

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက ဝါဠု-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ-၄ ၊ အပိုင်း-၁

(အာ-ဥတြာယယျ)

(အဘိဓာန်ပုဒ်ပေါင်း ၇၃၈၇ ပါဝင်သည်)

ဆရာတော်ဦးပညိဿရာဘိဝံသ၊ ဆရာတော် ဦးမာယိန္ဒာဘိဝံသတို့နှင့်
ဓမ္မဒီပကျောင်းဆောင် အဘိဓာန်အဖွဲ့က ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

ထိပ်မှ အောက်-မြန်မာအသံစာ

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

တိပိဋက ဝါဠု-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ - ၄ ၊ အပိုင်း - ၁

(အာ-ဥတြာသေယျံ)

(အဘိဓာန်ပုဒ်ပေါင်း ၇၃၈၇ ပါဝင်သည်)

ဆရာတော်ဦးပညိဿရာဘိဝံသ၊ ဆရာတော် ဦးမာယိန္ဒာဘိဝံသတို့နှင့်
ဓမ္မဒီပကျောင်းဆောင် အဘိဓာန်အဖွဲ့က ရေးသားပြုစုသည်။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်၌ ရိုက်နှိပ်သည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

အတွဲ (၄) ၊ အပိုင်း (၁)

ခုနှစ်
၁၉၈၀
၂၀၀၅

အကြိမ်
ပထမအကြိမ်
ဒုတိယအကြိမ်

အုပ်ရေ
၂၀၀၀
၁၀၀၀

၂၆၂၇၇

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန
သာသနာရေးဦးစီးဌာန ပုံနှိပ်တိုက်တွင် ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညွန့်မောင်
(မှတ်ပုံတင်အမှတ်-၀၃၈၄၃/၀၂၄၀၅)က ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

တိပိဋက ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး

စဉ်	အဘိဓာန်ကျမ်းစာအုပ်တွဲ	ပါဝင်သည့်အတွဲရာပုဒ်	ပြုစုသည့်အဖွဲ့	မှတ်ချက်
၁။	အတွဲ (၁)	အ-မှ အနိဋက ထိ	ဇမ္ဗူဒီပအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၂။	အတွဲ (၂)	အနု မှ အတ္ထောက္ကဏ-ထိ	ဇမ္ဗူဒီပအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၃။	အတွဲ (၃)	အဗျဉ္ဇ- မှ အဋ္ဌာရပ-ထိ	ဇမ္ဗူဒီပအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၄။	အတွဲ (၄) (၁)	အာ-မှ ဥတ္တရာသေယျ-ထိ	ဇမ္ဗူဒီပအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၅။	အတွဲ (၄) (၂)(ပထမပိုင်း)	ဥဒ(၁) မှ ဥဋ္ဌရာသ-ထိ	မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၆။	အတွဲ (၄) (၂)(ဒုတိယပိုင်း)		မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပြုစုဆဲ
၇။	အတွဲ (၅)	က-မှ ကိလေဒေတွာ-ထိ	မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၈။	အတွဲ (၆)	ကိလေသ-မှ ဝကာရ-ထိ	မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၉။	အတွဲ (၇)	စ-မှ ဆိဇ္ဇေယျ-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၀။	အတွဲ (၈)	ဆိန္ဒ-မှ ဣပစ္စယတ္ထ-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၁။	အတွဲ (၉)	တ-မှ တောမေဿာမိ-ထိ	ပခုက္ကူအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၂။	အတွဲ (၁၀)	ဒ-မှ ဒွေဋကပုစ္ဆာ-ထိ	ပခုက္ကူအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၃။	အတွဲ (၁၁)	ဓ-မှ နိက္ခာမေသုံ-ထိ	ပခုက္ကူအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၄။	အတွဲ (၁၂)	နိက္ခတ္တ-မှ နာရသတ္တနိဗ္ဗန-ထိ	ပခုက္ကူအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၅။	အတွဲ (၁၃)	ပ-မှ ပဋိဂြဟန-ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၆။	အတွဲ (၁၄)	ပဋိဘိသု မှ ထိ	ဝိသုဒ္ဓါရုံအဖွဲ့	ပြုစုဆဲ
၁၇။	အတွဲ (၁၅)	ဇ-မှ ဘောဝါဒီ - ထိ	မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၈။	အတွဲ (၁၆)	မ-မှ ဝိတပုဗ္ဗ-ထိ	မစိုးရိမ်အဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၁၉။	အတွဲ (၁၇)	ယ-မှ ဧရာဟိသ-ထိ	ဘုရားကြီးအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၂၀။	အတွဲ (၁၈)	လ-မှ ဝဋ္ဌဂါရထ-ထိ	ဘုရားကြီးအဖွဲ့	ပုံနှိပ်ပြီး
၂၁။	အတွဲ (၁၉)	-	ဘုရားကြီးအဖွဲ့	ပြုစုဆဲ
၂၂။	အတွဲ (၂၀)	-	ဘုရားကြီးအဖွဲ့	ပြုစုဆဲ

ကျမ်းစာအုပ်ဓမ္မဒါနအလှူရှင်

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို အဆက်မပြတ်
လည်ပတ်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ရည်မှန်း၍ ငွေပဒေသာပင်စိုက်ထူကာ
ပညာသံဝတ္တနိက ကုသိုလ်ပြုကြသော ဓမ္မဒါနဒါယကာများ

ထူးထရိတ်ဒင်းကုမ္ပဏီ

ဦးတေဇ မိသားစု
ကောင်းမှု

နတ်လူသာဓုခေါ်စေသောစင်္ဂါ ၂၂

သရအတွဲ (၄) နိဂါန်း

နပေတံ တဿ အဂတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

အနန္တ ဉာဏ်တော်နှင့် အနန္တ ဒေသနာတော်

လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ အားကိုးအားထားရာ မဟာကဿနာတော်သည် မြတ်စွာဘုရား
ရှင်သည် အားလုံးစုံ အကုန်အစင် မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တော်တိုင် ထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်သည့် သဗ္ဗညုတ
မည်သော ဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးဖြင့် ဝေနေယျသတ္တဝါတို့ ခုက္ခဝပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းခြင်းငှါ (၄၅) ဝါ
ကာလပတ်လုံး ဟောကြားတော်မူအပ်သော (လောဘ ဒေါသစသည် ကင်းဝေးကြောင်း) ကောင်း
မြတ် မှန်ကန်သော တရားဒေသနာတော်တို့သည် စာအုပ်စာတမ်းဖြင့် ရေးမှတ်၍ မကုန်နိုင်အောင်
အလွန်အလွန် များပြားလှကုန်၏။ ထို တရား ဒေသနာတော်တို့သည် သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန် အစ
ရှိသော အနက်အဓိပ္ပါယ် အနှစ်သာရတို့နှင့် ပြည့်စုံလှသည်သာမက ကြားရသူတို့ နားလည်နိုင်လောက်
အောင် စကားလုံးပရိယာယ် အမျိုးမျိုး လဲလှယ်ကာသုံး၍ ဟောထားခြင်းကြောင့် အဘိဓာန်
ဝေါဟာရတို့နှင့်လည်း အလွန် အလွန် ကြွယ်ဝလှကုန်၏။

ထိုထို သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ဇောဝိသိတို့၏ အကြားအကြားတွင် ဘဝင်စိတ်ပေါင်း များစွာ
ခြားလျက် ဆီးလျက် ဖြစ်နေသောကြောင့် မိမိတို့ ပြောလိုသော အကြောင်းအရာများနှင့်ဝေါဟာရ
စကားလုံးများကို စဉ်းစားနေရသဖြင့် ကျင်းချိုင့် ဆူး ငြောင့် ခလုတ် ပေါများသော လမ်း
ပေါ်၌ ခြေကျင်ခရီး သွားရသကဲ့သို့ အချိန်ကုန်သလောက် ခရီးမတွင်ကျယ်၊ လုပ်ငန်းမတွင်ကျယ်ပဲ
ရှိရ၏။ မြတ်စွာဘုရား၌ကား ထိုကဲ့သို့ လုပ်ငန်းနွေးကွေးစေသော ဘဝင်စိတ်များအဖြစ် နည်းပါးလှ
သည်သာမက လောဘ ဒေါသ စသော ကိလေသာ အညစ်အကြေးလည်း ကင်းဝေးစင်ကြယ်တော်
မူပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရား၏ ဒေသနာဉာဏ်တော်သည် အလွန်လျင်မြန် သွက်လက်လှ၏။

၁။ ဤ၌ သဘာဝဘိဓာန်အတွဲ(၄)ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းကို "နိဂါန်း" ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်၏။ ထိုနိဂါန်းသည်-
(၁) ဂူဇေနိဒါန်း = အလွန်ဝေးဝေးက ဖြစ်ခဲ့သော အရေးကြီးဆုံး ပင်မအကြောင်း။
(၂) အဝိဒ္ဓုဇေနိဒါန်း = မနီးမဝေး ခပ်သွမ်းလွန်း ခပ်ကွာကွာက ဖြစ်ခဲ့သောအကြောင်း။
(၃) သန္တိဝကနိဒါန်း = နီးနီးကပ်ကပ် လောလောလတ်လတ် ဖြစ်လာသောအကြောင်း။
ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့တွင် ဤအခန်း၌ (၁)ဟောပြောခွတ်ဖတ်၍မကုန်၊ စာအုပ်စာတမ်း မှိန်နှိုက်၍မကုန်နိုင်
အောင် တရားဒေသနာတော်များကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့ပုံကို ဂူဇေနိဒါန်းအဖြစ်ဖြင့် ပြထား၍ (၂)ထို
တရားဒေသနာတော်မြတ်များသည် သိမ်မွေ့နက်နဲ သေးနက်သော အဘိုးတန်ခုတနာများ ဖြစ်၍ ဘုရားတပည့်သား
ထေရ်တို့မြတ်များ သင်္ဂါယနာတင်ခဲ့ခြင်း၊ နှုတ်ငုံဆောင်ခဲ့ခြင်း၊ ပေဋ္ဌာန်၌ ရေးသားခဲ့ခြင်းဖြင့် မပျောက်ပျက်အောင်
စောင့်ရှောက်ခဲ့ပုံနှင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ စသော ကုမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့ အနက် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ဆိုဘက်မဲ့ကြပုံကို အဝိဒ္ဓုဇေ
နိဒါန်းအဖြစ်ဖြင့် (၃)ပြည်ထောင်စု ဆိုရယ်လစ် သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်ထဲရေးနှင့် သာသနာရေး
ဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန၏ ဌာနဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကို စီမံကွပ်ကဲမှု၊ လျှောက်ထားမှုကို အမှီတက်ပြု၍
အဘိဓာန်အဖွဲ့ ဆရာတော်တို့က ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကို ကြိုးပမ်းအားထုတ် ရေးသားတော်မူကြပုံကို သန္တိဝကနိဒါန်း
အဖြစ်ဖြင့် ပြထားကြောင်းတွေ့ရပါလိမ့်မည်။

ထိုကဲ့သို့ လျှင်မြန်သော ဒေသနာဉာဏ်တော်ကို ရွှေသွားပြုကာ ကောင်းစွာ ထိမိသော နှုတ်ခမ်းတော်
 ရှင်းလင်းသော လည်ချောင်း ခံတွင်းတော်၊ ရှည်လျားကျယ်ပြန့်သော လျှာတော်၊ ချိုသာသော
 အသံတော်၊ လျှင်မြန်သွက်လက်သော စကားလုံးတော်တို့ဖြင့် ဟောကြားတော်မူခြင်းကြောင့် နံနက်
 ခင်း ဆွမ်းအနုမောဒနာ ဒေသနာသည်ပင် ဒီဃနိကာယ် မဇ္ဈိမနိကာယ် ပါဠိတော်တမျှ များပြား
 လှ၏။ မွန်းလွဲပိုင်း၌ ထောက်လာသော ပရိသတ်တို့အား ဟောကြားအပ်သော တရားဒေသနာတော်
 တို့ကား သံယုတ်နှင့် အင်္ဂုတ္တိုရ်နိကာယ်ကြီး နှစ်ခုစာမျှ ရှည်လျားကုန်၏။ (အဘိဋ္ဌာဏ ၁၆။ သံဠိ၊
 ၂၇၃၉။)

ထို့အပြင် တာဝတိံသာနတ်ပြည် ပင်လယ်ကသစ်ပင်ရင်း ပဏ္ဍုကမ္မလာ ကျောက်ဖျာအက်ဝယ်
 တသောင်းသော စကြဝဠာတိုက်မှ တရားနာရန် ထောက်လာကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့၏အလယ်၌ ထိုင်
 နေတော်မူလျက် “ကုသလာ ဓမ္မာ၊ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ အဗျာကတာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အကျဉ်း
 ချုပ်ခေါင်းစဉ် မာတိကာကို ရှေးဦးစွာချပြပြီးလျှင် ကြေညက်စွာ နှုတ်တက်ရဟားသော စာကို
 တောက်လျှောက်ရွတ်ပြသကဲ့သို့ရင်း ကောင်းကင်ရေတံခွန်ကြီးသည် အဆက်မပြတ် တဝေါဝေါ စီးဆင်း
 နေသကဲ့သို့ရင်း ဝါတွင်း သုံးလပတ်လုံး မရပ်မနား တဆက်တည်း ဟောကြားအပ်သော အဘိဓမ္မာ
 တရားတော်တို့သည်ကား သတိ ဝီရိယဉာဏ်ပညာ ထက်မြက်လှ၍ အလွန်လည်း နှုတ်သွက်သော အရှင်
 အာနန္ဒာကဲ့သို့သော ထေရ်ရှင်မြတ်များပင် ရွတ်၍မကုန် ဟော၍မကုန်အောင် အလွန်အလွန် များပြား
 လှကုန်၏။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ခြေဖဝါးချသည့်နေရာတနေရာတည်း၌ (မဒဗ္ဗမပြောင်းပဲ) ရပ်လျက်ပင်
 ဂါထာပါဒပေါင်း ခြောက်သောင်း (လေးပါဒရှိသော ဂါထာအရေအတွက်အားဖြင့် တသောင်းငါး
 ထောင်)တိတိ သင်လည်း သင်ယူနိုင်၊ ပို့ချလည်း ပို့ချနိုင်၊ ဟောလည်း ဟောနိုင်၏။ မြတ်စွာဘုရား
 ဝါ နှင်းသုံးလပတ်လုံး မရပ်မနား ဟောကြားထားအပ်သော အဘိဓမ္မာတရားတော်များမှာ ထိုအာနန္ဒာ
 ထေရ်ရှင်မြတ် အနှစ်ဘရာ၊ အနှစ်တထောင် သင်ယူလိုပင် မကုန်သုံးနိုင်အောင် များလှကုန်၏။

ထိုမှတစ်ပါး ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးကာစ၊ ရတနသဒ္ဓသတ္တာဟ၌ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်မြတ်သည်
 ဓမ္မဇာဂီ၊ ဝိဘင်း အစရှိသော အဘိဓမ္မာ တရားတော်တို့ကို ခုနစ်ရက်၊ ခုနစ်ညဉ့်ပတ်လုံး စိတ်
 တော်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူလေရာ ပဋ္ဌာန်းအဘိဓမ္မာဘုရားတော်ကြီးကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူ
 သည့် အချိန်ကာလတွင် ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ ကိုယ်တော်မှ အညိုရောင်၊ အဝါရောင်၊ အနီရောင် အစ
 ရှိသော ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ်တို့သည် ကြည်နူးစဖွယ် အလွန်တင့်တယ်စွာ တဝင်းဝင်း တလက်
 လက် ပေါ်ထွက်လာကုန်၏။ ထိုခုနစ်ရက်၊ ခုနစ်ညဉ့်ပတ်လုံး စိတ်တော်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူအပ်

၁။ ပဌမပါဒဒိကစသော သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်စဉ်အခါက သိက္ခာပုဒ် မပညတ်ဘဲ ရွေးဦးစွာ တရားဟောတော်မူရာ
 ထိုတရားဒေသနာတော်သည် ဒီဃနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ မဟာနိဂ္ဂိုကြောင်းကို ၃၂၄၁၊ ၁၈၇-၌ ပြဆိုထားသည်။
 အချိန်အနည်းငယ်အတွင်း ထိုမျှများစွာ ဟောတော်မူနိုင်ခြင်းမှာ လျှာတော်၏ နူးညံ့ခြင်း၊ နှုတ်ခမ်းတော်၏ ကောင်း
 စွာထိခြင်း၊ ပြောလိုသော စကားတော်များ လျော့ကျကြင်းကျန်မနေရခြင်း၊ ဘဝင်စိတ်အယဉ်လျင်မြန်စွာ ရပ်တန့်ရုံ
 ဝီထိစိတ်အယဉ်သာ အဖြစ်များခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ကြောင်းနှင့် လူတို့ တခွန်းပြောလျှင် အရှင်အာနန္ဒာက ရှစ်ခွန်း
 ပြောနိုင်ရုံ၊ အရှင်အာနန္ဒာ တခွန်းပြောလျှင် မြတ်စွာဘုရားက (၁၆)ခွန်း ပြောဆိုနိုင်ကြောင်း (လူတို့အခွန်းလျှင် မြတ်
 စွာဘုရားသည် (၁၂၀)ခွန်း ပြောဆိုနိုင်ကြောင်း) တို့ကို မ၊ဋ္ဌာဏ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁-တို့၌ ပြဆိုထားသည်။

သော အဘိဓမ္မာ တရားတော်မြတ်ဘို့သည်ကား ထိုမြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် နှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ ဟောကြားပါက နှစ်ပေါင်း ထုထောင်သောင်းသိန်းကာလမျှ ဟောကြားရလောက်အောင်ပင် များပြားလှကုန်၏။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၊ ၁၆။

လောက၌ သီလရာ အကြောင်းအရာများကား မကုန်ခန်းနိုင်အောင် များပြားလှကုန်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည် အဆီးအတားမရှိ သိမြင်နိုင်သော အနာဝရကဉာဏ်တော်ပိုင်ရှင် ဖြစ်တော်မူသောကြောင့် ထိုသီလရာအကြောင်းအရာများစွာထဲမှ သီလီရာ၊ သီလီရာကို စဉ်းစားလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အဆီးအတားမရှိ သိမြင်တော်မူ၏။ ယာဝတကံ ဥေယျံ၊ တာဝကကံ ဉာဏံ၊ ယာဝတကံ ဉာဏံ၊ တာဝတကံ ဥေယျံ (မဟာနိဒ္ဒေသ၊ ၁၃၉)နှင့် အညီ သိဖွယ်အကြောင်းအရာတို့သည် မကုန်နိုင် မခန်းနိုင်အောင် များလှ၍ အနန္တဥေယျ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ထိုသိဖွယ်အကြောင်းအရာတို့ကို လိုက်၍လိုက်၍ သိသောဉာဏ်တော်တို့သည်လည်း မကုန်ခန်းနိုင်အောင် များလှသော အနန္တဉာဏ်တော်များပင် ဖြစ်ကုန်၏။ ထို့နောက်တဖန် ဉာဏ်တော်တို့သည် အနန္တဉာဏ်တော်များ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ ထိုအနန္တဉာဏ်တော်တို့ဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစားအပ်သော တရားဒေသနာတော်တို့နှင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစား၍ (၄၅)ဝါကာလပတ်လုံး ဟောကြားထားအပ်သော တရားဒေသနာတော်တို့သည်လည်း မကုန်ခန်းနိုင်အောင် များလှသော အနန္တဒေသနာတော်များ ဖြစ်ကြကုန်၏။

ထိုအနန္တဉာဏ်တော်ဖြင့် ဆင်ခြင်စဉ်းစား သိမြင်ထားအပ်သော အနန္တဒေသနာတော်တို့တွင် အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိမပေါ်ပေါက်၍ နှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်မဟောရသော ဒေသနာတော်တို့သည် အလွန်အလွန်များပြားစွာ ကျန်ရှိနေပြီးလျှင် အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိမပေါ်ပေါက်လာသဖြင့် ထုတ်ဖော်၍ ဟောကြားရသော ဒေသနာတော်တို့သည်ကား အလွန် အလွန်နည်းပါးလှကုန်၏။ (သံ၊ ၃။ ၃၀၃။ သီသပါဝနသုတ်-ကြည့်) နှုတ်တော်ဖြင့် ထုတ်ဖော်ဟောကြားထားအပ်ပြီးသော ထိုဒေသနာတော်တို့တွင်လည်း အရှင်အာနန္ဒာထေရ်မြတ် ကြားနာမှတ်သားဆောင်ထားခဲ့သော ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် ပါဝင်သည့် ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာ ဟု သုံးစုခွဲသားသော ပိဋက ကျမ်းစာအုပ်အဖြစ်ဖြင့် ယခုတွေ့ရှိရသော ပါဠိတော်အုပ်ချုပ်ရေး (၄၀)သည် အနန္တဒေသနာတော်ကို ထောက်ဆပါက အလွန်ကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်းသော သမုဒြာရေထုကြီးထဲမှ ရေတပေါက်စာကလေးမျှ အလွန်အလွန် နည်းပါးလှပေ၏။ သို့သော် ဝိနည်းနှင့် အဘိဓမ္မာကျမ်းစာအုပ်များ၌ အကျဉ်းချုပ်မျှ ပြထားသောနေရာနှင့် ခွဲထွင်ရွတ်ဆိုရန် ညွှန်ပြထားသော နေရာတို့ကို ဖော်ထုတ်လျက်၎င်း၊ ဖေယျာသမ္ဗုပ္ပန်ထားသောနေရာတို့ကို ဖော်ထုတ်လျက်၎င်း ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်လျှင်ကား မည်မျှလောက်ကြာမှ ပြီးဆုံးမည်ဟု မခန့်မှန်းနိုင်သည်သာမက စာအုပ်စာတမ်း ချိတ်နှိပ်လျှင်လည်း ပါဠိတော်ကျမ်းစာအုပ်ချုပ်ရေး(၄၀)က အလွန်အလွန် များပြားလှမည်ဖြစ်၏။

သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲသော တရားဒေသနာတော်

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ဒေသနာတော်များသည် အလွန်သိမ်မွေ့နက်နဲခက်ခဲသောပါဠိတော် (ပါဠိစာပေ) ကျမ်းဝန်ကြီးများ ဖြစ်၏။ ထို ကျမ်းဝန်များ၌ ခေတ်အဆက်ဆက် လူသားတို့ ရှာဖွေနေကြသည့်

လောကီ၊ လောကုတ္တရာ ငြိမ်းချမ်းမှုနှင့် ယင်းငြိမ်းချမ်းမှုကို ရရာ ရကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းများ ဖြစ်သည့် မဇ္ဈိမပဋိပသါကျင့်စဉ်များကို တမူထူးခြားစွာ ဖော်ပြထားရာ ယင်းတို့ကို သိရှိနိုင်ရန် ပါဠိစာပေ ကျမ်းဂန်များကို နားလည်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ပါဠိစာပေကျမ်းဂန်များကို နားလည်နိုင်ရန် ပါဠိစာပေ၏အဝင်တံခါး (= ပဝေသန-ဒွါရ) သဖွယ်ဖြစ်သော သဒ္ဓါဆိုင်ရာကျမ်းစာများကို အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ရှေးဦးစွာ သင်ယူလေ့ကျက်ကြရ၏။ ထိုသို့ သင်ယူလေ့ကျက်မှသာ ထိုထို ပိဋကစာပေါ်ကြီးများကို သင်ယူရာ၌ လွယ်ကူ၍ ပုဒ်တိုင်း ပုဒ်တိုင်း၌ ယုံမှားသံသယဖြစ်ရမှု ဟူသော အပြစ်ဒေါသမှ ကင်းလွတ်နိုင်ပေသည်။ ထိုသို့ သဒ္ဓါကျမ်းများကို သင်ယူပြီးနောက် ထိုသို့ ပါဠိတော်များကို နှစ်ပေါင်းများစွာ သင်ရ၏။ တကြိမ်မက အကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဆရာသခင် ထေရ်အရှင်ကြီးတို့ထံ၌ သင်ယူကြရ၏။

ရှေးအခါက သီဟိုဠ်ကျွန်း (သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ) ၌ ဗြာဟ္မဏတိဿသုပုန် ထကြွ သောင်းကျန်းနေစဉ်အချိန်တွင် ဝိနည်းပိဋကမက္ခယပသောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၍ ဝိနည်းကျမ်းကျင့်သူအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသော ဥပဘိဿမည်သော အေဒ်ရှင်မြတ်၌ မဟာပဒုမထေရ်၊ မဟာသုမထေရ်ဟူ၍ အလွန်ဉာဏ်ထက်မြက်သော တပည့်နှစ်ပါး ရှိခဲ့ဘူး၏။ ထို နှစ်ပါးတွင် မဟာသုမထေရ်သည် ဝိနည်းပိဋကကို (၉) ခေါက်တိတိ ဆရာထံ၌ သင်ယူ၏။ မဟာပဒုမထေရ်ကား မဟာသုမထေရ်နှင့် တွဲဖက်၍ (၉) ခေါက်တိတိ သင်ယူထားပြီး ဖြစ်သည့်အပြင် မိမိဘဦးတည်း သီးသန့် နောက်ထပ် (၉) ခေါက်တိတိ သင်ယူပြန်၏။ ထို့ကြောင့် ဆရာထံ၌ ဝိနည်း (၁၈) ခေါက်သင်ယူထားသော မဟာပဒုမထေရ်သည် မဟာသုမထေရ်ထက်ပို၍ ဝိနည်းကျမ်းကျော်၏။ မဟာသုမထေရ်သည်ကား ဆရာထံ၌ ဝိနည်း (၉) ခေါက်သင်ယူပြီးနောက် ဆရာနှင့်ခွဲခွဲ၍ ဂင်္ဂါမြစ်၏တဘက်ကမ်းသို့ ကြွသွားလေ၏။ ထိုကခါ မဟာပဒုမထေရ်က “ဝိဝိနည်းခိုင်မဟာသုမက တယ်ရဲဝံလှချည့်လား၊ ဆရာအသက်ထင်ရှား ရှိနေတုန်းမှာ ဆရာကို လက်လွှတ်ပြီး တခြားအရပ်မှာ နေဖို့ စိတ်ကူးမှ ကူးရက်ပလေတယ်။ ဆရာဦးတန်း ဆရာထံမှာ ဝိနည်းပိဋကကိုရော အဋ္ဌကထာကိုပါ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ သင်ယူပြီးတောင်မှပင် ဆရာကိုလက်မလွှတ်သင့်သေးဘူး မဟုတ်ပါလား။ အမြဲမပြတ်ကြားနာသင့်တယ်၊ နှစ်စဉ်မပြတ် ရွတ်အံသင့်တယ်မဟုတ်ပါလား” ဟု မဟာသုမထေရ်ကို အပြစ်တင်တော်မူခဲ့ဘူးလေသည်။ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၂၈)

ဤသို့အားဖြင့် ရှေးအခါက ရဟန်းတော်များသည် မိမိတို့ဘာဝန်ကျသော ပိဋကကို ဆရာအထံ၌ အခေါက်ပေါင်းများစွာ သင်ယူကြ၏။ သို့သော် မည်မျှပင် သင်ယူသော်လည်း အကုန်အစင် ပိုင်နိုင်စွာ သိတို့အတွက် အလွန်ခက်ခဲလှသောကြောင့် မိမိတို့ ပင်ကိုယ်ဉာဏ် ရှိသလောက်သာ သိနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးက ပိဋကကျမ်းတတ်ဟု ကျော်ကြား ထင်ရှား၍ တပည့်ပရိသတ် မြောက်မြားစွာ ရှိသော တိုက်တာဦးစီး မြန်မာဆရာတော်ကြီးများသည်ပင် “ငါ့ဘွဲ့စာမဘတ်သေးပါဘူး၊ ကြည့်တတ် ရှုတတ်ရုံ အဆင့်သာ ရှိပါသေးတယ်၊ မိနေရာမှာ ငါ အခေါက်ပေါင်းများစွာ ပို့ချခဲ့တယ်၊ စါပေမဲ့

အဓိပ္ပါယ် သဘောမခံပါဘူး။ ဟိုတနေ့က ဉာဏ်ထက်တဲ့စာဆိုတပည့်က စာဆိုသွားမှ အဓိပ္ပါယ် သဘော ပေါက်တော့ဘယ်” ဟု ရိုးသားခြင်းမရှိဘဲ ဖွင့်ဟ မိန့်ကြားတော်မူကြလေသည်။

ထို့အပြင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်း ပါဠိတော်ဖွင့်ကာနီး၌ အဋ္ဌကထာဆရာကိုယ်တိုင်ပင် ခက်ခဲသည်ဟု ညည်းညူရသော တရားလေးမျိုးရှိ၏။ ထိုတရားလေးမျိုးမှာ—

- (၁) သစ္စာလေးပါး၊
- (၂) ရုပ်နာမ်သင်္ခါရမူလသို့၌ သတ္တဝါကောင်၊ အတ္တကောင်မှ ဆိတ်သုဉ်းခြင်းသဘော၊
- (၃) ပဋိသန္ဓေအကြောင်းအရာ၊
- (၄) ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား၊

ဤလေးမျိုးကား သိမြင်ရန်ပင်ခက်ခဲလှ၍ ဖွင့်ဆိုရေးသားဟောကြားတို့ကား ပို၍ပင်ခက်ခဲ၏ဟု ညည်းညူတော်မူ၏။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။)

ဘာဝနာမယဉာဏ်ဖြင့် သိရန်ပို၍ခက်ခဲသောတရားတော်

ထိုတရား ဒေသနာတော်များကို ဆရာသွားများထံ၌ သင်ယူ၍သိရသော သုတမယဉာဏ်အသိ ဖြင့်၎င်း၊ ထိုသုတမယဉာဏ်ကိုအမှီပြု၍ စဉ်းစားသိရသော စိန္တာမယဉာဏ်အသိဖြင့်၎င်း၊ သဘောပေါက် သိမြင်ရန် ခက်ခဲသည်ထက် ဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ဘာဝနာမယဉာဏ်ဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌသိမြင်တို့က ပို၍ ခက်ခဲ၏။ ထိုဘာဝနာမယဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်သိမှလည်း တရား တော် အပေါ်၌ ပို၍ ယုံကြည်အားကိုးလာ၏။ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည့်အတိုင်း ငါတို့ ကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ကျင့်သုံး၍သိရသော တရားတော်များသည် စားစွေနှင့် တထပ်တည်း ကုနေပါက လား။ ထာဝန်ပုဒ်ကန်သော တရားတော်များ ပါဘကားဟု ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သောအဆင့်သို့ ရောက်၏။

၁။ ဤနေရာ၌ “တိုက်တာဦးစီး ဆရာတော်ကြီးဖြစ်ပါလျက် သင်၏ တပည့်လောကဗျ စာမတတ်ဘူး”ဟု အထင်မသေး ထိုက်နှစ်ရှည်လများ စာချလာခဲ့ကြသော စာချဘုန်းကြီးများ၌ ထိုအဖြစ်မျိုးနှင့် တခါတရံ ကြုံတွေ့ရတတ်သောကြောင့် သတိအတွက် အထူးအဆန်းမဟုတ်။ ကျမ်းဂန်ပိဋကတ် အုပ်ချုပ်၌ နှ့် စပ်ဘောင် သင်ယူခဲ့ချခဲ့ပြီးသော စာချပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်စေကာမူ သင်ယူခဲ့သမျှ အားလုံးစုံ အကုန်အစင် ဉာဏ်စိုက်နိုင်သည်မဟုတ်။ တဦးနေရာ၌ လွယ်ကူသောအနက် အဓိပ္ပါယ်ပင် ဖြစ်စေကာမူ အကြံလွန် အတေးချော်သွားတတ်၏။ ဉာဏ်ဟုန်နေတတ်၏။ အကြံမလွန် အတေးမချော်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ လွယ်လွယ်ကလေးဖြင့် သိသွား၏။ ထိုနေရာကို လွယ်လွယ်ကလေး သိသွားရုံမျှဖြင့် သူကပို၍ မာတတ်သည်ဟု မယူဆထိုက်။ ရှေးအခါက သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိတော် “ကောယနာ အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ” ၌ တရားဆေးနေကြရာတင် တပည့်ဖြစ်သော တိဋ္ဌကဗျာနာမအပ်သည် မဂ္ဂေါဟုခေါ် ပုဗ္ဗဘာမဂ် (လောကုတ္တရာမဂ်၏ ဓမ္မပိုင်း လောကမဂ်) ကို ယူရမည်ဟုဆို၏။ သူ၏ဆရာ တိပိဋကဗျာနာမအပ်သည် မိဿကမဂ် (လောကီမဂ်နှင့် ချောနေသော လောကုတ္တရာ မဂ်)ကို ယူရမည်ဟုဆို၏။ ဆရာ တပည့်နှစ်ဦး အယူအဆကွဲလွဲနေကြရာ တပည့်က ဆရာကို တားတပြိုင်ဆိုင်၍ မငြင်းလိုသော ကြောင့် စကားပြောရပ်လိုက်၏။ ထို့နောက်ဆရာသည် သတိပဋ္ဌာန်ပါဠိတော်ကို အစမှ စပြီး ရွတ်ဖတ်ကြည့်၍ “ယော ဟိ ကောစိ ဘိက္ခဝေ ဣမေ ဣတ္ထာဓော သတိပဋ္ဌာနေ ဝေ ဘာဝေယျ သတ္တဝဿာနီ” ဟူသော ဝါကျကို ရွတ်ခိုသောအခါ “လောကုတ္တရာ မဂ်ဆိုလျှင် တကြိမ်ဖြစ်ပြီးနောက်(၇) နှစ်တိတိ ဆက်ဖြစ်နေမည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် မိဿကမဂ်ကို ယူရမည်ဟု ငါပြောလိုက်တဲ့စကား မှားသွားပြီ” ဟု သူ၏အမှားကို ဝန်ခံတော်မူ၏။ (ပိဋ၊ ၂။ ၃၃၇)

ရှေးရှေးက ဖြည့်ကျင့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီကုသိုလ်အထူးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှ ဂါထာတပုဒ်ကြီးနှင့် ရမ္မံမျှဖြင့် ထိုကဲ့သို့ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်သော အဆင့်သို့ရောက်ရန်လွယ်ကူသည်ဟုဆိုစရာရှိသော်လည်း များသောအားဖြင့်ကား ထိုအဆင့်သို့ ရောက်ရန်အလွန်ခက်ခဲ၏။ စာပေပရိယတ် တဖက်ကမ်းခတ် တတ်မြောက်ကာ များစွာသော စာသင်သား ရဟန်းတော်တို့၏ အားကိုးအားထားရာဖြစ်ခဲ့သော မဟာသီဝထေရ်ကြီးသည်ပင် နှစ်ခုစီ သုံးခုစီ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုက်ခဲ့မျှဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဘုရားထူးကို ရလိမ့်မည်ဟု မိမိကိုယ်ကိုအထင်ကြီးခဲ့စေကာမူ တကယ်လက်တွေ့အားထုတ်သောအခါ သူထင်သလောက်မလွယ်ကူပဲ လခေါင်းနှစ်ခေါင်းများစွာ ကြာလာ၍ မျက်ရည်ပေါက်ပေါက်ကျ ငိုရသည်အထိ ခက်ခဲလှသော အနာဂတ်အလမ်းပြည့်မှု အရဟတ္တဖိုလ်တရားထူးကို ရလေတော့သည်။ (ဒီဌ၊ ၂၊ ၃၁၉) ထို့ကြောင့် သစ္စာလေးပါးတရားကို စာတွေ့ အသိမဟုတ်ပဲ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်အသိဖြင့် ကိုယ်တွေ့သိရန်မှာ အလွန်တရာ ခက်ခဲလှပေသည်။

များစွာသောသတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ်ကို ခုပ်တရား၊ နာမ်တရားဟု အမှန်တိုင်းမသိပဲ ငါ၊ သူတပါး၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အနိဗ္ဗာန် စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအကောင်အသည်းအစွဲအားဖြင့် အသိများနေကြ၏။ မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ် (ခုပ်နာမ်အစုအဝေး)တည်းဟူသော ဒုက္ခသစ္စာကို ဒုက္ခဟုမမြင်ပဲ သုခဟုသာ အမြင်များနေကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဒုက္ခဟု အမှန်တိုင်း မမြင်နိုင်ဘောင်လည် အဝိဇ္ဇာအမှောင်ထုက ပုံးအုပ်ထား၏။ ထို့ကြောင့် တဏှာလောဘဖြင့် မိမိတို့ဘဝ (မိမိတို့ခန္ဓာ)ကို တပ်မက်ခင်တုယ်နေကြ၏။ ထိုတဏှာလောဘကိုလည်း ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း၊ ဆင်းရဲကြောင်းတရားဟု အမှန်တိုင်းမမြင်ပဲ ချမ်းသာကြောင်းတရားဟု အမြင်များကာ တဏှာ လောဘကိုအဖော်လုပ်လျက် ပြစ်ရာဘဝမှာ တဏှာလောဘဖြင့်သာ ပျော်မွေ့နေကြ၏။ အသစ်အသစ် ဘဝခန္ဓာစည်းစိမ်ချမ်းသာကိုသာ တဏှာလောဘဖြင့် မျှော်မှန်းနေကြ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ဘဝခန္ဓာကိုယ်၏ ဖြိုးဆတ်ချုပ်ငြိမ်းကြောင်း မဂ္ဂသစ္စာကို၎င်း၊ ထိုမဂ္ဂသစ္စာဖြင့် သိမြင်ရမည့် နွှောဇာတ်သိမ်း အငြိမ်း ဇာတ်သဘောတရားဟူသော နိရောဓသစ္စာ (နိဗ္ဗာန်)ကို၎င်း သိမြင်ရန်ခက်ခဲလှသည်သာမက သိမြင်ခြင်းငှါပင် အလိုမရှိကြကုန်။

ဤသို့ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို အကောင်းထင်၍ သမုဒယသစ္စာဖြင့် အပျော်ကြီးပျော်မွေ့နေကြသော သတ္တဝါတို့မှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်ကို သဘောပေါက်ရန်လည်း မလွယ်ကူတော့ပေ။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ၊ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံ၊ ဝိညာဏ်ကြောင့်နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပုံ ဤသို့ စတုညဖြင့် အကြောင်းတရား ကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ အကြောင်းတရားက အကျိုးတရားဖြစ်ပေါ်လာစေသော ဟေတု၊ အာရမ္မဏ၊ အနိပတိ စသော ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် မည်သည့်ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်ကို၎င်း သဘောပေါက်သိမြင်ရန် မလွယ်ကူတော့ပေ။ ဤအကြောင်းအရာကို ဆင်ခြင်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားဖြစ်တော်မူစာချိန်က သတ္တဝါတို့အား တရားမဟောလိုတော့ပဲ အေးအေးသက်သာနေတော်မူရန် အကြံပြစ်တော်မူလာခဲ့ပေသည်။

သာသနာ့ဝန်ဆောင် ထေရ်ရှင်တို့၏ အံ့ဖွယ်ကြီးပမ်းချက်များ

မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်အခါက ရဟန်းတော် ထေရ်ရှင်မြတ်တို့သည် ယင်းသို့ သိမ်မွေ့နက်နဲသော ထိုဘုရားဟော တရားတော်တို့ကို ပေရွက် စာရွက်တို့ဖြင့် ရေးမှတ်မထားပဲ နှုတ်တက်အရဆောင်ကာ တဆင့်သင်ပြ ပို့ချဟောပြောတော်မူကြ၏။ ပေရွက် စာရွက်တို့ဖြင့် ရေးမှတ်ထားဖို့ မလိုလောက်အောင်လည်း သတိ ဉာဏ် ဝိရိယ ကြီးမားသက်သန်တော်မူလှသော ထေရ်ရှင်မြတ်များ ဖြစ်တော်မူကြ၏။

ထို့အပြင်မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်က မည်သည့်ပိဋကကျမ်းစာကို မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်က ပို့ချရမည်ဟု တာဝန်ခံခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ ခြင်းလည်း မရှိသေး။ အရှင်ဥပါလိထေရ်သည် ဝိနယဓရတေဒဂ်ရ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ် ပည်အားလျော်စွာ ဝိနည်းပိဋကကို အများဆုံး ပို့ချလေ့ရှိသဖြင့် သူ၏အထံတွင် ရဟန်းတော် အများပင် ဝိနည်းပိဋကကို သင်ယူတော်မူကြ၏။ အရှင်အာနန္ဒာထေရ်သည် ဓမ္မဘဏ္ဍာဂါရိက ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ် သည်နှင့်အညီ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားထားသော ပါဠိတော်များနှင့် အရှင်သာရိပုတြာ စသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်များ ဟောကြားထားသော ပါဠိတော်များ (ပါဠိဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေး ထောင်) ကို နှုတ်တက်ဆောင်ကာ ဟောပြောပို့ချတော်မူ၏။ အခြား အခြားသော ထေရ်ရှင်မြတ်တို့ သည်လည်း မိမိတို့စွမ်းနိုင်သမျှ သင်ယူပို့ချနှုတ်တက်ဆောင်ထားကြကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး၍ (၃) လခန့် အကြာတွင် အရှင်မဟာကဏ္ဍပထေရ်၊ ဓမ္မုး ရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ် (၅၀၀) တို့ ပဌမသင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြ၏။ ထိုပဌမသင်္ဂါယနာတင်အပြီး မှာပင် ဝိနည်းပိဋကကို ပို့ချရန် အရှင်ဥပါလိထေရ်က တာဝန်ယူရ၏။ ဒီသနိကာယ်ကို အရှင်အာနန္ဒာ ထေရ်က၎င်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်ကို အရှင်သာရိပုတြာ၏ တပည့်များက၎င်း၊ သံယုတ္တနိကာယ်ကို အရှင် မဟာကဏ္ဍပထေရ်က၎င်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကို အရှင်အနုရုဒ္ဓါထေရ်က၎င်း တာဝန်ယူရ၏။

ထိုသင်္ဂါယနာတင် ဆေခံအရှင်မြတ်များနှင့် တပည့်အဆက်ဆက်တို့သည် ဤကဲ့သို့တင်တော်မူသော အသီး သီးယူခြင်းဖြင့် ပိဋကတော်များကို မမေ့မယျောက်အောင် ပေရွက် စာရွက်၌ ရေးမှတ်ထား သကဲ့သို့ စိတ်နှလုံး၌ စွဲမြဲစွာ မှတ်သားထားကာ အဆင့်ဆင့် သင်ကြား ပို့ချလာခဲ့ကြသော သက်တမ်းသည် မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသည့် အချိန်မှစ၍ ဧကုသုကလျှင် နှစ်ပေါင်း (၄၅၅) နှစ် ပြည့်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝဇ္ဇဂါမဏိမင်း လက်ထက် ပေဆက်အကုသုဘင်သည့်အချိန်အထိ ကြာမြင့်လာခဲ့၏။

ထိုမျှလောက် ကြာမြင့်သောနှစ်ကာလအတောအတွင်း၌ ခိုးသားဝပြ သောင်းကျန်းသူ ထူထပ် ပေါများလှသော စောရကန္တာရအတွင်းဝယ် အဖို-တန်ပုတ္တမြားရတနာကို ခက်ခဲစွာသယ်ယူလာရသကဲ့သို့ မော်ပြလတ္တံ့သော ဘေးအန္တရာယ် အနှောင့်အယှက် အခက်အခဲအမျိုးမျိုးကြားထဲကပင် ပိဋကသုံးပြာ အစိုးတန်ခတ်နာကို ဆရာတပည့်တို့ နှုတ်ဆင့်ကမ်းကာ အောင်မြင်စွာ သယ်ယူတော်မူခဲ့ကြရ၏။

(၁) ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် အနှစ်အရာပြောက်၌ ဝဇ္ဇီတိုင်းသား အဓမ္မဝါဒီ ရဟန်းတို့ တီထွင်ဟောပြောကြသော သင်္ဂါလောဏကပ္ပ၊ ဒုဂ္ဂလကပ္ပစသော(၁၀)မျိုးသော အဓမ္မဝါဒအကြောင်း ဝတ္ထုတို့ကို ပယ်ချက်ကာ အရှင်ယသဓထရ် အမျိုးပြုသော (၇၀၀) သော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဒုတိယ သင်္ဂါယနာတင်တော်မူခဲ့ကြရ၏။

(၂) ထို ဒုတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီးနောက် ဒုတိယသင်္ဂါယနာကို မကျေနပ်ကြသော ထိုဇဇီ တိုင်းသား ရဟန်းတို့ကပင် မဟာသမ္မာဒဂိုဏ်းဟူ၍ သီးခြားဂိုဏ်း ထူထောင်ခြင်း၊ ထိုဂိုဏ်းမှ တဆင့် ဂေါကုလိကဂိုဏ်း၊ ဧကဗျောဟာရိကဂိုဏ်း စသည်ဖြင့် ဂိုဏ်းအမျိုးမျိုးခွဲထွက်၍ ဘုရားမဟာတရားတော် ကို ဖျက်လိုဘုရား စွက်လိုဘုရားခြင်း၊ သိရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးလက်ထက်၌ ကိုး ဂွယ်လှူဒါန်းမည့်သူ မရှိ၍ စားရမဲ့ သောက်ရမဲ့ တိတ္ထိယပေါင်း ခြောက်သောင်းတို့သည် မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်တွင်း သို့ ဝင်ရောက်လာကာ မိမိတို့၏ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအမျိုးမျိုးတို့ကို ဘုရားဟောဓမ္မ ဝိနယဟု ပြောပြခြင်းတည်း ဟူသော မိစ္ဆာဝါဒ အမှိုက်သရိုက် အညစ်အကြေးတို့သည် သာသနာတော်၌ ပေါ်ပေါက်လာကြ ပြန်၏။

ဤသို့သာ မိစ္ဆာဝါဒ အမှိုက် အမှိုက် အသစ်အကြီးတို့ကို ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်းငှါ အရှင်မဟာ-
မောဂ္ဂလိပုတ္တဘိက္ခုနီကထာဝဇ္ဇာကျမ်းကို ဟောတော်မူပြီးလျှင် တထောင်သော
ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည် (အရှင်မဟာကထာပထေရ်၊ အရှင်မဟာယသထေရ်တို့ သင်္ဂါယနာ တင်တော်
မူခဲ့ကြသကဲ့သို့ပင်) တတိယသင်္ဂါယနာတင်တော်မူကြ၏။

(၃) ထိုတတိယသင်္ဂါယနာတင်ပြီး၍ သာသနာနှစ် (၄၄၀) အရောက်တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌
ဝဋ္ဋကမ္မဏိမင်း နန်းတက်၏။ နန်းတက်၍ ငါးပမျှအကြာတွင် ဗြဟ္မဏတိဿသုပ္ပန်နှင့်ကျည် ကုလားဟု
ခေါ်သော ဒေသ (၈ မယ်) သုပ္ပန်တို့တိုက်ကြနိုက်ကြကုန်၏။ ဗြဟ္မဏတိဿကျဆုံး၍ ဝဋ္ဋကမ္မဏိမင်း
နှင့် ဒေသတို့ တိုက်ကြပြန်၍ ဝဋ္ဋကမ္မဏိအချင်းနိမ့်သဖြင့် လွတ်ရာကျွတ်ရာ ထွက်ပြေး တိမ်းပျောက်ကာ
(၁၄) နှစ်ကျော် ကားလကြာအောင် မထင်မှား အရပ်သားအသွင်ဖြင့် ပုန်းအောင်းနေရ၏။ ထိုမျှ
လောက် ကြာမြင့်သော နှစ်များအတွင်း၌ တိုင်းသူပြည်သားတို့မှာ သူခိုးဒုမြ သုပ္ပန် ဘေးလွတ်ရာသို့
ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ရခြင်း နှင့် မိုးခေါင်၍ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှု ခုတ္တိက္ခန္ဓာရပ် ဆိုက်ရောက်ခဲ့ခြင်း
ကြောင့် သစ်ရွက် သစ်ဥ သစ်မြစ်တို့ကို မဝတဝစားကာ မိမိတို့အသက်ကို ဆက်ပေးနေကြရ၏။

စိတ္တလတောင်ပေါ်ကျောင်း၌ ရဟန္တာပေါင်း တသောင်းနှစ်သောင်း၊ တိဿမဟာဝိဟာရ၌လည်း
ရဟန္တာပေါင်း တသောင်းနှစ်သောင်း သီတင်းသုံးတော်မူကြ၏။ ထိုနေရာ၌ နှစ်လုံး၌ပင် သုံးနှစ်
စာမျှ လှူဒါန်းဝတ်တည်အားအပ်သော စပါးအားလုံးကို တညွှတ်ကည်းမှာပင် ကြက်ကြီးများ စာကြ
သဖြင့် ဖွဲ့စည်းခံမျှသာ ကြွင်းကျန်လေတော့၏။ စိတ္တလတောင်ပေါ်မှ ရဟန်းတော်များသည် တိဿ-
မဟာဝိဟာရ၌ မှီခိုနေထိုင်ရတော့မည်ဟူသော အကြံအစည်ဖြင့် တောင်ပေါ်မှ ဆင်းလေခဲ့ကြ၏။
မဟာဝိဟာရမှ ရဟန်းတော်များကလည်း စိတ္တလတောင်ပေါ်၌ အမှီဟုပြုရတော့မည် ဟူသော
အကြံဖြင့် မိမိတို့ကျောင်းတိုက်မှ ထွက်လာတော်မူကြ၏။ ထိုကျောင်းတိုက် နှစ်တိုက်လုံးမှ ရဟန်းတော်
ပေါင်း နှစ်သောင်းလေးထောင်တို့သည် ချောက်ကမ်းပါးတစ်ခုမှာ ဆုံခိုကြ၍ သူကျောင်း ကိုယ်ကျောင်း
အသီးအသီးမှ စပါးတွေအားလုံး ကြက်တွေစားပြီး ဖြစ်ကြောင်း ပြောပြပြီးကြသောအခါ ထိုချောက်
ရိုးတောအတွင်းမှာပင် ထိုင်လျက် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူကြကုန်၏။ (အဘိ၊ ၄၂။ ၄၂။)

ထိုအချိန်က သုပ္ပန်ဘေးနှင့် ခုတ္တိက္ခန္ဓာရပ်ကြောင့် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ ရဟန်းတော် အမြောက်
အမြားပင် သိကြားမင်း ဗန်ဆင်းပေးသော လှေးဖောင်ကြီး စီး၍ ဇမ္ဗူဒိပ် (အိန္ဒိယနိုင်ငံ
ဘက်)သို့ ကူးပြောင်းကာ ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်တို့ကို မကွယ်ပျောက်အောင် နှုတ်ငုံဆောင်၍ ထိန်းသိမ်း
စောင့်ရှောက်ခဲ့ရကုန်ကြကုန်၏။ အိန္ဒိယနိုင်ငံဘက်သို့ မကူးပြောင်းလိုကြသော ရဟန်းတော်
ခြောက်ကျိပ်တို့သည်ကား လှေးဖောင်သွက်ရာ သမုဒ္ဒရာကမ်းမှ ပြန်လှည့်လာကြကာ ဒက္ခိဏမလယ
ဇနပုဒ်သို့ ကြွသွားကြပြီးလျှင် သစ်ဥ သစ်မြစ် သစ်ရွက်တို့ကို မလေ့ကံမရ မျှတတည်းပေး၍ ပိဋက
ကျမ်းဂန်တို့ကို ရွတ်အတော်မူကြ၏။ ခန္ဓာကိုယ် စွမ်းဆောင်နိုင်သေးသည့် အချိန်တွင် ထိုင်လျက်
ရွတ်အံ့၍ မစွမ်းဆောင်နိုင်သည့်အခါ အလယ်ခေါင်၌ သံလျက် ထိုသံလျက် ဝိုင်းရံမှီ၌ ခေါင်းချင်း

၁။ ဒီပဝံသသုတ္တံအပိုင်း၊ ဂုဂ္ဂါယနာနိကာယ၊ ပထမအပိုင်း၊ ၆၂-ပါးထာတို့၌ ဒေသမင်းတို့မင်းပြုသောကာလကို ၁၄၄၀
ခုနှစ်ဟု ပြဆိုထား၏။ အနုတ္တိ၊ ၁၇။ ၁။ ၂။ ၁၀၂ တို့၌ ပြထားသော ဇာတ်ကြောင်းများအတိုင်းဆိုလျှင်ကား
သုပ္ပန်သမုဒ္ဒရာကမ်း (ဒေသတို့မင်းပြုရာကမ်း) မှာ ၁၂ နှစ်သာတည်း။ ထို့အပြင် ၎င်းအဋ္ဌကထာတို့၌ ဗြဟ္မဏတိဿဘာယ
(စန္ဒာလတိဿ မဟာဘာယ) ဟူသော ဘွဲ့ရ၏။ ဒေသဘာယ (ဒေသတို့အကြောင်းကို အနည်းငယ်မျှ) မဟောရ။

ဆိုင်ကာ ပိဋကကျမ်းဂန်ကို စိတ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်တော်မူကြကုန်၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ၁၂-နှစ်တိတိ အလွန်အံ့ဩကွယ်ကောင်းလောက်အောင် ကြီးမားလှစွာသော ဇွဲလုံ့လဝီရိယဖြင့် အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ပိဋကသုံးပုံကို အပြည့်အစုံ နှုတ်ငုံဆောင်ကာ မကွယ်ပျောက်အောင် စောင့်ရှောက်တော်မူကြကုန်၏။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၇။ သာသနဝံသပွဒိပိကာ။၂၄။)

ဝဋ္ဋဂါမဏိမင်း(ပိဘုမင်း)သည် ဒါဌိကမည်သော ဒဿမင်းကို သတ်၍ နန်းတက်သဖြင့် သူပုန်ဘေး ငြိမ်းအေးသောအခါ ယခင်က အိန္ဒိယနိုင်ငံဘက်သို့ပြောင်ရွှေသွားကြသော ရဟန်းတော်တို့သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပြန်ကြွလာကြပြီးလျှင် (အိန္ဒိယသို့ လိုက်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း မလယဇနပုဒ်၌ ကျန်ရစ်ခဲ့သော) ယခင် ရဟန်းခြေ ခံကျိပ်ဘို့နှင့် အတူတကွ စုပေါင်းကြလျက် ၎င်းတို့ နှုတ်တက်ဆောင်ထားသော ပိဋကသုံးပုံကို ပုဒ်အက္ခရာချင်း တူမတူ တိုက်ဆိုင်သုတ်သင်ကြသောအခါ အက္ခရာ တလုံးတလေမျှ မတူညီသည်မရှိ တထပ်တည်းကျ တူညီမျှသည်ချည်းသာ တွေ့ကြရကုန်၏။

ဤအချိန်ကာလအထိ ပိဋကသုံးပုံကို နှုတ်ငုံဆောင်လာတော် မူခဲ့ကြသော ထိုရဟန်းတော် ထေရ်ရှင်မြတ်တို့သည် နောင်လာနောက်သား ပုဂ္ဂိုလ်အများတို့ သတိဉာဏ်ပညာ ဆုတ်ယုတ်လျှင်၎င်း၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း ဘေးနှင့် တွေ့ကြုံလျှင်၎င်း ပိဋကသုံးပုံကို ယခုကဲ့သို့ နှုတ်ငုံဆောင်ထားရန် ခံယဉ်းမည်ကို မြော်မြင်တော်မူကြ၏။ ထို့အပြင် စင်ကြယ်သော ထေရဝါဒပိဋကတ်တော် အတွင်း၌ အခြားသော ဂိုဏ်းဂဏတို့၏ မသန်၎င်းသော အယူဝါဒများ ရောစက်ထည့်သွင်းမှု ကင်းရှင်းစေလိုသော ဆန္ဒလည်း ပြင်းပြတော်မူကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရဟန်းတော် ထေရ်ရှင်မြတ်တို့သည် အနုရာဇမြို့တော်မှ ၆၈ မိုင်ဝေးသော မလယဇနပုဒ် မာတုလမြို့အနီးရှိ အာလောကလိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူကြလျက် ပိဋကသုံးပုံကို ပေထက်အက္ခရာတင်ခြင်း (ပေခွက်ပေါ်၌ ရေးသားခြင်း)ကိုစွဲကို ဆောင်ရွက်တော်မူကြကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ခိုးသား ခြေ သူပုန်ဘေးကြောင့် တိုင်းပြည် မငြိမ်မသက် ယောက်ယက်ခတ်နေသည်သာမက ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေး ဆိုက်ရောက်တွေ့ကြုံနေသည့် အတောအတွင်းမှာပင် အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ သင်္ဂဟနာတင်ခဲ့ကြသည့် စာမူအတိုင်း အက္ခရာတလုံးတလေမျှ မပျက်မယွင်း မပိုမလျှော့အောင် ပိဋကသုံးဖြာ ရတနာကို နှုတ်တက်အာုံ ဆောင်တော်မူခဲ့ကြပြီး လျှင် နောင်ရေး နောင်တာအတွက်ပါ ကြောင့်ကြကြီးစွာ ဖြင့် ပေထက်အက္ခရာတင်တော်မူကြကာ ချစ်လှစွာသော တဦးတည်းသော သားရတနာကို စောင့်ရှောက်သည့် မိခင်ကြီးပမာ ကြီးစွာသော ဉာဏ်ဝီရိယ၊ စွဲခြံသားသက်ဖြင့် ထိုပိဋကတော်များကို စောင့်ရှောက်တော်မူခဲ့ကြသော ထိုထေရ်အရှင်မြတ်တို့၏ အသုံးအပိုင်းအခြား မထင်သော အနန္တဂုဏ်တော် ကျေ ဇူးတော်သည့် နောင်လာနောက်သား ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပစ္စုပ္ပန်သံသရာ နှစ်ပြာလုံးအတွက် အလွန်အလွန် ကြီးမားများပြားလှစွာသော အားကိုးအားထားရာ ဖြစ်ကြပေကုန်၏။

၁။မဟာဝံသ၊၃၃ အပိုင်း၊ ၇၃-၈၁အပိုင်း “ဒဿမင်းကိုသတ်၍ နန်းတက်သည်”ဟု ပြဆိုခြင်းဖြစ်သည်။အဘိဋ္ဌ၊၂။ ၄၂၇-၄၂၈ကား “ဗြာဟ္မကတိယ စောဒေ မထေပိဘုဉာဇေ ဆတ္တံ ဥဿပေတိ”ဟု မိန့်ဆိုသည်။
၂။ဒိပဝံသ၊၁၃-အပိုင်း၊၄၃၊၄၄-ဂါထာ၊ မဟာဝံသ၊ ၃၃-အပိုင်း၊၁၁၂၊၁၁၃-ဂါထာ၊ သာသနဝံသပွဒိပိကာ၊ နှာ၊၂၆။ ပိသုဒ္ဓိမဂ္ဂ၊ နိဒါနကဿ၊ နှာ၊၂၂။

အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၏ ကျေးဇူး

ထိုမျှသောကံ ဇွဲလုလွှကြီးမားစွာဖြင့် ပိဋကသုံးဂုံကို နှုတ်၍ စောင့်စောင့်မူခဲ့ကြသော ထိုထေရ် ရှင်မြတ်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးတို့ကို ပြဆိုပြန် နောက် သာသနာတော်လောကမြင်ကွင်း မ အတယ်အခါမျှ ကွယ်ပျောက် မသွားနိုင်အောင် အပြုအမိုး ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာကျမ်း၊ သဒ္ဒါ ကျမ်းစသော ကျမ်းပြုသင် ထေရ်အရှင်တို့၏ ကျေးဇူးတို့ကိုလည်း ပေးပြပါဦးမည်။

ယခင်က ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဘုရားဟော ပိဋကပါဠိတော်များသည် အလွန်ခက်ခဲနက်နဲရကား အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကသာ မပွင့်ပြခဲ့လျှင် ယင်း ပါဠိတော်တို့၏ ဆိုလိုရင်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရင်းလင်း စွာ အကျယ်တဝင့် သိနိုင်ရန် မလွယ်ကူ၊ ယင်းသို့ မသိနိုင်လျှင် ပါဠိတော်များကို မြန်မာပြန်တတ် ရန်ပင် လွယ်ကူမည် မဟုတ်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ကျမ်းစာအုပ်ရေ (၄၀) ကို အကျယ်တဝင့် ပွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း (၅၁) အုပ်နှင့်၍ ၎င်း အဋ္ဌကထာတို့ကို အကျယ်တဝင့် ပွင့်ပြ သော ဋီကာအုပ်ရေပေါင်း (၂၆) အုပ် ရှိ၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၊ အရှင်ဓမ္မပါလစသော ထေရ်ရှင်မြတ်တို့ ရေးသားခဲ့ကြသော ယခု လက်ရှိ အဋ္ဌကထာများ မပေါ်ထွက်မီ ရှေးကပင် သင်္ခါယနာသုံးတန် တင်သားအပ်ပြီး ဖြစ်သော (ပဏိစ္ဆက ဒေသနာဟု ခေါ်သော) ရှေးအဋ္ဌကထာများ ရှိခဲ့ပြီး ဖြစ်၏။ ထိုရှေး အဋ္ဌကထာတို့ကို အရှင်မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် ဇမ္ဗူဒိပ်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သယ်ဆောင်လာပြီးလျှင် သီဟိုဠ်ကျွန်းသား တို့ သင်ယူနိုင်အောင် သီဟိုဠ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုတော်မူ၏။

အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ အဋ္ဌကထာသစ် ရေးသားပုံ

သာသနာတော်နှစ် ကိုးရာပြည့်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်း၌ကား အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသထေရ်သည် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသားအားလုံး သင်ယူနိုင်စေခြင်းငှါ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ရှိနေသော မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ၊ ကုရုန္ဒီအဋ္ဌကထာ ဟူသော ရှေးအဋ္ဌကထာ သုံးစောင်တို့တွင် ပင်ရင်းမှ လဲပြစ် သော မဟာအဋ္ဌကထာကို ပင်ကိုယ်မူတည် (သရီရ)ပြု၍ ပါဠိဘာသာသို့ပြန်ဆိုကာ အဋ္ဌကထာကျမ်း သစ် ရေးသား ပြုစုတော်မူ၏။ ကျန်သော အဋ္ဌကထာ နှစ်စောင်နှင့် အနွှာအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ခေပအဋ္ဌကထာ တို့မှ ယူသင့်သမျှ အဆိုအခံနှင့် ဝိနိစ္ဆယတို့ကို၎င်း၊ ထေရဝါဒဝိနိစ္ဆယတို့ကို၎င်း အစုံအလင်ပါဝင် အောင်လည်း ထို အဋ္ဌကထာသစ်အတွင်း၌ ထည့်သွင်းရေးသားတော်မူ၏။

ထိုသို့ ရေးသားရာ၌ “ဝိတ္တာရမဂ္ဂဉ္စ သမာသယိတော” ဟူသော (ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဂန္ထာ-ရမ္မ) ပရိညာဉ်နှင့်အညီ ကျယ်ဝန်းသော ထိုရှေးအဋ္ဌကထာတို့ကို အကျဉ်းချုံးထားသောကြောင့် အရှင် ဗုဒ္ဓဃောသထေရ်၏ အဋ္ဌကထာသစ်ကို သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဟု ခေါ်တွင်၏။ ထိုသို့ အကျဉ်း ချုံး ရေးသား ရာ၌ ဆိုင်ရာအခန်းသို့ မဆက်မီ (ကေားအလျဉ် သင့်သဖြင့်) ကြိုတင်ဖွင့်ဆို ရေးသားထားသော ရှေးအဋ္ဌကထာ ကေားများကို ချန်ထားခဲ့ပြီးလျှင် ဆိုင်ရာအခန်းရောက်မှသာ ဖွင့်ပြသောအားဖြင့် လည်း အကျဉ်းချုံး၏။ (ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၊ ၂၀၇)။

၁။ များပါဠိတော်ကို ပွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အုပ်ရေကိုသာ ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအရေ အတွက်၌ အဘိဓမ္မာဝတာရ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ စသည်တို့နှင့် ဆိုင်ရာဋီကာ မြောက်မြားစွာတို့ မပါဝင်သေး။

ဖွင့်ဆိုပြီးသော ပုဒ်ကို ထပ်၍ မဖွင့်ဆိုတော့ ပြန်၍ ညွှန်ပြခြင်း (အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ) အားဖြင့်လည်း အကျဉ်းချုပ်၏။ ယင်းသို့ အကျဉ်းချုပ်မှုမဟုတ် "ဝဇ္ဇယိတုန ပမာဒလေခံ" ဟူသည် နှင့်အညီ မဟာအဋ္ဌကထာမှ ပမာဒလေခံကိုလည်း ဖယ်ရှားတော်မူခဲ့၏။ (ဝိဠာ ၁။ ၂၇၀၊ ၂၇၈။) ထို မဟာအဋ္ဌကထာမှ မသင့်မြတ်သော အဆိုအချို့ကိုလည်း ပယ်ဖျက်ကာ ဆိုင်နပါဠိတော်နှင့် အခြား အဋ္ဌကထာတို့ကို ကိုးကား၍ မှန်ကန်တိကျသော ဝိနိစ္ဆယတို့ကိုလည်း ချပြတော်မူ၏။ (ဝိဠာ ၁။ ၂၇၇။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၁၂၇)။ ပါဠိတော်နှင့် ဆန့်ကျင်သကဲ့သို့ ထင်ရသော အဋ္ဌကထာစကားများကိုလည်း ပါဠိ အဋ္ဌကထာနှစ်ရပ် ဆက်စပ်ညှိနှိုင်းကာ တသားတည်းတူညီကြောင်း ပြတော်မူ၏။ (ဝိဠာ ၁။ ၂၆၀)။

ထို့အပြင် ယခုအခါဝယ် ပါဠိတော်ကို မြန်မာပြန်ဆိုရာ၌ အလွန်ကျေးဇူးများသော အနုပုဗ္ဗ ပဒေသဝဏ္ဏနာ၊ အနုတ္တာနတ္ထပဒေသဝဏ္ဏနာနည်းဖြင့် ပါဠိတပုဒ်၊ တပုဒ်၏မူရင်းကနက် (သဒ္ဓတ္ထ) ကို၎င်း၊ ဆိုလိုရင်းအနက် (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ) ကို၎င်း၊ ထဝါကျလုံး၏ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်တ္ထကို၎င်း အစုံအလင်ဖွင့်ပြ တော်မူ၏။

ဤကဲ့သို့ ကျဉ်းလည်းကျဉ်း၊ ရှင်းလည်းရှင်း၊ ပြည့်စုံလည်း ပြည့်စုံသဖြင့် ပညာရှိတို့၏ စိတ် အစဉ်ကို ကြည်လင်ရှင်ယူ အားရကျေနပ်စေခြင်း (သမန္တပါသာဒိက) ဂုဏ် ပြည့်စုံအောင် ရေးသား ထားသော အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသထေရ်၏ အဋ္ဌကထာများ (အရှင်ဓမ္မပါလထေရ် စသည်တို့၏ အဋ္ဌ ကထာများ) ပေါ်ထွက်လာသောအခါ သာသနာနှစ် (၉၀၀) ကျော်ကျော်လောက်အထိ ထွန်းတောက် တင့်တယ် ထယ်ဝါလာခဲ့ကြသော မဟာအဋ္ဌကထာ၊ မဟာဇေဋိအဋ္ဌကထာ အစရှိသော ရှေးရှေး အဋ္ဌ ကထာကျမ်းစာ လဝန်းကြီးတို့သည် သင်ယူပို့ချမှု၊ တဆင့်ကူးယူရေးသားမှု တဖြူးဖြူး နည်းပါး လာခြင်း တည်းဟူသော ဆီးနှင်းမြှူတိမ်များ ဖုံးအုပ်ခံရသော ရွှေကျမ်းစာ၊ လစန္ဒာကြီးများအဖြစ်သို့ ရောက်လျက် အသစ်ဇော်ဇော် အဋ္ဌကထာ၊ ကျမ်းစာလဝန်း ပေါ်ထွန်းသွားရေး၊ အခွင့်ပေးကာ ရောင်ဝါသေးသိမ် မွေးမှိန် ကွယ်ပျောက်ကြလေကုန်၏။

အဋ္ဌကထာသစ်များပေါ်ထွန်းလာပြီးနောက် ထိုအဋ္ဌကထာတို့မှ နောင်လာနောက်သားတို့အတွက် အသိခက်လောက်သည့်ပုဒ်ဝါကျတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို ဖွင့်ဆိုရေးသားသော ဋီကာကျမ်းများပေါ် ထွန်းလာကုန်၏။ ထိုဋီကာတို့သည် အဋ္ဌကထာမှပုဒ်ဝါကျတို့၏ သဒ္ဓတ္ထ အဓိပ္ပါယ်တို့ကို စုံလင်စွာဖွင့်ပြကြ သည်သာမက အဋ္ဌကထာမဖွင့်ပြခဲ့သောပါဠိတော်ပုဒ်ဝါကျ အကြောင်းအကျဉ်းတို့ကိုပါ ဖွင့်ပြတော်မူကြ၏။ ထိုဋီကာအဖွင့်တို့ကို ကြည့်၍ အဋ္ဌကထာကို အနက်ပြန်ဆိုနိုင်ခြင်း၊ အဋ္ဌကထာ၏ အကျယ်တဝင့် အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း သိနိုင်ကြခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာတို့သည် အမှန်အကယ်လိုအပ်ချက်တို့ကို ပြည့်စုံကမ်းပ ညည်သာဖြစ်သောကြောင့် နောင်လာနောက်သားတို့၏ အားကိုးအားထားရာ ကျမ်းစာ များပင် ဖြစ်ကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ပါဠိဘာ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို စုံလင်စွာ သိဖို့အရေး၌ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ သည် မရှိလျှင် မဖြစ်၊ မသင်ယူမပို့ချလျှင်လည်း မဖြစ်သော ကျမ်းစာများ ဖြစ်ရကား ရှေးခေတ်ခေခါ သာသနာဝန်သမ်း ရှင်ရဟန်းတို့သည် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ သုံးမျိုးလုံး ကျွမ်းကျင်အောင် သင်ယူပို့ချတော်မူကြကုန်၏။ ထိုအဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့ကိုကြည့်၍ ရေးသားထားသော ပါဠိတော် နိဿယ၊ အဋ္ဌကထာနိဿယ၊ ယောဇနာ၊ ဂစ္ဆိ၊ အရကောက် စသော မြန်မာလိုအဖွင့်ကျမ်းစာများ လည်း ပေါ်ထွက်လာကုန်၏။ ပေါ်ထွက်လာသော ထိုနိဿယ စသော ကျမ်းတို့ကို အမှီတက်ပြုကာ

ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို သင်ယူလေ့ကျက်ရခြင်းကြောင့်လည်း မြန်မာပြည်ဘူး စာသင် သားတို့သည် ပိဋကတ်ကျမ်းကျင့်ပညာရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်၏။

သဒ္ဓါကျမ်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍ

ကမ္ဘာ့သမိုင်း ကျမ်းဆရာတို့အဆိုအရ ယဉ်ကျေးသောအဆင့်သို့ မရောက်သေးသော ရှေးခေတ် လူတို့သည် မိမိတို့ပြောသော စကားများကို စာဖြင့်ရေးသားပြရန် အကူအစာလုံးပျဉ် မဘိထွင် ကြရသေး။ တဖြည်းဖြည်း ယဉ်ကျေးလာသည့်အခါ ကမ္ဘာ့သမိုင်း အကူအစာလုံးများတို့ထွင်ကာ မိမိတို့ သိစေလိုသော အကြောင်းအရာများကို ထိုစာလုံးများဖြင့် ရေးသားပြကြရ၏။ သို့သော် စာစည်း ကမ်း (သဒ္ဓါစည်းကမ်း)မရှိပဲ ရေးလိုရာကို ကောက်ရေးလိုက်လျှင်လည်း မိမိဆိုလိုသော အဓိပ္ပါယ်သို့ မရောက်ပဲ အဓိပ္ပါယ်အမျိုးမျိုး ကောက်ယူနိုးခြင်း၊ အဓိပ္ပါယ်လွဲမှား ပျက်ပြားသွားခြင်းများ ဖြစ်လာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို တိတိကျကျ သိနားလည်စေရန် မှန်ကန် သော စကားလုံး သတ်ပုံ၊ မှန်ကန်သော စကားဝါကျတို့ဖြင့် ရေးသားရ၏။ ထိုကဲ့သို့ရေးသားနိုင်ရန် မိမိတို့ဘာသာ စကားကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သည့် စာစည်းကမ်း၊ သဒ္ဓါစည်းကမ်းကို သတ်မှတ် ဖော်ပြသော သဒ္ဓါကျမ်းများ လိုအပ်လျက်ရှိရကား များစွာသော လူမျိုးတို့သည် မိမိတို့ဘာသာ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ သဒ္ဓါကျမ်းများကို ပြုစုရေးသားကြ၏။ ထိုသဒ္ဓါစည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ကတ္တား ပုဒ်ရှိရမည့်နေရာ၌ ကတ္တားပုဒ်ကိုရေး၍၎င်း၊ ကံပုဒ်ရှိရမည့်နေရာ၌ ကံပုဒ်ကိုရေး၍၎င်း၊ ကရိုဏ်း သမ္ပာဒ် အပါဒါန် စသည်သုံးရမည့်နေရာသုံးရ၍၎င်း၊ ကြိယာဝိသေသနပြု၍ ရေးရမည့်နေရာ၌ ကြိယာ ဝိသေသရေး၍၎င်း၊ စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံကိုလည်း မှန်ကန်စေလျက်၎င်း မိမိတို့ရေးလိုသော အကြောင်းအရာများကို ရေးသားကြ၏။

ကိလေသာစိတ်တော်အညစ်အကြေး ကင်းဝေးစင်ကြယ်တော်မူ၍ ယဉ်ကျေးမှု၌ ထိပ်ဆုံးအဆင့် သို့ရောက်တော်မူသော သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူအပ်သော တရားဒေသနာ ပါဠိတော် များသည် (ကျမ်းစာများ ရေးသားပြုစုသကဲ့သို့ စာဖြင့် ရေးသားထားသည်ဟုတ်ပဲ ပေါ်ပေါက် လာသော အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိအားလျော်စွာ နှုတ်တော်ဖြင့် ဟောကြားထားသည် ဖြစ်လျက်ပင်) အလွန်စည်းကမ်းကျနလှ၏။သီလံ၊ ဓနိတံ စသော အသံထွက် အက္ခရာ၊ ကဏ္ဍဇ တာလုဇ စသော အသံ ထွက် အက္ခရာ၊ ယောသံ အယောသံစသော အသံထွက် အက္ခရာ စာလုံးပေါင် များလည်း မှန်ကန်ပီသ အောင် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်များလည်း ဖြစ်၏။သက်ဆိုင်ရာကြိယာနှင့်ကိုက်ညီ အောင် ကတ္တားကံကရိုဏ်း သမ္ပာဒ် အပါဒါန် စသော ကာရကတို့ကို မှန်ကန်စွာ သုံးစွဲ သုံးသပ်သော မာဂ ဂ္ဂတံဒတ်၍လည်း ချောညက်ကောင်းမွန်အောင် ဟောကြားထားအပ်သော ဒေသနာတော်များ လည်း ဖြစ်၏။ အလွန်အရသာရှိလှသော ခံဖယ်ဘောဇဉ်တို့၌ ဇီယာ ကရဝေ စသော အမွှေးအကြိုင် အနံ့များ ထည့်ခတ်ထားသကဲ့သို့ သဘိပဋ္ဌာန်၊ သဗ္ဗပ္ပဓာန် စသော အနက်အဓိပ္ပါယ် အနှစ်သာရ တရားဓမ္မများအပေါ်တွင် စကားစည်းကမ်းသောင့်များတော်လျက် ချောညက်ညီညာ သာယာနာပျော် ဖွယ်ရှိအောင် သေသေသပ်သပ် ဟောကြားထားအပ်သော ထိုပါဠိတော်ဒေသနာဓမ္မများကို စည်း ကမ်းမပျက် (နဂိုမူမပျက်)အောင် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည့် ပါဠိသဒ္ဓါကျမ်းများလည်း မလွဲ မသွေ ရှိရမည်သာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ကစည်းသဒ္ဓါကြီး၊ သဒ္ဓါနိတိ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်ဟူသော ပင်မ ပါဠိ သဒ္ဓါကျမ်း များနှင့် နျာဗ၊ ဂ္ဂပသိဒ္ဓိ၊ စသော အဖွင့်သဒ္ဓါကျမ်းများ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပေါ်ထွက်လာသည် မှာ လိုလေသေးမရှိ ပြည့်စုံပြီဟု ဆိုသင့်ဆိုထိုက်လှပေ၏။

ပါဠိအဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ ပိဋကကျမ်းစာတို့ကို တတ်မြောက်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ အဆိုပါ ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတစ်ခုကို ရှေးဦးစွာ ကြိုတင်မသင်ယူပဲ ပိဋကကျမ်းစာများကို အလျင်စလို သင်ယူလျှင် ပို၍ ခက်ခဲမည်၊ ကြန့်ကြာမည်သာမက “ဝနေ အန္တဂဇော ယထာ” ဟူသည့်နှင့် အညီ တောထဲ၌ မသွားတတ် မလာတတ် ချာချာပတ်နေသော ဆင်ကန်းကြီးကဲ့သို့ နာမ်ပုဒ်၊ သမာသ်ပုဒ်၊ တဒ္ဒိတ်ပုဒ်၊ အာချာတ်ပုဒ်၊ ကိတ်ပုဒ်၊ ဥပသာရပုဒ်၊ နိပါတ်ပုဒ်တို့၌ သေချာစွာ ခွဲခြားသိနိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိ ကန်းနေသောကြောင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မှန်ကန်တိကျစွာ မသိနိုင်ရကား ပိဋကကျမ်းစာတောကြီးထဲ၌ တဝဲလယ်လယ်သွားနေရမည်သာ ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ပိဋကကျမ်းစာကို မသင်ယူမီ ရှေးဦးစွာ ကစွည်းသဒ္ဒါကြီးစသော ပါဠိသဒ္ဒါကျမ်းတစ်ခုကို ကြိုတင် သင်ယူလေ့လာပြီးဖြစ်နှင့် ရ၏။ သို့မှသာ “သဒ္ဒါတတ်မှ စာတတ်သည်။ သဒ္ဒါပိုင်မှ စာနိုင်သည်” ဟူသော ဆိုရိုးစကားအတိုင်း ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၌ ပါရှိသော နာမ်ပုဒ်၊ သမာသ်ပုဒ်၊ တဒ္ဒိတ်ပုဒ် စသည်တို့၌ သဒ္ဒါကျမ်းစည်းကမ်းချက်တို့ဖြင့် ပိုင်နိုင်စွာ စိစစ်နိုင်၏။ အကွာရာပုဒ်ပါဠိ အမှားအမှန်ကို ခွဲခြား ဝေဖန်သိနိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ ရင့်သန်ဆက်မြက်လာသော အကွာရကောသလ္လဉာဏ်ကို အခြေခံ၍ ပါဠိအဋ္ဌကထာတို့၏ ဆိုလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မှန်ကန်တိကျစွာ သိသော ပိဋကကျမ်းကျင်ပညာရှင်အဖြစ်သို့ ရောက်နိုင်မည်ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် ကစွည်းသဒ္ဒါကြီးစသော သဒ္ဒါကျမ်းများသည် ပိဋကတိုက်ကြီးသို့ တက်ဖို့ရာ လှေကားကြီးများ ဖြစ်ကြသည်အားလျော်စွာ မရှိလျှင် မဖြစ်၊ မသင်ယူလျှင် မဖြစ်သောကြောင့် နောက်နောက် သာသနဝန်ထမ်းတို့အတွက် လိုလေးသေးမရှိ ပြည့်စုံပြီဟု ဆိုရလောက်အောင် ရေးသား ပြုစုတော်မူခဲ့ကြသော ရှေးရှေးသဒ္ဒါကျမ်းပြု ထေရ်ရှင်မြတ်တို့၏ ကျေးဇူးသည်လည်း အလွန်ပင် ကြီးမားလှပါပေသည်။

သဒ္ဒါကျမ်းနှင့် အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ တာဝန်နှစ်ရပ်

တာသာစာပေတို့ကို စည်းကမ်း ဥပဒေဘောင်များခတ်လျက် သပ်သပ်ယပ်ယပ်ရှိအောင် သဒ္ဒါကျမ်းများက ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ အဘိဓာန်ကျမ်းများကလည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏။ ယင်းသို့ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရာ၌ သဒ္ဒါကျမ်းသည် တာဝန်နှစ်မျိုးနှစ်စားကို ထမ်းလျက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏။ ယင်း တာဝန်နှစ်မျိုးမှာ—

(၁) ကာရက၊ အကာရကတို့ကို ၎င်းတို့၏ ကြိယာပုဒ်စသည်တို့နှင့် တွဲစပ်ရေးသားရာ၌ ဝိဘတ်အသုံးအနှုန်း မှန်ကန်စေခြင်းအားဖြင့် စကားဝါကျတစ်ခုလုံး ရေးပုံရေးနည်း စည်းကမ်းသတ်မှတ်၍လည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏။ ဥပမာအားဖြင့်—

ပေးလှူခြင်းကြိယာ (ဒါဓာတ်)နှင့် ဆိုင်သော စကားဝါကျ စီကုံးရေးသားရာ၌ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖော်ပြသော ဝေါဟာရပုဒ်၌ (ဘိက္ခုဿ စိဝရံ ဒေဘိ = ရဟန်းအား သင်္ကန်းကို ပေးလှူ၏) ဟု သမ္ပဒါန်ဝိဘတ်ဖြင့်သာ ရေးရမည်။ (ဘိက္ခု စိဝရံ ဒေဘိ = ရဟန်းကို သင်္ကန်းကို ပေးလှူ၏) ဟု ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့် မရေးရ။

ဖွဲ့ခွဲခြင်းကြိယာနှင့် သက်ဆိုင်သော စကားဝါကျစီကုံးရေးသားရာ၌ ဖွဲ့ခွဲခွဲဆွဲနုကိုဖော်ပြသော ပုဒ်၌ (ဂါမာ အပေတိ = ရွာမှဖွဲ့ခွဲ၏) ဟု အပါဒါန်ဝိဘတ်ဖြင့်သာ ရေးရမည်။ (ဂါမံ အပေတိ = ရွာကို ဖွဲ့ခွဲ၏) စသည်ဖြင့် အခြား ဝိဘတ်ဖြင့် မရေးရ။

လူတယောက်၏ရက်ဝိသေသနကို ဖော်သုတ် ရေးသားရာ၌၎င်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါချို့ယွင်းသောသူ အကြောင်းကို ရေးသားရာ၌၎င်း ဝိသေသနပုဒ်နှင့် ချို့ယွင်းသော ကိုယ်အင်္ဂါကို ဖော်ပြသောပုဒ်၌—

သီလေန ဥက္ကမော = အကျင့်သီလအားဖြင့် မြတ်သောသူ။

ဘေတိယာ ဥက္ကမော = အမျိုးဇာတ်အားဖြင့် မြတ်သောသူ။

အက္ခိနာ ကာဏော = မျက်စိဖြင့် ကန်းသောသူ။

ပါဒေန ခဉ္စော = ခြေထောက်အားဖြင့် ခွင့်သောသူ။

စသည်ဖြင့် တတိယာဝိဘတ်ဖြင့်သာ ရေးရမည်။ အခြားဝိဘတ်များဖြင့် မရေးရ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စကားဝါကျရေးသားပုံ ရေးသားနည်းမှန်ကန်အောင်၊ မသေသပ်အောင် စည်းမျဉ်းတောင် ခတ်၍လည်း စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်း၏။

(၂) ထိုစကား ဝါကျထဲမှ ဝေါဟာရပုဒ် တပုဒ်စီတပုဒ်စီ၏ မူရင်းဇာတ်မြစ် (Etymology)နှင့် ဝိဘတ်ပစ္စည်းတို့၏ အနက်တို့ကို ဖော်ပြလျက် ယင်းပုဒ်တို့၏စာလုံးပေါင်း သတ်ပုံမှန်ကန်အောင် (အက္ခရာစီပတ္တိအဖြစ်အောင်)လည်း ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်၏။ ဥပမာအားဖြင့်—

ဝေါဟာရပုဒ် နှစ်ပုဒ် သုံးပုဒ်စသည်တို့စပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်တို့၌ တွဲစပ်သားသမ္ပုဒ်တို့ကို အစိတ်အစိတ်ခွဲပြပြီးလျှင် ယင် ပုဒ်တို့၌ ကျေသောဝိဘတ်တို့ကို ဖော်ပြ၏။ တစ်ခါပုဒ်တို့၌ ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်း ခွဲပြကာ (ရုပ်စီရင်ပြကာ) ပစ္စည်း၏အနက်ကို ဖော်ပြ၏။ အာချာတ်ပုဒ် ကိတ်ပုဒ်တို့၌ ဇာတ်ပစ္စည်း ဝိဘတ်ခွဲခြားပြကာ (ရုပ်စီရင်ပြကာ) ပစ္စည်း ဝိဘတ်တို့၏ အနက်ကို ဖော်ပြ၏။

ဤသို့အားဖြင့် သဒ္ဒါကျမ်းသည် (၁) စကား ဝါကျအရေးအသား မှန်ကန်စေခြင်း၊ (၂) ထို စကားဝါကျမှ ဝေါဟာရပုဒ်တို့ အက္ခရာစီပတ္တိအဖြစ်အောင် စာလုံးပေါင်းသတ်ပုံ မှန်ကန်စေခြင်းအား ဖြင့် တာဝန်နှစ်မျိုး နှစ်စားယူလျက် စာပေကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်လေသည်။

အဘိဓာန်ကျမ်းက ဘာသာစာပေကို စောင့်ရှောက်ရာ၌ ထိုနှစ်မျိုးနှစ်စားတို့တွင် (၁) အမျိုး အစားဖြင့် စောင့်ရှောက်ရန်တာဝန်မယူနိုင်၊ (၂) အမျိုးအစားဖြင့် စောင့်ရှောက်ရန်သာတာဝန်မယူနိုင် ၏။ သို့ရာတွင် (၂) အမျိုးအစားဖြင့် စောင့်ရှောက်ရာ၌ သဒ္ဒါကျမ်းထက် အဘိဓာန်ကျမ်းကပို၍ အမြောက်အမြား ကြီးမားသော တာဝန်ကို ထမ်းလျက်စောင့်ရှောက်၏။

ရှင်းပြဦးအံ့ —

သဒ္ဒါကျမ်းတို့အနေအားဖြင့် ရုပ်စီရင်၍ဖြစ်နိုင်သမျှ ဥပါဟရုဏ်ရုပ် ဝေါဟာရပုဒ်တို့ကို အားလုံး စုံလင်အောင် ရှာဖွေထုတ်နုတ်၍ ရုပ်စီရင်ပြဘို့မလိုအပ်ဘဲ နမူနာ ဥပါဟရုဏ်ရုပ် အနည်းငယ်မျှ ထုတ် ပြပြီးလျှင် ဤ ဥပါဟရုဏ်ရုပ်နှင့် အလားတူရုပ်များ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ရုပ်စီရင်လေဟု ဆိုလိုက် ခြင်းဖြင့် ကိစ္စပြီး၏။ တာဝန်ကျေပွန်၏။

ဥပမာအားဖြင့် — သုတ်စဉ်တည်ဘုန်းက ပကာရ (အတူဟူသော) အနက်ရှိသော အာဒိ- သဒ္ဒါဖြင့် “သဇ္ဇာဒိနံ ဝါ”ဟု သုတ်တည်၍ ယဇ္ဇဇာတ် တခုကိုသာသုတ်ပြပြီးလျှင် ယဇ္ဇဇာတ်မှကျန်သော ယဇ္ဇဇာတ်ကဲ့သို့ ဝုဒ္ဓိပြုမမြဲခြင်းတူသော ဂမု သဒ္ဒါသော သဇ္ဇာဒိအာကဘိဂိုဏ်းဝင်ဇာတ်တို့ကို တိုက်ရိုက်

ထုတ်ပြုမလိုတော့ပဲ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူလိုက်လျှင် တာဝန်ကျေ၏။ ပိသောဒရာဒီနိ ယတောပဒိဋ္ဌံ (ပါဏိနိ၊ ၆။ ၃။ ၁၀၅) ဟု သုတ်တည်၍ ပိသောဒရာ ပုဒ်တပုဒ်ကိုသာထုတ်ပြုပြီးလျှင် ပိသောဒရာပုဒ်ကဲ့သို့ ရုပ်ပြီး ပုံချင်းတူသော အဂဂါအစရှိသော ကျန်သောပိသောဒရာဒီ အာကတိကိုးဝင်ပုဒ်တို့ကိုလည်း တိုက်ရိုက်ထုတ်ပြောတော့ပဲ အာဒိသဒ္ဓါဖြင့် သိမ်းယူနိုင်၏။ သို့သော် အဘိဓာန်ကျမ်းများအနေအထားဖြင့် ကား ဝေါဟာရစကားလုံးတို့ကို စုံနိုင်သမျှစုံအောင် ရနိုင်သလောက် ရွာဖွေထုတ်စုပြုမှသာ တာဝန်ကျေ မည်ဖြစ်ရကား အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ တာဝန်သည် အလွန်ကြီးမား များပြားလှပေ၏။

ပြည့်စုံနိုင်ခဲ့သော ပါဠိအဘိဓာန်

ဘိန္ဒုယနိုင်ငံ၌ သက္ကတဘာသာဖြင့် ခေးသားထားသော စာပေများ ဝေဒကျမ်းများကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ပို့ရာ ဗျာကရုဏ်းကျမ်းဟုခေါ်သော သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းများနှင့် နိသက္ကဟုခေါ်သော သက္ကတအဘိဓာန်ကျမ်းများသည် ဖြတ်စွာဘုရားမပွင့်မီ ငွေးနှစ်ပေါင်း များစွာကပင် ပေါ်ထွက်ခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သက္ကတသဒ္ဓါကျမ်းနှင့် သက္ကတအဘိဓာန်ကျမ်းတို့သည် ကမ္ဘာ့သဒ္ဓါကျမ်း အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ ရွှေဆောင် ရွှေသွား ဆရာသွားဟုခေါ်ဆိုထိုက်လှပေ၏။ အထူးအားဖြင့် သက္ကတစာပေနှင့် ပါဠိစာပေတို့သည် တခုမှတခုသို့ အကူးအပြောင်း ရုပ်သွင်ပြောင်းလဲလွယ်ထားသော ဝေါဟာရများ စွာတို့ဖြင့် အချင်းချင်းအပြန်ပြန်အလှန်လှန် ဆက်သွယ်နေသောကြောင့် ထိုသက္ကတသဒ္ဓါကျမ်း အဘိဓာန်ကျမ်းတို့သည် ပါဠိသဒ္ဓါကျမ်း အဘိဓာန်ကျမ်းတို့၏ ရွှေဆောင်လမ်းပြ ဖြစ်ရုံမျှမက ဆွေမျိုးသားချင်းပင် တော်စပ်နေပေ၏။

ထိုပါဠိနှင့် သက္ကတဆိုင်ရာ သဒ္ဓါကျမ်း အဘိဓာန်ကျမ်းတို့တွင် အဘိဓာန်ကျမ်းသည် ဝေါဟာရစကားလုံးတို့၏ လိင်နှင့် မူရင်း ဇာစ်မြစ်ကိုပါ ညွှန်ပြထားခြင်းကြောင့် သဒ္ဓါကျမ်းတို့က ထမ်းဆောင်ရမည့်တာဝန်ကိုပါ အမြောက်အမြားခံဝေထမ်းဆောင်၏။ ယခင်က ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သုတ်ဘည်စဉ်က အာဒိသဒ္ဓါကိုထည့်၍ တည်ပြီးလျှင် ကျန်သောရပ်များ၌လည်း ဤနည်းချည်းဟု ဆိုလိုက်ခြင်းဖြင့် သဒ္ဓါကျမ်းတို့ သွားရမည့် တာဝန်ခံရသည် ပြီ စီးရပ်နားသွားတော့၏။ အဘိဓာန်ကျမ်းများကား ထိုမျှပြည့်စုံရိုး မရပ်နား၊ တသွားတည်း သွားနေရ၏။ Living Language ဟု ခေါ်သော ယခုလက်ရှိ သုံးစွဲနေဆဲဖြစ်သော ဘာသာစကားများသည် အမြဲတစေ အသစ်အသစ်တို့ ပေါ်နေ၏။ ပြောင်းလဲနေ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဘာသာ စကားများအတွက် ဝေါဟာရစကားအားလုံး စုံလင်သော အဘိဓာန် ပေါ်ထွက်ရန် အလွန်ခက်၏။ ပါဠိဘာသာနှင့် သက္ကတဘာသာတို့သည် ယခုလက်ရှိ သုံးစွဲမှုမရှိသော ဘာသာစကား (Dead Language) ဖြစ်သောကြောင့် နောက်ထပ် အသစ်တိုးပွါးခြင်း ပြောင်းလဲခြင်း မရှိစေကာမူ ထိုဘာသာစကားတို့ဖြင့် ခေးသားသော ကျမ်းဂန်ပေါင်း မြောက်မြားစွာရှိနေသောကြောင့် ဝေါဟာရ စကားအားလုံး စုံလင်သော သက္ကတအဘိဓာန်၊ ပါဠိအဘိဓာန် ပေါ်ထွက်ရန် အလွန်ခက်ခဲသည်ပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် သက္ကတအဘိဓာန်ကျမ်းများသည် ခေတ်အားလျော်စွာ ပို၍ပို၍ စုံလင်စွာ တကျမ်းပြီးတကျမ်း ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပေါ်ထွက်လာသောကြောင့် သက္ကတဝေါဟာရ ပုဒ်အားလုံး မပါဝင်သေးစေကာမူ ဆာမောနိယာဝိလျှံ စသော သက္ကတအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်ကြီးများ၌ ခက်ခဲသော သက္ကတဝေါဟာရများ စုံလင်သင့်သလောက် စုံလင်ပြီဟုဆိုနိုင်လောက်ရာ၏။

ပါဠိဘာသာအတွက်လည်း တိပိဋကပါဠိ မြန်မာအဘိဓာန်သဘွဲ့ ၁-နိဂါန်း၌ ဖော်ပြထားသည့် အတိုင်း ပုဒ်ပေါင်း ငါးသောင်းကျော်အထိ ပါဝင်စော ကမ္ဘာ့ခေတ်မှ ဦးဟုတ်စိန် အဘိဓာန်တိုင်

အောင် ပါဠိ-မြန်မာ အဘိဓာန်များ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ပေါ်ထွက်လာခဲ့၏။ ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ်ပြီးသည့် နောက်ပိုင်းတွင်လည်း သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ အလားတူ ပါဠိအဘိဓာန်များ ပေါ်ထွက်လာခဲ့၏။ အနောက် နိုင်ငံများမှလည်း ခရစ် ၁၈၅၈-ခုနှစ်ဝယ် ဂျာနီဇင် စိနိုပီတာစဘတ်မြို့ (ယခု လီနင်ဂရက်မြို့)မှ ရုရှ ပါဠိ ပါမောက္ခများ ဦးစီးရေးခွဲကြသော (ပြီးဆုံးခြင်းသို့ မရောက်ခဲ့သော) ပါဠိရုရှအဘိဓာန်ကြီးနှင့် ယင်း၏ နောက်တွင် အင်္ဂလန်မှ ပါဠိအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်များ အပြင် နောက်ဆုံးတွင် ကမ္ဘာအရပ်ရပ်မှ ပညာရှိများ စုပေါင်းရေးသားပြီး ဒိန်းမတ်နိုင်ငံမှ ထုတ်ဝေသည့် A Critical Pali Dictionary (C-P-D) ဟု ခေါ်သည့် ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တိုင်အောင် ပါဠိအဘိဓာန်ပေါင်း မြောက်မြားစွာ ပေါ်ထွက်လာ ခဲ့ပေ၏။

သို့သော် ထိုပါဠိအဘိဓာန်တို့၌ အဓိကအခဲနှစ်မျိုးနှင့် ရင်ဆိုင်နေရ၏။ ယင်းနှစ်မျိုးမှာ - (၁) ပုဂ္ဂိုလ်တဦးတည်းက ရေးသားပြုစု၍ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်စေကာမူ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့မှ ခက်ခဲ သော ပုဒ်အားလုံးနှင့် ပါဝင်သင့်သမျှ ပုဒ်အားလုံး အစုံအလင်ပါရှိသော ပါဠိအဘိဓာန်ကြီးဖြစ်ဖို့ ခဲယဉ်း၏။ (၂) ပညာရှိအများ စုပေါင်းရေးသားကြသောကြောင့် ထိုပုဒ်များအားလုံး အစုံအလင် ပါဝင်အောင် ရှာဖွေဆောင်းနိုင်ကြစေကာမူ လုံးဝဥဆုံ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်သော အဘိ ဓာန်ကြီးဖြစ်ရန် ခက်ခဲပြန်၏။

ယောင် ဒိန်းမတ်နိုင်ငံထုတ် (C-P-D)အဘိဓာန်ကြီးသည် အလွန်ကောင်းမွန်သည့် စနစ်သစ်ဖြင့် ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာပုဒ်များ စုံလင်အောင် ရှာဖွေထုတ်စု၍ (၁၉၂၄)ခုနှစ်မှ စ၍ ရေးသားပြုစု လာခဲ့ကြရာ ယခုအခါ (၁၉၇၁)ခုနှစ်သထိ ဖွဲ့ကိန်းပြုစီစဉ်ရေးသားမှုမှာ ဥဠာဦးမပျက်အထိ ပါဝင်သောအတွဲ (၂) အပိုင်း (၇) အထိဖြစ်၏။ ကျန်သောသရများနှင့် ဗျည်းအားလုံး၌အတွက် များစွာ ကုန်ငိုနေ သေးသော လုပ်ငန်းများကိုလည်း ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်သည်အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်လိမ့် မည်ဟု ယူဆပါ၏။ ထိုမျှလောက်စုံလင်သော ပါဠိအဘိဓာန်ကြီး ဆုံးခန်းတိုင်ရောက် ပြီးမြောက်ပါ မူကား အလွန်အားကိုးစားထားပြုရ၍ ပါဠိဘာသာအတွက် တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ကျမ်းကြီးဖြစ်လာ ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် ထိုအဘိဓာန်ကြီးသည် ပါဠိကို အင်္ဂလိပ်လိုပြန်ဆို၍ အင်္ဂလိပ်မှ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ ကျမ်းစာအုပ်များမှ စာမျက်နှာကဏန်းများကို ညွှန်ပြထားသောကြောင့်၎င်း၊ နိုင်ငံ ခြားမှ စာအုပ်ဖြစ်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ အနှံ့ အပြားရောက်ရှိရန် ခဲယဉ်းသောကြောင့်၎င်း၊ ပြည့်စုံသော ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကို လိုလားဘောင့်တနေကြသော မြန်မာနိုင်ငံသား ဂုဏ်ရှင်လူများ၏ လိုအပ် စာနွဲ့ကို ပြည့်စုံစေနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။

အဘိဓာန် ကွန်ပြူတာစက်ကြီး

ပိဋကသုံးဖြာ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာ အရပ်ရပ်တို့၌ နဲ့ စပ်ကျွမ်းကျင်သော ပညာရှင်ပင် ဖြစ်စေကာမူ "ဒီအကြောင်းအရာကို ငါတွေ့ဘူးမှတ်ဘူးသည်။ အယ်.ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာမှာပါလေ သနည်း"ဟု သေချာဘောင် ပြန်၍ကြည့်လိုသောအခါ 'ဟိုနေရာမှာ ပါလေသလော၊ ဒီနေရာမှာ ပါလေသလော'ဟု တွေ့တော့စဉ်းစား နေရသေး၏။ အချိန်ကုန်ခံကာ ရှာဖွေနေရသေး၏။ ပုဒ်တပုဒ် တပုဒ်ပါရှိရာ ကျမ်းစာအုပ်ကဏ္ဍကို သိလိုသောအခါ၌မူ ထိုကဏ္ဍပင် ပို၍ အသေးစိတ်စဉ်းစားရ၏။ အချိန်ကုန်ခံကာ ရှာဖွေနေရ၏။ မိမိတွေ့လိုသော ပုဒ်ပါရှိရာ ဌာနသည် (၁၀)နေရာလောက် ရှိနေ သော်လည်း ရှာဖွေသောအခါ (၁၀)နေရာလုံး တွေ့ချင်မှတွေ့မည်။ အဋ္ဌကထာ ဋီကာများသည် ဟိုနေ ရာမှာလည်း ပွင့်၏။ ဒီနေရာမှာလည်း ပွင့်၏။ ဒီနေရာမှာ ထကျဉ်းချုပ်မျှသာ ပွင့်၏။ ဟိုနေရာမှာကား

အကြောင်းအားလျော်စွာ အကျယ်တဝင့်ဖွင့်၏။ တခါတချို့မှ ဖွင့်ပုံချင်းလည်းမတူဘတ်၊ ဖွင့်ပုံချင်း စာသားချင်း တူစေကာမူ (နှစ်ပေါင်းထောင်ချီ၍ ကြာမြင့်လာသော ကျမ်း စာများပြစ်သောကြောင့်) ဟိုနေရာက အဖွင့်၌ ပါဠိများ ပျက်နေ၏။ သို့မဟုတ် ပါဠိများ ကျပျောက်နေ၏။ စာနေလည်း မသန့်ရှင်း၊ ဒီနေရာက အဖွင့်၌ ပါဠိမှန်၏။ အကျအပျောက်မရှိ၊ စာမှသန့်ရှင်း၏။

အကယ်၍ ဖွင့်သမျှ နေရာဌာနအားလုံးကို တိုက်ဆိုင်၍ နှိုင်းယှဉ်၍ မကြည့်ရပဲ အကြောင်း အရာတခုခုကို ဟောပြောလျှင်သော်၎င်း၊ ရေးသားလျှင်သော်၎င်း မိမိ၏ဟောပြောချက်၊ ရေးသား ချက်များ၌ ပျော့ကွက်ဟာကွက် လွဲမှားချက်များဖြင့် အားနည်းလျက် ရှိနေမည်ဖြစ်သောကြောင့် မရွံ့မကြောက် ခြင်္သေ့ဟောက်သကဲ့သို့ ‘ဒီဟာသာအမှန်း ဒီဟာအမှား’ ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ရဲရဲ ရင့်ရင့် သီဟနာဓ ဝိနိစ္ဆယချပြုရန် ခက်ခဲလှပေ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိဟောပြောချက် ရေးသားချက် များ၊ အင်အားပြည့်ဝ တိကျမှန်ကန်မှုအတွက် အဖက်ဖက်မှ အကူအညီပေးမည့် အဘိဓာန်ကြီးပေါ် ထွက်လာရန် အမြန်လိုအပ်လျက်ရှိပေ၏။

သိပ္ပံပညာများ ထွန်းကား တိုးတက်နေသော ယခုခေတ်၌ လူပေါင်း မြောက်မြားစွာတို့ အချိန်ကြာမြင့်စွာ လုပ်ဆောင်ရသော လုပ်ငန်းအမြောက်အမြားကို တခဏချင်း စက္ကန့်ပိုင်းအတွင်း၌ အားလုံးပြီးစီးအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကွန်ပျူတာဧက ပေါ်ထွက်နေပြီဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ အကြင်အဘိဓာန်ကျမ်းစာအုပ်ကို လွန်လှော့ကြည့်လိုက်သောအခါ မိမိတွေ့လိုသော ဝေါဟာရပုဒ် အားလုံးကို ချက်ချင်းတွေ့နိုင်၏။ ထိုပုဒ်နှင့်ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ သိလိုသောအချက်များကိုလည်း ချက်ချင်း သိနိုင်၏။ ထိုမျှဖြင့်အားမရသေး၍ သက်ဆိုင်ရာ ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့ကို ပြည့်စုံစွာ ကြည့်လိုပါ သေးသည်ဆိုလျှင်လည်း ထိုပုဒ်မှ ကျမ်းညွှန်းဂဏန်းများကို ကြည့်၍ ရှာဖွေလိုက်သောအခါ ထို ကျမ်းစာများမှ မိမိသိလိုသော အကြောင်းအရာများ အားကန့်ချက်ချင်းတွေ့ရ၏။ ယခင်က အချိန် ကြာမြင့်စွာ ရှာဖွေ၍သော်မှပင် တွေ့ရှိရန်ခဲယဉ်းသော အကြောင်းအရာ မြောက်မြားစွာတို့သည် ကွန်ပျူတာစက်ကို နှိပ်လိုက်သကဲ့သို့ မိမိ၏ရွေ့မှောက်၌ ချက်ချင်းထောက်လာ၏။ ပြည့်စုံမှု သေချာမှု ခိုင်လုံမှုလည်း ရှိ၏။ အကြောင်းအရာတခုခုကို ဟောပြောလိုသူ၊ ကျမ်းစာရေးသား ပြုလိုသူတို့အတွက် တိုတောင်းသော အချိန်ကာလအတွင်း တမူဟုတ်ချင်း အကူအညီပေးစွမ်းနိုင်သော ထိုသို့သော ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းတည်းဟူသော ကွန်ပျူတာစက်ကြီး ပေါ်ထွက်လာရန် အမြန်လိုအပ်လျက် ရှိနေပေ၏။

ထိပ်ပွဲကပါဠိ-ပြန်ပာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး

အထက်က ဖော်ပြခဲ့သော အကြောင်းများကြောင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာပိဋကကျမ်းဂန် များနှင့် ထိပ်ပွဲကကျမ်းဂန်တို့၏ အခြံအရံပါဠိကျမ်းဂန်တို့မှ ပါင်သင့်သမျှ ပါဠိဝေါဟာရအားလုံး စုံလင်စွာပါဝင်ပြီလျှင် ထိုဝေါဟာရများနှင့်စပ်၍ ရေးသင့်သမျှ ဒေသံပြသင့်သမျှ အခက်အလက်များ ကိုပါ စုံလင်စွာ ရေးသားဖော်ပြထားသည့် အတွဲပေါင်းမြောက်မြားစွာပါရှိသော ပါဠိမြန်မာအဘိ-ဓာန်ကြီး ပေါ်ထွက်လာပါက ယင်းအဘိဓာန်ကြီးသည် အဖက်ဖက်မှ လိုလေသေးမရှိ ပြည့်စုံနေရ ကား အကိုင်အခက်ဝေဆာသည့် ပါဠိပဒေသာပင်ကြီးအဖြစ်ဖြင့် အများသူငါ၏ မျက်နှာပြင်တွင် ရွှေဆုံးမှ ပေါ်လွင်ထင်ရှားနေမည်မှာ သေချာလှပေ၏။ သို့သော် “ခါချဉ်ကောင် မာန်ကြီး၍ တောင် ကြီးကိုဖြိုမည့်ကြ ခါးကမသန်” ဟူသကဲ့သို့ သာမန်ငွေ့ကြေးရှင်တို့၏ အကူအညီနှင့် တဦးစ နှစ်ဦးစ ပညာရှင်တို့၏ ကြိုးပမ်းချက်တို့မှာ “မြေကြီးလက်ခတ်မလွဲ သေချာပေါက် ပြီးမြောက်စေရမည်” ဟု

မည်မျှလောက်ပင် စိတ်မာန်ကြီးမား ကြွင်းဝါနေစေကာမူ တောင်လုံးကြီးတမျှ ထောမကြီးမားလှသော အဘိဓာန်ကျမ်းပြုအလုပ် ဝန်ထုပ်ကြီးနှင့် ချိနဲ့သေးငယ်လှသော ရွှေခါးကလေးတို့၏ အချိုးအစားကွာဟ မညီမျှဖြစ်နေခြင်းကြောင့် လမ်းဆုံးအောင် မထမ်းဆောင်နိုင်တော့ပဲ တပိုင်းတစဖြင့် လက်စသတ်ရဖို့သာ ရှိတော့၏။ ထို့ကြောင့် တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်တည် ဟူသော နေရာ ကျမ်းကြီး ပေါ်ထွက်ဖို့ကိစ္စမှာ အပြောလွယ်ပြီး အကောင်အထည်ပေါ်ဖို့ ခက်လှချေ၏။

ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရသည် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်မြောက်နိုင်ခဲ့သော တိပိဋကပါဠိ မြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်းကြီး အောင်မြင်စွာပေါ်ထွက်လာစေရန် ရည်သန်ခက်ဖြင့် ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ ဝိမံကိန်း ပိဋကတ်တော် မြန်မာပြန် စီမံကိန်းတို့နှင့်အတူ တပါတည်းပင် ပါဠိမြန်မာ အဘိဓာန်ကျမ်း ကြီး ရေးသားရန် စီမံကိန်းကိုလည်း ရေးဆွဲခဲ့၏။ ထို့နောက် အဘိဓာန်ဌာနဟူ၍ ဝန်ထမ်းဌာနတခု ဖွဲ့စည်း၍ လူအင်အား ငွေအင်အား နှစ်ရပ်လုံး လုံလောက်စွာသုံးကာ အဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို ဆောင် ရွက်ခဲ့၏။

ရှေ့တော်ပြေး အဘိဓာန်လုပ်ငန်း

ပဌမတွင် အလျား လေးလက်မ၊ အနံသုံးလက်မရှိသော ကတ်ပြားစက္ကူကလေး တရွက်တရွက် လျှင် ပါဠိဝေါဟာရ တပုဒ်စီ တပုဒ်စီ ရေးခြင်းဖြင့် ပါဠိဝေါဟာရပုဒ် ထုတ်ရ စရ၏။ ပါဠိတော် ကျမ်းစာအုပ်ခေ(၄၀)၊ အဋ္ဌကထာကျမ်းစာအုပ် (၅၁)၊ ဋီကာကျမ်းစာအုပ် (၂၆) အုပ်အားဖြင့် ပါဠိ ကျမ်းစာအုပ်ပေါင်း (၁၁၇)အုပ်တို့၌ ရှိသမျှပါဠိဝေါဟာရပုဒ် အားလုံးတို့ကို ထုတ်နုတ်ရေးသားစုဆောင်း ခြင်း (ပုဒ်ထုတ်ရခြင်း) ဖြစ်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ဆုတ်နုတ်စုဆောင်းလိုက်သောအခါ ပါဠိဝေါဟာရတပုဒ်စီ တပုဒ်စီ ရေးထားသော ကတ်ပြားစက္ကူပေါင်း တဆယ့်ငါးသိန်းကျော် ရရှိ၏။ ထိုကတ်ပြားစက္ကူ တို့ကို ပုဒ်ချင်းတူရာပေါင်းလိုက်သောအခါ အသားတင်ပုဒ်အရေအတွက် သုံးသိန်းကျော်ရရှိ၏။

ဤနေရာ၌ ဝေါဟာရပုဒ် ထုတ်နုတ်စုဆောင်းပုံနှင့် ထိုစုဆောင်းထားသော ကတ်ပြားစက္ကူ မြောက်မြားစွာတို့ကို ပုဒ်ချင်းတူရာပေါင်းလိုက်ခြင်းဖြင့် အသားတင်ပုဒ်အရေအတွက်လျော့နည်းသွားပုံ တို့ကို အနည်းငယ်မျှထပ်မံရှင်းပြပါဦးမည်။

ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်ဖြစ်သော ဝိနည်းပါဠိတော် ပဌမတွဲမှ ပါဠိဝေါဟာရပုဒ်ထုတ်စုသောပုဂ္ဂိုလ် သည် ယင်းပါဠိတော်၌ ရှိသမျှပုဒ်တိုင်း၊ ပုဒ်တိုင်းကို စက္ကူကတ်ပြား တခုတခုလျှင် တပုဒ်စီတပုဒ်စီ(စာမျက် နှာ နံပါတ် ၈၈၆နှင့်တကွ) ရေးရ၏။ ဥပမာအားဖြင့်—

ထိုဝိနည်းပါဠိတော် ပဌမတွဲ (ဝိ၊၁) စာမျက်နှာ(၅)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင် (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၁။၅)ဟူ၍ စက္ကူကတ်ပြားပေါ်၌ ရေးရ၏။ စာမျက်နှာ(၇)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၁။၇) ဟု ရေး ရ၏။

ပါစိတ် ပါဠိတော်ဖြစ်သော ဝိနည်းပါဠိတော် ဒုတိယတွဲ (ဝိ၊၂) မှ ပုဒ်ထုတ်သောသူကလည်း ယင်းပါဠိတော် စာမျက်နှာ(၈)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင် (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၂။၈) ဟု၎င်း၊ စာမျက်နှာ (၁၀)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၂။၁၀) ဟု၎င်း စက္ကူကတ်ပြား၌ ရေးရ၏။ မဟာဝံပါဠိတော် ဖြစ် သော ဝိနည်းပါဠိတော်တတိယတွဲ (ဝိ၊၃) စာမျက်နှာ(၅)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၃။၅) ဟု၎င်း၊ စာမျက်နှာ(၈)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဒ်တွေလျှင်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ။ ဝိ၊၃။၈) ဟု ၎င်းရေးရ၏။

သီလက္ခဏာပါဠိကော်ပြန်သော ဒီဃနိကာယ်၌မာဘွဲ့ (ဒီ၁)မှ ပုဒ်တုတ်သောသူသည် ထိုပါဠိတော် စာမျက်နှာ(၁၂)၌ ဗုဒ္ဓေါပုဉ်တော်လျှင်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ၊ ဒီ၁၊ ၁၂) ဟု၎င်း၊ စာမျက်နှာ (၁၅) ၌ ဗုဒ္ဓေါပုဉ် တွေ ယှဉ်လည်း (ဗုဒ္ဓေါ၊ ဒီ၁၊ ၁၅) ဟု၎င်း စက္ကူကတ်ပြား၌ ရေးရ၏။ (ဝိဘတ်ကို မဖျောက်ပဲ စာအုပ်ထဲ၌သည့်အတိုင်း “ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗုဒ္ဓံ” စသည်ဖြင့် စက္ကူကတ်ပြား၌ ရေးရ၏)

ဤသို့သားဖြင့် ဗုဒ္ဓေါတပုဉ်တည်းအဘွတ် စက္ကူကတ်ပြားပေါင်း ခုနစ်ခုဖြစ်၏။ သို့သော် ဗုဒ္ဓေါပုဉ် ချင်း တူသောကြောင့် တူရာပေါင်း၍ အက္ခရာစဉ်အတိုင်း အသားတင်ပုဉ်ရေးသောအခါ (ဗုဒ္ဓေါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅။ ၇။ ဝိ၊ ၂။ ၉။ ၁၀။ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ၈။ ဒီ၁။ ၁၂။ ၁၅။) ဟူ၍ တပုဉ်တည်းသာကျန်တော့၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓေါအတွက် စက္ကူကတ်ပြား ခုနစ်ခု အသားတင်ပုဉ်တင်ရန်ဖြစ်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် စက္ကူကတ်ပြား အရေအတွက်က များပြားလှ၍ အသားတင်ပုဉ်အရေအတွက်က အလွန်လျော့နည်းသွားသည်။ စာတွေ များလွန်း၍ သိပ်ထူးခြားတော့မည်မဟုတ်သော “ဟောတီ” ကဲ့သို့သောပုဉ်များ၌ကား (တွေ့သမျှပုဉ် အားလုံး စက္ကူကတ်ပြား၌ ရေးရမည်ဟူသော စည်းကမ်းရှိသော်လည်း) မရေးပဲချန်ထားလိုသောပုဉ်လျှင် တို့က ချန်ထားခဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့် စာအုပ်ထဲ၌ဟောတီပုဉ် အရေအတွက်များသလောက် စက္ကူကတ်ပြား အရေအတွက် များတော့မည်မဟုတ်ပေ။

ဤနေရာ၌ ကသားတင်ပုဉ်အရေအတွက်နှင့် စက္ကူကတ်ပြားအရေအတွက် အသေးစိတ်စာရင်း ဇယားမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

အက္ခရာ	အသား တင်ပုဉ်ပေါင်း	စက္ကူကတ်ပြားပေါင်း
သရ	၆၃၉၅၁	၂၃၆၃၃၃
က-ဝဂ်	၃၆၂၉၀	၁၇၂၃၁၄
စ-ဝဂ်	၁၅၇၇၇	၇၇၂၆၁
ဋ-ဝဂ်	၈၁၁	၄၇၅၈
တ-ဝဂ်	၄၃၆၂၅	၂၂၄၃၈၆
ပ-ဝဂ်	၇၀၃၆၈	၃၇၃၇၈၈
အ-ဝဂ်	၇၇၇၇၃	၄၂၆၆၇၁
စုစုပေါင်း =	၃၁၈၆၇၂	၁၅၁၅၅၁၁

ဤအသေးစိတ်စာရင်းဇယားအရ အဘိဓာန်ရေးရန် အသားတင်ပုဉ်ပေါင်း သုံးသိန်းကျော်ခန့် ထားသော်လည်း တကယ်အဘိဓာန်ရေးသားပြုစုကြသောအခါ၌ကား အကျိုးမမျှလှသော တချို့ပုဉ် တို့ကို ချန်ပစ်ထားခဲ့ရသေး၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်စာအုပ်အားလုံး ခိုက်နှိပ်ပြီးစီးသောအခါ ထိုစာရင်း ဇယားအတိုင်း ပုဉ် သုံးသိန်းကျော် (၃၀၈၆၇၂) ရှိတော့မည်မဟုတ်ပေ။

ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စက္ကူကတ်ပြားကလေးများ၌ အဘိဓာန်ဝေါဟာရပုဉ်ရေးသား ထုတ်စုပြီး သောအခါ အသရ၏ ဝေါဟာရစက္ကူကတ်ပြားတို့ကို တပုံပုံ၌၎င်း၊ အသရ၏ ဝေါဟာရပုဉ် စက္ကူ ကတ်ပြားတို့ကို တပုံ ပုံ၌၎င်း၊ ဣသရ၏ ဝေါဟာရပုဉ် စက္ကူကတ်ပြားတို့ကို တပုံ ပုံ၌၎င်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် အက္ခရာချင်း ခွဲခြား၍ အက္ခရာအမျိုးအမားတူသည့် ဝေါဟာရပုဉ် စက္ကူကတ်ပြားတို့ကို

တပုံစီ တပုံစီ ပုံထပ်ထားရ၏။ ထို့နောက်မှ ယင်း စက္ခုကတ်ပြားများ၌ ရေးထားသော ဝေါဟာရပုဒ် တို့ကို ဆိုက်ရွှေဗလာစာရွက်၌ အက္ခရာစဉ်အတိုင်း ကူးယူရေးသား (အက္ခရာဝလီစဉ်သား) ရသည်။ အဘိဓာန် ရေးသားပြုစုကြမည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကျမ်းစာအုပ်၏ စာမျက်နှာဂဏန်းနှင့် ပူးတွဲလျက် အက္ခရာစဉ်၌ ရေးသားထားပြီးသော ထို ဝေါဟာရပုဒ်တို့ကို (ယင်း ပုဒ်တို့၏ စာမျက်နှာ ဂဏန်းက ညွှန်ပြသော ကျမ်းစာအုပ်များကို ကြည့်၍) အဘိဓာန်ရေး သားပြုစုကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဤ ကဲ့သို့ အဘိဓာန်ဝေါဟာရပုဒ်တို့ကို အက္ခရာစဉ်အတိုင်း ရေးရခြင်း (အက္ခရာဝလီစဉ်ခြင်း) တိုင်အောင် ပြုလုပ်ခဲ့သမျှ လုပ်ငန်းအားလုံးသည် ရွှေတော်ပြေး အဘိဓာန်လုပ်ငန်းချည်းသာတည်း။

အဘိဓာန်အဖွဲ့များ

လက်ဦးပဌမ စတင်ရေးသားစဉ်က ရန်ကုန်မြို့ သီရိမင်္ဂလာ ကမ္ဘာအေး ကုန်းမြေဝင်းအတွင်းရှိ ဇေယျဒီပကျောင်းဆောင်မှ ဆရာတော်များနှင့် လှပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်အနည်းငယ်တို့က တာဝန်ယူ၍ (ဇေယျ-ဒီပ အဘိဓာန်အဖွဲ့တဖွဲ့တည်းကသာ) ဤ အဘိဓာန်ကြီးကို ရေးသားပြုစုကြ၏။ ထို့နောက် အဘိဓာန် အဖွဲ့ကို တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းလိုက်သောအခါ—

- (၁) ဇေယျဒီပဆရာတော်များအဖွဲ့၊
- (၂) မန္တလေးမြို့ မဇ္ဈိမဝိမာန် နာယကစာချအဖွဲ့၊
- (၃) မန္တလေးမြို့ မဟာဝိသုဒ္ဓါဉာဏဝါဒကအဖွဲ့၊
- (၄) မန္တလေးမြို့ ဝိက္ခိကာရာမ ဘုရားကြီးအဖွဲ့၊
- (၅) ပခုက္ကူမြို့ မဟာဝိသုတာရာမအဖွဲ့၊
- (၆) သာသနာရေးဦးစီးဌာန ဇေယျဒီပအမှုထမ်းအဖွဲ့။

ဤသို့အားဖြင့် အဘိဓာန်အဖွဲ့ (၆)ဖွဲ့ ဖြစ်လာ၏။ ထို အဖွဲ့ (၆)ဖွဲ့မှ တာဝန်ယူ၍ အဘိဓာန် ရေးသားပြုစုလာခဲ့ကြရာ ယခုအခါတွင် ၁၉၇၈-ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအထိ မှီကနိပ်ပြီးစီး ဖြန့်ချိနိုင်ခဲ့သော အဘိဓာန်အတွဲပေါင်း (၁၁)တွဲနှင့် ပါဠိပဒေသနာကျမ်းညွှန်း အ-ဝက် အပိုင်း(၃)အထိ ရုပ်လုံးပေါ် လာခဲ့ပေပြီ။

ဇေယျဒီပသရဘိဓာန်များ

ဇေယျဒီပကျောင်းဆောင်မှ ဆရာတော်များသည် ၁၃၁၈ ခုနှစ်၊ နတ်တော်လ (၁၉၅၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ)မှစ၍ သရဘိဓာန်ကို အာဝန်ယူ၍ ရေးသားတော်မူကြ၏။ ရွှေသွားနမူနာ ရေးပြီး မရှိသေးသဖြင့် ပါဠိအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်ရေးနည်း ပုံစံကို အတုယူ၍ ကောင်းမည်ထင်သလို ရေးသားတော်မူကြ၏။ နောက်တွေ့သော ရေးနည်းပုံစံက အရင်ပုံစံထက်ကောင်းလျှင် အရင်ရေးခဲ့ပြီး ပုံစံကို ဖျက်လိုက်ရ၏။ အစည်းအဝေးထိုင်ပြီး တမျိုးပြင်၍ ရေးလိုက်ကြပြန်၏။ ဤကဲ့သို့ အကောင်းဆုံးရေးနည်း ပုံစံရသည်အထိ ရေးလိုက် ဖျက်လိုက်ဖြင့် အမျိုးမျိုး စမ်းသပ် ရေးသား ပြုစုလာခဲ့ကြရာ ၁၉၆၄ ခု နောက်၌ ရှစ်နှစ်လောက်ကြာမှ သရဘိဓာန် အတွဲ(၁) ထွက်ပေါ်လာနိုင်စေဘူး၏။ အတွဲ(၁)ထွက်ပြီး နောက်နှစ်ကား ရှေးပြန့်နမူနာ ပုံစံကောင်းကောင်း ချိုးပြင်၍ အချိန်အဟုန်ကောင်စွာဖြင့် ရေးသား နိုင်ခဲ့ကြသောကြောင့် ၁၉၆၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် အတွဲ(၂) ထွက်ပေါ်လာနိုင်ခဲ့ပေသည်။

ဤ ဇမ္ဗူဒီပသရဏဘိဓာန်တာဝန်ကြီးကို အဖွဲ့ဝင်ဆရာတော် အချို့ထံမှ အဖွဲ့ဝင်ဆရာတော်အချို့ ထံသို့ လက်ဆင့်ကမ်း ပခုံးပြောင်းကာ ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြရ၏။ သရဏဘိဓာန်အတွဲ(၃) ရေးနေသည့် အတောအတွင်း၌ ဇမ္ဗူဒီပကျောင်းဆောင်၌ သီတင်းသုံးဝါကပ်တော်မူကြသော ဆရာတော်အချို့သည် မိမိတို့နေရပ်သို့ ပြန်ကြွသွားကာ အဘိဓာန်တာဝန်လုပ်ငန်းမှ အနားယူတော်မူကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဇမ္ဗူဒီပအဘိဓာန်ဝန်ဆောင်အဖွဲ့၌ ဆရာတော်အရေအတွက် နည်းပါးလာ၏။ ထိုသို့ပင် နည်းပါးသော်လည်း သရဏဘိဓာန်အတွဲ(၃)၌ ဖော်ပြထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မနေမနား ကြိုးစားတော်မူကြခြင်းကြောင့် စာမျက်နှာ ၁၁၆၇ (စာဖောင် ၇၃-ဖောင်) ရှိသော ထိုသရဏဘိဓာန် အတွဲ(၃)သည် ၁၉၇၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ထွက်ပေါ်လာနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ၁၉၆၆-ခုနှစ်နှင့် ၁၉၇၈-ခုနှစ်များအတွင်း၌ အခြားသော မစိုးရိမ်အဖွဲ့ ဝိသုဒ္ဓါရုံအဖွဲ့ စသည်တို့မှလည်း ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အဘိဓာန်အတွဲများနှင့် ပါဠိပဒေကျမ်းညွှန်း များလည်း ထွက်ပေါ်လာနိုင်ခဲ့၏။

အဘိဓာန်အတွဲ (၄)

အဘိဓာန်အတွဲ(၃) ပြီးစီးသည့်နောက်ပိုင်းတွင် သရဏဘိဓာန် မဟာနာယက၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဆရာတော်ဦးဉာဏတ္ထရ ပျံ့လွန်တော်မူပြီးလျှင် အချို့ဆရာတော်များလည်း အရပ်ဘဝါးသို့ ထပ်မံပြောင်းရွှေ့ ကြွသွားတော်မူကြပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓာန်အတွဲ(၄)ကို ရေးသားပြုစုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက်မှာ ယခင်ကထက်ပင် ပို၍ နည်းပါးသွားလေတော့၏။ ဤအချိန်တွင် ယခင်အတွဲ(၃)၌ အဓိက ဝန်ဆောင်အဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်ရေးသားခဲ့ကြသော အောက်ပါဆရာတော်နှစ်ပါးသည် ဤ အဘိဓာန်အတွဲ(၄)ကို ဦးစီးခေါင်းဆောင်အဖြစ် တာဝန်ယူ၍ ရေးသားတော်မူကြ၏။

(၁) အရှင်ပညိဿရ၊ အစိုးရဓမ္မာဓိယ၊ သက္ကသိဟပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာဓိယ အဘိဓမ္မပါဠိပါရဂူ၊ မဟာဂန္ဓာရုံတိုက် ဓာချဆရာတော်၊ အမရပူရမြို့၊ ဤဆရာတော်သည် ၁၃၂၉-ခုနှစ် ဝါဆိုလ (၁၉၆၇ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ)မှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ပင့်လျှောက်ချက်အရ ရန်ကုန်မြို့ သီရိမင်္ဂလာ ကမ္ဘာအေး ဇမ္ဗူဒီပကျောင်းဆောင်၌ အမြဲသီတင်းသုံးလျက် သရဏဘိဓာန်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်တော်မူသည်။

(၂) အရှင်မာသိန္န၊ အစိုးရဓမ္မာဓိယ၊ သက္ကသိဟ ပရိယတ္တိသာသနဟိတ ဓမ္မာဓိယ၊ ပရိယတ္တိသဒ္ဓမ္မပါလ ဓမ္မာဓိယ၊ ဒီဃဘာဏက၊ ဖက်ပင်ဘိုင်ကျောင်းတိုက် ဓာချဆရာတော်၊ ဖက်ပင်ဘိုင်ရွာ မြင်းခြံမြို့၊ ဤဆရာတော်သည် ၁၃၂၈ ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလ (၁၉၆၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ)မှစ၍ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ပင့်လျှောက်ချက်အရ ကမ္ဘာအေးဇမ္ဗူဒီပကျောင်းဆောင်၌ အမြဲသီတင်းသုံးလျက် သရဏဘိဓာန်တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်တော်မူသည်။

ဤဆရာတော်နှစ်ပါးသည် အဘိဓာန်အတွဲ(၄)ကို ရေးသားပြုစုရာ၌ ယခင်စာပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရေးသားခဲ့ကြသော ပုဒ်များကို ထပ်မံဘည်းပြတ်ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ပြည့်စုံစွာရေးသားခြင်း ပြုလုပ်ကြ၏။ စာပြုပုဂ္ဂိုလ်တို့ မရေးသားရသေးသော ပုဒ်များစွာတို့ကိုလည်း မိမိတို့ကိုယ်တိုင် စတင်ရေးသားမှု ပြုကြ၏။ ပါဠိ ကျမ်းဂန်တို့၌ နောက်ထပ်တွေ့ရှိသော ပုဒ်သစ် အနက်သစ်တို့ကိုလည်း ထပ်မံဖြည့်စွက်ကြ၏။ Pali Tipitākam Concordance အဘိဓာန်နှင့် ပါဠိဘင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်တို့၌ နောက်ထပ်တွေ့ရှိသော ပုဒ်သစ် အနက်သစ်တို့ကိုလည်း ထည့်စွက်ဘော်မူကြ၏။ အမရကောသ၊ ထောမနိမိစသော သက္ကတအဘိဓာန်၊ The Pāli Text Society's Pāli-English Dictionary (P.T.S)နှင့်

A Critical Pāli Dictionary စသော ပါဠိအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်၊ ဆာမောနိယာဝိလုံ စသော သက္ကတအင်္ဂလိပ် အဘိဓာန်တို့နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဒါကျမ်းတို့နှင့်၎င်း ညှိနှိုင်းတိုက်ဆိုင်တော်မူကြ၏။ တပါး ရေးပြီးစာမူနှင့် တပါးရေးပြီးစာမူတို့ကိုလည်း လဲလှယ်ကြည့်ရှုပြင်ဆင်တော်မူကြ၏။ ထို့နောက် လက်နှိပ် စက်စာမူနှင့် ဂယ်လီပရ (Galley-proof) ဖောင်ကြမ်းပရုတ်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း ကိစ္စတိုင်အောင် အစမှအဆုံး တအုပ်လုံး ပြီးဆုံးသည်အထိ စွမ်းအားရှိသမျှ ကြိုးစားရေးသားတော်မူကြ၏။

ထိုအဘိဓာန်အတွဲ(၄)စ၍ ရေးသားချိန်၌ သရဆိုင်ရာပုဂံအားလုံးကုန်ဆုံးသည်အထိ တအုပ် တည်းဖြင့် အပြီးသတ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းခဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့် သိပ်လည်း ရှည်မျောမသွားအောင်၊ ပါသင့်သမျှ အကြောင်းအရာ အချက်အလက်အားလုံးလည်း ပါအောင် သတိထား၍ ရေးသားခဲ့ကြ ၏။ ဥပမာအားဖြင့်- အာနန္ဒရိယကမ္မပုဒ်၌ မာဘုသာတကကံ (အမိကိုသတ်ကြောင်-ပြင်သောက်) စသော အာနန္ဒရိယကံငါးမျိုးနှင့်စပ်၍ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၃၊ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၀၇ တို့၌ ပြထားသော ဋီကစတုက္က စသည်တို့ကို အကျယ်တဝင့် ရေးသားလျှင် မြစ်နိုင်သော်လည်း သိပ်ရှည်မျော မသွားစေလိုသော ကြောင့် ခေါင်းစဉ်သဘောလောက်မျှသာ ရေးသားခဲ့၏။

အာရမ္မဏပုဒ်၌လည်း ရေးပြသင့်သမျှ အာရုံအမျိုးအစားအားလုံး စုံစုံမျှသာ ခွဲခြားရေးခဲ့၏။ မည်သည့်အာရုံကို မည်သည့်စိတ်စေတသိက်တို့က အာရုံပြုသည်ဟု အာရုံနှင့်အာရမ္မဏိကစိတ်စေတသိက် တို့ကို တွဲစပ်၍ ရေးသားခြင်း မပြုခဲ့။ ဥတ္တရကုရုဒ်၌လည်း မှတ်ဖွယ်ကောင်းသော မြောက်ကျွန်း၊ အကြောင်းအရာတို့ကို အကျဉ်းချုပ်မျှသာ ပေးပြထားခဲ့ပြီးလျှင် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၌ ပြထားသော အကြောင်းအရာတော်တော်များများ ချန်ထားခဲ့ရ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတွဲ(၄) တအုပ်တည်းဖြင့် ပြီးစေလိုသောကြောင့် သတိထား၍ ကျစ်လစ်သိပ်သည်းစွာ ရေးသားခဲ့ပေ၏။ သို့သော် ထိုသို့သတိ ထား၍ ရေးသားရင်း ရေးသားရင်းပင် ရွှေသို့ လှမ်းမျှော်၍ ကြည့်လိုက်သောအခါ ယခင်ခန့်မှန်းချက် အတိုင်း တအုပ်တည်းဖြင့် မပြီးနိုင်ကြောင်း သိမြင်လာကြ၏။ ထို့ကြောင့် အတွဲ (၄) တအုပ်တည်း ပြုလုပ်လိုက်ခြင်းဖြင့် ယခင် အဘိဓာန်အတွဲများထက် အလွန်ထူးခြားစွာ ကြီးမားသော စာအုပ်ကြီး ဖြစ်မသွားစေခြင်းငှါ ဖြတ်သင့်ရပ်သင့်သော နေရာအရောက်တွင် အတွဲ(၄) အပိုင်း(၁)ဟု ဖြတ်လိုက် ရ၊ ရပ်လိုက်ရပါသည်။

တာဝန်ခွဲဝေခြင်း

ယခုရေးသားနေဆဲဖြစ်သော ထိပိဋကပါဠိ မြန်မာ အဘိဓာန်ကြီးအပြင် အခြား ရေးသားစရာ အဘိဓာန်များလည်း ရှိသေး၏။ ထိုအဘိဓာန်များမှာ (၁)အဘိဓာန်အကျဉ်း၊ (၂) အဋ္ဌကထာသုစိ (သံာဏ္ဌနာ အဘိဓာန်) (၃) အဘိဓမ္မာဝေါဟာရအဘိဓာန် စသည် ဘုံဖြစ်၏။ ထိုအဘိဓာန်များအတွက် လည်း မြစ်နိုင်သမျှ တာဝန်ခွဲဝေထမ်းဆောင်ရဦးမည်ဖြစ်ရာ အောက်ပါ ဆရာတော် (၄)ပါးသည် ထိပိဋကပါဠိ-မြန်မာ သရအဘိဓာန်ကြီး၏ အတွဲ(၃)မပြီးမီ ၁၉၆၉ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတိုင်အောင် သရ အဘိဓာန်တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်တော်မူခဲ့ကြပြီးလျှင် ထိုနှစ် ဩဂုတ်လမှစ၍ ယခုအချိန်တိုင် အောင် အဋ္ဌကထာသုစိအတွက် တာဝန်ပြောင်လဲထမ်းဆောင်တော်မူကြသည်။

- (၁) အရှင်နန္ဒပဉ္စ၊ တမံကျောင်းဆရာတော်၊ ဒါ.ပိန့်မြို့။
- (၂) အရှင်ပဏ္ဍိတ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ ပိဿာတိုးတောဓနရာတော်၊ သေက်ကျေးရွာ၊

သာစည်မြို့နယ်။ ဤဆရာတော်သည် ၁၉၆၄-ခုနှစ်မှစ၍ ၁၉၆၉-ခုနှစ်တိုင်အောင် အဘိဓာန် စာပြုအဖြစ် ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့သည်။

- (၃) အရှင် ဣန္ဒိယ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ သာစည်ကျောင်းဆရာတော်၊ သာစည်ကျေးရွာ၊ ရမည်းသင်းမြို့နယ်၊ ဤဆရာတော်သည် ၁၉၆၇-ခုနှစ်မှစ၍ ၁၉၆၉-ခုနှစ်အထိ အဘိဓာန် စာပြုအဖြစ် ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့၏။
- (၄) အရှင် အဂ္ဂဓမ္မ၊ အစိုးရဓမ္မာစရိယ၊ B.A, ပန်းလင်းကျောင်းဆရာတော်၊ ပန်းလင်းကျေးရွာ၊ ပင်လုံမြို့နယ်၊ ရှမ်းပြည်အောင်ပိုင်း။

ဘောက်ပါလူပညာရှင်နှစ်ဦးသည် ရံဖန်ရံခါ၌ သရအဘိဓာန် စာပြုခြင်း၊ စာမူတိုက်ဆိုင်ခြင်းဖြင့် အဘိဓာန်အဘွဲ့ (၄)အတွက် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ကြ၏။

- (၁) ဦးသိန်းအောင် (ဒုတိယကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ အဘိဓာန်ဌာနစု)
- (၂) ဦးဝင်းအောင် (လက်ထောက်ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ အဘိဓာန်ဌာနစု)

ဤအဘွဲ့ (၄)ကို ရေးသားပြုစုကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိတို့သည်ပူး လေ့လာခဲ့သော ပါဠိကျမ်း၊ ဘာသန္တရကျမ်းတို့ကို စွမ်းနိုင်သမျှ ကြိုးစား ကြည့်ရှု၍ မိမိတို့၌ရှိသမျှ ဉာဏ်ဝီရိယအားလုံးကို မချွင်းမချန် အသုံးပြုကာ ချွတ်ယွင်းချက် အပြစ်အနာကင်းသော အဘိဓာန်ကြီးဖြစ်စေလိုသောဆန္ဒကြီးမားစွာဖြင့် ရေးသားခဲ့ကြပေ၏။ ရေးသားပြီးလက်ရေးမှူ လက်နှိပ်စက်မှု၊ ဂယ်လီပရု၊ ဖောင်ကြမ်း၊ ပရုတို့ကိုလည်း အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုခဲ့ကြ၏။ နောက်ဆုံး အချောရိုက်၍ အတည်ပြုတော့မည်ဖြစ်သော စက်ပရုအထိပင် ကြိုးစား၍ ကြည့်ရှုပြင်ဆင်ခဲ့ကြပါ၏။ သို့သော် မည်မျှလောက်ပင် ကြောင့်ကြစိုက်၍ အထပ်ထပ်ကြည့်ရှုပြင်ဆင်ကြပါသော်လည်း လုံးဝဥဆာ အစွန်းအထင်းအပြောက်အစက်ချွတ်ယွင်းချက်ကင်း၍ သန့်ရှင်းပါပြီဟု စာရေးသူတို့ဝန်ခံနိုင်ကြပါ။ ပါဠိဘာသာစကားအမှားအမှန်ကို တိကျစွာခွဲခြားဝေခွဲ၍ သိနိုင်မှုသည် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အရာသာ ဖြစ်၏။ ဤ စာရေးသူတို့မှာ ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ မဟုတ်ရုံမျှမက ပါဠိအဋ္ဌကထာ၊ ဇီကာကျမ်းဂန်တို့နှင့် ဘာသန္တရကျမ်းဂန်တို့၌ တဖက်ကမ်းခတ် နဲ့စပ်တတ်မြှောက်၍ ကျမ်းဂန်ဗဟုသုတကြွယ်ဝသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု၎င်း၊ သတိ သမာဓိ ဉာဏ်ပညာ ရင့်သန်ကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု၎င်း ဝန်ခံနိုင်သော အဆင့်အတန်းသို့ပင် မရောက်ကြပါ။

ထို့ကြောင့် ရံဖန်ရံခါတွင် ဗဟုသုတမလုံလောက်၍ အမှားကို ရေးမိတတ်၏။ ရံဖန်ရံခါတွင် ပင်ကိုယ်ဉာဏ်အားနည်းသောကြောင့် အမှန်သဘောထောက်အောင် မကြံနိုင်၊ ထိုးထွင်းမသိနိုင်၍လည်း အမှားကို ရေးမိတတ်၏။ ရံဖန်ရံခါတွင် မှန်ကန်တိကျစွာ သိပြီးဖြစ်ပါလျက်ပင် လက်တွေ့ရေးသားသောအခါ သတိကင်းပေါ့ မေ့လျော့မှုကြောင့် အမှားကို ရေးလျက်မိသား ဖြစ်နေတတ်၏။ အမှားကို မြင်အောင် ကြည့်နိုင်သည့် ဉာဏ်မျက်စိ စူးရှထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ရှုမြင်ကွင်း၌ ထိုချွတ်ယွင်းချက် အမဲစက်နှင့် လိုကွက် ဟာကွက်များ ပေါ်ထွက်လာလိမ့်ဦးမည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ စာရွှေပညာရှင်

သုတေသနတို့သည် ထိုခွဲတို့ယွင်းချက်အမဲစက်ကို ချေဖျက်၍၎င်း၊ လိုကွက် ဟာကွက်ကို ပြည်စွက်၍၎င်း၊ ကြည့်ရှုကြခြင်းဖြင့် အလွန်အလွန် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ခဲ့သော ဤအဘိဓာန်ကြီးကို ရွှေဘိုးကြီးရရှိသကဲ့သို့ ဝမ်းပန်းတသာ လက်ခံကြိုဆိုကြလိမ့်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဖြစ်တောင့်မြဲခဲ အဘိဓာန်ကြီး

ကလလရေကြည် တည်သည်မှစ၍ အမိငမ်းခေါင်း၊ ဆယ်လညောင်းမျှ စောင့်ရှောက်သော သန္တတိသမ္ဘာကလေးသည် မိခင်ဖြစ်သူက သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခြင်းကြောင့်သာ ချမ်းသာစွာ မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်ထောင်စုနှင့် သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန သာသနာရေးဦးစီးဌာန၏ ပစ္စယာနုဂ္ဂဟကို ခံယူ၍ ဤစာရေးသားကြသော ဆရာတော်တို့ အနှင်နှင် အလလ ကြိုးစားရေးသားခဲ့ရသော အဘိဓာန်အတွဲ (၄) သည်လည်း အပိုင်း (၁) ကျမ်းစာ တအုပ်အနေအားဖြင့် အောင်မြင်စွာ ဖြစ်ထွန်း ပေါ်ထွက်လာပြီဖြစ်၏။ ထိုကဲ့သို့ ပေါ်ထွက်လာရာ၌ ထိုအဘိဓာန်လုပ်ငန်းကို ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်ပြီ မြောက်သည်အထိ ဆောင်ရွက်နိုင်အောင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် ဦးကြည်ညွန့်၊ ကျမ်းပြုမှူး ဦးပျိုးမြင့်တို့၏ မိမိတို့ဌာနဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကို သတိ၊ ဝီရိယ၊ ဉာဏ်အမြော်အမြင်ဖြင့် စိပ်ကုပ်ကဲ အုပ်ချုပ်မှုကြောင့်သာ ဤသရအဘိဓာန်အတွဲ (၄) အပိုင်း (၁) သည် ဖြစ်တောင့်မြဲခဲ အောင်မြင်စွာ ပေါ်ထွက်လာခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းတင်ပါသည်။

တိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော

ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့်

ကျမ်းမည် သင်္ကေတများ

ဤတိပိဋက ပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်၌ အသုံးပြုသော ပါ-ဋ္ဌ-ဋီကျမ်း စဉ်ပုံနှင့် သင်္ကေတပြပုံတို့ကို သိရှိရန် ဖော်ပြပါအံ့။

ကျမ်းစဉ်ပုံ။ ။ဤအဘိဓာန်တွင် ပုဂံတရားတော် ပါ-ဋ္ဌ-ဋီကျမ်းများကို အကိုးအကားပြုရာ၌ မူရင်း ပဓာနကျသော ကျမ်းစာအုပ်အလိုက် ကို.ကားသားသည်၊ တနည်းအားဖြင့် ကျမ်းစာ အနုအရင့် အဆင့်အတန်း ၃ မျိုးခွဲ၍ ကိုးထားသည်။

ဥပမာ-ပါဠိတော်ပြီးမှ အဋ္ဌကထာကို၎င်း၊ ထို့ နောက်မှ ဋီကာကျမ်းများကို၎င်း အကိုးအကားပြုသည်။

ယင်း ပါဠိတော်တို့တွင်လည်း နိကာယ် ၅-ရပ် ပိဋက ၃-ပုံတွင် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင် ဝိနည်း ၅ ကျမ်းကို ဦးစွာ ကိုးကား၍ ပြီးမှ ဝိသနိကာယ်၊ မဇ္ဈိမနိကာယ်၊ သံယုတ္တနိကာယ်၊ အင်္ဂုတ္တရ-နိကာယ်နှင့် ကျန်ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်ကျမ်းများကို အစဉ်အလိုက် ကိုးကားသည်။

ကျန် ခုဒ္ဒကနိကာယ်ဝင်ကျမ်းများတွင်လည်း (ပူးတွဲပါကျမ်း၊ ဥပယောဂ၊ အရ) အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းကို ဦးစွာ ကိုးကား၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် စသော ပါဠိတော်များကို ကိုးကားသည်။

သို့ရာတွင် အဘိဓာန်ဝင်ပုဒ်သည် ဝိနယဝေါဟာရပုဒ်ဖြစ်ပါမူ ဝိနည်းများကို ဦးစားပေး၍၎င်း၊ အခြား အဘိဓမ္မာဝေါဟာရ၊ သုတ္တန္တဝေါဟာရပုဒ်ဖြစ်ပါမူ အဘိဓမ္မာကျမ်း၊ သုတ္တန်ကျမ်းများကို ဦးစားပေး၍၎င်း ကိုးကားသည်လည်း ရှိသည်။

ကျမ်းမည်သင်္ကေတ။ ။ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာကျမ်းစာအမည်များကို ဖော်ပြရာ၌ အပြည့်အစုံ မဖော်ပြပဲ အတိုကောက် သင်္ကေတနည်းဖြင့်သာ ပြဆို၍ နိကာယ်ကျမ်းစာ အရေအတွက်အလိုက် ၁-၂-၃-၄ ဂဏန်းများဖြင့်လည်း ပူးတွဲပြဆိုထားသည်။

ဥပမာ-ဝိနည်းပါဠိတော် ၅-ကျမ်းတွင် နံပါတ် ၁-ဖြစ်သော ပါရာဇိကဏ် ပါဠိတော်ကျမ်းကို 'ဝိ.၁' ဟု သင်္ကေတပြ၍ သုံးစွဲထားသည်။

ဤနည်းဖြင့် ပူးတွဲပါကျမ်းစဉ်နှင့် သင်္ကေတဇယားများကို အသုံးပြု၍ ကိုးကားထားပါသည်။ အဘိဓာန်ဝင် တည်ပုဒ်များကို အက္ခရာ စဉ်ဆန့်လည်း ပူးတွဲပါဇယားကို မူထား၍ အက္ခရာစဉ်ထား ပါသည်။ (ဇယားကို ကြည့်။)

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယပိဋက			အဘိဓမ္မပိဋက	
၁	ပါရာဇိကပါဠိ	ဝိ၊ ၁။	၁၁	ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ	အဘိ၊ ၁။
၂	ပါရိတ္တိယပါဠိ	ဝိ၊ ၂။	၁၂	ဝိဘင်္ဂပါဠိ	အဘိ၊ ၂။
၃	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၃။			
၄	စူဠဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၄။	၂၀	(က) ဘေတုကထာပါဠိ	အဘိ၊ ၁၁။
၅	ပရိဝါရပါဠိ	ဝိ၊ ၅။		(ခ) ဗုဂ္ဂလပညတ္တိပါဠိ	အဘိ၊ ၂။
			၂၁	ကထာဘတ္တုပါဠိ	အဘိ၊ ၃။
	ဝိသနိကာယ		၂၂	ယမကပါဠိ (ပ)	ယမက၊ ၁။
၆	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၁။	၂၃	ယမကပါဠိ (ဒ)	ယမက၊ ၂။
၇	မဟာဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၂။	၂၄	ယမကပါဠိ (တ)	ယမက၊ ၃။
၈	ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ	ဝိ၊ ၃။	၂၅	ပဋ္ဌာနပါဠိ (ပ)	ပဋ္ဌာန၊ ၁။
			၂၆	(ဒ)	ပဋ္ဌာန၊ ၂။
	မဇ္ဈိမနိကာယ		၂၇	(တ)	ပဋ္ဌာန၊ ၃။
၉	မူလပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၁။	၂၈	(စ)	ပဋ္ဌာန၊ ၄။
၁၀	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၂။	၂၉	(ပ)	ပဋ္ဌာန၊ ၅။
၁၁	ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ	မ၊ ၃။			
	သံယုတ္တနိကာယ			ကျန်ခွဲကနိကာယ	
			၃၀	ပဋိသမ္ဘိဒါပဂ္ဂပါဠိ	ပဋိသံ။
၁၂	သဂါထာဝဂ္ဂနှင့်နိဒါန		၃၁	(က) ခုဒ္ဒကပါဠိပါဠိ	ခုဒ္ဒက။
	ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊ ၁။		(ခ) ဓမ္မပဒပါဠိ	ဓမ္မ။
၁၃	ခန္ဓဝဂ္ဂနှင့် သဠာယ-			(ဂ) ဥဒါနပါဠိ	ဥဒါန။
	တနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊ ၂။		(ဃ) ဣဘိဝုတ္တကပါဠိ	ဣဘိဝုတ္တ။
၁၄	မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ	သံ၊ ၃။		(င) သုတ္တနိပါတပါဠိ	သုတ္တန်။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယ		၃၂	(က) ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ	ဝိမာန။
၁၅	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ပ)	အံ၊ ၁။		(ခ) ပေတဝတ္ထုပါဠိ	ပေတ။
၁၆	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ဒ)	အံ၊ ၂။		(ဂ) ယေဒါဂါထာပါဠိ	ယေဒါ။
၁၇	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (တ)	အံ၊ ၃။		(ဃ) ယေဒိဂါထာပါဠိ	ယေဒိ။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတ
ပါဠိတော်များ

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ကျန်ရက်ကုန်ကဏ္ဍ (အဆက်)		၃၇	ဇာတကပါဠိ (ပ)	ဇာ၊ ၁။
၃၃	အပဒါနပါဠိ (ပ)	အပ၊ ၁။	၃၈	ဇာတကပါဠိ (ဒု)	ဇာ၊ ၂။
၃၄	(က) အပဒါနပါဠိ (ဒု)	အပ၊ ၂။	၃၉	(က) နေတ္တိပါဠိ	နေတ္တိ။
	(ခ) ဗုဒ္ဓဝံသပါဠိ	ဗုဒ္ဓဝံ။		(ခ) ပေဋကောပဒေသ ပါဠိ	ပေဋကော။
	(ဂ) စရိယာပိဋကပါဠိ	စရိယာ။			
၃၅	မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ	မဟာနိ။			
၃၆	စူဠနိဒ္ဒေသပါဠိ	စူဠနိ။	၄၀	မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ	မိလိန္ဒ။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှိပ် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတ

အဋ္ဌကထာဘျ ခး

ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးရေ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယအဋ္ဌကထာ			အဘိဓမ္မပိဋက အဋ္ဌကထာ	
၁	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊	၂၀	အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂	ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌကထာ (ဒ)	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။	၂၁	သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃	ပါရိတွာဝိအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊	၂၂	ပဉ္စကချာအဋ္ဌကထာ	အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၄	စူဠဝဂ္ဂဝိအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။	၂၃	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပ)	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၅	ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ သင်္ဂဟ။	၂၄	" (ဒ)	ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၆	ကင်္ခါဒိတရဏီအဋ္ဌကထာ	ကင်္ခါ။		ကျန် ခုဒ္ဒကနိကာယ အဋ္ဌကထာ	
၇	ဝိသနိကာယအဋ္ဌကထာ			ခုဒ္ဒကပါဠိ အဋ္ဌကထာ	ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၈	သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။	၂၅	ဓမ္မပဒ (ပ)	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၉	မဟာဝဂ္ဂ " "	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။	၂၆	ဓမ္မပဒ (ဒ)	ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀	ပါသိကဝဂ္ဂ " "	ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊	၂၇	ဥဒါန " "	ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
	မဇ္ဈိမနိကာယအဋ္ဌကထာ		၂၈	ဣတ္တိဘူတက " "	ဣတ္တိဘူတ၊ဋ္ဌ။
၁၁	မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ပ)	မ၊ဋ္ဌ၊၁။	၂၉	သုတ္တနိပါတ " (ပ)	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၂	မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ (ဒ)	မ၊ဋ္ဌ၊၂။	၃၀	" " (ဒ)	သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃	မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ	မ၊ဋ္ဌ၊၃။	၃၁	ဝိမာနဝတ္ထု " "	ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၁၄	ဥပသိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ	မ၊ဋ္ဌ၊၄။	၃၂	ပေဘာဝတ္ထု " "	ပေဘာ၊ဋ္ဌ။
	သံယုတ္တနိကာယအဋ္ဌကထာ		၃၃	ထေရဂါထာ " (ပ)	ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၅	သံယုတ္တ အဋ္ဌကထာ (ပ)	သံ၊ဋ္ဌ၊၁။	၃၄	" " (ဒ)	ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆	" (ဒ)	သံ၊ဋ္ဌ၊၂။	၃၅	ထေရီဂါထာ	ထေရီ၊ဋ္ဌ။
၁၇	" (တ)	သံ၊ဋ္ဌ၊၃။	၃၆	အပဒါန " (ပ)	အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
	အင်္ဂုတ္တရနိကာယအဋ္ဌကထာ		၃၇	" " (ဒ)	အပ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၈	အင်္ဂုတ္တရ အဋ္ဌကထာ (ပ)	အံ၊ဋ္ဌ၊၁။	၃၈	ဗုဒ္ဓဝံသ " "	ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၁၉	" (ဒ)	အံ၊ဋ္ဌ၊၂။	၃၉	စရိယာသိဋ္ဌက " "	စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၂၀	" (တ)	အံ၊ဋ္ဌ၊၃။	၄၀	မဟာနိဒ္ဒေသ " "	မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
			၄၁	စူဠနိဒ္ဒေသ " "	စူဠနိ၊ဋ္ဌ။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတ

အဋ္ဌကထာများ

ဦးစေ့	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးစေ့	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ကျန်ခဲ့ဒွကနိကာယ အဋ္ဌကထာ			ကျန်ခဲ့ဒွကနိကာယ အဋ္ဌကထာ	
၄၃	ဇောတကအဋ္ဌကထာ (ပ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၁။	၄၈	ဇောတက အဋ္ဌကထာ(ဆ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၆။
၄၄	။ ။ (၅)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၂။	၄၉	။ ။ (သ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။
၄၅	။ ။ (တ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၃။	၅၀	နေတ္တိအဋ္ဌကထာ	နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။
၄၆	။ ။ (စ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၄။	၅၁	ဝိသုဒ္ဓိအဋ္ဌကထာ(ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၄၇	။ ။ (မ)	ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။	၅၂	။ ။ (ဒ)	ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။

ကျမ်းစဉ်ပုံနှင့် ကျမ်းအမည်သင်္ကေတ

ဦးစွာများ

ဦးစွာ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ	ဦးစွာ	ကျမ်းအမည်	သင်္ကေတ
	ဝိနယဦးစွာ			သံယုတ္တနိကာယဦးစွာ	
၁	ဝဇီရဗုဒ္ဓိဦးစွာ	ဝဇီရ။	၁၆	သံယုတ္တဦးစွာ (ပ)	သံ။ဦး ၁။
၂	သာရတ္ထဝိပနိဦးစွာ (ပ)	သာရတ္ထ၊ ၁။	၁၇	" (ဒ)	သံ။ဦး ၂။
၃	" (ဒ)	သာရတ္ထ၊ ၂။			
၄	" (တ)	သာရတ္ထ၊ ၃။		အင်္ဂုတ္တရနိကာယဦးစွာ	
၅	ဝိမတိဝိနောဒနိဦးစွာ (ပ)	ဝိမတိ၊ ၁။	၁၈	အင်္ဂုတ္တရဦးစွာ (ပ)	အံ။ဦး ၁။
၆	" (ဒ)	ဝိမတိ၊ ၂။	၁၉	" (ဒ)	အံ။ဦး ၂။
၇	ကင်္ခါဝိတရဏိပုဆုဇာဦးစွာ နှင့်		၂၀	" (တ)	အံ။ဦး ၃။
	အဘိနဝဦးစွာ	ကင်္ခါဦး။			
	ဝိသနိကာယဦးစွာ			အဘိဓမ္မပိဋကဦးစွာ	
၈	သီလကုန္ဒဝဂ္ဂဦးစွာ	ဝိ။ဦး ၁။	၂၁	(က) မူလဦးစွာ (ပ)	မူလဦး ၁။
၉	သီလကုန္ဒဝဂ္ဂအဘိနဝဦးစွာ (ပ)	သီ။ဦး ၁။	၂၂	(ခ) အနုဦးစွာ (ပ)	အနုဦး ၁။
၁၀	သီလကုန္ဒဝဂ္ဂအဘိနဝဦးစွာ (ဒ)	သီ။ဦး ၂။	၂၃	(က) မူလဦးစွာ (ဒ)	မူလဦး ၂။
၁၁	မဟာဝဂ္ဂဦးစွာ	ဝိ။ဦး ၂။		(ခ) အနုဦးစွာ (ဒ)	အနုဦး ၂။
၁၂	ပါထိကဝဂ္ဂဦးစွာ	ဝိ။ဦး ၃။		(က) မူလဦးစွာ (တ)	မူလဦး ၃။
	မဇ္ဈိမနိကာယဦးစွာ			(ခ) အနုဦးစွာ (တ)	အနုဦး ၃။
			၂၄	ကျန်စောဦးစွာ	
၁၃	မူလပဏ္ဏာသဦးစွာ (ပ)	မ။ဦး ၁။	၂၅	ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဦးစွာ (ပ)	ဝိသုဒ္ဓိ။ဦး ၁။
၁၄	" (ဒ)	မ။ဦး ၂။	၂၆	" (ဒ)	ဝိသုဒ္ဓိ။ဦး ၂။
၁၅	မဇ္ဈိမ-ဥပသိ-ပဏ္ဏာသဦးစွာ	မ။ဦး ၃။		(က) နေတ္ထိဦးစွာ	နေတ္ထိ။ဦး ၁။
				(ခ) နေတ္ထိဝိဘာဝိနီ	နေတ္ထိ။ ဝိဘာ

“ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ”

အံ။၁။၂။၃	အင်္ဂုတ္တရပါဠိ (ပါဒု၊တ)
အံ၊၃။၁။၂။၃။	အင်္ဂုတ္တရနိကာ(ပါဒု၊တ)
အံ၊၄။၁။၂။၃။	အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ(ပါဒု၊တ)
အနုဂ္ဂိ။၁။	ဓမ္မသင်္ဂဏီအနုဂ္ဂိကာ။
အနုဂ္ဂိ။၂။	ဝိဘင်္ဂအနုဂ္ဂိကာ။
အနုဂ္ဂိ။၃။	ပဉ္စကရ အနုဂ္ဂိကာ။
အပ။၁။၂။	အပဒါနပါဠိ (ပါဒု)
အပဒ္ဓ။၁။၂။	အပဒါနအဋ္ဌကထာ (ပါဒု)
အပ၊သျှ။	အပဒါနပါဠိတော်နိဿယ။
အဘိ၊က။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ကထာဝတ္ထုပါဠိ။
အဘိ၊၄။၁။၂။၃။	အဘိဓမ္မပိဋက အဋ္ဌကထာ
	၁။ အဋ္ဌသာလိနီ။၂။ အဓမ္မာဟဝိနောဒနီ။
	၃။ ပဉ္စပကရဏ။
အဘိ၊ခ။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိ။
အဘိ ခာ။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ခာဘုကထာပါဠိ။
အဘိ၊ပု။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ပုဂ္ဂလပညတ္တိပါဠိ။
အဘိ၊ဝိ။	အဘိဓမ္မပိဋက၊ဝိဘင်္ဂပါဠိ။
အမရ။	အမရကောသ သက္ကတအဘိဓာန်။
အမရ၊သျှ။	အမရကောသနိသျှ။အဘယာရာမဆရာတော်
	လက်ရေး စာကူး စက်မှု။
ဣတိဝုတ်။	ဣတိဝုတ္တကပါဠိ။
ဣတိဝုတ်၊၄။	ဣတိဝုတ္တက အဋ္ဌကထာ။
ဥဒါန။	ဥဒါန ပါဠိ။
ဥဒါန၊၄။	ဥဒါနအဋ္ဌကထာ။
ကခါ။	ကခါဝိတရဏီအဋ္ဌကထာ။
ကခါ၊၃။	ကခါဝိတရဏီသီကာ။
	(ပုဆုဏှိကာနှင့် အဘိနဝသီကာ)
ကခါ၊ယော။	ကခါယောဇနာ မဟာသီကာ။
ကစ္စည်း။	ကစ္စည်းသဒ္ဓါကြီး(သုတ်နိပါတ်)။
ခုဒ္ဒက။	ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိ။
ခုဒ္ဒက၊၄။	ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ။
စရိယာ။	စရိယာ ပိဋကပါဠိ။
စရိယာ၊၄။	စရိယာပိဋက အဋ္ဌကထာ။
စူဠနိ။	စူဠနိဗ္ဗေသပါဠိ။

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

စူဠနိဋ္ဌ။
ဇာဝ။ ၂။
ဇာဝဋ္ဌ၊ ၁ - ၇။
ဣဒ္ဓိ။
ထောင်ပေါက် ဓာန်။ သျှ။

ထေရ။
ထေရ၊ ဌ။
ထေရိ။
ထေရိ၊ ဌ။
စိ၊ ၁။ ၂။ ၃။

စိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၃။

စိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၃။

စိပဝံ။
ဓမ္မ။
ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။
ဓာန်။
ဓာန်၊ ဌ။
ဓာန်၊ သျှ၊ သစ်။

နိတိ၊ ဓာ။
နိတိ၊ ဓာ၊ သျှ။
နိတိ၊ ပဒ။
နိတိ၊ ပဒ၊ သျှ။
နိတိ၊ သုတ္တ။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ သျှ။
နေတ္ထိ။
နေတ္ထိ၊ ဌ။
နေတ္ထိ၊ ဌ။
နေတ္ထိ၊ ဝိ။
ပဋိသံ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။

စူဠနိဋ္ဌေသ အဋ္ဌကထာ။
ဇာတကပါဠိ (ပါ၊ ၃)။
ဇာကကအဋ္ဌကထာ (ပဌမ-သတ္တမ)။
မောဂ္ဂလ္လာနဣဒ္ဓိတ္ထိ၊
ကောင်ပေါက်ဆရာတော်ပြုစုသော်
အဘိဓာန်နိဿယသစ်။
ထေရဂါထာ ပါဠိ။
ထေရဂါထာ အဋ္ဌကထာ။
ထေရိဂါထာ ပါဠိ။
ထေရိဂါထာ အဋ္ဌကထာ။
ဝိသနိကာယပါဠိ၊ (၁) သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂပါဠိ၊
(၂) မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ (၃) ပါထိကဝဂ္ဂပါဠိ။
ဝိသနိကာယအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ဋီကာ (၁) သီလက္ခန္ဓ-
ဝဂ္ဂဋီကာ၊ (၂) မဟာဝဂ္ဂဋီကာ။ (၃) ပါထိကဝဂ္ဂဋီကာ။
ဝိသနိကာယ အဋ္ဌကထာ။ (၁) သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ။
(၂) မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ။ (၃) ပါထိကဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ။
စိပဝံသ။
ဓမ္မပဒပါဠိ။
ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)။
အဘိဓာန် (အဘိဓာန်ပုပ္ဖိမိကာ ဂါထာနံပါတ်။)
အဘိဓာန်ဋီကာ ဂါထာနံပါတ်။
အဘိဓာန်နိဿယသစ် (အဘယာဘုမ္မဆရာတော်
ပြုစုသည်)။
သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာ။
သဒ္ဓနိတိဓာတုမာလာနိဿယ။
သဒ္ဓနိတိ ပဒမာလာ။
သဒ္ဓနိတိ ပဒမာလာနိဿယ။
သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာ။
သဒ္ဓနိတိ သုတ္တမာလာနိဿယ။
နေတ္ထိပါဠိ။
နေတ္ထိဋီကာ။
နေတ္ထိအဋ္ဌကထာ။
နေတ္ထိဝိဘာဝိနီ။
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ။
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ၃)။

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

ပဋ္ဌာန။	ပဋ္ဌာနပါဠိ။
ပါစိတ်၊ ယော။	ပါစိတျာဒိယောဇနာ။
ပေဋကော။	ပေဋကောပဒေသပါဠိ။
ပေထ။	ပေထဝတ္ထုပါဠိ။
ပေတ၊ ဌ။	ပေတဝတ္ထု၊ အဋ္ဌကထာ။
ဗုဒ္ဓဝံ။	ဗုဒ္ဓဝံသ ပါဠိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဌ။	ဗုဒ္ဓဝံသ အဋ္ဌကထာ။
မ၊ ၁။ ၂။ ၃။	မဉ္ဇိမနိကာယပါဠိ။ (၁) မူလပဏ္ဏာသပါဠိ။
	(၂) မဉ္ဇိမပဏ္ဏာသပါဠိ။
	(၃) ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ။
မ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၃။	မဉ္ဇိမနိကာယအဋ္ဌကထာ၏နိကာ။ (၁) မူလပဏ္ဏာသ-
	နိကာ ပဌမအုပ်။ (၂) မူလပဏ္ဏာသနိကာ ဒုတိယ
	အုပ်။ (၃) မဉ္ဇိမပဏ္ဏာသနိကာ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသနိကာ။
မ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၃။ ၄။	မဉ္ဇိမနိကာယ်အဋ္ဌကထာ (ပါ၊ ဒု၊ တ၊ ၈)
မကိမဉ္ဇု၊ ၁။ ၂။	မကိသာရမဉ္ဇု၊ သာနိကာ၊ (ပါ၊ ၃)
မဟာနိ။	မဟာနိဂ္ဂေသပါဠိ။
မဟာနိ၊ ဌ။	မဟာနိဂ္ဂေသအဋ္ဌကထာ ၊
မဟာဝံ။	မဟာဝံသ။
မိလိန္ဒ။	မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ။
မူလ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၃။	အဘိဓမ္မာအဋ္ဌကထာ၏အပွင့် မူလနိကာ။ (၁) ဓမ္မ
	သင်္ဂဏိမူလနိကာ။ (၂) ဝိဘင်္ဂမူလနိကာ။ (၃) ပဉ္စ-
	ပကရုဏ မူလနိကာ။
မေဘင်္ဂ။	မောဂ္ဂလ္လာနုဗျာကရုဏ။
မေဘင်္ဂ၊ ပဉ္စိကာ။	မောဂ္ဂလ္လာနုဗျာကရုဏအပွင့် ဝုတ္တိဝိဝရုဏပဉ္စိကာ။
ယမက၊ ၁။ ၂။ ၃။	ယမကပါဠိ (ပါ၊ ဒု၊ ၁၀)။
ဓမ္မ။	ပဒဓူပသိဒ္ဓိ။
ဓမ္မ၊ ဌ။	ပဒဓူပသိဒ္ဓိနိကာ။
ဝဇီရ။	ဝဇီရဗုဒ္ဓိနိကာ။
ဝါစပ္ပတိ။	ဝါစပ္ပတိသက္ကတ အဘိဓာန်။
ဝိ၊ ၁ - ၅။	ဝိနယပိဋကပါဠိ။ (၁) ပါရာဇိကကဏ္ဍ။ (၂) ပါစိတ္တိယ။
	(၃) မဟာဝဂ္ဂ။ (၄) စူဠဝဂ္ဂ။ (၅) ပရိဝါရပါဠိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁ - ၄။	ဝိနယပိဋကအဋ္ဌကထာ။ (၁) ပါရာဇိကကဏ္ဍအဋ္ဌက-
	ထာ ပဌမအုပ်။ (၂) ၎င်းဒုတိယအုပ်။ (၃) ပါစိတျာဒိ
	အဋ္ဌကထာ။ (၄) စူဠဝဂ္ဂါဒိအဋ္ဌကထာ။
ဝိနယာလင်္ကာ၊ ၁။ ၂။	ဝိနယာလင်္ကာရနိကာ (ပါ၊ ၃)

ကျမ်းညွှန်းသင်္ကေတများ

ဝိနိစ္ဆယ။
 ဝိနိစ္ဆယ၊ ဇီ။
 ဝိပါဓာန်။
 ဝိဘာဝိနိ။
 ဝိမတိ။ ၁။ ၂။
 ဝိမာန။
 ဝိမာန၊ ဌ။
 ဝိသင်္ဂဟ။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ။ ၁။ ၂။
 ဝိလျှပ်။
 သံ၊ ၁။ ၂။ ၃။
 သံ၊ ဇီ။ ၁။ ၂။
 သံ၊ ဌ။ ၁။ ၂။ ၃။
 သင်္ဂဟ

သာရတ္ထ။ ၁။ ၂။ ၃။
 သီ၊ ဇီ၊ သစ်။ ၁။ ၂။
 သုတ္တနိ။
 သုတ္တနိ၊ ဌ။ ၁။ ၂။
 သုစိ။
 C.P.D
 D.P.P.N
 P.T.S

ဝိနယဝိနိစ္ဆယ။ ဂါထာနံပါတ်။
 ဝိနယဝိနိစ္ဆယဇီကာ။ ဂါထာနံပါတ်။
 ဝိသုဒ္ဓါရုံပိဋကအဘိဓာန်။
 အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝ်နိဋ္ဌိကာ (ဇီကာကျော်)။
 ဝိမဘိဝိနာသနိဋ္ဌိကာ (ပါရု)
 ဝိမာနဝတ္ထု ပါဠိ။
 ဝိမာနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ။
 ဝိနယသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ။
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ပါရု)။
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂမဟာဇီကာ (ပါရု)။
 ဆာမိုနိယ၊ ဝိလျှပ်၏ သက္ကတအင်္ဂလိပ်အဘိဓာန်။
 သံယုတ္တပါဠိ (ပါရု၊ တ)
 သံယုတ္တဇီကာ (ပါရု)
 သံယုတ္တအဋ္ဌကထာ (ပါရု၊ တ)
 အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၊
 (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်)။
 သာရတ္ထဝိနိဋ္ဌိကာ (ပါရု၊ တ)
 သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂအဘိဓာန်ဇီကာ (ပါရု)
 သုတ္တနံပါတ ပါဠိ။
 သုတ္တနံပါတ အဋ္ဌကထာ (ပါရု)
 အဘိဓာနပုဂ္ဂိုလ်ကာသုစိ။
 A Critical Pāli Dictionary.
 Dictionary of Pāli Proper Names.
 The Pāli Text Society's Pāli-English
 Dictionary.

အက္ခရာစဉ်အညွှန်း

အက္ခရာစဉ်မှာ သုသုသုသုသုနှင့် နိဂ္ဂဟိတ်သုသုသု ၂-မျိုးတွင် သုသုသုသုကို ရွေးဦးထား၍ နိဂ္ဂဟိတ်သုသုသုကို နောက်ထားသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဗျည်း ၃၃-လုံးတွင် နိဂ္ဂဟိတ် ၁-သည် ရွေးသရကိုမရှိသော ပုဒ္ဓါယယဗျည်းဖြစ်သောကြောင့် ကျန် ဗျည်း ၃၂-လုံး၏ ရွေးဦးထား၍ စဉ်သည်။ (အက္ခရာဝလိစဉ်ပုံကို နာ ၈၂၃-ကြည့်)

ပုံစံ - အ = အ

အံသ = အ + - + သံ + အ

အနေက = န + ဧက + အ

အနေကံသ = န + ဧက + အ + - + သံ + အ

အနေကကပ္ပ = န + ဧက + အ + ကံ + အ + ပွဲ + အ

က = ကံ + အ

ကံ = ကံ + အ + -

ကရေယျ = ကရံ + ယေျ + အ

ကရေယျံ = ကရံ + ယေျ + အ + -

ဤအက္ခရာစဉ်ပုံ၌ ကျန် သံယုတ်သုံးဆင့်များကို နည်းမှီးယူနိုင်လောက်ပြီဖြစ်၍ မထည့်သွင်းလိုက်ပြီ။

ဤကျမ်း၌ အသုံးပြုသော မြန်မာသက္ကတစာလုံးများမှ ထူးဆောင်စာလုံးများ—

သရများ— ကွ က္ခ လွ လ္လ ဇ ခြေ အး
(ရံ) (ရံ) (လရံ) (လရံ) (အိုက်) (အောက်) (အး)

ဗျည်းများ— ဓ ဗ
(တာလုဇ-သ) (ပုဒ္ဓဇ-သ)

စာလုံးဆင့်များ— ဉ-ဇ-ဉ
 မု-မ်+ရ
 မ္ဗ-မ်+ဌ

ကံ— ရံ+က(ဗျည်း၏ အထက်၌ရှိသော“ ဇ ”ကို ‘ရေဖ’ဟု ခေါ်သည်။ ရ-နှင့် အတူတူဖြစ်သည်။ ရ-နှင့် အခြားဗျည်းတို့နှင့် ဆင့်ထပ်လည်း နည်းတူ မှတ်ရန်။)

သင်္ကေတအချုပ်

က	ကေဝုဇ်
ကမ္မ၊ ကြံ	ကံဟောကြံယာ
ကသ၊ ကြံ	ကသိုက်ကြံယာ
ကြံ	ကြံယာ
ကြံ၊	ကြံယာသိသေသန
စ	စတုတ္ထဝိဘတ်
ဆ	ဆဋ္ဌိဝိဘတ်
တ	တတိယာဝိဘတ်
တိ	တိလိင်
ထိ	ထုတ္ထိလိင်
ဇု	ဇုတိယာဝိဘတ်
န	နပုလ္လိင်
ပ	ပဌမာဝိဘတ်
ပု	ပုလ္လိင်
ဗ	ဗဟုဝုဇ်
ဗျ	ဗျာယပုဉ်
ဝိ	ပဉ္စမိဝိဘတ်
သ	သတ္တမိဝိဘတ်
သံ	သက္ကတ၊ သံသကသိတ်

တိပိဋက

ပါဠိ-မြန်မာအဘိဓာန်

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

အာ^၁—“အာ” အက္ခရာ၊ “အာ” သရ၊ လေး ဆယ့်တလုံးသော အက္ခရာ၊ ရှစ်လုံးသော သရ တို့တွင် နှစ်လုံးမြောက်—လည်ချောင်းအရပ်၌ ပြစ်သော (ကဏ္ဍ) — ရှည်သော အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော (ဝိသ) — နိဂ္ဂဟိတ်မှတစ်ပါး သုံးဆယ့် နှစ်လုံးသော ဗျည်းတို့၏မိုရာ (နိဿယ) — အက္ခရာ — သရ။

အာ^၂—လိင်၊ ဓာတ်တို့နောင် — စီရင်အပ်သော — သက်သော — ပစ္စည်းဖြစ်သော အာ။ ၎င်း အာ-ပစ္စည်းသည် (၁) ဣတ္ထိလိင်အဖြစ် ထင် ရှားစေရန် သက်သော (ဣတ္ထိဇောတက) အာပစ္စည်း။ (၂) သမာသိပုဒ် အဆုံး၌ သက်သော (သမာသန္တ) အာပစ္စည်း။ (၃) ကတ (=ပြုလုပ်အပ်သော အရာဟူသော) အနက်၌ သက်သော တဒ္ဓိတ် အာပစ္စည်း။ (၄) သု-ဓာတ်နောင် (ကတ္တာ အနက်၌?) သက်သော အာပစ္စည်းဟူ၍ ၄-မျိုးရှိသည်။ ဥဒါဟရုဏ် ပုံစံတို့ကား။

(၁) သဗ္ဗာ၊ ယာ၊ သာ၊ ကာ၊ ကတရာ။ ကစ္စည်း။ ၂၃၇။ ကညာ၊ သဒ္ဓါ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၄၆၆။ ဓမ္မဒိန္နာ၊ မောဂ်၊ ၃။ ၂၆။ (၂) ဂါဏ္ဍိဝ-

အဘိဓာန် ၄-၁—ပ-မ-မ-သ-၈

(ဂံဒိဝ ပြာ။ ဂါဏ္ဍိဝ-သံ။) ဓန္ဒာ၊ ပစ္စက္ခဓမ္မာ၊ ဝိဝဋ္ဌစ္စဒါ။ ကစ္စည်း။ ၃၄၀။ ရူ။ နှာ-၂၀၃။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၃၂။ (၃) သူရေန နာမ ဝနစရကေန ကတာ ပါနဇာတိ သရာ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၀၀။ (၄) သုဏာတိတိ သာ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၁၆။ (သို့သော် နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၇၅။ ကစ္စည်း။ ၆၄၇။ ရူ။ နှာ-၄၁၁-တို့၌ ၎င်း “သာ” သဒ္ဓါကို သန-ပုဒ်မှ ဥန ကို အာ-ပြု၍ ပြီး ကြောင်းကိုလည်း ပြဆိုကြသည်။)

အာ^၃—ဓာတ်တို့နောင် စီရင်အပ်သော ဝိဘတ် ဖြစ်သော အာ။ ၎င်း-အာဝိဘတ်သည် (၁) အာချာတ်၊ ဟိယုတ္တနိဝိဘတ်၊ ပရဿပုဒ်၊ ပဌမပုရိသ်၊ နာမယောဂ၊ ကေဝုဇ် အာ-ဝိဘတ်။ (၂) အာချာတ်၊ အဇ္ဇတနိဝိဘတ်၊ အတ္တနော ပုဒ်၊ ပဌမပုရိသ်၊ နာမယောဂ၊ ကေဝုဇ် အာ ဝိဘတ် ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိသည်။ (၁) ကစ္စည်း။ ၄၂၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၀၀။ (၂) ကစ္စည်း။ ၄၂၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၀၁။ ဟိယုတ္တနဇ္ဇတနိသု၊ အာ-ဒ္ဓယံ မတမေတ္တ ဟိ။ နိတိ၊ ပဒ။ ၆၅။

အာ^၄—သဒ္ဓါအစီအရင်ဖြင့် အခြားသောအက္ခရာ တို့မှ ပြောင်းလဲလာသော အာသရ၊ (၁) (က)

သန္တိစပ်ရာ၌ အသရမှ ပြောင်းလဲလာသော
 အာသရ။ ဗုဒ္ဓ+အနုဿတိ = ဗုဒ္ဓါနုဿတိ။
 ရှု။နာ-၁၁။ န+အယျော=နာယျော။ န+
 အသ္မာ=နာသ္မာ။ နိတိ၊သုတ္တ။၄၁။ သ+
 အန္တေဝါသိကော = သာန္တေဝါသိကော။
 ၎င်း-၄၂။ ဘဝ+အဘဝ=ဘဝါဘဝ။ သံဝရ
 + အသံဝရ=သံဝရာသံဝရ။ အ-ကြည့်။
 (ခ) က-အနုဗန် ပါရှိသော ပစ္စည်းကြောင့်
 အသရ မှ ပြောင်းလဲလာသော အာသရ။
 အပါယ+ကိက=အာပါယိက။ ရှု။နာ-၂၂။
 အဘိဓမ္မ + ကိက=အာဘိဓမ္မိက။ ကစ္စည်း။
 ၄၀၀။ အလသ + ကျ = အာလသျ။ နိတိ၊
 သုတ္တ။၇၀၀။ ကရ+ဧက+တိ=ကာရေတိ။
 ကစ္စည်း။၄၈၃။ ဃဋ္ဌ+ဧက+တိ=ဃာဋ္ဌေတိ။
 ၎င်း-၄၈၄။ ကရ+ကျ=ကာရိယ။ ဘရ+ကျ
 =ဘာရိယ။ ကစ္စည်း။၅၄၁။ ရှု။နာ-၃၄၂။
 (ဂ) သင်္ချာအရာ၌ အသရမှ ပြောင်းလဲလာ
 သော အာသရ။ ကေ+ဒသ = ကောဒသ။
 အဋ္ဌ+ဒသ=အဋ္ဌာဒသ။ ကစ္စည်း။၃၈၃။ ရှု။
 နာ-၁၁၈။ နိတိ၊သုတ္တ။၈၁၅။ (၂) (က)
 က-အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်းကြောင့် လူသရမှ
 ပြောင်းလဲလာသော အာသရ။ လူသိ+ကျ=
 အာရိသျ (အာရိသ)။ လူက+ကျ=အာကျ။
 ကစ္စည်း။၄၀၂။ ရှု။နာ-၂၂၇။ နိတိ၊သုတ္တ။
 ၈၅၇။ မောဂါ၄။၁၂၇။ (ခ) သင်္ချာအရာ၌
 လူသရမှ ပြောင်းလဲလာသော အာသရ။ ဒွိ+
 ဒသ=ဒွါဒသ။ ကစ္စည်း။၃၈၃။ နိတိ၊သုတ္တ။
 ၈၁၅။ ဒွိ+စတ္တာလိသံ=ဒွါစတ္တာလိသံ။ ဒွိ+
 ပညာသံ=ဒွါပညာသံ။ မောဂါ။၃။၉၇။ (ဂ)
 ဓာတ်၏အစိတ် လူသရမှ ပြောင်းလဲလာသော
 အာသရ။ လူသု+အ=အာသာ။ ဓာနံ၊ဋီ။
 ၁၆၂။ နိ+သိ+တော = နိဿာယ။ ရှု။နာ-
 ၃၉၃။ (၃)(က) က-အနုဗန်ရှိသော ပစ္စည်း
 ကြောင့် ဥသရမှ ပြောင်းလဲ လာသော
 အာသရ။ ဥသဘ+က=အာသဘ။ ဥဇ+က
 =အဇ္ဇဝ(အာ-ကို ရသ ပြ)။ ကစ္စည်း။၄၀၂။

ရှု။နာ-၂၂၇။ နိတိ၊သုတ္တ။၈၅၇။ မောဂါ၄။
 ၁၂၇။ (ခ) ဒွန်သမာသ်အရာ၌ မာတု-စသည်
 တို့၏ ဥသရမှ ပြောင်းလဲ လာသော အာ
 သရ။ မာတု+ပိတု=မာတာပိတု။ ပိတု+
 ပုတ္တ=ပိတာပုတ္တ။ ရှု။နာ-၂၀၉။ နိတိ၊သုတ္တ။
 ၇၃၆။ မောဂါ၊၃။၆၄-၅။ (၄) ဩသရမှ
 ပြောင်းလဲလာသော အာသရ။ ဝိဝဋ္ဌစ္စဒေါ
 =ဝိဝဋ္ဌစ္စဒါ။ နိတိ၊သုတ္တ။၁၇၆။ သိ၊ဋီ၊သစ်။
 ၂။၂၄၃။ ဒိ၊ဋီ၊၂။၃၆။ (သို့သော် နိတိ၊
 သုတ္တ။၇၃၂-၌ သမာသ်၏အဆုံး အာပစ္စည်း
 ဟု ဆိုသည်။) (၅) နံ-ဝိဘတ်ကြောင့် တ-
 သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မှ ပြောင်းလဲလာသော အာသရ။
 တာသံ=အာသံ။နိတိ၊သုတ္တ။၃၆၈။ (၆) ဥန-
 သဒ္ဓါမှပြောင်းလဲလာသော အာသရ။ သန =
 သာ။ အာ-၊(၄)ကြည့်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 သဒ္ဓါအစီအရင်ဖြင့် ပြောင်းလဲလာသော အာ-
 သရတို့မှာ များစွာပင် ရှိပေသည်။ (၇)
 လာသော (အာဂံ) အာသရ။ တထကဒ=
 တထာဂတ။ သိ၊ဋီ၊သစ် ၁။၃၁၅။ ဇာယရေ=
 အာဇာယရေ။ ပူရတိ=အာပူရတိ။ နိရုတ္တိ-
 ဒီပနီ။၂၄။

အာ- (ဗျ) ဥပသာရပုဒ် ၂၀-တို့တွင် တပုဒ်
 လည်းဖြစ်၊ နိပါတ်ပုဒ်လည်း ဖြစ်သည်။ (၁)
 ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်၊ ရှေးရှုခြင်း=အဘိမုခ-
 ဘာဝ။ အာကဓန၊ အာတာပန(မူလဋီ၊၁။
 ၆၂။) အာနမန (သာရတ္ထ၊၂။၁၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋီ၊၁။၃၂၅)၊ အာလောကိတ (၎င်း-၃၇၄)
 စသည် ကြည့်။ (၂) အထက်၌ပြုခြင်း=ဥဒ္ဓ-
 ကမ္မ။ ဥဒ္ဓကမ္မ အာရောဟတိ။ ရှု။နာ-၁၃၀။
 နိတိ၊သုတ္တ။နာ-၃၆၁။ (၃) ပိုင်းခြားခြင်း =
 မရိယာဒ။ အာပါဋ္ဌလိပုတ္တံ (အာပါဋ္ဌလိ-
 ပုတ္တာ) ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၀၆။
 ဒိ၊ဋီ၊၃။၁၉၀။ မ၊ဋီ၊၁။၁၄၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၈၆။
 မူလဋီ၊၁။၅၂။ (၄) ပြန့်နှံ့၍ဖြစ်ခြင်း=အဘိ-
 ဝိဓိ။ အာဘဝဂ္ဂံ (အာဘဝဂ္ဂါ) ဘဂဝတော
 ယသော ပဝတ္တတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၀၆-၇။ ဒိ၊

ဇို၊ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ၁။ ၁၄၃။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၈၆။
 မူလဇို၊ ၁။ ၅၂ (အာပါဠိလိပုတ္တံ၊ ပါဠိလိပုတ် -
 တိုင်-ရောက်-ဆိုက်-ထိ-အောင် (မရိ-
 ယာဒ)။ ပါဠိလိပုတ်တပြည်လုံးအနံ့ (အတိ-
 ဝိမိ)။ ဒေဝေါသည်း။ ဝုဋ္ဌော၊ ၁။ နိတိ၊
 သုတ္တံ၊ ၁။ ၁၄၄၄။) အာသဝ-လည်း ကြည့်။
 (၅) ရောက်ခြင်း = ပတ္တိ။ ပတ္တိယံ အာပတ္တိ-
 မာပနော။ ရှု၊ ၃။ ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-
 ၃၆၁။ (၆) အလိုရှိ-လိုချင်-ခြင်း = ဣစ္ဆာ။
 ဣစ္ဆာယံ အာကခါ။ ရှု၊ ၃။ ၁၃၀။ နိတိ၊
 သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၇) ပွေ့ပိုက်-လည်ပတ်-
 ခြင်း = ပရိယာဇန။ ပရိယာဇနော အာလိင်နံ။
 ရှု၊ ၃။ ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၈)
 အဉ္စိအစ၊ အစအမှု = အာဒိကမ္မ။ အာဠပနာ
 (= အဠပနာ)၊ အာစိက္ခတိ၊ အာလပနာ၊
 အာသေဝတိ၊ အာသေဝနာတို့ ကြည့်။ (၉)
 ရိုသေခြင်း အာဒရ။ အာဠပနာ (= အဠ-
 ပနာ) ကြည့်။ (၁၀) ယူခြင်း = ဂဟဏ။
 ဂဟဏေ အာဒိယတိ၊ အာလမ္ပတိ။ ရှု၊ ၃။
 ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၁၁) နေခြင်း
 = နိဝါသ။ နိဝါသေ အာဝသထော။ ရှု၊ ၃။
 ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၁၂) ခေါ်
 ဝေါခြင်း = အဝါန။ အဝါနေ အာမန္တေသိ။
 ရှု၊ ၃။ ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၁၃)
 အနီးအပါး = သမိပ။ သမိပေ အာသန္နံ။ ရှု၊
 ၃။ ၁၃၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ-၃၆၁။ (၁၄)
 နှောင်ဖွဲ့ခြင်း = ဗန္ဓန။ ဗန္ဓနေ အာဗန္ဓနံ။
 သူစိ၊ ၅၀။ (၁၅) ထက်ဝန်း ကျင် = သမန္တ။
 အသမ-ကြည့်။ (၁၆) လွန်ကဲပြင်းထန်ခြင်း
 = အာသ။ အာဂဒန (သိ၊ ၁။ ၁၈၁။ ၁၃၅)၊
 အာယတနစရိယာ၊ အာယာပေတိ (ပဋိသံ၊ ၄။
 ၂။ ၁၄၀) ကြည့်။ (၁၇) ထက်ဝက်၊ တဝက် =
 ဥပမ။ အာမတ (ဒိ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၂) ကြည့်။ (၁၈)
 လာ-လာခဲ့-လေ့ = အာဂစ္ဆ။ အာယာမ
 (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅၆။ ဒိ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၆) ကြည့်။
 (၁၉) တိုးပွား-ကြီးပွား - ခြင်း - သံဝဇန

အာသာဒိကာ (အံ၊ ၁။ ၃။ ၃၆၄) ကြည့်။ (၂၀)
 ရည်ရွယ်-ရည်စူး - ခြင်း = အာဒိသန။
 အာဒေဝ (ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃) ကြည့်။ (၂၁)
 အဖန်ဖန်၊ အထပ်ထပ် = ပုနပုန။ အာလယ
 (ဓာန်၊ ၁။ ၁၆၃) ကြည့်။ (၂၂) အနည်းငယ် =
 ဤသံ။ အာမဏ္ဏ (ဓာန်၊ ၁။ ၅၆၆) ကြည့်။
 (၂၃) အောက်မေ့ခြင်း = အနုဿရဏ။ အာဟု
 မေ ဣတ္တိတူတာယာတိ ဝါ ပါဠော၊ တတ္ထ
 အာတိ အနုဿရဏတ္ထေ နိပါတော။ ပေတ၊
 ၄။ ၁၅၃။ (၂၄) အမျက်ထွက်ခြင်း = ကောဓ။
 အာသဇ္ဇ ခေါ် ဥဿာမိ၊ အာသာတနန္တိ
 အာဒိသ ကောဓေ။ သူစိ၊ ၅၁။ (၂၅) ဝမ်း
 မြောက်ခြင်း = မုဒိတာ။ အာသိသော
 အာသိသနာတိ အာဒိသ မုဒိတာယ။ သူစိ။
 ၅၁။ (၂၆) နှိပ်စက်ခြင်း = အဇ္ဈ၊ ပိဋိတ။
 အာဂ္ဂ၊ အာပဒါ၊ အာပန (ဓာန်၊ ၁။ ၈၄၊ ၇၄၃)
 တို့ ကြည့်။ (၂၇) ထူးခြားခြင်း၊ အထူး =
 ဝိသေသ။ အာဒေဝနေယျေတိ ဝိသေသေန
 ဒေဝနိယျေ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၈။ (၂၈) မိမိ-
 ကိုယ်ကို ဆောင်ခြင်း = အတ္တုပနယန။
 အတ္တုပနာယိကာ လပနာတိ အာလပနာ။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၃၇၀။ (၂၉) ဝေးခြင်း၊ အဝေး = ဒုရ။
 အာရတောတိ ဒုရတော ရတော။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၇၄။ (၃၀) ရွေး = ပုရ။ အာလောကိတံ
 နာမ ပုရတော ပေက္ခနံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၇။
 (၁) အနက်လည်း ကြည့်။ (၃၁) အောက်သို့
 သက်ဆင်းခြင်း = အဓောဂမန။ အာသဝန္တိတိ
 အဓောဂါမိနော ဟုတော သဝန္တိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂။
 (၃၂) နောက် = ပစ္စာ။ အာနမနာတိ ပစ္စ-
 တော နမနာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ (၃၃)
 လာ၍ = အာဂန္တာ။ အာယာဂေါတိ အာယ-
 ဝိတဗ္ဗော၊ တတော တတော အာဂမ္မ ဝါ
 ယဝိတဗ္ဗောတိ အာယာဂေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၃၈။ အာဝသထ (ဒိ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၆) လည်း
 ကြည့်။ (၃၄) မြဲမြံခြင်း = ဒဠ။ အာ ဗာဠ

ဝိယ ဓိယတိတိ အာဓာနန္တိ အာဟ ဒဋ္ဌ သုဠ
 ဌပိတန္တိ။ ဒီ ငို၊ ၂။ (၃၅) ဆွဲငင်ခြင်း =
 အာကဓန။ အာကဓိတော ဂဟဏံ အာဓါနံ။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၉၄။ (၃၆) မှီခြင်း = နိဿယ။
 အာဝသိ သူတိ နိဿယ ဝသိ သူ။ (၃၇)
 မြတ်သော၊ အမြတ်၊ လကျော် = ပဒက္ခိက။
 အာဝတ္တာတိ ပဒက္ခိကာ ဝတ္တာ။ အနုဋီ၊ ၂။
 ၁၆၀။ (၃၈) တင်ခြင်း = အာရောပန။ အာ-
 ဓာယိတောတိ အာရောပနံ ဌပေတော။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၁၅၇။ (၃၉) ပုဒ်ပြည့်ခြင်း (အနက်ထူး
 မရှိ ပုဒ်ပြည့်ရုံမျှဖြစ်ခြင်း) = ပဒပူရက။ ယဒါနံ
 မညတိ ဗာလောတိ အာဒိသ ပဒပူရကေ။
 တတ္ထ ဟိ ယံ အာနံ မညတိတိ ပဒစန္ဒေါ။
 သူစံ၊ ၅။ ယဒါနံ မညတိတိ ယံ အာနံ မည-
 တိတိ ပဒစန္ဒေါ။ အာတိ နိပါတမတ္တံ။ နိတိ၊
 သုတ္တံ၊ ၃။ ၃၇၆။ (သို့သော် သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃-၅
 ကား ဟေတု အနက်ဟော ယဒါသဒ္ဓါဟု
 ဆိုသည်။) (၄၀) ဤသို့သော၊ ဤမည်သော
 = ဣမ။ (အာကာရက-ကြည့်။)

အာကခံတိ (ကြိ) [အာ+ကခံ(=ကခံ)+အ+
 တိ] အလိုရှိ၏၊ လိုချင်၏၊ တောင့်တ၏။
 သစေ ဥပဗ္ဗာယော ပစ္စာသမဏံ အာကခံတိ။
 ဝိ၊ ၃။ ၅။ (-၎င်း-၉၀-၉၁၄၅၊ ၁၄၆။ ဒီ၊ ၁။
 ၁၆၅။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၁။ မ၊ ၂။ ၅၄။ မ၊ ၃။ ၁၉၅။
 သံ၊ ၂။ ၂၆၀။ သံ၊ ၃။ ၂၇၈။ သုတ္တန်၊ ၃။ ၃၆၃။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၂၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။
 ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။)
 အာကခံတိ - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ အာကခံသိ -
 ဝိ၊ ၃။ ၃၉။ မ၊ ၂။ ၃၆၄။ သံ၊ ၁။ ၂၀၉။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၇၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ယဒါကခံသိ။ ဒီ၊ ၁။
 ၄၈။ မ၊ ၁။ ၂၉၂။ သံ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ အာကခံထ - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။
 အာကခါမိ - ဝိ၊ ၃။ ၉၉။ သံ၊ ၁။ ၄၁၂။ အံ၊ ၂။
 ၄၄၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆။ အာ-
 ကခါမ - အံ၊ ၃။ ၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အာ-

ကခံယျ - ဒီ၊ ၁။ ၇၄၊ ၁၉၉။ မ၊ ၁။ ၃၉။ အံ၊ ၃။
 ၃၆၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၄၊ ၂၂၉။ ယဒိ အာ-
 ကခံယျ ယဒိ ဣစ္ဆေယျ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၅၁၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။)
 အာကခိဿသိ - အံ၊ ၃။ ၆၃။

အာကခန္တိ (တိ) [အာ+ကခိ(=ကခိ)+အ+
 အန္တိ။ တိ၌ အာကခန္တိ။ လိုချင်-တောင့်တ
 -သော၊ သူ။ ဣမသ္မိ ဓမ္မဝိနယေ အာကခန္တော
 ပဗ္ဗဇ္ဇံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၆။ တံ ဌာနန္တရံ အာ-
 ကခန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။ (-ဓမ္မ၊ ၆၂။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၂။ ၂၄၄၊ ၃၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁၉၊ ၃၂၀။
 ဝိမာန၊ ၄။ ၁၃၅။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ အပါ၊ ၄။ ၂။
 ၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၈။)

အာကခံ (ခါ) ပဋိဗဒ္ဓံ (တိ) [အာကခံ (ခါ) +
 ပဋိဗဒ္ဓံ] အလို - ဆန္ဒ - နှင့် ဆက်စပ်သော။
 သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာဝဇ္ဇန-
 ပဋိဗဒ္ဓါ အာကခံပဋိဗဒ္ဓါ မနသိကာရပဋိဗဒ္ဓါ။
 စူဠနိ၊ ၁၇၆။ ပဋိသံ၊ ၃၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၆။
 အာကခံပဋိဗဒ္ဓါတိ (အာကခံပဋိဗဒ္ဓါတိ၊ သိ)
 ရုစိအာယတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ဈာနာဒိ-
 သု အာကခံ ပဋိဗဒ္ဓေါ ပရမော အာဝဇ္ဇနာဒိ-
 ဝသိဘာဝေါ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၄။ အာကခံ-
 ပဋိဗဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။
 ၉၆။

အာကခံ(ခါ)ပ(ပု)ဋိဗဒ္ဓံ (တိ) [အာကခံ-
 (ခါ) ပဋိဗဒ္ဓံ + ဝတ္တိ] အလိုဆန္ဒနှင့် စပ်သော
 ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ သဗ္ဗဓမ္မာဝဓောနေသမတ္ထ-
 ဿ အာကခံ ပဋိဗဒ္ဓံဝတ္တိနော အနာဝရက-
 ဉာဏသင်္ခါတဿ သဗ္ဗညုတညာဏဿ အဓိဂ-
 မော ဒဿိတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၄။ ထေရ၊
 ၄။ ၂။ ၂၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၃။

အာကခံမာန (တိ) [အာ+ကခံ+အ+မာန]
 လိုချင် - တောင့်တ - သော၊ မြတ်နိုးသော၊
 သူ။ ပူဇ် အာကခံမာနန။ သံ၊ ၁။ ၁၇။ ပုဗ္ဗ-

စေတနာဒိဘေဒံ ပုညံ ဣစ္ဆာမာနေန။ သံ၊
ဌ၊၁။၅၆။ အာကခံမာနာ သောတ္တာနံ။
ခုဒ္ဒက။၃။ သုတ္တနိ ၃၁၈။ အာကခံမာနာတိ
ဣစ္ဆမာနာ ပတ္ထယမာနာ ပိဟယမာနာ။
ခုဒ္ဒက။၄။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၉။ (-ဝိ၊၁။
၃၀၄၊၃၄၀၊၃၇၇။ ဝိ၊၄။၇၃။ ဝိ၊၅။၂၂၀။ ဒီ၊
၂။၇၉။ ဒီ၊၃။၆၄။ အံ၊၁။၂၂၉၊၂၇၈။ အံ၊၂။
၂၂၉။ အံ၊၃။၁၂၉။ ဝိ၊၄။၂။၂၀၊၃၀၈။ ဒီ၊၄။
၃။၄၄။ သံ၊၄။၁။၂၄၃။ စသည်)

အာကခံဝဂ္ဂ (ပု) [အာကခံ+ဝဂ္ဂ] အာကခံဝဂ္ဂ၊
အာကခံသုတ်စသော သုတ်ဆယ်ခုအပေါင်း။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာ-
သကာ၊ ၃-ဝဂ်။ အံ၊၃။၃၆၀-၃၇၆။

အာကခံသုတ္တ (န) [အာကခံ+သုတ္တ] အာကခံ-
သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊
၂-ပဏ္ဏာသကာ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊၃။၃၆၀-
၂။

အာကခါ (ထိ) [အာ+ကခံ+အ+ကခံ ဣစ္ဆာယံ၊
အ။] အလို၊ တပ်မက်-စွဲလမ်း-ခြင်း။ အာ-
ကခါ ရှစ် ဝုတ္တာ သာ။ ဓာနံ။ ဓာနံဋီ၊၁၆၃။

အာကခါယတ္တဝုတ္တိက (တိ) [အာကခါ+အာယ-
တ္တ+ဝုတ္တိ+က] လိုချင်-တောင့်တ-ခြင်းနှင့်
စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ အာဝဇ္ဇနမတ္တေ-
နေဝ သရတိ အာကခါယတ္တဝုတ္တိကတ္တာ။
နေတ္တိ၊ဋီ။၉၆။

အာကခိတ (တိ) [အာ+ကခိ (ကခံ) + တ]
လိုချင်-တောင့်တ-အပ်သော။ ယံ အာကခိ-
တံ၊ ယံ အဓိပ္ပေတံ၊ ယံ အဘိပဏ္ဍိတံ။ ဒီ၊၁။
၁၁၃။ ဒီ၊၂။၁၉၀။ (-မူလဋီ၊၂။၁၅၈။)

အာကခိတနိပုတ္တိ (ထိ) [အာကခိတ+နိပုတ္တိ]
အလိုရှိအပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း။
ပဋိညာ၊ အာကခိတနိပုတ္တိ၊ ပစ္စာ ဓရနိက္ခေ-
ပေါ၊ အနုညာတကာရကာဘာပေါ။ ကခါ။
၃၄၇။

အာကခိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ကခိ (ကခံ) +တဗ္ဗ]
လိုချင်-တောင့်တ-အပ်သော။ တံ အာကခိ-
တဗ္ဗတ္တာ ဒေသကံ ဒေသနာယ ပယော-
ဇေတိ။ သံ၊ဋီ၊၁။၅၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၅၃။

အာကခိယ (တိ) [အာ+ကခံ+ကျ] လိုလား-
တောင့်တ - အပ်သော။ သမန္နာဂတော
ဟောတိ ဣမေဟိ စတုဟိ အာကခိယေဟိ
ဌာနေဟိ။ သံ၊၃။၃၁၀။

အာကခိ (တိ) [အာ+ကခိ (ကခံ) +တိ] လိုချင်
-တောင့်တ-သော။ သူ။ တဿ သမ္ပဒမာ-
ကခိ၊ သမ္ပန္နတ္ထူဇ ပုဂ္ဂလော။ အံ၊၃။၇၀။

အာကခံပ္ပါဒန (န) [အာကခါ+ဥပ္ပါဒန] လိုချင်
-တောင့်တ-ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။ အဘိ-
ရုတိဝသေန တတ္ထ အာကခံပ္ပါဒနတော။ သံ၊
ဋီ၊၂။၁၄၇။

အာကခေယျသုတ္တ (န) [အာကခေယျ+သုတ္တ]
အာကခေယျသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ မူလ
ပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊ ၁၊ ၃၉။

အာကဗုဒ္ဓိ (ကြိ) [အာ+ကဗုဒ္ဓ+အ+တိ]
ဆွဲငင်၏။ မိမိသို့ ရှေးရှုဆွဲငင်၏။ ဘိက္ခု ဝ
နံ...အာကဗုဒ္ဓိပတိကဗုဒ္ဓိ။ ဝိ၊၁။၁၇၅။ (-
မိလိန္ဒ။၁၃၈။ မ၊ဌ၊၂။၂။ အဘိ၊ဌ၊၁။၂၀၇။
ဇာ၊ဌ၊၁။၄၄၁။) အာကဗုဒ္ဓိ-ဝိ၊ဌ၊၄။၁၁၅။
သံ၊ဌ၊၃။၁၁၂။ အံ၊ဌ၊၃။၃၁၀။ အဘိ၊ဌ၊၁။
၃၀၂။ အာကဗုဒ္ဓိ - ဇာ၊ဌ၊၃။၂၇၉။
အာကဗုဒ္ဓိ-ဇာ၊ဌ၊၁။၃၂၉။ အာကဗုဒ္ဓိ
-မ၊၁။၂၉၀။ သံ၊၁။၃၃၅။ မ၊ဌ၊၂။၁၇၃။
အဘိ၊ဌ၊၁။၃၀၂။ အာကဗုဒ္ဓိ-သံ၊ဌ၊၃။
၁၁၀။ အာကဗုဒ္ဓိ - ဇာ၊ဌ၊၄။၃၃၆၊၄၁၅။
အာကဗုဒ္ဓိ-ဝိ၊၂။၁၈၈။ အာကဗုဒ္ဓိ-
-မ၊၁။၂၉၁။

အာကဗုဒ္ဓ (န၊ထိ) [အာ+ကဗုဒ္ဓ+ယ] ဆွဲငင်-
မိမိသို့ ရှေးရှုဆွဲငင် - ခြင်း။ ဩလသနာ၊
ဥလ္လသနာ၊ အာကဗုဒ္ဓာ၊ ပတိကဗုဒ္ဓာ။ ဝိ၊၁။

၁၇၄။ အာကမုနာယ အတ္တနော အဘိမုခံ
အာကမုနော ယာဝ န မုညတိ၊ တာဝ ကောဝ
အာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ အတ္တနော အဘိမုခံ
ကမုနံ အာကမုနံ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၆၂။ (-မိလိန္ဒ။
၃၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၅။ ဣတိ-
ဝုတ်ဋ္ဌ။၂၂၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၊
၃၁၄။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၅၈။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၅၃၊၉၆။)

အာကမုနက (တိ) [အာကမုန+က] ဆွဲငင်-
ရေးရှူဆွဲငင်-တတ်သော၊ အောက်သို့ ဆွဲချ
တတ်သော။ စတုသု အပါယေသု အာကမု-
နကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။

အာကမုနဋ္ဌ (ပု) [အာကမုန+အတ္တ] ဆွဲငင်ခြင်း-
ဆောင်ယူခြင်း-အနက်သဘော။ အာ-
ကမုနဋ္ဌေန သိသသောတာ သရိတာ ဝိယာတိ
သရိတာ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၈၆။ အာကမုနဋ္ဌေနာတိ
အဝဟရကဋ္ဌေန။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ။၅၈။

အာကမုနယန္တ (န) [အာကမုန+ယန္တ] ရေကို
ဆွဲငင်ဆောင်ယူကြောင်းဖြစ်သော-ယန္တဗျား-
စက်။ ဒီဃဝရတ္တာဒိဟိ အာကမုနယန္တ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၁။ အာကမုနယန္တ အာကမုနယမာနံ
ကူပသ ဥပရိဘာဂေ ပရိဗ္ဗမတိ။ ဝင်ရ။
၅၂၄။

အာကမုနယုတ္တ (တိ) [အာကမုန+ယုတ္တ] ဆွဲငင်
ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော။ သပ္ပဋိမာသောတိ အာ-
ကမုနယုတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝင်ရ။၅၃၆။

အာကမုနန္တ (တိ) [အာ + ကမု + အ + အန္တ] ဆွဲငင်သော၊
ဆွဲယူသော၊ သူ။ အတ္တနော အဘိမုခံ အာကမုနန္တ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၂၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၆၊ ၂၈၃၊ ၂၈၆၊ ၂၉၁။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၃၅။
ဝိမတိ၊၁။၂၆၀။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၃၇။)

အာကမုမာန (တိ) [အာ+ကမု+အ+မာန] ဆွဲငင်သော၊
ပြစ်စေသော။ ဝိစိကိစ္ဆာသဟ-

ဂတေ...ပဋိသန္ဓိ အာကမုမာနေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၃၀၂။

အာကမုမာနာကာရ (တိ) [အာကမုမာန+
အာကာရ] ဆွဲငင်သော အခြင်း အရာ။
ပါဒေသု ဗဒ္ဒပါသသကုဏော ဝိယ ပဉ္စော
ရမ္ဘာဂိယသံယောဇနာနိ ဟေဋ္ဌာ အာကမု-
မာနာကာရာနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။

အာကမုယမာန (တိ) [အာ+ကမု+ဏယ+
မာန] ဆွဲငင်သော၊ အထ နံ သာမိနော
မနုဿာ အာကမုယမာနာ။ မိလိန္ဒ။၁၅၅။

အာကမုတ (တိ) [အာ+ကမု+တ] ဆွဲငင်
အပ်သော၊ သူ။ အာကမုတော သဟသာ
တေဟိ ဒေဝ။ ဇာ၊၁။၃၃၇။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၈၇။
(-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၈။)

အာကမုတဋ္ဌာန (န) [အာကမုတ+ဋ္ဌာန] ဆွဲငင်
အပ်သောအရပ်။ ပါဒေန အာကမုတဋ္ဌာနံ ဝါ
သိသေန ပဟဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဝါ န ပညာယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၄၇။

အာကမုတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ကမု+တဗ္ဗ] ဆွဲငင်
အပ်သော။ သတ္တဟိ ယုဂေဟိ အာကမုတဗ္ဗေ
သကဋ္ဌေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၅။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၄၈။)

အာကမုတဗ္ဗသကဋ္ဌ (ပု၊န) [အာကမုတဗ္ဗ+
သကဋ္ဌ] ဆွဲငင်အပ်သောလူည်း။ သတ္တဟိ
ယုဂေဟိ အာကမုတဗ္ဗသကဋ္ဌမေတ္တ အဋ္ဌ-
ကဏာယံ နိဒဿိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၉။

အာကမုတသရိရ (တိ) [အာကမုတ+သရိရ] ဆွဲငင်အပ်-
ဆန့်အပ်-သော ကိုယ်ရှိသော။ ဓူက္ခသာခါယ စ ဝေတ္တလတာယ စ ဝိဇာယ
ဘမရတန္တိ ဝိယ ဝိတတံ အာကမုတသရိရံ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၃။

အာကမုတဟဒယ (တိ) [အာကမုတ+ဟဒယ] ဆွဲငင်အပ်သော - စိတ်-နှလုံး-ရှိသော၊

သု။ စိတ္တေန ရူပနိန္ဒာရူပပေါကာရူပပဗ္ဗာရာ
ရူပဗ္ဗာရူပသုတာ ရူပေန အာကမ္မိတဟာ-
ယာ။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၉။

အာကမ္မိတံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ကမ္+တံ] ဆွ
ငင်ခြင်းငှါ။ စေတနာယ ပဋိသန္ဓိ အာ-
ကမ္မိတံ အသမတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ (-ဝိ၊ ၄၊
၃။ ၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၀။)

အာကမ္မိတာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ကမ္+တာ] ဆွ
ငင်၍။ သော သိက္ခာ သံသမဇ္ဈမ္ဘိ အာ-
ကမ္မိတာ ဝတ္တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၆၆။ (-ဝိ၊ ၄၊
၂။ ၁၉၄၊ ၂။ ၁၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၁၃၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈၊ ၂။ ၃၃၊ ၃၃၃။ မူလ၊ ၄။
၂။ ၉၄။)

အာကမ္မိတာန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ကမ္+တာန] ဆွ
ငင်၍။ အာကမ္မိတာန ဣသယော၊
စောဒယိဿန္တိ တံ သဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၇။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။

အာကမ္မိ(နိ)ယတိ (ကမ္၊ ကြိ) [အာ+ကမ္+
ယ+တေ] ဆွငင်အပ်၏။ န တတ္ထ သုခါဘိ-
သင်္ဂေန အာကမ္မိ(နိ)ယတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။)

အာကမ္မိယန္တ (တိ) [အာ+ကမ္+ယ+မာန] ဆွ
ငင်အပ်သော။ ဥပရိ သာခါဇဇာဇဇိတဿ
အာကမ္မိယန္တဿ ယာဝ ပဉ္စပဉ္စတာဝ လဟုကံ
တေ။ မိလန္တ၊ ၁။ ၁။ ၁။

အာကမ္မိ(နိ)ယမာန (တိ) [အာ+ကမ္+ယ+
မာန] ဆွငင်အပ်သော။ မနုဿေဟိ အာ-
ကမ္မိယမာနာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂။ ၉၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၁၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၄၄။ မ၊ ၄။ ၃။
၂။ ၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁။ ၃၉။ ကခါ၊ ၂။ ၉၈။

အာကမ္မိယမာနပဋိသန္ဓိက (တိ) [အာကမ္မိယ-
မာန+ပဋိသန္ဓိ+က] ဆွငင်အပ်သော ပဋိ-
သန္ဓေရှိသော။ ပဋိသန္ဓေကို ပြစ်စေတတ်

သော။ အာကမ္မိယမာနပဋိသန္ဓိကံ ပါကာ-
တိပါကာမ္ပံ အပ္ပါယုကတ္တဿ နိယမေတိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

အာကမ္မိယမာနလောစန (တိ) [အာကမ္မိယ-
မာန+လောစန] ဆွငင်အပ်သော မျက်စိရှိ
သော။ သု။ တဿာ ရူပသမ္ပတ္တိယာ အာကမ္မိ-
ယမာနလောစနော ပဋိပဗ္ဗစိတ္တော ဟုတွာ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။

အာကမ္မိယမာနသ (တိ) [အာကမ္မိယ +
မာနသ] ဆွငင်အပ်သော စိတ်ရှိသော။ သု။
ကုဋ္ဌိဏှော တဿာ ကထယမာနာယ ဣတ္ထိ-
သဒ္ဓေနိမိတ္တံ ဂဟေတွာ အာကမ္မိယမာနသော
(ကမ္မိတမာနသော၊ သိ-မူကံ) ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၄။
၂။ ၃။ ၁။

အာကမ္မိယမာနဟာယ (တိ) [အာကမ္မိယမာန+
ဟာယ] ဆွငင်အပ်သော - စိတ် - နှလုံး -
ရှိသော။ လာဘတဏှာယ ပန အာကမ္မိယ-
မာနဟာယာ တာသံ ဥပဿယံ အာကမ္မံသု။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၃။ (-ဝိ၊ မာန၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၅။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၀။)

အာကမ္မေန္တ (တိ) [အာ+ကမ္+ဏေ+အန္တ] ဆွ
(၁) ယူငင်-ဆွဲကိုင်-သော။ (၂) စုတ်ယူ-
-ငင်စုတ်-သော။ (၃) တံ အာကမ္မေန္တော
ဝိယ ဧကတောဘာဂိယံ ကတွာ။ သံ၊ ၄။ ၃။
၂။ ၅၈။ အာကမ္မေန္တော ဝိယာတိ နမိတ-
ဌာနတော ပရဘာဂေန အာကမ္မေန္တော
ဝိယ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၀။ (၂) ဂါဝိယော ဝိယ
မုခေန အာကမ္မေန္တော ပိဝိတွာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၇။
(-မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၂။)

အာကဏ္ဍပဿနာ (န) [အာ+ကဏ္ဍ+ပဿနာ]
လည်ချောင်း အတိုင်းအရှည် (ပဿနာ)
တိုင်အောင်၊ လည်ချောင်း ဖောက်အောင်။
တေသု ယေန ကေနစိ ပရိတိတ္တော အာကဏ္ဍ-
ပဿနာ ဘူတိတွာ ဌိတော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၀။

အာကတိ (ထိ) [အာ+ကရ+တိ] အခြင်းအရာ၊
ဇာတ်။

အာကတိဂဏ (ပု) [အာကတိ+ဂဏ] အာကတိ
ဂိုဏ်း၊ ရုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာတူသောအားဖြင့်
ယူအပ်သော ဇာတ်တူသဒ္ဒါအပေါင်း၊ ရုပ်ပြီး
ပုံတူသော သဒ္ဒါများ။ (ပိသောဒရသဒ္ဒါနှင့်
ရုပ်ပြီးပုံတူသော အဂဝါ၊ မေခလော၊ ဝလာ-
ဟက၊ ဇိမ္မတ-စသော သဒ္ဒါအပေါင်း (မောက်၊
၁။၄၇)၊ နဒီသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်ပြီးပုံတူသော မဟိ၊
ကမာရိ၊ တရုဏ်-စသော သဒ္ဒါအပေါင်း
(မောက်၊၃။၂၇)၊ ဝစ္ဆာယနသဒ္ဒါနှင့် ရုပ်ပြီးပုံ
တူသော ကစ္စာယန၊ မောဂ္ဂလ္လာယန၊ ကဏှာ
ယန-စသော သဒ္ဒါအပေါင်း (ဓမ္မနာ-၂။၁၉)
ကို အာကတိဂိုဏ်းဟု ခေါ်၏။ မောက်၊သျှ၊
၁။နာ-၂၉၉ ၌ ပုရိသာဒီ၊ စိတ္တာဒီ၊ ကညာဒီ
■ညီတို့ကိုလည်း အာကတိဂိုဏ်းချည်းဟု
မိန့်ဆို၏။) အာကတိဂဏောယံ။ ဓမ္မနာ-
၂။၁၉။ မောက်၊၂။၆၀။ မောက်၊၃။၂၇၊၂၇။
ဂေါမဟိသာဒယော ဝိယ အာကတိယာ
ဂဟေတဗ္ဗော ဂဏော အာကတိဂဏော။ ဓမ္မ
နာ-၁။၆၂။ အာကတိ ဇာတ် ဝုစ္စတိ၊
ထပ္ပဓာနောဂဏော အာကတိဂဏော သော-
ယံ။ ပဋိကာ၊ ၂။၆၀။ ပိသောဒရာဒီနံ သဒ္ဒါနံ
အာကတိဂဏဘာဝတော ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊
၁။၃၀၀။ ဝိမတိ၊၁။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇။

အာကပ္ပ (ပု) [အာ+ကပ္ပ+အ] အသွင်အပြင်၊
အမူအရာ၊ သွားလာ ဝတ်စား ဆင်ယင်ပုံ
စသော အခြင်းအရာ အမူအရာ။ အာကပ္ပေန
ဘိက္ခုဝေ ဣတ္ထိ ပုရိသံ ဗန္ဓတိ။ အံ၊၃။၃၈။
အာကပ္ပေနာတိ နိဝါသနပါရူပနာဒိနာ ဝိဓာ-
နေန။ အံ၊၄။၃။ ၂။၇။ အာကပ္ပေါတိ ဂမနာဒိ-
အာကာရော။ အဘိ၊၄။၁။၃၇။ (-အဘိ၊
ဧ၊၁။၆၀။ အဘိ၊ဝိ၊၁။၂၉။ ဇာ၊၂။၂၉။ မိလိန္ဒ၊
၂၄၉။ မ၊၄။၃။၇။ အံ၊၄။၁။၉၈။ အံ၊၄။၃။
၃၁၃။ ဓမ္မ၊၄။၁။၄၆။ ထေရ၊၄။၂။၃၇။
မ၊၄။၃။၄၄။ ဇာ၊၄။၇။၁၉။)

အာကပ္ပကရဏ (န) [အာကပ္ပ+ကရဏ] အသွင်
အပြင်ကို ပြုခြင်း။ နာမံ လိင်္ဂံ ပရိက္ခာရံ၊
အာကပ္ပကရဏာနိ စ။ ပကတိဘာဝံ ဝိဇဟိ-
တှာ၊ တဉ္စ အညံ အကံသု တေ။ သာရတ္ထ၊
၁။၁၁၇။

အာကပ္ပသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာကပ္ပ+သမ္ပတ္တိ] အသွင်
အပြင်-အမူအရာ-၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အာကပ္ပ-
သမ္ပတ္တိ ကတော။ ဇာ၊၄။၁။၃၄၃။ ဣတရေသံ
အာကပ္ပသမ္ပတ္တိယာ ပသန္တတ္တာ စ။ ဝဇီရ၊
၄၁၆။ (-သံ၊၃။၁။၂၂။)

အာကပ္ပသမ္ပဒါ (ထိ) [အာကပ္ပ+သမ္ပဒါ] အသွင်
အပြင်-အမူအရာ-၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အာ-
ကပ္ပသမ္ပဒါ။ ပရိဝါရသမ္ပဒါ။ အံ၊၁။၄၀။
အာကပ္ပသမ္ပဒါတိ စိဝရဂ္ဂဟဏာဒိနော အာ-
ကပ္ပဿ သမ္ပတ္တိ။ အံ၊၄။၁။၃၈၁။ (-မ၊၃။
၃။၁၀။)

အာကပ္ပသမ္ပန္န (တိ) [အာကပ္ပ+သမ္ပန္န] အသွင်
အပြင်-အမူအရာ-နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ရဟန်း
ကောင်းတို့၏ အသွင်အပြင်နှင့် ပြည့်စုံသော။
သုနိဝတ္ထေန ဘဝိတဗ္ဗံ သုပါရူတေန အာကပ္ပ-
သမ္ပန္နေန။ ဝိ၊၂။၁၃၆။ ဒုလ္လဘော အာကပ္ပ-
သမ္ပန္နော၊ ဒုလ္လဘော ဗဟုဿုတော။ အံ၊၂။
၆၉။ အာကပ္ပသမ္ပန္နောတိ သမဏာကပ္ပေန
သမ္ပန္နော။ အံ၊၄။၃။၃၀။ (-အံ၊၂။၂၂၈။ မ၊
၄။၁။၉၆။ အံ၊၄။၃။၈၃။ အဘိ၊၄။၁။၅၇။ ဇာ၊
၄။၁။၃၇။ ဇာ၊၄။၄။၃၄၁။ ထေရီ၊၄။၂။
သာရတ္ထ၊၃။၃၀၂။)

အာကပ္ပသောဘာ (ထိ) [အာကပ္ပ+သောဘာ]
အသွင်အပြင်-အမူအရာ-၏ တင့်တယ်ခြင်း။
ဗုဒ္ဓါဝေဏိကသန္တကံ ဝိယ ဗုဒ္ဓါနံ အာကပ္ပ-
သောဘာ အဟောသိ။ မ၊၃။၃။၆၂။

အာကရ (ပု) [အာ+ကရ+အ] ဖြစ်-တည်-ရာ
ဌာန။ ပုညဓေတ္တာနံ မာကရာ။ ဝိမာန၊၇။၁။
သဒေဝကဿ လောကဿ ပုညက္ခေတ္တဘူတာ-

နံ အရိယာနံ မဂ္ဂဖလဋ္ဌာနံ အရိယသံသယ
အာကရာ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ တထာဂတာ။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။ ၁၉၉။ (-မိလန္တံ။ ၃၁၂။ ၃၃၇။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
၁၈၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၉။ ယေဝါဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉။
အပါဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၇။)

အာကရဋ္ဌ (ပ) [အာကရ+အတ္ထ] ဖြစ်ရာတည်ရာ
ဟူသော-အနက်-သဘော။ ဝိပါကဗညာနံ
အာကရဋ္ဌေန အာယတနာနီ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။
(-အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၉။)

အာကရပါရိသုဒ္ဓိမူလက (တိ) [အာကရ+ပါရိ-
သုဒ္ဓိ+မူလ+က] ဖြစ်ရာ ပေါ်ထွက်ရာ အရပ်
(ပတ္တမြားတွင်း)၏ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်း
ဟူသော အရင်းခံအကြောင်းရှိသော။ ကုရု-
ဝိန္နဇာတိအာရိဇာတိဝိသေသောပိ မဏိ အာ-
ကရပါရိသုဒ္ဓိမူလကော ဝေ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၂၅။

အာကရမုတ္တ (တိ) [အာကရ+မုတ္တ] ပေါ်ထွက်
ရာအရပ် (ပတ္တမြားတွင်း)မှ - ကျွတ်လွတ်
လာသော - တူးယူလာသော (ပတ္တမြား)။
ယထာဇာတော ပန အာကရမုတ္တော ပတ္တာဒိ-
ဘဏ္ဍမူလတ္ထံ သမ္ပုဋ္ဌိတံ ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။
ဝိ၊ သဂဟ၊ ၂၉။ အာကရမုတ္တောတိ အာကရ-
တော မုတ္တမုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၀။

အာကရိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ+ကရ+ယ+
တေ] ထင်စွာပြအပ်၏။ အာကရိယတိ ပကာ-
သိယတိ ဧတေနာတိ အာကာရော။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၂၈၁။

အာကရပုဗ္ဗ (တိ) [အာကရ+ပုဗ္ဗ] တည်ရာမှ
ဖြစ်သော၊ တွင်းထွက်ဖြစ်သော (ရတနာ)။
ယထေဝ ဟိ မနုဿပရိဘောဂသုဝဏ္ဏဝိကတိ-
တော ရသဝိဒ္ဓံ သေဋ္ဌံ သုဝိသုဒ္ဓံ၊ တတော
အာကရပုဗ္ဗန္တံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁။

အာကလန (န) [အာ+ကလ+ယ] ရေတွက်
ခြင်း၊ ရေတွက်-ပိုင်းခြား-မှတ်သား-ခြင်း။
အဒုက္ခမသုခါယ ဝေဒနာယ ပဝတ္ထနာကလနံ
ပဝတ္တိယာ အာကလနံ အနာကလနဉ္စ ဇာနနံ

အဇာနနဉ္စ သုဒဒုက္ခဘာဝဝတ္ထာနံ။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။ ၁၈၂။

အာကာရ (ပ) [အာ+ကရ+ဏ] (၁) (က)
အကြောင်း၊ အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာ
စေသောအကြောင်း။ (ခ) အကြောင်းအင်္ဂါ၊
တခု နှစ်ခု စသော အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါဖြစ်
သောအကြောင်း။ (ဂ) အကြောင်းဥပါယ်၊
ပရိယာယ်၊ နည်းလမ်း။ (၃) အခြင်းအရာ၊
သွားခြင်း-လာခြင်းစသော ကြိယာ၊ သွားပုံ၊
လာပုံ၊ ပြောဆိုပုံ၊ ပြုံးရယ်ပုံစသော ဟန်ပန်
အမူအရာ။ (၄) အသွင်း၊ ပုံသဏ္ဌာန်။ (၅)
အဆင်းရောင်။ (၆) သဘော။ (က) ဝေဒနာ၊
သညာ-စသည်တို့၏ အခင်းချင်း မတူသော
သဘော (ဝေဒနာ၏ အာရုံခံစားခြင်း
သဘော၊ သညာ၏ အာရုံကို မှတ်သားခြင်း
သဘောစသည်ဖြင့် တပါးနှင့်တပါး မတူသော
သဘော)။ (ခ) ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ မမြဲခြင်း
စသော သဘော။ (ဂ) ပစ္စယသတ္တိ၊ ဟေတု၊
အာရမ္မဏ-စသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ အစွမ်း
သတ္တိ (အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားများ ဖြစ်ပေါ်
လာအောင် တည်တံ့အောင် ကျွေးဇူးပြု
တတ်သော ပစ္စယသတ္တိ)။ (၃) အမြို့အစု။
(ဂ) အခြင်းအရာတရား၊ အတိတ်အကြောင်း၊
ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး-စသော ၂၀-သော အခြင်း
အရာတရား။ (၉) အပြား၊ တခုနှစ်ခု-စသည်
ကွဲပြားသော - တရား - အရာဝတ္ထု။ (၁၀)
မြင်လျှင်မြင်ချင်း သတ္တဝါဟု သိကြောင်း
ဖြစ်သော ရုပ်အဆင်းစသောအာရုံ (ပုဗ္ဗေ-
နိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်ဖြင့် ပြန်၍အောက်မေ့
အပ်သော ရုပ်အဆင်း၊ စားခဲ့ဘူးသော အစာ
အာဟာရ-စသော အာရုံ)။ (၁၁) အခြင်း
အရာ၊ ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံ မပြည့်စုံကို သိကြောင်း
ဖြစ်သော ကောင်းစွာ ခင်းထားအပ်သော
ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသောအခြင်းအရာ။
(၁၂) ပြဆိုခဲ့ပြီးသောစကားဝါကျကို ဝေဖန်
ရှင်းလင်းခြင်း။

(၁)(က) အကြောင်း၊ အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော အကြောင်း။ ဒွိဟိ အာကာရေဟိ ဗုဒ္ဓါ ဘဂဝန္တော ဘိက္ခု ပဋိ-ပစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ဝိသုဒ္ဓါဌ။ အာကာရေဟိတိ ကာရဏေဟိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ သာရတ္ထ၊ ၂၃၅-၆။ အာကာရေဟိ အတ္တနော အနုရူပတာယ သမုပိယာဒိ သပရိစ္ဆေဒိ ဖလံ နိဗ္ဗတ္တေတိတိ အာကာရော၊ ကာရဏန္တိ အာဟာ “အာကာရေဟိတိ ကာရဏေဟိ” တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁၁၄၂။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ဝေဝေဒနာနိ ဟိ သိက္ခာပစ္စက္ခာနဿ ကာရဏတ္တာ အာကာရ။ (စာမူတို့၌ အာကာရနိ-ဟု နိ-အက္ခရာနှင့် မရှိသင့်။) ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ (- ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၃၀၊ ၂၆၄၊ ၃၈၀။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၂။ သံ၊ ၃၊ ၃၈။ ဇာ၊ ၁၊ ၅၂၊ ၅၅။ မိလိန္ဒ၊ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၁၇၂၊ ၂၄၄။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၆၈။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၂၊ ၂၄-၆။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၃၄၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၉၉။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၃၀-၂-၄။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၄၃၅။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၄၄၄။) (ခ) အကြောင်း အင်္ဂါ၊ တခုနှစ်ခုစသော အစိတ်အပိုင်းအင်္ဂါ ဖြစ်သောအကြောင်း။ ပဉ္စဟိ အာကာရေဟိ အဒိန္နံ အာဒိယန္တဿ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ပဉ္စဟိ အာကာရေဟိတိ ပဉ္စဟိ ကာရဏေဟိ၊ ပဉ္စဟိ အင်္ဂေဟိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ တိဟာကာရေဟိ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဋိန္တိ သမ္မဇာနမုသော ဘဏန္တဿ အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ တိဟာကာရေဟိတိ သမ္မဇာနမုသောဝါဒဿ အင်္ဂဘူတေဟိ တိဟိ ကာရဏေဟိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ (- ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။) (ဂ) အကြောင်းဥပါယ်၊ ပရိယာယ်၊ နည်းလမ်း။ အနေကပရိယာယေနာတိ ဥစ္စာဝစေတိ အာကာရေဟိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ မဟန္တာမဟန္တေဟိ ဥပါယေဟိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ (၂) အခြင်းအရာ၊ သွားခြင်း၊ လာခြင်း စသော

ကြိယာ၊ သွားပုံ၊ လာပုံ၊ ပြောဆိုပုံ၊ ပြုံးရယ်ပုံ စသော ဟန်ပန်အမှုအရာ။ (၃) အသွင်၊ ပုံသဏ္ဌာန်။ (၄) အဆင်းရောင်။ (၅) ဥဒယဗ္ဗယဒဿနကြိယာ ဟိ တံကြိယတော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏဿ အာကာရေဟိ စ ဝုစ္စတိ တံ အာကရိယတိ ဉာယတိ ဧတေနာတိ ကတာ။ မဏိသာရမဉ္ဇူသာဋိကာ၊ ၂၊ ၅၅။ (- ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၊ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၄၃၃။ ဒွိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၇၂။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၂၀။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၄၃၃။ သံ၊ ၄၊ ၁၂၄။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈၊ ၁၆၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅၊ ၁၃၂၊ ၁၉၅၊ ၃၀၁၊ ၃၄၆-၇၊ ၄၀၇-၈၊ ၉၊ ၄၂၂။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၁၂၁၊ ၁၄၅-၆။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၂၅၀။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၂၊ ၁၇၁။ ဣတိ-ဝုတ်၊ ၄၊ ၂၅။ ဘေတ၊ ၄၊ ၅၉၊ ၂၆၅။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၂၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၂၄၅။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၆၅။ ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၃၅။ မသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ ၁၇၆၊ ၂၆၆၊ ၄၂၈။) (၂) (၃) ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ “သမိပုတ္တဿ မေ သုဒ္ဓိန္နဿ ဝိယဉ္ဇမာ ဟတ္ထပါဒပိဋိယော မရဏေ သဏေ” တိ ဂိဟိကာလေ သလ္လက္ခိတပုဗ္ဗံ အာကာရံ အဂ္ဂဟေသိ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၈။ အနုဗျဉ္ဇနန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာရံ ဟတ္ထပါဒ သိတဟသိ-တ ကထိတ အာလောကိတ ဝိလောကိတာဝိ-ဘောံ အာကာရံ ဂဏှာတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၂၈။ ဝိသုဒ္ဓါဝသဌ။ (၃) (၄) ပစ္စာ သဉ္ဇာနနဿ ကာရဏဘူတံ အာကာရံ ဂဟေ-တော ဥပုဇ္ဇတိ။ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဘာဝိနီ၊ ၁၀၅။ အာကရိယတိ ပစ္စာဘိညာယတိ ဧတေနာတိ အာကာရော၊ နိလပိတာဒိဝဏ္ဏ-ဒိယဓဿာဒိသဏ္ဌာန်။ မဏိသာရမဉ္ဇူသာ-ဋိကာ၊ ၁၊ ၃၁၆။ အာကာရသဏ္ဌာနဂဟဏ-လည်း ကြည့်။

(၅) သဘော။ (က) ဝေဒနာ၊ သညာ စသည်တို့၏ အချင်းချင်းမတူသော သဘော

(ဝေဒနာ၏ အာရုံခံစားခြင်းသဘော၊ သညာ၏ အာရုံကိုမှတ်သားခြင်းသဘော-စသည်ဖြင့် တပါးနှင့်တပါး မတူသောသဘော)။ (ခ) ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ မမြဲခြင်းစသောသဘော။ (၅) (က) ယေဟိ အာနန္ဒ အာကာရေဟိ ယေဟိ လိင်္ဂေဟိ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၃၂။ ယေဟိ အာနန္ဒ အာကာရေဟိတိ အာဒိသု အာကာရာ ဝုစ္စန္တိ ဝေဒနာဒိနံ အညမညံ အသဒိသသဘာဝါ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၉၁။ တေ ဟိ အညမညဝိရုရေ ဝေဒယိတာဒိရူပေန အာကိရိယန္တိ ပညာယန္တိတိ အာကာရာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၀။ (ခ) အနိစ္စာဒိဝသေန ဝိဝိဇေဟိ အာကာရေဟိ ဓမ္မေ ပဿတိတိ ဝိပဿနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ ဝိဝိဇာကာရေနာတိ အနေကသဘာဝေန။ သဘာဝေါ ဟိ အာကရိယတိ ဉာယတိ သဘာဝိ ဇေတနာတိ အာကာရေတိ ဝုစ္စတိ။ မဏိသာရမဉ္ဇူ၊ သာ၊ ဇီကာ၊ ၂။ ၅၃၀။ မဟာနိ၊ ၁၇၂။ ပဋိသိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ (၆) ပစ္စယသတ္တိ၊ ဟေတု အာရမ္မဏ-စသော ပစ္စည်းတရားတို့၏ အစွမ်းသတ္တိ (အကျိုး ပစ္စယပ္ပန်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် တည်တံ့နေအောင် ကျေးဇူးပြုတတ်သော ပစ္စယသတ္တိ)။ ယထာ ယေနာကာရေန။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၃၄။ ယထာတိ ပစ္စယသတ္တိနိဒ္ဒေသောတိ အာဟ “ယေသံပ။ ယေနာကာရေနာ”တိ။ သာ ဟိ ပစ္စယပ္ပန္နော ပစ္စယေဟိ အာကရိယတိ ဇေတနာတိ အတ္တေန အာကာရေတိ ဝုစ္စတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၂၉။ (၇) အဗ္ဗိအစု။ ဣဓာဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယေဟိ အာကာရေဟိ ယေဟိ လိင်္ဂေဟိ... ဣဒ္ဓိပါဒိ ဘာဝေတိ။ သံ၊ ၃။ ၂၄၃။ ယေဟိ အာကာရေဟိတိ ယေဟိ ကောဠာသေဟိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၁။ အညမညံ အသက်ရတော အာကိရိယန္တိ ပကာရတော ဌပိယန္တိတိ အာကာရာ၊ ဘာဂါတိ အာဟ “ယေဟိ အာကာရေဟိတိ ယေဟိ ကောဠာသေဟိ”တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၄။ ဒွါဒသဟာ-

ကာရေဟိ အာပေါဓာတ နိဒ္ဓိဋ္ဌာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၀။ အာကရိယန္တိ ဒိဿန္တိ ဧတ္ထ ဓာတုယောတိ အာကာရာ၊ ကောဠာသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၅။ (-အဘိ၊ ၀။ ၃၅၃။ နေတ္ထိ၊ ၆၂-၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။) (ဂ) အခြင်းအရာတရား၊ အတိတ်အကြောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်အကျိုး စသော ၂၀-သောတရား။ ဇေတေဟိ ပန ဝိသတိယာ အာကာရေဟိ အရေဟိ ဝိသတိ-အာကာရာရန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၂။ ဝိသတကာရာ တိသန္တိ စတုသင်္ခေပါ။ အဘိ-ဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ။ သဗ္ဗပတော အဝုတ္တာပိ တသ္မိံ တသ္မိံ သင်္ဂဟေ အာကိရိယန္တိ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာဒိဂ္ဂဟဏေဟိ ပကာသိယန္တိတိ အာကာရာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။ (၉) အနက်လည်း ကြည့်။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂၃-၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၃၉။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၅၆။)

(၉) အပြား၊ တခု နှစ်ခု စသည် ကွဲပြားသော - တရား - အရာဝတ္ထု၊ အတိတ်ဟေတုအာဒိနံ ဝါ ပကာရာ အာကာရာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၆။ အာကာရ-သဒ္ဓေါ ဝါ ပကာရတ္တော။ ပကာရေ စ ဘေဒေါတိ အတိတ်ဟေတုအာဒိနံ ပကာရာ ဘေဒါ အာကာရာ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၅၆။ (-ပဋိသံ၊ ၁၂။ ၁။ ၁။ ၂။ ၃၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃။ ၁၉၁၊ ၂၄၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၉။ ၃၃၇။ ၄၄၄။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၂၂။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၄၄၇။) (၁၀) မြင်လျှင်မြင်ချင်း သတ္တဝါဟု သိကြောင်း ဖြစ်သော ရုပ်အဆင်း စသော အာရုံ (ပုဗ္ဗေဒိဝါသာနုဿတိ-ဉာဏ်ဖြင့် ပြန်၍ အောက်မေ့အပ်သော ရုပ်အဆင်း၊ စားခဲ့ဘူးသော အစာအာဟာရ စသော အာရုံ။ ဣတရေ အာကာရာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀) တိ အာကရိယတိ ဒိသ္မာဝ သတ္တော ဝိညာယတိ

တေဟိတိ ဣတရေ ဝဏ္ဏာဒယော အာကာရ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၉၂။ (၁၁) အခြင်းအရာ၊ ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံ မပြည့်စုံကို သိကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းစွာ ခင်းထားအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသည့် အခြင်းအရာ။ အာကာရော နာမယေန တေသံ “ဝတ္ထသမ္ပန္နာ ဝါန ဝါ” တိ အာစာရသဏ္ဌာနံ ဂယတိ... သဗ္ဗမေတံ သုပညတ္တမဉ္ဇူဌာဒိနဉ္စေဝ ပဒသဒ္ဓါဒိနဉ္စ အဝိဝစနံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၄၇။ အာကရိယတိ ပကာသိယတိ တေနာတိ အာကာရော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၁။ (၁၂) ပြည့်ပြီးသောစကား ဝါကျကို ဝေဘန်ရှင်းလင်းပြခြင်း။ ပကာရတော ဝါကျဝိဘာဂေါ အာကာရော။ “တတ္ထကတမော ဆန္ဒော၊ ယော ဆန္ဒော ဆန္ဒိကတာ ကတ္တုကမ္ပတာ” တိ ဝေမာဒိသု ကထိဗာဿေဝ ဝါကျဿ အနေကဝိစေန ဝိဘာကရဏံ အာကာရော နာမ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂၉၊ ၃၃၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂၇၃။

အာကာရ (ပ) [အာ+ကာရ၊ အာ ဝေ အာကာရော။ ကစ္စည်း။ ၆၀၄။ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ ကာရောသဒ္ဓေါ။ ချူနာ-၄၂။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ ၁၂၀၉။ မောဂ်။ ၃၂၅ - တို့ကိုလည်း ကြည့်။] အာ-အက္ခရာ။ အန္တောကရဏတ္တောဟိ အယံ အာကာရော။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၈၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၀။

အာကာရအကောဝိဒ (တိ) [အာကာရ+အကောဝိဒ] အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည် နှ့်မလိမ္မာသော၊ သူ။ ဝတ္ထု၊ ဝိပတ္တိ၊ အာပတ္တိ၊ နိဒါနံ အာကာရအကောဝိဒါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၉။ အာကာရအကောဝိဒါတိ ကာရဏာကာရဏေ အကောဝိဒါ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၂၀၉။

အာကာရကောဝိဒ (တိ) [အာကာရ+ကောဝိဒ] အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည် နှ့်လိမ္မာသော၊ သူ။ ဝတ္ထု၊ ဝိပတ္တိ၊ အာပတ္တိ၊ နိဒါနံ အာကာရကောဝိဒါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၈၉။

အာကာရဂဟဏ (န) [အာကာရ+ဂဟဏ] အခြင်းအရာကို သိမ်းယူခြင်း။ အန္တဂါဟိကာယ ဒိဋ္ဌိယာ ပဌမဝါရေ အာကာရပုစ္ဆာ၊ ဒုတိယေ အာကာရဂဟဏံ၊ တတိယေ အာကာရဝိဿဋ္ဌနံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၇။

အာကာရဂါဟိက (တိ) [အာကာရ+ဂဟ+ဏ္ဍု] အခြင်းအရာ - အမှုအရာ - ကို သိမ်းယူတတ်သော။ ယံ ဝေဒယတိ၊ တံ သဉ္ဇာနာတိတိ ဝေ ဝေဒနာဝိသယဿ အာကာရဂါဟိကံ သည်း။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၈။

အာကာရဋ္ဌ (တိ) [အာကာရ+အတ္ထ] အခြင်းအရာဟူသော အနက်ရှိသော။ အာကာရတ္ထေန ဝေ-သဒ္ဓေန တေမတ္ထံ ဒီပေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၅။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈။

အာကာရဏ (န) [အာ+ကာရဏ] ဤသို့သော အကြောင်း။ အာကာရဏေန ဇာနာမိ၊ န စာယံ အဋ္ဌိကာ သုရာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃။ အာကာရဏေန ဇာနာမိတိ တသ္မာ ဣမိနာ ကာရဏေန ဇာနာမိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။ အာကာရဏေနာတိ တွေ အာသဒ္ဓေါ ဣမိနာတိ တေဿ အတ္ထေ နိပါတော။ ဇာတ်ဋီကာ (လက်ရေးမူ)။

အာကာရဒဿန (န) [အာကာရ + ဒဿန] (၁) အခြင်းအရာကိုပြခြင်း။ (၂) အခြင်းအရာကို - ပြကြောင်းဖြစ်သော - ပြတတ်သော - သဒ္ဓါ-စကား။ (၁) ပဝတ္တိ အာကာရဒဿနတ္ထ (ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၇) ကြည့်။ (၂) ဣဒံ အတ္ထပရိယာယဿ ဗုဉ္ဇနပရိယာယဿ စ ပရိယန္တာဘာဝတော အာကာရဒဿနံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၅၁။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၁၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၇။)

အာကာရနာနတ္ထ (န) [အာကာရ+နာနတ္ထ] အခြင်းအရာ၏ ထူးသည်၏အဖြစ်။ “ဒဋ္ဌောဒေါသော” တိ ကေဿေဝေတံ ပုဂ္ဂလဿ

အာကာရနာနတ္ထေန နိဒ္ဒေသနံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၉။
ကဒါ။ ၁၃၆။ အာကာရနာနတ္ထေနာတိ ခုသိ-
တာကာရဿ၊ ဒုသကာကာရဿ စ နာနတ္ထေ-
န။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၃။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁၇၇။ ၂၀၃။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။ ၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၂။ ၁၀၂။ ၄၅၀)

အာကာရနိဒ္ဒေသန (န) [အာကာရ+နိဒ္ဒေသန]
အခြင်းအရာကို ပြကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ။
အနုဝေဒနာတိ အာကာရနိဒ္ဒေသနမေတံ၊ ဥပ-
ဝေဒနာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၃၉။ (-ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၃၂၀။)

အာကာရနိဒ္ဒေသ (ပ) [အာကာရ+နိဒ္ဒေသ]
အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြကြောင်း (သဒ္ဓါ)။
ဇီရဏတာတိ အာကာရနိဒ္ဒေသော။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ ဇိက္ခဿ ဇီရဏာ-
သေန ပဝတ္တနာကာရော ဇီရဏတာတိ အာဟ
“အာကာရနိဒ္ဒေသော” တိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။
(-သံ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၇။ အံ၊
၄။ ၁။ ၇၇။ ၁၁၁။)

အာကာရနိရောဓ (ပ) [အာကာရ+နိရောဓ]
အာကာရ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ သော တဿ
ဟေတုပိ ဇောတိနိရောဓော ဗဟိ အာကာရ-
နိရောဓော။ ပေဋကော။ ၂။ ၃၉။

အာကာရန္တ (တိ) [အာကာရ+အန္တ] အာ-
အက္ခရာ အဆုံးရှိသော။ ဥပဇ္ဈာတိ ဥပဇ္ဈာယ-
သဒ္ဓဿ မာနတ္ထော အာကာရန္တော ဥပဇ္ဈာ-
သဒ္ဓေါတိ ဒေသေတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၂။

အာကာရပညတ္တိ (ထိ) [အာကာရ+ပညတ္တိ]
အာကာရ ပညတ်၊ ပရပတ္တ သဘောတရား
တို့၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို စုံ၍ ပညတ်အပ်
သော ဥပါဒါပညတ်။ ဝေန္တိ ဟိ အယမာ-
ကာရပညတ္တိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၆။ အာကာရပညတ္တိတိ ဥပါ-

ဒါပညတ္တိ ဝေ။ ဓမ္မာနံ ပဝတ္တိအာကာရပါဒါ-
နဝသေန တထာ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉။ သံ၊ ဌ၊
သစ်၊ ၁။ ၁၅၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇။
အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၉။

အာကာရပရိဝိတက္က (ပ) [အာကာရ+ပရိဝိတက္က]
အကြောင်း - အသင့်ယူတ္တိ - ကို - ကြံစည် -
စိစစ် - ဆင်ခြင် - ခြင်း။ အညတြ အာကာရ-
ပရိဝိတက္ကာ အညံ ဗျာကဏေတိ။ သံ၊ ၂။
၃၅၂။ ဝေ ဥပဋ္ဌိတဿ ကာရဏဝိတက္ကော-
တိ အတ္ထော။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇။ အာကာရပရိဝိ-
တက္ကောတိ ယုတ္တိပရိကပ္ပနာ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၇။
မာ အာကာရပရိဝိတက္ကန။ အံ၊ ၁။ ၁၉၀။
န အာကာရပရိဝိတက္ကန။ မဟာနိ၊ ၂။ ၈၀။
သန္တရမိဒံ ကာရဏန္တိ ဝေ ကာရဏဝိတက္ကန-
ပိမာ ဂက္ခိတ္တ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၈၂။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၄၁။ (-မ၊ ၃။ ၅။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂။
၁၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ဝဇီရ၊ ၃။ ၉၇။ သံ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။
၁၉၀။ ၄၈၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၅၉။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၂။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၀။)

အာကာရပရိဝိတက္ကနမူ (န) [အာကာရ+
ပရိဝိတက္ကန + မူ] အဦးပဓာန ဖြစ်သော
အခြင်းအရာကို ကြံစည်ခြင်း၊ အခြင်းအရာ
ကို ကြံစည်ခြင်းကို ပဓာနထားခြင်း။ ခန္ဓာဒီနံ
သဘာဝဓမ္မာနံ အာကာရပရိဝိတက္ကနမူ ခေန
တေ နိဇ္ဈာနံ ခမာပေန္တေန စ စိန္တာမယာ
ပညာ နိဗ္ဗတ္တေတဗ္ဗာ။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၈။ ဒီ၊ ဌ၊
၁။ ၉၀။ သံ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၇၅။

အာကာရပုစ္ဆာ (ထိ) [အာကာရ+ပုစ္ဆာ] အခြင်း
အရာကို မေးမြန်းခြင်း။ အာကာရပုစ္ဆာတိ
ဂိဟိလိဂေ ဝါ တိတ္ထိယလိဂေ ဝါ ပဗ္ဗဇိတ-
လိဂေ ဝါ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၀၀-၁။ ကထန္တိ အယံ
အာကာရပုစ္ဆာ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၇၀။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။)

အာကာရဘာဝနိဋ္ဌေသ (ပု) [အာကာရ + ဘာဝ + နိဋ္ဌေသ] (၁) အခြင်းအရာဟူသောအနက်ကို ဘောပစ္စည်းဖြင့် ညွှန်ပြတတ်သော သဒ္ဒါ။ (၂) အခြင်းအရာ ဟူသော အနက်၊ ဘောအနက်တို့ကို ညွှန်ပြသောသဒ္ဒါ။ (၃) ငိုရကတတိ အာကာရဘာဝနိဋ္ဌေသော။ ဒီ၊ဌ၊ ၂။ ၃၈၆။ ငိုရန္တဿ ဝါ အာကာရော တာသဒ္ဓေန ဝုတ္တောတိ အာဟ “အာကာရဘာဝနိဋ္ဌေသော”တိ။ ဒီ၊ဌ၊ ၂။ ၃၇၇။ (-ဒီ၊ဌ၊ ၂။ ၃၈၇။) (၂) မညနာ မညိတတ္တန္တိ အာကာရဘာဝနိဋ္ဌေသ။ အဘိ၊ဌ၊ ၁။ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ဌ၊ ၁၈၃။ (-ပဋိသံ၊ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ အံ၊ဌ၊ ၁။ ၇၇။)

အာကာရဘေဒ (ပု) [အာကာရ + ဘေဒ] အခြင်းအရာ၏ကွဲပြားခြင်း၊ ကေမေဝဟေတုဉာဏ် အာကာရဘေဒတော ဒွေဓာ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ဌ၊ ၂။ ၃၆။

အာကာရလောပ (ပု) [အာကာရ + လောပ] အာ.အက္ခရာ၏ ကျေခြင်း။ ပဒါတဝေတိ ပ အာဒါတဝေ၊ သန္နိဝသေန အာ-ကာရလောပေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧ၊ဌ၊ ၁။ ၂၀၆။

အာကာရဝစန (န) [အာကာရ + ဝစန] အခြင်းအရာဟူသော အနက်ကိုဟောသော သဒ္ဒါ။ ဇုတိယံ အာကာရဝစနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၄။

အာကာရဝန္တ (တိ) [အာကာရ + ဝန္တ] ထိန္ဒ အာကာရဝတိ (က) အကြောင်းရှိသော။ (ခ) လွန်ကဲသော အကြောင်းရှိသော (ဂ) ချီးမွမ်းအပ်သောအကြောင်း ရှိသော။ (ဃ) အကြောင်းခြင်းရာ ရှိသော။ (က)(ခ)(ဂ) အာကာရဝတိ သဒ္ဓါ ဒဿနမူလိကာ။ မ၊ဃ၊ ၃၉၅။ မ၊၂။ ၆၃။ အာကာရဝတိတိ ကာရကံ ပရိယေသိတာ ဂဟိတတ္တာ သကာရဏာ။ မ၊ဌ၊ ၂။ ၂၈၆။ အာကာရဝတိတိ ကာရဏဝတိ သဟေတုကာ။ မ၊ဌ၊ ၃။ ၈၂။ အာကာရဝတိတိ ဧတ္ထ ဝတိ-သဒ္ဓေါ န ကေဝလံ အတ္ထိတာမတ္တဒီပကော၊ အထ ခေါ အတိ-

သယတ္တဒီပကော၊ ပါသံသတ္တဒီပကော ဝါ ဒဋ္ဌဗ္ဗေ၊ တေန အာကာရဝတိတိ သဒ္ဓေယျ-ဝတ္ထုဝသေန အတိသယကာရဏဝတိတိ ဝါ ပါသံသကာရဏဝတိတိ ဝါ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ မ၊ဌ၊ ၃။ ၅၁။ (ဃ) စတုဝိသတိ အာကာရဝန္တတာယ မဟာဘူမိကံ။ ဝဇိရ၊ ၄၉၀။ အာကာရဝန္တေသု ဂဟိတေသု တဒါ-ကာရောပိ ဂဟိတောယေဝ ဟောတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၂၂။

အာကာရဝိကတိ (ထိ) [အာကာရ + ဝိကတိ] ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာ။ အာကာရ-ဝိကာရ-ကြည့်။

အာကာရဝိကာရ (ပု) [အာကာရ + ဝိကာရ] (က) ဖောက်ပြန်သော အခြင်းအရာ။ (ခ) ထူးသောအခြင်းအရာ၊ အခြင်းအရာအထူး။ ဧကော အာကာရဝိကာရော အတ္ထိ။ အဘိ၊ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဟုတွာ အဘာဝသင်္ခါတော အာကာရဝိကာရော ဝါ။ အဘိ၊ဌ၊ ၂။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ အာကာရဝိကာရေတိ အာကာရ-ဝိကတိ။ အာကာရဝိကာရေတိ ဝါ အာကာရ-ဝိသေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊ ၂။ ၄၃၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၈။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၁။)

အာကာရဝိဂမနဒဿန (န) [အာကာရ + ဝိဂ-မန + ဒဿန] အမူအရာ - အသွင်သဏ္ဌာန် - ကင်းကွာခြင်းကို ပြခြင်း။ ဟတ္ထစိန္တေတိ-အာဒိအာကာရဝိဂမနဒဿနေန အဝိဂတော သန္ဓာဝတိတိ လဒ္ဓိဘိန္နနတ္ထံ ဝုတ္တံ။ အဘိ၊ဌ၊ ၁။ ၂၈။

အာကာရဝိသေသ (ပု) [အာကာရ + ဝိသေသ] အခြင်းအရာ - အမူအရာ - အထူး။ ဓိတ္တသမု-ဋ္ဌာနမဟာဘူတာနံ ဧကော အာကာရဝိသေသော အတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊ ၂။ ၉၈။) အာကာရဝိကာရ-လည်း ကြည့်။

အာကာရဝိသေသဝစန (တိ) [အာကာရဝိသေသ + ဝစန] အခြင်းအရာ အထူးကို ဟော

သော၊ (သဒ္ဓါ)။ “ဝေ ဗျာခေါ”တိ အာဒိသု
ပန အာကာရဝိသေသဝါစနော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇။

အာကာရဝိသေသဝါစက (တိ) [အာကာရ-
ဝိသေသ+ဝါစက] အခြင်းအရာ အထူးကို
ဟောသော။ န ပန အာကာရဝိသေသဝါစ-
ကော။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂။

အာကာရဝိသေသဝါစိ (တိ) [အာကာရဝိသေသ-
+ဝါစ+တိ] အခြင်းအရာ အထူးကို ဟော
သော။ အာကာရဝိသေသဝါစိနော စေတေ
ဇဝံ-သဒ္ဓါ ပုစ္ဆနာကာရပရိမာဏာကာရာနံ
ဝါစကတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇။

အာကာရဝိသေသန (န) [အာကာရ+ဝိသေသန]
အခြင်းအရာကို ဖြေဆိုခြင်း။ ဒုတိယေ အာ-
ကာရဂဟဏံ၊ တတိယေ အာကာရဝိသေသနံ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇။

အာကာရသဏ္ဌာန (န) [အာကာရ+သဏ္ဌာန]
(၁) (ထူးခြားသော) အခြင်းအရာအားဖြင့်
တည်ခြင်း။ (၂) အဆင်းရောင်နှင့် ပုံသဏ္ဌာန်။
(အာကာရသဏ္ဌာနဂဟဏ-လည်းကြည့်) (၁)
အာကာရသဏ္ဌာနံ ဝိဓာ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၇။ အာကာရသဏ္ဌာနန္တိ ဝိသိ-
ဋ္ဌာကာရာဝဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ (-မူလဋီ၊
၂။ ၂၂၃။) (၂) ဝိနာပိ အာကာရသဏ္ဌာနာ
အာရမ္မဏဿ ပစ္စတ္တဘေဒဂဟဏဝသေန
ဝိညာဏံ ပါကဋံ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။
ဝိနာပိ အာကာရသဏ္ဌာနာတိ အာကာရ-
သဏ္ဌာနေဟိ ဝိနာ၊ တေ ဌပေတွာပိ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၃၇။

အာကာရသဏ္ဌာနဂဟဏ (န) [အာကာရ +
သဏ္ဌာန + ဂဟဏ] (အညီ အရွေ အစရှိ
သော) အဆင်းရောင် နှင့် (အဝိုင်း လေး
တောင့် အစရှိသော) ပုံသဏ္ဌာန်ကို ယူခြင်း။
အာရမ္မဏဿ အာကာရ သဏ္ဌာန ဂဟဏ-
ဝသေန သညာ ပါကဋာ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။

၂၇၀။ = နိလပီတာဒိအာကာရဂဟဏဝသေန
ဇေဝ ဝဋ္ဌစတုရသာဒိသဏ္ဌာနဂဟဏဝသေန
စ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။

အာကာရသဒိသိ (တိ) [အာကာရ+သဒိသ+
တိ] အခြင်းအရာ-အမှုအရာ-အသွင်သဏ္ဌာန်
-နှင့်တူသော(ပညာ)။ ယေ ဇနာ အဝိဒ္ဓု-
သု မမ ဂ္ဂပေန အပသာဒိကေန နိဟိန္နန
“အာကာရသဒိသိပညာ”တိ ဓမ္မသရီရေန စ
မံ နိဟိန္နံ ပါမိံသု။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။

အာကာရသမ္ပဟ (ပ) [အာကာရ+သမ္ပဟ]
အနိစ္စ အစရှိသော အခြင်းအရာအပေါင်း။
သဗ္ဗသေဝ အနိစ္စလက္ခဏာမိနော အာကာ-
ရသမ္ပဟသင်္ခါတဿ ကာယဿ အနုပဿန-
တောပိ ကာယေ ကာယာနုပဿိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၃၄၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၆။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။

အာကာရသလ္လက္ခဏကုသလ (တိ) [အာကာရ+
သလ္လက္ခဏ+ကုသလ] အမှုအရာကို ကောင်း
စွာမှတ်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သော။ ဝေ အာ-
ကာရသလ္လက္ခဏကုသလတာယ ဘဂဝတော
အဓိဝါသနံ ဝိဒိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။

အာကာရဂမ (ပ) [အာကာရ + အာဂမ]
အာ-အက္ခရာ၏ လာခြင်း။ နိရုတ္တိနယေန စ
အာကာရဂမံ ကတွာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။

အာကာရနုဝိဓာနဋ္ဌ (ပ) [အာကာရ + အနု-
ဝိဓာန + အတ္ထ] အခြင်းအရာအားလျော်စွာ
စီရင်ခြင်း အနက် သဘော။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ
အတ္တနော အာကာရနုဝိဓာနဋ္ဌေန မူလာ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

အာကာရာဘိဟိတ (တိ) [အာကာရ+အဘိ-
ဟိတ] ဝါကျကို ဝေဘန်ခြင်းတို့၌ ဟော
ဆိုအပ်သော။ အာကာရာဘိဟိတံ နိဗ္ဗစနံ
နိရုတ္တိ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၃။ အာကာရေသု ဝါကျ-

ဝိဘာဏေသု အဘိဟိတံ ကထိတံ နိဗ္ဗဓနံ
 အာကာရာဘိဟိတံ နိဗ္ဗဓနံ။ နေတ္ထိ၊ ငို၊ ခဉ္စ။
 အာကာရာရ (တိ) [အာကာရ+အရ] အခြင်း
 အရာဟု ဆိုအပ်သော အကန့်ရှိသော။ ဝိသတိ-
 အာကာရာရံ၊ တိဝရမနဝဋ္ဌိတံ ဘေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၂၁၄။ ဧတေဟိ ပန ဝိသတိယာ အာကာ-
 ရသင်္ခါတေဟိ အရေဟိ ဝိသတိအာကာရာ-
 ရန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ၎င်း။

အာကာသ^၁ (ပု၊န) [(၁) အကာသ (=န+
 ကသ+က။ န+ကာသ+အ) + က။ (၂)
 အာ+ကာသ+အ။ အာကာသောတိ နဘံ။
 တဉ္စ န ကဿတိတိ အာကာသော။ နိတိ၊
 ဓာ။ ၁၇၃။ ဘုသံ ကာသန္တေ ဒိပ္ပန္တေ
 ပဒတ္တာ ဧတေနာတိ အာကာသော၊ န
 ကဿတိ န ဝိလေခိယတိတိ ဝါ အာကာ-
 သော။ ဓာနံ၊ ငို၊ ၄၅-၆။ ဝိဂ္ဂဟာဘာဝ-
 တော န ကဿတိ ကသိတုံ ဆိန္ဒိတုံ န
 သက္ကာ၊ န ဝါကာသတိ ဒိပ္ပတိတိ အကာသံ၊
 အကာသမေဝ အာကာသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၈၈။
 န ကဿတိတိ အာကာသော၊ အာကာသော-
 ယေဝ အာကာသော။ ဝိဘာဝိနိ၊ ငို၊ ၁၉၉။
 သကတ္ထေ က-ကာရေတိ အာဟ အကာ-
 သောယေဝ အာကာသောတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။
 ၁၃၇။] (၁) ကောင်းကင်။ (၂) တဏှာ။ (၁)
 အာကာသော နိတ္ထိယံ နဘံ။ ဓာနံ၊ ၄၅။
 အာကာသော အာကာသကတံ။ အဘိ၊ ဓ။
 ၁၆၉။ အဘိ၊ ဝိ။ ၈၆။ န ကဿတိ န နိကဿတိ
 ကသိတုံ ဝါ ဆိန္ဒိတုံ ဝါ ဘိန္ဒိတုံ ဝါ န သက္ကာတိ
 အာကာသော။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၆၂။ ပဋိသံ၊ ငွ၊
 ၁။ ၇၇။ အပုဋိသနုနဋ္ဌေန န ကဿတိတိ
 အာကာသော။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၆၇။ (-ဝိ၊ ၁။
 ၁၅၃-၄။ ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၃။ ဒိ၊ ၁။ ၃၂၊
 ၅၂၊ ၇၃၊ ၁၇၀။ ဒိ၊ ၂။ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၂၄၈။ မ၊ ၂။
 ၈၇၊ ၁၈၂။ ၂၁၀။ သံ၊ ၁။ ၄၀၂။ သံ၊ ၂။ ၁၇၀။
 သံ၊ ၃။ ၄၆။ ၂၃၁-၂။ အံ၊ ၁။ ၁၇၀၊ ၂၇၀။ အံ၊ ၃။
 ၁၂၇၊ ၂၃၂။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၄၊ ၂၇၂၊ ၃၅၆။ အဘိ၊

က။ ၂၄၆။ ဥဒါနံ၊ ၁၁၁။ အပါ၊ ၁။ ၂၂၊ ၁၂၄၊
 ၁၇၀၊ ၃၄၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၀၊ ၂၇၈၊ ၃၇၀-၁။ ဝိ၊
 ငွ၊ ၁။ ၁၀၊ ၃၂၊ ၅၀၊ ၅၇၊ ၇၀၊ ၁၁၅၊ ၁၅၀၊ ၂၈၀၊
 ၂၈၇၊ ၃၃၉။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၀၊ ၁၀၀၊ ၁၀၈၊ ၁၁၀၊
 ၂၄၁။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၁၊ ၁၅၉။ ဒိ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၉၊ ၂၄၅။
 ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၉၆၊ ၂၇၈၊ ၂၄၅။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၈၉။ မ၊ ငွ၊
 ၂။ ၇။ သံ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၀၊ ၁၁၅၊ ၃၁၂။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၊
 ၁၁၇၊ ၂၂၇။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၊ ၆၈၊ ၁၅၉၊ ၂၀၄-၅၊
 ၂၄၉။ အဘိ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၈၊ ၂၂၃၊ ၂၈၀။ အဘိ၊ ငွ၊
 ၃။ ၅၀၊ ၆၈။ ခုဒ္ဒက၊ ငွ၊ ၁၄၇။ ဥဒါနံ၊ ငွ၊ ၉၀၊
 ၁၈၀။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၄၊ ၉၀၊ ၂၆၃။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၅၉၊ ၁၃၉။ ဒိ၊ ငို၊ ၃။ ၂၆၈။ မ၊ ငို၊ ၃။ ၃၄။
 သံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၀၈။ အံ၊ ငို၊ ၁။ ၇၆။ မူလ၊ ငို၊ ၁။ ၄၈။
 အနု၊ ငို၊ ၂။ ၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၂။ ၅၊ ၂၄၊ ၁၀၁။ ကင်္ခါ၊
 ငို၊ ၂၂၆၊ ၂၆၂၊ ၃၀၂။) အာကာသကတ၊
 အာကာသဓာတု - တို့လည်း ကြည့်။ (၂)
 အာကာသံ န သိတော သိယာ။ သုတ္တနိ။
 ၄၂၅။ မဟာနိ၊ ၃၃၇။ အာကာသံ ဝုစ္စတိ
 တဏှာ။ မဟာနိ၊ ၃၃၈။ တဏှာ ဟိ ရူပါဒိနံ
 အာကာသနတော (အာကာသနတော?)
 အာကာသောတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၃၃။
 မဟာနိ၊ ငွ၊ ၃၈၃။

အာကာသ^၂ (န) [အာကာသ+ကိဋ္ဌန။ နောက်
 ပုဒ် ကျေ] ကောင်းကင်၌ (အနိစ္စာချ၍)
 ကစားခြင်း။ အဋ္ဌပဒံ ဒသပဒံ အာကာသံ။
 ဒိ၊ ၁။ ၆၆၂။ အာကာသန္တိ အဋ္ဌပဒံ ဒသပဒေ-
 သု ဝိယ အာကာသေယေဝ ကိဋ္ဌနံ။ ဒိ၊ ငွ၊
 ၁။ ၈၂။ အာကာသေယေဝ ကိဋ္ဌနန္တိ...အာ-
 ကာသေယေဝ ဇူတဿ ကိဋ္ဌနံ။ သံ၊ ငို၊ သင်္ခါ၊ ၁။
 ၃၆၁။

အာကာသကထာ (တိ) [အာကာသ+ကထာ]
 ကောင်းကင်နှင့်စပ်၍ပြဆိုအပ်သော-ကထာ
 -စကား။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊
 ၆-ဝဂ်၊ (၅၈) ၆-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၄၆။
 ဣဒါနိ အာကာသကထာ နာမ ဟောတိ။
 အဘိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၉၄။

အာကာသကရုဏ (န) [အာကာသ+ကရုဏ]
 ဟာလာဟင်းလင်း - အာကာသ - (မြစ်
 အောင်) ပြုလုပ်ခြင်း။ ဘာဝိတမေဓ ဈာန်
 အာကာသကရုဏဿ (အာကာသကသိဏ-
 ဿသိ) ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋိသံဠာ ၂။
 ၂၇၂။

အာကာသကသိဏ (န) [အာကာသ+ကသိဏ]
 အာကာသကသိုဏ်း။ (၁) ပိုင်းခြားပြုလုပ်
 ထားအပ်သော နံရံပေါက်၊ ပြုတင်းပေါက်
 စသော ဟင်းလင်းအပေါက်=ပရိစ္ဆေဒါကာ-
 သ။ (၂) ထိုနံရံပေါက်စသော ပရိစ္ဆေဒါ-
 ကာသကို အာရုံပြုသော (ရူပ)ဈာန်။ (၃)
 ပထဝီကသိုဏ်း စသည်ကို နှလုံးမသွင်း မဆင်
 ခြင်ဘဲပယ်ခွါခြင်းကြောင့် မြစ်ပေါ်လာသော
 ကောင်းကင်=ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသ။ (၄)
 ထို ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသကို အာရုံပြုသော
 အာကာသာနဉာယတနဈာန်။ ဤလေးမျိုး
 ကို အရာအားလျော်စွာ အာကာသကသိဏ-
 ဟု ဆိုသည်။ အာကာသကသိဏ် အဘိညေ-
 ယံ။ ပဋိသံဠာ ၈။ အာကာသကသိဏန္တိ ပရိစ္ဆေ-
 ဒါကာသော၊ တဒါရမ္ပဏန္တ ဈာန်၊ ကသိဏုဂ္ဂါ-
 ဋီမာကာသော၊ တဒါရမ္ပဏန္တ အာကာသာ-
 နဉာယတနံ။ ပဋိသံဠာ ၁၁။ ၇၇။ (အဘိဠာ ၁။
 ၂၃၁ လည်း ကြည့်) အာကာသကသိဏမေ-
 ကော သဉ္ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၃။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။
 အံ၊ ၃။ ၂၉၃၊ ၃၀၄။ ပဋိသံဠာ ၁။ ၁၁၉။ (၎င်း
 ပါဠိ၌ ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသနှင့် ပရိစ္ဆေဒါ-
 ကာသကို အာကာသကသိဏ-ဟု ပဋိသံဠာ
 ၁။ ၁၂၀-၌ ဖွင့်ပြ၏)။ အာကာသကသိဏ်
 ဘာဝေတိ။ အ၊ ၁။ ၄၇။ (၎င်း-၌ ရူပဈာန်၊
 အာကာသာနဉာယတနဈာန်တို့ ဖြစ်သင့်၏။
 ပထဝီကသိဏ(အံ၊ ၄၁။ ၄၀၈)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။
 ဩဒါတကသိဏ် အာကာသကသိဏ် ဝိညာ-
 ဏကသိဏ်။ နေတ္ထိ။ ၇၇။ အာကာသကသိ-
 ဏန္တိ ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသေ ပဝတ္ထာဌမာ-

ရူပဇ္ဈာန်။ နေတ္ထိ၊ ၁၅၃။ (-ပဋိသံဠာ ၁။
 ၃၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၉၊ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။)

အာကာသကသိဏသမာပဋ္ဌန (န) [အာကာသ-
 ကသိဏ+သမာပဋ္ဌန]အာကာသကသိုဏ်းကို
 ဝင်စားခြင်း။ ဇေတံ တိဓောကုဋ္ဌာဒိဂမနပါဠိ-
 ဟာရိယကရုဏေ အာကာသကသိဏသမာ-
 ပဋ္ဌနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆။

အာကာသကသိဏသမာပတ္တိ (ထိ) [အာကာသ-
 ကသိဏ + သမာပတ္တိ] (ပရိစ္ဆေဒါကာသ-
 ဟူသော) အာကာသကသိုဏ်း၌ မြစ်စေအပ်
 သော စတုတ္ထဈာန်သမာပတ်။ ပကတိယာ
 အာကာသကသိဏသမာပတ္တိယာ လာဘီ
 ဟောတိ။ ပဋိသံဠာ ၃၈၆။ အာကာသကသိဏ-
 သမာပတ္တိယာတိ ပရိစ္ဆေဒါကာသကသိဏေ
 ဥပါဒိတာယ စတုတ္ထဇ္ဈာနသမာပတ္တိယာ။
 ပဋိသံဠာ ၂။ ၂၇၂။

အာကာသဂ (တိ) [အာကာသ + ဂမု + ကိ]
 ကောင်းကင်၌ ဖြစ်သော။ ဝေပကာရံ အသိဝံ
 အနိဋ္ဌံ၊ အာကာသဂံ ဘူမိဂတဉ္စ ယောရံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၃၃၉။

အာကာသဂင်္ဂါ (ထိ) [အာကာသ+ဂင်္ဂါ။ အာ-
 ကာသေ သန္နမာနာ ဂင်္ဂါ အာကာသဂင်္ဂါ။
 ဇာန်၊ ၂။ ၂။] ကောင်းကင်၌ စီးသွားသော -
 ရေတံခွန်-ရေအယဉ်၊ ကောင်းကင်မြစ်၊ နတ်
 မြစ်။ အာကာသဂင်္ဂါ ဩတာရေန္တော ဝိယ။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၃၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀၊ ၃၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၇၇။
 အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ (-မ၊ ၄။
 ၃။ ၂၅-၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၂။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၇။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။)

အာကာသဂင်္ဂါဂတိသောဘာ (ထိ) [အာကာ-
 သဂင်္ဂါ+ဂတိ+သောဘာ] အာကာသဂင်္ဂါ-

၏ စီးသွားခြင်း၏ တင့်တယ်ခြင်း။ အာကာသဂဏ်ဂါတိသောဘံ အဝဟသမာနာ ဝိယ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။

အာကာသဂဏ (န) [အာကာသ + ဂဏ] (၁) ကောင်းကင်၊ ကောင်းကင်ဟု-သိအပ်-ယုဆအပ်-သော အရပ်၊ ကောင်းကင်အဖြစ်သို့ ရောက်သောအရပ်။ (တိ) (၂) (က) ကောင်းကင်၌-ဖြစ်-မြင့်နိုး-သော။ (၁) ကောင်းကင် - ၌တည်-သို့ရောက်-သော။ (ဂ) ကောင်းကင်၌ သွားသော။ (၁) ယော အာကာသော အာကာသဂဏံ။ အဘိဓာ ၁၆၉၊ ၁၇၇ ၁၈၉။ အဘိဝိ၊ ၂၇၂။ အာကာသောဝ အာကာသဂဏံ ခေဋ္ဌဂဏာဒိ ဝိယ အာကာသောတိ ဝါ ဂတန္တိ အာကာသဂဏံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၂။ (-မ၊ ၂။ ၈၆။ မ၊ ၃။ ၂၈၅။ အဘိဝိ၊ ၈၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၉၇။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၇။ မ၊ ၅။ ၃။ ၆၃။) (တိ) (၂) (က) အာဒိစ္စော (သုရိယော).....သဗ္ဗ အာကာသဂဏံ တမဂဏံ အဘိဝိဟစ္စ။ မ၊ ၁။ ၃၉၁။ အံ၊ ၃။ ၂၇၄။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၈။ စူဠနိ၊ ၁၄၄။ အာကာသဂဏံ တမဂဏန္တိ အာကာသဂဏံ တမံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ သဗ္ဗ အာကာသဂဏန္တိ သကလံ အာကာသေ ပဝတ္တံ ပတ္တနံ။ စူဠနိ၊ ၄၁။ (ခ) အာကာသဋ္ဌံ နာမ ဘဏ္ဍံ အာကာသဂဏံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁၊ ၂၄၁၊ ၂၇၄၊ ၂၈၀ ၃၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၂၈။) (ဂ) အောက်ပုဒ်-ကြည်။

အာကာသဂဏသကုဏ (ပု) [အာကာသဂဏ + သကုဏ] ကောင်းကင်၌ သွားသောငှက်။ သဗ္ဗေသံ အရညေ မိဂါနံ အာကာသဂဏသကုဏာနံ ဇေတဝရမစ္ဆာနဉ္စ အဘယံ ဝါပေတွာ။ ဇော၊ ၄။ ၃။ ၂၅၈။

အာကာသဂမန (န) [အာကာသ + ဂမန] ကောင်းကင်-၌- ဖြင့်- သွားခြင်း။ တဿ

အာကာသဂမနံ နာမ ကာရဏံ ကရောဟိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၉၈။ ဝေ ပုဗ္ဗေ ပဝတ္တံ အာကာသဂမနံ သန္တာယေဝမာဟ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။

အာကာသဂမနနိန္နဝိတ္တ (တိ) [အာကာသဂမန + နိန္န + ဝိတ္တ] ကောင်းကင်သို့ သွားခြင်း၌ ညွတ်ကိုင်သော စိတ်ရှိသော။ ရာဇာ တံ အနိသိဒါပေတွာဝ အာကာသဂမနနိန္နဝိတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။

အာကာသဂါမိ (တိ) [အာကာသ + ဂမု + ဂါ] ကောင်းကင်၌သွားသော။ အာကာသဂါမိနံ အာဒိစ္စော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။ (-ဇော၊ ၄။ ၃။ ၄၃၁။)

အာကာသဂေါတ္တ (တိ) [အာကာသ + ဂေါတ္တ] အာကာသဂေါတ္တ အမည်ရှိသော။ အာကာသ အနွယ်၌ ဖြစ်သော။ သူ။ အာကာသဂေါတ္တော ဝေဇော သတ္တကမ္ပံ ကရောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၀၉။ သဉ္စယော မဟာရာဇ ဗြာဟ္မဏော အာကာသဂေါတ္တော။ မ၊ ၂။ ၃၂၈။

အာကာသဂဏ (န) [အာကာသ + အဂဏ] ကောင်းကင်-ဟင်းလင်း-အပြင်။ အသိတိ-ဗြာဟ္မဏသဟဿာနံ ဘုဉ္ဇနဋ္ဌာနေ အာကာသဂဏေ ဩတရိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅၅။ အာကာသဂဏေတိ ဝိဝဋ္ဌင်္ဂဏေ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၃။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇၊ ၃၆၃။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၄၅။)

အာကာသဂဏဝန္တ (တိ) [အာကာသဂဏ + ဝန္တ] ဟင်းလင်းအပြင်ရှိသော။ မဇ္ဈေ ဥဒကပတနတ္ထာယ အာကာသဂဏဝန္တံ သေနာသနံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆။

အာကာသဂဏာဘိမုခ (တိ) [အာကာသဂဏ + အဘိမုခ] လဟာ-ကွင်း-လွင်ပြင်-သို့-ရွေးရှု-မျက်နှာမူ-သော။ ရာဇနိဝေသနဿ အာကာသဂဏာဘိမုခေ ဌာနေ ဟတ္ထိ မဟာဘိတ္တိယံ အလ္လိယာပေတွာ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။

အာကာသဂီမ (တိ) [အာကာသ+ဂီမ+အ]
ကောင်းကင်၌ သွားသော။ အန္တလိက္ခဂါတိ
အာကာသဂီမာ။ အံ၊ဌ၊၂။၂၀၀။

အာကာသစရ (တိ) [အာကာသ+စရ+အ]
ကောင်းကင်၌ - သွားလာ - ကျက်စား -
နေထိုင် - သော။ အာကာသစရော ဂန္ဓဗ္ဗ-
ကာယိကဒေဝေါ။ အံ၊ဌ၊၂။၂၉၉။

အာကာသစာရိက (တိ) [အာကာသ+စရ+အိက]
ကောင်းကင်၌ - သွားလာ - ကျက်
စား - နေထိုင် - သော။ ဝလာဟကနာမကေ
ဒေဝကာယေ ဥပ္ပန္နာ အာကာသစာရိက-
ဒေဝါ။ သံ၊ဌ၊၂။၃၂၁။

အာကာသစာရိ (တိ) [အာကာသ+စရ+အိ။
ထိ-၌ အာကာသစာရိနိ] ကောင်းကင်၌ -
သွားလာ - ကျက်စား - လေ့ရှိသော။ သော
ကိရ သရဏသမ္ပန္နော သီလသမ္ပန္နော
အဘိညလာဘိ အာကာသစာရိ အဟောသိ။
သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၉၉။ ကော အာကာသစာရိနိ
ကရေကုကာ (ကဏေရကာ၊သိ၊က) အဘိ-
မင်္ဂလသမ္ပတံ သဗ္ဗသေတဟတ္ထိပေါတကံ အာ-
နေတွာ။ စရိယာ၊ဌ၊၂။၁၅၂။ ဇာ၊ဌ၊၂။၂၄၉။
(- ဝိမာန၊ဌ၊၆။၁၇၂။ အပါ၊ဌ၊၁။၂၄၇။
အပါ၊ဌ၊၂။၁၃။ ဇာ၊ဌ၊၂။၃၉၈။ ဒီ၊ဌ၊၂။
၁၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၂။၂၈။)

အာကာသစေတိယ (န) [အာကာသ+စေတိယ]
ကောင်းကင်-မြင့်သောနေရာ-၌ တည်ထား
အပ်သော စေတီ။ တောင်ထိပ်စေတီ။ သော
ကိရ ဒမိဋ္ဌော သုမနဂိရိမဟာဝိဟာရေ အာ-
ကာသစေတိယံ ရတ္တပဋ္ဌေန (ရတ္တပဋ္ဌေန၊ သိ၊
သျှာ၊ အာကာသစေတိယေ ရတ္တပဋ္ဌ၊ က။)
ပူဇေသိ။ မ၊ဌ၊၄။၁၆၆။ အံ၊ဌ၊၂။၁၂၀။
အာကာသစေတိယန္တိ ဂိရိသိခရေ (အဗ္ဗော-
ကာသေ) ဝိဝဇ္ဇင်္ဂကေ ကတစေတိယံ။ မ၊ဌ၊
၃။၃၆၄။ အံ၊ဌ၊၂။၁၁၆။

အာကာသစေတိယင်္ဂက (န) [အာကာသစေတိ-
ယ+အင်္ဂက] တောင်ထိပ် စေတီ ရင်ပြင်။
စန္ဒာလောကေန ဂိရိကဏ္ဍကေ အာကာသ-
စေတိယင်္ဂကံ (အာကာသစေတိယံ၊ ဣ) [ဩ-
လောကေန္တိ။ အဘိ၊ဌ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၁၄၀။ ပဗ္ဗတသိခရေ ကတစေတိယံ “အာ-
ကာသစေတိယ”န္တိ ဝုတ္တံ။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၁။၁၆၈။

အာကာသစ္စဒန (တိ) [အာကာသ+ဆဒန]
ကောင်းကင် - လျှင် - ဟူသော - အမိုး ရှိ
သော။မဟာရာဇ အာဝေသနံ သဗ္ဗန္တံတေမာ-
သံ အာကာသစ္စဒနံ အဋ္ဌာသိ။ မ၊၂။၂၄၄။
အာကာသံ ဆဒနမဏ္ဍာတိ အာကာသစ္စဒနံ။
မ၊ဌ၊၃။၁၉၈။ ဆဒနဋ္ဌာနေ ယဒါကာသံ
တဒေဝ တဿ ဂေဟဿ ဆဒနန္တိ အာကာ-
သစ္စဒနံ။ မ၊ဌ၊၃။၁၃၉။ (-မိလိန္ဒ၊၂။၁၈။)

အာကာသဇ္ဈာသယ (တိ) [အာကာသ+အဇ္ဈာ-
သယ] ဟင်းလင်းပြင်၌-အလို-အဇ္ဈာသယ
-ရှိသော။ ဝေမေဝ ဃာနမ္ပိ အာကာသဇ္ဈာ-
သယံ ဝါတူပနိဿယဂန္ဓဂေါစရံ။ သံ၊ဌ၊၃။
၁၁၁။ အဘိ၊ဌ၊၁။၃၅၂။ နာသစ္စိဒ္ဓသခါတ-
အာကာသသန္တိဿယေ ဝတ္တနတော ဃာနံ
အာကာသဇ္ဈာသယံ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဌ၊၂။၃၄၉။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၂။၉၄။)ဝိသမဇ္ဈာသယ(မူလဋီ၊
၁။၁၄၉) လည်း ကြည့်။

အာကာသဌ (တိ) [အာကာသ+ဌာ+ကိ](က)
ကောင်းကင်၌ - ကောင်းကင်ရှိ ဝိမာန်စသည်
တို့၌ - တည်သော။ (ခ) ကောင်းကင်၌တည်
- ကောင်းကင်သို့ရောက် - သော။ (ဂ)
ကောင်းကင်-၌ တည်သော-သို့ရောက်သော
- ဥစ္စာ။ (ဃ) ကောင်းကင်-၌ တည်သော
- သို့ရောက်သော - ပေးသူဒါယကာ - ခံသူ
ရဟန်း။ (က) အာကာသဌာ စ သူမဌာ
ကတူလီ နမဿန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၂။ အာကာ-
သဌာတိ အာကာသေ ဝိမာနာဒိသု ဌိတာ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ၊၅၈။ (ခ)အာကာသဌာ စ သူမဌာ

ရတနာ ဇောတေန္တိ တာဝဒေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၃။
 အာကာသဌာ စ ဘူမဌာ စာတိ အာကာ-
 သဂတာ စ ဘူမိဂတာ စ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၁၂၅။
 (-ဝိ၊ ၁။ ၅၉။ ဒီ၊ ၂။ ၉၀။ အပါ၊ ၁။ ၂။ မိလိန္ဒ။
 ၁၈၀။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၅။ ၂၈၀။ သံ၊ ၁။ ၂၉၃။
 အဘိ၊ ၁။ ၄၆။ အပါ၊ ၁။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၁။
 ၂၂။) (ဂ) ဘူမဌံ ထလဌံ အာကာသဌံ။
 ဝိ၊ ၁။ ၅၈။ အာကာသဌကထာ-လည်း ကြည့်။
 (သ) ဘူမဌဿ စ သိသေန အာကာသဌဿ
 စ ဌပေတွာ...။ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၁၃။

အာကာသဌက (ထိ) [အာကာသဌ + က]
 ကောင်းကင်၌ တည်သော။ တေသံ ဟတ္ထ-
 တော အာကာသဌကော ဒေဝါ ဂဟေတွာ။
 သံ၊ ၁။ ၂၆၀။ (-မဟာနိ၊ ၁။ ၁၃၃။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၇။ အံ၊ ၁။ ၃၁။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၈။)

အာကာသဌကထာ(ထိ) [အာကာသဌ + ကထာ]
 ကောင်းကင်၌ တည်သော အဏ္ဏာကို ဆိုရာ
 စကားရပ်။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၃၉။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၉။

အာကာသဌကရတန (န) [အာကာသဌက +
 ရတန] ကောင်းကင်၌ တည်သော ရတနာ။
 (ထိုထို ဗိမာန်သို့ရောက်သော ပတ္တမြား ရတ-
 နာ စသည်။) အာကာသဌကရတနာနိ နာမ
 တံတံဝိမာနဂတမဏိရတနာဒိနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၃၁။

အာကာသဌ(က)ဒေဝတာ (ထိ) [အာကာသဌ-
 (က) + ဒေဝတာ] ကောင်းကင်၌ တည်သော
 နတ်၊ အာကာသဗိုးနတ်။ ဘူမ္မာနံ ဒေဝါနံ
 သဗ္ဗံ အာကာသဌဒေဝတာ အသောသု။ ဝိ၊
 ၁။ ၁၁၀။ တာသံ သာဓုကာရသဒ္ဓေန ပထ-
 ဝိဌကနာဂါ စ အာကာသဌကဒေဝလာ စ။
 အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၃။ (-ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၁။ မ၊ ၁။ ၂။
 ၃၁၃။ သံ၊ ၁။ ၁၁၅။ ခုဒ္ဓက၊ ၁။ ၁၀၁-၂။
 ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၂၇။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၂။ ၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂။
 ၁၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၄။)

အာကာသဌကဝိမာန (ပု၊ န) [အာကာသဌက +
 ဝိမာန] ကောင်းကင်၌တည်သော ဗိမာန်။
 အာကာသဌကဝိမာနေသု ဟိ ဥယျာနာနိပိ
 ဟေန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၉။ (-အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၀။
 ဝိမာန၊ ၁။ ၂။ ၃၃။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆။ ပဋိသံ၊ ၁။
 ၁။ ၃၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၆၂။)

အာကာသဌဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အာကာသဌ + ဝိနိစ္ဆ-
 ယ] ကောင်းကင်၌တည်သော အဏ္ဏာအဆုံး
 အဖြတ်။ အာကာသဌဝိနိစ္ဆယေ တပ္ပသင်္ဂေန
 တသ္မိံ ဝေဟာသာဒိဂတေပိ အသမ္မောဟတ္ထံ
 ဧဝံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၂။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၃၉။

အာကာသဌသာခါ (ထိ) [အာကာသဌ + သာ-
 ခါ] ကောင်းကင်၌ တည်သော သစ်ခက်။
 အာကာသဌသာခါဒိ ဖုသိတွာ။ ဝိမတိ၊ ၂။
 ၁၄၉။ (-ရင်း၊ ၁။ ၁၄၄။)

အာကာသတလ (န) [အာကာသ + တလ] (က)
 ဟင်းလင်းအပြင်။ (ခ) ကောင်းကင်အပြင်။
 (က) လောဟပါသာဒါဒိသု အာကာသတ-
 လေ နိပဇ္ဇန္တေနာပိ ဒွါရံ သံဝရိတဗ္ဗမေဝ။ ဝိ၊
 ၁။ ၂။ ၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ (ခ) အာကာသ-
 တလေ ဌိတံ စန္ဒ ဥလ္လောကေတွာ။ သံ၊ ၁။
 ၂။ ၆၆။ အာကာသတလံ အနုပဟစ္စ အနတိက္က-
 မိတွာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၂-၃။

အာကာသတိ (ကြိ) [အာ + ကသ + အ + တိ] သဲ
 ငင်၏။ “အာကာသတိ” တိ “အာကာသတိ”-
 တိ စ ဒုဝိဓော ပါဠော။ မဟာနိ၊ ၁။ ၃၈၃။

အာကာသဒေဝတာ (ထိ) [အာကာသ + ဒေဝ-
 တာ] အာကာသဗိုးနတ်။ အာရက္ခဒေဝတာနံ
 အာကာသဒေဝတာတိ (ဥပရိဒေဝတာတိ၊
 သိ၊ ဘူမဌဒေဝတာတိ၊ က) ဣမိနာ ဥပါယေန
 ယာဝ အကနိဋ္ဌဘဝနာ ကေမိက္ကာရေ ဥဒ-
 ပါဒိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၈။

အာကာသဓာတု (ပုထိ) [အာကာသ+ဓာတု]

(၁) အာကာသဓာတ်၊ တွေ့ထိ၍မရကောင်းသော သဘော၊ အကြားအလပ် အပိုင်းအခြားမျှသာဖြစ်သော သတ္တလည်း မဟုတ် ဇီဝလည်းမဟုတ်သော သဘောတရား။ (၎င်း အာကာသဓာတ်ကို ရုပ်ကလာပ် တခုနှင့် ထခုမရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားတတ် သောကြောင့် ပရိစ္ဆေဒရုပ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ သင်္ဂဟ။၄၀။ ဝိဘာဝိနီ။၁၉၈။ ဤ အာကာသဓာတ်သည် တခုတခုသော ရုပ်ကလာပ်၌ရှိသော ရုပ်တို့ကို ကလာပ်တပါးရှိ ရုပ်တို့နှင့် မရောယှက်ရအောင် ပိုင်းခြား တတ်သော လက္ခဏာ (ပိုင်းခြားခြင်း လက္ခဏာ)ရှိ၏ (လက္ခဏ)။ ရုပ်တို့၏ ထက်၊ အောက်၊ ဝဲ၊ ယာ၊ ပီလာ အပိုဟူသော အစွန်း အဆုံး အပိုင်းအခြားကို ပြခြင်းကိုခွဲရှိ၏ (ရသ)။ ရုပ်တို့၏ အပိုင်းအခြားမျှဖြစ်၍ ဉာဏ်အား ရှေးရှု၊ ထင်တတ်၏။ တနည်း-ဘုတ်တို့သည် မထိအပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်တတ်၍ တုတ်တို့၏ အပေါက်အကြား အဝ၏အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်၏(ပစ္စုပဋ္ဌာန်)။ မိမိပိုင်းခြားအပ်သော ရုပ်လျှင် နိုးစွာသော အကြောင်းရှိ၏ (ပဋ္ဌာန်)။ အဘိဋ္ဌာ။၁။ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၇၈။ (၂) ကောင်းကင် (ကောင်းကင်အတွင်း၊ ကောင်းကင်လယ်။) (၁) အာကာသဓာတု ဝိညာဏဓာတု။ ဒီ။၃။၂၀၅။ မ၊၃။၈၁။ အံ၊၁။၁၇၆။ အဘိ၊ ၈။၁၆၉။ အဘိ၊ဝိ။၈၄။ အာကာသဓာတုတိ အသမ္ပုဋ္ဌဓာတု။ ဒီ၊၄။၃။၂၁၈။ မ၊ ၄။၄။၆၃။ အံ၊၄။၂။၁၅၉။ အဘိ၊၄။၁။၃၆၂။ အဘိ၊၄။၂။၅၂။ ဝစီဝိညတ္တိ၊ အာကာသဓာတု ရူပဿလဟုတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၇၃။ အာကာသ-မေဝ အာကာသံ၊ တဒေဝ နိဿတ္တနိဇ္ဇိဝဋ္ဌေန အာကာသဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၈၈။ (-အဘိ၊၈။၁၄၇၊၁၇၈၊၂၈၈။ ပဋိသံ၊၈။၁၃၀။ ဒီ၊ ၄။၁။၆၂၊၁၈၀။ မ၊၄။၁။၅၀၊၂၇၂။ မ၊၄။၃။

၉၇။ အံ၊၄။၁။၈၃။ အံ၊၄။၃။၃၅၂။ ဥဒါန၊၄။ ၁၁၃။ ဇာ၊၄။၅။၆၃။ ပဋိသံ၊၄။၁။၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၇။ မ၊၄။၃။၆၃။ အနုဒ္ဓိ၊၂။၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၁၁၀၊၁၅၄။ နေတ္ထိ၊၄။၆၇။) (၂) ယထာပီ စန္ဒော ဝိမလော၊ ဂစ္ဆံ အာကာသ-ဓာတုယာ။ အပ၊၁။၃၀။ ဇာ၊၁။၃၇၈။ အာ-ကာသဓာတုယာ အာကာသဂဗ္ဗေ ဂစ္ဆံ ဂစ္ဆန္တော။ အပ၊၄။၁။၂၆၀။

အာကာသဓာတုနိဋ္ဌေသ (ပု) [အာကာသဓာတု +နိဋ္ဌေသ] အာကာသဓာတ်ကို အကျယ်ပြုရာ စကားရပ်။ အာကာသဓာတုနိဋ္ဌေသေ.... န သက္ကာတိ အာကာသော။ အဘိ၊၄။၁။၃၆၂။

အာကာသဓာတုနိဿိတ (တိ) [အာကာသဓာ-တု+နိဿိတ] အာကာသဓာတ်၌ မှီသော။ အာကာသဓာတုနိဿိတပဒေပန အဝိနိဗ္ဗော-ဂဝသေန သဗ္ဗမ္ပိ ဘူတုပါဓါရူပံ အာကာသ-ဓာတုနိဿိတံ နာမ။ မ၊၄။၄။၆၃။ (-မ၊၄။ ၃။၂၈၃။)

အာကာသန (န) [အာ+ကသ+ယု?] ဆွဲငင်ခြင်း၊ ဆွဲငင်တတ်သော တရား (တဏှာ)။ တဏှာ ဟိ ဓူပါဒိနံ အာကာသနတော “အာ-ကာသော”တိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၈၃။ မဟာနိ၊၄။၃၈၃။

အာကာသနာဂတ (တိ) [အာကာသ+နာ-ဂတ] (၁) ကောင်းကင်၌ သွားလာသော။ (၂) ကောင်းကင် ဟူသော နတ်ပြည်၌ သွားလာသော။(ကောင်းကင်သို့ ရောက်ခြင်းသည် နတ်ပြည်သို့ရောက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ကောင်းကင်ကို နတ်ပြည်ဟု ဆိုအပ်၏။) ဒီသောဒိသံ ဩကိရန္တိ၊ အာကာသနာဂတာ (အာကာသေ နာဂါ၊ သျှာ) မရူ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၀။ အာ-ကာသနာဂတာတိ အာကာသသင်္ခါတေ နာသိ ဂတာ။ အထ ဝါ အာကာသံ ဂတာ သဂ္ဂတာတ၊ နသောတိ ဟိ သဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၁၁၃။

အာကာသနိမိတ္တ (န) [အာကာသ + နိမိတ္တ]
အာကာသနိမိတ်၊ ကောင်းကင်ပညတ်နိမိတ်။
အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာကာသနိမိတ္တဂေါစရ (တိ) [အာကာသနိမိတ္တ
+ ဂေါစရ] အာကာသနိမိတ် - ကောင်းကင်
ပညတ်နိမိတ် - လျှင် အာရုံရှိသော။ အာကာ-
သနိမိတ္တဂေါစရေ ဝိညာဏေ စိတ္တံ ဥပသံဟရ-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၈။ အာကာသနိမိတ္တ
ဂေါစရေ တေသာတိ အာကာသနိမိတ္တဂေါ-
စရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၉။

အာကာသနိမ္မာန (န) [အာကာသ + နိမ္မာန]
ကောင်းကင်ကို ဖန်ဆင်းခြင်း။ အာကာသ-
နိမ္မာနာဒိအတ္တံ ပန တဒုဘယမ္ပိ ဣစ္ဆိတဗ္ဗ-
မေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၂။

အာကာသနိဿိတ (တိ) [အာကာသ + နိဿိတ]
ကောင်းကင်ကို မှီသော။ ယေ အာကာသ-
နိဿိတာ ပါဏာ၊ တေ နံ ခါဒေယျံ။ သံ၊ ၁။
၃၂၃။ အာကာသနိဿိတာတိ ခုံသမကသ-
ကာကုလလာဒယော။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၃။

အာကာသန္တံ (ပု) [အာကာသ + အန္တံ] ကေ-
ကင်၏အဆုံး။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာကာသန္တံ (တိ) [အာ + ကာသ + အ + အန္တံ]
ထွန်းလင်းတောက်ပသော၊ ထင်ရှားသော။
ဗြဟ္မာဝါဠမိဂါကိဏ္ဍံ အာကာသန္တံဝိဿတိ။
ဇော၊ ၂။ ၁၇၉။ အာကာသန္တံဝါတိ တေ ဝနံ
အာကာသဿအန္တောဝိယ ဟုတွာ ဝိဿတိ။
အထ ဝါ အာကာသန္တန္တိ အာကာသမာနံ၊
ပကာသမာနန္တိ အတ္ထော။ ဇော၊ ၄။ ၆။ ၁၀၉။

အာကာသပတနဘယ (န) [အာကာသ + ပတန
+ ဘယ] ကောင်းကင်ပြိုကျခြင်းမှ ကြောက်
ခြင်း။ ကိကီ သကုဏိကာ အာကာသပတန-
ဘယေန အဏ္ဏဿ ဥပရိ ဥတ္တာနာ သေတိ။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅။

အာကာသပဒုမ (န) [အာကာသ + ပဒုမ]
ကောင်းကင်၌ ရောက်သော ပဒုမာ။ [သြ-
ဂတာကာသပဒုမာ (သြဂတာကာသဓမ္မာဝါ-
ဇ္ဇ)၊ မဟိယာ ပုပ္ဖမူလံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၉။
အာကာသေ (အာကာသေသျသျာ) အာ-
ကာသပဒုမာနိ ပုပ္ဖိတာနိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၉။ (-
၎င်း-၁၆၆။)

အာကာသပ(ပု)ဒေသ (ပု) [အာကာသ + ပဒေ-
သ] ကောင်းကင်အရပ်။ နဘဂ္ဂေတိ နဘ-
ကောဠာသေ၊ အာကာသပဒေသေတိ ဝုတ္တံ
ဟေတိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄၆။ ဝနသဏ္ဍာတ္ထကာ-
သနေန အာကာသပုဒေသေန ဥပသော-
ဘယမာနံ ဝိယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ (- ဇော၊ ၄။
၃။ ၃၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၂။)

အာကာသပဗ္ဗာရ (ပု) [အာကာသ + ပဗ္ဗာရ]
နံရံဖြင့် မပိုင်းခြားအပ်သော တောင်ခေါင်း။
တဿ စေ ဟေဋ္ဌာ အာကာသပဗ္ဗာရံ
ဟေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၆။ အာကာသပဗ္ဗာ-
ရန္တိ အပရိက္ခေပပဗ္ဗာရံ။ ဝဇီရ၊ ၄၅၄။ ဘိတ္တိ-
ယာ အပရိက္ခိတ္တပဗ္ဗာရံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၇၂။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၄၆။

အာကာသပုဋ္ဌ (တိ) [အာကာသ + ပုဋ္ဌ] ကသိုဏ်း
ကို ခွဲခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ကောင်းကင်
ပညတ်ကို ပြန့်နှံ့၍ ဖြစ်သော။ အာကာသပု-
ဋ္ဌေ ဝိညာဏေ ဝိညာဏဉ္စာယတနစိတ္တံ အပေ-
တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၅။ အာကာသပုဋ္ဌေ ဝိညာ-
ဏေတိ ကသိဏ္ဍုဂ္ဂါဋိမာကာသံ ဖရိတွာ ပဝေတ္တေ
ပဌမာဓုပ္ပဝိညာဏေ အာရမ္မဏဘူတေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၉၉။

အာကာသဘာဝနာ (တိ) [အာကာသ + ဘာဝ-
နာ] အာကာသ ကောင်းကင် - ဟု ပျိုးများ
ခြင်း။ ယတ္ထကံ ဟိ ဌာနံ ကသိတံ ပသာရိတံ၊
တတ္ထကံ အာကာသဘာဝနာဝသေန အာ-
ကာသံ ဟေတိ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၂၅။

အာကာသလဂ္ဂဝိညာဏ (န) [အာကာသ+လဂ္ဂ
+ဝိညာဏ] ကောင်းကင် ပညတ် အာရုံ၌
မှီတယ်သော ဝိညာဉ်၊ ပဌမာရူပ ဝိညာဉ်။
အာကာသလဂ္ဂဝိညာဏသ ဝိဝေကေ တဒ-
ပကမေ တတိယာရူပသ ဌာနံ။ မူလဋီဝ။
၁၀၉။

အာကာသဝါသီ (တိ) [အာကာသ+ဝသ+တိ]
ကောင်းကင် (ဟင်းလင်းအပြင်) ၌ နေထိုင်
သောသူ။ ဩသမိတိဏဝါသီ စ၊ ယေ စ
အာကာသဝါသီနော။ အပါ၊ ၂။ ၉၉။

အာကာသသဉ္စလန (န) [အာကာသ+သဉ္စလန]
ကောင်းကင်၌ လှုပ်ရှားခြင်း။ အင်္ဂုလိဟိ
နိက္ခန္တိပတာ အာကာသသဉ္စလနေန ဒိဂုဏာ
ဟုတော အာကာသေ ဝိစရိံသု။ သံ၊ ၃။ ၂။
၁၅၉။

အာကာသသမိသ (တိ) [အာကာသ+သမိသ]
ကောင်းကင်နှင့် တူသော။ အာကာသသမိ-
သော မုနိ။ အပါ၊ ၂။ ၁၆၅။ အာကာသသမ-
လည်း ကြည့်။

အာကာသသန္နိဿယ (ပု) [အာကာသ+သန္နိ-
ဿယ] ကောင်းကင်-အကြားအပေါက် -
ဟူသောမူရာ။ အာကာသသန္နိဿိတန္တိ အာ-
ကာသသန္နိဿယံ လဒ္ဓါဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၃၂၂။

အာကာသသန္နိဿိတ (တိ) [အာကာသ+သန္နိ-
ဿိတ] (က) ကောင်းကင်-အကြားအပေါက်
-ကို မှီသော။ (ခ) ကောင်းကင်-အကြား
အပေါက်-ဟူသောမူရာမှီသော။ (က) သော-
တမ္ပေတံ ဗိလဇ္ဈာသယံ အာကာသသန္နိဿိတံ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၁။ (ခ)
အသမ္ဘိန္ဒတာ သောတဿ... အာကာသသန္နိ-
ဿိတံ မနသိကာရဟေတုကံ စတုဟိ ပစ္စ-
ယေဟိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။

အာကာသသမ (တိ) [အာကာသ + သမ]
ကောင်းကင်နှင့် တူသော။ သ ခေါ် သော
အာရသော အရိယသာဝကော သဗ္ဗသော
အာကာသသမေန စေတသာ ဝိဟရတိ။ အံ၊
၂။ ၂၇၉။ အာကာသသမေနာတိ အလဂ္ဂန-
ဌေန စေဝ အပလိဗုဒ္ဓဌေန စ အာကာသသမိ-
သေန။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၁။ (-မ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊
၂။ ၈၇။ ထေရ။ ၃။ ၆၂။)

အာကာသသမစိတ္တ (တိ) [အာကာသသမ+
စိတ္တ] ကောင်းကင်နှင့်တူသော (ကောင်းကင်
သဖွယ် ငြိတယ်ခြင်းကင်းသော) စိတ်ရှိသော၊
သူ။ အာကာသသမစိတ္တဿ (အကက္ကသစိတ္တ-
ဿာထ၊ ၄)၊ နိပ္ပပဉ္စဿ ဈာယိနော။ အပါ၊ ၁။
၂၆၆။

အာကာသသမာနသ (တိ) [အာကာသသမ+
မာနသ] ကောင်းကင်နှင့် တူသော စိတ်ရှိ
သောသူ။ နိပ္ပပဉ္စော နိရာလဓမ္မော၊ အာကာ-
သသမာနသော။ အပါ၊ ၂။ ၁၆။

အာကာသသုတ္တ (န) [အာကာသ+သုတ္တ]
(၁) အာကာသသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
သဠာယတနဝဂ္ဂ၊ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊
၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၁၈-၉။ ကောင်းကင်
၌ လေအမျိုးမျိုး တိုက်ခတ်သကဲ့သို့ ဤခန္ဓာ
ကိုယ်၌ ဝေဒနာအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပုံကို ဟော
တော်မူသည်။ ပဌမအာကာသသုတ်၌ ဂါထာ
ပါရှိ၍ ခုတိယအာကာသသုတ်၌ ဂါထာမပါ
မရှိ။ (၂) အာကာသသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊
၇-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၄၆။ ကောင်းကင်၌ လေ
အမျိုးမျိုး တိုက်ခတ်သကဲ့သို့ အင်္ဂါရှစ်ပါး
ရှိသော အရိယမဂ်ကို ပွားများသော ရဟန်း
အား သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မပ္ပဓာန်၊ ဣဒ္ဓိပါဒ်၊
ဣန္ဒြေ၊ ဗိုလ်၊ ဗောဇ္ဈင် တရားတို့ ပွားများပြည့်
စုံခြင်းကို ဟောတော်မူသည်။

အာကာသာတိက္ကမ (ပု) [အာကာသ + အတိက္ကမ] (ကသိုဏ်းကိုခါ၍ ရအပ်သော)ကောင်းကင်ပညတ်ကို လွန်ခြင်း။ အာကာသာတိက္ကမတော ဒုတိယာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၃၂။ အာကာသာတိက္ကမတောတိ ကသိဏုဋ္ဌိဋ္ဌိမာကာသဿ အတိက္ကမနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၄၁၁။

အာကာသာနဉ္စ (န) [အာကာသာနန္တ + ဣယထာ တိသဂ္ဂမေဝ ဘေသဋ္ဌိ။ ဧဝံ အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဉ္စံ သံယောဂပရဿ တကာရဿ စ စ-ကာရံ ကတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၉၉။ နိတိ။ သုတ္တ။ နာ - ၂၀၇။ တျဿ စကာရံ န-ကာရဿ စ နိဂ္ဂဟိတံ ကတော တဿ စဉ-ကာရံ ကတော အာကာသာနဉ္စန္တိ ဝုတ္တံ။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၂၆၂။] အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်။ အာကာသာနဉ္စာယောပိ သုဘာရမ္ပဏံ ဝေါတိ ကေဝိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၃။ (အာကာသာနဉ္စာယတန-လည်း ကြည့်။)

အာကာသာနဉ္စာယတန (တိ) [အာကာသာနဉ္စ + အာယတန] (၁) အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော၊ ဈာန်၊ (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်။) (န) (၂) အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ် ဟူသော - (ဈာန်၏) တည်ရာအာရုံ (ဈာန်၏) ဖြစ်ရာအာရုံ။ (၃) အာကာသာနဉ္စာယတန - ဘုံ-ဘဝ၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ခန္ဓာလေးပါး။ (၄) အာကာသာနဉ္စာယတန ဥပသမ္ပုဇ္ဇ ဝိဟရတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၇။ မ၊ ၃။ ၇၇၊ ၉၁။ သံ၊ ၃။ ၁၀၄။ အံ၊ ၁။ ၅၀၄။ အဘိ၊ ၁။ ၂၅၄။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၂၆။ အာကာသာနဉ္စာယတနံ ဥပသမ္ပုဇ္ဇ ဝိဟရတိတိတ္ထေပန နာဿ အန္တောတိ အနန္တံ၊ အာကာသံ အနန္တံ အာကာသာနန္တံ၊ အာကာသာနန္တမေဝ အာကာသာနဉ္စံ၊ တံ

အာကာသာနဉ္စံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနဿ သသမ္ပုဇ္ဇတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ ဧဝါနံ ဧဝါယတနမိဝါတိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၂၅။ (- ဒီ၊ ၂။ ၁၂၈။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈၊ ၃၆၂။ မဟာနိ၊ ၂၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၄။) (၁) (၂) အာကာသာနဉ္စာယတနံ သမတိက္ကမ္ဘာ - (ဒီ၊ ၁။ ၃၂။ ဒီ၊ ၂။ ၅၉။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၇။ မ၊ ၃။ ၇၇၊ ၉၂။ သံ၊ ၃။ ၁၀၅။ အဘိ၊ ၈။ ၆၈။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၂၆) တိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေန ဈာနဗ္ဗိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ အာရမ္ပဏဗ္ဗိ အာကာသာနဉ္စံ စ တံ တဿ ဈာနဿ သညာတိ-ဟေတုတ္တာ ကမ္မောဇော အဿာနံ အာယတနန္တိအာရိနိ ဝိယ သညာတိဧသဋ္ဌေန အာယတနဉ္စာတိပိ အာကာသာနဉ္စာယတနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၂၅။ ၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၇။ (- ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၄။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၁၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၁၃၂၊ ၄၀၀။ အနု၊ ၁။ ၁။ ၁၀၁) (၃) အာကာသာနဉ္စာယတနပဂ-ကြည့်။

အာကာသာနဉ္စာယတနကမ္မဋ္ဌာန (န) [အာကာသာနဉ္စာယတန + ကမ္မဋ္ဌာန] အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်အာရုံကို စီးဖြန်းသော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာကာသာနဉ္စာယတနကမ္မဋ္ဌာန်း။ အယံ အာကာသာနဉ္စာယတနကမ္မဋ္ဌာနေ ဝိတ္တာရကဏ္ဍာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၃၂၅။

အာကာသာနဉ္စာယတနကိရိယ (န) [အာကာသာနဉ္စာယတန + ကိရိယ] အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ကိရိယာစိတ်၊ အာကာသာနဉ္စာယတန ကိရိယာစိတ်။ အာကာသာနဉ္စာယတနကိရိယံ ဝိညာဏဉ္စာယတနကိရိယဿ အာရမ္ပဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၃၅။

အာကာသနဉာယတနကိရိယစိတ္တ (န) [အာကာသနဉာယတန + ကိရိယ စိတ္တ] အထက်ပုဂံနှင့် အနက်တူ။ အာကာသနဉာယတနကိရိယစိတ္တ။ သင်္ဂဟ။၅။

အာကာသနဉာယတနကုသလ (ပ) [အာကာသနဉာယတန + ကုသလ] အာကာသနဉာယတနဈာန်နှင့်ယှဉ်သော ကုသိုလ်စိတ်၊ အာကာသနဉာယတန ကုသိုလ်စိတ်။ အာကာသနဉာယတနကုသလံ ဝိညာဏဉာယတနကုသလသု အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန။၁။၁၃၃။

အာကာသနဉာယတနကုသလစိတ္တ (န) [အာကာသနဉာယတန + ကုသလ + စိတ္တ] (က) အာကာသနဉာယတနဈာန်နှင့် ယှဉ်သော ကုသိုလ်စိတ်။ (ခ) အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ် ဟူသော တည်ရာအာရုံ၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်စိတ်။ အာကာသနဉာယတနကုသလစိတ္တ။ သင်္ဂဟ။၄။ တေန သမ္ပယုတ္တံ ကုသလစိတ္တံ အာကာသနဉာယတနကုသလစိတ္တံ။ ဝိဘာဝိနီ။၉၅။ တေန သမ္ပယုတ္တန္တိ ... အာရမ္မဏပစ္စေ ပန တသ္မိံ ကုသလစိတ္တန္တိ ဝိဂ္ဂဟော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။၂၆၃။

အာကာသနဉာယတနဓန္ဒ (ပ) [အာကာသနဉာယတန + ဓန္ဒ] အာကာသနဉာယတနတရား အစု။ အာကာသနဉာယတနနိဿိတ-ကြည့်။

အာကာသနဉာယတနဓန္ဒနိဿိတ (တိ) [အာကာသနဉာယတနဓန္ဒ + နိဿိတ] အာကာသနဉာယတန တရားအစု၌ မှီသော။ အာကာသနဉာယတနနိဿိတ-ကြည့်။

အာကာသနဉာယတနစိတ္တ (န) [အာကာသနဉာယတန + စိတ္တ] အာကာသနဉာယတနစိတ်။ အာကာသေ အာကာသနဉာယတနစိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၃၂။

အာကာသနဉာယတနစိတ္တုပ္ပါဒ (ပ) [အာကာသနဉာယတန + စိတ္တုပ္ပါဒ] အာကာသနဉာယတန စိတ္တုပ္ပါဒ။ တိဝိဇ္ဇောပိ အာကာသနဉာယတနစိတ္တုပ္ပါဒေါ နတ္ထိတိ အတ္တော။ ဥဒါန၊၄။၃၇၄။

အာကာသနဉာယတနဇ္ဈာန (န) [အာကာသနဉာယတန + ဈာန] အာကာသနဉာယတနဈာန်။ အာကာသနဉာယတနဇ္ဈာနံ သမာပဋိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၃။

အာကာသနဉာယတနဓာတု (ပ၊တိ) [အာကာသနဉာယတန + ဓာတု] အာကာသနဉာယတနဓာတ်။ အာကာသနဉာယတနဓာတု ဝိညာဏဉာယတနဓာတု အာကိဉ္ဇညာယတနဓာတု။ သံ၊၁။၃၆၄။ အာကာသနဉာယတနဓမ္မေ အာကာသနဉာယတနဓာတု။ သံ၊၄။၂။၁၂၄။

အာကာသနဉာယတနနိဿိတ (တိ) [အာကာသနဉာယတန + နိဿိတ] အာကာသနဉာယတနဈာန်ကို မှီသော။ (က) အတူတကွယှဉ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် အာကာသနဉာယတနဈာန်ကို မှီသော။ (ခ) အာရုံပြုသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အာကာသနဉာယတနဓန္ဒာကို မှီသော။ အတ္ထိ ဘိက္ခဝေ ဥပေက္ခာ အာကာသနဉာယတနနိဿိတာ။ မ၊၃။၂၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၄၇၁။ အာကာသနဉာယတနပေက္ခာ သမ္ပယုတ္တဝသေန အာကာသနဉာယတနနိဿိတာ၊ အာကာသနဉာယတနဓန္ဒ ဝိပဿန္တသုဝိပဿနပေက္ခာ အာရမ္မဏဝသေန အာကာသနဉာယတနနိဿိတာ။ မ၊၄။၄။၁၇၉။ အာကာသနဉာယတနနိဿိယတိတိ အာကာသနဉာယတနနိဿိတာ၊ အာကာသနဉာယတနဓန္ဒနိဿိတာ။ မ၊၃။၃၇၆။

အာကာသနဉာယတနပရမ (တိ) [အာကာသနဉာယတန + ပရမ] အာကာသနဉာယတနပရမ

ယတနဈာန်လျှင် - ဗမာဏ-အပိုင်းအခြား-
အဆုံး - အထွတ်အထိပ် - ရှိသော။ အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနပရမာဟံ ဘိက္ခုဝေ ကရု-
ဏာစေတောဝိမုတ္တိံ ဝဒါမိ။ သံ၊ ၃။ ၁၀၄။
(-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။)

အာကာသာနဉ္စာယတနဗြဟ္မလောက (ပု) [အာ-
ကာသာနဉ္စာယတန + ဗြဟ္မလောက] အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနဗြဟ္မာပြည်။ အရူပအတ္တ-
ဘာဝပဋိလာဘေန အာကာသာနဉ္စာယတန-
ဗြဟ္မလောကတော ပဋ္ဌာယ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။

အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝ (ပု) [အာကာသာ-
နဉ္စာယတန + ဘဝ] အာကာသာနဉ္စာယတန-
ဘုံ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဟ (ဒီ၊ ၄။ ၁။
၁၁၁) ကြည့်။

အာကာသာနဉ္စာယတနဘဝဂ္ဂပရိစ္ဆိန္န (တိ) [အာကာသာနဉ္စာယတန + ဘဝဂ္ဂ + ပရိစ္ဆိန္န] အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံနှင့် ဘဝဂ္ဂ (နေဝ-
သညာနာသညာယတနဘုံ) တို့ဖြင့် ပိုင်းခြား
အပ်သော။ အရူပဉ္စိ အာကာသာနဉ္စာယ-
တနဘဝဂ္ဂပရိစ္ဆိန္နာ စတ္တာရော ဥပါဒိန္နက္ခန္ဓာ
ဝုစ္စန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၃၃၁။

အာကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ (န) [အာ-
ကာသာနဉ္စာယတန + ဝိညာဏ] အာကာသာ-
နဉ္စာယတန ဝိညာဉ်။ နန စ ပါဠိယံ “တညေဝ
ဝိညာဏ” နှိ အဝိသေသေန ဝုတ္တံ၊ န “အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနဝိညာဏ” နှိ။ အနုဂ္ဂိ၊ ၁။
၁၁၇။

အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ (ထိ) [အာကာ-
သာနဉ္စာယတန + သညာ] အာကာသာနဉ္စာ-
ယတနဈာန်၌ ဖြစ်သောသညာ။ အာကာ-
သာနဉ္စာယတနသညာ စ... ကျသေ ဗွေ အနု-
ပဒဝေတ္တိတာ ဟောန္တိ။ မ၊ ၃။ ၇၇။ (-မ၊
၃။ ၁၄၈။ သံ၊ ၂။ ၄၁၈။ အံ၊ ၃။ ၂၄၃။ ပဋိသံ၊
၃၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၀။)

အာကာသာနဉ္စာယတနသညာသဟဂတ (တိ) [အာကာသာနဉ္စာယတနသညာ + သဟဂတ] အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်
ပညတ် အာရုံ၌ အပ္ပနာသို့ ရောက်သော
သညာနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ အာကာသာ-
နဉ္စာယတနသညာသဟဂတ (အဘိ၊ ၈။ ၆၈) နှိ
တ္ထေ ... တသ္မိံ အာကာသာနဉ္စာယတနေ
အပ္ပနာပ္ပတ္တယ သညာယ သဟဂတံ အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနသညာသဟဂတံ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂၄၉။

အာကာသာနဉ္စာယတနသညီ (တိ) [အာကာ-
သာနဉ္စာယတန + သညာ + ဤ] အဆုံးအပိုင်း
အခြားမရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော
တည်ရာဟု အမှတ်ရှိသောသို့။ န အာကာ-
သာနဉ္စာယတနေ အာကာသာနဉ္စာယတန-
သညီ အဿ။ အံ၊ ၃။ ၂၆၂။ ၂၂၂။

အာကာသာနဉ္စာယတနသမတိက္ကမ (ပု) [အာ-
ကာသာနဉ္စာယတန + သမတိက္ကမ] အာကာ-
သာနဉ္စာယတနဈာန်ကို လွန်ခြင် ။ ရူပပဋိ-
ဇာဟန် ဟိဿ အာသန္တံ၊ တတောပိ အာ-
ကာသာနဉ္စာယတနသမတိက္ကမော။ မ၊ ၃။ ၃။
၂၅၆။ (-သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၃၄။)

အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိ (တိ) [အာ-
ကာသာနဉ္စာယတန + သမာပတ္တိ] ဝင်စား-
သင့်-ထိုက်-သော အာကာသာနဉ္စာယတ-
နဈာန်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ်။
အာကာသာနဉ္စာယတနသမာပတ္တိယာ ဝုဋ္ဌ-
ဟိတွာ ဝိညာဏဉ္စာယတနံ သမာပဋိ။ ဒီ၊ ၂။
၁၂၈။ (-အဘိ၊ ၈။ ၃၄၈၊ ၃၅၇။ ပဋိသံ၊ ၉
၃၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ ၂၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။
၁။ ၈၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၅။ သံ၊ ၃။
၂။ ၁၃၄။)

အာကာသာနဉ္စာယတနသမ္ဗုဒ္ဓတ္တ (တိ) [အာ-
ကာသာနဉ္စာယတန + သမ္ဗုဒ္ဓတ္တ] အာကာ-

သာနဉာယတနစုာန်နှင့်ယှဉ်သော။ အဉ္စပါ-
ဝစရာ ၈ အာကာသာနဉာယတနသမ္ပယုတ္တာ
ဩဋ္ဌာရိကာ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃။

အာကာသာနဉာယတနသဟဂတ (တိ) [အာ-
ကာသာနဉာယတန + သဟဂတ] အာကာ-
သာနဉာယတနစုာန်နှင့် တကွ ဖြစ်သော။
အာကာသာနဉာယတနသဟဂတာ သညာ-
မနသိကာရာ သမုဒါစရန္တိ။ အံ၊ ၃။ ၂၃။
အဘိ၊ ၁။ ၃၄၄။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၃။

အာကာသာနဉာယတနသုတ္တ (န) [အာကာ-
သာနဉာယတန + သုတ္တ] အာကာသာနဉာယ-
တနသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တ-
ပါဠိ၊ ၇။ သံယုတ်၊ ၅။ သုတ်၊ သံ၊ ၂။ ၁၉၉။

အာကာသာနဉာယတနပက (တိ) [အာကာသာ-
နဉာယတန + ဥပက (=ဥပ + ဂမ + ကိ)]
အာကာသာနဉာယတန ဘုံသို့ ကပ်ရောက်
သော။ 'အနန္တော အာကာသော' တိ အာ-
ကာသာနဉာယတနပဂေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၃၂။ ဒီ၊ ၂။
၅၉။ အဘိ၊ ၁။ ၃၉၈။ အာကာသာနဉာယတ-
နပဂေါတိအာဒီသု ပန အာကာသာနဉာ-
ယတနတဝံ ဥပကတော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၁။ အဘိ၊
၁။ ၂။ ၄၉၁။ အာကာသာနဉာယတနသန္ဓေါ
ဣမ အဝေယဝါတိ အာဟ အာကာသာ-
နဉာယနဘဝန္တိ။ သီ၊ ၁။ ၁၁၁။ ၄၄၉။ အာ-
ကာသာနဉာယတနပဂါနံ ဒေဝါနံ။ မ၊ ၁။
၃၆၀။ (-မ၊ ၃။ ၁၄၅။ အံ၊ ၁။ ၂၇၀။ အဘိ၊ ၈။
၂၅၄။ အဘိ၊ ၁။ ၄၃၆၊ ၄၄၀။ အဘိ၊ ၈။ ၁၅၉။
ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၈။ စူဠနိ၊ ၁၆၈။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၂။
ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၁၇၄။ အဘိ၊ ၁။ ၄၁၈၊ ၅၀၄။
ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၀။ စူဠနိ၊ ၁။ ၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၂၂။ သီ၊ ၁။ ၁၁၁။ ၅၆၆။ မ၊ ၁။ ၂။ ၁၄၇။)

အာကာသာနဉာယတနပေက္ခာ (ထိ) [အာ-
ကာသာနဉာယတန + ဥပေက္ခာ] အာကာ-
သာနဉာယတနစုာန်နှင့်ယှဉ်သော ဥပေက္ခာ။
အာကာသာနဉာယတနနိဿိတ-ကြည့်။

အာကာသာနန္တ (ပ၊ န) [အာကာသ + အနန္တ]
အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်။
အာကာသံ အနန္တံ အာကာသာနန္တံ။ အဘိ၊
၁။ ၂၄၉။ မဟာနိ၊ ၁။ ၈၄။ စူဠနိ၊ ၁။ ၅၉။
အာကာသော အနန္တော အာကာသာ-
နန္တော။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃။

အာကာသာဘိမုခ (တိ) [အာကာသ + အဘိ-
မုခ] ကောင်းကင်သို့ - ရှေးရှု - မှုက်နှာမှ -
သော။ ဂါဝေါ . အာကာသာဘိမုခါ ဟုတွာ
ဝါတံ အာကမုန္တိ။ သံ၊ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ၁။
၁။ ၃၅၂။

အာကာသာယတန (န) [အာကာသ + အာယ-
တန] ကောင်းကင်ပညတ်ဟူသော - တည်ရာ
- အာရုံ - ရှိသောစုာန်။ အာကာသာနဉာ-
ယတနစုာန်။ အာကာသာယတနဉ္စေဝ
သမာပဋိ ယထာဏ္ဏမံ။ အပ၊ ၂။ ၂၁၈။

အာကာသာရမ္မဏ (တိ) [အာကာသ + အာရမ္မ-
ဏ] ကောင်းကင်ပညတ် ဗျင် အာရုံရှိသော။
ရူပနိမိတ္တဇိဂုဏ္ဏာယ အာကာသာရမ္မဏံ အာ-
ကာသာနဉာယတနံ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၄။

အာကာသုက္ခိပိယ (ပု) [အာကာသ + ဥက္ခိပိယ]
အာကာသုက္ခိပိယမည်သောထေရ်၊ ကောင်း
ကင်၌ ပန်းပွင့်ကို ပစ်မြှောက်၍ ပူဇော်ဘူး
သောထေရ်။ ဣတ္ထံ သုပ္ပံ အာယသ္မာ အာကာ-
သုက္ခိပိယော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော
အဘာသိတ္ထ။ အပ၊ ၁။ ၂၆၀။

အာကာသုပမ (တိ) [အာကာသ + ဥပမာ]
ကောင်းကင် ဟူသော ဥပမာ ရှိသော၊
ကောင်းကင်နှင့်တူသော။ နိဗ္ဗာနဂါမိနိ ပန
ပဋိပဒါ ပရိသုဒ္ဓါဝ စရတိ အာကာသုပမာ။
ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၄၅။ ယေန ပရိသုဒ္ဓတ္တေန နိဗ္ဗာနသ၊
နိဗ္ဗာနဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ၈ အာကာသု-
ပမတာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၂၁။

အာကိဉ္ဇ (န) [အာကိဉ္ဇညာယတန-ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာအရာဖြစ်၍ အာကိဉ္ဇ-ဟုဆိုသည်] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်။ အာကိဉ္ဇ နေဝသညဉ္ဇ၊ သမာပဋိ ယထာက္ကခံ။ အပါ။ ၂။ ၂၈။

အာကိဉ္ဇည (န) [အာကိဉ္ဇန + ကျ။ ချသု ၂ - ကာရံ၊ တသ္မ စ ဒွိတ္တံ၊ အကာရသ္မ စ ဝုဒ္ဓိကတော အာကိဉ္ဇညန္တိ ဝုတ္တံ။ မဏိမဉ္ဇ။ ၁။ ၂၆၆။ ချကိုည ပြ။ နိတိ သုတ္တ။ ၁၁၇။] (၁) (က) စိုးစဉ်း အနည်းငယ်မျှ (ဘင်ခဏမျှ) အကြွင်းအကျန် မရှိသော ပဌမာရူပဝိညာဉ်၏အဖြစ်၊ (ပဌမာ ရူပဝိညာဉ် အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်း-ချုပ်ပျောက် ကင်းကွာခြင်း-တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်)။ (ခ) စိုးစဉ်း အနည်းငယ်သော သိမ်းဆည်း အပ်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ- မရှိသည်၏ အဖြစ်- မရှိခြင်း။ (ဂ) ဖိစီးနှိပ်စက်တတ်သော- ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ- အချုတ်အချယ်အနှောင်အဖွဲ့- မရှိသည်၏အဖြစ်- မရှိခြင်း။ (တိ) (၂) (က) တစုံတခုသော (ပဋိဘာဂနိမိတ်) အာရုံမရှိသော (အာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်)။ (ခ) ဖိစီး - နှိပ်စက် - တားမြစ် - တတ်သော ကိလေသာမရှိသော (မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်)။ (ဂ) ဖိစီး နှိပ်စက် တတ်သော- ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ- အချုတ်အချယ်အနှောင်အဖွဲ့- မရှိသော (အကျင့်)။ (၁) (က) အာကိဉ္ဇညာယတန ကြည့်။ (ခ) အာကိဉ္ဇညဟိ ပတ္ထယေ (ထေရီ။ ၄၁၇) တိ အဟံ အကိဉ္ဇနဘာဝံ အပရိဂ္ဂဟဘာဝမေဝ ပတ္ထယာမိ။ ထေရီ။ ၄၄၈။ (- သုတ္တနိ။ ၄၂၉။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၉၆။) (ဂ) အာကိဉ္ဇညံ ပတ္ထယန္တာ။ အပါ။ ၁။ ၁၉။ အာကိဉ္ဇညန္တိ နိပ္ပလိဗောဓဘာဝံ။ အပါ။ ၁။ ၂။ ၂၄၃။ (တိ) (၂) (က) အယံ ဝုစ္စတာရသော အာကိဉ္ဇညာ (မာ။ ၃၇၂) တိ အာရမ္မဏကိဉ္ဇနသ္မ အဘာဝတော အာကိဉ္ဇညာ။ မာ။ ၄၂။ ၂၅၂။ (- သံ၊ ၂။ ၄၈၆။ သုတ္တနိ။ ၄၄၀။ စူဠနိ။ ၁၂။) (က) (ခ)

အာကိဉ္ဇညာ စေတောဝိမုတ္တိယော နာမ နဝဓမ္မာ - နိဗ္ဗာနဓမ္မိ အာကိဉ္ဇညံ။ မာ။ ၄၂။ ၂၅၃-၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။ အာရမ္မဏဘူတံ၊ ပလိဗ္ဗေကံ ဝါ နတ္ထိ တေသကိဉ္ဇနန္တိ အကိဉ္ဇနံ၊ အကိဉ္ဇနမေဝ အာကိဉ္ဇညံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ (ဂ) အာကိဉ္ဇညံယေဝ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နောဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၉၇။ အာကိဉ္ဇညံယေဝ ပဋိပဒန္တိ ကိဉ္ဇနဘာဝဝိရဟိတံ နိပ္ပလိဗောဓံ နိဂ္ဂဟဏမေဝ ပဋိပဒံ ပဋိပန္နော ခဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။

အာကိဉ္ဇည(ညာ)သမ္ဘဝ (တိ) [အာကိဉ္ဇည + သမ္ဘဝ] အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံ၌ အာကိဉ္ဇညာယတန ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို- မြစ်စေတတ်သော၊ (ကမ္မာဘိသင်္ခါရ)။ အာကိဉ္ဇည(ညာ)သမ္ဘဝံ ဥတု၊ နန္တိ သံယောဇနံ ဣတိ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၇။ စူဠနိ။ ၁၇၁။ အာကိဉ္ဇညသမ္ဘဝံ ဥတုတိ အာကိဉ္ဇညာယတနဇနကံ ကမ္မာဘိသင်္ခါရံ ဥတု “ကိန္တိ ပလိဗောဓော အယ”န္တိ။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၁၃၇။ စူဠနိ။ ၄။ ၆၄။

အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသ (တိ) [အာကိဉ္ဇည + အဘိနိဝေသ] နှိပ်စက်ခြင်းမရှိသည်၏အဖြစ်၌ သက်ဝင်သောစိတ်ရှိသော။ သမဏာ ခေါ် ပြာဟုဏာ ခန္တိသောရဇ္ဇာဓိပ္ပါယာ ပညပဝိစာရာ သီလာဓိဋ္ဌာနာ အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသာ (အာကိဉ္ဇနာဘိနိဝေသာ၊ သျာ၊ က) နိဗ္ဗာနပရိယောသာနာတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၉။ အာကိဉ္ဇနဘာဝေ နိဂ္ဂဟဏဘာဝေ စိတ္တံ တေသံ အဘိနိဝေသတိတိ အာကိဉ္ဇညာဘိနိဝေသာ (အာကိဉ္ဇနာဘိနိဝေသာ၊ သျာ၊ က)။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။

အာကိဉ္ဇညာယတန (တိ) [အာကိဉ္ဇည + အာယတန] (၁) စိုးစဉ်းအနည်းငယ်တင်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိသော အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိညာဉ်၏ အဖြစ်- အာကာသာနဉ္ဇာယတနဝိညာဉ်၏ ကင်းကွာ ချုပ်ပျောက်ခြင်း-

ဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော၊ နတ္ထိဘော-
ပညတ်ကို အာရုံပြုသော၊ ဈာန်၊ (အာကိဉ္ဇ-
ညာယတန-ဈာန် - သမာပတ်)။ (န) (၂)
စိုးစဉ်း အနည်းငယ်တင်မျှ အကြွင်းအကျန်
မရှိသော အာကာသာနဉ္ဇာယတန ဝိညာဉ်၏
အဖြစ် - အာကာသာနဉ္ဇာယတန ဝိညာဉ်၏
ကင်းကွာ ချုပ်ပျောက်ခြင်း (နတ္ထိဘော-
ပညတ်) - ဟူသော တည်ရာအာရုံ - ဟူသော
ဖြစ်ရာ အာရုံ။ (၃) အာကိဉ္ဇညာယတန
ဘုံ - ဘဝ - ခန္ဓာလေးပါး။ (၁) အာကိဉ္ဇ-
ညာယတနံ ဥပသမ္ပဋ္ဌ ဝိဟရတိ (ဒီ၊ ၂။ ၆၀။
ဒီ၊ ၂။ ၁၁၇။ မ၊ ၃။ ၇၇။ ၉၂။ သံ၊ ၃။ ၁၀၅။ အံ၊
၁။ ၅၀၄။ အဘိ၊ ၁။ ၂၅၄။ ပဋိသံ၊ ၂၃၆) တိ
တ္ထေ ပန နာဿ ကိဉ္ဇနန္တိ အကိဉ္ဇနံ၊ အကိဉ္ဇ-
နဿ ဟာဝေါ အာကိဉ္ဇညံ... တံ အာကိဉ္ဇညံ
အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာယတနမဿ ဈာနဿ
ဒေဝါနံ ဒေဝါယတနမိဝါတိ အာကိဉ္ဇညာ-
ယတနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂။ (- အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၅၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။) (၁) (၂) အာ-
ကာသာနဉ္ဇာယတနံ သမတိက္ကမ္မာ (ဒီ၊ ၁။ ၃၃။
ဒီ၊ ၂။ ၆၀။ အဘိ၊ ၈။ ၆၉။ ၁၄၄။ ပဋိသံ၊
၂၃၆) တိ တ္ထောပိ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တနယေနော
ဈာနမ္ပိ အာကိဉ္ဇညာယတနံ အာရမ္မဏမ္ပိ။
အာရမ္မဏမ္ပိဟိ အာကိဉ္ဇညာယတနံ။ ပဋိသံ။
၄။ ၂။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂။ (-မ၊ ၁။ ၂၂၀။ မ၊
၄။ ၂။ ၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။) (၃) ဣတော
သတ္တမဒိဝသမတ္တကေ ကာလံ ကတွာ အာ-
ကိဉ္ဇညာယတနေ နိဗ္ဗုတော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၅။

အာကိဉ္ဇညာယတနကမ္မဋ္ဌာန (န) [အာကိဉ္ဇ-
ညာယတန + ကမ္မဋ္ဌာန] စိုးစဉ်းမျှမရှိခြင်း
ဟူသော နတ္ထိဘော ပညတ်အာရုံကို စိုးပြန်-
သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာကိဉ္ဇညာယတန ကမ္မ-
ဋ္ဌာန်း။ ဣဒေဝတ္တေနော ဓာတိ အာကိဉ္ဇညာ-
ယတနကမ္မဋ္ဌာနံ သန္ဓာယာဟ။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၅၆။

အာကိဉ္ဇညာယတနကာလ (ပု) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + ကာလ] အာကိဉ္ဇညာယတနတရား
အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ရာအခါ၊ အာကိဉ္ဇညာယတန-
ကာလေ နဝတ္တဗ္ဗာရမ္ပဏာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ (-မူလဋီ၊ ၂။ ၈၂။)

အာကိဉ္ဇညာယတနကိရိယ (န) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + ကိရိယ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်
နှင့် ယှဉ်သော ကိရိယာစိတ်၊ အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန ကိရိယာစိတ်။ အာကိဉ္ဇညာယတန-
ကိရိယံ နေဝသညာနာသညာယတနကိရိယ-
ဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊
၁၃၅။

အာကိဉ္ဇညာယတနကုသလ (န) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + ကုသလ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်
နှင့် ယှဉ်သော ကုသိုလ်စိတ်၊ အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန ကုသိုလ်စိတ်။ အာကိဉ္ဇညာယတန-
ကုသလံ နေဝသညာနာသညာယတနကုသ-
လဿ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊
၁၃၃။

အာကိဉ္ဇညာယတနစိတ္တ (န) [အာကိဉ္ဇညာယ-
တန + စိတ္တ] အာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်နှင့်
ယှဉ်သော စိတ်၊ အာကိဉ္ဇညာယတနစိတ်။
အာကာသံ ဖရိတွာ ပဝတ္တဿ မဟဂ္ဂတဝိညာ-
ဏဿ သုညဝိဝိတ္တနတ္တိဘာဝေ အာကိဉ္ဇညာ-
ယတနစိတ္တံ အပ္ပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂။

အာကိဉ္ဇညာယတနဇနက (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယ-
တန + ဇနက (=ဇန + ကျ)] အာကိဉ္ဇညာ-
သမ္ဘဝနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

အာကိဉ္ဇညာယတနဓာတု (ပု၊ ထိ) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + ဓာတု] အာကိဉ္ဇညာယတနဓာတ်။
အာကာသာနဉ္ဇာယတနဓာတုကြည့်။

အာကိဉ္ဇညာယတနနိဿိတ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + နိဿိတ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်
ကိုမှီသော၊ အတ္ထိ အာကိဉ္ဇညာယတနနိဿိ-
တာ။ မ၊ ၃။ ၂၆၃။

အာကိဉ္ဇညာယတနပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + ပဋိသံယုတ္တ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ အာကိဉ္ဇညာယတနပဋိသံယုတ္တယ စ ပန ကထာယ ကစ္ဆမာနာယ န သုဿသတိ။ မ၊၃။၄၂။

အာကိဉ္ဇညာယတနပရမ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + ပရမ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်လျှင် - ပမာဏ - အပိုင်းအခြား - အဆုံး - အထွတ်အထိပ် - ရှိသော။ အာကိဉ္ဇညာယတနပရမယေဝ သည် ဒေသေတာ ပုန တဒေဝသညဂန္တိ ဒေသေတုံ။ ဒိ၊၄။၁။၃၀၇။

အာကိဉ္ဇညာယတနဘဝ (ပ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + ဘဝ] အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံ။ အာကိဉ္ဇညာယတနပတ္တိကြည့်။

အာကိဉ္ဇညာယတနဘာဝနာ (ထိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + ဘာဝနာ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို - ပွားများ - စီးဖြန်း - ခြင်း။ တမေဝပဋိပဒန္တိ အာကိဉ္ဇညာယတနဘာဝနမာဟ။ မ၊၄။၂။၂၆။

အာကိဉ္ဇညာယတနမယ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + မယ] အာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်ဖြင့် ပြီးသော။ အာကိဉ္ဇညာယတနမယံ တပ္ပဇာယကံ ကမ္မပဇာယကံ။ စူဠနိ၊၁၇၁။

အာကိဉ္ဇညာယတနလာဘိ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + လာဘ + ကိ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကိုရသောသူ။ ဣဒါနိ ယဿာ ဗြာဟ္မဏော အာကိဉ္ဇညာယတနလာဘိ တဉ္စသန္တိဗ္ဗိနိဿယံ န ဇာနာတိ။ စူဠနိ၊၄။၂၇။ (-မ၊၄။၂။၈၄။)

အာကိဉ္ဇညာယတနသံယောဇန (န) [အာကိဉ္ဇညာယတန + သံယောဇန] အာကိဉ္ဇညာယတန သံယောဇဉ်။ ယေ အာကိဉ္ဇညာယတနသံယောဇနေ သေဝန္တေ။ မ၊၃။၄၃။

အာကိဉ္ဇညာယတနသံဝတ္တနိက (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + သံဝတ္တနိက] အာကိဉ္ဇညသမ္ဘဝနှင့် အနက်တူ။ အာကိဉ္ဇညာယတနသံဝတ္တနိကော ကမ္မာဘိသင်္ခါရော။ စူဠနိ၊၁၇၁။

အာကိဉ္ဇညာယတနသညာ (ထိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + သညာ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌ ဖြစ်သောသညာ။ ယာ စ အာကိဉ္ဇညာယတနသညာ၊ နိရုဇ္ဈန္တိ။ မ၊၃။၅၁။ အာကိဉ္ဇညာယတနသညံ ပဇဟတော။ ပဋိသံ၊၃၁။ (-မ၊၃။၇၇၊၁၄၉။ သံ၊၂။၄၁၈။ အံ၊၃။၂၄၃။ ဒိ၊၄။၁။၆၂၊၃၀၇။ ဒိ၊၄။၁။၃၆၉။)

အာကိဉ္ဇညာယတနသညာသဟဂတ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတနသညာ + သဟဂတ] အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၌ ဖြစ်သော သညာနှင့် တကွဖြစ်သော။ အာကိဉ္ဇညာယတနသညာသဟဂတံ သုဿ စ ပဟာနာ။ အဘိ၊ဇ။၆၊၁၁၈။ = တသ္မိံ အာကိဉ္ဇညာယတနေ ပဝတ္တာယ သညာယ သဟဂတန္တိ အာကိဉ္ဇညာယတနသညာသဟဂတံ၊ အာကာသေ ပဝတ္တိတဝိညာဏာပဂမာရမ္မဏဿ ဈာနသေတံ အဝိဝစနံ၊ အဘိ၊၄။၁။၂၇၁။

အာကိဉ္ဇညာယတနသညံ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + သညာ + ဤ] ပဌမာရူပဝိညာဉ်၏ စိုးစဉ်းအနည်းငယ်မျှ မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော တည်ရာအာရုံဟု အမှတ်ရှိသော။ န အာကိဉ္ဇညာယတနေ အာကိဉ္ဇညာယတန သညံ အဿ။ အံ၊၃။၂၆၂၊၂၂၂။

အာကိဉ္ဇညာယတနသမာပတ္တိ (ထိ) [အာကိဉ္ဇညာယတန + သမာပတ္တိ] ဝင်စား - အပ် - ထိုက် - သော အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်၊ အာကိဉ္ဇညာယတနသမာပတ်။ အာကိဉ္ဇညာသမာပတ်။ အာကိဉ္ဇညာယတနသမာပတ္တိယာ ဝုဠဟိတာ နေဝသညာနာသညာယတနသမာပဋိ။ ဒိ၊၂။၁၂၈။ (- ပဋိသံ၊၉၊၂၃၄။ အဘိ၊ဝိ၊၃၄၈၊၃၅၇။ မဟာနိ၊၅။ သုတ္တနိ၊၄၊

၂။၂၀၆၊၃၀၈၊၃၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁။၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၀၇။)

အာကိဉ္ဇညာယတနသဟဂတ (တိ) [အာကိဉ္ဇ-
ညာယတန + သဟဂတ] အာကိဉ္ဇညာယတန
စုန်းနှင့်တကွဖြစ်သော။အာကိဉ္ဇညာယတန-
သဟဂတာ သညာမနသိကာရာ သမုဒါရေန္တိ
ဝိသေသဘာဂိယော ဓမ္မော။ ပဋိသံ။၃၇။

အာကိဉ္ဇညာယတနာဓိမုတ္တ (တိ) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + အဓိမုတ္တ] အာကိဉ္ဇညာယတန -
ဈာန် - သမာပတ် - ၌ စိတ်ညွတ်သော။သု။
ယံ ဣဓေကေစ္စော ပုရိသပုဂ္ဂလော အာကိဉ္ဇ-
ညာယတနာဓိမုတ္တော အဿ။ မ၊ဉ္ဇ၊၄၂။

အာကိဉ္ဇညာယတနပပတ္တိ (ထိ) [အာကိဉ္ဇညာ-
ယတန + ဥပပတ္တိ] အာကိဉ္ဇညာယတနဘုံ၌
ဖြစ်ခြင်း။ ယာဝဒေဝ အာကိဉ္ဇညာယတနပ-
ပတ္တိယာ။ မ၊၁။၂၂၁။ =ယာဝ သဋ္ဌိကပ္ပ-
(သဋ္ဌိကပ္ပမတ္တ၊ က)သဟဿာယုပရိမာဏေ
အာကိဉ္ဇညာယတနဘဝေဥပပတ္တိ၊ တာဝဒေဝ
သံဝတ္တတိ၊ န တတော ဥဒ္ဓံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၈။

အာကိဉ္ဇညာယတနပဂ(တိ)[အာကိဉ္ဇညာယတန
+ ဥပ + ဂမ္ + ကံ] အာကိဉ္ဇညာယတန ဘုံသို့
ကပ်ရောက်သော။ ‘နတ္ထိ ကိဉ္ဇ’တိ အာကိဉ္ဇ-
ညာယတနပဂါ(ဂါ)။ ဒီ၊၁။၃၂။ ဒီ၊၂။၅၉။
ဒီ၊၃။၂၁၀။ အဘိ၊ဝိ။၃၉၉။ အာကိဉ္ဇညာယ-
တနပဂါနံ ဒေဝါနံ...သဟဗျတံ ဥပပဇ္ဇေယျံ။
မ၊၁။၃၆၀။ မ၊ဉ္ဇ၊၁၄၅။ အဘိ၊ဝိ။၄၄၀။
သန္တာဝုသော သတ္တာ အာကိဉ္ဇညာယတ-
နပဂါ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၇၃။

အာကိဉ္ဇ (တိ) [အာ + ကိရ + တ။ အာကိရတိ
အာကိဉ္ဇော။ကစ္စည်း။၅၇၁။ ကိရ ဝိကိရဏေ၊
အာကိရိတိ အာကိဉ္ဇော။ ဓူ၊နု၊၃၇၈။]
(၁) (က) ရောပြမ်းသော၊ ရောနှော - ရှုပ်
ထွေး - သော။ (ခ) ရောပြမ်း - ခြုံရံအပ် -

သော။(ဂ)ရောပြမ်း - ကျဉ်းမြောင်း - ခြင်းသို့
ရောက်သော။ (ဃ) ရောပြမ်း - ပြည့်စုံ -
သော။ (င) ရောပြမ်း - မစင်ကြယ် - သော။
(စ) ရောပြမ်း - ပြန်ပြောများပြား - သော။
(၂) သွန်းလောင်း - ထည့် - အပ်သော။
(၃) ကြမ်းကြုတ်သော။ (၁) (က) အယျော
ဘန္တေ ဣမေဟိ မနုဿေဟိ အာကိဉ္ဇော န
ဖာသုဝိဟရိဿတိ။ ဝိ၊၂။၂၉။ (-ဝိ၊၃။၄၉၉၊
၅၀၀။ မ၊၂။၂၀၁။ သံ၊၂။၂၆၄။ အံ၊၁။၂၇၂-
၃။ အံ၊၃။၂၃၁။ အပ၊၁။၃၈၊၂၄၃။ ဥဒါန။
၁၂၅-၆။ အပ၊၂။၁၁၊၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၊၁၁၅၊၁၇၉။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၂၉။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၃၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၂၂။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။)
(ခ) န ခေါ မေတံ (န ခေါ ပနေတံ၊ သျှာ)
ပတိဝှုပ်၊ ယောဟံ အာကိဉ္ဇော ဝိဟရာမိ။
ဒီ၊၂။၂၅။ အာကိဉ္ဇောတိ ဣမိနာ ဂဏေန
ပရိဝုတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။ (ဂ) တေန ခေါ
ပန သမယေန ဘဂဝါ အာကိဉ္ဇော ဝိဟရတိ
ဘိက္ခုဟိ ဘိက္ခုနီဟိ။ ဥဒါန။၁၂၅။ ဘဂဝါ
အာကိဉ္ဇော ဝိဟရတိတိ ဘဂဝါ သမ္မာဓ-
ပ္ပတ္တောဝိဟရတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၂၅။ (ဃ) အာ-
ကိဉ္ဇော လုဒ္ဓကဓမ္မဟိ၊ ပစ္စေကာ သောဋ္ဌသု-
ဿဒါ။ဇော၊၂။၆၀။ အာကိဉ္ဇောတိ ပရိပုဏ္ဏာ။
ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၉။ (-ဇော၊၂။၂၀၂။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၆။
၁၅၈။) (င) အာကိဉ္ဇကမ္ပန္တ-ကြည့်၊ (စ)
အာကိဉ္ဇကဝရက္ခာ-ကြည့်၊ (၂)အာကိဉ္ဇာ-
နိ(အံ၊၁။၁၂၈။ အဘိ၊ပု။၁၃၅)တိပက္ခိတ္တာနိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇၇၊၂၇၉။) (၃) အာကိဉ္ဇကမ္ပန္တ-ကြည့်။

အာကိဉ္ဇကစဝရတ္ထ (န) [အာကိဉ္ဇ + ကဝရ +
တ္ထ] ရောပြမ်းသော - ရှုပ်ထွေးသော - အမှိုက်
ရှိသည်၏ အဖြစ်။ သမ္ပဇ္ဇနာဘာဝေန အာ-
ကိဉ္ဇကစဝရတ္တာ ဥက္ကာပါ စ အဟေသံ။
သာရတ္ထ၊၁။၅၆။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၂။

အာကိဏ္ဏကမ္မန္တ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + ကမ္မန္တ] မစင်ကြယ်သော အမူလုပ်ငန်း ရှိသော၊ ကြမ်းကြုတ်သော တဏှာခံ၌ စသော အကုသိုလ်ရှိသော။ ဧဝံ အာကိဏ္ဏကမ္မန္တော၊ ကဿသော န ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ အာကိဏ္ဏကမ္မန္တောတိ ဧဝံ အပရိသုဒ္ဓကမ္မန္တော။ အဓိကကမ္မန္တောတိပိ (အကိဏ္ဏကမ္မန္တောတိပိသိ) ပါဠိ။ ကက္ခန္ဓကမ္မန္တောတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ အာကိဏ္ဏကမ္မန္တောတိ ကက္ခန္ဓကမ္မန္တော ဒါရုဏကမ္မန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။)

အာကိဏ္ဏဇန (တိ) [အာကိဏ္ဏ + ဇန] ဖျော့ပြမ်းသော နတ်သားနတ်သမီးရှိသော။ တဿေတမာကိဏ္ဏဇနံ ဝိမာနံ၊ သူရိယဿ ရံသိရိဝဇောတမာနံ။ ဝိမာနံ၊ ၇၄။ ပေတံ၊ ၂၀၇။

အာကိဏ္ဏဋ္ဌာန (န) [အာကိဏ္ဏ + ဋ္ဌာန] ဖျော့ပြမ်း - ရှုပ်ထွေး - သောအရပ်။ အယျေ (အယျာ) မယံ အာကိဏ္ဏဋ္ဌာနေ စိတ္တံ န ရမတိ၊ ဂါမကာဝါသံ ဂစ္ဆာမိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၇။

အာကိဏ္ဏတဏှုလ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + တဏှုလ] လောင်းထည့်အပ်သော ဆန်ရှိသော။ မဟတိမဟာပရိယောဂေ ဥဒ္ဓန္နဂတေ ဥဒကသမ္ပုဏ္ဏေ အာကိဏ္ဏတဏှုလေ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၂၂။

အာကိဏ္ဏဒေါသ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + ဒေါသ] ပြုံးဖြင် - များပြား - သော အပြစ်ရှိသော။ သေဝေ အာကိဏ္ဏဒေါသောဝ ဟောတိ။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၆။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၃။) အာကိဏ္ဏဒေါသတ္တံ - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈။

အာကိဏ္ဏမနုဿ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + မနုဿ] (က) ဖျော့ပြမ်း - တိုးကြိတ် - ပြည့်သိပ် - စည်ကား - သော လူရှိသော။ (ခ) အကြားမလပ် - ထိစပ် ပြည့်ကြပ် - စည်ကား - သော

လူရှိသော။ အာကိဏ္ဏမနုဿာ (ဒိ၊ ၁။ ၂၀၅) တိ အံသကုဋေန အံသကုဋံ ပဟရိတွာ ဝိယဝိစရန္တေဟိ မနုဿေဟိ အာကိဏ္ဏာ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ အာကိဏ္ဏမနုဿ (သံ၊ ၁။ ၂၂၉) န္တိ မနုဿေဟိ အာကိဏ္ဏံ နိရန္တရံ ဖုဋ္ဌံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။ (- ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၃၇၇။ မ၊ ၂။ ၂၃၆။ ၂၅၉။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၁။ ဒိ၊ ၂။ ၆၂။ မ၊ ၂။ ၄၀။ သံ၊ ၂။ ၃၂၁။ အံ၊ ၂။ ၁၀၉။ နေတ္ထိ ၁၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၂။ ၂၀၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၃၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၈၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၇၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။)

အာကိဏ္ဏမနုဿဋ္ဌာန (န) [အာကိဏ္ဏမနုဿ + ဋ္ဌာန] စည်ကားသော လူရှိရာအရပ်။ ရဋ္ဌာတိ အာကိဏ္ဏမနုဿဋ္ဌာနာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။

အာကိဏ္ဏယက္ခ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + ယက္ခ] စည်ကားသော နတ်ရှိသော။ ဗဟုဇနာ စ အာကိဏ္ဏယက္ခာ စ သုဘိက္ခာ စ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၂၁။

အာကိဏ္ဏလုဒ္ဓ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + လုဒ္ဓ] (က) များသော - ထူထဲသော - မကောင်းမှု - ရှိသော။ (ခ) (မကောင်းမှုတို့ဖြင့်) ဖျော့ပြမ်းနေသည်ဖြစ်၍ ကြမ်းကြုတ်သော။ (ဂ) ခက်ထန်ကြမ်းကြုတ်သော။ (ဏ) (ခ) အာကိဏ္ဏလုဒ္ဓေါ ပုရိသော၊ ဓာတ်စေလံ မက္ခိတော။ သံ၊ ၁။ ၂၀၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၂။ (က) အာကိဏ္ဏလုဒ္ဓေါတိ ဗဟုပါပေါ ဂါဠပါပေါ ဝါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ (ခ) အာကိဏ္ဏလုဒ္ဓေါတိ အာကိဏ္ဏော ဟုတွာ ကက္ခန္ဓော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။ (ဂ) အာကိဏ္ဏလုဒ္ဓေါ (ဇာ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ ဂါဠလုဒ္ဓေါ၊ (ကက္ခန္ဓလုဒ္ဓေါ၊ က)။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။

အာကိဏ္ဏလောမ (တိ) [အာကိဏ္ဏ + လောမ] ရှုပ်ထွေး - ပြုံးသိပ် - သော အမွှေးရှိသော။ သူ၊ အာကိဏ္ဏလောမံခေါ တေ ဘဂိနိ။ ဝိ၊ ၁။

၁၉၁။ အာကိဏ္ဍလောမန္တိ ဇဋ္ဌိတလောမံ
(ဇဋ္ဌိလလောမံက)။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။

အာကိဏ္ဍဝရလက္ခဏ (တိ) [အာကိဏ္ဍ+ဝရ+
လက္ခဏ] (က) ပြန့်ကြက်-ဖုံးအုပ်-ထား
သကဲ့သို့သော မြတ်သော လက္ခဏာတော်ကြီး
ရှိသော။ (ခ) ပြန့်ပြောများပြားမွန်မြတ်သော
လက္ခဏာတော်ကြီးရှိသော။ အာကိဏ္ဍဝရ-
လက္ခဏာ (သုတ္တနိ။ ၃၄၀) တိ သရီရေ အာ-
ကိရိတော ဝိယ ဌပိတဝရလက္ခဏော ဝိပုလဝရ-
လက္ခဏော ဝါ။ ဝိပုလမ္ပိ ဟိ “အာကိဏ္ဍ” နှိ
ဝုစ္စတိ။ ယထာဟ “အာကိဏ္ဍလုဒ္ဓေါ ပုရိ-
သော၊ ဓာတိစေလံဝ မက္ခိတော” တိ။ သုတ္တ-
နိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သမံ၊
၂။ ၂၆။)

အာကိဏ္ဍဝါလိကာ (ထိ) [အာကိဏ္ဍ+ဝါလိကာ]
သွန်းလောင်း-ကြဲဖြန့်ထား-အပ်သောသံ။
မဟာစေတီယတလေ အာကိဏ္ဍဝါလိကာယ
ဗဟုတရာ ဘိက္ခု။ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၁၈။

အာကိဏ္ဍဝိဟာရ (ပု) [အာကိဏ္ဍ+ဝိဟာရ]
(၁) ရောရောပြွမ်းပြွမ်း-ရင်းရင်းနှီးနှီး-နေ
ခြင်း။ (တိ) (၂) ရောရောပြွမ်းပြွမ်း-
ရင်းရင်းနှီးနှီး-နေခြင်းရှိသော။ (၁) သင်္ဂ-
ဏိကဝိဟာရေ ခေါ ပန သတိ အာကိဏ္ဍ-
ဝိဟာရေ န သုကရံ ဗုဒ္ဓါနံ သာသနံ မနသိ
ကာတုံ။ အံ၊ ၂။ ၉၁။ ဥပါသကာဒီဟိ ဥပသင်္က-
မနဉ္စ အာကိဏ္ဍဝိဟာရံ ကတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၂၂၅။ နယမိမ အာကိဏ္ဍဝိဟာရော အဓိပ္ပေ-
တော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၀။ (တိ) (၂) တတ္ထ
သင်္ဂဏိကဝိဟာရော ဟောတိ အာကိဏ္ဍဝိဟာ-
ရော။ အံ၊ ၂။ ၉၁။ သော တာယ အာကိဏ္ဍ-
ဝိဟာရတာယ ဥက္ကဏ္ဍိတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆။

အာကိဏ္ဍဝိဟာရီ (တိ) [အာကိဏ္ဍ + ဝိဟာရီ]
ရောရောနှောနှော-ရင်းရင်းနှီးနှီး- နေလေ့
ရှိသော၊ သူ။ န ဟိ သက္ကာ အာကိဏ္ဍဝိဟာရီနာ

ဝေ အတ္တာနံ ဒမေတုံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၅။
လောလမဟာထေရောတိ မန္တောမောမူဟော
အာကိဏ္ဍဝိဟာရီ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၁။

အာကိဏ္ဍသရီရ (တိ) [အာကိဏ္ဍ + သရီရ]
(အမွေးတို့ဖြင့်) ရောပြွမ်း-များပြား-သော
ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ ကဉ္စနဘိတ္တိယံ ဌပိတမဏိ-
နာကဒန္တေဟိ ဝိယ ဥဒ္ဓဂ္ဂေဟိ လောမေဟိ
အာကိဏ္ဍသရီရန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။

အာကိရဏဘာဝ (ပု) [အာကိရဏ+ဘာဝ]
လောင်းထည့် လိမ့်မည် အဖြစ်။ အတ္တနော
ရိတ္တကုမ္ပိယာ ပရဿ သပ္ပိ ဝါ တေလံ ဝါ
အာကိရဏဘာဝံ ဥတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။

အာကိရတိ (ကြိ) [အာ+ကိရ+အ+တိ] ဖြန့်
ကြဲ-လောင်း-ထည့်-၏။ ဘိယျော
အာကိရတေ ရဇ (သံ၊ ၁။ ၄၆။ ဓမ္မ၊ ၅၈။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၄) နှိ အတိရေနံ ဥပရိ ကိလေ-
သရဇံ အာကိရတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ အာကိ-
ရတိ- မိလိန္ဒ။ ၂၂၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇၊ ၂၇၉။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၁၄၊ ၁၂၃။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၀၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၄၁၅။ ဝဇီရ၊ ၃၁၇။
အာကိရန္တိ - မိလိန္ဒ။ ၂၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၉။
၂၉၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၈၄၊ ၉၆။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊ ၁၈၃။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄။ ကခါ၊ဋ္ဌိ၊ ၉၁။ ရဇမာကိရသီ
(ဆန်းကြောင့် ခံသ) အပိတာယ၊ သန္တေ
ဂရဟသိကိဗ္ဗိသကာရိ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၃။ နေတ္တိ။
၁၁၂။ ရဇမာကိရသီတိ ကိလေသရဇံ အတ္တနိ
ပက္ခိပတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။ နေတ္တိ၊ဋ္ဌ။ ၂၂၇။
အာကိရတု - ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။ ၂၄။
အာကိရ- ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ၂။ ၂၅၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၂၈။ အာ-
ကိရဟိ-မိလိန္ဒ။ ၃၀၉။ အာကိရထ- ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၅။
အာကိရေယျံ - မိလိန္ဒ။ ၂၃၂။ အာကိရိ-
ပေတ။ ၁၄၅။ ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၈၆။ အာကိရိသု-
ပေတ။ ၁၇၄။ အပ၊ ၂။ ၂၈၂။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၅။

၂၂၇။ အာကိရိ - အပါဝ။ ၇။ အပါဝ။ ၂။
၄၃။ အာကိရိယန္တ - ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၇။

အာကိရန္တ (တိ) [အာ + ကိရ + အ + အန္တ။ ထိ၌
အာကိရန္တ] လောင်း - ထည့် - သော၊ သူ။
ဉာတိဒါသိ တံ အာဘိဒေါသိကံ ကမ္မာသံ
အာယသ္မတော သုဒ္ဓိန္နဿ ပတ္တေ အာကိရန္တ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၈။ အာကိရန္တေပိ အတိက္ကန္တေပိ န
ဇာနန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၉၊ ၂၅၀။ အာကိရန္တေပိတိ
ပိတ္တပါတံ ဧန္တေပိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၆၄။ (- ဝိ၊ ၂။
၂၅၁။ မ၊ ၂။ ၂၅၁။ မိလိန္ဒ၊ ၃၆၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၂၈။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၄၂၈။ ဝိမာန၊ ငွ၊ ၂။ ၂၂။)

အာကိရာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကိရ + ကာပေ
+ တွာ] လောင်း - ထည့် - စေ၍။ ခေါက်ယံ
ကုဏ္ဍကယာဂံ အာကိရာပေတွာ ဒါပေသိ။
ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၆၃။

အာကိရိတ (တိ) [အာ + ကိရ + တ] လောင်း -
ထည့် - အပ်သော။ တသ္မိံ သကဋေ ခညဿ
ပန အာကိရိတတ္တာ ခညသကဋန္တိ ဇနော
ဝေါဟရတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၃။

အာကိရိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ကိရ + တဗ္ဗ] လောင်း -
ထည့် - အပ်သော။ “မယံ နာမ ဣဒံ
သန္တကံ၊ ဣဓ နံ အာကိရိတ” တိ အာကိရိ-
တဗ္ဗ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၂၁။ (- ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၀၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၇၇။)

အာကိရိတုကာမ (တိ) [အာကိရိတု + ကာမ]
လောင်း - ထည့် - ခြင်းငှါ အလိုရှိသော။
လောင်း - ထည့် - လိုသော။ သစေ အခိဋ္ဌိတ-
တေလံ အနခိဋ္ဌိတတေလဘာဇနေ န အာ-
ကိရိတုကာမော ဟောတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၉၆။

အာကိရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကိရ + တွာ] ကြိ
ဖြန့် - သွန်း - ဖျန်း - လောင်း - ထည့် - ၍။
ဥပရိမ္မဒ္ဓိနိ အာကိရိတွာ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၅၇။ နာနိယ-
စုဏ္ဏာနိ အာကိရိတွာ။ ဒိ၊ ၁။ ၇၀။ မ၊ ၁။ ၃၄၄။
မ၊ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၂။ ၂၁။ ဝါလုကံ အာကိရိ-

တွာ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၆၀။ ဥဒကံ အာကိရိတွာ။ ဝိ၊
ငွ၊ ၂။ ၆၇။ အာကိရိတွာ (ဒိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၆။) တိ
တဏှုလာနိ ယက္ခိပိတွာ။ ဒိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၅၅။ (-
ဒိ၊ ၂။ ၂၇၇။ မ၊ ၃။ ၁၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဝိ၊ ငွ၊
၁။ ၇၄၊ ၂၇၈။ ဝိ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၄၁။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၉၉၊ ၉၆၊
၁၀၆၊ ၁၀၇။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၃၊ ၄၄၊ ၁၄၃။ ကင်္ခါ။
၂၂၈။ ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၄၀၂။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၀။ မေ၊ ငွ၊
၁။ ၄၀၂။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၃၆။ သုတ္တနိ၊ ငွ၊ ၂။
၁၁၁။ ဇာ၊ ငွ၊ ၂။ ၆၄။ ဖာ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၉၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၆။ ကင်္ခါ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၈၄၊ ၄၂၇။ အံ၊ ငွ၊
၂။ ၉၆။)

အာကိရိယမာန (တိ) [အာ + ကိရ + ယ + မာန]
လောင်း - ထည့် - အပ်သော။ သစေပိ
စရုကေန ဘတ္တေ အာကိရိယမာနေ စရုက-
တော မသိ ဝါ အာရိကာ ဝါ ပတတိ။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၁၅။

အာကိရိ(ရိ)ယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ + ကိရ +
ယ + တေ] (၁) ထင်စွာပြုအပ်၏။ (၂) အပြား
အားဖြင့် သိအပ်၏။ (၃) ရှေးရှုပြင်၏။
(၄) အပြားအားဖြင့် ထားအပ်၏။ (၁)
အာကိရိယန္တိ ပကာသိယန္တိတိ အာကာရာ။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၈။ (- မူလ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊
၁။ ၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၃၈။) (၂) အညမည-
ဝိမုဇေန ဝေဒယိတာဒိဇ္ဈပေန အာကိရိယန္တိ
ပညာယန္တိတိ အာကာရာတိ ဝုဇန္တိ။ ဒိ၊ ငွ၊ ၂။
၁၀၀။ (၃) အာကိရိယန္တိ အဘိမုခါ ဟောန္တိ
ဧတေဟိတိ အာကာရာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၅၆။
(၄) အညမည အသက်ရတော အာကိရိယန္တိ
ယကာရတော ဌပ္ပိယန္တိတိ အာကာရာ။ သံ၊
ငွ၊ ၂။ ၅၁၄။

အာကိလာယတိ (ကြိ) [အာ + ဂိလေ + အ +
တိ?] ပင်ပန်း၏။ နာကျင်၏။ ဖောက်ပြန်စွာ
ဖြစ်၏။ အာကိလာယတိ - ကြည့်။

အာကိလာယန္တ (တိ) [အာ + ဂိလေ + အ + အန္တ။
ဂ - ကိ က - ပြု]။ အာကိလာယတိနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ပင်ပန်း - နာကျင် - ဖောက်ပြန်စွာဖြစ် -
သော။ ဟေယံဝါ အာကိလာယန္တထက်သို့ဦး-
ဒေဝ ဝါ ဇိဂ္ဂန္တံ ဥပါဒေန္တထာ ဘိယျော
ဥပဋိတော။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၇၈။

အာကုစန (န) [အာ+ကုစ+ယ] နောက်သို့
တွန်ဆုတ်ခြင်း၊ တွန်ခြင်း၊ ခွံခြင်း။ ဥက္ခေပနံ
အဝက္ခေပနံ အာကုစနံ ပဿာရကံ ဂမနန္တံ
ရူပဓမ္မာနံ ပဝတ္ထိမတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၆၀။

အာကုစ္ဆ (ပ) [?] ဖွတ်။ အာကုစ္ဆာ (ဇာ၊ ၂။
၃၄၆။ အာကုစ္ဆာ၊ C.P.D. အာကုစ္ဆာ?) တိ
ဂေါဓာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၆။

အာကုဏ္ဍ (ပ) [အာ+ကုဏ္ဍ+အ] ဖွတ်။ ဂေါဓာ-
ကုဏ္ဍောပူထော။ ဓာနံ၊ ၆၂၂။ ဓာနံ၊ သျှ၊
သစ်နှင့် တောင်ပေါက်၊ ဓာနံ၊ သျှ-ကြည့်။

အာကုလ (တိ) [အာ+ကုလ+အ] (၁) (က)
ရှုပ်ထွေး-ရောယှက်-သော။ (ခ) ရှုပ်ထွေး-
-ချောက်ချား-မငြိမ်သက်-မသန့်ရှင်း-
သော။ (ဂ) ရောထွေး - ပြည့်နက် - စည်
ကား - သိုက်မြိုက် - သော။ (ပ) (၂) ရှေး
ဦးစွာတကြိမ်တည်းသာ-ဖြစ်ပေါ်-မွေးဖွား-
-သော သတ္တဝါ၊ (ခြင်္သေ့၊ ကျား စသော
သားအိမ်၌ ဖြစ်သောသတ္တဝါ)။ (၁) (က)
ဣမသ္မိံ စ ဌာနေ သဗ္ဗအဋ္ဌကထာ အာကု-
လာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ အာကုလာတိ သကု-
လာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၈။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ သံ၊ ၄။
၂။ ၃၇၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၃။) (ခ) အသုကဂါ-
မသိမာ ဝါ နိဂမသိမာ ဝါ အာကုလာ။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၁၀၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ အာကုလာတိ
ခုဘိတာ န ပဿနာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၃။ အံ၊ ၄။
၂။ ၁၅၉။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။) အနာကုလ၊ အနာ-
ကုလ-တို့လည်း ကြည့်။ (ဂ) အရဟန္တေဟိ

အာကုလာ သမာကုလာ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၂၄။
(ပ) (၂) ယသ္မာ ကေဝါရံ ဇာတော ပဌ-
မုပ္ပတ္တိဝသေနေဝ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ အာကုလောတိ
အာဒိ အတ္ထော အာကာရော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။

အာကုလက (တိ) [အာကုလ+က] ရှုပ်ထွေး
သော၊ အရှုပ်အထွေး။ တန္တုနံ အာကုလကံ
တန္တာကုလကံ။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၄၈။

အာကုလစိတ္တ (တိ) [အာကုလ+စိတ္တ] ရှုပ်ထွေး
- ချောက်ချား - မငြိမ်သက် - နောက်ကျ
- တွေ့ရ - သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တေ
အာကုလစိတ္တာ အပ္ပမတ္တကေနပိ တသန္တိ
ဝိတ္တသန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၁။)

အာကုလ(က)ဇာတ (တိ) [အာကုလ+ဇာတ]
ရှုပ်ထွေးသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ရှုပ်ထွေး
သော။ တန္တာကုလကဇာတာတိ တန္တံ ဝိယ
အာကုလဇာတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။ တံ ပန
တန္တာကုလတာယ နိဒဿနဘာဝေန အာကု-
လမေဝ ဂဟိတန္တိ အာဟာ “တန္တံ ဝိယ အာ-
ကုလဇာတာ”တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ (-အံ၊ ၄။
၂။ ၃၈၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၈၃။)

အာကုလဗျာကုလ (တိ) [အာကုလ+ဗျာကုလ
(=ဝိ+အာကုလ)] (၁) ရှုပ်ထွေး - အထူး
ရှုပ်ထွေး-သော၊ ရှုပ်ထွေးသည်ထက်ရှုပ်ထွေး
သော၊ အလွန်အလွန် ရှုပ်ထွေးသော။ (ပ)
(၂) ရှေးဦးစွာတကြိမ်တည်းသာ-ဖြစ်ပေါ်-
မွေးဖွား-ရ-သည့် ခြင်္သေ့၊ ကျား စသော
သတ္တဝါနှင့် နှစ်ကြိမ် - ဖြစ်ပေါ် - မွေးဖွား -
ရသည့် မြွေဟောက် စသော သတ္တဝါ။ (၁)
ယထာ ဟိ ဇာလံ သမန္တတော သံသိဗ္ဗိတံ
အာကုလဗျာကုလံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ (-အံ၊
၄။ ၂။ ၃၈၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။ ၆၈။ ဇာ၊

၄၂၅။ ၂၁၀။ အံ၊ ငြိ၊ ၂။ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငြိ၊ ၂။ ၃၇၁။ (ပု) (၂) ကေစိ ယန အာကုလ ဗျာကုလ ဣတိ ပဒေသယသ ယနိယာယာဘိဓာနဝသေန အက္ခလော ဗက္ခလောတိ အယံ သဒ္ဓေါ ဝုတ္တောတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။

အာကုလဘာဝိရဟိတ (တိ) [အာကုလ + ဘာဝ + ဝိရဟိတ] နှောင့်ရှက်သည်၏ အပြစ်မှ ကင်းသော။ ကာလာတိက္ကမန အပ္ပတိရူပကရဏသိထိလကရဏာဒိအာကုလဘာဝိရဟိတာ ကသိဂေါရက္ခဝါဏိဋ္ဌာဒယော ကမ္မန္တာ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၇။

အာကုလယန္တ (တိ) [အာ + ကုလ + ဣယ + အန္တ] ရှုပ်ထွေးစေသော။ အာလောဋယမာနော ဝါလိကာ ကစဝရာနိ အာကုလယန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငြိ၊ ၁။ ၁၂။

အာကုလသမာကုလ (တိ) [အာကုလ + သမာကုလ] ရှုပ်ထွေး၊ အလွန်ရှုပ်ထွေးသော။ တေပုပ္ဖုပကဗလုပကရက္ခာ အညမည် သမံဋသာဓတာယ ပရိဏာမိတာ အကုလသမာကုလာ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။

အာကုလာကုလ (တိ) [အာကုလ + အာကုလ] (၁) ချောက်ချားသည်ထက် ချောက်ချား - ပြင်းထန်သည်ထက် ပြင်းထန် - သော၊ အလွန် - ချောက်ချား - ပြင်းထန် - သော၊ (၂) ချောက်ချား သည် ထက် ချောက်ချား - နောက်ကျသည်ထက် နောက်ကျ - တွေဝေသည်ထက်တွေဝေ - သော၊ အလွန် - ချောက်ချား - နောက်ကျ - တွေဝေ - သော။ (၁) သဏိကံ သဏိကံ သကိံ သကိံ အာကုလာကုလာ ဝါယန္တိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၂၂။ (၂) ရာဇကညာယ ဝိသညိ အဟောသိ ... အာကုလာကုလော တုရိတတုရိတော။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၁၅။

အာကုလိပ္ပ (န) [အာကုလိ + ပ္ပ] တောင်ကျည်းပွင့်။ အဗဒ္ဓပိတ္တံ မိလာတအာကုလိ-

ပ္ပဝတ္တံ (အာကုလိတပ္ပဝတ္တံ)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

အာကုလီ (ထိ) [အာ + ကုလ + ဣ] တောင်ကျည်းပင်။ အာကုလိပ္ပု၊ ကြည့်။

အာကောဋက (ပု) [အာ + ကုဋ + ကျ။ ယာဒိစ္ဆကနာမ်] အာကောဋကမည်သော နတ်သား။ အထ ခေါ အာကောဋကော ဒေဝပုတ္တော ... ဣမံ ဂါထံ အဘာသိ။ သံ၊ ၁။ ၆၆။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။)

အာကောဋန (န၊ ထိ) [အာ + ကုဋ + ယ] (က) တီးခေါက်ခြင်း။ (ခ) အဦးအစ - ရှေးရှု - တီးခေါက်ခြင်း။ (ဂ) တီးခေါက်သောအသံ။ (ဃ) ထိုးနှက် - ရိုက်သွင်း - ခြင်း။ (င) ထု - နှက် - ရိုက် - နယ် - ခြင်း။ (က) တဿ အာကောဋနေန သဒ္ဓေါ နိဗ္ဗတ္တိတော။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၉၅။ (- အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။) (ခ) အာကောဋနလက္ခဏ - ကြည့်။ (ဂ) ဝေမေဝ ခေါ မဟာရာဇ ယထာ အာကောဋနာ။ မိလိန္ဒ၊ ၆၄။ (ဃ) သမ္ပလိမဋ္ဌန္တိ ဒွေပိ ကဏ္ဍဆိဒ္ဓါနိ ဝိနိဝိဋ္ဌိတော ပထဝီယံ အာကောဋနဝသေန သမ္ပလိမဋ္ဌံ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၁။ (င) ဧဝံ အာကောဋနေပိ ပယောဂေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။

အာကောဋနကိဋ္ဌာ (ထိ) [အာကောဋန + ကိဋ္ဌာ] ရိုက်နှက် - ပုတ်ခတ် - ကစားခြင်း။ သာဏေ ဥဒကေန တေမေတော အညမည် အာကောဋနကိဋ္ဌာ သာဏဓောဝနကိဋ္ဌာ။ သိ၊ ငြိ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၀။

အာကောဋ(န)နက္ခမ (တိ) [အာကောဋန + ခမ] ထု - နှက် - ရိုက် - နယ် - ခြင်းငှါ ခံသော၊ အထု အချိက် ခံနိုင်သော။ အယံ ခေါ တေ ဘန္တေ မက္ခဋစ္ဆာပကော ရက်က္ခမော ဟိ ခေါ။ နော အာကောဋနက္ခမော။ မ၊ ၂။ ၄၇။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။)

အာကောဋ္ဌနမန္တ (ပု) [အာကောဋ္ဌန+မန္တ] ရိုက်နက် - စိုက်သွင်း - ခြင်းဖြင့် ရန်သူသေစေနိုင်သောမန္တန်။ ခိလနမန္တာ နာမ ဝေရိမာရဏက္ခာယသရဒါရူမယံ ခိလံမန္တောပထဝီယံ အာကောဋ္ဌနမန္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၉။

အာကောဋ္ဌနလက္ခဏ (တိ) [အာကောဋ္ဌန+လက္ခဏ] အာရုံကို - အဦးအစ - ရှေးရှု - တီးခေါက်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော။ အာကောဋ္ဌနလက္ခဏော ဝိတက္ခော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၉။ (- သံ၊ ၄။ သမံ၊ ၁။ ၃၉၉။)

အာကောဋ္ဌယန္တ (တိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏယ+အန္တ] ရိုက်နက် - ပုတ်ခတ် - သော၊ သူ။ အာကောဋ္ဌယန္တော တေ နေတိ။ သိဝိရာဇဿ ပေက္ခတော။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။

အာကောဋ္ဌယမာန (တိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏယ+မာန] ရိုက်နက်သော၊ စိုက်သွင်းသော။ ဧဝံ အာစရိယော သာရမလကေ ဝိသရက္ခအာဂီ၊ အာကောဋ္ဌယမာနော ဝိယ ပုနပျုန် ရတနတ္တယဿ အဝဏ္ဏံ အာသတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။

အာကောဋ္ဌယိတွာန (ကြိ ဝိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏယ+တွာန] ရိုက်ပုတ်၍ သတ္တိ အာကောဋ္ဌယိတွာန၊ “ဝဟ သမ္မာ” တိ စဉြဝိ။ ဝိမာန။ ၁၁၀။ အာကောဋ္ဌယိတွာနာတိ အပ္ပေါဇေတွာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၉၇။

အာကောဋ္ဌာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏာပေ+တိ] (က) နယ်စေ၏၊ နယ်ဖွပ်စေ၏။ (ခ) ရိုက် - နှက် - ဆွ - စိုက် - စေ၏။ (ဂ) တီး - ခတ် - ဆော့ရွန်း - စေ၏။ (က) ပုရာဏစီဝရံ ဓောဝါပေတိ အာကောဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၇။ အာကောဋ္ဌာပေယျ။ ၎င်း။ (ခ) ခီလေ အာကောဋ္ဌာပေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၇။ (ဂ) သင်္ဂဟဗောဓိ

အာကောဋ္ဌာပေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၀။ (- သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၉။)

အာကောဋ္ဌာပေတွာ (ကြိ ဝိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏာပေ+တွာ] တီးစေ၍၊ ဗလိဘေရိ၊ အာကောဋ္ဌာပေတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၈။

အာကောဋ္ဌာပေန္တ (တိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+ဏာပေ+အန္တ] တီးစေသော၊ သူ။ ယုဒ္ဓဘေရိ၊ အာကောဋ္ဌာပေန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၁။

အာကောဋ္ဌာပေသိ၊ } (ကာ၊ ကြိ) အာကောဋ္ဌာပေယျ၊ } ရှာပေတိ - ကြည့်။

အာကောဋ္ဌိတ (တိ) [အာ+ကုဋ္ဌ+တ] (က) ရိုက်နက် - ထောင်းထု - အပ်သော၊ သူ။ (ခ) ရိုက်နက် - ထိုးစိုက် - အပ်သော။ (ဂ) တီး - ခတ် - ထိုး - ခေါက် - အပ်သော။ (ယ) ထု - နှက် - ရိုက် - နယ် - အပ်သော။ (က) ဝိလုတ္တာ ဝိဿန္တိ၊ အာကောဋ္ဌိတာ ဝိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၂။ ၈၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။) (ခ) ဘိတ္တိယံ အာကောဋ္ဌိတော ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။ တူမိယံ အာကောဋ္ဌိတံ ဝုဒ္ဓိဟရံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ (ဂ) သေယုတာပိ ကံသေ အာကောဋ္ဌိတေ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ (- အံ၊ ၃။ ၁၇။ မိလိန္ဒ၊ ၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၀။) (သ) အာကောဋ္ဌိတပစ္စာကောဋ္ဌိတ - ကြည့်။

အာကောဋ္ဌိတကံသတာလ (ပု၊ န) [အာကောဋ္ဌိတ+ကံသ+တာလ] တီးခေါက် အပ်သော - ကြေးနှုတ် - မောင်း - ကြေးနင်းစသည်။ ဒသသဟသိလောကဓာတု အယဒဏ္ဏကေန အာကောဋ္ဌိတကံသတာလံ ဝိယ ဝိရဝသတံ ဝိရဝသဟသံ မုဉ္ဇမာနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။

အာကောဋိတကာလ (ပု) [အာကောဋိတ + ကာလ] ခုတ်ဖြတ်အပ်-ရွှေအပ်-သောအခါ။ ခိုရုက္ခဿဝါသိယာ အာကောဋိတကာလောဝိယ အဟောသိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၅၀။

အာကောဋိတခါဏုက (ပု) [အာကောဋိတ + ခါဏုက] စိုက်အပ်သောသစ်ငုတ်။ ထုသရာသိမ္ပိ အာကောဋိတခါဏုကော ဝိယ အလေ့နွှောဝစီသဓဇ္ဇ ပတိဋ္ဌဟိတွာ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၉။ (-မဟာနိ၊ ဌ၊ ၈၁။)

အာကောဋိတပစ္စာကောဋိတ (တိ) [အာကောဋိတ + ပစ္စာကောဋိတ] ထုနှက်ရိုက်နယ်အပ်၊ အပန်ပန်လှည့်ပတ်ထုနှက်ရိုက်နယ်အပ်သော။ ဣစ္ဆာမဟံ ... အာကောဋိတပစ္စာကောဋိတ ဥဘတောဘာအဝိမ္ဇ္ဇံ။ မ၊ ၂။ ၄၇။ အာကောဋိတပစ္စာကောဋိတန္တိ အာကောဋိတဉ္စေပရိဝတ္တေတွာ ပုနပုနံ အာကောဋိတဉ္စ။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၆၇။ (-သံ၊ ၁။ ၄၆၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၅။)

အာကောဋိတသဒ္ဓ (ပု) [အာကောဋိတ + သဒ္ဓ] တီးခတ်အပ်သောအသံ။ ဝါတေ ပဟရန္တေ အာကောဋိတသဒ္ဓံ ဝိယ မုဉ္ဇမာနေ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၇၂။

အာကောဋိယမာန (တိ) [အာ + ကုဋ + ယ + မာန] ထိုးစိုက်အပ်သော။ နိရယပါလေဟိ ပဉ္စသုဌာနေသု အာကောဋိယမာနံ။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၉။

အာကောဋေတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ကုဋ + ဧတ + တဗ္ဗ] ရိုက်နှက်-ပုတ်ခတ်-အပ်သော။ န ဓကေန သာမဒကဓော အာကောဋေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၉။

အာကောဋေတိ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုဋ + ဧတ + တိ] (က) ရိုက်နှက်-ထုရိုက်-ပုတ်ခတ် ခေါ်။ (ခ) မုတ်-ဖြတ်-ခေါ်။ (ဂ) ရိုက်သင်း-ထိုး-စိုက်-နှက်-ခေါ်။ (ဃ) ထု-ရိုက်-တီး-

ခေါက်-ခေါ်။ (က) ခောဝတိ ဝေဝ ရုတိ စ အာကောဋေတိ စ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၂။ ဂေါဏေ အာကောဋေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၅။ အာကောဋေန္တိ- ဝိ၊ ၃။ ၂၀၇။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၂၀။ အာကောဋေဟိ-ဝိ၊ ၁။ ၃၀၇။ အာကောဋေထ-ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။ အာကောဋေယျ-ဝိ၊ ၄။ ၂၇၉။ မ၊ ၁။ ၁၆၃။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၈၆။ အာကောဋေသိ-ဝိ၊ ၄။ ၃၈၃။ ဒီ၊ ၃။ ၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၇။ အာကောဋေသု- ဒီ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၈။ (ခ) ဒါရကဿ ဗာဟံ အာကောဋေသိ(ဝိ၊ ၂။ ၅၁)တိ ... ဒါရကဿ ဗာဟံ ထနမူလေယေဝ ဆိန္နိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅။ (-သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃)။ (ဂ) ထိရတရံ ဝါ ခါဏုကံ အာကောဋေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၇။ အာကောဋေန္တိ-ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၁။ သုတ္တနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။ အာကောဋေယျ-ပရိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ (ဃ) ဘေရိ အာကောဋေန္တိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၂၆။ အာကောဋေဟိ- ဝိ၊ ၃။ ၃၄၆။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ မ၊ ၂။ ၃၂၂။ အံ၊ ၃။ ၃၀၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၁။ အာကောဋေယျ-မိလိန္တိ။ ၂။ ၉၅။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၅။ အာကောဋေသိ-ဝိ၊ ၃။ ၃၄၆။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ မ၊ ၁။ ၂၁၇။ မ၊ ၂။ ၃၂၂။ အံ၊ ၃။ ၁၆၉။ ၃၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၆၀။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၀။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၆၂။ ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၁၉။

အာကောဋေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုဋ + ဧတ + တုံ] ရိုက်-နှက်-ထိုး-စိုက်-ခြင်းငှါ။ ယံ ကိဉ္စိ အာကောဋေတုံ ဝါ ပဝေသေတုံ ဝါ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇၆။

အာကောဋေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ကုဋ + ဧတ + တွာ] (က) ရိုက်နှက်-ပုတ်ခတ်-၍ (ခ) ခေါက်၍။ (ဂ) တီး၍။ (ဃ) ရိုက်-နှက်-ထိုး-စိုက်-၍။ (က) ထံ ဘိက္ခုဝယေတွာ အာကောဋေတွာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၃။ (-ဝိ၊ ၄၊

၃၈၅။) (ခ) ကဝါဠိ အာကောဋေတွာ။
ဝိ၊၄။၃၇၄။ (ဂ) ဘေရိ အာကောဋေတွာ
သဒ္ဓံ နိဗ္ဗတ္တေယျ။ မိလိန္ဒ။၁၀၅။ (ဃ) ခဒိ-
ရသာရာဒိခါဏံ ဝါ ပထဝီယံ အာကောဋေ-
တွာ။ ဝိ၊၄။၁။၂၇၃။ ဧဝံ အာကောဋေတွာ
ပရသုဟိ ဗာလေတွာ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၀။

အာကောဋေန္တ (တိ) [အာ+ကုဋ+ဧက+အန္တ]
(က) ရိုက်နှက်-ပုတ်ခတ်-သော။ (ခ)
ခတ်-ခေါက်-သော။ (ဂ) ခတ်-ရက်-
သော။ (က) အဘိဟနေယျာတိ မဂ္ဂရေန
အာကောဋေန္တော ဟနေယျ။ မ၊၄။၁။၃၉၃။
(ခ) အဘိနိဓေပနလက္ခဏေန ပန အာဟန-
နပရိယာဟနနရသေန ဝိတက္ကေန အာကော-
ဋေန္တေန ဝိယ။ အဘိ၊၄။၂။၈၆။ မ၊၄။၂။၂၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၄၆။ ပဋိသံ၊၄။၂။၁၁၀။ (-ထေရ၊
၄။၁။၃၉၀။ ဘေ၊၄။၁။၂၅၅။ သာရတ္ထ၊၁။
၃၅၉။ ဝိမတိ၊၁။၇၂။ မူလသီ၊၂။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။၂။၂၂၄။) (ဂ) သုတ္တံ ပဝေသေတွာ ယေန
အာကောဋေန္တော သနဘာဝံ သမ္မာဒေန္တိ။
သာရတ္ထ၊၂။၄၄၂။ ကခါ၊၄။၃၃၈။

အာကောဋေန္တ }
အာကောဋေယျ } (ကြိ)အာကောဋေတိ-ကြည့်။
အာကောဋေသိ }
အာကောဋေသံ }
အာကောဋေဟိ }

အာကောဋနပလက (န) [အာကောဋန +
ပလက] ဖွပ်-လျှော်-ရာ ပျဉ်ချပ်။ အာ-
ကောဋနပလကေ ဌပေတွာ။ မ၊၄။၃။၆၇။

အာခု (ပု) [အာ+ခု+ကု] ကြွက်။ အာခု-
တိတိ အာခု၊ ဥန္နု၊ဧရာ။ ကျာဒိ၊၆။မူသိကော
တွာခု ဥန္နု၊ဧရာ။ ဓာန်၊၆။၁၈။

အာချာ (တိ) [အာ+ချာ+အ+အာ (ဣတ္ထိ-
ဇောတက)] အမည်၊နာမည်။ သညာချာ၊
သမညာ စာ-ဘိဓာန် နာမမဂ္ဂယော။ ဓာန်။

၁၁၄။ အာချာယထေ တောယာတိ အာချာ။
ဓာန်၊၄။၁၁၄။

အာချာတ (တိ) [အာ+ချာ+တ] (၁) အာ-
ချာတ်သဒ္ဓါ၊ အာချာတ်ပုဒ်၊ (သွားခြင်း၊
ချက်ခြင်း-စသော) ကြိယာကို-ဟောသော
-ဟော်ပြသော-ပုဒ် (ဂစ္ဆတိ၊ပစတိ-စသော
ကြိယာပုဒ်)။ (၂) အာချာတ်ပုဒ်-ဂစ္ဆတိ၊
ပစတိ စသော ကြိယာပုဒ်-တို့ကို ပြဆိုရာဖြစ်
သော အပိုင်း၊ အခန်း၊ ကျမ်း၊ အာချာတ်
ပိုင်း၊ အာချာတ်အခန်း၊ အာချာတ်ကျမ်း။
(၃) ဟောအပ်သော၊ ပြောဆိုအပ်သော။
(၄) နာမအာချာတ ဥပသဂ္ဂဗျူဉ်နသဒ္ဓံ ဇာ-
နာတိ။ အဘိ၊၄။၂။၃၇၁။ ကြိယံ အက္ခာယတိ
(အာစိက္ခတိ)တိ အာချာတ်၊ ကြိယာပဒံ။
နိတိ၊သုတ္တ။ နာ-၂၆၇။ ရှု၊နာ-၂၅၇။
(-ကခါ၊၁၀၈။ သာရတ္ထ၊၂။၆၇။ ဝိမတိ၊၁။
၁၃၆။) အာချာတပဒ-လည်း ကြည့်။ (၂)
ဣတော ပရံ ပဝေကာမိ ကပ္ပမာချာတသဝုယံ။
နိတိ၊သုတ္တ။နာ-၂၆၇။ (၃) ဘာသိတံ လပိတံ
ဝုတ္တာဘိဟိတာချာတဗျူတော။ ဓာန်၊၇၅၅။

အာချာတပဒ (န) [အာချာတ+ပဒ] အာ-
ချာတ်ပုဒ်၊ ကြိယာကို ပဓာနထား၍ ဟော
သောပုဒ် (ဖုသတိ၊ဂစ္ဆတိ၊ပစတိ စသော
ပုဒ်)။ ဖုသတိ ဝေဒယတိ ဝိဇာနာတိတိ
ဝေမာဒိကံ ကိရိယာပဓာနံ အာချာတပဒံ။
နေတ္ထိ၊၄။၃၂။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၉။ (-ဒိ၊၄။၁။
၂၇။ သံ၊၄။၁။၃။ အံ၊၄။၁။၃။ ဥာ၊နု၊၄။၁။၆။
ဣတိဝုတိ၊၄။၃။ ပဋိသံ၊၄။၂။၃၉။ သိ၊၄။သစ်၊
၁။၄၇၁။ သံ၊၄။၁။၁၇၂။ နေတ္ထိ၊၄။၃၅။)

အာချာတပယောဂ(ပု) [အာချာတ+ပယောဂ]
အာချာတ်ကြိယာ၏ ယှဉ်ရာပုဒ်၊ အာချာတ်
ကြိယာနှင့် - ယှဉ်ဘက်ပုဒ် - တွဲဘက်ပုဒ်။
အာချာတပယောဂေ စ ဗဟုလံ သာမိဝေန-
သ ကတ္ထုကမ္မတ္ထဇောတကတ္တာ။ သိ၊၄။သစ်၊
၁။၄၇၀။

အာချာတိကပဒ (န) [အာချာတိက (=အာ-
ချာတ+ဣက) + ပဒ] အာချာတပဒ-နှင့်
အနက်တူ။ အဿာတိ အာချာတိကပဒ။
သာရတ္ထ၊ ၂။၈၇။

အာချာယိက (ထိ) [အာ + ချာ + ဣ]
အဋ္ဌပုတ္တိ၊ တစုံ တယောက်သော သူ၏
အဖြစ်အပျက် အကြောင်းအရာကို ရေးသား
ဖွဲ့ဆိုသော အဖွဲ့ ဗန္ဓ။ အာချာယိကော-
ပလဒ္ဒတ္တာ။ ဓာနီ။၁၁၃။

အာဂ (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂစ္ဆ (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂစ္ဆတိ (ကြိ) [အာ+ဂမု+အ+တိ] (၁)
(က) လာ၏၊ ရောက်၏၊ လာရောက်၏။
(ခ) ကပ်ရောက်၏။ (ဂ) ထင်ရှား၏။
(ဃ) တဖန် လာရောက်၏။ (၂) (က)
ဆည်းကပ်၏၊ ကိုးကွယ်၏။ (ခ) သိ၏။
(၁) (က) အဘိက္ခကံ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၁။
၃၀၆။ ဥဒ္ဓေသံ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊၂။၁၉၀။
အညတရော သတ္တော တမာကာယာ စဝိတော
ဣတ္ထတ္ထံ အာဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊၁။၁၇၊၁၈။ ဒီ၊၂။၂၄။
အာဂစ္ဆတိတိ အာယာတိ။ နီတိ၊ဓာ။၂၀၃။
(-ဝိ၊၁။၁၄၉၊၂၄။ ဝိ၊၂။၈၃။ ဝိ၊၃။၁၂၊
၃၇၊၁၆၅။ ဝိ၊၄။၃၂၂။ မ၊၁။၂၅၊၂၂၈။ မ၊၂။
၂၁၅၊၃၀၂။ မ၊၃။၂၀၇၊၂၁၅၊၂၄၄-၅။ သံ၊၁။
၄၀၈။ အံ၊၁။၁၆၁၊၃၉၃-၄၅၂၄။ အံ၊၂။၃၇၈။
အံ၊၃။၂၇၁။ ဝိ၊၄။၁။၄၅၅၊၂၊၃၄။ ဝိ၊၄။၂။
၄၉၊၁၀၁၊၁၅၂၊၁၆၁၊၂၀၇၊၂၅၅။ ဝိ၊၄။၃။၁၀၊
၅၃။ ဒီ၊၄။၁။၁၀၄။ မ၊၄။၁။၇၈။ မ၊၄။၃။၃၃။
သံ၊၄။၁။၈၅၊၁၀၃၊၁၅၄။ အံ၊၄။၁။၃၈။ အဘိ၊
၄။၂။၈၁၊၄၇၁။ ပဋိသိ၊၄။၂။၂၉၃။ ဓမ္မ၊၄။၁။
၅၁။ ကင်္ခါ၊၄။၂။၆၂၊၃၁၄၊၃၂၂၊၄၁၉၊၄၂၉။
သီ၊၄။၁။၁၆၁။၄၂၁။ ဒီ၊၄။၃။၂၃၃။ မ၊၄။၁။
၂၂။ သံ၊၄။၂။၅၁၆။ အံ၊၄။၂။၄၄။ မူလ၊၄။၂။
၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၃၀၀-၂။) အာဂစ္ဆန္တိ-ဝိ၊၁။
၁၅၁၊၁၇၂။ ဝိ၊၃။၅၄၊၁၆၈။ ဒီ၊၂။၂၁၆။ အံ၊

၂။၇၂။ အပ၊၁။၂၀။ ဝိ၊၄။၁။၂၆၅၊၂၈၈။ ဝိ၊
၄။၂။၈၆၆၊၂၁၀။ ဝိ၊၄။၃။၅၇။ ဝိ၊၄။၄။၁၁။
မ၊၄။၁။၁၈။ သံ၊၄။၁။၁၃၊၇၃၊၉၄။ အံ၊၄။၁။
၃၄။ ဣတိဝုတ်၊၄။၄၂။ ကင်္ခါ၊၄။၈၃၊၂၇၁၊
၂၉၇၊၃၇၁။ မ၊၄။၁။၂၅၄။ သံ၊၄။၂။၁၈၂။
အံ၊၄။၂။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၄၁၂။ အာဂစ္ဆသိ-
ဝိ၊၁။၂၂၂။ဒီ၊၂။၇၃။ ဝိ၊၄။၂။၁၅၂။သုတ္တနိ၊
၄။၂။၂၃၉။ ဘေ၊၄။၆။၂၇၂။ ဘေ၊၄။၇။၁၃၇။
အာဂစ္ဆထ-ဒီ၊၂။၂၁၈။ အာဂစ္ဆာမိ-ဝိ၊၁။
၇၃။ ဒီ၊၂။၂၇၇။ မိလိန္ဒ၊၂။၅။ ဝိ၊၄။၁။၃၂၀။
ဝိ၊၄။၂။၁၅၂၊၂၇၀။ ဝိ၊၄။၃။၇၃။ မ၊၄။၂။
၂၉၅။ ဘေ၊၄။၁။၄၂၁။ အာဂစ္ဆမ-ဝိ၊၂။
၁၉၃။ ဘေ၊၄။၂။၄၇၀။ ဘေ၊၄။၄။၃။အာဂစ္ဆ
တု-ဝိ၊၁။၁၉၄။ ဝိ၊၃။၁၁၁၊၁၂၉။ အပ၊၁။
၇၁။ မိလိန္ဒ၊၂။၉။ ဝိ၊၄။၁။၅၈။ ဝိ၊၄။၂။
၁၂၇။ ဒီ၊၄။၂။၄၄၇၊၇၉၊၁၁၃။ အဘိ၊၄။၁။၆၄။
ဣတိဝုတ်၊၄။၂၂၈။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၅၂။ ဓမ္မ၊
၄။၂။၄၃၈။ ဘေ၊၄။၃။၁၆၆။ မ၊၄။၃။၁၄၈။
အာဂစ္ဆန္တိ-ဝိ၊၁။၃၇၄။ ဝိ၊၄။၂။၆၇။ အံ၊၄။
၁။၁၁၈။ အဘိ၊၄။၁။၁၈၀၊၃၄၃။ ဘေ၊၄။၄။
၂၃၈။ ကင်္ခါ၊၄။၅။ အာဂစ္ဆာဟိ-ဝိ၊၃။၁၃၁။
ဝိ၊၄။၄၆၅။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၄၈။ အာဂစ္ဆ-ဝိ၊
၄။၃၇၁။ ဝိ၊၄။၁။၁၆၄။ ဝိ၊၄။၃။၁၇၈။သုတ္တနိ၊
၄။၂။၂၃၉။ အံ၊၄။၂။၁၅။ အာဂစ္ဆထ-ဝိ၊၄။
၃၇၁။ ဝိ၊၄။၄။၁၀။ သံ၊၄။၁။၈၅။ ဓမ္မ၊၄။၃။
၄၃၈။ အာဂစ္ဆေယျ-ဝိ၊၁။၃၁၄။ ဝိ၊၃။၃၆-
၇၊၁၃၁၊၁၆၆။ ဝိ၊၄။၄၆၅။ ဒီ၊၁။၉၇၂၊၃၀။
ဒီ၊၂။၂၄၇။ ဒီ၊၃။၃၁၄၄။ မ၊၂။၄၀။ သံ၊၁။
၁၄၆။ အံ၊၃။၄၂။ ဝိ၊၄။၁။၁၇၊၆၇။ သံ၊၄။
၂။၁၃၁။ အဘိ၊၄။၁။၂၊၃၀၂။ အဘိ၊၄။၂။
၈၁၊၁၀၂။ ဘေ၊၄။၂။၃၆၈။ ဣတိဝုတ်၊၄။၁၅။
မူလ၊၄။၁။၆၂။ မူလ၊၄။၂။၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။
၁၉၅၊၂၄၀။ အာဂစ္ဆေယျ-ဝိ၊၃။၄၃၀။ ဒီ၊
၁။၁၇၇။ ဒီ၊၃။၂၄။ မိလိန္ဒ၊၄။၇၈။ ဒီ၊၄။၁။
၁၀၂။ ဒီ၊၄။၂။၂၇။ အံ၊၄။၁။၂၅၉။ သံ၊၄။၂။
၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၄၁၂။ အာဂမေယျာသိ-

အာဂစ္ဆတု (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂစ္ဆနက (တိ) [အာ+ဂမု+ယု+က] လာ
တတ်-လာလတ်-သော။ ဥပရိ အာဂမန-
ဝါဒပထန္တိ ဝိဿဋ္ဌနေ ကတေ တတော ဥပရိ
အာဂစ္ဆနကံ ဝါဒမဂ္ဂံ။ မဇ္ဈိမသု။

အာဂစ္ဆန္တိ (တိ) [အာ+ဂမု+အ+အန္တိ] ထိန္တိ
အာဂစ္ဆန္တိ လာ-ရောက်-သော။ ပိတာပိ
ခေါ...အာဂစ္ဆန္တော အဒ္ဓဿ။ ဝိသေသက။ ဣဒံ
တေ မာတာမဟိယာ မာတု ဣမံ ဂေဟံ
အာဂစ္ဆန္တိယာ ဝိန္နဝနံ။ ဝိသေသသု။ စက္ခု-
ဗျူရေ အာပါထံ အာဂစ္ဆန္တိ ရူပါရမ္မဏံ နာမ
အတ္ထိ။ အဘိဋ္ဌာသက။ (-ဝိသေသသု။ ဝိ-
သေသသု။ ဝိသေသသု။ ၂၊ ၂၆၅၊ ၂၇၂၊ ၂၉၂။ ဝိသေ-
သု။ ၂၊ ၂၅၆၊ ၂၇၁၊ ၂၇၂။ ဝိသေသသု။ ၂၆။ ဝိသေ-
သု။ ၁၁၂၊ ၂၇၀။ ဝိသေသသု။ ၂၁၆၊ ၂၇၀။ မဇ္ဈိမသု။
၅။ သံသေသသု။ ၂၇၁၊ ၂၉၂။ သံသေသသု။
အံသေသသု။ ၁၁၂၊ ၁၁၄။ အဘိဋ္ဌာသက။
အဘိဋ္ဌာသက။ ၂၊ ၂၀၅၊ ၂၇၁။ ပဋိသေသသု။
ဝိသေသသု။ ၆၅၊ ၇၅၊ ၂၇၂။ ဝေဒသု။ ၂၄၀။
မူလသု။ ၂၄၂။ သံသေသသု။ ၂၄၆၊ ၂၇၁၊ ၄၆၀။
ကခါ နိသေသသု။ ၂၇၁၊ ၂၇၂၊ ၄၄၆။)

အာဂစ္ဆန္တိ } (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။
အာဂစ္ဆန္တိ

အာဂစ္ဆမာန (တိ) [အာ+ဂမု+အ+မာန] လာ-
ရောက်-သော။ သေဝေတော
အတ္တနော သန္တိကံ အာဂစ္ဆမာနေ တထာ-
ဂတေ သိန္တိ။ မဇ္ဈိမသု။ (-မဇ္ဈိမသု။
၃။ သံသေသသု။ အံသေသသု။ သုတ္တနိ-
ဋ္ဌာသု။)

အာဂစ္ဆဝိသ (တိ) [အာဂစ္ဆ+ဝိသ] လာ-
ရောက်-လျင်စွာတက်-သော။ အာဂစ္ဆဝိသ-
အာဂတဝိသ-ကြည့်။

အာဂစ္ဆသိ }
အာဂစ္ဆမ
အာဂစ္ဆမိ
အာဂစ္ဆဟိ
အာဂစ္ဆိ
အာဂစ္ဆိ } (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂစ္ဆတု (ကြိ) [အာ+ဂမု+တု] လာခြင်း
ငှါ။ န ဣမံ ပဒေသံ အရဟတိ အာဂစ္ဆတု။
သုတ္တနိဋ္ဌာသု။

အာဂစ္ဆသတိ }
အာဂစ္ဆသန္တိ
အာဂစ္ဆသဿ
အာဂစ္ဆသိ
အာဂစ္ဆေယျ
အာဂစ္ဆေယျ
အာဂစ္ဆေယျာထ
အာဂစ္ဆေယျာမ
အာဂစ္ဆိ } (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂတ (တိ) [အာ+ဂမု+တ] (၁) (က) လာ
သော။ ရောက်သော။ ရောက်လာသော။ (ခ)
လာသော။ ပြန်ရောက်လာသော။ (ဂ) လာ
သော။ ပါရှိသော။ ဟောကြားအပ်သော။
(ဃ) လာသော။ ဆိုက်ရောက်လာသော။
(င) လာသော။ ကပ်ရောက်သော။ ရသော။
(စ) လာသော။ နှုတ်ခွာလာသော။ ကောင်း
စွာ ဖြစ်စေအပ်သော။ (ဆ) ရောက်လာ
သော။ မေးအပ်သော။ (ဇ) ရှေးရှုထင်
သော။ (၂) လာအပ်သော။ (၃) ရောက်အပ်
သော။ (၄) လာရာဖြစ်သော။ (န) (၅) လာ
ခြင်း။ (၁) သော အာဂတော န ဥပသမ္မာ
ဒေတဗ္ဗော။ ဝိသေသသု။ ၂၇၀။ ဣတ္ထတ္ထံ အာဂတော
သမာနော။ ဝိသေသသု။ ၂၇၂။ ဝိသေသသု။ ၂၇၁။
အာဂတောသိ။ သုတ္တနိဋ္ဌာသု။ ဝိသေသသု။
အာဂတောသိ။ ဝေဒသု။ ၂၇၁၊ ၂၉၀။ အာဂ-

ဝိနာသေတိ။ ကင်္ခါ။ ၁၇၀။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၈။ ကင်္ခါဋီ။ ဂဝါဉာ၊ ၂။)

အာဂတကာလ (ပု) [အာဂတ + ကာလ] လာရာ-
ရောက်လာသော-အချိန်-အခါ။ ဧဝံ အာ-
ဂတကာလတော ပဋ္ဌာယ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၂၂၇၊ ၂၂၈။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၉။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၁။
၁၄၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈၊ ၂၇၉။ မဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁၉။ အံ၊
၄။ ၁။ ၃၉၃။)

အာဂတကိစ္စ (န) [အာဂတ + ကိစ္စ] လာသော
ကိစ္စ၊ (၁) (က) လာသော (လက္ခဏာရေး
သုံးပါး ရှုခြင်း) ကိစ္စ။ (ခ) ဆောင်အပ်သော
(လက္ခဏာရေးသုံးပါး ရှုခြင်း) ကိစ္စ။ (၂)
လာခဲ့ခြင်း၏ကိစ္စ၊ လာရင်းကိစ္စ။ (၁) (က)
(ခ) မဂ္ဂေါ ဝိပဿနာယ အာဂတကိစ္စံ သာ-
ဇဇေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ အာဂတကိစ္စန္တိ အာဟ-
တကိစ္စံ၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၀၉။ (၂) တေန သာ အာဂတကိစ္စံ ကတွာ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၉။

အာဂတက္ခဏ (ပု) [အာဂတ + ခဏ] လာ-
ရောက်-သော ခဏ၊ လာရောက်လျှင် လာ
ရောက်ခြင်း၊ လာရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက်။
ဘဂဝန္တံ ဒဋ္ဌ၊ အာဂတံ ပရိသံ အာဂတက္ခဏေ
ဧဝ ဘဂဝန္တံ ဒဿေတုံ လစ္ဆာမိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။
အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၉။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆။)

အာဂတဂါထာ (ထိ) [အာဂတ + ဂါထာ] လာ
သော-ပါရှိသော - ဂါထာ။ ဥပါလိသုတ္တေ
အာဂတဂါထာသု။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၄။

အာဂတဋ္ဌာန (န) [အာဂတ + ဋ္ဌာန] (က)
လာသော-ပါရှိသော-နေရာ။ (ခ) လာ-
ရောက်-ရာအရပ်။ (က) ကော လောကာ
သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာပ၊
တဋ္ဌာနေ သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၀။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၉၊ ၁၀၈။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။
၁၉၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၆၊ ၄၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉၊ ၂၇၂။
မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၃၊ ၃၆၄။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ အသိ၊ ၄။ ၁။

၂၆၆၊ ၃၂၈။ အသိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇၊ ၇၇၊ ၈၈၊ ၂၈၄၊
၇၉။ အသိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၂။ ကင်္ခါဋီ။ ၃၃။ မဋ္ဌ၊ ၁။
၂၇၉။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၂။ ၂၇။)
(ခ) အာဂတဋ္ဌာနေ ဧ ကေဝိဝသံ ဘုဉ္ဇိတုံ
လဘတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၇။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။
ဥဒါန၊ ၄။ ၇၃။)

အာဂတတန္တိ (ထိ) [အာဂတ + တန္တိ] လာသော
-ဟောတော်မူအပ်သော - ပါဠိ။ ဓာတု-
ကဏ္ဍာယ အနာဂန္တာ မဟာဓာတုကဏ္ဍာယ
အာဂတတန္တိ အပ္ပမတ္တိကာဝါတိ အဓိပ္ပါ-
ယော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄။

အာဂတဒဿန (န) [အာဂတ + ဒဿန] လာသည်
ကို (ဟောတော်မူသည်ကို) ပြခြင်း။ ဝိဘင်္ဂေ
ဧ အာဂတဒဿနဗ္ဗံ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၉။

အာဂတဒိဝသ (ပု) [အာဂတ + ဒိဝသ] လာ
သောနေ။ ဧဝံ အာဂတဒိဝသတော ဒုတိယ-
ဒိဝသေ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၀။ (-ဝိသင်္ဂဟ၊ ၂။
၁၆၉။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၅။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆၁။)

အာဂတဒိသာဘာဂ (ပု) [အာဂတ + ဒိသာ-
ဘာဂ] လာခဲ့ရာဖြစ်သော အရပ်မျက်နှာဖက်။
အတ္တနော အာဂတဒိသာဘာဂံ နိဋ္ဌိသန္တော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။

အာဂတဒိသာဘိမုခ (တိ) [အာဂတ + ဒိသာ +
အဘိမုခ] လာခဲ့ရာအရပ်သို့ မျက်နှာမူသော။
နိဝတ္တိတာ အာဂတဒိသာဘိမုခေန နိမုဇ္ဈိ-
တဗ္ဗံ။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၄၃၆။

အာဂတဒူတ (ပု) [အာဂတ + ဒူတ] လာသော
တမန်။ ဒါရကေ အာဂတဒူတာနံ ဟတ္ထေ-
ယေဝ ဒတွာ။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၇။

အာဂတဒေသနာ (ထိ) [အာဂတ + ဒေသနာ]
လာသော ဒေသနာ။ ပုဗ္ဗေ အာဂတဒေသ-
နာယ အတ္တဒီပနတ္ထမေဝ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။
ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၁။ ၃၈။

အာဂတဒါသဋ္ဌိဒိဋ္ဌိ (ထိ) [အာဂတ+ဒါသဋ္ဌိ+
ဒိဋ္ဌိ] လာသော - ဟောကြားအပ်သော -
ခြောက်ဆယ် နှစ်ပါးသော မိစ္ဆာအယူ။
ဣမေသဗ္ဗေပိ ဗြဟ္မဇာလေ အာဂတဒါသဋ္ဌိ-
ဒိဋ္ဌိယော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၂။

အာဂတဓမ္မ (ပု) [အာဂတ+ဓမ္မ] လာသော-
ဟောကြားအပ်သော-တရားအယံ သုတ္တေ
အာဂတဓမ္မာနံ ပဒဋ္ဌာနဓမ္မာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။
၄၈၄။ (-အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၅၆။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊၃၀။)

အာဂတနန္ဒန (တိ) [အာဂတ+နန္ဒန] (က)
လာသည်ဖြစ်၍ နှစ်သက်စေတတ်သော။(ခ)
လာခြင်းကြောင့် နှစ်သက်တတ်သော၊သူ။
တာမိသော တံ အာဂတနန္ဒနော ဂမနသော-
စနော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ အာဂတနန္ဒနောတိ
အာဂတော ဟုတော နန္ဒိနော။ အာဂတံ
ဝါ အာဂမနံ၊ တေန နန္ဒတိတိ အာဂတနန္ဒ-
နော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၅၆။

အာဂတနယ (ပု) [အာဂတ+နယ] လာသော
-ဟောကြားအပ်သော-နည်း။ ဣတရေ
ပန တယော ပါဠိယံ အာဂတနယေနော
ဝေဒိတဗ္ဗာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၂၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၉။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၂၉၊၃၉၇၊၅၃၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၁၀၇။ မူလ၊ဋ္ဌိ၊၂။၅၆။ အနု၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၀၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၆၊၄၉၀။)

အာဂတနဝနိတ (န) [အာဂတ+နဝနိတ]
လာသော-ဟောကြားအပ်သော-ဆုံး-
ထောပေး-မသကာ။ ပါဠိယံ အာဂတနဝ-
နိတမ္ပိ ပုရေတတ္ထံ...သမိသမ္ပိ ဝနတိ။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊၁၀၂။

အာဂတနာမ (န) [အာဂတ+နာမ] လာသော
-နာမည်-အမည်။ ဂုဏတော အာဂတ-

နာမံ ဂုဏနာမံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၀။
(-ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၆။ သာရတ္ထ၊၂။၇၄။)

အာဂတနိဒါန (န) [အာဂတ+နိဒါန] လာ
သော နိဒါနံ။ တံ ပါဠိယာ အာဂတနိဒါနေန
သမေတိ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၆၅။

အာဂတနိမိတ္တ (န) [အာဂတ + နိမိတ္တ] လာ
သောနိမိတ်၊ အနီးသို့ရောက်လာသော ("ဤ
သို့ ထိုသို့"ဟု ကောက်ယူ ပြောဆိုကြောင်း)
အမှတ်နိမိတ်၊ ရောက်လာသော (အခြင်းအ
ရာကို ချိန်ဆကောက်ယူ ပြောဆိုကြောင်း)
အာရုံနိမိတ်။ အာဂတနိမိတ္တေန...ကထေတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ အာဂတနိမိတ္တ-
နာတိ ယဿ အာဒိသတိ၊ တဿ အတ္တေနော
စ ဥပဂတနိမိတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၆၇။ (-အံ၊
ဋ္ဌိ၊၂။၁၃၉။)

အာဂတနိယာမ (ပု) [အာဂတ+နိယာမ] လာ
သောနည်း။ (က) လာသော-ဆုံးဖြတ်ချက်
- သတ်မှတ်ချက်၊ လာသော - ပုံဟန် -
အခြင်းအရာ။ (ခ) လာသော-စည်းမျဉ်း-
ဥပဒေ - သဘော - သရုပ်။ (က) တဿ
တတ္ထ အာဂတနိယာမံ ပုစ္ဆိံသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၆၂။ (ခ) န ဣဒံ ဒသုတ္တရသုတ္တေ အာဂ-
တနိယာမေန ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၃၂။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၂၇၆။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၅၃။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊၉။)

အာဂတနိဟာရ (ပု) [အာဂတ+နိဟာရ] လာ
သောနည်း။ လာသော - ထုတ်ဆောင်ချက်
- ဟောပြောချက်။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂေ နေက္ခမ္ပ-
ပါဠိယံ အာဂတနိဟာရေနော။ ဝိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၃၂။
အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၆။

အာဂတပဋိပတ္တိ (ထိ) [အာဂတ + ပဋိပတ္တိ]
လာသော-ဟောကြားအပ်သော- အကျင့်
- ပဋိပတ်။ နာဠကပဋိပဒါဒယော နာဠက-
သုတ္တာဒိသု အာဂတပဋိပတ္တိယော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၁၈၄။

အာဂတပဋိပါဠိ (ထိ) [အာဂတ + ပဋိပါဠိ] လာရောက်သောအစဉ်။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ အာဂတပဋိပါဠိယာ ဝစ္စံ ကာတံ။ ဝိ၊ဌ။ ၃၉၁။ (-ဝိ၊၃။၃၉၈။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၄၃။ ဝိ၊ဌ၊ ၃။၄၀၃။ ဝိ၊ဌ၊၄။၁၂၂။ သံ၊ဌ၊၂။၁၅၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၄။)

အာဂတပဒ (န) [အာဂတ + ပဒ] လာသော-ဟောကြားအပ်သော-ပုဒ်။ တတ္ထ ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိတိ ပါဠိယံ ဗုဒ္ဓန္တိအာဒိနိ အာဂတပဒါနိ ဌပေတော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၁၅။ (-သံ၊ဋိ၊၂။၃၇၂။)

အာဂတပဒါနုပ (တိ) [အာဂတပဒ + အနုပ] လာသောပုဒ်အားလျော်သော။ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတပဒါနုပေနယောဇနာ ဝေဝိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၅၆။ (-ဝဇိရ။၁၂၃။)

အာဂတပရိသာ (ထိ) [အာဂတ + ပရိသာ] လာ-ရောက်-သော ပရိသတ်။ ပစ္စွာ အာဂတပရိသံ အဿဝနသုဿဝန အာဓာရကဒ္ဓိကရဏာဒိနိ ဝါ သန္ဓာယ။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၁၂၅။

အာဂတပါက (ပု) [အာဂတ + ပါက] အာဂတ-ပါက မည်သော သူ။ (လာတိုင်း၊ လာတိုင်းသော လူအပေါင်းကို အာအလိုရှိပါသလဟု မေးမြန်း၍ ထိုလူ အလိုရှိသော ယာဂု၊ ခဲဖွယ် စသည်ကို ပေးတတ်သောသူ)။ ကော အတ္တ-နော ဒါနိဂ္ဂေ...တဿ တေနေဝ ကာရဏေန အာဂတပါကောတိ နာမံ ဇာတံ။ အံ၊ဌ၊၁။ ၁၉၇။

အာဂတပုဗ္ဗ (တိ) [အာဂတ + ပုဗ္ဗ] ရှေးအခါက ရောက်အပ်သော၊ ရောက်ဘူးသော။ အာဂတပုဗ္ဗာ တေန ဘိက္ခုနာ သာဝတ္ထိ။ ဝိ၊၃။ ၄၀၈။ (-ဒိ၊၂။၂၉၀။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၇၅။)

အာဂတပ္ပကာရ (ပု) [အာဂတ + ပကာရ] လာသောအခြင်းအရာ။ တေ စသ တတ္ထ အတ္တ-နော အာဂတပ္ပကာရံ ကထေသံ။ ဝိမာန၊ဌ။ ၃၁၂။

အာဂတပ္ပသာဒ (ပု) [အာဂတ + ပသာဒ] လာသော - ရရှိသော - ကြည်ညိုခြင်း။ သော မဂ္ဂေန အာဂတပ္ပသာဒေါ။ သံ၊ဌ၊၃။၃၀၇။ အာဂတပ္ပသာဒေါ တဿ အဓိဂမေန လဒ္ဓပ္ပသာဒေါ။ သံ၊ဋိ၊၂။၅၂၇။

အာဂတဖ (ပု) (တိ) [အာဂတ + ဖလ] လာသော - ရောက်အပ်သော - ရအပ်သော - အရိယာဖိုလ်ရှိသော၊ အရိယာဖိုလ်ကို ရပြီးသောသူ။ (က) သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ (ခ) အနာဂါမိဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ အရိယသာဝကော အာဂတဖလော။ အံ၊၂။၂၅၁။ အရိယဖလံ အဿ အာဂတန္တိ အာဂတဖလော။ အံ၊ဌ၊ ၃။၈၈။ (-ဝိမာန။၂။ မ၊ဌ၊၃။၃၆။ သံ၊ဌ၊ ၃။၃၀၉။ အံ၊ဌ၊၁။၄၈။ ဥဒါန၊ဌ၊၁၄၃။ ဣတိ-ဝုတ်၊ဌ။၁၄၄။) (က) သဒ္ဓေယျဝစသာ နာမ အာဂတဖလာ အဘိသမေတာဝိနီ၊ ဝိ၊၁။ ၂၇၇။ တတ္ထ အာဂတံ ဖလံ အဿာတိ အာဂတဖလာ၊ ပဋိလဒ္ဓသောတာပတ္တိဖလာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဌ၊၂။၂၁၅။ (ခ) အယံ ဓါရ-ကော အာဂတဖလော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၅၈။ အာဂတဖလောတိ အနာဂါမိဖလံ သန္ဓာယာဟ။ သမ္ပတ္တအနာဂါမိဖလောတိ အတ္ထော။ သာ-ရတ္ထ၊၁။၁၆၇။

အာဂတဗလ (န) [အာဂတ + ဗလ] လာသော-ရရှိသော - အား။ ယထာ ဝါ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ ဗလာနိ ပုညသမ္ပတ္တိယာ အာဂတာနိ၊ တထာ အာဂတဗလာနိတိပိ အတ္ထော။ အံ၊ဌ၊၃။ ၂၉၃။

အာဂတဘတ္တဘောဇန (န) [အာဂတ + ဘတ္တ + ဘောဇန] လာသောထမင်းကို စားခြင်း။ ဧဝံ ဒိဝသဝါရေန အာဂတဘတ္တဘောဇနံ။ ဒိ၊ဌ၊၁။၂၉၃။

အာဂတဘာရ (ပု) [အာဂတ + ဘာရ] ဆိုက်ရောက်လာသော - ဝန် - တာဝန်။ အာဂတ-

ဘာရော စ အဝဿံ အာစဟိတဗ္ဗောတိ။
သံ၊ဋီ၊သင်္ခါ၊၁။၂၁၇။

အာဂတသိက္ခ (ပု) [အာဂတ + သိက္ခ] လာ
သောရဟန်း။ ပတ္တံ ဂဟေတာ အာဂတ-
သိက္ခ၊ ပန ..န အာရောစေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။
ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၈။

အာဂတမဂ္ဂ (ပု) [အာဂတ + မဂ္ဂ] (၁) လာ
အပ်-လာခဲ့-သော လမ်းခရီး။ (၂) လာ
သော-ရအပ်သော-မဂ် (သောတာပတ္တိမဂ်-
စသည်)။ (၁) သာဝတ္ထိ ဂမိယာမိတိ
အာဂတမဂ္ဂေနော ပဋိနိဝတ္တန္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၉။ (-ပဋိသံ ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉၀။)
(၂) တိပိဋကဋ္ဌနာဂတ္ထေရော အာဂတမဂ္ဂ-
ဿ ပစ္စဝေက္ခဏပ္ပသာဒေါတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။
အာဂတမဂ္ဂဿာတိ အဂ္ဂိတမဂ္ဂဿ။ သံ၊ဋီ၊
၂။၅၂၈။

အာဂတမဂ္ဂါသိမုခ(တိ) [အာဂတမဂ္ဂ + အဘိမုခ။
ထိ-၌ အာဂတမဂ္ဂါသိမုခိ] လာအပ်-လာခဲ့-
သော လမ်းခရီးသို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူသော။
နိဝတ္တိတော အာဂတမဂ္ဂါသိမုခေါ ခုအဟေသံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ သာ....အနုပ-
သကမိတော အာဂတမဂ္ဂါသိမုခိ ပါယာသိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၆၈။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၇။၃၇၁။)

အာဂတမနုဿ (ပု) [အာဂတ + မနုဿ] လာ
သောလူ။ တေပိ တိဟိ ဒီပေဟိ အာဂတ-
မနုဿာ...ဥပသကမိတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ (-
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။)

အာဂတရထ (ပု) [အာဂတ + ရထ] လာသော
ရထား။ တုသိတဘဝနတော အာဂတရထေဝ
ပတိဋ္ဌာယ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၄။)

အာဂတရူပ (န) [အာဂတ + ရူပ] လာသော-
ဟောကြားအပ်သော-ရုပ်တရား။ ဣမာနိ

တာဝ ပါဠိယံ အာဂတရူပါနေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၈၀။

အာဂတဝစန (န) [အာဂတ + ဝစန] ရောက်လာ
သောစကား။ သာသနန္တိ ဒေသန္တရတော
အာဂတဝစနံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၉။

အာဂတဝတ္တ (န) [အာဂတ + ဝတ္တ] လာသော-
ဟောကြားအပ်သော-ကျင့်ဝတ်။ ဝတ္တက္ခန္ဓ-
ကာဒိသ အာဂတဝတ္တာဒိနမ္ပိ ဂဟဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၁။၄၆။

အာဂတဝါဏိဇ (ပု) [အာဂတ + ဝါဏိဇ] လာ
သောကုန်သည်။ အမ္မ ပဌမံ အာဂတဝါဏိ-
ဇော ပါတိ ဘူမိယံ ခိပိတွာ ဂတော။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။

အာဂတဝါရ (ပု) [အာဂတ + ဝါရ] လာသော-
ဟောကြားအပ်သော - အလှည့်အကြိမ် -
ဝါရ။ အနုလောမဝိဘဏ် အာဂတဝါရ
ဥဒ္ဓမ္ပိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇၈။ (- အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၉၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၅၁၉။)

အာဂတဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အာဂတ + ဝိနိစ္ဆယ]
လာသော - ဆိုအပ်သော - အဆုံးအဖြတ်။
ဝိနယဋ္ဌကထာသု အာဂတဝိနိစ္ဆယံ သန္နာယ
“ဝိနယဝသေနာ”တိ ဝုတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊သင်္ခါ၊၁။
၃၇၁။

အာဂတဝိသ (တိ) [အာဂတ + ဝိသ] လျင်စွာ
ရောက်လာသော အဆိပ်ရှိသော၊ ပြန့်နှံ့လွယ်
-တက်လွယ်-သော အဆိပ်ရှိသော၊ မြေ။
စက္ကာရော အာသိဝိသာ အာဂတဝိသော၊
နော ယောရဝိသော။ အဘိ၊ပု။၁၅၅။ ယဿ
ဝိသံ အာသု အာဂစ္ဆတိ၊ သိဗံ ပရတိ၊ ယောရံ
ပန န ဟောတိ၊ စိရကာလံ န ပိဋေတိ၊ အယံ
အာဂတဝိသော၊နော ယောရဝိသော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ အာဂတဝိသော (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃)တိ
အာဂစ္ဆဝိသော၊ သိဗတရံ အဘိရုဟနဝိ-
သော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၅။ (-အံ၊၁။၄၂၅။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၅။)

အာဂတဝေလာ (ထိ) [အာဂတ + ဝေလာ]
လာသော-လာရာ-အချိန်။ မာရော အာဂ-
တဝေလာယမေဝ နိဝတော။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၆။

အာဂတသင်္ခါရ (ပု) [အာဂတ+သင်္ခါရ] လာ
သောသင်္ခါရတရား။ အပိစ္ဆ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ
သင်္ခါရ၊ သင်္ခါရ-သဒ္ဓေန အာဂတသင်္ခါရ
စာတိ ဒုဝိခာ သင်္ခါရ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၇။ သင်္ခါရသဒ္ဓုဂ္ဂဟဏေန အာ-
ဂတာ သင်္ခါရ သင်္ခါရ-သဒ္ဓေန အာဂတ-
သင်္ခါရ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၂။
အာဂတသင်္ခါရတ္ထ၊ အာဂတသင်္ခါရဘာဝ။
အနု၊ ၂။ ၉၅။

အာဂတသဒ္ဓါ (ထိ) [အာဂတ+သဒ္ဓါ] (၁)
လာသော - ရအပ်သော - ယုံကြည်ခြင်း -
သဒ္ဓါတရား။ (တိ) (၂) လာသော-ရအပ်
သော - ယုံကြည်ခြင်း - သဒ္ဓါတရား - မှီသော၊
သု။ (၁) မူလဘေတာ ပတိဋ္ဌာတိ မဂ္ဂေန
အာဂတသဒ္ဓါ ဝုစ္ဆတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄၊
၂။ ၅၀၀။ (- သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၆။) (တိ) (၂)
အရိယမဂ္ဂေန အာဂတသဒ္ဓေါ ဘဝါဟိ။ ဣတိ-
ဝုတ္တိ၊ ၄။ ၂၄၇။

အာဂတသပ္ပိ (န) [အာဂတ+သပ္ပိ] လာသော-
ဟောကြားအပ်သော-ထောပတ်။ ပါဠိယာ
အာဂတသပ္ပိအာဒိသု သပ္ပိ ...ဝုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄၊
၂။ ၂၈၉။ (- ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၀၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၆၉။)

အာဂတသာသန (န) [အာဂတ + သာသန]
ရောက်လာသော သတင်းစကား။ အသန္တိ-
ပတိတာ ဒိသာသု အာဂတသာသနံ န
သုဏန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၅၆။

အာဂတသုညတသဘာဝ (ပု) [အာဂတ +
သုညတ+သဘာဝ] လာသော - သုညတ-
သဘော - ကင်းဆိတ်သောသဘော။ သုည-
တဝါရေ အာဂတသုညတသဘာဝဿ ဝသေ-
န။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၇။

အာဂတသုတ္တ (န) [အာဂတ+သုတ္တ] လာသော
သုတ်။ ပုဗ္ဗကောဋ္ဌကေ ဝေ အာဂတသုတ္တံ
အာဒိ ကတော။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၀၀။

အာဂတသုဒ္ဓသတ္တ (ပု) [အာဂတ+သုဒ္ဓ+သတ္တ]
လာသော သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သတ္တဝါ။
ဗြဟ္မလောကတော အာဂတသုဒ္ဓသတ္တဿ
အာသနေ ဝါ...နိပဇ္ဇိတာ ဝါ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၃၀။

အာဂတသေနာသနကထာ (ထိ) [အာဂတ+
သေနာသန+ကထာ] လာသော - သေနာ-
သနကထာ - ကျောင်းနှင့်စပ်သောစကား။
ဣဒံ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယဝတ္ထံ အာဒိ ကတော အာဂတ-
သေနာသနကထာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၃။

အာဂတဟိနရုဏ (တိ) [အာဂတ + ဟိနရုဏ]
လာသော-ဟောကြားအပ်သော-ဟိနရုဏ်။
ခန္ဓဝိဘဏေ အာဂတဟိနရုဏတောယေဝ နိ-
ဟရိတော။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၆။

အာဂတာဂတ (တိ) [အာဂတ+အာဂတ] လာ
တိုင်း လာတိုင်း - ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း -
သော။ ဧကော အကုဓုတ္တော အာဂတာဂတံ
လလိ ဂိလတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ အာဂတာဂတေ
ဝေသာလိကေ ဥပါသကေ ဝေ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၄၉၁။ ပုန အာဂတာဂတာယ အညိဿာပိ
ဒေသေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၂။ (- ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၃၊ ၃၀၁၊
၃၃၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၆၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၇၁၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၁၄၅၊ ၂၄၁၊ ၂၅၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၂၊ ၄၀၁။ သံ၊ ၄၊
၁။ ၇၀။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၅၅။ ပရိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၃။
ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၄၄၃။ ဣတိဝုတ္တိ၊ ၄။ ၈၄။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၆၃။ ကင်္ခါ၊ ၄။
၂၇၁။)

အာဂတာဂတဋ္ဌာန (န) [အာဂတာဂတ+ဋ္ဌာန]
ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်းသောနေရာ။ မယံ
ပန တံ သဗ္ဗံ အာဂတာဂတဋ္ဌာနေယေဝ
ကထယိဿာမ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၄။ (- အံ၊ ၄၊
၃။ ၈။)

အာဂတာဂတပဒ (န) [အာဂတာဂတ + ပဒ]
လာတိုင်း လာတိုင်းသော သူတို့၏ ခြေရာ။
အဘိဓမ္မာသုတ္တံ အာဂတာဂတပဒ ပါကဋ်
ဟောတိ။ အဘိဓမ္မာ ၂။ ၂၁၇။

အာဂတာဂတဝေလာ (ထိ) [အာဂတာဂတ +
ဝေလာ] လာတိုင်း လာတိုင်း သော အခါ။
တဿ အာဂတာဂတဝေလာယ ကထေတဗ္ဗံ။
[အဘိဓမ္မာ ၂။ ၂၁၇။

အာဂတာဂမ (တိ) [အာဂတ+အာဂမ] လာ
သော - နှုတ်တက်ရသော - အာဂံပါဠိ -
နိကာယ် ပါဠိတော်-ရှိသော၊ နိကာယ်ပါဠိ
တော်ကို ကျေပြန်စွာ သင်ယူ လေ့ကျက်ထား
သော။ (နိကာယ် တပါးမျှကိုပင် ကျေပြန်
စွာ သင်ယူ လေ့ကျက်ထားလျှင် အာဂတာ-
ဂမ-ဟု ခေါ်နိုင်၏။) တတ္ထ အညော ဘိက္ခု
အာဂစ္ဆတိ ဗဟုဿုတော အာဂတာဂမော။
ဝိ၊ ၃။ ၁၇၁။ ယေ တေ ဘိက္ခု ဗဟုဿုတာ
အာဂတာဂမာ။ အံ၊ ၁။ ၁၁၅။ အာဂတာဂ-
မာတိ ဧကော နိကာယော ဧကော အာဂမော
နာမ...ယေသံ ဧကောပိ အာဂမော အာဂ-
တော ဗဂုဏော ပဝတ္ထိတော၊ တေ အာဂ-
တာဂမာ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ (-ဝိ၊ ၂။
၂၀၆။ ဝိ၊ ၃။ ၄၈၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၄။
အံ၊ ၂။ ၁၁၇။ အံ၊ ၃။ ၂၆၈။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၀။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၆။ ၃၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။)

အာဂတာဂမတက္က (တိ) [အာဂတ+အာဂမ+
တက္က] လာသော-ကျေပြန်စွာ သင်ယူလေ့
ကျက် ထားအပ်သော- နိကာယ် ပါဠိတော်
ကျမ်း၊ တက်ကျမ်း ရှိသော။ အာဂတာဂမ-
တက္ကသု၊ သဒ္ဓသတ္တနယညသု၊ ယဿန္တေဝါ-
သိဘိက္ခုသု၊ သာသနံ သပ္ပတိဋ္ဌိတံ။ အံ၊ ၄။
၁။ ၂။

အာဂတာနုက္ကမ (ပု) [အာဂတ + အနုက္ကမ]
လာသောအစဉ်။ ပါတိမောက္ခေ အာဂတာ-

နုက္ကမေန သီလဿ အာဒိမဇ္ဈဝိဘာဂေါ ဝေဒိ-
တဗ္ဗော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၇။

အာဂတာနုသာရ (ပု) [အာဂတ + အနုသာရ]
လာသည်ကို-အစဉ်အောက်မေ့သော-အစဉ်
မှီးသော။ တတ္ထ အာဂတာနုသာရေန ဟိ
ဣဓ ပဗ္ဗနိမိတ္တဘာဝံ ဝေတိ။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။
၃၀၆။

အာဂတိ (ထိ) [အာ+ဂမ+တိ] (၁) (က)
လာရာအရပ်၊ (ပဋိသန္ဓေနေသည်၏ အစွမ်း
ဖြင့်) လာခဲ့ရာ-အရပ်-ဘဝ။ (ခ) လာ
ရာအရပ်၊ လာခဲ့သောနေရာဌာန။ (၂) (က)
လာရောက်ခြင်း၊ (ခ) ပဋိသန္ဓေနေသည်၏
အစွမ်းဖြင့် လာရောက်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေ
ခြင်း။ ဤဘဝ-ယခုမျက်မှောက် ဘဝ-သို့
လာရောက်ခြင်း။ (၃) လာရာအခါ။ (၄)
ရှေးရှု၊ ပြစ်ရာ ပြစ်သော အာရုံ (ကံ၊
ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်)။ (၁) (က)
ယောဟံ ကဿပ ဣမေသံ တပဿိနံ ဝေ
အာဂတိဉ္စ ဂတိဉ္စ...ပဇာနာမိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၃-၄။
အာဂတိဉ္စာတိ “အသုကဋ္ဌာနတော နာမ
ဣမေ အာဂတာ”တိ ဝေ အာဂတိဉ္စ။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၂၈၉။ အာဂတိံ ဝါ ဂတိံ ဝါ (မ၊ ၁။ ၄၀၉၊
၄၁၁)တိ ပဋိသန္ဓိဝေသေန အာဂမနဋ္ဌာနံ ဝါ၊
ဓုတိဝေသေန ဂမနဋ္ဌာနံ ဝါ န ဇာနာမိ။ မ၊ ၄။
၂။ ၃၁၆။ (- အံ၊ ၂။ ၄၈၊ ၅၃။) (ခ) အာဂ-
တိံ ဝါ ဂတိံ ဝါ (မ၊ ၁။ ၂၀၈)တိ ဣမိနာ
နာမ ဌာနေန အာဂစ္ဆန္တိ...န ဇာနာမ။ မ၊
၄။ ၂။ ၆၇။ (၂) (က) တတြပါဟံ ဘိက္ခဝေ
နေဝ အာဂတိံ ဝေဒိမိ။ ဥဒါနံ၊ ၁၇၇။ ဝေ...
အာဂတိံ အာဂမနံ နေဝ ဝေဒိမိ။ ဥဒါနံ၊
၄။ ၃၅၅။ (ခ) သတ္တာနံ အာဂတိံ ဂတိံ (မ၊
၁။ ၄၀၄)န္တိ ဧတ္ထ ဓက္ကဝါဠသဟဿေ ပဋိသန္ဓိ-
ဝေသေန သတ္တာနံ အာဂတိံ၊ ဓုတိဝေသေန
ဂတိံ ဓ န ဇာနာမိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။ (- မ၊
၃။ ၂၀။ သံ၊ ၂။ ၄၄။ ဥဒါနံ၊ ၁၇၇။ ထေရ။

၃၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၅။ ထေရ၊
ဋ္ဌ။၂။၃၄၇။) အာဂတိဂတိ - လည်း ကြည့်။
(၃) နာဟံ ပဇာနာမိ အသယုသာဟိနော၊
အဂီရသဿ ဂတိံ အာဂတိံ ဝါ။ ပေတ။
၁၅၆။ ဂတိံ အာဂတိံ ဝါတိ တဿ...
အသုကသ္မိံ ကာလေ ဣဓာဂမိဿတိတိ အာ-
ဂတိံ ဝါ နာဟံ ဇာနာမိ။ ပေတ။ဋ္ဌ။၁၁၅။
(၄) အာဂတိဂတိ (၃) အနက်-ကြည့်။

အာဂတိဂတိ (ထိ) [အာဂတိ + ဂတိ] (၁) လာ
ခြင်းနှင့်သွားခြင်း။ (၂) ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်း
ဖြင့် ဤမျက်မှောက်ဘဝသို့ လာရောက်ခြင်း
(နှင့်) စုစုပေါင်းအစွမ်းဖြင့် ဤမျက်မှောက်ဘဝမှ
တမလွန်ဘဝသို့ သွားခြင်း။ (၃) ရွေးချယ်
ဖြစ်ရာ ဖြစ်သော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်
အာရုံ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ခြင်း။ (၁)
န ဟိ တတ္ထ သတ္တာနံ ဌပေတော ဉာဏေန
အာရမ္မဏကရဏံ အာဂတိဂတိယော သမ္မ-
ဝန္တိ။ တဿတ္ထော တမ္ပိ အာယတနံ ဂါမန္တရ-
တော ဂါမန္တရံ ဝိယ န အာဂန္တုဗ္ဗတယ
န အာဂတိ၊ န ဂန္တုဗ္ဗတယ န ဂတိ။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၃၅၅။ (၂) နတိယာ အသတိ အာဂ-
တိဂတိ န ဟောတိ။ မ၊ဉ္စ။၃၁၀။ သံ၊
၂။၂၈၄။ ဥဒါန၊၁၇၉။ နေတ္ထိံ၅၅။ အာဂတိ-
ဂတိ န ဟောတိတိ ပဋိသန္ဓေဝသေန အာဂတိ
နာမ န ဟောတိ၊ စုတိဝသေန ဂမနံ နာမ
န ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။
အာဂတိတိ ဣဓာဂတိ၊ ဂတိတိ ပစ္စဘာဝေါ။
နေတ္ထိံ၅၇။ (- ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၅၊၃၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၄၂၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။) (၃) နတိယာ
သတိ အာဂတိဂတိ ဟောတိ။ သံ၊၁။၂၉၆။
အာဂတိဂတိ ဟောတိတိ အာဂတိမ္ပိ ဂတိ
ဟောတိ၊ အာဂတေ...ဂတိ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၆၇။ အာဂတိမ္ပိ ဂတိတိ ပစ္စုပဋ္ဌာနဝသေန
အဘိမုခံ ဂတိ ပဝတ္တိ စေသ္မာတိ အာဂတိ၊
ကမ္မာဒိနိမိတ္တံ၊ တသ္မိံ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏဿ
ဂတိ ပဝတ္တိ နိဗ္ဗတ္တိ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အာဂတိဂတိဋ္ဌာန (န) [အာဂတိဂတိ + ဋ္ဌာန]
လာခဲ့ရာအရပ်နှင့် သွားရမည့်နေရာ။ ကုတော
အာဂတော၊ သောကုဟိ ဂါမိ အဝိဿတိတိ
အတ္တဘာဝဿ အာဂတိဂတိဋ္ဌာနံ ကမ်တိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၀။ (- သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၀။)

အာဂတုပဋ္ဌာက (ပု) [အာဂတ + ဥပဋ္ဌာက]
လာသော - ဟောကြားအပ်သော - ပြုစု
လုပ်ကျွေးသူ။ ဣမေ ပန ပါဠိယံ အာဂတု-
ပဋ္ဌာကာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။

အာဂဒ (ပု) [အာ + ဂဒ + အ] (က) ဆိုခြင်း။ (ခ)
လွန်စွာ - ပြင်းထန်စွာ - ဆိုခြင်း။ စကား။
အာဂဒံ အာဂဒေါ၊ ဝစနန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၁၁၅။ ဣတိဓုတိ၊ဋ္ဌ။၁၁၄၊၃၅၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၂၀။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၅၇။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ။၆၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။
၁။၁၉၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၁။ အာဂဒနန္တိ သဗ္ဗဟိ-
တနိပါဒနတော ဘုသံ ကထနံ ဝစနံ၊ တဗ္ဘာဝ-
မတ္ထော ဝါ အာ-သဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၁၅။

အာဂဒန (န) [အာ + ဂဒ + ယု] အာဂဒ-နှင့်
အနက်တူ၊ ၎င်း-ကြည့်။

အာဂန္တု (ပု) [အာ + ဂမု + တ] လာရောက်တတ်
သောသူ။ ရမယန္တေဝ အာဂန္တု။ ဇာ၊၂။
၃၃၉။ အာဂန္တန္တိ အာဂန္တန္တံ ဇနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၇။၃၀၃။ (- နိတိ၊သုတ္တံ၊၄၂၆။)

အာဂန္တုဗ္ဗ (တိ) [အာ + ဂမု + တဗ္ဗ] လာ - အပ်
- သင့် - ထိုက် - သော။ တိဏေန ဝါ ပဏ္ဏေန
ဝါ ပဋိစ္စာဒေတော အာဂန္တုဗ္ဗံ။ ဝိ၊၁။၃၁၄။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၀။ သိသံ စိဝရဋ္ဌာနံ
အာဂန္တုဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ (- ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၄၊
၁၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၈။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ။၁၆၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၃၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။
သာရတ္ထ၊၂။၄၀၂။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၅။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။
၅၊၁၄၂၊၂၉၂။ မုလဋ္ဌ၊၂။၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ။၂။
၃၂၈။)

အာဂန္တုဗ္ဗာန (န) [အာဂန္တု + ဗ္ဗာန] လာ
ရောက်-သင့်-ထိုက်-သောနေရာ။ သာဓု
မဟာရာဇာ အာဂန္တုဗ္ဗာနညောင် အာဂ-
တာတ္ထ။ ဇာ၊ဌ၊၅။၁၄၄။ အာဂန္တုဗ္ဗာနတာ
-ဥဒါန၊ဌ။၃၅၅။

အာဂန္တု (တိ) [အာ + ဂမ + တု] လာ-ရောက်-
ရောက်လာ-သော၊ သူ၊ တဒဂ်-အခိုက်အ
တန့် - အပြင်အပမ္မ - အကြောင်းအားလျော်
စွာ-ရောက်လာသော၊ သူ။ ညေ့သည်၊ (က)
ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် ရောက်လာသူ။ (ခ)
လူသစ်၊ လူစိမ်း၊ (ဂ) အပြင်အပ - ဗဟိဒ္ဓ
-ဖြစ်သော။ (ဃ) ခေတ္တဇာတ-ယာယိ-
တဒဂ် - အခိုက်အတန့် - မျှ ဖြစ်သော။
ပုမေ အတိထိ အာဂန္တု။ ဓာန်၊ဌ၊၄၂၄။
အာဂန္တုတိတိ အာဂန္တု၊ တု။ ဓာန်၊ဌ၊၄၂၄။
(က) ယဒိဝါတေ ဘန္တေ ဒေဝါ အာဂန္တုရော
ဣတ္ထတ္တံ။ မ၊ဌ၊၂။၃၃၁။ အာဂန္တုရောတိ ဥပပတ္တိ-
ဝသေန အာဂန္တုရော။ မ၊ဌ၊၃။၂၄၇။ သော
တတော စုတော အာဂါမိ ဟောတိ အာဂန္တု
ဣတ္ထတ္တံ။ အံ၊ဌ၊၆၅။ (- အံ၊ဌ၊၄၇၈။ အံ၊၂။
၄၄၃။ ဣတိဝုတ်၊၁၉၈၊၂၃၈၊၂၅၉။ အံ၊ဌ၊၂။
၃၈၊၃၇၀။ အံ၊ဌ၊၃။၁၆၈။ ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၅၂၊
၂၁၀၊၂၈၆။ အံ၊ဌ၊၂။၃၇။) (ခ) အာဂန္တု
ဣရုတေ ပိယံ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၁၇၁။ ဇာ၊ဌ၊၃။
၃၈၀။ (ဂ) (ဃ) အာဂန္တုနာ သုခဒုက္ခန
ဖုဋ္ဌော။ ဇာ၊ဌ၊၁။၃၂၀။ အာဂန္တုနာတိ န
အဇ္ဈတ္တိကေန၊ သတ္တာနံ ဟိ သုခမ္ပိ ဒုက္ခမ္ပိ
အာဂန္တုကမေဝန နိစ္စပဝတ္တံ။ ဇာ၊ဌ၊၆။
၁၉၈။

အာဂန္တု (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဂမ + တု] လာခြင်း-
ပြန်လာခြင်း - ငှါ။ အဘဗ္ဗော ခေါ... မမ
သမ္ပုဓိဘဝံ အာဂန္တု။ ဒီ၊ဌ၊၁၀။ (-ဝိ၊ဌ၊
၂။၃၀၉။ ဝိ၊ဌ၊၃။၅၈။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၄၉။ မ၊ဌ၊
၂။၃၂၀။ သံ၊ဌ၊၁။၁၃။ အဘိ၊ဌ၊၃။၁၀၂။
ကခါ၊ဌ၊၂၉၅။)

အာဂန္တုက (တိ) [အာ + ဂမ + တုက။ အာဂန္တု-
တိတိ အာဂန္တုကော။ ကစူဠ်း၊၅၆၉။ နိတိ၊
သုတ္တံ၊၁၁၆၂။] အာဂန္တုကဖြစ်သော၊ လာ-
ရောက်-ရောက်လာ-သော၊ တဒဂ် - အခိုက်
အတန့် - အပြင်အပမ္မ - အကြောင်းအား
လျော်စွာ- ရောက်လာသော၊ ညေ့သည်ဖြစ်
သော၊ သူ။ (က) တစုံတခုသော ကျောင်းသို့
ရောက်သောရဟန်း။ (ခ) မိမိ၏ကျောင်းသို့
လာသော ရဟန်း။ (ဂ) အတူတကွ-တပြိုင်
နက်-မဖြစ်၊ နောက်ဇောဆက်၌ ဖြစ်သော။
(ဃ) နဝမိမ္မစ၌ လာသောရဟန်းနှင့် နွားခြံ၊
လှည်းလှေတို့၌ ဝါဆိုသော ရဟန်း။ အာ-
ဂန္တုကေန ဘန္တေ မေဃေန ပဋိပိဋ္ဌိတော...
အာဂန္တုကေန ဖောဂေန။ မိလိန္ဒ၊၂၉၃။ (-
သံ၊ဌ၊၁။၃၄။ အဘိ၊ဌ၊၁။၁၆၃၊၂၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၈၉။) (က) (ခ) အာဂန္တုကာ ဘိက္ခု။
ပရိဘူဉ္ဇိ သု။ ဝိ၊ဌ၊၈၂။ အာဂန္တု ကေနာ (ဝိ၊
၄။၈၃) တိ ကဉ္စိ ဝိဟာရံ ဂတေန တတ္ထ ဘိက္ခု။
နံ အာရောစေတဗ္ဗံ... အာဂန္တုကဿာတိ
အတ္တနော ဝိဟာရံ အာဂတဿာပိ... အာ-
ရောစေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဌ၊၄။၁၀-၁။ (-ဝိ၊၂။၃၇။
ဝိ၊ဌ၊၁။၁၇၈၊၁၇၉၊၂၄၄၊၄၀၆၊၄၃၀။ ဝိ၊ဌ။
၂၂၂၊၃၂၁။ ဝိ၊၅။၂၂၆၊၂၆၅၊၃၄၉။ မ၊၂။
၁၁၉။ အံ၊၂။၃၇၊၃၂၂။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၆၄၊၁၉၁၊
၃၉၀။ ဝိ၊ဌ၊၂။၄၃၊၆၆၆၊၆၈။ ဝိ၊ဌ၊၃။၁၆၈၊၄၄၊
၄၂၇။ ဝိ၊ဌ၊၄။၈။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၇၇။ ဒီ၊ဌ၊၂။
၁၁၅။ မ၊ဌ၊၃။၁၀၅၊၂၈၀။ မ၊ဌ၊၄။၂၆။ အံ၊
ဌ၊၁။၆၇။ အဘိ၊ဌ၊၁။၁၅၅။ ဝိမာန၊ဌ။၂၀။
ဝဇီရ၊၄၇၇။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၀။ ကခါ၊ဌ။
၁၁၃၊၂၆၁၊၂၉၄၊၄၂၅။ ဒီ၊ဌ၊၁။၃၁၈။ သံ၊ဌ၊
၂။၃၄၃၊၃၈၆။ မူလဒီ၊၂။၁၉။) (ဂ) တဉ္စ
ခေါ အာဂန္တုကေဟိ ဥပက္ကိလေသေဟိ ဥပက္ကိ-
လိဋ္ဌံ။ အံ၊ဌ၊၉။ အဘိ၊ဌ၊၁။၁၁၀။ ပဋိသံ၊ဌ၊
၁။၂၂၄။ မဟာနိ၊ဌ။၂၇၀။ အာဂန္တုကေဟိ-
တိ အသဟဇာတေဟိ၊ ပစ္စာ ဇေနက္ခဏေ
ဥပ္ပဇနကေဟိ။ အံ၊ဌ၊၁။၄၅။ (-ဓမ္မ၊ဌ၊

၁။၁၅။) (သ) အာဂန္တုကာ နာမ နဝ-
မိတော ပဌာယာဂတာ ဝါ ဝေသတ္တနာဝါသု
ဝုတ္တဝဿာ ဝါ ဟောန္တိ။ ဝဇီရ။၄၇၅။

အာဂန္တုကဥပက္ခိလေသ (ပ) [အာဂန္တုက + ဥ-
ပက္ခိလေသ] အာဂန္တုကဖြစ်သော အညစ်
အကြေး။ ရဇန္တိ အာဂန္တုကဥပက္ခိလေသံ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၆။ (-ဇော၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၄။)

အာဂန္တုကကထာ (ထိ) [အာဂန္တုက + ကထာ]
နောက်မှ - ကြားဖြတ် - အကြောင်းအား
လျော်စွာ - ဖြစ်သောစကား။ ဗဟိဒ္ဓါ အညံ
အာဂန္တုကကထံ အာဟရန္တော ပုရိမကထံ
အပနာမေဿတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ အံ၊ဋီ၊၂။
၁၆၄။

အာဂန္တုကကာယာလသိယ (န) [အာဂန္တုက +
ကာယ + အာလသိယ] နာမကာယ၌ ဖြစ်
သော အာဂန္တုက ပျင်းရိမှု၊ (ပြုကတေသ
ဘောမဟုတ်သော အလွန်အေးခြင်း၊ ပူခြင်း
စသည်ကြောင့် ဖြစ်သော နာမကာယ၏
ပျင်းရိဆုတ်နစ်မှု)။ တန္တိတိ အတိသိတာဒိ-
ပစ္စယာ ဥပ္ပန္နံ အာဂန္တုကကာယာလသိယံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ အာဂန္တုကံ၊ န သဘာဝသိဒ္ဓံ။
ကာယာလသိယန္တိ နာမကာယေ အလသ-
ဘာဝေါ။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၁၆။

အာဂန္တုကကိလမထ (ပ) [အာဂန္တုက + ကိလ-
မထ] ညှော်သည်ရဟန်းတို့၏ ပင်ပန်းခြင်း။
ယော ခေါ် ဣမေသံ အာဂန္တုကာနံ ဘိက္ခုနံ
အာဂန္တုကကိလမထော၊ သော ပဋိပ္ပဿဇွေါ။
ဝိ၊ဉာ၊၄၃၀။

အာဂန္တုကယရ (န) [အာဂန္တုက + ယရ] ညှော်
သည်တို့ တည်းခိုရာအိမ်။ အာဂန္တုကာဂါရ-
ကြည့်။

အာဂန္တုကဒဏ္ဍက (ပ) [အာဂန္တုက + ဒဏ္ဍ +
က] အာဂန္တုကဖြစ်သော - နဂိုမူလ ပန်းပွင့်
ရိုးတံ၏ နေရာ၌ အစားတပ်ထားသော -

တုတ်ချောင်း။ မဟာပါတိပုမာဏံ ပုပ္ဖံ အာ-
ဂန္တုကဒဏ္ဍကေ ဌပေတွာ ဆတ္တံ ဝိယ ဂဟေ-
တွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။

အာဂန္တုကဒါန (န) [အာဂန္တုက + ဒါန] ညှော်
သည် - အာဂန္တု - တို့အား ပေးလှူအပ်သော
အလှူ။ အာဂန္တုကဒါနံ အပ်သု။ မေ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၅၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၃၀။)

အာဂန္တုကဒေဝပုတ္တ (ပ) [အာဂန္တုက + ဒေဝ-
ပုတ္တ] နောက်မှ - အသစ် - ရောက်လာသော
နတ်သား။ အာဂန္တုကဒေဝပုတ္တာ အာဂတာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၉။ သာရတ္ထ၊၁။၂၇၀။

အာဂန္တုကနိမိတ္တ (န) [အာဂန္တုက + နိမိတ္တ]
အာဂန္တု - ညှော်သည် - ရဟန်းတို့၏ အမှတ်
အသား။ အာဂန္တုရဟန်းတို့ရှိ၏ဟု သိကြောင်း
ဖြစ်သော အမှတ်အသား။ အာဂန္တုကာကာ-
ရကြည့်။

အာဂန္တုကပဋ္ဌ(တ္တ) (န) [အာဂန္တုက + ပဋ္ဌ]
သလင်းထောင်၊ ပြင်ထပ်၊ သင်္ကန်းအပေါ်
၌ နောက်ထပ် တင်အပ်သောအလွှာ။ အာ-
ဂန္တုကပဋ္ဌံ ဌပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ အာဂန္တု-
ကပဋ္ဌန္တိ အစွန့်တော အနွာဓိံ အရောပေတွာ
ကရဏစိဝရံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊မတိ၊၂။၂၇။
အာဂန္တုကပဋ္ဌန္တိ ဒုပဋ္ဌစိဝရေ မူလပဋ္ဌဿ
ဥပရိ ဌပိတပဋ္ဌံ။ ပါစိတိယော၊၁။၅၂။ (-ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၅။
ကင်္ခါ၊ဋီ၊၇၂။) အနွာဓိက-လည်း ကြည့်။

အာဂန္တုကပုရိသ (ပ) [အာဂန္တုက + ပုရိသ]
ညှော်သည်ယောက်ျား။ တံ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နာနံ
အာဝဇ္ဇနာဒိနံ ဂေဟဘူတေ စက္ခုဒွါရေ
အာဂန္တုကပုရိသော ဝိယ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၇၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂။)

အာဂန္တုကဘတ္တ (န) [အာဂန္တုက + ဘတ္တ။ အာဂန္တုကနံ ဘတ္တံ အာဂန္တုကဘတ္တံ။ ... အာဂန္တုကနံ အတ္တာယ ဘတ္တံ အာဂန္တုကဘတ္တံ။ နိတိ၊ သုတ္တံ။ နာ ၁၉၆-၇။] အာဂန္တုကဘတ်၊ ဧည့်သည်(ရဟန်း)တို့အား လှူအပ်သောဆွမ်း၊ ဧည့်သည်တို့အတွက် စီမံထားအပ်သော-ဆွမ်း-ထမင်း၊ ဧည့်ဆွမ်း၊ ဧည့်ထမင်း။ ဣစ္ဆာမဟံ ဘန္တေ... အာဂန္တုကဘတ္တံ ဒါတုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀၆။ အာဂန္တုကနံ ဒိန္နံ တတ္ထံ အာဂန္တုကဘတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၀၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၇။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၃။ စူဠနိဗ္ဗာန၊ ၁၁၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။)

အာဂန္တုကဘဝင် (န) [အာဂန္တုက + ဘဝင်] အာဂန္တုကဘဝင်စိတ်၊ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် မတူသော ဘဝင်စိတ်၊ (က) ဘဝင်ကိစ္စတပ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရုဏစိတ်၊ (သော-မနဿသဟဂုတ်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေ နေသော သူမှာ ဒေါသဇော၏အဆုံး၌ တဒါရုံဖြစ်ခွင့် မရသောအခါတွင် ဒေါသဇောနှင့်မူလသော-မနဿဘဝင်တို့ကို ဆက်သွယ်သည့် အနေဖြင့် ဖြစ်သော ဥပေက္ခာသဟဂုတ် သန္တိရုဏစိတ်တည်း။ အကျယ်ကို အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇-၈။ အနု၊ ၁။ ၁၃၉၊ ၁၄၀။ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၊ ဝိထိပိုင်း၊ တဒါရုဏနိယမ-ကြည့်။) (ခ) မူလမဟာဝိပါတ် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် မတူပဲ မဟာကုသိုလ်ဇောနှင့်သာ တူသော မဟာဝိပါက်တဒါရုံစိတ်၊ (ဥပမာအားဖြင့် ပဌမ မဟာဝိပါက်စိတ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေသူ ဖြစ်အံ့ ခုတိယ မဟာကုသိုလ်ဇော၏ နောက်၌ ယင်းဇောနှင့်သာ အလားတူ ဖြစ်သော ခုတိယ မဟာဝိပါက် တဒါရုံစိတ်၊ ထို့အတူ တတိယ စတုတ္ထ အစရှိသော မဟာကုသိုလ်ဇောတို့၏ နောက်၌ ယင်းဇောတို့နှင့်သာ အသီးအသီး တူကြသော တတိယ စတုတ္ထ အစရှိသော မဟာဝိပါက် တဒါရုံစိတ်များတည်း။)

(က) တမနန္တရိတောတိ တံ အာဂန္တုကဘဝင်ံ အတ္တနော အနန္တရပစ္စယံ ကတွာ။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ၁။ ၆၁။ (ခ) ဣဒဉ္စ ခန္ဓေနာမာနိ ဘလတိ ပဋိသန္တိစိတ္တေန အသဒိသတ္တာ အာဂန္တုကဘဝင်န္တိ စ၊ ပုရိမနယေနဝ တဒါရုဏန္တိ စ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ (-မူလ၊ ၂။ ၁၀၄။)

အာဂန္တုကဘိက္ခာ (ထိ) [အာဂန္တုက + ဘိက္ခာ] အာဂန္တုကဘတ္တနှင့် အနက်တူ။ ဂေဟံ ပန အာဏာပေတွာ ပဿိယာမိ စေဝ ယထာသတ္တိ စ အာဂန္တုကဘိက္ခံ ဒဿာမိ"တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၇။

အာဂန္တုကဘိက္ခု (ပု) [အာဂန္တုက + ဘိက္ခု] အာဂန္တုရဟန်း။ ဧကော အာဂန္တုကဘိက္ခုတံ ဒိသ္မာ မက္ခေသိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။

အာဂန္တုကမလ (န) [အာဂန္တုက + မလ] အာဂန္တုအညစ်အကြေး။ ဝတ္တဿ အာဂန္တုကမလေဟိ ကိလိဋ္ဌဘာဝေါ ဝိယ စိတ္တဿ ရဂါဒီမလေဟိ သံကိလိဋ္ဌဘာဝေါ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။

အာဂန္တုကမာတုဂါမ (ပု) [အာဂန္တုက + မာတုဂါမ] ဧည့်သည်မိန်းမ။ အာဂန္တုကမာတုဂါမော ဘဝိဿတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၃။

အာဂန္တုကရဇ (ပု) [အာဂန္တုက + ရဇ] အပြင်အပမ္၊ ကျရောက်လာသော - မြူ - မြေမှုန့်။ ရဇေနာတိ အာဂန္တုကရဇေန ပံသုအာဒိနာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။

အာဂန္တုကရာဇ (ပု) [အာဂန္တုက + ရာဇ] ဧည့်သည် ဖြစ်သော မင်း။ အာဂန္တုကရာဇာနံ "အသုကဿ ဂေဟံ ဂစ္ဆတု၊ အသုကဿ ဂေဟံ ဂစ္ဆတု"တိ အဝတွာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။

အာဂန္တုကလိဂ် (န) [အာဂန္တုက+လိဂ်] အာဂန္တု-ညေဉ်သည်-ရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင် (အာဂန္တု ရဟန်းတို့ကို မမြင်ရသော်လည်း ၎င်းတို့ ရိုင်းဟု သိကြောင်းဖြစ်သော အသွင်အပြင်)။ အာဂန္တုကာကာရ-ကြည့်။

အာဂန္တုကတ္တေ (န) [အာဂန္တုက+တ္တေ] ညေဉ်သည်-အာဂန္တု-ရဟန်းတို့က ပြုအပ်သော ကျင့်ဝတ်၊ အာဂန္တုကဝတ်။ (၎င်းဝတ်တို့ကို ဝိ၊၄။၃၇၄-၆-၌ ကြည့်)။ ပညတ္တေ တံ ဥပါလိ မယာ အာဂန္တုကာနံ ဘိက္ခုနံ အာဂန္တုက-တ္တေ။ ဝိ၊၄။၄၃၉။ (-ဝိ၊၄။၃။၄၃၉။ ဝိ၊၄။၄။၁၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၃၀၊၂၅။ အံ၊၄။၁။၃၉၇။ ကင်္ခါ၊၄။၁၇၀၊၂၉၄။ မ၊၄။၁။၂၇။ မ၊၄။၁။၁၆ အံ၊၄။၁။၇၃။)

အာဂန္တုကဝိသယ (ပ) [အာဂန္တုက+ဝိသယ] အခိုက်အတန့် ဖြစ်သော အာရုံ။ တဿ ဘဂ် အာဂန္တုကဝိသယေန နိဟရိတော။ ဥဒါန၊၄။၁၅၅။

အာဂန္တုကသုတ္တ (န) [အာဂန္တုက + သုတ္တ] အာဂန္တုကသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာ-ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ။ ၁-သံယုတ်၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁၁-သုတ်။ သံ၊၃။၄၈-၉။

အာဂန္တုကာကာရ(ပ) [အာဂန္တုက+အကာရ] အာဂန္တု - ညေဉ်သည်-ရဟန်းတို့၏ အခြင်းအရာ (အာဂန္တုရဟန်းတို့၏ ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံ၊ မပြည့်စုံကို ပြကြောင်းဖြစ်သော အခြင်းအရာ)။ အာဝါသိကာ ဘိက္ခု။ ပဿန္တိ အာဂန္တုကာနံ ဘိက္ခုနံ အာဂန္တုကာကာရ အာဂန္တုကလိဂ် အာဂန္တုကနိမိတ္တံ အာဂန္တုကုဒ္ဒေသံ၊ ဝိ၊၃။၁၈၆။ (-ဝိ၊၄။၃။၃၇၇။)

အာဂန္တုကာဂါရ (န) [အာဂန္တုက+အဂါရ] ညေဉ်သည်တို့ တည်းခိုရာအိမ်၊ ကုသိုလ်ဖြစ်-အမဲ့-ညေဉ်ရိပ်သာ - ညေဉ်မိမိ-ညေဉ်ခန်းဆောင်။ သေယျထာပိ ဘိက္ခုဝေ အာဂန္တု-

ကာဂါရံ။ သံ၊၂။၄၁၉။ သံ၊၃။၄၈။ အာဂန္တု-ကာဂါရန္တိ ပုညတ္တိကေဟိ နဂရမဇ္ဈေ ကတံ အာဂန္တုကသရံ။ သံ၊၄။၃။၁၇၃။

အာဂန္တုကာမ (တိ) [အာဂန္တု+ကာမ] လာခြင်းငှါအလိုရှိသောသူ။ ယတော ဝါ မနဿာ ကေနစိ ကာရဏေန ပုနပိ အာဂန္တုကာမာ ဝေ အပက္ခန္တံ။ ဝိ၊၄။၁။၂၅၈။ ကင်္ခါ၊၄။၁၉၄။ (-ဝိ၊၄။၁။၂၄။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၄။ ဝိ၊မတိ၊၁။၁၇၀။)

အာဂန္တုကာရဗ္ဗဏ (န) [အာဂန္တုက + အာရဗ္ဗဏ] အခိုက်အတန့်ဖြစ်ပေါ်လာသောအ-ရုံ။ အာဂန္တုကအာရုံ။ အာဂန္တုကာရဗ္ဗဏံ ပန ယံကိဉ္စိ သမာနမ္ပိ ခေါဘေတော တိဋ္ဌတိ။ သံ၊၄။၂။၁၂၃။ (-သံ၊၄။၂။၁၃၂။)

အာဂန္တုကာရဗ္ဗဏမိဿက (တိ) [အာဂန္တုကာ-ရဗ္ဗဏ+မိဿက] အာဂန္တုကအာရုံနှင့် ရောနှောသော။ အပရော အာဂန္တုကာရဗ္ဗဏ-မိဿကော ဟောတိ။ သံ၊၄။၂။၁၂၃။

အာဂန္တုကာလသိယ (န) [အာဂန္တုက+အာလသိယ] အခိုက်အတန့် ဖြစ်ပေါ် လာသော ဖျင်းရိခြင်း။ တန့်တိ အတိစ္ဆတာဒိဝေသေန အာဂန္တုကာလသိယံ။ သံ၊၄။၁။၉၃။ (-သံ၊၄။၁။၁၃၉။)

အာဂန္တုကုဒ္ဒေသ (ပ) [အာဂန္တုက+ဥဒ္ဒေသ] အာဂန္တု ရဟန်းတို့၏ (၎င်းတို့သည် ဤသို့သော ပရိက္ခရာရှိ၏ ဟူ၍) ညွှန်ပြကြောင်း ဖြစ်သောအရာ။ အာဂန္တုကာကာရ-ကြည့်။

အာဂန္တုကောပက္ခိလေသဝေါဒါန (န) [အာဂန္တုက + ဥပက္ခိလေသ + ဝေါဒါန] အခိုက်အတန့်ဖြစ်သော ညစ်ညူးကြောင်းတရားနှင့် ပြုစင်ကြောင်းတရား။ သဗ္ဗမ္ပိ စိတ္တံ သဘာဝတော ပဏ္ဍရမေဝ၊ အာဂန္တုကောပက္ခိလေသဝေါဒါနေဟိ ပန သာဝဇ္ဇာနဝဇ္ဇာနံ ဥ-

ပက္ခိလိဋ္ဌဝိသုဒ္ဓတရတာ ဟောတိ။ မူလဋီ၊
၁။၉၅။

အာဂန္တု (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဂမ+တု] (က)
လာ၍၊ ပြန်လာ၍။ (ခ) လာသကဲ့သို့ဖြစ်၍။
(က)ပဌမတဒ္ဒံ အာဂန္တု အကျာဂါရေနိသိဝိ။
ဝိ ၃။၃၉။ (-ဝိ၊၃။၅၇၊၂၇။ ဝိ၊၄။၃၁။
ဝိ၊၁။၁၃၇။ ဝိ၊၂။၇၇။ သံ၊၁။၂၀၂။ အံ၊၂။
၂၁၊၃၂။ သုတ္တနိ၊၃၅။ ဝိ၊၄။၁။၃၄၊၉၄၊
၁၇၉၊ ၂၃၆၊ ၂၅၉၊ ၂၉၉၊ ၃၀၇၊ ၃၃၂၊ ၃၃၅၊
၃၄၄။ ဝိ၊၄။၂။ ၃၉၊၄၃၊၅၀၊၆၁၊၆၉၊၁၄၃၊
၁၅၁၊၁၅၅၊၁၆၁။ ဝိ၊၄။၃။ ၂၆၊၄၀-၅၇၊၇၅၊
၇၅။ ဝိ၊၄။၄။၁၁။ ကင်္ခါ၊၉၆။ ဝိ၊၄။၂။၃၊၁၃၊
၁၀၆။ မ၊၄။၁။၅၉။ မ၊၄။၂။၂။ သံ၊၄။၁။၆၉၊
၁၃၀။ အံ၊၄။၁။၃၂၊၅၀၊၁၀၀။ အဘိ၊၄။၁။
၃၇။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂၀၂။ မ၊၄။၃။၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။
၂။၁၄၃၊ ၂၇၄၊၄၁။ ကင်္ခါ၊၄။၁၄၇၊၁၅၇၊
၂၇၁၊၂၇၁၊၃၁၃၊၃၄၁၊၄၁၇၊၄၄၆။) (ခ)
တသ္မိံ ခဏေကမ္ပံ ဝါကမ္ပနိမိတ္တံ ဝါအာဂန္တု
ဥပဋ္ဌတိ။ အဘိ၊၄။၂။၁၄၇။ အာဂန္တုတိ
အာဂတံ ဝိယ ဟတု။ မူလဋီ၊၂။၀၄။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၃၁၂။)

အာဂန္တုန (ကြိ၊ဝိ)[အာ+ဂမ+တုန] လာ၍၊
ပြန်လာ၍။ အာဂန္တုန ဆက် ဆံ့။ ခုဒ္ဒက။
၇။ (-ခုဒ္ဒက၊၄။၁၇၃။)

အာဂမ (ပ) [အာ+ဂမ+အ] (ခ) (က) လာ
ခြင်း၊ လာရောက်ခြင်း။ (ခ) ဖြစ်ခြင်း။ (ဂ)
တဖန်ပြန်လာခြင်း။ (ဃ) ပြန်၍ရရှိခြင်း။
(၂)အာဂုံပါဠိ ခိဃနိကာယ်စသောနိကာယ်
ပါဠိတော်။ ပရိယတ္တိကျမ်းဂန်ပါဠိ။ (၃)
ဘုရားစကားတော် - ပရိယတ္တိကျမ်းဂန် - ကို
သင်ယူခြင်း။ (၄) ဆရာအထံ၌ သင်ယူသဖြင့်
ခန္ဓာ ဓာတ် အာယတန သစ္စာ စသည်တို့ကို
သုတမယဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိမြင်ခြင်း။
(၅)(က) အစဉ်အလာစကား၊ မိဘဘိုးဘွား
အစဉ်အဆက်ပြောမှီးဆိုစဉ်စကား၊ လူကြီးသူ

မစကား။ (ခ) ဆရာအစဉ်အဆက် သင်ပြရိုး
အတတ်ပညာ။ (၆) အာဂမဟု ခေါ်ဝေါ်
သမုတ်အပ်သော ကျမ်း၊ ဘာရတပုရာဏ်၊
နရသီဟ ပုရာဏ်စသော သာသနာပကျမ်း
များ။ (တိ) (၇) (က) လာရောက်သော၊
သူ။ (ခ) လာသော၊ နဂိုရ်က မရှိပဲ အသစ်
ဖြစ်ပေါ်လာသော၊ အက္ခရာ (အာဂုံ အက္ခ-
ရာ)။ (ဂ) လာလတ္တံ့ ဖြစ်သော။ (ခ)
(က) လာခြင်း၊ လာရောက်ခြင်း။ (ခ) ဖြစ်
ခြင်း။ (က) အတ္ထိ ပဉ္စန အာဂမ (သုတ္တနိ၊
၄၂၆၊၄၄၇)။ အတ္ထိကာနံ ဝါ ပဉ္စန
အာဂမနံ၊ ပဉ္စန အတ္ထိ အာဂမနံ ဝါ၊ သုတ္တနိ
၄၂၊၂၇၇ (-ဇာ၊၁။၂၃။ ဇာ၊၄။၁၀၇။)
(က)(ခ) နတ္ထိ ပါပဿ အာဂမော။ ဒီ ၁။
၄၉။ မ၊၂။၆၆၊၁၇၄။ အာဂမောတိ အာဂမနံ၊
ပဝတ္တိတိ အတ္ထော၊ ဝိ၊၄။၁။၁၄၅။ မ၊၄။၃။
၇၃။ (-သံ၊၁။၁၀၉။ အံ၊၁။၁၆၂။ ဇာ၊၂။
၃၀။ ဇာ၊၄။၇။၂၂။) (ဂ) တဖန်ပြန်လာ
ခြင်း။ (ဃ) ပြန်၍ရရှိခြင်း။ (ဂ) အက္ခောသတိ
ယထာကာမံ၊ အာဂမဉ္ဇဿ ဣစ္ဆတိ၊ ဇာ၊၁။
၁၁၇။ ဇာ၊၄။၆။၂၂၀။ (ဂ) (ဃ) န ဟိ
အာဂမော ဟောတိ တထာဝိဓမ္မာ။ ဇာ၊၂။
၂၇၀။ တာဒိသာ ပုရိသာ ဒိန္နဿ ဣဏဿ ပုန
အာဂမောနာမန ဟောတိ။ ဇာ၊၄။၇။၁၃၉။
(၂)အာဂုံပါဠိ ခိဃနိကာယ်စသောနိကာယ်
ပါဠိတော်၊ ပရိယတ္တိကျမ်းဂန်ပါဠိ။ န အာဂ-
မော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊ ဝိ၊၅။၂၇။ န အာဂမောတိ
“ခိဃဘာဏကောသိတံ မဇ္ဈိမဘာဏကော”-
တိ ဧဝံ အာဂမော န ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၄။
၂၀၆။ အာဂမတော ယုတ္တိတောပိ ဝဝတ္တိတာ။
ဣတိဝုတ်၊၄။၁၇၉။ အာဂမောတိ စ ပရိယတ္တိ
အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တုတ္တပရတ္တာဒယော ဧတေန၊
အာဘုသော ဝါ ဂမိတဗ္ဗော ဉာတဗ္ဗောတိ
ကတု။ သိ၊၄။သင်္ခ၊၁။၁၆၀။ အာဂတာဂမ-
လည်း ကြည့်။ (-ဝိ၊၄။၄၃၇။ အံ၊၃။၃၁၉။
ဒီ၊၄။၁။၁၅။ သိ၊၄။သင်္ခ၊၁။၂၆။ မ၊၄။၁။၁၅။

၃၂၄။ သံ၊၌၊၁။၁၅။ အံ၊၌၊၁။၁၈။ အနု၊၌၊
 ၂။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၌၊၁။၆၂။ (၃) ဘုရား
 စကားတော်-ပရိယတ္တိကျမ်းဂန်-ကို သင်ယူ
 ခြင်း။ အာဂမော နာမ အန္တမသော ဩပဗ္ဗ-
 ဝဂ္ဂမတ္တဿာပိ ဗုဒ္ဓဝစနဿ ပရိယာပုဏနံ။
 ပဋိသံ၊၌၊၁။၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၂။ (၄) ဆရာ
 အထံ၌ သင်ယူသဖြင့် ခန္ဓာဓာတ် အာယတန
 သစ္စာစသည်တို့ကို သုတမယဉာဏ်ဖြင့် ထိုး
 ထွင်း၍ သိမြင်ခြင်း။ ယဿ ဟိ ခန္ဓဓာတု-
 အာယတနသစ္စပစ္စယာကာရသတိပဋ္ဌာနာဒိ-
 သု ဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာ ဝိနိစ္ဆယရဟိတတ္တာ ..နော
 အာဂမော အတ္ထိ။ မ၊၌၊၁။၂၁။ အံ၊၌၊၁။
 ၄၆။ အဘိ၊၌၊၁။၃၈၃။ ပဋိသံ၊၌၊၂။၅၀။
 အာစရိယေ ပန ပယိရုပါသိတွာ အတ္တဓမ္မာနံ
 အာဂမနံ သုတမယဉာဏဝသေန အဝဗုဇ္ဈနံ
 အာဂမော။ အံ၊၌၊၁။၁၀၂။ (၅) (က)
 အစဉ်အလာစကား၊ မိဘ ဘိုးဘွား အစဉ်
 အဆက် ပြောရိုးဆိုစဉ်စကား၊ လူကြီးသူမ
 စကား။ (ခ) ဆရာ အစဉ်အဆက် သင်ပြရိုး
 အတတ်ပညာ။ (က) သဗ္ဗေပိ ဇာနာထ၊
 ဝဒေထ အာယံ၊ အနုဿဝါ ဝုဓတော အာ-
 ဂမာ ဝါ။ ဇာ၊၁။၃၃၃။ (-ဇာ၊၌၊၄။၄၄၅။)
 (ခ) ကော ဒီထရတ္ထံ သိပ္ပါစရိယကုလံ ပယိ-
 ရုပါသိတွာ အာဂမတော ပယောဂတော စ
 ဟတ္ထိသိပ္ပါဒီသု ကိံ သိပ္ပံ သိက္ခိ။ ဥဒါနံ၊၌၊
 ၁၈၄။ (၆) အာဂမဟု ခေါ်ဝေါ် သမုတ်အပ်
 သောကျမ်း၊ ဘာရတပုရာဏ်၊ နဂသီဟပုရာဏ်
 စသော သာသနာပကျမ်းများ။ အာဂမဝရ-
 ကြည့်။ (တိ) (၇) (က) လာရောက်သော၊
 သူ။ (က) အတ္ထိ ပဉ္စေန အာဂမ(သုတ္တနိ၊
 ၄၂၆။၄၄၇)န္တိ အတ္ထိကော ပဉ္စေန အာဂ-
 တောမိ။ သုတ္တနိ၊၌၊၂။၂၇၇။ (ခ) လာသော၊
 နဂိုရ်က မရှိပဲ အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာသော၊
 အက္ခရာ (အာဂုံအက္ခရာ)။ အာဂစ္ဆတိတိ
 အာဂမော၊ အသန္တုပုတ္တိ အာဂမော။ ရူ၊နာ-
 ၁၈။ (ဂ) လာလတ္တံ့ဖြစ်သော။ ယဒိ ပနာ-

ယျာ အာဂမေ ဇုဏေ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆေယျ။
 ဝိ၊၃။၁၉၃။၂၆၀။ အာဂမေ ဇုဏေတိ အာဂမေ
 မ၊သေ။ ဝိ၊၌၊၃။၃၄၇။ (-ဝိ၊၌၊၃။၃၆၂။
 ကင်္ခါ၊၌၊၁၃၄။)

အာဂမည (တိ) [အာဂမ+ည+ရူ] နိကာယ်
 ပါဠိတော်တို့ကိုသိသော၊ နိကာယ်ပါဠိတော်
 တို့၌ ကျမ်းကျင်သော၊သူ။ ထေရေဟိ ဇီရဇိ-
 ရေဟိ၊ အာဂမညဟိ ဝိညတိ။ အပါ၊၌၊၁။၁။

အာဂမဋ္ဌကတာ (ထိ) [အာဂမ+အဋ္ဌကထာ]
 အာဂမအဋ္ဌကထာ၊ ဒီသနိကာယ် စသော
 သုတ္တန်ပါဠိတော်၏ အဖွင့် အဋ္ဌကထာ။ အတ္ထံ
 ပကာသယိဿာမိ၊ အာဂမဋ္ဌကထာသုပိ။
 အဘိ၊၌၊၁။၂။ (-၄၄၆-၃၃။ အဘိ၊၌၊၃။
 ၄၃၊၁၀၃။ ဝိမာန၊၌၊၃။)

အာဂမဓမ္မ (ပ) [အာဂမ+ဓမ္မ] နိကာယ် ပါဠိ
 တော်တရား။ အနေကေသံ ဆသတသဟဿ-
 သင်္ချာနံ အာဂမဓမ္မာနံ သတိပဋ္ဌာနာဒိနဉ္စ
 ပရမတ္ထဓမ္မာနံ ဓာရဏတော ဓမ္မဓရော အာ-
 နန္တော။ အပါ၊၌၊၁။၃၂၃။

အာဂမဓရ (တိ) [အာဂမ+ဓရ] နိကာယ် ပါဠိ
 တော်ကို နှုတ်တက် အာဂုံဆောင်သော၊သူ။
 ဗဟုဿတာ သုတရော အာဂမဓရာ တန္တိပါလ-
 ကာ ဝံသာနုရက္ခကာ ဗဟုဿတေဟိ။ သံ၊၌၊
 ၂။၁၃၂။

အာဂမန (န) [အာ+ဂမ+ယ] (၁) လာခြင်း၊
 လာရောက်ခြင်း။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (၃) ထိုး
 ထွင်း၍ သိမြင်ခြင်း။ (၄) ဖြစ်ပေါ်လာ
 ရာ အကြောင်းဖြစ်သော အာဂုံတရား။ (က)
 သုညတ-စသော နာမည် ဖြစ်ပေါ်လာရာ
 အကြောင်းရင်းဖြစ်သောတရား (ဝိပဿနာ၊
 မဂ်)။ (ခ) မဂ်ဖိုလ် ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း
 တရား (ဝိပဿနာ) (ဂ) ဖိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာ
 ကြောင်းတရား (မဂ်)။ (သ) အာဂုံပရိ

ယတ္တိတရား၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ခန္ဓာအာယတန ဓာတ်တရား၊ ယင်းတရားတို့ကို ကြားနာခြင်း သင်ယူခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်း။ (င) ဈာန်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော - ဈာန်ရနိုင်လောက်သော - ကသိုဏ်း စီးဖြန်း ပွားများအား ထုတ်ပုံနည်းလမ်း။ (စ) ဈာန်သမာပတ်ဖြစ်ပေါ်လာရန် ပွားများ အားထုတ် - ခြင်းကိစ္စ - ရာအခါ။ (ဆ) ပဌမဈာန် စသော အောက်အောက် ဈာန်တို့၏ အာဂုံတရား၊ ယင်းဈာန်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော ပဋိပဒါအတိညာဉ်။ (ဇ) မဂ်ပညာ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော ပဋိပဒါအတိညာဉ်။ (ဈ) မဂ္ဂသမ္မာသတိ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော လောကီသမ္မာသတိ။ (ည) နောက်စိတ် ဖြစ်လာရာအကြောင်း - နောက်စိတ်ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်သော ရွှေစိတ်(စိတ္တာစိပတိ)။ (ဋ) ပထဝီဒေဝတာဟူသော နာမည် - ပေါ်ပေါက်လာရာအကြောင်း - ရကြောင်း - ဖြစ်သော ပထဝီကသိက ဘာဝနာ။ (ဌ) ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှု။ (တိ) (ဏိ) လာအပ်သော၊ ကြွလာအပ်သော(လမ်းခရီး)။ (၁) လာခြင်း၊ လာရောက်ခြင်း။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (၃) အတ္တိကဝတော ခေါ်ပန တေအဗ္ဗုတ္တ လူဓာတုမန်။ ဒီ၊ ၁။ ၈၅။ (- ဒီ၊ ၂။ ၂၁၅။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ ၆၈။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၄၇။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၈၆။ ၂၀၇။ ဒီ၊ ၇။ ၁။ ၁၀။ ဒီ၊ ၈။ ၁။ ၁၃၅။ ၂၄၇။ ၃၀၂။ ၃၇၇။ ဒီ၊ ၉။ ၂။ ၂၅၉။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂၉၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ၂၃၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ ၂၇၈။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၂။ ၂၅၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ကခါ၊ ၄။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၈။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။) (၁) (၂) အာဂမ (၁) (က) (ခ) ကြည့်။ (၃) ထိုးထွင်း၍ သိမြင်ခြင်း။ အာဂမ (၄) ကြည့်။ (၄) ဖြစ်

ပေါ်လာရာ အကြောင်းဖြစ်သော အာဂုံတရား။ (က) သုညတစသော နာမည်ဖြစ်ရာ အကြောင်း ဖြစ်သော တရား (ဝိပဿနာ၊ မဂ်)။ (ခ) မဂ်ဖိုလ် ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း တရား (ဝိပဿနာ)။ (ဂ) ဖိုလ် ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းတရား (မဂ်)၊ (က) (ခ) (ဂ) သုညတာဒိသု တိဝိဓာ ကထာ အာဂမနတော သဂုဏတော အာရမ္မဏတောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၅။ သော ဟိ အာဂမနတော သဂုဏတော အာရမ္မဏတောတိ တိဟိ ကာရဏေဟိ နာမံ လဘတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ အာဂစ္ဆတိ နာမံ တေသ္မာတိ အာဂမနံ၊ တတော အာဂမနတော၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၃။ အာဂစ္ဆတိ တေေန မဂ္ဂေါ ဖလဉ္စာတိ ဝိပဿနာမဂ္ဂေါ ဣဓ အာဂမနံ နာမ။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၇၅။ (- မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၃။ ၄၇၇။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၅၆၅။) ဝိပဿနာဂမန၊ မဂ္ဂါဂမန-တို့ကိုလည်း (ပြခဲ့ပြီးသော ကျမ်းများ၌) ကြည့်။ (သ) အာဂုံ ပရိယတ္တိတရား၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ်တရား၊ ယင်းတရားတို့ကို ကြားနာခြင်း သင်ယူခြင်း မေးမြန်းခြင်း။ မဂ္ဂုပ္ပုပ္ပလဝသေန နေသံ နာနတ္တံ ဇာတန္တိ အာဂမနေနပိ မဂ္ဂေနာပိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၇။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၀။) (င) ဈာန်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော - ဈာန် ရနိုင်လောက်သော - ကသိုဏ်း စီးဖြန်း ပွားများ အားထုတ်ပုံ နည်းလမ်း။ အာဂမနေန ဇာနာတိ နာမ ကသိက-ပရိကမ္မကာလေယေဝ ယေနာကာရေန သေ ကသိကဘာဝနံ အာရဇ္ဈေါ ပဌမဇ္ဈာနံ ဝါ... နိဗ္ဗတ္တိသတိတိ ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇၀။ အာဂမနေနာတိ ဈာနဿ အာဂမနဋ္ဌာနဝသေန၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ (စ) ဈာန်သမာပတ် ဖြစ်ပေါ်လာရန် ပွားများ အားထုတ် - ခြင်းကိစ္စ - ရာအခါ။ ယော အာဂမနမ္ပိ ကိလေသေ ဝိက္ခမ္ဘေန္တော - တံ သမ္ပဒံ ပါပုဏိတံ သက္ကောတိ။ အဘိ၊

၄၂၁။၂၂။ (ဆ) ပဌမဈာန်စသော အောက်
အောက်ဈာန်တို့၏ အာဂုံတရား၊ ယင်း
ဈာန်တို့ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော ပဋိ-
ပဒါ အဘိညာဉ်။ အာဂမနဝသေနာပိ စ
ပဋိပဒါ (အဘိညာ) ဟောန္တိယဝါ (အဘိ၊
၄၂၁။၂၂၉)တို့ ဣဒံ ကဒါစိ ဒုတိယာဒိနံ
ပဌမာဒိအာဂမနကတပဋိပဒတံ သန္တာယ
ဝတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၁။၁၀၄။ (ဇ) မဂ်ပညာဖြစ်ပေါ်
လာကြောင်းဖြစ်သော ပဋိပဒါ အဘိညာဉ်။
အယံ ကိလေသဝိက္ခမ္ပနပဋိပဒါယ ဒုက္ခတ္တာ
ဥပ္ပန္နာပိ ပညာ အာဂမနဝသေန “ဒုက္ခပဋိပဒါ-
ဒန္တာဘိညာ နာမာ”တိ ဝုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၄၂၊
၂။၄၀၁။ အံ၊ ၄၂၊ ၂။၃၃၉၊ ၃၄၀။ (ဈ) မဂ္ဂ-
သမ္မာသတိ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော
လောကီသမ္မာသတိ။ မဂ္ဂသမ္မယုတ္တာ သတိ
ကာယာနုပဿနာ နာမာတိ အာဂမနဝသေန
ဝတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၂။၁၆၁။ အာဂမနဝသေန ဝတ္ထံ၊
အညထာ မဂ္ဂသမ္မာသတိယာ ကတံ ကာယာ-
ရမ္မဏတာ သိယာတိ အဓိပ္ပါယော။ အနုဋီ၊
၂။၁၆၀။ (ည) နောက်စိတ်ဖြစ်လာရာ အ-
ကြောင်းဖြစ်သော ရွှေစိတ် (စိတ္တာဓိပတိ)။
တတော အာဂတတ္တာ ဣဒံ စိတ္တာဓိပတေယျံ
နာမာတိ ဧဝံ အာဂမနဝသေနာပိ အဓိပတိ
နာမ ဣစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊ ၄၂၊ ၂။၅၇။ (ဋ) ပထဝီ-
ဒေဝတာဟူသော နာမည် - ပေါ်ပေါက်လာ
ရာ အကြောင်း - ကိုရကြောင်း - ဖြစ်သော
ပထဝီကသိဏဘာဝနာ။ ပထဝီကသိဏဋ္ဌာန-
လာဘိ ဒေဝလောကေ နိဗ္ဗတ္တော အာဂမန-
ဝသေန ပထဝီဒေဝတာတိ နာမံ လဘတိ။
မ၊ ၄၂၊ ၂။၆၆။ အာဂမနဝသေနာတိ ပထဝီ-
ကသိဏဘာဝနာဂမနဝသေန။ မ၊ ၄၂၊ ၂။၆၇။
(ဌ) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်
သော နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်မှု။ အာဂမန-
ကုသလ-ကြည့်။ (ထိ) (၆) လာအပ်သော၊
ကြွလာအပ်သော(လမ်းခရီး)။ တဿ အာ-
ဂမနံ မဂ္ဂံ၊ သောဓေန္တိ တုဋ္ဌမာနသာ။

ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၉။ တဿ အာဂမနံ မဂ္ဂန္တိ တေန
အာဂန္တဗ္ဗံ မဂ္ဂန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၂၊ ၁၀၉။
အာဂမနဣဒ္ဓိပါဒ (ပ) [အာဂမန+ဣဒ္ဓိပါဒ]
အဘိညာဉ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော
ဣဒ္ဓိပါဒ်တရား။ အဋ္ဌမေ အတ္တနော ဗောဓိ-
မဏ္ဍေ ပဋိဝိဒ္ဓေ အာဂမနဣဒ္ဓိပါဒေ ကထေ-
တွာ။ အံ၊ ၄၂၊ ၂။၃၁။
အာဂမနကမ္ပ (န) [အာဂမန+ကမ္ပ] လာခြင်း-
လာရင်း - ကိစ္စ။ တေနဟိ ဗြာဟ္မဏ အမှာကံ
အာဂမနကမ္ပံ န သမ္ပဋိဿတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။
၂၅၈။
အာဂမနကာရဏ (န) [အာဂမန+ကာရဏ]
လာခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ပဿထ ဘော
အမှာကံ ဒါသဿ ကဏ္ဍာယနဂေါတ္တဿ အမ္ပ-
ဋ္ဌဿ အာဂမနကာရဏံ။ ဒီ၊ ၄၂၊ ၂။၂၉။ (-အံ၊
၄၂၊ ၂။၄၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၂၊ ၂။၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၉၇။)
အာဂမနကာလ (ပ) [အာဂမန+ကာလ] လာ
သောအခါ။ တတော ဧကံ ဗောဓိရုက္ခံ အာဂ-
မနကာလေမဟာဗောဓိနာပဌမပတိဋ္ဌိတော-
ကာသေ ဇမ္ဗူကောလပနုဇေ ဧဝေယံ သု။
ဝိ၊ ၄၂၊ ၂။၇၄။ (-ဒီ၊ ၄၂၊ ၂။၆၉။ သံ၊ ၄၂၊ ၁။၆၈။
အံ၊ ၄၂၊ ၁။၃၁၊ ၉၇။ အဘိ၊ ၄၂၊ ၂။၂၄၇၊ ၄၀၁။
ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၁။၃၂၄။ ဝဇီရံ၊ ၃၃။ အံ၊ ၄၂၊
၃၃၉။)
အာဂမနကိရိယာပရာမသန (န) [အာဂမန+
ကိရိယာ+ပရာမသန] အာဂမနကြိယာ-လာ
ခြင်းကြိယာ - ကို သုံးသပ်ခြင်း (အာဂစ္ဆတိ-
ကြိယာနှင့် တွဲဘက်၍ အနက်ယောဇနာ
ရခြင်း)။ ယန္တိ အာဂမနကိရိယာပရာမသနံ။
သီ၊ ၄၂၊ ၁။၂။၃၈။
အာဂမနကုသလ (တိ) [အာဂမန+ကုသလ]
ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော
ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ ကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။
န အာယကုသလောတိ န အာဂမနကုသ-

လော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ အာဂမနန္တိ တောန
ကုသလာ ဝါ အကုသလာ ဝါတိ အာဂမနံ၊
ကုသလာကုသလာနံ ဥပ္ပတ္တိကာရဏံ၊ တတ္ထ
ကုသလောတိ အာဂမနကုသလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၄၅။

အာဂမနဌာန (န) [အာဂမန + ဌာန] (၁)
လာ-ရောက်-ရာ ဌာန။ (၂) လာ-ရောက်-
ရာ အကြောင်း (ပုဗ္ဗန္တကပ္ပိက သဿတဒိဋ္ဌိ
လာရောက်ရာ ရှေးအတိတ် ခန္ဓာစု)။ (၁)
ရဇာပထောတိ ..အာဂမနဌာနန္တိ အတ္ထော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ (၂) ဝိသယဘာဝတော
ဟေသ တဿာ အာဂမနဌာနံ၊ အာရမ္မဏ-
ပစ္စယော စာတိ ဝတ္ထံ “အာဂမ္မ ပဋိစ္စာ”တိ။
သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၉၂။ အာဂမနဝိပတ္တိ-လည်း
ကြည့်။

အာဂမနဌာနိယ (တိ) [အာဂမန + ဌာနိယ] လာ
ရောက်-ဖြစ်ပေါ်လာ-ခြင်း၏ အကြောင်း
ဖြစ်သော။ အာဂမနိယပဋိပဒါ-ကြည့်။

အာဂမနတဏှာ (ထိ) [အာဂမန + တဏှာ] လာ
ခြင်းကို-လာရောက်ခြင်းကို-နှစ်သက်ခြင်း။
ဗြဟ္မာနော ပန အာဂမနပတ္တနာ အာဂမန-
တဏှာ အဟူတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

အာဂမနတ္ထ (ပ) [အာဂမန + အတ္ထ] လာရောက်
ခြင်းအကျိုး။ သစေ ပန သာ နာဝါ ဥဒ္ဓံ ဝါ
အဓော ဝါ ကေနစိဒေဝ ကရဏီယေန ပုန
အာဂမနတ္ထာယ နိတာ စောရေဒိ ဝါ ဟဋ္ဌာ
အဝဿံ လဗ္ဘနေယျာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ (-ပိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈၊၁၇၅၊၂၉၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။)

အာဂမနဒိဋ္ဌိ (တိ) [အာဂမန + ဒိဋ္ဌိ] ကံ၏အကျိုး
ဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့ ဟူသော အယူ၊ ကမ္မ-
ဿကတာဒိဋ္ဌိ။ ကတဿ နာမ ဖလံ အာဂ-

မိဿတိတိ ဧဝံ အာဂမနဒိဋ္ဌိ န ဥပ္ပါဒေတွာ
ဒေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။

အာဂမနဒိဋ္ဌိက (တိ) [အာဂမနဒိဋ္ဌိ + က]
ကံ၏အကျိုး ဖြစ်ပေါ်လာလတ္တံ့ ဟု အယူရှိ
သော၊ ကံ၊ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်သော၊
သူ။ အာဂမနဒိဋ္ဌိကော ဒေတိ။ အံ၊၂။၁၅၂။
မ၊ဋ္ဌ၊၇၄။ အာဂမနဒိဋ္ဌိကောတိ “အနာဂတ-
ဘဝဿ ပစ္စယော ဘဝိဿတိ”တိ ကမ္မဉ္စ
ဝိပါကဉ္စ သဒ္ဓဟိတွာ ဒေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၃။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။)

အာဂမနဒိဝသ (ပု၊န) [အာဂမန + ဒိဝသ] လာ
လတ္တံ့သောနေ၊ လာမည့်နေ။ အာဂမနဒိဝသံ
ဝေါ ဇာနိတုံ ဣစ္ဆတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၈။

အာဂမနဒ္ဓါရပိဒဟနတ္ထ (ပ) [အာဂမန + ဒ္ဓါရ +
ပိဒဟနတ္ထ] လာရာဖြစ်သော တံခါးကို ပိတ်
ခြင်းအကျိုး။ အာဂမနမဂ္ဂထကန ကြည့်။

အာဂမနဓမ္မ (တိ) [အာဂမန + ဓမ္မ] လာခြင်း
သဘောရှိသော။ သကိံ အာဂမနဓမ္မော-
(မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၈)တိ ပဋိသန္ဓိဝသေန သကိံ-
ယေဝ အာဂမနသဘာဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။
(-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈၇။)

အာဂမနနန္ဒန (တိ) [အာဂမန + နန္ဒန] လာခြင်း
ဖြင့် နှစ်သက်မေငသာ၊သူ။ တာဒိသော တံ
အာဂမနနန္ဒနော ဂမနသောစနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၁၄။ အာဂမနနန္ဒနောတိ အာဂမနေန
နန္ဒိဇနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၆။

အာဂမနနိရပေက္ခ (တိ) [အာဂမန + နိရပေက္ခ]
လာရာအာ-ဝိပဿနာ-ကို ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိ
သော။ အညနိရပေက္ခဟိတိ အာဂမနနိရ-
ပေက္ခဟိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၂၂။

အာဂမနနိဝါရဏတ္ထ (ပ) [အာဂမန + နိဝါရဏ +
အတ္ထ] လာခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းအကျိုး။
ဣမေသံ စတုပ္ပကာရာနံ နိမိတ္တာနံ ကုမာရဿ
စက္ခုပတေ အာဂမနနိဝါရဏတ္ထံ စတုသု-

ဒိသာသု ဂါဝုတေ ဂါဝုတေ အာရက္ခ
ဌပေသိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။၆၇။

အာဂမနပစ္စယ (ပု) [အာဂမန+ပစ္စယ] (က)
လာခြင်းဟူသောအကြောင်း။ (ခ) လာခြင်း
၏အကြောင်း (ဂ) လာခဲ့ရာကံနှင့်အကြောင်း
တရား။ (က) ဝိပဿနာတိ မမ အာဂမန-
ပစ္စယာ အပရိနိဋ္ဌိတာ သိခံ အပ္ပတ္တာ။ ဒီ၊ဌ၊
၁။၅၀။ (ခ) သမယော ကာလဿာပိ အာ-
ဂမနပစ္စယတ္တာ သမယဂ္ဂဟဏေန သော
ဂဟိတောတိ။ ဝဇိရ၊၃၃။ (ဂ) အာဂမနာဒိ-
ဝသေနာတိ အာဂမနပစ္စယဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၆။၂။၁၂။

အာဂမနပစ္စယသမဝါယ (ပု) [အာဂမနပစ္စယ
+သမဝါယ] လာခြင်း၏ အကြောင်း
တရား ညီညွတ်ခြင်း။ လာနိုင်လောက်သော
အကြောင်း ပြည့်စုံခြင်း။ သမယဉာတိ အာ-
ဂမနပစ္စယသမဝါယံ တဒနုဗ္ဗပကာလဉ္စ ဥပါ-
ဒါယာတိ အတ္တော။ ဝဇိရ၊၃၃။

အာဂမနပဋိပဒါ (ထိ) [အာဂမန+ပဋိပဒါ] မဂ်
၏ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်၊
မဂ်၏ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော အကျင့်။ ဣမဿ
ဘိက္ခုနော အာဂမနပဋိပဒါ သောတေဗ္ဗာ။
ဝိ၊ဌ၊၂။၈၃။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၁၈။ မ၊ဌ၊၄။၆၆။
ယာယ ပဋိပဒါယ အရိယမဂ္ဂေါ အာဂစ္ဆတိ၊
သာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိ အာဂမနပဋိပဒါ။ သာ-
ရတ္ထ၊၂။၂၇၄။ မ၊ဋီ၊၃။၂၇၅။ (-ဓမ္မ၊ဌ၊၂။
၁၄၈။ ဇာ၊ဌ၊၄။၂၆၇။ ဝိမတိ၊၁။၂၄၂။ သိ၊
ဋီ၊သင်္ဂ၊၁။၁၉၉၊၃၀၃။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၀။)

အာဂမနပဋိပဒါဌာန (န) [အာဂမနပဋိပဒါ+
ဌာန] မဂ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သောအ
ကျင့်၏ အရာဌာန။ အာဂမနိယဌာန-ကြည့်။

အာဂမနပတ္တနာ (ထိ) [အာဂမန+ပတ္တနာ] လာ
ခြင်းကို တောင့်တခြင်း။ အနာသိရတိတိ အပ-

ရဿာပိ သတ္တဿ အာဂမနပတ္တနာ။ ဒီ၊ဌ၊
၁။၁၀၂။ အာဂမနတက္ခာ-လည်း ကြည့်။

အာဂမနပထ (ပု) [အာဂမန+ပထ] လာရာ
လမ်းကြောင်း။ ရဇော ပထောတိ... အာဂ-
မနပထောတိပိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁၆၂။ မ၊ဌ၊
၂။၁၀၉။ သံ၊ဌ၊၂။၁၆၆။ အဘိ၊ဌ၊၃။၈၅။
(-ဥဒါန၊ဌ၊၂။၁၆၆။) အာဂမနပထတာ-ဒီ
ဋီ၊၁။၂၄၀။ သိ၊ဋီ၊သင်္ဂ ၂။၇၇။ မ၊ဋီ၊၂။၁၅၂။

အာဂမနပါဒ (ပု) [အာဂမန+ပါဒ] လာရောက်
ကြောင်း ဖြစ်သော ခြေထောက်။ ဣဓ ဓမ္မ-
ဒေသနဌာနံ အာဂမနပါဒါပိ နတ္ထိ။ မ၊ဌ၊၂။
၉၁။ (-မ၊ဋီ၊၂။၁၃၉။)

အာဂမနပုဗ္ဗဘာဂ (ပု) [အာဂမန+ပုဗ္ဗဘာဂ]
လာခြင်း၏ ရှေးအဖို့။ ပုဗ္ဗနိမိတ္တန္တိ အာဂမန-
ပုဗ္ဗဘာဂေ နိမိတ္တံ သူရိယဿ ဥပယတော
အရက္ခံ ဝိယ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၃၂၄။ အာဂမနပုဗ္ဗ-
ဘာဂေ နိမိတ္တန္တိ ဗြဟ္မာနော အာဂမနဿ ပုဗ္ဗ-
ဘာဂေ ဥပ္ပဇနကနိမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၃၉၂။ သိ၊
ဋီ၊သင်္ဂ၊၂။၄၁၆။

အာဂမနပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အာဂမန+ပဝတ္တိ] လာ
ခြင်း ဟူသော - ဖြစ်ပုံအကြောင်းအရာ -
သတင်းစကား။ ထေရာနံ အာဂမနပ္ပဝတ္တိ
သုတော။ အံ၊ဌ၊၁။၇၁။

အာဂမနဘယ (န) [အာဂမန+ဘယ] (က)
လာတတ်သော - ဖြစ်ပေါ်လာသော - ဘေး
-အကျိုးမဲ့။ (ခ) လာခြင်းမှ-လာခြင်းကို-
ကြောက်ခြင်း။ (က) အဟိ ဒိသာဟိ အာဂမ-
နဘယံ န အာဂစ္ဆတိ၊ ခေမံ ဟောတိ နိဗ္ဗယံ။
ဒီ၊ဌ၊၃။၁၃၅။ အာဂမနဘယန္တိ တတ္ထ သမ္မာ
အပ္ပဋိပတ္တိယာ၊ မိစ္ဆာပဋိပတ္တိယာ စ ဥပ္ပဇနက-
အနတ္တော။ သော ဟိ ဘာယန္တိ တေသ္မာတိ
“ဘယန္တိ” ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၃၈။ (ခ) ကုဋ္ဌ
သဟဿာနံ ဘိဇ္ဇနကရဏံ ဟောတိ ထေရဿ
အာဂမနဘယေန သဋ္ဌေ အဋ္ဌေတွာ ပလာယ-
နေန။ မ၊ဋီ၊၃။၁၅၆။

အာဂမနမဂ္ဂ (ပု) [အာဂမန + မဂ္ဂ] လာရာ ဖြစ်
သောခရီး။ အာဂမနမဂ္ဂ ဩလောကေန္တော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၂။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၉၊၃၅၃။)

အာဂမနမဂ္ဂထကန (န) [အာဂမနမဂ္ဂ + ထကန]
လာရောက်ရာ - ဝင်လာရာ - လမ်း - တံခါး -
ကို ပိုက်ခြင်း။ ဣမေသံ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသ-
ဝါနံ သံဝရာယ ပိဓာနာယ အာဂမနမဂ္ဂထက-
နာယာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ အာဂ-
မနမဂ္ဂထကနာယာတိ အာဂမနဒ္ဓါရပိဓဟ-
နတ္ထာယ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅။

အာဂမနမဂ္ဂပိဓဟနဋ္ဌ (ပု) [အာဂမနမဂ္ဂ + ပိဓ-
ဟန + အတ္ထ] လာရာလမ်းကို ပိုက်ခြင်း အ-
နက်သဘော။ နိယျာနာဝရကဋ္ဌေနာတိ နိ-
ယျာနံ အာဂမနမဂ္ဂပိဓဟနဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၇၁။

အာဂမနရတ္တိ (ထိ) [အာဂမန + ရတ္တိ] လာလတ္တံ-
သော ညဉ့်၊ လာမည့်ညဉ့်။ ဣမံ ရတ္တိံ ဒုက္ခ-
သယံ ၊ အဇ္ဇ အာဂမနရတ္တိံ ကတ္တ သယံသံ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၄၀၈။

အာဂမနဝါဒပထ (ပု) [အာဂမန + ဝါဒ + ပထ]
လာလတ္တံ သော - စကား - ဝါဒ -
လမ်းကြောင်း။ အဇ္ဇ ဌပေတွာ ... တဿ
တဿ ပဉ္စဿ ဥပရိ အာဂမနဝါဒပထံ။ မ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၆၇။ ဥပရိ အာဂမနဝါဒပထန္တိ
ဝိဿဇ္ဇနေ ကတေ တတော ဥပရိ အာဂစ္ဆနကံ
ဝါဒမဂ္ဂံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၅။

အာဂမနဝါရ (ပု) [အာဂမန + ဝါရ] လာခြင်းဟူ-
သော အလှည့် အကြိမ်။ ဣမံ ပရိယာယန္တိ
ဣမံ ဝါရံ အဇ္ဇ ဣမံ အာဂမနဝါရန္တိ အတ္ထော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။

အာဂမနဝိဓာန (န) [အာဂမန + ဝိဓာန] ရောက်
လာသောအစီအရင်။သောဝဉ္ဇေတုံ အာသက္ကု-

ဏေယျဘာလေန သေဋ္ဌိဿ သဗ္ဗံ ဓိတု အာဂ-
မနဝိဓာနံ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁

အာဂမနဝိပတ္တိ (ထိ) [အာဂမန + ဝိပတ္တိ] (က)
ရောက်ရှိလာရာ အရပ်၏ ပျက်စီးခြင်း။ (ခ)
ရောက်ရှိလာကြောင်းဖြစ်သော ကံ၏ ပျက်စီး-
ခြင်း။ (က) (ခ) နိဓေ ကုလေ ပစ္စာဇာတော
ဟောတိ စက္ကာလကုလေ ဝါတိ အာဒိဟိ
အာဂမနဝိပတ္တိ စေဝ ပုဗ္ဗုပ္ပန္နပစ္စယဝိပတ္တိ စ
ဒဿိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။
အာဂမနဝိပတ္တိတိ အာဂမနဋ္ဌာနဝသေန ဝိပတ္တိ
အာဂမော တ္တောတိ ကတော။ သံ ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။
အာဂမနဝိပတ္တိ နာမ ကမ္မံ။ မူလဋ္ဌ၊၃။၄၂။

အာဂမနဝိပဿနာဝိညာဏ (န) [အာဂမန + ဝိပ-
ဿနာ + ဝိညာဏ] အရိယမဂ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာ
ကြောင်းဖြစ်သော -- ဝိပဿနာဝိညာဏ် - ဝိပ-
ဿနာစိတ်။ တဿ အာဂမနဝိပဿနာဝိညာ-
ဏံ ကမ္မကာရကစိတ္တံ ပုစ္ဆာမိတိ ပုစ္ဆတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။

အာဂမနဝိသိဋ္ဌ (တိ) [အာဂမန + ဝိသိဋ္ဌ] အာ-
ဂုံ - ပါဠိတော် - ပြင် အ တူး ပြ အပ်သော။
ကာနိ ပန တာနိ အာဂမနဝိသိဋ္ဌာနိ
သုတ္တောတရဏာဒီနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၄။

အာဂမနဝိသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဂမန + ဝိသုဒ္ဓိ] လာ
ရာ - ဆင်းသက်လာရာ - အကြောင်း၏ စင်
ကြယ်ခြင်း၊ အဋ္ဌကထာသစ် ဖြစ်ပေါ်လာရာ
မူရင်းအကြောင်းဖြစ်သော ရှေး အဋ္ဌကထာ
ဟောင်း၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း။ ဣဒါနိ
သံဝဏ္ဏနာယ သမ္ပတိ ဝက္ခမာနာယ အာဂမန-
ဝိသုဒ္ဓိံ ဒသေတုံ “အတ္တပကာသနတ္ထ”န္တိ-
အာဒိမဟာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။)

အာဂမနဝိထိ (ထိ) [အာဂမန + ဝိထိ] ပြန်
လာကြောင်းဖြစ်သော ခရီးလမ်း။ သော
အနုက္ကမေန အာဂမနဝိထိံ ဟေတုာ ဩသိ-

ဒန္တော ဥဒကပိဋ္ဌေနဝ အာဂစ္ဆန္တော ဥဒ-
ကေ ပတိ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။

အာဂမနဝေလာ (ထိ) [အာဂမန + ဝေလာ]
ပြန်လာရာဖြစ်သော အချိန်အခါ။ ပြန်လာ
ချိန်။ သာ ဧကဒိဝသံ တာပသဿ အာဂမန-
ဝေလာယ ပစ္စုပ္ပန် ကတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၄။
(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၈။ ဇော-
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၇။)

အာဂမနသဒ္ဓါ (ထိ) [အာဂမန + သဒ္ဓါ]
ဘုရားဆုကို တောင်းခဲ့ရာအခါမှစ၍ ဖြစ်ပေါ်
လာသောသဒ္ဓါ။ သဒ္ဓါလေးမျိုးတို့တွင်တမျိုး။
သဗ္ဗညုဗောဓိသတ္တာနံ သဒ္ဓါ အဘိနိဟာရ-
တော ပဋ္ဌာယ အာဂတတ္တာ အာဂမနသဒ္ဓါ
(အာဂမသဒ္ဓါ) နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃။)

အာဂမနသဘာဝ (တိ) [အာဂမန + သဘာဝ]
လာခြင်း - ပြန်လာခြင်း - သဘောရှိသော၊
သူ။ အာဂမနဓမ္မ၊ကြည့်။

အာဂမနသိစ္စ (တိ) [အာဂမန + သိစ္စ] လော-
ကုတ္တရာမဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြင့်
ပြီးသော။ “ကာယေ ကာယာနုပဿိ” တိဗ္ဗင်
ပုဂ္ဂလာဝိဋ္ဌာနေန သတိပဋ္ဌာနဝိသေသနံ၊ တဉ္စ
အာဂမနသိစ္စ။ အနု၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၁။

အာဂမနသီလ (တိ) [အာဂမန + သီလ] တဖန်
ပြန်လာခြင်း - အလေ့ရှိသော - သဘောရှိ
သော၊သူ။ သကိဒေဝ ဣမံ လောကံ ပဋိ-
သန္တိဂ္ဂဟဏဝသေန အာဂမနသီလော ဒုတိယ-
ဖလဋ္ဌော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၂၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၃။
(-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊ ၂၈၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။)

အာဂမနသိသ (န) [အာဂမန + သိသ] လာခြင်း
ဟူသော အဦးပဓာန အမှုကိစ္စ။ ဗုဒ္ဓဝစနဿ
အာဂမနသိသေန အရိယဖလဓမ္မာနမ္ပိ အာ-
ဂမနံ ဝုတ္တမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀။

အာဂမနသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဂမန + သုဒ္ဓိ] ဖြစ်ပေါ်
လာရာ အရင်းမူလအကြောင်း၏ စင်ကြယ်
ခြင်း။ (က) သက်န်းဘိုး လှူဒါန်းခြင်းဟူ
သော မူရင်းအကြောင်း၏ စင်ကြယ်ခြင်း။
(ခ) ပစ္စည်းရရှိမှုဟူသော မူရင်းအကြောင်း
၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ (ဂ) အဋ္ဌကထာသစ် ဖြစ်
ပေါ်လာရာ မူရင်းအကြောင်းဖြစ်သော အဋ္ဌ-
ကထာဟောင်း၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ (ဃ) ဣမိ-
နာတိအာဒိ အာဂမနသုဒ္ဓိ ဒဿေတုံ ဝုတ္တံ။
ကခါ၊ ၁၆၉။ အာဂမနသုဒ္ဓိန္တိ မူလသုဒ္ဓိ။
ကခါ၊ ၁၆၉။ ၃၁၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၇။ ဝိမတိ၊
၁။ ၃၂၈။) (ခ) အနဝဇ္ဇာနီတိ ဝဇ္ဇရဟိတာနိ
နိဋ္ဌေါသာနိ အာဂမနသုဒ္ဓိတော ကာယမဏ္ဍ-
နာဒိကိလေသဝတ္ထုဘာဝတော စ။ ဣတိဝုတ်
ဋ္ဌ။ ၃၀၈။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၈။) (ဂ) ဣမိနာ
အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ အာဂမနသုဒ္ဓိ
ဒဿေတိ။ ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆။

အာဂမနသုဒ္ဓိဒဿန (န) [အာဂမနသုဒ္ဓိ + ဒဿန]
ဖြစ်ပေါ်လာရာ မူရင်းအကြောင်း၏ စင်
ကြယ်ခြင်းကိုပြခြင်း။ ဓမ္မေန သမေန ဥပ္ပန္နေ-
တိ ဣမံ ပစ္စယာနံ အာဂမနသုဒ္ဓိဒဿနံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၁။

အာဂမနဟေတု (ပု၊န) [အာဂမန + ဟေတု]
လာရောက်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ဣဓာ-
ဂတာတိ ဣဓ အာဂတာ သမ္ပတ္တာ၊ ဣဓ ဝါ
အာဂမနဟေတု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊ ၁၅၅။ (- သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၂၄၉။)

အာဂမနာကပ္ပ (ပု) [အာဂမန + အာကပ္ပ] လာ
သော - အသွင်အပြင် - ဟန်ပန်။ ဥတ္တရာ
တဿာ အာဂမနာကပ္ပေနဝ။ ၂ တွာ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။

အာဂမနာကာရ (ပု) [အာဂမန + အာကာရ]
လာသော အခြင်းအရာ။ ဓမ္မဒိန္နာ သီဟပဉ္စရံ

ဥဉ္ဇါဇေတော ဝိတိ ဩလောကယမာနာ တဿ
အာဂမနာကာရံ ဒိဿော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။

အာဂမနာနုက္ကမ (ပု) [အာဂမန + အနုက္ကမ]
ရောက်လာသောအစဉ်။ ဣဒါနိ တံ အာဒိ-
တော ပဋ္ဌာယ အာဂမနာနုက္ကမံ ဒဿေတုံ
“ဟိမဝန္တေ ကိဏ”တိအာဒိမာဟ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၀။

အာဂမနာနုဇ္ဈပ (တိ) [အာဂမန + အနုဇ္ဈပ]
လာခြင်းအား လျှောက်ပတ်သော။ တဿ
အတ္တနော အာဂမနာနုဇ္ဈပံ ကရေန္တော
ဘိက္ခူနံ ဝိဿဇေတော သယံ ပိတ္တယ ပါဝိသံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။

အာဂမနာဘာဝ (ပု) [အာဂမန + အဘာဝ]
(က) အနိမိတ္တမဂ် ဟူသော နာမည် ဖြစ်ပေါ်
လာကြောင်းဖြစ်သော အနိမိတ္တဝိပဿနာ၏
မရှိခြင်း။ (ခ) ရောက်ရှိလာခြင်း-လာရောက်
ခြင်း-၏ မရှိခြင်း။ (က) တေသု ဣဓ
ဒေ မဂ္ဂေ ဂဟေတွာ အနိမိတ္တော ကဿာ န
ဂဟိတောတိ။ အာဂမနာဘာဝတော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၆၇။ (ခ) အန္တောဝဿေ ပန ကဿမိ
အာဂမနာဘာဝါတိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ၊၄၄၀။

အာဂမနိက (တိ) [အာဂမန + ဣက] နာမည်-
မဂ်-ဖြစ်ပေါ်လာရာ-ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း-
ဖြစ်သော။ အာဂမနိယကထာ-ကြည့်။

အာဂမနိယ (တိ) [အာဂမန + ဣက] နာမည်-
ဖြစ်ပေါ်လာရာ - ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း -
ဖြစ်သော (ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ)။ အာဂ-
မနိယေန ကသိတေ ပန ဘုညတော ဝါ
ဖဿော အနိမိတ္တော ဝါ ဖဿော အပ္ပဏိ-
ဟိတော ဝါ ဖဿောတိ ဝိကပ္ပေ၊ အာ-
ပဇ္ဇေယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။
အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အာဂမနိယကထာ (တိ) [အာဂမနိယ + ကထာ]
နာမည်-မဂ်-ဖြစ်ပေါ်လာရာ-ဖြစ်ပေါ်လာ

ကြောင်း-တရားကို ဆိုရာစကား။ အပရာ-
အာဂမနိယကထာ နာမ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ အာဂမနံ ဧတ္ထ၊
တောယာတိ ဝါ အာဂမနိကာ၊ သာ ဝေ
အာဂမနိယာ ကကာရဿ ယကာရံ ကတွာ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။

အာဂမနိယပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ (တိ) [အာဂမနိယ
+ ပုဗ္ဗဘာဂ + ပဋိပဒါ] အရိယမဂ်သို့ ရောက်
ကြောင်း ဖြစ်သော ရှေးအဖို့ ဖြစ်သော အ-
ကျင့်။ ကိတ္တကေန န ခေါ် တဏှာသင်္ခယ-
ဝိမုတ္တဿ ခိကာသဝဿ သင်္ခေပတော အာဂ-
မနိယပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၈။

အာဂမနိယ (တိ) [အာဂမ + နိ + ဣ?] ရောက်
ခြင်းကို ဆောင်တတ်သော၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏
အဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော (ရှေ့ပိုင်း
အကျင့်၊ အကြံပဋိပဒါ)။ ခိကာသဝဿ အာ-
ဂမနိယံ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒံ ဒဿေတုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၅၀။ အာဂမနံ အာဂမော၊ တံ အာဝဟ-
တိတိ အာဂမနိယာ၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၆၅။

အာဂမနိယဌာန (န) [အာဂမနိယ + ဌာန]
လာ-ရောက်-ကြောင်း အရာဌာန၊ အ-
ကျင့် ပဋိပဒါ အရာဌာန။ ဂေါတြဘုဉာဏံ
သယံ အာဂမနိယဌာနေ ဌတွာ မဂ္ဂဿ နာမံ
ဒေတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။
အာဂမနိယဌာနေတိ အာဂမနပဋိပဒါဌာနေ၊
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၈။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆-၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၂။)

အာဂမနိယနာနတ္ထ (န) [အာဂမနိယ + နာနတ္ထ]
လာခဲ့ရာ အကြောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ
၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်။ အထ ကဿာ သဒ္ဓါ-
ဝိမုတ္တော ဒိဋ္ဌိပုတ္တံ န ပါပကာတိတိ အာဂမနိ-
ယနာနတ္ထေန။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။၄၆၅။

အာဂမနိယပဋိပဒါ (ထိ) [အာဂမနိယ + ပဋိပဒါ] လာ-ရောက်-ရ-ကြောင်း ဖြစ်သော အကျင့်ပဋိပဒါ။ (က) အရိယမဂ်၏ လာရောက်ကြောင်းဖြစ်သော - ရွှေပိုင်းအကျင့် - အကြံပဋိပဒါ။ (ခ) တရားထူးရကြောင်းဖြစ်သော သမထဝိပဿနာဟူသော - ရွှေပိုင်းအကျင့် - အကြံပဋိပဒါ။ (ဂ) သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရကြောင်း - ဘုရားဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်သော - ရွှေပိုင်းအကျင့် - အကြံပဋိပဒါ။ (ဃ) မဂ်ရကြောင်းအကျင့် (စင်ကြယ်သောသီလ)။ အာဂမနိယပဋိပဒါပန န ကထိတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၀။ (- သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၄၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၄၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၆။) (က) အာဂမနိယပဋိပဒါ (သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၁၈)တိ အရိယမဂ္ဂဿ အာဂမနန္တနိယာပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၇။ (ခ) ဣတ္ထာဝတာ တေန ဗောဓိပလ္လင်္ဂေ အတ္တနော အာဂမနိယပဋိပဒါ ကထိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆။ အာဂမနိယပဋိပဒါတိ သမထဝိပဿနာသင်္ခါတာ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိ။ သာ ဟိ အာဂစ္ဆန္တိ ဝိသေသမဓိဂစ္ဆန္တိ တောယ၊ အာဂစ္ဆတိ ဝါ ဝိသေသမဓိဂမော တောယာတိ အာဂမနိယာ၊ သာ ဧ ပဋိပတ္တိတဗ္ဗတော ပဋိပဒါတိ အာဂမနိယပဋိပဒါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄။ (ဂ) အာဂမနိယပဋိပဒံ သန္တာယေတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၈၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၈၀။ (ဃ) ပရိသုဒ္ဓသီလဿ မဂ္ဂဘာဝနာနာမ ဟေတိ၊ န ဣတရဿာတိ အာဂမနိယပဋိပဒါယ ဝိသုဒ္ဓိဘာဝဒဿနတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၇၄။

အာဂမနိယဝိရိယ (န) [အာဂမနိယ + ဝိရိယ] လာ-ရောက်-ကြောင်း ဝိရိယ၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ရကြောင်း-ဘုရားဖြစ်ကြောင်း-ဝိရိယ။ ဣတိ ဣမာဟိ ဂါထာဟိ မဟာဗောဓိပလ္လင်္ဂေ အတ္တနော အာဂမနိယဝိရိယံ ကထေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၀။

အာဂမနိယသဒ္ဓါ (ထိ) [အာဂမနိယ + သဒ္ဓါ] မဂ်ဉာဏ်သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း ဖြစ်သော အကျင့်ဖြင့်လာသော သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါလေးမျိုးတို့တွင် တမျိုး။ တတ္ထ အာဂမနိယသဒ္ဓါ အဓိကသဒ္ဓါ ပသာဒသဒ္ဓါ ဩကပ္ပနသဒ္ဓါတိ စတုဗ္ဗိဓာ သဒ္ဓါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၁၉။ အာဂမနိယပဋိပဒါယ အာဂတသဒ္ဓါ အာဂမနိယသဒ္ဓါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၂၇။ အာဂမနသဒ္ဓါနှင့် လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာဂမနပစ္စေဒ (ပ) [အာဂမန + ဥပစ္စေဒ] ရောက်လာမှု၏ ကင်းပြတ်ခြင်း၊ မရောက်မလာ-ခြင်း၊ ရှောင်ကွင်းခြင်း။ ဝနုဇာတကေ သစ္စကိရိယဋ္ဌာနေ အင်္ဂိဇာလဿ အာဂမနပစ္စေဒေါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၃၃၄။

အာဂမဗလ (န) [အာဂမ + ဗလ] အာဂံ-အတတ်ပညာ-၏ အစွမ်း။ အာဂမဗလသာ ဟိ မယံ။ ဇာ၊၁။ ၂၆၅။ မယံ ပန အာဂမဗလသာ အတ္တနော သိပ္ပဗလေနေဝ ဇာနာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၂၃၆။

အာဂမဗျတ္တိ (ထိ) [အာဂမ + ဗျတ္တိ] အာဂံပါဠိ-ပရိယတ္တိကျမ်းဂန်ပါဠိ-၏ထင်ရှားခြင်း ပါဠိ-ပရိယတ် - ပိဋက-ကျမ်းဂန်၌ လိမ္မာတတ်ကျွမ်းခြင်း။ ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော သဗျဉ္ဇနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၀၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၅၂။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၆၇။ အာဂမဗျတ္တိတောတိ ဒုရက္ခာတဓမ္မေသု ပရိစယံ ကရောန္တဿ ဝိယ သမ္မောဟံ အဇနေတွာ ဗာဟုသစ္စဝေယျတ္တိယသဗ္ဗာဝတော သဗျဉ္ဇနံ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၅။ (-ဒုဒ္ဓက၊ဋ္ဌ၊၁၂။ ဝဇီရ၊၄၄။)

အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ (ထိ) [အာဂမဗျတ္တိ + သိဒ္ဓိ] အာဂမဗျတ္တိ၏ ပြီးစီးခြင်း၊ ပယောဂသုဒ္ဓိယာ အာဂမဗျတ္တိသိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇။ ဥဘိန၊ဋ္ဌ၊၁၆။ (-ဒီ၊

၇၁။ ၄၂။ မ၊ ၇၁။ ၃၂။ သံ၊ ၇၁။ ၂၉။ အံ၊ ၇၁။ ၃၁။)

အာဂမယမာန (တိ) [အာ + ဂမ + ဣယ + မာန] သည်းခံ - စောင့်ဆိုင်း - မြှော်လင့် - သော။ အထ ခေါ် ဘဂဝါ ဗဟိဒ္ဓါရကောဋ္ဌကေ အဋ္ဌာသိ ကထာပရိယောသာနံ အာဂမယမာနော။ မ၊ ၁။ ၂၁၇။ အာဂမယမာနောတိ ဩလောကယမာနော။ မ၊ ၄၂။ ၂၇၄။ (- အံ၊ ၁။ ၄၄၄။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၁၅။ ဝိ၊ ၄၂။ ၅၉၊ ၁၃၁။ မ၊ ၄၂။ ၅၇၊ ၁၇၅၊ ၁၈၈။ မ၊ ၄၂။ ၁၇၁။ သံ၊ ၄၁။ ၁၈၄။ သံ၊ ၄၂။ ၁၃၁၊ ၁၆၈။ အံ၊ ၄၁။ ၃၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၇၊ ၉၃၊ ၂၅၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ အ၊ ပ၊ ၄၁။ ၂၈၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၄။ စုဒ္ဓနိ၊ ၄။ ၆၅။ ဇာ၊ ၄၁။ ၈၀။ ဝဇိရ၊ ၃၉၈။)

အာဂမဝရ (ပု) [အာဂမ + ဝရ] (က) မြတ်သော - နိကာယ် - ပါဠိတော်၊ မိမိအကျိုး၊ သူတပါးအကျိုး စသည်တို့ လာရာ လာကြောင်းဖြစ်၍ မြတ်သော - နိကာယ် - ပါဠိတော်။ (ခ) တောင့်တအပ်သော - နိကာယ် - ပါဠိတော်၊ မိမိအကျိုး၊ သူတပါးအကျိုး စသည်တို့ လာရာ လာကြောင်းဖြစ်၍ တောင့်တအပ်သော - နိကာယ် - ပါဠိတော်။ (ဂ) အာဂမဟု သမုတ်အပ်သော ဘာရတပုဏ္ဏ၊ နရသိဟပုဏ္ဏစသော သာသနာပ ကျမ်းတို့ ထက် မြတ်သော - နိကာယ် - ပါဠိတော်။ ဝိသဿ ဝိသသုတ္တကိတဿ နိပုဏဿ အာဂမဝရဿ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁။ အာဂစ္ဆန္တိ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒယော ဧတ္ထ၊ ဧတေန၊ ဧတသ္မာတိ ဝါ အာဂမော။ ဥတ္တမဋ္ဌေန ပတ္တနိယဋ္ဌေန စသော ဝရေတိ အာဂမဝရေ။ အပိစ အာဂမသမ္ပတေဟိ ဗဟိရကပဝေဒိတေဟိ ဘာရတပုဏ္ဏကထာ နရသိဟပုဏ္ဏကထာဒိဟိ ဝရေတိပိ အာဂမဝရေ။ သံ၊ ၇၁။ ၁။ ၂၆၊ ၂၇။ (- ဝိ၊ ၇၁။ ၁၅။ မ၊ ၇၁။ ၁၅။ သံ၊ ၇၁။)

အဘိဓာန် ၄-၅-မ-မ-အ-မ

၁၅။ အံ၊ ၇၁။ ၁၈။) အင်္ဂုတ္တရာဂမဝရ (အံ၊ ၄၁။ ၁။ ၁။) မဇ္ဈိမာဂမဝရ (မ၊ ၄၁။ ၁။) သံယုတ္တအာဂမဝရ (သံ၊ ၄၁။ ၁။) တို့လည်း ကြည့်။

အာဂမဝိသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဂမ + ဝိသုဒ္ဓိ] အာဂမသုဒ္ဓိနှင့် အနက်တူ။ ဣဒါနိ အတ္တနောသံဝဏ္ဏနာယ အာဂမဝိသုဒ္ဓိ အသေတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁။

အာဂမဝိသေသန (န) [အာဂမ + ဝိသေသန] လာ - ရောက် - ကြောင်းဖြင့် အထူးပြုခြင်း။ မှန် သမ္ပာသတိ - (မြစ်ပေါ်) လာ - ရောက် - ကြောင်း သတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် အထူးပြုခြင်း။ ပုဂ္ဂလံ အနာမသိတာ အာဂမဝိသေသနဉ္စ အကတာ စတုကိစ္စသာမကေကသတိဝသေန သုဒ္ဓိကသတိပဋ္ဌာနနယော ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၆၁။

အာဂမဝေယျတ္တိယ (န) [အာဂမ + ဝိယုတ္တ + ဣ] ပါဠိ - ပရိယတ် - ပိဋက - ၌ တတ်မြောက်ခြင်း - ၌ ကျေပွန်ခြင်း။ ပုရိမေန ဝါ အာဂမဝေယျတ္တိယေ နိယောဇေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၄။

အာဂမဝေါဟာရ (ပု) [အာဂမ + ဝေါဟာရ] အာဂမဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။ ဧဝံ သုတ္တသမုဒါယေ အာဂမဝေါဟာရေတိ။ သံ၊ ၇၁။ ၁။ ၂၆။

အာဂမသံဝဏ္ဏနာ (ထိ) [အာဂမ + သံဝဏ္ဏနာ] အာဂ္ဂုပါဠိတော် - သုတ္တန်ပါဠိတော် - တို့၏ အဖွင့်အဋ္ဌကထာ၊ အာဂမအဋ္ဌကထာ၊ သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ။ အာဂမသံဝဏ္ဏနဉ္စ ကရောဇ္ဇေန ဥဘယပုဓာနာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၂။

အာဂမသဒ္ဓါ (ထိ) [အာဂမ + သဒ္ဓါ] အာဂမနသဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း - ကြည့်။

အာဂမသန္တိ (ပု) [အာဂမ + သန္တိ] အာဂမသန္တိအက္ခရာ၊ အသစ်လာရောက်၍ ရွှေ့နောက် ပုဒ်တို့ကိုသက်စပ်ပေးသော အက္ခရာ။ ဝကောရော

အာဂမသန္ဓိမတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၃၉။ (-
၄၆-၉၇။)

အာဂမသမညာ (ထိ) [အာဂမ+သမညာ] အာ-
ဂမဟူသော အမည်။ သုတ္တဝဂ္ဂသမညာ သံ-
ယုတ္တသမညာ အာဂမသမညာ စ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၁၅။

အာဂမသမ္ပတ (တိ) [အာဂမ+သမ္ပတ] အာ-
ဂမဟု သမုတ်အပ်သော။ အာဂမဝေ၊ကြည့်။

အာဂမသုတ္တ (န) [အာဂမ + သုတ္တ] အာဂမ
သုတ်။ နိကာယ်ကြီးလေးရပ် ပါဠိတော်၊
သုတ္တန်ပါဠိတော်။ တဿ တဿ အာဂမ-
သုတ္တဿ အဘိဓမ္မဝိနယသုတ္တဿ အနုဓူပပရိ-
ဒီပယန္တိ။ ဝဇီရ။၁၉။

အာဂမသုတ္တန္တနုရူပ (တိ) [အာဂမ+သုတ္တန္တ+
အနုရူပ] အာဂမသုတ္တန်ပါဠိတော်အားလျော်
စသော။ “ဣတိပိ သော အဂဝါ”တိ အာဒိနံ
သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ အာဂမသုတ္တန္တနု-
ရူပ။ ဝဇီရ။၁၉။

အာဂမာဓိဂမ (ပု) [အာဂမ+အဓိဂမ] အာ-
ဂမနှင့်အဓိဂမ။ (၁) (က) ပိဋကပါဠိတော်
-ပရိယတ္တိကျမ်းဂန် - ဟူသော အာဂမနှင့်
မဂ်ဖိုလ် ဟူသော အဓိဂမ။ (ခ) ပိဋက
ပါဠိတော် - ပရိယတ္တိကျမ်းဂန် - ဟူသော
အာဂမနှင့် ဈာန် အဘိညာဉ်ဟူသော
အဓိဂမ။ (၂) သိခြင်းနှင့် မျက်မှောက်ပြု
ခြင်း၊ ဆရာထံ ချဉ်းကပ်သင်ကြား၍ ပိဋက
တော် ပါဠိနှင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့ကို သုတ-
မယဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းနှင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ (၁) (က) အောက်ပုဒ်
များ ကြည့်။ (ခ) အာဂမာဓိဂမေဟိ လော-
ကီယေဟိ သမလကံရိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၆၈။
(၂) အာစရိယေ ပန ပယိရူပါသိတာ အတ္တ-
ဓမ္မာနံ အာဂမနံ သုတမယဉာဏဝသေန
အဝဗုဇ္ဈနံ အာဂမော။ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနာနံ
သစ္စိကံရိယာ အဓိဂမော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၀၂။

အာဂမာဓိဂပဗ္ဗတ္တိ (ထိ) [အာဂမာဓိဂမ+ဗျတ္တိ]
အာဂမအဓိဂမ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်ခြင်း။ ဣဒံ
ဝုတ္တံ ဟောတိ အာဂမာဓိဂမဗျတ္တိယာ ဤဒိ-
သဿ ဧဝံရဿ ဝုတ္တနိဒါနဝစနံ အဂဝတော
ဝစနဿ ပုဗ္ဗကံမံ အဝိတုမရဟတိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊
၁။၁၆၀။

အာဂမာဓိဂမသမန္နာဂတ (တိ) [အာဂမာဓိဂမ+
သမန္နာဂတ] အာဂမ အဓိဂမနှင့် ပြည့်စုံသော။
အာဂမာဓိဂမသမန္နာဂတော တတော အည-
တရက်သမန္နာဂတော ဝါ ကမ္မဋ္ဌာနဒါယကော
အာစရိယော ဝိနယာနုရူပေန ဝိဓိနာ ဥပ-
ဂန္တဗ္ဗော။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၉။

အာဂမာဓိဂမသပ္ပတ္တိ (ထိ) [အာဂမာဓိဂမ+
သပ္ပတ္တိ] အာဂမအဓိဂမနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
အထစနေသံ အာဂမာဓိဂမသပ္ပတ္တိံ ဣစ္ဆန္တိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၁၀၁။ (-သာရတ္ထ၊၁။၄၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။
၅၆။)

အာဂမာဓိဂမသမ္ပတိ (ထိ) [အာဂမာဓိဂမ+
သမ္ပတိ] အာဂမာဓိဂမသပ္ပတ္တိနှင့် အနက်တူ။
ဣတိ အသံဟိသုဘာဝေန ယာဝ အာဂမာဓိ-
ဂမသမ္ပတံ (အာဂမာဓိဂမသမ္ပတိ)၊ တာဝ
ဝတ္တံ သက္ကောတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၆။

အာဂမာဓိဂမသမ္ပန္န (တိ) [အာဂမာဓိဂမ+
သမ္ပန္န] အာဂမာဓိဂမသမန္နာဂတနှင့် အနက်
တူ။ ဣတိ ပယောဂါသယသုဒ္ဓဿ အာဂမာ-
ဓိဂမသမ္ပန္နဿ ဝစနံ... အရဟတိ အဂဝတော
ဝစနဿ ပုဗ္ဗကံမံ အဝိတု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၇။ သံ၊ဋ္ဌိ၊
သစ်၊၁။၃၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇။ အံ၊
ဋ္ဌိ၊၁။၂၀။)

အာဂမာဓိဂမာဘာဝ (ပု) [အာဂမာဓိဂမ+အာ-
ဘာဝ] အာဂမအဓိဂမ မရှိခြင်း။ အာဂမာ-

ဓိဂမာဘာဝါ ဥေယျာ အဿုတဝါ ဣတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။

အာဂမာနုဂတ (တိ) [အာဂမ + အနုဂတ]
အာဂံ - ပါဠိတော် - သို့အစဉ်လိုက်သော -
နှင့် လျော်သော။ ဣဒါနိ အာဂမာနုဂတယ
ယုတ္တိယာပိ တံ ဒဿေတုံ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၆။

အာဂမာနုသာရ (ပု) [အာဂမ + အနုသာရ]
အာဂံကျမ်းဂန်ကိုအစဉ်လျှောက်ခြင်း၊ နိဗ္ဗတ္တိ
ပဿိတဗ္ဗာတိ ပဌမံ တာဝ အာဂမာနုသာ-
ရတော အနုမာနဝသေန ပဌဗ္ဗာ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၉၉။

အာဂမိ
အာဂမိသံ
အာဂမိသတိ
အာဂမိသာမ
အာဂမိသာမိ
အာဂမံ

} (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂမေတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ဂမ + ဧ + တဗ္ဗ]
သည်းခံ - စောင့်ဆိုင်း - အပ် - သင့် - သော။
ဝုဋ္ဌာနမဿ အာဂမေတဗ္ဗ။ ဝိ၊ဉ္ဇ၊၆။၃။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၆၁။ သာရတ္ထ၊၂။၇၅။)

အာဂပေတဗ္ဗ ကိစ္စ (န) [အာဂမေတဗ္ဗ + ကိစ္စ]
ဆိုင်းငံ့ - စောင့်ဆိုင်း - အပ်သော အမှုကိစ္စ၊
ဆိုင်းငံ့ဖွယ်ကိစ္စ။ သစေ ပန အနုမောဒ-
နော ဘိက္ခု ဂစ္ဆထ ဘန္တေ အာဂမေတဗ္ဗ-
ကိစ္စ နတ္ထိ တိ ဝဒတိ၊ ဂန္တိ ဝုဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၁၉။

အာဂမေတိ (ကြိ) [(၁)အာ + ဂမ + အ + တိ။
(၂) အာ + ဂမ + ဧ + တိ။] (၁) ဖျောက်၏။
(၂) သည်းခံ - စောင့်ဆိုင်း - ၏။ (၁) သေယျ-
ထာပိ ဥဒါယိ လဇ္ဈကိကာ သကုဏိကာ ပုတိ-

လတာယ ဗန္ဓနေန ဗဒ္ဓါတတ္ထေဝ ဝဓံ ဝါ ဗန္ဓံ ဝါ
မရဏံ ဝါ အာဂမေတိ။ မ၊၂။၁၁၃။ အာဂမေ-
တိတိ ဥပေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ (၂) စုရာဒိဂဏံ
ပတ္တဿ အာပုဗ္ဗဿ ဣမဿ အာဂမေတိ
အာဂမယတိ အာဂမေန္တော အာဂမယမာ-
နောတိ သုဒ္ဓကတ္တု၊ဋ္ဌ၊ပါနိ ဘဝန္တိ တတ္ထ အာဂ-
မေတိတိ မုဟုတ္တံ အဓိဝါသေတိတိ အတ္ထော။
နိတိ၊မာ။၂။၀၃။ (-၄၆း ၃၃၄) ကာလံ
အာဂမေတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၅။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃။၀၅။) အာဂ-
မေန္တိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။ ဒီ၊၂။၂၆၄။ စူဠနိ၊၂။၁၄။
မိလိန္ဒ၊၄၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ အာဂမေတု-ဝိ၊
၃။၁၉၄၊၄၀၆။ ဒီ၊၂။၁၉၇။ မ၊၂။၃၁၅။ မ၊ဉ္ဇ၊
၁၉၁။ အာဂပေန္တု ကိရ ဘဂဝန္တော။ ဒီ၊၁။
၁၀၅၊၁၂။ မ၊၂။၃၇၇။ အာဂမေန္တုတိ
မုဟုတ္တံ ပဋိမာနေန္တု၊ မာ ဂစ္ဆန္တုတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၉။ အစ္ဆန္တုတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၄။ (-ဒီ ၂။၂၅၇။
သုတ္တနိ၊၃။၆၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။) အာဂမေ-
တိ-ဝိ၊၁။၁၀၊၄၅၊၃၁၂။ ဒီ၊၂။၂၆၄။ မ၊၁။
၂၉၇။ မ၊၂။၁၂၂။ သံ၊၁။၄၁၇။ အံ၊ဉ္ဇ၊၁။၆၇။
ဘေ၊၁။၁၄၁။၂၇။ မိလိန္ဒ၊၂။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၀။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၄။ ကဒါ၊၁၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ ဝဇီရ၊၅၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။ ကဒါ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅။ အာဂမေထ-
-ဝိ၊၂။၆၄၊၁၀၀၊၁၃၂၊၁၆၉၊၃၇၇။ ဝိ၊ဉ္ဇ၊
၁၀၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၆။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၃၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၀။ မူလဋ္ဌ၊၂။
၁၉၂။ ကဒါ၊ဋ္ဌ၊၄၇၇။ အာဂမေယျာထ-
စရိယာ။၃၉၀။ အာဂမေသိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၀။
အာဂမေသု-ဝိ၊ဉ္ဇ၊၃။၉၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၂။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ အာဂမေသတိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉။ အံ၊
ဉ္ဇ၊၃။၄၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂။ အာဂမေသသိ-ဝိ၊၁။၃၂၅။ အာဂ-
မေသာမိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၀။ ဒီ၊၂။၁၉၉။ မ၊ဉ္ဇ၊

၁၂၃။ မဋ္ဌာ၎င်း၎င်း အာဂမေသောမ— ဝိဋ္ဌာ
၄။၁၁၉။

အာဂမေတုံ (ကြိဝိ) [အာ+ဂမ+ဏေ+တုံ]
သည်းခံ-စောင့်ဆိုင်း-ခြင်းငှါ။ နာယော
သက္ကာ အာဂမေတုံ။ ဝိ ၂။၁၀၈။ (-ဝိဉာ
၁၂၇။ ဝိ ၂။၁၉၇။ မိလိန္ဒ။၁၉၂။ ဝိသက်ဟ။
၁၆၉။)

အာဂမေတွာ (ကြိဝိ) [အာ+ဂမ+ဏေ+တွာ]
သည်းခံ-စောင့်ဆိုင်း-၍။ မဟုတ္တံ အာဂမေ-
တွာ...နိလ္လောကေတဗ္ဗော။ ဝိ ၄။၃၇၄။ (-မ၊
ဋ္ဌာ ၂။၃၀၄။ မဋ္ဌာ ၂။၁၉၄။ အဘိဋ္ဌာ ၁။၃၈။
ဇောဋ္ဌာ ၁။၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။၁၆၁။)

အာဂမေန္တ (တိ) [အာ+ဂမ+ဏေ+အန္တ။ ထိ-
၌ အာဂမေန္တိ] သည်းခံ-စောင့်ဆိုင်း-သော၊
သူ။ အနုဇောနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဂမေန္တာနံ
အကာမာ တာဂံ ခါတုံ။ ဝိ ၃။၃၉၄။ အ-
ညာသမ္ပိ အာဂမနံ အာဂမေန္တိ အပ္ပါ အမှာ-
ကမ္ပိ အာဂမေသတိတိ တတ္ထ တတ္ထ အဂမံ-
သု။ ဝိ ၄။၃။၂၀၇။

အာဂမ္မ (ကြိဝိ) [အာ+ဂမ+တွာ] (၁) လာ၍၊
လာရောက်၍။ (၂) ရောက်၍၊ ရရှိ၊ ရောက်-
ရ-ခြင်းကြောင့်။ (၃) စွဲ-မိ-အကြောင်း
ပြု-၍။ (၄) ဂါမာ အရည၊ မာဂမ္မ။ ထေရ။
၂၂၇။ အရည၊ မာဂမ္မာတိ အရညတော အာ-
ဂန္တာ။ ထေရ၊ ဋ္ဌာ ၁။၁၂၂။ အရညာ ဂါမ-
မာဂမ္မာ (ဇော ၁။၁၁၇) တိ တာတ အဟံ
ဣတော အရညတော...ဂါမံ ပတွာ ကိ-
ကဓမ္မမိတိ။ ဇောဋ္ဌာ ၃။၁၃၆။ (-သုတ္တန်။
၃၇၂၊ ၃၈၉။ ဝိမာန။ ၂။ အမ္ပမာ။ ၂။၄၀၁၊
၄၂၇။ ဇော ၂။၁၇၅။ ၃၂၁၊ ၃၇၂။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၃၀။
ဝိဋ္ဌာ ၂။၇၀။ ဝိဋ္ဌာ ၃။၈၂။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၁၃၈၊ ၂၁၇၊
၃၂၃။ ဝိဋ္ဌာ ၂။၂၄၅။ မဋ္ဌာ ၁။၆၂။ မဋ္ဌာ ၂။
၂၉၆။ သံဋ္ဌာ ၁။၈၁။ အံဋ္ဌာ ၁။၅၀။ သုတ္တန်၊
ဋ္ဌာ ၂။၂၁၅။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌာ ၈၀။ အမ္ပမာ ၁။၂၄၉။
ဇောဋ္ဌာ ၆။၉၈။ ဇောဋ္ဌာ ၇။၂၆၈) (၂) ကိ-

အာဂမ္မာ (ဝိဋ္ဌာ ၁။၃၂၅) တိ ကိ- အဓိဂန္တာ
ကိသ အဓိဂမ္မ (န) ဟေတု။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၃၉၃။
သိဋ္ဌိသမ္ပိ ၂။၄၁၈။ (-ဝိဋ္ဌာ ၃။၂၀၂။ ဝိဋ္ဌိ
၃။၂၃၂။) (၃) ဩကာ အနောက မာဂမ္မ။
သံဉာ ၁၉။ အံဉာ ၄၄၆။ မေ။ ၂၆။ အာဂမ္မာ-
တိ အာရတ္တ သန္တာယ ပဋိစ္စ။ သံဋ္ဌာ ၃။၁၆၉။
အပ္ပေဝနာမ တဝမ္ပိ အာဂမ္မ ပိယဝါစံ လဘေ-
ယျာမ။ ဇော ၂။၁၁၆။ အာဂမ္မာတိ ပဋိစ္စ
ဥပနိဿာယ။ ဇောဋ္ဌာ ၅။၄၅၃။ (-ဝိဋ္ဌာ ၁။၃၇။
ဝိဉာ ၄၁၅။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၁၂၁၊ ၁၆၇၊ ၂၁၈။ ဝိဉာ။
၂၄၂။ မဇာ ၉၉၊ ၃၇၂၊ ၃၇၃။ မဉာ ၁၇၃။
မဉာ ၂၆၂၊ ၂၉၆။ သံဋ္ဌာ ၈၈၊ ၃၇၃။ သံဉာ ၃။
အံဋ္ဌာ ၅၄၊ ၁၂၁။ အံဉာ ၂၂၈၊ ၃၆၅။ အံဉာ။
၂၃၊ ၃၉၇။ အဘိဝိ။ ၃၂၉။ ဇော ၁။၃၆၁။
ဇော ၂။၂၆၄။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။ ထေရ။ ၂၅၀၊ ၃၁၇။
ဥပါန။ ၁၃၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၃။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၁၀၅၊
၁၃၉၊ ၁၈၂၊ ၁၈၈။ ဝိဋ္ဌာ ၃။၄၁၂။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၉၆။
သဂ၊ ၂၀၄။ ဝိဋ္ဌာ ၂။၅၆။ မဋ္ဌာ ၁။၁၃၄၊
၃၆၄။ မဋ္ဌာ ၃။၄၆။ မဋ္ဌာ ၄။၁၈၇။ သံဋ္ဌာ
၁။၉၂၊ ၁၁၄။ သံဋ္ဌာ ၂။၁၇။ အံဋ္ဌာ ၁။၂၃၊
၁၄၇။ အံဋ္ဌာ ၂။၉။ အံဋ္ဌာ ၃။၁၀၂။ အဘိဋ္ဌာ
၁။၃၇။ ၆၀၊ ၃၄၇။ အဘိဋ္ဌာ ၂။၄၈။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌာ ၁၉၅။ မေဋ္ဌာ ၁။၃၈။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌာ ၂။၃၉။
သုတ္တန်၊ ဋ္ဌာ ၁။၁။ ထေရ၊ ဋ္ဌာ ၂။၂၅၇။ ဇောဋ္ဌာ
၅။၁၅။ ဝိဋ္ဌာ ၁။၁၄၁။ မဋ္ဌာ ၃။၃၈၄။ သံဋ္ဌာ
၂။၃၇၃။ အံဋ္ဌာ ၂။၂၀၂။)

အာဂဟတိ (ကြိ) [အာ+ဂဟ+အ+တိ]
ယူ၏။ ယော ဇာတဋ္ဌပံ ရဇတံ၊ ဆဇ္ဇေတွာ
ပုနံရာဂမေ (ပုနံရာဂဟေက)။ ထေရိ။
၄၁၇။ ယော ပုဂ္ဂလော... ဆဇ္ဇေတွာ ပုနံ တံ
ဂဏေယျ။ ထေရိဋ္ဌာ ၂။၄၈။

အာဂါ (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂါမိအရုဏ (ပုနံ) [အာဂါမိ + အရုဏ] လာ
လတ္တံ သောအရုဏံ။ ဧဝံ စိဝရိပိပုဝါသာဒိသု
စ သဗ္ဗတ္ထ ရတ္တိပရိယောသာနေ အာဂါမိအရု-

ကဝသေနေဝ အရုက္ခဌာပနံ ဒဿိတံ။ ဝိမတိ။
၂။၁၇၇။

အာဂိမိကာလ (ပု) [အာဂိမိ+ကာလ] လာ
လတ္တံသော ကာလ။ အနာဂတ် ကာလ။
နောက်ကာလ။ အာဂိမိကာလေ ခီဆတ္ထေ။
ပဘာဝေ ဓ မဟာ'ယတိ။ ဓာန်။ကဉ္စ။
အာဂိမိကာလေ အနာဂတကာလေ။ ဓာန်။
ဋီ။ကဉ္စ။

အာဂိမိရတ္တိ (တိ) [အာဂိမိ+ရတ္တိ] လာလတ္တံ
သောညဉ့်။ နောက်ညဉ့်။ အာဂိမိရတ္တိ ကတ္တ
သုခံ သယံဿာမိ။ မဟာနိ။၃၉၄။ အာဂိမိ-
ရတ္တိန္တိ အာဂမနိရတ္တိယံ။ မဟာနိ။၄၀၀။

အာဂိမိ (တိ) [အာ+ဂမ+ဏိ။ ထိ-၌ အာဂိမိနိ]
(၁) လာလတ္တံသော။ (၂) ပဋိသန္ဓေနေသည်
၏အစမ်းပြင် လာခြင်း အလေ့ရှိသော။ သူ။
(၁) အာဂမိနိယာ ပုဏ္ဏမာသိယာ ဗုဒ္ဓဒဿ-
နတ္ထံ ဥပေါသထကရကတ္တဉ္စ ဂန္တဉ္စ။ ဝိ၊ဌ၊၁။
၁၅၃။ အာဂိမိနိ ဓန္တဝတ္တိရဋ္ဌံ ပဟာယ ပဗ္ဗ-
ဇိတော။ ဥဒါန၊၄။၂၃၃။ (၂) သော တတော
စုတော အာဂိမိ ဟောတိ။ အံ၊၁။၆၅။ အာ-
ဂိမိ ဟောတိတိ ဟေဋ္ဌာ အာဂိမိ ဟောတိ။
အံ၊ဌ၊၂။၃၈။ အာဂိမိ ဟောတိတိ ပဋိသန္ဓိ-
ဝသေန အာဂမနသိလော ဟောတိ။ အံ၊ဋီ၊
၂။၃၇။ (- အံ၊၁။၄၇၈။ အံ၊၂။၄၄၃။ ဣတိ-
ဝုတ်။၂၅၉။ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၂၈၆။)

အာဂါရ (န) [အဂ+ရာ+အ။ အဂါရ-မှ အ-ကို
အာ-ပြု] အိမ်၊ လူနေအိမ်။ န ဂစ္ဆန္တိတိ အဂါ။
ထမ္ဘာဒယော၊ တေ ရုတိဂဏှာတိတိ အဂါရံ။
ရဿဿ ခီဆတ္ထေ အာဂါရံ။ဓာန်၊ဋီ။၂၀၆-၇။
အဂါရံ၊ အာဂါရံ။ နိတိ၊သုတ္တ။၄၁၉။ အဂါရ-
လည်း ကြည့်။

အာဂါရိက (တိ) [အ(အာ)ဂါရ+ဏိက] အိမ်-
အိမ်ယာတည်ထောင် လူ၊ ဘောင်-၌ နေထိုင်
သောသူ၊ အိမ်ကို စိုးအုပ်နေထိုင်သောသူ။

လူဝတ်ကြောင်။ ယထာ အာဂါရိကာ ဝါ
ယရေသု ဝသန္တိ။ မဟာနိ။၇၈။ အာဂါရိကာ
ဝါတိ သရဿာမိကာ။ မဟာနိ။၄။၂၀၇။
(- မဟာနိ။၁၉၆။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၁၇။ ဝိ၊ဌ၊၂။
၆၇။ ဝိ၊ဌ၊၃။၁၃၈။ မဟာနိ။၄။၃၀၀။) အာ-
ဂါရိကဘူတ-ဥဒါန၊၁၄၅။ အဂါရိက-လည်း
ကြည့်။

အာဂါရိယ (န) [အ(အာ)ဂါရ+ဣယ] (၁)
အိမ်-၌နေသူ-၏- အစီးအပိုး- အကျိုး
စီးပိုး။ (တိ) (၂) အိမ်ရာတည်ထောင် လူ၊
ဘောင်၌နေသောသူ၊ လူဝတ်ကြောင်။ (၁)
အဂါရဿ ဟိတံ အာဂါရိယံ။ အပ၊ဌ၊၂။
၁၀၇။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၂၁။ (တိ) (၂)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ အဂါရိယ-လည်း ကြည့်။

အာဂါရိယသီလ (န) [အာဂါရိယ + သီလ]
လူဝတ်ကြောင်တို့၏သီလ၊ လူ့သီလ။ သီလေ-
နာတိ အာဂါရိယသီလံ အနာဂါရိယသီလန္တိ
ဝုဝိမံ သီလံ။ တေသု ဣဓ အာဂါရိယသီလံ
အဓိပေတံ။ ဓမ္မ၊ဌ၊၂။၂၉၀။

အာဂါဋ (တိ) [အာ + ဂါဟ + တ] (၁) (က)
ကြမ်းတမ်းခက်ထန်သော။ (ခ) လောဘ၏
အစမ်းပြင် မြဲမြံစွာ ယူသော။ (၂) ကာမ
ဂုဏ်တို့သို့ သက်ဝင်သော။ (၃) မြဲမြံသည်၏
အဖြစ်၊ မြဲမြံစွာဖြစ်ခြင်း။ (၁)(က) အာဂါ-
ဋေနပိ ဝုဇ္ဈမာနော။ အံ၊၁။၂၈၇။ အဘိ၊
ပု။၁၃၇။ အာဂါဋေနာတိ ဂါဋေန ကက္ခဋေန။
အံ၊ဌ၊၂။၂၄၁။ (- အဘိ၊ဌ၊၃။၆၅။) (က)
(ခ) အာဂါဋာ ပဋိပဒါ(အံ၊၁။၃၀၀)တိ ဂါ-
ဋာ ကက္ခဋာ လောဘဝသေန ထိရဂ္ဂဟကာ။
အံ၊ဌ၊၂။၂၄၅။ (၂) အဂါဋာ (အာဂါဋာ?)
ပဋိပဒါတိ ဝါ ကာမာနံ ဩဂါဟနံ ပဋိပတ္တိ၊
ကာမသုခါနုယောဂေါတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋီ၊
၂။၂၁၉။ အာဂါဋပဋိပဒါ-လည်း ကြည့်။ (၃)
အာဂါဋာယ စေတေယျာ(ဝိ၊၅။၂၂၀) တိ

အာဂါဠယ ခဠဘာဝါယ စေတေယျ။ ဝိ
ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၆၅။

အာဂါဠပဋိပဒါ (ထိ) [အာဂါဠ+ ပဋိပဒါ]
ကာမဂုဏ်တို့သို့ သက်ဝင်သော အကျင့်၊
ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ခံစားသောအကျင့်။
အာဂါဠပဋိပဒါ (နေတ္ထိ၊ ၆၅)တိ ကာမာနံ
ဩဇာဟနပဋိပတ္တိ၊ ကာမသုခါနုယောဂေါတိ
အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၆၅။ ၁၃၅။

အာဂိလာယတိ (ကြိ) [အာ+ဂိလေ+အ+တိ]
(က) နာကျင်၏။ ညောင်းညာ-ပင်ပန်း-၏။
(ခ) ဖောက်ပြန်စွာ ပြစ်၏။ (က) ပိဋိ မေ
အာဂိလာယတိ ဝိ၊ ၃။ ၃၆၃-၄။ ဒိ၊ ၃။ ၁၇၆။
မ၊ ၂။ ၁၇။ သံ၊ ၂။ ၃၉၀။ အံ၊ ၃။ ၁၇၀၊ ၃၇၃။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၁၆။ အာဂိလာယတိတိ ရုဠတိ။
ဝဇီရ၊ ၅။ ၃၃။ (ခ) ယဒါ ဝါ နေသံ ဟဒယံ
အာဂိလာယတိ (အာဂိလာယတိ၊ သိ၊ သျှ၊ ၁။
က)။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၃။ ဟဒယံ
အာဂိလာယတိတိ ဝိသဘာဂါဟာရာဒိ ပဋိစ္စ
ဟဒယပ္ပဒေသော ဝိဝတ္တတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။
၃၀၈။

အာဂိလာယန (န) [အာ + ဂိလေ + ယျ] ကျင်
နာ-ညောင်းညာ-ပင်ပန်းနှမ်းနယ်-ခြင်း။
တသ္မာ စိရံ နိသဠာယ သဉ္စာတံ အပ္ပကမ္မိ
အာဂိလာယနံ ဂဟေတွာ ဝေမာဟ။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၀။

အာဂု (ကြိ) အာဂစ္ဆတိ-ကြည့်။

အာဂု (န) [(၁) အဂန္တဗ္ဗ + ဂမု + ဂု။ (၂)
အာ+ဂမု+ဂု။ အဂန္တဗ္ဗံ ဂစ္ဆတိ စေတနာတိ
အာဂု၊ အာ ပိဋကံ ဂစ္ဆတိတိ ဝါ အာဂု။
ဇာနိ၊ ၃။ ၈၄။ (၃) အပ+ဂမု+ဂု။ အပ-
ဂစ္ဆန္တုနေနာတိ အာဂု၊ ဂု၊ ပလောပေါ၊
ရဿဿဒိသတာ။ ဇာနိ၊ ၃။ ၇၅။ (အာဂသ-

သံ)] (၁) မကောင်းမှု၊ အကုသိုလ်။ (၂)
အပြစ်၊ ပြစ်မှု။ အာဂု ပါပါပရာဇေသု။ ဇာနိ။
၁၀၆၄။ (၁) အာဂု န ဂါမသ္မိမကာသိ ကိဉ္စိ။
သံ၊ ၁။ ၁၂၃၊ ၁၂၇။ အာဂု န ဂါမသ္မိန္တိ ကိ န
အန္တောဂါမေ ပမာဏာတိက္ကန္တံ ပါပကမ္မံ
အကာသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ အာဂု ဝုစ္ဆန္တိ
(အာဂု ဝုစ္ဆတိ) ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ
သံကိလေသိကာ ဇောတိဇရာမရကိယာ။
မဟာနိ၊ ၁၅၅။ စူဠနိ၊ ၈၃။ (-အံ၊ ၂။ ၃၀၃-၄။
သုတ္တနိ၊ ၃၅၉။ ထေရ၊ ၃။ ၁၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၁။ စူဠနိ၊
၄။ ၂၄။ နာဂ-လည်း ကြည့်။ (၁)(၂) အာဂု
ကိရ မဟာရာဇ၊ အာဂု ကမ္မ ဒုက္ကဋ်။ ဇာ၊ ၂။
၁၇၇။ အာဂု ကိရာတိ မဟာရာဇ တံ မဟာ-
ပရာမံ မဟာပါပံ အာဂု။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၀၃။
အာဂုစာရိ-လည်း ကြည့်။

အာဂုအာစာရသောနေ (တိ) [အာဂု+အာစာရ
+သောနေ]မကောင်းသော အကျင့်ကို သုတ်
သင်တတ်သော။ နိယာမံ သတိ ဇာဝန္တိ၊
အာဂုအာစာရသောနေ(အာစာရဂုဏသော-
နေ၊ သိ၊ သျှ၊ ၁။) အပ၊ ၁။ ၃၆၃။

အာဂုကိရိယာ(ထိ)[အာဂု+ကိရိယာ]မကောင်း
မှု-အကုသိုလ်-အပြစ်-ကို ပြုခြင်း။ အာ-
ဂုကိရိယာ ဟိ ဥပသဘာတကရဏတော ကာ-
စောတိ ဝုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။

အာဂုစာရိ(တိ)[အာဂု+စာရ+ဇာ]မကောင်းမှု-
အပြစ်-ကို ပြုလေ့ရှိသော၊ ပြစ်မှု ကျူးလွန်
သော၊ သူ။ စောရိ အာဂုစာရိ ဂဟေတွာ
ရညော ဒဿေယျ။ မ၊ ၃။ ၂၀၃။ သံ၊ ၁။ ၃၂၄၊
၃၄၇။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၁၆။ အာဂုစာရိန္တိ ပါပစာရိ
ဒေါသကာရကံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ အနိဋ္ဌပါပ-
ဝသေန တံသမဂ္ဂိပုဂ္ဂလံ အာဂစ္ဆတိတိ အာဂု၊
ပါပံ။ တံ စရတိ သိလေနာတိ အာဂုစာရိ။
သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၁၅။ (-ဒိ၊ ၂။ ၂၅၆။ မ၊ ၁။ ၂၇၄-၅။

မ၊၃။၂၁၉။ အံ၊၁။၄၉။ သံ၊၄။၃။၅၅။ အံ၊၄။၂။၁။)

အာဂုဓိရဟိတ (တိ) [အာဂု + ဝိရဟိတ] မ
ကောင်းမှု - အကုသိုလ် - အပြစ် - မှ ကင်း
သော။ နာဂန္တိ အာဂုဓိရဟိတံ။ ဝိ၊၄။၃။
၃၇၀။

အာဂေါတြဘူ (န) [အာ + ဂေါတြဘူ] ဂေါတြဘူ
စိတ် တိုင်အောင်။ အာသဝေဟိတိ အာသ-
ဝဂ္ဂံ အာဂေါတြဘူ သဝနတော “အာသဝါ”-
တိ လက္ခနာမေဟိ ကာမရာဂါဒိဟိ။ ဥဒါန၊၄။
၈၄။ (-ဥဒါန၊၄။၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၄။
သာရတ္ထ၊၁။၅၈။)

အာဂေါဓ (န) [အာ + ဂေါဓ] ဖုတ်တိုင်အောင်၊
ဖုတ်အထိ။ သသဓိဋ္ဌာရေ ဗာဓေန္တိ။ အာ-
ဂေါဓ မစ္ဆကစ္ဆပံ။ ဇာ၊၁။၃၀၅။ အာဂေါဓ
မစ္ဆကစ္ဆပန္တိ ထလဇေသု တာဝ အာဂေါဓ-
တော မဟန္တေ စ ခုဒ္ဒကေ စ ပါဏယော
ဗာဓေန္တိ။ ဇာ၊၄။၄။၃၆၇။

အာသန္နိတ (တိ) [အာ + သန္န + တ] ပုတ်ခတ်
အပ် - ထိပါးအပ် - သော။ သမ္မာပိစောဒနာ
တံ ခလု၊ ဂုရုဝေါ ဝိဝါကျာ ဝိဝစ္ဆ။ ယတိ-
သိဿာ အာသန္နိတာတိ - ဝါကျေနာဘျဓိကံ
ဂေါပယ။ ဝဇီရ၊၉။

အာသာဓေတော (ကြိ၊ဝိ) [အာ + သဋ္ဌ + ဧတ +
တော] ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - ရှုံ။
ဥပဟစ္စာတိ အာသာဓေတော။ မ၊၄။၃။၃၅။

အာသာတ (ပု) [အာ + ဟန + တ] စိတ်ကို -
ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - တတ်သော
တရား။ စိတ်ကို - ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - ဖျက်
ဆီး - ကြောင်းဖြစ်သော တရား။ စိတ်ကို -
ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - ခြင်း။ အ
မျက်ဒေါသ၊ ရန်ငြိုး။ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု
လဘန္တိ အာသာတံ။ ဝိ၊၃။၁၅၃။ န အာ-
သာတော န အပ္ပုစ္ဆယော န စေတသော အ-

နသိရုဒ္ဓိကရဏိယာ။ ဒီ၊၁။၃။ အာဟနတိ
စိတ္တန္တိ အာသာတော၊ ကောပဿေတံ အဓိ-
ဝစနံ။ ဒီ၊၄။၁။၅၂။ မ၊၄။၂။၉၈။ အာဟနတိ
တောန၊ အာဟနနမတ္တံ ဝါ အာသာတောတိ
ကရဏဘာဝတ္ထာပိ သမ္ဘဝန္တိယေဝ။ ဒီ၊၄။၁။
၅၉။ သီ၊၄။သစ်၊၁။၂၂၁။ အာသာတံ ဗန္ဓတိ-
(ဝိ၊၅။၂၄၄၊၂၉၃။ ဒီ၊၃။၂၈၊၂၅၄။ အံ၊၃။
၂၀၈)တိ ကောပံ ဗန္ဓတိ ကရေတိ ဥပ္ပါ-
ဒေတိ။ ဒီ၊၄။၃။၂၂၈။ အံ၊၄။၃။၂၇၆။
ပဋိသံ၊၄။၂။၃၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၆။ (-ဒီ၊
၃။၆၀။ မ၊၁။၁၉၃။ မ၊၃။၃၀၊၂၈၉။ အံ၊၁။
၇၈။ အံ၊၂။၁၆၃။ အံ၊၃။၃၇၆။ အဘိ၊ဓ။
၂၄၅။ ဝိ၊၄။၂။၁၆၇။ ဝိ၊၄။၃။၅၄။ ဝိ၊၄။၄။
၄၃၂။ ဒီ၊၄။၂။၁၉၁-၃။ ဒီ၊၄။၃။၃၇။ မ၊၄။၁။
၃၂၉။ မ၊၄။၂။၂၄။ မ၊၄။၃။၁၉၇။ မ၊၄။၄။
၃၉၊၂၁၄။ သံ၊၄။၁။၁၉၉။ အံ၊၄။၁။၂၅၊၃၃၆။
အံ၊၄။၂။၅၂၊၂၁၃။ အံ၊၄။၃။၅၆၊၂၆၂၊၃၂၄။
အဘိ၊၄။၁။၃၉၉။ ပဋိသံ၊၄။၂။၂၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၂၉၉။ ဓမ္မ၊၄။၂။၇၁။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၈။
ဝိမာန၊၄။၆၀။ မဟာနိ၊၄။၂၇၉။ ဇာ၊၄။၄။
၂၄၄။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉။ ဒီ၊၄။၁။၃၃၉။ သီ၊၄။
သစ်၊၁။၄၀၊၄၈၀။ မ၊၄။၃။၃၂။ သံ၊၄။၁။
၂၄၇။ ဓာန၊၄။၁၆၄။)

အာသာတကရဏရသ (တိ) [အာသာတ +
ကရဏ + ရသ] အာသာတပြုခြင်း - ရန်ငြိုး
ပွဲခြင်း - ကိစ္စရှိသော။ ကုဏ္ဍနလက္ခဏော
ကောဓော၊ စက္ကိက္ကလက္ခဏော ဝါ၊ အာ-
သာတကရဏရသော၊ ဒုဿနပစ္စုပဋ္ဌာနော။
မ၊၄။၁။၁၁၀။ မဟာနိ၊၄။၅၃။ အာသာတ-
ကရဏရသောတိ “အနတ္တံ မေ အစရိ”တိ-
အာဒိနာ စိတ္တေ အာသာတဿ ကရဏရ-
သော။ မ၊၄။၁။၁၉၉။

အာသာတကာရဏ (န) [အာသာတ +
ကာရဏ] အာသာတ၏အကြောင်း၊ အမျက်

ဒေါသ ထွက်ခြင်း၏ အကြောင်း။ အာသာ-
တဝတ္ထုကြည့်။

အာသာတဂ္ဂဟဏ (န) [အာသာတ+ဂ္ဂဟဏ]
အာသာတကိုယူခြင်း။ အာသာတကို တိုက်
ချိက်ဟောတော်မူခြင်း။ တထာ အာသာတဂ္ဂ-
ဟဏေန အဝသိဋ္ဌဂန္ထနိဝရဏာနံ သက်ဟော
ကာယဂန္ထနိဝရဏလက္ခဏေန ဧကလက္ခဏ-
တ္တာ။ သိဒ္ဓါသစ်။၁။၄၇၅။

အာသာတဌပနာ (ထိ) [အာသာတ+ဌပနာ]
အာသာတထားခြင်း။ ရန်ငြိုးပွဲခြင်း။ သဏ္ဌ-
ပနာတိ သဗ္ဗတောဘာဏေန ပုနပျန် အာ-
သာတဌပနာ။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၄၇၃။

အာသာတန (န) [အာ+ဟန+ယု] (၁) (က)
(သုခိ-စသည်ကို) သတ်ဖြတ်ရာဌာန၊ လူသတ်
ကုန်း။ (ခ) (ဒဏ္ဍနိတိ မေဃသတ်ကျမ်းလာ
တရားစီရင်ထုံးဖြင့်) လက်ခြေ စသည် ဖြတ်ရာ
စဉ်းတိတုံး။ ယင်း စဉ်းတိတုံးဖြင့် မှတ်သား
အပ်သော ကုန်းမြေ၊ လူသတ်ကုန်း။ (ဝိမတိ၊
၁။၂၇၆-လည်း ကြည့်။) (၂) သေခြင်း။
(၃) သတ္တဝါတို့၏ ပျက်စီးရာဖြစ်သော အ-
ကြောင်း-ကံ-ကိလေသာ။ (ခ) (က)
အညတရော ဘိက္ခု အာသာတနံ ဂန္ဓာစောရ-
ဃာတံ တေဒဝေါစ။ ဝိ၊၁။၁၁၁။ အာသာ-
တနံ ဝဇ္ဇာနံ။ ဓာန်၊၅၂။ (-ဒိ၊၂။၂၇၇။
အံ၊၂။၅၀၂။ ထေရ၊၃၂၀။ ဇာ၊၂။၁၉၃။
ဒီ၊၄။၂။၃၆၀။ မ၊၄။၁။၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၂။ ဓမ္မ၊၄။၁။၃၀၅၊၄၁၃။ ပေတ၊
၄။၅။ ထေရ၊၄။၂။၂၆၈။ ဇာ၊၄။၃။၅၅။ ဇာ၊
၄။၆။၁၄၂။) (ခ) အာသာတနန္တိ ဓမ္မာနိကာ
ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၅၆။ (-ကဒါ၊၄။၂။၃၉။)
(၂) အာသာတနံ ဝုစ္စတိ မရဏံ။ ဒီ၊၄။၁။
၁၀၉။ (-ဒိ၊၄။၁။၁၇၀။ သိ၊၄။သစ်။၁။၄၄၀။)
(၃) ဝိသမ္ဗလံ အာသာတနံ၊ ဆေတွာ ပါပေ-
တိ နိဗ္ဗုတိ။ ထေရ၊၂၈၆။ သတ္တာနံ ဗျသ-

နုပ္ပတ္တိဌာနတာဟ အာသာတနံ ကမ္မံ ကိလေ-
သံ ဝါ ဆေတွာ။ ထေရ၊၄။၂။၁၀၄။

အာသာတနသဋ္ဌိကာ (ထိ) [အာသာတန+
သဋ္ဌိကာ] လက်ခြေသည်တို့ကို ခတ်သစ်
မြတ်တောက်ရာ စဉ်းတိတုံး။ အဓိကုဋ္ဌန-
ကြည့်။

အာသာတနနိဿိတ (တိ) [အာသာတန+နိဿိ-
တ] လူသတ်ကုန်းကို အမှီပြုသော၊ လူသတ်
ကုန်းအတွင်း၌ ပါဝင်နေသော (ကျောင်းမြေ
နေရာ)။ အာသာတနနိဿိတံ ဝါ ဟောတိ။
ဝိ၊၁။၂၂၆။ အာသာတန (ခ) လည်း ကြည့်။

အာသာတနပစ္စုပ္ပန်တ (တိ) [အာသာတန+
ပစ္စုပ္ပန်တ] သေခြင်းတရား တည်းဟူသော
စဉ်းတိတုံး-လူသတ်ကုန်း-သို့ ကပ်ရောက်
တည်ရှိသော၊ စဉ်းတိတုံး-လူသတ်ကုန်း-
နှင့် တူသော သေဘေးနှင့် အလွန်နီးကပ်
သော။ ဝဇ္ဇဗန္ဓနဗန္ဓော လောကသန္တိဝါသော
အာသာတနပစ္စုပ္ပန်တော။ ပဋိသံ၊၁၂၃။
အာသာတနပစ္စုပ္ပန်တောတိ မရဏဓမ္မကဏ္ဍိ-
ကဋ္ဌာနံ ဥပေစ္စ ဌိတော။ ပဋိသံ၊၄။၂။၂၀။
(-ဥဒါန၊၄။၁၂၆။ ဣတိဝုတိ၊၄။၁၃၉။)

အာသာတနဘဏ္ဍိကာ (ထိ) [အာသာတန+
ဘဏ္ဍိကာ] ခုတ်သစ်သတ်ဖြတ်ရာ - ဝတ္ထု
ပစ္စည်း - စဉ်းတိတုံး။ အာသာတနဘဏ္ဍိကာ-
ယ ဌပိတသိသော ဝိယ...သံဝိဂ္ဂေါ ဟောတိ။
ဒီ၊၄။၂။၆၄။ (-သံ၊၄။၃။၆၉။)

အာသာတနဝတ္ထု (န) [အာသာတန+ဝတ္ထု]
အာသာတနဝတ္ထု၊ လူသတ်ကုန်းသို့ သွား၍
အသတ်ခိုင်းသော ဝတ္ထု။ အာသာတန-
ဝတ္ထုသို့ ယထာ ဧကပ္ပဟာရဝစနေ။ ဝိ၊
၄။၂။၇၂။ (-သာရတ္ထ၊၂။၂၇၈။)

အာသာတနိမိတ္တဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာ-
သာတ+နိမိတ္တ+ဗျာပါဒပဋိသံယုတ္တ] အာ-
သာတ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဒေါသနှင့်

ယဉ်သော။ ဗျာပါဒဝိတက္ကော ဝါ ဝိဟိံသာ-
ဝိတက္ကော ဝါတိ အာသာတနိမိတ္တဗျာပါဒ-
ပဋိသိယုတ္တော ဝါ ဝိတက္ကော....။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၃၃၃။

အာသာတပဋိဝိနယ (ပု) [အာသာတ + ပဋိ-
ဝိနယ] (၁) အာသာတကို - ယယ်ဖျောက် -
ငြိမ်းပျောက်စေ - တတ်သော တရား။ (၂)
အာသာတကို ယယ်ဖျောက်ရာပုဂ္ဂိုလ်။ (၃)
(က) အာသာတကို ယယ်ဖျောက်ကြောင်း
အကျင့်။ (ခ) အာသာတကို ယယ်ဖျောက်
ကြောင်းနည်းလမ်း။ (၁) ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ
အာသာတပဋိဝိနယာ။ အံ၊ ၂။ ၁၆၃။ အာသာ-
တံ ပဋိဝိနေန္တိ ဝုပသမေန္တိတိ အာသာတပဋိ-
ဝိနယာ။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၅၆။ (၂)(၃)(က) ပဋိမေ
အာဝုသော အာသာတပဋိဝိနယာ။ အံ၊ ၂။
၁၆၄။ အာသာတော တေတသု ပဋိဝိနေ-
တဗ္ဗောတိ အာသာတပဋိဝိနယာ။ အာသာ-
တော တေတဟိ ပဋိဝိနေတဗ္ဗောတိပိ အာ-
သာတပဋိဝိနယာ။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၅၆။ (- အံ၊ ၄။
၁။ ၅၁။) (၃) (ခ) နဝယိမေ ဘိက္ခဝေ အာ-
သာတပဋိဝိနယာ။ အနတ္တံ မေ အာရိ၊ တံ
ကုတေတ္ထ လက္ခာတိ အာသာတံ ပဋိဝိနေတိ။
အံ၊ ၃။ ၂၀၈။ အာသာတပဋိဝိနယာတိ အာ-
သာတဿ ပဋိဝိနယကာရဏာနိ။ အံ၊ ၄။ ၁၂။
၂၇၆။ (- ဝိ၊ ၅။ ၂၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁၇၁။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၂၉၆။)

အာသာတပဋိဝိနယသုတ္တ (န) [အာသာတပဋိ-
ဝိနယ + သုတ္တ] (၁) အာသာတပဋိဝိနယ
သုတ်။ ဤသုတ်၌ ဒေါသ၊ အာသာတ၊ ရန်ငြိုး
ကို ငြိမ်းပျောက်စေတတ်သောတရား ၅-ပါး
တို့ကို ဟောတော်မူသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊
ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-
သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၆၃။ (၂) အာသာတပဋိဝိန-
ယ-သုတ်။ ဤသုတ်၌ အမျက်ဒေါသကို ယယ်
ဖျောက်ရာပုဂ္ဂိုလ် ၅-ယောက် တို့ကို၎င်း၊ အ

မျက် ဒေါသကို ယယ်ဖျောက်ကြောင်း အ
ကျင့် ၅-ပါးတို့ကို၎င်း ဟောတော်မူသည်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-
ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၆၄-၅။
(၃) အာသာတပဋိဝိနယသုတ်။ ဤသုတ်၌
ဒေါသ၊ အာသာတ၊ ရန်ငြိုးကို ယယ်ဖျောက်
ခြင်း၏ အကြောင်းနည်းလမ်း (=အာသာ-
တ ပဋိဝိနယ-ကိုးမျိုး)တို့ကို ဟောတော်မူ
သည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝကနိပါတ်ပါဠိ၊
၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈။
(၄) အာသာတပဋိဝိနယသုတ်။ ဤသုတ်၌
အာသာတ ပဋိဝိနယ ၁၀-မျိုး ဟောတော်
မူသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒေသကနိပါတ်ပါဠိ၊
၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၇၆။

အာသာတဗဒ္ဓဘာဝ (ပု) [အာသာတ + ဗဒ္ဓ +
ဘာဝ] ရန်ငြိုးပွဲသည်၏ အဖြစ်။ တာဟိ
တဿာ သတ္တံသိ အာသာတဗဒ္ဓဘာဝံ အဇော-
နန္တိဟိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။

အာသာတဗန္ဓန (န) [အာသာတ + ဗန္ဓန] ရန်
ငြိုးပွဲခြင်း။ ဒေဝဒတ္တဿ ဗောဓိသတ္တေ အာ-
သာတဗန္ဓနံ။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၂၈။

အာသာတဝဂ္ဂ (ပု) [အာသာတ + ဝဂ္ဂ] အာ-
သာတဝဂ်။ အာသာတနှင့် ပတ်သိုင်သောသုတ်
တို့ကို အဦးအစထား၍ တပေါင်းတစုစည်း
စီစဉ်ထားအပ်သော သုတ်များ။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊
၂-ဝဂ်။ အံ၊ ၂။ ၁၆၃-၁၇၈။

အာသာတဝတ္ထု (န) [အာသာတ + ဝတ္ထု] အာ-
သာတ ဝတ္ထု။ (က) အမျက် ဒေါသ -
အာသာတထားခြင်း - ရန်ငြိုး ပွဲခြင်း - ၏
အကြောင်း။ (တစုံတယောက်က မိမိကို အ
ကျိုးစီးပွား ပျက်ပြားအောင် ပြုလုပ်ခဲ့ဘူးခြင်း
စသောအကြောင်းများ)။ (ခ) နောက်နောက်
ဒေါသတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရွေးရွေး

ဒေါသ၊ နောက်ထပ် ဒေါသများ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော ဓမ္မပိုင်း ဒေါသ၊ အာဇာနည်တည်းခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း။

(ဂ) မလိုလားအပ်သောအကျိုး-မကောင်းကျိုး-၏ အကြောင်းဖြစ်သောဒေါသ၊ အာဇာနည်တည်းခြင်း၊ ရန်ငြိုးဖွဲ့ခြင်း။ နဝ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၄-၅။ ဒီ၊ ၃။ ၂၁၈၊ ၂၅၄။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈။ အဘိ၊ ၁။ ၄၀၃-၄-၅။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ အာဇာနည်ကောပေါ သောယေဝ ဥပဗ္ဗုပရိကောပဿ ဝတ္ထုတ္တာ၊ အာဇာနည်တဝတ္ထု။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ၊ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ၊ ပရိမပရိမာ ဟိ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ ပရိမပရိမာနံ ကာရဏာနိ။ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ အနိဋ္ဌမလဿ ကာရဏတ္တာတိပိ အာဇာနည်တဝတ္ထုနိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၁၇၄။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၉၃။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ ၁။ ၄။ ၄၁၈-၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၇၊ ၂၂၄၊ ၃၃၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။)

အာဇာနည်ပဒေသနာ (တိ) [အာဇာနည် + ပဒေသနာ] အာဇာနည်ဟူသော နိးကပ်သော အကြောင်း- ရှိသော-ကြောင့် ဖြစ်သော။ ဒေါသော စက္ခုက္ခလက္ခဏော အာဇာနည်ပဒေသနော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။

အာဇာနည်ဘေဒဝိသယ (တိ) [အာဇာနည် + ဘေဒ + ဝိသယ] အာဇာနည်အထူးဟူသော အာရုံရှိသော၊ အာဇာနည်အထူးကို အာရုံပြုသော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာဇာနည်ဘေဒါဒိဝိသယ (တိ) [အာဇာနည် + ဘေဒ + အာဒိ + ဝိသယ] အာဇာနည်

တဝတ္ထုအထူး အစရှိသော အာရုံရှိသော၊ အာဇာနည်အထူး စသည်ကို အာရုံပြုသော။ ဒုတိယေန အာဇာနည်ဘေဒါဒိဝိသယာနံ ဒေါသမောဟာနံ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ အာဇာနည်ဘေဒါဒိဝိသယာနန္တိ ဗျာပါဒဝိဝေကဝစနေန “အနတ္တံ မေ အစရိ”တိ အာဒိ အာဇာနည်ဘေဒဝိသယာ ဒေါသဿ၊ ဝုတ္တော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၈။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။

အာဇာနည်ဝိသယ (တိ) [အာဇာနည် + ဝိသယ] အာဇာနည်-ဟူသော အာရုံရှိသော - ကို အာရုံပြုသော။ “အနတ္တံ မေ အစရိ”တိ အာဒိနယပုဝတ္ထဿ ကေနဝိသတိ-အာဇာနည်ဝိသယဿ ဒေါသဿေတံ အဝိဝေနံ၊ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၆။

အာဇာနည်သန္နိသိတ (တိ) [အာဇာနည် + သန္နိသိတ] အာဇာနည် ဝတ္ထုကို မှီသော။ ယတော အညဏာ ပဝတ္တိတွာပိ အဝိဝိတေ ဥပနာဟေ အာဇာနည်သန္နိသိတောဝ ဟောတိ။ အနု၊ ၂။ ၂၁၈။

အာဇာနည်သမ္ဘဝ (တိ) [အာဇာနည် + သမ္ဘဝ] အာဇာနည် ဝတ္ထုကြောင့် ဖြစ်သော။ နဝဝိအာဇာနည်သမ္ဘဝေါ ဗျာပါဒေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။)

အာဇာနည်သုတ္တ (န) [အာဇာနည် + သုတ္တ] (၁) အာဇာနည်သုတ်။ ဤသုတ်၌ အာဇာနည် ၉-မျိုး ဟောတော်မူသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ နဝကနိပါတ် ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၀၈။ (၂) အာဇာနည်သုတ်။ ဤသုတ်၌ အာဇာနည် ၁၀-မျိုး ဟောတော်မူသည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒဿကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၃၇၇။

အာသာတဝိနယ (ပု) [အာသာတ + ဝိနယ] အမျက်ဒေါသ - ရန်ငြိုး - ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ အာသာတဝိနယေ ဝိသေသေန စိတ္တဿ အဒမိတတ္တာ။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၂၃။

အာသာတဝိနယန (န) [အာသာတ + ဝိနယန] အမျက်ဒေါသ - ရန်ငြိုး - ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ အတ္တနိ စ ပရေသံ အာသာတဝိနယနေန အသပတ္တံ ဟေတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၃။

အာသာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အာသာတဝိနယ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] (၁) အမျက်ဒေါသ - ရန်ငြိုး - ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့် ဉာဏ်အား (ဉာဏ်၌) ထင်မြင်လာသော။ (၂) အမျက်ဒေါသ - ရန်ငြိုး - ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်လာစေသော။ ဟိတကာရပဝတ္တိလက္ခဏာ မေတ္တာ၊ ဟိတုပသံဟာရရသာ၊ အာသာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁။ “အနတ္တံ မေ အစရိ” တိ အာဒိနာ ပဝတ္တနကဿ အာသာတဿ ဝိနယနာကာရေန ပစ္စုပတိဋ္ဌတိ၊ ဉာဏဿ ဂေါစရဘာဝဂစ္ဆတိ၊ ယတ္ထ ဝါ သယံ ဥပ္ပဋ္ဌတိ၊ တတ္ထ အာသာတဝိနယနံ ပစ္စုပဋ္ဌပေတိတိ အာသာတဝိနယပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။

အာသာတဝိနယရသ (တိ) [အာသာတဝိနယ + ရသ] ရန်ငြိုးကို ဖျောက်ခြင်းကိုစွဲရှိသော။ အဒေါသော အစက္ခိက္ကလက္ခဏော ... အာသာတဝိနယရသော၊ ပရိညာတဝိနယရသော ဝါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၅။ (-သိ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၅။)

အာသာတဝိနယသုတ္တ (န) [အာသာတဝိနယ + သုတ္တ] အာသာတဝိနယသုတ် (အာသာတပဋိဝိနယသုတ်)။ အာသာတော သဗ္ဗသော ပဋိဝိနေတဗ္ဗောတိ အာဒိနာ နယေန အာဂတဿ အာသာတဝိနယသုတ္တဿ။ မ၊ ဇို၊ ၂။ ၇၄။

အာသာတဝိရဟိတ (တိ) [အာသာတ + ဝိရဟိတ] အာသာတ - ရန်ငြိုးမဲ့ခြင်း - မှ ကင်းသော။ အနာသာတ - ကြည့်။

အာသာတသဒ္ဓ (ပု) [အာသာတ + သဒ္ဓ] အာသာတသဒ္ဓါ။ ဧတ္ထ စ သဘာဝမေတော အညဿ ကတ္ထု အဘာဝဇောတနတ္ထံ “အာဟနတိ” တိ ကတ္ထု ဧတ္ထ အာသာတသဒ္ဓံ ဒသေတိ။ သိ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၁။ ၂၂။

အာသာတဘာဝ (ပု) [အာသာတ + အဘာဝ] အမျက်ဒေါသ - ရန်ငြိုး - ၏ မရှိခြင်း။ အဝိရစ္ဆ - ကြည့်။

အာသာတိတ (တိ) [အာ + ဟန + တ] ထိပါးနှိပ်စက်အပ်သော။ သူ။ နဝဟိ (ဒသဟိ) အာသာတဝတ္ထုဟိ အာသာတိတော လောကသန္နိဝါသော။ ပဋိသံ၊ ၁၂၄။ အာသာတိတောတိ ဃဇ္ဇိတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃။)

အာသာတိတမန (တိ) [အာသာတိတ + မန] ထိပါးနှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသော။ တေတိတ္ထိယာ ... အာသာတိတမနာ ပစ္စာသာတိတမနာ ဝဒန္တိ ဥပဝဒန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄၇။ အာသာတိတမနာတိ ဝိဟိ သာဝသေန အာသာတိတံ မနံ ဧတေသန္တိ အာသာတိတမနာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၅။

အာသာတုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အာသာတ + ဥပ္ပတ္တိ] အမျက်ဒေါသ - အာသာတ - ၏ ဖြစ်ခြင်း။ ရန်ငြိုးမဲ့ခြင်း။ ကိံ ပန သတ္တာ တာယ အတ္တနိ အာသာတုပ္ပတ္တိံ ဇာနာတိ၊ နောတိ? ဇာနာတိယေဝ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။

အာသာတေတိ (ကြိ) [အာ + ဟန + အ + တိ] နှိပ်စက် - ညှဉ်းဆဲ - တတ်၏။ ကောပေါ ဟိ စိတ္တံ အာသာတေတိတိ အာသာတော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ အာသာတေတိတိ အာဟနတိ၊ အတ္တ-

နော ကက္ခဋ္ဌပရသဘာဝေန စိတ္တံ ဝိဗာဓထိတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၉၊ ၂၊ ၁။

အာယာတေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဟန+အ+
တွာ] ညည်းဆဲနိပ်စက်၍၊ ဖျက်ဆီး၍။ ကော-
ကာလိကော ဘိက္ခု... သာရိပုတ္တမောဂ္ဂဏ္ဌာ-
နေသု စိတ္တံ အာယာတေတွာ။ သံ၊ ၁၊ ၁၅၂။
အံ၊ ၁၊ ၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၀။ နေတ္ထိ၊ ၁၅၂။
စိတ္တံ အာယာတေတွာတိ စိတ္တံ ပဒုသေတွာ။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၆၀။

အာယာတေန္တ (ပု) [အာ+ဟန+အ+အန္တ]
ညည်းဆဲ-နိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-သော။ သော
ဟိ စိတ္တံ အာယာတေန္တော ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၄၊
၂။ ၅၂။ အာယာတေန္တောတိ အာဟနန္တော
ဗာဓေန္တော။ အံ၊ ၉၊ ၂။ ၄၆။ (-မဟာနိ၊ ၄။
၂၇၉။)

အာစမတိ (ကြိ) [အာ+စမ+အ+တိ] ငုံ၏၊
ငုံထား၏။ ဇာတိမန္တတပသော ပါတောဝ
ဂ်ံ ဩရယု ဥဒကံ အာစမတိ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၆၀။
အာစမန္တိ - မိလိန္တ။ ၂၇၂။

အာစမန (န) [အာ+စမ+ယု] ရေပြင် မျက်နှာ
ကို စင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်း၊ မျက်နှာ သစ်
ခြင်း။ ဝတ္ထုပရိကမ္ပံ အာစမနံ နှာပနံ...။ ဒီ၊
၁။ ၁၁။ အာစမနန္တိ ဥဒကေန မုခသုဒ္ဓိကရဏံ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၆၀။ မ၊ ၉၊ ၁။
၁၆၀။)

အာစမနဥဒကာဝသေသ (ပု) [အာစမန+ဥဒက
+အဝသေသ] (မစင်-ကျင်ကြီးကို) ဆေး
ကြောကြောင်းဖြစ်သောရေအကြောင်းအကျန်၊
သန့်သက်ရေ - ဝစ္စကုဋ္ဌိသုံးရေ - အိမ်သာသုံး
ရေ - အကြွင်းအကျန်။ သုတ္တန္တိကော ဘိက္ခု
ကေဒိဝသံ ဝစ္စကုဋ္ဌိ ပဝိဋ္ဌော အာစမနဥဒ-
ကာဝသေသံ ဘာဇနေ ဌပေတွာစ နိက္ခမတိ။
မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၁။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။
၄၆၂။)

အာစမနကုမ္ဘိ (ထိ) [အာစမန+ကုမ္ဘိ] သန့်
သက်ရေအိုး၊ ဝစ္စကုဋ္ဌိသုံးရေအိုး၊ အိမ်သာသုံး
ရေအိုး။ သစေ အာစမနကုမ္ဘိယာ ဥဒကံ န
ဟောတိ။ အာစမနကုမ္ဘိယာ ဥဒကံ အာသိဉ္ဇိ-
တဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၆။ ၃၉၂၊ ၄၀၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၂၄၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၇၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။
သာရဏ္ဏ၊ ၁။ ၂၇၂၊ ၃၅၉။)

အာစမနပါဒက (ထိ) [အာစမန+ပါဒက] သန့်သက်ရေဆေးရန် ခင်းထားအပ်သော
ခြေနင်းခုံ။ ဝစ္စပါဒကံ ပဿာဝပါဒကံ အာစ-
မနပါဒကံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၉။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
အာစမနပါဒကန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၄။ (-ဝိ၊ ၄။
၃၉၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၁။)

အာစမနဝတ္ထု (န) [အာစမန+ဝတ္ထု] သန့်သက်
ရေ ဆေးခြင်းနှင့်စပ်သော ဝတ္ထု၊ အာစမန-
ဝတ္ထု။ အာစမနဝတ္ထုသ္မိ သတိ ဥဒကေ-
တိ ဣတ္ထေ သစေ ဥဒကံ အတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၂၂။

အာစမနသဗ္ဗဝက (ပု) [အာစမန+သဗ္ဗဝက] သန့်သက်ရေခပ်စရာခွက်၊ သန့်သက်ရေခွက်။
အာစမနသဗ္ဗဝကော န ဟောတိ။ ပ။ အနု-
ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာစမနသဗ္ဗဝကန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂၇၄။ (-၎င်း-၃၉၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၄၁။)

အာစမနောဒက (န) [အာစမန+ဥဒက] ဆေး
ကြော-သုတ်သင်-စရာ ရေ၊ မျက်နှာသစ်
ရေ၊ ခံတွင်းဆေးရေ၊ အာစမေဟိတိ အာစ-
မနောဒကံ ဒေဟိ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၀။

အာစမန္တ (ထိ) [အာ+စမ+အ+အန္တ] ငုံသော၊
ငုံထားသော။ တံ တဿ ဥဒကံ အာစမန္တ-
ဿ ဇဋ္ဌာသု လဂ္ဂိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၇၀။

အာစမယမာန (ထိ) [အာ+စမ+ဏယ+မာန] ပျိုအန်-လျှောသက်-စေသော၊ သူ။ ဒိဋ္ဌ-
ပုဗ္ဗော ပန တဿာ မဟာရာဇေ... ဥဗ္ဗမဓော
အာစမယမာနောတိ။ မိလိန္တ။ ၁၅၂။

အာစယနိပါတ် (ကြိ.ဝိ) [အာ + စယ + ဣ + တာ] ဆေး၍၊ (ခြေလက်၊ မျက်နှာတို့ကို) ဆေးကြော၍။ တတော ဟိ သော အာစယနိပါတ် လိစ္ဆဝိ။ ပေတ။ ၁၈၈။ အာစယနိပါတ် ဟတ္ထပါဒဓာရနပုဗ္ဗကံ မုခံ ဝိက္ခာလေတော။ ပေတ။ ၁၉၂။

အာစယနိပါတ်န (ကြိ.ဝိ) [အာ + စယ + ဣ + တာန] ဆေး၍ ဆေးကြော၍။ သယံ အာစယနိပါတ်နာ (အံ၊ ၂။ ၂၉၆) တိ အတ္တနာဝ ဟတ္ထပါဒေ ဓာရိတော မုခံ ဝိက္ခာလေတော။ အံ၊ ၉။ ၁။ ၁၀၈။

အာစမိတော (ကြိ.ဝိ) [အာ + စမ + တော] အထက် ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ အာစမိတော ဟတ္ထပါဒေ ဓာရိတော မုခံ ဝိက္ခာလေတော ဝေမာဟ။ မ၊ ၉။ ၁။ ၂၃၈။

အာစမေ(မိ)တဗ္ဗ (တိ) [အာ + စမ + ဣ + တဗ္ဗ] ဆေး - ဆေးကြော - အပ်သော။ န ဘိက္ခုဝေ ဝစ္စံကတော သတိ ဥဒကေ န အာစမေတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၁။ အာဇနေန နိဟရိတော အာစမိတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၄၂။ (-၄င်း-၂၄၁။)

အာစမေတိ (ကြိ) [အာ + စမ + ဣ + တိ] အာပုဗ္ဗော စမုဓာတု ဓာရဝနေ ဝတ္တတိ။ အာစမေတိ။ အာစမယတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၃၁။ ဆေး၏။ ဆေးကြော၏။ ဒုက္ခံ နိဿိန္နာ အာစမေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၄။ (-၄င်း-၃၉၁။) အာစမေသိ။ အာစမေယျ။ အာစမေသတိ။ အာစမေသန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၉၁။ အာစမေဟိ။ မ၊ ၂။ ၃၁၄။ မ၊ ၉။ ၁။ ၂၃၈။ မ၊ ၉။ ၁။ ၁၆၀။

အာစမေတုံ (ကြိ.ဝိ) [အာ + စမ + ဣ + တုံ] (သန့်သက်ရေ) ဆေးကြောခြင်းငှါ။ ဘိက္ခုဟိရိယန္တိ အာစမေတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၈၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၉၀-၁။)

အာစယ (ပု) [အာ + စိ + အ] (၁) (က) တိုးပွားခြင်း၊ ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ တိုးပွားခြင်း။ (၁) ဝဋ်

ဆင်းရဲ၌ စုတိပဋိသန္ဓေကို - စိထားခြင်း - ဖြစ်စေခြင်း။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (က) အစဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း။ (ခ) စဦးငယ် ဖြစ်ခြင်း။ (ဂ) အကြောင်းအားလျော်စွာ ထိုထိုအရပ်မှ လာ၍ ဖြစ်သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း။ (၃) စိထားခြင်း၊ စုဆောင်း - စုပေါင်း - ခြင်း။ (၄) ကံကိလေသာတို့သည် - စိထားအပ် - ပွားစေအပ် - ဖြစ်စေအပ် - သောတရား၊ ပဋိသန္ဓိ၊ စုတိ၊ ဂတိဟု ဆိုအပ်သော အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ဝဋ်တရား။ (၅) ပဋိသန္ဓိ၊ စုတိ၊ ဂတိဟူသော ဝဋ်တရားကို - စိတတ် - ပွားစေတတ် - ဖြစ်စေတတ် - သောတရား၊ လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်တရား။ (၁) (က) ဣမေ ဓမ္မာ။ အာစယာယ သံဝတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၉။ အံ၊ ၃။ ၁၀၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ အာစယာယာတိ ဝဋ်သု ဝဋ်နတ္ထာယ။ အံ၊ ၉။ ၁။ ၂၃၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ (-သံ၊ ၁။ ၃၁၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။) (ခ) အတ္တိပညာ အာစယာယ၊ နော အပစယာယ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၂၇။ ကာမာဝစရကုသလေ ပညာ အာစယာယ၊ နော အပစယာယ။ ၄င်း- ၃၄၂။ ကာမာဝစရကုသလေ ပညာတိ အယဉ္ဇိကေန္တေန ဝဋ်သို့ စုတိပဋိသန္ဓိ အာစိနတေ၊ တဿ အာစယာယ နော အပစယာယာတိ ဝတ္တာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။ (၂) (က) ယော အာယတနာနံ အာစယော၊ သော ဣပဿ ဥပစယော။ အဘိ၊ ၈။ ၁၆၉။ အာစယောတိ နိဗ္ဗတ္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။ အာဒိတောစယော အာစယော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၂။ (က) (ခ) (ဂ) အာစယလက္ခဏာ-ကြည့်။ (၃) အဉ္စနာနံ ခယဒိဿာ၊ ဥပစိကာနဉ္စ အာစယံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ (၄) (၅) အာစယနိပါတ်-ကြည့်။

အာစယနိပါတ် (န) [အာစယနိပါတ် + ဝိတ္တ] ဝဋ်ဆင်းရဲသို့ - ရောက်တတ် - ရောက်စေတတ် - ရောက်ကြောင်းဖြစ် - သော စိတ်။ ဧဝံ

အာစယဂါမိတ္တိ အဝိဇ္ဇာ န ဘိန္နတိ။ အံ၊ဇ္ဇိ၊
၁။၉၆။

အာစယဂါမိတ္တိက (န) [အာစယဂါမိ+တိက]
အာစယဂါမိတိက။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ
ပါဠိ၊ တိကမာတိကာ၊ ၁၀ တိက။ အာစယ-
ဂါမိတ္တိကေ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ အာစယဂါမိတ္တိ-
ကဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။ (-အဘိ၊ဓ၊၂။)

အာစယဂါမိသုတ္တ (န) [အာစယဂါမိ+သုတ္တ]
အာစယဂါမိသုတ်။ (၁) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ
ပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-
သုတ်။ အံ၊၃။၄၅၄-၅။ (၂) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ
ပါဠိ၊ ၁၀-နိပါတ်၊ ၄ ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၉-
သုတ်။ အံ၊၃။၄၈၄။

အာစယဂါမိ (တိ) [(၁) အာစယ+ဂမ္ပ+ကိ။
(၂) အာစယ+ဂမ္ပ+ကော+ကိ။ (၃) အာ-
စယံ (=အာစိနံ)+ဂမ္ပ+ကိ။ ထိန္တ အာ-
စယဂါမိနိ] (၁) (ကံ၊ ကိလေသာတို့သည်
စိအပ်၊ ပျိုးစေအပ်၊ ဖြစ်စေအပ် သော)
ပဋိသန္ဓိ၊ စုတိ၊ ဂတိ-ဟူသောဝဋ်ဆင်းရဲသို့-
ရောက်တတ်သော - (မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို)
ရောက်စေတတ်သော - တရား။ (၂) (က)
အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်သော ဝဋ်ဆင်းရဲကို
- စိလျက် - ဖြစ်စေလျက် - သွားတတ်
သော တရား။ (ခ) ဝဋ်ဆင်းရဲကို စီသည်
ဖြစ်၍ ဖြစ်တတ်သောတရား။ အာစယဂါမိ
တရား။ (လောကီကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်နှင့်
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိစသော တရား)။ အာစယဂါမိနော
ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ၊၂။ အာစယဂါမိတ္တိကေ ကမ္မ-
ကိလေသေဟိ အာစိယတိတိ အာစယော၊
ပဋိသန္ဓိ စုတိ ဂတိပုဝတ္တာနံ ဧတံ နာမံ။ တဿ
ကာရဏံ ဟုတွာ နိပ္ပါဒနဘာဝေန တံ အာစ-
ယံ ဂစ္ဆန္တိ။ ယဿ ဝါ ပဝတ္တန္တိ၊ တပုဂ္ဂလံ ယဿ
ဝုတ္တမေဝ အာစယံ ဂမေန္တိတိပိ အာစယဂါမိ-
နော။ အပိစ ပါကာရံ ဣဋ္ဌကဝဇ္ဇကိ ဝိယ ပဝတ္တံ
အာစိနန္တာ ဂစ္ဆန္တိတိ အာစယဂါမိနော။

အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပေ အာ-
စယံ ဂါမိနောတိ ဝတ္တဗ္ဗ အနုနာသိကလော-
ပေါ ကတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အာစိနန္တိတိ
ဝါ အာစယာ၊ အာစယာ ဟုတွာ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တ-
န္တိတိ ပိ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋ္ဌ၊၁။၄၃။
အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ သိယာ အာစယဂါမိနိ။ အဘိ၊
ဝိ၊၃။၁၉။ အာစယဂါမိနိ ပညာ။ အဘိ၊ဝိ။
၃၂၅။ (-အံ၊ ၃။ ၄၅၄၊ ၄၈၄။ အဘိ၊ဓ။
၂။၁၀။ အဘိ၊ဝိ။၁၇၊ ၆၀။ အဘိ၊ဓာ။၁၆။ အဘိ
က။၂။၆၇။ ပဋ္ဌာန၊၂။၂၅၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။
အံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၃၂။ မူလဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၃၃၀။)

အာစယလက္ခဏ (တိ) [အာစယ + လက္ခဏ]
အစဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း - စဦးငယ် ဖြစ်ခြင်း -
အကြောင်းအားလျော်စွာ ထိုထိုအရပ်မှ ယာ၍
ဖြစ်သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း - လက္ခဏာရှိသော။
အာစယလက္ခဏော ရူပဿ ဥပစယော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၉။ အာဒိ စယော၊ ဣသံ ဝါ
စယောတိ အာစယော၊ ယဿ ပစ္စယံ တတော
တတော အာဂတဿ ဝိယ စယောတိ ဝါ
အာစယော၊ တဒုဘယံ ကေဠံ ဂယေတွာ
အာစယော လက္ခဏံ တေဿာတိ အာစယ-
လက္ခဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၂။

အာစယသဘာဝ (တိ) [အာစယ + သဘာဝ]
ဖြစ်ခြင်း သဘောရှိသော။ အာယတနာနံ
အာစယာဒိဝစနေနေဝ အာစယသဘာဝါနိ
ဥပ္ပါဒဓမ္မာနိ အာယတနာနိတိ...ကထိတာနိ။
မူလဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၃။

အာစရဏ (န) [အာ+စရ+ယု] ကျင့်ခြင်း၊
ပြုကျင့်ခြင်း။ အဇ္ဈာစာရေတိ အဓိဋ္ဌဟိတွာ
အာစရဏံ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၈။ အာစာရေတိ
အာစရဏံ ဟတ္ထကဟဏာဒိကိရိယာ။ သာရတ္ထ၊
၂။၃၁၇။

အာစရဏက (တိ) [အာစရဏ+က] ဖြစ်ပေါ်
သော။

အာစရဏကကိလေသဝိရဟိတ (တိ) [အာစရဏက + ကိလေသ + ဝိရဟိတ] ပြစ်ပေါ်သော ကိလေသာမှကင်းသော။ အနာစရိယကန္တိ အာစရဏကကိလေသဝိရဟိတံ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၆။ အာစရဏကကိလေသဝိရဟိဟန္တိ သဒုဒါစရဏကိလေသရဟိတံ။ သံ၊ ဌိ၊ ၂။ ၃၁၆။

အာစရတိ (ကြိ) [အာ + စရ + အ + တိ] (၁) (က) ကျင့်၏၊ ပြုကျင့်၏၊ ပြုလုပ်၏။ (ခ) ကျင့်၏၊ ဖြည့်ကျင့်၏။ (ဂ) ကျင့်၏၊ ဆည်းပူး၏။ (၂) ပြောဆို၏။ (၃) တည်၏။ (၄) သွား၏။ (၁) (က) အနာစာရံ အာစရတိ- (ဝိ၊ ၁။ ၂၇၁) တိ အနေကပ္ပကာရံ ကာယဝစိဒ္ဓါရဝိတိက္ကမံ ကရေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။

အာစရတိ-ဝိ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဝိ၊ ၃။ ၇၁။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၆။ မဟာနိ၊ ၃၉၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ သီ၊ ၄။ ၁၆။ ၁။ ၃၃၂။ အာစရန္တိ-ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၂၇၄။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ ၂၀၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၅၆။ အာစရသိ-ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂။ အာစရေန စာစရေ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၄၀။ ပါ၊ မာစရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၀။ ဥဘယမာစရေ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၄။ အာစရေယျ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ မဟာနိ၊ ၃၂။ အာစရေမ-ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၇၉။ အာစရေယျာမ- ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၂၂၄။ အာစရံ-ဝိ၊ ၄။ ၂၇၉။ အာစရံ သု-ဝိ၊ ၄။ ၈၁။ အာစရိသတိ-ဝိ၊ ၃။ ၁၁၉။ အာစရိသန္တိ-ဝိ၊ ၃။ ၁၁၀။ (ခ) ကျာဟံ ကမ္ပံ အာစရမိ (အပ၊ ၁။ ၄၂) တိ အဟံ ကိမိသံ ပုညကမ္ပံ အာစရမိ ပုဇရမိ နု ခေါတိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀-၁။ (ဂ) ကိံ တံ ပုဇရ သုစရိတမာစရိမံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၁၈။ အာစရိတိ ဝိသံ ကတွာ ပုတ္တံ၊ ဥပစိနိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၇၃။ (၂) နာ'စရေ (အံ၊ ၁။ ၁၉၉) တိ န စရတိ န ကထေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။ နေဝါစရေ သုတ္တနိ၊ ၃၇။ (၃) ယဉ္ဇဟိနံ ပုနာစရေ။ ထေရိ၊ ၃၇၉။ ဂိဟိဘာဝံ ပုန အာစရေ အာစရေယျံ အနုတိဋ္ဌေယျံ။

ထေရိ၊ ၄။ ၈၃။ (၄) ဝဋ္ဋပံ အာစရိသာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၁။

အာစရန္တ (တိ) [အာ + စရ + အ + အန္တိ] (၁) ပြုကျင့်သော၊ ပြုလုပ်သော၊ သူ။ (၂) ပြောဟောသော၊ ပြောဆိုသော၊ သူ။ (၁) ခံသော ပါ၊ မာစရံ။ ထေရိ၊ ၃။ ၉၆။ ပါ၊ မာစရန္တိ ပါ၊ ကာတိပါ၊ ဘဒိပါ၊ ကမ္ပံ ကရေန္တော။ ထေရိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။ ယာနိ စာစရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၅၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၇။ တဒါစရံ။ ထေရိ၊ ၂၂၇။ ထေရိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ ကိမာစရံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၉၅။ (၂) မာ သဋ္ဌိတော တဒါစရ (သံ၊ ၁။ ၁၁၃) န္တိ ဧဝံ ဓမ္မကထံ အာစရန္တော မာလဂ္ဂိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ (- မိလိန္ဒ၊ ၁၇၁။)

အာစရိတ (တိ) [အာ + စရ + တ] ကျင့်အပ်သော။ မာ တံ အဓမ္မော အာစရိတော၊ အသ္မာ ကုမ္ပမိတိဘိဒါ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ၁။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၀။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၃။)

အာစရိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + စရ + တဗ္ဗ] ကျင့်အပ် - ကျင့်ထိုက် - သော။ န ဘိက္ခဝေ ဝိဝိဓံ အနာစာရံ အာစရိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၅။

အာစရိတုကာမ (တိ) [အာစရိတု + ကာမ] ကျင့်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ကျင့်လိုသော သူ။ အနာစာရံ အာစရိတုကာမာ ... ဒုတိယိကမ္ပိဘိက္ခုနိံ ဥယျောဇေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၆။ (- ကင်္ခါ၊ ၃၁၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၉၈။)

အာစရိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + စရ + တွာ] ကျင့် - ဖြည့်ကျင့် - ရှိ။ မယာ သတသဟဿကပ္ပါမိကာနိ စတ္တာရိ အသင်္ချေယာနိ အတိဒုက္ကရာနိ အာစရိတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀။

အာစရိနိ (တိ) [အာစရိယ + နိ] ယ ကိ ချေ။ အာစရိယာ ဝါ ယလောပေါ အာစရိနိ။ မောဂ်၊ ၃။ ၃၂။ အာစရိယသဒ္ဓသ္မာ ဣတ္ထိယံ နိ ဝါ ဟောတိ တံ သန္နိယောဂါ ယလောပေါ စာတိ အတ္ထော။ မောဂ်၊ ပဉ္စိက၊ ၃။ ၃၂။]

ဆရာမ။ ၎င်း ဝါ အာစရိနိ* ဝါ ပတ္တိ ဝါ စိ-
ဝရံ ဝါ ပရိယေသတိ။...၈၈၈၈၈ ၈ အာစရိ-
နိယာ ၈ အာပတ္တိ ဒုက္ခဋ္ဌာယ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၂၊
၄၁၇-၈။

အာစရိယ (ပုထိ) [(၁) အာ+စရ+ကျ။ (၂)
အာစာရ + ဣယ။ သိဿာနံ ဟိတံ အာစရတိ
တိ အာစရိယော၊ ကျော။ ဓာနံ၊ ဋီ၊ ၄၁၀။
အာဒိတော စာရေတိ သိက္ခာပေတိတိ အာ-
စရိယော။ ၎င်း-၄၁၁။ သုစိ၊ ၅၂-လည်း
ကြည့်။ (အာစယံ-သံ)။ ထိ-၌ အာစရိယာ၊
အာစရိနိ] တပည့်တို့၏ အကျိုးစီးပွားကို
ပြုကုန်တတ်သောသူ၊ ရွေးဦးစွာ (အတတ်
ပညာကို) သင်ပေးတတ်သောသူ၊ အကျင့်
သီလကို ကျင့်စေတတ်သောသူ၊ ဆရာ။ အန-
ဇာနာမိ သိက္ခာဝေ အာစရိယ (ဝိ၊ ၃။ ၇၆)။
အာစာရသမာစာရသိက္ခာပနက် အာစရိယံ
အနဇာနာမိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၆။ ဣမိနာ အာ-
စာရံ သိက္ခာပေတိတိ အာစရိယောတိဝစနတ္ထံ
ဒဿေကိ။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၁။ ၁၀၁။ နတ္ထိ အာ-
စရိယော နာမာ (ပေတ၊ ၂၀၃)တိ အာစာရ-
သမာစာရသိက္ခာပကော အာစရိယော နာမ
ကောစိ နတ္ထိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၃၅။ အာစရိယော-
(ဇာ၊ ၁။ ၃၀၇)တိ ကုဋ္ဌမ္ပိက သေ မယံ
အာစာရသိက္ခာပကော အာစရိယော။ ဇာ၊
၄။ ၃၇၃။ ကော အယံ တာတ အာစ-
ရိယော နာမာတိ၊ ဣမသ္မိံ သာသနော သိက္ခိ-
တဗ္ဗကမေဓသု ပတိဋ္ဌာပေတာ မဟာရာဇာ-
တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ အာစရိယော-ဝိ၊ ၃။ ၁၂။
ဝိ၊ ၄။ ၄၀၇။ ဒီ၊ ၃။ ၄၆။ မ၊ ၁။ ၂၂၁၊ ၂၂၇။ မ၊
၂။ ၂၃၀၊ ၂၉၅။ မ၊ ၃။ ၁၅၇။ အဘိ၊ က၊ ၂၁၈။
ထေရ၊ ၃၂၁။ အပါ၊ ၁။ ၃၄။ ဇာ၊ ၁။ ၂၇၈။
ဇာ၊ ၂။ ၉၈။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၊ ၈၆။
အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ အာစရိယာ-ဝိ၊ ၃။ ၈၇။ ဒီ၊
၃။ ၁၅၃။ မိလိန္ဒ၊ ၈၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ အာစရိ-
ယံ-ဝိ၊ ၁။ ၂၉၊ ၃၂။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ၃။ ၈၁။ သံ၊
၁။ ၁၇၉။ အပါ၊ ၁။ ၁၀၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၈။ ဇာ၊ ၁။

၂၄၈။ မိလိန္ဒ၊ ၃၇၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၄၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဗုဒ္ဓက၊ ၄။ ၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၉၃။ အာစရိယေန-ဝိ၊ ၃။ ၈၁။ ၂၄၁၇။ ဝိ၊
၄။ ၄၀၇။ ဒီ၊ ၁။ ၉၆။ မိလိန္ဒ၊ ၁၀၁။ ဝိ၊ ၄။ ၅၊
၁။ ၉၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃။ မုလဋ္ဌိ၊ ၇။ ၁။ အာစရိယေဟိ-ဒီ၊ ၁။ ၂၂၆။
မိလိန္ဒ၊ ၈၃။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၁။ မ၊ ၃။ ၂။ ၁၈၉။
အာစရိယဿ-ဝိ၊ ၂။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ၃။ ၈၀-၁။ မ၊
၂။ ၁၅။ သံ၊ ၁။ ၁၇၉။ အံ၊ ၂။ ၁၉၉။ အံ၊ ၃။
၅၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ အာစရိယာနံ-ဝိ၊ ၂။
၁၅၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၀၇။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၄။ မိလိန္ဒ၊
၁၀၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၈၀။ အာစ-
ရိယမာ-ဝိ၊ ၃။ ၈၉။ မိလိန္ဒ၊ ၇၇။ အာစရိယေ
-သံ၊ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၅၊ ၁။ ၉၇။
အာစရိယမိ-ဝိ၊ ၃။ ၇၆-၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄၀၂။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၉၇။ အာစရိယေသု-ဝိ၊ ၃။ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၄။
၄၀၁-၂။

အာစရိယက (တိ) [အာစရိယ+က] (က) ဆရာ
၏-လုပ်ငန်း-အတတ်ပညာ။ (၁) ဆရာ၏
အယူဝါဒ။ (ဂ) ဆရာစဉ်ဆက် အားဖြင့်-
ဆရာအဆက်ဆက်မှ-လာသော။ (က) အဟံ
ခေါ် ပန သုသိက္ခိတော အနဝယော သကေ
အာစရိယကေ ကုမ္ဘကာရကမ္ပေ ပရိယော-
ဒါတသိပ္ပေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၁။ အာစရိယကေတိ
အာစရိယကမ္ပေ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ အာစရိ-
ယဿကမ္ပံ အာစရိယကန္တိ အာဟ “အာစရိ-
ယကမ္ပေ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၇။ (-ဝိ၊ ၃။
၃၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၁။)
(ခ) သက် အာစရိယကံ ဥဂ္ဂဟေတွာ အာ-
စိက္ခိသန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၈၇။ သံ၊ ၃။ ၂၂၈။ အံ၊ ၃။
၁၃၀။ ဥဒါန၊ ၁၅၃။ သက် အာစရိယကန္တိ
အတ္တနော အာစရိယဝါဒံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊
၄။ ၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၉၇။
သက် အာစရိယက(မ၊ ၁။ ၂၂၀)န္တိ အတ္တနော
အာစရိယသမယံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ (-ဒီ၊ ၃။
၂၃၊ ၃၃။ မ၊ ၂။ ၁၈၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁၉။ မ၊ ၄။

၃။၁၅၈။) (ဂ) အနုညာတပဋိညာတော သကေ အာစရိယကေ တေဝိဇ္ဇကေ ပါဝစနေ။ ဒီ။၁။၈၂-၃။ အာစရိယာနံ ပရမ္ပရတော၊ ပရမ္ပရတုတေဟိ ဝါ အာစရိယေဟိ အာဂတံ အာစရိယကံ။ သီ။ဋီ။သစ်။၂။၂၂၆။ (-ဒီ။၁။ ၁၁၂။ ဒီ။ဋ္ဌ။၁။၂၂၁။)

အာစရိယကထာ (ထိ) [အာစရိယ+ကထာ] ဆရာ၏စကား။ သောပိ တာယ အာစရိယကထာယ လက္ခဏေသု ဝိဂတသမ္ပောဟော။ ဒီ။ဋ္ဌ။၁။၂၂၄။

အာစရိယကမ္မ (န) [အာစရိယ+ကမ္မ] ဆရာ၏လုပ်ငန်း-အတတ်ပညာ၊ အာစရိယက-ကြည့်။

အာစရိယကိစ္စ (န) [အာစရိယ+ကိစ္စ] ဆရာ၏အမှုကိစ္စ။ အာစရိယကိစ္စံ ဥပဇ္ဈာယကိစ္စံ။ ဝိ။၄။၂၂၀။

အာစရိယကုလ (န) [အာစရိယ+ကုလ] ဆရာ၏အမျိုး၊ ဆရာ့အိမ်။ မာ မေ အာစရိယကုလဿ အဝဏ္ဏော အဟောသိ။ အံ။၁။၄၂၇။ (-ဝိ။ဋ္ဌ။၄။၁၁၄။ ဒီ။ဋ္ဌ။၁။၂၂၇။ မ၊ဋ္ဌ။၄။၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ။၂။၂၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ။၁။၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၃။၁၀၆။)

အာစရိယကေဝုဒ္ဓိ (ပု) [အာစရိယ+ကေဝုဒ္ဓိ] ဆရာဖြစ်သော ကေဝုဒ္ဓိပုဂ္ဂိုလ်များ။ သဗ္ဗေ ဘုရားနာ စ အာစရိယကေဝုဒ္ဓိ အာဒိ ကတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၆။၂၇၂။

အာစရိယခဏ္ဍဟာလ (ပု) [အာစရိယ+ခဏ္ဍဟာလ] ဆရာ ခဏ္ဍဟာလပုဂ္ဂိုလ်များ။ (စန္ဒကုမာရမင်း၏ ပုရောဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်များ)။ အဟံ အာစရိယခဏ္ဍဟာလေ အတ္တနော အပရာမံ န ပဿာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၇။၈၇။

အာစရိယဂရုတ္တ (န) [အာစရိယ+ဂရုတ္တ] ဆရာ၌ အလေးအမြတ်ပြုသည်၏အဖြစ်။ အာစရိယဂရုတ္တာ ကတိကံ န ပရိဘဝတိ။ မဟာနိ။ဋ္ဌ။၇။ ၀ဇိရ။၄။

အဘိဓာန် ၄-၆-ပ-မ-ဗ-သ-စ

အာစရိယဂုဏ (ပု) [အာစရိယ+ဂုဏ] ဆရာ၏ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ယေ အာစရိယာနံ ပဉ္စဝိသတိ အာစရိယဂုဏာ၊ တေဟိ ဂုဏေဟိ အာစရိယေန သမ္ပာ ပဋိပဋိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ။၁၀၁။

အာစရိယဂုတ္တိလ (ပု) [အာစရိယ+ဂုတ္တိလ] ဆရာဂုတ္တိလ၊ စောင်းဆရာဂုတ္တိလ။ အာစရိယဂုတ္တိလော စ အန္တေဝါသိကမူသိလော စ ဘုရားရှင်ရေ အညမည် သာကန္တံ ကတော သိပုံ ဒဿေသန္တိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၂။၂၃၀။

အာစရိယသရ (န) [အာစရိယ+သရ] ဆရာ၏အိမ်။ သော ယဒါ အာစရိယသရံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၁။၃၀။

အာစရိယဌာန (န) [အာစရိယ+ဌာန] ဆရာ၏အရာ၊ ဆရာ့နေရာ။ ဥဒကော ဗုဒ္ဓပုဂ္ဂိုလ်သဗြဟ္မစာရီ မေ သမာနော အာစရိယဌာနေ မံဌပေသိ။ မ၊၁။၂၂၃။ (-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၈။)

အာစရိယတ္ထေရ (ပု) [အာစရိယ+ထေရ] ဆရာဖြစ်သော မထေရ်။ ဝိသုဒ္ဓိအာဒိနံ နိပ္ပရိယာယဟေတု သင်္ကဏန္တော အာစရိယတ္ထေရေ မိဿကမဂ္ဂေါတိ အာဟ။ မ ဋီ။၁။၃၃၁။ (-အံ၊ဋီ။၃။၃၃၉။)

အာစရိယတ္ထေရဝါဒ (ပု) [အာစရိယတ္ထေရ+ဝါဒ] ဆရာဖြစ်သော မထေရ်၏-အယူ-ဝါဒ။ အာစရိယတ္ထေရဝါဒေ တာဝ “အနာပတ္တိဂမနိယ-တာယ သတိ အဓိဋ္ဌာနာဝိကမ္ဘံ နိဿရက” နှိကထိတံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ။၂။၃၂၈။

အာစရိယဒက္ခိဏာ (ထိ) [အာစရိယ+ဒက္ခိဏာ] ဆရာအား ပေးလှူအပ်သော ဥစ္စာ၊ ဆရာ၏အဖို့အစု။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာစရိယစန (န) [အာစရိယ+စန] ဆရာအား ပေးလှူအပ်သော ဥစ္စာ၊ ဆရာ့ပူဇော်ပုဒ်ဝတ္ထု။ အာစရိယစန (အံ၊၂။ ၁၉၈) နှိ အာစရိယဒက္ခိဏံ အာစရိယဘာဂံ။

အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ္စ၊၆၆။ (-မ၊၂။၁၅။ သံ၊၁။၁၇၉။
အံ၊ဉ္စ၊၅၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ဉ္စ၊၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ္စ၊၃၄၈။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၅။)

အာစရိယစန (န) [အာစရိယ+စန] ဆရာ၏
လေး။ တံ ဣန္ဒြိယတော ပဌာယ အာရောပိ-
တေန အာစရိယစနနာ ပဉ္စဓနသတပ္ပမာဏန္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၁။ အာစရိယစန နာမ
ပကတိဟတ္ထေန နဝဝိတ္တိပ္ပမာဏံ။ ဇိယာယ
ပန အာရောပိတာယ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏန္တိ
ဝေဒိန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၆။ (-ကခါ၊၁၈၇။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၁။ ကခါ၊ဋီ၊၃၄၂။)

အာစရိယဓမ္မပါလ (ပ) [အာစရိယ+ဓမ္မပါလ]
ဆရာဓမ္မပါလ။ အာစရိယဓမ္မပါလေန ကဘာ။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၅၅။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၅၃၅။

**အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေရ (ပ) [အာစရိယဓမ္မပါလ
+ထေရ]** ဆရာဓမ္မပါလမထေရ်။ ပဌမသင်္ဂီ-
တိတော ပုရေတရမေဝဟိ အာယသ္မတာအာ-
နန္တတ္ထေရေန ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တေန သုဘဿ
မာဏဝဿ ဒေသိတန္တိ အာစရိယဓမ္မပါလတ္ထေ-
ရေန ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၆၇။ (-အံ၊ဋီ၊၁။
၁၉၈။)

အာစရိယနယ (ပ) [အာစရိယ+နယ] ဆရာ၏
နည်း။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကေန အာစရိယ-
နယေနော အပရာပိ ဆ ပညတ္တိယော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၂၈။

**အာစရိယပဋိညာတဘာဝ (ပ) [အာစရိယ+
ပဋိညာတ+ဘာဝ]** ဆရာဟူ၍-ဝန်ခံအပ်-
ကတိထားအပ်-သည့်အဖြစ်။ အဟမေ-
ကော လောကေ အတ္တဓမ္မာနုသာသကောတိ
အာစရိယပဋိညာတဘာဝံ ဝါ သန္ဓာယ ဝေ
ဝုတ္တံ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၅။

အာစရိယပရမ္မရာ (ထိ) [အာစရိယ+ပရမ္မရာ]
(၁) ဆရာတို့၏ ထိုထိုအနက်ကို သိစေတတ်

သော အစဉ်အဆက်၊ ဆရာအဆက်ဆက်၊
ဆရာစဉ်ဆက်။ (၂) ဆရာတို့၏ အဆုံးအဖြတ်
အဆက်ဆက်။ (၁) တကြာယံ အာစရိယ-
ပရမ္မရာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄)တိ တသ္မိံ ဇမ္ဗူဒီပေ
အယံ အာစရိယာနံ ပရမ္မရာ ပဝေဏီ ပဋိပင်္ဌိ။
သာရတ္ထ၊၁။၁၀၉။ အနုဿဝေနံ ဝါ အာစ-
ရိယပရမ္မရာယ ဝါ အကထေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၆၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။ ဝိဇ္ဇာဌာနေသု ကတ-
ပရိစယာနံ အာစရိယာနံ တံ တံ အတ္ထံ
ဝိညာပေန္တိ ပဝေဏီ အာစရိယပရမ္မရာ။ ဝိ၊ဋီ၊
၃။၅၉။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၇၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆၊၇၇၊
၁၆၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ၊၂။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၉။ မ၊ဋီ၊၁။၁၇။ မ၊ဋီ၊
၃။၁၉၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၀။ အနုဋီ၊၂။၁၂၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၀၇။) (၂) အာစရိယပရမ္မရာ-
(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ ၃၂၃)တိ အာစ-
ရိယာနံ ဝိနိစ္ဆယပရမ္မရာ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၉။
(-ဝိ၊၅။၂၃၂။)

**အာစရိယပရမ္မရာဂတ (တိ) [အာစရိယပရမ္မရာ
+အာဂတ]** ဆရာအစဉ်အဆက် ဆောင်လာ
သော။ ဒုက္ခာဒိနံ အရိယသစ္စဘာဝဿ အနု-
ဓူပံ ယုတ္တံ အာစရိယပရမ္မရာဂတံ ဝါ သဝနံ
အနုဿဝေ။ အနုဋီ၊၂။၆၃။

**အာစရိယပရမ္မရာဘတ (တိ) [အာစရိယပရမ္မရာ
+အာဘတ]** ဆရာအစဉ်အဆက် ဆောင်ယူ
အပ်သော။ အယမေတ္ထ အာစရိယပရမ္မရာ-
ဘတော ဝိနိစ္ဆယော။ ကခါ၊၁၀၂။ ဝိနယ-
ဌာနေသု ကတပရိစယာနံ အာစရိယာနံ တံ
တံ အတ္ထံ ဉာပေန္တိ ပဝေဏီ အာစရိယပရမ္မရာ၊
တာယ အာဘတော အာနိတော အာစရိယ-
ပရမ္မရာဘတော။ ကခါ၊ဋီ၊၁၆၂။ (-သီ၊ဋီ၊
သစ်၊၁။၄၇၃။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၄။)

အာစရိယပဝေဏီ (ထိ) [အာစရိယ+ပဝေဏီ]
ဆရာအစဉ်အဆက်။ အယံ ဣမဿ သုတ္တဿ

တေသ္မိံ ဌာနေ အာစရိယပဝေဏိယာ
ကထာမဂ္ဂေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။

အာစရိယပါစရိယ (ပု) [အာစရိယ+ပါစရိယ]
ဆရာနှင့် ဆရာ၏ဆရာ။ အာစရိယပါစရိ-
ယေဟိ (ဒီ၊၁။၈၅)တိ အာစရိယေဟိ စ
တေသံ ပါစရိယေဟိ စ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၆။ (-ဒီ၊
၁။၁၀၈၊၁၂၅၊၂၂၆၊၂၃၂။ ဒီ၊၂။၁၂၃၊၁၉၁။
ဒီ၊၃။၄၄။ မ၊၂။၁၇၆၊၃၇၉။ သံ၊၂။၄၉၄-၅။
အံ၊၁။၁၅၉။ သုတ္တနိ၊၃၆၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၅၊
၃၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၃၊၂၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁၊
၁၅၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။)

အာစရိယပူဇက (တိ) [အာစရိယ+ပူဇက] ဆရာ
အား ပူဇော်တတ်သောသူ။ အာဟမာစရိယ-
ပူဇကော။ ဝိမာန ၃၉။ ဇာ၊၁။၉၈။ အဟံ
အာစရိယာနံ ပူဇကော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၂၇။

အာစရိယပ္ပမာဏ (န) [အာစရိယ+ပမာဏ]
(၁) ဆရာ၏-အတိုင်းအရှည်-ပမာဏ၊ ဆရာ
လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ဖြစ်သော အယူဝါဒ ပမာ-
ဏ။ (တိ) (၂) ဆရာ၏-အတိုင်းအရှည်-
ပမာဏ-ရှိသော။ (၁) “ဘန္တေ တုမေ
ဒုဗ္ဗလ၊ မယုမ္ပိ ဣမသ္မိံ ဓဓမ္မ သာရံ အာ-
စိက္ခထ အာစရိယပ္ပမာဏ”န္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၀။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂။ အာစရိယပ္ပမာဏန္တိ အာစရိယ-
မုဋ္ဌိ ဟုတွာ ပမာဏဘူတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၄၁။ (တိ) (၂) အာစရိယမတ္တကြည်။

အာစရိယဗြာဟ္မဏ (ပု) [အာစရိယ+ဗြာဟ္မဏ]
ဆရာပုဂ္ဂိုလ်။ အာစရိယဗြာဟ္မဏော သဇ္ဇာ-
ယတိ။ မိလိန္ဒ ၁၀။

အာစရိယဘရိယာ (ထိ) [အာစရိယ+ဘရိယာ]
ပညာသင်ဆရာ၏-မဟာ-ဇနီး၊ ဆရာက
တော်။ အာစရိယဘရိယာတိ ဝါ။ ဒီ၊၃။၆၁။
အံ၊၁။၅၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ အာစရိယဘရိ-
ယာတိ သိပ္ပယတနာနိ သိက္ခာပကဿ အာ-
စရိယဿ ဘရိယာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇။ (-ဇာ၊၁။
၂၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၅။)

အာစရိယဘာဂ (ပု) [အာစရိယ+ဘာဂ] ဆရာ
၏ အဖွဲ့ဘာဂ၊ ဆရာစ။ အာစရိယဿ
ဗြာဟ္မဏဿ အာစရိယဘာဂံ ဒတွာ။ မိလိန္ဒ၊
၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၇။)

အာစရိယမဂ္ဂ (ပု) [အာစရိယ+မဂ္ဂ] ဆရာတို့၏-
စကားအစဉ်-ချပို့ချိုး ချပို့စဉ်။ အာစရိယ-
မဂ္ဂေါ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၃)တိ အာစရိယာနံ
ကထာမဂ္ဂေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။

အာစရိယမတိ (ထိ) [အာစရိယ+မတိ] ဆရာ၏-
အယူ-အလို-အဆုံးအဖြတ်။ တသ္မာ အာစ-
ရိယမတိယာ သုတ္တံ အပရိဗာဟေတွာ သုတ္တ-
မေဝ ပမာဏံ ကတ္တဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ အာစရိ-
ယမတိ နာမ တသေဝ အာစရိယဿ မတိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၀။ (=ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။)

အာစရိယမတိက (တိ) [အာစရိယမတိ+က] ဆရာ
၏ - အယူ၌ ယှဉ်သော - အယူကို မကျော်
လွန်သောသူ။ အာစရိယော အာစရိယ-
မတိကောဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၅။ အာ-
စရိယမတိကောတိ အာစရိယမတိယံ နိ-
ယုတ္တော တဿာ အနတိဝတ္တနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။

အာစရိယမတ္တ (တိ) [အာစရိယ+မတ္တ] ဆရာ
၏ အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိသော။ (က) အ
ရွယ်အားဖြင့် ဆရာ၏ ပမာဏရှိသော၊ မိမိ
ဆရာနှင့် သက်တူရွယ်တူ (သိက္ခာဝါတု) ဖြစ်
ဖြစ်သော။ (ခ) သီလ စသည်ဖြင့် ဆရာ၏
ပမာဏရှိသော။ (က) အာစရိယေသု အာ-
စရိယမတ္တေသု၊ ဥပဇ္ဈာယေသု ဥပဇ္ဈာယ-
မတ္တေသု... ဝိဟရေယျာထ။ ဝိ၊၃။၂၇၅။
အဝသိကဿ ဆဗ္ဗသော အာစရိယမတ္တော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၈။ (ခ) အာစရိယမတ္တော(ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၂၈၉)တိ သီလာဒိနာ အာစရိယပ္ပမာ-
ဏော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။

အာစရိယမဟယုဂ (န) အာစရိယာမဟယုဂ-
ကြည့်။

အာစရိယမုခ (န) [အာစရိယ+မုခ] ဆရာ၏-
နှုတ် - ပါးစပ်။ အာစရိယမုခတော အ-
နုဂ္ဂဟိတတ္တာ ပါဠိယံ န ကုသလော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။
၄။၂၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၉၃။)

အာစရိယမုဋ္ဌိ (ထိ) [အာစရိယ+မုဋ္ဌိ] ဆရာ၏
လက်ဆုပ်၊ ဆရာ၏ လက်ဆုပ် လက်ကိုင်
-တရား - ဧကတတ် - အယူဝါဒ၊ (အရွယ်
ကြီး၍ သေခါနီးမှ အရင်းနှီးဆုံး တပည့်
အားသာ ပြောပြသို့ရာ သိဝုဂ်ခြင်းချန်ထား
သော ဆရာလက်ဆုပ်လက်ကိုင်အတတ်ပညာ၊
အယူဝါဒ။) နတ္တာ' နန္ဒ တတာဂတဿ
ဓမ္မေသု အာစရိယမုဋ္ဌိ။ ခိ၊၂။၈၅။ သံ၊၃။
၁၃၃။ အာစရိယမုဋ္ဌိတိ ယထာ ဗာဟိရကာနံ
အာစရိယမုဋ္ဌိ နာမ ဟောတိ။ ခိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၇။ အာစရိယမုဋ္ဌိ (သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၆)တိ အာစရိယဿ မုဋ္ဌိကတဓမ္မော။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၆။
ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ၊၃၀၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၂၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃၊၂၂၉။)

အာစရိယလိဋ္ဌာ (ထိ) [အာစရိယ+လိဋ္ဌာ] ဆရာ
၏ - တင့်တယ် - စမွယ် - ခြင်း။ အပဏ္ဍိတာနံ
ဝိမတိ အကတော၊ အာစရိယလိဋ္ဌံ ပုရတော
ကရောတိတိ။ ဝဇီရ၊၅၇၅။

အာစရိယလေသ (ပု) [အာစရိယ+လေသ] ဆရာဟူသော
အရိပ်အမြွက်၊ ဆရာဆင်တူရိုး
မှား။ အာစရိယလေသော နာမ ဣတ္ထန္နာမဿ
အန္တေဝါသိကော ခိဋ္ဌော ဟောတိ ပါရာဇိကံ
ဓမ္မံ အဇ္ဈာပဇ္ဇန္တော။ ဝိ၊၁။၂၆၀။

အာစရိယဝံသ (ပု) [အာစရိယ+ဝံသ] ဆရာ၏
အဆက်အနွယ်၊ သံဂါယနာတင် စာရာစဉ်
ဆက် ယူဆောင် လာသော အဋ္ဌကထာ။
“အာဟစူပဒေန ရသေန အာစရိယဝံသေန
အဓိပ္ပါယာ” - “အာစရိယဝံသော”တိ

အာစရိယဝါဒေါ။ မိလိန္ဒ၊၁၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၁၉။ ဓမ္မသင်္ဂါဟကပ္ပဘု-
တိအာစရိယပရမ္ပရတော အာနိတာ အဋ္ဌ-
ကထာတန္တိ ဣဓ “အာစရိယဝံသော”တိ အ-
ဓိပ္ပေတာတိ အာဟ “အာစရိယဝံသောတိ
အာစရိယဝါဒေါ”တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၅။

အာစရိယဝစ (ပု) [အာစရိယ+ဝစ] ဆရာ၏
စကား။ ဣဒံ တာဝါစရိယဝစော (ဇာ၊၂။၆၀၊
၁၂၂)တိ ဣဒံ တံ အာစရိယဿ ဝစနံ။ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။

အာစရိယဝစန (န) [အာစရိယ+ဝစန] ဆရာ၏
စကား။ ဇာရေတိတိ ကသ္မာ ဇာရေတိ၊
အာစရိယဝစနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၅၄။)

အာစရိယဝတ္တ (န) [အာစရိယ+ဝတ္တ] ဆရာ၌
(တပည့်က)ပြုအပ်သောကျင့်ဝတ်၊ အာစရိယ
ဝတ်။ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တံ အာစရိယဝတ္တံ ဇန္တု-
ဆရဝတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊၂၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၃၉။)

အာစရိယဝတ္တကထာ (ထိ) [အာစရိယဝတ္တ+
ကထာ] အာစရိယဝတ်ကို - ဆိုသော - ပြရာ
ဖြစ်သော - စကား။ အာစရိယဝတ္တကထာ။
ဝိ၊၃။၇၃၊၈၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၀၁-၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၅။

အာစရိယဝါဒ (ပု) [အာစရိယ+ဝါဒ] ဆရာ၏
အယူဝါဒ၊ ဆရာစကား။ အာစရိယဝါဒေါ
နာမ ဓမ္မသင်္ဂါဟကေဟိ ပဉ္စဟိ အရဟန္တ-
သတေဟိ ဌပိတာ...အဋ္ဌကထာတန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၉၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၂၀။ အတ္ထဝတ္ထနာန-
ဓူပေနဝ ဝါစနာမဂ္ဂံ အာရောပိတတ္တာ
အာစရိယဝါဒေါတိ ဝုစ္စတိ အာစရိယာ ဝဒန္တိ
သံဝဏ္ဏန္တိ ပါဠိံ တေနာတိ ကတော။ သာရ-
တ္ထ၊၂။၄၅။ ခိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၈-၉။ အတ္တနော အာ-
စရိယဝါဒ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၄)န္တိ

အတ္တနော အာစရိယသ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓသ
ဝါဒ။ ဒီ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၅။ သံ၊ ငါ၊ ၂။ ၅၀၆-၇။ (-ဝိ၊
ငါ၊ ၁။ ၁၉၇။ ဝိ၊ ငါ၊ ၂။ ၄၃၆။ ဒီ၊ ငါ၊ ၁။ ၃၈၊ ၃၉။
ဒီ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၅၈။ ဒီ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၄။ အဘိ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၀၆၊
၁၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၉။ အံ၊ ငါ၊ ၂။ ၃၄။ အံ၊
ငါ၊ ၂။ ၃၃၉။ မူလ၊ ငါ၊ ၂။ ၃၀။ အနု၊ ငါ၊ ၁။ ၁၉၀။
အနု၊ ငါ၊ ၂။ ၄၈။)

အာစရိယဝေဝစန (န) [အာစရိယ + ဝေဝစန]
အာစရိယ-သဒ္ဓါ၏-ဝေဝစ- စကားလွယ်-
ပရိယာယ်။ အာစရိယဝေဝစနာနိ ဝါသဒ္ဓိ-
ဝိဟာရိကဝေဝစနာနိ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ (-ဝိ၊ ငါ၊
၁။ ၂၁၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၉။)

အာစရိယသန္တိက (ပု) [အာစရိယ + သန္တိက]
ဆရာ၏အနီး၊ ဆရာထံပါး။ ဧဝံ ဥပဋ္ဌိတေ ပန
နိမိတ္တေ တေန ဘိက္ခုနာ အာစရိယသန္တိကံ
ဂန္ဓာ အာရောစေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ငါ၊ ၂။ ၃၀။ (-မ၊
ငါ၊ ၂။ ၃၀၁။ သံ၊ ငါ၊ ၂။ ၇၈။ အဘိ၊ ငါ၊ ၂။ ၂၄၆။
ပဋိသံ၊ ငါ၊ ၁။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၀။ ဒီ၊ ငါ၊ ၂။
၂၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငါ၊ ၂။ ၇၉။)

အာစရိယသမ (တိ) [အာစရိယ + သမ] ဆရာနှင့်
တူညီသော၊ သူ။ ယတ္ထ န သက္ကာ ဟောတိ
အာစရိယံ ဝါ အာစရိယသမံ ဝါ ဥပဇ္ဈာယံ
ဝါ ဥပဇ္ဈာယသမံ ဝါ ကလျာဏမိတ္တံ လဒ္ဓံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၈။

အာစရိယသမယ (ပု) [အာစရိယ + သမယ]
ဆရာ၏-အယူ-ဝါဒ။ အာစရိယက-ကြည့်။

အာစရိယသုဒ္ဓိ (တိ) [အာစရိယ + သုဒ္ဓိ] ဆရာ၏
စင်ကြယ်ခြင်း၊ ဆရာစဉ်ဆက် စင်ကြယ်သန့်
ရှင်းခြင်း၊ အတ္တနောမတိ ပဟာယ အာစ-
ရိယသုဒ္ဓိယာ ဝတ္တာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ငါ၊ ၁။
၂၀၀။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၃၂၄။

အာစရိယာစရိယ (ပု) [အာစရိယ + အာစရိယ]
ဆရာ၏ဆရာ၊ ဆရာ၊ ဆရာ။ သဗ္ဗပစ္စိမေန
ဟိ နယေန ယထာ အာစရိယောစ အာစရိ-

ယာစရိယော စ ပါဠိဉ္စ ပရိပုစ္ဆဉ္စ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊
ငါ၊ ၁။ ၁၀၁။ (-မ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၅၃။ အံ၊ ငါ၊ ၂။
၁၄၁။ သုတ္တနိ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၇၃။)

အာစရိယာနိ (တိ) [အာစရိယ + အာနိ] ဆရာ၏
-မိန်းမ-မယား၊ ဆရာကတော်။ ဂဟပတာ-
နိ၊ အာစရိယာနိ၊ မောက်၊ ၂။ ၃၃။

အာစရိယာနုဂဟ (ပု) [အာစရိယ + အနုဂဟ]
ဆရာ၏-ချီးမြှောက် - ထောက်ပံ့-ခြင်း။
ဈာနဝိပဿနာဒိကံ အာစရိယာနုဂဟေန
ဂဟိတံ နာမ နတ္ထိ။ မ၊ ငါ၊ ၂။ ၁၆။

အာစရိယာနုသိဋ္ဌိ (တိ) [အာစရိယ + အနုသိဋ္ဌိ]
ဆရာ၏-ဆုံးမ-သင်ပြ-ခြင်း၊ ဆရာအဆုံး
အမ။ ယထာ မဟာရာဇ အန္တေဝါသိကော
အာစရိယာနုသိဋ္ဌိယာ ဝိဇ္ဇံ ပညာယ သန္တိ-
ကဏေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀၉။

အာစရိယာမဟ (ပု) [အာစရိယ + အာမဟ]
ဆရာ၏ဆရာ၊ ဆရာဆရာ။ အောက်ပုဒ်-
ကြည့်။ မောက်၊ သျှ။ ၃။ ၆၀၄-လည်း ကြည့်။

အာစရိယာမဟယုဂ (န) [အာစရိယာမဟ +
ယုဂ] ဆရာဆရာအစုံ၊ ဆရာဆရာ အဆက်
ဆက်။ အတ္တိ ကောစိ တေဝိဇ္ဇာနံ ဗြာဟ္မဏာနံ
ယာဝသတ္တမာ အာစရိယာမဟယုဂါ (အာ-
စရိယမဟယုဂါ၊ သျှာ၊ က)။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၄။ (-
၎င်း၊ ၂၂၅-၆။ မ၊ ၂။ ၃၈၁။)

အာစရိယာယတ္တဝုတ္တိ (တိ) [အာစရိယ + အာ-
ယတ္တ + ဝုတ္တိ] ဆရာနှင့်စပ်သော အသက်မွေး
ခြင်း ရှိသော၊ သူ။ သုဝစော အာစရိယာ-
ယတ္တဝုတ္တိယေဝ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၂။

အာစရိယာသဘ (တိ) [အာစရိယ + အာသဘ]
မတုန်မလှုပ်-မြတ်-သောဆရာ၊ ဆရာမြတ်။
ကာမဉ္စ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘေဟိ။ ဝိ၊ ငါ၊ ၁။ ၂။
မဟာကဿပတ္ထေရာသယော ပုဗ္ဗာစရိယာ ဝေ
အကမ္ပိယဋ္ဌေန ဥတ္တမဋ္ဌေန စ အာသဘာ၊

တေဟိ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘေဟိတိ ဝုတ္တံ ဟော-
တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇။

အာစရိယဂူဟ (ပု) [အာစရိယ + ဥဂူဟ] (၁)
ဆရာထံမှ သင်ယူအပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်း အစီ
အရင်။ (၂) ဆရာ၏ - သင်ကြားခြင်း - သင်
ကြားချက်။ အာစရိယဂူဟတော ကေပဒမ္ပိ
အပရိဟာပေန္တေန ဣဒံ အာနာပါနဿတိ-
ကမ္မဋ္ဌာနံ မနသိ ကာတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဥဂူဟေတဗ္ဗတော ဥဂူဟော၊
.. အာစရိယတော ဥဂူဟော အာစရိယဂူ-
ဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ (၂) ဣဒံ အမှာကံ
အာစရိယဂူဟော။ ဝဇီရ၊ ၂၇။ (-၎င်း-
၎င်း။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။)

အာစရိယဂူဟက (န) [အာစရိယ + ဥဂူဟက]
ဆရာ၏သင်ကြားခြင်း။ ပဝေကိယာ အာ-
စရိယဂူဟကဿ အနုပါလကော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၁၂၀။

အာစရိယုပါသန (န) [အာစရိယ + ဥပါသန]
ဆရာသို့ - ဆရာထံ - ချဉ်းကပ်ခြင်း။ အတ္ထိ မေ
မဟာရာဇ အာဂမော အဓိဂမော မရိယတ္ထိ
သဝဏံ သိက္ခာပကံ သုဿသာ ပရိပုစ္ဆာ
အာစရိယုပါသနံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၂၀။

အာစရိယုပဒ္ဒဝ (ပု) [အာစရိယ + ဥပဒ္ဒဝ] ဆရာ
၏သန္တာန်၌ဖြစ်သော (ကိလေသာတည်းဟူ
သော)ဘေးရန်။ ဧဝံ သန္တေ ခေါ အာနန္ဒ
အာစရိယုပဒ္ဒဝေါ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၇-၈။
အာစရိယုပဒ္ဒဝေနာတိ အပ္ပန္နရေ ဥပ္ပန္နန
ကိလေသုပဒ္ဒဝေန အာစရိယဿပဒ္ဒဝေါ။ မ၊
၄။ ၄။ ၁၁၇။

အာစာမ (ပု) [အာ + စမ + က] (၁) ထမင်း
ချိုး။ (၂) ထမင်းရည်။ ယာ မေ အဘိသိ
အာစာမံ။ ဝိမာန၊ ၂၄။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၂။ (-
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၄။) အာစာမ
ကုဏ္ဍက၊ အာစာမဘက္ခ-တို့လည်း ကြည့်။

အာစာမကဘတ္တ (န) [အာစာမက + ဘတ္တ]
ထမင်းချိုးဖြစ်သောထမင်း။ ဘတ္တေ အာစာ-
မကဘတ္တမတ္တံ ဩလောကေဟိ။ အပါ၊ ၄။ ၁။
၂၂၇။

အာစာမကုဏ္ဍက (ပု) [အာစာမ + ကုဏ္ဍက]
ထမင်းရည်နှင့်ဆန်ကဲ့သို့ထမင်း။ ဘုတော အာ-
စာမကုဏ္ဍကံ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။
အာစာမကုဏ္ဍကန္တိ ဧတ္တ အာစာမော ဝုစ္စတိ
ဩဒနာဝသေသံ (ဩဒနာဝဿာဝနံ၊ သိ)၊
ကုဏ္ဍကန္တိ ကုဏ္ဍကမေဝ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။

အာစာမဒါန (န) [အာစာမ + ဒါန] (က)
ထမင်းချိုး အလှူ။ (ခ) ထမင်းရည်အလှူ။
တေဿာ စာမဒါနဿ၊ ကလံ နာ'ဂ္ဂတိ
သောဠသိ(ဝိမာန၊ ၂၅)န္တိ ဟေဿ တောယ
ဝိန္နဿ အာစာမဒါနဿဇလံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၃။

အာစာမဒါယိကာဝိမာနဝတ္ထု (န) [အာစာမ +
ဒါယိကာ + ဝိမာန + ဝတ္ထု] အရှင်မဟာကဿ
ပအား ထမင်းချိုးကို လှူခဲ့ဘူးသော နတ်
သွီး၏ အကြောင်းအရာကို ပြသော ဝတ္ထု။
ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁-ဣတ္ထိဝိမာန၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-
ဝိမာနဝတ္ထု။ ဝိမာန၊ ၂၄။

အာစာမဘက္ခ (တိ) [အာစာမ + ဘက္ခ] (က)
ထမင်းချိုးကိုစားသောသူ။ (ခ) ထမင်း
ရည်ကို သောက်သောသူ။ အာစာမဘက္ခော
ဝါ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဒီ၊ ၃။ ၂၃။ မ၊ ၁။
၃၈၂။ မ၊ ၂။ ၃၆၈။ အံ၊ ၁။ ၃၀၀။ အဘိ၊ ပု။
၁၆၄။ အာစာမောတိ ဘတ္တဥက္ကလိကာယ
လဂ္ဂေါ ဈာမကဩဒနော၊ တံ ဆဒ္ဓိတဋ္ဌာန-
တောဝ (ဋ္ဌာနေ) ဂဟေတွာ ခါဒတိ။ ဩဒန-
ကပ္ပိယန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၇၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။ (-
မ၊ ၁။ ၁၁၁၊ ၂၁၁။ အံ၊ ၁။ ၂၄၃။)

အာစာမဝဏ္ဏ (တိ) [အာစာမ + ဝဏ္ဏ] ထမင်းရည်
အဆင်းရှိသော။ မတသရိရေ ပန ပုတိဗဟ-

လာစာမဝဏ္ဏော ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၃။
အာစာမောတိ အဝဿာဝနကဉ္စိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၆။ ၁။ ၃၀၈။

အာစာရ (ပ) [အာ+စရ+ဏ] အကျင့်၊ ကျင့်
ခြင်း၊ အာစာရ၊ (က) အကျင့်၊ ကောင်း
သော အလေ့အကျင့် (ကိုယ်၌ ဖြစ်သော
မလွန်ကျူးခြင်း၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော မလွန်ကျူး
ခြင်း၊ ၎င်း ၂-ပါးစုံ၌ ဖြစ်သော မလွန်ကျူး
ခြင်း၊ အလုံးစုံသောသီလကိုစောင့်ထိန်းခြင်း၊
မြတ်စွာဘုရား စက်ဆုပ်သော မှားယွင်းသော
အသက်မွေးမှုဖြင့် အသက် မမွေးခြင်းတို့ကို
အာစာရဟုဆိုသည်။ အနာစာရ၏ ဆန့်ကျင်
ဘက်တည်း။ (ခ) အမျိုး၊ အရပ်ဒေသ၊
ပါသဏှ အယူဝါဒအလိုက် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်
ထားသော အလေ့အကျင့်။ (ဂ) ဝတ်ကြီး
ဝတ်ငယ်။ (ဃ) သူတော်ကောင်းတို့၏အကျင့်။
(င) ချေးတို့၏ အလေ့အကျင့်။ အာစာရံ
ဣသိနံ ဗြူဟိ။ သံ၊ ၁။ ၂၃၈။ အယံ မာစာ-
ရော ဟောတိ။ သံ၊ ၃။ ၆၆။ ဥပသမပရိဗာဟိ-
ရေန အာစာရေန ဘုဉ္ဇမာနေ...ဒိသ္မာ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၃၃။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄၊ ၂၇၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄။
၂။ ၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။) ပါပါစာရ (ဝိ၊ ၂။ ၃၁၁။
က၊ ၁။ ၃၀၄)၊ ပဋ္ဌာစာရ (အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇)၊
ဗြဟ္မစာရံ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁။ ၆၈)တို့လည်းကြည့်။
(က) တတ္ထ ကတမော အာစာရော၊ ကာယိ-
ကော အဝိတိက္ကမော...အယံ ဝုစ္ဆတိ အာစာ-
ရော။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇။ ပဋိ-
ပက္ခဝသေန ပနဿ အာစာရော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၈။ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န-လည်း
ကြည့်။ (ခ) အာစာရံ ဗြဟ္မေ သိက္ခေယျံ။
ဇော၊ ၁။ ၂၆၂။ အာစာရန္တိ ဇနပဗစာရိတ္တံ
သိက္ခေယျံ။ ဇော၊ ၄။ ၄။ ၂၂၂။ အာစာရသီလ-
လည်း ကြည့်။ (ဂ) အာစာရကုလ-ကြည့်။

(ဃ) အာစာရသီလမတ္တက-ကြည့်။ (င)
အာစာရေနာ (မ၊ ၄။ ၁။ ၇၁)တိ ကုက္ကရ-
သီလာစာရေန။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။

အာစာရအရိယ (တိ) [အာစာရ + အရိယ]
ကောင်းသောအကျင့်၌ တည်သော၊ အကျင့်
ကောင်းသော၊ သူ၊ အာစာရအရိယာပုဂ္ဂိုလ်။
စတ္တာရော အရိယာ အာစာရအရိယော
လိင်္ဂအရိယော ဓဿနအရိယော ပဋိဝေဓ-
အရိယောတိ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ အရိယောတိ
သန္တရာဓိဝစနမေတံ... အရိယာစာရေ ငွေတော
အာစာရအရိယော နာမ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။
(- ဇော၊ ၄။ ၃။ ၃၃၄၊ ၄၂၁။ ဇော၊ ၄။ ၄။ ၂၉၁။)

အာစာရဥပစာရည (တိ) [အာစာရ + ဥပစာရ
+ ဉာ + ချ] အကျင့်ဥပစာရ-သိ - လိမ္မာ -
သော၊ သူ။ အာစာရဥပစာရည၊ ဓမ္မာနန္တဝိ-
သံဝရံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၅။

အာစာရကိရိယာ (တိ) [အာစာရ + ကိရိယာ]
အကျင့်ကို - ပြုကျင့်ခြင်း - ပြည့်ကျင့်ခြင်း။
ဝတ္တေ ဂုဏေ ပဋိပတ္တိ-အာစာရကိရိယာသု စ။
အပါ၊ ၁။ ၃၆၃၊ ၃၆၇။

အာစာရကုလပုတ္တ (ပ) [အာစာရ + ကုလ
ပုတ္တ] ကောင်းသောအကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော
- အကျင့် ကောင်းသော - အမျိုးသား။
“ယေတေ ကုလပုတ္တာ သဒ္ဓါ အဂါရသ္မာ အန-
ဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတာ”တိ ဝေ အာဂတာ ပန
ယတ္ထ ကတ္တမိ ကုလေ ပသုတာပိ အာစာရ-
သမ္ပန္နာ အာစာရကုလပုတ္တာ နာမ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အာစာရသမ္ပတ္တိယာ
အဘိဇာတာ အာစာရကုလပုတ္တာ တေနာဟ
“အာစာရသမ္ပန္နာ”တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇။ (-
မ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၇။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ မ၊ ၄။
၃။ ၃၉၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၃၀။)

အာစာရကုသလ (တိ) [အာစာရ+ကုသလ]
အကျင့်သီလ-ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်-၌ လိမ္မာ
သော၊ သူ။ အာစာရကုသလော သိယာ။ ဓမ္မ။
၆၇။ အာစာရကုသလောတိ သီလမ္ပိ အာစာ-
ရော၊ ဝတ္ထုပဋိဝတ္ထမ္ပိ အာစာရော။ တတ္ထ
ကုသလော သိယာ။ ဓမ္မ၊ ၂။ ၃၇၆။

အာစာရကောသလ္လ (န) [အာစာရ+ကုသလ
+ကျ] အကျင့်သီလ-ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်-၌
လိမ္မာသောသူ၏ အဖြစ်။ ပါမောဇ္ဇဗဟု-
လောတိ တတော ပဋိသန္တာရဂုတ္တိတော စ
အာစာရကောသလ္လတော စ ဥပ္ပန္နေန ဓမ္မ-
ပါမောဇ္ဇေန ပါမောဇ္ဇဗဟုလော ဟုတော။
ဓမ္မ၊ ၂။ ၃၇၆။

အာစာရဂုဏဝတ္ထာန (န) [အာစာရ+ဂုဏ+
ဝတ္ထာန] အကျင့်သီလဂုဏ်ကို ပိုင်းခြားခြင်း။
သော တတ္ထ သုသိက္ခိတော အသံကိလေသာ-
ပဇ္ဇနေန အာစာရဂုဏဝတ္ထာနေန စ ဥဘယ-
လောကဟိတသုခါဝဟနတော မဂ်လံ။ ခုဒ္ဒက၊
၄။ ၁၁၃-၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။

အာစာရဂုဏသမ္ပန္န (တိ) [အာစာရ+ဂုဏ+
သမ္ပန္န] အကျင့်သီလဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊
သူ။ သတ္တုသန္တိကေ ပဗ္ဗဇိတော အာစာရဂုဏ-
သမ္ပန္နော ဗုဒ္ဓရတနေ စိတ္တိကာရပိတိဗဟု-
လော အဟောသိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၀။ ၆။ ၁။ ၅၀။

အာစာရဂုဏသောနေ (တိ) [အာစာရ+ဂုဏ+
သောနေ] အကျင့်ဂုဏ်တို့ကို သုတ်သင်တတ်
သော။ အာဂုအာစာရသောနေ-ကြည့်။

အာစာရဂေါစရကုသလတာ (ထိ) [အာစာရ+
ဂေါစရ + ကုသလတာ] ရဟန်းတို့အား
လျှောက်ပတ်သောအကျင့်ဟူသော အာစာရ
တို့၌၎င်း၊ ရဟန်းတို့ချဉ်းကပ်ထိုက်သော အ
ရပ်ဟူသော ဂေါစရတို့၌၎င်း လိမ္မာကျွမ်းကျင်
သူ၏ အဖြစ်။ အာစာရဂေါစရကုသတာ-

(ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၇) တိ... သမဏာစာရေသု စေဝ
သမဏဂေါစရေသု စ ကုသလတာ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၁၇၉။ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န-လည်း ကြည့်။

အာစာရဂေါစရသမ္ပန္န (တိ) [အာစာရ+ဂေါစရ
+ သမ္ပန္န] ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သော
အကျင့်ဟူသော အာစာရနှင့်၎င်း၊ ရဟန်းတို့
ချဉ်းကပ်ထိုက်သောအရပ်ဟူသော ဂေါစရ-
နှင့်၎င်း ပြည့်စုံသော၊ ပြည့်စုံသော အာစာရ
ဂေါစရရှိသော၊ သူ။ (ရဟန်းတို့အားလျှောက်
ပတ်သော အကျင့်၊ မလျှောက် ပတ်သော
အကျင့်နှင့် ရဟန်းတို့ ချဉ်းကပ်ထိုက်သော
အရပ်၊ မချဉ်းကပ်ထိုက်သော အရပ်တို့ကို-
အဘိ၊ ၁။ ၂၅၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉-၃၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၇-၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၉-၁၉၀-တို့ ကြည့်။
အဂေါစရ အနာစာရ တို့နှင့်လည်း ယှဉ်
ကြည့်။) သီလ ဝါ ဟောတိ ပါတိမောက္ခ-
သံဝရသံဝတော ဝိဟရတိ အာစာရဂေါစရ-
သမ္ပန္နော။ ဝိ၊ ၂။ ၇၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၅။ ၂၄၀။
ဒီ၊ ၃။ ၆၄၊ ၂၂၂။ အံ၊ ၁။ ၆၄-၅၊ ၂၄၆။ အံ၊ ၃။
၁၆၄။ ဥဒါန၊ ၁၁၁၉။ မဟာနိ၊ ၂၉-၃၀။ အာ-
စာရဂေါစရသမ္ပန္နောတိ မိစ္ဆာဇီဝပဋိသေဓ-
ကေန... ဂေါစရေန သမ္ပန္နော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၄။
အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော (ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၉)-
တိ ... ဘိက္ခုသားရူပအာစာရသမ္ပတ္တိယာ၊
ဝေသီယာဒိအဂေါစရံ ဝဇ္ဇေတွာ ပိက္ခပါတာဒိ-
အတ္တံ ဥပသကံမိတုံ ယုတ္တဋ္ဌာနသင်္ခါတဂေါစ-
ရေနစ သမ္ပန္နတ္တာ အာစာရဂေါစရသမ္ပန္နော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၉၂။ (- ဒီ၊ ၁။ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၃၉။
မ၊ ၃။ ၅၃။ သံ၊ ၃။ ၁၆၃။ အံ၊ ၁။ ၃၂၁။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၂၂၃၊ ၂၂၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၀၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၅။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၆-၇။)

အာစာရဋ္ဌ (ပ) [အာစာရ+အတ္ထ] ပြုကျင့်-
ပြည့်ကျင့်-ရှောင်ကြဉ်-ခြင်း အကျင့်သီလ

ဟူသော အနက်သဘော။ အညေ ပန “အဓိ-
သေဝနဋ္ဌေန အာစာရဋ္ဌေန တဿိလဋ္ဌေန
သိရဋ္ဌေန သိတလဋ္ဌေန သိဝဋ္ဌေန သိလ”န္တိ
ဝဏ္ဏယန္တိ။ ပဋိသံဋ္ဌာ၁။၁၅။

အာစာရပညတ္တိ (ထိ) [အာစာရ+ပညတ္တိ]
အာစာရပညတ်၊ ပညတ်ထား - စည်းကမ်း
သတ်မှတ်ထား - အပ်သော အကျင့်သီလ၊
စာရိတ္တသီလ။ ပုပ္ဖဘာဂပဋိပဒါတိ စ သီလံ
အာစာရပညတ္တိ ရုတက်သမာဒါနံ ယာဝ-
ဂေါတြဘူတော သမ္မာ ပဋိပဒါ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ အာစာရပညတ္တိတိ စာရိတ္တ-
သီလံ။ ဒီ ဇ္ဇိ၊၂။၁၇၇။

အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပဒ (န) [အာစာရပညတ္တိ
+ သိက္ခာပဒ] အာစာရပညတ်-စာရိတ္တသီလ
-ဟူသော သိက္ခာပုဒ်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပဒပညာပန (န) [အာ-
စာရပညတ္တိသိက္ခာပဒ+ပညာပန] အာစာရ-
ပညတ္တိ သိက္ခာပုဒ်ကို - သိစေခြင်း - ဟော
ပြောခြင်း။ ဘိက္ခုနံ မေတ္တစိတ္တေန အာစာရ-
ပညတ္တိသိက္ခာပဒပညာပနံ ကမ္မဋ္ဌာနကထာနံ
ဓမ္မဒေသနာ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ မေတ္တံ
ဝစိကမ္ပံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။

အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပန (န) [အာစာရပ-
ညတ္တိ+သိက္ခာပန] အာစာရပညတ်ကို- စာ
ရိတ္တသီလကို သင်ယူစေခြင်း။ မေတ္တစိတ္တေန
အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပနံ ကမ္မဋ္ဌာနကထာနံ
ဓမ္မဒေသနာ တေပိဋကမ္ပိ ဗုဒ္ဓဝစနံ မေတ္တံ
ဝစိကမ္ပံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။
လည်း အာစာရပညတ္တိသိက္ခာပန-ဟုပင် ရှိ
သင့်၏။)

အာစာရပဋိပတ္တိ (ထိ) [အာစာရ+ပဋိပတ္တိ]
အကျင့် ပဋိပတ်။ အာစာရပဋိပတ္တိ တေ၊
ဗာဠံ ခေါ် မမ ရုစွတိ။ အပါ၊၁။၃၉၇။

အာစာရပဏ္ဏတ္တိ (ထိ) [အာစာရ+ပဏ္ဏတ္တိ]
အာစာရပညတ္တိနှင့် အနက်တူ။ ဝေမေဝ
အာစာရပဏ္ဏတ္တိအာဒိနိ သိက္ခာပဒါနိ သိရသာ
သမ္ပုဋ္ဌိစ္စိတော။ ဒီ ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ စာရိတ္တသီလံ
ဥဒ္ဓိယာ ပညတ္တိသိက္ခာပဒံ အာစာရပဏ္ဏတ္တိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။ သီ၊ဋ္ဌ၊သင်္၊၂။၁၃၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။)

အာစာရပဏ္ဏတ္တိဝိနယ (ပု) [အာစာရပဏ္ဏတ္တိ
+ ဝိနယ] အာစာရပညတ်ဟုဆိုအပ်သော
ဝိနည်း။ သစေ အတ္တနော ဗုဒ္ဓိ ဝါ ပဏ္ဍိတေ
ဩဝါဒဒါယကေ နိဿာယ အာစာရပဏ္ဏတ္တိ-
ဝိနယော ဝါ သုသိက္ခိတော န ဘဝေယျ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၈။

အာစာရပဏ္ဏတ္တိသိက္ခာပန (န) [အာစာရပ-
ဏ္ဏတ္တိ + သိက္ခာပန] အာစာရပညတ္တိသိက္ခာ-
ပနနှင့် အနက်တူ။ ဘိက္ခုနံ မေတ္တေန စိတ္တေန
အာစာရပဏ္ဏတ္တိသိက္ခာပနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။

အာစာရပ္ပကာသကဂန္ထ (ပု) [အာစာရ+ပကာ-
သက+ဂန္ထ] အကျင့်သီလကို ပြတတ်သော
ကျမ်းဂန်။ ပါဠိယာတိ အတ္တနော အာစာရ-
ပ္ပကာသကဂန္ထာ။ ဝိမတိ၊၂။၆၅။

အာစာရမရိယာဒါသင်္ကရ (ပု) [အာစာရ+မရိ-
ယာဒါ + သင်္ကရ]ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထား
သော ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်း ရောယှက်ခြင်း။
သမ္ဘေဒန္တိ အာစာရမရိယာဒါသင်္ကရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၃၂။

အာစာရရဟိတသဘာဝ (တိ) [အာစာရ+
ရဟိတ + သဘာဝ] ကြီးသူကို ရှိခိုးခြင်း
စသော အကျင့်မှကင်းသော သဘောရှိသော၊
သူ။ အရသရူပေါတိ အာစာရရဟိတသဘာ-
ဝေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။

အာစာရဝတီ (ထိ) [အာစာရဝန္တု + ဤ]
အာစာရဝတီမည်သော၊ သူ၊ နိဂဏ္ဌ၏ သိုး
လေးယောက်တို့တွင် တယောက်။ တေသံ

သံဝါသမန္တယ စတသော ဓိတရော ဇာတာ၊
ကော အာစာရဝတိ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။

အာစာရဝတ္ထု (န) [အာစာရ+ဝတ္ထု] ကျင့်ဝတ်။
ပါသာဒိကေန ဝတ္ထေနာတိ ပထန္တာနံပါသာ-
ဒါဝဟေန အာစာရဝတ္ထေန။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၁။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၃-ဂ။)

အာစာရဝန္တ (တိ) [အာစာရ+ဝန္တ] အကျင့်ရှိ
သောသူ။ သစေ ပန ဇာတိကုလပုတ္တော
အာစာရဝါ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆။

အာစာရဝိနယ (ပု) [အာစာရ+ဝိနယ] အာစာရ-
ဝိနည်း လိမ္မာယဉ်ကျေးအောင်ဆုံးမကြောင်း
အကျင့်တရား။ ဓမ္မဝိနယကုသလောတိ သုစ-
ရိတဓမ္မေ စ အာစာရဝိနယေ စ ကုသလော။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၇၄။

အာစာရဝိပတ္တိ (ထိ) [အာစာရ + ဝိပတ္တိ]
အကျင့်၏ပျက်စီးခြင်း၊ (ထုလ္လစဉ်း ပါစိတ်
ပါဠိဒေသနီ ဒုက္ကဋ္ဌ ဒုဗ္ဘာသီ ဟုဆိုအပ်သော
လဟုက အာပတ်ငါးမျိုး။) ထုလ္လစယံ ပါစိတ္တိ-
ယံ ပါဠိဒေသနီယံ ဒုက္ကဋ္ဌ ဒုဗ္ဘာသိတံ။ အယံ
အာစာရဝိပတ္တိ။ ဝိ၊ဉ္စ၊၂။၅၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅။
၂၁၊၂။၄၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆၊၁၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၉၊
၂၀၁၊၂၆၂။ ကင်္ခါ၊၁၅၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၇၇။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃-၄။ ဒုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂၀၂။
သာရတ္ထ၊၃။၃။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၇၇၊၂၇၇၊၃၃၂။
အနုဋီ၊၁။၁၁။ အနုဋီ၊၂။၁၆၃။ နေတ္တိ၊ဝိ။
၂၇၁၊၂၇၆။)

အာစာရဝိပတ္တိစောဒနာ (ထိ) [အာစာရဝိပတ္တိ
+ စောဒနာ] အာစာရဝိပတ္တိ-လဟုက အာ-
ပတ် ငါးမျိုး ပြင့် စောဒနာခြင်း။ အာစာရ-
ဝိပတ္တိစောဒနာ .. အဝသေသာနံ ဝသေန
အာစာရဝိပတ္တိစောဒနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃-၄။
ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၀၉၊၃၁၀။

အာစာရဝိပတ္တိပဋိဗာဟက (တိ) [အာစာရဝိပတ္တိ
+ ပဋိဗာဟက] အာစာရဝိပတ္တိကို တားမြစ်

တတ်သော (သိက္ခာပုဒ်)။ အာစာရဝိပတ္တိ-
ပဋိဗာဟကာနိ သိက္ခာပဒါနိ အာစာရ-
ပဏ္ဏတ္တိအာဒိနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။

အာစာရဝိပန္န (တိ) [အာစာရ+ဝိပန္န] (က)
ပျက်စီးသောအကျင့်ရှိသော၊လဟုကအာပတ်
ငါးမျိုး သင့်သော၊ ရဟန်း။ (ခ) သူတော်
ကောင်းကျင့်ဝတ် ပျက်သောသူ။ (က)
အဇ္ဈာစာရေ အာစာရဝိပန္နော ဟောတိ။ ဝိ၊
၃။၉၁။ ဝိ၊၄။၅၂။ ဝိ၊၅။၂၂၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၁၆၆။ ဣတရေ ပဉ္စ အာပတ္တိက္ခန္ဓေ အာပန္နော
အဇ္ဈာစာရေ အာစာရဝိပန္နော နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၇၁။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၅။) (ခ) အာဇီဝ-
သီလာစာရဝိပန္နောပိ ဗြာဟ္မဏော ဘဝေယျ။
မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။ နိက္ခိတ္တဝတ္တတာဒိနာ အာစာရ-
ဝိပန္နောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀။

အာစာရဝိရဟိတ (တိ) [အာစာရ + ဝိရဟိတ]
ကျင့်ဝတ်(ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်) - မှကင်း - ကို မ
ပြု - သောသူ။ အာစရိယပဇ္ဈာယာဒီသု အာ-
စာရဝိရဟိတတ္တာ အနာစာရော စ ပုဂ္ဂလော
...မာ ဘဝဘူတိ သမ္ပန္နော။ အပါ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၆၄။

အာစာရသဏ္ဌာန (န) [အာစာရ + သဏ္ဌာန]
ကျင့်ဝတ်၏ တည်ရှိခြင်း၊ တာဝန်ဝတ္တရားကို
မပျက်မကွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ အာကာရော
နာမ ယေန တေသံ 'ဝတ္ထသမ္ပန္နာ ဝါ န ဝါ' တိ
အာစာရသဏ္ဌာနံ ဂယတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။
အာစာရသဏ္ဌာနန္တိ အာစာရသဏ္ဌိတိ။ သာ-
ရတ္ထ၊၃။၂၀၁။

အာစာရသဏ္ဌိတိ (ထိ) [အာစာရ + သဏ္ဌိတိ]
အာစာရသဏ္ဌာန နှင့် အနက်တူးရင်း ကြည့်။

အာစာရသန္တာရဏ (န) [အာစာရ+သန္တာရဏ]
မျိုးမျိုးစဉ်လာ ကျင့်ဝတ် စည်းကမ်းကို -
ကောင်းစွာ ဆောင်ခြင်း - ထိန်းသိမ်းခြင်း။

သန္တာရေန္တိ အာစာရသန္တာရကဝသေန
ဓာရေန္တိ။ အံ၊ဋီ၊၂။၈။

အာစာရသမာစာရသိက္ခာပက (တိ) [အာစာရ
+ သမာစာရ + သိက္ခာပက] ကောင်းသော
အကျင့်အာစာရကို - သင်ယူစေတတ်-သင်
ပေးတတ်-သောသူ။ အာစရိယ-ကြည့်။

အာစာရသမာစာရသိက္ခာပနက (တိ) [အာစာ-
ရသမာစာရ + သိက္ခာပနက] အာစာရသမာ-
စာရသိက္ခာပက-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာစာရသမ္ပတ္တိ (တိ) [အာစာရ + သမ္ပတ္တိ]
အကျင့်သီလ - ကျင့်ဝတ် - နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။
အညော ဝါကောစိ တဿ အာစာရသမ္ပတ္တိံ
စိသ္မာ ပဗ္ဗာဇေထ နံ၊ အဟံ ဣကံ ဒဿာမိတိ
ဒေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။ ဥဂ္ဂသေဋ္ဌိ တဿာ
အာစာရသမ္ပတ္တိံ စိသ္မာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။
(-ဥဒါန ဋ္ဌ၊၂၀၄။ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၉၂။ ဝိမာန၊
ဋ္ဌ၊၉၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၃၅။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၇။
မ၊ဋီ၊၁။၂၇။)

အာစာရသမ္ပဒါ (တိ) [အာစာရ + သမ္ပဒါ]
အာစာရသမ္ပတ္တိနှင့် အနက်တူ။ ကိံ အဗ္ဗ
ကထေထ ယာဒိသော တုမ္မာကံ ဇာမာတာ
သီလေန ဝေဝ အာစာရသမ္ပဒါယ စ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၇။

အာစာရသမ္ပန္န (တိ) [အာစာရ + သမ္ပန္န] အကျင့်
သီလ - ကျင့်ဝတ် - နှင့် ပြည့်စုံသောသူ။
ဝတ္ထသမ္ပန္နော (ဝတသမ္ပန္နော)တိ အာစာ-
ရသမ္ပန္နော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၈၄။ သီလဝါ ခေါ ပန သိက္ခ၊ အာစာရသမ္ပ-
န္နော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။ အာစာရသမ္ပန္နောတိ
သာဓုအာစာရဝတ္ထော။ မ၊ဋီ၊၃။၁၉၈။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။၁၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄-
၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅-၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၉၂။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇။
မ၊ဋီ၊၃။၂၉၁။ အံ၊ဋီ၊၃။၂။)

အာစာရသိက္ခာပက (တိ) [အာစာရ + သိက္ခာ-
ပက] ကျင့်ဝတ်ကို - သင်ယူစေတတ်-သင်
ပေးတတ်-သောသူ (ဆရာ)။ ကင်္ခါဝိနောဒနံ
ဝါ အာစာရသိက္ခာပကံ ဝါ မဓုရဓမ္မဿဝနံ
ဝါ န လဘန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၄။၃၇၃။)

အာစာရသိက္ခာပန (န) [အာစာရ + သိက္ခာပန]
(က) (မိမိကြံဆအပ်သော) အဝတ်မဝတ်
ခြင်း အကျင့်စသည်တို့ကို - သင်စေခြင်း -
ကျင့်စေခြင်း။ (ခ) အကျင့် - သီလ - သိက္ခာ
-ကို သင်စေ ကျင့်စေခြင်း။ (က) အာစာရ-
သိက္ခာပနဝသေန ထဿ ဂဏဿ အာစရိ-
ယောတိ ဂဏာစရိယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၀၊
၂၅၆-၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၄။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ အာစာရသိက္ခာပနဝသေနာတိ
အတ္တနာ ပရိကပ္ပိတအစေလကဝတစရိယာ-
ဒိအာစာရသိက္ခာပနဝသေန၊ ဝိ၊ဋီ၊၁။၂၁၃။
မ၊ဋီ၊၂။၁၇၈။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၇၀။ (ခ) ဣဒါ-
နိပိ နော အာစာရသိက္ခာပနေန အာစ-
ရိယော အဝါတိ အာဟ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၀၅။
(-သံ၊ဋီ၊၂။၅၀၇။)

အာစာရသိက္ခာပနက (တိ) [အာစာရ + သိက္ခာ-
ပနက] အကျင့် - ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်နည်း၊
သွားလာနေထိုင်နည်းစသော အကျင့် - ကို
သင်ပေးတတ်သော၊ သူ (ဆရာ)။ “ဝေ သ-
ဇ္ဈာယိတဗ္ဗံ ဝေ အဘိက္ကမိတဗ္ဗံ”န္တိ အာဒိနာ
အာစာရသိက္ခာပနကော အာစရိယော။
ကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၇၉။

အာစာရသီလ (န) [အာစာရ + သီလ] အကျင့်
သီလ၊ အမျိုး၊ အရပ်ဒေသ၊ အယူဝါဒ
အလိုက် ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ပညတ်ထားအပ်
သော - အကျင့်သီလ - အလေ့အကျင့် - စည်း
ကမ်း ကျင့်ဝတ်။ ကုလဒေသပါသဏ္ဌာနံ
အတ္တနော အတ္တနော မရိယာဒါစာရိတ္တံ
အာစာရသီလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၅။ ကုလဒေသ-

ပါသက္ကမော ဟိ “အာစာရသီလ”န္တိ အ-
ဓိပ္ပတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ။ (- မိလိန္ဒ၊ ၁၃၅။
သိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၄။ မ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၅။ အ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁၃၆။ အ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၇။ အ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁၃၉။)

အာစာရသီလမတ္တက (န) [အာစာရသီလ +
မတ္တက] အာစာရသီလ - သုတေသကောင်း
တို့၏ အကျင့်သီလ - မှ (ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ-
စသော အထက်တန်းကျသော ဂုဏ်များမပါ
ဝင်ပဲ သေးသေးမွဲမွဲ အာစာရသီလမျှသာ)။
မဟန္တံ ဥဿာဟံ ကတော ဝဏ္ဏံ ဝတ္ထုကာမောပိ
အပ္ပမတ္တကံ ဩရမတ္တကံ အာစာရသီလမတ္တ-
မေဝ ဝက္ခတိ။ ဝိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၈။ အာစာရသီလ-
မတ္တကန္တိ သာဓုဇနာစာရမတ္တကံ၊ မတ္တသဒ္ဓေါ
စေတ္ထ ဝိသေသနိဝတ္ထိအတ္ထော။ သိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁၃၉။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၈။)

အာစာရသီလသမ္ပန္န (တိ) [အာစာရသီလ +
သမ္ပန္န] အကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံသော၊ နှစ်
ဆယ်တပါးသော အနေသနတို့ဖြင့် အသက်
မွေးမြူခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်းဟူသောအကျင့်
နှင့်၎င်း၊ မဂ် ဖိုလ်သီလနှင့်၎င်း ပြည့်စုံသော၊
သ။ အာစာရသီလသမ္ပန္န (ဇာ၊ ၁၁၊ ၁၇၂)။
တိ ကေဝိသတိယာ အနေသနာဟိ ဇီဝိတ-
ကပ္ပနံ အနာစာရော နာမ၊ တဿ ပဋိပက္ခေန
အာစာရေန စေဝ မဂ္ဂပလေဟိ အာဂတေန
သီလေန စ သမန္နာဂတေ။ ဇာ၊ ၁၁၊ ၁၇၂။

အာစာရဟိန (တိ) [အာစာရ + ဟိန] အကျင့်
သီလမှ ဆုတ်ယုတ်သော။ အာစာရဟိနော
မဟာရာဇ ပုဂ္ဂလော။ မိလိန္ဒ၊ ၂၇၉။ (- အ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁၃၈။)

အာစာရတိက္ကမ (ပု) [အာစာရ + အတိက္ကမ]
အကျင့်သီလကို လွန်ကျူးခြင်း။ အတိက္ကမိ-
တဗ္ဗန္တိ အာစာရတိက္ကမဝသေန လမိတဗ္ဗံ။
သိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၃၈။

အာစာရနုသန္တိ (ပု) [အာစာရ + အနုသန္တိ]
ကျင့်ဝတ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်း။ ဝတ္ထာနုသန္တိတေ-
နာတိ အာစာရနုသန္တိနာ။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၂၉၇။

အာစိက္ခတိ (ကြိ) [အာ + စိက္ခ + အ + တိ] ပြေ-
ကြား၏။ ထင်စား ဟောပြော၏။ သိ၊
မြစ်စေ၏။ ပြင်ပြင်၊ ဝေဘန်၏။ ပေါ်လွင်အေ
ပြင်၊ ပြောဆိုဆုံးမ၏။ ဘဏ္ဍံ ဩစရိဝံ၊
အာစိက္ခတိ။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၆၅။ (- ဝိ၊ ၁၁၊ ၆၅။
ဝိ၊ ၂၊ ၂၉၀။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၅၂၊ ၁၆၀။ သံ၊ ၁၊ ၂၆၄။
မဟာနိ၊ ၂။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၂၀။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၂။
၂၂၊ ၁၃၄၊ ၂၁။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၂။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊
၁၂၀။ မ၊ ၁၁၊ ၁၄၂။ သံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၄၂။
သံ၊ ၁၁၊ ၂၁၀။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၄၂။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၁၊
၁၇၊ ၁၅၄။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၊ ၁၄၉။
မဟာနိ၊ ၁၁၊ ၉၂။ နေတ္ထိ၊ ၁၁၊ ၂၄၀။ မ၊ ၁၁၊ ၂။
၂၀၀။ သံ၊ ၁၁၊ ၁၆၁၊ ၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၊ ၂၂၇။)
တေ ဣမံ အာစိက္ခန္တိ ဒေသန္တိ ပညပေန္တိ
ပဋ္ဌပေန္တိ ဝိဝရန္တိ ဝိဘဇန္တိ ဥတ္တာနိ ကရေန္တိ
ပကာသေန္တိ၊ တေန ဝုစ္စတိ “ယံ တံ အရိယာ
အာစိက္ခန္တိ”တိ။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၀။ (- ဝိ၊ ၁၁၊ ၅။
ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၂၀။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၄၅။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၆၉။
အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၀။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၁၊
၂၁၉။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၁၁၊ ၁၇၆။
အနု၊ ၁၁၊ ၁၇၅။) အာစိက္ခသိ - စူဠနိ၊ ၁၄။
စူဠနိ၊ ၁၁၊ ၂။ အာစိက္ခထ - ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၆၁၊ ၁၅၀။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၇။ သံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁။
၂၀၀။ ဓမ္မ၊ ၁၁၊ ၉။ အာစိက္ခသိမိ - အံ၊ ၁၁၊
၄၇၉။ စူဠနိ၊ ၁၄၀။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၄။ မ၊ ၁၁၊
၅၇။ အံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၀။ ဓမ္မ၊ ၁၁၊ ၄၁၄။ အာစိ-
က္ခာမ - ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၂၁။ အာစိက္ခတေ - မ၊ ၁၁၊
၂၂၆။ နေတ္ထိ၊ ၁၂၁။ ဓမ္မ၊ ၁၁၊ ၂၆၉။ အာစိ-
က္ခသေ - အ၊ ၁၁၊ ၉၂။ အ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၂။ အာ-
စိက္ခတု - ဝိ၊ ၁၁၊ ၁၀။ သံ၊ ၁၁၊ ၂၆၀။ ဝိ၊ ၁၁၊
၁၀၃။ ဝိ၊ ၁၁၊ ၂၁၀။ သံ၊ ၁၁၊ ၁၂၁၊ ၁၄။ ဝိ၊ မာန၊ ၁၁၊
၁၀၂။ က၊ ၁၁၊ ၁၁၀။ အာစိက္ခာဟိ - ဝိ၊ ၁၁၊
၂၉၃။ ဓမ္မ၊ ၁၁၊ ၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ၁၁၊ ၁၁၀၊ ၁၁

အာစိက္ခာပိတ (တိ) [အာ+စိက္ခ+ဇာပေ+တ] ပြောကြားစေအပ်-ဆိုစေအပ်-သော၊ အပြောခိုင်း-အဆိုခိုင်း-သော၊ သူ။ ပြာဟ္မ-ဇာပိ အတ္တနော သမယေန အာစိက္ခာပိ-တောပိ။ မ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၀၅။

အာစိက္ခိတ (တိ) [အာ + စိက္ခ + တ] ပြောကြား - ဟောကြား - အပ်သော။ သစေ အာစိက္ခိတေ ပဋိဂ္ဂဟာတိ။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၀၉။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၄။ (-မဟာနိ၊ ၁၄၄။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၄။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၁၉။ မ၊ ၁၊ ၂၊ ၆၁။ ကင်္ခါ၊ ၁၊ ၄၇၇။)

အာစိက္ခိတအသုဘကမ္ပဋ္ဌာန (န) [အာစိက္ခိတ+အသုဘကမ္ပဋ္ဌာန] ဟောကြား-မိန့်မြှောက်-အပ်သော အသုဘကမ္ပဋ္ဌာနနံ။ ပုဗ္ဗေ အာစိက္ခိတကမ္ပဋ္ဌာနတော အညံ ပရိယာယံ အာစိက္ခန္တော အာနာပါနဿတိသမာဓိတိ အာဟ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၉။

အာစိက္ခိတကမ္ပဋ္ဌာန (န) [အာစိက္ခိတ + ကမ္ပဋ္ဌာန] ဟောကြား-မိန့်မြှောက်-အပ်သော ကမ္ပဋ္ဌာနနံ။ အဂတော ပန အာစိက္ခိတကမ္ပဋ္ဌာန-မေဝ ပုရေဘတ္တမ္ပိ ပစ္စာဘတ္တမ္ပိ... မနသိက-တော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၇။

အာစိက္ခိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + စိက္ခ + တဗ္ဗ] ဟောကြား-ပြောကြား-အပ် - ဆင့် - ထိုက် - သော။ ဥတုပမာဏံ အာစိက္ခိတဗ္ဗံ၊ ဒိဝသ-ဘာဂေါ အာစိက္ခိတဗ္ဗော၊ သင်္ဂီတိ အာစိက္ခိ-တဗ္ဗော၊ စတ္တာရေ နိဿယာ အာစိက္ခိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၃၃။ (-ဝိ၊ ၂၊ ၇၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၆၊ ၁၁၃၊ ၁၁၆၊ ၂၇၇၊ ၂၇၀၊ ၂၈၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၀၊ ၁၅၃၊ ၃၁၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၇၃၊ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၃၊ ၂၁၆။ ကင်္ခါ၊ ၁၊ ၁၂။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၃၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၁၁။)

အာစိက္ခိတမဂ္ဂ (ပ) [အာစိက္ခိတ+မဂ္ဂ] ဟောကြား- ပြောကြား-အပ်သော လမ်းစဉ်။ ပုရိသေန ဟိ အာစိက္ခိတမဂ္ဂေါ သမ္ပ-

ဇေယျ ဝါ န ဝါ၊ တထာဂတေန အာစိက္ခိတ-မဂ္ဂေါ အပဏ္ဏကော ဣန္ဒေန ဝိဿန္တံ ဝဇိရံ ဝိယ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၁၉။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၃၉၉။

အာစိက္ခိတသညာ (ထိ) [အာစိက္ခိတ + သညာ] ပြောကြားအပ်သော အမှတ်သင်္ကေတ၊ ပြောဆို - ညွှန်ပြ - အပ်သော အမှတ်အသား။ တေနာပိ မဂ္ဂေ အာစိက္ခိတေ တေန အာစိက္ခိ-တသညာယ မဂ္ဂံ ဂစ္ဆန္တော။ စရိယာ၊ ၄၊ ၉၂။

အာစိက္ခိတု (တိ) [အာ+စိက္ခ+တု] ပြောကြား-ပြောဆို-တတ်သော၊ သူ။ “ဣမံ ဂဟေတွာ သုခေန ဇီဝါ”တိ အာစိက္ခိတာရံ ဝိယ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၄၇။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၀၁။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၄၁၅။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၀။

အာစိက္ခိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+စိက္ခ+တုံ] ပြောကြား - ဟောကြား-ခြင်းငှါ။ အနဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ဥပသမ္ပန္နသမနန္တရာ နိဿယေ အာစိက္ခိတုံ။ ဝိ၊ ၃၊ ၇၄။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၄၅၀။ မ၊ ၃၊ ၂၉၁။ သံ၊ ၂၊ ၁၀၇၊ ၃၇၆။ အံ၊ ၁၊ ၅၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅၅၊ ၁၆၀။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၁၀။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၅။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၄၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၁၄၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၂၅။)

အာစိက္ခိတုကာမ (တိ) [အာစိက္ခိတုံ + ကာမ] ပြောကြား - ဟောကြား- ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ ပြောကြား- ဟောကြား-လိုသော၊ သူ။ အာစာရံ အာစိက္ခိတုကာမော “တတ္ထကတမော အနာစာရေ”တိ အာဒိမာဟ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၁၉။ (-မဟာနိ၊ ၄၊ ၃၉၉။)

အာစိက္ခိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+စိက္ခ+တော] ပြောကြား၍၊ တမတ္ထံ အာစိက္ခိတော ဗုဒ္ဓရက္ခိတံ အာဏာပေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၈။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၉၉၊ ၄၀၄။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၂။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၅၊ ၂၇၇။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၉၆၊ ၂၂၄။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၉၉၊ ၁၆၈၊ ၁၇၇၊ ၂၆၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၃။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၉၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၀၅။ မဟာနိ၊

၄။၃၉၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။
ကခါ၊ဋ္ဌိ၊၉။)

အာစိန္တ (တိ) [အာ+စရ+တ] လေ့ကျက်-
လေ့လာ - ဆည်းပူး - အပ်သော။ (က)
အလေ့အကျက်၊ အလေ့အကျင့်၊ ပြုပြင်ကျင့်
ဝတ်၊ လောကုတ္တရာအားသို့ အစဉ်လိုက်
သောသဘော၊ အစဉ်အလာ၊ ထုံးစံဓမ္မတာ
(ခ) အာစိန္တမည်သောကံ၊ အာစိန္တကံ။
(နေ့ ရက် ရှည်လျားစွာ ထပ်ခါ ထပ်ခါ
ကြိုးစား အားထုတ် ပြုလုပ်အပ်သော
ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို၎င်း၊ သို့မဟုတ်
တကြိမ်တခါမျှ ပြုလုပ်ပြီးနောက် ထပ်တလဲလဲ
နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စေနိုင်သော ကုသိုလ်ကံ၊
ထပ်တလဲလဲ နောင်တရစေ ပူပန်စေနိုင်သော
အကုသိုလ်ကံကို၎င်း အာစိန္တကံဟုခေါ်သည်။
ယဗ္ဗဟုလကံ-ဟုလည်း ခေါ်သေး၏။ အံ၊ဗ္ဗ၊
၂။၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၆။ ပဋိသန္ဓေ၊၂။၁၇၆။
ကြည့်။) (က) အာစိန္တ(ဝိ၊၁။၁၁)၏ စရိတ်
ဝတ္ထံ အနုဓမ္မတာ၊ တံ ခေါ် ပနေထံ အာစိန္တ
ဝရိဓံ ဟောတိ ဗုဒ္ဓါစိန္တံ သာဝကာစိန္တန္တိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃-၄။ (-ဝိ၊၃။၇၄၊၂၂၁။ ဝိ၊၄။
၂၅။ မ၊၂။၃၅။ အံ၊၁။၁၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၅၊၂၆၇၊၃၂၂၊၃၂၅။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆၊၁၈၅၊၂၅၂။ မ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၊၉၁၊၁၆၀၊၂၃၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၄၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆၇-
၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၊၃၄၉။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ ပဋိသန္ဓေ၊၂။၈၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၄။
ဥပါန၊ဋ္ဌ၊၂၂၅။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။
၉၃။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၆။
ကခါ၊ဋ္ဌိ၊၂၅၀။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၂၄၂။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၃၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၇၆။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၄၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၁၉၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၇၆။ အနုဋ္ဌိ၊၂။၁၉၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၅၀။) (ခ)
အာစိန္တန္တိ အဘိက္ခသော ကတံ၊ ကေဝါရံ
ကတူပိ ဝါ အဘိက္ခသော သမာသေဝိတံ။

ဝိဘာဝိနီ၊၁၆၉။ အာစိန္တန္တိ ဒီသရတ္တံ အ-
ဘိက္ခသော ကတံ၊ သကံ ကရိတူပိ ဝါ
ပစ္စာ ပုနပျုန် သောမနဿဇေနကံ သန္တာပ-
ဇေနကဉ္စ။ ပရမတ္ထဒီပနီ၊ ဋီ၊၁၈၉။

အာစိန္တ (တိ) [န + စိန္တ] မူးသောအားဖြင့်
မဖြစ်သော၊ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်သော၊ မဖြစ်
ဘူးပြုဖြစ်သော၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅ ကောင်းသော။
အာစိန္တမနုဿ-ကြည့်။

အာစိန္တကပ္ပ (ပု) [အာစိန္တ + ကပ္ပ] (က) ငမုနိ
တဗ္ဗံ ကြံစည် တည်ဆွင် အပ်သော (ဆရာ
ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏) - အလေ့အကျက် - အစဉ်အ
လာ - ဓလေ့ထုံးစံ။ (ခ) ပြုလုပ်အပ်သော
ငါးလေ့အကျက်၊ အကျွမ်းတဝင် ဆက်ဆံခဲ့
ဘူးခြင်း။ (က) ကပ္ပတိ အာစိန္တကပ္ပေါ (ဝိ၊
၄။၄၉၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆)တိ အာစရိယုပဇ္ဈာ-
ယေဟိ အာစိန္တော ကပ္ပတိတိ အတ္တော။
သာရတ္ထ၊၁။၁၁၂။ (ခ) တေ ပေါရာဏကေန
အာစိန္တကပ္ပေန ဘိက္ခု ပဿိတော ဥပဓာဝန္တိ။
ဝိ၊၃။၁၁၀။

အာစိန္တပရိစိန္တ (တိ) [အာစိန္တ + ပရိစိန္တ]
အမြဲမြဲပြတ် ပြုကျင့်အပ်၊ အဖန်ဖန် ပြုကျင့်
အပ်သော။ အယံ အစဉ်အလာသော ကာ-
တဗ္ဗော သံဝရသီလေ ဌိတော သုဋ္ဌ၊ အာ-
စိန္တပရိစိန္တော ပုညဓမ္မော...ကေန္တိကဘာ-
ဝေန ရက္ခတိ။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၆၆။

အာစိန္တမနုဿ (ပု) [အာစိန္တ + မနုဿ] အံ၊ဋ္ဌ၊
ဗ္ဗယ် ကောင်းသော လူ။ အတ္ထရိယမနုဿာ-
တိ အာစိန္တမနုဿာ အတ္ထုတမနုဿာ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၁။ ဗဟုသော လောကေ န စိန္တာ
န ပဝတ္တာ မနုဿာတိ အာစိန္တမနုဿာ။
အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၅။ (-အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၃၆။)

အာစိန္တဝသိတာ (တိ) [အာစိန္တဝသိ + တာ]
လေ့လာအပ်ပြီးသော - ဝသိဘော်ငါးမျိုး
အစွမ်းသတ္တိ-ရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အာဝဇ္ဇန၊

သမာပဋန စသော ဝသိဘောငါးမျိုးတို့ဖြင့် အစွမ်းသတ္တိထက်မြက်အောင် အဝါးစွာလေ့လာပြီးသည်၏အဖြစ်။ အာစိန္တဝသိဘာယာ- (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇)တိ အာဝဇ္ဇနသမာပဋနာဒိဟိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ အာစိန္တပရိစယတာယ။ သိ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၂၃၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ မ၊ဇ္ဇိ၊၃။၃၄၈။)

အာစိန္တဝသိဘာဝ (တိ) [အာစိန္တ+ဝသိဘာဝ] လေ့လာအပ် ပြီးသော- ဝသိဘော-အစွမ်း သတ္တိ - ရှိသော၊ သူ။ ပဉ္စဟာကာရေဟိ အာစိန္တဝသိဘာဝေါ... ကာလံ ကတွာ ပရိ- တ္တာဘေသု နိဗ္ဗတ္တတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၄၃။

အာစိန္တဝသိ (တိ) [အာစိန္တ+ဝသိ] လေ့လာ အပ်ပြီးသော ဝသိဘော ငါးမျိုး ရှိသော။ ဝသိပိတာ ဘူတအဗျာနန္တိ အာစိန္တဝသိတ္တာ ဝသိ။ သိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၄၂။

အာစိန္တဝိသယ (ပု) [အာစိန္တ+ဝိသယ] လေ့ ကျက် - အမြဲမပြတ်ရောက် - ကျက်စား- အပ်သောအာရုံ။ ဝေမေဝ အာစိန္တဝိသယေ တဿ ရာဂံ အာဂန္တုကဝိသယေန နိဟရိတွာ။ ဥဒါန၊ ၄။၁၅၅။

အာစိန္တသမာစိန္တ (တိ) [အာစိန္တ+သမာစိန္တ] လေ့ကျက်အပ်၊ ကောင်းစွာ လေ့ကျက်အပ် သော။ သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနံ အာစိန္တသမာစိန္တော အယံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ အာစိန္တသမာ- စိန္တောတိ အာစရိတော စေဝ အာစရန္တေဟိ စ သမ္ပဒေဝ အာစရိတောတိ အတ္တော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅၀။ သံ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၉၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၁။ ဥဒါန၊ ၄။၂၅၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ သာရတ္ထ၊၃။ ၂၅၂။ သိ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၃၄၆။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၅၀။ မ၊ဇ္ဇိ၊၃။၇၀၊၃၃၄။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၇၇။ မူလဇ္ဇိ၊၂။ ၂၀၃။ အနုဇ္ဇိ၊၂။၂၃၃။)

အာစိန္တာရမ္ပဏ (န) [အာစိန္တ+အာရမ္ပဏ] လေ့ကျက်-အမြဲမပြတ်ရောက်- ကျက်စား- ဆည်းပူး-အပ်သော ကာမဂုဏ်အာရုံ။ ပုဗ္ဗေ အာစိန္တာရမ္ပဏ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၂။ ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈)န္တိ ပဗ္ဗေတ- တော ပုဗ္ဗေ အနာဒိမတိ ဝါ သံသာရေ ပရိစိ- တာရမ္ပဏံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၆။ ဒီ၊ဇ္ဇိ၊၂။၃၀၀။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၃၄၈။

အာစိတ (တိ) [အာ+စိ+တ] (က) ဆည်းပူး အပ်-အလွန်ပျိုးစေအပ်-သော။ (ခ) စုပုံ အပ်-စီခြယ်အပ်-သော။ (ဂ) ပြည့်သော။ (က) ပရိစိတာယာတိ သမန္တတော စိတာယ။ သဗ္ဗဒိသာသု စိတာယ အာစိတာယ အဘိ ဝစိတာယာတိ အတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၄။ ပရိ- စိတာတိ သမန္တတော စိတာ အာစိတာ ဥပစိ- တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃၊၃၂၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၈။) (ခ) မုတ္တာစိတ(ဝိမာန။ ၅၃)န္တိ အန္တရန္တရာ အာဘုဒ္ဓါဟိ မုတ္တာဝလိဟိ အာစိတံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၅၃။ (ဂ) မာသာစိတံ မညေ(မ၊၁။၄၀၇)တိ မာသဘတ္တံ ဘုတ္တဿ ကုစ္ဆိ ဝိယ မာသပုရိတပသိဗ္ဗကောဝိယ တိန္တ- မာသောဝိယ စာတိ အတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ မာသဘတ္တံ မာသော ဥတ္တရပဒလောပေန၊ မာသဘတ္တေန အာစိတံ ပုရိတံ မာသာစိတံ မညေ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၃၂၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁၄၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။ ဒီ၊ဇ္ဇိ၊ ၃။၂၆၁။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၆၅။)

အာစိန(နာ)တိ (ကြိ) [အာ+စိ+နာ+တိ] ဆည်းပူး-စိ-ပျိုးစေ- ဖြစ်စေ-၏။ နေဝါ- စိနတိ (မဟာနိ၊၁၆) တိ ကုသလာကုသ- လာနံ ယဟိနတ္တာ တေသံ ဝိပါကံ နဝဇေတိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၇၆။ အယဉ္ဇိ ကေန္တေန ဝဋ္ဋသ္မိံ စုတိပဋိသန္နိံ အာစိနတေဝ ... ရူပါဝစရာ- ရူပါဝစရပညာ စုတိပဋိသန္နိမ္မိ အာစိနတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၉။ ယထာ စ ပန တေ-

ဘုမ္မကုသလံ ဝဋ်သို့ စုတိပဋိသန္ဓိယော
အာစိနာတိ ဝဋေတိတိ အာစယဂါမိ နာမ
ယောတိ။ အဘိဋ္ဌာဝ။ ၂၅၉။ (-သံ၊ ၂။ ၇၃။
ဇော၊ ၂။ ၂၆၄။ ဝိ၊ ၅။ ၁၅၆။ သံ၊ ၅။ ၂၇၂။
အဘိဋ္ဌာဝ။ ၂၇၂။ ဥဒါန၊ ၅။ ၂၇၀။ ဇော၊ ၅။
၁၂၄။ သံ၊ ၅။ ၂၇၉။) အာစိနန္ဒ—ဣတိ-
ဝုတိ၊ ၅။ ၂၇၂။ မူလ၊ ၅။ ၁၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁၈
၈၈။ အာစိနေယျ—အံ၊ ၅။ ၂၇၀။

အာစိနန္ဒ (တိ) [အာ+စိ+နာ+အန္တ] ဆည်း
ပူး-ပူးစေ-သော၊ သူ။ အာစိနတော (သံ၊
၂။ ၂၉၈)တိ အာစိနန္တဿ။ သံ၊ ၅။ ၂၇၉။
အာစိနန္တဿာတိ ဝဋေန္တဿ။ သံ၊ ၅။ ၂၇၀။
(-ဓမ္မ၊ ၃။ ၁။ ဇော၊ ၂။ ၂၆၅။ အဘိဋ္ဌာဝ။ ၈၆။
အဘိဋ္ဌာ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁၁၁။ သုတ္တနိ၊
၅။ ၁၄၃။ စရိယာ၊ ၅။ ၂၁။ ဇော၊ ၅။ ၁၂၅။
သီ၊ ၅။ ၁၈၆။ ၂၉၉။)

အာစိနောတိ (ကြိ) [အာ+စိ+ဏ+တိ။ ဏ-ကို
န-ပြု၊ ၂-ကို ဩ ပြု။ စိနောတိ-နှင့်ယှဉ်ကြည့်။]
အာစိနတိ-နှင့် အနက်တူ။ ယော ဟိ အာယ-
တိ* ဇာတိဇေမရဏာယ ကိလေသာဘိသင်္ခါ-
ရေ အာစိနောတိ ဥပစိနောတိ။ ထေရ၊ ၅။ ၁။
၄၀၇။ ဝိစိနာတိတိ အာစိနောတိ ပသဝတိ။
အံ၊ ၅။ ၂၂၂။ (-မ၊ ၅။ ၂၇၆။)

အာစေရ (ပု) [အာစရိယ-ကို အာစေရ ပြု။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၅။ ၂၆။] သင်စေ-ကျင့်စေ-သူ၊
သင်ပေးသူ၊ ဆရာ။ အာစေရ ယံ တ(ဇော၊ ၁။
၂၆၈)န္တိ အာစရိယ ယေန ကာရဏေန တံ
နိဓဏန္တိ သောဗ္ဗေ၊ တံ တယာဝ ကတံ။
ဇော၊ ၅။ ၂၄၉။ (-ဇော၊ ၁။ ၁၆၅။ ဇော၊ ၂။
၃၆၀။ မ၊ ၅။ ၂၂၂။ ဇော၊ ၅။ ၂၄၈။ ဇော၊
၅။ ၂၄၇။)

အာစေရက (န) [အာစေရ+က] ဆရာခွဲစွာ၊
ဆရာ၏အယူဝါဒ။ အာစေရကမ္ပိ စ သကေ-
(ဝိ၊ ၃။ ၅၀၉)တိ အတ္တနော အာစရိယဝါဒေ။
ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၄၃၆။

အဘိဓာန် ၄-၇-ပ-မ-ဗ-သ-စ

အာစေရပုတ္တ (ပု) [အာစေရ+ပုတ္တ] ဆရာ၏
သား၊ ဆရာသား။ အာစေရပုတ္တော(ဇော၊ ၂။
၇)တိ ရညော အာစရိယဿ ပုရောဟိတဿ
ပုတ္တော။ ဇော၊ ၅။ ၁၄၇။

အာဇေ (တိ) [အာဇာနိယ+ဣ။ အာဇာနိ-
ယဿ အာဇေါ၊ သော ဇေ ဝါ အာဇေ။
မောဂ၊ ၄။ ၁၂၇။ ၎င်း-ပဉ္စိကာ-လည်း ကြည့်။]
(၁) အကြောင်း ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို
သိသောသူ၊ အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်။ (ဆင်
အာဇာနည်၊ မြင်းအာဇာနည် စသည်။ အာ-
ဇာနိယ-ကြည့်) (န) (၂) အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်
၏ အမြစ်။ (၁) ယထာပိ အဇ္ဈော အာ-
ဇေယော။ ထေရ၊ ၂။ ၃။ အာဇေယောတိ
ဇာတိမာ ကာရဏာကာရကံ အာဇာနန-
ကော။ ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၈၄။ အာဇေယော
ကုရုတေ ဝေဂ(ဇော၊ ၁။ ၆)န္တိ သာရထိဿ
ဝိတ္တရမိတံ ကာရကံ အာဇာနနသဘာဝေါ
အာဇေယော ဝရသိန္နဝေါ။ ဇော၊ ၅။ ၁။ ၁၉၇။
(-ထေရ၊ ၂။ ၃။ ၂၇၄၊ ၂၇၉၊ ၃၁၅။ ဇော၊ ၁။ ၃၉။
ဇော၊ ၂။ ၂၇၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။
ပေတ၊ ၅။ ၂၁၉။ ထေရ၊ ၅။ ၂၆၆၊ ၂၄၆။ ဇော၊ ၅။
၃၅။ ဇော၊ ၅။ ၁၆၆)(န)(၂)ထောင့်ကွင်းပြန်ကြည့်။

အာဇေဇာတက (န) [အာဇေ+ဇာတက]
အာဇေဇာတ်။ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊
၃-ဝဂ်၊ ၂၄-ဇာတ်။ ဇော၊ ၁။ ၆။ ဇော၊ ၅။
၁၉၆-၇။

အာဇေပုရိသ (ပု) [အာဇေ+ပုရိသ] အာဇာ
နည် ယောက်ျား။ ဥတ္တမပုရိသောတိ ခိဏ-
ကိလေသတ္တာ ဝိသေသပုရိသော အာဇေ-
ပုရိသော။ မဟာနိ၊ ၅။ ၇၆။

အာဇေယာန (န) [အာဇေ+ယာန] အာ-
ဇာနည်မြင်း ကသော ယာဉ်။ ယုတ္တအာ-
ဇေယာနံ ဆေကေန သာရထိနာ အဓိဋ္ဌိတံ
ယထာရမိ ပဝတ္တတိ။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၀၃။

အာဇာနည် (တိ) [အာဇာ + နည်] အာဇာနည်မြင်းကသော (ရထား)။ အာဇာနည်ရထား ၈ ရထား ၁၁ လူမေ။ ဇာဝါ။ ၂၀၅၊ ၂၂၃။ (-ဇာဝါ။ ၂၆၅။ ဇာဝါ။ ၂၁၂၊ ၂၃၄။ ဇာဝါ။ ၆။ ၂၀၄။) အောက်ပုဒ်လည်းကြည့်။

အာဇာနည် (ပု) [အာဇာ + နည်] အာဇာနည်မြင်း - က - ယှဉ် - တပ် - သော ရထား။ သေယျထာပိ သိက္ခာဝေ သုဘူမိယံ စတုမဟာပထေ အာဇာနည်ရထား ယုတ္တော အသေဌ်တော သြဇေယျပတောဒေါ။ မာဝါ။ ၁၇၇။ အံ။ ၂။ ၂၃။ အာဇာနည်ရထားကို ဝိနိတအာဇာနည်ရထား။ မာဝါ။ ၂။ ၄။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၁။ အာဇာနည်ရထား (မဟာနိ။ ၆၇) ၏ သိန္ဓဝယုတ္တရထံ။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၇၇။ အာဇာနည်ရထား အာဇာနည်ရထား။ ကမိ။ ၂။ ၇။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၆၈။ (-မာ။ ၂။ ၆၆။ သံ။ ၁။ ၂၃၆။ သံ။ ၂။ ၃၈၄။ မာဝါ။ ၁၀၃။ မာဝါ။ ၂။ ၂၃၇။ ဥဒါန။ ၄။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁။ ဝိမာန။ ၄။ ၁၃။ ဇာဝါ။ ၂။ ၂၃၇။ ပဋိသံ။ ၄။ ၁၀၂။ မာဝါ။ ၁၀၃။ သံ။ ၄။ ၁၀၂။ သံ။ ၄။ ၁၀၂။ သံ။ ၄။ ၁၀၂။)

အာဇာနည်ဝေါ (တိ) [အာဇာ + နည်] အာဇာနည် - သိန္ဓဝ - မြင်းမ။ အထာဇာနည် အာဇာနည်မနန္တရေ ကေသာ အာဇာနည်ဝေါယဂစ္ဆဝဋ္ဌာနံ အဟောသိ။ အံ။ ၄။ ၁။ ၃၁၆။ ဓမ္မာဝါ။ ၂။ ၂၂။

အာဇာနည်သံယုတ္တ (တိ) [အာဇာ + သံယုတ္တ] အာဇာနည်သံယုတ္တ - က - ယှဉ် - တပ် - သော ရထား အာဇာနည်သံယုတ္တ။ သုတ္တနိ။ ၃။ ၂၄။ အာဇာနည်သံယုတ္တကို အာဇာနည်သံယုတ္တ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၅၄။ (-အပ။ ၂။ ၅၃။)

အာဇာနည်ဟယ (ပု) [အာဇာ + ဟယ] အာဇာနည်မြင်း။ ကုဉ္ဇရာဇာနည်ဟယာနုစိတ္တ (ဇာ။ ၂။ ၂၈၈) ၏ ကုဉ္ဇရာရဟိ ၈ အာဇာနည်ဟယေဟိ ၈ အာနုစိတ္တံ ပရိပုဏ္ဏံ။ ဇာဝါ။ ၇။ ၁၉၁။

အာဇာနည် (တိ) [အာ + နည် + အ] ပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် ပြေးသွားတတ်သော တရား (တရား)။ အာဇာနည် ပြုမိ ဗုဒ္ဓ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ မဟာနိ။ ၃။ ၃၃။ အာဇာနည်ဝေါ တရား။ မဟာနိ။ ၃။ ၃၃။ အာဇာနည်ဝေါ “အာဇာ” ၏ ၈ ပြုမိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၈၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၈၃။ အာဇာနည် အာပဋိသန္ဓေတော ဗုဒ္ဓတိ ဓာတုတိ အာဇာနည် ဝဋ္ဌမူလတာယ ပုနဗ္ဗဝေ ပဋိသန္ဓေဒါနတရားယေတံ အာဇာနည်။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၈၃။

အာဇာနည် (ပု) [အာဇာနည် + အတ္တ] ပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် ပြေးသွားတတ်သော - အာဇာနည် - သဘော။ အာဇာနည်။

အာဇာနည် (န) [အာ + နည် + နာ + ယု] (၁) သိမြင်း။ (တိ) (၂) သိတတ်သော၊ သောတာပတ္တိမဂ်သည် သိအပ်သော အပိုင်အခြားကို မလွန်မူ၍ - သောတာပတ္တိမဂ် သိပြီးသော သစ္စာလေးပါးကိုပင် တဖန်ထပ်၍ - သိတတ်သော။ (၁) ဉာတနံယေဝ မောနံ ပုန အာဇာနည် ဣန္ဒြိယ ကာရေတိတိ အညိန္ဒြိယံ။ အာဝါ။ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ (-ဇာဝါ။ ၁၈၄။ သုတ္တနိ။ ၁၆၄။ အံ။ ၄။ ၁။ ၃၈၇။ မာဝါ။ ၂။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၁။ ၁၁၉။) (တိ) (၂) အာဇာနည်ဣန္ဒြိယ။ ကြည့်။

အာဇာနည်ဣန္ဒြိယ (န) [အာဇာနည် + ဣန္ဒြိယ] သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်သည် သိမြင်အပ်ပြီးသော အပိုင်အခြားကို မလွန်မူ၍ - သောတာပတ္တိမဂ် သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးကိုပင် တဖန် ထပ်၍ - သိတတ်သော ဣန္ဒြိယတရား၊ အညိန္ဒြိယတရား။ အညိန္ဒြိယ (ဣန္ဒြိယ - ဝုဒ္ဓါဋ္ဌ။ ၁၉၈) ကြည့်။

အာဇာနည်က (တိ) [အာဇာနည် + က] သိတတ်သော၊ သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်သည် သိအပ်ပြီးသော အပိုင်အခြားကို မလွန်မူ၍ သိတတ်

သော။ အညိဋ္ဌိယ (အဘိဋ္ဌာ၁။ ၂၀၂။ ပဋိသိ
ဋ္ဌာ၁။ ၈၁) ကြည့်။

အာဇာနည်ကဏ္ဍိယ(န) [အာဇာနည် + ကဏ္ဍိယ]
အာဇာနည်ကဏ္ဍိယ-နှင့် အနက်တူ။ အညိဋ္ဌိ-
ယန္တိ အာဇာနည်ကဏ္ဍိယံ၊ ဒီ၊ ၁။ ၂၁။

အာဇာနည် (ပ) [အာဇာနည် + အတ္ထ] သိခြင်း-
သိတတ်သော - အနက်သဘော။ အာဇာန-
နဋ္ဌေနေဝ အညဿ ဝါ အရိယပုဂ္ဂလဿ ကဏ္ဍိ-
ယန္တိ အညိဋ္ဌိယံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈။

အာဇာနည်တ္ထ (ပ) [အာဇာနည် + အတ္ထ] သိခြင်း
အကျိုး။ အာဇာနည်တ္ထာယ စိတ္တံ ပစ္စုပ္ပန်-
ပေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။

အာဇာနည်နာကာရ(ပ) [အာဇာနည် + အာကာရ]
သိပုံ အခြင်းအရာ။ “ကော အာဇာနည်နာ-
ကာရော” တိ ပုစ္ဆိတတ္တာ အာဇာနည်နာကာရံ
ဝိသေသန္တော “ကံ” ဣမေဓမ္မာ” တိ အာရိယမာဟ။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၁၉။

အာဇာနည် (တိ) [အာ + ဉာ + နာ + အန္တိ] သိ
သော။ ဧဝံ အဘိဇာနန္တော အာဇာနန္တော
ဝိဇာနန္တော ပဋိဝိဇာနန္တော ပဋိဝိဇ္ဇန္တော ..
ပရမန္တိ ဥတု။ မဟာနိဗ္ဗာနံ။ အာဇာ-
နန္တောတိ အာဇာနိမာနော။ မဟာနိဗ္ဗာနံ။
၁၈၆။ (-ဒီ၊ ၂။ ၂၂။ မ၊ ၁။ ၁၈၈။ ၂၀၅။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၃၁။)

အာဇာနာတိ (ကြိ) [အာ + ဉာ + နာ + တိ]
သိ၏။ နာလည်၏။ သိနာလည်၏။ ကုသ-
လော သဗ္ဗဒါ အာဇာနာတိ ဓမ္မံ။ သုတ္တနိ။
၁၆၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ ဣဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၂၆၂။) အညာတိ - ပဋိသိ၁။ ၅။ ၁။
ဋ္ဌာ၁။ ၈၆။ ပဋိသိဋ္ဌာ၁။ ၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၄။
အာဇာနန္တိ - ဒီ၊ ၂။ ၂၅၉။ မ၊ ၂။ ၁၉၃။ မ၊ ၃။
၁၉၀။ အံ၊ ၃။ ၁၂။ မ၊ ၃။ ၂၄။ နေတ္ထိ၊ ၁။
၂၆၂။ အာဇာနာသိ - ဒီ၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ၃။

၉၇၊ ၁၇၇။ မ၊ ၂။ ၁၉၆။ မ၊ ၃။ ၂၂။ သံ၊ ၂။ ၁၁။
၂၉၊ ၂၃၄။ သံ၊ ၃။ ၂၄။ အံ၊ ၂။ ၃၇။ အံ၊ ၃။
၃။ ၁၇၈။ အာဇာနာသိ - မ၊ ၁။ ၁၈၇။ သံ၊
၁။ ၃၈၈။ ၄၀၇။ အာဇာနာမိ - ဝိ၊ ၂။ ၁၇၇။
ဒီ၊ ၁။ ၈၈။ ၁၇၇။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၇၇။
မ၊ ၁။ ၁၆၆။ မ၊ ၂။ ၁၉၆။ မ၊ ၃။ ၂၂၊ ၁၀၀။ သံ၊
၁။ ၁၁။ သံ၊ ၂။ ၈၉၊ ၂၇၄။ အံ၊ ၁။ ၅၈။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃။ သုဒ္ဓါ၊ ၄။ ၈၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ အာဇာ-
နာမ - ဝိ၊ ၃။ ၄၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၁။ ၃၅၇။
မ၊ ၂။ ၃၆၇။ မ၊ ၃။ ၁၇၁။ သံ၊ ၁။ ၃၈၈။ သံ၊ ၂။
၄၈၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၆၉။ အာဇာနာမိ - အဘိ၊ ၈။ ၁။ ၁၈၈။ ၁၉။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ မူလ၊ ၄။ ၁။
၅၆။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ အာဇာနောယျ - ဝိ၊ ၃။ ၁၁။
မ၊ ၁။ ၂၆၆။ မ၊ ၂။ ၁၄၆။ မိလိန္ဒ၊ ၄။ ၈။ အာဇာ-
နောယျ - ဝိ၊ ၃။ ၅၊ ၇။ ဒီ၊ ၂။ ၃၁။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။
မ၊ ၃။ ၁၀၆။ သံ၊ ၁။ ၄၀၃။ သံ၊ ၂။ ၅၀၂။ သံ၊ ၃။
၃၂၈။ အာဇာနောယျာသိ - မ၊ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊
၂။ ၃၄၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အာဇာနောယျာသိ -
ဒီ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ၁။ ၁၈၇၊ ၃၂၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၆၁။ ၂၃၀။ အာဇာနောယျာမ - မ၊ ၁။
၃၅၇။ မဟာနိ၊ ၂။ ၁၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၃။ အာ-
ဇာနောယျ - ဝိ၊ ၃။ ၄၈။ မ၊ ၃။ ၁၆၉။ သံ၊ ၂။
၃၄၄။ အံ၊ ၁။ ၅၈၊ ၁၄၀။ အညာသိ - ဝိ၊ ၃။
၁၇၊ ၂၃၊ ၃၂၀။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၂၊ ၁၄၁။ ဒီ၊ ၂။ ၃၅။
မ၊ ၂။ ၄၃။ သံ၊ ၃။ ၃၇၁။ အံ၊ ၃။ ၃၀။ ဥဒါနံ။
၁၃၅။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၁။ အာဇာနိ သု - ဒီ၊ ၂။
၂၀။ အံ၊ ၂။ ၄၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။ အညာသိ -
မ၊ ၃။ ၂၅၁။ အာဇာနိသတိ - ဝိ၊ ၃။ ၁၀၊
၄၀၀။ ဒီ၊ ၂။ ၃၄။ မ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။
အာဇာနိသန္တိ - ဒီ၊ ၂။ ၃၄။ သံ၊ ၁။ ၂၂၄။
အာဇာနိသသိ - ဒီ၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၇၇။
မ၊ ၂။ ၁၉၆။ မ၊ ၃။ ၃၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။
အာဇာနိသထ - မ၊ ၂။ ၁၄၆။ အာဇာနိသမိ

—မ၊၂။၂၁၅။ အံ၊၃။၁၈၄။ အံ၊၄။၂။၁၀၂။
အာဇာနည်သာပ—မ၊၁။၁၁၈။ သံ၊၃။၉၅။

အာဇာနည်ပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဉာ+နာ+
ဏာပေ+တွာ] သိ နားလည် - စေ၍။ ဝေ
နိဂ္ဂဟံ အာဇာနည်ပေတွာ ပုဂ္ဂလောတိ-
အာဒိမာဟ။ အဘိ၊၄။၂။၁၁၃။

အာဇာနိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဉာ+နာ+တဗ္ဗ]
သိ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သိက္ခိတုကာ-
မေနေဝ ဟုတွာ အာဇာနိတဗ္ဗဉ္စေဝ ပုစ္ဆိတဗ္ဗဉ္စ
ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗဉ္စ။ ဝိ၊၄။၃။၁၄၀။ အညေယျော-
တိ အာဇာနိတဗ္ဗော။ အံ၊၄။၃။၁၁၃။ (-ခုဒ္ဒက၊
၄။၁၄၆။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂။၃။ ကခါ။၂။၁။)

အာဇာနိတဝန္တ (တိ) [အာ+ဉာ+နာ+
တဝန္တ] သိပြီးသော။ အညာတာဝိသုတိ
အာဇာနိတဝန္တသု။ သံ၊၄။၂။၄၉၃။

အာဇာနိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဉာ+နာ+တုံ]
သိခြင်းငှါ။ ဝိညု ပဋိဗလာ သုဘာသိတဒ္ဓန္တာ-
သိတံ ဒုဋ္ဌုလ္လာဒုဋ္ဌုလ္လံ အာဇာနိတုံ။ ဝိ၊၁။
၁၈၈။ ဒုဋ္ဌုလ္လာဒုဋ္ဌုလ္လံ အာဇာနိတုန္တိ ယာ
ပဏ္ဍိတာ သာတ္ထကနိရတ္ထကကထံ အသဒ္ဓမ္မ-
သဒ္ဓမ္မပဋိသယုတ္တကထဉ္စ ဇာနိတုံ ပဋိဗလော။
ဝိ၊၄။၂။၁၃၃။ (-ဝိ၊၄။၃။၁၆။ မ၊၄။၂။၂၄။)

အာဇာနိတုကာပ (တိ) [အာဇာနိတုံ + ကာပ]
သိခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ ထိုးထွင်း၍ သိလို
သော။ သူ။ အညာတာ ဝိဟရိသာမိတိ
အညာတာ အာဇာနိတုကာမော ဟုတွာ
ဝိဟရိသာမိ။ ဒီ၊၄။၂။၃၃၂။ အာဇာနိတု-
ကာမောတိ အပုတ္တဝိသေသံ ပဋိဝိဇ္ဈိတုကာ-
မော။ ဒီ၊၄။၂။၂၇၆။ (-အံ၊၄။၂။၁၈၁။)

အာဇာနိတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဉာ+နာ+တွာ]
သိ၍။ အညာတာဝိသုတိ ဇာနိတဗ္ဗစတုအရိ-
ယသစ္စံ အာဇာနိတွာ ငြိတေသု။ ဒီ၊၄။၃။
၂၁၁။ (-မူလ၊၄။၂။၁၇၁။)

အာဇာနိယ (တိ) [(၁) အာ+ဉာ+အနိယ။ (၂)
အာ+ဉာ+နာ+အာ။ “ဤ” အက္ခရာ လာ။
အာဘုသော ကာရဏာကာရဏံ ဇာနာတိတိ
အာဇာနိယော။ အနိယော။ ဣပစ္စယေန
ဝါ သိဒ္ဓံ၊ တဒါ ကိယာဒိတော နာတိ နာဂ-
မော၊ ဤကာရာဂမော စ။ ဓာနံ၊၄။၂။၆၉။]
အကြောင်း ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို-
အကြောင်း အကျိုးကို-သိသော ပုဂ္ဂိုလ်။
အာဇာနည် ပုဂ္ဂိုလ်။ (ဆင် အာဇာနည်၊
မြင်းအာဇာနည်၊ နွားလားဥသဘ အာဇာ
နည် ယောက်ျားအာဇာနည်ဟူ၍ အာဇာ
နည် လေးမျိုး ရှိသည်။ ထိုအာဇာနည်
တို့သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အားကြီးကြသော
ကြောင့် ကြောက်ရွံ့ခြင်း မရှိကြကုန်။ သံ၊၄။
၂။၂၆၂။) သမ္မုဒ္ဓေါ ဒိပ္ပဝံ သေဋ္ဌော၊ အာ-
ဇာနိယော စတုပ္ပဒံ။ သံ၊၁။၇။ အာဇာနိ-
ယောတိ ဟတ္ထိ ဝါ ဟောတု အာသာဒိသု
အညတဓော ဝါ ယော ကာရဏံ ဇာနာတိ၊
အယံ အာဇာနိယောဝ စတုပ္ပဒါနံ သေဋ္ဌောတိ
အတ္ထော။ သံ၊၄။၁။၃၂။ ကာရဏာကာရဏံ
အာဇာနာတိတိ အာဇာနိယော။ သံ၊၄။၁။
၇၈။ (-မ၊၂။၃။ သံ၊၁။၂။၆၁၇၀။ ဓမ္မ။
၅၉။ သုတ္တနိ၊၃၄၇။ မဟာနိ၊၁၈၇။ စူဠနိ။
၆၆။ အပါ၊၁။၁၁၈၊၄၁၇။ ဇာ၊၁။၃၁၇။
ဇာ၊၂။၅၆။ ထေရ၊၂။၄၂၄၊၂၇၇။ သံ၊၄။၁။
၇၆၊၂၁၅။ အံ၊၄။၃။၃၄၄။ ဓမ္မ၊၄။၁။၁၃၆။
ဓမ္မ၊၄။၂။၃၀၉။ ဥဒါနံ၊၄။၂၄၂။ ဣတိဝုတ်၊
၄။၂၄၂။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၁၃၃။ ဝိမာန၊၄။၇၁။
ထေရ၊၄။၂။၁၁၈။ ဇာ၊၄။၄။၄၀၅။ ဇာ၊၄။၅။
၂၇၆။ ဇာ၊၄။၇။၇၇။ အပါ၊၄။၂။၈၁။ မဟာ-
နိ၊၄။၃၀၄။ စူဠနိ၊၄။၁၈။ မ၊၄။၂။၂၃၀။
အံ၊၄။၂။၂၆၃။)

အာဇာနိယဂန္ထဟတ္ထိ (ပု) [အာဇာနိယ+ဂန္ထ+
ဟတ္ထိ] အာဇာနည်ဖြစ်သော ဂန္ထဆင်မျိုး။
အတ္တနော သက္ကာနသန္နိဝေသသန္နရတာယ
အာဇာနေယျဂန္ထဟတ္ထိနော ဝရဂ်စာရဘာဝံ

...အတ္တနော သိရိယာ အဘိဘုယျ ဝိရာ-
ဇတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၀။

အာဇာနည်ယဉ်ကျေးမှု (တိ) [အာဇာနည် + ယဉ်-
ကျေးမှု] အာဇာနည်မြင်း၏ - အကြောင်း အ
ကျိုးကို သိသော သိန္ဓောမြင်း၏ - စဉ်းစား
ကြစည်ခြင်း - အကြံအစည်။ ကထဉ္စ သဒ္ဓ
အာဇာနည်ယဉ်ကျေးမှုဟု ဟောတိ (အံ၊ ၃။
၅၂၇) တိ ကထံ ကာရဏာကာရကံ ဇာ-
နန္တဿ သိန္ဓဝဿ ယဉ်ကျေးမှုဟောတိ။
အံ၊ ၃။ ၁၇၄။

အာဇာနည်ဌာန (န) [အာဇာနည် + ဌာန]
အာဇာနည်တို့၏ နေရာ။ အာဇာနည်ယဉ်ကျေးမှု
သမာဓိ အာဇာနည်ဌာန ဌာနပု။ မ၊ ၂။
၃၁။ (-အံ ၃။ ၁၇၀-၁။)

အာဇာနည်ပရိမုဒ္ဓန (န) [အာဇာနည် + ပရိ-
မုဒ္ဓန] အာဇာနည်တို့အား - ဆုပ်ကိုင် - ပုတ်
သပ် - ခြင်း။ အာဇာနည်ပရိမုဒ္ဓန ပရိမုဒ္ဓ-
ယျ။ အံ၊ ၃။ ၁၇၀။

အာဇာနည်ဘောဇန (န) [အာဇာနည် + ဘော-
ဇန] အာဇာနည်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သုံးဆောင်အပ်
သော ဘောဇန။ အာဇာနည်ယဉ်ကျေးမှု သမာဓိ
အာဇာနည်ဘောဇန ဘောဇနပု။ မ၊ ၂။ ၃၁။
အာဇာနည်ဘောဇနန္တိ ကာရကံ ဇာနန္တေဟိ
ဘုဉ္စိတဉ္စ ဘောဇန။ မ၊ ၃။ ၁၇၁။ (-အံ၊ ၃။
၁၇၀-၁။)

အာဇာနည်ယုတ္တ (တိ) [အာဇာနည် + ယုတ္တ]
အာဇာနည်မြင်း - နှင့် ယှဉ် - က - တပ် -
သော။ အာဇာနည်ယုတ္တမဏိကနကဝိစိတ္တေ
ရဏေ ဥပနိတေ တမ္ပိ ဟရာပေတော ကတ္တရ-
ရဏကေန ဂစ္ဆတိ...။ ဇ၊ ၁။ ၃။ ၂၀။

အာဇာနည်ယုတ္တရဏ (ပု) [အာဇာနည် + ယုတ္တ
+ ရဏ] အာဇာနည်မြင်း - က - တပ် - သော
ရဏ။ သဟဿအာဇာနည်ယုတ္တရဏော

ဒေဝါနမိန္ဒော ယထာတိ အဓိပ္ပါယော။
ဝိမာန၊ ၂။ ၂၀။

အာဇာနည်ယဉ်ကျေးမှုပေတ (တိ) [အာဇာနည် +
လက္ခဏ + ပေတ] အာဇာနည်လက္ခဏာနှင့်
ပြည့်စုံသော။ “အာဇာနည်” နှစ်ပိ ပါဠိ၊ အာ-
ဇာနည်လက္ခဏပေတန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၂။
၂၃၅။

အာဇာနည်လက္ခဏ (န) [အာဇာနည် + လက္ခဏ]
အာဇာနည်ဖြစ်သော ဆင်၏ - မစင် - ချေး။
အာဇာနည်လက္ခဏသဂန္တံ သာယိတော ကောပိ
ဟတ္ထိနဒိ ဩတရိတံ န ဥဿဟိ။ ဇ၊ ၁။
၂။ ၁၀။

အာဇာနည်ဝဋ္ဋဝါ (ထိ) [အာဇာနည် + ဝဋ္ဋဝါ]
အာဇာနည် မြင်းမ၊ ဣမသ္မိံ ပန ဂေဟေ
အာဇာနည်ဝဋ္ဋဝါယ ဝိဇာတာယ သညမ္ပိ အ-
ကတွာ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၃၁။ (-ဇ၊ ၁။ ၆။ ၁၀၂။)

အာဇာနည်သဒ္ဓ (ပု) [အာဇာနည် + သဒ္ဓ]
အာဇာနည် - မြင်း - ဆင် - ၏ ရယ်ရွှင်
မြူးတူးသော အသံ။ တဿ ကိရ သိမ္ဗလိဝ
နာဘိမုဿ ဇာတဿ ရုတသဒ္ဓေါ စ အာဇာ-
နည်သဒ္ဓေါ စ ဇေသဒ္ဓေါ စ သမန္တာ အသ-
နိပါတသဒ္ဓေါ ဝိယ အဟောသိ။ သံ၊ ၃။ ၁။
၃၁၄၊ ၂၅၂။ အာဇာနည်သဒ္ဓေါတိ အာဇာ-
နည်နံ ဟသိတသဒ္ဓေါ စ။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၃၁၄။

အာဇာနည်သုတ္တ (န) [အာဇာနည် + သုတ္တ]
အာဇာနည်သုတ်။ ၎င်းအာဇာနည်သုတ်များ
မှာ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-
ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်၊ ၆-သုတ်၊ ၇-
သုတ်ဟူ၍ သုံးသုတ်လာရှိသည်။ အံ၊ ၁။ ၂၄၆-
၈-ကြည့်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်
ပါဠိ၊ ၆-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်၊ ၇-သုတ် ဟူ၍ နှစ်
သုတ် လာရှိသည်။ အံ၊ ၁။ ၅၇၂-၄-ကြည့်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာ-
သက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်၊ ၆-သုတ်၊ ၇-သုတ်

ဟူ၍ သုံးသုတ်လာရှိသည်။ အံ၊ ၂။ ၂၅-၁-
ကြည့်။

အာဇာနည် (ကြိ) အာဇာနတ်ကြည့်။

အာဇာနည် (ပု) [အာ + ည + နာ + ကျ] အာ
ဇာနိယ-နှင့် အနက်တူ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာဇာနည်ယုဂ (ပု) [အာဇာနည် + ယုဂ]
အာဇာနည်မြင်းအစုံ။ သမပဝတ္ထာတိ... အည-
မညသဟာယဘာဝပကမနေန ယောဂိနော
မနောရထရုဏကမုနေ ရထရုဏကမုနေ ဝိယ
အာဇာနည်ယုဂေါ ယုဂလကော ဟုတွာ။
အနုဂ္ဂိ၊ ၁။ ၁၀၀။

အာဇီ (ထိ) [အဇ + ဂီ။ အဇ ဂမနေ၊ ဂီ။
အာဇီ။ ဓာန်၊ ၁။ ၃၉၉။] စစ်ထိုး - စစ်တိုက် -
ခြင်း။ အာဇီတ္ထိ အာဟဝေါ ယုဒ္ဓံ၊ အာယော-
ဓနုဉ္စ သံယုကံ။ ဓာန်၊ ၃၉၉။

အာဇီဝ (ပု) [အာ + ဇီဝ + အ။ တေ အာဂမ္မဇီဝန္တိ-
တိ အာဇီဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။] (၁) အ
သက်မွေးခြင်း၊ အသက်မွေးမှု၊ အသက်မွေး
ဝမ်းကျောင်း။ (၂) အသက်မွေးကြောင်း -
ပစ္စည်းရှာမှီးကြောင်း - ဖြစ်သော လုံ့လ
ပယောဂ။ (၃) အသက်မွေးကြောင်း ဖြစ်
သော ပစ္စည်းလေးပါး။ (၄) အသက်မွေးမှုကို
အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်
၆ ခု။ (၅) အာဇီဝါ နော စာဝေတုကာမော
...။ ဒီ၊ ၃။ ၄၅။ အာဇီဝါတိ အာဇီဝတော။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ အာဇီဝတောတိ ဇီဝိကာယ
ဝုတ္တိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ဇီဝိတံ နာမ အာ-
ဇီဝေါ။ နေတ္ထိဝိ၊ ၃။ ၂။ (-ဝိ၊ ၁။ ၃၂။
ဝိ၊ ၂။ ၁၃၉၊ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃၄၃။ မ၊ ၁။ ၃၄၁။
မ၊ ၂။ ၂၁၅-၆။ မ၊ ၃။ ၃၃၇။ အံ၊ ၂။ ၁၁၀-၁၊
၂၆၆-၇။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၅၇။ သုတ္တန်၊ ၃၄၀။
ထေရ၊ ၃၀၆။ အပါ၊ ၁။ ၇၄၊ ၉၃။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၇၊
၃၂၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄၊ ၂၀၉။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။

မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၉၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၈။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၄။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။)
(၂) အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိကြည့်။ (၃) အာဇီဝ-
ဝိပတ္တိကြည့်။ (၄) အာဇီဝေနပ် စောဒေတိ-
(ဝိ၊ ၅။ ၂၀) တိ အာဇီဝဟေတု ပညတ္တေဟိ
အဟိ သိက္ခာပဒေဟိ စောဒေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၂၀၂။

အာဇီဝက (တိ) [အာ + ဇီဝ + ကျ။ ထိ-၌
အာဇီဝကိနိ၊ အာဇီဝိကာ] (၁) တက္ကတုန်း၊
အဝတ်မဝတ်သော - တိတ္ထိရဟန်း - ပရိဗိုဇ်။
(၂) အသက်မွေးခြင်း။ (၁) ပဏ္ဍပုတ္တော
အာဇီဝကော။ မ၊ ၁။ ၃၇၊ ၃၈။ အာဇီဝ
ကောတိ နဂ္ဂသမကကော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။
အာဇီဝကော (အံ၊ ၂။ ၂၄၄) တိ နဂ္ဂပရိဗ္ဗာ-
ဇကော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၅။ ပုရဏေန ကဿ-
ပေန သုက္ကာဘိဇာတိ ပညတ္တာ အာဇီဝကော
အာဇီဝကိနိယော။ အံ၊ ၂။ ၃၃၇။ အာဇီဝကော
အာဇီဝကိနိယော သုက္ကာဘိဇာတိတိ ဝဒတိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀၊ ၁၂၂၊ ၂၀၉။ ဝိ၊
၃။ ၁။ ၁၄၀၄-၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။
မ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၂၉၄။ သုတ္တန်၊ ၃၃၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၁၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၆၂၊ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၄၊ ၁၆၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၉၆၊ ၂၃၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၉။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၂။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၄၊ ၂၅၉။) (၂) အာဇီ-
ဝကဘယကြည့်။ အာဇီဝိကာလည်း ကြည့်။

အာဇီဝကကာလ (ပု) [အာဇီဝက + ကာလ]
ပရိဗိုဇ် - တက္ကတုန်း - ဖြစ်ရာ အခါကာလ။
ဣဒံ အတ္တနော အာဇီဝကကာလံ သန္ဓာယ
ဝဒတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁။

အာဇီဝကပဋိပတ္တိ (ထိ) [အာဇီဝက + ပဋိပတ္တိ]
တက္ကတုန်း တို့၏ အကျင့်။ နန္ဒာဒယော ကိရ
တဏှာဓူပံ အာဇီဝကပဋိပတ္တိံ ဥက္ကံသံ ပါ-

တေတွာ ဌိတာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၃။ သံ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၂၃။

အာဇိကပဗ္ဗဇာ (ထိ) [အာဇိက + ပဗ္ဗဇာ]
အာဇိကတို့၏ ပဗ္ဗဇာ၊ အာဇိက-တက္က
တုန်း - တို့ ရှေးဦးစွာကပ်ရောက်ထိုက် (ကျင့်
ထိုက်) သောအကျင့်၊ အာဇိက ခုဟုန်းအ
ဖြစ်။ အာဇိကပဗ္ဗဇာ ပဗ္ဗဇိတွာ အစေလ-
ကော အဟောသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁။၄၁၄။

အာဇိကဘယ (န) [အာဇိက + ဘယ]
အသက်မွေးခြင်းကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘေး။
အာဇိကဘယ အသိလောကဘယ။ အဘိ၊
ဝိ။၃၉၃။ အာဇိကဘယန္တိ အာဇိဝ ဇိဝိတ-
ဝတ္တိ ပဋိစ္စ ဥပ္ပန္နံ ဘယ။ အဘိ၊ဋ္ဌာ၊၂။၄၇၇။

အာဇိကဘာဝ (ပု) [အာဇိက + ဘာဝ]
တက္ကတုန်း၏ အဖြစ်။ သောဘတိ မေ
အာဇိကဘာဝေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၃။၃၀၃။

အာဇိကဘာဝုပဂမန (န) [အာဇိက + ဘာဝ
+ ဥပဂမန] တက္ကတုန်း၏ အဖြစ်သို့ ကပ်
ရောက်ခြင်း။ အာဇိကဘာဝုပဂမနန ပု-
မသုက္ကာဘိဘေတိယံ ဌတွာ သံသာရတော
သုတ္တန္တိတိ အယံ တေသံ နိယတိ အာဇိကောနံ
လဒ္ဓိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၅၅။

အာဇိကလဒ္ဓိ (ထိ) [အာဇိက + လဒ္ဓိ] ပရိဝိုဇ်
- တက္ကတုန်း - တို့၏ အယူ ဝါဒ။ တေ ကိရ
အာဇိကလဒ္ဓိယာ ဝိသုဒ္ဓိဝိတ္တတာယ နိဂဏ္ဌေ-
ဟိပိ ပဏ္ဍရဘရာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၃။၅၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၂၃။ (-သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၀။)

အာဇိကဝစန (န) [အာဇိက + ဝစန] တက္က-
တုန်းတို့၏ စကား။ ယေ အာဇိကဝစနံ
သုကန္တိ သုဿသန္တိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌာ၊၁။

အာဇိကဝါဒ (ပု) [အာဇိက + ဝါဒ] တက္က-
တုန်းတို့၏ အယူဝါဒ။ အက္ခဟိ လောကော
ပဝတ္တတိတိ အာဇိကဝါဒံ သန္တာယာဟ။
အနု၊ဋ္ဌိ၊၂။၆၅။

အာဇိကသမယ (ပု) [အာဇိက + သမယ]
တက္ကတုန်းတို့၏ အယူ။ အာဇိကသမယသ
ဝိလောမဂါဟိတာယ ...။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၂။
သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၂၃။

အာဇိကသာဝက (တိ) [အာဇိက + သာဝက]
တက္ကတုန်း တို့၏ တပည့်။ တိရောဂါမကာ
အာဇိကသာဝကာ အာဂန္တု။ ဝိ၊၁။၁၉၇-
၈။ (-ဝိ၊၄။၂၆၉၊၃၁၅။ အံ၊၁။၂၁၈။ စူဠနိ၊
၄၉။ စူဠနိ၊ဋ္ဌာ၊၁။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၄၂။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၃။၅၅။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၂၃။)

အာဇိကသုတ္တ (န) [အာဇိက + သုတ္တ] အာဇိ-
ကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ-
ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊
၁။၂၁၈-၂၂၀။

အာဇိကသေယျာ (ထိ) [အာဇိက + သေယျာ]
တက္ကတုန်း တို့၏ ကျောင်း။ အထ ခေါ်
သော ပုရိသော ဒဏ္ဍိတော ဘိက္ခုနုပဿ-
ယသ အဝိဒူရေ အာဇိကသေယျ ကာရာ-
ပေတွာ။ ဝိ၊၂။၂၈၉။

အာဇိကဘာရဏ (န) [အာဇိက + ကာရဏ]
အသက်မွေးခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
အာဇိကဟေတု အာဇိကဘာရဏာ ပါပိစ္ဆော
ဣစ္ဆာပကတော အသန္တံ အဘူတံ ဥတ္တရိ-
မနုဿဓမ္မံ ဥလ္လပတိ။ ဝိ၊၅။၁၇၈။ (- မ၊ဋ္ဌာ၊၄။
၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅၀။ ကင်္ခါ၊
၆။၂၇၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌာ၊၁။၅၁။)

အာဇိကနိနိ (ထိ) [အာဇိက + နိနိ] ပရိဝိုဇ်မ၊
တက္ကတုန်းမ။ အာဇိက-ကြည့်။

အာဇိကောပ (ပု) [အာဇိက + ကောပ] အသက်
မွေးမှု၏ ပျက်စီးခြင်း။ ကုလသင်္ဂဟေပိ အာ-
ဇိကောပေါ နတ္ထိ။ ဝိမတိ၊၁။၃၅၀။

အာဇိဝဋ္ဌမက (တိ) [အာဇိက + အဋ္ဌမ + က]
အာဇိဝလျှင် - စင်ကြယ်စွာ အသက်မွေးခြင်း

လျှင်-ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော၊ ရှစ်ခုမြောက်၌ အာဇီဝကို ထည့်သွင်း ရေတွက်သဖြင့် ရှစ်ပါး အရေအတွက်ရှိသော (သီလ)။ (ကာယ သုစရိုက် သုံးပါး၊ ဝစီသုစရိုက် လေးပါး၊ သမ္မာအာဇီဝ တပါး၊ ပေါင်း ၈-ပါး။) စတုဗ္ဗိမံ ပန ဝစီဒုစရိုက် တိဝိဓေ ကာယဒုစရိုက် ဟာယ ဥာယ သုစရိုက်ပူရေန္တဿေဝ ယသ္မာ အာဇီဝဋ္ဌမကံ သီလံ ပုရတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၁။ သုပရိသုဒ္ဓါနိ တိဏိ ကာယကမ္မာနိ စတ္တာရိ ဝစီကမ္မာနိ သုပရိသုဒ္ဓေါ အာဇီဝေါတိ ဣဒံ အာဇီဝဋ္ဌမကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၊ ၁။ (-သံ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၃။)

အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ (န) [အာဇီဝဋ္ဌမက+သီလ] အာဇီဝ - စင်ကြယ်စွာအသက်မွေးမှု-လျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော သီလ၊ ရှစ်ခုမြောက်နေရာ၌ အာဇီဝကို ထည့်သွင်းရေတွက်သဖြင့် ရှစ်ပါး အရေအတွက်ရှိသော သီလ။ (အာဇီဝဋ္ဌမက-လည်း ကြည့်။) ယသ္မာ အာဇီဝဋ္ဌမက-သီလံ နာမ တေသ္မိံ ယေဝဒ္ဓါရဒ္ဓယေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂။ (-မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀-၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၃။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၀၃။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။)

အာဇီဝတိ (ကြိ) [အာ+ဇီဝ+အ+တိ] အသက်မွေးတတ်၏။ န ပါပကံ အာဇီဝံ အာဇီဝတိ။ မ၊ ၂။ ၂၁၅။ မဟာနိ၊ ၆။ (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၉။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၉။) အာဇီဝန္တိ-မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၁။ အာဇီဝိဿတိ-မ၊ ၂။ ၂၁၆။

အာဇီဝတ္ထ (ပ) [အာဇီဝ+အတ္ထ] အသက်မွေးခြင်းအကျိုး။ အာဇီဝတ္ထာယ ပဏ္ဍနိဝါပအာဒိနိ ဂါဟာပေန္တေ ဗလာနံ ဩစိနန္တေ ဝါ ဩစိနာပေန္တေ ဝါ ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇။

အာဇီဝန (န) [အာ+ဇီဝ+ယု] အသက်မွေးခြင်း။ ပိဏ္ဏော အာဇီဝနေ ဒေဟေ။ ဓာနံ၊ ၁၀၁၇။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အာဇီဝနပါယ (ပ) [အာဇီဝန+ဥပါယ] အသက်မွေးခြင်း - အသက်မွေးမှု - ၏ အကြောင်းဥပါယ်။ အာဇီဝနပါယဝိပတ္တိ-ကြည့်။

အာဇီဝပကတ (တိ) [အာဇီဝ+အပကတ] အသက်မွေးမှုသည် နှိပ်စက်အပ်သော။ တေန ယာနိ ဣတော ဗာဟိရကပဗ္ဗဇိတာ သိပ္ပါယ-တနဝိဇ္ဇာဋ္ဌာနာဒိနိ ဇီဝိကောပါယဘူတာနိ အာဇီဝပကတာ ဥပဇီဝန္တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၂။ အာဇီဝိကာပကတ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ (ပ) [အာဇီဝ+ပါရိသုဒ္ဓိ] စင်ကြယ်သော အသက်မွေးမှု၊ စင်ကြယ်စွာ အသက်မွေးခြင်း။ ကုသလံ ကာယကမ္မံ ကုသလံ ဝစီကမ္မံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိပိ ခေါ အဟံ ထပတိ သီလသ္မိံ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂။ ၂၁၈။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဇီဝ + ပါရိသုဒ္ဓိ] အသက်မွေးကြောင်း-ပစ္စည်းရှာမှီးကြောင်း-ဖြစ်သောလုံ့လ၏-စင်ကြယ်ခြင်း-အပြစ်ကင်းခြင်း၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ အာဇီဝ-ပါရိသုဒ္ဓိ ဓမ္မေန သမေန ပစ္စယုပ္ပတ္တိမတ္တကံ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၀။ တေ အာဂမ္မဇီဝန္တိတိ အာဇီဝေါ...အာဇီဝဿ ပါရိသုဒ္ဓိ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ (-ဓုဒ္ဓက၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၄။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၉။ ၂။ ၂။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၊ ၃၈။ ၄၁။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁။ ၂၈။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၁၅။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသံဝရ (ပ) [အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ+သံဝရ] အသက်မွေးကြောင်း-ပစ္စည်းရှာမှီးကြောင်း-ဖြစ်သော လုံ့လ၏ စင်ကြယ်ခြင်းဟူသော-သံဝရတရား-ပိတ်ဆို့တတ်သောတရား။ “မိစ္ဆာအာဇီဝံ ပဟာယ သမ္မာအာ-

ဇီဝေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေတိတိ အာကတော အာ-
ဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသံဝရော။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသာဓန (တိ) [အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ +
သာဓန] အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလကို ပြီးစေတတ်
သော။ တသာ ဝိရိယံ အနဝဇ္ဇလက္ခဏံ
အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိ သာဓနန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။
၆၈။

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ (န) [အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ +
သီလ] အသက်မွေးကြောင်း - ပစ္စည်းရှာမှီး
ကြောင်း - ဖြစ်သော လုံ့လ၏ - စင်ကြယ်
ခြင်း - အပြစ်ကင်းခြင်း - ဟူသော သီလ၊
အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ။ (ပစ္စည်းလတ်လာဘ
ပေါများလီခြင်းကြောင့် မိမိမှာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်
မရပဲလျက် ရ၏ဟု ပြောခြင်း၊ မိန်းမ
ယောက်ျားတို့ကို စေ့စပ် အောင်သွယ် ပေး
ခြင်း စသော “မိစ္ဆာဇီဝ = မှားယွင်းသော
မသင့်လျော်သော အသက်မွေးမှု” တို့မှ ရှောင်
ကြဉ်ခြင်းကို အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ-ဟု ဆို
သည်။) ဣန္ဒြိယသံဝရသီလံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ-
သီလံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၂၀။ ယာ တသ္မာ သဗ္ဗပ္ပကာ-
ရာပိ မိစ္ဆာဇီဝါ ဝိရတိ၊ ဣဒံ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ-
သီလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၃။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၆၈။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။
သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။ ဥဒါန၊
၄။ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂။ ဝဇီရ၊ ၅၆။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။
၂၄၀။ သီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
၂၆။)

အာဇီဝပူရဏ (န) [အာဇီဝ + ပူရဏ] အာဇီဝ-
အသက်မွေးမှု - ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ မနောဒွါရေ
အာဇီဝပူရဏံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။

အာဇီဝဘဏ္ဍက (န) [အာဇီဝ + ဘဏ္ဍက]
အသက်မွေးကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စာ။ အတ္တ-
နော အာဇီဝဘဏ္ဍကံ ဂဝေသမာနော။ ဇာ၊
ဌ၊ ၁။ ၃၃၀။

အာဇီဝဘေဒ (ပု) [အာဇီဝ + ဘေဒ] အာဇီဝ -
အသက်မွေးမှု - ၏ ပျက်စီးခြင်း။ မနောဒွါရေ
အာဇီဝဘေဒေါ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။

အာဇီဝဘေဒဘယ (န) [အာဇီဝ + ဘေဒ
+ ဘယ] အသက်မွေးမှု ပျက်အံ့သည်မှ
ကြောက်ခြင်း။ “မာ မေ အာဇီဝေါ ဘိဇ္ဇိ” တိ
အာဇီဝဘေဒဘယာ တံ ဘေသဇ္ဇံ ပဇဟိ န
ဥပဇီဝိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၂၅။

အာဇီဝပာန (တိ) [အာ + ဇီဝ + အ + မာန] အ
သက်မွေးသော၊ သူ။ အကိရိယာတိ အာဇီသု
ယာယ စေတနာယ မိစ္ဆာဇီဝံ အာဇီဝမာနော
ကိရိယံ ကရေတိ နာမ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၄။

အာဇီဝမုခ (န) [အာဇီဝ + မုခ] အသက်မွေး
ခြင်း၏အကြောင်း။ ယာနိ တာနိ ကသိဝါ-
ကိဋ္ဌာနိ ဣဏဒါနံ ဥဉ္ဇာဝရိယာတိ အာဇီဝ-
မုခါနိ။ ဇာ၊ ဌ၊ ၄။ ၄၂၄။

အာဇီဝဝါရ (ပု) [အာဇီဝ + ဝါရ] အာဇီဝ၏
အလှည့်အကြိမ်၊ အာဇီဝကို ပြုရာဖြစ်သော
အလှည့်အကြိမ်။ အာဇီဝဝါရေ ပရိသုဒ္ဓါ-
ဇီဝေါတိ ... သမနာဂတာ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၉။
(-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၃။)

အာဇီဝဝိပတ္တိ (ထိ) [အာဇီဝ + ဝိပတ္တိ] (က) အ
သက်မွေးမှု၏ ပျက်စီးခြင်း၊ မှားသောအား
ဖြင့် အသက်မွေးမှုပြုခြင်း။ (ခ) အသက်မွေး
မှုအတွက် ပညတ်အပ်သော သိက္ခာပုဒ် ၆-
မျိုး၊ ၎င်း ၆-မျိုးကို ကျူးလွန်ခြင်း။ (ဂ)
(မှားယွင်းစွာရှာမှီးခြင်း သုံးစွဲခြင်းကြောင့်)
ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသော - အာဇီဝ - အသက်
မွေးကြောင်း - ပစ္စည်းလေးပါး။ (က) ကတ-
မာ စ ဘိက္ခဝေ အာဇီဝဝိပတ္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂၇၄။
(-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈၊ ၂၄၇။) (ခ) အာဇီဝဟေ-
တုပညတ္တာနိ ဆ သိက္ခာပဒါနိ အာဇီဝဝိပတ္တိ
နာမ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၃၉။ ကင်္ခါ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ (-
ဝိ၊ ၄။ ၅၂၊ ၂၁၂၊ ၄၂၆။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၅။ မဟာနိ။

၄၀၅။ ဝိဠာဋ္ဌာသုဗ္ဗန္တံ ၂၀၂။ ကင်္ခါ။
၂၀၉။ ဝဇိရ။ ၂၇၀။ ဝိမတိ။ ၂။ ၂၇၈။ မာဠိသ။
၂၁၃။ ၂၄၇။ အနုဋီ။ ၂။ ၁၆၃။) (ဂ) အာဇီဝ-
ဝိပတ္တိပစ္စယ-ကြည့်။

အာဇီဝဝိပတ္တိစောဒနာ (ထိ) [အာဇီဝဝိပတ္တိ+
စောဒနာ] အာဇီဝဝိပတ္တိ - အသက်မွေးမှု
အတွက် ပညတ်အပ်သောသိက္ခာပုဒ် ၆-မျိုး-
ဖြင့် စောဒနာခြင်း။ အာဇီဝဟေတုပညတ္တာနံ
ဆန့် သိက္ခာပဒါနံ ဝသေန အာဇီဝဝိပတ္တိ-
စောဒနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိဠာ ၂။ ၁၇၄။ ဝိ-
သင်္ဂဟ။ ၃၁၀။

အာဇီဝဝိပတ္တိပစ္စယ (ပု) [အာဇီဝဝိပတ္တိ+ပစ္စယ]
အသက်မွေးမှု ပျက်စီးခြင်း ဟူသော အ-
ကြောင်း။ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသော - အာဇီဝ-
-အသက်မွေးကြောင်း ပစ္စည်းလေးပါး - ဟူ-
သော အကြောင်း။ ပစ္စည်းလေးပါးကို မှား
ယွင်းစွာရှာမှီးသုံးစွဲခြင်းဟူသော အကြောင်း။
အာဇီဝဝိပတ္တိပစ္စယာ ကတိ အာပတ္တိယော
အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၇၇။ အာဇီဝဝိပတ္တိပစ္စ-
ယာတိ ဧတ္ထ အာဂမ္မဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ အာ-
ဇီဝေါ။ စတုပစ္စယော၊ သောဝ မိစ္ဆာပတ္တိယာ
ဝိပနုတ္တာ ဝိပတ္တိတိ အာဇီဝဝိပတ္တိ။ တဒုပ္ပါဒ-
နတပရိဘောဂနိမိတ္တန္တိ အတ္ထော။ ဝိမတိ။ ၂။
၂၇၈။ (-ကင်္ခါ။ ၁၇၇။ ကင်္ခါ။ ၁၆၃။ ၂၇၈။)

အာဇီဝဝိပတ္တိသမ္ပတ (တိ) [အာဇီဝဝိပတ္တိ+သမ္ပ-
တ] အာဇီဝဝိပတ္တိဟု သမုတ်အပ်သော။ အယံ
သာ အာဇီဝဝိပတ္တိသမ္ပတာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၇၈။

အာဇီဝဝိပနု (တိ) [အာဇီဝ+ဝိပနု] အာဇီဝ-
အသက်မွေးမှု - ဖျက်သော၊ သူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-
ကော စ ဟောတိ အာဇီဝဝိပနော စ။ ဝိ၊ ၅။
၃၁၅-၆။ အာဇီဝသိလာစာရဝိပနု-လည်း
ကြည့်။

အာဇီဝဝိသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဇီဝ+ဝိသုဒ္ဓိ] အာဇီဝ-
အသက်မွေးမှု - ၏ အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်

ခြင်း။ စာကိရိဒ္ဓာနသမုဒါဂမေန အာဇီဝ-
ဝိသုဒ္ဓိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ (-စရိယာ၊ ဋ္ဌ။
၃၀၃။)

အာဇီဝဝိသုဒ္ဓိပရိယောသာန (တိ) [အာဇီဝ-
ဝိသုဒ္ဓိ+ပရိယောသာန] အာဇီဝဝိသုဒ္ဓိလျှင်
အဆုံးရှိသော။ အာဇီဝဝိသုဒ္ဓိပရိယောသာ-
နဿ သိလဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ။ ဝိဠာ၊
၄။ ၂၀၈။

အာဇီဝဝိသောနေတ္ထ (ပု) [အာဇီဝ+ဝိသောနေ
+ အတ္ထ] အသက်မွေးမှုကို သုတ်သင်ခြင်း
အကျိုး။ ဥဠာရဘောဂဓတ္တိယကုလားဒိတော
ပဗ္ဗဇိတေဟိ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ အာဇီဝဝိသောနေတ္ထ
သေဝိတံ ဝုတ္တိ ပကောသေန္တော။ အံ၊ ၁။ ၁။
၄၄။

အာဇီဝဝုတ္တိ (ထိ) [အာဇီဝ + ဝုတ္တိ] အသက်
မွေးမှု။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဇီဝဝုတ္တိသတ (န) [အာဇီဝဝုတ္တိ+သတ]
အသက်မွေးမှု တရာ။ အာဇီဝဝုတ္တိသတာနီ-
(ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၁၅) တိ သတ္တာနံ အာဇီဝဘူတာနီ ဇိဝိ-
ကာဝုတ္တိသတာနီ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။
၂။ ၄၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။

အာဇီဝသံဝရ (ပု) [အာဇီဝ + သံဝရ] အသက်
မွေးမှုကို စောင့်စည်းခြင်း။ ကာယသံဝရော
ဝစီသံဝရော အာဇီဝသံဝရော ပေါနောတ္တဝိ-
ကော အဝသင်္ခါရော။ အံ၊ ၃။ ၃၂၅။

အာဇီဝသဒ္ဓသန္နိဓာန (န) [အာဇီဝ+သဒ္ဓ+သန္နိ-
ဓာန] အာဇီဝသဒ္ဓါ၏ အနီး၌တည်ခြင်း။ သာ-
မညဝါရိယံ သိက္ခာသဒ္ဓေါ အာဇီဝသဒ္ဓသန္နိ-
ဓာနတော ဥပရိ ဝုဇ္ဈမာနဝိသေသာပေက္ခာယ
စ ဝိသေသနိဝိဇ္ဇောဝ ဟောတိတိ ဝုတ္တိ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၁။

အာဇီဝသမုဋ္ဌာပကဝိရိယ (န) [အာဇီဝ +
သမုဋ္ဌာပက+ဝိရိယ] အသက်မွေး မှုကို

ဖြစ်စေတတ်သော ဝိရိယ။ ဥဋ္ဌဟတောတိ
အာဇီဝသမ္ပဒ္ဓာပကဝိရိယေန ဥဋ္ဌဟန္တဿ။ မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၆၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။)

အာဇီဝသမ္ပဒါ (ထိ) [အာဇီဝ+သမ္ပဒါ] အာဇီဝ
- အသက်မွေးမှု-၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ကမ္မန္တ-
သမ္ပဒါ အာဇီဝသမ္ပဒါ ခိဋ္ဌသမ္ပဒါ။ အံ၊၁။
၂၇၄။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၄၁။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၂။)

အာဇီဝသီလာစာရဝိပနန္တ (တိ) [အာဇီဝ+သီလ
+အာစာရ+ဝိပနန္တ] အသက်မွေးမှု၊ အကျင့်
သီလ၊ ကျင့်ဝတ် ပျက်စီးသောသူ။ အာဇီဝ-
သီလာစာရဝိပနန္တောပိ ဗြာဟ္မဏော ဘဝေ-
ယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၇။ ဂေါရက္ခာဒိဥပဇိဝနေန
အာဇီဝဝိပနန္တောဟိ သနာဒိနာသီလဝိပနန္တော၊
နိက္ခိတ္တဝတ္တတာဒိနာ အာစာရဝိပနန္တော။ မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၀၀။ (-ရင်း-၂၁၁။)

အာဇီဝသီလာစာရသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာဇီဝသီ-
လာစာရ +သမ္ပတ္တိ] အသက်မွေးမှု၊ အကျင့်
သီလ၊ ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ဂုဏေဟိ
ပန အာဇီဝသီလာစာရသမ္ပတ္တိသင်္ခါတေဟိ
ဗြာဟ္မဏော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၁။

အာဇီဝသီသ (န) [အာဇီဝ + သီသ] ဦးခေါင်း
သဖွယ်ဖြစ်သော အာဇီဝတရား။ အာဇီဝကို
အဦးပြုခြင်း။ ယဒါ အာဇီဝသီသေန တာနေဝ
စိတ္တာနိ ကာယဝစီဝိညတ္တိယော သမုဋ္ဌာ-
ပေန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

အာဇီဝသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာဇီဝ + သုဒ္ဓိ] အသက်
မွေးမှု စင်ကြယ်ခြင်း။ သမ္ပဿတန္တိ သမ္မာ
အာဇီဝသုဒ္ဓိ ပဿတံ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။
(-သာရတ္ထ၊၁။၄၆၀။ ဝိမတိ၊၁။၈၉။)

အာဇီဝသောနေတ္ထ (ပု) [အာဇီဝ+သောနေ+
အတ္ထ] အာဇီဝဝိသောနေတ္ထ-နှင့် အနက်တူ။
အဓိကဇနေဟိ ဥဋ္ဌာရဘောဂဓတ္တိယကုလာဒိ-
တော ပဗ္ဗဇိတေဟိ ဗုဒ္ဓါဒိဟိ အာဇီဝသောဓ-

နတ္ထံ သေဝိတံ ဂုတ္တိ ပကာသေန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။)

အာဇီဝဟေတု (ပု) [အာဇီဝ+ဟေတု] အာဇီဝ
- အသက်မွေးခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
အာဇီဝဟေတု (ထေရ။၃၅၈)တိ အာဇီဝ-
ကာရဏာ ဇီဝိကာပကတော ဟုတွာ အာ-
ဇီဝိကာဘယေန အဟံ န နိက္ခမိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၄၇၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၄။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၇။ ဝဇိရ။
၅၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၄။) အာ-
ဇီဝကာရဏ၊ အာဇီဝဝိပတ္တိ၊ အာဇီဝဝိပတ္တိ-
စောဒနာ-တို့လည်း ကြည့်။

အာဇီဝဟေတုက (တိ) [အာဇီဝ+ဟေတု+က]
အသက်မွေးခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော။
ကာယဝါရေ ပန ဝိတိက္ကမော အာဇီဝဟေတု-
ကောပိ အတ္တိ၊ န အာဇီဝဟေတုကောပိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၅။ (- ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။
မူလဋ္ဌ၊၂။၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။)

အာဇီဝိက (ကာ)ပကတ (တိ) [အာဇီဝိကာ+
အပကတ] အသက်မွေးမှုသည် နှိပ်စက်အပ်
သော၊ အသက်မွေးရန် ခက်ခဲသော၊ သူ။
နာဇီဝိကာပကတာ အဂါရဿ အနဂါရိယံ
ပဗ္ဗဇိတာ။ မ၊၂။၁၂၆။ ဒုဗ္ဗိက္ခာဒိသု ဇီဝိတုံ
အသက္ကောန္တော ပဗ္ဗဇိတော အာဇီဝိကာ-
ပကတော နာမ။ အာဇီဝိကာယ ပကတော
(အပကတော?။ အပကတ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်)
အဘိဘူတောတိ အတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။
အာဇီဝိကာယာတိ အာဇီဝေန ဇီဝိတဂုတ္တိ-
ယာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ အာဇီဝိကပကတော ဝါ
အာဝပိတုံ ဝါ ဝိက္ခိဏိတုံ ဝါ။ မိလိန္ဒ။၂၇၁။
(-သံ၊၂။၇၆။ ဣတိဝုတ်။၂၂၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၇၈။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။
၃၇၈။)

အာဇီဝိက (ကာ)ဘယ (န) [အာဇီဝိကာ+
ဘယ] အသက်မွေးမှုဘေး၊ အသက်မွေးမှု-

ကိုရုံ၍ - ကြောင့် - ဖြစ်သောဘေး။ အာဇီဝိကဘယ (အံ၊ ၃။ ၁၇၄) ၏ ဇိဝိတဝတ္ထိဘယ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၁။ (- မဟာနိ။ ၂။ ၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၈။)

အာဇီဝိကသမုဋ္ဌာပကဝိရိယ (န) [အာဇီဝိက + သမုဋ္ဌာပက + ဝိရိယ] အသက်မွေးမှုကို ဖြစ်စေတတ်သောဝိရိယ။ တံ ဝိရိယန္တိ အာဇီဝိကသမုဋ္ဌာပကဝိရိယံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။

အာဇီဝိကာ (ထိ) [အာ + ဇိဝ + ကျ + အာ] အသက်မွေးခြင်း။ အာဇီဝက၊ အာဇီဝိက - (ကာ) ပကတ-တို့ ကြည့်။

အာဇီဝိတပရိယန္တ (န) [အာ + ဇိဝိတ + ပရိယန္တ] အသက်၏ အဆုံးအပိုင်းအခြား တိုင်အောင်၊ အသက်ထက်ဆုံး။ “အာပါဏကောသိက” ၏ ပါဌော၊ အာဇီဝိတပရိယန္တန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။

အာဇီဝိနိ (ထိ) [အာဇီဝ + ဣနိ] တက္ကတွန်းမ၊ တိတ္ထိပရိဝိုဇ်မ။ အာဇီဝကာ အာဇီဝိနိယော အယံ သုက္ကာဘိဇာတိတိ ဝဒန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ အာဇီဝက-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာဇီဝိဿတိ (ကြိ) အာဇီဝတိ-ကြည့်။

အာဇီဝုပါယဝိပတ္တိ (ထိ) [အာဇီဝ + ဥပါယ + ဝိပတ္တိ] အသက်မွေးခြင်း အကြောင်း၏ ပျက်စီးခြင်း။ ကသိရဝုတ္တိကေတိ အာဒိဟိ အာဇီဝုပါယဝိပတ္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ အာဇီဝုပါယဝိပတ္တိတိ အာဇီဝနုပါယဝသေန ဝိပတ္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။

အာဇီဝုပဒ္ဒဝ (ပု) [အာဇီဝ + ဥပဒ္ဒဝ] အသက်မွေးမှုဟူသောဘေးရန်။ တထာဘူတော စ အာဇီဝုပဒ္ဒဝေန ဥပဒ္ဒုတောတိ ကတော အာဟ “ဥပဒ္ဒုတထာ” တိ အတ္ထောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။

အာဇ (ပု) [အဇ + ဣ။ အဇ ဝမနေး၊ ဧက၊ အာဇော။ ဓာနံ၊ ၄။ ၆၃၇။] ယောက်မနှင့် တူသော နှုတ်သီးရှိသောငှက်၊ ငဟစ်ငှက်။ (ပါဠိ အဘိဓာန်ချုပ်၌ “ဝမ်းဘဲ၊ ငမ်း” ဟူသော ဝေါဟာရများကိုပါ ထည့်စွဲက် ပြထား၏။ ဓာနံ၊ ၄။ အလို လင်းယုန်အမျိုးအစားဖြစ်၍ “စွန်” ဟု မြန်မာပြန်ရမည် ဖြစ်သော်လည်း ပြုလတ္တံ့သော အဋ္ဌကထာနှင့်မညီ။ ဓာနံ၊ သျှ၊ သစ်။ ၆၃၈-ကြည့်။) အာဇာ သကုန္တာ’ ဘိရုဒါ သုတိတ္တာ။ ...ကဗျေသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၂။ အာဇာ သကုန္တာ’ ဘိရုဒါတိ အာဇသင်္ခါတေဟိ သကုဏေဟိ အဘိရုဒါ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၄၇။ အာဇာ ပရိဝေဒန္တိကာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇။ အာဇာတိဒဗ္ဗိသက္ကာနမုခသကုဏာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၈။

အာဇက = အာဇလ (န) [?] အာဇက(လ) မည်သောသံ၊ သံလိုက်။ မောရက္ခကံ ပုထုကံ မလိနကံ စပလကံ သေလကံ အာဇကံ (အာဇလံ၊ မ၊ ၄။ ၁) ဘလ္လကံ ဒုသိလောဟန္တိ အဋ္ဌ ပိသာစလောဟာနိ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၉၊ ၇၀။ မောရက္ခ (မူလ၊ ၄။ ၄၃) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာဇလိ (ထိ) [အဇ + အလ + ဤ (?)] အထပ်ထပ်သောဘိနပ်။ ဒန္တပေါဒကစ အာဇလိ၊ သိသာလေပနဂန္ဓကေ။ အပ၊ ၁။ ၃၅၂။

အာဇာနာဠနဂရ (န) [အာဇာနာဠာ + နဂရ] အာဇာနာဠာမည်သောမြို့ (ကုဝေရ-မည်သော ဝေဿဝက်နတ်မင်းကြီး၏ မြို့တော်)။ အာဇာနာဠိယ-ကြည့်။

အာဇာနာဠာ (ထိ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာဇာနာဠာအမည်ရှိသောမြို့။ တဿ စ နဂရာ အယု၊ အန္တလိက္ခေ သုမာပိတာ။ အာဇာနာဠာ ကုသိနာဠာ ပရကုသိနာဠာ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၂။ အာဇာနာဠာ နာမာတိ ဣတ္ထိလိဂ်-

ဝသေန လဒ္ဓနာမံ နာရိ အာသိ။ ဒီ၊ဠိ၊ဥ။
၁၅၈။ (-ဒီ၊ဠိ၊ဥ။၁၄၈။)

အာဠာနာဠိယ (တိ) [အာဠာနာဠာ+ဣယ]
(အာဠာနာဠာမြို့၌ စိကုံးအပ်သောကြောင့်)
အာဠာနာဠိယ အမည်ရှိသော၊ ပရိတ်၊
အစောင့်အရှောက် အရံအတား။ ဥက္ကဏာတု
အန္တေ အဂေါ အာဠာနာဠိယံ ရက္ခံ။ ဒီ၊ဥ။
၁၅၉။ အာဠာနာဠိယန္တိ အာဠာနာဠုနဂရေ
ဗဒ္ဓတ္တာ ဧဝံနာမံ။ ဒီ၊ဠိ၊ဥ။၁၄၄။ (-မ၊ဠိ၊ဥ။
၇၉။ အံ၊ဠိ၊ဥ။၁၅၇။ ဒီ၊ဠိ၊ဥ။၁၅၀။)

အာဠာနာဠိယပရိတ္တ (န) [အာဠာနာဠိယ +
ပရိတ္တ] အာဠာနာဠိယမည်သော - ပရိတ် -
အစောင့်အရှောက် အရံအတား - အန္တရာယ်
ကင်းတရားတော်။ ဇေဂ္ဂပရိတ္တံ အာဠာနာဠိယ-
ပရိတ္တံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၅၂။ (-ဝိ၊ဠိ၊ဥ။၁၅၉။ အံ၊
ဠိ၊ဥ။၂၁၀။ မဟာနိ၊ဠိ။၃၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၂၇၈။ ဒီ၊ဠိ၊ဥ။၁၆၁။ အံ၊ဠိ၊ဥ။၃၃၇။ အံ၊ဠိ၊
ဥ။၁၈၈။)

အာဠာနာဠိယသုတ္တ (န) [အာဠာနာဠိယ +
သုတ္တ] အာဠာနာဠိယသုတ်၊ ဝေဿဝဏ်မည်
သော ကုဝေရနတ်မင်း၏ အာဠာနာဠာမည်
သော မြို့တော်၌ စိကုံးအပ်သော ဂါထာများ
ပါရှိသောသုတ်။ ဒီ၊ဠိ၊ဥ။၁၅၇။ ယင်းဂါထာ
များ၌ ပါရှိသော အကြောင်းအရာများမှာ
အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်— ဝိပဿီ-အစရှိကုန်
သော ဉ-ဆူသော ဘုရားရှင်တို့ကို ရှိခိုးပူဇော်
ပုံ အကြောင်းအရာများနှင့် ဂန္ဓဗ္ဗ၊ ကုမ္ဘဏ်၊
နဂါး၊ ဘီလူးတို့ကို စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ကာ အရှေ့
အရပ် စသော အရပ်မျက်နှာ အသီးအသီး၌
နေထိုင်ကြကုန်သော ဓတရဋ္ဌ၊ ဝိဇ္ဇုဋ္ဌက၊ ဝိဇ္ဇု-
ပက္ခ၊ ကုဝေရ-ဟူသော နတ်မင်းကြီး လေး
ယောက်တို့နှင့် ယင်းတို့၏ကိုးကျိပ်တယောက်
သော သားတော်များ၊ အခြားသော နတ်
များက ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရားကို ရှိခိုးပူဇော်

ပုံ အကြောင်း အရာများ တည်း။ ထို
အကြောင်းအရာများ ပါရှိသော ယင်း ဂါ
ထာများကို ရွတ်ဆိုကြကုန်သော ရဟန်း၊
ရဟန်းမ၊ ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမတို့မှာ နတ်၊
ဘီလူး၊ ကုမ္ဘဏ်၊ နဂါးစသည်တို့က မညည်းဆဲ
မနှိပ်စက်ခြင်းနှင့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေး
ခြင်း အကျိုးများ ရရှိသည်ပြင် မကြည်ညို
သေးသော နတ် ဘီလူး စသည်တို့ကိုပင် ကြည်
ညိုစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုနတ်မင်းကြီး လေး
ယောက်တို့ မြတ်စွာဘုရားထံမှောက်သို့ လာ
ရောက်၍ ရွတ်ဖတ်လျှောက်ထားသော ထို
ဂါထာများကိုပင် မြတ်စွာဘုရားသည် ရဟန်း
တို့အား တဆင့် ဟောကြားတော် မူသည်။

အာဠပနာ (ထိ) [အာ + ဠာ + ဣပေ + ယု]
(က) ဦးစူးပဌမ တည်ရှိစေခြင်း၊ ကြည်ညို
ဖွယ်ဖြစ်အောင် - အထင်ကြီးအောင် - အစ
ပျိုး အနေအားဖြင့် (သွားမှု ရပ်မှု စသည်ကို)
ပြုလုပ်ခြင်း။ (ခ) လေးလေးစားစား တည်ရှိ
စေခြင်း၊ ကြည်ညိုဖွယ်ဖြစ်အောင် - အထင်
ကြီးအောင် - အဆူးကြေးင့်ကြစိုက်၍ (သွား
မှုရပ်မှုစသည်ကို) ပြုလုပ်ခြင်း။ ယာ ဝေရူပါ
ဣရိယာပထသ ဌပနာ အာဠပနာ သက္ကပနာ
ဣဒံ ဣရိယာပထသခါတံ ကုဟနဝတ္ထု။
မဟာနိ၊ဠိ။၁၇၃။ အာဠပနာတိ အာဒိဌပနာ၊
အာဒရေန ဝါ ဌပနာ။ အဘိ၊ဠိ၊ဥ။၄၆၄။
မဟာနိ၊ဠိ။၂၉၃။ အာဠပနာ-လည်း ကြည့်။

အာဠပိတ (တိ) [အာ + ဠာ + ဣပေ + တ]
ပေါင်နံထားအပ်သော။ ယောပိ ဘုဇိသော
မာတရာ ဝါ ပိတရာ ဝါ အာဠပိတော
ဟောတိ။ ဝိ၊ဠိ၊ဥ။၃၀၆။ အာဠပိတောတိ
မာတားပိတုဟိ ဣဏံ ဂဏှန္တေဟိ... ဣဏ-
ဒါယကာနံ နိယျာတိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၅၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၃။

အာဠာပိတဓမ္မ (န) [အာဠာပိတ+ဓမ္မ] ပေါင်
နံထားအပ်သော လယ်မြေ။ ကေဝလံ အာဠာ-
ပိတဓမ္မဿ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝဇ္ဇိရ။ ၁၃၃။

အာဠာပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဠာ+ဏာပေ+တုံ]
ပေါင်နံထားခြင်းငှါ။ လဗ္ဘာ ပထဝီ ဧကတုံ
ဝိက္ခေတုံ အာဠာပေတုံ။ အဘိ၊က။ ၂၆၃။ (-
ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၃၇။)

အာဠာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဠာ + ဏာပေ +
တွာ] ပေါင်နံထား၍။ ယံ ဝါ အာဠာပေတွာ
မာတာပိတုဟိ ကိဉ္စိ ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၃၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၉၃။)

အာဏဋ္ဌာန (န) [အာဏာ + ဋ္ဌာန] အမိန့်
အာဏာ၏-တည်ရာ - ပြန့်နှံ့ရာ - အရပ်။
ရက္ခဿဿ ဓ အာဏဋ္ဌာနံ န ဩတရိ။ ဘေ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၉။

အာဏ(န)ဏှ (န) [အာဏာ+ဏှ။ အာဏာဿ
ဘာဝေါ အာဏဏှ။ ရူ၊နာ-၂၃၆။] ကြွေးမြီ
မရှိသူ၏ အဖြစ်၊ ကြွေးမြီ-မရှိ-မတင်-ခြင်း။
သေယျတာပိ မဟာရာဇေ (ဘိက္ခဝေ) အာ-
ဏဏှ ယထာ အာရောဂံ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၉။ မ၊ ၁။
၃၄၄။ နတ္ထိ ဧတ္ထ လူဏန္တိ အဏဏော၊ တဿ
ဘာဝေါ အာဏဏှ။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ ယထာ
လူဏာယိကာ အာနဏှ ပတ္တန္တိ ပိဟယန္တိ။
မဟာနိ၊ ၁၂၄။ (-ဒီ၊ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ၂။ ၃၁၁။
ဝိ၊ ၁။ ၁၅။ ဒီ၊ ၁။ ၄၁၉၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၀။
အံ၊ ၁။ ၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ မဟာနိ၊
၄။ ၂၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄။ သီ၊ ၁။ ၁၆၁။
၅၃။)

အာဏဏှကာရဏ (န) [အာဏဏှ + ကာရ-
ဏ] (က) ကြွေးမြီ-မရှိခြင်း-ကင်းခြင်း-
၏ အကြောင်း။ (ခ) ကြွေးမြီ မရှိခြင်း
ဟူသော အကြောင်း။ တဿ ဓ ဒုက္ခဿ
အာဏဏှကာရဏမေတံ။ ဓရိယ၊ ၁။ ၂၉၀။

ဒီ၊ ၁။ ၁၆၁။ သီ၊ ၁။ ၁၆၁။ ၂၆၇။ (ခ)
အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဏဏှနိဝါန (န) [အာဏဏှ+နိဝါန] (၁)
ကြွေးမြီ - မရှိ - ကင်း - ခြင်းဟူသော အ
ကြောင်း။ (တိ) (၂) ကြွေးမြီမရှိခြင်း ဟူ
သော အကြောင်းရှိသော။ တတောနိဝါနန္တိ
အာဏဏှနိဝါနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၉၀။ မ၊ ၁။ ၂။
၂၁၇။ နတ္ထိ လူဏဿာတိ အဏဏော၊
တဿ ဘာဝေါ အာဏဏှ။ တမေဝ နိဝါနံ
အာဏဏှနိဝါနံ၊ အာဏဏှဟေတု အာဏ-
ဏှကာရဏာတိ အတ္ထော။ အာဏဏှမေဝ
ဟိ နိဝါနံ ကာရဏဿာတိ ဝါ အာဏဏှ-
နိဝါနံ။ သီ၊ ၁။ ၁၆၁။ ၂။ ၁၂၇။

အာဏဏှပရိဘောဂ (ပု) [အာဏဏှ+ပရိဘော-
ဂ] ကြွေးမြီကင်းသော သုံးဆောင်ခြင်း။ (လူ
ဒါယကာတို့ လှူဒါန်းသော ပစ္စည်းလေးပါး
တို့ကို ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်ပဲ သုံးဆောင်
သော ရဟန်းတို့မှာ သီလရှိသည်ပင် ဖြစ်စေ
ကာမူ ကြွေးတင်သော သုံးဆောင်ခြင်းဖြစ်၍
လူဏပရိဘောဂ အပြစ်ဖြစ်၏။ ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်မှသာလျှင် ယင်းအပြစ်
မှလွတ်ကင်း၍ ကြွေးမတင်သော သုံးဆောင်
ခြင်းဟူသော အာဏဏှ ပရိဘောဂ ဖြစ်
သည်။) သော လူဏပရိဘောဂဿ ပစ္စနိ-
ကတ္တာ အာဏဏှပရိဘောဂေါ ဝါ (နာမ)
ဟောတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၀။
အံ၊ ၁။ ၁၀၈။ သီလဝတော ပစ္စဝေက္ခိတ-
ပရိဘောဂေါ အာဏဏှပရိဘောဂေါတိ အာ-
ဟ “အာဏဏှပရိဘောဂေါ ဝါတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဒီ၊ ၁။ ၇၄။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၈။)

အာဏတ္တ (တိ) [အာဏာ + ဏာပေ + တ] စေခိုင်း
-အမိန့်ပေး-အပ်သော။ အာဏတ္တော အဟံ
တယာ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၇။ ဟိယျော မယာ ကုမ္မ-
ကာရော ဧကံ ကမ္မံ အာဏတ္တော...ပိတရာ
အာဏတ္တံ ကမ္မံ နိပ္ပါဒေဟိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၁၄။

အာဏတ္တိကထာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ သာရတ္ထ၊၂။
၁၅၇။

အာဏတ္တိကပ္ပယောဂ (ပု) [အာဏတ္တိက + ပ-
ယောဂ] စေခိုင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော-ပ-
ယောဂ - လုံ့လဝီရိယစိုက်ထုတ်မှု။ ထေရန
အာဏတ္တိကပ္ပယောဂံ ဒဿေတိ။ ကင်္ခါ။၁၂။
* (-သာရတ္ထ၊၂။၂၆၂။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၄။)

အာဏတ္တိကပ္ပယောဂသာမိက (တိ) [အာဏတ္တိ-
ကပ္ပယောဂ+သာမိက] စေခိုင်းခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော-ပယောဂ-လုံ့လဝီရိယစိုက်ထုတ်မှု
-ကို ပြီးစီးစေတတ်သောအကြောင်း။ အာ-
ဏတ္တိနိယာမက ကြည့်။

အာဏတ္တိကရ (တိ) [အာဏတ္တိ+ကရ] စေခိုင်း
မှု - အမိန့်အာဏာ - ကို လိုက်နာ၍ ပြုလုပ်
တတ်သောသူ။ အဟံ ခုတော အာဏတ္တိ-
ကရော ရသော စ အမိ ပဟိတော။ ဇော၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၉၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။)

အာဏတ္တိကာရက (တိ) [အာဏတ္တိ+ကာရက]
အာဏတ္တိကရနှင့် ကနက်တူ။ ပါရိသဇ္ဇာတိ
သေသ အာဏတ္တိကာရကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။

အာဏတ္တိက္ခဏ (ပု) [အာဏတ္တိ+ဓက] စေခိုင်း
ရာဓက။ အာဏာပကော အာဏတ္တိက္ခဏေ-
ယော ပါဆုဓိကော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၀-၄၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅-၉။ ခုဒ္ဒ-
က၊ဋ္ဌ၊၂၀။ ဝဇီရ၊၁။၃၃။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၉။
ဝိမတိ၊၁။၃၅၈။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၂၀၀။)

အာဏတ္တိနိယာမ (ပု) [အာဏတ္တိ+နိယာမ] စေ
ခိုင်းသောနည်း။ ထေရေန အာဏတ္တိနိယာ-
မေန ဥစ္ဆု ဂဟေတွာ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂၄၃။

အာဏတ္တိနိယာမက (တိ) [အာဏတ္တိ+နိယာမက]
စေခိုင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော လုံ့လပယောဂ
ကို သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်တတ်သောအကြောင်း။
စေခိုင်းသည့်အတိုင်း လိုက်နာ၍ဆောင်ရွက်မှု

ကို ထမြောက်အောင်မြင်စေတတ်သော အ-
ကြောင်း။ ဝတ္ထု ကာလော စ ဩကာသော၊
အာဝုဓံ လူရိယာပထော။ ကိရိယာဝိသေ-
သောတိ လူမေ၊ ဆ အာဏတ္တိနိယာမကာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂၀။ ကင်္ခါ။၁၂။
အာဏတ္တိနိယာမကာတိ အာဏတ္တိကပ္ပယော-
ဂသာမိ(?)ကာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၂၁၃။

အာဏတ္တိမူလက (န) [အာဏတ္တိ + မူလ + က]
သုတပါးကို စေခိုင်းခြင်း၏အစွမ်းဖြင့် ပြုအပ်
သော ကံဟူသောအကြောင်း။ န ဟိ ပါဏာ-
တိပါတကမ္မံ အတ္တနာ ကတမူလကေန န
အာဏတ္တိမူလကေန န ဣဿရနိမ္မာနဟေတု-
နာ န အဟေတုပစ္စယာ သက္ကာ ပဋိသံဝေ-
ဒေတု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၇။ အာဏတ္တိမူလကေ-
နာတိ ပရဿ အာဏာပနဝသေန ကတကမ္မ-
ဟေတု။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၇၉။)

အာဏတ္တိမူလိက (တိ) [အာဏတ္တိ+မူလ+ဣက]
သုတပါးကို စေခိုင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း
ရှိသော (စေတနာ)။ ကာယဗျူရေ သယံက-
တမူလိကာ ဝိသတိ စေတနာ၊ အာဏတ္တိမူ-
လိကာ ဝိသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။

အာဏတ္တိဝစန (န) [အာဏတ္တိ+ဝစန] စေခိုင်း-
တိုက်တွန်း-ခြင်းကိုဟောသောသဒ္ဓါ၊သဝနေ
အာဏတ္တိဝစနံ သဝနာဏတ္တိဝစနံ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊
၁၃၀။

အာဏတ္တိသမုဋ္ဌိတ (တိ) [အာဏတ္တိ+သမုဋ္ဌိတ]
စေခိုင်းခြင်း - သည် ဖြစ်စေအပ်သော -
ကြောင့်ဖြစ်သော။ တတ္ထ အာဏတ္တိသမုဋ္ဌိ-
တေသု ပါဏာတိပါတအဓိနာဒါနေသု ကမ္မမ္ပိ
ကာယကမ္မံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ (-အနု၊
၁။၈၅။)

အာဏတ္တိဟေတု (ပု) [အာဏတ္တိ + ဟေတု] စေခိုင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဧတ္ထ စ အဿာဒေါ အဿာဒဟေတုယာဝ အာဏတ္တိဟေတုတိ ဝေ ဟေတုနမ္ပိ အဿာဒါဒယော ဝေဒိတဗ္ဗာ။ နေတ္ထိ၊ ဇီ။ ၂၈။

အာဏာ (ထိ) [အာဏ+အ။ အာဏ ပေသ-
နေ၊ အာဝေ အ။ ဓာနံ၊ ဇီ။ ၃၇၄။ အာဏာပနံ
သညာပနံ အာဏာ။ ကခါ၊ ဇီ။ ၁၅၀။ (အာ-
ဇ္ဇာ-သံ)] အမိနံ၊ အာဏာ။ အပိ န ခေါ
မဟာဓုတ တေသံ ပထဝိယာ အာဏာ ပဝတ္တ-
တိ ဣဿရိယံ ဝါတိ။ မိလိန္ဒ။ ၂၄၆၊ ၂၇၂။
သော ရညော အာဏာယ ဒိဿရတ္တံ စောဓုနံ
သိသာနိ ဆိန္နိတော ပေတလောကေ နိဗ္ဗတ္တ-
န္တော အသိသကံ ကဗန္ဓံ ဟုတော နိဗ္ဗတ္တိ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊
၂။ ၁၀၀။ (- ထေရိ။ ၄၃၁။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၇၊ ၁၄၈။
ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၁၂၂။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၁၆၁။
ဝိ၊ သကံ၊ ၂၈။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၂၆။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၀၄။
မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၀၈။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၇၉။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၉၁။
ခုဒ္ဒက ဌ။ ၁၅၀။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၈၈။ ဥဒါန၊ ဇ္ဇ၊ ၁၅၆။
ဣတိဝုတ်၊ ဇ္ဇ၊ ၉။ ၆၄။ ထေရိ ဌ။ ၂၆၊ ၂၉၁။ စရိ-
ယာ၊ ဇ္ဇ၊ ၆၃။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၁၀၆။
ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဝိ၊ မတိ၊ ၁။ ၁၉။ ကခါ၊ ဇီ။ ၂၆။
သိ၊ ဇီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆။ သိ၊ ဇီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၂၃။ မ၊ ဇီ၊
၁။ ၂၁၇။ မ၊ ဇီ၊ ၂။ ၃၁၉။ မ၊ ဇီ၊ ၃။ ၂၉၇။ သံ၊
ဇီ၊ ၂။ ၁၅၆၊ ၃၄၄၊ ၅၄၁။ အံ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၁၇။ အံ၊
ဇီ၊ ၂။ ၂၄၃။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၆၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၂၂၄။)

အာဏာကရ (တိ) [အာဏာ+ကရ] အမိနံအာ
ဏာကို လိုက်နာပြုလုပ်သော၊ အမိနံအာဏာ
အတိုင်း ပြုလုပ်တတ်သော။ မဇ္ဈဒေဝဿ
အာဏာကရ ခုတာ ဝိယာတိ ဟိ ခုတာတိ
ဝုစ္စန္တိ။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၁၁။

အာဏာကရဏ (န) [အာဏာ + ကရဏ]
အာဏာကို ပြုခြင်း၊ အမိနံပေးခြင်း။ ပရ-
ဂေဟေ ကိဉ္စိ ယာစိတုံ ပဝိဋ္ဌဿ အာဂန္တုက-

ပရိဿဿ ဂေဟဿာမိကေသု တုဏိမာသိ-
နေသု အာဏာကရဏံ န ယုတ္တံ။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။
၁၇၄။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၆၇။ အဘိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၄၁။

အာဏာဓေတ္တ=အာဏာက္ခေတ္တ (န) [အာဏာ
+ ဓေတ္တ] အာဏာဓေတံ၊ မြတ်စွာဘုရား၏
အာဏာတော်နှင့် ရာ စကြဝဠာ ကုဋေတသိန်း။
ဗုဒ္ဓဓေတ္တံ နာမ တိဝိမံ ဟောတိ ဇာတိက္ခေတ္တံ
အာဏာက္ခေတ္တံ ဝိသယက္ခေတ္တံ ... အာဏာ-
က္ခေတ္တံ ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠပရိယန္တံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၂၈-၉။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၄၄။
သ၊ ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၈။ အံ၊ ဇီ၊ ၃။ ၁၀၈။ (- မ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။
၇၉။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၁၂။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၅၈။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။
၂၁၀။ အဘိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၄၁၁။ အပ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၂၄။
စရိယာ၊ ဇ္ဇ၊ ၁၂။ မဟာနိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃၃၆။ နေတ္ထိ၊
ဇ္ဇ၊ ၁၅၉။ ဒိ၊ ဇီ၊ ၃။ ၈၂။ မ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၄၇။ မ၊ ဇီ၊ ၃။
၂၉၇။ အံ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၁၆။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၀၇။ မူလဇီ၊
၁။ ၁၄၁။ အနုဇီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဝိ၊ သုဒ္ဓါ၊ ဇီ၊ ၁။ ၄၅၁။)

အာဏာဓေတ္တကိတ္တန (န) [အာဏာဓေတ္တ +
ကိတ္တန] အာဏာဓေတံကို ထုတ်ဖော်ညွှန်
ကြားခြင်း။ အာဏာဓေတ္တကိတ္တနဉ္စေတ္တ ဓမ္မ-
တာဒဿနတ္ထံ။ အနုဇီ၊ ၂။ ၂၁၀။

အာဏာဓေတ္တပရိယာပန (တိ) [အာဏာဓေတ္တ
+ ပရိယာပန] အာဏာဓေတံ၌ - အကျုံး
ဝင်သော - အတွင်းဝင်သော။ ဣဒ္ဓိမာ ဟိ
စေတောဝသိပ္ပတ္တော အာဏာဓေတ္တပရိယာ-
ပနေ ယတ္ထ ကတ္တစိ စက္ကဝါဠေ ဌတော။ သ၊
ရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၈၊ ၃၉၀။

အာဏာစက္က (န) [အာဏာ + စက္က] အာဏာ
စက်၊ (က) မည်သည့်လူတိုင်းတယောက်မျှ
ဆီးတားကန့်ကွက်နိုင်ခြင်း မရှိ မိမိဖြစ်လိုရာ
ဖြစ်စေနိုင်သော (အဆီးအတားမရှိ ချာချာ
လည်ပတ်နေသော စက်ဝန်းနှင့် တူသော)
ဘုရင့်အမိန့်အာဏာ။ (ခ) မည်သည့် လူနတ်
ဗြဟ္မာ တိုင်းတယောက်မျှ မကန့်ကွက် မပယ်
ဖျက်နိုင်သော (အဆီးအတား မရှိ ချာချာ

လည်ပတ်နေသော စက်ဝန်းနှင့်တူသော) မြတ်စွာဘုရားအမိန့်အာဏာတော်၊ ပဌမပါရာဇိကစသော သိက္ခာပုဒ်ဥပဒေတော်များနှင့် ရှောင်ကြဉ်ရန် ကျင့်သုံးရန် မိန့်မြွက်တော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်များ။ (က) မယ့် အာဏာစက္ကံ၊ တုမာကံ ဓမ္မစက္ကံ ဟောတု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။က၊၁။ အာဏာစက္ကန္တိ အာဏာယောဝ အပ္ပဋိဟတရတ္တိယာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ အာဏာစက္ကံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၅၇။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၇၃။ အာဏာဝ စက္ကံ အာဏာစက္ကံ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၄၄။) (ခ) ဇိနဿ အာဏာစက္ကေ ပဟာရံ အဒါသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ အာဏာစက္ကေတိ ပဌမပါရာဇိကသိက္ခာပဒသင်္ခါတေ၊ အဗြဟ္မစရိယံ ပဟာယာတိ အာဒိဒေသနာသင်္ခါတေ စ အာဏာစက္ကေ။ သာရတ္ထ၊၃။၈၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၈၃။ ဣဒံ ပဇဟထ၊ ဣဒံ ဥပသမ္ပန္တ ဝိဟရထာတိ အာဏာစက္ကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၃၅။)

အာဏာစက္ကဝရ (န) [အာဏာစက္က+ဝရ] (မြတ်စွာဘုရား၏) မြင့်မြတ်သော အာဏာစက်။ သဒ္ဓမ္မာနမေတဿ ဝါ အာဏာစက္ကဝရဿ ပဝတ္တိနော သမ္မာသမ္ပုဋ္ဌဿ တဿ ဘဂဝတော ဣဒံ ဝစနံ သမ္ပုခါဝ မယာ ပဋိဂ္ဂဟိတန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၆၄။

အာဏာဌပန (န) [အာဏာ + ဌပန] အာဏာထားခြင်း၊ အမိန့်ပေးခြင်း။ အာဏာဌပနံ အာဏတ္ထိ နာမ။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၂။၈။

အာဏာဌပနသမတ္တတာ (ထိ) [အာဏာဌပန + သမတ္တတာ] အာဏာထားခြင်းငှါ စူးနိုင်သည်၏အဖြစ်။ ယသသတိ အာဏာဌပနသမတ္တတာယ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။)

အာဏာတိက္ကမန (န) [အာဏာ + အတိက္ကမန] အမိန့် အာဏာ - ကို လွန်ကျူးခြင်း။ အာပတ္တိ ဟောတိ ဝိတိက္ကမောတိ ဥဘယမေတံ ဗုဒ္ဓဿ အာဏာတိက္ကမနမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၈။ (-သာရတ္ထ၊၂။၂၃။)

အာဏာဒေသနာ (ထိ) [အာဏာ + ဒေသနာ] (မျှသော အားဖြင့်) အာဏာတော်ဖြင့် ဟောကြားအပ်သောတရား၊ (ဝိနည်းပိဋက)။ ဧတ္ထ ဟိ ဝိနယပိဋကံ အာဏာရဟေန ဘဂဝတာ အာဏာဗဟုလ္လတော ဒေသိတတ္တာ အာဏာဒေသနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (-ဝဇီရ၊၃၀။)

အာဏာပက (တိ) [အာဏာ + ကာပေ + က္လ] စေခိုင်းတတ်သောသူ။ ဣဓ မဟာရာဇ ဂါမေ ဂါမဿာမိကော အာဏာပကံ အာဏာပေယျ။ မိလိန္ဒ၊၁၄၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄၊ ၃၂၃-၄-၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅-၆-၇၊ ၂၊၁၄၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၂၁။ ဝဇီရ၊၁၆၁။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊၂၁၃။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၁၆။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။၅၂။)

အာဏာပတိဋ္ဌာပန (န) [အာဏာ + ပတိဋ္ဌာပန] အာဏာတည်စေခြင်း။ ဝိနယဒေသနံ ဝိယ ဣဿရဘာဝတော အာဏာပတိဋ္ဌာပနဝသေန အဒေသေတွာ။ သာရတ္ထ၊၁။၇၁။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၈။

အာဏာပန (န) [အာဏာ + ကာပေ + ယု] စေခိုင်းခြင်း။ ဧဝံ ဝိဇ္ဇိတွာ ဝါ ပဟရိတွာ ဝါ မာရေဟိတိ အာဏာပနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၂၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၄၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂။၂၃၅၊ ၃။၁၉၇။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊၁၅၀၊ ၂၀၀။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၆၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၃။ မူလဋ္ဌိ၊၃။၂၂။ အနုဋ္ဌိ၊၃။၅၂။)

အာဏာပနပယောဂ (ပု) [အာဏာပန + ပယောဂ] စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း ဟူသော လုံ့လပယောဂ။ “အသုကဿ ဘဏ္ဍိယဒါ သက္ကောသိ၊ တဒါ အဝဟဏ”တိ ဝေရူပေါဟိ အာဏာပနပယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၉။

အာဏာပနဝါစာ (ထိ) [အာဏာပန + ဝါစာ] စေခိုင်းသောစကား။ “ဇောဝါ”တိ အာဏာပနဝါစာယ ကောယ ဝေ တဒနုကဿ သဗ္ဗဿာပိ ပယောဂဿ အာဏတ္တတ္တာ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၂၃။

အာဏာပဝတ္တန (န) [အာဏာ + ပဝတ္တန] (၁) အာဏာကိုဖြစ်စေခြင်း။ (၂) အာဏာ၏ ဖြစ်ရာ - အာဏာပြန့်နှံ့ရာ - အရပ်။ (၁) ရာဇာ ဇနပဒတော ဓမ္မိကံ ဗလိံ ဥဒ္ဓရာပေတွာ အာဏာပဝတ္တနေန ဒါနံ ဒဒေယျ။ မိလိန္ဒ။ ၂၆၉။ ဝသောတိ အာဏာပဝတ္တနံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ အာဏာပဝတ္တနန္တိ အပ္ပကေဝါ မဟန္တေ ဝါ ယတ္ထ ကတ္တမိ အတ္တနော အာဏာယ ပဝတ္တနဝသေန ဝသနံ ဣဿရိယတ္တမိစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ (၂) သရသေနေဝ အာဏာပဝတ္တနံ အာဏာခေတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။

အာဏာပဝတ္တနဌာန (န) [အာဏာပဝတ္တန + ဌာန] အာဏာဖြစ်ရာ - အာဏာပြန့်နှံ့ရာ - အရပ်။ သရသေနေဝ အာဏာပဝတ္တနဌာနံ အာဏာခေတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။

အာဏာပဝတ္တိ (ထိ) [အာဏာ + ပဝတ္တိ] အာဏာ၏ ဖြစ်ခြင်း၊ အာဏာစူးရှထက်မြက်မှု။ ဣမံ သုဠှ ပိဋေတွာ မမ အာဏာပဝတ္တိံ ဒသေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၉၈။

အာဏာပဝတ္တိဌာန (န) [အာဏာပဝတ္တိ + ဌာန] အာဏာနဲ့ရာအရပ်။ ရဇ္ဇသိမာ နာမ စောဠဘောဂေါ ကေရဋ္ဌဘောဂေါတိ ဝေ ကေကဿ ရဉ္ဇော အာဏာပဝတ္တိဌာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၉၄။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။

ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၀၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။)

အာဏာပဝတ္တိဒေသ (ပု) [အာဏာပဝတ္တိ + ဒေသ] အာဏာ - ဖြစ်ရာ - နှံ့ရာ - အရပ်။ ဝိဇိတေတိ အာဏာပဝတ္တိဒေသေ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၈။)

အာဏာပါတိမောက္ခ (န) [အာဏာ + ပါတိမောက္ခ] အာဏာပါတိမောက်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အမိန့် အာဏာတော်ဖြစ်သော ပါတိမောက်။ (သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံသောစသည့်ဖြင့် မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသော သိက္ခာပုဒ် ဥပဒေတော်များကို အာဏာပါတိမောက်ဟု ခေါ်သည်။) သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံသောတိ အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တံ အာဏာပါတိမောက္ခံ နာမ။ ကင်္ခါ၊ ၉၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၇၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။)

အာဏာပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသ (ပု) [အာဏာပါတိမောက္ခ + ဥဒ္ဓေသ] အာဏာပါတိမောက်ကို ရွတ်ဆိုခြင်း။ သော ဗုဓိဇော ဩဝါဒပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသော စ အာဏာပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသော စ။ ကင်္ခါ၊ ၉၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။)

အာဏာပိတ (တိ) [အာဏာ + ကာပေ + တ] စေခိုင်းအပ်သော။ သံသေန တေ အာဝုသော ဆန္န ဗြဟ္မဒဏ္ဍော အာဏာပိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄၈၉။

အာဏာပေတဗ္ဗ (တိ) [အာဏာ + ကာပေ + တဗ္ဗ] စေခိုင်း - အပ် - ထိုက် - သင့် - သော။ သစေပန ကုသိတော ဟောတိ၊ ပုနပျုနံ အာဏာပေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၇၅။ (-ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၇၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။)

အာဏာပေတိ (ကားကြံ) [အာဏ+ဏာပေ+တိ] စေခိုင်း-ပြုလုပ်စေ-၏။ အဓိပ္ပာယ်တော်အဓိပ္ပာယ်တော် အာဏာပေတိ။ ဝိ၊၁။၉၄။ အိက္ခိ၊ အိက္ခိ၊ အာဏာပေတိ “ဣတ္ထန္တမံ အတ္ထံ အဝဟဓာ” တိ။ ဝိ၊၁။၆၆။၆၇။ (-ဝိ၊၁။၉၄။၂၁၆။၃၀၇။၃၆၈။ ဝိ၊၂။၃၄၆။၄၁၆။ ဝိ၊၃။၂၈၆။ ဥဒါန။၁၄၈။ မိလိန္ဒ။၅၈။၁၄၉။ ဝိ၊၄။၁၆၄။၃၂၃-၄။ ဝိ၊၄။၂၈၄။၁၄၅။၁၄၆။ ဝိ၊၄။၃၁၃။၃၄၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၅။ဒီ၊၄။၂။၁၀၆။ အဘိ၊၄။၁။၁၂၀။ ကင်္ခါ၊၄။၂၀၀။၃၃၇။ သီ၊၄။သင်္ခါ၊၂။၂၁။ အင်္ဂါ၊၁။၁၆၆။) အာဏာပေန္တိ-မိလိန္ဒ။၂၇။ ဝိ၊၄။၁။၃၂၁။၃၂၂။မ၊၄။၂။၂၇။ အာဏာပေထ-ဝိ၊၄။၁။၁၉။ ဒီ၊၄။၁။၉။ အဘိ၊၄။၂။၃၂၃။ခုဒ္ဒက၊၄။၈၁။ မဟာနိ၊၄။၃၅။ ပဋိ၊သင်္ဂ၊၂။၂၉၀။ အာဏာပေမိ - ဝိ၊၄။၄၈၇။ မဟာနိ၊၄။၂၇၆။ အာဏာပေတု - ဝိ၊၃။၃၈၄။၃၈၈။ ဝိ၊၄။၄၈၇။ ဒီ၊၄။၁။၃၂၁။ အာဏာပေဟိ-ဝိ၊၁။၅၃။ ဝိ၊၄။၃၅၁။ ဝိ၊၄။၁။၂၅၅။ ဒီ၊၄။၁။၁၂၇။ အာဏာပေယျ - ဝိ၊၂။၃၆၈။ မိလိန္ဒ။၃၄။၁၄၉။ အာဏာပေယျာသိ-ဝိ၊၂။၂၅၉။ အာဏာပေသိ-ဝိ၊၁။၅၃။ ဝိ၊၃။၅၅။ အပ၊၂။၁၅။ ဝိ၊၄။၁။၃၇၁။၄၀၂။ ဒီ၊၄။၂။၂၈၆။ မ၊၄။၃။၄၃၂။၃၉။ သင်္ဂ၊၁။၁၃၁။ အင်္ဂါ၊၁။၉၈။၁၇၂။ ဓမ္မ၊၄။၁။၃၀။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂။ ဥဒါန၊၄။၈၅။၂၈၄။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၄၂၄၄။ ဝိ၊မာ၊နိ၊၄။၁၈၂။ အာဏာပေသု-ဒီ၊၂။၁၃၁။ ဓမ္မ၊၄။၁။၄၀၅။ အာဏာပေ-သမိ-ဝိ၊၄။၁။၂၅၅။ မ၊၄။၄။၅၄။

အာဏာပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာဏ+ဏာပေ+တုံ] စေခိုင်းခြင်းငှါ။ ဝုဇ္ဇတရံ ဟိ ဘိက္ခု အာဏာပေတုံ ဣဒမေဝ ကေံ ဌာနန္တိ။ ဝိ၊၄။၄။၆၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၅။ (-မ၊၄။၃။၁၀၆။ မ၊၄။၃။၇၁။)

အာဏာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာဏ+ဏာပေ+တွာ] စေခိုင်း၍။ တတိယံ မဂ္ဂံ အာဏာ-

ပေတွာ ပက္ခမိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၂။၆၉။ အယျာယ သုန္ဒရိနန္ဒာယ ကာရဏာတိ မနုဿေ အာဏာပေတွာ။ ဝိ၊၂။၇၄။ (-ဝိ၊၄။၁။၅၅။ ဝိ၊၄။၂။၉၄။ ဝိ၊၄။၃။၂၁၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၇၅။ ဒီ၊၄။၁။၃၂၇။ မ၊၄။၂။၉၄။ သင်္ဂ၊၁။၅၄။ အင်္ဂါ၊၂။၁၀၀။၁၃၉။၃၄၇။ အဘိ၊၄။၁။၁၁၉။၁၃၂။ ဇာ၊၄။၁။၈၅။ ဇာ၊၄။၄။၂၇။ သာရတ္ထ၊၃။၃၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၃။ ကင်္ခါ၊၄။၁၈၈။ သီ၊၄။သင်္ခါ၊၁။၃၃၀။ အင်္ဂါ၊၄။၁၇၄။ အင်္ဂါ၊၂။၁၂၅။ မူလ၊၄။၁။၁၈၈။)

အာဏာပေန္တ (တိ) [အာဏ+ဏာပေ+အန္တ] စေခိုင်းသော၊ သူ။ တေ စ သယံ အာနေန္တပိ အညေဟိ အာဏာပေန္တပိ အာနေန္တိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၄။၁။၃၂၃။ (-ဝိ၊၄။၁။၃၂၄။ ဝိ၊၄။၂။၃၉၂။၃၄၂။ ဝိ၊၄။၃။၄၀။ ကင်္ခါ၊၁။၉၆။ ဒီ၊၄။၁။၇၂။ အဘိ၊၄။၁။၁၂၀။ ကင်္ခါ၊၄။၁၅၅။၃၀၃။ သီ၊၄။သင်္ခါ၊၁။၃၂၄။ အင်္ဂါ၊၂။၅၁။ မူလ၊၄။၁။၁၄၅။)

အာဏာဗလဝိရဟိတ (တိ) [အာဏာ+ဗလ+ဝိရဟိတ] အာဏာစွမ်းအားမဲ့ကင်းသော၊ သူ။ ဝုဇ္ဇလေတိ သဝိရဗလ ဘောဂဗလ အာဏာဗလဝိရဟိတေ။ ဇာ၊၄။၆။၁၃၂။

အာဏာဗဟုလ္လ (န) [အာဏာ+ဗဟုလ္လ] အာဏာများသည်၏ အပြစ်။ ပေါဟာရဗရမတ္တာနမ္ပိ သမ္ပဝေတာ အာဟ အာဏာဗဟုလ္လတောတိ။ သာရတ္ထ၊၁။၇၄။ ဝိမတိ၊၁။၁၉။ သီ၊၄။သင်္ခါ၊၁။၉၉။ အာဏာဒေသနာလည်း ကြည့်။

အာဏာဘေဒ (ပု) [အာဏာ+ဘေဒ] အာဏာတော်ကို ဖျက်ခြင်း။ စက္ကဘေဒါယာတိ အာဏာဘေဒါယ။ ဝိ၊၄။၂။၁၉၂။

အာဏာယတ္တ (တိ) [အာဏာ+အာယတ္တ] အာဏာတော်နှင့် ဆက်စပ်သော။ နာယံ ဒေါသော သီလဘေဒဿ ဘဂဝတော အာဏာ-

ယတ္တတ္ထာ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၁၃။ (-ဝိမတိ။ ၁။ ၁၅၀။)

အာဏာရဟ(တိ) [အာဏာ+အရဟ+အ] အာဏာထား-အမိန့်ပေး-ခြင်းငှါ ထိုက်သောသူ (ဘုရား)။ အာဏာရဟေနာ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂) တိ အာဏပဏေတုံ (ဌပေတုံ) အရဟတိတိ အာဏာရဟော၊ ဘဂဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၀။ (-နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၂။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၅၀။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၃။)

အာဏာရဟဘာဝဒီပန (န) [အာဏာရဟ+ဘာဝ+ဒီပန] အာဏာထားခြင်းငှါ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။ ဝိနယဿ အာဏာဒေသနတ္ထာ ဘဂဝတော တာဝ အာဏာရဟဘာဝဒီပနံ။ ဝဇီရ၊ ၃၀။

အာဏာရဟာဓိန (တိ) [အာဏာရဟ+အဓိန] အာဏာထားခြင်းငှါ ထိုက်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရားနှင့် ဆက်စပ်သော။ အာဏာဝိဓာနံ ဝိသေသတော အာဏာရဟာဓိနံ တတ္ထကောသလ္လယောဂတော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၄။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၇။ အနု၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

အာဏာဝိဓာန (န) [အာဏာ+ဝိဓာန] အာဏာကို ပြစိမ့်ခြင်း၊ အမိန့်ပေးခြင်း။ အထက်ပုဒ်ကြည့်။

အာဏာဝိတိက္ကမ (ပု) [အာဏာ+ဝိတိက္ကမ] (မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိနည်းပညတ်တော် ဟူသော) အမိန့်အာဏာတော်ကို လွန်ကျူးကျော်နင်း-ခြင်း-ကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်တရား။ တေ ကမ္မ ကိလေသ ဝိပါကဥပဝါဒ အာဏာဝိတိက္ကမ ဝသေန ပဉ္စဝိဓာ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၇။)

အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယိက (တိ) [အာဏာဝိတိက္ကမ + အန္တရာယိက] (မြတ်စွာဘုရား၏ ဝိနည်းပညတ်တော်ဟူသော) အမိန့် အာဏာတော်ကို ကျူးလွန်ကျော်နင်းမှု အကုသိုလ် တည်းဟူသော- အန္တရာယိကတရား-နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်တို့၏ အန္တရာယ်ကိုပြုတတ်(ဖြစ်စေတတ်)သော တရား၊ (လွန်ကျူးလို့သော စိတ်စေတနာနှင့် တကွ သင့်ရောက်သော အာပတ်များ)။ သဉ္စိစ္စ အာပန္နာ အာပတ္တိယော အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယိကာ နာမ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၃၀။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၁၇။)

အာဏာဝိတိက္ကမပဋိသမိတ္တ (န) [အာဏာဝိတိက္ကမ + ပဋိသမိတ္တ] အာဏာတော်ကို လွန်ကျူးကြောင်း ဖြစ်သော ဒေါသစိတ်။ ဈာနလာဘီနဉ္စ သတ္တု အာဏာဝိတိက္ကမပဋိသမိတ္တဿ ဈာနပရိဟာနတော ဘူတာရောစနံ န သမ္ဘဝတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉။

အာဏာသမူဟ (ပု) [အာဏာ + သမူဟ] အာဏာအပေါင်း။ ဥရုစက္ကာဒီသုတိ အာဒိသဒ္ဓေန အာဏာသမူဟာဒီသုပိ စက္ကသဒ္ဓဿ ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။

အာဏာသိက္ခာပဒ (န) [အာဏာ + သိက္ခာပဒ] အာဏာ သိက္ခာပုဒ်တော်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အမိန့် အာဏာတော်ဖြစ်သော သိက္ခာပုဒ်။ သတ္တာပတ္တိက္ခန္ဓဝသေန အာဏာသိက္ခာပဒံ အပညတ္တံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၀။)

အာဏိ(ဏိ) (ထိ) [အာဏ + ဏိ၊ ဤ-ပစ္စည်းထပ်သက်လျှင် အာဏိ-ဟု ဖြစ်၏။ သံ-၌ အဏိ (အရဿ၊ တကြီး) ဟု၎င်း၊ အာနိ (အာဒိဿ၊ နုဇယ်) ဟု၎င်း ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ၏။ ပုထိ-ဟုလည်း လိင်နှစ်မျိုးပြ၏။ ဓာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၄။ ဓာနိ၊

သျှ၊သစ်။၃၇၄။ အမရ၊သျှ။နာ။၂၄၈။ ဝိ၊ပိ။
ဓာန်။ ထောမနိဓိ။ ဝါစပုတိ စသည်။ (က)
နားစောင်၊ နားပန်းစွန်း (ရထားလှည်းဘီး
တို့၏ ဝင်ရိုးများ၌ တပ်ထားသော ကလန်၊
တံသင်း၊ သံငုတ်၊ သစ်သားငုတ်)။ (ခ) သံ၊
မယ်န၊ရိုး။ (သပ်၊ စူး၊ ငုတ်၊ အချွန်၊ တံကျင်၊
တံရှိ စသည်ဖြင့်လည်း အရာဌာန အားလျော်
စွာ ဘာသာပြန်ရာ၏။ အာဏိမံသ၊ အာဏိ-
မဏ္ဍဗျ တို့လည်း ကြည့်။) (ဂ) အဖာအထေး၊
အဆိုအပိတ်။ (ဃ) ရတဿာဏိဝ ယာယ-
တော။ ဒီ၊၃။၅၆။ မ၊၂။၄၁၂။ အံ၊၁။၃၄၁။
သုတ္တနိ။၃၇၉။ အာဏိယာတိ အကုသိသ-
ဂတာယ အာဏိယာ။ဒီ၊၃။၁၄၆။ အက္ခ-
ကိဋ္ဌေ အာဏိတ္ထိ။ ဓာန်။၃၇၄။ (-မ၊၄။၃။
၃၀၁။ ဒီ၊၄။၃။၁၄၁။ အံ၊၄။၂။၂၉၀။ သုတ္တနိ၊
၄။၂။၁၉၃။ မူလဋီ၊၁။၆၆။) (ခ) အန္တေဝါသိ
ပန သုဝဏ္ဏရတမဏိမယာယ အာဏိယာ
တံ အာဏိ ပဋိဗာဟယမာနော ဝိယပုနပျန်
ရတနတ္ထယဿ ဝဏ္ဏံ အာသတိ။ ဒီ၊၄။၁။၄၀။
သုရမာယ အာဏိယာ (မ၊၁။၁၆၈) တိ ယံ
အာဏိ နိဟရိတုကာမောဟောတိ၊ တတော
သုရမတရာယ သာရဒါရအာဏိယာ။ မ၊၄။၁။
၃၉၃။ မဉ္ဇူပိဋာဒီနံ ပါဒသိခါသု အာဏိ ဒိန္နာ
ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၃။၄၉။ (-ကခါ။၂၀၆။
ဒီ၊၄။၂။၂၀၄၊၂၄၁။ ဥဒါန၊၄။၃၈၁။ ဇာ၊၄။
၆။၂၇၉။ ဒီ၊၄။၂။၁၉၂၊၂၁၈။ မ၊၄။၂။၇၂။
မ၊၄။၃။၉၈။ သံ၊၄။၁။၃၀၃။ ကခါ၊၄။၃၇၀။
(ခ)(ဂ)တသ္မိ အယစုဏ္ဏေန ဝါ အာဏိယာ
ဝါ ပဋိပါကတိဏေ ကတေ ဒဿာဟဗ္ဘန္တရေ
ပုန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၂။ အညံ
အာဏိ ဩဒဟိ သု(သံ၊၁။၄၅၇)တိ အညံ
သုဝဏ္ဏရတဒိမယံ အာဏိ စာသယိ သု။
သံ၊၄။၂။၂၁၁။ ကိသ္မိ စိ ဆိဇ္ဇေ သုဝဏ္ဏမယံ
ကိသ္မိ စိ ရတမယံ ကိသ္မိ စိ ဖလိကာမယံ
အာဏိ စာသယိ သု ဗန္ဓိ သု။ သံ၊၄။၂။၁၉၀။

(-ဝိ၊၄။၂။၂၇၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၉။ ကခါ။
၁၈၀။) အာဏိစောဠက-လည်း ကြည့်။

အာဏိကောဋိ (ပု၊ထိ) [အာဏိ+ကောဋိ] နား
ပန်းစွန်း - နားစောင်-၏ အဖျားအစွန်း။
တတော ရထေ အာဏိကောဋိယာ အာဏိ-
ကောဋိ ပဟရန္တေ။ ဒီ၊၄။၂။၁၉၇။

အာဏိဂဏ္ဍိကာဟတ (တိ) [အာဏိ+ဂဏ္ဍိက+
အာဟတ] စိုမယ်န၊ အဖုအထစ် - တို့ဖြင့်
ဇျက်ဆီးအပ်သော တင့်တယ်ခြင်းရှိသော-
တို့ကြောင့် တင့်တယ် သပ်ယပ်မှု မရှိသော။
သော ပစ္စွာ ဘိန္နော ဝါ ဆိဇ္ဇော ဝါ အာဏိ-
ဂဏ္ဍိကာဟတော ဝါ အပ္ပဇ္ဈေါ ဟောတိ။ ဝိ၊
၄။၁။၂၆၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၅။ ကခါ၊၄။၂၀၇။
အာဏိဂဏ္ဍိကာဟတော (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀၄)တိ
အာဏိနာ ဂဏ္ဍိယာ စ ဟတသောဘော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၁၂၉။

အာဏိစောဠက (န) [အာဏိ + စောဠက]
(အဆိုအပိတ် အပြစ်ဖြင့် အသုံးပြုသူထု)
လုံးကျပ် ထားအပ်သော အဝတ်လိပ်။ အနု-
ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဏိစောဠကံ။ ဝိ၊၄။
၄၆၃။ (-ဝိ၊၄။၂။၁၃၄။)

အာဏိဒွါရ (န) [အာဏိ+ဒွါရ] (က) (တံခါး
ကျည်မင်းတုပ်အပေါက်၌)စို့ သပ် မယ်နရိုက်
သွင်းထားအပ်သော တံခါးငယ်။ (ခ) (တံခါး
ကျည် မင်းတုပ်၏ အဖျား၌) သစ်သားချွန်
လျှိုသွင်းထားအပ်သော တံခါး။ အာဏိ-
ဒွါရေဝဟတ္ထိနံ။ ထေရ။၂၇၉။ အာဏိဒွါရံ
နာမ ပါကာရဗုဒ္ဓဿ နဂရဿ ခုဒ္ဒကဒွါရံ၊ ယံ
စာဠိကာဆိဇ္ဇေ အာဏိမိ ပက္ခိတ္တေ ယန္တေန
ဝိနာ အဗ္ဘန္တရေ ဌိတေဟိပိ ဝိဝရိတုံ န သက္ကာ
...အထတိ အာဏိဒွါရံ နာမ ပလိသဒွါရံ။
တတ္ထ ဟိ တိရိယံ ပလိသံ ဌပေတွာ ရက္ခသုစိ-
သခါတံ အာဏိ ပလိသသိသေ အာဝုဏန္တိ။
ထေရ၊၄။၂။၆၅။

အာဏိဗဒ္ဓ(ဗဒ္ဓ) (တိ) [အာဏိ + ဗဒ္ဓ(ဗဒ္ဓ)]
မယ်နုဖြင့် ဖွဲ့အပ်သော။ တေန တေသံ
ပါဒါ အာဏိဗဒ္ဓါ ဝိယ ဗဒ္ဓါ (ထဒ္ဓါ) ဟောန္တိ။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၈။

အာဏိမံသ (န) [အာဏိ + မံသ] အသားစွန်း၊
ရှည်ထွက်နေသောအစေ့။ သိခရဏိတိ ဗဟိ-
နိက္ခန္တအာဏိမံသ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။

အာဏိမဏ္ဍဗျ (ပု) [အာဏိ + မဏ္ဍဗျ] (တံကျင်
တစို့ဖြင့် လျှိုသွင်းခံရသောကြောင့်) အာဏိ
မဏ္ဍဗျ မည်သောရသေ့။ တတော ပဋ္ဌာယ
သော (မဏ္ဍဗျော) အာဏိမဏ္ဍဗျော နာမ
ဇာတော။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။

အာဏိရက္ခ (ပု) [အာဏိ + ရက္ခ] နားပန်းစွန်း
ကို စောင့်သောသူ။ အာဏိရက္ခာ စုဝေ
နော။ ဝိ၊နိစ္ဆယ။၁၅၇။ အာဏိရက္ခာတိ
ရထစက္ကဝ္ဗယဿ အဂဋ္ဌနတ္ထံ အက္ခကဿ
ဥဘောသု ကောဋိသု အာကောဋိတာ ဒွေ
အာဏိယော ရက္ခနကာ။ ၎င်း-ဋီ။

အာဏိရက္ခက (တိ) [အာဏိ + ရက္ခ + က] နားပန်း
စွန်းကို စောင့်သောသူ။ စတုပုရိသော
ရထောတိ ဧကော သာရထိ၊ ဧကော
ယောဇော၊ ဒွေ အာဏိရက္ခကာတိ ဝေ
စတုပုရိသော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၅။ ကဒါ၊
ဋီ။၄၀၁။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၁၉၀။)

အာဏိသမ္ဘာဋ္ဌ (ပု) [အာဏိ + သမ္ဘာဋ္ဌ] စို -
မယ်နု - အံဗာအထေး - တို့၏ အပေါင်း
အစု။ အာဏိသမ္ဘာဋ္ဌောဝအဝသိသိ။ သံ၊၂။
၄၅၇။ အာဏိသမ္ဘာဋ္ဌောဝ အဝသိသိတိ
သုဝဏ္ဏာဒိမယာနံ အာဏိနံ သမ္ဘာဋ္ဌမတ္တမေဝ
အဝသေသံ အဟောသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။
(-ဒိ၊ဋီ၊၁။၂၁၉။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၂။ သံ၊ဋီ၊
၂။၁၉၀။)

အာဏိသဒ္ဓ (န) [အာဏိ + သဒ္ဓ + အ] တင်
သား၊ တင်ပါးသား။ ဥဘောဟိ ဟတ္ထေဟိ
အာဏိသဒ္ဓံ ပဟရိတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၄။

အာဏိသုတ္တ (န) [အာဏိ + သုတ္တ] အာဏိသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ၊ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-
သံယုတ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊၁။၄၅၇။

အာတကံ (ပု) [အာ + တကံ + အ။ အာဘုသော
တကံတိတိ အာတကော၊အ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၂၃။]
အနာ၊ ဖောဂါ။ အာတကော အာမယော
ဗျာဓိ။ ဓာန်၊ဋီ။၃၂၃။ အာတကောတိ ကိစ္ဆ-
ဇိဝိတကထေ ဖောဂေါ။ နီတိ၊ဇာ။၁၁။ အပ္ပိ-
တကံ-လည်း ကြည့်။

အာတကံဗေသ (ပု) [အာတကံ + ဗေသ] အနာ-
ဖောဂါ-၏ အတွေ အထိ။ အာတကံ-
ဗေသေန ခုဒါယ ဖုဋ္ဌော။ သုတ္တနိ။၄၂၇။
မဟာနိ။၃၈၈။ အာတကံဗေသနာတိ ဖောဂ-
ဗေသေန။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၄၀၄။

အာတက (တိ) [အာတကံ + ဤ] အနာ-ဖော
ဂါ-ရှိသော၊ မကျန်းမာသော၊ သူ။ အာ-
တကိနံ ယထာ ကုသလော ဘိသက္ခော
(သရဏံ ဘဝတိ)။ ဇာ၊၁။၃၉၁။ အာတကိနန္တိ
ဂိလာနာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၈၈။

အာတထ (န) [အာ + တနု + တ။ အာတနော-
တိတိ အာတတံ၊ တနု ဝိတ္ထာရေ။ ဓာန်၊ဋီ။
၁၄၀။] တဖက်ပိတ်၍ သားရေဖြင့် ကြက်အပ်
သောစည် (အိုးစည်၊ စည်ပုတ် စသောစည်)။
အာတတံ နာမ ဓမ္မပရိယောနဒွေသု ဘေရိ-
အာဒိသု ကေတလံ တူရိယံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၃။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၂၅။
ကုမ္ဘတုဏဒ္ဓဓိကာဒိ ကေတလံ တူရိယံ။ ဒိ၊
ဋီ၊၂။၁၉၃။ မ၊ဋီ၊၂။၂၂၀။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
၃၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄၊၄၅၂။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၄၀။)

အာတတဝိတတ (န) [အာတတ + ဝိတတ]
အလုံးစုံ သားရေပိတ်၍ ကြက်အပ်သောစည်
(လေးတောင်စည်၊ ထက်စည် စသည်)။ အာ-
တတဝိတတံ နာမ သဗ္ဗသော ပရိယောနန္တံ။

ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ အာတတဝိတတံ
 နာမ တန္တိဗဒ္ဓပဏဝါဒိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။
 စမ္ပပရိယောနဒ္ဓံ ဟုတော တန္တိဗဒ္ဓံ (ဝိနိဗဒ္ဓံ)
 အာတတဝိတတံ။ ... စတုရသမ္ပမ္ပကံ ပဏ-
 ဝါဒိ စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ (-သံ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၄။
 ဓာန်၊၁၄။)

အာတတာယိ (တိ) [အာ + တာ + တိ]
 သတ်ခြင်းငှါ အားထုတ်သောသူ။ အာတ-
 တာယိ ဝေဗျတော။ ဓာန်၊၇၃။ ကတသန္တာ-
 ဟော ဝေဗျတော ဟန္တုမုဗျတော ဥယျ-
 တော အာတတာယိ နာမ။ ... အာပုဗ္ဗော
 တာ ပါဂါနော။ ကိ၊ ခုတ္တံ၊ အာကာရန္တာနမာ-
 ဓယာ၊ အာတတာယိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၇၃။

အာတတ္ထ (တိ) [အာ + တပ + တ] ခြောက်သွေ့
 သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာတတ္ထဗ္ဗ (တိ) [အာ + တတ္ထ + ဗ္ဗ] ခြောက်
 သွေ့သော ကိုယ်ရှိသောသူ။ အာတော
 အာတတ္ထဗ္ဗပေါသိ၊ ဣတော ကတ္ထ ဂစ္ဆသိ။
 ဇာ၊၁။၃၀။ အာတတ္ထဗ္ဗပေါတိ သုက္ခသရီ-
 ယော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၇။

အာတပ (ပု၊န) [အာ + တပ + အ၊ အာသမန္တ-
 တော တပတိ ဒိပ္ပတိတိ အာတပေါ။ ဓာန်၊
 ဋ္ဌ၊၇၇။] (ပ) (ခ) (က) အရောင်အလင်း၊
 နေရောင်၊ နေပူ။ (ခ) ကာမအပူ (ဝတ္ထုကာမ
 ကိလေသကာမ)။ (န) (၂) လုံ့လဝီရိယ
 (ကုသိုလ် စေတနာနှင့် ယှဉ်သော ဝီရိယ၊
 ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ကြိုးစား အားထုတ်
 တတ်သော ဝီရိယ)။ (ပ) (ခ) (က) အ-
 ထော' ဘာသော ပကာသော စာ' လော-
 ကော' ဧတာတာ' တပေါ သမာ။ ဓာန်၊၇၇။
 သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ယံ သာယာ ဇေတိ၊
 တံ အာတပေါ ဖရတိ။ မ၊ဇာ၊၂၄။ အာတပေါ-
 တိ သုရိယာတပေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။ အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀။ နိဝတ္ထကာသာဝံ

ဥဒ္ဓကေ မဒ္ဓါပေတော အာတပေ ဝိဿန္တာပေ-
 သိ။ မေ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ (-ဝိ၊၂။၄၂၄။ ဒိ၊ဇာ။
 သာ၊မ၊ဇာ၊၁။၃၇။ သံ၊ဇာ၊၁။၃၀။ အံ၊၂။
 ၃၄။၃၄။ အဘိ၊ဇာ၊၁။၃၇။ သုတ္တနိ၊၂။၇။
 ဇာ၊၁။၁၀။ ဇာ၊၂။၁၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။
 ၃၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။၂။၃၂။
 ၃၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၄။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။၂။၂၇။ သံ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။
 ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆။ ခုဒ္ဓက၊
 ဋ္ဌ၊၇၇။ မေ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၄၇။ ပေတ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅။ ဝေရ၊၂။၉။
 သာရတ္ထ၊၂။၂၄။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ မေ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၂၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။၁၃။
 အနုဋ္ဌ၊၁။၁၆။ အနုဋ္ဌ၊၂။၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။) (ခ) အာတပါ တပ-
 ယန္တိ မံ။ ဇာ၊၁။၁၀။ တတ္ထ အာတပါတိ
 ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမာ။ ပရိသံ ဟိ
 တေ အဘိတပန္တိ၊ တသ္မာ “အာတပါ”တိ
 ဝုတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ (န) (၂) အဇ္ဈေဝ
 ကိစ္စ အာတပါ၊ ကောဇညာ မရက် သုဝေ။
 ဇာ၊၂။၁၅။ အာတပန္တိ ကုသလကမ္မဝီရိယံ။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၃၇။

အာတပဂ္ဂဟဏ (န) [အာ + တပ + ဂဟဏ] အာ-
 တပ-သဒ္ဓါ။ တဿ ပန အာတပဂ္ဂဟဏေန
 ဂဟိတတ္တာ “အဂ္ဂိသန္တာပဿာ” တိ ဝုတ္တံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။

အာတပဋ္ဌပန (န) [အာ + တပ + ဋ္ဌပန] နေပူ၌
 ထားခြင်း၊ နေပူလှမ်းခြင်း။ ပရိသမဇ္ဈကမ-
 ဇ္ဈာဒိသု အာတပဋ္ဌပနပံသုဩကိရကာဒိဟိ
 ဝိပ္ပကာရံ ပါပေန္တော ပစ္စတော ပစ္စတော
 အနုဗန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။

အာတပဋ္ဌာန (န) [အာ + တပ + ဋ္ဌာန] ပူသော-
 နေပူသော-အရပ် - နေရာ - ဌာန။ နိဝါ-

သကလေ အာတပဋ္ဌာနေ အဂ္ဂိနာ ဒဇာဝိယ။ ပေတဝဋ္ဌ။၁၆၁။

အာတပတာပန (တိ) [အာတပ + တာပန] နေပုဖြင့် ပူစေအပ်သော၊ နေပု လှမ်းအပ်သော။ သရေဝါဟံ တိလေ ဇာတေ၊ ဒိဿာနာ'တပတာပနေး။ အပါ။ ၂။ ၂၆၃။

အာတပတိ (ကြိ) [အာ + တပ + အ + တိ] လောင်တတ်၏။ အာတပတိ ကိလေသေတိ အာတပုံ။ အံ၊ ၃။ ၂၇၆။ အာတပ-လည်း ကြည့်။

အာတပတ္တ (န) [အာတပ + တာ + တ။ အာ-တပတော သူရိယာလောကတော တာယ-တိတိ အာတပတ္တံ၊ တော။ ခာန်၊ ၃။ ၂၇၇။ ထီး။ အာတပတ္တံ တထာ ဆတ္တံ။ ခာန်၊ ၃။ ၂၇၇။

အာတပန္တ (တိ) [အာ + တပ + အ + အန္တ] လောင်တတ်သော။ အာတပုံ သံကိလေသာနံ အာတပန္တံ ဝိရိယံ အဇ္ဇေဝ ကိစ္စံ ကာတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၃၀၄။

အာတပရူပသမ္ပန္န (တိ) [အာတပ + ရူပ + သမ္ပန္န] တောက်ပ - တောက်ပြောင် - သောအဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဇာတရူပဿာတိ အာတပရူပသမ္ပန္နဿ။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂၁၄။

အာတပသညိတ (တိ) [အာတပ + သညိတ] အပူဟု - နေပူဟု - မှတ်သားအပ်သော။ အာတပသညိတာနံ ဘူတသင်္ခတာနံ ပဟာနဋ္ဌာနမာဟ။ မ၊ ၃။ ၂၇၇။

အာတပသန္တာပါဘာဝ (ပု) [အာတပ + သန္တာပ + အဘာဝ] နေထောင်အပူဓာတ် မရှိခြင်း၊ နေပူမရှိခြင်း။ ပတိတမတ္တာဝ အစုန္တခါရေ ဥဒကေ ပိဋ္ဌပိဏ္ဍိ ဝိယ ဝိလိယန္တိ အတိသိတလဘာဝတော အာတပသန္တာပါဘာဝေန။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၇။ (- မ၊ ၃။ ၂။ ၃၇၇။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၂၃၆။)

အာတပသန္တိဝါရဏတ္ထ (ပု) [အာတပ + သန္တိဝါရ-ဏ + အတ္ထ] နေပူကို ကောင်းစွာ တားမြစ်ခြင်း အကျိုး။ မောရဟတ္ထောတိ အာတပသန္တိဝါရဏတ္ထံ ကတော ဗဒ္ဓေါ မောရပိဋကလာပေါ ဝုဏ္ဏတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၄၅။

အာတပသုက္ခ (တိ) [အာတပ + သုက္ခ] နေပူဖြင့် ခြောက်သွေ့သော၊ နေလှမ်း၍ ခြောက်သွေ့သော။ သမပါကဘဇ္ဇိတာနံ ပန အာတပသုက္ခာနံ ဝါ ကဏ္ဍကံ န ပဝါရေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၆။ (- ကင်္ခါ။ ၂၂၁။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၉၁။)

အာတပါဝဋ္ဌာန (န) [အာတပ + အဝဋ္ဌာန] နေပု၌ တည်ခြင်း။ ခုပ္ပိပါသာ ဟိ အာတပါဝဋ္ဌာနာဒိနာ စ အာတပနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၉၉။

အာတပ္ပ (န) [အာ + တပ + ဣ] ကိလေသာတို့ကို - လောင်တတ် - ပူပန်စေတတ် - ပယ်သတ်တတ် - သော လုံ့လဝိရိယ။ ဧကစ္စော သမဏော ဝါ ဗြာဟ္မဏော ဝါ အာတပ္ပမန္နာယ... စေတောသမာဓိ ဗုဿတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၆၆။ ဝိရိယံ ကိလေသာနံ အာတာပနဘာလေန အာတပ္ပန္တိ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ အာတပ္ပန္တိ ဝိရိယံ အာတပ္ပတိ ကောသဠသဗ္ဗမ္ပိ သံကိလေသဟက္ခန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၆၉။ တဿ စိတ္တံ န နမတိ အာတပ္ပိယ... ပဇာနာယ။ မ၊ ၁။ ၁၄၅။ အံ၊ ၂။ ၂၁၇။ အာတပ္ပိယာတိ ကိလေသသန္တာပကဝိရိယကရဏတ္ထာယ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၇။ အာတပ္ပိယာတိ အာပိတော တပတိ သန္တပတိ ကိလေသေတိ အာတပုံ၊ အာရမ္မဓာတု၊ ယဒတ္ထာယ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၅၃။ အာတပတိ ကိလေသေတိ အာတပုံ၊ သမ္မာဝါယာမော။ အံ၊ ၃။ ၃။ ၇၆။ (- သံ၊ ၂။ ၃၇၁။ အံ၊ ၁။ ၂၀၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။

အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ ပဋိသိဒ္ဓါ၊ ၁။ ၁၅၆။ ဓမ္မ၊
၅။ ၂၅၄။ ထေရ၊ ၅။ ၄၁၈။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅၄။
၂၄၉။ မ၊ ၅။ ၂၇၈။ သံ၊ ၅။ ၂၅၆။ ၂၅၉။
အံ၊ ၅။ ၂၅၂။ အံ၊ ၅။ ၂၅၆။ နေတ္တိ၊ ၀။
၃၀၄။)

အာတပ္ပကရဏိယသုတ္တ (န) [အာတပ္ပ + ကရ-
ဏိယ + သုတ္တ] အာတပ္ပကရဏိယ-သုတ်။
အင်္ဂုတ္တနိကာယပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊
၁၀ သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၅၁-၂။

အာတပ္ပတိ (ကြိ) [အာ + တပ + ယ + တိ]
လောင်တတ်၏။ မောဟနာသနဝိရိယံ အာ-
တပ္ပတိ ကိလေသေတိ အာတပ္ပံ။ သံ၊ ၅။ ၂။
၁၅၆။ အာတပ္ပ-လည်း ကြည့်။

အာတပ္ပဝေဝေန (န) [အာတပ္ပ + ဝေဝေန]
အာတပ္ပသဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယ် - ဝေဝေန။ ကေစိ
ပန “အာတပ္ပဝေဝေနာနေဝ အနယောဂါဒိ-
ပဝါနိ” တိ ဝေန္တိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၂။

အာတပ္ပသဒ္ဓ (ပ) [အာတပ္ပ + သဒ္ဓ] အာတပ္ပ-
သဒ္ဓါ။ အာတပ္ပသဒ္ဓေါ ဝိယ ပန အာတာပ-
သဒ္ဓေါ ဝိရိယေ ဝေ နိဗ္ဗဋ္ဌော။ သံ၊ ၅။ ၁။
၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၂။

အာတာန (န) [အာ + တန + က] ချဲ့ခြင်း။
ဝိဇ္ဇာတိ ကရေယျာတိ အာတာနဝိတာနဝသေန
ဇေဋ္ဌန္တိ ဇာလံ ကရေယျ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၉၂။

အာတာပ (ပ) [အာ + တပ + က] (၁) ပူပန်စေ
ခြင်း။ (၂) ကိလေသာတို့ကို - ပူပန်စေ -
ညှဉ်းဆဲနိပ်စက် - ဖယ်သတ် - တတ်သောဝိရိ-
ယ။ (၁) (၂) အာတာပေါ ဝိရိယေ တာ-
ပေ။ ဓာန်၊ ၁။ ၁၃၅။ (၁) တေသံ ခိဿတိ
ကာယဿ စ စိတ္တဿ စ အာတာပေါ ပရိ-
တာပေါ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၀၁။ (၂) အာတာပိ-
ကြည့်။

အာတာပဂ္ဂဟဏ (န) [အာတာပ + ဂဟဏ]
အာတာပ-သဒ္ဓါ။ အာတာပေနာတိ အာတာ-
ပဂ္ဂဟဏေန။ ဒီ၊ ၅။ ၂၅၆။

အာတာပန (န) [အာ + တပ + ဧက + ယ]
(ကိလေသာတို့ကို) ပူပန်စေခြင်း - နိပ်စက်
ခြင်း - ဖျက်ဆီးခြင်း - ညှဉ်းဆဲခြင်း -
ဖယ်ခြင်း။ အာတာပနံ ကိလေသာနံ ဝိဗာဓနံ
ပဟာနံ။ ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၁၄၃။ (-မ၊ ၁။ ၁၁၂။ မ၊ ၅။
၄။ ၁၇၀။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၄၈။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၁၊ ၂၀၅။
ပဋိသိဒ္ဓါ၊ ၁။ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇။ ဓမ္မ၊ ၅။
၂၅၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၃။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၈။
သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။
၁၉၉။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၂၃၅။ မူလဒီ၊ ၂။ ၉၂။) အာ-
တပ္ပ အာတာပိ-တို့လည်း ကြည့်။

အာတာပနဂ္ဂဟဏ (န) [အာတာပန + ဂဟဏ]
အာတာပန - သဒ္ဓါ။ အာတာပနဂ္ဂဟဏေန
စေတ္တ အာရမ္မဓာတုမာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁၆။

အာတာပနဋ္ဌ (ပ) [အာတာပန + အတ္တ]
ပူပန်စေ - ညှဉ်းဆဲနိပ်စက် - ဖယ်သတ် - တတ်
သည် အပြစ်ဟူသော - အနက် - သဘော။
ကိလေသာနံ အာတာပနဋ္ဌေန အာတာပေါ။
ဝိရိယံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၀။

အာတာပနသာဝ (ပ) [အာတာပန + ဘာဝ]
(၁) ပူပန်စေ - ညှဉ်းဆဲ - ဖယ်သတ် - တတ်
သည်၏အပြစ်။ (၂) ပူပန်စေ - ညှဉ်းဆဲ -
ဖယ်သတ် - ခြင်းအနက်သဘော။ အာတာ-
ပနဘာဝေနာ (ဒီ၊ ၅။ ၁။ ၉၇) တိ ဝိဗာဓနဿ
ဘာဝေန၊ ဝိဗာဓနဋ္ဌေန ဝါ။ ပဟာနဋ္ဌေတ္တ
ဝိဗာဓနံ။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၃၄။

အာတာပနလက္ခဏ (တိ) [အာတာပန + လက္ခ-
ဏ] ပူပန်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ကိလေ-
သာနံ အာတာပနလက္ခဏေန ဝိရိယေန
သမန္နာဂတတ္တာ အာတာပိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၃၄။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၃။

အာတာပပုဋိယက္ခ (ပု) [အာတာပ + ပုဋိယက္ခ]
အာတာပ-ဝိရိယ-ဇိ ဆန့်ကျင်ဖက်၊ ပျင်းရိ
ခြင်း။ အထ ဝါ အာတာပပုဋိယက္ခော အနာ-
တာပေါ။ ကောသဠံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၀။

အာတာပယိက (တိ) [အာ + တပ + ကယ +
ဣက] ကိလေသာတို့ကို ပုပန်စေတတ်သော။
အနာတာပိတိ ကိလေသာနံ အာတာပယိ-
ကဿ ဝိရိယဿ အဘာဝေန အနာတာပိ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

အာတာပဝိရိယဝန္တ (တိ) [အာတာပ + ဝိရိယ +
ဝန္တ] ကိလေသာတို့ကို ပုပန်စေတတ်သော-
လုံ့လ-ဝိရိယ-ရှိသောသူ။ အာတာပိနောတိ
အာတာပဝိရိယဝန္တဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ အာ-
တာပဝိရိယဝန္တဿာတိ ကိလေသာနံ နိဂုဏ်-
နထော ဝိရိယဝတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။

အာတာပိတ (တိ) [အာ + တပ + ဧက + တ]
ပူဇော်အပ်သော။ တေဇနံ ဒွိသု အလာတေသု
အာတာပိတံ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁။

အာတာပိယ (တိ) [အာတာပ + ဣယ]
ကြီးမား - ပြင်းပြ - သော လုံ့လ ဝိရိယ
ရှိသောသူ။ အာတာပိယော ဗြဟ္မစရိယံ
စရေယျာ (ဥဒါနံ။ ၁၃၄)တိ ဝိပဿနာယ
ကမ္ပံ ကဗျေန္တော အာတာပိယသင်္ခါတေန
(အာတာပသင်္ခါတေန?) ဝိရိယေန သမန္တာ-
ဂတတ္တာ အာတာပိယော စတုတ္ထိသေဗ္ဗပုဇာန-
ဝသေန အာရဒ္ဓဝိရိယော။ ဥဒါနံ။ ၂၅၃။
(-ဥဒါနံ။ ၁၂၁။ ဥဒါနံ။ ၂၁၅။)

အာတာပိ (တိ) [အာတာပ + ဤ။ ထိ-၌ အာ-
အာပိနိ] ကိလေသာတို့ကို - ပုပန်စေ-
ညဉ်းဆဲ-နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - တတ်သော
(သဗ္ဗပုဇာနံ) လုံ့လဝိရိယရှိသောသူ။ အာ-
တာပိနော ဈာယတော ဗြာဟ္မဏဿ။ ဝိ၊ ၃။
၂။ ဥဒါနံ။ ၇၇။ အာတာပိနောတိ သဗ္ဗပု-
ဇာနဝိရိယဝတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။ ဥဒါနံ။ ၄။

၄၀။ ကာယေ ယာကာနုပဿိ ဝိဟရတိ အာ-
တာပိ သမ္ပဇာနော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၁။ မ၊ ၁။ ၇၀။
သံ၊ ၃။ ၁၂၃။ အဘိ၊ ၁။ ၂၀၀။ ပဋိသံ၊ ၄၀။
အာတာပိတိ တိသု ဘဝေသု ကိလေသေ
အာတာပေတိတိ အာတာပပါ။ ဝိရိယဿေတံ
နာမံ၊ အာတာပေါ အဿ အတ္တိတိ အာ-
တာပိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၁၅။ ဣမိနာ အာတာပေန ဥပေတော
ဟောတိ။ တေန ဝုစ္စတိ အာတာပိတိ။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၂၀၁။ ဧဝံ ဝိဟာရိ အာတာပိ။ မ၊ ၃။
၂၂၆။ ၂၂၇။ ၉။ ၂၄၃။ အပ၊ ၂။ ၁၆၃။ အပ္ပ-
မတ္တေန အာတာပိနာ ပဟိတတ္တေန ဝိဟာရိ-
တုံ။ အံ၊ ၂။ ၈၈။ ၉။ အပ္ပမတ္တာနံ အာတာပိနံ
ပဟိတတ္တာနံ ဝိဟာရန္တာနံ။ မ၊ ၁။ ၂၆၈။ ကော
ဝုပကဋ္ဌာ အပ္ပမတ္တာ အာတာပိနိ ပဟိတတ္တာ
ဝိဟာရေယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၄၉။ (-ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဝိ၊ ၃။
၄၉၉။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆၆။ ၁၇၇။ ဒီ၊ ၃။ ၄၇၆။ ၆၄။ ၁၁၆။
မ၊ ၁။ ၁၆၂။ ၂၆၇။ မ၊ ၂။ ၅၄။ မ၊ ၃။ ၁၆၈။
သံ၊ ၁။ ၁၃၁။ ၂၀၁။ ၄၂၁။ ၆၇၁။ ၄၃၉။ သံ၊
၂။ ၆၁။ ၂၆၅။ သံ၊ ၃။ ၁၄၃။ အံ၊ ၁။ ၁၅၂။ ၃၂၀။
၃၄၉။ အံ၊ ၃။ ၁၂၃။ ၃၂၂။ ဥဒါနံ။ ၁၀၃။ ၁၂၁။
ဣတိဝုတ်။ ၂၃၄။ အပ၊ ၁။ ၅၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၅။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၁။ ၁၇၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၃၉။ ၃၀၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၉၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ သံ၊ ၄။
၂။ ၄၅၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။
၁၆။)

အာတာပိဂဟဏ (န) [အာတာပိ + ဂဟဏ]
အာတာပိ-သဒ္ဓါ။ အာတာပိဂဟဏေန သမ္ပ-
ပုဇာနသမဂ္ဂိတံ ဒဿေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၄။

အာတာပေတိ (က၊ ဤ) [အာ + တပ + ဧက +
တိ] (က) ပူဇော်၏။ မိ၊ ကင်၏။ (ခ) ပူပန်

စေ၏။ ညှဉ်းပန်း-နှိပ်စက်-၏။ (က) ဥသု-
ကာရော တေဇနံ ခွံသု အလာတေသု အာ-
တာပေတိ ပရိတာပေတိ။ မ၊ ၃။ ၁။ (ခ)
သော အတ္တာနံ သုခကာမံ ဒုက္ခပဋိက္ခလံ
အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ။ မ၊ ၂။ ၄။ ၁။
(-သံ၊ ၂။ ၅။ ၁။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၄၄၄)။ အာတာပိ-လည်းကြည့်။ အာတာ-
ပေန္တိ-မိလိန္တံ၊ ၃။ ၂။

အာတာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+တပ+ဧ+
တွာ] ပူပန်စေ၍၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်၍။ တေ
ကာယဉ္စ ဝိတ္တဉ္စ အာတာပေတွာ။ မိလိန္တံ၊
၃။ ၂။

အာတာပေန္တ (တိ) [အာ+တပ+ဧ+အန္တ]
ပူပန်စေသော၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်သော။ ကထံ
အတ္တာနံ အာတာပေန္တော ပရိတာပေန္တော
သစ္စိကရေတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၄။

အာတိထေယျ (န) [အတိထိ+ကျ] ညှဉ်သည်
တို့အား ပေးအပ်သောပစ္စည်း၊ လက်ဆောင်။
ဇေမာနိ ဘိက္ခဝေ အာတိထေယျာနိ။ အံ၊ ၁။
၉။ အာတိထေယျာနိတိ အာဂန္တုကခါနာနိ။
အာတိထေယျာနိတိပိ ပါဠော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆။
(-အံ၊ ၂။ ၄၄၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၇။)

အာတု (ပ ?) [အတ္တာ-ဟု ဆိုလိုလျက် ထိတ်
လန့်ခြင်း (ဘယ) ၏ အစွမ်းဖြင့် အာတု-ဟု
ဆိုသည်။] အဘ၊ အဖေ၊ ဖခင်။ အာတု-
မာရိ မာတုမာရိတိ ဧတ္ထ အာတုတိ ပိတာ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၅။ အာတုမာတုတိ ဧတ္ထ...စေ
ပိတာပိ “ပုတ္တဿ အတ္တာ”တိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယသ္မာ
“ဘိက္ခုဿ အတ္တာ မာတာ”တိ ဝုတ္တုကာမာ
ဘယဝသေန “အာတုမာတု”တိ အာဟ။
တေနာဟ “အာတုတိ ပိတာ”တိ အာဒိ။ မ၊ ၄။
၃။ ၇။

အာတုမိ (ပ) [အဒ+မိန္ဒ။ အ-ကို အာ-ပြု၊
ဒ-ကို တ-ပြု၊ ဥအက္ခရာ လာ။ ကစ္စည်း။ ၆။ ၇။

နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၁။ ၂။ ၅။ ခုနော ၄၀၅-တို့ ကြည့်။
ကိုယ်၊ မိမိကိုယ်။ ယော အာတုမာနံ သယ-
မေဝ ပါဝါတိ အာတုမာ ဝုစ္ဆတိ အတ္တာ။
မဟာနိ၊ ၅။ ၂။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၀၁။ ပေတ။
၁၆၆။ မဟာနိ၊ ၂။ ၃။ ၁။ ၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၇။ ပေတ။
၄။ ၁။ ၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၆။)

အာတုမ (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာတုမ မည်
သော သူဌေးသား။ အာတုမောတိဿ နာမ်
အဟောသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၀။

အာတုမတ္ထေရ (ပ) [အာတုမ+ထေရ] အာ-
တုမ-မည်သော ထေရ်၊ အာတုမ-ထေရ်။
ယထာ ကဋ္ဌိရော သုသု ဝစိတဂေါတိ အာ-
ယသ္မတော အာတုမတ္ထေရဿ ဂါထာ။
ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၀။

အာတုမနဂရ (န) [အာတုမာ+နဂရ] အာတု-
မာမြို့ (ကုသိနာရံနှင့် သာဝတ္ထိပြည်အကြား
တည်ရှိသော မြို့)။ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော
ပိဏ္ဍာယ စရိတံ အာတုမနဂရာဘိမုခေါ
ပါယာသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၉။

အာတုမာ (ထိ) [အာတုမာ+အာ] အာတုမာ မြို့။
ဘဂဝါ ကုသိနာရာယံ ယထာဘိရန္တံ ဝိဟ-
ရိတွာ ယေန အာတုမာ တေန စာရိကံ
ဟက္ကာမိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃။ ၇။ (-ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၉။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၁၆၀။ ၁။ ၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၉။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။
၁။ ၄၀။)

အာတုမာဘိမုခ (တိ) [အာတုမာ + အဘိမုခ]
အာတုမာမြို့သို့ ရွေးရွှေသော။ ဘဂဝါ ကာ-
လဿေဝ... အာတုမာဘိမုခေါ ပါယာသိ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃။ ၀။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၄။ ၁။

အာတုမာဝတ္ထု (ပ) [အာတုမာ+ဝတ္ထု] အာ-
တုမာဝတ္ထု။ အာတုမာမြို့၌ ဖြစ်ပေါ်သော
အကြောင်းအရာ။ အယံ ကိရေသော ခန္ဓကေ
အာဂတေ အာတုမာဝတ္ထုသို့ နဟာပိတပဗ္ဗ-

ကော ဝုဗ္ဗပဗ္ဗဇိတော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ သာ-
ရတ္ထ၊၁။၂၉။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၀။

အာတုရ (တိ) [အာ+တုရ+အ]။ အာ+တုရ+အ။ အာတုရတိတိ အာတု-
ရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ (အိ၊ဋ္ဌ၊အနာရောဂါ၊
ကိလေသာ-တိ၊ဋ္ဌ၊) နိပိစကံအပ် - နိပိစကံ
ခံရ-သော၊သု။ န ဖျားသု။ မကျန်းမာသု။
ယတာပိ အာတုရော နာမ။ စရိယာ။၂၀၇။
ယထာ နာမ အာတုရော ရောဂါဘိဘူတော။
စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၄၅။ အာတုရံ ဗဟုသကံပွဲ။ မ၊၂။
၂၅၃။ ဓမ္မ၊၃၅။ ထေရ၊၃၂၅။ အာတုရန္တိ
ဇရာတုရတာယ ရောဂါတုရတာယ ကိလေ-
သာတုရတာယ စ နိစ္စာတုရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။
အာတုရန္တိ သဗ္ဗကာလံ ဣရိယာပထာဒီပိ
နိစ္စဂိလာနံ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။
အာတုရံ အသုစိ ပုတိ။ ထေရ၊၂၇၄။
အာတုရန္တိ နာနပ္ပကာရေဟိ ဒုက္ခေဟိ အဘိ-
က္ခံ ပဋိပဋ္ဌိတံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။ (-ဒိ၊၂။
၁၇-၉၊၂၁၂။ မ၊၁။၁၂၃။ မ၊၃။၂၁၇။ သံ၊
၁။၁၉၉။ အံ၊၁။၁၃၇။ ဓမ္မ၊၄၃။ ဥဒါန၊
၁၆၇။ သုတ္တနိ၊၃၂၇။ ထေရ၊၂၆၉။ ထေရိ၊
၃၉၅။ ဇာ၊၁။၈၉၊၁၃၀၊၃၄၇၊၃၉၃။ ဇာ၊၂။
၈၄၊၁၇၅၊၂၂၂၊၂၇၂၊၃၀၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၁၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁၊၂၀၇။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၊၂၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၅။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၆၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၆။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄၇။)

အာတုရကာယ (တိ) [အာ+တုရ+ကာယ] နာ
သော-မကျန်းမာသော-ကိုယ်ရှိသော၊သု။
အဟမသ္မိ ဘန္တေ ဇိက္ခော ... အာတုရကာ-
ယော အဘိက္ခကာတကော။ သံ၊၂။၁။
အာတုရကာယောတိ ဂိလာနကာယော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။ အာတုရကာယောတိ ဒုက္ခ-
ဝေဒနာပဝိသတာယ အနာသာဒကာယော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၄၇။)

အာတုရစိတ္တ (တိ) [အာ+တုရ+စိတ္တ] ကိလေသာ
အနာသညံ နိပိစကံအပ်သော စိတ်ရှိသော၊
နာကျင်သောစိတ်ရှိသော၊သု။ နော စ အာ-
အာတုရစိတ္တော (သံ၊၂။၅)တိ ဣဓ နိက္ခိ-
လေသတာယ စိတ္တဿ အနာတုရတာဝေါ
ဒဿိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ (-သံ၊၂။၂-၄။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။)

အာတုရတာ (ထိ) [အာ+တုရ+တာ] နာကျင်
သည်၏အဖြစ်။ အဋ္ဌိတိ အာတုရတာ ဗျာဓိ-
ရောဂေါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ ဗျာဓိရောဂေါတိ
တောနိ “အာတုရတာ”တိ ဣပဿ ဝေဝ-
စနာနိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၆။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။)

အာတုရတိ (ကြိ) [အာ+တုရ+အ+တိ] နာ
ကျင်၏။ ဇိဝှါ သုက္ခတိ၊ ဟဒယံ ဗျာဝဇ္ဇတိ
ကဏ္ဍော အာတုရတိ။ မိလိန္ဒ၊၁၅၃။ (-သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။)

အာတုရတ္တ (န) [အာ+တုရ+တ္တ] နာကျင်သည်
၏အဖြစ်။ ယော အဓိပတ္တဝေဒနာယ အာတု-
ရတ္တာကိဋ္ဌိ န ဇာနာတိ။ ကင်္ခါ၊၁။၁၁၄။

အာတုရတ္တာဘာဝ (ပ) [အာ+တုရတ္တ + အ-
ဘာဝ] နာကျင်သည်၏အဖြစ် မရှိခြင်း၊ နာ
ကျင်မှုမရှိခြင်း။ တေသံ စိတ္တဿ ကိလေသ-
ဝသေန အာတုရတ္တာဘာဝတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၀၇။

အာတုရန္တ (န) [အာ+တုရ+အန္တ] သေထမင်း၊
သေခါနီး နောက်ဆုံးစားအပ်သော အစား
အစာ။ အာတုရန္တာနိ ဘူတိ။ ဇာ၊၁။၈
၈၆။ အာတုရန္တာနိတိ မရဏဘောဇနာနိ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၃။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။)

အာတုရမာန (တိ) [အာ+တုရ+အ+မာန] နာ
ကျင်သော။ ပုထုဇ္ဇနဿ အာတုရမာန မဟာ-
ဒုက္ခပတိဋ္ဌိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။

အာတုရဂ္ဂပ (တိ) [အာတုရ+ဂ္ဂပ] နာကျင်သော သဘောရှိသော၊ ဆင်းရဲဝေဒနာဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ကိုယ်ရှိသော၊ သူ။ အာတု- (တု)ရဂ္ဂပေါမိ သကေ နိဝေသနေ။ ဝိမာန။ ၁၁၅။ ပေတ။ ၁၄၈။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂၁။ အာတု- ရဂ္ဂပေါတိ ဗုက္ခဝေဒနာသိတုန္တကာယော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၈။

အာတုရဿရ (ပု) [အာတုရ+သရ] နာကျင်- ခံပြင်း - သော အသံ။ သာ အဋ္ဌိကသင်္ခလိကာ အဋ္ဌဿရံ အာတုရဿရံ ကရာထိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

အာတုရိတ (တိ) [အာ+တုရ+တ] နာကျင်သော။ ဂေလညေန အာတုရိတာနိ သယန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၀။

အာတုရိတကာလ (ပု) [အာတုရိတ+ကာလ] နာကျင်သော- အခါ - ကာလ။ အာတုရိ- ဘူတကာလ-ကြည့်။

အာတုရိဘူတ (တိ) [အာတုရ+ဘူတ] နာကျင်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာကျင်သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာတုရိဘူတကာလ (ပု) [အာတုရိဘူတ+ကာလ] နာကျင်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော- နာကျင်သော- အခါ - ကာလ။ ပေတ္တိဝိသယေ အနေကာနိပိ ဝဿသဟဿာနိ ကေ ဗုဒ္ဓန္တရမ္ပိ ခုပ္ပိပါသာဟိ အာတုရိဘူတကာလေပိ (အာတုရိတကာလေပိ၊ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇) - န သက္ကာ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂ ဥပ္ပါဒေတုံ၊ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။

အာတုရိယတိ (နာမ ကြိ) [အာတုရ+ကြိယ+တိ] နာကျင်၏။ ကဏ္ဍောပိ အာတုရိယတိ။ မ၊ ၃။ ၂၇၇။ အာတုရိယတိတိ အာတုရာဟောတိ ဂေလညပ္ပတ္တော သာဗာဓော။

မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ (- ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄)

အာတောဇ္ဇ (န) [အာ+တုဒ+ဇ္ဇ] တီး- ခေါက်- အပ်သော တူရိယာ။ အာတောဇ္ဇံ တု စ ဝါဒိတ္တံ၊ ဓာန်။ ၁၄၂။ အာ သမန္တတော တုဇ္ဇတေ တာဇ္ဇိယတေတိ အာတောဇ္ဇံ။ ဓာန်၊ ၄။ ၁၄၂။

အာထပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ထပ+ဏေ+တုံ] ပေါင်နှံထားခြင်းငှါ။ န ဟိ တေ တံ အာထ- ပေတုံ ဣဿရာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၁။ အာဌပေတုံ- လည်း ကြည့်။

အာထပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ထပ+တွာ] ပေါင်နှံထား၍၊ အပေါင်ပစ္စည်းအဖြစ်ထား၍။ ယံ ဝါ အာထပေတွာ (အာဌပေတွာ၊ သျှ၊ ၁။ ၈) မာတာပိတုဟိ ကိဉ္စိ ဂဟိတံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၀။ အာဌပေတွာ-လည်း ကြည့်။

အာထဗ္ဗဏ (ပု၊ န) [အထဗ္ဗ+ဏ။ အထဗ္ဗနာ မုနိနာ ဒိဋ္ဌော ဝေဒေါ။ နံ-လ၊ ၁။ ၈။ ကြီး ပြု။ ဝိ၊ ပါ၊ ဓာန်။ (အာထဝိဏ-သံ။ အထဝိဏာ မုနိ- နာ ဒုဗ္ဗော ဝေဒေ။ ဝါစပ္ပတံ။ တောမနိဝိ။)] အထဗ္ဗမည်သော ရသေ့သည်-ညွှန်ပြ-စီရင်- အပ်သော ဝေဒ၊ အာထဗ္ဗဏဝေဒ၊ အာထ- ဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်း။ အောက်ပုဒ်များ ကြည့်။

အာထဗ္ဗဏ (တိ) [အာထဗ္ဗဏ+ဏ] အာထဗ္ဗဏ- ဗေဒင်ကျမ်း၌- ဖော်ပြပါရှိသော - စီရင်အပ်သော- (မီးထွန်းခြင်း၊ မန္တန်စုပ်ခြင်း စသော တပါးသို့ ပျက်စီးစေတတ်သော) အစီအရင်၊ အာထဗ္ဗဏအတတ်။ အာထဗ္ဗဏံ သုပိနံ လက္ခဏံ၊ နော ဝိဒဟေ အထောပိ နက္ခတ္တံ၊ သုတ္တနိ။ ၄၂၃။ မဟာနိ။ ၂၉၇။ အာထဗ္ဗဏန္တိ အာထဗ္ဗဏိကမန္တပ္ပယောဂံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၄။ အာထဗ္ဗဏံ ပယော- ဇေတွာ (ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၄)တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒေ အာဂတအဂ္ဂိဇဟနုပုဗ္ဗကံ မန္တဇ္ဗနံ ပယော-

ဧတော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၆၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၄။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊၁။၃၂၄။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၃၇၄။)

အာထဗ္ဗဏပယောဂ (ပု) [အာထဗ္ဗဏ+ပယောဂ] အာထဗ္ဗဏကျမ်း၌ စီရင်အပ်သော အာထဗ္ဗဏဆရာတို့၏ လုံ့ပယောဂ။ တံ နိသေဇေတော အာထဗ္ဗဏပယောဂံ သန္ဓာယ “ဥပကုန္တိပိ အပကုန္တိပိ”တိ အာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ အာထဗ္ဗဏပယောဂန္တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒဝိဟိတံ အာထဗ္ဗဏိကာနံ ဝိသညိဘာဝါပါဒနပယောဂံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၆၄။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၃၇၄။

အာထဗ္ဗဏမန္တ (ပု) [အာထဗ္ဗဏ+မန္တ] အာထဗ္ဗဏ ဗေဒင်ကျမ်းလာ အစီအရင် ပြစ်သော (သုတပါးကို သေကျေ ပျက်စီးစေတတ်သော) မန္တန်၊ အာထဗ္ဗဏမန္တန်။ အာထဗ္ဗဏမန္တော နာမ အာထဗ္ဗဏဝေဒဝိဟိတော ပရူပသာတကဏှော မန္တော။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂၇။ ဝိမတိ၊၂။၇၉။ ကဒါ၊ဋ္ဌိ၊၄၇၈။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၆။)

အာထဗ္ဗဏဝေဒ (ပု) [အာထဗ္ဗဏ+ဝေဒ] အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်း။ အာထဗ္ဗဏဝေဒေါ နာမ အာထဗ္ဗဏဝေဒိကေဟိ ဝိဟိတော ပရူပသာတကဏှော မန္တော။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၂၂၃။ အာထဗ္ဗဏ၊ ဣတိဟာသပဉ္စမ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။)လည်း ကြည့်။

အာထဗ္ဗဏဝေဒဝိဟိတ (တိ) [အာထဗ္ဗဏဝေဒ+ဝိဟိတ] အာထဗ္ဗဏ ဗေဒင်ကျမ်း၌ စီရင်အပ်သော။ မန္တယုဒ္ဓေနာတိ အာထဗ္ဗဏဝေဒဝိဟိတေန မန္တသင်္ဂါမပယောဂေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၉၁။ အာထဗ္ဗဏမန္တ လည်း ကြည့်။

အာထဗ္ဗဏဝေဒဝေဒိ (တိ) [အာထဗ္ဗဏဝေဒ + ဝေဒ+တိ] အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကို သိသော၊

အာထဗ္ဗဏဗေဒင်တတ်သော၊သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာထဗ္ဗဏိက (တိ) [အာထဗ္ဗဏ+ဣက] အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်းကို တတ်သော၊သူ။ အာထဗ္ဗဏိကာ အာထဗ္ဗဏ ပယောဂေန္တိ။ မဟာနိ၊၂၉၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀။ အာထဗ္ဗဏိကာတိ ပရူပသာတမန္တောနနကာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၄။ အာထဗ္ဗဏိကာ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၄၀)တိ အာထဗ္ဗဏဝေဒဝေဒိနော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၅၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၄။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၁၈။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၂၄။)

အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိ (တိ) [အာထဗ္ဗဏ+ဣဒ္ဓိ] အာထဗ္ဗဏဗေဒင်ကျမ်း၌ လာသော - အတတ်ပညာဖြင့် ပြီးသော - တန်ခိုး၊ ဝိဇ္ဇာမယတန်ခိုး။ ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တောတိ ဧတ္ထ ဟိ နေဝ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ အဓိပ္ပေတာ၊အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိ ပန အဓိပ္ပေတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိ ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ ဟောတိ။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၇၈။

အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိက (တိ) [အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိ+ဣက] အာထဗ္ဗဏတန်ခိုးကို အလိုရှိသော၊သူ။ အာထဗ္ဗဏိဒ္ဓိကာ ဟိ သတ္တာဟိ အလောဏကံ ဘူတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။

အာဒပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+ဒါ+ကာပယ+တိ] ယူဇေ၊ ဆောက်တည်ဇေ။ ယေ ဓမ္မမေဝါဒပယန္တိ သန္တော။ မ၊၂။၃၀၇။ ထေရ၊၃၃၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။) ကောနု တံ ဣဒမာဒပယိ (သံ၊၁။၁၃၃)တိ ကောနု မန္တဗုဒ္ဓိ ဗာလော တံ ဝေဂါဟာပေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၆။

အာဒပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+ဒါ+ကာပေ+တိ] ယူဇေ-ဆောက်တည်ဇေ-၏။ လက္ခဏာရမ္ပဏိကံ ဝိပဿနံ သမ္မာ အာဒပေတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၂၈။ (-၎င်း-၃၇၁။) အာဒပေန္တိ-

မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၂။ အာဒ-
ပေသိ-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။

အာဒရ (ပ) [အာ+ဒရ+အ၊ အာဒရဏံ အာ-
ဒရော။ ရှု၊နာ-၃၅၂။] ရိုသေ-လေးစား-
မြတ်နိုး-ခြင်း။ အာဒရံ ဝါ အကယောန္တော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၉။ ဗျဉ္ဇနေ အာဒရံ အကတော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁ဝ၆။ အတ္ထဗျဉ္ဇနပါရိပုရိံ* ဒီပေ-
န္တော သဝနေ အာဒရံ ဇနေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။
ရုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁။၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၂၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇၊၂၁၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉၊
၁၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဝဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၆၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဝ၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၄။
ရုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁၄၄၄။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆ဝ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၅၄။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၇။
အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၂၉၃။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁ဝ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၇၄။ ဝဇီရ၊
၁၅၊၈၅။ သာရတ္ထ၊၁။၂ဝ။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇၊
၂၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ မူလဒ္ဓိ၊၃။၃၂။ အနုဒ္ဓိ၊၁။
၂ဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၉၇။)

အာဒရကရဏ (န) [အာဒရ+ကရဏ] ရိုသေ-
လေးစား-မြတ်နိုး-ခြင်းကို ပြုခြင်း။ အရို
အသေပြုခြင်း။ သမ္မာနနေ အာဒရကရဏေ
စ...အစလာ ပထဝီသမိသာ ဗုဒ္ဓါ ဘဝန္တိ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

အာဒရကာရိတ (ထိ) [အာဒရကာရိ + တာ]
ရိုသေ-လေးစား-မြတ်နိုး-ခြင်းကို ပြု
သည်၏အဖြစ်။ အရိုအသေပြုသည်၏ အဖြစ်။
တဿာ နိဗ္ဗာနပရိသံယုတ္တဿ ဓမ္မကထာယ
သဝနေ အာဒရကာရိတံ သဗ္ဗာကာရတော
ဝိဒိတော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉၈။)

အာဒရကာရိ (တိ) [အာဒရ + ကရ + တိ]
ရိုသေခြင်းကို ပြုလေ့ရှိသော၊ အရိုအသေ

ပြုလေ့ရှိသော၊ သုတ္တဓမ္မကာရိတိ အာဒရ-
ကာရိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။

အာဒရကိရိယာ (ထိ) [အာဒရ + ကိရိယာ]
ရိုသေခြင်းကို ပြုခြင်း။ အရိုအသေ ပြုခြင်း။
သာဓကကာရိတာတိ သက္ကဓမ္မကာရိတာ “အာဒ-
ရကိရိယာ”တိ ဝဇ္ဇန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅ဝ။ (-အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ အနုဒ္ဓိ၊၁။၁၃ဝ။)

အာဒရဇနန (န) [အာဒရ + ဇနန] ရိုသေ
ခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်း။ ဒီပေန္တောတိ အာဒ-
ရဇနနဿ ကာရဏဝစနံ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၆၂။
(-မူလဒ္ဓိ၊၂။၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၂။)

အာဒရဇနနတ္ထ (တိ) [အာဒရဇနန + အတ္ထ]
ရိုသေခြင်းကို ဖြစ်စေခြင်းအကျိုး။ ကေစိ
ပန “ဓမ္မဿဝနေ အာဒရဇနနတ္ထံ တဂဝါ
ဝေမကာသိ”တိ ဝဒန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈၁။ (-
ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၈။)

အာဒရဇာတ (ပ) [အာဒရ+ဇာတ] ဖြစ်သော-
ရိုသေ-လေးစား-မြတ်နိုး-ခြင်းရှိသော၊
ရိုသေ-လေးစား-မြတ်နိုး-သော၊ သူ။
ပုရိသတိသယံ ဒေဝါပိ မနုဿာပိ အာဒရ-
ဇာတာ အတိဝိယ ပိဟယန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၈၁။
(-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၁၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃ဝ၂။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၂၈။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၂၅၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၈။)

အာဒရတ္ထ (ပ) [အာဒရ + အတ္ထ] ရိုသေ-
လေးစား-မြတ်နိုး-ခြင်းအနက်။ အာ-
ဒရတ္ထဝသေနေဝေတ္ထ ခွံက္ခတ္တံ၊ ဝုတ္တန္တိ ယသ္မာ
ထေရော...ယာစိ။ ဝဇီရ၊၅၈။

အာဒရဒီပန (န) [အာဒရ + ဒီပန] ရိုသေ-
လေးစား-မြတ်နိုး-ခြင်းကို ပြုခြင်း။ သဝနေ
အာဒရဒီပနေန သက္ကဓမ္မသဝနံ ဒသေတိ။ ဥ-
ဒါန၊ဋ္ဌ။၃၅၂။

အာဒရယတိ (က၊ကြိ) [အာ + ဒရ + ဣယ +
တိ] ရိုသေ-လေးစား-မြတ်နိုး-စေတတ်

၏။ သာ ဟိ သယ် အာဒရဟိတာ သမ္ပ-
ယုတ္တေ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ) အာဒရ-
ယတိ။ မူလဒ္ဓါ၁။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊ ၂။၁၄၁။

အာဒရရဟိတ (တိ) [အာဒရ+ရဟိတ] ခိုသေ-
လေးစား - ခြင်း ကင်းသော၊ မရှိသေ-
မလေးစား - သော၊ သူ။ အနာဒရ (အံ၊
ဌ၊ ၂။ ၂၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၀။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။
၁၀၀။ ၂၆၇။ မူလဒ္ဓါ၁။ ၁၇၂) ကြည့်။

အာဒရဝိရဟိတ (တိ) [အာဒရ + ဝိရဟိတ]
ခိုသေ - လေးစား - ခြင်း ကင်းသော၊
မရှိသေ - မလေးစား - သော၊ သူ။ အနာ-
ဒရ ကြည့်။

အာဒရာကရဏ (န) [အာဒရ + အကရဏ]
ခိုသေ - လေးစား - မှုကို မပြုခြင်း။ ခိုကာ-
သဝါနံ အသက္ကစ္ဆာနာဒိနိ အာဒရာကရဏ-
ဝသေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ မူလဒ္ဓါ၁။ ၁၉၁။ (-
အနုဒ္ဓါ၁။ ၂၀၀။)

အာဒရာဘာဝ (ပု) [အာဒရ+အဘာဝ] ခိုသေ-
လေးစား - ခြင်း၏ မရှိခြင်း။ တတ္ထ စ အာ-
ဒရာဘာဝေါ အရိယာနံ အဒဿနသီလတာ
န စ ဒဿနေသဘူကာရိတာ စ ဝေဒိတဗ္ဗာ။
မ၊ ၁။ ၁၆၃။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၃။

အာဒရပ္ပတ္တိ (တိ) [အာဒရ + ဥပ္ပတ္တိ] ခိုသေ-
လေးစား - မှု၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ဗုဒ္ဓါသနံ
ပုရတော ကတာ သတ္တု သမ္ပုဓေ ဝိယ အာ-
ဒရပ္ပတ္တိယာ သက္ကစ္ဆံ နိသီဒနဝသေန သန္နိ-
သိန္နာနံ၊ ဥဒါန၊ ၄။ ၉၁။

အာဒဝ (ပု) [အာ + ဒဝ + အ] ပြူးထူး
ပျော်ပါးကစား - ခြင်း တိုင်ရုံသာ - ဖို့အတွက်
သာ။ “မဇ္ဇိမာဒဝ” နှစ်ပိ ပဌနိ၊ အာဒဝံ
ယာဝဒဝံ ယာဝဒေဝ ဒဝတ္ထံ မဇ္ဇရံ ပိပါမိတိ
အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၉၉။

အာဒဟတိ (ကြံ) [အာ+ဓာ+အ+တိ] ထား၏။
တင်ထား၏။ စိတ္တံ သမံ အာဒဟတိ အာရ-

မ္မဏေ ဌပေတိတိ သမာဓိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၃။
သမာဒဟာမိတိ သမ္မာ အာဒဟာမိ၊ သုဋ္ဌ၊
အာရေပေမိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။

အာဒဟနံ (န) [အာ+ဒဟ+ယု] လောင်ခြင်း၊
လောင်မြိုက်ခြင်း။ သရိရကိစ္စံ ကတာနာတိ
အာဒဟနာတိ အဂ္ဂိနာ ဒဟနကိစ္စံ ကတာတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။

အာဒဟနံ (န) [အာ+ဓာ+ယု] ထားခြင်း။
သမံ သမ္မာ စ အာဒဟနံ ဌပနန္တိ စ သမာ-
ဒဟနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အာဒဟနဋ္ဌာန (န) [အာဒဟနံ + ဌာန]
မီးလောင်ရာ - မီးသင်္ဂြိုဟ်ရာ - ဌာန-
အရပ်။ မဟန္တဿ တဿ မမ ပုတ္တဿ အရ-
ဟတော အာဒဟနဋ္ဌာနေ စိတကံ စိတကဋ္ဌာနံ
အဟံ အဂမာသိန္တိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။

အာဒဟန္တ (တိ) [(၁) အာ + ဓာ + အ +
အန္တံ (၂) အာ + ဒဟ + အ + အန္တံ] (၁)
ထားသော။ (၂) ထွန်းညှိသော။ (၃) အာ-
ရမ္ပဏေ စိတ္တံ သမံ အာဒဟန္တော သမံ ဌပေ-
န္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၀၁။ (၂) အာဒဟာနံ ကြည့်။

အာဒဟာနံ (တိ) [အာ + ဒဟ + အာနံ] ထွန်းညှိ
သော၊ သူ။ ဥဿေသိ ဝေဿာနရံ မာဒ-
ဟာနော (ဇ၊ ၂။ ၂၃၂) တိ ဝေဿာနရံ အဂ္ဂိ
အာဒဟန္တော။ ဇ၊ ၄။ ၇။ ၅၀။

အာဒဟိတာ (ကြံ၊ ဝိ) [အာ + ဓာ + တာ]
ထား၍၊ ပိတ်ထား၍။ အဂ္ဂဋ္ဌသုခိဉ္စ ဥပရိသဋ္ဌိ-
ကဉ္စ အာဒဟိတာ၊ သုဋ္ဌ၊ တရံ ကဝါဋ္ဌံ ထဏေ-
တာတိ အတ္ထော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၀။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။

အာဒါတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဒါ+တဗ္ဗ] (က)
ယူအပ်သော။ (ခ) သွင်းအပ် - နှိုက်အပ် -
သော။ (က) ဒွေတာဂါ သုဒ္ဓကာဋ္ဌကာနံ

ဧကလောမာနံ အာဒါတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၁။၃၃၂။
 အာဒါတဗ္ဗာတိ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊၄။၂။၂၆၃။
 အဒိန္နံ န အာဒါတဗ္ဗံ။ ဒိ၊၂။၁၄၂။ (-ဝိ၊၂။
 ၁၅၈။ ဝိ၊၅။၂၂၁၊၃၃၁။ ဝိ၊၆။၂။၁၇၂။ ဝိ၊၄။
 ၃၁၃၁။ ဝိ၊၄။၄၁၆၆။ အံ၊၄။၃။၁၁၂။ ခုဒ္ဒက၊
 ၄။၂။၁။ ဥဒါန၊၄။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၂။
 ကင်္ခါ၊၄။၄၀၆။ မ၊၄။၂။၂၁၃။ သံ၊၄။၂။၁၆၉။)
 (ခ) ဥဒကသုဒ္ဓိကံ ပန ဘိက္ခုနီယာ အာဒိယ-
 မာနာယ ခုဂ္ဂလပဗ္ဗပရမံ အာဒါတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၂။
 ၃၄၄။ အာဒါတဗ္ဗန္တိ ပဝေသေတဗ္ဗံ။ ကင်္ခါ၊၄။
 ၄၆၈။

အာဒါတဗ္ဗ (ပ) [အာဒါတဗ္ဗ+ဘတ္တ] ယူ-
 အပ်-သင့်-ထိုက်-သော အနက်သဘော။
 အာဒါန၊ အာဒါနသတ္တ-တို့ ကြည့်။

အာဒါတဗ္ဗဘဏ္ဍ (န) [အာဒါတဗ္ဗ+ဘဏ္ဍ] ယူအပ်
 သော - ဘဏ္ဍာ - ဥစ္စာ-ပစ္စည်း။ “ပါဒံ ဝါ
 ပါဒါရဟံ ဝါ အတိရေကပါဒံ ဝါ” တိ အာ-
 ဒါတဗ္ဗဘဏ္ဍံ ဝသိတံ။ ဝိ၊၄။၂။၂၆၈။

အာဒါတု (တိ) [အာ+ဒါ+တု] ယူတတ်သော၊
 သူ။ တံ အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒါတာ
 ဟောတိ။ မ၊၁။၃၅၅။ မ၊၃။၉၄။ အံ၊၃။
 ၄၇၃။

အာဒါတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဒါ+တုံ] (က)
 ယူခြင်းငှါ။ (ခ) သွင်းခြင်း-နှိုက်ခြင်း-ငှါ။
 (က) အကလောလုပံ အတ္တာဒါနံ အာဒါတုံ။
 ဝိ၊၄။၄၃၅။ အာဒေဗ္ဗာ ခိဏာသဝေါ ဘိက္ခု
 အဒိန္နံ ထေယျသင်္ခါတံ အာဒါတုံ။ မ၊၂။၁၉၂။
 (-ဝိ၊၄။၃။၃၇၄။ အဘိ၊၄။၃။၄၄၅။) (ခ)
 ကေိဿာ အဂ္ဂလိယာ တိဏိ ပဗ္ဗာနိ အာဒါတုံ
 န လဘတိ။ ဝိ၊၄။၃။၁၉၇။

အာဒါတုကာမ (တိ) [အာဒါတု+ကာမ] ယူခြင်း
 ငှါအလိုရှိသော၊ ယူလိုသော၊ သူ။ အဟံ ဟိ
 ဘော ဂေါတမ အဂ္ဂိ အာဒါတုကာမော ယူပံ
 ဥဿာပေတုကာမော။ အံ၊၂။၄၂၉။ အတ္တာ-
 ဒါန-လည်း ကြည့်။

အာဒါန (န) [အာ+ဒါ+ယု] (၁) ယူခြင်း။
 (က) ပဋိသန္ဓေ အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။
 (ခ) နိစ္စ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ယူခြင်း။
 (ဂ) ပဋိသန္ဓေယူခြင်း။ (ဃ) ပစ္စ ဝန်ကို
 အသွေယူခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း။ (င) ဖြစ်
 ပေါ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေသာတို့ကို
 ယူခြင်း၊ ကိလေသာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ (၂)
 (အစာကို) ယူရာအရပ်၊ ကျက်စားရာ
 အရပ်။ (တိ) (၃) ယူကတ်-ပြုစွာယူတတ်
 -စွဲလမ်းသတ်-သော။ (၄) ယူအပ်-
 ပြုစွာယူအပ် - စွဲလမ်းအပ် - သော။ (၁)
 အဂ္ဂိဿ အာဒါနံ ယူပဿ ဥဿာပနံ
 မဟပူလံ ဟောတိ မဟာနိသံသံ။ အံ၊၂။၄၂၉။
 သဗ္ဗံ သကဿ အာဒါနံ။ ဒေ၊၁။၁၁၁။ အ-
 ဒိန္နာဒ်န လည်း ကြည့်။ (၁)(က) ဒိဿတိ
 ဘိက္ခဝေ ဣဿ စာတုမဟာဘူတိကဿ
 ကာယဿ အာစယောပိ အပစယောပိ
 အာဒါနမ္ပိ နိက္ခေပနမ္ပိ။ သံ၊၁။၃၁၉။ အာ-
 ဒါနန္တိ နိဗ္ဗတ္တိ။ သံ၊၄။၂။၉၀။ အာဒါနန္တိ
 ဂဟဏံ ပဋိသန္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တိ။ သံ၊၄။၂။၁၀၅။
 (ခ) (ဂ) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာယ အာဒါ-
 နတော ... ပဿသတိ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၁။
 အာဒါနတောတိ နိစ္စာဒိဝေနေ ဂဟဏ-
 ဘော ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။
 ၁။၃၄၃။ (ဃ) အာဒါနနိက္ခေပနတော...
 အာဒါနန္တိ ပဋိသန္ဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၅၃။ ခန္ဓ-
 ဘာရဿ အာဒိတော ဂဟဏန္တိ ကတော
 အာဒါနန္တိ ပဋိသန္ဓိတိ အာဟ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။
 ၄၀၆။ (င) ပဋိနိဿဇ္ဇန္တော အာဒါနံ ပဇ-
 ဟတိ။ ပဋိသံ၊၅၅။ အာဒါနန္တိ နိဗ္ဗတ္တနဝေနေ
 ကိလေသာနံ အာဒါနံ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၂၄၀။
 (၂) အဒန-ကြည့်။ (တိ) (၃) အာဒါနဂန္ထ၊
 အာဒါနတဏှာ-တို့ ကြည့်။ (၄) အာဒါနေသု
 ဝိနေယျ ဆန္ဒရာဂံ။ သုတ္တနိ၊၃၃၃။ အာဒါနန္တိ
 အာဒါတဗ္ဗဋ္ဌေန တေယေဝ ဝုစ္စန္တိ။ သုတ္တနိ၊၄။
 ၂။၉၅။ အာဒါနသတ္တ-လည်း ကြည့်။

အာဒါနကလ (ပု) [အာဒါန+ကလ] မြဲစွာ
ယူရာ-အခါ-ကလ။ မဟာဇနဿ အာ-
ဒါနကလံ ဂဟဏကလံ ဇာနိတာဝ ဗျာ-
ကရေတိ။ မ ၄၂။ ၇၈။ စူဠနိဌ။ ၆၀။

အာဒါနဂန္ထ (ပု) [အာဒါန+ဂန္ထ] ရုပ်စသည်ဘိ
ကို - ယူတတ်သော - ပြင်းပြင်း ထန်ထန်
မြဲမြဲစွာ ယူတတ်သော - စွဲလမ်းတတ်သော
အထုံးအဖွဲ့-ဂန္ထတရား။ အာဒါနဂန္ထံ ဂထိတံ
ဝိသတ္တာ (သုတ္တနိ။ ၄၀၃။ မဟာနိ။ ၇၇)တိ
စတုဗ္ဗိမ္မိ ရူပါဒိနံ အာဒါယကတ္တာ အာဒါ-
နဂန္ထံ အတ္တနော စိတ္တသန္တာနေ ဂထိတံ ဗဒ္ဓံ
အရိယမဂ္ဂသတ္တေန ဝိသဇ္ဇ မိနိတု။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂၄၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၀၃။

အာဒါနဋ္ဌ (ပု) [အာဒါန + အတ္တ] ယူခြင်း-
ပြင်းပြင်းထန်ထန် မြဲမြဲစွာယူခြင်း - စွဲလမ်း
ခြင်း-အနက်-သဘော။ ဂဟနဋ္ဌေန ဘုသံ
အာဒါနဋ္ဌေန။ မ၊ ၃။ ၂၃။ အာဒါနန္တိ ဥပ-
သဓ္ဓေန ဝိနာပိ ဒဠဂ္ဂါဟော အဓိပ္ပေတောတိ
အာဟ “အာဒါနဋ္ဌော စတုန္ဒမ္ပိ ဥပါဒါနာနံ
သမာနော”တိ။ အနု၊ ၂။ ၁၃၉။ (-မုလင်္ဂ၊
၂။ ၁၃၁။)

အာဒါနတဏှာ (ထိ) [အာဒါန+တဏှာ] ရုပ်
စသည်ကို - ပြင်းပြင်းထန်ထန် မြဲမြဲစွာ ယူ
တတ်-စွဲလမ်းတတ်-သောတဏှာ။ အာဒါန-
တဏှံ ဝိနယေထ သဗ္ဗံ။ သုတ္တနိ။ ၄၄၅။
စူဠနိ။ ၁၇။ အာဒါနတဏှန္တိ ရူပါဒိနံ အာဒါ-
ယိကံ ဂဟဏတဏှံ၊ တဏှပါဒါနန္တိ ဝုတ္တံ
ဟေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄၂။

အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂ (ပု) [အာဒါန+ပဋိနိဿဂ္ဂ]
စွဲလမ်းခြင်း-ဥပါဒါနံ - ကို စွန့်လွှတ်ရာဖြစ်
သော နိဗ္ဗာန်။ အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂေ၊ အနုပါ-
ဒါယ ယေ ရတာ။ အံ၊ ၃။ ၄၄၆။ ဓမ္မ၊ ၂၆။
အာဒါနပဋိနိဿဂ္ဂေတိ ဂဟဏပဋိနိဿဂ္ဂသင်္ခါ-
တေ နိဗ္ဗာနေ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၇။ အာဒါနပဋိ-
နိဿဂ္ဂေတိ အာဒါနံ ဝုစ္စတိ ဂဟဏံ၊ တဿ

ပဋိနိဿဂ္ဂသင်္ခါတေ အဂ္ဂဟဏေ စတုဟိ ဥပါ-
ဒါနေဟိ ကိဉ္စိ အနုပါဒိယိတု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၈၁။

အာဒါနပဋိပက္ခ (ပု) [အာဒါန+ပဋိပက္ခ] စွဲမြဲ
စွာယူခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်-စွဲလမ်းမှုမရှိရာ
-ဖြစ်သော တရား နိဗ္ဗာန်။ အနာဒါနန္တိ
အာဒါနပဋိပက္ခံ၊ ကိဉ္စနာဒါနဝုပသမန္တိ ဝုတ္တံ
ဟေတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။

အာဒါနပရိဒီပန (န) [အာဒါန+ပရိဒီပန] ယူ
ခြင်း-ဆောက်တည်ခြင်း- ကို ပြသောပုဒ်။
သမာဒါယာတိ ဣဒမဿ သိက္ခာပဒံ အန-
ဝသေသတော အာဒါနပရိဒီပနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၁၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၉၀။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၃၇။

အာဒါနပ္ပကာရဝစန (န) [အာဒါန+ပကာရ+
ဝစန] ယူခြင်း - ယူပုံ - အခြင်းအရာကို ပြ
သောသဒ္ဓါ။ ပလဘာဝေဇာတိဟိ အာဒါနပ္ပ-
ကာရဝစနံ။ အနု၊ ၁။ ၄၂။

အာဒါနဝဋ္ဋိ (တ္ထိ) (ထိ) [အာဒါန+ဝဋ္ဋိ (တ္ထိ)]
ယူအပ် - သွင်းအပ် - သော အဝတ် လိပ်၊
အဝတ်လိပ်ကိုသွင်းခြင်း။ ဝစ္စမဂ္ဂေ ဘေသဇ္ဇ-
မက္ခိတာ အာဒါနဝဋ္ဋိ ဝါ ဝေဠုနာဋ္ဌိကာ ဝါ
ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇။ ဝိသင်္ကဟံ၊ ၄၆၁။ အာ-
ဒါနဝတ္တိတိ အာနဟဝတ္တိ။ ဝဇ္ဇိ၊ ၄၈၂။

အာဒါနသင်္ဂဟေတု (ပု) [အာဒါန + သင်္ဂ
+ဟေတု] စွဲလမ်းအပ်သော ရုပ်-စသည်တို့၌
ကပ်ငြိစွဲလမ်းခြင်းဟူသောအကြောင်း။ အာ-
ဒါနသတ္တ-ကြည့်။

အာဒါနသတ္တ (ပု) [အာဒါန+သတ္တ] စွဲလမ်း
အပ်သော ရုပ်-စသည်၌ ကပ်ငြိသော သတ္တ-
ဝါအပေါင်း။ အာဒါနသတ္တေ ဣတိ ပေက္ခာ-
မာနေ၊ ပဇ် ဣမံ မစူဠေယျ ဝိသတ္တ-
(သုတ္တနိ။ ၄၄၆။ စူဠနိ။ ၁၇)န္တိ အာဒါတဗ္ဗဋ္ဌေန
အာဒါနေသု ရူပါဒိသု သတ္တေ သဗ္ဗလောကေ

ဣမံ ပဇ် မစ္စုဓေယျေ လက္ခံ ပေက္ခမာနော၊
အာဒါနသတ္တေ ဝါ အာဒါနာဘိနိဝိဋ္ဌေ ဗုဂ္ဂ-
လေ။ အာဒါနသင်္ဂဟေတုံ စ ဣမံ ပဇ် န
ဥပါဒိယေထ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၃၁၄။ စူဠနိ၊ ၄။
၄၃။

အာဒါနာဓိပ္ပါယ် (တိ) [အာဒါန+အဓိပ္ပါယ်]
သုတပါးဥစ္စာကို ယူခြင်း၌ အလိုရှိသော၊
သုတပါးဥစ္စာကို ယူလိုသောသူ။ စောရော
ဘိက္ခဝေ အာဒါနာဓိပ္ပါယော အပ္ပံ ရတ္တိယာ
သုပတိ၊ ဗဟံ ဇဂ္ဂတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၃၈။ အာဒါ-
နာဓိပ္ပါယောတိ ဣဒါနိ ဂဟေတုံ သက္ခိယာမိ
ဣဒါနိ သက္ခိယာမိတိ ဝေ ဂဟဏာဓိပ္ပါ
ယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ စောရာ ခေါ ဗြာဟ္မဏ
အာဒါနာဓိပ္ပါယာ ဂဟဏပဝိစာရာ။ အံ၊ ၃။
၃၁၉။ ပရဘက္ကဿ အာဒါနေ အဓိပ္ပါယော
ဇေတသန္တိ အာဒါနာဓိပ္ပါယာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။

အာဒါနာဘိနိဝိဋ္ဌ (တိ) [အာဒါန+အဘိနိဝိဋ္ဌ]
စွဲလမ်းအပ်သော ရုပ်စသည်တို့၌ - သက်ဝင်
- စွဲလမ်း - သော၊ သူ။ အာဒါနသတ္တ-ကြည့်။

အာဒါယံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဒါ+တု] ယု၍၊
ဆောင်ယူ၍။ ပတ္တစိဝရမာဒါယာ(ဝိ၊ ၁။ ၇။
သံ၊ ၁။ ၁၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၁)တိ ပတ္တံ ဟတ္ထေ-
ဟိ၊ စိဝရံ ကာယေန အာဒိယိတုံ။ သမ္ပ-
ဋ္ဌိန္ဒြာဒေတော(သမ္ပဋ္ဌိန္ဒြိတော။ သံ၊ ၄။ သုတ္တနိ၊
၄)ဓာရေတောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။ ပတ္တစိဝရ-
မာဒါယာတိ ပတ္တဉ္စ စိဝရဉ္စ ဂဟေတော။
ဂဟဏဉ္စေတ္ထ ဓာရဏမေဝါတိ ဒသောန္တော
ယထာသမ္ပဝမတ္ထယောဇနံ ကရေတိ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၈။ အဝါပုရဏံ အာဒါယာ (အံ၊
၃။ ၁၈၁)တိ ကုဉ္စိကံ ဂဟေတော။ အံ၊ ၄။ ၃။
၂၆၃။ အာဒါယာ(မဟာနိ၊ ၇၁)တိ အာဒိယိ-
တာ ဂဏိတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၉၁။ (-ဝိ၊ ၁။
၂၆၈။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇၃-၉။ ဒိ၊ ၁။ ၈၉၊ ၉၅။ ဒိ၊ ၂။
၁၀၇၊ ၂၇၇-၈။ မ၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ၁။

၇၁၉။ အံ၊ ၂။ ၁၉၆။ ဓမ္မ၊ ၂။ ၀။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၈။
အပ၊ ၁။ ၄၅၊ ၁၉၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၆။ ဇာ၊ ၁။ ၉၈။
၁၆၁၊ ၁၈၅။ ဇာ၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၉၁၊ ၂၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၆၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၉။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၁၆၁။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၃၂၈၊ ၄၅၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၈။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၃၈။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၁၄။)

အာဒါယံ (ပ) [အာ+ဒါ+ဏ] အယူဝါဒ။ (က)
ဆရာ၏အယူဝါဒ၊ အာစရိယဝါဒ။ (ခ) မြတ်
စွာဘုရား၏ အယူဝါဒဖြစ်သော သာသနာ၊
မြတ်စွာဘုရားသာသနာ။ (က) ဆကဉ္စ အာ-
ဒါယံ မယံ န ရိဉ္စတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ၀။ သက် အာ-
ဒါယံ အတ္တနော အာစရိယဝါဒံ န ဟာပေတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၃၆။ အာဒါတဗ္ဗတော ဂဟေတဗ္ဗ-
တော အာဒါယန္တိ အာစရိယဝါဒေါ ဝုတ္တော-
တိ အာဟ အာဒါယံ အတ္တနော အာစရိယ-
ဝါဒန္တိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၀။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၀၀၊ ၅၀၄။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၅။) (ခ) ဣဓာတိ ဣမိဿာ ဒိဋ္ဌိ-
ယာ... ဣမသ္မိ အာဒါယေ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၇၄။
ပဋိသံ၊ ၁၇၄။ မဟာနိ၊ ၃။ ၁။ ဂဟဏဝသေန
အာဒါယော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
၁၀၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၂၆။

အာဒါယက (တိ) [အာ+ဒါ+ဏ၊ ထိ-၌ အာ-
ဒါယိကာ] ယူတတ်သောသူ။ အာဒါန-
တကာ၊ အာဒါယိ (အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၊ ၃၂၃)တို့
ကြည့်။

အာဒါယိ(တိ) [အာ+ဒါ+ဏ၊ ထိ-၌ အာဒါယိနိ]
ယူလေ့ရှိသော၊ ယူတတ်သောသူ။ ဒိန္နာဒါ-
ယိနော(ဒိ၊ ၃။ ၁၅၅)တိ စောရိကာယ ကိဉ္စိ
အဂဟေတော သာမိကေဟိ ဒိန္နသေဝ အာဒါ-
ယိနော။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။ သာရာဒါယိ၊ ဝရာ-
ဒါယိ(အံ၊ ၂။ ၇၀။ အံ၊ ၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၊
၃၂၃။)၊ သာရာဒါယိနိ၊ ဝရာဒါယိနိ (အံ၊ ၂။
၇၁)တို့လည်း ကြည့်။

အာဒါသ (ပု) [အာ + ဒါသ + က။ အာဒါသတေ
 အသ္မိန္တိ အာဒါသော၊ ကော။ အာပုဗ္ဗော ဒိသ
 ပေက္ခနေ၊ ဣဿာ။ ဓာန်၊ ဇိ။ ၃၁၆။ အာဒိ-
 သတိ (အာဒိယတိ၊ ဒိ၊ ဇိ) အာလောကီယတိ
 အတ္တာ ဧတေနာတိ အာဒါသံ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၁၄၂။
 သံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၅၃၁။] ကြေးမုံ၊ မှန်။ ဆဗ္ဗဂိုယာ
 ဘိက္ခု၊ အာဒါသေပိ ဥဒကပတ္တေပိ မုနိမိတ္တံ
 ဩလောကေန္တိ။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂၄၂။ ကိမတ္ထိယော
 အာဒါသော။ မ၊ ၂။ ၇၈။ (- ဒိ၊ ၁။ ၇၊ ၇၆။
 မ၊ ၁။ ၁၄၄။ သံ၊ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ၁။ ၂၁၀။ အံ၊ ၃။
 ၃၂၉။ ထေရီ။ ၂၅၄။ အပ၊ ၁။ ၆၆။ မိလိန္ဒ။
 ၅၅၊ ၂၈၇-၈။ ဒိ၊ ငှ၊ ၁။ ၈၄။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၄၁၊ ၉၂။
 မ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၅၁။ မ၊ ငှ၊ ၃။ ၂၆၃။ မ၊ ငှ၊ ၄။ ၈၉။ သံ၊
 ငှ၊ ၁။ ၈၁။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၉၆။ ၃၆၅။ အဘိ၊ ငှ၊ ၁။
 ၁၈၈။ ခုဒ္ဒက၊ ငှ၊ ၂။ ၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ငှ၊ ၃၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၂၂၅။ သံ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၁၊ ၃၆၅။ မ၊ ငှ၊ ၁။ ၉၀။
 မ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငှ၊ ၂။ ၃၅၅။ ကင်္ခါ၊ ငှ၊
 ၃၇၃။)

အာဒါသက (ပု) [အာဒါသ + က] ကြေးမုံ၊ မှန်။
 အာဒါသကဉ္စ ဂက္ခိတော။ ထေရီ။ ၄၂၅။

အာဒါသတလ (န) [အာဒါသ + တလ] ကြေးမုံ
 - မှန် - အပြင်။ အတ္တနော စက္ခု၊ အာဒါသ-
 တလာဒိသု နိမိတ္တဂ္ဂဟဏာနုသာရေန။ ဒိ၊ ငှ၊
 ၂။ ၃၈၉။ တဏှာ အာဒါသတလံ ဝိယ စက္ခု-
 ဇာတု။ အဘိ၊ ငှ၊ ၂။ ၇၅။ (- အပ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၆။
 ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။ သံ၊ ငှ၊ ၂။
 ၂၄၄။ အံ၊ ငှ၊ ၁။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၂၊ ၁၄၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငှ၊ ၂။ ၁၂၇။)

အာဒါသဒဏ္ဍ(က)သဏ္ဌာန (တိ) [အာဒါသ +
 ဒဏ္ဍ(က) + သဏ္ဌာန] ကြေးမုံ၊ သဏ္ဌာန်
 အသွင် - ရှိသော။ ဗာဟဋ္ဌိနိ အာဒါသဒဏ္ဍ-
 ကသဏ္ဌာနာနိ။ အဘိ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၂၇။ ဗာဟဋ္ဌိနိ
 အာဒါသဒဏ္ဍသဏ္ဌာနာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ ငှ၊ ၃၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။

အာဒါသပဉ္စ (တိ) [အာဒါသ + ပဉ္စ] ကြေးမုံ၊
 နတ်ကို ခေါ်ချစ်မေးခြင်း။ အာဒါသပဉ္စ
 ကုမာရိကပဉ္စ ဝေဒပဉ္စ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၁။ အာဒါသ-
 ပဉ္စန္တိ အာဒါသေ ဒေဝတံ ဩတာရေတော
 ပဉ္စပုဏ္ဏံ။ ဒိ၊ ငှ၊ ၁။ ၉၁။

အာဒါသမဏ္ဍလ (န) [အာဒါသ + မဏ္ဍလ] ကြေး
 မုံဝန်း။ အာဒါသမဏ္ဍလဿ ဝဏ္ဏနိဘာ မဏိ-
 သင်္ခမတ္တာဝေဠုရိယဿ ဝဏ္ဏနိဘာ။ အဘိ၊
 ဓ၊ ၁၆၃။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၇၂။ အာဒါသမဏ္ဍလန္တိ
 ကံသမယံ။ အဘိ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၅၅။ (- သံ၊ ငှ၊ ၁။
 ၆၉။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၂၈၃။ ပဋိသံ၊ ငှ၊ ၁။ ၃၂၈။ သံ၊
 ငှ၊ ၂။ ၂၄၄။ အံ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၇၂။)

အာဒါသမဏ္ဍလပမာ (ထိ) [အာဒါသမဏ္ဍလ +
 ဥပမာ] ကြေးမုံဝန်း ဥပမာ။ အာဒါသမဏ္ဍ-
 လပမာဒိဟိ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တတော ပဋိဘာဂ-
 နိမိတ္တဿ သုပရိသုဒ္ဓတံ၊ သဏ္ဌသုခမတဉ္စ
 ဝဿေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငှ၊ ၁။ ၁၄၇။

အာဒါသမုခကုမာရ (ပု) [အာဒါသ + မုခ + ကု-
 မာရ] (ကြေးမုံကို သို့ ကြည်လင်သော မှက်နှာ
 ရှိသောကြောင့်) အာဒါသမုခအမည်ရှိသော
 မင်းသား၊ အာဒါသမုခမင်းသား။ တဿ မုခံ
 သုပရိမဋ္ဌိတကဉ္စနာဒါသတလံ ဝိယ ပရိသုဒ္ဓံ
 အဟောသိ အတိသောဘဂ္ဂပ္ပတ္တံ၊ တေနဿ
 နာမဂ္ဂဟဏဒိဝေသေ အာဒါသမုခကုမာရေတိ
 နာမံ အကံသု။ ဇော၊ ငှ၊ ၂။ ၂၇၁။

အာဒါသမုခရာဇ (ပု) [အာဒါသမုခ + ရာဇ]
 အာဒါသမုခ - အမည်ရှိသော - မင်း။ ဗောဓိ-
 သတ္တံ ရဇေ အဘိသိဉ္စိတော “အာဒါသမုခ-
 ရညော အာဏာ”တိ နဂရေ ဘေရိ စရာ-
 ပေသံ။ ဇော၊ ငှ၊ ၂။ ၂၇၃။

အာဒါသရူပ (န) [အာဒါသ + ရူပ] ကြေးမုံ
 ဤဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်အဆင်း။ ယတ္ထေဝ ဟိ
 အာဒါသရူပံ ပဋိဗိမ္ဗရူပဉ္စ ဒိဿတိ။ အနု၊ ငှ၊ ၁။
 ၁၂၂။

အာဒါသသက္ကန (တိ) [အာဒါသ + သက္ကန] ကြေးမုံသက္ကနရှိသော။ အပရဂေါဟာနော အာဒါသသက္ကနော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၃။

အာဒါသသန္ဓန (န) [အာဒါသ + သန္ဓန] ကြေးမုံဟူသော အဆက်အစပ်။ အောက်ပုဒ်၊ ကြည့်။

အာဒါသသန္ဓနသမ္ပန္န (ပု) [အာဒါသသန္ဓန + သမ္ပန္န] ကြေးမုံဟူသော အဆက်အစပ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ န ဟိ မုဿ ပဋိဝိမ္မသန္ဓနဘူတ အာဒါသသန္ဓနသမ္ပန္နတ္တာ သန္ဓနံ ဥဒ္ဓိဿ အဝိစ္စေဒေန ဒေသန္တရေ ပါတုဘာဝေါ ဝုစ္စတိ။ အနုဂ္ဂိ၊ ၄။ ၁၂၂။

အာဒါသသာမိက (တိ) [အာဒါသ + သာမိက] ကြေးမုံပိုင်ရှင်။ အယံ မညေ အာဒါသသာမိကော၊ ယဒိ အဟမိမံ ဂဟေတာ တိဋ္ဌေယျံ၊ အနတ္တမ္ပိ မေ ကရေယျ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၉၀။

အာဒါသုပမာ (ထိ) [အာဒါသ + ဥပမာ] ကြေးမုံ ဥပမာ။ ကေ အာဒါသုပမဉ္စ ဒဿေတာ လုပံ သုတ္တံ ကထေသိ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၇၉။

အာဒိ (ပု) [အာ + ဒါ + လု] (၁) မူရင်း အကြောင်း။ (၂) အဦး အစ၊ အမှန်အစ ပဌမ၊ အစအပိုင်းအခြား၊ လက်ဦးပဌမ-ပြု လုပ်အားထုတ်ခြင်း - ဖြစ်ခြင်း။ (၃) အတူ။ (၄) အနီး။ (၅) အစိတ်အပိုင်း။ (၁) အဒ္ဓဿ ဘဂဝါ အာဒိ၊ ဥပါဒါနဿ ကပ္ပိယော။ သုတ္တနိ၊ ၃၃၂။ ထေရ၊ ၃၇၇။ အာဒိတိ ကာရကံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၂။ ၈၄။ အာဒိန္တိ မူလကာရကံ။ ထေရ၊ ၄၂၂။ ၅၃၇။ (၂) အာဒိမေတံ စရဏဉ္စ၊ မုခံ သညမသံဝရော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၂။ အာဒိကလျာဏ (အံ၊ ၁။ ၁၂၀) နိစ္ဆာဒိသု အာဒိတိ ပုဗ္ဗပဌပနာ။ အံ၊ ၄၂၂။ ၉၇။ ပုဗ္ဗပဌပနာတိ ပဌမာရမ္ဘော။ အံ၊ ၄၂၂။ ၉၆။ အာဒိတော (ဒိ၊ ၄၁။ ၁။ မ၊ ၄၁။ ၁။

သံ၊ ၄၁။ ၁။ အံ၊ ၄၁။ ၁။) တိ အာဒိမ္ပိ ပဌမသင်္ဂတိယံ။ ဒိ၊ ၄၁။ ၁။ သိ၊ ၄၁။ ၁။ ၂၈။ မ၊ ၄၁။ ၁။ သံ၊ ၄၁။ ၁။ ပုဗ္ဗပုတ္တိအတ္ထေန အာဒိ။ အဘိ၊ ၄၂။ ၃၁၇။ ပဌမံ အာဒိယတိတိ အာဒိ။ ကစ္စည်း၊ သုတ်၊ ၅၅။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၄၁။ ဝိ၊ ၅။ ၂၅၁။ ၂။ ဒိ၊ ၁။ ၁။ ၆၉။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂၄။ ၁၄၃။ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၈။ အဘိ၊ ၄၂။ ၅၄။ အဘိ၊ ၃။ ၁။ ၂၇၆။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၆၇။ မဟာနိ၊ ၃၀။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၂၂။ ၉။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၄။ ဝိ၊ ၄၂။ ၃။ ကခါ၊ ၈၄။ ဒိ၊ ၄၁။ ၂။ ၁။ ၉။ ၃၀၅။ မ၊ ၄၂။ ၁၀၇။ မ၊ ၄၂။ ၁၀၂။ သံ၊ ၄၁။ ၁။ အံ၊ ၄၁။ ၃။ အဘိ၊ ၄၂။ ၆၃။ ဇာ၊ ၄၁။ ၁။ ၃။ ဇာနိ၊ ၄။ ၇၁၅။ ရူ၊ ၃။ ၃။ ၆၉။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁။ ၃၈။) (၃) ပကာရက္ခော စေတ္တ အာဒိသဓ္ဓေါ။ နျာဿ၊ သုတ္တ၊ ၉၈။ (-၄၄။ ၂၃၈။ ရူ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။) (၂) (၃) (၄) (၅) အာဒိ သိမာပကာရသု၊ သမိပေဝယဝေ မတော။ ဇာနိ။ ၉၇။ ပကာရေ တုလျော။ ဇာနိ၊ ၄။ ၉၇။

အာဒိအက္ခရ (န) [အာဒိ + အက္ခရ] အဦးအစ ဖြစ်သော အက္ခရာ။ ကေကံ ဂါထံ ဝတ္ထုကာမေဟိ ဥစ္စာရိတာနံ တာသံ ဂါထာနံ အာဒိအက္ခရာနိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၆၂။ ၃။

အာဒိအင်္ဂ (န) [အာဒိ + အင်္ဂ] အဦးအစဖြစ်သော အကြောင်းအင်္ဂါ။ အရညကင်္ဂါဒိနိတိဏိ ပါဠိယံ သေနာသနာဒိပစ္စယတ္တယဿ အာဒိအင်္ဂဝေသေန ဝုတ္တာနိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၄။

အာဒိအတ္တ (တိ) [အာဒိ + အတ္တ] အဦးအစ ဟူသော အနက်ရှိသော။ ယသ္မာ ကေဝါရံ ဇာတော ပဌမပုတ္တိဝေသေန နိဗ္ဗတ္တတ္တာ အာကုလောတိ အာဒိအတ္တော အာကာရော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၁။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၀။)

အာဒိအန္တ (ပု၊ န) [အာဒိ + အန္တ] အစနှင့် အဆုံး၊ အစအဆုံး။ ဥပသမ္ပန္နသိလာနံ ဥဒ္ဓေသက္ကမေန အာဒိအန္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၁။)

အာဒိအန္တဝန္တ၊ (တိ) [အာဒိအန္တ+ဝန္တ] အစ
အဆုံးရှိသော။ အဝတရက်၊ ပစ္စယပရိစ္ဆေဒဝတ္တိ-
တာယဝါအာဒိအန္တဝန္တာအနိစ္စိကာ စာတိ
အနိစ္စတာမုနေစ အဝတရက်။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၇။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၅၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၀။)

အာဒိအန္တဝိပရိယာယ (ပု) [အာဒိအန္တ+ဝိပရိ-
ယာယ] အစအက္ခရာနှင့် အဆုံးအက္ခရာကို-
ပြောင်းပြန် ပြန်ခြင်း-ရွှေ့နောက် ပြန်ခြင်း။
ဂဗ္ဘတိတိ တေတန အာဒိအန္တဝိပရိယာယေန
သဒ္ဓသိဒ္ဓိမာဟ ယထာ “ကက္ခ”တိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊
၁။၁၂၇။

အာဒိအန္တဝိပလ္လာသ (ပု) [အာဒိအန္တ + ဝိ-
ပလ္လာသ] အာဒိအန္တဝိပရိယာယနှင့် အနက်
တူ။ သဒ္ဓတ္ထတော ပန ယထာ ကန္တနိဗ္ဗေန
အာဒိအန္တဝိပလ္လာသတော တက္ကံ ဝုစ္ဆတိ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။

အာရုံဥပ္ပါဒ် (ပု) [အာရုံ+ဥပ္ပါဒ်] အစဉ်-
လက်ဦးပဌမ - မြစ်ခြင်း။ ယော အာရုံ-
ဥပ္ပါဒ်ပေါ် ပဋိသန္ဓိယံ ပဝဏ္ဏေ စ ဘဝိဿတိ။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၀။

အာဒိက (ပု) (န) [အာဒိ + က] (န) (ခ) ဝန်ကို
ဆောင်ယူခြင်း။ (ပု) (၂) အဦးအစ၊ လက်ဦး
ပဌမ။ (တိ) (၃) အစရှိသော (အလုံးစုံ
အကုန်အစင်မပြုလိုတော့သောကြောင့် အဦး
အစပိုင်မျှ လောက်သာ ပြဆိုထားအပ်
သော)။ (န) (ခ) သေယျထာပံ ကဿပ
နာဝါ အာဒိကေနဝ ဩပိလဝတိ။ သံ၊ ၁။
၄၂၃။ အာဒိကေနာတိ အာဒါနေန ဂဏ-
ဏေန။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၁၈၈။ အာဒါနံ အာဒိ၊ အာဒိ
ဝေ အာဒိကံ။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၁၇၂။ (ပု) (၂)
နာဟံ ဘိက္ခုဝေ အာဒိကေနဝ အညာရာဇနံ
ဝဒါမိ။ မ၊ ၂။ ၁၄၅။ အာဒိကေနဝါတိ ပဌမေ-
နေဝ။ မ၊ ၉။ ၃။ ၈၉။ သဝေ ပနာဒိကေနဝ၊
သန္တဝေါ နာမ ဇောဟတိ။ ဇော၊ ၁။ ၇၇။
အာဒိကေနဝါတိ အာဒိတောဝ ပဌမမေဝ။

ငါးငွေ ၂၂၀၀၃။ (-မ၊ ၂၂၁၇။ မ၊ ၄၃၁၇၇။
 သံ၊ ၄၃၁၇၁၃၄။) (တိ) (၃) ဧဝံ အဂ္ဂပ္ပံ၊
 သာဒယုတ္တာဒိနိ န မေ အာစရိယော အတ္ထိ
 တိ အာဒိကာ ဂါထာယော စ ဝိတ္တာရေ-
 တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄၃၁၈၉၃။ “ဧဝံ မေ သုတ”န္တိ-
 အာဒိကံ နိဒါနံ။ အံ၊ ၄၃၁၈၉။ ကတမေ
 တသ္မိံ သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ အာဒိ-
 ကော နိဒ္ဒေသော။ အဘိ၊ ၄၃၁၈၉၆။ (-
 ဝိ၊ ၄၃၁၈၁၀၀၊ ၂၂၇။ ဝိ၊ ၄၃၁၈၄၃၁။ ဒီ၊ ၄၃၁။
 ၃၊ ၁၁၃၊ ၂၇၉။ မ၊ ၄၃၁၈၃။ မ၊ ၄၃၁၈၃။ သံ၊
 ၄၃၁၈၃၊ ၁၁၃။ အံ၊ ၄၃၁၈၃။ အံ၊ ၄၃၁။
 ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄၃၁၈၃၊ ၁၁၃။ ဣတိဝုတိ၊ ၄၃။
 ၉၇၄၊ ၉၀။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၊ ၂၄၊ ၂၄။ ပေတ၊ ၄၃။
 ၁၃၀။ ပဋိသံ၊ ၄၃၊ ၂၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၃၊ ၉၇။ မ၊ ၄၃။
 ၃၊ ၃၈။ အနု၊ ၄၃၊ ၄၈။ မူလ၊ ၄၃၊ ၅၅၊ ၁၆၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၃၊ ၁၁၃၊ ၂၃၇။)

အာဒိကတ္တ (တိ) [အာဒိ+ကတ္တ] ရှေးဦးစွာ
ပြုသောသူ။ ဗဟုနံ ခေါ် တံ မောဃပုရိသ
အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ ပုဗ္ဗကမော။
ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ ဣမသ္မိံ သာသနေ တံ ဗဟုနံ
ပုဂ္ဂလာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိကတ္တာ
သဗ္ဗဌမံ ကရုဏတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ (-
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄။)

အာဒိကမ္မ (၄) [အာဒိ+ကမ္မ] အဦးအစ ပဌမ
ဖြစ်သော အမ္မလုပ်ငန်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဒိကမ္ပိက (တိ) [အာဒိကမ္ပ + ကိက] (၁)
 အာဒိကမ္ပိကဖြစ်သော၊ အဦးအစ ပဌမ ဖြစ်
 သော အမှုလုပ်ငန်း၌ ယှဉ်သောသူ။ (က)
 ထိုထိုလွန်ကျူးမှု၌ အဦးအစ ပဌမဖြစ်သော၊
 ထိုထိုပြစ်မှု အာပတ်ကို အခြားရဟန်းတို့ထက်
 ရှေးဦးစွာ လွန်ကျူးသောသူ။ (ခ) အဦး
 အစ ပဌမဖြစ်သော - ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးပြန်း
 အားထုတ်မှု-အဘိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာစေမှု-
 ရှိသောသူ (ရှေး၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ မစီး
 ပြန်း မပျိုးများဘူးသေးပဲ ယခုမှ စတင်၍

စီးဖြန်းပွားများသောသူ၊ ရွေး၌ အဘိညာဏ်
 ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားမထုတ်ဘူးသေးပဲ
 ယခုမှ စတင်၍ အားထုတ်သောသူ။ (၂)
 အာဒိကမ္မိကဖြစ်သော၊ အပ္ပနာဝိထိ၏ ရွှေ
 အဖို့၌ ပြုလုပ်အပ်သော သမထဘာဝနာ လုပ်
 ငန်းရုံသော၊ အပ္ပနာဝိထိ (ဈာနဝိထိ) မဖြစ်မီ
 - ဈာန်မရသေးမီ - ရွှေပိုင်းကာလတုန်းက
 “ပထဝီပထဝီ” စသည်ဖြင့် သမထဘာဝနာကို
 စီးဖြန်း ပွားများသောသူ။ (၁) (က)
 အနာပတ္တိ အဘနန္တဿ အာဒိကမ္မိကဿ။
 ဝိ၊ ၁။ ၄၁။ အာဒိကမ္မိကော နာမ ယောတသ္မိံ
 တသ္မိံ ကမ္မေ အာဒိဘူတော။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၃၄။
 အာဒိကမ္မေ နိယုတ္တော အာဒိကမ္မိကော၊
 ယော စ အာဒိကမ္မေ နိယုတ္တော၊ သော
 တသ္မိံ ကမ္မေ အာဒိဘူတော ဟောတိ။ ကခါ၊
 ဇွိ၊ ၁၉၃။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၅၅။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၉။ ဝိ၊ ၄၊
 ၁။ ၂၄၈၊ ၂၅၀၊ ၂၅၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၆၀၊ ၁၁၇၊ ၁၂၈၊
 ၁၃၆၊ ၁၆၀၊ ၁၉၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၇၊ ၅၉။ ကခါ၊
 ၁၁၄။ ဝိမတိ ၁။ ၁၅၀။ ကခါ၊ ဇွိ၊ ၁၈၆၊ ၂၇၃။)
 (ခ) စိတ္တံ အပရိဒ္ဓမေတာ ပုဗ္ဗေ အဘာ-
 ဝိတဘာဝနော အာဒိကမ္မိကော ယောဂါဝ-
 စရော ဣဒ္ဓိဝိကုဗ္ဗန် သမ္မာဒေသတိတိ နေတံ
 ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၄။ အာဒိဘူတံ ယောဂကမ္မံ အာဒိကမ္မံ၊ တံ
 ဧတဿ အတ္တိတိ အာဒိကမ္မိကော၊ ပုဗ္ဗေ အ-
 ကတပရိစ္ဆယော ဘာဝနံ အနုယုဉ္ဇန္တော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇွိ၊ ၂။ ၄။ ဣမံ ဉာဏံ ဥပ္ပါဒိတုကာမေန
 အာဒိကမ္မိကေန ဈာယိနာ အဘိညာပါဒ-
 ကဇ္ဈာနံ သမာပဇ္ဇိတော။ ပဋိသံဌာ၊ ၁။ ၃၁၂။
 (- ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၁။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၈၆။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။
 ၅၃၊ ၁၀၉။ ပဋိသံဌာ၊ ၁။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
 ၁၄၁။ ဝဇီရ၊ ၅။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၈။ သီ၊ ဇွိ၊
 သစ်၊ ၁။ ၂၈၆။ ဒီ၊ ဇွိ၊ ၃။ ၂၁၉။ မ၊ ဇွိ၊ ၁။ ၃၉၃။
 မ၊ ဇွိ၊ ၂။ ၂၆၊ ၇၃။ မ၊ ဇွိ၊ ၃။ ၃၇၁။ သံ၊ ဇွိ၊ ၂။

၅၂၀။ အံ၊ ဇွိ၊ ၃။ ၃၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇွိ၊ ၁။ ၁၃၂၊ ၃၀၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇွိ၊ ၂။ ၃၅၂၊ ၃၈၆။) (၂) အာဒိ-
 ကမ္မိကဿာ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၊ ၂၇) တိ
 အာဒိတော ကတယောဂကမ္မဿ။ ဝိဘာဝိနိ။
 ၁၅၅။ အပ္ပနာဝိထိယာ အာဒိမိ ပုဗ္ဗဘာဂေ
 ကတံ သမထဘာဝနာသခါတံ ကမ္မံ အာဒိ-
 ကမ္မံ၊ တံ ဧတဿ အတ္တိတိ အာဒိကမ္မိကောတိ
 အတ္တံ ဒေသေန္တော အာဟာ “အာဒိကမ္မိက-
 ဿတိ အာဒိတော” တိ အာဒိ။ မင်္ဂ၊ မဉ္ဇူ၊
 ၁။ ၄၉၈။
 အာဒိကမ္မိကကုလပုတ္တ (ပ) [အာဒိကမ္မိက +
 ကုလပုတ္တ] အာဒိကမ္မိကဖြစ်သော အမျိုး
 ကောင်းသား၊ အဦးအစ ပဌမဖြစ်သော -
 ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှု - အဘိညာဏ်ဖြစ်ပေါ်
 လာစေမှု - ရုံသော အမျိုးကောင်းသား။
 အာဒိကမ္မိက (၁) (ခ) အနက်လည်း ကြည့်။
 အာဒိကမ္မိကကုလပုတ္တာ ပန ပရိကမ္မံ ကတွာဝ
 သရန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၈။ (- ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၁။
 ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၅။)
 အာဒိကရ (ပ) [အာဒိ + ကရ + အ] ပဌမဦးစွာ
 လွန်ကျူးမှုကို ပြုသောသူ၊ ပဌမပါရာဇိက
 စသော အာပတ်ကို ပဌမဦးစွာ လွန်ကျူး
 သောသူ။ အာဒိကရော ပုဂ္ဂလော ဇာနိ-
 တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၅။ ၂၁၁။ အာဒိကရေတိ သုဒ္ဓိန္န-
 တ္ထေရာဒိအာဒိကမ္မိကော။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၁၅၈။
 အာဒိကလျာဏ (တိ) [အာဒိ + ကလျာဏ]
 အစ၌ - ကောင်းသော - အပြစ် မရှိသော၊
 အစ၌ ကောင်းသောဂုဏ်ရှိသော။ “ဓမ္မံ ဝေါ
 ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ အာဒိကလျာဏံ
 မဇ္ဈေကလျာဏံ ပရိယောသာနကလျာဏံ။ မ၊
 ၃။ ၃၂၇။ အာဒိကလျာဏန္တိ အာဒိမိ ကလျာ-
 ဏံ ဘဒ္ဒကံ နိဒ္ဒေါသံ ကတွာ ဒေသေဿာမိ။
 မ၊ ၄၊ ၄။ ၂၄၅။ အာဒိမိ ကလျာဏန္တိ အာဒိ-
 ကောဋ္ဌာသေ ကလျာဏံ ဧတဿာတိ ဝါ
 အာဒိကလျာဏော၊ တံ အာဒိကလျာဏံ။ မ၊

ဦး၂။၄၃၀။ (-ဝိ၊၁။၁။ ဝိ၊၂။၇၃။ ဝိ၊၃။၂၇။
 ဝိ၊၁။၅၉။ မ၊၁။၂၃၆။ သံ၊၁။၁၀၆။ အံ၊၁။
 ၁၂၈။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၈။ သုတ္တနိ။၃၆၄။ ဝိ၊၄။
 ၁။၉၈။ ဒိ၊၄။၁။၁၅၈။ ဒိ၊၄။၂။၃၄၂။ သံ၊၄။
 ၁။၁၅၇။ အံ၊၄။၂။၉၇။ ဣတိဝုတ်။၄။၂၅။
 သုတ္တနိ။၄။၂။၁၆၆။ ထေရ၊၄။၁။၁၄။ ထေရ၊
 ၄။၂။၃၂၂။ စူဠနိ၊၄။၂။၁။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၅။
 ဝိ၊၄။၂။၂၅၈။ အနု၊၄။၁။၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။
 ၁၈၂။၆၆။)

အာဒိကာလ (ပု) [အာဒိ+ကာလ] အဦးအစ
 ပဌမကာလ။ ခိဏာနံ ဝါ အာဒိကာလော၊
 တသ္မိံ ခိဏန္တေ။ မူလဋီ၊၁။၁၈၈။

အာဒိကာလတ္ထ (ပု) [အာဒိကာလ+အတ္ထ] အစ-
 ကာလဟူသော အနက်။ ခေါ်တိ ပဒုပုရဏ
 မတ္တေ အဝဓာရဏေ အာဒိကာလတ္တေ ဝါ
 နိပါတော။ မ၊၄။၁။၁၄။ သံ၊၄။၂။၁။ အံ၊၄။
 ၁။၁၃။ ပဋိသံ၊၄။၂။၁၃၀။ “ကိတ္တာဝတာ န
 ခေါ အာရသော သတ္တု ပဝိဝိတ္တဿ ဝိဟရ-
 တော သာဝကာ ဝိဝေကံ နာနသိက္ခန္တိ”တိ-
 အာဒိသု အာဒိကာလတ္တေ၊ ဝါကျာရမ္ပေတိ
 အတ္တော။ မ၊၄။၁။၄၉။ သံ၊၄။၂။၂။ အံ၊၄။
 ၁။၄၃။

အာဒိကောဋိ (ထိ) [အာဒိ+ကောဋိ] အဦးအစ
 ဖြစ်သော အပိုင်းအခြား၊ အဦးပိုင်းအစပိုင်း။
 သံသာရဿ အာဒိကောဋိယာ အပညာယန-
 ပဋိညာ။ သိ၊၄။သစ်၊၁။၁၈၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။၄၄၀။)

အာဒိကောဋိအဘာဝ (ပု) [အာဒိကောဋိ+
 အဘာဝ] အဦးအစဖြစ်သော အပိုင်းအခြား-
 -အဦးပိုင်း-အစပိုင်း-မရှိခြင်း။ အာသဝါ-
 ဝိဇ္ဇာနံ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နကဘာဝေန အပရပရံ
 ပဝတ္တမာနံ (ပဝတ္တမာနာနံ?) အာဒိကောဋိ-
 အဘာဝေနော တန္တိမိတ္တဿ သံသာရဿ
 အာဒိကောဋိအဘာဝတော အနမတဂ္ဂတာ-
 သိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊၄။၁။၃၂၇။

အာဒိကောဋိရဟိတ (တိ) [အာဒိကောဋိ+ရဟိ-
 တ] အဦးပိုင်း-အစပိုင်း-မဲ့ ကင်းသော။
 သဗ္ဗညုတညာဏသေဝတရဏိယတာယဒုက္က-
 ရတာ၊ ဂမ္ဘိရတာ၊ အာဒိကောဋိရဟိတာ စ
 ပဝတ္တိ။ နေတ္ထိ၊၄။၄။

အာဒိကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာဒိ+ကောဋ္ဌာသ]
 အဦးအစဖြစ်သော-ကောဋ္ဌာသ - အမှီအစု-
 -အစိတ်အပိုင်း။ မုတ္တန္တိ စ မနသိ၊ဂရော-
 တော မနသိကာရော ဂန္တော “ကေသာ”တိ
 ဣမံ အာဒိကောဋ္ဌာသမေဝ အာဟစ္စ တိဋ္ဌတိ။
 အဘိ၊၄။၂။၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၇။ (-မ၊၄။
 ၃။၄၃၀။)

အာဒိဂမန (န) [အာဒိ+ဂမန] အစ-ရှေ့-ပိုင်း
 သို့သွားခြင်း။ အာဒိတော ပန အန္တဂမနံ
 အနုလောမံ၊ အန္တတော စ အာဒိဂမနံ ပဋိ-
 လောမမာဟာတိ။ မူလဋီ၊၂။၁၃၀။

အာဒိဂါထာ (ထိ) [အာဒိ+ဂါထာ] အစ ဂါ-
 ထာ။ ယော ကောစိ ဣမိဿာ သမန္တပါသာ-
 ဒိကာယ အာဒိဂါထာယ နိဒ္ဒိဋ္ဌလောကနာ-
 ထတ္တဟေတု ယထာဝုတ္တဟေတုမူလေန ထိရ-
 တရံ အစလံ ကတွာ။ ဝဇီရ။၄။

အာဒိဂ္ဂဟဏ (န) [အာဒိ+ဂဟဏ] အာဒိသဒ္ဓါ။
 အတ္တတ္ထပရတ္တဝိနိမုတ္တဿ ဘာသိတတ္တဿ အ-
 ဘာဝါ အာဒိဂ္ဂဟဏဉ္စ န ကတ္တဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊၁။
 ၁၉။

အာဒိစန္ဒောဒယ (တိ) [အာဒိ + စန္ဒ + ဥဒယ]
 ရှေးဦးစွာ လင်း တက်ခြင်းရှိသော၊ လဆန်း
 တရက်ဖြစ်သော။ တေ မိဂသိရမာသဿ၊
 အာဒိစန္ဒောဒယံ ဝိနေ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၄။

အာဒိစယ (ပု) [အာဒိ+စယ] ရှေးဦးစွာဖြစ်
 ခြင်း။ အာဒိစယော ဥပစယော၊ ဥပရိ-
 စယော သန္တတိ။ မူလဋီ၊၁။၁၅၂။ (-အနု၊
 ၁။၁၆၆။)

အာဒိစ္စိတ္တ (န) [အာဒိ+စိတ္တ] ဦးစွာ-ပဌမ-
ဖြစ်သော စိတ်။ တတ္ထ အာဒိစ္စိတ္တတော ပဌာ-
ယ ယာဝ ပဌမဇ္ဈာနဿ ဥပ္ပါဒကုဏ်။ ဝဇီရ။
၁၄၅။

အာဒိစ္စ (ပ) [အဒိတိ + ကျ။ ရှု။ နှာ-၂၂၀။
အာ + ဒိပ + အ။ အာဘူသော ဒိပုတိတိ အာ-
ဒိစ္စော၊ ပုဿ စ္စော။ ဓာနံ၊ ဇီ။ ၆၂။ (အာ-
ဒိတျ-သံ) (၁) နေ၊ နေဝန်း၊ နေမင်း။
(၂) အာဒိစ္စ-မည်သောအနွယ်။ (၁) ယတော
ဥဂ္ဂစ္ဆတိ သူရိယော၊ အာဒိစ္စော မဏ္ဍလီ
မဟာ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၉။ အာဒိစ္စောတိ အဒိတိယာ
ပုတ္တော ဝေဝစနမတ္တံ ဝါ တေ သူရိယသဒ္ဓဿ။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅။ အဒိတိယာ ပုတ္တောတိ လော-
ကသမုဒါစာရဝသေန ဝုတ္တံ။ လောကီယာ
ဟိ ဒေဝေ အဒိတိယာ ပုတ္တာ၊ အသုရေ အတိ
တိယာ ပုတ္တာတိ ဝဒန္တိ။ အာဒိပ္ပနတော ပန
အာဒိစ္စော၊ ကေပ္ပဟာရေနဝ တိသု ဒီပေသု
အာလောကဝိဒံသနေန သမုဇ္ဈလနတောတိ
အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။ (-အံ၊ ၂။ ၂၀၉။
ဥဒါနံ၊ ၈၆။ ဣတိဝုတံ၊ ၂၅၃။ အပါ၊ ၁။ ၂၇၇။
ဇော၊ ၁။ ၄၄။ ဇော၊ ၂။ ၂၁၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၆၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ဥဒါ-
နံ၊ ၄။ ၈၇။ ဣတိဝုတံ၊ ၄။ ၁၉၁၊ ၂၆၅။ သုတ္တနိ-
ဌ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၇။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၉၆။
ဝဇီရ။ ၄၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၂။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၁။
မူလ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
၃၀၅။) (၂) အာဒိစ္စာ (အာဒိစ္စော၊ က)
နာမ ဂေါတ္တေန။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၁၃။

အာဒိစ္စကုလ (န) [အာဒိစ္စ + ကုလ] နေမင်း၏
အမျိုး။ အာဒိစ္စကုလကေတုက ကြည့်။

အာဒိစ္စကုလကေတုက (ပ) [အာဒိစ္စကုလ + ကေ-
တုက] နေမင်း အမျိုးအနွယ်၏ မှန်ကင်း

သဗ္ဗယ်ဖြစ်သော ဘုရား။ ပဏမာမိ နရာဒိစ္စံ၊
အာဒိစ္စကုလကေတုက။ အပါ၊ ၂။ ၂၁၀။

အာဒိစ္စဂေါတ္တံ (န) [အာဒိစ္စ + ဂေါတ္တံ] အာဒိစ္စ
မည်သော အနွယ်၊ နေမင်း၏ အနွယ်။
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဒိစ္စဂေါတ္တံ (တိ) [အာဒိစ္စဂေါတ္တံ + က]
အာဒိစ္စအနွယ်-နေမင်း၏ အနွယ်-၌-ဖြစ်
သော-ပါဝင်သောသူ။ ခတ္တိယောပိ ဟိ
“အဟံ ကောဏ္ဍညဂေါတ္တော၊ အဟံ အာဒိစ္စ-
ဂေါတ္တော” တိ မာနံ ကဏေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၄၇။ (-ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။)

အာဒိစ္စပထ (ပ) [အာဒိစ္စ + ပထ] နေသွားရာ
လမ်း၊ ကောင်းကင်။ ဟံသာ’ ဒိစ္စပထေ ယန္တိ၊
အာကာသေ ယန္တိ ဣဒ္ဓိယာ။ ဓမ္မ၊ ၃။ ၉။ ဣမေ
ဟံသာ အာဒိစ္စပထေ အာကာသေ ဂစ္ဆန္တိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။

အာဒိစ္စပါက (ပ) [အာဒိစ္စ + ပါက] (၁) နေဖြင့်
ချက်ခြင်း။ (တိ) (၂) နေဖြင့်ချက်အပ်သော။
(၁) အဗ္ဗတရုဏာနိ ဘိန္နိတော ဥဒကေ ပက္ခိ-
ပိတော အာတပေ အာဒိစ္စပါကေန ပဓိတော
ပရိဿာဝေတော ကာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၃။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၉၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။
၃၉၅။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။) (တိ) (၂)
သိတောဒကေန မဒ္ဓိတော ကတရသော ဝါ
အာဒိစ္စပါကော ဝါ ဝဇီတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၃။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၂။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ၃၁။)

အာဒိစ္စပါရိစရိယာ (တိ) [အာဒိစ္စ + ပါရိစရိယာ]
နေကို - လုပ်ကျွေးခြင်း - ပူဇော်ပသခြင်း။
အာဒိစ္စပါရိစရိယာ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၁) တိ ကရဝီရ-
မာလာဟိ ပူဇံ ကတော သကလဒိဝသံ အာ-
ဒိစ္စာဘိမုခါဝဋ္ဌာနေန အာဒိစ္စဿ ပရိစရကံ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇၆။

အာဒိစ္စပန္န (ပု) [အာဒိစ္စ+ပန္န] (၁) နေမင်း-
 နေနတ်သား-၏ အဆွေဖြစ်သော မြတ်စွာ
 ဘုရား၊ ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား။ (တိ) (၂)
 နေမင်း - နေနတ်သား- ဟူသော ဆွေမျိုး
 ရှိသော မြတ်စွာဘုရား၊ ဂေါတမ မြတ်စွာ
 ဘုရား။ (နေနတ်သားလည်း ဂေါတမအနွယ်
 မြတ်စွာဘုရားလည်း ဂေါတမအနွယ် ဖြစ်
 သည်။ နေနတ်သားသည် သောတာပန်ဖြစ်၍
 မြတ်စွာဘုရား၏ သားတော်ဖြစ်သည်။ ထို့
 ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားကို အာဒိစ္စပန္န၊ (=
 နေမင်း၏အဆွေ) ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ ပြုလ
 တ္တံ့သော ဌာနီ-တို့ကြည့်။ (၃) အာဒိစ္စပန္န၊
 မည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ (၁)(၂) အဟံ ဝန္နေ
 မဟာဝိရံ၊ ဗုဒ္ဓမာဒိစ္စပန္နနံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၉။ အာ-
 ဒိစ္စပန္နနန္တိ အာဒိစ္စောပိ ဂေါတမဂေါတ္တော၊
 ဘဂဝါပိ ဂေါတမဂေါတ္တော၊ တဿ ဝေမာ-
 ဟ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။ အာဒိစ္စော ဗန္ဓုတေဿာ-
 တိ အာဒိစ္စပန္န၊ အထ ဝါ အာဒိစ္စဿ ဗန္ဓုတိ
 အာဒိစ္စပန္န၊ ဘဂဝါ၊ တံ အာဒိစ္စပန္နနံ။ အာ-
 ဒိစ္စော ဟိ သောတာပနတာယ ဘဂဝတော
 ဩရသပုတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ပုစ္ဆာမိ တံ
 အာဒိစ္စပန္န၊ ဝိဝေကံ သန္တိပဒ္ဓေ မဟေသိ။
 သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂။ ၂၆၂။ အာဒိစ္စပန္နန္တိ
 အာဒိစ္စ ဂေါတ္တပန္နံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။ အာဒိစ္စပန္နနော (ထေရ။
 ၂၂) တိ အာဒိစ္စဝံသေ သမ္ပူတတ္တာ အာ-
 ဒိစ္စော ဗန္ဓု တေဿာတိ အာဒိစ္စပန္န၊ ဘဂဝါ။
 တဿ အာဒိစ္စပန္နနော။ အာဒိစ္စဿ ဝါ ဗန္ဓုတိ
 အာဒိစ္စပန္န၊ ဘဂဝါ။ တဿ သဂဝတော
 ဩရသပုတ္တဘဂဝတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။
 အာဒိစ္စပန္နနာ (ထေရ။ ၂၆) တိ အာဒိစ္စ-
 ဂေါတ္တေန။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄၉၃။
 ဝိ၊ ၅။ ၁၆၂။ ၂၇၇။ ၃၁၀။ ဒီ၊ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၁။
 ၁၈၇။ ၁၉၃။ အံ၊ ၁။ ၃၂၄။ ၃၆၄။ အံ၊ ၃။ ၆၂။
 ဝိမာန။ ၂၉။ အပါ၊ ၁။ ၁၄၇။ ၂၃၆။ မဟာနိ။
 ၂၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၅။ သံ၊ ၄။ ၂။

၂၅၅။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၄၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၄။
 မူလ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။) (၃) အာဒိစ္စပန္နဿ ဝစော
 နိသမ္ပ။ သုတ္တနိ။ ၂၈၇။ အပါ၊ ၁။ ၁၂။ (-
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃-၄။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁-၂။)
 အာဒိစ္စဝံသာဝရဏ (တိ) [အာဒိစ္စဝံသံ + အာ-
 ဝရဏ] နေရောင်ကို-တားမြစ်-ပိတ်ဆီး-
 တတ်သော။ အာဒိစ္စဝံသာဝရဏံ၊ ကော ဧတိ
 သိရိယာ ဇလံ။ ဇာ၊ ၂။ ၇၆။ ၂၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
 ၆၇။ အာဒိစ္စဝံသာဝရဏန္တိ အာဒိစ္စဝံသိနံ
 အာဝရဏံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄၂။
 အာဒိစ္စဝံသိ (သိ) [အာဒိစ္စ+ဝံသိ] နေ၏ ဘ
 ရောင်၊ နေရောင်။ အာဒိစ္စဝံသာဝရဏံ-ကြည့်။
 အာဒိစ္စဝံသ (ပု) [အာဒိစ္စ+ဝံသ] နေမင်း၏-
 အမျိုး-အနွယ်။ အာဒိစ္စဝံသော ဩက္ကာက-
 ထဇဝံသောတိ ဇာနိတဗ္ဗံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။
 အာဒိစ္စပန္န-လည်းကြည့်။
 အာဒိစ္စဝဏ္ဏ (တိ) [အာဒိစ္စ+ဝဏ္ဏ] နေ၏
 အဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော။ အာဒိစ္စ-
 ဝဏ္ဏံ ရုစိရပဘဿရံ။ ဝိမာန။ ၇၄။ ဝိမာန၊
 ၄။ ၂၀၈။ (-ဇာ၊ ၁။ ၃၄၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၆၈။)
 အာဒိစ္စဝဏ္ဏသင်္ကာသ (တိ) [အာဒိစ္စဝဏ္ဏ +
 သင်္ကာသ] နေ၏အဆင်းနှင့်တူသောတောက်
 ပြောင်သော အဆင်းရှိသော။ သူ။ အာဒိစ္စ-
 ဝဏ္ဏသင်္ကာသ၊ ဟေမစန္ဒနန္ဒိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃။
 ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၅။
 အာဒိစ္စဝဏ္ဏသန္နိဘ (တိ) [အာဒိစ္စဝဏ္ဏ+သန္နိဘ]
 နေ၏အဆင်းနှင့် တူသော တောက်ပသော
 အဆင်းရှိသော။ သူ။ အာဒိစ္စဝဏ္ဏသန္နိဘ၊
 ကံသဝိဇ္ဇပဘဿရံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
 ၄၆၇။
 အာဒိစ္စဘိမုခါဝဋ္ဌာန (န) [အာဒိစ္စ+အဘိမုခ+
 အဝဋ္ဌာန] နေသို့ရှေးရှု-ရပ်-တည်-ခြင်း။
 အာဒိစ္စပါရိဝရိယာ-ကြည့်။

အာဒိစ္စုပဋ္ဌာန (န) [အာဒိစ္စ+ဥပဋ္ဌာန] နေကို လုပ်ကျွေးခြင်း။ ကုမာရိကပဉ္စ ဒေဝပဉ္စ အာဒိစ္စုပဋ္ဌာနံ မဟတုပဋ္ဌာနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ အာဒိစ္စုပဋ္ဌာနန္တိ ဇီဝိကတ္တာယ အာဒိစ္စပါရိ စရိယာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁။

အာဒိစ္စုပဋ္ဌာနဇာတက (န) [အာဒိစ္စုပဋ္ဌာန + ဇာတက] အာဒိစ္စုပဋ္ဌာနဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၅-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၄၄။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၆၆-၇။

အာဒိစ္စုပမာ (ထိ) [အာဒိစ္စ+ဥပမာ] နေမင်း ဟူသော ဥပမာ။ ဣဒါနိ တမေဝ ပတာပဝန္တိ အာဒိစ္စုပမာယ ဝိဘာဝေန္တော “မဇ္ဈေ သမဏသံဃဿာ” တိ အာဒိမာဟ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။

အာဒိဋ္ဌ (တိ) [အာ+ဒိဋ္ဌ+တ] ရည်ညွှန်းအပ်သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဒိဋ္ဌဉာဏ (န) [အာဒိဋ္ဌ+ဉာဏ] ရည်ညွှန်းအပ်သည်ကို သိကြောင်းမြစ်သော-အတတ်-ပညာ။ အာဒိဋ္ဌဉာဏ (ဒီ၊ ၁။ ၈၉) နှ့် အာဒိသိတဗ္ဗဿ ဉာဏံ။ သီ၊ ၁။ ၁။ ၃၇၂။

အာဒိဋ္ဌပနာ (ထိ) [အာဒိ+ဋ္ဌပနာ] ဦးစွာပဋ္ဌပ-တည်ရှိစေခြင်း-ထားခြင်း။ အာဋ္ဌပနာ-ကြည့်။

အာဒိတာလ (ပု) [အာဒိ + တာလ] အစစသော ထန်းပင်၊ အစဆုံးထန်းပင်။ တတ္ထပိဂန္တာ လုဒ္ဓေန တထေဝ ကတေ ပုန တေနေန နယေန အာဒိတာလံ အာဂစ္ဆေယျ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၇။ (-အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၃။)

အာဒိတ္တ (တိ) [အာ+ဒိပ+တ] တောက်လောင်-တောက်ပ-ရဲရဲညှိုး-ပြောင်ပြောင်တောက်-သော၊ မီးလောင်သော။ ဝရံ တေ မောသပုရိသ အင်္ဂါရကာယုဟာ အာဒိတ္တာ-

ယ သမ္ပဇ္ဇလိတာယ သဇောတိဘူတာယ အင်္ဂ-ဇာတ် ပက္ခိတ္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ အာဒိတ္တာယာတိ ပဒိတ္တာယ ဂဟိတအဂ္ဂိဝဏ္ဏာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ အာဒိတ္တ (ဒီ၊ ၁။ ၈၉။ မ၊ ၁။ ၂၉၄) နှ့် အဂ္ဂိဝဏ္ဏံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ ယော အဂ္ဂိဿ ပကတိဝဏ္ဏော၊ တေန သမန္တာဂတန္တိ ဝုတ္တံ “အာဒိတ္တန္တိ အဂ္ဂိဝဏ္ဏံ” နှ့်။ သီ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၂၆၁။ ပုရိသော အာဂစ္ဆေယျ အာဒိတ္တံ တိဏုက္ကံ အာဒိယ။ မ၊ ၁။ ၁၈၀။ အာဒိတ္တန္တိ ပဇ္ဇလိတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇။ အာဒိတ္တ (ဝိ၊ ၃။ ၄၄။ သံ၊ ၂။ ၂၇၁) နှ့် ပဒိတ္တံ သမ္ပဇ္ဇလိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၀။ အာဒိတ္တော (ပုရိသံ၊ ၁၂၁) တိ ဒုက္ခလက္ခဏဝသေန ပိဋ္ဌာယောဂတော သန္တာပနဋ္ဌေန အာဒိပိတော။ ပုရိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၄၈၊ ၂၄၈။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၇။ မ၊ ၂။ ၁၅။ မ၊ ၃။ ၂၀၅၊ ၂၂၄။ သံ၊ ၁။ ၂၉၊ ၄၅၁။ သံ၊ ၂။ ၅၈၊ ၃၇၇။ သံ၊ ၃။ ၃၈၅။ အံ၊ ၁။ ၁၄၀၊ ၁၅၅။ အံ၊ ၂။ ၃၇၆၊ ၄၉၇။ အဘိ၊ က၊ ၁၆၀။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၄။ ပေတ၊ ၁၅၀။ ထေရ၊ ၃၂၀၊ ၃၂၇၊ ၃၅၅။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၁၄၉၊ ၁၄၉၊ ၁၅၇၊ ၃၀၅။ အပါ၊ ၂။ ၄၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၆၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၂၊ ၁၃၄၊ ၁၆၈၊ ၂၁၈၊ ၂၂၄။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂၊ ၃၀၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀၊ ၂၁၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၊ ၁၇၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၃၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂၊ ၃၂၆။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၅။ အနုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၆၆၊ ၈၅။)

အာဒိတ္တက (တိ) [အာဒိတ္တ + က] ရဲရဲညှိုး-ပြောင်ပြောင်တောက်-သော။ ဧဝံ အာဒိတ္တကော လောကော၊ ဇရာယ မရဏေန စ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၉။

အာဒိတ္တကုမ္မကာရပါက (ပု) [အာဒိတ္တ + ကုမ္မ
ကာရ + ပါက] ပြောင်ပြောင် တောက်သော
အိုးထိန်းသည်တို့၏ အိုးဖုတ်ရာအရပ်။ အာ-
ဒိတ္တကုမ္မကာရပါကော ဝိယ ဟိ တယော
ဘဝါ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။

အာဒိတ္တဂေဟ (ပု၊ န) [အာဒိတ္တ + ဂေဟ]
မီးလောင်သောအိမ်။ နိဟတဘဏ္ဍကန္တိ အာ-
ဒိတ္တဂေဟတော ဗဟိ နိက္ခာမိတံ ဘဏ္ဍကံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။

အာဒိတ္တမဂဟနိဗ္ဗာပန (န) [အာဒိတ္တဂေဟ +
နိဗ္ဗာပန] မီးလောင်သောအိမ်ကို မီးငြိမ်း
စေခြင်း။ အာဒိတ္တဂေဟနိဗ္ဗာပနာဒိနံ အတ္တာ
ယ ဓနပရိစ္စာဂံ ကတွာ တာသံ အာပ-
ဒါနံ မဂ္ဂံ ပိဝဟတိ နိဝါရေတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။

အာဒိတ္တသရ (န) [အာဒိတ္တ + သရ] မီးလောင်
သောအိမ်။ အာဒိတ္တသရတော နိဟဋ္ဌဘဏ္ဍံ
ဝိယ သရာ နိဟရိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။
(-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၇။)

အာဒိတ္တစေလ (တိ) [အာဒိတ္တ + စေလ] မီး
လောင်သော ပုဆိုးရှိသော၊ ပုဆိုးမီးလောင်
သော၊ သူ။ အာဒိတ္တစေလော ဝါ အာဒိတ္တသိ-
သော ဝါ တဿေဝ စေလဿ ဝါ သီသဿ
ဝါ နိဗ္ဗာပနာယ အဓိမတ္တံ ဆန္တဉ္စ . ကရေယျ။
အံ၊ ၁။ ၄၀၅။ အံ၊ ၂။ ၂၇၂။ အံ၊ ၃။ ၁၃၉၊ ၁၃၀။

အာဒိတ္တဆာရိကနိရယ (ပု) [အာဒိတ္တဆာရိကာ
+ နိရယ] ရဲရဲညှိုး - ပြောင်ပြောင်တောက် -
သောပြာငရဲ၊ ပြာပူငရဲ။ ကုက္ကုလနိရယောတိ
ယောဇနသတပုမာကောဝ... အာဒိတ္တဆာရိ-
ကနိရယော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၈။

အာဒိတ္တဆာရိကာ (ထိ) [အာဒိတ္တ + ဆာရိကာ]
ရဲရဲညှိုး - ပြောင်ပြောင်တောက် - သောပြာ။
ပြာပူ။ ကုက္ကုဋ္ဌာနုဂတာတိ အာဒိတ္တဆာရိက-
သခါတေန ကုက္ကုဋ္ဌေန ဝိယ ဥဏှဝါလု-
ကာယ အနုဂတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၂။

အာဒိတ္တဇာတက (န) [အာဒိတ္တ + ဇာတက]
အာဒိတ္တဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ
ဂ၊ နိပါတ်၊ ဂ-ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃-၄။

အာဒိတ္တဒေသနာ (ထိ) [အာဒိတ္တ + ဒေသနာ]
အာဒိတ္တ-တရားတော်၊ အာဒိတ္တ-ဒေသနာ။
အာဒိတ္တပရိယာယ-ကြည့်။

အာဒိတ္တပဏ္ဏကုဋ် (ထိ) [အာဒိတ္တ + ပဏ္ဏကုဋ်]
ရဲရဲညှိုး - ပြောင်ပြောင်တောက် - သော သစ်-
ရွက်မိုးကျောင်း။ တေသံ အာဒိတ္တပဏ္ဏကုဋ်
ဝိယ တယော ဘဝါ ဥပဋ္ဌဟန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၈၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။

အာဒိတ္တပဏ္ဏသာလာ (ထိ) [အာဒိတ္တ + ပဏ္ဏ-
သာလာ] ရဲရဲညှိုး - ပြောင်ပြောင်တောက် -
သော သစ်ရွက်မိုးစရပ်။ မယံ ဘဏေ “တ-
ယော ဘဝါ အာဒိတ္တပဏ္ဏသာလာ ဝိယာ”-
တိ ပဗ္ဗဇိမှာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။

အာဒိတ္တပရိယာယ (ပု) [အာဒိတ္တ + ပရိယာယ]
အာဒိတ္တ-တရားဒေသနာ။ အာဒိတ္တပရိယာယံ
ပစ္စဝေက္ခမာနော (မဟာနိ။ ၃၈၆) တိ အာ-
ဒိတ္တဒေသနံ ဩလောကေန္တော။ မဟာနိ၊ ၄။
၄၀၃။ အာဒိတ္တပရိယာယံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ
ဓမ္မပရိယာယံ ဒေသေသာမိ။ သံ၊ ၂။ ၃၇၇
(-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၀၂။ ဇာ၊ ၄။
၄။ ၁၈၁။ ဝဇိရ၊ ၄။ ၄၁၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၃၃။)

အာဒိတ္တပရိယာယဒေသနာ (ထိ) [အာဒိတ္တပရိ-
ယာယ + ဒေသနာ] အာဒိတ္တပရိယာယတရား
ဒေသနာ။ ဂယာသံသေ နိသိဝါပေတွာ အာ-
ဒိတ္တပရိယာယဒေသနာယ အရဟတ္တေ ပတိ-
ဋ္ဌာပေတွာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ (-ထေရ၊ ၄။ ၁။
၈၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇-၈။ ဇာ၊
၄။ ၁။ ၉၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။)

အာဒိတ္တပရိယာယနယ (ပု) [အာဒိတ္တပရိယာယ
+ နယ] အာဒိတ္တပရိယာယ-တရားဒေသနာ

တော်၌ လာသောနည်း။ အာဒိတ္တပရိယာယ-
နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ အာဒိတ္တ-
ပရိယာယနယေနာတိ အာဒိတ္တပရိယာယေ
အာဂတနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ အာဒိနဝဋ္ဌိ-
သင်္ခါတိ သောဇနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။

အာဒိတ္တပရိယာယသုတ္တ (န) [အာဒိတ္တပရိယာ-
ယ+သုတ္တ] (၁) အာဒိတ္တပရိယာယသုတ်။
ဝိနယပိဋက၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၁-ခန္ဓက၊ ၁၂-
ကထာ။ ဝိ၊ဥ၊၁၄၄-၅။ အာဒိတ္တပရိယာယ-
သုတ္တံ ဒေသေသိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။ (၂) အာ-
ဒိတ္တပရိယာယသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သ-
ဋ္ဌာယဘန သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊
ဂ-သုတ်။ သံ၊၂။၁၇၇-၉။

အာဒိတ္တပရိယာယာဝသာန (န) [အာဒိတ္တပရိ-
ယာယ+အဝသာန] အာဒိတ္တတရားဒေသနာ
တော်၏အဆုံး။ သေ...အာဒိတ္တပရိယာယာ-
ဝသာနေ အရဟတ္တပစ္စော ကော မဟာ-
သာဝကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

အာဒိတ္တပူတိအလာတ (န) [အာဒိတ္တ+ပူတိ+
အလာတ] မီးလည်းလောင်၊ ပုပ်ဆွေးလည်း
ပုပ်ဆွေးသော ထင်းမီးစ။ အာဒိတ္တပူတိ-
အလာတံ ဝိယ ဇလတေစ။ အသိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၇၃-၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။

အာဒိတ္တဘဝနသဒိသ (တိ) [အာဒိတ္တ+ဘဝန+
သဒိသ] ရဲရဲညီး-ပြောင်ပြောင်တောက် -
သော အိမ်နှင့်တူသော။ တယောပိ ဘဝါ
အာဒိတ္တဘဝနသဒိသာ ဟုတွာ ဥပဋ္ဌဟိသု။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။

အာဒိတ္တဝဂ္ဂ (ပု) [အာဒိတ္တ+ဝဂ္ဂ] အာဒိတ္တဝဂ်။
သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်။
သံ၊၁။၂၈၊၃၃။

အာဒိတ္တသရိရ (တိ) [အာဒိတ္တ+သရိရ] မီး
လောင်သောကိုယ်ရှိသော။ ကော ငွေကော

ဥမ္မုက္ကေန ပဟာရံ လဘိတွာ အာဒိတ္တသရိ-
ရော ပလာယန္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။

အာဒိတ္တသိရ (တိ) [အာဒိတ္တ+သိရ] မီးလောင်
သော ဦးခေါင်းရှိသော။ ဦးခေါင်းမီးလောင်
သောသူ။ ဒယမာနေ မတ္တကေ အာဒိတ္တ-
သိရော တဿ နိဗ္ဗာပနတ္ထာယ ဝိရိယံ အာရ-
ဘတိ။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၂၃၄။ (-နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၉၉။)

အာဒိတ္တသိသ (တိ) [အာဒိတ္တ+သိသ] မီးလောင်
သော ဦးခေါင်းရှိသော။ ဦးခေါင်းမီးလောင်
သောသူ။ အာဒိတ္တစေလ-ကြည့်။

အာဒိတ္တသိသုပမ (န) [အာဒိတ္တ+သိသ+ဥပမာ
+သုတ္တ။ နောက်ပုဒ်ကျေ] အာဒိတ္တသိသုပမ-
သုတ်။ အာဒိတ္တသိသုပမံပစ္စဝေကိုတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉၉။ အာဒိတ္တသိသုပမန္တိ အာဒိတ္တသိသု-
ပမသုတ္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၆။ အောက်ပုဒ်-လည်း
ကြည့်။

အာဒိတ္တသိသုပမသုတ္တ (န) [အာဒိတ္တသိသုပမ+
သုတ္တ] အာဒိတ္တသိသုပမသုတ်။ ဦးခေါင်းမီး
လောင်ခံရသူကို ဥပမာထား၍ ဟောကြား
ရာသုတ်။ (၎င်း သုတ်များမှာ- သံ၊၁။၁၃-၌
လာသော သတ္တိသုတ်၊ ၎င်း ၅၂-၌ လာသော
ဝါသုဒ္ဓတ္တသုတ်၊ အံ၊၁။၄၀၅-၌လာသော ဇု-
တိယ သမာဓိသုတ်-တို့ ဖြစ်ရာ၏။) အာဒိတ္တ-
သိသုပမ-ကြည့်။

အာဒိတ္တသုတ္တ (န) [အာဒိတ္တ+သုတ္တ] (၁)
အာဒိတ္တသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။
သံ၊၁။၂၈-၉။ (၂) အာဒိတ္တသုတ်။ သံယုတ္တ-
နိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊
(၆) ၁-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊၂။၅၈-၉။ (၃)
အာဒိတ္တသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာယ-
ဘနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၆-
သုတ်။ သံ၊၂။၂၅၁-၂။

အာဒိတ္တသုသိရရက္ခ (ပု) [အာဒိတ္တ+သုသိရ+ရက္ခ] မီးတောက်လောင်သော အခေါင်းရှိသော သစ်ပင်။ အန္တောဥရံ အာဒိတ္တသုသိရရက္ခော ဝိယ ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄။

အာဒိတ္တဂါရသဒိသ (တိ) [အာဒိတ္တ+အဂါရ+သဒိသ] ရဲရဲ ညီး - ပြောင်ပြောင် တောက်သော အိမ်နှင့်တူသော။ ဣမေသံ တယောဘဝေ အာဒိတ္တဂါရသဒိသေ ကတော ဒဿေတုံ ဝနုတိ။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂။

အာဒိဒဿနတ္ထ (ပု) [အာဒိ+ဒဿန+အတ္ထ] အစကိုပြုခြင်းအကျိုး။ ယထာ ပန စိတ္တသင်္ခါရဿ အာဒိဒဿနတ္ထံ “သုဒ္ဓါဝါသံ ဥပပဋန္တာန” နှိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၁။ စိတ္တသင်္ခါရဿ အာဒိဒဿနတ္ထံ သုဒ္ဓါဝါသေ စိတ္တသင်္ခါရဿ အာဒိဒဿနတ္ထံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၉၄။

အာဒိဒုက္ခ (န) [အာဒိ+ဒုက္ခ] အစပြစ်သော ဆင်းရဲ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာနဉ္စ အာဒိဒုက္ခံ ဇာတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၀၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၇။

အာဒိနိကာယ (ပု) [အာဒိ+နိကာယ] အစပြစ်သောနိကာယ်၊ ဒီဃနိကာယ်။ အာဒိနိကာယဿာ (ဒိ ဌ၊ ၁။ ၂၇) တိ သုတ္တန္တပိဋကပရိယာပနေသု ပဉ္စသု နိကာယေသု အာဒိဘူတဿ ဒီဃနိကာယဿ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၃၈။

အာဒိနိဂ္ဂဟ (ပု) [အာဒိ+နိဂ္ဂဟ] အစပြစ်သော နိဂ္ဂဟ်ခြင်း။ အနုလောမ ပစ္စနိကပဉ္စကေ အာဒိနိဂ္ဂဟံ ဒဿေတော ပစ္စနိယာနုလောမပဉ္စကေ စ အာဒိနိဂ္ဂဟမေဝ ဒဿေတော။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅။

အာဒိန္ဒ (တိ) [အာ+ဒါ+တ] ယူအပ်သော။ အာဒိန္ဒေ အာဒိန္ဒသညိ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။ အတ္တာဒါနံ အာဒိန္ဒံ ပစ္စာပိ အဝိပ္ပဋိသာရကရံ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၆။ အတ္ထိ ခေါပန မယာ အာဒိန္ဒံ အာဒိန္ဒံ။ သိ၊ ၂။ ၅၀၄။ (-

ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၉၃။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၄။) ဥပါဒိန္ဒလည်း ကြည့်။

အာဒိန္ဒဂ(ဂ္ဂ)ဟိတပရာမဋ္ဌ (တိ) [အာဒိန္ဒ+ဂဟိတ+ပရာမဋ္ဌ] (တဏှာစသည်တို့ဖြင့်) လွန်ကဲစွဲမြဲစွာ သက်သ်ယူဆအပ်၊ ငါ့ဟာ ငါ့ဥစ္စာဟူ၍ ယူဆအပ်၊ ငါ့ဟူ၍ မှားယွင်းစွာ သုံးသပ်အပ်သော။ အာဒိန္ဒဂဟိတပရာမဋ္ဌဝသေန သဗ္ဗဥပါဒိန္ဒမေဝ။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၆။ တဏှာဒီဟိ အာဒိန္ဒဂဟိတပရာမဋ္ဌဝသေန ဥပါဒိန္ဒမေဝါတိ ဒဿေဘုံ တတ္ထ အာဒိန္ဒန္တိ အဘိနိဝိဋ္ဌံ။ မမန္တိ ဂဟိတံ။ အဟန္တိ ပရာမဋ္ဌံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၂၃။ (- အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂။)

အာဒိန္ဒတ္တ (န) [အာဒိန္ဒ+တ္တ] ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်။ သေတတ္တာ နေသိတတ္တာ၊ အာဒိန္ဒတ္တာ အနာဒိန္ဒတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။

အာဒိန္ဒဒဏှ (တိ) [အာဒိန္ဒ+ဒဏှ] (၁) ယူအပ်သောဒဏှရှိသော၊ အပြစ်ဒဏှပေးခြင်းကို ပြုလုပ်သော၊ သူ။ (၂) စွဲကိုင်အပ်သော တုတ်လက်နက်ရှိသော၊ တုတ်လက်နက်ကို စွဲကိုင်သော၊ သူ။ (၃) ယော ပန အာဒိန္ဒဒဏှော ဟုတော့ ပရေသံ ဒါသကမ္မကရာဒိနံ တသ္မိံ တသ္မိံ အပရာဓေ အပရာဓာနုရူပံ ဝဗေန္တနဆေဒနတာဌနာဒိဝသေန ကဓေတိ။ ဇော၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ (၂) တေသံ ဟိ နာမ ဘိက္ခဝေ ရာဇနံ အာဒိန္ဒဒဏှာနံ အာဒိန္ဒသတ္တာနံ ဝေရူပံ ခန္တိသောရရံ ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆။ ဇော၊ ဌ၊ ၁။ ၄၆၃။ (- မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၂။)

အာဒိန္ဒပုဗ္ဗ (တိ) [အာဒိန္ဒ+ပုဗ္ဗ] ယူအပ်ဘူး-ဖြစ်ဘူး-သော၊ အကုသိုလ် (ဖြစ်ဘူးသော အကုသိုလ်နှင့်တူသော အကုသိုလ်)။ ပဋိနိဿဋ္ဌောတိ ဣဒံ ပုဗ္ဗေ အာဒိန္ဒပုဗ္ဗဿ ပဋိနိဿဂ္ဂဒဿနဝသေန။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၉၀။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၈။ (- မဟာနိ၊ ဌ၊ ၁၄၇။)

အာဒိန္ဒပုဗ္ဗလိင်္ဂ (တိ) [အာဒိန္ဒပုဗ္ဗ+လိင်္ဂ] ယူအပ်ဘူးသော အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော၊ သူ။ အာ-

ဒိန္နပ္ပဗ္ဗလိက်ံ။ နဂ္ဂဿာပိ ဒ္ဓယံ ဘဝေ။ ဝဇိရ။
၄၁၁။

အာဒိန္နပ္ပမာရဝဏ (တိ) [အာဒိန္န + ပမာရ +
ဝဏ] ယု - ဖြစ်စေ - အပ်သော ထိုးစိုက်ခြင်း
ကြောင့်ဖြစ်သော ဒဏ်ရာအနာရှိသော၊ ထိုး
စိုက်ရာဒဏ်ရာအနာကို - ဖြစ်စေ - ရရှိစေ
တတ်သော။ အာဒိန္နပ္ပမာရဝဏာနိ တိဏိ
သတ္တိသတာနိ ဝိယ ပုဂ္ဂလနုဿ အာတုရမာန-
မဟာဒုက္ခပတိဋ္ဌံ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏံ။ သံ၊ ၇။ ၂။
၁၁၅။

အာဒိန္နရတန (တိ) [အာဒိန္န + ရတန] ယုအပ်
ပြီးသော ရတနာရှိသော။ ယထာဓမ္မိ အာ-
ဒိန္နရတနာယ ပန ပရိသာယ တံ စက္ကရတနံ
ပဋိနိဝတ္တတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၈။

အာဒိန္နဝတ္တ (န) [အာဒိန္န + ဝတ္တ] ယုအပ်ပြီး
သောဝတ်။ ပဌမံ အာဒိန္နဝတ္တံ ကေဿ သန္တိ-
ကေ ယထာ နိက္ခိပိတံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝဇိရ။ ၅၁၁။

အာဒိန္နသညီ (တိ) [အာဒိန္န + သညာ + ဤ] ယု
အပ်ပြီးဟု အမှတ်ရှိသော၊ သူ။ အနာဒိန္နေ
အာဒိန္နသညီ ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။

အာဒိန္နသတ္တ (တိ) [အာဒိန္န + သတ္တ] ယုအပ်
သော ဓားလက်နက်ရှိသော၊ ဓားလက်နက်
ကို စွဲကိုင်သော၊ သူ။ တေသံ ဟိ နာမ ဘိက္ခ-
ဝေ ရာဇနံ အာဒိန္နဝဏ္ဏာနံ အာဒိန္နသတ္တာနံ
ဝေဓူပံ ခန္တိသောရစ္စံ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၅။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၃။

အာဒိန္နသဒိသ (တိ) [အာဒိန္န + သဒိသ] ယုအပ်
ပြီးသည်နှင့်တူသော။ ဝိပဿနာယ နိဿဋ္ဌ
အာဒိန္နသဒိသံ မဂ္ဂေန ပဟိနံ ပဋိနိဿဋ္ဌံ နာမ
ဟေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။

အာဒိန္နသိပါဠိက (တိ) [အာဒိန္န + သိပါဠိက] ယုအပ်သော
အသီးငယ်ရှိသော။ ဗြဟ္မိရ-
ကဇာတော ခေါ အမွှော ပုရိသ ကိံသုကော
အာဒိန္နသိပါဠိကော။ သံ၊ ၂။ ၃၉၈။ အာဒိန္န-

သိပါဠိကောတိ ဂဟိတမလပေါတကော။ သံ၊
၄။ ၂။ ၃၄၃။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။)

အာဒိပဋိပဒါ (ထိ) [အာဒိ + ပဋိပဒါ] အစဆုံး
ဖြစ်သော - ဦးစွာ ကျင့်အပ်သော - အကျင့်။
တဿ စ အရဟတ္တဿ အာဒိပဋိပဒံ ပုစ္ဆန္တော။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၃၀။

အာဒိပဋိသန္ဓာနဘာဝ (ပု) [အာဒိ + ပဋိသန္ဓာန +
ဘာဝ] အစဖြစ်သော အဆက်အစပ်၏အဖြစ်။
ဘဝန္တရာဒိပဋိသန္ဓာနတောတိ ဘဝန္တရဿ
အညဘဝဿ အာဒိပဋိသန္ဓာနဘာဝတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။

အာဒိပဏိဓာန (န) [အာဒိ + ပဏိဓာန] ရှေးဦး
စွာ - ဆုပန် - ဆုတောင်း - ခြင်း။ သာ အာ-
ဒိပဏိဓာနတော ပဌာယ “မုတ္တော မောစေ-
ဿာပိ”တိ အာဒိနာ နယေန ယာဝ ဟေတု-
ဖလပ္ပယောဇနာ။ ဝဇိရ။ ၅။

အာဒိပဒ (န) [အာဒိ + ပဒ] အစဖြစ်သော -
အစဉ်ဟောတော်မူအပ်သော - ပုဒ်၊ အစပုဒ်။
တတ္ထ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂန္တိအာဒိနာ နယေန
ဝုတ္တာနံ သတ္တန္တံ အာဒိပဒါနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၆။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၈။ အာဒိပဒါနန္တိ “သတိသမ္ပော-
ဇ္ဈင်္ဂန္တိ ဝေမာဒိနံ တသ္မိံ တသ္မိံ ဝါကျေ
အာဒိဘူတာနံ ပဒါနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ အာဒိ-
ပဒါနံယေဝါ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄)တိ တသ္မိံ
တသ္မိံ ဝါကျေ အာဒိတော ဝေ ဝုတ္တသမ္မာ-
ဒိဋ္ဌိအာဒိပဒါနံယေဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ (- မ၊
၄။ ၁။ ၈၇၈။ ကမ်၊ ၄။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။
ဝဇိရ။ ၂၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ မူလဒီ၊ ၃။ ၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။)

အာဒိပဒတ္တနိဒ္ဒေသ (ပု) [အာဒိပဒ + အတ္တ +
နိဒ္ဒေသ] အစပုဒ်၏ အနက်ကို အကျယ်ညွှန်ပြ
သောစကား။ ဝေ အာဒိပဒတ္တနိဒ္ဒေသဘာ-
ဝေန ဣတရပဒါနံ အတ္တံ ဝတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၂၇၉။

အာဒိပဒလောပ (ပ) [အာဒိပဒ+လောပ] အစပုဒ်၏ ကျေခြင်း။ အာဒိပဒလောပနာယံ နိဒ္ဒေသော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၉။

အာဒိပရိယောသာနဒဿန (န) [အာဒိ + ပရိ-ယောသာန + ဒဿန] အစနှင့် အဆုံးကို ပြခြင်း။ ဣတိ အာဒိပရိယောသာနဒဿနေန သဗ္ဗေ ဗုဒ္ဓဂုဏာ ဒဿိတာ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၈။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၂။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၅။

အာဒိပရိယောသာနဝတ္ထိတ (တိ) [အာဒိပရိ-ယောသာန + ဝတ္ထိတ] အစအဆုံးဖြင့်-ရှေ့နောက်ဖြင့်-ပိုင်းခြားအပ်သော။ သန္တိနံ အာဒိပရိယောသာနဝတ္ထိတာ (အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၄)တိ သန္တိနံ ပုဗ္ဗပရ-ဝတ္ထိတာတိ အတ္ထော။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၃၈။

အာဒိပါဠိဟာရိယ (န) [အာဒိ+ပါဠိဟာရိယ] အစဖြစ်သော တန်ခိုး ပြာဠိဟာ။ ဣဒါနိ ပါဠိဟာရိယကထာနန္တရံ အာဒိပါဠိဟာရိယ-ဘူတဿ ဣဒိပါဠိဟာရိယသင်္ဂဟိတဿ သမ-သီတိဘာဝဿ ဣဒိပါဠိဟာရိယဘာဝဝိပ-နတ္ထံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

အာဒိပါပန (န) [အာဒိ+ပါပန] အစ-အစဖြစ်သော အင်္ဂါ-သို့ရောက်စေခြင်း။ ပရိယော-သာနတော ပဌာယ ပဋိလောမနယေန အာဒိ-ပါပနဝသေန ဝိတ္တာရေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၇၆။

အာဒိပုစ္ဆာ (ထိ) [အာဒိ+ပုစ္ဆာ] အစဖြစ်သော ပုစ္ဆာ။ မနာယတနယမကေ အာဒိပုစ္ဆာယ ဂန္ဓရသဖောဋ္ဌဗ္ဗယမကေသု အာဒိပုစ္ဆာနံ သဒိသဝိသဇနတာ။ မူလဋ္ဌိ၊၃။၁၂၉။

အာဒိပုရိသ (ပ) [အာဒိ + ပုရိသ] အစဖြစ်သော-အစဆုံး-ယောက်ျား။ ဗောဓိသတ္တောဝတတ္ထ အာဒိပုရိသော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၄၉။

အာဒိပုရိသသမုဒါဂတ (တိ) [အာဒိပုရိသ + သမုဒါဂတ] အစဖြစ်သော ယောက်ျားမကောင်းစွာဖြစ်ပေါ်လာသော။ တဿ ကုလ-ဿ အာဒိပုရိသသမုဒါဂတံ တံကုလပရိယာ-ပန္နသာဓာရဏံ သာမညရူပန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၄၄။

အာဒိပ္ပတိ (ကြိ) [အာ + ဒိပ + ယ + တိ] ပြောင်ပြောင်တောက်၏၊ တောက်လောင်၏။ အ-ယဉ္ဇ မဟာပထဝီ သိနေရ ဝ ပဗ္ဗတရာဇာ အာဒိပ္ပန္တိ ပဇ္ဇလန္တိ။ အံ၊၂။၄၇၇။

အာဒိဗြဟ္မစရိယ (န) [အာဒိ + ဗြဟ္မစရိယ] (က) ရှေးဦး- အဦးအစ-ဖြစ်သော မြတ်သောအကျင့်။ (ခ) သာသနာတော်တည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့် - သာသနဗြဟ္မစရိယ-၏ အဦးအစတရား၊ သီလသိက္ခာ။ (ဂ) မင်္ဂတည်းဟူသော မြတ်သော အကျင့်-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ-၏ အဦးအစတရား (ရုဒ္ဓါနု-ဆန္ဒကမုတပါသောသီလ)(တိ)(ယ)အဦးအစ-၌ မြတ်သော အကျင့်ရှိသော၊ မင်္ဂဟူသော မြတ်သော အကျင့်၏ အဦးအစဖြစ်သော။ (က) အဇ္ဈာသယံ ဗြဟ္မစရိယံ။ ဒီ၊၂။၁၈၁။ အဇ္ဈာသယံ ဗြဟ္မစရိယန္တိ ကရကတ္ထေ ပစ္စတ္တ-ဝစနံ၊ အဓိကာသယေန ဥတ္တမနိဿယဘူတေန အာဒိဗြဟ္မစရိယဘူတေန ပေါရာဏဗြဟ္မစရိယဘူတေန (စ?) အရိယမဂ္ဂေန။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ အာဒိဗြဟ္မစရိယ(ဒီ၊၃။၃၂)န္တိ ပုရာဏ-ဗြဟ္မစရိယသင်္ခါတံ အရိယမဂ္ဂံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉။ အာဒိဘူတံ ပုရာဏနံ သေဋ္ဌစရိယံ အာဒိဗြဟ္မစရိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၁၆။ (ခ) အာဒိဗြဟ္မစရိယ-(မ၊၂။၄၂၅)န္တိ ဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာ ဥပ္ပါဒကာ ဇနကာတိ ဝေ ပဋိဇာနန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။ ဗြဟ္မစရိယဿာတိ သာသနဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၀၉။ အောက်ပုဒ်-လည်း ကြည့်။ (ဂ) အာဒိဗြဟ္မစရိယံ တု၊ တဒညံ သီလမိရိတံ။

ဓာန်။၄၃၁။ (-ဓာန်၊ဋီ။၄၃၁။)(တိ) (ယ)
အောက်ပုဒ် (၃)အနက် ကြည့်။

အာဒိဗြဟ္မစရိယက (တိ)[အာဒိဗြဟ္မစရိယ+က]
မြတ်သောအကျင့်-ဗြဟ္မစရိယ-၏ အဦး
အစ။ (၁) မင်္ဂတည်းဟူသော မြတ်သော
အကျင့်-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ-၏ အဦးအစတရား။
(က) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အဦးအစဖြစ်သော
ဥဘတောဝိဘင်္ဂလော သိက္ခာပုဒ်။ (ခ) မဂ္ဂ-
ဗြဟ္မစရိယ၏အစ၌ ပွားများအပ်သော အာဇီ-
ဝဋ္ဌမကသီလ။ (ဂ) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်
သော ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကမှ တပါးသော သီလ။(ဃ)
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်သော မဟာသီလ
သိက္ခာပုဒ် ၄-ပါး (ပါရာဇိက ၄-ပါး)။(င) မဂ္ဂ-
ဗြဟ္မစရိယ၏ အစ(ရှေးဦးအကျင့်) ဖြစ်သော
ရတနာသုံးပါးကို ပူဇော်ကြောင်း စကား။
(စ) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစ (ရှေးဦးအကျင့်)
ဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးကမ္မဋ္ဌာန်း။ (ဆ)
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစ (တည်ရာ) ဖြစ်သော
တရားဒေသနာ။ (၂) သာသနာတည်းဟူ
သော မြတ်သော အကျင့်-သာသနဗြဟ္မ-
စရိယ-၏ အဦးအစတရား။ (က) သာသန-
ဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်သော တရားဒေသနာ။
(ခ) သာသနဗြဟ္မစရိယ၏ အစ ဖြစ်သော
အဓိသီလသိက္ခာ။ (ဂ) မြတ်သော အကျင့်၏
အဦးအစဖြစ်သော ကြံစည်မှု။ (ဃ) မြတ်
သောအကျင့်၏ အဦးအစ (အားထုတ်မှု)ဖြစ်
သော သစ္စာလေးပါးကို ဟောကြားခြင်း။
(၃) အဦးအစ၌ မြတ်သော အကျင့်ရှိသော၊
မင်္ဂဟူသော မြတ်သောအကျင့်၏ အဦးအစ
ဖြစ်သော (ဥဒ္ဓေသ၊ဝိဘင်း)။ (၁) မင်္ဂတည်း
ဟူသော မြတ်သောအကျင့်-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ
-၏ အဦးအစတရား။ (က) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ
၏ အဦးအစဖြစ်သော ဥဘတော ဝိဘင်္ဂလော
သိက္ခာပုဒ်။ အာဒိဗြဟ္မစရိယကာယ သိက္ခာယ
ဝိနေတုံ။ ဝိ၊၃။၉၂။ အာဒိဗြဟ္မစရိယကာ-

ယာတိ သေက္ခပဏ္ဏတ္တိယံ ဝိနေတုံ န ပဋိ-
ဗလောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။ မဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယဿ အာဒိဘူတာတိ အာဒိဗြဟ္မစရိ-
ယကာ။ ဥဘတောဝိဘင်္ဂပရိယာပနုသိက္ခာ-
ယေတံ အဓိဝေဒနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၁။ (ခ)
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစ၌ ပွားများအပ်သော
အာဇီဝဋ္ဌမက သီလ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာ-
ဒိဘာဝဘူတန္တိ အာဒိဗြဟ္မစရိယကံ။ အာဇီဝ-
ဋ္ဌမကသီလဿေတံ အဓိဝေဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂။
အာဒိဘာဝဘူတန္တိ အာဒိမ္ပိ ဘာဝေတဗ္ဗတံ
နိပ္ပေါဒေတဗ္ဗတံ ဘူတံ ပတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၃။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁။) (ဂ)
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်သော ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကမှ
တပါးသော သီလ။ ယာနိ ဝါ သိက္ခာပဒါနိ
ခုဒ္ဒါနုဒ္ဒကာနီတိ ဝုတ္တာနိ...သေသံ အာဒိ-
ဗြဟ္မစရိယကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂။ (ဃ) မဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယ၏ အစဖြစ်သော မဟာသီလသိက္ခာပုဒ်
၄-ပါး (ပါရာဇိက ၄-ပါး)။ အာဒိဗြဟ္မစရိယ-
ကာနိ (အံ၊၁။၂၃၃)တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ
အာဒိဘူတာနိ စတ္တာရိ မဟာသီလသိက္ခာ-
ပဒါနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၆။ (-အံ၊ဋီ၊၂။၁၈၆)။
(င) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစ(ရှေးဦးအကျင့်)
ဖြစ်သော ရတနာသုံးပါးကို ပူဇော်ကြောင်း
စကား။ အတ္ထသံဟိတာနိ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မစေတိ-
ယာနိ အာဒိဗြဟ္မစရိယကာနိ။ မ၊၂။၃၂၆။
အာဒိဗြဟ္မစရိယကာနီတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ
အာဒိဘူတာနိ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပတ္တိဘူတာနီတိ
အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၅။ (- မ၊ဋီ၊၃။
၁၆၃)။ (စ) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အစ(ရှေးဦး
အကျင့်)ဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးကမ္မဋ္ဌာန်း။
တေ အာဒိဗြဟ္မစရိယက (သံ၊၁။၄၂၂)န္တိ တေ
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၁၆၉)။ (ဆ) မဂ္ဂ-
ဗြဟ္မစရိယ၏အစ(တည်ရာ)ဖြစ်သော တရား
ဒေသနာ။ အတ္ထသံဟိတော အယံ ဘိက္ခု၊
ဓမ္မပရိယာယော အာဒိဗြဟ္မစရိယကော။ သံ၊

၁။၃၀၃။ အာဒိဗြဟ္မစရိယကောတိ မဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယဿ အာဒိပတိဋ္ဌာနဘူတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၇၀။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈)။ (၂) သာသနာ
တည်းဟူသော မြတ်သောအကျင့်-သာသန-
ဗြဟ္မစရိယ-၏ အဦးအစတရား။ (က)
သာသနဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်သော တရား
ဒေသနာ။ အာဒိဗြဟ္မစရိယကော (အံ၊၃။
၁၄)တိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟဿ သကလသာ-
သနဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၉၆။ (ခ) သာသနဗြဟ္မစရိယ၏ အစဖြစ်
သော အဓိသီလသိက္ခာ။ နာဒိဗြဟ္မစရိယက-
(ဒီ၊၁။၁၇၄)န္တိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟဿ သာ
သနဗြဟ္မစရိယကဿ န အာဒိမတ္တံ၊ အဓိသီလ-
သိက္ခာမတ္တမ္ပိ န ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။
ဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိ အာဒိဗြဟ္မစရိယံ၊ တဒေ-
ဝ အာဒိဗြဟ္မစရိယကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၃၈၉။
(-မ၊၂။၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။)
(ဂ) မြတ်သောအကျင့်၏ အဦးအစဖြစ်သော
ကြံစည်မှု။ ဧတေ (ဝိတက္ကာ) အာဒိဗြဟ္မ-
စရိယကာ။ သံ၊၃။၃၆၆။ (-၎င်း-၃၆၇၊
၃၉၁)။ (ဃ) မြတ်သောအကျင့်၏ အဦးအစ
(အားထုတ်မှု)ဖြစ်သော သစ္စာလေးပါးကို
ဟောကြားခြင်း။ ဧတံ အာဒိဗြဟ္မစရိယကံ။
မ၊၂။၉၅။ အာဒိဗြဟ္မစရိယကန္တိ ဗြဟ္မစရိယ-
ဿ အာဒိဘူတံ ပုဗ္ဗပဒ္ဓနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။
ပုဗ္ဗပဒ္ဓနန္တိ ပဌာမရမ္ဘော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၆။
(၃) အဦးအစ၌ မြတ်သောအကျင့်ရှိသော၊
မဂ်ဟူသော မြတ်သောအကျင့်၏ အဦးအစ
ဖြစ်သော၊ (ဥဒ္ဓေသ၊ ဝိဘင်း)။ အာဒိဗြဟ္မ-
စရိယကော(မ၊၃။၂၃၃)တိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ
အာဒိပုဗ္ဗဘာဂုပ္ပတ္တိဘူတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၇၃။ အာဒိမ္ပိ ဗြဟ္မစရိယံ မဿာတိ အာဒိ-
ဗြဟ္မစရိယော၊ သော ဧဝံ အာဒိဗြဟ္မစရိယ-
ကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၉။

အာဒိဗြဟ္မစရိယကဓမ္မပါရိပုရိ (တိ) [အာဒိဗြဟ္မ-
စရိယက+ဓမ္မ+ပါရိပုရိ]မြတ်သောအကျင့်၏

အစဖြစ်သောတရား (ဥဘတောဝိဘင်းလာ
သိက္ခာပုဒ်?)ကို ဖြည့်ကျင့်လေ့ရှိသော၊ သူ။
အာသိသမာစာရိကဓမ္မပါရိပုရိဝသေနဝ ဟိ
အာဒိဗြဟ္မစရိယကဓမ္မပါရိပုရိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၉။

အာဒိဗြဟ္မစရိယကဓမ္မဿဝန (န) [အာဒိဗြဟ္မ-
စရိယက + ဓမ္မ + ဿဝန] မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏
အဦးအစဖြစ်သော တရားတော်ကို နာကြား
ခြင်း။ ကာမံ အာဒိဗြဟ္မစရိယကဓမ္မဿဝနေ-
နပိ မေတ္တာကာယကမ္မာနိ လစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၃၁။

အာဒိဗြဟ္မစရိယိက (တိ) [အာဒိဗြဟ္မစရိယ +
ကိက] (၁) မဂ်တည်းဟူသော မြတ်သော
အကျင့် - မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ - ၏ အဦးအစ
တရား။ (က) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အဦးအစ
ဖြစ်သော သမထဝိပဿနာပညာ။ (ခ) အင်္ဂါ
ရှစ်ပါးရှိသော-အဋ္ဌဂီက-မဂ်၏ အဦးအစ
ဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်။ (ဂ) မဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယ၏ အဦးအစဖြစ်သော မဟာသီလ ၄-
ပါး။ (၂) မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အဦးအစ၌
ယှဉ်သော၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ အဦးပဓာန
ဖြစ်သော (အကျင့်)။ (၁)(က)(ခ) အဋ္ဌ
ဟေတု အဋ္ဌ ပစ္စယာ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယ
ပညာယ.... ပါရိပုရိယာ သံဝတ္တန္တိ။ ဒီ၊၃။
၂၄၃-၄။ အံ၊၃။၂။ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယ
ပညာယာတိ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟဿ မဂ္ဂဗြဟ္မ-
စရိယဿ အာဒိဘူတာယ ပုဗ္ဗဘာဂေ တရုဏ-
သမထဝိပဿနာပညာယ။ အဋ္ဌဂီကဿ ဝါ
မဂ္ဂဿ အာဒိဘူတာယ သမ္မာဒိဋ္ဌိပညာယ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာယာတိ
အာဒိဗြဟ္မစရိယာ ဧဝံ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာ။
ယထာ ဝိနယော ဧဝံ ဝေဒယိကောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။၂၈၆။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅-၌ ဝိပဿနာပညာ-
ဟု ဖွင့်ပြ၏။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၅-လည်း ကြည့်။)
(ဂ) အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာ (အံ ၁။၅၆၅)တိ

မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာနံ စတုနံ မဟာ-
သီလာနမေတံ အဓိဝစနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၄။
(၂) အာဒိဗြဟ္မစရိယိကာ (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇)တိ
မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိဘူတာ ပုဗ္ဗပဓာန-
ဘူတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၀။ ဗြဟ္မစရိယဿ အာဒိ
အာဒိဗြဟ္မစရိယံ၊ တတ္ထ နိယုတ္တံတိ အာဒိ-
ဗြဟ္မစရိယိကာ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ပုဗ္ဗဘာဂ-
ပဋိပဒါတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၈။

အာဒိဘာဝ (ပု) [အာဒိ+ဘာဝ] (၁) အစ၏
အဖြစ်။ (၂) အစဉ်- ဖြစ်စေအပ်- ပြီးစေ
အပ်-သည်၏ အဖြစ်။ (၁) ဗြဟ္မစရိယဝါ-
သဿ အာဒိဘာဝတော။ ဥဒါန၊၄။၂၀၁။
(-သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၆။) (၂) အာဒိဘာဝဘူတ-
ကြည့်။

အာဒိဘာဝနာ (ထိ) [အာဒိ+ဘာဝနာ] အစ
ဖြစ်သော- ရှေးဦးစွာဖြစ်သော- ဘာဝနာ။
အာဒိဘာဝနာ (မူလဋ္ဌ၊၂။၉၄)တိ အာဒိ-
ဘူတာ ဘာဝနာ။ သာ ဟိ “ပရိကမ္မ” န္တိ
ဝုစ္စတိ။ အနုဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။

အာဒိဘာဝဘူတ (တိ) [အာဒိဘာဝ + ဘူတ]
အစဉ် - ဖြစ်စေအပ် - ပြီးစေအပ်-သည်
အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ အာဒိဘာဝဘူတ-
(ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂)န္တိ အာဒိမ္ပိ ဘာဝတဗ္ဗတံ
နိပ္ပါဒေတဗ္ဗတံ ဘူတံ ပတ္တံ အာဒိဘာဝဘူတံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။

အာဒိဘိက္ခာ (ထိ) [အာဒိ+ဘိက္ခာ] အဦးအစ
-ပဌမ-ဖြစ်သောဆွမ်း၊ ဆွမ်းဦး။ ဟဋ္ဌော
ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊ အာဒိဘိက္ခမဒါသဟံ။ အပါ၊
၁။၅၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၂။ အာဒိဘိက္ခံ ပဌမံ
အာဟာရံ ဗုဒ္ဓဘူတဿ အဟံ အဒါသိ။
အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၆။

အာဒိဘူတ (တိ) [အာဒိ+ဘူတ] အစ-ရှေး
ဦးစွာ-ဖြစ်သော။ အဋ္ဌဂိကဿ ဝါ မဂ္ဂဿ

အာဒိဘူတဿ သမ္မာဒိဋ္ဌိပညာယ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၄၆။ အာဒိဘူတဿာတိ ပဌမာဝယဝ-
ဘူတဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။)
အာဒိဗြဟ္မစရိယက၊ အာဒိဗြဟ္မစရိယိကတို့
လည်း ကြည့်။

အာဒိဘူတဝိညာဏ (န) [အာဒိဘူတ + ဝိညာဏ]
အစ-ရှေးဦးစွာ-ဖြစ်သောဝိညာဉ်။ ကေသ္မိ
ဘဝေ အာဒိဘူတဝိညာဏဿ နာမရူပပစ္စယ-
တံ ဒဿေတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၄။

အာဒိဘူတာရုဏ (ပု) [အာဒိဘူတ + အရုဏ]
ရှေးဦးစွာဖြစ်သော အရုဏ်၊ တက်သစ်စ
ဖြစ်သော နေ၏အရောင်။ န ပန ဒီဝသဿ
အာဒိဘူတာရုဏဝသေန ပရိဝါသာဒိသု တ-
ထာ အဂ္ဂဟဏတော။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၁။

အာဒိမဂ္ဂ (ပု) [အာဒိ + မဂ္ဂ] အစဖြစ်သော
မဂ္ဂ၊ သောတာပတ္တိမဂ္ဂ။ အာဒိမဂ္ဂေန နိယ-
တဿ ပန တာတ္ထာယ ဉာဏံ နတ္ထိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၈၆။ (-အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၈။)

အာဒိမဂ္ဂက္ခဏ (ပု) [အာဒိမဂ္ဂ + ခဏ] အစဖြစ်
သောမဂ္ဂ-သောတာပတ္တိမဂ္ဂ-ဖြစ်ရာ အရိုက်
အတန် ကာလ။ သော စ အာဒိမဂ္ဂက္ခဏေ
ဝိသုဇ္ဈတိ။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၀။

အာဒိမဇ္ဈ (န) [အာဒိ+မဇ္ဈ] အစနှင့် အလယ်။
သော သဇ္ဈာယံ ဂုဏေန္တော အာဒိမဇ္ဈ-
ယေဝ ပဿတိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၆၆။ (-သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။)

အာဒိမဇ္ဈဂတဏှာ (ပု) [အာဒိမဇ္ဈ + ဂတ + ဝဏှာ]
အစအလယ်သို့ရောက်သော-ဝဏှာ-အကွရာ။
အပရိယောသိတေ ပဒေ အာဒိမဇ္ဈဂတ-
ဝဏှော အကွရံ။ ဝိမတိ၊၁။၆၅။

အာဒိမဇ္ဈန္တသောဘက (တိ) [အာဒိ + မဇ္ဈ +
အန္တ + သောဘက] အစ အလယ် အဆုံး၏

တင့်တယ်ခြင်းရှိသော။ သုတောန တံ ဓမ္မဝရံ၊
အာဒိမတ္တသောဟဏံ။ အပါ ၂။၁၅၆။

အာဒိမတ္တ (န) [အာဒိ + မတ္တ] အဦး အစ မှ။
သိက္ခတ္တယသင်္ခါတဿ သာသနဗြဟ္မစရိယ-
ကဿ န အာဒိမတ္တံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀)

အာဒိမတ္တ (န) [အာဒိမန္တ + တ္တ] အစရှိသည်၏
အဖြစ်။

အာဒိမတ္တကထန (န) [အာဒိမတ္တ + ကထန]
(၁) (အဝိဇ္ဇာအားဖြင့်) အဦးအစတရား
ရှိသော ဘဝစက်၏ အဖြစ်ကို ဟောတော်
မူခြင်း။ (၂) အဦးအစဖြစ်သော တရားမျှကို
ဟောတော်မူခြင်း။ န ယိဝံ အာဒိမတ္တက-
ထနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၂။
အာဒိမတ္တကထနန္တိ အဝိဇ္ဇာဝသေန အာဒိ-
သဗ္ဗာဝကထနံ။ အာဒိ တေဿ အတ္ထိတိ
အာဒိမံ၊ ဘဝစက္ကံ။ တဿ ဘာဝေါ အာဒိ-
မတ္တံ၊ တဿ ကထနံ အာဒိမတ္တကထနံ။
ဝိသေသနိဝတ္တိအတ္ထော ဝါ မတ္တသဒ္ဓေါ။
မူလဋီ၊၂။၁၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၃၆။

အာဒိမနသိကာရ (ပု) [အာဒိ + မနသိကာရ]
အစစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း။ အာဒိမနသိကာရ-
တော ပဘုတိ အတ္တနော သဘာဝေနဝ
သန္တော စ ပဏိတော စာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၀။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၆။ မ၊ဋီ၊၁။၂၇။)

အာဒိမန္တ (တိ) [အာဒိ + မန္တ] အစရှိသော။
အာဒိ ကတူတိ ဣမိနာ ဓောဝနသံသနာ-
ဒိဟိ ပရိယောဒါပနံ အာဒိမန္တံ ကတူ
ဝဒတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄၇။ အာဒိမတ္တကထန-
လည်း ကြည့်။

အာဒိမရိယာဒ (ပု) [အာဒိ + မရိယာဒ] အစ
အပိုင်းအခြား။ အဝိဇ္ဇာယ ပရိမော အာဒိ-
မရိယာဒေါ အပ္ပဋိဟတဿ မမ သဗ္ဗညုတ-

ဉာဏဿာပိ န ပညာယတိ။ သိ၊ဋီ၊သင်္ခ၊၁။
၄၆၇။

အာဒိမူလဘာဝ (ပု) [အာဒိ + မူလ + ဘာဝ]
ရှေးဦးစွာဖြစ်သော အကြောင်း၏ အဖြစ်။
သမာဓိဿ ဝီယ သဗ္ဗေသမ္ပိ အနဝဇ္ဇဓမ္မာနံ
အာဒိမူလဘာဝတော သဒ္ဓါယပိ ပတိဋ္ဌာ
ဟောတိ။ သိ၊ဋီ၊၁။၂၆၉။

အာဒိယ (တိ) [အာ + ဒါ + ကျ] (၁) ပည-ရှိ
တို့မှ အသီးအခြား ပြုအပ်သော - သီးသန့်
ခြားနား ကြဉ်ဖယ်၍ ထားအပ်သော၊ ကဲ့ရဲ့
အပ်သော၊ သူ။ (၂) ရယူအပ်သော အ-
ကြောင်း၊ ရယူကြောင်း။ (၁) တုမေပိ တေန
အာဒိယာ ဘဝေယျာထာ (မ၊၁။၁၅)တိ
တုမေပိ တေန အာမိသဒါယာဒဘာဝေန၊
နော ဓမ္မဒါယာဒဘာဝေန အာဒိယာ ဘဝေ-
ယျာထ အပဒိသိတဗ္ဗာ ဝိသု ကာတဗ္ဗာဝဝတ္ထု-
ပေတဗ္ဗာ ဝိညဟိ ဂါရယှာ ဘဝေယျာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ အာဒိယာတိ ဧတ္ထ
ယသ္မာ အာကာရော မရိယာဒတ္ထော၊ တသ္မာ
ဓမ္မဒါ၊ပာဒဘာဝိဓရေန အာမိသဒါယာဒ-
ဘာဝေန ဟောတုဘူတေန၊ ကရကဘူတေန ဝါ
အာဒိယံ ဝိဝေစနံ ဝိညဟိ ဝိသု ကရကံ
ဝဝတ္ထာနဿ ဟောတိတိ အာဟ ဝိသု ကာ-
တဗ္ဗာတိ၊ တေနာဟ ဝိညဟိ ဂါရယှာ ဘဝေ-
ယျာထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၀၄။
(၂) ပဋိမေ ဂဟပတိ ဘောဂါနံ အာဒိယာ။
အံ၊၂။၃၈။ ဘောဂါနံ အာဒိယာတိ ဘော-
ဂါနံ အာဒါတဗ္ဗကာရဏာနိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။

အာဒိယ (တိ) [အာဒိ + က၊ က-ကို ယ-ပြု။]
အစ၊ အဦး အစ၊ အာဒိယေနဝ တေ
မဒ္ဓိ၊ ဒုက္ခံ နက္ခာတုမိစ္ဆိသံ။ ဇာ၊၂။၃၆၂။
အာဒိယေနဝါတိ အာဒိဏေနဝ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၃၅၂။

အာဒိယ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဒါ + တွာ] ယူ၍။
တဗ္ဗာက ဝိဇ္ဇူ သုတဉ္စ အာဒိယ။ ဇာ၊၁။၆၄။

အာဒိယတိ အာဒိယိတော။ ဇာဝ္ဗ၊ ၂။ ၂၀၅။
(-ဇာဝ္ဗ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဇာဝ္ဗ၊ ၅။ ၄၁၈။)

အာဒိယတိ (ကြံ) [အာ+ဒါ+ယ+တိ] (က)
ယူ၏။ (ခ) ယူ၏။ နာယူ၏။ ရိုသေလေးစား
၏။ လိုက်နာပြုကျင့်၏။ (ဂ) ယူ၏။ ဖြစ်စေ
၏။ (ဃ) ယူ၏။ စား၏။ သုံးဆောင်၏။
(င) ယူ၏။ ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ ပြု၏။
(က) ယူ၏။ စောစော နာမ ယော...အဒိန္နံ
ထေယျသင်္ဂါတံ အာဒိယတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။
အာဒိယတိ—ဒီ၊ ၁။ ၄၀။ သံ၊ ၂။ ၄၄၆၊ ၅၀၂။
အံ၊ ၁။ ၁၉၀၊ ၁၉၅-၆။ အံ၊ ၂။ ၇၀၊ ၁၈၁။ ဓမ္မ၊
၄၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၁။ မဟာနိ၊ ၅၇၊ ၅၉။ ဝိ၊ ၁။ ၁။
၂၆၁။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၉။ ကင်္ခါ၊ ၁၀၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁။
၂၀။ မ၊ ၁။ ၁။ ၂၇။ မ၊ ၁။ ၁။ ၄၁။ မ၊ ၁။ ၁။
၁၅၇။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၂၄။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ၁။
၁။ ၁။ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၁။
၁။ ၁။ ၁။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၁။ ၁။ သီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယန္တိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ အံ၊ ၁။
၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ မဟာနိ၊
၁။ ၁။ ၁။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယာသိ—ပေတ၊ ၁။ ၁။ ပေတ၊ ၁။ ၁။
အာဒိယာမိ—အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊
၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယန္တိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိ-
ယ—မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယာထ—ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယေယျ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ သံ၊
၁။ ၁။ ၁။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယေ—အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။
သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယေယျာမ—ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယေယျ—သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။
၁။ အာဒိယိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။
၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၁။

၁၀၄။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ အာဒိယိတ္ထ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယိ-
သတိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဒီ၊ ၁။ ၁။
ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယိသန္တိ—မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁။
အာဒိယိသသိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိယိသမ-
ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။ (ခ) ယူ၏။ နာယူ၏။ ရိုသေလေး
စား၏။ လိုက်နာပြုကျင့်၏။ သာ နေဝ သသု
အာဒိယတိ (အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။)တိ သသုယာ
ကတ္တဗ္ဗဝတ္တံ နာမ အတ္ထိ၊ တံ န ကဏေတိ၊
သသုတိပံ နံ န ဂဏေတိ။ န သသုရံ အာဒိ-
ယတိတိ ဝစနံ န ဂဏေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။
နေဝမဟာရာဇာနံ အာဒိယန္တိ (ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁။)တိ
ဝစနံ န ဂဏေတိ။ အာကံ န ကဏေတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ နာဒိယတိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ နာဒိယိ—ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။
နာဒိယိသန္တိ—ထေရ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ထေရ၊ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ (ဂ) ယူ၏။ ဖြစ်စေ၏။ အဓိကရဏံ
အာဒိယတိ (အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။)တိ စတ္တာရိ အဓိ-
ကရဏာနိ အာဒိယတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဘိက္ခု၊
အဓိကရဏံ အာဒိယန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အာဒိ-
ယန္တိတိ ဂဏေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဂဏေတိ
ပဝတ္တေတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ (ဃ) ယူ၏။ စား
၏။ သုံးဆောင်၏။ ပဝတ္တပလမာဒိယိ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဇာဝ္ဗ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယိန္တိ ပရိဘုဒ္ဓိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ (င)
ယူ၏။ ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓ ပြု၏။ အာဒိယန္တိ
စနိရဏေတိ စာ (မဟာနိ၊ ၁။ ၁။)တိ ပလိဗောဓံ
ကဏေတိ စ ဝိသုဇ္ဇေတိ စ ဝိပန္နိ စ။ မဟာနိ။
၁။ ၁။

အာဒိယန (န) [အာ+ဒါ+ယ] ယူခြင်း၊ မိမိ
သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း။ ဓမ္မဒါယာဏ အာဒိ-
ယနတော ဓမ္မဒါယာဒေါ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။
အာဒိယနတောတိ ဂဏနတော၊ သသန္တာနေ
ဥပ္ပါဒနတောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။
(-မ၊ ၁။ ၁။ ၁။)

အာဒိယနပစ္စယ (ပု) [အာဒိယန+ပစ္စယ] ယူ
ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အဒိန္နံ အာဒိယန
ပစ္စယာ ပါရာဇိကံ ကတ္ထ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။ ၈၄။

အာဒိယနမုခ (တိ) [အာဒိယန + မုခ] နာယူ
လွယ်-ယုံကြည်လွယ်-သော နှုတ်သို့သော။
သဒ္ဓဟနဋ္ဌေန ဟိ အာဒါနေန သေ အာဒိ-
ယနမုခေါတိ ဝုတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၁။ အာဒေ-
ယုမုခ-လည်း ကြည့်။

အာဒိယန္တ (တိ) [အာ+ဒါ+ယ+အန္တ။ ထိ-၌
အာဒိယန္တံ] ယူသောသူ။ အဒိန္နံ အာဒိယန္တဿ
အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿ။ ဝိ၊ ၁။ ၆၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၆၃။ အဒိန္နံ အာဒိယန္တော ကတိ အာပတ္တိ-
ယော အာပဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၅၅။ အတိဂမ္ဘိရံ
ဥဒကသုဒ္ဓိကံ အာဒိယန္တံ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၄။ (-ဝိ၊
၄။ ၄၃၅။ ဝိ၊ ၅။ ၁၀၆၊ ၂၁၂။ ဒီ၊ ၁။ ၄၉။ ဒီ၊ ၃။
၄၀။ မ၊ ၂။ ၆၆၊ ၁၀၃။ သံ၊ ၂။ ၁၇၁၊ ၅၂၆-၇။
မိလိန္ဒ။ ၂၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၀။
ကဒါ၊ ၁၂၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၅၈။)

အာဒိယမာန (တိ) [အာ+ဒါ+ယ+မာန] ယူ
သောသူ။ တထာရူပံ ဘိက္ခု အဒိန္နံ အာဒိယ-
မာနော အာယမ္ပိ ပါရာဇိကော ဟောတိ။ ဝိ၊
၁။ ၅၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄၃၅။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၂။ မ၊ ၂။
၃၉၁။ အံ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၀။ မ၊ ၄။ ၃။
၉၃။ မ ခု၊ ၃။ ၆၂။)

အာဒိယသုတ္တ (န) [အာဒိယ+သုတ္တ] အာဒိယ
သုတ်၊ စည်းစိမ်ရယူကြောင်း ၅-မျိုးကို
ဟောပြောသုတ်။ အဂ္ဂတ္ထရနိကာယပါဠိ၊ ၅-
နိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊
၂။ ၃၈-၄၀။

အာဒိယာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ+ဒါ+ယ+
ကာပေ+တိ] ယူစေ၏။ န အဒိန္နံ အာဒိ-
ယာပေတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၄၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၁။

အာဒိယာမ (ပု) [အာဒိ+ယာမ] အဦးအစဖြစ်
သောယာမ၊ ညဉ့်ဦးယာမ။ အာဒိယာမေ
နမဿာမိ၊ မဇ္ဈိမေ အထပန္နိမေ။ အပ၊ ၁။ ၅၈။

အာဒိယိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဒါ+ယ+တဗ္ဗ] ယူအပ်
သော။ တဿ ဝစနံ ဗဟူ ဇနာ အာဒိယိတဗ္ဗ
သောတဗ္ဗ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆၂။

အာဒိယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဒါ+ယ+တုံ] ယူ
ခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗော ခိကာသဝေါ ဘိက္ခု အဒိန္နံ
ထေယျသင်္ခါတံ အာဒိယိတုံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၁၀၊ ၁၉၆။
(-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၈။)

အာဒိယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဒါ+ယ+တွာ]
(က) ယူ၍၊ (ခ) ယူ၍၊ ကပ်ငြိစေ၍။ (ဂ)
ယူ၍၊ ကြောင့်ကြ ပလိဗောဓပြု၍။ (က)
ကေစော အဒိန္နံ အာဒိယိတွာ အာဒိယိတွာ
အတ္တာနံ သုခေတိ ပီဏေတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၀၈။
(-ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇၄။ ဒီ၊ ၃။ ၇၆။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၄၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၅၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၃။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂၆၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၅။ မ၊ ၄။
၃။ ၃၇၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၅။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၇။) အာဒိယ-လည်း ကြည့်။ (ခ)
ဩဒါတံ အန္တေ အာဒိယိတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၃၁။
ဝိ၊ ၅။ ၁၇။ အန္တေ အာဒိယိတွာတိ သန္တတဿ
အနဝါတံ ဝိယ ဒဿေတွာ ဩဒါတံ အလ္လိ-
ယာပေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ (ဂ) ဒီသာဝတံ
ဝါ အာဒိယ သမာဒိယ အာဒိယိတွာ သမာ-
ဒိယိတွာ ဂက္ခိတွာ။ မဟာနိ၊ ၇။ ၁။ အာဒိယိ-
တွာတိ ပလိဗောဓံ ကတွာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၉၁။

အာဒိရဟိတ (တိ) [အာဒိ+ရဟိတ] အစမှကင်း
သော၊ အစမရှိသော၊ အစမထင်သော။
အနာဒိကာလပ္ပဝတ္တ-ကြည့်။

အာဒိရာဇ (ပု) [အာဒိ + ရာဇ] အဦးအစ
ဖြစ်သော မင်း၊ အစသုံးမင်း။ သိဟကုမာရ-
ဿ ပုတ္တော တမ္ပပဏ္ဍိဒိပဿ အာဒိရာဇာ
ဝိဇယကုမာရော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။

အာဒိဝဂ္ဂ (ပု) [အာဒိ + ဝဂ္ဂ] အဦး အစ ဖြစ်သော ဝဂ်၊ အစဆုံး ဝဂ်။ နိဿဂ္ဂိယေသု အာဒိဝဂ္ဂဿ တာဝ ပဌမေ ပတ္တသန္နိစယံ ကရေယျာတိ ပတ္တသန္နိမိ ကရေယျ။ ကခါ။ ၃၀၈။

အာဒိဝါရ (ပု) [အာဒိ + ဝါရ] အစဖြစ်သော - အလှည့် - အကြိမ်။ စက္ခုဝိညာဏာဒိသုပိ စတုန့်ပွဲ စတုက္ကာနံ အာဒိဝါရောဝ ဝုတ္တော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၁။

အာဒိဝိသောနေဋ္ဌ (ပု) [အာဒိဝိသောနော + အတ္ထ] ကုသိုလ်တရားတို့၏အစဖြစ်သောသီလ ကို - သုတ်သင်ခြင်း - စင်ကြယ်စေခြင်း - အနက်သဘော။ အာဒိပတေယျဋ္ဌေန၊ အာဒိ-ဝိသောနေဋ္ဌေန၊ အဓိမတ္တဋ္ဌေန။ ပဋိသံ။ ၂၁၇။ အာဒိဝိသောနေဋ္ဌေနာတိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာဒိဘူတဿ သီလဿ ဝိသောနေဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။

အာဒိဝိသောနော (ထိ) [အာဒိ + ဝိသောနော] အစဖြစ်သော သီလကို - သုတ်သင်ခြင်း - စင်ကြယ်စေခြင်း။ သီလဝိသုဒ္ဓိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အာဒိဝိသောနော။ ပဋိသံ။ ၂။ ၁၉။ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ အာဒိဝိသောနောတိ သဒ္ဓိန္ဒြိယဿ ဥပနိဿယဝသေန အာဒိဘူတဿ သီလဿ ဝိသောနော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။

အာဒိဝုတ္တအာကာရ (ပု) [အာဒိ + ဝုတ္တ + အာ-ကာရ] အစ၌ဆိုအပ်သော အခြင်းအရာ။ တေန သဟဂတာဒိဘာဝဿ စ အာဒိဝုတ္တ-အာကာရနဉ္စ ဝိပနတ္တံ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။

အာဒိသ (ကြိ) အာဒိသတိ ကြည့်။

အာဒိသတိ (ကြိ) [အာ + ဒိသ + အ + တိ] (၁) ညွှန်ပြ - ပြောဆို - ပြောကြား - ၏။ (၂) (ကုသိုလ်အဖို့ကို) ပေးဝေ၏၊ အမျှပေး - အမျှဝေ - ၏။ (၁) စိတ္တံပိ အာဒိသတိ။

ဒီ၊ ၁။ ၂၀၇။ အာဒိသတိတိ ကထေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။ အာဒိသတိ - ဒီ၊ ၃။ ၈၇။ အံ၊ ၁။ ၁၇၁။ သုတ္တနိ။ ၄၄၇။ စူဠနိ။ ၁၆၃။ ပဋိသံ။ ၄၀၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၈။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၈။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ စူဠနိ၊ ၄။ ၄၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉။ အာဒိသန္တိ - ဒီ၊ ၃။ ၁၂၃။ မဟာနိ။ ၂။ ၉၇။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၄။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ (၂) ဝါယကာ ဒါနံ ဘတှာ ပုဗ္ဗပေတာနံ အာဒိ-သန္တိ။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၄၄။ မမ ဒက္ခိဏံ မာဒိသာ - (ပေတ။ ၁၃၄)တိ တေ ဥပါသကံ တံ ဒက္ခိဏံ မယံ အာဒိသ ပတ္တိဒါနံ ဖေဟိ။ ပေတ၊ ၄။ ၄၆။ အာဒိသေယျ - ပေတ။ ၁။ ၈၇။ မိလိန္ဒ။ ၂။ ၈၇။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ အာဒိသေ - ဝိ၊ ၃။ ၃၂၄။ ဒီ၊ ၂။ ၇၇။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၈၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၉။ အာဒိသေယျာသိ - အံ၊ ၂။ ၄၄၇။ ထေရီ။ ၄၁၃။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၃၇။ အာဒိသိ(သိ) - ပေတ။ ၁။ ၃၈၁၊ ၁၄၇၊ ၁၇၆။ အာဒိသံ - ပေတ။ ၁။ ၃၃၄။ အာဒိသိ သု - ပေတ၊ ၄။ ၄၆။ အာဒိ-သိတ္တ - ပေတ။ ၁။ ၇၄။ ပေတ၊ ၄။ ၈၀၃။ အာဒိ-သိဿာမိ - ထေရီ။ ၄၁၃။

အာဒိသဒ္ဓ (ပု) [အာဒိ + သဒ္ဓ] အာဒိ-သဒ္ဓါ။ အာဒိသဒ္ဓေန ဇေတ္ထ အယမ္ပိ အတ္ထော ဝေဒိ-တဗ္ဗော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၈။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။)

အာဒိသဒ္ဓတ္ထ (ပု) [အာဒိသဒ္ဓ + အတ္ထ] (၁) အာ-ဒိ-သဒ္ဓါ၏ အနက်။ (ထိ) (၂) အာဒိသဒ္ဓါ အနက်ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဒ် ကြည့်။ (ထိ) (၂) ဣတိ-သဒ္ဓေါ အာဒိ-သဒ္ဓတ္ထော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၈။

အာဒိသဒ္ဓတ္ထဇောတက (တိ) [အာဒိသဒ္ဓတ္ထ + ဇောတက] အာဒိသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြ

တတ်သော။ ဣတိ-သဒ္ဓေန ပန အာဒိသဒ္ဓတ္ထ-
ဇောတကေန ပကာရတ္ထဇောတကေန ဝါ
သဗ္ဗံ သုတ္တန္တဘာဇနီယံ သင်္ဂဟေတွာ။ မူလဋီ၊
၂။၃။ အာဒိသဒ္ဓတ္ထဇောတကေနာတိ “ဣတိ
ဝါ၊ ဣတိ ဝေဂ္ဂပါ နစ္စဂီတဝါဒိတဝိသုကဒဿ-
နာ ပဋိဝိရတော” တိအာဒိသု ဝိယ အာဒိသဒ္ဓ-
ဿ အတ္ထဒိပကေန။ အနုဋီ၊ ၁။၄။

အာဒိသဒ္ဓပရိယာယ (ပု) [အာဒိသဒ္ဓ + ပရိယာ-
ယ] အာဒိသဒ္ဓါ၏ - ပရိယာယ် - ဝေဂ္ဂ -
စကားလှယ်။ အာဒိ-သဒ္ဓပရိယာယေန “ဘု-
တိ သဒ္ဓေန ဝါ ဝိမုတ္တိဂ္ဂဟာနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။၃။

အာဒိသဒ္ဓလောပ (ပု) [အာဒိသဒ္ဓ + လောပ]
အာဒိသဒ္ဓါ၏ ကျေခြင်း။ အာဒိသဒ္ဓလောပေါ
ကတော။ ပဋိသံ၊ ၁။၂။၈။

အာဒိသဒ္ဓသင်္ဂဟိတ (တိ) [အာဒိသဒ္ဓ + သင်္ဂဟိ-
တ] အာဒိ-သဒ္ဓါဖြင့် ရေတွက်အပ်သော။
အာဒိသဒ္ဓသင်္ဂဟိတော အတ္ထောဝ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။
မူလဋီ၊ ၃။၆။

အာဒိသန (န) [အာ + ဒိသ + ယု] ညွှန်း - ညွှန်ပြ-
ခြင်း။ ဣတိ ဝေ အာဒိသန အာဒေသနာ-
ပါဠိဟာရိယံ။ ပဋိသံ၊ ၁။၂။၃။ (- မ၊ ၁။၂။
၁၈၃။)

အာဒိသန္တ (တိ) [အာ + ဒိသ + အ + အန္တ] ရည်
ညွှန်း - ညွှန်ပြ - ပြောဆို - သော၊ သူ။ သမာ
ဝါ ဗြဟ္မာနံ ဝါ တံ၊ အာဒိသန္တံ ပဏာနံ။
ထေရ၊ ၃။၂။ အာဒိသန္တန္တိ ဒေသေန္တံ၊ ထေရ၊
၄။၂။၂၈။ (- ဒီ၊ ၁။၂။၇။ ဝိ၊ ၄။၂။၄။)

အာဒိသဗ္ဗာဝကထန (န) [အာဒိ + သဗ္ဗာဝ +
ကထန] အဦးအစ - ပဌမဆုံး - ဖြစ်သော
တရား၏ ထင်ရှားရှိသည် အဖြစ်ကို ဟော
တော်မူခြင်း။ အာဒိမတ္တကထန-ကြည့်။

အာဒိသမန္နာဟာရ (ပု) [အာဒိ + သမန္နာဟာရ]
အစဦးစွာ နှလုံးသွင်းခြင်း။ ဣဒံ ပန “အာဒိ-

သမန္နာဟာရတော” တိ ဝတ္ထံ။ ဝဇီရ၊ ၁၄၉။
အာဒိမနသိကာရ-လည်း ကြည့်။

အာဒိသမ္ပန္နန (န) [အာဒိ + သမ္ပန္နန] အစဦးစွာ
ဆက်စပ်ခြင်း။ အဦးအစ ပဌမဆုံးဖြစ်သော
တရားအနေအားဖြင့် ဆက်သွယ်ခြင်း။ ဘဝန္တ-
ရာဒိပဋိသန္တာနတောတိ ဘဝန္တရဿ အာဒိ-
သမ္ပန္နနတော။ မူလဋီ၊ ၂။၁၁၂။

အာဒိသိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဒိသ + တွာ] အာ-
ဒိသ-နှင့် အနက်တွဲ။ အာဒေသနာပါဠိဟာရိ-
ယေနာတိ အာဒိသိတွာ အပဒိသိတွာ ကထန-
အနုကထနကထာပါဠိဟာရိယေန။ အံ၊ ၄။၂။
၂၄၃။ အာဒိသ-လည်း ကြည့်။

အာဒိသုတ္တ (န) [အာဒိ + သုတ္တ] အစဖြစ်သော
သုတ်။ ပဌမမဟာသင်္ဂဟိတိယာ ဝတ္ထမာနာယ
ဝိနယသင်္ဂဟာဝသာနေ သုတ္တန္တပိဋကေ အာ-
ဒိနိကာယဿ အာဒိသုတ္တံ ဗြဟ္မဇာလံ ပုစ္ဆန္တေ-
န။ ဝိ၊ ၄။၁။၂။

အာဒိသုဒ္ဓိဒဿနပရ (တိ) [အာဒိ + သုဒ္ဓိ + ဒဿန
+ ပရ] အစဦးအားဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကို
ပြခြင်းလျှင် ပြဇာန်းခြင်းရှိသော။ ပစ္စဝေက္ခ-
ကာယ အာဒိသုဒ္ဓိဒဿနပရမေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁။၇။

အာဒိသေဝနာ (ထိ) [အာဒိ + သေဝနာ] အစ
ဦးစွာမှီဝဲခြင်း။ အာသေဝနာတိ အာဒိသေ-
ဝနာ။ အဘိ၊ ၄။၁။၄၃၃။

အာဒိသ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဒိသ + တွာ] ရည်
ညွှန်း၍၊ ရည်စူး၍၊ ညွှန်ပြ၍၊ ညွှန်ပြပြောဆို
၍၊ ပိုင်းခြား ကန့်သတ်၍။ တာသံ ဣတ္ထိနံ
ဝစ္စမဂ္ဂံ ပဿာဝမဂ္ဂံ အာဒိသ ဝဏ္ဏံပိ ဘဏတိ။
ဝိ၊ ၁။၁၈၇။ အာဒိသာတိ အပဒိသိတွာ။ ဝိ၊ ၄။
၂။၁၃၂။ ကာလေပိ အာဒိသ ဖိန္နံ (ဝိ၊ ၁။
၃၀၄) နှို သံဃဿ ဝါ ဣဒံ အကာလစိဝရန္တံ
ဥဒ္ဓိသိတွာ ဖိန္နံ။ ဝိ၊ ၄။၂။၂၃၉။ အာဒိသ
အာဒိသ အာယသ္မတော ဥပါလိဿ ဝဏ္ဏံ

ဘာသတိ။ ဝိ၊၂။၁၈၈။ အာဒိယ အာဒိ-
ယာတိ ပုနပျန် ဝဝတ္ထပေတာ ဝိသုံ ဝိသုံ
ကတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ အာဒိယ ဒေတိ(ဝိ၊
၃။၄၂၇)တိ အာဒိသိတွာ ပရိစ္ဆိန္ဒိတွာ ဒေတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂၇။ ကခါ။၁၆၂။ (-ဝိ၊၄။၃၁၉။
ဝိ၊၅။၅၆။ သုတ္တနိ။၄၃၂။ ထေရီ။၄၀၃။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၉။ ထေရီ၊ဋ္ဌ။၁၈၄။)

အာဒိယမာန (တိ) [အာ+ဒိယ+ယ+မာန]
ရည်ညွှန်းအပ်သော၊ ရည်ညွှန်း ပြောဆိုအပ်
သော။

အာဒိယမာနကဋ္ဌ (ပု) [အာဒိယမာန+က+
အတ္ထ] ရည်ညွှန်း ပြောဆိုအပ်သော-အနက်
-သဘော။ အာဒိယမာနကဋ္ဌေန ဝါ ဘဂဝါ
ယက္ခော နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၉။

အာဒိန (န) [အာ+ဒိ+ဤန] ဆင်းရဲ၊ ဒုက္ခ။
အာဒိနဝ-ကြည့်။

အာဒိနဝ (ပု) [အာဒိန+ဝါ+အ။ အာ ဒိနံ
ဒုက္ခံ ဝါတိ အဓိဂစ္ဆတိ တေေနာတိ အာဒိနဝေါ၊
ဒေါသော။ နိတိ၊ဓာ။၂၂၆။] (၁) အပြစ်
(ဒုက္ခပြစ်ကြောင်း အပြစ်ဒေါသ၊ မကောင်း
ကျိုး)၊ ဘေးရန်အန္တရာယ်၊ မပြုခြင်း၊ ဆင်းရဲ
ခြင်း၊ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးခြင်း စသော
သဘော။ (၂) အလွန် ဆင်းဆင်းရဲရဲ-ပြစ်
ရ-နေရထိုင်ရ-သော သူ၊ လူဆင်းရဲ။ (၁)
အာဒိနဝေါ ဧတ္ထ ဘိယျော။ ဝိ၊၂။၁၇၆။ ဝိ၊
၄။၆၉။ မ၊၁။၁၂၆၊၁၈၂-၃။ သံ၊၁။၉။ အံ၊
၂။၈၇။ ကာမာနံ အာဒိနဝံ ဩကာရံ...ပကာ-
သေသိ။ ဝိ၊၃။၂၂၊၂၇၊၄၇၊၂၆၇။ ဝိ၊၄။၃၀၄။
ဒိ၊၁။၁၀၂။ ဒိ၊၂။၃၇၊၃၇။ မ၊၂။၄၃၊၃၄၆။
အံ၊၃။၃၀။ ဥဒါနံ၊၁၃၇။ အာဒိနဝေါတိ
ဒေါသော၊ အနိစ္စတာဒိနာ အပ္ပဏာဒတာ-
ဒိနာ စ ဒုသိတဘာဝေါတိ အတ္ထော။ အထ
ဝါ အာ ဒိနံ ဝါတိ ပဝတ္တတိဟိ အာဒိနဝေါ၊
ပရမကပဏတာ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၉၄။ အာဒိ-

နဝေါတိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကသမ္ပရာယိကော ဥပဒ္ဒဝေါ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၇။ အာဒိနဝေါတိ ဒေါသော။ ဒိ၊
၄။၂။၆၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။ ဥဒါနံ၊၁၅၂။
သာရတ္ထ၊၃။၃၀၂။ သဗ္ဗေပိ ကာမာ ဗဟ္မာဒိ-
နဝါ အနိစ္စာ အဒ္ဓါဝါ ဝိပရိကာမဓမ္မာတိ
ကာမာနံ အာဒိနဝေါ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၆။ ဝေဒနာနံ
သမုဒယဉ္စ အတ္တကမ္မဉ္စ အဏာဂဉ္စ အာဒိနဝဉ္စ
နိဿရဏဉ္စ ယထာဘူတံ ဝိဒိတွာ။ ဒိ၊၁။၁၆၊
၃၇။ တဏှာ ဝေဘူတဿ အယံ အနိစ္စ-
ဒုက္ခဝိပရိကာမဘာဝေါ ဝေဒနာယ သဗ္ဗာယပိ
အာဒိနဝေါတိ။ အာဒိနံ ပရမကရည် ဝါတိ
ပဝတ္တတိ တေသုဘတိ ဟိ အာဒိနဝေါ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊
သစ်၊၁။၄၀၉။ (-ဝိ၊၁။၂၊၁၉၂။ ဝိ၊၂။၂၀၇။
ဝိ၊၃။၂၆၊၃၂၂။ ဒိ၊၂။၇၂၊၂၈။ ဒိ၊၃။၁၄၈၊
၁၉၆။ မ၊၁။၁၁၉၊၁၂၊၁၂၂။ မ၊၂။၂၆၁။ မ၊
၃။၆၈။ သံ၊၁။၃၈၀။ သံ၊၂။၂၃-၄-၆။ သံ၊
၃။၁၇၀။ အံ၊၁။၂၆၁-၂၊၃၁၆-၇။ အံ၊၂။၂၁၉၊
၃၂၀။ ပဋိသံ၊၁။၁၁၄၁။ ဥဒါနံ၊၁၄၈။
စူဠနိ၊၃၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀၊၂၅၆-၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၀၊၈၇။ ဥဒါနံ၊၁၅၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ဒိ၊
ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၁။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၆၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၇။
အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၉၆။) (၂)
အာဒိနံ ဝါတိ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အာဒိနဝေါ၊
ကပကမနုဿဏေတံ အဓိဝေဒနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၇။ အာဒိနံ အတိဝိယ
ကပကံ ပဝတ္တနဋ္ဌေန ကပကမနုဿော အာ-
ဒိနဝေါ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၀၉။

အာဒိနဝ (ပု) [(၁) အာဒိနဝ+ဒဿက၊ နောက်
ပုဒ်ကျေ။ (၂) အာဒိနဝ+အ] (၁) အပြစ်
ကို ပြတတ်သော (တရားဒေသနာ)။ (၂)
လူဆင်းရဲနှင့်တူသော၊ တရား (တေဘူမက
ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရား)။ (၁) ဒါနကထာ
သီလကထာ သဂ္ဂကထာ ကာမာနံ အာဒိ-
နဝံ၊နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။၁၁၁။ အာဒိနဝေါတိ အာဒိနဝ-
ဒဿကော သုတ္တန္တော။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၁၆၉။(၂)

ခန္ဓာပိ စ ကပဏာယေဝါတိ အာဒိနဝသဒ္ဓိ-
သတယ အာဒိနဝတော။ ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၁၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ (-မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၅၃၅။)

အာဒိနဝကထာ (ထိ) [အာဒိနဝ + ကထာ]
အပြစ်ကိုဆိုခြင်း၊ အပြစ်ကိုပြဆိုသောစကား။
ဝုတ္တုဝိပရိယာယေနာတိ ဝုတ္တုတ္ထာယ အာဒိ-
နဝကထာယ ဝိပရိယာယေန။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၉။

အာဒိနဝကာရဏ (န) [အာဒိနဝ + ကာရဏ]
အပြစ်၏အကြောင်း၊ အပြစ်-ဒေါသ-ဖြစ်-
ကြောင်း။ ဟိတပဋိပတ္တိယာ အန္တရာယကရာ-
ဏှစ စေဝ ပရလောကေ စ အာဒိနဝကာရ-
ဏဉ္စ ပဝတ္တန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇။

အာဒိနဝကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာဒိနဝ + ကော-
ဋ္ဌာသ] အပြစ်၏အဖို့အစ၊ အပြစ်ကို ပြဆို-
သော စကားရပ်။ ပဉ္စမပဒန္တိ “ကာယဿ
ဘေဒါ”တိအာဒိနာဝုတ္တော ပဉ္စမော အာဒိ-
နဝကောဋ္ဌာသော။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၇၉။

အာဒိနဝဂ္ဂဟဏ (န) [အာဒိနဝ + ဂဟဏ] အာဒိ-
နဝသဒ္ဓိ။ အဿာဒဂ္ဂဟဏေန ဟိ သမုဒယ-
သစ္စံ၊ အာဒိနဝဂ္ဂဟဏေန ဒုက္ခသစ္စံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၈၈။

အာဒိနဝစ္ဆာဒန (န) [အာဒိနဝ + အစ္ဆာဒန]
အပြစ်ကို-ဖုံးလွှမ်း-ဖုံးကွယ်-ခြင်း။ အဝိဇ္ဇာ-
ယ ဟိ အာဒိနဝစ္ဆာဒနတော အယောနိ-
သောမနသိကာရော ဇာတော။ နေတ္ထိဝိ။
၁၃၁။

အာဒိနဝဇာတ (တိ) [အာဒိနဝ + ဇာတ] ဖြစ်-
သော အပြစ်ရှိသော။ ဥပဒ္ဓဝဇာတ (စူဠနိ၊
၄။ ၇၆) ကြည့်။

အာဒိနဝဉာဏ (န) [အာဒိနဝ + ဉာဏ] အာဒိ-
နဝဉာဏံ၊ (က) အပြစ်ဟုသိမြင်သော ဉာဏံ၊
မြေပွေး မြေဟောက်ပမာ ကြောက်စရာ
ဘေးဆိုးဟုသိမြင်ထားအပ်ပြီးသော စေတနာ

မကရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားတို့ကို အနာရောဂါ
ဆိုးပမာ သာယာခင်တွယ်စရာမမြင် စက်ဆုပ်
ဖွယ် အပြစ်အနာ အပြစ်ဒေါသဟုသာ ရှုဆင်-
ခြင်တတ်၊ သိမြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏံ။

(ခ) ကေဘုမက ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတရားတို့ကို
လူသင်းရဲနှင့်တူ၏ဟု ရှုဆင်ခြင်တတ်၊ သိမြင်-
တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏံ။ (ဤ အာဒိနဝ
ဉာဏံသည် သမ္မသနဉာဏံ၊ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏံ-
စသော ဝိပဿနာသယံပါးတို့တွင် တပါးအပါ
အဝင်ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ အကျယ်အနိပ္ပါယ်ကို
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၄ ကြည့်။) (က) (ခ) တသေဝံ
ပဿတော အာဒိနဝဉာဏံ နာမ ဥပ္ပနံ ဟော-
တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၅။ ဝိဇ္ဇာယာနံ အာဒိနဝ-
တော ပေက္ခဏာဝသေန ပဝတ္တံ ဉာဏံ အာဒိ-
နဝဉာဏံ။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၆၈။ (-ပဋိသံ၊ ဌ။ ၁။
၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၇၁။) (ခ) အာဒိနံ ဝါတိ
ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အာဒိနဝေါ၊ ကပဏာ-
မနုဿော၊ သော ဝိယာတိ အာဒိနဝေါ၊ တေ-
ဘူမကသင်္ခါရာ။ အာဒိနဝေါတိ ပဝတ္တံ ဉာဏံ၊
တေသံ ဝါ တတော ဉာဏံ အာဒိနဝဉာဏံ။
မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၅၃၅။

အာဒိနဝဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပု) [အာဒိနဝဉာဏ +
နိဒ္ဒေသ] အာဒိနဝဉာဏကို အကျယ်ပြုရာ အ-
ပိုင်းအခန်း။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ
ပါဠိ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ဉာဏကထာ၊ အာဒိနဝဉာဏ-
နိဒ္ဒေသ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၅၈။

အာဒိနဝတာ (ထိ) [အာဒိနဝ + တာ] အပြစ်၏
အပြစ်၊ အပြစ်သဘော။ ပဝတ္တိဒုက္ခတာယ
ဒုက္ခဿ စ အာဒိနဝတာယ အာဒိနဝတော။
ပဋိသံ၊ ဌ။ ၂။ ၃၁၆။

အာဒိနဝဒဿဏ (တိ) [အာဒိနဝ + ဒဿဏ]
အပြစ်ကို ပြတတ်သော။ အာဒိနဝ၊ (၁)
ကြည့်။

အာဒိနဝဒဿန (န) [အာဒိနဝ + ဒဿန] (၁)
အပြစ်ကိုမြင်ခြင်း။ (၂) အပြစ်ကိုပြခြင်း။

(၁) အယံ ကာမေသု အာရိန္ဒဝဒဿနေန ပရိစ္စာဂေါ။ ပေဋကော။ ၂၁၂။ သီလဝိပတ္တိယာ စ အာရိန္ဒဝဒဿနေန၊ သီလသမ္ပတ္တိယာ စ အာနိသံသဒဿနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၂၀။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊ သစ်၊၁။၂၆၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အံ၊ ဋ္ဌ၊၃။၂၂၄။ အနုဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅၀။) (၂) “ကိ” တုယိမိနာ ပါပကေန ဒုဇ္ဇိဝိတေနာ”တိ ဣဒံ ဇီဝိတေ အာရိန္ဒဝဒဿနံ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၉။

အာရိန္ဒဝဒဿနဉာဏ (န) [အာရိန္ဒဝဒဿန + ဉာဏ] အပြစ်ကို - ရှုတတ် - မြင်တတ် - သော ဉာဏ။ အာရိန္ဒဝဒဿနာ-ကြည့်။

အာရိန္ဒဝဒဿနတ္ထ (ပု) [အာရိန္ဒဝဒဿန + အတ္ထ] (၁) အပြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုး။ (တိ) (၂) အပြစ်ကို - ရှုခြင်း - မြင်ခြင်း - အကျိုးရှိသော။ (၁) မက္ခိဘာဝေ အာရိန္ဒဝဒဿနတ္ထံ အနေကပရိယာယေနာတိအာရိမာဟ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၇။) (တိ) (၂) ဝိပဿနာဗလံ ပဝတ္တေ အာရိန္ဒဝဒဿနတ္ထံ၊ နိရောဓေ စ အာနိသံသဒဿနတ္ထံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၃။

အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗကအနိစ္စာဒိမနသိကာရ (ပု) [အာရိန္ဒဝဒဿန + ပုဗ္ဗက + အနိစ္စ + အာဒိ + မနသိကာရ] အပြစ်ကိုရှုခြင်းလျှင် ရွှေသွားရှိသော အနိစ္စ စသည်ကို နှလုံးဆွင်းခြင်း။ မဟဂ္ဂတဓမ္မေသု စေတ သကလတောဘူမကဓမ္မေသု စ အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗကအနိစ္စာဒိမနသိကာရဝသေန နိဿရကပဋိပတ္တိယာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗကနေက္ခမ္မပဋိပတ္တိ (ထိ) [အာရိန္ဒဝဒဿန + ပုဗ္ဗက + နေက္ခမ္မ + ပဋိပတ္တိ] အပြစ်ကို ရှုခြင်းလျှင် ရွှေသွားရှိသော ကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်း အကျင့်။

ကာမဂုဏေသု (ဝတ္ထု) ကာမဂီလေသကာမေသု၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗကနေက္ခမ္မပဋိပတ္တိယာ၊ သန္တရာဂံ ဝိက္ခမ္ဘယတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။

အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗင်္ဂမ (တိ) [အာရိန္ဒဝဒဿန + ပုဗ္ဗင်္ဂမ] (၁) အပြစ်ကိုပြခြင်းလျှင် ရွှေသွားရှိသော (၂) အပြစ်ကိုရှုခြင်းလျှင် ရွှေသွားရှိသော။ (၁) မရဏဿ ဂုဏကိတ္တနံ ဇီဝိတေ အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗင်္ဂမန္တိ အာဟ “ဇီဝိတေ အာရိန္ဒဝဒဿေတွာ”တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၉။ (၂) အာရိန္ဒဝဒဿနပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓါနာဒိနိန္ဒစိတ္တတာသင်္ခါတာ ဒါနဇ္ဈာသယတာဒယော ဓါနာဒိပါရမိနံ နိဗ္ဗတ္တိယာ ပစ္စယော။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၁။၂၆၀။

အာရိန္ဒဝဒဿနမုခ (န) [အာရိန္ဒဝဒဿန + မုခ] (၁) အပြစ်ကို ဖော်ပြခြင်းကို အဦးပဓာနထားခြင်း။ (၂) အပြစ်ကိုရှုခြင်းကိုအဦးပဓာနထားခြင်း။ (၁) ပဋိပက္ခေ အာရိန္ဒဝဒဿနမုခေန ဝိရိယာရမ္မေ အာနိသံသံ ဒဿေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃၂၄။ (၂) ရူပေ အာရိန္ဒဝဒဿနမုခေန သဗ္ဗသိမ္ဗိ ခန္ဓပဉ္စကေ သဗ္ဗသော ဆန္ဒရာဂံ ပဟာယ သကလဝုဒ္ဓုက္ခတော မုစ္စေယျ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။

အာရိန္ဒဝဒဿနဟေတု (ပု) [အာရိန္ဒဝဒဿန + ဟေတု] အပြစ်ကို မြင်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အာရိန္ဒဝဒဿနဟေတု . ဝိဒိတာဟေတိ။ အံ၊၃။၂၉၄။

အာရိန္ဒဝဒဿနာဒိမုခ (န) [အာရိန္ဒဝဒဿန + အာဒိ + မုခ] အပြစ်ကို ပြခြင်း စသည်ကို အဦး ပဓာနထားခြင်း။ “ပါဏာတိပါတဿ ခေါပါပကော ဝိပါကော အဘိသမ္မဗုဒ္ဓယ”န္တိ အာဒိနာ အာရိန္ဒဝဒဿနာဒိမုခေန အနတ္တတော နိဝတ္တနေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၉။

အာဒိနဝဒဿာဝိ (တိ) [အာဒိနဝ + ဒိသ + အာဝိ]
 အပြစ်ကို ရှုမြင်လေ့ရှိသောသူ။ အာဒိနဝဒဿာဝိ
 နိဿရဏပညော ပရိဘုဉ္ဇတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၈၈။
 မ၊ ၂။ ၃၃။ သံ၊ ၁။ ၃၉၉။ အံ၊ ၁။ ၃၃၆။ စူဠနိ။
 ၂၄၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၉၄။ အာဒိနဝဒဿာဝိတိ
 အနေသနာပတ္တိယဉ္ဇ ဂေမိတပရိဘောဂေ စ
 အာဒိနဝံ ပဿမာနော။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၅၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၁၃။
 (-အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၃၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၁၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၃၇။)

အာဒိနဝဒဿိတာ (ထိ) [အာဒိနဝဒဿိ + တာ]
 အပြစ်ကို ရှုမြင်လေ့ရှိသည်၏ အပြစ်။ ကာမာ-
 ဒိနံ အာဒိနဝဒဿိတာယ... ဗျာကံသု ဒုတိယ-
 ဝါဒိနော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။

အာဒိနဝဒဿိ (တိ) [အာဒိနဝ + ဒိသ + ကိ]
 အပြစ်ကို ရှုမြင်လေ့ရှိသောသူ။ ကာမေသု
 ယထာဘူတံ အာဒိနဝဒဿိနော စိတ္တံ ဇီရာ-
 ယိတောပိ န ပတိဋ္ဌာတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၅။
 (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၀။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၁၄။)

အာဒိနဝဒေသနာ (ထိ) [အာဒိနဝ + ဒေသနာ]
 အပြစ်ကို ဟောပြောခြင်း၊ အပြစ်ကို ဟော
 ကြားသော တရားဒေသနာ။ အာဒိနဝဒေသ-
 နာယ ဝေဝ နိဿရဏဒေသနာယ စ ဝိပဉ္စိ-
 တညုဿ ပဋိဝေဓာဘိသမယော သိဒ္ဓေါ
 ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၆၅။

အာဒိနဝပက္ခိက (တိ) [အာဒိနဝပက္ခ + ကုက]
 အပြစ်၏ - ဘက် - အဖို့အစု - ဌ် ဖြစ်သော -
 ဌ် ပါဝင်သော။ သမ္မုရာယိကော ဒုဂ္ဂတိပရိ-
 ကိလေသတာယ အာဒိနဝပက္ခိကော ဝေါတိ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။

အာဒိနဝပစ္စဝေက္ခဏ (န၊ ထိ) [အာဒိနဝ + ပစ္စ-
 ဝေက္ခဏ] အပြစ်ကို ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်ခြင်း။

ဝတ္ထုကာမေသု ကိလေသကာမေသု စ အာဒိ-
 နဝပစ္စဝေက္ခဏေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၂။ အ-
 သံဝရေ အာဒိနဝပစ္စဝေက္ခဏာ စ၊ သံဝရေ
 အာဒိသံသပစ္စဝေက္ခဏာ စ၊ ... သိလမယ-
 ဉာဏေန ဝေ သင်္ဂဟိတာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။
 (-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။)

အာဒိနဝပဋိစ္စာဒက (တိ) [အာဒိနဝ + ပဋိစ္စာ-
 ဒက။ ထံ ဌ် အာဒိနဝပဋိစ္စာဒိကာ] အပြစ်ကို
 ဖုံးလွှမ်းတတ်သော။ အမောဟေန တေသ္မေဝ
 အာဒိနဝပဋိစ္စာဒကံ မောဟံ ဓနာတိ။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၉။ အဝိဇ္ဇာတိ တတ္ထေဝ
 အာဒိနဝပဋိစ္စာဒိကာ အဝိဇ္ဇာ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
 ၄၇၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။)

အာဒိနဝပ (ပု) ဋိစ္စာဒန (န) [အာဒိနဝ + ပဋိ-
 ဋ္ဌာဒန] အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ အာဒိနဝ-
 ပဋိစ္စာဒနေန ကာမစ္စန္ဒာဒိနံ ဝိသေသပစ္စယ-
 အာဝတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၅၄။ (-အနု၊ ၁။
 ၁၉၉။ အနု၊ ၂။ ၉၁။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၀၈။)

အာဒိနဝပဋိစ္စာဒိကတ္တ (န) [အာဒိနဝပဋိစ္စာ-
 ဒိကာ + တ္တ] အပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သည်၏
 အပြစ်။ အာဒိနဝပဋိစ္စာဒိကတ္တာ အဝိဇ္ဇာ-
 နိဝရဏံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၂၅၆။

အာဒိနဝပဋိသင်္ခါ (ထိ) [အာဒိနဝ + ပဋိသင်္ခါ]
 အပြစ်ကို ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။ အသံဝရေ အာဒိ-
 နဝပဋိသင်္ခါ ယောနိသော ပဋိသင်္ခါတိ ဝေဒိ-
 တဗ္ဗာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၇။ အာဒိ-
 နဝပဋိသင်္ခါတိ အာဒိနဝပစ္စဝေက္ခဏာ။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆၅။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။)

အာဒိနဝပ္ပတ္တိ (ထိ) [အာဒိနဝ + ပတ္တိ] အပြစ်သို့
 ရောက်ခြင်း။ ဒုက္ခဒဿနေနာတိ အတိဝိယ
 အာဒိနဝပ္ပတ္တိယာ ဝိပုလတရုဒိနဝဿ ဒုက္ခ-
 သစ္စဿ ဒဿနေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၆။

အာဒိနဝပရိယေသန (န၊ ထိ) [အာဒိနဝ + ပရိ-
 ယေသန] အပြစ်ကိုရှာခြင်း။ ပထဝိဓာတုယာ

ဟံ ဘိက္ခဝေ အာဒိနဝပရိယေသနံ အစရိ။
သံ၊ ၁။ ၃၈၀။ (-သံ၊ ၂။ ၂၄၊ ၂၄၂-၃။ အံ၊ ၁။
၂၆၁။)

အာဒိနဝပရိယေသနဌာန (န) [အာဒိနဝပရိယေ-
သန + ဌာန] အပြစ်ကို ရွာထုဌာန။ ဝေ ယာ-
ဝတာ အာဒိနဝပရိယေသနဌာနေ အဿာဒ-
ပရိယေသနာ သမ္မာပဋိပန္နဿ။ သံ၊ ၇။ ၂။
၁၄၈။

အာဒိနဝပ္ပဟာန (န) [အာဒိနဝ + ပဟာန]
အပြစ်ကို ပယ်ခြင်း။ ပရိမေန ဝိသယေသု အာ-
ဒိနဝဒဿနံ၊ ဣတရေန အာဒိနဝပ္ပဟာနံ။
အနု၊ ၁။ ၂၀၁။

အာဒိနဝမနသိကာရ (ပု) [အာဒိနဝ + မနသိ-
ကာရ] အပြစ်ကို နှလုံးသွင်းခြင်း။ ဝိတက္က-
ဝိစာရေသု ဝိရတ္တစိတ္တတာ တတ္ထ အာဒိနဝ-
မနသိကာရော။ အနု၊ ၁။ ၁၄၄။

အာဒိနဝဝိစယ (ပု) [အာဒိနဝ + ဝိစယ] အပြစ်
ကို - စုံစမ်း - စိစစ် - ခြင်း။ သဗ္ဗေသည လော-
ကီယမ္မာနံ သံကိလေသဘာဂီယဟာနဘာဂီ-
ယတာဒိဝေနေ အာဒိနဝဝုတ္တိယာ ဩကာရ-
နိဗ္ဗါရဏေန အာဒိနဝဝိစယော။ နေတ္ထိ၊ ၄။
၂၃။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၀။

အာဒိနဝဝိဘာဝန (တိ) [အာဒိနဝ + ဝိဘာဝန]
(၁) အပြစ်ကို ထင်ရှားပြတတ်သော။ (န)
(၂) အပြစ်ကို ထင်ရှားပြခြင်း။ (၁) ဣမံ
ဥဒါနန္တိ ဣမံ ပါပကိရိယာယ နိသေဓနံ
အာဒိနဝဝိဘာဝနဉ္စ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၆၇။ (န) (၂) ဣစ္ဆာစာရဿ အာဒိနဝ-
ဝိဘာဝနဝေနေ စ ပဝတ္တာ ကဏာ။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၀၇။ အံ၊ ၇။ ၂။ ၂၇၈။

အာဒိနဝဝုတ္တိ (ထိ) [အာဒိနဝ + ဝုတ္တိ] အပြစ်
ပြစ်ခြင်း။ အာဒိနဝဝိစယ ကြည့်။

အာဒိနဝသညာ (ထိ) [အာဒိနဝ + သညာ] အပြစ်
ကို ရွတ်တတ်သော သညာ။ (က) ခန္ဓာကိုယ်၌

ရှိသော အပြစ်အနာရောဂါတို့ကို ရွှေဆင်ခြင်
တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် - နှင့် တက္ကပြစ်
သော - ၌ ပါဝင်သော - သညာ။ (ခ) ရုပ်
နာမ် သင်္ခါရ တရားတို့၏ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲ
ခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ဖျက်စီးခြင်းဟူသော အပြစ်
တို့ကို ရွှေဆင်ခြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ် -
နှင့် တက္ကပြစ်သော - ၌ ပါဝင်သော - သညာ။
ကတမာ စာနန္တ အာဒိနဝသညာ။ အံ၊ ၃။
၃၄၃။ အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏေ သညာ
အာဒိနဝသညာ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃။ (-
ဒီ၊ ၂။ ၆၇။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၉။ အံ၊ ၂။ ၇၀၊ ၂၄၄၊ ၄၁၅။)
အနိစ္စသညာ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁)၊ အာဒိနဝါ-
နုပဿနာဉာဏ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉) လည်း ကြည့်။

အာဒိနဝသဒိသတာ (ထိ) [အာဒိနဝ + သဒိသ
+ တာ] လူဆင်းရဲနှင့် တူသည်၏ အဖြစ်။
ခန္ဓာပိ စ ကပကာယေဝါတိ အာဒိနဝသဒိသ-
တာယ အာဒိနဝတော။ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။

အာဒိနဝသဟဿ (န) [အာဒိနဝ + သဟဿ]
အပြစ်တထောင်။ အဏဿ အာဒိနဝသဟဿံ
ဒဿယမာနံ မစ္ဆေရံ ဥပ္ပဋ္ဌိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။

အာဒိနဝါဒဿန (န) [အာဒိနဝ + အဒဿန]
အပြစ်ကို မမြင်ခြင်း။ တဒုဘယံ ပန တတ္ထ
အာဒိနဝါဒဿနတော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။

အာဒိနဝါနိသံသဒဿန (န) [အာဒိနဝ + အာနိ-
သံသ + ဒဿန] (၁) အပြစ်နှင့် အကျိုးကို
ပြခြင်း။ (၂) အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ရှုမြင်
ခြင်း။ (၁) တံ ပန “မဟိစ္ဆတာဒိသု ဧတေ
ဒေါသာ၊ အပ္ပိစ္ဆတာယ အယမာနိသံသော”-
တိ အာဒိနဝါနိသံသဒဿနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ မ၊ ၇။ ၂။
၁၁၄။ (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဒိနဝါနိသံသဒဿနဝိမိ (ထိ) [အာဒိနဝါ-
နိသံသဒဿန + ဝိမိ] အပြစ်နှင့် အကျိုးကို -
ရှု - မြင် - ခြင်းဟူသော အစီအရင်။ သွာယံ

တတ္ထ အာဒိနဝါနိသံသဝိပကနဝိမိ ဝိဘာဝိ-
တောယောဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၇။

အာဒိနဝါနိသံသဝိပက (တိ) [အာဒိနဝ + အာ-
နိသံသ + ဝိပက] အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ပြတတ်
သော။ ဣမံ ကာမဝိတက္ကာဒိနံ အဝိနော-
ဒနေ ဝိနောဒနေ စ အာဒိနဝါနိသံသဝိပကံ
ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၄။

အာဒိနဝါနိသံသပစ္စဝေက္ခက (န) [အာဒိနဝါ-
နိသံသ + ပစ္စဝေက္ခက] အပြစ်နှင့် အကျိုးကို
ဆင်ခြင်ခြင်း။ တဏှာ အပရိစ္ဆာဂပရိစ္ဆာဂါ-
ဓိယု ယထာက္ကမံ အာဒိနဝါနိသံသပစ္စဝေက္ခ-
ကမ္ပိ ဒါနာဒိပါရမိနံ ပစ္စယော ဟောတိ။
သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၁။ ၂၆၀။ (- မူလ၊ ၆။ ၉၉။)

အာဒိနဝါနိသံသပရိဝိပက (တိ) [အာဒိနဝါနိ-
သံသ + ပရိဝိပက] အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ပြ
တတ်သော။ ဣမံ ပရာဓိနာပရာဓိနဝတ္တိသု
အာဒိနဝါနိသံသပရိဝိပကံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၂။

အာဒိနဝါနိသံသဝိဘာဝန (န) [အာဒိနဝါနိသံသ
+ ဝိဘာဝန] အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ထင်စွာ
ပြခြင်း။ ကိဉ္စ သက္ကာယေ မညနာမညနာ-
မုခေန ပဝတ္တိနိဝတ္တိသု အာဒိနဝါနိသံသ-
ဝိဘာဝနတော... ဣဒမေဝ သုတ္တံ ပဌမံ နိက္ခိတ္တံ။
မ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၇။

အာဒိနဝါနိသံသဝဓောဝယောဂ (ပ) [အာဒိ-
နဝါနိသံသ + ဝဓောဝ + ယောဂ] အပြစ်
နှင့် အကျိုးတို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော
ပညာနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ ဥပက္ကိလေသတဗ္ဗိသော-
ဓနေသု အာဒိနဝါနိသံသဝဓောဝယောဂ-
တော ဗုဒ္ဓိသမ္ပန္နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၃။

အာဒိနဝါနိပဿနတ္ထ (ပ) [အာဒိနဝ + အနုပ-
ဿနာ + အတ္ထ] အပြစ်ကို အပန်ပန် ချွတ်ခြင်
ခြင်း အကျိုး။ အာဒိနဝါနိပဿနတ္ထာယ..
ဝိညာဏစရိယာ။ ပဋိသံ၊ ၈၀။

အာဒိနဝါနိပဿနာ (ထိ) [အာဒိနဝ + အနု-
ပဿနာ] အာဒိနဝါနိပဿနာဉာဏ်၊ အလုံးစုံ
သော ဘဝ၊ ယောနိ-စသည် (တေဘူမက နာမ်
ရုပ် သင်္ခါရတရား) တို့၌ (ကြောက်ဖွယ် ဘေး
ဆိုး အနေအားဖြင့် ထင်မြင်လာခြင်းကြောင့်
ဖြစ်ပေါ်လာသော) အပြစ်မြင်သော - အပြစ်
အနာတို့ကို ချွတ်ခြင်တတ်သော - ဝိပဿနာ
ဉာဏ်။ (အာဒိနဝဉာဏ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) အာ-
ဒိနဝါနိပဿနာ အဘိညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၂၁။
အာဒိနဝါနိပဿနာတိ ဘယတုပဋ္ဌာနဝသေန
ဥပ္ပန္နံ သဗ္ဗဘဝါဒီသု အာဒိနဝဓာနဉာဏ်။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ (- ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။
၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၆၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၂။ မ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၄။
အံ၊ ၆။ ၁။ ၅၁။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။
၄၁၈။)

အာဒိနဝါနိပဿနာဉာဏ (န) [အာဒိနဝါနိ-
ပဿနာ + ဉာဏ] အာဒိနဝါနိပဿနာဉာဏ်၊
ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ တရားတို့၏ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲ
ခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူသော အပြစ်
တို့ကို ချွတ်ခြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်။
(အာဒိနဝါနိပဿနာ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) အာ-
ဒိနဝါနိပဿနာဉာဏေ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၃) တိ
သင်္ခါရာနံ အနိစ္စဒုက္ခဝိပရိကာမတာသံသုစိ-
တဿ အာဒိနဝဿ အနုပဿနာဝသေန
ပဝတ္တဉာဏေ။ ဒီ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၉။ (- ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၂။ မ၊ ၆။ ၂။ ၄၇၂။)

အာဒိနဝါနိပဿိ (တိ) [အာဒိနဝ + အနုပဿိ]
အပြစ်ဟု အပန်ပန် - ရှုမှတ် - သုံးသပ် - လေ့
ရှိသော။ ဥပါဒါနိယေသု တိက္ခဝေ ဓမ္မေ-
သု အာဒိနဝါနိပဿိနော ဝိဟရတော တဏှာ
နိဗ္ဗုတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၁၂။

အာဒိပန (န) [အာ + ဝိပ + ယု] မီးစွဲခြင်း၊
မီးတောက်လောင်ခြင်း။ န တာဝ ကဋ္ဌာနိ

အာဒိတ္တာနိတိ တေသံ အာဒိပနံ ဥဒိက္ခန္တော
ထောကံ ကေမန္တံ နိသိဒ္ဓိံ။ စရိယာ၊ ဌ။ ၁၀၈။

အာဒိပနိယ (တိ) [အာ + ဒိပ + အနိယ] ထင်ရှား
ပြသင့်ပြထိုက်သော - စွာပြအပ်သော။ ကိ-
ဒိသံ ပန တံ ဘန္တေ နိဗ္ဗာနံ၊ ယံ တံ ဩပဓမ္မဟိ
အာဒိပနိယံ ကာရဏေဟိ မံ သညာပေဟိ။
မိလိန္ဒ။ ၂၆၂။

အာဒိပိတ (တိ) [အာ + ဒိပ + တ] တောက်
လောင် - ရဲရဲညှိုး - ပြောင်ပြောင်တောက် -
သော။ သဗ္ဗေ အာဒိပိတော လောကော-
(သံ၊ ၁။ ၁၃၄။ ထေရီ။ ၄၀၁) တိ ... သဗ္ဗေပိ
လောကော ဓာဂဂ္ဂိအာဒိပိ ကောဒသဟိ
အာဒိတ္တော။ ထေရီ။ ၄၁၇။ အာဒိပိတာ
တိဏ္ဍာ၊ ဂဏန္တံ ဒဟန္တံ နေဝ မုဉ္ဇန္တံ။ ထေရီ။
၄၃၃။ အာဒိပိတာတိ ပဋ္ဌလိတာ။ ထေရီ။ ၄၃၇။
(-ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃၊ ၁၉၆။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၃။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁၃၊ ၄၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၇၇။)

အာဒိပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ + ဒိပ + ကေ + တိ]
တောက်လောင်စေ၏။ အာလိမ္မေတိတိ အာ-
ဒိပေတိ ဇာလေတိ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၁။ ၃၀၃။ အာဒိပေယျ၊ - ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၇၇။

အာဒိယတိ (ကြိ) [အာ + ဒါ + ယ + တိ] ယူ၏။
ယသ္မိံ ဩကာသေ ကဗဠံ အာဒိယတိ (အာ-
ဒိယတိ?)။ မိလိန္ဒ။ ၃၈၇။ (-အံ၊ ၃။ ၂။
၂၉၄။) အာဒိ(ဒိ?) ယိံ သု - မ၊ ၃။ ၂။ ၆၉။

အာဒိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ + ဒါ + ယ + တေ]
ယူအပ်၏။ (ပဌမံ) အာဒိယတိတိ အာဒိ။
ကစ္စည်း။ ၅၅၁။ ရူ။ နှာ - ၃၆၉။ အာဒိယန္တိ -
သိ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၄၀။

အာဒု (ဗျ) ထိုသို့မဟုတ်။ နိဗ္ဗာယိ သော အာဒု
သဉ္ဇပါဒိသော။ သုတ္တနိ။ ၃၃၁။ ထေရီ။ ၃၇၄။
ကိံ အနုပါဒိသေသာယ နိဗ္ဗာနဝာတယာ
ယထာ အသေက္ခာ၊ ဥဒါဟု ဉ္ဇပါဒိသေသာယ

ယထာ သေက္ခာတိ ပုစ္ဆတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။
ထေရီ။ ၂။ ၅၂၀။ အဒု - နိဇ္ဈလည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာဒေတိ (ကြိ) [အာ + ဒါ + အ + တိ] (က)
ယူ၏။ (၁) ဖမ်းယူ၏။ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါ
စေ၏။ (က) ကတိဘိ ရဇမာဒေတိ။ သံ၊ ၁။
၃။ ထေယျာ အဒိန္နမာဒေတိ (သုတ္တနိ။
၂၉၈) တိ တေဟိ အဒိန္နံ အနနညာတံ ထေ-
ယျစိတ္တေန အာဒိယတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။
နာဒေတိ န နိဿရတိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ မဟာ-
နိ။ ၃၅၁ - ၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၈၆။ အာဒေထ - မိလိန္ဒ။ ၃၁၉။ အာဒေယျ -
(အာ - ကိရသုပ္ပ) ဇာ၊ ၁။ ၁၄၉။ ဇာ၊ ၂။ ၁၄၁။
ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၄။ (ခ) သဗ္ဗေ
အမိတ္တေ အာဒေတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၉။ အာဒေတိ
ဂဏှာတိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္တေတိ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၉၅။

အာဒေန္တ (တိ) [အာ + ဒါ + အ + အန္တ] ယူ
သော၊ သူ။ အဂ္ဂိံ ဗြာဟ္မဏ အာဒေန္တော
(အာဒေန္တော၊ သိ၊ သျှာ) ယှဉ် ဥဿာပေတိ။
အံ၊ ၂။ ၄၂၉။

အာဒေယျ (တိ) [အာ + ဒါ + ကျ] (၁) ခံယူ -
အပ် - ထိုက် - သော။ (၂) ယူတတ်သော၊
နာယူလွယ်သော။ (၁) ဓမ္မဒေသနာပိ ဝေါ
ကာရကာနံယေဝ သောဘတိ၊ အာဒေယျာ
စ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၃။ (၂) အောက်
ပုဒ် ကြည့်။

အာဒေယျမုခ (တိ) [အာဒေယျ + မုခ] (ပြော
သမျှစကားကို) ယူတတ် - ယူလွယ် - သော
နှုတ်ရှိုသော၊ သူ။ ယှဉ်ကြည့်လွယ်သူ။ အာ-
ဒေယျမုခေါ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၅ - ၆။
အာဒေယျမုခေါတိ အာဒိယနမုခေါ။ ဂဟဏ-
မုခေါတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၀။ အာဒေယျ-
မုခ - လည်း ကြည့်။

အာဒေယျရူပ (တိ) [အာဒေယျ + ရူပ] ယူအပ်
သော သဘောရှိသော၊ သူ။ အာဒေယျရူပံ

ပရိသဿ ဝိတ္တံ။ အာဝ။ ၂၄၁။ အာ။ ၂။ ၁၂၄။
အာဒေယျရူပန္တိ ဂဟေတဗ္ဗဇာတိကံ။ အာဠာ
၅။ ၄၇၂။

အာဒေယျဝစန (တိ) [အာဒေယျ + ဝစန]
နာယူ-အပ်-ထိုက်-သော စကားရှိသော၊
ယုံကြည်ထိုက်သော စကားရှိသော၊ သူ။
အဘေဇပရိသော ဟောမိ၊ အာဒေယျဝစ-
နော သဒါ။ အပါဝ။ ၃၆၅။ (-အပါဝ။ ၃၇၆။
အပါ။ ၂။ ၁၉၄။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၆။ ထေရီဌ။ ၄၄။
စရိယာ ဌ။ ၃၀၂။ အာဠာ။ ၇။ ၁၃၄။ သီရိသစ်၊
၁။ ၂၇၉။)

အာဒေယျဝါကျဝစန (တိ) [အာဒေယျ + ဝါကျ
+ ဝစန] နာယူအပ် - နာယူထိုက် - သော
စကားဝါကျရှိသော၊ သူ။ အာဒေယျဝါကျဝ-
စနော အဝတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၂။ (-အပါဝ။
၄၁၈။)

အာဒေယျဝါစ (တိ) [အာဒေယျ + ဝါစ] (ရို
သေလေးစားစွာ) နာယူအပ်-နာယူထိုက်-
သော စကားရှိသော၊ သူ။ အာဒေယျဝါစော
ဟောတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၄၁။ အာဒေယျဝါစော
ဟောတိတိ ဂဟေတဗ္ဗဝစနော ဟောတိ။ ဒီ၊
၄။ ၃။ ၁၂၁။ အာဒေယျဝါစောတိ အာဒရ-
ဂါရဝဝသေန အာဒါတဗ္ဗဝစနော။ “ဝေပေ-
တ”န္တိ ဂဟေတဗ္ဗဝစနော သိရသာ သမ္ပဋိန္ဒ-
တသာသနော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၂။ (-ဝိ၊ ၄။
၃၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆၂။)

အာဒေဝ (ပု) [အာ + ဒေဝ (ဒေဝ) + အ]
သားသွီးတို့ကို တမ်းတ၍ တမ်းတ၍ ငိုကြွေး
ကြောင်း ဖြစ်သောအသံ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်း
သံ(စိတ္တဇဝိပလ္လာသသဒ္ဒ)။ ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ
အာဒေဝေါ ပရိဒေဝေါ အာဒေဝနာ ပရိ-
ဒေဝနာ အာဒေဝိတတ္ထံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၄၄။ မ၊ ၁။
၇၃။ မ၊ ၃။ ၂၉၃။ အဘိ၊ ဝိ။ ၁၁၅။ ၁၄၄။
ပဋိသံ၊ ၃၇။ မဟာနိ၊ ၉၉။ “မယံ ဓိတာ၊ မယံ
ပုဏ္ဏော”တိ ဝေ အာဒိဿ အာဒိဿ ဒေဝန္တိ

ပရိဒေဝန္တိ (ထေဒန္တိ) တေနာတိ အာဒေ-
ဝေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၈။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၄၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂။ (-ဒီ၊ ၃။ ၂။
၃၃၈။ မူလဒီ၊ ၂။ ၆၅။)

အာဒေဝနာ (တိ) [အာ + ဒေဝ + ယု] သား
သွီးတို့ကို တမ်းတ၍ တမ်းတ၍ ငိုကြွေး-
ခြင်း။ အာဒေဝ-ကြည့်။

အာဒေဝနေယျ (တိ) [အာဒေဝနာ + ဧကယျ]
အထူးအားဖြင့် - တောင့်တ - ညည်းတွား
- ခြင်းကို ပြုတတ်သော။ အာဒေဝနေယျ
ပရိဒေဝနေယျတိ တေဝ ဝိတက္ကေ ပရိဒေဝ-
နေယျ။ မဟာနိ၊ ၃၉၅။ အာဒေဝနေယျတိ
ဝိသေမသန ဒေဝနိယျ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၈။

အာဒေဝိတ (တိ) [အာ + ဒေဝ + တ] သားသွီး
တို့ကို တမ်းတ၍ တမ်းတ၍ ငိုကြွေးသော၊
သူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဒေဝိတတ္ထ (န) [အာဒေဝိတ + တ္ထ] သားသွီး
တို့ကို တမ်းတ၍ တမ်းတ၍ ငိုကြွေးသောသူ၏
အဖြစ်။ ဘာဝနိဒ္ဒေသာတိ “အာဒေဝိတတ္ထံ
ပရိဒေဝိတတ္ထ”န္တိ ဘာဝနိဒ္ဒေသာ။ ဒီ၊ ၃။ ၂။
၃၃၉။ အာဒေဝ-လည်း ကြည့်။

အာဒေသ (ပု) [အာ + ဒိသ + က] (၁) အာဒေ-
သိအက္ခရာ - နဂိုမူရင်းအက္ခရာ - ၏နေရာ၌
ညွှန်ပြ(ရွတ်ဆို)အပ်သော အက္ခရာ၊ နဂိုမူရင်း
အက္ခရာအဖြစ်မှ တမျိုးတဖုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ
အပ်ပြီးသော အက္ခရာ၊ အာဒေသအက္ခရာ။
(၂) ကြိုတင်၍ ဟောပြောအပ်သော အ-
ကြောင်းအရာ။ (၃) ကြိုတင်၍ ဟောပြော
ခြင်း။ (၁) အာဒေသိဋ္ဌာနေ အာဒိဿတိတိ
အာဒေသော။ ချူနာ-၁၂။ ပစ္စတ္တဝစနဿ
တော-အာဒေသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၇၆။ ယေကာရဿ ယန္တိ အာဒေသော။
မ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၂၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁၆၇။ မူလဒီ၊

၃။၁၈၄။ (၂) ယံ အာဒေသံ ဘဏတိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊
၂။၂၀၁။ (၃) အာဒေသာဒိတော...လဒ္ဓါယ
ဂဟေတဗ္ဗတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၃၇၄။

အာဒေသန (န၊တိ) [အာ+ဒိသ+ယ] (၁)
ညွှန်ပြခြင်း။ (၂) (က) (သုတပါး၏စိတ်ကို)
ညွှန်ပြ-ပြောဆို-ကြောင်းဖြစ်သော နိမိတ်
စသည်။ (ခ) (သုတပါး၏စိတ်ကို) ညွှန်ပြ
ပြောဆို-ကြောင်းဖြစ်သော တန်ခိုး ပြာဠိ
ဟာ၊ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယ။ (၁) ဣတ-
ရေသု ပန အာဒိဿနဝသေန အာဒေသနံ။
ပဋိသံ၊ဠ၊၂။၃၀၉။ (၂) (က) အာဒေသန-
ဝိဓာ-ကြည့်။ (ဝ) အာဒေသနာ (ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၀၀)တိ ပရဿ စိတ္တာစာရံ ဥတှာ ကထနံ
အာဒေသနာပါဠိဟာရိယံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဠ၊၅၁။

အာဒေသနကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာဒေသန +
ကောဋ္ဌာသ] သုတပါး၏ စိတ်ကို - ညွှန်းပြ
ကြောင်း - ထုတ်ဖော်ပြောဆိုကြောင်း - ဖြစ်
သော အဖို့အစု။ အာဒေသနဝိဓာ-ကြည့်။

အာဒေသနဝိဓာ (ထိ) [အာဒေသန + ဝိဓာ]
သုတပါး၏စိတ်ကို ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်းဖြစ်
သော အဖို့အစု။ အာဒေသနဝိဓာသု (ဒီ၊ဥ။
၈၅)တိ အာဒေသနကောဋ္ဌာသေသု။ ဒီ၊ဠ၊
၃။၇၀။ ပရဿ စိတ္တံ အာဒိသတိ တေဟိတိ
အာဒေသနာနိ၊ ယထာ ဥပဋ္ဌိတနိမိတ္တာဒိနိ၊
တာနိ ဝေ အညမညဿ အသံကိဏ္ဍုပေန
ဌိတတ္တာ အာဒေသနဝိဓာ၊ အာဒေသနာ-
ဘာဂ၊ ဒီ၊ဇ္ဇိ၊၃။၆၇။

အာဒေသနာပါဠိဟာရိယ (န) [အာဒေသနာ +
ပါဠိဟာရိယ] သုတပါးတို့၏ စိတ်ကို သိ၍
ညွှန်ပြပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သောတန်ခိုးပြာဠိ
ဟာ၊ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယ။ အာဒေ-
သနာပါဠိဟာရိယံ။ ဒီ၊၁။၂၀၆။ ဒီ၊၃။၁၈၄။
အံ၊၁။၁၇၀။ ပဋိသံ၊၄၀၁။ ပရဿစိတ္တံ ဥတှာ
ကထနံ အာဒေသနာပါဠိဟာရိယံ။ ဒီ၊ဠ၊၁။
၃၂၂။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၆။ ဝိမတိ၊၂။၂၇၄။

(-အံ၊ဠ၊၂။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဠ၊၂။၃၁၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဠ၊၅၁။ ဒီ၊ဠ၊၁။၃၉၀။)

အာဒေသနာပါဠိဟာရိယာနုသာသနီ(ထိ) [အာ-
ဒေသနာပါဠိဟာရိယ+အနုသာသနီ] အာ-
ဒေသန-ပါဠိဟာရိယ-ဖြင့် ဆုံးမခြင်း။ သု
တပါး၏စိတ်ကိုသိ၍ ၎င်းစိတ်နှင့်လျော်သော
တရားကို ဟောကြားခြင်း။ အာယသ္မာ သာ-
ရိပုတ္တော အာဒေသနာပါဠိဟာရိယာနုသာ-
သနီယာ ဘိက္ခု၊ ဓမ္မိယာ ကထာယ ဩဝိ
အနုသာသိ။ ဝိ၊ဠ၊၃။၆၃။ အာဒေသနာပါဠိ-
ဟာရိယာနုသာသနီနာမ “ဝေပွိ တေ မနော၊
တထာပိ တေ မနော”တိ ဝေ ပရဿ စိတ္တံ
ဇာနိတှာ တဒနုဗ္ဗပါ ဓမ္မဒေသနာ။ ဝိ၊ဠ၊၄။
၁၁၂။ (-ဓမ္မ၊ဠ၊၁။၉၂။)

အာဒေသနာဘာဂ (ပု) [အာဒေသနာ + ဘာဂ]
အာဒေသနဝိဓာနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်း-ကြည့်။

အာဓာတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဓာ+တဗ္ဗ] ထား
အပ် - ထားသင့် - သော။ အရဟတာ
အနာဂါမိနာ ဝါ ယထာဓိပ္ပေတံ ကာလံ
စိတ္တစေတသိကသန္တာနဿ သမ္ပဒေဝ အပ္ပ-
ဝတ္တိ အာဓာတဗ္ဗာ။ ဥဒါန၊ဠ၊၁၇၇။

အာဓာတဗ္ဗမုခ (တိ) [အာဓာတဗ္ဗ + မုခ] ထား
အပ်သော နှုတ်ရှိသော။ အာဓေယျမုခ (၂)
ကြည့်။

အာဓာန (န) [အာ + ဓာ + ယ] (၁) ထား
ခြင်း။ (တိ) (၂) မြဲမြံသော။ (၃) မြဲမြံစွာ
ထားရှိအပ်သော (အယူဝါဒ)။ (၁) ကော-
ရဗ္ဗဏေ စိတ္တစေတသိကာနံ သမံ သမ္မာ စ
အာဓာနံ၊ ဌပနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊
ဠ၊၁။၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၁။ မဟာနိ ဠ၊၃၄၁။
(-မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၅၅။ အံ ဇ္ဇိ၊၂။၃၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊
၁။၁၀၇၊၄၂၇။) (တိ) (၂) အာဓာနန္တိ ဒဠ်
ဝုစ္စတိ။ မ၊ဠ၊၁။၁၉၄။ အာဓာနဂ္ဂါဟိ-လည်း
ကြည့်။ (၃) အာဓာနဂ္ဂါဟိ-ကြည့်။

အာဇာနည်ဂါယီ (တိ) [အာဇာန + ဂတ + ဂီ] (မိမိ အယူအဆကို) - မြဲမြံစွာ လက်ကိုင်ထား၍ အပ် သည်ကို ပြု၍ ယူတတ်သော - မြဲမြံစွာ ယူဆ တတ်သောသူ။ သဒ္ဓိဋ္ဌိပရာမာသိ ဟောတိ အာဇာနည်ဂါယီ ဒုပ္ပဋိနိဿဂီ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၁၃။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၇။ ဒိ၊ ၃။ ၃၇၊ ၂၀၄။ မ၊ ၁။ ၅၂။ အံ၊ ၂။ ၂၉၄။ အာဇာနည်ဂါယီတိ ဒဠ္ဇဂါယီ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၂။ ဒိ၊ ၄။ ၁၃၂။ ၂၁၈။ အံ၊ ၄။ ၁၁၀၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၇။ အာဇာနံ ဂုစ္စတိ ဒဠ္ဇံ သုဠု၊ ဌပိတံ၊ တထာ ကဘူ၊ ဂဏှာတိတိ အာဇာနည်ဂါယီ။ ဒိ၊ ၄။ ၁၂၃။ အာ ဗာဠု ဝိယ ဝိယတိတိ အာဇာနန္တိ အာဟ ဒဠ္ဇံ သုဠု၊ ဌပိတန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁၂၀။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၉၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁၂၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၃။ ဝဇိရ၊ ၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။)

အာဇာနပ္ပတ္တ (တိ) [အာဇာန + ပတ္တ] မြဲမြံစွာ သိုသိပ်ထားခြင်းသို့ ရောက်သော။ တာယ ဟိ သမန္နာဂတော ပုဂ္ဂလော အာဇာနပ္ပတ္တော၊ (အာဇာရဏပ္ပတ္တော၊ သိ၊ အာဇာရပ္ပတ္တော၊ သျှာ) နိဓာနက္ခမော န ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၃။

အာဇာယ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဇာ + တွာ] ထား - တင်ထား - ၍၊ မိနိပ်ကာထား၍၊ ဒန္တဘိ၊ ဒန္တမာဇာယ ဇိဝါယ တာလုံ အာဟစု။ မ၊ ၁။ ၁၇၀၊ ၃၀၉။ မ၊ ၂။ ၂၈၅၊ ၄၃၂။ ဒန္တဘိ၊ ဒန္တမာဇာယာတိ ဟေဋ္ဌာဒန္တ ဥပရိဒန္တံ ဌပေတွာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ ဒန္တ အဘိဒန္တမာဇာယ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ အာဇာယာတိ နိပ္ပိဋ္ဌနဝသေနဝ ဌပေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။

အာဇာယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဇာ + ယ + တွာ] ထား - တင်ထား - ၍၊ ဣဓေကစော သံ၊ စမဇ္ဈေ ပလ္လတ္တိကာယ ဝါ နိသိဒ္ဓတိ ပါဒေ ပါဒံ အာဇာယိတွာ (အာဇာဇာယိတွာ၊ သိ၊

အာဇာယိတွာ၊ သျှာ)။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ အာဇာယိတွာတိ အာရောပနံ ဌပေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။

အာဇာရ (ပ) [အာ + ဇရ + က] (၁) (က) တည်ရာ၊ မှီရာ။ (ခ) ကရွတ်ခေါ့ သပိတ်ခြေ။ (၂) (ကတ္တား-ကံနှင့် တကွဖြစ်သော) ကြိယာကို - ဆောင်တတ် - ဆောင်ရာဖြစ် - သော ကာရက၊ ဩကာသကာရက။ (၃) သစ်ပင် ရင်း၌ တူးအပ်သောကျင်း၊ သစ်ပင်ရင်းကျင်း။ (၄) (က) ကော စ ဘိက္ခဝေ စိတ္တဿ အာဇာရော။ သံ၊ ၃။ ၁၇။ အဓိကရဏန္တိ အာဇာရော ဝေဝိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၉။ အာဇရိယတိ အသိန္တိ အာဇာရော။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၄၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁၂၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂၊ ၂၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ အာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၉၀၊ ၃၁၄။ ဝဇိရ၊ ၂၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂၊ ၂၄၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁၊ ၁၀၄၊ ၃၁၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၆၊ ၇၃၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈၊ ၁၀၈၊ ၂၈၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅၊ ၁၄၅၊ ၂၂၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၅၊ ၆၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၃၊ ၁၆၂-၃၊ ၂၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉၊ ၃၀၅၊ ၄၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၇၊ ၈၊ ၉၊ ၂၆၁။) (၁) သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ ဥဒကမဏိကော ခိတ္တော တုဇ္ဈော အာဇာရေ ဌပိတော။ မ၊ ၃။ ၁၃၇။ (-အံ၊ ၂။ ၂၃။) သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၂၉။ (၂) ယောဇာရော တမောကာသံ။ ကစ္စည်း။ ၂၇၈။ ဘုသော ကြိယံ ဓာရေတိတိ အာဇာရော။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၂။ အာဇာရိယတိ အသိန္တိ အာဇာရော။ ဓူ၊ ၃။ ၁၇၀။ အသမ္မာသမ္ပုဒ္ဓေသုတိ အာဇာရေ ဝိသယေ စ ဘုမ္မံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၆။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၃၅၊ ၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။) (၁) (၂) (၃) အာဇာရော စာဓိကရဏေ၊ ပတ္တာဇာရေ လဝါလကေ။ ဓာန်၊ ၁၀၀၁။

အာဓာရနိဿယ (ပု) [အာဓာရ + နိဿယ] အာဓာရဖြစ်သော မှီရာ၊ မှီရာအာဓာရ၊ နန စ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါနိန္ဒြိယဗဒ္ဓပဘောဓဿ ဓမ္မပ္ပဗန္ဓဿ သသမ္ဘာရပထဝီ စ အာဓာရနိဿယော။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၇၃။

အာဓာရပုဂ္ဂလ (ပု) [အာဓာရ + ပုဂ္ဂလ] တည်ရာဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ အတ္တနော အာဓာရပုဂ္ဂလံ သံသာဓရ စိရံ ယဉ္ဇန္တာပေန္တိ တဏှာမာနဒိဋ္ဌိယော စ။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၁၄၉။

အာဓာရပုဂ္ဂလနိဒဿန (န) [အာဓာရပုဂ္ဂလ + နိဒဿန] တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ညွှန်ပြကြောင်း သစ္စ၊ ယဿာတိ စ ကရုဏာပညာနံ ဥဘိန္နမ္ပိ အာဓာရပုဂ္ဂလနိဒဿနံ။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၂။

အာဓာရပုတ္တ (တိ) [အာဓာရ + ပုတ္တ] တည်ရာ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ဥဘယဏာပိ ပဂုဏ် အာဓာရပုတ္တံ ကရောန္တော ဓာရေတိ နာမ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။

အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အာဓာရ + ဘာဝ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] တည်ရာ၏အဖြစ်ဖြင့် (ရှုသောသူ၏ ဉာဏ်အား) ရှေးရှု ထင်သော။ စက္ခုဝိညာဏဿ အာဓာရဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။၇၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၉၀။)

အာဓာရဘာဝါပါဒန (န) [အာဓာရဘာဝ + အာပါဒန] တည်ရာ၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း။ အာဓေယျ (၂) ကြည့်။

အာဓာရဂ္ဂပ (တိ) [အာဓာရ + ဂ္ဂပ] သပိတ်ခြေ - ကရွတ်ခွေ - နှင့် တူသော။ အာဓာရဂ္ဂပဉ္စပနဿ ကဏ္ဏေ (ဇာ၊၂။၃၄) တိ ကဏ္ဏေ စ ပနဿ အမှက် ဘိက္ခာဘာဇနဋ္ဌပနံ ပတ္တာဓာရသဒိသံ ပိဋ္ဌန္တနံ အတ္တိတိ မုတ္တာဟာရံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၁၆။

အာဓာရဝစန (တိ) [အာဓာရ + ဝစန] အာဓာရ-အနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ်-သတ္တမိ

ဝိဘတ် - ရှိသော - နှင့် ယှဉ်သော။ ဘုမ္မဝစ-နန္တိ အာဓာရဝစနံ။...သတ္တမိဝိဘတ္တိယုတ္တပဒန္တိ အတ္တော။ သီ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၂။၅။

အာဓာရဝိဿယ (ပု) [အာဓာရ + ဝိဿယ] အာဓေယံ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာ အာဓာရ၊ ဝိဿာဓာရ။ (သဒ္ဓါကျမ်း စကားအသုံးအနှုန်းတည်း။) အညေသု စ သုတ္တန္တေသု အာဓာရဝိဿယသင်္ခါတော အဓိကရဏတ္တော။ ဥဒါန၊ ၄။၂၀။

အာဓာရဝိသေသ (ပု) [အာဓာရ + ဝိသေသ] တည်ရာအထူး။ အသင်္ခေယျံ အာယု အာဓာရဝိသေသတော။ ဒီ၊ဇ္ဇိ၊၂။၈။

အာဓာရာကာရ (ပု) [အာဓာရ + အာကာရ] တည်ရာဟူသော အခြင်းအရာ။ အာဓာရာကာရာ စေတ္တ တေသံ သာတိသယံ တဒ-ဓိနုတ္တိတာယ ဝေဝိတဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၇၆။

အာဓာရိတ (တိ) [အာ + ရ + တ] ဆောင်ယူ - ခံထား - အပ်သော။ ဝေ တမ္ပိ ဥဒကံ ဝါတေန အာဓာရိတံ။ မိလိန္ဒ၊၇၀။

အာဓာဝတိ (ကြံ) [အာ + ဓာဝု + အ + တိ] (က) ရှေးရှု ပြေး၏။ (ခ) စိတ်နှလုံးကို လှမ်းမိုး၍ ပြေးဝင်လာ၏။ (က) မိဂေါ... အာဓာဝတိ ပရိဓာဝတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ ရုဏဿပိ ပရတော ဓာဝန္တိပိ အာဓာဝန္တိပိ။ ဝိ၊၁။၂၇၅။ ဝိ၊၄။၂၃။ အာဓာဝန္တိပိတိ ယတ္ထကံ ဓာဝန္တိ၊ တတ္ထကမေဝ အဘိမုခါ ပုန အာဂစ္ဆန္တာ အာဓာဝန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၅။ အာဓာဝန္တိ-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ သီ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၁၉၃။ အာဓာဝိဿန္တိ-ဝိ၊၁။၂၇၈။ ဝိ၊၄။၂၈။ (ခ) အာဓာဝန္တိ(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆)တိ ဟဒယံ အဘိဘဝိတွာ ဓာဝန္တိ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၈၂။

အာဓာဝန (န) [အာ + ဓာဝု + ယု] ရှေးရှု ပြေးသွားခြင်း။ ဝါတော ခေါ မဟာရာဇ ကုပ္ပ-

မာနေဘဲ အသိဇန ကုပ္ပတိ...အာဇာနည်နေန
ဥပက္ကမေန။ မိလိန္ဒ။၁၃၇။

အာဇာနည် (တိ) [အာ + ဇာ + အ + အနည်။ တိ - နှစ်
အာဇာနည်] ရှေးရှု။ ပြေးသွားသောသူ။
အာဇာနည်ပူရိသေ တတော တတော
အာဇာနည် ပရိဇာနည်။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၆။ ၆၈။
ဆဗ္ဗန္တရသ္မိယော... အာဇာနည် ဝိဇာနည်။
မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၅။

အာဇာနည် (ကြိ) အာဇာနည်ကြည့်။

အာဇာနည် (ကြိ) [အာ + ဇာ + တွာ]
ရှေးရှု။ ပြေးသွားသော သြဟူကော... အာဇာ-
နည် တံ ဘိက္ခု တေဒဝေါ စ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။
တတ္ထ တတ္ထ အာဇာနည် ဥက္ကာသေန္တိ
ပလာပေန္တိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၈။ (-အံ၊ ငွါ၊ ၁။
၂၉။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉၉။ ဣတိ ဘုရား ၄။ ၂၁၈။
ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂၅။)

အာဇာနည် (န) [အာဇာနည် + ကျ] အစိုးရသည်၏ -
အကြီးအကဲ၏ - အဖြစ်၊ အစိုးရခြင်း။ အကြီး
အကဲဖြစ်ခြင်း အုပ်စိုးခြင်း။ အာဇာနည်ဘာ-
ဝေါ အာဇာနည်။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၇။ အာဇာနည်နဉ္စ
ဘာဝေါ အာဇာနည် နာမ။ အာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၈။
(-အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ၂။ ၄၄၃။ ခုဒ္ဒက။ ၁၀။
ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၁၅။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉၇။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၈။
အာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၁၉။ ပဋိသံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂။ ပဋိသံ၊
ငွါ၊ ၂။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၃။ ခုဒ္ဒက။ ၄။ ၁၉၃-
၄။ ဥဒါန။ ၄။ ၁၄၂။ ဝိမာန။ ၄။ ၁၁၅။ ဧတရိ၊
ငွါ၊ ၂။ ၉၁။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၃၂။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၈။
သာရတ္ထ။ ၁။ ၁၅။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၃။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၉၉။
မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၃၆။ အနု၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။
၁၄၂။ ၃၈၈။ ၉။)

အာဇာနည်ကရဏ (န) [အာဇာနည် + ကရဏ] အစိုး
ရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ မနုဿန္တကော
သမ္မယုတ္တေသု အာဇာနည်ကရဏတော ပုဗ္ဗင်-
မော။ နေတ္ထိ၊ ငွါ၊ ၁၈၂။

အာဇာနည်ကိစ္စတာ (တိ) [အာဇာနည် + ကိစ္စ + တာ]
အစိုးရခြင်း ကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်။ အာဇာနည်-
ကိစ္စဘာယ ယုတ္တဿာပိ ဝိရိယာဓိကဿ ပဒ-
ဌာနတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၅၆။

အာဇာနည် (ပ) [အာဇာနည် + အတ္ထ] အစိုးရသည်
၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်။ အာဇာနည်ဌေးန ပန
“ကိရပတိကော”တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၈၄။
(-သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၂။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၅၉။)

အာဇာနည်ဌယောဂ (ပ) [အာဇာနည် + ဌယောဂ]
အစိုးရသည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော
နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ အာဇာနည်ဌယောဂဝသေန ဣန္ဒြိ-
ယဘူတော ဟုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၁၁။

အာဇာနည်ဌာန (န) [အာဇာနည် + ဌာန] အကြီး
အကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အရာဌာန၊ အကြီး
အကဲရာထူး။ ဘိက္ခုနိယာ အာဇာနည်ဌာန
ဇေဋ္ဌကဌာန ဌာနာ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၆၆။ (-ဝိ၊
ငွါ၊ ၄။ ၈။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၂။)

အာဇာနည် (ပ) [အာဇာနည် + အတ္ထ] အစိုးရသည်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်။ သဗ္ဗတ္ထ “အာဇာ-
နည်ဌာန ဥပါဒါယာ”တိ ပဒံ ယောဇေတဗ္ဗံ။
အနု၊ ငွါ၊ ၂။ ၈၇။

အာဇာနည်ဘာဝ (ပ) [အာဇာနည် + ဘာဝ] အစိုးရ
သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော၊ အစိုးရခြင်း
သဘော။ ဗြဟ္မာ ဝေ ဟိ ဧတ္ထ အာဇာနည်-
ဘာဝေန ဣဿဓေတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ ငွါ၊
၂။ ၁၄။ အာဇာနည်ဘာဝနာတိ အာဇာနည်-
သဘာဝေန။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂။

အာဇာနည်ယုတ္တတ္ထ (န) [အာဇာနည် + ယုတ္တ + တ္ထ]
အစိုးရသည် အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်။
အာဇာနည်ယောဂကြည့်။

အာဇာနည်ယောဂ (ပ) [အာဇာနည် + ယောဂ]
အစိုးရသည်၏ အဖြစ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း။ အာဇာ-
နည်ယောဂဘော (နေတ္ထိ၊ ငွါ၊ ၁၈၂)တိ သဟာ-

ဘေတုပတိဝသေန အာဓိပစ္စယုတ္တတ္တာ။
နေတ္ထိ၊ ခု။ ၁၀၂။

အာဓိပစ္စသံဝတ္တနိ(က)ယ (တိ) [အာဓိပစ္စ + သံ
ဝတ္တန + ဣယ] အစိုးရသု - အကြီးအမှူး -
အကြီးအကဲ - ဇီအဖြစ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော။
အတ္ထိ ဣဿရိယသံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ၊ အာဓိပစ္စ-
သံဝတ္တနိယံ ကမ္မံ(အဘိ၊ က။ ၂၆၄) နှိ ဣ
ဣဿရာနံ ဘာဝေါ ဣဿရိယံ နာမ၊ အဓိပတိ-
နဉ္စ ဘာဝေါ အာဓိပစ္စံ နာမ၊ ပထဝီဿရိယ-
အာဓိပစ္စသံဝတ္တနိကဉ္စ ကမ္မံ အတ္ထိတိ ဝုတ္တံ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၀။

အာဓိပစ္စသဘာဝ (ပု) [အာဓိပစ္စ + သဘာဝ]
အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော၊
အစိုးရခြင်းသဘော။ အာဓိပစ္စသဘာဝ-ကြည့်။

အာဓိပစ္စသုခ (န) [အာဓိပစ္စ + သုခ] အုပ်ချုပ်
ခြင်း - အကြီးအကဲလုပ်ရခြင်း - ဇီ ချမ်းသာ
သုခ။ ဣဿရိယသုခံ အာဓိပစ္စသုခံ။ အဘိ၊
က။ ၁၆၀။

အာဓိပစ္စာကာရ (ပု) [အာဓိပစ္စ + အာကာရ]
အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာ။
ဒွိဟေဝါတိ စ အဝဇာရဏံ အာဓိပစ္စာကာရ-
ဿ သဟဇာတေနဝ သင်္ဂဟောဘဗ္ဗတော။
သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၉၄။

အာဓိပတေယျ (တိ) [အဓိပတိ + ဧကေယျ]
(၁) အဓိပတိ၊ အကြီးအကဲ။ (၂) အဓိပတိမှ
လာသော၊ (က) (ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝိရိယ၊ ဝိမံသ-
ဟူသော) အဓိပတိတရား - မှ - ကြောင့် -
ဖြစ်ပေါ်လာသော။ (ခ) အကြီးအကဲ -
အလေးကျပြုထိုက်သူ - ဟူသော အကြောင်း
ကြောင့် ဖြစ်သော၊ အလေးကျပြုထိုက်သူ၏
အရာ၌ထား၍ ဖြစ်ပေါ်လာစေထိုက်သော၊
တရား (မိမိ၏ကံသိက္ခာကို ငဲ့သောအားဖြင့်
သော်၎င်း၊ အခြားသော သူတော်ကောင်း
ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် လောကုတ္တရာတရားတော်ကို

လေးစားသောအားဖြင့်သော်၎င်း မကောင်း
မှု အကုသိုလ်ကို မပြုခြင်း၊ ကုသိုလ်တရားကို
တိုးပွားစေခြင်း)။ (န) (ပ) အဓိပတိ -
အကြီးအကဲ - ဇီ အဖြစ်၊ အကြီးအကဲ
ဖြစ်ခြင်း၊ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်း။ (၁) အနိစ္စ-
သော မနသိကဓမ္မေတော အဓိမောက္ခဗဟု-
လဿ ကတမိန္ဒြိယံ အာဓိပတေယျံ ဟောတိ။
ပဋိသံ။ ၂၄၅။ အာဓိပတေယျံ ဟောတိတိ ဆန္ဒာ-
ဒိကေ အဓိပတိဘူတေပိ သင်္ကစ္ဆနိပ္ပါဒန-
ဝသေန အဓိပတိ ဟောတိ ပဇာနော
ဟောတိ... ဇေဋ္ဌကံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၆၁-၂။ အဓိပတိယေဝ အာဓိပတေယျံ။
ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅။ (-အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၄။) (၂)
(က) အဓိပတိတော ဝါ အာဂတတ္တာ အာ-
ဓိပတေယျံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅။ (-ပဋိသံ။
၃၇၇-ဂ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၄။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။
ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၁။) (ခ) တိကိမာနံ ဘိက္ခဝေ
အာဓိပတေယျာနိ။ အံ၊ ၁။ ၁၄၆။ အာဓိပတေ-
ယျာနိတိ ဇေဋ္ဌကကာရဏတော နိဗ္ဗတ္တာနိ။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။ အဓိပတိတော အာဂတံ
အဓိပတေယျံ... အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတာ
ပါပဿ အကရဏံ...။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၈၇-ဂ။ (-
ဒီ၊ ၃။ ၁၈၄။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၆၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၂။
ဘေ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၅-၆။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၃၊ ၂၁၆။ မ၊ ဋီ၊
၂။ ၂၃၁။) (န) (ပ) ဒီဗ္ဗေန အာဓိပတေ-
ယျေန။ အံ၊ ၂။ ၂၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။ ၂၁၆၊ ၂၇၁။ ပေတ၊ ဋ္ဌ၊ ၈၃။ အာဓိပတေ-
ယျေနာတိ ဇေဋ္ဌကကာရဏေန။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၁၆။ အဓိပတိဘာဝေါ အာဓိပတေယျံ။ ဒီ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၇၃။ (-အံ၊ ၂။ ၄၅၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။
သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၅။ ဝိမာန၊ ဋ္ဌ။
၁၅၊ ၂၇။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ။ ၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
၄၆၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၃။ ရူ၊ နာ-၂၃၈။)
အာဓိပတေယျလည်း ကြည့်။

အာရိပ်စောယုဋ္ဌ (ပု) [အာရိပ်စောယု+အတ္တ]
 အကြီးအမှူး - အကြီးအကဲ - အစိုးရသူ -
 ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ အကြီး
 အကဲဖြစ်ခြင်း - စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်း - အနက်
 သဘော။ အာရိပ်စောယုဋ္ဌော အဘိညေ-
 ယော။ ပဋိသံ၊ ၁၆၊ ၁၇။ အာရိပ်စောယုဋ္ဌော-
 တိ ဣန္ဒြေကရဏဝသေန အဓိပတိအတ္ထော။
 ပဋိသံ၊ ၄၁၊ ၉၀။ အာရိပ်စောယုဋ္ဌေနာ (ပဋိ-
 သံ၊ ၂၁၇)တိ အဓိပတိဘာဝဋ္ဌေန။ ပဋိသံ၊
 ၄၂၊ ၁၄၂။ (-ပဋိသံ၊ ၂၆၀။ နေတ္တိ၊ ၄၆။
 ဝိ၊ ၄၁၊ ၉၇။ အဘိ၊ ၄၂၊ ၁၂၇။ ပဋိသံ၊ ၄၁။
 ၈၉။ ပဋိသံ၊ ၄၂၊ ၁၆၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၅၄။
 နေတ္တိ၊ ၄၁၊ ၁၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁၃။ အနု၊
 ၂။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၁။)

အာရိပ်စောယုဋ္ဌနိဒ္ဒေသ (ပု) [အာရိပ်စောယုဋ္ဌ
 + နိဒ္ဒေသ] အာရိပ်စောယုဋ္ဌကို အကျယ်ပွင့်
 ပြရာ - စကားရပ် - အပိုင်းအခန်း။ ပဋိသမ္ဘိ-
 ဝါမဂ္ဂပါဠိ၊ ၁-မဟာဝဂ္ဂ၊ ၄-ဣန္ဒြိယ ကဏ္ဍ၊
 ၄-က-အာရိပ်စောယုဋ္ဌနိဒ္ဒေသ။ ပဋိသံ၊ ၂၁၇။

အာရိပ်စောယုပစ္စယတာ (ထိ) [အာရိပ်စောယု+
 ပစ္စယ+တာ] အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော
 အကြောင်းပစ္စည်း - ဣန္ဒြိယပစ္စည်း - ၏ အ
 ဖြစ်။ အာရိပ်စောယုပစ္စယတာယ ပစ္စယော။
 နေတ္တိ၊ ၆၇။ စက္ခာဒိသု စက္ခုန္ဒြိယံ အာရိ-
 ပစောယုပစ္စယတာယ ဣန္ဒြိယပစ္စယတာယ
 စက္ခုဝိညာဏဏ ပစ္စယော။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၁၂။

အာရိပ်စောယုလက္ခဏ (န) [အာရိပ်စောယု+
 လက္ခဏ] အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော -
 စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခြင်း - အစိုးရခြင်း - လက္ခ-
 ဏာ။ သတိယာ အာရိပ်စောယုလက္ခဏံ။ ဒီ၊
 ၄၁၊ ၆၄။ မ၊ ၄၁၊ ၅၁။ အံ၊ ၄၁၊ ၈၄။ ပဋိသံ၊
 ၄၁၊ ၁၉၄။ မဟာနိ၊ ၄၁၊ ၁၅၆။ သတိယာ
 သဗ္ဗတ္ထကတ္တာ သမ္ပယုတ္တာနံ အဓိပတိဘာဝေါ
 အာရိပ်စောယုလက္ခဏံ။ သိ၊ ၄၊ ၁၆၁။ ၃၁၁။
 (- နေတ္တိ၊ ၄၁၊ ၁၈၃။)

အာရိပ်စောယုသံဝတ္တနိက (တိ) [အာရိပ်စော-
 ယု + သံဝတ္တနိက] အကြီးအမှူး - အကြီး
 အကဲ - ၏ အဖြစ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ အာ-
 ရိပ်စောယုသံဝတ္တနိက အာယသ္မတာ စုန္နေန
 ကမ္မာရပုတ္တေန ကမ္မံ ဥပစိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၃။
 ဥဒါန၊ ၁၈၃။ အာရိပ်စောယုသံဝတ္တနိကန္တိ
 ဇေဋ္ဌကဘာဝသံဝတ္တနိကံ။ ဒီ၊ ၄၂။ ၁၆၃။
 ဥဒါန၊ ၄၁၊ ၃၆၆။

အာရိပ်စောယုသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာရိပ်စောယု+
 သမ္ပတ္တိ] အစိုးရခြင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ သာ ပန
 အပေသက္ခတာ အာရိပ်စောယုသမ္ပတ္တိယာ
 ငရိဝါရသမ္ပတ္တိယာ စ အဘာဝေန ပါကဋ္ဌာ
 ဟောတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆၈။

အာရိယတိ (ကြိ) [အာ+ဓာ+အ+တိ] (က)
 တည်တံ့၏။ တည်ကြည်၏။ မလှုပ်မရှား -
 ခိုင်မြဲစွာ - တည်နေ၏။ (ခ) ထား၏။ (က)
 စိတ္တံ သမာရိယတိ (မ၊ ၁။ ၄၆)တိ စိတ္တံ သမ္မာ
 အာရိယတိ အပ္ပိတံ ဝိယ အစလံ တိဋ္ဌတိ။ မ၊
 ၄၁။ ၁၇၈။ (-အံ၊ ၁။ ၄၇၇။ ပဋိသံ၊ ၈၃။
 အံ၊ ၄၂။ ၃၄၇။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၇၇။) (ခ)
 အာရမ္မဏေ စိတ္တံ သမ္မာ အာရိယတိ ဌပေ-
 တိတိ သမာရိ။ အဘိ၊ ၄၁။ ၁၆၅။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၄။ မဟာနိ၊ ၄၁။ ၁၁၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၄၂။)

အာရိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ+ဓာ+ယ+တေ]
 ထားအပ်၏။ စိတ္တံ သမာရိယတိ (သံ၊ ၃။
 ၁၃၅)တိ အာရမ္မဏေ သမ္မာ အာရိယတိ သုဋ္ဌ၊
 ဌပိတံ (သုဋ္ဌပိတံ၊ သိ) ဌပိယတိ။ သံ၊ ၄၁။
 ၂၃၉။ (-အံ၊ ၄၂။ ၃၄၇။)

အာရ(ခ)တ(တိ) [အာ+ရ(ခ)+တ] (၁) လှုပ်
 ရှားသော။ (၂) ညှင်းညှင်းသာသာ တိုက်
 ခတ်အပ်သော။ (၁) စုတော အာရုတ-
 စလိတာ။ ဓာနံ၊ ၇၄၄။ (၁) (၂) ဝါတေရိတံ
 သာလဝနံ၊ အာရုတံ (အာရုတံ၊ သိ) ခိဇေသဝိ-
 တံ။ ဝိမာနံ၊ ၅၆။ အာရုတန္တိ မန္တေန မာလု-

တေန သဏိကသဏိကံ ဝိဇ္ဇပယမာနံ။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၆၂။

အာဇာနည် (တိ) [အာ+ဇာ+နည်] အခိုးပြင်
ပြည့်သော။ "ဂေဟံ ဓမ္မေန ပုဏ္ဏံ အာဇာ-
နည်" ခု အာဇာနည် ဝိယ ဝါဒီဝေရံ မကတံ
ဝိနာသေတိ။ ဝဇ္ဇိ ၅၄၆။

အာဇေယျ (တိ) [အာ+ဇာ+ကျ] (၁) ထား
အပ်သော။ သိမှီး၍ထား-အပ်-သင့်-ထိုက်
-သော။ (၂) အာဇေယျ (သဒ္ဓါကျမ်း
ဩကာသ ကာရကနှင့် ဆိုင်သော အသုံး
အနှုန်း)။ တည်ရာမှီရာဖြစ်သော အာဇာရ
အပေါ်၌ - ထားအပ် - တည်မှီ၍နေတတ်-
သော။ အရာဝတ္ထု။ (၃) ဆက်စပ်သော
(ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းဦး ပိုင်ဆိုင်သော)။ (၄) ပဌမ
ပြောစကား၌သာ လက်ခံထားရှိအပ်သော။
(၅) တဿ တံဝစနံ အာဇေယျံ ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊
ပု။ ၁၃၉။ အာဇေယျံ ဂစ္ဆတိတိ... ဥတ္တမဒါသိ-
ရသ္မိံ ဟဒယေ စ အာဇာတဗ္ဗတံ ဌပေတဗ္ဗတံ
ဂစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁၂။ ၆၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၇။ (၂)
အာဇေယျဿ အနာဇာရဘူတံ ဘာဇနံ အာ-
ဇာရဘာဝါပါဒနဝသေန ဥက္ကုဋေယျ။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆။
သကလောပိ အာဇာရဘူတော အတ္ထော
အာဇေယျေန ပတ္တဇော ဟေတိ။ ချာနာ-
၁၇၁။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၅၇၂။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂။
မ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ချာနာ-
၁၂။) (၃) တဿာဇေယျံ ပါတိမောက္ခံ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၅၆။ ကခါ၊ ၈၇။ (-အပ၊ ၁။ ၃၇၃။
မိလန္ဒ၊ ၃၃၉၊ ၃၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၀။ ကခါ၊ ဌ၊
၁၃၁။) (၄) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဇေယျမုခ (တိ) [အာဇေယျ+မုခ] (၁) (က)
ပဌမပြောစကား၌သာ လက်ခံထားရှိအပ်
သော - နာယမ္မ - ယုံကြည်မှု - ရှိသော။ ပဌမ
ပြောစကားကိုသာ မစူးစမ်း မစိစစ်ပဲ လက်ခံ
ယုံကြည် အတည်ပြုသောသူ။ (၁) ပဌမ

ပြောစကား၌သာ နာယမြင်းငှါ ထားရှိအပ်
သော နှုတ်ရှိသော။ ပဌမ ပြောစကားကို
သာ မစူးစမ်းမစိစစ်ပဲ လက်ခံယုံကြည်အတည်
ပြုသောသူ။ (၂) ကြာ၊ ကြားသမျှ စကား
အားလုံး၌ လက်ခံထားရှိအပ်သော - နှုတ်-
နာယမ္မ - ရှိသော။ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး
အမျိုးမျိုး ကြာ ကြားသမျှ စကားအားလုံး
ကို လက်ခံယုံကြည် အတည်ပြုသောသူ။
အာဇေယျမုခေါ (အာဝိယမုခေါ၊ သိ၊ အာ-
ဇေယျမုခေါ၊ သျှ၊ ၁။ ၁၊ အာဝိယမုခေါ၊ ဣ)
ဟေတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၄၇။ အဘိ၊ ပု။ ၁၁၁၊ ၁၇၅။
(၁) အာဇေယျမုခေါတိ အာဝိတော ဇေယျ-
မုခေါ၊ ပဌမဝစနသ္မိံ ယေဝ ဌပိတမုခေါတိ
အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။
အာဝိတော ဇေယျံ ဌပေတဗ္ဗံ အာဇေယျံ။
ဒဿန သဝန ပဋိဝစန ဝါနဝသေန မုခေန
ဝိယ ပဝတ္တံ ဂဟဏံ မုခန္တိ ဒဌဗ္ဗံ၊ တံ မုခံ
အာဇေယျံ၊ ဂဟဏတ္ထံ ပကတိမုခမေဝ ဝါ
အာဇေယျံ ယဿ သော အာဇေယျမုခေါ၊
အဝိစာရေတွာ အာဝိကထာယ ဝေ ဌပိတ-
ဂဟဏောတိ ဝုတ္တံ ဟေတိ။ မူလ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၄။
(၂) အယမ္ပိ အာဇေယျမုခေါယေဝ နာမ၊
အာဇာတဗ္ဗမုခေါ ယံ ယံ သုဏာတိ၊ တတ္ထ
တတ္ထ ဌပိတမုခေါတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၉၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၇။ (-အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။)

အာဇေယျာပေက္ခတ္တ (န) [အာဇေယျ+အပေက္ခ
+တ္တ] အာဇေယျကို ငဲ့ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။
တသ္မိံ သိက္ခတိတိ ဧတ္ထ အာဇေယျာ-
ပေက္ခတ္တာ အဓိကရဏဿ ကိမာဇေယျမ-
ပေက္ခိတွာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၃။

အာန (န) [အာ + အန + အ] (၁) တွက်
သက်လေ။ (၂) ဝင်သက်လေ။ အပါန-နှင့်
အဿာသပဿာသ တို့ ကြည့်။

အာနက (ပု) [အာ+နီ+ကျ] အာနက-မည်
သော စည်၊ ခိုဏ္ဍိမစည်၊ (စည်ငယ်၊ စည်တို)။

မဟာဇနံ ပက္ခောသိတွာ ဝိယ အာနေတိတိ
အာနကောဇောဓိယ နာမံ အဟောသိ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၀။ မဟာဇနံ အာနယနတော
အာနကော။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၉၀။ ခိုဏှိမော အာန-
ကော။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၄၅။

အာနန္ဒ (န) [အနန္တ + ကျ] အဆုံးအပိုင်းသခြား
မရှိသော၊ (အဆုံး အပိုင်းသခြား မရှိသော
အနန္တ ကောင်းကင်းပညတ်ကို အာရုံပြုခြင်း
ကြောင့်) “အနန္တ” ဟု နှလုံးသွင်း စီးဖြန်း
ပွားများထိုက်သော၊ ပဌမာရပုဝိညာဏ်။
နာယ အန္တောတိ အနန္တ၊ အနန္တမော အာ-
နန္တံ။ အဘိဋ္ဌ ၁။ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၆။ (-
ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၈၃။)

အာနဏ (န) [အနဏ + ကျ] ကြွေးမြီ-မရှိ-
ကင်း - သောသု၏အဖြစ်။ ကြွေးမြီ မရှိခြင်း၊
ကြွေးမြီကင်းခြင်း။

အာနဏသုခ (န) [အာနဏ + သုခ] ကြွေးမြီ-
မရှိခြင်း - ကင်းခြင်း - ကြောင့် ဖြစ်သော
ခွမ်းသာ။ အတ္ထိသုခ ဘောဂသုခ အာနဏ-
သုခ။ အံ၊ ၁။ ၃၈၀။ အနကောသိတိ ဥပ္ပဇ္ဇနက-
သုခံ အာနဏသုခံ နာမ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၄။

အာနဏသုတ္တ (န) [အာနဏ + သုတ္တ] အာန-
ဏသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုတ္ထနိပါတ-
ပါဠိ၊ ၂ ပဏ္ဏာသက၊ ၂ ဝဂ်၊ ၂ သုတ်။ အံ၊ ၁။
၃၈၀။

အာနု (န) [အနု + ယု] (၁) ခံတွင်း၊ နှုတ်ခမ်း။
(၂) မျက်နှာ။ (၃) မျက်နှာ၌ တပ်ဆင်
ထားအပ်သော နှာရုပ်ကြိုး။ (၄) (ခြင်္သေ့၊
ကျား ဘီလူး စသည်တို့ဖြင့်) ပေါများထူထပ်
သော အရပ်။ (၅) ဝေ အာနုနာ သဟဿရံသီ
နိက္ခမိတွာ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၂၉၂။ (၂) ဝိကာသီ
ပဒုမံ ဝါတိ၊ သုန္နရံ သုဂတာနနံ။ သုဗောဓာ-
လင်္ကာရ၊ ၇၂။ (၁) (၂) ဝဒနံ တု
မုခံ တုဏှံ၊ ဝတ္တံ လပနမာနနံ။ ဓာန်၊ ၂၆၀။

(၂)(၃) အာနနေ နံ ဂဟေတွာန၊ မဏ္ဍလေ
ပရိဝတ္တယေ။ ဇာ၊ ၁။ ၄၇။ အသံ အာနနေ
ဂဟေတွာ အသမဏ္ဍလေ ပရိဝတ္တယု။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ (၄) ကာနနံ အဝကုဏ္ဍိတံ အာနနံ
အဝဟနံ သတတံ သိဟဗုဏ္ဍယက္ခရက္ခသ
ကောကိလေဟိ ဝါ ဗာလံ။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၇။

အာနန္ဒရိက(ယ)° (တိ) [(၁) အနန္တရ +
ကိက။ (၂) အနန္တရာယ-ကို နိရုတ္တိနည်းဖြင့်
အာနန္ဒရိက ပြု။] (၁) (က) မိမိ၏ အခြား
မဲ့၌ - မိမိနှင့် အနီးကပ်ဆုံးနေရာ၌ - ထိုင်နေ
သောသူ။ (ခ) မင်္ဂ၏ အခြားမဲ့၌ - မင်္ဂဖြစ်
ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း - ဖြစ်ပေါ်
လာသော၊ စေတောသမာဓိ (ဖိုလ်ကဗျား)။
(ဂ) မိမိ(မင်္ဂတရား)၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော
ဖိုလ်ဟူသောအကျိုး - ၌ ယှဉ်သော - ကို
ထိုက်သော - ရှိသော၊ မိမိဖြစ်ပြီးသည်နှင့်
တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း ဖိုလ်ဟူသော အကျိုး
တရားကို မချွတ်မလွဲ အမြဲမချ ဖြစ်ပေါ်လာ
စေတတ်သော စေတောသမာဓိ(မင်္ဂတရား)။
(ဃ) စုဘိ၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော အကျိုး
- ၌ ယှဉ်သော - ရှိသော - ကို ပြုခြင်း (ဖြစ်
ပေါ်လာစေခြင်း) အလေ့ရှိသော၊ စုတိစိတ်
ဖြစ်ပြီး (သေပြီး) သည်နှင့် တပြိုင်နက် ချက်
ခြင်း အပါယ်ငရဲ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မချွတ်
မလွဲ အမြဲမချ ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော၊ ကံ
(မာတုဿာတက စသော အာနန္ဒရိယ ကံ
ငါးပါး)။ (၂) အန္တရာယ် - အနောက်
အယုက် အဖျက်အဆီး - မရှိသော၊ အပါယ်
ငရဲ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးနိုင်စေခြင်းငှါ
အခြားသော အနိက္ခင်ဘက် ကံများက
အန္တရာယ်မပြု - မတားမြစ် မဖျက်ဆီး -
နိုင်သောကံ (မာတုဿာတကစသော အာ-
နန္ဒရိယ ကံ ငါးပါး)။ (၁) (က) အန္တ-
မသော အာနန္ဒရိကဿာသိ ဘိက္ခုနော ဝိညာ-
ပေန္တဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၄၃။ အာနန္ဒရိကဿာတိ
အတ္တနော အနန္တရံ နိသိန္တဿ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၂။

(-ဝိ၊၄။၃၁၅၊၃၀၀။) (ခ) အညတ္တ မဂ္ဂါနန္ဒရံ ဖလံ အာနန္ဒရိကော စေတောသမာဓိနာမ။ ဝိ၊၄။၃။၂၄၁။ (ဂ) အာနန္ဒရိကော စေတောသမာဓိ၊ ဝိ၊၃။၂၂၈။ ဣဓ ပန ဝိပဿနာနန္တရော မဂ္ဂေါ ဝိပဿနာယ ဝါ အနန္တရတ္တာ၊ အတ္တနော ဝါ အနန္တရံ ဖလဒါယကတ္တာ အာနန္ဒရိကော စေတောသမာဓိတိ အဓိပ္ပေတော။ ဝိ၊၄။၃။၂၄၁။ သဒ္ဓတ္တေတာ ပန အနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ တသ္မိ အနန္တရေ နိယုတ္တော၊ တံ ဝါ အရဟတိ၊ အနန္တရပယောဇနောတိ ဝါ အာနန္ဒရိကော။ ဝိ၊၄။၃။၂၇၉။ အာနန္ဒရိယ (အံ၊၁။၄၆၇) နိ အနန္တရဝိပါကဒါယကံ မဂ္ဂသမာဓိ။ အံ၊၄။၂။၃၄၁။ (-ခုဒ္ဒက။၅။ သုတ္တနိ။၃၁၂။ ပဋိသံ၊၄။၁။၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၄၀၆။) (ဃ) ပဉ္စကမ္မာနိ အာနန္ဒရိကာနိ။ ဝိ၊၅။၂၃၀။ အဘိ၊ဓ။၂၁၁၊၂၇၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၁၊၃၉၂။ အာနန္ဒရိကာနိတိ အနန္တရာယေန ဖလဒါယကာနိ၊ မာတုဃာတကကမ္မာဒိနမေတံ အဓိဝစနံ။ အဘိ၊၄။၁။၃၉၂။ အနန္တရေ နိယုတ္တာနိ၊ အနန္တရဖလပယောဇနာနိ၊ အနန္တရဖလကရဏသီလာနိ ဝါ အာနန္ဒရိကာနိ၊ မူလဋီ၊၁။၁၆၄။ စုတိအနန္တရံ ဖလံ အနန္တရံ တသ္မိ နိယုတ္တာနိ... ဝုတ္တပ္ပကာရဿ အနန္တရဿ ကရဏံ အနန္တရံ တသီလာနိတိ ယောဇတဗ္ဗံ။ အနု၊၁။၁၇၈။ (-ဝိ၊၄။၂။၅၁၊၅၂-၃။ ဝိ၊၄။၃။၃၀၅။ မ၊၄။၄။၇၇-၆။ အံ၊၄။၁။၃၅၅။ အဘိ၊၄။၂။၄၀၆-၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၃၁၆။ စရိယာ၊၄။၃၂၂။ ဇာ၊၄။၁။၅၃။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၀။ သီ၊၄။သစ်၊၁။၉၉။) (၂) အနန္တရာယာနိ ဝါ အာနန္ဒရိကာနိတိ နိဂုတ္တိဝေသန ပစသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မူလဋီ၊၁။၁၆၄။ (ဆ)လည်း ကြည့်။

အာနန္ဒရိက(ယ)^၂ (တိ) [အာနန္ဒရိက(ယ) + က] အာနန္ဒရိက(ယ)ကံ - နှင့်ပြည့်စုံသော - ကို ကျူးလွန်သောသူ။ ပဉ္စ ပုဂ္ဂလာ အာ

နန္ဒရိကာ။ အဘိ၊ပု။၁၁၆။ အာနန္ဒရိကာတိ အာနန္ဒရိကကမ္မသမဂ္ဂိနော။ အဘိ၊၄။၃။၃၇။ အာနန္ဒရိယဿ ပုဂ္ဂလဿ အတ္ထိ အန္တရာဘဝေါ။ အဘိ၊က။၂၇၁။ (-အဘိ၊က။၄၂၇။ ဝိ၊၄။၃။၃၀၅။ အဘိ၊၄။၃။၂၀၆။)

အာနန္ဒရိကကမ္မသမဂ္ဂိ (တိ) [အာနန္ဒရိက + ကမ္မ + သမဂ္ဂိ] အာနန္ဒရိကကံ - စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးသောကံ - နှင့် ပြည့်စုံသောသူ။ အာနန္ဒရိကကြည့်။

အာနန္ဒရိကသမာဓိ (ပ) [အာနန္ဒရိက + သမာဓိ] မိမိ(မဂ်တရား)၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော ဖိုလ်ဟူသော အကျိုး - ၌ယှဉ် - ရှိ - သော သမာဓိ၊ မိမိဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း ဖိုလ်ဟူသော အကျိုးတရားကို မချွတ်မလွဲ အမြဲမျှ ဖြစ်ပေါ်လာစေ တတ်သော မဂ်သမာဓိ။ အာနန္ဒရိက(အာနန္ဒရိက(ယ)^၂) (၁) (ဂ) အနက်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။) အာနန္ဒရိကသမာဓိမို့ ဉာဏ(ပဋိသံ၊၂) နိ အတ္တနော ပဝတ္တိသမနန္တရံ နိယမေနေဝ ဖလပုဒါနတော အာနန္ဒရိကောတိ လက္ခနာမော မဂ္ဂသမာဓိ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၃၇။ (-ခုဒ္ဒက၊၄။၁၅၁-၂။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၂၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၄၀၆။)

အာနန္ဒရိယက (တိ) [အာနန္ဒရိယ + က] စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ အကျိုးပေးသောကံ၊ အာနန္ဒရိယကံ။ (အာနန္ဒရိယ(က)ကမ္မနှင့် ယှဉ်ကြည့်။) န ပန အာနန္ဒရိယကာနံ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနံ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနိ ဝိယ အသမာနဇောတိကံ ဖလနိဝတ္တကံ အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။၄၇။

အာနန္ဒရိယကဖလ (န) [အာနန္ဒရိယက + ဖလ] အခြားမဲ့၌ဖြစ်သောအကျိုး။ အာနန္ဒရိယကဖလံ နိဝတ္တေတုံ... အဝိစိပါတနတော။ မူလဋီ၊၁။၄၇-၆။

အာနန္ဒရိယ(က)ကမ္မ (န) [အာနန္ဒရိယ(က) + ကမ္မ] အာနန္ဒရိယကံ။ (က) စုတိ၏အခြားမဲ့၌

ဖြစ်သောအကျိုး ခံယူ၍သော - ရှိသော -
ကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသော ကံစုတိစိတ်ဖြစ်ပြီး
(သေပြီး) ဆည်နှင့် တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း
အပါယ်ငရဲ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မချွတ်မလွဲ
အမြဲမှချဖြစ်ပေါ်လာစေတတ်သကဲ့သို့။ (၁)
အန္တရာယ် အနောက်အယုက် အဖျက်အဆီး
- မရှိသောကံ၊ အပါယ်ငရဲ ပဋိသန္ဓေအကျိုး
ကို မပေးနိုင်စေခြင်းငှါ အခြားသော ဆန့်
ကျင်ဘက်ကံများက အန္တရာယ်မပြု - မတား
မြစ်မဖျက်ဆီး - နိုင်သောကံ။ (က) ဧတ္ထာ-
ဝတာ မာတုဃာတကဒီဒိ ပဉ္စ အာနန္ဒရိယ-
ကမ္မာနိ ဒဿိတာနိ ဟောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၄။ စုတိအာနန္ဒရံ ဖလံ အာနန္ဒရံ
နာမ၊ တသ္မိံ အာနန္ဒရေ နိယုတ္တာနိ၊ တဒ္ဓိဗ္ဗတ္တ-
နေန အာနန္ဒရကရဏသီလာနိ၊ အာနန္ဒရပု-
ယောဇနာနိ စာတိ အာနန္ဒရိယာနိ၊ တာနိ
ဝေ (ကမ္မာနိတိ) အာနန္ဒရိယကမ္မာနိတိ
ဝုတ္တာနိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ (-
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၉၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၊
၂၃၂၊၂၃၅။ ဥပါန၊ဋ္ဌ။၂၂၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇၊
၂၇၄။ မူလဋ္ဌ၊၃။၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။)
(ခ) အာနန္ဒရိက(ယ) (၂) ကြည့်။

အာနန္ဒရိယကံသည် (၁) မာတုဃာတက
ကံ = အမိကို သတ်ကြောင်းစေတနာ၊ (၂)
ပိတုဃာတကကံ = အဘကို သတ်ကြောင်း
စေတနာ၊ (၃) အရဟန္တဃာတကကံ =
ရဟန္တာကို သတ်ကြောင်းစေတနာ၊ (၄)
လောဟိတုပ္ပါဒကကံ = ဘုရားရှင်၌ သွေးကို
ဖြစ်စေသော (သွေးစိမ်း တည်စေသော)
စေတနာ၊ (၅) သံသဘေဒကကံ = သံဃာ
ကို ကဲ့ပြားစေကြောင်း စေတနာ-ဟု ၅-မျိုး
ရှိသည်။ ၎င်းအာနန္ဒရိယကံသည် ဒုတိယ
ဘဝ (သေပြီး နောက်ဘဝ)၌ အကျိုးပေး
သော ဥပပဠစေဒနိယကံ ဖြစ်သည်။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၀၄။ အပြစ်ကြီးလေးသော ယဂ္ဂဇုကကံ

ဖြစ်သည်။ ၎င်း-၁၀၅။ အကျိုးပေး မြဲသော
ဓုဝိပါကကံဖြစ်သည်။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။ မာ-
တုဃာတကကံ၊ ပိတုဃာတကကံ-တို့၌ သတ်
သောသူကလည်း လူဇာတ်ဖြစ်၍ အသတ်ခံရ
သူကလည်း လူဇာတ်ဖြစ်မှ အာနန္ဒရိယကံ
ထိုက်သည်။ အရဟန္တဃာတကကံ၌လည်း လူ
ဇာတ်ဖြစ်သော ရဟန္တာကို သတ်မှ ကံထိုက်
သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၃၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀၇-၈။ ၎င်း-ကံ ၅-ပါး
တို့တွင် သံသဘေဒကကံသည် အပြစ်အကြီး
ဆုံး ဖြစ်၍ အင်စီစေသက်နှင့်အမျှ ခံရသော
ကပ္ပဋ္ဌိတိယကံဖြစ်၏။ ၎င်း-ကံ ၅-မျိုးလုံးကို
ကျူးလွန်လျှင် သံသဘေဒကကံက အကျိုး
ပေးသည်။ သံသဘေဒကမ္မတပါး ကျန်လေး
ပါးကိုကျူးလွန်လျှင် လောဟိတုပ္ပါဒကကံက
အကျိုးပေးသည်။ အရဟန္တဃာတက၊ မာတု-
ဃာတက၊ ပိတုဃာတက - ကံတို့တွင် အရဟန္တ-
ဃာတကကံက အကျိုးပေး၏ ၎င်း မရှိမှ မာ-
တုဃာတကကံ၊ ၎င်း-မရှိမှ ပိတုဃာတကကံက
အကျိုးပေးသည်။ သို့သော် အပိ၊ အဘတို့တွင်
တဦးဦးက သီလသာနေမှု သီလရှိသူကို သတ်
သောကံက အကျိုးပေးသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၈။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၀၉၊၄၁၀။

အာနန္ဒရိယကမ္မသမိသ (တိ) [အာနန္ဒရိယကမ္မ +
သမိသ] အာနန္ဒရိယကံနှင့် တူသော။ ကမ္မ-
တောတိ “ဝေ အာနန္ဒရိယကမ္မံ ဟောတိ၊
ဝေ အာနန္ဒရိယကမ္မသမိသ” နှို ဝေ ကမ္မ
ဝိဘာဂတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၁၃။

အာနန္ဒရိယကမ္မသမဂ္ဂ (တိ) [အာနန္ဒရိယကမ္မ +
သမဂ္ဂ] အာနန္ဒရိယကံ - နှင့် ပြည့်စုံသော -
ကို ကျူးလွန်သောသူ။ အာနန္ဒရိယကမ္မ-
သမဂ္ဂိနော (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၁) တိ ပဉ္စသု အာ-
နန္ဒရိယကမ္မေသု ယေန ဧကေနစိ သမန္နာ-
ဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။ အာနန္ဒရိက
(ယ) လည်း ကြည့်။

အာနန္ဒရိယကရုဏ (န) [အာနန္ဒရိယ + ကရုဏ] အာနန္ဒရိယကံကို ပြုခြင်း။ မာတုဿာတာဒိ အာနန္ဒရိယကရုဏ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ (အ) - အာနန္ဒရိက(ယ) - လည်း ကြည့်။

အာနန္ဒရိယကောပဿာတက (တိ) [အာနန္ဒရိယက + ဥပဿာတက] အာနန္ဒရိယကံကို - ညည်းဆဲ - နှိပ်စက် - သတ်ဖြတ် - ဖျက်ဆီး - တတ်သော။ န စ အာနန္ဒရိယကောပဿာတကံ ကိဉ္စိ ကဉ္စ အတ္ထိ။ မူလဋီ၊၁။၄၆။

အာနန္ဒရိယစေတနာသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အာနန္ဒရိယ + စေတနာ + သမ္ပယုတ္တ] အာနန္ဒရိယကံ ဟူသော စေတနာနှင့်ယှဉ်သော။ အာနန္ဒရိယစေတနာသမ္ပယုတ္တဿ ပဋိဗ္ဗာဿ ကမ္မာဝရုဏပက္ခိကတာ ဝိယ။ အနု၊၃။၂၄၈။

အာနန္ဒရိယဒီပန (န) [အာနန္ဒရိယ + ဒီပန] အာနန္ဒရိယကံကို ပြုခြင်း။ ဘဂဝါ အာနန္ဒရိယဒီပနတ္ထံ ပုဂ္ဂလကထံ ကထေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ သာရတ္ထ၊၁။၉၀။ (- ဣတိဝုတ်၊၄။၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။)

အာနန္ဒရိယဓမ္မ (ပု) [အာနန္ဒရိယ + ဓမ္မ] စုတိ၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော အကျိုး၌ ယှဉ်သော - သေပြီးသည်နှင့်တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း မချွတ်မလွဲ အကျိုးပေးသော - စေတနာတရား၊ အာနန္ဒရိယကံ။ အာနန္ဒရိယဓမ္မာ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၉)တိ အာနန္ဒရိယသဘာဝစေတနာ ဓမ္မာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။

အာနန္ဒရိယဖလ (န) [အာနန္ဒရိယ + ဖလ] အာနန္ဒရိယကံ၏ အကျိုး။ သီလဝတော စေတောပဏိဓိ ဝိယ ဥပဗ္ဗဟတ္ထိနေကကမ္မ - ဖလံ အာနန္ဒရိယဖလံ နိဝတ္တေတုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။

အာနန္ဒရိယဗလ (န) [အာနန္ဒရိယ + ဗလ] အာနန္ဒရိယကံ၏ စွမ်းအား။ အာနန္ဒရိယဗလံ

နိဝတ္တေတုံ သမတ္တော စေတောပဏိဓိ အတ္ထိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၅။

အာနန္ဒရိယဘာဝသမတ္တန (န) [အာနန္ဒရိယ + ဘာဝ + သမတ္တန] စုတိ၏အခြားမဲ့၌ - သေပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် - ချက်ခြင်း မချွတ်မလွဲ အကျိုးပေးနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို ခိုင်မြဲစေသော စကား။ တဿ ဝိပါကန္တိအာဝိ ကမ္မဿ အာနန္ဒရိယဘာဝသမတ္တနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၃။

အာနန္ဒရိယဝတ္ထု (န) [အာနန္ဒရိယ + ဝတ္ထု] အာနန္ဒရိယကံ - ၏တည်ရာ - ဖြစ်ကြောင်း - ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်(အပိ၊အဘ-စသည်)။ အာနန္ဒရိယဝတ္ထု။ သု စ အာနန္ဒရိယံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂။ (- အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။)

အာနန္ဒရိယသဒိသ (တိ) [အာနန္ဒရိယ + သဒိသ] အာနန္ဒရိယကံနှင့် တူသော၊ အာနန္ဒရိယကံလောက် အပြစ်ကြီးသော။ မဟာသာဝဇ္ဇောဟိ အရိယုပဝါဒေါ အာနန္ဒရိယသဒိသော။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၀၈။ (- မ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၅၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၄။)

အာနန္ဒရိယသဘာဝ (တိ) [အာနန္ဒရိယ + သဘာဝ] အာနန္ဒရိယ သဘောရှိသော၊ သေပြီးသည်နှင့် တပြိုင်နက် ချက်ခြင်း မချွတ်မလွဲ အကျိုးပေးခြင်း သဘောရှိသော။ အဝဿဉ္စ အာနန္ဒရိယသဘာဝါ တတော ဝေ... သမ္ပုဋိစ္ဆိတဗ္ဗမေတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၅။ မူလဋီ၊၁။၄၅။

အာနန္ဒရိယသဘာဝစေတနာဓမ္မ (ပု) [အာနန္ဒရိယ + သဘာဝ + စေတနာ + ဓမ္မ] အာနန္ဒရိယ-သဘောရှိသော စေတနာတရား။ အာနန္ဒရိယဓမ္မ-ကြည့်။

အာနန္ဒရိယဘာဝ (ပု) [အာနန္ဒရိယ + အဘာဝ] အာနန္ဒရိယကံ၏ မရှိခြင်း။ အာနန္ဒ-

ရိယာဘာဝ(အဘိဋ္ဌ၊ ၂၃၂)၌ ယေန ...
ဟောတိ၊ တဿ အာနန္ဒရိယကမ္မဿ အဘာ
ဝန္တိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၃။ ၉။

အာနန္ဒရိယုပယာတက (တိ) [အာနန္ဒရိယ+
ဥပယာတက] အာနန္ဒရိယကံကို-ညှဉ်းဆဲ-
နိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-သတ်ဖြတ်-တတ်သော။
န စ အာနန္ဒရိယုပယာတကံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ အတ္ထိ။
ဋီ၊ ၃။ ၁၉။

အာနန္ဒရိယောပယာတက (တိ) [အာနန္ဒရိယ+
ဥပယာတက] အာနန္ဒရိယကံကို-ညှဉ်းဆဲ-
နိပ်စက်-သတ်ဖြတ်-တတ်သော။ န စ အာ-
နန္ဒရိယောပယာတကံ ကိဉ္စိ ကမ္မံ အတ္ထိ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၂၉။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၂။

အာနန္ဒ (ပ) [အာ+နန္ဒ+အ] နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပီတိ၊ နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ တတြ တုမေဟိ န အာ-
နန္ဒော၊ ကရဏိယံ။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ မ၊ ၁။ ၁၉။
မိလိန္ဒ၊ ၁၈၂။ အာနန္ဒန္တိ ဧတေနာတိ အာ-
နန္ဒော၊ ပီတိယာ တေ အဝိဝစနံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။
၅။ အာနန္ဒောတိ အာနန္ဒပီတိ။ မ၊ ၁။ ၂။ ၄။
အာနန္ဒန္တိ ပမောဒန္တိ ဧတေနာတိ အာ-
နန္ဒော၊ ပီတိယာ ဧဝေတံ အဝိဝစနံ။ မ၊ ၁။
၂။ ၉။ အာနန္ဒော (ဓမ္မ၊ ၃၅)တိ တုဋ္ဌိ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၅။ (-ဧ၊ ၂။ ၈၁၊ ၁၇၁။ ဧ၊ ၁။ ၁။
၇၂။)

အာနန္ဒ (ပ) [အာ+နန္ဒ+အ။ ယာဒိစ္စက
နာမ်။] အာနန္ဒ-မည်သောသူ။ (၁) အာနန္ဒ
မည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ (၂) အာနန္ဒထေရ်၊
ဧတဒဂ်-ငါးတန်ခ မြတ်စွာဘုရား၏ အမြတ်ဆုံး
အလုပ်အကျွေး အရှင်အာနန္ဒာ။ (၃) အာနန္ဒ
ထေရ် အဘိဓမ္မဋီကာ (မူလဋီကာ) ကျမ်းပြု
အရှင်အာနန္ဒာ။ (၄) အာနန္ဒမင်း။ (၅)
အာနန္ဒမင်းသား။ (၆) တိဿမြတ်စွာဘုရား
၏ သားတော် အာနန္ဒ။ (၇) အာနန္ဒသတိုး
သား။ (၈) အာနန္ဒသူဌေး။ (၉) အာနန္ဒ

စေတီ။ (၁၀) အာနန္ဒဘိလူး။ (၁၁) အာနန္ဒ
လင်းတမင်း။ (၁၂) အာနန္ဒ ငါးမင်း။ (၁)
အာနန္ဒမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ။ အာနန္ဒော-
နာမသမ္ပုဒ္ဓေါ။ သယမ္ပူ အပရာဇိတော။
အပါ၊ ၁။ ၂၅။ အာနန္ဒော နာမ သမ္ပုဒ္ဓေါတိ
အာနန္ဒံ တုဋ္ဌိ။ ဇနနတော အာနန္ဒော
နာမ ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ အပါ၊ ၁။ ၂။
၁၈။ (-မ၊ ၃။ ၁၁၅။ မ၊ ၁။ ၄။ ၉။) (၂)
အာနန္ဒထေရ် အရှင်အာနန္ဒာ။ ဤ အရှင်
အာနန္ဒထေရ်သည် လွန်ခဲ့သော ကမ္ဘာ
တသိန်းထက်က ပွင့်တော်မူသည့် ပဒုမ္မတ္တရ
ဘုရားရှင်ထံတော်မှစ၍ ဘုရားရှင်၏ အမြတ်
ဆုံး အလုပ်အကျွေး ဘုရားကို ရည်မှန်း
တောင့်တကာ ခါနစ်သော ကုသိုလ်ကောင်း
မှုတို့ကို ပြုလုပ်ခဲ့ပေသည်။ ကဿပမြတ်စွာ
ဘုရား ပွင့်တော်မူသောအခါ၌ ဆွမ်းခံလှည့်
လည်သော မထေရ်တပါးအား အပေါ်မှ
အဝတ်ကို လှူဒါန်းခဲ့ဘူး၍ ဗာရာဏသီမင်း
ဖြစ်စဉ်အခါ၌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ရှစ်ပါးတို့အား
သစ်ရွက်မိုးကျောင်း ဆောက်လုပ် လှူဒါန်း
ကာ ပတ္တမြားသပိတ်ခြေတို့ကို လှူဒါန်းပြီး
အနှစ်တသောင်းပတ်လုံး ပြုစု လုပ်ကျွေးခဲ့
လေသည်။ ကမ္ဘာတသိန်း ကာလပတ်လုံး
ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့ကို ပြုလုပ်လျက် ဂေါ
တမမြတ်စွာဘုရား အလောင်းတော်နှင့်အတူ
တူသိတာနတ်ပြည်မှ စုတေခဲ့၍ အမိတောဒန
မည်သော သာကီဝင်မင်း၏ အိမ်၌ ပဋိ-
သန္ဓေ တည်နေခဲ့သည်။ ဆွေတော်မျိုးတော်
အားလုံးကို ရွှင်ပြုံးနှစ်သိမ့်စေလျက် ဖွားမြင်
လာသောကြောင့် အာနန္ဒဟူ၍ (အနတ္တအား
ဖြင့်) အမည် မှည့်ခေါ်ကြလေသည်။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၈-၈၂။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၄-၇။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁-၄။ အပါ၊ ၁။ ၃၄၆-၈။ အရှင်
အာနန္ဒာသည် ဘုရားအလောင်းတော်နှင့်အ
တူ တနေ့တည်းဖြစ်ပေါ် (ဖွားမြင်)လာသော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ ဖွားဘက်တော် ၇-ဦးတွင်

တဦးအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ အပ၊
ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။
မြတ်စွာဘုရား၏ ခမည်းတော် သုဒ္ဓေါဓနမင်း
ကြီးနှင့် အရှင်အာနန္ဒာ၏ မေမည်းတော် အမိ
တောဒနမင်းကြီးမှာ ညီအကိုအရင်း ဖြစ်၍
မြတ်စွာဘုရားနှင့် အရှင်အာနန္ဒာသည်တမ်း
ကဲ့ညီအကို တော်စပ်သည်။ (အမိတောဒန-
ကြည့်။) အရှင်မြတ်သည် ဘဒ္ဒိယ၊ အနုရုဒ္ဓ၊
ဘဂ္ဂ၊ ကိမ္ဗိလ၊ ဒေဝဒတ္တ၊ ဥပါလိ-တို့နှင့်အတူ
မြတ်စွာဘုရားအထံတော်၌ ရဟန်းအဖြစ်သို့
ရောက်သည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၈-၉။ အရှင်မြတ်၏
ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာမှာ ဗေလဋ္ဌသီသ ဖြစ်သည်။
ဝိ၊၂။၁၁၆။ ဝိ၊၃။၂၉၃၊၄၁၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၄။ အရှင်ပုဏ္ဏအထံ၌ တရားကို နာယူရ၍
သောတာပတ္တိဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူသည်။
သံ၊၂။၈၆-၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၄။ အရှင်မြတ်သည် အရှင်စန္ဒ
၏ ဥပဇ္ဈာယ်ဖြစ်သည်။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၃။ သဗ္ဗ-
ကာမိထေရ် (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅၀၂)နှင့် အဏုရဟန်း
(သံ၊၁။၄၀၆-၇)တို့သည် အရှင်မြတ်၏ သဒ္ဓိ-
ဝိဟာရိကတပည့်တို့ဖြစ်ကြသည်။

ဤအရှင်မြတ်သည် အကြားအမြင်များ
သော(ဗဟုသုတ)ရဟန်းတို့တွင်၎င်း၊ မြတ်စွာ
ဘုရားစကားတော်ကို ဆောင်စွမ်းနိုင်သည့်
သတိရှိသော (သတိမန္တ) ရဟန်းတို့တွင်၎င်း၊
မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူသော ပုဒ်အား
လုံးကို သိစွမ်းနိုင်သော (ဂတိမန္တ) ရဟန်း
တို့တွင်၎င်း၊ မြတ်စွာဘုရား စကားတော်ကို
သင်ခြင်း ဆောင်ခြင်း သရဇ္ဈာယ်ခြင်း မြတ်စွာ
ဘုရားကိုဆည်းကပ် လုပ်ကျွေးခြင်းတို့၌ လုံ့လ
ရှိသော (ဓိတိမန္တ) ရဟန်းတို့တွင်၎င်း၊ မြတ်စွာ
ဘုရားကို ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေးသော (ဥပ-
ဋ္ဌာက) ရဟန်းတို့တွင်၎င်း အသာဆုံး
အလွန်ကဲဆုံး အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့်
ဗဟုသုတ၊ သတိမန္တ၊ ဂတိမန္တ၊ ဓိတိမန္တ၊ ဥပ-
ဋ္ဌာက၊ တေဝဂ် ငါးတန်ဖြင့် ချီးကျူးခြင်းခံရ

သော အရှင်မြတ် ဖြစ်ပေသည်။ ဒီ၊၂။၆။ အံ၊
၁။၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၃။ ဘုရားရှင်ဟောကြား
တော်မူသမျှသော သုတ္တ၊ ဂေယျ စသည်ကို
အရှင် အာနန္ဒာသည် ကြားနာ မှတ်သား
ဆောင်ထား နိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ အရှင်
အာနန္ဒာ ဆောင်မထားသော သုတ္တ စသည်
မရှိပေ။

တနေ့သ၌ ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာနမည်သော
ပုဏ္ဏားက အရှင်အာနန္ဒာကို “အရှင်ဘုရား
သည် မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌ အ
ကြားအမြင်များသော (ဗဟုသုတ)ပုဂ္ဂိုလ်ဟု
ထင်ရှားပါသည်။ ဘယ်မျှလောက်သောတရား
တို့ကို အရှင်ဘုရား၏ ဆရာ မြတ်စွာဘုရား
ဟောကြားခဲ့၍ အဘယ်မျှလောက် အရှင်
ဘုရား နှုတ်တက်အာဂုံ ဆောင်ရွက်မှတ်သား
ထားပါသလဲ”ဟု မေးမြန်းရာ အရှင်အာနန္ဒာ
က “ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာ
တို့ကို ဘုရားရှင်ထံမှ သင်ယူဆောင်ရွက်ထား
ခဲ့၍ နှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို အရှင်
သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့ထံမှ သင်
ယူဆောင်ထားခဲ့သဖြင့် အားလုံး စုစုပေါင်း
ဘုရားရှင်ဟောကြားခဲ့သည့် ငါသင်ယူဆောင်
ထားသော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့သည် ရှစ်သောင်း
လေးထောင် ရှိသည်”ဟု မိန့်ကြားတော်မူ
သည်။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂၂။
သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၅၈။ ယင်းကဲ့သို့ ဗဟုသုတ
များလှသော အရှင်မြတ် ဖြစ်သောကြောင့်
ပင် တေဝိဇ္ဇ ခီဇာသဝ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့
သံဂါယနာတင်ရာ ဖြစ်သော ပဌမ သံဂါ-
ယနာတင် ပွဲတော်၌ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသော
အရှင်အာနန္ဒာကို ရဟန်းအများ၏ ဆန္ဒဖြင့်
အရှင်မဟာကဿပ ထေရ်က ရွေးကောက်ခဲ့ရ
လေသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၈၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၅-၆။ ထိုမျှများပြားလှသော သုတ်တော်တို့ကို
ဆောင်ထားသော အရှင်မြတ်ဖြစ်၍ ဓမ္မ-
အဏ္ဏာဂါရိက (တရား အဏ္ဏာတိုက်စိုး) ဟု

သော အမည်တမျိုးဖြင့်လည်း တင်ရှားခဲ့ပေသည်။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၆။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၀။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၉။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၈၄။ ဇာန်၊ ၄၊ ၃၆။ တိပိဋကဓရ (ပိဋကသုံးပုံဆောင်နိုင်သူ) ဟုလည်း ချီးကျူးခံရသည်။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆။ အရှင်အာနန္ဒာသည် အမြဲတမ်း အလုပ်အကျွေး ရာထူးကို ယူခါးအချိန်တွင် ရွေးဦးစွာ ပယ်လိုသော ဆုလေးပါး၊ ယူလိုသော ဆုလေးပါးကို တောင်းပြီးမှ အမြဲတမ်း အလုပ်အကျွေးရာထူးကို လက်ခံရယူလေသည်။ အကျယ်ကို ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၂။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၈-၂၃၀။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၄၁၅။ အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၉ တို့၌ ကြည့်။ အရှင် အာနန္ဒာသည် ၂၅-နှစ်ပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရားအား ပြုစုလုပ်ကျွေးခဲ့သည်။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁-၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၉၇။

မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီး၌ အရှင်အာနန္ဒာသည် ကျောင်းတွင်းသို့ဝင်၍ ငိုကြွေးမြည်တမ်းနေလေရာ ဘုရားရှင်က ခေါ်တော်မူ၍ တရားစကား ဟောကြားပြီး ကုသိုလ်တရား ပြုလုပ်ထားသူဖြစ်၍ လျင်မြန်စွာ ရဟန္တာ ဖြစ်လိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း ဗျာဒိတ်စကား မိန့်ကြားတော်မူကာ ရွေးဘုရားရှင်တို့မှာလည်း အာနန္ဒာကဲ့သို့သော ရဟန်းသည်ပင် အမြတ်ဆုံး အလုပ်အကျွေး ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း၊ နောင် ပွင့်လတ္တံ့သော ဘုရားရှင်တို့မှာလည်း အာနန္ဒာကဲ့သို့သော ရဟန်းသည်ပင် အမြတ်ဆုံး အလုပ်အကျွေး ဖြစ်လိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း အရှင်အာနန္ဒာ ပညာရှိကြောင်း၊ အံ့ဘွယ်တရား လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံကြောင်းတို့ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။ အံ့ဘွယ်လေးပါးကို ဒီ၊ ၂။ ၁၂၀။ အံ၊ ၁။ ၄၄၈-တို့၌ ကြည့်။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ပဌမ သံဂါယနာသဘင်၌ပါဝင်ရန် ရွေးချယ်ခြင်းခံရပြီးနောက် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူပြီးသော မြတ်စွာ

ဘုရား၏ သပိတ်သင်္ကန်းတို့ကို ယူ၍ ရဟန်းငါးရာနှင့်အတူသာဝတ္ထိပြည်သို့လာခဲ့ပေသည်။ အရှင်မြတ် ရောက်ရာအရပ်တိုင်း၌ ဘုရားရှင်ကို တမ်းတကာ လူတို့ များစွာ ငိုကြွေးကြသည်။ သာဝတ္ထိသို့ ရောက်သောအခါ၌လည်း ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်သော နေ့အလား များစွာ ငိုကြွေးကြရာ အရှင်မြတ်က မမြဲမှုနှင့်စပ်သော တရားစကားကို ဟောကြားကာ ဇေတဝန်ကျောင်းအတွင်း မြတ်စွာဘုရား သီတင်းသုံးခဲ့ဘူးရာ ဂန္ဓကုဋ်သို့ဝင်၍ ဘုရားရှင် ချီစဉ်အခါက ပြုလုပ်နေကျ ဝတ်အားလုံးကို ပြုလုပ်စဉ် ဘုရားရှင်ကို တမ်းတလျက် အရှင်မြတ် ကိုယ်တော်တိုင် မျက်ရည်မဆည်နိုင်ဖြစ်ကာ ငိုကြွေးခဲ့ရလေသည်။ နောက်တနေ့၌ ဝမ်းနုတ်ဆေး သောက်၍ ထို့နောက် တနေ့၌ စေတက ရဟန်းနှင့်အတူ သုဘလုလင်အိမ်သို့ ကြွကာ သုဘလုလင်အား သုဘသတ်တရားကို ဟောကြားတော်မူသည်။ ၎င်းသုတ်ကို ဒီ၊ ၁။ ၁၈၈-၂၀၄-၌ ကြည့်။ ထို့နောက် ဝါဆိုခါနီး၌ ရာဇဂြိုဟ်သို့ ကြွခဲ့သည်။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၇-က။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၇-က။

သံဂါယနာမတင်မီ (သံဃာမစည်းဝေးမီ) ပဌမအရင်တနေ့၌ အရှင်အာနန္ဒာ အကြံဖြစ်သည်မှာ—“နက်ဖြန် ဂါယာစည်းပေးတော့မည်၊ ငါသည် သေကွ (ရဟန္တာ မပြစ်သေးသော အရိယာ) ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့ တက်ရန် မသင့်တော်”ဟု အကြံဖြစ်လျက် များစွာသော ညဉ့်ယာမိပတ်လုံး ကာယဂတာသတိ ပူးများခြင်းဖြင့် အချိန်ကုန်လွန်စေ၍ မိုးသောက်ယာမိ၌ စင်္ကြံမဆင်းသက်ခဲ့ကာ အိပ်ဦးမည်ဟု ကိုယ်ကို လျောင်းလိုက် လေသည်။ ခြေနှစ်ဖက်သည် မြေမှ လွတ်စဉ် ဦးခေါင်းလည်း ခေါင်းအုံးသို့ မရောက်သေးမီ ဣရိယာပုထ်လေးပါးမှ လွတ်နေချိန်တွင် အရှင်အာနန္ဒာသည် အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ

သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ သာသနာတော်၌
 လျောင်းနေစဉ်၊ ထိုင်နေစဉ်၊ ရပ်နေစဉ်၊ သွား
 နေစဉ် မဟုတ်ပဲ အဘယ်ရဟန်းသည် အရ-
 ဟတ္ထဖိုလ်ထောက်သနည်းဟု မေးလျှင် အရှင်
 အာနန္ဒာ-ဟု ပြေဆိုရပေမည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀-၁။ ပဌမ သံဂါယနာ သဘင်၌
 သုတ်၊အဘိဓမ္မာဟူသော ဓမ္မကို သံဂါယနာ
 တင်ရာတွင် အရှင်အာနန္ဒာကို အကြီးအမှူး
 ပြု၍ တင်ခဲ့ကြသည်။ အရှင်မဟာကဿပ-က
 ဓမ္မကို မေး၍ အရှင်အာနန္ဒာက ပြေဆိုခဲ့ရ
 သည်။ ဒီသနိကာယ်ကို သံဂါယနာတင်အပြီး
 ၌ ၎င်းနိကာယ်ကို အရှင်အာနန္ဒာ၏ တပည့်
 တို့ကို ချဉ်းသင်ကြားပေးရန် အရှင်အာနန္ဒာ
 အား တာဝန်ပေးခဲ့လေသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅။ ၆။ ၇။ ၈။ ၉။ ၁၀။ ၁၁။ ၁၂။ ၁၃။ ၁၄။ ၁၅။ ၁၆။ ၁၇။ ၁၈။ ၁၉။ ၂၀။ ၂၁။ ၂၂။ ၂၃။ ၂၄။ ၂၅။ ၂၆။ ၂၇။ ၂၈။ ၂၉။ ၃၀။ ၃၁။ ၃၂။ ၃၃။ ၃၄။ ၃၅။ ၃၆။ ၃၇။ ၃၈။ ၃၉။ ၄၀။ ၄၁။ ၄၂။ ၄၃။ ၄၄။ ၄၅။ ၄၆။ ၄၇။ ၄၈။ ၄၉။ ၅၀။ ၅၁။ ၅၂။ ၅၃။ ၅၄။ ၅၅။ ၅၆။ ၅၇။ ၅၈။ ၅၉။ ၆၀။ ၆၁။ ၆၂။ ၆၃။ ၆၄။ ၆၅။ ၆၆။ ၆၇။ ၆၈။ ၆၉။ ၇၀။ ၇၁။ ၇၂။ ၇၃။ ၇၄။ ၇၅။ ၇၆။ ၇၇။ ၇၈။ ၇၉။ ၈၀။ ၈၁။ ၈၂။ ၈၃။ ၈၄။ ၈၅။ ၈၆။ ၈၇။ ၈၈။ ၈၉။ ၉၀။ ၉၁။ ၉၂။ ၉၃။ ၉၄။ ၉၅။ ၉၆။ ၉၇။ ၉၈။ ၉၉။ ၁၀၀။

အရှင် မဟာကဿပ ထေရ်သည် အရှင်
 အာနန္ဒာနှင့် အလွန်ရင်းနှီး အကျွမ်းဝင်သော

အဘိဓမ္မာ ၄-၁၂ ၈-၈-၈-၈

မထေရ် ဖြစ်သည်။ အရှင်အာနန္ဒာ အသက်
 အရွယ်ကြီးရင့်၍ ဆံပင်ဖြူနေသော အချိန်
 အရွယ်၌ပင် အရှင်မဟာကဿပ-က အရှင်
 အာနန္ဒာအား “ဤသုဿလေး (ဒီကိုယ်
 တော်လေး)သည် အတိုင်းအရှည်ကို မသိ
 ကတ်လေစွ”ဟု “သုဿလေး”ဟူသော အ
 သုံးအနှုန်းဖြင့် သုံးနှုန်း ခေါ်ဝေါ်သည်အထိ
 အကျွမ်းဝင်ခဲ့သည်။ သံ၊၁။၄၁၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အရှင်သာရိပုတြာနှင့်လည်း အ
 ချင်းချင်း ကြည်ညိုလေးစား၍ သဘာဝဖြစ်
 ပေသည်။ တဦး၌ မွန်မြတ်သောပစ္စည်းရလျှင်
 တဦးကို ပေးလှူစမြဲတည်း။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။

အရှင် အာနန္ဒာသည် တစ်သော ဘဝ၌
 ပန်းထိမ်သည်၏ သားဖြစ်စဉ် သူတပါးမယား
 ကိုကျူးလွန်ခြင်းအမှု(ပရဒါရကံ)ကို ပြုလုပ်ခဲ့
 မိ၍ ၎င်းအကုသိုလ်အကျိုး ခံစားရသော ဘဝ
 တို့ကို ခုစာမင်းသို့ဖြစ်စဉ်က ပြန်လည်ပြောပြ
 ထားသည်။ ဇာ၊၂။၂၆၆-၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၂၇-
 ၁၃၀-တို့ကြည့်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈-၌ ၎င်း ပရဒါရ
 ကံကြောင့် ယောက်ျား၏ အလုပ်အကျွေး
 မိန်းမဘဝ ၁၄-ဘဝ၊ဝေးစေ့ကို အထုတ်ခံရ
 သောဘဝ ၇-ဘဝ ဖြစ်ကြောင်း ပြဆိုထား
 သည်။ အရှင်အာနန္ဒာသည် သက်တော် ၁၂၀-
 ရှည်သည်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆။ ဧဝဟိတိဖြစ်၏ အ
 လယ်တွင် ထန်း ၇-ဆင့် အမြင့်ပမာဏရှိသော
 ကောင်းကင်၌ တေဇောဓာတ် လောင်ကာ
 ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။ အရှင်ြတ်၏ ခန္ဓာ
 ကိုယ် (အလောင်းတော်)သည် အဓိဋ္ဌာန်
 ခဲ့သည့်အတိုင်း နှစ်ပိုင်းကွဲကာ ဧဝဟိတိဖြစ်
 ၍ ကမ်းနှစ်ဘက်တို့၌ ကျရောက်သဖြင့် ကမ်း
 နှစ်ဖက်လုံးရှိ လူအများတို့ ပူဇော်ခွင့်ရရှိကြ
 သည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၂-၃။

ဧဝံ ဘိက္ခုဝေ တေရဟိ အာနန္ဒော
 နာမ ဘိက္ခု ဥပဋ္ဌာကော အဟောသိ။
 ဒီ၊၂။၆။ အာနန္ဒောတိ နိဗ္ဗုပ္ပဋ္ဌာကဘာဝံ

သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၁၂။ အာယသ္မာ
 အာနန္ဒော ယေန ဘဂဝါ တေနပသကံမိ။
 ဒီ၊၂။၄၇။ သံ၊၁။၃၁၇။ အာနန္ဒောတိ တဿ
 ထေရဿ နာမံ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၇၄။ သံ၊ဌ၊၂။
 ၇၉။ အာယသ္မာ အာနန္ဒော ကောသလေသု
 ဝိဟရတိ။ သံ၊၁။၂၀၁။ အာနန္ဒောတိ ဓမ္မ-
 ဘဏ္ဍာဂါရိကတ္ထေရော။ သံ၊ဌ၊၁။၂၆၆။ အ-
 ထဿ(တဿ)သဗ္ဗေဝ ဉာတကေ အာနန္ဒိတေ
 ပမုဒိတေ ကရေနေန္တာ ဇာတောတိ အာ-
 နန္ဒောတေဝ နာမံ အကံသု။ အံ၊ဌ၊၁။၂၇။
 ထေရ၊ဌ၊၂။၄၁၄။ (- ဝိ၊၁။၇၊၇၊၃၇၄။
 ဝိ၊၂။၁၀၅၊၁၁၆၊၂၀၇။ဝိ၊၃။၁၁၀၊၁၂၉၊၂၉၀၊
 ၃၉၀၊၅၀၃။ ဝိ၊၄။၃၇၊၂၇၇၊၃၆၀၊၄၈၁။ ဝိ၊
 ၅။၃၀၊၃၉။ ဒီ၊၁။၄၃၊၁၈၈။ ဒီ၊၂။၆၂၊
 ၁၂၉။ ဒီ၊၃။၉၇။ မ၊၁။၂၇၃။ မ၊၂။၁၈၀။
 သံ၊၁။၄၁၉။ သံ၊၂။၃၀-၁၊ ၁၅၃၊ ၂၈၀၊၅၆၅။
 သံ၊၃။၁၉၀၊၂၈၆။ အံ၊၁။၂၅၊၅၉၊၁၆၉၊၃၉၁၊
 ၄၈၆။ အံ၊၂။၁၇၆၊၃၁၇။ အံ၊၃။၁၀၂၊၂၂၄၊
 ၄၃၉။ အ၊၁။၁၅၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၈၁။) (၃) အာ-
 နန္ဒထေရံ၊ အဘိဓမ္မဋီကာ (မူလဋီကာ)ကျမ်း
 ပြု အရှင်အာနန္ဒာ။ အာနန္ဒော ဣတိ နာ-
 မေန၊ ကတာ ဂန္ဓာ သုဗုဒ္ဓိနာ။ မူလဋီ၊၁။
 ၂၀၃။

(၄)အာနန္ဒမင်း ပဋိမုတ္တရမြတ်စွာဘုရား၏
 ခမည်းတော် ဖြစ်သည်။ နဂရံ ဟံသာဝတီ
 နာမ၊ အာနန္ဒော နာမ ခတ္တိယော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၃၄၅။ (-ဒီ၊ဌ၊၂။၇၈-၉။ သံ၊ဌ၊၂။၈၃။
 အဘိ၊ဌ၊၁။၆၅။ အ၊၁။၄၁၁။၄၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။
 ၂၃၂။) (၅)အာနန္ဒမင်းသား။ မင်္ဂလမြတ်စွာ
 ဘုရား၏ အဘတူအမိကဲ့ဖြစ်သော ညီတော်။
 အာနန္ဒကုမာရ-ကြည့်။ (၆) တိဿမြတ်စွာ
 ဘုရား၏ သားတော်။ အာနန္ဒော နာမ
 အဋ္ဌာဇော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၆၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။ ၂၇၁။ (၇)
 အာနန္ဒသတိုးသား။ အာနန္ဒ တံ တံ၊၈။ ၀၃-
 ကိလတာနိ အာဒါယ...အာဂစ္ဆေယျာသိ။
 ဇာ ဌ၊၆။၂၇၅။ (၈) အာနန္ဒသုဌေး။ အာနန္ဒ-

သေဋ္ဌိ-ကြည့်။ (၉) အာနန္ဒစေတီ။ တကြသုဒ္ဓိ
 ဘဂဝါ ဘောဂနဂရေ ဝိဟရတိ အာနန္ဒေ
 စေတီယေ။ ဒီ၊၂။၁၀၃။ အာနန္ဒစေတီယ-
 လည်း ကြည့်။ (၁၀) အာနန္ဒသီလူး။
 အာနန္ဒယက္ခ (အံ၊ဌ၊၂။၃၅၆) ကြည့်။
 (၁၁) အာနန္ဒ လင်းတမင်း။ တဒါ အာ-
 နန္ဒော နာမ ဂိဇ္ဈရာဇာ...ပဋိဝသတိ။ ဇာ၊
 ဌ၊၅။၄၅၄။ (-၄င်း-၄၈၄။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။
 ၉၁။) (၁၂) အာနန္ဒငါး။ အာနန္ဒော တိမိ-
 နန္ဒော အဇ္ဈာဏေဟော မဟာတိမိတိ ဣမေ
 စတ္တာရော ယောဇနသဟသိကာ။ ဒီ၊ဌ၊၂။
 ၇၇။ သံ၊၂။၈၁။ (-ဇာ၊ဌ၊၅။၅၀၀-၁။)

အာနန္ဒအစ္စရိယသုတ္တ (န) [အာနန္ဒ+အစ္စ-
 ရိယ+သုတ္တ]အာနန္ဒအစ္စရိယသုတ်။ အင်္ဂုတ္တ
 ရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊
 (၁၃) ၃-ဝက်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊၁။ ၄၄၈-၉။

အာနန္ဒကုမာရ (ပ) [အာနန္ဒ+ကုမာရ] (၁)
 မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏ အဘတူ အမိကဲ့ဖြစ်
 သော ညီတော် အာနန္ဒ မင်းသား။ ဝေမာ-
 တိကဿ ဘာတာ ပနဿ အာနန္ဒကုမာရော
 နာမ။ အဘိ၊ဌ၊၁။၅၇။ အ၊၁။၄၁၁။၃၉။ ဇာ၊
 ဌ၊၁။၃၇။ (၂) တိဿမြတ်စွာဘုရား၏ သား
 ဖြစ်သော အာနန္ဒမင်းသား။ သော စတ္တာ-
 ရိ နိမိတ္တာနိ ဒိသ္မာ သုဘဒ္ဒါဒေဝိယာ ပုတ္တေ
 အာနန္ဒကုမာရေ ဥပ္ပန္နေ ပဗ္ဗဇိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဌ။
 ၂၆၈။ (၃) အာနန္ဒမည်သော သတိုးသား။
 လှေလုပ်သမား။ အာနန္ဒကုမာရံ ပက္ခော-
 သာပေတွာ။ ဇာ၊ဌ၊၆။၂၇၅။

အာနန္ဒဂူဟဏ (န) [အာနန္ဒ+ဂူဟဏ] အာနန္ဒ-
 သဒ္ဓါ။ အာနန္ဒဂူဟဏေန ဖဿာဒိနံ သင်္ဂ-
 ဟော သင်္ခါရက္ခန္ဓလက္ခဏေန ဧကလက္ခ-
 ဏတ္တာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၈၇။

အာနန္ဒစေတီယ (န) [အာနန္ဒ+စေတီယ] အာ-
 နန္ဒစေတီ၊ အာနန္ဒသီလူး၏ နေရာအရပ်၌

ဆောက်လုပ်တည်ထားအပ်သော ကျောင်း။
ကံ သမယံ အဂ္ဂါ ဘောဂနဂဓေ ဝိဟရတိ
အာနန္ဒစေတီယေ။ အံ၊ ၁။ ၄၇၆။ အာနန္ဒစေ-
တီယေတိ အာနန္ဒယက္ခဏာ ဘဝနဌာနေ
ပတိဋ္ဌိတဝိဟာဓေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။

အာနန္ဒဆဏ (ပု) [အာနန္ဒ + ဆဏ] နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ကောင်းသော ပွဲသဘင်။
အာနန္ဒိယ-ကြည့်။

အာနန္ဒဇနန (တိ) [အာနန္ဒ + ဇနန။ ထိ ၌ အာ-
နန္ဒဇနနီ] နှစ်သက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊
သူ။ ယေန ဇာတာသိ ကလျာဏိ၊ အာနန္ဒ-
ဇနနီ မမ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၂။ အာနန္ဒဇနနီ မမာတိ
မယံ ပီတိသောမနဿဝဓနီ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။

အာနန္ဒဇာတ (တိ) [အာနန္ဒ + ဇာတ] ဖြစ်သော
-နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း - ပြည့်စုံခြင်း -
ရှိသော။ အာနန္ဒဇာတေ တိဒသဂဏေ ပတိ-
တေ။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၉၇။
အာနန္ဒဇာတေတိ သမိဒ္ဓိဇာတေ ဝုဒ္ဓိပ္ပတ္တေ။ =
ပမုဒိတေ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ အာနန္ဒဇာ-
တော ဝိပုလမလတ္ထမိတိ။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၆။ အာ-
နန္ဒဇာတောတိ သဝနမတ္တေနဝ ဥပ္ပန္နာယ
ပီတိယာ ပီတိဇာတော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၅၃၆-လည်း ကြည့်။

အာနန္ဒတိ (ကြိ) [အာ + နန္ဒ + အ + တိ] နှစ်သက်
-ဝမ်းမြောက် - ငါ။ အာနန္ဒန္တိ ပမောဒန္တိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၀။ (- ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။) အာနန္ဒ-
ဇာ၊ ၂။ ၃၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၀။

အာနန္ဒတ္ထေရ (ပု) [အာနန္ဒ + ထေရ] အရှင်
အာနန္ဒာထေရ်။ အာနန္ဒတ္ထေရေပိ... ပါက-
ဋ္ဌော မဟာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၉၊ ၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃၉၊ ၁၄၀၊
၂၀၈၊ ၂၁၆၊ ၂၄၁၊ ၂၆၅၊ ၃၀၄၊ ၃၀၉၊ ၃၄၂၊ ၃၉၀။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၊ ၅၀၊ ၅၃၊ ၈၀၊ ၈၂၊ ၁၁၅၊ ၁၃၄၊
၁၅၃၊ ၂၆၈၊ ၃၂၁၊ ၄၃၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၄၈။ ထေ-

ရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ ထေရီ၊ ၄။
၄၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၆၅၊ ၁၁၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၃၊ ၁၅၈၊
၃၅၁။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၅။) အာနန္ဒ (၂)
အနက်လည်း ကြည့်။

အာနန္ဒတ္ထေရသုတ္တ (န) [အာနန္ဒတ္ထေရ + သုတ္တ]
အာနန္ဒတ္ထေရသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာ-
ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။
သံ၊ ၃။ ၃၁၅-၇။

အာနန္ဒပီတိ (ထိ) [အာနန္ဒ + ပီတိ] နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်ကြောင်းဖြစ်သော ပီတိ။ အာနန္ဒ-
ကြည့်။

အာနန္ဒပီတိသဉ္ဇနန (တိ) [အာနန္ဒ + ပီတိ +
သဉ္ဇနန] နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြောင်းပီတိ
ကို ဖြစ်စေတတ်သော(စကား)။ သော မေ
ကထေသိ အာနန္ဒ-ပီတိသဉ္ဇနနံ မမ။ အပါ
၁။ ၈၁။

အာနန္ဒဗောဓိ (ပု၊ ထိ) [အာနန္ဒ + ဗောဓိ] အရှင်
အာနန္ဒာ စိုက်ပျိုးအပ်သော ဗောဓိညောင်
(ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ) ပင်။ အာနန္ဒတ္ထေရေန
ဧဝပိတတ္တာ “အာနန္ဒဗောဓိ” တိ ဇာတော။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၀။

အာနန္ဒဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ္တ (န) [အာနန္ဒဘဒ္ဒေက-
ရတ္တ + သုတ္တ] အာနန္ဒဘဒ္ဒေကရတ္တသုတ်။
မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိယတ္တာသပါဠိ၊ ၄-ဝဂ်၊ ၂-
သုတ်။ မ၊ ၃။ ၂၂၈။

အာနန္ဒဘေရိ (ရိ) (ထိ) [အာနန္ဒ + ဘေရိ(ရိ)]
အာနန္ဒစည်၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ဖွယ်စည်။
အာနန္ဒိယ-ကြည့်။

အာနန္ဒဘေရိကာလ (ပု) [အာနန္ဒဘေရိ + ကာ-
လ] အာနန္ဒစည်ကို တီးခတ်သောအခါ။
အာနန္ဒဘေရိကာလောယံ၊ ကိံ ဝေါ အဿု-
ဟိ ပုတ္တိကာ။ အပါ၊ ၂။ ၂၀၉။

အာနန္ဒမစ္ဆ (ပု) [အာနန္ဒ + မစ္ဆ] အာနန္ဒမည်
သောငါး (ငါးကြီးအာနန္ဒာ)။ ကေရာဋ္ဌိ-

ကော ဟိ ပုဂ္ဂလော အာနန္ဒမစ္ဆော ဝိယ
ဟောတိ။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၆။

အာနန္ဒမယ (တိ) [အာနန္ဒ + မယ] နှစ်သက် -
ဝမ်းမြောက် - ခြင်းဖြင့် ပြီးသော။ အာနန္ဒ-
မယော ဝိညာဏမယောတိ ပဉ္စမာ... ဝဒန္တိ
(ပရိကပ္ပေန္တိ)။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၅။ သိ၊ ဝိ၊ သဝံ၊
၁။ ၄၁၅။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၀။

အာနန္ဒယက္ခ (ပု) [အာနန္ဒ + ယက္ခ] အာနန္ဒ
ဘိလူး။ အာနန္ဒစေတိယကြည့်။

အာနန္ဒယာစနကထာ (တိ) [အာနန္ဒ + ယာစန-
ကထာ] အရှင်အာနန္ဒာ၏တောင်းပန်စကား။
ဒီ၊ ဝိ၊ နိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ ၃-သုတ်။ ဒီ၊ ၂။
၉၆။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၃။

အာနန္ဒရူပ (တိ) [အာနန္ဒ + ရူပ] နှစ်သက်အပ်-
နှစ်သက်ဖွယ် - သော သဘောရှိသော။ အာ-
နန္ဒရူပေါ ဝတ ဘော။ မ၊ ၂။ ၃၃၂။ အာနန္ဒ-
ရူပေါတိ အာနန္ဒသဘာဝေါ။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၄၈။

အာနန္ဒဝဂ္ဂ (ပု) [အာနန္ဒ + ဝဂ္ဂ] အာနန္ဒဝဂ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂- (ဒုတိ
ယ) ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၂၁၆။ အံ၊
ဝိ၊ ၂။ ၂၀၀။

အာနန္ဒသဘာဝ (တိ) [အာနန္ဒ + သဘာဝ] နှစ်
သက်ဖွယ် သဘောရှိသော။ အာနန္ဒရူပ-
ကြည့်။

အာနန္ဒသုတ္တ (န) [အာနန္ဒ + သုတ္တ] (၁) အာ-
နန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သဂါထာဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၈-သံယုတ်၊ ၄-သုတ်။ သံ၊ ၁။
၁၈၉။ (၂) အာနန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊ ၅-သုတ်။
သံ၊ ၁။ ၂၀၁။ (၃) အာနန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တ-
နိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊
၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၂၁။ (၄) အာနန္ဒ
သုတ်။ ပဌမအာနန္ဒသုတ်နှင့် ဒုတိယအာနန္ဒ-

သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊
၁-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်နှင့် ၆-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၃၀-၃။ (၅) အာနန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တနိ-
ကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ (၉)
၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၈၆-၇။ (၆) အာနန္ဒ
သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ။
၁-သံယုတ်၊ (၁၅) ၅-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၂။
၁၅၃။ (၇) အာနန္ဒသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
သဠာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်
၁၀-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၅၆၅-၆။ (၈) အာနန္ဒ
သုတ်။ ပဌမအာနန္ဒသုတ်နှင့် ဒုတိယအာနန္ဒ
သုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ သံယုတ္တ-
ပါဠိ၊ ၇-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်နှင့် ၈-သုတ်။
သံ၊ ၃။ ၂၄၉၊ ၂၅၀။ (၉) အာနန္ဒသုတ်။ ပဌမ
အာနန္ဒသုတ်နှင့် ဒုတိယအာနန္ဒသုတ်။ သံ-
ယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-
သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်နှင့် ၄-သုတ်။ သံ၊
၃။ ၂၈၆-၂၉၁။ (၁၀) အာနန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ တိကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊
၄-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၁၃၁-၂။ (၁၁) အာ-
နန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်-
ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊
၁။ ၄၈၀-၁။ (၁၂) အာနန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊
(၁၁) ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၁၁၇-၈။ (၁၃)
အာနန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတ်-
ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊
၂။ ၃၁၇-၈။ (၁၄) အာနန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ နဝကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊
၄-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၂၂၄-၅။ (၁၅) အာ-
နန္ဒသုတ်။ ပဌမအာနန္ဒသုတ်နှင့် ဒုတိယအာ-
နန္ဒသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်-
ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်နှင့် ၁၀-
သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၃၁၅-၆။ (၁၆) အာနန္ဒသုတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-

ပဏ္ဏာသက၊ (၉) ၄-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၃။
၃၇၇-ဂ။

အာနန္ဒသေဋ္ဌိ (ပု) [အာနန္ဒ+သေဋ္ဌိ] အာနန္ဒ
မည်သော သူဌေး။ အာနန္ဒသေဋ္ဌိ နာမ
စက္ကာလီသကောဋီဝိဘဝေါ မဟာမစ္ဆရိ
အဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၇။

အာနန္ဒသေဋ္ဌိကာလ (ပု) [အာနန္ဒသေဋ္ဌိ+ကာ-
လ] အာနန္ဒာ သူဌေး ဖြစ်ဘူးသော အခါ။
အာနန္ဒသေဋ္ဌိကာလေ နိဝုတ္တဋ္ဌာနံ ဂန္ထာ။ ဓမ္မ၊
၄၊ ၁။ ၂၉၈။

အာနန္ဒသေဋ္ဌိဝတ္ထု (န) [အာနန္ဒသေဋ္ဌိ+ဝတ္ထု]
အာနန္ဒသူဌေးဝတ္ထု။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဓမ္မ-
ပဒအဋ္ဌကထာ၊ ၅-ဝဂ္ဂ၊ ၃-ဝတ္ထု။ ဓမ္မ၊ ၂၂။
ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၇။

အာနန္ဒသေဋ္ဌိသမာဂမ (ပု) [အာနန္ဒသေဋ္ဌိ+သ-
မာဂမ] အာနန္ဒာသူဌေး အစည်းအဝေး။
အာနန္ဒသေဋ္ဌိသမာဂမေ စတုရသီတိယာ စ
ပါဏသဟသေဟိ အမတပါနံ ပိတံ။ အံ၊ ၄၊
၁။ ၇၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၀။

အာနန္ဒာ (ထိ) [အာ+နန္ဒ+အ+အာ] အာ
နန္ဒာမည်သော မင်းသမီး။ (တတိယမြောက်
ဥက္ကာကမင်း မိဖုရားခေါင်ကြီး၏ သို့တော်
ငါးယောက်တို့တွင် တယောက် အပါအဝင်
ဖြစ်သည်။) ပဉ္စ ဓိတရော...အာနန္ဒာ ဝိဇိတာ
ဝိဇိတသေနာတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၀။

အာနန္ဒာစရိယ (ပု) [အာနန္ဒ+အာစရိယ] အာ-
နန္ဒာဆရာ။ တတ္ထ တတ္ထ အာစရိယော နာမ
အာနန္ဒာစရိယော ကလသပုရဝါသီတိဂဟေ-
တဗ္ဗော။ ဝဇီရ၊ ၃၆။

အာနန္ဒိတ (ပု) [(၁) အာ+နန္ဒ+တ။ (၂)
အာနန္ဒ+ဣတ။] နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-
သော၊ အလွန်အက် ဖြစ်ပေါ်လာသော နှစ်
သက် ဝမ်းမြောက်မှု ရှိသော။ အာနန္ဒိတာ
ဝိပုလမကံသု ဘောသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၀။ အာနန္ဒိ-

တာတိ ပမုဒိတဟဒယာ၊ သဉ္ဇာတပိတိသော-
မနဿာ ဟုတုတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၃။
(-ဇာ၊ ၁။ ၃၂၅။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၆။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၇။
အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၀၄။ သိ၊ ၄၊ ၁။
၁။ ၆၂။)

အာနန္ဒိယ (န) [အာ+နန္ဒ+ဣ] (၁) နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်ဖွယ် စည်။ (၂) နှစ်သက်ဝမ်း
မြောက်ဖွယ် ပွဲလမ်းသဘင်၊ ပျော်ပွဲရွှင်ပွဲ။
အာနန္ဒိယံ အာစရိံသု၊ ရမဏိယေ ဂိရိဗုဇေ-
(ဇာ၊ ၂။ ၃၇၇)တိ ရမဏိယေ ဝကံဂိရိကုစ္ဆိမိ
အာနန္ဒဘေရိံ စရာပေတွာ အာနန္ဒသကံ
အာစရိံသု။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၈၁။ ဤအဖွင့်နှင့်
အညီ စရာပေတွာ ကို ပါဌသေသ-ဖြင့် အာ-
နန္ဒိယံ၊ နှစ်သက်ဖွယ်စည်ကို၊ စရာပေတွာ၊
လှည့်လည် တီခတ်စေ၍ အာနန္ဒိယံ၊ နှစ်
ဖွယ် ပွဲသဘင်ကို၊ အာစရိံသု၊ ကျင်းပပြု
လုပ်ကြကုန်ပြီဟု ပါဌတော်ဂါထာ၌ အာ-
နန္ဒိယံကို နှစ်ထပ် အနက်ပြန်ဆိုရာ၏။

အာနန္ဒိ (တိ) [အာ+နန္ဒ+ကိ] အလွန်နှစ်သက်
ဝမ်းမြောက်သောသူ။ တကြ စေ တုမေ
အဿထ အာနန္ဒိနော။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ အာနန္ဒိ-
(ဇာ၊ ၂။ ၁၄၂)တိ အာနန္ဒဇာတော။ ဇာ၊ ၄၊
၅။ ၅၃၆။ (-ဝိမာန၊ ၁၂၄။ ထေရ၊ ၃၀၃။
ဇာ၊ ၁။ ၂၆၃၊ ၂၉၈။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၇။ ထေရ၊ ၄၊
၂။ ၁၈၈။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၃၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၈၁။)

အာနမနာ (ထိ) [အာ+နမ+ယ] (၁) ရှေးရှု-
ရွေသို့-ညွတ်ခြင်း။ (၂) နောက်သို့ညွတ်
ခြင်း။ (၁) အာနမနာ ဝိနမနာ။ အဘိ၊ ၁။
၃၆၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၊ ၁၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆။ အာန-
မနာတိ ပုရတော နမနာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၆၀။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၈။ ဝဇီရ၊ ၁၅၁။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၅။) (၂) ကာယဿ
န အာနမနာ။ ပဋိသံ၊ ၁၈၃။ အာနမနာတိ
ပစ္ဆတော နမနာ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၃။

အာနယတိ (ကြိ) [အာ+နိ+အ+တိ]ဆောင်
၏။ ဆောင်ယူ၏။ အာနယေဟိ မမန္တိကေ။
ဇာဝ။ ၂၇၆။ အာနယေဟိတိ အာနေဟိ။
ဇာဝ။ ၂၇၈။ အာနယေ—ဇာဝ။ ၁၆။ ဇာ
၂။ ၁၇၃။ ဇာဝ။ ၁၇၂။ အာနယိ—ဇာဝ။
၂၇၈။ မာဠာဝ။ ၇၇။ မာဠိဝ။ ၁၇၀။ အာနယိ—
ဇာဝ။ ၁၇၇။ ဇာဝ။ ၁၇၈။ အာနယိ—
ဇာဝ။ ၁၇၉။ ၂၁၀။ အာနယိ သု—ဒိဝ။ ၂။
၂၄၇။ သံဠာဝ။ ၁၇၂။ အာဠာဝ။ ၁၁၂။ ၁၇၂။
၂၇၁။ ဓမ္မာဠာဝ။ ၂၀၃။ ဓမ္မာဠာဝ။ ၂၂၁။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၆၄။ သုတ္တနိဝ။ ၂။ ၂၉၁။ ဇာဝ။ ၇။
၇၇။ အာဠာဝ။ ၁၇၁။ အာနယိသတိ—ဇာဝ။
၂၇၇။ ဇာဝ။ ၇။ ၁၆၀။ အာနယိသသိ—ဓမ္မာ
ဠာဝ။ ၈၀။ ဇာဝ။ ၁၇၁။ အာနယိသသိ—
ဓမ္မာဠာဝ။ ၈၀။ ဇာဝ။ ၂၂၄။ ဇာဝ။ ၇။ ၈၆။
ဇာဝ။ ၆။ ၁၇၂။ ဇာဝ။ ၇။ ၁၇၂။ အာန-
ယိသသိ—သံဠာဝ။ ၁၇၂။ ဇာဝ။ ၂၇၈။ ဇာဝ။
၇။ ၁၇၂။ သံဠာဝ။ ၁၇၁။ အာနယိသံ—ထေရ။
၁၆၀။ ဇာဝ။ ၁၇၇။ ၂၉၇။ ၁၇၆။ ထေရ။ ၇။
၄၇၇။ အာနေတိ-လည်း ကြည့်။

အာနယန (န) [အာ+နိ+ယု] (၁) ဆောင်ယူ
ခြင်း၊ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း။ (၂) ဆွဲငင်ခြင်း။
(၁) ယက္ခဘဝနံ အာနယနန္တ ကေကုဏေ-
ယေဝ အဟောသိ။ သံဠာဝ။ ၁၇၆။ (-ဥဒါန၊
၆။ ၂၇၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၆။ ၂၆၂။ သံဠိ၊ ၂။
၁၉၀။ ၁၇၇။ အံဠိ၊ ၁။ ၁၆၆။) (၂) အာနယ-
နပစ္စုပဋ္ဌာန-ကြည့်။

အာနယနကာရဏ (န) [အာနယန+ကာရဏ]
ဆောင်ယူ-ခေါ်ဆောင် ခြင်း၏အကြောင်း။
ပဏ္ဍိတဿ အာနယနကာရဏံ ကရိသမာမိ။
ဇာဝ။ ၆။ ၂၁၃။

အာနယနတ္ထ (န) [အာနယန+အတ္ထ] ဆောင်
ယူခြင်းအကျိုး။ ဟတ္ထိဿ အာနယနတ္ထာယ။
ဓမ္မာဠာဝ။ ၂။ ၁၆၁။ (- ထေရ။ ၁၆၁။ ၄၂၀။ အပါ
ဠာဝ။ ၂။ ၆၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၀၅။)

အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အာနယန + ပစ္စု-
ပဋ္ဌာန] ရှေးရှုဆောင်ခြင်း - ဆွဲငင်ခြင်း -
လျှင် ထင်သော အခြင်းအရာ ရှိသော။
သွာယံ... အာရမ္မဏေ စိတ္တဿ အာနယန-
ပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဝိဠာဝ။ ၁၁၄။ ကာဝိဠာဝ။
၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၆၄။ ၁၃၇။
အာနယနပစ္စုပဋ္ဌာနောတိ ဧတ္ထ အာနယနံ
စိတ္တေ အာရမ္မဏဿ ဥပနယနံ၊ အာကမ္မနံ
ဝါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁၆၆။

အာနယနာကာရပဝတ္တ (တိ) [အာနယန + အာ-
ကာရ + ပဝတ္တ] ရှေးရှု-ဆောင်ယူ-ဆွဲငင်-
သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော။
စိတ္တဿ အာရမ္မဏေ အာနယနာကာရပ-
ဝတ္တော ဝိတက္ကော အတ္တတော အာရမ္မဏံ
တတ္ထ အာကမ္မန္တော ဝိယ ဟောတိ။ အနုဠိ၊
၁။ ၁၀၄။

အာနယန္တိ
အာနယိ
အာနယိ
အာနယိ သု } (ကြိ) အာနယတိ ကြည့်။

အာနယိတုံ (ကြိဝိ) [အာ + နိ + တုံ] ဆောင်ယူ
ခြင်းငှါ။ န မန္တာ... သက္ကာ အာနယိတုံ
ကဏ္ဍ။ ပေတ။ ၁၇၀။ ဇာဝ။ ၂၂၄။

အာနယိတွာ (ကြိဝိ) [အာ + နိ + တွာ] ဆောင်
ယူ၍။ နာကရာဇာနံ အာနယိတွာ။ ဝိဠာဝ။
၃၃။ (-ဇာဝ။ ၇။ ၁၇၀။)

အာနယိတွာန (ကြိဝိ) [အာ + နိ + တွာန]
ဆောင်ယူ၍။ အာနယိတွာန ဝေဒေဟံ၊ ပဉ္စာ-
လာနံ ရဏေသဘော။ ဇာဝ။ ၂။ ၂၀၇။

အာနယိဿ
အာနယိဿတိ
အာနယိဿသိ
အာနယိဿာမ
အာနယိဿာမိ
အာနယိ } (ကြိ) အာနယတိ ကြည့်။

အာနာပိယ (ထိ) [အာနာပါ + ပိယ] ဖွဲ့အပ်
လိပ်အပ်သော အဝတ်၊ အဝတ်လိပ်၊ အဝတ်
လိပ်ကို သွင်းခြင်း။ အာနာပါနဝဋ္ဌိ ကြည့်။

အာနာပါန (န) [အာနာ + အပါန] ထွက်သက်နှင့်
ဝင်သက်။ အာနာပါနပဋိပက္ခ (ဣတိ-
ဝုတ်။ ၂၅၀) တိ အာနာပါနနိမိတ္တသ္မိံ ပဋိ
ပဋိ သတော။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅၅။ (-သံ၊ ၄။
၃။ ၃၀၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။) အ-
ဿာသပဿာသ၊ အာနာပါနအတိ-တို့လည်း
ကြည့်။

အာနာပါနကထာ (ထိ) [အာနာပါန + ကထာ]
ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အကျယ်ပြဆိုရာ
စကားရပ်။ အာနာပါနကထာယံ အာဝိ အဝိ-
သတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ (-ဣတိဝုတ်။ ၄။
၂၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၂။)

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန (န) [အာနာပါန + ကမ္မ-
ဋ္ဌာန] ထွက်သက်ဝင်သက် ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အာ-
နာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း။ ဣမသ္မိံ ပန ကမ္မဋ္ဌာနေတိ
အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၈။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနာဝဓိ (ပု) [အာနာပါနကမ္မ-
ဋ္ဌာန + အဝဓိ] အာနာပါနပဗ္ဗ-နှင့် အနက်တူ။
၎င်း-ကြည့်။

အာနာပါနစတုတ္ထဇ္ဈာန (န) [အာနာပါန +
စတုတ္ထဇ္ဈာန] ထွက်သက်ဝင်သက်လျှင် အာ
ရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန်။ အာနာပါနစတုတ္ထ-
ဇ္ဈာန် နိဗ္ဗတ္တေတွာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၆၊ ၃၅၄။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၄။ ၃၄၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။
(-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၃၊ ၂၀၆။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ သံ၊ ၄။
သစ်၊ ၁။ ၂၄၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။)

အာနာပါနဇ္ဈာန (န) [အာနာပါန + ဈာန]
ထွက်သက် ဝင်သက်လျှင် အာရုံရှိသောဈာန်။
အာနာပါနဇ္ဈာန် ဟိ ကာယဂတာသတိအာ-

ဝနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ (-အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂။
မ၊ ၄။ ၃။ ၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။)

အာနာပါနနိမိတ္တ (န) [အာနာပါန + နိမိတ္တ]
ထွက်သက်ဝင်သက်ဟူသော အာရုံ၊ အာနာ-
ပါနနိမိတ်။ အာနာပါနနိမိတ္တံ တာရကဗ္ဗပ-
မုတ္တာဝလိကာဒိသဒိသံ ဟုတွာ ပညာယတိ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၆။ (-ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၅၅။)

အာနာပါနနိမိတ္တာရမ္ပဏ (တိ) [အာနာပါန-
နိမိတ္တ + အာရမ္ပဏ] အာနာပါနနိမိတ်လျှင်
အာရုံရှိသော။ အာနာပါနနိမိတ္တာရမ္ပဏာယ
သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၀။

အာနာပါနပဗ္ဗ (န) [အာနာပါန + ပဗ္ဗ] အာ-
နာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း၏ - အပိုင်းအခြား - အပိုင်း
အခန်း။ (၎င်းအပိုင်းအခန်းကို ဒီ၊ ၂။ ၂၃၁-
၂။ မ၊ ၄။ ၇၀-၁-တို့၌ ကြည့်။) အာနာပါနပဗ္ဗ-
(ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂) ၏ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာနာ-
ဝဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၁။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အနု၊ ၄။ ၂။
၁၅၁။)

အာနာပါနပဗ္ဗဒေသနာ (ထိ) [အာနာပါနပဗ္ဗ +
ဒေသနာ] အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း အပိုင်း
အခန်းဖြစ်သော ဒေသနာ။ ဣမိနာ ပန
ပဒေန ဘဂဝါ အာနာပါနပဗ္ဗဒေသနံ နိယျာ-
တေတွာ ဒေသေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။

အာနာပါနပရိဂ္ဂဟက (တိ) [အာနာပါန +
ပရိဂ္ဂဟက။ ထိ-၌ အာနာပါနပရိဂ္ဂဟိကာ]
ထွက်သက် ဝင်သက်ကို - ပိုင်းခြား၍ ယူ-
ဆွဲဆည်း - တတ်သော။ အာနာပါနပရိဂ္ဂ-
ဟိကာယာ (သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၀) တိ အဿာသ-
ပဿာသေပရိဂ္ဂဏှနဝသေန ပဝတ္တာယ သတိ-
ယာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ အာနာပါနပရိဂ္ဂဟိ-
ကာယာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၉) တိ အဿာသ-
ပဿာသေပရိဂ္ဂဏှဂဟိကာယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၃၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉။

အာနာပါနမူလက (တိ) [အာနာပါန+မူလက]
ထွက်သက် ဝင်သက်လျှင် အကြောင်းရင်းရှိ
သော၊ ထွက်သက်ဝင်သက်ကို အမှီတက်ပြု၍
ဖြစ်သော။ အာနာပါနမူလကာ (သံ၊ ၄၊ ၃။
၃၀၅)တိ အာနာပါနသန္နိဿယေန ပဝတ္တာ
သတိပဋ္ဌာနာ။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၂၅-၆။

အာနာပါနဝဂ္ဂ (ပု) [အာနာပါန+ဝဂ္ဂ] အာနာ-
ပါနဝဂ္ဂ။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တ
ပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်။ သံ၊ ၃။ ၁၁၃-၆။

အာနာပါနသံယုတ္တ (ပု) [အာနာပါန+သံယုတ္တ]
အာနာပါနသံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာ-
ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်။ သံ၊ ၃။ ၂၃၁-
၂၃၇။ (- သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၉၅။)

အာနာပါနသန္နိဿယ (ပု) [အာနာပါန+သန္နိ-
ဿယ] ထွက်သက်ဝင်သက်ကို ကောင်းစွာ
မှီခြင်း။ အာနာပါနမူလက-ကြည့်။

အာနာပါနသမာဓိ (ပု) [အာနာပါန+သမာဓိ]
ထွက်သက် ဝင်သက်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော
သမာဓိ။ အာနာပါနသမာဓိ ပန ကာယ-
ဂတာသတိပရိယာပနုတ္တာ။ မ၊ ၆၊ ၂။ ၂၁၅။

အာနာပါနသုတ္တ (န) [အာနာပါန + သုတ္တ]
အာနာပါနသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာ-
ဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၁၀ သုတ်။
သံ၊ ၃။ ၁၁၆။

အာနာပါနဿတိ (ထိ) [အာနာပါန + သတိ။
အာနာပါနော အာရဗ္ဘ ဥပ္ပန္နာ သတိ အာနာ-
ပါနဿတိ။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၈။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀။] ထွက်သက်၊
ဝင်သက်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော သတိ၊ အာ-
နာပါနဿတိ။ (၎င်းသည် သညာ ၁၀-ပါး
တို့တွင် တပါးဖြစ်သည်။ အံ၊ ၃။ ၃၂၂။ အနု-
ဿတိ ၁၀-ပါးတို့တွင်လည်း တပါးဖြစ်သည်။
သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၁။) အာနာပါန-
ဿတိ (ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၀)တိ အာနာပါနော

သတိ၊ တံ အာရဗ္ဘ ပဝတ္တာ သတိ၊ အဿာ-
သပဿာသပရိဂ္ဂဟိကာ သတိတိ အတ္တော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅၃။ အာနာပါနဿတိ ယဿ၊
ပရိပုတ္တာ သုဘာဝိတာ။ ထေရ၊ ၃၀၂။ ပဋိသံ။
၁၇၀။ အာနန္တိ အဿာသော၊ အပါနန္တိ
ပဿာသော... သတိသိသေန စေတ္ထ တံသမ္ပ-
ယုတ္တသမာဓိဘာဝနာ အဓိပ္ပေတာ။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၁၈၆။ (- မ၊ ၂။ ၈၄၊ ၈၈ မ၊ ၃။ ၁၂၄၊
၁၂၇။ သံ၊ ၃။ ၁၁၆၊ ၂၃၁-၃။ အံ၊ ၁။ ၄၃။
အံ၊ ၂။ ၁၀၅-၆၊ ၃၉၀။ အံ၊ ၃။ ၁၆၅။ အဘိ၊ က။
၁၂၂။ ဥဒါန၊ ၁၂၀။ မဟာနိ၊ ၅၊ ၂၇၉။ မိလိန္ဒ။
၃၁၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၊ ၁၉။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၀။ အံ၊
၄၊ ၃။ ၂၇၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၁၄။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၆၉။
မ၊ ၆၊ ၁။ ၃၈။ သံ၊ ၆၊ ၂။ ၅၂၀။ အံ၊ ၆၊ ၃။ ၂၈၂။)
အဿာသပဿာသ-လည်း ကြည့်။

အာနာပါနဿတိ ပွားများပုံ

အာနာပါနဿတိဘာဝနာကို ပွားများလို
သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် (၁) ပဌမအဆင့်၌
ထွက်သက်၊ ဝင်သက်လေတို့ကို ရှု၍ ရှိက်သော
အခါသတိထား၍ ရှု၍ ရှိက်ရသည်။ ထွက်သက်၊
ဝင်သက်တို့ကို အမြဲမပြတ် သတိဖြင့် ရှုမှတ်
အားထုတ်ရသည်။ (၂) ဒုတိယအဆင့်၌
ထွက်သက်၊ ဝင်သက် လေတို့ကို ရှုည့်လျှင်
ရှုည့်သည်ဟု သိအောင်၊ တိုလျှင် တိုသည်ဟု
သိအောင် အားထုတ်ရသည်။ (၃) တတိယ
ဆင့်၌ ထွက်သက်၊ ဝင်သက်တို့၏ အစ၊
အလယ်၊ အဆုံး (အလုံးစုံ) ထင်ရှားလာ
အောင် အားထုတ်ရသည်။ (ထွက်သက်၏
အစကား ချက်၊ အလယ်ကား နှလုံး၊ အဆုံး
ကား နှာသီးဖျားတည်း၊ ဝင်သက်၏ အစ
ကား နှာသီးဖျား၊ အလယ်ကား နှလုံး၊
အဆုံးကား ချက်တည်း။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၂။)
(၄) စတုတ္ထဆင့်၌ ထွက်သက်လေ၊ ဝင်
သက်လေ သိမ်မွေ့ ချုပ်ငြိမ်းလာအောင် ရှု၍
ရှိက်ရသည်။ ရန်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ထွက်

သက်၊ ဝင်သက်လေတို့ကို အဆင့်ဆင့် သိမ်းမေ့ချုပ်ငြိမ်းသွားအောင် အားထုတ်ရသည်။ ဤကား ဝိ၊ ၁။ ၈၈-၉။ မ၊ ၃။ ၁၂၄-၇။ သံ၊ ၃။ ၂၇၁-၂။ ပဋိသံ၊ ၁၇၃-၄-တို့၌ ဟောတော်မူအပ်သော ရှေးဦးစွာအားထုတ်ရမည့် ပဌမစတုက္က ဖြစ်ပေသည်။ ယင်း ပဌမစတုက္ကကို ရည်၍ အာနာပါနဒီပနီ၌ “သတိမြဲရာ၊ ပဌမာ၊ ဒု-မ္မာရည်တို့သိ။ လုံးစုံလင်းရာ၊ တဉ္စသ၊ စ-မ္မာ ငြိမ်းစေဘိ။” ဟု မိန့်ဆိုလေသည်။

ပဌမစတုက္က၌ ဂဏနာ၊ အနုဗန္ဓနာ၊ ဖုဿနာ၊ ဌပနာ နည်းတို့ဖြင့် ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်း နည်းကိုလည်း ပြဆိုကြသည်။ တစ်၊ နှစ်-စသည်ဖြင့် ထွက်သက် ဝင်သက်လေ အကြိမ် ရေတွက်ခြင်းကို ဂဏနာဟု ဆိုသည်။ အစစွာ အားထုတ်သော ယောဂီသည် ရှေးဦးစွာ ဂဏနာနည်းဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ရသည်။ ထွက်သက် ဝင်သက်လေတို့ကို ရေတွက်သော အခါ၌ ၅-ခုအောက်လျှော့၍ မရေတွက်ရ၊ ၁၀ ခုထက်လည်း မပိုစေရ၊ ၅ နှင့် ၁၀-အကြား ၌ ကန့်သတ်ထားရမည်။ ထွက်သက် ဝင်သက် လေတို့ ထိရာအရပ်၌ သတိကို ခိုင်မြဲစွာထား၍ ထင်ရှားသော ထွက်သက် ဝင်သက်တို့ကို ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅၊ ၁၊ ၂၊ ၃၊ ၄၊ ၅-စသည်ဖြင့် ရေတွက် ရသည်။ ၁-မှ ၅-အထိကို တဝါရ(တကြိမ်)ဟု မှတ်၍ ထိုကဲ့သို့သော ဝါရပေါင်းများစွာ ရ အောင် အားထုတ်ရသည်။ ၁-မှ ၆-အထိ သို့ မဟုတ် ၁-မှ ၁၀-အတွင်း ရပ်လိုရာရပ်၌ တဝါရ အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သေး၏။ မထင်ရှားသော ထွက်သက်၊ ဝင်သက်လေတို့ကို မရေတွက်ရ၊ ထင်ရှားသော ထွက်သက်၊ ဝင်သက်လေတို့ ကိုသာ ရေတွက်ရသည်ဖြစ်ရာ အစ၌ မထင် ရှားသည်က များ၍ တစ်၊ နှစ် စသော ဂဏန်း အရေအတွက် နှေးနှေးမည် ဖြစ်သော်လည်း နောင် အားထုတ်ဖန်များ၍ ထင်ရှားသော ထွက်သက် ဝင်သက်တို့က များသည်နှင့်အမျှ တစ် နှစ် စသော ဂဏန်းအရေအတွက်သည်

လည်း စိပ်၍ စိပ်၍ (မြန်၍ မြန်၍) လာပေ လိမ့်မည်။ အပြင်အ-ရံသို့ မပြေးသွားမူ၍ ထွက်သက် ဝင်သက်အာရုံ၌ သတိ ခိုင်မြဲစွာ တည်စေရန်သာ ရေတွက်ရသည်ဖြစ်ရာ မရေ တွက်သော်လည်း သတိသည် ထွက်သက် ဝင်သက်အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်နေသော အခါ ဂဏနာနည်း ကိုလွှတ်၍ အနုဗန္ဓနာနည်း ဖြင့် နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်ရသည်။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃-၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၄-၅။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂၇၀-၁။

ထွက်သက် ဝင်သက်အကြိမ်ကို မရေတွက် တော့ပဲ သတိဖြင့် (ပြင်ပ အခြားအာရုံသို့ စိတ် မထွက်မပြေးအောင်) ထွက်လေ ဝင်လေတို့ ၏ နောက်သို့ အစဉ်တစိုက်လိုက်၍ မှတ်သား ခြင်းကို အနုဗန္ဓနာဟု ဆိုသည်။ ထွက်သက် လေ၊ ဝင်သက်လေတို့ ထိရာအရပ်၌ပင် သတိ ထားလျက် ဤကား ထွက်သက်လေ၊ ဤကား ဝင်သက်လေ ဟု ထွက်တိုင်း ဝင်တိုင်း လေသို့ အစဉ်လိုက်၍ အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် သိမ်းဆည်း ဆင်ခြင်ရမည်။ သို့သော် ထွက်သက်၊ ဝင် သက်တို့၏ အပ၊ ဒါလယ်၊ အဆုံး-ကိုကား ဂရုစိုက်၍ မှတ်နေဘွယ်မလို။ ဤအနုဗန္ဓနာ နည်းဖြင့် ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တိုင်အောင် အားထုတ်ရသည်။

ထွက်သက်ဝင်သက်တို့ထိရာ အရပ်ကိုပင် ဖုဿနာဟု ခေါ်၏။ ဖုဿနာနည်းဟူ၍ကား သီး ခြား မရှိ ရှေးဖြစ်သော ဂဏနာ၊ အနုဗန္ဓနာ- နည်းတို့၌ အကျုံးဝင်တော့သည်။ ထွက်သက်၊ ဝင်သက်တို့ ထိရာအရပ်၌ သတိထား ၍ ရေ တွက်လျှင် ဂဏနာ၊ ဖုဿနာ ၂ နည်း မည်၏။ ရေတွက်ခြင်းကိုစွဲကို မပြုလုပ်တော့ပဲ ထွက် လေဝင်လေတို့ ထိရာအရပ်၌ သတိဖြင့် အစဉ် တစိုက် လိုက်၍ မှတ်သားလျှင် အနုဗန္ဓနာ၊ ဖုဿနာ ၂-နည်း မည်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင် ပြီးသည့် နောက် အပုနာဖြစ်ပေါ်လာအောင် စိတ်ကို တည်တည်တံ့တံ့ ထားခြင်းကို ဌပနာ

ဟု ဆိုသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄-၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။
 ဤ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း စီးပြန်း ပွားများ
 အားထုတ်သည်ရှိသော် အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်
 အား မကြာမြင့်မီပင် နိမိတ်ထင်၍ အပ္ပနာ
 ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်
 အား ခေါင်းလောင်း ကြွေးခွက်ကို တီးနှက်
 သောအခါ ထွက်ပေါ်လာသော အသံသည်
 ကျယ်လောင်စွာ ပြည့်ဟီးရာမှ တဖြည်းဖြည်း
 သိမ်မွေ့ သိမ်မွေ့လာပြီး ကယ်ပျောက်သွား
 သကဲ့သို့ ဂဏနာနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးသွင်း
 သောအခါမှစ၍ တဖြည်းဖြည်း ရုန့်ရင်းကြမ်း
 တမ်းသော အဿာသပဿာသ (ထွက်သက်
 ဝင်သက်လေ) တို့ ချုပ်ပျောက်ကုန်၏။ ကိုယ်၏
 ပူပန်ခြင်းလည်း ငြိမ်းအေး၍ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ
 ပေါ့ပါးလျက် ကိုယ်သည် ကောင်းကင်သို့
 ရန်လွှား ပုံတက်တော့မည့်ပမာ ဖြစ်ပေါ်လာ
 တတ်၏။ ရုန့်ရင်းသော အဿာသပဿာသ
 တို့ ချုပ်ပျောက်လျက် အစဉ်အတိုင်း သိမ်မွေ့
 ၍လာသဖြင့် အဿာသပဿာသများ မထင်
 မြင်နိုင်အောင်ပင် ဖြစ်နေတတ်သည်။ ထိုအခါ
 အဿာသပဿာသများ မရှိတော့ဘူးဟု ယူဆ
 ကာ နေရာမှ ထမသွားသင့်၊ နှာသီးဖျား အ
 ထက်နှုတ်ခမ်းဖျား ဟူသော ထိရာအရပ်၌သာ
 စိတ် ဝိတားလျက် နှလုံးသွင်းရသည်။ မကြာ
 ခင်ပင် အဿာသ ပဿာသများ ထင်ရှား၍
 လာလတ္တံ့ ။ ထိုသို့ ထင်ရှားလာသောအခါ
 ၎င်းတို့ထိရာ အရပ်၌ပင် သတိတည်းဟူသော
 ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်၍ ပညာဟူသော နှင်တံ
 ဖြင့် ထိုး၍ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ကြိုးစား
 အားထုတ်အပ်၏ မကြာခင်ပင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊
 ပဋိဘာဂနိမိတ်များ ထင်လာလတ္တံ့ ။ ထို
 နိမိတ်များသည် ကြယ်ရောင်၊ ပတ္တမြားလုံး၊
 ပုလဲကုံး၊ ဝါစေ့၊ သစ်သားနှစ်တံကျင်၊ ရှည်
 သော ဆောက်လုံးကြိုးမျှင် ပန်းဆိုင်၊ မီးခိုး
 ညွှန့်၊ ပြန့်သော ပင့်ကူချည်မျှင်၊ တိမ်တိုက်
 ကြာပွင့်၊ လှည်းဘီးစက်၊ လဝန်း၊ နေဝန်းတို့

ကဲ့သို့ (အမှတ်သည်အား လျော်စွာ) ထင်
 လာ၏။ ထိုထင်လာသောနိမိတ်ကို လဲဝါကွမ်း
 ရောင်၊ ကြယ်တာရာရောင်-စသည် ကဲ့သို့သော
 အရောင်အဆင်း အားဖြင့် နှလုံးမသွင်းအပ်၊
 ကြမ်းတမ်းခြင်း စသော သဘော၊ အနိစ္စ-
 စသော လက္ခဏာအားဖြင့်လည်း မဆင်ခြင်
 အပ်၊ မိဖုရားကြီးသည် စကြာဝတေးမင်း
 လောင်း ကိုယ်ဝန်ကို ကောင်းမွန်စွာ စောင့်
 ရှောက်သကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို မကွယ်
 မပျောက်ရအောင် အသပ္ပာယ် ၇-ပါးကို
 ကြဉ်ရှောင်၍၊ သပ္ပာယ် ၇-ပါးကို မှီဝဲလျက်
 ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ရာ၏။ (အသပ္ပာယ်
 ၇-ပါးဟု သည်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ
 အလုပ်၏ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဖြစ်သော (၁)
 နေရာဌာန၊ (၂) ဆွမ်းခံရွာ၊ (၃) စကား
 ပြောမှု၊ (၄) အပေါင်းအဖော်၊ (၅) ဘော
 ဇဉ်၊ (၆) ဥတု၊ (၇) ဣရိယာပုထ် တို့တည်း။
 သပ္ပာယ် ၇-ပါး ဟူသည်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာ
 ဝနာလုပ်ငန်း၏ တိုးပွားကြောင်း ဖြစ်သော
 ၎င်း၇-ပါးပင်တည်း။ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၁၂၃-၄ ကြည့်။)

ထိုသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်
 လျက် ယင်းနိမိတ်ကိုပင် အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်း
 ခြင်းဖြင့် တိုးပွားစေ၍ အပ္ပနာ ကောသလ္လ
 ၁၀-ပါးကို ပြည့်စုံစေရာ၏။ ဝိရိယနှင့်သမာဓိ
 ကို ညီမျှစေ၍ ကြိုးစားအားထုတ်ရာ၏။ ထို
 အခါ ၎င်းနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ အပ္ပနာဈာန်
 (ဈာန် လေးပါး၊ ငါးပါး) တို့ ဖြစ်ပေါ် လာ
 လတ္တံ့ ။

(အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါးကား— (၁)
 အတွင်းအပဖြစ်သော ဝတ္ထုတို့ကို သန့်ရှင်း
 အောင်ပြုခြင်း၊ (၂) သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေ
 တို့ကို ညီမျှစေခြင်း၊ (၃) အဿာသပဿာ-
 သဟူသော အာရုံနိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်း၊ (၄)
 ချီးမြှောက်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ကိုမြှောက်

ခြင်း၊ (၅) နှိပ်သင့်သောအခါ၌ စိတ်ကို နှိပ်ခြင်း၊ (၆) ရှင်စေသင့်သောအခါ၌ စိတ် ကို ရှင်စေခြင်း၊ (၇) လျစ်လျူရှုသင့်သော အခါ၌ စိတ်ကိုလျစ်လျူရှုခြင်း၊ (၈) သမာဓိ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ (၉) သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊ (၁၀) အပ္ပနာဈာန်ကိုရခြင်းငှါ စိတ်အမြဲသွတ်ခြင်း။ ဤ၁၀-ပါးတို့တည်း။ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၊ ၁၆၂ ကြည့်။)

ဤသို့ ဈာန်လေးပါး (ငါးပါး) ရပြီး နောက် ဝိပဿနာ၊ မဂ်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ကမ္မ-ဋ္ဌာန်းကိုပျိုးစေ၍ အရိယဖိုလ်သို့ ရောက်လို သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုရပြီးသော အာနာပါန-ဈာန်ကိုပင် ဝသီဘော် ငါးတန်တို့ဖြင့် အဖန် ဖန်သေ့လာ၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးလျှင် ဤသို့ ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ပိုင်းခြားကာ ဝိပဿနာ ရှုပါးရာ၏ - ပန်းပဲဖိ၌ ရွတ်တီး (မီးမှတ်သော သားရေ အိတ်)ကို၎င်း၊ လေဖြစ်ခြင်းငှါ လောင်သော လုံ့လကို၎င်း အစွဲပြု၍ လေဖြစ် ပေါ်လာသကဲ့သို့ ကရဇကာယကို၎င်း၊ စိတ်ကို ၎င်း အစွဲပြု၍ ထွက်သက်လေ၊ ဝင်သက်လေ တို့ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ ထို့ကြောင့် ကရဇကာ-ယနှင့် စိတ်သည် ထွက်သက်လေ၊ ဝင်သက် လေတို့၏ အကြောင်းတည်း။ ထိုတွင် ထွက် သက်၊ ဝင်သက်လေနှင့် ကရဇကာယသည် ရုပ်တရားတည်း။ သမ္ပယုတ်တရားနှင့် တကွ သောစိတ်သည် နာမ်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်၊ နာမ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ရုပ်၊ နာမ်တို့၏ အကြောင်းကို ရှာဖွေသိမြင် ကမ် ၂၀၀ ပြီးလျှင် သမ္ပယနဉာဏ်ဖြင့် လက္ခဏာသုံးပါးသို့တင်၍၊ ဥပဗ္ဗယဉာဏ်ဖြင့် ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ဝိပ-ဿနပက္ခလေသ ၁၀-ပါးကိုပယ်လျက် ဥပက္ခိ-လေသမှလွတ်သော ပဋိပဒါဉာဏ်သည် လမ်း မှန်တည်းဟု ပိုင်းခြား၍၊ အဖြစ်ကိုလွတ်လျက် ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြင့် အပျက်ကိုသာရှု၍ အပျက် ချည်းသာထင်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့

၍ အစဉ်အတိုင်း မဂ်လေးပါးသို့ ရောက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်၌ တည်ပြီးလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဉာဏ် တဆဲကိုးတန်၏ အဆုံးသို့ရောက်ကာ လူနတ်ဗြဟ္မာတို့၏ အပူဇော်ကို ခံထိုက်သော အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်သို့ ရောက်လေ သည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀-၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၊ ၃၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၉၊ ၁၀၀။

အာနာပါနဿတိကထာ (ထိ) [အာနာပါနဿတိ + ကထာ] အာနာပါနဿတိကို ပြဆိုရာ စကား၊ အာနာပါနဿတိကထာ။ ခုဒ္ဒကနိ-ကာယ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၃-ကထာ။ ပဋိသံ၊ ၁၆၁။ အာနာပါနဿတိကထာယ အ-ပုဗ္ဗတ္တာနုဝဏ္ဏနာ အနုပုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။)

အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန (န) [အာနာပါန-ဿတိ + ကမ္မဋ္ဌာန] အာနာပါနဿတိ ဟူ သော ကမ္မဋ္ဌာန်း။ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန ပါဠိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာနန္တိ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၊ ၂၇၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၀။)

အာနာပါနဿတိဘာဝနာ(ထိ) [အာနာပါနဿ-တိ + ဘာဝနာ] အာနာပါနဿတိကို - ပျိုးစေ ခြင်း - ပျိုးပျားမှုလုပ်ငန်း။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ.... အာနာပါနဿတိဘာဝနံ (အာနာပါနဿတိ၊ မ၊ ၃။ ၁၂။ အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနံ၊ သံ၊ ၃။ ၂၉၄) ဝဒါမိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၂။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။)

အာနာပါနဿတိဘာဝနာနယောဂ (ပု) [အာ-နာပါနဿတိဘာဝနာ + အနယောဂ] အာ-နာပါနဿတိ ဘာဝနာကို အားထုတ်ခြင်း။ သန္တိ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု၊ ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံသေ အာနာပါနဿတိဘာဝနာနယောဂမနုယုတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၄။

အာနာပါနဿတိဘာဝနာနုဂ္ဂဟ(တိ) [အာနာပါနဿတိဘာဝနာ + အနုဂ္ဂဟ] အာနာပါနဿတိဘာဝနာအား လျော်သော။ အာနာပါနဿတိဘာဝနာနုဂ္ဂဟပုံသေသာသနံဥပဒိသိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။

အာနာပါနဿတိသမာဓိ (ပု) [အာနာပါနဿတိ + သမာဓိ] အာနာပါနဿတိ နှင့် ယှဉ်သော - ဌ် ဖြစ်သော - သမာဓိ။ အာနာပါနဿတိသမာဓိ ဘာဝိတော ဗဟုလိကတော သန္တောဝေဝ ပဏိတော စ။ ဝိ၊သ၊၈၈။ သံ၊ဥ၊၂၇၉။ အာနာပါနဿတိယာ ယုတ္တော သမာဓိ အာနာပါနဿတိသမာဓိ၊ အာနာပါနဿတိယံ ဝါ သမာဓိ အာနာပါနဿတိသမာဓိတိ ဝေမေတ္တ အတ္တော ဝေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။ (- သံ၊ဥ၊၂၇၅၊ ၂၇၆၊ ၇၊ ၂၈၃။ ပဋိ၊သံ၊၁၆၁၊ ၁၆၄၊ ၂၈၃။ မဟာနိ၊ ၁၁၁၊ ၁၆၂၊ ၂၆၂၊ ၂၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁၁။)

အာနာပါနဿတိသမာဓိဇ္ဈာန (န) [အာနာပါနဿတိသမာဓိ + ဇ္ဈာန] အာနာပါနဿတိ နှင့် ယှဉ်သော သမာဓိ၏ အစွမ်းဖြင့် ရအပ်သော ဇ္ဈာန။ အာနာပါနဿတိသမာဓိဇ္ဈာနဗ္ဗိ သက်ဟိတမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။

အာနာပါနဿတိသမာဓိဗဟုလိကာရ (ပု) [အာနာပါနဿတိသမာဓိ + ဗဟုလိကာရ] အာနာပါနဿတိနှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို ကြိမ်ဖန်ဖျားစွာပြုလုပ်အားထုတ်ခြင်း။ တတ္ထ ကထန္တိ အာနာပါနဿတိသမာဓိဗဟုလိကာရံ နာနပ္ပကာရတော ဝိတ္ထံ ရေတုကမျတာပုစ္ဆာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၁၁။

အာနာပါနဿတိသမာဓိဘာဝနာ (ထိ) [အာနာပါနဿတိသမာဓိ + ဘာဝနာ] အာနာပါနဿတိနှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို-ပွားစေခြင်း - ပွားများခြင်း။ နာဟံ ဘိက္ခုဝေ မုဋ္ဌဿတိဿ အသမ္ပဇာနဿ အာနာပါနဿတိသမာ

ဓိဘာဝနံ ဝေါဓိ။ သံ၊ဥ၊၂၇၄။ (- ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ ပဋိ၊သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၃၃။)

အာနာပါနဿတိသဟဂတ (တိ) [အာနာပါနဿတိ + သဟဂတ] အာနာပါနဿတိနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ အာနာပါနဿတိသဟဂတံ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ ဘာဝေတိ။ သံ၊ဥ၊၂၇၂။

အာနာပါနဿတိသုတ္တ (န) [အာနာပါနဿတိ + သုတ္တ] အာနာပါနဿတိ သုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။ မ၊ဥ၊၁၂၂။

အာနာပါနာရမ္ပဏ (တိ) [အာနာပါန + အာရမ္ပဏ] ထွက်သက် ဝင်သက် ဟူသော အာရုံရှိသော။ အာနာပါနာရမ္ပဏာ အပရာပရံ ပဝတ္တသတိယော .. ဂဟိတာ။ မ၊ဋီ၊ဥ၊၃၁၄။ (- သံ၊ဋီ၊၂။၅၂၅။)

အာနိယ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + နိ + တုာ] ဆောင်ယူ၍။ ဥခါ အာနိယ တံ အနံ၊ ပုနော တဿေဝ သော အဝါ။ အပါ၊၂။၂၆၂။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၇၄။

အာနိသံသ(ပု) [အာ + နိ + သံသ + အ] အကျိုး၊ အကျိုးဆက်၊ ဂုဏ်၊ အာနိသင်၊ နေက္ခမ္မ အာနိသံသံ ပကာသေသိ။ ဝိ၊ဥ၊၂။၂၆၇။ ဝိ၊၄။၃၅၂။ ဒီ၊၁။၁၀၂။ ဒီ၊၂။၃၅။ မ၊၂။၄၃။ နေက္ခမ္မ အာနိသံသံ ပကာသေသိ၊ ပဗ္ဗဇာယ ဂုဏံ ပကာသေသိတိ အတ္တော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၄။ သောနိသံသော ဓမ္မေ သုစိန္တေ။ ထေရီ၊၂၇၂။ ဇာ၊၁။၂၁၅၊၃၅၇။ သော ဓမ္မေ သုစိန္တေ အာနိသံသော ဥဗြယောဘိ အတ္တော။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ စတ္တာဓော အာနိသံသာ ပါဠိကခါ (အံ၊၁။၅၀၄) တိ စတ္တာဓော ဂုဏာနိသံသာ ပါဠိကခိတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။ အာနိသံသာ (အံ၊ဥ၊၁) တိ ဂုဏာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဥ၊၁၉၃။ (- ဝိ၊ဥ၊၃၁၅၊၄၀၇။ ဝိ၊၄။၃၂၀၊၃၅၆။ ဒီ၊၂။

၇၃။ ဒီဉ္စ၊၁၉၇။ မ၊၁။၁၆၃။ သံ၊၂။၇။
 အံ၊၁။၅၉၊၅၀၅-၆။ အံ၊၂။၂၄၊၃၄၊၃၆၊၂၁၈။
 ၂၂၊၁။၂၂၂။၇၅၆။ အံ၊၃။၂၃၄-၉၊၂၄၀။
 သုတ္တန် ၄၀၁၊၄၀၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇၊၁၈၈၊၁၉၀။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၊၃၆၊၁၃၇၊၂၃၇၊၂၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။
 ၁၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂၊၃၁၂။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃၊၁၈၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇။
 ကျ၊၉၆၊၁၆၀၊၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၊၂၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁၊၂၉၊
 ၁၈၃၊၂၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃-၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈၊၃၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၃၉၊၇၁၊၁၁၇၊၂၀၁၊၂၄၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၉၊
 ၂၃၃၊၄၄၄။ ပဋိသန္ဓိ၊၁။၂၇။ ပဋိသန္ဓိ၊၂။
 ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၀။ ခုဒ္ဒက၊
 ၄။၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၄၅၊၄၇၊၁၆၂၊၁၆၃၊
 ၂၃၀။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၃၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅၊၃။
 စုဋ္ဌနိ၊ဋ္ဌ၊၅၈။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၆၉။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊သစ်။
 ၄၆၄၊၄၇၇။ နိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၂၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၁၁၃၊၁၅၀၊၂၀၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၉၊၂၆၆၊၂၆၈။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇၊၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈၊
 ၃၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇၊၃၇၇။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၊၂၆၉၊၂၃၄၁။ မူလဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။
 မူလဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။ အနုဋ္ဌ၊၂။၅၊၁၀၁။ အနုဋ္ဌ၊၃။
 ၁၂၆။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁၊၁၃၀၊၁၅၇၊၂၇၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂၊၁၂၇၊၂၇၉၊၅၁၃။)

အာနိသံသကထာန (န) [အာနိသံသ + ကထာန]
 အကျိုးကို ပြောဆိုခြင်း။ သာမဂ္ဂိယံ အာနိ-
 သံသကထာနေန သမဂ္ဂံ အဝိဝေဓာနံ သမ္မော-
 ဒဓာနံ အဟမကာသိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၂၂၃။

အာနိသံသကထာ (ထိ) [အာနိသံသ + ကထာ]
 အကျိုးကို ဆိုရာဖြစ်သော စကား။ ဂိဟိ-
 ဘာဝေ အာနိသံသကထာယ ကထိတတ္ထာ။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၂၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၇၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၂၉။)

အာနိသံသကိတ္တန (န) [အာနိသံသ + ကိတ္တန]
 အကျိုး-ကို ပြောကြားခြင်း-ကို ချီးမွမ်း-
 ခြင်း။ တဿ ကေန္တတော အာနိသံသကိတ္တနံ
 ဣစ္ဆိတဗ္ဗမေဝါတိ ဒဿေဘုံ “အပ္ပေဝနာမာ”-
 တိ။ အာဒိမာဟ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၁။

အာနိသံသဂဏနာ (ထိ) [အာနိသံသ + ဂဏနာ]
 အကျိုးကို ရေတွက်ခြင်း။ ဂုဏသင်္ခါယာတိ
 အာနိသံသဂဏနာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၁။

အာနိသံသစိဝရ (န) [အာနိသံသ + စိဝရ] ကထိန်
 အာနိသင် သက်န်း။ ယော ပန အာနိသံသ-
 စိဝရံ အာဒါယ ပက္ကမတိ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ။၂၇၈။

အာနိသံသတ္ထ (ဌ) (ပု) [အာနိသံသ + အတ္ထ]
 အကျိုး ဟူသော အနက်။ “သတဂုဏာ
 ခက္ခိဏာ ပါဠိကမိဘဗ္ဗာ”တိ ဧတ္ထ အာနိသံ-
 သတ္ထေ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၆၂။ အာနိသံသဋ္ဌော ဂုဏ-
 ဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄-၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ သံ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။)

အာနိသံသဒဿန (န) [အာနိသံသ + ဒဿန]
 အကျိုးကိုပြခြင်း။ နိဗ္ဗာနေ စ ပစ္စက္ခတောဝ
 အာနိသံသဒဿနံ ဣဇ္ဈတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၂။
 ပဋိပတ္တိယာ အာနိသံသဒဿနေန ဥတ္တရတ္ထရိ
 ဝိသေသာဓိဂမေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။ (-
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၈၈။ ဝိမတိ၊၂။
 ၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၆၊၅၁၈။ မူလဋ္ဌ၊၃။၄၅၊
 ၉၁။ အနုဋ္ဌ၊၃။၃၊၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၉။)

အာနိသံသဒဿနသီလ (တိ) [အာနိသံသ-
 ဒဿန + သီလ] အကျိုးကို ပြခြင်းအလေ့ရှိ
 သော။ အာနိသံသဒဿာဝိ-ကြည့်။

အာနိသံသဒဿာဝိတာ (ထိ) [အာနိသံသဒဿာ-
 ဝိ + တာ] အကျိုးကို မြင်လေ့ရှိသည်၏
 အဖြစ်။ ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂဿ။ အာနိသံသ-
 ဒဿာဝိတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၉၂။ အဗ္ဗါ ဣမာယ ပဋိပဒါယ ... အာ-
 နိသံသဒဿာဝိတာယ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။

(အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၃၊ ၂၃၄။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၁၁၆)

အာနိသံသဒဿာဝိ (တိ) [အာနိသံသ + ဒိသ + အာဝိ] အကျိုးကို ရှုမြင် - လေ့ရှိ - တတ် - သော သူ။ နိဗ္ဗာနေ စ အာနိသံသဒဿာဝိ ဟောတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၉၅။ န သက္ကာ ကုသိတေန ... အာနိသံသဒဿာဝိနေ ပိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၃။ ဧဝံ အာနိသံသဒဿာဝိ နောတိ။ ဝိရိယေ အာနိသံသဒဿနသီလဿ။ ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၃၂၉။ မ၊ ၆။ ၁။ ၃၇၆။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၄၃၆။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၇။ (-အဘိ၊ က။ ၂၉၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၁၄၅။ ၂။ ၁၀။)

အာနိသံသဒဿာဝိကဏာ (ထိ) [အာနိသံသ + ဒဿာဝိ + ကဏာ] နိဗ္ဗာန်ကို အကျိုးဆက် အားဖြင့် မြင်သောသူကို ဆိုရာဖြစ်သော စကား။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကဏာဝတ္ထု၊ ပါဠိ၊ ၉-ဝဂ်၊ ၁-ကဏာ။ အဘိ၊ က။ ၂၉၄-၅။

အာနိသံသပစ္စဝေက္ခဏာ (ထိ) [အာနိသံသ + ပစ္စဝေက္ခဏာ] အကျိုးကိုစုံစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း။ သံဝရေ အာနိသံသပစ္စဝေက္ခဏာ စ၊ သံဝရ-ပါရိသုဒ္ဓိပစ္စဝေက္ခဏာ စ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။

အာနိသံသပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အာနိသံသ + ပရိစ္ဆေဒ] အကျိုး၏ အပိုင်းအခြား။ အာနိသံသပရိ-စ္ဆေဒံ၊ တဿ သီလဿ ကော ဝဒေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀။

အာနိသံသပရိယာယ (ပု) [အာနိသံသ + ပရိ-ယာယ] အာနိသံသ သဒ္ဓါ၏ - ဝေဝုဇ် - ပရိ-ယာယစကားလှယ်။ အတ္တသဒ္ဓေါ အာနိသံသ-ပရိယာယောတိ အာဟာ “ဒွိဟိ အာနိသံ-သေဟိ” တိ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၆။

အာနိသံသပ္ပကာသန (န) [အာနိသံသ + ပကာ-သန] အကျိုး - အာနိသင် - ကို ပြခြင်း။ ဘဂဝတော ဂူပသညာသမတိက္ကမနာဒိကံ အာနိသံသပ္ပကာသနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ စူဠနိ၊ ၄။ ၅။

အာနိသံသပ္ပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာနိသံသ + ပဋိ-သံယုတ္တ] အကျိုး - အာနိသင် - နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ ဓမ္မိယာ ကထာယာတိ ဧကိဘာဝေ အာနိသံသပ္ပဋိသံယုတ္တာယ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၇။

အာနိသံသဖလ (န) [အာနိသံသ + ဖလ] အာ-နိသင်ဖြစ်သော အကျိုး။ (အကြောင်းကံနှင့် တူသော အကျိုးကို ဝိပါကဖလဟုခေါ်၍ အကြောင်းကံနှင့်မတူသောအကျိုးကို အာနိ-သံသဖလ-ဟု ခေါ်သည်။ သီ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၁၈၃-ကြည့်။) သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယော အာနိသံသဖလံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၁။ ဝဇီရ၊ ၅။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၉။ မ၊ ၆။ ၂။ ၂၅၀။ အံ၊ ၆။ ၂။ ၂၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၂၉။)

အာနိသံသမဟန္တတာ (ထိ) [အာနိသံသ + မဟန္တတာ] အကျိုး - အာနိသင် - ကြီး - မြတ် - သည်၏ အဖြစ်။ ဖလမဟန္တတာယ အာနိသံသမဟန္တတာယ စ သီလက္ခန္ဓဿ မဟန္တဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၁။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၂၇၈။

အာနိသံသမူလက (တိ) [အာနိသံသ + မူလက] အာနိသင်ဟူသော - အကြောင်းရင်း - အမြစ် အရင်း - ရှိသော။ နိဋ္ဌိတေ အာနိသံသမူလ-ကေ စိဝရေ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၃။

အာနိသံသမူလစိဝရ (န) [အာနိသံသမူလ + စိဝရ] အာနိသင်ဟူသော - အကြောင်းရင်း - အမြစ်အရင်း - ရှိသောသင်္ကန်း။ ယဒိ ပန အာနိသံသမူလစိဝရံ အာဒါယ ဗဟိသီမာဂ-တော နေဝိမံ စိဝရံ ကရိဿာမိ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ သစ်၊ ၂။ ၇။

အာနိသံသဝဂ္ဂ (ပု) [အာနိသံသ + ဝဂ္ဂ] (၁)
အာနိသံသဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ဥပဏ္ဏာသက၊ ၁၀-ဝဂ်။ အံ၊ ၂။ ၃၈၄-
၇။ (၂) အာနိသံသဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဒသကနိပါတ်၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်။
အံ၊ ၃။ ၂၅၇ ၂၆၇။

အာနိသံသဝန္တ (တိ) [အာနိသံသ + ဝန္တ] အကျိုး - အာနိသံသ - ရှိသော။ ယထာ အာနိသံသဝန္တေ သမ္ပဒေဝ သမ္ပာဒိတေ တဒါနိသံသာ ဒဿိတာ ဝေ ဟောန္တိ တဝါယတ္တဘာဝတော။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၆၇။

အာနိသံသဝါဒီ (တိ) [အာနိသံသ + ဝါဒီ] အကျိုး - အာနိသံသ - ကို ပြောဆိုလေ့ရှိသောသူ။ ဒသမေ ဝဏ္ဏဝါဒီတိ အာနိသံသဝါဒီ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။

အာနိသံသဝိဘာဝန (န) [အာနိသံသ + ဝိဘာဝန] အကျိုး - အာနိသံသ - ကို ထင်ရှားစွာ ပြခြင်း။ ဣတရိတရသန္တုပ္ပိယာ (တဿာ သန္တုပ္ပိယာ၊ အံ၊ ဇိ၊ ၁။) သဒ္ဓိ သန္တုပ္ပိယာနာဒိဝိနာ အာနိသံသဝိဘာဝနဝသေန ပဝတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၀၉။ အံ၊ ဇိ၊ ၃။ ၂၇၈။

အာနိသံသဝိသေသ (ပု) [အာနိသံသ + ဝိသေသ] အကျိုး - အာနိသံသ - အထူး။ အတ္ထဝေသ (၁) အနက် ကြည့်။

အာနိသံသသညိတ (တိ) [အာနိသံသ + သညိတ] အကျိုးဟု သိမှတ်အပ်သော။ မနသိကရဏဿ အာနိသံသသညိတာ ခိဋ္ဌဓမ္မကသမ္ပရာယိကာ စ လာဘာ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ။ ကခါ၊ ဇိ၊ ၁။ ၄၁၅။

အာနိသံသသတ (န) [အာနိသံသ + သတ] အကျိုး - အာနိသံသ - တို့၏ အရာ၊ အာနိသံသတရာ။ ပဋိဘာနသတန္တိ ပဉ္စ အာနိသံသသတာနိ ဒေတိ။ မ၊ ဇိ၊ ၄။ ၂၂၃။ အနောကနိ

အာနိသံသသတာနိ... ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။

အာနိသံသသုတ္တ (န) [အာနိသံသ + သုတ္တ] အာနိသံသ သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ဆက္ကနိပါတ်၊ ဥပဏ္ဏာသက၊ ၁၀-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၃၀၄။

အာနိသဒ (န) [အာ + နိ + သဒ + အ] တင်ပါး၊ တင်ပါးဆုံ။ ဝေမေဝဿုမေ အာနိသဒံ ဟောတိ တာယေဝပွါဟာရတာယ။ မ၊ ၁။ ၁၁၄၊ ၃၁၂။ မ၊ ၂။ ၂၈၇၊ ၄၃၅။ ဝစ္စဒ္ဓါရဿ အန္တောပဝိဋ္ဌတ္တာ အာနိသဒံ မဇ္ဈေ ဂမ္ဘီရံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၄။ အာနိသဒန္တိ အာနိသဒဌာနံ။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၃၆။ (-ကခါ၊ ၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၃၀၅။)

အာနိသဒဌာန (န) [အာနိသဒ + ဌာန] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရပ်။ အာနိသဒ-ကြည့်။

အာနိသဒဋ္ဌိ (န) [အာနိသဒ + အဋ္ဌိ] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရိုး။ အာနိသဒဋ္ဌိနိ ဟေဌာမုခဌပိတသပ္ပဗဏသဏ္ဌာနာနိ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၈။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၃၀၆။)

အာနိသဒဋ္ဌိက (န) [အာနိသဒဋ္ဌိ + က] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရိုး။ ပါဝဌာ ဝုစ္စတိ အာနိသဒဋ္ဌိကာ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။

အာနိသဒတ္တစ (ပု) [အာနိသဒ + တစ] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရေ။ အာနိသဒတ္တစော ဥဒကပူရိတပဋ္ဌပရိသာဝနသဏ္ဌာနော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၅။

အာနိသဒဒေသ (ပု) [အာနိသဒ + ဒေသ] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရပ်။ ဗံသန္တောတိ အာနိသဒဒေသေန အာသနဌာနံ ဗံသန္တော။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၇၈။

အာနိသဒပဒေသ (ပု) [အာနိသဒ + ပဒေသ] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အရပ်။ ပါရိမင်္ဂန္တိ သတ္တိဘာကသမ္ပန္တံ အာနိသဒပဒေသံ။ မ၊ဇ္ဇိ၊ ၃။၁၇၈။ (-သံ ဇ္ဇိ၊ ၂။၃၇၈။)

အာနိသဒမံသ (န) [အာနိသဒ + မံသ] တင်ပါး - တင်ပါးဆုံ - အသား။ အာနိသဒမံသေဟိ အစူဂ္ဂုတေဟိ သမန္နာဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၁၄၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၂၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၃။၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။၆၃။)

အာနိတ (တိ) [အာ + နိ + တ] ဆောင်ယူအပ်သော။ တေန ကိရ ပုရိသေန အညာ ပဇာပတိ အာနိတာ။ ဝိ၊ ၂။၁၈၇။ တဿ အတ္တာယ ဝေသီ အာနိတာ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၃။၃၀။ မက္ခဋ္ဌစ္ဆာပကော ကိကိတွာ အာနိတော။ မ၊ ၂။၄၇။ (-မ၊ ၂။၃၉၆။ အံ၊ ၂။ ၄၄၆။ ဇာ၊ ၁။၂၈၈။ ၃၈၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၉၁။ ၂၆၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၀။ ၁၂၈။ ၁၄၂။ ၁၄၉။ ၂၂၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၄၃။ ၄၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၃၁။ ၉၅။ ၁၁၈။ ၁၃၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၃၄။ ၁၅၃။ ၂၄၇။ ၃၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၅။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၇၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၇။ ၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၇၆။ ၄၀၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊ ၉၃။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၁၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၂၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၆၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၉၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၆၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။၄၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၉၉။ သိ၊ဇ္ဇိ၊သင်္ဂဟ၊ ၂။၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၇၁။ ၂၄၈။ ၅၀၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၁၁၈။ ၁၆၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၁၇၂။ ၂၆၈။ မူလဋ္ဌိ၊ ၂။၁၅၅။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၂၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၂၁၇။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၆၂။ ၂၁၈။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊ ၃၇။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၂။)

အာနိတဩဝါဒ (ပု) [အာနိတ + ဩဝါဒ] ဆောင်ယူအပ်သော အဆုံးအမ။ တုဗ္ဗေဟိ

အာနိတဩဝါဒေနော မယမ္ပိ ဝသိဿာမ။ ဝိမတိ၊ ၂။၂၂။

အာနိတက (တိ) [အာနိတ + က] ဆောင်ယူအပ်သော။ သုသာနံ နေတွာ ပုန အာနိတကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၁၇၃။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၉။)

အာနိတကပ္ပိယဘဏ္ဍသဒ္ဓိသ (တိ) [အာနိတ + ကပ္ပိယဘဏ္ဍ + သဒ္ဓိသ] ဆောင်ယူအပ်သော အပ်စပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့်တူသော။ ကပ္ပိယကာရကေဟိ နိဿဋ္ဌဉ္စပိယံ ပရိဝတ္တေတွာ အာနိတကပ္ပိယဘဏ္ဍသဒ္ဓိသံ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။၄၃၇။

အာနိတကိစ္စ (န) [အာနိတ + ကိစ္စ] ဆောင်ယူအပ်သော အမှုကိစ္စ။ ဣဒါနိ ပဗ္ဗဇိဿတိတိ ဂိဟိလိင်္ဂေန အာနိတကိစ္စဿ နိဋ္ဌိတတ္တာ ဝေမာဟ။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၆၇။

အာနိတစိဝရ (န) [အာနိတ + စိဝရ] ဆောင်ယူအပ်သော သင်္ကန်း။ မတကသရိရံ ပါရိပိတွာ သုသာနံ နေတွာ အာနိတစိဝရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၀။

အာနိတပဉ္စ (တိ) [အာနိတ + ပဉ္စ] ဆောင်ယူအပ်သော - အမေး - ပုစ္ဆာ - ပြဿနာ။ အတ္တနော ဩဝနိကသာရံ ကတွာ အာနိတပဉ္စ ပုစ္ဆန္တော ... အာဟ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၃။

အာနိတဖလ (န) [အာနိတ + ဖလ] ဆောင်ယူအပ်သော အသီး။ မယာ ကေစ္ဆဂေန အာနိတဖလေသု သေသကာနိ ကုလသန္တကေ ဂါမေ ခုဒ္ဒကမဟလ္လကာနံ အဟေသံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၇၈။

အာနိတဝိဘဝ (ပု) [အာနိတ + ဝိဘဝ] ဆောင်ယူအပ်သော စည်းစိမ်ဥစ္စာ။ ပဉ္စဟိ သကဋသုတေဟိ အာနိတဝိဘဝေန သတ္တာဟံ မဟာဒါနံ အဒါသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၈၈။

အာနိတသုတ္တ (န) [အာနိတ + သုတ္တ] ဆောင်ယူအပ်သော သုတ်။ ခန္ဓကတော ဝါ အာနိတ-

သုတ္တန်။ ဝဇီရ။ ၅၆၉။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၇။
နေတ္တိ၊ ၃။ ၁၆။)

အာနိယတံ (ကြိ) အာနိယတိ-ကြည့်။

အာနိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ + နိ + ယ + တေ]
ဆောင်ယူအပ်၏။ ယံ ယံ ဥပါယနံ အာနိယ-
တိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၄၇။ (-မ၊ ၃။ ၁၆။)
အာနိယတံ-ဒီ၊ ၂။ ၁၉၇။

အာနိယမာန (တိ) [အာ + နိ + ယ + မာန]
ဆောင်ယူအပ်သော။ ဂလပ္ပဝေဌကေန အာ-
နိယမာနော ဓုက္ခံ ဒေါမနသံ ပဋိသံဝေဒေ-
တိ။ မ၊ ၂။ ၃၄။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၈၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၇၄၇။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၉။ ဒီ၊ ၃။ ၂၂၆။ အံ၊ ၃။ ၁၆၆။)

အာနုဋ္ဌာတ (တိ) [အနုဋ္ဌာတ + က] အနုဋ္ဌာတ
ဆန်း၌ ပါဝင်သော ဂါထာ။ အာနုဋ္ဌာဘေန
အဿာ ဆန္နေဗန္နေန ဂင်္ဂိယမာနာ တု။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၄၀။

အာနုပုဗ္ဗိကထာ (ထိ) [အာနုပုဗ္ဗိ + ကထာ]
ရှေ့အားလျော်သော - အစဉ်ဖြစ်သော -
စကား။ အစဉ်အတိုင်း ပြောဟောအပ်သော
စကား။ ဒါနကထာ၏ နောက်၌ သီလ
ကထာ စသည်ဖြင့် ဟောအပ်သော ဒေသ
နာအစဉ်။ အနုပုဗ္ဗိ (၁) အနက်ကြည့်၊ အနု-
ပုဗ္ဗိကထာ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာနုပုဗ္ဗိကထာနုဘာဝ (ပု) [အာနုပုဗ္ဗိကထာ +
အနုဘာဝ] ရှေ့အားလျော်သော - အစဉ်
ဖြစ်သော - တရားစကား၏ အာနုဘော်။ ပုန
ကလ္လစိတ္တန္တိအာဒိ အာနုပုဗ္ဗိကထာနုဘာဝေန
ဝိက္ခမ္ဘိတနိဝရဏတံ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၂၇၅။

အာနုပုဗ္ဗိ (ထိ) [အနုပုဗ္ဗိ + ကိ] အစဉ် - အစဉ်အ
တိုင်း - ဖြစ်သော။ အာနုပုဗ္ဗိကထာ-ကြည့်။

အာနုဘာဝ (ပု) [အနုဘာဝ (= အနု + ဘူ + က)
+ က။ အနု အနု တံသမဂ္ဂိနော ဘာဝေတိ

အဘိဝာန် ၄-၁၃-၂-မ-ဗ-သ-စ

ဝဇေတိတိ အနုဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါ ဝေ
အာနုဘာဝေါ။ အံ၊ ၃။ ၁၆။ အနု-
ဘာဝတိ ဇေတေနာတိ အာနုဘာဝေါ။ အနုဋ္ဌ၊
၃။ ၁၀၉။ မိမိကိန်းရာသတ္တဝါကို အဖန်ဖန်
တိုးပါးစေတတ်သောတရား၊ ခံစားကြောင်း
ဖြစ်သောတရား၊ အစွမ်းသတ္တိ၊ တန်ခိုး အာနု-
ဘော်။ (၁) တန်ခိုး = တေဇ။ (၂) လုံ့လ =
ဥဿာဟ။ (၃) အတိုင်အပင် = မန္တ။ (၄)
အစိုးရခြင်း = ပဘူ။ (၅) အစွမ်းသတ္တိ၊ ဤ
၅-မျိုးကို အာနုဘာဝဟု ဆိုသည်။ နိတိ၊
ပဒ။ ၉၄။ သီ၊ ၃။ ၁၆။ ၂၇။ မဟာနုဘာဝ
(ဥဒါန၊ ၄။ ၂၈၂) လည်းကြည့်။ ခံစားအပ်သော
အကျိုးတရားကို အာနုဘာဝ ဟု တနည်း
ဆိုသေးသည်။ နိတိ၊ ပဒ။ ၉၅-ကြည့်။ အာနု-
ဘာဝေါ (ဝိမာန၊ ၅၄) တိပဘာဝေါ။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၅၆။ အာနုဘာဝေနာ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ မ၊ ၄။ ၁။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ တိ
ဗလေန။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁။ သီ၊ ၃။ ၁၆။ ၂၇။ မ၊ ၃။
၁။ ၁။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁။ မူလဒီ၊
၁။ ၁။ သော ကရဿ အာနုဘာဝ (ဇာ၊ ၁။
၂၂၀) နှိုသော တူမို့ ဝိရိယံ ကရေဟိ။ ဇာ၊
၄။ ၄။ ၂။ (-မ၊ ၂။ ၃၁၄။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊
၁။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၂။ ၄၈၇-က။ အဘိ၊ က။ ၁၉၁။
ပေတ။ ၂၀၃။ အပ၊ ၁။ ၂။ ၁၆။ ၁၆၃။ အပ၊
၂။ ၂၅။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၁။ မိလိန္တ၊ ၁။ ၁။ ၁။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၃၄၊ ၃၄၊ ၆၉၊ ၇၃၊ ၁၂၉၊ ၁၅၃၊
၃၂၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈၊ ၁၆၂၊ ၁၆၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၆။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၂၃၈။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၄၆၊ ၇၂၊ ၁၀၆၊ ၂၂၀၊ ၂၆၉။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၄၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ ၂၇၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၆။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။ ၁။
၁။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၊ ၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၁။ ၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁။ ၁။ ပေတ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။

ဌ၊၁။၄၁။ ဇာ၊ဌ၊၇။၁၆။ က၊၁၊၆။၄၈။ ဒီ၊ဌ၊
၃။၃၄။ မ၊ဌ၊၁။၈၃။ မ၊ဌ၊၂။၃၀၊၃၃၊၁၂။
၁၆၉။ မ၊ဌ၊၃။၃၁၊၃၃။ အ၊ဌ၊၂။၇၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၁။၁၃၆။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၂၉၃)

အာနုဘာဝဇုတိ (ထိ) [အာနုဘာဝ + ဇုတိ]
အာနုဘော်တည်းဟူသော အရောင်။ (တောက်
ပတတ်သော - တန်ခိုး - အာနုဘော်။ ပရက္ကံ၊
ဒီ၊ဌ၊၁။) အာနုဘာဝဇုတိယာ မဟာဇုတိ-
ကော န ဟောတိ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၄၀၁။ အာနု-
ဘာဝဇုတိယာတိ ပဋိပက္ခဝိဂမနဇနိတေန
သဘာဝသင်္ခါတေန တေဇေန။ ဒီ၊ဌ၊၂။
၃၅၆။

အာနုဘာဝဒဿနဋ္ဌ (ပု) [အာနုဘာဝ + ဒဿန-
ဋ္ဌ] (မိမိ) အာနုဘော်ကို ပြတတ်သော အနက်
သဘော။ အာနုဘာဝဒဿနဋ္ဌေန အာဒိဏ္ဏ-
မာနကဋ္ဌေန ဝါ ဘဂဝါ ယက္ခော နာမ၊ မ၊ဌ၊
၃။၆၉။ အာနုဘာဝဒဿနဋ္ဌေနာတိ အစ္စရိ-
ယာစိန္တေယျာပရိမေယျာ အတ္တနော အာ-
နုဘာဝဏ္ဏ လောကဏ္ဏ ဒဿနဋ္ဌေန၊ မ၊ဌ၊၃။
၄၂။

အာနုဘာဝဒဿနာနုသာရ (ပု) [အာနုဘာဝ-
ဒဿန + အနုသာရ] အာနုဘော်ကို မြင်စွမ်း
နိုင်ခြင်းကို - အစဉ်လျှောက် - အစဉ်မှီး -
ခြင်း။ သုတုတိ မန္တာတုမဟာရာဇဏ အာ-
နုဘာဝဒဿနာနုသာရေန ပရမ္ပရာဂတံ ကထံ
သုတု။ မ၊ဌ၊၁။၃၂။

အာနုဘာဝဒီပက (တိ) [အာနုဘာဝ + ဒီပက]
အာနုဘော်ကို ပြတတ်သော။ ဟေတုနော စ
ဟေတုသမ္ပပုန္နဓမ္မဏ္ဍ စ ပဇာနနာယ အာနု-
ဘာဝဒီပကံ - ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ ဥဒါန၊ဌ။
၄၀။ (-၄င်း-၄၅။)

အာနုဘာဝဒီပန (န) [အာနုဘာဝ + ဒီပန]
အာနုဘော်ကို ပြခြင်း။ ဣဒါနိ အတ္တနာ
သမာနသမ္ဘောဂဏ္ဍနတ္ထံ အာနုဘာဝဒီပ-
နတ္ထံ၊ ဥဒါန၊ဌ။၁၆၇။

အာနုဘာဝဓရ (တိ) [အာနုဘာဝ + ဓရ + အ] တန်
ခိုး - အာနုဘော် - ကို ဆောင်တတ်သော။
တန်ခိုး - အာနုဘော် - နှင့် ပြည့်စုံသော။
ဇုတိန္ဒရာတိ အာနုဘာဝဓရ။ သံ၊ဌ၊၁။၁၆။
အာနုဘာဝဓရတိ အစိန္တေယျာပရိမေယျာ-
ဗုဒ္ဓိနုဘာဝသမ္ပန္န။ သံ၊ဌ၊၁။၂၁၇။

အာနုဘာဝပရိယာယ (ပု) [အာနုဘာဝ + ပရိ-
ယာယ] အာနုဘာဝသစ္စါ၏ - ပရိယာယ် -
စကားလှယ်။ အာနုဘာဝပရိယာယောပိ ဟိ
ဇုတိသဒ္ဓါ ဟောတိ “ဣဒ္ဓိဇုတိဗလဝိရိယူပ-
ပတ္တိ”တိ အာဒိသု ဝိယ။ သံ၊ဌ၊၁။၂၁၇။

အာနုဘာဝပ္ပကာသန (န) [အာနုဘာဝ + ပကာ-
သန] တန်ခိုး - အာနုဘော် - ကို ထင်စွာ ပြ
ခြင်း။ အာနုဘာဝပ္ပကာသနတ္ထံ အညတဓရတိ အာ-
ဟ။ သံ၊ဌ၊၁။၁၀၅။ အာနုဘာဝပ္ပကာသ-
နတ္ထန္တိ ဗလ ဝိပနတ္ထံ။ သံ၊ဌ၊၁။၁၅၅။ (-ဥဒါ-
န၊ဌ။၄၆။)

အာနုဘာဝမဟတ္တ (န) [အာနုဘာဝ + မဟတ္တ]
တန်ခိုး - အာနုဘော် - ကြီးမားမြင့်မြတ်
သည်၏အဖြစ်။ “မနောဇဝ”န္တိ ဣမိနာ အာနု-
ဘာဝမဟတ္တံ။ ဝိမာန၊ဌ။၁၂။ (-ဝိမတိ၊
၁။၃၆။)

အာနုဘာဝမဟန္တတာ (ထိ) [အာနုဘာဝ +
မဟန္တ + တာ] အာနုဘာဝမဟတ္တ-နှင့်
အနက်တူ။ အာနုဘာဝမဟန္တတာယ စ ဝဿ-
နဋ္ဌာနဝိဒ္ဓဂ္ဂတာယ စ ဥဒ္ဓရိတံ အသက္ကုဏေ-
ယျာ နာဂါ။ သံ၊ဌ၊၂။၂၇၆။

အာနုဘာဝရဟိတ (တိ) [အာနုဘာဝ + ရဟိတ]
တန်ခိုး - အာနုဘော် - မှ ကင်းသော။ အာနု-
ဘာဝရဟိတံ ဗြာဟ္မဏဏ ဒါသမ္ပိ ဥဒကေ
ဩဟဒိတံ နာရ၊ တိ။ ဇာ၊ဌ၊၇။၄၅။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၂။၃၆၅။)

အာနုဘာဝဝန္တ (တိ) [အာနုဘာဝ + ဝန္တ] တန်ခိုး - အာနုဘော် - ချီသောသူ။ ဇုတိမန္တောတိ အာနုဘာဝဝန္တော။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈၁။

အာနုဘာဝသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာနုဘာဝ + သမ္ပတ္တိ] တန်ခိုး - အာနုဘော် - နှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ ယတ္ထကတေန သုစရိတေန အယံ တေ ဣဒိသိ အာနုဘာဝသမ္ပတ္တိ အဟောသိတိ အဓိပ္ပါယော။ ဝိမာန ဋ္ဌ၊ ၁၅၅။

အာနုဘာဝသမ္ပဒါ (ထိ) [အာနုဘာဝ + သမ္ပဒါ] တန်ခိုး - အာနုဘော် - နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ယထိစ္စိတနိပ္ပါဒနေ အာဓိပစ္စ အာနုဘာဝသမ္ပဒါ။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၅။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။ သိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၇။ အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀။ နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၃။)

အာနုဘာဝသမ္ပန္န (တိ) [အာနုဘာဝ + သမ္ပန္န] တန်ခိုး - အာနုဘော် - နှင့် ပြည့်စုံသော၊ တန်ခိုးကြီးသော၊ ဇုတိမန္တောတိ အာနုဘာဝသမ္ပန္နာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၉၊ ၂၈၆။ အာနုဘာဝသမ္ပန္နာတိ မဟေသကော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၄၀။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၈၄၊ ၃၁၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁။ ဇော၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၃။ ဇော၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၃၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၃။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၀၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၉၃။) အာနုဘာဝသမ္ပန္နတာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။

အာနုဘာဝဟေတု (ပု) [အာနုဘာဝ + ဟေတု] တန်ခိုး - အာနုဘော် - ဟူသောအကြောင်း။ ဘဂဝါ ပဘာဝေ အာနုဘာဝဟေတု ဇ္ဈေကော ကေပရိမာဏော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၃၂။

အာနုဘာဝါနုကူလ (တိ) [အာနုဘာဝ + အနုကူလ] တန်ခိုး - အာနုဘော် - အား လျော်သော။ အတ္တနော ဗလာနုဋ္ဌပေနာတိ အတ္တနော အတ္တနော အာနုဘာဝါနုကူလံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၈၃။

အာနုဘာဝါနုရူပ (တိ) [အာနုဘာဝ + အနုရူပ] အာနုဘော်အား - သင့်လျော် - လျောက်ပတ် - သော။ အတ္တနော အာနုဘာဝါနုရူပကယာနုပဿနာဒိတံတံကိစ္စသာဓနတောတိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၃။

အာနုယန္တ (တိ) [အာနုယန္တ + က] အစဉ်လိုက်သော။ [ခြံရံ - ဆည်းကပ် - ခစား - သော။ ခတ္တိယာ အာနုယန္တာ နေဂမာ စေဝ ဇာနပဒါစတေ ဘဝံ ဓာဓာ အာမန္တယတံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂၉။ တသ္မိံ တသ္မိံ ကိစ္စေ အနုယန္တိ အနုဝတ္တန္တိတိ အနုယန္တာ၊ အနုယန္တာ ဝေ အာနုယန္တာ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၂၄။ သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၀၆။ (-ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၄၀။)

အာနောဉ (တိ) [အနိဉ္ဇ (= န + ဣဉ္ဇ + အ) + က။ န ဣဉ္ဇတိတိ အာနောဉ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၄။ သန္တာနဿ ဣဉ္ဇနဟေတုနံ နိဝရဏာဒိနံ သုဝိက္ခမ္ဘနတော ရူပတဏှာသင်္ခါတဿ ဣဉ္ဇိတဿ အဘာဝတော အနိဉ္ဇံ၊ အနိဉ္ဇမေဝ အာနောဉ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၀၄။] (၁) မတုန်လှုပ် - မလှုပ်ရှား - သော၊ ခန္ဓာအစဉ်၏ လှုပ်ရှားကြောင်း နိဝရဏ - မရှိ - ကို ကောင်းစွာ ပယ်ခဲ့တတ် - သော၊ လှုပ်ရှားတတ်သော ရူပတဏှာ မရှိသော၊ တရား။ (ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈ္ဈာန် စေတနာသုံးပါး၊ အရူပါဝစရစေတနာ ၁၂-ပါး အားဖြင့် ၁၅-ပါးတည်း၊ အရာဌာနအား လျော်စွာ အောက်ပါအတိုင်းလည်း ခွဲခြားထု၏။) (က) ရူပါဝစရစတုတ္ထဈ္ဈာန်။ (ခ) စတုတ္ထဈ္ဈာန်သမာဓိ။ (ဂ) အာကာသာနဉ္ဇာယတနဈ္ဈာန်။ (ဃ) ဝိညာဏဉ္ဇာယတနဈ္ဈာန်။ (င) အာကိဉ္ဇဉ္ဇာယတနဈ္ဈာန်။ (စ) အရူပသမာပတ်။ (ဆ) အရူပကုသိုလ်စေတနာ။ (၂) မတုန်လှုပ် - မရွှေ့ရှား - သော၊ ဆင်။ (၁) ရူပါဝစရစတုတ္ထဈ္ဈာန်တော ဟိ တိသော ကုသလဝိပါကကိရိယစေတနာ၊ ဒွါဒသ အရူပါဝစရစေတနာတိ ပဉ္စဒသ ဓမ္မာ အနိစ္စ-

လဋ္ဌေန အပန္နနဋ္ဌေန အာနေဉ္ဇာ နာမ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၆။ (က) တေရဟိဝါ အာနေဉ္ဇံ သမာပဇ္ဇတိ။ မ၊ ၃။ ၄၉။ အာနေဉ္ဇံ ဝါတိ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ ဝါ။ မ၊ ၆။ ၂၅၄။ (-မ၊ ၆။ ၄၀)။ (ခ) အာနေဉ္ဇံ သမာဓိံ သမာပဇ္ဇော။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၉။ အာနေဉ္ဇံ သမာဓိန္နိ အနေဇ် အစလံ ကာယဝါစာဝိပုန္နဝိရဟိတံ တေတ္ထဇ္ဈာနသမာဓိံ။ ဝိ၊ ၆။ ၂။ ၁၀၈။ (ဂ) အာနေဉ္ဇံ သမာပဇ္ဇတိ (မ၊ ၃။ ၄၉)တိ အာကာသာနဉ္ဇာယတနာနဉ္ဇံ သမာပဇ္ဇတိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၂။ (ဃ) အာနေဉ္ဇံ သမာပဇ္ဇတိ (မ၊ ၃။ ၄၉)တိ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနာနဉ္ဇံ သမာပဇ္ဇတိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၂။ (ဃ) (င) ဝိညာဏကသိဏ်မေကေ အဘိဝဒန္တိ အပ္ပမာဏံ အာနေဉ္ဇံ။ အာကိဉ္ဇညာယတနံ မေကေ အဘိဝဒန္တိ အပ္ပမာဏံ အာနေဉ္ဇံ။ မ၊ ၃။ ၁၀၇-၉။ ဧကေ ဝိညာဏဉ္ဇာယတနံ အပ္ပမာဏံ အာနေဉ္ဇန္တိ ဝတော တိဋ္ဌန္တိ။ ဧကေ အာကိဉ္ဇညာယတနံ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၂။ (စ) သော အာနေဉ္ဇံ မနသိကဏေတိ။ မ၊ ၃။ ၁၅၄။ အာနေဉ္ဇန္တိ ဥဘတော အာဂဝိမုတ္တာ သဝိဿာမတိ အာနေဉ္ဇံ အရူပသမာပတ္တိံ မနသိကဏေတိ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၁၅။ (ဆ) အာနေဉ္ဇံ စေသခါရံ အဘိသင်္ခဏေတိ။ သံ၊ ၁။ ၃၁၈။ (-သံ၊ ၆။ ၂။ ၂၂)။ (၂) အာနေဉ္ဇကရိတကြညံ။

အာနေဉ္ဇက(က)ရဏ (န) [အာနေဉ္ဇ + ကာရုဏ] မတုန်လှုပ် - မရွေ့ရှား - သောအမှ။ ယဒိ စ တေ ကာနေဉ္ဇကရဏံ သုကာရိတော ဧကော ဟတ္ထိ အဿ။ ဇ၊ ၆။ ၂။ ၉၃။ အာနေဉ္ဇကရဏန္တိ အစလကမ္ပံ။ ဇာတ်ဋီကာ။ အာနေဉ္ဇကရဏံ ကာရိယမာနော။ ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၃၀၇။ (- ဇာ၊ ၆။ ၄။ ၄၉။ ဇာ၊ ၆။ ၅။ ၂၃၁။)

အာနေဉ္ဇကရိတ (တိ) [အာနေဉ္ဇ + ကာရိတ] မတုန်လှုပ် - မရွေ့ရှား - အောင်ပြုအပ်သော၊ မတုန်လှုပ်သော၊ သင်။ သုဘာနုပေါ အာယာသိ၊ အာနေဉ္ဇကရိတော ဝိယ။ အပါ၊ ၁။

၂။ ၃၁၃။ အာနေဉ္ဇကရိတော ဝိယာတိ တောမဏုဒိဟိ ကာရိတော အာနေဉ္ဇော ဟတ္ထိ ဝိယ။ အပါ၊ ၆။ ၂၅၇။

အာနေဉ္ဇနာမက (တိ) [အာနေဉ္ဇ + နာမက] အာနေဉ္ဇအမည်ရှိသော။ တနာမကမေဝါတိ ကုသလံ ဝိယ အာနေဉ္ဇနာမကမေဝ သိယာ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၅၅။

အာနေဉ္ဇပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာနေဉ္ဇ + ပဋိသံယုတ္တ] အာနေဉ္ဇသမာပတ် - ကိလေသာဟူသောတုန်လှုပ်ကြောင်း မရှိသော အောက်အရူပသမာပတ် - နှင့်စပ်ယှဉ်သော။ အာနေဉ္ဇပဋိသံယုတ္တာယ စပနကဏာယ ကစ္ဆမာနာယ န သုဿသကိ။ မ၊ ၃။ ၄၁။ အာနေဉ္ဇပဋိသံယုတ္တာယာတိ အာနေဉ္ဇသမာပတ္တိပဋိသံယုတ္တာယ။ မ၊ ၆။ ၄။ ၁၅။ အာနေဉ္ဇသမာပတ္တိပဋိသံယုတ္တာယာတိ ကိလေသိဉ္ဇနရဟိတဿ ဣဝ အာနေဉ္ဇာတိ အဓိပ္ပေတာဟိ ဟေဋ္ဌိမာဟိ ဣပ္ပပာမာပတ္တိဟိ ပဋိသံယုတ္တာယ။ မ၊ ၆။ ၃။ ၂၄၇။

အာနေဉ္ဇပုတ္တ(တိ) [(၁) အာနေဉ္ဇ (= အနိဉ္ဇဘာဝ) + ပုတ္တ။ (၂) အာနေဉ္ဇ (= အနိဉ္ဇဘာဝသာဓက) + ပုတ္တ။ (၃) မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ် - မတုန်လှုပ်ခြင်း - သို့ရောက်သော။ (၂) မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော အရူပဈာန်လေးပါးသို့ ရောက်သော၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော အရူပဈာန်လေးပါးဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သော၊ သူ။ (၁) ကမ္ပနိယေ ဌိတေ အာနေဉ္ဇပုတ္တေ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၁။ ၂၂၊ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၆၊ ၃၁၄။ မ၊ ၂။ ၂၉၀။ မ၊ ၃။ ၁၅။ အံ၊ ၁။ ၁၆၅။ မဟာနိ။ ၂၊ ၁၇။ ဌိတတ္တာယေဝ အာနေဉ္ဇပုတ္တေ၊ အစလေ နိရိဉ္ဇနေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၆။ ၁။ ၁၂။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၁၄။ အာနေဉ္ဇပုတ္တ (အံ၊ ၃။ ၂၀၄) - နိ အနိဉ္ဇနဘာဝ နိပုန္နနဘာဝ ပုတ္တံ။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၇၅။ (- ဝိ၊ ၃။ ၂၇၁။ အံ၊ ၂။ ၃၃၂။ နေတ္ထိ။

၇၃။ ဝိဠာ ၃။ ၁၆၆။ အံ ဌာ ၃။ ၁၂။ နေတ္တိ ၁။ ၁၄၉။ သာရတ္ထ ၃။ ၂၉၃။ (၂) သန္တိ ဘိက္ခဝေ။ အာနေဥပတ္တာ ဝိဟရန္တိ။ အံ ၁။ ၅၀၃။ အာနေဥပတ္တာတိ အနိဉ္ဇနဘာဝသမာဓကံ အာနေဉ္စ။ အာနေဥေန စ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ အံ ၁။ ၂။ ၃၆၃။

အာနေဥဝိဟာရ (ပု) [အာနေဥ + ဝိဟာရ] မတုန်မလှုပ် - နေခြင်း - နေကြောင်းတရား။ (အာရူပသမာပတ် လေးမျိုး)။ စတသော အာရူပသမာပတ္တိယော အာနေဥဝိဟာရ။ နေတ္တိ ၁။ ၁၄၅။ နေတ္တိ ၁။ ၂၆၆။ (- နေတ္တိ ၄။ ၂၀၅။ သိန္နိသစ်၊ ၂။ ၃၆၆။ မဇ္ဈိ ၂။ ၁၄၉။ မဇ္ဈိ ၃။ ၄၁၅။ အံ ၁။ ၂။ ၁၅၄။ နေတ္တိ ၁။ ၁၁၈။)

အာနေဥဝိဟာရပဋိလာဘ (ပု) [အာနေဥဝိဟာရ + ပဋိလာဘ] မတုန်မလှုပ်နေကြောင်း ဖြစ်သော - အရူပသမာပတ်လေးပါးကို ရခြင်း။ ပစ္စာ မနုဿာနံ ပဋိဂ္ဂဟကံ တတ္ထေဝ ဌာနဿ နိစ္စလသဘာဝဓတာ အာနေဥဝိဟာရပဋိလာဘဿ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ။ ဒီ ၁။ ၂။ ၃၁၂။ မဇ္ဈိ ၃။ ၃၄၁။

အာနေဥဝိဟာရသမာပတ္တိဓမ္မပရိဘောဂ (ပု) [အာနေဥဝိဟာရ + သမာပတ္တိဓမ္မ + ပရိဘောဂ] မတုန်မလှုပ် နေကြောင်းဖြစ်သော သမာပတ်တရားကို သုံးဆောင်ခြင်း။ တေ ပဉ္စသကာ...ဘကဝတာ သဒ္ဓိံ အာနေဥဝိဟာရသမာပတ္တိဓမ္မပရိဘောဂေန ကေပရိဘောဂါ အဟေသံ။ သုတ္တနိ ၄။ ၂။ ၄၈။

အာနေဥဝေါဟာရ (ပု) [အာနေဥ + ဝေါဟာရ] အာနေဥ ဟူသော အမည်။ ဂူပါဝစရ စတုတ္ထဈာနမေဝ စ...တေသံ ပဉ္စန္ဒ ဈာနာနံ အာနေဥဝေါဟာရေ။ ဥဒါန ၄။ ၁၆၇။

အာနေဥသံယောဇန (န) [အာနေဥ + သံယောဇန] အာနေဥသမာပတ်ဟူသော - ဖွဲ့ယှဉ်တတ်

သောတရား - သံယောဇန။ အာနေဥသံယောဇနေနဟိခေါ ဝိသံယုတ္တော (မ၊ ၃။ ၄၁) - တိ အာနေဥသမာပတ္တိသံယောဇနေန ဝိသံသဋ္ဌော။ မဇ္ဈိ ၄။ ၃၅။

အာနေဥသပ္ပါယ (န) [အာနေဥ + သပ္ပါယ] (၁) အာနေဥသပ္ပါယ သုတ်။ (တိ) (၂) မတုန်လှုပ်သော စတုတ္ထဈာန်အား လျော်သော။ (၁) အာနေဥသပ္ပါယေ၊ သကလေ ဝေဒနာသံယုတ္တေတိ ဝေ အနေကေသု သတ္တန္တေသု။ ဒီ ၁။ ၂။ ၃၁၆။ အာနေဥသပ္ပါယန္တိ အညာနိပိသုတ္တာနိ ဒေသေသိ။ မဇ္ဈိ ၁။ ၂၃၃။ (- မဇ္ဈိ ၁။ ၂၈၂။ မဇ္ဈိ ၂။ ၁၄၉။ သံဠ ၂။ ၁၁၀။) အာနေဥသပ္ပါယသုတ္တံ လည်း ကြည့်။ (တိ) (၂) အယံ ဘိက္ခဝေ ပဌမာ အာနေဥသပ္ပါယာ ပဋိပဒါ အက္ခာယတိ။ မ၊ ၃။ ၄၉။ အာနေဥသပ္ပါယာတိ အာနေဥဿ စတုတ္ထဈာနဿ သပ္ပါယာ။ မဇ္ဈိ ၄။ ၄၁။

အာနေဥသပ္ပါယသုတ္တံ (န) [အာနေဥသပ္ပါယ + သုတ္တံ] အာနေဥသပ္ပါယသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။ မ၊ ၃။ ၄၈-၅၂။

အာနေဥသမာဓိ (ပု) [အာနေဥ + သမာဓိ] မတုန်လှုပ်သော သမာဓိ။ (က) စတုတ္ထဈာန် - သမာဓိ - သမာပတ်။ (ခ) စတုတ္ထဈာန်အခြေခံရှိသော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ (ဂ) ဂူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်၊ အရူပါဝစရဈာန်တို့တွင် တပါးပါးကို အခြေပြု၍ ဝင်စားအပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ (က) ဣဓ အာနေဥသမာဓိတိ စတုတ္ထဈာနသမာပတ္တိ အာဓိပ္ပေတာ။ သာရတ္ထ ၂။ ၂၉၆။ (ဝိ ၁။ ၁၄၉။ ဝိဠာ ၂။ ၁၀၁-တို့၌ အာနေဥ သမာဓိ ဟု ဝါကျရှိ၏။) (ခ) အာနေဥသမာဓိနာ (ဥဒါန ၁။ ၁၀၆) တိ စတုတ္ထဈာနပါဒကေန အဂ္ဂုဗလသမာဓိနာ။ ဥဒါန ၄။ ၁၆၆။ (ဂ)

ဣပါဝစရစတုတ္ထဈာနမေဝ စ...တေသံ ယံ ကိဉ္စိ ပါဒကံ ကတော သမာပနာ အရဟတ္တ ဗလသမာပတ္တိ အာနေဥသမာဓိတိ ပေါဏှဏာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၇။

အာနေဥသမာဓိယောဂ (ပု) [အာနေဥသမာဓိ + ယောဂ] မတုန်လှုပ်သော - အာနေဥ မည်သော - သမာဓိနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ အာနေဥသမာဓိယောဂေန ထေရဿ သဝိသေသံ နိစ္စလအာဝံ ကေနစိ အကမ္ပနိယတဉ္စ ပဗ္ဗတောဿမာယ ပကာသေန္တော။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၇၀။

အာနေဥသမာပတ္တိ (တိ) [အာနေဥ + သမာပတ္တိ] ကိလေသာဟူသော တုန်လှုပ်ကြောင်း မရှိသော - အာနေဥမည်သော - သမာပတ်။ အာယသ္မန္တံ ယသောဇံ သတ္တာပက္ခောသိတာ အာနေဥသမာပတ္တိနာ ပဋိသန္တာရမကောသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၅၉။

အာနေဥသမာပတ္တိပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာနေဥသမာပတ္တိ + ပဋိသံယုတ္တ] ကိလေသာဟူသော တုန်လှုပ်ကြောင်းမရှိသော အောက် အဓ္မပသမာပတ်နှင့်ယှဉ်သော။ အာနေဥပဋိသံယုတ္တကြည့်။

အာနေဥသမာပတ္တိလာဘိ (တိ) [အာနေဥသမာပတ္တိ + လာဘိ] အာနေဥသမာပတ်ကို ရသော။ အာနေဥသမာပတ္တိလာဘိ အဓိမာနိကံ ဒေသေန္တော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၅။

အာနေဥသမာပတ္တိသံယောဇန (န) [အာနေဥသမာပတ္တိ + သံယောဇန] အာနေဥသံယောဇနနှင့် အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အာနေဥာဓိမုတ္တ (တိ) [အာနေဥ + အဓိမုတ္တ] ကိလေသာဟူသော တုန်လှုပ်ကြောင်း မရှိသော သမာပတ် - အာနေဥသမာပတ် - ၌ စိတ်ညှစ်သော။ အာနေဥာဓိမုတ္တဿာ (မ၊ ၃။ ၄၂) တိ ကိလေသသိဉ္စနဝိရဟိတာသု ဟေ-

ဋ္ဌိမာသု ဆသု သမာပတ္တိသု အဓိမုတ္တဿတန္တိန္ဒဿ တဂ္ဂရုနော တပ္ပဏ္ဍာရဿ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၅။

အာနေဥာဘိသင်္ခါရ (ပု) [အာနေဥ + အဘိသင်္ခါရ] မတုန်လှုပ်သော - ငြိမ်သက်သော - အဓ္မပဝိပါက်ကို - အဓ္မပဘဝကို - ပြုပြင်စီရင်တတ်သောတရား၊ မတုန်လှုပ်သောတရားဟူသော ပြုပြင် စီရင်တတ်သောတရား၊ အာနေဥာဘိသင်္ခါရ (အဓ္မပါဝစရကုသိုလ် စေတနာ လေးပါး)။ အပုညာဘိသင်္ခါရော အာနေဥာဘိသင်္ခါရော။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၂။ အဘိဝိ။ ၁၄၂၊ ၁၅၂။ အာနေဥံ နိစ္စလံသန္တံ ဝိပါကဘူတံ အဓ္မပမေဝ အဘိသင်္ခရောတိတိ အာနေဥာဘိသင်္ခါရော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၀။ အာနေဥမေဝ အဘိသင်္ခါရော၊ အာနေဥဉ္စ ဘဝံ အဘိသင်္ခရောတိတိ အာနေဥာဘိသင်္ခါရော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ (- သံ၊ ၁။ ၃၁၀။ အဘိ၊ က။ ၄၄၃။ ပဋိသံ၊ ၁၁၉၃၆၀။ မဟာနိ၊ ၆၉၊ ၁၄၆။ နေတ္ထိ၊ ၈၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၊ ၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃၊ ၂၉၄၊ ၃၁၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၊ ၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၉၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၇။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၈။)

အာနေဥပဂ (တိ) [အာနေဥ + ဥပဂ] အာနေဥသဘောသို့ ကပ်ရောက်သော။ ယံ တံ သံဝတ္တနိယံ ဝိညာဏံ အဿ အာနေဥပဂံ။ မ၊ ၃။ ၄၉။ အာနေဥပဂန္တိ ကုသလာနေဥသဘာဝပဂတံ အဿ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၁။ အာနေဥသဘာဝံ ဥပဂစ္ဆတိတိ အာနေဥပဂံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၄။ (- သံ၊ ၁။ ၃၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။)

အာနေဥပဂတ (တိ) [အာနေဥ + ဥပဂတ] အာနေဥသဘောသို့ ကပ်ရောက်သော။ ယံ တဿ ဘိက္ခုနော သံဝတ္တနိကံ ဥပပတ္တိဟေတုဘူတံ ကုသလဝိညာဏံ အာနေဥပဂတံ အဿ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄၁။

အာနေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+နိ+တဗ္ဗ] ဆောင်
 အပ်-ဆောင်သင့်- ဆောင်ထိုက် - သော။
 ဟတ္ထပါသမေဝ အာနေတဗ္ဗော။ ဝိဠာဉ္ဇာ။
 ၃၂၇။ ဝေ “အာဂန္တုကာ ဘိက္ခု သန္တိပ-
 တန္တိ”တိ အာနေတဗ္ဗ။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၃၄၇။ (-
 ဒိဠာဉ္ဇာ။ ၁၂၈။ ၃၀၉။ မဠာဉ္ဇာ။ ၃၂၆။ ဗုဒ္ဓဝိဠာဉ္ဇာ။
 ၃။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၉၇။ မဇ္ဈိမ။ ၅၇။ နေတ္ထိ။
 ၆။ ၅၅။)

အာနေတာ (တိ) [အာ+နိ+တု] ဆောင်တတ်
 သော။ သူ။ တဏှ နတ္ထညော ကောစိ အရိ-
 ယပထံ အာနေတာ အညတြ မယာတိ
 ပဿန္တာနံ။ ပဋိသံသရာ။ အရိယပထံ အာ-
 နေတာတိ အရိယံ အဋ္ဌဂီကံ မဂ္ဂံ ဥပနေတာ
 ပဋိပါဒယိတာ။ ပဋိသံသရာ။ ၂။ ၂။

အာနေတိ (ကြိ) [အာ+နိ+အ+တိ] ဆောင်၏။
 (က) ဆောင်ယူ၏။ ခေါ်ဆောင်၏။ (ခ)
 ရွက်ဆောင်၏။ (ဂ) သိမ်းပိုက်၏။ (ဃ) ပြန်
 လည်ဟောကြား၏။ (က) သာဓေဓောဝိတာ
 အာနေတိ။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၂၄၁။ အာနေတိ-သံဠာ-
 ၂။ ၂၁၀။ အဘိဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၃။ အာနေန္တိ-ဝိ-
 ၃။ ၂၀။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၂၂၇။ ၂၃၁။ ၂၃၂။ ဒိဠာဉ္ဇာ။
 ၂၁၀။ မဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၁။ သံဠာဉ္ဇာ။ ၂၉၁။ အဘိဠာ-
 ၂။ ၄၇၅။ ပဋိသံသရာ။ ၂။ ၂၀၀။ အာနေမိ-ဝိဠာ-
 ၂၁၀။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၁၁၀။ ဓမ္မဠာဉ္ဇာ။ ၃၀။ ဇာဠာဉ္ဇာ။
 ၁၆၇။ အာနေမ-ဝိဠာ။ ၂၀၉။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၇။
 အာနေတု-ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၃၆။ အာနေန္တု-
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၁၆၉။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၂၃၉။ အာနေဟိ-မ-
 ၂။ ၄၇၇။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၂၆၅။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၂၄၂။ ဒိဠာဉ္ဇာ။
 ၃၀၄။ မဠာဉ္ဇာ။ ၆၇၇။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၂၆။ ဝိမာန-
 ၄။ ၁၂၀။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၁၆။ ပဋိသံသရာ။ ၂။ ၂၉၇။
 ကင်္ခါရီ။ ၃၃၃။ အာနေထ-ဇာဠာ။ ၂။ ၂၄၃။ ဒိ-
 ၄။ ၁၆၀။ ဒိဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၁၂၁။ မဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၅။ သံဠာ-
 ၁။ ၁၂၀။ သံဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၁၇၃။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၁၃၃။ ၁၄၉။
 အံဠာဉ္ဇာ။ ၀၅။ သုတ္တနိဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၂၀၀။ မဟာနိ-
 ၄။ ၃၆၆။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၁။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၄၀။ အာ-

နေယျ-ဇာဠာဉ္ဇာ။ အာနေယျာသိ-ဝိ-
 ၄။ ၁၆၅။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၁၄။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၃၁၇။
 အာနေယျာထ-သံဠာ။ ၂၂၂။ အာနေ-
 ယျာမ-ဝိဠာဉ္ဇာ။ အာနေယျ-ဓမ္မဠာဉ္ဇာ။
 ၃၀။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၃၂၆။ အာနေသိ-ဝိဠာ။ ၃၁၂။
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၃၆၆။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၂၆၅။ ဒိဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၂။
 သံဠာဉ္ဇာ။ ၁၇၇။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၁၆။ အာနေသိ-
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၄၇၇။ အာနေသု-ဝိဠာ။ ၂၆၅။ ၄၇၉။
 ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၃၃။ သံဠာ။ ၂၂၃။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၇၇။ ပေတ-
 ၄။ ၃။ အာနေသတိ-သံဠာ။ ၂၃၉။ အာ-
 နေသမိ-ဝိဠာ။ ၁၀၇။ မဠာဉ္ဇာ။ ၄၇။ မဠာဉ္ဇာ။
 ၂၂၉။ အဘိဠာဉ္ဇာ။ ၇၇။ ဓမ္မဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၃။ ၃၀၀။
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၄၇၇။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၃၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၀၀။
 အာနေသမ-ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၅၇။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၉၁။
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၃၃၂။ စရိယာဠာဉ္ဇာ။ ၃၇။ (ခ) ဗြဟ္မံ
 အာနေတိ ဗြဟ္မာနံ။ ဗြဟ္မဏာဘာဝံ အာ-
 နေတိ အာဝဟတိတိ (အာဝဟတိ ဒေတိတိ)
 ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မဠာဉ္ဇာ။ ၃၀၁။ သုတ္တနိဠာဉ္ဇာ။
 ၁၉၃။ (ဂ) အာနေတိ တိဗ္ဗရတ္တနိ။ သုတ္တနိ။
 ၂၉၆။ အာနေတိ ပရိဂ္ဂဟတိ။ သုတ္တနိဠာ-
 ၁။ ၁၅၅။ (ဃ) အထ ဘဂဝါ...ဇာတကံ
 အာနေသိ။ သုတ္တနိဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၂၆။

အာနေတံ (ကြိဝိ) [အာ+နိ+တံ] ဆောင်ယူ
 ခြင်းငှါ။ သက္ခိယသိ...သံသမိတ္တဇ္ဇေရိ အာ-
 နေတံ။ ဝိဠာဉ္ဇာ။ ၆၇။ (-ဒိဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၃၀၉။ မဠာ-
 ၄။ ၁၄၇။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၂၃၅။ ၃၂၇။ ဒေတဠာဉ္ဇာ။
 ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၄၇၇။ ဇာဠာဉ္ဇာ။ ၁၆။ သံဠာဉ္ဇာ။
 ၁၁၃။)

အာနေတုကာမ (တိ) [အာနေတံ + ကာမ]
 ဆောင်ယူ - ခေါ်ဆောင် - ခြင်းငှါ အလိုရှိ
 သော။ သူ။ သမ္ပုဓဂေဟတော... အာနေတု-
 ကာမာ အာနေသံ၊ ဓမ္မဠာဉ္ဇာ။ ၂။ ၁၇၉။ သာဓာ...
 ဂိဓေ...တံ ဘာပတော သန္တိကံ အာနေတု-
 ကာမော။ အံဠာဉ္ဇာ။ ၁၆၅။

အာနေတွာ (ကြိဝိ) [အာ + နိ + တွာ] ဆောင်ယူ
 ၍၊ ခေါ်ဆောင်၍။ ဘိက္ခုပစ္စတ္တိကာ မနု-
 သိတ္ထိံ ဘိက္ခုဿ သန္တိကေ အာနေတွာ။ ဝိ၊
 ၁။ ၃၅။ ဣဒ္ဓိယာ အာနေတွာ ပါသာဒေ
 ဌပေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၅။ ဂိလာနော ဘိက္ခု မဉ္ဇေန
 ဝါ ပိဋေန ဝါ သံဃမဇ္ဈေ အာနေတွာ။ ဝိ၊ ၃။
 ၁၆၃။ မဏ္ဍုလ္လပကံ ကိဏိတွာ အာနေတွာ။
 မ၊ ၂။ ၄၇။ ဂစ္ဆ တာတ ထေရိံ အာနေတွာ
 ပဗ္ဗဇာဟိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။
 ၁၁၃။ ၂၀၀။ ၂၂၆။ ၃၁၂။ ၃၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၂၈။
 ၅၃။ ၅၇။ ၈၇။ ၂၀၃။ ၂၅၆။ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။
 ၈၆။ ၉၂။ ၂၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။
 ၂၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။ ၄၅။ ၆၈။ ၁၀၉။ ၁၂၆။ ၂၄၇။
 ၃၃၅။ ၃၉၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ ၆၂။ ၃၉၄။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ ၂၉၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၁။ ၂၃၂။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ ၂၄၄။ ၂၇၁။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။
 ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇၃။
 ၁၅၁။ ဣဘိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၄၈။ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၄။ ၂၆၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇၃။ ဝိ၊
 ၄။ ၃။ ၁၄၆။ ၂၀၁။ ၂၈၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ ၂၂၄။
 ၂၆၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၉။ ၃၆၅။ ၂၇၃။ ၁၃၀။ ၁၃၈။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။ ၄၄၈။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၃၉။ ၁၀၄။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၆၀။ မူလ၊ ၄။ ၃။ ၁၂။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ အနု၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၇။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁။ ၁၀၈။ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
 ၁။ ၆၂။ ၇၅။ ၃၉၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ ၂၀၅။
 ၂၉၆။ ၃၈၀။ ၄၄၅။ ၄၄၀။ ကခိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၉။ ၁၅၅။
 ၂၅၇။ ၂၈၆။ ၃၁၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃။)

အာနေထ (ကြိ) အာနေတိ-ကြည့်။

အာနေန္တ (တိ) [အာ + နိ + အ + အန္တ] ယူဆောင်
 သောသူ။ တေ ၈ သယံ အာနေန္တာပိ...
 အာနေန္တိဟေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ တာဝတိံသ-
 ခေဝလောကံ အာနေန္တာ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။

အာနေပ
 အာနေပိ
 အာနေယျ
 အာနေယျာမ
 အာနေယျသိ
 အာနေသိ
 အာနေသိ
 အာနေသိ
 အာနေသတိ
 အာနေသာမ
 အာနေသာပိ
 အာနေဟိ

(ကြိ) အာနေတိ-ကြည့်။

အာပိ (ပုဒ်) [အာပ၊ အာပု + အ၊ အပ၊ အပ္ပ +
 က၊ အာပ ဈာပနေ၊ အာပုကာတိ၊ အာပေါ၊
 နိတိ၊ ဓာ၊ ၂။ ၄၅။ အပ္ပ ပါပုဏေ၊ အပ္ပေါတိ၊
 အာပေါ၊ အပ္ပေါတိ တံ ဌာနံ ဝိဿရတိတိ
 အာပေါ၊ နိတိ၊ ဓာ၊ ၂။ ၆၅။ အာပု လမ္ပဏေ၊
 အာပေတိ၊ အာပယတိ၊ အာပေါ၊ နိတိ၊ ဓာ၊
 ၃။ ၂၇။ အပ္ပေတိ၊ အာပိယတိ၊ အပ္ပိယတိတိ ဝါ
 အာပေါ၊ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ အပ္ပေါတိ အာပိ-
 ယတိ အပ္ပိယတိတိ ဝါ အာပေါ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၃၆၀။ အပ္ပိယတိတိ ဝါ အာပေါ၊ တသ္မိံ
 သဏိာတေ သယံ အတ္ထိ၊ တံ အာပန္နနဝသေန
 ဈာပေတွာ တိဋ္ဌတိ၊ ပရိဗြူဟေတိတိ ဝါတိ
 အတ္ထော၊ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ အပ္ပေတိတိ အာပေါ၊
 အာပန္နနဝသေန သေသဘူတတ္ထယံ ပါပု-
 ကာတိ သိလေသေတိတိ အတ္ထော၊ မူလ၊ ၄။
 ၂။ ၄၃။ အာပိယတိ အပ္ပိယတိတိ ဝါ
 အာပေါ၊ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၈။ ပြုလတ္တံသော မ၊
 ၄။ ၃။ ၁။ သည်တို့၌ ဥတ္တရေန ယာ အာပေါ-ဟု
 ဩကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် ဗဟုဝုဉ်ဖြစ်သော “အာ-
 ပေါ” သဒ္ဒါကို ပြဆိုထားခြင်းသည် သဒ္ဒါကျမ်း
 တို့အဆိုအတိုင်း ပြဆိုထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်ရ
 ကား ပါဠိတော်နည်းအရအားဖြင့်မူ “အာ-
 ပေါ”ဟု ဩကာရန္တ ဣတ္ထိလိင် ဗဟုဝုဉ် မရှိ
 သင့်ကြောင်းနှင့် ဩကာရန္တနုလ္လိင် “အာ

ပေါ်သဒ္ဒါလည်း မရှိသင့်ကြောင်းကို၎င်း၊ ဩ-
 .ကာရန္တ ပုလ္လိင် “အာပေါ”သဒ္ဒါနှင့် နိဂ္ဂဟ်-
 တန္တ နပုလ္လိင် “အာပ”သဒ္ဒါသာ ရှိသင့်
 ကြောင်းကို၎င်း နိတိ၊ပဒ။ ၁၃၃၁၅၄ တို့၌
 ဆုံးဖြတ်ထားသည်။ အမရ၊သျှ၊နာ-ဣ-လည်း
 ကြည့်။] (၁) ခေ။ (မြစ်၊ ချောင်း၊ ကန်
 စသည်တို့၌ရှိသော ရေ၊အရည်။ ၎င်းကို ဝဏ္ဏ
 ဂန္ဓ-စသော အခြံအရံ ဖြစ်အားဆက်အညီနှင့်
 တကွဖြစ်သောကြောင့် သသမ္ဘာရအာပေါဟု
 ခေါ်၏။) (၂) ပဲ့၊စည်း-ယိုစီး-စေးကပ်
 စွတ်စို-ခြင်းဟူသော သဘောလက္ခဏာ၊ အာ-
 ပေါမာတ်။ (၎င်းကို လက္ခဏအာပေါဟု
 ခေါ်၏။ အာပေါမာတ်-လည်း ကြည့်။) (၃)
 ဈာန်၏အာရုံ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြစ်သော ရေ၊
 အာပေါကသိုက်။ ရေကသိုက်။ (၎င်းကို
 အာရမ္မဏအာပေါဟု၎င်း၊ နိမိတ္တအာပေါဟု
 ၎င်းခေါ်၏။ အာပေါကသိုက်လည်း ကြည့်။)
 (၄) အာပေါအမည်ရှိသောနတ်။ (အာပေါ
 ကသိုက်ကိုအာရုံပြု၍ စီးပြန်းပျားသဖြင့်
 အာပေါကသိုက်ဈာန်ကို ရရှိပြီးနောက် နတ်
 ပြည်၌ ဖြစ်သောအခါ၌လည်း မိမိရရှိခဲ့သော
 ဈာန်အားလျော်စွာ ၎င်းနတ်ကို အာပေါနတ်
 ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သမုတ်၏။ ၎င်းကို သမ္မုတိ
 အာပေါဟု ခေါ်သည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၊၃၁-လည်း
 ကြည့်။) (၁) ယထာ အာပေါ စ ပထဝီ စ
 ဟိရညံ ဓနဓာနိယံ။ သုတ္တနိ။ ၃၂၄။ ကိ*
 ကယိဓာ ဥဒါနေန၊အာပါ စေ သဗ္ဗဒါ သိယံ။
 ဥဒါန။ ၁၇၆။ ကေန ကာရဏေန အာပံ
 ဥဒကံ သုဒ္ဓေါတိ ဝုစ္စတိ။ မိလိန္ဒ။ ၉၂။ နိတိ၊
 ပဒ။ ၁၅၁။ အာပ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၄၂) ၌ ဥဒကံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၇၃။ မဟိယာ ပနဿ ဥတ္တရေန
 ယာ အာပေါ၊ တာသံ အဝိဒုရတ္တာ ဥတ္တရာ-
 ပေါတိပိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄။ (-အဘိ၊က။
 ၁၀၉။ ဇာ၊၂။ ၄၄၊၃၄၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၄၀။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၆။ သုတ္တနိ၊
 ၄၂။ ၁၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၂၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၀။)

(၂) အာပေါ အာပေါဂတံ သိနေဟော။
 အဘိ၊ဓ။ ၂၀၁။ အဘိ၊ဝိ။ ၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁။
 အာပန္နနဝသေန အာပေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၆၁။
 (-ဒီ၊၁။ ၅၂၊ ၂၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂။ သံ၊၂။ ၁၇၀။
 ဥဒါန။ ၁၇၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၇၊၁၈။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၃၄၅။ ဣဝုတ်
 ၄။ ၁၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၇၇။) (၃) အာပေါကသိ-
 က-ကြည့်။ (၄) အာပေါ စ ဒေဝါ ပထဝီ၊
 ဇတဇော ဝါယော တဒါဂမုံ။ ဒီ၊၂။ ၂၀၇။
 အာပေါကသိကာဒိသု ပရိကမုံ ကတွာ နိဗ္ဗတ္တာ
 အာပေါတိ အာဒိနာမကာ ဒေဝါ အာဂမုံ။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၃။ (၁) (၂) (၃) (၄) အာပံ
 အာပတော သဉ္ဇာနာတိ။ မ၊၁။ ၁။

အာပ (ပု) [အာပ+က] ရေတို၏ တည်ရှိရာ
 ဌာန၊သမုဒ္ဒရာ။ အာပဂါ-ကြည့်။

အာပကရဏိယ (န) [အာပ + ကရဏိယ] ရေ
 ဖြင့် ပြုအပ်သောကိစ္စ။ တေန အာပေန အာ-
 ပကရဏိယံ ကဓေတိတိ။ အဘိ၊က။ ၁၀၉။

အာပကာ (ထိ) [အာပ+ဂမု+ကိ။ ဂ-ကို
 က ပြု။] မြစ် ။ လောကတောယဝတိယံ*
 အာပကာ။ ဇာ၊၂။ ၁၂၉။ အာပကာတိ အာ-
 ပဂါ။ အယမေဝ ဝါပါဠော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။ ၄၉၂။
 သုပတိတ္ထေ စ အာပကေ (ဇာ၊၂။ ၃၅၅)တိ
 သုပတိတ္ထာယ နဒိယာ အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာပိ
 ဝန္တာမ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၃၆။ (သုပတိတ္ထေ အာပ-
 ကေ-ဟု ရှိသည်ကား လိင်္ဂဝိပလ္လာသတည်း၊
 အာပဂါ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။)

အာပဂရဟက (တိ) [အာပ+ဂရဟက] ရေကို
 ကဲ့ရဲ့သောသူ။ အဟေသံ ခေါ ယေ သိက္ခ၊
 တယာ ပုဗ္ဗေ သမာဓိဗြာဟ္မဏာ လောကသ္မိ*
 ပထဝီဂရဟကာ ပထဝီဇီဝိစ္စကာ အာပဂရဟ-
 ကာ။ မ၊၁။ ၄၀၂။

အာပဂါ (ထိ) [အာပ+ဂမု+ကိ။ အာပါနံ နိဝါ-
 သော အာပေါ၊ သမုဒ္ဒေါ၊ ကော။ တံ ဂစ္ဆ-

တိတိ အာပဂါ။ ဓာနိန္ဒိဏဿ။] မြစ်
ယထာနဓရာ အာပဂါမောတဝိတော။ မဟော-
ဒကံ သလိလံ သိဓာသောတံ။ သုတ္တနိ။ ၃၂၆။
အာပဂန္တိ နဒိ။ သုတ္တနိ။ ၂၆၃။ (-ဇာ၊ ၂။
၃၃၂။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄၉၂။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၂၉၀။)

အာပဂါကူလ (န) [အာပဂါ+ကူလံ၊ မြစ်
ကမ်း။ သောဘေန္တိ အာပဂါကူလံ၊ မေ
လေဏဿ ပစ္စတော။ ထေရ။ ၂၇၃။ အာပ-
ဂါကူလံ အဏေရကိနဒိယာ ဥဘတောတိရံ။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။

အာပဇိဂုစ္ဆက (ကိ) [အာပ- ဇိဂုစ္ဆက] ရေကို
ဝက်ဆုပ်သော၊ သူ။ အာပဇိဂုစ္ဆကော ထေ-
ဂရဟကာ ထေဇဇိဂုစ္ဆကာ။ မ၊ ၁။ ၄၀၂။

အာပဇ္ဇ (ကြိဝိ) [အာ+ပဇ+တု] ရောက်၍။
ဣမံ ဗုဒ္ဓဂန္ဓဟတ္ထိ အာပဇ္ဇ ဉာဏကောဉ္ဇ-
နာဒံ သောသ္မာမိ။ ခိ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ အာပဇ္ဇာ-
တိ ပတု။ ခိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။

အာပဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ+ပဇ+တု+တိ။ ပဓ
ဂတိယံ။ နိတိ၊ ၁။ ၂၂၇။] ရောက်၏။ စိဝရေ
ဝိဏပွံ အာပဇ္ဇတိ - ဝိ၊ ၁။ ၃၂၀၊ ၃၂၃၊ တံ
အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ (-ဝိ၊ ၄။
၁၄၈-၉၊ ၁၅၀-၁၊ ၁၆၈၊ ၁၇၀၊ ၂၆၄၊ ၃၂၂။ ဝိ၊ ၅။
၅၂၆၊ ၁၃၇၉။ ခိ၊ ၁။ ၆၆၈၊ ၈၀။ ခိ၊ ၃။ ၂၃၊ ၃၁-၅၊
၁၈၈-၉၊ ၁၉၀-၁။ မ၊ ၁။ ၁၂၀၊ ၁၇၈၊ ၁၈၉၊ ၂၃၈၊
၂၄၃၊ ၂၅၀၊ ၃၀၂၊ ၃၉၉။ မ၊ ၂။ ၁၃၄၊ ၁၉၀၊ ၃၃၉။
မ၊ ၃။ ၄၁-၅၊ ၁၂၇၊ ၁၅၇။ သံ၊ ၁။ ၄၂၆၊ ၄၅၉။ သံ၊
၂။ ၁၀၊ ၄၇၊ ၃၂၃၊ သံ၊ ၃။ ၆၂။ အံ၊ ၁။ ၂၇၀၊ ၄၂၉၊
၄၉၅။ အံ၊ ၂။ ၄၁၅။ အပ၊ ၁။ ၃၉၃။ ဇာ၊ ၁။
၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆၊ ၂၀၁၊ ၂၂၅-၆၊ ၂၃၅၊ ၂၅၀၊
၂၆၉၊ ၂၇၃-၅၊ ၂၉၄-၅၊ ၃၂၈-၉၊ ၃၃၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၄၃-၄၊ ၅၃၆၊ ၅၈၇၊ ၇၇၈၊ ၈၁၉၊ ၈၂၁-၂၊ ၁၈၈၊ ၁၁၁၊
၁၄၁-၅၊ ၁၅၄၊ ၁၈၃၊ ၂၃၇၊ ၃၀၄၊ ၃၃၃။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၁၉၁၊ ၆၀-၁-၂-၃-၄-၅-၆-၇-၈-၉၊ ၁၇၀-၁-၂။
ခိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂၊ ၁၈၆၊ ၂၈၅၊ ၃၂၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ မ၊

၄။ ၂။ ၅၊ ၁၁၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၃၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၊ ၈၂၊ ၂၇၄၊ ၂၈၃။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၀၊ ၄၃၅၊ ၄၇၃၊ ၄၈၅။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၂၀၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၈။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၁။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။
၂၀၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂၊ ၃၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၇၁။ ခိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀၊ ၂၂၉၊
၂၆၀၊ ၃၀၄၊ ၃၇၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၁၇၁၊ ၈၆၊ ၉၉၊
၁၄၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၊ ၃၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄၊ ၃၆၇၊
၄၄၀၊ ၄၉၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၊ ၁၈၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၊ ၄၈၊ ၃၀၄။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၊ ၄၄။
မူလ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၆၊ ၄၀-၅၊ ၉၆၊ ၁၇၈၊ ၁၉၁၊ ၁၉၄။
မူလ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၊ ၁၆၇။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ အနု၊
၂။ ၄၇၊ ၁၀၃၊ ၁၉၂၊ ၁၉၆။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၁၄၄၊ ၆၄၊
၂၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၅၉၊ ၁၇၇၊ ၂၃၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၆၆၈၊ ၈၂၊ ၁၁၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၅၊ ၇၈၊
၁၁၀၊ ၁၆၉၊ ၁၃၉၊ ၁၈၉၊ ၁၉၃၊ ၂၂၈၊ ၂၅၈၊ ၃၄၇၊
၄၀၈၊ ၄၆၀၊ ၄၆၁။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆၈။ နေတ္ထိ၊ ၆။
၁၅၇၊ ၂၂၅၊ ၃၃၅။)

အာပဇ္ဇန္တိ—ဝိ၊ ၅။ ၅၇။ ခိ၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ၁။
၃၄၂၊ ၄၉၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၄၊ ၁၈၈၊ ၃၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၄၅။ ခိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃။ သံ၊ ၄။ ၁။
၃၁၊ ၁၃၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၀။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၇၁၊ ၃၂၅။ ခိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။
မူလ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၂၆၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၇၇။ အာပဇ္ဇသံ—ဝိ၊ ၁။
၃၁၈။ အာပဇ္ဇတံ—ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၄၆။ အာ-
ပဇ္ဇတေ—ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။

အာပဇ္ဇတု—ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၈။ အာပဇ္ဇန္တု—
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ အာပဇ္ဇေယျ—အာပဇ္ဇေယျာ-
တိ ပဋိပဇ္ဇေယျ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၃၄။ ဝိ၊ ၁။ ၃၁၈-
၉၊ ၃၂၁-၂။ မ၊ ၃။ ၄၁။ သံ၊ ၁။ ၄၂၆။ သံ၊ ၂။
၄၄-၅၊ ၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၊ ၁၄၅၊ ၂၅၁၊ ၃၁၁။ ဝိ၊
၄။ ၃။ ၁၉၁၊ ၁၀၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃၊
၂၅၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။

အဘိဋ္ဌာပ ၂၀၃။ ဥာနိန္ဒာ ၂၂။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၂၀၊ ၁၃၅။ သုတ္တနိဋ္ဌ ၂။ ၂၁၅။ မဟာနိဋ္ဌာ
 ၁၅၁။ ကခါ၊ ၁၃၁။ သိန္ဓိသစ်၊ ၁၇၇။ ၂၄၂။
 မဇ္ဈိမ၊ ၁၀၉။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၁၇။ သိန္ဓိမ၊ ၂။ ၂၄၀။
 ၄၇၂။ အံ၊ ၁၆၁။ ၂၆။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ ၄၃။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၄။ အနုဋီ၊
 ၁၉၂။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၇။ ၃၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၁၆၇။ ၂၃၃။ ကခါ၊ ၁၆၁။ ၁၆၇။ နေတ္တိ၊
 ၀။ ၉၀၊ ၁၁၆။ အာပဇနယျ - သံ၊ ၂။ ၄၄။
 ဝိဇ္ဇာ၊ ၄။ ၁၃။ ဒိဋ္ဌာ၊ ၂။ ၄၀၂။ ပဋိသိဋ္ဌာ၊
 ၁၃၀။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၂၇၅။ ၃၁၉။ မဇ္ဈိမ၊ ၁၇၉။
 အနုဋီ၊ ၁။ ၉၂၊ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၀။ အာပ-
 ဇနယျာထ - သုတ္တနိဋ္ဌ ၂။ ၄၇။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၂၆။
 အာပဇန - ဝိဇ္ဇာ၊ ၁၂၄။ ၅။ ၁၄၃။ ၄။ ၁၅၀၊ ၁၅၁။
 သံ၊ ၁။ ၄၅၉၊ ၄၆၀။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၀၂။ ၅။
 ၁။ ၁၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၂၆၅။ ဇာဋ္ဌာ၊ ၁။ ၅။ ဝိ-
 သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၃၄၄။ ၅။ ၁။ ၃၅၄။ ၆။ ၇။ မဇ္ဈိမ၊
 ၁။ ၉၃။ အာပဇန - သံ၊ ၁။ ၃၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။
 ၂၆၅။ အာပဇန - သံ၊ ၁။ ၃၄။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။
 ၄၇။ အာပဇန - ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၇၁။ မဇ္ဈိမ၊
 ၁။ ၉၆။ အံ၊ ၁၆၁။ ၂၉၁၊ ၁၀။ အာပဇန - ဝိဇ္ဇာ၊
 ၁။ ၁၂၀။ ၁။ ၃။ ၄။ ၁၅၂။ ၆။ ၇။ ၁။ ၄၆။ ၇။ ၁။
 ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ၃။ ၄။ ၁။ ၃။ ၁။ ၃။ ၁။ ၃။ ၁။
 သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၃၃၃။ ၃၄၄။ ၃၄၅။ ၃၄၆။ ၃၄၇။
 မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၃။ ကခါ၊ ၁။ ၁၆၁။ ၁။ ၁၆၇။ အာ-
 ပဇန - မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၇။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၇။ အာ-
 ပဇနသတိ - ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။ ၁။ ၁၃၁။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။
 အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၃၅။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၄၃၄။ မဇ္ဈိမ၊
 ၁။ ၁၇၂။ အံ၊ ၁၆၁။ ၁။ ၁၆၇။ အာပဇနသန္တိ - မဇ္ဈိမ၊
 ၁။ ၁၆၀။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၇၁။ အံ၊ ၁၆၁။ ၁။ ၁၇၂။
 ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁၇၁။ အာပဇနသန္တိ - ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။
 ၁။ ၁၃၁။ အာပဇနသန္တိ - ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။ သံ၊
 ၁။ ၁၃၁။ အာပဇနသန္တိ - ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁၃၁။
 သာရတ္ထာ၊ ၁။ ၄၇၁။ ကခါ၊ ၁။ ၁၆၇။

အာပဇန (န) [အာ+ပဒ+ယ+ယု] ရောက်
 ခြင်း၊ သာ မဂ္ဂသ အာဝိတတ္တာ အနုပ္ပါ-

ဓမ္မတံ အာပဇနေန ခိကာ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၇။
 ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၁၃၄။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊
 ၁။ ၁၄၂။ အံ၊ ၁၆၁။ ၁၇၇။ (- ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၇။
 ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၁၇၂၊ ၁၇၂။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၆၇။
 အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၃၅။ ပဋိသိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၃၀။ ခုဒ္ဒက၊
 ၁။ ၉၇။ မဟာနိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၄၀။ ကခါ၊ ၁။ ၁၆၇။
 ၁၄၁၊ ၁၇၁၊ ၁၇၉။ သိန္ဓိသစ်၊ ၁။ ၁၇၇။ အံ၊
 ၁၆၁။ ၁၇၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၂။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၁။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။)

အာပဇနဒေါသ (ပ) [အာပဇန + ဒေါသ]
 ဆိုက်ရောက် လာသော အပြစ်၊ ရူပသို့
 အတ္တာနံ . အာပဇနဒေါသဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိ ပဋိက္ခေ-
 ပေါ ပရဝါဒိဿ။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၁၉။

အာပဇနလေသ (ပ) [အာပဇန + လေသ] ရောက်
 လာသော အရိပ်အမြက်၊ အမြက်မှရောက်
 ခြင်း၊ ရောက်ရုံမျှဖြစ်ခြင်း၊ ရောက်သကဲ့သို့
 ဖြစ်ခြင်း၊ ဣတရော ပဋိညာယ အာပဇန-
 လေသမေဝ ပဿန္တော အဝိပရိတံ အတ္တံ
 အသမ္ပုဉ္ဇန္တောယေဝ နိဂ္ဂဟံ အာရောပေတိ။
 မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။ (- အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇၇။)

အာပဇနဟေတု (ပ) [အာပဇန + ဟေတု] ရောက်
 ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ ဘဝါဒိသု သံသာ-
 ရဿ အာပဇနဟေတု အာပဇန္တော ပရ-
 ဇလာကံ ဥပေတိ။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၄၆။

အာပဇန္တ (တိ) [အာ+ပဒ+ယ+အန္တ] (က)
 ရောက်သောသူ။ (ခ) ကပ်ရောက်သောသူ။
 (က) စိဝရေ ဝိကပ္ပံ အာပဇန္တဿ ပါစိတ္တိယံ။
 ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၆၇။ ယံ အာပဇန္တော သုခသမင်္ဂီ ဝါ
 ဥပေက္ခာသမင်္ဂီ ဝါ အာပဇနိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၅။
 နဟိ....တေသတ္တာ အနုယဗ္ဗသနံ အာပဇန္တော
 ဝိသန္တိ။ သာရတ္ထာ၊ ၁။ ၁၇၂။ (- ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၉။
 ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၁၇၂၊ ၁၇၂။ ဝိ-
 ဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၁၃၁၊ ၁၃၁။ ၁၃၉။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၃၁၊
 ၁၇၂။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၇၀။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၇၁။ သံ၊ ၁။
 ၁၃၄။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၄၀။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၇၇။

ခုဒ္ဒက၊ ငွေ၊ ငါး။ ဣတိဝုတ်၊ ငွေ၊ ၂၁၉၊ ၂၆၆၊ ၃၂၂။
မဟာနိ၊ ငွေ၊ ၉၉၊ ၄၀၅။ ပဋိသံ၊ ငွေ၊ ၃၃၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၅၂။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၇၈။ သိ၊ ငွေ၊
သင်္ဂဟ၊ ၃၃၀။ မ၊ ငွေ၊ ၂၉၅။ သံ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၅၁၄။
မူလ၊ ငွေ၊ ၁၁၇၂။ မူလ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ၊
၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၁၆၃။ ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ ၉၊ ၁၇၉၊ ၂၄၃၊
၂၄၉။) (ခ) ကာမေသု ပါတဗျတံ ဝါ
အာပဇ္ဇန္တော တိကံ ခုဒ္ဒရိတာနိ ပုရေတာ
နိရယေ နိဗ္ဗုတိတံ။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၂၈၈။ အာ-
ပဇ္ဇန္တောတိ ဥပာစ္ဆန္တော။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၃၄၈။

အာပဇ္ဇမာန (တိ) [အာ + ပဒ + ယ + မာန]
ရောက်သောသူ။ အညေ့ပိ ခေါ် ဝါသေဋ္ဌ
သတ္တာ တဿ သတ္တဿ ဒိဋ္ဌာနဂတိံ အာပဇ္ဇ-
မာနာ ရသပထဝီံ အင်္ဂုလိယာ သာယံ သူ။
ဒိ၊ ၃၊ ၇၀၇၄။ (-ဝိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၂၅၀။ ဝိ၊ ငွေ၊
၄၃၁။ မ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၂၉၁။ မ၊ ငွေ၊ ၄၊ ၈၇။ အံ၊ ငွေ၊
၃၆၄။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၇၇။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၄၂။ ဓမ္မ၊
ငွေ၊ ၁၊ ၃၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၊ ၁၂။ ဝဇိရ၊ ၅၅၂။ ဝိမတိ၊
၂၊ ၂၀၇။ အံ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၅၁။ အံ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၃၃၀။ မူလ၊ ငွေ၊
၂၊ ၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၈၇၊ ၁၇၀။)

အာပဇ္ဇာပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ + ပဒ + ယ +
ကာပေ + တိ] ရောက်စေ၏။ ယောဇနံ
ဂတော၊ ဒသယောဇနံ ဂတောတိ ဝတ္တဗ္ဗတံ
အာပဇ္ဇာပေတိ။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၁၂၄။ မူလ၊ ငွေ၊
၁၊ ၇၂။

အာပဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ပဒ + ယ + တဗ္ဗ]
ရောက်အပ်သော။ သာ အာပတ္တိံ န အာပဇ္ဇိ-
တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၀။ ကုလေသု စာရိတ္တံ အာ-
ပဇ္ဇိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၂၊ ၁၃၄။ (-ဝိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၂၃၅။ ဝိ၊ ငွေ၊
၂၊ ၁၀၃၊ ၂၁၂။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၂၂၉။ မ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၁၂၈။
ဣတိဝုတ်၊ ငွေ၊ ၄၃။ ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ ၁၇၉၊ ၁၉၄၊ ၂၂၄၊
၂၅၆၊ ၂၆၀၊ ၃၄၀၊ ၄၁၂၊ ၄၄၄။ ဒိ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၁၅၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၁၁၇။)

အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာပတ္တိ (ထိ) [အာပဇ္ဇိတဗ္ဗ + အာပတ္တိ]
သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်။ အတိရေကမိ-

ဝရဿ ဒသဟပရိဟာရတော ဥဒ္ဓံ အာပဇ္ဇိ-
တဗ္ဗာပတ္တိံ...။ ဝဇိရ၊ ၂၃၆။ တသ္မာ တပု-
စ္စယာ ပုန တေန အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာပတ္တိယာ
အဘာဝတော...။ ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ ၄၀၉။

အာပဇ္ဇိတု (တိ) [အာ + ပဒ + ယ + တု] ရောက်
သောသူ။ သရတံယသ္မာ ဝေရူပံ အာ-
ပတ္တိံ အာပဇ္ဇိတာ။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၉၉၊ ၂၀၁၊ ၂၃၂
မ၊ ၃၊ ၃၅။ တထာရူပါသု စာရိတ္တံ အာပဇ္ဇိတာ
ဟောတိ။ မ၊ ၁၊ ၃၅၅။ မ၊ ၃၊ ၉၄။ (-ဝိ၊ ငွေ၊ ၄၊
၃၇။ မ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၂၃၀။ ခုဒ္ဒက၊ ငွေ၊ ၂၀၇။ သိ၊ ငွေ၊
သင်္ဂဟ၊ ၅၅၆။)

အာပဇ္ဇိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ပဒ + ယ + တုံ]
ရောက်ခြင်းငှါ။ ဓမ္မဝိနယေ ဝုဒ္ဓိံ ဝိသုဒ္ဓိံ
ဝေပုလ္လံ အာပဇ္ဇိတုံ။ မ၊ ၁၊ ၂၈၂။ (-သာရတ္ထ၊
၃၊ ၄၇၁။)

အာပဇ္ဇိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ပဒ + ယ + တွာ]
ရောက်၍။ ယေသံဘိက္ခု အညတရံ ဝါ အည-
တရံ ဝါ အာပဇ္ဇိတွာ န လဘတိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၅၀၊
၂၇၃။ အာပဇ္ဇိတွာ ဝါ ဝုဋ္ဌိတာ။ ဝိ၊ ၃၊ ၁၄၁။
အန္တရာ သမ္ပဟုလာ သံဃာဒိသေသာ အာ-
ပတ္တိယော အာပဇ္ဇိတွာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၇၀၁။ (-ဝိ၊
ငွေ၊ ၂၊ ၁၀၉။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၃၄၃၊ ၃၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊
၃၃၂။ မ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၂၉၁။ မ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၂၁၂။ သံ၊ ငွေ၊
၁၊ ၅၅။ သံ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၅၂။ အံ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၆၇။ အဘိ၊ ငွေ၊
၂၊ ၂၃၁၊ ၂၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ငွေ၊ ၂၃၈။ သုတ္တနိ၊ ငွေ၊
၂၊ ၁၇၈။ ဇာ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၄၇၁။
ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ ၁၈၊ ၅၇၊ ၁၅၄၊ ၂၂၀၊ ၂၅၈၊ ၂၆၄၊ ၃၅၇၊
၄၀၈၊ ၄၇၇။ မ၊ ငွေ၊ ၁၊ ၄၈။ မ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၁၄၆။ သံ၊
ငွေ၊ ၂၊ ၁၀၆။ အံ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၂၃၁။ မူလ၊ ငွေ၊ ၃၊ ၄၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွေ၊ ၂၊ ၄၆၄။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၀၇။)

အာပဇ္ဇိယမာန (တိ) [အာ + ပဒ + ယ + မာန]
ရောက်အပ်သော။ အာပဇ္ဇိယမာနာ မူလစ္စ
ဒါယ သံဝတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၄၊ ၁၉၀။

အာပဇ္ဇိယတိ (ကမ္ပ၊ ကြိ) [အာ + ပဒ + ယ + တေ]
အစစ ရောက်အပ်၏။ သောတော အာပဇ္ဇိ-

ယတိ ဧတေနာတိ သောတာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိယတိတိ အာဒိတော ပဋိပဇ္ဇိယတိ။ သံဠိ ၂။၄၇၈။

အာပဏ (ပုန) [အာ+ပဏ+အ၊ အာပဏယ-
န္တေ ဗျဝဟရန္တေ အသ္မိန္တိ အာပဏော။ ဓာနံ၊
ဋီ။ ၂၁၃။] ရောင်းဝယ်ရာအရပ်၊ ဈေးရုံ၊ ဈေး
တန်း၊ ဈေးဆိုင်။ အာပဏော ကာရာပိတော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။၁၉၆။ အာပဏံ ပသာရေန္တိ။
ဝိ၊ ၄။၄၅၈။ အာပဏန္တိ နာနာဘဏ္ဍာနံ အနေ-
ကဝိဓံ အာပဏံ ပသာရေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။၄၈၁။ ၂၉။
အာပဏာ ဂေဟမေဟိတိ။ ပေတ၊ ၁၄၃။
အာပဏာတိ အာပဏတောလှံ ဂေဟံမေဟိတိ
အာဂမိသတိ။ ပေတ၊ ၄၈၂။ (-မ၊ ၁။၃၀။
မ၊ ၂။၄၇။ အဘိ၊ က။ ၄၀၈။ မိလိန္ဒ၊ ၃၁၆-၇။
ဝိ၊ ၄။၁။ ၂၄၃၊ ၃၂၇။ ဝိ၊ ၄။၂။ ၅၂။ ဝိ၊ ၄။၄။
၁၉၀။ မ၊ ၄။၁။ ၁၄၅။ မ၊ ၄။၂။ ၆၇။ သံ၊ ၄။၁။
၁၂၉၊ ၁၇၇။ သံ၊ ၄။၂။ ၁၈၆။ အံ၊ ၄။၁။ ၁၇၁၊
၃၂၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ ဓမ္မ၊ ၄။၁။ ၄၄၃။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၄၄၁။ ဝိမာန၊ ၄။ ၈။ ၁၄၂။ ပေတ၊ ၄။
၂၀၀။ အ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၉၊ ၄၂၁။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၄၇၃။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၆။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၇။ သာ-
ရတ္ထ ၃။ ၃၂၉။ ကသိ၊ ၄။ ၂၀၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁။)

အာပဏ (န) [အာပဏ+ဏ] အာပဏမည်
သော နိဂုံး၊ အာပဏမည်သော ရွာကြီး။
အဂ္ဂတ္ထရာပ ဇနပုဗ္ဗိ ပုဏ္ဏားရွာ ဖြစ်သည်။
၎င်းရွာ၌ ဈေးရုံ၊ ဈေးတန်း နှစ်သောင်း ရှိရ
ကား ဈေးရုံပေါင်းများစွာ ရှိသောကြောင့်
အာပဏဟု ခေါ်သည်။ ယေန အာပဏံ တာ-
ဝသရီ(ဝိ၊ ၃။ ၃၄၂)တိ အာဒိသု အာပဏန္တိ
ကေဿ နိဂမဿေတံ အဝိဝေနံ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၂၉။ အာပဏံ နာမာ(မ၊ ၂။ ၂၂)တိ
တသ္မိံ ကိရ နိဂမေ ဝိသတိ အာပဏမုဿ-
ဟဿာနိ ဝိဘတ္တာနိ အဟေသံ။ ဣတိ သော
အာပဏာနံ ဥဿန္တော အာပဏန္တေဝ သင်

ဂတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ အာပဏာနိ ဝေ ဝေါ-
ဟာရဿ မုဿတောနိတိ အာဟ အာပဏ-
မုဿဟဿာနိတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၁။ (မ၊ ၂။ ၁၁၀၊
၃၄၇။ သံ၊ ၃။ ၁၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၃။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၁၆၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။)

အာပဏဒွါရ (န) [အာပဏ+ဒွါရ] ဈေးတံခါး။
ဧကော ပန ပုရိသော အာပဏဒွါရေန အာ-
ဂစ္ဆန္တောပဉ္စကမ္ပလသတာနိ ပသာရေတွာ....။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၄၄၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။)

အာပဏဗဟုလတာ (ထိ) [အာပဏ+ဗဟုလ-
တာ] ဈေးဆိုင်ပေါများသည်၏ အဖြစ်။
အာပဏဗဟုလတာယ သော နိဂမော အာပ-
ဏောတေဝ နာမံ လဘတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၆၂။

အာပဏမုဿ (န) [အာပဏ+မုဿ] ရောင်းဝယ်
ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဈေးဆိုင်၊
ဈေးအဆင်းအဝယ်ဆိုင်။ အာပဏ-၊ ကြည့်။

အာပဏယတ္တ (တိ) [အာပဏ+ယတ္တ] ဈေးဆိုင်
နှင့်ယှဉ်သော၊ ဈေးရုံ-ဈေးတန်း- ရှိသော။
အာပဏယတ္တော နိဂဗမာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၂။

အာပဏသမိပ (န) [အာပဏ+သမိပ] ဈေးဆိုင်
အနီး၊ ဈေးအနီး။ အာပဏသမိပေ စိက္ခလ္လံ
ဟောတိ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၀၀။ (-ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။)

အာပဏသာလာ (ထိ) [အာပဏ+သာလာ]
ဈေးရောင်းရာ အဆောက်အဦ၊ ဈေးဆိုင်၊
ဈေးရုံ။ အာပဏသာလာ ကာရာပိတော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၆။

အာပဏသုတ္တ (န) [အာပဏ+သုတ္တ] အာပဏ
သုတ်၊ အာပဏနိဂုံး၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ
စဉ် ဟောသောသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊
မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၄-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၀-
သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၁၉၇-၉။

အာပကာဘိမုခ (တိ) [အာပဏ + အဘိမုခ] ဈေးသို့ရှေးရှု။ တဿေဝ အာပကာဘိမုခေ ကရိံသု။ ပဋိသံသ္ဋ၊ ၂။ ၂၉၄။

အာပဏိက (တိ) [အာပဏ + ဏိက] ဈေးဆိုင်ရှင်၊ ဈေးသည် ကုန်သည်။ အညတဏေ ဘိက္ခုသ္မာဝတ္ထိယံ ဒုဗ္ဘိက္ခေ အာပဏိကဿ တဏှုလမ္ပဋိံ။ ဧတယျဗိက္ခော အတယရိ။ ဝိ၊ ၁။ ၈၁။ (-ဝိ၊ ၁။ ၈၅။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂၃၊ ၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆။ မဗ္ဗ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄၃။)

အာပဏုဋ္ဌါနု (န) [အာပဏ + ဥဋ္ဌါနု] အိမ်ဈေးကို ပွင့်လှစ်ခြင်း၊ ဈေးဆိုင်ဖွင့်ခြင်း။ တတော ကဿကာ ကသိကမ္ပံ ဝါဏိဇာ အာပဏုဋ္ဌါနုံ တေတေ သိပ္ပိနော တံတံ ကမ္ပန္တံ ပယောဇေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၁။

အာပတတိ (ကြိ) [အာ + ပတ + အ + တိ] ကျရောက်၏၊ ရောက်လာ၏၊ ဖြစ်လာ၏။ ပရိမကမ္ပနိပ္ပန္နဿ ဝိပါကသန္တာနဿ အန္တရာဝေမဇ္ဈေ အာယန္တိ အာပတန္တိတိ အန္တရာယာ။ အနု၊ ၁။ ၁။ ၃။ ပဟဋ္ဌဒ္ဒပေါ အာပတသိ၊ သိဒ္ဓတ္တောသ္မိတိ မညသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅။ အာပတသိတိ အာဂစ္ဆသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၀၁။ အာပတိသတိ - မိလိန္ဒ၊ ၂၀၅။ အာပတိ - ဇာ၊ ၂။ ၉၃။

အာပတန္တ (တိ) [အာ + ပတ + အ + အန္တ၊ ထိ - ဌ] အာပတန္တိ ကျရောက်သော၊ ရောက်လာသော၊ ဖြစ်လာသော။ သဗ္ဗတ္ထ ဓူပသဒ္ဓဂန္ထရသဖောဋ္ဌဗ္ဗမေဓသု အာပတန္တေသု ဆသု ဒွါရေသု သံဝရကာဝါရံ အနုတ္တိ၊ ၆။ ၄။ ၇။ ဝိလိန္ဒ၊ ၃၇၃။ ကော ခေန ဝေဂေန အာပတန္တိ ပဟရိတော ဇိဝိတက္ခယ ပါပေသိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၅။

အာပတိတ (တိ) [အာ + ပတ + တ] ရှေးရှု ကျရောက်လာသော။ အတ္တနော ဥပရိ အာ

ပတိဘံ အာယဿဉ္စ နိဝတ္တေတွာ...။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၈။

အာပတိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ပတ + တွာ] ရှေးရှုကျရောက်၍၊ ရောက်လာ၍၊ ပြေးဝင်လာ၍။ တရုဏဝစ္ဆာယ ခေနယာ အာပတိတွာ မာရိတော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၂။ (-၎င်း-၁၈၄။)

အာပတိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ပတ + တွာန] ပြေးဝင်လာ၍၊ ကမ္ဘိယန္တပတိတွာန။ ဇာ၊ ၂။ ၈၈။ အာပတိတွာနာတိ ဥပဇာဝိတွာ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၂၂။

အာပတိ (ကြိ) အာပတတိ ကြည့်။

အာပတ္တ (န) [အာပ + တ္တ] ရေ၏ သဘော၊ အရည်သဘော။ အာပဿ အာပတ္တေန အနနာတံ။ မ၊ ၁။ ၄၀၅။

အာပတ္တညဘာဂိယ (တိ) [အာပတ္တိ + အညဘာဂိယ] အာပတ်ဟူသော တပါးသော အဖို့ရှိသော။ အညဘာဂိယဿ အဓိကရဏဿာတိ အာပတ္တညဘာဂိယံ ဝါ ဟောတိ အဓိကရဏညဘာဂိယံ ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၅၊ ၁၈၇။ ကခါ၊ ၁၄၀။ ဝဇီရ၊ ၂၀၂။ ကခါ၊ ၄။ ၂၄၈။)

အာပတ္တညဘာဂိယစောဒနာ (တိ) [အာပတ္တညဘာဂိယ + စောဒနာ] တပါးသောအဖို့ရှိသော အာပတ်ဖြင့် စောဒနာခြင်း။ ဣဓ စ အာပတ္တညဘာဂိယစောဒနာယ တတာသညိနောပိ အနာပတ္တိ။ ကခါ၊ ၁၄၀။

အာပတ္တာဓိကရဏ (န) [အာပတ္တိ + အဓိကရဏ] အာပတ္တာဓိကရဏံ၊ သဿတိဖြင့် ငြိမ်းအေးစေအပ်သော အာပတ် ၅-မျိုး၊ အာပတ် ၇-မျိုး။ အဓိကရဏံ နာမ စတ္တာရိ အဓိကရဏာနိ ဝိဝါဒါဓိကရဏံ အနုဝါဒါဓိကရဏံ အာပတ္တာဓိကရဏံ ကိစ္ဆာဓိကရဏံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၀။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၆၊ ၃၀၈။ “ပဉ္စပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ အာပတ္တာဓိကရဏံ၊ သတ္တပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ

အာပတ္တာဓိကရဏန္တိ ဧဝံ အာပတ္တိယေဝ အာ-
ပတ္တာဓိကရဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၀။ မာတိကာယ
အာဂတာ ပဉ္စ ဝိဘင်္ဂေ ဒွေတိ သတ္တပိ အာ-
ပတ္တိက္ခန္ဓာ၊ ဣဒံ အာပတ္တာဓိကရဏံ နာမ။
ကခါ။၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၇။ အံ၊
ဋ္ဌိ၊၂။၃၉။ (-ဝိ၊၁။၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။
ဝိ၊ဉ္စ၊၇။၁၉။၁၇။၁၇။၁၇။၁၇။၁၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၇။၁၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀။၁၇။ ကခါ။၁၃။
၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။ ဝဇိရ။
၅၁။ သာရတ္ထ၊၂။၉၇။၃၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅-
၅။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၃။၃၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊
၃။၂၀။)

အာပတ္တာဓိကရဏပစ္စယ (ပ) [အာပတ္တာဓိကရဏ
+ ပစ္စယ] အာပတ္တာဓိကရဏံ-ဟူသော
အကြောင်း။ အာပတ္တာဓိကရဏပစ္စယာကတိ
အာပတ္တိယော အာပဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ဉ္စ၊၁၇၀။ ဝဇိရ။
၃၃။

အာပတ္တာဓိကရဏသမထ (ပ) [အာပတ္တာဓိက-
ရဏ + သမထ] အာပတ္တာဓိကရဏံ-ဟူသော
အကြောင်း ဖြစ်သော သမထ။ ပဋိကမ္ပ
ပန အာပတ္တာဓိကရဏသမထေ ပရနာက
အာဂမိသတိ။ ကခါ၊ဋ္ဌိ၊၄၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆။
မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၄။

အာပတ္တိ (ထိ) [အာ + ပဒ + တိ] (၁) (က)
အာပတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာဒေသနာ
တော်ဖြစ်သော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တို့ကို ကျူး
လွန်သော ရဟန်း၊ ရဟန်းမတို့အား သင့်
ရောက်သော ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသံ-စ
သော အပြစ်မျိုး။ (၄င်း အာပတ်တို့မှာ
မာတိကာ ပါဠိတော်၌ ပါရာဇိက၊ သံဃာ-
ဒိသေသ၊ ပါဠိတော်၊ ပါဠိဒေသနီယ၊ ဒုက္ကဋ္ဌ-ဟူ
၍ ၅-မျိုးဟောတော်မူ၏။ ဝိဘင်း(ပဒဘာဇ-
နိ) ပါဠိတော်၌ ထုလွှတ်စွယ်နှင့် ဒုဗ္ဘာသိတ-ဟု
နောက်ထပ် နှစ်မျိုး ထည့်စွက်၍ ၇-မျိုး

ဟောတော်မူ၏။ အာပတ်ဟူသည် ပရမတ္ထဖြစ်
သော အကုသိုလ်တရား၊ ရုပ် အဗျာကတ
တရားဖြစ်သည်ဟု သာရတ္ထ၊၃။၃၇၇-၉-၌ ဆို
၏။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅-၅။ ကား ပရမတ် မဟုတ်
ပညတ်သဖြစ်သည်ဟုဆို၏။) (ခ) အာပတ်
(သောတာပတ္တိ၊ သမာပတ္တိ၌ ပါရှိသော
အာပတ်)။ (၂) ရောက်ခြင်း။ (၁) (က) ပဉ္စ
အာပတ္တိယော သတ္တ အာပတ္တိယော၊ ဝိ၊ဉ္စ၊
၁၆၄။ ပဉ္စ အာပတ္တိယောတိ မာတိကာယ
အာဂတဝသေန ဝုတ္တာ၊ သတ္တာတိ ဝိဘင်္ဂေ
အာဂတဝသေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။ အာပတ္တိ-
ဝိ၊၁။၂၉၅၊၃၄၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၃၄-၅။ အာပတ္တိ-
ဝိ၊၁။၄၂၇။ ဝိ၊ဉ္စ၊၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ဝိ၊ဉ္စ၊၂၃။
မ၊ဋ္ဌ၊၃၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၅။ သံ၊၁။၄၆၀။ အံ၊၂။
၅၀၄။ မိလိန္ဒ။၂၇။ မဟာနိ၊၁၉၆။ အာပတ္တိ-
ယော-ဝိ၊၄။၁၃၄-၅။ အာပတ္တိယာ-ဝိ၊၁။
၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၁၊၁၉၉ ၂၄။
ဝိ၊ဉ္စ၊၂၃၉၊၂၀။ အာပတ္တိဟိ - ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၀။
၂၁။ အာပတ္တိနံ-ဝိ၊၄။၁၁၇။ အာပတ္တိသု-
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၂။ (က) (ခ) သဗ္ဗာပိ အာပတ္တိ-
ယော ဟိနာ၊ အပိစ သောတာပတ္တိ သမာ-
ပတ္တိ ဥက္ကဋ္ဌာ။ ဝိ၊၂။၉။ အာပတ္တိ နာမသော-
ဇာပတ္တာဓိကာ ဥက္ကဋ္ဌာ စေ ပါရာဇိကာဒိ
အနုက္ကဋ္ဌာ စ။ ကခါ၊ဋ္ဌိ၊၃၄၇။ (၁) (က)၊ (၂)
အာပတ္တိ ပါရာဇိကဿာ (ဝိ၊၁။၃၅၊၄၇)တိ
အာပတ္တိ ပါရာဇိကာ အဿ ဟောတိတိ
အတ္ထော။ အထ ဝါ အာပတ္တိတိ အာပဋ္ဌနံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅။ (-ဝိ၊၁။၄၇၊၉၄၊
၁၅။ ဝိ၊၂။၃၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၇။ ဝိ၊ဉ္စ၊၁၇။)

အာပတ္တိအင်္ဂ (န) [အာပတ္တိ + အင်္ဂ] အာပတ်၏ -
အကြောင်း-အခြေခံ-အင်္ဂါ။ တိသု ပဉ္စ-
ကေသု အယုတ္တဝသေန ပဋိက္ခေပေါ က-
တော၊ န အာပတ္တိအင်္ဂဝသေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁။ ဝဇိရ။၄၂။)

အာပတ္တိအဒဿန (န) [အာပတ္တိ + အဒဿန]
အာပတ်ကို-မရ-မဆင်ခြင်-ခြင်း။ ဥက္ကေ-

ပုလိယကမ္မဋ္ဌ အာပတ္တိအာပဇနမတ္တေ အပ္ပဋိ-
ကမ္မမတ္တေ၊ ကုဒိဋ္ဌိ အပ္ပဋိနိဿဇနမတ္တေ စ
ကရိယတိ။ ဝဇီရ။ ၁၅၆။

အာပတ္တိအာပဇနက (တိ) [အာပတ္တိ + အာပဇန-
က] အာပတ်သို့ ရောက်ခြင်း - အာပတ်
သင့်ခြင်း - ရှိသော၊ အာပတ်သင့်သော၊ သူ။
ဝေ တံနုတိဝဿတိတိဝေ သန္တေ တံ အာ-
ပတ္တိအာပဇနကံ အာပနုပုဂ္ဂလံ အတ္တဘာဝံ
အတိဝဇ္ဈိတော။ ဥဒါနုဋ္ဌ။ ၂၇၈။

အာပတ္တိအာပဇနာကာရ (ပု) [အာပတ္တိ + အာ-
ပဇနာကာရ] အာပတ် သင့်ရောက်ခြင်း၏ -
အကြောင်း - အခြင်းအရာ။ ဣဓ အဓိပေတံ
အာပတ္တိအာပဇနာကာရံ အသေတုံ...။ ကခါ၊
ဋီ။ ၅၄။

အာပတ္တိအာပနု (တိ) [အာပတ္တိ + အာပနု]
အာပတ်သို့ရောက် - အာပတ်သင့် - သော၊ သူ။
အာပတ္တိဂါဓံ ကြည့်။

အာပတ္တိအာပနုတာ (ထိ) [အာပတ္တိ + အာပနုတာ]
အာပတ် သင့်သည်၏ အဖြစ်။ စောဒနာ
စ အာပတ္တိယာတိ စဒိတကေန စောဒကဿ
သမာနဘာဝေါ အာပတ္တိအာပနုတာယာတိ
အာဟာ "သမာနောတိ သာပတ္တိကော"တိ။
မ၊ ဋီ။ ၁။ ၂၄၉။

အာပတ္တိအာဝိကရဏ (န) [အာပတ္တိ + အာဝိက-
ရဏ] အာပတ်ကို - ထင်စွာပြုခြင်း - ထုတ်
ဖော်ပြောဆိုခြင်း။ ပါတိမောက္ခဋ္ဌေသကော
ဟိ အသမညံ အာပတ္တိအာဝိကရဏံ အက-
တံ...။ ဝဇီရ။ ၄၄၉။

အာပတ္တိဥပတ္တမ္ပကရ (တိ) [အာပတ္တိ + ဥပတ္တမ္ပ +
ကရ] ပုရင်းအာပတ်ကို ထောက်ပြခြင်းကိုပြု
တတ်သော (အနုပညတ်)။ အာပတ္တိဥပတ္တမ္ပ-
ကရာစ အဒိန္နာဒါနာဒိသု ဝိယ။ ကခါ။ ၁၁၃။

အာပတ္တိက (တိ) [အာပတ္တိ + က] အာပတ်ရှိ
သော၊ အာပတ်သင့်သော။ အာရောစိတံ

ဝတ္ထု အဝိနိစ္စိတန္တိ အာရောစိတဝတ္ထု အာ-
ပတ္တိကဘာဝေန ဝိနိစ္စိတံ။ ကခါ၊ ဋီ။ ၄၂။

အာပတ္တိကရ (တိ) [အာပတ္တိ + ကရ] အာပတ်ကို
(အာပတ်သင့်ခြင်းကို) ပြုတတ်သော။ အာ-
ပတ္တိကရာ ဓမ္မာ ဇာနိတဗ္ဗာ(ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁)တိ
အာဒိမ္မိ ကေတ္တရိကနယေ အာပတ္တိကရာ ဓမ္မာ
နာမ ဆ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနာနိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၅၇။
(-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ ဝိမတိ ၁။
၃၄၁။ မူလဋီ၊ ၂။ ကု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၄၁။ ကခါ၊
ဋီ။ ၈၉။)

အာပတ္တိကာရဏတ္တ (န) [အာပတ္တိ + ကာရဏ +
တ္တ] အာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်း၏
အဖြစ်။ သမ္မုတိသဘာဝါယပိ အာပတ္တိယာ
ကာရဏုပစာရေန အကုသလာဗျာကတဘာ-
ဝေန ဝုဇ္ဈမာနေ ကုသလာယာပိ အာပတ္တိ
ကာရဏတ္တာ တဒုပစာရေန...ဝတ္ထုဗ္ဗံ ဘဝေ
ယျ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၂၃။

အာပတ္တိကုသလတာ (ထိ) [အာပတ္တိ + ကုသလ +
တာ] အာပတ် ၅-မျိုး၊ ၇-မျိုးတို့၌ လိမ္မာ
ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်။ အာပတ်သင့်ခြင်း၏
အကြောင်းရင်း ဝတ္ထုနှင့် တကွ ထိုအာပတ်
အမျိုးအစားတို့ကို ခွဲခြားသိနားလည်-ခြင်း
-သော၊ သူ။ အာပတ္တိကုသလတာ စ အာ-
ပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ စ။ အဘိ၊ ၈။ ၁၄။ ဒီ၊
၃။ ၁၇၈။ ပဉ္စပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ အာပတ္တိယော၊
သတ္တပိ အာပတ္တိက္ခန္ဓာ အာပတ္တိယော (အဘိ၊
၈။ ၂။ ၈)တိ ဝေ ဝုတ္တာသု အာပတ္တိသု ကုသ-
လဘာဝေါ အာပတ္တိကုသလတာ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၉၅။ တတ္ထ သဟ ဝတ္ထုနာ တာသံ
အာပတ္တိနံ ပရိစ္ဆေဒကဇာနနကပညာ အာ-
ပတ္တိကုသလတာ နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၃။
အာပတ္တိကုသလတာ (အံ၊ ၁။ ၈၂)တိ ပဉ္စန္ဒ
သတ္တန္တု အာပတ္တိက္ခန္ဓာနံ ဇာနနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၅၅။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၁။ ဒီ၊ ၃။ ၁၇၄။ အနုဋီ၊
၁။ ၁၉၉။)

အာပတ္တိက္ခဏ (ပု) [အာပတ္တိ + ခဏ] အာပတ်သင့်သော - အခါ - ခဏ။ ကမ္မဝါစာပရိယောသသားနေ အာပတ္တိက္ခဏေ ပိပါကာဗျာကတသမင်္ဂတာဝသေန ဝါ တိစိတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ သစ်။ ၄၅၇။

အာပတ္တိက္ခန္ဓ (ပု) [အာပတ္တိ + ခန္ဓ] အာပတ်အစုအပုံ။ တဿ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော ပရိမသ္မိံ စ ပစ္စိမသ္မိံ စ အာပတ္တိက္ခန္ဓန္တ ယထာပဋိပန္နေ ပရိဝါသံ ဒေတာ မာနတ္ထံ ဒါတပုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၉။ (-ဝိ၊ ၅။ ၈၀။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၃။ ၁၈၀။ ၁၈၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃၄။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ ၂၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ၉၅။ ၄၂၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃။ ၆၈။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၂၇၇။ သိ၊ ငို၊ သစ်၊ ၁။ ၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၁၃၃။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငို၊ ၁။ ၃၉။ ၈၄။)

အာပတ္တိခေတ္တ (န) [အာပတ္တိ + ခေတ္တ] အာပတ်၏ခေတ်၊ အာပတ်သင့်ရာ - ခေတ် - နယ်ပယ်။ တသေဝ အာပတ္တိခေတ္တတ္တာ၊ အဝယဇေပိ အဝယဝီဝေါဟာရသမ္ဘဝတော စ ဣဝ အာပတ္တိခေတ္တမေဝ။ ဝဇီရ၊ ၄၄၈။ (- ဝဇီရ၊ ၁၁၇။ ၄၄၉။)

အာပတ္တိခေတ္တဒဿန (န) [အာပတ္တိခေတ္တ + ဒဿန] အာပတ်သင့်ရာခေတ်ကိုပြခြင်း။ ပရတော အာပတ္တိခေတ္တဒဿနတော ဣတရဿ အနာပတ္တိခေတ္တဘာဝေါ ဒဿိတောဝဟောတိ။ ဝဇီရ၊ ၂၇၄။

အာပတ္တိဂဏနာ (ထိ) [အာပတ္တိ + ဂဏနာ] အာပတ်ကိုရေတွက်ခြင်း၊ အာပတ်အရေအတွက်။ ဝိညတ္တပုဂ္ဂလဂဏနာယ အာပတ္တိဂဏနာ။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၇၉။ (- ဝဇီရ၊ ၂၄၅။)

အာပတ္တိဂမနိယတာ (ထိ) [အာပတ္တိ + ဂမနိယ + တာ] အာပတ်သို့ ရောက်စေတတ် - အာပတ်သင့်စေတတ် သော အကြံစစ်အဖြစ်။ အန္တေဝါသိကတ္ထေရာဝါဒေ တာဝ အာပတ္တိဂမနိယတာယ သတိ ပဋ္ဌာနာဝိကမ္ပံ နိဿရဏန္တိ ကထိတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၈။

အာပတ္တိဂရုကလဟုကဘာဝ (ပု) [အာပတ္တိ + ဂရုက + လဟုက + ဘာဝ] အာပတ်၏လေးသည် ပေါ့သည်၏ အဖြစ်၊ ဂရုက အာပတ်၊ လဟုက အာပတ်၏ အဖြစ်။ ပဂေဝ ဒုက္ခန္တု၊ တိ စေ? န အာပတ္တိဂရုကလဟုကဘာဝေန ဝတ္ထုဂရုကလဟုကနိယမာဘာဝတော။ ကင်္ခါ၊ ငို၊ ၈၅။

အာပတ္တိဂါမိ (တိ) [အာပတ္တိ + ဂမ + တိ။ ထိန္တိ အာပတ္တိဂါမိနိ] အာပတ်သို့ ရောက်သောသူ၊ ဘိက္ခုနိယော ကမ္မပတ္တာယောပိ အာပတ္တိဂါမိနိယောပိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၅၂။ အာပတ္တိဂါမိနိယောပိတိ အာပတ္တိ အာပန္နာယောပိ။ ဝဇီရ၊ ၅၃၇။ အာပတ္တိဂါမိနိယောပိတိ အာပတ္တိအာပန္နာယောပိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၄၅။

အာပတ္တိဂ္ဂဟာဏ (န) [အာပတ္တိ + ဂဟာဏ] အာပတ္တိသဒ္ဓါ။ အယံ ဝိသေသတော အာပတ္တိကုသလတာတိ ဒဿေတုံ ဒုတိယအာပတ္တိဂ္ဂဟာဏံ ကတံ။ ဒီ၊ ငို၊ ၃။ ၁၇၄။

အာပတ္တိဇနက (တိ) [အာပတ္တိ + ဇနက] အာပတ်သင့်ခြင်းကို ပြစ်စေတတ်သော။ အာပတ္တိယာ အာသန္တဝါစန္တိ အာပတ္တိဇနကမေဝ ဝစနံ သန္ဓာယ ဝဒတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၃။

အာပတ္တိဇာတိက (တိ) [အာပတ္တိ + ဇာတိ + က] အာပတ်ဟူသော ဇာတ်ရှိသော၊ အာပတ်ဟူသော - ဇာတ်မြစ် - မူလအကြောင်းရင်း - ရှိသော။ အာပတ္တာဝိကရဏံ အာပတ္တိနိဒါနံ အာပတ္တိသမုဒယံ အာပတ္တိဇာတိကံ အာပတ္တိပဘာဝံ အာပတ္တိသမ္ဘာရံ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၅။

အာပတ္တိဋ္ဌာန (န) [အာပတ္တိ+ဋ္ဌာန] အာပတ်
အရာ၊ အာပတ်သင့်သော အရာ။ တဿ
အာပတ္တိဋ္ဌာနေ အာပတ္တိ ဝုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။)

အာပတ္တိဋ္ဌာနိယ (တိ) [အာပတ္တိဋ္ဌာန+ဣယ] အာပတ်၏ အရာ၌ တည်သော။ “ယံ ပနေတ္ထ
အာပတ္တိဋ္ဌာနိယံ န ဟောတိ၊ တံ အမိဿ-
မေဝါ” တိ ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ။၁၅၂။

အာပတ္တိဒဿန (န) [အာပတ္တိ+ဒဿန] အာ
ပတ်ကို ပြခြင်း။ တဒဘာဝတော ဣတရေသု
အာပတ္တိဒဿနံ ကတံ။ ဝဇိရ။၇၄။

အာပတ္တိဒဿနဿာဟ (ပု) [အာပတ္တိဒဿန
+ ဥဿာဟ] အာပတ်ကို ဖော်ပြခြင်း၌
ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်ခြင်း။ အာပတ်သင့်သည်
ဟု ပြောဆိုရာ စိတ်စောနေခြင်း။ အာပတ္တိ-
ဒဿနဿာဟော၊ န ကာတဗ္ဗောကုဝါစနံ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၄၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၆။

အာပတ္တိဒိဋ္ဌိ (တိ) [အာပတ္တိ+ဒိဋ္ဌိ] အာပတ်ဟု
အယူရှိသော၊သော။ သော တဿာ အာပတ္တိ-
ယာ အာပတ္တိဒိဋ္ဌိ ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၄၈၀။
ဝဇိရ။၅၀၄။ (-သာရတ္ထ၊၃။၄၇၈။)

အာပတ္တိဒိဝသာနုရူပ (တိ) [အာပတ္တိ+ဒိဝသ+
အနုရူပ] အာပတ်သင့်ရာနေအား လျော်
သော။ အာပတ္တိဒိဝသာနုရူပံ အာရော-
ဓေတွာ။ ကခါ၊ဋီ။၂၆၇။

အာပတ္တိဒိပန (တိ) [အာပတ္တိ+ဒိပန] အာပတ်
ကိုပြတတ်သော။ သမိတ္တကံ အာပတ္တိဒိပနံ
သညာဝိမောက္ခံ အနာပတ္တိဒိပနံ။ ကခါ၊ဋီ။
၂၈။

အာပတ္တိဒေသနကာလ (ပု) [အာပတ္တိဒေသနာ
+ ကာလ] အာပတ်ကို ထုတ်ဖော် ပြောပြ
ရာအခါ။ ကေယေဝ ဝါ ကေယ သန္တိကေ
အာပတ္တိဒေသနကာလေ “ပဿာမိ” တိ ဝုတ္တေ။
ဝဇိရ။၅၅၀။

အာပတ္တိဒေသနာ (တိ) [အာပတ္တိ+ဒေသနာ]
အာပတ်ကို - ပြောကြားခြင်း - သိစေခြင်း။
အာပတ်ကို ဒေသနာကြားခြင်း။ ကိံ ကာရ-
ကံ? ဣဓ ဝုတ္တနိဿဇနက္ကမေန နိဿဇိက္ခာ
အာပတ္တိဒေသနတော။ က.ခါ၊ဋီ။၇၃။

အာပတ္တိဒေသနာကိစ္စ (န) [အာပတ္တိဒေသနာ+
ကိစ္စ] အာပတ်ကို - အာပတ်သင့်ကြောင်း -
ထုတ်ဖော်ပြောကြားခြင်းကိစ္စ။ ဥဒ္ဓိဿကတဉ္စ
အဇာနိတွာ ဘုဉ္ဇာဿ ပစ္စာ ဥ တွာ အာ
ပတ္တိဒေသနာကိစ္စံ နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၇။

အာပတ္တိဒေသနာပဋိဂ္ဂဟက (န) [အာပတ္တိဒေ
သနာ+ပဋိဂ္ဂဟက] အာပတ်ကို ထုတ်ဖော်
ပြောကြားခြင်း၊ ခံယူခြင်း အာပတ္တိဒေသနာ-
ပဋိဂ္ဂဟဏေသု ပနေတ္ထ အယံ ပါဠိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂၃။

အာပတ္တိဒေသနာဝိဓာနမုခ (န) [အာပတ္တိဒေ-
သနာ+ဝိဓာန+မုခ] အာပတ်ကို ထုတ်ဖော်
ပြောကြားမှုဟူသော အစီအစဉ်ကို ပဓာန
ထားခြင်း။ ပရေသမ္ပိ သဒ္ဓါယ အာပတ္တိဒေ-
သနာဝိဓာနမုခေန သာမတ္ထိယတော ပကာသီ
တော။ ဝိမတိ၊၂။၃၁၀။

အာပတ္တိဒေါသ (ပု) [အာပတ္တိ+ဒေါသ] ရွေးရှူ
ရောက်ခြင်းဟူသော - ဒေါသ - အပြစ်။ သေဝ
ခတ္တိယော သော ဗြာဟ္မဏောတိအာဝိနံ
အာပတ္တိဒေါသဉ္စ...ဒိသ္မာ ပဋိက္ခေပေါ ပရဝါ-
ဒိဿ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။

အာပတ္တိနဝက (တိ) [အာပတ္တိ+နဝ+က] အာ
ပတ်ကိုးခုအပေါင်း။ အဓမ္မကဓမ္မ ဇာတေ
အာပဇ္ဇိတဗ္ဗာ ဒေ အာပတ္တိနဝကာ ဓမ္မကဓမ္မ
ဒေ အာပတ္တိနဝကာတိ စတ္တာရေ နဝကာ
ဝုတ္တာ။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၉။

အာပတ္တိနာနတ္တတာ (တိ) [အာပတ္တိ+နာနတ္တ-
တာ] အာပတ်၏ မတူ ထူးခြားကွဲပြားသည်၏
အဖြစ်။ အတ္ထိ ဝတ္ထုနာနတ္တတာ နော အာ-

ပတ္တိနာမဂ္ဂဟဏ။ ဝိ၊၅။၂၂၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၆၉။ ဝဇိရ။၅၅၉။)

အာပတ္တိနာမဂ္ဂဟဏ (န) [အာပတ္တိ + နာမ +
ဂ္ဂဟဏ] အာပတ်အမည်ကိုယူခြင်း။ “နိဿာရ-
ဏီယံ သံဃာဒိသေသ” နှ့် အာပတ္တိနာမဂ္ဂဟ-
ဏဉ္စ ကတံ။ ဝဇိရ။၇၄။

အာပတ္တိနိကာယ (ပု) [အာပတ္တိ + နိကာယ]
အာပတ်အပေါင်း။ တဿေဝ အာပတ္တိ-
နိကာယဿ နာမကမ္ပံ အဓိဝစနံ။ ဝိ၊၁။
၁၅၃။ တဿေဝ အာပတ္တိနိကာယဿာတိ
တဿ ဧပ အာပတ္တိသမ္မဟဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၀။ (-က၊၁။ ၁၂၇။ ဝိမတိ၊၁။၂၅၅။ ကခါ၊
၉။၂၂၇။)

အာပတ္တိနိဒါန (တိ) [အာပတ္တိ + နိဒါန]
အာပတ်လျှင် အကြောင်းရှိသော။ အာ-
ပတ္တိ-ဓိကရဏံ အာပတ္တိနိဒါနံ အာပတ္တိသမု-
ဒယံ။ ဝိ၊၅။၂၆၅။ အာပတ္တိ နိဒါနံ အဿာတိ
အာပတ္တိနိဒါနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၇။

အာပတ္တိနိရောဓ (ပု) [အာပတ္တိ + နိရောဓ]
အာပတ်တို့၏ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ အာပတ္တိသမု-
ဒယံ ဇာနာတိ၊ အာပတ္တိနိရောဓံ ဇာနာတိ။
ဝိ၊၅။၂၃၂။

အာပတ္တိနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ (ထိ) [အာပတ္တိ-
ရောဓဂါမိနိ + ပဋိပဒါ] အာပတ်ချုပ်ငြိမ်း
ခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်။
သတ္တသမထေ အဇာနန္တော ပန အာပတ္တိ-
နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၇၆။

အာပတ္တိနိရောဓဂါမိ (တိ) [အာပတ္တိနိရောဓ + ဂမ္မ +
ဏိ။ ထိ-၌ အာပတ္တိနိရောဓဂါမိနိ] အာပတ်
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။
အာပတ္တိနိရောဓဂါမိနိ ပဋိပဒံ န ဇာနာတိ။
ဝိ၊၅။၂၃၂။

အာပတ္တိပညာပန (န) [အာပတ္တိ + ပညာပန]
အာပတ်ကို ပညတ်ခြင်း။ မနောဒွါရေ အာ-
ပတ္တိပညာပနံ နာမ နတ္ထိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။

အာပတ္တိပဘဝ (တိ) [အာပတ္တိ + ပဘဝ] အာ-
ပတ်ဟူသော အဦးအစ ဖြစ်ရာ အကြောင်း
ရင်းရှိသော။ အာပတ္တိဇာတိက-ကြည့်။

အာပတ္တိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အာပတ္တိ + ပရိစ္ဆေဒ]
အာပတ်အပိုင်းအခြား။ အာပတ်ကိုပိုင်းခြား
ခြင်း။ အပရိက္ခေပေ အာပတ္တိပရိစ္ဆေဒံ သမန္တ-
ပါသာဒိကဝသေန အဂ္ဂဟေတုာ ဣဓ ဝုတ္တ-
နယေန ဂဟေတဗ္ဗန္တိ လိခိတံ။ ကခါ၊၉။၁၁၇။

အာပတ္တိပရိယန္တ (ပု) [အာပတ္တိ + ပရိယန္တ] (၁)
အာပတ်အပိုင်းအခြား။ (တိ) (၂) အာပတ်
အပိုင်းအခြားရှိသော။ (၁) အာပတ္တိပရိ-
ယန္တေ ယာ အာပတ္တိယော ပရိဂ္ဂဟိတာယော
ဟောန္တိ။ ဝိ၊၂။၄၈။ အာပတ္တိပရိယန္တံ န ဇာ-
နာတိ၊ ဝိ၊၄။၁၅၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၄။ ကခါ၊၁၄၇။
(၂) အတ္တိ ဘိက္ခုသမ္ပုတိ အာပတ္တိပရိယန္တာ
န ကလပရိယန္တာ။ ဝိ၊၂။၄၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၀။)

အာပတ္တိပုစ္ဆာ (ထိ) [အာပတ္တိ + ပုစ္ဆာ] အာပတ်
ကို မေးခြင်း။ ကိံ တေ ဒိဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တုပုစ္ဆာ၊
ဝိပတ္တိပုစ္ဆာ၊ အာပတ္တိပုစ္ဆာ အဇ္ဈာစာရပုစ္ဆာ။
ဝိ၊၅။၃၀၀။

အာပတ္တိပုဋိဂ္ဂဟ (ပု) [အာပတ္တိ + ပုဋိဂ္ဂဟ] အာ-
ပတ်ကို-ခံယူခြင်း-လက်ခံခြင်း။ အာယတိံ
သံဝရေယျာသိတိ ဧဝံ အာပတ္တိပုဋိဂ္ဂဟော
နာမ။ အ၊ဋီ၊၂။၇၂။

အာပတ္တိပုဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အာပတ္တိ + ပုဋိဂ္ဂဟဏ]
အာပတ်ကို-ခံယူခြင်း-လက်ခံခြင်း။ အာပ-
တ္တိပုဋိဂ္ဂဟဏေပန အယံ ဝိသေသော၊ ယထာ
ဂဏဿ နိဿဋ္ဌိတွာ အာပတ္တိယာ ဒေသိယ-
မာနာယ အာပတ္တိပုဋိဂ္ဂဟဏော ဘိက္ခု၊ဥတ္တိ-
ဌပေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ (-ကခါ၊၉။၂၈၅။)

အာပတ္တိပုဋိဂါဟက (တိ) [အာပတ္တိ+ပုဋိဂါဟက] အာပတ်ကို - ခံယူသော - လက်ခံသော။ သူ။ အာပတ္တိပုဋိဂါဟကကြည့်။

အာပတ္တိပုဋိဇာန (န) [အာပတ္တိ+ပုဋိဇာန] အာပတ်ကို ဝန်ခံခြင်း။ ပုန အာပတ္တိပုဋိဇာန အဝတ္တံ။ ကခါ၊ ဇူ။ ၂။

အာပတ္တိပုသင် (ပ) [အာပတ္တိ+ပုသင်] အာပတ်ဟု - အာပတ်သင့်၏ဟု - လျဉ်းပါးခြင်း။ နှဟိ ဘဂဝတော အာကာယတ္တာ အာပတ္တိကုသလာဒိပရမတ္ထသဘာဝါ ဟောတိ အနုပသမ္ပနာနံ အာဒိကမ္ပိကာနဉ္စ အာပတ္တိပုသင်တော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၅။ ကခါ၊ ဇူ။ ၃၃၆။)

အာပတ္တိပုသင်နိဝါရဏ (န) [အာပတ္တိပုသင်+နိဝါရဏ] အာပတ်သင့်၏ဟု လျဉ်းပါးခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ ခုတိယနိမန္တနဿ ပဌမဘောဇနေ အာပတ္တိပုသင်နိဝါရဏတ္ထိ “ယေန ယေနာ” တိအာဒိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ၊ ၃၁၄။

အာပတ္တိပုဟောနက (တိ) [အာပတ္တိ+ပုဟောနက] အာပတ်လောက်သော၊ အာပတ်သင့်စေနိုင်သော။ ပဉ္စန္ဒ ဘောဇနာနန္တိ အာပတ္တိပုဟောနကဘောဇနနိဒဿနံ။ ဝဇီရ၊ ၃၂။

အာပတ္တိဗဟုလ (တိ) [အာပတ္တိ+ဗဟုလ] များသော အာပတ်ရှိသော၊ အာပတ်အသင့်များသောသူ။ ဗာလော ဟောတိ အဗျတ္တော အာပတ္တိဗဟုလော အနုပဒါနော။ ဝိ၊ ၄။ ၉။ ၁၃-၄။ ဣမ ဘဒ္ဒါလိ ကေစော ဘိက္ခု အဘိဏ္ဍာပတ္တိကော ဟောတိ၊ အာပတ္တိဗဟုလော။ မ၊ ၂။ ၁၀၆။ အာပတ္တိဗဟုလောတိ သာပတ္တိကကာလောဝဿ ဗဟု၊ သုဒ္ဓေါ နိရာပတ္တိကကာလော အပေါတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၀။)

အာပတ္တိဘယ (န) [အာပတ္တိ + ဘယ] (က) အာပတ်ကို - အာပတ်သင့်မည်ကို - ကြောက်ခြင်း။ (ခ) အာပတ်ကို အမှီပြု၍ ပြစ်သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း။ (က) အောက်ပုဒ် ကြည့်။ (ခ) စက္ကာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အာပတ္တိဘယာနိ။ အံ၊ ၁။ ၅၆၃။ ဣမာနံ ခေါ ဘိက္ခဝေ စက္ကာရိ အာပတ္တိဘယာနိတိ ဘိက္ခဝေ ဣမာနိ စက္ကာရိ အာပတ္တိ နိဿာယ ဥပ္ပဇနဘယ၊ နိနာမာတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၄။

အာပတ္တိဘယဌာနဒဿန (န) [အာပတ္တိဘယ + ဌာန + ဒဿန] အာပတ်ကို ကြောက်ရွံ့မှု၏ အရာဌာနကို ပြခြင်း။ အပိ စ အာပတ္တိဘယဌာနဒဿနတော စ။ ဝဇီရ၊ ၉၂။

အာပတ္တိဘယဝဂ္ဂ (ပ) [အာပတ္တိဘယ + ဝဂ္ဂ] အာပတ္တိဘယဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၅ ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၅၆၂။

အာပတ္တိဘယသုတ္တ (န) [အာပတ္တိဘယ + သုတ္တ] အာပတ္တိဘယသုတ်၊ အာပတ်ကို အမှီပြု၍ ကြောက်ရွံ့မှုကို ဟောပြောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၅ ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၅၆၃။

အာပတ္တိဘိရုက (တိ) [အာပတ္တိ+ဘိရုက] အာပတ် - မှု - ကို - ကြောက်သော၊ သူ။ တသ္မာ အာပတ္တိဘိရုကေန ရူပံ သလ္လကေန္တေနပိ ပုစ္ဆိတူဝ မံသံ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။ (- ဝဇီရ၊ ၄၄၉။)

အာပတ္တိဘေဒ (ပ) [အာပတ္တိ + ဘေဒ] (ပါရာဇိက-စသော) အာပတ် - အထူး - အပြား။ ဣဒါနိ တတ္ထ တတ္ထ ဌာနာစာဝနဝသေန ဝုတ္တဿ အဒိန္နာဒါနဿ အင်္ဂံ ဝုတ္တုဘေဒေန စ အာပတ္တိဘေဒံ ဒဿေန္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။ အာပတ္တိဘေဒန္တိ ပါရာဇိကထုလ္လစွယဒုက္ကဋာနံ

ဝသေန အာပတ္တိဘေဒံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၅။
(-ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဒိဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၀၊ ၈၄၊ ၈၇၊ ၉၂၊
၁၁၁၊ ၁၂၂၊ ၁၂၆၊ ၁၃၅၊ ၁၄၁၊ ၁၈၂။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။
၉၈။ ဝဇီရ၊ ၃၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၄၇၁။)

အာပတ္တိဘေဒဒဿန (န) [အာပတ္တိဘေဒ +
ဒဿန] အာပတ် အထူးအပြားကို ပြခြင်း။
ဘိက္ခု ကုဋ် ကရောတိတံ ဝေမာရိနိ ဆတ္တိ သ
စတုက္ကာနိ အာပတ္တိဘေဒဒဿနတ္ထံ ဝုတ္တာနိ။
ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၈။ ကင်္ခါ၊ ၆။
၃၄၆။)

အာပတ္တိမတိ (တိ) [အာပတ္တိ + မတိ] အာပတ်
သင့်၏ဟု အယူရှိသော။ ကုလန္တရဿောက္က-
မနေ၊ အာပတ္တိမတယော ဟိ တေ။ ဝဇီရ၊
၃၂၆။

အာပတ္တိမတ္တကရ (တိ) [အာပတ္တိ + မတ္တ + ကရ]
အာပတ်သင့်ခြင်း မျှကိုသာ ပြုတတ်သော။
ဧဝံ ဝုတ္တော ဧဝ စ အာပတ္တိမတ္တကရေဟိ
ပဉ္စာဗာဓာဒိဟိ ကပရိမုတ္တဿပိ ဥပသမ္ပဒါ
ရဟတိ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၄။

အာပတ္တိမုခ (န) [အာပတ္တိ + မုခ] အာပတ်ကို-
အဦးမူခြင်း-ပဓာနထားခြင်း။ ဣတ္ထ စ သညာ-
ဒုကံ အနာပတ္တိမုခေန၊ သစိတ္တကဒုကံ အာ-
ပတ္တိမုခေန ဝုတ္တန္တိ ဣဒမေတေသံ နာနာက-
ရဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၉၇။ (-
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၀။)

အာပတ္တိမောက္ခ (ပု) [အာပတ္တိ + မောက္ခ] အာ-
ပတ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ ဒုတံ ဝါ ပဏ္ဍံ ဝါ
ပေသေတာ ဝဒတောပိ အာပတ္တိမောက္ခော
နတ္ထိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၃။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၂၅။ (-
ဝဇီရ၊ ၄၄၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၄။)

အာပတ္တိရောပန (န) [အာပတ္တိ + ရောပန] အာ-
ပတ်သို့ တင်ပို့ခြင်း။ ကမ္မက္ခန္ဓကေ အာပတ္တိ-
ရောပနတော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၂၅၃။

အာပတ္တိလေသ (ပု) [အာပတ္တိ + လေသ] အာ-
ပတ်အရိပ်အမြက်။ အာပတ္တိလေသော နာမ
လဟုကံ အာပတ္တိ အာပဋ္ဌန္တော ဝိဇ္ဇော
ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၂။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၂၄၇။ (-ဝိ-
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၇။ ဝဇီရ၊ ၂၀၄။)

အာပတ္တိဝဇနက (တိ) [အာပတ္တိ + ဝဇနက]
အာပတ်ကို ပျိုးစေသော၊ နည်း။ တတော
ကောပတ္တိမူလကဉ္စ အာပတ္တိဝဇနကဉ္စာတိ ဒွေ
နယေ ဒဿေဘူ၊ အဋ္ဌသမောဓနပရိဝါ-
သော ဒဿိတော။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၃။ အာပတ္တိ-
ဝဇနကန္တိ “ကော အာပတ္တိ ကောဟပ္ပုဋ္ဌိစ္ဆန္တု၊
ဒွေ အာပတ္တိယော ဒွိဟပ္ပုဋ္ဌိစ္ဆန္တု”တိ အာ-
ပိနာ ဝုတ္တံ အာပတ္တိဝဇနကနယံ သန္ဓာယ၊
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၄။

အာပတ္တိဝဇနကနယ (ပု) [အာပတ္တိဝဇနက +
နယ] အာပတ်ကိုပျိုးစေသောနည်း။ အာပတ္တိ-
ဝဇနက-ဩဇာ။

အာပတ္တိဝတ္ထု (န) [အာပတ္တိ + ဝတ္ထု] အာပတ်၏
-တည်ရာ - မှီရာ - အကြောင်းဝတ္ထု။ တံ
တဒေဝ အာပတ္တိဝတ္ထု ဟောတိတိ ဝိညာပ-
နတ္ထံ...ကတံ။ ဝဇီရ၊ ၂၉၁။

အာပတ္တိဝတ္ထုက (န) [အာပတ္တိ + ဝတ္ထု + က]
အာပတ်၏ - တည်ရာ - မှီရာ - အကြောင်း
ဝတ္ထု။ ပဉ္စန္ဒံ သဟ အာပတ္တိဝတ္ထုကဿ အနာ-
ပတ္တိဝါရလာဘော ဝိသေသကာရဏာဘာဝါ။
ကင်္ခါ၊ ၆။ ၈၅။

အာပတ္တိဝိဇ္ဇေဒနိ (တိ) [အာပတ္တိ + ဝိဇ္ဇေဒနိ]
အာပတ်ကို ပြတ်တတ်သော ဒေသနာ။
ယာ ပန အာပတ္တိဝိဇ္ဇေဒနိ သာဝသေသံ၊
အနဝသေသဉ္စ၊ သာ နိဗ္ဗေဓဘာဂိယာ၊ အ-
သေက္ခဘာဂိယာ စ။ နေတ္ထိ၊ ၆။ ၁၂၉။

အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အာပတ္တိ + ဝိနိစ္ဆယ]
အာပတ် အဆုံးအပြတ်။ အယံ ပနေတ္ထ

ပဒသမ္ပန္နော စ အာပတ္တိဝိနိစ္ဆယော စ။ ဝိဋ္ဌ၊
၂။ ၁၃၈။ (-၎င်း-၂၀၁။)

အာပတ္တိဝိသေသ (ပု) [အာပတ္တိ + ဝိသေသ]
ပါရာဇိကစသောအာပတ်အထူး။ ဝတ္ထုဝိသေ-
သေန ပနေတ္ထ ကမ္မဝိသေသော စ အာပတ္တိ-
ဝိသေသော စ ဟောတိတိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။
ကခါ၊ ဝိ။ ၂၁၃။ အာပတ္တိဝိသေသောတိ ပါရာ-
ဇိကာဒိအာပတ္တိဝိသေသော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၇။

အာပတ္တိဝိသောနော (ထိ) [အာပတ္တိ + ဝိသော-
နော] အာပတ်ကို-သုတ်သင်-စင်ကြယ်စေ-
ခြင်း။ အာပတ္တိဝိသောနောယ အတ္တဝေါဿ-
ဂ္ဂေါကာသဒါနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၅၉။ မ၊ ဝိ။ ၁။
၁၈၅။

အာပတ္တိဝိတိက္ကမ (ပု) [အာပတ္တိ + ဝိတိက္ကမ]
အာပတ်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ “အာရဘတိ စ
ဝိပုဋ္ဌိသာရိ စ ဟောတိ”တိ အယံ ပန အာ-
ပတ္တိဝိတိက္ကမေ အာဂတော။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃။
၉၆။ အံ၊ ဝိ၊ ၃။ ၄၈။

အာပတ္တိဝိတိက္ကမဗဟုလ (တိ) [အာပတ္တိဝိတိက္ကမ
+ ဗဟုလ] အာပတ်ကို လွန်ကျူးခြင်း များ
သော၊ သူ၊ သိက္ခာယ န တိဗ္ဗဂါရဝါတိ သိက္ခာ-
ပဒေသု ဗဟုလဂါရဝါ န ဟောန္တိ အာပတ္တိ-
ဝိတိက္ကမဗဟုလာ ဝါ။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၇။ (-မ၊ ဝိ၊
၁။ ၂၅၃။)

အာပတ္တိဝိတိက္ကမဝစန (န) [အာပတ္တိဝိတိက္ကမ +
ဝစန] အာပတ်ကို လွန်ကျူးကြောင်း ဖြစ်
သော စကား။ န နိဝါရေတိတိ ဣဒံ ဝစန
အာပတ္တိဝိတိက္ကမဝစန နာမာတိ န ဇာနာတိ။
အံ၊ ဝိ၊ ၃။ ၄၅။

အာပတ္တိဝိတိက္ကမဝါစာ (ထိ) [အာပတ္တိဝိတိက္က-
မ + ဝါစာ] အာပတ်ကို လွန်ကျူးကြောင်း
ဖြစ်သော စကား။ ပဗ္ဗေတိတာ ပန အာပတ္တိ-
ဝိတိက္ကမဝါစံ ဝဒန္တာ ကလဟတော နာမ။
အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၆။

အာပတ္တိဝိဋ္ဌာန (န) [အာပတ္တိ + ဝိဋ္ဌာန] (၁)
အာပတ်မှ - ထမြောက်ခြင်း - ကင်းစင်
ပပျောက်ခြင်း။ (၂) အာပတ်မှ ထမြောက်
ကြောင်း ဝိနည်းကံ။ (၁) (၂) ဣမံ အာ-
ပတ္တိ အာပဋိတာ ဝိဋ္ဌာတုကာမဿ ယံ တံ
အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၉။ ကခါ၊ ၁။ ၂၇။
(၁) အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနန္တိ အာပတ္တိတော ဝိဋ္ဌာနံ၊
အနာပတ္တိကဘာဝုပကမနန္တိ အတ္တော။ သာ-
ရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၄။ ကခါ၊ ဝိ။ ၂၂၇။ (-ဝိ၊ ဝိ၊ ၄။
၁၉၆။ မ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၇။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၇။ ဝဇိရ။
၇၄၊ ၁၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၃။ မူလ၊ ဝိ၊ ၁။
၁၈၃။) (၂) ယံ တံ အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနန္တိ ဣ-
ယေန ဝိနယကမ္ပေန တတော ဝိဋ္ဌာနံ ဟော-
တိ။ တံ ဣဒံ အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနံ နာမ။ ဝဇိရ။
၁၇၉။

အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနကရကုသလ (တိ) [အာပတ္တိ-
ဝိဋ္ဌာန + ကရကုသလ] အာပတ်မှ
ထမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း၌ လိမ္မာကျမ်း
ကျင်သော။ အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနပဏ-ကြည့်။

အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနကုသလတာ (ထိ) [အာပတ္တိဝိ-
ဋ္ဌာန + ကုသလ + တာ] (ကမ္မဝါစာ၊ ဒေသနာ
ပြောကြားမှုတို့နှင့် တကွ) ‘အာပတ်မှ-ထ
မြောက်မှု-ကင်းစင်ပပျောက်မှု-တို့၌ လိမ္မာ
ကျမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်၊ (ဤကမ္မဝါစာဖြင့်
ဤအာပတ်မှ ထမြောက်၏ဟု၎င်း၊ အတ္တန-
ကမ္မဝါစာ၊ တိဏဝတ္ထာရက ကမ္မဝါစာတို့၌
ဘာသေယျ-ဟူသောပုဒ်၏ “ယျ” အက္ခရာသို့
ရောက်လျှင် အာပတ်မှ ထမြောက်၏ဟု၎င်း၊
အာပတ်ကို ထုတ်ဖော် ဒေသနာပြောကြားရာ
၌ သံဝရိသာမိ-ပုဒ်ကို ချွတ်ဆို့၍ ပြီးဆုံးသော
အခါ၌ အာပတ်မှ ထမြောက်၏ဟု၎င်း ဤ
သို့အားဖြင့် ထိုထိုအာပတ်တို့မှ ထမြောက်
စင်ကြယ်မှုကို ခွဲခြားသိမြင်တတ်သော ဉာဏ်
ပညာကို အာပတ္တိဝိဋ္ဌာနကုသလတာဟု ခေါ်
၏။ ဒိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၇၇။ မူလ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၃။) အာ

ပတ္တိကုသလတာ စ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလ-
တာ စ။ အံ၊ ၁။ ၁၇၈။ အံ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊
၈။ ၁၄။ တတ္ထ ကတမာ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသ-
လတာ။ ယာ တာဟိ အာပတ္တိဟိ ဝုဋ္ဌာန-
ကုသလတာ ပညာ ပဇာနနာ။ ပ။ ...အယံ
ဝုစ္စတိ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ။ အံ၊ ၈။
၂၅၈။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာတိ “ယာ
တာဟိ ပညာ ပဇာနနာ”တိ ဝေ ဝုတ္တာ
သဟ ကမ္မဝါစာယ အာပတ္တိဟိ ဝုဋ္ဌာနပရိစ္ဆေ-
ဒဇာနနာ ပညာ။ အံ၊ ၁။ ၁၆၁။ အံ၊ ၁။ ၁။
၄၂၃။ တာဟိ အာပတ္တိဟိ ဝုဋ္ဌာနေ ကုသလ-
ဘာဝေါ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာ။ အံ၊
၁။ ၂၅။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနကုသလတာတိ ဒေ-
သနာယဝါ ကမ္မဝါစာယဝါ အာပတ္တိဟိ ဝုဋ္ဌာ-
နဇာနနန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၅၅။ (-အံ၊ ၁။ ၂။ ၅၀။
အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၉၉။)

အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ (တိ) [အာပတ္တိဝုဋ္ဌာန+တာ]
အာပတ်မှ - ထမြောက် - ကင်းစင်ပပျောက်
- သည်၏အဖြစ်။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာဝိနယ-
ပုရေက္ခာရတာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄၃၇။ ဝိ၊ ၅။
၃၃၀။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာ ဝိနယပုရေက္ခာရ-
တာတိ အာပတ္တိဟိ ဝုဋ္ဌာနဘာဝေါ ဝိနယံ
ပုရတော ကတာ စရကဘာဝေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၃။
၃၅၆။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနတာတိ အာပတ္တိတော
ဝုဋ္ဌာပေတော သုဒ္ဓန္တေ ပတိဋ္ဌာပနာ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။
၁၂၆။ သ။ ရတ္ထ။ ၂။ ၂၅၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၈။

အာပတ္တိဝုဋ္ဌာနပဒ (န) [အာပတ္တိဝုဋ္ဌာန+ပဒ]
အာပတ်မှ ထခြင်း၏အကြောင်း။ အာပတ္တိ-
ဝုဋ္ဌာနပဒဿ ကောဝိဒေါ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၁၀။ အာ-
ပတ္တိဝုဋ္ဌာနပဒဿ ကောဝိဒေါတိ အာပတ္တိ-
ဝုဋ္ဌာနကာရကကုသလော။ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၄၃၇။

အာပတ္တိဝုတ္တိ (တိ) [အာပတ္တိ+ဝုတ္တိ] အာပတ်
ဟူသော အနက်၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ အာပတ်
ဟူသော အနက်ကို ဟောသော၊ သဒ္ဓါ။

အာပတ္တိဝုတ္တိနံ ပါရာဇိကာဒိသဒ္ဓါနံ နိဗ္ဗစန-
ဝိဘာဂပ္ပသင်္ဂေ ဝုတ္တတ္တာ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၈၆။

အာပတ္တိသင်္ကမန (န) [အာပတ္တိ+သင်္ကမန]
အာပတ်တမျိုးသို့ ကူးပြောင်းခြင်း၊ အာပတ်
တမျိုးကို ပြောင်းလည်း၍ ပြောဆိုခြင်း။
ဧတေနော နယေန သေသဝတ္ထုသင်္ကမနံ
ဝိပတ္တိတော ဝိပတ္တိသင်္ကမနံ၊ အာပတ္တိတော
အာပတ္တိသင်္ကမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄။ ၂၁၀။

အာပတ္တိသင်္ကဟ (ပု) [အာပတ္တိ+သင်္ကဟ] အာ-
ပတ်ဖြင့် ရေတွက်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်။ နဝ-
သင်္ကဟာ ဝတ္ထုသင်္ကဟော ဝိပတ္တိသင်္ကဟော
အာပတ္တိသင်္ကဟော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၈၇။ (-ဝိ၊ ၁။ ၄။
၂၆၂။ ဝိ၊ ၁။ ၂၈၁။)

အာပတ္တိသညီ (တိ) [အာပတ္တိ+သညာ+တ္တိ]
အာပတ် - အာပတ်သင့်၏ - ဟု အမှတ်ရှိ
သော၊ သ။ ယော စ အနာပတ္တိယာ အာ-
ပတ္တိသညီ။ အံ၊ ၁။ ၈၃။ အနာပတ္တိယာ အာ-
ပတ္တိသညီတိ အာပတ္တိတာ ဘဏ္ဍာန် ဧဝံန္တ-
ဿ “အာပတ္တိ အယ”န္တိ ဝေသညီ။ အံ၊ ၁။
၂။ ၅၆။ အာပတ္တိ စ ဟောတိ အာပတ္တိသညီ
စာတိ ယံ အာပန္နော သာ အာပတ္တိယေဝ
ဟောတိ၊ သောပိ စ တတ္ထ အာပတ္တိသညီ-
ယေဝ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။ ၁၉၈။ (-အံ၊ ၁။ ၄။ ၂၉၇။
ကခါ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဝိ၊ သင်္ကဟ။ ၃၃၁။ အံ၊ ၁။ ၃။
၄၈။)

အာပတ္တိသန္တဿနာ (တိ) [အာပတ္တိ+သန္တဿ-
နာ] အာပတ်ကို ပြခြင်း၊ အာပတ်ကို ဖြစ်
စေအောင်ခြင်း။ စကဿော စောဒနာ ဝတ္ထု-
သန္တဿနာ အာပတ္တိသန္တဿနာ သံဝါသ-
ပဋိက္ခေပေါ သာပိဓိပဋိက္ခေပေါ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၂၈။
အာပတ္တိသန္တဿနာ နာမ တံ မေထုနဓမ္မ-
ပါရာဇိကာပတ္တိ အာပန္နောတိ ဝေသာဒိန-
ယပ္ပဝတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၇၄။ ဝိ၊ သင်္ကဟ။ ၃၁၀။
ကခါ၊ ၁။ ၁၃၇။ အာပတ္တိသန္တဿနာ (ဝိ၊ ၁။
၃။ ၂၁၁။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၅၉) တိ ယံ အာပတ္တိ

သော အာပနော၊ တဿာ ဒဿနာ။ ဒိ၊ဋီ၊
၃။၂၄၆။ အံ၊ဋီ၊၃။၅။

အာပတ္တိသမ္ဘာဝ (ပု) [အာပတ္တိ + သမ္ဘာဝ]
အာပတ်၏ ထင်ရှားရှိသည်အဖြစ်။ စောရိတိ-
အာဒိနာ ဝတ္ထု၊ ဇာနိတော ကရဏေ ဝေ အာ-
ပတ္တိသမ္ဘာဝတော သမိတ္တကာနိ။ ဝဇိရ။၃၈၈။
အာပတ္တိသမ္ဘာဝ-လည်း ကြည့်။

အာပတ္တိသဘာဂ (တိ) [အာပတ္တိ + သဘာဂ]
အာပတ်အားဖြင့်-တူသော အဖို့ရှိသော-
သဘောတူသော၊ ပါမိတ်ဟူသော နာမည်၊
ဗုက္ကဋ်ဟူသော နာမည် စသည်ဖြင့် အချင်း
ချင်း တခုနှင့်တခု-နာမည်တူ-သဘောတူ-
ဖြစ်သော၊ အာပတ်။ ဝိကာလဘောဇန-
ပစ္စယာ အာပနံ ပန အာပတ္တိသဘာဂံ အန-
တိရိတ္တဘောဇနပစ္စယာ အာပနဿ သန္တိကေ
ဒေသေတံ ဝဇ္ဇတိ။ ကခါ။၉၂။ အာပတ္တိ-
သဘာဂန္တိ အာပတ္တိယာ သမာနဘာဂံ။ ကခါ၊
ဋီ။၁၄၉။

အာပတ္တိသဘာဂတာ (တိ) [အာပတ္တိသဘာဂ+
တာ] အာပတ်အားဖြင့်-တူသော အဖို့ရှိ-
-သဘောတူ-သည်၏ အဖြစ်။ အတ္ထိ ဝတ္ထု-
သဘာဂတာ၊ နော အာပတ္တိသဘာဂတာ။
ဝိ၊၅။၂၂၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၀။ ဝဇိရ။၅၅၉။
သာရတ္ထ၊၃။၄၇၃။)

အာပတ္တိသမုဋ္ဌာန (န) [အာပတ္တိ + သမုဋ္ဌာန]
အာပတ္တိသမုဋ္ဌာန၊ အာပတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း
သမုဋ္ဌာန(ကိုယ်၊ နှုတ်၊ ကိုယ်နှုတ်၊ ကိုယ်စိတ်၊
နှုတ်စိတ်၊ ကိုယ်နှုတ်စိတ်-ဟူသော သိက္ခာပဒ
သမုဋ္ဌာနခြောက်ပါး)။ အနံ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာ-
နာနံ ကတိယံ သမုဋ္ဌာနေဟိ သမုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊၅။
၁၁၄၊၅။ (-ဝိ၊၅။၂၁၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၇။ ဝဇိရ။
၁၀၆။ သာရတ္ထ၊၁။၆၈။)

အာပတ္တိသမုဋ္ဌာပကစိတ္တ (န) [အာပတ္တိ + သမု-
ဋ္ဌာပက + စိတ္တ] အာပတ်ကို ဖြစ်စေတတ်

သောစိတ်။ ဒုတ္တိ သေဝ ဟိ အာပတ္တိသမု-
ဋ္ဌာပကစိတ္တာနိ.....။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၅။ ဝိမတိ၊၁။
၁၅၀။ (-ဝဇိရ။၁၀၈။)

အာပတ္တိသမုဋ္ဌာပကတ္တ (န) [အာပတ္တိ + သမု-
ဋ္ဌာပက + တ္တ] အာပတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်။ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာပကတ္တေန ဟေတ္တ
ကုသလာဒိနံ အာပတ္တိတော ဘေဒေါ သိဒ္ဓေါ။
ဝိမတိ၊၁။၁၅၀။

အာပတ္တိသမုဒယ (ပု) [အာပတ္တိ + သမုဒယ]
(၁) (က) အာပတ်၏ဖြစ်ကြောင်း သမုဋ္ဌာန
(အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနခြောက်ပါး)။ (ခ) အာပတ်
၏ ဖြစ်ကြောင်းဝတ္ထု၊ အာပတ်သင့်ခြင်း၏
အကြောင်း ဖြစ်သော မေထုန်လွန်ကျူးမှု-စ
သောဝတ္ထု။ (တိ)(၂) အာပတ်ဟူသော ဖြစ်
ကြောင်းရှိသော။ (၁)(က)(ခ) အာပတ္တိ-
သမုဒယံ န ဇာနာတိ။ ဝိ၊၅။၂၃၂။ သမုဒယန္တိ
စ အာပတ္တိသမုဋ္ဌာနာနိ အာပတ္တိသမုဒယော
နာမ။ တာနိ န ဇာနာတိ၊ ပါရာဇိကဒီနံ
ဝတ္ထု န ဇာနာတိတိပိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၁၇၆။ (တိ)(၂) အာပတ္တိဇာတိက-ကြည့်။

အာပတ္တိသမူဟ (ပု) [အာပတ္တိ + သမူဟ] အာ-
ပတ်အပေါင်း။ အာပတ္တိနိကာယ-ကြည့်။

အာပတ္တိသမုတ္တိဝါဒီ (တိ) [အာပတ္တိ + သမုတ္တိ +
ဝဒ + ဘိ] အာပတ်သို့ ရောက်၏ဟု - ပြောဆို
လေ့ရှိသော - အယူရှိသော၊ သူ။ ဂုတိယေန
အတ္တဝိကပေေန ပါရာဇိကဿ ဓမ္မဿ ပတ္တိ
သမုတ္တိ..... အာပတ္တိသမုတ္တိဝါဒိနံ သင်္ဂဟိတော
ဟောတိ။ ဝဇိရ။၁၀၁။

အာပတ္တိသမ္ဘဝ (ပု) [အာပတ္တိ + သမ္ဘဝ] အာ
ပတ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်း။ စောရိတိအာဒိနာ
ဝတ္ထု၊ ဇာနိတော ကရဏေ ဝေ အာပတ္တိသမ္ဘ-
ဝတော သမိတ္တကာနိ။ သာရတ္ထ၊၃။၁၂၈။
ကခါ၊ဋီ။၄၇၅။

အာပတ္တိသမ္ဘာရ (တိ) [အာပတ္တိ+သမ္ဘာရ]
အာပတ် ဟူသော - အဆောက်အဦ - အ
ကြောင်းရင်း - ရှိသော၊ အာပတ္တိဘေတိက
ကြည့်။

အာပတ္တိသမ္ပုတိ (ထိ) [အာပတ္တိ+သမ္ပုတိ]
အာပတ်ဟူသော - သမ္ပုတိပညတ် - အမည်
ပညတ်။ ကုသလာကုသလာဒိပရမတ္တဓမ္မေ
ဥပါဒါယ ဟိ ဘဂဝတာ အာပတ္တိသမ္ပုတိ
ပညတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၅၀။

အာပတ္တိသဟဿ (န) [အာပတ္တိ+သဟဿ]
အာပတ် အထောက်။ ဧတ္ထ ပန ဒေ အာပတ္တိ-
သဟဿာနိ နိဟရိတော ဒဿေတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၁၂။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၅။ ဝိမတိ၊ ၁။
၂၅၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၆၅။)

အာပတ္တိသာမန္တ (န) [အာပတ္တိ + သာမန္တ]
ပါရာဇိကအပတ် - ဇာတိအနီးအပါးဖြစ် - နှင့် နီး
ကပ် - သော အာပတ်။ ပါရာဇိကအာပတ်
မသင့်မီ ရွှေအမှိုက် သင့်နှင့်သော အာပတ်။
ပဌမပါရာဇိကဿ ပန ပုဗ္ဗဘာဂေ ဒုက္ကဋ်
သေသနံ ထုလ္လစ္စယန္တိ ဣပံ အာပတ္တိသာမန္တ
နာမ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ အာပတ္တိသာမန္တ နာမ
ပုဗ္ဗဘာဂါ အာပဇ္ဇိတဗ္ဗအာပတ္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။
၂၄၆။

အာပတ္တိသာမန္တာ (ဗျ?) [အာပတ္တိ+သာမန္တာ]
အာပတ်၏ အနီးအပါးဖြစ်သောစကား၊ အာ
ပတ်နှင့် နီးကပ်သော - အာပတ် သင့်စေနိုင်
သော - စကား။ ဥပဇ္ဈာယော အာပတ္တိသာ-
မန္တာ ဘဏမာနော နိဝါရေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀။
ဝိ၊ ၄။ ၂၄၉။ အာပတ္တိသာမန္တာ ဘဏမာနောတိ
ပဒသောဓမ္မဒုဋ္ဌုလ္လာဒိဝသေန အာပတ္တိယာ
အာသန္တံ ဝါစံ ဘဏမာနော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။
(ပါစိတ်၊ ယော၊ ၁။ ၁၇၄-၅၅ ကား ဒုတိယာအ
နက်၌ ပဉ္စမိဝိဘတ်သက်သော ရိုးရိုးနာမ်ပုဒ်
အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၏။)

အာပတ္တိသီသ (န) [အာပတ္တိ+သီသ] အဦး -
အရင်း - ဖြစ်သော အာပတ်။ ဣတိ သရူပေန
အဋ္ဌ အာပတ္တိသီသနိ ဒဿိတာနိ။ ဝိမတိ၊
၁။ ၁၄၉။

အာပထ (ပ) [အာ + ပထ + အ] လာရာ ဖြစ်
သော - အရပ် - လမ်း - ခရီး။ ရဇာပထောတိ
ဈာဂေါသမောဟဇာနံ အာပထော၊ ဧက-
မနဋ္ဌာနန္တိ အတ္ထော။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။

အာပဒတ္တ (ပ) [အာပဒါ + အတ္တ] (က) ပျက်
စီးခြင်း - ပျက်စီးသည်ကို ပြင်ဆင်ခြင်း -
အကျိုး။ (ခ) ဘေးရန်အန္တရာယ်၏ အကျိုး၊
ဘေးရန်အန္တရာယ် ဖြစ်ပေါ် လာသောအခါ
သုံးစွဲခြင်းအကျိုး။ (က) အတ္တိ ဘန္တေ ဒေဝ-
ဂဟဒါဓ္မနိ နဂရပဋိသင်္ခါရိကာနိ အာပဒတ္တာ-
ယ နိက္ခိတ္တာနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၂။ အာပဒတ္တာယ
နိက္ခိတ္တာနိတိ အဂ္ဂိဒါဟေန ဝါ ပုရာဏဘာဝေ-
န ဝါ ဟတ္တိသာလာဒိနံ ဝိပတ္တိ အာပဒါတိ
ဝုစ္စတိ၊ တဒတ္တံ နိက္ခိတ္တာနိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၅။ ဥပနိက္ခေပတောတိ စေတိ-
ယဿ အာပဒတ္တာယ နိက္ခတ္တတော။ ဝဇီရ။
၅၀။ (ခ) သာ စေဝ နော ဟေဟိတိ
အာပဒတ္တာ (ဘေ၊ ၁။ ၂၄၅)တိ သာ စ နော
နာဝါ ပန္နံပိ ဥပနုဿ အာပဒါယ အတ္တာ
(အတ္တာယ?) ဘဝိဿတိ။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

အာပဒပ္ပတ္တ (တိ) [အာပဒါ + ပတ္တ] ဘေးရန်အန္တ-
ရာယ် - သင့်ရောက် - နှင့်တွေ့ကြုံ - သော၊ သူ။
အာပန္နော တွာ' ပဒပ္ပတ္တော။ ဓာနိ။ ၇၄၃။

အာပဒဗျဉ္ဇန (န) [အာပဒါ + ဗျဉ္ဇန] ဘေးရန် -
အန္တရာယ် - ကိုသိခြင်း။ ပဒံ ဟေတန္တိ ယသ-
မဟတ္တံ ဝါ ဉာဏမဟတ္တံ ဝါ ပတ္တာနံ အတ္တ-
နော အာပဒဗျဉ္ဇနံ နာမ ပဒံ ကရုဏံ။ ဘေ၊
၄။ ၅။ ၃၆၄။

အာပဒါ (ထိ) [အာ + ပဒ + အ + အာ။ ဇာတ်ဦး
ကာသစ်၌ ပူထိနှစ်မျိုးရှိ၏ဟု ဆို၏။ အာပဒါ-

ကြည့်။] (၁) ဘေးရန်၊ အန္တရာယ်။ (၂) ပျက်စီးခြင်း။ (၃) အာပဒါသု ဥပတ္တကဿ အာဒိကမ္ပိကဿ ဘတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၀-၃။ အာပဒါသုတိ ဇီဝိတဗြဟ္မစရိယန္တရာယေသု။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၉၉၊ ၄၀၁။ အာပဒါသု န ဝိဟေတိ (ဒိ၊ ၃။ ၁၅၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၆၅) တိ ဥပ္ပန္န အယေန ပရိစ္ဆေတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၃။ အာပဒါသု (အံ၊ ၂။ ၄၉။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂) တိ ဥပ္ပဒဝသု။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ (-ဝိ၊ ၂။ ၈၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂၇၉။ ဒိ၊ ၃။ ၁၅၂။ သံ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဇာ၊ ၂။ ၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၊ ၄၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၇။ ကင်္ခါ၊ ၂၀၂၊ ၂၃၉။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၊ ၃၁၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၀၂။ ဣတိ ဝုတ်၊ ၄။ ၁၂။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၊ ၁၉၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၃၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၂၇။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၀၄။ ဝဇီရ၊ ၃၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂။ ၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၆၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၇၆။ ၃၉၉၊ ၄၀၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၃။ မောက္ခ၊ ၅။ ၄၉။) (၂) သိရိ ဝိပတ္တိ စာပဒါ၊ ဇာန်၊ ၃၈၅။ အာပဒတ္တ (က) လည်း ကြည့်။

အာပဒိ (တိ) [(၁) အာပဒါ-၌ ဒါ-မှ အာ-ကို လွှဲပြီး (၂) အာ+ပဒ+တ] ဘေးရန်၊ အန္တရာယ်။ ခေမ'မာသိ မဟာရာဇ၊ ဝေမာပဒိယာ သတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၈၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၃၇၂။ အာပဒိယာ သတိတိ အာပဒေ ဝိဇ္ဇမာနော၊ အာပဒ-သဒ္ဓေါ ဥပဒ္ဒဝပရိယာယဘူတော ပုမိတ္တိဝသေန ဒိလိဂိကောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အာပဒါယ သတိတိ ဝတ္တဗ္ဗေ အာကာရဿ ဣကာရံ ကတော အာပဒိယာ သတိတိ ဝုတ္တံ၊ အထ ဝါ အာပဒ-သဒ္ဓေါ ဝိယ အာပဒိ-သဒ္ဓေါ သမာနတ္ထော ကော ပရိယာယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဇာတ်ဋီကာသင်္ဂ၊ လက်ရေးမူ။

အာပဒန (တိ) [အာ + ပဒ + တ] (၁) ရောက်သောသူ။ (က) အာပတ်သို့ ရောက်သော၊ အာပတ်သင့်သောသူ။ (ခ) ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ဘေးရန်အန္တရာယ်-သင့်ရောက်-နှင့် တွေ့ကြုံ - သောသူ။ (၂) ရောက် - ယူ - အပ်သော။ (၃) အာပတ္တိ တံ ဘိက္ခု အာပနော ပါရာဇိကန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄၂-၃-၄။ အယံ ဘိက္ခုနိ ပဌမာပတ္တိကံ ဓမ္မံ အာပနာ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၉။ ပဉ္စမတ္တာနိ ဝေပတာသဟဿာနိ ဥဿန္တံ အာပနာနိ ဟောန္တိ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၀။ ဓမ္မာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ အာပနောသို့ ပမံ ဣမံ၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃။ အာပနောသို့ ပမံ ဣမန္တိ ဝေရူပံ ကောဋ္ဌာသံ ပတ္တောသ္မိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၄၅။ အနယံ အာပနော ဗျသနံ အာပနော။ သံ၊ ၁။ ၄၂၄။ အနယံ အာပနောတိ ဒုက္ခံ ပတ္တော။ ဗျသနံ အာပနောတိ ဝိနာသံ ပတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ (-ဝိ၊ ၃။ ၄၃၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၀-၁။ သံ၊ ၁။ ၂၄၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆၊ ၁၆၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၂၀၊ ၃၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆၁၅၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၂၄၊ ၂၉၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၈၊ ၃၇၀။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀၊ ၂၉၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၊ ၆၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၊ ၄၉၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၆။ ဣတိ ဝုတ်၊ ၄။ ၁၅၃၊ ၂၇၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၉၊ ၇၁၊ ၂၄၉၊ ၂၇၉၊ ၄၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၈၆၊ ၂၇၉။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၊ ၅၀၅၊ ၂၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂၊ ၃၆၆၊ ၃၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂၊ ၂၃၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၁၊ ၂၉၄။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၆၊ ၃၃။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄၊ ၁၄၇၊ ၁၆၂။ မူလ၊ ၄။ ၆၊ ၁၇၃၊ ၈၂။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၄၉၊ ၉၆။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၈၁၊ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇၊ ၃၀၈၊ ၄၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၊ ၂၇၅၊ ၃၇၉၊ ၃၆၃၊ ၄၂၇။) (က) အာပနော ဝိသုဒ္ဓိပေက္ခော ဇဝံ ဝဒေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၆-၇။ (ခ) အာပဒံ ဗျသနံ ပတ္တော အာပနော နာမ၊

အတိပိဋ္ဌနံ အာပဇ္ဇတိတိ အာပန္နောတိ။ ဇာနံ၊
ဋီ။ ၇၄၃။ (၂) ပရိယာပန္နောတိ စ ပရိစ္ဆေဒ-
ကာရိကာယ တဏှာယ ပရိစ္ဆိဋ္ဌ အာပန္နာ၊
ဂဟိတာတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၀။

အာပန္နအရဟတ္တဘာဝဒီပန (တိ) [အာပန္န +
အရဟတ္တဘာဝ + ဒီပန] ဆောက်သော အရ-
ဟတ္တဖိုလ် ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို ပြတတ်သော-
ပြကြောင်းဖြစ်သော(စကား)။ အာယသ္မ-
တော ပန သေနိယဿ ပဋိပတ္တိကိတ္တနုပရ-
မေတံ ဥဇုကံ အာပန္နအရဟတ္တဘာဝဒီပနံ၊
ယဒိဒံ အညဘရော ခေါ ပနာတိအာဒိဇေ-
နန္တိ အာဟ။ မ၊ ၇။ ၂။ ၄၇။

အာပန္နအာပတ္တိ (တိ) [အာပန္န + အာပတ္တိ] သင့်
ရောက်အပ်သော အာပတ်။ ဝုဋ္ဌာနန္တိ အာ-
ပန္နအာပတ္တိတော၊ န ကိလေသတော ဝုဋ္ဌာနံ။
သီ၊ ၇။ ၂။ ၂၉၂။

အာပန္နက (တိ) [အာပန္န + က] ရောက်သော
(ရဟန်း)။ အန္တိမဝတ္ထုအဇ္ဈာပန္နကေပိ ဧသေ-
ဝ နယောတိ ပါရာဇိကံ အာပန္နကေ ဘိက္ခု-
မ္ပိပိ ဧသေဝ နယောတိ အတ္ထော။ ကခိ။
ဋီ။ ၁၆၉။

အာပန္နကာလ (ပု) [အာပန္န + ကာလ] ရောက်
သောအခါ။ ကုမ္ဘီလာဒိနံ ဘတ္တဘာဝံ အာ-
ပန္နကာလော ဝီယ ဣမဿ ဘိက္ခုနော....
ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။

အာပန္နဒဿန (တိ) [အာပန္န + ဒဿန] ရောက်
သော အဓိပ္ပါယ်ကို - ပြတတ်သော - ပြ
ကြောင်းဖြစ်သော(စကား)။ န ကေဝလန္တိ-
အာဒိ အတ္တတော အာပန္နဒဿနံ။ သီ၊ ၇။
သစ်၊ ၁။ ၂၉၈။

အာပန္နပါရိတ္တိယာပတ္တိ (တိ) [အာပန္န + ပါရိတ္တိ-
ယာပတ္တိ] သင့် - ရောက် - သော ပါရိတ်
အာပတ်။ အာပတ္တိ ရောပေတဗ္ဗောတိ
အနိဿဇ္ဇနပစ္စယာ အာပန္နပါရိတ္တိယာပတ္တိ

ဥက္ခေပနိယကမ္မကရဏတ္ထံ အာရောပေတ
ဗ္ဗောတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၂။

အာပန္နပုဂ္ဂလ (ပု) [အာပန္န + ပုဂ္ဂလ] အာပတ်သို့
ရောက်သော - အာပတ်သင့်သော - ပုဂ္ဂိုလ်။
အာပတ္တိအာပဇ္ဇနက-ကြည့်။

အာပန္နပုဗ္ဗ (တိ) [အာပန္န + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌ရောက်
ဘူးသော၊ သူ။ တဏှာဒိဋ္ဌိဟိ အာပရာမဋ္ဌ-
တ္တာ ဣဒံ နာမ တုံအာပန္နပုဗ္ဗောတိ ကေနစိ
ပရာမဋ္ဌံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ စ အာပရာမ-
ဋ္ဌာနိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။

အာပန္နလက္ခဏတ္တယ (န) [အာပန္န + လက္ခဏ-
တ္တယ] ရောက်သော လက္ခဏာသုံးပါး
အပေါင်း။ ပုရိမာယ ဟိ အတ္တတော အာပန္န-
လက္ခဏတ္တယံ ကဏှာတိ။ မ၊ ၇။ ၂။ ၂၁၈။

အာပန္နဝိနိဗ္ဗုတ္တဘာဝ (တိ) [အာပန္န + ဝိနိဗ္ဗုတ္တ
+ ဘာဝ] (အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်) သက်
ရောက်သော အသီးအသီးခွဲခြား ဝေဘန်အပ်
သည့်အဖြစ်ရှိသော။ တသ္မာ အာပန္နဝိနိဗ္ဗုတ္တ-
ဘာဝါနံ တေသံ လိင်္ဂါနံ အညေသဉ္စ
သမာနကလာပဓမ္မာနံ ဣန္ဒြိယပစ္စယတာယ
အမရဏတော တာနိ ဣန္ဒြိယပစ္စယော န
ဟောန္တိတိ။ မူလ၊ ၇။ ၁။ ၉၀။

အာပန္နဝုဋ္ဌာန (န) [အာပန္န + ဝုဋ္ဌာန] (ကုစား၍
ရကောင်းသောအာပတ်ကိုဝိနည်းတရားတော်
နှင့်အညီ ကုစားခြင်းအားဖြင့်) သင့်ရောက်
သော အာပတ် - မှ ထခြင်း - ကို သုတ်သင်
ခြင်း။ တိဝိဓော ဝိသောဓနာ အနာပဇ္ဇနံ
အာပန္နဝုဋ္ဌာနံ ကိလေသေဟိ စ အပ္ပဋိပိဋ္ဌနံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အာပန္နဝုဋ္ဌာနန္တိ အာပန္နသပ္ပဋိ-
ကမ္မာပတ္တိတော ယထာမ္မေ ပဋိကမ္မကရဏေန
ဝုဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၈။

အာပန္နသတ္တာ (တိ) [အာပန္န + သတ္တ။ အာ-
ပန္နောပတ္တောဂဗ္ဘဌော သတ္တော တောယာတိ

အာပန္နသတ္တာ။ ဓာန်၊ ငို။ ၂၃၉။] ဝမ်းတွင်းသို့
ဝင်ရောက်သော - သတ္တဝါ - ကလေးသူငယ် -
ရှိသော မိန်းမ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်မိန်းမ။ ဂမ္ဘိနီ
နာမ အာပန္နသတ္တာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၁၇။
အာပန္နသတ္တာတိ ကုမ္ဘိပဝိဋ္ဌသတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂၃၉။ ယထာ အာပန္နသတ္တာနံ၊ ဘာရမော-
ရောပနံ ဓဝံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ အာပန္နသတ္တာနန္တိ ဂရုဂဗ္ဘာနံ၊
ဂမ္ဘိနီနံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂။ အာပန္နသတ္တာ မေ
မာတာ (အပါ၊ ၁။ ၁၂၆) တိ မယံ မာတာ
ဂရုဂဗ္ဘာ ဂမ္ဘိနီ၊ ပသုတာသန္တဂဗ္ဘာတိ အတ္တော။
အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၁။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ ဥဒါနံ၊
၄။ ၆၅။ ၁၀၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။)

အာပန္နသေဝိယ (န) [အာပန္န + သေဝိယ] သင့်
ရောက်သော သေဝိယအာပတ်။ အသဉ္စိစ္စ
အာပန္နသေဝိယအကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါဒိဘောဒေ
သု ဝဇ္ဇေသု ဘယဒဿနသီလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၉။ အသဉ္စိစ္စ ဘောဒေသုတိ အသဉ္စိစ္စအာ-
ပန္နသေဝိယေသု အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါဒိဘော-
ဒေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။

အာပန္နပတ္တိ (ထိ) [အာပန္န + အာပတ္တိ] သင့်
ရောက်သော အာပတ်။ ပစ္စာ အာပန္နပတ္တိ
မူလာပတ္တိယံ သမောဓာယ ပရိဝါသော
ဒါတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၇။ ကခါ၊ ၄။ ၂၆၅။ ပုဗ္ဗာ-
ပတ္တိတိ ပဌမံ အာပန္နပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၆။
(- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၆၅။)

အာပပထဝိဓိက (တိ) [အာပ + ပထဝိ + အဓိက] အာ
ပေါဓာတ် ပထဝိဓာတ် လွန်ကဲသော၊
(ဘူတရုပ်)။ အပရေ “တေဇာဓိကာနံ ပသာ-
ဒေါ စက္ခု။ ဝိဝရဝါယုအာပပထဝိဓိကာနံ
သောဘဿနဇီဝါကာယာ” တိ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၇၄။

အာပပသံသက (တိ) [အာပ + ပသံသက] အာ-
ပေါဓာတ် - ရေဓာတ် ကို ချိုးမှမ်းတတ်သော၊
အာပေါဓာတ် - ရေဓာတ် - ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး

ကို ပြောဆိုတတ်သောသူ။ ပထဝိပသံသက
ပထဝါဘိနန္တိနော အာပပသံသက အာပါ-
ဘိနန္တိနော။ မ၊ ၁။ ၄၀၂။

အာပပါယိ (တိ) [အာပ + ပါ + ယိ] ရေကို
သောက်တတ်သောသူ။ အဓုရတ္တေ အာပပါ-
ယိန္တိပိ ပါဌော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ အဓုရတ္တာ-
ပါယိလည်း ကြည့်။

အာပမုခ (န) [အာပ + မုခ] ရေကို - အဦး
ပစာန - ပြုခြင်း။ အာပမုခေန ဒဿိတံ ဂိလာ-
နပစ္စယံ၊ သဃံသဋ္ဌိယာ စိဝရန္တိ စတုဗ္ဗိဓမ္မိ
ပစ္စယံ သင်္ခါယ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။

အာပယတိ (ကြိ) [အာပ + ဣယ + တိ] တဲ့
လျှားကျ၏။ အာပု လမ္ပနေ၊ အာပေတိ အာ-
ပယတိ။ နိတိ၊ ဓာ။ ၃၂၇။

အာပယတိ (က) [အာပ + ဣယ + တိ]
(၁) တိုးပွားစေ၏။ (၂) ရောက်စေ၏။ ခေါ်
ယူ၍သွား၏။ (၃) မနံ အာပယတိ ဝဇ္ဇေတိတိ
မနာပံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။ (၂) ကော တေသံ
ဂတိမာပယေ (ဇာ၊ ၂။ ၁၆၁) တိ ကော မံ
တေသံ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနံ နိဝါသဋ္ဌာနံ ပါပေယျ
ဂဟေတွာ ဂစ္ဆေယျာတိ အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၅၆။

အာပသဒိသ (တိ) [အာပ + သဒိသ] ရေနင့်
တူသော။ ကိလေသာ အာပသဒိသာ။ အဘိ၊
၄။ ၃။ ၃၅၆။

အာပါ (အာဝါ) (ထိ) [နိရုတ္တိ နည်းဖြင့်
အာပဒါမှ ဒ-ကိုချေ၍ အာပါ-ဟု ဖြစ်၏။ သို့
မဟုတ် ဇာတ်ဦးကာအတိုင်း အာ + ဝါ + အ +
အာ-ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းကြံ၍ ဝ-ကို ပ-ပြုလျှင်
အာပါ-ဟု၎င်း၊ မပြုလျှင် အာဝါ-ဟု၎င်း ရုပ်
ဖြစ်၏။] ဘေးရန်။ အာပါသု မေ ယုဒ္ဓပရာ-
ဇိတဏှ၊ ဧကဏှ ကတွာ ဝိဝနသ္မိ စောရေ။
ဇာ၊ ၁။ ၇၄။ အာပါသု ဗျသနံ ပတ္တော၊
သဟာယံ နာဓိဂစ္ဆတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၉၃။ အာပါ-

သုတိ အာပဒါသု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၁။ အဘိမုခံ ဝါယန္တိ ဂစ္ဆန္တိတိ အာဝါ၊ အာ-
ပဒါ။ တေနာဟ အာဝါသုတိ အာပဒါသုတိ။
(ဇာတ်ဋီကာ လက်ရေးမူ)။

အာပါဒုလိပုတ္တ (န) [အာ+ပါဒုလိပုတ္တ] ပါဒု-
လိပုတ်ပြည်တိုင်အောင်၊ ပါဒုလိပုတ်ပြည်
အထိ။ အာပါဒုလိပုတ္တံ ဝုဋ္ဌော ဒေဝေါ။
သာရတ္ထ၊၁။၃၀၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။ မူလဋီ၊၁။
၅၂။

အာပါဏကောဋိက (န) [အာ+ပါဏ+ကောဋိ-
+က။ မရိယာဒါဘိဝိဓိသု အာပါဏကောဋိ-
ယာ အာပါဏကောဋိကံ၊ “ကုစိ သမာသန္တ-
ဂတာနမကာရန္တော”တိ ကပစ္စယော။ ခူ၊နာ-
၁၇၁။] (က) အသက် ကုန်ဆုံးသည်တိုင်
အောင်၊ အသက်ထက်ဆုံး။ (ခ) အာပါဏ-
ကောဋိကမည်သော-အသက် ကုန်ဆုံးသည့်
အထိမပျက်မစီး တည်ရှိသော-သီလ။ (က)
ယာဝဇီဝံ အာပါဏကောဋိကံ သမာဒါယ
သီကွတိ သိကွာပဒေသု။ ဝိ၊၅။၂။ အာပါဏ-
ကောဋိကန္တိ ဇီဝိတပရိယန္တံ ကတွာ။ ဝဇီရ၊
၅၄၃။ ဣဝ ပနာဟံ အန္တေ ဘိက္ခု ပဿာမိ
ယာဝဇီဝံ အာပါဏကောဋိကံ ပရိပုတ္တံ ပရိ-
သုဒ္ဓိံ ဗြဟ္မစရိယံ စရန္တေ။ မ၊၂။၃၂၂။ အာ-
ပါဏကောဋိကန္တိ ပါဏောတိ ဇီဝိတံ၊ တံ
မရိယာဒံ အန္တေကရိတွာ၊ မရဏသမယေပိ
စရန္တိယေဝ၊ တံ န ဝိတိက္ကမန္တိတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ အာပါဏကောဋိ-
ကန္တိ ယာဝ ပါဏကောဋိ၊ တာဝ ဇီဝိတပရိ-
ယောသာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၂။ အာပါဏ-
ကောဋိက (သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂)န္တိ ဇီဝိတပရိယန္တံ
ယာဝဇီဝံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။
နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊၂၂၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀၊၁၇၄။) (ခ)
ယာဝဇီဝံ သမာဒိယိတွာ တထေဝ ပဝတ္တိတံ
အာပါဏကောဋိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂။(-ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၁။၃၄။)

အာပါဏကောဋိကတာ (ထိ) [အာပါဏကောဋိ-
က+တာ] အာပါဏကောဋိက မည်သော
သရဏဂုဏ်အဖြစ်၊ အသက်ထက်ဆုံး ရတနာ
မြတ် သုံးပါးကို ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ခြင်း။
တဿ သရဏကမနဿ အာပါဏကောဋိကတံ
ဒဿေန္တော။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂၅။ အံ၊ဋီ၊၂။
၆၆။ (-သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၂၉၂။)

အာပါဏကောဋိယ (န) [အာ+ပါဏကောဋိ+
က။က-ကို ယ-ပြု။] အာပါဏကောဋိက-နှင့်
အနက်တွဲ။ မရိယာဒါဘိဝိဓိသု အာ ပါ.ဏ-
ကောဋိယာ အာပါဏကောဋိယံ၊ က-စွယဿ
ယကောရာဒေသော။ နိတိ၊သုတ္တံ။၆၉၆။

အာပါတ (ပု) [အာ+ပတ+ဏ] ရှေးရှုကျ
ရောက်ခြင်း၊ ထင်ခြင်း၊ ထင်ပေါ်လာခြင်း
(ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ခွဲရ၍ အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်
ပေါ်လာခြင်း)။ ယံ စိတ္တဿ အာပါတံ မုပ-
ဂစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ။၂၇။ပဉ္စာရမ္ပကာနိ ပဉ္စဒွါရေ
အာပါတ(ထ) မာဂစ္ဆန္တိ။ အဘိ၊သင်္ဂဟ။၅၇။

အာပါတဒသ (ပု) [အာပါတ+ဒိသ+အ] ထိုထို
အနက်သဘောကို ရှေးရှုကျရောက်စေတတ်
သိမြင်တတ်သော၊ သိမမြေ့နက်နဲသော အနက်
သဘောများကို သိမြင်တတ်သော၊သု။ အရိ-
ယသာဝကော မဟာပညော ပုထုပညော
အာပါတဒသော ပညာသမ္ပန္နော။ အံ၊၁။
၃၇၈။ အာပါတဒသောတိ တံတံ အတ္ထံ အာပါ-
တေတိ တမေဝ ပဿတိ၊ သုခုမမ္ပိ အတ္ထဇာတံ
အာဂစ္ဆတိယေဝါတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။

အာပါတပရိပါတ (ပု) [အာပါတ + ပရိပါတ]
ရှေးရှုကျခြင်း ယှဉ်ရုံကျခြင်း။ အဓိပါတကာ
တေသု တေလပ္ပဒိဒပသု အာပါတပရိပါတံ
အနယ်အာပဋ္ဌန္တိ။ ဥဒါန။၁၆၇။ အာပါတပရိ-
ပါတန္တိ အာပါတံ ပရိပါတံ၊ အာပတိတွာ
အာပတိတွာ ပရိပတိတွာ ပရိပတိတွာ၊ အဘိ-

မုခပါတဉ္စေဝ ပရိတ္တမိတ္တာ ပါတဉ္စ ကတာတိ
အတ္ထော။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၃။

အာပါထ (ပု) [အာ + ပထ + ထ] ထင်ခြင်း၊
ထင်ပေါ်လာခြင်း (ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ဒွါရဉ္စ
အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်ပေါ် လာခြင်း)။
စက္ခုဝိညေယျာ ရူပါ စက္ခုဿ အာပါထ
အာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇။ အံ၊ ၂။ ၃၃၂။ ဗဟိရာ
စ ရူပါ န အာပါထ အာဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၁။ ၂၄၀။
တဿ အဝိမတ္တာ ဝေပိမနောဝိညေယျာ ဓမ္မာ
မနဿ အာပါထ အာဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၂။ ၃၈၂။
မရဏမဉ္စေ နိပဿ။ မနောဒွါရေ အာပါထ-
မာဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၁။ မနောဒွါရေ
အာပါထမာဂစ္ဆတိ ကမ္မဗလေန ဥပဋ္ဌာပိ-
တဝဏ္ဏာယတနံ သုပိနံ ပဿန္တဿ ဝိယ၊
ဝိဗ္ဗစက္ခု ဝိယ စ မနောဒွါရေ ဝေ ဂေါစရ-
အာဝံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၀။ အာပါထ-
မတ္တန္တိ အာပါထကမနမတ္တံ အာရမ္မဏပစ္စယ-
အာဝမတ္တံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁-၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။
၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၆-၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆၅၊ ၁၇၄။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၆၀၊ ၁၂၉၊ ၂၃၃၊ ၂၇၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅၊ ၂၇၈၊
၃၄၃၊ ၃၈၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆၁။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၈၃၊ ၂၇၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉၊ ၂၆၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ ခုဒ္ဒ-
က၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁၁၄၊ ၃၂၃။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၃၄၊ ၁၁၃၊ ၁၄၅။ အမ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂။ ၉၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁၊ ၁၈၂၊ ၅၁၆။ အံ၊
၄။ ၂။ ၁၇၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။
မူလ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။)

အာပါထက (ပု) [အာပါထ + က] ထင်မြင်
ကောင်းရာ အရပ်၊ မြင်ကွင်း။ အာပါထ-
ကဇ္ဈာယံ-ကြည့်။

အာပါထကဇ္ဈာယံ (တိ) [အာပါထက + ဇ္ဈာယံ]
လူအများအား ထင်မြင်ကောင်းရာအရပ်၌
- လူမြင်ကွင်း၌ - ဈာန်ဝင်စားလေ့ရှိသော။

သူ။ အာပါထကဇ္ဈာယံ ဟောတိ။ မဟာနိ။
၁၇၃။ စူဠနိ။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆။ အာပါထ-
ကဇ္ဈာယံ ဟောတိတိ သမ္ပုခါ အာဂတာနံ
မနဿာနံ ဈာန် သမာပဇ္ဇန္တော ဝိယ သန္တ-
အာဝံ ဝသေတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၃။ အာပါထ-
ကဇ္ဈာယံတိ မနဿာနံ အာပါထဋ္ဌာနေ သမာ-
ဝိသမာပန္တော ဝိယ နိသီဒန္တော အာပါထကေ
ဇနဿပါကဋ္ဌာနေ ဈာယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။

အာပါထကနိသာဒီ(တိ) [အာပါထက + နိသာဒီ]
လူအများအား ထင်မြင်ကောင်းရာအရပ်၌ -
လူမြင်ကွင်း၌ - နေလေ့ရှိသောသူ။ ပုန ဝေပရံ
နိဋ္ဌာမ တပဏိ အာပါထကနိသာဒီ ဟော-
တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၆။ အာပါထကနိသာဒီ ဟော-
တိတိ မနဿာနံ အာပါထေ ဝသနဋ္ဌာနေ
နိသီဒတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။

အာပါထကတ (တိ) [အာပါထ + ကတ] ထင်ခြင်း
သို့ရောက်သော။ စက္ခုမာ ပုရိသော အာပါ
ထကတာနံ ရူပါနံ အဝဿနကာမော အဿ။
မ၊ ၁။ ၁၆၉။ စက္ခုဒွါရေ တာဝ အာပါ-
ထကတံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ ကာမရာဂသညော-
ဇနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။
အာပါထကတာသု တာသု တာသု သဟ
နုပ္ပဇ္ဇတိ။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇၊ ၂၉၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၃။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၅၀၊ ၁၈၆၊ ၂၇၁။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၀၂၊ ၃၂၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၊ ၃၈၁၊ ၄၅၅၊ ၅၇၁။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၃။ ပရိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ ဥဒါနံ၊
၄။ ၈၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁၊
၃၁၃၊ ၄၂၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၈၊
၁၈၂။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၉။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၁၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၊ ၁၃၂၊ ၃၄၆။)

အာပါထကတမဓရတာ (တိ) [အာပါထကတ +
မဓရတာ] (သောတပသာဒ၌) ထင်ခြင်းသို့
ရောက်သည်ရှိသော် ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သည်

၏ အဖြစ်။ သုယျမာနသုခတောတိ အာ-
ပါထကတမရုတ် အာဟ။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄။

အာပါထကတရူပ (န) [အာပါထကတ + ရူပ]
ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သော ရူပါရုံ။ အာပါထ-
ကတရူပ စက္ခုဝိညာဏံ န ရုဇ္ဈတိ န ဒုဿတိ
န မုယတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၈။

အာပါထကတဝဏ္ဏ (ပု) [အာပါထကတ + ဝဏ္ဏ]
ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သော အဆင်း။ အာ-
ဘောဂါနုရူပံ အာပါထကတဝဏ္ဏဝသေနာတိ
အနေကမေဝ ရူပံ သံဟစ္စကာရိတာယ ဝိညာ-
ဏဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊၂။၆၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂၄။

အာပါထကတဝိသယနိန္ဒ (တိ) [အာပါထကတ +
ဝိသယ + နိန္ဒ] ထင်ခြင်းသို့ ရောက်သော အာရုံ
၌ ညွတ်သော (အာဝဇ္ဇန်း)။ တနိန္ဒန္တိ အာ-
ပါထကတဝိသယနိန္ဒ အာဝဇ္ဇနန္တိ သမ္ပန္နော။
အနု၊ဋီ၊၁။၁၄၀။

အာပါထကတဝိသယပဒဋ္ဌာန (တိ) [အာပါထ-
ကတ + ဝိသယ + ပဒဋ္ဌာန] ထင်ခြင်းသို့ ရောက်
သော အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ
သော။ ဖုသတိတိ ဗသော။ သွာယံ...အာ-
ပါထကတဝိသယပဒဋ္ဌာနော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၃။

အာပါထကမန (န) [အာပါထ + ကမန] ထင်ခြင်း
သို့ ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ ဝိဋ္ဌဝသေန တာဝ
အာပါထကမနံ ဟေဋ္ဌာ ပဉ္စဟိ နယေဟိ ဝုတ္တ-
မေဝ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ ရူပါဒိနံ အာပါထ-
ကမန နိဒ္ဒါပဋိဗောဓော ဟောတိ။ မူလ၊ဋီ၊၂။
၂၀၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၃၂၃။
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၃၇၉။ မူလ၊ဋီ၊၂။၆၇။ အနု၊ဋီ၊
၁။၁၆၇။ အနု၊ဋီ၊၂။၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၃၃။)

အာပါထကမနယောဂျ (တိ) [အာပါထကမန +
ယောဂျ] ထင်ခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းငှါ သင့်

လျှော်လျှောက်ပတ်သော (အဆင်း)။ အ-
နာပါထကတန္တိ အာပါထကမနယောဂျဝသေန
ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၆၂။

အာပါထဋ္ဌာန (န) [အာပါထ + ဋ္ဌာန] ထင်ရာ
အရပ်။ ထင်ပေါ်ရာ အရပ်။ ဒုရေတိ
ဝုတ္တံပိ ပကတိသောတဿ အာပါထဋ္ဌာနေ-
ယေတ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၅၄။)

အာပါထမရုတာ (တိ) [အာပါထ + မရုတာ]
(သောတပသာဒ၌) ထင်ပေါ် လာသည်ရှိ
သော် ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်။
သုယျမာနသုခတောတိ အာပါထမရုတ-
မာဟ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ မ၊ဋီ၊၁။၂၀၇။
သံ၊ဋီ၊၁။၁၉၆။

အာပါထရမဏီယ (တိ) [အာပါထ + ရမဏီယ]
ဉာဏ်အား ထင်လာသည်ရှိသော် မွေ့လျော်
ဖွယ်ကောင်းသော (စကားတော်)။ အာပါ-
ထရမဏီယတော၊ ဝိမုဒ္ဓကမတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၃၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ အံ၊ဋီ၊၂။
၁၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။
အာပါထရမဏီယတောတိ ဉာဏာပါထရမဏီ-
ယတော။ ဝဇီရ၊၅၅။ ကရဝိကရုတမဉ္ဇု-
တာယ အာပါထရမဏီယတော။ သာရတ္ထ၊
၁။၄၁၂။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၇၄။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၆၈။
မ၊ဋီ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၆။

အာပါဒ (ပု) [အပ + အာ + ဒါ + က] သိမ်းပိုက်
ခြင်း။ အနာပါဒ ကြည့်။

အာပါဒက (တိ) [အာ + ပဒ + ကျ။ ထံ ၌ အာ-
ပါဒိကာ] (က) ကြီးပွားစေတတ်သော၊ တိုး
ပွားစေတတ်သော၊ စောင့်ရှောက်တတ်သော၊
သူ။ (ခ) ရောက်စေတတ်သော။ (က) ဗဟု
ဗကာရာ သိက္ခမေ မာတာပိတရေ ပုတ္တာနံ
အာပါဒကာ ပေါသကာ။ အံ၊၁။၁၃၁၊၃၈၂။
ဣတ္ထိဝုတ်၊၂၆၉။ အာပါဒကာတိ ဝနကာ

အနုပါလကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ အာပါဒကတိ
 ဇီဝိတဿ အာပါဒကော (ပါလကော)။ ပုတ္တနံ
 ဟိ မာတာပိတုဟိ ဇီဝိတံ အာပါဒိတံ ပါလိတံ
 သဒ္ဓိတံ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိတံ။ ၎င်း-ဋ္ဌ၊၉၉။
 ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၂၀။ အဂဂတော မာတုစ္ဆာ
 အာပါဒိကာ ပေါသိကာ ခိရဿ ဒါယိကား။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၄၄၊၄၄၆။ မ၊ဉ္စ၊၂၉၆။ အာပါဒိကာတိ
 သံဝေခိတာ တုမ္မာကံ ဟတ္ထပါဒေသုဟတ္ထပါဒ-
 ကိစ္စံ အသာဓေန္တေသု ဟတ္ထေ စ ပါဒေ စ
 ဝမေတော ပဋိဇ္ဈိကာတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
 ၂၂၂။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၇။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၂၄၂။) (ခ) ဒါယကေနေဝ မဟာဝိပါက-
 စေတနတ္ထိ အာပါဒိကာ။ မူလဋ္ဌ၊၃။၁၀၇။
 ဗျသနဿ ဟိ အာပါဒကေဟိ အာပါဒနံ
 အာပါဒေတဗ္ဗအာပတ္တိယာ သဟေဝ သိဇ္ဈတိ။
 အနုဋ္ဌ၊၂။၇၁။

အာပါဒန (န) [အာ+ပဒ+ဧက+ယ] ဖောက်
 စေခြင်း။ ပစ္စိမာ စ နေတာ ဒိဋ္ဌာနဂတိံ
 အာပါဒနေန အနုဂ္ဂဟိတာ ဟေတတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၃၂၈။ (-မူလဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ အနုဋ္ဌ၊၂။
 ၇၁။)

အာပါဒိ } (ကြိ) အာပဇ္ဇတိ-ကြည့်။
 အာပါဒိ ·

အာပါဒိတ (တိ) [အာ+ပဒ+ဧက+တ] (က)
 ဖောက်စေအပ်သော။ (ခ) စောင့်ရှောက်အပ်
 သော။ (ဂ) ပြီးစေအပ်သော။ (က) ဖရာယ
 ခဏ္ဍိစ္ဆာဒိဘာဝံ အာပါဒိတေ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၁။
 ခဏ္ဍိစ္ဆာဒိဘာဝံ အာပါဒိတေဟိ ခဏ္ဍိတဒန္တ-
 ပလိတကေသာဒိဘာဝံ သမ္မာပိတေ။ သာ-
 ရတ္ထ၊၁။၃၃၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၁၉၊၁၂၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၄၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၀၅။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၃၄၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၅။ မူလဋ္ဌ၊
 ၂။၉၇။ မူလဋ္ဌ၊၃။၁၄၉။ အနုဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၄။) (ခ) အာ-
 ပါဒက(က) ကြည့်။ (ဂ) ရာဇဘောဇနိယေန
 ပုဋ္ဌော ပေါသိတော အာပါဒိတော ဝေခိတော-
 တိ သူရော။ မဟာနိ၊၁၃၃။ အာပါဒိတော-
 တိ ဥပဗုဇလိတော ပဋိပါဒိတော။ မဟာနိ၊
 ၄။၂၄၉။

အာပါဒိတစိတ္တ (တိ) [အာပါဒိတ+စိတ္တ] ဖောက်
 စေအပ်သော စိတ်ရှိသော၊သူ။ ဝိပနုစိတ္တော-
 တိ ဗျာပါဒေန ဝိပတ္တိံ အာပါဒိတစိတ္တော။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။

အာပါဒိတရက္ခ (ပ) [အာပါဒိတ+ရက္ခ] ဖောက်
 စေအပ်သော သစ်ပင်။ ပတိတဋ္ဌာနေယေဝ
 ဝါလိကာယ ဩတ္တရိတော ပုတိဘာဝံ အာပါ-
 ဒိတရက္ခော ဝိယ အာလသိယမဟဋ္ဌသော
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။

အာပါဒိယမာန (တိ) [အာ + ပဒ + ဧက +
 မာန] ဖောက်စေအပ်သော၊သူ။ ယေ မကုတံ
 အာပါဒိယမာနာပိ ဒုက္ခေန အာပဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊
 ၄။၁။၁၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၈။ ဝိက္ခိပ္ပမာနဿာ-
 တိ ဝိက္ခိယမာနဿ၊ ဝိက္ခေပံ အာပါဒိယ-
 မာနဿ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။)

အာပါဒိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အာ+ပဒ+ဧက+ယ
 + တေ] ဖောက်စေအပ်၏။ ဝိက္ခိပ္ပိယတိ
 ဝိက္ခေပံ အာပါဒိယတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၃။ အံ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၅၀။ အာပါဒိယန္တိ - အနုဋ္ဌ၊၃။၂၀၇။

အာပါဒေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ပဒ+ဧက+တဗ္ဗ]
 ဖောက်စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။
 အနုပ္ပတ္တိမေတာ အာပါဒေတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇။ မူလဋ္ဌ၊၂။၉၆။

အာပါဒေတဗ္ဗအာပတ္တိ (တိ) [အာပါဒေတဗ္ဗ+
 အာပတ္တိ] ဖောက်စေအပ်သော သတ္တဝါ၏
 ပျက်စီးခြင်းသို့ဖောက်ခြင်း။ ဗျသနဿ ဟိ
 အာပါဒကေဟိ အာပါဒနံ အာပါဒေတဗ္ဗ-

အာပတ္တိယာ သဟေဝ သိဉ္စတိတိ။ အနုဋ္ဌိ ၂။၇၁။

အာပါဒေတိ (ကာကြိ) [အာ+ပဒ+ဧ+တိ] ရောက်စေ၏။ ပြီးစေ၏။ သော အဘိက္ကမန္တော ပဋိက္ကမန္တော ဗဟူ ခုဒ္ဒကေ ပါဏေ သံဃာတံ အာပါဒေတိ။ မ၊၂။၄၀။ (- မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၃၃၀။ ဝိမတိ၊၂။ ၁၂၇။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၂၁။) အာပါဒေန္တိ-သံ၊၂။၃၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၇။ ဝိမတိ၊၁။၃၇၈။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၄၆။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။ ၁၉၇၊၃၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၆၀။ အာပါဒေမ-ဝိ၊၁။၃၂၈။ အာပါဒေယျံ - မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အာယံ နေတွာ အာပါဒေယျံ ပေါသေယျံ ဝဇေယျံ။ ဒီ၊၂။၂၇၀။ အာပါဒေယျန္တိ နိပ္ပါဒေယျံ၊ အာယံ ဝါ ပါပုကာပေယျံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၀၀။ အာပါဒေသိ - သံ၊၁။၂၁၈။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ ဥဘိန၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ စုဋ္ဌနိ၊ဋ္ဌ။၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁။ သံ၊ ၃။၁။၃၃၀။ အာပါဒေသိ - အံ၊၃။၂၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၃၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ အနယဗျသနံ အာပါဒေသောမိ ဝဇ္ဇိ။ ဒီ၊၂။၆၁။ အာပါဒေသောမိတိ ပါပယိဿာမိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၉၇။

အာပါဒေတု (တိ) [အာ+ပဒ+ဧ+တု] မွေးမြူတတ်သော၊ ကြီးပွားစေတတ်သော၊ သူ။ သေယျထာပိ ဇာတဿ အာပါဒေတာ ဝေ မောဂ္ဂလ္လာနေ၊ မ၊၃။၂၉၁။ အာပါဒေတာတိ ပေါသေတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈။

အာပါဒေတုံ (ကြိဝိ) [အာ+ပဒ+ဧ+တုံ] ရောက်စေခြင်းငှါ။ ဇာတိံ ကာတုန္တိ ဝဇ္ဇိ အာပါဒေတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။ အနုပ္ပါဒံ အာပါဒေတုံ အသမတ္တတာယ န ပရိဇာနာတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၉။

အာပါဒေတွာ (ကြိဝိ) [အာ+ပဒ+ဧ+တွာ] ရောက်စေ၍။ ဝေမေတံ ဉာယံ အတ္တအဘိဓာန် ၄-၁၅-ပ-ပ-ပ-သ-၈

တောအာပါဒေတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။၂။၁၈၇။ (- မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၀။ သာရတ္ထ၊၁။ ၄၅၈။)

အာပါဒေန္တ (တိ) [အာ+ပဒ+ဧ+အန္တ] ရောက်စေတတ်သော။ ဗဟူ ခုဒ္ဒကေ ပါဏေ သံဃာတံ အာပါဒေန္တာ။ ဝိ၊၂။၃၉၀။ ဝိ၊၃။ ၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ သံဃာတံ အာပါဒေန္တာတိ ဝိနာသံ အာပါဒေန္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၁။ အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတံ အာပါဒေန္တော သမ္မာ ဂတော အတိတောတိ သုဂတော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၃၉။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၃၆။ (- ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၆၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၆၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၃၃၊၂၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။၄၀၉။)

အာပါဓိက (တိ) [အာပ+အဓိက] အာပေါဇာတ်-ရေဇာတ်-လွန်ကဲသော(သေရည်)။ အာပါဓိကဿ အာသဝဿ ဂန္ဓတော ပထဝီ-အဓိကေ ကပ္ပါသေ ဂန္ဓော အဓိကတဓရာ သိယာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇၇။

အာပါနံ (န) [အပ+အာနံ] ထွက်သက်လေ။ အပါနံ-ကြည့်။

အာပါနံ (န) [အာ+ပါ+ယ] အရက်ဝိုင်း၊ သေသောက်ရာ အစည်းအဝေး။ အာပါနံ သဇ္ဇေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၆။ အာပါနံ ပါနမဏ္ဍလံ။ ဓာန်၊၅။၃၄။ အာပိဝန္တိ သံဘူယ ပိဝန္တသ္မိံ အာပါနံ၊ ယု။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊၅။၃၄။

အာပါနက (တိ) [အာပါန+က] အရက်ဝိုင်း၌-မြစ်သော - ပါဝင်သော၊သူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာပါနကမနုဿ (ပ) [အာပါနက+မနုဿ] အရက်ဝိုင်း၌ ပါဝင်သော-အရက်ဝိုင်း၌နေ၍ အရက်၏ အကျိုးအပြစ်ကို ပြောပြသော-လူ။ အာပါနိယကံသေ သမ္ပတ္တိံ ၈ အာဒိနဝံ ၈ အာရောစေန္တော အာပါနကမနုဿော

ဝိယ အာစရိယုပဗ္ဗာယာဒိကော ကလျာဏ-
မိတ္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

အာပါနဘူမိ (တိ) [အာပါန + ဘူမိ] စားပွဲ
သောက်ပွဲ ပြုလုပ်ရာဌာန။ မာတုဂါမေ
ဂဟေတွာ အာပါနဘူမိယံ နိဿိန္နော ဝိယ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၅။ တံ ဒီဝသဉ္စ နန္ဒောပနန္ဒဿ
အာပါနဘူမိံ သဇ္ဇယိံသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၈။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၁။ အာပါနဘူမိံ သဇ္ဇယိံ-
သုတိ ယတ္ထ သော နိဿိန္နော ဘောဇနကိစ္စံ
ကရေတိ။ တံ ပရိဝေသနဌာနံ သိတ္တံ
သမ္ပန္နံ သဇ္ဇယိံသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၉။ (-သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ မဗ္ဗ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၁။
ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၃၀၉။ သာရတ္ထ၊၂။၁၁၂။ သီ၊ဋီ၊
သစ်၊၂။၂။)

အာပါနဘူမိရမဏိယ (တိ) [အာပါနဘူမိ + ရ-
မဏိယ] စားသောက်ပွဲပြုလုပ်ရာဌာနဟု ဆို
အပ်သော မေ့လျော့ဖွယ်ဖြစ်သော။ တေ-
မတ္တံ ဝိဒိတွာတိ တေတေသံ မနုဿာနံ အာ-
ပါနဘူမိရမဏိယေသု မဟာပရိဋ္ဌာဟေသု...
သဗ္ဗာကာရတော ဝိဒိတွာ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၃၁။

အာပါနမဏ္ဍပ (ပု၊န) [အာပါန + မဏ္ဍပ] သေ
သောက်ရာမဏ္ဍပ်၊ သေတင်းကုပ်။ ဥယျာနေ
အာပါနမဏ္ဍပံ ကာရေတွာ။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၆။၂၃၆။

အာပါနမဏ္ဍလ (န) [အာပါန + မဏ္ဍလ] သေ
အရက်သောက်ရာ ဝိုင်း၊ သေသောက်ဝိုင်း။
အယံ မေ ဒါရကာနံ အာပါနမဏ္ဍလံ
ဘဝိဿတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၀။ (-ဇော၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။)

အာပါနိယ (န) [အာပ + ပါ + အနိယ] (က)
သောက်ဖွယ် အဖျော်ယမကာ။ (ခ)သေရည်
သောက်ခွက်။ (က) အောက်ပုဒ် (က)
ကြည့်။ (ခ) အောက်ပုဒ် (ခ)ကြည့်။

အာပါနိယကံသ (ပု) [အာပါနိယ + ကံသ]
(က) အဖျော်ဖြင့် ပြည့်သော - ခွက် - ကြေး
ခွက်။ (ခ) သေသောက်ခွက်။ (က) (ခ)

အာပါနိယကံသော ဝဏ္ဏသမ္ပန္နော ဂန္ဓသမ္ပ-
န္နောရသသမ္ပန္နော။ မ၊၁။၃၉၀။ သံ၊၁။၃၃၂။
(က) အာပါနိယကံသောတိ အာပါနိယဿ
မရပါနကဿဘရိတကံသော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၅။
(ခ) အာပါနိယကံသောတိ သရကဿ နာမံ။
ယသ္မာပနေတ္ထ အာပံ ပိဝန္တိ။ တသ္မာ အာပါ-
နိယောတိ ဝုစ္စတိ။ အာပါနိယော စ သော
ကံသော စာတိ အာပါနိယကံသော၊ သုရာ-
မဏ္ဏသရကဿေတံ နာမံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။

အာပါပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ + ပ + အပ + ဧက
+ တိ]ရောက်စေ၏။ သန္တဘာဝံ အာပါပေတိ။
အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။

အာပါဘိနန္တိ (တိ) [အာပ + အဘိနန္တိ] အာပေါ
ဓာတ်ကို အလွန် နှစ်သက်တတ်သော၊ သူ။
အာပပသံသက-ကြည့်။

အာပါယိက (တိ) [အပါယ + ထိက] (ခ)(က)
အပါယ်ဘုံ၌ - ဖြစ်ထိုက် - လားရောက်ထိုက်
- ဖြစ်လတ္တံ့ - လားရောက်လတ္တံ့ - သော၊
အပါယ်ဟူသော အကျိုးကို ရထိုက်သော၊
အပါယ်ဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေနိုင်သော
ကံနှင့် ယှဉ်သော။ (ခ) အပါယ်ဘုံ၌ - ကပ်
ရောက်သော - ဖြစ်ခြင်းအလေ့ရှိသော။ (ဂ)
အပါယ်ဘုံ၌ - ဖြစ်သော - ရှိသော။ (ဃ) အ
ပါယ်ဘုံ၌ တွေ့ကြုံ ခံစားနေရသော။ (င)
အပါယ်ဘုံသားဖြစ်သော။ (စ) အပါယ်ဘုံ၌
ဖြစ်စေတတ်သော၊ အပါယ်ဟူသောအကျိုး
- ကို ရထိုက်သော - ရှိသော။ (၂) (ဝိဇ္ဇာ-
စရဏသမ္ပဒါ၏) ပျက်စီးကြောင်း အကျင့်၌
ယှဉ်သော။ (၁) (က) ဒေဝဒတ္တော အာပါ-
ယိကော နေရယိကော ကပ္ပဋ္ဌော အတေ-
ကိစ္စော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၅။ အံ၊၂။၃၅၂-၃။ အာ
ပါယိကော နေရယိကော၊ ကပ္ပဋ္ဌော သံသ-
သေဒကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၉။ အံ၊၃။၃၁၅။ အဘိ၊
က။၃၄၆၊၄၂၉။ ဣတိဝုတိ။၂၀၃။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။
၁၀။ (ခေ) တယော မေ ဘိက္ခဝေ အာပါ-

ယိကာ နေရယိကာ ဣဒဗ္ဗဟာယ။ အံ၊ ၁။
 ၂၆၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၃။ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိသ္မာ-
 တိတိ အပါယိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ အာပါ-
 ယိကာတိ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တိသ္မာတိ အာပါယိ-
 ကာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၁၆၇။ အပါယိဂစ္ဆိသ္မာတိ
 အာပါယိကာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ အာပါယိ-
 ကောတိ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တနကော။ အံ၊ ၄။ ၃။
 ၁၃၄။ နိဗ္ဗတ္တိဝသေန အပါယသံဝတ္တနိယေန
 ဝါ ကမ္မန အပါယေသု နိယုတ္တောတိ အာ-
 ပါယိကော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။ အာပါယိကော-
 တိ အပါယကမနိယော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။ ယထာ
 တံ အာပါယိကော (ဒီ၊ ၃။ ၄)တိ ယထာ
 အပါယေ နိဗ္ဗတ္တနာရဟော သတ္တော။ ဒီ၊ ၄။
 ၃။ ၄။ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တနာရဟတာယ အာ-
 ပါယိကော။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၆၆။ နေရယိက (မ၊
 ၄။ ၃။ ၄၇)လည်း ကြည့်။ (-မ၊ ၂။ ၅၅။ သံ၊
 ၂။ ၅၀။ အံ၊ ၂။ ၁၂၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၆။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၃၇၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၆။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၂၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၄၂၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။)
 (က)(ခ) အပါယေသု နိဗ္ဗတ္တနသီလတာယ
 အပါယူပဂါအာပါယိကာတိ အာဟာ “အပါယိ
 ဂစ္ဆိသ္မာတိ အာပါယိကာ”တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၀၃။ (ခ) အာပါယိကာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၉၅)တိ
 အပါယူပဂါ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ နိရယာဒိအာပါ-
 ယေသု နိဗ္ဗတ္တနသီလတာယ အာပါယိကာတိ
 အာဟာ အပါယူပဂါတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၈။ (ဂ)ဒိဋ္ဌိ
 သမ္ပန္နော ပုဂ္ဂလော အာပါယိကေ ဓူပေ ရဇ္ဇေ-
 ယျ။ အဘိ၊ က။ ၃၄၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၃။ အာ-
 ပါယိကော ကာမာ (မဟာနိ၊ ၁)တိ အဝနိသင်္ခါ-
 တေသု အပဂတအယေသု စတုသု အပါယေ-
 သု နိဗ္ဗတ္တကာမာ အာပါယိကာ။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၁၃။ (ဂ) (သ) ယောနံပါတိ ရက္ခတိ၊ တံ
 အာပါယိကာဒိဟိ ဒုက္ခေဟိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။
 ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၁။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၉၀။ ကင်္ခါ၊ ၈၄။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။

၁၂၆။ အပါယေ အင်္ဂါနိ အာပါယိကာနိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ သမ္ပရာယိကာ အာပါယိကာ
 အပါယဗုဒ္ဓိဝသေသာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၉။
 (ဂ) (င) အာပါယိကာပိ နာနတ္တကာယာ
 ကေတ္တသညိနောတေဝ သင်္ချံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၁၀၁။ (- ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၅၁၃။) (စ) အာပါယိကာနံ ဌာနာနံ (မ၊ ၁။
 ၃၄၉)န္တိ အပါယေ နိဗ္ဗတ္တာပကာနံ ကာရ-
 ဏာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၇။ အယဟော သုခတော
 အပေတာတိ အပါယာ၊ နိရယာဒယော၊
 တံ ဖလံ အရဟန္တိ၊ တံ ပယောဇနံ ဝါ
 ဧတေသန္တိ အာပါယိကာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။
 (၂) အတ္တနာ အာပါယိကောပိ အပရိပုရမာ-
 နော။ ဒီ၊ ၁။ ၉၆။ အတ္တနာ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါ-
 ယ အာပါယိကေနပိ အပရိပုရမာနေန။ ဒီ၊
 ၄။ ၁။ ၂၄၃။ အပါယေ ဝိနာသော (ဝိနာသန-
 ပါယ) နိယုတ္တော အာပါယိကော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
 ၃၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၇၁။

အာပါယိကဒုက္ခ (န) [အာပါယိက+ဒုက္ခ] အ-
 ပါယိန္ဒြိဗြစ်သော ဆင်းရဲ။ အဂဝတာပိ ဥပမာ-
 ဝသေနပကာသိတံ အာပါယိကဒုက္ခံ။ အဘိ၊
 ၄။ ၂။ ၉၀။ မူလဒီ၊ ၂။ ၆၂။ အာပါယိကဒုက္ခံ
 အနုဘဝန္တိ။ ပေတ၊ ၄။ ၅၅။

အာပါယိကဝဂ္ဂ (ပ) [အာပါယိက+ဝဂ္ဂ] အာ-
 ပါယိကဝဂ္ဂ။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၃ နိပါတ်၊
 ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၂၆၉ ၂၇၇။

အာပါယိကသုတ္တ (န) [အာပါယိက+သုတ္တ]
 အပါယိန္ဒြိဗြစ်လတ္တံသောသုတ္တိကို ဟောသော
 သုတ်။ (၁) အာပါယိကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာ-
 ယပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁-
 သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၂၆၉။ (၂) အာပါယိကသုတ်၊
 ဣတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၁ သုတ်။
 ဣတိဝုတ်။ ၂၂၃။

အာပိ(ပိ)ယတိ (က၊ ကြံ) [အပ+ဏယ+
 တေ] ခြောက်သွေ့ စေအပ်၏။ အပေါက်

အာပိ(ပိ)ယတိ အပ္ပိယတိတိ ဝါ အာပေါ။
ဝိသုဒ္ဓိဝါ။ ၃၆၀။ ပဋိသန္ဓေဝါ။ ၇၅။ အာပိ-
ယတိတိ သောသိယတိ။ ပိဝိယတိတိ ကေဝိ။
ဝိသုဒ္ဓိဝါ။ ၄၄၄။ အာပိယတိ အပ္ပိယတိတိ
ဝါ အာပေါ။ နေတ္ထိဝါ။ ၈၁။

အာပိယတိ (ကမ္မကြိ) [အာ+ပါ+ယ+တေ]
သောက်အပ်၏။ အထက်ပုဒ် ကြည့်။

အာပိဋ္ဌေန္တိ (တိ) [အာ+ပိဋ္ဌ+ဧက+အန္တိ]
ပိစီးနှိပ်စက်သော။ အာဗာဓေန အာပိဋ္ဌေန္တိ။
အဒုတိယံ မဟာပုနိ။ အပ၊ ၂။ ၂၁။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၄၈။

အာပုစ္ဆ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တုာ။ တွာကို
ချေ။ မောက်သျှ။ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၁၆၉-သုတ်
ကြည့်။] ပန်ကြား-ခွင့်ပန်-၍။ ဘဏတိ
အာပုစ္ဆဟံ ဂမိဿာမိ (ထေရီ၊ ၄၂၆)တိ
အဟံ တုဗ္ဗ အာပုစ္ဆိတွာ ...ပိတရဉ္စ ဘဏတိ။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၇၃။

အာပုစ္ဆံ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တုာ။ တွာကို
ချေ။ နိဂ္ဂဟိတလား။ အထက်ပုဒ်နှင့်ယှဉ်ကြည့်။]
ပန်ကြား၍။ ခွင့်ပန်၍။ အနာပတ္တိ ဥဒ္ဓရိတွာ
ဂစ္ဆတိ။ ဥဒ္ဓရာပေတွာ ဂစ္ဆတိ။ အာပုစ္ဆံ
ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၀၆။ အာပုစ္ဆံ ဂစ္ဆတိတိ...
အာပုစ္ဆိတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၃၅။ ၄၂၄။

အာပုစ္ဆက (တိ) [အာ+ပုစ္ဆ+က] ပန်ကြား
တတ် - ခွင့်ပန်တတ်-သော။ သူ။ အာပုစ္ဆ-
ကာ စ ပရိယေသန္တာပိ အဘိသု။ ဝိ၊ ၄။ ၁၃၅။
၂၀၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၆။

အာပုစ္ဆတိ (ကြိ) [အာ+ပုစ္ဆ+အ+တိ] ပန်
ကြား၏။ ခွင့်ပန်၏။ သာပေက္ခော ဂန္ဓာ
တတ္ထ ဌိတော အာပုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၂။
ယာဂုဘတ္တာဒိနာ ပန ယံ ဣစ္ဆတိ။ တံ အာ-
အာပုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။
ဝိ၊ ၄။ ၁၃၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁၃၅။

၉၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၈။) အာ-
ပုစ္ဆန္တိ-ဝိ၊ ၃။ ၁၆၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။
ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၀၃။ အာပုစ္ဆာမိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။
၂၈၄။ ကင်္ခါ၊ ၂၆၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၁၉။ အာပုစ္ဆာ
မ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။
၄၁၉။ အာပုစ္ဆာဟိ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အာပုစ္ဆထ
-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၆၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ အာပုစ္ဆေ-
ယျ-ဝိ၊ ၃။ ၃၈၈။ အာပုစ္ဆိ-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၈။ အာပုစ္ဆိ သု-
ဝိ၊ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၈။ အာပုစ္ဆိသတိ-
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၉။ အာပုစ္ဆိသာမိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၃။
အာပုစ္ဆိသာမ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။

အာပုစ္ဆန (န) [အာ+ပုစ္ဆ+ယ] ပန်ကြားခြင်း။
ခွင့်ပန်ခြင်း။ အဖလံ ဧတေသံ အာပုစ္ဆနန္တိ
အဓိပ္ပာယ်ော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ (-ကင်္ခါ။
၂၀၃။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၆၇။)

အာပုစ္ဆနကိစ္စ (န) [အာပုစ္ဆန+ကိစ္စ] ပန်ကြား
ဘယ်ကိစ္စ။ ခွင့်ပန်ဘယ်ကိစ္စ။ အာပုစ္ဆနကိစ္စ
နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။ ကင်္ခါ။ ၂၆၈။ ဝဇီရ။
၃၇၉။ နတ္ထိ ဣမဿ အာပုစ္ဆနကိစ္စ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၅၇။ (-ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၂၉။)

အာပုစ္ဆနဝိမိ (ပု) [အာပုစ္ဆန+ဝိမိ] ပန်ကြား
ပုံ-အစီအရင်-အစီအစဉ်။ တကြာယံ အာ-
ပုစ္ဆနဝိမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၅၆။
ဣဒါနိ အာပုစ္ဆနဝိမိ ဒဿေန္တော။ သာရတ္ထ၊
၂။ ၁၁၆။

အာပုစ္ဆနာကာရ (ပု) [အာပုစ္ဆန+အာကာရ]
ပန်ကြားပုံအခြင်းအရာ။ ပန်ကြားပုံပန်ကြား
နည်း။ တဿ အာပုစ္ဆနာကာရံ “အနုဇာနာမိ
...ဘဏ္ဍကမ္မာယာ”တိ ဧတ္ထ ဝဏ္ဏယိဿာမ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။

အာပုစ္ဆန္တိ (တိ) [အာ+ပုစ္ဆ+အ+အန္တိ] ပန်
ကြားသော။ ခွင့်ပန်သော။ သူ။ မိသရသေန
အာပုစ္ဆန္တိ မဟာထေရော “မုဟုတ္တံ အာဂ-

မေဟိ" တိဝတော။ ဝိဠာဉုပုဉ္ဇေ။ အာပုစ္ဆန္တေန
သယံ ဝါ ဂန္ဓာ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိသင်္ဂဟ။
၁၅၄။ (-အဘိဋ္ဌာဉုပုဉ္ဇေ။ အံဇ္ဈိဉုပုဉ္ဇေ။)

အာပုစ္ဆာ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တော။ တော-ကို
အာပု။] ပနိကြား၍၊ ခွင့်ပနိ၍။ အနုဇာ-
နာမိ ဘိက္ခုဝေ သန္တံ ဘိက္ခု အာပုစ္ဆာ
ကုလ္လနိ ပယိရူပါသိတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၄။ တံ
အာပုစ္ဆာ ပက္ခမိတဗ္ဗံ။ မဠာ၊ ၁။ ၃၇၆။ (-ဝိ၊
၂။ ၁၃၅၊ ၂၃၄၊ ၂၃၆၊ ၃၇၆၊ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၈။
မဠာ၊ ၂။ ၅၇၈။)

အာပုစ္ဆာပေတိ (ကားကြိ) [အာ+ပုစ္ဆ+
ကာပေ+တိ] ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-စေ၏။
ကသ္မာ ထေရံ အာပုစ္ဆာပေတိ။ သံဠာ၊ ၂။
၂၃၆။

အာပုစ္ဆာပေတံ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+ကာပေ
+တံ] ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-စေခြင်းငှါ။
"ကောဘန္တေ...အာပုစ္ဆာမာ"တိအာဒိနာ
နယေန အာပုစ္ဆာပေတံ ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၄။
ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၅၆။

အာပုစ္ဆာပေတွာ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+ကာပေ
+တွာ] ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-စေ၍။ ဒဟရ-
ဘိက္ခု ပေသေတွာ အာပုစ္ဆာပေတွာ ပဗ္ဗာ-
ဇေတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၄။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၅၅။

အာပုစ္ဆိတ (တိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တ] ပနိကြား-
ခွင့်ပနိ-အပ်သော။ အာပုစ္ဆိတေ အနာပုစ္ဆိ-
တသညာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၇၈။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၅၆။
သံဠာ၊ ၂။ ၂၃၆။ အံဇ္ဈိဉုပုဉ္ဇေ။ ၂၃၁။)

အာပုစ္ဆိတကာလ (ပု) [အာပုစ္ဆိတ+ကာလ]
ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-အပ်သောအခါ။ အာ-
ပုစ္ဆိတကာလတောပဋ္ဌာယနိသိဒါတိ ဝုဇ္ဇေပိ
အဝုဇ္ဇေပိ နိသိဒိတံ ဝုဇ္ဇတိယေဝ။ မဠာ၊ ၃။
၁၂၈။

အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ (တိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တဗ္ဗံ] ပနိကြား-
ခွင့်ပနိ-အပ်သော။ သာမဏေထေ အာပုစ္ဆိ-

တဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၈။ တေန သစေ အာဝါ-
သိကာ ဘိက္ခု ဟောန္တိ။ တေ အာပုစ္ဆိ-
တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၇၄-၄၇၆၊
၁၅၄၊ ၂၃၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၆။ ကခါ။ ၂၆၈။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၅၄-၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၇။ ကခါ၊ ၃။
၂၉၄၊ ၃၆၇။)

အာပုစ္ဆိတဗ္ဗယတ္တက (တိ) [အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ+ယတ္တ-
က] ပနိကြားအပ်သည် အဖြစ်နှင့် ယှဉ်
သော၊ ပနိကြား-သင့်-ထိုက်-သော၊ သူ။
အထ နံ သတ္တာ "အတ္တိ တေ ကောစိ အာ-
ပုစ္ဆိတဗ္ဗယတ္တကော ဉာတိ" တိအာဟ။ ဓမ္မာ၊ ၄။
၁၁၄။

အာပုစ္ဆိတသည (တိ) [အာပုစ္ဆိတ+သညာ]
ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-အပ်ပြီးဟု အမှတ်ရှိ
သော၊ သူ။ အာပုစ္ဆိတေ အာပုစ္ဆိတသညာ
အာနာပတိ...အနာပုစ္ဆိတေ အာပုစ္ဆိတသ-
ညာ အဘိနိသိဒတိ ဝါ အဘိနိပဇ္ဇတိ ဝါ။ ဝိ၊
၂။ ၃၇၈-၉၊ ၃၆၈-၁။

အာပုစ္ဆိတံ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တံ] ပနိကြား-
ခွင့်ပနိ-ခြင်းငှါ။ ကေဝလံ ဘိက္ခုနီ ဝါ
မာတုဂါမံ ဝါ အာပုစ္ဆိတံ န ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၄၄။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၂။ ကခါ၊ ၃။ ၄၇၂။)

အာပုစ္ဆိတုကာမ (တိ) [အာပုစ္ဆိတံ+ကာမ]
ပနိကြား-ခွင့်ပနိ-လိုသော၊ သူ။ အတ္တာနံ
မာတာပိတုနံ ဒသေသမာမိတိ စိန္တေတွာ
အာပုစ္ဆိတုကာမော ဥပသင်္ကမိ။ မဠာ၊ ၃။
၂၀၄။

အာပုစ္ဆိတုန (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တုန] ပနိ
ကြား၍၊ စွန့်လွှတ်၍။ အာပုစ္ဆိတုန ဂစ္ဆံ၊ မရိ-
တုယေ ဝါ ပဗ္ဗေသိဝါ။ ထေရီ၊ ၄၇၇။ အာ-
ပုစ္ဆိတုန ဂစ္ဆန္တိ မယံ ပိတရံ ဝိသေဇေတွာ
ဂစ္ဆာမိ။ ထေရီ၊ ၄၈၇။ ၇၇၇။

အာပုစ္ဆိတုာ (ကြိဝိ) [အာ+ပုစ္ဆ+တုာ] ပနိ
ကြား-ခွင့်ပနိ-၍။ သာမိကေ အာပုစ္ဆိတုာ

အပလောကေတွာ ဆဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၅၀။
 အာပုစ္ဆိတွာ ဂမနံ ဂမနဝတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။
 အာစရိယံ အာပုစ္ဆိတွာ ဝိယာရာ နိက္ခမ္မ။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄၊ ၂၂၆၊ ၃၄၁၊
 ၃၄၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၊ ၁၄၉၊ ၂၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၊
 ၄၄၊ ၈၅၊ ၁၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၊
 ၂၃၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈၊ ၂၀၃။ မ၊
 ၄။ ၄။ ၂၂၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉၊
 ၃၂၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။ ခုဒ္ဒက၊
 ၄။ ၃၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၅၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၅၁။
 ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၄၊ ၁၁၄၊ ၂၀၈၊ ၃၆၄၊ ၃၆၇၊
 ၄၆၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။)

အာပုစ္ဆိယမာန (တိ) [အာ+ပုစ္ဆိ+ယ+မာန]
 ပန်ကြားအပ်သော၊ ခွင့်ပန်အပ်သော၊ ဝတ္တ
 အာပုစ္ဆိယမာန ဟုကို ဟောသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၂၅။

အာပုတ္တပုတ္တ (ပု) [အာ+ပုတ္တ+ပုတ္တ] သားတို့
 ၏ သား-မြေး-တိုင်အောင်၊ သားစဉ်မြေး
 ဆက်အထိ။ အာပုတ္တပုတ္တေဟိ ပမောဒထ-
 ဝေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၄။ အာပုတ္တပုတ္တေဟိတိ
 ယာဝ ပုတ္တနမ္ပိ ပုတ္တေဟိ ပမောဒထ။ ဇာ၊
 ၄။ ၄။ ၁၆၄။

အာပုဿဒတ္တ (န) [အာပ + ဥဿဒ + တ္တ] အာ-
 ပေါဓာတ် - ရေဓာတ် - ပြန့်ပြော - များပြား
 - လွန်ကဲ - သည်၏ အဖြစ်။ အာပုဿဒတ္တာ
 ပဉ္စရတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၉၅။

အာပုပ္ဖက (တိ) [အပုပ္ဖ + ကိက] (၁) မှံစား
 လေ့ရှိသော၊ သူ။ (၂) မှံတို့၏ အပေါင်း။
 (၁) အပုပ္ဖကဏသိလော အာပုပ္ဖကော။
 အနု၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။) အပုပ္ဖ-
 ကဏနသိလ အပုပ္ဖဒန္တတို့လည်း ကြည့်။
 (၂) အာပုပ္ဖကံ သံကုလိကံ၊ မောဂ်၊ ၄။ ၆၈။
 (မောဂ်၊ သျှ၊ ၄။ ၆၈-လည်း ကြည့်။)

အာပုရတိ (ကြိ) [အာ+ပုရ+အ+တိ] ပြည့်၏၊
 ပြည့်ဖြိုးတိုးပွား၏။ အာပုရတိ တဿ ယသော၊

သုက္ကပက္ခေဝ ဓန္တိမာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၉၆။ ဒီ၊ ၃။
 ၁၄၇။ အံ၊ ၁။ ၃၂၆။ ဇာ၊ ၁။ ၂၀၈။ သုက္ကပက္ခေ
 ဝန္တော ဝိယ လင်္ခေါ ယသော အပရာပရံ
 အာပုရတိတိ။ ဓရိယာ၊ ၄။ ၁၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
 ၂၇။ (-ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၇။) အာပုရထ-ဇာ၊
 ၄။ ၄။ ၄၄၃။

အာပေတိ (က၊ ကြိ) [အပ + ဧ + တိ] ရောက်
 စေ၏။ ပါကာရဿ ထိရဘာဝံ ဥဒ္ဓမ္မန္တံ အာ-
 ပေတိတိ ဥဒ္ဓါပံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၇။

အာပေါကသိက (န) [အာပ + ကသိက] (၁)
 အာပေါကသိုက်၊ ရေကသိုက်၊ ဝန်း၊ အာ-
 ပေါကသိုက်၊ ပြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ (က) ရေ
 ကသိုက်၊ စီးမြန်းသောအတွက် စိမ့်ပြုလုပ်ထား
 သောရေနှင့် စိမ့်ပြုလုပ်မထားသော ရေ၊ ရေ
 ကသိုက်၊ စီးမြန်းသော ပရိကမ္မဘာဝနာ၏
 အရံ ပြစ်သော ရေ။ (ခ) ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဖြစ်
 သော အာပေါကသိုက်။ (ဂ) ပဋိဘာဂ-
 နိမိတ်ဖြစ်သော အာပေါကသိုက်။ (၃) ပဋိ-
 ဘာဂနိမိတ် ဖြစ်သော အာပေါကသိုက်ကို
 အာရုံပြုသော ဈာန်၊ အာပေါကသိကဈာန်။
 (၁)(က)(ခ)(ဂ) ပထဝီကသိကံ အာပေါ-
 သိကံ တေဇောကသိကံ...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။
 သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ ပထဝီကသိက (ဝိဘာဝိနီ၊
 ၂၅၈) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ခ) အာပေါကသိ-
 ကံ ဥဂ္ဂဟန္တော အာပသ္မိ နိမိတ္တံ ဂဏှာတိ။
 မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ ပထဝီကသိက (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၄၂) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ဂ) အာပေါကသိ-
 ကမေကော သဉ္ဇာနာတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၅၇။ မ၊ ၂။
 ၂၀၇။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၈၀။) အာရမ္မဏပထဝီ နိမိတ္တပထဝီ (မ၊
 ၄။ ၁။ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (၃)
 အာပေါကသိကံ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၁။ ၄၃။
 အာပေါကသိကံ သမာပဋိတွာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
 ၃၁၀။ (-ပဋိသံ၊ ၈။ နေတ္ထိ၊ ၇၅။ အဘိ၊ ၈။

၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၁၇၀။) ပထဝိကသိက(အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၄၀၈) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (၁) (၂) အာ-
ပေါကသိက (ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၁၆၅) နှင့် အာပေါ-
ကသိကဇ္ဈာန်၊ အာပေါကသိကကမ္မဋ္ဌာနံ ဝါ။
ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၁၁၉၅။

အာပေါကသိကကမ္မဋ္ဌာန (န) [အာပေါကသိက
+ ကမ္မဋ္ဌာန] အာပေါကသိုက်း ဖြစ်သော
ကမ္မဋ္ဌာနး။ အာပေါကသိက (ဝိသုဒ္ဓိဝါသ
၁၉၅) ကြည့်။

အာပေါကသိကဇ္ဈာန (န) [အာပေါကသိက +
ဈာန] အာပေါကသိုက်းဟူသော အာရုံရှိ
သော ဈာန်၊ အာပေါကသိကဈာန်။ အာပေါ-
ကသိက (ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၁၁၉၅) ကြည့်။

အာပေါကသိကသမာပဋ္ဌာန (န) [အာပေါကသိ-
က + သမာပဋ္ဌာန] အာပေါကသိုက်းလျှင် အာ
ရုံရှိသော ဈာန် - အာပေါကသိကဈာန် - ကို
ဝင်စားခြင်း။ ဧကေန ပထဝိယာ ဥပ္ပါဒေန-
နိမုဇ္ဈေန အာပေါသသိကသမာပဋ္ဌာနံ ဣစ္ဆိ-
တဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိဝါသ ၂။ ၂၆။

အာပေါကသိကသမာပတ္တိ (ထိ) [အာပေါကသိ-
က + သမာပတ္တိ] အာပေါကသိကသမာပတ်၊
အာပေါကသိုက်း - ဟူသော အာရုံရှိသော -
ကိုအာရုံပြုသော - ဈာန်သမာပတ်။ ပကတိ-
ယာ အာပေါကသိကသမာပတ္တိယာ လာဘီ
ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၃၈၆။

အာပေါကသိကသမာပတ္တိပရမ (တိ) [အာပေါ-
ကသိကသမာပတ္တိ + ပရမ] အာပေါကသိက-
သမာပတ်ဟူသောမြတ်သောအကျိုးရှိသော။
အာပေါကသိကသမာပတ္တိပရမာ ခေါ် ဘဂိနိ
ဧကေ သမဏဗြာဟ္မဏာ အတ္ထောတိ အဘိ-
နိဗ္ဗတ္တေသံ။ အံ၊ ၃။ ၂၉၄။

အာပေါကသိကာရမ္မဏ (တိ) [အာပေါကသိက +
အာရမ္မဏ] အာပေါကသိုက်းလျှင် အာရုံရှိ
သော၊ (ဈာန်)။ ဥဒကဓာရာ ပဝတ္တတိတိ
အာပေါကသိကာရမ္မဏံ ပါဒကဇ္ဈာန် သမာ

ပဋိတွာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၉၆။ ဒေ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။)

အာပေါကာယ (ပု) [အာပ + ကာယ] (၁)
အာပေါဓာတ်ဟူသောခန္ဓာကိုယ် (ခန္ဓာကိုယ်
၏ တစိတ်တဒေသဖြစ်သော အာပေါဓာတ်)။
(၂) အာပေါဓာတ်အပေါင်း။ (က) ဗဟိရ-
အာပေါဓာတ်အပေါင်း၊ သက်မဲ့ အရာဝတ္ထု၌
ရှိသော အာပေါဓာတ်အပေါင်း။ (ခ) သည်း
ခြေ၊ သလိပ်ပြည်၊ သွေး စသော အရည်ဓာတ်
အပေါင်း။ (ဂ) ခန္ဓာကိုယ်တခုလုံး၌ရှိသော
ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ ယိုစည်းခြင်း သဘောလက္ခဏာ
အပေါင်း (၁) (၂) ပထဝိ (ဝိ) ကာယော
အာပေါကာယော... ဇီဝေ သတ္တမေ။ ဒီ၊ ၁။
၅၃။ မ၊ ၂။ ၁၇၅။ သံ၊ ၂။ ၁၇၃။ ပထဝိ (ဝိ)-
ကာယ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀။ စိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၂၉။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၂။၅၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၉)
နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (၂) (က) အာပေါ အာပေါ-
ကာယံ အနုပေတိ အနုပဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၂။
မ၊ ၂။ ၁၇၃။ သံ၊ ၂။ ၁၇၀။ ပထဝိကာယ (ဒီ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊ ၁။၄၆) နှင့် ယှဉ်
ကြည့်။ (ခ) (ဂ) ဣဧကေစ္စော အာပေါ-
ကာယံ ။ပ။ တေဇောကာယံ ဝါယောကာ-
ယံ... အနိစ္စတော အနုပဿတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၀၆။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၉၆။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၉။ ပထဝိကာယ (ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၁၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာပေါကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာပ + ကောဋ္ဌာသ]
အာပေါဓာတ် (အရည်ဓာတ်) အစုအဝေး။
ယံ ဝါ ပနညမ္ပိတိ ဣမိနာ အာပေါကောဋ္ဌာ-
သာမိသု တိသု အနဂတံ ပထဝိဓာတ် လက္ခ-
ဏဝသေန ယေဝါပနကံ ပထဝိ ကတော
ဒသေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၀။ (- သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၁၄၃၈၊၄၄၁။)

အာပေါကတ (တိ) [အာပ + ကတ] ဖွဲ့စည်းခြင်း
ဟူသော အာပေါဓာတ်သဘောသို့ ရောက်သော၊

သဘောအားဖြင့် အာပေါဓာတ်၏ အဖြစ်သို့
 ရောက်သော၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်စသော အထူး
 ထူးသော အလုံးစုံသော အာပေါဓာတ်တို့၌ -
 ဖြစ်-ပါဝင် - သော၊ လက္ခဏာ (အာပေါ
 ဓာတ်၏ ဖွဲ့စည်းခြင်းသဘောလက္ခဏာ)။ ယံ
 အဋ္ဌတ္တံ ပစ္စတ္တံ အာပေါ အာပေါဂတ် ဥပါ-
 ဒိန္နံ။ မ၊၁။၂၄၄။ မ၊၂။၈၅။ မ၊၃။၂၈၄။ အဘိ၊
 ဝိ။ဂ၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၄။ အာပေါဂတန္တိ
 သဗ္ဗအာပေသု ဂတ် အလ္လယူသဘာဝလက္ခဏံ။
 မ၊၄။၂။၁၃၀။ အာပေါ အာပေါဂတန္တိအာဒိ-
 သု အာပန္နနမေဝ အာပေါ၊ တဒေဝ အာပေါ-
 သဘာဝံ ဂတတ္တာ အာပေါဂတ်၊ သဘာဝေ-
 နေဝ အာပေါဘာဝံ ဝါပတ္တန္တိ အတ္ထော။ မ၊
 ဇိ။၁။၇၇။ မ၊ဇိ။၂။၁၇၃။ ကမ္မသမုဋ္ဌာနာဒိ-
 ဝသေန နာနာဝိဓေသု အာပေသု ဂတန္တိ
 အာပေါဂတ်၊ ကိံ တံ? အာပေါဓာတုယာ
 အာပန္နနလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၅။ (-အဘိ၊
 စ၊၁၇၁-က။ မ၊၄။၁။၃၁။ အဘိ၊၄။၁။၃၇၀။
 အဘိ၊၄။၂။၆၁။)

အာပေါဓာတု (ထိ) [အာပ+ဓာတု။ အာပေါ စ
 တံနိဿတ္တသုညတသဘာဝဋ္ဌေန ဓာတု ဓာတိ
 အာပေါဓာတု။ အဘိ၊၄။၁။၃၆၈။] အာပေါ-
 ဓာတ်၊ (က) ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဖရိုဖရဲမရှိစေ
 ရအောင် ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းခြင်းသဘော၊
 ရိပျော် စီးယို စွတ်စိုခြင်း အရည်အစေး
 သဘော၊ ယင်းသဘောကိုပင် အာပေါဓာတ်
 ဆိုရသည်။ အာပေါ တခြား သဘော တခြား
 မဟုတ်။ သံတုံး၊ ကျောက်ခဲစသောရုပ်ကလာပ်
 တို့ ပြန့်ကျဲနေခြင်းသည် အာပေါဓာတ်က
 ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏။
 အားပါဓာတ် လွန်လျှင် အရည်အစေး ဖြစ်
 ရ၏။ ယင်းအရည်အစေးကိုလည်း လွန်ဓာတ်
 ကိုစွဲ၍ အာပေါဟူ၍ပင် ဆိုရ၏။ ထို့ကြောင့်
 အဘိ၊ဝိ။ဂ၄။ မ၊၁။၂၄၄။ မ၊၂။၈၅။ မ၊၃။
 ၂၁၄-စသော ပါဠိတော်တို့၌ သည်းခြေ၊
 သလိပ် စသည်တို့ကို အာပေါဓာတုဌာသ

၁၂ ပါ၊ ပြု၍ဟောတော်မူသည်။ အစစ်မဟုတ်၊
 အစစ်အာပေါကို ပကတိမူ ကံစိဖြင့် ကြည့်၍
 မမြင်ရ၊ဝိပဿနာမျက်စိဖြင့်ကြည့်မှမြင်သည်။
 သုခုမရုပ်ဖြစ်၍ တို့တိရှိလည်း မရစကောင်း။
 ကြရည် စသည်တို့ကို ကျိချက်၍ အဲဒါဖြစ်သွား
 ဘု၌ 'ခက်မာ'သဘော ပထဝီ အဓိကဖြစ်ပြီး
 'အရည်အစေး' သဘော အာပေါနဲ့ သွားခြင်း
 ဖြစ်သည်။ အာပေါမှ ပထဝီ ဖြစ်သွားသည်
 မဟုတ်။ အစိုင်အခဲ ကြေမှုန့်လည်း 'အရည်
 အစေး' သဘော အာပေါ အဓိက ဖြစ်ပြီး
 'ခက်မာ'သဘော ပထဝီ နဲ့ သွားခြင်း ဖြစ်
 သည်။ ပထဝီမှ အာပေါ ပြန်ဖြစ်လာသည်
 မဟုတ်။ အကျယ်ကို အဘိ၊၄။၁။၃၇၁။ မူလ-
 ဇိ။၁။၁၅၄-၅။ အနုဇိ။၁။၁၆၇ ဂ-တို့၌ ကြည့်။
 အာပန္နန၊ အာပန္နဓာတု၊ အာပန္နနာ-
 ကာရတို့လည်း ကြည့်။ (ခ) ချေ၊ ကမ္မာ
 ဖျက် မိုးချေ။ (က) အာပေါဓာတုတိ အာ-
 ပန္နဓာတု။ အဘိ၊၄။၂။၅၂။ မ၊၄။၄။၆၃။ အံ၊
 ၄။၂။၁၅၉။ သံ၊၄။၂။၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇိ။၁။၄၂၇။
 အာပေါဓာတုယာ ပဋ္ဌရဏလက္ခဏံ။ ဒီ၊၄။၁။
 ၆၂။မ၊၄။၁။၅၀။ အံ၊၄။၁။၈၃။ ဥဒါန၊၄။၁၈၃။
 မဟာနိ၊၄။၁၅၅။ ပဋိသံ၊၄။၁။၁၉၂။ ယာ အာ-
 ပန္နဓာတု၊ သာ အာပေါဓာတု။ ခုဒ္ဒက၊၄။၆၁။
 (-အဘိ၊စ၊၁၄၇၊၁၅၄ ၁၇၁။ မ၊၁။၂၄၄။
 မ၊၂။၈၅။ မ၊၃။၂၈၄။ အံ၊၁။၁၇၆။ သံ၊
 ၁။၃၇၉။ မ၊၄။၁။၃၁၇၅။ အံ၊၄။၁။၁၀၉၊
 ၃၅၂။ အဘိ၊၄။၁။၁၂၄၊၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၃၄၄-၅-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၇။ စူဠနိ၊၄။၁၂၉။
 သာရတ္ထ၊၁။၂၈၁။ မ၊ဇိ။၁။၃၅၈။ မ၊ဇိ။၂။
 ၁၉၅။ မ၊ဇိ။၃။၆၃။ သံ၊ဇိ။၂။၂၂၊၄၆၂။
 မူလဇိ။၁။၁၅၄။ အနုဇိ။၁။၁၆၀။ အနုဇိ။၂။
 ၃၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇိ။၁။၄၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇိ။၂။၁၀၆။
 နေတ္ထိ၊ဇိ။၆၇။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၁၅၇။) (ခ) အာပေါ-
 ဓာတု (သံ၊၁။၄၂၃)တိ ပထဝီတော ပဋ္ဌာယ
 ယာဝ သုဘကိဏှာ ဗြဟ္မလောကာ ဥဂ္ဂတံ
 ကမ္မဝိနာသကံ ဥဒကံ။ သံ၊၄။၂။၁၈၈။

အာပေါဓာတုက္ခောဘ (ပု) [အာပေါဓာတု + ခေါဘ] အာပေါဓာတ် ချောက်ချားခြင်း။ အတ္တန္တရဓာတုပ္ပကောပကြည့်။

အာပေါဓာတုဂ္ဂဟဏ (န) [အာပေါဓာတု + ဂဟဏ] အာပေါဓာတ်ကို ယူခြင်း။ ဇာတိဓူပ ဥပစယသန္တတိဂ္ဂဟဏေန၊ သမ္ဘဝဓူပ အာပေါဓာတုဂ္ဂဟဏေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၀။

အာပေါဓာတုဒ္ဓယ (န) [အာပေါဓာတု + ဒ္ဓယ] (က) အာပေါဓာတ်တို့၏ နှစ်ပါးသော အစိတ်အပိုင်းရှိသောအပေါင်း၊ အာပေါဓာတ် နှစ်ပါးအပေါင်း၊ အာပေါဓာတ်နှစ်မျိုး။ (ခ) အာပေါဓာတ်တို့၏ နှစ်မျိုးနှစ်စား ပေါင်းစု အပ်သော အစိတ်အပိုင်း၊ အာပေါဓာတ်နှစ်မျိုး။ အာပေါဓာတုဒ္ဓယံ အတ္တိ အဗ္ဗတ္တိကာ၊ အတ္တိ ဗာဟိရ၊ အဘိဝိ၊ ၈၄။ ပထဝီဓာတုဒ္ဓယ (မူလဋီ ၂။ ၄၂) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (အဋ္ဌကထာဋီကာ) “အာပေါဓာတု + ဒွေ + အယံ” ဟု ပုတ်ဖြတ်သောကြောင့် သမာသိမဟုတ်၊ ဝါကျသာတည်း။

အာပေါဓာတုနိဋ္ဌေသ (ပု) [အာပေါဓာတု + နိဋ္ဌေသ] အာပေါဓာတ်ကို - အကျယ်ပြဆိုရာ - စကားရပ် - အပိုင်းအခန်း။ တတ္ထ အာပေါဓာတုနိဋ္ဌေသေ “ယံဝါပနည” နှို ဣမိနာ သမ္ဘဝဿ သင်္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၃၁။

အာပေါဓာတုနိဿယ (တိ) [အာပေါဓာတု + နိဿယ] အာပေါဓာတ်လျှင် မှီရာရှိသော။ အယံ အာပေါဓာတုနိဿယော အဿာဒေါ။ သံဠ၊ ၂။ ၁၄၁။

အာပေါဓာတုပ္ပကောပ (ပု) [အာပေါဓာတု + ပကောပ] အာပေါဓာတ်၏ ပျက်စီးခြင်း။ အာပေါဓာတုပ္ပကောပေန၊ ဟောတိ ပုတိမုဒေဝ သော။ အဘိ၊ ၄၁။ ၃၃၉။ သံဠ၊ ၃။ ၅၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။

အာပေါဓာတုဝဇ္ဇ (တိ) [အာပေါဓာတု + ဝဇ္ဇ] အာပေါဓာတ်သည် ကြဉ်အပ်သော။ အာ-

ပေါဓာတုဝဇ္ဇာ တိဿော ဓာတုယော စာတိ ဒွါဒသဝိမံဓူပံ သဋ္ဌနဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတော ဩဠာရိကံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၈၆။

အာပေါဓာတုဝဋ္ဋိတ (တိ) [အာပေါဓာတု + ဝဋ္ဋိတ] အာပေါဓာတ်သည် ကြဉ်အပ်သော။ စက္ကာဒိနိ နဝ အာပေါဓာတုဝဋ္ဋိတာ တိဿော ဓာတုယော စာတိ ဒွါဒသဝိမံ သဋ္ဌနဝသေန ဂဟေတဗ္ဗတော ဩဠာရိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၁။

အာပေါဓာတုဝိသေသတ္ထ (န) [အာပေါဓာတု + ဝိသေသ + တ္ထ] အာပေါဓာတ်အထူး၏အဖြစ်။ အာပေါဓာတုဝိသေသတ္တာ သပ္ပဝေါ အာပေါဓာတုသမ္ပန္နိ။ အနုရူ၊ ၁။ ၁၅၅။

အာပေါဓာတုသမ္ပန္နိ (တိ) [အာပေါဓာတု + သမ္ပန္နိ] အာပေါဓာတ်နှင့် ဆက်စပ်ခြင်းရှိသော။ အာပေါဓာတုဝိသေသတ္ထကြည့်။

အာပေါနာမ (န) [အာပ + နာမ] ရေ၏အမည်သည်။ နိဿယသဝဏ္ဏမေဝ ကဘ္ဘာ... အဗ္ဗု ဥဒကံဝါရိသလိလန္တိအာဒိသု အာပေါနာမေသု ပါကဋ္ဌနာမဝဒောနေဝ “အာပေါ အာပေါ” တိ ဘာဝေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၅။

အာပေါပဉ္စရဏ (တိ) [အာပ + ပဉ္စရဏ] အာပေါဓာတ်ဖြင့် ယုံစိုးလေ့ရှိသော။ အာပေါပဉ္စရဏော ကာယော၊ သဒါ သန္တတိ ပုတိက (ထေရ၊ ၃၀၄) နှို အယံ ကာယော အာပေါဓာတုယာ သဒါ ပဉ္စရဏသီလော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။

အာပေါဖရဏ (န) [အာပ + ဖရဏ] ရေဖြင့် ပြန့်ခြင်း။ တတ္ထ အာပေါကသိကံ သမာပဋိတှာ အာပေန ဖရဏံ အာပေါဖရဏံ နာမ။ မ၊ ၄။ ၁၀၃။ အံဠ၊ ၁။ ၄၁၀။

အာပေါမဏ္ဍလ (န) [အာပ + မဏ္ဍလ] ရေ - အဝန်း - ကသိုက်ဝန်း။ ဥဂ္ဂဏန္တောတိ ယထာပရိစ္ဆိန္နေ အာပေါမဏ္ဍလေ ယထာ ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တံ ဥပလဗ္ဗတိ၊ တထာ နိမိတ္တံ ဂဏန္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။

အာပေါရသ (ပု) [အာပ + ရသ] ရေပြည့်စုံခြင်း။ ရေဆီ၊ ရေဩဇာ။ ယဉ္ဇ အာပေါရသံ ဥပါဒိယတိ။ အံ၊ ၁။ ၃၄။ ပဋိသံ၊ ၁၃၆။ ပထဝီရသံ အာပေါရသန္တိ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ ပထဝီယာ စ သမ္ပဒံ အာပဿ စ သမ္ပဒံ။ ရသသဒ္ဓဿ ဟိ သမ္ပတ္တိ စ အတ္တော။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၄၉။ ဥဒ္ဓံ ဩဇံ အဘိဟရန္တိတိ ပထဝီရသဉ္ဇ အာပေါရသဉ္ဇ ဥပရိ အာရေပေန္တိ။ သံ၊ ၄၂။ ၇၇။ ပထဝီရသဉ္ဇ အာပေါရသဉ္ဇ အာဂမ္မ ယာနိ ဖလာနိ နိဗ္ဗတ္တေယျ၊ တာနိ နာသိတာနိ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၀၆။ အသိ၊ ၄၂။ ၂၇၇။ (-မ၊ ၄၂။ ၁။ ၅၆။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁။ ၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၁၇၀။ နေတ္တိ၊ ၄၂။ ၂၃၇။ အပါ၊ ၄၂။ ၁။ ၆၈။ သံ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၇၉။)

အာပေါရသသိနေဟ (ပု) [အာပေါရသ + သိနေဟ] ရေအဆီအစေးဩဇာ။ ယထာ နိဂြောဓဿ ဓန္ဓဇာ နာမ ပါရေဟာ အာပေါရသသိနေဟေ သတိ ဇာယန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၄၀။

အာပေါရသာနုဂတဗန္ဓန (တိ) [အာပေါရသ + အနုဂတ + ဗန္ဓန] ရေဆီရေဩဇာသည်-အစဉ်လျှောက်-စိမ့်ဝင်-အပ်သော အညှာရှိသော။ ပါတော အာပေါရသာနုဂတဗန္ဓနာနံ ဒုမပ္ပလာနံ ပတနံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။ ပါတော အာပေါရသာနုဂတဗန္ဓနာနန္တိ - ဗန္ဓနမူလံ ဥပဂတေန အာပေါရသေန တိန္တသိထိလဗန္ဓနတာယ ပါတော အာပေါရသာနုဂတဗန္ဓနာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၇၉။

အာပေါသယုတ္တ (တိ) [အာပ + သယုတ္တ] အာပေါဓာတ်-ရေဓာတ်-နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ အာသဝေ ဥပလဗ္ဗမာနောပိဂန္ဓောပထဝီယာ အာပေါသယုတ္တာယ ကပ္ပါသတော ဝိသဒ္ဓိသယ။ မူလ၊ ၄၂။ ၁။ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၂။ ၉၂။

အာပေါသံဝေ (ပု) [အာပ + သံဝေ၊ သံဝေနံ ဝိနာသနံ သံဝေဇာ-အာပေန သံဝေဇာ အာ-

ပေါသံဝေဇာ။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၃၇။] ရေဖြင့်-ရေကြောင့်-ပျက်စီးခြင်း။ အာပေါသံဝေကပ်။ တတ္ထ တယော သံဝေဇာ တေဇောသံဝေဇာ အာပေါသံဝေဇာ ဝါယောသံဝေဇာတိ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၄။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၆။ ဣတိဝုတိ၊ ၄၂။ ၂၉။ စရိယာ၊ ၄၂။ ၁။ ၁။ ဝဇိရ၊ ၅၂။ ၁။ သာရတ္ထ၊ ၅၂။ ၁။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၁၇၇။

အာပေါသံဝေကာလ (ပု) [အာပေါသံဝေ + ကာလ] ရေဖြင့်-ရေကြောင့်-ပျက်စီးရာအခါ။ အာပေါသံဝေကာလေ ပန ကောဋိသတသဟဿစက္ကဝါဠံ ဥဒကပ္ပရမေဝ ဟောတိ။ မ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၀။ (-မ၊ ၄၂။ ၁။ ၇၃။)

အာပေါသင်္ဂဟိတ (ပု) [အာပ + သင်္ဂဟိတ] အာပေါ ဓာတ်သည်-သင်္ဂြိုဟ်-ချီးမြှင့်-ထောက်ပံ့-အပ်သော။ အာပေါသင်္ဂဟိတာယ တေဇောနုပါလိတာယ ဝါယောဝိတ္တမ္ပိတာယ ဧဝ ပထဝီဓာတုယာ ပဝတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၂။ ၁။ ၆၈။

အာပေါသညာ (တိ) [အာပ + သညာ] ရေဟူသော အမှတ်သညာ။ အပ္ပမာဏာ အာပေါသညာ။ ဒိ၊ ၂။ ၉၀။ အာပသ္မိံ အာပေါသညာ ဝိဘူတာ ဟောတိ။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၇။ (-အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၄၄။)

အာပေါသညီ (တိ) [အာပေါသညာ + ဤ] ရေဟူသော အမှတ်သညာရှိသော။ န အာပသ္မိံ အာပေါသညီ အဿ။ အံ၊ ၄၂။ ၁။ ၂၆၃။

အာပေါသန္တိသိတရသာရမ္ပဏ (တိ) [အာပေါသန္တိသိတ + ရသာရမ္ပဏ] အာပေါဓာတ်၌ မှီသော ရသာရုံလျှင် အာရုံရှိသော။ ဇိဝှိပိ ဂါမဇ္ဈာသယာ အာပေါသန္တိသိတရသာရမ္ပဏာ။ သံ၊ ၄၂။ ၁။ ၁၂။ အဘိ၊ ၄၂။ ၁။ ၃၅၂။

အာပေါသဘာဝ (ပု) [အာပ + သဘာဝ] စွတ်စို-စေးကပ်-မွဲစည်းခြင်း - သဘော။ အာပေါဓာတ်၏သဘော။ အာပေါဂတ-ကြည့်။

အာပေါသိနေဟ (ပု) [အာသ+သိနေဟ] ရေ
ဟူသော အစေးဘက်။ ကုပိတော လူမသ
အာပေါသိနေဟော နတ္ထိတိ ကောဋ္ဌာပံ။
မ၊ဋီ၊၂။၂၁၃။

အာမုသတိ (ကြိ) [အာ+မုသ+အ+တိ] ရ၏။
ရောက်၏။ သမထသမာဓိမာမုသိ (ဝိမာန။
၁၉) နှိ ပစ္စနိကဓမ္မာနံ သမုစန္ဓဒဝသေန
သမနတော ဝုပသမနတော ပရမတ္ထသမထ-
ဘူတံ လောကုတ္တရသမာဓိံ အာမုသိံ အဓိ-
ဂစ္ဆိံ။ ဝိမာန၊ဋီ၊၇၆။

အာဗဒ္ဓ (တိ) [အာ+ဗဒ္ဓ+တ] ပွဲစပ်အပ်သော၊
ပွဲချည်အပ်သော။ ဝိဗဒ္ဓါ အာဗဒ္ဓါ လဂ္ဂါ
လဂ္ဂိတာ ဗလိဗဒ္ဓါတိ ဣစ္ဆာနိဝါနာ ဘဝသ-
တဗဒ္ဓါ။ မဟာနိ၊၂၃။ အာဗဒ္ဓါတိ ဝိသေ-
သေန အာဝိတော ဗဒ္ဓါ။ မဟာနိ၊ဋီ၊၉၀။
ဣမေဟိ ဒွိဟိ ပဒေဟိ အာဗဒ္ဓံ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၉။
အာဗဒ္ဓန္တိ ပဋိဗဒ္ဓံ တံမူလကတ္တာ ဥပရိဒေသ-
နာယ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၈။ (-ဒီ၊ဋီ၊၁။၅၅၊၁၁၇။
ဒီ၊ဋီ၊၂။၈၇။ မ၊ဋီ၊၁။၆၇၊၃၉၂။ သံ၊ဋီ၊၃။
၇၅။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၃၄၅။ အဘိ၊ဋီ၊၂။၅၅၊၂၄၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၄။ ခုဒ္ဒက၊ဋီ၊
၃၇။ ဝိမာန၊ဋီ၊၁၅၃။ ထေရ၊ဋီ၊၂။၁၀၂။
ဇာ၊ဋီ၊၇။၁၄၈။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၇၉။ သံ၊ဋီ၊
၂။၉၄၊၃၉၇။)

အာဗဒ္ဓပဋိဗဒ္ဓသဟာယက (တိ) [အာဗဒ္ဓ+ပဋိ-
ဗဒ္ဓ+သဟာယက] အစဉ်အမြဲ ယှဉ်တွဲပွဲစပ်
သော အဆွေခင်ပွန်း၊ တာနိ ကိရ ဒွေပိ
ကုလာနိ ယာဝ သတ္တမာ ကုလပရိဝုဋ္ဌာ
အာဗဒ္ဓပဋိဗဒ္ဓသဟာယကာနေဝ အဟေသုံ။
အံ၊ဋီ၊၁။၁၂၂။ ဓမ္မ၊ဋီ၊၁။၅၆။

အာဗဒ္ဓပရိကရဏ (န) [အာဗဒ္ဓ+ပရိကရဏ]
ပွဲစပ်မှုကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ပြုခြင်း။ သမ္မာ-
သမ္မောဓိယာ ကတာဘိနိဟာရေန မဟာ-
သတ္တေန ပါရမိပရိပူရဏတ္ထံ သဗ္ဗကာလံ ယုတ္တ-
ပ္ပယုတ္တေန ဘဝိတဗ္ဗံ အာဗဒ္ဓပရိကရဏေန။
သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၂၈၆။

အာဗဒ္ဓပုပ္ဖဝဋ်သက (ပု) [အာဗဒ္ဓ+ပုပ္ဖ+ဝဋ်-
သက] ပွဲအပ်သောဦးဆောက်ပန်း။ သုဠု
ပိဋေတွာ အာဗဒ္ဓပုပ္ဖဝဋ်သကော ဝိယ သပူရိတံ
ပုပ္ဖစင်္ကောဋ္ဌကံ ဝိယ စ အတိရမဏိယော
အဟောသိ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၆၆။

အာဗဒ္ဓဝက်သာခ (တိ) [အာဗဒ္ဓ+ဝက်+သာခါ]
ပွဲစပ်အပ်သော ကောက်ကျေးသောသစ်ကိုင်း
ရှိသော။ ဂင်္ဂါယ မဇ္ဈေ ဇာတော ဗဟိဒ္ဓါ
ဝလ္လိဟိ အာဗဒ္ဓဝက်သာခေါဝိယ သံဃသန္တကံ
နိဿာယ ဇီဝမာနော ဘိနုဇီဝေါ ပုဂ္ဂလော
၁၄ဗ္ဗော။ သံ၊ဋီ၊၃။၇၇။

အာဗဒ္ဓါနုလိတ္တ (တိ) [အာဗဒ္ဓ+အနုလိတ္တ]
ပွဲစပ်အပ် လိမ်းကျံအပ်သော။ ကေဝလံ တု
ဣမာနိ သာဓိကာနိ တိကိ အဋ္ဌိသတာနိ
နဝဟိ နာရသတေဟိ နဝဟိ စ မံသပေသိ-
သတေဟိ အာဗဒ္ဓါနုလိတ္တာနိ။ ခုဒ္ဒက၊ဋီ၊၄၀။

အာဗန္ဓု (တိ) [အာ+ဗန္ဓု+အ] (၁) ပွဲစည်းသော။
(၂) ပွဲစပ်-ပွဲစည်း-ပွဲချည်-အပ်သော။
(၁) တံ တံ ဌာနံ ဗြဝတးဗသိဇ္ဇေန ဝိဿန္တ-
နဘာဝေန အာဗန္ဓုတ္တံ...ကရေဇ္ဇော အပ္ပေါ-
တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၄၃၀။ (၂) တေဟိ နာရူဟိ
သမ္ပန္နံ အာဗန္ဓု။ မဟာနိ၊ဋီ၊၂၆၃။ (-သာ-
ရတ္ထ၊၁။၂၈၁။)

အာဗန္ဓုက (တိ) [အာ+ဗန္ဓု+ကျ] ပွဲစည်းတတ်
သော။ ဝေန္တိ ယထာ သသမ္ဘာရဒကံ သ-
သမ္ဘာရပထဝိယာ အာဗန္ဓုကံ။ အနုဋီ၊၁။
၁၆၇။

အာဗန္ဓုတိ (ကြိ) [အာ+ဗန္ဓု+အ+တိ] ပွဲစည်း
၏။ အာပေါဓာတု ဝါ အာဗန္ဓုမာနာ ဖုသိတွာ
အာဗန္ဓုတိ။ အဘိ၊ဋီ၊၁။၃၇၁။ (-အနုဋီ၊၁။
၁၆၇။) အာဗန္ဓုယျ-အဘိ၊ဋီ၊၁။၃၇၁။

အာဗန္ဓုတ္တလက္ခဏ (န) [အာဗန္ဓုတ္တ+လက္ခဏ]
ပွဲစည်းတတ်သည်၏အပြစ်-ပွဲစည်းခြင်း-ဟူ
သော လက္ခဏာ။ ကေသေ ထဒ္ဓတ္တလက္ခဏံ
အာဗန္ဓုတ္တလက္ခဏံ ဥက္ကတ္တလက္ခဏံ ဝိတ္တမ္ပန-

လက္ခဏန္တိ စတ္တာရိ လက္ခဏာနိ ဟောန္တိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။

အာဗန္ဓန (န) [အာ+ဗန္ဓ+ယု] (၁) (က) ဖွဲ့စည်းတတ်သော (ဓာတ်သဘော)။ (ခ) ဖွဲ့စည်းတတ်သော တရား။ (ဂ) ဖွဲ့ချည်-
ကုံးဖွဲ့ - ချည်နှောင် - တတ်သည်၏ အဖြစ်။
(၂)(က) ဖွဲ့စည်းခြင်းသဘော။ (ခ) ဖွဲ့ချည်-
-ကုံးဖွဲ့ - ချည်နှောင် - ခြင်းသဘော။ (ဂ) ဖွဲ့တယ်ခြင်း။ (၃) ဖွဲ့ချည်ထိုက်သော (ဘဏ္ဍာ)။
(၁) (က) နာနိယစုဏ္ဏံ ဗာဟိရုဉာဏံ ဝိယ
သေသဘူတတ္ထယံ အာဗန္ဓတီတိ အာဗန္ဓနံ။ မ၊
ဋ္ဌိ၊၃။၂၀၂။ (အာဗန္ဓနဓာတု-လည်း ကြည့်။)
(ခ) ယော အာဗန္ဓနဘာဝေါ ဝါ ခြဝဘာ-
ဝေါ ဝါ၊ အယံ အာပေါဓာတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၃၄၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁၊၂၄၉။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
၆၁။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၄၃။) (ဂ) နဝ စ သတ္တာဝါ-
သေ အပထပရဘာဝိယ ဝိနနတော အာ-
ဗန္ဓနတော ဝါနန္တိ လဒ္ဓဝေါဟာဏယ တဏှာ-
ယ နိက္ခန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ (၁) (က)၊ (၂)
(က) အာဗန္ဓနဘူတယ အာပေါဓာတုယာ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ ခြဝဘာဝသိဒ္ဓံ သမ္ပိဏ္ဏနံ
အာဗန္ဓနံ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၅။ (၂) (က) အာ-
ဗန္ဓနံ ဥပဋ္ဌာနာကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၃၃။
(ခ) အာဗန္ဓနံ ဂဏ္ဍိကရဏံ။ အာရတ္ထ၊
၂။၂၀။ (ဂ) ပုရိမဉ္ဇေတ္ထ အာဗန္ဓနဿ...
နိဒဿနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၀၇။ (၃) အာဗန္ဓ-
နာနိ (ဇာ၊၂။၇၅)တိ ဟတ္ထိအာရထေသု
အာဗန္ဓိတဗ္ဗာနိ ဘဏ္ဍာနိ စ ဂဏှထ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၃၃၈။

အာဗန္ဓနကိစ္စကရ (တိ) [အာဗန္ဓန + ကိစ္စ + ကရ]
ဖွဲ့စည်းခြင်းကိစ္စကို ပြုတတ်သော။ ယံ ဒွါဒသ-
သု အာဗန္ဓနကိစ္စကရံ သေဟဂတံ၊ သာ အာ-
ပေါဓာတု။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။

အာဗန္ဓနဋ္ဌ (ပု) [အာဗန္ဓန+အတ္ထ] ဆက်စပ်-
ဆက်သွယ် - တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော
အနက်သဘော။ အာဗန္ဓနဋ္ဌေန ဉာတိ ဝေ

(ပရိဝဋ္ဌော) ဉာတိပရိဝဋ္ဌော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၅။ အာဗန္ဓနဋ္ဌေ-
နာတိ “ပုတ္တော နတ္တာ”တိ အာဒိနာ ပေမ-
ဝသေန သပရိစ္ဆေဒ သမ္ပန္နနဋ္ဌေန။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၂၄၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၅၂။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၇၁။ (- သီ၊
ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၇၆။)

အာဗန္ဓနဓာတု (ထိ) [အာဗန္ဓန+ဓာတု] ဖွဲ့စည်း
တတ်သော ဓာတ်သဘော၊ ဖွဲ့စည်းခြင်း
သဘော။ အာပေါဓာတုတိ အာဗန္ဓနဓာတု။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊ဋ္ဌ၊၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၂၇။ အာဗန္ဓန-
ဓာတုတိ နဟာနိယစုဏ္ဏဿ ဥဒကံ ဝိယ သဟ-
ဇာတဓမ္မာနံ အဗန္ဓနဘူတာ ဓာတု။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၁၄၆။ (-အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၅။)

အာဗန္ဓနလက္ခဏ (န) [အာဗန္ဓန+လက္ခဏ] (၁)
ဖွဲ့စည်းခြင်းလက္ခဏာ။ (တိ) (၂) ဖွဲ့စည်းခြင်း
လက္ခဏာရှိသော။ (၁) အာပေါဓာတုယာ
အာဗန္ဓနလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၅။ (- ခုဒ္ဒက၊
ဋ္ဌ။၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၃၂။) (တိ) (၂) အာ-
ဗန္ဓနလက္ခဏာဝ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၅။

အာဗန္ဓနဝလ္လီ (ထိ) [အာဗန္ဓန+ဝလ္လီ] ဖွဲ့ချည်
ကြောင်းဖြစ်သော နွယ်၊ ဝလ္လီန္တိ အာဗန္ဓန-
ဝလ္လီ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၆၃။)

အာဗန္ဓနာကာရ (တိ) [အာဗန္ဓန+အာကာရ]
ဖွဲ့စည်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ။ ယူသဘူ
တော အာဗန္ဓနာကာရော အာပေါဓာတုတိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁-၂-၃-၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၅၅။
၆-၇-၈။

အာဗန္ဓနာနဂဏ (တိ) [အာဗန္ဓန+အနဂဏ]
ဖွဲ့စည်းခြင်းငှါ သင့်လျော်သော။ တဒနုရူပ-
ပစ္စယေဟိတိ အတ္တနော အာဗန္ဓနာနဂဏေဟိ
အာဗန္ဓိယမာနေဟိ သန္ဓာရဏာဒိကိစ္စေဟိ
ပုရိမေဟိ စ ပထဝီအာဒိဟိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၆၇။

အာဗန္ဓန္တ (တိ) [အာ+ဗန္ဓ+အ+အန္တ] ထိ-ဉ်
အာဗန္ဓန္တိ ဖွဲ့ပတ်- ချည်နှောင်- သော၊သု။

အာဗာဓကတ္တ (န) [အာဗာဓက+တ္တ] နှိပ်စက်-
ညှဉ်းဆဲ-တတ်သည်၏အဖြစ်။ ဂေလညူပ-
မော ဝေဒနပါဒါနက္ခန္ဓော အာဗာဓကတ္တာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ ဒုက္ခဒုက္ခ ဝိပရိကာမဒုက္ခ-
သင်္ခါရဒုက္ခဘာဝသေန ဝေဒနာယ အာဗာဓ-
ကတ္တံ ဝဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊၂။၂၆။

အာဗာဓဋ္ဌ (ပု) [အာဗာဓ+အတ္တ] နှိပ်စက်-
ညှဉ်းဆဲ-နာကျင်-ခြင်း အနက်သဘော။
ရောဂေါဟိအာဒိသု အာဗာဓဋ္ဌေန ရောဂေါ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၅။ အာဗာဓဋ္ဌေနာတိ ပဋိပိဋန-
ဋ္ဌေန။ မ၊ဋီ၊၃။၃၀၃။ အာဗာဓဋ္ဌေနာတိ အာ-
ဒိတော ဥပ္ပတ္တိတော ပဋ္ဌာယ ဗာဓနဋ္ဌေန ဓုဋ္ဌ-
နဋ္ဌေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂။
သံ၊ဋ္ဌ ၂.၃၀၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၅၂။)

အာဗာဓတိ (ကြိ) [အာ+ဗာဓ+အ+တိ] ညှဉ်း-
ဆဲနှိပ်စက်၏။ အာဗာဓတိတိ အာဗာဓော။ ဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ အာဗာဓတိတိ ပိဋ္ဌေ-
တိ။ မ၊ဋီ၊၂။၂၃၄။ (-မ၊၂။၁၇၆။) အာဗာ-
ဓတိ-ဘိ၊ဋီ၊၁။၂၅၉။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၂။၁၉၁။

အာဗာဓဒေါသ (ပု) [အာဗာဓ+ဒေါသ] အနာ-
ရောဂါဟူသော အဖြစ်။ တဿ ကိရ အာဗာ-
ဓဒေါသေန အပ္ပိတပ္ပိတာ သမာပတ္တိ ပရိ-
ဟာယိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၉။

အာဗာဓန (န) [အာ+ဗာဓ+ယု] နှိပ်စက်-
ညှဉ်းဆဲ-ခြင်း။ အာဗာဓနံ အာဗာဓော၊
ပိဋ္ဌာတိ အတ္တော။ မ၊ဋီ၊၂။၄၂။ ဝိဝိဓေဟိ
အာကာရေဟိ အာဗာဓနတော ဗျာဗာ-
ဓောဝ ဗျာဗဋ္ဌံ။ အံ၊ဋီ၊၂။၉၁။ အာဗာဓ
(အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇)လည်း ကြည့်။

အာဗာဓနဋ္ဌ (ပု) [အာဗာဓန+အတ္တ] နှိပ်စက်-
ညှဉ်းဆဲ-ခြင်းဟူသော အနက်သဘော။
သာဝ အာဗာဓနဋ္ဌေန ရောဂေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။
အာဗာဓနဋ္ဌေန ပိဋ္ဌနဋ္ဌေန။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၉၉။
(-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၈၊၂၈၃။ အံ၊ဋီ၊၂။၁၄၃။)

အာဗာဓနဒုက္ခ (တိ) [အာဗာဓန+ဒုက္ခ] နာ-
ကျင်ခြင်း ဆင်းရဲ။ တတော ဓာတုက္ခောဘ-
သင်္ခါတ အနိဋ္ဌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ သမာ ယောဂတော
ကာယဿ အာဗာဓနဒုက္ခံ ဒုက္ခံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၇။
မူလဋီ၊၂။၆၈။

အာဗာဓပစ္စယ (ပု) [အာဗာဓ+ပစ္စယ] အနာ-
ဟူသော အကြောင်း။ အနာပတ္တိ အာဗာဓ-
ပစ္စယာ။ ဝိ၊၂။၃၄၁-၂.၃.၄။ (-ဝိ၊၄။၂၄၂။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၊၅၃။ ကင်္ခါ၊၃။၃၁၃-
၄.၅။ ဝဇီရ။၃၆၉၊၃၈၈၊၅၅၆။ ကင်္ခါ၊ဋီ၊၁၁၄၊
၄၆၈။)

အာဗာဓပဋိပက္ခဘူတ (တိ) [အာဗာဓ+ပဋိ-
ပက္ခ+ဘူတ] နာကျင်ခြင်း-အနာ-၏ဆန့်
ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ အနာဗာဓ-ကြည့်။

အာဗာဓပဋ္ဌာနတာ(ထိ) [အာဗာဓ+ပဋ္ဌာန+
တာ] အနာရောဂါ၏ နီးကပ်သော အကြောင်း
၏အဖြစ်။ အသေရိဘာဝဇနကတာယ အာ-
ဗာဓပဋ္ဌာနတာယ စ အာဗာဓတော။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၄၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။
(-မ၊ဋီ၊၃။၆၈။)

အာဗာဓပ္ပတိဋ္ဌာနတာ (ထိ) [အာဗာဓ+ပတိ-
ဋ္ဌာန+တာ] အနာ၏ တည်ရာ၏ အဖြစ်။
အသေရိဘာဝဇနနတော အာဗာဓပ္ပတိဋ္ဌာန-
တာယ စ အာဗာဓတော။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၉၈။

အာဗာဓယတိ (ကြိ) [အာ+ဗာဓ+ဇာယ+
တိ] ညှဉ်းဆဲ-နှိပ်စက်-၏။ အာဗာဓယတိ-
(အာဗာဓတိ?)တိ အာဗာဓော။ အံ၊ဋီ၊၃။
၉၇။

အာဗာဓဝိရဟိတ (တိ) [အာဗာဓ+ဝိရဟိတ]
နာကျင်ခြင်း-အနာ-မှ ကင်းသော။ အနာ-
ဗာဓ-ကြည့်။

အာဗာဓဝူပဃမ (ပု) [အာဗာဓ+ဝူပဃမ] အနာ
၏ ပျောက်ကင်းခြင်း။ ကဏ္ဍ၊ပဋိစ္စာဒိ အာ

ဗာဓဝပသမေနာပိ အဓိဋ္ဌာနံ ဝိဟေတိ။
ကင်္ခါ။၁၅၅။ ဝဇိရ။၂၂၈။ သာရတ္ထ။၂။၃၇၉။
ဝိမတိ။၁။၃၁၃။ ကင်္ခါ။၉။၂၇၂။၂၇၄။

အာဗာသေမဂီ (တိ) [အာဗာသ + သမဂီ] အနာ
နှင်ပြည့်စုံသော၊ အနာရောဂါ စွဲကပ်သော၊
သူ။ အာဗာသိက-ကြည့်။

အာဗာသေဟဿ (န) [အာဗာသ + သဟဿ]
အနာအထောင်၊ ထောင်ပေါင်းများစွာသော
အနာရောဂါ။ အာဗာသေဟဿာနံ ဝသေန
ကရဇ္ဈပေ အာဒိနဝံ ဒိသ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၃၂၀။

အာဗာသနရူပသပ္ပါယာပေက္ခာ (တိ) [အာဗာ-
သ + အနရူပ + သပ္ပါယ + အပေက္ခာ] အနာ
အား သင့်လျော်လျော်ကပ်ပတ်သည့်အဖြစ်ကို
ငဲ့ခြင်။ ပဏိတဘောဇနာနုမတိယာ ပသိ-
ဒ္ဓတ္တာ အာဗာသနရူပသပ္ပါယာပေက္ခာယ
ဝုတ္တာနီတိ ဓေ?။ ဝဇိရ။၄၇၉။

အာဗာသဘာဝ (ပ) [အာဗာသ + အဘာဝ]
အနာရောဂါမရှိခြင်း။ အပ္ပါဗာသ-ကြည့်။

အာဗာသိက (တိ) [အာဗာသ + ကိက။ ထိန္တိ အာ-
ဗာသိကနီ] အနာရောဂါ - ရှိ - စွဲကပ်နေ -
သော၊ သူ။ ပုရိသော အာဗာသိကော အဿ
ဒုက္ခိတော ဗာဠဂိလာနော။ ဒီ။၁။၆၈။ မ။၁။
၃၄၃။ ဝိသဘာကဝေဒနုပ္ပတ္တိယာ ကကဓေ-
နေဝ စတုဏ္ဏရိယာပထံ ဆိန္ဒုန္တော အာဗာသ-
တိတိ အာဗာသော၊ သူဿ အတ္ထိတိ အာ-
ဗာသိကော။ ဒီ။၄။၁။၁၉၀။ မ။၄။၂။၂၇။
အာဗာသိကော (ဝိမာန။၁၁၅)တိ အာဗာသ-
သမဂီ။ ဝိမာန။၄။၂၀၀။ ဘိက္ခုနီ အာဗာသိ-
ကိနီ ဒုက္ခိတာ ဗာဠဂိလာနာ။ အံ။၁။၄၆၂။
(-ဒီ။၂။၂၅၆။ သံ။၁။၁၅၁။ အံ။၁။၁၃၈။
ဝိ။၄။၂။၂၅၉။ ဝိ။၄။၃။၂၃။ ဝိသင်္ဂဟ။၇၇။
ဒီ။၄။၁။၈၀။ ဒီ။၄။၂။၄၇၂။၃၉၈။ မ။၄။၁။၃၆၅။
မ။၄။၄။၉။ သံ။၄။၁။၁၉၇။၃၂၄။ သံ။၄။၂။

၂၃၇။ အံ။၄။၂။၁၁၉။ အံ။၄။၃။၅၇။ အဘိ၊
၄။၃။၃၂၇။ ခုဒ္ဒက။၄။၁၂၂။ ဓမ္မ။၄။၁။၂။
ဥဒါန။၄။၅၅။၂၀၈။ သုတ္တနိ။၄။၂။၂၇။ ပေတ၊
၄။၂၅၄။ ထေရ။၄။၁။၃၉၈။ ဗုဒ္ဓဝိ။၄။၁၉၅။
မဟာနိ။၄။၂၄၅။ ဇာ။၄။၅။၄၅။ ဇာ။၄။၆။
၁၆၄။ ကင်္ခါ။၉။၄၈၄။ ဒီ။၄။၁။၂၅၉။ ဒီ။၄။၂။
၄၆၁။၅၁။ သံ။၄။၁။၂၄၆။ အံ။၄။၂။၁၁၆။
အံ။၄။၃။၂၇၇။)

အာဗာသိကနီ (တိ) [အာဗာသ + ကိက + ကုနီ]
အနာရောဂါ - ရှိ - စွဲကပ်နေ - -သောမိန်းမ။
အာဗာသိက-ကြည့်။

အာဗာသိတ (တိ) [အာဗာသ + တတ] ဖြစ်သော
အနာရောဂါ ရှိသော၊ အနာရောဂါ စွဲကပ်
သော၊ သူ။ အရဟံ သုဂတော လောကေ၊ ဝါ-
ထေဟာဗာသိတော မုနိ။ ထေရ။၂၅၆။

အာဗာသိယမာန (တိ) [အာ + ဗာသ + ယ + မာန]
နှိပ်စက်အပ်သော။ တေန အာဗာသိယမာ-
နာနံ ပုထုဇ္ဇနာနံ တတ္ထ ပဋိယုပ္ပတ္တိတော စေ-
တောဗာသနဗုက္ခံ ဒေါမနဿ။ ပဋိသံ။၄။၁။
၁၃၉။

အာဗာသေတိ (ကြိ) အာဗာသေတိ-ကြည့်။

အာဗိဋ္ဌာ (တိ) [အဝ + လေ။ (အာပိဋ္ဌ-သံ)]
အာဝေဋ္ဌာနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။ “အာ-
ဝေဋ္ဌံ အာဗိဋ္ဌံ” နှိပ် ပါဠိ။ ဝဇိရ။၂၀၇။
(ဤဝဇိရ၌ ပါဠိတော်အတိုင်း အာဝေဋ္ဌံ ဟု
ဒုတိယာဝိဘတ်နှင့် ထားသည်။)

အာဗျသန (န) [အာ + ဝိ + အသ + ယ] လွန်စွာ
ဖျက်စီးခြင်း။ တေဟိ ဓေ ဝါ အာဗျသန-
တော။ ဝိသုဒ္ဓိ။၄။၂။၃၉၅။

အာဘိကရ (ပ) [အာဘာ + ကရ + က] အရောင်
အလင်းကို ပြုတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား။
အသင်္ချေယျဝဏ္ဏော အာဘိကရော ပဘိက-
ရော။ နေတ္ထိ။၄၆။

အာဘဉ္ဇတိ (ကြိ) [အာ + ဘဉ္ဇ + အ + တိ] တွဲရ၍
-ဆွဲ - ကျ - ခ်။ ဝိဝိဓံ အာရုံ အာဘဉ္ဇန္တိ

ဩလဗ္ဗေန္တိ တွေ့တိ ဗျာဘင်္ဂိ၊ ကာဇံ။ မ၊
ဋီ၊ ၃။ ၁၉၆။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂။)

အာဘဌ (တိ) [အာ + ဘရ + တ] ဆောင်ယူ
အပ်သော။ ကုမ္မာကံလပိ၊ အာဒိနိ၊ သာဘဌာနိ
ကတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။

အာဘဌ (တိ) [အာ + ဘာသ + တ] ဆိုအပ်-
ဟောအပ်-သော။ န အာဘဌ ဗိဝိတိန္ဒြိယံ န
ဘာသိတံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၈၆။ (- ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၂။)
အနာဘဌ၊ အနာဘဌတာ-တို့လည်း ကြည့်။

အာဘတ (တိ) [အာ + ဘရ + တ] ဆောင်ယူအပ်
သော။ ဣဒံ ခေါ ဘန္တေ အာယသန္တံ ဥဒ္ဓိစ္ဆ
စိဝရစေတာပနံ အာဘတံ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၂၊ ၃၂၅။
အာဘတန္တိ အာနိတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၂။ ကခါ။
၁၆၉။ (- မ၊ ၁။ ၃။ ၁။ ဝိမာန။ ကု။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄။
၂၄၊ ၄၆၊ ၇၇၊ ၃၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁၊ ၃၀၅။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၆၀၊ ၁၉၁။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉၇၊ ၁၅၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၃၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ဘဂ၊ ၃၀၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။
၂၂၂၊ ၂၃၅၊ ၃၀၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁၄၅၊ ၃၅၀။ မ၊
၄။ ၂။ ၉၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁၉၇။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆၊ ၁၅၁၊ ၂၉၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၉။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁။ ၆၁၊ ၁၁၂၊ ၂၅၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၊ ၇၅၊ ၁၇၀။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃၊ ၂၃၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃၂၊ ၃၃၊
၁၅၁၊ ၂၆၉၊ ၃၆၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ အဘိ၊ ၄။
၃။ ၉၉၊ ၁၄၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၄၃။
ဥဒါနံ၊ ၄။ ၇၄၊ ၂၀၉၊ ၂၉၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၀၁။ ဝုဠနိ၊ ၄။ ၆၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂၊ ၄၅။ ဝိမတိ၊
၁။ ၉။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၅၀။ ကခါ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂၊ ၂၇၇၊
၃၀၁၊ ၃၁၀၊ ၄၆၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၂၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၊ ၁၆၃။ မ၊
၄။ ၃။ ၁၉၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၄၊
၄၁၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၁၀။ အနုဋီ၊
၂။ ၉၀၊ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၉၊
၅၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၊ ၂၇၇၊ ၂၉၃။)

အာဘတဥပကရဏဘဏ္ဍ (န) [အာဘတ + ဥပ-
ကရဏ + ဘဏ္ဍ] ဆောင်ယူအပ်သော အသုံး
အဆောင် ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။ ဟတ္ထိနံ မင်္ဂလကရဏ-
ဌာနေ အာဘတဥပကရဏဘဏ္ဍ ဟတ္ထာ-
လင်္ကာရဉ္စ သဗ္ဗံ သောယေဝ အလတ္ထ။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၄၁။

အာဘတက (တိ) [အာဘတ + က] ဆောင်ယူ
အပ်သော။ တေသံ အာဘတကေန ယေန
ကေနစိ ယာပေန္တေသိ သန္တုဋ္ဌောဝ ဟော-
တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ (- အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။)

အာဘတကဟာပဏ (ပု၊ န) [အာဘတ + ကဟာ-
ပဏ] ဆောင်ယူအပ်သော အသပြာကျပ်ငွေ။
သဗ္ဗေဟိပိ အာဘတကဟာပဏာ သတသဟ-
ဿမတ္တာ အဟေသု။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။

အာဘတကန္တ (ပု) [အာဘတ + ကန္တ] ဆောင်ယူ
အပ်သော ကျမ်းဂန်။ အာဘတကန္တော စတု-
သု အရိယသစ္စေသု ယဒိ အဝတရတိ။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊ ၁။ ၁၉။

အာဘတဓန (န) [အာဘတ + ဓန] ဆောင်ယူ
အပ်သော ဥစ္စာ။ သမ္ဘတန္တိ ကသိဝိ၊ စိန္တာ-
ဒိနိ ကတွာ အာဘတဓနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၀။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၁။ အာဘတဓနန္တိ ဗာဟိရတော
အန္တောဂေဟံ ပဝေသိတဓနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၃။
(- ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၀၀။)

အာဘတနာနာဂန္ဓောဒက (န) [အာဘတ + နာဝါ
နာဂန္ဓောဒက] ဆောင်ယူအပ်သော အမျိုးမျိုး
သောနံသာရေ။ ဂန္ဓောဒက (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆)
ကြည့်။

အာဘတနာဝါ (တိ) [အာဘတ + နာဝါ]
ဆောင်ယူအပ်သော လှေ။ ရေဏုဟတာယ
ဘူမိယာ စက်မိတွာ တေန အာဘတနာဝါယ
ဌိတော။ ဇေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

အာဘတနိယာမ (ပု) [အာဘတ + နိယာမ]
ဆောင်ယူအပ်သော - နည်း - အစီအစဉ်။

သေဋ္ဌိကုမာရော... အာဘတနိယာမေနော
ကုလသရံ ပေသေသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၃၂။

အာဘတပဏ္ဏာကာရ (ပ) [အာဘတ+ပဏ္ဏာ-
ကာရ] ဆောင်ယူအပ်သော လက်ဆောင်
ပဏ္ဏာ။ သော ပုန အတ္တနော အာဘတ-
ပဏ္ဏာကာရေနော ကိရ မဟာဇနံ ပဋိဂ္ဂန္ဓော
ဂမိယတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။

အာဘတပုဗ္ဗ (တိ) [အာဘတ + ပုဗ္ဗ] ရှေး၌
ဆောင်အပ်သော၊ ဆောင်ခဲ့ဘူးသော။ ကေ-
နစိ သာကုဏိကေန အာဘတပုဗ္ဗံ ဥပါယနံ
ပဿာမိ။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၃၇၀။

အာဘတဖလာဖလ (န) [အာဘတ+ဖလာ-
ဖလ] ဆောင်ယူအပ်သော သစ်သီးငယ်၊ သစ်
သီးကြီး။ နန္ဒပုဏ္ဏိတော “မဟာ အာ-
ဘတဖလာဖလာနေဝ မာတာပိတရော ခါဒါ-
ပေဿာမိ”တိ... ခါဒါပေတိ။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊
၂၀၅။

အာဘတဘဏ္ဍ (န) [အာဘတ+ဘဏ္ဍ]ဆောင်
ယူအပ်သော ဘဏ္ဍာ။ ယာဝတာ ဝဏိပ္ပ-
ထောတိ ယတ္ထကံဝါကိဇာနံ အာဘတဘဏ္ဍ-
ဿ ရာသိဝသေနော ကယဝိက္ကယဋ္ဌာနံ နာမ
အတ္ထိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။(-အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။)

အာဘတဝဏ္ဏ (တိ) [အာဘတ+ဝဏ္ဏ] ထုတ်
ဆောင်-မိန့်မြှောက် - ချီးကျူး - အပ်သော
ဂုဏ်ရှိသော။ သတ္ထုဝဏ္ဏာဘတောတိ သတ္တာ-
ရာ အာဘတဝဏ္ဏော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။ သတ္တာ-
ရာ အာဘတဝဏ္ဏော ဥဗ္ဘတဂုဏောတိ
အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။

အာဘတသန္တာန (ပ) [အာဘတ+သန္တာန]
ဆောင်ယူအပ်တိုင်းသော အစဉ်။ တန္တဝါယ-
ဂေဟတောဟိ အာဘတသန္တာနေနော ခလိ-
မက္ခိတသာဋ္ဌကော န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၉။

အဘိဓာန် ၄-၁၆-ပ-ပ-ပ-သ-၈

ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၉၈။ အာဘတသန္တာနေနောဝါတိ
အာဘတသန္တာတိယာ ဝေ။ ပါစိတ်၊ ယော။
၁။၂၉၁။

အာဘတသုတ္တ (န) [အာဘတ+သုတ္တ] ဆောင်
အပ်သော-သုတ်-ပါဠိ။ ဣဒံ တဿေဝါ-
နန္တရံ အာဘတသုတ္တံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ (-
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၈၀။)

အာဘတဘတမံသ (န) [အာဘတ+အာဘတ
+မံသ] ဆောင်ယူအပ် ဆောင်ယူအပ် ခဲ့သမျှ
သော အသား။ ဗျဠေန် အာဘတဘ-
တမံသံ ခါဒကော ကုဋ္ဌဇဉ္ဇိလော။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၄။
၃၄၈။

အာဘရဏ (န) [အာ+ဘရ+ယ] အဆင်တန်
ဆာ။ ဝိသာခါပိ မိဂါရမာတာ အာဘရဏံ
ဩမုဋ္ဌိတော။ ဝိ၊၂။၂၁၁။ အာဘရဏံ ဩမုဋ္ဌိ-
တောတိ မဟာလတ် နာမ နဝကောဋိအဋ္ဌ-
နကံ အလင်္ကာရံ အပနေတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၂။
သီလမာဘရဏံ သေဋ္ဌံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၃၀၉။ ဂုဏ-
သရီရော ပသောဘနဋ္ဌေန အာဘရဏံ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၁။ အာဘရဏာနိ မဓရေနာ-
ကာရေန ခဝိံသု။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၃၂။(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၂၃၊၁၃၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၃၆။
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။
၂၂၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉၊၁၃၃၊၂၈၅။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၂၁၀။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၈၊၂၅၉၊၃၉၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၅၊၆၇၊၄၃၆။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၁၂၈။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၆၈၊
၁၅၁၊၂၅၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၃၀၁။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၃။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈၊၇၅။ ဇော၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၉၄။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၄၄၊၅၁၆။
ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၉၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၇၊၃၈၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၃။
မူလဒ္ဓါ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။)

အဘဇာရဏဇာတ (န) [အဘဇာရဏ + ဇာတ] ဝတ်ဆင်ရန် တန်ဆာမျိုး။ ဇာတဓမ္မပုပ္ဖိဓမ္မပက(သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၆)ကြည့်။

အဘဇာရဏတ္ထိက (တိ) [အဘဇာရဏ + အတ္ထိက] အဆင် တန်ဆာကို အလိုရှိသော၊ သူ။ သစေ တုဓမ္မ အဘဇာရဏတ္ထိကာ၊ ဣမာနိ ဂဏထ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၆။

အဘဇာရဏပရိယာယ (ပု) [အဘဇာရဏ + ပရိယာယ] - အဘဇာရဏ သဒ္ဓါ၏ - ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် - စကားလွယ် အပိဋနန္တိ စ အဘဇာရဏပရိယာယောတိ ဝါ ဝန္တိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၉။

အဘဇာရဏဘဏ္ဍ (န) [အဘဇာရဏ + ဘဏ္ဍ] အဆင် တန်ဆာ ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။ နိဝါသနပါဝုဇ္ဈာနိ အဘဇာရဏဘဏ္ဍိ တိဏ္ဍာပကံ ဝါ တာလပဏ္ဍမဒ္ဓိကံ ဝါ ဥပါဒါယ အနာမာသပေဝ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၊ ၈။ တာတာ မဟာ အဘဇာရဏဘဏ္ဍေန စေတိယံ ပူဇိတံ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၃။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၃။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၆၊ ၂၀၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၉၉။)

အဘဇာရဏဘဏ္ဍက (န) [အဘဇာရဏ + ဘဏ္ဍ + က] အဆင်တန်ဆာ ဥစ္စာဘဏ္ဍာ။ ဆဏကာလေသု ဟိ မနုဿာ “အဘဇာရဏဘဏ္ဍကံ ဂဏိဿာမာ”တိ အာပကံ ဂန္တန္တိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၆။

အဘဇာရဏဝဿ (န) [အဘဇာရဏ + ဝဿ] (ကောင်းကင်မှ ရွာသွန်းချသော) အဆင် တန်ဆာဟူသော မိုး။ ကတဘဏ္ဍဝုဋ္ဌိတိ အဘဇာရဏဝဿ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၃၂။

အဘဇာရဏဝိကတိ (ထိ) [အဘဇာရဏ + ဝိကတိ] အထူးတလည် ပြုလုပ်ထားအပ်သော အဆင် တန်ဆာ။ အဆင်တန်ဆာ အထူးအဆန်း။ အထဿ ပရိဝေရကပရိသာ။ အဘဇာရဏဝိကတိယော မာလာဂန္ဓဝိလေပနာနိ စ အာ-

ဒါယ သမန္တာ ပရိဝါရေတွာ အဋ္ဌံသု။ အပ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၇၀။

အဘဇာရဏဝိသေသ (ပု) [အဘဇာရဏ + ဝိသေသ] တန်ဆာအထူး။ ပါမဂေါ နာမ ကုလားစာရယုတ္တော အဘဇာရဏဝိသေသော။ သံ၊ ၄၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၊ ၂၊ ၃၃။

အဘဇာရဏဝုဋ္ဌိ (ထိ) [အဘဇာရဏ + ဝုဋ္ဌိ] (ကောင်းကင်မှ ရွာသွန်းချသော) အဆင် တန်ဆာဟူသော မိုး။ နဝုဋ္ဌိယောတိ ဥဒကဝုဋ္ဌိ သုမနပုပ္ဖဝုဋ္ဌိ မာသကဝုဋ္ဌိ ကဟာပကဝုဋ္ဌိ အဘဇာရဏဝုဋ္ဌိ ဣမာ နဝ ဝုဋ္ဌိယော။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၃၂။

အဘဇာရဏာလင်္ကာရ (ပု) [အဘဇာရဏ + အလင်္ကာရ] အဆင်တန်ဆာ။ လဋ္ဌိတဇနဿာတိ အဘဇာရဏာလင်္ကာရနစ္စဂီတာဒိဝသေန ဝိလာသယုတ္တဇနဿ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၉၂။

အဘာဝဂ္ဂ (န) [အဘ + ဘာဝဂ္ဂ] ဘဝင်တိုင်အောင်။ အဘာဝဂ္ဂါ ဘာဝဂ္ဂော ယသော ဂတော။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၀၆။ မူလဋီ၊ ၁၊ ၂၊ ၂။ အာသဝ-လည်း ကြည့်။

အဘာဿရ (တိ) [အဘာ + ဘာဿရ] အဘာဿ = အဘာဿ(အဘ + ဘာဿ + အ) + ရ။ အဘာဿော ဘာတိ ဒိဗ္ဗတိတိ အဘာ၊ ပဘာ။ သရတိ နိဿရတိတိ သရာ။ အဘာသရာ ဧတေသန္တိ အဘာဿရာ။ .. အဘာသနံ ဩဘာသနံ အဘာဿော။ သကာရဿ ဒိတ္တံ၊ အကာရဿ စရဿတ္တံ ကတွာ အဘာဿောတိ ဝုတ္တံ။ သော သီလံ ဧတေသန္တိ ဣမသ္မိံ တဿိလတ္တေ ရပစ္စယောတိ တဒ္ဓိတန္တော အဘာဿရသဒ္ဓေါတိ ဒေသေတိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂၊ ၈၊ ၉။ အဘာဿရဗြဟ္မာ။ (က) ပြုံးပြုံးပြက်ပြက် တလက်လက် ထွက်သော ကိုယ်ရောင် ကိုယ်ဝါ ရှိသော ဗြဟ္မာ။ (ခ) ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါ ထွန်းလင်း တောက်ပခြင်း အလေ့ရှိသော ဗြဟ္မာ။ သေယျတာပိ ဒေဝါ

အာဘဏ္ဍရသံဝတ္ထနိက (တိ) [အာဘဏ္ဍရ+သံဝတ္ထနိက] အာဘဏ္ဍရဘုံ၌ဖြစ်သော၊ သူ။ သံဝဋ္ဌမာနေ လောကေ ယေဘုယျေန သတ္တာ အာဘဏ္ဍရသံဝတ္ထနိကာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၆။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၊ ၆၉။ ဒီ၊ ၅။ ၁၅၅။ သီ၊ ၅။ သစ်၊ ၁။ ၄၁၄။

အာဘဏ္ဍရပဂေါ (တိ) [အာဘဏ္ဍရ+ပဂေါ+ဂေါ] အာဘဏ္ဍရဘုံသို့ ကပ်ရောက်သော၊ သူ။ အာဘဏ္ဍရပဂေါ ဟောမိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၀၅။ နေတ္ထိ။ ၁၅၇။ အဝိတက္ကေန ဈာနေန၊ ဟောတိ အာဘဏ္ဍရပဂေါ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁။ အံ၊ ၅။ ၁၀၂။ အာဘဏ္ဍရပဂေါတိ တတ္ထ ပဋိသန္ဓိဂုဟဏဝသေန အာဘဏ္ဍရဗြဟ္မလောကံ ဥပဂစ္ဆာမိ၊ အာဘဏ္ဍရပဂေါ ဟောမိ။ ဣတိဝုတ်။ ၅၂၂။ (-ဇာ၊ ၅။ ၁၄၉၉။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၃၈။)

အာဘာ (ထိ) [အာ+ဘာ+ဘာ] အာဘာသော ဘာတိတိ အာဘာ။ ဓာန်၊ ၅။ ၆၄။ (၁) အရောင်၊ အရောင်အလင်း။ (တိ) (၂) အရောင်အလင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသော။ (၃) အရောင်အလင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ “အာဘ”အမည်ရှိသော၊ ပရိတ္တာဘ၊ အပ္ပမာဏာဘ၊ အာဘဏ္ဍရအမည်ရှိသော၊ ဗြဟ္မာ (ဒုတိယဈာန်ဘုံသား ဗြဟ္မာ)။ (၄) ယတ္ထပိမေ စန္ဒိမသုရိယာ ဝေမဟိဒ္ဓိကာ ဝေမဟာနုဘာဝါ အာဘာယ နာနုဘောန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀။ မ၊ ၃။ ၁၆၁။ အာဘာယ နာနုဘောန္တိတိ အတ္တနော ပသာယ နပ္ပဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၆။ မ၊ ၅။ ၁၂၆။ အစိပဋိစ္စ အာဘာ ပညာယတိ၊ အာဘံ ပဋိစ္စ အစိ ပညာယတိ။ မ၊ ၁။ ၃၆၉။ အာဘာ ပညာယတိတိ အာလောကော နာမ ပညာယတိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၉။ နတ္ထိ သူရိယသမာ အာဘာ၊ သမုဒ္ဒပရမာ သရာ၊ သံ၊ ၁။ ၆။ သူရိယသမာ အာဘာတိ သူရိယာဘာယ သမာ အညာ အာဘာ နာမ နတ္ထိတိ ဒေသေတိ။ သံ၊

၄။ ၁။ ၃၁။ အာဘာတိတိ အာဘာ၊ အာလောကဘာဝေန နိပ္ပဇ္ဇတိ ဥပဋ္ဌာတိတိ ဝါ အတ္တော။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၃၃။ (-မ၊ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ၂။ ၄၇။ ဒီ၊ ၅။ ၁၀၁၊ ၂၀၇၊ ၂၄၀၊ ၂၄၂။ မ၊ ၅။ ၁။ ၃၆။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၃။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁၅၀။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၀။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၁၆၄၊ ၁၇၄။ အသိ၊ ၅။ ၁၅၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၅။ ၉၈။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ ၂၆၇။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။ ၄၂၇။ ဥဒါန၊ ၅။ ၈၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။ ၂၄၃။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၉။ အပ၊ ၅။ ၁။ ၃၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၁၇၊ ၂၃၉။ နေတ္ထိ၊ ၅။ ၂၆၄။ ဇာ၊ ၅။ ၁။ ၃၈။ ဇာ၊ ၅။ ၂။ ၆၃။ သာဓုတ္တ၊ ၁။ ၂၆၉။ သာဓုတ္တ၊ ၂။ ၅၀၅။ သီ၊ ၅။ သစ်၊ ၁။ ၁၉၃။ မ၊ ၅။ ၁။ ၈၅။ မ၊ ၅။ ၂။ ၁၆၆။ ၂၅၁။ မ၊ ၅။ ၃။ ၁၃၁-၂။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၃၁။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၄၂။ (တိ) (၂) ယာ တာ ဘန္တေ ဒေဝတာ အာဘာ။ မ၊ ၃။ ၁၇၉။ အာဘာတိ အာဘာသမ္ပန္နာ။ မ၊ ၅။ ၄။ ၁၄၄။ အာဘန္တိ ဒီဗ္ဗန္တိတိ အာဘာတိ အာဟ “အာဘာသမ္ပန္နာ”တိ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၄၈။ (၃) အဟော ဝတာယံ ကာယဿ ဘေဒါ ပရံ မရဏာ အာဘာနံ ဒေဝါနံ သဟဗျတံ ဥပပဋ္ဌေယျ။ မ၊ ၁။ ၃၅၉။ အာဘာနံ ဒေဝါနန္တိ အာဘာ နာမ ဝိသုနတ္ထိ၊ ပရိတ္တာဘအပ္ပမာဏာဘအာဘဏ္ဍရနံ တေ အဝိဝေဒနံ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၃။ အာဘာ နာမ ဝိသုဒ္ဓေဝါ နတ္ထိ၊ ပရိတ္တာဘာဝိနိယေဝ ပန အာဘာန္တိတာသမညေန ကေဠံ ဂဟေတော ပဝတ္တိ တေ နာမံ ယဒိဒံ အာဘာတိ။ မ၊ ၅။ ၂။ ၂၅၁။

အာဘာကရဏ (န) [အာဘာ+ကရဏ] အရောင်အလင်းကိုပြုခြင်း။ တဒင်္ဂေနာတိ ဝါ တဿာ ပရိတ္တတာယ အပ္ပမာဏတာယ စ အာဘာကရဏံ။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃၄၈။

အာဘာတိ (ကြိ) [အာ+ဘာ+အ+တိ] တောက်ပ၏။ ထွန်းပ၏။ အရောင်လင်း၏။ ဒီဝါ တပတိ အာဒိဇော၊ ရတ္ထိ မာဘာတိ

စန္ဒိမာ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၊ ၄၄။ ဓမ္မေ၊ ၆၉။ ဓမ္မာ၊ ၄၂။
 ၃၆၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၈။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။)
 အာဘန္တိ-ဝိမာနံ၊ ၆၁။ ဇာ၊ ၂။ ၃၆။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၃၄၈။) ဒုလ္လမာနာ အာဘေန္တိ၊ ဝိမာနာ
 သတ္တ နိမ္မိတာ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၆။ အာဘေန္တိတိ
 တရုဏသုရိယော ဝိယ ဩဘာသန္တိ။ ဇာ၊ ၄။
 ၆။ ၁၄၈။ အာဘေတိလည်း ကြည့်။

အာဘာဓာတု (ထိ) [အာဘာ+ဓာတု] အာ
 ဘာဓာတ်။ (က) နေရောင်လရောင်စသော
 အရောင်အလင်းဟူသော - ဓာတ်သဘော-
 သတ္တလည်း မဟုတ် ဇီဝလည်း မဟုတ်သော
 သဘောတရား၊ ရူပဓာတ်။ (ခ) အရောင်
 အလင်း (အာလောက) ကသိုဏ်းနှင့် တကွ
 ထိုကသိုဏ်းကို အာရုံပြုသောဈာန်ဟူသော -
 ဓာတ်သဘော-သတ္တလည်းမဟုတ် ဇီဝလည်း
 မဟုတ်သော သဘောတရား။ (က) ရူပဓာတု-
 ယေဝ ဟိ အာဘာဓာတု။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၁။ စန္ဒာဘာသုရိယာဘာဒိကာ
 ဝတ္ထုနိဘာ ဝေါတိ အာဟာ “ရူပဓာတုယေဝ
 ဟိ အာဘာဓာတု” တိ။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၂။ ၁၇၈။ (ခ) အာဘာဓာတု သုဘဓာတု။
 သံ၊ ၁။ ၃၆၄။ အာဘာဓာတုတိ အာလောက-
 ဓာတု၊ အာလောကဿပိ အာလောကက-
 သိဏေ ပရိကမ္ပံ ကတွာ ဥပ္ပန္နဇ္ဈာနဿာပိတိ
 သဟာရမ္ပဏဿ ဈာနဿ ဧတံ နာမံ။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၂၄။ အာဘာတိတိ အာဘာ အာ-
 လောကဘာဝေန နိပ္ပဇ္ဇတိ ဥပဋ္ဌာတိတိ ဝါ
 အတ္ထော၊ သော ဝေ နိဇ္ဇိဝဋ္ဌေန ဓာတုတိ အာ-
 ဘာဓာတု။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။

အာဘာနာနတ္ထ (န) [အာဘာ+နာနတ္ထ]
 (အကြီးအငယ် အနည်းအများ အနေအား
 ဖြင့်) အရောင်အလင်း ထူးခြားကွဲပြားသည်၏
 အဖြစ်။ နော စ အာဘာနာနတ္ထံ။ မ၊ ၃။
 ၁၈၇။ နော စ အာဘာနာနတ္ထန္တိ အာလော-
 ကေ နာနတ္ထံ န ပညာယတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၄။

အာဘာနာနတ္ထန္တိ ပရိတ္တဝိပုလတာဝသေန
 ပဘာယ နာနတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၈။ (-ဝိမတိ၊
 ၁။ ၅၃)

အာဘာဓရဏ (န) [အာဘာ+ဓရဏ] အဆောင်
 အလင်းကို ပြန့်ခြင်း။ စက္ကဝါဠပဗ္ဗတမတ္ထက-
 သမိပေ အာဘာဓရဏဝသေန ပဝတ္တိယာ
 ပါဝိနစက္ကဝါဠပဗ္ဗတမတ္ထကေတိ ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၈၆။

အာဘာဝဂ္ဂ (ပု) [အာဘာ+ဝဂ္ဂ] အာဘာဝဂ်။
 အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၄။ နိပါတ်၊ ၃။ ပဏ္ဍာ-
 သက၊ ၅။ ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၄၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၉။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၃၃၆။

အာဘာဝန္တတာသမည (န) [အာဘာဝန္တတာ+
 သမည] အလင်းရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်
 တူသည်၏အဖြစ်၊ အရောင်အလင်းနှင့် ပြည့်စုံ
 ခြင်းအားဖြင့် တဦးနှင့်တဦး တူညီခြင်း။
 အာဘာ (၃) ကြည့်။

အာဘာဝေတိ (က၊ ကြိ) [အာ+ဘူ+ဧက+
 တိ] ဖြစ်ပွား-တိုးပွား-စေ၏။ မေတ္တာစိတ္တံ
 အာဘာဝေသိ၊ ဗြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ။
 ပေတ။ ၁၆၆။ (-ပေတ၊ ၄။ ၁၅၅။)

အာဘာသ (တိ) [အာ+ဘာသ+အ] (က)
 ထင်လင်းစေနိုင်သော။ (ခ) အတု-အတု
 အယောင် - အတုအပ - ဖြစ်သော။ (က)
 “အာရမ္မဏေန ဝိနာ နိလာဒိအာဘာသံ စိတ္တံ
 ပဝတ္တတိ” တိ ဝေ ပဝတ္ထောဝါဒေါ မိစ္ဆာဝါ-
 ဒေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၃။ (ခ)
 ပရိမုဋ္ဌာ ပဏ္ဍိတာဘာသာ၊ ဝါစာဂေါရဇာဘာ-
 ကိနော။ မ၊ ၃။ ၁၉၂။ ဝိ၊ ၃။ ၄၉၆။ ဇာ၊ ၁။
 ၁၈၁။ ပဏ္ဍိတာဘာသာတိ အတ္တနော ပဏ္ဍိတ-
 မာနေန ပဏ္ဍိတသဒိသာ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၆၅။

အာဘာသတိ (ကြိ) [အာ+ဘာသ+အ+တိ]
 (၁) ခေါ်၏၊ ပြောဆို၏။ (၂) လွှမ်းမိုး၏၊
 တားမြစ်၏။ (၃) ထင်၏။ (၁) သိက္ခဝေါတိ

ဘဂဝါ အာဘာသတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ အာဘာသန္တိ— ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။
(၂) အာဘာသန္တိ အာဘာသတိ
အဘိဘဝတိ ပဋိဗ္ဗာဟတိ အတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊
၄။၁၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ (၃) အာဘာသတော
အာဘာသတိ ဥပဋ္ဌာတိ အာဘာသာသံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၄။

အာဘာသန (န) [အာ+ဘာသ(ဘာသ)+ယျ]
(၁) ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်း။ (၂) ပြော
ဆိုခြင်း။ (၁) ပဉ္စမဿ ပဌမေ အာဘာသန-
ဝသေန စန္ဒောဝ စန္ဒာဘာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။
အတ္တနော ဖလေ ဘာသနံ ခိဗ္ဗနံ အာဘာ-
သနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၈။ (၂) အာဘာသန-
ကုသလတာ-ကြည့်။

အာဘာသနကုသလတာ (တိ) [အာဘာသန+
ကုသလ+တာ] ပြောဆိုခြင်း၌ လိမ္မာကျမ်း
ကျင်သောသူ၏အဖြစ်။ ယေဟိ အာဘာသန-
ကုသလတာယ “အဗ္ဗ၊ တာတာ”တိ ပဌမထရံ
အာဘာသန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။

အာဘာသနသီလ (တိ) [အာဘာသန+သီလ]
(၁) ထွန်းလင်း တောက်ပခြင်း အလေ့ရှိ
သောသူ။ (၂) ပြောဆိုခြင်းအလေ့ရှိသော
သူ။ (၁) အာဘာသနသီလာ (ဝိဘာဝိနီ၊
၁၆၃)တိ ဩဘာသနပ္ပကတိကာ။ မဏိပူ။
၂။၉။ အာဘာသရံ လည်း ကြည့်။ (၂) ပုဗ္ဗ-
ဘာသတိ ယေန ဧကေနံ သမာဂတော ပဋိ-
သန္တာရဝသေန ပဌမယေဝ အာဘာသန-
သီလော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၃၅၇။

အာဘာသမ္ပန္န (တိ) [အာဘာ+သမ္ပန္န] အရောင်
နှင့် ပြည့်စုံသော။ အာဘာ (၂) ကြည့်။

အာဘာသုတ္တ (န) [အာဘာ+သုတ္တ] အာဘာ
သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယပါဠိ၊ ၄-နိပါတ်၊ ၃-
ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊၁။၄၅၆။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၉။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၃၆။

အာဘာသုရ (တိ) [အာ+ဘာသ+ဥရ] ထွန်း
လင်းတောက်ပသော။ ဝလာဟကဇာ အာ-
ဘာသုရ ခုဗ္ဗိဘာဂဓူပါ ရတ္တိဘာဂေ အနု-
ကာရံ ဝိဒ္ဓမန္တိယော တိဋ္ဌန္တိ။ ဒေဝုပဘောဂါ
ဝေ စ ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၀။

အဘိဓမ္မာသိက(တိ) [အဘိဓမ္မာ+သိက] (က)
မြတ်သောစိတ်-သန့်ရှင်းသောစိတ်-၌ မြစ်
သော-ကို မှီသော၊ တရား(ရတနာသုံးပါး၌
စွဲမြဲသက်ဝင်၍ ကြည်ညိုယုံကြည်ခြင်း၊ မဂ်ဖိုလ်
သီလနှင့် ပြည့်စုံခြင်းတို့တည်း)။ (ခ) (ပြုက-
တေသော ကာမာဝစရစိတ်တို့သက် ကောင်း
မွန်ခြင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ စင်ကြယ်ခြင်းတို့
ကြောင့်) လွန်ကဲထူးခြားသော သန့်ရှင်း
သော-ဥပစာရဈာန်စိတ်-ဥပစာရ သမာဓိ
စိတ်-၌ မြစ်သော-ကို မှီသော၊ ဈာန်လေး
ပါး။ (ဂ) (ကာမစွန္ဒ စသော ဆန့်ကျင်ဘက်
တို့မှ ကင်းဝေးခြင်းကြောင့်) လွန်ကဲထူးခြား
သော မြတ်သော မဟဂ္ဂုတ်စိတ်-၌ မှီသော
-ကို မှီသော၊ ဈာန်လေးပါး။ (က) ယံ
ကဉ္စိ သာရိပုတ္တ ဇာနေယျာထ ဂိဟိ.. စတုန္တံ
အဘိဓမ္မာသိကာနံ ခိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာဓာနံ
နိကာမလာဘိ။ အံ၊၂။၁၈၆။ အဘိဓမ္မာ-
သိကာနန္တိ ဥတ္တမဓိတ္တနိဿိတာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၆၃။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၅၄။) (ခ) (ဂ) စတုန္တံ
ဈာနာနံ အဘိဓမ္မာသိကာနံ ခိဋ္ဌဓမ္မသုခ-
ဝိဟာဓာနံ နိကာမလာဘိ။ ဝိ၊၅။၂၄၀။ ဧ၊၃။
၉၄။ မ၊၁။၄၀။ မ၊၂။၁၉။ သံ၊၁။၄၆၆။ အံ၊
၁။၃၃၁။ (ခ) အဘိဓမ္မာသိကာနန္တိ အဘိ-
ဓမ္မောတိ အဘိက္ကန္တံ ဝိသုဒ္ဓိစိတ္တံ ဝုဇ္ဇတိ၊
အဓိဓိတ္တံ ဝါ၊ (တသ္မိံ) အဘိဓမ္မာသိ ဇာ-
တာနိ အဘိဓမ္မာသိကာနိ၊ အဘိဓမ္မော
သန္တိဿိတာနိတိ ဝါ အဘိဓမ္မာသိကာနိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။ ဧ၊ဋီ၊၃။၈၁။
အဓိကံ စေတောတိ အဘိဓမ္မော၊ ဥပစာ-
ရဇ္ဈာနစိတ္တံ၊ တဿ ပန အဓိကတာ ပါကတိ-
ကကာမာဝစရစိတ္တောဟိ သုန္နရတာယ သပဋိ-

ပက္ခတော သဒ္ဓိယာစာတိ အာဟာ “အဘိဓိတ္တံ
ဝိသုဒ္ဓိစိတ္တံ” န္တိ အဓိစိတ္တံ သမာဓိမာဟ၊
သောပိ ဥပစာရသမာဓိ ခဋ္ဌဗ္ဗော။ မဇ္ဈိ။
၂၆၃။ အံဇ္ဈိ။ ၂။ ၂၄၈။ (- ဒိဋ္ဌါ၊ ၃။ ၈၀။ သံဋ္ဌါ၊
၂။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၆။ သံဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၉၅။)
(ဂ) အဘိဓေတသိကာနန္တိ အဘိစိတ္တံ သေဋ္ဌ-
စိတ္တံ သိတာနံ နိဿိတာနံ။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၂။
အဓိကံ စေတော အဘိဓေတော၊ မဟဂ္ဂတ-
စိတ္တံ၊ တဿ ပန အဓိကတာ ကာမစန္ဒနာဒိ-
ပဋိပက္ခဝိဂမေန ဝိသိဋ္ဌဘာဝပုတ္တံ၊ တနိဿိ-
တာနိ အဘိဓေတသိကာနိ။ တေနာဟ
“အဘိစိတ္တံ သေဋ္ဌစိတ္တံ သိတာနံ” န္တိ။ မဇ္ဈိ။
၃။ ၁၇။

အာဘိဒေါသိက (တိ) [အဘိဒေါသ+ကိက]
 (က) ပုပ်သိုးသည့်အဖြစ်ဟူသော အဖြစ်သည်
 လွမ်းမိုးအပ်သော၊ ပုပ်သိုးသည့်အဖြစ်ဖြင့်
 မှတ်သားအပ်သော အဖြစ်ရှိသော၊ ပုပ်သိုး
 ပြီးသော။ (ခ) တညဉ့်ပွန်ပြီးသော၊ တညဉ့်
 လွန်သဖြင့် ပုပ်သိုးပြီးသော။ (ဂ) ဂဏ်ရှား
 သော အဖြစ်ရှိသော။ (ဏ) (ခ) အာသတ္တ-
 တော သုဒ္ဓိန္နဿ ဉာတိဒါသိ အာဘိဒေါသိကံ
 ကုမ္မာသံ ဆဉ္စေတုကာမာ ဟောတိ။ဝိ၊၁။၁၇။
 မ၊၂။၂၅။ အာဘိဒေါသိကန္တိ ပါရိဝါသိကံ
 ဧကရတ္တာတိက္ကန္တံ ပုတိဘူတံ။ တတြာယံ
 ပဒတ္တော ပုတိဘာဝဒေါသေန အဘိဘူတော-
 တိ အဘိဒေါသော၊ အဘိဒေါသောဝအဘိ-
 ဒေါသိကော၊ ဧကရတ္တာတိက္ကန္တဿ ဝါ နာမ-
 သညာ သော ယဒိဒံ အာဘိဒေါသိကောတိ၊
 တံ အာဘိဒေါသိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၂၀၄။ ပုတိဘာဝေနော လက္ခိတပုဒေါသော
 ဝါ အာဘိဒေါသိကော၊ အဘိဒေါသံ ဝါ
 ပစ္စုသကာလံ ဂတော ပတ္တော အတိက္က-
 န္ဋောတိ အာဘိဒေါသိကော။ သာရတ္ထ၊၂။၇။
 အဘိဝုတ္တံ ပရိဝုသိတံ အာဘိဒေါသိကံ၊အဘိ-
 ဒေါသံ ဝါ ပစ္စုသကာလံ ဂတော ပတ္တော
 အတိက္ကန္တော အာဘိဒေါသိကော။ ဝိပတိ၊၁။

၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌါ၊ဉာ၊သ၊ (—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ဉာ၊
၂၊၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊သ၊၂၊၁၂။ ထေ၊ဓ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၊၉။
အ၊မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂။ ဝဇိ၊ဓ၊၂၊၇၀။) (ဂ) ဘေ၊ယျ-
ထာ၊ပိ အာ၊သု၊သော ပု၊ဓိ၊သံ ပ၊ဏိ၊တ၊ဘော၊ဇနံ
ဘု၊တ္တ၊သိံ အာ၊ဘိ၊ပေါ၊သိ၊ဏံ ဘော၊ဇနံ နစ္ဆာ-
ဒေ၊ယျ။ အံ၊၂၊၃၄၇။ အာ၊ဘိ၊ပေါ၊သိ၊ဏန္တိ
အာ၊ဘိ၊ညာ၊တ၊ပေါ၊သံ ကု၊ဋြ၊သ၊က၊ဘော၊ဇနံ။
အံ၊ဋ္ဌ၊ဉာ၊၁၃၂။

အဘိဓမ္မိက (တိ) [အဘိဓမ္မ + ကိက။ အဘိဓမ္မိ
အဓိကေ အဘိဓမ္မိကော။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ဂဌက။]
(က) အဘိဓမ္မာကို-တတ်သိ-တတ်မြောက်-
ကျမ်းကျင်-သင်ကြား-ပို့ချ-ဟောပြော-
ဆောင်-သော၊ သူ။ (ခ) အဘိဓမ္မ-ပါဠိ
တော်၌-လာသော-ပါရှိသော-ဟောတော်
မူအပ်သော။ (က) အာစရိယော န အဘိ-
ဓမ္မိကော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ဂဏ်။ ဧကရာဇိကော
ပုဂ္ဂလော ယံ ယံ သုတ္တန္တိကံ ဝါ အဘိဓမ္မိကံ
ဝါ ဥပသကံမတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ သမ္မာသမ္ဗု-
ဒ္ဓေါ ဗုဒ္ဓမတရံ အဘိဓမ္မိကော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၁။ ၁။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၆။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၅၊ ၂၇၁။
အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၄။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇။ သုတ္တ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၃၂။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၀။ ဝဇိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၇၆။ မူလ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃။) (ခ) အဘိဓမ္မိက-
နယ-ကြည့်။

အဘိဓမ္မကဂေါတြတ္ထေရ (ပု) [အဘိဓမ္မက+
ဂေါတြထေရ] အဘိဓမ္မကဂေါတြအညှိ
သောထေရ်။ တသ္မိံ ၈ သန္နိပါတေ အဘိ-
ဓမ္မကဂေါတြတ္ထေရေ နာမဝိနယကုသလော
ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇာသ။ ၂၆။ (-ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၇။
ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၁။)

အဘိဓမ္မိကဏ္ဍေ (ပု) [အဘိဓမ္မိက + ကေရ]
အဘိဓမ္မာ ကို - ဆောင် - သင်ကြား -
ဟောပြော - သော မထေရ်။ အဘိဓမ္မိက-
ဏ္ဍေရာန် သုတ္တန္တံ ပစ္စာ အကိလမနတ္ထံ ဌပိ-
တာ။ အဘိ၊ဌ၊၁၊၉။

အဘိဓမ္မိကဓမ္မကထိက (တိ) [အဘိဓမ္မိက + ဓမ္မကထိက] အဘိဓမ္မာကို - ဆောင်သော - တတ်မြောက်ကျွမ်းကျင်သော - ဟောပြော ပို့ချသော - ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်။ အဘိဓမ္မိကဓမ္မကထိကသေဝ ပါကရံ။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၈။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၉၁။

အဘိဓမ္မိကနယ (ပု) [အဘိဓမ္မိက + နယ] အဘိဓမ္မာ၌ - လာသော - ပါရှိသော - ဟောတော်မူအပ်သော - နည်း။ တဿ ဟိ ဗာဟိ - ရော ဣန္ဒြိယော အဘိဓမ္မိကနယေန အရညသခေပံ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၉။

အဘိဓမ္မိကဘိက္ခု (ပု) [အဘိဓမ္မိက + ဘိက္ခု] အဘိဓမ္မာကို - တတ်သိ - ဆောင် - သော ရဟန်း။ အဋ္ဌ အဘိဓမ္မိကဘိက္ခု ပေသေသိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၃။ အဘိဓမ္မိကဘိက္ခုနမ္ပိ - ဘိသောမနဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂။

အဘိန္နတိ (ကြိ) [အဘိ + ဘိ + အ + တိ] ပုတ်ခတ် - ဖောက်ခွဲ - ခ်။ တမေန ပုရိသော တိက္ကာယ ကုဋ္ဌာရိယာယတော ယတော အဘိန္နေယျ။ သံ၊ ၂၊ ၃၇၀။ အဘိန္နေယျာတိ ပဟရေယျ ပဒါလေယျ ဝါ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။ အဘိန္နေယျာတိ ဘိန္နေယျ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂၂။

အဘိသမာဓာဓိက (တိ) [အဘိသမာဓာရ + ကိက] အဘိသမာဓာဓိက မည်သော (ကျင့်ဝတ် သိက္ခာသီလ)။ (က) ထူးကဲမြင့်မြတ်သော - အကျင့် - ကျင့်ဝတ်သိက္ခာသီလ။ (ခ) ထူးကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့် - ထူးကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့်ဟူသော မင်္ဂလိယ၊ ဓိုလ်သီလ - ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာသီလ။ (ဂ) ထူးကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့်၌ - ဖြစ် - ပါဝင် - သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာသီလ။ န ပဋိဗလော ဟောတိ အန္တေဝါသိ* ဝါ သဒ္ဓိဝိဟာရိ* ဝါ အဘိသမာဓာဓိကဿ (အဘိသမာဓာဓိကဿ) သိက္ခာယ သိက္ခာပေတံ။ ဝိ၊ ၃၊ ၉၂။ ဝိ၊ ၅၊ ၂၃၈။ အဘိသမာဓာဓိကဿ

သိက္ခာယာတိ ခန္ဓကဝတ္ထေ ဝိနေတံ န ပဋိဗလော ဟောတိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၁။ အဘိဝိသိဋ္ဌော ဥတ္တမော သမာဓာရောတိ အဘိသမာဓာရော၊ အဘိသမာဓာရော သိက္ခိတဗ္ဗတော သိက္ခာတိ အဘိသမာဓာဓိက သိက္ခာ၊ အဘိသမာဓာရံ ဝါ အာရဗ္ဗ ပညတ္တသိက္ခာ အဘိသမာဓာဓိက။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၄၀။ အဘိသမာဓာရောတိ ဥတ္တမသမာဓာရော၊ အဘိသမာဓာရော ဝေ အဘိသမာဓာဓိကံ၊ အဘိသမာဓာရံ ဝါ အာရဗ္ဗ ပညတ္တ အဘိသမာဓာဓိကံ၊ အာဇီဝဋ္ဌမာတော အဝသေသသီလသေသတံ အဓိဝစနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၂။ အဓိသီလသိက္ခာပရိယာပနတ္တာ အဘိဝိသိဋ္ဌော သမာဓာရော အဘိသမာဓာရောတိ အာဟ “ဥတ္တမသမာဓာရော” တိ။ အဘိသမာဓာရော အဘိသမာဓာဓိကံ၊ ယထာ “ဝေနယိကော” တိ အဓိပ္ပါယော။ အဘိသမာဓာရော ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသတော မဂ္ဂသီလံ ဖလသီလဉ္စ။ တံ အာရဗ္ဗ ဥဒ္ဓိဿ တဒတ္ထံ တပ္ပယောဇနံ ပညတ္တံ အဘိသမာဓာဓိကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၂။ အဘိသမာဓာဓိက (အံ၊ ၂၊ ၃၆၈) ၌ ဥတ္တမသမာဓာရဘူတံ ဝတ္ထဝသေန ပတ္တတ္ထိသီလံ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၃။ အဘိသမာဓာရေ ဥတ္တမသမာဓာရေ ဘဝံ အဘိသမာဓာဓိကံ ဝတ္ထုပဋိဝတ္ထံ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၂။ (-မ၊ ၂၊ ၁၃၃။ အံ၊ ၁၊ ၅၆၅။ အံ၊ ၂၊ ၁၃၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၆၊ ၁၊ ၁၆၆။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၈။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉၄။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၆၇။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၉၂။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၃၊ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၀။ အပါ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၁။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၉၅။ ဝဇီရ၊ ၄၊ ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၁၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၉၉။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၃၂။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၂၃၃။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၉၅။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၇၊ ၈၃၊ ၂၇၃။ ဓာနံ၊ ၄၊ ၁။)

အာဘိသမာဓာရိကကမ္မဇ္ဇောဂဓ (တိ) [အာဘိသမာဓာရိက+ကမ္မ+အဇ္ဇောဂဓ] အာဘိသမာဓာရိက-အမ္ပဉ္စ အကျုံးဝင်သော၊ ထူးကဲမြင့်မြတ်သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာသီလ-ထူးကဲမြင့်မြတ်သော အကျင့်ကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်အပ်သော ကျင့်ဝတ်သိက္ခာသီလ-ဟူသော အမ္ပဉ္စ အကျုံးဝင်သော။ ဘိက္ခုနောသဗ္ဗမ္ပိ အနဝဇ္ဇကာယကမ္မံ အာဘိသမာဓာရိကကမ္မဇ္ဇောဂဓမေဝ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၀။

အာဘိသမာဓာရိကဓမ္မကိတ္တန (န) [အာဘိသမာဓာရိက+ဓမ္မ+ကိတ္တန] အာဘိသမာဓာရိကတရားကို ပြောကြားခြင်း။ အဘိဝိနယော ခန္ဓကပရိဝါရာ ဝိသေသတော အာဘိသမာဓာရိကဓမ္မကိတ္တနတော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၆။

အာဘိသမာဓာရိကဓမ္မပူရဏ (န) [အာဘိသမာဓာရိက + ဓမ္မပူရဏ] အာဘိသမာဓာရိကတရားကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ ဘိက္ခုနံ ဟိ မေတ္တစိတ္တေန အာဘိသမာဓာရိကဓမ္မပူရဏံ မေတ္တကာယကမ္မံ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။)

အာဘိသမာဓာရိကပူရဏ (န) [အာဘိသမာဓာရိက+ပူရဏ] အာဘိသမာဓာရိကတရားကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း။ ဘိက္ခုနံ ဟိ မေတ္တစိတ္တေန အာဘိသမာဓာရိကပူရဏံ မေတ္တကာယကမ္မံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။

အာဘိသမာဓာရိကဝတ္ထ (န) [အာဘိသမာဓာရိက+ဝတ္ထ] အာဘိသမာဓာရိကကျင့်ဝတ်။ အာဘိသမာဓာရိကဝတ္ထေ ပန ပရိပူရေ သီလံ ပရိပူရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ ပဋိပါဒိတောတိ အာဘိသမာဓာရိကဝတ္ထံ အာဒိ ကတော သမ္မာ အပစ္စနိကပဋိပတ္တိယံ ယောဇိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။

အာဘိသမာဓာရိကဝတ္ထပဋိဝတ္ထ (န) [အာဘိသမာဓာရိက+ဝတ္ထ+ပဋိဝတ္ထ] အာဘိသမာဓာရိကဖြစ်သော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်။ အာဘိသမာဓာရိကဝတ္ထပဋိဝတ္ထံ မမ အကာသိ။ ဒ၊၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။

အာဘိသမာဓာရိကသီလ (န) [အာဘိသမာဓာရိက+သီလ] အာဘိသမာဓာရိကသီလ၊ (ခန္ဓကဝတ်၌ အကျုံးဝင်သော သီလ)။ ယမ္ပိဒံ စေတိယင်္ဂဏဝတ္တံ...စုဒ္ဓသဝိဓံ မဟာဝတ္ထန္တိ ဣမေသံ ဝသေန အာဘိသမာဓာရိကသီလံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀။ အာဘိသမာဓာရိကသီလန္တိ ဧတ္ထ အာဘိသမာဓာရေတိ ဥတ္တမသမာဓာရော။ .. တဒေဝ သီလန္တိ အာဘိသမာဓာရိကသီလံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၉၉။ အာဘိသမာဓာရိက-လည်း ကြည့်။

အာဘိသေက (တိ) [အာဘိသေက+က] အဘိသိက်သွန်းခြင်းငှါ သင့်လျော်သော၊ သူ။ ရညော ခတ္တိယဿ မုဒ္ဒါဝသိတ္တဿ ဇေဋ္ဌော ပုတ္တော ဟောတိ အာဘိသေကော အနဘိသေကော အနဘိသိတ္တော အစလပုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၀၆၊၁၉၉။ အာဘိသေကောတိ အာဘိသေကံ ကာတုံ ယုတ္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ (-၎င်း-၇၆။)

အာဘိသေကိက(ယ) (န) [အာဘိသေက+ကိက] (က) ချေချီးထုအရပ်၌ စွန့်ပစ်အပ်သော သင်္ကန်း။ (ခ) အဘိသိက်သွန်းထု အရပ်၌ စွန့်ပစ်အပ်သော သင်္ကန်း။ အပဏနိပိ ပဉ္စပံသုက္ကလာနိ ဂေါခါယိကံ အက္ခယာယိကံ ထူပစိဝရံ အာဘိသေကိကံ ဂတပဋိယာဂတံ။ ဝိ၊၅။၂၃၀။ အာဘိသေကိကန္တိ နဟာနဋ္ဌာနေ ဝါ ရညော အာဘိသေကဋ္ဌာနေ ဝါ ဆဋ္ဌိတစိဝရံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၃။ ပံသုက္ကလန္တိ သောသာနိကံ... အာဘိသေကိယံ ပန္နိကံ ဝါတာဟဋ္ဌံ ဣဒ္ဓိမယံ၊ ဒေဝဒတ္တိယန္တိ တေဝိသတိ ပံသုက္ကလာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၈။

စုဋ္ဌနိဋ္ဌ။၁၁၀။ (-ဝိဋ္ဌ၊၄။၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၆၀။)

အာဘူဂ (တိ) [အာ+ဘူ+ဂ] (၁) ပွဲခွေအပ်
သော။ (န) (၂) ဆုတ်နှစ်ခြင်း။ (၁) ဝေ
ဥသော ပါစေ အာဘူဂေ ဘူဇိတ ကတော။
ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၅၇။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၁၂၃။ (န)(၂)
အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဘူဂကရဏ (န) [အာဘူဂ+ကရဏ] ဆုတ်
နှစ်ခြင်းကို ပြုခြင်း။ အာဘူဇန-ကြည့်။

အာဘူဇတိ (ကြိ) [အ+ဘူဇ+အ+တိ] (၁)
(က) နှလုံးသွင်း၏။ ဆင်ခြင်၏။ (ခ) နှလုံး
သွင်း၏။ သိ၏။ (၂)(က) ပွဲခွေ၏။ (၁) တုန့်
ခွေ၏။ (ဂ) ဆုတ်နှစ်၏။ နောက်သို့ပြန်၏။
(ဃ) လည်၏။ ဝဲလည်၏။ (၁)(က) ပထဝီ-
ဓာတုမေဝ ပန အာဘူဇတိ (အာဘူဇတိ၊ သိ)။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ (-အ၊ဋ္ဌိ၊၁။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိ၊၂။၁၀။) (ခ) လည်းကြည့်။ (ခ) ဝိညာဏ-
ဓာတု တတ္ထ တတ္ထ သမ္မာပယောဂ် မနွာယ
အာဘူဇတိ (အာဘူဇတိ၊ သိ)။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။ အာဘူဇတိတိ ပရိယေသနဝသေ-
နံ၊ အဗျောဟရဏ ငိဏ္ဍာငိဏ္ဍတာဒိ ပဋိသံ-
ဝေဒနဝသေန စ အာဝဇ္ဇေတိ၊ ဝိဇာနာတိတိ
အတ္တော။ .. အာဘူဇတိ သမန္နာဟရတိ။ ဒိ၊
ဋ္ဌိ၊၁။၂၇၁။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၁၀၄။ သိ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၄၆၆။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၆၁။ ၂။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၁၈၂။
၁၈၄။) (၂)(က) ပလ္လင်္ကံ အာဘူဇိံ တဒါ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ သယနေ ပလ္လင်္ကံမာဘူဇိံ၊ အပါ၊
၁။၁။ (ခ) စိတ္တံ ပရိကုပိတံ ကာယံ အာဘူဇ-
တိ။ မိလိန္တံ၊၂၄၆။ (ဂ),(ဃ) မဟာသမုဒ္ဓေါ
အာဘူဇတိ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၁၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၆။
အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ (ဂ) အာဘူ-
ဇတိတိ ဩသက္ကတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၂၆။ (ဃ)
အာဘူဇတိတိ အာဝတ္တတိ။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၂၇။

မဟာသမုဒ္ဓေါ အာဘူဇတိ၊ အာဝဇ္ဇတိတိ
အတ္တော။ ကေစိ ပန ဩသက္ကတိတိ အတ္ထံ
ဝဒန္တိ။ နိတိ-ဓာ။၄၈။

အာဘူဇန (န) [အာ+ဘူဇ+ယ] (၁) (က)
နှလုံးသွင်းခြင်း။ ဆင်ခြင်ခြင်း။ (ခ) သိခြင်း။
(၂) နှစ်ခြင်း။ ဆုတ်နှစ်မှုကိုပြုခြင်း။ (၁)
(က) အာဘူဇနံ အာဘောဂေါ။ သာရတ္ထ၊
၂။၁၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၂၃။ (ခ) သမ္မာပဋိ-
ပတ္တိ မာဂမ္မ အတ္တန္တရေ အတ္တာ နာမ ကောစိ
ဘူဇနကော နတ္တိတိ အာဒိနာ ဝိဇာနနံ အာ-
ဘူဇနံ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၁၈၂။ (၂) တသေဝ အာ-
ဘူဇနတော အာဘောဂေါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၈၇။ အာဘူဇနတောတိ အာဘူဂကရဏ-
တော၊ နိဝတ္တနတော ဣစ္စေဝ အတ္တော။
မူလဋ္ဌိ၊၂။၂၀၀။

အာဘူဇနသီလ (တိ) [အာဘူဇန+သီလ] နှလုံး
သွင်းလေ့ ရှိသော။ သူ။ အာဝဇ္ဇနသီလော
အာဘူဇနသီလော န ဟောတိတိ အနာဝဋ္ဌိ
နေဝဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၇။

အာဘူဇနာဘာ (ပု) [အာဘူဇန+အဘာဝ]
နှလုံးသွင်းမှု မရှိခြင်း၊ နှလုံးမသွင်းခြင်း။
အာဘောဂါဘာဝ-ကြည့်။

အာဘူဇန္တ (တိ) [အာ + ဘူဇ + အ + အန္တ]
နှလုံးသွင်းသော၊ သူ။ အာဝဇ္ဇနေန အာဘူ-
ဇန္တောပိ အာသေဝတိ နာမ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တေ-
န။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၆။

အာဘူဇိတ (တိ) [အာ+ဘူဇ+တ] (၁) ပွဲခွေ
အပ်သော။ (၂) နှလုံးသွင်းအပ်သော။ (န)
(၃) နှလုံးသွင်းခြင်း။ (၁) န တာဝ အဟံ
ဣမံ စတုရင်္ဂဝိရိယံ အဓိဋ္ဌာယ အာဘူဇိတံ
ပလ္လင်္ကံ သိန္နိဿာမိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၉။ (-
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။) (၂) အတ္တံ ဟိ ဇေသော
ပရိယာယော ပရိတ္တာနိ အဘိဘုယျ တာနိ
စေ ကဒါစိ ဝဏ္ဏဝသေန အာဘူဇိတာနိ

ဟောန္တိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၂။ မုလဇ္ဇိ၊၁။၁၀၆။
 အနုဇ္ဇိ၊၁။၁၁၁။ (၃) သမုဘိစာရဝသေန
 အာဘူဇိတဝသေန စ ကုသလံ နာမ ဇာတံ
 ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။ အာဘောဂေါ
 အာဘူဇိတံ။ မုလဇ္ဇိ၊၁။၇၀။ (-အဘိဋ္ဌ၊၁။
 ၃၆၉။ မုလဇ္ဇိ၊၁။၁၅၄။ အနုဇ္ဇိ၊၁။၁၆၇။)

အာဘူဇိတွာ (ကြိ ဝိ) [အာ+ဘုဇ+တွာ] (၁)
 ကွေး၍၊ ဖွဲ့ခွေ၍။ (၂) နှလုံးသွင်း၍။ (၁)
 ဝါမဟတ္တံ အာဘူဇိတွာ အက္ခိဏေန ဟတ္တေန
 အပ္ပေါဋ္ဌေသိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ နိသိသတိ ပလ္လု-
 ကံ အာဘူဇိတွာ။ ဝိ၊၁။၈၉။ ဝိ၊၂။၁၄၅။
 ဝိ၊၃။၃၂။ ဒိ၊၁။၆၇။ ဒိ၊၂။၂၃၁။ မ၊၁။၂၃၉။
 (-သံ၊၁။၁၇၂။ အံ၊၁။၁၈၃၊၅၃၁။ ဥဒါနံ
 ၁၀၈။) အာဘူဇိတွာတိ (အာ)ပနိတွာ။ ဝိ၊
 ၄၊၂။၁၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၉။ သံ၊
 ၄၊၁။၂၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂၊၃၈၄။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
 ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၆၂။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၅၂။ သိ၊ဇ္ဇိ၊
 သစ်၊၁။၁၄၁။ အာဘူဇိတွာတိ စ ယထာ
 ပလ္လုကံဝသေန နိသဇ္ဇာ ဟောတိ၊ဝေ ဥဘော
 ပါဒေ အာဘူဇေ တဉ္စိတေ ကတွာ။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊၁။
 ၂၇၇။ သိ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၂။၁၂၃။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၅၉၊
 ၃၈၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၇၊
 ၂၀၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅၊၃၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၈၊၁၅၉၊
 ၁၇၆၊၁၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂၊၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၉၊
 ၂၀၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၊၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀၊၁၈၁။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၊၁၄၂၊၁၅၄၊၂၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။ အဘိဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂၈၇။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၂၃၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၄၊၃၉၃။
 သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၃၃၇။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၄၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၊၆၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၂၁။
 သာရတ္ထ၊၂။၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၂၊၃၀၇၊
 ၃၂၂။) (၂) နိလပိတလောဟိတောဒါတေသု
 ပုပ္ပါဒိသု အညတရံ လဘိတွာ ဝဏ္ဏဝသေန
 အာဘူဇိတွာ။ အဘိဋ္ဌ၊၁။၁၁၈။ (-သိ၊ဇ္ဇိ၊
 သစ်၊၁။၂၇၆။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၉၉။ မုလဇ္ဇိ၊၂။၄၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂။)

အာဘူဇိတွာန (ကြိ ဝိ) [အာ+ဘုဇ+တွာန]
 ဖွဲ့ခွေ၍။ အာဘူဇိတွာန ပလ္လုကံ၊ ပဏိဓာယ
 ဥဋ် တနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၇၆။

အာဘူဇိ (ပု) [အာ+ဘုဇ+ဤ။ မန္တလေခ-
 ကေဟိ အာဘူဇိတတစဝန္တတာယ အာဘူဇိ။
 ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊၅၆၅။] ဘုဇပတ်ပင်၊ စလူပင်။ ပဝိ-
 ဟယော အာဘူဇိနော စ တဏှုလာ။ ဇာ၊၂။
 ၁၀၉။ အာဘူဇိနောတိ ဘုဇပတ္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၅။၄၃၃။ (-ဓာန်၊၅၆၅။)

အာဘူဇိပရိဝါရိတ (တိ) [အာဘူဇိ+ပရိဝါရိတ]
 ဘုဇပတ်ပင်-စလူပင်-တို့ဖြင့် ခြံရံအပ်သော။
 အာဘူဇိပရိဝါရိတော။ ဇာ၊၂။၃၁။ အာဘူ-
 ဇိပရိဝါရိတောတိ ဘုဇပတ္တဝနပရိက္ခိတ္တာ။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၀၅။

အာဘူဇေန္တ (တိ) [အာ+ဘုဇ+ဧက+အန္တ]
 ကွေးစေသော။ ပတိဝိဇ္ဇေန္တာတိ ကဋ္ဌသာရကံ
 ဝိယ အာဘူဇေန္တာ။ မဟာနိ ဋ္ဌ။၂၂၁။

အာဘုဇ (ကြိ ဝိ) [အာ+ဘုဇ+တွာ] ဖွဲ့ခွေ၍။
 အမုပလ္လုကံမာဘုဇ၊နိသိဒိ ပရမာသနေ။ အပ၊
 ၂။၂၁၇။

အာဘုဇတိ (ကြိ) [အာ+ဘုဇ+အ+တိ] နှလုံး
 သွင်း-ဆင်ခြင်-သိမြင်-၏။ အာဘုဇတိ-
 ကြည့်။

အာဘောတိ (ကာကြိ) [အာ+ဘာ+ဧက+တိ]
 ထွန်းလင်း တောက်ပ စေ၏၊တင့်တယ်စေ၏။
 ဒုဒ္ဓုလ္လမာနာ အာဘောန္တိ။ ပေတ၊၁၆၃။ အာ-
 ဘောန္တိတိ သောဘယန္တိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။
 အာဘောန္တိ(ဝိမာန၊၉။၁၀)တိ မဏိရတနကန-
 ကရံသီဇာလေဟိ ဩဘာသေန္တိ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။
 ၄၄။ အာဘာတိ-လည်း ကြည့်။

အာဘောဂ (ပု) [အာ+ဘုဇ+ဂ] (၁) (က)
 ဆင်ခြင်ခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း။ (ခ) ဆင်ခြင်
 တတ် - နှလုံးသွင်းတတ် - သော တရား၊
 အာဝဇ္ဇန်း။ (၂) ညွှတ်ခြင်း။ (၃) ပြည့်စုံ

ခြင်း။ (တိ) (၄) ဆင်ခြင် - နှလုံးသွင်း - သောသို့။ (၁) (က) ယဒေဝ တတ္ထ သုခမိတိ စေတသော အာဘောဂေါ။ ဒိ၊ ၁။ ၃၄။ အဘိ၊ ၀။ ၃၉၄။ စေတသော အာဘောဂေါတိ ဈာနာ ဝုဋ္ဌာယ တသ္မိံ သုခေ ပုနပျုနံ ဓိတ္တဿ အာဘောဂေါ မနသိကာရော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၈။ အာဘုဇနံ မနသိကာရတံ အာဘောဂေါ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၅။ (- မိလိန္ဒ၊ ၁၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၉၊ ၂၃၃၊ ၂၈၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၄၊ ၅၉၊ ၁၁၁၊ ၃၄၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ ကမ္မိ၊ ၁၅၄၊ ၂၂၉၊ ၃၀၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃၊ ၁၅၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၆၁၊ ၁၄၃။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၄၊ ၂၀၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇၊ ၂၃၃၊ ၂၅၂။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁၊ ၂၂၂။ ပဋိသန္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၅၊ ၂၇၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၂။ ဣတိဝုတ္တိ၊ ၄။ ၅၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၀၊ ၁၉၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၇၄။ ကမ္မိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁၊ ၁၆၄၊ ၂၉၂၊ ၄၅၉။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀၊ ၂၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၀၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၀၊ ၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀၊ ၁၁၅။) (၁) ဓိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ အန္ဓာဝဇ္ဇနာ အာဘောဂေါ။ အဘိ၊ ၀။ ၃၈၈။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဣတိဝုတ္တိ၊ ၄။ ၅၉။ (ဘဝင်္ဂိ၊ ရမ္မဏတော အညံ) အာဘုဇေတိ အာဘောဂေါ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၅။ (၂) အာဘောဂေါတိ ဝါ ဓိတ္တဿ အာဘဂ္ဂဘာဂေါ။ အာရမ္မဏေ ဩဏတဘာဂေါတိ အတ္တော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ (၁) (က) (၃) အာဘောဂေါ ပုဏ္ဏတာဝဇ္ဇေသ္မာဋိတ္ထိ သမိသေတုသု။ ဇာနိ၊ ၁၀၈၃။ (တိ) (၄) အာဘောဂဿ ဟောတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၇၇။ အာဘောဂဿာတိ အာဘောဂဝတော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၉။

အာဘောဂပစ္စဝေက္ခဏရဟိတ (တိ) [အာဘောဂ+ပစ္စဝေက္ခဏ+ရဟိတ] နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းမှ ကင်းသော။ အညမည် အာဘောဂပစ္စဝေက္ခဏရဟိတာ ဇေတ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၂။ အညမည် အာဘောဂပစ္စဝေက္ခဏရဟိတာတိ ကာရဏဿ စ ပလဿ စ အဗျာပါရတာယ ဓာတုမတ္တတံ အသေတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၃။

အာဘောဂပစ္စဝေက္ခဏသုည (တိ) [အာဘောဂ+ပစ္စဝေက္ခဏ+သုည] နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်းမှ - ဆိတ်သော - သည်းသော။ မယိကေသာ ဇာတာ၊ မယမေတ္တ ဇာတာတိ ဧဝံ အညမည် အာဘောဂပစ္စဝေက္ခဏသုညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၉။

အာဘောဂပဋိပစ္စ (တိ) [အာဘောဂ+ပဋိပစ္စ] နှလုံးသွင်းခြင်းနှင့်စပ်သော။ ဧတေန အာဘောဂပဋိပစ္စမေတေသံ အာဂမနန္တိ ဒီပိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၁။

အာဘောဂပုဗ္ဗက (တိ) [အာဘောဂ+ပုဗ္ဗက] နှလုံးသွင်းခြင်း ရှေးရှိသော၊ အာဘောဂပုဗ္ဗကော ဟိ သဗ္ဗောပိ ဝိညာဏဗျာပါရောတိ တဏှာ ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၀၄။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၆။

အာဘောဂသညာ (တိ) [အာဘောဂ+သညာ] နှလုံးသွင်းခြင်း၌ဖြစ်သောသညာ။ အာဘောဂသညာယပိ ဈာနသညာယပိ ဧဝံသညိဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၄။

အာဘောဂသညိတ (တိ) [အာဘောဂ+သညိတ] အာဘောဂဟု - နှလုံးသွင်းခြင်းဟု - မှတ်အပ်သော။ အဋ္ဌဝိဓေတိ သန္တံ ပကိတံ... အာဘောဂသညိတေ သမန္နာဟာရေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၉။

အာဘောဂသဘာဝ (တိ) [အာဘောဂ+သဘာဝ] နှလုံးသွင်းခြင်းသဘောရှိသော။ ဧတ္ထ စ “ပဉ္စဝိညာဏာ အနာဘောဂါ” တိ အာဘောဂသဘာဝါ န ဟောန္တိတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၂။၂၀၀။

အာဘောဂါနုဗ္ဗ (တိ) [အာဘောဂ+အနုဗ္ဗ] နှလုံးသွင်းခြင်းအား လျော်သော။ အထ ခေါ် အာဘောဂါနုဗ္ဗံ အာပါထကတဝဏ္ဏဝသေနာတိ အနကမေဝ ဂ္ဃံ သံဘစ္စကာရိတာယ ဝိညာဏဿ ပစ္စယော ဟောတိ။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၁၄။

အာဘောဂါဘာဝ (ပု) [အာဘောဂ+အဘာဝ] နှလုံးသွင်းမှုမရှိခြင်း။ အာဘောဂါဘာဝတော- (သံ၊ ၄။ ၃။၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၁၇။) တိ သုခါ- ဝိဝေသေန အာဘုဇနာဘာဝတော။ သံ၊ ၄။ ၄၄၇။ (- အံ၊ ၄။ ၁။၂၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၇၉။)

အာဘောဂါရဟ (တိ) [အာဘောဂ+အရဟ] နှလုံးသွင်းထိုက်သော။ နိပဇ္ဇိတွာ နိဒ္ဒါယန္တော အသန္တပက္ခေ ဌိတတ္တာ အာဘောဂါရဟော န ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၉။

အာဘောဂ္ဂဝကံ (တိ) [အာ+ဘောဂ္ဂ+ဝကံ] အစမှ ကောက်ကူးသော။ အာဘောဂ္ဂဝကံန္တိ အာဝိတော ပဋ္ဌာယ အဗ္ဗဂ္ဂတာယ ကုဋိလသရီရတာယ ဝကံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၅။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၆-၅၆ ကား ဘောဂ္ဂဝကံ-ဟု မှီသည်။)

အာမ (တိ) [အာ+အမ+အ] (က) စိမ်းသော။ မမည်သော။ (ခ) စိမ်းသော၊ မကျက်သော။ (က) အာမံ ပက္ကဝဏ္ဏိ၊ ပက္ကံ အာမဝဏ္ဏိ။ အံ၊ ၁။ ၄၂၁။ အဘိ၊ ပု။ ၁၅၁။ အာမံ ပက္ကဝဏ္ဏိတိ အာမံ ဟုတွာ ဩလောကေန္တာနံ ပက္ကသဒိသံ ခါယတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။ အာမံ ပက္ကဝဏ္ဏိတိ အန္တော အာမံ ဗဟိ ပက္ကသဒိသံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ (- ဇေ၊ ၂။ ၅၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၉။ မဟာနိ၊ ၄။

၃၄၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၁။) (ခ) တံ တေ ပညာယ ဘေစ္ဆာမိ၊ အာမံ ပတ္တဝံ အသုနာ။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၃။ အာမံ ပတ္တန္တိ ကာစဇာတံ မတ္တိကာဘဇနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၀။

အာမ (ဗျ) ဝန်ခံခြင်း၊ (အိမ်း၊ အေး၊ ဟုတ်ကဲ့- စသည်ဖြင့် ဝန်ခံခြင်း)။ ဧဝံ သာဟု လဟု ဩပါယိကံ ပဋိဂ္ဂဟံ အာမ အာမော ဣစ္ဆေတေ သမ္ပုဋ္ဌန္တေ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃၇၃။ အာမ မယံ ကမ္မံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၈။ အာမာ'ယျေ သိဗ္ဗိသာမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၆၇။ အာမာ'ရသော ဣဒံ သေယျော။ ဝိ၊ ၃။ ၄၂။ (- ဝိ၊ ၃။ ၁၃၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂၀၄။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၃။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၉၊ ၃၄၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈၀၊ ၁၁၂။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၁၈၈၊ ၃၆၆။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၂၀၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၁၊ ၉၅၀။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၆၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၈။ သာရတ္ထ ၃။ ၄၆၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ ဇာနိ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဂ္ဃ၊ ၁။ ၃၄။ နိတိ၊ ပဒ။ ၃၄၄။)

အာမက (တိ) [အာမ+က] စိမ်းသော၊ မကျက်သော။ ယထာ ကုမ္ဘကာရေ အာမကေ အာမကမတ္ထေ။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၇။ အာမကေတိ အပက္ခေ။ မဇ္ဈိ၊ ၄။ ၁၀၈။ (- သံ၊ ၁။ ၉၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၄။)

အာမကန္တ (ပု) [အာမက+ကန္တ] စိမ်းသောအနံ၊ မကျက်သော ဟင်းရွက်စသည်တို့၏ အနံ။ ဓလဂန္တော အာမကဂန္တော ဝိသဂန္တော။ အဘိ၊ ၈။ ၁၆၅-၆။ အသိဗ္ဗုသိဗ္ဗိနံ ဥာကာဒိနံ ဂန္တော အာမကဂန္တော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၆။

အာမကစ္ဆိန္ဒ (တိ) [အာမက+ဆိန္ဒ] အစိမ်းနုနု ဆွတ်ခူးအပ်သော။ သေယျတာပိ နာမတိတ္ထ-

ကလာဗု အာမကစ္ဆိန္ဒော ဝါတာတပေန သံ-
ဖုဋ္ဌိတော ဟောတိ သမ္ဗုလ္လာတော။ မ၊၁။
၁၁၄-၅။ မ၊၂။၂၈။ အာမကစ္ဆိန္ဒောတိ အ-
တိတရုဏကာလေ ဆိန္ဒော။ မ၊၄။၁။၃၅၅။

အာမကတက္က (န) [အာမက+တက္က] မကျွက်
သေးသော - စိမ်းသော - ရက်တက်ရည်။
အာမကတက္ကာဒိသု ပန သယံ န ပက္ခိပိတဗ္ဗာ။
ဝိ၊၄။၂။၁၁၃။ ဝိ သင်္ဂဟ။၁၁၇။

အာမကဓည (န) [အာမက+ဓည] စိမ်းသော
စပါး၊ စပါးစိမ်း။ အာမကဓညံ နာမ
သာလိ ဝိဟိ ယဝေါ ဂေါဓမော ကု ဝရကော
ကုဒြုသကော။ ဝိ၊၂။၃၄၆။ (-ဝိ၊၅။၁၀၆။
ဝိ၊၄။၂။၁၉၉။ ဝိ၊၄။၄။၆၉၊၂၃၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၂၈၆။ ကခါ။၃၁၅။ ဝဇီရ။၃၆၉၊၅၇၆။ သာ-
ရတ္ထ၊၂။၄၉၀။ ဝိမတိ၊၂။၃၀၉။)

အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အာမကဓည+ပဋိ-
ဂ္ဂဟဏ] စပါးစိမ်းကို ခံယူ သိမ်းပိုက်ခြင်း။
အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ ပဋိဝိရတော။ ဒီ၊၁။
၅။ မ၊၁။၂၃၇၊၃၃၅။ မ၊၃။၁၃။ အံ၊၁။၅၃၀။
အဘိ၊ပု၊၁၆၇။ အပ္ပကာ တေ သတ္တာ၊ ယေ
အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာ ပဋိဝိရတော။ သံ၊၃။
၄၀၉။ အာမကဓညပဋိဂ္ဂဟဏာတိ သာလိ-
ဝိဟိ ယဝဂေါဓမကု ဝရကကုဒြုသက သခါ-
တသ သတ္တဝိသောပိ အာမကဓညသ ပဋိဂ္ဂ-
ဟဏာ။ ဒီ၊၄။၁။၇၆။ မ၊၄။၂။၁၁၃။ သံ၊၄။
၃။၃၃၆။ အံ၊၄။၂။၃၇၇။ အဘိ၊၄။၃။၈၉။ (-
သိ၊ဇ္ဇိ၊သင်္ဂ၊၁။၃၅၀။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၅၉။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၂။
၃၇၄။)

အာမကပက္က (န) [အာမက+ပက္က] အစိမ်းနှင့်
အမှည့်။ ဗာလော အာမကပက္ကံ။ ဇာ၊၂။
၉၂။ အာမကပက္ကန္တိ အာမကဉ္စ ပက္ကဉ္စ။ ဇာ၊
၄။၅။၃၉၀။

အာမကပုတိက (တိ) [အာမက+ပုတိက] စိမ်း
စိုလျက် ပုပ်သော၊ သူ့ ငိုဝေတကော နာမ

အာမကပုတိကော နာမ စေသ။ ဝိ၊၄။၂။
၁၇၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၁၂။

အာမကဗလ (န) [အာမက+ဗလ] သစ်သီးစိမ်း။
အာမကဗလပ္ပိ အသေသေတွာ ခါဒိသု။ ဇာ၊
၄။၃။၃၅၅။

အာမကမံသ (န) [အာမက+မံသ] အသားစိမ်း။
သော သူကရသန္တံ ဂန္ဓာ အာမကမံသံ ခါဒိ။
ဝိ၊၃။၂၉၄။ (-ဝိ၊၄။၂။၂၉၅။ ဝိ၊၄။၃။၃၇၃။
မ၊၄။၁။၂၁၆။ သံ၊၄။၂။၉၇။ ဝဇီရ။၂၆၀။
သာရတ္ထ၊၃။၇၄။)

အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [အာမကမံသ+ပဋိ-
ဂ္ဂဟဏ] အသားစိမ်းကို ခံယူခြင်း။ အာမက-
မံသပဋိဂ္ဂဟဏာ ပဋိဝိရတော။ ဒီ၊၁။၅။ မ၊၁။
၂၃၇၊၃၃၅။ မ၊၃။၁၃။ အံ၊၁။၅၃၀။ အဘိ၊
ပု၊၁၆၇။ အပ္ပကာ တေ သတ္တာ၊ ယေ အာ-
မကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာ ပဋိဝိရတော။ သံ၊၃။၄၀၉။
အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏာတိ ဧတ္ထ အညတြိ
ဩဒိသ အနုညာတာ အာမကမံသမစ္ဆာနံ
(အာမကမစ္ဆမံသာနံ။ အဘိ၊၄။၃။၈၉။) ပဋိ-
ဂ္ဂဟဏမေဝ ဘိက္ခုနံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဒီ၊၄။၁။
၇၆။ မ၊၄။၂။၁၁၃။ သံ၊၄။၃။၃၃၆။ အံ၊၄။၂။
၃၇၇။ (-သာရတ္ထ၊၃။၇၄။)

အာမကမံသပဋိဂ္ဂဟဏပစ္စယ (ပ) [အာမကမံသ-
ပဋိဂ္ဂဟဏ+ပစ္စယ] အသားစိမ်းကို ခံယူခြင်း
တည်းဟူသော အကြောင်း။ နေဝ အာမက-
မံသပဋိဂ္ဂဟဏပစ္စယာ န ဥဂ္ဂဟိတကပစ္စယာ
ဝဇ္ဇံ ဖုသတိ။ ဝိ၊၄။၃။၁၁၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၁၂၁။

အာမကမစ္ဆဘောဇီ (တိ) [အာမကမစ္ဆ+ဘုဇ-
+တိ] ငါးစိမ်းကို စားလေ့ရှိသော၊ သူ့ဥဒက-
ထလစရသ ပက္ခိန္ဒော၊ နိစ္စံ အာမကမစ္ဆ-
ဘောဇီနော။ ဇာ၊၁။၈၇၄။

အာမကမတ္တ (တိ) [အာမက+မတ္တ] အစိမ်းမျှ
ဖြစ်သော၊ လွန်စွာ မခြောက်သေးသော။

ယထာ ကုမ္ဘကာရေ အာမကေ အာမက-
မတ္တေ။ မ၊၃။၁၅။ အာမကမတ္တေတိ အာမ-
ကေ နာတိသုက္ခေ ဘာဇနေ။ မ၊၄။၄။၁၁။

အာမကမာဂလေသုက (န) [အာမက+မာဂ
+လသုက] မဂဓတိုင်း၌ဖြစ်သော ကြက်သွန်
ဖြူစိမ်း။ အာမကမာဂလေသုကဉ္စေ အဇ္ဈော-
ဟရဏဉ္စာတိ ဒွေ အင်္ဂါနိ။ ဝိမတိ၊၂။၇၆။

အာမကလောဟိတ (န) [အာမက+လောဟိတ]
စိမ်းသောသွေး၊ သွေးစိမ်း။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ အမနုဿိကာဗာဓေ အာမကမံသံ
အာမကလောဟိတံ။ ဝိ၊၃။၂၉၄။ ဝိ၊၄။၂။
၂၉၅။ သာရတ္ထ၊၃။၇၄။

အာမကသာက (ပ၊န) [အာမက+သာက] စိမ်း
သောဟင်းရွက်၊ ဟင်းရွက်စိမ်း။ အာမက-
သကံ ဟတ္တေန ဂဟေက္ခာ ခါဒိတုံ ဝနုတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၆၇။

အာမကသုသာန (န) [အာမက+သုသာန။
အာမကေဟိ ကုမ္ဘိတေဟိ အပူတိဂတမတသ
ရီရေဟိ သမုဏ္ဍိ သုသာနံ အာမကသုသာနံ။
သုစိ။] မပုပ်သေးသော သုသေကောင်တို့ဖြင့်
ပြည့်သော သင် ချိုင်း၊ သုသေကောင် စွန့်ရာ
ဖြစ်သော- သုသာနံ - သင်းချိုင်း။ သိဝတိ-
ကာယ ဆဒ္ဓိတန္တိ အာမကသုသာနေ ပါတိတံ။
မ၊၄။၁။၃၆၅။ အမစူသဟဿေန အာမက-
သုသာနေ ဂလပူမာဏံ ဘူမိံ ခဏိတွာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၉၅။ ယတ္ထ သုသာနေ ဆဝသရိရံ
ဆဒ္ဓိယတိ။ တံ အာမကသုသာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။
၁။၃၅၉။ (- သံ၊၄။၂။၁၇၄။ သံ၊၄။၃။၁၁၀။
အံ၊၄။၁။၃၄၊၂၉၂။ အဘိ၊၄။၁။၃၅၂။ ပဋိသံ၊
၄။၂။၂၉၇။ ဥပါန၊၄။၂၃၅။ ဇာ၊၄။၁။၇၂။
သံ၊၄။သစ်၊၁။၄၇၊၄၇၄။ သံ၊၄။၂။၃၄၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၂၀၂။)

အာမဂန္ဓ (ပ) [အာမ+ဂန္ဓ] (၁) စိမ်းညို-
ပုပ်သိုး-သော အနံ့၊ အညိုနံ့၊ အပုပ်နံ့။ (တိ)

(၂) အညိုနံ့-အပုပ်နံ့-ရှိသော။ (၁) ကေ
အာမဂန္ဓာ မနုဇေသု ဗြဟ္မေ၊ ဇေတ အဝိဒ္ဓါ
ဣဝ ဗြဟ္မိ ဓီရ။ ဒီ၊၂။၁၉၅။ တံ ဝတ ဘိက္ခု
ကဿ ဝိယ ကတံ အတ္တာနံ အာမဂန္ဓေန အဝ-
သုတံ မက္ခိကာ နာနုပတိဿန္တိ။ အံ၊၁။၂၇၃။
အာမဂန္ဓေနာတိ ကောသသခါတေန ဝိဿ
ဂန္ဓေန။ အံ၊၄။၂။၂၄၀။ (- အဘိ၊ဝိ၊၇၂။
သုတ္တနိ၊၃။၁၅-၆။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၂၉၇-၉။ စရိ-
ယာ၊၄။၅၁။ ဒီ၊၄။၂။၂၂၉။ သံ၊၄။၁။၁၆၈။
အံ၊၄။၁။၁၆၉။) (တိ) (၂) အာမဂန္ဓာ
သကုဏဟန္ဓာ ပုတိဂန္ဓာယေဝါတိ ဝဒတိ။
ဒီ၊၄။၂။၂၅၉။

အာမဂန္ဓ (ပ) [အာမ+ဂန္ဓ] (၁) အာမဂန္ဓ
မည်သော ပုဏ္ဏား။ (၂) အာမဂန္ဓမည်သော
ရသေ့။ (၁) အာမဂန္ဓော နာမ ဗြာဟ္မဏော
ပဉ္စဟိ မာဏဝသတေဟိ သဒ္ဓိံ တာပသပဗ္ဗ-
ဇံ ပဗ္ဗဇိတွာ။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၂၉၇။ (၂)
တတော အာမဂန္ဓော ဘဂဝန္တံ ပုစ္ဆိ။ သုတ္တနိ၊
၄။၁။၂၉၈။

အာမဂန္ဓတာပသ (ပ) [အာမဂန္ဓ+တာပသ]
အာမဂန္ဓရသေ့။ တံ သုတွာ အာမဂန္ဓတာပ-
သော ဗုဒ္ဓေါတိ ဂဟပတယော ဝဒေထာတိ။
သုတ္တနိ၊၄။၁။၂၉၈။

အာမဂန္ဓသုတ္တ (န) [အာမဂန္ဓ+သုတ္တ] အာမ-
ဂန္ဓသုတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတပါဠိ၊
၂-ဝဂ်၊ ၂-သုတ်။ သုတ္တနိ၊၃။၁၅-၇။ (- ဒီ၊၄။
၂။၂၅၀။ ဒီ၊၄။၂။၂၂၉။)

အာမဂန္ဓိ (န) [အာမ+ဂန္ဓ] စိမ်းညိုသောအနံ့။
ပုတိဂန္ဓိ တု ဒုဂ္ဂန္ဓော'ထ ဝိဿ အာမဂန္ဓိယံ။
ဇာနိ၊၁၄၆။ အာမဿ ဝသာဇိဝတ္ထုနော
ဂန္ဓော တံ ယောဂါ၊ ဣ၊ ယံ-သဒ္ဓေါ တဿ
နပုံသကတ္ထဒိပကော။ ဇာနိ၊၄။၁၄၆။

အာမဂိဗ္ဗ (တိ) [အာမ+ဂိဗ္ဗ] အစာ၌တပ်မက်
သောသူ။ အာမဂိဗ္ဗေါ န ဇာနာတိ၊ မစ္ဆေ

မရကမတ္တနော။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၅၊ ၂၀၉။ အာမ-
ဂိဇ္ဈိတိဗျာမသတဂမ္ဘိရေဥဒကေ ဝသန္တော-
ပိ တသ္မိံ ဗဠိသဿ ဝက်ဋ္ဌာနံ ဆာဒေတွာ
ဌိတေ အာမသခါတေ အာမိသေ ဂိဇ္ဈိ
ဟုတွာ ဗဠိသံ ဂိလတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၆၂။

အာမဇာတ (ပု) [အာမ+ဇာတ] အိမ်ကျွန်မ၏
သား၊ အိမ်ပေါက်ကျွန်။ ယတ္ထ ဒါသော အာ-
မဇာတော၊ ဌိတော ထုလ္လာနိ ဂဇ္ဇတိ။ ဇာ၊ ၁။
၁၀။ အာမဇာတောတိ “အာမ အဟံ ဝေါ
ဒါသီ”တိ ဧဝံ ဒါသဗျံ ဥပဂတာယ အာမ-
ဒါသီသခါတာယ ဒါသီယာ ပုတ္တော။ ဇာ၊ ၄၊
၁။ ၂၄၂။

အာမဋ္ဌနာ (ထိ) [အာ+မဋ္ဌ+ယု] သုံးသပ်ခြင်း။
အာမသန-ကြည့်။

အာမဋ္ဌ (တိ) [အာ+မသ+တ။ အာမသိယိ-
တ္တာဘိ အာမဋ္ဌော။ ရှု၊ ၃၊ ၃၀၂။] သုံးသပ်
အပ်သော။ တာဟိ တေန ကာယပုဋ္ဌိဗဒ္ဓေန
အာမဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၃။ အယျေန
အာနန္တတ္ထေရေန မမပသာဓနံ ဟတ္ထေန အာ-
မဋ္ဌ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၆၊ ၁၇၁။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၉၀။ ဝဇီရ၊ ၁၆၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၇၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၈။ မ၊ ၃၊ ၁။ ၅၃။ အံ၊ ၃၊
၁။ ၂၄၃။ အနု၊ ၃၊ ၂။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၁။ ၃၅။
၆၆။)

အာမဋ္ဌကာလ (ပု) [အာမဋ္ဌ+ကာလ] သုံးသပ်
အပ်သော-အခါ-ကာလ။ တေန အာမဋ္ဌ-
ကာလတော ပဋ္ဌာယ န သက္ကာ တံ မယာ
ပိလန္တိတုံ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။

အာမဋ္ဌကာလဘေဒ (ပု) [အာမဋ္ဌကာလ +
ဘေဒ] သုံးအပ်အပ်သော ကာလအပြား။
ယထာ “အနုပုန္နာ ဓမ္မာ”တိ အနာကာ-
ကာလံ ဝုစ္ဆတိတိ အာမဋ္ဌကာလဘေဒ။ အနု၊ ၃၊
၂။ ၂၅။

အာမဋ္ဌဒါရတိက (န) [အာမဋ္ဌ+ဒါရ+တိက]
သုံးသပ်အပ်သော ဒါရတိက။ စတုပိသတိဝိဓ
ဘေဒေ အာမဋ္ဌဒါရတိကာ န ဘူမိယော
အပေက္ခိတွာ ဌပိဘာ။ မူလ၊ ၃၊ ၂။ ၃၁။

အာမဋ္ဌဒါရဘူမိ (ထိ) [အာမဋ္ဌ+ဒါရ+ဘူမိ]
သုံးသပ်အပ်သော ဒါရဘူမိ။ တံ သဝိဓဘေဒေ
အာမဋ္ဌဒါရဘူမိယော ဝုတ္တာ။ မူလ၊ ၃၊ ၂။ ၃၁။

အာမဋ္ဌဘဏ္ဍ (န) [အာမဋ္ဌ+ဘဏ္ဍ] သုံးသပ်အပ်
- ကိုင်အပ် - ထိအပ် - သော ဘဏ္ဍာဥစ္စာ။
အမ္မ နာဟံ မမ အယျေန အာမဋ္ဌဘဏ္ဍံ
ပိလန္တိသာပိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။

အာမဋ္ဌဘဏ္ဍာ (န) [အာမဋ္ဌ+ဘဏ္ဍက] သုံးသပ်
အပ်သော-ဘဏ္ဍာ-ဥစ္စာ။ အယျ တုမှာကံ
ဟတ္ထေန အာမဋ္ဌဘဏ္ဍကံ မယံ အယျာယ
အနာဟာရိယံ ကတံ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၀။

အာမဏ္ဍ (ပု၊ န) [(၁) အာ+မဏ္ဍ+အ။ (၂)
အာမံ+ဝါ+အ။ ဒ-ကို ၃-ပျ။] (ပု) (၁)
ကြက်ဆူပင်။ (၂) သွပ်သျှားပင်။ (န) (၃)
သျှစ်သျှားသီး။ (၁) ရေဇ္ဇော တု စ အာမ-
ဇ္ဇော။ ဓာနံ၊ ၅၆၆။ မဏ္ဍ ဘူသနေ၊ ဤသံ-
ပသန္တတေလတာယ ဝါ အာမဇ္ဇော။ အာမံ
ဝါ ဝါတံ၊ တံ ဒါယဘိတိ အာမဇ္ဇော။ ဓာနံ၊ ၆။
၅၆၆။ (၂) ဗောဓိတဿ အဂ္ဂဝတော၊ အာ-
မဇ္ဇောတိ ပဝုစ္ဆဟိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၆၃။ အာမဇ္ဇော
တိ အာလမကရုက္ခော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၇၆။ (န)
(၃) စက္ခုမာ ပုရိသော ဧကံ အာမဏ္ဍံ (ပဉ္စ
အာမဏ္ဍာနိ) ဟတ္ထေ ဣရိတွာ ပစ္စဝေက္ခေယျ။
မ၊ ၃၊ ၁။ ၄၂။ အာမဏ္ဍန္တိ အာမလကံ။ မ၊ ၄၊
၄။ ၁၀၄။ (-အပ၊ ၂။ ၁၀၇။)

အာမဏ္ဍလိက (တိ) [အာမဏ္ဍလ+လိက] အာ-
မဏ္ဍလိယ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာမဏ္ဍလိယ (တိ) [အာမဏ္ဍလ+လိက] ဝန်း
ဝိုင်းသော အခြင်းအရာရှိသော၊ ချာချာလည်

သော။ အထခေါ ဘိက္ခဝေ ဂါဝေါမဇ္ဈေဏ်-
ယနဒိယာသောတေ အာမဏ္ဍလိယံ ကရိတံ။
မ၊ ၁။ ၂၇။ အာမဏ္ဍလိယံ ကရိတံ ပဏ္ဍ-
လိယံ ကတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ အာမဏ္ဍလိယံ
ကရိတံ အာဝတ္တေ ပတိတာ တေ မဏ္ဍ-
လာကာရေန ပရိဗ္ဗမိတံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။
(ပါဠိတော်၌ အာမဏ္ဍလိယ-ဟု ရှိ၍ နှိဝိ-တိ၌
အာမဏ္ဍလိယ-ဟု ရှိသည်။)

အာမဏ္ဍသာရက (ပု) [အာမဏ္ဍ+သာရက] သျှစ်
သျှားသီးမွန်ဖြင့် ပြုအပ်သောခွက်။ (မအုန်သျှ
၌ သျှစ်သျှား၏ အနစ်ဖြင့် ပြုအပ်သောခွက်
ဟု ဆို၏။) အလာဗုကေ ဝါ အာမဏ္ဍသာရ-
ကေ ဝါ ဌပေတော ဣတ္ထိဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇။ အာမဏ္ဍသာရကော အာမလ-
ကဖလမယောတိ ဝဒန္တိ။ ဝဇီရ။ ၁၂။ အာ-
မဏ္ဍသာရကေတိ အာမလကေဟိ ကတဘာ-
ဇနေ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂။ အာမဏ္ဍသာရကေ-
တိ အာမလကဖလာနိ ပိသိတာ တေန က-
ဏ္ဍေန ကတတေလဘာဇနေ။ ဝိမတိ။ ၁။ ၁၆။

အာမတ (တိ) [အာ+မတ=မရ+တ] ထက်
ဝက်သေသော၊ စဉ်းငယ် အပူငွေ့နှင့် ယှဉ်
လျက် သေဆဲဖြစ်သော၊ သေခြင်းငှါ အား
ထုတ်ဆဲဖြစ်သော၊ သေခါစသော၊ သူ။ ယဒါ
သော အာမတော ဟောတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆။
အာမတော ဟောတိတိ အဒ္ဓမတော မရိတုံ
အာရဒ္ဓေါ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ အာမ-
တောတိ ဧတ္ထ အာသဒ္ဓေါ အာမိသသဒ္ဓေါဝိယ
ဥပဓုပရိယာယောတိ အာဟ “အဒ္ဓမတော”-
တိ၊ အာမတောတိ ဝါ ဤသံသရဏေန ဥသ္မနာ
ယုတ္တမရဏော၊ မရန္တောတိ အာတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၃၇။

အာမတာ (တိ) [အာမ+တာ] စိမ်းသည်၏ အ
ဖြစ်။ ယထာ အဓမ္မ အပက္ခဘာဝေါ အာမ-
တာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၂။

အဘိဓာန် ၄-၁၇-ပမ-ပ-သ-၈

အာမတ္တိက (တိ) [အာမတ္တ+ကိက] အိုးခွက်ဟု
သော - ရောင်းအပ်သောဥစ္စာ - ရောင်းကုန်-
ရုံသော၊ အိုးခွက်ရောင်းသော၊ သူ၊ အိုးကုန်
သည်။ အာမတ္တိကာပဏ-ကြည့်။

အာမတ္တိကာပဏ (ပု) [အာမတ္တိက+အာပဏ]
အိုးခွက်ရောင်းသော ကုန်သည်တို့၏ ဈေး
ဆိုင်၊ အိုးခွက်ဆိုင်။ အာမတ္တိကာပဏံ ဝါ
ပသာရေသန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇။ ၂။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀။
အာမတ္တိကာပဏံ ဝါတိ အမတ္တာနိ၊ ဝုစ္ဆန္တိ
ဘာဇနာနိ၊ တာနိ ယေသံ ဘဏ္ဍံ၊ တေ အာမ-
တ္တိကာ၊ တေသံ အာမတ္တိကာနံ အာပဏံ အာ-
မတ္တိကာပဏံ၊ ကုလာလဘဏ္ဍဝါဏိကောပ-
ဏန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အာမတ္တိကာ-
ပဏန္တိ အမတ္တာနိ ဝုစ္ဆန္တိ ဘာဇနာနိ၊ တာနိ
ယေဝိက္ကံဏန္တိ တေ ဝုစ္ဆန္တိ အာမတ္တိကာ၊ တေသံ
အာပဏော၊ အာမတ္တိကာပဏော၊ တံ ဝါ
ပသာရေသန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉။

အာမဒါသိ (တိ) [အာမ+ဒါသိ] အိမ်ပေါက်
ကျွန်မ။ အာမဒာတ-ကြည့်။

အာမဒ္ဒန (န) [အာ+မဒ္ဒ+ယ] နှင်းနယ်ခြင်း။
အာမဒ္ဒနတော ပုရေတရမေဝါတိ အတ္ထော။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂။

အာမန္တ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+မန္တ+တာ။ တွာ-ကို
ချေ။] သိစေ၍၊ ခေါ်၍။ အာမန္တ ခေါ် တံ
ဂစ္ဆာမ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂၊ ၁၇၄၊ ၂၃၃။ အာမန္တ
ခေါ် တန္တိ တသ္မာ မယံ တံ အာမန္တေတွာ
ဇာနာပေတွာ ဂစ္ဆာမ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၅။

အာမန္တက (တိ) [အာ+မန္တ+က] ခေါ်ဝေါ်
တတ်-ဖိတ်ခေါ်တတ်-သော၊ သူ။ အသဒ္ဓမ္မ-
ဝသေန ဟိ အာမန္တကေသု နိမန္တကေသု ဝိဇ္ဇ-
မာနေသု မာတုဂါမော နာမ န သက္ကာ ရက္ခိ-
တံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။

အာမန္တန (န၊ တိ) [အာ+မန္တ+ယ] (၁) ခေါ်
ဝေါ်-ပြောဆို-ခြင်း။ (၂) တိုင်ပင်ပြောဆို

ခြင်း။ (၃) ခေါ်ဝေါ်ကြောင်းဖြစ်သောသဒ္ဒါ။
 (၁) ဘဂဝတော အာမန္တနံ ပဋိအသောသံ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆။ သံဋ္ဌ၊၂။၃။ အံဋ္ဌ၊၁။၁၄။ (-
 မေ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၆။၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၆။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။
 ၄၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၊၅၊၅၄၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၊၄၆။) (၂) အာ-
 မန္တနာ ဟောတိ သဟယမဇ္ဈေ။ သုတ္တနိ။
 ၂၈၅။ အပါ၊၁။၁၀။ “ဣဒံ မေ သုတ၊ ဣဒံ မေ
 ဝေဟိ”တိအာဒိနာ နယေန တဏှာ တဏှာ
 အာမန္တနာ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။
 အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၅။ (၃) ရေတိ ဣဒံ ဟိန္ဒနဝသေ-
 န အာမန္တနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၇။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊
 ၁။၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။)

အာမန္တနကိရိယာ (ထိ) [အာမန္တန+ကိရိယာ]
 ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကြိယာ။ တံ ပနဿ ယထာ-
 ဝုတ္တေ ဌာနေ န အာမန္တနကိရိယာယ၊ ဣဓ
 ပန အာမန္တနကိရိယာယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၄၃။

အာမန္တနနိဗ္ဗေသ (ပု) [အာမန္တန+နိဗ္ဗေသ]
 ခေါ်ဝေါ်ခြင်းကိုညွှန်ပြသောသဒ္ဒါ။ဘိက္ခဝေ-
 တိ အာမန္တနနိဗ္ဗေသော။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၈၂။

အာမန္တနဝစန (န) [အာမန္တန+ဝစန] ခေါ်ဝေါ်
 ကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါ။ ရေတိ အာမန္တန-
 ဝစနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၄။ (-သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၅၉။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၆။)

အာမန္တနာကာရ (ပု) [အာမန္တန+အာကာရ]
 ခေါ်ဝေါ်ပုံ အခြင်းအရာ။ ဘိက္ခဝေတိ အာ-
 မန္တနာကာရော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။

အာမန္တနာကာရဒဿန (န) [အာမန္တနာကာရ
 +ဒဿန] ခေါ်ဝေါ်ပုံအခြင်းအရာကို ပြသော
 သဒ္ဒါ။ ဘိက္ခဝေတိ တေသံ အာမန္တနာကာ-
 ရဒဿနံ။ ဥဒါ၊န၊ဋ္ဌ၊၃၉၁။

အာမန္တနာကာရဒီပန (န) [အာမန္တနာကာရ +
 ဒီပန] ခေါ်ဝေါ်ပုံ-သိစေပုံ-အခြင်းအရာကို
 ပြသော သဒ္ဒါ။ ဘိက္ခဝေတိ အာမန္တနာကာ-
 ရဒီပနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂။ အာသုသောတိ အာမန္တနာကာရဒီပနံ။
 သာရတ္ထ၊၁။၆၀။

အာမန္တနာကာရပရိဒီပန (န) [အာမန္တနာကာ-
 ရ+ပရိဒီပန] ခေါ်ဝေါ်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြ
 သော သဒ္ဒါ။ ဘိက္ခဝေတိ အာမန္တနာကာ-
 ရပရိဒီပနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။

အာမန္တနိက (တိ) [အာမန္တန+ကိက] ခေါ်ဝေါ်
 ပြောဆိုခြင်းငှါ သင့်လျော်သော၊ ခေါ်ဝေါ်
 ပြောဆိုထိုက်သော။အာမန္တနိကာ ရညောမိ၊
 သက္ကဿ ဝသဝတ္တိနော(ဝိမာန၊၂၂)တိ သယံ-
 ဝသိဘာဝေန . သက္ကဿ ဝေဝရညော အာ-
 မန္တနိကာ အာလာပသလ္လာပယောဂ္ဂါ ကိဋ္ဌန-
 ကာလေ ဝါ တေန အာမန္တေတဗ္ဗာ အမ္ပိ။
 ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၈၆။

အာမန္တနိယ (တိ) [အာ+မန္တ+အနိယ] တိုင်
 ပင်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ သူ။ ဂရ စ
 အာမန္တနိယော စ။ ဇာ၊၁။၃၀၇။ အာမန္တနိ
 ယောတိ အာမန္တေတဗ္ဗယုတ္တကော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၄။၃၇၃။

အာမန္တယ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+မန္တ+တု] သိစေ၍၊
 ပြောဆို၍။ သော ပုဏ္ဏကော ဘူတပတိ-
 ယသဿံ ၊ အာမန္တယ ဝေဿဝကံ ကုဝေရံ။
 ဇာ၊၂။၂၇၉။ အာမန္တယာတိ အာမန္တယိတော။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၆၉။

အာမန္တယတိ (ကြိ) [အာ+မန္တ+ဏယ+တိ]
 အာမန္တေတိ-ကြည့်။

အာမန္တယိတော (ကြိ၊ဝိ) [အာ+မန္တ+ဏယ+
 တု] (၁) ခေါ်စေ၍။ (၂) သိစေ၍၊ ပြော
 ဆို၍။ (၁) အာမန္တယိတော ဒေဝိနော၊ ဝိဿ-
 ကမ္ပံ ပဟိဒ္ဓိကံ။ စရိယာ။၃၉၄။ အာမန္တယိ-

တတိ ပက္ခေသာပေတော။ စရိယာဌ။ ၉။
(၂) အာမန္တယ-ကြည့်။

အာမန္တယိတနာ (ကြိ.ဝိ) [အာ+မန္တ+ကယ+
တနာ] ခေါ်ဝေါ်၍။ အရိယံ အာမန္တယိတနာ-
န။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁၆၄။

အာမန္တာ (ဗျ) ဝန်ခံခြင်း။ (အိမ်း၊ အေး၊
ဟုတ်၏ စသည်ဖြင့် ဝန်ခံခြင်း။) ပုဂ္ဂလော
ဥပလဗ္ဗတိ သစ္စိကဋ္ဌပရမတ္ထေနာတိ။ အာမ-
န္တာ။ အဘိ၊ က။ ၁။ အာမန္တာတိ အယံ ပဋိ-
ဇာနနာ။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၁၁၂။ ယေ ဝါ ပန ကု-
သလမူလာ၊ သဗ္ဗေ တေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ။
အာမန္တာ။ ယမက၊ ၁။ ၆။ အာမန္တာတိ သ-
ဗ္ဗေသမ္ပိ ကုသလမူလာနံ ကုသလဘာဝံ သမ္ပ-
ဋိစ္စန္တော အာဟ။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၃။ ၂၉၀။ (-အံ၊ ဌာ၊
၂။ ၁၁၀။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၂။ ၃၀၈။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၂၂။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀၈။ မူလဋီ၊
၃။ ၅၀။ အနုဋီ၊ ၃။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ၊ ၂။ ၃၀၄။
နတ္ထိ၊ ဝိ။ ၃၃၄။)

အာမန္တာပေတိ (ကာကြိ) [အာ+မန္တ+ကာ-
ပေ+တိ] ခေါ်ဝေါ်-ပင့်ဖိတ်-စေ၏။ သော
တေန ထေဂေန ဒုက္ခိတော ဥပဒ္ဓဝါ ပရိမုစ္စိ-
တုကာမော ဘိသတ္တံ သလ္လကတ္တံ အာမန္တာပေ-
ယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၅၁။ အာမန္တာပေသိ-ဒီ၊ ဌာ၊
၂။ ၄၇။

အာမန္တာပေတော (ကြိ.ဝိ) [အာ+မန္တ+ကာပေ-
+တော] ခေါ်ဝေါ်-ပင့်ဖိတ်-စေ၍။ နေ-
မိတ္တေ ဗြာဟ္မဏေ အာမန္တာပေတော တေ-
ဒဝေါစ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄။ (-ဒီ၊ ၂။ ၁၉။ ဒီ၊ ၃။ ၄၉။
ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။)

အာမန္တိတ (တိ) [အာ+မန္တ+တ] ခေါ်ဝေါ်-
ပင့်ဖိတ်-အပ်သောသူ။ တဉ္စ အာမန္တိတာ
အာသိ။ ပေတ၊ ၁၄၂။ အာမန္တိတာတိ မင်္ဂလ-
ကိရိယာဝသေန နိမန္တိတာ။ ပေတ၊ ၄။ ၈၁။
(-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၉။)

အာမန္တိတာကာရ (ပု) [အာမန္တိတ+အာကာရ]
ခေါ်ဝေါ်ပုံ အခြင်းအရာ။ ဘိက္ခုဝေါတိ ဟံ
အာမန္တိတာကာရော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၂။

အာမန္တေတိ (ကြိ) [အာ+မန္တ ကော+တိ]
သိစေ၏။ ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-၏။ မိန့်တော်
မူ၏။ သတ္တာ တံ အာရုသော ဖဂ္ဂုန အာ-
မန္တေတိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၃။ အာမန္တေတိတိ ပက္ခေ-
သတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ အာမန္တေတိ-ဝိ၊ ၄။ ၃၄၀။
၃၅၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၉။ မ၊ ၂။ ၁၂၀။ ဥဒါန၊ ၉။
၁၀၉။ အာမန္တယတိ-ဒီ၊ ၂။ ၁၈၆။ အာမန္တ-
ယာမိ နိဂမံ၊ မိတ္တာမစ္စေ ပရိသဒေ။ ဇာ၊
၂။ ၂၇။ အာမန္တယာမိတိ ဇာနာပေမိ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၁၈၉။ အာမန္တယာမိ-ဒီ၊ ၂။ ၁၀၀။ ၁၂၈။
၁၉၅။ သံ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၄။
ဒီ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၇။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၅။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂။ အံ၊
ဌာ၊ ၁။ ၁၃။ အဘိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၉။ ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၆၆။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၈။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၈၇။ အာမန္တယေ- ဇာ၊ ၂။ ၂၂၃။ ၂၇၇။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၁၉။ ၁၆၄။ အာမန္တေတု - ဒီ၊ ဌာ၊ ၁။
၂၆၆။ ဒီ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၉၂။ အာမန္တေတိ - ဝိ၊ ၄။
၃၄၀။ ၃၅၄။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၉။ မ၊ ၁။ ၁၇၃။ မ၊ ၂။
၁၂၀။ သံ၊ ၁။ ၂၈၃။ အံ၊ ၃။ ၁၈၁။ မ၊ ဌာ၊ ၂။
၂။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၅။ အာမန္တယတံ- ဒီ၊ ၁။ ၁၂၉။
ဒီ၊ ဌာ၊ ၂။ ၂၆၆။ အာမန္တယ - ဇာ၊ ၂။ ၂၈၉။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၁၉၃။ အာမန္တယသု-ဇာ၊ ၂။ ၃၇၀။
ဇာ၊ ဌာ၊ ၇။ ၃၂၃။ အထ ခေါ ဘဂဝါ အာ-
ယသုန္တံ အာနန္တံ အာမန္တေသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။
အာမန္တေသိတိ အာလပိ အာဘသိ သဓမ္မာ-
ဓေသိ။ ဝိ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၆၃။ အာမန္တေသိ (မ၊ ၁။
၁။ သံ၊ ၁။ ၂၄၃။ အံ၊ ၁။ ၁)တိ အာလပိ
အာဘသိ သဓမ္မာဓေသိတိ အယမေတ္ထ
အတ္ထော။ အညတြ ပန ဉပနေပိ ဟောတိ။
ပက္ခေသနေပိ။ မ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၄၇။ သံ၊ ဌာ၊ ၂။ ၁-
၂။ အံ၊ ဌာ၊ ၁။ ၁၃။ အာမန္တေသိ-ဝိ၊ ၃။ ၁၄။ ဝိ၊
၄။ ၃၄၀။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၂၉။ ၁၈၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁။ ၁၂၆။
၁၈၆။ ဒီ၊ ၃။ ၄၈။ ၁၇၇။ မ၊ ၁။ ၈။ ၂၉။ ၁၈၅။ ၄၀။

မ၊၂။၇၇ ခု၇၆။ မ၊၃။၃၀၁။ သံ၊၁။၅။ သံ၊၂။
 ၅၅။ သံ၊၃။၁၁၁။ အံ၊၁။၄၉။၉၉။၃၀၇။
 ဥဒါနံ၊၉၄။၉၉။ သုတ္တန်၊၃၄၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။
 ၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။၇၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၄။၃၀၈။
 ၃၂၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။၉၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။၉၆။
 မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။၂၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။၂၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၄။
 ၃၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ ဥဒါနံ၊၄။၁၁၀။၁၄၄။
 ၁၇၄။ သုတ္တန်၊၄၂။၁၂၂။ သာရတ္ထ၊၁။၆၀။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၈၈။ အာမန္တယံ—ဝိ၊၂။၁၁၂။ ဥဒါနံ၊၁၈၂။
 ဥဒါနံ၊၄။၃၆၅။ အာမန္တယံ—ဝိ၊၂။၂၀၄။ ဇာ၊
 ၂။၂၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၂၆၅။
 အာမန္တယံ—ဇာ၊၂။၃၂၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၇၇။
 အာမန္တယံ—အပါ၊၁။၃၉၁။ အာမန္တေသိံ
 —ဝိ၊၂။၉၇။၈။အာမန္တယံ သု—ဇာ၊၂။၁၇၇။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၉၆။

အာမန္တေတာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + မန္တ + ကေ +
 တာ] ခေါ်ဝေါ် - ပဋိပတ် - ရှိ၊ သိစေ၍။
 ဟတ္ထဝိကာရေန ခုတိယံ အာမန္တေတာ။ ဝိ၊၃။
 ၂၂၁။၂၂၂။၄၉၉။ ပုထေဟိတံ ဗြာဟ္မဏံ အာ-
 မန္တေတာ တေဒဝေါစ။ ဝိ၊၁။၁၂။ တေန
 နေသံ သတိဇနနတ္ထံ သဂဝါ ပဌမံ အာမ-
 န္တေတာ ပစ္စာ ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၄၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁၇။၁၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၄။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၈။၂၅၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၆။ အသိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၆၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၄။ မ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။၁၆၇။၂၇၂။ မူလဋ္ဌ၊၁။
 ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈။)

အာမန္တေန္တ (တိ) [အာ + မန္တ + ကေ + အန္တ]
 ခေါ်ဝေါ် - ပြောဆို - လိုသော။ ခုက္ခယန္တ-
 ကဏတိ အာမန္တေန္တော အာဟ။ သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၁၅၉။

အာမယ (ပု) [(၁)အမ + ယ။ (၂) အမ + ကယ
 + အ။ (၃) အာ + မယ + အ] အနာရော
 ဝါ။ အာတကော အာမယော ဗျာဓိ။ ဓာန်။
 ၃၂၃။ အမ ရောဂေ ယော၊ မယ ဂတိမ္ပိ ဝါ၊
 အထ ဝါ အမ ရောဂေ၊ စုရာဒိ။ အာမယတိ
 ခုဇတိတိ အာမယော၊ အ၊ ကာရိတလောပါ-
 ဘာဝေါ။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၃၂၃။ အနာမယ-လည်း
 ကြည့်။

အာမလက (ပု၊န) [အာ + မလ + ကျ] (က) သျှစ်
 သျှားသီး၊ ဆီးမြည်း။ (ခ) သျှစ်သျှားပင်၊
 ဆီးမြည်း။ (က) အနုဇာနာမိ သိက္ခဝေ
 ဖလာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ ဗိလက်'.... အာမလကံ
 ဂေါဋ္ဌဖလံ။ ဝိ၊၃။၂၉၃။ ဟတ္ထတလေ ဌပိတံ
 အာမလကံ ဝိယ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၄။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁၇၄။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၃။ အဓမ္မ
 အာမလကာနိ စ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၃၃၉။ အာမလကိ-
 ယာ ဖလံ အာမလကံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၀။ အံ၊
 ဋ္ဌ၊၃။၃၀၇။ (-ဝိ၊၃။၃၈၉။ ဇာ၊၁။၃၀၄။
 ၃၀၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
 ၉၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၂၃။
 ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၂၉။ သုတ္တန်၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈။ ဝိမာန၊
 ဋ္ဌ၊၇၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။ ဓရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂။
 သာရတ္ထ၊၁။၂၃၉။၃၉၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၆။) (ခ)
 ဟရိတကာ အာမလကာ.... ဖလာနိ ဓာရယ-
 န္တိတေ။ အပါ၊၁။၁၈။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၀။ ထေရ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။

အာမလကကန္တ (ပု) [အာမလက + ကန္တ] သျှစ်
 သျှားသီးမုန့်။ သော တာယ ဝုတ္တတိတ္ထမေဝ
 ဂန္ဓာ အာမလကကကန္တေန သိသံ မက္ခေတာ။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ (-၄၆။၄။၁၉၅။)

အာမလကယဋ္ဌ (ပု) [အာမလက + ယဋ္ဌ] သျှစ်
 သျှားသီးမြင့်မြင့်အပ်သောအိုး၊ သျှစ်သျှားသီး
 အိုး။ အာမလကတုမ္ပံ အာမလကသဇ္ဇော....
 သဗ္ဗမေတံ အာဇနိယံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၃။ဝိ၊သင်္ဂဟ။
 ၃၈၀။ ကင်္ခါ။၂၆၄။

အာမလကတုဗ္ဗ (န) [အာမလက+တုဗ္ဗ] သျှစ်
သျှားဗူး။ အာမလကဆဋ္ဌ-ကြည့်။

အာမလကပဋ္ဌ (ပု) [အာမလက+ပဋ္ဌ] သျှစ်
သျှားပွင့်ပုံသဏ္ဌာန် ဖော်ပြ၍ ရက်လုပ်အပ်
သော ပုဆိုး။ အာမလကပဋ္ဌော(ဝိ၊ဋ္ဌ၊ဥ၊
၃၆၉)တိ အာမလကပုဋ္ဌ ဒဿေတွာ ကတော
ပဋ္ဌော။ ပါစိတိယော၊၁။၂၇၃။ (သံဝဏ္ဏေ-
တဗ္ဗံ အာမလကပဋ္ဌ-ဟု မှီသည်။ ၎င်းပုဒ်-
ကြည့်)

အာမလကပတ္တ (န) [အာမလက+ပတ္တ] သျှစ်
သျှားရွက်။ အဟံ ခဒိရပတ္တာနံ ဝါ သရလ-
ပတ္တာနံ ဝါ အာမလကပတ္တာနံ ဝါ ပုဋ်ကရိ-
တွာ။ သံ၊၃။၃၈၄။

အာမလကပ(န)တ္တ (ပု) [အာမလကပတ္တ+အ]
သျှစ်သျှားရွက် သဏ္ဌာန်ရှိသော ပန်းအစဉ်
ဖြင့် ပြုအပ်သောအခင်း။ ယော အာမလ-
ကပတ္တော (အာမလကပဋ္ဌော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆၉။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။) တိပိ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။
အာမလကပတ္တာကာရာဟိ ဖုပ္ပပန္နိဟိ ယောဘ-
ယျတော ကတတ္တာ အာမလကပတ္တောတိပိ
ဝုစ္စတိ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၆၃။

အာမလကပတ္တာကာရ (တိ) [အာမလကပတ္တ+
အာကာရ] သျှစ်သျှားရွက်-သဏ္ဌာန် - အ
ခြင်းအရာ-ရှိသော။ အာမလကပတ္တ-ကြည့်။

အာမလကပလိဗောဓ (ပု) [အာမလက +
ပလိဗောဓ] သျှစ်သျှားသီးရွာခြင်း၌ကြောင့်
ကြမူ။ ဟရိဋ္ဌကပလိဗောဓော အာမလက-
ပလိဗောဓော ရက်ပလိဗောဓော။ မိလိန္ဒ။၁။

အာမလကပုဗ္ဗ (န) [အာမလက+ပုဗ္ဗ] သျှစ်
သျှားပွင့်။ အာမလကပဋ္ဌ-ကြည့်။

အာမလကပုဗ္ဗပူမာဏ (တိ) [အာမလကပုဗ္ဗ+
ပမာဏ] သျှစ်သျှားပွင့် အတိုင်းအရှည်ရှိ
သော။ တေသု ဟိ သဗ္ဗမဟန္တံ အာမလက-
ပုဗ္ဗပူမာဏံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။

အာမလကဗလ (န) [အာမလက+ဗလ] သျှစ်
သျှားသီး။ အာမဏ္ဏသာရက ကြည့်။

အာမလကဗလမယ (တိ) [အာမလကဗလ +
မယ] သျှစ်သျှားသီးဖြင့်ပြီးသော။ အာမဏ္ဏ-
သာရက-ကြည့်။

အာမလကဗာဏိတ (န) [အာမလက+ဗာဏိ-
တ] သျှစ်သျှားတင်လဲ၊ သျှစ်သျှားနှင့် ထေ
စပ် ပြုလုပ်အပ်သော တင်လဲ။ အနာပတ္တိ....
တေလသံပါကေ အာမလကဗာဏိတေ။ ဝိ၊
၂။၁၄၆။

အာမလကဗောဓိ (ပု၊ထိ) [အာမလက+ဗော-
ဓိ] သျှစ်သျှားဟု ဆိုအပ်သော ဗောဓိပင်။
အာမလကဗောဓိ ဥပသကံမိတွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၂၇၃။

အာမလကမတ္တ (တိ) [အာမလက+မတ္တာ] သျှစ်
သျှားသီး - အတိုင်းအရှည် - ပမာဏ -
ရှိသော။ သုဓာဘောဇနဿ မတ္တကေ အာမ-
လကမတ္တေပိ ဂုဏပိဏ္ဏေ ဌပိတေ သမ္ပံ ဘော-
ဇနံ ဒုဇ္ဈောဇနံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၃။ သာ-
ရတ္ထ၊၃။၁၃၈။

အာမလကမတ္တိ (ထိ) [အာမလကမတ္တ+ဤ]
အာမလကမတ္တနှင့် အနက်တွ။ ကောလမတ္တိ-
ယော ဟုတွာ အာမလကမတ္တိယော အဟေ-
သံ။ သံ၊၁။၁၅၂။ အံ၊၃။၃၉၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၈၀။
(-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄။)

အာမလကမုတ္တာ (တိ) [အာမလက+မုတ္တာ]
သျှစ်သျှားသီး သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ။ တမ္မ-
ပဏ္ဍိယံ ပန အဋ္ဌ မုတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇိသု ဟယမုတ္တာ
...အာမလကမုတ္တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။

အာမလကရသ (ပု) [အာမလက+ရသ] သျှစ်
သျှားသီးရည်။ အာမလကရသာဒိဟိ အမဉ်
မဉ်သဒိသံအရိဋ္ဌံ ကဓေန္တိ။ ကင်္ခါ။၂၃။

အာမလကရက္ခ (ပု) [အာမလက+ရက္ခ] သျှစ်
သျှားပင်။ အာမလကရက္ခော ဗောဓိ။ အဘိ၊

၄၁။၆၉။ အပါဠိ၊ ၁။၅၁။ ဇာ၊ ၄၁။၄၉။
အာမဏ္ဍ-လည်း ကြည့်။

အာမလကဝနကပိဋ (န) [အာမလက + ဝနက +
ပိဋ] သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့ လုံးသော များ
သော ခြေထောက်ရှိသော အင်းပျဉ်။ ငွေက-
ပါဒကပိဋ အာမလကဝနကပိဋ... ဂဓဘဏ္ဍ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၇၂။ (-ကခါ၊ ၄။ ၄၂၆။)
အာမလကဝနကပိဋ-လည်း ကြည့်။

အာမလကဝနပုတ္တရတန (န) [အာမလကဝန +
ပုတ္တရတန] သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့ လုံးသော
ပုလဲရတနာ။ သင်္ခမုတ္တာ စာတိ ဒက္ခိကာဝန-
သင်္ခရတန၌ အာမလကဝနပုတ္တရတန၌။ ဇာ၊
၄၊ ၅။ ၄၀၅။

အာမလကဝနိက (တိ) [အာမလက + ဝနိက]၊
သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့ လုံးသော များသော ခြေ
ထောက်ရှိသော။ အာမလကဝနိက ပိဋ ဥပ္ပန္နံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၄။ အာမလကဝနိကပိဋ-
လည်း ကြည့်။

အာမလကဝနိကပိဋ (န) [အာမလကဝနိက +
ပိဋ] သျှစ်သျှားသီးကဲ့သို့ လုံးသော များ
သော ခြေထောက်ရှိသော အင်းပျဉ်။ အာမ-
လကဝနိကပိဋ နာမ အာမလကာကာရေန
ယောဇိတံ ဗဟုပါဒပိဋ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၅၉။

အာမလကာကာရ (ပု) [အာမလက + အာကာ-
ရ] သျှစ်သျှားသီး အသွင်သဏ္ဌာန်။ ဧက-
ပါဒပိဋ အာမလကာကာရေန ယောဇိတံ
ဝနတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၅၁။ အာမလကဝနိက-
ပိဋ-လည်း ကြည့်။

အာမလကံ (တိ) [အာမလက (=အာ + မလ +
ဏ္ဍ) + ဤ] သျှစ်သျှားပင်၊ သီးပြွင်။
အမတာ'မလကံ တိသု။ ဓာန်၊ ၅၆၉။ မလ
ဓာရဏေ ဣ၊ နဒါပိ၊ အာမလကံ။ ဓာန်၊
၄။ ၅၆၉။ တဏှာ အဝိဒူရေ အာမလကံ။
ဝိ၊ ၃။ ၃၉။ (-မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၉။
ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၁၃၂။)

အာမလကံဖလသမာနက (တိ) [အာမလကံ +
ဖလ + သမာန + က] သျှစ်သျှားသီးနှင့် တူ
သော။ တဏှ တာလပုဋ် နာမ ယထာ အာ-
မလကံဖလသမာနကံ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၉။

အာမလကံဝန (န) [အာမလကံ + ဝန] သျှစ်
သျှားတော။ အဂဝါ စာတုမာသံ ဝိဟရတိ
အာမလကံဝနေ။ မ၊ ၂။ ၁၁၉။

အာမဝဏ္ဏံ (တိ) [အာမ + ဝဏ္ဏ + ဤ] စိမ်းသော
အဆင်းရှိသော။ ပက္ခံ အာမဝဏ္ဏံ။ အံ၊ ၁။
၄၂၁။ အဘိ၊ ပ။ ၁၅၁။ ပက္ခံ အာမဝဏ္ဏံတိ
အန္တော ပက္ခံ ဗဟိ အာမသဒိသံ။ အဘိ၊ ၄၊
၃။ ၇၆။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၃။

အာမသတိ (ကြိ) [အာ + မသ + အ + တိ] (က)
သုံးသပ်၏။ ကိုင်-တို့-ထိ-၏။ (ခ) ပြင်း
စွာ-ရှေးဦး-သုံးသပ်၏။ (ဂ) အနည်းငယ်
သုံးသပ်၏။ (ဃ) သုံးသပ်ဆင်ခြင်၏။ စုံ့ယူ၏။
ယူဆ၏။ (က) ကုမ္ဘိ အာမသတိ။ ဝိ၊ ၁။
၇၂။ အာမသတိ-ဝိ၊ ၁။ ၆၀၆။ အံ၊ ၃။
၄၇၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၂၊ ၂၇၂၊ ၃၀၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။
၁၁၇၊ ၁၇၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၀။ ကခါ၊ ၁။ ၁၆။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၀၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၇၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။ အံ၊ ၄၊
၃။ ၁၀၇။ အာမသန္တိ-မဟာနိ၊ ၆။ ၆။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၈၉။ အာမသမာ-ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၆၆။ အာ-
မသတု-ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၇၄။ အာမသေယျ-
မိလိန္ဒ၊ ၂၉၅။ အာမသေယျာသိ-အံ၊ ၃။
၄၇၂။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၃၈။ အာမသိ-ဝိ၊ ၁။ ၇၀၊
၁၈၄။ အပါ၊ ၁။ ၂၀၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၈။ အာမ-
သိတ္ထ-မိလိန္ဒ၊ ၃၆၂။ အာမသိ-ဇာ၊ ၁။ ၈၀။
ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၅။ အာမသိသတိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၉၃။
အာမသိသမာမိ-ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၄၉၂။ (ခ) ဘိက္ခု
စ နံ ဣတ္ထိယာ ကာယေန ကာယံ အာမသ-
တိ ပရာမသတိ ဩမသတိ၊ အာပတ္တိ သံဃာ-
ဒိသေသဏှ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၅။ အာမသန-လည်း
ကြည့်။ (ဂ) အာမသတိ (ပဋိသံ၊ ၃၀၇) တိ

ဤသက် ဖုသတိ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ (ဆ) ပရတော အာမသတိ ဂဏှတိတိ ပရာမာသော။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။ (-မဟာနိဋ္ဌ၊ ၃၀၆။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၇။) အာမသန္တိ - အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၉၂။ မူလ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၉၅။

အာမသဒ္ဒါ (တိ) [အာ+မသ+ဒါ] အဝိမ်း နှင့်တူသော။ အာမဝဏ္ဏိ၊ ကြည့်။

အာမသန (န၊ ထိ) [အာ+မသ+ယ] (က) သုံးသပ်ခြင်း၊ ထိရာအရပ်၌ပင် ပြင်းစွာသုံးသပ်ခြင်း၊ ဆုပ်နယ်ခြင်း။ (ခ) သုံးသပ်ဆင်ခြင်ခြင်း။ (ဂ) အာမသနာ နာမအာမဋ္ဌမတ္တာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄။ အာမသနာတိ အာမဋ္ဌနာ ဖုဋ္ဌောကာသံ အနတိက္ကမိတာပိ တတ္ထေဝသယံနာ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၁။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ မိလိန္ဒ၊ ၂၉၅။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၉၂၊ ၂၂၁၊ ၂၇၃၊ ၂၇၅။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၃။ ကခါ၊ ၁၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၇။) (ခ) သမ္ပသနေ ဉာဏန္တိ သမ္ပာ အာမသနေ အနုမဇ္ဇနေ ပေက္ခဏေ ဉာဏံ။ ပဋိသံဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၈။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၄။)

အာမသနဒုက္ကဋ္ဌ (န) [အာမသန+ဒုက္ကဋ္ဌ] အာမသနဒုက္ကဋ္ဌ၊ သုံးသပ်ခြင်းကြောင့်သင့်ရောက်သော ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်။ အာမသနဒုက္ကဋ္ဌ ပဋိပုဿမ္မတိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၂။

အာမသနာကာရ (ပ) [အာမသန+အာကာရ] သုံးသပ်သော အခြင်းအရာ။ ပရာမာသောတိ အာမသနာကာရေန ပဝတ္တနတော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ တေ အဝေဝနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၄။

အာမသန္တိ (တိ) [အာ+မသ+အန္တိ၊ ထိ-၌ အာမသန္တိ] (က) သုံးသပ်သော၊ ကိုင်-တို့-ထိ-သော၊ သူ။ (ခ) သုံးသပ် ဆင်ခြင်သော၊ သူ။ (ဂ) အာမသန္တိအာရုံ အာမသန္တိယ ဒုက္ကဋ္ဌ ဝတ္တံ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၁။

အနာပတ္တိ အသဉ္စိဇ္ဇာတိ အာဒိသု ဝိရဋ္ဌိတာ ဝါ အာမသန္တိယာ ... အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၆။ (-ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၂၊ ၁၂၉။ ကခါ၊ ၂၃၈။ ကခါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၉၇၊ ၄၀၃။) (ခ) ကေသေမေဝ သမ္ပသန္တောတိ ... ဒေသနာယ အာမသန္တော။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၆။

အာမသိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+မသ+တဗ္ဗ] သုံးသပ်အပ်သော၊ ကိုင်-တို့-ထိ-အပ်သော၊ သူ။ ယောတ္တံ ဝါ ဝတ္တံ ဝါ ပက္ခိပိတာ ဟတ္ထေန ဂဟိတဘာဝံ ဥတာ ဥဒ္ဓရိတဗ္ဗာ၊ န တေဝ အာမသိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၉။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၈-၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၅။ ကခါ၊ ဝိ၊ ၄၂၉။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၂။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၆၅။ အနု၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၄၅၀။) အာမိသ-လည်း ကြည့်။

အာမသိတဗ္ဗဘဏ္ဍာ (န) [အာမသိတဗ္ဗ+ဘဏ္ဍာ+တ္တ] သုံးသပ်-ကိုင်တွယ်-အပ်သောဘဏ္ဍာ၏ အမြစ်။ တေသံ ပန မဉ္ဇာဒိနံ ဟတ္ထေန အာမသိတဗ္ဗဘဏ္ဍာ ဣတ္ထိဓူပမေဝေတ္ထ န ဝဇ္ဇတိတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၉။

အာမသိတံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+မသ+တံ] သုံးသပ်ခြင်းငှါ။ ကိုင်-တို့-ထိ-မြင်-ငှါ။ အာမသိတံ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၁၉။ (-ဝိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀၇၊ ၁၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၁၊ ၂၆၂။ ကခါ၊ ဝိ၊ ၄၀၃။ အနု၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅၉။)

အာမသိတာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+မသ+တာ] သုံးသပ်၍၊ ကိုင်-တို့-ထိ-၍။ သြဒပတ္တကိနီ နာမ ဥဒကပတ္တံ အာမသိတာ ဝါသေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၃။ အာမသိတာပိ စ...မုစ္စတိ။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၂။ (-ဝိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၂။ ဝိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၉။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၂၊ ၃၃၀။ မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၆။ မူလ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၁။)

အာမသီယတိ (ကမ္မကြိ) [အာ+မသ+ယ+တေ] သုံးသပ်အပ်၏။ ပဋိလဘနကိရိယာ အာမသီယတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၄။ ကိလေသေဟိ အာမသီယတိတိ အာမိသံ။ မ၊ ၃။ ၂၄၇။ အာမိသ-လည်း ကြည့်။

အာမသုဇာ (ထိ) [အာမ+သုဇာ] ထိုးကျင့်တတ်သော ဝမ်း လေနာ။ သုဇာတိ အာမသုဇာ ကုစ္ဆိဝါတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅။

အာမာ (ထိ) [အာမ+ဏ+အာ] အိမ်ပေါက်ကျွန်းမ၊ ဟုတ်ကဲ့၊ ကောင်းပါပြီဟု ဝန်ခံတတ်သောကျွန်းမ။ အာမာတိ “အာမအဟံ တုမ္မာကံ ဒါသီ” တိ ဝေံ ဒါသီဘာဝံ ပဋိဇာနာတိတိ အာမာ၊ ဂေဟဒါသီ။ နိတိ၊ ပဒ၊ ၃၄၄။ အာမာယဒါသ-လည်း ကြည့်။

အာမာယဒါသ (ပု) [အာမာ+ဒါသ။ အလုတ္တသမာသ်?] အိမ်ကျွန်းမ၏ ဝမ်း၌ဖြစ်သော ကျွန်း၊ အိမ်ပေါက်ကျွန်း။ အာမာယဒါသ- (ဇာ၊ ၂။ ၂၈) တိ ဒါသီယာ ကုစ္ဆိမိ ဇာတဒါသာ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၇၆။ အာမာယဒါသ- (မဟာနိ၊ ၉) တိ အန္တောဇာတဒါသာ။ မဟာနိ၊ ၄၆။ (နိတိ၊ ပဒ၊ ၅၃၇-၌ အာမာယဒါသကို နှစ်ပုဒ်ကြံဆ၍ အနက်ပေး၏။)

အာမာယဒါသီ (ထိ) [အာမာ+ဒါသီ] အိမ်ကျွန်းမ၏ ဝမ်း၌ ဖြစ်သော ကျွန်းမ၊ အိမ်ပေါက်ကျွန်းမ။ ယဒိ တေ သုတာ ဝိရဏိ ဇီဝလောကေ၊ အာမာယဒါသီ အဟု ဗြာဟ္မဏဏ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၉၆။ အာမာယဒါသီတိ ဂေဟဒါသီယာ ကုစ္ဆိမိ ဇာတဒါသီ။ ဇာ၊ ၄။ ၁၄၇။

အာမာဝသေသ (ပု) [အာမ + အဝသေသ] မကြေကျက်သေးသော အစာကြွင်း၊ အစာသစ်ကြွင်း။ အာမာဝသေသံ ပါစေတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၅။ အံ၊ ၃။ ၂၁၉။ အာမာဝသေသံ ပါစေတိတိ သစေ အာမာဝသေသကံ ဟောတိ၊ တံ ပါစေတိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၅။

အာမာဝသေသက (တိ) [အာမာဝသေသ + က] မကြေကျက်သေးသော အစာကြွင်း၊ အစာသစ်ကြွင်း။ အာမာဝသေသ-ကြည့်။

အာမာသ (တိ) [အာ+မသ+ဏ] (၁) သုံးသပ်-ကိုင်-အပ်သောပစ္စည်းဝတ္ထု။ (ပု)(၂) သုံးသပ်-ကိုင်-ခြင်း။ (၁) ပါနိ၊ သသခေါ ဓောတောပိ အဓောတောပိ အာမာသောဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၉။ ယံ ဟောတိ အာမာသံ ရတနသမ္ပတ်။ ကခါ။ ၂၆၇။ အာမာသန္တိ အာမသီတဉ္စ ပဋိသာမေတဉ္စ ဝတ္ထာဒိ။ ကခါ၊ ၄။ ၄၂၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၊ ၃၀၅။ ကခါ။ ၂၆၂။ ကခါ၊ ၄။ ၄၂၅။) (ပု)(၂) မာတုယာပိ အာမာသော န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ မတိ၊ ၁။ ၂၆၀။

အာမာသယ (ပု) [အာမ + အာသယ] အစာသစ်၏ တည်ရာအရပ်။ အစာသစ်အိမ်။ အာမာသယံ ဥက္ကံပိတုာ ဥဒရပရလံ ပိဋ္ဌိတော ကတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၉။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၀၊ ၂၃၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၄၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၆၀။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၁။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၂။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၈။ သိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၊ ၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၇၊ ၄၂၀။)

အာမိသ (န) [(၁) အာ+မိ+သကံ။ ဣဒိ။ ၂၃၄။ (၂) အာ+မိသ + အ။ ဓာနိ၊ ၄။ ၂၇၉-၈၀။ (၃) အာ+မသ+အ။ မ၊ ၃။ ၂၄၇။ အနု၊ ၂။ ၁၇၁။ (၄) အာမ + ဣသ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ (အာမိမ-သံ)] အာမိသ၊ ကိလေသာတို့ဖြင့် သုံးသပ်အပ်သော အရာ။ (၁) (ယာဂု၊ ထမင်း - စသော) အစာခဲဘယ်ဘောဇဉ်။ (၂) အသား။ (၃) သက်နိုးစသောပစ္စည်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး။ (သက်နိုးစသော ပစ္စည်းလေးပါးသည် မုချအာမိသ၊

ဝဋ်ဂါမိ ကုသိုလ်သည် ပရိယာယ အာမိသ။
မဋ္ဌ ၁။၉၃။ (၄) သုံးဆောင်ဘွယ် ဝတ္ထု၊
အသုံးအဆောင် ပစ္စည်း။ (၅) ကာမဂုဏ်ငါး
ပါး၊ ဝတ္ထုကာမ။ (၆) ကိလေသာကာမ၊ တဏှာ
လောဘ။ (၇) လာဘ်၊ တံစိုး၊ လက်ဆောင်
ပစ္စည်း။ (၈) (ယာဂု၊ ထမင်း၊ စသော) အစား၊
ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်။ အာမိယတိ အန္တော ပက္ခိ-
ပိယတိတိ အာမိသံ၊ ဘက္ခံ၊ ကွာခြံ။ ၂။၁၄။
မက္ခန္ဓိ အာမိသေန ဥပလာပေတော။ ဝိ၊ ၁။
၂၅။ မက္ခန္ဓိ အာမိသေနာတိ ယာဂုဘတ္တ-
ခဋ္ဌကာမိနာ ဥပလာပေတော။ ဝိ၊ ၁။၁၉။
န အာမိသံ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။၂၇။ ကင်္ခါ၊
၁၇၀။ န အာမိသံ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗန္တိ ယာဂုခဋ္ဌ-
ကာမိဘေဒံ ကိဉ္စိ အာမိသံ၊ န ဂက္ခိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။
၂။၂၇။ ကင်္ခါ၊ ၁၉။ ၂။၁၂။ အာမိသံ ဝါ နေံ
ဝါပိ၊ ယတ္ထ ပဿတိ တာဒိသော။ ဇာ၊ ၁။
၂၁၆။ အာမိသန္တိ ခါဒနိယဘောဇနိယံ။
ဇာ၊ ၁။၄၅။ (၁) (-အပါ၊ ၁။၁၀၆။ ဝိ၊ ၁။
၂၂၆။ ၂၉၀။ ဝိ၊ ၁။၁၁၉။ ဝိ၊ ၁။၁၁၉။
၆၂။ ၁၀၁။ ၁၂။ ကင်္ခါ၊ ၂၃။ မဋ္ဌ၊ ၂။၄၂။
မဋ္ဌ၊ ၁။၁၉။ အဘိ၊ ၁။၂၄။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂။ ပေတ၊ ၁။၃၄။ အပါ၊ ၁။၂၆။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၅။) (၂) အသား။ အာမိသံ
မစ္ဆာနံ ဝဇာယ ခိတ္တာ။ သံ၊ ၁။၆၇။ အာမိ-
သံ မစ္ဆာနံ ဝဇာယ ခိတ္တာတိ မစ္ဆာနံ
ဝဇာယ ဗဒ္ဓိသလဂ္ဂံ အာမိသံ ခိပတိ။ သံ၊
၁။၁၁၀။ အာမော အာမဂန္ဓော တေဿ
အတ္တိတိ အာမိသံ။ သံ၊ ၁။၁၆၈။ မစ္ဆောဝ
ဃသ' မာမိသ (ထေရ၊ ၃။၃) နှိ အာမိသံ
ဃသန္တော ခါဒန္တောမစ္ဆောဝိယ။ ထေရ၊ ၁။
၂။ ၂၃။ (-ဝိ၊ ၁။၁၂၇။ ဇာ၊ ၁။၁၀၇။
ဇာ၊ ၁။၄၅။ ၂၁၉။ ဇာ၊ ၁။၂၆။ ၂၆။ ဇာ၊ ၁။၂၀။)
(၃) သင်္ကန်းစသော ပစ္စည်း၊ ပစ္စည်းလေး
ပါး။ န စ အာမိသံ နိဿာယ။ ဝိ၊ ၁။၂၄။
စုဒ္ဓိတကစောဒကေသု ဟိ အညတရေန ခိန္တံ
စိဝဏ္ဏိအာမိသံ ဂက္ခန္တော အာမိသံ နိဿာယ

ကထေတိ။ ဝိ၊ ၁။၄၅။ ၂၀၄။ အာမိသတော (ဝိ၊
၁။၁၆၆) တိ စိဝဏ္ဏိအာမိသပစ္စယတော။
သီ၊ ၁။၁၆၆။ ၂။ ၂၃။ ကိလေသေဟိ အာမသိ-
တဗ္ဗတော အာမိသံ၊ စတ္တာရော ပစ္စယာ။ အံ၊
၁။၂။ ၄၃။ (-မာ၊ ၁။၁၉။ မ၊ ၂။၁၄၆။ အံ၊
၃။ ၇၄။ အဘိ၊ ၁။၁၆၆။ ထေရ၊ ၃။ ၃၉။ မဋ္ဌ၊
၁။၉၂။ ၉၅။ ၂၇။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။ ကင်္ခါ၊ ၁။
၃၇။ သီ၊ ၁။၁၆၆။ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ၁။၁၁၇။
အံ၊ ၁။၂။ ၃၇။) အာမိသဓက္ခက၊ အာမိသ-
ဂရုတ္တိလည်း ကြည့်။ (၄) သုံးဆောင်ဘွယ်
ဝတ္ထု၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း။ အာမိသန္တိ
ဝတ္တာဝသေသံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၁။၁၀၀။ မဟာနိ၊
၄။ ၃၅။ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော
အာမိသံ၊ ယံ ကိဉ္စိ ဥပဘောဂါရဟံ ဝတ္ထု။ ဝိ၊
၁။၁၂၆။ သီ၊ ၁။၁၆၆။ ၃၇။ (၅) ကာ
မဂုဏ် ငါးပါး၊ ဝတ္ထုကာမ။ ဂေမိတမနော
အာမိသသ္မိ(ပေတ၊ ၁။၃) နှိ ကာမာမိသေ
လဂ္ဂစိတ္တော ဂေမိ အာပန္နော။ ပေတ၊ ၁။
၁၀၁။ ကိလေသေဟိ အာမသိတဗ္ဗတော
အာမိသံ နာမ ပဉ္စကာမဂုဏာ။ ဝိ၊ ၁။၂။ ၃၃။
မဋ္ဌ၊ ၁။၃၃။ (-မဋ္ဌ၊ ၁။၂၄၇။ အံ၊ ၁။
၂။ ၃၇။) (၆) ကိလေသာကာမ၊ တဏှာ၊
လောဘ။ မစ္စုနော အာမိသံ ဒုရတိဝတ္ထံ။
ဥဒါန၊ ၉။ မစ္စုနာ မရဏေန အာမသိတဗ္ဗ-
တော အာမိသံ ... သဟ အဝိဇ္ဇာယ တဏှံ
အရိယမဂ္ဂညကကဒါလေန ခဏန္တိ။ ဥဒါန၊ ၁။
၁၀၇။ (၇) (၆) ကာမာမိသ (အနု၊ ၁။
၁၇၁) လည်း ကြည့်။ (၇) လာဘ်၊ တံစိုး၊
လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ အာမိသန္တိ လာဘော
အဓိပ္ပေတော။ အဘိ၊ ၁။၁၆၀။ မဋ္ဌ၊ ၂။
၂၃။ အာမိသန္တိ လဇ္ဇော အဓိပ္ပေတော။
အံ၊ ၁။၂။ ၉၅။ အာမိသကိဉ္စိက္ခဟေတုလည်း
ကြည့်။

အာမိသအလာဘ (ပ) [အာမိသ+အလာဘ]
အာမိသကို မရခြင်း။ အာမိသပဋိသန္တာရ-
ကြည့်။

အာမိသကထာ (ထိ) [အာမိသ+ကထာ] အာမိသနှင့်စပ်သော စကား။ ယော ပန သဗ္ဗဝယောသု ပမာဒဝိဟာရိ ဝိဝါသေယံ အာမိသကထာ အနယုတ္တော သေယုထာပိ တုမှ။ သုတ္တနိ၊ ၁၊ ၂၊ ၇၂။ (-ဇော၊ ၄၊ ၄၊ ၇၀။)

အာမိသကာရက (န) [အာမိသ+ကာရက] အာမိသဟူသော အကြောင်း၊ အာမိသန္တရကြည့်။

အာမိသကိဉ္စန (ပု၊ န) [အာမိသ+ကိဉ္စန] အာမိသဟူသော - နှောင့်ယှက် - တားမြစ် - ကြောင့်ကြ - တတ်သော တရား၊ အာမိသဟူသော အနှောင့်အယှက်။ ဖုဂါဝိကိဉ္စနာနံ အာမိသကိဉ္စနာနဉ္စ အတ္တိတယ သကိဉ္စနံ၊ ဥဒါန၊ ၄၊ ၁၀၃။

အာမိသကိဉ္စက (တိ) [အာမိသ+ကိဉ္စက] အနည်းငယ်မျှသော အာမိသ၊ အနည်းငယ်မျှသော-လား-တံစိုး-လက်ဆောင်။ အာမိသကိဉ္စကဿ ဝဓနတ္ထာယ ကတန္တိ အတ္တော။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၃။ (-နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၃၂။) အာမိသကိဉ္စကဟေတု-လည်း ကြည့်။

အာမိသကိဉ္စကနိမိတ္တ (န) [အာမိသကိဉ္စက+နိမိတ္တ] အနည်းငယ်မျှသော အာမိသဟူသော အကြောင်း။ ဘောဂဟေတုတိ အာမိသကိဉ္စကနိမိတ္တံ၊ ဝိမာန၊ ၄၊ ၂၂၃။

အာမိသကိဉ္စ(ဉ္စ)ကသမ္ပဒါန (န) [အာမိသကိဉ္စက+သမ္ပဒါန] (၁) အနည်းငယ်မျှသော-စိုးစဉ်းမျှသော-အာမိသကိုပေးခြင်း။ (၂) အာမိသကိုပေးခြင်း၊ စိုးစဉ်းသော ဝတ္ထုကိုပေးခြင်း။ ဝေသီယာတိ အာမိသကိဉ္စကသမ္ပဒါနာဒိနာ သုလဘဏ္ဍာစာရာ ခူပုပဇိဝိကာ လုတ္တိယော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၃။ အာမိသကိဉ္စကသမ္ပဒါနံ နာမ အပ္ပမတ္တကဿေဝ ဒေယုဓမ္မဿ အနုပုဒါနံ၊ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၄၁။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၁၀၈။ အာမိသောယေဝ ကိဉ္စကော အပ္ပ

မတ္တကဋ္ဌေနာတိ အာမိသကိဉ္စကော၊ ဝိသေသနပရပဒေါ။ အထ ဝါ အာမိသော စ တတော အညော ကိဉ္စကော စ အာမိသကိဉ္စကံ၊ တဿ သမ္ပဒါနံ အာမိသကိဉ္စကသမ္ပဒါနံ။ ကိဉ္စကသဒ္ဓေါ ကေသရဿေဝ မုချတော ဝါစကော။ အပ္ပမတ္တကဿ ပန ခုဉ္စဝသေန။ ပါစိတိ၊ ယော၊ ၁၊ ၁၁၈။

အာမိသကိဉ္စကဟေတု (ပု) [အာမိသကိဉ္စက+ဟေတု] (က) အနည်းငယ်မျှသော-စိုးစဉ်းမျှသော - အာမိသ- လား-တံစိုး လက်ဆောင် - ၏ အကြောင်း။ (ခ) အာမိသ၏ စိုးစဉ်း အနည်းငယ်သော အကြောင်း၊ စားသောက်ဖွယ်အနည်းငယ်မျှ ရလိုခြင်းဟူသော အကြောင်း။ (က) ဣတိ အတ္တဟေတု ဝါ ပရဟေတု ဝါ အာမိသကိဉ္စကဟေတု ဝါ သမ္ပဇာနဗ္ဗဿ ဘာသိတာ ဟောတိ။ မ၊ ၁၊ ၁၇၆။ အံ၊ ၁၊ ၁၂၆။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၃၂။ မဟာနိ၊ ၁၁၈။ အာမိသကိဉ္စကဟေတု ဝါတိ ဧတ္ထ အာမိသန္တိ လာဘော (လခဉ္စ၊ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၅) အဓိပ္ပေတော၊ ကိဉ္စကန္တိ ယံ ဝါ တံ ဝါ အပ္ပမတ္တကံ၊ အန္တမသော တိတ္တိရ ဝဇ္ဇက သပ္ပိပိဏ္ဏ နဝနိတပိဏ္ဏာဒိမတ္တကဿပိ လဉ္စဿ ဟေတုတိ အတ္တော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၃၊ ၆၀။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၃၉။ အာမိသကိဉ္စကဟေတု (သံ၊ ၁၊ ၄၃၀) တိ ကဿစိဒေဝ အာမိသဿ ဟေတု အန္တမသော ကုဏ္ဍကမုဋ်ဇောပိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၉၃။ (-မ၊ ၃၊ ၉၆။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၈၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၁၅၅။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၀၇။) (ခ) တေနေဝ ဉာတိသု ယာမိ အာမိသကိဉ္စကဟေတု။ ပေတ၊ ၁၅၃။ အာမိသကိဉ္စကဟေတုတိ အာမိသဿ ကိဉ္စကနိမိတ္တံ၊ ကိဉ္စိ အာမိသံ ပတ္ထေန္တောတိ အတ္တော။ ပေတ၊ ၄၊ ၁၀၁။

အာမိသကိဉ္စက (ပု) [အာမိသ+ကိဉ္စက] ကြာဝတ်ဆံနှင့် တူသော - အနည်းငယ်သော - အာမိသ။ အတ္တနော ဇီဝိကတ္ထာယ အာမိသကိဉ္စကဿ အတ္တနိဗန္ဓနတ္ထာယ အမောစနတ္ထာ

ယ ကတာ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၃၁၃။ အာမိသကိဉ္ဇက္ခ၊
အာမိသကိဉ္ဇ(ဉ္ဇ)က္ခသမ္ပဒါနံ တိလည်း ကြည့်။

အာမိသကိဉ္ဇက္ခကာမ (တိ) [အာမိသကိဉ္ဇက္ခ +
ကာမ] အနည်းငယ်သော အာမိသကို အလို
ရှိသော။ သမ္ပ၊ ၄၄။ အာမိသကိဉ္ဇက္ခကာ-
မောပိ ဟိ ပါဏံ ဟနတိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၄၅။

အာမိသကိဉ္ဇက္ခသမ္ပရဏ (န) [အာမိသကိဉ္ဇက္ခ +
သမ္ပရဏ] အနည်းငယ်သော အာမိသကို စီစဉ်
ခြင်း။ ပိတ္တဘေသဋ္ဌံ ကရိယာမိတိ ဘေသဋ္ဌ-
သမ္ပရဏတ္ထုပ္ပဝေ တေတ္ထံ အာမိသကိဉ္ဇက္ခ-
သမ္ပရဏတ္ထု ပါဏံ ဟနတိတိ ယောဇနာ။
သံ၊ ၃။ ၂။ ၃၆၀။

အာမိသကိဉ္ဇက္ခဟေတု (ပု) [အာမိသကိဉ္ဇက္ခ +
ဟေတု] အနည်းငယ်သော အာမိသဟူသော
အကြောင်း။ အာမိသကိဉ္ဇက္ခဟေတုပိ ပါဏံ
ဟနန္တိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၂၇၁။

အာမိသကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာမိသ + ကော-
ဋ္ဌာသ] အာမိသဟူသော အမှီအစု၊ ဓမ္မ-
ကောဋ္ဌာသသေဝံ သာမိနော ဘဝဏ၊ မာ
အာမိသကောဋ္ဌာသဿ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။

အာမိသခါဒန (န) [အာမိသ + ခါဒန] အစာကို
စားခြင်း။ ကာကောရဝသဒ္ဓန္တိ တတ္ထ တတ္ထ
ပဝိဋ္ဌာနံ အာမိသခါဒနတ္ထာယ အနုပ္ပဂေယေဝ
သန္တိပတိတာနံ ကာကာနံ ဩရဝသဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၃၇၉။ အာမိသခါဒနတ္ထာယာတိ တတ္ထ
တတ္ထ ဆဋ္ဌိဘဿ အာမိသဿ ခါဒနတ္ထာယ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂၈။

အာမိသခါရ (ပု) [အာမိသ + ခါရ] ထမင်း
ခြောက်ပြာချေ၊ ထမင်းခြောက်ကို မီးဖုတ်
ပြာချ၍ ရေစစ်တွင်ထည့်ကာ ရေလောင်း
လျက် စစ်ယူရသောပြာငန်ချေ။ အနုဇာနာမိ
ဘိက္ခဝေ အာမိသခါရံ ပါယေတုန္တိ။ ဝိ၊ ၃။
၂၇၉။ အာမိသခါရန္တိ သုက္ခောဒနံ ဈာပေ-

တွာ တာယ ဆာရိကာယ ပဏ္ဍိတံ ခါရောဒ-
ကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၄။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၆။)

အာမိသဂတ (တိ) [အာမိသ + ဂတ] အာမိသ
သည်ကပ်ရောက်အပ်သော။ အစာ - ငါးစာ -
ဖြင့် တပ်အပ်သော။ သေယျထာပိ ဘိက္ခ-
ဝေ ဗာဠိသိကော အာမိသဂတံ ဗဠိသံ ဂမ္ဘီရေ
ဥဒကရဟဒေ ပက္ခိယေယျ။ သံ၊ ၁။ ၄၂၄။ အာ-
မိသဂတန္တိ အာမိသမက္ခိတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။
အာမိသဂတန္တိ အာမိသပဂတံ အာမိသ-
ပတိတံ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၇၃။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၇၁။)

အာမိသဂတဗဠိသ (ပု) [အာမိသဂတ + ဗဠိသ]
အစာ - ငါးစာ - ဖြင့် တပ်အပ်သော ငါးမျှား
ချိတ်။ ဗာဠိသိကော အာမိသဂတဗဠိသံ
ဂမ္ဘီရေ ဥဒကရဟဒေ ပက္ခိယေယျ။ သံ၊ ၂။
၃၆၈။

အာမိသဂတိက (တိ) [အာမိသ + ဂတိက] ခဲ
ဘွယ် ဘောဇဉ်နှင့် အလားတူသော။ ယမ္ပိ
ဝနမ္ပလာဒိပ္ပဘေဝံ အာမိသဂတိကံ ဟေတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၄။ (-ဝိမတိ ၂။
၂၆၉။)

အာမိသဂတိကသလ္လက္ခဏ (န) [အာမိသဂတိက
+ သလ္လက္ခဏ] အာမိသနှင့်အလားတူသည်၏
အဖြစ်ကို ကောင်းစွာမှတ်ခြင်း။ တတ္ထ ပန
အာမိသဂတိကသလ္လက္ခဏတ္ထံ ဣဒံ မုခမတ္တနိ-
ဒဿနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၉၄။

အာမိသဂန္ဓ (ပု) [အာမိသ + ဂန္ဓ] အာမိသ - ခဲ
ဘွယ် ဘောဇဉ် - ၏ အနံ့။ အာမိသဂန္ဓမတ္တံ
ပညာယတိ၊ န ပဝါရေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၁။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၂၇။

အာမိသဂရု (တိ) [အာမိသ + ဂရု] အာမိသ -
ပစ္စည်းလေးပါး - ဟူသော အလေးဂရုပြုထိုက်
သောအရာရှိသော၊ အာမိသကို - အလေးဂရု
ပြု - မြှော်လင့်တောင့်တ - သော၊ ပစ္စည်းလေး
ပါး ပေါများမှုကိုသာ ကြောင့်ကြစိုက်သော -

သူ။ အာမိသဂဏ္ဍဂိုဏ်း နေရာ သဒ္ဓမ္မဂဏ္ဍ။ အံ၊
၁။ ၇၃။ အာမိသဂဏ္ဍတိ စတုပစ္စယဂဏ္ဍက
လောကုတ္တရဓမ္မံ လာမကတော ဂဟေတွာ
ဌိတပရိသာ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၄၈။ ကိလေသေဟိ
အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသံ၊ စတ္တာရော ပစ္စ-
ယာ။ တဒေဝ ဂဏ္ဍ ဂဏ္ဍကာတဗ္ဗံ တေသံ န
ဓမ္မောတိ အာမိသဂဏ္ဍ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၄၃။ (-ဝိ၊
၅။ ၃၄၈။ မ၊ ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၉။)

အာမိသဂဏ္ဍက (တိ) [အာမိသဂဏ္ဍ + က] အာမိ-
သဂဏ္ဍနှင့် အနက်တူ။ သဒ္ဓမ္မဂဏ္ဍကေန အာ-
မိသဗ္ဗံ နေရာ အာမိသဂဏ္ဍကေန။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ၇။
စိဝရာဇိနိ ဂဟေတွာ ဝိနိစ္ဆိနန္တော အာမိသ-
ဂဏ္ဍကော နာမ ဟေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၂။ (-
မိလိန္ဒ၊ ၉။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၂၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆၀။ ဝိ၊
၁။ ၂။ ၇၁။ မ၊ ၁။ ၁။ ၉။)

အာမိသဂဟဏ (န) [အာမိသ + ဂဟဏ] အာမိ-
သကို ယူခြင်း။ ဟေတုရံ အာမိသဂဟဏတ္ထံ
ကေသညံ အနံ ဒေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၄၁။

အာမိသဂိဋ္ဌ (တိ) [အာမိသ + ဂိဋ္ဌ။ ထိ-ဌ် အာ-
မိသဂိဋ္ဌ၊ အာမိသဂိဋ္ဌိနိ] အာမိသဌ် တပ်မက်
သော။ အာမိသေသု သန္တိသန္တိတိ အာမိသ-
ဂိဋ္ဌ၊ အာမိသစက္ခုကာ ... အတ္ထိ။ မ၊ ၁။ ၂။
၅၂။ သာ ကိရ သာဝတ္ထိဝါသိနိ... အာမိသ-
ဂိဋ္ဌ၊ ဟုတွာ။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၄၅၃။ သိဟိ ဝိ-
မိသဂိဋ္ဌိနိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၇၈။ အာမိသဂိဋ္ဌိနိ သိဟိ
စ အတ္တနော အာပံ ဩဟာယ ဂေါစရာယ
ပက္ကမန္တိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၄၃။ (-မဟာနိ၊ ၁။
၅၄။)

အာမိသဂေဓ (တိ) [အာမိသ + ဂေဓ] အာမိသ
ဌ် တပ်မက်ခြင်းရှိသော။ ဩဒရိကဏ္ဍေန ခါဒိ-
တောတိ ဩဒရိကဘာဝေန အာမိသဂေဓေန
မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိကာကပ္ပနေ နာသိတသိ-
လာဒိဂုဏတယ ခါဒိတဓမ္မသရိရော။ မ၊ ၁။
၃။ ၇၉။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၇။

အာမိသဂဟဏဌာန (န) [အာမိသ + ဂဟဏ +
ဌာန] အာမိသကို ယူရာ - အရပ် - ဌာန။
ဂေါစရာဗိတိ အာမိသဂဟဏဌာန။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂။ ၇၆။

အာမိသစက္ခု (တိ) [အာမိသ + စက္ခု] အာမိသ
ဌ် အမြင်ရှိသော။ အာမိသကို ကြည့်ရှုလေ့
ရှိသော။ ဘေမနံ အညတရော အာမိသ-
စက္ခု မဇ္ဈော ဂိလေယု။ သံ၊ ၁။ ၄၂၄။ သံ၊ ၂။
၃၆၈။ အာမိသစက္ခုတိ အာမိသေ စက္ခု
ဒဿနံ ဒဿာတိ အာမိသစက္ခု။ သံ၊ ၁။ ၂။
၁၉၀။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၉၈၊ ၃၉၄။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၇၈။)

အာမိသစက္ခုက (တိ) [အာမိသစက္ခု + က]
ပစ္စည်းလေးပါးဟူသော အာမိသကို ကြည့်
ရှုလေ့ရှိသော။ အာမိသဌ် လျှပ်ပေါ်သော။
သူ။ အာမိသစက္ခုကဿာ (မဟာနိ၊ ၃၀၃) တိ
စိဝရာဇိအာမိသလောလဿ။ မဟာနိ၊ ၁။
၃၇၀။ ဗုဒ္ဓါ စ နာမ မေဂဏ္ဍက၊ န အာမိသ-
စက္ခုကာ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၆၂။ န အာမိသစက္ခု-
ကာတိ စိဝရာဇိပစ္စယသင်္ခါတံ အာမိသံ န
ဩလောကန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၈၃။ (-မ၊ ၁။
၂။ ၂။ ၇၅။ ထေရ၊ ၁။ ၂။ ၄၀၂။ မဟာနိ၊ ၁။ ၃။ ၄၆။
မ၊ ၁။ ၁။ ၁၈၀။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၇၄။ အံ၊ ၁။ ၁။
၁၆၄။)

အာမိသစာဂ (ပု) [အာမိသ + စာဂ] အာမိသ-
ပစ္စည်းလေးပါး - ကို စွန့်ခြင်း - ပေးကမ်း
ခြင်း။ အာမိသစာဂေါ စ မေဇာဂေါ စ။ အံ၊
၁။ ၉၀။ အာမိသဿ စနေ အာမိသစာဂေါ။
အံ၊ ၁။ ၂။ ၆၀။

အာမိသစိတ္တာဘာဝ (ပု) [အာမိသ + စိတ္တ + အ-
ဘာဝ] အာမိသဌ် တပ်မက်သောစိတ် မရှိ
ခြင်း။ အနာမိသန္တရတာတိ အာမိသစိတ္တာ-
ဘာဝေါ။ ကခါ၊ ၁။ ၃၇၇။

အာမိသဇာတ (န) [အာမိသ + ဇာတ] ပစ္စည်း
လေးပါးဟူသော အာမိသ။ (ဇာတ-သဒ္ဓါ

တဗ္ဗော?)။ န တတော ပရံ ကိဉ္စိ အာမိသ-
ဇာတံ ပရိယေသတိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၂၃။ သိ၊ ဇိ၊
သစ်၊ ၂။ ၅၅။ (-မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၄၉။)

အာမိသဇာတိက (တိ) [အာမိသ + ဇာတိက]
အာမိသ-ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်-သဘောရှိသော။
ယံ ကိဉ္စိ ယာဝကာလိကန္တိ ယာကုဘတ္တပလာ-
ပလာဒိ ယံ ကိဉ္စိ အာမိသဇာတိကံ။ ကခါ၊
ဇိ။ ၄၄၀။

အာမိသညတရ (တိ) [အာမိသ + အညတရ]
အာမိသ လေးပါး-ပစ္စည်းလေးပါး-တို့တွင်
တပါး။ အာမိသညတရံ ခေါ် ပနောတံ၊ ယဒိဝံ
ပိက္ကပါတော။ မ၊ ဝ။ ၁၆။ အာမိသညတရန္တိ
စတုနံ ပစ္စယာမိသာနံ အညတရံ၊ ကေန္တိ
အတ္ထော။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၈။

အာမိသတ္တ (ပု) [အာမိသ + အတ္တ] အာမိသ
ဟူသော အကျိုး။ အာမိသတ္တယ လော-
လတာ။ ဝိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၂၆၁။ (-သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၆၄။
သံ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၇။ သံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၄၆၉။)

အာမိသဒါန (န) [အာမိသ + ဒါန] (က) ပေး
လှူအပ်သော - အာမိသ-ပစ္စည်းလေးပါး၊
အာမိသဟူသော လှူဖွယ်ဝတ္ထု။ (ခ) အာ-
မိသ-ပစ္စည်းလေးပါး-ကို ပေးလှူကြောင်း
စေတနာ။ ကတမာနိ ဒေ အာမိသဒါနဉ္စ
ဓမ္မဒါနဉ္စ။ အံ၊ ဝ။ ၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၆၀၊ ၂၆၄။
အာမိသဒါနန္တိ စတ္တာဓော ပစ္စယာ ဒိယုနက-
ဝသေန အာမိသဒါနံ နာမ။ အံ၊ ဇိ၊ ၂။ ၆၀။
အာမိသဒါနန္တိ စတ္တာဓော ပစ္စယာ ဒေယုဘာ-
ဝသေန အာမိသဒါနံ နာမ...တေသံ ဝါ ပရိ-
စ္စာဂစေတနာ အာမိသဒါနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၉၄။ (ဝိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၂၊ ၁၁၈။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၁၊ ၃၀၄၊ ၃၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၃-၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၃။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၇၁၊ ၁၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၅။ ဝဇီရ။
၂၇၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၉၈။
သိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၂၇၁၊ ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၅၅။)

အာမိသဒါယ (ပု) [အာမိသ + ဒါယ] ပေးအပ်
သော အမွေပစ္စည်း၊ ပစ္စည်းအမွေ။ အာမိသ
ဒါယဿ အနာဒိယနတော နော အာမိသဒါ-
ယာဒေါ။ မ၊ ဇိ၊ ၄။ ၆၂။

အာမိသဒါယာဒ (တိ) [(၁) အာမိသဒါယ +
အာ + ဒါ + အ။ (၂) အာမိသ + ဒါယာဒ]
အာမိသအမွေ-ပစ္စည်းအမွေ-ကို ခံယူတတ်
သောသူ၊ ပစ္စည်းအမွေခံ။ ဓမ္မဒါယာဒါ မေ
သိက္ခဝေ ဘဝထ၊ မာ အာမိသဒါယာဒါ (မ၊ ဝ။
၁၅)တိ ဓမ္မဿ ပေ သိက္ခဝေ ဒါယာဒါ ဘဝ-
ထ၊ မာ အာမိသဿ။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၂။ ယော ဟိ
ဇိနသာသနေ ပဗ္ဗင်တော ပစ္စယပရမော ဝိဟ-
ရတိ စတုသု တဏှပ္ပါဒေသု သန္နိဿမာနော
နိက္ခိတ္တဓုဓော ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိယံ။ အယံ
အာမိသဒါယာဒေါ နာမ။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၄။ (-
မ၊ ၃။ ၇၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၆၄။ မ၊ ဇိ၊ ၄။ ၆၂။ သံ၊
ဇိ၊ ၂။ ၆၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၄၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၃၈။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၇၄။)

အာမိသဒါယာဒပဋိက္ခေပနာ (တိ) [အာမိသဒါ-
ယာဒ + ပဋိက္ခေပနာ] ပစ္စည်းအမွေကို ပယ်
မြစ်ခြင်း။ အထ ဝါ ယာယံ ဘဂဝတာ အာ-
မိသဒါယာဒပဋိက္ခေပနာ ဓမ္မဒါယာဒတာ
ဝုတ္တာ။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၁၉၃။

အာမိသဒါယာဒပဋိပဒါ (တိ) [အာမိသဒါယာဒ
+ ပဋိပဒါ] အာမိသ-ပစ္စည်း-အမွေကို ခံ
ယူသောသူ၏ အကျင့်၊ (ပစ္စည်းအမွေကို ခံ
ယူခြင်း)။ သိက္ခာကာမာ ကုလပုတ္တာ... အာ-
မိသဒါယာဒပဋိပဒံ ဝဇေတွာ ဓမ္မဒါယာဒပဋိ-
ပဒံ ပူရေန္တာ ခိပ္ပမေဝ ဇာတိဇရာမရဏဿ
အန္တံ ကရိဿန္တိ။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၂။ (-၎င်း- ၉၆၊
၁၀၄။)

အာမိသဓမ္မာလာဘ (ပု) [အာမိသ + ဓမ္မ + အ
လာဘ] အာမိသနှင့် ဓမ္မကို မရခြင်း။ ဧ-
ယေဝ တိတိ ယထာဝုတ္တာနိ အာမိသဓမ္မာ-

လာဘေဟိ ပဝတ္တမာနာနိ သိဒ္ဓါနိ အာဟာ
မူလဋီဝါ။၁၈၅။

အာမိသနိသိတ (တိ) [အာမိသ + နိသိတ] အာ-
မိသကိုမှီသော။ ယသ္မာ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟကဿ
သိနေဟုပ္ပတ္တိ အာမိသနိသိတတိ ခါယက-
ဝေသနေဝ ဝုတ္တံ။ သံဇီဝါ။၁၉၉။

အာမိသန္တရ (တိ) [အာမိသ + အန္တရ] အာမိသ-
ပစ္စည်းလေးပါး-ဟူသောအကြောင်းရှိသော။
အာမိသကို တောင့်တ မြှော်မှန်းသော။ သူ။
အာမိသန္တရေ ဂိလာနံ ဥပဋ္ဌာတိ နော မေတ္တ
စိတ္တော။ဝိ၊၃။၄၁၈။ အံ၊၂။၂၁၇။ အာမိသန္တ-
ရေတိ အာမိသံ အဿ အန္တရန္တိ အာမိသန္တ-
ရော။ အန္တရန္တိ ကာရကံ ဝုစ္စတိ၊ အာမိသကာ-
ရကာ ယာဂုဘတ္တပတ္တစီဝရာနိ ပတ္တေန္တော
ဥပဋ္ဌာတိတိ အတ္တော။ ဝိ၊၄။၃။၄၁၄။ အာ-
မိသန္တရေတိ အာမိသဟေတုကော စီဝရာဒိနိ
ပစ္စာသိသမာနော။ အံ၊၄။၃။၄၆။ (- အံ၊၂။
၁၆၂။ အံ၊၄။၃။၅၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၂၈။)

အာမိသပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အာမိသ + ပရိဂ္ဂဟ] အာ-
မိသကို ခံယူခြင်း။ မဟာဇနံ အာမိသပရိ-
ဂ္ဂဟေန အနုဂ္ဂဟန္တာ ပရိယေသာပေန္တိ။
ဝိ၊၄။၁။၁၆၃။ (- ဝိ၊၄။၁။၂၁၅။ မ၊၄။၂။
၅၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၀၊၄၅၃။ ဝိမတိ၊၁။၃၂၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။၂၆၄။)

အာမိသပရိသန္တာရ (ပု) [အာမိသ + ပရိသန္တာရ]
အာမိသဖြင့် - ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် - ဖုံးလွှမ်း
ပိတ်ဆို့ခြင်း။ မိမိနှင့် သူတပါးတို့ အဆက်
ပြတ်လစ်ဟာမှုမှရှောင် အာမိသဖြင့် ဖျူ
ငှါလောကဝတ် အစေ့အစပ်ပြုခြင်း။ အာမိ-
သပရိသန္တာရေ စ ဓမ္မပရိသန္တာရေ စ။ အံ၊
၁။၉၂။ အဘိ၊စ။၂၆၁။ အဘိ၊ဝံ။၃၇၄။
အာမိသပရိသန္တာရေတိ အာမိသအလာ-
ဘေန အတ္တနာ သဟ ပရေသံ ဆိန္ဒ ဟဏာ
ပိဟိတံ ဟောတိ ပရိစ္ဆန္တံ၊ ဗဝံ အာ-
မိသေန ပရိသန္တရကံ။ အဘိ၊၄။၁။၄၂၆။

(- ဝိ၊၄။၄။၁၅၂။ ဒီ၊၄။၁။၈၁။ ဇာ၊၄။၁။
၁၆၁။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၇။
အံ၊၃။၃။၃၄။) အာမိသသန္တာရ - လည်း
ကြည့်

အာမိသပရိသန္တာရက (တိ) [အာမိသပရိ-
သန္တာရ + က] အာမိသဖြင့် အစေ့အစပ်
ပြုသောသူ။ အာမိသပရိသန္တာရကေန ပန
အတ္တနာ လဒ္ဓံ ကဿ ခါတဗ္ဗန္တိ။ အဘိ၊၄။
၁။၄၂၇။

အာမိသပဏ္ဏာကာရ (ပု) [အာမိသ + ပဏ္ဏာ-
ကာရ] အာမိသ - ပစ္စည်း - လက်ဆောင်။
န ကေဝလဉ္ဇေတံ အာမိသပဏ္ဏာကာရံ၊ ဣမံ
ကိရ ဓမ္မပဏ္ဏာကရမ္ပိ ပေသေသိ။ ဝိ၊၄။၁။၅၆။
(- မ၊၄။၂။၃၃။)

အာမိသပတိတ (တိ) [အာမိသ + ပတိတ] အာ-
မိသ၌ ကျရောက်သော။ အာမိသဂတ-ကြည့်။

အာမိသပရိစ္စာဂ (ပု) [အာမိသ + ပရိစ္စာဂ]
အာမိသကို - စွန့်ကြဲ - ပေးကမ်း - ခြင်း။
အာမိသပရိစ္စာဂေါ စ ဓမ္မပရိစ္စာဂေါ စ။ အံ၊
၁။၉၀။ (- မ၊၄။၃။၃၀၃။)

အာမိသပရိဘောဂ (ပု) [အာမိသ + ပရိဘောဂ]
အာမိသကိုသုံးဆောင်ခြင်း။ ဓမ္မပရိဘောဂေါ
အာမိသပရိဘောဂေါ။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၄။ (-
ဝိ၊၄။၄။၁၅၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၄၀၊၃၃၉။ မ၊၃။၂။
၈၅။)

အာမိသပရိယေဋ္ဌိ (တိ) [အာမိသ + ပရိယေဋ္ဌိ]
(အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော) အာမိသ-
ပစ္စည်းလေးပါး-ကို ရွာမှီးခြင်း။ အာမိသ-
ပရိယေဋ္ဌိ စ ဓမ္မပရိယေဋ္ဌိ စ။ အံ၊၁။၉၂။
မတ္တကပ္ပတ္တာ အာမိသပရိယေသနာ အာမိသ
ပရိယေဋ္ဌိ။ အံ၊၄။၂။၆၁။

အာမိသပရိယေသနာ (တိ) [အာမိသ + ပရိယေ-
သနာ] အာမိသ - ပစ္စည်းလေးပါး-ကို ရွာ
မှီးခြင်း။ အာမိသပရိယေသနာ စ ဓမ္မပရိ-

ယေသနာ စ။ အံ၊၁။၉၂။ အာမိသပရိယေ-
ဋ္ဌိ-လည်း ကြည့်။

အာမိသပိဏ္ဍ (ပု) [အာမိသ + ပိဏ္ဍ] အာမိသဖြစ်
သောဆွမ်း။ ဘိက္ခုသင်္ခါတာနံ အာမိသပိ-
ဏ္ဍာနံ ပါတော ပိဏ္ဍပါတော။ ဥပါန၊၄။၂၂၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၅၈။

အာမိသပုဂ္ဂလနိဿယန (ပု၊န) [အာမိသ +
ပုဂ္ဂလ + နိဿယန] အာမိသနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီ
ခြင်း။ ဥဘော ဧတေတိ အာမိသပုဂ္ဂလ-
နိဿယနေ ဧတေ ဥဘော။ ဝိမတိ၊၂။၂၉၈။

အာမိသပူဇာ (ထိ) [အာမိသ + ပူဇာ] အာမိသ
- ပစ္စည်းလေးပါး - မြင့် ပူဇော်ခြင်း။ အာမိ-
သေန ပူဇနံ အာမိသပူဇာ။ အံ၊၄။၂။၆၁။
(- အံ၊၁။၉၂။ ဒီ၊၄။၂။၁၆၉။ ခုဒ္ဒက၊၄။
၁၀၉။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၁၅။)

အာမိသပေက္ခိ (တိ) [အာမိသ + ပေက္ခိ] အာမိ-
သကို ကြည့်ရှုလေ့ရှိသော၊ သူ။ သိဟောဝါ-
မိသပေက္ခိတိ (ဇာ၊၂။၃၃၃) တိ အာမိသံ
ပေက္ခန္တော သိဟော ဝိယ။ ဇာ၊၄။၇။၂၉၀။

အာမိသပ္ပ(ပ)ဋီဝိဘတ္တ (န) [အာမိသ + ပဋီဝိဘ-
တ္တ] အာမိသကို - ခွဲခြမ်း - ဝေဘန် - ခြင်း။
“တွေကံ ဒဿာမိ၊ တွေကံ န ဒဿာမိ” တိ
ဝေ စိတ္တေန ဝိဘဇနံ အာမိသပ္ပ(ပ)ဋီဝိဘတ္တံ
နာမ။ ဒီ၊၄။၂။၁၂၂။ မ၊၄။၂။၂၉၃။ အံ၊၄။
၃။၉၀။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၉။

အာမိသဗဒ္ဓ (တိ) [အာမိသ + ဗဒ္ဓ] အာမိသ -
အစာ - မြင့် ဖွဲ့အပ်သော။ ဗဒ္ဓိသေနော အမျှ-
ဇန္တိ အမျှင် မစွဲ အာမိသဗဒ္ဓေန ဗဒ္ဓိသေန
ဝိယ ဗာဠိသိကော။ ထေရ၊၄။၂။၁၂၁။

အာမိသဘရိတ (တိ) [အာမိသ + ဘရိတ] အာ
မိသဖြင့် ပြည့်သော။ ဘာဇနံ နိက္ခိပိတောတိ
အာမိသဘရိတံ ဘာဇနံ နိက္ခိပိတော။ ကခါ၊
၄။၃၉၇။

အာမိသဘာဂ (ပု) [အာမိသ + ဘာဂ] အာမိသ
အပိုအစု၊ အာမိသဝေစု။ ပုရေဘတ္တံ သာမ
ဏေရဘာဂသမဏော အာမိသဘာဂေါ ခါတုံ
ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊၄။၃။၃၈၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၅၇။ အာ-
မိသဘာဂေါတိ ဝိဟာရေ ခိန္တံ သံသဘတ္တံ တ-
တြုပ္ပါဒဉ္စ သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၂။၁၂၆။
(- သာရတ္ထ၊၃။၂၆၄။)

အာမိသဘောဂ (ပု) [အာမိသ + ဘောဂ] အာ
မိသ - ပစ္စည်းလေးပါး - ကို သုံးဆောင်ခြင်း။
အာမိသဘောဂေါ စ ဓမ္မဘောဂေါ စ။ အံ၊
၁။၉၁။ စတုနံ ပစ္စယာနံ ဘုဉ္ဇနံ အာမိသ-
ဘောဂေါ။ အံ၊၄။၂။၆၀။

အာမိသမက္ခိတ (တိ) [အာမိသ + မက္ခိတ] အာမိ
သဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော။ အာမိသဂတ-
ကြည့်။

အာမိသယာဂ (ပု) [အာမိသ + ယာဂ] (၁)
ပူဇော်အပ် - ပူဇော်ဖွယ်ရာဖြစ် - သော ပစ္စည်း
လေးပါး။ ပူဇော်ဖွယ် ပစ္စည်း။ (၂) လှူဖွယ်
ပစ္စည်းတို့ကို အကြီးအကျယ် ပေးလှူခြင်း။
အာမိသအလှူကြီး။ အာမိသယာဂေါ စ ဓမ္မ-
ယာဂေါ စ။ အံ၊၁။၉၀။ ဣတိဝုတ်။၂၆၄။ (၁)
စတ္တာရော ပစ္စယာ ယဇနကဝသေန ယာဂေါ
နာမ။ အံ၊၄။၂။၆၀။ (၂) ဝေလာမဒါန ဝေ-
သန္တရဒါနမဟာဝိတိတယညသဒိသာ အာမိ-
သယာဂါ ဝေဝိတဗျာ။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၀၈။

အာမိသရတန (န) [အာမိသ + ရတန] နှစ်သက်
ဖွယ်ရာ ဖြစ်သော အာမိသ၊ အာမိသရ-
တနာ။ အာမိသရတနဉ္စ ဓမ္မရတနဉ္စ။ အံ၊၁။
၉၃။ ရတိကရကဋ္ဌေန အာမိသံ အာမိသ-
ရတနံ။ အံ၊၄။၂။၆၁။

အာမိသလာဘ (ပု) [အာမိသ + လာဘ] အာမိ
သကို ရခြင်း။ တတ္ထ သင်္ဘာဋီဝိဝရဓာရဏေ
တာဝ နိဝါသေတွာ ဝါ ပါရုပိတွာ ဝါ ပိဏ္ဍာ-
ယ စရတော အာမိသလာဘော .. အတ္ထော

နာမ။ ဒိဋ္ဌါဝ။၁၇၇။ မဋ္ဌါဝ။၂၆၉။ သံဋ္ဌါဝ။
၂၂၉။ အဘိဋ္ဌါဝ။၂၃၄။ (-ထေရ်ဋ္ဌါဝ။
၂၆၄။)

အာမိသလောဘ (ပု) [အာမိသ + လောဘ]
အာမိသ-အစာ-ကို တပ်မက်ခြင်း။ တဿု-
ပါဝါနံ ဥပါဒါနေန အဝံ ဥပါဒိယတိ အာမိ-
သလောဘေန မစ္ဆော ဗုဒ္ဓိသံ ဝိယ။ အဘိ-
ဋ္ဌါဝ။၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၂၁၈။

အာမိသလောလ (တိ) [အာမိသ + လောလ]
အာမိသ၌-လျှပ်ပေါ်-လောင်လည်-သော၊
သု။ သဒစ ဘိက္ခဝေ တုဒမ္ပ အာမိသလော-
လာ စရိယသ။ မဋ္ဌါဝ။၉၅။ (-ဇာဋ္ဌါဝ။
၃၅၈။ အံဋ္ဌါဝ။၆၅။)

အာမိသဝိဘတ္တိဒဿန (န) [အာမိသ + ဝိဘတ္တိ +
ဒဿန] အာမိသကို ဝေဘန်ခြင်းကို ပြခြင်း။
တ္ထေကန္တိ အာမိသဝိဘတ္တိဒဿနံ။ ဝဇိရ။
၅၄၆။

အာမိသဝိရဟိတ (တိ) [အာမိသ + ဝိရဟိတ]
အာမိသမှ ကင်းသော။ နိရာသန္တိ အာမိသ-
ဝိရဟိတတံ။ ပဋိသံဋ္ဌါဝ။၂။၃၁၇။

အာမိသဝုဒ္ဓိ (သိ) [အာမိသ + ဝုဒ္ဓိ] အာမိသဖြင့်
-ကြီးပွား-တိုးပွား-ခြင်း။ အာမိသဝုဒ္ဓိ စ
ဓမ္မဝုဒ္ဓိ စ။အံဋ္ဌါဝ။၉၂။ အာမိသေန ဝဇ္ဇနံ အာ-
မိသဝုဒ္ဓိ။ အံဋ္ဌါဝ။၂။၆၁။

အာမိသဝေပုလ္လ (န) [အာမိသ + ဝေပုလ္လ]
အာမိသ၏ - ပြန့်ပြောသည်၏ အပြစ် ပြန့်
ပြောများပြားခြင်း။ အာမိသဝေပုလ္လ ဓမ္မ-
ဝေပုလ္လ။ အံဋ္ဌါဝ။၉၃။ အာမိသသ ဝိပုလ-
ဘာဝေါ အာမိသဝေပုလ္လံ။ အံဋ္ဌါဝ။၂။၆၂။

အာမိသသဝိဘာဂ (ပု) [အာမိသ + သဝိဘာဂ]
အာမိသ-ပစ္စည်းလေးပါး-ကို ခွဲခြမ်းဝေဘန်
ခြင်း။ အာမိသသဝိဘာဂေါ စ ဓမ္မသဝိဘာ-
ဂေါ စ။ အံဋ္ဌါဝ။၉၁။ ဣတိဝုတ်။၂၆၀။၂၆၄။

စတုနံ ပစ္စယာနံ သဝိဘာဇနံ အာမိသသဝိဘာ-
ဂေါ။ အံဋ္ဌါဝ။၂။၆၀။ (-ဣတိဝုတ်။၉။၂၉၅။
၃၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။၉။၁။၃၆၁။)

အာမိသသံသဂ္ဂသင်္ကာ (တိ) [အာမိသ + သံသဂ္ဂ
+ သင်္ကာ] အာမိသနှင့် ရောနှော၏ဟု ယုံမှား
ခြင်း။ ဂဟဋ္ဌေဟိ ဒိန္နသပ္ပိအာဒိသု အာမိသ-
သံသဂ္ဂသင်္ကာ န ဝိဂစ္ဆေယျ။ ဝိမတိ။၁။၃၅၁။

အာမိသသံသဋ္ဌ (တိ) [အာမိသ + သံသဋ္ဌ] (သွမ်း
စသော) အာမိသနှင့် ရောနှောအပ်သော။
သစေ ပန အာမိသသံသဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ-
ဋ္ဌါဝ။၉၇။ သစေ ပန အာမိသသံသဋ္ဌာနိတိ
တ္ထေ သစေ မုဒကတေနပိ အနတိဝိတ္တေန အာ-
မိသေန သံသဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ သာရတ္ထ။၃။
၆၄။ (-ဝိသင်္ဂဟ။၁၀၁။၁၁၁။)

အာမိသသင်္ခေပကတ (တိ) [အာမိသ + သင်္ခေပ +
ကတ] အာမိသဟူ၍ ရေတွက်အပ်သည်၏ အ
ဖြစ်-အာမိသ၌ ထည့်အပ်သည်၏အဖြစ်-သို့
ရောက်သော။ အာမံ ဝါ ပက္ကံ ဝါ အာမိသသ-
င်္ခေပကတံ ခါဒနိယံ ဝါ ဘောဇနိယံ ဝါ အ-
ဇ္ဈောဟရဏတ္ထာယ ပဋိဂ္ဂဟာတိ။ ကင်္ခါ။၂၂၅။

အာမိသသင်္ကာန (န) [အာမိသ + သင်္ကာန] အာ-
မိသ-ပစ္စည်းလေးပါး-ဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း။
အနညပေါသိနောတိ အာမိသသင်္ကာနေန
... အနုက္ကတောယ အနညပေါသိနော။
ဥဒါနုဋ္ဌ။၁၈၁။

အာမိသသင်္ကာဟ (ပု) [အာမိသ + သင်္ကာဟ] အာမိ
သဖြင့် - ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် - ချီးမြှောက်
ခြင်း။ အာမိသသင်္ကာဟေ စ ဓမ္မသင်္ကာဟေ စ။
အံဋ္ဌါဝ။၉၁။ စတုဟိ ပစ္စယေဟိ သင်္ကာဟေ
အာမိသသင်္ကာဟေ။ အံဋ္ဌါဝ။၂။၆၀။ (-မဋ္ဌါ-
ဝ။၂၁၈။ အံဋ္ဌါဝ။၃၂၁။ အံဋ္ဌါဝ။၃၅၅။
ဝိမတိ။၂။၂၈၆။)

အာမိသသန္တာရ (ပု) [အာမိသ + သန္တာရ] အာ
မိသတို့ဖြင့်-ပစ္စည်းလေးပါးတို့ဖြင့် - ဖုံးလွှမ်း

ပိတ်ဆိုခြင်း-ချီးမြှောက်ခြင်း။ အာမိသသန္တာရော စ ဓမ္မသန္တာရော စ။ အံ၊၁။၉၁။ စက္ကတ္တဿ ပဌမေ စတုဟိ ပစ္စယေဟိ အတ္တနော စ ပရုဏ စ အန္တရပဋိစ္စာဒနဝသေန သန္တရဏံ အာမိသသန္တာရော။ အံ၊၄။၂။၆၁။ ဣတ္ထ စ အာမိသေန သင်္ဂဟော အာမိသသန္တာရော နာမ။ အံ၊၄။၂။၅၉။

အာမိသသန္တိဝေယ (ပု) [အာမိသ+သန္တိဝေယ]အာမိသ-ပစ္စည်းလေးပါး-၏ တိုးပွားခြင်း။ အာမိသသန္တိဝေယော စ ဓမ္မသန္တိဝေယော စ။ အံ၊၁။၉၃။ အာမိသဿ စိနနံ ဝစနံ အာမိသသန္တိဝေယော။ အံ၊၄။၂။၆၂။

အာမိသသန္တိဝိ (ပု) [အာမိသ+သန္တိဝိ]အာမိသ-ထမင်းစသည်မှ တပါးသော အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း-ကို သိုမှီးခြင်း။ တေ ဝေဇ္ဇပံ သန္တိဝိကာရပရိဘောဂံ အနုယတ္တာ ဝိဟရန္တိ...အာမိသသန္တိဝိ ဣတိ ဝါ။ အံ၊၁။၆။ အာမိသသန္တိဝိ န ကရေယျ။ မဟာနိ။၂၉၀။ အာမိသ(၄)အနက်နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာမိသသမ္ဘိန္ဒ (တိ) [အာမိသ+သမ္ဘိန္ဒ] အာမိသနှင့်-ယာဝကာလိက မည်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်နှင့် - ရောစပ်အပ်သော။ တသ္မာပုရေပဋိဂ္ဂဟိတံ တံ အာမိသသမ္ဘိန္ဒံ အာမိသဂတိကမေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဝဇီရ။၅၄၁။

အာမိသသမ္ဘောဂ (ပု) [အာမိသ+သံဘောဂ] အာမိသ - ပစ္စည်းလေးပါး-ကို(ပေးခြင်းယူခြင်းဖြင့်) အတူတကွ သုံးဆောင်ခြင်း။ အာမိသသမ္ဘောဂေါ နာမ အာမိသံ ဒေတီ ဝါ ပဋိဂ္ဂဟာတိ ဝါ။ ဝိ၊၂။၁၇၀။ အာမိသသမ္ဘောဂေါ စ ဓမ္မသမ္ဘောဂေါ စ။ အံ၊၁။၉၁။ (-ကခါ။၂၄၉။ ကခါ၊၄။၄၁၂။)

အာမိသသိက္ခာပဒ (န) [အာမိသ+သိက္ခာပဒ] အာမိသသိက္ခာပုဒ်။ ဝိနယပိဋက၊ ပါစိတ္တိယ-ပါဠိ၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၃-ဝဂ်၊ ၄-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊၂။၈၁-၂။

အာမိသသုခ (န) [အာမိသ+သုခ] အာမိသ၌ ဖြစ်သော သုခ။ ကိလေသကာမာ ဝေ ဝါ အာမိသသုခေန အလ္လိယနတော ကာမသုခလ္လိကာတိ ဝုတ္တာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိမတိ၊၂။၉၀။

အာမိသဟေတု (ပု) [အာမိသ+ဟေတု၊ တဏှာ-ဒိဋ္ဌိဟိ အာမသိတဗ္ဗတော အာမိသံ၊ စိဝရာသိ၊ အာမိသမေဝ ဟေတု အာမိသဟေတု။ ကခါ၊၄။၃၇၄။] အာမိသ-သက်န်းစသောပစ္စည်း-ဟူသော အကြောင်း။ အာမိသဟေတု ထေရာ ဘိက္ခု ဘိက္ခုနိယော သြဝဇန္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၈၁။ ဝိ၊၅။၂၇။ အာမိသဟေတုတိ စိဝရာ-ဝိနံ အညတရဟေတု။ ကခါ။၂။၁၁။ (-မိလိန္ဒ၊ ၁၀၀။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၇၆။ သာရတ္ထ၊၃။၄၉။ ဝိမတိ၊၂။၂၃။ မ၊၄။၁။၁၈၃။ သံ၊၄။၂။၂၄၀။)

အာမိသဟေတုက (တိ) [အာမိသ ဟေတု+က] အာမိသ - ပစ္စည်း လေးပါး-ဟူသော အကြောင်း ရှိသော။ အာမိသန္တရ-ကြည့်။

အာမိသာတိထေယျ (န) [အာမိသ + အာတိ-ထေယျ] အာမိသဟူသော - ဧည့်သည်တို့အား ပေးအပ်သော ပစ္စည်း-လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ အာမိသာတိထေယျဉ္စ မ္မောတိထေယျဉ္စ။ အံ၊၁။၉၂။

အာမိသာနုကမ္မာ (ထိ) [အာမိသ+အနုကမ္မာ] အာမိသ - ပစ္စည်း လေးပါး - ဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်း-ဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း။ အာမိသာနုကမ္မာ စ မ္မောနုကမ္မာ စ။ အံ၊၁။၉၁။ ဒသမေ စတုဟိ ပစ္စယေဟိ အနုကမ္မနံ အာမိသာနုကမ္မာ၊ အံ၊၄။၂။၆၁။

အာမိသာနုဂ္ဂဟ (ပု) [အာမိသ+အနုဂ္ဂဟ] အာမိသ - ပစ္စည်းလေးပါး-သင်္ဂဟဝတ္ထု လေးပါး-ဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း။ အာမိသာနုဂ္ဂဟော စ မ္မောနုဂ္ဂဟော စ။ အံ၊၁။၉၁။ ဣတိဝုတ်။၂၆၁။၂၆၄။ စတုဟိ ပစ္စယေဟိ အနုဂ္ဂဟနံ

အာမိသာနုပုဒါန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ စတုဟိ
ပစ္စယေဟိ စတုဟိ စ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ ပရေသံ
အနုဂ္ဂဏနံ အနုကမ္ပနံ အာမိသာနုပုဒါန။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၉၅။ (- မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆၊၂၇၅။)

အာမိသာနုပုဒါန (န) [အာမိသ + အနုပုဒါန]
အာမိသ-ယာဂုဆွမ်းစသည် - ကို ပေးလှူ
ခြင်း။ ပစ္ဆဟိ ခေါ် ဂဟပတိပုတ္တ ဌာနေဟိ...
မေတ္တေန မနောကမ္ပေန အနာဝဋ္ဌဒါရတယ
အာမိသာနုပုဒါနေန။ ဒီ၊၃။၁၅၅။ အာမိ-
သာနုပုဒါနေနာတိ ပရေသတ္ထံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗကံ
အာမိသံ နာမ တဿ သီလဝန္တာနံ ယာ-
ဂုဘတ္တသမ္ပဒါနေနာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၄၀။

အာမိသာပေက္ခာ (ထိ) [အာမိသ + အပေက္ခာ]
အာမိသ၌ ငဲ့ကွက်ခြင်း။ တထာ သတိ ယတ္ထ
အာမိသာပေက္ခာ အတ္ထိ၊ တတ္ထ ပဋိဂ္ဂဟဏာ-
ပေက္ခာပိ န ဝိဂစ္ဆတိတိ အာပန္နံ။ ဝိမတိ၊၂။
၃၃။

အာမိသာလာဘ (ပု) [အာမိသ + အလာဘ]
အာမိသကိုမရခြင်း။ အာမိသာလာဘေန ယံ
ဆိဒ္ဓိံ ဟောတိ၊ တံ အာမိသာလာဘေန
“ဆိဒ္ဓိ”န္တိ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊၁။၁၈၅။

အာမိသိဒ္ဓိ (ထိ) [အာမိသ + ဣဒ္ဓိ] အာမိသ-
ပစ္စည်းလေးပါး-ဟူသော ပြည့်စုံသောအရာ၊
ပြည့်စုံသောအာမိသ။ အာမိသိဒ္ဓိ စ ဓမ္မိဒ္ဓိ စ။
အံ၊၁။၉၂။ အာမိသံ ဣဇ္ဈနကသမိဇ္ဈနက-
ဝသေန အာမိသိဒ္ဓိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

အာမိသုပဂတ (တိ) [အာမိသ + ဥပဂတ] အာ-
မိသ - သည်ကပ်ရောက် - ဖြင့်လိမ်းကျ - အပ်
သော။ အာမိသဂတ-ကြည်။

အာမိသေသနာ (ထိ) [အာမိသ + သေနာ]
အာမိသ - ပစ္စည်းလေးပါး - ကို ခွာမှီးခြင်း။

အာမိသေသနာ စ ဓမ္မေသနာ စ။ အံ၊၁။
၉၂။ ဝုတ္တပုကာရဿ အာမိသဿ သေနာ
အာမိသေသနာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။

အာမိသောပဘောဂ(ပု) [အာမိသ + ဥပဘောဂ]
အာမိသကို - သုံးဆောင် - ခံစား - ခြင်း။
လောကေ သံဝဇ္ဇိဘာဝန္တိ အာမိသောပ-
ဘောဂေန သံဝဇ္ဇိတဘာဝံ။ ဝိမတိ၊၁။၄၂။

အာမုက္က (တ္တ) (တိ) [အာ + မုစ + တ။ (အာ-
မုက္က-သံ)] စွပ်အပ် - ဝတ်ဆင်အပ် - ဆင်ယင်
အပ် - သော။ မဏိမဿ ကဏ္ဍေ ပိလန္ဒနန္တိ၊
အာမုက္ကန္တိ အတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။ အာ-
မုတ္တံ မဟန္တံ အတိဝိယ ဗြဟန္တံ ဥတ္တမံ ဂဇံ
အာရယု။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၆၆။ (-အံ၊ဋီ၊၃။၃၅၉။
ဝိသန္တိ၊ဋီ၊၁။၃၆၉။ ဓာန်။၃၇၈။)

အာမုက္က(တ္တ)မဏိကုဏ္ဍလ (တိ) [အာမုက္က + မဏိ-
ကုဏ္ဍလ] ဝတ်ဆင်အပ် - ဆင်ယင်အပ် - သော
ပတ္တမြားနားချောင်း၊ ရှိသော ပတ္တမြား နား
ချောင်းဝတ်ဆင်သော၊ သူ။ သတ်ကညာသဟ-
ဿာနိ၊ အာမုက္က(တ္တ)မဏိကုဏ္ဍလာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃၀၃။ သံ၊၁။၂၁၃။ ဝိမာန။၂။အာမုက္က(တ္တ)၊
မဏိကုဏ္ဍလာတိ အာမုတ္တမဏိကုဏ္ဍလာနိ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၄။၆၂။ တိသဟဿာနိ သုဒါဟိ၊ အာမုတ္တ-
မဏိကုဏ္ဍလာ။ ပေတ။၁၅၉။ အာမုတ္တမဏိ-
ကုဏ္ဍလာတိ နာနာမဏိဝိမိတ္တကုဏ္ဍလဓပေ။
ပေတ၊ဋ္ဌ။၁၂၆။ (-အံ၊၃။၁၉၆။ အပ၊၁။
၄၃။ အပ၊၂။၄၇၊၁၈၂။ ဇာ၊၁။၂၉၉၊၃၃၉။
ဇာ၊၂။၂၆၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၀။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉၊၂၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၆။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၁။၄၄၈။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁၂။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၈။ အံ၊ဋီ၊၃။၂၅၀။)

အာမုက္က (တ္တ) မဏိကုဏ္ဍလာဘရဏ (တိ) [အာ-
မုက္ကမဏိကုဏ္ဍလ + အာဘရဏ] ဝတ်ဆင်အပ်
- ဆင်ယင်အပ် - သော ပတ္တမြား နားချောင်း
တန်းဆာရှိသော၊ သူ။ ဧဝံ သုတေ သုန္နာတာ
သုဝိလိတ္တာ ကပ္ပိတကေသမဿ အာမုက္က-

မဏိကုဏ္ဍလာဘရဏာ ... ပရိစာရေန္တိ။ ဒီ၊၁။
၉၈။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၁၄၄။ မ၊ဋီ၊၁။၂၄။ အံ၊
ဋီ၊၁။၂၃။

အာမုက္ခ (တ္တ) မာလာဘရဏ (တိ) [အာမုက္ခ +
မာလာ + အာဘရဏ] ဆင်ယင်အပ်ပြီးသော
ပန်းတန်ဆာရှိသော၊ ပန်းပန်ထားသော၊ သူ
အပ်နဲ့ တဿ ပုရိသဿ သုန္ဒာတဿ သုဝိ-
လိတ္တဿ သုကပ္ပိတကေသမဿဿ အာမုက္ခ-
မာလာဘရဏဿ ဩဒါတဝတ္ထဝသနဿ
ဥပရိပါသာဝဝရတဿ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၅၉။ (-အပ၊
၁။ ၂၄၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၄၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၂၁၉။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၁။)

အာမုက္ခ (တ္တ) မုတ္တာဟာရ (ပု) [အာမုက္ခ +
မုတ္တာဟာရ] ဝတ်ဆင်အပ်သော ပုလဲသွယ်။
ဥရေ အာမုက္ခမုတ္တာဟာရေ ဝိယ မန္တဿာနံ
ပိယော ဟောတိ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၄။ ပဋိ၊ သံ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၂၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၇၂။
(-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ အပ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။)

အာမုတ္တမုတ္တာဇာလဂဝစ္ဆိတ (ပု) [အာမုတ္တ +
မုတ္တာဇာလ + ဂဝစ္ဆိတ] ဝတ်ဆင်အပ်သော
ပုလဲဇာကွန်ရက်။ ယေန အာမုတ္တမုတ္တာဇာလ-
ဂဝစ္ဆိတော ဝိယ တဿ ကာယော ဟောတိ။
ဣတိဝုတ် ဋ္ဌ။ ၂၄၃။

အာမုတ္တယညသုတ္တ (တိ) [အာမုတ္တ + ယညသုတ္တ]
ဝတ်ဆင်အပ်သော ယဇ်ချည်ကြိုး (ယဇ်ပူဇော်
ရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော ချည်ကြိုး) ရှိသော။
ဒေါဏော ဗြာဟ္မဏောပိ ... အာမုတ္တယည-
သုတ္တော ရတ္ထဝရိကာ ဥပါဟနာ အာရေ-
ဟိတော။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။

အာမုတ္တဟတ္တာဘရဏ (တိ) [အာမုတ္တ + ဟတ္တာဘ-
ရဏ] ဝတ်ဆင်အပ်သော - လက်ကောက် -
လက်ဝတ်တန်းဆာ - ရှိသော၊ သူ။ အာမုတ္တ-
ဟတ္တာဘရဏော ယဿသိ။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၀၀။
အာမုတ္တဟတ္တာဘရဏောတိ ပဋိမုက္ခအင်္ဂုလိ-
ယာဒိဟတ္တာဘရဏော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၆။

အာမေဓိတ (န) [အာ + မေဋ (မေဋိ) + တ။
အာမေဋန ပုနပျုနမုစ္စာရဏံ၊ အာမေဋိယတိ
ဝါ ပုနပျုနမုစ္စာရိယတိတိ အာမေဋိတံ။ သိ၊
ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၇။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၇။ (အာမြေဋိ-
တ-သံ)။ (၁) အဖန်တလဲလဲ - နှစ်ကြိမ်သုံး
ကြိမ် - ရွတ်ဆိုခြင်း။ (တိ) (၂) အဖန်တလဲ
လဲ - နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ် - ရွတ်ဆိုအပ်သော၊
သဒ္ဓါ၊ အာမေဋိတံ။ (ကြောက်သောအခါ၊
အမျက်ထွက်သောအခါ၊ ချီးမွမ်းသောအခါ၊
အဆောတလျှင် ပြသောအခါ၊ အသစ် အ
ဆန်းကို တွေ့မြင်သောအခါ၊ အံ့ဩသော အ
ခါ၊ ရွှင်လန်းသောအခါ၊ စိုးရိမ်သောအခါ၊
ကြည်ညိုသော အခါ တို့၌ အာမေဋိတံကို အ
သုံးပြုကြသည်။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၀၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဓာန်၊ ၁။ ၁၀၇။ နိတိ ပဒ၊ ၅၅။ ၎င်း
ပုံစံများကို သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၁။ ဝိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၃။
သိ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၆၆။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၀။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၅-တို့၌ ကြည့်။ ဝိစ္စာကိုလည်း ဋီကာတို့၌
အာမေဋိတံဟူ၍ သုံးစွဲသေးသည်။ မောဂ်၊
သျှ၊ ၁။ နှာ-၁၀၆-ကြည့်။ ကြောက်သောအခါ
စသည်တို့၌ ဆိုအပ်သော အာမေဋိတံသည်
ကေတ္တာမေဋိတံ မည်၏။ ဝိစ္စာသည် အနေ-
ကတ္တာမေဋိတံ မည်၏။ မောဂ်၊ သျှ၊ ၁။ နှာ-
၁၀၇။ အနက်များစွာကို နှစ်ကြိမ် (သုံးကြိမ်)
ရွတ်ဆိုခြင်းသည် ဝိစ္စာ၊ အနက်တခုတည်း
ကို နှစ်ကြိမ် (သုံးကြိမ်) ရွတ်ဆိုခြင်း
သည် အာမေဋိတံဟူ၍ သဒ္ဓတ္ထဘေဒစိန္တာ-
နှင့် ၎င်း-ဒီပနီ ၂၈၅ ဂါထာ၌ ဆို၏။) အာမေ-
ဋိတန္တိ ဝိညေယျ၊ ဒုတ္တိက္ခတ္တု၊ မဒိရဏံ။ ဓာန်။
၁၀၆။ အတိသယတ္ထေ စ ဣဒံ အာမေဋိတံ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၆။ သမ္ဘမအတ္တဝသေန စေတ္တ အာ-
မေဋိတံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃၁။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၃၃၊ ၁၀၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၉။
ဥဒါန၊ ၄။ ၅၊ ၁၅၅။ ပေတ၊ ၄။ ၂၆၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊
၄။ ၁၈၄။)

အာမေဍိတတ္ထ (ပု) [အာမေဍိတ + အတ္ထ] (၁) အာမေဍိတ်အနက်။ (တိ) (၂) အာမေဍိတ်အနက်ရှိသော။ (၁) အာဒိဿဒ္ဒေနေဝ စ အာမေဍိကတ္ထော သင်္ဂယုတိ။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၉၆။ (တိ) (၂) တဒေဝ သိက္ခာပဒံ ပဌမညတ္ထမေဝ လေသတ္တိကာနံ အလေသောကာသံ ကတွာ အာပေဍိကတ္ထံ ကတွာ ပညပေဏာမိတိ အတ္ထော။ ဝဇီရ၊ ၇၇။

အာမေဍိတပယောဂ (ပု) [အာမေဍိတ + ပယောဂ] အာမေဍိတ်နှင့်ယှဉ်ခြင်း၊ အ မေဍိတ် ပြယုဂ်။ ဗဟုနံ ဝစနံ ဥပါဒါယာတိ ဣမိနာ သာသနေ လောကေ စ နိရုဋ္ဌတာယ အယံ အာမေဍိတပယောဂေါတိ ... အာမေဍိတပယောဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ ဇိ၊ ၁။ ၉၆။

အာမေဍိတလောပ (ပု) [အ မေဍိက + လောပ] အာမေဍိတ်၏ - ကျေပျောက် - ဖျက်စီး - ခြင်း။ အာမေဍိကလောပေနာယံ နိဒ္ဒေသောတိ အာဟာ ယေသု ယေသု ဌာနေသုတိ။ ဒိ ဇိ၊ ၂။ ၂၃၉။ (- ဒိ၊ ဇိ၊ ၃။ ၈၉။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၄၆။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၅၈။ သံ ဇိ၊ ၂။ ၂၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၂။ ၉၆။)

အာမေဍိတဝစန (န) [အာမေဍိတ + ဝစန] အာမေဍိတ်သဒ္ဓါ။ ဥဘယတ္ထာပိ အာမေဍိတဝစနန ... ယုလ္လာယုဂလာ ဟုတွာ ပတ္တန္တိတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ နိသိသံ၊ ၂။ ၁၂။ တုရိတဝသေန စေတံ အာမေဍိတဝစနံ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ အံ ဇိ၊ ၂။ ၃၆၁။ (- ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဒိ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၆၅။ မ၊ ဇိ၊ ၁။ ၉၂။ မ၊ ဇိ၊ ၂။ ၆၇၊ ၁၈၁။ မ၊ ဇိ၊ ၃။ ၂၆၇။ သံ ဇိ၊ ၂။ ၂၃။ အံ ဇိ၊ ၂။ ၃၆၁။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇိ၊ ၁။ ၃၂၊ ၄၀၂။ နေတ္ထိ၊ ဇိ၊ ၈၃။)

အာမော (ဗျ) (အိမ်း၊ ဟုတ်၏၊ မှန်၏စသည်ဖြင့်) ဝန်ခံခြင်း။ ဝေ သာဟု လဟု ဩပါယိကံ ပတိရူပံ အာမ အာမော ဣစ္စေတေ

သမ္ပုဋ္ဌိစ္စနတ္ထေ။ နိတိ သုတ္တ။ ၃၇၃။ အာမောတိသော ပဋိဿုတွာ။ ဇာ ၂။ ၂၀၆။ (- အပ၊ ၂။ ၁၅၃။ အသိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၆၅။)

အာမောဒ (ပု) [အာ + မုဒ + က] (၁) နှစ်သက် - ဝမ်းမြောက် - ခြင်း။ (၂) အဝေးသို့သွားသော အနံ။ (၁) (၂) အာမောဒေါ ဟာသဂန္ဓေသု။ ဇာနံ၊ ၁၁၀၈။ (၁) အာနန္ဓော ပမုပါမောဒေါ။ ဇာနံ၊ ၈၇။ (၂) သော တွာမောဒေါ ဒုရဂါမိ။ ဇာနံ၊ ၁၄၅။ သော ပရိမလော ဂန္ဓော ဒုရဂါမိ အတိနိဟာရိ အတိဒုရပါတိ အာမောဒေါ ဝုစ္စတေ။ အာမောဒန္တေ အနေန၊ ကော။ ဇာနံ၊ ၄။ ၁၄၅။

အာမောဒတိ (ကြိ) [အာ + မုဒ + အ + တိ] ဝမ်းမြောက်၏။ အစမှစ၍ ဝမ်းမြောက်၏။ သော မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကော ဝိဗ္ဗသမ္ပတ္တိဟိ အာမောဒတိ ပမောဒတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ အာမောဒတိ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ မောဒပုတ္တိယာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ အာမောဒိ - အပ၊ ၁။ ၃၂၃။ အပ၊ ၂။ ၁၀၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။

အာမောဒနာ (တိ) [အာ + မုဒ + ယု] လွန်စွာ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ အာမောဒနာ ပမောဒနာ ဟာသော ပဟာသော။ အဘိ၊ ၈။ ၁၈၊ ၃၀၊ ၁၁၂။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၊ ၂၆၇။ ပဋိသံ၊ ၁၈၅။ မဟာနိ၊ ၂။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။ အာမောဒနာကာရေ အာမောဒနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၈။

အာမောဒနာကာရ (ပု) [အာမောဒနာ + အာကာရ] လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာ။ အာမောဒနာ-ကြည့်။

အာမောဒမလ (န) [အာမောဒ + မလ] အာမောဒ-မည်သော အသီး။ ပသန္နမာနသော မရရံ အာမောဒမလံ အဒါသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။

အာမောဒမာန (တိ) [အာ + မုဒ + အ + မာန] လွန်စွာ နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်သော။ သူ။ အာမောဒမာနော ပကိရေတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၀။ အာမောဒမာနောတိ တဠ-မာနသော ဟုတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။ (-ဝိမာန ၉၁။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၂၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၆။)

အာမောဒယန္တ (တိ) [အာ + မုဒ + အယ + အန္တ] နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-စေသော။ သူ။ အာမောဒယံ ပိတရံ မာဘရဉ္စ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၀။

အာမောဒိတ (တိ) [အာ + မုဒ + တ] အလွန်-နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-သော။ အာမောဒိတာ နရမရူ၊ နမဿန္တိ ကတဉ္စလိ။ အပ၊ ၂။ ၆၉။ အာမောဒိတာ နရမရူ၊ သာဓုကာရံ ပဝတ္တယံ။ ဗုဒ္ဓဝိ။ ၃၁၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ (-အပ၊ ၂။ ၁၀၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၆။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။)

အာမောဒိတပမောဒိတ (တိ) [အာမောဒိတ + ပမောဒိတ] အလွန်-နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-သော။ ဥဒဂ္ဂစိတ္တာ ဇနတာ၊ အာမောဒိတပမောဒိတာ။ အပ၊ ၁။ ၃၆။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၄။ (-မိလိန္ဒ၊ ၃၂၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။)

အာမောဒေတိ (ကားကြိ) [အာ + မုဒ + ဧ + တိ] နှစ်သက်-ဝမ်းမြောက်-စေ၏။ သော သမာပတ္တိက္ခဏေ သမ္ပယုတ္တယ ပိတိယာ စိတ္တံ အာမောဒေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၃၄၁။) အာမောဒယာမိ - ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၁။

အာယ (ပု) [အာ + ဣ + အ။ အယ + အ။ အယ ဂမနေ၊ ဧကော၊ အာယော။ ဓာနံ၊ ဣ။

၃၅၆။ အဘိဓာန်တို့နှင့် တကွ ပြုလတ္တံ့သော ကျမ်းတို့၌ ပုလ္လိင်နှင့်ချည်း တွေ့ရ၏။ သို့သော် ဥဒါန၊ ၄-နှင့် သာရတ္ထ တို့၌ “အာယာနိ” ဟု ၎င်း၊ အချို့နေရာ၌ အဘိဓမ္မာလိင်သို့ လိုက်၍ “အာယံ” ဟု ၎င်း နပုလ္လိင်နှင့် တွေ့ရသေး၏။] (၁) အခွန်အတုတ် အမြတ်အစွန်း၊ အတိုးအပိုး၊ ဝင်ငွေ။ (၂) ကြီးပွားခြင်း၊ စည်းစိမ် သမ္ပတ္တိတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ ဖြစ်သော တိုးတက်ကြီးပွားမှု၊ (ကုသိုလ်တရားတို့၏ တိုးတက်ကြီးပွားမှု)။ (၃) ချမ်းသာသုခ။ (၄) (ချမ်းသာသုခတို့၏) ဖြစ်ပေါ်လာရာဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံစသည်တို့၏—သုခသာဓနသတ္တိ—ချမ်းသာသုခကံ ပြီးစီးစေနိုင်သောသတ္တိ။ (၅) လာရောက်ခြင်း။ (၆) အကြောင်းတရား။ (၇) ဖြစ်ရာဌာန။ (က) စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော—ဆိပ်စသည်တို့၏—သာသဝတရားတို့၏—ဖြစ်ရာဌာန။ (ခ) စီးပွားဥစ္စာတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန။ (ဂ) အာယဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော—ထိုထိုဒွါရအာရုံတို့၌ ဖြစ်တတ်သော—တရား (စိတ် စေတသိက်တရား)။ (ဇ) (က) အလွန်မွန်မြတ်သော ယောနိသောမနသိကာရစသော အကြောင်း။ (ခ) ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု။ (၁၀) ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုး။ (၁၁) သမုဒယလောဘ-မု-ကြောင့်—ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒုက္ခ။ (၁၂) အာယပစ္စည်း။ (၁၃) အာယမည်သော အံစာ၊ (မာလိက၊ သာဝန-စသော အံစာ ၂၄-မျိုး။)

(၁) အခွန် အတုတ်၊ အမြတ်အစွန်း၊ အတိုး အပိုး၊ ဝင်ငွေ။ တတော ဇာတေန အာယေန၊ မဟာယညမကပ္ပယိ- (သုတ္တံ၊ ၄။ ၂၉) တံ တသ္မိံ ဂါမေ ကသိကမ္မာဒိနာ သတသဟဿံ အာယော ဥပ္ပဋိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၉၆။ တာနိ သဘာဝါနိ (တာနိသဘာဝိနိ) အာယာနိတိ ဒေသေတိ။ ဥဒါန၊

၄။၂၀။ သာရတ္ထ။၃။၃၁။ (-သံ၊၁။၅။
 ၁။၂။၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။
 မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ၁။၄။၁။ ၂။၄။၂။၅။ ၁။၄။
 ၅။၁၁။၁။၂။၄။ ၁။၄။၆။၃။၁။ သာရတ္ထ၊၁။
 ၁၈၃။ သာရတ္ထ၊၃။၁။၂။၄။ ၀။မတိ၊၂။၇၆။သံ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၃၃။၂။) (၂) ကြီးပျားခြင်း၊ဧည့်ခံသမ္ပတ္တိ
 တို့၏ ပြစ်ပေါ်လာရာဖြစ်သော တိုးတက်ကြီး
 ပျားမှု၊ (ကုသိုလ်တရားတို့၏ တိုးတက်ကြီးပျား
 မှု)။အာယောတိ ဝုဇ္ဈိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉၆။၇။ဒိ၊
 ဋ္ဌ၊၃။၁၈၇။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၇။ အယန္တိ ဣတော
 သမ္ပတ္တိယောတိအာယော၊ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
 အဘိဗုဒ္ဓိတိ အာဟ “အာယောတိ ဝုဇ္ဈိ” တိ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၅။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉။)အာယကောသလ္လ
 လည်း ကြည့်။ (၃) ချမ်းသာသုခ။ နတ္ထိ တွေ
 အာယော သုခန္တိ အနာယံ။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃။၁။
 (၄) (ချမ်းသာသုခတို့၏) ပြစ်ပေါ်လာရာ
 ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံစသည်တို့၏ - သုခသာ-
 နေသတ္တိ - ချမ်းသာသုခကို ပြီးစီးစေနိုင်သော
 သတ္တိ။ (၅) လာရောက်ခြင်း။ (၆) အကြောင်း
 တရား။ (၇) (၅) (၆) သုခါနံ ဝါ အာယဿ
 အဘာဝါ အပါယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၇။ (၄) အာယန္တိ စေ-
 သွာ သုခါနိတိ အာယော၊ ပုညကမ္မာဒိနံ
 သုခသာနေ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၀၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၆၁။ (၅) အာယဉ္စ ဘောဂါနံ ဝိဒိတွာ ဝယ-
 ဉ္စ ဘောဂါနံ ဝိဒိတွာ။ အံ၊၃။၁၀၈။ အာယ-
 န္တိ အာဂမနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၉။ (၅) (၆) အာ-
 ယဿာတိ အာဂမနဿ၊ ဟေတုဿ ဝါ။
 ဝိမတိ၊၁။၈၄။ (၇) ပြစ်ရာဌာန။ (က) စက်
 ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော-ဆံပင်စသည်တို့၏- သာ-
 သဝတရားတို့၏-ပြစ်ရာဌာန။ (ခ) စီးပွား
 ဥစ္စာတို့၏ပြစ်ရာဌာန။ (၇) (က) အာယော-
 တိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။တကြာယံ ဝစနတ္ထော-
 အာယန္တိ တတောတိ(တ္ထောတိ၊ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ)

အာယော။ ကေ အာယန္တိ? ကုစ္ဆိတာ ကေ-
 သာဒယော၊ ဣတိ ကုစ္ဆိတာနံ အာယောတိ
 ကာယော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ ကုစ္ဆိ-
 တာနံ သာသဝဓမ္မာနံ အာယောတိကာယော၊
 အာယောတိ ဥပ္ပတ္တိဒေသော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၄၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၇။) (ခ) ကေသိ-
 ပဉ္စကုလိကေ ဂါမေ ပရိတ္တကံ အာယံ လဘိ-
 သု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ အာယ-
 န္တိ ဘောဂပ္ပတ္တိဌာနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၀။ (ဂ)
 အာယဟ ခေါ ဆိုအပ်သော - ထိုထိုဒွါရအာရုံ
 တို့၌ ပြစ်တတ်သော - တရား (စိတ် စေတ-
 သိက်တရား)။ အာယသင်္ခါတာနံ စိတ္တစေတ-
 သိကာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၂။
 တေ ဟိ တံ တံ ဒွါရာရမ္မဏေသု အာယန္တိ
 အာဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ အာယာ။ မူလဋီ၊၂။
 ၂။၃၅။ (-မဏိမဉ္ဇူ၊၂။၃၀၅။) အာယတန-
 လည်း ကြည့်။(၉)(က) အလွန်မွန်မြတ်သော
 ယောနိသောမနသိကာရစသောအကြောင်း။
 (ခ) ကုသိုလ် အကုသိုလ် ပြစ်ကြောင်း
 ဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု။ (က) အာ-
 ယေန ဝါယောနိသောမနသိကာရာဒိပ္ပစ္စယေ-
 န ဥဋ္ဌာရတမေန အဂ္ဂန္တိ အာယတဂ္ဂံ။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၇၄။ (ခ) အာယကုသလ-ကြည့်။
 (၁၀) ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုး။ အာယေန
 ပုညဖလေန အဂ္ဂံ ပဓာနန္တိ အာယတဂ္ဂံ။
 ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၇၅။ (၁၁) သမုဒယလောဘ-
 မှ-ကြောင့်-ပြစ်ပေါ်လာသောဒုက္ခ။ အာ-
 ဂစ္ဆတိ သမုဒယောတိ ဝါ အာယံ၊ ဒုက္ခံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။ (၁၂) အာယပစ္စည်း။
 အာယပစ္စယော ဟောတိ။ ကစ္စည်း။၄၃၅။
 ခုနာ-၃၇၇။ (၁၃) အာယမည်သောအံစာ
 (မာလိကာ၊ သာဝန-စသော အံစာ ၂၄-
 မျိုး)။ မဟာရာဇ ပါသကေသု အာယာ နာမ
 မာလိကံ သာဝနံ ဗဟုလံ သန္တိဘဒြာဒယော
 စတုဝိသတိ။ ၁။ဋ္ဌ၊၇။၁၈၁။

အာယကုသလ (တိ) [အာယ+ကုသလ] (က) ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သော ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်းမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော။ သူ။ (ခ) ကြီးပွားတိုးတက်မှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော။ သူ။ (က) န အာယကုသလော(အံ၊ ၂။ ၃၇၆)တိ န အာဂမနကုသလော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။ အာဂမနကုသလည်း ကြည့်။ (ခ) အာယကုသလော အပါယကုသလော။ နေတ္ထိ၊ ၁၉။ ဝုဇိသု ကောဝိတ္တာ အာယကုသလော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၁၃။ (-နေတ္ထိ၊ ၄။ ၇၈။)

အာယကောသလ္လ (န) [အာယ+ကောသလ္လ] စည်းစိမ်သမ္ပတ္တိတို့၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သော ကြီးပွားတိုးတက်မှု - ကုသိုလ်တရားတို့၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှု - ၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်၊ အကုသိုလ်တရား - တို့၏ မဖြစ်ခြင်း - တို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၌၎င်း ကုသိုလ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း တည်တံ့ခြင်း၌၎င်း လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်သောပညာ၊ အာယကောသလ္လဉာဏ်။ တတ္ထကတမံ အာယကောသလ္လံ၊ ဣမေ ဓမ္မေ မနုဿိကဓရာတော အနုပ္ပန္နာ ဓေဝ အကုသလာဓမ္မာ န ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဥပ္ပန္နာ ဓ အကုသလာဓမ္မာ ပဟိယန္တိ ... ယာ တတ္ထ ပညာ ပဇာနနာ။ ပ။ အမောဟော ဓမ္မဝိစယော သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ဣဝံ ဝုစ္စတိ အာယကောသလ္လံ၊ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၃၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၉။ ယာ ဣမေသံ အကုသလဓမ္မာနံ အနုပ္ပတ္တိပဟာနေသု ကုသလဓမ္မာနု ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌိတိသု ပညာ၊ ဣဝံ အာယကောသလ္လံ နာမ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆-၇။ အာယေ ဝဇိယံ ကောသလ္လံ အာယကောသလ္လံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ (-ဒီ၊ ၃။ ၁၈၄။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။) အာယ (၂) လည်း ကြည့်။

အာယကောသလ္လပက္ခိက (တိ) [အာယကောသလ္လ+ပက္ခ+ဣက] အာယကောသလ္လဉာဏ်၏ - အပ္ပိအစု-သက် - ၌ ဖြစ်သော။ သဗ္ဗာ-

ပိတိ အာယကောသလ္လပက္ခိကာပိ အပါယကောသလ္လပက္ခိကာပိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၆။

အာယဇိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ယဇ+တဗ္ဗ] ပူဇော်ထိုက်သော။ သူ။ အာယာဂ-ကြည့်။

အာယဋ္ဌ (ပု) [အာယ+အတ္ထ] ဖြစ်ရာဟူသော အနက်သဘော။ ဧဝံ ကုစ္စိတာနံ အာယဋ္ဌေန။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈။

အာယတ (တိ) [အာ+ယတ+အ။ အာ+ဣ+တ။ ယတ အာယတနေ၊ အာယတံ။ ဣဂမနေ ဝါ၊ တော၊ ဘူဝါဒိ၊ ဣသေ၊ ဧ အာယဒိဃာဒိ။ ဓာနံ၊ ဓာနံ၊ ၄။ ၇၀၇။] (က) ရှည်လျားသော။ (ခ) ကာလရှည်ကြာသော။ (ဂ) များစွာသော။ (ဃ) ကျယ်ပြန့်သော။ (င) ကြီးမားသော၊ နက်နဲသော။ (က) အာယတဉ္စ ကဓောထ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၂။ အာယတန္တိ ဒိဃံ၊ ကင်္ခါ၊ ၁၈၆။ (-ဒီ၊ ၂။ ၁၈၉။ မ၊ ၁။ ၂၃၃။ ဇာ၊ ၁။ ၁၆၈။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၄၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၇။ ဣဒိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄၁။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉၊ ၃၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၄၃။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၄၀။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆။ ၃၇၊ ၄၆၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။) (ခ) (ဂ) ဝေရုပ် အာယတံ ဉာတိက္ခယံ ပတ္တာ။ ဒီ၊ ၃။ ၆၁။ (ခ) အာယတန္တိ ဝါ ဒိဃံ စိရကာလိကံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။ (ဂ) အာယတန္တိ မဟန္တံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၈။ (ဃ) အာယတောတိ ဝိတ္တတော။ ဝဇိ၊ ၃။ ၃၄၁။ (င) လောကာယတန္တိ ဓ လောကဿေဝ အာယတံ။ ဗာလပုထုဇ္ဇနလောကဿ အာယတံ၊ မဟန္တံ

ဂမ္ဘီရန္တိ ဥပဓာရိတဗ္ဗံ ပရိတ္တံ ဘာဝံ ဒိဋ္ဌိဂတံ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၉။)

အာယတံသ (တိ) [အာယတ+အံသ] (က)ရှည်
သော-ထောင့်-အမြောင့်-ရှိသော။ (ခ)
ရှည်လျားသည်ဖြစ်၍ ရှစ်ထောင့်၊ တဆယ်
ခြောက်ထောင့်၊ သုံးဆယ်နှစ်ထောင့်-စသည်
ရှိသော။ အာယတံသ(ဝိမာန။၁၁၈)တိ
ဒီဃံသ။ အထဝါ အာယတာ ဟုတော့ အဋ္ဌ-
သောဋ္ဌသဒ္ဓတ္တိံ သာဒိဃံသဝန္တော။ ဝိမာန၊
၄။၃၁၈-၉။

အာယတက (တိ) [အာယတ+က] (ခ) ရှည်
စွာသော။ (၂) အဦးအစ၊ ပဌမ၊ ရုတ်တရက်၊
ချက်ခြင်း။ (၁) အာယတကေန ဂီတဿ-
ရေန ဓမ္မံ အာသန္တဿ။ အံ၊၂။၂၁၉။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။၄၃၈။ အာယတကေနာတိ ဒီဃေန။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ (-ဝိ၊၄။၂၄၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၆။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၄။) (၂) မဟာသမုဒ္ဒေါဘိက္ခဝေ
(တန္တေ) အနုပုဗ္ဗနိန္ဒော... န အာယတကေ-
နေဝ ပပါတော။ ဝိ၊၄။၄၁၉။ အံ၊၃။၃၉။ ဥဒါ-
န။၁၁၃၉။ န အာယတကေနော ပပါတောတိ
န ပဌမမေဝ ဂမ္ဘီရော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၃။ အာယ-
တကေနောတိ အာဒိမ္ပိ ဝေ။ ဝဇီရ။၅၃၆။
(-ဝိ၊၄။၄၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။
၂၇၁-၂။)

အာယတဂမ္ဘီရ (တိ) [အာယတ+ဂမ္ဘီရ] အဦး
အစ ပဌမဋ္ဌိပင်- စလျင် စချင်း-ရုတ်တရက်
ချက်ခြင်း-နက်ရှိုင်းသော။ ဧဝံ သုတ္တံ ဂါမိ
ဒေတိကံ ယောဇနာနိ အာယတဂမ္ဘီရော
မဟောသောဝ မဇ္ဈ အာဂါယ ဂစ္ဆတိ။ ဓမ္မ၊
၄။၁။၂၂၉။

အာယတဂီဝ (တိ) [အာယတ+ဂီဝါ] (ရထားသန်
သဖွယ်) ရှည်သွယ်သော လည်ပင်းရှိသော။
ဤသကာယတဂီဝေါတိ ရထိသာ ဝိယ အာ-
ယတဂီဝေါ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။

အာယတဂ္ဂ (တိ) [အာယတ+အဂ္ဂ။ အာယတိ-
(တိ) +အဂ္ဂ။ အာယ+အဂ္ဂ] (၁) ပြန့်ပြော
များပြားသော မြတ်သော အကျိုးရှိသော။
(၂) (နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် အကျိုးရှိသည်
ဖြစ်၍) နောင်အခါ၌ မြတ်သော။ (၃) အလွန်
ပွန်မြတ်သော ယောနိသော မနသိကာရ-
စသော အကြောင်းအားဖြင့် မြတ်သော။
(၄) ကုသိုလ်ကောင်းမှု၏ အကျိုးအားဖြင့်
ပစာနဖြစ်သော။ ပုညမေဝ သော သိက္ခေယု၊
အာယတဂ္ဂံ သုခုဒြိယံ။ ဣတိဝုတ်။၂၀၅။
အာယတဂ္ဂန္တိ ဝိပုလပလတာယ ဥဋ္ဌာရဖလ-
တာယ အာယတဂ္ဂံ၊ ဝိယမနာပပလတာယဝါ
အာယတိ* ဥတ္တမန္တိ အာယတဂ္ဂံ၊ အာယေန
ဝါ ယောနိသောမနသိကာရဒိပ္ပစ္စယေန ဥ-
ဋ္ဌာရတမေန အဂ္ဂန္တိ အာယတဂ္ဂံ။ တကာရော
ပဒသန္တိကရော။ အထ ဝါ အာယေန ပုည-
ဖလေန အဂ္ဂံပစာနန္တိ အာယတဂ္ဂံ။ ဣတိဝုတ်၊
၄။၇၄-၅။

အာယတစက္ခုနေတ္တ (တိ) [အာယတ+စက္ခု +
နေတ္တ] ရှည်သော မျက်စိရှိသော၊ ပြူးပြူး
ထွက်သော မျက်စိရှိသော။ အာယတစက္ခု-
နေတ္တော (ဇာ၊၁။၇၈)တိ ဧတ္ထ ဒဿနဋ္ဌေန
စက္ခု၊ နယနဋ္ဌေန နေတ္တံ၊ အာယတနိ စက္ခု-
သင်္ခါတာနိ နေတ္တာနိ အဿာတိ အာယတ-
စက္ခုနေတ္တော၊ ဒီဃအင်္ဂုတိ အတ္တော။ ဇာ၊
၄။၂။၃၀၉၊၃၁၀။ (-ဇာ၊၁။၁၄၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၈။)

အာယတစတုရသ (တိ) [အာယတ + စတု-
ရသ] လေးထောင့်အရှည်ရှိသော။ စတုဟိ
ဒဏ္ဍေဟိ စိဝရပ္ပမာဏေန အာယတစတုရသံ
ကတွာ ဗဒ္ဓပဋ္ဌလမ္ပိ။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၂။

အာယတစတုရသပါသာဒ (ပု) [အာယတ+
စတုရသ + ပါသာဒ] လေးထောင့်ပြာသာဒ
ရှည်။ ပါသာဒေါတိ စတုရသပါသာဒေါ။

“အာယတစတုရဿပါသာဒေါ”တိ ကေစိ။
ဒီးဒ္ဓါ၊ ၂။ ၂၃၀။ အံ၊ ၂။ ၂၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၃။)

အာယတတိ (ကြိ) [အာ + ယတ + အ + တိ]
အားထုတ်၏။ သေန သေန အနဘဝနာဒိနာ
ကိစ္စေန အာယတန္တိ ... ဝါယမန္တိ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၂။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၉။ (- သီးဒ္ဓိ၊ သမံ၊ ၁။ ၃၆၇၊
၄၆၁-၂။)

အာယတန (န) [အာ + ယတ + ယု။ အာယ +
တန + အ။ အာယတ + နိ + အ] (၁) အာ
ယတနတရား၊ စက္ခာယတန၊ သောတာယ-
တန-စသောတရား (စိတ်စေတသိက်တရားတို့
၏ မိမိ မိမိတို့ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကိစ္စကို ကြိုးစား
အားထုတ် ပြုလုပ်ကြရာဖြစ်သော တရား၊
စိတ်စေတသိက်တရားတို့ကို ချဲ့ထွင်တတ်သော
တရား၊ ရှည်လျားစွာသော သံသရာ ဝဋ်ဆင်း
ရဲကို ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်သောတရား၊
စိတ် စေတသိက် တရားတို့၏ - နေရာဌာန-
ရောပြမ်းတည်မှီရာဌာန-စုဝေးပေါင်းဆုံရာဌာ
န-ဖြစ်ပေါ်ရာဒေသ-အကြောင်း-ဖြစ်သော
တရား)။ (၂) နေရာဌာန။ (၃) ရောပြမ်း
တည်မှီရာဌာန။ (၄) စုဝေးပေါင်းဆုံရာဌာန။
(၅) ဖြစ်ပေါ် - ပေါက်ဖွား - ရာဒေသ။ (၆)
တည်ရာမှီရာ။ (၇) အကြောင်း။ (၈) စေတိ၊
နတ်ကွန်း၊ ဘုရားကျောင်း။ (၉) ပညတ်မျှ၊
ပုဒ်ပြည့်ကာမျှ၊ ပဒေပူရဏ။ (၁၀) ဖြစ်ခြင်း။
(၁၁) အာတယနမည်သော ငါး။

(၁) အာယတန-တရား။ ဒွါဒသာယတ-
နာနိ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅၉။ အဘိ၊ ၁။ ၆၉။ ယမက၊
၁။ ၇၁။ ပေဋကော၊ ၂၄၄။ အာယတနတော၊
အာယာနံ တနနတော၊ အာယတဿ စနယ-
နတော အာယတနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ စက္ခုဗူပါဒီသု
ဟိ တံ တံ ဒွါရာဓမ္မဏာ စိတ္တစေတသိကာ

ဓမ္မာ သေန သေန အနဘဝနာဒိနာ ကိစ္စေန
အာယတန္တိ ဥဋ္ဌဟန္တိ ယုဋ္ဌေန္တိ ဝါယမန္တိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တေ စ ပန အာယဘူတေ
ဓမ္မေ တောနိ တနောန္တိ၊ ဝိတ္တာဓရေန္တိတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဣဒဉ္စ အနမတဂ္ဂေ သံသာဓရေ
ပဝတ္တံ အတိဝ အာယတံ သံသာဓရက္ခံ ယာဝ
န နိဝတ္တတိ၊ တာဝ နယန္တေဝ၊ ပဝတ္တယန္တိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ... စက္ခုဗူပါဒီသု စာပိ တေ
တေ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ နိဝသန္တိ တဒါ-
ယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ စက္ခာဒယော နေသံ
နိဝါသဋ္ဌာနံ၊ စက္ခာဒီသု စ တေ အာကိဏ္ဏာ
တနိဿိတတ္တာ တဒါရမ္မဏတ္တာ စာတိ စက္ခာ-
ဒယော နေသံ အာကရော။ စက္ခာဒယော စ
နေသံ သမောသရဏဋ္ဌာနံ တတ္ထ တတ္ထ ဝတ္ထု-
ဒွါရာဓမ္မဏဝသေန သမောသရဏတော။
စက္ခာဒယော စ နေသံ သဉ္စာတိဒေသော
တနိဿယာရမ္မဏဘာဝေန တတ္ထေဝ ဥပ္ပတ္တိ-
တော။ စက္ခာဒယော စ နေသံ ကာရကံ
တေသံ အဘာဝေ အဘာဝတောတိ။ ဣတိ
နိဝါသဋ္ဌာနဋ္ဌေန အာကရဋ္ဌေန သမောသရ-
ဏဋ္ဌေန သဉ္စာတိဒေသဋ္ဌေန ကရဏဋ္ဌေနာတိ
ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ တေ ဓမ္မာ အာယတနံ
အာယတနန္တိ ဝုစ္စန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၂။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၃၂၈-၉။ နိတိ၊ ၁။ ၃၅၉၊ ၃၆၀။ သုစိ၊ ၅၉။
အာယေ တနောတိ၊ အာယတဉ္စ နယတိတိ
အာယတနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။
၈၅၊ ၈၇၊ ၉၀။ ဒီး၊ ၄။ ၁။ ၆၃၊ ၃၁၅။ ဒီး၊ ၄။ ၂။ ၅၉။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၊ ၅၁၊ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၈။ သံ၊ ၄။
၁။ ၄၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃၊ ၈၄။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၈၊ ၁၂၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၉၀၊
၁၆၆-၉။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၆၉။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၁၊ ၅၄၊ ၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၅၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၁၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၂၃။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၈၃။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၃၊ ၃၁၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ မူလဒ္ဓါ၊ ၃

၁၆၊ ၁၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၄၊ ၂၊ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၀၃။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၃၅။)

(၂) နေရာဌာန။ လောကေ ဣဿရာယ-
တနံ ဝါသုဒ္ဓေါယတနန္တိ အာရိသု နိဝါသ-
ဌာနံ အာယတနန္တိ ဝုစ္ဆာဏံ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။
အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။ နိတိ၊ ၁။ ၆၅၊ ၁၇၉။ (- ဒိ၊
၂။ ၅၀။ ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၉၉။ ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၁၄။ ဒိ၊ ၅၊ ၂။
၁၃၁။) (၃) ရောဗြဟ္မံ တည်ရာ ဌာန။
သုဝဏ္ဏာယတနံ ရတောယတနန္တိ အာရိသု
အာကရေ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။
၄၃။ နိတိ၊ ၁။ ၆၅၊ ၁၇၉။ (- ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၃၁။
မ၊ ၅၊ ၄။ ၂။ ၀၈။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၇၁။) (၄) စဝေ-
ပေါင်းဆုံရာဌာန။ မနောရမေ အာယတနော၊
သေဝန္တိ နံ ဝိဟာကမာ (အံ၊ ၂။ ၁၆) တိ အာရိသု
သမောသရဏဌာနံ။ ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၁၅။ အဘိဋ္ဌ၊
၁။ ၁၀၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။ နိတိ၊ ၁။ ၆၅။
၁၇၉။ (- ဒိ၊ ၂။ ၁၃၂။ ဒိ၊ ၂။ ၇၄။ ဝိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၇၇။
ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၃၀။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၅၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၁၈။) (၅) ဖြစ်ပေါ် - ပေါက်ဖွား - ရာ
ဒေသ။ ဒက္ခိကာပထော ဂုန္တံ အာယတနန္တိ-
အာရိသု သညာတိဒေသော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။
၁၀၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃။ နိတိ၊ ၁။ ၆၅၊ ၁၆၀။
(- ဒိ၊ ၂။ ၁၄၈။ ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၁၅။ ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၂၈။
အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၅၅။) (၆) တည်ရာမှ ရာဇဓိရာဇာယတနံ
သိပ္ပာယတနန္တိ အာရိသု အဓိဋ္ဌာနေ ပဝတ္တတိ၊
နိဿယေတိ အတ္တော။ သီ၊ ၅၊ ၁။ ၁၆၅။
တံ အာကာသာနဉ္စ အဓိဋ္ဌာနေ အာယတ-
နဿ သသမ္ပယုတ္တဓမ္မဿ ဈာနဿ ခေါနံ
ဒေဝါယတနမိဝိတိ အာကာသာနဉ္စာယတ-
နံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၉။ (- မ၊ ၅၊ ၂။ ၂၃။) ကသိ-
ကာယတန၊ အဘိဘာယတန-တို့လည်းကြည့်။

(၇) အကြောင်း။ အာယတနေ စိတ္တံ
ပသိဒတိ (မ၊ ၃။ ၄၉) တိ ကာရဏေ စိတ္တံ
ပသိဒတိ။ မ၊ ၅၊ ၄။ ၃၉။ တဏှိ တဏှေ
သက္ခိဘဗ္ဗတံ ပါပကာတံ သတိ သတိ အာယ-

တနေ (မ၊ ၃။ ၁၃၈။ အံ၊ ၂။ ၁၄) တိ အာရိသု
ကာရဏံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃။
နိတိ၊ ၁။ ၆၅။ အာယတန္တိ ဧတ္ထ ပလာနိ
တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယ ပဝတ္တန္တိ၊ ယထာဘူတံ
ဝါ အတ္တနော ဗလံ တနောတိ ပဝတ္တေတိတိ
အာယတနံ၊ ကာရဏံ။ သီ၊ ၅၊ ၁။ ၁၆၅။
(- မ၊ ၃။ ၂၆၁။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၊ ၂။ ၆၊ ၃။ ၇။ အံ၊
၂။ ၁၇၊ ၃။ ၂။ ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၁၅။ မ၊ ၅၊ ၄။ ၃၉၊
၁၈၆။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၅၅၊ ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ ၅၊ ၂။
၁၃၈။ ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၈၂။ ဒိ၊ ၅၊ ၂။ ၁၃၁။ မ၊ ၅၊
၃။ ၃၈၃။ အံ၊ ၅၊ ၂။ ၁၀။ အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၅။)
ကသိကာယတန၊ အဘိဘာယတန-တို့လည်း
ကြည့်။ (ဂ) စေတိ၊ နတ်ကုန်း။ ဘုရား
ကျောင်း။ စေတိယာယတနာနိ တု။ ဇာန်။
၂၀၇။ (ဃ) ပညတ်မျှ၊ ပုဒ်ပြည့်ကာမျှ၊
ပဒုပုရဏ။ အရညာယတနေ ပဏ္ဏကုဋီသု
သမ္ပန္တိ (သံ၊ ၁။ ၂၂၈) တိ ပဏ္ဏတ္တိမတ္တေ။ ဒိ၊ ၅၊
၁။ ၁၁၅။ ဓမ္မက္ခန္ဓသမူဟေ အရညဝေါဟာ-
ရော အရညမေဝ အရညာယတနန္တိ အာဟ
“ပဏ္ဏတ္တိမတ္တေ” တိ။ ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၈၂။ အာယ-
တနသဒ္ဓေါ အညေသု ဝိယ န ဧတ္ထ အတ္တန္တိ-
ရာဝဗောဓကောတိ အာဟ “ပဏ္ဏတ္တိ-
မတ္တေ” တိ၊ တထာ တထာ ပညတ္တိမတ္တေတိ
အတ္တော။ ဓမ္မက္ခန္ဓသမူဟေ ပဏ္ဏတ္တိမတ္တေ ဟိ
အရညမေဝ အရညာယတနန္တိ။ သီ၊ ၅၊ ၁။
၁၆၅။ ကမ္မာယတနေသုတိ ဧတ္ထ ကမ္မမေဝ
ကမ္မာယတနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅၊ ၂။ ၇၈။ သိပ္ပမေဝ
သိပ္ပာယတနံ။ အာယတနသဒ္ဓဿ တဗ္ဗာဝ-
ဝုတ္တိတာ။ သီ၊ ၅၊ ၁။ ၂။ ၃၁။ ပဒုပုရဏေ
ကမ္မာယတနံ သိပ္ပာယတနန္တိ။ ဇာန်၊ ၅။ ၈၀၁။
(၁၀) ဖြစ်ခြင်း။ အာယတနံ ပဝတ္တနံ။
သဋ္ဌာယတနဝသေန ဟိ စိတ္တစေတသိကာနံ
ပဝတ္တိ။ သီ၊ ၅၊ ၁။ ၁၃၁။ (- ဒိ၊ ၅၊ ၁။
၁၈၆။ မ၊ ၅၊ ၁။ ၁၀၅။) အာယတနသဒ္ဓါ၏
အတ္ထုဒ္ဓါရများကို ဒိ၊ ၅၊ ၁။ ၁၁၄-၅။ အဘိဋ္ဌ၊
၁။ ၁၀၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။ ပဋိသံ၊ ၅၊ ၁။ ၇၈။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၂၂။ မဟာနိ၊ ၄။၁၉၊ ၂၅။ ဒီ၊ ၄။၁။၁၇။ သီ၊ ၄။၁။၁၈။ ၄၆။ နိတိ၊ ၈။ ၆၆-တို့ ကြည့်။ (၁၁) အာယတနမည်သော ငါး။ အာယတနမစ္ဆ-ကြည့်။

အာယတနကထာ (ထိ) [အာယတန + ကထာ] အာယတနကို ဆိုရာဖြစ်သော စကား၊ အာယတနကထာ။ အာယတနကထာ ဝိတ္တာရတော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ အာယတနနိဗ္ဗေသေဝုတ္တနယေနော ဝေဝိတဗ္ဗာ။ ဒီ၊ ၄။၂။၂၇။ (-မ၊ ၄။၂။၂၉။)

အာယတနကိစ္စ (န) [အာယတန + ကိစ္စ] အာယတနတရား၏ လုပ်ငန်းကိစ္စ။ ခုပါဝစရသတ္တာနံ ယာနဓိဝါယတနာဘာဝတော ဝိဇမာနာပိဂန္ဓရသာ အာယတနကိစ္စံ နကရေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။၂။၃၀။

အာယတနကုသလ (တိ) [အာယတန + ကုသလ] အာယတနတရားတို့၌ လိမ်မာ ကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။ ယတော ခေါ် အာနန္ဒ ဘိက္ခု ဓာတုကုသလော စ ဟောတိ အာယတနကုသလော စ။ မ၊ ၃။၁၀၇။ သံ၊ ၄။၁။၁၁၀။ အာယတနေသု ကုသလော အာယတနကုသလော။ သံ၊ ၄။၁။၁၆၁။ (-မ၊ ၄။၂။၂၇။)

အာယတနကုသလတာ (ထိ) [အာယတနကုသလ + တာ] စက္ခာယတနစသော အာယတနတရားတို့၌-လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ်-လိမ္မာကျွမ်းကျင်ခြင်း-တည်းဟူသောပညာ။ (က) ၁၂-ပါးသော အာယတနတို့ကို သင်ယူနိုင်၊ နှလုံးသွင်းနိုင်၊ အာယတနပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ကြားနာနိုင်၊ ကျွမ်းကျင်ပါဠိအားဖြင့်၎င်း၊ အနက် အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်၎င်း၊ ဆောင်ထားနိုင်၊ အာယတန၏သဘော အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်၎င်း၊ အရေအတွက်သင်္ချာအားဖြင့်၎င်း အပိုင်းအခြားကို သိနိုင်သော

ပညာ။ (ခ) ၁၂-ပါးသော အာယတနတို့ကို-ဖြစ်ခြင်း-ချုပ်ခြင်း- သာယာဖွယ်တရား-အဖြစ်-အားဖြင့် သိတတ်သော ပညာ။ (က) တတ္ထ ကတမာ အာယတနကုသလတာ။ ဒွါဒသာယတနာနိ စက္ခာယတနံ ယာတေသံ အာယတနာနံ အာယတနကုသလတာ ပညာ ပဇာနနာ။ ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ။ အယံ ဝုစ္စတိ အာယတနကုသလတာ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅။ စက္ခာယတနာဒိသု ကုသလဘာဝေါ အာယတနကုသလတာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဝါဒသန္တံ အာတတနာနံ ဥဂ္ဂဟမနသိကာရသဝနောရဏပရိစ္ဆေဒဇာနနကပညာ အာယတနကုသလတာ နာမ။ အဘိ၊ ၄။၁။၄၂၄။ (-ဒီ၊ ၃။၁၇၉။ အဘိ၊ ၈။၁၅။ ဒီ၊ ၄။၁။၁၇၈။ မူလ၊ ၄။၁။၁၈၃။) (ခ) ဓာတုကုသလတာ (မ၊ ၄။၂။၂၇၀)နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာယတနကောသလ္လ (န) [အာယတနကုသလ + ကျ] အာယတနကုသလတာနှင့် အနက်တူ။ စတုဗ္ဗိဇ္ဇောတိ ဓာတုကောသလ္လံ အာယတနကောသလ္လံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒကောသလ္လံ ဌာနာဌာနကောသလ္လန္တိ ဝေ စတုဗ္ဗိဇ္ဇေန။ သံ၊ ၄။၂။၂၀၈။

အာယတနဂတ (တိ) [အာယတန + ဂတ] (ကောင်းမှု၏)တည်ရာ ရတနာသုံးပါး၌ ဖြစ်သော၊ ရတနာသုံးပါးလျှင် အာရုံရှိသော။ ဝေ အညေပိ အာယတနဂတေန ဥဒကဒါနပုညေန တောဒိသံ ဖလံ ပဋိလဘန္တိ။ ဝိမာန၊ ၄။၃၇။ အာယတနဂတော (နေတ္ထိ၊ ၄။၉၃)-တိ ဌာနဂတော၊ ရတနတ္ထယဝိသယောတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၄။၆၁။ (-နေတ္ထိ၊ ၄။၇၃။)

အာယတနဂတတာ (ထိ) [အာယတနဂတ + တာ] (ကောင်းမှု၏) တည်ရာ ရတနာသုံးပါး၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်၊ ရတနာသုံးပါးလျှင် အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပုဗ္ဗေ အနာမသိတ-

ခေတ္တဝိသေသံ အတ္တနော ဒါနမယံ ပညံ ဝတော
ဣဒါနိ တဿ အာယတနဂတတံ ဒသေတုံ
“ဘိက္ခု စာ” တိ အာပိ ဝတ္ထံ။ ဝိမာနံ၊ ဌ။ ၁၀၂။

အာယတနဂဟဏ (န) [အာယတန + ဂဟဏ]
အာယတနသဒ္ဓါ။ စက္ခုတော အညဿ သဗ္ဗ-
ဿပိ သဘာဝဓမ္မဿ အာယတနဂဟဏေန
ဂဟိတတ္တာ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၇၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၄၁၀။)

အာယတနသန္ဓန (န) [အာယတန + သန္ဓန]
အာယတနတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း၊ ဒွါရ အာရုံတို့
၏ အချင်းချင်း ရှေးရှု၊ တိုက်ဆိုင်သည်၏အ
ဖြစ်။ အာယတနသန္ဓနတော ဖဿော ဇာယ-
တိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၈။ အာ-
ယတနာနံ ဝိသယိဝိသယဘူတာနံ အညမညာ-
ဘိမုခဘာဝေါ အာယတနသန္ဓနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။
၃၄၃။

အာယတနစရိယာ (ထိ) [အာယတန + စရိယာ]
အာယတနတို့၌ သတိသမ္ပဇဉ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း။
အာယတနစရိယာတိ ဆသု အဗ္ဗတ္တိကဗာ-
ဟိရေသု အာယတနေသု ... အာယတနစရိ-
ယာ စ ဣန္ဒြိယေသု ဂုတ္တဒ္ဓါရာနံ။ ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၅-
၆။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၇-ဂ။ အာယတနစရိယာ
ပန အာယတနေသု သတိသမ္ပဇဉာနံ စရိ-
ယာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ (-သုတ္တန်၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၅၇။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၈၉။ စရိယာ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၇။)

အာယတနစ္ဆ (ဆ) က္က (န) [အာယတန + ဆက္က]
အာယတန ၆-ပါးအပေါင်း။ “သဋ္ဌာယတန-
ပစ္စယာ ဖဿော” တိ ဝစနတော ဖဿ-
ကာရဏဉ္စေတံ ဂုစ္စတိတိ အာယတနစ္ဆက္ကံ ဝါ။
မူလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၅၀။ (-အနုဋ္ဌိ၊
၂။ ၉၄။)

အာယတန (တ္ထ) ဌ (ပ) [အာယတန + အတ္ထ] (က)
ဖြစ်ရာဒေသ၊ ပေါင်းဆုံရဝေးရာဌာန-စသော
အနက်သဘော။ (ခ) အာယတနသဒ္ဓါ၏

အနက်သဘော။ (က) အာယတနာနံ အာ-
ယတနဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၈။
သဉ္ဇာတိသမောသရဏာဒိဝသေနပိ အာယ-
တနဋ္ဌော လတ္တတိယေဝ။ အံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၅၁။
(-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၀။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၇။ ပဋိ-
သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၂။ ဣတိဂုတ်၊ ဋ္ဌ၊ ၅၄၊ ၁၅၇။) (ခ)
စက္ခာဒိအတ္တော ဧဝ စက္ခာဒိသဒ္ဓိဝိသေသိ-
တော အာယတနတ္တောတိ တံ တာဒိသံ အာ-
ယတနတ္တံ သန္ဓာယာဟ “အာယတနသဒ္ဓိ-
တ္တော ဝိယ အသာဓာရဏတော” တိ။ အနုဋ္ဌိ၊
၂။ ၃၉။

အာယတနတ္တ (န) [အာယတန + တ္တ] နေရာ
ဌာန၏ အဖြစ်။ နယိဒံ ဒေဝါယတနံ ဝိယ
မနဿ အာယတနတ္တာ မနာယတနံ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၅။

အာယတနဒုက (န) [အာယတန + ဒုက] အာ-
ယတနဒုက်၊ အာယတနနှစ်ပါး အပေါင်း။
အာယတနဒုကော သံသာရပဝတ္ထိဝသေန။
မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၄၃။

အာယတနဒေသနာ (ထိ) [အာယတန +
ဒေသနာ] အာယတနတရားတို့ကို - ဟောရာ
- ဟောကြောင်း - ဖြစ်သောတရား၊ အာယ-
တနဒေသနာ။ တထာဟေတေ ဓမ္မာ အာ-
ယတနဒေသနာယ “ဓမ္မာယတန” နန္တေ
ဒေသိတာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။ (-မူလဋ္ဌိ၊ ၂။
၃၈။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၉။)

အာယတနဒွါရ (န) [အာယတန + ဒွါရ] အာ-
ယတနဟု ဆိုအပ်သော ဒွါရ။ အာယတန-
ဒွါရဝသေနာတိ အာယတနသင်္ခါတဒွါရ-
ဝသေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၁၀။ (-အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၉။)

အာယတနဓိရ (တိ) [အာယတန + ဓိရ] အာယ-
တနတို့၌ - ပညာရှိသော - ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေ

သော၊ သူ။ အပိစ္ဆ ခန္ဓဓိရာ ဓာတုဓိရာ
အာယတနဓိရာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဓိရာ။ (မဟာနိ။
၃၄။ ခန္ဓဓိရာ၊ ဓာတုဓိရာ (မဟာနိ၊ ၁၃၅) လည်း
ကြည့်။

အာယတနနာနတ္ထ (န) [အာယတန + နာနတ္ထ]
အာယတနတို့၏ ထူးသည်၏အဖြစ်။ အာယ-
တနနာနတ္ထ (အဘိ၊ ၁၇၂) နှ့် “ဣဒံ စက္ခာ-
ယတနံ နာမ။ ပ။ ဣဒံ ဓမ္မာယတနံ နာမ။
တတ္ထ ဒသယတနာ ကာမာဝစရာ၊ ဒေသ
စတုဘူမကာ” တိ ဝေ အာယတနနာနတ္ထ
ပဇာနာတိ။ အဘိ၊ ၁၇၂။ ၂။ ၄၃၇။

အာယတနနိဒ္ဒေသ (ပ) [အာယတန + နိဒ္ဒေသ]
အာယတနတို့ကို အကျယ်ညွှန်းပြရာ - စကား
ရပ် - အခန်း။ တံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ခန္ဓနိဒ္ဒေသေ
ဝေဝ အာယတနနိဒ္ဒေသေ စ ဝုတ္တမေဝ။ သံ၊ ၄၊
၂။ ၁၅။ အာယတနကထာလည်း ကြည့်။

အာယတနန္တရ (န) [အာယတန + အန္တရ]
အာယတနတို့၏ မတူ ထူးခြား ကွဲပြားမှု။
ဣတိ နံ “ခန္ဓန္တရံ ဓာတုန္တရံ အာယတနန္တရံ
သတိပဋ္ဌာနဗောဓိပက္ခိယဓမ္မန္တရံ တိလက္ခ-
ဏာဟတံ ဂမ္ဘီရံ ပဉ္စ ပုစ္ဆိသာမာ” တိ မဟာ-
ပညာဝ ပရိဝါရေန္တိ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၉။ (-အံ၊
၄၊ ၁။ ၃၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂။)

အာယတနပညတ္တိ (ထိ) [အာယတန + ပညတ္တိ]
(အာယတနတို့ကို) အာယတနဟူ၍ ပညတ်
ခြင်း၊ အာယတနပညတ်။ ဆ ပညတ္တိယော -
ခန္ဓပညတ္တိ အာယတနပညတ္တိ - ပုဂ္ဂလပညတ္တိ
တိ။ အဘိ၊ ပု။ ၁၀၁။ (-အဘိ၊ က။ ၂၃။ ဒီ၊
၄၊ ၂။ ၆၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၈။ အနု၊ ၂။ ၃၆၊ ၄၁။)
အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂။ လည်း ကြည့်။

အာယတနပညာပနာ (သိ) [အာယတန + ပညာ-
ပနာ] အာယတနတို့ကို - အပြားအားဖြင့် သိ
စေခြင်း - ပညတ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာယတနပဏ္ဏတ္တိ (ထိ) [အာယတန + ပဏ္ဏတ္တိ]
အာယတနတို့ကို - အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း
- ပညတ်ခြင်း။ အာယတနပဏ္ဏတ္တိ သူ (ဒီ၊ ၃။
၈၄) တိ အာယတနပညာပနာ သူ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၆၈။
အာယတနပညာပနာ သူတိ စက္ခာဒိနံ၊ ရူပါဒိ-
နဉ္စ အာယတနာနံ သမ္မောမနေသု။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။
၆၆။

အာယတနပဒေသ (ပ) [အာယတန + ပဒေသ]
အာယတနတို့၏ အစိတ်အပိုင်း၊ အာယတန
ပဒေသ။ ဒသဝိဇော ဟိ ပဒေသော နာမ
ခန္ဓပဒေသော အာယတနပဒေသော ... ဓမ္မ-
ပဒေသောတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁။

အာယတနပဗ္ဗ (န) [အာယတန + ပဗ္ဗ] အာယ
တနအပိုင်း အခန်း၊ အာယတနပဗ္ဗ။ အာယ
တနပဗ္ဗ နိဋ္ဌိတံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇။

အာယတနပရိဂ္ဂါဟက (တိ) [အာယတန + ပရိ-
ဂ္ဂါဟက။ ထိ - ဤ အာယတနပရိဂ္ဂါဟိကာ]
အာယတနကို ပိုင်းခြား၍ ယူသော၊ အာယ-
တနကို သိမ်းဆည်းသော။ အာယတနပရိဂ္ဂါ-
ဟိကာ သတိ ဒုက္ခသစ္စန္တိ ဝေ ယောဇနံ
ကတွာ အာယတနပရိဂ္ဂါဟကသ သိက္ခုနော
နိယျာနမ္ပံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄၊
၁။ ၂၉၃။

အာယတနပရိယန္တ (န) [အာယတန + ပရိယန္တ]
အာယတနတို့၏အဆုံး၊ အာယတနပရိယန္တေ
ဌိတော။ မဟာနိ။ ၁၇၂၊ ၃၆၆။ အာယတနပရိ-
ယန္တေတိ ဒွါဒသန္တံ အာယတနာနံ။ မဟာနိ၊ ၄။
၇၇။ (-စူဠနိ။ ၃၄။)

အာယတနပါရိပုရိကာလ (ပ) [အာယတန +
ပါရိပုရိ + ကာလ] အာယတနတို့၏ ထက်ဝန်း
ကျယ်မှ ပြည့်စုံရာ - အခါ - ကာလ။ သာန-
ဇိဝု၊ ကာယာယတနာနံ ပန အဂဗ္ဘသေယျ-
ကေသု ပဝတ္တမာနာနံ ဂဗ္ဘသေယျကေသု စ
အာယတနပါရိပုရိကာလေ သဟစာရိတာယ

အဝိသေသတ္တာ စ အပ္ပဝိသေသတ္တာ စ။ မူလ-
ဋီ၊ ၃။ ၁၂၉။

အာယတနပါဠိ (ထိ) [အာယတန + ပါဠိ] အာ-
ယတန ၁၂-ပါးတို့၏ ပါဠိ။ ဝါစုဂ္ဂတာယ
အာယတနပါဠိယာ ဓာတုပါဠိယာ စ မနသိ-
ကရဏံ မနသိကာရော။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၇၈။

အာယတနဘာဝ (ပု) [အာယတန + ဘာဝ] (က) ဖြစ်ရာ-ပေါင်းဆုံစုဝေးရာ-အကြောင်း-
၏ အဖြစ်။ (ခ) အာယတနတရာ ၏
အဖြစ်။ (ဂ) နေရာဌာန၏ အဖြစ်။ (ဃ) တည်ရာ အကြောင်း၏ အဖြစ်။ (က) အ-
ညေသမ္ပိ တံသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အာယတန-
ဘာဝတော၊ ပဓာနဝသေန ဝါ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊
၁။ ၄၆၂။ (ခ) ဓမ္မာနဉ္စ အာယတနဘာဝေါ
ဧကန္တိကော ယမကေ ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၃၀၅။ (- အနုဋီ၊ ၂။ ၉၇။) (ဂ) ဥဒေနဿ
နာမ ယက္ခဿ အာယတနဘာဝေန ဣဋ္ဌကာ-
ဟိ ကတေ။ အံ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၅၁။ (ဃ) ဇီဝိတ-
ဝုတ္တိယာ အာယတနဘာဝတော ဟတ္တာရော-
ဟာဒိသိပ္ပမေဝ သိပ္ပယတနံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၀။

အာယတနဘာဝဒီပန (န) [အာယတနဘာဝ +
ဒီပန] အာယတနတရား၏ အဖြစ်ကိုပြခြင်း။
မနောဂဟဏံ မနသေဝ အာယတနဘာဝ-
ဒီပနတ္ထံ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။ ပဋိသံ၊ ဋီ၊ ၂။
၁၁၇။

အာယတနဘေဒ (ပု) [အာယတန + ဘေဒ]
အာယတနအပြား။ အာယတနဘေဒေန
ဗေဒဘေဒေါ နတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၂၄။

အာယတနမစ္ဆ (ပု) [အာယတန + မစ္ဆ] အာ-
ယတနမည်သော ငါ။ (မြေဦးခေါင်းနှင့်
တူသော ဦးခေါင်းရှိ၍ ငါးအမြီးနှင့် တူသော
အမြီးပါရှိသော ငါးငါးမျိုး)။ ကေရာဋီ-
ကော ဟိ အာယတနမစ္ဆော ဝိယ ဟောတိ။
အာယတနမစ္ဆော နာမ ကိရ မစ္ဆာနံ နဂ္ဂိန္တံ

ဒသေတိ သပ္ပိနံ သိသံ...။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၄။ (-
မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၃။) (သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၁-၌ အာယ-
နမစ္ဆ ဟုရှိသည်။)

အာယတနမစ္ဆရိယ (န) [အာယတန + မစ္ဆရိယ]
အာယတန၌ ဝန်တိုခြင်း၊ အာယတနမစ္ဆရိ-
ယမှ မစ္ဆရိယံ ဂါဟော။ မဟာနိ။ ၂။ ၉၉၊
၁၇၅။ စူဠနိ။ ၂။ ၂၆။

အာယတနမာရ (ပု) [အာယတန + မာရ] အာ-
ယတနဟူသောမာရ်။ ခန္ဓာမာရော ဓာတုမာ-
ရော အာယတနမာရော...အန္တေတိ အနဂစ္ဆ-
တိ။ စူဠနိ။ ၁၅၂။

အာယတနပုဝ (ပု) [အာယတန + ပုဝ] အာယ-
တနကို - အဉ်၊ ပြုခြင်း - ပဓာနထားခြင်း။
ဓမ္မာယတနံ၊ ဓမ္မာဓာတု၊ ပုက္ခသစ္စံ၊ သမု-
ဒယသစ္စံ ဝါ ဂဟိတန္တိ ဣဝံ အာယတန-
ပုဝေန... ဩတရဏံ။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉၃။
(- သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၅၇။)

အာယတနယမက (န) [အာယတန + ယမက]
အာယတနယမိုက်ကျမ်း အနက်အားဖြင့်၎င်း၊
အနုဇင်္ဂပစ္စနိက်အားဖြင့်၎င်း၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇနာ
အားဖြင့်၎င်း အစုံပြု၍ အာယတနတို့ကို ဟော
ထားအပ်သော ဒေသနာ (ယမိုက်ကျမ်း
၁၀ ကျမ်းတို့တွင် တကျမ်း အပါအဝင်ဖြစ်၏)။
မူလယမကံ ခန္ဓယမကံ အာယတနယမကံ...
ဒသနံ ယမကာနံ။ အဘိ၊ ဋီ၊ ၃။ ၂၈၇။ (- ၂၈၉။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၈၄။)

အာယတနရူပ (န) [အာယတန + ရူပ] အာယ-
တနဖြစ်သော ရူပ။ ဟေဋ္ဌာ အာယတနရူပံ
ကထိတံ။ မ၊ ဋီ၊ ၄။ ၂၂၉။

အာယတနလက္ခဏ (န) [အာယတန + လက္ခဏ]
(၁) ရှည်စွာသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲကို ဖြစ်
စေခြင်း လက္ခဏာ။ (တိ) (၂) (ထိုထိုဒွါရနှင့်
ဆိုင်သော တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ) အား
ထုတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ (၃) ထိုထိုဒွါရ

၌ ပြစ်သော စိတ် စေတသိက်တို့ကို ချဲ့ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၆၀။ လည်း ကြည့်။) (၁) အာယတနာနှင့် အာယတနလက္ခဏာ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၃။ အံ၊ ၁။ ၆၃။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၉၃။ (၂) (၃) အာယတနလက္ခဏာ သဋ္ဌာယတနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။ အာယတနလက္ခဏာနိ ဓာနလက္ခဏာ။ အာယာနံ တနနလက္ခဏံ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄။

အာယတနလောက (ပု) [အာယတန + လောက] အာယတနဟူသော လောက။ အာယတနလောကေ (မဟာနိ၊ ၇) တိ အာယတနာဒိဟိ ကာရဏေဟိ ခုဒ္ဒါဒဿယတနာနိဝေ လောကော။ မဟာနိ၊ ၆။ ၃၇။ (- ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၇။ ၁၇၃၊ ၂၃၀။ စူဠနိ၊ ၂၄။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၅၉။ မ၊ ၁။ ၂။ ၇၅။ သံ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၆။ ၃၄၅။)

အာယတနဝိနိမုတ္တ (တိ) [အာယတန + ဝိနိမုတ္တ] အာယတန ၁၂ ပါးမှ လွတ်သော။ အာယတနဝိနိမုတ္တဿ သတာဝဓမ္မဿ အဘာဝါ။ အနုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၇၄။

အာယတနဝိဘင်္ဂ (ပု) [အာယတန + ဝိဘင်္ဂ] အာယတနဝိဘင်း။ အာယတနတရားတို့ကို ဝေဘင်္ဂ၍ ဟောကြားရာ တရားဒေသနာ။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ဝိဘင်္ဂပါဠိ၊ ၂-ဝိဘင်း။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၆၉-၇၃။

အာယတနသင်္ဂဟ (ပု) [အာယတန + သင်္ဂဟ] အာယတနဟု-ရေတွက်ခြင်း-ရေတွက်ခေါင်း ယူခြင်း။ ဖောဠဗ္ဗဓာတုယာ ယေ ဓမ္မာ ... အာယတနသင်္ဂဟေန အသင်္ဂဟိတာ။ အဘိ၊ ဓာ၊ ၂၇။

အာယတနသဗ္ဗ (ပု) [အာယတန + သဗ္ဗ] အာယတန-သဗ္ဗ။ အယံ အာယတနသဗ္ဗေါ ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၁၁။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၉၉။)

အာယတနသန္တာန (န) [အာယတန + သန္တာန] အာယတန - သန္တာနံ - အစဉ်၊ ဆက်ကာ

ဆက်ကာ ပြစ်နေသော အာယတနတရား။ ဘဝန္တရေဟိ တဿ တဿ အာယတနသန္တာန ဘယော အာဒိဥပ္ပါဒေါ၊ ဘဝိသတိ။ မူလဒီ၊ ၃။ ၁၃၀။

အာယတနသဗ္ဗ (န) [အာယတန + သဗ္ဗ] အာယတန ပြစ်သော သဗ္ဗ၊ အလုံးစုံသော စတုဘူမိကတရားများ သိမ်းကျုံး ပါဝင်သော အာယတနတရား။ သဗ္ဗံ နာမ စတုပ္ပိဓံ သဗ္ဗသဗ္ဗံ အာယတနသဗ္ဗံ သက္ကာယသဗ္ဗံ ပဗေသသဗ္ဗန္တိ။ ... သဗ္ဗံ ဝေါ ဘိက္ခဝေ ဒေသေဿာမိ၊ တံ သုဏာထာတိ ဣဒံ အာယတနသဗ္ဗံ နာမ။ သံ၊ ၁။ ၃။ ၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၀၉။ အာယတနဘာဝံ (အာယတနဘူတံ?) သဗ္ဗံ အာယတနသဗ္ဗံ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၇။ (- အနုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၉၇။)

အာယတနသလ္လက္ခဏ (န) [အာယတန + သလ္လက္ခဏ] အာယတနတို့ကို မှတ်သာ ခြင်း။ အာယတနသလ္လက္ခဏဝသေန စက္ခုဝိညာဏာဒယော သလ္လက္ခဏဝိသယော။ မ၊ ၁။ ၂။ ၆၄။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၅။

အာယတနုပ္ပါဒ (ပု) [အာယတန + ဥပ္ပါဒ + ဝယ။ (ဝယ-ပုဒ် ကျေ။)] အာယတနတို့၏ ပြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း။ ဒီသွာ အာယတနုပ္ပါဒံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇၁။ အံ၊ ၂။ ၃၃၃။ အာယတနုပ္ပါဒန္တိ အာယတနာနံ ဥပ္ပါဒဉ္စ ဝယဉ္စ ဒီသွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၃၆၆။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၁၂၆။

အာယတပဂ္ဂဟ (ပု) [အာယတ + ပဂ္ဂဟ] ရှည်ကြာ-မြင့်စွာ ကြိုးစားအားထုတ်သောနတ်၊ အာယတပဂ္ဂဟ-မည်သော နတ်သား။ အာယတပဂ္ဂဟော နာမေသ ဒေဝပုတ္တော။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၉၇။ အာယတပဂ္ဂဟောတိ ဒီဓာရတ္တဿ ဝိရိယာရမ္ဘော။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁၄၄။

အာယတပဏှိ (တိ) [အာယတ + ပဏှိ] ရှည်သော - ညီညာပြည့်ဖြိုးသော - ဝန်းသော - ဖနောင့်ရှိသော (ဘုရား)။ အာယတပဏှိ (ဒီ၊ ၂။ ၁၅။

မ၊၂။၃၃၇) တိ ဒီဃပဏိ၊ ပရိပုဏ္ဏပဏိတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊၄။၂။၃၇။ မ၊၄။၃။၂၇။
(-ဒီ၊၃။၁၂။ ဒီ၊၄။၃။၁၀၈။ ဒီ၊၄။၂။၃၇။)

အာယတပဏိက (တိ) [အာယတပဏိ + က]
အာယတပဏိ နှင့် အနက်တူ။ သုဘေ အာ-
ယတပဏိကေ။ အပ၊၂။၂၁၁။ ထေရီ၊၄။
၁၅၂။

အာယတပမ္ပ (တိ) [အာယတ+ပမ္ပ] ရှည်သော
မျက်တောင်မွေးရှိသော။ သူ။ အာယတပမ္ပ
ဝိသုဒ္ဓိဿနော။ ထေရီ၊၄။၄၂၂။ အာယတ-
ပမ္ပဟိ ဒီဃပရမေ။ ထေရီ၊၄။၂၆၂။

အာယတပါဏိ(တိ) [အာယတ+ပါဏိ] ရှည်
လျားသော - ဆန့်တန်းထားအပ်သော -
လက်ရှိသော။ (လက်ထဲမှာရှိသော တစ်တရာ
ကိုပေးရန် လက်ဆန့်တန်းနေသကဲ့သို့) ဆရာ
စားမချန်ပဲ တရားဓမ္မအားလုံးကို ပေးဝေရန်
အမြဲ ကမ်းလှမ်းလျက် ရှိသော (မြတ်စွာ
ဘုရား)။ ပယတပါဏိ (ဣတိဝုတ်၊၄။၃၀၅)
ကြည့်။

အာယတဘမ္ပ (တိ) [အာယတ + ဘမ္ပ] ရှည်
သော-မျက်ခုံး-မျက်မှောင်-ရှိသော။ သူ။
ပုထုနလာဠာ အာယတဘမ္ပ ဝိသာလက္ခိ....။
ဘေ၊၄။၅။၂၂၇။

အာယတိ (ထိ) [အာ+ဣ+တိ။ အာဂမိယတိ-
တိ အာယတိ၊ အာပုဗ္ဗော ဣ ဂတိမိ။ ဓာန်၊
၄။၈၅-၆။ အာ+ယာ+အ+တိ။ ဝိ၊ပိ၊ဓာန်။
နိပါတ်ပုဒ်ဟုလည်း ဆိုကြသည်။ အာယတိတိ
နိပါတောပျတ္တိ။ သူစိ။ ချ။နာ-၁၃၄-လည်း
ကြည့်။] (၁) အနာဂတ် - နောင်-ကာလ။
နောက်အခါ။ (၂) ရှည်လျားသည်၏အဖြစ်၊
အရှည်အလျား။ (၃) အစွမ်းတန်ခိုး။ (၄)
စောင့်စည်းခြင်း။ (၅) တေ တထာဂတဿ
ပဟိနာ အာယတိ* အနုပ္ပါဒဓမ္မာ၊ ဝိ၊၁။
၂။ အံ၊၃။၁၀၈။ အာယတိ* အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ

အနာဂတေ အနုပ္ပဋနကသဘာဝါ။ ဝိ၊၄။၁။
၁၀၄။ အံ၊၄။၃။၂၀၀။ ကထံ ပနာဝုသော
အာယတိ* ပုနဗ္ဗဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ ဟောတိ။ မ၊၁။
၃၆၈။ အာယတိန္တိ အနာဂတေ။ မ၊၄။၂။
၂၄၇။ (-ဝိ၊၃။၁၆၉။ ဝိ၊၄။၂၆၄၊၃၃၇။
ဒီ၊၁။၈၀။ ဒီ၊၂။၅၄၊၂၄၀။ ဒီ၊၃။၂၃၄။
မ၊၁။၇၇၊၁၃၀။ မ၊၂။၃၃။ မ၊၃။၅၊၁၅၈။
သံ၊၁။၂၃၊၂၅၄၊၄၀၇။ သံ၊၂။၂၃၊၁၄၈။ အံ၊
၁။၁၈၅၊၂၄၀၊၃၁၉၊၃၅၀။ အံ၊၂။၂၀။ အံ၊၃။
၁၈၃။ သုတ္တနိ။၂၈၇။ စူဠနိ။၂၆၀။ ဒီ၊၄။၁။
၂၁၁။ သံ၊၄။၁။၆၂။ သံ၊၄။၂။၂၉။ သံ၊၄။၃။
၁၅။ အံ၊၄။၂။၂၂၀။ အံ၊၄။၃။၈၊၂၆၄။ သာ-
ရတ္ထ၊၃။၃၈၉။ (၁)(၂)(၃) အာဂါမိကာ-
လေ ဒီဃတ္ထေ၊ပဘာဝေ စ မတာ'ယတိ။ဓာန်။
ကုဉ္ဇ။(၄) သံယမေဝိ အာယတိ အဝေ။ဓာန်၊
၄။ကုဉ္ဇ။

အာယတိအပ္ပဋိသန္နိက (တိ) [အာယတိ+အပ္ပ-
ဋိသန္နိ+က] နောင်အခါ၌ ပဋိသန္ဓေကျိုးပေး
ခြင်း မရှိသော။ ဝိဇ္ဇမာနမ္ပိ ကမ္ပံ အာယတိ-
အပ္ပဋိသန္နိကံ ဟောတိ။ အံ၊၄။၂။၁၄၈။

အာယတိ* (ဗျ) အနာဂတ်-နောင်-ကာလ။
သမ္ပတိ အာယတိ* အဇ္ဈ၊ အညဒါ ကေဒါ
ဣစ္စေတေ ကာလသတ္တမိယာ။ နိတိ၊သုတ္တ။
နာ-၃၈၁။ အာယတိ-လည်း ကြည့်။

အာယတိက (တိ) [အာယတိ+က] နောင်
အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ နောင်လာလတ္တံ့သော။
ဝိရတ္တစိတ္တာယတိကေ ဘဝသ္မိ*။ ခုဒ္ဒက၊၇။
သုတ္တနိ။၃၁၄။ အာယတိကေ ဘဝသ္မိန္တိ
အနာဂတဓမ္မာနိ ပုနဗ္ဗဝေ။ ခုဒ္ဒက၊၄။၁၆၃။
သုတ္တနိ၊၄။၁။၂၉၁။ (-အံ၊၁။၆၅-၇။)

အာယတိဇရာမရဏ (န) [အာယတိ+ဇရာမရ-
ဏ] အနာဂတ်ဖြစ်သော အိုခြင်း နာခြင်း။
နာမဂ္ဂပမ္ပလကံ အာယတိဇရာမရဏံ ဒဿေ-
တံ။ သံ၊၄။၂။၁၀၇။

အာယတိပဋိသန္တိဝိညာဏ (န) [အာယတိ + ပဋိသန္တိ + ဝိညာဏ] အနာဂတ်ဖြစ်သော ပဋိသန္တိဝိညာဏ။ အာရမ္မဏေ ပစ္စယေ ပဋိသိဒ္ဓေ အာယတိပဋိသန္တိဝိညာဏဿ ပတိဋ္ဌာဟောတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၄၃။

အာယတိဘဝ (ပ) [အာယတိ + ဘဝ] နောင်ဘဝ၊ ဖြစ်လတ္တံ့သော ဥပပတ်ဘဝ။ သင်္ခါရာနဉ္စ အာယတိဘဝဿ စ အန္တရေ ဧကောသန္တိ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၆။ အာယတိဘဝဿာတိ အာယတိ ဥပပတ္တိဘဝဿ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၆။

အာယတိလက္ခဏ (တိ) [အာယတိ + လက္ခဏ] အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော ဝါဒတို့ကို တားမြစ်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော (ကထာဝတ္ထုကျမ်း)။ ဣမံ ပရပူဝါဒဗေဒနံ အာယတိလက္ခဏံ ကထာဝတ္ထုပ္ပကာရဏံ အဘာသိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၀။ အာယတိ ဥပ္ပဇ္ဇနကဝါဒါနံ ပဋိသေနေလက္ခဏဘာဝတော အာယတိလက္ခဏန္တိ ဝုတ္တံ၊ မူလဋ္ဌိ၊ ၃။ ၄၉။

အာယတိဝဋ္ဋဟေတုက (တိ) [အာယတိ + ဝဋ္ဋ + ဟေတု + က] အနာဂတ် ဝဋ္ဋဆင်းရဲ၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ အာယတိဝဋ္ဋဟေတုကေ သင်္ခါရေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။

အာယတ္တံ (တိ) [အာ + ယတ + တ] (၁) ဆက်စပ်သော၊ စပ်ဆိုင်သော။ (၂) ကြောင့်ကြသော။ (၃) ဝိဟာရေ ဓမ္မိကာ ဧကော အမာကံ အာယတ္တာ ဟောတု၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၉ ဘိက္ခုစာရကိစ္စံ မမာယတ္တံ ဟောတု၊ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၁။ ဇေ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၂။ ဇေ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၅။) (၂) အာယတ္တမနကြည့်။

အာယတ္တံ (န) [အာယ + တ္တ] ဖြစ်ရာအရပ်၏ အဖြစ်။ ကုစ္ဆိတာနံ ကေသာဒိနံ ပဋိက္ခိလ္လာနံ အာယတ္တာ အာကရတ္တာ ကာယောတိ သင်္ခံ ဂတေ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၀။

အာယတ္တမန (တိ) [အာယတ္တ + မန] ကြောင့်ကြသော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ တာ ဒိသ္မာ အာယတ္တမနာ ပုရိန္ဒရေ၊ ဇေ၊ ၂။ ၁၀၂။ အာယတ္တမနာတိ ဥဿုက္ကမနာ ဗျာဝဋ္ဌစိတ္တာ။ ဇေ၊ ၄။ ၅။ ၄၂၀။

အာယတ္တဝုတ္တိတ္တ (န) [အာယတ္တ + ဝုတ္တိ + တ္တ] ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်။ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မာနံ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယံ အာယတ္တဝုတ္တိတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆။

အာယဒ္ဓါရ (န) [အာယ + ဒ္ဓါရ] အခွန်အတုတ်၏ ဝင်ရာတံခါး။ မဟာနဂရာနံ အာယဒ္ဓါရဘူတံ အဋ္ဌဝိမုခါဒိနိဿိတံ ထလပဇ္ဇနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။

အာယန (ထိ၊ န) [အာ + ယာ + ယ] (၁) ဖြစ်စေခြင်း။ (၂) တန်ခိုးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ထက်ဝန်းကျင်မှ သွားကြောင်းဖြစ်သော အရပ် (ကောင်းကင်)။ (၃) ကုဟဿ အာယနာ ကုဟာယနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၃။ (၂) အာ သမန္တတော ယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ အနေန ဣဒ္ဓိမန္တောတိ အာယနံ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။

အာယနက (တိ) [အာယန + က] ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ သဟာယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၃) ကြည့်။

အာယနမစ္ဆ (ပ) [အာယန + မစ္ဆ] အာယနမည်သော ငါး။ အာယတနမစ္ဆကြည့်။

အာယန္တံ (တိ) [အာ + ယာ + အ + အန္တံ။ ထိ - ဌ အာယန္တံ] လာသော၊ သူ။ အနိဿံ ပဿအာယန္တံ။ သံ၊ ၂။ ၄၈၂။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၇၃။ အာယန္တန္တိ သပ္ပဟုလ္လာနံ ဘိက္ခုနံ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော အာဂစ္ဆန္တံ၊ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၅။ အာယန္တိ နာဘိန္နန္တိ။ ဥဒါန၊ ၈၃။ နေတ္ထိ၊ ၁၃၀။ အာယန္တိန္တိ အာဂစ္ဆိန္တိ၊ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၆။ အာယန္တိယော (ပေတ၊ ၁၈၀) တိ အာကာသေန အာဂစ္ဆိန္တိယော။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၉။ (-ဝိမာနံ

၁၀၇။ ထေရ။ ၂၇၂၊ ၃၆၄။ ထေရိ။ ၄၁၆။ ဇာ၊
၁။ ၃၊ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၂။ ၇၆။ ထေရ၊ ၄၁၆။ ၂။ ၂၆။
ထေရိ၊ ၄၁၆။ ၂။ ၇၇။

အာယန္တိ } (ကြိ) အာယာတိ ကြည့်။
အာယန္တိ }

အာယပထ (ပ) [အာယ + ပထ] အခွန်အတုတ်
ပေးသွင်းရာလမ်း။ ရသေ့ အာယပထ ပစ္စိ-
နိဿာမ။ ဥပါန၊ ၄။ ၃၇။

အာယပါပုဏန (န) [အာယ + ပါပုဏန] အခွန်
အတုတ်၏ ဖောက်ဖျက်ခြင်း။ အခွန်အတုတ်ကို
ရခြင်း။ ဗုဒ္ဓလင်္ကာဇာနည် ပရိတ္တကံ အာယ-
ပါပုဏန ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။

အာယပေါတ္တက (န) [အာယ + ပေါတ္တက] အခွန်
အတုတ် ပစ္စည်းစာရင်းစာအုပ်။ အမေဇာ
အာယပေါတ္တကံ အာဟရိတွာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၃။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၈။ စရိယာ၊ ၄။
၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃။

အာယမတိ (ကြိ) [အာ + ယမ + အ + တိ] ဆန့်
၏။ ဆန့်တန်း၏။ တမဟံ အာယမိဿာမိ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၃။ ၁။ ၇၆။ မ၊ ၂။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၂။
၃။ ၉၀။ အံ၊ ၃။ ၃၇၃၊ ၃၇၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။

အာယမတိ (ကြိ) [အာ + ယမ + အ + တိ] အ
လွန် - ပျက် - ပြိုပျက် - ၏။ ပကတိယာ အဘိ-
သန္ဓေတု ကုန္တိ အညသ္မိ အဇ္ဈောဟရိတေ
ဘိယျော အာယမေယျ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၇၆။

အာယမိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ယမ + တဗ္ဗ] ဆန့်အပ်
သော။ အတိဘုတ္တတ္ထာယ ဂီဝါ အာယမိတ-
ဗ္ဗာ ဟောတိ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇။

အာယမိတွာ (ကြိ ဝိ) [အာ + ယမ + တွာ] ဆန့်
၍။ အာယမိတွာ မဟန္တော...တုတွာ။ မ၊ ၄။
၂။ ၃၇။

အာယမုခ (န) [အာယ + မုခ] (၁) လာရာ
လမ်းကြောင်း။ ဝင်ရာအပေါက်။ (၂) အ
ခွန်အတုတ်၏ အကြောင်း။ (၃) တိုးတက်
ကြိုးပမ်းခြင်း၏ အကြောင်း။ (၄) တာယ
နေဝဿ ပုရတ္ထိမာယ ဒိဿာယ ဥဒကဿ အာ-
ယမုခ။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ မ၊ ၁။ ၃၄၇။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။
မ၊ ၃။ ၁၃၇။ အံ၊ ၂။ ၂။ ၁။ အာယမုခန္တိ အာဂ-
မနမဂ္ဂေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ အံ၊
၄။ ၃။ ၁၀။ (-အံ၊ ၁။ ၄၇၇။ အံ၊ ၃။ ၁၀၉။ မ၊
၄။ ၃။ ၂၇၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၇၇။) (၂) သဗ္ဗာနိ အာယမုခါနိ ပစ္စိန္တန္တိ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၇၇။ (၃) ဆ ဘောဂါနိ အာယ
မုခါနိ သေဝတိ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၀၇။ (-သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၁၉၇။)

အာယမုခပစ္စိန္တန (န) [အာယမုခ + ပစ္စိန္တန] အခွန်
အတုတ်၏ - ငင်ရာ တံခါ - လမ်းကြောင်း -
ကို ဖြတ်ခြင်း။ ဝဋ်ရာဇကုလာနံ အာယမုခ-
ပစ္စိန္တနတ္ထံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၇၇။ အာယမုခပစ္စိန္တနတ္ထန္တိ
အာယဒ္ဓါရာနံ ဥပစ္စေဒနတ္ထာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၇။

အာယမေတိ (ကြိ) [အာ + ယမ + ဧ + တိ]
(အကျိုးနှင့်) ရောနှော၏။ အာယမေတိ ပ-
လေန မိဿိတော ဟောတိ ဧတေနာတိ
အာယာမော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၇။

အာယမေတွာ (ကြိ ဝိ) [အာ + ယမ + တွာ] ဆန့်
၍။ ဂိဝံ အာယမေတွာ အာယတံ ကတွာတိ
အတ္ထော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇။

အာယ(ယာ)ဝ (န) [အာ + ယ + အ?] လုံ့လ၊
ဝီရိယ။ အတ္ထိ အာယဝ(ပဋိသံ၊ ၁၀၄)န္တိ အတ္ထိ
ဝီရိယံ။ အာယာဝန္တိ ပါဠိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၃၀။ (ပါဠိတော်၌ အာသဝံ-ဟု ရှိ၏။ သံ၊ ၃။
၁၁-၌ အာယာမံ-ဟု ရှိ၏။ ၎င်းပုဒ် ကြည့်။)

အာယသ (တိ) [အာယ + ဏ။ သ-လာ၊ အ-ကို
အာ-ပြု။ မောင်းပဋိကာ၊ ၄။ ၆၆။ ရှု၊ ၃။

၂၃၀] (၁) သံမြင့်-ပြီးသော-ပြုလုပ်အပ်သော။ (၂) ရွှေမြင့်-ပြီးသော-ပြုလုပ်အပ်သော။ (၃) နှစ် ဒဠ် ဗန္ဓနမာဟု ဓီရာယဒါယသံ ဒါရဇံ ပဗ္ဗဇေ။ သံ၊၁။၇၇။ ဓမ္မ၊၆၃။ ဇာ၊၁။၅၃။ ဂနတ္ထိ၊၃။ ယဒါယသန္တိယံ အယသာ ကတံ။ သံ၊၄။၁။၁၃၇။ ယံ သမ္ဗလိကသင်္ခါတံ အယသာ နိဗ္ဗတ္တံ အယသံ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၃၃၈။ ဇာ၊၄။၂။၁၂၈။ (-သံ၊၁။၃၉၀။ ဇာ၊၁။၂။၁၃၂၄။ သံ၊၄။၂။၁၄၇။ ဇာ၊၄။၄။၄၁၆။) (၂) အာယသာယ တေလဒေါဏိယာ ပက္ခိပိတော။ ဒီ၊၂။၁၁၇။ အာယသယာတိ သောဝဏ္ဏာယ။ ဒီ၊၄။၂။၁၇၇။ (-အံ၊၂။၅၁။)

အာယသကျ (န) [အာယသ+ကျ+က-လာ?] (က)အခြံအရံ အကျော်အစော-မရှိသည်၏ အမြစ်-မရှိခြင်း။ (ခ)ကဲ့ရဲ့အပ်သည်၏ အမြစ်-ကဲ့ရဲ့ခြင်း။ (က) အာယသကျ နိဂစ္ဆတိ။ အံ၊၂။၄၇၁။ အာယသကျန္တိ အာယသဘာဝံ။ အယသော နိယသော ဟောတိတိ အတ္ထော။ အံ၊၄။၁။၁၇၈။ (-ဇာ၊၄။၁။၃၂၁။ ဇာ၊၄။၂။၂၉။ ဇာ၊၄။၁။၄၈၇။) (ခ) အာယသကျဉ္စ (အာယသသျှဉ္စ သိ) ပပေါတိ။ ထေရ၊၂။၇၁။ အာယသကျ ဝိညူဟိ ဂရဟိတဗ္ဗတံ ပပေါတိ ပါပုဏာတိ။ ထေရ၊၄။၂။၂၀။ (-ဇာ၊၁။၃၆၄။ ဇာ၊၄။၅။၂၀။) အာယသသျှ-လည်းကြည့်။

အာယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာယ+သမ္ပတ္တိ] အခွန်အတုတ်၏ ပြည့်စုံခြင်း။ အာယသမ္ပတ္တိ န လဘတိ။ ဇာ၊၄။၅။၂၇၈။

အာယသမ္ပဒါ (ထိ) [အာယ+သမ္ပဒါ] ဥစ္စာအဏ္ဍာ၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ပဌမေန အာယသမ္ပဒါ...ပကာသိတာ ဟောတိ။ ဥဒါန၊၄။၉၂။

အာယသမ္ပန္န (တိ) [အာယ+သမ္ပန္န] ရေ၏ စီးဝင်လာရောက်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ န အာယ-

သမ္ပန္န ဟောတိ။ အံ၊၃။၆၉။ န အာယသမ္ပန္နန္တိ န ဥဒကာဂမနသမ္ပန္န။ အံ၊၄။၁။၂၂၉။

အာယသသျှ (န) [အာယသ+ကျ။ သ-လာ။] အာယသကျနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။ ဝိ၊ပိ။ ဓာန်-လည်းကြည့်။ အာယသ-လည်းကြည့်။

အာယသာဓက (တိ) [အာယ+သာဓက] အခွန်အတုတ်ကို-ပြီးစေတတ်-ကောက်ခံတတ်-သော။ အာယသာဓကော အာယုတ္တကပုရိသော ဝိယ တန္တိသိတော နန္ဒိရာဂေါ အနုစရော နာမ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂၈၄။

အာယသန္တ (တိ) [အာယ+မန္တ။ ဥ-ကို အသ-ပြု။ ကစည်း။၅။၃၇၁။ နိတိ၊သုတ္တ။၇၉၇။ (အာယုဗ္ဗတံ သံ)] ရှည်သော အသက်ရှိသော၊ အသက်ရှည်သော၊ သက်တော်ရှည်သော အရှင်၊ အရှင်မြတ်။ (ချစ်ခင်စွာ-ရှိသေးလေးစားစွာ-ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းသော သဒ္ဒါ။) အာယု အသေ အတ္တိတိ အာယသ္မာ၊ ဝိဇာယုကောတိ အတ္ထော၊ ပိယသမုဒါစာရော သေ။ နိတိ၊သုတ္တ။၇၉၇။ အထ ခေါ အာယသ္မာ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော (ဝိ၊၁။ဂ)-တိ အာဝိသု အာယသ္မာတိ ပိယဝစနမေတံ၊ ဂရုဂါရဝသပ္ပတိဿာဝိဝစနမေတံ။ ဝိ၊၄။၁။၁၄၉။ အာယသ္မန္တောတိ ပိယဝစနမေတံ၊ ဂရုဝစနမေတံ၊ သဂါရဝသပ္ပတိဿာဝိဝစနမေတံ “အာယသ္မန္တော”တိ ဝိ၊၃။၁၄၁။ နဝကတရေန သိက္ခနာ ထေရတရော သိက္ခာဘန္တေတိ ဝါ အာယသ္မာတိ ဝါ သမုဒါစရိတဗ္ဗော။ ဒီ၊၂။၁၂၇။ အာယသ္မာ-ပဋိသံ၊၁၂၇။ မဟာနိ၊၁၀၈၊၃၇၂။ ဒီ၊၄။၂။၁၈၄။ မ၊၄။၁။၁၀၃။ မ၊၄။၂။၂၆၊၂၃၄။ သံ၊၄။၁။၂၆၀။ သံ၊၄။၂။၇၉။ အံ၊၄။၂။၂၄။ ဥဒါန၊၄။၅၂။ ထေရ၊၄။၁။၃၃။ အပ၊၄။၂။၂၄၁။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၇။ ဝိမတိ၊၁။၉၀။ အာယသ္မန္တော - ဝိ၊၁။၁၅၀၊၂၇၁။ ဝိ၊၃။၁၄၀၊၂၂၃၊၂၂၈။ မ၊၁။၁၃၃။ မ၊၂။၃၂၃။ မ၊၃။

၁၉၄။ သံ၊၁။၂၅၂၊၂၈၀။ သံ၊၂။၄၁။ သံ၊၃။
 ၃၇၈။ သံ၊၁။၂၇၉။ ကခါ။၉၉၊၁၂၇။ အာယ-
 သန္တာ-ဝိ၊၃။၂၂၉။ ဝိ၊၄။၄၁၇။ အာယ-
 သန္တာ-ဝိ၊၁။၇၊၂၇၁။ ဝိ၊၃။၂၃၀။ ဝိ၊၃။
 ၁၀၇။ မ၊၁။၁၃၁၊၂၆၆၊၂၇၆။ သံ၊၂။၄၇၆။
 အာယသုန္တေ-ဝိ၊၁။၁၅၀။ ဝိ၊၃။၂၂၉။ မ၊၁။
 ၂၇၆။ အာယသုတာ-မ၊၁။၁၃၁။ အာယ-
 သုန္တေ-မ၊၁။၁၃၃။ သံ၊၁။၃၄၂။ အာယ-
 သုတေ-ဝိ၊၃။၂၄၂၇။ ဝိ၊၂။၁၆၇။ မ၊၁။
 ၃၆၆။ အာယသုန္တာနံ-ဝိ၊၁။၂၆၈။ ဝိ၊၃။၁၈၊
 ၁၆၇၊၄၉၈။ ဝိ၊၃။၁၈။ မ၊၁။၂၆၇။ မ၊၃။
 ၂၇၁၉၄။ သံ၊၂။၆၆။ အာယသုန္တေသု-ဝိ၊၃။
 ၄၉၈။ မ၊၁။၂၆၇။ မ၊၃။၁၉၄၇။

အာယဿ (န) [အယသ+ကျ] အာယသကျ-
 နှင့် အနက်တူ။ အတ္တနော ဥပရိ အာယတိတံ
 အာယဿဉ္စ (အာယသဿဉ္စ?။အာယသကျဉ္စ၊
 ဣ) နိဝတ္တေတော။ ဝိ၊မာ၊၄။၉၈။ အာယ-
 သဿ (ဝိ၊ပိ၊ဓာနံ)လည်း ကြည့်။

အာယာဂံ (ပု) [အာ + ယဇ + က] (က)
 ပေးလှူ၊ အပ်သောသူ၊ အလှူ၊ ခံပုဂ္ဂိုလ်။ (ခ)
 ထို ဆိုအရပ်မှ-လာ၍-ဆောင်ယူ၍-ပေးလှူ
 ရာ ဖြစ်သော သူ၊ အလှူ၊ ခံပုဂ္ဂိုလ်။ အာယာ-
 ဂေါ သဗ္ဗလောကဿ။ သုတ္တနိ။၃၅၀။ အာ-
 ယာဂေါတိ အာယဇိတဗ္ဗော၊တတော တတော
 အာဂမ္မ ဝါ ယဇိတဗ္ဗံ မေတ္တာတိပိ အာယာ-
 ဂေါ။ သုတ္တနိ ဌ၊၂။၁၃၈။ အာယာဂေါ သဗ္ဗ-
 လောကဿ (ထေရ၊၂။၃၀၄)တိ သဗ္ဗဿ
 သဒေဝကဿ လောကဿ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ-
 တာယ ဒေယျဓမ္မံ အာနေတော ယဇိတဗ္ဗဌာန-
 ဘူတော။ ထေရ၊၄။၂။၁၉၆။ (-အပ၊၂။
 ၁၁။)

အာယာဂ (ပု) [?] ရှည်သော ဆွမ်း
 စားကျောင်း။ ဟဋ္ဌော ဟဋ္ဌေန စိတ္တေန၊
 အာယာဂံ ကာရာပေသံ ဟံ။ အပ၊၁။၉၉။
 အာယာဂံ အာယတံ ဒီဃံ ဘောနေသာလံ

အဟံ သန္တုဋ္ဌော သောမနဿစိတ္တေန ကာ-
 ရာပေသံ ဟံ ကာရာပေသံ အဟန္တိ အတ္တော။
 အပ၊၄။၂။၆၄။

အာယာဂတ္ထေရ (ပု) [အာယာဂ+ထေရ] ရှည်
 သော ဆွမ်းစားကျောင်းကိုပေးလှူသူ သော
 ထေရ်၊ အာယာဂထေရ်။ ပုဗ္ဗေ ကတပုည-
 ဝသေန အာယာဂတ္ထေရောတိ ပါကဋ္ဌော။
 အပ၊၄။၂။၆၃။

အာယာဂဒါယကတ္ထေရ(ပု)[အာယာဂ+ဒါယက
 +ထေရ] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ နိဗ္ဗုတေ
 လောကနာထမ္ပိတိ အာဒိကံ အာယသုတော
 အာယာဂဒါယကတ္ထေရဿ အာဒါနံ။ အပ၊၄။
 ၂။၆၃။

အာယာဂဝတ္ထု (န) [အာယာဂ + ဝတ္ထု] ပေး
 လှူရာ-ကောင်းမှုပြုရာ-အရပ်၊ ပေးလှူ
 ရာ ပုဂ္ဂိုလ်။ အာယာဂဝတ္ထု နိပုဏ္ဏ ပထဗျာ။
 ဇေ၊၂။၂၃၃။ အာယာဂဝတ္ထု နိတိ ပုညဓေတ္တ-
 ဘူတာ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျာ ပထဗျာ ပုဏ္ဏ
 ဗြာဟ္မဏာ သံဝိဇ္ဇန္တိ။ ဇေ၊၄။၇။၅၃။

အာယာဂသေဋ္ဌ (ပု) [အာယာဂ+သေဋ္ဌ] မြတ်
 သော ပုဇ္ဇော်ရာ ဓာတ်တော်။ အာယာဂ-
 သေဋ္ဌေဟိ မဟိ အလင်္ကတော။ ဒီ၊၂။၁၃၈။

အာယာစက(တိ) [အာ+ယာစ+ကျ] တောင်း
 ပန်ဘတ်သောသူ။ အာယာစကော သက္ကော။
 မိလိန္ဒ။၁၃၂။

အာယာစတိ (ကြိ) [အာ+ယာစ+အ+တိ]
 (က) တောင်းပန်၏။ (ခ) တောင်း၏။ ရေး
 ခွဲတောင်း၏။ (ဂ) တောင့်တ၏။ ဆုတောင်း
 ၏။ (က) ဒေဝပုတ္တံ အာယာစတိ။ မိလိန္ဒ။
 ၁၃၂။ (-သံ၊၄။၁။၂၄၄။) အာယာစန္တိ-
 ဒိ၊၁။၂၂၆။ ဒီ၊၄။၁။၃၃၄။ အာယာစာမိ-
 မဟာနိဋ္ဌ။၂၇၆။ အာယာစိ-အပ၊၂။၁၇၇။
 ထေရ၊၄။၁။၃၆၄။ အာယာစိံသု-အံ၊၄။၁။
 ၃၁၂။ (ခ) ယာစတိပိ အာယာစတိပိ ပုစ္ဆ-

တိပိ။ ဝိ၊၁။၁၇။ အာယာစန-စရိယာ။
၃၈။ စရိယာဌ၊၆။ (ဂ) သမ္ပာ အာယာ-
စမာနော အာယာစေယ။ အံ၊၁။၇။ အံ၊
ဌ၊၂။၅၇။ အာယာစေယာသိ - အံ၊ဌ၊၂။
၁၇၉။ အံ၊ဌ၊၂။၁၆၃။

အာယာစန (န၊ထိ) [အာ + ယာစ + ယ] (က)
တောင်းပန်ခြင်း။ (ခ) တောင့်တခြင်း၊
ဆုတောင်းခြင်း။ (က) အဏဏ ဘဂဝါ
အာယာစနံ ပဋိက္ခိပန္နော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၅၀။
သာဓု အန္တေတိ အာယာစနာ။ ဝိ၊ဌ၊၂။
၁၇။ (-ဇိ၊ဌ၊၂။၂၅၁။ ဒီ၊ဌ၊၁။၁၅၄။ သံ၊
ဌ၊၁။၂၇၀။) (ခ) ဗဟူဟိ ဝတစရိယာဟိ၊
လဒ္ဓေါ အာယာစနာဟိ စ။ ထေရ၊၂။၉၂။ အာ-
ယာစနာဟိတိ ဒေဝတာယာစနာဟိ သတ္တု-
အာယာစနာယ စ။ ထေရ၊ဌ၊၂။၁၃၄။ (-
ဒီ၊ဌ၊၂။၁၃။ အံ၊ဌ၊၁။၂၂၉။ ဓမ္မ၊ဌ၊၂။၂၇၃။
ဇာ၊ဌ၊၄။၉၇။ ဇာ၊ဌ၊၅။၅၁၁။)

အာယာစနတ္ထ (ပ) [အာယာစန + အတ္ထ] (ခ)
တောင်းပန်ခြင်းအနက်။ (တိ) (၂) တောင်း
ပန်ခြင်း - အနက်ရှိ - အနက်ကိုဟော - သော။
(ခ) သာဓုတိ အာယာစနတ္ထေ နိပါတော။
ဝိ၊ဌ၊၂။၆။ သံ၊ဌ၊၁။၄၄။ အံ၊ဌ၊၂။၄၀။ သာ-
ရတ္ထ၊၁။၁၁၅။ (တိ) (၂) သာဓု-သဒ္ဓေါ
အာယာစနတ္ထော။ သံ၊ဌ၊၁။၂၇၀။

အာယာစနဗလိကမ္ပ (န) [အာယာစန + ဗလိ-
ကမ္ပ] တောင်းပန် - တောင့်တ - ခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့် ပြုအပ်သောပူဇော်ပဿ။ သတ္တာ
ဇေတဝနေ ဝိဟရန္တော ဒေဝတာနံ အာယာ-
စနဗလိကမ္ပံ အာရဗ္ဘ ကထေသိ။ ဇာ၊ဌ၊၁။
၁၇၅။

အာယာစနဝဂ္ဂ (ပ) [အာယာစန + ဝဂ္ဂ] (ခ)
အာယာစနဝဂ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ ခန္ဓဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၂-သံယုတ်၊ ၃-ဝဂ်။ သံ၊၂။
၁၆၂-၃။ (၂) အာယာစနဝဂ်။ အင်္ဂုတ္တရ

နိကာယ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၃-ပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်။
အံ၊၁။၇။၉၀။

အာယာစနဝစန (န) [အာယာစန + ဝစန] (က)
တောင်းပန်ခြင်းကိုဟောသောသဒ္ဓါ။ တောင်း
ပန်ကြောင်း သဒ္ဓါ။ (ခ) (မေထုန်ကို) ရှေးရှု
တောင်းကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓါ။ (က)
သာဓုတိ အာယာစနဝစနမေတံ။ ဝိ၊ဌ၊၁။
၁၅၀။ (-သာရတ္ထ၊၁။၄၃၆။) (ခ) အာယာ-
စနဝစနေသုပိ တွေကေနဝ သိသံ န တေ။
ဝိ၊ဌ၊၂။၁၃၄။

အာယာစနသဒ္ဓ (ပ) [အာယာစန + သဒ္ဓ] (က)
တောင်းပန်သောစကားသံ။ ဝိဗ္ဗာယ သော-
တဓာတုယာ အာယာစနသဒ္ဓံ သုဂ်။ မ၊ဌ၊
၃။၁၂။

အာယာစနသာဓု (ပ) [အာယာစန + သာဓု] (က)
တောင်းပန်ခြင်းကို ဟောသော - တောင်း
ပန်ကြောင်းဖြစ်သော - သာဓုသဒ္ဓါ။ သာဓုတိ
အာယာစနသာဓု။ အဘိ၊ဌ၊၁။၉၆။ အာယာ-
စနသာဓုတိ န ပသံသနာဒိသာဓုတိ အတ္ထော။
ဗုလဋ္ဌိ၊၃။၄၄။

အာယာစနသုတ္တ (န) [အာယာစန + သုတ္တ] (က)
(ခ) အာယာစနသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊
၄-နိပါတ်၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၃-ဝဂ်၊ ၆-သုတ်။
အံ၊၁။၄၈၂။ (၂) အာယာစနသုတ်။
(ဒုတိယမိဂဇာလသုတ်ကို အာယာစနသုတ်ဟု
ဆိုသည်။) သံယုတ္တနိကာယ၊ သဋ္ဌာယတန
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်။ သံ၊၂။၂၆၅-၆။
အာယာစနသုတ္တတော ပဋ္ဌာယာ (သံ၊ဌ၊၃။
၁၄)တိ မိဂဇာလဝဂ္ဂေ ဒုတိယသုတ္တတော
ပဋ္ဌာယာ။ သံ၊ဌ၊၂။၂၉၂။

အာယာစနဟေတု (ပ) [အာယာစန + ဟေတု] (က)
တောင်းပန်ခြင်းဟူသောအကြောင်း။
(ခ) တောင့်တ - ဆုတောင်း - ခြင်း ဟူသော
အကြောင်း။ (က) သော တဏှ အာယာ-

စနဟေတု တံ ကုလံ ပဏိဓေတိ။ မိလိန္ဒ။
၁၃၂။ (ခ) အပိနံ သော ပုရိသော မဟာ-
တော နေကာယသ အာယာစနဟေတု ဝါ
တောမနဟေတု ဝါ... ဥပပဋ္ဌေယျာကိ။ သံ၊
၂။ ၄၉၈။ (-အံ၊ ၂။ ၄၁။) အဝါယနဗေတု-
လည်း ကြည့်။

အာယာစန္ဒ (တိ) [အာ + ယာစ + အ + အန္တံ။
ထိ ဌိ အာယာစန္ဒံ] (က) တောင်းပန်သော၊
သူ။ (ခ) တောင့်တသော၊ သူ။ (က) ပထဝီ-
ပရိဝတ္တနံ အာယာစန္ဒော ဟိ ဂေရော
ဘဂဝန္တံ ဝေမာဟ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၁၅။ (-ဒီ၊ ၄။
၁။ ၃၀၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ အံ၊
၄။ ၂။ ၂၄၁၄၆။) (ခ) နိရောဂါ ဟောန္တံ၊ တိ
အာယာစန္ဒာ ပဌမယော ဘောဇေန္တံ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၂၁၄။ အသောသံ ခေါ် ဘိက္ခု...
ကောစာနံ ဣတ္ထိနံ အာယာစန္ဒိနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၀၀။
(-အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။)

အာယာစမာန (တိ) [အာ + ယာစ + အ + မာနံ]
(က) တောင်းပန်သော၊ သူ။ (ခ) တောင့်တ
သော၊ သူ။ (က) သာဓု အန္တေတိ အာယာ-
စမာနော အာဟ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။ (-သံ၊ ၄။
၁။ ၁၈၀။) (ခ) သဒ္ဓေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝေ
သမ္မာ အာယာစမာနော အာယာစေယ။
အံ၊ ၁။ ၈၇။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၈။)

အာယာစိတဗြဟ္မ (ပု) [အာယာစိတ + ဗြဟ္မ]
တောင်းပန်တတ်သော ဗြဟ္မာ။ အညတရော
မဟာဗြဟ္မာတိ ဓမ္မဒေသနံ အာယာစိတ-
ဗြဟ္မာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။

အာယာစိတဘိက္ခာ (ထိ) | အာယာစိတာ + ဘိက္ခု
တောင်းပန်အပ်သော ဆွမ်း။ ဇနဿ အာ-
ယာစိတဘိက္ခမေပဋိဂ္ဂဟန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။

အာယာစိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ယာစ + တွာ]
တောင်းပန်၍။ တံ ဒေဝပုတ္တံ အာယာစိတွာ

တံ ကုလံ ဥပနေတိ။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၂။ (-
အပ၊ ၂။ ၂၂၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၈။)

အာယာစိယမာန (တိ) [အာ + ယာစ + ယ +
မာနံ] တောင်းပန်အပ်သော၊ သူ။ ဒေဝ-
တာဟိ ဝေ အာယာစိယမာနာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၃၁၈။

အာယာစိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ + ယာစ + ယ
+ တေ] တောင်းပန်အပ်၏။ ဘိက္ခုယတိ အာ-
ယာစိယတိတိ ဘိက္ခာ။ အပ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။

အာယာစေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ယာစ + တွာ]
တောင်းပန်၍။ ဒေဝတာနံ အာယာစေတွာ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။

အာယာတိ (ကြိ) [အာ + ယာ + အ + တိ] (ခ)
(က) လာ၏။ ရောက်လာ၏။ (ခ) လိုက်ပါ
၏။ (၂) သွား၏။ (၃) ဖြစ်၏။ (၁)
(က) အဒ္ဓိကော ဝိယ အာယာတိ။ ဇာ၊
၂။ ၃၄၈။ အာယာနတော အာယန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။
၂။ ၂၆၀။ အာယန္တိတိ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။
၂။ ၄၁၂။ အာယန္တိ-ဣတိဝုတိ။ ၁၉၅။ ထေရီ။
၄၁၆။ အပ၊ ၂။ ၅၆။ ဇာ၊ ၁။ ၈၂၊ ၃၁၈။ ဇာ၊
၂။ ၃၃၊ ၇၆။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၄။
အာယာသိ - ပေတ။ ၁၆၄။ အပ၊ ၁။ ၂၈။
ပေတ၊ ၄။ ၁၄၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။ အာယာမိ
- ဝိ၊ ၃။ ၃၉။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅-၉။ အာယာမ-
ဝိမာန။ ၁၁၇။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၃၁၆။ အာယန္တိ-
ဝိ၊ ၁။ ၁၄၂။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၇။ မ၊ ၂။ ၂၇၈၊ ၃၇၈။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၉၄။ (ခ) ယောဂမာယန္တိ မဇ္ဈနော-
(သံ၊ ၁။ ၁၁)တိ မဇ္ဈနော ယောဂံ ပယောဂံ...
အာဂစ္ဆန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ ကောဓော ဝေါ
ဝသမာယာတု (သံ၊ ၁။ ၂၄)တိ ကောဓော
တုမ္မာကံ ဝသံ အာဂစ္ဆတု။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၅။
(၂) ယဿတ္တာ ဒုရမာယန္တိ (ဇာ၊ ၁။
၇၄)တိ ယဿ အတ္တာယ... ဒုရမ္ပိ ဂစ္ဆန္တိ။ ဇာ၊
၄။ ၂။ ၂၈၉။ အာယာမာ (သုတ္တန်၊ ၃၇၃)တိ
ဂစ္ဆာမ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။ အာယန္တိ (ဇာ၊

၁။၃၃၄)တိ ဂစ္ဆန္တိ။ ဘေဠာငှာငှာတ။
(၃) အာယန္တိ တတောတိ အာယော။ ဒိ၊
ဠာ၊၂။၃၄၇။ အဘိ၊ဠာ၊၂။၂၇၇။ အာယန္တိတိ
ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ဒိ၊ဠာ၊၂။၂၉၁။

အာယာပန (န) [အယ+ဏာပေ+ယု] ဖြစ်စေ
ခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာယာပနဌ (ပု) [အာယာပန + အတ္ထ] ဖြစ်
စေခြင်းအနက်။ သမ္ပယုတ္တကာနံ အဓိပ္ပာယ်မှာ
ယော အာယာပနဌေန (အာယာပနဌေန
နိတိ၊ဓာ။၁၃၇) အာယု။ အဘိ၊ဠာ၊၁။၁၉၃။

အာယာပေတိ (ကြိ) [အာ+ယပ+ဏေ+တိ]
လွန်စွာဖြစ်၏။ ကုသလာဓမ္မာ အာယာပေန္တိ-
(ပဋိသိ။၂။၁၆။ စူဠနိ။၂၃၃)တိ သမထဝိပ-
ဿနာဝဿေန ပဝတ္တာ ကုသလာဓမ္မာ ဘုသံ
ယာပေန္တိ၊ ပဝတ္တန္တိတိ အတ္ထော။ ပဋိသိ၊ဠာ၊
၂။၁၄၀။

အာယာမ^၁(ပု) [(၁)အာ+ယမု+က။(၂) အာ
+ယာ+အ+မ။ အာပုဗ္ဗော ယမု ဥပရမေ၊
ဏော။အာဘုသော ယာတိ ဂစ္ဆတိတိဝါ အာ-
ယာမော၊ ယာ ဂတိ၊ပုဏေသု၊မော။ ဓာနံ၊
ဠာ၊၂။၉၅။] (၁) (က) အရွယ်အလျား။ (၁)
အမြင့်။ (၂) လုံလဝီရိယ။ (၁) (က) အာ-
ယာမော ဒီဃတာ' ထေဟော။ ဓာနံ။၂။၉၅။
ပုရတ္ထိမေန စ ပစ္ဆိမေန စ ဒွါဒသယောဇနာနိ
အာယာမေန။ ဒိ၊၂။၁၂၁။၁၃၉။ သောဠသ-
သမာ အာယာမေနာ (မ၊၂။၃၁၉)တိ အာ-
ယာမေန သမသောဠသဟတ္တာ။ မ၊ဠာ၊၃။
၂၃၉။ (-သံ၊၁။၃၇၉။ မိလိန္ဒ။၁၆။ ဝိ၊ဠာ၊
၁။၉၁။ ဒိ၊ဠာ၊၁။၁၅၆။ ဒိ၊ဠာ၊၂။၂၂၊၂၄၁။
မ၊ဠာ၊၂။၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၉။) (၁) (က)
(ခ) အာယာမတော စတုဗ္ဗိသံ၊ ဝိတ္တာရေန စ
ဒွါဒသ။ အပါ၊၁။၃၇။ အာယာမတော ဒီဃ-
တော စ ဥစ္စတော စ စတုဗ္ဗိသတိ ယောဇနံ။
အပါ၊ဠာ၊၁။၃၀။ (ခ) အာယာမေန စတုဗ္ဗိသ-
ယောဇနံ အာသိ တာဝဒေ။ အပါ၊၁။၆၀။

အာယာမေန စတုဗ္ဗိသတိ ... အာယာမေန
ဥစ္စတော စတုဗ္ဗိသယောဇနံ။ အပါ၊ဠာ၊၂။၂။
(၂) အတ္ထိ အာယာမ (သံ၊၃။၁၁)န္တိ အတ္ထိ
ဝီရိယံ။ သံ၊ဠာ၊၃။၁၆၇။ အာယမေတိ
ဖလေန မိဿိတော ဟောတိ ဧတေနာတိ
အာယာမော။ သံ၊ဠာ၊၂။၄၀၅။ (ဤ-သံ၊ဠာ၊
အပ္ပင်သည် ယုဓာတ်၏ မိဿနအနက်နှင့် ညီ
၏။ ပဋိသိ၊ဠာ၊၁။၃၀၁။ လည်း “အာယဝံ၊
အာယာဝံ”ဟု ယုဓာတ်ဖြင့် ပြီးသောပုဒ် တွေ
ရ၏။)

အာယာမ^၂ (ကြိ) [အာ+ယာ+အ+မ] လာ၊
သွားကုန်အံ့၊ လာ၊ သွားကြစို့။ အာယာမာ-
(ဝိ၊၁။၁၁)တိ အာဂစ္ဆ ယာမ။ ဝိ၊ဠာ၊၁။၁၆၄။
အာယာမာတိ ဧတ္ထ အာသဒ္ဓေါ အာဂစ္ဆာတိ
ဣမိနာ သမာနတ္ထောတိ အာဟာ “အာယာမာ-
တိ အာဂစ္ဆ ယာမာ”တိ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၅၆။
အာယာမာ (ဒိ၊၂။၆၉)တိ ဧဟိ ယာမ။
ဒိ၊ဠာ၊၂။၁၂၇။ (-ဒိ၊၂။၇၆ ၇၊၁၁၃၊၂၇၇။
မ၊၁။၂၁၆။ မ၊၂။၁၇၀။ မ၊၃။၂၅၁။ သံ၊၁။
၁၄၉။ သံ၊၃။၃၂၄။ အံ၊၁။၁၁၇။)

အာယာမသမ္ပန္န (တိ) [အာယာမ^၁ + သမ္ပန္န]
အလျားနှင့် ပြည့်စုံသော။ အာယတ (ဇာ၊
ဠာ၊၃။၃၆၇)ကြည့်။

အာယာသ (ပု) [အာ + ယသ+က] ပင်ပန်း
ခြင်း၊ စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်း။ အညတရညတ-
ရေန ဒုက္ခဓမ္မေန ဖုဋ္ဌဿ အာယာသော
ဥပါယာသော (အာယာသနာ ဥပါယာ-
သနာ) အာယာသိတတ္ထံ ဥပါယာသိတတ္ထံ၊
အယံ ဝုစ္စတိ ဥပါယာသော။ အဘိ၊ဝိ၊၁၀၅။
ပဋိသိ။၃၇။ အာယာသနဌေန အာယာသော။
သံသိဒနဝိသိဒနာကာရပ္ပဝတ္ထဿ စိတ္တကိလ-
မထသေတံ နာမ်။ အဘိ၊ဠာ၊၂။၉၉။ ပဋိသိ၊
ဠာ၊၁။၁၄၄။ အာယာသော ကိလမနံ။ နိတိ၊
ဓာ။၂။၉။ (-ဒိ၊၂။၂၄၄။ မ၊၃။၂၉၃။ ဒိ၊ဠာ၊
၂။၃၇၇။) ဥပါယာသ-လည်း ကြည့်။

အာယာသဋ္ဌ (ပု) [အာယာသ+အတ္ထ] ပင်ပန်းခြင်း အနက်သဘော။ ဒဋ္ဌိ အာယာသဋ္ဌေန ဥပါယာသော။ မ၊ဋ္ဌိ၊ဉ္စ၊၇၉။

အာယာသန (န၊တိ) [အာ+ယသ+ယ]ပင်ပန်းခြင်း။ ကာယစိတ္တာနံ အာယာသနဝသေန ဒေါသသေဝပဝတ္တိအာကာရေတိ အတ္တော။ စီသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂ဝ။ အာယာသ-လည်း ကြည့်။

အာယာသနဋ္ဌ (ပု) [အာယာသန+အတ္ထ] ပင်ပန်းခြင်းအနက်သဘော။ အာယာသ-ကြည့်။

အာယာသိတတ္ထ (န) [အာယာသိတ+တ္ထ] ပင်ပန်းသည်၏အဖြစ်၊ ပင်ပန်းခြင်း။ အာယာသိတဘဝေါ အာယာသိတတ္ထံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၄။ အာယာသ-လည်း ကြည့်။

အာယာသိတဘဝ (ပု) [အာယာသိတ+ဘဝ] အာယာသိတတ္ထ-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ပုဒ် ကြည့်။

အာယု (ပု၊န) [(၁) အယ+ဣ။ ဣာဒိ၊၁။ (၂) ဣ+ဣ ရှုနာ-၄ဝ၄။ ဓာနံ၊ဋ္ဌိ၊၁၅၅။ (၃) အာ+ယု+ဣ။ နိတိ၊ဓာ၊၁၃၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၄။ အာယုသဗ္ဗေါ ပုံနပုံသကလိင်္ဂေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ နိတိ၊ပဒ၊၃ဝ၈။] (က) အသက်၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ။ (ခ) သက်တမ်း၊ အသက်အပိုင်းအခြား၊ ဝိပါကိန္ဒာအစဉ်၏ တည်ရာ လွန်ကဲသော ကာလအပိုင်းအခြား။ (ဂ) ယောတေသံ အရွပ်နံ ဓမ္မာနံ အာယု (အဘိ၊ဓ၊၂ဝ)တိ တေသံ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ ယော အာယာပနဋ္ဌေန အာယု။ တသ္မိပ္ပိ သတိ အရွှာဓမ္မာ အယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ၊ တသ္မာ အာယုတိ ဝုစ္ဆတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ အာယု ပဋိစ္စာ (မ၊၁။၃၆၉)တိ ဇီဝိတိန္ဒြေယံ ပဋိစ္စတိန္ဒြေန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ အာယု ဥသ္မာ စ ဝိညာဏံ။ သံ၊၂။၁၁၇။ အာယုတိ ဇီဝိတိန္ဒြေယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၆။ (-ဝိ၊ဉ္စ၊၁၁၅။ ဒိ၊၂။၂၂၇-

က။ ဒိ၊ဉ္စ၊၅၆၊၆၄၊၁၁၉။ မ၊၁။၆ဝ။ သံ၊၁။၈၆၊၂၄၄။ သံ၊၂။၄၆၇-က။ အံ၊၁။၃၄၄၊၃၇၄။ အံ၊၂။၃၇။ အဘိ၊ဓ၊၁၇၇။ အဘိ၊ဝိ၊၁ဝ၄။ ခုဒ္ဒက၊၁၁။ ဣတိဝုတ်။၂၅၅။ သုတ္တနိ၊၃ဝ၁။ ပေတ၊၁၅၉။ မိလိန္ဒ၊၂၉၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂ဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁ဝ၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၃။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂။၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၇၅။) (၁) ဥတဘောဇနဝသေန ဟိ အာယု ဟာယတိပိ ဝစ္ဆတိပိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ အာယုတိ စ ပရမာယု အဓိပ္ပေတံ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉။ ပရမာယု (ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၅၆။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၁၆-၇)လည်း ကြည့်။

အာယုအန္တရ (န) [အာယု+အန္တရ] အသက်၏ အပိုင်းအခြား၊ အသက်ရှင်ရာခဏ၏ အပိုင်းအခြား။ ဣဒံ ပန သောဠသဝတ္ထုကံ...အာယုအန္တရံ ပရိစ္ဆိန္ဒမေဝ ဟေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၈၃။ အာယုအန္တရံ နာမ ဇီဝိတန္တရံ ဇီဝနက္ခဏာဝဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၄၆။

အာယုကပ္ပ (ပု) [အာယု + ကပ္ပ] အာယုကပ်၊ အသက် အပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်းကာလ။ သော စ ပန ကပ္ပေါ အာယုကပ္ပေါ ဝုစ္ဆတိ။ မိလိန္ဒ၊၁၄၃။ ကပ္ပံ နိရယမ္ပိ ပစ္စတိ ကပ္ပံ သဂ္ဂမ္ပိ မောဒတိတိ တွေ အာယုကပ္ပေါ၊ အာယုကပ္ပနံ အာယုဝိဓာနံ ကမ္မဿ ဝိပါကဝသေန ဝါ ဝဿကဏနာယ ဝါ အာယုပရိစ္ဆေဒေါတိ အတ္တော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁ဝ၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၉၄။ ဝဇီရ၊၅၃၃။)

အာယုကပ္ပန (န) [အာယု + ကပ္ပန] အသက် အပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်းကာလ။ အာယု-ကပ္ပ-ကြည့်။

အာယုကပ္ပဝိနာသ (ပု) [အာယုကပ္ပ+ဝိနာသ] အာယုကပ်၏ ပျက်စီးခြင်း။ အာယုကပ္ပ-

ဝိနာသေ ဝေါတိ အတ္ထေ သတိ နတ္ထိ ဝိဇေ-
ဓော။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၁၄။

အာယုကပ္ပသညိတ (တိ) [အာယုကပ္ပ + သညိတ]
အာယုကပ္ပဟူ၍ သိမှတ်အပ်သော။ အာယု-
ကပ္ပသညိတ အန္တရာဟု တိဋ္ဌတိ။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၇။
အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၀။

အာယုကာမ (တိ) [အာယု + ကာမ] အသက်-
အသက်ရှည်ခြင်း - ကို အလိုရှိသော။ သူ။ န
ခေါ ဂဟပတိ အရဟတိ အရိယသာဝကော
အာယုကာမော အာယု အာယာဓိတုံ ဝါ
အဘိနန္ဒိတုံ ဝါ။ အံ၊ ၂။ ၄၁။

အာယုကာရဏ (န) [အာယု + ကာရဏ] အသက်
ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်း။ တတ္ထ လူဒံ ဘိက္ခု-
နော အာယုသို့ လူဒံ အာယုကာရဏန္တိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၁။ (-ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၄။)

အာယုကာလ (ပု) [အာယု + ကာလ] အသက်
ရှည်ရာ - အခါ - ကာလ။ ဝဿသတတော
ပဋ္ဌာယ ဥဒ္ဓံ အာယုကာလော ကာလော
နာမ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၂။ မ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁၂၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဝိ၊ ၇၃။ ဝေါ၊ ဝိ၊ ၁။ ၅၈။

အာယုကောဋ္ဌာသ (ပု) [အာယု + ကောဋ္ဌာသ]
အသက်အမြင့်အစု။ ဗုဒ္ဓါ စ ခုက္ကိစ္စာဒိဘာဝံ
အပတွာ ပဉ္စမေ အာယုကောဋ္ဌာသေ ဗဟု-
ဇနဿ ပိယမနာပကာလေယေဝ ပရိနိဗ္ဗာ-
ယန္တိ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၄။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၃။ အံ၊ ဝိ၊
၂။ ၂၄၇။ ဥဒါန၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၄။ (-မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၈။
မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၀။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၈။)

အာယုက္ခယ (ပု) [အာယု + ခယ] အသက်၏
ကုန်ခြင်း။ အသက်တမ်းကာလ ကုန်ဆုံးခြင်း။
အညတဓော အတ္ထော အာယုက္ခယာ ဝါ
ပုညက္ခယာ ဝါ အာဘသရာကာယာ ဝေတော။
ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၆။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၃။ အာယုက္ခယာ ဝါ ပုည-
က္ခယာ ဝါတိ ယေ ဥဋ္ဌာရံ ပုညကမ္ပံ ကတော
ယတ္ထ ကတ္ထမိ အပ္ပါယုကေ ဒေဝလောကေနိဗ္ဗာ-

တ္တန္တိ၊ တေ အတ္တနော ပုညဗလေန ဌာတုံ န
သက္ကာန္တိ၊ တဿ ပန ဒေဝလောကဿ
အာယုပ္ပမာဏေန ဝေန္တိတိ အာယုက္ခယာ
ဝေန္တိတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂။ (-ဝိမာန။
၁၂၁။ ထေရ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀။ စရိယာ။ ၃၉၁။ မိလိန္ဒ။
၂၉၃။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၁။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇၅။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၂။ ၁၆၂။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၉။ ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၁။
၃၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၂။ ဓမ္မ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဣတိ
ဝုတ်၊ ဝိ၊ ၂။ ၄၂။ ထေရ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။ ဇာ၊ ဝိ၊ ၂။
၂၇၃။ သီ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၁။ ၇-ဂ။ အနု၊ ဝိ၊ ၂။
၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၉၆။)

အာယုက္ခယပ္ပတ္တ (တိ) [အာယုက္ခယ + ပတ္တ]
အသက်တမ်း ကုန်ခြင်းသို့ ရောက်သော။ သူ။
အတ္ထိ ဒေဝပုတ္တော ဥဿန္တကုသလမူလော
ဝိဇာယုကော အာယုက္ခယပ္ပတ္တော။ မိလိန္ဒ။
၁၂၉။

အာယုက္ခယမရဏ (န) [အာယုက္ခယ + မရဏ]
အသက်ကုန်ခြင်းကြောင့် သေခြင်း။ ဇာတိ-
က္ခယ (ဇာတိပစ္စယာ) မရဏံ ဥပက္ကမမရဏံ
သရဿမရဏံ အာယုက္ခယမရဏံ ပုညက္ခယ-
မရဏန္တိပိ တဿေဝ နာမံ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၉၅။
ပဋိသံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၃။ မဟာနိ၊
ဝိ၊ ၆၂။ သာရတ္ထ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄။ (-အနု၊ ဝိ၊ ၁။ ၉၇။
အနု၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၄။ ဝိဘာဝိနိ၊ ၁။ ၁၇။)

အာယုက္ခယဟေတု (ပု) [အာယုက္ခယ + ဟေတု]
အသက်တမ်းကုန်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။
အနာသဝေါ အာယုက္ခယာ အာယုက္ခယ-
ဟေတု တုဋ္ဌော သောမနဿိကော ဟေတတိ။
ထေရ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၈။

အာယုဂတိ (ထိ) [အာယု + ဂတိ] အသက်၏
ဖြစ်ခြင်း။ ကာလကိရိယံ ဥပဂန္တ၍ အာယုဂတိ
ခေပေတွာ ပရိနိဗ္ဗာယနတော။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။
၅၀။

အာယုဉ္ဇန (န) [အာ + ယုဇ + ယု] အလွန်-
ပြင်းစွာ - အားထုတ်ခြင်း။ အာယုဉ္ဇန အနု-
ယုဉ္ဇန အာယောဂေါ။ ဒိ၊ ဋီ၊ ဘ၊ ဘ၊ ဘ။

အာယုတ (တိ) [အာ + ယု + တ] ဖျေမြှမ်း -
ယှဉ်စပ် - သော။ အရွှေ့ခိုကာ ပုထုသံလော၊
ဂေါနဂုံလမိဂါယုတာ။ ထေရ၊ ၂၄၄။ ဂေါန-
ဂုံလေဟိ စ ပသာဒါဒိကေဟိ မိဂေဟိ စ တဟံ
တဟံ ဝိစရန္တေဟိ အာယုတာ မိသိတာတိ
ဂေါနဂုံလမိဂါယုတာ။ ထေရ၊ ၄၁။ ၂၈၄။
အနုပါနသမာယုတ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၈၇)၊ ကိမ္မုရိ-
သာယုတ (ဇာ၊ ၄၅။ ၂၉၀)၊ ဂေမာယုတ
(အပါ၊ ၁၆၂)၊ နာနာဒိဂေကာယုတ (ဒိ၊ ၃။
၁၆၃)၊ နာနာပုပ္ဖမာယုတ (ဇာ၊ ၄၅။ ၁၅၂)၊
ပုထုလောမာယုတ (ဇာ၊ ၄၅။ ၁၅)၊ ဟရိတာ-
ယုတ (ဇာ၊ ၄၅။ ၃၁၄)တို့လည်း ကြည့်။

အာယုတ္တ (တိ) [အာ + ယုဇ + က] (က) ယှဉ်
သော၊ အထူးသဖြင့် ယှဉ်သော။ (ခ) အား
ထုတ်သော၊ အထူးသဖြင့် အားထုတ်သော။
(က) တပေါင်ဂူစွာယ အာယုတ္တာ။ သံ၊ ၁။
၆၇။ အာယုတ္တာတိ တပေါင်ဂူစွာယ ယုတ္တ-
ပယုတ္တာ။ သံ၊ ၄၁။ ၁၁၇။ အာယုတ္တာတိ
ဒဿနေန သံယုတ္တာ။ သံ၊ ၄၁။ ၁၆၇။ (ခ)
ပဌမဿ ဈာနဿ ဥပ္ပါဒါယ ယုတ္တော ပ-
ယုတ္တော အာယုတ္တော သမာယုတ္တော။ မဟာ-
နိ၊ ၄၀၁။ (က) (ခ) မေထုနဓမ္မေ ယုတ္တဿ
ပယုတ္တဿ အာယုတ္တဿ သမာယုတ္တဿ။
မဟာနိ၊ ၁၀၈။ အာယုတ္တဿာတိ ဝိသေသေန
ယုတ္တဿ။ မဟာနိ၊ ၄၅။ ၂၂၇။ (-မဟာနိ။
၁၂၇။ စူဠနိ၊ ၅၆။ အပါ၊ ၄၅။ ၄၀။)

အာယုတ္တက (ပု) [အာယုတ္တ + က] အမှုထမ်း၊
ဝန်ဆောင် (စာရေး၊ ဘဏ္ဍာစိုး၊ တရားသူ
ကြီး၊ အမတ်စသည်)။ အမှန် ဒေဝ နဂ-
ရေ အာယုတ္တကော နတ္ထိ၊ ဒေဟိ နောကိဉ္စိ
အာယုတ္တကံ။ သံ၊ ၄၁။ ၁၀၃။ (-ပဋိသံ၊ ၄၁။)

၂။ ၃၀၀။ ဓမ္မာ၊ ၄၁။ ၆၄။ ၁၁၅။ ဓမ္မာ၊ ၄၅။ ၂၈၃။
ဇာ၊ ၄၅။ ၄၉၆။)

အာယုတ္တကပုရိသ (ပု) [အာယုတ္တက + ပုရိသ]
အမှုထမ်းယောက်ျား။ အာယသဘဓကော
အာယုတ္တကပုရိသော ဝိယ တနိဿိတော နန္ဒိ-
ရာဂေါ အနုစရော နာမ။ ဓမ္မာ၊ ၄၅။ ၂၈၄။
(-စရိယာ၊ ၄၅။ ၂၁။ ဇာ၊ ၄၅။ ၁၄။)

အာယုတ္တကဗြာဟ္မဏ (ပု) [အာယုတ္တက +
ဗြာဟ္မဏ] အမှုထမ်းပုဂ္ဂိုလ်။ ရာဇဂဟနဂရေ
ဇိက္ခပဋိသင်္ခရဏကာရကော အာယုတ္တက-
ဗြာဟ္မဏော။ အံ၊ ၄၅။ ၁၄၉။

အာယုတ္တကဝေသ (ပု) [အာယုတ္တက + ဝေသ]
အမှုထမ်းအသွင်သဏ္ဌာန်။ ဂစ္ဆ၊ သေဋ္ဌိနော
အာယုတ္တကဝေသဂဟေတွာ သေဋ္ဌိဿ ဟတ္ထ-
တော ပဏ္ဍိ အာရောပေတွာ။ ဓမ္မာ၊ ၄၅။ ၂၉။
(-ဇာ၊ ၄၅။ ၂၄၇။)

အာယုဒ (တိ) [အာယု + ဒါ + ကိ] အသက်ကို
ပေးလှူတတ်သောသူ။ အာယုဒေါ ဗလ-
ဒေါ ဓီရော၊ ဝဏ္ဏဒေါ ပဋိဘာနဒေါ။ အံ၊ ၂။
၃၆။

အာယုဒဒန္တ (တိ) [အာယု + ဒါ + ဒန္တ] အသက်
ကို ပေးတတ်သော။ အာယုဒဒံ ဒန္တ နာဂ-
သေန ဘောဇနံ ဝုရုပစာရေန ဇီဝိတံ ဟရတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၅၅။

အာယုဒါန (န) [အာယု + ဒါန] အသက်ကို
ပေးလှူခြင်း။ အသက်အလှူ။ အာယံ ခေါ
ပန ဒတွာတိ အာယုဒါနံ ဒတွာ။ အံ၊ ၄၅။
၃၁၁။ (-အံ၊ ၄၅။ ၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၅။)

အာယုဒါယံ (တိ) [အာယု + ဒါ + ယံ] အသက်
ကို ပေးလှူလေ့ရှိသောသူ။ သော အာယု-
ဒါယံ ဝဏ္ဏဒါယံ၊ သုခံ ဗလဒေါ နရော။
အံ၊ ၁။ ၃၇၇။

အာယုဉ္ဇဗျူဟ (န) [အာယု + ဉ္ဇဗျူဟ] ကျပ်စည်း
ကျသော အာဝလောဟုဒ်။ အသက်၏

-အားမရှိသည်၏အဖြစ် - အားမရှိခြင်း - အားနည်းခြင်း။ အာယုဒဗ္ဗလတော မရ၏ အနုဿရိတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။ အာယုဒဗ္ဗလတောတိ ဇီဝိတဿ ဒုဗ္ဗလဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၄။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၃။)

အာယုခ (န) [အာ+ယုခ + အ] လက်နက်၊ အာဝဓ-ကြည့်။

အာယုခဘဏ္ဍ (န) [အာယုခ+ဘဏ္ဍ] လက်နက် ဘဏ္ဍ။ သတ္တဝေဏိဇ္ဇာတိ အာယုခဘဏ္ဍံ ကတွာ ဝါ ကာရေတွာ ဝါ ယထာကတံ ဝါ ပဋိလဘိတွာ တဿ ဝိက္ခယော။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၄။

အာယုခာရဏ (တိ) [အာယု+ခာရဏ] အသက် ကို ဆောင်တတ်သော။ ဘောဇနံ သဗ္ဗသတ္တာနံ အာယုခာရဏံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃။ ၃၀၆။

အာယုပစ္စေဒန (တိ) [အာယု+ပစ္စေဒန] အသက်ကို ဖြတ်တတ်သော။ အနာယုဿာတိ အာယုပစ္စေဒနာ န အာယုဝဇ္ဇနာ။ အံ၊ ဝိ၊ ၃။ ၄၆။

အာယုပညာသမာဟိတ (တိ) [အာယု+ပညာ+သမာဟိတ] အသက်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။ သဗ္ဗလက္ခဏသမ္ပန္နော၊ အာယုပညာသမာဟိတော။ အပါ၊ ၁။ ၃၆၆။

အာယုပဋိလာဘ (ပ) [အာယု+ပဋိလာဘ] အသက်ကိုရခြင်း၊ အသက်ရှည်ခြင်း။ အာယုသံဝတ္တနိကာ ဟိဿ ပဋိပဒါ ပဋိပန္နာ အာယုပဋိလာဘာယ သံဝတ္တတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၁။

အာယုပရိက္ခယ (ပ) [အာယု+ပရိက္ခယ] အသက်၏ ကုန်ခြင်း။ ကာလံ ကရေတိတိ န ဝိဇာတဘာဝပစ္စယာ၊ အာယုပရိက္ခယေနဝ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၀။ (- ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၀။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၄။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၀။)

အာယုပရိစ္ဆေဒ (ပ) [အာယု+ပရိစ္ဆေဒ] အသက် အပိုင်းအခြား၊ အသက်ကို ပိုင်းခြားခြင်း။ တတ္ထ အာယုပရိစ္ဆေဒေ ပရိတ္တံ လဟုကန္တိ ဥဘယမေတံ အပ္ပကဿေဝ ဝေဝစနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆။ (- အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၄။ ၃။)

အာယုပရိစ္ဆေဒဝစန (န) [အာယုပရိစ္ဆေဒ + ဝစန] အသက် အပိုင်းအခြားကို ခိုင်းခြင်း။ "ဝဿသတံ ဝဿသဟသံ ဝဿသဗ္ဗသဟဿာနိ" တိ အာဒိနာ မနုဿာနံ ဝေဝါနဉ္စ အာယုပရိစ္ဆေဒဝစနတော ယေဘုဒယုန တေသံ အာယုက္ခယေန မရဏံ ဟောတိ။ အနု၊ ၃။ ၁၃၃။

အာယုပရိတ္တတာ (တိ) [အာယု+ပရိတ္တ+တာ] အသက်၏ - နည်း - တိုတောင်း - သည်၏ အဖြစ်။ ဧတံ ဘယန္တိ ဧတံ ဇီဝိတိန္ဒြိယဿ မရဏုပကမနံ၊ အာယုပရိတ္တတာ၊ ဇရုပနိတဿ တာဏာဘာဝေါတိ တိဝိဓံ အယံ ဘယဝတ္ထု ဘယကာရဏန္တိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။

အာယုပရိပါကကာလ (ပ) [အာယု+ပရိပါက+ကာလ] အသက်၏ မှင့်ကျက်ရာအခါ။ ပရိပါကံ အာဂမေန္တိတိ အာယုပရိပါကကာလံ အာဂမေန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။

အာယုပရိမာဏ (န) [အာယု+ပရိမာဏ] အသက်၏ အတိုင်းအရှည်။ တေသံ ဗုဒ္ဓါနံ အာယုပရိမာဏတောပိ ပုရိသယုဂတောပိ ဥဘယဿာ စိရဋ္ဌိတိကတာ ဝေဝိတဉ္စာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ (- ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၅။ ဝိဇရ၊ ၅။ ၃၃။)

အာယုပရိယန္တ (ပ) [အာယု+ပရိယန္တ] အသက် အပိုင်းအခြား။ ဝေမာယုပရိယန္တ (ဝိ၊ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၁။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။) - ကြည့်။

အာယုပရိယောသာန (န) [အာယု+ပရိယော-
သာန] အသက်၏ အဆုံး။ သောယထာဟ-
သုကံ ဂန္ဓာ အာယုပရိယောသာနေ ပရိနိဗ္ဗာ-
ယံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃။ အဘိညာသမာပတ္တိယောစ
နိဗ္ဗတ္တေတွာ အာယုပရိယောသာနေ ဗြဟ္မ-
လောကေ နိဗ္ဗတ္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၁။ (-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၅၃၊ ၃၁၄၊ ၄၀၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၂၅၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊ ၃၀၁။ အပါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၁။
စရိယာ၊ဋ္ဌ၊ ၂၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၊ ၅၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၃၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။ ၅၅၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၄၀။)

အာယုပါလ (ပု) [အာယု+ပါလ] အာယုပါလ
မည်သော ထေရ်။ အာယသ္မာ အာယုပါ-
လော သင်္ချေယျပရိဝေဏေ ပဋိဝသတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၁၈။

အာယုပါလယန္တ (တိ) [အာယု+ပါလယန္တ] အ-
သက်ကိုစောင့်သောသူ။ သင်္ကဏ်ဇိရတိ အာ-
ယုပါလယံ။ သံ၊ ၁။ ၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၇။
ပါလယန္တ နိရောဓော အဝေဒနော ဇိဝိတံ
ရက္ခန္တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၅။

အာယုပါလိ (ထိ) [အာယု+ပါလိ] အာယုပါလိ
မည်သော ထေရ်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာယုပါလိတ္ထေရိ (ထိ) [အာယုပါလိ+ထေရိ]
အာယုပါလိမည်သောထေရ်။ သံသမိတ္တာယပိ
ရာဇမိတာယ အာစရိယာ အာယုပါလိတ္ထေရိ
နာမ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉။

အာယုပ္ပဋိလာဘိ (ထိ) [အာယု + ပဋိလာဘိ။
ထိ-၌ အာယုပ္ပဋိလာဘိနိ] အသက်ကို တဖန်
ရခြင်း။ အာယံ ဝါ ဘဇနိကာ ဟောတိ။
အာယုပ္ပဋိလာဘိနိတိ အတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၃၁၁။

အာယုပ္ပတ္တိဋ္ဌာန (န) [အာယု+ပဋ္ဌတ္တိ+ဋ္ဌာန]
အခွန်အတုတ်၏ ဖြစ်ရာ - ဋ္ဌာန - အရပ်။
အခွန် ထွက်ရာ ဋ္ဌာန။ ကေကိတိ ရညော

ဝါတဗ္ဗော အာယော၊ အာယုပ္ပတ္တိဋ္ဌာနန္တိ
အတ္ထော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၆။

အာယုပ္ပဗန္ဓ (ပု) [အာယု+ပဗန္ဓ] ဇိဝိတိန္ဒြေ၏
အစဉ်။ အာယုဗန္ဓာနဇနကပစ္စယသမ္ပတ္တိ-
ယာတိ အာယုပ္ပဗန္ဓာယ ပဝတ္တာပနကာလံ
အာဟာရာဒိပစ္စယာနံ သမ္ပတ္တိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၇။

အာယုပ္ပမာဏ (န) [အာယု+ပမာဏ] အသက်
၏ အတိုင်းအရှည်။ အသက်တမ်း။ ဝိပဿိသာ
ဘိက္ခဝေ အာယုပ္ပမာဏံ အဟောသိ။ မိ၊ ၂။
၃။ တဿ ပန ဒေဝလောကဿ အာယုပ္ပမာ-
ဏေနဝ စဝန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ အာယုပ္ပမာ-
ဏေနဝါတိ ပရမာယုပ္ပမာဏေနဝ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၅၆။ သိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၁။ ၄၁၆။ တသ္မိံ တသ္မိံ
ကာလေ ယံ မနုဿာနံ အာယုပ္ပမာဏံ
ဟောတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၂၉၄။ အာယုပ္ပမာဏန္တိ ပရမာယု-
ပ္ပမာဏံ ဝေတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၅၀၄။ (- ဒီ၊ ၂။ ၂၆၁။ သံ၊ ၁။ ၁၅၃၊ ၃၃၆။
အံ၊ ၁။ ၂၁၄၊ ၂၇၀၊ ၄၄၁။ အံ၊ ၂။ ၅၀၃။ အံ၊ ၃။
၃၉၅။ အဘိ၊ပု၊ ၁၁၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၈။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၈။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၈-၉။ သုတ္တနိ
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊ ၂၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၂။ ကဒါ၊ဋ္ဌ၊ ၃၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၈။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၃၄၈။ မူလ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇။ အနု၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၇။)

အာယုပ္ပမာဏဝေမဋ္ဌ (န) [အာယုပ္ပမာဏ+ဝေ-
မဋ္ဌ] အသက်အတိုင်းအရှည်-သက်တမ်း-၏
အလယ်။ တတ္ထ အာယုပ္ပမာဏဝေမဋ္ဌ အပ္ပ-
တွာဝ ပရိနိဗ္ဗာယနတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၂။

အာယုဘာဂပဋိလာဘိ (တိ) [အာယုဘာဂ +
ပဋိလာဘိ။ ထိ-၌ အာယုဘာဂပဋိလာဘိနိ]
အသက်၏ အဖို့ကို တဖန်ရခြင်း ရှိသော။

အာယုဿ အာဂိနိ ဟောတိတိ အာယုဘာဂ-
ပဋိလာဘိနိ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁။ အာ-
ယုဘာဂပဋိလာဘိနိ ဟောတိတိ အာယု-
ကောဋ္ဌာသဿ ပဋိလာဘိနိ ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၃၀။

အာယုရ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာယုရအမည်
ရှိသူ၊ အာယုရအမတ်။ ဗျာကာသိ အာယု-
ရော ပဋ္ဌ။ ဇော၊ ၁။ ၁၅။ အာယုရဉ္စ ပုဏ္ဏ-
သဉ္စာတိ ဒွေ ရညော ပဏ္ဍိတာမစေ အာမ-
န္တေတွာ။ ဇော၊ ၁။ ၁၂။ ၁၃။

အာယုရပဏ္ဍိတ (ပု) [အာယုရ+ပဏ္ဍိတ] အာ-
ယုရအမည်ရှိသော ပညာရှိအမတ်။ ရညော
အာယုရပဏ္ဍိတဿ ဝစနံ သုတွာ။ ဇော၊ ၁။ ၁၂။
၁၃။

အာယုဝစန (န) [အာယု+ဝစန] (၁) အသက်
၏ တိုးပွားခြင်း၊ အသက်ရှည်ခြင်း။ (တိ) (၂)
အသက်ကို-တိုးပွား-ရှည်-စေတတ်သော။
(၃) အာယုဝစနမည်သောသူ။ (၁) ဘိက္ခုဝေ
န ကေဝလံ အာယုဝစနမေဝ၊ ဣမေ ပန...
ဝစန္တိ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၄၂။ (တိ) (၂) အမှားကံ
အာယုဝစနော စေတိယဋ္ဌာနံ ပုညက္ခေတ္တံ
အဘိသေကသိဉ္စကော သော ဘဂဝါ သတ္တာ
ကုသိနာရာယ ပရိနိဗ္ဗတော။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၉။
(-အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၆။) (၃) အာယုဝစနကုမာရ-
ကြည့်။

အာယုဝစနကာရဏ (န) [အာယုဝစန+ကာရ-
ဏ] အသက်ရှည်ခြင်း အကြောင်း။ အတ္ထိ
မညေ ဣမေသံ သတ္တာနံ အာယုဝစနကာရ-
ဏံ။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၄၂။

အာယုဝစနကုမာရ (ပု) [အာယုဝစန+ကုမာရ]
အာယုဝစနသတိုးသား။ အထဿ အာယုဝစ-
နကုမာရေတိ နာမံ ကရိ သု။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁၄၂။

အာယုဝန္တ (တိ) [အာယု+ဝန္တ] ရှည်သော
အသက်ရှိသော၊ အသက်ရှည်သော၊ သူ။

တေသံ ညတရောယမာယု ဝါ၊ ဒွါရေ တိဋ္ဌတိ
ခုဋ္ဌသောဘိတော။ ထေရ၊ ၂။ ၆၄။ တေသံ
အညတရော အယံ အာယုဝါ ဒီသာယု အာ-
ယသ္မာ။ ထေရ၊ ၁။ ၄၅၁။ (အပါ၊ ၁။ ၃၆၃။)

အာယုဝိဇာန (န) [အာယု+ဝိဇာန] အသက်ကို
စီရင်ခြင်း။ အာယုကပ္ပန-ကြည့်။

အာယုဝေ (ပု) [အာယု+ဝေ] အသက်အပိုင်း
အခြားကို သိကြောင်းအတတ်။ အာယုဝေ-
ဒါဒိဝိဇ္ဇာ ဝေ ဝိဇ္ဇာဌာနံ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၇၀။

အာယုဝေမဇ္ဈ (န) [အာယု+ဝေမဇ္ဈ] အသက်
တမ်း၏ အလယ်၊ အသက်၏ ထက်ငယ်။
ယော အာယုဝေမဇ္ဈံ အနတိက္ကမိတွာ ပရိ-
နိဗ္ဗာယတိ။ သံ၊ ၁။ ၃။ ၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။
ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယတိ ယော တတ္ထေဝ အာ-
ယုဝေမဇ္ဈံ အဘိက္ကမိတွာ အရဟတ္တံ ပါပုဏာ-
တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၉။ (- အဘိ၊ ၁။ ၃။ ၄၉။
ပရိသံ၊ ၁။ ၂။ ၆၈။ ဥဒါန၊ ၁။ ၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။
၄၈။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၄၂၀။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၅၃။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၆၆။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၄၉။)

အာယုဝေမတ္တ (န) [အာယု+ဝေမတ္တ] အသက်
တော် ထူးခြားခြင်း၊ သက်တမ်းမတူခြင်း။
သဗ္ဗဗုဒ္ဓါနဉ္စ အာယုဝေမတ္တံ ပမာဏဝေမတ္တံ
ကုလဝေမတ္တံ ပဓာနဝေမတ္တံ ရသ္မိဝေမတ္တန္တိ
ပဉ္စ ဝေမတ္တာနိ ဟောန္တိ။ အာယုဝေမတ္တံ
နာမ ကေမိ ဒီသာယုကာ ဟောန္တိ၊ ကေမိ
အပ္ပယုကာ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁၅၇။
(- ဥဒါန၊ ၁။ ၁၃၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၁၃၁။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၃၄၈။)

အာယုဝေမတ္တတာ (ထိ) [အာယုဝေမတ္တ+တာ]
အသက်တော်၏ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်။
ကုသလဝေမတ္တတာ ပဓာနဝေမတ္တတာ အာ-
ယုဝေမတ္တတာ ပမာဏဝေမတ္တတာတိ။ မိလိန္ဒ၊
၂။ ၇၆။ (- အဘိ၊ ၁။ ၃။ ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ ၁။
၁၃၄။)

အာယုသံဝတ္တနိက (တိ) [အာယု + သံဝတ္တနိက]
 အသက် - အသက်ရှည်ခြင်း - ကို ဖြစ်စေတတ်
 သော၊ အသက်ရှည်စေတတ်သော။ အာယု-
 သံဝတ္တနိကံ အာယုသ္မတာ စုန္နေန ကမ္မာရ-
 ပုတ္တေန ကမ္မံ ဥပဓိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၃။ ဥဒါနံ
 ၁၈၃။ အာယုသံဝတ္တနိကန္တိ ဒီဃာယုက-
 သံဝတ္တနိကံ။ ဥဒါနံ၊ ၁၆၆။ (- အံ၊ ၂။
 ၄၁။ အံ၊ ၁၂။ ၂၃။)

အာယုသင်္ခယ (ပု) [အာယု + သင်္ခယ] အသက်
 ၏ ကုန်ခန်းခြင်း၊ အသက်ကုန်ခြင်း။ တာဝ
 ဒီဃာယုကာ သတ္တာ၊ စဝန္တိ အာယုသင်္ခယာ။
 အဘိ၊ ၀။ ၄၄၁။ မဟာဥ ဒီသ္မာ ဂတမာယု-
 သင်္ခယံ။ ထေရ၊ ၂၃၆။ မ၊ ၄၂။ ၂၁၄။
 ယသ္မာ ကာလကံတော အာယုနော ဓယံ
 ဝယံ ဘေဒံ ဂတော နာမ ဟောတိ၊ တသ္မာ
 ဝုတ္တံ ဂတမာယုသင်္ခယန္တိ။ ထေရ၊ ၄၁။ ၂၀၇။
 (- ဣတိဝုတ်၊ ၂၄၇။ အပါ၊ ၁။ ၁၆၆။ ၂၁၆။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၁၀။)

အာယုသင်္ခါရ (ပု) [အာယု + သင်္ခါရ] (၁)
 အသက် - ဇီဝိတိန္ဒြေ - ကို ပြုပြင်စီရင်တတ်
 သော ဗလသမာပတ်။ (၂) ဗလသမာပတ်
 သည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော - အသက် - ဇီဝိ-
 တိန္ဒြေ။ (၃) ဣန္ဒြိယပစ္စည်း စသည်တို့၏အစွမ်း
 ဖြင့် တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်
 ပြုပြင်စီရင်တတ်သော - အသက် - ဇီဝိတိန္ဒြေ။
 (၄) ကံသည် ပြုပြင်စီရင်အပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြေ။
 (သုတ်မဟာဝါ၊ ၄၁။ သု၊ သစ်၊ ပခုက္ကူ၊ ၁။ ၄၂၉။
 အဋ္ဌသာလိနိဘာသာဋီကာ၊ ၂။ ၃၇။) (၁)
 (၂) အဂဝါ စာပါလေ စေတိယေ
 သတော သမ္ပဇောနော အာယုသင်္ခါရံ ဩ-
 သဠိ။ ဒီ၊ ၂။ ၈၉။ သံ၊ ၃။ ၂၃၀။ အံ၊ ၃။ ၁၃၁။
 ဥဒါနံ၊ ၁၅၅။ အာယုသင်္ခါရံ ဝိဿဠိ (ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၁၄၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၉။) တိ
 အာယုနော ဇီဝိတဿ အဘိသင်္ခါရကံ ဗလ-
 သမာပတ္တိဓမ္မံ န သမာပဠိဿာမိတိ ဝိဿဠိ၊

တံ ဝိဿဠနေနေဝ တေန အဘိသင်္ခါရိယ-
 မာနံ ဇီဝိတသင်္ခါရံ နပုဝတ္တေဿာမိတိ ဝိ-
 သဠိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၈။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၂၅၇။ (- အပါ၊ ၁။ ၁၆၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၃၁၄။ ဥဒါနံ၊ ၂၉၇။ ထေရ၊ ၄၁။ ၁၈၇။
 အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။) (၃) (၄) တေဝ နုခေါ အာ-
 ဝုသော အာယုသင်္ခါရ။ မ၊ ၁။ ၃၇၀။ အာယု-
 သင်္ခါရတိ အာယုမေဝ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။ အာ-
 ယု ဝေ ဣန္ဒြိယပစ္စယာဒိဝေသေန သဟဇာတ-
 မောနံ အနုပါလနဝေသေန သင်္ခရကတော
 အာယုသင်္ခါရော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ (- သံ၊ ၁။
 ၄၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၄၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ ၂၀၉။ အံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၃၆။ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၄၉။ ၃၅၀။ ဓမ္မ၊ ၄။
 ၁။ ၈၃။ ၃၄၂။ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၉၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၄၃။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၄၇။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၂၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၈၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၉၈။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၅။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၁၆၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။)

အာယုသင်္ခါရပရိက္ခယ (ပု) [အာယုသင်္ခါရ +
 ပရိက္ခယ] အာယုသင်္ခါရ - အသက် - ဇီဝိတိန္ဒြေ
 - ၏ ကုန်ဆုံးခြင်း။ အတ္တနော အာယုသင်္ခါရ-
 ပရိက္ခယံ ဥ တွာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၈။

အာယုသင်္ခါရပရိယောသာန (န) [အာယုသင်္ခါရ
 + ပရိယောသာန] အာယုသင်္ခါရ - ဇီဝိတိ-
 န္ဒြေ - ၏ အဆုံး။ အာယုသင်္ခါရပရိယောသာနော
 သောဠသန္တံ စိတ္တာနံ ဝါရေ သတိ ဟေဠာ
 သောဠသကံ ဥပရိ သောဠသကန္တိ ဒွေ ကေ-
 တော ယောဇေတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။

အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇန (န) [အာယုသင်္ခါရ +
 ဩဿဇ္ဇန] အာယုသင်္ခါရကို စွန့်လွှတ်တော်
 မူခြင်း။ (က) ဗလသမာပတ်ကို စွန့်လွှတ်
 တော် မူခြင်း။ (မြတ်စွာဘုရားသည် ကိုယ်
 တော်မြတ်၏ အသက်တော်ကို ကြာရှည်

တည်တံ့အောင် ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စား
တော်မူရ၏။ ဖလသမာပတ်ဖြင့် အသက်ကို
ထိန်းသိမ်းပြုပြင်တော်မူရ၏။ ဤနေ့မှစ၍ ထိုကဲ့
သို့ သက်တော်တည်တံ့အောင် ဖလသမာ
ပတ်ကို ငါ မဝင်စားတော့အံ့ဟု စိတ်ဆုံးဖြတ်
တော်မူသည်ကိုပင် အာယုသင်္ခါရ စွန့်လွှတ်
သည်ဟု ခေါ်သည်။ (ခ) အသက်-ဇီဝိတိန္ဒြေ
-ကိုစွန့်လွှတ်တော်မူခြင်း။ (ဖလသမာပတ်ကို
ဝင်စားခြင်းကြောင့် ကြာရှည် တည်တံ့နေ
သော အသက်ကိုလည်း ဖလသမာပတ်ဖြင့်
ဆက်လက်၍ ထိန်းမထားတော့အံ့ဟု စိတ်ဆုံး
ဖြတ်တော်မူသည်ကိုလည်း အာယုသင်္ခါရ စွန့်
လွှတ်တော် မူသည်ဟု ခေါ်ဝေါ် ရပြန်၏။)
အာယုသင်္ခါရ (၁) (၂) ကြည့်။ အဋ္ဌဟိ
ကာရဏေဟိ ပထဝီကမ္မော ဝေဒိတဗ္ဗောဓာတု-
က္ခောဘေန။ အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနေန၊ ပရိ-
နိဗ္ဗာနေနာတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၀။ မာသနက္ခ-
တ္တေနဿ သာဝကသန္နိပါတော စ အဟောသိ
အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနဉ္စ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈။ (-
ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၀။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၇၉။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊
၂၁၈။)

အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇနသုတ္တ (န) [အာယုသင်္ခါ-
ရောဿဇ္ဇန + သုတ္တ] အာယုသင်္ခါရောဿဇ္ဇန
သုတ်။ ဥဒါနပါဠိ၊ ၆-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ ဥဒါန။
၁၅၁။

အာယုသတ (န) [အာယု + သတ] အသက်
တရာ။ အယံ အက္ခိကာ အာယုသတံ ဝဏ္ဏသတံ
သုခသတံ ဗလသတံ ပဋိဘာနသတန္တိ ပဉ္စ
အာနိသံသသတနီ ဒေတိ။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၂၃။
(-မ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၀၉။)

အာယုသန္တာနဇနကပစ္စယသမ္ပတ္တိ (တိ) [အာယု-
သန္တာန + ဇနက + ပစ္စယ + သမ္ပတ္တိ] အသက်
အစဉ်ကိုဖြစ်စေတတ်သော အာဟာရစသော
အကြောင်းတို့၏ ပြည့်စုံခြင်း။ တတ္ထ ယံ ဝိဇ္ဇ-
မာနာယပိ အာယုသန္တာနဇနကပစ္စယသမ္ပ

တ္တိယာ ကေဝလံ ပဋိသန္ဓိဇနကဿ ကမ္မဿ
ဝိပက္ခဝိပါကတ္တာ မရဏံ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၂၂။ အာယုသန္တာနဇနကပစ္စယသမ္ပ-
တ္တိယာတိ အာယုပုဗ္ဗဿ ပဝတ္တာပနကာနံ
အာဟာရာဒိပစ္စယာနံ သမ္ပတ္တိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊
၁။ ၂၇၇။

အာယုသမ္ပဒါ (တိ) [အာယု + သမ္ပဒါ] အသက်
၏ ပြည့်စုံခြင်း။ တဿ အာယုသမ္ပဒါ ရူပ-
သမ္ပဒါ ကုသလသမ္ပဒါ.. တေပိ မဟာပုရိ-
သဿ ပါရမီနံ အာနိသံသာတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
တတ္ထ အာယုသမ္ပဒါ နာမ တဿံ တဿံ ဥပ-
ပတ္တိယံ ဝိသုသုကတာ စိရဋ္ဌိတိကတာ။ စရိ-
ယာ၊ ၄၊ ၂၃။ သီ၊ ၄၊ သစ်၊ ၁။ ၃၀၁။

အာယုသရိက္ခတာ (တိ) [အာယု + သရိက္ခ +
တာ] အသက်နှင့် တူသည်၏ အဖြစ်။ တသ္မာ-
တိ တာယ အာယုသရိက္ခတာယ။ သီ၊ ၄၊ သစ်၊
၁။ ၇၉။

အာယုသဟဂတ (တိ) [အာယု + သဟဂတ] ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ ဝေမေဝ ခေါ်
ရာဇညယဒါယံ ကာယော အာယုသဟဂတော
စ ဟောတိ ဥသ္မာသဟဂတော စ ဝိညာဏ-
သဟဂတော စ။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၆၇။

အာယုသဟဿ (န) [အာယု + သဟဿ] အသက်
တထောင်။ နယော နေတဗ္ဗောတိ “အာယု-
သဟဿံ ဝဏ္ဏသဟဿ”န္တိ အာဒိကော
နယော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၁၀။

အာယုသေသ (ပု၊ န) [အာယု + သေသ] ကြွင်း
ကျန်သော အသက်၊ အသက်ကြွင်း။ အာယု-
သေသေ သတိ ဟတ္ထိရတနံ ဥပေါသထကုလံ
ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၉။ (-ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၄၈။
ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၇၇။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၆။)

အာယုဿ (တိ) [အာယု + ဿ။ အာယုနော
ဟိတံ အာယုဿ။ မောဂ်။ ပဋိကာ၊ ၄၊ ၇၁။]
အသက်၏ အစီးအပျိုးဖြစ်သော၊ အသက်ကို

ရွှည်စေတတ်သော။ ပဉ္စမေ ဘိက္ခုဝေ မော
အာယုဿာ။ အံ၊ ၂။ ၁၂။

အာယုဟန (န) [အာယု+ဟန] အသက်၏
ဆုတ်ယုတ်ခြင်း။ ဇရံ ပတ္တဿ အာယုဟာ-
ယတိ၊ ဣန္ဒြိယာနိ ဇေဋ္ဌာနိ ဟောန္တိတိ အာ-
ယုဟနာဒယော ပကတိနိဒ္ဒေသာ။ သံ၊ ၂။
၁၄။

အာယုဟေ (ကြိ) အာယုဟတိ-ကြည့်။

အာယုဟေတုကတ္တ (န) [အာယု+ဟေတုက+
တ္တ] အသက်၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်၊ တသွာ
အာယုဟေတုကတ္တာ ကာရကူပစာရေန
အာယု ဥက္ကံသပရိစ္ဆေဒဝသေန ပရမာယုတိ
စ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၅။ သီ၊ ၂။ ၁၁၆။
၄၁၇။

အာယုဟက (တိ) [အာ + ဥိဟ + ကျ] အား
ထုတ်သော။ သူ။ မဟောသဇော မဟာရာဇ
သူရော ဟိရိမာ ... အာယုဟကော သင်္ဂါ-
ဟကော။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀၃။

အာယုဟတိ (ကြိ) [အာ+ဥိဟ+အ+တိ] (က)
အားထုတ်၏။ လုံ့လပြု၏။ (ခ) ပေါင်းစုမှုကို
ပြု၏။ ပေါင်းစု-ပြုပြင်စီရင် - ၏။ (က)
အာယုဟတိ သဗ္ဗဂတ္တေဟိ ဇန္တု။ သံ၊ ၁။ ၄၅။
အာယုဟတိတိ ဝါယမတိ။ နိတိ၊ ၁။ ၁၉၇။
အာယုဟတိ - မိလိန္ဒ၊ ၃၁၁။ သံ၊ ၂။ ၁၅၁။
အဘိ၊ ၂။ ၁၄၈။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၈။ ဝဇိရ၊ ၁၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၂။ အာယုဟေ - ဇာ၊ ၂။ ၁၅၉။
ဇာ၊ ၂။ ၁၆၈။ အာယုဟန္တိ - မ၊ ၂။ ၁၇၇။
သံ၊ ၂။ ၁၀၂။ မူလ၊ ၂။ ၉၀။ အနု၊ ၂။ ၁၃၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၃။ အာယုဟာမိ - သံ၊ ၁။ ၁။
ဇာ၊ ၂။ ၁၆၈။ အာယုဟေ - ဇာ၊ ၂။ ၁၅၉။
အာယုဟေယျ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၆။ အာယုဟိ -
မိလိန္ဒ၊ ၂၁၀။ အာယုဟိဿတိ - မိလိန္ဒ၊ ၁၁၄။
အံ၊ ၂။ ၁၁၄။ (ခ) ကမ္ပံ နာမေတံ ကိ
ကရေတိတိ။ အာယုဟတိ အဘိသင်္ခရေတိ

ပိတ္တံ ကရေတိ။ အဘိ၊ ၂။ ၁၁၄။ ကိ
ပိတ္တံ ကရေတိတိ အာယုဟနတ္ထဝသေန
ပုစ္ဆတိ။ မူလ၊ ၂။ ၉၆။ (- သံ၊ ၂။ ၂၆၉။
အံ၊ ၂။ ၉၀၊ ၁၉၁၊ ၁၉၁။ သံ၊ ၂။ ၂၃၇။ အံ၊
၂။ ၉၁၊ ၁၇၁၊ ၁၇၁။)

အာယုဟန (န၊ တိ) [အာ+ဥိဟ+ယု] (၁)
(က) အားထုတ်ခြင်း။ လုံ့လပြုခြင်း။ ပြုပြင်
စီရင်ခြင်း။ (ခ) ပေါင်းစုခြင်း ပျံ့နှံ့၍ပေါင်း
စုခြင်း။ (၂) အားထုတ်ကြောင်း - လုံ့လပြု
ကြောင်း - ဖြစ်သောတရား။ (တိ) (ပ) ပေါင်း
စုတတ် - ဖြစ်စေတတ် - သော။ (၄) အား
ထုတ်အပ်သော။ (၁) (က) အာယုဟနံ ပဇာ-
ဟတော ဝယာနုပဿနာဝသေန ဇာတာ မော
အညမညံ နာတိဝတ္တန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၃၂။ အာ-
ယုဟနန္တိ သင်္ခါရာနံ အတ္တယ ပယောဂကရ-
ဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၅၁။ ၁၂၄။ အာယုဟနာ အဘိ-
ညေယျာ။ ပဋိသံ၊ ၁၂။ အာယုဟနာတိ အာ-
ယတိ ပဋိသန္တိဟေတုဘူတံ ကမ္ပံ၊ တံဟိ အဘိ
သင်္ခရဏဋ္ဌေန အာယုဟနာတိဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊
၅၁။ ၁၇။ (- ပဋိသံ၊ ၅၆။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၂။ မ၊ ၂။
၁၄၉၊ ၂၁၄။ သံ၊ ၂။ ၂၅၆။ အံ၊ ၂။ ၁၁၆။
ပဋိသံ၊ ၅၁။ ၂၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၆။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၇၁။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၀၅။ သီ၊ ၂။ ၁၁၆။ ၃၀၉။
မ၊ ၂။ ၁၁၀၃၊ ၃၁၂။ သံ၊ ၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၂။ ၁။
၁၃၀။) (ခ) သင်္ခါရာနံ အဘိသင်္ခရဏာယု-
ဟနသဏဂဝိရာဂဋ္ဌော။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၃။ အာ-
ယုဟနံ သမ္ပိက္ခနံ၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ အတ္တနော
ကိစ္စာနုပတာယ ရာသိကရဏန္တိ အတ္တော။
ဒီ၊ ၂။ ၁၇၅။ တကြတကြာဘိနန္တဝသေန ဗျာ-
ပေတွာ ဥိဟနံ ရာသိကရဏံ ဒုက္ခနိဗ္ဗတ္တနံ အာ-
ယုဟနံ (အာကာရဿ ဗျာပနတ္ထတ္တာ)။ မူလ-
၂။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၀။ တွေ စ ဗျာပ-
နတ္ထံ အာကာရံ၊ တဿ စ ယကာရာဂမံ
ကတွာ သမ္ပိက္ခနတ္ထံ အာယုဟနန္တိ ပဒံ ဝေဒိ-
တဗ္ဗံ၊ အနု၊ ၂။ ၆၀။ အာယုဟနဌလည်း
ကြည့်။ (၂) ဥပ္ပါဒေါ ဟုတွာ ပစ္စယော

ဟောတိ၊ ပဝတ္တံ ဟုတော။ နိမိတ္တံ။ အာယု-
ဟနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄။ အာယုဟတိ ဖလံ အတ္တ-
နော ပစ္စယုပ္ပန္နုပ္ပတ္တိယာ သဋ္ဌေတိ ဇေတေ-
နာတိ အာယုဟနံ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၈။ အာ-
ယုဟနဋ္ဌိတိ-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။ (တိ)(၃)
အာယုဟနာ သင်္ခါရာ(ပဋိသံ၊၅၀)တိ တံ ကမ္မံ
ကရေန္တဿ ပုရိမစေတနာယော၊ ... တံ-
သမ္ပယုတ္တာ အာယုဟနာ သင်္ခါရာ နာမ၊ ပဋိ-
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁၄-၅။ သာရတ္ထ၊
၁။၂၂၂။ အာယုဟနာတိ သမ္ပိက္ကနကာ ဒါနာ-
ဒိကိရိယာယ ပဝတ္တနကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၈။
(၄) အာယုဟနကမ္မ-ကြည့်။

အာယုဟန ၂ (န) [အာယ+ဦဟန] ဒုက္ခကို
ဖြစ်စေခြင်း။ သမုဒယတော အာဂစ္ဆတိတိ ဝါ
အာယံ၊ ဒုက္ခံ။ တဿ ဦဟနံ ပဝတ္တနံ အာယု-
ဟနံ။ မူလဋ္ဌ၊၂။၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၀။
အာယုဟနဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

အာယုဟနကမ္မ (န) [အာယုဟန+ကမ္မ] အား
ထုတ်အပ်သော အမှု။ ကိစ္ဆိ အာယုဟနကမ္မံ
နတ္ထိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၈။ အာယုဟနကမ္မန္တိ
အတ္တနာ အာယုဟတဗ္ဗကမ္မံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၄။
(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၅။)

အာယုဟနကာလ (ပ) [အာယုဟန + ကာလ]
အားထုတ်သော - အခါ - ကာလ။ ကမ္မ-
နိမိတ္တံ နာမ ယံ ဝတ္ထု အာရမ္မဏံ ကတော
အာယုဟနကာလေ ကမ္မံ အာယုဟတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

အာယုဟနကိရိယာဘာဝ (ပ) [အာယုဟန + ကိ-
ရိယာ + ဘာဝ] အားတုတ်ခြင်း ကိရိယာ၏
အဖြစ်။ သဟဇာတာနံ ပန အာယုဟန-
ကိရိယာဘာဝေန ပဝတ္တမာနာ ဥပကာရိ-
ကာတိ ကိံ ဝတ္ထု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၁။

အာယုဟနက္ခဏ (ပ) [အာယုဟန + ခဏ]
အားထုတ်ရာ - အခိုက် - ခဏ။ အာယုဟ-

နက္ခဏေ သုခံ သုကရံ သုခေန သက္ကာ ပူရေတုံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၉။ အာယုဟနက္ခဏေတိ တဿ
ဓမ္မောတိ ဂဟိတဿ ပဝတ္တနက္ခဏေ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၉၁။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ၊၁၂၇။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ သာရတ္ထ၊၃။
၂၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၂၁။)

အာယုဟနစေတနာ (ထိ) [အာယုဟန +
စေတနာ] အားထုတ်ကြောင်း ဖြစ်သော
စေတနာ။ တိသု ပိ ခွါရေသု အာယုဟန-
စေတနာ သမောဓာနေတဗ္ဗာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၄၈။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၂။ မူလဋ္ဌ၊၂။၉၄။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။)

အာယုဟနစေတနာကမ္မသမဂ္ဂိတာ (ထိ) [အာ-
ယုဟန + စေတနာ + ကမ္မ + သမဂ္ဂိတာ] အား
ထုတ်ခြင်း၊ စေတနာ၊ ကံ-တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်
၏အဖြစ်။ အာယုဟနစေတနာကမ္မသမဂ္ဂိ-
တာဝသေနာ (မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၅)။
တိ ကာယဒုစရိတဿ အပရာပရံ အာယုဟ-
နေန သန္နိဋ္ဌာပကစေတနာယ တဿေဝ
ပကပ္ပနေ ကမ္မက္ခယကရဉာဏေန အခေါ-
တတ္တာ ယထူပစိတကမ္မနာ စ သမဂ္ဂိဘာဝဿ
ဝသေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၁။

အာယုဟန (တ္ထ) ဋ (ပ) [အာယုဟန + အတ္ထ]
(၁) ပြန့်နှံ့၍ ပေါင်းစေခြင်း အနက်သဘော။
(၂) ဒုက္ခကို ဖြစ်စေခြင်း အနက်သဘော။
သမုဒယဿ အာယုဟနဋ္ဌော အဘိညေယျော။
ပဋိသံ၊၂၀။ သမုဒယဒဿနေနေဝ အာယု-
ဟနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ သမုဒယဿ
အာယုဟနဋ္ဌော နိဝါနဋ္ဌော သံယောဂဋ္ဌော
ပလိဗောဓဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊၂။၉၃-၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၂၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉။ ကိံ
ပိဏ္ဏံ ကရေတိတိ အာယုဟနတ္ထဝသေန ပုစ္ဆ-
တိ။ မူလဋ္ဌ၊၁။၇၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။
သာရတ္ထ၊၁။၃၁၂။ မူလဋ္ဌ၊၁။၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊

၁။၂၇၇။) အာယုဟန (၁)(၁)နှင့် အာယုဟန^၂လည်း ကြည့်။

အာယုဟနဌိတိ (ထိ) [အာယုဟန + ဌိတိ] အားထုတ်တတ် - အားထုတ်ကြောင်း ဖြစ် - သော အကြောင်း။ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာနံ ဥပ္ပါဒ်တိ စ ပဝတ္ထဌိတိ စ နိမိတ္တဌိတိ စ အာယုဟနဌိတိ စ ... ဣမေဟိ နဝဟာကာရေဟိ အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ။ ပဋိသံ။၄၈။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၄-၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၀၂။ သင်္ခါရဇနနေ သဗျာပါရာဝိယ ဟုတွာ အာယုဟတိ ဝါယမတိတိ ပစ္စယသမတ္တတံ စသေန္တော အာယုဟနဌိတိတိ အာဟ။ အာယုဟနဘူတာ ဌိတိတိ အတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၄၉။)

အာယုဟနနိမိတ္တ (န) [အာယုဟန + နိမိတ္တ] အားထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဣဒါနိ ပုညာနေဉ္စာဘိ သင်္ခါရေ ဝေ “အာယုဟနနိမိတ္တ” နှိစသနဝသေန သတ္တမဒုကော ဝုတ္တော။ သံ၊ဋီ၊၁။၄၈။

အာယုဟနပက္ခိယ (တိ) [အာယုဟန + ပက္ခ + ဣယ] (ကံကို) အားထုတ်ခြင်း အပို့ရှိသော။ နိကန္တိက္ခဏံ ပန အာယုဟနပက္ခိယမေဝ ကတွာ ဧဝံ ဝုတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂၄။

အာယုဟနပစ္စယ (ပု) [အာယုဟန + ပစ္စယ] အားထုတ်ခြင်း ဘူသော အကြောင်း။ ယေ အာယုဟနစ္စယာ ကိလေသာ နိဗ္ဗုတ္တေယျ။ ပဋိသံ။၃၉၅။

အာယုဟနရသ (တိ) [အာယုဟန + ရသ] (၁) အားထုတ်ခြင်း - ကြောင့်ကြကျွမ်းပါရပြခြင်း - ကိစ္စရှိသော။ (၂) ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စရှိသော။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏာ သင်္ခါရာ၊ အာယုဟနရသာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၉။ ပဋိသန္ဓိဇနနတ္ထံ အာယုဟန္တံ ဗျာပါရံ ကဓရာန္တိတိ အာယုဟနရသာ။ ရာသိကရဏံ ဝါ အာယုဟနံ။ မူလဋီ၊

၂။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၇၃။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅။)

အာယုဟနလက္ခဏ (န) [အာယုဟန + လက္ခဏ] အားထုတ်ခြင်းလက္ခဏာ။ ဘဝဿ အာယုဟနလက္ခဏံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၃။ ဝဇီရ၊၄၂။ ပုန ဥပ္ပတ္တိယာ အာယုဟနလက္ခဏံ။ သီ၊ဋီ၊သင်္ခါ၊၁။၃၁၁။ (-ဝဇီရ၊၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၇၆။)

အာယုဟနဝေလာ (ထိ) [အာယုဟန + ဝေလာ] အားထုတ်သောအခါ။ အာယုဟနဝေလာယမေဝ တံ တံ ကမ္မာနံ တံ တံ ဖလဝိသေသဟိနမဋ္ဌိမပဏိတာဘိဝိဘာဂဿ ... နိရဝသေသတော ပဋိဝိဋ္ဌနေန ဝေဝိတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊၁။၅။

အာယုဟနသင်္ခါရ (ပု) [အာယုဟန + သင်္ခါရ] ပေါင်းစု-ဖြစ်စေ-တတ်သော သင်္ခါရတရား။ ကောဝဇ္ဇနေသု ဝါ အသု ဇေနေသု စေတနာ အာယုဟနသင်္ခါရာ (အာယုဟနာ သင်္ခါရာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၁၄။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂၂) နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၂။

အာယုဟနသဘာဝ (တိ) [အာယုဟန + သဘာဝ] ပေါင်းစုခြင်း - အားထုတ်ခြင်း - သဘောရှိသော။ အဘိသင်္ခရဏလက္ခဏ-ကြည့်။

အာယုဟနသမဂ္ဂိတာ (ထိ) [အာယုဟန + သမဂ္ဂိ + တာ] အားထုတ်ခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်။ တတ္ထ ကုသလာကသလကမ္မာယုဟနက္ခဏေ အာယုဟနသမဂ္ဂိတာတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၈၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၉။ (-မ၊ဋီ၊၃။၃၀၂။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၂၀။)

အာယုဟနသမ္ပယုတ္တစေတနာ (ထိ) [အာယုဟန + သမ္ပယုတ္တ + စေတနာ] အားထုတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်သော စေတနာ။ တတိယေ ပန အာယုဟနသမ္ပယုတ္တစေတနာ ဘဝေါ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၁၃။

အာယုဟနာနုပဋ္ဌာနကုသလ (တိ) [အာယုဟန + အနုပဋ္ဌာန + ကုသလ] သင်္ခါရတို့၏အကျိုးငှါ အားထုတ်ခြင်း - သင်္ခါရတရားတို့ကိုဖြစ်စေခြင်း - ကိစ္စ၏ ဉာဏ်၌ထင်မြင်မလာခြင်း၌ လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်သောသူ။ ပုထုဋ္ဌနောဝိပဿနံ ဘာဝေန္တော...ဝယတော ဥပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတိ။ အာယုဟနာနုပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတိ။ ပဋိသံ။ ၂၂၄။ အာယုဟနာနုပဋ္ဌာနကုသလော ဝိပရိကာမူပဋ္ဌာနကုသလော... တိ ဧတေသု သာမိဝစနေန သမာသပစ္စေဒေါ ကာတဗ္ဗော။ ပဋိသံ၊ ၄၂။ ၂၁၄၅။

အာယုဟနာနုပတော (ထိ) [အာယုဟန + အနုပ + တာ] အားထုတ်ခြင်းကိစ္စအား လျော်သည်၏အဖြစ်။ စေတနာဂ္ဂဟဏေန အာယုဟနာနုပတောယ တပ္ပဓာနတ္တာ သင်္ခါရက္ခဏေမ္မာ ဂဟိတာ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၄။

အာယုဟနာဝသာန (န) [အာယုဟန + အဝသာန] (အတ္တဝိကပံ သုံးခုတို့၌ ဆိုအပ်သော) အာယုဟန၏ အဆုံး။ စေတနာ ဘဝေါတိ အာယုဟနာဝသာနေ ဝုတ္တစေတနာဘဝေါတိ ဝေမတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁၅။ အာယုဟနာဝသာနေတိ တိသုပိ အတ္တဝိကပ္ပေသု ဝုတ္တဿ အာယုဟနဿ အဝသာနေ။ မူလ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၃၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၄။)

အာယုဟန္တ (တိ) [အာ + ဦဟ + အ + အန္တ] အားထုတ်သောသူ။ တရိတဗ္ဗဋ္ဌာနေ အာယုဟန္တာ တရန္တိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇။ အာယုဟန္တာတိ ဟတ္ထေဟိ စ ပါဒေဟိ စ ဝါယမန္တာ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၄၆။ အာယုဟတ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၅) ၌ ခြံ့ဝါယာမမာနာနံ အညတရဿ ဝေ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၈၄။ (-မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၄၃။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၉။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၂။ ပေဋကော၊ ၂၆၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၇၈။)

အာယုဟမာန (တိ) [အာ + ဦဟ + အ + မာန] အားထုတ်သော။ မနောသဉ္ဇေတနာ အာယုဟမာနာဝ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၁၄။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇။ အာယုဟမာနာဝါတိ စေတယမာနာ ဝေ အဘိသန္ဓဟန္တိ ဝေ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၁။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉။ (-မူလ၊ ၄၊ ၁။ ၈၉။)

အာယုဟာပေတိ (ကာ၊ ၆) [အာ + ဦဟ + ကာပေ + တိ] အားထုတ်စေ၏။ အာယုဟိနိ-ကြည့်။

အာယုဟိတ (တိ) [အာ + ဦဟ + တ] (၁) အားထုတ် - ပေါင်းစု - ပြုပြင်စီရင် - အပ်သော။ (၂) အားထုတ် - ပြုလုပ် - သော။ (၃) တဿ နာနာစေတနာဟိ အာယုဟိတဿ အပရာပရိယကမ္မဿ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၉၈။ န အာယုဟိတံ အဿာ(မ၊ ၄၊ ၄၊ ၄၃)တိ န စေတိတံ ပကပ္ပိတံ ဘဝေယျ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၇။ အာယုဟိတ(မ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၁၁)န္တိ သမ္ပန္နိတံ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၀။ (-မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၀။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၈၄။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၃။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၊ ၄၃၅။ ဝဇီရ၊ ၄၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၈။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈။ မူလ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၅၉။) (၂) အာယုဟိတော အတ္တသာနေတာယ အပစိတိ* န ကရေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၀။

အာယုဟိတကမ္မ (န) [အာယုဟိတ + ကမ္မ] အားထုတ်အပ်သောကံ။ အာယုဟိတကမ္မံ နာမ ဝိပါကဝါရိ လဘန္တမ္ပိ အတ္တိ အလဘန္တမ္ပိ။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၅။ (- အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၂။ အနု၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၁။)

အာယုဟိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ဦဟ + တဗ္ဗ] အားထုတ်အပ်သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာယုဟိတဗ္ဗကမ္မ (န) [အာယုဟိတဗ္ဗ + ကမ္မ] အားထုတ်အပ်သော ကံ။ နဝါနံ ကမ္မာနန္တိ ဣဒါနိ အာယုဟိတဗ္ဗကမ္မာနံ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၂။

အာယုဟိတ (ကြိဝိ) [အာ+ဟိ+တ] အားထုတ်၍။ အာပါယိကဏမ္ပိ အာယုဟိတ။ မိလိန္ဒ။ ၁၁၄။ ကုသလံ ပန အာယုဟိတ အာသန္နေ အကုသလံ ကတံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၄။ ဥဿက္ကိတုတိ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏပဋိပါဋိယာ အာယုဟိတ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၇၇။

အာယုဟိနိ (ထိ) [အာ+ဟိ+အ+ဏှိ] ထိုထိုအာရုံကို ရခြင်းငှါ သတ္တဝါတို့ကို အားထုတ်စေတတ်သောတရား၊ (တဏှာ)။ တတ္ထကတမော လောဘော။ ယော နဂေါ သာရာဂေါ...ဝိသုဒ္ဓိ အာယုဟိနိ။ အဘိဓမ္မာ။ ၂။ ၂၁၅။ မဟာနိ။ ၆။ တဿ တဿ ပဋိလာဘတ္တာယ သတ္တေ အာယုဟာပေတိတိ အာယုဟိနိ။ အဘိဓမ္မာ။ ၁။ ၃၆၉။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၃။

အာယောဂ (ပ) [အာ+ယု+ဂ] (၁) ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း။ အပနိပနိ-လွန်ကဲစွာ-ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း။ (၂) အာယောဂပဋ္ဌ။ (အာယောဂပဋ္ဌ-ကြည့်။) (၁) ဒုဇ္ဈာနံ ခေါတေ ပေါဋ္ဌပါဒ တယာ အညဒိဋ္ဌိကေန... အညတြာယောဂေန။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၃။ အာယုဉ္ဇနံ အနုယုဉ္ဇနံ အာယောဂေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၅။ အာဘုသော ယုဉ္ဇနံ အာယောဂေါ။ သီ၊ ၁။ ၁၈၁။ အာယောဂေါ (ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၈)။ တိ ဥဂ္ဂဟဏစိန္တနာဒိဝသေန ပုနပျုနံ အဘိယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၈။ (-ဒီ၊ ၂။ ၄၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၅၃။ ၂၇။ ထေရ၊ ၃။ ၆။ ၁။ ၁၄၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၂။) (၂) အနာပတ္တိ ဝိဝေသိသိဗ္ဗေတံ အာယောဂေ ကာယဗန္ဓုနေ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၇၀။ အာယောဂအံသဗ္ဗက ကာယဗန္ဓုနပရိသာဝနာဒိနံ အတ္တာယ အဘိသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ အာယောဂေါတိ ပဋိအာယောဂေါ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄။ ၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၇၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၃။)

အာယောဂပဋ္ဌ (ပ) [အာယောဂ+ပဋ္ဌ] အာယောဂပဋ္ဌ (ထိုင်သောအခါ ထောင်နေသောဒွးနှစ်ဖက်ကို ကိုယ်နှင့်ရစ်သိုင်း ပတ်ဖွဲ့ကြောင်း ဖြစ်သော အဝတ်ပြား)။ န အာယောဂပဋ္ဌ ဝဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၆။ ကော အာယောဂပဋ္ဌ အဘိသိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၂၉။ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၃။)

အာယောဂပလ္လတ္တိကာ (ထိ) [အာယောဂ+ပလ္လတ္တိကာ] အာယောဂပဋ္ဌဖြင့် ရစ်သိုင်း ဖွဲ့ပတ်ခြင်း။ ဒုဿပလ္လတ္တိကာယာတိ တွေ့ အာယောဂပလ္လတ္တိကာပိ ဒုဿပလ္လတ္တိကာ ဝေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၄။

အာယောဂဝတ္ထ (န) [အာယောဂ+ဝတ္ထ] အာယောဂမည်သော ကျင့်ဝတ် (ရွတ်ဆိုရာ၌ စည်းကမ်းကျင့်ဝတ်။ အဋ္ဌကနိပါတ် ဇာတ်ဝတ္ထု။ နာ-၃၄၅-၌ကား အာယောဂပတ်ပုဆိုးဟု ပြန်ဆို၏)။ နာဗလော ဘတိကော... ကေန အာယောဂဝတ္ထေန ဂိတံ ဂါယန္တော ဖုဇ်ဇာန ပါယာသိ။ ဇော၊ ၄။ ၃။ ၄၂။

အာရ (ပ) [အာ+ရ] စူး၊ လက်ပုတ်စူး။ အပ္ပါ-ကိဇာတိနံ အာရသတ္ထံ။ ဗာလာတောရ၊ ၂။ ၇။

အာရက (တိ) [အာရ+က] ဝေးသော၊ ဝေးကွာသော၊ ကင်းဝေးသော။ အက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာရကာ ဟောတိ...နဂေါ အာရကော ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၅၀၉။

အာရကကိလေသ (တိ) [အာရက+ကိလေသ] ဝေးသော - ကင်းကွာသော - ပယ်အပ်ပြီးသော - ကိလေသာရှိသော၊ သူ။ အရဟန္တိ အာရကကိလေသော၊ ဒုရကိလေသော ပဟိန-ကိလေသောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၄။ ဣတိ-ဝုတိ၊ ၄။ ၁၅၇။

အာရကဏက (ပ၊န) [အာရ+ကဏက] (၁) အဦးရှည်သော ပေရွက်လုံး ဓားငယ်။ (၂) အပ်နဖားထွင်းစူး။ (၁) အာရကဏကေပိ

ဝဋ္ဋမဏိကံ ဝါ အညံ ဝါ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ န ဝဋ္ဋတိ။
 ဝိဠာသ။ ၂၇၃။ အာရကဏုကေ ပေါတ္တကာဒိ-
 ကရဏသတ္တကဇာတိ။ ဝဇီရ။ ၁၂၂။ အာရ-
 ကဏုကေတိ ပေါတ္တကာဒိအဘိသင်္ခရဏတ္ထံ
 ကတေ ဝိယသတ္တကေ။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၁၂။
 အာရကဏုကံ နာမ ပေါတ္တကာဒိအဘိသင်္ခ-
 ရဏတ္ထံ ကတဝိယမုခသတ္တကန္တိ ဝဒန္တိ။ ဝိမတိ။
 ၁။ ၁၆၈။ (၂) ခုဒ္ဒကံ အာရကဏုကံ။ ဝိဠာ-
 ၄။ ၈၀။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၀၅။ ကင်္ခါ။ ၂၆၁။ အာရ-
 ကဏုကံ သုစိဝေဓကံ။ ကင်္ခါ။ ၆။ ၄၂၅။ အာရ-
 ကဏုက(ဝိဠာ။ ၂။ ၂၂၄)န္တိ သုစိဝိဇ္ဇနကဏု-
 ကံ။ ဒီ။ ၆။ ၂။ ၂၀၁။ (-မဠာသ။ ၃၉၅။)

အာရကတာ (ထိ) [အာရက+တာ] ဝေသညံ
 -ကင်းကွာသည်-၏ အဖြစ်၊ ကိလေသေ-
 ဟိ အာရကတာယ အရိယံ။ ဓမ္မာဠာ။ ၂။ ၁၇၇။

အာရကတ္ထ (န) [အာရက+တ္ထ] ဝေသညံ-
 ကင်းကွာသည် - ၏အဖြစ်၊ ကိလေသာတို့မှ
 ကင်းကွာသည်၏ အဖြစ်၊ တတ္ထ အာရကတ္တာ
 အရိယံ၊ အရာနဉ္စ ဟတတ္တာ။ ဝိဠာသ။ ၈၄။
 ဝိဠာသ။ ၁၃၃။ မဠာသ။ ၅၄။ မဠာ။ ၂။ ၂၂၈။
 အံဠာ။ ၂။ ၁၆၆။ အာရကတ္တာတိ သုစိဒုရတ္တာ။
 ဒီ။ ၆။ ၁၂၁။ အံဠာ။ ၂။ ၁၇၃။ အာရကတ္တာတိ
 ကိလေသေဟိ သုစိဒုရတ္တာ။ သီ။ ၆။ ၁၆။ ၂။ ၂၁။
 (-မဠာသ။ ၂။ ၁၀၈။ မဠာ။ ၂။ ၂၂၅။ သံဠာ-
 ၂။ ၂၃၁။ အံဠာ။ ၂။ ၁၀၇။ ပဋိသံဠာသ။ ၁၉၈။
 ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၉၂။ ဓမ္မာဠာ။ ၂။ ၄၅၀။ ဣတိဝုတ်ဠာ။
 ၁၁၈၁။ ၂၃၄။ သုတ္တနိဠာ။ ၂။ ၁၆၃။ ပေတဠာ။
 ၇။ ထေရဠာ။ ၂။ ၂၆၀။ ဇာဠာ။ ၃။ ၃၉၁။ သာ-
 ရတ္ထာ။ ၃။ ၁၇၀။ ၃၀၂။ ကင်္ခါ။ ၆။ ၂၁၉။ သီဠာ။
 သင်္ခါ။ ၁။ ၂၂။ မဠာ။ ၁။ ၁၃။ မဠာ။ ၂။ ၂၃၉။ မ-
 ဠာ။ ၃။ ၁၀၃။ သံဠာ။ ၁။ ၁၃။ သံဠာ။ ၂။ ၄၅၁။ အံ-
 ဠာ။ ၁။ ၁၆။ အံဠာ။ ၃။ ၈၉။ ၁၁၂။) အရဟန္တ အရိ-
 ယ-တို့လည်း ကြည့်။

အာရက (ဗျ) (၁) ဝေကွာသော၊ အဝေ၊
 ဝေသောအရပ်၊ အဝေ၌၊ အဝေက၊ အဝေ

မှ၊ ဝေစွာ။ (၂) အနိ၊ နိသေ၊ နိကပ်
 သော။ (၁) အာရကဟံ ဘော ဂေါတမ အ-
 နုတ္တရာယ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပပါယ သာစရိယ-
 ကော။ ဒီ။ ၁။ ၉၆။ အသ ခေါ သော အာရ-
 ကာဝ သာမည၊ အာရကာဝ ပြာဟူညာ။ ဒီ။
 ၁။ ၁၅၈။ ဥဝါန။ ၁၃၂။ အာရကာဝါ တိ ခု-
 ရေယေဝ။ ဝိဠာသ။ ၂၉၄။ အာရကာဝ နမဿ-
 န္တိ (သံ၊ ၂။ ၇၄) တိ ခုရတောဝ နမဿန္တိ။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၂၇၃။ အာရကာ ပရိဝဠာယေ (ဇာ၊ ၁။
 ၇၆၊ ၁၉၆-၈၊ ၃၄၆) တိ ... ခုရတောဝ တာ ပရိ-
 ဝဠာယေ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၅။ အာရာ ခုရာ စ
 အာရကော၊ ခေနံ။ ၁၁၇၇။ အာရာ အာရကာ
 ပစ္စာ ပုရေ ဟရံ ပေစ္စ (အပါစိနံ) ဣစ္စေတေ
 သတ္တမိယာ။ ခုနာ ၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ-
 ခက။ (-မဠာ။ ၃၄၈။ မဠာ။ ၂။ ၂၃၁၄၃၀။ သံ၊
 ၁။ ၃၄၂။ သံ၊ ၂။ ၂၇၀။ အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ အံ၊ ၃။
 ၄၂။ ဣတိဝုတ်ဠာ။ ၂၅၆။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၃။ ဝိဠာသ။
 ၈၄၊ ၁၁၉။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၆၀။ ဒီဠာသ။ ၁၁၅၀။
 ဒီဠာ။ ၂။ ၃၇၈၊ ၃၈၅။ မဠာသ။ ၃၀၃။ မဠာ။ ၃။
 ၈၅။ မဠာ၊ ၄။ ၉၄။ သံဠာ။ ၂။ ၁၀၄၊ ၂၇၃။ သံ၊
 ၄။ ၁၁၅၊ ၂၀၁။ အံဠာသ။ ၃၉၂။ အံဠာ။ ၃။ ၂။
 ၁၇၈၊ ၂၂၁။ အံဠာဠာသ။ ၂၆၃။ အံဠာဠာ။ ၂။
 ၂၆၅၊ ၄၅၅။ ခုဒ္ဒကဠာသ။ ၃၀၇၊ ၇၂။ ဣတိဝုတ်ဠာ။
 ၁၄၈၊ ၁၅၇၊ ၂၂၃၊ ၂၈၀။ သုတ္တနိဠာ။ ၂။ ၁၇၇။
 ဝိမာနဠာသ။ ၆၃၅။ မဟာနိဠာသ။ ၁၆၀။ ဇာဠာ၊ ၄။
 ၂၅၉။ ဇာဠာ။ ၇။ ၂၀၀။ သာရတ္ထာ။ ၃။ ၁၁၂။ မ-
 ဠာ။ ၂။ ၁၆၁၊ ၂၁၃။ မဠာ။ ၃။ ၃၀၈။ သံဠာ။ ၂။
 ၁၁၄။ အံဠာသ။ ၂၇၀။ အံဠာ။ ၂။ ၆၈။) (၂)
 အရဟံ (၁) (ဂ)-ကြည့်။ (၁) (၂) အာရက-
 သဗ္ဗေ၊ ခုရာသန္နဝါစကော။ နိတိ၊ ဇာ။ ၁၅၁။

အာရကုဋ္ဌ (ပု၊ န) [အာရ+ကုဋ္ဌ+အ။ အာရံ
 ပိတ္တလံ ကုဋ္ဌယတိ ထုပိကဇာတိတိ အာရ-
 ကုဋ္ဌော။ ထောမနိဓိ။ အဘိဓာနပုဒ်ပိကာသုစိ။
 ဝိပိ၊ ဇာနံ။] တေး ခတ်ပြာ၊ ကြေးဝါ။ ကံသ-
 လောဟံ ဝဋ္ဋလောဟံ အာရကုဋ္ဌန္တိ တိကံ
 ကိတ္တိမလောဟာနိ နာမ။ အံဠာ။ ၂။ ၆၀။

သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂။ ခဿကတဗ္ဗေ မိသောတာ
ကတံ အာရက္ခန္တံ။ ကခါ၊ ဇိ။ ၄၂၄။ (-မ၊ ဇိ။
၁။ ၆၉။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ဇိ။ ၄၉၂။)

အာရက္ခမယ (တိ) [အာရက္ခ+မယ] တေး
ခတ်ပြာ-ကြေးဝါ-ဖြင့်ပြီးသော ဖြင့်ပြုလုပ်
အပ်သော။ ဇာတဗ္ဗပုတိဗ္ဗပကန္တိ သုဝဏ္ဏရ-
သဝိဓာန် အာရက္ခမယံ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ အာဘ-
ရကဇာတံ။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၀၆။

အာရက္ခလောဟ (န) [အာရက္ခ+လောဟ]
တေးခတ်ပြာ၊ ကြေးဝါ။ အာရက္ခလော-
ဟဗ္ဗိ ဇာတဗ္ဗပကတိကမေဝ အနာမာသန္တိ
သဗ္ဗအဋ္ဌကထာသု ဝတ္တံ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၃၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၃၀။ အာရက္ခလောဟန္တိ ကိတ္တိမ-
လောဟံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂။ (-ဝဇိရ။ ၁၇၆။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၂။)

အာရက္ခ (ပု) [အာ+ရက္ခ+အ] (၁) စောင့်
ရှောက်ခြင်း။ (တိ) (၂) အစောင့်အရှောက်၊
စောင့်ရှောက်တတ်သော၊ သူ။ (၁) ယံ ဟိ
တေ ဂဟပတိ အဝိဿတိ... လောမဟံသော
ဝါ အာရက္ခော ဝါ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၉။ အာရက္ခော-
တိ အန္တော စ ဗဟိ စ ရတ္တိဉ္စ ဒိဝါ စ အာရ-
က္ခကံ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၇၆။ အာရက္ခော (ဒိ၊ ၂။ ၅၀။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၀၄) တိ ဒွါရပိဒဟနမဉ္ဇူသဂေါဟ-
နာဒိဝသေန သုဠှ ရက္ခကံ။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၉၀။
အဘိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၄၉၅။ (-သံ၊ ၂။ ၃၀၄။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။
၄၃။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၀။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၃၅။ ၂၅၆။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊
၂။ ၂၇၊ ၁၁၀၊ ၁၃၂၊ ၁၄၂၊ ၁၉၇၊ ၂၃၂။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။
၃၀၄။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၅၀၊ ၂၂၆။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၂၂၇။ သံ၊ ဇ္ဇ၊
၃။ ၃၅၊ ၂၅၀။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၅၄၊ ၁၀၃။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။
၈၂။ ပဋိသံ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၉၂။ ခုဒ္ဒက၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၅။ ဓမ္မ၊
ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၁၉၊ ၁၇၇။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၄၄၆။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။
၄၃၄။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၃၇၁။ ဝဇိရ။ ၄၁။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၅၅။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၁၄။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၉။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁၉၄။)
(တိ) (၂) အပ္ပမာဒေါ သတိ စေတသော

အာရက္ခော ကရဏိယော။ သံ၊ ၂။ ၃၁၇။
နေသံ မေတ္တာဒိဗြဟ္မဝိဟာရဘာဝနာဝ အာ-
ရက္ခာ ဟောတိ။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၄၅။ ဟထာ ဟိ
ရထာ အာရက္ခော သာရဏိ နာမ ယောဂီ-
ယော။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၁၅၈။ (-အပ၊ ၃၀၉။
မိလိန္ဒ။ ၁၀၁။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၂၄။ ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၄၁။
ဝိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၂၇၈။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၂၄၊ ၁၀၆။ ဒိ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။
၁၉၇။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၁၁၇၊ ၁၉၁၊ ၂၃၀။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။
၂၆၈။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၄။ ၄၉။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၁၄၂၊ ၂၃၂၊ ၃၀၉၊
၃၁၀။ သံ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၃၅။ အံ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၂၉။ အံ၊ ဇ္ဇ၊
၂။ ၃၈၁။ အဘိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၇၇။ အဘိ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၉၂၊
၁၁၀။ ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၂၂။ ထေရ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၅၇။ ဇာ၊
ဇ္ဇ၊ ၁။ ၆၇၊ ၂၂၀။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၃၁၄၊ ၃၄၄။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၇၅။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၂၂၁။ မ၊ ဇ္ဇ၊ ၃။ ၁၄၅။ သံ၊ ဇ္ဇ၊
၂။ ၃၉၇။ အနု၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၆၅၊ ၁၀၊
၁၇၇။)

အာရက္ခက (တိ) [အာ+ရက္ခ+က] အစောင့်
အရှောက်၊ အစောင့်အရှောက်ဖြစ်သော၊ သူ။
ဗန္ဓုလသေနာပတိ ပန ရထာ ဩတရိတော
အာရက္ခကေ မနုဿေ ဝေတောန ပဟရန္တော။
ဓမ္မ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၂၂၂။ (-သုတ္တနိ၊ ဇ္ဇ၊ ၁။ ၉၁။ ထေရိ၊
ဇ္ဇ၊ ၂၀၅။ ကခါ၊ ဇိ။ ၂၀၉။)

အာရက္ခကဇ္ဇေက (တိ) [အာရက္ခက+ဇ္ဇေက]
အကြီးအမှူးဖြစ်သော အစောင့်အရှောက်။
အာရက္ခကဇ္ဇေကော ကောဝ နဒန္တော...
ကန္တာရံ တာရေသိ။ ဇာ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၀၃။

အာရက္ခကပုရိသ (ပု) [အာရက္ခက+ပုရိသ] အ
စောင့်အရှောက်ဖြစ်သော ယောက်ျား။ အာ-
ရက္ခကပုရိသေဟိ ဂဟိတော။ ထေရ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။
၂၉၈။ အာရက္ခကပုရိသာ တံ ပထဝီ ရညော
အာရောစေသုံ။ ဓရိယာ၊ ဇ္ဇ၊ ၂။ ၃၅။

အာရက္ခကာရက (န) [အာရက္ခ+ကာရက]
စောင့်ရှောက်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
အာရက္ခကာရကန္တိ အာရက္ခကာရကော။ မ၊
ဇ္ဇ၊ ၁။ ၃၆၂။

အာရက္ခကိစ္စ (န) [အာရက္ခ+ကိစ္စ] စောင့်
ရှောက်ခြင်းကိစ္စ။ ခိဏာသဝဏ္ဏ ဟိ တိသု
ဒ္ဓါရေသု သဗ္ဗကာလံ သတိ အာရက္ခကိစ္စ
သာစေတိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၂။
(-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၁၂။)

အာရက္ခဂေါစရ (ပ) [အာရက္ခ+ဂေါစရ] စိတ်၏
အစောင့်အရှောက် ဖြစ်သော သတိဟူသော
ကျက်စားရာဘုရား။ ဂေါစရော ပန တိဝိဇ္ဇော
ဥပနိဿယဂေါစရော အာရက္ခဂေါစရော ဥပ-
နိဗ္ဗန္တဂေါစရောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉။ ဥဒါန၊၄။
၂၀၄။ ဣတိဝုတ်၊၄။၂၃၂။ မဟာနိ၊၄။၂၉၅-၆။
သာရတ္ထ၊၁။၁၈၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃-၄။ သတိ-
သင်္ခါတော စိတ္တဿ အာရက္ခဘူတော ဝေ
ဂေါစရော အာရက္ခဂေါစရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။
၄၄။

အာရက္ခဂူဟဏ (န) [အာရက္ခ+ဂူဟဏ] စောင့်
ရှောက်မှု တာဝန်ကို ယူခြင်း။ ဒေဝဒတ္တော
သတ္တမိ ... ဥက္ကဋ္ဌမယျာတိ အာရက္ခဂူဟ-
ဏတ္ထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။

အာရက္ခဌာန (န) [အာရက္ခ+ဌာန] စောင့်
ရှောက်ရာအရပ်။ တဿတေသံ အာရက္ခဌာနံ
အဂန္တာပိ ယထာရမ္ဘိတေန မဂ္ဂေန ဂန္တံ ဝဇ္ဇ-
တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။

အာရက္ခဏ (န) [အာ+ရက္ခ+ယ] စောင့်ရှောက်
ခြင်း။ အာရက္ခ(၁)-ကြည့်။

အာရက္ခဏတ္ထ (ပ) [အာရက္ခဏ+အတ္ထ] စောင့်
ရှောက်ခြင်းဟူသော အကျိုး။ တတ္ထ ဣမသ္မိံ
စက္ကဝါဠေ မဟာရာဇာနော ခဂ္ဂဟတ္ထာ အာ-
ဂန္တာ ပောဓိသတ္တဿ အာရက္ခဏတ္ထာယ ဥပ-
ဂန္တာ သိရိဂဗ္ဘံ ပဝိဋ္ဌာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၂၇။ (-
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၉။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆။ ဣတိဝုတ်၊
၄။၂၃၂။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၂၉၀။)

အာရက္ခတိ (ကြိ) [အာ+ရက္ခ+အ+တိ] စောင့်
ရှောက်၏။ အဓိဓာတု ကုသလ ဓမ္မေ န
အာရက္ခတိ။ အဓိဓာတု ကုသလေ ဓမ္မေ
အာရက္ခတိ။ အံ၊၂။၃၇၆။ န အာရက္ခတိတိ
န ရက္ခတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။

အာရက္ခတ္ထ (ပ) [အာရက္ခ+အတ္ထ] စောင့်ရှောက်
ခြင်းဟူသော အကျိုး။ တတ္ထ ဣမသ္မိံ စက္က-
ဝါဠေ မဟာရာဇာနော ခဂ္ဂဟတ္ထာ ပောဓိ-
သတ္တဿ အာရက္ခတ္ထာယ ဥပဂန္တာ သိရိဂဗ္ဘံ
ပဝိဋ္ဌာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ ဒိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၃၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။)

အာရက္ခဒါယက (တိ) [အာရက္ခ+ဒါယက] အ
စောင့်အရှောက်ကို ပေးတတ်သော။ သူ။
အာရက္ခဒါယကထေရံ။ ဣတ္ထံ သုခံ အာယသ္မာ
အာရက္ခဒါယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာ-
ယော အဘာသိတ္တာတိ။ အပ၊၁။၂၈၈။

အာရက္ခဒုက္ခ (တိ) [အာရက္ခ+ဒုက္ခ] စောင့်
ရှောက်ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောဆင်းရဲ။ အာ-
ဒိနပဝိဇ္ဇာဒကန္တိ အာရက္ခဒုက္ခပရာဓိနာတ္ထိ
စောရဘယာဒိအာဒိနပဝိဇ္ဇာဒကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။၁။၁၀၅။

အာရက္ခဒုက္ခမူလ (န) [အာရက္ခဒုက္ခ+မူလ] စောင့်
ရှောက်ရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သောဆင်းရဲခြင်း၏
အကြောင်း။ အာရက္ခဒုက္ခမူလံ ကာမုပါဒါနံ။
သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၆၄။

အာရက္ခဒေဝတာ (တိ) [အာရက္ခ+ဒေဝတာ]
အစောင့်အရှောက် ဖြစ်သော နတ်။ နတ္ထိ
လောကေရယောနာမ၊ပါပကမ္ပံ ပကဗ္ဗတော။
သဗ္ဗပဌမံ ဟိဿ တံ ပါပံ အတ္တနာ ဇာနာ-
တိ၊ တဘော အာရက္ခဒေဝတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၈၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၄၊၂၁၀။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၊
၁၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၇၊၂၂၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၀၁။)

ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၉၆။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၇။၁၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၇။)

အာရက္ခ (န) [အာရက္ခ+ယု] စောင့်ရှောက်
ခြင်း။ ယသ္မာ ပန အနုဝတ္တနဝသေန သန္ဓာ-
နဿ ပဒါနံ အာဓာနံ အာရက္ခနံ ဝါ ဒဠကရ-
ဏံ ဟေတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၁။

အာရက္ခကတ္တ (ပ) [အာရက္ခက+အတ္တ] စောင့်
ရှောက်ခြင်းအကျိုး။ တံ ပနုရသ သောဠသ-
ဝဏ္ဏဒွေသိကကာလေ အာရက္ခကတ္တာယ သ-
တ္တဘူမိကဿ ပါသာဒဿ ဥပရိတလေ ဝါသ-
ယံ သု။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။

အာရက္ခနိမိတ္တ (န) [အာရက္ခ+နိမိတ္တ] စောင့်
ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ဥပ္ပန္နာနံ
ဘောဂါနံ အာရက္ခနိမိတ္တံ ပရိဘောဂနိမိတ္တဉ္စ
..။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၆။ အာရက္ခနိမိတ္တံ ဒွါရပိဒဟန-
မဉ္ဇူသာဂေါပနာဒိနာ သုဠှ ရက္ခကနိမိတ္တံ။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၆၈။ (-နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၅၇။)

အာရက္ခနိရောဓ (ပ) [အာရက္ခ+နိရောဓ] စောင့်
ရှောက်ခြင်း၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။ မစောင့်
ရှောက်ရခြင်း။ သဗ္ဗသော အာရက္ခေ အသတိ
အာရက္ခနိရောဓာ...။ ဝိ၊၂။၅၀။

အာရက္ခပစ္စုပ္ပန် (တိ) [အာရက္ခ+ပစ္စုပ္ပန်]
(၁) ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သည်
ဖြစ်၍ ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးဦးစွာလော-
သော။ (၂) ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်
ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော။
တတ္ထ သရဏလက္ခဏာ သတိ၊ အသမ္ပုဿန-
ရသာ၊ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။
ကိလေသေဟိ အာရက္ခာ ဟုတွာ ပစ္စုပ္ပတိဋ္ဌ-
တိ၊ တတော ဝါ အာရက္ခံ ပစ္စုပ္ပတိပေတိတိ
အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၇၇။ (-
ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၂။
အသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။

၃၇၉။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၂၆။ အနုဋ္ဌိ၊၃။၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၃။၂၁၆။)

အာရက္ခပညတ္တိ (တိ) [အာရက္ခ+ပညတ္တိ] အ
စောင့်အရှောက်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေ
ခြင်း။ အာရက္ခပညတ္တိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။
နေတ္ထိ၊၇၃။ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အာရက္ခဿ
စ ပညာပနတော အာရက္ခပညတ္တိ နာမ။
နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၉၄။

အာရက္ခမနဿ (ပ) [အာရက္ခ+မနဿ] အစောင့်
အရှောက်ဖြစ်သောလူ။ တဒါပိ အာရက္ခမန-
ဿာ ဒါရဏံ အပနယံ သု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၄။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၂၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁၆၄။)

အာရက္ခမူလက (တိ) [အာရက္ခ + မူလ + က]
စောင့်ရှောက်ရခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိ
သော။ လဒ္ဓါပိ အာရက္ခမူလကမ္ပိ ဒုက္ခံ ဒေါ-
မနဏံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ မဟာနိ၊၁၂၀။ အာ-
ရက္ခမူလကန္တိ ရက္ခကမူလကမ္ပိ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၂၄၃။

အာရက္ခယဋ္ဌိ (တိ) [အာရက္ခ+ယဋ္ဌိ] အစောင့်
အရှောက်ဖြစ်သော တောင်ဝှေး။ မဏိမိ ဒိန္နေ
အာရက္ခယဋ္ဌိယံ ပတိဋ္ဌတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၉။

အာရက္ခရဟိတ (တိ) [အာရက္ခ + ရဟိတ] အ
စောင့်အရှောက်မှ ကင်းသော။ ယဏာ ပန
ဂဟရက္ခသောပိ အာရက္ခရဟိတံ အတ္တနော
ဂေါဓရဘူမိဂတံ ပုရိသံ..။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၃၀။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။

အာရက္ခရဟိတစိတ္တ (န) [အာရက္ခရဟိတ +
စိတ္တ] စောင့်စည်းခြင်း - စောင့်ရှောက်ခြင်း
-မှ ကင်းသောစိတ်။ အသတိယစိတ္တေတိ
အဟိမိကာဒိဟိ အာရက္ခရဟိတစိတ္တေ။ မူလဋ္ဌိ၊
၁။၁၂၀။ (-အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၂၆။)

အာရက္ခဝိပတ္တိ (တိ) [အာရက္ခ+ဝိပတ္တိ] စောင့်
ရှောက်အပ်သော ရဟန်းတရား၏ ပျက်စီး

ခြင်း။ ကိံ ကာရဏာ? အာရက္ခဝိပတ္တိတော။
ဝေ ဥပသင်္ကမန္တဿ ဟိ စိရံ ရက္ခိတဒေါပိ-
တောပိ သမဏဓမ္မော ကတိပါဟေနေဝ
နဿတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၃၉၉။

အာရက္ခသမ္ပဒါ (တိ) [အာရက္ခ + သမ္ပဒါ] စည်း
စိမ္မဉ္စောတို့ကို စောင့်ရှောက်မှုဖြင့် ပြီးစီးစေ
ခြင်း - တည်ဘုံစေခြင်း၊ စောင့်ရှောက်မှုနှင့်
ပြည့်စုံခြင်း။ ကတမာ စ ဗျတ္တပဋ္ဌ အာရက္ခ-
သမ္ပဒါ၊ ဣစ ဗျတ္တပဋ္ဌ တေ အာရက္ခေန
ဂုတ္တိယာ သမ္ပာဒေတိ။ အံ၊ ၃။ ၁၀၈။

အာရက္ခသမ္ပန္န (တိ) [အာရက္ခ + သမ္ပန္န] အစောင့်
အရှောက်နှင့် ပြည့်စုံသော။ တတ္ထ စ သက္ခ-
ရာဋ္ဌနံ မင်္ဂလပေါက္ခရဏီ အဟောသိ ပါသာ-
ဒိကာ အာရက္ခသမ္ပန္နာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁။ အာရက္ခ-
သမ္ပန္နော (သံ၊ ၂။ ၉၂) တိ အန္တော အာရ-
က္ခေန စေဝ ဗဟိ အာရက္ခေန စ သမန္နာဂ-
တော။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။

အာရက္ခသာရထိ (ပု) [အာရက္ခ + သာရထိ]
(ရှေးဆောင်ရွေးသွား၏ အဖြစ်ဖြင့်) စောင့်
ရှောက်ခြင်းကိုစွဲကို ဖြစ်စေတတ်သောရထား
ထိန်း။ ဟိရိ ဤသာ မနော ယောတ္တံ၊ သတိ
အာရက္ခသာရထိ။ သံ၊ ၃။ ၅။ သတိ အာရက္ခ-
သာရထိတိ မဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ သတိ အာရက္ခ-
သာရထိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝေန
အာရက္ခံ သာရေတိတိ အာရက္ခသာရထိ။ သံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၇။

အာရက္ခသုည (တိ) [အာရက္ခ + သုည] အစောင့်
အရှောက်မှ ဆိတ်သည်းစေသာ၊ အစောင့်အ
ရှောက်မရှိသော။ အထညော သိက္ခ ပဋိပထံ
အာဂစ္ဆန္တော အာရက္ခသုညံ ယသိတာ “ယာ-
နံ အဝဟရိဿာမိ” တိ အာရေဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၂၉၂။

အာရက္ခသုတ္တ (န) [အာရက္ခ + သုတ္တ] အာရက္ခ
သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ စတုက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊

တတိယပဏ္ဏာသက၊ ၂-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ အံ၊ ၁။
၄၃၅။

အာရက္ခဟေတု (ပု) [အာရက္ခ + ဟေတု] စောင့်
ရှောက်ခြင်းဟူသော အကြောင်း ။ အောက်
ပုဒ် ကြည့်။

အာရက္ခာဓိကရဏ (န) [အာရက္ခ + အဓိကရဏ]
စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော - အကြောင်း -
ထူးသော အကြောင်း။ အာရက္ခာဓိကရဏံ
ဒဏ္ဍာဒါနသတ္တာဒါနံ အကုသလာ မ္မော
သမ္ဘဝန္တိ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၀။ အံ၊ ၃။ ၂၀၁။ အဘိ၊ဝိ။
၄၀၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၄။ အဓိ-
ကရေတိတိ အဓိကရဏံ ကာရဏသေတံ
နာမံ။ အာရက္ခာဓိကရဏန္တိ ဘာဝနပုံသင်္ကံ၊
အာရက္ခဟေတုတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။
အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၉၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၈၀။ အတ္တနော ဖလံ ကရေတိတိ ကရဏံ၊
ယံ ကိဉ္စိ ကာရဏံ၊ အဓိကံ ကရဏန္တိ အဓိက-
ရဏံ၊ ဝိသေသကာရဏံ။ ဝိသေသကာရဏဉ္စ
ဘောဂါနံ အာရက္ခာဓိကရဏန္တိ အာပိ။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၃။ အာရက္ခာဓိကရဏ-
(မ၊ ၁။ ၁၂၀။ စူဠနိ၊ ၂၆၃) န္တိ အာရက္ခကာ-
ရဏာ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။

အာရက္ခာဓိကာရ (ပု) [အာရက္ခ + အဓိကာရ]
စောင့်ရှောက်ခြင်းဟူသော အရာဌာန။ ဂေါ-
ပေတိ ရက္ခတိတိ ဂေါပေါ၊ အာရက္ခာဓိကာ-
ရေ နိယုတ္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၉၆။

အာရက္ခဘာဝ (ပု) [(၁) အာရက္ခ + ဘာဝ။
(၂) အာရက္ခ + အဘာဝ] (၁) စောင့်
ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်။ (၂) အစောင့်
အရှောက် မရှိခြင်း။ (၁) တထာ ဟတ္ထိအ-
ဿရထပတ္တိဗလကာယေဟိ မန္တာဂဒသော-
တ္တာနပုယောဂေဟိ စ ဒုရာရက္ခံ အတ္တာနံ
အာရက္ခဘာဝေန သီလမေဝ ဝိသိဋ္ဌတရံ ။

စရိယာ၊ ဌ။ ၂၇။ (၂) နိမိတ္တေ ပန အာရက္ခိတကာယဝန ဝိနဋ္ဌေ လတ္တံ လတ္တံ ဈာနမ္ပိ ဝိန-
အတိ တဒါယတ္တဝုတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌိ၊ ၁။
၁၄၈။

အာရက္ခိတကာယဝစီသမာစာရ (တိ) [အာရက္ခိ-
တ + ကာယဝစီ + သမာစာရ] စောင့်ရှောက်
အပ်သော ကိုယ်အကျင့် နှုတ်အကျင့်ရှိသော၊
သု။ သုရသိကနမုခေါ အာရက္ခိတကာယဝစီ-
သမာစာရော။ စရိယာ၊ ဌ။ ၃၀၂။

အာရဂ္ဂ (န) [အာရာ + အဂ္ဂ။ (အာရာဋ္ဌိ-သံ)]
ပွတ်ဆောက်ဖျား၊ စူး၏အဖျား၊ အပ်နဖား
ထွင်းစူး၏အဖျား၊ အပ်ဖျား။ (ဗားကရာမ၊
ဒီ၊ ၄။ ၂။ သျ၊ ၁။ ၁၁၀-၌ “ဝန်းသောဆောက်
ဦး” ဟုလည်း အနက်ပြန်၏။ ပခုက္ကူ၊ မူ၊ ဒီ၊ ၄။
၂။ သျ၊ ၁။ ၁၁၂၀-၌မူ “ဝန်းဝိုင်းသောစူး”
ဟုလည်း ပြန်ဆိုသေး၏။) ဝါရိ ပေါက္ကုရ
ပတ္တေဝ၊ အာရဂ္ဂေဝိဝ သာသပေါ။ မ၊ ၂။
၄၁၀။ ဓမ္မ၊ ၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၁၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၀။ အာရဂ္ဂေန လေခါ
ဒိန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၅။
အာရဂ္ဂေနာတိ နိခါဒနမုခေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၁၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ၄။
၁။ ၃၂။ အာရဂ္ဂေနာ (ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ၃၀၄၆) တိ
အာရကဏ္ဍကဂ္ဂေန သူစိမုခေန ဝါ။ ဝိ၊ နိစ္ဆ-
ယ၊ ၄။ ၃၀၄၆။ ဝိနယာလင်္ကာရ၊ ၄။ ၁။ ၄၁။
အာရဂ္ဂေနာ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၈) တိ
မဏ္ဍလာယ သိခါယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၇၂။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၄၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၄။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၉။ ဓူဠနိ၊ ၄။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၆၀။ ဝဇီရ၊ ၁၂၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၉၁။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။)

အာရဂ္ဂကောဋိနိတုဒနမတ္တ (တိ) [အာရဂ္ဂ +
ကောဋိ + နိတုဒန + မတ္တ] ပွတ်ဆောက်ဖျား-
စူးဖျား - အပ်ဖျား - ဖြင့် ထိုးနိုင်လောက်ရုံ-

ကျနိုင်လောက်ရုံ တာဉ်နေနိုင်လောက်ရုံ -
အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ အရပ်။ အာရဂ္ဂကော-
ဋိနိတုဒနမတ္တပိ တိဋ္ဌန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၆၆။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၁၇၀။ အာရဂ္ဂကောဋိနိတုဒနမတ္တတိ
အာရဂ္ဂကောဋိယာ ပတနမတ္တေ ဩကာသေ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။

အာရဂ္ဂနိတုဒနမတ္တ (တိ) [အာရဂ္ဂ + နိတုဒန +
မတ္တ] ပွတ်ဆောက်ဖျား - စူးဖျား - အပ်ဖျား
- ဖြင့် ထိုးနိုင်လောက်ရုံ အတိုင်းအရှည်ရှိ
သော၊ အရပ်။ အာရဂ္ဂနိတုဒနမတ္တေ ဌာနေ
ဥပရိမကောဋိလ္လာ သဋ္ဌိ ဒေဝတာ သုဒ္ဓမတ္တ-
ဘာဝေ မာပေတွာ အဋ္ဌသု။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။

အာရဇယာရဇယာ (ကြိ ဝိ) [အာ + ရဇ + တွာ ?]
အာရဇယာ + အာရဇယာ] ဆွဲငင်၍ ဆွဲငင်၍၊
အောက်ပုစ် ကြည့်။

အာရဇယာရဇယာ (ကြိ ဝိ) [အာ + ရဇိ + တွာ။
ဇိ-မု ဣ ကိ ဧ ပြ၊ ဇေ-ကိ အယ-ပြ၊ တွာ-မု တွာ-
ကိ ချေ။ အာရဇယာ + အာရဇယာ] ဖောက်
ခွဲ၍ ဖောက်ခွဲ၍။ ဇိဝံ ဗလိသေန ဂဟေတွာ၊
အာရဇယာရဇယာ ဝိဟနန္တိ (သုတ္တနိ၊ ၃၈၄)-
တိ တတ္ထ။ ဖရသုဟိ ဖာလေတွာ ဖာလေတွာ
ကေမေကံ ကောဋိ* ဆိနေတွာ ဝိဟနန္တိ။
အာရဇယာရဇယာတိပိ ပါဠော၊ အာဝိဋ္ဌိ-
တွာ အာဝိဋ္ဌိတွာတိ အတ္ထော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၂၀၁။

အာရဇ (တိ) [အာ + ရဇ + ကျ] ညှိနှိုင်းတကွ
ဖွဲ့အပ်သော။ ဓနံ အာရဇံ ကတွာန၊ ဥသံ
သန္ဓယ ကောသလော၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၅။ အာရ-
ဇံ ကတွာနာတိ ဇိယာယ သဒ္ဓိ* ကေတော
ကတွာ၊ အာရောပေတွာတိ အတ္ထော။ ဇာ၊
၄။ ၃။ ၂၇၈-၉။

အာရဉ္ဇနဋ္ဌာန (န) [အာရဉ္ဇန + ဌာန] ထိုး-
ဖြတ် - ဖောက်သွင်း - ခြစ် - အပ်သော နေရာ
ဌာန။ အာရဉ္ဇိတ-ကြည့်။

အာရဇရ (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာရဇရအ
မည်ရှိသော တောင်။ ဂိရိမာရဇရံ ပတိတိ
အာရဇရံ နာမ ဂိရိံ အဘိမုခေါ ဟုတော။
ဇောဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၅၀။

အာရဇရဂိရိ (ပ) [အာရဇရ+ဂိရိ] အာရဇရ
မည်သောတောင်။ မဇ္ဈိမဒေသေ အာရဇရဂိရိ-
မှိ ပဗ္ဗတဇာလန္တရေ ဧကကောဝ ဧကသ္မိံ
ဂဟာလေဏေ ဝသိ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၀။

အာရဇရဂိရိန (တိ) [အာရဇရဂိရိ+န] အာရဇရ
မည်သော တောင်ရှိသော၊ အာရဇရဂိရိန
မည်သော နိဂုံး။ အာရဇရဂိရိနော နာမ
အဝိဒ္ဓရေကော အာကိဏ္ဏမနုသော နိဂမော
အတ္ထိ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၀။

အာရဇိတ (တိ) [အာ+ရဇိ+တ] ထိုး-
ဖောက်ထွင်း-ခြစ်-အပ်သော(နေရာ)။ ဥစ္စာ
စ ဒန္တေဟိ အာရဇိတာနိ ဥစ္စာ စ သာခါ-
ဘဂ်။ မ၊ ၁။ ၂၃၆။ ဥစ္စာ စ ဒန္တေဟိ အာရ-
ဇိတာနိတိ...ပရသုနာ ပဟတဌာနံ ဝိယ ခါ-
ဌာဟိ ဆိန္နဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ အာရဇိတာ-
နိတိ ရဇိတာနိ၊ ဝိလိခိတာနိတိ အတ္ထော။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။ မဟာဝဇီရဉာဏသဗ္ဗညုတညာ-
ဏဒန္တေဟိ အာရဇိတံ တောဘူမကဓမ္မာနံ
အာရဇနဌာနန္တိပိ ဝုစ္စတိတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊
၄။ ၆၀။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၇၂။

အာရဇိတဌာန (န) [အာရဇိတ+ဌာန] ထိုး-
ဖြတ်-ဖောက်ထွင်း-ခြစ်-ရာအရပ်။ တထာ-
ဂတရဇိတန္တိ တထာဂတဿ ဉာဏဒါဌာယ
အာရဇိတဌာနံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၁။ မဟာ-
ဝဇီရဉာဏသဗ္ဗညုတညာဏဒန္တေဟိ အာရဇိတံ
အာရဇိတဌာနံ ဣတိပိ ဝုစ္စတိ။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၇၂။

အာရည (တိ) [အရည+က] တော၌နေသော၊
သု။ ကခါ' ဟံ နန္တံ ပဿေယျံ၊ အာရညံ
ပံသုကုလိကံ။ သံ၊ ၁။ ၄၆၈။ နေတ္ထိ၊ ၁၂၄။
အာရညန္တိ အာရညကံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၃၃။ (-
သံ၊ ၁။ ၁၂၅။ ဇော၊ ၁။ ၃၄၅။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၂၉၈။)

အာရညက (တိ) [အရည+ကကံ။ မောဂါ၊ ၄။
၂၅] (က) တော၌ဖူးမြင်၊ တော၌ တရား
အားလုံးကို ထိုးထွင်း၍သိ၊ တော၌ သိတင်း
သုံးနေထိုင် တော်မူသော၊ (မြတ်စွာဘုရား)။
(ခ) တော၌ (အရညကင်စတင်ဆောင်၍)
နေလေ့ရှိသော၊ (ရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်)။ (ဂ)
တော၌ မွေးဖွား၊ တော၌ ကြီးပွား သော၊
တော၌ - နေ - ဖြစ် - သော၊ (သားကောင်)။
(ဃ) တော၌ - ဖြစ် - အကျိုးဝင် - ဆောက်
လုပ်အပ် - သော၊ (ကျောင်း)။ (က) ပုန
ဓပရံ ဘန္တေ ဘဂဝါ ဒီသရတ္ထံ အာရညကော။
အံ၊ ၃။ ၃၀၉။ အာရညကောတိ ဇာယမာနော-
ပိ အရညေ ဇာတော၊ အဘိသမ္ပုဇ္ဈမာနောပိ
အရညေ အဘိသမ္ပုဇ္ဈေါ၊ ဒေဝဝိမာနကပ္ပါယ
ဂန္ဓကုဋိယာ ဝသန္တောပိ အရညေယေဝ ဝသိ-
တိ ဒဿေန္တော ဝေမာဟ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၇။
(ခ) အာရညကာနံ ယဒိဒံ ဝေဝတော ဝေဒိရ-
ဝနိယော။ အံ၊ ၁။ ၂၄။ အာရညကာနန္တိ အ-
ရညဝါသိနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ (- အံ၊ ၂။ ၈၀-
၉၊ ၃၀၁။ အံ၊ ၃။ ၁၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၃၊ ၉၆။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၆၃၊ ၃၃၃။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။ မ၊ ၄။ ၄။ ၇။ သံ၊
၄။ ၁။ ၂၆၊ ၅၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၊ ၆၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၄၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၊ ၁၂၂။) အာရညိက-
လည်း ကြည့်။ (ဂ) သေယျတာပိ သာရိပု-
တ္ထ အာရညကော မဂေါ...သံပတတိ။ မ၊ ၁။
၁၁၂။ အာရညကောတိ အရညေ ဇာတ-
ဝဇ္ဈေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁။ အာရညကအာ(အံ၊
၃။ ၂၃၀)တိ အရညဝါသိနော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။
သန္တိ အာရညကာ(အပ၊ ၁။ ၅၈)တိ အရညေ
ဘဝါ မဟာဝနေ ဇာတာ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၂။
(- မ၊ ၁။ ၂၃၀။ မ၊ ၃။ ၁၇၂။ ဇော၊ ၂။ ၃၁၇။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။) (ဃ) ယာနိ ခေါ ပန ဓာနိ
အာရညကာနိ သေနာသနာနိတိ အာရညကံ
နာမ သေနာသနံ ပဉ္စဓနသတိကံ ပစ္စိမံ။ ဝိ၊
၁။ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၂။ ၂၃၆။ အာရညကာနိတိ ...
ပဉ္စဓနသတပဿာဏေ ပဒေသေ ကတသေနာ-

သနာနိ။ ကင်္ခါဝဂ္ဂ။ အာရညကနိ(ထေရ။
၃၀၆)တိ အရညေ ပရိယာပနာနိ။ ထေရ။
၂။၂၁၀။ (-ဝိဝေပုဉ္ဇန။ ဝိဂ္ဂ။၄၃။ ဒိ။၂။
၆၅။ အံ။၂။၄၁၃။ ဝိ။၄။၂၆၁။ ဝိ။၄။၂။၁၃။
၃၀၇။ ဒိ။၄။၁။၁၀၈။ ဒိ။၄။၂။၁၁၆။ မ။၄။၂။
၁၁၉။ အံ။၄။၂။၃၇။ အံ။၄။၃။၁၅၉။ ပဋိသံ။
၄။၂။၁၀၅။ ဒိ။၄။၂။၁၂၆။ အံ။၄။၃။၁၆၅။)

အာရညက (န) [အာရညက+အဂ္ဂ] တော၌
နေလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းအရာ။
အာရညကဂ္ဂါဒိနိတိဏိပါဠိယံ ပဓာနကဝသေ-
န ဝတ္ထာနိ။ သာရတ္ထ။၂။၄၁၄။ အာရညက-
လည်း ကြည့်။

အာရညကနိပ္ပိဒက (တိ) [အာရညက+နိပ္ပိ-
ဒက] တောနေပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်းအရာကို
- အရညကင်ဓုတင်ကို - ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ
နိုင်သော။ တထာပိယံ တံ “ပဉ္စဓနသတိကံ
ပစ္စိမ”န္တိ အာရညကနိပ္ပိဒကံ သေနာသနံ
ဝတ္ထံ။ အံ။၄။၂။၂၆။

အာရညကနိပ္ပိဒန (န) [အာရညက+နိပ္ပိဒ-
န] အရညကင်ဓုတင်ကို - ပြီး-ပြည့်စုံ-စေ
ခြင်း။ အာရညကနိပ္ပိဒနေန အရညာနိ။
အံ။၄။၃။၃၃။

အာရညကနိသမန္နာဂတ (တိ) [အာရညက+
သမန္နာဂတ] တောနေပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြောင်း
အရာ-အရညကင်ဓုတင် - နှင့် ပြည့်စုံသော။
အာရညကန္တိ အာရညကနိသမန္နာဂတံ။ နေတ္ထိ။
ဋီ။၁၃၃။

အာရညကဓုတင် (န) [အာရညက+ဓုတ+အဂ္ဂ]
တော၌နေသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိလေသာကိုမျက်
ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာ။ အာရည-
ကဓုတင်” သမာဒါယ ဝတ္ထန္တဿေတံ နာမံ။
ဥဒါန။၄။၂၂၉။

အာရညကမဂ (ပ) [အာရညက+မဂ] တော၌
မွေးဖွား ကြီးပြင်းသော သားကောင်။ အာ-

ရညကမဂေါ ဝိယ ဟိ သမတဌာဟူကာ။ မ။
၄။၂။၉၈။

အာရညကသိက္ခာပဒ (န) [အာရညက+သိက္ခာ-
ပဒ] အာရညကသိက္ခာပုဒ် (ဝိဝေပုဉ္ဇန-၉၆-၉၇-
လာသော သာသကသိက္ခာပုဒ်)။ သုတ္တန္တိက-
ပရိယာယေန အာရညကသိက္ခာပဒေ ပဉ္စဓန-
သတိကံ ပစ္စိမန္တိ အာဂတံ အာရညိကံ ဘိက္ခု-
သန္ဓာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ-ဋီ။၁။၉၇။

အာရညကသိမာ (တိ) [အာရညက + သိမာ]
အာရညကသိမာ၊ တော၌ဖြစ်သော အပိုင်း
အခြား။ တထာ အာရညကသိမာယ ဧကံ
အဂါမကံ အရညံ။ ကင်္ခါ။ဋီ။၂၉။

အာရညကသိသ (န) [အာရညက + သိသ]
တောနေရဟန်းဟူသော အဦးပဓာန ပုဂ္ဂိုလ်၊
ပဓာနဖြစ်သော တောနေပုဂ္ဂိုလ်။ ဝိသေသ-
တော အာရညကဿ အာရညကသိသေန ဝ-
သဗ္ဗေသမ္ပိ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဂဟေတွာ။ ခုဒ္ဒက။၄။
၂၀၈။

အာရညကသေနာသန (န) [အာရညက+သေ-
နာသန] တော၌ဖြစ်သောကျောင်း၊ တော
ကျောင်း။ အာရညကသေနာသနေသု သာ-
လဟတာ သေဝိတဗ္ဗပက္ခိကာ ဝေါတိ ဒဿေ-
တိ။ အံ။၄။၃။၁၆၅။ (-ကင်္ခါ။ဋီ။၃၆။၃၄၃။)

အာရညကသေနာသနာရာမ (ပ) [အာရညက+
သေနာသန + အာရာမ] တောကျောင်း၏
အာရာမ။ အာရညကသေနာသနာရာမဉ္စ
တဿ ဥပစာရဉ္စ ဌပေတွာ။ ဝိ။၄။၃။၁၅၉။

အာရညိက (တိ) [အရည + ကိက] (က)
တော၌ နေလေ့ရှိသော၊ အရညကင်ဓုတင်
ဆောက်တည်သော၊ သူ(ရဟန်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်)။
(ခ) တော၌နေသော၊ သားကောင်။ (က)
အာရညိကော ဟောတိ ပိဏ္ဍပါတိကော။ ဝိ။
၁။၁၇။ အာရညိကော ဟောတိတိ ဂါမန္တ-
သေနာသနံ ပဋိက္ခိပိတွာ အာရညိကဓုတင်-

ဝသေန အရညဝါသိကော ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၇၂။ တိသမတ္တာ ပါဝေယျကာ ဘိက္ခု
 သဗ္ဗေ အာရညိကာ။ ဝိ၊ဉ္စ၊၁၇၁။ သံ၊၁။၁၉၄။
 အာရညိကာတံ ဓုတင်္ဂသမာဒါနဝသေန အာ
 ရညိကာ၊ န အရညဝါသမတ္တေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၇၃။ ကိဉ္စာပိသော ဟောတိ အာရညိကော။
 မ၊၁။၁၉၆။ ကိဉ္စာပိ သော ဘိက္ခု ဂါမန္တသေ
 နာသနံ ပဋိက္ခိပိတော အာရညိကော ဟောတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ အရညေ နိဝါသော အဿာတိ
 အာရညိကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ အာရညိကင်္ဂ
 လည်းကြည့်။ (- ဝိ၊၁။၂၆၃။ ဝိ၊၃။၁၂၈။ ဝိ၊
 ၄။၁၇၈၊၁၇၉၊၄၇၇။ ဝိ၊၅။၂၃၃။ ဒီ၊၂။၂၂၆။
 မ၊၁။၂၇၅။ မ၊၂။၁၃၃၊၁၃၅။ မ၊၃။၈၉။ သံ၊
 ၁။၄၆၉။ အံ၊၂။၁၄၄။ ဥဒါနံ၊၁၂။ ထေရ၊
 ၃၆၂။ ဇာ၊၂။၂၂၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊
 ၂၃၈။ ကခါ၊၉၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၂၆၄၊၃၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၂။ မ၊
 ဋ္ဌ၊၄။၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈၊၂၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၃၃၈၊၃၅၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၆၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၄၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၈။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၇။
 ကခါ၊ဋ္ဌ၊၁၅၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၀။ မူလဋ္ဌ၊၂။
 ၁၈၃။) (ခ) အာရညိကော ပိဂေါ၊ စူဠနိ၊
 ၁၈၇။ အာရညိကောတိ အရညေ နိဝါသံ
 (နိဝါသံ?)။ စူဠနိ၊ ၄။၇၄။

န္တိ ဗဟုဝိဓံ။ ဝိသင်္ကဟ။ ၂၂၃။ အရညေ ဝသ-
တိတိ အာရညိကော၊ တေန ဝတ္တိတဗ္ဗံ ဝတ္တံ
အာရညိကဝတ္တံ။ ဝိနယာလင်္ကာရ။ ၁၉။

အာရညိကဝတ္ထကထာ (တိ) [အာရညိကဝတ္ထ +
ကထာ] အာရညိကဝတ်ကို ဆိုရာစကား။
ဝိနယပိဋက၊ စူဠဝဂ္ဂပါဠိ၊ က-ခန္ဓက၊ ၇-ကထာ။
ဝိ၊ ၄။ ၃၇၅ န။

အာရတ (တိ) [အာ + ရမု + တ] ဝေးစွာ - အ
ဝေးမှ - ရှောင်ကြဉ်သော။ ကတ္တနာ အာရ-
တော ဝိရတော ပဋိဝိရတော။ မဟာနိ။ ၅၄။
အာရတောတိ ဒုရတော ရတော။ မဟာနိ။
၄။ ၁၇၄။ (-ဇော၊ ၁။ ၃၀၈။ မဟာနိ။ ၁၃၂။
စူဠနိ။ ၃၇၊ ၂၈၀။ ဇော၊ ၄။ ၃၇၄။ မဟာနိ။ ၄။
၃၈၆။)

အာရတိ (တိ) [အာ + ရမု + တိ] (က) ဝေးစွာ
ရှောင်ကြဉ်တတ်သော တရား။ (ခ) ဝေးစွာ
- လွန်စွာ - ရှောင်ကြဉ်ခြင်း။ ဆဟိ အဂါရ-
ဝေဟိ အာရတိ ဝိရတိ ပဋိဝိရတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁၆၅။
အာရကာ ဧတေဟိ ရမတိတိ အာရတိ၊ ဘု-
သာ ဝါ ရတိ အာရတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁၅၁။
စတုဟိ ဝစီဒုစူရိတေဟိ အာရတိ ဝိရတိ ပဋိ-
ဝိရတိ ဝေရမေဟိ။ မ၊ ၃။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၈။ ၇၆။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၁၃။ အာရတိတိ အာဒိသု ဝစီဒု-
စူရိတေဟိ အာရကာ ရမတိတိ အာရတိ။ မ၊
၄။ ၄။ ၉၄။ အာရကာ ရမတိတိ အာရတိ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။ (-မ၊ ၃။ ၁၁၉။ အဘိ၊ ဝိ။
၂။ ၉၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ သုတ္တနိ။ ၃၁၉။ ဝိမာန၊ ၈၈။
အပ၊ ၁။ ၂၉၇။ စူဠနိ။ ၄၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၁။ သံ၊
၄။ ၃။ ၁၅၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၊ ၁၄၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၁၉။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၇။ စူဠနိ။ ၄။ ၁၀။ ပါမိတ်၊
ယော၊ ၂။ ၁၂၀-၁။)

အာရဒ္ဒ (တိ) [အာ + ရဒ + တ] (၁) အား
ထုတ်သော၊ လုံလပြုသော၊ သူ။ (၂) အား
ထုတ်အပ်သော။ (က) အားထုတ်အပ် - ချီး
မြှောက်အပ် - မြမြစွာဖြစ်စေအပ် - သော။

(ခ) အားထုတ်အပ် - ပြည့်စုံ - သော။ (၁)
အတ အမစော၊ တေရာသနတော ပဋ္ဌာယ
အသိနာ သိသာနိ ပါတေတံ အာရဒ္ဒေါ။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၄၀။ ဘရိယာ ခိတာ သုဏိသာ စ
ဓာတုဋ္ဌာနံ ဂန္တု အာရဒ္ဒေါ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၉၇။
(-မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၁။ ဇော၊ ၄။ ၁။
၁၈၃၊ ၂၁၈၊ ၅၂။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁၈၈။ မ၊ ၄။
၃။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၉။) (၂) ဣဒါနိ ယံ
ဣမိနာ ဝိစိကိစ္ဆာသိသေန ဒိဋ္ဌာသဝံ ဖဿေတံ
အယံ ဒေသနာ အာရဒ္ဒေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ ဓမ္မ
သေနာပတိနာ သာရိပုတ္တတ္ထေရေန ဒေသနာ
အာရဒ္ဒေါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၄၃။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ ကခါ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၊
၁၆၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၁၊ ၃၅၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၊
၁၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၊ ၈၉၊ ၁၇၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။
၄၂။) (က) အာရဒ္ဒံ ခေါ ပန မေ ဗြာဟ္မဏ
ဝိရိယံ အဟောသိ အသလ္လိနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၁။
၂၆၊ ၁၆၄။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၁။ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ
ဝိရိယံ (စတုရင်္ဂဝိရိယံ) အာရဒ္ဒံ အဟောသိ၊
ပဂ္ဂဟိတံ အသိထိလပုဝတ္တိတန္တိ ဝတ္တံ ဟော-
တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၈။ (-အံ၊ ၄။
၃။ ၂၀၅။) (က) (ခ) အာရဒ္ဒံ ဟောတိ ဝိရိ-
ယံ အသလ္လိနံ။ မ၊ ၃။ ၁၂၈။ သံ၊ ၂။ ၃၄၀။
သံ၊ ၃။ ၆၂။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၆။ ပဋိသံ၊ ၁၇၁။
ဣတိဝုတ်၊ ၂။ ၄၄၅။ အာရဒ္ဒံ ဟောတိတိ ပရိ-
ပုတ္တံ ဟောတိ ပဂ္ဂဟိတံ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။
အာရဒ္ဒန္တိ ပဋ္ဌပိတံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ ဝိရိယံ
အာရဒ္ဒံ ဟောတိ၊ ပဂ္ဂဟိတံ အသိထိလပုဝ-
တ္တိတန္တိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၃။
အာရဒ္ဒ-လည်း ကြည့်။

အာရဒ္ဒ (တိ) [အာ + ရဒ + တ] (က)
မြီးစေအပ်သော၊ ဆည်းပူးအပ်သော။ (ခ)
မြီးစေအပ်သော၊ ပြည့်စုံသော။ (ဂ) နှစ်
သက်စေအပ်သော၊ နှစ်သက်သော။ (က)

သဂ္ဂါ တေ အာရဒ္ဒါ(ဝိပဿနာ)တိ သဂ္ဂနိ-
ဗ္ဗတ္တကံ ပုညံ ဥပစိတန္တိ အတ္ထော။ ဝိဇ္ဇာပု။
၃၇၆။ သဂ္ဂါ တေ အာရဒ္ဒါတိ တယာ ဒေဝ-
လောကော အာရာမိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၇။
(ခ) သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂေါ တသ္မိံ သမယေ
ဘိက္ခုနော အာရဒ္ဒေါ ဟောတိ။ မ၊ ၃။ ၁၂၉။
သံ၊ ၃။ ၆၂၊ ၂၉၇။ အာရဒ္ဒေါ ဟောတိတိ ပရိ-
ပုဏ္ဏော ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁၇၁။ အာရ-
ဒ္ဒေါ ဟောတိတိ သမ္မာစိတော ဟောတိ။ တံ
ပန သမ္မာဒနံ ပါရိပုရိ ဝေါတိ အာဟ ပရိပု-
ဏ္ဏော ဟောတိတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၀။ အာရဒ္ဒ-
(အံ၊ ၁။ ၄၇)န္တိ ပရိပုဏ္ဏံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၆။
အာရဒ္ဒန္တိ သာမိတံ နိပ္ပါဒိတံ။ တဉ္စ ပရိပုဏ္ဏံ
နာမ ဟောတိတိ အာဟ အာရဒ္ဒန္တိ ပရိပုဏ္ဏ-
န္တိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၈။ (-သံ၊ ၃။ ၁၉၊ ၇၄၊ ၂၇၇။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။) (ဂ)
အာရဒ္ဒေါသ္မိံ ဘိက္ခုဝေ ဣမာယ ပဋိပဒါယ။
မ၊ ၃။ ၁၂၂။ အာရဒ္ဒေါတိ တုဋ္ဌော။ မ၊ ၄။ ၄။
၉၇။ အာရဒ္ဒေါ ယသနသိဋ္ဌံ ပဋိပတ္တိယာ
အာရာမိတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ (ခ) (ဂ)
အယဉ္ဇေဝ လောကော အာရဒ္ဒေါ ဟောတိ-
(ဒီ၊ ၃။ ၁၄၇)တိ ဝေရူပဿ အာရဒ္ဒေါ
ဟောတိ ပရိဘောသိတော ဧဝံ နိပ္ပါဒိတော
စ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ အာရဒ္ဒေါ ဟောတိတိ
သံသာမိတော ဟောတိ။ တယံသံ သံသာဓနံ
ကိစ္ဆိသဒ္ဓေန ဣဒ သတ္တာနံ စိတ္တတောသနေန၊
ဝေရာဘာဝါပါဒနေန စ ဟောတိတိ အာဟ
ပရိဘောသိတော ဧဝံ နိပ္ပါဒိတော စာတိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။

အာရဒ္ဒ ? (ကြိ ဝိ) [အာ+ရဘ+တွာ] အား
ထုတ်၍၊ အာရဒ္ဒါ ကြည့်။

အာရဒ္ဒကထာ (ထိ) [အာရဒ္ဒ+ကထာ] အား
ထုတ်အပ်သော စကား။ ကထာပတိဋ္ဌာပန-
တ္ထန္တိ “ကေန္တသုပဋိသံဝေဒီ”တိ ဝေ အာ-
ရဒ္ဒကထာယ ပတိဋ္ဌာပနတ္ထံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။

အာရဒ္ဒကမ္မဋ္ဌာန (တိ) [အာရဒ္ဒ + ကမ္မဋ္ဌာန]
အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းရှိသော၊ ကမ္မ-
ဋ္ဌာန်းအားထုတ်သော၊ သူ။ နန အဿ-
ဂုတ္တတ္ထေရာ အာရဒ္ဒကမ္မဋ္ဌာနဿ ဘိက္ခုနော
“ကမ္မဋ္ဌာနကာရကော အယ”န္တိ ဇာနိတွာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁ ၁၅၀။)

အာရဒ္ဒကာလ (ပု) [အာရဒ္ဒ + ကာလ] အား
ထုတ်ရာ အခါ။ သတ္တာပိ ကိရ တံ အာရဒ္ဒ-
ကာလတော ပဋ္ဌာယ ပရိဘောကံ အကာသိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ အာရဒ္ဒကာလတော ပဋ္ဌာယာ-
တိ မဏ္ဍလမာဋ္ဌဿ ကာတံ ပထဝီမိတကာလ-
တော ပဘုတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ (-မ၊ ၄။ ၂။
၁၅၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။)

အာရဒ္ဒစိတ္တ (တိ) [အာရဒ္ဒ+စိတ္တ] အားရနှစ်
သက်စေအပ်သော - အားရနှစ်သက်သော -
စိတ်ရှိသော၊ သူ။ စတုနံ မာသာနံ အစုယေန
အာရဒ္ဒစိတ္တာ ဘိက္ခု၊ ပဗ္ဗာဇေန္တိ။ ဒီ၊ ၁။
၁၆၅။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂၆။ မ၊ ၂။ ၅၄၊ ၁၈၀။ သံ၊ ၁။
၂၆၀။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၆၃။ အာရဒ္ဒစိတ္တာတိ အဋ္ဌ-
ဝတ္တပုရဏေန တုဋ္ဌစိတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။ မ၊ ၄။
၃။ ၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅။ အာရဒ္ဒစိတ္တာတိ အဘိ-
ရာမိတစိတ္တာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ အာရဒ္ဒ-
စိတ္တာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆)တိ အာရာမိတ-
စိတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၅၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၉။
(-မ၊ ၃။ ၁၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၆၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၆။ ကဒါ၊ ၄။ ၁၆၆။)

အာရဒ္ဒတရုဏဝိပဿန (တိ) [အာရဒ္ဒ+တရုဏ
+ဝိပဿန] အားထုတ်အပ်သော နှုသော
ဝိပဿနာရှိသော။ အာရဒ္ဒတရုဏဝိပဿနဿ
ရာဂါဒိပရိဿယာ စေ ဥပ္ပဇ္ဇေယျ။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၁၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၂။

အာရဒ္ဒတ္ထ (န) [အာရဒ္ဒ+တ္ထ] အားထုတ်အပ်
သည်၏ အဖြစ်။ အာရဒ္ဒတ္ထာယေဝ စ မေ တံ
အသလ္လိနံ အဟောသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၂၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၂။

အံ၊ဌ၊၂။၁၃၀ ဣတိဝုတ်၊ဌ။၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၁။၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၄။)

အာရဒ္ဒဒိဝသ (ပု) [အာရဒ္ဒ + ဒိဝသ] အားထုတ်
ရာ နေ။ ဣဒံ ဝိနယံ ဝါစေတုံ အာရဒ္ဒဒိဝသံ
သန္တာယ ဝုတ္တံ။ ဝိမတိ၊၁။၃၇။ (-သံ၊ဋီ၊၁။
၂၆၅။)

အာရဒ္ဒပရိယောသာန (န) [အာရဒ္ဒ + ပရိယော-
သာန] အားထုတ်အပ်သော ကိစ္စ၏ ပြီးဆုံး
ခြင်း။ ပစ္စနိကသမုဒ္ဓါ၊တေန ဟိ အာရဒ္ဒ-
ပရိယောသာနံ ပညာယတိ။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၈၂။

အာရဒ္ဒပ္ပကာရဒဿနတ္ထ (ပု) [အာရဒ္ဒ + ပကာရ
+ ဒဿန + အတ္ထ] အားထုတ်အပ်သော
ပုဗ္ဗေနိဝါသ၏ အပြားကို ပြခြင်းအနက်၊
သေယျထိဒန္တိ အာရဒ္ဒပ္ပကာရဒဿနတ္ထေ နိပါ-
တော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၂။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၃၂၅။
အာရဒ္ဒပ္ပကာရဒဿနတ္ထတိ အနုဿရိတုံ
အာရဒ္ဒဿ ပုဗ္ဗေနိဝါသဿ ပဘောဒဿန-
တ္ထေ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၉၀။ (-ဝိမတိ၊၁။၈၀။)

အာရဒ္ဒဗလဝိရိယ (တိ) [အာရဒ္ဒ + ဗလ + ဝိရိယ]
အားထုတ်အပ်သော မိလ်၊ဝိရိယ ရှိသော၊သ။
သတိမာ ပညဝါ ဘိက္ခု၊ အာရဒ္ဒဗလဝိရိ-
ယော။ ထေရ၊၂၅၃။ သဒ္ဓါဒိဗလာနဉ္စေ
စတုဗ္ဗိဓသမ္ပပ္ပဓာနဝိရိယဿ စ သံသိဒ္ဓိပါရိပုရိ-
ယာ အာရဒ္ဒဗလဝိရိယော။ ထေရ၊ဌ၊၁။
၃၇၁။

အာရဒ္ဒဗ္ဗ (တိ) [အာ + ရဘ + တဗ္ဗ] အားထုတ်
အပ်သော။ ဝိပဿနာ ပဌမံ အာရဒ္ဒဗ္ဗတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၈၆။

အာရဒ္ဒဘာဝနာ (တိ) [အာရဒ္ဒါ + ဘာဝနာ]
အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းပျိုးများမှ ရှိ
သော။ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတုံ အာရဒ္ဒဘာဝန-
ဿ ကာယပရိဋ္ဌာဟာဒိနံ ဥပ္ပတ္တိံ ဝါရေတွာ
ကမ္မဋ္ဌာနဘာဝနာ ပဟတ္တာ။ သံ၊ဌ၊၃။၂၄၀။

အာရဒ္ဒဘိက္ခု (ပု) [အာရဒ္ဒ + ဘိက္ခု] အားထုတ်
သောရဟန်း။ ဗန္ဓသဠာယံ ကာတုံ အာရဒ္ဒ-
ဘိက္ခု ဝိယ စ အတ္တနော အာစရိယံ ပုဏ္ဏတ္ထေ-
ရံ ဘဂဝတော အာရောစေန္တော။ မ၊ဌ၊၂။
၄၄။

အာရဒ္ဒယည (ပု) [အာရဒ္ဒ + ယည] အားထုတ်
အပ်သော - ပြုလုပ်အပ်သော - ယဇ်ပူဇော်
ခြင်း။ တေဟိ ဘိက္ခုဟိ ရညော အာရဒ္ဒယ-
ညော တထာဂတဿ အာရောစိတော။ သံ၊
ဌ၊၁။၁၃၀။

အာရဒ္ဒလယာနရူပ (တိ) [အာရဒ္ဒ + လယ +
အနရူပ] အားထုတ်အပ်-ဖြစ်စေအပ်-သော
ဂီတသံအားလျော်သော တာဠိတာနန္တိ အာ-
ရဒ္ဒလယာနရူပံ ပဟဋ္ဌာနံ။ သံ၊ဋီ၊၁။၃၀၃။

အာရဒ္ဒဝစန (န) [အာရဒ္ဒ + ဝစန] အာရဒ္ဒ-သဒ္ဓါ။
အာရဒ္ဒ ဟောတိ ဝိရိယံ အသလ္လိနန္တိ အယံ
ပန အာရဒ္ဒဝစနဿ ဥဇုကတ္ထောယေဝ။
ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၈၃။

အာရဒ္ဒဝဏ္ဏ (ပု) [အာရဒ္ဒ + ဝဏ္ဏ] အားထုတ်
အပ်သော ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ဘိက္ခုသံသေန
အစ္စရိယံ အာဝုသောတိ အာဒိနာ နယေန
အာရဒ္ဒဝဏ္ဏော စ။ ဒိ၊ဌ၊၁။၅၅။

အာရဒ္ဒဝိပဿက (တိ) [အာရဒ္ဒ + ဝိပဿက] အား
ထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာရှိသော၊ ဝိပဿနာ
ကို အားထုတ်သော။ ဣမဉ္စိ ဝေရူပံ အာရဒ္ဒ-
ဝိပဿကံ ကာယေ စ ဇိဝိတေ စ အနပေက္ခံ
ပုဂ္ဂလံ ရက္ခန္တော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၂၆။ အပ္ပမတ္တော
ဘိက္ခု အာရဒ္ဒဝိပဿကော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၄၃။
အာရဒ္ဒဝိပဿကောပိ (ဒိ၊ဌ၊၂။၉၅) တံ သမ္ပ-
ရာယိကဝိပဿကောပိ။ ဒိ၊ဋီ၊၂။၁၀၉။ အာ-
ရဒ္ဒဝိပဿကေဟိ (ဒိ၊ဌ၊၂။၁၈၁) တံ သမာဓိ-
ကမ္ပိကဝိပဿကေဟိ။ သိခါပတ္တဝိပဿကေ
သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ န ပဌပိတဝိပဿနေ။ ဒိ၊ဋီ၊၂။
၁၈၃။ အာရဒ္ဒဝိပဿကဿာ(မ၊ဌ၊၄။၉၇) တံ

အာရဒ္ဓဝိပဿနာ။ ဝိပဿနံ ဝဇေတော
ဥဿက္ကာပေတော ဝိပဿိဿ။ မဇ္ဈိမဉ္စိတံ။
(-ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၉၄။ ကခါ၊ ၁၂။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၆။
ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၇၇။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၉၃။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၁၆။ မ
ဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၉၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၂၇။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၂၄။ ၃၉၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၈။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၇။ ၂၄၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၃။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၆၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၆။ ၂၈၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၂၄။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၂၂၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၇။ သာ
ရတ္ထ၊ ၂။ ၈၉။ ၂၈၂။ ကခါ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။
၃၂၄။ မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၃၈၀။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၁၇၂။ ၂၆၉။
မဇ္ဈိမ၊ ၁။ ၁၁၆။ ၄၁၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ ၃၇၄။ အံ၊ ၄။
၂။ ၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။ ၄၄၁။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၈၃။ ၁၉၂။)

အာရဒ္ဓဝိပဿနာ (တိ) [အာရဒ္ဓ+ဝိပဿနာ]

(၁) အားထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာတရား။
(တိ) (၂) အားထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာရှိ
သော၊ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်သောသူ။
(၁) အဋ္ဌိ အာရမ္မဏေ အာရဒ္ဓဝိပဿနာ ဒု
တိယာ အာနာပါပတ္တိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၃။ ၇၂။
(-ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။) (တိ) (၂) အာရဒ္ဓဝိပ
ဿနာယ ဟိ ယထာဝုတ္တဝိပဿနာယ...ပဟာ
နဋ္ဌော ဣတ္ထတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ (-မဇ္ဈိ
မ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။)

အာရဒ္ဓဝိပါက (တိ) [အာရဒ္ဓ+ဝိပါက]

အားထုတ်အပ်သော - ဖြစ်စေအပ်သော - အကျိုး
-ဝိပါက - ရှိသော။ ပစ္စယန္တရသမဝါယေ
ဝိပါကပ္ပါဒနသမတ္တံ၊ န အာရဒ္ဓဝိပါကမေဝ။
မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၉၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၂။ ၃၇၇။)

အာရဒ္ဓဝိနိယ (တိ) [အာရဒ္ဓ+ဝိနိယ]

အားထုတ်
အပ်သောလုံ့လဝိနိယရှိသော၊ အားထုတ်အပ်
-ချီးမြှောက်အပ်-ဖြစ်စေအပ်-ပြီးပြည့်စုံ-
သော (ကိုယ်၊ စိတ်၌ ဖြစ်သော) ဝိနိယရှိ

သောသူ။ အာရဒ္ဓဝိနိယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၃။
၉၁။ ဒိ၊ ၃။ ၂၀၈။ မ၊ ၃။ ၇၃။ အံ၊ ၁။ ၃၈၈။ ၅၄၀။
အံ၊ ၂။ ၃၄၂။ အာရဒ္ဓံ ဝိနိယံ ဧတဿာတိ
အာရဒ္ဓဝိနိယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၀။ အာရ
ဒ္ဓဝိနိယော ဝိဟရတိ အကုသလန္တံ ဓမ္မာနံ
ပဟာနာယ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၉၈။ ၂၂၃။ မ၊ ၂။ ၁၉၊
၃၂၉။ သံ၊ ၃။ ၁၇၃။ အံ၊ ၁။ ၂၄၆။ ၇။ အံ၊ ၂။ ၂၊
၅၈။ အံ၊ ၃။ ၂၇၆။ ၅၃၉။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၁၉။ အာ
ရဒ္ဓဝိနိယောတိ ပဂ္ဂဟိတဝိနိယော အနောသ
က္ကိတမာနသော။ မဇ္ဈိမ၊ ၃။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။
အာရဒ္ဓဝိနိယောတိ ပဂ္ဂဟိတဝိနိယော။ ဥဒါနံ၊
၄။ ၂။ ၁၂။ အာရဒ္ဓဝိနိယော ပရမတ္ထပတ္တိယာ။
သုတ္တနိ၊ ၂။ ၈၉။ အပ၊ ၁။ ၁၄။ စူဠနိ၊ ၂။ ၉၆။
အာရဒ္ဓံ ဝိနိယမဿာတိ အာရဒ္ဓဝိနိယော
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၆။ စူဠ
နိ၊ ၄။ ၁၃၄။ အာရဒ္ဓဝိနိယော ပုဂ္ဂလော အပ္ပ
ရဇက္ခော။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၆။ အာရဒ္ဓံ ဝိနိယမ
နေနာတိ အာရဒ္ဓဝိနိယော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂။
အာရဒ္ဓဝိနိယော (နေတ္ထိ၊ ၁။ ၆၀)တိ ယဿ
ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ ဝိနိယံ အာရဒ္ဓံ
ဟောတိ။ သော အာရဒ္ဓဝိနိယောတိ ဝုစ္စတိ။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ အာရဒ္ဓဝိနိယော (မ၊ ၁။ ၁၉၇)-
တိ ပဂ္ဂဟိတဝိနိယော။ ပရိပုဏ္ဏကာယိကစေ
တသိကဝိနိယောတိ အတ္ထော။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၅၃။
အာရဒ္ဓဝိနိယဿာ (အံ၊ ၁။ ၄)တိ ပရိပုဏ္ဏဝိနိ
ယဿ စေဝ ပဂ္ဂဟိတဝိနိယဿ စ။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃၈။ အာရဒ္ဓံ သံသာမိတံ ပရိပူရိတံ ဝိနိယံ
ဧတဿာတိ အာရဒ္ဓဝိနိယော။ နိပ္ပန္နဝိနိယော။
အာရဒ္ဓံ ပဌမိတံ ဝိနိယံ ဧတဿာတိ အာရဒ္ဓ
ဝိနိယော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။ အာရဒ္ဓဝိနိယော-
ဒိ၊ ၃။ ၈၈။ သံ၊ ၁။ ၅၁၆။ ၃၂၇။ ၄၆၄။ အံ၊ ၂။
၃၁၁။ အံ၊ ၃။ ၁၆၅။ ဥဒါနံ၊ ၁။ ၂၇။ ၈။ ဣတိဝုတ်။
၂၇၃။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃၀။ ထေရ၊ ၂။ ၇၇။ အပ၊ ၁။
၃၇၊ ၇၁။ ဇာ၊ ၁။ ၉၆။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဒိ၊ ၄။
၃။ ၇၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၂။ ၂၁၅။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။

၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိဝါသ၂။ ဥဒါနာဋ္ဌ။ ၂၀၇။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။ ၃၃၄။ ထေရဝါဒ္ဓါ။ ၂။ ၅၁။ အပါဒ္ဓါဝါ။ ၂၆၈။
နေတ္ထိဋ္ဌ။ ၇၆။ သိန္ဓိသစ်ဝါ။ ၁၄၈။ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။
၃၃၀။ ဒီဇ္ဈိ။ ၇၆။ နေတ္ထိဋ္ဌ။ ၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၁၂။ အာရဒ္ဒဝိရိယာ—ဝိပဿနာ။ ၂၆၈။ ဒီ၊
၂။ ၆၆။ မာဝါ။ ၂၄၅။ မာဝါ။ ၇၇။ ၇၃။ သံ၊
၁။ ၄၀၆။ အံ၊ ၂။ ၃၂၉။ ၄၄။ ထေရ။ ၂၅။
၃၄၃။ အပါဒါ။ ၇။ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။ ၁၂၀။ မာဝါ။ ၁၉၄။
မာဝါ။ ၁၄၄။ မာဝါ။ ၇၀။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ထေရ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၃၅။ ထေရဝါဒ္ဓါ။ ၂။ ၃၆၉။ မာဝါ။ ၂၉။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀။ အာရဒ္ဒဝိရိယံ—သံ၊ ၁။ ၂၀။
ဓမ္မ။ ၁၄။ ဥဒါနာ။ ၁၇။ ၈။ သံ၊ ၄။ ၁၆၄။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၄၈။ အာရဒ္ဒဝိရိယေ—ပဋိသံ၊ ၁၉၈။
ထေရ။ ၂၇၈။ ထေရိ။ ၃၉၇။ အပါ။ ၂။ ၁၂။
မာဝါ။ ၂၉၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၁၇၇။
၃၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၈။ ထေရဝါဒ္ဓါ။ ၂။ ၆၀။
ထေရိဋ္ဌ။ ၁၄၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။ အာရဒ္ဒဝိရိ-
ယေန—ဝိပဿနာ။ ၇၆။ ဒီဇ္ဈိ။ ၇၄။ မာဝါ။ ၁၃၆။
၂၉၈။ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။ ၁၇။ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။ ၃၇၉။ ဒီဇ္ဈိ။ ၃။
၈၀။ အာရဒ္ဒဝိရိယေဟိ—သံ၊ ၁။ ၃၇၁။ ၂။
ဣတိဝုတ်။ ၂၄၃။ ထေရ။ ၂၅။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၄၄။ အာရဒ္ဒဝိရိယသ-
—ဝိပဿနာ။ ၂၄၉။ မာဝါ။ ၁၂၇။ ၉။ သံ၊ ၃။ ၁၉၈။
၂၇၉။ အံ၊ ၂။ ၁၁၂။ အံ၊ ၃။ ၆၃။ အံ၊ ၃။
၂၃၆။ ပဋိသံ၊ ၁၇၀။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂။ ၂၆။ ဒီဇ္ဈိ။ ၃။
၂၄၇။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၂၆။ ဒီဇ္ဈိ၊
၃။ ၂၇။ အံ၊ ၄။ ၁၂။ ၃၅။ အာရဒ္ဒဝိရိယာနံ—
အံ၊ ၁။ ၂၄။ ၂၆။ အပါဒါ။ ၃၄၆။ အပါ။ ၂။ ၂၅။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။ ၁၈၅။ ၂၇။

အာရဒ္ဒဝိရိယတာ (ထိ) [အာရဒ္ဒဝိရိယ + တာ]
အားထုတ်အပ်သော လုံ့လရှိသည်၏ အဖြစ်။
အာရဒ္ဒဝိရိယတံ အတ္တနိ သမ္မာသမာနော။ မ၊
၁။ ၂၄။ တထာ အာရဒ္ဒဝိရိယတာယာ(ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၈၄)တိ ယထာ ဥပစာရဇ္ဈာနံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊
တထာ ကမ္မဋ္ဌာနမနသိကာရဝသေန ပဂ္ဂဟိ-
တဝိရိယသ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၁။ (-ဒီဇ္ဈိ။ ၂။

၃၈၃။ ထေရဝါဒ္ဓါ။ ၂။ ၃၄၄။ ထေရိဋ္ဌ။ ၉၈။ အံ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။)

အာရဒ္ဒဝိရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ (ထိ) [အာရဒ္ဒဝိရိ-
ယ + ပုဂ္ဂလ + သေဝနာ] အားထုတ်အပ်သော
လုံ့လဝိရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို—မှီဝဲ—ဆည်း-
ကပ်—ခြင်း။ အာရဒ္ဒဝိရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ။
သိန္ဓိသစ်ဝါ။ ၂၇။ အာရဒ္ဒဝိရိယာနံ ဓမ္မပရ-
က္ကမာနံ ကာလေနကာလံ ဥပသကံမနာ အာ-
ရဒ္ဒဝိရိယပုဂ္ဂလသေဝနာ။ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။ ၃၃၁။ မ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၃၈၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၆-၇။ အံ၊ ၄။ ၂၅၈။
အာရဒ္ဒဝိရိယပုဂ္ဂလသေဝနတာ ဒီဇ္ဈိ။ ၂။ ၃၇၈။
မာဝါ။ ၂၉၇။ သံ၊ ၄။ ၁၇၉။ အံ၊ ၄။ ၁၇၉။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိဝါ။ ၁၇၇။

အာရဒ္ဒဝိရိယသုတ္တ (န) [အာရဒ္ဒဝိရိယ + သုတ္တ]
အာရဒ္ဒဝိရိယသုတ်။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။ သဋ္ဌာ-
ယထနဝဂ္ဂသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။ ၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။
၈-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၄၄၂။

အာရဒ္ဒသုန (ပ) [အာရဒ္ဒ + သုန] အားထုတ်
သော—လုံ့လပြသော—ဓမ္မ။ သြဗနသိတ္ထ-
ဋ္ဌာနေ ကာကော ဝိယ ဓမ္မံ ပါတိ အာရဒ္ဒ-
သုနခေါ ဝိယ ဓ ယသမေဝ ပဏတိ။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၁၉၇။

အာရဒ္ဒါ (ဗျ) [အာ + ရဒ + တာ] အားထုတ်
၍။ အာရဒ္ဒါ(အာရဒ္ဒ၊ သိ။ ၈။ နိတိ၊ သုတ္တ။
၁၂၅) အာရဒ္ဒိတာ။ ကစွည်း။ ၆၀၀။ ရှ၊
နာ-၃၉၆။

အာရဒ္ဒုပ္ပါဒဘာဝ (ပ) [အာရဒ္ဒ + ဥပ္ပါဒ + ဘာဝ]
အားထုတ်အပ်သော— ဥပ္ပါဒ—ဖြစ်ခြင်း— ရှိ
သည်၏ အဖြစ်။ အတိတာနံ ဟိ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗတ္တာ
ဥပ္ပါဒိဓမ္မာနဉ္စ ပစ္စယေကဒေသသိန္ဒိယာ
အာရဒ္ဒုပ္ပါဒဘာဝတော (အာရဒ္ဒုပ္ပါဒဘာဝ-
တော။ မာဝါ။ ၁၆၀။ အာရဒ္ဒုပ္ပါဒဘာဝါ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၄။) ကာလဝိနိမုတ္တဿ ဓ ဝိဇ္ဇ-

မာနက္ခာ ဥပ္ပန္နာနက္ခလတာ။ အံ၊ဇိ၊ဝ။၁၀၀။
အနုဇိ၊ဝ။၂၉။

အာရနာလ(၆) (န) [အာရ+နာလ] ပုံးရည်၊
ပအုံးရည်၊ ဆန်ပုံးရည်။ ကမ္ဘီတော နိဗ္ဗတ္တံ
ကမ္ဘီယံ၊ အာရနာလံ။ မ၊ဇိ၊၂။၄၃။ အံ၊ဇိ၊၂။
၁။ ကမ္ဘီယေန ဝါတိ အာရနာဋေန။ မ၊ဇိ၊၃။
၁၀၀။ အာရနာဋံ ထုသောဓကံ။ ဓာန်။၄၆၀။
အာရာနံ ဘုမ္မက္ခဏာနံ ဝါရေသု ဂဟိတေန
နာရေန ဇလေန ဇာတံ အာရနာဋံ။ ဓာန်၊
ဇိ။၄၆၀။ (-သံ၊ဇိ၊ဝ။၁၉၂၊၂၅၇။ အံ၊ဇိ၊၃။
၂၇။)

အာရဗ္ဗ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ရဘ+ဘာ] (က)
အားထုတ်၍၊ လုံ့လပြု၍၊ ဖြစ်စေ၍။ (ခ)
စွဲ၍၊ ရည်ရွယ်၍၊ ရောက်၍၊ အာရုံပြု၍။ (က)
နယ်ခံ သိထိလမာရဗ္ဗ။ သံ၊ဇိ၊၄၆၆။ ထေရု။
၃၆၃။ သိထိလမာရဗ္ဗာတိ သိထိလဝိရိယံ
ပဝတ္တေတု။ သံ၊ဇိ၊၂။၂၆။ သိထိလမာရ-
ဗ္ဗာတိ သိထိလံ ဝိရိယာရဗ္ဗံ ကတုာတိ အ-
တ္တောတိ အာဟ သိထိလံ ဝိရိယံ ပဝတ္တေတု-
တိ။ သံ၊ဇိ၊၂။၁၉၆။ သိထိလမာရဗ္ဗာတိ သိ-
ထိလံ ကတုာ ဝိရိယံ အကတုာ။ ထေရု၊ဌ၊
၂။၄၉၁။ (ခ) အတိတံ အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဗာ-
(မဟာနိ။၁၆၃)တိ အတိတကာလံ ပဋိစ္စ
တဏှာ ပဟိနာ။ မဟာနိ၊ဌ။၂၇၈။ ပုပ္ဖန္တ-
နဒိဋ္ဌိနော ပုပ္ဖန္တံ အာရဗ္ဗ...အဘိဝေန္တိ။ ဒိ၊ဝ။
၁၂။ တံ ပုပ္ဖန္တံ အာရဗ္ဗ အာဂမ္မ ပဋိစ္စ။ ဒိ၊ဌ၊
၁။၉၆။ အာရဗ္ဗာတိ အာလမ္ဗိတုာ။ ဒိ၊ဇိ၊ဝ။
၁၄၁။ သံ၊ဇိ၊သစ်၊ဝ။၃၉၂။ အတိတံ ဝါ
အဒ္ဓါနံ အာရဗ္ဗ။ ဒိ၊ဉာ၊၁၈၂။ အာရဗ္ဗာတိ
အာဂမ္မ။ ဒိ၊ဌ၊၃။၁၇၄။ အာဂမ္မာတိ ပတုာ။
ဒိ၊ဇိ၊၃။၁၉၆။ မပေဝါရဗ္ဗ သမဏော ဂေါတ-
မော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ မ၊ဇိ၊၃။၁၆။ အာရဗ္ဗာ-
တိ သန္ဓာယ။ မ၊ဌ၊၂။၁၉၃။ အရိယမဂ္ဂံ အာ-
ရဗ္ဗာ(အဘိ၊ဓ။၂၁၂)တိ လောကုတ္တရမဂ္ဂံ
အာရမ္မဏံ ကတုာ။ အဘိ၊ဌ၊ဝ။၃၉၂။ (-ဒိ၊
၂။၁၂၉၊၁၆၆။ ဒိ၊ဉာ၊၆၊၁၁၀။ သံ၊ဇိ၊သစ်၊

သံ၊၂။၂၁၁။ အဘိ၊ဓ။၂၅၇။ အဘိ၊ဝိ၊၃၈၂။
ပဋိသံ၊၁၁၄။ ပေတ။၁၂၈။ ဒိ၊ဌ၊၂။၁၈၇။
သံ၊ဌ၊ဝ။၂၀၆။ အဘိ၊ဌ၊ဝ။၄၂၂။ အဘိ၊ဌ၊
၂။၁၈၊၃၉၅၊၄၇၈။ ပဋိသံ၊ဌ၊ဝ။၃၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၇၀၊၂၃၄။ ပေတ။ဌ။၁၆။ ကမ္မိ၊ဇိ။၂၄၁၊
၃၁။ ဒိ၊ဇိ၊၃။၉၄။ အနုဇိ၊၂။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဇိ၊ဝ။၂၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇိ၊၂။၈၀၊၃၇၃။)

အာရဗ္ဗ (ပ) [အာ+ရဘ+ကျ] အားထုတ်
ခြင်း။ အာရဗ္ဗဓာတု-ကြည့်။

အာရဗ္ဗ (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာရဗ္ဗအမည်
ရှိသောသူ။ စေလာဝကာ အာရဗ္ဗာ စ။
အပ၊ဇိ၊၄၂၁။

အာရဗ္ဗတေ (ကမ္မ၊ကြိ) [အာ + ရဘ + ယ +
တေ] အားထုတ်အပ်၏။ အတ္တဝတ္ထနာ အာ-
ရဗ္ဗတေ။ ဓုဒ္ဒက၊ဌ။၁၃၉။

အာရဗ္ဗဓာတု (ထိ) [အာရဗ္ဗ + ဓာတု]
အားထုတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ဓာတ်သ
ဘော၊ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်ဖြစ်
သောလုံ့လ။ အာရဗ္ဗဓာတုယာ သတိ အာ-
ရဗ္ဗဝန္တော သတ္တာ ပညာယန္တိ။ အံ၊၂။၂၉၇။
အာရဗ္ဗဓာတုတိ အာရဘနဝသေန ပဝတ္တ-
ဝိရိယံ၊ အံ၊ဌ၊၃။၁၀၈။ အာရဗ္ဗဓာတု-လည်း
ကြည့်။

အာရဗ္ဗ(ဗ္ဗ)ပညတ္တိ (ထိ) [အာရဗ္ဗ + ပညတ္တိ]
အားထုတ်မှုကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်
သောပညတ်။ အာရဗ္ဗပညတ္တိ ဝိရိယံန္တိယသ။
နေတ္တိ။၅၁။ ဝိရိယံန္တိယသ အာရဗ္ဗသ စ
ပညာပနတော အာရဗ္ဗပညတ္တိ နာမ။ နေတ္တိ၊
ဝိ၊၁၉၀။

အာရဗ္ဗမာန (တိ) [အာ + ရဘ + ယ + မာန]
အားထုတ်သော၊ သူ၊ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂ
ခေါ် အာရသော ဘိက္ခု၊ အာရဗ္ဗမာနော
ပဇာနာတိ။ သံ၊၃။၆၉။ အာရဗ္ဗမာနောဝါ
တိ ကုမ္မာနောယေဝ။ သံ၊ဌ၊၃။၁၈၇။

အာရဘတ် (ကြိ) [အာ + ရဘ + အ + တိ] (၁)
 အားထုတ်၏။ (ရှေးဦးစွာ) ပြု၏။ ဖြစ်စေ၏။
 (၂) အာပတ်သို့ ရောက်၏။ အာပတ်သင့်၏။
 (၃) ညဉ့်သဲ - နှိပ်စက် - သတ် - ၏။ (၁)
 ဝိရိယံ အာရဘတ် (ဒီ၊ ၂။ ၂၅၀) တိ ဝိရိယံ ပဝ
 တ္တေတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၂၉၃။ ဝိရိယံ အာရဘတ်
 (ဒီ၊ ၃။ ၁၈၅) တိ ဝိရိယံ ဇနေတိ။ ဒီ၊ ၅။ ၃။
 ၁၈၉။ ဝိရိယံ အာရဘတ် (အံ၊ ၁။ ၄၁။ အဘိ၊
 ဝိ၊ ၂။ ၁၆။ ပဋိသံ၊ ၄၀) တိ ကာယိကစေတသိ-
 ကဝိရိယံ ကရေတိ။ အံ၊ ၅။ ၁။ ၃၈၃။ အဘိ၊
 ၅။ ၂။ ၂၆။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၅။ အာဒိတောဝ
 ကရေနေန္တော အာရဘတ်။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၂၇၇။
 ပကရေတိ စ နံ ကတ္တံ အာရဘတ်။ ဝိ၊ ၅။
 ၁။ ၁၄၈။ အာရဘတ် - မ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဝိ၊ ၅။ ၃။
 ၁၁၆။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၁၆၂။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၆။ သံ၊ ၅။
 ၁။ ၄၇။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၁၂၆။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၉။
 ၃၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၅၇၁။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၁။ ၆။
 ၁၅၂။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၃၇။
 မ၊ ၅။ ၃။ ၁၁၅။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၂၆၅။ မူလ၊ ၅။ ၂။ ၈၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၂၄၉။ ၂၆၅။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၇။ ၂။ ၉၉။
 အာရဘန္တိ - အံ၊ ၁။ ၇။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၇၇။
 ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၄၄။ မ၊ ၅။ ၁။ ၃၈၉။ မ၊ ၅။ ၃။ ၂၆၃။ သံ၊
 ၅။ ၁။ ၃၁၀။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၄၆၂။ အံ၊ ၅။ ၃။
 ၁၁၄။ အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၈၂။ အာ-
 ရဘသိ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၁။ ၁၅၅။ အာရဘထ - မ၊
 ၃။ ၁။ ၂။ သံ၊ ၅။ ၁။ ၂၆၇။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၆၂။ အံ၊ ၅။
 ၃။ ၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၁။ အာရဘာမိ - ဒီ၊ ၃။
 ၂။ ၂၄၇။ အံ၊ ၅။ ၈၉။ အံ၊ ၃။ ၁၄၉။ အံ၊ ၅။
 ၃။ ၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ အာရဘာမ -
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၉၅။ အာရဘတေ - အနု၊ ၂။
 ၁၃၇။ အာရဘတေ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၅။ ၂။ ၃၃၂။
 အာရဘိ - ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၅၅။ ဝိ၊ ၅။ ၃။ ၆၈။ ဒီ၊ ၅။ ၁။
 ၄၃၉။ ၂။ ၂၇၂။ ၃၁၃။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၉၂။ ၁၃၇။ ဒီ၊ ၅။
 ၃။ ၂။ ၅၂။ မ၊ ၅။ ၁။ ၁၈၆။ ၁၈၈။ ၂။ ၈။ မ၊
 ၅။ ၂။ ၁၀၂။ ၃၁၃။ မ၊ ၅။ ၃။ ၃။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၄။ အံ၊
 ၅။ ၁။ ၆၄။ ၁၁၄။ ၁၁၉။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၀၂။ အဘိ၊

၅။ ၁။ ၁၄၁။ ၁၃၃။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၂။ ၂၆၆။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၂။
 ၁၉၅။ ၄၃၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၅။ ၁၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၅။
 ၂။ ၃၀၃။ စူဠနိ၊ ၅။ ၉။ အာရဘိ - ကခါ။
 ၃၅၆။ အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၅၀၇။ အာရဘိ - သု - ဒီ၊
 ၂။ ၂။ ၁၈။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၆၅။ ၂။ ၆၆။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၈၈။
 ထေရ၊ ၅။ ၁။ ၄၉။ ဇာ - ၅။ ၁။ ၁၃၇။ ၃၄၄။ ဇာ -
 ၅။ ၄။ ၃၇၉။ ဇာ - ၅။ ၁။ ၁၄၂။ အာရဘိသတိ -
 မ၊ ၁။ ၃၀။ အံ၊ ၅။ ၉၅။ အာရဘိသန္တိ - အံ၊ ၅။
 ၉၅။ အာရဘိသမိ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၄။ အာ-
 ရဘိသမိ - မဟာနိ၊ ၅။ ၂။ သမာရဘိသမိ - ဝိ၊ ၅။
 ၁။ ၂။ (၂) အာရဘတ် န ဝိပုဋိသာရိ ဟေတု -
 (အံ၊ ၂။ ၁၄၆) တိ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ ဝုဋ္ဌိ-
 တတ္တာ ပန န ဝိပုဋိသာရိ ဟေတု။ အံ၊ ၅။
 ၃။ ၅။ အာရဘတ် န ဝိပုဋိသာရိ ဟေတု -
 (အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၃) တိ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇတိ၊
 တံ ပန... န ဝိပုဋိသာရိ ဟေတု။ အဘိ၊ ၅။
 ၃။ ၉၇။ အာရမ္မ၊ အာရမ္မတိ တိလည်း ကြည့်။
 (၃) သမဏံ ဂေါတမံ ဥဒ္ဓိသ ပါဏံ အာရ-
 ဘန္တိ။ မ၊ ၂။ ၃၂။ အာရဘန္တိတိ သာတေန္တိ။
 မ၊ ၅။ ၃။ ၂။ (-အဘိ၊ ၅။ ၁။ ၁၉၀။ ပဋိသံ၊ ၅။
 ၁။ ၄၁။ မဟာနိ၊ ၅။ ၃။ ၆၀။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၄၈။ နိတိ၊
 ဇာ၊ ၁။ ၂။ အဘျိစာမုတိန္တံ အာရမ္မန္တိ - ဟု
 ဝိကြံ၏။ အာရဘထ - မ၊ ၂။ ၃၄။

အာရဘန (န) [အာ + ရဘ + ယ] အားထုတ်ခြင်း။
 အာရမ္မဓာတု - ကြည့်။

အာရဘနက (န) [အာရဘန + က] အားထုတ်
 ခြင်း။ ဝိရိယသို့ အာရဘနကဝသေန အာရ-
 မ္မဓာတု ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊ ၅။ ၁။ ၄၂။

အာရဘနကာယ (ပု) [အာရဘန + ကာယ] အား
 ထုတ်ရာ အခါ။ ပုန ဝိပဿနာယ ကမ္မံ အာရ-
 ဘနကာလော။ အံ၊ ၅။ ၃။ ၂။ ၇။

အာရဘန္တ (တိ) [အာ + ရဘ + အ + အန္တ] အား
 ထုတ်သော။ သူ။ ဝိရိယံ မာရဘတော ဒဠ-
 (ဓမ္မ၊ ၂။ ၉) န္တိ။ ဝိရိယံ အာရဘန္တဿ။ ဓမ္မ၊ ၅။
 ၁။ ၄၃၇။ ပုန အာရဘန္တနာပိ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ။

ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၃၄၀။ ဒေသနံ အာရဘန္တော ဣ
ဗြာဟ္မဏာတိ အာဒိမာဟ။ ဒီဌ၊ ၁။ ၂၇၄။
(- ဒီဌ၊ ၂။ ၇၇၊ ၉၀၊ ၉၈၊ ၁၇၆။ မဇ္ဈ၊ ၁။ ၁၇၉။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၈၊ ၈၈၊ ၁၇၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။
မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၇၆၊ ၁၁၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ သံ၊ ၄။ ၂။
၆၁။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။)

အာရဘီတ (တိ) [အာ+ရဘ+တ] အားထုတ်
အပ်သော။ အာရဘီတဝိပဿန-ကြည့်။

အာရဘီတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ရဘ+တဗ္ဗ] အား
ထုတ်အပ်သော။ နိဇ္ဈေသေ အာရဘီတဗ္ဗေ...
အာဂမိဿတိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၁၈၅။ ဝိရိယံ အာရ-
ဘီတဗ္ဗံ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၄။ ၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၂၂။ ကရု
ဏာဘာဝနာ အာရဘီတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၃၀၇။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၄။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၃၁။ ဝဇီရ၊ ၃၀။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၄။ ၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁၊ ၃၇၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၁။)

အာရဘီတဝိပဿန (တိ) [အာရဘီတ+ဝိပဿနာ]
အားထုတ်အပ်သော ဝိပဿနာရှိသော၊ ဝိပ-
ဿနာကို အားထုတ်သော၊ သူ။ အာရဘီတဝိပ-
ဿကဿာတိ အာရဘီတဝိပဿနဿ။ မဇ္ဈိ၊
၃။ ၃၁၁။

အာရဘီတံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဘ+တံ] အား
ထုတ်ခြင်း-ပြုခြင်း-ငှါ။ အလမေဝ သဒ္ဓါ-
ပဗ္ဗဇိတေန ကုလပုတ္တေန ဝိရိယံ အာရဘီတံ။
သံ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဝိရိယံ အာရဘီတုန္တိ စတုရင်္ဂ-
သမန္နာဂတံ ဝိရိယံ ကာတံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။
(-စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၉။ ဒီဌ၊ ၁။ ၈၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၂၆၇။)

အာရဘီတုကာမ (တိ) [အာရဘီတံ+ကာမ]
အားထုတ်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ အားထုတ်
လိုသော၊ သူ။ ယာ ဝိပဿနံ အာရဘီတုကာ-
မဿ စတုန္နံ အဗ္ဗယက္ခန္ဓာနံ ဝဝတ္ထာပနေ

ပညာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၈။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။
၁၇၆။)

အာရဘီတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဘ+တော] အား
ထုတ်၍။ ကေတော အာရဘီတော ကေတော-
ယေဝ နိဇ္ဈာပေတိ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။ ၈။ ဒေဝိသာ စ
ဘိက္ခု ယာကံ ပိဝိတော ဝိပဿနံ အာရဘီတော
...ဝိတိဝတ္ထာ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၁၆၉။ မဇ္ဈ၊ ၁။ ၂၆၁။
(-မဇ္ဈ၊ ၁။ ၃၇၁။ မဇ္ဈ၊ ၂။ ၁၂၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။
အဘိဋ္ဌာ၊ ၃။ ၃၄၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇၊ ၁၈၉၊
၂၁၅။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၆။ သု-
တ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။ သာရ-
တ္ထ၊ ၁။ ၁၀၅။ ကခါ၊ ၄။ ၃၂၊ ၃၅၀။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၁၃၄။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၁၉၃။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၁၄၂၊ ၁၉၂၊
၂၄၂။ မဇ္ဈိ၊ ၃။ ၃၀၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄၊ ၂၃၄၊
၄၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၂။ အနု၊
၄။ ၂။ ၂၀၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂၊
၄၂၇။)

အာရဘီတောန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဘ+တောန]
အားထုတ် - လုံ့လပြု - ၍။ အာရဘီတောန
အမတ်ဟေန္တော သဗ္ဗပါပကေး ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။
(-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၆၇။)

အာရဘီယမာန (တိ) [အာ+ရဘ+ယ+မာန]
သတ်ဖြတ် - ညှဉ်းဆဲ - နှိပ်စက် - အပ်သော၊
သူ၊ သတ္တဝါ။ ယမ္ပိ သော ပါဏော အာရဘီ-
ယမာနော ဒုက္ခံ ဒေါမနဿ ပဋိသံဝေဒေတိ။
မ၊ ၂။ ၃၄။ အာရဘီယမာနောတိ မာရိယမာ-
နော။ မဇ္ဈ၊ ၃။ ၃၆။

အာရမတိ (ကြိ) [အာ+ရမ+အ+တိ] (၁)ဝေး
စွာ ရှောင်ကြဉ်၏။ (၂) မွေ့လျော်၏။ လာ
ရောက်၍ မွေ့လျော်၏။ ကစားပြူးတူး၏။ (၁)
အသစ္စိကတဿ သစ္စိကိရိယာယ အာရမန္တိ
ဝိရမန္တိ ပဋိဝိရမန္တိ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၆၂။ အာရ
မေယျ-မဟာနိ၊ ၂။ ၉၃။ အာရမေ-အံ၊ ၂။
၁၈၇။ (၂) အာရမတိ တေနာတိ အာရာ-

မော။မ ဇီ၊ ၂။၁၉၀။မ၊ဇီ၊၂။၁၀၄။ အာရမန္တိ
 တောတိ အာရာမော။အံ၊ဇ္ဇ၊ ၂။၃၃၄။ အာရ
 မန္တိတိ ငုတိ ဝိန္ဒန္တိ ကိဋ္ဌန္တိ လဋ္ဌန္တိ အံ၊ဇီ၊ ၂။
 ၃၃၂။ အာရမန္တိ-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၁၂၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၉၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊ ၅၁။ ဣတိဝုတ်၊
 ဋ္ဌ၊ ၁၇၀။ မ၊ဇီ၊ ၂။၁၅၅။ သံ၊ဇီ၊၁။၁၂၃။ အံ၊ဇီ၊
 ၂။၃၇၁။

အာရမ(က)န(န) [အာ+ရမ+ယု](၁) မွေ
 လျော်ခြင်း၊ ရွေးချယ်သည့်အဖြစ်ဖြင့်-မွေလျော်
 -ပျော်ပိုက်-နှစ်ခြိုက်-ခြင်း။ (၂) ရှောင်
 ကြဉ်-ဝေးစွာရှောင်ကြဉ်-ခြင်း။ (၁) တတ္ထ
 အာရမ(က)နံ အာရာမော၊ အဘိရတိတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၈၄။ ပဋိ-
 ပက္ခဝိဓေနတော အဘိမုဒဘာဝေန ရမဏံ
 အာရမဏံ အာရာမောတိ အာဟ အဘိရတိ-
 တိ အတ္ထောတိ။ ဒီ၊ဇီ၊၂။၂၃၀-၁။ အံ၊ဇီ၊ ၂။
 ၂၇၃။ (၂) အာရတိတိ အာရမဏံ။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။
 ၁၁၉။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၅။

အာရမိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ရမ+တဗ္ဗ] မွေလျော်
 အပ်သော။ သော အာရမိတဗ္ဗတော အာရာ-
 မော တေဿာတိ အဗျာပဇ္ဇာရာမော။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၄၁-၂။ (-၎င်း-၁၆၀၊ ၂၃၄။)

အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌ (ပု) [အာရမိတဗ္ဗ+အတ္ထ] မွေ
 လျော်အပ်သော အနက်သဘော။ သမထ-
 ဝိပဿနာဓမ္မော အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာရာ-
 မော တေဿာတိ ဓမ္မာရာမော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
 ၂၅၇။ (-ဒီ၊ဇီ၊၂။၂၃၁၊ ၂၈၇။ အံ၊ဇီ၊၂။၃၆၊
 ၁၄၂၊ ၂၃၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇီ၊၁။၈၈။)

အာရမိတဗ္ဗဋ္ဌာန (န) [အာရမိတဗ္ဗ+ဋ္ဌာန] မွေ
 လျော်အပ်သော အရပ်။ သဗ္ဗဝိဝေကေ အာ-
 ရမိတဗ္ဗဋ္ဌာနံ ကတော ဝိဟရဏ။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
 ၁၄၃။ (-ဒီ၊ဇီ၊၂။၁၆၄။)

အာရမ္မ (ပု) [အာ+ရဘ(ရဘိ)+အ] (၁) ကံ၊
 ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ။ (၂) အာပတ်၊

အာပတ်ကို လွန်ကျူးခြင်း။ (၃) အမူအရာ
 ကြိယာ၊ အားထုတ်အပ်သော ကိစ္စ။ (၄)
 လုံ့လဓိရိယ၊ အားထုတ်ခြင်း။ (၅) သတ်
 ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း။ (၆) ဖျက်ဆီးခြင်း။
 (၇) အစ၊ အစအမှု။ (၈) အားထုတ်အပ်
 သော ပုဒ်၊ အနက် စသည်။ (၉) ဘေးရန်
 ဥပဒ်။ အယဉ် အာရမ္မသဒ္ဓေါ ကမ္မေ အာပ-
 က္ကိယံ ကိရိယာယံ ဝိရိယေ ဟိ သာယ ဝိကော-
 ပနေတိ အနေကေသု အတ္ထေသု အာဂတော။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ မဟာနိ၊
 ဋ္ဌ။၃၅၉။ နိတိ၊ဇာ။၁၂၈။ (၁) ကံ၊ ကုသိုလ်
 ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ။ အာရမ္မာနံ နိရောဓေန၊
 နုတ္တိ ခုက္ခဿ သမ္မဝေါ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊ ၃၉၄။ (၂)
 အာပတ်၊ အာပတ်ကိုလွန်ကျူးခြင်း။ အာရ-
 မ္မဇ၊ အာရမ္မတိ-တို့ကြည့်။ (၃) အမူအရာ
 ကြိယာ၊ အားထုတ်အပ်သောကိစ္စ။ သီလံ
 ဂစ္ဆန္တိ အာရမ္မာ။ ဝိ ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။ မဟာရမ္မ
 (သံ၊၁။၇၆။ အံ၊၁။၃၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂)-လည်း ကြည့်။ (၄) လုံ့လ
 ဝိရိယ၊ အားထုတ်ခြင်း။ နေ တာဝိသော
 အညတြ အာရမ္မော အဟောသိ၊ မိလိန္န။
 ၂၃၈။ တဒဓိကမာယ အာရမ္မမ္ပိ အကုရမာနာ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၁၊ ၂၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၇၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၁၉။ စရိ
 ယာ၊ဋ္ဌ။၂၇၁။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၃။ ဒီ၊ဇီ၊၁။
 ၆၉။ သီ၊ဇီ၊သစ်၊၁။၁၂၊ ၂၅၀။) ဝိရိယာ-
 ရမ္မ(အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ ပဋိသံ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။၃၅၉)-လည်း ကြည့်။
 (၅) သတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း။ ဥဇ္ဇာသနံ၊
 အာရမ္မော၊ ပိဇ္ဇောပျတြ အာပုဗ္ဗော ရတိ
 မာရဏေ။ ဓာနံ၊ဇီ၊၄၀၃။ အာရမ္မတိ-လည်း
 ကြည့်။ (၆) ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဗီဇဂါမဘူတ-
 ဂါမသမာရမ္မ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ သီ၊ဇီ၊သစ်၊၁။ ၃၄၅)-
 ကြည့်။ (၇) အစ၊ အစအမှု။ အန္တရာ-
 ကဏာတိ အဝသာနံ အပ္ပတော အာရမ္မဿ

စ အဝသာနဿ စ ဝေမဇ္ဈဋ္ဌာနံ ပတ္တကထာ။
 ဝိဋ္ဌါ၃။၇၅။ (- မဋ္ဌါ၃။၁၅၇။ သာ-
 ရတ္ထါ၃။၁၉၉။ မဋ္ဌါ၂။၄၂။ သံဋ္ဌါ၂။၁၆၈။
 အံဋ္ဌါ၁။၃၆။) (ဂ) အားထုတ်အပ်သောပုဒ်၊
 အနက်-စသည်။ နောစ အာရမ္မ(နေတ္ထိ။၆၀)-
 န္တိ န တာဝ အာရမ္မံ သောဓေတိ။ နေတ္ထိ။၄။
 ၁၂၇။ အာရဘိယတိတိ အာရမ္မော၊ ဒေသ-
 နာယ ပကာသိယမာနော အတ္ထော။ နေတ္ထိ။
 ၆။၈၁။ နော စ အာရမ္မန္တိ အာရဘိတဗ္ဗံ
 သဗ္ဗဂါထာပဒံ၊ ဂါထာတ္ထံဝါ။ နေတ္ထိ။ဝိ။၂၀၁-
 ၂။ (-ဒိဋ္ဌါ၁။၂၀၂။ သိဋ္ဌါသစ်။၁။၄၉၄။)
 အာရမ္မသုခိလည်း ကြည့်။ (ဇ) ဘေးရန်
 ဥပဓိ။ အနာရမ္မံ၊ သာရမ္မံ(ဝိဋ္ဌါ၂။၁၅၅။
 ကခါ။၁၃၅။ ကခါ။၆။၂၃၈)တို့ ကြည့်။ အာ-
 ရမ္မ-သဒ္ဒါ၏ အတ္ထုပ္ပါဒ်ကို အဘိဋ္ဌါ၃။၉၆။
 အံဋ္ဌါ၃။၄၈။ ဓာနံ။၈၅၂-တို့၌ ကြည့်။

အာရမ္မကတ္ထိ(တိ) [အာရမ္မ + ကတ္ထိ] အားထုတ်
 ခြင်းကို ပြုတတ်သောသူ။ န “အာရမ္မက-
 တ္ထိဿ ကသာဝပုစ္ဆာ” တိအာဓိသု ဝိယ မေ-
 ဝါစိ။ အနုဋ္ဌါ၃။၅၃။

အာရမ္မကာလ (ပု) [အာရမ္မ + ကာလ] အား
 ထုတ်ရာအခါ။ ဝိပဿနာဉာဏံ ဟိ လက္ခဏာ-
 နိ ပဋိဝိဇ္ဇနတ္ထံ အာရမ္မကာလေ... အနုလော-
 မေတိ။ အံဋ္ဌါ၂။၆၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ။၆။၁၅၀။)

အာရမ္မကိရိယာဝါစက(တိ) [အာရမ္မ + ကိရိယာ
 + ဝါစက] အာရမ္မကိရိယာကို ဟောတတ်
 သော။ အာရမ္မသဒ္ဒါ-ကြည့်။

အာရမ္မဇ (တိ) [အာရမ္မ + ဇန + ကျိ] အာပတ်
 ကို လွန်ကျူးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။ အာယ-
 သုတော ခေါ် အာရမ္မဇာ အာသဝါ သံဝိဇ္ဇန္တိ။
 အံ၊၂။၁၄၇။ အဘိပူ။၁၇၃။ အာရမ္မဇာတိ
 အာပတ္တိဝိတိက္ကမသမ္ဘဝါ။ အံ၊၄။၃။၅၁။ အဘိ၊
 ၄။၃။၉၆။

အာရမ္မဋ္ဌ (ပု) [အာရမ္မ + အတ္ထ] အားထုတ်ခြင်း
 ဟူသော အနက်သဘော။ အာရမ္မဋ္ဌေန ဝိရိ-
 ယံ။ နေတ္ထိ။၄၆။

အာရမ္မတိ (ကြိ) [အာ + ရဘ + အ + တိ] (၁)
 အားထုတ်၏။ (၂) အာပတ်သင့်၏။ (၃)
 ညှဉ်းဆဲ - သတ်ဖြတ် - ၏။ (၁) အာရမ္မထ
 နိက္ကမထ၊ ယုဉ္ဇက ပုဒ္ဓသာသနေ။ သံ၊၁။
 ၁၅၈။ ထေရ။၂၆၇။ နေတ္ထိ။၃၇။ မိလိန္ဒ။
 ၂၃၈။ အံ၊၄။၁။၂။ ပဋိသံ၊၄။၂။ ၂၇၆။ ဥဒါန၊
 ၄။၃၄၈။ ဣတိဝုတ်၊၄။၃၁၂။ အာရမ္မထာတိ
 အာရမ္မဝိရိယံ ကဏေထ။ သံ၊၄။၁။၂၀၃။
 အာရမ္မထာတိ အာရမ္မဓာတုသင်္ခါတံ ဝိရိယံ
 ကဏေထ။ ထေရ၊၄။၁။၄၈၀။ နေတ္ထိ။၄။၁၀၄။
 (-အံ၊၄။၁။၇၉။) အာရမ္မဇော-ဒိ၊၂။၁၉၇။
 ဒိ၊၄။၂။၂၆၂။ ဒိ၊၄။၂။၂၃၀။ (၂) အာရမ္မ-
 တိ စ (အာရဘတိ စ၊ အံ၊၂။၁၄၆။ အဘိ၊ပူ။
 ၁၇၃) ဝိပုဋိသာရိ စ ဟောတိတိ တွေ အာ-
 ပတ္တိ။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၀။ ပဋိသံ၊၄။၁။၄၁။
 မဟာနိ၊၄။၃၆၀။ အာရမ္မကိ ဓာတိ အာပဇ္ဇ-
 တိစ၊ မူလဋ္ဌါ၁။၉၆။ (၃) သမကံ ဂေါတမံ
 ဥဒ္ဓိဿ ပါကံ အာရမ္မန္တိ (အာရဘန္တိ၊ မ၊၂။
 ၃၂။ အဘိ၊၄။၁။၁၉၀။ အဘိ၊၄။၃။၉၆။ အံ၊၄။
 ၃။၄၈)တိ တွေ ဟိ သာ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၄၁။
 မဟာနိ၊၄။၃၆၀။ အာရဘတိ-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မတ္ထ (တိ) [အာရမ္မ + အတ္ထ] အားထုတ်
 ခြင်း အနက်ရှိသော။ ပ-သဒ္ဓေါ အာရမ္မ-
 တ္ထော။ မဋ္ဌါ၂။၁၉၉။

အာရမ္မဒဋ္ဌတာ (တိ) [အာရမ္မ + ဒဋ္ဌတာ] အား
 ထုတ်ခြင်း၏ မြဲမြံသည်၏ အဖြစ်၊ မြဲမြံစွာ
 အားထုတ်သည်၏ အဖြစ်။ သတ္တာနံ ဉာယေ
 နိဝေသနာ အာရမ္မဒဋ္ဌတာ။ စရိယာ၊၄။၃၁၁။
 ဒိ၊၄။၁။၉၂။ (- သိဋ္ဌါသစ်။၁။၂၈၈။)

အာရမ္မဓာတု (တိ) [အာရမ္မ + ဓာတု] အာရမ္မ
 ဓာတ်၊ လက်ဦးအစ အားထုတ်သော ဝိရိယ
 ဓာတ်၊ ရှေးဦးစွာ အားထုတ်ခြင်း။ အတ္ထိ

ဘိက္ခဝေ အာရမ္မဓာတု နိက္ခမဓာတု ပရက္ခမဓာတု။ သံ၊ဉ္စ၊၆၀၊၉၂။ အာရမ္မဓာတု နာမ ပဌမာရမ္မဝိရိယံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၄၀။ ကုသလကိရိယာယ အာရိကမ္မဘာဝေန ပဝတ္ထဝိရိယံ ဓိတိသဘာဝတာယ ဓာတုတိ ဝုတ္တန္တိ အာဟ အာရမ္မဓာတုတိ ပဌမာရမ္မဝိရိယန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၁၈။ အာရမ္မဓာတု (အာရမ္မဓာတု၊ အံ၊၂။၂၉၇)တိ အာရဘနဝသေန ပဝတ္ထဝိရိယံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၈။ (-အံ၊၁။၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၁၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၊၁၅၆။)

အာရမ္မန (န) [အာ+ရမ+ယ] အားထုတ်ခြင်း။ ဝိရိယဉှုတ်...အာရမ္မနံ ဝိရိယာရမ္မော။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၁။

အာရမ္မနက (ထိ) [အာရမ္မန+က] အားထုတ်ခြင်း။ ဝိရိယဉှိ အာရမ္မနကဝသေန “အာရမ္မော”တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၉။)

အာရမ္မပစ္စယ (ပု) [အာရမ္မ+ပစ္စယ] အားထုတ်အပ်သောကံ - ကံနှင့်ယှဉ်သောဝိရိယ - ဟူသော အကြောင်း။ ယံ ကိဉ္စိ ခုကံ သမ္ဘောတိ၊ သဗ္ဗံ အာရမ္မပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊၃၉၄။ အာရမ္မပစ္စယာတိ ကမ္မသမ္ပယုတ္တဝိရိယပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၆၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။)

အာရမ္မပညတ္တိ (ထိ) [အာရမ္မ+ပညတ္တိ] ဝိရိယိန္ဒြေကို အပြားအားဖြင့် သိစေခြင်း။ ဝိရိယိန္ဒြိယသ အာရမ္မသ ၈ ပညာပနတော အာရမ္မပညတ္တိ နာမ။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၉၀။ အာရမ္မပညတ္တိလည်း ကြည့်။

အာရမ္မပဋိပက္ခဘူတပမာဒ (ပု) [အာရမ္မ+ပဋိပက္ခ+ဘူတ+ပမာဒ] အားထုတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မေ့လျော့ခြင်း။ အာရမ္မပဋိပက္ခဘူတပမာဒဝသေန ပုရိမသစ္စဒ္ဓယံ အာရမ္မိယေန နိဒ္ဒါရိတံ၊ အမေဟိ ၈ ဉာတ်။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၅၉။

အာရမ္မပစ္ဆာ (ထိ) [အာရမ္မ+ပစ္ဆာ] အားထုတ်အပ်သော တရားကို မေးခြင်း။ ကိန္တိအာဒိ အာရမ္မပစ္ဆာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၄၉၅။

အာရမ္မလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မ+လက္ခဏ] အားထုတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အာရမ္မလက္ခဏံ ဝိရိယံ။ နေတ္ထိ၊၂။ (-နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၃၁။)

အာရမ္မဝစန (တိ) [အာရမ္မ+ဝစန] အားထုတ်ခြင်းကိုဟောသော။ ဧတ္ထေ ပ-သဒ္ဓေါ အာရမ္မဝစနော။ သာရတ္ထ၊၂။၂၁။

အာရမ္မဝတ္ထု (န) [အာရမ္မ+ဝတ္ထု] အားထုတ်ခြင်း ဝိရိယ၏ အကြောင်း။ အဋ္ဌ အာရမ္မဝတ္ထုနိ။ ဒီ၊ဉ္စ၊၂။၂၄၇။ အံ၊ဉ္စ၊၁၄၉။ အာရမ္မဝတ္ထုနိတိ ဝိရိယကာရဏာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၂။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၈၊၇၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၁၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆၊၂၆၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၅။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၈။)

အာရမ္မဝန္တု (တိ) [အာရမ္မ+ဝန္တု] အားထုတ်ခြင်း-ရှိသော-နှင့် တကွဖြစ်သော။ သာရမ္မန္တိ အာရမ္မဝန္တု သဟာရမ္မန္တိ အတ္ထော။ အနုဋ္ဌ၊၂။၁၇။ အာရမ္မဝန္တု-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဝိရိယ (န) [အာရမ္မ+ဝိရိယ] အားထုတ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ဝိရိယ။ အာရမ္မတာတိ အာရမ္မဝိရိယံ ကရေထ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၃။ အာရမ္မဝိရိယန္တိ မဇ္ဈိမေနာသခါတကိလေသဓနနေ အာရမ္မဝိရိယံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၀။

အာရမ္မဇော (ကြံ) အာရမ္မတိ-ကြည့်။

အာရမ္မသဒ္ဓါ (ပု) [အာရမ္မ + သဒ္ဓါ] အာရမ္မသဒ္ဓါ။ အာရမ္မတိတိ ဧတ္ထ အာရမ္မသဒ္ဓေါ ကမ္မကိရိယာဟိ သနဝိရိယဝိကောပနာပတ္တိဝိတိက္ကမေ သု ဝတ္တတိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၃၊ ၉၆။ အာရမ္မသဒ္ဓေါ အာရမ္မကိရိယာဝါစကော သဒ္ဓေါတိ အတ္ထော။ မူလဋီ၊ ၃၊ ၄၃။ (-အနုဋီ၊ ၃၊ ၅၃။) အာရမ္မ-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မသုဒ္ဓိ (ထိ) [အာရမ္မ + သုဒ္ဓိ] အားထုတ်အပ်သောပုဒ်အနက်စသည်ကို - သုခံသင်ခြင်း - ကောင်းစွာထားခြင်း၊ (အားထုတ်အပ်သော ပုဒ်အနက်စသည်၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း)။ သုခမန္တေတိတိ ပန ပဒသုဒ္ဓိ စေဝ အာရမ္မသုဒ္ဓိ စာတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၁၅။ သုခမန္တေတိတိ ပန ယထာဓိပေတတ္တပရိသမာပနန္တိ ဝုတ္တံ ပဒသုဒ္ဓိ စေဝ အာရမ္မသုဒ္ဓိ စာတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၀၄။ (-ဒိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀၂။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၄။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၀။ အနုဋီ၊ ၁၊ ၃၇။)

အာရမ္မသောဓန (န) [အာရမ္မ + သောဓန] အားထုတ်အပ်သော ပုဒ် အနက် စသည်ကို သုခံသင်ခြင်း။ တေန အာရမ္မသောဓနသ ဝိသယမာဟ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၂၂။

အာရမ္မဟေတု (ပု) [အာရမ္မ + ဟေတု] အားထုတ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်း။ ပရိပက္ခဏဏာနံ သတ္တာနံ အာရမ္မေ အာရမ္မဟေတု ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ...အာရဒ္ဓါ။ နေတ္ထိ၊ ၁၊ ၁၅၇။

အာရမ္မာနုဂ္ဂပ (တိ) [အာရမ္မ + အနုဂ္ဂပ] အားထုတ်အပ်သော တရားနှင့်လျော်သော။ အာရမ္မာနုဂ္ဂပမေဝ ပန ဒေသနာ နိဋ္ဌပိတာ။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀၀။ (-သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀၈။)

အာရမ္မာနုဂ္ဂပထောမနာ (ထိ) [အာရမ္မာနုဂ္ဂပ + ထောမနာ] အားထုတ်အပ်သော ကျမ်းဂန်အားလျော်စွာ ချီးမွမ်းခြင်း။ ယဒိဒံ အာရမ္မာနုဂ္ဂပထောမနာ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆။

အာရမ္မာနုဂ္ဂပဝစန (န) [အာရမ္မာနုဂ္ဂပ + ဝစန] အားထုတ်အပ်သော ကျမ်းဂန်အား လျော်သောစကား။ ဝိနယက္ကမေတိ ဝိနယပိဋကေ။ အာရမ္မာနုဂ္ဂပဝစနမေတံ။ ကခါ၊ ၄၊ ၁။

အာရမ္မာသာနကပ္ပ (ပု) [အာရမ္မ + သြသာန + ကပ္ပ] အစဖြစ်သောကပ်နှင့်အဆုံးဖြစ်သောကပ်။ အာရမ္မာသာနကပ္ပ နိ ကေဒေသေန အန္တောဂတ္တာ။ စရိယာ၊ ၄၊ ၁၇။

အာရမ္မဏ (န) [(၁) အာ + လမ္မ + ယ၊ လ-ကို ခ-ပြု၊ ဗ-ကို မ-ပြု။ (၂) အာ + ခမု + ယ၊ (၁) အာရုံ၊ (က) စိတ်စေတသိက်တရား - တို့သည် ဆွဲကိုင်အပ် ထောက်မှီအပ်သော - တို့၏ ကျက်စားရာဖြစ်သော - တို့၏ လာရောက် မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော - တရား၊ (ဥပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဠဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံ ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးတည်း။) [ထိုခြောက်ပါးတို့တွင် အဖြူရောင်၊ အနီရောင်၊ အဝါရောင်စသော အဆင်းရောင် အမျိုးမျိုးသည် ခူပါရုံမည်၏၊ သက်ရှိသတ္တဝါနှင့် သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတို့၏ အသံအမျိုးမျိုးသည် သဒ္ဓါရုံမည်၏၊ ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး အနံ့အမျိုးမျိုးသည် ဂန္ဓာရုံမည်၏၊ ချို၊ ချဉ်၊ စပ်၊ ငန့်၊ ခါး၊ အဖန်ဟူသော အရသာခြောက်ပါးသည် ရသာရုံမည်၏၊ ပထဝီ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဟူသော တွေ့ထိ၍ ရကောင်းသော ဓာတ်သုံးပါးသည် ဖောဠဗ္ဗာရုံမည်၏၊ ထိအာရုံငါးမျိုးမှ အလွတ်ဖြစ်သော ပသာဒရုပ်၊ သုခရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်တို့သည် ဓမ္မာရုံမည်၏။ (အဘိ၊ ၈၊ ၁၆၂-၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၃။ သင်္ဂဟ၊ ၄၉။) ထိုအာရုံခြောက်ပါးကိုပင် ကာမအာရုံ၊ မဟဂ္ဂုတ်အာရုံ၊ လောကုတ္တရာ အာရုံ၊ ပညတ် အာရုံ ဟု၎င်း၊ အတိတ် အာရုံ၊ အနာဂတ် အာရုံ၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံ၊ ကာလဝိမုတ်အာရုံဟု၎င်း၊ အဇ္ဈတ္တအာရုံ၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓအာရုံ

-ရုံ၊ နဝတ္ထုဗ္ဗအာရုံဟု၎င်း နာမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ထပ်မံခွဲခြားရာ၏။ ထိုတွင် ကာမစိတ်စေတသိက် ရုပ်ဟုဆိုအပ်သော ကာမာဝစရတရားဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါးသည် ကာမအာရုံမည်၏။ ပရိတ္တာရုံဟုလည်း ခေါ်၏။ ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ စိတ် စေတသိက်ဟူသော မဟဂ္ဂုတ်တရားဖြစ်သော ဓမ္မာရုံသည် မဟဂ္ဂုတ်အာရုံမည်၏။ လောကုတ္တရာ စိတ်စေတသိက် နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံသည် လောကုတ္တရာအာရုံမည်၏။ အပ္ပမာဏအာရုံဟုလည်းခေါ်၏။ ကသိက်းပညတ် ဆယ်ပါး၊ အသုဘပညတ်ဆယ်ပါး၊ ကာယကတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံပင် အမွေးစသော ကောဠာသပညတ်၊ အာနာပါနသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက်ဝင်သက်ပညတ်၊ မေတ္တာ၏အာရုံဖြစ်သော ပိယမနာပသတ္တဝါပညတ်၊ ကရုဏာ၏ အာရုံဖြစ်သော ဒုက္ခိတသတ္တဝါပညတ်၊ မုဒိတာ၏ အာရုံဖြစ်သော သုခိတသတ္တဝါပညတ်၊ ဥပေက္ခာ၏ အာရုံဖြစ်သော မဇ္ဈတ္တသတ္တဝါပညတ်၊ အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ပညတ်၊ အာကိဉ္စညာယတနစိတ်၏ အာရုံဖြစ်သော နတ္ထိဘောပညတ်စသော (ပရမတ္တာရားလေးပါး၌ မပါဝင်သော) ဓမ္မာရုံတို့သည် ပညတ်အာရုံမည်၏။ ကုန်လွန်ချုပ်ပျောက်ခဲ့ပြီသော စိတ် စေတသိက် ရုပ်ဟုဆိုအပ်သော အာရုံခြောက်ပါးသည် အတိတ်အာရုံမည်၏။ ဖြစ်လတ္တံ့သော စိတ်စေတသိက်ရုပ်ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးသည် အနာဂတ်အာရုံမည်၏။ ယခုဖြစ်ဆဲ (ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် ခဏသုံးပါးသို့ရောက်ဆဲ) ဖြစ်သော စိတ်စေတသိက်ရုပ်ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးသည် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံမည်၏။ နိဗ္ဗာန်နှင့် ပညတ်ဟူသော ဓမ္မာရုံတို့သည် ထိုအတိတ်အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ကာလသုံးပါးမှ အလွတ်ဖြစ်သောကြောင့် ကာလဝိမုတ်အာရုံမည်၏။ သက်ရှိသတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ဖြစ်သော စိတ် စေ

တသိက် ရုပ် ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးကိုပင် အဇ္ဈတ္တအာရုံ (မိမိသန္တာန်၌ဖြစ်သော အာရုံ) ဟု၎င်း၊ ဗဟိဒ္ဓအာရုံ (အခြားပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော အာရုံ) ဟု၎င်း၊ ထိနုစိရုပ်ပေါင်းစပ်၍ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓအာရုံဟု၎င်း ခေါ်၏။ မည်သည့်သတ္တဝါသန္တာန်၌မူ မဖြစ် မပါဝင်သော အနိန္ဒိယဗဒ္ဓရုပ် (သက်မဲ့ဖြစ်သော သစ်ပင်တော တောင် ရေ မြေ စသောရုပ်) ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးသည်၎င်း၊ နတ္ထိဘောပညတ်မှတစ်ပါး ကျန်သောပညတ်အားလုံးနှင့် နိဗ္ဗာန်ဟူသော ဓမ္မာရုံတို့သည်၎င်း ဗဟိဒ္ဓအာရုံများတည်း။ နတ္ထိဘောပညတ်ကား အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓဟု မဆိုကောင်းသောကြောင့် နဝတ္ထုဗ္ဗအာရုံမည်၏။ (အဘိဓမ္မာ ၂၁၁-၃၊ ၂၇၃။ အဘိဓမ္မာ ၄၄၇။) ထိုအာရုံခြောက်ပါးကိုပင် ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ သာယိတ၊ သာယိတ၊ ဖုဋ္ဌ၊ ဝိညာတဟု ထပ်မံခွဲခြားရာ၏။ ထိုတွင် ရူပါရုံသည် ဓက္ခ၊ ဝိညာဏ်ဖြင့် မြင်အပ်သောကြောင့် ဒိဋ္ဌအာရုံမည်၏။ သဒ္ဓါရုံသည် သောတဝိညာဏ်ဖြင့် ကြားအပ်သောကြောင့် သုတအာရုံမည်၏။ ဂန္ဓာရုံသည် ဃာနဝိညာဏ်ဖြင့် နှမ်းရွှအပ်သောကြောင့် ဃာယိတအာရုံ မည်၏။ ရသာရုံသည် ဇီဝါဝိညာဏ်ဖြင့် သာယာအပ် လျက်အပ်သောကြောင့် သာယိတအာရုံမည်၏။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယဝိညာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိအပ်သောကြောင့် ဖုဋ္ဌအာရုံမည်၏။ ဓမ္မာရုံအပါအဝင် အာရုံခြောက်ပါးလုံးသည်ပင် မနောဝိညာဏ်ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့် ဝိညာတအာရုံမည်၏။ ထို့ပြင် ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော အာရုံသုံးမျိုးသည် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာပသာဒ၏ မှီရာမဟာဘုတ်သို့ တွေ့ထိ ဆိုက်ရောက်မှသာ ဃာနဝိညာဏ်၊ ဇီဝါဝိညာဏ်၊ ကာယဝိညာဏ်တို့ဖြင့် သိအပ်သောကြောင့် မုတအာရုံလည်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ မုတ၊ ဝိညာတဟု လေးချက်ခွဲခြားရသေး၏။ (အဘိဓမ္မာ ၂၁၁။ အဘိဓမ္မာ ၄၄၇။) ပါဠိ

တော်နှင့် ရှေးအဋ္ဌကဏ္ဍမှ အလွတ်ဖြစ်သော နည်းအားဖြင့် ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥဘယသမ္ပန္နဟု သုံးမျိုး ခွဲနိုင်သေး၏။ ထိုတွင် ကိုယ်တိုင်ဒိဋ္ဌ တွေ့ကြုံခံစားရသော ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟူသော အာရုံငါးမျိုးကို ဒိဋ္ဌအာရုံဟုခေါ်၏။ ကိုယ်တိုင်မဟုတ်ပဲ တဆင့် ကြားရသော ထိုအာရုံငါးမျိုးကိုပင် သုတ အာရုံဟု ခေါ်၏။ ဒိဋ္ဌနှင့်သုတ နှစ်မျိုးရောစပ်၍ သိရသော ထိုအာရုံနှစ်မျိုးကို ဥဘယသမ္ပန္န အာရုံဟုခေါ်၏။ “နောင်အနာဂတ်ကာလ မှာ ပွင့်တော်မူမည့် ဘုရားရှင်သည် ဤရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်တော်မျိုး ဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု မိမိ မျက်မြင်ဒိဋ္ဌဖြစ်သောအဆင်းရူပါရုံနှင့် တဆင့် ကြားသုတဖြစ်သော အနာဂတ် ဘုရားရှင်၏ အဆင်းရူပါရုံကို ဆက်သွယ်ပေါင်းစပ်၍ ဥဘယသမ္ပန္နဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ (အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။) (ခ) အကြောင်း၊ (တိ) (၂) စွန့်လွှတ်နိုင်ခဲ့သော - ပယ်သတ်ခြင်းငှါ ခက်ခဲ့သော - ရူပါရုံစသည်တို့၌ဖြစ်သော - တရား (တဏှာ)။ (၁) (က) (ခ) ဒုဗ္ဗလပုရိသေန ဒဏ္ဍာဒိ ဝိယ စိတ္တစေတသိကေဟိ အာလမ္ဗိယတိ၊ တာနိ ဝါ အာဂန္ဓာ ဧတ္ထ ရမန္တိတိ အာရမ္မဏန္တိ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၂၉။ အာလမ္ဗိယတိတိ ဂယတိ။ အာသဒ္ဓဿတ္ထံ ဖဿေတိ အာဂန္ဓာတိ။ ဧတ္ထ စ ပဌမနယေ ဥပသဂ္ဂေါ ဓာတုတ္တာနုဝတ္တကော၊ ဂဟဏတ္ထော စ လမ္ဗဓာတု၊ အနသဒ္ဓေါ စ ကမ္မတ္ထော။ “ရူပါလမ္ဗဏ” နှစ် ဝတ္ထုဗွေ နိရုတ္တိနယေန ရူပါရမ္မဏသဒ္ဓါသိဒ္ဓိ ဟောတိ။ ပစ္ဆိမနယေန ပန ဥပသဂ္ဂေါ ဓာတုတ္ထဝိသေသကော၊ ကိဋ္ဌနတ္ထော စ ရမ္ဗဓာတု၊ အနသဒ္ဓေါ စ အဓိကရဏတ္ထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၃၉၇-ဂ။ အာလမ္ဗိယတိ ဒုဗ္ဗလေန ဝိယ ဒဏ္ဍာဒိကံ စိတ္တစေတသိကေဟိ ဂယတိတိ အာရမ္မဏံ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၄၁။ အတ္ထိ ရူပံ စက္ခုသမ္ပာယာယ အာရမ္မဏံ။ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၄၆။ အာရမ္မဏဿ ဂေါစရဋ္ဌော

အဘိညေယျော။ ပဋိသံ။ ၁၆။ ပစ္စယာရမ္မဏံ ဩလုဗ္ဗာရမ္မဏန္တိ ဟိ ဒုဝိခံ အာရမ္မဏံ။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ ဩလုဗ္ဗာရမ္မဏမေဝ ဓရံ၊ ပစ္စယာရမ္မဏမိ လဗ္ဘတိယေဝ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။ အာလမ္ဗနိယတော အာရမ္မဏံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၂၄။ အာရမ္မဏ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၂) နှစ် ဩလုဗ္ဗာရမ္မဏံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂။ ၆၇။ (-အဘိဝိ၊ ၃၃၁။ ပဋိသံ။ ၁၇၁၊ ၁၈၀။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၇။ သံ၊ ၃။ ၁၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄၊ ၁၉၃၊ ၂၃၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၊ ၂၅၊ ၂၆။ ၃၃၊ ၂။ ၁၇၊ ၁၈၀။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၊ ၃၄၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၊ ၃၉၊ ၇၄၊ ၁၀၉၊ ၁၃၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၃၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၊ ၁၉၊ ၃၇၊ ၄၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၊ ၁၆၊ ၂၀၊ ၂၅၊ ၁၂၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၄၊ ၁၄၄၊ ၂၃၅၊ ၂၄၄၊ ၂၇၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀၁၊ ၇၆။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁၉၊ ၄၈၆။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇၊ ၉၊ ၂၃၃၊ ၂၉၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၃။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၁၄၉၊ ၂၃၇။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၁၁၅၊ ၁၃၈။ မ၊ ၃။ ၂။ ၂၄၊ ၄၄။ မ၊ ၃။ ၃။ ၂၂။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၁၈၊ ၃၇၅၊ ၃၇၇။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၃။ ၃။ ၇။ အနု၊ ၃။ ၁။ ၂၀။ အနု၊ ၃။ ၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၂၊ ၃၉၊ ၂၉၉။) (ခ) အာရမ္မဏမေတံ ဟောတိ ဝိညာဏဿ ဌိတိယာ။ သံ၊ ၁။ ၂၉၅။ ပစ္စယော ဟိ ဣဓ အာရမ္မဏန္တိ အဓိပ္ပေတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ (-ဝိ၊ ၁။ ၃၁၈။ ဒီ၊ ၃။ ၄၈။ မ၊ ၃။ ၁၃၆။ သံ၊ ၁။ ၄၇၇။ သံ၊ ၃။ ၁၂၀။ စူဠနိ၊ ၂။ ၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃၁။ ဒီ၊ ၃။ ၃။ ၂၆။ မ၊ ၃။ ၃။ ၃၁၆။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၁၄၆။) (တိ) (၂) အာရမ္မဏံ ပကမ္ပနန္တိ အာရမ္မဏမိ ဝုစ္စတိ တဏှာ။ မဟာနိ၊ ၃။ ၃၃၆။ ဒုဗ္ဗုဉ္ဇနဋ္ဌေန အာရမ္မဏန္တိ ရူပါဒိသု အာရမ္မဏေသု ဥပဉ္စတဏှာ မုစိတံ အသက္ခုဏေယျဋ္ဌေန အာရမ္မဏာတိ ကထိယတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၈၃။

အာရမ္မဏအဋ္ဌါပေက္ခနာ (ထိ) [အာရမ္မဏ + အဋ္ဌါပေက္ခနာ] အာရုံကို လျစ်လျူရှုခြင်း။ ဣဓ

အာရမ္မဏအဇ္ဈပေက္ခနာ အဓိပ္ပေတာ။ သံ၊
၄၊ ၃၊ ၃၀၄။

အာရမ္မဏအနန္တယ (ပု) [အာရမ္မဏ + အနန္တယ]
(မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သော)
အာရုံသို့ အစဉ်လိုက်ခြင်း။ အာရမ္မဏအနန္တ-
ယေန၊ ဥဘော ကေဝဝတ္ထနာ။ ပဋိသံ၊ ၅၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၈။ အာရမ္မဏအနန္တယေန၊ ဥဘော
ကေဝဝတ္ထနာတိ ပစ္စက္ခတော ဝိဇ္ဇာယ အာရမ္မ-
ဏယ အနန္တယေန အနုဂမနေန။ ပဋိသံ၊ ၄၁၁။
၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၀။

အာရမ္မဏကဋ္ဌာဟ (ပု) [အာရမ္မဏ + ကဋ္ဌာဟ]
အာရုံတည်းဟူသောအခွံ့။ အာရမ္မဏကပါလ-
ကြည့်။

အာရမ္မဏကထာ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ကထာ]
အာရမ္မဏကထာ၊ အာရုံနှင့်စပ်၍ ဆိုရာဖြစ်
သောစကား။ ဇာတုကထာ အာရမ္မဏကထာ
အသုဘကထာ....။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈၆။

အာရမ္မဏကပါလ (ပု၊ န) [အာရမ္မဏ + ကပါလ]
အာရုံတည်းဟူသော အခွံ့။ ဝေမေဝံ ဘိက္ခု
မနမိ ဥပ္ပန္နဝိတက္ကေ သကေ အာရမ္မဏကပါ-
လေ သမောဒတိ...။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇။ သံ၊ ၄၊ ၂၊
၇၃။ အာရမ္မဏကပါလေတိ အာရမ္မဏကဋ္ဌာ-
ဟေ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၃၁။

အာရမ္မဏကရဏ (န) [အာရမ္မဏ + ကရဏ] (၁)
အာရုံပြုခြင်း။ (တိ) (၂) အာရုံပြုတတ်သော။
(၃) အာရုံပြုရာတရား။ (၁) မဂ္ဂက္ခယေ ပန
အာရမ္မဏကရဏေန နိဗ္ဗာနပက္ခန္တနံ။ မ၊ ၄၊ ၁။
၈၉။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၈၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃။
ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၄၂။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၅၅။ မ၊ ၄၊
၂၊ ၁၁၈၊ ၁၆၉၊ ၂၁၉၊ ၂၆၅။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၁၊
၃၄၂၊ ၃၆၆၊ ၄၅၃။ မူလ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၈။ မူလ၊ ၄၊ ၂၊
၂၀၀။ မူလ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၆။ အနု၊ ၄၊ ၁၊ ၄၂။ အနု၊
၄၊ ၂၊ ၂၀၁၊ ၂၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀၉၊ ၂၇၆။ ဝိသု-
ဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၄၊ ၂၇၂၊ ၂၀၅၊ ၂၇၂၊ ၄၈၅။ နေတ္ထိ၊

ဝိ၊ ၁၀၊ ၂၊ ၂၆၄။) (၂) အာရမ္မဏကရဏယ
ဝိညာဏယ။ အနု၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၂။ (-မ၊ ၄၊ ၁။
၁၀၁။) (၃) အာရမ္မဏကရဏသင်္ခါတေန
နိဝါသဋ္ဌာနဘူတေန ရူပမေဝ နိကေတံ။ သံ၊
၄၊ ၂၊ ၂၁၈။

အာရမ္မဏကရဏကိစ္စ (န) [အာရမ္မဏကရဏ +
ကိစ္စ] အာရုံပြုခြင်းကိစ္စ။ အာရမ္မဏကရဏ-
ကိစ္စတော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၇။

အာရမ္မဏကရဏတ္ထ (တိ) [အာရမ္မဏကရဏ +
အတ္ထ] အာရုံပြုခြင်းဟူသော အနက်ရှိသော။
အာရမ္မဏကရဏတ္ထော ဟေတ္တ သဟဂတ-
သဒ္ဓေါ။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၈၉။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၆၀။

အာရမ္မဏကရဏရသ (တိ) [အာရမ္မဏကရဏ
+ ရသ] အာရုံပြုခြင်းဟူသော ကိစ္စရှိသော။
ရူပါယတနမတ္တဿေဝ အာရမ္မဏကရဏရသံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၅။

အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာရမ္မဏ-
ကရဏ + သမ္ပတ္တိ] အာရုံပြုခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။
ကမ္မညဘာဝေနေဝ သမ္ပန္နကာရေန အာရ-
မ္မဏယ ဂဟဏံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိ။ ဝိ-
သုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၅။

အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အာရ-
မ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိ + ပစ္စုပဋ္ဌာန] (ကုသိုလ်
ကောင်းမှု၌ သင့်လျော် လျှောက်ပတ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်) အာရုံပြုခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း
- ကောင်းမှု၌ ပြည့်စုံစွာ အာရုံပြုနိုင်ခြင်း -
ဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော။
ကာယစိတ္တာနံ အာရမ္မဏကရဏသမ္ပတ္တိပစ္စု-
ပဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၉၅။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၅။)

အာရမ္မဏကရဏဘာဝ (ပု) [အာရမ္မဏ + ကရ
ဏ + အဘာဝ] အာရုံပြုခြင်း၏ မရှိခြင်း။
အာရမ္မဏကရဏဘာဝတော အဝိဇ္ဇမာန-
သဒိသန္တိ ကတော။ အနု၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၆။

အာရမ္မဏကရက္ခိန္ဒာလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏ-
ကရဏ + ဣန္ဒာလက္ခဏ] အာရုံပြခြင်း၌ အလို
ဆန္ဒ ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ
သော၊ အာရုံပြလိုခြင်း လက္ခဏာရှိသော။
အာရမ္မဏကရက္ခိန္ဒာလက္ခဏော ဆန္ဒော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၆။

အာရမ္မဏကိရိယ (ထိ၊ န) [အာရမ္မဏ + ကိရိယ]
အာရုံပြရာ တရား။ အာရမ္မဏကိရိယသင်္ခါ-
တေန နိဝါသနဌာနဌေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၉။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၆၉။

အာရမ္မဏကုသလ (တိ) [အာရမ္မဏ + ကုသလ]
ကသိုဏ်းအာရုံတို့၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ န သမာ-
ဓိသို့ အာရမ္မဏကုသလော (သံ၊ ၂။ ၂၃၂) တိ
ကသိတာရမ္မဏေသု အကုသလော။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၂၃။ (- သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။)

အာရမ္မဏဂ(ဂ္ဂ)ဟဏ (န) [အာရမ္မဏ + ဂဟဏ]
အာရုံကို ယူခြင်း။ ပုသနာဒိဘာဝေန ဝါ အာ-
ရမ္မဏဂ္ဂဟဏံ ကေဒေသာနဘဝနံ။ မူလဋီ၊ ၁။
၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိသဝနာဒိဝသေန အာရမ္မဏဂ္ဂဟ-
ဏေ ဝတ္တမာနေ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။ (- သံ၊ ၄။
၂။ ၂၂၃။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၆၊ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၄၆။)

အာရမ္မဏဂဟဏက္ခမ (တိ) [အာရမ္မဏဂဟဏ +
ခမ] အာရုံကို ယူခြင်းငှါ - ခံ - စွမ်းနိုင် -
သော။ သတ္တာနံ ဣန္ဒြိယာနိ အာရမ္မဏဂဟ-
ဏက္ခမာနိ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၈၈။ အာရမ္မ-
ဏဂဟဏက္ခမာနိတိ ရူပါဒိအာရမ္မဏံ ဂဟေ-
တုံ သမတ္တာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။

အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏဂ္ဂဟ-
ဏ + လက္ခဏ] အာရုံကို ယူခြင်းလက္ခဏာ ရှိ
သော။ ယေန အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏေန
...လောဘေန။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၁။ တဏှာယ
“အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏလက္ခဏာ” တိ အာဒိနာ။
နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၀။

အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသဘာဝတာ (ထိ) [အာရမ္မဏ-
ဂ္ဂဟဏ + သဘာဝ + တာ] အာရုံကို ယူခြင်း
သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ ဣဒံ လောဘဿ
အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသဘာဝတံ သန္နာယ ဝုတ္တိ-
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။

အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသမတ္တ (တိ) [အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏ
+ သမတ္တ] အာရုံကိုယူခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သော။
ဒူရေပိ အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏသမတ္တံ ပသာဒစက္ခု
ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၇။

အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏဟေတု (ပု) [အာရမ္မဏဂ္ဂဟဏ
+ ဟေတု] အာရုံကိုယူခြင်း၏ အကြောင်း။
ကဏ္ဍကူပသိဒ္ဓေယေဝ ပဝတ္တနတော အာရမ္မ-
ဏဂ္ဂဟဏဟေတုတော စ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။

အာရမ္မဏသနုန (န၊ ထိ) [အာရမ္မဏ + သနုန]
အာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်း။ အာရမ္မဏသနုနာယ
ဣန္ဒြိယာနံ ကိလမထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။

အာရမ္မဏသနတာ (ထိ) [အာရမ္မဏ + သန +
တာ] အာရုံ၏ အစွမ်းအားဖြင့် တလုံးတစဲ
တည်း - ဤအဖြစ် - ဖြစ်ခြင်း။ (က) ရှေ့နောက်
ဖြစ်သော စိတ် စေတသိက် တရားတို့ကို
အာရုံတမျိုးတည်းကို အာရုံပြခြင်းကြောင့်
တခုတည်း တလုံးတစဲတည်းကဲ့သို့ ယူဆ
ခြင်း။ (ခ) အာရုံအမျိုးမျိုးကို အာရုံ
ပြသော်လည်း ယင်း စိတ် စေတသိက် တရား
တို့ကို တခုတည်း တလုံးတစဲတည်းကဲ့သို့
ယူဆခြင်း။ (ဂ) ကောရမ္မဏဝသေန ကေ-
ဘူတာနမိဝ ပဝတ္တိ အာရမ္မဏသနတာ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂၇၁။ (ခ) သာရမ္မဏဓမ္မာနံ သတိပိ အာ-
ရမ္မဏကရဏဘေဒေ ကေတော ဂယမာနာ
အာရမ္မဏသနတာ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၂။ ၄၃၇။

အာရမ္မဏစတုက္က (ပု၊ န) [အာရမ္မဏ + စတုက္က]
အာရုံလေးပါးအပေါင်း။ ကေဝလဉ္စေတ္တ အာ-
ရမ္မဏစတုက္ကံ အာရမ္မဏဒုကံ ဟောတိ။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၂၃၄။ (- ၂၄၉။)

အာရမ္မဏစိတ္တ (န) [အာရမ္မဏ+စိတ္တ] ဆန်းကြယ်သော ဓူပါရုံစသော အာရုံ။ စိတြာနီတိ အာရမ္မဏစိတ္တာနိ။ သံ၊၄၊၁။၆၀။

အာရမ္မဏစိန္တန (န) [အာရမ္မဏ+စိန္တန] အာရုံကို ကြည်ခြင်း။ အာရမ္မဏစိန္တနတော နိဿယတော စ “စေတသော”တိ။ သံ၊၄၊သစ်၊၁။၄၈၀။

အာရမ္မဏဌ (ပု) [အာရမ္မဏ+အတ္ထ] အာရုံဟူသော အနက်သဘော။အာရမ္မဏဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊၁၆။တဿ နိဗ္ဗာနာရမ္မဏဿ အာရမ္မဏဘာဝေန အာရမ္မဏဌော။ ပဋိသံ၊၄၊၁။၈၈။ (-မ၊၄၊၂။၁၀။)

အာရမ္မဏဋ္ဌိတိ (ထိ) [အာရမ္မဏ+ဋ္ဌိတိ] အာရုံဟူသော တည်ရာ။ အာရမ္မဏဋ္ဌိတိဝသေနေတံ ဝုတ္တံ။ ဒီ၊၄၊၂။၂၀၃။ အာရမ္မဏဋ္ဌိတိဝသေနာတိ အာရမ္မဏသင်္ခါတဿ ပဝတ္တိပစ္စယဌာနဿ ဝသေန။ တိဋ္ဌတိ ဧတ္တာတိ ဋ္ဌိတိ။ အာရမ္မဏမေဝ ဋ္ဌိတိ အာရမ္မဏဋ္ဌိတိ။ ဒီ၊၄၊၂။၂၃၇။

အာရမ္မဏတ္တိက (ပု၊န) [အာရမ္မဏ+တိက] အာရမ္မဏတိကံ၊ အာရုံသုံးမျိုးအပေါင်း။ စတ္တာရော အာရမ္မဏတ္တိကာ။ အဘိ၊၄၊၁။၈၀။ (-အဘိ၊၄၊၂။၄၀၊၅၁။၊၄၁၊၅၂။၅၆။) အာရမ္မဏဒုက-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏတ္ထ (ပု) [အာရမ္မဏ+အတ္ထ] အာရမ္မဏ-သဒ္ဓါ၏ အနက်။ အာရမ္မဏတ္ထော စေတ္တဥပထမ္ပနတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဒီ၊၄၊၂။၂၃၇။ (-နေတ္တိ၊၄။၁၃၇။)

အာရမ္မဏဒဏ္ဍက (ပု) [အာရမ္မဏ+ဒဏ္ဍက] အာရုံဟူသောတတ်။ စတုမဟာပထော ဝိယဆ အာယတနာနိ အာရမ္မဏဒဏ္ဍကေဟိ ဟနနဋ္ဌာနတ္တာ။ သံ၊၄၊၂။၂၇၀။

အာရမ္မဏဒဿန (န) [အာရမ္မဏ+ဒဿန] အာရုံကို ပြကြောင်းဖြစ်သောပုဒ်။ “ဥပေ”တိ

ပန တဿ အာရမ္မဏဒဿနမေတံ။ သံ၊၄၊၂။၁၃၁။

အာရမ္မဏဒါယက (တိ) [အာရမ္မဏ+ဒါယက] အာရုံကိုပေးတတ်သောသူ။ အာရမ္မဏဒါယကနံ စ စိတ္တကာရာဒိနံ သက္ကာရံ ကရေန္တိ။ မ၊၄၊၁။၂၂။ (-အဘိ၊၄။၂။၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀၃။)

အာရမ္မဏဒုက (ပု၊န) [အာရမ္မဏ+ဒုက]အာရမ္မဏဒုကံ၊ အာရုံနှစ်မျိုးအပေါင်း။ ကေဝလဇ္ဈေတ္ထ အာရမ္မဏစတုက္ကံ အာရမ္မဏဒုကံ ဟောတိ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၄၄။ (-အနု၊၄။၁၄၉။)

အာရမ္မဏဒုဗ္ဗလတာ (ထိ) [အာရမ္မဏ+ဒုဗ္ဗလ+တာ] အာရုံ၏-အားမရှိ-အားနည်း-သည်၏ အဖြစ်။ ကသ္မာ ဧဝံ ဟောတိ? အာရမ္မဏဒုဗ္ဗလတာယ။ အဘိ၊၄၊၁။၃၀၉။ (-မ၊၄၊၂။၁၇၀။)

အာရမ္မဏဓမ္မ (ပု) [အာရမ္မဏ+ဓမ္မ] အာရုံတရား။ ဩဃာနံ အာရမ္မဏဓမ္မာ ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊၄၊၁။၉၁။ အာရမ္မဏာဓိပတိသဗ္ဗေပိ ဂရုကာတဗ္ဗာ အာရမ္မဏဓမ္မာ။ အဘိ၊၄၊၂။၃၇၂။ (-သံ၊၄၊၂။၁၇၈။ သံ၊၄၊၂။၄၁၇။ မူလ၊၄၊၂။၁၈၀။ အနု၊၄၊၂။၄၄။ အနု၊၄၊၂။၄၆။)

အာရမ္မဏနဝက (ပု၊န) [အာရမ္မဏ+နဝက] အာရမ္မဏနဝကံ၊ အာရုံကိုးမျိုး အပေါင်း။ စတ္တာရော အာရမ္မဏနဝကာ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၃၀။ ဒွေ အာရမ္မဏနဝကာ။ အဘိ၊၄၊၁။၂၃၄။

အာရမ္မဏနာနတ္ထ (န) [အာရမ္မဏ+နာနတ္ထ] အာရုံ၏ ထူးခြား ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်။ ဣဒံ အာရမ္မဏနာနတ္ထံ။ အဘိ၊၄၊၂။၅၀၃။ (-ပဋိသံ၊၄၊၂။၁၅၇။)

အာရမ္မဏနာနတ္ထတာ (ထိ) [အာရမ္မဏနာနတ္ထ+တာ] အာရုံ၏ ထူးခြား ကွဲပြား

သော သဘောရှိသည်၏အဖြစ်။ စတုတ္ထံ ဈာန်
ဘာဝေတွာ အာရမ္မဏနာနတ္တတာ။ အဘိဝိ။
၄၄၀။ အာရမ္မဏနာနတ္တတာတိ အာရမ္မဏဿ
နာနတ္တဘာဝေါ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀၃။

အာရမ္မဏနိဒ္ဒါရဏ (န) [အာရမ္မဏ + နိဒ္ဒါရဏ]
အာရုံကို ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ အာရမ္မဏေန
ပန ဝိနာ နပ္ပဇ္ဇတိတိ ဣဒံ .. အာရမ္မဏနိဒ္ဒါရ-
ဏတ္ထံ ဝုတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၃၃။

အာရမ္မဏနိယမဒဿန (န) [အာရမ္မဏ + နိယမ
+ ဒဿန] အာရုံကို သတ်မှတ်၍ ပြခြင်း။ ဝိဇ္ဇ-
မာနေပိ သညာဝိပလ္လာသေ အာရမ္မဏေန ဝိ-
ပါကနိယမဒဿနံ အာရမ္မဏနိယမာဿနတ္ထ-
မေဝ ကတန္တိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၀။ (- အနုဋီ၊ ၂။
၁၅။)

အာရမ္မဏန္တရ (န) [အာရမ္မဏ + အန္တရ] တပါး
တခြားသော အာရုံ။ တဿ တဿေဝ ဟိ
ဈာနဿ အာရမ္မဏန္တရေ ပဝတ္တိ အာရမ္မဏ-
ဿကန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃။ (- ဂင်း-၁၈၃။
နေတ္ထိ၊ ၃။ ၇၅။)

အာရမ္မဏန္တရသက်မန (န) [အာရမ္မဏန္တရ +
သက်မန] တပါးတခြားသော အာရုံသို့
ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။ အာရမ္မဏန္တရသက်မနဝ-
သေန ဝါ သန္တာဝနံ။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။ ၅၄။

အာရမ္မဏပကတိ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ပကတိ]
အာရုံ၏ ပင်ကိုယ်သဘော။ ဣဋ္ဌဣဋ္ဌမဗ္ဗတ္တ-
အနိဋ္ဌေသု အာရမ္မဏပကတိယာ ဝိပရိတဿ-
ညာယ စ ဝသေန ဣဋ္ဌာဒိဘာဝေန ဂဟိ-
တေသု။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၄၄။ (- အနုဋီ၊ ၂။ ၁၉၉။)

အာရမ္မဏပစ္စယ (ပု) [အာရမ္မဏ + ပစ္စယ] အာ-
ရမ္မဏပစ္စည်း၊ စိတ်စေတသိက် တရားတို့အား
အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော တ-
ရား၊ (ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ-စသော အာရုံခြောက်
ပါးတည်း)။ ဟေတုပစ္စယော၊ အာရမ္မဏပစ္စ-
ယော။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁။ အာရမ္မဏဝသေန

ဥပကာရကော စမ္မော အာရမ္မဏပစ္စယော။
အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၇၅။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၇၊ ၁၅၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။
၃၅၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၇၅။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၄၊ ၁၄၀။
အနုဋီ၊ ၂။ ၁၁၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၂၀။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂၃၉။ သိ၊ ၃။ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၉၂။ မ၊ ၃။ ၂။ ၂၁၉။
သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၀၇၊ ၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၂၁။ ဝိသု-
ဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၆၉။)

အာရမ္မဏပစ္စယဂတိက (တိ) [အာရမ္မဏပစ္စယ +
ဂတိ + က] အာရမ္မဏပစ္စည်းနှင့် အလားတူ
သော။ နတ္ထိဝိဂတာ အာရမ္မဏပစ္စယဂတိကာ။
အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁၆။

အာရမ္မဏပစ္စယဋ္ဌ (ပု) [အာရမ္မဏပစ္စယ + အတ္ထု]
အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်
သဘော။ ယံ နိဗ္ဗာန် မဂ္ဂဿ အာရမ္မဏပစ္စယ-
ဋ္ဌေန ကာရကဘူတံ အာဂမ္မ မ ဋီ၊ ၁။ ၂၂၆။
အံ၊ ၃။ ၂။ ၁၃၅။

အာရမ္မဏပစ္စယဓမ္မ (ပု) [အာရမ္မဏပစ္စယ + ဓမ္မ]
အာရမ္မဏပစ္စည်းတရား။ အာရမ္မဏာနိ ပနေ
တာနိ အာရမ္မဏပစ္စယဓမ္မာနံ အနေကပစ္စယ
ဘာဝေ ဝုတ္တာနိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁။ ၁၉၆။

အာရမ္မဏပစ္စယပရိယောသာန (တိ) [အာရမ္မဏ-
ပစ္စယ + ပရိယောသာန] အာရမ္မဏပစ္စည်း
အဆုံးရှိသော။ အာရမ္မဏပစ္စယပရိယောသာ-
နမေဝ ဧကမူလကံ ဒဿေတွာ။ အနုဋီ၊ ၃။
၂၇၁။

အာရမ္မဏပစ္စယမူလက (ထိ) [အာရမ္မဏပစ္စယ +
မူလက] အာရမ္မဏပစ္စည်းလျှင် - အရင်း -
မူလ - ရှိသော။ နည်း။ ဧဝံ အာရမ္မဏပစ္စယ-
မူလကာဒိသု။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၇၀။

အာရမ္မဏပစ္စယလာဘ (ပု) [အာရမ္မဏပစ္စယ +
လာဘ] အာရမ္မဏပစ္စည်းကို ရခြင်း။ တဿ
ယသ္မာ ယတာ တဿ သဘာဝူပလဒ္ဓိ ဝိညာ-

ဏဿ အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၄။

အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ (ထိ) [အာရမ္မဏ+ပစ္စယ+
သတ္တိ] အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ - အစွမ်း - သတ္တိ။
ဌာနပစာရတော အတ္တဿ ဉာတဗ္ဗဿ အာ-
ရမ္မဏပစ္စယသတ္တိ အတ္တော။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၄။

အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိသဟိတ (တိ) [အာရမ္မဏ-
ပစ္စယသတ္တိ + သဟိတ] အာရမ္မဏပစ္စည်း၏
အစွမ်းသတ္တိနှင့် တကွဖြစ်သော။ အာရမ္မ-
ဏပစ္စယသတ္တိသဟိတော အာရမ္မဏပစ္စယ-
သင်္ခါတော ဉာတဗ္ဗော အတ္တော တ-ပစ္စယဿ
အတ္တောတိ။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၄။

အာရမ္မဏပဋိပဒါမိဿက (တိ) [အာရမ္မဏ+ပဋိ-
ပဒါ+မိဿက] အာရုံနှင့် ပဋိပဒါ ဖောဓော
သော။ ဣဒါနိ အာရမ္မဏပဋိပဒါမိဿကံ
သောဋ္ဌသက္ကတ္တုကနယံ ဒသေဘုံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၂၉။

အာရမ္မဏပဋိပါဒက (ပု) [အာရမ္မဏ+ပဋိပါဒ-
က] အာရုံကို-စီရင်တတ် - ထင်စေတတ် -
သော မနသိကာရစေတသိက်။ သွာယံ အာ-
ရမ္မဏပဋိပါဒကော ဝိထိပဋိပါဒကော ဇဝန-
ပဋိပါဒကောတိ တိပ္ပကာရော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၇။)

အာရမ္မဏပဋိပါဒကတာ(ထိ) [အာရမ္မဏပဋိပါဒ-
က+တာ] အာရုံကို- စီရင်တတ် - ထင်စေ
တတ် - သည်၏အဖြစ်။ အာရမ္မဏပဋိပါဒက-
တာယ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ မပ္ပတ္တိဟေတုတာ-
သမ္ပဋ္ဌာပနလက္ခဏံ။ သီ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၁။ (-
ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၃၂။)

အာရမ္မဏပဋိပါဒကတ္တ (န) [အာရမ္မဏပဋိပါဒ-
က+တ္တ] အာရုံကို-စီရင်တတ်-ထင်စေတတ်
-သည်၏ အဖြစ်။ အာရမ္မဏပဋိပါဒကတ္တေန
သမ္ပယုတ္တာနံ သာရထိ ဝိယ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၆။

အာရမ္မဏပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [အာရမ္မဏ+ ပဋိဗဒ္ဓ] အာ
ရုံနှင့် စပ်သော။ ဝိပါကဓမ္မောပိ အာရမ္မဏ-
ပဋိဗဒ္ဓေါယေဝါတိ စောဒနတ္ထိ ပုစ္ဆတိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၂၄၉။

အာရမ္မဏပဋိဗဒ္ဓဥပ္ပတ္တိဒဿန (န) [အာရမ္မဏ-
ပဋိဗဒ္ဓ+ဥပ္ပတ္တိ+ဒဿန] အာရုံနှင့်စပ်၍ ဖြစ်
ခြင်းကို ပြခြင်း။ တေသံယေဝ အာရမ္မဏပဋိ
ဗဒ္ဓဥပ္ပတ္တိဒဿနဝသေန ပညာတိ ဒသ ဝါရာ စ
ဒဿိတာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၇။

အာရမ္မဏပဋိဝိဇာနန (တိ) [အာရမ္မဏ+ပဋိဝိ-
ဇာနန] အာရုံကို သိတတ်သော။ အာရမ္မဏ-
ပဋိဝိဇာနနံ ဝိညာဏံဝိညာဏက္ခန္ဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၂၇။ အာရမ္မဏပဋိဝိဇာနနန္တိ ထဒ္ဒတာ-
သင်္ခါတဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏပဋိဝိဇာနနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၃၇၆။

အာရမ္မဏပဋိဝေဝ (ပု) [အာရမ္မဏ + ပဋိဝေဝ]
အာရုံပြုသောအားဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။
နိဓေဝေ အာရမ္မဏပဋိဝေဝော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၂။
အာရမ္မဏပဋိဝေဝောတိ သမ္ဘိကိရိယာပဋိဝေ-
ဓမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၄၄။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၇၂။ (-
ဝိပာန၊ဋ္ဌ၊၇၆။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။
၅၀၄။)

အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ (ထိ) [အာရမ္မဏ+ပဋိသင်္ခါ]
အာရုံကိုဆင်ခြင်ခြင်း။ ယာ စ အာရမ္မဏပဋိ-
သင်္ခါ...အယံ အဓိပညာဝိပဿနာ နာမ။ ပဋိ-
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၄၄၄။) အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ (ကြိဝိ) [အာရမ္မဏ+ပဋိ-
သင်္ခါယ။ ယ-ကို ချေ။] အာရုံကို ဆင်ခြင်၍၊
ရုပ် ဝေဒနာ-စသော အလုံးစုံသောအာရုံကို
ဝယ ဝယ-အားဖြင့် သိ၍။ ကထံ အာ-
ရမ္မဏပဋိသင်္ခါ ဘင်္ဂါနုပဿနေ ပညာ ဝိပဿ-
နေ ဉာဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၇၇။ အာရမ္မဏပဋိ-

သင်္ခါတိ ယံကိဉ္စိ အာရမ္မဏံ ပဋိသင်္ခါယ ဇာနိ-
တု။ ယေတောဝယတော ဒိသ္မာတိ အတ္ထော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၈။ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါတိ ဝုပ-
ဝေဒနာဒိအာရမ္မဏံ ယေဝယဝသေနေဝ ပဋိ-
သင်္ခါယ။ ယ-ကာရလောပေန ဟိ နိဒ္ဒေသော
“သယံ အဘိညာ” တိအာဒိသု ဝိယ။ ယထာ-
ဝုတ္တဿ ဝါ အာရမ္မဏဿ ယေဝယဘေဝ-
သေန ပဋိသင်္ခါ အာရမ္မဏပဋိသင်္ခါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၂။ ၄၃၉၊ ၄၄၀။

အာရမ္မဏပ(ပွ)ဏိတတာ (ထိ) [အာရမ္မဏ +
ပဏိတ + တာ] အာရုံ၏ မှန်မြတ်သည်၏ အ-
ဖြစ်။ အာရမ္မဏပဏိတတာယပိ ပဏိတော
အတိတ္တိကဓော အင်္ဂပဏိတတာယပိတိ။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၁၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅၉။

အာရမ္မဏပထဝီ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ပထဝီ] ဈာန်
၏ အာရုံဖြစ်သောပထဝီ၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ပထ-
ဝီ။ ပထဝီကသိကမေကော သဉ္ဇာနာတိတိ
အာဒိသု အာဂတာ ပန အာရမ္မဏပထဝီ၊
နိမိတ္တပထဝီတိပိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆။ အာ-
ရမ္မဏပထဝီတိ ဈာနဿ အာရမ္မဏဘူတံ ပထ-
ဝီသင်္ခါတံ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ၊ တေနာဟ “နိမိတ္တ-
ပထဝီတိပိ ဝုစ္စတိ” တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။

အာရမ္မဏပရိကပ္ပနာကာရ (ပ) [အာရမ္မဏ +
ပရိကပ္ပန + အာကာရ] အာရုံကို ကြံဆသော
အခြင်းအရာ။ အာရမ္မဏပရိကပ္ပနာကာရေန
ပဝတ္တိ မညနာတိ ဒဠဗ္ဗံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၇။

အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာန (န) [အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟ +
ဋ္ဌာန] အာရုံကို သိမ်းဆည်းရာ ဋ္ဌာန။ အဒ္ဓါ
သာ ဣမသ္မိ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟဋ္ဌာနေ န
ဂဟေတဗ္ဗာဝ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။

အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟရဟိတ (တိ) [အာရမ္မဏ + ပရိ-
ဂ္ဂဟ + ရဟိတ] အာရုံကို သိမ်းဆည်းတတ်
သော ဉာဏ်မှကင်းသော။ သောဠသသု ဋ္ဌာ-
နေသု အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟရဟိတာနံယေဝ။ မ၊

၄။ ၁။ ၁၁၇။ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟရဟိတာနန္တိ -
အာရမ္မဏဿ ယေ ခေါ ကေစိတိ အာဒိနာ
ပါဠိယံ အာဂတနယေန ပရိဂ္ဂဟနဉာဏရဟိ-
တာနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။

အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟိတသတိ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ပရိ-
ဂ္ဂဟိတ + သတိ] အာရုံကို သိမ်းဆည်းတတ်
သော သတိ။ သတိတိ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟိတ-
သတိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။

အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟပါယ (ပ) [အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟ +
ဥပါယ] အာရုံကို သိမ်းဆည်းခြင်း၏ - က
ကြောင်း - နည်းလမ်း။ အာရမ္မဏပရိဂ္ဂဟပါ-
ယဉ္စ ဒဿန္တော ပလ္လင်္က အာဘုဇိတဘူတိ-
အာဒိမာဟ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၆၂။ (- သာရဏ္ဍ၊ ၂။ ၁၁၇။ အံ၊ ၄။
၂။ ၁၅၉၊ ၃၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆။)

အာရမ္မဏပရိဂ္ဂါ(ဂ္ဂ)ဟယုတ္တ (တိ) [အာရမ္မဏ +
ပရိဂ္ဂါဟ + ယုတ္တ] အာရုံကို သိမ်းဆည်းတတ်
သော ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်သော။ န တေသု အာရ-
မ္မဏပရိဂ္ဂါဟယုတ္တာနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အာရမ္မ-
ဏပရိဂ္ဂါဟယုတ္တာနန္တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တဝိပရိယာယေန
အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ အာ-
ရမ္မဏပရိဂ္ဂဟရဟိတနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာရမ္မဏပရိယေသန(န) [အာရမ္မဏ + ပရိယေ-
သန] အာရုံကိုရှာမှီးခြင်း။ ဆန္ဒနံ အာရမ္မဏ-
ပရိယေသနံ ဆန္ဒော။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

အာရမ္မဏပရိယေသနရသ (တိ) [အာရမ္မဏ +
ပရိယေသန + ရသ] အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းကိစ္စ
ရှိသော။ သော ကတ္တုကမ္ပတာလက္ခဏော
ဆန္ဒော၊ အာရမ္မဏပရိယေသနရသော။ အဘိ၊
၄။ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၁၄၆။)

အာရမ္မဏပုရေဇာတ (န) [အာရမ္မဏ + ပုရေဇာ-
တ] အာရမ္မဏပုရေဇာတပစ္စည်း။ ပစ္စယုပ္ပန်
တဏှာတို့မဖြစ်မီ ရွေးကပြန်နှင့်သော (ဥပါဒ်

အခိုက်ကို ကျော်လွန်ပြီးနောက် မချုပ်သေးပဲ
 ဌိအခိုက်၌ တည်ရှိဆဲဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ပန္နရုပ်
 တဆယ့်ရှစ်ပါးဟု ဆိုအပ်သော) အာရုံကြောက်
 ပါး (ပုရေဇာတပစ္စည်း နှစ်မျိုးတွင် တမျိုး)။
 အာရမ္မဏပုရေဇာတ အရဟာ စက္ခု အနိစ္စ-
 တော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ။
 ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၁၅။ တံ သဗ္ဗမ္ဘိ ဝတ္ထုပုရေဇာတံ
 အာရမ္မဏပုရေဇာတန္တိ ဘူဓာ ဌိတံ။ အဘိ၊ ၄။
 ၃။ ၃၇။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၂၀၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၄၆။ မူလဋီ၊ ၃။ ၂၁၄။ အနုဋီ၊
 ၃။ ၂၅၆။)

အာရမ္မဏပ္ပကာရဂ္ဂဟဏ (န) [အာရမ္မဏ +
 ပကာရ + ဂဟဏ] အာရုံ၏လက္ခဏာပြား အနိစ္စ
 အပြားကို ယူခြင်း။ သာ ပန အာရမ္မဏပ္ပကာ
 ရဂ္ဂဟဏံ...။ မူလဋီ၊ ၃။ ၉၄။ အာရမ္မဏပ္ပကာ-
 ရဂ္ဂဟဏန္တိ အာရမ္မဏဿ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌပ္ပကာရဿ
 ဂဟဏံ။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၀။

အာရမ္မဏပ္ပဋိပါဒနလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏ +
 ပဋိပါဒန + လက္ခဏ] အာရုံကို - ဝိရင်ခြင်း -
 ထင်စေခြင်း - လက္ခဏာရှိသော။ သော စ
 ခေါ် မနသိကာရော န တွေ အာရမ္မဏပ္ပဋိပါ-
 ဒနလက္ခဏော။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၅၉။

အာရမ္မဏပ္ပဋိလာဘ (ပု) [အာရမ္မဏ + ပဋိလာ-
 ဘ] အာရုံကို ရခြင်း။ ဣမ အာရမ္မဏပ္ပဋိလာ-
 ဘော ခဿိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ အာရမ္မဏ-
 ပဋိလာဘောတိ ရူပါဒိပ္ပကာမဂုဏာရမ္မဏ-
 ယေဝ ပဋိလာဘော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။

အာရမ္မဏဖဿ (ပု) [အာရမ္မဏ + ဖဿ] အာရုံ
 ကို တွေ့ထိခြင်း။ အာရမ္မဏဖဿေန ဖဋ္ဌာ
 ဟောန္တိ။ ပဋိသိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။

အာရမ္မဏဖုသန (န) [အာရမ္မဏ + ဖုသန] (က)
 အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း။ (ခ) အာရုံအားဖြင့်
 -အာရုံပြုသောအားဖြင့် - တွေ့ထိခြင်း။ (က)
 အာရမ္မဏဖုသနမတ္တံ ဝါ ဖဿော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။

၂။ ၁၄၀။ (ခ) သာ ဝေ စ ပညာ အမတံ
 ပဒိ နိဗ္ဗာနံ အာရမ္မဏဖုသနေန ဖုသတိ။
 ပဋိသိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။

အာရမ္မဏဘာဝ (ပု) [အာရမ္မဏ + ဘာဝ] (က)
 အာရုံ၏ - ဆွဲကိုင်အပ်သည်၏ - အဖြစ်။ (ခ)
 အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ အဖြစ်။ (က) အာရမ္မဏ-
 ဘာဝ ဥပဂန္တာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၈၅။ အာရမ္မဏ-
 ဘာဝေနာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅) တိ ဝိသယဘာ-
 ဝေန၊ အာလမ္ဗိတဗ္ဗဘာဝေနာတိ အတ္ထော။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ (-သိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ အဘိ၊
 ၄။ ၂။ ၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၃။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃၊ ၃၇၇၊ ၂၂၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၃၈။)
 (ခ) စက္ခုပသာဒဉ္စ အာရမ္မဏဘာဝေန စတု-
 သမုဋ္ဌာနိကဓူပေ စ ပဋိစ္စ စက္ခုဝိညာဏံ နာမ
 ဥပ္ပဋ္ဌတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။ အာရမ္မဏဘာဝေနာ-
 တိ အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝေန။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။

အာရမ္မဏဘာဝတ္ထ (န) [အာရမ္မဏဘာဝ + ဘတ္ထ]
 အာရုံ၏အဖြစ်။ ကိလေသကာမဿ အာရ-
 မ္မဏဘာဝတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။

အာရမ္မဏဘာဝါနတိဝတ္တန (န) [အာရမ္မဏဘာ-
 ဝ + အနတိဝတ္တန] အာရုံ၏ အဖြစ်ကို
 မကျော်လွန်ခြင်း။ ဥပါဒါနာနံ အာရမ္မဏ-
 ဘာဝါနတိဝတ္တနတော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၄၃။

အာရမ္မဏဘာဝါနပဂမန (န) [အာရမ္မဏဘာဝ
 + အနပဂမန] အာရုံ၏အဖြစ်သို့ မကပ်ရောက်
 ခြင်း။ အနဝဇ္ဇာတိ ကိလေသာနံ အာရမ္မဏ-
 ဘာဝါနပဂမနေန ကိလေသဒေါသဝိရဟိတာ။
 ပဋိသိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။

အာရမ္မဏဘာဝုပ္ပနယန (န) [အာရမ္မဏဘာဝ +
 ဥပ္ပနယန] အာရုံ၏အဖြစ်သို့ ကပ်၍ဆောင်
 ခြင်း။ အာရမ္မဏဘူတဿ ဓမ္မဿ အာရမ္မဏ-
 ဘာဝုပ္ပနယနေ အဓိပ္ပေတေ အသင်္ခဏေပိ
 ယုဇ္ဇေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။

အာရမ္မဏဘေဒ (ပု) [အာရမ္မဏ+ဘေဒ] အာရုံတို့၏အခြား။ အာရမ္မဏဘေဒနံ ဟိ ဗဟုကာ (တော)သတိယော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၀၄။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၂၉။)

အာရမ္မဏဘေဒဝိသိဋ္ဌ (တိ) [အာရမ္မဏဘေဒ + ဝိသိဋ္ဌ] အာရုံတို့၏ အခြားဖြင့် အထူးပြုအပ်သော။ အာရမ္မဏဘေဒဝိသိဋ္ဌေန ဓမ္မဝိသေသေန။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၁၆၀။

အာရမ္မဏမရိယာဒါ (တိ) [အာရမ္မဏ+မရိယာဒါ] အာရုံအပိုင်းအခြား။ တတ္ထ ဝေဒ မရိယာဒါ ကိလေသမရိယာဒါ စ အာရမ္မဏမရိယာဒါ စ။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၁။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၆။ (-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၉။)

အာရမ္မဏမာလီ (တိ) [အာရမ္မဏ+မာလီ] အာရုံတည်းဟူသော ပန်းကုံးရှိသော။ ယောဂိနာ ယောဂါဝစရေန အာရမ္မဏမာလီနာ ဘဝိတဗ္ဗံ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၇၃။

အာရမ္မဏမိဿ (တိ) [အာရမ္မဏ+မိဿ] အာရုံနှင့် - ရောနှော - ရောယှက် - သော။ အာရမ္မဏမိဿာနမ္ပိ အနုလောမတော ဌာနံ ဓဿေတိ။ မူလ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၇။

အာရမ္မဏမုဒ (န) [အာရမ္မဏ+မုဒ] အာရုံဟူသောအကြောင်း။ ယထေဝ ဟိ အာရမ္မဏမုဒေန ပီတိ ပဋိသင်္ခိတော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၁။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃၉။ (-အနု၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၉။)

အာရမ္မဏမူလက (တိ) [အာရမ္မဏ + မူလက] အာရမ္မဏပစ္စည်းလျှင် အဝင်းမူလရှိသော။ သော စ ဝိသေသာဘာဝတော အာရမ္မဏမူလကာဒိသု န လဗ္ဘတိ။ မူလ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။ (-အနု၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၁။)

အာရမ္မဏရဋန (န) [အာရမ္မဏ+ရဋန] အာရုံကို - စွဲလမ်း - ကပ်ငြိ - တပ်မက် - ခြင်း။

ရာဂဝသေနာတိ အာရမ္မဏရဋနဝသေန။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။

အာရမ္မဏရသ (ပု) [အာရမ္မဏ+ရသ] အာရုံ၏အရသာ။ အာရမ္မဏရသံ အနုဘဝိတော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၄။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၈။ သဗ္ဗာပိ အာရမ္မဏရသံ ဝေဒယန္တိ အနုဘဝန္တိတိ ဝေဒနာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၄။ (-အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃၊ ၃၂၀။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁။ ၇၅၊ ၁၉၆။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၆။ မူလ၊ ဌ၊ ၁။ ၆၇ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၁၂၄။)

အာရမ္မဏရသာနုဘဝန (န) [အာရမ္မဏရသ + အနုဘဝန] အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်း။ မာတရာ ကမ္မေ ဥပနိဟကာလော ဝိယ ဇဝနဿ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၀။ (-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၂၃။ အနု၊ ဌ၊ ၁။ ၇၂။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၅၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၂။)

အာရမ္မဏရသာနုဘဝနကာလ (ပု) [အာရမ္မဏရသာနုဘဝန + ကာလ] အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားရာအခါ။ ရညော ပရိဘောဂကာလော ဝိယ ဇဝနဿ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနကာလော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၁၉။

အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဌ (ပု) [အာရမ္မဏရသာနုဘဝန + အတ္ထ] အာရုံ၏အရသာကို ခံစားခြင်း - အနက် - သဘော။ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဌော ရသဝသေန ဝုတ္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၆။ မူလ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။

အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဌာန (န) [အာရမ္မဏရသာနုဘဝန + ဌာန] အာရုံ၏အရသာကို ခံစားသော - အရာ - ဌာန။ အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဌာနံ ပတော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၃။

အာရမ္မဏရဟိတတ္ထ (န) [အာရမ္မဏ+ရဟိတ + တတ္ထ] အာရုံမှ - ကင်း - ဆိတ် - သည်၏အဖြစ်။ အနာရမ္မဏတ္တာတိ အာရမ္မဏရဟိတတ္တာ။ အနု၊ ဌ၊ ၂။ ၈၇။

အာရမ္မဏလက္ခိတ (တိ) [အာရမ္မဏ+လက္ခိတ]
အာရုံဖြင့် မှတ်အပ်သော။ အာရမ္မဏလက္ခိ-
တာ သတိပဋ္ဌာနာ ကထိတာ။ သံ၊ဋီ၊၂။
၄၈၄။

အာရမ္မဏဝစန (န) [အာရမ္မဏ+ဝစန] အာရမ္မဏ-
သဒ္ဓါ။ အာရမ္မဏဝစန အာရမ္မဏပစ္စယဘာဝ-
ဿေဝါတိ။ ပူလဒ္ဓိ၊၁။၁၄၆။

အာရမ္မဏဝဗုဒ္ဓ (န) [အာရမ္မဏ+ဝဗုဒ္ဓ] အာရုံကို
ပွားစေခြင်း။ ဥပစာရေ ဝါ အပ္ပနာယ ဝါ
ပတ္တာယ အာရမ္မဏဝဗုဒ္ဓံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၃။

အာရမ္မဏဝဗုဒ္ဓက္ကမ (ပု) [အာရမ္မဏဝဗုဒ္ဓ +
ကမ] အာရုံကို ပွားစေသော အစဉ်။ အယ-
မေတ္တ အာရမ္မဏဝဗုဒ္ဓက္ကမော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၄။

အာရမ္မဏဝန (န) [အာရမ္မဏ+ဝန] အာရုံဟု
သော တောအုပ်။ အရဿမဟာဝနံ ဝိယ ဟိ
အာရမ္မဏဝနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။

အာရမ္မဏဝဝတ္ထာန (န) [အာရမ္မဏ+ဝဝတ္ထာန]
အာရုံကို-ကွဲပြားစေခြင်း-ပိုင်းခြားမှတ်သား
ခြင်း။ အင်္ဂဝဝတ္ထာနံ အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနံ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ အာရမ္မဏမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာ-
ပန အာရမ္မဏဝဝတ္ထာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၁။ (-
မဋ္ဌ၊၁။၁၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၁၄၊၂၃၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၆။)

အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပန (န) [အာရမ္မဏ+ဝဝတ္ထာ-
ပန] အာရုံကို-ကွဲပြားစေခြင်း - ပိုင်းခြား
မှတ်သားခြင်း။ ဣဒိ ပထဝိကသိက္ခန္တိ ဝဝတ္ထာ-
ပေတွာ ... အာရမ္မဏမတ္တဿေဝ ဝဝတ္ထာပနံ
အာရမ္မဏဝဝတ္ထာပနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃။

အာရမ္မဏဝါရ (ပု) [အာရမ္မဏ+ဝါရ] အာရမ္မ-
ဏ၏ အလှည့်အကြိမ်။ အာရမ္မဏသဒ္ဓါဖြင့်
ဟောတော်မူအပ်သောအလှည့်အကြိမ်အာ-

ရမ္မဏဝါရ။ မူလဝါရော ... အာရမ္မဏဝါရော
ပစ္စယဝါရော သမုဒယဝါရောတိ သဗ္ဗေပိ ဒသ
ဝါရော ဟောန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၉။

အာရမ္မဏဝိဇာနန (န) [အာရမ္မဏ+ဝိဇာနန]
အာရုံကို-အထူးအားဖြင့်-သိခြင်း- သိတတ်
သောဝိညာဉ်။ ယံ ဟိ သဉ္ဇာနနပဇာနနဝိဓုရံ
အာရမ္မဏဝိဇာနနံ ဥပလဒ္ဓိံ၊ တံ ဝိညာဏံ။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၃၁။ (-နေတ္ထိ၊ဋီ၊၁၀၃။)

အာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏဝိဇာ-
နန+လက္ခဏ] အာရုံကို သိခြင်း လက္ခဏာရှိ
သော။ ယသ္မာ ပန အာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခ-
ဏံ စိတ္တံ ဥပက္ကိလေသေန ကိလေသော န
ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၇။

အာရမ္မဏဝိဇာန (န) [အာရမ္မဏ + ဝိဇာန]
အာရုံ-အစီအရင်-အစီအစဉ်။ ကိရိယတောပိ
တေသံ ခွါဒသန္တံ ဈာနာနံ ဣမေဝ အာရမ္မ-
ဏဝိဇာနံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။

အာရမ္မဏဝိရတ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ဝိရတ +
တာ] အာရုံ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်။
ကမ္မဋ္ဌာနာရမ္မဏံ ဟိ ဗဟိဒ္ဓါရူပါဒိအာရမ္မဏ-
ဝိရတာယ အဇ္ဈတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၄၆။

အာရမ္မဏဝိဘတ္တိ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ဝိဘတ္တိ]
အာရုံအားဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သော-
တရား-ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား။ တေန ဘဂဝတာ
...အာရမ္မဏဝိဘတ္တိယော အက္ခာတာ။ မိလိန္ဒ။
၃၁၆။ အဋ္ဌတိ သာရမ္မဏဝိဘတ္တိယော ဝဋ္ဌဉ္စေ-
န္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၀။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ။၂၇၅။)

အာရမ္မဏဝိဘာဂ (ပု) [အာရမ္မဏ + ဝိဘာဂ]
အာရုံကိုခွဲခြားဝေဖန်ခြင်း။ တေသံ အာရမ္မ-
ဏဝိဘာဂေါ ဇာနိတဗ္ဗော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။
(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၀။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။၁၉၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၅၁။)

အာရမ္မဏဝိဘာဝနဋ္ဌာန (န) [အာရမ္မဏ + ဝိဘာဝန + ဋ္ဌာန] အာရုံကို ထင်စွာပြုသော အရာဋ္ဌာန။ ခွါရုံ ပန ပတော အာရမ္မဏဝိဘာဝနဋ္ဌာနေ စိတ္တံ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ ပုရေစာရိကံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ ၁။ ၁၅၅။

အာရမ္မဏဝိမုတ္တ (တိ) [အာရမ္မဏ + ဝိမုတ္တ] အာရုံ၌ (မေ့လျော့သည်၏ အစွမ်းဖြင့်) စိတ်ကို စွန့် ဖွတ်တတ်သော။ “ဗုဒ္ဓိဗ္ဗပါနိ ပဿတိ” တိ-အာဒိနာ နယေန ဝုတ္တာနံ အာရမ္မဏဝိမုတ္တာနံ အဋ္ဌန္တံ ဝိမောက္ခာနံ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၂၃၂။

အာရမ္မဏဝိယောဂ (ပု) [အာရမ္မဏ + ဝိယောဂ] အာရုံနှင့် ကင်းကွာခြင်း။ အာရမ္မဏဝိယောဂဿ စေဝ ဒုက္ခဝိယောဂဿ စ အပ္ပဒါနတော ယောဂါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။

အာရမ္မဏဝိသဘာဝဓာ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ဝိသဘာဝ + ဓာ] အာရုံ၏ သဘောမတူသည်၏ အဖြစ်။ ကိံ ပနေတံ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ? နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ကသ္မာ? အာရမ္မဏဝိသဘာဝဓာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၁၁။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၇၆။)

အာရမ္မဏဝိသေသ (ပု) [အာရမ္မဏ + ဝိသေသ] အာရုံအထူး။ တသ္မာ အာရမ္မဏဝိသေသေန ဝိသေသဓဿနတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၄၆။ အာရမ္မဏဝိသေသေနာတိ ဂ္ဂပါဂ္ဂပသခါတအာရမ္မဏဝိသေသေန။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၀၃။ (- မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၅၀။)

အာရမ္မဏဝုဋ္ဌာန (န) [အာရမ္မဏ + ဝုဋ္ဌာန] အာရုံမှထခြင်း။ အာရမ္မဏဝုဋ္ဌာနံ ဇာနာတိ အဂ္ဂပသမာပတ္တိသု။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။

အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ (ထိ) [အာရမ္မဏ + သင်္ကန္တိ] အာရုံကို ပြောင်းလဲခြင်း။ (အလုံးစုံသော ကသိုဏ်းတို့၌ တမျိုးတည်းသောဈာန်ကို ဝင်စာခြင်းကို အာရုံကို ပြောင်းလဲခြင်းဟု ဆိုသည်။) အင်္ဂသင်္ကန္တိ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။ သဗ္ဗကသိဏေသု ဧကေသေဝ ဈာ-

နဿ သမာပဇ္ဇနံ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၉၁။ (- ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃။)

အာရမ္မဏသင်္ကန္တိက (တိ) [အာရမ္မဏသင်္ကန္တိ + က] အာရမ္မဏသင်္ကန္တိနှင့် အနက်တူ။ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိကတော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၂။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၆။ ဧဝံ သဗ္ဗကသိဏေသု ဧကေသေဝ ဈာနဿ သမာပဇ္ဇနံ အာရမ္မဏသင်္ကန္တိကံ နာမ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃။

အာရမ္မဏသင်္ကေတ (ပု) [အာရမ္မဏ + သင်္ကေတ] အာရုံ၏ - အမှတ်အသား - အမည်။ အပိ စ အာရမ္မဏသင်္ကေတေန ဒွေ နာမာနိ လဗ္ဘန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၁၄။ အာရမ္မဏသင်္ကေတေနာတိ ခယေ အနုပ္ပါဒေတိ ဣမာယ အာရမ္မဏသမညာယ။ နေတ္ထိ၊ ဋ္ဌ၊ ၆၉။ (- နေတ္ထိ၊ ဋီ၊ ၅၁။)

အာရမ္မဏသဉ္ဇာနန (န) [အာရမ္မဏ + သဉ္ဇာနန] အာရုံကို - အမှတ်ပြု၍သိ - မှတ်သား ခြင်း။ အာရမ္မဏသဉ္ဇာနနဉ္စေဝ ဝိပဿနာယ စ ဝိသယဘဝံ ဥပဂန္တူ နိဗ္ဗိဒါဇနနံ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၁။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၄၀၆။)

အာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာန (န) [အာရမ္မဏ + သတိပဋ္ဌာန] အာရုံဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန။ သတိပဋ္ဌာနေသ္မတိ အာရမ္မဏသတိပဋ္ဌာနေသု။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၉။ (- သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၅၂၄။)

အာရမ္မဏသဘာဒန (န) [အာရမ္မဏ + အသဘာဒန] အာရုံကို သာယာခြင်း။ ကိလေသေဟိ မူလကာရဏဘူတေဟိ အာရမ္မဏသဘာဒနဘူတေဟိ စ နိဗ္ဗတ္တံ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။

အာရမ္မဏသန္တတာ (ထိ) [အာရမ္မဏ + သန္တတာ] အာရုံ၏ ငြိမ်သက်သည်၏ အဖြစ်။ အာရမ္မဏသန္တတာယ ပိ သန္တော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၉။ အာရမ္မဏသန္တ

တယာတိ အနုက္ကမေန ဝိစေတဗ္ဗတံ ပတ္တာရမ္မဏဿ (ပတ္တံ အာရမ္မဏဿ) ပရမသုခတေသန္တာယာယ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၈၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂။)

အာရမ္မဏသန္တဘာဝ (ပု) [အာရမ္မဏ+သန္တ+ဘာဝ] အာရုံ၏ ငြိမ်သက်သည်၏ အဖြစ်။ အာရမ္မဏသန္တဘာဝေနာပိ ဟိ တဒါရမ္မဏဓမ္မာ သန္တသဘာဝါ ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၄၀၉။

အာရမ္မဏသဘာဝ (န) [အာရမ္မဏ+သဘာဝ] အာရုံ၏ သဘောတူသည်၏ အဖြစ်။ အာရုံအားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်။ တေန စ အာရမ္မဏသဘာဝေန ပုဂ္ဂလံ သမ္ပိဏ္ဍေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ သမ္ပိဏ္ဍနဉ္စ သဘာဝတာဝသေန ဟောတိတိ အာဟာ “အာရမ္မဏသဘာဝေနာ”တိ။ အာရမ္မဏဿ သဘာဝတယ သဒိသတယာတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ အာရမ္မဏသဘာဝတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။

အာရမ္မဏသဘာဝ (ပု) [အာရမ္မဏ+သဘာဝ] အာရုံ၏ သဘော။ ယထာ ဉာဏံ အာရမ္မဏသဘာဝံ ပရိဝိဇ္ဇိတံ န လဗ္ဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၄၉။

အာရမ္မဏသဘာဝစွာဒန(န) [အာရမ္မဏသဘာဝ+ဆာဒန] အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း။ မောဟဿ တထာပဝတ္တိ အာရမ္မဏသဘာဝစွာဒနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။

အာရမ္မဏသဘာဝစွာဒနရသ (တိ) [အာရမ္မဏသဘာဝစွာဒန+ရသ] အာရုံ၏သဘောကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း ကိစ္စရှိသော။ မောဟော...အာ

ရမ္မဏသဘာဝစွာဒနရသော ဝါ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၅။

အာရမ္မဏသဘာဝပလ္လင်္ဂ (ထိ) [အာရမ္မဏသဘာဝ+ဥပလင်္ဂ] အာရုံ၏သဘောကို ရခြင်း။ သာ စသ ဣန္ဒြိယာမိနဝုတ္တိကဿ အာရမ္မဏသဘာဝပလ္လင်္ဂ န ကေခိကလာပကတဝဏ္ဏဝသေန ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။

အာရမ္မဏသမတိက္ကမ (ပု) [အာရမ္မဏ+သမတိက္ကမ] အာရုံကိုကျော်လွန်ခြင်း။ ဒေ သမတိက္ကမာ အင်္ဂသမတိက္ကမော စ အာရမ္မဏသမတိက္ကမော စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၃။ ပရိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀၊ ၁၃၉။)

အာရမ္မဏသမတိက္ကမန (န) [အာရမ္မဏ+သမတိက္ကမန] အာရမ္မဏသမတိက္ကမနှင့်အနက်တူ။ အပ္ပနာပတ္တဿေဝ ဟိ ဈာနဿ အာရမ္မဏသမတိက္ကမနမတ္တံ တတ္ထ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၆။)

အာရမ္မဏသမောဓာန (န) [အာရမ္မဏ+သမောဓာန] အာရုံတို့၏ - စုပေါင်းခြင်း - ပေါင်းစည်းခြင်း။ အာရမ္မဏသမောဓာနေ လဟုပရိဝတ္တိတယ ဝေါက်ဏ္ဏဘာဝံ ဒီပေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။

အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိန (န) [အာရမ္မဏ+သမ္ပုဋ္ဌိန] အာရုံကို ခံယူခြင်း။ ဝိပါကမနောဓာတုယာ အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိနမတ္တကမေဝ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။

အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိနသမတ္တ (တိ) [အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိန+သမတ္တ] အာရုံကို ခံယူခြင်းငှါ စမ်းနိုင်သော။ ဒေဝါနံ ဟိ အာရမ္မဏသမ္ပုဋ္ဌိနသမတ္တာ ဒိဗ္ဗာ ပသာဒသောတဓာတု ဟောတိ။ ပရိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။

အာရမ္မဏသာရဂါဟ (ပု) [အာရမ္မဏ+သာရ+ဂါဟ] အာရုံအထွတ်အမြတ်ကို လက်ကိုင်စွဲယူ

ခြင်း။ အာရမ္မဏသာရဂါဟော၊... ထေ ဇိန-
ပုတ္တာနံ ကရဏိယံ။ မိလိန္ဒ။ ၁၇၇။

အာရမ္မဏသီသ (န) [အာရမ္မဏ+သီသ] အာရုံ
ဟူလော အဦးပဓာနတရား။ “ဘယတော
ဥပဋ္ဌိတ”န္တိ ဣမိနာပိ အာရမ္မဏသီသေန
ဉာဏဗျာပါရမေဝ ဝေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၈၀။

အာရမ္မဏာကာရ (ပု) [အာရမ္မဏ+အာကာရ]
အာရုံ၏ အခြင်းအရာ။ နီလာဒိဝသေန အာ-
ရမ္မဏာကာရံ ဂဟေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆၇။

အာရမ္မဏာတိက္ကမ (ပု) [အာရမ္မဏ+အတိက္ကမ]
အာရုံကို ကျော်လွန်ခြင်း။ အာရမ္မဏာတိက္ကမ-
တော၊ စတသောပိ ဘဝန္တိမာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၂၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၂။ (-အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၇။
အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၇။)

အာရမ္မဏာတိက္ကမဘာဝနာ (တိ) [အာရမ္မဏာ-
တိက္ကမ + ဘာဝနာ] အာရုံကို လွန်မြောက်
သောဘာဝနာ။ အာရမ္မဏာတိက္ကမဘာဝနာ-
ဝသေန အာရမ္ပံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၄၁၁။)

အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္န (တိ) [အာရမ္မဏ+အ-
ဓိဂ္ဂဟိတ + ဥပ္ပန္န] အာရုံကို မြဲစွာယူ၍ ဖြစ်
သော ဥပ္ပန္န၊ (ဥပ္ပန္န-လေးမျိုးတို့တွင်တမျိုး)၊
သင်္ကံ စက္ခုနိ ဥပ္ပိလေတော...။ ဣဒံ အာရ-
မ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နံ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၅။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ အာရမ္မဏံ အဓိဂ္ဂယျ ဒဋ္ဌံ
ဂဟေတွာ ပဝတ္တံ အာရမ္မဏာဓိဂ္ဂဟိတုပ္ပန္နံ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။ (-ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၃၃၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄၁။)

အာရမ္မဏာဓိပတိ (ပု) [အာရမ္မဏ+အဓိပတိ]
အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အာရုံဟူသော-
အဓိပတိ-အကြီးအကဲ ပစ္စည်းတရား၊ အဓိ-
ပတိ-အကြီးအကဲ- အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု
တတ်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော
အာရုံခြောက်ပါး၊ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စည်း။

အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၅၊ ၃၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅။ သင်္က-
ဟ။ ၅၅။ အာရမ္မဏာဓိပတိနှင့် အာရမ္မဏုပ-
နိဿယအထူးကို အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၆၇-၈။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၅၀-ကြည့်။ အာရမ္မ-
ဏာဓိပတိ-ဒါနံ ဒေတွာ...တံ ဂရံ ကတွာ ပစ္စ-
ဝေက္ခတိ။ ပဋ္ဌာနာ၊ ၁။ ၁၃၆။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၊ ၃၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၆၁။ မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၂၂၊ ၁၄၆။ မူလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၈၂။
အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၅၆။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၀၆၊ ၃၁၆။)

အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယ (ပု) [အာရမ္မဏာဓိ-
ပတိ + ပစ္စယ] အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စည်း။
အဓိပတိပစ္စယေနာတိ အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စ-
ယေန။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၁။ (-၃၆၂။ အနုဋ္ဌိ၊
၃။ ၂၆၅။) အာရမ္မဏာဓိပတိ-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏာဓိမတ္တတာ (တိ) [အာရမ္မဏ+အဓိ-
မတ္တ+တာ] အာရုံ၏ လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်။
ဧတ္ထာပိ စ အာဘုဇိတဝသေန အာရမ္မဏာဓိ-
မတ္တတာဝသေန အနုကကလာပသန္နိပါတေပိ
ကတ္တမိ ဝိညာဏုပ္ပတ္တိ ဟောတိယေဝ။ အနုဋ္ဌိ၊
၁။ ၁၆၇။

အာရမ္မဏာဓိမုတ္တိဝိမောက္ခ (ပု) [အာရမ္မဏ+
အဓိမုတ္တိ+ဝိမောက္ခ] (ထွက်သက်ဝင်သက်)
-အာရုံ၌ သက်ငြိမ်းခြင်း-အာရုံကို နှလုံးသွင်း
ခြင်း-ဟူသော ဝိမောက္ခ။ အာရမ္မဏာဓိ-
မုတ္တိဝိမောက္ခ၌ ဝေ အပ္ပဇာနန္တာ။ ပဋိသန္ဓေ၊
၄။ ၂။ ၇၃။

အာရမ္မဏာနုဘဝန (န) [အာရမ္မဏ+အနုဘဝန]
အာရုံကို-အာရုံ၏အရသာကို - ခံစားခြင်း။
ဝေဒယိတံ အာရမ္မဏာနုဘဝနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။
(-အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၂။)

အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏ+
အနုမဇ္ဇန+လက္ခဏ] အာရုံကို အပန်ဖန် သုံး
သပ်ခြင်းလျှင် မှတ်ကြောင်း လက္ခဏာ ရှိ
သော။ သွာယံ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဇနလက္ခဏော။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၁၃၈။ (-ပဋိသန္ဓေ၊၁။၁၆၈။)

အာရမ္မဏာနုဿယ (ပု) [အာရမ္မဏ+အနုဿယ]
အာရုံ၌ - ကိန်း - တည်နေ - မြစ်ပေါ် - တတ်
သောတရား။ ဣမသ္မိံ သုတ္တေ အာရမ္မဏာ-
နုဿယော ကထိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၆။ (-
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၇။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၅၅-၆။) အောက်
ပုဂ္ဂလည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏာနုဿယန (န) [အာရမ္မဏ+အနုဿ-
ယန] အာရုံ၌ ကိန်းခြင်း။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏေ အာ-
ရမ္မဏာနုဿယနေန အနုသေတိ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။
၂၁၃။ (-အဋ္ဌိ၊၂။၂၁၂-၃။)

အာရမ္မဏာနုယ (ပု) [အာရမ္မဏ+အနုယ] အာ-
ရမ္မဏအနုယ-နှင့် အနက်တူ။ အာရမ္မဏာနု-
ယေန၊ ဥအော ကေဝဝတ္ထာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၃၃၆။ အာရမ္မဏအနုယ-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏာပါထဂမနဇနိတ (တိ) [အာရမ္မဏ +
အာပါထ+ဂမန+ဇနိတ] အာရုံ၏ ထင်ခြင်း
သို့ ရောက်ခြင်းသည် ပြစ်စေအပ်သော။
ဧဝံ ဝတ္ထုမှိ အာရမ္မဏာပါထဂမနဇနိတော
ဖဿော... ဝေဒနံ နာမ ကရေတိ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။
၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၆၆။

အာရမ္မဏာဘိဿာတ (တိ) [အာရမ္မဏ+အဘိ-
ဿာတ] အာရုံကို ညှဉ်းဆဲတတ်သော။ စိတ္တ-
ဿ ဟနနတော၊ အာရမ္မဏာဘိဿာတတော
စ "အာဿာတော" တိ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၄၈၀။

အာရမ္မဏာဘိနိရောပန (န) [အာရမ္မဏ+အဘိ-
နိရောပန] အာရုံသို့ရှေးရှု-တက်ရောက်စေ
ခြင်း-တင်ခြင်း။ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနာ-
ဒိနာ ဘိနုသဘာဝါနမ္ပိ ဝိတက္ကာဒိနံ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၆၉။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၀၇။)

အာရမ္မဏာဘိနိရောပနဋ္ဌ (တိ) [အာရမ္မဏ +
အဘိနိရောပန + အတ္ထ] အာရုံသို့ရှေးရှု -

တက်ရောက်စေခြင်း - တင်ခြင်း - အနက်သ
ဘောရှိသော။ အာရမ္မဏာရောပနဋ္ဌ-ကြည့်။

အာရမ္မဏာဘိနိရောပနသဘာဝ (တိ) [အာရမ္မ-
ဏ+အဘိနိရောပန+သဘာဝ] အာရုံသို့ရှေး
ရှု - တက် ရောက်စေ - တင် - ခြင်းသဘော
ရှိသော။ ဝိတက္ကာဿ အာရမ္မဏာဘိနိရော-
ပနသဘာဝတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၀၇။

အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မ-
ဏ+အဘိနိရောပန+လက္ခဏ] အာရုံသို့ရှေး
ရှု - တက်ရောက်စေ - တင် - ခြင်း လက္ခဏာ
ရှိသော။ သူယံ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလ-
က္ခဏော။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁၃၇။ ယာ တဿ
အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလက္ခဏတာ ဝုစ္စတိ။
မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၆၉။

အာရမ္မဏာဘိဘဝန (န) [အာရမ္မဏ+အဘိဘ-
ဝန] အာရုံကို လွှမ်းမိုးခြင်း။ အဘိဘာယတ-
န(ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၅၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၆၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။
၂၄၅) ကြည့်။

အာရမ္မဏာဘိမုခ (တိ) [အာရမ္မဏ+အဘိမုခ]
အာရုံသို့ရှေးရှုသော။ တေ ဟိ အာရမ္မဏာ-
ဘိမုခါ (အာရမ္မဏာဘိမုခံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၀)
နမန္တိ၊ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၂။ ပဋိသန္ဓေ၊၁။၁၀၂။
(-ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၉၂၊၂၂၂။ မ၊
ဋ္ဌိ၊၁။၃၂၄။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၄၉။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၇၃။)

အာရမ္မဏာဘိမုခနမန (န) [အာရမ္မဏာဘိမုခ
+ နမန] အာရုံသို့ ရှေးရှုညွတ်ခြင်း။ အာ-
ရမ္မဏာဘိမုခနမန အာရမ္မဏေန ဝိနာ အပ္ပ-
ဝတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၇၀။

အာရမ္မဏာဘိမုခနိရောပနဋ္ဌ (ပု) [အာရမ္မဏာဘိ-
မုခ + နိရောပနဋ္ဌ] အာရုံသို့ရှေးရှု - တက်
ရောက်စေ - တင် - ခြင်း အနက် သဘော။
ဧဝံ အာရမ္မဏာဘိမုခနိရောပနဋ္ဌေန ပဌမာ-
ဘိနိပါတော ဟောတိ။ မူလဋ္ဌိ၊၁။၈၈။

အာရမ္မဏာဘိမုခသာဝပစ္စုပဋ္ဌာန (တိ) [အာရမ္မဏ+အဘိမုခသာဝ+ပစ္စုပဋ္ဌာန]အာရုံသို့ ရှေးရှုမြင်ကြောင်းတရားဟုဉာဏ်အားရှေး၍ ထင်သော။ တတ္ထ အာရမ္မဏပဋိပါဒကော မနသ္မိံ ကရေတိတိ မနသိကာရော။...အာရမ္မဏာဘိမုခသာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော။ အဘိဋ္ဌာ ၁။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၉၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ခို၊ ၁၄၇။)

အာရမ္မဏာဘိမုခိဘာဝ (ပု) [အာရမ္မဏ+အဘိမုခိ+ဘာဝ] အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်။ သတိ ပိ မေ အာရမ္မဏာဘိမုခိဘာဝေန ဥပဋ္ဌိတာ အဟောသိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။၁၁၁။ မ၊ ၄၊ ၁။၁၂၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။၃၅၄။ မ၊ ခို၊ ၁။ ၂၂၂။)

အာရမ္မဏာဘိဓူဟန (န) [အာရမ္မဏ+အဘိဓူဟန] အာရုံသို့ ရှေးရှုတက်ရောက်ခြင်း။ ဝိတက္ကဿ ဟိ သန္တာနေ အဘိဏံ ပဝတ္တဿ ဝသေန ဝိတ္တဿ အာရမ္မဏာဘိဓူဟနံ(ကံ) ဝိရပရိစိတံ။ မ၊ ခို၊ ၂။၃၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ခို၊ ၁။၁၆၆။

အာရမ္မဏာဘိသမယ (ပု) [အာရမ္မဏ+အဘိသမယ] အာရုံပြုသောအားဖြင့် သိခြင်း။ ယထာ စ နာနာဘိသမယော န ယုတ္တော၊ ဧဝံ အာရမ္မဏာဘိသမယောပိ။ အနု၊ ၂။ ၆၄။

အာရမ္မဏာဘိသိနေဟ (ပု) [အာရမ္မဏ+အဘိသိနေဟ] အာရုံ၌-ငြိကပ်-တပ်မက်-မြတ်နိုး-ခြင်း။ အာနန္ဒာဒိနံ အာရမ္မဏာဘိသိနေဟော ဟေတု။ သိ၊ ခို၊ ၁။၄၉၅။

အာရမ္မဏာရောပနဋ္ဌ (ပု) [အာရမ္မဏ+အာရောပနဋ္ဌ] အာရုံသို့ တက်ရောက်စေ-အာရုံသို့ တင်-ခြင်း သဘော။ အဘိရောပနဋ္ဌောတိ ဝိတ္တဿ အာရမ္မဏာရောပနဋ္ဌော။ အာရမ္မဏာဘိနိရောပနဋ္ဌောတိပိ ပါဋ္ဌော။ ပဋိသိ၊ ၄။၁။၉၀။

အာရမ္မဏိက (တိ) [အာရမ္မဏ+ဏိက] အာရုံ၌ ပြစ်သော၊ အာရုံပြုတတ်သော။ ဉာတဗ္ဗန္တိ ညေယျ။ ဉာ-ဓာတုယာ နိပ္ပရိယာယတော အာရမ္မဏိကံ ဉာတံ ဝုတ္တံ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၉။ လက္ခဏာရမ္မဏိက (မ၊ ၄၊ ၄၀။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂) -လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏိကစိတ္တုပ္ပါဒ (ပု) [အာရမ္မဏိက+စိတ္တုပ္ပါဒ] အာရုံ၌ပြစ်သော - စိတ္တုပ္ပါဒ် - စိတ်စေတသိက်တရား။ အရိယတိ ဉာယတိတိ အတ္တော။ အရ-ဓာတုယာ နိပ္ပရိယာယတော ဉာဏပ္ပဓာနော အာရမ္မဏိကစိတ္တုပ္ပါဒေါ အတ္တော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။ ၅၄။

အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလ (တိ) [အာရမ္မဏ+ဥပဋ္ဌာန+ကုသလ] (၁) အာရုံနိမိတ်၏ ထင်ခြင်း၌ လိမ္မာသော၊ သူ။ (၂) အာရုံနိမိတ်၏ ထင်ခြင်း၌ လိမ္မာသောသွ၌ ယှဉ်သော ဉာဏ်။ (၁) အာဝဇ္ဇိတတ္တာ အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလော ဟောတိ။ ပဋိသိ၊ ၂၂၃။ အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလောတိ တဿ ဥပ္ပါဒိတဿ နိမိတ္တဿေဝ ဥပဋ္ဌာနေ ကုသလော။ ပဋိသိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။ (၂) အာဝဇ္ဇိတတ္တာ အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလဝသေန ဣန္ဒြိယာနိ သမောဓာနေတိ ဂေါစရဉ္စ ပဇာနာတိ။ ပဋိသိ၊ ၂၂၅။ အာရမ္မဏုပဋ္ဌာနကုသလဝသေနာတိ အာဒိသုကုသလန္တိ ဉာဏံ။ ဉာဏမ္ပိ ဟိ ကုသလပုဂ္ဂလယောဂတော ကုသလံ ယထာ ပဏ္ဍိတပုဂ္ဂလယောဂတော “ပဏ္ဍိတဓမ္မာ”တိ၊ တသ္မာကောသလ္လဝသေနာတိ အတ္တော။ ပဋိသိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။

အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာန (န) [အာရမ္မဏ+ဥပနိဋ္ဌာန] (က) ကသိဏ်းစသော အာရုံကို ကပ်၍ ရှုတတ်သောဈာန်။ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနံ၊ (သမာပတ် ရုပ်ပါး)။ (ခ) ကသိဏ်းစသောအာရုံကို ကပ်၍ ရှုခြင်း။ တလေတံ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနံ လက္ခဏုပနိဋ္ဌာနန္တိ ဒုဝိမံ ဟောတိ။ တတ္ထ အာ-

ရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနန္တိ သယ ဥပစာရေန အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော ဂုဏန္တိ။ ကဿော ? ကသိကာမိ-
 အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနန္တိတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၆။
 ဈာနန္တိ ဒုဝိဓံ ဈာနံ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနံ
 လက္ခဏုပနိဋ္ဌာနန္တိ။ တတ္ထ အဋ္ဌ သမာပတ္တိ-
 ယော ပထဝီကသိကာမိ အာရမ္မဏံ ဥပနိဋ္ဌာ-
 ယန္တိတိ “အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာန”န္တိ သင်္ချံဂတာ။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ မဟာနိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၉။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၂။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၃၃။ ဣတိဝုတိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၀၀။) ဈာန-လည်း ကြည့်။

အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏ (န) [အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာ-
 န + ဂဟဏ] အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနံကိုယူခြင်း။
 တထာပိပုဗ္ဗဘာဂေ သမဏာဒိယာနိကဝိဘာ-
 ဂဒဿနတ္ထံ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနဂ္ဂဟဏံ။ ဝဇိရ၊
 ၃၉၅။

အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနဋ္ဌ (ပ) [အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာန +
 အတ္ထ] ပထဝီကသိုက်အစရှိသော အာရုံကို
 ကပ်၍ ရှုခြင်း အနက်သဘော။ ပဌမာဒိနံ
 စတုန္တံ ဈာနာနန္တိ ဣပါဝစရာနံ ပဌမာဒိနံ
 ပစ္စနိကဈာပနဋ္ဌေန အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနဋ္ဌေန
 စ ဈာနာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၁။)

ရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနလက္ခဏ (တိ) [အာရမ္မဏုပ-
 နိဋ္ဌာန + လက္ခဏ] ပထဝီကသိုက်အစရှိသော
 အာရုံကို ကပ်၍ရှုခြင်း လက္ခဏာရှိသော။
 ဈာယတောတိ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနလက္ခဏေ-
 န စ လက္ခဏုပနိဋ္ဌာနလက္ခဏေန စ ဈာနေန
 ဈာယန္တဿ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၆။ အာရမ္မဏုပနိ-
 ဋ္ဌာနလက္ခဏေနာတိ အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာန-
 သဘာဝေန။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၄၉၃။)

အာရမ္မဏုပနိဋ္ဌာနသဘာဝ (တိ) [အာရမ္မဏုပ-
 နိဋ္ဌာန + သဘာဝ] ကသိုက်စသောအာရုံကို

ကပ်၍ရှုခြင်းသဘောရှိသော။ အာရမ္မဏုပနိ-
 ဋ္ဌာနလက္ခဏ-ကြည့်။

အာရမ္မဏုပနိဿယ (ပ) [အာရမ္မဏ + ဥပနိဿ-
 ယ] အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော အာရုံဟူ
 သော - ဥပနိဿယ - လွန်ကဲ အားကြီးသော
 မှီရာ အကြောင်းပစ္စည်းတရား၊ ဥပနိဿယ -
 လွန်ကဲ အားကြီးသောမှီရာ အကြောင်း
 တရား - အမြစ်မြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော
 အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အာရုံခြောက်
 ပါး၊ အာရမ္မဏုပနိဿယပစ္စည်း။ ကုသလော
 ဓမ္မော ကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စ-
 ယေန ပစ္စယော။ အာရမ္မဏုပနိဿယော၊
 အနန္တဥပနိဿယော၊ ပကတုပနိဿယော။
 ပဌာန၊၁၄၄။ သော အာရမ္မဏုပနိဿယော
 အနန္တဥပနိဿယော ပကတုပနိဿယောတိ
 တိဝိဇော ဟောတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။၁၆၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၀၊၄၆၁။ သင်္ကဟ၊
 ၅၅။ မူလဋီ၊၃။၂၀၉၊၂၂၈။ အနုဋီ၊၃။၂၅၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၈၈။) အာရမ္မဏာဓိပတိ-လည်း
 ကြည့်။

အာရမ္မဏုပလ္လင်္ဂ (ထိ) [အာရမ္မဏ + ဥပလင်္ဂ]
 အာရုံကိုရခြင်း။ ဝိဇာနနံ အာရမ္မဏုပလ္လင်္ဂ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၇။ (-မူလဋီ၊၁။၅၄။ အနုဋီ၊၁။
 ၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၂။)

အာရမ္မဏုပသေဝန (န) [အာရမ္မဏ + ဥပ-
 သေဝန] အာရုံကို မှီဝဲခြင်း။ ဝိဇာနနာဒိဓ-
 သေဝန(ဝိဇာနနသဉ္ဇာနာဒိနံ ဝသေဝန) အာ-
 ရမ္မဏုပသေဝနဉ္စ။ မူလဋီ၊၃။၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၇၈။

အာရမ္မဏောက္ကန္တိက (န) [အာရမ္မဏ + ဩက္ကန္တိ-
 က] အာရုံကို ခုန်ကျော်ခြင်း။ ဈာနောက္ကန္တိ-
 ကံ အာရမ္မဏောက္ကန္တိကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၈။
 ပထဝီကသိဏေ ပဌမံ ဈာနံ သမာပဋိတှာ
 ပုန တဒေဝ တေဇောကသိဏေတိ အာရိနာ
 ဈာနံ အနုက္ကမိတှာ အာရမ္မဏဿေဝ ဧကန္တ-

ရိက္ခာဘဝေန ဥက္ကမနံ အာရမ္မဏောက္ကန္တိကံ နာမ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၉၁။

အာရမ္မဏောလမ္ပန (န) [အာရမ္မဏ + အဝ + လမ္ပန] အာရုံကို ဆဲကိုင်ခြင်း - မှီတွယ်ခြင်း။ အာရမ္မဏောလမ္ပနန္တိ အာရမ္မဏဿ အဝ-လမ္ပနံ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၇။ (သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၂၌ အာရမ္မဏေ လဋ္ဌနံ-ဟု မှီသည်။)

အာရဝါဠ (ပု) [ယာဒိစ္ဆကနာမ်] အာရဝါဠ-မည်သောနဂါး။ နနု ဘဂဝါ တိရစ္ဆာန်ဂုဏေဟိပိ အာရဝါဠကောဠာပလာလ ဓနပါလပါလိလေယျကနာဂါဒီဟိ... ပူဇိတောယေဝါတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။၄၉။

အာရာ (တိ) [အရ + က + အာ (ဣတ္ထိဇောတက)] ဇူး၊ အပ်နဖားထွင်းစူး၊ ပွတ်ဆောက်၊ အပ်။ အရဂမနေ၊ အရကံ အာရာ၊ ဓမ္မကာရာနံ ဝေဓနကဘဏ္ဍံ။ မော၊ပဉ္စိကာ။ ၅။၄၉။ အာရာ တု သူစိဝိဠနံ။ ဓာန်၊၅၂၈။ သူစိယာ နာသာဝိဠနံ အာရာ၊ အရဂမနေ၊ အာ၊ အာရာ၊ ဓမ္မကာရာနံ ဓမ္မဝေဓနပိ အာရာ၊ 'တိကံ သူစိယ'န္တိ ကေစိ။ ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊ ၅၂၈။ အာရာပထ-လည်းကြည့်။

အာရာ (ဗျ) အဝေး၊ အဝေး-၌-က၊ဝေးစွာ။ အာရာ စိတ္တံ သမာဓိမ္မာ။ မ၊၁။၁၆၃။ အာရာတိ ဒူရေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၇။ အာရာ သိသံသမိဝါရိဇံ။ သံ၊၁။၂၀၆။ ဇာ၊၁။၁၅၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။ အာရာတိ ဒူရေ၊ နာဠေ ဂဟေတွာ နာမေတွာ ဒူရေ ဌိတော ဥပသိသံသမိတိ ဝဒတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၇၂။ အာရာ သိသံသမိတိ ဒူရေ ဌိတော ဃာယာမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၉။ အာရာဒူရေတော-ဝ ဥပသိသံသမိတိ အတ္ထော။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။ ၁၈၈။ (-သံ၊၂။၂၉၆-၇။ အံ၊၁။၃၃၁။ အံ၊၂။ ၄၆၄။ ဓမ္မ၊၅၀။ ဣတိဝုတ်၊၂၄၄။ သုတ္တန်၊ ၃၀၂၊၃၉၃။ ထေရ၊၃၂၈-၉။ ဇာ၊၁။၉၁၊၂၁၆၊ ၂၆၁၊၃၂၆၊၃၂၇၊၃၈၈။ မဟာနိ၊၃၀၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၂၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊

၂။၈၃၊၂၆၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၅၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၀၉၊၂၃၇ ၃၁၁။ သုတ္တန်၊ ၄၁၁။ ၂၀၀။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၈၊၄၂၆။)

အာရာဇာရီ (တိ) [အာရာ + ဇရ + ဘိ] (မမြတ်သော မေထုန်အကျင့်မှ) ဝေးစွာကျင့်တတ်သောသူ။ အဗြဟ္မစရိယံ ပဟာယ ဗြဟ္မစာရီ သမဏော ဂေါတမော အာရာဇာရီ (အနာဇာရီ၊ က၊ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၃၂)။ ဒီ၊၁။၄။ အဗြဟ္မစရိယံ ပဟာယ ဗြဟ္မစာရီ ဟောတိ အာရာဇာရီ။ မ၊၁။၂၃၇၊၃၃၄။ မ၊၂။၃၇၀။ မ၊၃။၁၂။ အဘိ၊ပု၊၁၆၆။ အာရာဇာရီတိ အဗြဟ္မစရိယတော ဒူရစာရီ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၈၇။ (-အံ၊၁။၂၁၂။ အံ၊၂။၁၉၀။ စရိယာ၊ ၄။၃၀၁။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၁၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၅၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၆။)

အာရာဇက (တိ) [အာ + ရာဇ + ကေ + ကျ] (၁) ပြီးစီး-ပြည့်စုံ-စေတတ်သောသူ။ (၂) နှစ်သက် - ကျေနပ် - စေတတ်သောသူ။ (၁) ဣမံ ဓမ္မံ ဘဝံ စေဝ ဂေါတမော အာရာဇကော ဘိက္ခု။ စ အာရာကော ဘိက္ခုနိယော စ အာရာဓိကာ။ မ၊၂။၁၅၉၊၁၆၀။ အာရာဇကောတိ သမ္မာဒကော ပရိပူရကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၀။ (-မ၊၂။၃၉၂၊၄၀၃။ သံ၊၃။ ၁၅။ အံ၊၁။၇၀။ အံ၊၃။၅၃၀-၁။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၂၁-၁။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။ ၂၀၄။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၉။) အနာရာဇက-လည်း ကြည့်။ (၂) ဧဝံ အာရာဇကော ခေါ ဘိက္ခဝေ (ဝိ၊၃။၁၀၁)တိ ဧဝံ နာတိကာလေန ဂါမပ္ပဝေသနာ ဣမေသံ အဋ္ဌန္တံ တိတ္ထိယဝတ္တာနံ ပရိပူရဏေန အာရာဇကော ပရိတောသကော ဘိက္ခုနံ အည-တိတ္ထိယပုဗ္ဗော အာဂတော ဥပသမ္မာဒေ-တဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၅။ (-မိလိန္ဒ၊၂၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၄။)

အာရာဇနိ (နာထိ) [အာ+ရာဇ+ယ] (၁)
 ပြီးခြင်း။ (၂) ပြီးစီး - ပြည့်စုံ - ခေခြင်း။
 (၃) ထောက်ခြင်း။ ရခြင်း။ (၄) နှစ်သက်ခြင်း။
 (၁) အာရာဇနိ နာမ သံသိဒ္ဓိ။ အံ၊ ဣ၊ ၂။ ၃၉။
 (၂) ကထံ အာရာဇနာ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၂၂၉။
 အာရာဇနာတိ သမ္မာဒနာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၂။ (-
 အံ၊ ၃။ ၄၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၄။) (၂) (၃) (၄)
 အာရာဇနိ သာဓနေ စ၊ ပတ္တိယံ ပရိတောသ-
 နေ။ ဓာန်၊ ၈၇။ (၄) မဟာသတ္တံ နေ-
 သေတုကာမတာယ အာရာဇနိ နိဒ္ဒေသေတိ။
 မ၊ ၃။ ၁။ ၁၅။

အာရာဇနိ (နာထိ) [အာ+ရာဇ+ဏေ+ယ]
 နှစ်သက်စေခြင်း။ အညဿ အာရာဇနိ (အာ-
 ရာဇနာ) နာမ နတ္ထိတိ ဒေသေတိ။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၃၆၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၂။ အာရာ-
 ဇနန္တိ ယာထာဝပဝေဒနေ စိတ္တဿ ပရိ-
 တောသနံ။ အံ၊ ၃။ ၃။ ၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄၂။
 အနု၊ ၃။ ၁။ ၆၆။)

အာရာဇနိဝိမိ (ပု) [အာရာဇနိ+ဝိမိ] နှစ်သက်
 စေကြောင်း အစိအရင်။ အာရာဇနိဝိ-
 ဥ တာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃။ ၁၉။

အာရာဇနသမတ္တ (တိ) [အာရာဇန+သမတ္တ]
 နှစ်သက်စေခြင်းငှါ စူးနိုင်သော။ ဗုဒ္ဓါနုဉ္ဇေ
 တိက္ခသံယဿ စ အာရာဇနသမတ္တံ အမှာကံ
 အယျံ ဝဿနာယ လတာမ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။
 (-သံ၊ ၃။ ၂။ ၅၇။)

အာရာဇနသုတော (ထိ) [အာရာဇန+သု+
 တော] ပြည့်စုံသော ချမ်းသာ မှီသည်၏ အ-
 ပြစ်။ အမကုတာ အာရာဇနသုတော ပရိပု-
 ဏ္ဍိန္ဒိယတာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၄။

အာရာဇနိယ (တိ) [အာ+ရာဇ+အနိယ] ပြီးစီး
 စေ-ပြည့်စုံစေ-အပ်-နိုင်-သော။ ပြစ်စေ-
 -အပ်-နိုင်-သော။ အာရာဇနိယော ခေါ
 အာဝုသော ဓမ္မော အာရဒ္ဓဝိရိယေနာတိ။

ဝိ၊ ၁။ ၁၄၁။ အာရာဇနိယောတိ သက္ကာ အာ-
 ရာဇေတု သမ္မာဒေတု၊ နိဗ္ဗတ္တေတန္တိ အတ္ထော။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ (-စရိယာ၊ ၃၈၉။ စရိယာ၊ ၄။
 ၅၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၁။)

အာရာဇယတိ (ကာကြိ) [အာ+ရာဇ+ဏယ+
 တိ] (၁) နှစ်သက်စေ၏။ စိတ်ကျေနပ်စေ၏။
 အလိဆန္တ ပြည့်ဝစေ၏။ (၂) ပြီးစီးစေ၏။
 ပြည့်စုံစေ၏။ (၁) အာရာဇယတိ ဖုဇာနံ။
 ဇာ၊ ၂။ ၂၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၃။ အာရာဇယေ-
 မ၊ ၄။ ၃။ ၅၆။ မ၊ ၃။ ၃။ ၃၄။ အာရာဇယေယျ-
 အပါ၊ ၁။ ၃၄၅။ အာရာဇယိ - ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၇။
 စိတ္တံ နာရာဇယိ န ပရိတောသေသိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၃။ ၃၆၅။ အာရာဇယိ သု ဝတ မေ ဘိက္ခုဝေ
 ဘိက္ခု ကေ သမယံ စိတ္တံ။ မ၊ ၁။ ၁၇၅။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၇၈။ ဥဒါ၊ ၄။ ၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀၁။
 သိ၊ ၃။ ၁။ ၁၃၀။ အာရာဇယိ သူတိ ဂဏိ-
 သု ပူရယိ သု။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အာရာဇယိ သူ-
 တိ စိတ္တံ ဂဏိ သု အဇ္ဈာသယံ ပူရယိ သု။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂။ (-အပါ၊ ၁။ ၄၀၈။ ဝဇိရ၊
 ၇။ ၁။) အာရာဇယိသတိ - ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၅။ (၂)
 အာရာဇယန္တိ သဒ္ဓမ္မံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၂။ ၁။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ ၄။ ၃။ ၃။ အာရာဇယန္တိတိ သာဓန္တိ
 သမ္မာဒေန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃။ ၃။ အာရာဇ-
 ယာဟိ - ထေရီ၊ ၃။ ၇။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။
 အာရာဇယေယျ - နေတ္ထိ၊ ၃။ ၃။ ၃။ အာရာဇ-
 ယေ - ဓမ္မ၊ ၅။ ၃။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၅။
 ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။ နေတ္ထိ၊
 ဝိ၊ ၃။ ၃။ အာရာဇယိ သော နိဗ္ဗာနံ။ အံ၊ ၂။
 ၂၆၀။ ထေရီ၊ ၃။ ၄။ အာရာဇယိတိ ပရိပူရယိ
 တံ သမ္မာဒေသိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၉၆။ အာရာဇယိ-
 စူဠနိ၊ ၄။ ၇။ ထေရီ၊ ၃။ ၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။
 ၃၉၅။

အာရာဇယန္တ (တိ) [အာ+ရာဇ+ဏယ+အန္တ]
 နှစ်သက်စေသောသူ။ အာရာဇယန္တော နာ-
 ထာ၊ ဝနဝါသေန မာနသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇။ ၁။

အာရာဇယန္တောတိ အာနန္ဒယန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဇီဝါ။၉၈။

အာရာဇယမာန (တိ) [အာ+ရာဇ + ယ +
မာန] နှစ်သက်စေသော၊ သူ။ ဝေဝတ္ထိသမ္ပ-
တ္တိယာ ဂရုံ အာရာဇယမာနေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၉၇။

အာရာဇာပေက္ခ (တိ) [အာရာဇ+အပေက္ခ]
ကျေနပ်နှစ်သက်မှုကို ငဲ့ကွက်သော၊ ကျေနပ်
နှစ်သက်စေလိုသော၊ သူ။ ကာသိရာညာ
ပဋိဆုတော အာရာဇာပေက္ခော မဉ္ဇုနာ
သရေန ဂါယိ။ ဝိပဿနာ။

အာရာဇိကာ (တိ) [အာ+ရာဇ+ဧက+တ]၊
စိတ်ကို-ကျေနပ်-နှစ်သက်- စေနိုင်သော၊
သူ။ အာရာဇိကာ စ ဟောန္တိ သင်္ဂဟိကာ၊
လင်္ခနိယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၉၉။ အာရာဇိကာတိ
စိတ္တာရာဇေန သမတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၀၃။

အာရာဇိတ (တိ) [အာ+ရာဇ+ဧက+တ] (၁)
ကျေနပ်-နှစ်သက်-စေအပ်သော၊ သူ။ (၂)
ပြီးစီးစေအပ်သော။ (၁) အာရာဇိတော
မဟာဝိရော၊ မဟာ သပ္ပုဋ္ဌိပတ္တိယာ။ အယ၊ ၂။
၂၇၈။ ထေရ်၊ ၄။၁၀၀။ (-ဇာ၊ ၁။၂၂။
ဥဒါန၊ ၄။၁၆၄။ ဝိမာန၊ ၄။၂၀။ ဇာ၊ ၄။၄။
၇၇။ ဇာ၊ ၄။၆။၇၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၄၆။ ဝိမတိ၊
၂။၁၈၇။) (၂) တေနာယသ္မတာ ဇာတိယာ
သတ္တဝေသေနော အညာ အာရာဇိတာ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄။၆၂။ (-ဥဒါန၊ ၄။၁၆၀။)

အာရာဇိတစိတ္တ (တိ) [အာရာဇိတ+စိတ္တ] နှစ်
သက်စေအပ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ ဝတ္ထု-
ပဋိပတ္တိယာ အာရာဇိတစိတ္တံ အာရာဇိတံ သန္တိ-
ကေ ပဉ္စသန္တိကံ ကဗ္ဗဋ္ဌာနံ ဥဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၂၂။ (-သံ၊ ၄။၁။၃၀၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။၂၉။
ဥဒါန၊ ၄။၁၆၆။ ထေရ်၊ ၄။၂။၃၃၉။ ထေရ်၊ ၄။

၁၈၀။ နေတ္ထိ၊ ၄။၂၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၃။
ဝိမတိ၊ ၁။၁၂၉။ မ၊ ၄။၃။၂၀၈။)

အာရာဇိတသာသန (န) [အာရာဇိတ+သာသ-
န] ပြီးစေ - ပြစ်စေ - တည်ထောင်ထား -
အပ်သော သာသနာ။ ဒုက္ခေန အာရာဇိတ
အာရာဇိတသာသနေန နာမ ဝေ လဟု မဟန္တံ
ပါပကသန္တံ ကဏ္ဍကော ဥပ္ပန္နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၉၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။၃၁။ သိ၊ ၄။သစ်၊ ၁။၄၂။
အာရာဇိတသာသနတိ သမာဟိတသာသ-
နေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၁၈၈။

အာရာဇိတု (တိ) [အာ+ရာဇ+ဧက+တ] (၁)
နှစ်သက်စေတတ်သော၊ သူ။ (၂) လွမ်းမိုးတတ်
သော၊ သူ။ (၁) ဥတ္တမာ ဒေဝတာ စ သမ္ပ-
ဒေဝ အာရာဇိတာ။ ဝိမာန၊ ၄။၁၂၄။ (၂)
ပရိသယေ သဟိတာ အာရာဇိတာ အဇ္ဈော-
တ္ထိတိ၊ ခုဒ္ဒနိ၊ ၂။၂။

အာရာဇေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ရာဇ+ဧက+တဗ္ဗ]
နှစ်သက်စေအပ်သော၊ ကလျာဏဇ္ဈာသယေ-
န တေ ဝေါ အာရာဇေတဗ္ဗာ။ ဓမ္မ၊ ၄။၁။၆။

အာရာဇေတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ + ရာဇ + ဧက +
တိ] (၁) နှစ်သက်စေ၏၊ စိတ်ကျေနပ်စေ၏၊
အလိုဆန္ဒပြည့်ဝစေ၏။ (၂) ပြီးစီးစေ၏၊ ပြည့်
စုံစေ၏။ (၁) စိတ္တံ အာရာဇေတိ။ ဒီ၊ ၁။၁၆၄။
မ၊ ၂။၄။ စိတ္တံ အာရာဇေတိတိ စိတ္တံ ပရိ-
တောသေတိယေဝ။ ဒီ၊ ၄။၁။၂၉၆။ စိတ္တံ အာ-
ရာဇေတိတိ စိတ္တံ သမ္မာဒေတိ၊ ပရိပူရေတိ
ဂဏှာတိ ပသာဒေတိတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။၃။
၇။ စိတ္တံ အာရာဇေတိတိ စိတ္တံ ပသာဒေတိ၊
သမ္ပဟံသေတိတိ အတ္တော။ မ၊ ၄။၃။၇။ (-
ဝိ၊ ၃။၂၇၆။ မ၊ ၄။၂။၄၆။ အံ၊ ၄။၁။၅၈။ ဥဒါန၊
၄။၂၇။ မဟာနိ၊ ၄။၂၈၆။ ဇာ၊ ၄။၂။၃၃၇။
ဇာ၊ ၄။၇။၂၀၃။ သိ၊ ၄။သစ်၊ ၁။၄၀၆။ မ၊ ၄။၂။
၁၂။) အာရာဇေန္တိ-ဒီ၊ ၁။၁၆၅။ ဒီ၊ ၄။၁။
၂၉၇။ မ၊ ၄။၁။၁၄၉။ အာရာဇေမိ-မ၊ ၂။
၂၀၃။ အပ၊ ၁။၇၄။ မ၊ ၄။၃။၁၆၆။ ၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။

၄၇။ အမ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိဝိသုဒ္ဓိ ၇။ အာ
ရာဇေယျ—မ္မာ ၂။ ၂၂။ သံဃာ ၉၆။ အံဇာ
၂၉၇။ မ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၃၆။ သံဃာ ၂၀၆။ အံဇာ
၃။ ၃၀။ အဘိဓမ္မာ ၂။ ၄၂။ အာရာဇေယျာ-
သိ—ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၂၉။ အာရာဇေယျ—ဝိသု
သု ၂။ ၂။ မ္မာ ၂။ ၂၂။ အာရာဇေယျ—သံဃာ
၃၃။ ဝိသုဒ္ဓါ ၂။ ၃၇။ သံဃာ ၂။ ၁၁၀။ ခုဒ္ဒက
၉။ ၆၂။ ဇာ ၉။ ၂။ အာရာဇေယျ—ဝိသု
၂။ ၁၀၆။ အာရာဇေယျ—ဝိမာနာ ၉။ ၁၁၀။ အာ
ရာဇေယျာသိ—ဝိသု ၁၁၃။ ဝိသု ၂။ ၂၂။ အံ
ဇာ ၂။ ၂၃။ မ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၃၇။ သံဃာ ၂။ ၁၆။
(၂) အသမ္မာဝိမာနာ အာရာဇေယျ(မ္မာ
၂။ ၁၆-၇)တိ နဝလောကုတ္တရဓမ္မေ အာရာဇေ-
ယျံ သမ္မာဒေဝီ ပဋိလဘတိ။ မ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၁၃၄-၇။
အရဟတ္တဖလံ အာရာဇေယျံ နိဗ္ဗာဒေဝီ။ သံဃာ
၂။ ၄၉။ (-မ္မာ ၂။ ၁၁။ သံဃာ ၆၃။ ၁၆။ အံ
ဇာ ၂။ ၄၃။ ဝိသုဒ္ဓါ ၁၁၇။ မ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၃၇။
သံဃာ ၂။ ၁၁၀။ ၁၆။ အံဇာ ၂။ ၁၆။ မ္မာဒ္ဒါ ၂။
၁၇။ အံဇာ ၂။ ၂။ နေတ္ထိဝိသုဒ္ဓါ) အာ-
ရာဇေယျ—မ ၃။ ၅၇။ အဘိဓမ္မာ ၄၀၀။ မ္မာဒ္ဒါ
၄၇။ အဘိဓမ္မာ ၂။ ၁၇။ ဥဒါနာ ၉။ ၂၇။ ဇာ
၉။ ၄။ ၁၃။ အာရာဇေယျ—ထေရ် ၉။ ၁၃။
အာရာဇေယျ—မ္မာ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓါ ၁၃။
မ္မာဒ္ဒါ ၂။ ၁၆။ ဣတိဝုတ် ၉။ ၂၀။ မဟာနိ-
ဇ္ဇာ ၃။ ၃၄။ ပဋိသိဒ္ဓါ ၁။ ၃၃။ နေတ္ထိ ၉။ ၁၆။
အာရာဇေယျ—စူဠနိ ၁၉။ စူဠနိ ၉။ ၇။
အာရာဇေယျ—ဝိသု ၁၁၀။ ဝိသု ၂။ ၃၃။
ဣတိဝုတ် ၉။ ၂၄။ အာရာဇေယျာသိ—အနု
၃။ ၁၇။

အာရာဇေတုံ (ကြိဝိ) [အာ + ဗုဓ + ဇေ + တုံ] (၁) နှစ်သက်စေခြင်းငှါ။ (၂) ပြီး-
ပြည့်စုံ- စေခြင်းငှါ။ (၃) န ဟိ သက္ကာ
ဗုဒ္ဓါနံ အညဏာ အာရာဇေတုံ အညတြ
ဝတ္တသမ္ပတ္တိယာ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၅။ (-ဓမ္မ၊ ၄၊
၁၆၊ ၁၆၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂။) (၂) မဂ္ဂ

အာရာဇေတုံ သမ္မာဒေတုံ ပူရေတုံ န သက္ကော-
တိ။ အံ၊ ငွ၊ ၂၄၅။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၂၄၈၊ ၂၄၉။)

အာရာဇေတုကာမ (တိ) [အာရာဇေတုံ + ကာမ]
 ပြီး-ပြည့်စုံ-စေခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊ သူ။
 အနုလောမ္ပပဋိပဒေယေဝ အာရာဇေတုကာမာ-
 နံ ကုလပုတ္တာနံ ဧကေသဓုတင်္ဂါနိ အနုညာ-
 တာနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၇။

အာရာဇေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ရာဇ + ကေ + တွာ] (၁) နှစ်သက်စေ၍။ (၂) ပြီးစီး-
ပြည့်စုံ-စေ၍။ (၃) ရာဇာနံ အာရာဇေ
တွာ ဌာနန္တရံ ပါပုဏိ။ ဒီ၊ဌ ၂။ ၂၃၇။ (-
ဒီ၊ဌ၊ ၂။ ၂၃၇။ မ၊ဌ၊ ၂။ ၂၇။ မ၊ဌ၊ ၄။ ၂၁။
အဘိ၊ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ ဇာ၊ဌ၊ ၂။ ၆၆၊ ၂၂၇။ အံ
ဇ္ဇိ၊ဉ္စ၊ ၆၄။) (၂) ပညာယ အာရာဇေတွာ
ဇိဝတိ။ သံ၊ဌ၊ ၁။ ၃၀။ အာရာဇေတွာတိ ဓ
သာဇေတွာ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊ ၁။ ၃၂။ (- ခုဒ္ဒက၊ဌ၊
၁၃။ ဓမ္မ၊ဌ၊ ၁။ ၂၀။ သတ္တနိ၊ဌ၊ ၂။ ၃၆။)

အာရာဇေန္တ (တိ) [အာ + အာ + အာ + အာ] နှစ်သက်စေသော။ သူ။ အတ္တနော ကမ္မေန အာရာဇေန္တဿေဝ တံ ဌာနန္တရံ ဂဟေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၂၁၇။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၁၀၆။)

အာရာပထ (ပု) [အာရာ+ပထ] အပ်သွား-
အပ်လျှို-ရာ လမ်းကြောင်း။ အာရာပထ
အာရာပထ အာပတ္တိပါစိတ္တိယသမ္ဘ။ ဝိ၊ ၂။
ဂဏ်။ ဝိ၊ ၅။ ၆၄။ အာရာပထ အာရာ-
ပထေတိ သူစိ ပဝေသေတွာ ပဝေသေတွာ
နိဟရဏေ။ ဝိ၊ ၉။ ၃။ ၇၁။ အာရာတိ သူစိ။
သာ ဟိ အရာတိ နိဿဂံဝသေန ဂစ္ဆတိ ပဝေ-
သတိတိ အာရာတိ ဝုစ္ဆတိ၊ တဿာ ပထော
ဂမနံ အာရာပထော။ ပါစိတ်၊ ယော၊ ၅၄
(-ကဝါ။ ၂၁၂။ ကဝါ၊ ၉။ ၃၇၅။)

အာရာမ (ပု) [အာ+ရမ+က] (၁) မွေ့လျော်
ခြင်း၊ ရွေးစုမွေ့လျော်ခြင်း။ (၂) မွေ့လျော်
-အပ်-ထိက်- သောအရာ (ကမ္မ=ကျောင်း

ဆောက်ခြင်းစသော အမှုလုပ်ငန်း၊ ပဟာနု= ကိလေသာတို့ကို ဖယ်သတ်ခြင်း- စသောအရာ များတည်း။ (၃) မွေ့လျော်တတ်သော သူ။ (၄) မွေ့လျော်ကြောင်း။ (၅) မွေ့လျော်- လာရောက်ပျော်မွေ့-ရာဌာန၊ မွေ့လျော်စေ တတ်သောဌာန။ (က) အာရာမ၊ အရံ၊ ဝင်း ခြံ၊ ဥယျာဉ်၊ မကျောင်းတိုက်။ (ခ) ဂူပါရုံ စသော အာရုံ။ (ဂ) ညီညွတ်သောသူ၊ (၁) အာရမဏ်အာရာမော၊ အဘိရတိတိအတ္ထော။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၁၉၉။ အံ၊ဌာ၊၂။၂၀၄။ အံ၊ဌာ၊၁။၉၆။ ပဋိပက္ခဝိပေနတော အဘိမုခဘာဝေန ရမဏ် အာရမဏ် အာရာမော။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ဌာ၊ ၂။၂၇၃။ (၂) ကမ္မာရာမ(ဣတိဝုတ်၊ဌာ၊၂၃၄။ အံ၊ဌာ၊၁။၉၆)၊ ပဟာနုရာမ၊ ဘာဝနာရာမ (ဒီ၊ဌာ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ဌာ၊၂။၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌာ၊၁။ ၈၈)၊ အဝါရာမ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌာ၊၁။၂၃၆၃)၊ အဗျာ- ပဇ္ဇာရာမ (ဣတိဝုတ်၊ဌာ၊၁၄၂)၊ ဓမ္မာရာမ (ယင်း-ဌာ၊၂၇၇)၊ သင်္ကဏိကာရာမ (ဒီ၊ဌာ၊၁။ ၂၇၇)တို့ ကြည့်။ (၃) ပဟာနုရာမ၊ ဘာ- ဝနာရာမ (အံ၊ဌာ၊၂။၂၇၅။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၂၃၁။ အံ၊ ဌာ၊၂။၂၇၃) တို့ကြည့်။ (၄) ပဋိသလ္လာနာ- ရာမ(မ၊ဌာ၊၂။၁၅၆။ မ၊ဌာ၊၂။၁၉၀)ကြည့်။

(၅)(က) အာရာမော နာမ ပုပ္ဖိရာမော ပလာရာမော။ ဝိ၊ဌာ၊၁။၆၀။ ဝိ၊ဌာ၊၁။၂၉၄။ ဝိ၊ ဌာ၊၂။၂၃၆။ ဝိ၊ဌာ၊၄။၇၆။ ဝိ၊သင်္ကဟာ၊၃၀၁။ ဝိတ္တာဂါရံ ဝါ အာရာမံ ဝါ ဥယျာနံ ဝါ။ ဝိ၊ဌာ၊ ၃၉၂။ အာရာမန္တိ ကိဋ္ဌနဥပဝန်။ ဝိ၊ဌာ၊၁။ ၂၁၂။ အနာထပိတ္တိကဿ အာရာမေ။ ဒီ၊ဌာ၊ ၁၆၇။ မ၊ဌာ၊၁။ မ၊ဌာ၊၂။၃၀၁။၃၁၄။ ခုဒ္ဒက၊၁။၃။ ဥဒါန၊၈၀။ အာရမန္တိ ဧတ္ထ ပါဏိနော ဝိသေ- သေန ဝါ ပဗ္ဗဇိတာတိ အာရာမော၊ တဿ ပုပ္ဖုလ္လာသိသောဘာယ နာတိဒုရနစ္စာသန္တ- တာပိ ပဉ္စဝိသေသနာသနသမ္ပတ္တိယာ စ တ- တော တတော အာဂမ္မ ရမန္တိ အဘိရမန္တိ အနုက္ကတ္တိတာ ဟုတော နိဝသန္တိတိ အတ္ထော။ ဝုတ္တပကာရာယ ဝါ သမ္ပတ္တိယာ တတ္ထ တတ္ထ

ဂတေပိ အတ္တနော အပ္ပန္နရံယေဝ အာနေ- တာ ရမေတိတိ (ရမာပေတိတိ) အာရာမော။ မ၊ဌာ၊၁။၆၂။ ခုဒ္ဒက၊၄။၉၅။ ဥဒါန၊၄။၅၁။ ပဋိသံ၊ဌာ၊၂။၁၂၈။ အံ၊ဌာ၊၁။၃၉။ နိဝါသဗာ- သုတာဒိနာ ပဗ္ဗဇိတာ အာရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရာမော၊ ဝိဟာရော။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၃၆၁။ (- ဝိ၊ဌာ၊၇။၁၁၅။၁၇၃။၃၀၁။ ဝိ၊ဌာ၊၂။၂၃၇။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၈၄။ ဒီ၊ဌာ၊၁။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၂။ ဝိ၊ဌာ၊၁။၆၀။ ၁၄၅။၉၆။၂၉၈။၃၄၀။၃၄၁။ ဝိ၊ဌာ၊၂။၈၇၃။ ၇၇၁။၀၅။၁၆၀။၃၀၉။ ဝိ၊ဌာ၊၁။၆၀။ ဝိ၊ဌာ၊၄။ ၁၁၇။၁၈၈။ ဝိ၊သင်္ကဟာ၊၆၆။ ၈၇။၂၁၇။၄၄၅။ ဒီ၊ ဌာ၊၁။၃၀။ မ၊ဌာ၊၁။၉။ မ၊ဌာ၊၁။၂၃၁။ သံ၊ဌာ၊၁။ ၁၂။ သံ၊ဌာ၊၁။၈၁၂။ အံ၊ဌာ၊၂။၂၉၄၄။၁၇၉။ အဘိ၊ဌာ၊၁။၁၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇။ ခုဒ္ဒက၊၄။ ၈၄။ ဓမ္မ၊ဌာ၊၂။၂၇၃။ သုတ္တနိ၊ဌာ၊၂။၁၂၂။ မဟာနိ၊ဌာ၊၃၄၂။ ဇာ၊ဌာ၊၇။၁၇၈။၃၃၀။ ကခါ၊ ဌာ၊၃။၁၀၆။၂၅၆။ သီ၊ဌာ၊သင်္ကဟာ၊၃၆၈။ မ၊ဌာ၊ ၁။၁၄၁။ မ၊ဌာ၊၂။၂၄၃။ သံ၊ဌာ၊၁။၄၁၁။၃။ သံ၊ဌာ၊၂။၄၂၂။၅၃၂။ အံ၊ဌာ၊၁။၂၁၁။) (ခ) ဂူပါရာမ (မ၊ဌာ၊၁။၁၄၉။ မဟာနိ၊ဌာ၊၃၀၄။ မ၊ဌာ၊၁။၁၀၄)ကြည့်။ (ဂ) သမဂ္ဂါရာမ(ဒီ၊ ဌာ၊၁။၇၃။ မ၊ဌာ၊၂။၁၁၁။ အံ၊ဌာ၊၂။၃၇၃။ အဘိ၊ဌာ၊၁။၈၈။ မဟာနိ၊ဌာ၊၂၈၄။ ဒီ၊ဌာ၊၁။ ၁၂၀။ သီ၊ဌာ၊သင်္ကဟာ၊၃၃၉။ မ၊ဌာ၊၂။၁၅၅) ကြည့်။

အာရာမကရ (တိ) [အာရာမ+ကရ+အ] မွေ့ လျော်-ပျော်ရွှင် - ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ သူ။ နရာနမာရာမကရာသု နာရိသု။ ဇာ၊ဌာ၊ ၁။၁၄၄။ ဇာ၊၂။၁၂၃။ ဇာ၊ဌာ၊၅။၄၆၉။ အာ- ရာမကရာသုတိ အဘိရတိကာရိကာသု။ ဇာ၊ ဌာ၊၅။၄၇၂။

အာရာမဂတ (တိ) [အာရာမ+ဂတ] အာရာမ- ကျောင်းတိုက်- သို့ရောက်သော- ဌာတည်နေ သော-စုဝေးနေသော၊ သူ။ အဟ၊မေဝ အာ- ရာမဂတာနံ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မံ ဒေသေယျံ။ မ၊ဌာ၊ ၃၄။ အာရာမဂတာနန္တိ ဝိဟာရေ သန္နိပတိ-

တနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၁။ သော အာရာမဂတံ
ဘိက္ခု ပဿယျ။ မ၊ ၂။၁၁၄။

အာရာမဂမနသီလ (တိ) [အာရာမ + ဂမန +
သီလ] အာရာမ-ပန်းခြံစသည်-သို့ သွားလေ့
ရှိသောသူ။ ဣတ္ထိ ပဒေါသမာဟရတိ အာ-
ရာမဂမနသီလာ စ ဟောတိ။ ဇာ၊ ၂။၁၂၀။
အာရာမဂမနသီလာတိ...ပုပ္ဖါရာမာဒိသု အ-
ညတရံ ဂန္ဓာ။ ဇာ၊ ၄။၅။၄၇၀။

အာရာမဂေါနိသာဒိကာ (ထိ) [အာရာမ + ဂေါ-
နိသာဒိကာ] အာရာမဂေါနိသာဒိကာ မည်
သော ကပ္ပိယကုဋိ၊ အာရာမကျောင်းတိုက်နှင့်
ထို အာရာမတွင်းရှိ ကျောင်းအသီးအသီးတို့
အကာအကာအရံ မရှိသဖြင့် နားတို့ ဝင်ထွက်
သွားလာနေနိုင်ရာဖြစ်သော ကျောင်း၊ (ကပ္ပိ-
ယကုဋိ လေးမျိုးတွင် ပါဝင်သော ဂေါနိသာ-
ဒိကာကုဋိနှစ်မျိုးအနက် တမျိုးဖြစ်သည်။ ထို
ကျောင်းအတွင်း၌ ရဟန်း၊ ရဟန်းမတို့သည်
မိမိတို့ ပိုင်ဆိုင်သော ယာဝကကလိက ခဲဘွယ်
ဘောဇဉ်နှင့် ယာမကာလိက သောက်ဘွယ်
အဖျော်တို့ကို နေ့စဉ်ညဉ့်ပါ သိမ့်သိမ်းဆည်း
နိုင်ခွင့်ရှိ၏။ လူသာမဏေတို့လည်း ထိုကျောင်း
တိုက် အတွင်းမှပင် ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်တို့ကို
ချက်ပြုတ်နိုင်၏။ ထို ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်အဖျော်
တို့ကို သုံးဆောင်မှီဝဲခြင်းကြောင့် အပတ်
မသင့်၊ သို့ဖြစ်၍ ထိုကိစ္စအားလုံးအတွက်
ရဟန်းများအား အပ်စပ်သောကြောင့် ထို
ကျောင်းကို ကပ္ပိယကုဋိဟု ခေါ်သည်။)
ဒဝိဓာ အာရာမဂေါနိသာဒိကာ ဝိဟာရဂေါ-
နိသာဒိကာတိ။ တာသု ယတ္ထ နေဝ အာရာ-
မော၊ န သေနာသနာနိ ပရိက္ခိတ္တာနိ ဟော-
န္တိ။ အယံ အာရာမဂေါနိသာဒိကာ နာမ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၈၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၀၉။ ကပ္ပိယကုဋိ-
လည်း ကြည့်။

အာရာမဂေါပက (တိ) [အာရာမ + ဂေါပက]
အာရာမကို-ဥယျာဉ်ကို - လျှို့ဝှက်စေ - ထိန်း

သိမ်းစောင့်ရှောက်-တတ်သောသူ၊ အာရာမ
စောင့်။ ဘိက္ခုသံဃဿ ပန အာရာမဂေါပ-
ကာ ယံ အတ္တနော ဘတိယာ ခဏ္ဍေတွာ
ဒေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၁။

အာရာမစာရိက (တိ) [အာရာမ + စာရိက] အာ-
ရာမ- ကျောင်းတိုက် - ကို လှည့်လည်ခြင်း -
ကို လှည့်လည်ကြည့်ရှုခြင်း။ ဇီဝကံ ဟတ္ထ
ဂဟေတွာ အာရာမစာရိကံ စရမာနော ဝိယ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။

အာရာမစေတီယ (န) [အာရာမ + စေတီယ]
အာရာမစေတီ။ (က) (နတ်တို့ အုပ်စိုးတည်
နေရာဖြစ်၍) အလေးအမြတ်ပြု - ပူဇော် -
ထိုက်သော - အာရာမ - ဥယျာဉ် - သစ်သီးခြံ
ပန်းခြံ။ (ခ) သတ္တဝါတို့ လာရောက်ပျော်မွေ့
ရာဖြစ်၍ သဒ္ဓါတရားနှင့် မိမိ၏ ပီတိသောမန-
ဿကို ဆက်စပ်ရာဖြစ်သော ဥယျာဉ်။ (က)
ယာနိ တာနိ အာရာမစေတီယာနိ ဝနစေတီ-
ယာနိ။ မ၊၁။၂၅။ အာရာမစေတီယာနိတိ
ပုပ္ဖါရာမဖလာရာမာဒယော အာရာမာ ဧဝ
အာရာမစေတီယာနိ။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန ဟိစေတီ-
ယာနိတိဝုစ္စန္တိ။ ပူဇနိယဋ္ဌေနာတိ ဝုတ္တံ ဟော-
တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ ဒေဝတာဓိဋ္ဌိတဘာဝေန
အာရာမာဒိနံ လောကဿ စေတီယဘာဝေါ-
တိ အာဟ “ပူဇနိယဋ္ဌေနာ”တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၁၈။ (ခ) အာရာမစေတီ (သံ၊ဋီ၊၁။၃၃၉)-
ကြည့်။

အာရာမစေတျ (န) [အာရာမ + စေတျ] အာရာမ-
စေတီ။ (က) အလေးအမြတ်ပြု - ပူဇော် -
ထိုက်သော - အာရာမ - ဥယျာဉ်။ (ခ)
သတ္တဝါတို့ လာရောက်ပျော်မွေ့ရာဖြစ်၍ သဒ္ဓါ
တရားနှင့် မိမိ၏ ပီတိသောမနဿကို ဆက်စပ်
ရာဥယျာဉ်။ အာရာမစေတျာ ဝနစေတျာ။
သံ၊၁။၂၃၄။ အာရာမစေတျာတိ အာရာမ-
စေတီယာနိ၊ ဝနစေတျာနိတိ ဝနစေတီယာနိ၊
ဥာယတ္တာပိ စိတ္တိကတဋ္ဌေန စေတျ ဝေဒိ-

တဗ္ဗံ၊ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂၀။ အာရာမဋ္ဌိ ဣတ္ထေ သတ္တာ-
တိ အာရာမာ၊ မနောဒုမာ ဥပဝနာဒိယော၊
တေ ဝေ စေတေဋ္ဌိ ဣတ္ထေ သဒ္ဓါယ အတ္ထနော
ပိတိသောမနဿံ သန္တဟန္တိတိ ခေတိယာတိ
ဝုစ္စန္တိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၉။

အာရာမဋ္ဌ(တိ) [အာရာမ+ဋ္ဌ+အ] အကာအရံ-
ဝင်းခြံ - အာရာမံဋ္ဌ - တည်သော - ထား
အပ်သော။ အာရာမဋ္ဌ နာမ ဘဏ္ဍံ အာရာမေ
စတူဟိ ဌာနေဟိ နိက္ခိတ္တံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၁။
၆၀။ (- ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၄။)

အာရာမဋ္ဌကဝိနိစ္ဆယ (ပု) [အာရာမဋ္ဌက+ဝိနိစ္ဆ-
ယ] အာရာမံ - ဥယျာဉ် - ၌ထားအပ်သော
ဘဏ္ဍာသည်ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ စည်းခြံဝင်း
အရံ-အာရာမံ-ဥယျာဉ်-၌ ထားအပ်သော
ဘဏ္ဍာ၏အဆုံးအဖြတ်။ ဝန္တပေါဏံ အာရာ-
မဋ္ဌကဝိနိစ္ဆယေန ဝိနိစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၂။

အာရာမဋ္ဌာန (န) [အာရာမ+ဋ္ဌာန] စည်းခြံဝင်း
အရံ - အာရာမံ - ကျောင်းဝိုင်း - ဟူသော နေ
ရာဌာန။ ရညော လဉ္စံ ဒတွာ အာရာမဋ္ဌာနံ
ဂဏှဿာမ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၅။

အာရာမဋ္ဌာနိယတ္ထ (န) [အာရာမ+ဋ္ဌာနိယ+တ္ထ]
အာရာမံ-ခြံ-၏ အရာ၌ တည်သည်၏အဖြစ်၊
အာရာမံဟူသော ဂရုဏာဏ်အရာ၌ ထည့်သွင်း
ခေါ်ဝေါ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်။ ဇီဝရုက္ခာနံ
အာရာမဋ္ဌာနိယတ္တာ ဝါရုနဉ္စ ဂေဟသမ္ဘာရာ-
နုပဂတတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၉။

အာရာမတ္ထ (ပု) [အာရာမ+အတ္ထ] အာရာမံ-
ခြံ - ဥယျာဉ် - ဟူသောအကျိုး။ အာရာမ-
တ္တာယ ပန ဝနတ္တာယ ဓ ဆာယတ္တာယ
အကပ္ပိယဝေါဟာရမတ္ထမေဝ န ဝနတိ။ ဝိ၊ ၄၊
၂။ ၂၀၀။

အာရာမဒဏ္ဍ (ပု) [ယာဒိစ္ဆကနာမ်] အာရာမဒဏ္ဍ
အမည်ရှိသောပုဏ္ဏား။ အာရာမဒဏ္ဍော ပြာ-

ဟူဏော ယေနာယသ္မာ မဟာကဏ္ဍာနော၊
တေနပသင်္ကမိ။ အံ၊ ၁။ ၆၆။

အာရာမဒဏ္ဍဗြာဟ္မဏ (ပု) [အာရာမဒဏ္ဍ + ဗြာ-
ဟ္မဏ] အာရာမဒဏ္ဍအမည်ရှိသော ပုဏ္ဏား။
အာရာမဒဏ္ဍဗြာဟ္မဏာဒိဟိ မနုဿေဟိ ဓ
ဘာသိတာနိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃။

အာရာမဒါန (န) [အာရာမ+ဒါန] ဝင်းခြံ-
အရံ-အာရာမံ - ကို ပေးလှူခြင်း၊ အာရာမံ
အလှူ။ ဣမိနာ'ရာမဒါနေန ... လဘာမိ မမ
ပတ္တိတံ။ အပါ၊ ၁။ ၄၃။

အာရာမဒါယက (တိ) [အာရာမ + ဒါယက]
အာရာမံကို ပေးလှူသော၊ သူ။ အာရာမဒါယ
ကထေရံ။ အာယသ္မာ အာရာမဒါယကော
ထေရော ဣမာ ဂါတာယော အဘာသိတ္ထ။
အပါ၊ ၁။ ၂၈၆။

အာရာမဒါယကတ္ထေရ (ပု) [အာရာမဒါယက+
ထေရ] အာရာမဒါယကထေရံ။ အာရာမဒါ-
ယကတ္ထေရဿာပဒါနံ သတ္တမံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၈၆။

အာရာမဒူသက (တိ) [အာရာမ+ဒူသက] အာ
ရာမံကို ဖျက်ဆီးတတ်သော၊ သူ။ န ဘိက္ခုဝေ
သော ဂါမဒါရကော ဣဒါနေဝ အာရာမဒူသ-
ကော၊ ပုဗ္ဗေပိ အာရာမဒူသကောယေဝ။
ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၇။ (- ဇာ၊ ၄၊ ၂။ ၃၁၁။)

အာရာမဒူသကကုမာရ (တိ) [အာရာမ+ဒူသက
+ကုမာရ] အာရာမံကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
-လုလင်-လူငယ်။ တဒါ ဝါနရဇေဋ္ဌကော
အာရာမဒူသကကုမာရော အဟောသိ။ ဇာ၊
၄၊ ၂။ ၃၁၃။

အာရာမဒူသကဇာတက (န) [အာရာမ+ဒူသက
+ဇာတက] (၁) အာရာမဒူသကဇာတံ။ ခုဒ္ဒ-
ကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၅-ဝဂ်၊
၄၆ ဇာတံ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၇-၉။
(၂) အာရာမဒူသကဇာတံ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊

ဇာတကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၂၆၈-ဇာတ်။
ဇာဝါ၁။၇၀။ ဇာဝါ၁။၂။၃၁၁-၃။

အာရာမဒေဝတာ (တိ) [အာရာမ+ဒေဝတာ] အာရာမ-ခြံ-ဥယျာဉ်-၌အုပ်စိုးနေထိုင်သော နတ်။ အာရာမံစောင့်နတ်။ ဉာတိသာလောဟိ-တာ အာရာမဒေဝတာ။ မ၊၁။၃၈၀။ အာရာမ-ဒေဝတာတိ တတ္ထတတ္ထ ပုပ္ဖါရာမဖလာရာမေ-သု အဓိဝတ္ထာ ဒေဝတာ။ မ၊၁။၂။၇၀။ (-သံ၊ ၂။၄၉၁။ သံ၊၁။၃။၁၃၉။)

အာရာမဒွါရ(န) [အာရာမ+ဒွါရ] အာရာမတံခါး၊ ကျောင်းတိုက်တံခါး။ အာရာမဒွါရ နိက္ခမ္ပ၊ ပဒုမုတ္တရေ မဟာမုနိ။ အပါ၊၁။၅၇။ ထေရ၊ ၄။၂။၄၁၆။ အာရာမဒွါရတိ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဓမ္မဒေသနတ္ထာယ ဝိဟာရဒွါရတော နိက္ခမိ-တွာ။ အပါ၊၁။၁။၃၇၀။ (-အပါ၊၁။၉၂။၂၄၅။ ၂၇၈။ အပါ၊၁။၂။၁၉၅။)

အာရာမနိသာဒီ (တိ) [အာရာမ+နိသာဒီ] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-၌နေလေ့ရှိသောသူ။ နိဗ္ဗဝါသဝသေန အာရာမေ နိသံဒနသီလော-တိ အာရာမနိသာဒီ။ သံ၊၁။၂။၄၂၂။ အောက် ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အာရာမနိဿယီ (တိ) [အာရာမ+နိဿယီ] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-ကိုမှီ၍ နေလေ့ရှိသောသူ။ အဟမသိ ဘော ဂေါဘမ အာရာမနိဿယီ(အာရာမနိသာဒီ၊ သီ)။ သံ၊၃။၆၆။ အာရာမနိဿယီတိ အာရာမံ နိဿာယ ဝသနဘာ-ဝေန အာရာမနိဿယီ။ သံ၊၁။၃။၁၈၃။

အာရာမပတ္တ (တိ) [အာရာမ+ပတ္တ] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-သို့ ရောက်လာသော၊ သူ။ တေသမာရာမပတ္တာနံ၊ ဓမ္မံ ဒေသေသိ စက္ခု-မာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၆၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၂၈၀။

အာရာမပရိယန္တ (ပ) [အာရာမ+ပရိယန္တ] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-၏ အစွန်အဖျား။ တိ-

တ္ထိယာ အနာလပန္နာ အာရာမပရိယန္တေ ပဋိ-စ္ဆန္တေ ဌာနေ နိသိဒ္ဓိသု။ ဥပါ၊၁။၄။၂၃၃။

အာရာမပရိယာပန (တိ) [အာရာမ+ပရိယာပန] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-၌ အကျုံးဝင်သော။ အာရာမေ ဌိတာတိ ပန အာရာမပရိ-ယာပနာတိ အတ္ထော။ ကခါ၊၁။၁၁၄။

အာရာမပါလ (တိ) [အာရာမ+ပါလ] အာရာမ-ခြံ-ဥယျာဉ်-အရံ-ကိုစောင့်သော၊ သူ၊ အာရာမံစောင့်။ အာရာမံ ဂန္ဓာ အာရာမပါလံ တောဒဝေါစံ။ ဝိ၊၄။၂၄၄။ (-ဝိမာန၊၄။၂၆၇-၈။)

အာရာမပ္ပဝေသန (န) [အာရာမ+ပဝေသန] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-သို့ ဝင်ခြင်း။ အာရာမပ္ပဝေသနံ အာပုစ္ဆိတဗ္ဗံ ဘဝိဿတိ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊၂၇၀။ (-ကခါ၊၁။၂၉၄။)

အာရာမပ္ပဝေသနာပုစ္ဆန (န) [အာရာမပ္ပဝေသန+အာပုစ္ဆန] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-သို့ ဝင်ခြင်းကို - ပန်ကြား လျှောက်ထားခြင်း။ အာဂန္တုကဂမိကာနံ ဘိက္ခုနိနံ အာရာမပ္ပ-ဝေသနာပုစ္ဆနံ။ ကခါ၊၁။၂၉၄။

အာရာမပဋ္ဌ (ပ) [အာရာမ+မဋ္ဌ] အာရာမ-ကျောင်းတိုက်-၏ အလယ်။ ယော အာရာမ-မဋ္ဌေ အာရာမိကသာမဏေရာဒီဟိ အဝိဝိ-တ္ထော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂၄၅။ (-သံ၊၁။၃။၂၀၅။)

အာရာမရက္ခက (တိ) [အာရာမ+ရက္ခက] အာရာမ-ခြံ-ဥယျာဉ်-ကို စောင့်သော၊ သူ။ အာရာမ-ခြံ-ဥယျာဉ်-စောင့်။ ယံ ဂိဟိနံ အာရာမရက္ခကာ ဘိက္ခုနိ ဓေန္တိ။ ဝိ၊၁။၁။၃၄၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၃၁။ (-ဝင်္ဂရ၊၁၄၄။)

အာရာမရမဏိယက (တိ) [အာရာမ+ရမဏိယ+က] ပျော်မွေ့ဘွယ်ကောင်းသော - ကြည်နူးနှစ်သက်ဘွယ်ကောင်းသော - အာရာမ-ဥယျာဉ်-ရှိသော-တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ အာ-

ရာမရာမဏိယကံ ကဉ္စနပဗ္ဗတမုဒ္ဒနိ ဝိမာနံ ဥပ္ပဋ္ဌိ။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၂၈၃။

အာရာမရာမဏိယက (န) [အာရာမ + ရာမဏိယ-က] အောက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ အာရာမရာမဏိယကာဒိဟိ ရာဇတေ။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၀၈။

အာရာမရာမဏေယျက (န) [အာရာမ + ရာမဏေ-ယျက] အာရာမ - ဥယျာဉ် - သစ်သီးခြံ ပန်းခြံ - တို့၏ ပျော်မွေ့ဘွယ်၏ အဖြစ် (ပျော်ဘွယ်ကြည်နူးနှစ်သက်ဘွယ် ကောင်းခြင်း)။ ပထမိတော အာရာမရာမဏေယျကံ ဝနရာမဏေယျကံ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၆၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၉။ အာရာမရာမဏေယျက (အံ၊ ၁။ ၁၇၇) နှိ ပုပ္ဖါရာမဗလာရာမာနံ ရာမဏေယျကံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အာရာမရာမဏေယျက (မဟာနိ၊ ၉၇) နှိ ပုပ္ဖါရာမာဒိနံ ရာမဏိယဘာဝံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ (-မ၊ ၃။ ၅၆၊ ၁၇၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂၅၂။)

အာရာမရက္ခ (ပု) [အာရာမ + ရက္ခ] အာရာမ - ခြံ - ဥယျာဉ် - နှံ ဖြစ်သောသစ်ပင်၊ သစ်ပင် ဥယျာဉ်။ အာရာမရက္ခေ ကရိသု။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၈၉။ အာရာမရက္ခာနိ စ ရောပယိဿ။ ဝိမာန။ ၁၀၅။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၂၈၂။ အာရာမရက္ခာနိ စာတိ အာရာမဘူတေ ရက္ခေ၊ အာရာမံ ကတွာ တတ္ထ ရက္ခေ ရောပေသိန္တိ အတ္ထော။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၂၈၃။ (ဤ၌ ရက္ခာနိ-ကား လိင် ဝိပလ္လာသ-တည်း။)

အာရာမရောပက (တိ) [အာရာမ + ရောပ] အာရာမ - သစ်သီးဥယျာဉ် ပန်းဥယျာဉ် - ကို စိုက်ပျိုးသောသူ။ အာရာမရောပါ ဝနရောပါ။ သံ၊ ၁။ ၃၀။ အဘိ၊ ၈။ ၂၅၈။ အာရာမရောပါတိ ပုပ္ဖါရာမဗလာရာမရောပကာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ ဗလာဒိသမ္ပတ္တိယာ အာရာမန္တိ တေ သတ္တာတိ အာရာမော၊ အာရာမေ ရောပေန္တိ နိပ္ပါဒေန္တိတိ အာရာမရောပါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။)

အာရာမရောပက (တိ) [အာရာမ + ရောပက] အာရာမရောပ နှင့် အနက်တူ။ အာရာမရောပကာဒိနံ အနုဿရဏပဋိသင်္ခရဏာဒိဝသေန။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။

အာရာမရောပန (ပု) [အာရာမ + ရောပန] အာရာမံ သစ်သီးဥယျာဉ် ပန်းဥယျာဉ် - ကို စိုက်ပျိုးခြင်း။ တသ္မိ အာရာမရောပနာဒိဓမ္မေ ပတိဋ္ဌတတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။

အာရာမဝဂ္ဂ (ပု) [အာရာမ + ဝဂ္ဂ] (၁) အာရာမဝဂ်။ ဝိနယပိဋက၊ ပါရိတ္တိယပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ၊ ၄-ကဏ္ဍ၊ ၆-ဝဂ်။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၃-၄၁၆။ (၂) အာရာမဝဂ်။ ဝိနယပိဋက၊ ပရိဝါရပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ၊ ၁-ဝါရ၊ ၄-ကဏ္ဍ၊ ၆-ဝဂ်။ ဝိ၊ ၅။ ၁၁၅။ (၃) အာရာမဝဂ်။ ဝိနယပိဋက၊ ပရိဝါရပါဠိ၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂ၊ ၁-၂ ဝါရ၊ ၆-ဝဂ်။ ဝိ၊ ၅။ ၁၁၆။

အာရာမဝတ္ထု (န) [အာရာမ + ဝတ္ထု] အာရာမ - သစ်သီးဥယျာဉ် ပန်းဥယျာဉ် - အလိုရှိထား အပ်သော - မြေ - မြေနေရာ၊ ဥယျာဉ် - ခြံ - ၏ မြေနေရာ။ ဝတ္ထု နာမ အာရာမဝတ္ထု ဝိဟာရဝတ္ထု။ ဝိ၊ ၁။ ၆၂။ ပုပ္ဖါရာမာဒိနံ အတ္တာယ ဌပိတော ဘူမိဘာဂေါ အာရာမဝတ္ထု နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၇။ အာရာမော အာရာမဝတ္ထု၊ ဣဒံ ပဌမံ အဝိဿဇ္ဇိယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ အာရာမဝတ္ထု နာမ တေသံယေဝ အာရာမာနံ အတ္တာယ ပရိစ္ဆိန္နိတော ဌပိတောကာသော၊ တေသု ဝါ အာရာမေသု ဝိနဋ္ဌေသု တေသံ ပေါရာဏကဘူမိဘာဂေါ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၀၁။ ကဒါ၊ ၄။ ၄၂၂။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၅။ မဟာနိ၊ ၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ ကဒါ၊ ၂၆၀။ အာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၁၆။)

အာရာမဝနမာလိနီ (တိ) [အာရာမ + ဝန + မာလိနီ] အာရာမံ တော ဟူသော - ဥယျာဉ်တော ဟူသော - ပန်းကုံး - အစဉ်အတန်း - ရှိသော။ ကဒါဟိ မိထိလံ ဖိတံ။

အာရာမဝနမာလိနိံ။ ဇာ၊၂။၁၆၁။ ဇာ၊၄။
၆။၅၇။

အာရာမဝနပစာရ (ပ) [အာရာမ + ဝန + ဥပစာ-
ရ] အာရာမတော ဥယျာဉ်တော-၏ဥပစာ-
-၏မြေကွက်၊ ဥယျာဉ်တောမြေ၊ ကျောင်း
ဝင်းမြေ။ တေယေဝ အာရာမဝနပစာရာ-
(ဇာ၊၁။၁၀၂)တိ ဣမေ တေယေဝ အာရာမ-
ဝနပစာရာ၊ ဝိဟာရဘူမိယောတိ အတ္ထော။
ဇာ၊၄။၄။၂၅၉။

အာရာမသတ (န) [အာရာမ + သတ] အာရာမ
-ဥယျာဉ်-ခြံ-တို့၏ အရာ၊ အရာသော-
ဥယျာဉ်-ခြံ။ သတ္တ စ အာရာမသဟဿာနိ
သတ္တ စ အာရာမသတာနိ သတ္တ စ အာရာမာ။
ဝိ၊၃။၃၇၇။ ခုဒ္ဒက၊၄။၁၃၅။

အာရာမသမ္ပန္န (တိ) [အာရာမ + သမ္ပန္န] အာရာမ
-ဥယျာဉ်-နှင့် ပြည့်စုံသော။ မနုဿေဟိ
အဇ္ဈာဝုဋ္ဌံ အာရာမသမ္ပန္နံ ဝနသမ္ပန္နံ။ သံ၊၁။
၃၂၉။

အာရာမသဟဿ (န) [အာရာမ + သဟဿ] အာရာမ
-ဥယျာဉ်- တို့၏ အထောင်၊ အ
ထောင်သော-ဥယျာဉ်-ခြံ။ အာရာမသတ-
ကြည့်။

အာရာမသာမိက (ပ) [အာရာမ + သာမိက] အာရာမ-ဥယျာဉ်-ပိုင်ရှင်။ အာရာမသာမိ-
ကဿ သံသယံ ဇနေတိ။ ဝိ၊၄။၁။၂၉၄-၅။
ကဒါ၊၄။၁၉၈။

အာရာမသီလ (တိ) [အာရာမ + ဂမန +
သီလ] အာရာမ-ဥယျာဉ်-သို့ သွားလေ့ရှိ
သော။ အာရာမသီလာ စ ဥယျာနံ၊ နဒိ-
ညတိ ပရကုလံ။ ဇာ၊၂။၁၂၀။ ဇာ၊၄။၅။၄၆၇။

အာရာမာဘိဗုဒ္ဓ (တိ) [အာရာမ + အဘိဗုဒ္ဓ] အာရာမသို့ ချေးရှုသော။ အဿံ တံ အာရာ-
မာဘိဗုဒ္ဓံ ပေသေတိ။ ဇာ၊၄။၃။၃၈၄။

အာရာမာဘိယုဉ္ဇန (န) [အာရာမ + အဘိယုဉ္ဇန] အာရာမ - ကျောင်းတိုက် - ဥယျာဉ် - ကို
တရားဆင်ခြင်း - ကို တရားစွဲခြင်း။ အာရာ-
မာဘိယုဉ္ဇနာဒိသု အတ္တနော စ ပရဿ စ
ဒါနဂဟဏေသု။ သာရတ္ထ၊၂။၁၂၉။

အာရာမိက (တိ) [အာရာမ + ဣက] အာရာမ-
ကျောင်းတိုက် - ဥယျာဉ် - ခွံ ယဉ် - ကို
စောင့်-သော။ န ခေါ မဟာရာဇ ဘဂဝ-
တာ အာရာမိကော အနညာတော။ ဝိ၊၁။
၃၆၀။ ဝိ၊၃။၃၀၀။ကပိ အာရာမိကော ယထာ-
(ဇာ၊၁။၁၁)တိ ယထာ အာရာမေ နိယုတ္တော
အာရာမဓကုနကော ကဗေတိ။ ဇာ၊၄။၁။
၂၆၈။ (-ဝိ၊၁။၂၉။ ဝိ၊၄။၃၇၈။ အံ၊၂။
၃၀၁။ အံ၊၃။၁၅၆။ အပ၊၁။၂၂။ ဝိ၊၄။၁။
၂၁၂။ ဝိ၊၄။၂။၆၈၊၈၄၊၁၆၀။ ဝိ၊၄။၃။၄၃။
ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၊၅၉၊၈၇။ ဒိ၊၄။၁။၇၆။ မ၊၄။၁။
၁၂၆။ မ၊၄။၂။၁၁၃။ အံ၊၄။၁။၉၁။ အဘိ၊
၄။၃။၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၁၇။ ဣတိဝုတ်၊၄။
၂၇၀။ သာရတ္ထ၊၂။၆၇။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁၆။
ကဒါ၊၄။၉၊၁၀၃၊၃၂၃၊၃၆၇။ အံ၊၄။၂။
၂၈၇။)

အာရာမိကကိစ္စ (န) [အာရာမိက + ကိစ္စ] အာ
ရာမစောင့်၏ အမှုကိစ္စ။ သကလရဋ္ဌဝါသိနော
ရဋ္ဌုပ္ပါဒံ ဂဟေတွာ အာရာမိကကိစ္စံ သာဓေ-
န္တော။ အဘိ၊၄။၁။၆၆။ ဇာ၊၄။၁။၄၆။

အာရာမိကကုလ (န) [အာရာမိက + ကုလ] အာ
ရာမစောင့်ဖြစ်သော အမျိုး။ အတ ခေါ
ရာဇာ....တံ အာရာမိကကုလံ ဗန္ဓာပေသိ။
ဝိ၊၁။၃၆၂။ ဝိ၊၃။၃၀၂။ (-ဇာ၊၄။၃။၃၄၃။
သာရတ္ထ၊၂။၂၀၈။)

အာရာမိကဂါမက (ပ) [အာရာမိက + ဂါမက] အာရာမစောင့်တို့၏ ရွာငယ်။ အာရာမိက-
ဂါမကောတိပိ န အာဟံသု။ ဝိ၊၁။၃၆၁။ ဝိ
၃။၃၀၁။

အာရာမိကဒါရက (ပု) [အာရာမိက + ဒါရက]
အာရာမိစောင့်တို့၏ သူငယ်။ အာရာမိက-
ဒါရကေဟိ သံသဋ္ဌော ဝိဟရတိ။ သံ၊ ၄၊ ၃။
၇၇။

အာရာမိကပေသက (တိ) [အာရာမိက + ပေသ-
က] အာရာမိစောင့်ကို စေခိုင်းတတ်သော၊
ရဟန်း။ အာရာမိကပေသကော န ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄၊ ၃၃၂။ (-ဝိ၊ ၅၊ ၃၅၆။ အံ၊ ၂၊ ၂၄၂။)

အာရာမိကပေသကသမ္ပုတိ (ထိ) [အာရာမိက-
ပေသက + သမ္ပုတိ] အာရာမိစောင့်တို့ကို ခိုင်း
စေနိုင်ရန် ပေးအပ်သော သမ္ပုတိ။ အာရာမိ
စောင့်တို့ကို စေခိုင်းတတ်သော ရဟန်းဟု
သမုတ်ခြင်း။ အာရာမိကပေသက သာမဏေ-
ရပေသကသမ္ပုတိ။ ကင်္ခါ၊ ၂၅။ ကမ္ပံ က-
ဓောန္တေ အာရာမိကေ ပေသနတ္ထာယ ဝါတဗ္ဗာ
သမ္ပုတိ အာရာမိကပေသကသမ္ပုတိ။ ကင်္ခါ၊
၆။ ၄၂၀။

အာရာမိကဝေဝစန (န) [အာရာမိက + ဝေဝစန]
အာရာမိကသဒ္ဓါ၏ - ဝေဝစ - ပရိယာယ် -
ဧကားလှယ်။ ဧဝံ အာရာမိကဝေဝစနန
သိက္ခာပစ္စက္ခာနံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀။

အာရာမိကိနိ (ထိ) [အာရာမိက + ကိနိ။ မေဂ်၊
၃-ကဏ္ဍ၊ ၂၉-သုတ်။] အာရာမိစောင့်၏မယား။
တဿာ အာရာမိကိနိယာ ဓိတာ...ဧဝေတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၃၆၁။ ဝိ၊ ၂။ ၃၀၁။

အာရာမူပစာရ (ပု) [အာရာမ + ဥပစာရ] အာ-
ရာမိ၏-ကျောင်းတိုက်၏ - ဥပစာ - ဝင်းခြံ။
အနုဇာနာမိ သိက္ခဝေ အဂ္ဂိလာနေနပိ အာ-
ရာမေ အာရာမူပစာရေ ဆတ္တံ ဓာရေတံ။ ဝိ၊
၄၊ ၂၇၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၄၅။ (-ဝိ၊ ၂၊ ၂၃၆။
ကင်္ခါ၊ ၂၇၄။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၁၀၆၊ ၃၄၂။)

အာရာမူပဝန (န) [အာရာမ + ဥပဝန] အာရာမိ
ခြံ၊ သစ်သီးဥယျာဉ်၊ ပန်းဥယျာဉ်။ အာရာ-

မာနိတိ အာရာမူပဝနာနိတိ အတ္ထော။ ပေတ၊
၄။ ၉၇။

အာရာဝစိနရဋ္ဌ (တိ) [အာရာဝစိနရဋ္ဌ + က]
အာရာဝစိနတိုင်းသား။ အာရာဝစိနရဋ္ဌာ စ၊
အာကစ္ဆန္တိ မမံ သရံ။ အပ၊ ၁။ ၄၂၁။

အာရုဏ္ဏ (တိ) [အာ + ရုဒ + တ] ငိုကြွေးသော။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာရုဏ္ဏရုဏ္ဏကာရုညရဝ (ပု) [အာရုဏ္ဏ + ရုဏ္ဏ +
ကာရုည + ရဝ] ငိုကာယိုကာ သနားစရာ
အသံ။ အာရုဏ္ဏရုဏ္ဏကာရုညရဝံ ပရိဒေဝမာ-
နော နိဗ္ဗာမတဏှိကော။ မိလိန္ဒ၊ ၃၃၈။

အာရုပ္ပ (ပု၊ န) [အရူပ + ကျ။ (၁) ရုပ်မရှိရာဖြစ်
သော - အရူပဈာန်ရှိသော - တံ၊ အရူပဘုံ၊
အရူပ ဗြဟ္မလောက။ (၂) (က) အရူပဘုံ၌
ဖြစ်သော - ရုပ်မဟုတ်သော - ရုပ်မရှိသော -
တရား။ ရုပ်မဟုတ်သော ကောင်းကင်ပညတ်
စသော အာရုံ၌ဖြစ်သောတရား။ အရူပဝိဝေ
ရတရား။ အရူပဈာန်၊ အရူပသမာပတ်။ (ခ)
အရူပဈာန်ဟူသော အကျိုးရှိသော ကမ္မ
ဌာန်း၊ အာရုပ္ပကမ္မဌာန်း။ (၁) နတ္ထိ သဗ္ဗ-
သော အာရုပ္ပ၊ (မ၊ ၂။ ၇၂) တိ အရူပဗြဟ္မ-
လောကော နာမ သဗ္ဗာကာရေန နတ္ထိ။
မ၊ ၄၊ ၃။ ၈၅။ ပဉ္စ သုဒ္ဓါဝါသေ ဝိနိဝိဇ္ဇိတော
စတ္တာရေ အာရုပ္ပေ ဂက္ခိံ သု။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။
၁၅။ စိတ္တာနိ ခုဒ္ဒါဒသာရုပ္ပေ။ သင်္ဂဟ၊ ၆။
အာရုပ္ပေ ဘဝေ ဒွါဒသ ဣရိယေ။ ဝိဘာဝိနိ၊
၁၀၀။ နတ္ထိ ဝှုပ် တောတိ အရူပေါ၊ အရူပ-
ဌာန် ဝါ အရူပံ၊ တမေတ္တတ္ထိတိ အရူပေါ၊
သောယေဝါရုပ္ပေါ၊ ဘဝေါ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။
၂၅။ (-ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၀၀။ ဒိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၉၄။ မ၊ ၄၊
၁။ ၁၇၃။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၉၀။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၅၁။ အံ၊ ၄၊
၃။ ၂၅၀။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၃၃။
အနုဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။ အနုဋီ၊ ၃။ ၂၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။
၂၅၆။) (၂) (က) အရူပေ ဘဝါ အာ-

ရပ္ပ။ ရူ။ နာ။ ၂၃၂။ ရူပါနမေတံ နိဿရကံ
ယဒိဒံ အာရပ္ပံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၃၀။ ပဋိသံ။ ၂၆။
ဣတိဝုတံ။ ၂၃၇။ ရပ္ပတိတိ ရူပံ။ န ရူပံ အရူပံ
နတ္ထေတ္ထ ရူပန္တိ အရူပံ။ အရူပမေဝ အာရပ္ပံ၊
အရူပဉ္စာနာနိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အာရပ္ပ
န္တိ အရူပါဝစရဉ္စာနံ။ ဣတိဝုတံ၊ ၄။ ၂၀၉။
ယေ တေ သန္တာ ဝိမေက္ခာ အတိက္ကမ္မ ရူပေ
အာရပ္ပ။ မ၊ ၁။ ၄၀။ မ၊ ၂။ ၁၃၇။ သံ၊ ၁။ ၃၄၃။
အံ၊ ၃။ ၁၃၅။ ၂၆၆။ အာရပ္ပတိ အာရပ္ပက-
တော စ ဝိပါကတော စ ရူပဝိရဟိတာ။ မ၊ ၄။
၁။ ၁၆၆။ နတ္ထိ တေသံ အာရပ္ပကဘူတံ ဝါ
ဖလဘူတံ ဝါ ရူပန္တိ အရူပါ။ အရူပါ ဝေ
အာရပ္ပ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ အရူပေ အာရပ္ပဏေ
ပဝတ္တာ အာရပ္ပ။ ဝိဘာဝိနိ။ ၂၆၀။ (-အဘိ၊
က။ ၂၄၄။ ဣတိဝုတံ။ ၂၂၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၉။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၄။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၃။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၇၅။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။) (ခ) စတ္တာရော
အာရပ္ပ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။ စတုသု အာရပ္ပေ-
သု အာကာသာနဉ္စာယတနံ တာဝ ဘာဝေ-
တုကာမော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၀။ ရူပဝိဝေကေန
အရူပံ၊ အရူပမေဝ အာရပ္ပံ ဈာနံ၊ ဣဝ ပန
တဒတ္ထံ ကမ္မဋ္ဌာနံ အဓိပ္ပေတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
၃၉၃။

အာရပ္ပကထာန (န) [အာရပ္ပ + ကထာန] အရူပ
ဈာန်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်း။ အာနာပါန-
စတုတ္ထဉ္စာနေ နိကန္တိပရိယာဒါနံ ကတော
အာရပ္ပကထာနံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၂။

အာရပ္ပကထာ (ထိ) [အာရပ္ပ + ကထာ] အရူပ
ဈာန်ကို ဆိုရာဖြစ်သောစကား၊ အရူပဈာန်
လေးပါးသည် အသင်္ခတတရား ဖြစ်သည်ဟု
သော ပရဝါဒီတို့၏ အယူအဆကို ပယ်ရှားရာ
စကားရပ်။ အဘိဓမ္မပိဋက၊ ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊
ဆဋ္ဌဝဂ်၊ ၄-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၂၄၄။ ဣဒါနိ
အာရပ္ပကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၁၉၃။

အာရပ္ပကိရိယာ (ထိ) [အာရပ္ပ + ကိရိယာ] အ-
ရူပကိရိယာစိတ်။ စတသော အာရပ္ပကိရိယာ
တိကံ မဂ္ဂစိတ္တာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။

အာရပ္ပကုသလ (န) [အာရပ္ပ + ကုသလ] အရူပ
ကုသိုလ်စိတ်။ နဝ ကိရိယစိတ္တာနိ စတ္တာရိ
အာရပ္ပကုသလာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။

အာရပ္ပစုတိ (ထိ) [အာရပ္ပ + စုတိ] အရူပါဝစ
ရစုတိ။ တေနာနသာရေန အာရပ္ပစုတိယာ
ပိ အနန္တရာ ပဋိသန္တိ ဝေဝိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၈၃။ (-အနု၊ ၂။ ၁၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၃။)

အာရပ္ပဉ္စာန (န) [အာရပ္ပ + စာန] အရူပစာနံ။
အာကာသာနဉ္စံ စ တံ ပဌမဏ အာရပ္ပဉ္စာန-
ဏ အာရပ္ပကတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄။)

အာရပ္ပပဋိသန္တိ (ပု) [အာရပ္ပ + ပဋိသန္တိ] အရူပ
ပဋိသန္တေ။ ယထာသမ္ဘဝံ အတိတနဝတ္ထဗ္ဗာ-
ရမ္ပကာ အာရပ္ပပဋိသန္တိ။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၀၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၂။ (-အနု၊ ၂။ ၁၁၇။)

အာရပ္ပပါဒက (ထိ) [အာရပ္ပ + ပါဒက] အရူပ
ဈာန်လျှင် အခြေခံရှိသော အရူပဈာန်ကို
အခြေခံသော၊ အပရေ ပနာဟု “အာရပ္ပပါ-
ဒကံ ဖလသမာပတ္တိ”န္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၂။

အာရပ္ပဘဝ (ပု) [အာရပ္ပ + ဘဝ] အရူပ-ဘုံ-
ဘဝ။ အာရပ္ပဘဝေပိ ဩဠာရိကရူပါနိဿဋ်
သုခုမဉ္စပံ အတ္တိတိ လက္ခိ သေယျထာပိ အနု-
ကာနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။

အာရပ္ပဘာဝနာ (ထိ) [အာရပ္ပ + ဘာဝနာ]
အရူပဘာဝနာ၊ အရူပဈာန်။ အာရပ္ပဘာဝ-
နာယ အဘာဝေ...ဝိပါကပွဝတ္တိ။ မူလဒီ၊ ၁။
၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။

အာရပ္ပဘူမိ (ထိ) [အာရပ္ပ + ဘူမိ] အရူပဘုံ။
စတုတ္ထဉ္စာနမေဝ ဟိ... အာရပ္ပဘူမိဉ္စ နိပ္ပါ
ဒေတိ။ အနု၊ ၂။ ၁၂၇။

အာရပ္ပမဂ္ဂသမဂီ (တိ) [အာရပ္ပ + မဂ္ဂ + သမဂီ] အရူပသမာပတ် - ၏ အကြောင်းဖြစ်သော - သို့ နောက်ကြောင်းဖြစ်သော - အကျင့်နှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။ အာရပ္ပမဂ္ဂသမဂီတိ ဝေ သမေတဿ... ဝိဘောတိ ရူပံ။ မဟာနိ။ ၂၇။ အာရပ္ပမဂ္ဂသမဂီတိ အရူပသမာပတ္တိယာ ဂမနမဂ္ဂေန အပရိဟိနော။ မဟာနိ။ ၄၁၅။

အာရပ္ပဝိပါက (ပု) [အာရပ္ပ + ဝိပါက] အရူပဝိပါက။ အာရပ္ပဝိပါကေသု စာပိ သင်္ခါရဝိပရိဏာမရက္ခိ အနဝဗုဒ္ဓမာနော။ အဘိ။ ၄။ ၁၃၈။ ပဋိသံသ္မိဝါ။ ၁၃၈။ မဟာနိ။ ၄၁၅။ (- အဘိ။ ၄။ ၁၃၈။ အဘိ။ ၄။ ၁၃၈။ ၄၁၂။ မူလဒီ။ ၁။ ၂၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၄။ ၂။ ၂၆၆။)

အာရပ္ပဝိမောက္ခ (ပု) [အာရပ္ပ + ဝိမောက္ခ] အရူပဈာန်သညာဟူသော ဝိမောက္ခတရား။ အာရမ္မဏသန္တတယ စ သန္တာ အာရပ္ပဝိမောက္ခာ။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အာရပ္ပဝိမောက္ခာတိ အရူပဈာန်သညာဝိမောက္ခာ။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁၂၄။

အာရပ္ပသညာ (တိ) [အာရပ္ပ + သညာ] အရူပဈာန်သညာ။ “ယဒိ အာရပ္ပသညာနန္တိ ဣမိနာ အာကာသာနဉ္စာယတန ဝိညာဏဉ္စာယတနသညာ” ဣစ္ဆေဝ ဝုတ္တံ။ မ။ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ အရူပသညာလည်း ကြည့်။

အာရပ္ပသမာဓိ (ပု) [အာရပ္ပ + သမာဓိ] အရူပဈာန်သမာဓိ။ သမာဓိစေတ အာရပ္ပသမာဓိတိ ဝေန္တိ။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၆၇။

အာရပ္ပသမာပတ္တိ (တိ) [အာရပ္ပ + သမာပတ္တိ] အရူပသမာပတ်။ သမာပတ္တိယော စတဿော အာရပ္ပသမာပတ္တိယော။ အံ။ ၄။ ၁။ ၂။ (- အနု။ ၁။ ၁၁၆။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၁၄-၅။)

အာရပ္ပသမာပန (တိ) [အာရပ္ပ + သမာပန] အရူပသမာပတ် - သို့ ကောင်းစွာရောက် - ကို ဝင်စား - သော။ အာဠာဓော စ ကာဠာ-

မော အာရပ္ပသမာပနော အဿောသိ။ အသိ။ ၄။ ၁။ ၂၄၇။

အာရပ္ပါနန္တရ (တိ) [အာရပ္ပ + အနန္တရ] အရူပစုတိ၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ တဏှာ ဟေကေ အသညာဘဝါနန္တရဿ ဝိယ အာရပ္ပါနန္တရဿ ကာမာဝစရပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ ... ဣစ္ဆန္တိ။ အနု။ ၁။ ၂။ ၂၇။

အာရပ္ပာ (ကြိ) [အာ + ရဟ + တွာ။ ရူ။ ၃။ ၂၉။ နိတိ။ သုတ္တ။ ၃၉၅။] တက်၍၊ တက်စီး၍။ ပါသာဒမာရုယ သမန္တစက္ခု။ ဝိ။ ၁။ ၆။ ၅။ ၂။ ၃၃။ မ။ ၁။ ၂၂၅။ သံ။ ၁။ ၁၃၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇။ ဝဠဝါရတမာရုယာ (ဒီ။ ၁။ ၈၄) တိ ငွေဝါယုတ္တံ ရထ အဘိရဟိတွာ။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ ပုနပါရုယ စက်မ (ထေရ။ ၂။ ၆၉) န္တိ ပတိတော ... ပုနပိ စက်မဋ္ဌာနံ အာရဟိတွာ။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၅။ (- သံ။ ၁။ ၅၆။ ၃၇။ ဓမ္မ။ ၁။ ၇။ ဝိမာန။ ၆။ ထေရ။ ၂။ ၅။ အပါ။ ၁။ ၄၉။ နေတ္ထိ။ ၁။ ၁၁၆။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၂၅။ ၁၆၇။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၂၁။ ၁၃၀။ ၁၃၆။ မ။ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ ၂၆၀။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၇။ ၈၄။ မ။ ၄။ ၃။ ၂၇။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁၇၉။ အံ။ ၄။ ၁။ ၇။ ၁။ ၁၁၂။ အဘိ။ ၄။ ၁။ ၇၆။ ပဋိသံသ္မိ။ ၁။ ၂၉။ ဥဒါန။ ၄။ ၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၃၉။ ဘေ။ ၄။ ၁။ ၁၉။ သီ။ ၄။ ၁။ ၁၆။ ၂၄၂။ မ။ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ သံ။ ၄။ ၂။ ၂၉၈။ အံ။ ၄။ ၃။ ၁၇၁။)

အာရပ္ပာ (ကြိ) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာရပ္ပယုတိ (ကြိ) [အာ + ရဟ + ယ + တိ] တက်၏။ ဧဟိမံ ဂိရိမာရုယ။ ဘေ။ ၁။ ၁၉၃။ ဘေ။ ၄။ ၅။ ၉၄။ ၉၅။

အာရပ္ပယုတိ (ကမ္ပ၊ ကြိ) [အာ + ရဟ + ယ + တေ] တက်စီးအပ်၏။ အာရပ္ပယုတိတိ အာရောဟော။ ဝိမာန။ ၄။ ၃၀။

အာရပ္ပယုတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ + ရဟ + ကေ + ယ + တေ] တက်ရောက်စေအပ်၏။ ဝဿ

ဥက္ကဋိယတိတိ သံဝစ္ဆရံ ဥဒ္ဓံ ကဋိယတိ ဝဇီ-
ယတိ။ အာရဟတိတိ အတ္ထော။ ကခါဋ်။
၃၃၄။

အာရဟ (ကြိ) အာရဟတိ-ကြည့်။

အာရဟဏတ္ထ (ပု) [အာရဟဏ+အတ္ထ] အသား
နံ တက်ခြင်းဟူသော အကျိုး။ ယထာ ဝဏ်
အာလိမ္မေယျ ယာဝဒေဝ အာရဟဏတ္ထာယ။
မဟာနိ။ ၂၈၇။ စူဠနိ။ ၂၉၂။

အာရဟတိ (ကြိ) [အာ+ရဟ+အ+တိ] (က)
တက်၏။ တက်ရောက်၏။ (ခ) ပျံ့တက်၏။
(က) မစ္ဆော ဂယုမာနော အာဝါဠတော
ရုဒ္ဓကမာတိကံ အာရဟတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇။
(-မဟာနိ၊ ၂၇၁။) အာရဟန္တိ-အပါ၊ ၁။
ဂဝ။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၁၄၂။ အာရဟ-ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၅၊ ၃၂၈။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၂၁၂။ အာရဟေ-ဇာ၊ ၂။ ၂၉၁။ အာရ-
ဟေယျ-ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၉၈။ အာရဟိ-သံ၊ ၁။
၂၃၆။ ပေတ၊ ၂။ ၁၆။ ထေရီ၊ ၃၇။ အပါ၊ ၁။
၅၆။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၆၊ ၃၈၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ မ၊ ၄။
၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၉။
ပေတ၊ ၄။ ၂၃၉။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
ဂ၄။ အာရဟိ-သုတ္တနိ၊ ၄၃၂။ အာရဟိ-သု-
ဝိမာန၊ ၄။ ၃၃၀။ အာရဟိ-ဇာ၊ ၁။ ၁၀၆၊
၃၈၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ အာရဟိမ္မ-အပါ၊ ၁။
၃၂၈။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၂။ အာရဟိဿာမ-သံ၊
၄။ ၂။ ၁၇၉။ (ခ) အာရဟိ-သု နဘတ္တလံ။
အပါ၊ ၂။ ၂၁၆။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၇၇။

အာရဟ(က)န (န) [အာ+ရဟ+ယ] တက်
ခြင်း။ (က) အပေါ် သို့တက်ခြင်း။ (ခ) အ
သားနုတက်ခြင်း။ (က) ဝိမာနဿ အာရဟ-
နေ ဥဿုက္ကဋတော အဟေသို။ ဝိမာန၊ ၄။
၃၃၀။ (ခ) အာရဟဏတ္ထ-ကြည့်။

အာရဟနဒိဝသ (ပု) [အာရဟန+ဒိဝသ] တက်
သော-နေ-ရက်။ ပဗ္ဗတံ အာရဟနဒိဝသ-
တော သတ္တမေ ဒိဝသေ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။

အာရဟန္တ (တိ) [အာ+ရဟ+အ+အန္တ] တက်
သော၊ သူ။ တ'မာရဟန္တံ ခုရသဉ္စိတံ ဂိရိံ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၇၂။ တမာရဟန္တန္တိ တံ လေတ-
လောဟပဗ္ဗတံ အာရဟန္တံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၂။
(-ထေရီ၊ ၃၇၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ အပါ၊ ၄။ ၂။
၁၀၈။)

အာရဟိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ရဟ+တဗ္ဗ] တက်
အပ်သော။ လေကံ ဂမ္ဘိရံ အဟောသိ ဩတ-
ရိတွာ အာရဟိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၁။

အာရဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဟ+တုံ] တက်
ရောက်ခြင်းငှါ။ နိဗ္ဗာနံ အာရဟိတုံ အာလပ္ပ-
နာ ဒုလ္လဘာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ ဝဗ္ဗိကမက္ခိကာ
ဝဗ္ဗိကံ ဝိယ သိနေရံ အာရဟိတုံ အာရဟန္တိ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။

အာရဟိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဟ+တွာ] (က)
တက်၍။ (ခ) တက်စီး၍။ (က) ဂိဇ္ဈကုဋံ
ပဗ္ဗတံ အာရဟိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၅၄။ ပါကာရံ
အာရဟိတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃။
(-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀၊ ၂၉၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၃၈၊ ၃၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၇၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၆။)
(ခ) ပဋ္ဌလိယော ဥပါဟနာ အာရဟိတွာ။
မ၊ ၂။ ၃၆၂။ အဓမ္မယာနံ ဒဋ္ဌမာရဟိတွာ။ ဇာ၊
၁။ ၂၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။
ခုဒ္ဓက၊ ၄။ ၁၃၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၄။)

အာရဟိမ္မ
အာရဟိဿာမ
အာရဟိ
အာရဟေ
အာရဟေယျ } (ကြိ) အာရဟတိ-ကြည့်။

အာရ(ရ)ဋ (တိ) [အာ+ရဟ+တ။ ကစ္စည်း၊
၅၈၉။ ရူ၊ သုတ်၊ ၆၂။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁။ ၁၉၃။
မောင်၊ ၅။ ၁၄၈။] (ခ) (က) တက်သော
(အထက်သို့တက်သော)၊ တက်ရောက်သော။

(ခ) တက်စီးသော။ (၂) တက်အပ်သော။ တက်ရောက်အပ်သော။ တက်စီးအပ်သော။
 (၃) တက်ရာ-တက်ရောက်ရာ-ဖြစ်သော။
 (၁) (က) တတော စ တဠာကံ အာရဇ္ဇံ ဂဏတော အာဟာရော နတ္ထိ။ ဝိဠာသ။ ၂၇။ သိရိသယနံ အာရဇ္ဇော ရာဇာ။ ဝိဠာ ၂၆၀။ ပဌမဂါထာ ဓမ္မပဒေ သင်္ဂဟံ အာရဇ္ဇော။ ဝိဠာ ၃။ ၂၆။ အယံ ထေရော ဒွိသုဌာနေသု ဇောဒဂ္ဂံ အာရဇ္ဇော။ မဠာ ၄။ ၁၉၃။ အာရဇ္ဇော ဒီပနိဿေကိ။ အဘိဠာသ။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိသ။ ၃၃၄။ (-ဝိဠာသ။ ၃၉၆။ ၂၃၅။ ၂၃၇။ ဝိဠာ ၂၆၀။ ၂၃၁။ ဝိဠာ ၃။ ၂၆၁။ ၂။ ဝိဠာ ၄။ ၁၇၇။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၄၄။ ဝိဠာသ။ ၂၁၂။ ဝိဠာ ၂။ ၂၀၁။ ၂၅။ ၂၂၉။ ၃၀၅။ ၃၁၆။ မဠာသ။ ၁၀၃။ ၂၇၂။ မဠာ ၂။ ၄၇၆။ မဠာ ၄။ ၇၉၁။ ၁၉၃။ အိဠာသ။ ၃၅၇။ အိဠာ ၃။ ၉၃။ အဘိဠာသ။ ၁၃၃။ ၁၇၆။ အဘိဠာ ၃။ ၆၉။ ပရိသံဠာ ၂။ ၂၆၆။ မဟာနိဠာ ၂။ ၁၆၄။ ဝိဠာ ၂။ ၁၉၄။ သိရိသင်္ဂဟ။ ၃၇၀။ သိရိ ၂။ ၃၂၀။) (က) (ခ) အာရဇ္ဇေန ဘုဉ်တဗ္ဗံ။ ဝိ ၂။ ၁၀၁။ ရထံ အာရဇ္ဇော။ ဝိဠာသ။ ၅၉။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၄၁၇။) (၂) သတ္တ ဟတ္ထိသတေ ဒတ္တာ ... အာရဇ္ဇေ ဂါမကိယေဟိ။ ဇာ ၂။ ၃၂၃။ ၃၇၀။ ဇာ ၄။ ၇၂။ ၂၀၁။ ၃၆၈။ (၃) အာရဇ္ဇကာလ ကြည့်။

အာရဇ္ဇအဿ (တိ) [အာရဇ္ဇ+အဿ] တက်စီးအပ်သော မြင်းရိုသော၊ မြင်းကိုစီးသောသူ။ (တမန်)။ အဿဗုတေတိ အာရဇ္ဇဿ ဗုတေ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၆။

အာရဇ္ဇကာလ (ပု) [အာရဇ္ဇ+ကာလ] တက်ရာ - တက်ရောက်ရာ - အခါ။ ပဌမဓမ္မက္ခန္ဓာသုတ္တံ ခုတိယံ အာရဇ္ဇကာလော ဝိယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၄။ တိဿဝါပိပါဠိ အာရဇ္ဇကာလေ ... အခါသိ။ အဘိဠာသ။ ၂။ ၄၂၇။

အာရဇ္ဇဌာန (န) [အာရဇ္ဇ+ဌာန] တက်ရောက်အပ် - တက်သွားအပ် - သော နေရာဌာန။

အာရဇ္ဇဌာနေ ပဒံ ဝိယ ဟိ သုခဝေဒနာယ ဥပ္ပတ္တိ ပါကဋ္ဌာ ဟောတိ။ ဝိဠာ ၂။ ၃၁၆။ အဘိဠာသ။ ၂။ ၂၅၄။

အာရဇ္ဇဓမ္မ (ပု) [အာရဇ္ဇ+ဓမ္မ] တက်ရောက် (တင်ထားအပ်)သော ပါဠိအဋ္ဌကထာတရား။ တိဿော သင်္ဂဟိတိယော အာရဇ္ဇဓမ္မဇယဝ ပဒေသော ဝါစေန္တဿ အာပတ္တိ။ ကခါ၊ ၇။ ၃၄၉။

အာရဇ္ဇနယ (ပု) [အာရဇ္ဇ+နယ] (သင်္ဂဟနာသို့) ရောက်သောနည်း၊ သင်္ဂဟနာတင်ထားအပ်သောနည်း။ ဩပက္ကမိကေ ပက္ကကဘာဝေါ အာရဇ္ဇနယေန ဝေဒိတဗ္ဗော။ ကခါ၊ ၇။ ၂၄။

အာရဇ္ဇနာဝါ (ထိ) [အာရဇ္ဇ+နာဝါ] တက်စီးအပ်သောလှေ။ တေန အာရဇ္ဇနာဝါယ ဗျာပတ္တိ နာမ နတ္ထိ။ ဇာ ၄။ ၁၄၀။

အာရဇ္ဇမဂ္ဂ (ပု) [အာရဇ္ဇ+မဂ္ဂ] တက်-သွား-ရောက်အပ်သော လမ်းစဉ်။ သဗ္ဗဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသာဝကေဟိ အာရဇ္ဇမဂ္ဂေါ ရာဟုလ မယာ တုယံ အာစိက္ခိတော။ မဠာ ၃။ ၆၁။

အာရဇ္ဇသဗ္ဗပဒ (န) [အာရဇ္ဇ+သဗ္ဗပဒ] တက်ရောက် - သင်္ဂဟနာတင်အပ်-သော အလုံးစုံသောပုဒ်။ န ဝိဘဏေ ဝိယ ပါဠိယာ အာရဇ္ဇသဗ္ဗပဒါနံ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၉၄။

အာရဇ္ဇဘိလာပ (ပု) [အာရဇ္ဇ+အဘိလာပ] တက်ရောက်- သင်္ဂဟနာတင်အပ်- သော သဒ္ဓါ။ ဝိနယံ ပတွာ.... အာရဇ္ဇဘိလာပဝသေနေဝေတံ ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝိဠာ ၃။ ၂၃၃။

အာရောဂျ (န) [အရောဂ+ကျ။ အရောဂဿ ဘာဝေါ အာရောဂျံ။ ဇာနိ၊ ၇။ ၃၃၁။ ကစ္စည်း။ ၃၆၀။ နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၇၇၀။ ၎င်း၌ အာရောဂျ အာရုဂျ၊ အာရောဂ္ဂိယ-ဟု ပါဠိသုံးမျိုးရှိကြောင်း ပြဆိုထား ၏။ အာရုဂျ၊ အာရောဂ္ဂိ-

ယ ပါဠိများ ယခုစာပေတို့၌ မတွေ့ရ၊ အာရောဂျိယ-အရာ၌ အရောဂျိယံ (သံ၊၁။က၇)ဟု၎င်း အရောဂတာ(မိလိန္ဒ။၃၂၄)ဟု၎င်း တွေ့ရ၏။

(၁) အနာရောဂါ - မရှိ - ကင်း - သည်၏ အဖြစ်၊ အနာ - ရောဂါ - မရှိခြင်း၊ ကျန်းမာခြင်း။ (၂) (ခန္ဓာငါးပါးဟူသော)အနာရောဂါ မရှိသောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ (၃) အာရောဂျ အဝိဿတိ။ ဒီ၊၁။၁၀။ တိဏိ အဝသာတာနိ ယောဗ္ဗည အာရောဂျ ဇီဝိတံ။ မဟာနိ။၂၃။ အရောဂဘာဝေါ အာရောဂျ။ မဟာနိ၊၄။၉၀။ အာရောဂျ ဇာတန္တိ အဒ္ဓဿ။ မ၊၄။၂။၁၆၇။ အာရောဂျန္တိ အရောဂတာ အာဗာဓာဘာဝေါ။ မ၊၄။၂။၁၉၉။ (-ဒီ၊၁။၆၉။ မ၊၁။၃၄၄။ မ၊၂။၁၇၆။ သံ၊၁။၃၃၁။ သံ၊၂။၁။သံ၊၃။၁၉၁။ အံ၊၁။၁၄၄၊၄၆၀။ အံ၊၂။၆၃။ အံ၊၃။၃၆၄။ အဘိ၊ဝိ။၃၆၃။ ထေရီ၊၄၁၅။ ဇေ၊၂။၃၅၃။ ဝိ၊၄။၁။၃၁၊၁၉၃။ ဝိ၊၄။၂။၁၇၆။ ကင်္ခါ၊၄။၁၂၇။ ဒီ၊၄။၁။၁၉၃။ ဒီ၊၄။၂။၁၆၄။ မ၊၄။၁။၆၀။ မ၊၄။၂။၄၁၊၂၂၀။ မ၊၄။၄။၁၉၅။ အံ၊၄။၂။၁၂၉။ အဘိ၊၄။၁။၈၀၊၁၇၂။ အဘိ၊၄။၂။၉၆။ ပဋိသံ၊၄။၁။၁၂၀။ ဝိမာန၊၄။၂၂၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၆၈။ ဇေ၊၄။၁။၇၆၊၃၈၈။ ဇေ၊၄။၂။၂၃၈။ သာရတ္ထ၊၃။၄၇၅။ သံ၊၄။၂။၂၀၂။ ကင်္ခါ၊၄။၂၂၅။) (၂) အာရောဂျ သမ္ပဒညာယ။ သုတ္တနိ၊၃၉၅။ အာရောဂျန္တိ နိဗ္ဗာန်။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂၄။ ပဉ္စနံ ခန္ဓာနံ နိရောဓော အာရောဂျ နိဗ္ဗာနန္တိ ပဿန္တော သမ္ပတ္တနိယာမံ ဩက္ကမတိ။ ပဋိသံ၊၄။၁။ အာရောဂျန္တိ အာရောဂျဘူတံ။ ပဋိသံ၊၄။၂။၃၁၇။

အာရောဂျကရ (တိ) [အာရောဂျ+ကရ] အနာ
မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို - အနာကင်းခြင်းကို - ပြုတတ်သော။ အာရောဂျကရံ ရသဂ္ဂသဂ္ဂိလက္ခဏံ နိဗ္ဗတ္တတိ။ ဒီ၊၄။၃။၁၁၉။

အာရောဂျကရဏကမ္မ (န) [အာရောဂျ+ကရဏ+ကမ္မ] အနာမရှိခြင်းကို ပြုတတ်သောကံ။

သတ္တဝါတို့အား မညှဉ်းသဲခြင်းအမှု။ တထာဂတေန ပန ဒီ၊သရတ္ထံ လူမံ အာရောဂျကရဏကမ္မံ ကတံ။ ဒီ၊၄။၃။၁၁၉။ အာရောဂျကရဏကမ္မန္တိ အာရောဂဘာဝကရံ သတ္တာနံ အဝိဟေဋ္ဌနကမ္မံ။ ဒီ၊၄။၃။၁၂၁။

အာရောဂျကာမ (တိ) [အာရောဂျ+ကာမ] ရောဂါကင်းခြင်း - ကျန်းမာခြင်း - ကို အလိုရှိသော။ အာရောဂျကာမာ သတ္တာ ဗျာဓိနာ ပဋိဝိရုဒ္ဓါ။ မဟာနိ။၃၂၃။

အာရောဂျကာလ (ပု) [အာရောဂျ + ကာလ] ရောဂါကင်းသောအခါ၊ ကျန်းမာသောအခါ။ ယေ ဟိ ပုဗ္ဗေ ဒဟရကာလေ အာရောဂျကာလေ...ပမေန္တိ။ မ၊၄။၁။၁၉၉။ အံ၊၄။၃။၃၃။

အာရောဂျဋ္ဌ (ပု) [အာရောဂျ+အတ္တ] ရောဂါကင်းခြင်းဟူသော အနက်သဘော။ အာရောဂျဋ္ဌေန အနဝဋ္ဌဋ္ဌေန .. ကုသလာ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၁၈၉။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂၀။ အနုဋ္ဌိ ၁။၃၅။ (-ဒီ၊၄။၃။၆၇။ ဝိမာန၊၄။၁၁၉။ သာရတ္ထ၊၂။၂၈၃။ ဒီ၊၄။၃။၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၁၁၃။)

အာရောဂျတ္ထ (ပု) [အာရောဂျ+အတ္တ] ရောဂါကင်းခြင်း အကျိုး၊ ကျန်းမာခြင်း အကျိုး။ အာရောဂျတ္ထာယ မောစေတိ။ ဝိ၊၁။၁၅၄။ (-ဝိ၊၄။၂။၁၁၀။ ကင်္ခါ၊၄။၄၉။)

အာရောဂျနိဝါန (န) [အာရောဂျ+နိဝါန] ရောဂါကင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တတောနိဝါနန္တိ အာရဂျနိဝါနံ။ ဒီ၊၄။၁။၁၉၀။ မ၊၄။၂။၂၁၈။

အာရောဂျပဒ (န) [အာရောဂျ+ပဒ] အာရောဂျဟူသောပုဒ်။ ဧဝံ အာရောဂျပဒံ သဗ္ဗပဒေဟိ ယောဇေတွာ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၂။

အာရောဂျပရမ (တိ) [အာရောဂျ+ပရမ] အနာမရှိသည်၏ အဖြစ်လျှင်-ကျန်းမာခြင်းလျှင်-

အမွန်အပြတ်ရှိသော။ အာရောဂျပရမာ လာ-
ဘာ။ မ၊ ၂။ ၁၇၆။ ဓမ္မ၊ ၄၃။ အာရောဂျ တေ-
သံ ပရမံ ဥတ္တမံ၊ နတ္ထိ တတော ဥတ္တရိတရော
လာဘောတိ အာရောဂျပရမာ လာဘာ။ မ၊
၄၃။ ၁၅၂။ (-ဓမ္မ၊ ၄၃။ ၁၇၃။ မ၊ ၄၃။
၁၀၆။)

အာရောဂျပ္ပတ္တ (တိ) [အာရောဂျ+ပ္ပတ္တ] အနာ-
-ရောဂါ-မရှိခြင်းသို့ ရောက်သော။ ပရမံ
အာရောဂျပ္ပတ္တ(မဟာနိ၊ ၆၄) နှို ဥတ္တမံ နိဗ္ဗာ-
နံ ပါပုဏိတာ ဌိတံ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၇၂။

အာရောဂျမဒေ (ပု) [အာရောဂျ+မဒေ] အနာ-
ကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-ကိုစွဲမှီ၍ဖြစ်သော
မာန်ယစ်ခြင်း တယော မဒေါ၊ အာရောဂျမ-
ဒေါ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၈၄။ ကော အညော မဒိသော
နိရောဂေါ နာမာတိ ဧဝံ မာနကရဏံ အာ-
ရောဂျမဒေါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ တဿ မယံ...
ယော အာရောဂေ အာရောဂျမဒေါ။ အံ၊ ၁။
၁၄၄။ အာရောဂျမဒေါတိ အဟံ နိရောဂေါ-
တိ အာရောဂျ နိဿယ ဥပ္ပဇ္ဇနကော မာန-
မဒေါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ (-အံ၊ ၂။ ၆၃။ အဘိ၊
ဝိ၊ ၃၅၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၈။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၀၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။)

အာရောဂျဝိနာသက (တိ) [အာရောဂျ+ဝိနာ-
သက] အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-ကို
ဖျက်ဆီးတတ်သော။ အာရောဂျဝိနာသကော
ရောဂေါ ဧဝံ ရောဂဗျသနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။

အာရောဂျဝိနာသန (တိ) [အာရောဂျ+ဝိနာသ-
န] အာရောဂျဝိနာသက-နှင့် အနက်တူ။ ရော-
ဂေါယေဝ အာရောဂျဝိနာသနတော ဗျသနံ
ရောဂဗျသနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။

အာရောဂျသဝိဓာန (န) [အာရောဂျ+သဝိဓာန]
အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-ကို ကောင်း
စွာ စီရင်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးကို စီမံခြင်း။
သေယျယိဒံ ? ဂဟဋ္ဌာနံ တာဝ ဣဓ ယကိဋ္ဌိ

ဝိတ္တုပကရဏံ၊ အနာကုလကမ္ပန္တတာ၊ အာ-
ရောဂျသဝိဓာနံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၇၅။

အာရောဂျသမ္ပတ္တိ (တိ) [အာရောဂျ+သမ္ပတ္တိ]
အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-နှင့် ပြည့်စုံ
ခြင်း။ အပ္ပါဗာတောတိ အာရောဂျသမ္ပတ္တိ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၁။

အာရောဂျသမ္ပဒါ (တိ) [အာရောဂျ+သမ္ပဒါ]
အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-၏ ပြည့်စုံ
ခြင်း၊ ကျန်းမာရေး၏ ပြည့်စုံခြင်း။ ဉာတိ-
သမ္ပဒါ ဘောဂသမ္ပဒါ အာရောဂျသမ္ပဒါ။ ဒီ၊
၃။ ၁၉၆။ အံ၊ ၂။ ၁၃၀။ အာရောဂျသ သမ္ပ-
ဒါ အာရောဂျသမ္ပဒါ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၁။ သာရ-
တ္ထ၊ ၃။ ၄၇၅။ (-ပေတ၊ ၄။ ၁၂၁။)

အာရောဂျသမ္ပဒါဟေတု (ပု) [အာရောဂျသမ္ပဒါ
+ဟေတု] အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-
၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော အကြောင်း။ အာ-
ရောဂျသမ္ပဒါဟေတု ဝါ ကာယဿ ဘေဒါ...
ဥပပဇ္ဇန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၆။

အာရောဂျသာလာ (တိ) [အာရောဂျ+သာလာ]
ဆေးရုံ၊ ဆေးကုခန်း၊ ဆေးပေးခန်း။ ဘောဇန-
သာလံ အဂ္ဂိသာလံ... အာရောဂျသာလံ ကာ-
ရေသိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ အာရောဂျသာလန္တိ
အာတုရာနံ အာရောဂဘာဝကရဏတ္ထာယ
ကတသာလံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။

အာရောဂျဟေတုက (တိ) [အာရောဂျ+ဟေတု-
က] အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-လျှင်
အကြောင်းရှိသော။ အာရောဂျဟေတုကံ
သုခံ အဿ အတ္တိတိ သုခံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၅။

အာရောဂျာဝဟ (တိ) [အာရောဂျ+အာဝဟ]
အနာကင်းခြင်း-ကျန်းမာခြင်း-ကိုဆောင်
တတ်သော။ ဩသဓန္တိ တဒါ အာယတိဉ္စ
အာရောဂျာဝဟံ အဂဒံ။ ပေတ၊ ၄။ ၁၈၃။

အာရောဂေန (န) [အာ+ရုစ+ယ] ပြောကြား
ခြင်း။ ဣတ္ထိယာ မတိ ပုရိသဿ အာရောဂ-

နေပိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ ပဏ္ဍိတံ ဟိ အာရောစ-
နံ ရူပတိ။ ကင်္ခါ၊၁၀၈။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃။
ကင်္ခါ၊၂၉၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၃။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၃၇။ သာရတ္ထ၊
၂။၃၆၁။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၁၆၄၊၂၃၄၊၄၀၉။)

အာရောစနက (တိ) [အာရောစန+က] ပြော
ကြားသောသူ။ တေသံ အဝဿံ အာရောစ-
နကာနံ မာတာပိတဘာတာဘဂိနိအာဒိနံ ဝါ
သန္တိကံ ဂန္ဓာ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၂၃၄။

အာရောစနကာလ (ပ) [အာရောစန+ကာလ] ပြော
ကြားရာ-အခါ-ကာလ။ ကိလေသေ-
သု ဥပ္ပနေသု “ဘန္တေ ကိလေသော မေ ဥ-
ပ္ပနေသု”တိ သတ္ထု အာရောစနကာလော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈။

အာရောစနကိစ္စ (န) [အာရောစန+ကိစ္စ] ပြော
ကြား-ပန်ကြား-ခြင်း အမှု၊ ပန်ကြားဖွယ်
ကိစ္စ။ ဣတော စိတော စ ပရိယေသိတော
အာရောစနကိစ္စံ နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။

အာရောစနတ္ထ (ပ) [အာရောစန+အတ္ထ] ပြော
ကြားခြင်းအနက်။ ယဂ္ဂေတိ အာရောစန-
တ္ထေ နိပါတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

အာရောစနပစ္စယ (ပ) [အာရောစန+ပစ္စယ] ပြော
ကြားခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တေ-
သမ္ပိ ဇုက္ကဋ္ဌန္တိ အာရောစနပစ္စယာ ဇုက္ကဋ္ဌံ။
သာရတ္ထ၊၂။၂၆၅။

အာရောစနဝိဓာန (န) [အာရောစန+ဝိဓာန] ပြော
ကြားခြင်း အစီအရင်။ တတ္ထ အာရော-
စနဝိဓာနံ အဘေဒန္တော ဗာလော။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊
၁၅၇။

အာရောစယတိ (ကြိ) အာရောစေတိ-ကြည့်။

အာရောစယမာန (တိ) [အာ + ရူပ + ဣယ +
မာန] ပြောကြားသောသူ။ အာရောစယ-
မာနာ စ နေဝ ပိယကမျတာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။

၁၈၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ သာရ-
တ္ထ၊၁။၅၉။)

အာရောစယိတု (တိ) [အာ + ရူပ + ဣယ + တု] ပြော
ကြားသောသူ။ ကောစိဿ အာရော-
စယိတာပိ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅။

အာရောစာပေတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ရူပ + ကာပေ
+ တဗ္ဗ] ပြောကြားစေ-အပ်-သင့်-ထိုက်
-သော။ ဥဒါနမ္ပိ ဝတ္ထု အာရောစာပေတဗ္ဗံ။
ဝိ၊၅။၃၈၇။

အာရောစာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ + ရူပ + ကာ-
ပေ + တိ] ပြောကြားစေ၏။ လျှောက်ကြားစေ
၏။ အာရာမိဂေဟိ အတ္တနော ဥပကာရ
ဘဝံ သံဃဿ အာရောစာပေတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၇၇။ အာရောစာပေထ - ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၁။
အာရောစာပေယံ-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၇။ အာရော-
စာပေသိ-ဝိ၊၁။၁၂။ ဝိ၊၃။၄၈၊၃၀၆။ ဒီ၊၁။
၁၁၈။ ဒီ၊၂။၈၃၊၁၀၅။ မ၊၂။၂၄၀။ အံ၊၃။
၃၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၊၁၆၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၆၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၁၊၁၁၀။
ဓုဒ္ဓကာဋ္ဌ၊၁၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၃၊၃၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၄။၄၀၊၁၇၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၁။ အာရောစာပေ-
သံ-ဒီ၊၂။၇၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၂။

အာရောစာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ရူပ + ကာပေ
+ တွာ] ပြောကြားစေ၍။ ကာလံ အာရော-
စာပေတွာ။ ဝိ၊၁။၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၇။ (-
ဝိ၊၅။၃၈၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇။ ကင်္ခါ၊၁၃၂။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၇။၃၈၄။)

အာရောစာပေန္တံ (တိ) [အာ + ရူပ + ကာပေ +
အန္တံ] ပြောကြားစေသောသူ။ တဿ တံ
ပဝတ္ထိံ သယံ အာရောစေန္တဿ ဝါ အညေန
အာရောစာပေန္တဿ ဝါ သံဃာဒိသေသော။
ကင်္ခါ၊၁၃၂-၃။

အာရောစိတ (တိ) [အာ + ရူပ + တ] ပြောကြား
အပ်သော။ ကာလေ အာရောစိတေ

ပုတ္တော ပိတရံ တေဒဝေါစ။ ဝိသုဒ္ဓါ။
 ကာလေ အာရောစိတေ တံ ပက္ခမန္တာ နေဝ
 ဥဒ္ဓရိယု။ ဝိ၊ ၂၊ ၅၀။ သစေ အာရမေ ကာ-
 လော အာရောစိတော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၈၀။ (- ဝိ၊ ၂၊ ၂၀။ အပါ၊ ၄၂။ ဝိ၊ ၄။
 ၁၇၂၊ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂၊ ၅၁။ ကာ၊ ၉၊ ၁၄၃။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၊ ၃၇၊ ၁၃၅၊ ၁၅၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၉၊ ၁၉၅။ ကခိ။
 ၂၉၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀၊ ၁၅၁၊
 ၁၉၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၆။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၃၃၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄၊ ၂၀၉။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆၇။ ဝဇိရ၊ ၄၇၄။ ကခိ။
 ၄။ ၁၆၁။ ၂၊ ၉၊ ၄၂၊ ၁၄၄၆၊ ၄၅၅။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၈၀။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၃။)

အာရောစိတကာလ (ပု) [အာရောစိတ + ကာ-
 လ] ပြောကြားအပ်သောအခါ။ အာရောစိ-
 တကာလတော ပဋ္ဌာယ စ ကေံ သိက္ခိ
 ဌပေတော။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇။ ကခိ။ ၄။ ၂၆၇။

အာရောစိတက္ခဏ (ပု) [အာရောစိတ + ခဏ] ပြောကြားအပ်သောခဏ။ အယံ ပန အာ-
 ရောစိတက္ခဏေယေဝ ပါရာဇိကံ အာပဇ္ဇတိ။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။

အာရောစိတဒိဝေ (ပု) [အာရောစိတ + ဒိဝေ] ပြောကြားအပ်သော နေ့ရက်။ အနုလော-
 မက္ခမေန ဝါ အာရောစိတဒိဝေတော ပဋ္ဌာ-
 ယ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၄၇။ ကခိ။
 ၄။ ၂၆၃။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၇။)

အာရောစိတနယ (ပု) [အာရောစိတ + နယ] ပြောကြားအပ်သောနည်း။ တေ ဗုဒ္ဓံ ဝိက္ခာ-
 လေတော ရညော အာရောစိတနယေနဝ
 အာရောစေသုံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။

အာရောစိတဘိက္ခာ (ထိ) [အာရောစိတ + ဘိ-
 က္ခာ] ပြောကြားအပ်သောဆွမ်း။ ဥဒ္ဓိဿက-
 တန္တိ ဣဒံ တုမေ ဥဒ္ဓိဿကတန္တိ ဝေ အာရော-
 စိတဘိက္ခံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၉။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။

အာရောစိတဝတ္ထု (န) [အာရောစိတ + ဝတ္ထု] ပြောကြားအပ်သော - အမှုအခင်း - ဝတ္ထု။
 အာရောစိတံ ဝတ္ထု အဝိနိစ္ဆိတံ (ကခိ။ ၂။ ၅၉)-
 တိ အာရောစိတဝတ္ထု အာပတ္တိကဘာဝေန
 န ဝိနိစ္ဆိတံ။ ကခိ။ ၄။ ၄၂။

အာရောစိယမာန (တိ) [အာ + ရစ + ယ + မာန] ပြောကြားအပ်သောသူ။ ယထာ ဝါ တထာ
 ဝါ ဟိ အာရောစိယမာနေ (ကခိ။ ၂။ ၉၈)တိ
 ကပ္ပိယကာရကော ဝါ... အာရောစိယမာနေ။
 ကခိ။ ၄။ ၄၅၅။ (- အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။)

အာရောစေတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ရစ + ဧ + တဗ္ဗ] ပြောကြား - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။
 တွေကာဟိ အာပတ္တိဟိ အာရောစေတဗ္ဗော။
 ဝိ၊ ၂။ ၄၇။ ပါရိဝါသိကေန ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခုနာ
 အာနန္တကေန အာရောစေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၃။
 ရညော အာရောစေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၁။ (-
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၂။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၄။
 ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ ကခိ။ ၄။
 ၈၅၇၊ ၂၆၂၊ ၃၅၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၅၃။)

အာရောစေတီ (ကြိ) [အာ + ရစ + ဧ + တိ] ပြောကြား၏။ လျှောက်ထား၏။ သံတော်ဦး
 တင်၏။ သော ဣတရဿ အာရောစေတီ။
 ဝိ၊ ၁။ ၆၆၊ ၉၅။ သုတ္တော န အာရောစေတီ။
 ဝိ၊ ၃။ ၁၆၂။ (- ဝိ၊ ၁။ ၉၆။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈၊ ၂၉၀။
 ဝိ၊ ၃။ ၁၆၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄၂၉။ ဒိ၊ ၂။ ၂၆၂။ သံ၊ ၂။
 ၈၇။ အံ၊ ၂။ ၈၅၊ ၂၃၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၊ ၃၊ ၃၂၀၊
 ၃၂၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၊ ၉၊ ၁၄၃၊ ၂၅၆၊ ၂၃၃။ ဝိ၊
 ၄။ ၃။ ၂၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။
 ကခိ။ ၄။ ၂၃၆၊ ၂၅၈၊ ၄၀၈။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။)
 အာရောစေန္တိ - ဝိ၊ ၄။ ၄၅၅။ ဒိ၊ ၂။ ၂၅၆၊ ၂၅၈၊
 ၂၆၁။ အံ၊ ၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၃။ ၄၉၊ ၅၂။ အပါ၊ ၂။
 ၂၇၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃၊ ၂၆၈။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၁၄၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၅။

မိ-အံ၊ ၂။ ၄၇၁။ အာရောစေသောမ-ဝိ၊ ၄။
၂၂၂။ ခိ၊ ၃။ ၉၈။ မ၊ ၃။ ၂။ သံ၊ ၃။ ၁၄၀၊ ၃၄။
အံ၊ ၁။ ၁၁၇။ ခိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ ခိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ အာရောစေသံ-
ဝိ၊ ၂။ ၂၈၀-၁။

အာရောစေတု (တိ) [အာ+ရုစ+ဏေ+တု]
ပြောကြားတတ်သောသူ။ ကေပုရိသောပိ
အာဂန္ဓာ သာသနမတ္တမ္ပိ အာရောစေတာ
နတ္ထိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။

အာရောစေတု (ကြိ၊ ပိ) [အာ+ရုစ+ဏေ+တု]
ပြောကြားခြင်းငှါ။ အနုဇာနာပိ ဘိက္ခုဝေ
အာရောစေတု အဇ္ဈုပေါသထောတိ။ ဝိ၊ ၃။
၁၅၈။ အနုပသမ္ပန္နသောပိ အာရောစေတု
ဝေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၃။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၃၂၊ ၃၃၆၊ ၃၈၅။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၀၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၆၈။ စူဠနိ၊
၄။ ၇၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၅၄။)

အာရောစေတုကာမ (တိ) [အာရောစေတု +
ကမ္မ+က] ပြောကြားခြင်းငှါ အလိုရှိသော၊
ပြောကြားလိုသောသူ။ ဧတဒေဝ ခေါ ပန
မယံ ဘောတော ဂေါတမဿ အာရောစေတု-
ကာမာ။ မ၊ ၂။ ၁၇၀။ (- ခိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ သံ၊ ၄။
၁။ ၆၉။)

အာရောစေတော (ကြိ၊ ပိ) [အာ+ရုစ+ဏေ+
တော] ပြောကြား - လျှောက်ထား - ခြံ။
ထေရဿ သာသနံ အာရောစေတော။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၆၇။ သုဘဒ္ဒေန ဝုဇုပဗ္ဗဇိတေန ကတံ
အနာစာရံ အာရောစေတော။ ခိ၊ ၄။ ၁။ ၇။
နေသံ သဗ္ဗကာမသန္တပ္ပိတာနံ တံ သုပိနံ အာ-
ရောစေတော။ ခိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
၂၆၉၊ ၃၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄၊ ၁၄၅။ ၂၁၁၊ ၂၅၆။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၈။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၃။ ဇော၊ ၄။ ၅။ ၄၅၉။

ကင်္ခါ၊ ၄။ ၆၈၀၊ ၁၅၉၊ ၂၆၃၊ ၃၄၁။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၈၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။)

အာရောစေန္တ (တိ) [အာ+ရုစ+ဏေ+အန္တံ။
ထိ-၌ အာရောစေန္တံ] ပြောကြားသောသူ။
ဥတ္တရိမနုဿမ္ပေ ဘူတံ အာရောစေန္တဿ
ပါမိတ္တိယ။ ဝိ၊ ၅။ ၂။ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ အာရော-
စေန္တဿ ကာယစိတ္တတော... သမုဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၉၂။ အာရောစေန္တိ- ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၅။
ဇော၊ ၄။ ၆။ ၆၇။ အာရောစေန္တိယာ- ကင်္ခါ။
၂၉၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၀၊ ၁၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၊
၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၇။ ခိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၁။ အံ၊ ၄။ ၁။
၅၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ ဥဒါန၊
၄။ ၂၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။ ဇော၊ ၄။ ၃။ ၂၁၀။
ကင်္ခါ၊ ၄။ ၅၇။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၆။ ၂၁၉၊ ၂၃၆၊
၃၅၅။)

အာရောဒန (န၊ တိ) [အာ+ရုဒ+ယ] (က)
သည်းစွာ-ငိုကြွေး-မြည်တမ်း-ခြင်း။ (ခ)
ငိုကြွေးထုအရပ်၊ (သုသာန်)။ (က) အဋ္ဌ-
မော အာရောဒနနံ။ ခိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၅၁။ (ခ) ဗဟုနော ဇနဿ အာရော-
ဒနာ။ အံ၊ ၂။ ၂၃၅။ အာရောဒနာတိ အာ-
ရောဒနဋ္ဌာနံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။

အာရောဒနဋ္ဌာန (န) [အာရောဒန+ဋ္ဌာန]
ငိုကြွေး-မြည်တမ်း-ထုအရပ်။ အာရောဒန-
ကြည့်

အာရောဒနပ္ပတ္တ (တိ) [အာရောဒန+ပတ္တ]
ငိုကြွေး မြည်တမ်း-ခြင်းသို့ ရောက်သော။
ဝနံ အာရောဒနပ္ပတ္တံ ဝိယ... အဟောသိ။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၈၈။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၈၉။)

အာရောဒနဝတ္ထု (န) [အာရောဒန+ဝတ္ထု] ငို
ကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၏ - အကြောင်း-ဝတ္ထု။
အာရောဒနဝတ္ထု ပကာသေတိတိ အာဟ
“ကန္တိတော ရောဒသာနာန”န္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈။

အာရောဒနဝေဂတန (တိ) [အာရောဒန + ဝေဂ + တန] ငိုကြွေးခြင်း၏ အဟုန်-အရှိန်-သည်းထိုးဆွဲ အပ်သော။ ပရိနိဗ္ဗာနေ အာရောဒနဝေဂတနာ ဟူသော အကမ္မိတ္တ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၅၀။ အံ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၅၁။

အာရောဒနာကာရပုတ္တ (တိ) [အာရောဒန + အာကာရ + ပုတ္တ] ငိုကြွေးခြင်း အခြင်းအရာသို့ ရောက်သော။ အပ္ပမတ္တကေပိ စသော ဒုက္ခေ ဥပ္ပန္နေ အာရောဒနာကာရပုတ္တော ဝိယဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။

အာရောပန (န၊ ထိ) [အာ + ရဟ + ဧ + ယု] အပေါ်သို့ တက်စေခြင်း၊ တင်ခြင်း။ ယဿာယသ္မတော ခမတိ ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော မောဟဿ အာရောပနာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၉၁။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၆။ သံ၊ ငွီ၊ ၂။ ၉၇၊ ၅၁၅။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၉။)

အာရောပနကာလ (ပု) [အာရောပန + ကာလ] တင်သောအခါ။ နာဝါသဟဿဘက္ကံ ကေ နာဝံ အာရောပနကာလော ဝိယ။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၉၀။ ဥဒါန၊ ငွ၊ ၃၇၂။

အာရောပနာရဟ (တိ) [အာရောပန + အရဟ] တင်ခြင်းငှါ ထိုက်သော။ ဩပါရမ္ဘောတိ ဥပါရမ္ဘံ ဒေါသံ အာရောပနာရဟော။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၃၉။

အာရောပမာနက (တိ) [အာ + ရဟ + ဧ + မာန + က] တက်စေအပ် - ရောက်စေအပ် - သော၊ တင်အပ်သော။ သူလ'မာရောပမာနက (ထေရ၊ ၂၆၁) နှ့် ဒုက္ခပုတ္တိဋ္ဌာနတာယ... ကမ္မကိလေသေဟိ ဧတ္တကံ ကာလံ အာရောပိယမာနံ။ ထေရ ငွ၊ ၁။ ၄၂၈။

အာရောပယတိ (က၊ ကြိ) [အာ + ရဟ + ဧ + တိ] (က) တက်စေ၏၊ တင်၏။ (ခ) တင်လှူ၏၊ ပူဇော်၏။ (က) မယံ ဘာရံ အာရောပယိတ္ထ။ မ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၀၄။ သင်္ဂဟံ အာရောပယိ သု။

ဥဒါန၊ ငွ၊ ၆၁။ ဝိမာန၊ ငွ၊ ၁၅၄။ (ခ) အာရောပယိ (အပ၊ ၁။ ၁၀၉) ပူဇော်သိန္တိ အတ္ထော။ အပ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၂။ ဂန္ဓကောလပုဒိပံ အာရောပယိ သု။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၀။

အာရောပယမာန (တိ) [အာ + ရဟ + ဧ + မာန] တင်သော၊ တင်လိုသော။ အနတ္တမနတာယ အညတိတ္တိယပုဗ္ဗတံ အာရောပယမာနာ အာဟ။ သံ၊ ငွ၊ ၂။ ၁၆၆။

အာရောပယိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ရဟ + ဧ + တဗ္ဗ] တင် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ နိဗ္ဗိရုဏဝသေန အာနေတွာ ဒေသနာယ အာရောပယိတဗ္ဗာနိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၃။

အာရောပယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ရဟ + ဧ + တွာ] တင်၍။ မဂဓေသု အင်္ဂေသု စ သတ္တဝါဟာ၊ အာရောပယိတွာ ပဏိယံ ပုထုတ္တံ။ ဝိမာန၊ ၁၁၇။ ပေတ၊ ၁၉၄။ အာရောပယိတွာ နိဗ္ဗေါသံ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။

အာရောပယိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ရဟ + ဧ + တွာန] တင်၍။ ယာနံ အာရောပယိတွာန။ ပေတ၊ ၁၅၄။ (- အပ၊ ၁။ ၄၀၉။)

အာရောပါပေတိ (က၊ ကြိ) [အာ + ရဟ + ဧ + ပေ + တိ] တင်စေ၏၊ တင်ခိုင်း၏။ အညေန ဝါ အာရောပါပေတိ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၀၃။

အာရောပါပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ရဟ + ဧ + ပေ + တွာ] တင်စေ၍။ ဉာတကာဒီဟိ တန္တံ အာရောပါပေတွာ။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၄။

အာရောပိတ (တိ) [အာ + ရဟ + ဧ + တ] (က) တက်ရောက်စေအပ် - တင်အပ် - တင်ထားအပ် - သော။ (ခ) တင်အပ် - ညှိထွန်းအပ် - သော။ (က) အာရောပိတော သံသေန ဣတ္ထန္နာမဿ ဘိက္ခုနော မောဟော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၉၁။ အာရောပိတော တေ ဝါဒေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၈။ ဒီ၊ ၃။ ၉၇၊ ၁၇၇။ မ၊ ၃။ ၃၂။ သံ၊ ၂။ ၁၁။

သံ၊၃။၂၆၇။ မဟာနိ၊၁၃၄။ မဟာ တာဝ
(ဝါဒေ) ဒေါသော အာရောပိတော။ ဒီ၊၄။၁။
ဂဉ္ဇ၊ မ၊၄။၃။၁၆၄-၅။ တုယံ (ဥပရိ) မယာ
ဒေါသော အာရောပိတော။ မ၊၄။၄။၂။
သံ၊၄။၂။၂၄၀။ မဟာနိ၊၄။၂၇၀။ (-ဝိ၊၄။
၃၇၇။ ဝိ၊၅။၆၉။ မ၊၂။၅၅။ သံ၊၁။၃၅၂။၄၅၄။
သံ၊၂။၅၀၇။ အယော၊၁၀။၃၃၀။ ဝိ၊၄။၁။၆။
၃၀၀။ ဝိ၊၄။၃။၂၃၃။ ဝိ၊၄။၄။၁၅၆။ ဒီ၊၄။၁။
၅။၃၁၀။ ဒီ၊၄။၂။၂၃၀။၄၀၀။ မ၊၄။၁။၃၇၇။
မ၊၄။၃။၅၇၂။၁၀၁။၁၄၁။ အဘိ၊၄။၁။၁၀၁။
၁၀၆။ အဘိ၊၄။၃။၁၁၇။၄၀၆။ ခုဒ္ဒက၊၄။၁၄။
၁၆၀။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၀၀။ မဟာနိ၊၄။၈။
မ၊၄။၁။၂၇၁။ မ၊၄။၂။၈။၇၀။၂၀၂။ သံ၊၄။၂။
၈၆။ အံ၊၄။၃။၁၇၈။၃၀၁။ မူလ၊၄။၃။၈။
(ခ) တေလပဒီပေါ အာရောပိတော။ ဝိ၊၃။
၃၂၁။ ဒီ၊၂။၇၂။ မ၊၂။၁၆။ သံ၊၂။၃၈၉။ (-
ဒီ၊၄။၂။၂၄၃။) အရောပေတွာ (မ၊၄။၃။၁၃။
သံ၊၄။၃။၈၈။ သာရတ္ထ၊၃။၃၀၈) နှင့် ယှဉ်
ကြည့်။

အာရောပိတဥက္ကလိ (ထိ) [အာရောပိတ+ဥက္က-
လိ] တင်အပ်သောထမင်းအိုး။ ဥဒ္ဒဒန အာ-
ရောပိတဥက္ကလိယံ ပက္ခိပိတဗ္ဗတဏှုလတောပိ
ထောကံ ဟရိတုမေဝ ဝါယမတိ။ အံ၊၄။၃။
၁၇၇။

အာရောပိတဥပဝါဒ (ပု) [အာရောပိတ+ဥပ-
ဝါဒ] တင်အပ်သော-စွပ်စွဲ-ကဲ့ရဲ့-ခြင်း။
ပရေသံ အာရောပိတဥပဝါဒတော ဝိဝဇ္ဇိတု-
ကာမတ္တာ။ သံ၊၄။၁။၁၆၁။၅၉။

အာရောပိတဓမ္မ (န) [အာရောပိတ+ဓမ္မ] တင်
အပ်သောသားရေ။ မူဝဇ္ဇိယံ အာရောပိတ-
ဓမ္မဗ္ဗိ ဝိကာဒက္ကကောပိ သဗ္ဗံ အနာမာသန္တိ
ဝုတ္တံ။ ဝိ၊၄။၂။၁၃၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃။၁။ (-
သာရတ္ထ၊၂။၃၂၁။ ဝိမတိ၊၁။၂၆၃။)

အာရောပိတဒီပ (ပု) [အာရောပိတ+ဒီပ] တင်
အပ်-ထွန်းညှိအပ်-သောသိမီး။ အဋ္ဌာရသ-

ဝဏ္ဏာဓိကာနံ ခြိန္တံ ဝဏ္ဏသတာနံ ဥပရိ အာ-
ရောပိတဒီပိ တထေဝ ပဠလန္တိ။ ဒီ၊၄။၂။
၂၀၆။

အာရောပိတဒေါသ (ပု) [အာရောပိတ+ဒေါ-
သ] တင်အပ်သော-ဒေါသ-အပြစ်။ ဧဝံ
ဝါဒပုမောက္ကာနိသံသံ ပရေဟိ အာရောပိတ-
ဒေါသသ နိဗ္ဗေဋ္ဌနဝသေန ဝသေတွာ။ သံ၊
၄။၂။၄၂၃။

အာရောပိတဝန (န) [အာရောပိတ+ဝန] တင်
အပ်သောလေး။ သဇ္ဇာနိ ဓနုနိတိ သဇိယာ-
နိ အာရောပိတဝနနိ။ အံ၊၄။၃။၂၉။

အာရောပိတနယ (ပု) [အာရောပိတ+နယ]
တင်အပ်သောနည်း။ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ
သင်္ဂဟံ အာရောပိတနယေနော ဂဏသဇ္ဈာ-
ယမကံသု။ ဝိ၊၄။၁။၁၂။ ဒီ၊၄။၁။၁၃။

အာရောပိတပံသု (ပု) [အာရောပိတ+ပံသု]
တင်ထားအပ်သောမြေမှုန့်။ ဧဝံ အပ္ပကာ
ယထာ နသသိခါယ အာရောပိတပံသု။ သံ၊
၄။၂။၁၈၇။

အာရောပိတဘဏ္ဍ (တိ) [အာရောပိတ+ဘဏ္ဍ]
တင်အပ်သော-တင်ဆောင်အပ်သော-ကုန်
ပစ္စည်း-ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ-ရှိသော။ “သုဝဏ္ဏ-
ဘူမိ” ဂမိယာမိ”တိ အာရောပိတဘဏ္ဍော
နာဝံ အဘိရဟိ။ ဥဒါန၊၄။၇၀။

အာရောပိတဘာရ (တိ) [အာရောပိတ+ဘာရ]
တင်အပ်သောဝန်ရှိသော၊ ပေးအပ်သောတာ
ဝန်ရှိသော၊သူ။ “တဝေသော ဘာရော”တိ
သံသေန အာရောပိတဘာရံ။ ဝိ၊၄။၃။၃၇။
(-ဝဇိရ၊၂၉၉။)

အာရောပိတဝစနာနုရူပ (တိ) [အာရောပိတ+
ဝစန + အနုရူပ] လျှောက်တင်အပ်သော
စကားအားလျော်သော။ ဘဂဝါ ပန ဒေဝ-
တာယ အာရောပိတဝစနာနုရူပေနော ဇေ-
မာဟ။ သံ၊၄။၁။၂၃။ (-သံ၊၄။၁။၆၇။)

အာရောပိတဝါဒ (ပ) [အာရောပိတ + ဝါဒ]
တင်အပ်သော - ဝါဒ - အပြစ်။ အတ္တနော
ဥပရိ ပရေဟိ အာရောပိတဝါဒဿ နိဂ္ဂဟဿ
ပမောက္ခပယောနော ဟုတာ ဓမ္မံ ပရိယာပု-
ဏန္တိ။ သာရတ္ထဝါဒကဉ္စ။ ဒိဝါဒဝါဒဝါဒ။ မာရိယ။
ဂဉ္စ။ မူလဒိဝါဒ။ ၂၂။

အာရောပိတုံ (ကြိဝိ) [အာ + ရဟ + ဧက + တုံ]
တက်ခြင်းငှါ။ အာရောဟိတုံ ကြည့်။

အာရောပိယမာန (တိ) [အာ + ရဟ + ဧက + ယ
+ မာန] တင်အပ်သော၊ အပြစ်တင်အပ်
သော။ ဩလမ္ပေတွာ နိဝါသေန္တနံ အာ
ပတ္တိယာ အာရောပိယမာနာယ။ ဝိဝါဒဝါဒ။ ၄၂။
ကင်္ခါရိသစ်။ ၄၁။ (-ထေရဝါဒ။ ၄၂။
သာရတ္ထဝါဒ။ ၄၂။)

အာရောပေတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ရဟ + ဧက +
တဗ္ဗ] (က) တင်အပ်သော။ (ခ) တင်ထား
- တင်လှူ - အပ်သော။ (က) ဥတ္တရိ စဿ
မောဟော အာရောပေတဗ္ဗော။ ဝိ။ ၂။ ၁၉။
(-ဝိဝါဒ။ ၇၀။ ၂၀။ ဝိဝါဒ။ ၁၁၇။ ဝိသင်္ဂဟ။
၁၂၀။ ကင်္ခါရိ။ ၇၂။ အင်္ဂါ။ ၂။ ၃၂။) (ခ)
မာလာဂန္ဓာမီနိ တာဝ စေတိယေ အာရော-
ပေတဗ္ဗာနိ။ ကင်္ခါရိ။ ၂၉။

အာရောပေတိ (ကာကြိ) [အာ + ရဟ + ဧက +
တိ] (က) တက်စေ၏။ တည်စေ၏။ တင်၏။
(ခ) တင်ထား - တင်လှူ - ပူဇော် - ၏။ (ဂ)
ညှိထွန်း၏။ (ဃ) ဖြစ်စေ၏။ (က) ကလိ-
သာသနံ အာရောပေတိ။ ဝိ။ ၂။ ၁၂။ ပါဒေ
မဉ္ဇကံ အာရောပေတိ။ ဝိဝါဒ။ ၂၄၅။ (-ဝိ
၂။ ၁၉။ ဝိဝါဒ။ ၁၃၀။ ဝိဝါဒ။ ၂။ ၅၅။ ဝိဝါဒ။
၁၂၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၁၀။ မာရိယ။ ၇၆။ မာရိ
၂။ ၂၃။ သံဃာ။ ၂။ ၄၃။ အဘိဓမ္မာ။ ၁၅၇။
မာရိယ။ ၂။ ၅၇။) အာရောပေန္တိ - မာရိ
၂။ ၁၅။ အံဃာ။ ၁၄၀။ ဝိဝါဒ။ ၁၃၀။ ဝိသင်္ဂဟ။
၁၃၀။ မာရိယ။ ၁၅၀။ သံဃာ။ ၂။ ၇၇။ အံဃာ။ ၂။
၁၂။ အာရောပေမိ - မာရိယ။ ၁၃၇။ အာ-

ရောပေမ - မာရိယ။ ၁၃၆။ အညဝါဒကံ အာ-
ရောပေတုံ၊ ပတိန္ဒာပေတုံတိ အတ္ထော။ ဝိဝါဒ။
၃။ ၃၅။ (-ဇာဝါ။ ၂။ ၆။ ဇာဝါဒ။ ၁၂၄။)
အာရောပေန္တိ - ဇာဝါ။ ၂။ ၃၇။ ဇာဝါဒ။ ၁၂၆။
အာရောပေမိ - မာရိယ။ ၂။ ၃၇။ သံဃာ။ ၅၀၇။
မာရိယ။ ၇၆။ အာရောပေယျ - ဝိ။ ၂။ ၁၉။ ဝိ
၄။ ၂၀။ မာရိယ။ ၂။ ၃၇။ သံဃာ။ ၁၆၂။ မာရိယ။
၃၇။ အာရောပေယျ - မဟာနိ ၃၇။ အာ-
ရောပေယျ - မာရိယ။ ၂။ ၃၇။ အာရောပေသိ -
မိလိန္ဒ။ ၁၁။ ဝိဝါဒ။ ၂။ ၉၉။ အံဃာ။ ၂။ ၅၁။
အဘိဓမ္မာ။ ၁၁၁။ ဥဒါန။ ၅၉။ ဣတိဝုတ်။ ၅။
၂၉။ ဇာဝါဒ။ ၁၁။ အာရောပေသိ - ဝိဝါဒ။
၁၂။ အဘိဓမ္မာ။ ၂။ ၅၇။ ဝိမာန။ ၅၇။
ဇာဝါဒ။ ၂။ ၅၁။ အာရောပေယိတ္တ - မာရိယ။
၁၀၄။ အာရောပေသိ - ဝိဝါဒ။ ၂။ အာရော-
ပေသိတိ - မာရိယ။ ၂။ ၅၁။ ဝိဝါဒ။ ၁၂၄။ အာရော-
ပေသိန္တိ - မာရိယ။ ၂။ ၃၃။ ဝိဝါဒ။ ၂။ ၁၄၀။ သံဃာ။
၃။ ၂၄၇။ အာရောပေသာမိ - မာရိယ။ ၂။ ၃၇။
သံဃာ။ ၁၆၂။ သံဃာ။ ၅၀၇။ သံဃာ။ ၃၇။ ဝိသင်္ဂ-
ဟ။ ၂။ ၆။ မာရိယ။ ၂။ ၁၇၀။ မာရိယ။ ၃၇။ သံ
ဃာ။ ၂။ ၁၀။ အာရောပေသာမ - မာရိယ။ ၂။ ၃၃။
မာရိယ။ ၂။ ၁၀၂။ ၁၇၀။ (ခ) အာရောပေယျ -
အဘိဓမ္မာ။ ၃၄၆။ ၄၄၆။ အာရောပေသိ - အပါ
၁။ ၁၇၇။ အပါ။ ၂။ ၁၅၇။ ၁၉၇။ စိတံ -
မာရောပယိ - အပါ။ ၁၀၉။ စိတကံ အာ-
ရောပယိ - ပူဇော်သိန္တိ အတ္ထော။ အပါ။ ၂။
၇၂။ ဇေမာရောပယိ - အပါ။ ၁။ ၁၂။ အပါ
၅။ ၂။ ၇၄။ အာရောပေသိန္တိ - ဝိ။ ၂။ ၁၁၇။
(ဂ) အန္တကာရဂေဟေ ပဒိပံ အာရောပေယျ။
မိလိန္ဒ။ ၄၂။ အာရောပေသိ - ဥဒါန။ ၅၉။ ၃၇။
အာရောပယိ သု - မာရိယ။ ၂။ ၁၀။ သံဃာ။
၉၅။ (ဃ) အယသံ အာရောပေတိ (အံဃာ။
၂။ ၅၇။) သိက္ခာနံ အယသံ ဥပ္ပါဒေတိ။
အံဃာ။ ၂။ ၅၇။

အာရောပေတုံ (ကြိဝိ) [အာ + ရဟ + ဧက +
တုံ] (က) တက်စေခြင်း - တင်ခြင်း - ငှါ။

(ခ) တင်ထား - တင်လှူ ပူဇော် - ခြင်းငါ။
 (က) အနာဓိကမ္မိ အာရောပေတု (ဝိပု။
 ၄၁၂) နှိ အာဂန္တုကပတ္တမ္မိ ဒါတုံ။ ဝိပု။
 ၄၁၀။ အကာလော ခေါ် အဇ္ဇ အဂ္ဂတော
 ဝါဒံ အာရောပေတုံ။ မ၊ ၂။ ၅၅-၆။ (- ဝိပု။
 ၁။ ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ ဇာ၊
 ၄။ ၂။ ၂။) (ခ) အညစေတိယသက္ကာယ
 ရောပိတမာလာဝစ္ဆတော အညစေတိယမ္ပိ
 ပုပ္ဖမ္ပိ အာရောပေတုံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိပု။ ၂။ ၃၁၂။
 ဝိသင်္ဂဟ။ ၇၄။

အာရောပေတုကာမ (တိ) [အာ+ရဟ+ဧ+
 ကာမ] တက်စေခြင်း - တင်ခြင်း - ငါ အလို
 ရှိသော။ ဝါဒံ အာရောပေတုကာမာ ဟုတွာ။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ (- မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။)

အာရောပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ရဟ+ဧ+
 တွာ] (က) တက်စေ၍၊ တင်၍။ (ခ)
 တင်ထား - တင်လှူ - ပူဇော် - ၍။ (ဂ)
 ညှိထွန်း၍။ (က) တေဝ အဏ္ဏေ ခန္ဓေ အာ-
 ရောပေတွာ ဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၆။ သံ၊ ၁။ ၄၄၉။
 မနုဿာ ဗဟံ လောကံပိ ... သကဋေသု အာ-
 ရောပေတွာ။ ဝိပု။ ၃၁၄။ ပဉ္စသု ဟတ္ထိနိကာ-
 သတေသု ပစ္စေကာ ဣတ္ထိယော အာရောပေ-
 တွာ။ ဒီ၊ ၁။ ၄၆။ တိလက္ခဏံ (တိတိ လက္ခဏာ-
 နိ) အာရောပေတွာ။ ဝိပု။ ၂။ ၃၂၈။ ဒီ၊
 ၄။ ၂။ ၃၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ ၂၅၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၄။ ဣတိ-
 ဝုတ္တံ၊ ၄။ ၁၀၀။ (- ဝိ၊ ၁။ ၄၈။ ဝိပု။ ၇၅။ ဝိပု။
 ၃၇၉။ ဒီ၊ ၁။ ၁၀၀။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၃။ ၂၅၉။ ၂၆၅။
 မ၊ ၁။ ၁၀၈။ မ၊ ၃။ ၂။ ၃။ သံ၊ ၁။ ၃၅။ သံ၊ ၂။
 ၂၆၅။ အံ၊ ၁။ ၅၆၄။ ဝိပု။ ၁။ ၂၆၁။ ၂။
 ၁၅၅။ ဝိပု။ ၂။ ၄၂၈။ ၄၂၁။ ၄၂၅။ ဝိပု။ ၃။
 ၄၃။ ဝိပု။ ၄။ ၄၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၄၇။ ဒီ၊ ၄။
 ၂။ ၁၂၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ မ၊ ၄။ ၃။

၅၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၃၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဥဒါန၊
 ၄။ ၁၀၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ မ၊
 ၄။ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ မူလဒီ၊ ၂။ ၃၂။
 အနုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁၀၈။) (ခ) ကေဿ စေတိယသ္မာ
 ပန ဆတ္တံ ဝါ ပဋ္ဌာကံ ဝါ အာရောပေတွာ
 ဌိတံ ဒိသ္မာ။ ဝိပု။ ၂။ ၃၁၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၇၄။
 (ဂ) တေလပ္ပဒိပံ အာရောပေတွာ (ဝိပု။
 ၃၂၁။ ဒီ၊ ၂။ ၇၂။ မ၊ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ၂။ ၃၇၉) တိ
 ရတေသုဝဏ္ဏာဒိမယဒဏ္ဍာသု ... တေလပ္ပ-
 ဒိပံ လေယိတွာ (ဇာလာပေတွာ၊ သံ၊ ၄) တိ
 အတ္ထော၊ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၈၈။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၈။ (- မိလိန္ဒ။ ၄၂)

အာရောပေန္တ (တိ) [အာ+ရဟ+ဧ+
 အန္တ] (က) တက်စေသော၊ တင်သော။
 (ခ) တင်လှူ - ပူဇော် - သော။ (ဂ) ပြုစေ
 သော။ (က) ဒသပိ ပုရိသေ ပဿာမိ ... သု-
 လေသု အာရောပေန္တေ။ မိလိန္ဒ။ ၂၇။ တန္တိ-
 နယာနုစ္ဆဝိကံ၊ အာရောပေန္တော ဝိဂတ-
 ဒေါသံ၊ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ (- မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
 ၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၅။
 အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၉၉။) (ခ) စေတိယေ ဂန္ဓမာလံ
 အာရောပေန္တော။ မဟာနိ၊ ၃။ ၃၄။ (ဂ) အန-
 ယောဂဝတ္တံ အာရောပေန္တော ပုစ္ဆတိ။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၁၈။ အာရောပေန္တောတိ ကာရာ-
 ပေန္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။

အာရောဟ (ပု) [အာ+ရဟ+ဧ] (ခ) မြင့်
 ခြင်း၊ အမြင့်၊ အမြင့်အလျား။ (၂) အထက်
 သို့ တက်ခြင်း။ (၃) တက်စီးသောသူ၊ ဆင်
 စီးသူရဲ၊ မြင်းစီးသူရဲ။ (၄) တက်စီးအပ်
 သော။ (ခ) အာယာမော ဒိဿတာ'ရော-
 ဟော။ ဓာနံ၊ ၂၉၅။ ဣဏေစ္စော ပုဂ္ဂလော

အာရောဟံ ဝါ ပဿိတော။ အဘိပုၤၤၤ။ မ၊
 ဌၤၤၤၤၤၤ။ အာရောဟန္တိ ဥစ္စတ္တံ (ဥစ္စတံ)။
 အဘိဌ ၃။၈၀။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။၂။ အံဋ္ဌိ၊ ၂။၃၁၀။
 (ဇာ၊ ၂။၆၈။ ဇာ၊ဌ၊ ၂။၃၁၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။
 ၃၀၀။ အံဋ္ဌိ၊ ၁။၂၁၈။) (၁) (၂) ဥစ္စေဓိ-
 ရောဟေ အာရောဟော။ ဓာနံ။၁၁၀၉။ (၃)
 အာရောဟာ ပန စတ္တာရော။ ဝိနိစ္ဆယ။
 ၁၅၇၀။ အာရောဟာတိ ဧတ္ထ ဟတ္တာရောဟာ
 ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌိ။၁၅၇၀။ အာရောဟော-
 (ဝိနိစ္ဆယ။၁၅၇၁)တိ ဧတ္ထ အာရော-
 ဟော ဝုစ္စတိ။ ၎င်း-ဋ္ဌိ။၁၅၇၁။ အောက်ပုဒ်
 လည်း ကြည့်။ (၄) အာရောဟတိ အာရော-
 ဟော၊ အာရောဟနိယောတိ အတ္ထော။
 ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀။

အာရောဟက (တိ) [အာ+ရဟ+က] တက်စီး
 သော၊သု။ စတ္တာရော အာရောဟကာ...ဝေ
 ခါဒသပုရိသော ဟောတိ။ ဝိဌ၊ ၃။၁၂၅။
 ကခါ၊ဋ္ဌိ။၄၀၁။ (- သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ။၂။၂၇၁။)

အာရောဟကမ္ပ(တိ) [အာရောဟ+ကမ္ပ] အရပ်၊
 လုံးပတ်နှင့် ပြည့်ဝသော၊သု။ အာရောဟ-
 ကမ္ပ(ဝိမာန၊ဋ္ဌ)တိ ဥစ္စာ စေတနာနုပ-
 ပရိကာဟာ စ၊ အာရောဟပရိကာဟသမ္ပနာ-
 တိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၂၇၈။

အာရောဟက (အာရောဟန) (န) [အာ+
 ရဟ+ယ] (၁) တက်ခြင်း၊ တက်ရောက်
 ခြင်း။ (၂) တက်ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
 ဝတ္ထု၊ အုတ်လှေခါး။ (၁) တဿ တံ ပါသာ-
 ဒဿအာရောဟကာယနိဿေကံ ကရေသိ။
 ဒီ၊ ၁။၁၇၉။ ၂၂၈။ နိဿေကံ အာရောဟနာယ။
 မိလိန္ဒ။ ၃၃၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။၂၃၆။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၅၇။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၁၇၅။
 သံဋ္ဌိ၊ ၂။၁၁၂။ မူလဋ္ဌိ၊ ၁။၂၄။) (၂) သော-
 ပါနော ဝါ ရောဟကဉ္စ။ ဓာနံ။၂၁၆။ အာရ-
 ဟုတေ ယေန တံ အာရောဟနံ။ ဓာနံ၊ဋ္ဌိ။
 ၂၁၆။

အာရောဟက(န) ကိစ္စ (န) [အာရောဟက+
 ကိစ္စ] တက်ခြင်း-အမှု-ကိစ္စ။ ပုပ္ဖိတေ
 ပါရိစ္ဆတ္တကေ အာရောဟ(က)နကိစ္စံ ဝါ...
 နတ္ထိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၄၂။ အံဋ္ဌ၊ ၃။၁၈၄။ သာရတ္ထ၊
 ၁။၂၆၉။

အာရောဟကနိဿေကံ (တိ) [အာရောဟက+
 နိဿေကံ] တက်ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော
 လှေခါး။ အာရောဟက နိဿေကံ သတ-
 သဟဿံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၇။၂၅၂။

အာရောဟက(န)ယောဂ္ဂ (တိ) [အာရောဟက+
 ယောဂ္ဂ] တက်စီးခြင်းငှါ လျှောက်ပတ်သော။
 အာရောဟကယောဂ္ဂေါဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊
 ၂။၃၂။ အာရောဟကီယ-လည်း ကြည့်။

အာရောဟက(န) သဠ (တိ) [အာရောဟက+
 သဠ] တက်စီးခြင်းငှါ - တက်စီးရန် - စီရင်
 အပ်ပြီးသော။ ကပ္ပါပေတွာတိ အာရောဟက-
 သဠာနိ ကာရေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၄။ ရထော
 ကုမာရံပစ္စိကံ ကတွာ အာရောဟနသဠော
 ဟုတွာ အဋ္ဌာသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၄။ အံဋ္ဌ၊ ၁။
 ၁၃၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၁၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၃၅၆။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၅။၂၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။၁၂၉။)

အာရောဟက(နိ)ယ (တိ) [အာ + ရဟ +
 အနိယ] တက်စီး - တက်ရောက် - အပ်-
 သင့်-ထိုက်-သော။ အာရောဟကီယ (ဒီ၊
 ၁။၄၆) နှ့် အာရောဟကယောဂ္ဂ၊ ဩပ-
 ဂ္ဂယန္တိ အတ္ထော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၃၄။ အလင်္ကတ-
 ပရိယတ္တံ အာရောဟနိယံ နာဂံ ဒမ္မိ။ ဇာ၊
 ဋ္ဌ၊ ၆။၂၀၄။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၃၀၊ ၂၃၅။ ဝိမတိ၊
 ၂။၆။) အာရောဟနိယ-လည်း ကြည့်။

အာရောဟတိ (ကြိ) [အာ + ရဟ + အ+တိ]
 တက်၏။ (က) တက်ရောက်၏။ (ခ) တက်
 စီး၏။ (ဂ) တက်နှင်း၏။ (ဃ) ဆန်တက်
 ၏။ (က) ရာဇဂေဟံ အာရောဟတိ။ အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊ ၁။၁၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ။၁။၁၆၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
 ၃၀၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၅၁၉၊ ၁၅၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၈၉။

သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၉၄။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၈၀၊ ၂၅၁။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၂၃၄။) အာရောဟန္တိ—သံ၊ ၁။ ၃၉၆။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၀၃။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၈၈။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၅။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၄၉။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၆၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၆၂။ ကခါ၊ ငွါ၊ ၃။ ၆၇။ သံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၉၂။ အာရောဟန္တိ—ဝိ၊ မာ၊ နိ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၂၉။ အာရောဟေယျ—မ၊ ၃။ ၁၇၁။ သံ၊ ၁။ ၉၅။ အာရောဟိံ သု—သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၄။ အာရောဟိယတိ—ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၈၈။ (ခ) ယာနံ အဝဟရိယာမိတိ အာရောဟတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၉၂။ (- အပါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၅၃။) (ဂ) ကဏ္ဍကောဝိဋ္ဌိ အာရောဟန္တိ။ မ၊ ၂။ ၁၁၂။ (ဃ) အယံ ဟိ သုဒ္ဓန္တပရိဝါသော ဥဒ္ဓံပိ အာရောဟတိ။ ဝိ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၆။ ကခါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၆၃။ အာရောဟေယျ—မိလိန္ဒ၊ ၂၇၈။

အာရောဟနက (တိ) [အာရောဟန + က] တက်သော၊ တက်စီးသော၊ သူ။ ယာနမ္ပိ အာရောဟနကမ္ပိ အဉ္စတိ (မဟာနိ၊ ၁၁၃) တိ ဝယာဒိယာနံ အာရောဟန္တဿ ပါဇေန္တဿ ဟတ္ထပါဒါဒိမ္ပိ ဘိန္နတိ။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၂၃၅။

အာရောဟနယောဂျ (တိ) [အာရောဟန + ယောဂျ] အာရောဟကယောဂ္ဂနှင့် အနက်တွ။ သော ပန ဗမနဝသေန အဘိရုယု ဝနိတော အာရောဟနယောဂျော စ ဟောတိ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၆၀။

အာရောဟနဝါတ (ပု) [အာရောဟန + ဝါတ] အထက်သို့ တက်သောလေ။ ဥဒ္ဓင်္ဂမာ ဝါတာ ...ဥဒ္ဓံ အာရောဟနဝါတာ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၃၁။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၆၆။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၇၈။

အာရောဟနဟတ္တိ (ပု) [အာရောဟန + ဟတ္တိ] တက်စီးအပ်သောဆင်၊ စီးတော်ဆင်။ အာရောဟနိယဟတ္တိ ကြည့်။

အာရောဟနိယ (တိ) [အာရောဟန + ဣယ] တက်စီးခြင်းငှါထိုက်သော။ ဟတ္တိ* အာရော-

ဟနိယံ။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၁။ အာရောဟကိယလည်း ကြည့်။

အာရောဟနိယဟတ္တိ (ပု) [အာရောဟနိယ + ဟတ္တိ] တက်စီးထိုက်သောဆင်၊ စီးတော်ဆင်။ ဗောဓိသတ္တေန ဟိ သဒ္ဓိ* အာရောဟနိယဟတ္တိ။ (အာရောဟနဟတ္တိ၊ အပါ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၅) ကဏ္ဍကော ဆန္ဒော...သဟဇောတာ နာမ အဟေသံ။ အံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၄။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၄။

အာရောဟနိဝါရဏ (န) [အာရောဟ + နိဝါရဏ] တက်ရောက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း။ ဥပကာရိကာတိ ပရေသံ အာရောဟနိဝါရဏတ္ထံ ...ကတသုဘကမ္ပံ ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၄၅။

အာရောဟနိယ (တိ) [အာ + ရဟ + အနိယ] တက်စီး-တက်ရောက်-အပ်-သင့်-ထိုက်သော။ အာရောဟကိယ-ကြည့်။

အာရောဟနိယရထ (ပု) [အာရောဟနိယ + ရထ] စီးအပ်သောရထား။ ရထရထာတိ ရဋ္ဌနံ အာရောဟနိယရထာ။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၅။ ၂၄။ (-သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၇၆။)

အာရောဟန္တ* (တိ) [အာ + ရဟ + အ + အန္တ] တက်သော၊ (က) တက်ရောက်သော၊ သူ။ (ခ) တက်စီးသောသူ။ (က) ကေန္တရိကာယ အာရောဟန္တော ကိလန္တကာယော ပတတိ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၁၆။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၆။ (-ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၁၂၉။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၃။ ခုဒ္ဓက၊ ငွါ၊ ၅၆။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၂၁။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၂၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၉၁။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၆၊ ၅၇၀။) (ခ) နာဝံ အာရောဟန္တေဟိ ဝါ ယုဒ္ဓံ ပဝိသန္တေဟိ ဝါ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၃။ ၂၂၅။

အာရောဟန္တ^၂ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာရောဟန္တ မည်သောသူ။ အာရောဟန္တော နာမ မဟာမတ္တော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၅။

အာရောဟပရိဏာဟ (ပု) [အာရောဟ + ပရိဏာဟ] အမြင့်-အရပ်-နှင့်လုံးပတ်၊ အရပ်၊

အလုံး၊ အရပ်အဝန်း။ ဟာယတိ အာရောဟ-
ပရိကာဟေန။ သံ၊ ၁။ ၄၀၈။ အာရောဟပရိ-
ကာဟသ္မိ(အံ၊ ၁။ ၂၉၂)န္တိ အယမာသဉ္စဘာ-
ဝေါ ပရိမဏ္ဍလဘာဝေါတိ ဝေါမိ။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၄၃။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂၄၃။ ဇာ၊ ၂။ ၇၅။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄။ ၈၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၁၇၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၄၄၆။)

အာရောဟပရိကာဟယောဂ (ပ) [အာရောဟ-
ပရိကာဟ + ယောဂ] အရပ်၊ အလုံး - အရပ်၊
အဝန်း - နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ အာရောဟပရိကာ-
ဟယောဂတော စ ပရေသံ ပသာဒါဝဟာ
နာတိဒီသတာဒယော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၂။

အာရောဟပရိကာဟဝန္တ (တိ) [အာရောဟပရိ-
ကာဟ + ဝန္တ] အရပ်၊ အလုံး - အရပ်၊ အဝန်း -
နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အင်္ဂပစ္စင်္ဂသမ္ပန္နော၊
အာရောဟပရိကာဟဝါ။ အပါ၊ ၂။ ၁၇၅။ ဇာ၊
၂။ ၁၅၄။

အာရောဟပရိကာဟသမ္ပတ္တိ (တိ) [အာရောဟ-
ပရိကာဟ + သမ္ပတ္တိ] အရပ်၊ အလုံး - အရပ်၊
အဝန်း - နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အာရောဟပရိကာ-
ဟသမ္ပတ္တိယာ ဗြဟ္မာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၄။
(-ဓုပ္ပက၊ ၄။ ၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၄။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၃၀၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။)

အာရောဟပရိကာဟသမ္ပန္န (တိ) [အာရောဟပရိ-
ကာဟ + သမ္ပန္န] အရပ်၊ အလုံး - အရပ်၊ အဝန်း -
နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ အာသုဋ္ဌကော ...
န အာရောဟပရိကာဟသမ္ပန္နော။ အံ၊ ၁။
၂၉၁။ အံ၊ ၃။ ၁၉၈။ (-အံ၊ ၁။ ၅၇၃။ ဝိမာန၊
၄။ ၂၅၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၆။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၂။)

အာရောဟမာ (ပ) [အာရောဟ + မာ] အရပ်အ
မောင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်းကိုစွဲ၍ - မာနိယံ - မာန
မှ မာနကြီး - ခြင်း။ အာရောဟမဒေါ ပရိ-

ကာဟမဒေါ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၃၅၉။ “အဝသေသာ
သတ္တာ ရဿာ၊ အဟံ ပန ဒိဿော”တိ မဇ္ဇန-
ဝသေန ဥပ္ပန္နော မာနော အာရောဟမဒေါ
နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၀။

အာရောဟသမ္ပတ္တိ (တိ) [အာရောဟ + သမ္ပတ္တိ]
အရပ်အမောင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ အရပ်အ
မောင်းကောင်းခြင်း။ နာတိဒီသာဒိသ စဿာ
ပဌမယုဂဋ္ဌေန အာရောဟသမ္ပတ္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၁၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၁။ အာရောဟသမ္ပတ္တိဝုတ္တာ
ဥဗ္ဗေနေ ပါသာဒိကဘာပတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၉၈။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၃၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၂။)

အာရောဟသမ္ပန္န (တိ) [အာရောဟ + သမ္ပန္န]
အရပ်အမောင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။ ဥရုဋ္ဌ-
ဝါတိ အဘိဝနိတော အာရောဟသမ္ပန္နော။
မ၊ ၄။ ၃။ ၉၀။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။)

အာရောဟာပယတိ (ကာ၊ ကြိ) [အာ + ဂဟ +
တာပယ + တိ] တက်စီးစေ၏။ ဟတ္ထိ” အာ-
ရောဟာပယန္တိတိ ဟတ္တာရောဟာ။ သီ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။

အာရောဟာဘာဝ (ပ) [အာရောဟ + အဘာဝ]
အရပ်မြင့်မှ - မရှိသည်၏အဖြစ် - မရှိခြင်း။
ဩကောဋိမကောတိ အာရောဟာဘာဝေန
(ဟေဋ္ဌိမကော၊ အံ၊ ၄။) ဟေဋ္ဌိမကောဋိကော။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၉၊ ၃၁၇။

အာရောဟိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ဂဟ + တဗ္ဗ] တက်
စီး - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ အာရော
ဟိတဗ္ဗရထ - ကြည့်။

အာရောဟိတဗ္ဗရထ (ပ) [အာရောဟိတဗ္ဗ +
ရထ] တက်စီး - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော
ရထား။ ဟောဇေဟိ ယုဉ္ဇနတ္ထံ အာရောဟိ-
တဗ္ဗရထော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၆။

အာရောဟိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဂဟ + တုံ] တက်
ခြင်းငှါ။ ဇာနာမိ ခေါ ပနာဟံ ရက္ခံ အာရော-

ဟိတုံ(အာရောဟိတုံ။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၂၉)။ မ၊ ၂။
၂၉၊ ၃၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄၇။ ပါ-
ကာရဿ ပိစ္ဆိမဘာဝေန အာရောဟိတုံ အသ-
က္ခောန္တံ ပိ ဥပဓာဝန္တိယေဝ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃။ ၂။
အရိယမဂ္ဂံ အာရောဟိတုံ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၉။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၊ ၉။

အာရောဟိတုကာမ (တိ) [အာရောဟိတုံ + ကာ-
မ] (က) တက်စီးလို့သော၊ သူ။ (ခ) တက်
ရောက်လို့သော၊ သူ။ (ဂ) တုံ့ပြန်သွားလို့သော၊
သူ။ (ဏ) ရောဓံ တံ အာရောဟိတုကာမော
ဟောဟိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၊ ၃၇။ (ခ) ဥဒ္ဓံ ဝါ အာ-
ရောဟိတုကာမဿ သုသိရော ဟောတိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၃။ ၁၀။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၊ ၃။ (ဂ) ပဋိမဂ္ဂံ အာ-
ရောဟိတုကာမဿာ (မ၊ ၄၊ ၁။ ၅) တိ အာဂတ-
မဂ္ဂမေဝ နိဝတ္တိတော ဂန္ထုကာမဿ။ မ၊ ၄၊ ၁။
၄။

အာရောဟိတု (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ရဟ + တု] (က)
(က) တက်၍။ (ခ) တက်စီး၍။ (ဏ) တုမံ ရက္ခံ
အာရောဟိတု။ မ၊ ၂။ ၂။ ၉။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃။
မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၊ ၃။) (ခ) ယသော ကုလပုတ္တော
သုဝဏ္ဏပါဒုကာယော အာရောဟိတု။ ဝိ၊ ၃။ ၂။
(-ဝိ၊ ၃။ ၂၊ ၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆။ သံ၊ ၂။ ၃၊ ၃။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၊ ၉။)

အာလက (ပု) [အာ + လာ + ကျ ?] (ခ) ပဲတက်
ပင်။ (အပါ၊ သျ၊ ၂။ ၁၅။) (၂) မြားဖြောင့်
သောကျည်။ (ခ) အာလကာ တာလကာ
စေတ၊ ဝိဇ္ဇန္တိ အဿမေ မမ။ အပါ၊ ၁။ ၄၀။
(၂) ရက္ခာလက၊ ဝိပဿနာလက (မေ၊ ၄၊ ၁။
၁၀၂) ကြည့်။ အာလက-နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာလ(ဋ္ဌ)ကမန္တာ (ထိ) [အာလ(ဋ္ဌ)ကာ + မုဒ +
အ + အာ (လုတ္တိဇောတက)။ ဓာန်၊ ၄။ ၃၊ ၂။
အ-ရဿ၊ မုဒ္ဒဇ ၄-ကြီးဖြင့် ချပ်တက်ပြ၏။
ဓာန်၊ သျ၊ သစ်နှင့် တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျ၊ တို့
၌ကား ခန္တဇ လ-ငယ်နှင့်ချည်း ချိပြီး အာရိယ
နှင့်သာ ပါဠိမှန်ဟု တောင်ပေါက်၊ ဓာန်၊ သျ၊ ၌

ဆုံးဖြတ်၏။ အလ(ဋ္ဌ)ကာနှင့် အဋ္ဌကမန္တာ-တို့
လည်းကြည့်။] (ခ) အာလကမန္တာမည်သော
မြို့၊ ကုဝေရနတ်မင်း၏မြို့တော်။ (တိ) (၂) ဟင်း
လင်းပွင့်သော။ (ခ) အာဋ္ဌကမန္တာယ နာမ
ရာဇာနိယာ ဝတ္ထု၊ ဝါ ဝါသံ ဝါ။ ဒီ၊ ၃။ ၁။ ၆။
ဒေဝနဂရံ ဝါတိ ဒေဝနဂရံ ဝိယ အာလကမန္တာ
ဝိယ အမရဝတီ သမိဒ္ဓန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဗုဒ္ဓဝါ၊
၄။ ၈။ (တိ) (၂) ဝိဟာရာ အာဋ္ဌကမန္တာ
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၊ ၉။ အဋ္ဌကမန္တာတိ ကေက-
ဂဏာ မနုဿာတိကိဏ္ဍာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၆။ (ဝိ၊ ၄
၌ အ-ရဿဖြင့် “အဋ္ဌက” ဟု ရှိ၏။)

အာလဂေတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + လဂ + တွာန] (က)
ချိတ်-ဆဲ-၍။ ဝေဠုဂ္ဂေ အာလဂေတွာန၊
ဇေ ဥက္ကိပိ မဗ္ဗရေ။ အပါ၊ ၁။ ၈။

အာလဂ္ဂဘာဝ (ပု) [အာလဂ္ဂ (= အာ + လဂ +
တ) + ဘာဝ] ပြင်းစွာ ငြိကပ်သည်၏ အဖြစ်။
လဂ္ဂိတာတိ (လဂ္ဂိတာတိ၊ မ၊ ၄။ မက္ခန္ဓာလေ-
ပေ အာလဂ္ဂဘာဝေန (ပစ္စုပ္ပိတော ဝိယ၊ မ၊
၄။) သမ္ပုသိတော ဝိယ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၀။

အာလဂ္ဂိတ (တိ) [အာ + လဂ္ဂ + တု] ပြင်းစွာ
ငြိကပ်ခြင်းသို့ ရောက်သော၊ ပြင်းစွာ ငြိကပ်
သော။ ပဉ္စန္ဒ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာလဂ္ဂိ-
တာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။

အာလဂ္ဂေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + လဂ + တွာ] (က)
(က) ဆဲ-ချိတ်-၍။ (ခ) လွယ်၍။ (ဏ) ရုက္ခေ
သာဠကံ အာလဂ္ဂေတွာ။ ဝိ၊ ၁။ ၈။
ဝေဠုဂ္ဂေ အာလဂ္ဂေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၊ ၄။ (-ဝိ၊
၁။ ၃။ ၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃၊ ၉။) (က) (ခ) ပတ္တံ အံ-
သေ အာလဂ္ဂေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၊ ၅။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၄။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၆။ (- သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၁။)

အာလပတိ (ကြိ) [အာ + လပ + အ + တိ] (က)
ရှေးဦးပြောဆို၏၊ ခေါ်၏။ (ခ) ပြောဆို၏။

အာလပနာဝိဝေဒန (န) [အာလပန+အိဝိဝေဒန]
အာလပပြစ်သော-သဒ္ဓါ-စကား။ အဗ္ဗော
ပုရိသတိ အာလပနာဝိဝေဒနမေတ်။ ဝိ၊၁။
၉၃။

အာလပန္တ (တိ) [အာ+လပ+အ+အန္တ၊ ထိန္ဒ
အာလပန္တ] စကားပြောဆိုသော၊ ခေါ်ဝေါ်
သောသူ။ အာလပန္တန ပန သန္တေ ကထံ
ပဋိပဋိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၂။၁၁၇။ မံ အာလပတော
ဓသဗလဿ မုပံ နပ္ပဟောတိ။ ဝိ၊၄။၁။၁၄၀။
ဘဂဝန္တော သာဝကော အာလပန္တာ ဘိက္ခု
ဝေတိ အာလပန္တိ။ မ၊၄။၁။၁၀၃။ အာ...
ပုနပျုနံ အာလပန္တိ ပဋိဝေဒနံ အလသိတော။
ဥဒါန၊၄။၂၃၃။ (-ဥဒါန၊၈၃။ ဝိ၊၄။၂။
၁၇၄။ သံ၊၄။၁။၄၄။ အံ၊၄။၁။၁၁၄။ သုတ္တနိ၊
၄။၂။၈၄၊၁၂၃။ ဇာ၊၄။၄။၁၂၆။ ဇာ၊၄။၇။
၃၃၆။ မဟာနိ၊၄။၂။၁၉။၃၃၀။ စူဠနိ၊၄။၂၄။
ပဋိသံ၊၄။၂။၁၈၆။ မ၊၄။၃။၁၉၉။) အနာလ-
ပန္တ လည်း ကြည့်။

အာလပိတ (တိ) [အာ+လပ+တ] (က)
ပြောဆိုအပ်သော။ (ခ) ခေါ်ဝေါ်အပ်
သော။ (က) အာလပိတော (ဝိ၊၃။၄၁၁)-
တိ “မမ သန္တကံ ယံ ဣစ္ဆေယျာသိ၊ တံ
ဂဏှာဟိ” တိ ဝေံ ဝုတ္တော။ ဝိ၊၄။၃။၄၁၀။
(-ဝိ၊၄။၁။၃၂၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၇။၂။) (ခ)
ဗုဒ္ဓေဟိ စ အာလပိတော ဘိက္ခုသံသော
ဘဒန္တေတိ ပဋိဝေဒနံ ဒေတိ။ မ၊၄။၁။၁၀၃။
ပဋိသံ၊၄။၂။၁၈၆။ (-သံ၊၄။၂။၂၁၄။ ဣတိ-
ဝုတ်၊၄။၃၇။ သုတ္တနိ၊၄။၁။၈၇။ အပါ၊၄။၁။
၁၉၄။ ကဒါ၊၄။၂။၂၀၈။ သံ၊၄။၂။၁၉၄။)

အာလပိတတ္ထေရ (ပု) [အာလပိတ+ထေရ]
ခေါ်ဝေါ်အပ်သော မထေရ်။ ထေရ်နန္တိ
“ဘိက္ခဝေ”တိ အာလပိတတ္ထေရနံ။ သံ၊၄။
၂။၉၅-၆။

အာလပိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+လပ+တဗ္ဗ] ပြော
ဆို-ခေါ်ဝေါ်-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။

ကဏ္ဍာသံ အာလပိတဗ္ဗောတိ အတ္တော။ ဝိ၊
၄။၃။၃၄၂။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၁၂။ ဝိ၊၄။၂။
၁၇၄။)

အာလပိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+လပ+တုံ] (က)
ပြောဆိုခြင်းငှါ။ (ခ) ခေါ်ဝေါ်ခြင်းငှါ။ (က)
ဌိတယက္ခိနိယာ ဝါ အာလပိတုံ ဝရံ။ ဝိ၊၄။
၂။၁၇၄။ (-ဝေဒန၊၅၄၀။) (ခ) မံ “တိ-
သော”တိ နာမံ ဂဟေတွာ အာလပိတုံ
သမတ္တော နာမ နတ္ထိ။ ဝိ၊၄။၁။၅၅။ (-ဓမ္မ၊
၄။၂။၁၅၈။)

အာလပိတုကာမ (တိ) [အာလပိတုံ+ကာမ]
ပြောဆို - ခေါ်ဝေါ် - လိုသော၊ သူ။ န
အာလပိတုကာမော အာလပတိ။ အဘိ၊က။
၃၀၅။

အာလပိတုာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + လပ + တုာ]
ခေါ်ဝေါ်-ပြောဆို-၍။ သော မံ မုဒုဟိ
ဝါစာဟိ၊ အာလပိတုာ တထာဂတော။
ဝိ၊မာန၊၇။၁။ မံ အာလပိတုာ အာမန္တေတွာ။
ဝိ၊မာန၊၄။၁၉၈။ ပိယသမုဒါစာရေန အာလ-
ပိတုာ။ ဝိ၊၄။၁။၂၆၉။ “ဘိက္ခု ဘိက္ခု”တိ
အာလပိတုာ။ မ၊၄။၂။၃၃။ (-ဓမ္မ၊၄။၂။
၁၈၇။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၃။ စရိယာ၊၄။၁၄၈။
ဇာ၊၄။၃။၁၇၂။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၃။၂၂။)

အာလပေယျ (ကြိ) အာလပတိ-ကြည့်။

အာလဘတေ (ကြိ) [အာ+ရဘ (လဘ)+
တေ] အားထုတ်ရာ၏။ သေတဝယေဇံ အာ-
လဘတေ ဘူတိကာမော။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊၄။၂။၃၃၂။

အာလမ္ဗ (ပု) [ဘူရိဒတ္တဇာတ်ဒီကာ၌ “ပါဠိယံ
အလမ္ဗာတိ တေ အလမ္ဗာယနာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ
ဂါထာမန္တဝသေန အက္ခရလောပံ ကတွာ
ဝေံ ဝုတ္တံ။ အထ ဝါ အာလမ္ဗ-သဒ္ဓေါပိ အ-
လမ္ဗာယ-သဒ္ဓေန သမာနတ္တော ဧကော ပရိ-
ယာယောတိ ဒုဋ္ဌဗ္ဗံ”ဟု ဆို၏။] အလမ္ဗာယံ
ဆရာ၊ မြွေသမား၊ မြွေကို ကိုင်ကစားသူ။

တံ မံ နာဂေန အာလမ္မ၊ အဟံ မဏ္ဍုကဆာ-
ဝိယာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၂၈။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၈။

အာလမ္မာယန (ပ) [] အာလမ္မာယနရာ၊ မြေ
သမား။ အာလမ္မာယန န ကပ္ပါမိ။ စရိယာ။
၄၀၀။ အာလမ္မာန-နှင့် အာလမ္မာယနတို့လည်း
ကြည့်။

အာလမ္မ (ပ) [အာ+လမိ+အ] (၁) အာလမ္မ
မည်သော စည်။ (၂) အာရုံ။ (တိ) (၃)
တုံလျားကျသော။ (၁) အာလမ္မော(ဝိမာန။
၂၂)တိ အာဒိ တူရိယဝါဒကာနံ ဒေဝ-
ပုတ္တာနံ ဧကဒေသတော နာမဂ္ဂဟကန္တိ
ဝဒန္တိ။ တူရိယာနံ ပနေတံ နာမဂ္ဂဟကံ။ ဝိမာန။
၄။ ၈၇။ (၂) အာလမ္မာ ဝိသယေ' ဧက ဆာ-
ရမ္မကာလမ္မနာနိ စ။ ဇာနံ။ ၉၄။ (၃) ဝိသိဇော
အာလမ္မော ဗျာလမ္မော။ ကစွည်း။ သုတ်။
၃၂၈။

အာလမ္မက (တိ) [အာ+လမိ+က] (၁) အာရုံပြု
တတ်သော။ (စိတ်)။ (၂) ဆွဲကိုင်အပ်သော။
(၁) သတ္တိကိရိယာတိသမယံ ပဝတ္တေန္တဿ
အာလမ္မကေ လန္တမာနဝိသေသကံ။ အာ-
လမ္မိတဗ္ဗေ အာရောပေတော။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၁၆၃။ (-မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။) (၂) အယံ မေ
ဟတ္တာလမ္မကံ ဒေန္တိယာပိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။
အနာလမ္မ-လည်း ကြည့်။

အာလမ္မက (န) [အာ+လမိ+ယ] အာလမ္မန-နှင့်
အနက်တူ၊ ၎င်း-ကြည့်။

အာလမ္မကဒါယက (ပ) [အာလမ္မက+ဒါယက]
ကိုင်ဆောင်စရာတောင်စုကို ပေးလှူသော
သူ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာလမ္မကဒါယကတ္ထေရ (ပ) [အာလမ္မကဒါယ-
က+ထေရ] ကိုင်ဆောင်စရာ တောင်စုကို
လှူဘူးသောမထေရ်၊ အာလမ္မကဒါယက
ထေရ်။ ဣတ္ထံ သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ အာလမ္မကဒါ-
ယကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော အာဘာ-

သိတ္တာတိ။ အာလမ္မကဒါယကတ္ထေရဿာ-
ပဒါနံ ပဌမံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၃၉။

အာလမ္မကဒါယကဝဂ္ဂ (ပ) [အာလမ္မကဒါယက
+ဝဂ္ဂ] အာလမ္မကဒါယကဝဂ်။ အပါနိပိဋိ၊
၂၃-ဝဂ်။ အပါ၊ ၁။ ၂၃၉၊ ၂၄၄။

အာလမ္မတိ (ကြိ) [အာ+လမိ+အ+တိ] (က)
အာရုံပြု၏။ (ခ) တက်၏ (အထက်သို့တက်၏)။
(ဂ) ဆွဲကိုင်၏။ (က) စိတ္တသို့ အတိတာနာ-
ဂတာဒိသဗ္ဗံ အာလမ္မတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၁။
အာလမ္မေယျံ - သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၆။ မူလဋီ၊ ၂။
၄၁။ (ခ) အာလမ္မန္တိ (ဝိမာန။ ၁၂၃) တိ
အာရောဟန္တိ။ ဝိမာန။ ၄။ ၃၂၉။ (ဂ) ဟတ္ထံ
န အာလမ္မံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။

အာလမ္မဒန္တ (ပ) [အာလမ္မ+ဒန္တ] ကိုင်ဆောင်
စရာ - ထောက်မိုစရာ - တုတ် - တောင်စု။
အာလမ္မဒန္တံ ဒတွာန။ အပါ၊ ၂။ ၁၀၄။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၂၈။

အာလမ္မ(က)န (န) [အာ+လမိ+ယ] (၁)
ဆွဲကိုင်အပ်သောအရာ။ (က) အာရုံ၊ စိတ်
စေတသိက်တရားတို့သည် ဆွဲကိုင်အပ်သော
တရား၊ (ဥပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ စသော အာရုံ
ခြောက်ပါး)။ (အာရမ္မက (၁) လည်း
ကြည့်။) (ခ) အကြောင်းတရား၊ အကျိုး
တရားသည် - ဆွဲကိုင်အပ်သော - မိုတယ်
အပ်သော - အကြောင်းတရား (အကျိုးတရား
ကို ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းတရား)။
(ဂ) မိုရာဌာန၊ လွှမ်းမိုးရပ်တည်ရာဌာန၊ အပို
တက်ပြုစရာ - အားကိုးအားထားရာ - ပုဂ္ဂိုလ်
- တရား။ (တိ) (ဃ) ဆွဲကိုင်အပ်သော - ဆွဲ
ကိုင်စရာဖြစ်သော - ပုဂ္ဂိုလ် - တရား။ (င) ဆွဲ
ကိုင်အပ်သော - ဆွဲကိုင်စရာဖြစ်သော - ကြိုး
တန်း၊ တုတ်တန်း - စသည်။ (စ) ထောက်မို
အပ်သော - ကိုင်ဆောင်အပ်သော - တောင်
စု၊ တုတ် - စသည်။ (ဆ) မိုတယ် - မိုတည် -
အပ်သော ပျဉ်ချပ်၊ သစ်ပင်၊ တိုင် - စသည်။

(၂) အာရုံပြုခြင်း။ (၁)(က) စိတ္တံ ဟိ အတိ-
 တာနာဂတာဒိသဗ္ဗံ အာလမ္ပနံ ကရေတိ။
 သံ၊ ၇။ ၂။ ၃၆၆။ အာလမ္ပာ ဝိသယေတေ
 ဆာရမ္ပကာလမ္ပကာနိ စ။ ဓာနံ၊ ၉၄။ (-
 အနု၊ ၁။ ၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၉။) (ခ)
 အပ္ပဋ္ဌိက္ခိတဗ္ဗေန အတ္တနော ဖလေန အာ-
 လမ္ပယတိတိ အာလမ္ပကံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။
 (-မ၊ ၇။ ၂။ ၈၉။) (ဂ) အာရမ္ပကံ အာလမ္ပကံ
 နိဿယံ ဥပနိဿယံ ပြုဟိ။ စူဠနိ၊ ၁၀။ ၂။ အာ-
 လမ္ပကန္တိ အဝတ္တရိတာ ဌာနံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂။
 (တိ)(ဃ) နိဗ္ဗာနံ အာရဟိတံ အာလမ္ပနာ
 ဣလ္လဘာ။ သံ၊ ၇။ ၁။ ၁၅၁။ (င) ဝါလိကံ အာ-
 ကိရိတာ အာလမ္ပနံ ယောဇေတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
 ၁၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။)
 အာလမ္ပနဗာဟာ-စသည်လည်းကြည့်။ (စ)
 ကာနန္ဒံ ဝနမောဂယ၊ ဝေဠု၊ ဆေတာနံဟံ
 တဒါ။ အာလမ္ပနံ ကရိတာန၊ သံသယ အဒိ
 အဟံ။ အပါ၊ ၁။ ၃။ ၂။ သော တုမ္ပာကံ ဥပ-
 ဌာကော ဘဝိဿတိ အာလမ္ပနော စ။ မိလိန္ဒ။
 ၁၂၉။ ကတ္တရဿ ဇိတ္တဿ အာလမ္ပနော
 စက္ကော။ သံ၊ ၇။ ၁။ ၁၉၄။ (-အပါ၊ ၁။
 ၂။ ၃၉။) (ဆ) အာလမ္ပနဖလက၊ အာလမ္ပန-
 ရက္ခ-စသည် ကြည့်။ (၂) အာလမ္ပနတော-
 (မူလ၊ ၇။ ၄၁)တိ အာရမ္ပဏကရဏတော။
 အနု၊ ၇။ ၅၀။

အာလမ္ပနကရဏနယ (ပ) [အာလမ္ပနကရဏ+
 နယ] အာရုံပြုသောနည်း။ သင်္ခါရပေက္ခာယ
 ကတနယေနဝါတိ အနိစ္စာဒိနာ အာလမ္ပန-
 ကရဏနယေနဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၇။ ၄၇၉။

အာလမ္ပနဋ္ဌ (ပ) [အာလမ္ပန + အတ္တ] ဆွဲကိုင်ရာ
 ဟူသော အနက်သဘော။ အာလမ္ပနဋ္ဌေန
 အာလမ္ပနရဇ္ဈသဒိသံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၂။ (-
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၂။ မ၊ ၇။ ၃။ ၃။ အံ၊ ၇။ ၃။
 ၂။ ၂။)

အာလမ္ပနတ္ထမ္ဘ (ပ) [အာလမ္ပန + ထမ္ဘ] ဆွဲကိုင်
 -မှီတွယ် - မှီတည် - အပ်သောတိုင်။ ယော
 ဟိ ကောစိ ဘိက္ခု စက်မေ စက်မမာနော ဝါ
 အာလမ္ပနတ္ထမ္ဘံ နိဿာယ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။

အာလမ္ပနနင်္ဂလ (န) [အာလမ္ပန + နင်္ဂလ] ဆွဲကိုင်
 -မှီတွယ် - အပ်သောထွန်တုံး။ ရဉ္ဇော အာ-
 လမ္ပနနင်္ဂလံ ရတ္တသုဝဏ္ဏပရိက္ခိတ္တံ ဟောတိ။
 မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၇-ဂ။

အာလမ္ပနနိဒဿန (န) [အာလမ္ပန + နိဒဿန]
 အာရုံကို ညွှန်ပြသောသဌာ။ အထ ဝါ
 “သက္ကေသု”တိ ဣဒံ န ဖယာယ အာလမ္ပန-
 နိဒဿနံ။ မူလ၊ ၇။ ၁။ ၆။

အာလမ္ပနဖလက (န) [အာလမ္ပန + ဖလက]
 ဆွဲကိုင် - မှီတွယ် - မှီတည် - အပ်သော ပျဉ်
 ချပ်၊ တံကဲပျဉ်။ ထေရော အာလမ္ပဏဖလ-
 ကံ နိဿာယ ဌိတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ (-ဝိ၊
 ၄။ ၂။ ၅၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၃၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၊ ၅၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၊ ၂၉၀။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၈။
 ကသိ၊ ၇။ ၂။ ၁၄။)

အာလမ္ပနဗာဟာ (ထိ) [အာလမ္ပန + ဗာဟာ]
 ဆွဲကိုင်အပ်သော - ဆွဲကိုင်စရာဖြစ်သော -
 မောင်း - ကြိုးတန်း - တုတ်တန်း - လက်ရုံး
 တန်း - လက်ရန်း။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
 အာလမ္ပနဗာဟံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၊ ၂၉၇။ အာ-
 လမ္ပနဗာဟန္တိ အာလမ္ပနရဇ္ဈဒဏ္ဍာဒိ။ ဝိမတိ၊
 ၂။ ၂။ ၃၃။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။)

အာလမ္ပနရဇ္ဈ (ထိ) [အာလမ္ပန + ရဇ္ဈ] ဆွဲကိုင်
 ရောကြီးတန်း။ အာလမ္ပနရဇ္ဈ၊ ဝိယ သောတိ
 အတ္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၄။ ယထာ ဣဗ္ဗလဿ
 ပုရိသဿ အာလမ္ပနရဇ္ဈ...ဥပတ္တမ္ဘော။ မ၊ ၇။
 ၃။ ၃၇။ အံ၊ ၇။ ၃။ ၂။ ၂။

အာလမ္ပနရက္ခ (ပ) [အာလမ္ပန + ရက္ခ] ဆွဲကိုင် -
 မှီတွယ် - မှီတည် - အပ်သောသစ်ပင်။ စက်

မေ အပဏာယ တိဋ္ဌန္တယ အာလမ္ပနရက္ခော
ဝါ။ ဝိဠု၊ ၂။ ၅၆။ ကခါ၊ ဝိ။ ၂၄။ (-သ-
ရတ္တ၊ ၂။ ၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃။)

အာလမ္ပနီ (တိ) [အာ+လမ္ပ+ယ+ဤ] ဆွဲကိုင်
အပ်သော။ ရဇ္ဇ၊ ဝါ၊ လမ္ပနီ စေသာ။ ဇာ၊ ၁။
၁၇၀။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၂၇၄။)

အာလမ္ပနီယ (တိ) [အာ+လမ္ပ+အနိယ] အာရုံ
ပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ယံ ကိဉ္စိ
အနာလမ္ပိတော ပဝတ္တိတုံ အသမတ္တယ ဩ-
လုဗ္ဗ ပဝတ္တိကာရကဘာဝေန အာလမ္ပနီယ-
တော အာရမ္ပကံ နာမ။ မ၊ ဝိ။ ၂။ ၆၃။ အနုဋီ၊
၂။ ၅၇။

အာလမ္ပမာန (တိ) [အာ+လမ္ပ+အ+မာန] အာရုံ
ပြုသော။ အာရမ္ပကံ အဂ္ဂဟေတော အပ္ပ-
ဝတ္တိတော အာလမ္ပမာနာ မော သာရမ္ပကာ။
မူလဋီ၊ ၁။ ၅၄။

အာလမ္ပရ-အာဠမ္ပရ (န) [အာလမ္ပ+ရ+အ။
“အာလမ္ပ”ဣတိ သဒ္ဓါယတေတိ အာလမ္ပ-
ရော။ ဓာနိ၊ ဝိ။ ၁၄၄။] (၁) ထက်စည်။ (၂)
အာလမ္ပရ မည်သောစည်။ ပုဇွန်လက်မပြင်
အသုရာနတ်တို့ ပြုလုပ်အပ်သော စည်။
(၃) တူရိယာသံ။ (၄) ဆင်ဟည်သံ။ (၅)
အညိဿာ ကစ္ဆေ အာလမ္ပရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂။
မုရဇအာလမ္ပရတူရိယာယဋ္ဌော (ဝိမာန။ ၁၁၈။
ပေတ။ ၁၉၆) တိ မဒိဂ် နိ အာလမ္ပရနံ အဝ-
သိဋ္ဌတူရိယာနဉ္စ သဒ္ဓေဟိ နိစ္စဆောသိတော။
ဝိမာန၊ ၁၄။ ၃၁၉။ (-ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၅၀။) (၂)
သမုဒ္ဓံ ပန ပဝိဋ္ဌံ အသုရာ ဂဟေတော အာလမ္ပ-
ရံ နာမ ဘေရိ ကာရေသုံ။ ဇာ၊ ၁။ ၂။
၃၁၁။ (၃) (၄) အာလမ္ပရော တူရိယရဝေ၊
ဂဇေန္ဒာနဉ္စ ဂဠိတေတိ ဟိ အမရကောသနာ-
နတ္ထသင်္ဂဟေသု။ ဓာနိ၊ ဝိ။ ၁၄၄။ အမရ၊
၂။ ၁၆၇။ (၄၄-သု၊ နာ။ ၄၄၂။)

အာလမ္ပရမေဆ (ပု) [အာလမ္ပရ+မေဆ] အာ-
လမ္ပရမည်သော မိုး။ “အာလမ္ပရမေဆော

ဝိယ ထနတိ”တိ တံ သန္တာယ ဝဒန္တိ။ ဇာ၊ ၁။
၂။ ၃၁၁။

အာလမ္ပိတ (တိ) [အာ+လမ္ပ+တ] (၁) အာရုံ
ပြုအပ်သော။ (၂) ဆွဲကိုင်အပ်သော။ (၃)
တဏှာယ အာလမ္ပိတော ပဏိဟိတော။
ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၁၅၇။ အာလမ္ပိတေ အာရမ္ပဏေ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ။ ၂။ ၄၇၅။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၆၄။ နေတ္ထိ၊
ဋီ။ ၄၃။) (၂) တေန ဝါ အာလမ္ပိတော
ဒဏ္ဍော။ သိ၊ ဝိ။ သင်္ခ၊ ၁။ ၃၂၈။

အာလမ္ပိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+လမ္ပ+တဗ္ဗ] အာရုံ
ပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဒဏ္ဍရဠု-
အာဒိ ဝိယ ဒုဗ္ဗလယ စိတ္တစေတသိကာနံ
အာလမ္ပိတဗ္ဗတာယ ဥပတ္တမ္ပနဋ္ဌော ဩလုဗ္ဗ-
ဋ္ဌော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂၇။ (-သံ၊ ဝိ။ ၂။ ၂၉၂။
မူလဋီ၊ ၃။ ၁၀၅။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ။
၂။ ၁၀၆၊ ၂၇၁။ နေတ္ထိ ဝိ။ ၁၃၆။)

အာလမ္ပိတဗ္ဗမေ (ပု) [အာလမ္ပိတဗ္ဗ+မေ] အာရုံ
ပြု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သောသဘောတရား။
ယဒိ ဟိ အာလမ္ပိတဗ္ဗမေဝသေန ဘူမိဝဝတ္ထာ-
နံ ကရေယျ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ။ ၂။ ၁၁၉။

အာလမ္ပိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+လမ္ပ+တုံ] အာရုံ
ပြုခြင်းငှါ။ ဉာဏံ နိရောဓံ အာလမ္ပိတုံ န
သဏ္ဍောတိ။ မ၊ ဝိ။ ၂။ ၂၇၈။ (-သံ၊ ဝိ။
၃၆၆။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ။ ၂။ ၄၇၀။)

အာလမ္ပိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+လမ္ပ+တော] (၁)
ဆွဲကိုင်၍။ (၂) (က) မှီ၍၊ မှီတယ်၍။ (ခ)
ထောက်၍၊ ထောက်မှီ၍။ (၃) အာရုံပြု၍။
(၁) ကိမ္ဘိ န ခေါ အဟံ အာလမ္ပိတော ဥတ္တ-
ရေယျံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇။ ယထာ ဟိ ဒုဗ္ဗလော
ပုရိသော ဒဏ္ဍံ ဝါ ရဠံ ဝါ အာလမ္ပိတော ဥဋ္ဌ-
ဟတိ စေဝ တိဋ္ဌတိ စ။ အဘိ၊ ၁။ ၃။ ၃၄၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅။ (-အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၃၃၃။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ။ ၃။ ၁၆၁။)
(၂) (က) အဒ္ဓသ သုဘဒ္ဓံ ဒေဝိ ဒွါရဗာဟံ

အာလပ္ပိတော ဌိတံ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၅၅။ အာလပ္ပန-
 ဖလကံ အာလပ္ပိတော ဌိတကောဝ...ပရိနိဗ္ဗာ-
 ယံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၆။ နေတ္ထိ၊
 ဝိ၊ ၁၅၁။ (ခ) န ၈ ပါဏိနာ အာလပ္ပိတော
 အာသနေ နိသိဒ္ဓတိ။ မ၊ ၂။ ၃၃၉။ (၃) ဒုက္ခ-
 သစ္စံ အာလပ္ပိတော၊ အာရမ္မဏံ ကတောတိ
 အတ္တော။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၃၄၂။ (-ဥဒါန၊ ၄။
 ၄၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။
 အနုဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ။
 ၂။ ၁၅၁။)

အာလပ္ပိ(ပိ)ယတိ (ကမ္ပ၊ ကြိ) [အာ+လဝိ+
 ယ+တေ] (၁) ဆုံကိုင်အပ်၏၊ မှီတယ်အပ်
 ၏။ (၂) အာရုံပြုအပ်၏။ (၃) အတ္တနော
 ဖလေန အာလပ္ပိယတိတိ အာလပ္ပဏံ။ အဘိ၊
 ၄။ ၃။ ၂။ ၇၉။ (၂) အညေန မဂ္ဂေန မဂ္ဂေါ
 အာလပ္ပိယတိ။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၆၄။

အာလပ္ပိယမာန (တိ) [အာ+လဝိ+ယ+မာန]
 အာရုံပြုအပ်သော။ ကုသလာကုသလဓမ္မေဟိ
 အာလပ္ပိယမာနာပိ အာရမ္မဏဓမ္မာ။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၅၂။ တေန အာလပ္ပိယမာနာနမ္ပိ ဝုပါဒိနံ။
 မူလဋ္ဌိ၊ ၃။ ၁၀၀။

အာလယ (ပု၊ န) [အာ+လယ+အ။ ဓာနံ၊ ၄။
 ၁၆၃။ အာ+လိ+အ။ ချွံ၊ ၃။ ၃၅၁။] (၁)
 (က) ငြိကပ်တယ်တာ- မှီဝဲ- အပ်သော
 တရား၊ ဝတ္ထုကာမ၊ ကာမဂုဏ် ငါးပါး။
 (ခ) ငြိကပ် တယ်တာ- မှီဝဲ- တတ်သော
 တရား။ ကိလေသာကာမ၊ တဏှာ။ (ဂ)
 တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိ-ဟူသော အာလယ နှစ်ပါး။
 (ဃ) တဏှာဖြင့် မှီဝဲအပ်- ကာမုပါဒါနိ၏
 အဖန်တလဲလဲ ကိန်းဝပ်ရာဖြစ် - သော
 တရား၊ ဥပါဒါနိက္ခန္ဓာငါးပါး။ (င) အလို
 ဆန္ဒ။ (၂) အခြင်းအရာ၊ ဟောကြား
 လိုသော အခြင်းအရာ။ (၃) လှည့်ပတ် -
 ဟန်ဆောင် - ခြင်း၊ ဟန်၊ အမှုအရာ။ (၄)
 တည်ရာ၊ မှီရာ၊ နေရာ၊ (အိမ်၊ ကျောင်း၊ အသိုက်၊
 စသည်။) (၁) (က) အာလယရာမာတိ

သတ္တာ ပဉ္စ ကာမဂုဏေ အလ္လိယန္တိ၊ တသ္မာ
 တေ အာလယာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၃။
 (-ဗူလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၅၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။) (က)
 (ခ) အာလယရာမာတိ သတ္တာ ပဉ္စသု ကာမ
 ဂုဏေသု အလ္လိယန္တိ၊ တသ္မာ တေ အာလယာ-
 တိ ဝုစ္စန္တိ။ အဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတာနိ အာ-
 လယန္တိ၊ တသ္မာ အာလယာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ အာ
 လိယန္တိ အဘိရုမိတဗ္ဗဋ္ဌေန သေဝိယန္တိတိ
 အာလယာ၊ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ။ အာလယန္တိ
 အဘိရုမဏဝသေန သေဝန္တိတိ အာလယာ။
 တဏှာဝိစရိတာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇။ သာရ-
 တ္ထ၊ ၃။ ၁၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၇။) ကာမာလယ-
 လည်း ကြည့်။ (ခ) ပဉ္စသု ဥပါဒါနိက္ခန္ဓေသု
 ဆန္ဒော အာလယော အနနယော။ မ၊ ၁။
 ၂၄၉။ တဏှာ ဟိ . အာလယကရဏဝသေန
 အာလယော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ (-မ၊ ၂။ ၄၁၁။
 ဓမ္မ၊ ၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၃၁၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၆၉။ ၂။ ၁၄။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၉၉။
 မ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။ ၁၃၅။ ၁၅၉။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၃၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၆။
 ပဋိသန္ဓေ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၇၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
 ၃၄၃။ ၄၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၄၁။
 ဇော၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။ ဇော၊ ၄။ ၃။ ၄၄၉။
 ဇော၊ ၄။ ၅။ ၃၆၀။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၆၇။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၃၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၂။ ဓာနံ၊ ၁။ ၁၆၃။)
 (ဂ) ကာမာလယေ အသတ္တ(သုတ္တနိ၊ ၃၀၅)န္တိ
 ယှာဟံ ကာမေသု တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ဒုဝိဇော
 အာလယော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။ ဆေတွာ
 အာသဝါနိ အာလယာနိ။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁။ ၉၅
 ၈ အာလယာနိ ပညာသတ္တေန ဆေတွာ။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၆။ (ဃ) အာလယရာမ
 (ဂ) အနက်ကြည့်။ (င) တထာဂတေန

မဟာကမ္မဝိဘင်္ဂကထာနတ္ထိ အာလယော ဒသိ-
တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၂။ အာလယောတိ အသိ-
ရစိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၈။ (၂) ဣန္ဒြိယဘာဝနာယ
ကထာနတ္ထိ အာလယံ အကာသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၂၅၀။ အာလယန္တိ ကထေတုကာမတာကာ-
ရန္တိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၉။ (၃) အကရာ
အာလယေ ဗဟူ(ဇော၊၂။၁၅၃)တိ တုမ္မာကံ
ဝဉ္ဇနာနိ ဗဟူနိ အကာသိ။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၆။၂။
ဥမ္မတ္တကာလယ(ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၁)၊ ဂိလာနာလယ၊
မတာလယ(ဇော၊၁။၁၉၈)တို့လည်း ကြည့်။
(၄) အာလယ(အံ၊၁။၃၆၆)န္တိ နိဝါသ-
ဋ္ဌာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ အာလယ(ထေရ။
၂။၇၃)န္တိ နိလယံ အတ္တနော ကုလာဝကံ။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။ (-အပါ၊၁။၃၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၈၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၄။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၅၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂၅။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၉။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၀။
အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၈၄။ သာရတ္ထ၊
၃။၃၉၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။)

အာလယကရက(န) [အာလယ+ကရက]ဉ်ကုက်
-တုယတာ-မူကိုပြုခြင်း။ အာလယပြုခြင်း။
အာလယကရကဝသေနာ (မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃)တိ
အပေက္ခာကရကဝသေန။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၅။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၁။ ဝဇီရ၊၄၆၉။ သာရတ္ထ၊၂။
၁၁၅။ ဝိမတိ၊၁။၁၆၃။)

အာလယဋ္ဌ (ပ) [အာလယ+အတ္တ] ကိန်း
အောင်းရာဖြစ်သော - အနက် - သဘော။
အာလယဋ္ဌနာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၂)တိ အာဝသိ-
တဘာဝေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၁။

အာလယတိ (ကြိ) [အာ+လိ+အ+တိ?] (အာ
+လယ+အ+တိ) ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ကပ်
ငြိခြင်း အနက်ရှိသော လိဓာတ်ကို ကိ၊ဒိ-
နှစ်ဂိုဏ်းသာ ပြသည်။ [ငြိကပ်-မှီဝဲ - ငါ။
တေဟိ အာလယန္တိ သမ္ပသန္တိ။ ပေဋကော။
၂၄၂။ အဋ္ဌသတတဏှာဝိစရိတာနိ အာလ-

ယန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ (-သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ သံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။)

အာလယန (န) [အာ+လိ+ယု] မှီရာ၊ တည်
ရာ။ အာလယေသိ-ကြည့်။

အာလယနိရတ (တိ) [အာလယ+နိရတ] အာ-
လယရတနှင့် အနက်တူ။ ရင်း-ကြည့်။

အာလယပဋိပက္ခ (ပ) [အာလယ + ပဋိပက္ခ]
ကပ်ငြိ-တုယတာ-ခြင်း၏ ဆန်ကျင်ဖက်
တရား။ အနာလယ ကြည့်။

အာလယဘူတ(တိ) [အာလယ+ဘူတ] (သမထ၊
ဝိပဿနာတို့၏) တည်ရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။
အာလယဘူတ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅)န္တိ သမထ-
ဝိပဿနာနံ အဓိဋ္ဌာနဘူတံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၆။

အာလယရတ (တိ) [အာလယ+ရတ] ငြိကပ်-
မှီဝဲ-အပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါး၊ ငြိကပ်-
မှီဝဲ-တတ်သောတဏှာတို့၌ အမြဲမွေ့လျော်
သော။ အာလယရတာ အာလယသမ္ပုဒိတာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅။ ဝိ၊၂။၃၁။ မ၊၁။၂၂၄။ မ၊၂။၂၉၁။
သံ၊၁။၁၃၈။ အံ၊၁။၄၄၇။ အာလယေသု
ရတာတိ အာလယရတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ အာလ-
ယရတာတိ အာလယနိရတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၈။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၃၄-၅။)

အာလယရာမ (တိ) [အာလယ + ရမု + က]
(က) ငြိကပ်-မှီဝဲ - အပ်သော ကာမဂုဏ်
ငါးပါးတို့ဖြင့်မွေ့လျော်သော။ (ခ) ငြိကပ်
-မှီဝဲ-အပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါး၊ ငြိကပ်
-မှီဝဲ-တတ်သော တဏှာတို့ဖြင့် မွေ့လျော်
သော။ (ဂ) တဏှာဖြင့်မှီဝဲအပ်-ကာမုပါ-
ဒါန်၏ အဖန်တလဲလဲကိန်းဝပ်ရာဖြစ်-သော
ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့၌ မွေ့လျော်သော။ (ဏ)
အာလယရာမာ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅)တိ.... တေဟိ အာ-

လယေဟိ ရမန္တိတိ အာလယရာမာ။ ဝိဠာဉ္ဇ ၂၄၃။ (ခ) အာလယရာမာ (ဒိ၊ ၂။ ၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၁။ ၁၃၈) တိ သတ္တာ။ တေဟိ အာလယေဟိ ရမန္တိတိ အာလယရာမာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၁-၂) (ဂ) ယေဘုယျေန စ အာလယရာမတာယ (အာလယရာမတ္တာ၊ ဝိသုဒ္ဓိ) ပဇာယ ပါကဋံ ကာမပါဒါနံ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀၅။ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အာလယော၊ တတ္ထ ရမတိတိ အာလယရာမာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၉။ အာလိယန္တိ သေဝိယန္တိ၊ အာပုနပ္ပုနံ ဝါလယတိ ဧတ္ထ ကာမပါဒါနန္တိ အာလယော၊ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ၊ တတ္ထ ရမတိတိ အာလယရာမာ၊ ပဇာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သျှ၊ ပြည်မှု။

အာလယဝိသုဒ္ဓိန (န) [အာလယ + ဝိသုဒ္ဓိ] အာလယ - တွယ်တာမှု - မြော်လင့်မှု - တဏှာ - ကို စွန့်ခြင်း။ ကနိဋ္ဌပုတ္တမ္ပိ အာလယဝိသုဒ္ဓိနံ ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၂။

အာလယသဗ္ဗာဝ (ပု) [အာလယ + သဗ္ဗာဝ] အာလယ - တွယ်တာမှု - မြော်လင့်မှု - တဏှာ - ၏ ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်။ ပကတိယာဝနိသယောတိ ဧတ္ထ အန္တေဝါသိကာနံ အာလယသဗ္ဗာဝေ ယာဝ ဝဿပနာယိကဒိဝေသော၊ တာဝ ကပ္ပတိ။ ဝဇီရ၊ ၅၁၀။

အာလယသမုဋ္ဌါတ (တိ) [အာလယ + သမုဋ္ဌါတ] (က) ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော - ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့၌ဖြစ်သော တဏှာဟူသော - အာလယကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ရာဖြစ်သောတရား၊ နိဗ္ဗာန်။ (ခ) အာလယဟု ဆိုအပ်သော တဏှာကို အကြွင်းမဲ့ဖြတ်တတ်သော တရား၊ နိဗ္ဗာန်။ (ဂ) ယသ္မာ ပန တံ အာဂမ္မ ပဉ္စကာမဂုဏာလယာ သမုဋ္ဌါတံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တသ္မာ အာလယသမုဋ္ဌါတေတိ ဝုစ္စတိ။ ဝိဠာဉ္ဇ ၁၈၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၅။ (- ဝိ၊ ၁။ ၂၃။ အံ၊ ၁။

၃၄၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၄။ နေတ္တိ။ ၁၈၁။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၈၄။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅၁။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၂။) (ခ) အာလယသခါတံ တဏှံ သမုဋ္ဌါတေတိ သမုဋ္ဌိန္နတိတိ အာလယသမုဋ္ဌါတော။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။

အာလယသမုဋ္ဌါတုပါယ [အာလယသမုဋ္ဌါတ + ဥပါယ] ကာမဂုဏ်ငါးပါးဟူသော အာလယကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၏အကြောင်းမဂ္ဂသစ္စာ။ အာလယာလယရာမတာ အာလယ သမုဋ္ဌါတ အာလယ သမုဋ္ဌါတုပါယနဉ္စ ဝသေနာပိ စတ္တာရေဝ ဝုတ္တာနိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၈။

အာလယသမ္ပုဗ္ဗိတ (တိ) [အာလယ + သမ္ပုဗ္ဗိတ] ငြိကပ် - မှီဝဲ - အပ်သော ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့၌ အလွန်ဝမ်းမြောက်နှစ်သက်သော။ အာလယေသု သုဋ္ဌ၊ မုဗ္ဗိတာတိ အာလယသမ္ပုဗ္ဗိတာ။ ဝိဠာဉ္ဇ ၂၄၃။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ (- အံ၊ ၁။ ၄၄၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၅။) အာလယရတ-လည်း ကြည့်။

အာလယာဘိနိဝေသ (ပု) [အာလယ + အဘိနိဝေသ] (က) (သင်္ခါရတရားတို့၌) ကိုးကွယ်ရာ - ပုန်းအောင်းရာ - မှီခိုရာ - ဟူ၍ မှားမှားယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း။ (ခ) တွယ်တာ - စွဲငြိ - မွယ်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်း။ အာဒိနဝါနုပဿနာယ အာလယာဘိနိဝေသံ။ ပဋိသံ၊ ၄၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ သင်္ခါရေသု လေဏ တာဏ အာဝဂ္ဂဟဏံ အာလယာဘိနိဝေသော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၀။ အာလယာဘိနိဝေသ (ပဋိသံ၊ ၃၂) ၏ အာဒိနဝါဒဿနေန အလ္လိယိကဗ္ဗမိဒန္တိ အဘိနိဝေသံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ (- ပဋိသံ၊ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။

၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၄၊ ၃၃၆။
သံ၊ ၉။ ၂။ ၂၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၂။ ၄၁၈။)

အာလယာရာမ (တိ) [အာလယ + အာရာမ]
(က) ငြိကပ် မှိဝဲ - အပ်သော ကာမဂုဏ်
ငါးပါးဟူသော (ဝဋ်ဒုက္ခဟူသော) မွေ့လျော်
ရာရှိသော။ (ခ) ငြိကပ် - မှိဝဲ - တတ်သော
တကျာတို့ဖြင့် မွေ့လျော်သော။ အာလယာ-
ရာမာ သိက္ခာပေ ပဇာ။ အံ၊ ၁။ ၄၄၇။ (က)
တကျာမိဋ္ဌိဟိ အလ္လိယိတဗ္ဗဋ္ဌေန အာလယော-
တိ ပဉ္စကမဂုဏာ၊ သကလမေဝ ဝါ ဝဋ်၊
အာရမန္တိ ဧတ္ထာတိ အာရာမော၊ အာလယော
အာရာမော ဧတိဿာတိ အာလယာရာမာ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။ (ခ) အာလိယန္တိ ဝါ . တေဟိ
အာလယေဟိ ရမန္တိတိ အာလယာရာမာ။
အံ၊ ၉။ ၂။ ၃၃၂။ အာလယရာမလည်း ကြည့်။

အာလယေသိ (တိ) [အာလယ + ဣသု + ကိ + တိ-
၌ အာလယေသိနိ] ပုန်းအောင်း-မှီခို-ခြင်း
ကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ပလေဟိတိ အာလယ-
မာလယေသိနိ။ ထေရ၊ ၂။ ၇၃။ အာလယေသိ-
နိတိ တတ္ထ အာလယနံ နိလိယနမေဝ ဣစ္ဆန္တိ။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။

အာလဝါလ (န) [အာလဝ + အာ + လာ + အ။
အာ သမန္တတောလဝံ အပ္ပဇလံ အာလာတိ။
ဝိ၊ ပါ၊ ဇာန်] သစ်ပင်ရင်းရေကျင်း။ ဥဒကဿ
အနိက္ခမနတ္ထံ အာလဝါလံ ထိရတရံ ကရာ
တိ။ မ၊ ၉။ ၂။ ၂၆၉။

အာလဝါလဗ္ဗန္တရ (န) [အာလဝါလ + အဗ္ဗန္တရ]
သစ်ပင်ရင်း ရေကျင်းအတွင်း။ သုက္ခဒဏ္ဍက-
ဟရဏံ အာလဝါလဗ္ဗန္တရ။ မ၊ ၉။ ၂။ ၂၈၀။

အာလဝါလသမ္ပာဒန (န) [အာလဝါလ + သမ္ပာ-
ဒန] သစ်ပင်ရင်း ရေကျင်းကိုပြည့်စုံစေခြင်း။
အာလဝါလသမ္ပာဒနဝသေန မရိယာဒံ ဗန္ဓိ-
တွာ။ မ၊ ၉။ ၂။ ၂၈၀။

အာလသိယ^၁ (န) [အလသ + ကျ။ ချူနာ-၂၃၆။
အလသ + ကိယ။ မောဂ်၊ ၄။ ၅၉။ နိတိ၊ သုတ္တ။

၇၆၂။] ပျင်းရိသောသူ၏အဖြစ်၊ ပျင်းရိခြင်း။
ယုဝါ ဗလိ အာလသိယံ ဥပေတော။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၃။
န ဟိ ဗုဒ္ဓါနိ အာလသိယံ ဝါ ဩသန္တဝိရိ-
ယတာ ဝါ အတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။ (-မ၊ ၄။ ၁။
၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၊ ၉၃။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၀။ ဝိမာန၊
၄။ ၃၇။ စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၈။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၁။ ဝဇီရ၊ ၄၇၆။ သာရတ္ထ ၁။
၃၀၂။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၂။ သိ၊ ၉။ သစ်၊ ၁။ ၂၈၄။
မ၊ ၉။ ၁။ ၂၇၄။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၉။ ၁။ ၇၇။)

အာလသိယ^၂ (တိ) [အာလသိယ + က] ပျင်းရိ
သောသူ၏ အဖြစ် - ပျင်းရိခြင်း - နှင့် ယှဉ်
သော၊ ပျင်းရိသော၊ သူ။ ယုဝါပိ သမာ-
နော န အာလသိယော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။
အာလသိယော (သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၅) တိ အာလ-
သိယတာယ ယုတ္တော။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၃၆၄။ (-ဇာ၊
၄။ ၃။ ၁၂၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၂။)

အာလသိယကိလာသု (တိ) [အာလသိယ + ကိ-
လာသု] ပျင်းရိသဖြင့်-ပျင်းရိသည်၏အဖြစ်
ကြောင့် - အားမထုတ်သော။ ကိလာသု-
ကြည့်။

အာလသိယဇာတ (တိ) [အာလသိယ + ဇာတ]
ဖြစ်သော ပျင်းရိခြင်းရှိသော၊ ပျင်းရိသော။
အာလသိယဇာတာ (မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅) တိ ကသိ-
ဝကိဇ္ဇာဒိကမ္ပဿ အကရဏေန သဉ္ဇာတာလ-
သိယာ။ မ၊ ၉။ ၂။ ၃၂၁။

အာလသိယဇာတိက (တိ) [အာလသိယ +
ဇာတိက] ပျင်းရိသောသဘောရှိသော၊ သူ။
ဗာရာဏသီရာဇာ အာလသိယဇာတိကော
အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။

အာလသိယဒိနတာဘာဝ (ပ) [အာလသိယဒိန-
တာ + အဘာဝ] ပျင်းရိသည်၏အဖြစ်၊ ဆင်း
ရဲသည်၏အဖြစ် မရှိခြင်း။ ကရုဏာယ အာ-
လသိယဒိနတာဘာဝေါ။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၈၂။
သိ၊ ၉။ သစ်၊ ၁။ ၂၇၉။

အာလသိယပုဂ္ဂလ (ပု) [အာလသိယ + ပုဂ္ဂလ]
ပျင်းရိခြင်းနှင့်ယှဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ကုသိတာ
အာလသိယပုဂ္ဂလာ ကုသိတေဟိ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၁၃၂။

အာလသိယဗျဿန (န) [အာလသိယ + ဗျဿန]
ပျင်းရိခြင်း ပျက်စီးခြင်း။ အာလသိယဗျဿ-
နာဒီဟိ ဝါ အဘိဘူတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၃၉။ အံ၊ ၄။
၃။ ၂၄၂။ အာလသိယဗျဿနာဒီဟိတိ အာ-
လသိယေန ဝါ ဉာတိဗျဿနာဒီဟိ ဝါ။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၅၄။

အာလသိယဘိက္ခု (ပု) [အာလသိယ + ဘိက္ခု]
ပျင်းရိသော ရဟန်း။ တဒါ ဓာနေကမ္ဘော
အာလသိယဘိက္ခု အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၁၃၀။

အာလသိယမဟဂ္ဂသ (တိ) [အာလသိယ + မဟဂ္ဂ-
သ] ပျင်းရိသော အစားကြီးသောသူ။ ပျင်း
လည်းပျင်း အစားလည်းကြီးသောသူ။ ပတိ-
ဋ္ဌိတဋ္ဌာနေယေဝ ဝါလိကာယ ဩတ္တရိတော
ပုတိဘာဝံ အာပါဒိတရက္ခော ဝိယ အာလ-
သိယမဟဂ္ဂသော ဝေဒိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၄။ ၃။
၇၈။

အာလသိယဝိမောစနတ္ထ (ပု) [အာလသိယ + ဝိ-
မောစန + အတ္ထ] ပျင်းရိသည့်အဖြစ်မှလွတ်စေ
ခြင်းအကျိုး။ နဝကမ္ပံ ဝါ ကတာ အာလသိ-
ယဝိမောစနတ္ထံ ဝိဇေဓန္တိယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။

အာလသိယဝိရဟိတ (တိ) [အာလသိယ + ဝိရ-
ဟိတ] ပျင်းရိခြင်း - မှကင်း - မရှိ - သော၊
မပျင်းရိသော။ အာလသိယဝိရဟိတာ (ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁၇၃) တိ ကောသဇ္ဇရဟိတာ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၁၁။ အနလထ-လည်း ကြည့်။

အာလသိယာနုယောဂ (ပု) [အာလသိယ + အနု-
ယောဂ] ပျင်းရိခြင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်း၊ ပျင်းရိ
ခြင်း၌ အလေ့အလာပြုခြင်း။ တံ အာဂမ္မ

အာလသိယာနုယောဂေန ကုဗ္ဗိတံ သိဒ္ဓတိတိ
ကုသိတံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၄။ (- ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၂၆၆။)

အာလသျ (န) [အလသ + ဣ] ပျင်းရိသော
သု၏အဖြစ်၊ ပျင်းရိခြင်း။ အာလသျဉ္စ (အာ-
လသဉ္စ၊ သိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁)။ သံ၊ ၁။ ၄၈။ အာ-
လသျဉ္စိ အာလသိယံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ အာလ-
သျံ အာလသျာယနာ အာလသျာယိတတ္ထံ။
အဘိ၊ ၀။ ၃၆၅။ မဟာနိ၊ ၂။ ၉၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ အလသဿ အာဝေါ အာလ-
သျံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၁။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၆။ (- အံ၊ ၂။ ၄၃၇။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၈။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။)

အာလသျာနုယောဂ (န) [အာလသျ + အနု-
ယောဂ] ပျင်းရိခြင်း၌ - အလေ့အလာပြုခြင်း
- အားထုတ်ခြင်း။ အာလသျာနုယောဂေါ-
(ဒီ၊ ၃။ ၁၄၈။ မဟာနိ၊ ၂။ ၉၅) တိ ကာယာလ-
သိယတာယ ယုတ္တပ္ပယုတ္တတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၁၀။

အာလသျာယနာ (တိ) [အာလသျ + အယနာ]
ပျင်းရိခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျင်းရိခြင်း၊ ပျင်းရိ
သော အခြင်းအရာ။ အာလသျာယနာကာ-
ရာ အာလသျာယနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၀။
မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၆။ အံ၊ ၄။ ၁။
၇၇။ အာလသျ-လည်း ကြည့်။

အာလသျာယနာကာရ (ပု) [အာလသျာယန +
အာကာရ] ပျင်းရိသော အခြင်းအရာ။ အာ-
လသျာယနာ-ကြည့်။

အာလသျာယိတ (တိ) [အာလသျ + အယိတ]
ပျင်းရိခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသော၊ ပျင်းသောသူ။
အာလသျာယိတတ္ထ-ကြည့်။

အာလသျာယိတတ္ထ (န) [အာလသျာယိတ +
တ္ထ] ပျင်းရိခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသောသု၏အဖြစ်၊
ပျင်းရိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း။ အာလ-

သျှာယိတဿ အာဝေါ အာလသျှာယိတတ္ထံ။
အဘိဋ္ဌ၊ ၂။၄၆၁။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၃၆၁။ သံ၊ ၂။
၄၁၆။ အံ၊ ၂။၁၂၇။ အာလသျှာယိတတ္ထန္တိ
အာလသဘာဝပ္ပတ္တိ။ သံ၊ ၂။၁၂၇။ အာလသျှ-
လည်း ကြည့်။

အာလဿ (န) [အာလဿ + ကျ] ဖျင်းရိသော
သု၏ အပြစ်၊ ဖျင်းရိခြင်း။ အာလဿံ အာ-
လဿာယနာ အာလဿာယိတတ္ထံ၊ အယံ ဝုစ္စ-
တိ တန္တိ။ အံ၊ ၂။၁၂၆။ (၎င်း၏ မှီရာပါဋ္ဌိ
အဘိ၊ ၁။၃၆၅-နှင့် ၎င်း၏ အပွင့်-အံ၊ ၂။၁၂၇-
တို့၌ကား အာလသျှ အာလသျှာယနာ အာ-
လသျှာယိတတ္ထံ-ဟု ရှိ၏။)

အာလဿာယနာ (ထိ) [အာလဿ + အယနာ]
အာလသျှာယနာ-နှင့် အနက်တူ။ အာလဿ-
ကြည့်။

အာလဿာယိတတ္ထ (န) [အာလဿာယိတ + တ္ထ]
အာလသျှာယိတတ္ထ-နှင့် အနက်တူ။ အာ-
လဿ-ကြည့်။

အာလာ(ဋ္ဌ)န (န) [အာ + လာ + ယ] ချည်တိုင်၊
ဆင်ချည်တိုင်။ အာလာနမာဠကော ထမ္ဘော။
ဓာန်၊ ၂။၃၆၄။ အာလန္တုသ္မိံ အနေန ဝါ ဗန္တန္တိ
အာလာနံ၊ ယု။ အာပုဗ္ဗောဗန္တနတ္ထော လာ-
ဓာတု။ ဓာန်၊ ၂။၃၆၄။ တံ အာဠာနေ နိစ္စလံ
ဗန္တိတု။ ဓမ္မ၊ ၂။၁၁၇။ ဇာ၊ ၂။၁၁၇။
(-ဇာ၊ ၂။၁၁၇။)

အာလာပ (ပ) [အာ + လပ + က] (က) ရှေးဦးစွာ
- ပြောဆိုခြင်း - ပြောဆိုအပ်သောစကား။
နှုတ်ဆက်စကား။ (ခ) အသံ၊ ကျူးဝင်မြည်
တုန်သော အသံ။ (က) အာဒေါ အာသန-
မာလာပေါ။ ဓာန်၊ ၂။၁၂၇။ ဂမနာဂမနာဒိသ-
မဃ အာဒိမ္မိ အာသနံ ပိယဝစနံ အာလာ-
ပေါ။ အာဒိမ္မိ လာပေါ အာလာပေါ။ ဓာန်၊
၂။၁၂၇။ အာလာပေါ နာမ ပဌမဝစနံ။ ဝိ၊
၂။၁၂၇။ (-သံ၊ ၂။၁၂၇။) အောက်ပုဂ်

လည်း ကြည့်။ (ခ) သာဠိကာယ အာလာ-
ပေါ ဝိယ မဓုရော။ ဒိ၊ ၂။၁၂၇။ မ၊ ၂။၁၂၇။
၂။၁၂၇။ သံ၊ ၂။၁၂၇။ (-သံ၊ ၂။၁၂၇။)

အာလာပသလ္လာပ (ပ) [အာလာပ + သလ္လာပ]
ဦးစွာပြောခြင်း တုံ့ပြန်စကားပြောခြင်း။
န အာလာပသလ္လာပံ အကာသိ၊ မလိန္ဒ၊ ၁၄။
သလ္လာပိတပုဗ္ဗန္တိ အာလာပသလ္လာပေါ ကတ-
ပုဗ္ဗော။ ဒိ၊ ၂။၁၂၇။ မ၊ ၂။၁၂၇။ အံ၊ ၂။
၁၂၇။ အာဒိတော တေဟိ သဒ္ဓိံ သတ္ထု၊
ဘာသနံ အာလာပေါ၊ ကထနပဋိကတနံ
သလ္လာပေါ။ ဒိ၊ ၂။၁၂၇။ အံ၊ ၂။၁၂၇။
အာဒိတော လာပေါ အာလာပေါ။ ဝစနပဋိ-
ဝစနဝသေန သမံ လာပေါ သလ္လာပေါ။ မ၊ ၂။
၁၂၇။ (-ဝိ၊ ၂။၁၂၇။ ဒိ၊ ၂။၁၂၇။ မ၊
၂။၁၂၇။ အံ၊ ၂။၁၂၇။ ဓမ္မ၊ ၂။၁၂၇။
၄၃၆။ ဓမ္မ၊ ၂။၁၂၇။ ဥဒါန၊ ၂။၁၂၇။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၂။၁၂၇။ သာဓုတ္တ၊ ၂။၁၂၇။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၂၇။ မ၊ ၂။၁၂၇။ အံ၊ ၂။၁၂၇။ အံ၊ ၂။
၁၂၇။)

အာလာဗု (ဗု) (န၊ ထိ) [အာ + လဗု + ဦ] အ-
လာဗု-နှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာလိ (လိ) (ထိ) [အာ + အလ + လိ] အလ
ဘူသနေ အာပုဗ္ဗော၊ ဣ။ ဓာန်၊ ၂။၁၂၇။ ရံခါ
ဤ-သက်။ ဝိ၊ ၂။၁၂၇။ အာဠိ (ဠိ) နှင့်
အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာလိ (ပ) [အာလ + လိ] အာဠိ-နှင့် အနက်
တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာလိခိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + လိခ + တုံ] ရေး-
ခြစ်-ခြင်းငှါ။ ယထာရူပံ သုကုသလော
စိတ္တကာရော ဝါ ပေါတ္တကာရော ဝါ အာလိ-
ခိတုမ္မိ သမတ္ထော နတ္ထိ။ အပ၊ ၂။၁၂၇။ ဇာ၊
၂။၁၂၇။

အာလိ(ဋ္ဌ)ဂ် (ပ) [အာ + လိဂ် + က] မရှိ စည်
အထူး၊ နွားမြီးသဏ္ဌာန်ရှိသော လည်ပင်း၌

ဆွဲ၍ တီးအပ်သော မုရိုးစည်။ မုဒိင်္ဂါပုရ-
ဇောဿ တု၊ အာလိင်္ဂကျောဒ္ဒကာ ဘေဒါ။
ဓာန်။ ၁၄၃။ အာလိင်္ဂတေတိ အာလိင်္ဂါ။
ဧကော။ ဓာန်။ ၁၄၃။ ဒသဘာတိကရာဇာ-
နော။ အာလိင်္ဂံ နာမ မုဒိင်္ဂံ အကံဿ။ ဇော၊
ဌ။ ၂။ ၃၁၁။ (-မုလဋ္ဌိ။ ၁။ ၁၆။)

အာလိင်္ဂတိ (ကြိ) [အာ+လိင်္ဂ+အ+တိ] လည်
ဖက်-ပွေ့ဖက်-၏။ တုမေု ဧတံ ဒိသ္မာဝ
အာလိင်္ဂဏ ပရာမသထ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၃။ အာ-
လိင်္ဂ-ဒီ၊ ၁။ ၂၄၅။ အာလိင်္ဂယျ-ဒီ၊ ၁။
၂၄၉။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၉။ အာလိင်္ဂ-သုတ္တနိ၊ ၁။
၂။ ၂၄၆။ အာလိင်္ဂံ သု - သုတ္တနိ၊ ၁။ ၆၃။
စူဠနိ၊ ၁။ ၁၀၃။

အာလိင်္ဂန (န) [အာ+လိင်္ဂ+ယု] လည်ဖက်-
ပွေ့ဖက်-ခြင်း။ ယာမာနံ အညမည် အာ-
လိင်္ဂနမတ္တေန။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၁။ ၈၅။ ဓာန်။ ဓာန်၊ ၁။ ၇၇၄။)

အာလိင်္ဂန္တ (တိ) [အာ+လိင်္ဂ+အန္တ။ ထိန္တ
အာလိင်္ဂန္တိ] လည်ဖက်-ပွေ့ဖက်-သော၊
ဿ။ အာလိင်္ဂတော စ အသုစိ မုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၁။
၂။ ၁၁၅။ အဂ္ဂိက္ခန္တံ အာလိင်္ဂန္တော ဝိယ။ ဒီ၊ ၁။
၁။ ၂၂၇။ သာ . အာလိင်္ဂန္တံ ဝိယ။ အံ၊ ၁။ ၁။
၂၆။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၂၃။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဒီ၊ ၁။
၂။ ၂၂၂။ ဇော၊ ၁။ ၂၄၉။ ဇော၊ ၁။ ၂၅၆။)

အာလိင်္ဂမာန (တိ) [အာ+လိင်္ဂ+အ+မာန] လည်ဖက်-
ပွေ့ဖက်-သော။ ပုနဝါရေ တမ္ဗ-
ဝဏ္ဏေန ဥဒကေန အာလိင်္ဂမာနာ ဝိယ အာ-
ဂစ္ဆတိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၇၅။

အာလိင်္ဂိတ (တိ) [အာ+လိင်္ဂ+တ] လည်
ဖက်-ပွေ့ဖက်-အပ်သော။ အာလိင်္ဂိတော
စာသိ ပိယော ပိယာယာ (ဇော၊ ၁။ ၃၃၁)တိ
...အာလိင်္ဂိတော စ အာသိ။ အာလိင်္ဂိယော
စာသိတိပိ ပါဠော အယမေဝတ္တော။ ဇော၊ ၁။

၄။ ၄၄၁။ (-ဒီ၊ ၁။ ၃။ ၁၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၆။ ဒီ၊ ၁။ ၂၀၈။)

အာလိင်္ဂိတုံ (ကြိ) [အာ+လိင်္ဂ+တုံ] လည်
ဖက် ပွေ့ဖက်-ခြင်းငှါ။ မေ ပုရတော စ
ပစ္ဆတော စ အာလိင်္ဂိတုံ ဒေထ။ အံ၊ ၁။ ၁။
၂၆။

အာလိင်္ဂိ(င်္ဂ)တွာ (ကြိ) [အာ+လိင်္ဂ+တွာ] လည်ဖက်-
ပွေ့ဖက်-၍။ အညမည် အာ-
လိင်္ဂိတွာ သဘာဂါယိသန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၁။
အဂ္ဂိက္ခန္တံ အာလိင်္ဂိတွာ ဥပနိသိဒေယျ။
အံ၊ ၂။ ၄၉၅။ အာလိင်္ဂိတွာတိ ဥပဂူဟိတွာ။
အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၈၉။ အာလိင်္ဂိတွာ-ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၁၂။
ပဋိသံ၊ ၁။ ၂။ ၂၅၆။ ဝိမာန၊ ၁။ ၂၄၂။ ၂၄၈။ အာ-
လိင်္ဂိတွာ- ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၁၈၆။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၈၅။
၂၈၁။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၈၄။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၄။ အံ၊ ၁။
၂။ ၁၉၀။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၃၃။ ဇော၊ ၁။ ၂။ ၂၇၇။ အံ၊
၁။ ၁။ ၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၉။

အာလိင်္ဂိယ(တိ) [အာ+လိင်္ဂ+ကျ] လည်ဖက်-
ပွေ့ဖက်-အပ်သော။ အာလိင်္ဂိယာ အည-
မည် မဟံ ဥဒော။ ဇော၊ ၁။ ၃၃၃။ အာလိင်္ဂိ-
တ-လည်း ကြည့်။

အာလိင်္ဂိယမာန (တိ) [အာ+လိင်္ဂ+ယ+မာန] လည်ဖက်-
ပွေ့ဖက်-ရပ်ပတ် - လွမ်းခြုံ - အပ်သော၊
ဿ။ အဂ္ဂိဇာလာယ အာလိင်္ဂိယမာနော ဝိယ
စ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၄။

အာလိတ္တ(တိ) [အာ + လိပ + တ] လိမ်းကျ-
သတ်လိမ်း-အပ်သော။ မဉ္ဇူပိဋ္ဌာဒိသု အာ-
လိတ္တံ ဝိသမဏ္ဍလံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၀။ ဝိမတိ၊
၁။ ၂၃၂။

အာလိင်္ဂိနွံ (ပု) [အလိ+ဣန္ဒြ။ ဓာန်၊ ၁။ ၂၁၈။]
(က) အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး၊ ဆင်ဝင်။ (ခ)
အဆင့်၊ အာလိနွံ။ (က) အတရမာနော
အာဠိနွံ (အာလိနွံ၊ အံ၊ ၁။ ၃၀၈) ပဝိသိတွာ၊
ဝိ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဒီ၊ ၁။ ၈၄။ မ၊ ၂။ ၃၂၂။ အာဠိနွံနွံ

ပမုခံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၁။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၃၁။ အာလိနန္တိ ပမုခံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၆။
 (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၉၈။ သံ၊၂။ ၄၈၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၆၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။ ၂၂။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။
 ၂၅။) (ခ) ဒုတိယေ အာလိနန္တေ သုပဏ္ဏဟိ
 သဒ္ဓိံ ကေတော ဟုတ္တာ ယုတ္တန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၁၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၃၀၃။ (မြင့်မိုရ်တောင်၏
 အာလိန်ငါးဆင့်တို့၌ အစောင့်ထားပုံကို သံ၊
 ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၀။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၇၁။
 အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၃၀၂-တို့ ကြည့်။)

အာလိ(ဋ္ဌိ)နွက (ပု) [အာလိနွ+က] (ခ) အိမ်
 ဦး၊ ကျောင်းဦး၊ ဆင်ဝင်။ (၂) အာလိနွက
 (အာဋ္ဌိနွက) မည်သော - အရပ် - ကျောင်း။
 (ခ) ဂေဟာ နိက္ခမ္မ ဗဟိ အာဋ္ဌိနွကေ ဌတော။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၆။ အောက်ပုဒ်-လည်း ကြည့်။
 (၂) အာလိနွကဝါသိ-ကြည့်။

အာလိနွကမိဓိကာ (တိ) [အာလိနွက+မိဓိကာ]
 အိမ်ဦး - ကျောင်းဦး - ဆင်ဝင် - တို့၌ ပြု
 လုပ်အပ်သော - အကျည် - ခံမြင့်။ အာ-
 လိနွကမိဓိကာဒိန (ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၇)နိ ပမုခ-
 မိဓိကာဒိနံ။ ဝဇိရ၊၅၂၂။ သာရတ္ထ၊၁။ ၃၇၇။
 ဝိမတိ၊၂။ ၂၃၁။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၄၀။)

အာလိ(ဋ္ဌိ)နွကဝါသိ (တိ) [အာလိနွက+ဝသ+
 ဇာ] အာလိနွကမည်သောအရပ်၌ - နေထိုင် -
 သိတင်းသုံး - သော။ အာလိနွကဝါသိ(အာ-
 ဋ္ဌိနွကဝါသိ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၂) မဟာဇုဏဒေဝ-
 ဣဓေ ဝိယ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၆၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၂။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅၀။ အပ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။ ၁၆၁။

အာလိဗ္ဗေ (တိ) [အာလိ+ဗ္ဗေ] ကန်သင်း - ကန်
 ပေါင် - မြင့် ဖွဲ့အပ်သော။ ပေါက္ခရဏိ စတုရံ-
 သာ အာလိဗ္ဗေ၊ ပုဗ္ဗ ဥပကဿ။ အံ၊၂။ ၂၃။

အာလိဗ္ဗေတိ (ကြိ) [အာ+လိပ+အ+တိ] လိမ်း
 ကျံ၏။ ဆဗ္ဗဂိုယာ ဘိက္ခု မှန် အာလိဗ္ဗန္တိ၊

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၄၅) အာလိဗ္ဗာမိ-
 သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၈၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၄။ အာလိဗ္ဗ-
 -ဝိ၊၂။ ၄၁၆။ အာလိဗ္ဗာဟိ - သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၈၅။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၄။ အာလိဗ္ဗေယျ - မ၊ဉာ။
 ၄၄။ သံ၊၂။ ၃၇၅။ မဟာနိ၊သက။ အာလိဗ္ဗေ-
 ယျာသိ - မ၊ဉာ။ ၄၄။

အာလိဗ္ဗန (န) [အာ+လိပ+ယု] မီးစွဲငြိခြင်း။
 မီးလောင်ခြင်း။ ဥဒကဗန္ဓကောနိ ဌပေန္တိ
 အာလိဗ္ဗနံ ဝိဇ္ဇာပေတုံ။ မိလိန္ဒ။ ၄၃။

အာလိဗ္ဗန္တ (တိ) [အာ+လိပ+အ+အန္တ] လိမ်း
 ကျံသောသူ။ ဝဏမုခံ အာလိဗ္ဗေတော။ မ၊ဉာ။
 ၄၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၇။)

အာလိဗ္ဗာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+လိပ+ဏာ-
 ပေ+တိ] လိမ်းကျံစေ၏။ ယာ ပန ဘိက္ခုနီ
 ...အာလိဗ္ဗာပေယျ ဝါ။ ဝိ၊၂။ ၄၁၇။

အာလိဗ္ဗိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + လိပ + တဗ္ဗ] (ခ)
 လိမ်းကျံ - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (၂)
 မီးတိုက် - အပ် - သင့် - ထိုက် - သော။ (ခ)
 န ဘိက္ခဝေ မုခံ အာလိဗ္ဗိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၂။
 ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၄၃၇။ (၂) န ဘိက္ခဝေ ဒါယော
 အာလိဗ္ဗိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
 ၄၃၀။

အာလိဗ္ဗိတုံ (ကြိဝိ) [အာ+လိပ+တုံ] လိမ်းကျံ
 ခြင်းငှါ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဗာပေဗ္ဗ-
 ယာ မုခံ အာလိဗ္ဗိတုံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၄၃။

အာလိဗ္ဗိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အာ + လိပ + ယ +
 တေ] လိမ်းကျံအပ်၏။ သော ဝဏော အာ-
 လေပေန စ အာလိဗ္ဗိယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၇၈။

အာလိဗ္ဗေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ+လိပ(ဝိပ?)+
 ဏေ+တိ] စွဲငြိစေ၏။ တောက်လောင်စေ၏။
 မီးမြှိုက်၏။ မီးတိုက်၏။ ဥက္ကံ ဗန္တိတွာ ဥက္ကာမုခံ
 အာလိဗ္ဗေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၂၃၉။ အာလိဗ္ဗေတိတိ အာဒိပေတိ ဇာလေ-
 တိ။ မူလဋ္ဌိ၊၂။ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ၃၀၃။

ပုတ္တော သုက္ခတိဏ္ဍကန္တာနိ အာလိမ္မတ္တိ။
 ပေတဝ္ဋ ၅၇။ အာလိမ္မတ္တိ— ဝိသုဒ္ဓိ ၂၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ ၅၆။ အံသု ၂။ အာလိမ္မတ္တိ—
 မာဉု ၂၇၆။ အံသု ၂၇၈။ မာဉု ၂၇၈။
 အံသု ၂၂၂။ အံသု ၂၂၀။ အာလိမ္မတ္တိ—
 သိ— အံသု ၁၂၇။ အာလိမ္မတ္တိ— ဝိသု
 သာ ၁။ ဝိသု ၂၇၁။ သံသု ၂၇၁။ အာလိ
 မ္မတ္တိသိ။ ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁၁၁။ ပဋိသန္ဓေ
 ၂၂၇။ အာလိမ္မတ္တိ— အံသု ၁၂၇။
 အာလိမ္မတ္တိ— ဝိသု ၁၂၇။ ဝိသု ၂၇၈။

အာလိမ္မတ္တာ (ကြိဝိ) [အာ + လိပ + ကော +
 တာ] တောက်စေ-မီးရှို့ - မီးညှို့ - ရှို့။ အာ-
 လိမ္မတ္တာ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁၁၁၆) တိ ဇာလေတာ။
 ဝိသုဒ္ဓိ ၁၁၁၆။ (- ဝိသု ၂၇၆။ မာဉု
 ၂၇၆။ အံသု ၂၇၈။ အံသု ၂၇၈။ ဝိသု
 ၂၂၇။ ဝိသု ၂၇၈။

အာလိမ္မတ္တိ (တိ) [အာ + လိပ + ကော + အန္တိ]
 (၁) လိမ္မတ္တိသောသု။ (၂) တောက်စေ
 -မီးရှို့ - သောသု။ (၃) အာလိမ္မတ္တိ အာ-
 လိမ္မတ္တိ (အာလိမ္မတ္တိ?) အသုစိ မှု။
 ဝိသု ၁၁၆။ (၂) အာလိမ္မတ္တိသောသု
 သုန္တိ။ အာလိမ္မတ္တိ ၈ ပါရိတ္တိယံ။
 ဝိသု ၂၇၁။ (- ဝိသု ၂၇၈။)

အာလိယတိ (ကြိ) [အာ + လိ + ယ + တိ]
 တွယ်တာ - ငြိမ် - မှိဝဲ - ခ်။ အာလိယန္တိ
 (အာလိယန္တိ၊ ဝိသု ၁၁၇) အာလိယန္တိ
 သေဝန သေဝန္တိတိ အာလိယာ။ သာရတ္ထ
 ၃၁၇။

အာလိယတိ (ကမ္မကြိ) [အာ + လိ + ယ +
 တေ] တွယ်တာ - ငြိမ် - မှိဝဲ - အပ်။
 အာလိယန္တိ အာလိယန္တိသောသု သေဝိယန္တိတိ
 အာလိယာ။ သာရတ္ထ ၂၁၇။ ဝိသု ၂၇၈။
 မာဉု ၂၇၁။ သံသု ၁၁၁။

အာလု (ပုန) [အာ + လု + ဥ။ ဝိပိဓာန။ အလ
 + ကျ] အာလု (တံတေး ဥပသု) ခဏန္တာ-

လုကလမ္မာနိ (ဇာဝ ၁၁၇။ အပာ ၁၁၇) တိ
 ခဏန္တာ အာလုနိ စေတ တာလကန္တာနိ စ။
 ဇာဝ ၁၁၇။

အာလုပ္ပ (န) [အာ + လုပ + ကျ] (၁) အလုတ်
 အလု။ ထမင်းလုပ်။ (၂) လုယက်ခြင်း။
 အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာလုပ္ပကာရကံ (ကြိဝိ) [အာလုပ္ပ + ကာရကံ]
 (၁) အလုတ်အလေးပြု၍။ (၂) လုယက်
 ခြင်းကို ပြု၍။ အလုအယက်ပြု၍။ အာလုပ္ပ
 ကာရကံ ဥပက္ကမိ သု ပရိဘုဉ်တု (ဝိသု ၇၀၊
 ၇၁) အာလောပံ ကတာ ပိဏ္ဏေ ပိဏ္ဏေ
 ဆိန္နိတာ ပရိဘုဉ်တု အာရဘိ သု။ ဝိသု ၇၀။
 ၇၁။ အာလုပ္ပကာရကန္တိ အာလောပပရိ-
 ယာယော အာလုပ္ပသဒ္ဓေါတိ အာဟ အာ-
 လောပံ ကတာတိ။ ဝိသု ၇၁။ အာလုပ္ပ-
 ကာရကံ ပရိဘုဉ်တု ဥပက္ကမန္တိ။ ပဋိသန္ဓေ ၁။
 ၃၂။ ဝိသု ၇၁။ သာရတ္ထ ၁။ ၂။
 အာလုပ္ပကာရကန္တိ အာလောပံ ကတာ ကတာ-
 တိ ဝဒန္တိ။ အာလုပ္ပနိ ဝိလောပံ ကတာတိ
 အာလောပံ။ ဝိသု ၇၁။

အာလုပ္ပန (န) [အာ + လုပ + ယ + ယု] လုယက်
 ခြင်း။ အာလုပ္ပကာရကံ ကြည့်။

အာလုပ္ပတိ (ကြိ) [အာ + လုပ + အ + တိ] ကိုက်
 ဖြတ်၏။ ကိုက်ဖြတ်၍ စား၏။ ဂါဝိ တရုဏ-
 ဝတ္ထာ ထမ္ပူ အာလုပ္ပတိ။ မာဉု ၃၉၉။ ထမ္ပူ
 အာလုပ္ပတိတိ တိဏ္ဍ အာလုပ္ပမာနာ ခါဒတိ။
 မာဉု ၂၁၀။

အာလုပ္ပမာန (တိ) [အာ + လုပ + အ + မာန]
 ကိုက်ဖြတ်သော။ အာလုပ္ပတိ ကြည့်။

အာလုပ္ပိတ္တာ (ကြိဝိ) [အာ + လုပ + တွာ] ကိုက်
 ဖြတ်၍။ တိဏ္ဍ အာလုပ္ပိတ္တာ။ မာဉု ၂၁၀။
 သမ္ပူ အာလုပ္ပိတ္တာ ကေယုဟာရေနေဝ ဂိလိ
 တုကာမော။ မာဉု ၃၁၇။

အာလုလ (တိ) [အာ+လုလ+အ] နောက်ကျ
သော။ အာဝိလ (ဥဒါနုဋ္ဌနုဋ္ဌ)-ကြည့်။
အာလုလ-လည်း ကြည့်။

အာလုလိတ (တိ) [အာ+လုလ+တ] အာလုလိ
တ-ကြည့်။

အာလုလိယတိ (ကမ္မကြိ) [အာ + လုလ+
ယ+တေ] မွေ့နှောက်အပ်၏။ နောက်ကျစေ
အပ်၏။ မဟတာ ဟိ ဂေါဂဏေန ဝိဏ္ဏဋ္ဌာနံ
ဘေရိတလံ ဝိယ သုဒ္ဓံ ဟောတိ နိတ္တိဏံ၊ ဥဒ-
ကမ္ပိ အာလုလိယတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၅၁။

အာလုလေန္တ (တိ) [အာ+လုလ+ဏေ+အန္တ]
အာလုလေန္တ-ကြည့်။

အာလုဝ (ပု၊န) [အလ+ဏုဝ။ လတာဟိ အလိ-
ယတိတိ အာလုဝေါ၊ ဂစ္ဆတေတိ။ ကွာဒိ။
၂၀၂။] အာလုး။ (အာလုးဥ၊ အာလုးပင်။
ပါစိတ်အဋ္ဌကထာ ရွှေဥမင် နိဿိ။ နာ-ဂ၂၆
“အာလုဝ=ပြိန်း”ဟု၎င်း၊ ဒေသနိပါတ် ဇာတ်
ပါဠိတော်နိဿိ။ နာ-၁၀၆-၆ “အာလုဝါနိ-
ကညင်ဥတိသည်”ဟု၎င်း၊ အပါသျှ၊ ၂။၁၅၉-၆
“အာလုဝါဝ=မျောက်ဥတိသည်၎င်း”ဟု၎င်း
ပြန်ဆိုကြကုန်၏။ အာလုဝါ ဝ တဋ္ဌမ္မာ ဝ။
အပါ၊၁။၁၈၊၄၀၆။ ထေရ်၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၇၈။ အာလု-
ဝါဒယော မူလမလာ ခုဒ္ဒါမရေသာ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၄၁။ အာလုဝံ တဿ ပါဒါသိ (အပါ၊၁။
၂၆၈)န္တိ...အာလုဝကန္တံ ပါဒါသိ။ အပါ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၃။ အာလုဝါနိ(ဇာ၊၁။၂၁၂)တိ အာ-
လုဝကန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။
အပါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၂၇။ ဝဇိရ၊၃။၁၉။)

အာလုဝကန္တ (န) [အာလုဝ+ကန္တ] အာလုးဥ။
စတုရဿဝလ္လိ အာလုဝကန္တံ မုဉ္ဇတိဏံ...ဥပါ-
လေဟိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊က၊၁။ (-ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၉၅။ အပါ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၉၃။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅။) အာလုဝ-လည်း ကြည့်။

အာလုဋ္ဌ (တိ) [အာ + လုဋ္ဌ + အ] ရောက်ရက်ခတ်
-လှုပ်ရှား-သော၊ နောက်ကျသော။ နဒိ...

နာယန္တေဟိ ဟေဋ္ဌ၊ပရိယဝါလိကာ အာလု-
ဋ္ဌာ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ အာလုဋ္ဌာတိ
အာကုလဇာတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၃။ အာလုလ-
လည်း ကြည့်။

အာလုဋ္ဌတိ (ကြိ) [အာ + လုဋ္ဌ + အ + တိ]
နောက်ကျ၏။ ပါတိသဟဿေပိ ပက္ခိတ္တေ န
အာလုဋ္ဌတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ န အာလုဋ္ဌတိတိ
န အာဝိလံ ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ အာ-
လုဋ္ဌိသန္တိ-သာရတ္ထ၊၁။၃၉၇။

အာလုဋ္ဌန (န) [အာ+လုဋ္ဌ+ယ] (က) ပေ
နောက်ခြင်း။ (ခ) ချောက်ချားခြင်း။ (က)
ဥဒ္ဓနေ ပစ္စမာနဿ အာလုဋ္ဌနေ ဥပရိ အ-
ပက္ခတဏှုလာ ဟေဋ္ဌာ ပဝိသိတော။ ဝိမတိ၊ ၂။
၃၈။ (ခ) တွေ့ စ ခေါ်ဘနာ၊ အာလုဋ္ဌနာ စ
ကာယိကသုခဿ ဝသေန ဝေဝိတဗ္ဗာ။ အနုဋီ၊
၂။၁၈။

အာလုဋ္ဌာပေတော (ကြိ၊ဝိ) [အာ+လုဋ္ဌ+တာ-
ပေ+တော] မွေ့နှောက်စေ၍။ တတော သေသ-
ကံ ဥဒကစာဋိယံ အာလုဋ္ဌာပေတော ဗြာဟ္မ-
ဏာနံ မုခေ ပက္ခိပါပေသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။

အာလု(လိ)ဋ္ဌိတ (တိ) [အာ+လုလ(လုဋ္ဌ)+တ]
(၁) (က) မွေ့နှောက်အပ်သော။ (ခ)
ယောက်ယက်ခတ်-လှုပ်ရှား-စေအပ်သော။
(ဂ) နောက်ကျစေအပ်သော။ (ဃ) နင်းချေ
အပ်သော။ (၂) (က) မကြည်လင်သော၊
နောက်ကျသော။ (ခ) မငြိမ်မသက်ရောက်
ရက်ခတ်သော။ (ဂ) ရောယှက်ရှုပ်ထွေးသော။
(၁) (က) (ခ) ကေတော ကတော မိဿိတံ
အာလုဋ္ဌိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၇၅။ သီ၊ဋ္ဌိ သင်္ဂ၊ ၂။၈။
(က) (ခ) (ဂ) တေဟိ ပဌမတရံ သြတရိ-
တော ပိဝန္တေဟိ အာလုလိတာနိ ကဒ္ဓမောဒ-
ကာနိ ပိဝတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၄။ (ဃ) ဂေါယု-
ထေန ဂတမဂ္ဂေ အာလုလိတတိဏသဒိသာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။ (၂) (က) ဒဟရကာလေ
သုပ္ပသန္တာနိ...စက္ကာဝိနိ ဣန္ဒြိယာနိ ဇရံ ပတ္ထ-

သ ဟိပက္ခာနိ အာလု(လိ)ဠိတာနိ အဝိသ-
ဒါနိ။ ဒိဌ၊ ၂။ ၃၇။ မ ဌ၊ ၁။ ၂၂၀။ သံဌ၊ ၂။
၁။ အဘိဌ၊ ၁။ ၃၆၄။ အဘိဌ၊ ၂။ ၉၃။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၄၀။ စူဠနိဌ၊ ၁၆။ အာလုဠိတာနိတိ
အာကုလ္လာနိ။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၃၁၆။ (- သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၉၇။) (က) (ခ) မဒ္ဒိ တဝ ဓုဿယန-
ဓုဗ္ဗောဇနေဟိ စိတ္တံ အာလုဠိတံ ဘဝိဿတိ။
ဇောဌ၊ ၇။ ၃၁၉။ (ဂ) ဣမေ သခါရာ အည-
မညမိဿာ အာလုဠိတာ။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၂၆၃။ သံ၊
၄။ ၃။ ၁၃၂။ အာလုဠိတာ သံကိဏ္ဍာ။ မဇ္ဈိ၊
၂။ ၂၇၃။ အာလုဠိတာ အာကုလ္လာ။ သံဇ္ဈိ၊
၂။ ၃၇၃။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၇။)

အာလု(ဝိ)ဠိယတိ (ကမ္ပ၊ ကြိ) [အာ+လုဠ+
ယ+တေ] မွေနှောက်အပ်၏။ (က) နောက်
ကျစေအပ်၏။ (ခ) ယောက်ယက်ခတ်-လုပ်
ရှား-စေအပ်၏။ (က) ဥဒကမ္ပိ အာလုဠိ-
ယတိ။ မဇ္ဈိ၊ ၂။ ၁၆၂။ (ခ) စောသနံ ကဓေ-
န္တော အာလုဠိယတိ။ အပဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၄။

အာလုဠေတိ (ကြိ) [အာ+လုဠ+ဧ+တိ]
(က) မွေနှောက်၏။ (ခ) ရောယုက်-ရှုပ်
ထွေး-စေ၏။ ဇေဝေဇဝါ-ဟံနားသံသယ-
ဖြစ်စေ၏။ (က) ဥဠုက် ဝါ ဂဟေတွာ
အနုက္ခိပန္တော အာလုဠေတိ။ ဝိဌ၊ ၃။ ၁၁၇။
(က) (ခ) ဝေရူပဿာပိ နာမ ဘိက္ခုနော
အယံ ပဉ္စော အာလုဠေတိ။ ဝိဌ၊ ၂။ ၃၃၇။
မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၂၃၆။ အာလုဠေတိတိ ဝိလုဠိတော
အာကုလော ဟောတိတိ အတ္ထော။ ဒိဌ၊
၂။ ၂၇၁။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၃၃၁။ အာလုဠေဿတိ-
မဟာနိဌ၊ ၉၆။ အာလုဠေဿန္တိ- ဒိဌ၊ ၂။
၃၃၇။ မဇ္ဈိ၊ ၁။ ၂၃၆။

အာလုဠေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+လုဠ+ဧ+
တွာ] (က) မွေနှောက်၍၊ ဖရိုဖရဲ ဖြစ်စေ
၍။ (ခ) လှုပ်မွေ၍။ (က) ဝါလိကံ အာလု-
ဠေတွာ ဟတ္ထေန ဟတ္ထံ အာဒါယ။ သံဌ၊ ၃။

၄၂။ (ခ) ဆဋ္ဌံ အာလုဠေတွာ ယာဂုယာ
ပူရေသိ။ ဇောဌ၊ ၆။ ၂၀၅။

အာလုဠေန္တိ (တိ) [အာ+လုဠ+ဧ+အန္တိ]
(က) မွေနှောက်သော။ (ခ) လှုပ်ရှားစေ
သော။ (ဂ) ယောက်ယက်ခတ်စေသော။ (ဃ)
ထုန်လှုပ်ချောက်ချားစေသော။ (က) ယာဂု
ဝါ သုပံ ဝါ ပူရတော ဌပေတွာ အာလုဠေ-
(လေ)န္တနံ ဘာဇနတော ဖုသိတာနိ ဥဂ္ဂန္တံ
ပတ္တေ ပတန္တိ။ ဝိဌ၊ ၃။ ၁၁၂။ ဝိသင်္ဂဟ။
၁၁၇။ အာလုလေန္တနန္တိ အလောလေန္တနံ၊
အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၁။
(က) (ခ) သုခဉ္စိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ သကလသရီရံ
ခေါဘေန္တိ အာလုဠေန္တိ အဘိသန္ဓယမာနံ
...ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိဌ၊ ၂။ ၁၃။ (က) (ခ) (ဂ)
စက္ကဝါဠမဟာသမုဒ္ဓံ အာလုဠေန္တော ဝိယ စ
သမ္ပသတိ။ အပဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂။ ဇောဌ၊ ၁။ ၃၁။
ဥဒကေ မစ္ဆံ အာလုဠေန္တော။ ဇောဌ၊ ၅။
၅၁၆။ (- ဇောဌ၊ ၁။ ၄၅၂။) (ဃ) သာရိ-
ပုတ္တံ အာလုဠေန္တော ပဉ္စိ ပုစ္ဆိဿာမိ။ ဇော-
ဌ၊ ၂။ ၉။

အာလေပ (ပ) [အာ+လိပ+ဏ] (ခ) ဆေး
လိမ်းခြင်း၊ ဆေးလူးခြင်း။ (၂) လိမ်းဆေး၊
သုတ်ဆေး။ (၁) ဘဂန္တလာဗာဓံ ဧကေနဝ
အာလေပေန အပကဓိ။ ဝိဌ၊ ၃။ ၃၇၃။ (၂)
သောဝဏော အာလေပေန စ အာလိဗ္ဗိယတိ။
မိလိန္ဒ၊ ၇၈။ (- ဝိဌ၊ ၃။ ၃၇၅၊ ၃၇၆။)

အာလေပန (န) [အာ+လိပ+ယ] လိမ်းကျံ
ခြင်း။ လောဟိတံ နိဟရိတွာ အာလေပန-
ဗန္ဓနဓောဝနာဒိဟိ တံ ပဓေသံ သဉ္စဝိ-
ကတွာ။ ဝိဌ၊ ၁။ ၁၅၉။

အာလေပနဂ္ဂဟန (န) [အာလေပန+ဂ္ဂဟန]
ဆေးလိမ်းသဖြင့် အသားနုတက်ခြင်း။ အာ-
လေပနဂ္ဂဟနေ ယထာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၃)တိ
ဘေသဠလေပနေန ဝဏဿ ရဟနေ ဝိယ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၄။

အာလေပိတ (တိ) [အာ+လိပ+တ] မီးတိုက်
အပ်သော။ ကုမ္ဘာကာရပါကော အာလေပိ-
တော ပဌမံ ဓူမေတိ။ အံ၊ ၂။ ၄၇၇။

အာလောက^၁ (ပ) [အာ+လောက(လောစ)
+အ] (က) အဆောင်အလင်း။ (ခ) အာ-
လောကကသိုက်။ အဆောင်အလင်းကသိုက်။
(ဂ) ထွန်းလင်းတောက်ပတတ်သော ဝိဇ္ဇာ-
ဉာဏ်-ပညာ၊ ဉာဏ်ပညာအဆောင်အလင်း။
(က) အန္တကာရော ဂဟာယံ အန္တရဓာယံ၊
အာလောကော ဥပပါဒိ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၅။ အာ-
လောကော ဥပပါဒိတိ... အာလောကော
ဇာတော။ ဒီ၊ ၄။ ၂၂၉။ အာလောကော
အန္တရဓာယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၀၃။ သံ၊ ၁။ ၂၁၃။ (-
ဝိ၊ ၁။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၃။ ဒီ၊ ၁။ ၂၁၁။ ဒီ၊ ၂။
၁၆၉။ သံ၊ ၂။ ၁၄၅။ အံ၊ ၁။ ၂၂၉၊ ၄၅၆။ အံ၊
၂။ ၁၇၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၉၇။ အပါ၊ ၁။ ၁၆၆။
မိလိန္ဒ၊ ၂၇၉၊ ၃၀၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၈။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉၊
၁၆၇။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇၊ ၁၇၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁၊ ၃၂။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၄၄။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၁၊ ၁၈၆၊ ၂၇၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ အံ၊ ၄။
၁။ ၂၂၂၊ ၂၇၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၈၊
၃၀၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅၊ ၆၂၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၂၊ ၃၃၁။
ဥဒါန၊ ၄။ ၆၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁၊ ၂၄၁ မဟာ-
နိ၊ ၄။ ၂၇၉။ ဝဇီရ၊ ၃၀၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၂။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉၊ ၁၉၈၊ ၂၂၀။ မ၊
၄။ ၂။ ၂၇၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။ အံ၊
၄။ ၁။ ၁၈၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄၊ ၁၈၄၊ ၂၉၉။ အံ၊ ၄။
၃။ ၁၀၃၊ ၁၇၇။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ မူလ၊ ၄။ ၂။
၁၀၀။ မူလ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။ အန္တ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၃၆။)
(ခ) အာလောကဿာ(သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄)တိ
အာလောကကသိဏဿ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။
ဟေဋ္ဌာ နိရယာဘိမုခံ အာလောကံ ဝဇေ-
တော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၅။ (-မ၊ ၄။
၂။ ၂၂၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၀။ မေ၊

၄။ ၁။ ၁၆၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၉။)
အာလောကဓရဏလည်း ကြည့်။ (ဂ) အာ-
လောကော ဥပ္ပန္နော။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ မ၊ ၁။ ၂၇။
အံ၊ ၁။ ၁၆၄။ အံ၊ ၃။ ၂၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၆၂။
အာလောကောတိ သာယော ဝိဇ္ဇာ ဩဘာ-
သကရဏဋ္ဌေန အာလောကောတိ ဝုစ္စတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၆။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၉၉။ အာ-
လောကံ ဒဿေတာ(ပဋိသံ၊ ၁၂၂)တိ ပညာ-
လောကံ ဒဿနသိလော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။
အာလောက(ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆)နိ ဉာဏာလောကံ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈၈။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၅။ ဒီ၊ ၂။ ၂၇။
သံ၊ ၁။ ၂၄၈၊ ၃၂၈။ သံ၊ ၂။ ၄၃၁။ သံ၊ ၃။ ၁၅၇၊
၂၂၅၊ ၃၆၉။ အံ၊ ၁။ ၂၂။ ပဋိသံ၊ ၃၃၂။ အပါ၊
၁။ ၂၉၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၆၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၅၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၁၉၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၇၄။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၉။)

အာလောက^၂ (တိ) [အာလောက+က] အ
ဆောင်အလင်း-ရှိသော - ကို သိမှတ်စွမ်းနိုင်
သော။ အယ် သညာ အာလောကာ
ဟောတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၆၃-၄။ အာလောကာ
ဟောတိတိ သပ္ပဘာ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၃၇၄။

အာလောကကရ (တိ) [အာလောက+ကရ+
အ] အဆောင်အလင်းကို ပြုတတ်သော။ (က)
ပကတိသော အဆောင်အလင်းကို ပြုတတ်
သော။ (ခ) ပညာတည်းဟူသော အဆောင်
အလင်းကို ပြုတတ်သော။ (က) သကလ-
ဓက္ကဝါဠေ အာလောကကရာနံ အန္တရေ
သေဋ္ဌဝိသိဋ္ဌဋ္ဌေန ကေရာဇော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။
ပအာကရ(အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၆)လည်း ကြည့်။ (ခ)
အာလောကကရာတိပိ ဝုစ္စန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊
၂၆၇။ သပရသန္တာနေသု ပညာ အာလော-
ကပညာ ဩဘာသပညာ ပဇ္ဇောတာနံ ကရ-

ကောန နိဗ္ဗတ္တနေန အာလောကဒိကရာတိပိ။
ဣတိပုတိ၊ ဌာ၊ ၃၁၆။ (-စူဠနိ၊ ၂၁၂။ နေတ္ထိ၊
၄၆။ စူဠနိ၊ ၄၈၃။) (က) (ခ) တယော ဟိ
အာလောကကရာ။ အပါ၊ ၁။ ၂၉၂။

အာလောကကရဏ (န) [အာလောက + ကရဏ]
(၁) အရောင်အလင်းကိုပြခြင်း။ (တိ) (၂)
အရောင်အလင်းကို ပြတတ်သော။ (၁) တိသု
ဒီပေသု ကေကုဏေ အာလောကကရဏေန
မဟာနဘာဝတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။
၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။ (-မ၊ ၄။
၃။ ၂၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၇၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂၅။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၀၉။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။)
(တိ) (၂) အာလောကကရဏာ ဓိရာ။ ဣတိ-
ပုတိ၊ ၂၆၈။ မဏိ နိဗ္ဗတ္တတေ မယံ၊ အာလော-
ကကရဏော မမံ။ အပါ၊ ၂။ ၄၇။ ထေရ၊ ၄၁။
၄၄၇။ (-အပါ၊ ၁။ ၇၉။ ထေရ၊ ၄၁။ ၃၉၄။)

အာလောကကသိဏ (န) [အာလောက + ကသိ-
ဏ] (၁) အာလောကကသိုဏ်း၊ အလုံးစုံ-
ဖြန့် - ပျံ့ - စေ - အပ်သော အရောင်အလင်း။
(၂) အာလောကကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော
ဈာန်။ (၁) ပထဝီကသိဏ... အာလောက-
ကသိဏ ပရိစ္ဆိန္နာကာသကသိဏန္တိ ဣမေ
ဒသ ကသိဏာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၇။ အာကာသ-
ကသိဏ အာလောကကသိဏဉ္စေတိ ဣမာနိ
ဒသ ကသိဏာနိ နာမ။ သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ ပါဠိ
တော်(ဒီ၊ ၃။ ၂၂၃၊ ၂၇၇။ မ၊ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၁။
၄၃။ ပဋိသံ၊ ၈။ နေတ္ထိ၊ ၇၅)တို့၌ အာလော-
ကကသိုဏ်းကို ဟောတော်မူ၊ အာလောက-
ကသိဏ-အရာ၌ ဝိညာဏကသိဏ်-ဟူသော
ဟောတော်မူ၏။ ပါဠိတော်၌ အာလောက
ကသိုဏ်းကို သရုပ်အားဖြင့် မဟောသော်
လည်း ဝိဝဋ် အာဝဋ်-ဟု ဟောသောကြောင့်
အနက်အားဖြင့်ကား လာရှိသည်သာ။ တ
နည်း—အာလောကကသိုဏ်းသည် ဩဒါတ
ကသိုဏ်း၌ အကွင်းဝင်သည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။

၂၅၌ ဆို၏။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၁၉၈။ တို့လည်း ကြည့်။ (၂) အာလောက-
ကသိဏ သမာပဋိတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။)

အာလောကကသိဏာရမ္မဏ (တိ) [အာလောက-
ကသိဏ + အာရမ္မဏ] အာလောကကသိုဏ်း
လျှင် အာရုံရှိသော။ အာလောကကသိဏာ-
ရမ္မဏ စတုတ္ထဇ္ဈာနမေဝ ဝါ သန္တာယ ဝုဟ္မံ။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၅။

အာလောကကိစ္စ (န) [အာလောက + ကိစ္စ]
အရောင်အလင်းကိုပြခြင်းကိစ္စ။ အာလောက-
ကိစ္စ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄) ၏ အနွကရဋ္ဌာနေ
အာလောကဒဿနံ ဝိယ အာလောကဋ္ဌာနေ
အာလောကဒဿနကိစ္စံ နတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၁။

အာလောကဇာတ (တိ) [အာလောက + ဇာတ]
အရောင်အလင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဖြစ်သော
အရောင်အလင်းရှိသော။ အာလောကဇာ-
တာ ဝိယာ(ဥဒါန၊ ၁၀၆)တိ သဉ္ဇာတာလော-
ကာ ဝိယ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၆၆။ ဣသံ အနွကရံ
အာလောကဇာတံ ဟောတု။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈။ အာလောကဇာတန္တိ
အာလောကဘူတံ၊ ဇာတာလောကံ ဝါ။ ဝိ-
သုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။

အာလောကဋ္ဌာန (န) [အာလောက + ဋ္ဌာန]
အရောင်အလင်းရှိရာအရပ်။ အာလောကဋ္ဌာ-
နေ(သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၄)တိ အတ္တနာ ကတအာ-
လောကဋ္ဌာနေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ (-ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၃၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၁။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၅၅။)

အာလောကဒ (တိ) [အာလောက + ဒါ + အ]
ဉာဏ်ဟူသော အရောင်အလင်းကို ပေးတတ်
သော၊ သူ။ အာလောကဒါ စက္ခုဒါ ဘဝန္တိ။
ထေရ၊ ၂။ ၂၀။ သတ္တာနံ ဉာဏမယံ အာလော-

ကံ ဒေန္တိတိ အာလောကဒါ။ ထေရုဋ္ဌာ။
၄၃။

အာလောကဗျူဟာနိစ္စ (န) [အာလောက +
ဗျူဟာ + နိစ္စ] အရောင်အလင်းကို ပြခြင်း
နိစ္စ။ အာလောကနိစ္စ-ကြည့်။

အာလောကဓာတု (ထိ) [အာလောက + ဓာတု]
အလင်းရောင်ဓာတ်။ အာဘဓာတု-ကြည့်။

အာလောကန (န၊ ထိ) [အာ + လောက + ယု]
(၁) (က) ရှေးရှု - တူရှု - ကြည့်ခြင်း။ (ခ)
ကြည့်ရှုခြင်း။ (၂) ထွန်းလင်းတောက်ပ
သည်၏ အဖြစ်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပခြင်း။
(၃) (က) ပဋိက္ခမေ ပဝတ္တရူပံ အာလောကနံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅။ အာမုခံ လောကနံ အာ-
လောကနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၀၉။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁၇၄။ နိတိ၊ ၁။ ၂၀။) (ခ) အဋ္ဌာရသန္တံ
မူလပဒါနံ အာလောကနာ။ ပေဋကော။
၃၄၀။ စက္ခုနိ ဥပ္ပါယေတွာ အာလောက-
နေန ဥတ္တာနမုခါ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။
(၂) အာလောကနဋ္ဌ-ကြည့်။

အာလောကနဋ္ဌ (ပု) [အာလောကန + အတ္ထု]
ထွန်းလင်း တောက်ပတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ
သော အနက်သဘော။ အာလောကနဋ္ဌေန
ပညာဝ အာလောကော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။
ပဋိသိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။

အာလောကနိမိတ္တ (န) [အာလောက + နိမိတ္တ]
အရောင်အလင်းနိမိတ်။ အာလောကသညာ-
ကြည့်။

အာလောကနိဗ္ဗာန (န) [အာလောက + နိဗ္ဗာန]
အရောင်အလင်းကို ဖန်ဆင်းခြင်း။ ယထာ
အာဝိဘာဝကရဏေ အာလောကကသိကံ
သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ အာလောကနိဗ္ဗာနာယ။ ဝိ-
သုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅။

အာလောကနိဿယဘူတ (န) [အာလောက +
နိဿယ + ဘူတ] အရောင်အလင်း၏ မှီရာဖြစ်

သော မဟာဘူတ။ တာဒိသေ ပစ္စယသန္တိပါ-
တေ အာလောကနိဿယဘူတာနံ ဥပ္ပါယတိ
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ အနု၊ ၁။ ၁၆၃။

အာလောကနိဿိတ (တိ) [အာလောက + နိဿိ-
တ] အရောင်အလင်းကို မှီသော။ ခိဗ္ဗေက္ခ
အာလောကနိဿိတံ ဉာဏံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။
(- ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၂။)

အာလောကပဇ္ဇောတကရ (တိ) [အာလောက +
ပဇ္ဇောတ + ကရ] အရောင်အလင်းကို ပြုတတ်
သော။ အာလောကပဇ္ဇောတကရော ပဉာဏံ-
ရော၊ သဟဿရံသီ ဝိယ ဘာဏုမာ နဘေ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။

အာလောကပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အာလောက + ပရိဂ္ဂ-
ဟ] အာလောကကသိုဏ်း - အရောင်အလင်း
ကသိုဏ်း - ကို သိမ်းယူခြင်း။ အာလောက-
ပရိဂ္ဂဟေန မဟာဇုတိကတ္တာပိ ခိဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၄။ ပဋိသိ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။ ဣတိ-
ဝုတိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ အာလောက-
ပရိဂ္ဂဟေနာတိ ကသိကာလောကပရိဂ္ဂဟဝ-
သေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၆။)

အာလောကပုဉ္ဇသဒိသ (တိ) [အာလောက +
ပုဉ္ဇ + သဒိသ] အစုဖြစ်သောအရောင်အလင်း
- အရောင်အလင်းအစု - နှင့်တူသော။ ယန-
ဝိပ္ပသန္တံ အာလောကပုဉ္ဇသဒိသ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၆၉။)။ ပုဉ္ဇဘူတော အာလောကော
အတ္ထိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၁၉၇။

အာလောကပ္ပဝတ္တိ (ထိ) [အာလောက + ပဝတ္တိ]
အရောင်အလင်း၏ဖြစ်ခြင်း။ န ဟိ နိဿယ-
မဟာဘူတေဟိ ဝိနာ အာလောကပ္ပဝတ္တိ
အတ္ထိ။ အနု၊ ၁။ ၁၆၃။

အာလောကပ္ပဝတ္တိသမာနကာလ (ပု) [အာ-
လောကပ္ပဝတ္တိ + သမာနကာလ] အရောင်
အလင်း၏ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူမျှသောအခါ။ အာ-
လောကပ္ပဝတ္တိသမာနကာလံ အနုကာရသ-

ဘာဝေန ပဝတ္ထမာနံ ဝဏ္ဏာယတနံ ဘိဇ္ဇတိ။
အနုဋီ၊၁။၁၆၃။

အာလောကဖရဏ (ပု၊န) [အာလောက+ဖရဏ]
(၁) (က) အရောင်အလင်းကို ပြန့်ခြင်း။
(ခ) အရောင်အလင်း ပြန့်နဲ့ ရာအရပ်။ (၂)
အရောင်အလင်းပြန့်နဲ့ ရာအရပ်၌ - အရောင်
အလင်းကို ပြန့်၍ ဖြစ်သောပညာ၊ ခိဗ္ဗစက္ခု
ပညာ။ (၁) (က) ခိဗ္ဗစက္ခုနာမ အာလော-
ကဖရဏေန ဥပ္ပန္နံ ဉာဏံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁။ အာ-
လောကံ ဝစေတော ဂ္ဂပဿနတော အာ-
လောကဖရဏေနာတိ ဝတ္တံ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၇။
(-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ အပါဠ၊၂။၁၆၆။) (ခ)
အာလောကဖရဏတာ-ကြည့်။ (၂) ယော
စ အာလောကဖရဏော ယဉ္ဇ ပစ္စဝေက္ခဏာ-
နိမိတ္တံ၊ အယံ ဝိပဿနာ။ နေတ္ထိ၊၇၄။ အာ-
လောကဖရဏတာ-လည်း ကြည့်။

အာလောကဖရဏတာ (ထိ) [အာလောကဖရဏ
+တာ] အရောင်အလင်း ပြန့်နဲ့ ရာအရပ်၌-
အရောင်အလင်းကိုပြန့်၍ - ဖြစ်သောပညာ၊
ခိဗ္ဗစက္ခုပညာ။ အာလောကဖရဏတာ ပစ္စ-
ဝေက္ခဏနိမိတ္တံ။ ဒီ၊၃။၂၃။ အဘိ၊ဝိ၊၃၄၆။
ပဋိသံ၊၄၇။ နေတ္ထိ၊၇၄။ အာလောကဖရဏ
ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ခိဗ္ဗစက္ခုပညာ အာလောကဖရ-
ဏတာ နာမ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၅၂။
အာလောကဖရဏတိ ကသိကာလောကဿ
ဖရဏေ ဘတိ တေနော အာလောကေန ဖရိ-
တပ္ပဒေသေ။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၂၇၄။ အာလောကံ
ဖရမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိတိ ခိဗ္ဗစက္ခုပညာ အာ-
လောကဖရဏတာ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇။

အာလောကဖရဏဗြဟ္မ (ပု) [အာလောကဖရ-
ဏ+ဗြဟ္မ] အရောင်အလင်းကို-ပြန့်နဲ့ ဝေ
ခြင်း - ပြန့်ခြင်း-ငှါ စွမ်းနိုင်သောဗြဟ္မာ။
လောကဓာတုသတသဟဿမိ အာလောက-
ဖရဏဗြဟ္မာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၄။ တဿ ပန တတ္ထ

ဩဘာသကရဏံ ပါကဋ္ဌန္တိ အာဟ အာ-
လောကဖရဏဗြဟ္မာ။ မ၊ဋီ၊၃။၃၁၈။

အာလောကဗဟုလ (တိ) [အာလောက+ဗဟု-
လ] များသောဉာဏ်အလင်းရောင်ရှိ-ဉာဏ်
အလင်းရောင်များ-သော၊သူ။ အာလော-
ကဗဟုလော (အံ၊၂။၃၇၆)တိ ဉာဏာ-
လောကဗဟုလော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။

အာလောကမဏ္ဍလသဒ္ဓိသ (တိ) [အာလောက
+မဏ္ဍလ+သဒ္ဓိသ] အရောင်အလင်းဝန်းနှင့်
တူသော။ ဘိတ္တိအာဒိသ ဥဋ္ဌိတပါကတိက-
အာလောကမဏ္ဍလသဒ္ဓိသ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၁၉၇။

အာလောကယန္တ (တိ) [အာ+လောက+ဏ-
ယ+အန္တ] ကြည့်ရှုသော။ ဝေ မေ ပုရတ္ထိမံ
ဒိသံ အာလောကယတော နာဘိဇ္ဈာဒေါ-
မနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အနာ-
ဿဝိဿန္တိ။ အံ၊၃။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၃။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၄၉။

အာလောကယမာန (တိ) [အာ+လောက+
ဏယ+မာန] ကြည့်ရှုသော သူ။ ပုရတ္ထိမဒိ-
သံ အာလောကယမာနာနံ တေသံ မနဿာ-
နံ အညတရေ အညတရံ ဝေမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၁။

အာလောကရူပ (န) [အာလောက + ရူပ]
အရောင်အလင်းဟူသောရုပ်။ တေဇဿ ပန
အာလောကရူပေန၊ အာကာသသင်္ခါတဿ
ဝိဝရဿ သဒ္ဓေန။ အနုဋီ၊၁။၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၂။၉၁။

အာလောကဝဓုန (န) [အာလောက+ဝဓုန]
အရောင်အလင်း၏တိုးပွားခြင်း။ ခိဗ္ဗစက္ခု နာ-
မ အာလောကဝဓုနေန ဥပ္ပန္နံဉာဏံ။ သာရတ္ထ-
၃။၂၀၉။ (-သံ၊ဋီ၊၂။၅၁၆။)

အာလောကဝိဒ္ဓိသန (န) [အာလောက + ဝိဒ္ဓိ-
သန] အလင်းအရောင်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း။

သမ္ပယုတ္တဝသေန ပီတိယာ အာလောကဝိဒ္ဓံ သနဘာဝဝသေနာတိ ဝုတ္တံ “သဟဇာတ ပစ္စယာဒီ”တိ အာဒိ။ သံ၊၃။၂။၄၃၀။

အာလောကသညာ (ထိ) [အာလောက + သညာ] အရောင်အလင်း - အာလောက - နိမိတ် ခြုံဖြစ်သောသညာ၊ အရောင်အလင်းဟူ၍ဖြစ် သောသညာ။ ပုန စပရံ ဘန္တေ ဘိက္ခု အာ လောကသညံ မနသိ ကဏေတိ။ အံ၊၂။၂၈၄။ အာလောကသညန္တိ အာလောကနိမိတ္တေ ဥပ္ပနသညံ။ အံ၊၄။၃၁၀၂။ အာလောက သညာ(ပဋိသံ၊၂၀)တိ ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခေ အာလောကနိမိတ္တေ သညာ။ ပဋိသံ၊၄။၁။ ၉၆။ ဧဝံ မနသိကဏေန္တော စ အာလော ကောတိ သညံ မနသိ ပဝတ္တနတော “အာ လောကသညံ မနသိ ကဏေတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ ပဋိသံ၊၄။၁။၃၃၄။ (- ဒီ၊၃။၁၈၆။ သံ၊၃။ ၂၄၄။ အံ၊၁။၃၅၄။ ပဋိသံ၊၃။၁။၁၀၁၀၁၈။ ဒီ၊၄။၁။၆၁။ ဒီ၊၄။၃။၁၈၉။ သံ၊၄။၃။၂၉၁။ အံ၊၄။၁။၈၂။ အံ၊၄။၂။၃၀၃။ ဥဒါနံ၊၄။၁၁၁။ ဒီ၊၄။၁။၁၀၃။ သံ၊၄။၁။၁၈၁။၃၀၇။ မ၊၄။၁။ ၁၀၂။ သံ၊၄။၂။၄၄၇၊၅၁၄။ အံ၊၄။၃။၅၈။)

အာလောကသညာခန္တိ (ထိ) [အာလောကသ ညာ + ခန္တိ] အာလောကသညာ-ဟူသောနစ် သက်တတ်သောတရား။ အာလောကသညာ ခန္တိ ထိနမိဒ္ဓေန သုညော။ ပဋိသံ၊၃။၆၅။

အာလောကသညာဂရုက (ထိ) [အာလောက သညာ + ဂရုက] အာလောကသညာ-ဟူသော အလေးပြုရာရှိသော၊ အာလောကသညာကို တလေးအမြတ်ပြုသော၊ သူ။ အယ် ပုဂ္ဂလော အာလောကသညာဂရုကော။ အာလော ကသညာသယော အာလောကသညာဓိ မုတ္တော။ ပဋိသံ၊၁။၁၈။ အဘိ၊၄။၂။၄၁၁။

အာလောကသညာဓိဋ္ဌာန (န) [အာလောက သညာ + အဓိဋ္ဌာန] သက်ဝင်၍ တည်တတ် သော အာလောကသညာတရား။ အာလောက

ကသညာဓိဋ္ဌာနံ ထိနမိဒ္ဓေန သုညံ။ ပဋိသံ၊ ၃။၆၅။

အာလောကသညာဓိပတတ္တ (န) [အာလောက သညာ + အဓိပတတ္တ] အာလောကသညာဟူ သော အကြီးအကဲရှိသည်၏ အဖြစ်၊ အာ လောကသညာကို အကြီးအကဲပြုသည်၏ အ ဖြစ်။ အာလောကသညာဓိပတတ္တာ ပညာ ထိနမိဒ္ဓတော သညာယ ဝိဝနတိ။ ပဋိသံ၊ ၁၀၄။

အာလောကသညာဓိမုတ္တ (တိ) [အာလောကသ ညာ + အဓိမုတ္တ] အာလောကသညာ၌ - သက်ဝင် - ငြိမ် - ညွတ်ကိုင် - သော၊ သူ။ အာလောကသညာဂရုက ကြည့်။

အာလောကသညာပဋိလာဘ (ပု) [အာလော ကသညာ + ပဋိလာဘ] ရအပ် - ရောက် အပ် - သော အာလောကသညာတရား။ အာလောကသညာပဋိလာဘော ထိနမိဒ္ဓေန သုညော။ ပဋိသံ၊၃။၆၄။

အာလောကသညာပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အာလောက သညာ + ပရိဂ္ဂဟ] သိမ်းပိုက်အပ်သော အာ လောကသညာတရား။ အာလောကသညာ ပရိဂ္ဂဟော ထိနမိဒ္ဓေန သုညော။ ပဋိသံ၊ ၃။၃၄။

အာလောကသညာပရိယောဂါဟဏ (န) [အာ လောကသညာ + ပရိယောဂါဟဏ] သက်ဝင် တည်တံ့သော အာလောက သညာ တရား။ အာလောကသညာပရိယောဂါဟဏံ ထိန မိဒ္ဓေန သုညံ။ ပဋိသံ၊၃။၆၅။

အာလောကသညာပုဂ္ဂိုလေ (ပု) [အာလောက သညာ + ပုဂ္ဂိုလေ] ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော အာလောကသညာတရား။ အာလောကသ ညာပုဂ္ဂိုလေော ထိနမိဒ္ဓေန သုညော။ ပဋိသံ၊ ၃။၆၄။

အာလောကသညာမနသိကာရ (ပု) [အာလောကသညာ + မနသိကာရ] အာလောကသညာကို - နှလုံးသွင်း - ဆင်ခြင် - ခြင်း။ အာလောကသညာမနသိကာရော အဓမ္မာကာသဝါသော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၈၈။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၀၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၁။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၁။ သီ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၁၃၂။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၂။

အာလောကသညာသယ (တိ) [အာလောကသညာ + အာသယ] ကိန်းအောင်း တည်နေရာ ဖြစ်သော - သန္တာန် - ခန္ဓာအစဉ် - ခွံအာလောကသညာရှိသော၊ သူ။ အယံ ပုဂ္ဂလော ... အာလောကသညာသယော။ ပဋိသံ၊ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၄၁။

အာလောကသညီ (တိ) [အာလောကသညာ + ဤ] အရောင်အလင်းကို သိမှတ်စွမ်းနိုင်သော သညာရှိသော၊ သူ။ ဝိဂတထိနိမိဒေါ ဝိဟရတိ အာလောကသညီ သတော သမ္ပဇာနော။ ဒီ၊ ၁။ ၆၈။ ဒီ၊ ၃။ ၄၀။ မ၊ ၂။ ၃၇၂။ အံ၊ ၁။ ၅၃၁။ အံ၊ ၂။ ၈၁။ အံ၊ ၃။ ၄၂၄။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၅၃။ အာလောကသညီတိ ရတ္တိပိ ဝိဝါ(ပိ) ဝိဋ္ဌာလောကသညာနနသမတ္တာယ ဝိဂတနိဝရဏာယ ပရိသုဒ္ဓါယ သညာယ သမန္တာဂတော။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၉။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၂၀။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၄-၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၇၃။ (-အဘိ၊ ဝိ၊ ၂၆၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၈။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၃၈၁။)

အာလောကသညေကတ္တ (န) [အာလောကသညာ + ကေတ္တ] အာလောကသညာဟူသော တခုတည်းသော သဘောတရား။ အာလောကသညေကတ္တံ စေတယတော ထိနမိဒ္ဓတော စိတ္တံ ဝိဝရတိတိ နာနတ္ထေ ပညာ စေတော ဝိဝရေ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၁၁၀၅။ (-၃၆၄။)

အာလောကသညေသနာ (တိ) [အာလောကသညာ + သေနာ] (၁) ရွာမှီးအပ်သော အာလောကသညာတရား။ (၂) အာလောက

သညာကို ရွာမှီးခြင်း။ အာလောကသညေသနာ ထိနမိဒ္ဓေန သညာ။ ပဋိသံ၊ ၃၆၃။ နေက္ခမ္ပေသနာ (ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၄၄) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာလောကသန္တိ (ပု) [အာလောက + သန္တိ] (က) လေသာပြုတင်း၊ လောသောက်ပြုတင် တံခါးပေါက်။ (ခ) လေသာပြုတင်း တံခါးရွက်၊ လေသာတံခါး၊ လောသောက်တံခါး။ (က) အာလောကသန္တိ ဝုတ္တောယ။ ခာန်၊ ၂၁၇။ အာလောကသန္တိ ဝိဝသ (ဇာ၊ ၁။ ၂၈၆) နှိကေဒိဝသေနဝ ဝါတပါနံ ကဏေတု။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၃၁၁။ (-ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၇၃။) (ခ) အာလောကသန္တိ ပရိကမ္မာယာ (ဝိ၊ ၂။ ၆၈) တိတ္ထေ အာလောကသန္တိတိ ဝါတပါနကဝါဋကော ဝုစ္စန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၅၀။ ကင်္ခါ၊ ၂၀၇။ အာလောကံ သန္တေတိ ပိဓေတိတိ အာလောကသန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၂။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၀။ (-ဝိ၊ ၁။ ၈၃။)

အာလောကသန္တိကဏ္ဍဘာဂ (ပု) [အာလောကသန္တိ + ကဏ္ဍ + ဘာဂ] လေသောက်ပြုတင်း တံခါးရွက်အပိုနှင့် တိုက်ခန်း၏ ထောင့်အပို၊ လေသာပြုတင်းတံခါးရွက်ခွံ အတွင်းဘက်နေရာ အပြင်ဘက်နေရာနှင့် တိုက်ခန်း၏ ထောင့်စွန်းနေရာ။ အာလောကသန္တိကဏ္ဍဘာဂါ ပမဇ္ဇိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၆၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၅၊ ၃၈၇။ အာလောကသန္တိကဏ္ဍဘာဂါတိ အာလောကသန္တိဘာဂါ စ ကဏ္ဍဘာဂါ စ၊ အန္တရဗဟိရဝါတပါနကဝါဋကောနိ စ ဂဗ္ဘဿ စ စတ္တာရော ကောဏာ ပမဇ္ဇိတဗ္ဗာတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၆၁။

အာလောကသန္တိကရုဏ (န) [အာလောကသန္တိ + ကရုဏ] လေသောက်ပြုတင်း တံခါးကို ပြုလုပ်ခြင်း။ အာလောကသန္တိကရုဏမတ္တေနပိ နဝကမ္ပံ ဖေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၄။

အာလောကသန္တိပရိကမ္မ (န) [အာလောက-
သန္တိ+ပရိကမ္မ] လေသောက်ပြုတင်း တံခါး
ရွက်ကို အပြေအပြစ်ပြုလုပ်ခြင်း။ အာလော-
ကသန္တိပရိကမ္မာယာတိ ဝါတပါနပရိကမ္မာယ။
ဝိ၊ ၂။၆၈။ အာလောကသန္တိ(ခ)လည်း ကြည့်။

အာလောကသန္တိဘဂ (ပု) [အာလောကသန္တိ+
ဘဂ] လေသောက်ပြုတင်းတံခါးရွက်အဖို့။
အာလောကသန္တိကဏ္ဍဘဂ ကြည့်။

အာလောကသန္တိသိတ (တိ) [အာလောက +
သန္တိသိတ] အရောင်အလင်းကို မှီသော။ အာ-
လောကသန္တိသိတ(အဘိ၊ ၄။၁။၃၂) နှ့် ဣဒ္ဓိ-
မ္မိ အာလောကေ သတိ သဗ္ဗာဓံ သန္တာယ
ဝုတ္တံ။ မူလဒီ၊ ၁။၁၃၄။

အာလောကနက္ခဟိတ (တိ) [အာလောက +
အနက္ခဟိတ] အရောင် အလင်းသည် ချိုး
မြှောက်အပ်သော။ စက္ခုပသာဒသန္တိအယေ
ဟိ ဝိညာဏေ အာလောကနက္ခဟိတံ ခူပါ-
ရမ္ပကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။၁။၄၇။

အာလောကပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+လောက+
ကာပေ+တုံ] ကြည့်ရှုစေခြင်းငှါ၊ ရွေးရှု-
တူရှု-ကြည့်စေခြင်းငှါ။ အာလောကပေတုံ
ဝိလောကပေတုံ သမိဉ္ဇာပေတုံ ပသာရာပေ-
တုံ သက္ကောတိ။ အဘိ၊ ၄။၁။၁၂၄။

အာလောကိတ (တိ) [အာ+လောက+တ]
ကြည့်ရှုခြင်း၊ ရွေးရှု-တူရှု-ကြည့်ရှုခြင်း။
ပါသာဒိကေန အာလောကိတေန ဝိလော-
ကိတေန။ ဝိ၊ ၁။၂၇။ ဝိ၊ ၃။၅၀။ ဝိ၊ ၄။၂၄။
အာလောကိတေနာတိ ပုရတော ဒဿနေန။
ဝိ၊ ၄။၂။၂၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။၂၂၆။ အာလော-
ကိတေ ဝိလောကိတေ(ဒီ၊ ၁။၆၇။ မ၊ ၁။၇၂။
သံ၊ ၃။၁၂၄။ အဘိ၊ ၀။၂၅၉)တိ ဧတ္ထ အာ-
လောကိတံ နာမ ပုရတော ပေက္ခကံ။ ဒီ၊ ၄။
၁။၁၇၃။ မ၊ ၄။၁။၂၆၅။ သံ၊ ၄။၃။၂၂၅။
အဘိ၊ ၄။၂။၃၃၉။ (-ဒီ၊ ၂။၂၃၃။ မ၊ ၁။၂၃၈။

မ၊ ၂။၉။ မ၊ ၃။၅၄၊ ၁၃၂။ သံ၊ ၂။၄၁၂။ အံ၊ ၁။
၄၁၈၊ ၄၂၂၊ ၅၃၁။ အံ၊ ၃။၁၆။ အဘိ၊ ပ။၁၅၁။
ဒီ၊ ၄။၃။၁၂၊ ၄၃၅။ င်သုဒ္ဓိ၊ ၁။၁၉။ ဥဒါန၊ ၄။
၂၀၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၂၉၂။ ဝိမာန၊ ၄။၅။
မဟာနိ၊ ၄။၂၇၅၊ ၄၀၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။၁၈၉။
ကင်္ခါ၊ ၄။၃၉၈။ မ၊ ၄။၁။၃၆၊ ၀၊ ၃၉၃။ သံ၊ ၄။၁။
၂၅၂။ သံ၊ ၄။၂။၄၆၄။ အံ၊ ၄။၃။၂၇၃။)

အာလောကိယဋ္ဌ (ပု) [အာလောကိယ + အတ္ထ]
ရှုအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။
တံ ဝတ္ထု စေဝ လောကော စာတိ တံ ကသိ-
ဏဓူပံ အာရမ္မအဋ္ဌေဝ အာလောကိယဋ္ဌေန
လောကော စ။ ပဋိသံ၊ ၄။၂။၅၇။

အာလောကိဘူတ (တိ) [အာလောက + ဘူတ]
အလင်းရောင် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဇောတိနာ
ယုတ္တတော ဇောတိ၊ အာလောကိဘူတောတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။၁။၁၄၉။

အာလောကေ(ကိ)တဗ္ဗ (တိ) [အာ+လောက
+တဗ္ဗ] ကြည့်ရှုအပ်သော၊ ရွေးရှု-တူရှု -
ကြည့်ရှုအပ်သော-ကြည့်ရှုထိုက်သော။ ဧဝံ
တေ အာလောကေတဗ္ဗံ။ အံ၊ ၁။၄၃၉။ အံ၊ ၄။
၃။၁၆၄။ ပုရုတ္တိမာ ဒိသာ အာလောကေတဗ္ဗာ
ဟောတိ။ အံ၊ ၃။၁၄။ ဒီ၊ ၄။၁။၁၇၃။ မ၊ ၄။
၁။၂၆၆။ အဘိ၊ ၄။၂။၃၄၀။ ဥဒါန၊ ၄။၁၆၀။
အံ၊ ၄။၁။၁၈၆။ ဧဝံ တေ အာလောကိတဗ္ဗံ။
ဒီ၊ ၄။၂။၁၁၆။

အာလောကေတိ (ကြိ) [အာ+လောက+ဏေ
+တိ] ကြည့်ရှု၏၊ ရွေးရှု တူရှု-ကြည့်ရှု၏။
အာလောကေတိ(သံ၊ ၁။၂၀၀)တိ တဝ ပုထုဇ္ဇ-
နိကဏ္ဍိယာ ဇလန္တံ အင်္ဂုဋ္ဌကံ အာလော-
ကေတိ။ သံ၊ ၄။၁။၂၆၅။ (-အံ၊ ၃။၁၄။
အဘိ၊ ၄။၂။၃၄၀။ မ၊ ၄။၂။၃၁၀။ အံ၊ ၄။၁။
၁၈၆။) အာလောကေသိ - မ၊ ၄။၃။၉၂။
အာလောကေသာမိ - ဒီ၊ ၄။၁။၁၇၃၊ ၁၇၄။
မ၊ ၄။၁။၂၆၆။ အဘိ၊ ၄။၂။၃၄၀။

အာလောကေတု (တိ) [အာ+လောက+ဧက+တု] ကြည့်ရှုတတ်သော၊ ရှေးရှု-တူရှု-ကြည့်ရှုတတ်သော၊ သူ။ အဗ္ဗန္တရေ အတ္တာ နာမ အာလောကေတာ ဝါ ဝိလောကေတာ ဝါ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၆။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၀။

အာလောကေတာ (ကြိ ဝိ) [အာ+လောက+ဧက+တာ] ကြည့်ရှု၍၊ ရှေးရှု-တူရှု-ကြည့်ရှု၍။ အတ္တနယာနံ ဒိသာဘူတာယ ဘူမိယာ အာလောကေတာ တေသံ တဿာ ဒိသာယ အူမိယာ သမာနယနံ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၅၁။

အာလောကေတာန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+လောက+ဧက+တာန] ကြည့်ရှု၍၊ ရှေးရှု-တူရှု-ကြည့်ရှု၍။ အာလောကေတာန ဇာနာတိ “အယံ ဓမ္မော၊ ဣမံ ဓမ္မံ ဘလေ”တိ။ ပေ၊ ၄၊ ကော။ ၃၄၀။

အာလောကေန္တ (တိ) [အာ+လောက+ဧက+အန္တ] ထိ-၌ အာလောကေန္တိ ကြည့်ရှုသော၊ ရှေးရှု-တူရှု-ဖြောင့်စွာ-ကြည့်ရှုသော၊ သူ။ အာလောကေန္တဿာ (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၈) တိ ဥလုကံ ပေက္ခန္တဿ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၀။ မယံ စန္ဒာလောကေန စေတိယံ အာလောကေန္တိယာ ဋီတာယ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာ ဗလဝပီတိ ဥပ္ပဋိ။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၁၄၀။

အာလောစန (န) [အာ+လောစ+ယ] ကြည့်ရှုခြင်း။ အတ္တနယတ္တယဒိသာဘာဝေန ကုသလာဒိဓမ္မာနံ အာလောစနံ ဒိသာလောစနံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၅။ (-ဝဇီရ၊ ၄၀၄။ အနု၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂။ အနု၊ ၄၊ ၁။ ၄၈။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၂၃။)

အာလောစနသဘာဝတာ (ထိ) [အာလောစန+သဘာဝ+တာ] ကြည့်ရှုခြင်းသဘော

ရှိသည်၏အဖြစ်။ ပဉ္စန္ဒမ္ပိ ဝိညာဏာနံ ယထာသကံ ဝိသယဿ အာလောစနသဘာဝတာယ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၅။ (-ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၇၁။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၃၄၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၇၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၁၇၇။)

အာလောစိတ (တိ) [အာ+လောစ+တ] ကြည့်ရှု-ရှုမြင်-အပ်သော။ တဿာ အာလောစိတာနံ တေသံ ဓမ္မာနံ အတ္တနယတ္တယယောဇနေ သမာနယနတော။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၅။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၂၃။ (-မူလ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၃။ အနု၊ ၄၊ ၁။ ၄၈။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၄၇၇။)

အာလောစိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+လောစ+တဗ္ဗ] ကြည့်ရှု-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ “ဣမေ အကုသလာ ဝေါဒါနဓမ္မာ”တိ ဖုဝိဓေန ဥပပရိက္ခိတဗ္ဗာ အာလောစိတဗ္ဗာ။ နေတ္ထိ၊ ၀။ ၂၆၃။

အာလောစေတိ (ကြိ) [အာ+လောစ+ဧက+တိ] ကြည့်ရှု၏။ ဣတ္ထိယော န တိခိကံ နိဗ္ဗာယန္တိ မန္တံ အာလောစေန္တိ သြလောကေန္တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၅။

အာလောပ (ပ) [အာ+လုပ+က] (၁) ထမင်းလုပ်၊ ဆွမ်းလုပ်။ (၂) လုယက်ခြင်း။ (၃) ပရိမဏ္ဍလော အာလောပေါ ကာတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၅၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃၈၂။ ဘိက္ခုနံ အာလောပံ ဒတာ။ ပေတ၊ ၁။ ၃၈၇။ အာလောပန္တိ ကဗဠံ။ ပေတ၊ ၄။ ၆၅။ စတ္တာဓေပဉ္စအာလောပေါ အဘူတာ ဥဒကံ ပိဝေ။ ထေရ၊ ၃။ ၄၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၈။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓါ၊ ၁။ ၃၂။ စတ္တာဓေ ဝါ ပဉ္စဝါ အာလောပေ ကဗဠေ အဘူဦးတော။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉၈။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၂၇၂။ ၂၇၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၉၅။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၁၇၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၉၃။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၈၆။

၃၅၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၀၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။၂၇၆။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၀။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၈၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၄၆။ ခေ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၅။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၈၄။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၆၄။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊
၆၃။ ဇေ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၂၂။ သာရတ္ထ၊၂။၄၂၇။
သာရတ္ထ၊၂။၂၃၄။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၉။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊
၁။၂၃၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈၊၃၀၀။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ (၂) ဆေဒန ဝေ ဗန္ဓနဝိပဏ
မောသ အာလောပ သဟသာ ကာရာ (ပဋိ-
ဝိရတော)။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ အာ-
လောပေါ ဝုစ္စတိ ဂါမနိမာဒိနံ ဝိလောပက-
ရဏံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၃၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၁။ အာလောပနံ ဝိလုဗ္ဗ-
နံ အာလောပေါ။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၅၄။

အာလောပဥဒ္ဒ(ခါ)ရဏ (န) [အာလောပ +
ဥဒ္ဒရဏ] ထမင်းလုပ်-ဆွမ်းလုပ်-ကို ထုတ်
ဘောင်ခြင်း၊ ထမင်းလုပ်ကို မြှောက်ချီခြင်း။
စိတ္တကိရိယဝါယောဓာတုသိပ္ပါရေနေဝ အာ-
လောပကရဏံ အာလောပဥဒ္ဒါရဏံ(အာ-
လောပဥဒ္ဒရဏံ၊ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၄၅-၆။ အာလောပုဒ္ဒရဏံ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁)
မုခဝိဝရဏဉ္စ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၉။

အာလောပကရဏ (န) [အာလောပ + ကရဏ]
ထမင်းလုပ်-ဆွမ်းလုပ်-ကို ပြုခြင်း။ အာ-
လောပဥဒ္ဒရဏ-ကြည့်။

အာလောပဋ္ဌိတိကာ (ထိ) [အာလောပ + ဋ္ဌိတိ-
ကာ] ဆွမ်းလုပ်၏ တည်စဉ်၊ ဆွမ်းလုပ်
အစဉ်။ တဿာ ဥဒ္ဓေသဘတ္တေ အာလောပ-
ဋ္ဌိတိကာ နာမ နတ္ထိ။ သာရတ္ထ၊၂။၄၀၇။

အာလောပတိ (ကြိ) [အာ + လုပ + အ + တိ]
လုယက်ဖျက်ဆီး၏။ အာလောပတိ သဟသာ

ယော ပရေသံ။ ထေရ၊၃၂၃။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၇၉။)

အာလောပပိဏ္ဍ (ပု) [အာလောပ + ပိဏ္ဍ] တလုပ်
စာမျှသော ထမင်းခဲ။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာလောပပိဏ္ဍဒါတု (တိ) [အာလောပပိဏ္ဍ +
ဒါတု] တလုပ်စာမျှသော ထမင်းခဲကို ပေး
လှူတတ်သောသူ။ အာလောပပိဏ္ဍဒါတာ-
ရော(ပေတ၊၁၆၈)တိ အာလောပမမတ္တဿပိ
ဘောနေပိဏ္ဍဿ ဒါယကော။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၆၂။

အာလောပဘတ္တဋ္ဌိတိကာ (ထိ) [အာလောပ +
ဘတ္တ + ဋ္ဌိတိကာ] တလုပ်စီရသော ဆွမ်းအ
စဉ်။ အာလောပဘတ္တဋ္ဌိတိကာဘော ပဋ္ဌာယ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၉၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၇၁။ အာလောပ-
ဘတ္တဋ္ဌိတိကာတောတိ ဧကေနအာလောပေန
လဒ္ဓဿ ဘတ္တဿ ဋ္ဌိတိကာတော။ပါ၊ပိတ်၊ယော။
၈၂။

အာလောပသင်္ခေပ (ပု) [အာလောပ + သင်္ခေပ]
ဆွမ်း တလုပ်စီ တလုပ်စီ ဝေပုံပြုလုပ်ခြင်း။
အာလောပသင်္ခေပေန ဘာဇေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၉၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၇၁။ အာလောပသင်္ခေပေ-
နာတိ ဧကေနပိဏ္ဍဝသေန။ သာရတ္ထ၊၂။
၄၀၇။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၀။ ဘိက္ခုသံဃဿ အာ-
လောပသင်္ခေပေန အာဒိ၊သိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၆။
(-ဝဇီရ၊၅၃၀။)

အာလောပုဒ္ဒရဏ (န) [အာလောပ + ဥဒ္ဒရဏ]
ဆွမ်းလုပ်-ထမင်းလုပ်-ကို မြှောက်ချီခြင်း။
အာလောပဥဒ္ဒရဏ-ကြည့်။

အာလောလိတပါနိယ (န) [အာလောလိတ +
ပါနိယ] မွေနှောက်အပ်သောရေ။ သတ္တုပါ-
နိယေနာတိ သတ္တု ပကိပ်တွာ အာလောလိ-
တပါနိယေန။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။

အာလောလေန္တ(တိ)[အာ+လုလ+ဏေ+အန္တ]
(က) မွေနှောက်သော။ (ခ) ရောက်ရက်ခတ်
စေသော။ (က) အာလုဋ္ဌေန္တ(က)ကြည့်။
(ခ) သောဏ္ဍာယ ဥဒကံ ဂဟေတာ အည-
မည် အာလောလေန္တာ ဥတ္တရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၀၁။

အာလောဋ္ဌ (ပု) [အာ+လုဋ္ဌ+ဏ] နှောင့်ရှက်
မှု၊ ကုန်းတိုက်မှု။ ဒေသ ဂန္တု ကိဉ္စိ အာလော-
ဋ္ဌံ ကရေယျ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂။

အာလောဋ္ဌယမာန (တိ) [အာ+လုဋ္ဌ+ဏယ+
မာန] မွေနှောက်သော၊ ရောယှက်- ရွပ်ထွေး
- စေသော။ အာလောဋ္ဌယမာနော(ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၀၂) ဝါလိကာကစဝရာနိ အာကုလယ-
န္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၂။

အာလောဋ္ဌိ(လိ)တ (တိ) [အာ+လုဋ္ဌ+တ] မွေ
နှောက်အပ်သော၊ ယောက်ယက်ခတ်အောင်
သော။ ကိလေသေဟိ အာလောဋ္ဌိတော
သတ္တဝါရေ ဂိဟိ ဟုတော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။
(-ထေရိ၊ဋ္ဌ။၂၆၀။ အံ၊ဋီ၊၁။၉၈။)

အာလောဋ္ဌေ(လေ)တိ (ကြိ) [အာ+လုဋ္ဌ+ဏေ
+တိ] (က) မွေနှောက်၏။ (ခ) တုန်လှုပ်
ချောက်ချားစေ၏။ (ဂ) ရောယှက်-ရွပ်ထွေး
-စေ၏။ (က) ဒဗ္ဗိဝါ ဥဠုကံဝါ ဂဟေတာ
အနုက္ခိပန္တော အာလောဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၁၂၁။ အာလောဋ္ဌေတိ- ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၅။
အာလောဋ္ဌေန္တိ- အံ၊ဉာ၊၂၃၁။ (က), (ခ)
ပုရိသာဇာနေယျံ အာလောဋ္ဌေန္တိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၉၇။ အာလောဋ္ဌေသိ- ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၃။
အာလောဋ္ဌေသိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ အာလော-
ဋ္ဌေသတိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၃၃။ အာလောဋ္ဌေ-
သတိ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၈။ (က), (ဂ) အာသိ-
ဓမ္မိကာပန ဓမ္မန္တရံ န အာလောဋ္ဌေန္တိ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၀။

အာလောဋ္ဌေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+လုဋ္ဌ+ဏေ+
တုံ] တုန်လှုပ် ချောက်ချားစေခြင်းငှါ။ ဝေ

တထာ ဗုဒ္ဓေါ အက္ခောဘိယော ခေါဘေတုံ
အာလောဋ္ဌေတုံ အသက္ကု ဧကယျောတိ
အတ္ထော။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၈။

အာလောဋ္ဌေ(လေ)တာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+လုဋ္ဌ+
ဏေ+တာ] မွေနှောက်-ပျော် ရှိ။ ဥဏှော-
ဒကေန ဖာတိတံ အာလောဋ္ဌေ(လေ)တာ။
သံ၊၁။၁၇၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၅၃။ သလာကာ-
ယော ပစ္စိယံ ဝါ ပက္ခိပိတာ အာလောဋ္ဌေ-
တာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၅။ ဖာလေ လက္ခမတ္တိကံ
ဥဒကေန အာလောဋ္ဌေတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၄။
ဓူပါဓူပပရိစ္ဆေဒံ ဓမ္မန္တရံ အာလောဋ္ဌေတာ
ကထေန္တိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ (-ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၂၇၃။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၃၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၀။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၄။
သံ၊ဋီ၊၂။၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၅၁၉။)

အာလောဋ္ဌေ(လေ)န္တ (တိ) [အာ+လုဋ္ဌ+ဏေ
+ အန္တ] မွေနှောက်သော၊ ရောထွေးစေ
သော။ ကမ္မန္တရံ ဘိန္နန္တော ဝိနာသေန္တော၊
အာလောဋ္ဌေန္တော ဝါ။ အနု၊ဋီ၊၂။၉၀။ (-
သာရတ္ထ၊၃။၇၁။)

အာဝဇ္ဇေ (ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+အ+တိ]လာ၏။
ပုနရာဇောတူ (ဇာ၊၁။၂၃)တိ ပုန ဣမံ
ဂေယံ အာဂစ္ဆတု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၉။ အာဝ-
ဇ္ဇေ-ဇာ၊၂။၁၃၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၂၁။ အာဝ-
ဇ္ဇေယျ-ဇာ၊၁။၃၆၈။ ဇာ၊၂။၁၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၃၁၅၁၉။ အာဝဇ္ဇိတ္ထ- ဇာ၊၁။၂၃၁။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၈။ အာဝဇ္ဇိဃာမိ- ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
၅၁၉။ အာဝဇ္ဇိဃ-ဇာ၊၁။၁၇၇၊၃၆၆။ ဇာ၊
၂။၁၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၁၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၅၁၈။

အာဝဇ္ဇ (ကြိ) အာဝဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အာဝဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+အ+တိ]
ဆင်ခြင်၏။ နှလုံးသွင်း၏။ စဉ်းစား၏။ ယာ-
ဝတိစ္ဆကံ အာဝဇ္ဇတိ။ ပရိသံ၊၉၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။
၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၄၆။ (-ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၅။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၇၊ ၆၃။ မ၊ ဣ၊ ၁။၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
 ၄၀၊ ၄၂။) အာဝဇ္ဇ-ထေရ၊ ၂၈။ ထေရ၊
 ၄။၂၊ ၁၁၄။ အာဝဇ္ဇေယျ - မိလိန္ဒ၊ ၂၈။
 မဟာနိ၊ ၄။၁၀၂။ အာဝဇ္ဇေယျာသိ - ထေရ၊
 ၄။၂၊ ၁၁၅ (သိ၊ ဣ၊ မူ)။ ဇာ၊ ၄။၅။၁၆၅။
 အာဝဇ္ဇေယျာထ - အံ၊ ၄။၂၊ ၂၇၀။ အာ-
 ဝဇ္ဇိ - အံ၊ ၄။၁၂၇။ အာဝဇ္ဇိ - အပါ၊ ၁။၁၉၅။
 အာဝဇ္ဇိသတိ - မ၊ ၄။၁။၁၄၇။ မ၊ ၄။၂။၁၇၂။
 မ၊ ဣ၊ ၁။၂၄၈။ အာဝဇ္ဇိသမာဓိ - မ၊ ၄။၂။၇၈။
 အဘိ၊ ၄။၁။၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၃၃၀။ အာဝဇ္ဇေ-
 တိလည်း ကြည့်။

အာဝဇ္ဇန (န၊ ထိ) [အာ + ဝဇ္ဇ + ယ၊ အဝဂ်စိတ္တံ
 အာဝဇ္ဇယတိတိ အာဝဇ္ဇနာ၊ အံ၊ ဣ၊ ၁။၇၅။
 အဝဂ်သန္တာနတော အပနေတွာ ဓူပါဓမ္မဏေ
 စိတ္တသန္တာန် အာဝဇ္ဇေတိ နာမေတိတိ အာ-
 ဝဇ္ဇနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။၁။၂၆၅။] (၁) (က) အာ-
 ဝဇ္ဇနံ အာဝဇ္ဇနံစိတ်၊ ပဉ္စဒါရ မနောဒွါရ
 တို့၌ ထင်လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်-တင်
 စိတ်ကို ပြန်လည် ဆုတ်နှစ်သွားစေ - တွင်
 အစဉ်မှ ပယ်ရှား၍ ထင်လာသော အာရုံ
 အသစ်၌ စိတ်အစဉ်ကိုညွတ်စေ-တတ်သော
 စိတ်။ (အာဝဇ္ဇနံစိတ်သည် ပဉ္စဒါရ၌ ထင်
 လာသော အာရုံကို ဆင်ခြင်သော ပဉ္စဒါရ-
 ဝဇ္ဇနံစိတ်၊ မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော အာရုံ
 ကို ဆင်ခြင်သော မနောဒွါရဝဇ္ဇနံစိတ်ဟု
 ၂-မျိုးရှိသည်။ သင်္ဂဟ၊ ၃။ ဝိဘာဏိနိ၊ ၈၆။
 ၄၆။ ၂-မျိုးကို အာဝဇ္ဇနဒ္ဒယ - အာဝ-
 ဇ္ဇနံ ဒွေ ဟု ခေါ်၏။) (ခ) ဆင်ခြင်ခြင်း
 သဘော။ (၂) အာဝဇ္ဇနံ၊ ရွှေအမှိုက် ပြစ်
 သော သဒ္ဓါအစရှိသောတရား။ (ဇောစိတ်
 များ မပြစ်မီ ရွှေးဦးစွာ ကြိုတင်၍ အာရုံကို
 ဆင်ခြင်သော အာဝဇ္ဇနံစိတ် ပြစ်ရသကဲ့သို့
 နောက်နောက် သဒ္ဓါခြေ၏ အခြေခံအဖြစ်ဖြင့်
 “အလှူဒါနပြုရခြင်းသည်များသောအကျိုး
 ရှိ၏” စသည်ဖြင့် ကြိုတင်၍ ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်

ရသော သဒ္ဓါ ပြစ်သေး၏။ ဆုံးဖြတ် အား
 ကောင်းသော နောက်နေ့က ဝိရိယိခန္ဓာ
 သဟိန္ဒြေ စသည်တို့၏ အခြေခံအဖြစ်ဖြင့်
 အားနည်းသော ဝိရိယ သတိ - စသည်တို့
 ကြိုတင်၍ ပြစ်နှင့်သေး၏။ ထိုကဲ့သို့ အခြေခံ
 အဖြစ်ဖြင့် ကြိုတင်၍ ပြစ်-သော ထို သဒ္ဓါ၊
 ဝိရိယ၊ သတိ-စသည်တို့ကို ဤနေရာ၌ အာ-
 ဝဇ္ဇနံဟု ခေါ်သည်။) (၃) (ဥပေက္ခာဟုဆို
 အပ်သော) - အာဝဇ္ဇနံ - မနောဒွါရဝဇ္ဇနံ -
 -နှင့်ယှဉ်သောစေတနာ။ (အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ-
 ကြည့်။) (၁) (က) (ခ) အာဝဇ္ဇနာ ကု-
 သလာနံ ခန္ဓာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။
 ပဋ္ဌာန၊ ၁။၁၃၈။ (-ပဋ္ဌာန၊ ၁။၁၃၉၊ ၁၅၁။
 ပဋ္ဌာန၊ ၂။၄၄၂။ ပဋိသံ၊ ၉။၆၊ ၂၀၂။ မိလိန္ဒ၊
 ၁၁၂။ ဝိ၊ ၄။၂။၁၀၉။ ဒီ၊ ၄။၁။၁၇၄။ မ၊ ၄။၁။
 ၁၇၈၊ ၁၈၁။ မ၊ ၄။၂။၁၂၉။ အံ၊ ၄။၂။၁၃၃။
 အဘိ၊ ၄။၁။၂၇၅၊ ၄၂၉။ အဘိ၊ ၄။၂။၃၆၊ ၁၄၉။
 အဘိ၊ ၄။၂။၂၆၆၊ ၄၃၆၊ ၄၃၈။ ပဋိသံ၊ ၄။၁။
 ၂၇၈၊ ၂၈၅။ ပဋိသံ၊ ၄။၂။၁၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၁၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၃။ မ၊ ဣ၊ ၁။၃၁။ မ၊ ဣ၊
 ၂။၆၅၊ ၁၆၉။ မ၊ ဣ၊ ၃။၂၇၈။ သံ၊ ဣ၊ ၂။၃၀၂၊
 ၄၈၃။ အံ၊ ဣ၊ ၁။၃၀။ အံ၊ ဣ၊ ၃။၇၀။ မူလဣ၊ ၁။
 ၈၆၊ ၁၉၄၊ ၁၃၀။ မူလဣ၊ ၂။၂၉၊ ၄၉၊ ၁၈၆၊
 ၂၀၁။ မူလဣ၊ ၃။၂၂၀။ အနုဣ၊ ၂။၂၀၂။
 အနုဣ၊ ၃။၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။၁။၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
 ၂။၇၊ ၁၃၁။) (ခ) ဒသနံ ပါရမီနံ ပဋိပါရိယာ
 အာဝဇ္ဇနံ အာရိံ ကတော။ အံ၊ ၄။၁။၇၅။
 သာရတ္ထ၊ ၁။၂၀၈။ (-ပဋိသံ၊ ၅။၆။ ပဋိသံ၊ ၄။
 ၁။၂၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၉၃။) (၂) အဓိ-
 မောက္ခဝသေန အာဝဇ္ဇနသမ္ပယော (သံ၊ ၄။
 ၃။၂၆၄) တိ “အတ္ထိ ဗိန္နံ” နိ အာရိနယ-
 ပုတ္တတ္တ ပုတ္တဘာကဘူတ သဒ္ဓါဓိမောက္ခ ဝသေန
 အာဝဇ္ဇနပုတ္တိယာ၊ တသ္မာ ပဌမပ္ပန္နာ သဒ္ဓါ
 ဝေ ဟေတ္တ “အာဝဇ္ဇန” နိ ဝုတ္တာ၊ န
 မနောဒွါရဝဇ္ဇနံ၊ သေ နယော သေသေသုပိ။
 သံ၊ ဣ၊ ၂။၄၈၇။ (၃) ဥပေက္ခာသင်္ခါတာယ

အာဝဇ္ဇနာယ စေဝ ဝိကမ္ပတိ၊ အာဝဇ္ဇန-
ပေက္ခာယ စေဝ ဝိကမ္ပတိတိ အတ္ထော။ ပဋိ-
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၄။

အာဝဇ္ဇနအဇ္ဈပေက္ခန (န) [အာဝဇ္ဇန + အဇ္ဈ
ပေက္ခန] ထိုထို ယောဂဌာနကို ဆင်ခြင်ခြင်း၌
အညီအမျှ လျစ်လျူချွဲခြင်း။ အာဝဇ္ဇနအဇ္ဈ-
ပေက္ခနဝသေန ပဝတ္တိယာ ဣမ အာဝဇ္ဇန-
ပေက္ခာတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၀။

အာဝဇ္ဇနကရဏ (န) [အာဝဇ္ဇန + ကရဏ]
ဆင်ခြင်ခြင်း - စဉ်းစားခြင်း - နှလုံးသွင်း
ခြင်း - ကိုပြုခြင်း။ သမာနာသနေ နိသိဒ္ဓိတာ
ဂဟိတသိလပ္ပိ အာဝဇ္ဇနကရဏမတ္တံ ဟောတိ။
စိ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈။ (-ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။)

အာဝဇ္ဇနကာလ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + ကာလ]
ဆင်ခြင် - စဉ်းစား - နှလုံးသွင်း - ရာအခါ။
အာဝဇ္ဇနကာလေ ယသေ ကသမိ...။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၁၃၀။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃၂၂။)

အာဝဇ္ဇနကိစ္စ (န) [အာဝဇ္ဇန + ကိစ္စ] (၁) အာ-
ဝဇ္ဇနကိစ္စ၊ ဆင်ခြင်ခြင်း - သွင်စိတ်ကို
ပြန်လည် ဆုတ်နှစ်စေခြင်း - ဟူသောကိစ္စ။
(တိ) (၂) အာဝဇ္ဇနကိစ္စရှိသော။ (၁) ကိရိ-
ယမနောဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စံ သာယေမာ-
နာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၈၊ ၂၆၆။ သံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၂၆။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၁။ ဣတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၉၂။
အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၂၅။ (တိ) (၂) ကိရိယမနော-
ဝိညာဏဓာတု အာဝဇ္ဇနကိစ္စာ။ သံ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၁။
(-သင်္ဂဟ၊ ၁၇။)

အာဝဇ္ဇနကိရိယမနောဓာတု (ထိ) [အာဝဇ္ဇန +
ကိရိယ + မနောဓာတု] အာဝဇ္ဇနန်းဖြစ်သော
ကိရိယာမနောဓာတ်၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ်။
မနောဓာတုတိ အာဝဇ္ဇနကိရိယမနောဓာတု။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၀။

အာဝဇ္ဇနကိရိယသမ္ဘာဝ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + ကိရိ-
ယ + သမ္ဘာဝ] အာဝဇ္ဇနန်းကိရိယာ၏ထင်ရှား

ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာဝဇ္ဇနကိရိယသမ္ဘာဝ-
တော ပန ဣဒမ္ပိ ဝိစာရေတဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊
၃။ ၁၈၃။ (- အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၈။)

အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတ (တိ) [အာဝဇ္ဇန +
ကိရိယ + အဗျာကတ] အာဝဇ္ဇနန်းဖြစ်သော
ကိရိယာ အဗျာကတစိတ်။ (က) ပဉ္စဒွါရာ-
ဝဇ္ဇနန်းစိတ်။ (ခ) မနောဒွါရာဝဇ္ဇနန်းစိတ်။
(က) ဒဿနတ္တာယ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာက-
တာ ဝိညာဏကိရိယာ ဝူပေသု၊...ဗုဒ္ဓနတ္တာယ
အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာဏကိရိယာ
ဇောဋ္ဌဗ္ဗေသု။ ပဋိသံ၊ ၇၇။ အာဝဇ္ဇနကိရိယာ-
ဗျာကတာတိ ဘဝင်္ဂသန္တာနတော အပ-
နေတွာ ဣပါရမ္ပဏေ စိတ္တသန္တာနံ အာဝဇ္ဇ-
တိ နာမေတိတိ အာဝဇ္ဇနံ၊ ဝိပါကာဘာဝ-
တော ကရဏမတ္တန္တိ ကိရိယာ၊ ကုသလာကု-
သလဝသေန န ဗျာကတာတိ အဗျာကတာ။
ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆၅။ (ခ) ဝိစာနနတ္တာယ အာ-
ဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာကတာ ဝိညာဏကိရိယာ-
ဗ္ဗေသု။ ပဋိသံ၊ ၇၇။ အာဝဇ္ဇနကိရိယာဗျာ-
ကတာတိ မနောဒွါရာဝဇ္ဇနစိတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၅။

အာဝဇ္ဇနကိရိယာမနောဝိညာဏဓာတု (ထိ)
[အာဝဇ္ဇန + ကိရိယာ + မနောဝိညာဏ +
ဓာတု] အာဝဇ္ဇနန်းဖြစ်သောကိရိယာ မနော-
ဝိညာဏဓာတ်၊ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇနန်းစိတ်။
မနောဒွါရေ...အာဝဇ္ဇနကိရိယာမနောဝိညာ-
ဏဓာတု နော ဥပ္ပုဇ္ဈတိ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၁။

အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိတတ္ထ (န) [အာဝဇ္ဇန-
ကိရိယာ + သမုဋ္ဌိတတ္ထ] အာဝဇ္ဇနန်းကိရိယာ
သည် ဖြစ်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ ကာယာဝိ-
ကိရိယာမယတ္တာ အာဝဇ္ဇနကိရိယာသမုဋ္ဌိ-
တတ္တာ စ ဇဝနံ...။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၂။ (-မ၊
ဋီ၊ ၁။ ၃၆၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၈။)

အာဝဇ္ဇနက္ခန္ဓာ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + ခဏ] အာ-
ဝဇ္ဇနန်းဖြစ်ရာ - ခဏ - အခိုက်အတန့်ကာလ။

အပိစ မနောတိ ဘဝင်္ကက္ခဏေ ဝိပါကမနော-
ဓာတု အာဝဇ္ဇနက္ခဏေ ကိရိယမနောဓာတု။
သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၉။

အာဝဇ္ဇနဂ္ဂဟဏ (န) [အာဝဇ္ဇန+ဂဟဏ] (ခ)
အာဝဇ္ဇနသဒ္ဓါ။ (၂) အာဝဇ္ဇန်းကိုယူခြင်း။
(ခ) အာဝဇ္ဇနဂ္ဂဟဏေန ကာမာဝစရကြိယံ
ဝိသေသေတိ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၃။ (၂) အာ-
ဝဇ္ဇနဂ္ဂဟဏေန ဓေတ္တ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗမှိ ဂဟိ-
တန္တိ ဝဋ္ဌဗ္ဗံ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၈၃။

အာဝဇ္ဇနစိတ္တ (န) [အာဝဇ္ဇန+စိတ္တ] အာဝဇ္ဇန်း
စိတ်။ အဝနိကန္တိယာ အာဝဇ္ဇနစိတ္တံ ဒုတိယ-
စိတ္တံ နာမ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၁၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၃၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၄၁။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၇၆။)

အာဝဇ္ဇနစိတ္တသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အာဝဇ္ဇနစိတ္တ+
သမ္ပယုတ္တ] အာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် ယှဉ်သော။
သာ ဟိ အာဝဇ္ဇနစိတ္တသမ္ပယုတ္တာ စေတနာ။
သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၇၀။

အာဝဇ္ဇနဇာနနစိတ္တ (န) [အာဝဇ္ဇန+ဇာနန+
စိတ္တ] အာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် သိသောဇောစိတ်။
ဝတ္ထမာနာရမ္ပဏဘာဝေ အာဝဇ္ဇနဇာနန-
စိတ္တာနံ သဟဋ္ဌာနဒေါသာပတ္တိယာ။ မူလဋီ၊
၁။ ၁၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၆၈။

အာဝဇ္ဇနဋ္ဌ (ပု) [အာဝဇ္ဇန+အတ္တ] အာဝဇ္ဇန်း
ဟူသော အနက်သဘော။ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌော
အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၇။ ပဉ္စဒါရ-
မနောဒွါရေသု ဘဝင်္ဂါရမ္ပဏတော အညာ-
ရမ္ပဏေ စိတ္တသန္တာနံ နာမေန္တာနံ ဝိနိစိတ္တာနံ
အာဝဇ္ဇနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၂။

အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာန (န) [အာဝဇ္ဇန+ဋ္ဌာန] အာဝဇ္ဇန်း
၏-အရာ-နေရာဋ္ဌာန။ တဉ္စိ ဉာဏံ မဂ္ဂဿ
အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနေ တိဋ္ဌတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၆။
(-အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၈၇။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၈၇။)

အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယ (တိ) [အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာန+ဣယ] အာဝဇ္ဇန်း၏အရာ၌ တည်သောတရား။ (က)
ဂေါတြဘူတဏ်။ (ခ) ရှေ့အဓိကဖြစ်သော
သဒ္ဓါအစရှိသော တရား။ (အာဝဇ္ဇန (၂)
အနက်လည်း ကြည့်။) (က) မဂ္ဂဿ ပန
အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယတ္တာ န ဝိပဿနာဝေါဟာရံ
လဘတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၇၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၃၁၂။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၁၇။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊ ၂။ ၄၈၃။) (ခ) ဗလဝဘာဝပုတ္တဝိရိယါဒ္ဓိ
ယာဒိကဿ အာဝဇ္ဇနဋ္ဌာနိယာနိ ဟောန္တိ။
သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၄၈၇။

အာဝဇ္ဇနတပုရ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+တပုရ] အာ-
ဝဇ္ဇန်းဟူသော ပဓာနတရားရှိသော၊ အာ-
ဝဇ္ဇန်းသာလျှင် ပြဇာန်းမရှိသော။ အာဝဇ္ဇန-
ဝသိတာယ မတ္တကပုတ္တိယာ အာဝဇ္ဇနတပု-
ရေဝ စိတ္တာဘိနိဟာရေ ဟောတိ။ ဝိဘာ-
ဝိနိ၊ ၁၅၅။ အာဝဇ္ဇနံ တပုရံ ပဓာနံ ယဿာ-
တိ အာဝဇ္ဇနတပုရေ၊ ပဓာနာဝဇ္ဇနေ။ မဏိ-
မဉ္ဇူ၊ ၁။ ၄၉၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၁၇၉။)

အာဝဇ္ဇနဒ္ဓယ (န) [အာဝဇ္ဇန+ဒ္ဓယ] အာဝဇ္ဇန်း
နှစ်ခုတို့၏အပေါင်း။ အာဝဇ္ဇန်းဒ္ဓေ။ ဇေတန
အာဝဇ္ဇနဒ္ဓယံ ဝိပါကဉ္စ နိဝဇ္ဇေတိ။ အနုဋီ၊ ၁။
၄၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၂၉။)

အာဝဇ္ဇနပ(ပု)ဋီဗဒ္ဓ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+ပဋီဗဒ္ဓ] အာဝဇ္ဇန်းနှင့်ဆက်စပ်သော၊ (က) ပဉ္စဒါရ
ဝဇ္ဇန်းနှင့် ဆက်စပ်သော။ (ခ) မနောဒွါရ
ဝဇ္ဇန်းနှင့် ဆက်စပ်သော၊ မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း
ဖြစ်ပြီး - ဆင်ခြင်အပ်ပြီး - သည်နှင့် တပြိုင်
နက်-ဉာဏ်၌ထင်ပေါ်လာသော၊ တရား။ (ဂ)
စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း - ဆင်ခြင်သော စိတ္တ၊
ပျှိုဒ်-နှင့် ဆက်စပ်သော၊ ဆင်ခြင်အပ်ကာ
မျှ၌ပင်-ဆင်ခြင်လိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက်-
သိလိုရာကို သိနိုင်သော၊ ဉာဏ်။ (က) န အာ-
ဝဇ္ဇနပဋီဗဒ္ဓံ စက္ခု။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ (ခ)
သဗ္ဗေ ဓမ္မာ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာဝဇ္ဇန-

ပ(ပု)ဋိဗဒ္ဓါ။ ပဋိသံ၊ ၃၇၆။ မဟာနိ၊ ၁၃၉။
 စူဠနိ၊ ၁၇၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။
 ၁။ ၂၃၂။ အာဝဇ္ဇနပ(ပု)ဋိဗဒ္ဓါတိ မနောဒွါ-
 ရာဝဇ္ဇနာယတ္တာ။ အာဝဇ္ဇိတာနန္တရမေဝ ဇာ-
 နာတိတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ မဟာ-
 နိ၊ ၄။ ၂၅၇။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂။) (ဂ) အာ-
 ဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓံ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဉာဏံ။ မိလိန္ဒ၊
 ၁၀၉။ မ၊ ၆။ ၃။ ၉၁။ အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓေဝါ(ဒိ၊
 ၄။ ၂။ ၃)တိ အာဝဇ္ဇနမတ္တာမိနံ၊ အာဝဇ္ဇိတ-
 မတ္တေ ဧဝယထိတ္ထိတဿ ပဋိဝိဇ္ဇနန္တိ အတ္ထော။
 ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၄။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၁၇။)

အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓဝတ္ထိ (တိ) [အာဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓ+
 ဝတ္ထိ]အာဝဇ္ဇနံ-ဆင်ခြင်ခြင်း-နှင့် ဆက်စပ်
 လျက်ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ သဗ္ဗကာလေတိ အာ-
 ဝဇ္ဇနပဋိဗဒ္ဓဝတ္ထိတ္တာ ဝတ္ထံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၅၂။

အာဝဇ္ဇနပ(ပု)မာဏ (န) [အာဝဇ္ဇန+ပမာဏ]
 အာဝဇ္ဇနံ-မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံ-ဟူသော အ-
 တိုင်းအတာပမာဏ။ တသ္မိံ ဝိညာတေ ဝိ-
 ဉာတမတ္တန္တိ အာဝဇ္ဇနပမာဏံ။ သံ၊ ၄။ ၃။
 ၂၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၈၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၂။

အာဝဇ္ဇနပရိယာယ (ပု) [အာဝဇ္ဇန+ပရိယာယ]
 (၁) အာဝဇ္ဇနံ၏ ဖြစ်စဉ်၊ အာဝဇ္ဇနံအကြီး
 အမှူးပြုအပ်သော ဇောတိ၏-ဖြစ်စဉ်- ဖြစ်
 ရာ အလှည့်အကြိမ်။ (၂) အာဝဇ္ဇနံ၏ ပရိ-
 ယာယ်။ (၃) အာဝဇ္ဇနပရိယာယော နာမ-
 လဒ္ဓါ ဝဋ္ဋတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၂၄။
 အာဝဇ္ဇနပရိယာယောတိ အာဝဇ္ဇနက္ခမော။
 ဒီ၊ ၆။ ၂။ ၂၄။ မ၊ ၆။ ၃။ ၃၃၅။ (၂) ပဌမုပ္ပနာ
 အာဝဇ္ဇနာ.... အာဝဇ္ဇနပရိယာယေန ဝတ္ထာ။
 သံ၊ ၆။ ၂။ ၄၇၇။

အာဝဇ္ဇနပုဗ္ဗက (တိ) [အာဝဇ္ဇန+ပုဗ္ဗ+က] အာ-
 ဝဇ္ဇနံဟူသော- ရွှေဆောင် - ရွှေသွား-ရှိ-
 သော။ ဉာဏံ နာမ အာဝဇ္ဇနပုဗ္ဗကံ။ သံ၊ ၆။
 ၁။ ၂။ ၁၂။

အာဝဇ္ဇနပုဗ္ဗက (တိ) [အာဝဇ္ဇန+ပုဗ္ဗ+က] အာ-
 ဝဇ္ဇနံ၏ ဖြစ်ခြင်း။ အာဝဇ္ဇနပုဗ္ဗကံ ဝတ္ထုဗ္ဗာ-
 သိယာ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၆၇။
 (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၁၇၉။)

အာဝဇ္ဇနမတ္တပဋိဗဒ္ဓ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+မတ္တ+
 ပဋိဗဒ္ဓ] ဆင်ခြင်စဉ်းစားခြင်းမျှနှင့်- ဆင်ခြင်
 စဉ်းစားသော စိတ် စေတသိက်သက်သက်နှင့်
 သာ - ဆက်စပ်သော၊ ဆင်ခြင်ရုံမျှဖြင့်ပင်
 သိလိုရာကို သိနိုင်သော။ အာဝဇ္ဇနမတ္တပဋိ-
 ဗဒ္ဓေန အတ္တနော ဉာဏန။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၃။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၉။

အာဝဇ္ဇနမတ္တာမိန (တိ) [အာဝဇ္ဇနမတ္တ+အမိန]
 အာဝဇ္ဇနမတ္တပဋိဗဒ္ဓ နှင့် အနက်ဘူ။ အာဝဇ္ဇန-
 ပဋိဗဒ္ဓ(ဂ)-ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနမနသိကာရ (ပု) [အာဝဇ္ဇန+မနသိ-
 ကာရ] အာဝဇ္ဇနံစိတ် တည်းဟူသော မနသိ-
 ကာရ။ န အာဝဇ္ဇနမနသိကာရံ။ မ၊ ၆။ ၂။
 ၂၇၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၁၈၀။)

အာဝဇ္ဇနမနောသမ္ပဿ (ပု) [အာဝဇ္ဇန+မနော-
 သမ္ပဿ] အာဝဇ္ဇနံနှင့်ယှဉ်သော-မနောသ-
 မ္ပဿ-မနောဒွါရ၌ဖြစ်သောပဿ။ အာဝဇ္ဇန-
 သမ္ပဿ ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနမုခ (န) [အာဝဇ္ဇန+မုခ] အာဝဇ္ဇနံ
 ဟူသော - အကြောင်းတရား- ပဓာနတရား။
 အာဝဇ္ဇနံကို အကြောင်းပြုခြင်း။ အာရမ္မဏ-
 မ္ပော အာဝဇ္ဇနမုခေနေဝ တဗ္ဘာဝံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊
 ၆။ ၁။ ၁၅၂။

အာဝဇ္ဇနရသ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+ရသ] ဆင်ခြင်
 -စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-ခြင်းဟူသော ကိစ္စ
 ရှိသော။ မနောဒွါရေ ပန ဝတ္တနယေန အာ-
 ဝဇ္ဇနရသာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၁၃၀။

အာဝဇ္ဇနဝသ (ပု) [အာဝဇ္ဇန+ဝသ] အာ-
 ဝဇ္ဇနံ၏ စွမ်းရည်သတ္တိ၊ ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်
 ခြင်ခြင်း၌ အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်း။
 အာဝဇ္ဇနဝသိ-ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနဝသီတာ (တိ) [အာဝဇ္ဇနဝသီ+တာ]
 ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခြင်း၌ - အလိုဆန္ဒအ
 တိုင်းဖြစ်နိုင်ခြင်း - စွမ်းရည်သတ္တိ ရှိသည့်အ
 မြစ်၊ ဈာန်အင်္ဂါကို လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်
 သော စွမ်းရည်သတ္တိ၊ (အကျယ်အဝန်းပိုမိုကို
 အာဝဇ္ဇနဝသီ ကြည့်)။ တောန ကသိကာ-
 ဝဇ္ဇနဝသေန အာဝဇ္ဇနဝသီတာ ဝုတ္တာ
 ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၁၆။ ပဉ္စသု ဈာန်ဂေ-
 သု ဧကေကာရမ္ပဏေ ဥပ္ပန္နာဝဇ္ဇနာနန္တရံ စတု-
 ပဉ္စဝေဒနာနိပယဘဝဂတော ပရံ အဂန္တာ
 အပရာပရံ ဈာန်ဂါဝဇ္ဇနသမတ္တတာ အာဝဇ္ဇ-
 နဝသီတာ နာမ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၂၆၃။ အာဝဇ္ဇနာ-
 ယ၊ အာဝဇ္ဇနဝသေန ဝါ ဝသီဝသနံ ယထာရူပံ
 ပဝတ္တိ ယဿာတိ အာဝဇ္ဇနဝသီ၊ ဘဂဝါ။
 တဿ ဘာဝေါ အာဝဇ္ဇနဝသီတာ။ မဏိမဉ္ဇူ။
 ၁။ ၄၉၅။

အာဝဇ္ဇနဝသီ (ထိ) [(၁) အာဝဇ္ဇနာ+ဝသီ။ (၂)
 အာဝဇ္ဇနဝသ+ဤ] (၁) ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်
 ခြင်ခြင်း၌ - ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်ခြင်း၏
 အစွမ်းဖြင့် - အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ်နိုင်ခြင်း၊
 မည်သည့်ဈာန်အင်္ဂါကိုမဆို နေရာဌာနမရွေး
 အချိန်ကာလမရွေး အချိန်အတိုအရှည် အ
 လိုရှိသလောက် လျင်မြန်စွာ - ဆင်ခြင်နိုင်
 ခြင်း - ဆင်ခြင်နိုင်သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
 ၏ စွမ်းရည်သတ္တိ။ (ပဌမဈာန် ဝင်စား
 ခြင်းကို ရပ်တန့်ထား၍ ဘွင်အစဉ်ကို ဖြတ်
 ကာ ဝိတက်ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော
 မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်ပြီးနောက် ဇော လေး
 ကြိမ်ဖြစ်စေ၊ ငါးကြိမ်ဖြစ်စေ စော၏။ ထို့
 နောက် ဘွင် နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် တပြိုင်
 နက် ဝိစာရဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်သော
 မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းနှင့် ရှေးနည်းတူ ဇော လေး
 ကြိမ်၊ ငါးကြိမ် စော၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
 ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးလုံး၌ ဘွင်နှစ်ကြိမ်ထက်၎င်း၊
 ဇောငါးကြိမ်ထက်၎င်း မပိုစေပဲ အလွန်လျင်
 မြန်စွာ စိတ်ကို အဆက်မပြတ် စေခိုင်းအသုံး

ပြုနိုင်လျှင် သိဒ္ဓိပေါက်ရောက် ပြီးမြောက်
 အောင်မြင်သော အာဝဇ္ဇနဝသီ ဖြစ်တော့၏။
 ဈာန်အင်္ဂါကိုဆင်ခြင်သော ဝီရိယ တခုနှင့်တခု
 ၏ အကြား၌ ဘွင်နှစ်ကြိမ်မျှသာခြားသော
 ကြောင့်၎င်း၊ ဝီရိယတခုနှင့် ဇောလေးကြိမ်
 မျှသာစောသောကြောင့်၎င်း ဤထက်လျင်
 မြန်သော အာဝဇ္ဇနဝသီ မရှိနိုင်တော့ပြီ။
 ထို့ကြောင့် ဤ ဘွင်နှစ်ကြိမ်ခြား၍ ဇောလေး
 ကြိမ်သာ စောသော အာဝဇ္ဇနဝသီသည်
 ဖြတ်စွာဘုရား၏ ခေမိးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိ
 ဟာ ပြရမည့် အရေးတကြီး အလွန်လျင်မြန်
 စွာ ဆောင်ရွက်ရသောအခါ၌သာ ရနိုင်သော
 အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော အာဝဇ္ဇနဝသီ
 တည်း။ အရှင်သာရိပုတြာ ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်
 တို့၌လည်း ဤကဲ့သို့ အရေးတကြီး ဆောင်
 ရွက်ရသော အခါမျိုး၌ ဤအာဝဇ္ဇနဝသီမျိုး
 ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ သို့သော် ဖြတ်စွာဘုရား၌ကဲ့သို့
 အချိန်ကြာရှည်စွာ မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ပြင် အခြား
 သော သာမန် ဈာန်ရပုဂ္ဂိုလ်တို့မှမူ တဝီရိယ
 နှင့် တဝီရိယ အကြား၌ ဘွင်မည်မျှခြားသည်
 ဟု အရေအတွက်မပြနိုင်။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂၁၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၁၇၀-၉။ ထို့ပြင်
 ၎င်းပဋိသံ၊ ၄၁-၌ “တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြသော
 အခါ၌ ဈာန်အင်္ဂါကိုဆင်ခြင်နေသည်မဟုတ်
 အရောင်အဆင်း အမျိုးမျိုးကို ပန်ဆင်းဘို့
 အတွက် ကသိုဏ်းအမျိုးမျိုးကို အာရုံပြုကာ
 ဈာန်ဝင်စားရမည် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို
 ကသိုဏ်းတို့ကို လျင်မြန်စွာ ဆင်ခြင်နိုင်သော
 မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်စွမ်းနိုင်သောသတ္တိသည်
 လည်း အာဝဇ္ဇနဝသီမည်၏” ဟု ဆိုသေး၏။
 ဤ အာဝဇ္ဇနဝသီနှင့် အာဝဇ္ဇနဝသီဘော်၊
 အာဝဇ္ဇနဝသီတာ တို့မှာ အဓိပ္ပါယ်အတူတူပင်
 တည်း။ (ထိ) (၂) ဈာန်အင်္ဂါကို ဆင်ခြင်
 ခြင်း၌ - အလိုဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်နိုင်ခြင်း - စွမ်း
 ရည်သတ္တိ - ရှိသော၊ ဈာန်အင်္ဂါကို လျင်မြန်
 စွာ ဆင်ခြင်စွမ်းနိုင်သော၊ သူ။ (၁) (၂)

အာဝဇ္ဇနဝသီ၊ သမာဝဇ္ဇနဝသီ၊ ပဋိသံ။
 ၉၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၉။ (ဤပါဠိတော်ကို
 ပဋိသံ၊ ၄-၌ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနဒေသနာဟု ဆို၏။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉-၌ကား ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် ဖွင့်၏။)
 (၁) ဝသနံ ဝသီ၊ ယထာရူပိ ပဝတ္တိယောတိ
 အတ္ထော။ အာဝဇ္ဇနာယ ဝသီ၊ အာဝဇ္ဇန-
 ဝသေန ဝါ ဝသီ အာဝဇ္ဇနဝသီ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၁။
 ၁၇၈။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၁။ ၂။ ၂၂၄။) (တိ)
 (၂) အာဝဇ္ဇနာယ ဝသော အာဝဇ္ဇနဝ-
 သော၊ သော အဿ အတ္တိတိ အာဝဇ္ဇနဝသီ။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇၇။

အာဝဇ္ဇနဝသီဘာဝ (ပု) [အာဝဇ္ဇနဝသီ + ဘာဝ]
 အာဝဇ္ဇနဝသီဘော၊ အာဝဇ္ဇနဝသီ၏ ပြစ်
 ခြင်း။ အာဝဇ္ဇနဝသီဘာဝါယ ယထာက္ကမံ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၁။ ၁၈၀။

အာဝဇ္ဇနဝသီသိဒ္ဓိ (ထိ) [အာဝဇ္ဇနဝသီ + သိဒ္ဓိ]
 အာဝဇ္ဇနဝသီ၏ ပြီးစီးခြင်း။ ယဒဂ္ဂေန အာ-
 ဝဇ္ဇနဝသီသိဒ္ဓိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၁။ ၁၈၀။

အာဝဇ္ဇနဝိညာဏ (န) [အာဝဇ္ဇန + ဝိညာဏ]
 အာဝဇ္ဇန်းဟူသောဝိညာဏ်၊ အာဝဇ္ဇန်းစိတ်။
 အာဝဇ္ဇနဝိညာဏေန အာရမ္မဏံ ဝိဇာနန္တော။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။

အာဝဇ္ဇနဝေဒနာ (ထိ) [အာဝဇ္ဇန + ဝေဒနာ]
 အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သောဝေဒနာ။ အာဝဇ္ဇန-
 ဝေဒနာဝ စက္ခုသဃိဋ္ဌနာယ ဥပ္ပန္နတ္တာ ဝေ-
 ဝတ္တာ။ မူလ၊ ၉။ ၂။ ၃၀။ (-အနု၊ ၂။ ၃၇။)

အာဝဇ္ဇနသမတ္တတာ (ထိ) [အာဝဇ္ဇန + သမတ္တ +
 တာ] ဆင်ခြင်ခြင်း - ၌ - ၄၂ - စွမ်းနိုင်သည်၏
 အဖြစ်။ ဘင်္ဂဝဿနတ္တံ အနန္တရမေဝ အာဝဇ္ဇ-
 နသမတ္တတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၉။ ၂။ ၄၄၃။)

အာဝဇ္ဇနသမနန္တရဝိမိ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + သမ-
 နန္တရ + ဝိမိ] ဆင်ခြင် - စဉ်းစား - နှလုံး

သွင်း - ခြင်း၏ အခြားမဲ့၌ ဖြစ်သော အစီ
 အရင်။ တံ အာဝဇ္ဇနသမနန္တရဝိမိနာ သမေ-
 တိ စေ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၁၈၉။

အာဝဇ္ဇနသမယ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + သမယ]
 ဆင်ခြင်စဉ်းစား - အနက်အဓိပ္ပါယ်သဘောကို
 ဆင်ခြင် စဉ်းစား - ရာအခါ။ သစေ အာဝဇ္ဇန-
 သမယေ ဇာနာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၄။ မနုဿာ
 ဝစနံ သုတွာ အာဝဇ္ဇနသမယေ ဇာနန္တိ။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၇။ ကခါ၊ ၁၀၈။ အာဝဇ္ဇနသမ-
 ယေတိ အတ္တာဘောဂသမယေ။ ကခါ၊ ၉။
 ၁၈၁။ (-သုရတ္ထ၊ ၂။ ၇၁)

အာဝဇ္ဇနသမုဒယ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + သမုဒယ]
 အာဝဇ္ဇန်း၏ပြစ်ခြင်း။ အာဝဇ္ဇန (၂) အနက်
 ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနသမ္ပဿ (ပု) [အာဝဇ္ဇန + သမ္ပဿ]
 အာဝဇ္ဇန်းနှင့် ယှဉ်သောမနောသမ္ပဿ။ အာ-
 ဝဇ္ဇနသမ္ပဿ ပဋိစ္စ ပဌမဇဝနဝေဒနာ။ သံ၊
 ၄။ ၂။ ၁၂၂။ အာဝဇ္ဇနသမ္ပဿန္တိ အာဝဇ္ဇန-
 မနောသမ္ပဿ။ သံ၊ ၉။ ၂။ ၁၃၀။

အာဝဇ္ဇနသဟိတ (တိ) [အာဝဇ္ဇန + သဟိတ]
 အာဝဇ္ဇန်းနှင့်တကွဖြစ်သော။ သာဝဇ္ဇနေတိ
 အာဝဇ္ဇနသဟိတေ။ အနု၊ ၉။ ၁။ ၁၁၉။

အာဝဇ္ဇနသာမည (န) [အာဝဇ္ဇန + သာမည]
 အာဝဇ္ဇန်းအချင်းချင်း တူသည်၏အဖြစ်။ ဝိနွံ
 အာဝဇ္ဇနာနံ အာဝဇ္ဇနသာမညေန ဂဟိ-
 တတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၂။ ၁၃၂။

အာဝဇ္ဇနသီသ (န) [အာဝဇ္ဇန + သီသ] အာ-
 ဝဇ္ဇန်းဟူသော အဦးပဝေနတရား၊ အာဝဇ္ဇန်း
 ကို ပဝေနပြုခြင်း။ အာဝဇ္ဇနသီသေန စေတ္တ
 ဇဝနဝါရော ဂဟိတော။ မ၊ ၉။ ၁။ ၃၃၇။

အာဝဇ္ဇနာနန္တရ (တိ) [အာဝဇ္ဇန + အနန္တရ]
 အာဝဇ္ဇန်း၏ အခြားမဲ့၌ဖြစ်သော။ ပစ္စဝေက္ခ-
 ဏဇဝနာနေဝဟိတတ္ထ အာဝဇ္ဇနာနန္တရနိတိ။

၁။၂၇၃။ သာရတ္ထ၊၂။၂၃၂။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၆၉၊
၂၃၄။)

အာဝဇ္ဇယမာန (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ယ+မာန] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-သော၊သျှ။ သက္ကံ န ခေါ်ဝိသေသံ နိဗ္ဗတ္တေတုံ နာသက္ကံ-တိ အာဝဇ္ဇယမာနာ။ ဒီ၊ဌ၊၁။၃၂၁။(-မူလဇ္ဇိ၊ ၁။၁၉၄။)

အာဝဇ္ဇိ (ကြိ) အာဝဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အာဝဇ္ဇိ* (ကြိ) အာဝဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အာဝဇ္ဇိတ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တ] (၁) ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-အပ်သော။ (၂) ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-သော၊သျှ။ (၁) သဟ အာဝဇ္ဇိတေ ထူပေ။ အပါ၊၂။၈၀။ ထေရ၊ဌ၊၁။၃၂၈။ အာဝဇ္ဇိတမတ္တေ ဥဇ္ဇလိတပဒိပေါ ဝိယ ဟောတိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၉၉။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၂၃။ (-ပဋိသံ၊ ၂၂၃။ အဘိ၊ဌ၊၂။၂၄၂။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၁၄၄။ ခုဒ္ဒက၊ဌ၊၅၆။ သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၂၅၆။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၈၁။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၁၉၄။) (၂) သမဂ္ဂါဝိသံ ဝသန္တေ အာဝဇ္ဇိတသ္မတုမေ တဗ္ဗော ကုလပုတ္တာ အာပါထံ အာဂမိံသု။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၁၈၁။ (-ပဋိသံ၊၃၁၂-၃။ ဒီ၊ဌ၊၂။၂၇၂။ သံ၊ဌ၊၁။၇၁။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၂၀၇။)

အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တဗ္ဗ] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-အပ်-ထိုက်-သော။ အာဝဇ္ဇိတဗ္ဗ သမန္နာဟရိတဗ္ဗဓမ္မေ န ပဇာနာတိ။ မ၊ဌ၊၁။၆၉။ (-ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၃၁၃၊၃၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂၉။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၅၂၊၂၂၅။ မူလဇ္ဇိ၊၂။၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၄၆၊၃၀၃၊၄၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၄၇။)

အာဝဇ္ဇိတဟဒယ (တိ) [အာဝဇ္ဇိတ+ဟဒယ] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-သောစိတ်နှလုံးရှိသော၊သျှ။ “ကုတော န ခေါ် ကသ န ခေါ် အယံ သဒ္ဓေါ”တိ အာဝဇ္ဇိတဟဒယာနံ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၂၁၁။ မ၊ဌ၊၄။၁၅၄။ (-အပါ၊ဌ၊၁။၂၁၀။)

အာဝဇ္ဇိတာနန္တရ (ဗျ) [အာဝဇ္ဇိတ+အနန္တရ] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-သော မနောဒွါရာဝဇ္ဇနံစိတ်၏ အခြားမဲ့ ကာလ။ အာဝဇ္ဇိတာနန္တရမေဝ ဇာနာတိတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၂၇၇။ မဟာနိ၊ဌ၊၂၅၈။

အာဝဇ္ဇိတာဝဇ္ဇိတဌာန (န) [အာဝဇ္ဇိတ+အာဝဇ္ဇိတ+ဌာန] ဆင်ခြင်အပ်ဆင်ခြင်အပ်တိုင်း သော-အရာဌာန-ပါတိမောက်။ အာဝဇ္ဇိတာဝဇ္ဇိတဌာနေ သုဇ္ဈ ပဝတ္ထာနိ။ အံ၊ဌ၊၃။၁၉၀။

အာဝဇ္ဇိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တုံ] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-ခြင်းငှါ။ ပုဂ္ဂလော ဒုက္ခာဒိနိ သစ္စာနိ အာဝဇ္ဇိတုံ သက္ကောတိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၄၉။

အာဝဇ္ဇိတုကာမတာ (ထိ) [အာဝဇ္ဇိတုံ+ကာမ+တာ] ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-ခြင်းငှါ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာဝဇ္ဇိတုကာမတာဒိ အတိက္ကမေဝ တေသံ ဝုပသမောတိ။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၁၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၈၄။

အာဝဇ္ဇိတုာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တုာ] (၁) (က) ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-၍။ (ခ) ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-ခြင်းကြောင့်။ (၂) စောင်းငဲ့၍။ (၃) (က) နိဗ္ဗေဓံ နိဗ္ဗာနံ အနိမိတ္တံ အာဝဇ္ဇိတုာ သမာပဇ္ဇတိ။ ပဋိသံ၊၈၉။ အာဝဇ္ဇိတုာတိ အာဝဇ္ဇနေန အာဝဇ္ဇိတုာ။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၂၇၁။ အာဝဇ္ဇိတုာ ဉာတေ ပန ဉာတမေဝ ဟောတိ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၁၇၃။ ကခါ၊ဇ္ဇိ၊၂၄၄။ ခိအာသဝါ အာဝဇ္ဇိတုာ။ ဒီ၊ဌ၊၂။၂၀၂။ (-မ၊ဌ၊၁။၉၂။ မ၊ဌ၊၂။၁၅၇။ မ၊ဌ၊၃။၁၃၆။ မ၊ဌ၊၄။၁၁၂။ အံ၊ဌ၊၂။၂၁၁။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။၁၁၂၊၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၂၊၂၄၄။ မဟာနိ၊ဌ၊၁။၁၂၅။ မူလဇ္ဇိ၊၁။၁၉၄။ မူလဇ္ဇိ၊၂။၁၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၆၂၊၄၈။) (ခ) အာဝဇ္ဇိတုာဝ သမာပဇ္ဇိတုံ သက္ကံသတိ။ မ၊ဌ၊၄။၄၇။ အာဝဇ္ဇိတုာဝါတိ အတ္ထနော

ပရိသုဒ္ဓသီလတာဒိအာဝဇ္ဇနဟေတုဇေဝ သမာ-
ပဇ္ဇိတံ သက္ခိယတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၀။ (၂) အာ-
ဝဇ္ဇိတော (အာဝဇ္ဇိတော။သိ။ အာဝဇ္ဇိတော၊
သျှ၊က) ပိဝိတံ သက္ကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၉။
ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၂၅။

အာဝဇ္ဇိယတိ (ကြိ) အာဝဇ္ဇတိ-ကြည်။

အာဝဇ္ဇိယာမိ (ကြိ) အာဝဇ္ဇတိ-ကြည်။

အာဝဇ္ဇေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ဧက+တဗ္ဗ]
ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-အပ်သော။
ဈာနဂါနိ အာဝဇ္ဇေတဗ္ဗာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။
၁၇၉။

အာဝဇ္ဇေတိ (ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ဧက+တိ] (၁)
ဆင်ခြင်၏။ စဉ်းစား၏။ နှလုံးသွင်း၏။ (၂)
ညွတ်စေ၏။ စောင်းငဲ့၏။ (၃) ပြန်လည်စေ
၏။ (၁) သတ္တာရာဒေသိတံ ဓမ္မံ အာဝဇ္ဇေတိ
စိန္တေတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။ စက္ကာဒိပဉ္စဒါရေ
ယန္တိတာရဗုဏံ အာဝဇ္ဇေတိ။ တတ္ထ အာ-
ဘောကံ ကရေတိ။ ဝိဘာဝိနိ။ဂမ္။ (-မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၉၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၉၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၁။ အံ၊ဋီ၊
၁။၇၅။ မူလဋီ၊၁။၁၉၄။) အာဝဇ္ဇေမ-ကင်္ခါ၊
ဋီ၊၁၅၉။ အာဝဇ္ဇေဟိ - ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆။
ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ အာဝဇ္ဇေထ - မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၆။ အာဝဇ္ဇေသိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၅၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။
အပ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၊၉၄၊၁၀၃။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၀၉။ အာဝဇ္ဇေသံ-အံ၊ဋီ၊၁။၂၀၄။
(၂) အာဝဇ္ဇေတိ နာမေတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၆၅။ ယတော ယတော အာဝဇ္ဇေယျ။ အံ၊
၂။၂၃။ ကာယံ အာဝဇ္ဇေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၈၂။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊က။
အာဝဇ္ဇေသိတိ ဥပနာမေသိ။ သာရတ္ထ၊၁။
၅၈။ ဝိမတိ၊၁။၁၆။ သိ၊ဋီ၊သင်္ဂဟ။၇၅။ (-

ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။က။ ဝိဘာဝိနိ။ဂမ္။) (၃) အာဝဇ္ဇ-
ယတိ-နှင့် ယှဉ်ကြည်။

အာဝဇ္ဇေတော (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ဧက+တော]
ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-၍။ဒသမလ-
ယဂုဏေအာဝဇ္ဇေတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ဂုဏေ အာဝဇ္ဇေတောတိ... အာဝ-
ဇ္ဇေတော မနသိကတော။ သံ၊ဋီ၊၂။၁၉၆။ အံ၊
ဋီ၊၁။၁၅၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၅။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၊၂၉၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၄၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၉၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၃၃။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၃။ ဒီ၊ဋီ၊၃။
၂၀၆။ အံ၊ဋီ၊၁။၇၀။ အံ၊ဋီ၊၃။၉၁၊၂၃၈။)

အာဝဇ္ဇေန္တ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ဧက+အန္တ]
ဆင်ခြင်-စဉ်းစား-နှလုံးသွင်း-သော။ သူ။
အာဝဇ္ဇေန္တော အာသေဂတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။
အာဝဇ္ဇေန္တော အာသေဂတိတိ ဟိတေသိတ-
ဝသေန အာဝဇ္ဇေန္တော။ အံ၊ဋီ၊၁။၁၀၆။
“နတ္ထိ ဟေတု၊ နတ္ထိ ပစ္စယော”တိ ပုနပုနံ
အာဝဇ္ဇေန္တဿ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။ ပုနပုနံ အာ-
ဝဇ္ဇေန္တဿာတိ တဒတ္တံ ဝိမသန္တဿ။ သံ၊
ဋီ၊၂။၂၂၈။ (-ပိလိန္ဒ၊၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၄၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂-၃၊၂၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၁၊၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၂။
ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၅၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၉၄၊၂၇၇။ သုတ္တ-
နိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆၊၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။
၃၈၆။)

အာဝဇ္ဇ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တ] (၁) တားမြစ်
အပ်-ပယ်အပ် - သော။ (၂) တားမြစ်-
ကန့်ကွက်-ခြင်း။ (၁) အာဝဇ္ဇာ မေ အာ-
ဝုသော ကာမာ။ ဝိ၊၁။၁၄၃။ အာဝဇ္ဇာတိ
အာဝါရိတာ နိဝါရိတာ။ ပဋိက္ခိတ္တာတိ
အတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၅။ (-မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊က။)
(၂) အာဝဇ္ဇံ ဝါ အဿ အနာဝဇ္ဇံ ဝါ(ဒီ၊၁။
၉၁)တိ ဗြာဟ္မဏကညာသု နိဝါရကံ ဝါ ဘဝေ-
ယျ ဝါ နော ဝါ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။

အာဝဠာဏဂတိက (တိ) [အာ+ဝဠ+ဏဂတိ+က] တားဆီး-ပိတ်ပင်-အပ်သော ဉာဏ်၏ ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ သူ။ အာဝရဏယုတ္တော အာဝဠာဏဂတိကော။ ကေရ၊ဌ၊ ၂။ ၁၃။

အာဝဠန (န) [အာ+ဝဠ+ယု] ထည့်စရာအိတ်၊ ဝတ္ထာဒိဟိ ပသိဗ္ဗကာကာရေန ဗန္ဓိတော ကတံ အာဝဠနံ (အာဝါဠနံ၊ ဒါ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၇) ပုဋေသဋ္ဌိ။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၄။

အာဝဠ(တ္ထ) (တိ) [အာ+ဝဠ(ဝတ္ထ)+အ] (၁) (က) လည်သော၊ ပြန်လည်ဆုတ်နှစ်သော။ သူ။ (ခ) လည်သော၊ ရန်သူဘက်၌ဝင်ရောက်တည်နေသော။ သူ။ (ဂ) လည်သော၊ ခွေရစ်သော။ (၂) (ရှေးဖြစ်သောသဘောထားမှ) ပြန်လည်-ဆုတ်နှစ်-စေအပ်သော၊ စိတ်သဘောထားပြောင်းစေအပ်-လှည့်ပတ်အပ်-လှည့်စားအပ်-သော။ (ပ) (၃) ခေတု၏ ချာချာလည်ရာ အရပ်၊ ခေဝံ။ (၄) ဗေ။ (၅) အရစ်။ (၆) ပတ်လည်၊ လုံးပတ်၊ အဝန်း။ (၇) အာဝဠဟာရ၊ လည်စေကြောင်း-လည်စေရာ-ဖြစ်သော ဟာရ၊ လည်ခေခြင်းလက္ခဏာရှိသော သံဝဏ္ဏနာအထူး။ (၁) (က) လည်သော၊ ပြန်လည် ဆုတ်နှစ်သော။ သူ။ အာဝတ္တော ဗာဟုလ္လာယာ (ဝိ၊ ၃။ ၁၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၀) တိ စိဝရာဒိ (စိဝရာဒိနံ၊ မ၊ ၄) ဗဟုလဘာဝတ္ထာယ အာဝတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၇။ အာဝတ္တော ဗာဟုလ္လာယာ (မ၊ ၁။ ၃၁၄) တိ ခသင်္ဂဗ္ဗေါ ဟုတော ပဏီတပိဏ္ဍပါတာဒိနံ အတ္ထာယ အာဝတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၂။ အာဝတ္တောတိ ပုဗ္ဗေ ပစ္စယဂေဗ္ဗဟာနာယ ပဋိပန္နော၊ ဣဒါနိ တတော ပဋိနိဝတ္တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ သိက္ခံ ပစ္စက္ခယ ဟိနာယာ'ဝတ္တော။ မ၊ ၂။ ၁၂၃။ သံ၊ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ၂။ ၃၂၃။ အံ၊ ၁။ ၄၃၉။ (-ဝိ၊ ၃။ ၇၄။ မိလိန္ဒ၊ ၂၄၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ အသိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။) (ခ) လည်သော၊ ရန်သူ

ဘက်၌ ဝင်ရောက် တည်နေသော။ သူ။ ကောဝတ္တော အဝဠိယော။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၇။ ကောဝတ္တောတိ ကောတော အာဝတ္တော။ သပတ္တပက္ခေ ဌိတော ဝေရီ ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလော ဝုစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၄။ ကောတော အာဝဠောတိ ကေသ္မိ'ဒေါသာဂတိပက္ခေ ပရိဝတ္တော ပဝိဠောတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ (ဂ) လည်သော၊ ခွေရစ်သော။ ပဒကိဏ္ဍတော အာဝဠာ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၆၅။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၃၃။ (၂) (ရှေးဖြစ်သော သဘောထားမှ) ပြန်လည်-ဆုတ်နှစ်-စေအပ်သော၊ စိတ်သဘောထားပြောင်းစေအပ်-လှည့်ပတ်အပ်-လှည့်စားအပ်-သော။ အာဝဠောသိ ခေါ် တုံ့သမဏေန ဂေါတမေန အာဝဠနိယာ မာယာယ။ မ၊ ၂။ ၄၆။ ဝေရဇ္ဇော ဗြာဟ္မဏော မာဓု'ဝဠနေန အာဝဠော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၅။ အာဝဠနံ (မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ပ) (၃) ခေတု၏ ချာချာလည်ရာအရပ်၊ ခေဝံ။ အာဝဠော သလိလဋ္ဌမော။ ဓာနံ၊ ၄။ ၆၆၀။ အာဝဠန္တိ ဇောနိ အတြာတိ အာဝဠော။ ဓာနံ၊ ၄။ ၆၆၀။ မဇ္ဈေ ဂင်္ဂါယ အာဝဠံ ဥဋ္ဌပေသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၂၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။) (၄) ဗေ။ ကေသဉ္စိ ကေသန္တေ အာဝဠော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။ ကခါ၊ ၄။ ၁။ ၉၈။ (၅) အရစ်။ ဂဗ္ဘာသယသညိတေ တတိယေ အာဝတ္တေ ကတိပယာ လောဟိတပိဋကော သတ္တဟိတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။ (၆) ပတ်လည်၊ လုံးပတ်၊ အဝန်း။ အာဝဠတော အတ္ထိ'သယောဇနာယ ပရိသာယ ပရိဝတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ အာယာမတော စ အာဝဠတော စ ရထပတောဒေန သမပ္ပမာဏာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၀။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။) (၇) အာဝဠဟာရ၊ လည်စေကြောင်း - လည်စေရာ - ဖြစ်သောဟာရ၊ လည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော သံဝဏ္ဏနာအ

လူး။ ကတမေ သောဠသ ဟာရာ၊ ဒေသနာ
ဝိစယော ယုတ္တိ ပဒဋ္ဌာနော လက္ခဏော စတု-
ဗျူဟော အာဝဇ္ဇော။ နေတ္ထိ။ ၁။ အာဝဇ္ဇတိ
ပဋိပက္ခေ၊ အာဝဇ္ဇော နာမ သော ဟာရာ။
၎င်း-၃။ အာဝဇ္ဇိယန္တိ တေနေ၊ တေ ဝါ
သဘာဂါ ဝိသဘာဂါ စ ဓမ္မာ တေသံ ဝါ
အာဝဇ္ဇနန္တိ အာဝဇ္ဇော။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၁၆။ (-
နေတ္ထိ။ ၂၅။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၂၆။) အာဝဇ္ဇဟာရ-
လည်း ကြည့်။

အာဝဇ္ဇက (တိ) [အာဝဇ္ဇ+က] အာဝဇ္ဇကမည်
သော ဥယျာဉ်။ ဂင်္ဂါတီရေ အာဝဇ္ဇကံ နာမ
ဥတေနဿ ဥယျာဉ်။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၃။

အာဝဇ္ဇ(တ္ထ)ဂင်္ဂါ (တိ) [အာဝဇ္ဇ(တ္ထ) + ဂင်္ဂါ]
အာဝဇ္ဇမည်သောဂင်္ဂါ၊ (အနောတတ္ထအိုင်ကို
လက်ျာရစ်)လှည့်လည်ရစ်ပတ်သော-ဂင်္ဂါ-
မြစ်။ သာ တိက္ခတ္ထံ အနောတတ္ထံ ပဒက္ခိဏံ
ကတော ဂတဋ္ဌာနေ အာဝဇ္ဇဂင်္ဂါတိ ဝုစ္စတိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇။
သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၁၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၂၅။

အာဝဇ္ဇ(တ္ထ)ဂါဟ (ပ) [အာဝဇ္ဇ(တ္ထ)+ဂါဟ
(က) (ကမဟုတ်ငါးပါးတည်းဟူသော) ရေ
ဝဲသည် ဖမ်းယူခြင်း။ (ခ) ဖမ်းယူတတ်သော
(ကမဟုတ်ငါးပါးဟူသော)ရေဝဲ။ န အာဝဇ္ဇ-
ဂါဟော ဂဟေဿတိ။ ... ကော အာဝဇ္ဇဂါ-
ဟော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။ “အာဝဇ္ဇဂါဟော”တိ
ခေါ် ဘိက္ခု ပဉ္စန္ဒေတိ ကမဟုဏာနံ အဓိဝစနံ။
သံ၊ ၂။ ၃၇။ အာဝဇ္ဇဂါဟော(ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁။)-
တိ ဥဒကာဝဇ္ဇေန ဂဟဏံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။
၄၅။ (-သံ၊ ၄။ ၃။ ၄၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။)

အာဝဇ္ဇဂါဟရက္ခသ (ပ) [အာဝဇ္ဇ + ဂါဟ +
ရက္ခသ] ရေဝဲနှင့်တူသော ဖမ်းယူတတ်သော
-ရက္ခိယံ-ငါးမကရ်း။ တထာ အာဝဇ္ဇဂါဟ-
ရက္ခသ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။

အာဝဇ္ဇ(တ္ထ)တိ (ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ (ဝတု)+အ
+တိ] (က) လည်၏။ ချာချာ-ပတ်ပတ်-
လည်၏။ (ခ) ရွေးချွယ်လည်၏။ (ဂ) ပြန်လည်
လည်၏။ ပြန်လည်လည်၏။ (ဃ) ရွေးချွယ်လှိုင့်
၏။ (င) လည်းကျရာနေရာသို့ပင် ပြန်၍လူး
လှိုင့်လည်၏။ (လည်းကျရာနေရာမှ တခြား
နေရာသို့ နှစ်တောင် သုံးတောင်လောက်
လူးလှိုင့်သွားပြီးနောက် တဒန် လည်းကျရာ
မှလနေရာသို့ပင် ပြန်၍လူးလှိုင့်လည်၏။) (စ)
ရွေတည့်တည့်သို့-လည်းကျရာအရပ်မျက်နှာ
ဘက်သို့-လူးလှိုင့်၏။ (ဆ) ထက်ဝန်းကွင်းမှ
လူးလှိုင့်၏။ (ဇ) တနေရာတည်း၌သာ လည်း
လျောင်းအိမ်စက်မနေပဲ ခန္ဓာကိုယ်ကို နေရာ
အမျိုးမျိုးသို့ဆောက်အောင် လူးလှိုင့်၏။ (ဈ)
(ရွှေစိတ်သဘောမှ) ဆုတ်နု၏။ စိတ်
သဘောထား ပြောင်းလဲ၏။

(က) သဗ္ဗံ ဘဝစက္ကံ အာဝဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။
၅။ (-နေတ္ထိ၊ ၁။ ၃၄။) သံသာရစက္ကံ မာ-
ဝတ္တတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ (-မူလ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။
အနု၊ ၄။ ၁။ ၇။) အာဝဇ္ဇန္တိ၊ အာဝတ္တန္တိ-
မ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅။ (ခ) ဒွါဒသာယ-
တနေသု အာဝဇ္ဇတိ ပရိဝဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈။
(-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။) (ဂ) အာဝတ္တတိ ဗာ-
ဟုလ္လာယ။ မ၊ ၃။ ၁၅။ နော ဟိနာယာဝတ္တ-
တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၄၂။ (-မ၊ ၃။ ၄၅။ အံ၊ ၁။ ၁၄၅။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ အံ၊
၄။ ၂။ ၁၂။) အာဝဇ္ဇေယျ-မ၊ ၂။ ၁၇။ မ၊
၄။ ၃။ ၁၅။ အာဝတ္တိဿတိ-အံ၊ ၂။ ၂၂။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ အာဝတ္တိဿသိ-ဥဒါန၊ ၁၀။
သိက္ခံ ပစ္စက္ခာယ ဟိနာယာ’ဝတ္တိဿာမိ။
ဥဒါန၊ ၁၀။ အာဝတ္တိဿာမိတိ နိဝတ္တိဿာ-
မိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅။ (ဃ) (င) (စ) ဗာဟု
ပဏ္ဍု ကန္တန္တိ ဆိန္ဒုပိတံ ပပတန္တိ အာဝဇ္ဇန္တိ
ဝိဝဇ္ဇန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁၁၅။ အာဝဇ္ဇန္တိ-
တိ အာဝဇ္ဇန္တိယော ပတိတဋ္ဌာနမေဝ အာ-
ဂစ္ဆန္တိ။ ...အပိစ ခေ ပါပေ ပသာရေတွာ သ-

ကိံ ပုရတော သကိံ ပစ္ဆိတော...သမ္ပရိတ္တ-
မာနာပိ အာဝဇ္ဇန္တိ ဝိဝဇ္ဇန္တိတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၇၂။ အာဝဇ္ဇန္တိတိ အဘိမုခဘာဝေန
ဝဇ္ဇန္တိ၊ ယတ္ထ ပတိတာ၊ တတော ကထိပယ-
ရတနဌာနံ ဝဇ္ဇနဝသေန ဂန္ဓာပုန ယထာပတိ-
တမေဝ ဌာနံ ဝဇ္ဇနဝသေန အာဂစ္ဆန္တိ။...ပုရ-
တော ဝဇ္ဇနံ အာဝဇ္ဇနံ၊ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။သာရတ္ထ၊
၃။၄၄၇။ (ဃ) (စ) (ဆ) ကေသေ ပကိရိယ
ဥဗ္ဗာနိ ပတိပိသေန္တိ အာဝဇ္ဇန္တိ ဝိဝဇ္ဇန္တိ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၃၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊
၆၄။ (ဃ) (စ) အာဝဇ္ဇန္တိတိ အာမုခံ ဝဇ္ဇန္တိ၊
ယံဒိသာဘိမုခံ ပတိတာ၊ တံဒိသာဘိမုခါ ဝေ
ဝဇ္ဇန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ (ဆ) အာဝဇ္ဇန္တိတိ
ပရိဝဇ္ဇန္တိ။ မူလဋ္ဌ၊၂။၆၆။ (ဃ) (စ)ဝေဒနာ-
ဟိ ဖုဋ္ဌော အာဝဇ္ဇတိ ပရိဝဇ္ဇတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။
အာဝဇ္ဇတိတိ ကေသိံ ယေဝ ဌာနေ အနိပဋိ-
တွာ အတ္တနော သရိရံ ဣတော စိတော အာ-
ကမုန္တော အာဝဇ္ဇတိ။ အဘိမုခံဝိဝဇ္ဇန္တော
အာဝဇ္ဇတိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၀၄။ အာဝတ္တတိ-
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၀။ အာဝတ္တန္တိ-
ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၃၄၃။ အာဝတ္တိ- ဇော၊၂။၂၄၇။
ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၈၇။ (ဈ) ပိယာ မေ ဘန္တေ ဉာတိ-
သာလောဟိတာ ဣမာယ အာဝဇ္ဇနိယာ
အာဝဇ္ဇေယျ။ အံ၊၂။၅၁၄။ (အာဝဇ္ဇတိ-
နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။)

အာဝဇ္ဇဒဗ္ဗဟာရီ (တိ) [အာဝဇ္ဇ+ဒဗ္ဗ+ဟ-
ဟာရီ] ထိုမျှ၌မှ လှည့်လည်၍ ပြင်းထန်စွာ
ထိုးခုတ်တတ်သော၊ သူ။ ထရုဂ္ဂဟာဝဇ္ဇဒဗ္ဗပု-
ဟာရီတိ။ ဇော၊၁။၆၂။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။
ထရုဂ္ဂဟာဝဇ္ဇဒဗ္ဗပုဟာရီတိ ထရုဂ္ဂဟေဟိ
အာဝဇ္ဇဒဗ္ဗပုဟာရီဟိ၊ ဣတော စိတော စ
အာဝတ္တိတွာ ပရိဝတ္တိတွာ ဒဋ္ဌံ ပယရန္တေဟိ
ဂဟိတဓဂ္ဂရတနထရုဒဏ္ဍေဟိ ပတ္တိယောဓေဟိ
ဇာတိ အတ္တော။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၉။

အာဝဇ္ဇ(တ္တ)နံ (န) [အာ + ဝဇ္ဇ(ဝတ္တ) + ယု]
(က) ရှေ့သို့-လည်ခြင်း-လိမ်ခြင်း။ (ခ)

ပြန်လည်လာခြင်း၊ ပြန်လှည့်လာခြင်း။ (က)
ပုရတော ဝဇ္ဇနံ အာဝဇ္ဇနံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။
သာရတ္ထ၊၃။၄၄၇။ (ခ) တိနာယာဝတ္တနေ-
နာ (ကခါ၊၁၅၅)တိ ဂိဟိဘာဝါယ အာ-
ဝတ္တနေန။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၃။

အာဝဇ္ဇနံ (န၊ထိ) [အာ + ဝဇ္ဇ + ဧက + ယု] (က)
ဘဝင်စိတ်ကို-ပြန်လည်-ရပ်တန့်-စေတတ်
သော သဘော၊ အာဝဇ္ဇနံ (ခ) လည်ပတ်
-ချွတ်ချွတ်လည် - စေခြင်း။ (ဂ) လည်စေ
တတ်သည်၏ အဖြစ်။ (က) ပဉ္စနံ ဝိညာ-
ဏာနံ နတ္ထိ အာဝဇ္ဇနာ။ အဘိ၊ဝိ၊၃၃၃။
မူလဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ စိတ္တဿ အာဝဇ္ဇနာ (အဘိ၊
ဝိ၊၃၈၈။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆)တိ
သဗ္ဗာနိပိ အာဝဇ္ဇနသေဝ ဝေဝစနာနေဝ။
အာဝဇ္ဇနံ ဘဝင်စိတ္တံ အာဝဇ္ဇတိတိ စိတ္တဿ
အာဝဇ္ဇနာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၂။ အာဝဇ္ဇနာ ဟိ
ဘဝင်စိတ္တံ အာဝဇ္ဇယတိတိ အာဝဇ္ဇနာ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၄၉။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၂။ (-အဘိ၊က၊၃၅၆။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၈၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၀၊၂၄၀။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၁။) (ခ) စတုသစ္စဓမ္မဝသေန
အာဝဇ္ဇနံ နိဋ္ဌပေတိ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၇၈။ (-
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၃၁။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၆၁။) (ခ) (ဂ)
သေသေပိ သဘာဝေ အာဝဇ္ဇနတော။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊၃၄။

အာဝဇ္ဇနကာလ (ပ) [အာဝဇ္ဇန+ကာလ] ပြန်
လည်-ရပ်တန့်-စေရာအခါ။ ကိရိယမနော-
ဓာတုယာ ဘဝင်ဿ အာဝဇ္ဇနကာလော။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။

အာဝဇ္ဇနဘာဝ (ပ) [အာဝဇ္ဇန+ဘာဝ] ဘဝင်
စိတ်ကို - ပြန်လည်-ရပ်တန့်-စေတတ်သည်
၏အဖြစ်။ အာဝဇ္ဇနဘာဝေါဝါတိ အာဒိနာ
အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မူလဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ အာဝဇ္ဇန-
ဘာဝေါ အာဝဇ္ဇနကိစ္စတာ။ အနုဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။

အာဝဇ္ဇနမန္တ (ပ) [အာဝဇ္ဇန + မန္တ] သတ္တဝါတို့၏
စိတ်ကို - ပြောင်းလည်းစေ - လှည့်စား -

တတ်သော မန္တန်၊ အာဝဇ္ဇနမန္တန်၊ ပထဝီ-
ဇယမန္တောတိ အာဝဇ္ဇနမန္တော ဝုစ္စတိ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၃။

အာဝဇ္ဇနလက္ခဏ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+လက္ခဏ]
လည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ အာဝဇ္ဇ-
ဟာရ ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနသီလ (တိ) [အာဝဇ္ဇန+သီလ] (ကာ
မဂုဏ်တို့၌) - ပြန်လည် - နှလုံးသွင်း - ခြင်း
အလေ့ရှိသော၊ သူ။ အာဝဇ္ဇနသီလော ဇာ-
ဘုဇနသီလော န ဟောတိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇။

အာဝဇ္ဇနိမာယာ (တိ) [အာဝဇ္ဇနိ+မာယာ]
လှည့်ပတ် - မိမိအလိုသို့လိုက်ပါစေ - ကြောင်း
ဖြစ်သော အတတ်၊ အခြားသူတို့ကို - စိတ်
သဘောထား တမျိုး ပြောင်းလည်း သွား
အောင် လှည့်ပတ် - မိမိဘက် ပါလာအောင်
ဆွဲဆောင် သိမ်းသွင်း - ကြောင်း ဖြစ်သော
အတတ်။ နာသက္ခိတ္တ မညေ အာဝဇ္ဇနိမာယံ
အာဟရိတုံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။ အာဝဇ္ဇနိမာ-
ယန္တိ အာဝဇ္ဇေတွာ ဂဟဏမာယံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၃၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ အောက်ပုဒ်လည်း
ကြည့်။

အာဝဇ္ဇနိ (တိ) [(၁)အာ+ဝဇ္ဇ (ဝတု)+ဧက+
ယ၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း။ (၂)အာဝဇ္ဇ-
န+ဤ] (၁) ရှေးစိတ်သဘောထားမှ ဆုတ်နှစ်
- စိတ်သဘောထားတမျိုး ပြောင်းလည်း သွား
- မိမိအလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ် - စေနိုင်ကြောင်း
ဖြစ်သော၊ အခြားသူတို့ကို - စိတ်သဘောထား
တမျိုး ပြောင်းလည်း သွားအောင် လှည့်ပတ်
- မိမိဘက်ပါလာအောင် ဆွဲဆောင် သိမ်း
သွင်း - ကြောင်း ဖြစ်သော၊ အတတ်။ (တိ)
(၂) (က) ကာမဂုဏ် အာရုံဖြင့် - လှည့်ပတ်
- ဖြားယောင်း - သွေးဆောင် - တတ်သော၊
မိန်းမ။ (ခ) လှည့်ပတ် - တွေ့ဆုံစေ - တတ်
သော၊ သူ။ (၃) သမတော ယံ သန္တေ ဂေါ-
တမော မာယာဝိ အာဝဇ္ဇနိ မာယံဇာနာတိ။

မ၊ ၂။ ၃၈။ အာဝဇ္ဇေတိ ပုရိမာကာရတော
နိဝေတ္တတိ အတ္တနော ဝသေ ဝေတ္တတိ တော-
ယာတိ အာဝဇ္ဇနိ၊ မာယာ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၂။ အာဝဇ္ဇနိ နာမ ဝိဇ္ဇံ ဇာနာတိ။
ဒိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၂၅၀။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၄။) (တိ)
(၂) (က) (ခ) အာဝဇ္ဇနိ မဟာမာယာ၊
ဗြဟ္မစရိယ ဝိကောပနာ။ ဇာ၊ ၁။ ၇၆၊ ၃၄၆။
ဇာ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၄၇၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၈၈။ (က) အာဝဇ္ဇနိ
မဟာမာယာတိ ဣတ္ထိယော နာမေတာ ကာ-
မာဝဇ္ဇနေန အာဝဇ္ဇနတော အာဝဇ္ဇနိ။ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၈။ (က) (ခ) အာဝဇ္ဇနိတိ ယထာ
အာဝဇ္ဇနိ မဟာဇနဏ ဟဇယံ မောဟေတွာ
အတ္တနော ဝသေ ဝေတ္တတိ၊ ဧဝမေတာပိ။
ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၈၉။

အာဝဇ္ဇ(တ္တ)န္တ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ (ဝတု)+အ+
အန္တ။ ထံ ၌ အာဝဇ္ဇန္တိ] လူးလိမ့်နေသော၊ သူ။
သောကသလ္လသမ္ပုတ အာဝဇ္ဇန္တံ ဝိဝဇ္ဇန္တံ
ဝိသုဒ္ဓါ။ ငါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၄။ ဣတော စိတော စ
အာဝဇ္ဇန္တော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၇။ အာဝဇ္ဇ-
န္တိယော ပတိတဋ္ဌာနမေဝ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၇၂။ ပတိတာ အာဝတ္တန္တာ ပရိဝတ္တန္တာ
သယန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂၀၇။

အာဝဇ္ဇပရိယောသာန (န) [အာဝဇ္ဇ+ပရိယော-
သာန] လက်ျာရစ်လည်ခြင်း၏အဆုံး။ အာ-
ဝဇ္ဇပရိယောသာနေ ဥဒ္ဓုဂ္ဂါနိ ဟုတွာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၃၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၅၉။ အာဝဇ္ဇပရိယောသာ-
နေတိ ပဒကိဏ္ဍာဝဇ္ဇနဝသေန ပဝတ္တဏ အာ-
ဝဇ္ဇဏ အန္တေ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၄။)

အာဝဇ္ဇဘယ (န) [အာဝဇ္ဇ+ဘယ] (၁) ရေ-
ဝဲကြောင့်ဖြစ်သော ကြောက်ရွံ့ခြင်း။ (၂)
ရေဝဲဟူသော ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေး၊ ရေဝဲ
ဘေး။ (၃) ကာမဂုဏ်ငါးပါး - ကာမဂုဏ်
ငါးပါး၌ဖြစ်သော ဆန္ဒဗျာဓိ - ဟူသော ရေဝဲ
ဘေး။ (၄) ကုမ္ဘီလဘယ အာဝဇ္ဇဘယံ သုသု-

ကာဘယံ။ မ၊၂။၁၂၂။ အံ၊၁။၄၃၈။ အဘိ၊ဝိ။
 ၃၉၁။ မဟာနိ။၂။၉။ (၂) ဥဒကာဝဇ္ဇတော
 ဘယံ အာဝဇ္ဇဘယံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၄။ မဟာ-
 နိ၊ဋ္ဌ၊၃၄၇။ (၃) ကတမဉ္ဇ ဘိက္ခဝေ အာဝဇ္ဇ-
 ဘယံ... အာဝဇ္ဇဘယန္တိ ခေါ ဘိက္ခဝေ
 ပဉ္စနေတံ ကာမဂုဏာနံ အဝိဝေဒနံ။ မ၊၂။
 ၁၂၄။ အံ၊၁။၄၄၀။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၁၆။ (-
 မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၃။) (မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ မူလဋီ၊၂။
 ၂၂၅။လည်း ကြည့်။)

အာဝဇ္ဇမာန (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ(ဝတု)+အ+မာန]
 (က) ခွေရစ်နေသော၊ ဆံပင်။ (ခ) ရှေးရှု။
 လှူလှိမ့်နေသော၊ ခန္ဓာဂုဏ်ကို နေရာအမျိုး
 မျိုးသို့ ရောက်အောင် - လှူလှိမ့် - လှူလှိမ့် -
 နေသော၊ သူ။ (က) ဒက္ခိဏတော အာဝဇ္ဇ-
 မာနာ သိသေ အလ္လိယိ သူ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၃၃၂။
 အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။ (ခ) အဗ္ဗ-
 သာ ခေါ...ဝေဒနာဟိ ဗုဒ္ဓံ အာဝဇ္ဇမာနံ ပရိ-
 ဝဇ္ဇမာနံ။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ၊၂။

အာဝဇ္ဇမာနသ (တိ) [အာဝဇ္ဇ+မာနသ] လှည့်
 လည်သောစိတ်ရှိသော၊သူ။ ဝိဝေကေ နိဗ္ဗာ-
 နေ အာဝဇ္ဇမာနသော ဟုတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၇။

အာဝဇ္ဇမုခ (ပု) [အာဝဇ္ဇ+မုခ] ရေဝဲ၏ခံတွင်း၊
 ဝဲကတော့။ မဟာသမုဒ္ဒေမဟန္တံ အာဝဇ္ဇမုခံ။
 ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၈။

အာဝဇ္ဇဝေဂ (ပု) [အာဝဇ္ဇ+ဝေဂ] ရေဝဲ၏
 အရှိန်အဟုန်။ အာဝဇ္ဇဝေဂဏ္ဍ ဗလဝဘာဝ-
 တော။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၃၄။

အာဝဇ္ဇသဒ္ဓိသ (တိ) [အာဝဇ္ဇ+သဒ္ဓိသ] (က)
 ဗွေနှင့်တူသော၊ (ခ) ရေဝဲနှင့်တူသော၊
 (ကာမဂုဏ်)။ (က)အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (ခ)
 အာဝဇ္ဇေတွာ ဗျသနာပါဒနေန (ကာမဂု-
 ဏာနံ) အာဝဇ္ဇသဒ္ဓိသတာ ဒဠဗ္ဗာ။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၃၀။ မ၊ဋီ၊၃။၈၀။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၂၁။
 အံ၊ဋီ၊၂။၃၂၂။

အာဝဇ္ဇသီသ (တိ) [အာဝဇ္ဇ+သီသ] (နှားဗွေ
 ကဲ့သို့) ဗွေရှိသော ဦးခေါင်းရှိသော။ အာဝ-
 ဇ္ဇသီသော ဝါ၊လူနံ သရီရေ အာဝဇ္ဇသဒ္ဓိသေဟိ
 ဥဒ္ဓဟေဟိ ကေသာဝဇ္ဇေဟိ သမန္နာဂတော။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၄၂။

အာဝဇ္ဇ (တ္ထ)ဟာရ (ပု) [အာဝဇ္ဇ(တ္ထ)+ဟာရ]
 လည်စေကြောင်း - လည်စေရာ - ဖြစ်သော
 ဟာရ၊ သုတ်၌လာသော တရား၏ ပဒဋ္ဌာန်
 ကို အစဉ်လျှောက်လျက် သဘာက၊ ဝိသဘာက
 ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ် တရားတို့ကို
 လည်စေခြင်း လက္ခဏာရှိသော သံဝဏ္ဏနာ
 အထူး၊ အာဝဇ္ဇဟာရ။ သုတ္တေ အာဂတဓမ္မ-
 သ သဘာကဝိသဘာကဓမ္မာဝဇ္ဇနဝိသယော
 အာဝဇ္ဇဟာရော။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၃၉။ ဒေသနာယ
 ဂဟိတဓမ္မာနံ သဘာကဝိသဘာကဝသေန အာ-
 ဝဇ္ဇနလက္ခဏော သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော အာ-
 ဝဇ္ဇော ဟာရော။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၂၀။ (-မ၊ဋ္ဌ
 ၁။၂၇၉။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၀၈။ ဝိ၊ဋီ၊၁။၁၉၈။
 သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၄၉၀။ မ၊ဋီ၊၁။၃၀၇။ အံ၊ဋီ၊
 ၁။၅၈။) အာဝဇ္ဇ (၇) အနက်လည်း ကြည့်။

အာဝဇ္ဇဟာရဝိဘင်္ဂ (ပု) [အာဝဇ္ဇဟာရ+ဝိဘင်္ဂ]
 အာဝဇ္ဇဟာရကို ဝေဘင်္ဂထုဖြစ်သော စကား
 ရပ်၊ တတ္ထ ကတမော အာဝဇ္ဇော ဟာ-
 ရေတိ အာဝဇ္ဇဟာရဝိဘင်္ဂါ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ။
 ၁၀၄။ (-နေတ္ထိ၊ဝိ။၁၅၅၊၁၆၇။)

အာဝဇ္ဇဟာရသမ္ပာတ (ပု) [အာဝဇ္ဇဟာရ +
 သမ္ပာတ] အာဝဇ္ဇဟာရ၏ စုဝေးကျ - ထု
 စကားရပ် - ရောက်ခြင်း။ တတ္ထ ကတမော
 သံဝဏ္ဏနာဝိသေသော အာဝဇ္ဇဟာရသမ္ပာ-
 တော နာမာတိ ပုစ္ဆတိ။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၂၄၆။

အာဝဇ္ဇာကာရ (ပု) [အာဝဇ္ဇ+အာကာရ] ရေဝဲ
 ၏အခြင်းအရာ။ ဥပကံ အာဝဇ္ဇာကာရေန ပရိ-
 ဗ္ဗမန္တံ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၆၉။

အာဝဇ္ဇိတ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ကေ+တ] (က)
 ရှေးသဘောမှ ပြန်လည်စေအပ် - လှည့်စား

အပ်-လှည့်ပတ်အပ်-သော။ (ခ) လည်
စေအပ်သော (စိတ်)။ (က) အာဝဇ္ဇနိယာ
မာယာယ အာဝဇ္ဇိတော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၀။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ အ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၆၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။) (ခ) ကိရိယမနော-
ဓာတုယာ အဝဇ္ဇိ အာဝဇ္ဇိတော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၀၉။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၁။)

အာဝဇ္ဇိတပရိယောသန (န) [အာဝဇ္ဇိတ +
ပရိယောသန] လှည့်စား-လှည့်ပတ်-အပ်
ပြီးသည်၏အဆုံး။ တေ ပန အာဝဇ္ဇိတပရိ-
ယောသာနေ အာဂမိသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၇။

အာဝဇ္ဇိ(တ္ထိ)တာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ(ဝတု)+
တာ] (က) လည်၍၊ ပြန်လည်၍၊ ပြန်လည်
ဆုတ်နှစ်၍။ (ခ) လည်၍၊ ချာချာလည်၍။
(ဂ) လည်၍၊ ခွေရစ်၍။ (က) သိက္ခာပစ္စုပ္ပန်-
ယ ဟိနာယာဝတ္ထိတာ။ အံ၊၂။၃၆။ အဘိ၊
ဝိ၊၄၀၃။ မဟာနိ၊၁၁၃။ ဟိနာယာဝတ္ထိတာ-
တိ ဟိနာယ ဂိဟိဘာဝဏ အတ္ထာယ အာ-
ဝတ္ထိတာ။ ဂိဟိ ဟုတာတိ အတ္ထော။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၉၃။ ပဋိသန္ဓိ၊၂။၃၀။ အာဝတ္ထိတာတိ
နိဝတ္ထိတာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅။ ယံ နန္ဒနာဟံ
ဟိနာယာဝတ္ထိတာ။ ဝိ၊၂။၂၆၈။ အံ၊၂။၃၂၉။
သုတ္တနိ၊၃၅၆။ အာဝတ္ထိတာတိ ဩသက္ကိတာ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၈။ (-ဝိ၊၂။၂၃။ မ၊၂။
၂၅၂။ သိ၊၂။၃၉၅။ အံ၊၁။၄၄၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၇၁။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၂။) (ခ) ကဝါဠော
အာဝဇ္ဇိတာ ပက္ခော ဘိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၄။၂၅၀။
(ဂ) ဒက္ခိကာဝဇ္ဇဝသေန အာဝဇ္ဇိတာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၄၃။

အာဝဇ္ဇိယတိ (ကမ္မ၊ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ယ+
တ] လည်စေအပ်၏။ အာဝဇ္ဇိယန္တိ တေနေ။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၆။ (-နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၀။)

အာဝဇ္ဇေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တေ+တဗ္ဗ]
လည်စေအပ်သော။ ရက္ခိတမိတ္တေ ဝုတ္တေ

သတိ ယာ ဧကဂ္ဂတာ အာဝဇ္ဇေတဗ္ဗာ။
နေတ္ထိ၊ဝိ၊၂၄၆။

အာဝဇ္ဇေ(တ္ထ)တိ(ကာ၊ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ(ဝတု)+
တေ+တိ] လည်စေ၏။ (က) ရှေးသဘော
မှ ပြန်လည်စေ၏။ ထက်ဝန်းကျင်မှ ရစ်ပတ်
၍ယူ၏။ လှည့်ပတ်-လှည့်စား-၏။ (ခ)
ဆုတ်နှစ်-ရပ်တန့်-စေ၏။ (ဂ) ရစ်ပတ်၏။
(ဃ) ပြန်လည်-လည်ပတ်-စေ၏။ (က)
ယာယ အညတိတ္ထိယာနံ သာဝဏေ အာဝဇ္ဇေ-
တိ။ မ၊၂။၃၈။ အံ၊၁။၅၁။ အာဝဇ္ဇေတိတိ
အာဝဇ္ဇေတာ ပရိက္ခိပိတာ ဂဏာတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၉။ (ခ) ဘဝင်္ဂ (ဘဝင်္ဂစိတ္တ) အာ-
ဝဇ္ဇေတိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၂၊၃၀၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၈၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၀။ သာရတ္ထ၊၂။၃၁၃။
မူလဋ္ဌိ၊၂။၁၀၄။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၇၀။) အာဝဇ္ဇေတိ-ထေရ။၂၇၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၆၆။ အာဝဇ္ဇေယတိ-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ အာ-
ဝဇ္ဇေန္တိ-သာရတ္ထ၊၂။၃၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၁။
အာဝတ္ထယိသံ-ထေရ။၂၇၉။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၆၆။ (ဂ) ဟတ္ထေ ဝါ ဒက္ခေ ဝါ အာဝဇ္ဇေတိ။
သာရတ္ထ၊၃။၅၅။ (-ဝဇ္ဇ၊၃။၂။) (ဃ)
ဒေသနံ အာဝဇ္ဇေတိ။နေတ္ထိ၊ဝိ၊၃၄။ အာဝဇ္ဇာ-
ပေထိ-နေတ္ထိ၊ဝိ၊၃၄။

အာဝဇ္ဇေတုံ(ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+တေ+တုံ] လှည့်
ပတ်-လှည့်စား-ခြင်းငှါ။ မာရော ဝါကိဇ-
ဏေ အာဝဇ္ဇေတုံ န သက္ခောတိတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၄၇။

အာဝဇ္ဇေ(တ္ထ)တာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝဇ္ဇ(ဝတု)+
တေ+တာ] (က) လည်စေ၍၊ အချင်းချင်း
ထိခိုက်၍။ (ခ) ရှေးသဘောမှ ပြန်လည်စေ
၍၊ လှည့်ပတ်-လှည့်စား-၍။ (ဂ) လည်စေ
၍၊ ပူးဝင်၍။ (ဃ) လည်စေ၍၊ ဆုတ်နှစ်-
ရပ်တန့်-စေ၍။ (င) ချာချာလည်စေ၍။
(က) ဝါတမဏ္ဍလိကာယ အာဝဇ္ဇေတာ
ပတ္တာ ဘိဇ္ဇိသု။ ဝိ၊၄။၂၄၉။ အာဝဇ္ဇိတာတိ

အညမည် ဟုရိက္ခာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၇။ (ခ) တံ သဗ္ဗံ မာရော အာဝဇ္ဇေတော မောဟေတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၆။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၄။ သာရတ္ထ၊၁။၄၃၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၂။) (ဂ) အထ ခေဝိ အာဝဇ္ဇေတော တဿ ဝေ စိတ္တံ ဥပ္ပါဒေသံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ အာဝဇ္ဇေတော အတိဝိသိတာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ (ဃ) တတော အဝဂံ အာဝဇ္ဇေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၀၈။ အာဝဇ္ဇေတောတိ နိဝတ္တေတော စိတ္တဿ အဝဂံဝသေန ပဝတ္တိတံ အဒ္ဓတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၇၉။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၁။) (င) ဝေ အာဝဇ္ဇေတော ဗျသနာပါဒနေန။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၇။ (-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။)

အာဝဇ္ဇန္တ (တိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+ဏ+အန္တ]လည် ဝေ - နှစ်ဝေ - သော။ နန အာဝဇ္ဇန္တဿ ဟောတိ။ အဘိ၊က။၂၇၇။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၉၊၁၉၉။)

အာဝတ္တ (တိ) [အာ+ဝတ္တ+တ]အာဝဇ္ဇန္တကြည့်။

အာဝတ္တဂင်္ဂါ (တိ) [အာဝတ္တ+ဂင်္ဂါ] အာဝဇ္ဇန္တဂင်္ဂါကြည့်။

အာဝတ္တဂါဟ (ပု) [အာဝတ္တ+ဂါဟ] အာဝဇ္ဇန္တဂါဟကြည့်။

အာဝတ္တတိ (ကြိ) [အာ+ဝတု+အ+တိ] အာဝဇ္ဇတိကြည့်။

အာဝတ္တန (န) [အာ + ဝတု + ယ] အာဝဇ္ဇနကြည့်။

အာဝတ္တနက (တိ) [အာ + ဝတု + ဏ + ယ + က] လည်စေတတ်သော။ နဂ်လဿ ဗာလဿ အာဝတ္တနကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။

အာဝတ္တနလက္ခဏ (တိ) [အာဝတ္တန + လက္ခဏ] အာဝဇ္ဇနလက္ခဏကြည့်။

အဘိဓာန် ၄-၂၇-ပပပ-အ-၈

အာဝတ္တန္တ (တိ) [အာ+ဝတု+အ+အန္တ] အာဝဇ္ဇန္တကြည့်။

အာဝတ္တမာန (တိ) [အာ+ဝတု+အ+မာန] ချေရစ်နေသော။ ကေသာ ဒွဂ်လမတ္တာ ဟူတာ အက္ခိဏတော အာဝတ္တမာနာ သိသံ အလ္လိယိ သု။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၆။

အာဝတ္တဟာရ (ပု) [အာဝတ္တ+ဟာရ] အာဝဇ္ဇဟာရကြည့်။

အာဝတ္တိဓမ္မ (ဟိ) [အာဝတ္တိ+ဓမ္မ] ပြန်လည် လာခြင်း သဘောရှိသော။ တဏှာ ဟေသ ဒုရတောပိ အာဝတ္တိဓမ္မော ဝေ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၆။

အာဝတ္တေတိ (ကာ၊ကြိ) အာဝဇ္ဇေတိကြည့်။

အာဝတ္တေတော (ကြိ၊ဝိ) အာဝဇ္ဇေတောကြည့်။

အာဝတ္တိက (န) [အဝတ္တာ + ကိက] အခိုက် အတန်အားဖြင့် ထင်ရှားသောနာမ်။ အသက် အရွယ် အချိန်အခါအား လျော်စွာ ပြောင်းလည်း၍ ခေါ်ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်သော နာမည်။ (ဝစ္စော=နှစ်နှားငယ်။ ဒမ္မော=နှားပျို၊ နှားသိုး။ ဗလိဗဒ္ဓေါ=ခိုင်းနှား၊ နှားကြီး၊ နှားလား။ ဗာလော=ကလေးသူငယ်။ ယုဝါ=လူပျို။ ဝုဇော=လူကြီး၊ လူအို စသည် ဖြင့် အသက်အရွယ်အခိုက်အတန်အား လျော်စွာ ခေါ်ဝေါ် အပ်သော နာမည်များတည်း။) စတုဗ္ဗိဝံ ဝါ နာမံ အာဝတ္တိကံ လိဂိကံ....။ တတ္ထ ဝစ္စော ဒမ္မော ဗလိဗဒ္ဓေါတိ ဝေမာဒိ အာဝတ္တိကံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၉၁။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၀၃။ အာဝတ္တိကန္တိ အဝတ္တာယ ဝိဒိတံ။ တံတံ အဝတ္တံ ဥပါဒါယ ပညတ္တံ ဝေါဟရိတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၂၉၇။ (-ဝိမတိ၊၁။၅၈။)

အာဝဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ+ဝဇ္ဇ+အ+တိ] ပြောဆို ၏။ အတ္တာနံ အာဝဇ္ဇန္တိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၇၉။

ပစ္စုပ္ပန် ဝါ အာရမ္ဘ အာဝဇ္ဇေန္တာန် အာဝရဏံ နာမနတ္ထိ။ အိဋ္ဌါဝါသဝဂ္ဂ။ (က) (ဃ) ဆတ္တံ ဌပေတွာ အာဝရဏံ ကတွာ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၃၇၄။ (က) (င) ဥဒကဉ္စ အဇ္ဈောတ္ထရိတွာ အာဝရဏံ ပဝတ္တတိယေဝ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၃၂၁။ အာဝရဏေနာ (ဝိဋ္ဌါပု။ ၂၆၆။ သံဋ္ဌါဝါ ၆၄)တိ သေတနာ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၂၃၂။ သံဋ္ဌါဝါ ၁၁၀၉။ (-ဝိဋ္ဌါပု။ ၃၃၅။ သာရတ္ထါပု။ ၂၇၀။) (က) (စ) မဟာဇနဿ အာဝရဏံ ရက္ခံ ဌပေတွာ။ ဘေဠာဠိ။ ၇၆။ (ပ) သံဃာရာမော အာဝရဏံ ကာတဗ္ဗော(ဝိဋ္ဌါပု။ ၁၁၀)တိ သံဃာရာမော အာဝရဏော ကာတဗ္ဗော။ ဝိမတိ။ ၂။ ၁၁၆။

အာဝရဏကရ (တိ) [အာဝရဏ+ကရ+အ] ပိတ်ပင်-တားဆီး-ဖုံးကွယ်-ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ ဘိက္ခုနံ အာဝရဏကရံ သစ္စန္ဒရာဂပရိဘောဂဉ္စ သဗ္ဗံ ကေသဒိသံ ကဏေတိ။ မဋ္ဌါပု။ ၁၂။ (-ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ။ ၁၂။ မဋ္ဌိ။ ၂။ ၈၅။)

အာဝရဏဂုတ္တိ (တိ) [အာဝရဏ+ဂုတ္တိ] တားမြစ်ခြင်းဟူသော စောင့်ရှောက်မှု၊ တားမြစ်သင့်သည်ကို တားမြစ်သောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှု။ (က) ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးမဲ့ကို တားမြစ်သောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှု။ (ခ) အနာဂတ် အကျိုးမဲ့ကို တားမြစ်သောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှု။ (ဂ) ဒါနဝသော ကုသိုလ်အကြောင်းတရားတို့၏ ဘေးရန်ကိုတားမြစ်သောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်မှု။ ရက္ခာဝရဏဂုတ္တိန္တိ ရက္ခာသင်္ခါတဉ္စေဝ အာဝရဏသင်္ခါတဉ္စ ဂုတ္တိ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၁၅၃။ မဋ္ဌါပု။ ၂၂၁။ (က) ပစ္စုပ္ပန္တပုဒ် အနတ္တဿ နိသေနေဝသေန ပရိပါလနံ အာဝရဏဂုတ္တိ။ သီရိသစ်။ ၂။ ၅၆။ (-ဝိဋ္ဌါပု။ ၂၃၂။) (ခ) (ဂ) ဒါနာဒိနိမိတ္တဉ္စပဒ္ဒဝနိသေဓနေန အာဝရဏဂုတ္တိ။ အာဂါမိအနတ္တနိသေဓနေန အာဝရဏဂုတ္တိ။ မဋ္ဌိ။ ၃။ ၁၅၂။

အာဝရဏဌ (ပ) [အာဝရဏ+အတ္ထ] ဖုံးကွယ်-တားမြစ်-ပိတ်ဆို့-ခြင်း ဟူသော အနက်သဘော။ သဗ္ဗေပိ အကုသလာ အာဝရဏဌေန နိဝရဏာတိ ဂုတ္တာ။ ပဋိသံဋ္ဌါပု။ ၇၁။

အာဝရဏပုဒေသ (ပ) [အာဝရဏ + ပဒေသ] ဆည်ရိုးတာတမံနေရာ။ သဇေ ကောဓိအာဝရဏပုဒေသော... အဇ္ဈောတ္ထရိယတိ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၃၃၅။

အာဝရဏဗန္ဓနကာလ (ပ) [အာဝရဏ+ဗန္ဓန+ကာလ] ဆည်ရိုး - တာရိုး - တာတမံ - ကို ဖွဲ့စည်း ပြုလုပ်ရာအခါ။ အာဝရဏဗန္ဓနကာလော ဝိယ။ အဘိဋ္ဌါဝါ ၃၁၀။

အာဝရဏမတ္တက (န) [အာဝရဏ+မတ္တက] ဆည်ရိုး-တာရိုး-တာတမံ-၏ အထက်။ အာဝရဏမတ္တကေပိ ကာတံ န ဝနတိ။ ဝိဋ္ဌါပု။ ၃၃၅။

အာဝရဏရဟိတ (တိ) [အာဝရဏ + ရဟိတ] အပိတ်အပင်-အတားအဆီး - မှကင်းသော။ ကုဋ္ဌာဒိနာ ယေန ကေနစိ အနာဝဋ် အာဝရဏရဟိတံ။ ပဋိသံဋ္ဌါပု။ ၂၂၂။ (-မဟာနိဋ္ဌ။ ၁၁၅။ ပဋိသံဋ္ဌါပု။ ၇၆။ သာရတ္ထါပု။ ၁၇၆။)

အာဝရဏရဟိတဒဿနသီလ (တိ) [အာဝရဏ-ရဟိတ+ဒဿန+သီလ] အပိတ်အပင် - အတားအဆီး - ကင်းရှင်းစွာမြင်လေ့ရှိသော၊ ဉာဏ်။ သဗ္ဗဓမ္မာနံ အာဝရဏရဟိတဒဿနသီလေန။ အပါဠာဝါ။ ၂၅၂။

အာဝရဏသဘာဝ (ပ) [အာဝရဏ+သဘာဝ] (၁) ပိတ်ပင် - တားဆီး - ဖုံးကွယ် - ခြင်းသဘော။ (တိ) (၂) ပိတ်ပင်-တားဆီး-ဖုံးကွယ်-ခြင်းသဘောရှိသော။ (၁) သာမညံတိ ပဉ္စန္ဒမ္ပိ ကာမစန္ဒာဒိနံ အာဝရဏသဘာဝေါ။ အနုဋ္ဌိဝါ။ ၁၈၇။ (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာဝရဏသဘာဝတ္ထ (န) [အာဝရဏသဘာဝ + တ္ထ] ပိတ်ပင်-တားဆီး-စိုးကွယ်-ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာဝရဏဘာဝေါဝိယာတိ ဇေတန အာဝရဏသဘာဝတ္ထေပိ မိဗ္ဗသ...ဒဿတိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၇။

အာဝရဏသင်္ခါ (ထိ) [အာဝရဏ + သင်္ခါ] ကာဆီး - ပိတ်ဆို့ - နေသော သစ်ခက်။ စက်မနံ နိတ္တိကံ ကတော အာဝရဏသင်္ခါ ဟရိတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ (-သံ၊ ၄။ ၂၉။)

အာဝရဏသုတ္တ (န) [အာဝရဏ + သုတ္တ] အာဝရဏသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စက နိပါတ်၊ ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဍာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၅၆။

အာဝရဏသေတု (ပု) [အာဝရဏ + သေတု] ကာဆီး-ပိတ်ဆို့-သော-ဆည်ရိုး-တာတမံ။ ဥဇ္ဈန္ဒော နဒီ အာဝရဏသေတု ဝိယ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၁။

အာဝရဏာဘာဝ (ပု) [အာဝရဏ + အဘာဝ] (က) ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သောအရာ - အပိတ်အပင်အတားအဆီး - မရှိခြင်း။ (ခ) ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော နိဝရဏမရှိခြင်း။ (က) တတ္ထ ဓ အာဝရဏာဘာဝတော နိဿင်္ဂစာရ မူပါဒါယ အနာဝရဏဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၃၀။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။) (ခ) ပဉ္စ နိဝရဏာ ဒုရေ ဟောန္တိ အာဝရဏာဘာဝတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၈။

အာဝရဏီယ (တိ) [အာ + ဝရ + အနီယ။ ကုသလပ္ပဝတ္တိ အာဝရန္တိ နိဝါရေန္တိတိ အာဝရဏီယာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။] ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို - စိတ်ကို - ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော၊ တရား (နိဝရဏတရား၊ သို့မဟုတ် အကုသိုလ်တရား အားလုံး)။ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိ စိတ္တံ

ပရိသောဓေတိ။ သံ၊ ၂။ ၃၈၇။ အံ၊ ၁။ ၁၁၂။ အသိ၊ ၂။ ၂၇၈။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၀၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ အာဝရဏီယေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ပဉ္စဟိ နိဝရဏေဟိ ဓမ္မေဟိ။ နိဝရဏာနိ ဟိ စိတ္တံ အာဝရိတော တိဋ္ဌန္တိ။ ကသ္မာ အာဝရဏီယာ ဓမ္မာတိ ဝုစ္စန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ (-မ၊ ၁။ ၃၄၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။ အသိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၀။ ၃၃၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။ မူလဋီ၊ ၂။ ၁၈၀။)

အာဝရဏီယဓမ္မဝိက္ခမ္ဘက (တိ) [အာဝရဏီယ + ဓမ္မ + ဝိက္ခမ္ဘက။ ထိ ဌံ အာဝရဏီယဓမ္မဝိက္ခမ္ဘိကာ] ကုသိုလ်ဖြစ်ခွင့်ကို - စိတ်ကို - ပိတ်ပင်တားဆီးတတ်သော နိဝရဏ၊ အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်ခွါတတ်သော။ စိတ္တဿ ပရိသောဓနဘူတာ အာဝရဏီယဓမ္မဝိက္ခမ္ဘိကာ သမာဓိဝိပဿနာဘာဝနာ စိတ္တပရိသောဓနဘာဝနာ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၈၁။

အာဝရတိ (ကြိ) [အာ + ဝရ + အ + တိ] (က) တားမြစ်၏။ ရှေးဦးစွာ ပိတ်ပင်တားဆီး၏။ (ခ) ပိတ်၏။ ပိတ်ဆို့၏။ ပိတ်ဆီး၏။ (ဂ) စောင့်စည်း၏။ ထိန်းသိမ်း၏။ စောင့်ရှောက်၏။ (က) အာဝရန္တိ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇) - တိ ကုသလပ္ပဝတ္တိ အာဝရိတော နိဝါရေန္တိ။ စီ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။ ဝုဋ္ဌနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၅။) (ခ) အာဝရာမိ ဓူရိ။ မ၊ ၂။ ၄၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၆၉။ အာဝရာမိတိ ထကေမိ ပိဒဟာမံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ (က) (ခ) (ဂ) ဂါမကဏာယ အာဝရယေ သောတ (သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ မဟာနိ၊ ၂။ ၇၅) နိ တိရစ္ဆာနကထာတော သောတံ အာဝရေယ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၂။ (-မဟာနိ၊ ၂။ ၇၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄၇။)

အာဝရိတ (တိ) [အာ+ဝရ+တ] တားဆီး-
 ပိတ်ပင်-အပ်သော။ ကိလေသာဝရဏေန
 အာဝရိတာ ပဇာ ပုတိကာ ဝါယတိ။ ဒီ၊ဌ၊
 ၂။၂၅၉။ (-မ၊ဌ၊ဉ၊၂၀၄။ မ၊ဌ၊ဌ၊၁၄၁။
 အံ၊ဌ၊ ၂။၂၀၄။ မဟာနိ၊ဌ၊ဂ၊၂၃၆။ စုဌ၊
 ၄။၃၃၈။ သိ၊ဌ၊သစ်၊၁။၂၄၅။ ဒီ၊ဌ၊ ၂။၂၂၈။
 အံ၊ဌ၊၁။၁၀၃။)

အာဝရိတစိတ္တ (တိ) [အာဝရိတ+စိတ္တ] တား
 ဆီး-ပိတ်ပင်-အပ်သောစိတ်ရှိသော။ တေဟိ
 ကိလေသေဟိ ကုသလဿ ခါရံ အတော
 အာဝရိတစိတ္တာ။ မဟာနိ၊ဌ၊၁၆၅။

အာဝရိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝရ+တုံ] တားဆီး-
 -ပိတ်ဆို့-ကာကွယ်-ဖုံးလွှမ်း-ခြင်းငှါ။
 အညေဟိ အာဝရိတုံ ပရိသေဓေတုံ အ-
 သက္ကုဏေယျတ္တာ စ။ ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၂၄၂။
 (-မ၊ဌ၊ဉ၊၂၆၆။ သံ၊ဌ၊၁။၁၀၂။)

အာဝရိတာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဝရ+တာ] (က)
 တားဆီး-ပိတ်ပင်-၍။ (ခ) ပိတ်၍။ (က)
 သန္တိရုဇ္ဈေယျာတိ အာဝရိတာ တိဋ္ဌေယျ။ မ၊
 ဌ၊၁။၃၈၆။ (-အံ၊ဌ၊ ၂။၈၃။ ထေရီ၊ဌ၊ ၂၅၉။
 မဟာနိ၊ဌ၊၉၇။ ဇာ၊ဌ၊ဉ၊၃။၄၉၂။ ဇာ၊ဌ၊၆။၇၁။
 ဝိမတိ၊ ၂။၁၆၇။ မူလဋီ၊၁။၁၇၂။) (ခ) ခါရ-
 မာဝရိတာ ပဝိသတိ။ အာဝရိတာ နိက္ခမတိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊ ၂။၂၃၈။

အာဝလိ(ဋ္ဌိ) (ထိ) [အာ+ဝလ+ဣ။ ဝလ သံ-
 ဝရဏေ' ဣ။ အာဝလိ၊ အာလိပိ။ ဓာန်၊ဌ၊
 ၅၃၉။]အစဉ်အတန်း။ပန္နိ ဝိတျာဝလိသေထိ။
 ဓာန်၊ဌ၊၅၃၉။ ဒသဗလသုတ္တန္တဟာရဏောတိ...
 သုတ္တာနံ အာဝလိ။ သံ၊ဌ၊ ၂။၈။ ဟာရေတိ
 အာဝဋ္ဌိ ယထာ မုတ္တာယာရေတိ။ သိ၊ဌ၊
 သစ်၊၁။၂၃၉။ (-မ၊ဌ၊၁။၅၅။ မ၊ဌ၊ ၂။၃၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၁။၃၀၆။)

အာဝသတိ (ကြိ) [အာ+ဝသ+အ+တိ] (က)
 နေ၏။ နေထိုင်၏။ (ခ) အပိုင်းအခြားအား
 ဖြင့်-ပိုင်းခြား၍-နေ၏။ (ဂ) မှီ၍ နေ၏။
 (သ) လွှမ်းမိုး-စိုးအုပ်-၍နေ၏။ (င) လာ
 ရောက်-ကပ်ရောက်-၍နေ၏။ (စ) အထူး
 အားဖြင့် နေ၏။ (က) ဂေဟဉာ' ဝသတိ-
 နရော အပဗ္ဗဋ္ဌ။ ဒီ၊ဉ၊၁၃၁။ သစေ အဂါရံ
 အာဝသတိ- သုတ္တန်၊ဌ၊၃၃၁။ အာဝသန္တိ-
 ဒီ၊ဌ၊ဉ၊ ၂။၂။ ခုဒ္ဒက၊ဌ၊ ၇၃။ ဝိမတိ ၁။၅၄။ ဒီ၊
 ဋီ၊ဉ၊၂၆၄။ သံ၊ဌ၊ ၂။၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌ၊၁။၁၁၆။
 အာဝသတု-ဇာ၊ဌ၊ဉ၊၃၁၀။ အာဝသာတု-
 ဇာ၊၁။၂၈၅။ အာဝသ-ထေရီ၊ဌ၊၄၂။ အာဝ-
 သေယျ-ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၂၃၄။ ထေရီ၊ဌ၊၁။
 ၃၄၁။ အာဝသေ-ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၂၄၃။ ထေရီ၊
 ၂၅၁။ အာဝသေထ-ဇာ၊၁။၁၇၆။ အာဝ-
 သေမ-ဇာ၊၁။၁၇၆။ အာဝသိ' သု- ဒီ၊ဌ၊
 ၃။၂၁၂။ အာဝသိတ္ထ-ဇာ၊၁။၁၇၆။ အာဝ-
 သိ' - အပါ၊၁။၃၇။ အပါ၊ဌ၊၁။၂၉၉။ အာဝ-
 သိဿတိ-အပါ၊၁။၅၇၁၀၇။ ဒီ၊ဌ၊ဉ၊ ၂။၂။
 အပါ၊ဌ၊၁။၃၅၁။ အာဝသိဿာမ- ဝိ၊ဌ၊၁။
 ၃၄၃။

(ခ) အဘိဘဝိတာ ဝါ အာဝသတိ။ ဒီ၊
 ဌ၊၁။၂၁၈။ မ၊ဌ၊ဉ၊၂၈၃။ အဘိ၊ဌ၊ ၃။၉၉။
 အာ-သဓ္ဓေါ မရိယာဒတ္တော။ ဒီ၊ဌ၊၁။၂၈၈။
 သံ၊ဌ၊သစ်၊ ၂။၂၁၀။ (-ဣတိဝုတ်၊ဌ၊၂၄၄။)
 (ဂ) ယေ အရိယာ(ယဒရိယာ) အာဝသိ' သု
 ဝါ အာဝသန္တိ ဝါ အာဝသိဿန္တိ ဝါ။ အံ၊
 ၃။၂၇၉။ အဘိ၊ဌ၊ ၂။၄၄၁။ ပရိသံ၊ဌ၊ ၂။၈။
 အာဝသိ' သုတိ နိဿာယ ဝသိ' သု။ အံ၊ဌ၊
 ၃။၃၀၉။ မူလဋီ၊ ၂။၂၁၃။ (သ) ပုနမာဝသေ-
 သိ (ဇာ၊၂။၃၀၄)တိ ပုနပိ ယထာ ဣမံ
 နာဂဘဝနံ အဇ္ဈာဝသသိ။ ဇာ၊ဌ၊၇။၂၂၆။
 အာဝသာမိ ဌာန(ဝိမာန၊၅၂)န္တိ ဣမံ ဝိမာ-
 နံ အဓိဝသာပိ။ ဝိမာန၊ဌ၊၁၄၉။ (-ဝိမာ-
 န၊၁၁၁။) အာဝသာမ- ဝိမာန၊၁၇၊၂၄။
 အာဝသေမ-ဇာ၊၂။၃၀၄။ (င) ဗဟုပ္ပလံ

ကနနံ မာဝသေယျ။ သုတ္တနိ။ ၄၅၀။ ကနနံ မာဝသေယျာတိ အနေကမလာဒိဝိကတိ-
ဘရိတံ ကနနံ အာဂမ္မ ဝသေယျ။ သုတ္တနိ။
၄၂၂။ ၂၂။ (၈) အာဝသန္တိ (မဟာနိ။ ၇၈) တိ
ဝိသေသေန ဝသန္တိ။ မဟာနိ။ ၄၂၀။

အာဝသထ (ပု) [အာ + ဝသ + အထ။ အာဝသန္တိ
ဧတ္တာတိ အာဝသထော။ ကောဒိ။ ၈၅။] (ညေ
သည်တို့) လာရောက်၍ - နေထိုင်ရာ - တည်း
ခိုရာ - အရပ်၊ အိမ်၊ ကျောင်း၊ စရပ်၊ မဏ္ဍပ်၊
တိုက်ခန်း (စသည်)။ အာဝသထော နာမ က-
ဝါလုဗဒ္ဓေါ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀၀။ အာဝသထန္တိ
ကဝါလုဗဒ္ဓဝိဟာရံ။ ကခါ။ ၃၃၄။ အာဝသထံ
အဒါသိ (သံ၊ ၁။ ၂၃) တိ စတုမဟာဃထေ
မဟာဇနဿ အာဝသထံ ကာရေတော အဒါ-
သိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၈။ အာဝသထန္တိ နိဝါသဌာနံ
ကာရေတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ လဒ္ဓေါ စ မေ
အာဝသထော။ ဇော၊ ၂။ ၂၀၇။ ဇော၊ ၄။ ၆။
၂၇၂။ (-ဝိ၊ ၂။ ၉၅-၆။ ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ မ၊ ၂။ ၃၂၆။
သံ၊ ၂။ ၅၁၂။ အံ၊ ၁။ ၂၈၀။ သုတ္တနိ။ ၃၂၃။
ဇော၊ ၁။ ၃၁၃။ ဇော၊ ၂။ ၂၉၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၇၊ ၁၅၂။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၈၊ ၂၇၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၂။ အံ၊ ၄။
၂။ ၂၃၈၊ ၃၇၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၂၆။ သုတ္တနိ။
၄။ ၂။ ၅၀။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၉၈။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၈။ ကခါ၊ ၄။ ၃၉၊ ၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၁။ ၉၈။) အာဝသထဒ္ဓါရ၊ အာဝသထပိဏ္ဏ၊
အာဝသထာဂါရ၊ အဇ္ဈာဝသထ၊ ဂိဉ္ဇကာဝသထ-
တို့လည်း ကြည့်။

အာဝသထဂေဟ (န) [အာဝသထ + ဂေဟ]
(ညေသည်တို့) လာရောက်၍ - နေထိုင်ရာ -
တည်းခိုရာ - အိမ်။ အာဝသထာဂါရ ကြည့်။

အာဝသထစိဝရ (န) [အာဝသထ + စိဝရ] ဥတု-
လာသော ရဟန်းမများ ဝတ်အပ်သော
သင်္ကန်း၊ ကျောင်း၌ အမြဲထားအပ်သော
သင်္ကန်း၊ ဥတုနိုးသင်္ကန်း။ အာဝသထစိဝရ
နာမ ဥတုနိယော ဘိက္ခုနိယောပရိဘုဉ္ဇန္တိတိ

ဝိန္နံ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄၆၂။
ကခါ။ ၃၃၃။)

အာဝသထဒ္ဓါရ (န) [အာဝသထ + ဒ္ဓါရ] တိုက်
ခန်းတံခါး။ သရသုက္ခာ အာဝသထဒ္ဓါရေ
နိသိန္နာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂။ အာဝသထ-
ဒ္ဓါရေတိ ဩဝရကဒ္ဓါရေ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။

အာဝသထပဋိသံယုတ္တ (တိ) [အာဝသထ + ပဋိ-
သံယုတ္တ] အိမ် - ကျောင်း - စရပ် - မဏ္ဍပ် -
နှင့် စပ်ယှဉ်သော။ အာဝသထာနိသံသ-
ကြည့်။

အာဝသထပိဏ္ဏ (ပု) [အာဝသထ + ပိဏ္ဏ] ညေစရပ်
စသည်၌ တည်ခင်းကျေးမွေး လှူဒါန်းထား
အပ်သော - ဆွမ်း - ကမင်း၊ ညေသည်တို့
လာရောက် နေထိုင်ရာ စရပ် စသည်တို့၌
လာလာသမျှသော သူတို့အတွက် အလိုရှိသမျှ
သုံးဆောင်ရန် ကောင်းမှုရှင်တို့ လှူ ဒါန်းထား
သော ဘောဇဉ် (စားဘွယ်) ငါးပါး။ အည-
တရဿ ပူဂဿ အာဝသထပိဏ္ဏော ပညတ္တော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၇။ မာဝသထပိဏ္ဏော
နာမ ပဉ္စန္ဒ ဘောဇနာနံ ယာဝဒတ္တော
ပညတ္တော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၉၇။ အာဝသထ-
ပိဏ္ဏောတိ အာဝသထပိဏ္ဏော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။
အာဝသထပိဏ္ဏောတိ အာဝသထပိဏ္ဏော၊
သာလာဒိသု အနောဒိဿ ယာဝဒတ္ထံ
ပညတ္တံ ပဉ္စန္ဒ ဘောဇနာနံ အညတရံ ဘောဇ-
နန္တိ အတ္တော။ ကခါ၊ ၄။ ၃၇၉။ (-ကခါ။
၂၁၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၄။)

အာဝသထာဂါရ (န) [အာဝသထ + အ(အာ)-
ဂါရ] (ညေသည်တို့) လာရောက်၍ - နေထိုင်ရာ
- တည်းခိုရာ - အိမ်။ အဝိဝါသေတု နော ဘန္တေ
ဘဂဝါ အာဝသထာဂါရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂၁။ ဝိ၊ ၂။
၇၁။ အာဝသထာဂါရန္တိ အာဂန္တုကာနံ အာ-
ဝသထဂေဟံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ အာဂန္တု ဝသန္တိ
တ္ထေ အာဂန္တုကာတိ အာဝသထော၊ တဒေဝ
အာဂါရံ အာဝသထာဂါရံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။

၃၀၆။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၃၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၉။ သံ၊ ၂။ ၅၂၆။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၄၆။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၇၂။)

အာဝသထာနိသံသ (ပု) [အာဝသထ+အာနိသံသ] အိမ်-ကျောင်း-စရပ်-မဏ္ဍပ်-နှင့် စပ်ယှဉ်သောအကျိုး။ သေကွသုတ္တေ အာဝသထာနိသံသံ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၅၉။ အာဝသထာနိသံသန္တိ 'သီတံ ဥက္ကံ ပဋိဟန္တိ' တိ အာဒိနာ အာဝသထပဋိသယုတ္တံ အာနိသံသံ။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၁၇။

အာဝသထာနုမောဒန (န၊ ထိ) [အာဝသထ+အနုမောဒန] အိမ်-ကျောင်း-စရပ်-မဏ္ဍပ်-နှင့်စပ်သော ဝမ်းမြောက်ဖွယ်ထူးစကား။ အာဝသထာနုမောဒနာယ စ...သန္တုသေတော။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၂၉။

အာဝသထာနုမောဒနကထာ (ထိ) [အာဝသထာနုမောဒန+ကထာ] အိမ်-ကျောင်း-စရပ်-မဏ္ဍပ်-နှင့် စပ်သော ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ထူးစကား။ အညာယပိ ပါဠိမုတ္တာယ ဓမ္မကထာယ စေ အာဝသထာနုမောဒနကထာယ စ၊ ဥဒါန၊ ငွါ၊ ၃၇၇။

အာဝသန (န) [အာ+ဝသ+ယ] နေထိုင်ခြင်း၊ ပုန အာဝါသော အာဝသနံ ဣဒါနိ မယံ နတ္ထိတိ အတ္ထော။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၄၆။ (-မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၇။)

အာဝသန္တ (တိ) [အာ+ဝသ+အ+အန္တ၊ ထိ-၌ အာဝသန္တ] (က) နေထိုင်သော။ (ခ) လာထောက်နေထိုင်သော။ (ဂ) လွှမ်းမိုး-စိုးအုပ်-၍ နေထိုင်သော၊ ဆုံးမသော။ (က) အကုမ္ဘိယော ဟောတိ အဂါရမာဝသံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၂၀။ ဗဟုန္တုပါနံ သရ်မာဝသန္တော။ သံ၊ ၁။ ၄၀။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၃။ နာဟောသိ မယံ ထရမာဝသန္တိယာ။ ဝိမာန၊ ၁၇။ (-အံ၊ ၁။ ၃၀၀။ အံ၊ ၂။ ၄၀။ သုတ္တနိ၊ ၂၀၆။ အပ၊ ၁။ ၁၀။ ဣတိ-ဝုတိ၊ ငွါ၊ ၂၂၇။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၇။ ၃၆၃။) (ခ) အာဝ-

သန္တေ ဇနပဒေ (ဝိ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၃၇) တိ ဇာနပဒိ-ကေသု ပုန အာဂန္တာ ဝသန္တေသု။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၆၄။ (ဂ) သသာဂရန္တံ မဟိမာဝသန္တော။ မ၊ ၂။ ၂၆၀။ သေရ၊ ၃၂၆။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၆။ အာဝသန္တောတိ ပသာသေန္တော။ ထေရ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၇။

အာဝသမာန (တိ) [အာ+ဝသ+အ+မာန] နေထိုင်သော၊ သူ။ ကာမပလိဗောဓေ သေမာနော သယမာနော ဝသမာနော အာဝသမာနော။ စူဠနိ၊ ၂၂၁။ အာဝသမာနောတိ ဝသမာနော။ စူဠနိ၊ ငွါ၊ ၈၅။ (-ဇာ၊ ၂။ ၂၀၈။)

အာဝသိတ (တိ) [အာ+ဝသ+တ] နေအပ်သော။ အာဝသိတော သော ဂါမော။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၀။

အာဝသိတပဒေသ (ပု) [အာဝသိတ+ပဒေသ] နေအပ်သော-နေရာ-အရပ်။ ပုဗ္ဗဝိဒေဟတော အာဂတမနုဿေဟိ အာဝသိတပဒေသော တာယေဝ ပုရိမသညာယ ဝိဒေဟရုဋ္ဌန္တိ နာမံ လဘတိ။ ဒီ၊ ငွါ၊ ၂။ ၇၃။ မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၂၃၁။ (-မ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၂၈။)

အာဝသိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝသ+တဗ္ဗ] (က) နေအပ်သော။ (ခ) ကျင့်သုံးအပ်သော။ (က) သတ္တေဟိ အာဝသိတဗ္ဗတော သတ္တာဝါသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၃၀၃။ (က) (ခ) ဥပေစ္စ အရိယဝါသာဒိ အတ္တာယ ဝသိတဗ္ဗော အာဝသိတဗ္ဗောတိ ဥပေါသထော။ သီ၊ ငွါ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၁။

အာဝသိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဝသ+တုံ] နေခြင်း၊ သက္ကာ အာဝသိတုံ စာရံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၅၀။ ခုဒ္ဒက၊ ငွါ၊ ၁၁၇။ သုတ္တနိ၊ ငွါ၊ ၂၂၂။ သံ၊ ငွါ၊ ၁။ ၃၂၆။ (-အပ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၃။ ဇာ၊ ငွါ၊ ၁။ ၆၁။)

အာဝသိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+ဝသ+တော] နေ၍။ မဟိန္တရံ ပဗ္ဗတမာဝသိတော။ ဝိမာန၊ ၃၉။ မဟိန္တရံ ပဗ္ဗတမာဝသိတောတိ...အာဝသိတော

အဓိဝသိတော၊ တတ္ထ ဝသန္တောတိ အတ္ထော။
ဝိမာနဌာဝဂ္ဂ။ (-ဇာ၊ ၂။ ၁၃၀။ ဝဇိရ။
၅၃၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၂၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၇။)

အာဝသိန (တိ) [အာ+ဝသ+ဣန] နေသော၊
အပြနေသော၊ သူ။ တိက္ခံ တေသံ အာဝသိ-
နေတ္ထ ဧကော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၃၉။ အာဝသိနေတ္ထ
ဧကောတိ တတ္ထ ဟိနေ ကာယေ ဧကော-
ယေဝ အာဝါသိကော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။

အာဝဟ (တိ) [အာ+ဝဟ+အ] ဆောင်တတ်-
ဆောင်နိုင်-သော။ ဝိကာလဘောဇနပါ-
စိတ္တိယံ အာဝဟံ ဟောတိ။ ဝဇိရ၊ ၅၄၂။
ဘဝသမ္ပတ္တိ အာဝဟံ န ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။
၁။ ၇၆။ အသာဝဟ၊ အတ္တာဝဟ၊ သုခါဝဟ-
တို့လည်း ကြည့်။

အာဝဟတိ (ကြိ) [အာ+ဝဟ+အ+တိ] (က)
ဆောင်၏။ ရောက်စေ-ပြီးစေ-ပြစ်စေ-၏။
(ခ) ဆောင်၏။ ယူဆောင်-သယ်ဆောင်-
၏။ (က) သုဗမာဝဟ(ဟာ)တိ။ သံ၊ ၁။ ၃၉၊
၂၀၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၀၆။ ထေရ၊ ၂၇၂။ ဇာ၊ ၁။
၂၁၅။ အာဝဟာတိတိ အာဝဟတိ အာနေ-
တိဒေတိ အပ္ပေတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ သုတ္တနိ၊
၄၁။ ၂၂၄။ အာဝဟတိ နိပ္ပါဒေတိ။ ထေရ၊
၄၂။ ၂၇။ အာဝဟတိ-အံ၊ ၁။ ၂၆။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၉၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂၊ ၃၂၀။
မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၊ ၃၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၄၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၆။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀၊ ၁၉၁၊ ၂၄၂။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ဥပါန၊ ၄။ ၁၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၄၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈၄။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၅၅။
၄၀၃၊ ၄၉၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁၇၂၊ ၂၃၃။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၃၊ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၅၊ ၁၉၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၊ ၂၃၄။ အာဝဟန္တိ-အံ၊ ၁။
၂၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။ ဥပါန၊ ၄။ ၂၉။
အာဝဟာမိ-ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၀၅။ အာဝဟေ-
ယျ-သုတ္တနိ၊ ၄၁၇။ မဟာနိ၊ ၂၃၄။ သုတ္တနိ၊

၄။ ၂။ ၂၇၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၂၀။ အာဝဟေယျ-
မ၊ ၄။ ၄။ ၇၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၉။ အာဝဟိ-ဇာ၊
၁။ ၂၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၁၀။ အာဝဟိ-အပ၊
၁။ ၅။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ အာဝဟိသတိ-
ဇာ၊ ၁။ ၁၂၃။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇။ ဇာ၊ ၄။ ၇။
၆၃။ (ခ) ဝိဝါဟန္တာဝဟန္တိ။ ဇာ၊ ၁။
၃၀၄။ (-ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၆၇။) အာဝဟာမိ-ဇာ၊
၁။ ၁၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၈၄၅။ အာဝဟေယျ-
သံ၊ ၂။ ၁၁၄။ ဇာ၊ ၂။ ၁၃၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၀။

အာဝဟန (န) [အာ+ဝဟ+ယ] (၁) (က)
ဆောင်ခြင်း။ (ခ) အမျိုးသိုးကို-ဆောင်ယူ
ခြင်း-ခေါ်ဆောင်ခြင်း။ (တိ) (၂) ဆောင်
တတ်သော၊ ဆောင်နိုင်သော။ (၁) (က)
မဟာတော အတ္ထဿ အာဝဟနေန မဟတ္ထိ-
ကာ သော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၉၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၉။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၂၄၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၅၅။) (ခ) အာဝါဟ-ကြည့်။ (တိ) (၂)
ပသံသံ အာဝဟတိတိ ပသံသာဝဟနံ။ သုတ္တ-
နိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၃။

အာဝဟနက (တိ) [အာဝဟန+က] ဆောင်တတ်
သော။ အဓိကဗုက္ခံ အာဝဟနကာ ဟောန္တိ။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။ သုဗဿ အာဝဟနကံ။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၅။ (-ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၀။)

အာဝဟန္တ (တိ) [အာ+ဝဟ+အ+အန္တ။ ထိ-၌
အာဝဟန္တိ] ဆောင်တတ်သော။ အာဝဟ-
န္တော ဝိဘာဝိနံ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ပါဒေသု အာ-
ဝဟန္တေသု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ သမထံ အာဝဟ-
န္တိ ဟုတော။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၇၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၅။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၈၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၅၊ ၂၅၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၇၊ ၃၁၉။ နေတ္ထိ ဝိ၊ ၆။ ၂။)

အာဝဟမာန (တိ) [အာ+ဝဟ+အ + မာန]
ဆောင်တက်သော။ ဝိဝိဿယသမ္ပဒံ အာ-
ဝဟမာနေန စတုဒ္ဓိပိကမေသေန ဂတမဂ္ဂေါ-
ဝိယ ဟောတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂၇၀။

အာဝဟာပေတိ (ကာကြိ) [အာ+ဝဟ+က-
ပေ+တိ] အောင်ယူစေ၏။ အာဝဟာပေယျ-
(ဝိ၊ ၃။ ၂၀၆) ၏ ဟုသေယျံ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၅။

အာဝဟိတ (တိ) [အာ+ဝဟ+တ] ဆောင်အပ်
သော။ အာဝဟိတံ သင်္ချိရံ အာဝဟန္တော
ဟုတု။ နေတ္ထိဝိ။၆။

အာဝဟိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝဟ+တဗ္ဗ] ဆောင်
-ဆောင်ရွက်-အပ်သော။ အာဂတဘာဓော
စ အဝဿိ အာဝဟိတဗ္ဗော။ သိ၊ ဂ္ဂိ၊ သစ်၊ သ။
၂၃။

စာဝဋ် (ထိ) [အာ+ဝလ+တု] အာဝလံနှင့်
အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

အာဝါ (ထိ) [(၁) အာ+ဝါ+အ+အာ။ အာ-
ပါ-ကြည့်။ (၂) အဝ+အ+အာ] ဘေးရန်။
အာဝါသူ ကိစ္စေသူ စ နံ ဟေန္တိ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂၄။
အာဝါသူတိ အာပဒါသူ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၀၂။
အာဝါသူတိ အဝတိ ရက္ခတိ ဇေတေဟိတိ
အာဝါ။ တာသု အာဝါသူတိ အာဟ “အာ-
ဝါသူတိ အာပဒါသု”တိ။ ဇာတ်ဝိကား။

အာဝါဒ္ဒ (ပု) [အဝ+အဋ္ဌ။ အဝ ခုက္ခဏေ၊
အဋ္ဌော၊ အာဝါဒ္ဒော။ ဓာန်၊ ဋီ၊ ၆၅၀။ အဝ-
တိသ္မာ အာရုဏံ။ အဝုတေ ခညတေတိ အာ-
ဝါဒ္ဒော။ ကွာဒိ၊ ၅၄] တွင်းကျင်း။ အတ္တနော
အတ္တနော ဝလဉ္စနတ္ထာယ အာဝါဒ္ဒေ ခဏန္တိ။
ဝိဋ္ဌာ၊ ၂၇။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၄၂၊ ၅၂၊ ၅၄၊ ၂၀။
ဝိဋ္ဌာ၊ ၂၊ ၂၁၊ ၂၄။ ဝိဋ္ဌာ၊ ၄၊ ၁၂။ ဝိသင်္ဂဟ။
ဘဂ၊ ၇၅။ ဒိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၅။ မဋ္ဌာ၊ ၁၊ ၃၄၂။ မဋ္ဌ၊
၃၊ ၄၈၊ ၁၁၁။ သိဋ္ဌာ၊ ၁၊ ၁၄၈။ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၅၁၊ ၇၃၊
၂၆၂။ သံဋ္ဌာ၊ ၃၊ ၃၃၁။ သံဋ္ဌာ၊ ၁၊ ၃၄၁။ သံဋ္ဌ၊
၂၊ ၂၀၉၊ ၂၂၃၊ ၂၉၂၊ ၃၂၇၊ ၃၆၈။ သံဋ္ဌာ၊ ၃။

[illegible]

အာဝါဠက (တိ) [အာဝါဠ+က] (က) တွင်း၊
ကျင်း။ (ခ) တွင်းငယ်။ (က) ယထာ ဗ
စောရဋ္ဌော သုဝဏ္ဏဟံသော န ဂါမဒ္ဓါရေ
အာဝါဠကာဒိသု ပဋိဝသတိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၃။
အံ၊ ၂။ ၃၉၂။ (- ဝဇိရ။ ၁၂၈။) (ခ)
အန္တော စသ ပုနာဂဋ္ဌိပတိဋ္ဌာနမတ္တော
အာဝါဠကော ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂၂၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၈။

အာဝါဠကစ္ဆပ (ပု) [အာဝါဠ+ကစ္ဆပ] တွင်း၌
အမြဲ နေသောလိပ်၊ တွင်းအောင်းလိပ်။
တိတ္ထကဏော အာဝါဠကစ္ဆပေါ။ မ၊ဌ၊၁။
၇၈။ ယထာ အာဝါဠေ နိယတဉ္စိတိကော
ကစ္ဆပေါ “အာဝါဠကစ္ဆပေါ”တိ ဝုစ္စတိ။
အံ၊ဋီ၊၁။၁၂၄။

အာဝါဠဋ္ဌာန (န) [အာဝါဠ+ဋ္ဌာန] တွင်းအရပ်၊
ကျင်းအရပ်၊ နိမ့်ရာချိုင့်ဝှမ်းရာဌာန။ ထလ-
ဋ္ဌာနံ ခဏိတွာ အာဝါဠဋ္ဌာနံ ပူရေတွာ။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၇။

အာဝါဠဓာတုက (တိ) [အာဝါဠ + ဓာတုက]
 တွင်းသဘောရှိသော၊ တွင်းနှင့်တူသော။ သု-
 ဘလက္ခဏေန ဟိ အသမန္တာဂတာယ တံ
 ဌာနံ အာဝါဠဓာတုကံ ဟောတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။
 ၂၀၇။

အာဝါဠပရိက္ခေပ (ပု) [အာဝါဠ+ပရိက္ခေပ]
တုင်း - ကျင်း - ဟူသော အကောအရံ၊

ပတ်ပတ်လည် ဝန်းရံ တူးထားအပ်သော -
တုင်း-ကျင်း။ အာဝါဒပရိက္ခေပေါ ပရိခါ
ဥဒ္ဓါပေါ ပါကာဓရာ သေကာ ပလိသော
ပါကာရမတ္တကမဏ္ဍလန္တိ သတ္တ နဂရပရိက္ခရာ-
တိ ဝဒန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၄။

အာဝါဒမဏ္ဍလ (န) [အာဝါဒ+မဏ္ဍလ] အ-
ပေါက်ဝိုင်း၊ ဝန်၊ ဝိုင်းသော - အပေါက် -
အခေါင်း။ ဥတ္တရာရက်ယာ ပဝေသနတ္ထံ
အာဝါဒမဏ္ဍလံ ဟောတိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၈။

အာဝါဒမဏ္ဍုက (ပ) [အာဝါဒ+မဏ္ဍုက]
တုင်း၌ နေသောဘား၊ တုင်းအောင်းဘား။
အာဝါဒမဏ္ဍုကေ ခါဒိတ္တ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။

အာဝါပ (ပ) [အာ+ဝပ+က] အိုးဖိုး၊ အိုးပုတ်
ရန် ပြုလုပ်ထားအပ်သော-လိုက်-တုင်း။
အဟံ အယျ အသုကဒိပသေ နာမ အာဝါပံ
အာလိမ္မေသာမိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၁၁၃-၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၈။

အာဝါပက (ပ) [အာ+ဝပ+က] အိတ် (ရရ
သမ္ပပစ္စည်းများ ထည့်စရာအိတ်)။ ခုရဘဏ္ဍံ
အာဒါယ နာဠိယာဝါပကေန အနုသရကံ
အနုသရကံ အာဟိက္ကထ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၄၇။ နာဠိ-
ယာဝါပကေနာတိ နာဠိယာ စ အာဝါပ-
ကေန စ၊ အာဝါပကော နာမ ယတ္ထ လဒ္ဓံ
လဒ္ဓံ အာဝပန္တိ ယက္ခိပန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၄။ နာဠိယာဝါပကေနာတိ နာဠိ-
ယာ စေဝ ထဝိကာယ စ၊ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၁။

အာဝါရယတိ (ကြိ) [အာ + ဝရ + ကယ + တိ]
တားမြစ် - ပိတ်ပင်တားဆီး - ခ်။ ပုရာ မဂ္ဂ-
မာဝါရယတိ။ နေတ္ထိ၊ ၈၂။ မဂ္ဂံ အာဝါရယိဿ-
တိ။ ၎င်း။

အာဝါရိတ (တိ) [အာ+ဝရ+တ] (က) တား
မြစ်-ပယ်ရှား-အပ်သော။ (ခ) ပိတ်ပင်-
တားဆီး-အပ်သော။ (က) အာဝဇ္ဇာတိ
အာဝါရိတာ နိဝါရိတာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ (ခ)
သမန္တတော အာဝါရိတော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။

အာဝါရေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဝရ+ကေ+တဗ္ဗ]
တားမြစ်-တားဆီး-အပ်သော။ ဂင်္ဂါယ
သောတံ အာဝါရေတဗ္ဗံ မညေယျ။ သံ၊ ၂။
၄၈၈။

အာဝါရေန္တ (တိ) [အာ + ဝရ + ကေ + အန္တ]
ဖုံးကွယ် - ကာဆီး-သော။ အာဝါရေန္တော-
(ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀)တိ သာဒေန္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၁၇၇။

အာဝါသ (ပ) [အာ+ဝသ+က] (၁) နေရာ
ဌာန။ (က) အိမ်၊ ကျောင်း၊ ကျောင်းတိုက်၊
ပရိဝုဏ်၊ တိုက်ခန်း၊ ညဉ့်သန့်ရာဌာန(ညဉ့်၌
သီးသန့် တဦးတည်း နေရာဌာန)၊ နေ့သန့်
ရာဌာန(နေ့၌ သီးသန့် တဦးတည်းနေရာဌာ
န)။ (ခ) ဘုံ၊ ပြည်၊ (ဗြဟ္မာ့ဘုံ၊ ဗြဟ္မာ့
ပြည်၊ လူ့ဘုံ၊ လူ့ပြည်-စသည်)။ (ဂ)
(ကိလေသမာရ်ဇ်)နေရာဌာန၊ ကာမဂုဏ်ဟူ
သော အဇ္ဈတ္တိက ဗာဟိရ မြစ်သော အာယ
တနတရားများ။ (ဃ) သတ္တဝါတို့၏ နေရာ
ဌာန၊ သတ္တဝါတို့ ပေါင်းဆုံ နေထိုင်ရာမြစ်
သော သတ္တဝါအစုအဝေး၊ သတ္တဝါအများစု၊
သတ္တဝါအပေါင်း၊ သတ္တာဝါသ၊ (နာနတ္တ-
ကာယ နာနတ္တသညီ-စသော သတ္တဝါအစု အ
ဝေး-ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ အစုအဝေး-ကိုးမျိုး
တည်း၊ သတ္တာဝါသ ဘုံကိုးဝ-ဟုလည်း ခေါ်
စမှတ်ပြု၏)။ (၂) (က) နေခြင်း၊ နေထိုင်
ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေ၌ ဘဝအသစ်ဖြစ်ရခြင်း။
(ခ) များစွာသောဘုံဌာန-ထိုထိုသတ္တာဝါသ
-တို့၌ နေထိုင်ခြင်း။

(၁) (က) အညတရသ္မိ* အာဝါသေ
ဝဿံ ဥပဂစ္ဆံ သု။ ဝိ၊ ၁။ ၁၄၄။ အာဝါသော-
တိ ဝိဟာဓရာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ ကေ-
စ္စန္ဓေ အာဝါသေ(ဝိ၊ ၄။ ၈၆)တိ အာဒိသု
အာဝါသော နာမ ဝသနတ္တာယ ကတသေ-
နာသနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၂။ အာဝါသော နာမ
သကလာရာမောပိ ပရိဝေဏမ္ပိ ဧကော ဝရ-
ကောပိ ရတ္တိဌာန ဒိဝါဠာနာဒိနိပိ။ အဘိ၊ ၄။

၁။၄၀၅။ အာဝါသံ ပုညကမ္မိန(ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၆)-
 န္တိ အာဝသန္တိ ဧတ္ထ ပုညကမ္မိနော ဇနာတိ
 အာဝါသော၊ အာဝါသောတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ အာ-
 ဝါသန္တိ လိင်္ဂဗေဒံ ကတော ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊၄၁၀။ မဟာဝါသေ(သံ၊၄၊၃။၃၁၀)တိ
 မဟာဝေဟေ။ သံ၊၄၊၂။၂၉။ (-ဝိ၊၂။၂၇။
 ဝိ၊၃။ ၁၄၇၊၁၅၆။ ဝိ၊၄။၄၂၁။ မ၊၃။၁၈။
 အံ၊၂။ ၂၃၇။ အံ၊၃။၄၇။ ဇာ၊၁။၁၇၆။ ဝိ၊၄။၁။
 ၂၅၄၊၂၉၇၊၃၁၃၊၃၄၂၊၃၄၄။ ဝိ၊၄။၂။၂၊၃၀၊
 ၉၅၊၁၅၁၊၁၆၀။ ဝိ၊၄။၃။၁၂၅၊၁၀၄၊၃၁၄၊
 ၄၃၁။ ဝိ၊၄။၄။၉၊၇၀၊၇၅၊၂၀၇။ ဝိ၊၄။၁။၁၂။
 ဝိ၊၄။၂။၂၂၄၊၃၁၁။ မ၊၄။၂။၁၇၄၊၂၉၁။ မ၊၄။
 ၃။၁၃၇။ မ၊၄။၄။၁၁၅။ အံ၊၄။၁။၂၇၄။ အံ၊၄။
 ၂။၂၂၀။ အဘိ၊၄။၁။၃၄၊၂၂၁၊၂၃၉၊၄၀၆၊
 ၄၃၄။ အဘိ၊၄။၂။၃၁၊၃၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၈၆-
 ၇။ ခုဒ္ဒက၊၄။၂၉။ ဓမ္မ၊၄။၁။၃၂။ သုတ္တနိ၊၄။
 ၂။၂၀၁။ မဟာနိ၊၄။၉၄။ ကခါ၊၄။၃၅၊၆၅။
 ၁၂၉၊၁၅၄၊၂၄၁၊၂၇၀၊၂၉၄၊၄၂၉၊၄၇၈။ ဒီ၊
 ၄။၃။၂၄၄။ မ၊၄။၁။၂၁၆။ မ၊၄။၃။၄၃။
 သံ၊၄။၂။၉၄၊၁၉၅။ အံ၊၄။၁။၇၃။ အံ၊၄။၂။
 ၄၀၊၁၉၁။ အံ၊၄။၃။၉၈။ မူလ၊၄။၁။၁၂၁။
 အနု၊၄။၁။၂။ မူလ၊၄။၂။၄၃။ အနု၊၄။၂။၁၆၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၆၄။) (ခ)
 သုဒ္ဓါဝါသာ နာမ သုဒ္ဓါနံ အနာဂါမိဓိကာ-
 သဝါနံ အာဝါသာ ပဉ္စ ဗြဟ္မလောကာ။ ဒီ၊
 ၄။၂။၂၂။ သံ၊၄။၁။၇၁။ အာဝါသာတိ အာ-
 ဝါသဋ္ဌာနဘူတာ။ ဒီ၊၄။၂။၂၃၂။ နိရယေ
 တာဝပဿာမိ၊ အာဝါသေ ပါပကမ္မိနံ၊ဇာ၊၂။
 ၁၇၇။ ဇာ၊၄။၆။၁၃၁။ (ဂ) အာဝါသဂတ
 (ခ) အနက် ကြည့်။ (ဆ) န ခေါ် ပန သော
 သာရိပုတ္တ အာဝါသော သုလဘဓူပေါယော
 မယာ အနာဝုဋ္ဌပုဗ္ဗော။ မ၊၁။၁၁၆။ ဝသန-
 ကဝသေန အာဝါသောတိ ခန္ဓာယေဝ ဝုတ္တာ။
 မ၊၄။၁။၃၅၆။ သတ္တာဝါသ (ဒီ၊၄။၃။၂၂။
 အံ၊၄။၃။၂၇၄။ ပဋိသံ၊၄။၁။၁၀၆။ ခုဒ္ဒက၊၄။
 ၇၃။ ဒီ၊၄။၃။၂၆၄။ အံ၊၄။၃။၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

ဒီ၊၂။၃၀၃)လည်း ကြည့်။ (၂) (က) နတ္ထိ
 ဒါနိ ပုနာဝါသော ထေရ၊၃၃၇။ ပုန အာဝါ-
 သော အာဝသနံ ဣဒါနိ မယံ နတ္ထိ။ ထေရ၊
 ၄။၂။၃၄၆။ (-ဝိမာန၊၄။၁၀၂။) (ခ) အာ-
 ဝါသေန သုဒ္ဓိ(မ၊၁။၁၁၆)တိ ဗဟူသု ဌာ-
 နေသု ဝသိတာ သုဇ္ဈန္တိတိ ဝဇန္တိ။ မ၊၄။၁။
 ၃၅၆။ အာဝါသေနာတိ တသ္မိံ တသ္မိံ သတ္တာ-
 ဝါသေ အာဝသနေန နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဇီဝနေန။
 မ၊၄။၂။၃၇၊၃၈။
 အာဝါသ (ပ) [အာဝါသ+ဒါန။ နောက်ပုဒ်
 ကျေ] နေရာဌာန-ကျောင်း-ကျောင်းတိုက်
 -ပရိဝုဏ်-ကို လှူဒါန်းခြင်း။ အာဝါသေ-
 (သံ၊၄။၃။၉၄)တိ အာဝါသဒါနေ။ သံ၊၄။၂။
 ၃၃၉။
 အာဝါသအပလိဗောဓ (ပ) [အာဝါသ+အပလိ-
 ဗောဓ] ပလိဗောဓ မဟုတ်သော-ဇွဲကွက်ဖွယ်
 မဟုတ်သော-ကျောင်း၊ ပြန်မလာတော့အံ့
 ဟု မဇွဲကွက် စွန့်ထွက်လာရာကျောင်း။ အာ-
 ဝါသပလိဗောဓ (ခ) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ကထဉ္စ
 ဘိက္ခဝေ အာဝါသအပလိဗောဓော ဟောတိ။
 ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပက္ကမတိ တမာ အာ-
 ဝါသာ စတ္တေန ဝဇ္ဇေန မုတ္တေန အနပေက္ခော
 “န ပစ္စေသ”န္တိ။ ဝိ၊၃။၃၇၃။
 အာဝါသကပ္ပ (ပ) [အာဝါသ+ကပ္ပ] ကျောင်း
 တို့ကို တမျိုးတဖုံ တီထွင်ကြဆဲခြင်း။ မဟာ
 သမိကြီး တသိမ်အတွင်း၌ရှိသော အမျိုးမျိုး
 သောကျောင်းတို့၌ တသီးတခြားစီ ခွဲ၍ဥပုသ်
 ပဝါရဏာစသော သံသကံတို့ကို တပြိုင်နက်
 တည်း ပြုခြင်းဟူသော နည်းသစ်တမျိုး။
 (မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက်
 ဝေသာလိပြည် ဝဇ္ဇီတိုင်းသား ရဟန်းတို့သည်
 ဝိနည်းတော်နှင့်မလျော်သော “သီဂီလောဏ-
 ကပ္ပ”စသော နည်းသစ် ဝါဒသစ် ဆယ်မျိုး
 တို့ကို တီထွင်ကြဆဲ ဟောပြောကြကုန်၏။
 ထိုဆယ်မျိုးကို ပယ်ဖျက်ခြင်းငှါ ခုနစ်ရာသော
 ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဒုတိယသင်္ဂါယနာ တင်

တော်မူကြသည်။ ဤအာဝါသကပ္ပသည် ထို
ဆယ်မျိုးတွင် တပါးအပါအဝင်ဖြစ်၏။ ကပ္ပ-
တိ အာဝါသကပ္ပေါ။ ဝိ၊၄။၄၉၁။ ဝိ၊၄။၁။
၂၆။ ကပ္ပတိ အာဝါသကပ္ပေါတိ ကေသိမာ-
ယံ နာနာသေနာသနေသု ဝိသု ဝိသု ဥပေါ-
သထာဝီနိ သံသကမ္မာနိ ကာတုံ ဝဇ္ဇတိတိ
အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊၁။၁၁၂။ ဝိမတိ၊၁။၂၅။

အာဝါသဂတ (တိ) [အာဝါသ + ဂတ] (က)
ကျောင်း၌ - ဖြစ်သော - တည်ရှိသော၊
ပစ္စည်း။ (ခ) နေရာဌာနသို့ရောက်သော၊သ။
(က) တဿ စ အာဝါသဂတဿ ကော သာမိ။
ဝဇီရ။၄၉၉။ (ခ) ဘိက္ခု အာဝါသဂတော
မာရဿ။ သံ၊၂။၃၁၁။ အာဝါသဂတောတိ
ဝသနဋ္ဌာနံ ဂတော။ သံ၊၄။၃။၃၃။ အာဝသတိ
တ္ထေ ကိလေသမာရေတိ အာဝါသော၊ ကာမ-
ဂုဏအတ္တတ္ထိကဗဟိရာနိ အာဟတနာနိ။ ကိ-
လေသမာရဿ အာဝါသံ ဂတော။ သံ၊၃။
၂။၃၀၅။၆။

အာဝါသဇေန (န) [အာဝါသ + ဇေန] ကျောင်း
ကို-ပြုပြင်-စောင့်ရှောက်-ခြင်း။ မနုဿာ
ဟိ အတ္တနော အာဝါသဇေနတ္ထာယ ပစ္စယံ
ဒေန္တိ။ ဝိ၊၄။၄။၇၀။ (-ကင်္ခါ၊၃။၄၁၉။)

အာဝါသဇေနက (တိ) [အာဝါသ + ဇေနက]
ကျောင်းကို - ပြုပြင် - စောင့်ရှောက် -
သော၊ ရဟန်း။ အာဝါသိကောတိ အာဝါ-
သဇေနကော။ စရိယာ၊၄။၂၀၀။ ဇာ၊၄။၄။
၃၁၁။

အာဝါသဋ္ဌာန (န) [အာဝါသ + ဌာန] နေရာ
ဌာန။ အယျာနံ အာဝါသဋ္ဌာနံ ဟောတူတိ။
ဝိ၊၄။၁။၆၀။

အာဝါသဒါန (န) [အာဝါသ + ဒါန] နေရာဌာန
- ကျောင်း-စရပ်-ကို လှူဒါန်းခြင်း။ အာ-
ဝါသဒါနံ နာမေတံ မဟာရာဇ မဟန္တံ။ မ၊၄။
၃။၁၈။ သံ၊၄။၃။၉၃။ ဥဒါန၊၄။၃၇၇။ သာ-

ရတ္ထ၊၃။၃၁၅။ (-ဓမ္မ၊၄။၂။၁၉၀။ ဝိမာန၊၄။
၁၈၂။ သာရတ္ထ၊၃။၂၉၄။ မ၊၃။၃။၁၂၊၄၂၅။
သံ၊၃။၂။၃၃၇၊၃၃၉။)

အာဝါသဒါယက (တိ) [အာဝါသ + ဒါယက]
ကျောင်းကိုပေးလှူတတ်သော၊သု (ကျောင်း
ဒါယကာ)။ သဗ္ဗမေဝ ပစ္စယဇာတိ အာဝါသ-
ဒါယကေန ဒိန္နမေဝ ဟောတိ။ မ၊၃။၃။၁၂။
သံ၊၃။၂။၃၃၇။

အာဝါသပရမ္မရာ (တိ) [အာဝါသ + ပရမ္မရာ]
ကျောင်းအဆင့်ဆင့်၊ တကျောင်းပြီး တ
ကျောင်း၊ (ကျောင်းအားလုံး)။ အာဝါသ-
ပရမ္မရာဉ္စ ဘိက္ခုဝေ သံသထာ(ဝိ၊၄။၇၁)တိ
သဗ္ဗာဝါသေသု အာရောစေထ။ ဝိ၊၄။၄။၄။

အာဝါသပရိဂ္ဂဟ (ပု) [အာဝါသ + ပရိဂ္ဂဟ]
ကျောင်းကို-သိမ်းပိုက်-သိမ်းဆည်း-ခြင်း။
ဗုဒ္ဓါနံ အာဝါသပရိဂ္ဂဟော နတ္ထိ။ မ၊၃။၃။
၃၉၄။

အာဝါသပလိဂေမိ (တိ) [အာဝါသ + ပလိဂေမိ]
ကျောင်း၌-ငြိမ့်-မက်မော-တွယ်တာ-
သော၊သု။ ကျောင်းကို မျှီ၍ ငုံ့၍ ထားတော့
မည်ကဲ့သို့ တပ်မက်တွယ်တာသော၊သု။ အာ-
ဝါသမစ္ဆရိ ဟောတိ အာဝါသပလိဂေမိ။ အံ၊
၂။၂၃၁။ အာဝါသပလိဂေမိတိ အာဝါသံ
ဗလဝဂ်ဦးဝသေန ဂိလိတွာ ဝိယ ဌိတော။ အံ၊
၄။၃။၈၄။

အာဝါသပလိဗောဓ (ပု) [အာဝါသ + ပလိ-
ဗောဓ] (ခ) (က) ကျောင်းဟူသော
အနှောင့်အယှက်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မှုကို
နှောင့်ယှက် တတ်သော ကျောင်း။ (မူမီးခ
ပြင်ဆင်ဘွယ် ရှိခြင်း၊ များစွာသော ပစ္စည်း
ပရိက္ခရာ တို့ကို သိမ့်၊ သိမ်း ဆည်း ထား ထု
ဖြစ်ခြင်း၊ သစ်ပင်သစ်ရိပ် ရေတို့နှင့် ပြည့်စုံ
ခြင်း၊ ဆွမ်းရလွယ်ရာဌာန ဖြစ်ခြင်းစသော
အကြောင်း တစုံတရာကြောင့် အချို့သော

ရဟန်းတို့အတွက် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်၍ မပြစ်နိုင်လောက်အောင် စွဲမက် တွယ်တာ ဖွယ် ဖြစ်နေသော ကျောင်းတည်း၊ ထို ကျောင်းသည် အာဝါသ၊ ကုလ၊ လာဘ- စသော ပလိဗောဓဆယ်ပါးတို့တွင် တပါး အပါဝင် ဖြစ်၏။ (ခ) ကျောင်းဟူသော ငဲ့ ကွက်ဖွယ်၊ ငဲ့ကွက်မှုရှိနေခြင်းကြောင့်ကထိန် အာနိသင်မပျက်ပြယ်အောင် ကာကွယ်တား ဆီးတတ်သောကျောင်း။ (ကထိန်ခင်းပြီး နောက် ထိုကထိန်ခင်းရာ ကျောင်းတိုက်၌ ဆက်လက်နေထိုင်ခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ တခြား အရပ်သို့ ထွက်ခွာသွားစေကာမူ တပေါင်း လပြည့်အတွင်း၌ ထိုကျောင်းတိုက်သို့ ပြန် လာဦးမည်ဟု ကြံရွယ်ထားခြင်းအားဖြင့်၎င်း ငဲ့ကွက်မှုရှိနေခြင်းကြောင့် ကထိန်အာနိသင် ကို ဆက်လက်ရရှိစေသော ကျောင်းတည်း။ အာဝါသ ပလိဗောဓ၊ စီဝရ ပလိဗောဓ-ဟု ကထိန်၏ ပလိဗောဓနှစ်မျိုးရှိရာတွင် ထိုကဲ့သို့ ငဲ့ကွက်ဖွယ်ဖြစ်သော ကျောင်းကို အာဝါသ ပလိဗောဓ-ဟု ခေါ်၏။ ကထိန်အာနိသင်ဖြစ် သော သင်္ကန်းကို ချုပ်ဆိုခြင်းအားဖြင့် သင်္ကန်းလုပ်ငန်းကိုစွဲ အားလုံးပြီးပြတ်လျှင် စီဝရပလိဗောဓ ပြတ်စဲသည်မည်၏။ ထိုအခါ ပြန်မလာတော့အံ့ဟု ရည်ရွယ်၍ ထိုကျောင်း တိုက်မှ ထွက်ခွာသွားလျှင် ထိုကျောင်း၌ ငဲ့ကွက်မှုမရှိတော့သဖြင့် အာဝါသပလိဗောဓ လည်း ပြတ်စဲသွားတော့၏။ ထိုပလိဗောဓ နှစ်မျိုးလုံးပြတ်စဲသွားသောရဟန်းမှာ အနာ မန္တစာရ-စသောကထိန်အာနိသင်များ ဆက် လက် မရရှိတော့ပြီ။) (၂) ကျောင်းတို့၌ ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်း စသည်ဖြင့် အမြဲကြောင့် ကြ စိုက်ခြင်း။ (ခ) (က) အာဝါသော- ယေဝ အာဝါသပလိဗောဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၈၇။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃။) (ခ) ကထဉ္စ ဘိက္ခဝေ အာဝါသပလိဗောဓော ဟောတိ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဝသတိ ဝါ တသ္မိံ အာ-

ဝါသော၊ သာပေက္ခော ဝါ ပက္ကမတိ “ပစ္စေ- သ”န္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၇။ အာဝါသော ယေဝ ပလိဗောဓောတိ ဝိဂ္ဂဟော။ ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ၄။ ၂၄၀။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၁၄၊ ၂၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၉၄။ ဝဇီရ၊ ၅၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၈၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၁၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၆၅၊ ၂၇၄-၅။) (၂) ဂိဟိပလိဗောဓံ အာဝါသပလိဗောဓဉ္စ ပဟာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ အာဝါသပလိ- ဗောဓန္တိ သေနာသနေသု နဝကမ္မာဒိဝသေန နိစ္စဗျာဝဇ္ဇတံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂၀။

အာဝါသမစ္ဆရိနိ (ထိ) [အာဝါသ + မစ္ဆရိနိ] ကျောင်း-နေရာဌာန-၌ ဝန်တိုသော မိန်းမ။ အာဝါသမစ္ဆရိ-ကြည့်။

အာဝါသမစ္ဆရိယ (န) [အာဝါသ + မစ္ဆရိယ] (က) ကျောင်း - နေရာဌာန - ၌ ဝန်တိုခြင်း။ (ခ) ကျောင်း - နေရာဌာန - ဟူသော အကြောင်းရှိသော ဝန်တိုခြင်း - ကို အ ကြောင်းပြု၍ ဝန်တိုခြင်း။ ပဉ္စ မစ္ဆရိယာနိ အာဝါသမစ္ဆရိယံ...ဓမ္မမစ္ဆရိယံ။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၅။ အံ၊ ၂။ ၂၃၈။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၁၃၉။ မဟာနိ၊ ၂။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၂၄။ အာဝါသော မစ္ဆရိယံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၉။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၅။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၄။ အာဝါသော မစ္ဆရိယံ၊ အာဝါ- သဟေတုကံ ဝါ မစ္ဆရိယံ အာဝါသမစ္ဆရိယံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၆။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၆။ ပရိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂။)

အာဝါသမစ္ဆရိ (တိ) [အာဝါသ + မစ္ဆရိ၊ ထိ-၌ အာဝါသမစ္ဆရိနိ] ကျောင်း - နေရာဌာန - ၌ ဝန်တိုသောသူ။ အာဝါသမစ္ဆရိ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၅။ အာဝါသမစ္ဆရိနိ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၂၂။ အာဝါသမစ္ဆရိနိတိ အာဝါသ မစ္ဆရာယတိ၊ တတ္ထ အညေသံ ဝါသံ န သဟ- တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။

အာဝါသမဇ္ဈေရ (န) [အာဝါသ+မဇ္ဈေရ] အာဝါသမဇ္ဈေရိယ-နှင့် အနက်တူ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာဝါသမဇ္ဈေရဟရ (တိ) [အာဝါသမဇ္ဈေရ+ဟရ] အာဝါသမဇ္ဈေရကို-ပယ်ရှားတတ်-ပယ်ရှားရာဖြစ်-သော။ အာဝါသမဇ္ဈေရဟရေ ရုက္ခမူလမှ သုဗ္ဗတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၇၂။

အာဝါသဝေဓနတ္ထ (ပု) [အာဝါသ+ဝေဓန+အတ္ထ] ကျောင်းတိုက်ကိုတိုးခဲ့ခြင်းအကျိုး။ ပကတိယာ ဓုဒ္ဓကံ ပုန အာဝါသဝေဓနတ္ထာယ မဟတိ ဝါ ကာတုံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၉၄။

အာဝါသသပ္ပိယ (ပု) [အာဝါသ+သပ္ပိယ] လျှောက်ပတ်သော - ဆင့်မြတ်သော - ကျောင်း-နေရာဌာန။ ဥဘယေန ပိ အာဝါသသပ္ပိယဝသေန အနုပပိဋိတံ အာဟ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၇။)

အာဝါသသာမိက (တိ) [အာဝါသ+သာမိက] ကျောင်းပိုင်ရှင်ဖြစ်သော။ သူ။ အာဝါသသာမိကဿ ဝါ တဿ ဝံသေ ဥပ္ပန္နဿ ဝါ ကဿမိ ကထေတဗ္ဗံ။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၉၄။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။)

အာဝါသာဓိမုတ္တ (တိ) [အာဝါသ+အဓိမုတ္တ] ကျောင်း၌ - နေရာဌာန၌ - စိတ်ညွတ်ကိုင်းသော - နှလုံးသွင်းသော - တွေးတောနေသော။ သူ။ အာဝါသာဓိမုတ္တော လာဘာဓိမုတ္တော။ စူဠနိ။ ၁၇၀။

အာဝါသာနိသံသကဏာ (တိ) [အာဝါသ+အာနိသံသ+ကဏာ] ကျောင်း၏-ကျောင်းကိုပေးလှူခြင်း၏ - အကျိုးကျေးဇူးနှင့် စပ်သောစကား။ ဒိယဓုယာမံ အာဝါသာနိသံသကတံ ကထေသိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။

အာဝါသာပေတွာ (ကာ၊ ကြိ) [အာ+ဝသ+ကာပေ+တွာ] နေရေ၌။ သော တံ ပဓေသံ အာဝါသာပေတွာ။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၅၃။

အာဝါသိက (တိ) [အာဝါသ+အိက] ကျောင်းရှိသော။ ကျောင်းပိုင် - ကျောင်းထိုင် - အာဝါသိက-ဖြစ်သော။ (ကျောင်းအသစ်ကို ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ ကျောင်း အဟောင်းကို ပြင်ခြင်း စသော ကျောင်း လုပ်ငန်းတာဝန်အရပ်ရပ်ကို အစိုးတရ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်လျက်) ကျောင်း၌ အမြဲ သီတင်းသုံးနေထိုင်သော။ ရဟန်း။ ကိဋ္ဌာဂိရိသ္မိံ အာဝါသိကာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ မ၊ ၂။ ၁၃၈။ အာဝါသိကာ ဟောန္တိတိ ဧတ္ထ အာဝါသော ဧတေသံ အတ္တိတိ အာဝါသိကာ။ အာဝါသောတိ ဝိဟာဓေ ဝုစ္စတိ။ သော ယေသံ အာယတ္တော နဝကမ္မကရကပုရာဏပဋိသင်္ခရဏာပိဘာရဟာရတယ။ ဧတ အာဝါသိကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ အာဝါသိကာတိ နိဗ္ဗုတိသိနော။ တံ နိဗ္ဗန္တာ အကတံ သေနာသနံ ကဓေန္တိ။ ဇိတ္တံ ပဋိသင်္ခရေန္တိ။ ကတေ ဣဿရာ ဟောန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။ (-ဝိ၊ ၁။ ၈၂။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၃၇၊ ၃၇၆။ အံ၊ ၁။ ၂၃၈။ ပေတ။ ၂။ ၁၂။ ဇော၊ ၁။ ၂၈၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈၊ ၃၀၉၊ ၃၃၉၊ ၃၄၀၊ ၃၄၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။ ကင်္ခါ၊ ၈၆။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၄၈။ ၂၅၊ ၂၉၁။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀-၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။ ပေတ၊ ၄။ ၂၇၀။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။ ကင်္ခါ၊ ၉။ ၁၃၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။)

အာဝါသိကကာလ (ပု) [အာဝါသိက+ကာလ] အာဝါသိကရဟန်းတို့ပြန်၍ နေထိုင်ရာအခါ။ ပုန အာဝါသိကကာလေ ဒဿာမိတိ ဂယေတွာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၆။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၉၅။

အာဝါသိကနိမိတ္တ (န) [အာဝါသိက+နိမိတ္တ]
အာဝါသိက ရဟန်းတို့၏ အမှတ်အသား၊
အာဝါသိကရဟန်းတို့ကို မမြင်ရသေးသော်
လည်း ကျောင်း၌ ၎င်းတို့ရှိ၏ဟု သိနိုင်
ကြောင်း ဖြစ်သော အထိမ်းအမှတ်များ။
အာဝါသိကာကာရ-ကြည့်။

အာဝါသိကဘိက္ခု (ပု) [အာဝါသိက+ဘိက္ခု]
အာဝါသိကရဟန်း။ အညေဟိ အာဝါသိက-
ဘိက္ခုဟိ ပရိဘုတ္တနိဟာရေန ပရိဘုတ္တံ ဝဋ်-
တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၅။

အာဝါသိကလိင်္ဂ (န) [အာဝါသိက + လိင်္ဂ]
အာဝါသိကရဟန်းတို့၏ အသွင်အပြင်၊ ကယ်
ရာအရပ်၌ရှိနေသော အာဝါသိကရဟန်းတို့ကို
မမြင်ရသော်လည်း ၎င်းတို့ရှိကြောင်း သိစေ
နိုင်သော အထောက်အထားများ။ အာဝါ-
သိကာကာရ-ကြည့်။

အာဝါသိကဝဂ္ဂ (ပု) [အာဝါသိက+ဝဂ္ဂ] အာ-
ဝါသိကဝဂ်။ ဝိနယပိဋက၊ ပရိဝါရပါဠိ၊ ဥပါ-
လိပဉ္စက၊ ၁၃-ဝဂ်။ ဝိ၊ ၅။ ၃၅၄-၆။ အင်္ဂုတ္တရ-
နိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊
၄-ဝဂ်။ အံ၊ ၂။ ၂၂၈-၂၃၃။

အာဝါသိကဝတ္ထ (န) [အာဝါသိက + ဝတ္ထ]
အာဝါသိကရဟန်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်။ (၎င်း
ကျင့်ဝတ်တို့ကို ဝိ၊ ၄။ ၃၇၇-၈-တို့၌ ကြည့်။)
အာဝါသိကာ ဘိက္ခု၊ အာဝါသိကဝတ္ထေ
န ဝတ္ထန္တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၃၉။

အာဝါသိကဝတ္ထကထာ (ထီ) [အာဝါသိက+
ဝတ္ထ+ကထာ] အာဝါသိကရဟန်းတို့၏ကျင့်
ဝတ်ကို ဆိုရာစကား။ ဝိနယပိဋက၊ ဂ-
ဝတ္ထက္ခန္ဓက၊ ၂-အာဝါသိကဝတ္ထကထာ၊ ဝိ၊ ၄။
၃၇၆။

အာဝါသိကသုတ္တ (န) [အာဝါသိက+သုတ္တ]
အာဝါသိကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စက-

နိပါတ်ပါဠိ၊ ၅-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။
အံ၊ ၂။ ၂၂၈-၉။

အာဝါသိကာကာရ (ပု) [အာဝါသိက+အာ-
ကာရ] အာဝါသိကရဟန်းတို့၏အခြင်းအရာ၊
အာဝါသိကရဟန်းတို့ ကျင့်ဝတ်နှင့် ပြည့်စုံ
သည် မပြည့်စုံသည်ကို ထင်ရှားပြကြောင်း
ဖြစ်သော အထောက်အထားများ။ (ကောင်း
စွာခင်းထားအပ်သော ညောင်စောင်း အင်း
ပျဉ်၊ ကောင်းစွာ တည်ထားအပ်သော
သောက်ရေသုံးဆောင်ရေစသည်တို့တည်း။)
ဣဓ ပန ဘိက္ခုဓေ အာကန္တုကာ ဘိက္ခု။
ပဿန္တိ အာဝါသိကာနံ ဘိက္ခုနံ အာဝါသိ-
ကာကာရံ အာဝါသိကလိင်္ဂံ အာဝါသိကနိ-
မိတ္တံ အာဝါသိကုဋ္ဌေသံ သုပညတ္တံ မဇ္ဈပိဋံ
ဘိသိဗိဗ္ဗေဟနံ ပါနီယံ ပရိဘောဇနီယံ
သုပဋိတံ ပရိဝေတံ သုသမ္ပဋံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈၅။
အာဝါသိကာကာရန္တိ အာဝါသိကာနံ အာ-
ကာရံ။ ဧသ နယော သဗ္ဗတ္ထ။ အာကာရော
နာမ ယေန တေသံ “ဝတ္တသမ္ပန္နာ ဝါန ဝါ” တိ
အာစာရသဏ္ဌာနံ ဂယတိ။ လိင်္ဂံ နာမ ယံ
တေတတ္ထ တတ္ထ လိနေ ဂမယတိ။ အဒိဿ-
မာနေပိ ဇာနာပေတိတိ အတ္ထော။ နိမိတ္တံ
နာမ ယံ ဒိသ္မာ တေ အတ္တိတိ ဉာယန္တိ။
ဥဋ္ဌေသော နာမ ယေန တေ ဝေရူပပ-
ရိက္ခာဓာတိ ဥဋ္ဌိသန္တိ။ အပဒေသံ လဘန္တိတိ
အတ္ထော။ သဗ္ဗမေတံ သုပညတ္တမဇ္ဈပိဋာဒိန-
ဥေဝ...အဓိဝေဓနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၃၇။

အာဝါသိကုဋ္ဌေသ (တိ) [အာဝါသိက+ဥဋ္ဌေသ]
အာဝါသိက ရဟန်းဟု ညွှန်ပြကြောင်းဖြစ်
သောအရာများ။ အာဝါသိကာကာရ-ကြည့်။

အာဝါသိတ (တိ) [အာ+ဝသ+ကေ+တ] နေရာ
ဌာန ဖြစ်စေအပ်သော၊ တည်ထောင်အပ်
သော။ ဝေ နိဗ္ဗာနနဂရံ ပဌမံ အာဝါသိတံ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။

အာဝါဟ (ပု) [အာ + ဝဟ + က] (သတိုးသား အတွက် အခြားသောအမျိုးထံမှ) သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်း၊ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း။ အာဝါဟနိပိ ကာရာပေတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၇။ အာဝါဟောတိ ခါရကဿ ပရကုလတော ခါရိကာယ အာဟရဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ အာဝဟနံ အာဝါဟော၊ ပရိဂ္ဂဟဘာဝေန ခါရိကာယ ဂဏှာပနံ (ဂဏှနံ ?)။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၂၆။ အာဝဟနံ အာဝါဟော ခါရိကာယ ဂဟဏံ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၆၇။ အာဝါဟော (မ၊ ၂။ ၃၄၉။ သုတ္တနိ၊ ၃၆၅။) တိ ကညာဂဟဏံ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၄။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၇။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၇၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၄။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၈။)

အာဝါဟက (တိ) [အာ + ဝဟ + ကျ] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူလိုသောသူ။ အာဝါဟဝိဝါဟက-ကြည့်။

အာဝါဟကရဏ (န) [အာဝါဟ + ကရဏ] သတိုးသွီးဆောင်ယူမှုကိုပြုခြင်း။ အာဝါဟန-ကြည့်။

အာဝါဟကိရိယာ (ထိ) [အာဝါဟ + ကိရိယာ] သတိုးသွီးဆောင်ယူမှုကို ပြုခြင်း။ သဘာဂကုလားနိတိ အာဝါဟကိရိယာယ သဘာဂါနိကုလားနိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။

အာဝါဟန (န) [အာ + ဝဟ + ယု] အာဝါဟနှင့် အနက်တူ။ အာဝါဟနံ ဝိဝါဟနံ သံစရဏံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁။ အာဝါဟနံ နာမ ဣဿ ခါရကဿ အသုကကုလတော အသုကနက္ခတ္တေန ခါရိကံ အာနေထာတိ အာဝါဟကရဏံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ ပရိဂ္ဂဟဘာဝေန ခါရိကာယ ဂဏှနံ (ဂဏှာပနံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀) အာဝါဟနံ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃၇၅။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၆။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၆။)

အာဝါဟမင်္ဂလ (န) [အာဝါဟ + မင်္ဂလ] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်း မင်္ဂလာ။ မိဂါရသေဋ္ဌိပိ ပုတ္တဿ အာဝါဟမင်္ဂလံ ကရေန္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၈။

အာဝါဟယုတ္တ (တိ) [အာဝါဟ + ယုတ္တ] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်းငှါ သင့်လျော်သော။ အနာဝယု (ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၀) -ကြည့်။

အာဝါဟဝိဝါဟ (ပု) [အာဝါဟ + ဝိဝါဟ] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်းနှင့် သတိုးသွီးကို ပေးပို့ခြင်း။ နနု ကာလကဋ္ဌိကာ အသုထ.....အာဝါဟဝိဝါဟံ ဂစ္ဆတိတိ။ အဘိ၊ က။ ၂၆၉။ အာဝါဟဝိဝါဟန္တိ ကညာဂဟဏဉ္စေ ကညာဝါနဉ္စေ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၅။ (-ဒီ၊ ၁။ ၉၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၄၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၆၆။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။)

အာဝါဟဝိဝါဟက (တိ) [အာဝါဟက + ဝိဝါဟက] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူလိုသောသူနှင့် သတိုးသွီးကို ပေးပို့လိုသောသူ။ အာဝါဟဝိဝါဟကာနံ အပတ္တိတော ဟောတိ။ မိ၊ ၃။ ၁၄၉။ အာဝါဟဝိဝါဟကာနန္တိ အာဝါဟကာနာမ ယေ တဿ စာရတော ခါရိကံ ဂဟေတုကာမာ၊ ဝိဝါဟကာ နာမ ယေ တဿ ဂေဟေ ခါရိကံ ခါတုကာမာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၀။

အာဝါဟဝိဝါဟကရဏတ္ထ (ပု) [အာဝါဟဝိဝါဟ + ကရဏ + အတ္ထ] သတိုးသွီးကို - ဆောင်ယူ - ပေးပို့ - ခြင်းကို ပြုခြင်းအကျိုး။ ဗဟုကာ ဂဟပတယော စ ဂဟပတာနိယော စ အာဝါဟဝိဝါဟကရဏတ္ထာယ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။

အာဝါဟရိဝါဟာမင်္ဂလ (န) [အာဝါဟရိဝါဟ + မင်္ဂလ] သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်း ပေးပို့ခြင်း မင်္ဂလာ (ထိမ်းမြားလက်ထပ်မင်္ဂလာ)။ အာဝါဟရိဝါဟမင်္ဂလာဒီသု အန္တရဿဝေသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၉။)

အာဝါဟရိဝါဟယောဂျတာ (ထီ) [အာဝါဟ-ရိဝါဟ + ယောဂျ + တာ] သတိုးသွီးကိုဆောင်ယူခြင်း ပေးပို့ခြင်းငှါ-ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်းငှါ-သင့်လျော်-လျောက်ပတ်--သည်၏ အဖြစ်။ အာဝါဟရိဝါဟယောဂျတာဝသေန စဋ္ဌဗ္ဗာ။ သံ၊ဋီ၊၁။၂၁၂။

အာဝါဟရိဝါဟဝိနိဗ္ဗဒ္ဓ (တိ) [အာဝါဟရိဝါဟ + ဝိနိဗ္ဗဒ္ဓ] (က) သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်း ပေးပို့ခြင်းတို့၌ ဆက်စပ်သော။ (ခ) သတိုးသွီးကို ဆောင်ယူခြင်း ပေးပို့ခြင်းတို့၌ - ဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ် - ဆက်စပ်ခြင်း။ (က) ယေဟိ ကေခိ အဗ္ဗဋ္ဌ အာဝါဟရိဝါဟဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါဝါ။ ဒီ၊၁။၉၃။ အာဝါဟရိဝါဟဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါတိ အာဝါဟရိဝါဟေသု ဝိနိဗ္ဗဒ္ဓါ။ သံ၊ဋီ၊သင်္၊၂။၂၆၅။ (ခ) ပဟာယ ခေါ အဗ္ဗဋ္ဌ အာဝါဟရိဝါဟ-ဝိနိဗ္ဗဒ္ဓ။ ဒီ၊၁။၉၃။

အာဝါဟသက္ကာရ (ပု) [အာဝါဟ + သက္ကာရ] ကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော - သတိုးသွီးဆောင်ယူခြင်းမင်္ဂလာ - ထိမ်းမြားလက်ထပ်မင်္ဂလာ။ မိဂါရသေဋ္ဌိပိ သက္ကာဟံ ပုတ္တဿ အာဝါဟသက္ကာရံ ကဓေန္တော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၆။

အာဝါဟေတွာ (ကာ၊ကြိ) [အာ + ဝဟ + ဧက + တွာ] (၁) ရှေးရှုခေါ်ဆောင်၍၊ ပူးဝင်စေ၍။ (၂) မျှော၍၊ မျှောပါစေ၍။ (၁) ယက္ခံ အာဝါဟေတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ အာဝါဟေတွာတိ အာဝိသာပေတွာ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၇၆။ ဝိမတိ၊၁။၂၃၈။ အာဝါဟေတွာ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆)တိ မန္တပလေန အာနေတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၃။

(-ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၀၈။ သံ၊ဋီ၊သင်္၊၂။၂၆၁။) (၂) ဒုဿိလံ ကုဏ္ဍံ ဂင်္ဂါယ အာဝါဟေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၇။

အာဝိ(ဝိ) (ဗျ) [အာဝိသ်-သံ။ ဝိ၊ပိ၊ဇာန်-၌ အာ + အဝ + ဤ-ဟု ပုဒ် ခွဲ၍ “အာဝိ”ဟု ဤ ဝိသန့် ရှိ၏။ ဇာန်၊တောင်ပေါက်၊သျှ၊၁၁၅၈-၌ “အာဝိ”ဟု ဣ-ရဿနှင့် ဆုံးဖြတ်သည်။] ထင်-ထင်ရှား-စွာ၊ထင်ရှားခြင်း၊ မျက်မှောက်။ အာဝိ စေဝ ရဟော စာ (ဝိ၊၅။၁၆၇။ ဒီ၊၂။၆၈။ မ၊၁။၂၆၇)တိ သမ္ပုခါ စ ပရမ္ပုခါ စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၃။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၂။ အာဝိတိ ပကာသံ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၅၈။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၁၃၁။ မ၊ဋီ၊၂။၁၈၂။ အာဝိ ရဟော (ဇာ၊၁။၁၄၃)တိ သမ္ပုခါ စ ပရမ္ပုခါ စ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၈။ (-ဝိ၊၃။၄၉၈။ ဝိ၊၅။၂၆၂။ သံ၊၁။၂၁၁။ ဥဒါနံ၊၁၃၇။ ထေရံ၊၄၀၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၁။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ၊၂၆၇။)

အာဝိကတ (တိ) [အာဝိ + ကရ + တ] ထင်စွာ ပြု-ထင်ရှားပြု - အပ်သော။ အာဝိကတာ ဟိဿ ဗာသု ဟောတိ။ ဝိ၊၃။၀၄၁။ ဝိ၊သင်္၊ဟ။၂၀၆။ အာဝိကတာတိ အာဝိကတာ-ယ၊ ပကာသိတာယာတိ အတ္တော။ ကင်္ခါ။၁၀၃။ (-ဒီ၊၃။၁၀၀-၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ၊၈။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၈၇၊၁၇၀။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၃။)

အာဝိကတ္တု (တိ) [အာဝိ + ကရ + တု] ထင်စွာ ပြု-ထင်ရှားပြု - တတ်သော၊သွ။ ယထာ-ဘူတံ အတ္တာနံ အာဝိကတ္တု (ဒီ၊၃။၁၉၈။ မ၊၂။၂၉၈။ အံ၊၂။၅၇)တိ ယထာဘူတံ အတ္တနော အဂုဏံ ပကာသေတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇။

အာဝိကတွာ (ကြိဝိ) [အာဝိ + ကရ + တွာ] ထင်စွာပြု-ထင်ရှားပြု - ၍။ သိက္ခာဒုပ္ပလုံ

အာဝိကတော (အံ၊ ၂။ ၈၀။ အဘိ၊ ပု။ ၁၇၆) တိ
သိက္ခာယ ဒုဗ္ဗလအာဝံ ပကာသေတော။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၉။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂။ မ၊
ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၇။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၉၊ ၂၃၃။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၂။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊ ၁၆၀။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၈။)

အာဝိကဗျ (န) [အာဝိ+ကရ+ရဗျ] ထင်စွာပြု
-ထင်ရှားပြု - ခြင်း။ ပြောကြားခြင်း။ န
ဟိ ဂယုဏ္ဍ ပသတ္ထမာဝိကဗျံ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၈။
ဝိဇ္ဇာဝိကဗျ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၀၇။)
ဒုဗ္ဗလျာဝိကဗျ (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၁) တို့လည်း ကြည့်။

အာဝိကရဏ (န) [အာဝိ+ကရ+ယု] ထင်စွာ
ပြုခြင်း။ ယာထာဝတော အစွယ်ဒေသနာ
အတ္တနော အာဝိကရဏံ နာမာတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၂၄၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၄။ (-ဗုလ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁၂။)

အာဝိကရဏတ္ထ (ပု) [အာဝိကရဏ+အတ္ထ] ထင်
စွာ ပြုခြင်းအကျိုး။ အထ ဘဂဝတာ တဏှ
လဒ္ဓိယာ အာဝိကရဏတ္ထံ ဧကံ ကာရဏံ
အာဟရိတံ ဣဒမာရဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၈၂။

အာဝိကရဏယုတ္တ (တိ) [အာဝိကရဏ+ယုတ္တ]၊
ထင်စွာပြုခြင်းနှင့် ယှဉ်သော။ အာဝိကရဏ-
ယုတ္တံ အာဝိကာတဗျံ။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၁။

အာဝိကဓောတိ (ကြိ) [အာဝိ+ကရ+ဩ+တိ]
ထင်စွာပြု - ထင်ရှားပြု-၏။ ပြောကြား၏။
ဝိဇ္ဇိ အာဝိကဓောတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၃၂၄။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၁၄။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁၊ ၂၁၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၃၂။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၁။) အာဝိကဓောန္တိ-ဝိ၊ ၃။ ၁၅၅။
မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၂။ အာဝိကဓောမိ-ဝိ၊ ၄။ ၅၀၁။
သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၃။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၁။ ကခါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၆၁။
အာဝိကဓောဟိ-သုတ္တနိ၊ ၃၃၁။ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၇။
သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၂။ အာဝိကဓောထ-သံ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၅၈။ အာဝိကဓောယျ-ဝိ၊ ၃။ ၁၄၁။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၄။ ၁၃၀။ ကခါ၊ ၁၀၀။ အာဝိကရိ-သု-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊
၂။ ၁၆၉။

အာဝိကဓောန္တိ (တိ) [အာဝိ+ကရ+ဩ+အန္တိ]
ထိ-၌ အာဝိကဓောန္တိ] ထင်စွာပြု-ထင်ရှား

ပြု-သော၊ ပြောကြားသောသူ။ တေမတ္ထံ
အာဝိကဓောန္တော အာဟ သံသသုဋ္ဌါတာ-
ယာတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၈။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၈၆။ သာ
ဒေဝတာ အတ္တာနံ အာဝိကဓောန္တိ ... ဂါထ-
မာဟ။ ဝိ၊ မာန၊ ဋ္ဌ၊ ၇၂။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၄၊
၂၉၅။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၁၅၊ ၂၄၉။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၂၀။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၊
၂၈။ ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၂၆၀။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၉၊
၁၇၅၊ ၂၀၅။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၄၈။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊ ၇။ ၃၆၇။
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၅၊ ၃၇၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆။)

အာဝိကာတဗ္ဗ (တိ) [အာဝိ+ကရ+တဗ္ဗ] ထင်
စွာပြု-ထင်ရှားပြု-ပြောကြား-အပ်သော။
သန္တိ အာပတ္တိ အာဝိကာတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၄၁။
အာဝိကာတဗ္ဗာတိ သံသမဇ္ဈေ ဝါ ဂဏမဇ္ဈေ
ဝါ ကောဂ္ဂလေ ဝါ ပကာသေတဗ္ဗာ။ ကခါ။
၁၀၃။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၁။)

အာဝိကာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာဝိ+ကရ+တုံ] ထင်စွာ
ပြု-ထင်ရှားပြု-ပြောကြား-ခြင်းငှါ။ အနု-
ဇေနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝိဇ္ဇိမ္မိ အာဝိကာတုံ။ ဝိ၊ ၃။
၁၅၅။ ဝိဇ္ဇိမ္မိ အာဝိကာတုန္တိ အတ္တနော ဝိဇ္ဇိ
ပကာသေတုံ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၀။ (-မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၇၆၊ ၉။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၇၄။)

အာဝိကာရာပေတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာဝိ + ကရ +
ကာပေ + တော] ထင်စွာပြုစေ၍။ အာဝိကာ-
ရာပေတော ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗော (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၇) တိ
ပါကဋ္ဌံ ကာရေတော လဇ္ဇိဂဏတော ဝိယော-
နေဝသေန ဝိဿဇ္ဇေတဗ္ဗော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၁၉။

အာဝိကိရိယာ (တိ) [အာဝိ + ကရ + ရိရိယ]
ထင်စွာပြုခြင်း။ အာဝိကာတဗ္ဗယုတ္တကဏ
အာဝိကိရိယာယ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။
၄၉။

အာဝိကုဗ္ဗ (န) [အာဝိ+ကရ+ဩ+ဏျ] မျက်
မှောက်၌ ပြုသင့်သော အလုပ်ကိစ္စ။ အာဝိ-
ကုဗ္ဗံ န ဗုဠတိ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၆။

အာဝိဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တိ]
ထက်ဝန်းကျင် သွားလာ၏။ လှည့်လည်၏။
ထိက္ခတ္တံ ဝိပံ အာဝိဇ္ဇိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၆၆။ အာဝိ-
ဇ္ဇိတိ သမန္တတော ဝိစရိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၆။
အာဝိဇ္ဇိတိ ပရိယာယိ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၃၄။ (ပါရာ-
ဇိကဏိဂဏ္ဍိသစ်၊ ပ။ ၂၉၁၌ အာ-ရှေးရှိသော
ဝဉ္ဇူဇာတ်ဖြင့် အာဝိဇ္ဇိ ဟု ပဌမကုဏ္ဍ “စ” ဖြင့်
ဆို၏။) အာဝိဇ္ဇတိ-လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇိတုံ (ကြိ ဝိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တုံ]
လှည့်လည်-လှည့်ပတ်-ခြင်းငှါ။ ခွံဟိ ဗလိ-
ဗဒ္ဓေဟိ။ အာဝိဇ္ဇိတုံ န သက္ကာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၅၆။ အာဝိဇ္ဇိတုံ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇိတော (ကြိ ဝိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တော]
လှည့်ပတ်-ရစ်ပတ်-၍။ ပုနပျုနံ အာဝိဇ္ဇိတော
ဗန္ဓိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၀။ အာဝိဇ္ဇိတော-
(အာဝိဇ္ဇိတော၊ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃) တိ ပရိကုပ္ပိတော။
မ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၈၉။ အာဝိဇ္ဇိတော-လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တိ]
လှည့်လည်-လှည့်ပတ်-၏။ အထ နံ ပါဒေ
ဂဟေတော အာဝိဇ္ဇန္တိ (အာဝိဇ္ဇန္တိ၊ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၂)။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၆၄။ အာဝိဇ္ဇိ သု- သံ၊ ဌ၊ ၁။
၂၆၀။ အာဝိဇ္ဇတိ၊ အာဝိဇ္ဇတိ-တို့လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇန္တိ (တိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + အန္တိ]
လှည့်လည်-လှည့်ပတ်-သော၊ သု၊ ဗြာဟ္မ-
ဏော။ ဆာရိကပုဉ္ဇံ အာဝိဇ္ဇန္တော ပရိဒေ-
ဝတိ။ ဇေ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၀။

အာဝိဇ္ဇိတုံ (ကြိ ဝိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တုံ]
လှည့်လည်-လှည့်ပတ်-ခြင်းငှါ။ အာဝိဇ္ဇိတုံ
သက္ကုဏေယျတယာ (ကင်္ခါ၊ ၁၃၅) တိ ဆိန္ဒု-
တဋ္ဌာဒိနံ မတာဝတော အနုပရိယာယိတုံ
သက္ကုဏေယျတယာ။ ကင်္ခါ၊ ၆။ ၂၃၃။ အာ-
ဝိဇ္ဇိတုံ-လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇိတော (ကြိ ဝိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + တော]
(က) လှည့်လည်၍၊ လှည့်ပတ်၍။ (ခ)

ချာချာပတ်ပတ်လည်အောင် လှည့်၍။ (ဂ)
ခြံရံ၍၊ ဝန်းရံ၍။ (က) ရုက္ခံ အာဝိဇ္ဇိတော
သတ္တေန ဝါ အာကောဇေတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၀၃။
(-ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၁။) (ခ) ပုရိသော သပ္ပံ အာ-
ဝိဇ္ဇိတော။ ဝိ၊ သု၊ ၅။ ၂၉၀။ အာဝိဇ္ဇိတော-
(ဝိ၊ သု၊ ၅။ ၃၁၄) တိ ဘမေတော။ ဝိ၊ သု၊ ၅။
၂။ ၄၇၅။ (-ဗျေ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၈။ ဝိ၊ သု၊ ၅။ ၂။
၄၇၄။) (ဂ) တံ နဂရံ ဗဟိ အာဝိဇ္ဇိတော
ဇာတေန။ ဂေဟတ္ထဒန္တိကေန စ သပ္ပန္နံ။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၈။ အာဝိဇ္ဇိတော တိ ပရိကုပ္ပိတော။
ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၈၉။ သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၈၉။ (-မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၃၃။ ဇေ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၆၄။
သိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁။ ၁၈၀။)

အာဝိဇ္ဇိယမာန (တိ) [အာ + ဝိဇ္ဇ + ယ + မာန]
လှည့်ပတ်-ချာချာလည်အောင် လှည့်-အပ်
သော။ မဏ္ဍလာကာရေန အာဝိဇ္ဇိယမာနံ
အလာဘမေဝ အလာဘစက္ကံ။ ဝိ၊ သု၊ ၅။ ၂။
၄၂၆။

အာဝိဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ + ဝိ + အသိ(အဉ္ဇ) + အ
+ တိ] (က) ဆွဲငင်၏။ (ခ) စောင်းငဲ့၏။ (ဂ)
ညှစ်၏။ (ဃ) ပွေ၏။ (င) လှည့်-လည်စေ-
၏။ (က) တံ စက္ခု အာဝိဇ္ဇတိ မနာပိ-
ယေသု ရူပေသု။ သံ၊ ၂။ ၄၀၂။ နာဝိဇ္ဇတိ-
သံ၊ ၂။ ၄၀၃။ နေတ္ထိ၊ ၁၃။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁၂။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆၇။ အာဝိဇ္ဇန္တိ (အာဝိဇ္ဇန္တိ၊ သျှာ)
-ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၉၉။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃၄၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၆၈။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၁။
အာဝိဇ္ဇေယျ- သံ၊ ၂။ ၄၀၂။ အာဝိဇ္ဇေယျံ
(အာဝိဇ္ဇေယျံ၊ သိ)- သံ၊ ၂။ ၄၀၂။ သံ၊ ဌ၊ ၁။
၁၀။ အာဝိဇ္ဇေယျာသိ (အာဝိဇ္ဇေယျာသိ၊
သိ၊ သျှာ)- အံ၊ ၂။ ၄၆၂။ အာဝိဇ္ဇေယျာပ-
(အာဝိဇ္ဇေယျာမ၊ သျှာ။ အာဝိဇ္ဇေယျာမ၊
သိ၊ လှ)- ဒိ၊ ၁။ ၁၇။ ဒိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၁။ အာဝိဇ္ဇိ
(အာဝိဇ္ဇိ၊ သိ၊ သျှာ) - ဝိ၊ ၁။ ၁၈၆။ (ခ)
ကုတ္တိ အာဝိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၇။ အာဝိဇ္ဇန္တိ

—ဝိ၊၃။၃၉၉။ အဘိ၊၄။၂။၂၄၃။ (ဂ) ဂါဝိ
ကရုဏဝတ္ထံ ဝိသာဏတော အာဝိဇ္ဇေယျ(အာ-
ဝိဇ္ဇေယျ၊ သိ၊သျှ၊ကံ၊က)။ မ၊၃။၁၈၀။
(ဃ) ဥဒကံ ကလသေ အာသိဉ္စိတောမတ္တေန
အာဝိဇ္ဇေယျ။ မ၊၃။၁၈၁။ (င) အထ နံ ပါဒေ
ဂဟေတွာ အာဝိဇ္ဇန္တိ။ အံ၊၄။၂။၂။ မဟာနိ၊
၄။၂၄၂။ အာဝိဇ္ဇိ (အာဝိဇ္ဇိ ?) —ဘ၊၄။၅။
၃၀၈။ အာဝိဇ္ဇတိ-လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇန (န၊ထိ) [အာ+ဝိ+အဉ္ဇ+ယ] (က)
ဆွင်ခြင်း။ (ခ) ဆွင်ကြောင်းဖြစ်သော
အရာဝတ္ထု။ (ကြိုး စသည်)။ (ဂ) ဆွင်-
လည်းစေ - လှည့် - အပ်သော အရာဝတ္ထု။
(ထင်းမီးစ စသည်)။ (ဃ) ဆွင်ရာအရပ်။
(က) အာကမုနာ နာမ အာဝိဇ္ဇနာ (အာ-
ဝိဇ္ဇနာ၊ သိ၊သျှ၊)။ ဝိ၊၁။၁၇၄။ (-နေတ္ထိ၊
၄။၂၄၄။ နေတ္ထိ၊၄။၁၃၇။) (ခ) အထ ဘုဇာ
အာဝိဇ္ဇနေ ဗဒ္ဓံ ကုဉ္ဇိကမုဒ္ဓိကံ ဂဏိ။ ဒီ၊၄။၂။
၂၀၆။ အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇ-တို့လည်း ကြည့်။ (ဂ)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (ဃ) အာဝိဇ္ဇနက၊အာ-
ဝိဇ္ဇနဌာန-တို့ ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇနအလာတဂ္ဂိသိခါ (ထိ) [အာဝိဇ္ဇန+
အလာတဂ္ဂိ+သိခါ] ဆွင် - လည်းစေ -
လှည့် - အပ်သော မီးစ၏ မီးလုံး။ ဗလဝတာ
ပုရိသေန အာဝိဇ္ဇနအလာတဂ္ဂိသိခါ ဝိယ....
ပညာယိတ္တ။ မ၊၄။၃။၁၁၃။

အာဝိဇ္ဇနက (န) [အာဝိဇ္ဇန+က] (တံခါးကို)
ဆွင်ရာအရပ်။ သက္ကော ဒေဝရာဇော အာ-
ဝိဇ္ဇနကေ အာရက္ခံ ဂဏိ။ ဓမ္မ၊၄။၁။၃၇၁။

အာဝိဇ္ဇနန္တိ (ဆိ)ဒ္ဓ (န) [အာဝိဇ္ဇန+ ဆိဒ္ဓ]
ဆွင်ရာဖြစ်သော အပေါက်။ အာဝိဇ္ဇနန္တိဒ္ဓ-
(ဝိ၊၄။၂၉၂) နိ ယတ္ထ အင်္ဂုလိံ ပဝေသေတွာ
ဒွါရံ အာကမုနာ ဒွါရဗဟံ ဖုဿပေန္တိ၊
တသေတံ အဝိဇ္ဇနံ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၉၄။
(- ဝိ၊၄။၂၇၇။ ဝိ၊၄။၄။၅၉။ ဝိမတိ၊၂။
၂၃၇။)

အာဝိဇ္ဇနဌာန (န) [အာဝိဇ္ဇန+ဌာန] ဆွင်
ရာအရပ်။ သယမ္ပိ အာဝိဇ္ဇနဌာနေ အာရက္ခံ
ဂဏိ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၆၁။

အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇ (ထိ) [အာဝိဇ္ဇန+ရဇ္ဇ] (တံခါး
ရွက်သည်ကို)ဆွင်ကြောင်းဖြစ်သောကြိုး။
အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇ (ဝိ၊၄။၂။၂၉၂။ ဝိ၊၄။
၅၉) နိ ကဝါဠေယေဝ ဆိဒ္ဓံ ကတွာ တတ္ထ
ပဝေသေတွာ ယေန ရဇ္ဇ၊ကေန ကမုနာ
ဒွါရံ ဖုဿပေန္တိ၊ တံ အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇကံ။ သာ-
ရတ္ထ၊၃။၃၉၄။ (- ဝိ၊၄။၂၇၇။ ဝိ၊၄။၄။၅၉။
ဒီ၊၄။၂။၂၀၄။ ဒီ၊၄။၂။၁၉၂။)

အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇက (တိ) [အာဝိဇ္ဇနရဇ္ဇ+က] အာ-
ဝိဇ္ဇနရဇ္ဇနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇနရသ (တိ) [အာဝိဇ္ဇန+ရသ] ဆွင်
ခြင်း ကိစ္စရှိသော (စက္ခု စသည်)။ ရူပေသု
အာဝိဇ္ဇနရသံ။ အဘိ၊၄။၁။၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၇၄။ (-မူလဒီ၊၁။၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၉၀။)

အာဝိဇ္ဇန္တိ (တိ) [အာ+ဝိ+အဉ္ဇ+အ+အန္တိ]
(က) လှည့်လည် သော၊သု။ (ခ) ဆွင်
သော၊သု။ (က) သက္ကာ ဟောတိ အန္တော-
ယေဝ အာဝိဇ္ဇန္တော ဝိစရိတုံ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၉။
(ခ) ယံ ရဇ္ဇံ အာဝိဇ္ဇန္တော ဌာနာ စာလေတုံ
သက္ကောတိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၃၂။ (-သုတ္တနိ၊၄။
၁။၆၆။ ထေရ၊၄။၂။၂၃၂။ အပါ၊၄။၁။၁၇၈။)

အာဝိဇ္ဇန္တိ (ကြိ) အာဝိဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇမာန (တိ) [အာ + ဝိ + အဉ္ဇ + အ +
မာန] ဆွင်သော၊သု။ တံ အာဝိဇ္ဇမာနာဝ
သမဏဓမ္မံ ကထေတိ။ ဓမ္မ၊၄။၁။၄၄၆။

အာဝိဇ္ဇိ (ကြိ) အာဝိဇ္ဇတိ-ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇိ (ဉ္စေ)တွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ + ဝိ +
အဉ္ဇ + တွာ] (က) လည်းစေ - လှည့် - ရှိ။
(ခ) ဆွင်၍။ (က) ပတ္တံ အာဝိဇ္ဇိတွာ
(အာဝိဇ္ဇိတွာ၊ သျှ၊ အာဝိဇ္ဇိတွာ၊ က)

ဧဝံဝေတပိ။ ဝိဇ္ဇာပု။ ၁၃၃။ (-အဘိဋ္ဌာ
၁။ ၂၇၇။) (ခ) ဒွိသု ပါဒေသု ဂဟေတွာ ထံ
အာဝိဇ္ဇေတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။ အာရဇယာ-
ရဇယာ လည်း ကြည့်။

အာဝိဇ္ဇေယျ }
အာဝိဇ္ဇေယျာမ } ((ကြိ)) အာဝိဇ္ဇေတိ ကြည့်။
အာဝိဇ္ဇေယျာသိ }
အာဝိဇ္ဇေယျံ }

အာဝိဇ္ဇေ(ဉ္စေ)တွာ ((ကြိ.ဝိ)) [အာ+ဝိ+အဉ္စ+
တွာ] (က) စောင်း-ဇဲ-ဇွံ။ (ခ) လှည့်ပတ်
-ခြံ-ဇွံ။ (က) တံ ဘာဇနံ အာဝိဇ္ဇေတွာ
ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ ကုမ္ဘိံ အာဝိဇ္ဇေတွာ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။ (ခ) ဓာတုဗေဒနာရံ ကိရ
အာဝိဇ္ဇေတွာ မဟာပေတလောကော။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၀၁။

အာဝိဇ္ဇ (တိ) [အာ + ဝိသ + တ] ပူးဝင်အပ်
သော။ သု။ အနာဝိဇ္ဇာတိ အနုအာဝိဇ္ဇာ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၆၄။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။)

အာဝိဇ္ဇပုဂ္ဂလ (ပု) [အာဝိဇ္ဇ + ပုဂ္ဂလ] ပူးဝင်-
လွှမ်းမိုး-အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ ကာရေန္တံ စ
အာဝိဇ္ဇပုဂ္ဂလဿ ဝိတ္တဝသေန ကာရေန္တံ။ မ၊
၄။ ၂။ ၃၁၂။

အာဝိဒ္ဓ (တိ) [အာ+ဝိဓ+တ] (၁) လှည့်အပ်
သော။ (၂) ပစ်အပ်သော။ (၃) ထား-တပ်
-အပ်သော။ (၁) စက္ကံ တေ သိရသိမာဝိဒ္ဓံ။
ဇာ၊ ၁။ ၂၀၁။ သိရသိမာဝိဒ္ဓန္တိ ယံ ပန တေ
ဇ္ဇန္တံ စက္ကံ သိရသိံ အာဝိဒ္ဓံ ကုမ္ဘကာရစက္က-
မိဝ အမတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄၆။ (-ဇာ၊ ၄။ ၅။
၃၀၈။) (၂) နန္ဒော နုတ္တောတ္တံ ဝိတ္တာ စေ-
ရိတာ' ဝိဒ္ဓါ' ထ ကမ္ပိတော။ ဓာန်။ ၇၄၄။ (၃)
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဝိဒ္ဓပက္ခပါသက (တိ) [အာဝိဒ္ဓ+ပက္ခပါသက]
ထက်ဝန်းကျင်မှ-ထားအပ်သော- တပ်အပ်
သော - ခြင်ပိတ် - ခေါင်အုပ် - ရှိသော။

(ဇနိုးအိမ်)။ အာဝိဒ္ဓပက္ခပါသက (ဝိ၊ ၄။ ၄။
၅၁) နှိ ကဏ္ဍိကမက္ခလဿ သမန္တာ ဌပိတ-
ပက္ခပါသက။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈။ အာသမန္တ-
တော ဝိဒ္ဓံ ပက္ခပါသကမေတ္တာတိ အာဝိဒ္ဓ-
ပက္ခပါသက။ ပါဝိတ်၊ ယော၊ ၂။ ၄၁။

အာဝိဒ္ဓဗေဒ (န) [အာဝိဒ္ဓ+ပမုဒ] ဝန်းရံ၍ ထုတ်
ထား။ အပ်သော- အဦး- စမုဒ- အဆောင်-
ကြောင်လည်ခန့်။ သမန္တာပရိယာဂါရေတိ
သမန္တတော အာဝိဒ္ဓပမုဒံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၆။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၉။ (-ဝဇီရ၊ ၅၂၅။)

အာဝိဘဝတိ (တိ) [အာဝိ+ဘု+အ+တိ] ထင်
စွာ - ထင်ရှားစွာ - ဖြစ်၏။ သင်္ခတဋ္ဌော
အာဝိဘဝတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၅၀၆။ အာဝိဘဝန္တိ-အနုဋီ၊ ၃။ ၁၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။ ၂။ ၅၀၅။ အာဝိဘဝိသတိ- ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၅။
မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၁၉၁။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၃။ ဥပါန ဋ္ဌ။ ၁၁၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၈။ ပဋိသံ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၁၂။ ကခါ ဋီ။
ဂဝ၊ ၁၈၁။ အာဝိဘဝိသန္တိ- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၊
၁၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၈။

အာဝိဘဝန (န) [အာဝိ+ဘု+ယု] ထင်ရှားစွာ
ဖြစ်ခြင်း။ အာဝိဘဝနန္တိ ပစ္စက္ခဘာဝေါ။
နိတိ၊ ပဒ၊ ၁၁၅။

အာဝိဘဝနာကာရ (ပု) [အာဝိဘဝန+အာကာ-
ရ] ထင်စွာ-ထင်ရှားစွာ-ဖြစ်ခြင်းဟူသော
အခြင်းအရာ။ ဧတ္ထ စ ပဋ္ဌနဋ္ဌော ဒုက္ခဿ
သရသေနော အာဝိဘဝနာကာရော။ မူလဋီ၊
၂။ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၀။ (-အနုဋီ၊ ၂။ ၆၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၁၊ ၅၀၆။)

အာဝိဘာဝ (ပု) [အာဝိ+ဘာဝ] (၁) ထင်ရှား
သည်၏ အဖြစ်၊ ထင်ရှားစွာ ဖြစ်လာခြင်း။
(၂) လူသူအများ ထင်ရှားစွာ မြင်တွေ့နိုင်
သော တန်ခိုးရှင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်
သော တန်ခိုးပြာဋိဟာ(တန်ခိုးသာမက တန်

ခိုးပြနေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်ပင် လူသူ
အများမျက်မှောက်မှ ကွယ်ပျောက်မသွားဘဲ
အထင်အရှား တွေ့မြင်စေနိုင်သော တန်ခိုး
ပြာဋိဟာ)။ (၁) အာဝိဘာဝံ တိဗေတဘာဝံ။
ဒီ၊၁။၇၃။ ဒီ၊၃။၉၃။ မ၊၁။၄၁။ သံ၊၁။၃၄၂။
သံ၊၃။၂၃၁။ အံ၊၁။၁၇၀။ အံ၊၂။၁၄၊၂၄၈။
အံ၊၃။၄၁၇။ ပဋိသံ၊၁၀၇။ သံ၊၄။၂။၁၁၆။
အာဝိဘာဝန္တိ ပါကဋဘာဝံ ကဗေတိတိ
အတ္ထော။ ပဋိသံ၊၄။၁။၃၀၉။ အာဝိဘာ-
ဝန္တိ... အာဝိဘာဝပဿ ပါကဋဘာဝတ္ထော
ဝတ္ထော။ ပဋိသံ၊၄။၂။၂၇၂။ အာဝိဘာဝတော-
(ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၃၃) တိ ပကသဘာဝတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၅၀၅။ (-ပဋိသံ၊၃၈၆။ မ၊၄။၂။
၂၂၃။ သံ၊၄။၂။၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈။ ဝဇီရ။
၁၄၅။ မူလ၊၃။၁၀၁။ အနု၊၃။၁၃၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၃။) (၁) (၂) အပိ စ သဗ္ဗမ္ပိ
ပါကဋ ပါဋိဟာရိယံ အာဝိဘာဝေါ (အာဝိ-
ဘာဝံ ဂိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂) နာမ။ ပဋိသံ၊၄။၁။
၃၀၉။

အာဝိဘာဝကထာ (ထိ) [အာဝိဘာဝ+ကထာ]
ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော-ထင်
ရှားအောင်ဖော်ပြသော-စကား။ အယံ ပန-
ဿ ပုဗ္ဗယောဂတော အာဝိဘာဝကထာ။ ဒီ၊
၄။၂။၃၉၆။ မ၊၄။၂။၂၆။ (-မ၊၄။၃။၂၄။ အံ၊
၄။၂။၃၄၃။)

အာဝိဘာဝကရဏ (န) [အာဝိဘာဝ+ကရဏ]
ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုခြင်း။ ဣဒမေဝ
အာဝိဘာဝကရဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၄။

အာဝိဘာဝတ္ထ (ပု) [အာဝိဘာဝ+အတ္ထ] ထင်
ရှားသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုး။ တဿ
စ အာဝိဘာဝတ္ထ(ဝိ၊၄။၁။၁၃၄)န္တိ ဘာရိယာ-
ဒီသဘာဝဿ ပကသနတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၁။
၄၀၃။ အာဝိဘာဝတ္ထ(ဒီ၊၄။၁။၇၃။ အဘိ၊၄။
၁။၁၄၃)န္တိ ပရသဝါစာဘာဝဿ ပါကဋကရ-
ဏတ္ထံ။ သီ၊၄။သစ်၊၁။၃၄၀။ (-ဝိ၊၄။၂။၃၉။

ဒီ၊၄။၁။၂၇။ မ၊၄။၃။၉၇၊၁၆၉။ မ၊၄။၄။
၇၆။ သံ၊၄။၂။၁၅၅၊၂၇။ အံ၊၄။၃။၇။ အဘိ၊
၄။၁။၃၃။ အဘိ၊၄။၂။၄၀၇။ ဓမ္မ၊၄။၂။၄၆။
သုတ္တနိ၊၄။၂။၁၆၀။ ဧ၊၄။၁။၃၊၅၉။ ကင်္ခါ၊
၄။၄၂။)

အာဝိဘာဝန (တိ) [အာဝိ+ဘာဝန] ထင်ရှား
စွာဖြစ်စေသော(ဉာဏ်)။ တဿ ဉာဏဿာတိ
တဿ အတ္တဿ အာဝိဘာဝနဿ ဉာဏဿ။
သံ၊၄။၁။၃၂၈။

အာဝိဘာဝပါဋိဟာရိယ (န) [အာဝိဘာဝ+ပါဋိ-
ဟာရိယ] (တန်ခိုးနှင့် တန်ခိုးရှင် ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်
မျိုးလုံး)-ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကို-လူသူအများ
မျက်မြင်ဖြစ်စေရန် - ပြုတတ်သော တန်ခိုး
ပြာဋိဟာ။ ဣဒံ တာဝေတ္ထ မဟာမောဂ္ဂလ္လာန-
တ္ထေဗေ အာဝိဘာဝပါဋိဟာရိယံ အကသိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၀။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၄။)

အာဝိဘာဝိတ (တိ) [အာဝိ+ဘူ+ဇော+တ]
ထင်ရှားစွာဖြစ်စေအပ်သော။ အတိဗေသေန
အာဝိဘာဝိတမတ္တံ ဒသေတုံ။ မ၊၄။၂။၂၈။

အာဝိဘူတ (တိ) [အာဝိ+ဘူတ] ထင်ရှားစွာ
ဖြစ်သော၊ ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော။ တံ
ယသ္မာ အဋ္ဌပ္ပတ္တိဝသေနေဝ အာဝိဘူတံ။ ဝိ၊
၄။၂။၁၈၄။ ကင်္ခါ၊၁၄၀။ အာဝိဘူတံ ပါ-
ကဋံ။ ကင်္ခါ၊၄။၂၄၈။ (-မ၊၄။၃။၁၈၀။ ဓမ္မ၊
၄။၁။၂၃၈။ ဥဒါန၊၄။၂၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၂၂။)

အာဝိဘူတကာလ (ပု) [အာဝိဘူတ + ကာလ]
ထင်ရှားစွာဖြစ်သောအခါ။ မကိနော အာဝိ-
ဘူတကာလော ဝိယ။ ဒီ၊၄။၁။၁၉၈။ မ၊၄။၃။
၁၈၀။

အာဝိဘူတဓူပ (တိ) [အာဝိဘူတ+ဓူပ] ပေါ်
လွင် - ထင်ရှား - သော သဘောရှိသော။
နာမပဗေ ဟိ ဗြဗျမာဝိဘူတဓူပံ၊ ကိရိယာ
အနာဝိဘူတဓူပါ ယထာ ဖဿေတိ။ အာ-
ချာတပဒေ ပန ကိရိယာ အာဝိဘူတဓူပါ။
နေတ္ထိ၊၄။၃၇။

အာဝိလ (တိ) [အာ+ဝိလ+ဏ။ အဝ+လုလ။
ဓာန်၊ ငြိမ်းငြိမ်း။] နောက်ကျ - မကြည်လင် -
မသန့်ရှင်း - သော။ အာဝိလနိ စ ပါနိဟာနိ
ပိဝတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၀၀။ ဥဒါန၊ ၁၂။ အာဝိလာ-
နိတိ အာလုဠိတာနိ ကဒ္ဒမောဒကာနိ ပိဝ-
တိ။ ဝိ၊ ၅။ ၁။ ၄၃၄။ တံ စက္ကစ္ဆိန္ဒ ဥဒကံ ပရိတ္တံ
လုဠိတံ အာဝိလံ သန္တတိ။ ဒိ၊ ၂။ ၁၀၇။ ဥဒါန။
၁၈၁။ အာဝိလန္တိ အာလုလံး ဥဒါန၊ ၄။ ၃၆၃။
အာဝိလော (သံ၊ ၂။ ၁၀၈။ အံ၊ ၂။ ၂၀၄) တိ
အပ္ပသန္နော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၈။
(-အံ၊ ၁။ ၈။ ဇာ၊ ၁။ ၄၈။ မဟာနိ၊ ၃၉၀။ စူဠနိ၊
၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ ကမ်၊ ၂။ ၂၀၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၊ ၈၁။ ပိမာန၊
၄။ ၃၂၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၅၉။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၂၆၁။)

အာဝိလကရ (တိ) [အာဝိလ+ကရ+အ] နောက်
ကျ - မကြည်လင် - ခြင်းကို ပြုတတ်သော။
အာဝိလကရေ ကိလေသေ ဇဟေယျာ-
(စူဠနိ၊ ၃၇) တိ စိတ္တာလုဠကရေ ဥပတယ-
သမ် ဇတေ ကိလေသေ ဇဟေယျ။ စူဠနိ၊ ၄။
၈။ (-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၁၁၀။)

အာဝိလကရဏ (တိ) [အာဝိလ+ကရဏ] နောက်
ကျ - မကြည်လင် - ခြင်းကို ပြုတတ်
သော။ အာဝိလန္တိ အာဝိလကရဏကိလေ-
သဝိရဟိတံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။

အာဝိလက္ခ (တိ) [အာဝိလ+အက္ခိ] နောက်ကျ
- နိမြန်း - သော မျက်စိရှိသော။ ယံ ဝေ
ပိဝိတာ ဥက္ကဋ္ဌော အာဝိလက္ခော။ ဇာ၊ ၁။
၃၆၂။ အာဝိလက္ခောတိ ရတ္တက္ခော။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၂၀။

အာဝိလက္ခိ (တိ) [အာဝိလ+အက္ခိ] နောက်
ကျ - မကြည်လင် - သော မျက်စိရှိသော။
ဝက်က္ခိ ပန အာဝိလက္ခိ စ ဟောတိယေဝ။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁။)

အာဝိလစိတ္တ (တိ) [အာဝိလ+စိတ္တ] နောက်ကျ
- မကြည်လင် - သော စိတ်ရှိသော။ အာ-
ဝိလစိတ္တော အာဝိလံ။ ထေရီ၊ ၄၂၀။ အာ-
ဝိလစိတ္တောတိ စိတ္တဿ အာဝိလဘာဝကဏ္ဍ-
နံ ကာမဝိတက္ကာဒိနံ ဝသေန အာဝိလစိတ္တော။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၅၉။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၄။ ဇာ၊ ၄။
၁။ ၂၂၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။)

အာဝိလတိ (ကြိ) [အာ + ဝိလ + အ + တိ] နောက်ကျ
၏။ လုဠတိ အာဝိလတိ ဦးမိဇာတိ
ဟောတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၂၂။

အာဝိလသကံပ္ပပ္ပဟာန (န) [အာဝိလ + သကံပ္ပ
+ ပဟာန] နောက်ကျ - ညစ်နွမ်း - သော -
အကြံအစည် - တွေးတောမှု - ကို ပယ်ခြင်း။
အာဝိလသကံပ္ပပ္ပဟာနာ အနာဝိလော။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။

အာဝိသတိ (ကြိ) [အာ+ဝိသ+အ+တိ] (က)
ဝင် - ဝင်ရောက် - ၏။ (ခ) ဝင် - ပူးဝင် - ပူး
ကပ် - ၏။ (ဂ) ဝင် - လွှမ်းမိုး - ပိစီး - ၏။
(ဏ) သောက် အာဝိသတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၄၆။ ဝိ၊
၄။ ၁။ ၂၂၃။ ကမ်၊ ၂။ ၃၄၇။ (-ဇာ၊ ၂။ ၈၀။)
အာဝိသန္တိ - ထေရီ၊ ၃၃၉။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃။
အာဝိသိ - သုတ္တနိ၊ ၄၂၄။ ၎င်း - ၄။ ၂။ ၂၂။
စရိယာ၊ ၄။ ၇၃။ (ခ) အယံ ယက္ခော အာဝိ-
သတိ။ ဒိ၊ ၃။ ၁၆၅။ အာဝိသတိတိ တဿေဝ
ဝေဝစနံ၊ အထ ဝါ လဂ္ဂတိ န အပေတိတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ အာဝိသန္တိ -
ဝိ၊ ၃။ ၂၀၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၂၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။
အာဝိသေယျ - မိလိန္ဒ၊ ၁၆၉။ (ဂ) အရတိ မံ
သောမဒတ္တ အာဝိသတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၈။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၁၉၇။ တေန ကောဇော မံမာဝိသိ။ ဇာ၊
၂။ ၁၇၇။ အာဝိသိတိ အဠောတ္ထရိ။ ဇာ၊ ၄။
၆။ ၉၆။

အာဝိသန (န) [အာ+ဝိသ+ယ] ပူးဝင် - ပူး
ကပ် - ခြင်း။ အာဝိသနဝသေန တဿ အတ္တ-
ဘာဝံ အဓိဘဝိတာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။

အာရုံသန္တ (တိ) [အာ+ဝိသ+အ+အန္တ] ဝင်
ရောက်-ပူးဝင်-သောသူ။ သရီရံ အနုပဝိ-
သိတာ ဝိယ အာဝိသန္တော။ ဒွိလုံ၊၁၆၁။

အာဝိသာပေတော (ကြိဝိ)[အာ+ဝိသ+ဏာပေ
+တော] ဝင်ရောက်-ပူးဝင် ရေ၌။ အာ-
ဟေတုတိ အာဝိသာပေတော။ ဖိမတိ။
၂၃၈။

အာဝိသိတုံ (ကြိဝိ) [အာ+ဝိသ+တုံ] ဝင်ရောက်
-ပူးဝင်-ခြင်းငှါ။ မဇ္ဈိ ပန တေပိ အဿာ-
သေန ဥပဟနိတုံ ဝါ အာဝိသိတုံ ဝါ န
သက္ကောန္တိ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၄၊ ၅၀၃။ (-မ၊ ဋီ၊ ၂၊
၃၁၂။)

အာဝိသိတာ (ကြိဝိ) [အာ+ဝိသ+တာ] ဝင်
 ဖောက်- ပူးဝင် - ရှိ။ ဇေယျုတ္တဿ သရိရံ
 အာဝိသိတာ ပိဋ္ဌ ဇနေသိ။ ဝိသ္ဗုဒ္ဓိ၊ ဝေဝေ။
 (-ထေရ်၊ ဌ၊ ၂။ ၃၅၃၊ ၄၉၄။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၃၇၂။
 အံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။)

အာဝီ (ဗျ) [အာ+အဝ+ဤ] အာဝီ-ကြည့်။

အာဝိကတ (တိ) [အာဝိ+ကရ+တ] ထင်စွာ-
ထင်ရှားအောင် - ပြုအပ်သော၊ ပြောကြား
အပ်သော။ အာဝိကတာ ပန အနာပတ္တိဋ္ဌာ-
နေ တိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၇။ ၂။ ၃၃၄။ အာဝိကတ-
လည်းကြည့်။

အာဝဠ (တိ) [အာ+ဝ+တ] ဖုံးလွှမ်း-လွှမ်း
 မိုး-ပိတ်ဆို့-အပ်သောသူ။ တမောခနွေနှင့်
 အာဝဠာ (အာဝဠာ သိ)။ ဝိ၊ ၃၊ ၆။ ဒီ၊ ၂၊
 ၃။ မ၊ ၁၊ ၂၂၄။ မ၊ ၂၊ ၂၉။ သံ၊ ၁၊ ၁၃၈။
 တမောခနွေနှင့် အာဝဠာတို့ အဝိဇ္ဇာရာသိနာ
 အဇ္ဈောတ္တတာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၄၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၇။
 မ၊ ၄၊ ၂၊ ၈။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၈။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၁၅၄။
 အာဝတ-လည်းကြည်။

အာရဏှ (၄) [အာ+ရ+ဏ+ယ] ဖွဲ့ချည်
-သိက္ခ-ခြင်း။ ဆတ္တသိက္ခံ ကတော အာ-
ရဏှတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇။

အာဝုဏန္တ (တိ) [အာ + ဝု + ကာ + အန္တ] သိန်း
သော၊ သူ။ မုတ္တိ အာဝုဏန္တော ဝိယ ဂဏှာတိ။
မ၊ ဣ၊ ၂။ ၅။

အာဝုဏ(နာ)ယိ (တြိ) [အာ+ဝု+ဏာ+
တိ] ဖွဲ့-သိ-သိ-ဆုံး-လျှို-ဏ်။ ရာဇာနော
ဘော၊ နိမ္မိသုလေ အာဝုဏန္တိ-ဇ၊ ၂၄။ ၂၃။
အာသိ၊ ပလိယသိသေ အာဝုဏန္တိ။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၆၅။ အာဝုနန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ ဝိ၊ သက်
ဟ၊ ၂၀။ အာဝုနတ-ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂။ အာဝု
နယျ-သိ၊ ၂။ ၃၈။ အာဝုဏိ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
၃၈။ အာဝုဏိ-အဟ၊ ၂။ ၂၄။ ထေရ၊ ၄။ ၁။
၁၁၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။ အာဝုဏိသန္တိ-ဇာ၊
၄။ ၂။ ၃၃။

အာဝုဏာပေတိ (ကာကြံ) [အာ+ဝု+ဏာ
ပေ+တိ]ဗွဲ-သိ-လျှို-စေဒ်။ သူလေယေဝ
အာဝုဏာပေသာမိ။ ဧဝါဠု၊ ဝဋ်။

အာဝုဏ် (တိ) [အာ+ဝု+ဏာ+တ] ဖွဲ့-
သိ-လျှို-အပ်သော၊ သူ။ သူလေ အာဝု-
ဏော အာဝုဏ်တော ပေါ်သော ပုရိသော။
အဟု၊ ငါး၊ ဥ၊ ဥ။

အာရုံကိတမစ္ဆ (ပု) [အာရုံကိတ+မစ္ဆ] မွဲ-သိ-
လျှို-အပ်သော ငါး၊ တံစိုထိုးအပ်သောငါး။
သူလေသူ အာရုံကိတမစ္ဆာ ဝိယ စိရံ ပစ္စန္တိ။
ဇောငြါး။၁၃၁။

အာဝုဏ်(နိ)တွာ (ကြိဝိ) [အာ+ဝု+က+
တွာ] သိကုံး - လှို-၍။ အာဝုဏ်တွာ
ကရုတ္တလေ(စရိယာ၊၄၁၇)တိ ဟတ္ထတလေ
သိဒ္ဓိကတွာဓုက္ခေ လမ္ဘနတ္ထံ ရဇ္ဇံ ပဋိမုဉ္ဇိတွာ။
စရိယာ၊၄၁၈ (- အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၈။ အံ ဋ္ဌ၊
၂။၁၉၅။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၇၁။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၆၁။
ဇောဋ္ဌ၊ဉ္စ၊၃၃။) အာဝုဏ်တွာ - မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပဋိသိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၁။
ဇောဋ္ဌ၊၅။၇၁၊၇၁။ ဇောဋ္ဌ၊၆။၁၀၅။

အာဝုတ (တိ) [အာ+ဝု+တ] (၁) (က) သိ-
 ဖွဲ-သိ ဖွဲ-တပ်ထား-အပ်သော။ (ခ) သိ-
 ဖွဲ-ယက်-အပ်သော။ (၂) ဖွဲလွမ်း-လွမ်း
 မိုး-တားမြစ်-ပိတ်ဆို့-အပ်သော။ (၁)
 (က) တကြိမ် သတ္တိ အာဝုတ နိလံ ဝါ
 ပိတ် ဝါ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ မ၊ ၂။ ၂၀၉။ (-ဒီ၊ ၄၊
 ၁။ ၁၉၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၅၃၈။)
 (ခ) တန္တောဝုတာနန္တိ တန္တေ အာဝုတာနံ၊
 တန္တေ အာဝေပေတွာ ဝါယိတာနန္တိ အတ္တော။
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၁။ (၂) အာဝုတာ နိဝုတာ
 ဩနန္တိ ပရိယောနန္တိ ပဒါနိ အာဝရဏာ-
 ဝိနံ ဝသေန ဝုတ္တာနိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၇။ အာ-
 ဝုတော (မ၊ ၂။ ၄၁၉။ မ၊ ၃။ ၁၇၂။ မဟာနိ။
 ၁။ ၈။ စူဠနိ။ ၂၄) တိ အာဝရိတော။ မ၊ ၄၊ ၃။
 ၃၀၄။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၁၄၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈။ စူဠနိ၊
 ၄။ ၁။ (-ဣတိဝုတ်။ ၂၀။ သုတ္တနိ။ ၃၂။
 မဟာနိ။ ၁၁၄။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၅၉။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၅။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၄၇။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၁။ ၂၄၇။) အာဝုဇ-
 လည်း ကြည့်။

အာဝုတပဏ္ဍုသုတ္တ (န) [အာဝုတ + ပဏ္ဍု +
 သုတ္တ] သိကုံး-တပ်ထား-အပ်သော ဖျေ့
 တော့သော အဆင်းရှိသောကြီး။ မကိရတနေ
 အာဝုတပဏ္ဍုသုတ္တ ဝိယ ပဿတိ။ အပ၊ ၄၊ ၁။
 ၆၃။ ဇာ၊ ၄၊ ၁။ ၆၁။

အာဝုတမုတ္တာ (ထိ) [အာဝုတ+မုတ္တာ] သိကုံး
 အပ်သောပုလဲ၊ ပုလဲကုံး။ အထာယ လောမ-
 ကုပေသု အာဝုတမုတ္တာ ဝိယ ဟိမဗန္ဓုနိ
 တိဋန္တိ။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၇၃။

အာဝုတရဇ (ထိ) [အာဝုတ+ရဇ] သိ-ဖွဲချည်
 -အပ်သော ကြိုး။ နာသာယ အာဝုတရဇ၊
 အာကမ္မိတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၀။

အာဝုတသုတ္တ (န) [အာဝုတ + သုတ္တ] သိ-ဖွဲ
 ချည်-အပ်သော-ကြိုး။ အာဝုတသုတ္တ ဝိယ
 ဝိပဿနာဉာဏံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၈။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၈၀။

(-ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၆၆။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၁၄၇။ မ၊ ၄၊
 ၃။ ၁၂၇။)

အာဝုတ္တိ (ထိ) [အာ+ဝု+တိ] (၁) အာ-
 ဝုတ္တိနည်း။ သဒ္ဓါတရုတည်း၌ နှစ်ကြိမ်ထပ်၍
 အနက်အဓိပ္ပါယ်ယူရသောနည်း။ (၂) အာ-
 ဝုတ္တိအလင်္ကာ။ အနက်ကို၎င်း၊ ပုဒ်ကို၎င်း၊
 ပုဒ်အနက် နှစ်မျိုးစုံကို၎င်း အကြိမ်ကြိမ်
 အဖန်ပန် ထပ်၍ ဆိုသော စကား တန်ဆာ
 အလင်္ကာ။ (၁) အာဝုတ္တိပသေန ဝါ တေ
 သရဏဿာတိ ဧတေ အတ္တော ဝိဘာဝေ-
 တဗ္ဗော တုယံ သရဏဘူတဿ စ ဣတရ-
 သရဏဿ စ အာနုဘာဝေါတိ။ မ၊ ၄၊ ၃။
 ၁၈၇။ တေသန္တိ ဣဒံ အာဝုတ္တိဝသေန
 ဂဟေတဗ္ဗံ “တေသံ သဒ္ဓါဆေဓကဝါဒံ နာမ
 တေသံ ခုဿေတိ”။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၁၃။ (-
 သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၇။ ဘံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။
 ၄၂၆။) (၂) ပုနပုနမုတ္တာရဏံ... သာယမာ-
 ဝုတ္တိ နာမတော။ သုဗောဓာလင်္ကာရ။ ၂၂၄။

အာဝုတ္တိဉာယ (ပ) [အာဝုတ္တိ+ဉာယ] အာဝုတ္တိ
 နည်း။ သွာယမတ္တော အာဝုတ္တိဉာယေန စ
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၇၃။

အာဝုတ္တိနယဒဿန (န) [အာဝုတ္တိ+နယ+ဒဿ-
 န] အာဝုတ္တိနည်းကို ပြခြင်း။ အာဝုတ္တိနယ-
 ဒဿနဝသေန မိဿေတွာ၊ နေတ္တိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉။

အာဝုတ္တ (တိ) [အာ+ဝု+တ] နေထိုင်-
 သိတင်းသုံး - ဖာ ဖြစ်သော၊ (ဇေတဝန်
 ကျောင်း)။ အာဝုတ္တ ဓမ္မရာဇေန။ မ၊ ၃။
 ၃၀၆။ သံ၊ ၁။ ၃။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၂။ နေတ္တိ။
 ၁၂၇။

အာဝုဓ (န) [အာ + ယုဓ + အ။ အာဝါယ
 ယုဇ္ဈန္တေ ယန္တိ အာဝုဓံ၊ ယဿ ဝေါ။ အာ-
 ယုဓံ ဝါ။ ဓာနံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၇၅။] ရိုက်နှက်ထိုးခုတ်
 ပစ်ခတ်ကြောင်းဖြစ်သော အရာဝတ္ထုများ၊
 လက်နက်။ (လက်နက် သုံးမျိုး - သုတ

လက်နက်၊ ပဝိဝေကလက်နက်၊ ပညာလက်
နက်။ ဒီ ၃ ၁၇၃။ ဒီ ၄၂၁။ ၁၇၄။ လက်နက်
လေးမျိုး - မုတ္တာမုတ္တလက်နက်၊ အမုတ္တ
လက်နက်၊ ပါဏ်မုတ္တလက်နက်၊ ယန္တမုတ္တ
လက်နက်။ ဓာနံ ၂၇၆-၇။ လက်နက်ကြီး
လေးမျိုး - သိကြားမင်း၏ ဝရဇိန်လက်နက်၊
ဝေဏဝဏ်နတ်မင်း၏ တင်းပုတ် လက်နက်၊
ယမမင်း၏ မျက်စိလက်နက်၊ အာဠဝက
ဘီလူး၏ ဗွဲဖြူပုဆိုးလက်နက်။ သံ၊ ၄၁။ ၂၉၆။
လက်နက်ငါးမျိုး - မြား၊ သန်လျက်၊ သံ
တံကျင် (လုံ)၊ တင်းပုတ်၊ လုံစည်း။ ဇာ၊ ၄၁။
၂၉၁။ ၎င်း၌ကာလည်း ကြည့်။ တနည်း -
သန်လျက်၊ လေး၊ တင်းပုတ်၊ သံပြောင်း၊ စက်
လက်နက်။ သံ၊ ၄၁။ ၂၉၀။) အာဝဇံ နာမ
စာပေါ် ကောသလော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆၃။ ဣတေဝ
စောရော အသိမာဝုဇ္ဈေ။ မ၊ ၂။ ၃၀၃။ အာဝု
ဇ္ဈိ ပဉ္စာဝဇံ။ မ၊ ၄၁။ ၂၃၀။ ရသညာ ပစ္စန္နိ-
မေ နဂရေ ဗဟုံ အာဝဇံ သန္တိဝိတံဟောတိ။
အံ၊ ၃။ ၄၇၇။ (- မဟာနိ၊ ၆။ ဝိ၊ ၄၁။ ၅၁၊
၅၇။ ဝိ၊ ၄၁။ ၅၅။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၆၈။ ဝိ၊ ၄၁။ ၄၅။
၅၇။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၄၂။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၅၃။ ဝိ၊ ၄၁။
၃၈။ မ၊ ၄၁။ ၃၆၁။ ၃၇၇။ မ၊ ၄၁။ ၂၁၇။ မ၊
၄၁။ ၄၅။ ၂၂၆။ သံ၊ ၄၁။ ၆၆။ အံ၊ ၄၁။ ၂၇၃။
အံ၊ ၄၁။ ၂။ အံ၊ ၄၁။ ၃၁၇။ မေ၊ ၄၁။ ၂၃၃။
သုတ္တနိ၊ ၄၁။ ၂။ ၉၀၊ ၁၁၈။ မဟာနိ၊ ၄၁။ ၂၄၂။
စူဠနိ၊ ၄၁။ ၂၀။ ဇာ၊ ၄၁။ ၁၇၃။ ဇာ၊ ၄၁။ ၂၃၃။
ဇာ၊ ၄၁။ ၄၃၉။ ဇာ၊ ၄၁။ ၅၇၁။ ဇာ၊ ၄၁။ ၆။
၁၃၁။ မ၊ ၄၁။ ၁၄၅။ သံ၊ ၄၁။ ၃၂၀။ အံ၊ ၄၁။
၃၁၇။ ၁၁၈။)

အာဝုဇကိစ္စကရ (တိ) [အာဝုဇ + ကိစ္စ + ကရ]
လက်နက်ကိစ္စကို ပြုတတ်သော။ ဒုဿာဝုဇန္တိ။
အာဝုဇကိစ္စကရ ဥတ္တရိယံ ဒုဿံ။ သံသိဿ။
၃၂၀။

အာဝုဇောတ (တိ) [အာဝုဇောတ]လက်နက်၊
လက်နက်မျိုး။ သေယျသာပိ ဘိက္ခုဝေ မတင်

နာမ အာဝုဇဇာတ် ဥာတောဓာရံ ပိတနိ-
သိတံ။ မ၊ဝ၊ဥဂ္ဂ။

အာဝုဇဇိဝိကာ (ထိ) [အာဝုဇ + ဇိဝိကာ]
လက်နက်ဖြင့် - လက်နက်ကို မှီ၍ - အသက်
မွေးခြင်း။ ဣဿတ္တန္တိ အာဝုဇဇိဝိကံ။ မ၊ဌ၊ဉု။
၂၃၇။ သုတ္တနိ၊ဌ၊ ၂၊ ၁၇၇။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊ဉု။ ၂၀၁။)

အာဝုဒ္ဓဏ္ဍ (ပု) [အာဝုဓ + ဧဏ္ဍ] လက်နက်
 ဖြစ်၊ လက်နက်ဖြင့် ကိုယ်၌ ကျရောက်စေ
 အပ်သောအဏ္ဍ။ အာဝုဒ္ဓဏ္ဍနေဧဏ္ဍဝိနိမုတ္တာ။
 ဒီ၊ ၂။ ၃၁၀။ အာဝုဒ္ဓေန သဝီရေ ဧဏ္ဍော
 အာဝုဒ္ဓဧဏ္ဍော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၅၅။

အာဝဇ္ဇန (န) [အာဝဇ + အန္တရ] လက်နက်
တို့၏-အကြား-အလယ်။ သုဝေဓိတကော
စောရဂါမကေ စောဗုဒ္ဓံ အာဝဇ္ဇနေ ပတိ-
တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ဇ၊ဋ္ဌ၊၂။

အာဝုဓပရိစ္ဆေဒ (ပု) [အာဝုဓ + ပရိစ္ဆေဒ]
လက်နက် အပိုင်အခြား၊ လက်နက်အိမ်၊
သံဃာရုံတိ ဝုစ္စတိ အာဝုဓပရိစ္ဆေဒေါတိ။
မ၊ ၁။ ၂။ ၂၄။

အာဝုပေါက် (တိ) [အာဝု + ပါကိ] (လေး၊
မြား) လက်နက် - လက်၌ရှိသော - ကိုင်စွဲ
သော၊ သူ။ အာဝုပေါက်သော ဓမ္မံ ဒေသေန္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၆၃။ (- ဝိ၊ ၅။ ၅၂။ ဝိ၊ ၉၃။ ဝင်္ဂ၊
စရိယာ၊ ၄။ ဝင်္ဂ၊ ၆။)

အာဝုဇလက (န) [အာဝုဇ+လက] လက်နက်
 ဖြန့်ချိ။ ဗလက္ကာရေန အာဝုဇလကံ
 ဂါဟာပေတာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။

အာရဇဗလ (န) [အာရဇ+ဗလ] (ခ) လက်နက်
အင်အား။ (တိ) (၂) လက်နက် အင်အား
ရှိသောသူ။ (ခ) အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ (တိ)
(၂) အာရဇဗလာ စောသး အံ၊ ၃။ ၅၇။

အာဝုဗေလဝန္တိ၊ [အာဝုဗေလ+ဝန္တိ] လက်နက်
 အင်အား မရှိသေး သူ။ အာဝုဗေလဝန္တာနံ။

(ဇာ၊ ၂။ ၂၁၅) ၏ အာဝုဇဗလေန ယုတ္တာနံ သမန္နာဂတာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၂၉၉။

အာဝုဇဗာဓက (တိ) [အာဝုဇ + ဗာဓက] လက်နက်ကို တားမြစ်တတ်သော (ကာ၊ ပျဉ်ချပ်)။ သဗ္ဗဿပိ အာဝုဇဗာဓကဿ ဂဟ-
ဏန္တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။

အာဝုဇဘဏ္ဍ (န) [အာဝုဇ + ဘဏ္ဍ] လက်နက်
ဘဏ္ဍာ။ သဗ္ဗဉ္စ အာဝုဇဘဏ္ဍာဒိ အာမ-
သန္တဿ ဒုက္ခဋ္ဌိ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ (-ဝိ၊
၄။ ၂။ ၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၂။
ဝဇီရ။ ၃၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၁၃၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ အံ၊
၄။ ၃။ ၅၃။)

အာဝုဇဘေဒ (ပု) [အာဝုဇ + ဘေဒ] လက်နက်
အထူးအပြား၊ တေနေ နယေန သဗ္ဗအာဝု-
ဇဘေဒေသု သင်္ကေတဝိသင်္ကေတတာ ဝေဒိ-
တဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။

အာဝုဇလက္ခဏ (န) [အာဝုဇ + လက္ခဏ] လက်နက်၏ လက္ခဏာ။ ဓနုလက္ခဏံ အာဝုဇ-
လက္ခဏံ။ ဒီ၊ ၁။ ၉။ မဟာနိ။ ၂၉၇။

အာဝုဇဝဿ (န) [အာဝုဇ + ဝဿ] လက်နက်
မိုး။ နာနပ္ပကာရံ အာဝုဇဝဿံ ဝဿိ။ ဇာ၊ ၄။
၅။ ၁၄၂။

အာဝုဇဝိဇ္ဇာ (ထိ) [အာဝုဇ + ဝိဇ္ဇာ] လက်နက်
-အတတ်-ပညာ။ အာဝုဇဝိဇ္ဇာယပိ ဧကဒိ-
ဝသေနေဝ ဝါလဝေဓိ နာမန သက္ကာ ကာတုံ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၄၆။

အာဝုဇဝိသေသ (ပု) [အာဝုဇ + ဝိသေသ] လက်နက်အထူး၊ ပါဠိယံ ဓက္ခေနာတိ စက္ကာ-
ကာရကတေန အာဝုဇဝိသေသေန။ သိ၊ ၄။
သစ်၊ ၂။ ၃၇။

အာဝုဇဝုဋ္ဌိ (ထိ) [အာဝုဇ + ဝုဋ္ဌိ] လက်နက်မိုး
ရွာခြင်း။ အာဝုဇဝုဋ္ဌိယာ သကလရုဋ္ဌံ ဝိနုဋ္ဌံ။

ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇-က။ (- သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၅၀။ မ၊
၄။ ၃။ ၃၂။)

အာဝုဇသင်္ခေပ (ပု) [အာဝုဇ + သင်္ခေပ] လက်နက်၌ ထည့်သွင်းအပ်သော အခြင်း
အရာ၊ လက်နက်အသွင်။ ဝါသိဖရသုအာ-
ဒိနိပိ အာဝုဇသင်္ခေပေန ကတာနိ အနာ-
မာသာနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ ဝိ သင်္ဂဟ။ ၃၀။

အာဝုဇသတ္တိ (ထိ) [အာဝုဇ + သတ္တိ] လက်နက်
ဖြစ်သောလုံ၊ လုံလက်နက်။ သတ္တိတိ အာဝုဇ
သတ္တိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၂။

အာဝုဇသတ္တ (န) [အာဝုဇ + သတ္တ] လက်နက်
ဖြစ်သော ဓား၊ ဓားလက်နက်။ န အာဝုဇ-
သတ္တဿ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

အာဝုဇသမ္ပဟာရ (ပု) [အာဝုဇ + သမ္ပဟာရ] လက်နက်ဖြင့် - ထိုးပစ် - ပုတ်ခတ် - ခြင်း။
အာဝုဇသမ္ပဟာရေ သာရ န သိယာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

အာဝုဇသိပ္ပ (န) [အာဝုဇ + သိပ္ပ] လက်နက် -
အတတ်-ပညာ။ ထရသိပ္ပန္တိ သေသအာဝုဇ-
သိပ္ပံ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၈၄။

အာဝုဇဟတ္ထ (တိ) [အာဝုဇ + ဟတ္ထ] လက်၌
လက်နက်ရှိ - လက်နက်စွဲကိုင် - သော၊ သူ။
ကိံ တုမေ အာဝုဇဟတ္ထာ အာဂစ္ဆယ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၇။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။
၁၅၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၁။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၃၆။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၃၀၇။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၇၊ ၄၃၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၂၊ ၅၅၀။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၃၇။)

အာဝုဇာဒါယိ (တိ) [အာဝုဇ + အာဒါယိ။ ထိ ၌
အာဝုဇာဒါယိနိ] လက်နက်ကို - ယူဆောင်
သော - စွဲကိုင်သော၊ သူ။ ကမ္မသဇ္ဇန္တိ ယုတ္တ-
သဇ္ဇံ၊ အာဝုဇာဒါယိနိန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။
၃၁၆။

အာဝုနန္ဒ (ထိ) [အာ + ဝု + ဏာ + အန္တ] သိ-
ဇ္ဇ-သိကုံး - သွင်းလျှိုး - သော။ ရတနာဝလိံ

အာဝုနန္တေန ဝိယ စ။ အဘိဋ္ဌာဝေ။၁၉။ (-
ဝိမတိ။၁။၂၇၀။)

အာဝုနထ } (ကြိ) အာဝုဏာတိ ကြည့်။
အာဝုနန္တိ }

အာဝုနိတုံ (ကြိဝိ) [အာ+ဝု+ဏာ+တုံ] သိ-
ဖွဲ့-သိကုံး-သွင်းလျှို-ခြင်းငှါ။ ယေ န သု-
ကဏ သူလေသု အာဝုနိတုံ။ သံ၊၃။၃၈၆။

အာဝုနိတွာ (ကြိဝိ) [အာ+ဝု+ဏာ+တွာ]
အာဝုဏိတွာ-ကြည့်။

အာဝုနယျ (ကြိ) အာဝုဏာတိ-ကြည့်။

အာဝုယုမာန (တိ) [အာ+ ဝယ+ယ + မာန]
ဆောင်ယူအပ်သော။ ဝါတေန မန္တ အာဝု-
ယုမာနာ ဟေမမယပုပ္ဖိတိ အတ္ထော။ဝိမာန၊
ဋ္ဌ။၂၁၉။

အာဝုသော(ဗျ)၊ ဟုသောအားဖြင့် ရဟန်းအဆင့်
ခွင့်ခေါ်ဝေါ်ရာ၌အသုံးပြုသော အာလုပ်ပုဒ်ဖြစ်
သည်။ အာဝုသော အတ္ထော ဣစ္စေတေ အာ-
မန္တနေ၊ ချွေ၊၁၃၃။ အာဝုသော အာဝယော အာ-
မန္တနေ အာလပနေ ဝတ္တန္တိတိ အတ္ထော။
တတ္ထ အာဝုသောတိ သမဏဏ သမဏာနံ
ဝါ အာလပနေ။ ချွေ၊၁။၁။ အာလုပ်ပုဒ်ဖြစ်၍
ပဌမာ ကေဝုဇ်၊ ဗဟုဝုဇ် ဝိဘတ်နှစ်မျိုးသာ
သက်နိုင်သည်။ နီတိ၊ပဒ။၂၉၇။ ဘုရားရှင်
သက်တော်ထင်ရှား ရှိစဉ်က ရဟန်းတို့သည်
ကြီးကြီးငယ်ငယ် အချင်းချင်း အာဝုသေစ
ဟုခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုကြသည်။ ဘုရား ပရိ
နိဗ္ဗာန်ပြုပြီး နောက်ကာလ၌ကား မထေရ်ကြီး
ကသာ သီတင်းငယ်ကို အာဝုသော-ဟု ခေါ်
ဝေါ်ခွင့်ရှိ၏။ သီတင်းငယ်ကမူ မထေရ်ကြီးကို
ခေါ်ဝေါ်ခွင့် မရှိ။ ဒီ၊၂။၁၂၆။၇။] ငါ့ရှင်၊
ငါ့ရှင်တို့။ အာယသ္မာ သာရိပုတ္တော အစိရ-
ပက္ကန္တဏ ဘဂဝတော ဘိက္ခု။ အာမန္တေသိ
“အာဝုသော ဘိက္ခုဝေ”တိ။ အာဝုသောတိ

ခေါ် တေ ဘိက္ခု။ အာယသ္မတော သာရိ-
ပက္ကန္တဏ ပစ္စသောသံ။ မ၊၁။၁၇။ န ခေါ်
အဟံ အာဝုသော အနဘိရတော ဗြဟ္မ-
စရိယံ စရာမိ။ ဝိ၊၁။၂၂။ န ခေါ် မယံ အာ-
ဝုသော စိဝရစေတာပနံ ပဋိဂ္ဂဏှာမ။ ဝိ၊၁။
၃၂၅။ (-ဝိ၊၁။၂၃၊၂၅၊၆၄၊၁၄၄၊၁၆၈။ ဝိ၊၃။
၁၂။ ဝိ၊၄။၄၈၀။ ဒီ၊၂။၁၂၆၊၁၃၃-၄။ မ၊၁။
၁၇၊၃၇၇။ မ၊၂။၂၉၅။ ဝိ၊၄။၁၆၄၊၅၆၊
၁၈၂-၃။ ဝိ၊၄။၂၅၆။ ဝိ၊၄။၂၄၆။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၃၄။ ဒီ၊၄။၁။၃။ မ၊၄။၁။၂၃၊၆၄၊၁၀၃-၄။
မ၊၄။၄။၅၀။ သံ၊၄။၁။၁၀၉။ အံ၊၄။၁။၂၈။
အဘိဋ္ဌာဝေ။၅။၂၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၇။ ကခါ၊
ဋီ၊၃၃၉။ မ၊ဋီ၊၂။၈၆၄။ မ၊ဋီ၊၃။၉၀။ သံ၊ဋီ၊
၂။၁၂၁။ အံ၊ဋီ၊၁။၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၉၊၇၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၀၇။)

အာဝုသောဝါစ (ပု) [အာဝုသော+ဝါစ] ငါ့ရှင်
-ငါ့ရှင်တို့-ဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆို-ခြင်း-
မူ။ မာ ဘိက္ခုဝေ တဏှာဂတံ နာမေန စ
အာဝုသောဝါစေန စ သမုဒါစရထ။ ဝိ၊၃။
၁၃။ မ၊၂။၂၉၆။ ယထာ ခေါ် ပနာနန္တ တေ-
ရဟိ ဘိက္ခု။ အညမည် အာဝုသောဝါစေန
သမုဒါစရန္တိ။ ဒီ၊၂။၁၂၇။ (-မ၊၃။၂၉၀။ ဒီ၊
၄။၂။၁၈၄။ သာရတ္ထ၊၃။၁၆၇။ ဝိမတိ၊၂။
၉၀။)

အာဝုဋ္ဌ (တိ) [အာ+ဝဟ+တ] မျှောအပ်
သော။ ဒေဝေ ဝဏန္တ ဥဒကေန အာဝုဋ္ဌ။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၄၆။

အာဝေဋ္ဌန (န) [အာ+ဝေဋ္ဌ+ယ] ရစ်ပတ်-
ချည်နှောင်-ခြင်း။ ပဏ္ဍိတာနံ ခေါ် မဟာ-
ရာဇ သလ္လာပေ အာဝေဋ္ဌနမ္ပိ ကယိရတိ။
မိလိန္ဒ။၂။

အာဝေဋ္ဌိယ (န၊တိ) [အာ+ဝေဋ္ဌ+ကျ] ရစ်ပတ်
ချည်နှောင်ခြင်း၊ရစ်ပတ်ချည်နှောင်လိုက်ခြင်း
ကြောင့် ရပ်တန့်တုံ့နှစ်သွားခြင်း။ အာဝေဋ္ဌိယံ
ကရိဏာမိ(မဟာနိ၊၁၂၇)တိ ပရိဝေဋ္ဌနံ ကရိ

သာမိ။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၄၇။ အာဝေဠိယာယ
အာဝေဠိယ (မဟာနိဋ္ဌ။၁၃၄)။ အာဝေဠေ-
တော နိဝတ္တနေန နိဝတ္တနံ။ မဟာနိဋ္ဌ။၂၅၀။

အာဝေဠေတော (ကြိဝိ) [အာ + ဝေဠ + တော]
ရပ်ပတ်၍။ အာဝေဠိယ-ကြည့်။

အာဝေဠိက (တိ) [(၁) န+ဝိနာ+ကိက။
န ဝိနာ အဝိနာ၊ အဝိနာ ဟုတော
ပဝတ္တန္တိတိ အာဝေဠိက။ မဏိမဉ္ဇူ။၁။
၃၂၅။ (-မဏိမဉ္ဇူ။၂။၂၄၇။) အတ္တနာ ပိနာ
ပဝတ္တတိတိ ဝေဠိကံ။ န-ကို က-ပြ။ န ဝေဠိ-
ကံ အဝေဠိကံ အ-ကို အာ-ဝုဒ္ဓိ ပြ။ အဘိ၊
ဋ္ဌ။၁။၂၃၈။ ပြည်ဆရာတော်နိဿယ။ (၂) အာ
+ ဝေဠ + က။ သံ၊ဋ္ဌ။၂။၃၆၄။ (၃) အာ
+ ဝေဠိ + က။ မေဓနိယာဝိလျှပ်၌ ဆံသုံး ဆံ
စည်း-အနက်ဟော ဝေဠိပုဒ်ဖြင့် အဝေဠိဟု
အစ၌ အရသာဖြင့်၎င်း၊ အာဝေဠိကဟု အစ၌
အာဝိဿ၊ အဆုံး၌ က-အက္ခရာဖြင့်၎င်း ပုဒ်နှစ်
မျိုး ရှိ၏။ “ဆံသုံး ဆံစည်းမရှိသော၊ အခြား
တစ်ခုနှင့် မရောနှော မဆက်ဆံသော၊
တည်းတည်း တခုတည်း တသီးတခြား ဖြစ်
သော”ဟု အနက်ဖွင့်၏။] အခြာ တပါးနှင့်-
မဆက်ဆံ-မဆက်ဆိုင်-မရောနှော-သော၊
တသီးတခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော။ ဣမာ-
ဟံ ဘိက္ခုဝေ ဉာတိနံ အာဝေဠိကံ ပရိဟာရံ
ဒမ္ပိ(ဝိ၊ဉ္ဇ။၁၀၁)တိ ဣမံ အဟံ တေသံ ပါဠေ-
တ္ထံ ဩဒိဿကံ ပရိဟာရံ ဒဒါမိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၃။
၂၇၆။ အဗ္ဗောကိက္ခော ပါဠိယေက္ခော အာ-
ဝေဠိကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂။၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ။၃။၃၀၁။
အဗ္ဗောကိက္ခော အသမ္ပိဿော ပရိကမ္မာဒိ-
နာ၊ တတောယေဝ ပါဠိယေက္ခော ဝိသုယေ-
ဝေကော အာဝေဠိကော အသာဓာရဏော။
သာရတ္ထ။၂။၁၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ။၂။၅၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၃၁၂။ အာဝေဠိကနိ(သံ၊၂။၄၃၆)တိ
ပါဠိပုဂ္ဂလိကနိ ပုရိသေဟိ အသာဓာရဏနိ။
သံ၊ဋ္ဌ။၃။၁၂၇။ အာဝေဠိတဗ္ဗတော မရိယာ-

ဒါယ ဝိသု အသာဓာရဏတော ပဿိတဗ္ဗ-
တော အာဝေဠိကနိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၆၄။ (-
အပါ၊၁။၇၈။ အပါ၊၂။၁၇၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂။၁၁၉။
ဝိ၊ဋ္ဌ။၃။၄၂၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၄။၉၅၊၁၁၁၊၂၂၃။ မ၊ဋ္ဌ။၄။
၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ။၁။၃၂၄။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ။၁။၅၂။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ။၂။၁၉၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂၇။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ။၁၄၇၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၈၇။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ။၆၅။ စရိယာ၊ဋ္ဌ။၁၉၁။ အပါ၊ဋ္ဌ။၂။၂၉၉။
မဟာနိဋ္ဌ။၁၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၄။၃၇၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ။၆။
၁၆၀။ ဝဇီရ၊ဋ္ဌ။၂။ သာရတ္ထ၊၁။၂၀၅၊၂၃၆
၃၈၀။ သာရတ္ထ၊၂။၂၆၉။ သာရတ္ထ၊၃။၂၁၊
၃၄၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၇၂။ ဝိမတိ၊၂။၂၀၅-၆။
သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၂၂၇။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၇၉။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၁၁၅။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၈၊၁၇၂၊၂၇၁၊၂၈၇၊၃၁၀။ သံ၊
ဋ္ဌိ၊၂။၄၁၃။ အနုဋ္ဌိ၊၂။၃၇၊၁၆၇၊၂၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌိ၊၁။၁၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၇၇၊၄၉၉။ နေတ္ထိ၊ဝိ။
၁၇၇။ ဝိဘာဝိနိ၊ဋ္ဌ။၁၀၇။)

အာဝေဠိကကမ္မ (န) [အာဝေဠိက + ကမ္မ]
တသီးတခြား- သီးသန့် - ပြုအပ်သောအမှု
(လုပ်ငန်း)။ စက္ကာဓော ဝါ အတိရေကာ ဝါ
သလ္လာကံ ဂဟေတော အာဝေဠိကကမ္မံ ဝါ
ဥဒ္ဓေသံ ဝါ ကရေန္တိ။ သာရတ္ထ။၂။၃၆၁။ (-
အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၇၇။)

အာဝေဠိကလရာဝါသ (ပု) [အာဝေဠိက + လ-
ရာ ဝါသ] တသီးတခြား- သီးသန့် - ဖြစ်
သော အိမ်၌နေခြင်း (အိမ်ထောင်ခဲ့၍ နေ
ခြင်း)။ အာဝေဠိကလရာဝါသံ ဝသနကာလ-
တော ပဋ္ဌာယ။ သံ၊ဋ္ဌ။၁။၃၁၉။

အာဝေဠိကတ္ထ (တိ) [အာဝေဠိက + အတ္ထ] တသီး
တခြားဖြစ်သော အနက်ရှိသော။ အာဝေ-
ဠိကတ္ထော အတိသယတ္ထော စ ဝိသေသ-
သဒ္ဓေါ ဟောတိတိ။ အနုဋ္ဌိ၊၂။၅၅။

အာဝေဠိကဒုက္ခသုတ္တ (န) [အာဝေဠိက + ဒုက္ခ
+ သုတ္တ] အာဝေဠိကဒုက္ခသုတ်။ သံယုတ္တ-
နိကာယ၊ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံ

ယုတ်၊ ၁-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ သံ၊ ၂။ ၄၃၆။ သံ၊
၄။ ၃။ ၁၂၅။

အာဝေဏိကဓမ္မ (ပု) [အာဝေဏိက + ဓမ္မ] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သောတရား။ တဏှာ-
ဂတဗလာနန္တိအာဝေဏိကဓမ္မ-
ဝသေန ဝုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၃၂။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။ မ၊ ၄။
၃။ ၃၈၇။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။ ၂၂၅။)

အာဝေဏိကနယ (ပု) [အာဝေဏိက + နယ] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သောနည်း။ ပါဠိပုဂ္ဂလိကနယေနာတိ အာဝေဏိကနယ-
န။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။

အာဝေဏိကနိဒါန (န) [အာဝေဏိက + နိဒါန] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော-နိဒါန-အကြောင်း။ ပညတ္တိဋ္ဌာနသင်္ခါတိ အာဝေဏိ-
ကနိဒါနဉ္စ သန္တာယာဟ နိဒါနဿ ပဘောဒိ-
ပနတောတိ။ ဝဇီရ၊ ၆၃။

အာဝေဏိကပညာ (ထိ) [အာဝေဏိက + ပညာ] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော ပညာ။ သတ္တန္တံ အရိယာနံ တေသံ တေသံ အာဝေဏိ-
ကပညာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။

အာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မ (ပု) [အာဝေဏိက + ဗုဒ္ဓ-
ဓမ္မ] သီးသန့်-သီးခြား-ဖြစ်သော မြတ်စွာ
ဘုရားဂုဏ်တော်၊ (အာဝေဏိကဂုဏ်တော်
၁၈ ပါးကိုအဋ္ဌာရသဗုဒ္ဓဓမ္မဟူ၍ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၆။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၈။ မူလဒီ၊ ၂။ ၂ တို့၌ပြသည်) အဋ္ဌာ-
ရသာဝေဏိကဗုဒ္ဓဓမ္မာဒိ သကလသဗုညဂုဏ-
ပါရိပူရိ ပကာသိတာ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉။
နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။

အာဝေဏိကလက္ခဏ (န) [အာဝေဏိက + လက္ခ-
ဏ] (၁) တသီးတခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော
လက္ခဏာ။ (တိ) (၂) သီးသန့်-သီးခြား-
လက္ခဏာရှိသော။ (၁) တသွာ တေသံ မတေန
တုဒံ အာဝေဏိကလက္ခဏန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝဇီရ၊

၄၉၇။ (-ဝဇီရ၊ ၅။ ၁၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၈၆။)
(တိ) (၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဝေဏိကလက္ခဏတ္ထ (န) [အာဝေဏိကလက္ခ-
ဏ + တ္ထ] တသီးတခြား-သီးသန့် ဖြစ်သော
လက္ခဏာရှိသည်၏ အဖြစ်။ ကထိနံ ပန ဆိန္ဒု-
ကမေဝ ဝဇ္ဇတိ အာဝေဏိကလက္ခဏတ္တာ။
ဝဇီရ၊ ၂၃၂။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၇၂။

အာဝေဏိကဝိသယ (ပု) [အာဝေဏိက + ဝိသယ] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော အာရုံ။ တေ သစ္စပတော အာဝေဏိကတော အာဝေ-
ဏိကဝိသယတော ပဋိဿရကတော စ ပုစ္ဆန-
ဝသေန ပါဠိ ပဝတ္တာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။

အာဝေဏိကသမောဟတာဝဿန (န) [အာဝေ-
ဏိက + သမောဟတာဝဿန] တသီးတခြား-
သီးသန့်-ဖြစ်သော မောဟနှင့် တကွဖြစ်
သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်း။ အာဝေဏိက-
သမောဟတာဝဿနန္တိ အတ္ထော။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၅၈။

အာဝေဏိကဟေတု (ပု) [အာဝေဏိက + ဟေတု] တသီး
တခြား-သီးသန့်-ဖြစ်သော အ-
ကြောင်း။ ပတိဋ္ဌာဘာဝတော အာဝေဏိက-
ဟေတုဘာဝတော စ မူလဂ္ဂဟဏံ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၂၂။

အာဝေဏိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + ဝေဏ + တဗ္ဗ] အပိုင်း
အခြားအားဖြင့် - အသီးအခြား - မဆက်ဆံ
သောအားဖြင့် - ရှုအပ်သော။ အာဝေဏိက-
ကြည့်။

အာဝေဓ (ပု၊ န) [အာ + ဝိဓ + ဏ] စူးဝင်ရာ၊
စူးဝင်ရာအရပ်၌ အနာအဆာ။ အာဝေဓဉ္စ
န ပဏာမိ (ဇာ၊ ၁။ ၇၁။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁) တိ
ဝိဒ္ဓဋ္ဌာနေ ဝဏဉ္စ န ပဏာမိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၉-၌ “အာဝေဏိကာယ” ဟူသော
ပါဠိမှာ အာဝေဋ္ဌိယာယ-ဟူ၍ရာမှ ပျက်သော
ပါဠိ ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အာဝေဋ္ဌိယ-နှင့် ယှဉ်
ကြည့်။

အာဝေဓိတ (တိ) [အာ+ဝိဓ+တ] တုန်လှုပ်လျက် နောက်ပြန်လည်နေသော။ အာဝေဓိတံ ပိဋိတော ဥတ္တမင်္ဂံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၊၂၉။ အာဝေဓိတန္တိ စလိတံ ဝိပရိဝတ္တေတွာ ဌိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၄။

အာဝေနိ (တိ) [န+ဝိနာ+ဏိ။ န+ဝေနိ] အာဝေဏိကနှင့် အနက်တူ။ အာဝေနိံ ဥပေါသထံ ကဗျေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၈။ ဝိ၊၅။၃၅၀။ အာဝေနိန္တိ ဝိသံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၅။ (-အံ၊၃။၃၁၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၀။)

အာဝေနိက (တိ) [အာဝေနိ+က] အာဝေဏိကနှင့် အနက်တူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။ ဒန္တဗုဉ္ဇမက္ခရာဖြင့် အာဝေနိက-ဟု ရှိသော ယင်းပါဌ်ကို C.P.D. ၌ ပါဌ်ပျက်ဟု ဆိုသည်။ အာဝေဏိက-လည်း ကြည့်။

အာဝေနိကဘာဝဓယန (န) [အာဝေနိက+ဘာဝ+ဓယန] တသီးတခြား၏ အပြစ်ကို ပြခြင်း။ ရုက္ခာနံ အာဝေနိကဘာဝဓယနံ ပဌမနယော။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၀၀။

အာဝေနိဘာဝ (ပု) [အာဝေနိ+ဘာဝ] တသီးတခြား၏အပြစ်၊ သီးသန့်ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ခြင်း။ အာဝေနိဘာဝံ ကရိတွာ(ဝိ၊၅။၃၄၉)-တိ ဝိသံ ဝဝတ္ထာနံ ကရိတွာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။

အာဝေလ္လိတ (တိ) [အာ+ဝေလ္လ+တ] နောက်ပြန်လည်နေသော။ အာဝေလ္လိတံ ပိဋိတော ဥတ္တမင်္ဂံ။ ဇာ၊၁။၃၁၀။ အာဝေလ္လိတန္တိ ပရိဝတ္တိတံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၈၄။

အာဝေလ္လိတသိဂီက (တိ) [အာဝေလ္လိတ+သိဂီက] ကွေးကောက်သော ဦးချိုငိုသော။ အာဝေလ္လိတသိဂီကော ဟိ မေဏော။ ဇာ၊၁။၂၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၉၃။

အာဝေသက (တိ) [အာ+ဝိသ+ဏ္ဍ] ပူးဝင်သော၊သူ။ အာဝေသကဿ အာနုဘာဝေန အာဝိဋ္ဌဿ စိတ္တသန္တတိ ပရိဝတ္တတိတိ ဝုတ္တောဝါယမေတ္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။

အာဝေသကာနုဘာဝ (ပု) [အာဝေသက+အာနုဘာဝ] ပူးဝင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ - အစွမ်း - သတ္တိ-အာနုဘော်။ အာဝေသကာနုဘာဝေန ပန သာမညတာပရိဝတ္တတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။

အာဝေသန (န) [အာ+ဝိသ+ဏ္ဍ] (၁) နေရာဌာန၊အိမ်။ (၂) ဘုတ်တစ္ဆေပူးဝင်ခြင်း။ (၃) အလုပ်ရုံ(အတတ်သည်တို့၏အမှုလုပ်ရာအိမ်)။ (၁) အတ္ထိ စ ချာဿ အာဝေသနေ တိကစ္ဆဒန္တိ။ ဂစ္ဆထ ဘိက္ခဝေ ဃဋိကာရဿ ကုမ္ဘကာရဿ အာဝေသနံ ဥတ္တိကံ ကဗျေထ။ မ၊၂။၂၄၃။ (-မ၊၃။၂၈၁။ ဓာန်။ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၂။၂။) (၁-၂-၃)အာဝေသနံ ဘူတာဝေသေ(သိယာဝေသေ)၊ သိပ္ပဿာလာ စာရေသု စ။ ဓာန်။၉၀၆။

အာဝေသနတ္ထဝိကာ (တိ) [အာဝေသန+ထဝိကာ] (အပ်-ထားငယ်-လက်ခွ-လက်ခံ-စသည်)ထည့်စရာ-ခွက်-အိတ်။ သူစိသတ္ထကာနံ ပုဗ္ဗေ အာဝေသနတ္ထဝိကာယ အနုညာတတ္တာ။ ဝဇီရ၊၅၂၄။

အာဝေသနဝိတ္ထက (န) [အာဝေသန+ဝိတ္ထက] အာဝေသနတ္ထဝိကာနှင့် အနက်တူ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဝေသနဝိတ္ထကန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၂၂၃။ အာဝေသနဝိတ္ထကံ နာမ ယံကံဉ္စိ ပါတိစကောဋ္ဌကာဒိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၅၀။ စူဠဝါပါဠိတော်နိဿ၊ ၌ “အိတ်ဟော ထဝိက-သဒ္ဓါနှင့် အာဝေသနတ္ထဝိကံ-ဟူသော မှတ်ယူ အပ်သည်”ဟု ဆုံးဖြတ်၏။

အာဝေသိက (တိ)[အာဝေသ+ဏိက] ညှော်သည်။ အာကန္တု။ ပုဗ္ဗေ အတိထိ အာကန္တု။ ပါဟုနာဝေသိကာ ပျုထ။ ဓာန်။ ဓာန်၊ဋ္ဌ၊၄၂၄။

အာဝေဋ္ဌ (ပု) [ယာဒိစ္ဆကနာမ်] အာဝေဋ္ဌ-မည်သော ပြာသာဒ်။ ခရုတ ဘုရားလောင်း၏ ပြာသာဒ် သုံးဆောင်တွင် တဆောင် ဖြစ်သည်။ သုဒဿနော ရတနဂ္ဂိ အာဝေဋ္ဌော စ ဝိဘူသိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၃၃။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၉၂။)

အာဝဠာ (ထိ) [အဝ+လေ။ မုဒ္ဒိ အဝတိ
ရက္ခတိတိ ဟိ အဝဠာ၊ အာဝဠာ ဝါ၊
မုဒ္ဒမာလာ။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ဝါ၊ ဝဠာ။ မုဒ္ဒိ အဝတိ
ရက္ခတိတိ အဝဠာ၊ အဝ ရက္ခဏေ၊ လော၊
ဠတ္တ။ အာဝဠာတိပိ ပါဠော၊ ဒီသတ္တ။
ဓာန၊ ဠိ၊ ၃၀၈။ ဤ ဓာနံ ဠိ၊ ဝိ၊ သိ၊ သစ်၊ တိ
၌ ထိ-နှင့် ရှိသော်လည်း ဓာန၊ သု၊ သစ်၊ တောင်
ပေါက်ဓာနံ သု၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၁ မအာဆရာတော်
နိသျှတိနှင့် အမရကောသ၊ ထောမနိဓိ-စသော
သက္ကဋအဘိဓာန်တို့၌ကား ပုလိင်သာ ပြဆို
ထားသည်။ (အာပိ-သံ) (က) နားသွယ်
ပန်း။ နား၌ ပန်ဆင်အပ်သောပန်း။ (ခ)
ဦးဆောက်ပန်း။ ဦးထိပ်၌ ပန်ဆင်အပ်သော
ပန်း။ (က) အာဝဠာ ဟရန္တိပိ ဟရာပေန္တိပိ။
ဝိ၊ ၁။ ၂၇၄။ အာဝဠာတိ ကဏ္ဍိကာ။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၂၀၁။ အာဝဠာ အာဗိဠန္တိပိ ပါဠော။
ဝဠိရ၊ ၂၀၇။ (-အပါ၊ ၂။ ၂၁၃။ ထေရီ၊ ၄။
၁၅၄။) (ခ) ရတနာဝဠာ ရတနာ၊ မ ရတန-
ရက္ခ ဝိပုကိဏ္ဍ ဝိယ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၀။ အာဝဠာ
စတုရေ ဖလေ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၃၁၃) တိ စတ္တာရိ ဖလာနိ ဝဋ်သကံ ကတော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၁၄။ ရတနာဝဠာ နာမ ရတနမယ-
ဝဋ်သကံ။ သိ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ဝါ၊ ဝဠာ။ (-အပါ၊ ၁။
၁၀၈၊ ၃၀၁။)

အာဝဠာဝဠာ (ထိ) [အာဝဠာ+အာဝဠာ]
အသွယ်အသွယ်။ အာဝဠာဝဠာ ယမက-
ယမကာ ဟုတော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၁၁။ (-အပါ၊ ၄။
၁။ ၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၊ ၄၆၉။)

အာဝဠိ (တိ) [အာဝဠာ+ဤ။ ထိ-၌ အာဝ-
ဠိနိ] နားသွယ်ပန်း-နား၌ ပန်ဆင်အပ်သော
ပန်း-နားတန်ဆာ-ရှိသော။ အာဝဠိနေ
သဒ္ဓကမေ အသ ဂိတေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၁၁။ အာဝ-
ဠိနေတိ အာဝဠာသင်္ခါတေဟိ ကဏ္ဍာလကံ-
ရေဟိ ယုတ္တေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၇၇။ အာဝဠိနိ-
(ဝိမာန၊ ၃၄၊ ၃၈၊ ၆၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၃၊ ၁၂၁။

၁၈၈) တိ ရတနမယသုပ္ပါဝေဠတိ။ ဝိမာန၊ ၄။
၁၁၄။

အာသ (ကြိ) [အသ+အ] ပြု၊ ပြိ။ အတ္ထိ-ကြည်။
ဣတိဟာသ-လည်း ကြည်။

အာသံ (တိ) [တ+နံ] ထို(သူ)-တို့အား-တို့၏။
တ-ကြည်။ နိတိ၊ သုတ္တ ၃၆၈ လည်း ကြည်။

အာသံသ (တိ) [အာ+သံသ+အ] (၁) အလိုရှိ
-တောင့်တ-သော၊ သူ။ (ထိ) (၂) အလိုရှိ-
တောင့်တ-ခြင်း။ (၁) နိရာသော အာသံ-
သော ဝိဂတသော။ အံ၊ ၁။ ၁၀၆။ အဘိ၊ ပု။
၁၀၆။ အာသံသောတိ အာသံသမာနော
ပတ္တယမာနော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။ သော ဟိ အရ-
ဟတ္တံ အာသံသတိ ပတ္တတိတိ အာသံ-
သော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ (-အဘိ၊ ပု။ ၁၃၀။)
(ထိ) (၂) အာသံသယံ ဟိ အနာဂတေပိ
ဝတ္တမာနဝစနံ ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဓကောဝိဒါ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၅၅။ (-ပဋိသန္ဓ၊ ၂။ ၁၄၃။)

အာသံသတိ (ကြိ) [အာ+သံသ+အ+တိ] အလို
ရှိ-တောင့်တ-၏။ အရဟတ္တံ အာသံသတိ
ပတ္တေတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ အာသိ(သိ)သတိ-
လည်း ကြည်။

အာသံသမာန (တိ) [အာ+သံသ+အ+မာန]
အလိုရှိ - တောင့်တ-သော၊ သူ။ အာသံသ
(၁) အနက် ကြည်။

အာသံသု (တိ) [အာ+သံသ+ဥ] အလိုရှိ -
တောင့်တ-သော။ အောက်ပုဒ် ကြည်။

အာသံသုက (တိ) [အာသံသု+က] အလိုရှိ -
တောင့်တ-သော၊ သူ။ အာသံသုကာ သာဒု-
ကာမာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ အာသံသုကာတိ
တတော ဝေ ဓာသစ္စာဒနာဒိနံ အာသံသု-
ကာ။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၂၅။

အာသကံဇာတက (န) [အာသကံ+ဇာတက]
အာသကံဇာတ်။ သုဒ္ဓကနိကာယ၊ ဇာတကပါဠိ၊

၆-နိပါတ်-ဇာတ်။ ဇာဝနာဝဂ္ဂ-၁။ ဇာဝနာ
၃။ ၂၃၄-၉။

အာသကံဋ္ဌာန (န) [အာသကံ + ဋ္ဌာန] ယုံမှား
ရာ-နေရာ-ဋ္ဌာန။ သဗ္ဗံ တံ အာသကံဋ္ဌာနံ
သောစေတောဝ ကမ္ပံ ကာတဗ္ဗံ ဝိမတိ။ ၂။
၁၄၅။

အာသကံတိ (ကြိ) [အာ + သကံ + အ + တိ]
(က) ယုံမှား - သံသယဖြစ် - ၎င်း။ (ခ) စိုး
ရိမ် - ကြောက်ရွံ့ - ၎င်း။ (က) ယော ဝါ
တုမေသု ကဉ္စိ အာသကံတိ။ ဇာဝနာဝဂ္ဂ-၁။
(-သံဇ္ဈိဝါ ၂၄၇။ သံဇ္ဈိ ၂။ ၂၃၄။ အံဇ္ဈိ ၃။
၃၄၇။) အာသကံဋ္ဌာ-ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၁၅၃။ ဝဇ္ဇိ
၃၄၀။ သာရတ္ထာ ၃။ ၉၈။ ဝိမတိ ၂။ ၅၄။ အာ-
သကံထ-ဥဒါန ၁။ ၂၉။ အာသကံတေ-ဇာ-
ဝနာ ၂။ ၂၃၀။ အာသကံယျ-သံဇ္ဈိ ၂။ ၃၄၂။
အံဇ္ဈိ ၁။ ၂၄၀။ အနုဇ္ဈိ ၂။ ၁၉၃။ အနုဇ္ဈိ ၂။
၂၅၃။ အာသကံ သု - ဇာဝနာ ၃။ ၂၁၉၄။
အာသကံ - ဇာဝနာ ၁။ ၁၇၉။ ဇာဝနာ ၃။
အံဇ္ဈိ ၁။ ၁၇၀။ အာသကံတ္ထ - ဇာဝနာ ၁။
၁၆၈။ (က) (ခ) မိတ္တဘောပေဝ အာသကံ-
တိ။ ဇာဝနာ ၃။ ၁၇၈။ အာသကံမိ-ဇာဝနာ
၃။ ၂၃၈။

အာသကံနိယ (တိ) [အာ + သကံ + အနိယ] (က)
ယုံမှားအပ် - ယုံမှားဘယ်ရာဖြစ် - သော။
(ခ) စိုးရိမ်-ကြောက်ရွံ့ - အပ်သော။ (က)
“ဣဒံ အသုကေန ကတံ ဘဝိဿတိ” တိ ပရေ-
သံ အာသကံနိယော ဟောတိ။ သာရတ္ထာ ၂။
၈၀။ (က) (ခ) ဧဝံ အာသကံနိယတော ...
မရဏတော ဘယံ။ ဇာဝနာဝဂ္ဂ-၁။

အာသကံနိယပ(ပု)ဒေသ (ပု) [အာသကံနိယ
+ ပဒေသ] ယုံမှားအပ် - ယုံမှားဘယ်ရာဖြစ်
- သော အရပ်။ “ဂါဝိ နု ပဗ္ဗဇိတော နူ” တိ
အာသကံနိယပ(ပု)ဒေသ ဌာတော။ ဒိဋ္ဌိ ၁။
၁၇၀။ မဇ္ဈိ ၁။ ၂၆၃။ သံဇ္ဈိ ၂။ ၂၂၂။ အဘိ-

အဘိဓာန် ၄-၂၉-ပပပသ-၈

ဋ္ဌာ ၂။ ၃၃၇။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၁။ ၅၁။ အပါဠာ ၁။
၁၆၂။

အာသကံနိယသမာစာရ (တိ) [အာသကံနိယ +
သမာစာရ] ယုံမှားအပ် - ယုံမှားဘယ်ရာဖြစ် -
သော အကျင့်ရှိသော။ “ဣဒံ ဣမိနာ ကတံ
ဘဝိဿတိ” တိ ဧဝံ ပရေသံ အာသကံနိယ-
သမာစာရော။ အံဇ္ဈိ ၂။ ၃၇၂။ အဘိဋ္ဌာ ၃။ ၅၇၂။
အာသကံဋ္ဌ (တိ) [အာ + သကံ + အ + အာဋ္ဌ]
ယုံမှားသော၊ သံသယဖြစ်သော၊ သူ။ ယက္ခ-
ဘာဝံ အာသကံဋ္ဌာ ဝဒန္တိ။ ဝိမာနာဋ္ဌ ၂။ ၂၃၀။
(-ထေရီဋ္ဌ ၂။ ၄၄၃။ ဇာဝနာ ၂။ ၁၆၈။ သံဇ္ဈိ ၂။
၃၁၈။ ၅၄၄။)

အာသကံမာန (တိ) [အာ + သကံ + အ + မာန]
ယုံမှား - သံသယဖြစ် - သော၊ စိုးရိမ်သော။
ရာဇာ မာဂဓော ... ရဇော ပဇ္ဇောတဿ
အာသကံမာနော။ မဇ္ဈိ ၂။ ၅၇၈။ (-မဇ္ဈိ ၄။
၄၇။ ဇာဝနာ ၁။ ၁၆၂။ သာရတ္ထာ ၂။ ၇၀၊ ၃၁၁။
အံဇ္ဈိ ၁။ ၁၆၈။)

အာသကံဝိရဟိတ (တိ) [အာသကံ + ဝိရဟိတ]
ယုံမှား ကင်းသော၊ သံသယ ကင်းသော။
အတ္တနော ဗရေသု အာသကံဝိရဟိတာ
ဟုတော နိဝဿန္တိ။ မဟာနိဋ္ဌာ ၂။ ၂၀၇။

အာသကံ (တိ) [အာ + သကံ + အ + အာ]
(၁) (က) ယုံမှား - တွေးတော - ခြင်း။ (ခ)
စိုးရိမ်ခြင်း။ (၂) အာသကံမည်သောမိန်းမ။
(၃) (က) သံသံ ဘိန္နေယျန္တိ အာသကံ
ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇာ ၃။ ၃၅၃။ တတ္ထ အာ-
သကံ ဟောတိ။ အဘိဋ္ဌာ ၃။ ၃၈၁။ (-ဝိဇ္ဇာ
၃။ ၁၉၇။ ဒိဋ္ဌိ ၁။ ၁၃၇။ မဇ္ဈိ ၁။ ၃၁၃။ ပဋိသံ-
ဋ္ဌာ ၂။ ၁၈၁။ ဓမ္မဋ္ဌာ ၂။ ၂၉၇၊ ၃၀၂။ ဥဒါနဋ္ဌာ
၈၈၊ ၃၇၇။ ဣတ္ထိဝုတ္တိဋ္ဌာ ၁။ ၁၉၁။ ဇာဝနာ ၁။
၄၀၆။ ဇာဝနာ ၃။ ၂၃၅။ သာရတ္ထာ ၂။ ၄၂၁။
သာရတ္ထာ ၃။ ၅၄။ ဒိဋ္ဌိ ၃။ ၁၉၈။ မဇ္ဈိ ၁။
၁၁၅။ မဇ္ဈိ ၂။ ၆၆။ သံဇ္ဈိ ၂။ ၂၃၁။ အံဇ္ဈိ ၂။
၁၆၅။ အံဇ္ဈိ ၃။ ၁၉၆။ မူလဋ္ဌိ ၁။ ၅၄။ မူလဋ္ဌိ

၂။၁၆။ အနုဋီ၊၁။၁၇။ အနုဋီ၊၃။၁၆၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁။၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂။၂၁၀။) (ခ) တံ
သုတ္တာ တဿ အာသကံ ဥပ္ပန္နာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။
၄၇။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၊၃၄၄။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၅။ အံ၊ဋီ၊၃။၆၅။) (၂) တဿာ
ကုမာရိကာယ အာသကံတိ နာမံ အကာ-
သံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃၅။ (-၎င်း-၂၃၈။)

အာသကံနိဝတ္ထနတ္ထ (ပု) [အာသကံ+နိဝတ္ထ-
နတ္ထ] ယံမှားခြင်းကို-သံသယ ဖြစ်ခြင်းကို
-ဆုတ်နှစ်-ကင်းပျောက်-စေခြင်းအကျိုး။
တေသမ္ပိယလာဝဟတာ သိယာတိ အာသကံ-
နိဝတ္ထနတ္ထံ အာဟ။ မူလဋီ၊၂။၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၂။၃၁၅။

အာသကံပရိဟရနတ္ထ (ပု) [အာသကံ+ပရိ-
ဟရနတ္ထ] ယံမှားခြင်း - သံသယဖြစ်ခြင်း
-မှ ရှောင်လွှဲခြင်း အကျိုး။ သင်္ဂီတိကာရ-
ကဝစနသမ္ပိယံ ဝါ န ခေါ သုဒ္ဓိ ဝါ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ
အာသကံပရိဟရနတ္ထံ။ သံ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၈၀။

အာသကံဗဟုလ (တိ) [အာသကံ+ဗဟုလ]
မျှားသော-ယံမှားခြင်း-သံသယဖြစ်ခြင်း-
ရှိသော၊ ယံမှားသံသယမျှားသော။ အာ-
သကံဗဟုလော ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၄။

အာသကံဘာဝ (ပု) [အာသကံ+အဘာဝ]
ယံမှားမှု-သံသယဖြစ်မှု - ၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်း။
အာသကံဘာဝတော ပန တေ သန္ဓာယ
“န ဘဝိသန္တိ”တိ န ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၄၅။

အာသကံဟေတ္တ (န) [အာသကံ+ဝဟ+တ္တ]
ယံမှားခြင်းကို-သံသယဖြစ်ခြင်းကို-ဆောင်
သည် - ဖြစ်စေသည် - ၏အဖြစ်။ တဿ အာ-
သကံဟေတ္တာ သဟ အာသကံယ ဝတ္တတိ-
တိ သာသကံ။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂၄၈။

အာသကံဝဟန္တ (တိ) [အာသကံ+ဝဟန္တ]
ယံမှားခြင်း-သံသယဖြစ်ခြင်း-ကို ဆောင်

နိုင်သော-ဖြစ်စေနိုင်သော။ တဿ ယတော
ကုတော အာသကံ ဝဟန္တိ အတ္ထော။ ထေရီ၊
ဋ္ဌ၊၂၄၈။

အာသကိတ (တိ) [အာ+သကိ+တ] ယံမှား-
တေးတော-အပ်သော။ ဝါသိပရသုကုဝါသေ
ယာစန္ဓာ အာသကိတာ ဘဝိဿာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၂၇၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇၃။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ။၉၈။)

အာသကိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+သကိ+တဗ္ဗ] (က)
စိုးရိမ်-ကြောက်ရွံ့-အပ်သော။ (ခ)ယံမှား-
တေးတော-အပ်သော။ (က) ကိလေ-
သော နာမေသ... အလ္လိယိတုံ န ယုတ္တော
အာသကိတဗ္ဗော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂၈။ (-ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၈။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၄၊၂၀၂။) (ခ) န
စေတ္တ သမုဒယာရမ္ပကတာ အာသကိတဗ္ဗော။
မ၊ဋီ၊၂။၆၄။ အနုဋီ၊၂။၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၂၅။
(-အံ၊ဋီ၊၁။၈၉။ မူလဋီ၊၁။၄၄။)

အာသကိတဗ္ဗယုတ္တက (တိ) [အာသကိတဗ္ဗ +
ယုတ္တက] စိုးရိမ်အပ်-ယံမှားတေးတောအပ်
-သည်အဖြစ်နှင့်ယှဉ်သော၊ စိုးရိမ်-ယံမှား
တေးတော - ထိုက်သော။ န ခေါ
မောက္ခလ္လာန တူညေဝ အာသကိတဗ္ဗယုတ္တကံ
အာသကိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ (-၎င်း-၁၉၅၊
၃၇၅။)

အာသကိတဗ္ဗသမာစာရ (တိ) [အာသကိတဗ္ဗ+
သမာစာရ]အာသကိတသမာစာရနှင့် အနက်
တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာသကိတသမာစာရ (တိ) [အာသကိတ+သ-
မာစာရ] ယံမှားတေးတောအပ်သော အ
ကျင့်ရှိသော၊ သူ။ အာသကိတသမာစာရော-
(သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၇)တိ အတ္တနာ စ ပရေဟိ စ
အာသကိတဗ္ဗသမာစာရော။ သံ၊ဋီ၊၁။၁၆၇။

အာသကိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+သကိ+တုံ] စိုးရိမ်
ခြင်း-ယံမှားတေးတောခြင်း-ငှါ။ အာသကိ-

တဗ္ဗယုတ္တကံ နာမ အာသကိတုံ ဝနုတိ။ ဇာ
ဌ၊ ၃။ ၁၉၅။ ၃၇၇။

အာသကိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သကိ+တော] စိုးရိမ်၍၊ ယုံမှားတေးတော၍၊ သံသယဖြစ်
၍။ အာသကိတဗ္ဗံ အာသကိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၀၂။ (-အနုဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၂။)

အာသကိပုတ္တိ (ထိ) [အာသကံ+ပုတ္တိ] စိုးရိမ်
မှု၏ ဖြစ်ခြင်း။ ပစ္စာ အာသကိပုတ္တိ သိယာ။
မ၊ ၃။ ၁။ ၂၁၂။

အာသကိပ္ပါဒန (န) [အာသကံ+ပ္ပါဒန] ယုံ
မှားသံသယကို ဖြစ်စေခြင်း။ ကေစူသ ဗြဟ္မာ-
နော အာသကိပ္ပါဒနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၃၄။

အာသကံ (ပု) [အာ+သန္တ+က] ငြိကပ်-တယ်
တာ-ခြင်း။ “မမ ဝိဟာဓေ ပရိဝေကံ
ဥပဋ္ဌာကော”တိ အာသကံ၊ ဝါ ဗန္ဓော ဝါ
န ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ (-ဓမ္မိယာ၊ ၄။
၃၀၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ သီ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၂၇၅။)

အာသကံကရက (တိ) [အာသကံ+ကရက] ငြိကပ်
ခြင်းကိုပြုတတ်သော။ အာသကိ ကြည့်။

အာသကံနဋ္ဌ (ပု) [အာသကံ+န+အတ္ထ] အာသဇ္ဇ-
နဋ္ဌနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာသကံပုဗ္ဗက (တိ) [အာသကံ+ပုဗ္ဗက] ငြိကပ်
ခြင်း-တယ်တာခြင်း-ရှေးရှိသော။ သိယာ
တတ္ထ အာသကံပုဗ္ဗကော အာဝါသပလိဗော-
ဓော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၁၀၀။

အာသကံဗဟုလ (တိ) [အာသကံ+ဗဟုလ] အာ-
သတ္တိဗဟုလနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာသကိတ (တိ) [အာ+သန္တ+တ] ငြိကပ်တတ်
သော။ လဂ္ဂိတာတိ မက္ကဋ္ဌာလေယေန ဝိယ
မက္ကဋ္ဌော ပဉ္စနံ ဣန္ဒြိယာနံ ဝသေန အာသကိ-
တာ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၄၇။

အာသကိ (တိ) [အာ+သန္တ+ကိ] ငြိကပ်တတ်
သော။ အာသကိ(ဇာ၊ ၁။ ၂၀၂)တိ အာသကံ-
ကရကော။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁။

အာသန္တိန္ဒ (တိ) [အာသာ+ဆိန္ဒ] အလိုဆန္ဒ-
တောင့်တမှု - အာသာ - ပြတ်ကင်းသော။
အာသန္တိန္ဒာ မိဂါမော...အာသန္တိန္ဒော ဂမိ
သသိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၁၆။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၀၃။

အာသန္တေဒ (ပု) [အာသာ+ဆေဒ] အလိုဆန္ဒ
-တောင့်တမှု-ကို ဖြတ်ခြင်း။ အာသန္တေဒံ
ဝတ အကတော ဝိရိယမေဝ ကတ္တဗ္ဗံ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၂၈၄။ (-ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။)

အာသန္တေဒကကမ္ပ (န) [အာသန္တေဒက +
ကမ္ပ] အလိုဆန္ဒ - တောင့်တခြင်း - ကို ဖြတ်
ခြင်းအမှု။ အာသန္တေဒကကမ္ပ အကတော။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၀။

အာသန္တေဒနကမ္ပ (န) [အာသန္တေဒန+ကမ္ပ]
အလိုဆန္ဒ - တောင့်တခြင်း - ကို ဖြတ်ခြင်း
အမှု။ တေသမ္ပိ အာသန္တေဒနကမ္ပံ တူမေဝ
ကဓေသိတိ ဝဒတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၂၈။

အာသဇ္ဇ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သဒ+တာ] (၁)
တိပါး-ပုတ်ခတ် - နှိပ်စက်-ညှဉ်းဆဲ-ဖြစ်
မှား-၍။ (၂)(က) ဖောက်၍၊ ဖောက်လာ၍၊
ဖောက်လာခြင်းကြောင့်။ (ခ) သွားဖောက်
၍၊ အနီးသို့ သွား၍၊ ချဉ်းကပ်၍။ အယံ
အာသဇ္ဇ-သဒ္ဓေါ အာသဇ္ဇ နံ တထာဂတန္တိ-
အာဒိသု ဃဋ္ဌနေ အာဂတော။ အာသဇ္ဇ ဒါနံ
ဓေတိတိအာဒိသု သမာဂမေ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၄၉။
(၁) အာသဇ္ဇ နံ တထာဂတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၆။
သံ၊ ၁။ ၁။ ၁၆။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၃။ အာသဇ္ဇာတိ
အာသာဒေတော ဃနေတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။
တထာဂတံ အာသာဒေတော ဝိဟေဋ္ဌေတော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၆၆။ သာရဏ္ဏ၊ ၃။ ၄၁၉။ အာ-
သဇ္ဇ အာသဇ္ဇာ (ဒီ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ၁။ ၃၁၇။)

တိ စသေတော စသေတော။ ဒီဋ္ဌါဝ။ ၂၄၇-
မာဋ္ဌါ ၂။ ၁၉၄။ (-မာဋ္ဌါ ၂။ ၁၉၄။ အံဝ။
၁၇၃။ အံဝ။ ၁၇၃။ ထေရ။ ၂၂၅။ ၁၆၅။
ဇာဝ။ ၂၁၂။ ဝိဋ္ဌာဋ္ဌာဝ။ ၂။ မာဋ္ဌါ ၂။ ၁၇၃။
၁၇၃။ သံဋ္ဌာဝ။ ၁၆၅။ အံဋ္ဌါ ၂။ ၁၇၄။ အံဋ္ဌါ
၃။ ၂၆၂။ မဗ္ဗဋ္ဌာဝ။ ၁၉၄။ ပေတဋ္ဌာ ၂၄၇။
ထေရဋ္ဌာဝ။ ၁၇၂။ ထေရဋ္ဌာ ၂။ ၁၉၄။ ဗုဒ္ဓဝံ
ဋ္ဌာဝ။ ၁၆၃။ ဇာဋ္ဌာဝ။ ၁၆၅။) (၂) (က) အာ-
သဇ္ဇ ခါနံ ဒေတိ (ဒီဋ္ဌါ ၂။ ၁၄၄။ အံဝ။ ၁၆၇) တိ
ပတော ခါနံ ဒေတိ။ ဒီဋ္ဌါ ၃။ ၂၇၇။ အံဋ္ဌါ ၃။
၂၂၇။ အာသဇ္ဇာတိ ယထာ ဒေတိ။ တထာ
အာကမနဟေတု (အာမောဒနဟေတု။ ဒီဋ္ဌါ)
တေန သမာဂမနိမိတ္တံ။ ဒီဋ္ဌါ ၃။ ၂၆၂။ အံဋ္ဌါ
၃။ ၂၃၆။ (-သံဝ။ ၁၆၉။ ဝိမာန။ ၁၂။ သံဋ္ဌာ
၁။ ၁၂၃။ ဝိမာနဋ္ဌာဝ။ ၁၉၄။) (ခ) အာသဇ္ဇာ-
(သုတ္တနိ ၃၄၁) တိ ပတောသမေပယ ဂန္ဓာတိ
အတ္တော။ သုတ္တနိ ၃။ ၂။ ၁၁၂။ (-ဇာဝ။
၄၁၁၅၇။ ဇာ ၂။ ၂၂၉။ ၂၉၃။ ဇာဋ္ဌာ ၂။ ၁၆၅။
ဇာဋ္ဌာ ၃။ ၁၁၁။ ဇာဋ္ဌာ ၇။ ၄၀၂။ ၁၁၁။)

အာသဇ္ဇတိ (ကြိ) [အာ+သဇ+ယ+တိ] ချဉ်း
ကပ်-ကပ်ရောက်-၏။ အာသဇ္ဇသိ ဂဓမိဝ
ကေစာရိနံ။ ဇာဝ။ ၁၆၃။ အာသဇ္ဇသိတိ ဥပ-
ဂစ္ဆသိ။ ဇာဝ။ ၂။ ၂၀၂။

အာသဇ္ဇန (န) [အာ+သဇ(သဇ)+ယ] ကပ်
ငြိ-တူယ်တာ-ခြင်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာသဇ္ဇနဋ္ဌ (ပ) [အာသဇ္ဇန+အတ္တ] ကပ်ငြိ-
တူယ်တာ-ခြင်း အနက်သဘော။ သခါရေ
အာသဇ္ဇနဋ္ဌေန သင်္ဂေတိ ဝိဝိတာ။ နေတ္ထိဋ္ဌ။
၁၂၄။ အာသဇ္ဇနဋ္ဌေနာတိ အာသင်္ဂနဋ္ဌေန။
နေတ္ထိဋ္ဌိ။ ၇၇။

အာသဇ္ဇန (န) [အာ + သဇ + ယ] ကပ်ငြိ -
တူယ်တာ - ခြင်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာသဇ္ဇနဋ္ဌ (ပ) [အာသဇ္ဇန+အတ္တ] ကပ်ငြိ-
တူယ်တာ-ခြင်း အနက်သဘော။ ဝူပါဒီသု

အာသဇ္ဇနဋ္ဌေန အာသတ္တိယော။ သာရတ္ထာ ၃။
၃၉၉။ (-အံဋ္ဌိ ၂။ ၁၁၁။)

အာသတိ (ကြိ) [အာသ + အ + တိ] နေ - ထိုင်
-၏။ သေတိ စေဝ အာသတိ စ ဧတ္တာတိ
သေနာသနံ။ ဒီဋ္ဌါ ၁။ ၁၇၇။ မဟာနိဋ္ဌာ ၂။ ၁၁။
အာသတိ နိသိဒတိ ဧတ္တာတိ အာသနံ။
ဝိမာနဋ္ဌာ ၂။ ၁၀။ (-ဒီဋ္ဌါ ၃။ ၂၂၉။ မာဋ္ဌိ ၁။
၁၆၉။ မာဋ္ဌိ ၃။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ ၁။ ၆၂။)

အာသတ္တ (န) [အာ + သဇ + တ] (ခ) ငြိကပ်
ခြင်း၊ တူယ်တာခြင်း၊ တပ်မက်ခြင်း၊ စွဲလမ်း
ခြင်း။ (တိ) (၂) (က) ငြိကပ်သော၊
တူယ်တာသော၊ တပ်မက်သော၊ စွဲလမ်း
သော။ (ခ) ငြိတူယ်သော။ (၃) ဆွဲချိတ် -
စုပ်တပ် - အပ်သော။ (၄) ကာမာနံ ဝသံ အ-
နုဂံ အာသတ္တံ ပါပုဏိ သု။ သုတ္တနိ ၃။ ၂။ ၅၉။
(တိ) (၂) (က) သတ္တော ဝိသတ္တော အာ-
သတ္တော။ မဟာနိ ၁၇။ ဗောဓိသင်္ခါတေသု
စတုသု မဂ္ဂေသု သတ္တော အာသတ္တော လဂ္ဂ-
မာနသော။ ဒီဋ္ဌါ ၂။ ၂၀။ သံဋ္ဌာ ၂။ ၂၀။ (-
မာဋ္ဌာ ၄။ ၁၄။ ဥဒါနဋ္ဌာ ၃။ ၁၁။ ထေရဋ္ဌာ ၂။
၉၆။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌာ ၁၅။ မဟာနိဋ္ဌာ ၇။ ဇာဋ္ဌာ
၂။ ၁၃၄။ ဇာဋ္ဌာ ၃။ ၂၂၆။ ဇာဋ္ဌာ ၄။ ၁၁။ မာ
ဋ္ဌိ ၂။ ၂၇။ သံဋ္ဌိ ၁။ ၇၇။ အံဋ္ဌိ ၁။ ၅၇။) (ခ)
အာသတ္တ (မဟာနိ ၁၇) နှိ စိဝရဝံသေ လဂ္ဂံ။
မဟာနိဋ္ဌာ ၇။ (က) (ခ) ဂါဝေါ ကဏ္ဍကေ
ဝိယ အာသတ္တာ။ သီဋ္ဌိသင်္ခါ ၁။ ၂၄၅။ ဝက်-
ကဏ္ဍကေ ဝိယ အာသတ္တာ။ အံဋ္ဌိ ၁။ ၁၀၂။
(၃) ကဏ္ဍေ အာသတ္တေန အနိယေယျ။ ဝိ-
သင်္ဂ။ ဝိဋ္ဌာ ၁။ ၂၁။ ဝိဋ္ဌာ ၂။ ၆။ (-ဗုဒ္ဓဝံ
ဋ္ဌာ ၉၃။ ဇာဋ္ဌာ ၁။ ၆။)

အာသတ္တကုဏ္ဍ (ပုန) [အာသတ္တ + ကုဏ္ဍ]
ဆွဲချိတ်အပ်သော အကောင်ပုပ်။ ဒေဝတာနံ
ကဏ္ဍေ အာသတ္တကုဏ္ဍံ ဝိယ ဗာတေ။ ဒီဋ္ဌာ
၂။ ၃၉၇။

အာသတ္တခဏ (တိ) [အာသတ္တ+ခဏ] ချိတ်အပ်-
လွယ်အပ်-သော သန်လျက်ရှိသော။ သူ။
ပဉ္စ ဣတ္ထိသဏာနိ ပုရိသဝေသံ ဂဟေတာ
ပဋိမုက္ကဝေဋ္ဌနာနိ အံသေ အာသတ္တခဏိနိ -
နိက္ခမိ သူ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၃၅။ (-ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၆။
သီ၊ ဌ၊ ၁။ ၂။ ၂၃။)

အာသတ္တစိတ္တ (တိ) [အာသတ္တ+စိတ္တ] ငြိကပ်
တွယ်တာ-တပ်မက်-သော စိတ်ရှိသော။ သူ။
ဗျာသတ္တမာနသံ နရန္တိ အသမ္ပတ္တေသု -
ဝိဝိဓေနာကာရေန အာသတ္တစိတ္တံ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၁။
၂၃၂။

အာသတ္တဗဟုယုဂ္ဂ (တိ) [အာသတ္တ+ဗဟု+
ယုဂ္ဂ] မွဲအပ်-ဖက်အပ်-သော လက်မောင်း
အစုံရှိသော။ သူ။ ကဏ္ဏေ အာသတ္တဗဟု-
ယုဂ္ဂဿ သဒ္ဓိံ။ ဝေ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၂၆။

အာသတ္တမာနသ (တိ) [အာသတ္တ+မာနသ]
ငြိကပ်-တွယ်တာ-သော စိတ်ရှိသော။ သူ။
ကိဉ္စိဒေဝ လဘိတော တတော ဥတ္တရိတရံ
ပတ္တနတယ အာသတ္တမာနသံ ဝါ။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၀။

အာသတ္တိ (ထိ) [[အာ+သန္တ+တိ]] (က) ငြိကပ်
တွယ်တာ-တပ်မက်-စုံလမ်း-တောင့်တ-
ခြင်း။ (ခ) ငြိကပ်-တွယ်တာ-တောင့်တ-
-တတ်သော တဏှာ။ သဗ္ဗာ အာသတ္တိ-
ယော ဆေတော(ဝိ၊ ဌ၊ ၃၀၄။ အံ၊ ၁။ ၁၃၇)တိ
ဓူပါဒိသု ဝါ ဝိသယေသု သဗ္ဗဘဝေသု ဝါ ပတ္တ-
နာယော ဆိန္နိတာ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၆၂။ အာ-
သတ္တိယောတိ ဓူပါဒိသု အာသန္တနဋ္ဌေန အာ-
သတ္တိယော၊ တဏှာယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၉၉။
အာသတ္တိ(မ၊ ၃။ ၂၁)န္တိ အာသိသနံ။ မ၊ ဌ၊ ၃။
၂၂၇။ (-သံ၊ ၁။ ၂၁၄။ နေတ္ထိ၊ ၁၀၇။ ဝိ၊ ဌ၊
၂။ ၆၁။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၄။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၈။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၁၁၇။ ထေရ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၃။ ထေရီ၊ ဌ၊ ၂၃၄။
နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၂၂၀။ ဝဇီရ၊ ၅၂၅။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၀။

မ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၀၂။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၇။
အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၁။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂၈၁။)

အာသတ္တိဒေါသရဟိတ (တိ) [အာသတ္တိ+ဒေါသ
+ရဟိတ] တွယ်တာကပ်ငြိခြင်း တဏှာဟူ
သော အပြစ်မှကင်းစင်သော။ အာသတ္တိ-
ဒေါသရဟိတာ၊ အသမ္ဘိတာဝ ကေသရိ။
အပ၊ ၂။ ၅၆။

အာသတ္တိဗဟုလ (တိ) [အာသတ္တိ+ဗဟုလ]
များသော-ကပ်ငြိ-တွယ်တာ-ခြင်းရှိ
သော။ သူ။ အာသတ္တိဗဟုလဿာ(နေတ္ထိ၊
၁၂)တိ အာသင်္ဂဗဟုလဿ။ နေတ္ထိ၊ ဌ၊ ၆၅။
(-နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၉၀။)

အာသဒ (ပ) [အာ+သဒ+အ] (ခ) ချဉ်းကပ်
-ကပ်ရောက်-ခြင်း။ (၂) သစ်သီးချူစရာ
ချိတ်၊ တံချူ။ (တိ) (၃) ထိပါးပုတ်ခတ်-
ညှဉ်းဆဲ-အပ်-နိုင်-သော။ (ခ) ဒုက္ခံ ဟိ
ကုဉ္ဇရ နာဂမာသဒေါ(ဝိ၊ ၄။ ၃၅၇)တိ ဘော
ကုဉ္ဇရ ဗုဒ္ဓနာဂံ အာသဒေနံ ဝကေစိတ္တေန
ဥပဂမနံ နာမ ဒုက္ခံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၁၁။ (၂)
အာသဒေ မသံ ဇေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၉။)န္တိ
အာကမိတော ပလာနံ ဂဟဏတ္ထိ အကံသဉ္စ
အဂ္ဂိဇဟနကဉ္စန္ဓဉ္စဇေဋ္ဌာမဏ္ဍလဉ္စဓာရေန္တော။
ဇာ၊ ဌ၊ ၇။ ၃၀၃။ အာသဒေါ နာမ အကံသော။
သော ဟိ အာသဒတိ ဂဏတိ ပလာဖလံ
တေနာတိ အာသဒေါ။ အာပုဗ္ဗော သဒ
အာဒါနေတိ ဒန္တဇ တတိယက္ခရန္တ ဓာတု။
မဟာနိပါတ်။ ဝေဏန္တရဇာတ်၊ စူဠဝနဝဏ္ဏနာ
ဝိကာ။ (တိ) (၃) မမ သိဿာ ဒုရာသဒါ။
အပ၊ ၁။ ၁၉။ ဒုရာသဒါတိ ဒုဠ အာသဒါ
အာသဒေတုံ စာရေတုံ အသက္ကုဏေယျာ
အသောဂ္ဂါတိ အတ္တော။ အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၄၄။

အာသန (န) [အာသ+ယ] (ခ) နေရာ၊ နေ
ရာထိုင်ခင်း(ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်းခုံတင်၊
ကုလားထိုင်၊ ဖျာ၊ သင်ဖြူ၊ မြက်အခင်း
စသော ထိုင်ရာအခင်း)။ (၂) ထိုင်ခြင်း။

(၁) အာသနံ ဂုဏ်တိ ယတ္ထ နိဿိဒန္တိ၊ မဉ္ဇော ပိဋံ သိသိ တနိကာ ဓမ္မဓဏ္ဍော တိဏသန္တာရော ပဏ္ဍသန္တာရော ပလာလသန္တာရော။ မဟာနိ။၁၀၁။ အာသန (ဝိ၊၂။၇၄)န္တိ နိဝိဋ္ဌက ဖလကတနိက ကဋ္ဌ သာရကာဒိ ဘေဒံ အန္တမသော သာခါဘင်္ဂမ္ပိ...အာသနံ ပညပေတော။ဝိ၊၄။၃။၅၇။ အထ ပစ္စာ အမှာကံ အာသနံ ဟောတိ(ဝိ၊၂။၁၇၈)တိ တေသံ ပစ္စတော အမှာကံ နိဿိဒိတုံ ဩကာသော ပါပုဏာတိ။ ဒီ၊၄။၂။၂၄၁။ အာသတိ နိဿိဒတိ ဧတ္တတိ အာသနံ၊ နိသဋ္ဌဋ္ဌာနန္တိ အာဟ နိဿိဒိတုံ ဩကာသောတိ။ ဒီ၊၄။၂။၂၁၈။ (-ဝိ၊၁။၁၂။၂၈၆။ ဝိ၊၂။၁၁၁။ ဝိ၊၃။၁၂။၆၅။ ဒီ၊၁။၉၁။ ဒီ၊၂။၃၅၊၇၂။ဒီ၊၃။၁၁၈။ မ၊၂။၂။ သံ၊၁။၂၃၉။ ဝိ၊၄။၁။၁၀၊၅၉၊၁၀၂။၁၆၄။ ဝိ၊၄။၂။၉၄၊၁၃၁၊၁၄၉။ ဝိ၊၄။၃။၄၃၂။ ဝိ၊၄။၄။၆၁၂၊၁၈၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၃၊၁၁၃၊၂၃၄။ ဒီ၊၄။၁။၄၉၊၁၆၅၊၁၉၂၊၂၃၄၊၂၂၉။၂၃၈၊၂၆၁။ ဒီ၊၄။၂။၂၊၂၄၈၀၊၁၂၊၂၃၂၊၂၄၇။ မ၊၄။၁။၁၅၀။ မ၊၄။၂။၁၇၅၊၁၉၅။ မ၊၄။၃။၂၇၊၈၈၊၁၂၈။ သံ၊၄။၁။၁၁၂၊၁၂၃၊၂၃။ သံ၊၄။၂။၁၈၇။ အံ၊၄။၁။၂၂၊၄၉၊၁၁၇၊၁၁၈၊၁၂၀။ အံ၊၄။၃။၂၀၈။ အဘိ၊၄။၁။၄၅၊၅၃၊၆၀။ အဘိ၊၄။၂။၃၊၁၄၅၆။ အဘိ၊၄။၃။၉၇။ ဣတိဂုဏ်၊၄။၂၈၊၂၂၆။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၄၃၊၂၃၊၂၈၁။ ဝိမာန၊၄။၂၀။ ဗုဒ္ဓဝိ၊၄။၃၄၃။ မဟာနိ၊၄။၁၇၊၁၂၂။ ဇေ၊၄။၃။၂၂၄။ ဇေ၊၄။၅။၁၈၀။ ဇေ၊၄။၇။၂၁၈၊၂၂၂။ သာရတ္ထ၊၃။၄၃၊၁၆၇။ ကင်္ခါ၊၄။၈၀၊၂၁၈။ ဒီ၊၄။၁။၂၄၃။ ဒီ၊၄။၃။၂၂၉။ မ၊၄။၃။၂၊၁၄၀။ အံ၊၄။၁။၄၂၊၁၇၃။ အံ၊၄။၂။၅၁။ အံ၊၄။၃။၄၀၊၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၉၅။) (၂) ဂတိနိဝတ္ထိ-အတ္ထတော သာမညတော အာသနမ္ပိ ဌာနဂ္ဂဟဏေန ဂယုတိတိ .. ယထာဝုတ္တဋ္ဌာနာဒယောပိ အာသနေနေဝ သင်္ဂဟိတာတိ။ သံ၊၄။၁။၄၄။

အာသနက (န) [အာသန+က] သေးနပ်သော -ညှံသော - နေရာထိုင်ခင်း အင်းပျဉ်။ အတ္တဂတာနာသနကံ အဒါသိ။ ဝိမာန။၂။ အသတိ နိဿိဒတိ ဧတ္တတိ အာသနံ၊ ယံ ကိဉ္စ နိဿိဒနယောဂုံ၊ ဣဓ ပန ပိဋံ အဓိပေတံ၊ တဿ ဓ အပ္ပကတ္တာ အနုဋ္ဌာရတ္တာ ဓ “အာသနက”န္တိ အာဟ။ ဝိမာန၊၄။၂၀။

အာသနကိရိယာပုဗ္ဗကတ္တ (န) [အာသန+ကိရိယာ+ပုဗ္ဗက+တ္တ] ထိုင်ခြင်းကိရိယာရှေ့သွား ရှိသည်၏ အဖြစ်။ အာသနကိရိယာပုဗ္ဗကတ္တာ ဝါ သယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂဟဏေန အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ မ၊၄။၂။၁၅၉။ သံ၊၄။၂။၅၄၈။

အာသနကုသလ (တိ) [အာသန+ကုသလ] ထိုင်ခြင်း၌ ပါးနပ်လိမ္မာသောသူ။ အာသနကုသလေန ဘဝိတဗ္ဗံ နိသဋ္ဌကုသလေန။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၃၀။ (-ဝိ၊၄။၁။၁၀၁။ ဒီ၊၄။၂။၇၄။ မ၊၄။၁။၁၁၄။ သံ၊၄။၁။၁၅။ အံ၊၄။၂။၁၃။ မဟာနိ၊၄။၂၆၈။ သံ၊၄။၁။၄၄။)

အာသနက္ခက (ပ) [အာသန+ခက] (ပဋိသန္ဓေ) နေသောခက။ အာသနက္ခကေ ဟိ ဓမ္မာ ပုရိမဘဝတော ဣမံ အဝံ ပဝိသန္တာ ဝိယ ဟောန္တိ။ အနုရိ၊၃။၂၅၀။

အာသနဂတ (တိ) [အာသန+ဂတ] ထိုင်နေရာ သို့ရောက်သော။ အဂ္ဂိဒဓာ ဝိယာတိ အာသနဂတေန အဂ္ဂိနာ ဒဓာ ဝိယ။ မ၊၄။၃။၃၅၈။

အာသနသရ (န) [အာသန+သရ] ဆင်းတု-ရပ်ပါး - ထားရာအိမ်၊ ဘုရားတန်ဆောင်း၊ ဂန္ဓကုဋိတော်။ စေတိယသရံ ဗောဓိသရံ အာသနသရံ သမ္ပုဉ္ဇနိ အနော။ ဝိ၊၄။၄။၇၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၇။ အာသနသရန္တိ ပဋိမာသရံ။ ဝိမတိ၊၂။၂၄၂။ (-ဝိ၊၄။၄။၂၅၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၄၀၄။ မ၊၄။၄။၇၇။ အဘိ၊၄။၂။၄၀၈။)

အာသနဌာန (န) [အာသန + ဌာန] နေထိုင်ရာ အရပ်။ တဿာ ရတ္ထိယာ အစွယေန အာသနဌာနံ အလင်္ကာရာပေတော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၆။

အာသနဒါန (န) [အာသန + ဒါန] နေရာထိုင်ခင်း ပေးလှူခြင်း။ သော ထေရော ကတဘတ္တကိစ္စော အာသနဒါနဘောဇနဒါနာဒိပဋိသံယုတ္တံ ဓမ္မိံ ကထံ ကထေတော။ ဝိ၊ မာ၊ န၊ ၄။ ၆။ (-ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။)

အာသနဒွါရ (န) [အာသန + ဒွါရ] နေရာအိမ်-ဈေးဆိုင် - ဇာတိခါး။ ဥဂ္ဂါဇေတောတိ အာသနဒွါရဇ္ဈေဝ ဘဏ္ဍပသိဗ္ဗကေ စ ဝိဝရိတော။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၈၈။

အာသနန္တရိကာ (ထိ) [အာသန + အန္တရ + ကာ + အာ] တခုတခုသော - နေရာအကြားအလပ် - နေရာကွက်လပ် - ရှိသောထိုင်ခြင်း၊ ရဟန်း နှစ်ပါး နှစ်ပါးတို့၏ အကြား၌ နေရာကွက်လပ် တခုတခု-ခြား၍ - ချန်ထား၍ - ထိုင်ခြင်း။ အာသနန္တရိကာယ နိသိဒ္ဓိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၈၆။ ဧကေကံ အာသနံ အန္တရံ ကတော နိသိဒ္ဓိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၃၂။

အာသနပညတ္တိ (ထိ) [အာသန + ပညတ္တိ] နေရာခင်းခြင်း။ ထေရော အာသနပညတ္တိံ ဒိသ္မော။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၉။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။)

အာသနပညာပက (ထိ) [အာသန + ပညာပက] နေရာခင်းသော သူ။ အထ ခေါ် သံဘော အာယသ္မန္တမ္ပိ အဇိတံ သမ္ပန္တတိ ထေရာနံ ဘိက္ခုနံ အာသနပညာပကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၅၀၅။

အာသနပညာပန (န) [အာသန + ပညာပန] နေရာခင်းခြင်း။ ဘိက္ခု ဒိသ္မော ပဗ္ဗဂ္ဂမနံ ပတ္တပဋိဂ္ဂဟကံ အာသနပညာပနံ အနုဂမနန္တိ ဝေမာဒိကံ မေတ္တံ ကာယကမ္ပံ နာမ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၉။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅၈။ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၅။)

အာသနပညာပနာကတ္တိ (ထိ) [အာသနပညာပန + အာကတ္တိ] နေရာခင်းခြင်းကို စေခိုင်း ထိုက်တုန်းခြင်း။ အာသနပညာပနာကတ္တိယမ္ပိ ဝုတ္တနယေနော အာကာပေတဗ္ဗော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁။

အာသနပဋိက္ခိတ္တ (ထိ) [အာသန + ပဋိက္ခိတ္တ] ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထံကို ပယ်သော၊ မထိုင်ပဲမတ်တတ်ရပ်နေသော၊ သူ။ ဥဗ္ဘုဋ္ဌကောပိ ဟောတိ အာသနပဋိက္ခိတ္တော။ ဒိ၊ ၁။ ၁၅၈။ မ၊ ၁။ ၃၈၂။ အံ၊ ၁။ ၅၂၇။ အဘိ၊ ပ၊ ၃၆၄။ (-မ၊ ၁။ ၁၃၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။)

အာသနပဒေသ (ပု) [အာသန + ပဒေသ] ထိုင်ကြောင်းဖြစ်သော ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်း၊ (တင်ပါး)။ အာနိသဒံ အာသနပဒေသော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။

အာသနပရိယန္တ (ပု) [အာသန + ပရိယန္တ] အစွန်အဖျား-ဖြစ်သော-၌ ခင်းထားအပ်သော-နေရာ၊ ဆုံးစားကျောင်းစသည်တို့၌ သိက္ခာဝါအားဖြင့် ငယ်ရွယ်သေးသော ရဟန်းတို့ ထိုင်ဘို့ရာ အညံ့စားဖြစ်သောနေရာ။ ယော ဟောတိ သံဃဿ အာသနပရိယန္တော သေယျာပရိယန္တော ဝိဟာရပရိယန္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၈၃။ အာသနပရိယန္တောတိ ဘတ္တဂ္ဂါဒိသု သံဃနဝကာသနံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၉။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃။ ၈၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။)

အာသနပရိယန္တိက (ထိ) [အာသန + ပရိယန္တိက] ထိုင်ခြင်း-ဟူသော အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ရှိသော၊ ထိုင်ရာမှ ထခြင်းဖြင့် ဆုံးစားခြင်းကိစ္စ အပြီးသတ် ရပ်တန့်ရခြင်းရှိသော။ အာသနပရိယန္တိကော ဝါ ယာဝ န ဝုဋ္ဌာတိ၊ တာဝ ဘုဉ္ဇနတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၆။

အာသနပရိယေသန (န၊ ထိ) [အာသန + ပရိယေသန] နေရာထိုင်ခင်းရှာရခြင်း။ အာသနပရိယေသနံ နာမ ဘာဓေတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။

အာသနပါဒ (ပု) [အာသန+ပါဒ] နေထိုင်စရာ
(ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်စသည်)၏ - အခြေ
- ခြေထောက်။ ရဋ္ဌနံ ဥပရိ ဌပိတာ အာ-
သနပါဒါ ဘဋ္ဌာ။ ဓမ္မာဋ္ဌာဝ။ ၂၇၆။

အာသနပိဋ္ဌိ (ထိ) [အာသန+ပိဋ္ဌိ] (တရားဟော
ရန်) ထိုင်သောနေရာ - တရားဟောပလ္လင်-
၏ နောက်ဘက်။ ပုဗ္ဗဂါထာသု ဝုတ္တာသု
ထေရဿ အာသနပိဋ္ဌိယံ ဌိတဿ တေဒဟော-
သိ။ ဓါဋ္ဌာ ၂။ ၃၃၇။

အာသနပိဋ္ဌိကာ (ထိ) [အာသန+ပိဋ္ဌိကာ] နေ
ရာအင်းပျဉ်၊ ထိုင်စရာ - အင်းပျဉ် - ကုလား
ထိုင်။ တဒါ စိတျာ အာသနပိဋ္ဌိကာ ဗြာဟ္မ-
ကာနံ အာနုဘာဝေန ဝဓိတု။ ဇာဝဋ္ဌာ ၇။
၅။

အာသနပူဇာ (ထိ) [အာသန+ပူဇာ] (၁)
(စေတီယင်ပြင်၌) မြတ်စွာဘုရား၏ နေရာ
တော်ကို ပူဇော်ခြင်း။ (၂) (စေတီယင်ပြင်
၌) ပူဇော်သော ပန်းအခင်း။ (၃) အာသန-
ပူဇံ ကာရေတွာ။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၂။ ဓါဋ္ဌာ ၃။
၁၅၁။ အာသနပူဇာယပတ္တိ။ ၎င်း။ အာသန-
ပူဇာယာတိ စေတီယ ဗုဒ္ဓါသနပူဇာယ။
ဝိနယာလင်္ကာရ။ ၆၁။ (-မာဋ္ဌာ ၄။ ၈၈။ အံ၊
ဋ္ဌာ ၁။ ၃၆၅။) (၂) အာသနပူဇ (ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။
၁၆၈) ၌ စေတီယင်ဧက ကတံ အာသနပူဇံ။
ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၆၉။

အာသနပ္ပမာဏ (တိ) [အာသန+ပမာဏ] ပန်း
မွေရာအခင်း အတိုင်းအရှည် ပမာဏရှိသော။
သဟ ဒဿနေနေဝ အာသနပ္ပမာဏံ နိမိတ္တံ
ဥပပါဒိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၁၆၈။

အာသနမဇ္ဈ (ပုန) [အာသန+မဇ္ဈ] (က) အိပ်
ရာ၏အလည်။ (ခ) နေရာ၏အလည်။ (က)
တာနိ အာသနမဇ္ဈေ ဌပေတွာ။ သံဋ္ဌာ ၂။
၁၇၉။ (ခ) အာသနမဇ္ဈေ နိသိဒ္ဓိ။ ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁။
၁၇၉။

အာသနမတ္တက (ပု) [အာသန+မတ္တက] တရား
ဟောပလ္လင်၏ အထက်။ ပုပ္ဖဂါမံ လဘိတွာ
အာသနမတ္တကာဒိသု ဗန္ဓိတုံ ဝနုတိ။ ဝိဇ္ဇာ ၂။
၂၀၃။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၁။

အာသနလူခ (တိ) [အာသန+လူခ] ကြမ်း
တမ်း - ယုတ်နိမ့် - မကောင်း - သော နေရာ။
နဝကာ ယံ ကိဉ္စိဒေဝ အာသနလူခံ ဘောဇ-
နဉ္စ (လဘန္တိ)။ အပါဠာ ၁။ ၁၉၇။

အာသနသမိပ (ပု) [အာသန+သမိပ] နေရာ၏
အနီး။ တဿ အာသနသမိပေ အာနိတော
ဟတ္ထိ တံ ဥပဂန္တံ နာသက္ခိ။ ဓါဋ္ဌာ ၂။ ၂၄၇။
(-ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁။ ၂၉၉။)

အာသနသန္တဝိက (ပု) [အာသန + သန္တဝိက]
အာသနသန္တဝိကထေရ်။ အာယသ္မာ အာသ-
နသန္တဝိကော ထေရော ဣမာ ဂါထာယော
အဘာသိတ္ထ။ အပါ ၁။ ၂၉၁။

အာသနသာလာ (ထိ) [အာသန + သာလာ]
နားနေရာ စရပ်၊ ဆွမ်းစားစရပ်။ ဘိက္ခု
ပဂေဝ ပိဏ္ဍာယ စရိတွာ အာသနသာလံ
ဂန္တူ အာသနံ အပဿန္တူ တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိဇ္ဇာ ၂။
၁၄၉။ အာသနသာလံ ဝါတိ သီဟဋ္ဌဒီပေ ဝိယ
ဘိက္ခုနံ ဘူနုတ္တာယ ယတ္ထ ခါနပတိဟိ
အာသနာနိ ပညာပိယန္တိ၊ တံ အာသန-
သာလံ ဝါ၊ ဘောဇနသာလန္တိ အတ္ထော။ ဝိ
နိစ္ဆယာဋ္ဌိ။ ၁၅၆၀။ (-ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၁၅၀၊ ၂၃၇။
ဝိဇ္ဇာ ၃။ ၃၉၇၊ ၂၈၃။ ဝိဇ္ဇာ ၄။ ၄၆။ ဝိသင်္ဂဟ။
၂၉။ ဓါဋ္ဌာ ၁။ ၁၆၇၊ ၉၊ ၃၀၇။ ဓါဋ္ဌာ ၂။ ၁၂၃၊
၃၂၀။ မာဋ္ဌာ ၁။ ၂၆၀-၁။ မာဋ္ဌာ ၂။ ၂၁၂၊ ၂၉၄။
သံဋ္ဌာ ၁။ ၂၆၈။ သံဋ္ဌာ ၂။ ၁၅၉။ သံဋ္ဌာ ၃။ ၂၂၁။
အံဋ္ဌာ ၂။ ၁၃၇။ အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၁၉၊ ၂၁၈၊ ၂၁၉၊
၃၃၄-၅။ အဘိဋ္ဌာ ၃။ ၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၆၆၁၀၄၊
၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂။ ၃၄၈။ ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁။ ၂၃၀။ ဇာ
ဋ္ဌာ ၂။ ၁၉၃။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၈။ ကင်္ခါဋ္ဌိ။ ၂၉၉၊
၃၉၉၊ ၄၇၁။ ဒီဋ္ဌိ ၁။ ၃၇၀။ အံဋ္ဌိ ၃။ ၃၇။)

အာသနာဘိဟာရ (ပု) [အာသန+အဘိဟာရ]
 (က) နေရာထိုင်ခင်းကို ရှေးရှု-ဆောင်
 ယူခြင်း-ဆောင်ယူ၍ သွားခြင်း။ (ခ) နေရာ
 ထိုင်ခင်းကို ခင်းပေးခြင်း။ ပါရိဝါသိကာ
 ဘိက္ခု။ သာဒိယန္တိ ပဏတတ္တာနံ ဘိက္ခုနံ
 အဘိဝါဒနံ အာသနာဘိဟာရ။ ဝိ၊ ၄။ ၈၂။
 အာသနာဘိဟာရန္တိ အာသနဿ အဘိဟာရ-
 ကံ၊ အာသနံ ဂဟေတွာ အဘိဂမနံ၊ ပညာ-
 ပနမေဝ ဝါ။ ဝိ၊ ၄။ ၆။ (-ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
 ၃၈၉။)

အာသနာရဟ (တိ) [အာသန+အရဟ] (က)
 နေရာပေးခြင်းငှါထိုက်သော၊ နေရာပေးထိုက်
 သော။ သူ။ (ခ) နေထိုင်ခြင်းငှါထိုက်သော။
 (က) အတ္တိ ပုဂ္ဂလော အာသနာရဟော။
 ဝိ၊ ၅။ ၂၂။ အာသနာရဟဿ န အာသနံ
 ဒေတိ။ မ၊ ၃။ ၂၄၇။ (ခ) ဗုဒ္ဓဿ အဂဝတော
 အာသနာရဟံ ဓမ္မာသနံ ပညပေတွာ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၉။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၈၁။ အာသနာ-
 ရဟန္တိ နိဿိဒနာရဟံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၅၈။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆။ သီ၊ ၄။ သင်္ဂဟ။ ၇၄။

အာသနပဋ္ဌာဟက (ပု) [အာသန+ဥပဋ္ဌာဟက]
 အာသနပဋ္ဌာဟကမည်သော(ထေရ်)။ ဣတ္ထိ
 သုဒ္ဓိ အာယသ္မာ အာသနပဋ္ဌာဟကော
 ထေဓရာ ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။
 အပ၊ ၁။ ၁၅၉။

အာသနပဋ္ဌာဟကတ္ထေရ (ပု) [အာသန+ဥပဋ္ဌာ-
 ဟက + ထေရ] အာသနပဋ္ဌာဟကထေရ်၊
 အတ္ထဒဿိဘုရားရှင်အား နေရာထိုင်ခင်းဖြင့်
 လှူဒါန်းလုပ်ကျွေးခဲ့ဘူးသောထေရ်။ အပ၊
 ၄။ ၂။ ၁၂၆။

အာသနပဂတ (တိ) [အာသန+ဥပဂတ] နေရာ
 သို့ ကပ်ရောက်သော၊ ထိုင်နေသော။ အာ-
 သနပဂတော မုနိ။ သုတ္တနိ။ ၃၈၉။ အာ-
 သနပဂတောတိ အာသနံ ဥပဂတော ဝါ
 ဟုတွာ၊ နိဿိန္ဒောတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၃။

အာသန္နိက (ပု) [အာသန္နိ + က] လေးထောင့်
 ရှိသော အင်းပျဉ်။ တေန ခေါ ပန သမ-
 ယေန သံဃဿ အာသန္နိကော ဥပ္ပန္နော
 ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၄။ အာသန္နိကောတိ စတု-
 ရဿပိဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၅၉ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၆။
 (-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၀၇၊ ၄၅၀။
 ကင်္ခါ။ ၂၆၃။) အာသန္နိ-လည်း ကြည့်။

အာသန္နိကသဏ္ဌာန (တိ) [အာသန္နိက+သဏ္ဌာ-
 န] လေးထောင့် အင်းပျဉ် သဏ္ဌာန်ရှိသော။
 အဋ္ဌ ဒန္တာ စတုကောဋိကာ စတုမူလိကာ
 အာသန္နိကသဏ္ဌာနာ။ အနက ဋ္ဌ ၃၃။

အာသန္နိကုဋိကာ (တိ) [အာသန္နိ + ပမာဏ +
 ကုဋိကာ] လေးထောင့် အင်းပျဉ် ပမာဏရှိ
 သော ကုဋိ။ အပရေ အာသန္နိကုဋိကန္တိ
 ပါဋ္ဌံ ဝတ္တာ အာသန္နိပမာဏံ ကုဋိကံ ကတွာ-
 တိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ။ အေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။

အာသန္နိပဉ္စပ (တိ) [အာသန္နိ+ပဉ္စပ] အိပ်ရာ
 ညောင်စောင်း-ခုတ်-လှိုင် ငါးခုမြောက်ရှိ
 သော။ အာသန္နိပဉ္စမာ ပုရိသာ မတံ အာဒါ-
 ယ ဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၂။ မ၊ ၂။ ၁၈၂။ သံ၊ ၂။
 ၁၇၀။ အာသန္နိပဉ္စမာတိ နိပန္နမဉ္ဇေန ပဉ္စမာ၊
 မဉ္ဇော စေဝ စတ္တာရော မဉ္ဇပါရေ ဂဟေတွာ
 ဋ္ဌိတာ စတ္တာရော ပုရိသာ စာတိ အတ္ထော။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။

အာသန္နိပမာဏ (တိ) [အာသန္နိ+ပမာဏ]လေး
 ထောင့် အင်းပျဉ် ပမာဏရှိသော။ အာသန္နိ-
 ကုဋိကာ-ကြည့်။

အာသန္နိ (တိ) [အာ+သဒ+အ+ဣ] သဒ
 ဝိသရဏကတျာဝသာနေသု၊ နဒါဒိ၊ ဗိန္ဒာ-
 ဂမော စ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၃၁။] ရှည်သော-ပမာ
 ဏထက် ကျော်လွန်သော - အခြေရှိသော
 ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်တမျိုး။ အာသန္နိ
 နာမ အတိက္ကန္တပမာဏာ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၃။
 ကင်္ခါ။ ၃၃၁။ အာသန္နိ* ပလ္လက်* ဂေါနက်

ဝိတ္ထု.ကံ ။ ဝိ.ပု.၂၈၀။ ဝိ.သု.၃၁၃။ ဒီ.ဝါ.၇။
အာသန့်တိ ပမာဏာတိတ္ထန္တာသနံ။ ဝိ.သု.၃။
၃၆၉။ ဒီ.ဝါ.၁၈၇။ (-အံ.ဝါ.၁၈၂။ ထေရ။
၂၃၂။ အပါ.ဝါ.၄၂။ ဝိ.သု.၄။၁၄၈။ ဒီ.ဝါ.၁။
၈၄။ အံ.ဝါ.၂။၁၇၁။ ထေရ.ဝါ.၁။၁၆၀။)

အာသန့် (တိ) [အာ.သန.တ] အနီး၊ နီး
သော၊ အနီး၌-တည်-မြစ်-သော။ နိဗ္ဗာ-
နဿ သန္တိကေ သာမန္တာ အာသနေ အဝိဇ္ဇ-
ရေ ဥပကဋ္ဌေတိ။ မဟာနိ.၁၂၃။ အာသနေ-
တိ န ခုရေ။ မဟာနိ.ဝါ.၂၄၄။ တီသု ကသိ-
ဏေသု အညတရံ အာသနံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။၅၈။ အာသနံ ကာတဗ္ဗန္တိ ဗိဗ္ဗဏ္ဍုဉာ-
ဏပ္ပတ္တိယာ သမိပသုတံ ကာတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။၆၁။ (-ဝိ.ပု.၃၅၁။ ဒီ.ဝါ.၂၃၃။ မ.၂။
၄၂၁။ သံ.ပု.၃၀၄-၅။ အံ.ဝါ.၁၄၆။ ဝိ.သု.၁။
၅၇။ ဝိ.သု.၂။၁၉၁။ ဝိ.သု.၃။ကု.၁၂၃။ ကံ.၂။
၂၀၃။ ဒီ.ဝါ.၂။၁၆၄။ မ.ဝါ.၁။၁၅၈။ မ.ဝါ.၂။
၂။၁၀၃။၁၈၇။၂၃။ မ.ဝါ.၃။၁၄၃။၂၆၅။ မ.ဝါ.၄။
၁၈၄။ သံ.ဝါ.၂။၂။ သံ.ဝါ.၃။၃၁၀။ အံ.ဝါ.၁။
၁၁၁။ အံ.ဝါ.၃။၁၂၉။ အံ.ဝါ.၄။၁၁၆၉။
၃၅၂။ အံ.ဝါ.၄။၂။၁၁။ အံ.ဝါ.၄။၃။၄၃၅။
ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၆၂။ ခုဒ္ဒက.ဝါ.၂။၁၄။ ဣတိဝုတ်.ဝါ.၄။
၁၅၂။ ဝေါ.ဝါ.၁။၆၉။ သံ.ဝါ.၁။၁၈၇။၃။
မ.ဝါ.၁။၃၂၈။ မ.ဝါ.၂။၂၄၉။ သံ.ဝါ.၂။၂၈၈။
အံ.ဝါ.၁။၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၁။၉၃။၂၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။
ဝါ.၂။၂၇၁၇။)

အာသန့် (တိ) [အာသန့် + က] သေခါး၌ -
ပြုလုပ် -အောက်မေ့ ဆင်ခြင်-အပ်သော။ကံ။
((အာသန့်ကံ))။ ဂရုကံ အာသနံ အာစိန္တံ
ကဋ္ဌတ္တာကမ္မဉ္ဇေတိ ပါကခါနပရိယာယေန။
သင်္ဂဟ.၃၃။ အာသနန္တိ မရဏကာလေ အန-
ဿဝိတံ တဒါ ကတဉ္ဇ။ ဝိဘာဝိနိ.၁၆၉။
(-ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၂။၃၁၂။)ယဒါ-
သနံ (အံ.ဝါ.၂။၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၂၃၆။ အံ.
ဝါ.၂။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၂။၃၇၇။လည်း ကြည့်။

အာသန့်က (တိ) [အာသန့် + က] အနီး၊ သေခါ
နီး။ အာသန့်ကေ ကတံ ကမ္ပံ။ အပါ.၂။၁၇။

အာသန့်ကတ (တိ) [အာသန့် + ကတ] အနီး၌
-သေခါး၌ ပြုအပ်သော။ "ဒတာကတာ"-
တိ ဟိ အာသန့်ကတာနိ ဝုတ္တာနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။၂၇၇။

အာသန့်ကတကမ္ပ (န) [အာသန့်ကတ + ကမ္ပ]
အနီး၌ ပြုအပ်သော။ အာသန့်ကတကမ္ပာ-
ရဗ္ဗဏသန္တတိယ(မူလ.ဝါ.၂။၁၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၂။၃၀၀)န္တိ အာသန့်ကတဿ ကမ္ပဿ အာ-
ရဗ္ဗဏသန္တာနေ။ အနု.ဝါ.၂။၁၅။

အာသန့်ကာရဏ (န) [အာသန့် + ကာရဏ] နီး
သောအကြောင်း။ အာသန့်ကာရဏံ ပဒေသနံ
နာမ။ အံ.ဝါ.၄။၁။၁၀၅။ ပဋိသံ.ဝါ.၁။၁၄။
(-ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၉။ ဣတိဝုတ်.ဝါ.၄။၁၈၁။ သာရတ္ထ။
၃။၄၃၁။ သံ.ဝါ.၁။၁၂၀။ မ.ဝါ.၃။၂၃၈။
အံ.ဝါ.၃။၂၂၉။ မူလ.ဝါ.၁။၆၆၁။၁၉။ အနု.ဝါ.၁။
၁၂၃-၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၁။၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၂။၉၀။
၁၂၅။၁၃၀။၄၇၄။ နေတ္ထိ.ဝါ.၂။ နေတ္ထိ.ဝိ။
၂။၁၂၉။)

အာသန့်ကာရဏတ္ထ (တိ) [အာသန့်ကာရဏ +
အတ္ထ] နီးသောအကြောင်းဟူသော အနက်
ရှိသော။ဣတိ-သဒ္ဓေါ အာသန့်ကာရဏတ္ထော။
မ.ဝါ.၁။၂၄၈။

အာသန့်ကာလ (ပု) [အာသန့် + ကာလ] (သေ
ခြင်း၏) အနီးဖြစ်သောအခါ။ ကာလံ ကတော
အာသန့်ကာလေ ဂဟိတသီလံ နိဿယ တာ-
ပတိ သဘဝနေ နိဗ္ဗတ္တိ သု။ သံ.ဝါ.၁။၅၃။
(-သံ.ဝါ.၃။၁၈၁။ ဝိသုဒ္ဓိ။ဝါ.၂။၃၇၇။)

အာသန့်ဂါမ (ပု) [အာသန့် + ဂါမ] အနီးဖြစ်
သောရွာ၊ ရွာနီး။ အာသန့်ဂါမေ ပန အညာ-
တိကာယော ဟောန္တိ ပဋိဇ္ဇေနိကာ။ ဝိ.ဝါ.၁။
၂၃၉။ (-ဝိ.ဝါ.၂။၃၀၉။ ဝိမတိ.၂။၁၆၅။)

အာသန္နဂုဏတ္ထ (န) [အာသန္န + ဂုဏ + တ္ထ] နိုး
သောဂုဏ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ ဂုဏဿ အာသန္န-
ဂုဏတ္ထာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၈။

အာသန္နယဋိတတာ (ထိ) [အာသန္န + ယဋိ + တာ] နိုးကပ်စွာ ဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်။
တတိယဗျာနစေတနာယ အာသန္နယဋိတတာ
ဝုတ္တာတိ ဝေဒန္တိ။ မ၊ ဇီ၊ ၃။ ၄၆။

အာသန္နယရ (န) [အာသန္န + ယရ] အနီးဖြစ်
သောအိမ်၊ အိမ်နီး။ အရညကသေနာသနဿ
အာသန္နယရဿ ဓုတိယလေဉ္စပါတတော
ပဌာယ။ ကင်္ခါ၊ ဇီ၊ ၃။ ၃၆။

အာသန္နစာရိတာ (ထိ) [အာသန္နစာရိ + တာ] အနီး၌ လှည့်လည် - ကျက်စား - သွားလာ
- သည်၏ အဖြစ်။ အန္တမသောတိ ဣဒံ ဓမ္မ-
ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ ဥပဌာနဘာဝေန အာသန္န-
စာရိတာယ ဝုတ္တိ။ မ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၈၁။

အာသန္နစာရိ (တိ) [အာသန္န + စာရ + တိ] အနီး
၌ လှည့်လည်ကျက်စား သွားလာသော၊ သူ။
ဘိက္ခု၊ ဧဝံ ဟိ သတ္တု အာသန္နစာရိ သဒါ
သန္တိဟိတာဝ။ ထေရ်၊ ဇီ၊ ၃။ ၃၀၂။ (-အိ၊ ဇီ၊
သင်္ခါ၊ ၂။ ၂၂။)

အာသန္နစုတိက (တိ) [အာသန္န + စုတိ + က] နိုးသော - စုတေခြင်း - သေခြင်း - မှီသော၊
သေခါနီးသော၊ သူ။ ယေ ပန အာသန္န-
စုတိကာ ဣဒါနိ ဝဓိဿန္တိ။ ဝိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၃၃။
ပဋိသံ၊ ဇီ၊ ၁။ ၃၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၄။ ဣတိဝုတ်၊
ဇီ၊ ၃။ ၃၀၀။ နေတ္ထိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၇၂။ (-နေတ္ထိ၊ ဇီ၊ ၉၇။)

အာသန္နဇေနဘာဝ (ပု) [အာသန္န + ဇေန +
ဘာဝ] အနီးဖြစ်သော ဇော၏အဖြစ်။ ပုရိပ-
ဇေနဿ ဝသေနာတိ စုတိယာ အာသန္နဇေန-
ဘာဝေန။ အနု၊ ဇီ၊ ၃။ ၂၅၄။

အာသန္နဋ္ဌ (ပု) [အာသန္န + အတ္ထ] နိုးသော
အနက်သဘော။ ဓုတိယဿ တတော အာ-
သန္နဋ္ဌော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၄၇၉။

အာသန္နဋ္ဌာန (န) [အာသန္န + ဋ္ဌာန] အနီးဖြစ်
သော အရပ်။ ဝစ္ဆကဿ အာသန္နဋ္ဌာနေ
စရမာနာ တိဏံ အလုမ္ဗိတော။ မ၊ ဇီ၊ ၂။ ၃၀၀။
(-အိ၊ ဇီ၊ ၃။ ၂၇၃။ ဓမ္မ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၆၉။ အိ၊ ဇီ၊ ၁။
၄၂၊ ၁၇၀။)

အာသန္နတရ (တိ) [အာသန္န + တရ] အထူး
သဖြင့် နိုးသော၊ နိုးသည်ထက် နိုးသော။
အထ ဝါ ဝေဂတော တတော အာသန္နတရံ
ဋ္ဌာနံ ဘကတော သမိပသင်္ခါတံ ဂန္ဓာတိပိ
ဝုတ္တိ ဟောတိ။ ဝိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၁၄။
သံ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၅။ အိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၃။ ဓုဒ္ဓက၊ ဇီ၊ ၉၈။
(-ဝိ၊ ဇီ၊ ၃။ ၉၂၊ ၁၀၀။ ဝိ၊ ဇီ၊ ၄။ ၂၁၂။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁၃။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ၃၀။ ဒိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၂၃။ ဒိ၊
ဇီ၊ ၂။ ၁၉၉၊ ၂၇၆၊ ၂၉၇။ မ၊ ဇီ၊ ၃။ ၃၂။ ဣတိဝုတ်၊
ဇီ၊ ၂။ ၂၈၀။ သုတ္တန်၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၀၁။ မဟာနိ၊ ဇီ၊
၂၆၈၊ ၂၇၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၄၀၀။ ဝိပတိ၊ ၂။ ၂၉။ သိ၊ ဇီ၊ သင်္ခါ၊ ၁။ ၂၁။
မ၊ ဇီ၊ ၁။ ၂၄၂။ မ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၄၈။ သိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၉၂။
အိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၁၂၀။)

အာသန္နတရဋ္ဌာန (န) [အာသန္နတရ + ဋ္ဌာန] အထူးသဖြင့် နိုးသောအရပ်။ ဥပရိ တိဋ္ဌန္တော
ဝိယ အာသန္နတရဋ္ဌာနေ ဌိတကောပိ ဘဏ-
တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၄၄။

အာသန္နတရပုဋိပတ္တိ (ထိ) [အာသန္နတရ + ပုဋိ-
ပတ္တိ] အထူးသဖြင့် နိုးသောအကျင့်။
ဗုဒ္ဓဘာဝိယ အာသန္နတရပုဋိပတ္တိယံ ဌိတ-
ဿေဝ အဓိပ္ပေတတ္တာ။ သိ၊ ဇီ၊ သင်္ခါ၊ ၂။ ၆၃။

အာသန္နတရပနိဿယ (ပု) [အာသန္နတရ + ဥပ-
နိဿယ] အထူးသဖြင့် နိုးသော မှီရာ။ အင်္ဂါနံ
အာသန္နတရပနိဿယတဉ္စ ဒသေတိတိ အာ-
သန္နတရပနိဿယဝသေန၊ ပဝတ္ထတံ ဝိပေတိ။
ဗုလု၊ ဇီ၊ ၂။ ၇၆။

အာသန္နတရုပ္ပတ္တိ (ထိ) [အာသန္နတရ + ဥပ္ပတ္တိ] အထူးသဖြင့် နိုးစွာဖြစ်ခြင်း။ အဝဗ္ဗဋ္ဌနံ
အာသန္နတရုပ္ပတ္တိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၄၄၈။

အာသနုတရပ္ပါဒ (ပု) [အာသနုတရ + ဥပ္ပါဒ] အာသနုတရပ္ပတ္တိ နှင့်အနက်တူ။ ဘဏ္ဍနံ ပစ္စယဝသေန ဘူတကလာပါနံ အညမညံ အာသနုတရပ္ပါဒေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၀၀။

အာသနုနဂရ (န) [အာသနု + နဂရ] အနီးဖြစ်သော မြို့။ ဧကံ အာသနုနဂရံ ပတုာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၈။

အာသနုပက္ခ (ပု) [အာသနု + ပက္ခ] နီးကပ်သော အပွို။ ကိလေသာနံ ပန အာသနုပက္ခေ ဝိဂ္ဂဟနဋ္ဌာနေ သမုဒါစရတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။

အာသနုပစ္စက္ခ (န) [အာသနု + ပစ္စက္ခ] အနီးဖြစ်သော မျက်မှောက်။ ယထာရုတ္တေ အာသနုပစ္စက္ခေ အာဂတော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၄။ ၁၀၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။

အာသနုပစ္စက္ခကရဏတ္ထ (တိ) [အာသနု + ပစ္စက္ခကရဏ + အတ္ထ] အနီးဖြစ်သော အနက်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်း အနက်ရှိသော။ ဣတိသဒ္ဓေါ အာသနုပစ္စက္ခကရဏတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၉။

အာသနုပစ္စက္ခဝစန (န) [အာသနု + ပစ္စက္ခဝစန] အနီးဖြစ်သော မျက်မှောက်ကို ဟောတတ်သော သဒ္ဓါ။ ဣဒန္တိ အာသနုပစ္စက္ခဝစနံ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉၀။ (-ကခါ၊ ၄။ ၁၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၃။)

အာသနုပစ္စက္ခဝါစီ (တိ) [အာသနု + ပစ္စက္ခ + ဝါစီ] အနီးဖြစ်သော မျက်မှောက်ကို ဟောတတ်သော။ အာသနုပစ္စက္ခဝါစီ ဟိ အယံ သဒ္ဓေါ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။)

အာသနုပစ္စတ္တိက (တိ) [အာသနု + ပစ္စတ္တိက] အနီးဖြစ်သော - နီးကပ်သော - ရန်သူ။ မေတ္တာ ဗြဟ္မဝိဟာရဿ ဟိ သမိပစာဓရာ ဝိယ ပရိသဿ သပတ္တော ဂုဏဒဿနသဘာဂဏာယ ဖဂေါ အာသနုပစ္စတ္တိကော။

အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၂။ (-ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၂။ ၃၈၀။)

အာသနုပဒေသ (ပု) [အာသနု + ပဒေသ] အနီးဖြစ်သော အရပ်။ ဘဂဝတော ကိရ အာသနုပဒေသေ ဝါလဂ္ဂပတ္တေ ဩကာသေ သုခမတ္တာဘာဝံ မာပေတော ဒသ ဒသ မဟေသက္ကာဒေဝတာ အဋ္ဌံသု။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၃၀၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ ၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇၄။)

အာသနုပရိနိဗ္ဗာန (တိ) [အာသနု + ပရိနိဗ္ဗာန] နီးကပ်သော ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခြင်းရှိသော။ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတော်မူခါနီးသော။ တဿ အာသနုပရိနိဗ္ဗာနဿပိ ဘဂဝတော ဒေသနာယ ဣတဏယ စ ဝိသေသာဘာဝေါတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။)

အာသနုပိတိပစ္စတ္တိက (တိ) [အာသနု + ပိတိ + ပစ္စတ္တိက] အနီးဖြစ်သော ပိတိဟူသော ရန်သူရှိသော။ ပိတိဟူသော ရန်သူနှင့်နီးသော။ အယံ သမာပတ္တိ အာသနုပိတိပစ္စတ္တိကာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၆။

အာသနုဘေဒ (တိ) [အာသနု + ဘေဒ] နီးကပ်သော ပျက်ခြင်းရှိသော။ ဇဝနဝိသယာနဘဝနဉ္စိ တဒါရမ္ပကံ အာသနုဘေဒေ တသ္မိံ ဝိသယေ ကေဝိတ္တက္ခဏာဝသိဋ္ဌာယုကေ န ဥပ္ပဇ္ဇေယျာတိ အဓိပ္ပါယော။ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။)

အာသနုမရဏ (တိ) [အာသနု + မရဏ] နီးသော သေခြင်းရှိသော။ သေခါနီးသော။ ယဉ္စိ အာသနုမရဏော အနုဿရိတံ သက္ကာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၃၆။ တံ ဣတ္ထိ အာသနုမရဏံ နိရယသံဝတ္တနိကဉ္စာဘ ကမ္ပံ ကတောကာသံ ဒိသာ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၉၀။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇။ ပရိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၄၉။ မေ၊ ၄။ ၂။

၁၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။ ၆။ ဇာ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၁၈၈။ အံ၊
ဋ္ဌိ။ ၁။ ၂၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ။ ၂။ ၂၉၉။)

အာသန္တရူပါဝစရဋ္ဌာနပစ္စတ္တိက (တိ) [အာသန္တ +
ရူပါဝစရဋ္ဌာန + ပစ္စတ္တိက] နီးကပ်သော ဋ္ဌပ
ဈာန်ဟူသော ရန်ရှိသော။ အာသန္တရူပါဝစရ-
ဋ္ဌာနပစ္စတ္တိကာ အယံ သမာပတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၃၂၅။

အာသန္တဝါစာ (ထိ) [အာသန္တ + ဝါစာ] အနီးပြစ်
သောစကား။ အာပတ္တိသာမန္တာ ဘဏမာ-
နောတိ ပဒသောဓမ္မဒုလ္လဘဒိဝသေန အာပ-
တ္တိယာ အာသန္တဝါစံ ဘဏမာနော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ။ ၃။
၂၅၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၃။)

အာသန္တဝိညာဏဉာယတနပစ္စတ္တိက (တိ) [အာ-
သန္တ + ဝိညာဏဉာယတန + ပစ္စတ္တိက] နီးကပ်
သော ဝိညာဏဉာယတနဟူသော ရန်သူ ရှိ
သော။ အာသန္တဝိညာဏဉာယတနပစ္စတ္တိကာ
အယံ သမာပတ္တိ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၃၂၈။

အာသန္တဝိနာသ (တိ) [အာသန္တ + ဝိနာသ] နီး
သောပျက်စီးခြင်းရှိသော၊ ပျက်စီးခါနီးသော၊
သူ။ အပိ စ ဝေသာလိရာဇာနေဒံ အာသန္တ-
ဝိနာသာ။ ဒီ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၁၅၅။

အာသန္တဝိဟာရ (ပု) [အာသန္တ + ဝိဟာရ] နီး
သောကျော်စီး။ ယေ တဿ ဂါမဿ အာသ-
န္တဝိဟာရေ သဘာဝဘိက္ခု။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၇။

အာသန္တဝုတ္တိတာ (ထိ) [အာသန္တ + ဝုတ္တိ + တာ]
နီးသောပြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အပြစ်၊ မေတ္တာဒိန်
ရာဂ ဂေဟဿိတ ဒေါမနဿ သောမနဿာနံ
အာသန္တဝုတ္တိတာယ ယထာရဟံ ပဋိဆာန-
နယသမိပစာရိတာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌိ။ ၁။
၃၇၅။

အာသန္တသန္တိဝေသဝတ္တိတ (တိ) [အာသန္တ +
သန္တိဝေသ + ဝတ္တိတ] နီးနီးကပ်ကပ်စုဝေး၍

တည်နေခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်
သော။ တတ္ထ အာသန္တသန္တိဝေသဝတ္တိတာနံ
ရုက္ခာနံ သမ္ပဟော ဝနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ။ ၁၆၀။

အာသန္တသပတ္တ (ပု) [အာသန္တ + သပတ္တ] နီးကပ်
သောရန်သူ။ ဟိရောတ္တပ္ပါနုပါလိတာ မေတ္တာ
န ပရိဟာယတိ အာသန္တသပတ္တဿ ရာဂဿ
သိနေဟဿ စ ဝိပတ္တိယာ အနုပုတ္တိတေတံ
အဓိပ္ပါယော။ မူလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၈၇။

အာသန္တာနန္တရ (န) [အာသန္တ + အနန္တရ] နီး
သည်ဖြစ်၍ အခြားမရှိသော တရား။ ဓမ္မ
အနန္တရာနံ အာသန္တာနန္တရဉ္စ ဒုရာနန္တရဉ္စ။
ဝိပဿနာ မဂ္ဂဿ အာသန္တာနန္တရံ နာမ။
သံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၂၅၄။ (- သံ၊ ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၂၄-၅။)

အာသန္တပုဏ္ဏိလေသ (ပု) [အာသန္တ + ပုဏ္ဏိလေသ]
နီးကပ်သော အညစ်အကြေး။ ရာဟုနော စန္ဒ-
ဿ အာသန္တပုဏ္ဏိလေသတ္တာ ဒွိဟိ ဥပသဂ္ဂေဟိ
ဝိသေသေတွာ ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ။ ၂။ ၈၇။

အာသပ္ပတိ (ကြိ) [အာ + သပ္ပ + အ + တိ] လှုပ်
ရှား၏၊ တုန်လှုပ်၏၊ သံသပ္ပတိတိ တံ ကမ္မံ
ကဓောန္တော အာသပ္ပတိ ပရိသပ္ပတိ ဝိပ္ပန္နတိ။
အံ၊ ဋ္ဌ။ ၃။ ၃၄၀။

အာသပ္ပန (န၊ ထိ) [အာ + သပ္ပ + ယ] (က)
မဆုံးဖြတ်နိုင်သည် ဖြစ်၍ အာရုံမှ ဆုတ်နှစ်
တတ်သော တရား၊ တခုသော အခြင်းအရာသို့
သွားခြင်းငှါ မစုံမ်းနိုင်သည်ဖြစ်၍ မိမိသို့ ရှေး
ဆုတ်နှစ် လာတတ်သော တရား၊ ယံမှားတတ်
သော တရား၊ ဝိစိကိစ္ဆာ။ (ခ) ပြင်းထန်စွာ
ပြေးသွားခြင်း၊ ယံမှားခြင်း။ (ဂ) အစဉ်-
ပြေးသွား-ယံမှား-ခြင်း။ (ဃ) ရှေးရှုပြေး
သွားခြင်း၊ ယံမှားခြင်း။ (က) ယာ တသ္မိံ
သမယေ ကင်္ခါ... အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ။
အဘိ၊ ဓ။ ၁၀၂။ နိစ္ဆေတုံ အသက္ခောန္တိ အာ-
ရမ္ပဏတော ဩသက္ကတိတိ အာသပ္ပနာ။
အဘိ၊ ဋ္ဌ။ ၁။ ၃၀၁။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။ ၃၇၉။ ဧကံ
အာကာရံ ဂန္တံ အသမတ္တတာယ အတ္တနော

အာမုခံ သပ္ပနတော ဩသက္ကတိ။ မူလဒီဝါ။
၁၂၂။ (- အဘိဝိ၊ ၁၇၂၊ ၂၆၅။ မဟာနိ။
၃၂၅။) (ခ) ယသ္မာ ပန ဗုဒ္ဓါနံ ဧကဓမ္မေပိ
အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ နတ္ထိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၆၈။
ဘုသံ သမန္တတော စ သံသပ္ပနာ ကင်္ခါ
အာသပ္ပနာ ပရိသပ္ပနာ။ သီ၊ ဌီ၊ သင်္ခ၊ ၁၊ ၂၂၁။
(ဂ) (ဃ) ကန္တာရဒ္ဓါနမဂ္ဂေ စောရာ အတ္ထိ
နတ္ထိတိ ပုနပျုနံ အာသပ္ပနံ ပရိသပ္ပနံ ...
ဥပ္ပုဒေန္တော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၉၂။ မ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၂၀။
“အတ္ထိ နုခေါ နတ္ထိ နုခေါ”တိ အရည် ပဝိဇ္ဇာသ
အာဝိမ္ပိ ဝေ သံသပ္ပနံ သံသယော အာသပ္ပနံ။
သီ၊ ဌီ၊ သင်္ခ၊ ၂၊ ၁၃၁။ အဘိမုခံ သပ္ပနံ အာသပ္ပ-
နံ။ မ၊ ဌီ၊ ၂၊ ၂၃၆။

အာသတ် (တိ) [ဥသတ+က။ ဥသတယော
အာသတ။ ဝိ၊ ပိ၊ ၁၊ ၆၈။ ဥသတဏှာ တွံ
အာသတ် ဌာနံ၊ အာသတ် ဝါစာ။ ချ၊ ၃၊ ၁-
၂၂၇။ ဥသတဏှာ တွံ ဘာဝေါ ဝါ အာသတ်။
မော၊ ၁၊ ၄၊ ၁၂၇။ ထိ-၌ အာသတ်] (၁) မြတ်
သော။ (၂) နှားလားဥသတ၏ ဥစ္စာဖြစ်
သော။ (အရေ မတုန်မလှုပ် ခပ်တည်ခြင်း၊
မတုန်မလှုပ်သော အသံ-စသည်။) (၁)
အာသတ် ဌာနံ ပဋိဇာနာတိ။ မ၊ ၁၊ ၉၉။ သံ၊
၁၊ ၂၂၆။ အံ၊ ၁၊ ၁၃၁။ အံ၊ ၂၊ ၈၊ ၃၆၅။ အံ၊
၃၊ ၂၈၃။ အဘိဝိ၊ ၁၂၈။ ပဋိသံ၊ ၃၅၆။ အာ-
သတ် ဌာနန္တိ သေဋ္ဌဌာနံ ဥတ္တမဌာနံ။ မ၊ ဌ၊
၁၊ ၃၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၄၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၇၃။ အံ၊
၄၊ ၃၊ ၂၉၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၈၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂၊
၂၃၁။ အာသတ် (အာသတ်) ဝါစံ ဘာ-
သတိ။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၃။ မ၊ ၃၊ ၁၆၄။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁၊ ၆၈။
မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၄၈။ အာသတ်န္တိ ဥတ္တမံ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၂၊
၃၁။ မ၊ ဌ၊ ၄၊ ၁၃၂။ ဒီ၊ ဌီ၊ ၁၊ ၁၀၃။ မ၊ ဌီ၊ ၁၊
၁၀၁။ (- သံ၊ ၃၊ ၂၆၄။ ဝိ၊ ဌ၊ ၁၊ ၁၀၃။ သံ၊ ဌ၊
၃၊ ၂၉၄။ အံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၄၊ ၁၃၆။ ဝဇိ၊ ၄၊ ၄၄။
သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၃၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၆၈။ သံ၊ ဌီ၊ ၁၊
၇၄။) (၂) ယထာပိ အာသတ် စမ္ပံ၊ ဘေ၊ ၂၊

၂၁၆။ (- မ၊ ဌ၊ ၄၊ ၁၀၉။ အာသတ်-လည်း
ကြည့်။

အာသတ် (ပ) [အာသ+အာ။ သပ္ပညတပဋိ-
ဇာနနဝသေန အဘိမုခံ ဂစ္ဆန္တိ၊ အဋ္ဌ ဝါ
ပရိသာ (အဋ္ဌပရိသံ၊ သီ၊ ဌီ၊ သင်္ခ၊ ၂၊ ၁၆၂)
ဥပသက်မန္တိတိ အာသတ၊ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါ။ မ၊ ဌီ၊
၂၊ ၁၉။ အံ၊ ဌီ၊ ၂၊ ၂၂၆။ မူလဒီ၊ ၂၊ ၁၉၈။
(၁) (ရွေး၌ ပွင့်တော်မူပြီး ကုန်သော)
မြတ်စွာဘုရား၊ ရွေးဘုရားရှင်များ။ (၂)
အာသတမည်သော-နှားလား-ရွှေဆောင်
နှား။ (၁) အာသတ် (၁) အနက် ကြည့်။
(၂) ဥသတော နိသတော အာသတောတိ
တယော ဂဝဇေဋ္ဌကော ... ဂဝသတသဟဏ-
ဇေဋ္ဌကော အာသတော။ အပ၊ ဌ၊ ၁၊ ၂၄၈။
ဝသတော နိသတော ဝိသတော အာသ-
တောတိ စတ္တာရော ဇေဋ္ဌပုဂ္ဂေါ။ အပ၊ ဌ၊ ၂၊
၉၁။ (အခြားအဋ္ဌကထာတို့၌ကား ဥသတ၊
ဝသတ၊ နိသတဟု ရွှေဆောင်နှားလား သုံး
မျိုးပြဆို၏။ အာသတ် (၁) အနက်၌ပြဆိုခဲ့
သော မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၃၂-စသည် ကြည့်။)

အာသတ် (တိ) [အာသတ+က။ ထိ-၌ အာသတ်]
(၁) ရွေးဘုရားရှင်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ (၂)
(က) နှားလားဥသတ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော
မတုန်မလှုပ် ခပ်တည်ခြင်းနှင့်တူသော။ (ခ)
နှားလားဥသတ၏ ဥစ္စာဖြစ်သော မတုန်
မလှုပ်သော အသံနှင့် တူသော။ (၁) အာ-
သတဝါ ပုဗ္ဗဗုဒ္ဓါ၊ တေသံ ဌာနန္တိ အတ္ထော။
မ၊ ဌ၊ ၁၊ ၃၃၂။ သံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၄၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၂၇၃။
အံ၊ ဌ၊ ၃၊ ၂၉၄။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၈၁။ ပဋိသံ၊ ဌ၊
၂၊ ၂၃၁။ (၂) (က) ဥသတဏှာ တွံ နန္တိ အာ-
သတ် ... တွံ ပန အာသတ် ဝိယာတိ အာ-
သတ်။ ၎င်း-ဌ-များ။ (ခ) ဥဋ္ဌာရာ ခေါ် တေ
အယံ (ကျယ်) သာရိပုတ္တ အာသတ်ဝါစာ
ဘာသိတာ။ ဒီ၊ ၃၊ ၈၂။ သံ၊ ၃၊ ၁၃၈။ အာ-
သတ်တိ ဥသတဏှာ ဝါစာသဒိသံ အလော

အသမ္ပဝေဓိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄၂။
ဥသဘဏ္ဍ အယန္တိ အသဘိ။ ဣဓ ပန အာ-
သဘိ ဝိယာတိ အသဘိ။ စေနာဟ ဥသ-
ဘဏ္ဍ ဝါစာသဒိသိတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၇၅။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။)

အာသကဓမ္မ (န) [အာသက+ဓမ္မ] နှားလား
ဥသဘဏ္ဍ ဥစ္စာဖြစ်သော အရေး။ သေယျ-
ဏာပိ အာနန္ဒ အာသကဓမ္မ သက္ကဋတေန
သုဝိဟတံ ဝိဂတသလိကံ။ မ၊ဉ္စ၊၁၄၈။

အာသကဋ္ဌာန (န) [အာသက+ဋ္ဌာန] မြင့်မြတ်
သော-အရာ-ဋ္ဌာန။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာသကဋ္ဌာနဋ္ဌာယိ (ပု) [အာသကဋ္ဌာန+ဋ္ဌာ+
ယိ] (က) (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအဖြစ်ဟု ဆိုအပ်
သော) မြတ်သော အရာ၌ တည်သော။ (ခ)
နှားလားဥသဘဏ္ဍ ဥစ္စာဖြစ်သော မတုန်လှုပ်
ခြင်းသဘောဟူသော အရာ၌ တည်သော။
သမ္ဗုဒ္ဓါ ပဋိဂ္ဂဟိတမိဒံ မယာ တဏှာ ဘဂဝ-
တော စတုဝေသာရဋ္ဌဝိသာရဒဏှာ ဒသမလ-
ရေဏ အာသကဋ္ဌာနဋ္ဌာယိနော သီဟနာဒ-
နာဒိနော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၈၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၁၇။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘာဝသင်္ခါတေ ဥတ္တမဋ္ဌာနေ
ဋ္ဌိတဏှ။ ဥသဘဏ္ဍ ဣဒန္တိ ဝါ အတ္တေန အာ-
သကသင်္ခါတေ အကမ္ပနသဘာဝဘူတေဋ္ဌာနေ
ဋ္ဌိတဏှ။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၆၄။ အာသကဋ္ဌာန-
ဋ္ဌာယိတာ-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၆။

အာသကဝါစာဘာသန (န) [အာသက+ဝါစာ
+ဘာသန] မြတ်သော စကားကို ဆိုခြင်း။
အာသကဝါစာဘာသန အပ္ပဋိဝတ္ထိယဝရဓမ္မ-
စက္ကပ္ပဝတ္တနဏှာ ဗျဉ်းမိတ္တံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၈။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၁။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၀၅။)

အာသဘိ (ထိ) [အာသက+ဘိ] (၁) မြတ်သော။
(၂) နှားလားဥသဘဏ္ဍ ဥစ္စာဖြစ်သော မတုန်

လှုပ်သော အသံနှင့်တူသော။ အာသဘိ^၁၊
အာသဘိ^၂-တို့ ကြည့်။

အာသမာန (တိ) [အာ+သိသ + အ + မာန]
တောင်တ-လိုချင်-သော။ သူ။ ဖေ၊ ကေစိ
မေ သက္ကတိမာသမာနာ။ ဇာ၊၂။၁၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
၅။၄၁၅။ တတ္ထ အာသမာနာတိ အာသိ-
သန္တာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၅။

အာသယ (ပု) [အာ+သိ+အ] (၁) နေရာဌာန။
(က) သတ္တဝါတို့၏-အမြဲနေရာ-ခိုအောင်း-
ရာ-တည်ရာ-မှီရာ-ဌာန(အိမ်၊ တွင်း၊ လိုက်
ခေါင်းစသည်)။ (ခ) ဂါထာတို့၏-တည်ရာ-
မှီရာ-ဖြစ်ရာ-ပုဂ္ဂိုလ်(ကျေးဇာတိ)။ (ဂ)
စည်းစိမ်တို့၏ တည်နေရာဌာန(ကျက်သရေ)။
(ဃ) ကြားနာခြင်း၊ နှုတ်တက်ဆောင်ခြင်း
စသောအားဖြင့် နေရာအိမ်သဖွယ်ဖြစ်ဘော
တရား(ဝိနည်းပိဋက)။ (င) အစာသစ်အစာ
ဟောင်းတို့၏ တည်ရာဌာန၊ အစာအိမ်။ (စ)
ပထဝီစသော မဟာဘူတတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန
(ခန္ဓာကိုယ်)။ (ဆ) သတ္တဝါတို့၏-စိတ်၏-
လာရောက်၍ ကိန်းအောင်းတည်နေရာဌာန၊
သတ္တဝါတို့၏ မူရင်း အတွင်းဓာတ်ခံသဘော
အလိုအကြိုက် စမှိုက်ဝါသနာ။ (သားကောင်၊
မြွေစသော သတ္တဝါတို့သည် အခြားနေရာသို့
အစာရှာ ထွက်သွားပြီးနောက် ပြန်လာ၍ သူ
တို့၏ မူလခိုအောင်း နေထိုင်မြဲ ဖြစ်သော
တောချုံပုတ်၊ တွင်းခေါင်းစသည်သို့ ခိုအောင်း
နေထိုင်ကြရာ၌ ထိုတောချုံပုတ်၊ တွင်းခေါင်း
စသည်တို့သည် ထိုသတ္တဝါတို့၏ အာသယဖြစ်
သကဲ့သို့ ထိုအတူ စိတ်သည်လည်း တခါတရံ၌
တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲဖြစ်သွားတတ်သော်
လည်း နဂို အလေ့အကျက်များခဲ့သော မူရင်း
အတွင်းဓာတ်ခံ သဘောသို့သာ လာရောက်
ကိန်းအောင်းတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုမူရင်း
အတွင်းဓာတ်ခံ သဘောသည် စိတ်၏ အာသ
ယ မည်၏။ ထိုအာသယသည် သဿတဒိဋ္ဌိ၊
ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်ဟူသော အန-

လောကီကာခန္တီ၊ မဂ်ဉာဏ်ဟူသော ယထာဘူတ ဉာဏ်အားဖြင့် လေးမျိုးရှိ၏။ (၁) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊ ကံမစသည်တို့ဖြင့်၎င်း၊ နေက္ခမ္မ စသည်တို့ဖြင့်၎င်း ထုံမွမ်းအပ်သော ခန္ဓာအစဉ်။ (၂) ဆံပင်စသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့၏ - မှီရာ-အကြောင်း-ဖြစ်ရာဌာန။ (၃) ဆန္ဒနှင့်ဉာဏ်၊ ဒေဝဒတ်စသော ဆန့်ကျင်ဘက် သတ္တဝါတို့၌ ပင် အမြဲအကျိုးလိုလားသည့် အလွန်မြင့်မြတ်သော ဆန္ဒထော်နှင့် ပညိန္ဒြေ မရင့်ကျက်သေးသော သတ္တဝါတို့၏ ရင့်ကျက်မှုကို စောင့်မြှော်ဆင်ခြင်သည့် ဉာဏ်တော်။ (၄) အလို၊ ထင်မြင်ချက်၊ အဓိပ္ပါယ်။ (၅) အပိုင်းအခြားအားဖြင့် အချင်းချင်း မရောမယှက်-တည်တတ်-ဖြစ်တတ် - သော အရာလေးမျိုး (သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး)။

(၁) နေရာဌာန၊ (က) သတ္တဝါတို့၏-အမြဲနေရာ - ခိုအောင်းရာ-တည်ရာ - မှီရာ-ဌာန (အိမ်၊ တွင်း၊ လိုက်ခေါင်း-စသည်)။ သာရဗ္ဗ နာမ ကိပ်လွှဲကာနံ ဝါ အာသယော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၂၆။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၇။ အာသယောတိ နိဗ္ဗာနသနဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၇။ ယန္တု နာဟံ အညတရံ ဝနသဏ္ဌံ နိဿယ အာသယံ ကပ္ပေယျံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉။ အာသယန္တိ နိဝါသံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။ အာဂန္တာ သေတိတ္ထောတိ အာသယော၊ နိဝါသနဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉။ သီဟော ဘိက္ခဝေ မိဂရာဇော သာယနသမယံ အာသယာ နိက္ခမတိ။ သံ၊ ၂။ ၇၀။ အံ၊ ၁။ ၃၄၂။ အာသယာတိ ဝသနဋ္ဌာနတော၊ သုဝဏ္ဏဂုဟတော ဝါ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၁။ အာသယာ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၃) တိ အတ္တနော အတ္တနော အာသယတော ... ဗိလတောတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂၆။ (- မ၊ ၁။ ၂၀၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၆။ ၆၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။ ပဋိသံ၊

၄။ ၁။ ၂၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၄။ သာရဏ္ဏ၊ ၂။ ၂၃၃။ ကင်္ခါ၊ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၇၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၈။) (၁) ဂါထာတို့၏ - တည်ရာ - မှီရာ - ဖြစ်ရာ - ပုဂ္ဂိုလ် (ကဗျာဆရာ)။ ကဝိ ဂါထာနမာသယော။ သံ၊ ၁။ ၃၆။ အာသယောတိ ပတိဋ္ဌာ။ ကဝိတော ဟိ ဂါထာ ပဝတ္ထန္တိ။ သော တာသံ ပတိဋ္ဌာ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈၉။ အာသယောတိ အဝဿယောတိ အာဟ “ပတိဋ္ဌာ” တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၁။ (ဂ) စည်းစိမ်တို့၏ တည်နေရာဌာန (ကျက်သရေ)။ သီရိဘောဂါနိမာသယော။ သံ၊ ၁။ ၄၁။ အာသယောတိ ဝသနဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ အာသယိတဗ္ဗတော အာသယော၊ ဝသနဋ္ဌာနံ၊ နိကေတန္တိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ (ဃ) ကြားနာခြင်း နှုတ်တက်ဆောင်ခြင်း စသော အားဖြင့် နေရာအိမ်သဖွယ် ဖြစ်သော တရား (ဝိနည်းပိဋက)။ ဝိနယော အာသယော မယု (အပါ၊ ၁။ ၅၂) န္တိ ဝိနယပိဋကံ မယု ဩကာသဘူတံ သဝနဓာရဏဥဂ္ဂဟပရိပုစ္ဆာပဝတ္ထနဝသေန ဩကာသဘူတံ၊ ဂေဟဘူတန္တိ အတ္တော။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၂။ (၄) အစာသစ်၊ အစာဟောင်းတို့၏ တည်ရာဌာန၊ (အစာအိမ်)။ ပိဝိတွာ အာသယဿ အရိတ္တတာယ အနိဂ္ဂတေ ဝမနဝိရေစနယောကံ အဇာနန္တော။ ဥဒါနိ၊ ၄။ ၁၀၄။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။)

(၁) ပထဝီစသော မဟာဘုတ်တို့၏ ဖြစ်ရာဌာန (ခန္ဓာကိုယ်)။ မဟာဘူတာနမ္ပိ ကာယဓမ္မိကော အာသယော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၈။ အာသယတောတိ ပဝတ္ထိဋ္ဌာနတော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၇။ (ဆ) သတ္တဝါတို့၏ - စိတ်၏ - လာရောက်၍ ကိန်းအောင်း တည်နေရာဌာန၊ သတ္တဝါတို့၏ - မူရင်းအတွင်း ဓာတ်ခံသဘော - အလို အကြိုက် စမျှက် ဝါသနာ၊ အာသယ (အဘိ၊ ၀။ ၃၇၃) န္တိ ယတ္ထ သတ္တာ အာသ-

ယန္တိ နိဝသန္တိ၊ တံ တေသံ နိဝါသနဋ္ဌာနံ ဒိဋ္ဌိ-
 ဂတံ ဝါ ယထာဘူတံ ဉာဏံ ဝါ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။
 ၄၃၉။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။ ၃၁၇။ အာဂမ္မ
 ဝိတ္တံ သေတိတ္ထောတိ အာသယော မိဂါသ-
 ယောဝိယ။ ယထာ မိဂေါ ဂေါစရာယ ဂန္ဓာ
 တက္ကေဝ ဝနကဏနေ သယတိတိ သော
 တဿ အာသယော၊ ဧဝံ အညဏာ ပဝတ္တိ-
 တောပိ ဝိတ္တံ အာဂမ္မ ယတ္ထ သေတိ၊ သော
 တဿ အာသယောတိ ဝုစ္စတိ သဿတု-
 ဇ္ဇေဒဒိဋ္ဌိ စ၊ ခန္တိစေဝါနုလောမိကာ။ ယထာ-
 ဘူတဉ္စ ယံ ဉာဏံ၊ ဧတံ အာသယသဒ္ဓိတံ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၉။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၉၉။ အာ-
 သယာနသယံ ဥ တွာတိတ္ထေ အာသယောတိ
 အဇ္ဈာသယော စရိယာ။ အပ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆။
 (-ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၇၊ ၃၇၆။ နေတ္ထိ၊ ၈၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
 ၉၁၊ ၁၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၊ ၃၀၈။ မေ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၂။
 ဥဒါန၊ ၁။ ၁၂၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၁၂။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၉၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။ နေတ္ထိ၊ ၄၆။
 ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၁။ သီ၊ဋ္ဌိ၊ သစ်၊ ၁။ ၂၆၉။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။
 ၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၆၈။ အနု၊ဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၃၆။ အနု၊ဋ္ဌိ၊ ၃။
 ၁၀၇။)

(၈) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊
 ကာမစသည်တို့ဖြင့်၎င်း၊ နေက္ခမ္မစသည်တို့ဖြင့်
 ၎င်း ထုံပွမ်းအပ်သော ခန္ဓာအစဉ်။

အာသယံ ဇာနာတိ (မဟာနိ၊ ၁၃၉)
 တိ တွေ အာသယန္တိ နိဿယန္တိ တွေတိ
 အာသယော၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ သမ္မာဒိဋ္ဌိယာ
 ကာမာဒိတိ နေက္ခမ္မာဒိတိ ဝါ ပရိဘာဝိ-
 တဿ သန္တာနဿေတံ အဓိဝေဒနံ။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၂၇။ (-ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၇၊ ၃၇၆။) (ဈ) ဆံပင်
 စသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့၏ - မှီရာ - အ
 ကြောင်း - ဖြစ်ရာဌာန။ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေ
 (သ).....ဝတ္ထု သက္ကာန ဂန္ဓ အာသယော-
 ကာသဝသေန ပဉ္စဓာ ပဋိကူလတော ဝတ္ထု-
 ပေတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။

၂၄၁။ အာသယောတိ နိဿယော၊ ပစ္စယော-
 တိ အတ္ထော။ မူလ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၅၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၃၀၅။ အာသယောတိ ပဝတ္တိဋ္ဌာနံ။ အနု၊ဋ္ဌိ၊
 ၂။ ၁၅၅။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၄၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊ ၅၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၃။
 ၃၁၂။)

(ည) ဆန္ဒနှင့်ဉာဏ်၊ (ဒေဝဒတ်စသော
 ဆန္ဒကျင့်ဘက်သတ္တဝါတို့၌ပင် အမြဲ အကျိုး
 လိုလားသည့် အလွန်မြင့်မြတ်သော ဆန္ဒတော်
 နှင့် ပညိန္ဒြေမရင့်ကျက်သေးသော သတ္တဝါ
 တို့၏ ပညိန္ဒြေမရင့်ကျက်မှုကို စောင့်မြှောက် ဆင်
 ခြင်သည့် ဉာဏ်တော်)။ ဒေဝဒတ္တာဒိသု
 ဝိရောဓိသတ္တေသပိ နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတာ
 အပရိပါကဂတိန္ဒြိယာနံ ဣန္ဒြိယပရိပါက-
 ကာလာဂမနဉ္စ အာသယော နာမ။ ဝိဘာ-
 ဝိနီ၊ ၇၂။ အာသယော နာမ ဆန္ဒော ဉာဏဉ္စ။
 တထာ ဟိ ဝက္ခတိ “နိစ္စံ ဟိတဇ္ဈာသယတာ
 ။ပ။ အာသယော နာမာ”တိ။ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၁။
 ၉၉။ (၂) အလိုဆန္ဒ၊ အဓိပ္ပါယ်။ အဇ္ဈာသယော
 အဓိပ္ပါယော၊ အာသယော အဘိသန္တိ စ။
 ဓာနံ၊ ၇၆၆။ တိရစ္ဆာနာနမ္ပိ နာမ အာသယံ
 ဇာနိဿတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၀။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၁။
 မဏိမဉ္ဇူ၊ ၄၉။ ဓာနံ၊ ၉၃၇။) အာသယ ဇာ-
 နနုလည်းကြည့်။ (၃) အပိုင်းအခြား အား
 ဖြင့် အချင်းချင်း မရောမဟုတ်-တည်တတ်-
 -မြဲတတ်-သော အရာလေးမျိုး (သည်း
 ခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး)။ ဂမနတော၊ ပရိ
 ယေသနတော၊ ပရိဘောဂတော၊ အာသယ-
 တော... သမ္မက္ခနတောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၆။
 သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဧကေဉ္စ ပဝတ္ထမာနေဒပိ
 ကမ္မဗလဝတ္ထိတောဟုတော့ မရိယာဒေဝသေန
 အညမည် အသက်ရတော သယတိ တိဋ္ဌတိ
 ပဝတ္တတိတိ အာသယော၊ အာမာသယဿ
 ဥပရိ တိဋ္ဌနကော ပိတ္တာဒိကော။ မရိယာ-
 ဒတ္ထော ဟိ အယမာကာရော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၄၁၇။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇၂။ သံ၊

၄၂၁။ ၂၃၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၉။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။ ၂၅၂။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၂။ ၁၀၅။ မ၊
 ၄။ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၆။ ၎င်းတို့ကတို့၌
 အာသယတိ ဧတ္ထဟု-ဧတ္ထပုဒ် ရှိသည်မူတပါး
 အဖွင့် အားလုံးသည် ပြုခဲ့ပြီး ဝိသုဒ္ဓိနှင့်တူ
 ၏။ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် တည်ရာဖြစ်သော
 သည်းခြေစသည်-ဟု မြန်မာပြန်ရာ၏။) အာ-
 သယဘေဒလည်း ကြည့်။

အာသယဂတ (တိ) [အာသယ+ဂတ] အတွင်း
 ဓာတ်ခံစိတ်အစဉ်၌ ကိန်းဝပ်တည်နေသော။
 ယထာသယဂတာနိ မေ။ အပါ၊ ၂။ ၁၆၀။

အာသယဇာနန (န) [အာသယ+ဇာနန] အလို
 ဆန္ဒကိုသိခြင်း။ အာသယဇာနနတ္ထ (သံ၊ ၄။
 ၂။ ၆၁) ၌ ဧဝံ ဗျာကရောဇ္ဇေန သတ္တု အဇ္ဈာ-
 သယော ဂဟိတော ဟောတိတိ ဧဝံ သတ္တု
 အဇ္ဈာသယဇာနနတ္ထံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ (- အံ၊
 ၄။ ၃။ ၃၁၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၆။)

အာသယတိ (ကြိ) [အာ+သိ+အ+တိ] ကိန်း
 အောင်း-တည်နေ-မြစ်တတ်-၏။ အာသ-
 ယတိ ဧတ္ထ။ အသကံရတော သယတိ တိဋ္ဌတိ
 ပဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။ ၂၅၂။ သီ၊ ၄။ သစ်၊
 ၂။ ၁၀၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၇။ အာသယန္တိ နိဝသန္တိ။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၉။ အာသယန္တိ နိဿယန္တိ။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၅၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၇။ (- နေတ္ထိ၊
 ၄။ ၁။ ၆၉။ သီ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၉၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။
 အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၉၆။)

အာသယပရိသုဒ္ဓ (ပု) [အာသယ + ပရိသုဒ္ဓ]
 အလိုဆန္ဒ၏ - အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော၏ - စင်
 ကြယ်ခြင်း။ ပရိသုဒ္ဓပယောဂဏ သီလေ
 ပတိဋ္ဌိတဏှ ကုလပုတ္တဏှ အာသယပရိ-
 သုဒ္ဓတ္ထ စိတ္တဘာဝနတ္ထု။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂၇။

အာသယပေါသန (န) [အာသယ + ပေါသန]
 အလိုဆန္ဒ - အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော - ကို
 သုတ်သင်ခြင်း - ကို တိုးပွားစေခြင်း။ ဒုတိ-

ယေန အာသယပေါသနံ ဘာဝိတံ ဟောတိ-
 တိ ဝိညာတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
 ၂၀၉။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၀၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။
 တဏှာသံကိလေသသောဓနေန ဝိဝဋ္ဌပနိဿ-
 ယသံဝဓနေန စ အဇ္ဈာသယဝိသောဓနံ အာ-
 သယပေါသနံ။ အာသယပေါသနန္တိ စ ဗျာန-
 ဘာဝနာယ ပစ္စယဘူတာ ပုဗ္ဗယောဂါဒိ-
 ဝသေန သိဒ္ဓါ အဇ္ဈာသယသမ္ပုဓါ။ သာ-
 ပန တဏှပတာပဝိဂမေန ဟောတိ။ တေန
 ဝုတ္တံ တဏှာသံကိလေသဝိသောဓနေနာတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၅၇။ အာသယပေါသနန္တိ အာ-
 သယဏှ ဝိသောဓနံ ဝဓနုဉ္စ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၁။
 (- မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။)

အာသယဘေဒ (ပု) [အာသယ+ဘေဒ] သည်း
 ခြေ၊ သလိပ်ပြည်၊ ဆွေး လေးပါးသော အာ-
 သယအပြား။ အာသယဘေဒတော (ဝိ၊ ၂။
 ၁၀၇) တိ ပိတ္တသေမုပုဗ္ဗသလဟိတာနံ စတုန့်
 အာသယာနံ သေဝေန။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၂။
 အာသယ (၃)လည်း ကြည့်။

အာသယဝိပတ္တိ (ထိ) [အာသယ+ဝိပတ္တိ]
 အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော၏ ပျက်စီးခြင်း။ ယေ
 တေ ပဌမဂါထာယ အာသယဝိပတ္တိဝသေန
 ကောဓနာဒယော ပဉ္စ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။

အာသယဝိသုဒ္ဓိ (တိ) [အာသယ + ဝိသုဒ္ဓိ]
 အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော၏ စင်ကြယ်ခြင်း။
 အနုလောမိကာခန္တိဉာဏ်၊ ယထာဘူတဉာဏ်
 ဟူသော အာသယ၏ စင်ကြယ်ခြင်း။ ဣစ္စဏှ
 ပစ္ဆိမဇ္ဈန္တယသိဒ္ဓိယာ အာသယသုဒ္ဓိ သိဒ္ဓါ
 ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။
 ၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၅။ အာသယသုဒ္ဓိတိ ဝိပဿနာ-
 ဉာဏသင်္ခါတာယ အနုလောမိကာခန္တိယာ ကမ္မ-
 ဏကတာဉာဏမဂ္ဂဉာဏသင်္ခါတဏှ ယထာ-
 ဘူတဉာဏဏှ ဓာတ် ဒုဝိသောသိ အာသယ-
 ဏှ အသုဒ္ဓိဟေတုဘူတာနံ ကိလေသာနံ

ဓူရိဘာဝေန သုဒ္ဓိံ သိင်္ခိသစ်၊ ၁။ ၁၅၉။ (- သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂။ ၄၉။ ဝိမာန၊ ၁။ ၅၂။ ထေရ၊ ၁။ ၃၉။ ထေရ၊ ၁။ ၂။ ၄၂။ စရိယ၊ ၁။ ၂၉၄။ သိင်္ခိသစ်၊ ၁။ ၂၇၁။ မ၊ ၁။ ၂။ ၂။ သိင်္ခိ၊ ၁။ ၂၉။)

အာသယသညိတ (တိ) [အာသယ + သညိတ] အာသယဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ် သမုတ်အပ်သော။ တေ အာသယသညိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၅။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၄၃။

အာသယသဒ္ဓိတ (တိ) [အာသယ + သဒ္ဓိတ] အာသယဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော။ တေ အာသယသဒ္ဓိတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၉။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၅၄။ သိင်္ခိသစ်၊ ၁။ ၄၅၃။ ဒိင်္ခိ၊ ၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၉။

အာသယသမ္ပတ္တိ (ထိ) [အာသယ + သမ္ပတ္တိ] အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သုမနာ ဘဝန္တူတိ ဣမိနာ ဝစနေန အာသယသမ္ပတ္တိယံ နိယောဇေန္တော။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၄၀။ (- ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၃၃၄။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၂၃၂။)

အာသယသမ္ပန္န (တိ) [အာသယ + သမ္ပန္န] အတွင်းခံ ဓာတ်သဘောနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဘဒ္ဒိကာယ ဝိဇ္ဇိယာ အာသယသမ္ပန္နော။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၉၉။

အာသယသာမန္တာ (ဗျ) [အာသယ + သာမန္တာ] နေရာ၏ အနီး။ မမ အာသယသာမန္တာ၊ တိသော လောကဂ္ဂနာယကော။ အပါ၊ ၂။ ၇၅။ ထေရ၊ ၁။ ၁၀၀၊ ၃၄၃။

အာသယာနုဂတ (တိ) [အာသယ + အနုဂတ] သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ-ဟူသော အတွင်းခံ ဓာတ်သဘောသို့ အစဉ်လိုက်သော။ တေ ဟိ အပ္ပဟိနာ အာသယာနုဂတာ သတိပစ္စယသမဝါယေ ဥပ္ပဇ္ဇနတော ဝိတက္ကာသယာတိ ဝုတ္တာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၂၇၄။

အာသယာနုရူပ (တိ) [အာသယ + အနုရူပ] အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော - အလိုအကြိုက် -

အားလျော်သော။ တံ ဟိ ဓမ္မတော အနုပေတက္ကာ ဓမ္မော စ၊ အာသယာနုရူပံ ဝိနယျာနံ ဝိနယနတော ဝိနယော စာတိ ဓမ္မဝိနယော။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၂၄၅။

အာသယာနုလောမ (တိ) [အာသယ + အနုလောမ] အတွင်းခံ ဓာတ်သဘော အလိုအကြိုက် - အားလျော်သော - နှင့် ကိုက်ညီသော။ နာနာဒေဝတာနံ အာသယာနုလောမေန တေသံ ဥပသမမေဝ ဝိပေန္တော ဝိတက္ကာတိအာဒိကာ ဂါထာယော အဘာသိ။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၂။ ၂၆၃။

အာသယာနုသယဉာဏ (န) [အာသယ + အနုသယ + ဉာဏ] သတ္တဝါတို့၏ အာသယနှင့် အနုသယကို ဟုတ်မှန်စွာ သိသောဉာဏ်။ သဿတဒိဋ္ဌိ စသော လေးပါးသော အတွင်းခံ ဓာတ်သဘောဟူသော အာသယနှင့် ကာမဓာဂါနုသယ-စသော ၇-ပါးသော အနုသယကို ဟုတ်မှန်စွာ သိသော ဉာဏ်တော်။ အာသယ (ဆ) (ဇ) လည်း-ကြည့်။ ဗုဒ္ဓစက္ခုတိ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏေန စ အာသယာနုသယဉာဏေန စ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၅၀။ မ၊ ၁။ ၂။ ၈၄။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁၈၃။ အသာဓာရဏတော ဟိ သတ္တသန္တာနေသု သဿတုစ္စေဒဒိဋ္ဌိ အနုလောမိကဉာဏ ယထာဘူတဉာဏာနံ စေဝ ကာမဓာဂါနုသယာဒိနဉ္စ ယထာဝတော ဝိဘာဝိတဉာဏံ အာသယာနုသယဉာဏံ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏဉ္စ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂၈၁။ (- သံ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ပဋိသိ၊ ၁။ ၂။ ၁။ ပဋိသိ၊ ၁။ ၂။ ၁၄၇။ ဥဒါန၊ ၁။ ၂။ ၅၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၁။ ၂။ ၃၃၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၂။ ၄၂။ ဇာ၊ ၁။ ၂။ ၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၅။ ၃၂၀။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၃။ သိင်္ခိသစ်၊ ၁။ ၁၉၉။ မ၊ ၁။ ၂။ ၆၁၈။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၂၊ ၃၆၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၆၄။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၉၆။)

အာသယာနုသယာနုလောမ (တိ) [အာသယ + အနုသယ + အနုလောမ] အာသယနှင့် အနု

သယ-အားလျော်သော-နှင့်ကိုက်ညီသော။
အာသယာနသယာနလောမေန ဓမ္မံ ဒေသေ-
တော။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၆။

အာသယံတဗ္ဗ (တိ) [အာ+သိ+တဗ္ဗ] လာ၍-
ကိန်းအောင်း-တည်နေ-အပ်သော။ အာ-
သယံတဗ္ဗတော အာသယော။ သံ၊ ၃၊ ၁၊ ၁၄၀။

အာသယံတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သိ+တုံ] လာရောက်
နေထိုင်ခြင်းငှါ။ သေနာသနန္တိ သယံတုံ အာ-
သယံတုဉ္စ ယုတ္တဘာဝေန ဝသနဌာနံ ဣဓ
သေနာသနန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၄။

အာသရတိ (ကြိ) [အာ+သရ+အ+တိ] ပြစ်
လာ၏။ နောက်ထပ် ပြစ်မှန်းလွှမ်းခြင်း ကိစ္စ
၌ ပြစ်တတ်၏။ ကတော ပါပံ ပုန ပဋိစ္စာဒန-
တော အတိစ္စ အာသရန္တိ တောယ သတ္တာတိ
အစွာသရာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၇၄။ အာသရန္တိတိ
အာဂစ္ဆန္တိ၊ ပုန ပဋိစ္စာဒနေ ပဝတ္တန္တိတိ
အတ္တော။ မူလ၊ ၃၊ ၂၊ ၂၂၂။

အာသလ္လိတ (တိ) [အာ+သလ္လ+တ] သက်ရောက်
သော။ အာသလ္လိတာ ပက္ခန္တိရံ အာသလ္လိတံ
“အထာပိ သိယာ”တိ အာဒိနာ။ မ၊ ၃၊ ၁၊
၆၇။

အာသဝ (ပု) [အနိပ္ပုပ္ပါဒ်ပဒိကနာမ်ပုဒ်။ ဓာန်၊ ၃၊
၌ အာ ရှေးရှိသော သု-ဓာတ်ဖြင့် ဝစနတ္ထ ပြ
ထားသေး၏။ အောက်ပုဒ် (၁) အနက်ကြည့်။]
ကြာမြင့်စွာ-ထုံထား-စိမ်ထား-အပ်သော
(မုဒရက်သီးရည်-စသော) အရာဝတ္ထု၊ အရက်၊
သေရည်၊ စိမ်ရည်။ လောကသို့၌ စိရပါရိ-
ဝါသိကာ မဒိရာဓယော အာသဝါတိ ဝုဇ္ဇန္တိ။
မ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၉၀။ ဣတိဝုတိ၊ ၄။
၁၀၈။ ပုဗ္ဗကောဋိယာ အပညာယနတော
စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန...အာသဝါ။ ဝိဘာဝိနိ၊
၂၁၈။ တေန အာသဝသဗ္ဗေ၊ စိရပါရိဝါ-
သိယတ္ထဝါစကော အနိပ္ပုပ္ပါဒ်ပဒိကောတိ
ဒဿေတိ။ မတိမဉ္စ၊ ၂၊ ၂၂၈။ (-ကင်္ခါ၊ ၂၃၈။

ကင်္ခါ၊ ၃၊ ၄၀၂။) အာသဝ၊ အာသဝ-လည်း
ကြည့်။

အာသဝ (ပု) [အာ+သု+က။ အာသတ+သု
+က] (၁) အရက်၊ သေရည်။ (၂) (အနာ
မ)၊ ယိုစီးထွက်သော အညစ်အကြေး၊ အနာ
စေ။ ပြည်၊ သွေး၊ အရိအရွဲ။ (၃) ဆင်းရဲ
ဒုက္ခ၊ ဘေးရန်၊ ဘေးဥပဓိ။ (၄) အာသဝ
မည်သော (ကိလေသာ) တရား။ (က) စကျ
စသော ခွါရခြောက်ပါးတို့မှ ယိုစီးတတ် ပြစ်
တတ်သော တရား။ (ခ) ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါ-
တြဘူတိုင်အောင် တည်ရာဘုံအားဖြင့် ဘဝန်
တိုင်အောင် သွားတတ် (အာရုံပြုသော အား
ဖြင့် ပြစ်တတ်)သော တရား။ (ဂ) ရှည်ကြာ
စွာသော သံသရာဆင်းရဲကို ပြစ်စေတတ်သော
(ကိလေသာ) တရား။ အာသဝ-လည်းကြည့်။
(၅) ကံတရား၊ ရှည်စွာသော သံသရာဆင်းရဲ
ကို ပြစ်စေတတ်သော (ကံ) တရား၊ (ဘုံသုံး
ပါး၌ ပြစ်သော ကံနှင့် ကျန် အကုသိုလ်
တရား)။ အာသဝ (ဆင်းရဲဒုက္ခ) နှစ်မျိုး -
ဒိဋ္ဌဓမ္မကအာသဝ၊ သမ္မုဓမ္မကအာသဝ။ ဝိ၊
၁၊ ၂၄။ အံ၊ ၁၊ ၉၇။ အာသဝ (ကိလေသာ) သုံး
မျိုး-ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝ၊ အဝိဇ္ဇာသဝ။
ဒီ၊ ၃၊ ၁၈၁။ သံ၊ ၂၊ ၄၅၀-၁။ သံ၊ ၃၊ ၅၂။ အံ၊ ၂၊
၃၆၂။ ဣတိဝုတိ၊ ၂၂၈။ အာသဝ (ကိလေသာ)
လေးမျိုး-ကာမာသဝ၊ ဘဝါသဝ၊ ဒိဋ္ဌာသဝ၊
အဝိဇ္ဇာသဝ။ အဘိ၊ ၈၊ ၂၂၁။ အဘိ၊ ၁၊ ၃၈၈။
အာသဝ (ကံ) ငါးမျိုး-နိရယဂမနိယ အာ-
သဝ၊ တိရစ္ဆာနယောနိဂမနိယ၊ ပေတ္တိဝိသ-
ယဂမနိယ၊ မနုဿလောကဂမနိယ၊ ဒေဝ-
လောကဂမနိယအာသဝ။ အံ၊ ၂၊ ၃၆၂။ ၎င်း-
၌ ကံကို အာသဝဟု ဟောတော်မူသည်။
ဣတိဝုတိ၊ ၄၊ ၁၀၉။ ဒီ၊ ၃၊ ၁၉၀။ အာသဝ-
ခြောက်မျိုး- သံဝရပဟာတဗ္ဗအာသဝ၊ ပဋိ-
သေဝနပဟာတဗ္ဗ၊ အဓိဝါသနပဟာတဗ္ဗ၊ ပရိ-
ဝဇ္ဇနပဟာတဗ္ဗ၊ ဝိနောဒနပဟာတဗ္ဗ၊ ဘာ-
ဝနာပဟာတဗ္ဗ။ အံ၊ ၂၊ ၃၄၀။ အာသဝ-ခုနစ်

မျိုး- ဆိုခဲ့ပြီးသော ၆-မျိုးတို့တွင် ဒဿန-
 ဟောတဗ္ဗအာသဝါ ထည့်၍ ခုနစ်မျိုး။ မ၊၁။
 ၉။ ၎င်းအာသဝါ ၂-မျိုးမှ ၇-မျိုးထိ ခွဲပုံကို
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀၁-
 ၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၅၈-၉။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၀၈-၉
 ကြည့်။

(၁) အရက်၊ သေရည်။ သုရာသဝေါတု
 မေရယံ။ ဇာန်၊၅၃၃။ အာသဝန္တိ မာနပရိ-
 သမဒါဒယော ယေနာတိ အာသဝေါ။ ဇာန်၊
 ၆။၅၃၃။ အာသဝေါ တာတ လောကသ္မိံ၊
 သုရာနာမ ပဝုစ္ဆတိ။ ဇာ၊၁။၂၆၂။ အာသဝေါ-
 တိ ပုပ္ဖါသဝါဒီ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၂၃။ (-အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၁၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၇၅။ မူလဋီ၊၂။၁၀၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၉၂) အာသဝ-လည်း ကြည့်။
 (၂) (အနာမ) ယိုစီးထွက်သော အညစ်
 အကြေး၊ အနာစေး၊ ပြည်၊ သွေး၊ အရိအရံ။
 ဒုဋ္ဌာရုဏော ကဋ္ဌေန ဝါ ကဋ္ဌလာယ ဝါ သဇ္ဇိ-
 တော ဘိယျောသော မတ္တာယ အာသဝံ
 ဒေတိ။ အံ၊၁။၁၂၂။ အဘိ၊ပု၊၁၃၃။ အာသဝံ
 ဒေတိတိ အပရာပရံ သဝတိ၊ ပုရာဏဝဏော
 ဟိ အတ္တနော ဓမ္မတာယော ပုဗ္ဗံ လောဟိတံ
 ယူသန္တိ ဣမာနိ တိဏိ သဝတိ၊ သဇ္ဇိတော ပန
 တာနိ အဓိကတရံ သဝတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၂။
 အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၁-၂။ တတ္ထ ဟိ ပဂ္ဂရဏအသု-
 စိမှိနိရုဋ္ဌော အာသဝသဒ္ဓေါတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၃။
 မူလဋီ၊၁။၅၂။ အာသဝံ (၁) အနက်
 နှင့် ဝိသန္ဓနမာနာသဝ (ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂၆၂) တို့
 လည်းကြည့်။ (၃) ဆင်းရဲဒုက္ခ၊ ဘေးရန်၊
 ဘေးဥပဒ်။ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာနံ အာသဝါနံ သံဝ-
 ရယာ(ဝိ၊၁။၂၄)တိ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကာ အာသဝါ
 နာမ..... ဝိပဋ္ဌိသာရာဒယော ဒုက္ခဝိသေသာ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၉။ (-ဝိ၊၅။၃၇၅။ အံ၊၁။၉၇။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊
 ၁၀၈။ သာရတ္ထ၊၁။၄၄၉။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄။
 မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၂။) အာသဝဋ္ဌာနိယ-လည်း ကြည့်။
 (၄) အာသဝမည်သော (ကိလေသာ)

တရား။ (က) စက္ခု-စသော ခွဲရခြောက်ပါး
 တို့မှ ယိုစီးတတ် (ဖြစ်တတ်) သော တရား။
 (ခ) ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါတြသ္မာ တိုင်အောင်၊
 တည်ရာတုံအားဖြင့် အဝဂ်တိုင်အောင် သွား
 တတ်(အာရုံပြုသောအားဖြင့်ဖြစ်တတ်)သော
 တရား။ (ဂ) ရှည်စွာသော သံသရာဆင်းရဲကို
 ဖြစ်စေတတ်သော(ကိလေသာ)တရား။ အာ-
 သဝါ ဓမ္မာ။ အဘိ၊ဓ၊၅။ အာသဝန္တိတိ
 အာသဝါ၊ စက္ခုတောပိ ။ပ။ မနတောပိ
 သန္တန္တိ ပဝုတ္တန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဓမ္မတော
 ယာဝ ဂေါတြာတုံ ဩကာသတော ယာဝ
 ဘဝဂ္ဂံ သဝန္တိတိ ဝါ အာသဝါ။ အာယတံ
 ဝါ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တိတိပိ အာ-
 သဝါ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၃။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၀၈။ (-ဝိ၊၁။၆၂။ ဒီ၊၁။၇၉။ ဒီ၊
 ၂။၃၀။ ဒီ၊၃။၈၄၊၁၀၇၊၁၀၈။ မ၊၁။၂၈။ မ၊၂။
 ၁၆၈။ မ၊၃။၃၄။ သံ၊၁။၂၆၇၊၂၈၆။ သံ၊၂။
 ၁၂၄၊၂၆၀။ သံ၊၃။၃၈၀။ အံ၊၁။၁၀၅။ အံ၊
 ၂။၂၄၉။ အံ၊၃။၂၂၀။ အဘိ၊ပု၊၁၇၀။ ဓမ္မ၊
 ၅၀။ ဥဒါန၊၈၆၊၁၀၄။ ဣတိဝုတ်။၂၁၅၊၂၂၈-
 ၉၊၂၄၆။ သုတ္တနိ၊၃၆၁။ ထေရ၊၂၄၁၊၂၇၇၊
 ၃၀၆။ ထေရီ၊၃၉၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၊၁၃၆၊၁၅၆။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၆၂။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၊၂၀၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၄။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅၊၇၇၊၁၃၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၂၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၄၉၊၆၀။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၅၊၁၄၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၈၇၊၂၇၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၃၊၁၆၈။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
 ၈၄။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၀၉၊၂၄၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၅၆။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၁။
 ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၉၇။ သာရတ္ထ၊၁။၅၈၊၃၀၆။ သီ၊ဋီ၊
 သစ်၊၁။၇၆။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၉၂။) (၅) ကံတရား၊
 ရှည်စွာသော သံသရာဆင်းရဲကို ဖြစ်စေတတ်
 သော(ကံ)တရား။ (ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သော
 ကံနှင့် ကျန် အကုသိုလ်တရား)။ အာယတံ
 ဝါ သံသာရဒုက္ခံ သဝန္တိ ပသဝန္တိတိပိ အာ-
 သဝါ။ ပုရိမာနိ စေတ္တ နိဗ္ဗာနာနိ ယတ္ထ

ကိလေသာ အာသဝါတိ အာဂစ္ဆန္တိ၊ တတ္ထ
ယုဇ္ဈန္တိ၊ ပစ္ဆိမံ ကမ္မေပိ။ မဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၃။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄။ ၁၀။ (- ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅။) တေ
မယံ အာသဝါ ခိကာ၊ ဝိဒ္ဓတ္တာ ဝိနဋ္ဌိကတာ
(အံ၊ ၁။ ၃၄။) တိ ဧတ္ထ တေဘူမကံ စ ကမ္မံ
အဝသေသာ စ အကုသလာ မော။ မဋ္ဌ၊ ၁။
၆၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၄။ (- အံ၊ ၂။ ၃၆။) ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၁၀။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉။)

အာသဝိ (တိ) [အာသဝ + က] (က) ကြာမြင့်
စွာ - ထိုဘေး - စိမ်စား - အပ်သော သပြက်
သီးရည် စသည် - အရက် - နှင့်တူသောတရား၊
(ကာမာသဝ စသည်)။ (ခ) (အနာမု)
ယိုစီးထွက်သော အညစ်အကြေး - အနာစေး
- နှင့်တူသော တရား၊ (ကာမာသဝ စသည်)။
(က) စိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန မဓိရာဒယော
အာသဝါ၊ အာသဝါ ဝိယာတိပိ အာသဝါ။
မဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉။ (- ဥဒါန၊ ၄။
၁၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀။) (ခ) ပစ္စရဏက
။ ပ။ သဒ္ဓေါ (မူလဒီ၊ ၁။ ၅၂) တိ တေနေ
အာသဝေါ ဝိယ အာသဝေါတိ အယမ္ပိ
အတ္တော ဒဿိတောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ အနုဒီ၊ ၁။ ၅။
အာသဝ (၂) အနက်၊ (၄) အနက်တို့
လည်း ကြည့်။

အာသဝိ (တိ) [အာသာ + ဝ] အာသာမည်
သော နတ်၊ အာသာနတ်၊ ဇောတိ နာမာ စ
အာသဝါ။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀။ အာသာ ဒေဝတာ
ဓန္ဒဝသေန အာသဝါတိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
၂၀။

အာသဝက္ခယ (ပု) [အာသဝ + ခယ။ အာသဝါ
ခိယန္တိ ပဟိယန္တိ တေနာတိ အာသဝက္ခ-
ယော၊ မဂ္ဂေါ၊ အာသဝါနံ ခယန္တေ ဥပ္ပဋ္ဌန
တော အာသဝက္ခယော၊ ဇလံ။ အာသဝက္ခ-
ယေန ပတ္တဗ္ဗတော အာသဝါ ခိယန္တိ ဧတ္တတိ
အာသဝက္ခယော၊ နိဗ္ဗာနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇။]

(၁) အာသဝ (ကိလေသာ) တရားတို့၏ -
ကုန်ခန်းခြင်း - တစန်မဖြစ်သော အားဖြင့်
ချုပ်ခြင်း - အချင်းခပ်သိမ်း မရှိခြင်း။ (၂)
အာသဝတရားတို့၏ (ပျက်စီးခြင်း) ဘင်ခဏ။
(၃) အာသဝတရားတို့ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော
တရား၊ မဂ် (အရဟတ္တမဂ်)။ (၄) အာသဝ
တရားတို့ - ကုန်ခန်းရာဖြစ်သော - ကုန်ခန်း
ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး၌ဖြစ်
သော - ကုန်ခြင်းကြောင့် ဖောက်အပ်သော -
တရား၊ အရဟတ္တဖိုလ် (၅) အာသဝတို့ ကုန်
ခန်းရာဖြစ်သော - အာသဝတရားတို့ ကုန်ခန်း
ခြင်းကြောင့် ဖောက်အပ်သော - တရား
နိဗ္ဗာန်။ အာသဝါနံ ခယန္တိ ဧတ္ထ အာ-
သဝါနံ ပဟာနံ အသမ္ပုပါဒေါ ခိကာကာရော
နတ္ထိဘာဝေါတိ အယမ္ပိ အာသဝက္ခယောတိ
ဝုစ္စတိ၊ ဘဂေါပိ မဂ္ဂပလနိဗ္ဗာနာနိပိ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၄၉။ ခယာယာတိ ဧတ္ထ ပန အာသဝါနံ
သရသဘေဒေါပိ ခိကာကာရောပိ မဂ္ဂပလ-
နိဗ္ဗာနာနိပိ အာသဝက္ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ အံ၊
၄။ ၂။ ၇။ (- မဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၅။ ၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၁။) (၁) အာသဝါနံ ခယာ အနာသဝံ
စေတောဝိမုတ္တိန္တိ အာသိသု ဟိ ခိကာကာရော
အာသဝက္ခယောတိ ဝုစ္စတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။
(- မဋ္ဌ၊ ၁။ ၆၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၇။) (၂) ယော
အာသဝါနံ ခယော ဝယော ဘေဒေါ ပရိဘေ-
ဒေါ အနိဗ္ဗတာ အန္တရဓာနန္တိ ဧတ္ထ ဘဂေါ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉။ (- အံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။) (၃) အာ-
သဝါတဏှ ဝဓန္တိ၊ အာရာ သော အာသ-
ဝက္ခယာ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၀။ အာ ခေါ အာသဝါဝ
တဏှ ဝဓန္တိ၊ တေနော ကာရဏေန သော
အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတာ အာသဝက္ခယာ အာ-
ရာ ဒုရံ ဂတောဝ ဟောတိတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။
၂၃။ (၄) ပါဠိတော်၌ လာသော အာသ-
ဝက္ခယကို နိဗ္ဗာန်ဟုလည်း ဖွင့်ဆိုကြ၏။ (၅)
အနက်ကြည့်။ (၄) (၅) ပတ္တော မေ
အာသဝက္ခယော (ထေရ၊ ၂၄၅) တိ ကာမာသ-

ဝါဒယော အာသဝါ ဧတ္ထ ဝိယန္တိ တေသံ
ဝါ ခယေန ပတ္တဗ္ဗောတိ အာသဝက္ခယော၊
နိဗ္ဗာနံ အရဟတ္တဉ္စ။ ထေရဂ္ဂါဒါ။ ၂၉၄။ (-
ဝိမာန။ ၁၁၁။ အပါ။ ၃၈၁။) (၅) ပရ-
ဝဇ္ဇာနုပဏိဿ အာရာ သော အာသဝက္ခ-
ယာ (ဓမ္မ။ ၅၀)တိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗာနံ။ ဒီ။ ၄၁။
၂၀၀။ မ၊ ၄၁။ ၆၆။ သံ၊ ၄၂။ ၄၉။ အံ၊ ၄၂။
၈၃။ (၃) အနက်လည်း ကြည့်။ (-ဝိ၊ ၃။
၁၂။ နေတ္ထိ။ ၁၅၃။)

အာသဝက္ခယကထာ (န) [အာသဝက္ခယ + က-
ထာ] အာသဝတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ဆို
ခြင်း။ တိဝိနိဿယသံသ္မုဒ္ဓါ အာသဝက္ခယ-
ကထာနန္တိ ဝေမာဒယော ဝိပိတာ ဟောန္တိ။
မ၊ ၄၁။ ၁၂။

အာသဝက္ခယကထာ (ထိ) [အာသဝက္ခယ +
ကထာ] အာသဝတရားတို့၏ ကုန်ခြင်းနှင့်
စပ်သောစကား။ အာသဝက္ခယကထာ ဟေဋ္ဌာ
ဝုတ္တာယေဝါတိ။ အံ၊ ၄၁။ ၂။ ၉၇။

အာသဝက္ခယကရ (တိ) [အာသဝက္ခယ + ကရ]
အာသဝ တရားတို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်
သော၊ သင်္ခေပေန စေတ္တ ဉာဏံ အာသဝက္ခယ-
ကရံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁။

အာသဝက္ခယဂါမိပဋိပဒါ (ထိ) [အာသဝက္ခယ-
ဂါမိ + ပဋိပဒါ] အာသဝတရားတို့ ကုန်ရာ
နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကျင့်။
ဝိဝဇ္ဇဂါမိနိဿိတံ အာသဝက္ခယဂါမိပဋိပဒံ
ကတွာ။ မ၊ ၄၁။ ၂။ ၂၅။

အာသဝက္ခယဂါမိ (တိ) [အာသဝက္ခယ + ဂမ +
တိ။ ထိ-၌ အာသဝက္ခယဂါမိနိ] အာသဝ-တရား
တို့၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း
ဖြစ်သော။ အာသဝက္ခယဉာဏာနုဘာဝေန
အာသဝက္ခယဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဝိဂတ-
သမ္မောဟတ္တာ အာသဝက္ခယာယ ဓမ္မံ ဒေသေ-
တိ။ အံ၊ ၄၁။ ၂။ ၉၈။ အံ၊ ၄၁။ ၂။ ၃၇။

အာသဝက္ခယဇာနန (န) [အာသဝက္ခယ + ဇာ-
နန] အာသဝက္ခယဉာဏ-နှင့် အနက်တူ။ အာ-
သဝက္ခယဇာနနံ ကေန္တိ။ သံ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၂။ အာ-
သဝက္ခယဇာနနံ အာသဝက္ခယဉာဏံ။ မဂ္ဂ
ဉာဏန္တိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၁။ ၂။ ၅၅။

အာသဝက္ခယဉာဏ (န) [အာသဝက္ခယ + ဉာဏ]
အာသဝ တရားတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော
အရဟတ္တမဂ်၌-ဖြစ်-အကျိုးဝင်-သောဉာဏံ။
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏံ၊ အာသဝက္ခယဉာဏံ။ ဧတ္တာ-
ဝတာ ဝိပဿနာဉာဏံ ၊ အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ
ဒသဉာဏာနိ နိဗ္ဗိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ။ ဒီ။ ၄၁။ ၂။ ၂၀၂။
အာသဝါနံ ခယေ ဉာဏံ အာသဝက္ခယဉာဏန္တိ
ဒေသေန္တော “တဩ စေတံ ဉာဏ”န္တိ ဝတွာ။
သာရတ္ထ။ ၁။ ၄၀၈။ မ၊ ၄၁။ ၂။ ၆၆။ အံ၊ ၄၁။ ၂။
၁၃၅။ (-ဒီ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၄။ မ၊ ၄၁။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၄၁။ ၂။
၁၃၇။ အံ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၄။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂။ ၂၃၅။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၇။ ဝဇ္ဇိရ။ ၂။ ၄၈။ သာရတ္ထ။
၁။ ၄၁။ ၂။ ၃၅။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၂။ သီ၊ ၄၁။ ၁။
၂၀၄။ ၄၀၆။ အံ၊ ၄၁။ ၂။ ၂။ ၆၆။ မူလ၊ ၄၁။ ၂။ ၆၁။
အနု၊ ၄၁။ ၄၇။)

အာသဝက္ခယဉာဏနိဒ္ဒေသ (ပ) [အာသဝက္ခယ-
ဉာဏ + နိဒ္ဒေသ] အာသဝက္ခယဉာဏကို အ
ကျယ်ပြဆိုရာ စကား။ အာသဝက္ခယဉာဏ-
နိဒ္ဒေသေ အနုညာတညဿာမိတိန္ဒြိယာဒီနိ
ဝုတ္တတ္တာနိ။ ပဋိသံ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၀။ (-ပဋိသံ။
၁၁၁။ ၃။)

အာသဝက္ခယဉာဏပဒဋ္ဌာန (တိ) [အာသဝက္ခယ-
ဉာဏ + ပဒဋ္ဌာန] အာသဝက္ခယ ဉာဏ်လျှင်
နီးသော အကြောင်းရှိသော။ အာသဝက္ခယ-
ဉာဏပဒဋ္ဌာနံ ဟိ သဗ္ဗညုတဉာဏံ သဗ္ဗညုတ-
ဉာဏပဒဋ္ဌာနဉ္စ အာသဝက္ခယဉာဏံ “မဟာ-
ဗောဓိ”တိ ဝုတ္တတိ။ စရိယာ၊ ၄။ ၁။ ၈။ နေတ္ထိ၊ ၄၁။
၅။ (-ဒီ၊ ၄၁။ ၁။ ၆၈။ သီ၊ ၄၁။ ၁။ ၄၈။)

အာသဝက္ခယဉာဏဗလ (န) [အာသဝက္ခယ-
ဉာဏ + ဗလ] အာသဝက္ခယဉာဏ်၏-အား

အစုမ်း။ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏဗလံ၊ အာသဝက္ခယ-
ဉာဏဗလန္တိ ဒဿလဉာဏာနိ။ ဝိတေ၊ ၂။ ၁၀၀။

အာသဝက္ခယဉာဏာဓိကမ (ပု) [အာသဝက္ခယ-
ဉာဏ+အဓိကမ] အာသဝက္ခယဉာဏ်ကိုရခြင်း။
ယာ ပန အဘိညာ အာသဝက္ခယဉာဏာဓိ-
ကမဿ ဗဟုပကာရာ။ ထေရဝါဒ၊ ၂။ ၁၉၅။
(-မ၊ ၇။ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ၇။ ၂။ ၂၉၊ ၃၁၊ ၃၂။)

အာသဝက္ခယဉာဏာနုဘာဝ (ပု) [အာသဝက္ခယ-
ဉာဏ+အာနုဘာဝ] အာသဝက္ခယဉာဏ်၏-
အစမ်းသတ္တိ-အာနုဘော်။ အာသဝက္ခယ-
ဂါမိ-ကြည့်။

အာသဝက္ခယဉာဏပုနိဿယ (ပု) [အာသဝက္ခ-
ယဉာဏ+ဥပနိဿယ] အာသဝက္ခယဉာဏ်၏
အားကြီးသော အကြောင်း။ သိလဿ အာ-
သဝက္ခယဉာဏပုနိဿယတာ သုက္ကဝိပဿက-
ဓိကာသဝေဟိ ဒိပေတဗ္ဗာ။ သိ၊ ၇။ ၁၆၊ ၁၇။

အာသဝက္ခယတ္ထ (ပု) [အာသဝက္ခယ + အတ္ထ]
အာသဝ တံရားတို့၏ ကုန်ရာ ကုန်ကြောင်း
ဖြစ်သော မင်္ဂုလိနိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုး။
ခိကာသဝေန ပုဗ္ဗဘာဂေ အာသဝက္ခယတ္ထာယ
အရညေ ဝသန္တေန ကမ္မဋ္ဌာနံ အာဒါယ ဝိရိ-
ယံ ကတံ။ သိ၊ ၇။ ၁၈၊ ၁၉။

အာသဝက္ခယပညာ (ထိ) [အာသဝက္ခယ +
ပညာ] အာသဝတရားတို့၏ ကုန်ကြောင်း
ဖြစ်သော အရဟတ္တမင်္ဂုလိ အကျိုးဝင်သော
ပညာ၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်။ အာသဝက္ခယ-
ပညာယ မောနဘာဝံ ပတ္တတ္တာ မုနိ။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၄၅၄။

အာသဝက္ခယပတ္ထ (တိ) [အာသဝက္ခယ + ပတ္ထ]
အာသဝ တရားတို့၏ ကုန်ခန်းရာ ဖြစ်သော
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသောသူ။ အာ-
သဝက္ခယပတ္ထေနာပိ န ဂဟေတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၂၀၈။ အာသဝက္ခယပတ္ထဿ ခိကာသဝဿ

သန္တိကေ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၅။ (-ဥဒါ-
န၊ ၄။ ၃၂၉။)

အာသဝက္ခယပရိယာယ (ပု) [အာသဝက္ခယ +
ပရိယာယ] အာသဝက္ခယ၏-ပရိယာယ်-
ဝေဝရ်။ အာသဝက္ခယေတိ အာသဝက္ခယ-
ပရိယာယေ ကာရက္ခပစာရေန။ အနု၊ ၇။
၂၀၅။

အာသဝက္ခယပရိယောသာန (န) [အာသဝက္ခယ
+ပရိယောသာန] အာသဝ တရားတို့၏ ကုန်
ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမင်္ဂုလိအသုံး။ ဣဒံ
အာသဝက္ခယပရိယောသာနေ ဥပ္ပန္နံ အရ-
ဟတ္တဖလသင်္ခါတံ ဗလံ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၄၂။ (-မ၊
၇။ ၃။ ၁၄၉။)

အာသဝက္ခယဝေနသာမည (န) [အာသဝက္ခယ
+ဝေန+သာမည] အာသဝက္ခယသဒ္ဓါအား
ဖြင့် (သဒ္ဓါချင်း) တူသည်အဖြစ်။ သေသမဂ္ဂ-
တ္တယဝဇ္ဈာနမ္ပိ ဝေနံ အာသဝက္ခယဝေန-
သာမညမတ္တေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပရိသံ၊ ၄။
၁။ ၃၄၂။

အာသဝက္ခယဝိဇ္ဇာ (ထိ) [အာသဝက္ခယ + ဝိဇ္ဇာ]
အာသဝတို့၏ ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမင်္ဂု-
လိ-ဉာဏ်-ဝိဇ္ဇာ။ အာသဝက္ခယဝိဇ္ဇာယ
သဗ္ဗညဘာဝသိဒ္ဓိတော အာဟ “ဝိဇ္ဇာသမ္ပ-
ဒါ... ဌိတာ”တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၃၆။ (-ဝိ-
မတိ၊ ၁။ ၅၀။)

အာသဝက္ခယာဓိကမ (ပု) [အာသဝက္ခယ + အဓိ-
ကမ] အာသဝတို့၏ကုန်ကြောင်း အရဟတ္တမင်္ဂု
ကိုရခြင်း။ တဏှာဂတော ပဌမံယေဝ ဌာနာ-
ဌာနဉာဏေန ဝေနေယျသတ္တာနံ အာသ-
ဝက္ခယာဓိကမဿ ဧဝံ အနဓိကမဿ ဧ ဌာနာ-
ဌာနဘူတံ ကိလေသာဝရဏဘာဝံ ပဿတိ။
မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၈။ (-ဒီ၊ ၇။
၂။ ၂၀၈။ မ၊ ၇။ ၂။ ၂၅။ အံ၊ ၇။ ၂။ ၂၉၉။)

အာသဝကွယာဘိညာဝန္တ (တိ) [အာသဝကွယ + အဘိညာ + ဝန္တ] အာသဝကွယဉာဏ်ဟူသော အဘိညာဏ်ရှိသော သူ။ အဘိညာဝဏောတိ အာသဝကွယာဘိညာဝဏော။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၂။

အာသဝကွယာဝဟ (တိ) [အာသဝကွယ + အာဝဟ] အာသဝတရားတို့၏ - ကုန်ကြောင်း-ကုန်ရာ-ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ပို့ဆောင်နိုင်သော။ ဣဒံ မေ ဒါနံ အာသဝကွယာဝဟံ ဟောတု။ သံဠ၊ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ (-မ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၂။)

အာသဝဓိဏ (တိ) [အာသဝ + ဓိဏ] ကုန်ပြီးသော အာသဝတရား လေးပါးရှိသော၊ အာသဝကုန်ပြီးသော၊ သူ။ အာသဝဓိဏော ပဟိနမာနော။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၃၄။ အာသဝဓိဏောတိ ဓိဏစတုရာသဝေါ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။

အာသဝဂန္ဓ (ပု) [အာသဝ + ဂန္ဓ] သေရည်-စိန်ရည်-အနံ့၊ အရက်နံ့။ အာသဝဂန္ဓတော ကပ္ပါသဂန္ဓော အဓိဏော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

အာသဝဂေါစ္စက (ပု) [အာသဝ + ဂေါစ္စက] ပန်းပြတ် ပန်းခိုင်ကဲ့သို့ ဟောကြားအပ်သော အာသဝဒုက္ခသော ဒုက္ခခြောက်မျိုး၊ အာသဝဂေါစ္စက။ တတော ပရံ အာသဝဒုက္ခာဒီနံ ဆန္ဒံ ဝသေန အာသဝဂေါစ္စကော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၅၉-၈၀။ (-အဘိ၊ ၈။ ၅။ ၂၂၁-၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။)

အာသဝစတုက္က (ပု၊ န) [အာသဝ + စတုက္က] အာသဝတရား ၄-ပါးအပေါင်း၊ အာသဝစတုက္က။ အာသဝစတုက္ကာဒယော စုဒ္ဓသစတုက္ကာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၇။

အာသဝစာရ (ပု) [အာသဝ + စာရ] အာသဝတရား၏ ဖြစ်ခြင်း။ အာသဝစာရော နာမကေန္တုဋ္ဌာရိကော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။

အာသဝဋ္ဌာနိ(နိ)ယ (တိ) [အာသဝ + ဌာနိယ] (က) ဆင်းရဲဒုက္ခဟူသော အာသဝ၊ ကိလေသာတည်းဟူသော အာသဝတို့၏ တည်ရာဖြစ်သော၊ လွန်ကျူးမှု ဝိတိက္ကမတရား။ (ခ) (ယှဉ်ခြင်း၏အစမ်းဖြင့်) အာသဝတရားတို့၏ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော၊ ကိလေသာတရား၊ တေဘူမကတရား။ (က) ယာဝ န ဣဓေကဓေ အာသဝဋ္ဌာနိယာ ဓမ္မာ သံဃေပါတုဘဝန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၀။ မ၊ ၂။ ၁၀၈။ အာသဝါတိဋ္ဌန္တိ ဧတေသုတိ အာသဝဋ္ဌာနိယာ။ ဧတအာသဝဋ္ဌာနိယာ ဝိတိက္ကမဓမ္မာ ယာဝ န သံဃေ ပါတုဘဝန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ အာသဝဋ္ဌာနိယာတိ ဧတ္ထ အဓိကရဏေ အနိယ-သဒ္ဓေါတိ အာဟ အာသဝါ တိဋ္ဌန္တိ ဧတေသုတိ အာဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၉။ (ခ) ဗျန္တိဘူတံ သဗ္ဗသော အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိ ဓမ္မေဟိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၄၃။ အံ၊ ၃။ ၅၉၊ ၃၉၇။ ပဋိသံ၊ ၃၅၅။ အာသဝဋ္ဌာနိယေဟိတိ သဗ္ဗယောဂဝသေန (သံယောဂဝသေန၊ ပဋိသံ၊ ၄) အာသဝါနံ ကာရကဘူတေဟိ။ ကိလေသဓမ္မေဟိတိ အတ္တော။ အထဝါ...သဗ္ဗေဟိ တေဘူမကဓမ္မေဟိတိ အတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၀။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၆။)

အာသဝဋ္ဌာနိယဓမ္မ (ပု) [အာသဝဋ္ဌာနိယ + ဓမ္မ] အာသဝတရားတို့၏အကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာတရား၊ တေဘူမကတရား။ ဗျန္တိဘူတေနာတိ အာသဝဋ္ဌာနိယဓမ္မဟိ ဝိဂတန္တေန နိဿိတေန ဝိသယုတ္တေန။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၁၄။

အာသဝတိ (ကြိ) [အာ + သု + အ + တိ] (က) ယိုစီး၏၊ ဖြစ်၏။ (ခ) အောက်သို့စီး၏၊ ယိုကျ၏။ (ဂ) အာသဝအဖြစ်ပြင်ဖြစ်၏။ (က) အာသဝန္တိတိ အာသဝါ...သန္တန္တိ၊ ပဝတ္တန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၈။ (ခ) သဝန္တိတိ သဝန္တိ အာသဝန္တိ သန္တန္တိ ပဝတ္တန္တိ၊ စုဋ္ဌနိ၊ ၂။ ၉။

အာသဝန္တိတိ အဓောဂါမိနော ဟုတာ သဝန္တိ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂။ (ဂ) တဿ ဝေ ဂန္တိကာ ကိလေသာ အာသဝန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၉၆။ အာသဝန္တိတိ အာသဝဘာဝေန ပဝတ္တန္တိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀။

အာသဝဇ္ဇက (တိ) [အာသဝ+ဇ္ဇက] အာသဝဇ္ဇက။ ပရမတ္ထတရားတို့ကို အာသဝမည်သော တရား၊ အာသဝမည်သော တရားအားဖြင့် နှစ်စုနှစ်ပိုင်းခွဲခြား၍ ဟောကြားထုပြန်သော ဇ္ဇက။ အာသဝဂေါဇ္ဇကကြည့်။

အာသဝဓမ္မ (ပု) [အာသဝ+ဓမ္မ] အာသဝတရား။ ကုစ္စိတာနံ အာသဝဓမ္မာနံ အာယောတိ ကာယော။ စူဠနိ၊ ၄။ ၆၆။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၆၄။)

အာသဝန (န) [အာ+သု+ယု] ယိုစီးခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း။ ဝိပုဋ္ဌိသာရပုတ္တိ ဟေတုသာဝေါ ကိလေသာနံ အာသဝနန္တိ အာဟ “အာသဝန္တိ”တိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂။

အာသဝနဋ္ဌ (ပု) [အာသဝန+အတ္ထ] ယိုစီးခြင်း-ဖြစ်ခြင်း - အနက်သဘော။ တယော အာသဝေါတိ ဧတ္ထ ဝိရပါရိဝါသိယဋ္ဌေန ဝါ အာသဝနဋ္ဌေန ဝါ အာသဝါ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ အာသဝနဋ္ဌေနာတိ သန္တနဋ္ဌေန၊ ပဝတ္တနဋ္ဌေနာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၉။

အာသဝနိရောဓ (ပု) [အာသဝ+နိရောဓ] အာသဝ တရားတို့၏ - ချုပ်စု-ချုပ်ကြောင်း - ဖြစ်သော တရား၊ အာသဝတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်။ ‘အယံ အာသဝနိရောဓောတိ ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိ’။ ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၁။ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၈။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၄။)

အာသဝနိရောဂါမိ (တိ) [အာသဝနိရောဓ+ဂါမိ] ထိ-၌ အာသဝနိရောဂါမိနိ] အာသဝတရားတို့၏ ချုပ်စု ချုပ်ကြောင်း ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော။ အယံ အာသဝနိရောဂါမိနိ ပဋိပတိတိ ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၁။ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၈။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၄။)

သဝနိရောဂါမိနိ ပဋိပတိတိ ယထာဘူတံ အဗ္ဘညာသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၆။ ဒီ၊ ၁။ ၇၉။ မ၊ ၁။ ၂၈။

အာသဝပဒ (န) [အာသဝ+ပဒ] အာသဝပုဒ်၊ အာသဝ အပိုအစ၊ အာသဝ - သဒ္ဓါအစု - အနက်အစု။ အယံ တာဝ အာသဝပဒေ ဝစနတ္ထော ဧဝံ ပဘောဒေါ စ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ အာသဝသဒ္ဓါဘိဓေယျဏ အတ္ထဏ ပဘောဒေါပစာရေန အာသဝပဒေ ပဘောဒေါတိ ဝုတ္တော၊ ကောဋ္ဌာသတ္ထော ဝါ ပဒသဒ္ဓေါတိ အာသဝပဒေတိ အာသဝပုကာရေ သဒ္ဓကောဋ္ဌာသေ အတ္ထကောဋ္ဌာသေ ဝါတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။

အာသဝပဒဋ္ဌာန (တိ) [အာသဝ+ပဒဋ္ဌာန] အာသဝလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော။ အညာဏလက္ခဏာ အဝိဇ္ဇာ...အာသဝပဒဋ္ဌာနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၉။ အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယောတိ ဝစနတော အာသဝပဒဋ္ဌာနာ။ မူလဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။

အာသဝပရိယာဒါန (န) [အာသဝ+ပရိယာဒါန] အာသဝ တရားတို့ကို ထက်ဝန်းကျင်မှ ယူခြင်း၊ အာသဝတရားတို့၏ ကုန်ခြင်း၊ အပုဗ္ဗ အစရိမံ အာသဝပရိယာဒါနဉ္စ ဟောတိ ဇီဝိတပရိယာဒါနဉ္စ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၅။ အဘိ၊ ပ။ ၁၁၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။

အာသဝပ္ပဟာန (န) [အာသဝ+ပဟာန] အာသဝတရားတို့ကို ပယ်ခွါခြင်း။ အာသဝါနံ ခယန္တိ အာသဝပ္ပဟာနံ အာသဝါနံ အစ္စန္တိ ကုယသမ္ပု၌ ခိကာကာရံ နတ္ထိတာဝန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၅။ အာသဝပ္ပဟာနံ အာသဝါနံ အစ္စန္တပ္ပဟာနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၂။)

အာသဝပိဓာန (န) [အာသဝ + ပိဓာန] အာသဝတရားတို့ကို - ပိတ်ဆို့ - စောင့်စည်း -

ခြင်း။ သဗ္ဗာသဝသံဝရသံဝုတောတိ သဗ္ဗေဟိ
အာသဝပိဓာနေဟိ ပိဟိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။

အာသဝန္တ (တိ) [အာသဝ+ဝန္တ] အာသဝ
ရှိသော။ သဟ အာသဝေဟိတိ သာသဝါ။
အာသဝဝန္တောတိ အတ္တော။ မူလဋီ၊၁။၇၃။

အာသဝဝိနာသန (န) [အာသဝ + ဝိနာသန]
အာသဝတရားတို့ကို-ဗျက်ဆီးခြင်း-အကြွင်း
မဲ့ဖြတ်ခြင်း။ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ဟိ အာသဝ-
ဝိနာသနတော အာသဝါနံ ခယောတိ
ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၄၇။ အာသဝဝိနာသနတောတိ အာသ-
ဝါနံ နိဿေသံ သမုစ္ဆိန္နတော။ အံ၊ဋီ၊၂။
၁၃၇။

အာသဝဝိပ္ပယုတ္တ (တိ) [အာသဝ + ဝိပ္ပယုတ္တ]
အာသဝတရားနှင့် မယှဉ်သော။ အာသဝ-
ဝိပ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊၁။၅။ ကတမေ ဓမ္မာ
အာသဝဝိပ္ပယုတ္တာ။ ၎င်း၊၂၂၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၆၈။ မ၊ဋီ၊၁။၁၅၃။ မူလဋီ၊၁။၁၇၀။)

အာသဝဝိမုတ္တိသီသ (န) [အာသဝ+ဝိမုတ္တိ+
သီသ] အာသဝတရားမှ ကင်းလွတ်ခြင်း-
ဟူသော အဦးပဓာနစကား-ကိုအဦးပဓာန
ပြုခြင်း။ တဏှာ ဟိ အာသဝဝိမုတ္တိသီသေ-
နေဝ သဗ္ဗသံကိလေသဝိမုတ္တိ ဝုတ္တာ။ သာရတ္ထ၊
၁။၄၀၈။ မ၊ဋီ၊၁။၂၂၇။

အာသဝဝိရဟိတ (တိ) [အာသဝ+ဝိရဟိတ]
အာသဝတရားမှ ကင်းလွတ်သော။ အနာ-
သဝန္တိ အာသဝဝိရဟိတံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၉။ ပဋိ-
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၄၊၃၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၄၁။

အာသဝဝေပုလ္လ (န) [အာသဝ+ဝေပုလ္လ] အာ-
သဝတရားတို့၏ပြန့်ပြောခြင်း။ ဣတိ အာသဝ-
ဝေပုလ္လာ ဩသဝေပုလ္လံ။ နေတ္ထိ၊၉၆။

အာသဝသံဝရ (ပု) [အာသဝ+သံဝရ] အာသဝ
ကို စောင့်စည်း ပိတ်ဆို့ခြင်း။ သဗ္ဗသဗ္ဗေန
အာသဝါနံ၊ အာသဝသံဝရနဉ္စ သမ္ပန္နဝသေန

ဒုတိယပဌမဝိကပ္ပုနံ ဘေဒေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ မ၊
ဋီ၊၁။၁၇၉။

အာသဝသံဝရပရိယာယ (ပု) [အာသဝသံဝရ+
ပရိယာယ] အာသဝကို စောင့်စည်း ပိတ်ဆို့
ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ သင်္ခေပေန စေတ္တ
ဉာဏံ အာသဝသံဝရပရိယာယောတိ ဒဿိတံ
ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။

အာသဝသင်္ကဟ (ပု) [အာသဝ+သင်္ကဟ] အာသ-
ဝတရား၌ - ပေါင်းယူ - သိမ်းယူ - ခြင်း။
ဣဒ ဝိစိကိစ္ဆာယ အာသဝသင်္ကဟော ကတော-
တိ ဒဿေတိ။ မ၊ဋီ၊၁။၁၆၃။

အာသဝသညိတ (တိ) [အာသဝ+သညိတ]
အာသဝဟုမှတ်အပ်သော။ အာသဝေဟိတိ
...ပဝတ္တနတော အာသဝသညိတေဟိ ကိလေ-
သေဟိ။ သာရတ္ထ၊၁။၅၈။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၇၆။

အာသဝသဒိသတာ (တိ) [အာသဝ+သဒိသ+
တာ] အရက်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်။ မဒနကရ-
ဏဝသေန အာသဝသဒိသတာ စ စတေသံ-
ယေဝ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၀၇။ ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၉၀။
မူလဋီ၊၁။၅၂။

အာသဝသမညာ (တိ) [အာသဝ + သမညာ]
အာသဝဟူသောအမည် “ကမ္မပုဂ္ဂလာန မာ-
သဝေါ”တိ ဝစနတော ပညာပုညသမ္ပဝေ
အာသဝသမညာတိ တတော အဝိသိဋ္ဌော
အာသဝေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၃၆၁။

အာသဝသမုစ္ဆေ (ပု) [အာသဝ+သမုစ္ဆေ]
(၁) အာသဝတို့ကို ကောင်းစွာဖြတ်ကြောင်း
ဖြစ်သောတရား။ (၂) အာသဝတို့ကို ကောင်း
စွာဖြတ်ခြင်း။ (၃) အဝိက္ခေပပရိသုဒ္ဓတ္တာအာ-
သဝသမုစ္ဆေပ ပညာ အာနန္တရိကသမာဓိမှ
ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊၂။ (၂) ဣဒံ ဟိ အာသဝ-
သမုစ္ဆေသ အနန္တရပလဒါယကတ္တသ စ
ကာရဏဝစနံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄။

အာသဝသမုဒယ (ပ) [အာသဝ + သမုဒယ]

(၁) အာသဝတရားတို့၏ဖြစ်ကြောင်းတရား။

(၂) အာသဝတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း။ (၃) အာသဝဟူသော ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ (အဝိဇ္ဇာစသည်တို့၏) အကြောင်းဖြစ်သော အာသဝတရား။ (၄) အယံ အာသဝသမုဒယောဟိယထာဘူတံ အတ္တညာသိံ။ ဝိ၊၁။၇။ ဒီ၊၁။၇။ မ၊၁။၂၀။ မ၊၂။၁၆။ အာသဝသမုဒယဟူပဇာနာတိ။ မ၊၁။၆၈။ (၂) အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော။ မ၊၁။၆၈။ အဘိ၊၄။၂။ ၁၄၀၊၁၇။ ပဋိသန္ဓေ၊၁။၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၂၁။ သာရတ္ထ၊၂။၁၃၅။ မူလဋီ၊၂။၁၀၀။ အနုဋီ၊၂။၉၄။ ကထံ အာသဝသမုဒယေန ဟိ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော။ မ၊၄။၁။၂၂။ အာသဝသမုဒယေနာတိ အတိတဘဝေ အာသဝါနံ သမုဒယေန စတရဟိ အဝိဇ္ဇာယ သမုဒယော။ မ၊၄။၁။၂၂။ (၃) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

အာသဝသမုဒယမယ (တိ) [အာသဝသမုဒယ + မယ]

အဝိဇ္ဇာစသည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော အာသဝတရားဖြင့် ပြီးသော။ အာသဝသမုဒယမယေန အက္ခေန ဝိဇ္ဇိတာ။ ဝိ၊၄။၁။၈၄။ ပဋိသန္ဓေ၊၁။၁၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၂။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၁၆၃။ မဟာနိ၊၄။၁၆၀။ အာသဝါဝေ အဝိဇ္ဇာဒီနံ ကုာရဏတ္တာ အာသဝသမုဒယော။ သာရတ္ထ၊၁။၂၁၈။ ဝိမတိ၊၁။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၂၂၀။

အာသဝသမ္ပယုတ္တ (တိ) [အာသဝ + သမ္ပယုတ္တ]

အာသဝတရားနှင့် ယှဉ်သော။ အာသဝသမ္ပယုတ္တာ ဓမ္မာ။ အဘိ၊၈။၅။ ကတမေဓမ္မာ အာသဝသမ္ပယုတ္တာ။ ၎င်း-၂၂။ (-အဘိ၊၄။၁။၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆၈။ မ၊၄။၁။၁၅၃။ မူလဋီ၊၁။၇၀။ အနုဋီ၊၁။၅၉။)

အာသဝသဟဂတ (တိ) [အာသဝ + သဟဂတ]

အာသဝနှင့် တကွဖြစ်သော။ အာသဝသဟ-

ဂတာ ဓမ္မာ။ နော အာသဝသဟဂတာ ဓမ္မာ။ အနုဋီ၊၁။၅၉။

အာသဝသဟိတ (တိ) [အာသဝ + သဟိတ]

အာသဝနှင့် တကွဖြစ်သော။ သမ္ပယုတ္တေဟိ အာသဝေဟိ တံသဟိတတာ အာသဝသဟိတတာ။ အနုဋီ၊၁။၅၈။

အာသဝဟေတု (ပ) [အာသဝ + ဟေတု]

အာသဝ၏အကြောင်း။ ကုတော ပန ဟေတုတော ဧကံ ကိလေသာ အာသဝန္တိတိ အာသဝဟေတု ပုစ္ဆတိ။ နေတ္ထိ၊၄။၂၀။

အာသဝါရိဂဏက္ခယ (ပ) [အာသဝ + အရိဂဏ + ခယ]

အာသဝဟူသော ရန်အပေါင်း၏ကုန်ခြင်း။ ဒန္တဘူမိမနုပ္ပတ္တာနံ အာသဝါရိဂဏက္ခယာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၂၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၄။၂၉။

အာသဝပ္ပတ္တိ (တိ) [အာသဝ + ပပ္ပတ္တိ]

အာသဝတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း။ အာသဝပ္ပတ္တိ ပနေတ္ထဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော။ မ၊၄။၁။၈၃။ အံ၊၄။၁။၁၂။ (-မ၊၄။၁။၈၉။ မ၊၄။၁။၉၀။ သံ၊၄။၁။၂၈။)

အာသဝပ္ပတ္တိကာရက (န) [အာသဝပ္ပတ္တိ + ကာရက]

အာသဝတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ ဝတ္ထုန္တိ သဝိညာဏကာဝိညာဏကပ္ပဘေဒံ အာသဝပ္ပတ္တိကာရကံ။ မ၊၄။၁။၁၅၀။

အာသဝပ္ပတ္တိဟေတု (ပ) [အာသဝပ္ပတ္တိ + ဟေတု]

အာသဝတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ သာသဝါ အာသဝပ္ပတ္တိဟေတုတော ဩဠာရိကာ။ အဘိ၊၄။၂။၁၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၀၅။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၈။ နေတ္ထိ၊၄။၁၁၂။)

အာသသန (တိ) [အာ + သာသ + မာန]

လိုချင် - တောင့်တ - သော၊သ။ နိရာသသော သော ဥဒ အာသသာနော။ သုတ္တနိ၊၄၄၇။ စူဠနိ၊၁၅။ (-စူဠနိ၊၁၃၂။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၃၁၂။ စူဠနိ၊၄။၃၂။)

အာသဟဿ (န) [အာ+သဟဿ] အထောင်
-တိုင်အောင်-အထိ။ ဟောတုနော အဗ္ဗုတံ
တတ္ထ၊ အာသဟဿေဟိ ပဉ္စဟိ။ ဇာ၊ ၂။
၂၂၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၀။ တသ္မာ နော တတ္ထ
ယာဝ ပဉ္စဟိသဟဿေဟိ အဗ္ဗုတံ ဟောတု-
တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၀။

အာသာ* (ထိ) [အသ+အ+အာ (ဣတ္ထိ-
ဇောတက)] (၁) အာရုံ-ထိုသို့ပျံ့နှံ့-ထိုကို
လွှမ်းမိုး-တတ်သောတရား (တဏှာ)။ (၂)
အားမရတင်းမတိမ်နိုင်သည်ဖြစ်၍ အာရုံတို့ကို
ခံစား သုံးဆောင်တတ်သောတရား၊ အာရုံ
တို့ကို သုံးဆောင်ခံစား၍ အားမရနိုင် တင်း
မတိမ်နိုင်သောတရား (တဏှာ)။ အာသာ
အာသိသနာ အာသိသိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။
မဟာနိ၊ ၆။ အာရမ္မဏာနံ အသနတော
အာသာ၊ အဇ္ဈောတ္တရဏတော စေတိတ္ထိ*
အနုပဂန္ဓာဝပရိဘူဉနတော စာတိ အတ္ထော။
အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၉၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄။ အသန-
တောတိ ဗျာပနတော ဘူဉနတော စ၊ တဒု-
တယံ ဒဿေတိ အဇ္ဈောတ္တရဏတောတိ အာ-
ဒိနာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၆၀။

အာသာ^၂ (ထိ) [ဣသု+အ+အာ။ ဣသုဣစ္စာ-
ယံ၊ အ၊ ဣဿ အာ အာသဘံ။ ဇာ၊ ၆၊ ၁။ ၂။]
(၁) လိုလားတောင့်တခြင်း။ (က) လိုလား
တောင့်တတတ်သော တဏှာ။ (ခ) လိုလား
တောင့်တထတ်သော - ဆန္ဒ - ကုသိုလ်ဆန္ဒ။
(၂) အာသဘံမည်သောနတ်။ (၃) အာသာ
မည်သော နတ်သို့။ သိကြားမင်း၏ သိုးလေး
ယောက်တို့တွင် တယောက်ဖြစ်သည်။ (၁)
အာသိသနဝသေန အာသာတိ အာသဘံယ
အတ္ထံ ဂဟေတော ဝူပေ အာသာ ဝူပါသာတိ
ဝေ နဝပိ ပဒါနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။
၃၉၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၄။ အာသာ နာမ ဝုစ္စတိ
ယာ ဘဝိဿဿ အတ္ထဿ အာသိသနာ အဝ-
ဿံ အာဂမိဿတိ အာသာဿ ဥပ္ပဋ္ဌတိ။

နေတ္ထိ။ ၄၅။ အနာဂတတ္ထဝိသယံ တဏှာ
အာသာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၁၇။ အာသာ (အံ၊ ၁။
၈၆) တိတဏှာ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၅၇။ အာသာ စ
ပန မေ သန္တိဋ္ဌတိ သကဒါဂါမိတံယ။ ဒီ၊ ၂။
၁၆၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ အာသိသနံ အာသာ၊
ပတ္တနာ။ အာသာသိသေန စေတ္တ ကတ္တုကမ္ပ-
တာကုသလစ္စန္ဒ ဝေတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၅။ (-မ၊
၁။ ၄၁၅။ မ၊ ၃။ ၁၇၈။ ဓမ္မ၊ ၇။ ၂။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၈၊
၄၁၃။ ဝိမာန၊ ၅၅။ ထေရ၊ ၂၃၊ ၂၃၀၀။ မဟာ-
နိ၊ ၂၀၂။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၂။ နေတ္ထိ၊ ၂။ ၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။
၁၃၆။ ကခါ၊ ၃၂၅။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂။
မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၂၀။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၃၉၊ ၁၄၂။ သံ၊ ၄၊ ၁။
၁၁၁။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၀၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉၃၊ ၁၇၁။
ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၂၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၃၆၊ ၂၆၆။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၅၆-၇။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။
၁၆၄။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၆၈၊ ၁၇၀။ အပ၊ ၄၊ ၂။
၂၅၉။ ဇာ၊ ၄၊ ၄။ ၂၇၀။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၆။ ကခါ၊
၄။ ၂၇၈။ သီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၊ ၁၇၉။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၄၊
၃၂၄။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၃၄၆။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၂၄၊ ၁၈၅။)
(၂) တေ စ အာသာ စ ဒေသိ အာဂတာတိ
အတ္ထော။ ... အာသာ ဒေဝတာ ဆန္ဒဝသေန
အာသဝါတိ ဝုတ္တာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၄-၅။ (၃)
ထဒါ သက္ကဿ အာသာ သဒ္ဓါ သိရိ ဟိရိတိ
ဓတဿော ဓိတဓော ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။ ၄၁၇။

အာသာဆေဒကမ္မ (န) [အာသာ+ဆေဒ+ကမ္မ]
လိုချင်-တောင့်တ-မှုကို ဖြတ်ပယ်ခြင်းအမှု။
အာသိသေထေဝါတိ အာသာဆေဒကမ္မံ အ-
ကတောအတ္တနော ကမ္မံ အာသံ ကဓေတေဝ။
ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၅၃။

အာသာဇ္ဇေဒ (တိ) [အာသာ+ဆေဒ] လိုချင်-
တောင့်တ-မှုကို ဖြတ်ပယ်ခြင်း။ အာသိသေ-
ထေဝါတိ အာသာဇ္ဇေဒံ အကတောအတ္တနော
ကမ္မေသု အာသံ ကဓေယျေဝ။ အံ၊ ၄၊ ၁။
၁၄၅။

အာသာဋ္ဌိက (တိ) [အာသာဋ္ဌိကာ + က] ယင်
ဥန့်တူသော၊ (တရားသဘော)။ (က) ကာမ
ဝိတက်-စသော အကုသိုလ်မိစ္ဆာဝိတက်။ (ခ)
ကိလေသာ။ (က) န အာသာဋ္ဌိကံ ဟာရေ-
တာ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၂၈၂။ အံ၊ ၃။ ၅၄၇။ သော
ဣမံ အကုသလဝိတက္ကံ အာသာဋ္ဌိကံ အဟာ-
ရေတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၃။
ဂေါဝဏသဒိသေ အတ္တဘာဝေ ဥပ္ပဋိတော တတ္ထ
ဒုက္ခပ္ပတ္တိဟေတုတော မိစ္ဆာဝိတက္ကံ အာသာ-
ဋ္ဌိကာ ဝိယာတိ အာသာဋ္ဌိကာတိ အာဟာ “အ-
ကုသလဝိတက္ကံ အာသာဋ္ဌိကံ အဟာရေတော”
တိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၆။ (ခ)
အာသာဋ္ဌနုပညတ္တိ အာသာဋ္ဌိကာနံ။ နေတ္ထိ။
၅၁။ အာသာဋ္ဌိကာနန္တိ ဂုနံ ဝဏေသု နိလ-
မက္ခိကာဟိ ဌပိတအဏ္ဏကာ အာသာဋ္ဌိကာ
နာမ။ ဧတ္ထ ယဿ ဥပ္ပနု၊ တဿ သတ္တဿ
အနယ ဗျသန ဟေတုတယ အာသာဋ္ဌိကာ
ဝိယာတိ အာသာဋ္ဌိကာ၊ ကိလေသာ၊ ဘေသံ
အာသာဋ္ဌိကာနံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၂၂။ (-နေတ္ထိ၊
ဝိ။ ၁၅၀။)

အာသာဋ္ဌိ(ဋ္ဌ)ကဟရဏ (န) [အာသာဋ္ဌိကာ +
ဟရဏ] ယင်ချေးဥတို့ကို ထုတ်ပယ်ပစ်ခြင်း။
အာသာဋ္ဌကဟရဏံ (အာသာဋ္ဌိကဟရဏံ?)
ဝဏ္ဏပဋိစ္ဆာဒိဋ္ဌံ။ ပေဋကော၊ ၁၇၉။

အာသာဋ္ဌိကာ (ထိ) [အာ + သဋ္ဌ + ကျ] (ခ)
ယင်ဥ၊ ယင်ချေးဥ။ န အာသာဋ္ဌိကံ ဟာရေ-
တာ ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၂၈၁။ အံ၊ ၃။ ၅၄၆။
န အာသာဋ္ဌိကံ ဟာရေတာတိ ဂုနံ ခါဏုက-
ဏုကာဒိဟိ ပဟဋ္ဌဋ္ဌာနေသု ဝဏောဟောတိ။
တတ္ထ နိလမက္ခိကာ အဏ္ဏကာနိ ပါတေန္တိ၊
တေသံ အာသာဋ္ဌိကာတိ နာမံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၀။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄၉။ သဋ္ဌတိ ဓူတိတောယာတိ
သာဋ္ဌိကာ၊ သံဝဇ္ဈိ သာဋ္ဌိကာတိ အာသာဋ္ဌိ-
ကာ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၄။ (-ဘေ၊
၄။ ၃။ ၁၆၃-၄။ ဓာန်၊ ၆၄၅။)

အာသာဒန (န၊ ထိ) [အာ + သဒ + ယျ] (ခ)
ထိပါးပုတ်ခတ်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ စော်ကား
ခြင်း၊ ပြစ်မှားခြင်း။ (၂) စောဒနာခြင်း၊
အပြစ်တင်ခြင်း၊ မျက်နှာမသာယာအောင်ပြု
ခြင်း၊ မျက်နှာပျက် အရှက်ကဲ့ခြင်း။ (၃)
(က) ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ သတ်လို စိတ်ဖြင့်
အနီးသို့ ကပ်ခြင်း။ (ခ) အလှူခံ ပုဂ္ဂိုလ်၏
ရောက်လာခြင်း။ (ခ) ကာ စ တထာ-
ကတာနံ အရဟန္တာနံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနံ အာသာ-
ဒနာတိ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀။ အာသာဒနာတိ အဟံ
ဗုဒ္ဓေန သဒ္ဓိံ ပါဠိဟာရိယံ ကရိယာမိတိ
အဋ္ဌနာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃။ (-အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။) (၂)
အာသာဒနာပေက္ခာကြည့် (၃) (က) အာ
သဒ (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၁) ကြည့် (ခ) ဣတိ ဧတ္ထ
အာသာဒနံ ဝါနကာရဏံ နာမ ဟောတိ။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။

အာသာဒနနိမိတ္တ (န) [အာသာဒန + နိမိတ္တ]
ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ညှဉ်းဆဲ -စော်ကား -ပြစ်
မှား - ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ တသ္မိံ
အာသာဒနေ သာတံ န ဝိန္နာမိ၊ အာသာဒန-
နိမိတ္တံ မရဝံ သုခံ န လဘာမိတိ အတ္ထော။
အပ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၆။

အာသာဒနာပေက္ခ (တိ) [အာသာဒနာ + အပေ-
က္ခ] စောဒနာ - အပြစ်တင် - မျက်နှာမသာ
ယာအောင်ပြု - ခြင်းကို - ငဲ့ကွက်သော၊ အ
ပြစ်တင်လို-မျက်နှာပျက် အရှက်ကဲ့စေလို-
သော။ သူ။ အဘိဟဋ္ဌ၊ ပဝါရေယျ ဟန္တ သိက္ခ၊
၁၆၁ ဝါ ဘူဝ ဝါတိ ဇာနံ အာသာဒနာ-
ပေက္ခော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၃။ အာသာဒနာပေက္ခာ-
တိ အာသာဒနံ စောဒနံ မင်္ဂုကရဏဘာဝံ အ-
ပေက္ခမာနော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၉၇။ ကင်္ခါ။ ၂၂၄။
(-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၈။)

အာသာဓယံ (ကြိ) အာသာဒေတိ-ကြည့်။

အာသာဒယိတာ (ကြိဝိ) [အာ+သဒ+ဏယ+
တာ] ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ညှဉ်းဆဲ-ပြစ်မှား-
မလေးမစားပြု-၍။ အာသာဒယိတာ ဣသ-
ယော။ အပါ၁။၅၀။ အာသာဒယိတာ စသေ-
တာ အနာဒရံ ကတာ။ အပါ၁။၁၂၇။
(-မိလိန္ဒ၊၁၀၈။)

အာသာဒိတ (တိ) [အာ+သဒ+တ] ထိပါး-ပုတ်
ခတ်-ညှဉ်းဆဲ-ပြစ်မှား-အပ်သော၊ သူ။
အာသာဒိတော မယာ ဗုဒ္ဓေါ။ အပါ၁။၅၀။
ထေရ်၊၁။၄၇၂။ အာသာဒိတော မယာ
ဗုဒ္ဓေါတိ သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓေါ မယာ အာသာ-
ဒိတော သနိတော။ အပါ၁။၁၂၆။

အာသာဒိတဝိသေ (ပ) [အာသာဒိတ+ဝိသေ]
ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ပြစ်မှား-ရာနေ။ တမ္ဗ-
ကိပိလိကပုဋ္ဌေန အာသာဒိတဝိသေ ပန
ထေရော အာကာသေနာဂန္ဓာ။ သုတ္တနိ၊၄၊
၂။၂၃၂။

အာသာဒိတုံ (ကြိဝိ) [အာ+သဒ+တုံ] (သီလကို
ဖျက်ဆီးရန်) ချဉ်းကပ်ခြင်းငှါ။ အာသာဒုံ-
ကြည့်။

အာသာဒိယ (ကြိဝိ) [အာ+သဒ+တာ] (၁)
ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ညှဉ်းဆဲ-စော်ကား-ပြစ်
မှား-၍။ (၂) (သီလကို ဖျက်ဆီးရန်) ချဉ်း
ကပ်၍။ (၁) အာသာဒိယ ဒေသံ ဇနံ။
ထေရ်၊၄၂၄။ အာသာဒိယာတိ စသေတာ။
ထေရ်၊၄၂၆။ (၂) ဣသိမာသာဒိယာ
ဇနာ။ ဇာ၊၂။၁၃။ အာသာဒိယာတိ အာသာ-
ဒေတာ။ ဇာ၊၄။၅။၁၆၄။

အာသာဒုံ (ကြိဝိ) [အာ+သဒ+ထုံ] (သီလ
ကို ဖျက်ဆီးရန်) ချဉ်းကပ်ခြင်းငှါ။ ဝိဘေမိ
စေတိ အာသာဒုံ။ ဇာ၊၂။၁၃။ အာသာဒုံနိ
အာသာဒိတုံ။ အပိ စာဟံ တံ ဣသိ
သီလဘေဒနတ္ထာယ အလ္လိယိတုံ ဘာယာမိ။
ဇာ၊၄။၅။၁၆၄။

အာသာဒုက္ခ (န) [အာသာ+ဒုက္ခ] (၁) လိုလား
တောင့်တခြင်း ဟူသော ဆင်းရဲကြောင်း
တရား။ (၂) လိုလားတောင့်တခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခ။ အာသာ-
ယေဝ ဒုက္ခံ အာသာဒုက္ခံ အာသာဝိသာတံ
ဒုက္ခံ ဝါ။ မူလ၊၄၊၂။၄၇။

အာသာဒုက္ခဇနန (န) [အာသာဒုက္ခ+ဇနန]
အာသာဒုက္ခကို-ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ်-
ဖြစ်စေခြင်း။ ပုထုဇနာနံ ဝါ သညာ အာသာ-
ဒုက္ခဇနနတော ခိတ္တမုဋ္ဌိဝိယ။ အဘိ၊၄၊၂။၇၆။

အာသာဒေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+သဒ+ဧတ+တဗ္ဗ]
(က) မောင်းမဲ-ကြိမ်းမောင်း-ငေါက်ငမ်း-
ထိုက်သော။ (ခ) ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ညှဉ်း
ဆဲ-စော်ကား-သိုက်သော။ (က) န ပကတ-
တ္တော ဘိက္ခု အာသာဒေတဗ္ဗော အန္တော ဝါ
ဗဟိ ဝါ။ ဝိ၊၄။၅၃။ န အာသာဒေတဗ္ဗာတိ
န အပသာဒေတဗ္ဗော။ ဂါ၊၄။၄။ (ခ) အာ-
သာဒေတဗ္ဗ (မ၊၁။၂၉၈) နိ သန္တေတဗ္ဗံ။
မ၊၄။၂။၁၈၃။ (-ဒိ၊၃။၂၀။ သံ၊၁။၂၃။ အံ၊
၁။၅၀၂။ ဒီ၊၄။၃။၁၃။ သံ၊၄။၁။၆၂။ အံ၊၄။
၂။၃၆၂။)

အာသာဒေတိ (ကြိ) [အာ+သဒ+ဧတ+တိ]
(၁) (က) မောင်းမဲ-ကြိမ်းမောင်း-ငေါက်
ငမ်း-၏။ (ခ) ထိပါး-ပုတ်ခတ်-ညှဉ်းဆဲ
နှိပ်စက်-စော်ကား-ပြစ်မှား-တိုက်ခိုက်-
၏။ (၂) (က) ရောက်၏။ (ခ) ချဉ်းကပ်၏။
ကပ်ရောက်၏။ (၁) (က) ပကတတ္ထံ ဘိက္ခု
အာသာဒေတိ။ ဝိ၊၄။၆၅။ အာသာဒေတဗ္ဗ
နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ခ) အကပ္ပိယေန အာသာ-
ဒေတိ (မ၊၂။၃၄) တိ အတ္ထမံသံ...စသေတိ။
မ၊၄။၃။၃၆။ ဝိဟိ သတိတိ ဗာစေတိ အာသာ-
ဒေတိ။ ဣတိဝုတ္တံ၊၄။၂၆၇။ (-ဇာ၊၄။၂။၁၉၃။
သာရတ္ထ၊၃။၄၁၉။) အာသာဒေဟိ-ထေရ်၊
၄။၂။၄၉၂။ အာသာဒိမုသေ-ဒီ၊၃။၈။ မာ-
သာဒိ-ထေရ်၊၃။၃၆၄။ ထေရ်၊၄။၂။၄၇၅။ အာ-

သာဒေသိ—ဥဒါနံ၁၂၃။ ပဋိသံဠာ ၂။ ၂၀၂။
ဥဒါနံ၁၂၃။ ဇာဠာ၁။ ၅၀၇။ ဇာဠာ ၂။
၁၉၃။ ဗုဒ္ဓံ အာသာဒေသိ—အပါဠာ၁။ ၄၉။
ထေရဠာ၁။ ၄၇၂။ အာသာဒေသိ—အပါဠာ
၁။ ၃၂၆။ အာသာဒေသိ—အပါဠာ၁။ ၃၄၈။
ဥဒါနံ၁၂၃။ အပါဠာ၁။ ၁၃၈။ အံဠာ ၂။
၃၃၇။ အာသာဒေသိ—ဇာဠာ၁။ ၅၀၇။ (၂)(က)
အတ္တိန္ဒြိယံ စက္ကမာသဒေါ။ ဇာဠာ၁။ ၂၄။ ဇာဠာ
၁။ ၁၇၈။ ဣဒါနိ စက္ကမာသဒေါ ဣဒံ ဥရုဏံ
ပတ္တောသိ။ ဇာဠာ၁။ ၄၃၈။ (-ဇာဠာ ၂။
၂၀၀။) (ခ) မာကုဉ္ဇရ နာဂမာသဒေါ။ ဝိဇ္ဇာ
၃၇၇။ မာ အာသာဒေသိ မာ ဝေဓာဝိတ္တော
ဥပဂစ္ဆ။ ဝဇီရံ၁။ ၅၁၂။ (-သာရတ္ထာ ၁။ ၄၁၄။
ဝိမတိ။ ၂။ ၂၅၄။)

အာသာဒေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + သဒ + ဧ + တုံ]
ထိပါး - ပုတ်ခတ် - ညှဉ်းဆဲ - နိပ်စက် -
စော်ကား - ပြစ်မှား - ခြင်းငါး တုံတမူကိပ်လွှဲ-
ကပုဇွန် အာသာဒေတုံ အာရဒေါ အဟော-
သိ။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၂။ ၂၃၂။ (-အပါဠာ၁။ ၂၄၄။
၃၂၃။ မဟာနိဋ္ဌာ ၁။ ၃၇၇။)

အာသာဒေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + သဒ + ဧ +
တွာ] (က) ထိပါး - ပုတ်ခတ် - ညှဉ်းဆဲ -
နိပ်စက် - စော်ကား - ပြစ်မှား - ထိခိုက် - ရှုံး
(ခ) ရောက် - ကျရောက် - ရှုံး၊ ထိရောက်ရှုံး။
(က) အာသဇ္ဇ (၁) အနက်ကြည့်။ (ခ)
အာသဇ္ဇာပီတိ အာသာဒေတွာပိ၊ သမ္မာ-
ပုဏိတွာပီတိ အတ္တော။ ဇာဠာ ၂။ ၄၆။ သော
သုလဂ္ဂမတ္တကေယေဝ အာသာဒေတွာ သု-
လာဝုတော တိဋ္ဌတိ။ ဇာဠာ ၁။ ၁၅၃။

အာသာဖလ (န) [အာသာ + ဖလ] လိုလား -
တောင့်တ - အလိုရှိ - အပ်သောအကျိုး။
အထ ဝါ ဖလာသာတိ အာသာဖလံ ယထာ-
ပတ္တိတံ ဖလံ သမိဇ္ဈတိယေဝါတိ အတ္တော။
ဇာဠာ၁။ ၁၅၃။ (-ဇာဠာ ၁။ ၂၃၇။)

အာသာဖလတီ (ထိ) [အာသာ + ဖလဝတီ]
အကျိုးရှိသော မြော်လင့် တောင့်တခြင်း။
အာသာဖလဝတီ နာမ သုခါ။ ဇာဠာ ၁။ ၂၃၆။

အာသာဘိဘူတ (တိ) [အာသာ + အဘိဘူတ]
လိုလား - တောင့်တ - ခြင်းသည် - တဏှာ
သည် - လွမ်းမိုး - ဖိစီး - နိပ်စက် - အပ်သော။
ယသ္မာပေတာ “ဣတော ကိဉ္စိ လဘာမာ”
တိ အာသာဘိဘူတာ အာဂန္တုပိ။ ပေတာ
၄။ ၂၈။

အာသာရ (ပု) [အာ + သရ + က] မိုးရေအယဉ်။
အာသာရော ဓာရာ သမ္မာတော။ ဇာနိ ၁။ ၅၀။
ဝေဓာတော ဇေဓာရာနံ သံ ဘုသံ ပတနံ အာ-
သာရော၊ ပုနုပျံနံ သရတိတိ အာသာရော။
ဇာနိ ၁။ ၅၀။

အာသာဝဇ္ဇေဒက (တိ) [အာသာ + အဝဇ္ဇေဒ +
က] အလိုအာသာ၏ ပြတ်စဲခြင်း ရှိသော။
အယံ ပနာတိ အာသာဝဇ္ဇေဒကော (အာ-
သာဝဇ္ဇေဒိကော?) ကထိနဗ္ဗာရော ဝိသု
ဝိတ္တာရေတွာ ဝုတ္တော။ ဝိမတိ ၂။ ၁၉၅။
အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

အာသာဝဇ္ဇေဒိက (တိ) [အာသာ + အ-
ဝဇ္ဇေဒ + ဣက] (သက်နိုးရလိမ့်မည်ဟု) မြော်
လင့်ချက် အလိုအာသာ၏ ပြတ်စဲခြင်းရှိသော
(ကထိနံနုတ်ခြင်း = ကထိနံအာနိသင် ပျက်
ပြယ်စေခြင်း)။ အဋ္ဌိမာ ဘိက္ခုဝေ မာတိကာ
ကထိနဏ ဥဗ္ဗာရာယ။... အာသာဝဇ္ဇေဒိက
သိမာတိက္ကမန္တိကာ သဟုဗ္ဗာရာတိ။ ဝိပု။
၃၇၃။ ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၂၂၁။ ကခါ။ ၁၅၃။ အာသာ-
ယ အဝဇ္ဇေဒေါတိဏာတိ အာသာဝဇ္ဇေဒိ-
ကာ။ ကခါ ၄။ ၂၇၈။ (-ဝိပု။ ၃၁၁။ ဝိဇ္ဇာ ၂။
၃၉၄။ ဝဇီရံ ၁။ ၄၉၄။ ၅၇၂။ သာရတ္ထ ၃။ ၃၃၆။
ဝိမတိ ၂။ ၁၉၆။ ကခါ ၁။ ၆၅။)

အာသာဝတီ (ထိ) [အာသာ + ဝန္တ + ဤ] အာ
သာဝတီမည်သောနယ်၊ ငါတို့တတွေ ကြံ့နယ်

မှ အသီးကို ရကြလိမ့်မည်ဟု နတ်အများတို့
မြော်လင့်ချက်ထားရှိရာဖြစ်သောနည်း။ အာ-
သာဝတိ နာမ လတာ။ ဇောတာ စိတ္တလတာ-
ဝနေ။ အပါဒ။ ၄၅။ ဇာဝ။ ၁၄၀။ ထေရ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၆၈။ တတ္ထ သဗ္ဗေသံ ဒေဝါနံ
အာသာ ဣစ္ဆာ ကေသံ လတာယံ အတ္ထိတိ
အာသာဝတိ နာမ လတာ။ အပါဒ၊
၁။ ၃၁၆။ တတ္ထ အာသာဝတိတိ ဝေ-
နာမိကာ။ သာ ဟိ ယသ္မာ တဏှာ ဖလေ
အာသာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မာ ဧတံ နာမံ လာ-
တိ။ ဇော၊ ၄။ ၂၃၆။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ နိတိ၊
သုတ္တံ၊ ၁၂၉။)

အာသာဝိဇာတ (တိ) [အာသာ + ဝိဇာတ]
လိုလား တောင်တခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော
ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်း။ အာသာစုက္ခကြည့်။

အာသာဋ္ဌ (ပု) [(၁) အသယု+ဏ။ အသ-
ယော ရဝိ အတြေတိ အာသာဋ္ဌော၊ ယဏ
ဋ္ဌော။ ဇာနိ၊ ၁။ ၂၅။ (၂) အာသာဋ္ဌာ+ဏ။
ဥတ္တရာသာဋ္ဌာယ ယုတ္တော မာသော အာ-
သာဋ္ဌော အာသာဋ္ဌိ ဝါ။ ချူနာ၊ ၂၂၉။ (၃)
အာသာဋ္ဌိ+ဏ။ အာသာဋ္ဌာယ ဣန္ဒြိယုတ္တာယ
လက္ခိတာ ပုတ္တမာသိဟူသော ဝါကျ၌
တတ်ယန္တဖြစ်သော အာသာဋ္ဌာ-သဒ္ဓါနောင်
ဏ-ပစ္စည်းသက်၊ နဒါဒိ ဤပစ္စည်းသက်၍
အာသာဋ္ဌိ (စန်းလနှင့်ယှဉ်သော အာသာဋ္ဌာ
နက္ခတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော လပြည့်-
ဝါဆိုလပြည့်)ဟု ရုပ်ဖြစ်၏။ ထို့နောက် အာ-
သာဋ္ဌိ ပုတ္တမာသိ အဏ မာသဏ သမ္ပန္နိနီ
ဟူသော ဝါကျ၌ ပဌမန္တဖြစ်သော အာသာ-
ဋ္ဌိ-သဒ္ဓါနောင်ဏ-ပစ္စည်းသက်၊ ရွေ့၍သရကို
ချေလျှင် အာသာဋ္ဌ (အာသာဋ္ဌာနက္ခတ်နှင့်
ယှဉ်သော လပြည့်ရှိသောလ = ဝါဆိုလ)ဟု
ရုပ်ဖြစ်၏။ မောဂါ၊ ၄။ ၁၃။ ၎င်း-ပဋိကာနှင့်
မောဂါ၊ သျှ။ (အာမါပ-သံ။)] အာသာဋ္ဌာ
နက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော လ၊ ဝါဆိုလ။ (နယ်

အဘိဓာန် ၄-၃၁-ပ-ပ-ပ-သ-၈

တာလ) အာသာဋ္ဌေ သိနေရသမိပေန စရန္တိ။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။

အာသာဋ္ဌဇုဏပက္ခ (ပု) [အာသာဋ္ဌ+ဇုဏပက္ခ]
ဝါဆိုလဆန်းပက္ခ။ မဟာအကာလမေသော-
တိ အာသာဋ္ဌဇုဏပက္ခေ သကလံ အဒ္ဓမာသံ
ဝဏ္ဏနကမေသော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ သိ၊ ၄။ ၁။
၃၀။

အာသာဋ္ဌမာသ (ပု) [အာသာဋ္ဌ+မာသ] ဝါဆို
လ။ ကိမ္ပာနံ ပစ္ဆိမေ မာသေတိ အာသာဋ္ဌ-
မာသေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃၊ ၃၀။
(-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈။)

အာသာဋ္ဌာ (ထိ) [အာသာဋ္ဌ+အ။ အာသာ-
ဋ္ဌော နာမ ဘတိနံ ဒဏ္ဍော၊ တံသဏ္ဌာနတ္တာ
အာသာဋ္ဌာ နာမ ဝေ နက္ခတ္တာ ပုဗ္ဗာသာဋ္ဌ-
ဥတ္တရာသာဋ္ဌဝသေန။ ဇာနိ၊ ၁။ ၂၅။ တောင်
ပေါက် အဘိဓာန်နိသျှိ ဤပုဂံကို ပုလ္လိင်ဟုဆို
၏။] အာသာဋ္ဌာနက္ခတ်။ (ယင်း နက္ခတ်သည်
ပုဗ္ဗာသာဋ္ဌနက္ခတ်၊ ဥတ္တရာသာဋ္ဌနက္ခတ်ဟု နှစ်
မျိုးရှိ၏။) အာသာဋ္ဌ-ကြည့်။

အာသာဋ္ဌိ(ဋီ)ဇုဏပဉ္စမိ (ထိ) [အာသာဋ္ဌိ+
ဇုဏပဉ္စမိ] ဝါဆိုလဆန်း ငါးရက်မြောက်နေ့။
ကတပရိကမေဟိ အာသာဋ္ဌိဇုဏပဉ္စမိတော
ပဋ္ဌာယ ဝဿာဝါသိကံ ပစ္ဆိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၆၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂၇၅။

အာသာဋ္ဌိ(ဋီ)နက္ခတ္တ (န) [အာသာဋ္ဌိ+နက္ခတ္တ]
(က) အာသာဋ္ဌိနက္ခတ်ပွဲသဘင်။ (ခ) ဝါဆို-
ဝါကပ်-ပူဇော်ပွဲနေ့။ (က) တဒါ ကိရ
ကပိလဝတ္ထုနဂရေ အာသာဋ္ဌိနက္ခတ္တံ သသ္မိန္ဒ
အဟောသိ။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၂၀၅။) (ခ) အာသာဋ္ဌိနက္ခတ္တံ နာမ
ဝဏ္ဏပဂမပူဇော။ ဝဇီရ၊ ၂။ ၁၀။ အောက်ပုဂံ
လည်း ကြည့်။

အာသာဋ္ဌိ(ဋီ)ပဝါရဏနက္ခတ္တ (န) [အာသာဋ္ဌိ+
ပဝါရဏာ + နက္ခတ္တ] အာသာဋ္ဌိနက္ခတ်ပွဲသ
ဘင်၊ ပဝါရဏာ နက္ခတ်ပွဲသဘင်၊ ဝါဆိုပူဇော်ပွဲ
နေ့၊ ပဝါရဏာပူဇော်ပွဲနေ့။ ဥဿဝေသုတိ-

အာသာဠိပဝါရကနက္ခတ္တာဒိသု မဟုဿဝေသု။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၄။ အာသာဠိပဝါရကနက္ခတ္တာ-
ဒိသုတိ ဧတ္ထ နက္ခတ္တ-သဗ္ဗေါ ပဇ္ဇေကံ ယော-
ဇေတဗ္ဗော။ တတ္ထ အာသာဠိနက္ခတ္တန္တိ ဝဏ္ဏ-
ပကမနပူဇာဒိဝသံ သန္တာယ ဝုတ္တံ၊ ပဝါရက-
နက္ခတ္တန္တိ ပဝါရကပူဇာဒိဝသံ သန္တာယ။
သာရတ္ထ၊၂။၃၇၉။

အာသာဠိ(ဠိ)ပုဏ္ဏမဒိဝသ (ပု) [အာသာဠိ +
ပုဏ္ဏမဒိဝသ] အာသာဠာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော
လပြည့်နေ့၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့၊ အာသာဠိ-
ပုဏ္ဏမဒိဝသေ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနံ ပဝိ-
သိတော။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ (-၎င်း။၂၅၆။ အဘိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။)

အာသာဠိ(ဠိ)ပုဏ္ဏမာ (ထိ) [အာသာဠိ + ပုဏ္ဏမာ]
အာသာဠာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော လပြည့်နေ့၊
ဝါဆိုလပြည့်နေ့။ တေ အာသာဠိပုဏ္ဏမာယံ
ဥပေါသထံ ကတွာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၁၅၊၃၄၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၊၂၃၂။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။ ပေတ၊ဋ္ဌ။
၁၂။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။ ကဒါ၊ဋ္ဌ၊၃၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၃၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။)

အာသာဠိ(ဠိ)ပုဏ္ဏမာသိ (ထိ) [အာသာဠိ +
ပုဏ္ဏမာသိ] ဝါဆိုလပြည့်။ ဣတော သတ္တမေ
ဒိဝသေ အာသာဠိပုဏ္ဏမာသိယန္တိ အာယာ။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၆၄။

အာသဠိ(ဠိ)ပုဏ္ဏမိ (ထိ) [အာသာဠိ + ပုဏ္ဏမိ]
ဝါဆိုလပြည့်။ တေ ကိရိ အာသာဠိပုဏ္ဏမိယံ
ကတိကဝတ္ထံ အကံသု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂။ (-
သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၇၂။)

အာသာဠိ(ဠိ)မာသ (ပု) [အာသာဠိ + မာသ]
ဝါဆိုလ။ သဓေ ပန အာသာဠိမာသေ အာ-
စရိယော နာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၁၇၀။ သာရတ္ထ၊၃။၂၆၅။ (-ဝိ၊မာန၊ဋ္ဌ။
၂၈၈။ သာရတ္ထ၊၂။၄၃၈။)

အာသာဠိ(ဠိ)မာသပုဏ္ဏမာ (ထိ) [အာသာဠိမာ-
သ + ပုဏ္ဏမာ] ဝါဆိုလပြည့်နေ့။ သာဝတ္ထိယံ
အာသာဠိမာသပုဏ္ဏမာယံ ဒွါဒသယောဇနာ-
ယ ပရိသာယ မဇ္ဈေ ယမကပါဠိတာရိယံ
ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၄။

အာသာဠိ (ထိ) [အာသာဠာ + ဤ] (၁) အာ-
သာဠာနက္ခတ်နှင့် စန်းယှဉ်သောနေ့၊ ဝါဆိုလ
ပြည့်နေ့။ (၂) ဝါဆိုလ။ (၁) အပရဇ္ဈဂတာ-
ယ အာသာဠိယာ ပရိမိကာ ဥပကန္တဗ္ဗာ။ ဝိ၊
၃။၁၉၂။ (-ဝိ၊၄။၃၁၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
ဋ္ဌ။၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉။) (၂) အာသာဠိဇုက-
ပဉ္စမိ၊ အာသာဠိမာသ-တိကြည့်။

အာသိ (ကြိ) အတ္တိ၊-ကြည့်။

အာသိ* (ကြိ) အတ္တိ၊-ကြည့်။

အာသိသန (န၊ထိ) [အာ + သိသိ + ယု] တောင့်
တခြင်း။ အာသိသန-ကြည့်။

အာသိသိတတ္ထ (န) [အာသိသိတ + တ္ထ]
တောင့်တတတ်သော သူ၏အမြစ်။ အာသိ-
သန-ကြည့်။

အာသိဉ္ဇတိ (ကြိ) [အာ + သိစ + အ + တိ] သွန်း-
-လောင်း - သွန်းလောင်း - ၏။ သော ဘတ္တံ
ဘုဉ္ဇိတော ခိရံ ဝါရကနံ မုခေ အာသိဉ္ဇတိ။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၄။ အာသိဉ္ဇ-
တိ-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၁။၈၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၀၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၃။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၈။ အာသိဉ္ဇန္တိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ မ၊
၃။၂၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၉၉။ အာသိဉ္ဇသိ - စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။
အာသိဉ္ဇာမ-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ အာသိဉ္ဇတု-
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၆၉။ အာသိဉ္ဇ-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၃၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၈။ ကဒါ၊
ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ အာသိဉ္ဇထ-ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၄၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၂။ အာသိဉ္ဇာမ-ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၁၃။ အာသိဉ္ဇေယျ-သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၃။ သံ၊

၄၂၂။ အာသိဉ္ဇိ-ဝိပု-၄၁၇။ ဝိဋ္ဌာဝေ
 ၇၇။ အံဋ္ဌာဝေ ၂၇၂၃၄၆။ ဓမ္မာဋ္ဌာဝေ ၄၄၂။
 ဝိမာနာဋ္ဌာ ၂၆၈။ ဇာဋ္ဌာ ၂၂၃၁။ ဇာဋ္ဌာ ၄။
 ၂၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂၂၁၃။ အာ-
 သိဉ္ဇိ သု - ဒိဋ္ဌာ ၂၁၉၈။ သံဋ္ဌာ ၂၂၆၈။
 အဘိဋ္ဌာ ၂၂၅။ ပေတဋ္ဌာ ၉၉။ ဇာဋ္ဌာ ၂၂၃၂။
 အာသိဉ္ဇိသန္တိ-စရိယာဋ္ဌာ ၁၅၁။ ဇာဋ္ဌာ ၄။
 ၃၇၈။ အာသိဉ္ဇိသမိ-ဇာဋ္ဌာ ၂၂၃၁။ အာ-
 သိဉ္ဇိသမာ-သံဋ္ဌာ ၂၂၆၈။ အဘိဋ္ဌာ ၂၂၅။

အာသိဉ္ဇန (န) [အာ + သိစ + ယ] သွန်း-
 လောင်း - သွန်းလောင်း-ခြင်း။ မရိယာဒံ
 ဗဒ္ဒိတော ဥဒကာသိဉ္ဇနနပိ။ မဋ္ဌာ ၂၂၄။

အာသိဉ္ဇနဝိသ (တိ) [အာသိဉ္ဇန + ဝိသ] သွန်း-
 လောင်းအပ်သော အဆပ်ရှိသော။ အာသိဉ္ဇာ-
 ဝိသ-ကြည့်။

အာသိဉ္ဇန္တ (တိ) [အာ + သိစ + အ + အန္တ။ ထိ-
 ဉ္ဇိ အာသိဉ္ဇန္တ] သွန်းလောင်းသောသူ။ သော-
 ပိ ဗြာဟ္မဏော အာရိယပုဂ္ဂို အကတော
 လရေ ဥဒကံ အာသိဉ္ဇန္တော ဝိယ သဗ္ဗပိ
 သိပ္ပံ ဥက္ကဏာပေတော။ မဋ္ဌာ ၁၅၉။ မယာ
 ဘာရိယံ ကမ္ပံ ကတံ...သပ္ပိ အာသိဉ္ဇန္တိယာ။
 ဓမ္မာဋ္ဌာ ၂၂၃၁။ ဝိမာနာဋ္ဌာ ၆၁။ (-မဋ္ဌာ ၁။
 ၂၈။ သံဋ္ဌာ ၂၂၁၀၂။ ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁၆။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄၁၇၆။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၂၅၁။ စရိယာဋ္ဌာ ၁၈၄။
 ဇာဋ္ဌာ ၂၂၃၁၁၃၂။)

အာသိဉ္ဇမာန (တိ) [အာ + သိစ + အ + မာန] သွန်း-
 လောင်းသော သူ။ သိတုဒကဏ္ဍ-
 သဟဿံ မတ္တကေ အာသိဉ္ဇမာနာ ဝိယ ဥပ္ပ-
 ဇူတိ။ မဋ္ဌာ ၄။ ၉၂။ (-ဓမ္မာဋ္ဌာ ၂၂၁၃၉။ ဝိမာနာ-
 ဋ္ဌာ ၁၅၀။)

အာသိဉ္ဇမာနဝိရဓာရ (တိ) [အာသိဉ္ဇမာန +
 ဝိရ + ဓာရ] သွန်းလောင်းအပ်သောနို့ရည်
 အလျဉ်ရှိသော။ နို့ရည်အလျဉ်ဖြင့် သွန်း-
 လောင်းအပ်သော။ ဇုဏ္ဍပက္ခေ ပဒေါသဝေ-

လာယံ စန္ဒာလောကေန သမန္တတော အာသိ-
 ဉ္ဇမာနဝိရဓာရံ ဝိယ ဂဂနတလံ...ဘူမိဘာဂံ
 ဒိသော။ သာရတ္ထာ ၂၂၂၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂၂၁၃၄၆။

အာသိဉ္ဇမာနဝိလိနသုဝဏ္ဏ (န) [အာသိဉ္ဇမာန
 + ဝိလိန + သုဝဏ္ဏ] သွန်းလောင်းအပ်သော
 -ကြေမှုသောရွှေ-ရွှေမျှော်။ ဥဒကံ သုဝဏ္ဏ-
 ကလသေဟိ အာသိဉ္ဇမာနဝိလိနသုဝဏ္ဏံ ဝိယ
 အဟောသိ။ အဘိဋ္ဌာ ၁၁၁၅။ သာရတ္ထာ ၃။
 ၁၄၆။

အာသိဉ္ဇိတ (တိ) [အာ + သိစ + တ] သွန်း-
 လောင်းအပ်သော။ တာယ တဿာ မတ္တကေ
 အာသိဉ္ဇိတမ္ပိ ပက္ခယိတသပ္ပိ သီတောဒကံ
 ဝိယ အဟောသိ။ ဝိမာနာဋ္ဌာ ၆၁။

အာသိဉ္ဇိတဗ္ဗ (တိ) [အာ + သိစ + တဗ္ဗ] သွန်း-
 လောင်းအပ်သော။ အပ္ပါဏကမေဝ ဥဒကံ
 အာသိဉ္ဇိတဗ္ဗံ။ ဝိဋ္ဌာ ၂၂၇၂။ (-ဝိဋ္ဌာ ၃။ ၁၃၃။
 ဝိဋ္ဌာ ၄။ ၅၀။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၃၅။)

အာသိဉ္ဇိတုံ (ကြိဝိ) [အာ + သိစ + တုံ] သွန်း-
 လောင်းခြင်းငှါ။ န တုံ အမှာကံ အယျာယ
 ပက္ခယိတံ သပ္ပိ အာသိဉ္ဇိတုံ အနုစ္စဝိကာ။
 ဓမ္မာဋ္ဌာ ၂၂၃၁။ ဝိမာနာဋ္ဌာ ၆၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၁၃၃။)

အာသိဉ္ဇိတော (ကြိဝိ) [အာ + သိစ + တော] သွန်း-
 လောင်း၍။ ဥဒကံ ကလသေ အာသိဉ္ဇိတော။
 မဉ္ဇာ ၁၈၁။ ပုန တတ္ထ အစ္စောဒကံ ဝါ အာ-
 သိဉ္ဇိတော။ ဝိဋ္ဌာ ၃။ ၁၀၄။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၀၀။
 ကခါရိဋ္ဌာ ၉၃။ (-ဝိဋ္ဌာ ၃။ ၃၂၀။ ဝိဋ္ဌာ ၄။ ၄၈။
 ဒိဋ္ဌာ ၁။ ၁၆၇။ မဋ္ဌာ ၃။ ၅၉။ သံဋ္ဌာ ၃။ ၅၄။
 ၂၁၉။ အံဋ္ဌာ ၃။ ၇။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၁၈၈။ အဘိ-
 ဋ္ဌာ ၂။ ၃၃၄။ ဓမ္မာဋ္ဌာ ၁၆။ ၂၀၃။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၁။
 ၄၇။ သာရတ္ထာ ၂။ ၁၁၇။ သာရတ္ထာ ၃။ ၃၅၅။)

အာသိဉ္ဇိယမာန (တိ) [အာ + သိစ + ယ + မာန] သွန်း-
 လောင်း အပ်သော။ သီတောဒကေန

အာသိပ္ပိယမာနံ ဝိယ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဘိဋ္ဌ၊
၂။၁၃။ (-ဥဒါန၊၄။၃၇၂။)

အာသိတ (တိ) [အာ+သိ+တ] (က) အထူး
အားဖြင့် မှီသော။ (ခ) ကပ်ရောက်-ချဉ်း
ကပ်-အပ်သော။ (က) အသိတောတိ အာ-
သိတော ဝိသေသေန နိဿိတော။ မဟာ-
နိ၊၄။၁၇၇။ (ခ) သော မဟာ ဘဂဝါ အာ-
သိတော ဥပါသိတော။ စူဠနိ၊၂၀၇။ အာသိ-
တောတိ ဥပသက်မိတော။ စူဠနိ၊၄။၈၂။

အာသိတ (တိ) [အာ+သိ+တ] ဓား၍ဝပြီးသော။
ဗုမပက္ကာနိ မာသိတော (ဇာ၊၁။၉၁) တိ ဥဒမ္မ-
ရာဒီနိ ဓူကုပလာနိ ခါဒိတော အသိတော ဓာ-
တော သဟိတော။ ဇာ၊၄။၂။၄၀၃။ တတ္ထ
ဟေဿာမိ အာသိတော။ ဇာ၊၁။၃၈၁။ ဇာ၊
၄။၅။၇၂။ အသိတ- နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

အာသိတ္တ (တိ) [အာ+သိ+တ] သွန်းလောင်း-
လောင်းထည့် - အပ်သော။ တတြ ဥဒကံ
အာသိတ္တံ ဝိဝဇ္ဇတိ နော သက္ကာတိ။ အံ၊၁။
၁၂၈။ အဘိ၊ပု။၁၃၇။ သပ္ပိ ဝါ တေလံ ဝါ
ဝါလုကာယ အာသိတ္တံ ဩသိဒတိမေဝ။
အံ၊၁။၂၈၂။ (-ဝိ၊၄။၂။၁၃၆။ သံ၊၄။၁။၂၈၉။
သံ၊၄။၂။၁၇၂။ အံ၊၄။၁။၁၃၂၊၃၄၆။ ဓမ္မ၊
၄။၁။၆။၃၁၁၊၄၄၂။ ဓမ္မ၊၄။၂။၂၀၁၊၄၁၄။
ဝိမာန၊၄။၆၂။ ထေရီ၊၄။၇၀။ ဇာ၊၄။၆။၂၁၂။
ဝိမတိ၊၂။၄၅။ မူလ၊၄။၂။၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။
၃၀။)

အာသိတ္တဥဒက (န) [အာသိတ္တ+ဥဒက] သွန်း
လောင်းအပ်သော ရေ။ နာနကောဋ္ဌကဝါပိ-
အာသိသု စာသေဟိ အာသိတ္တဥဒကေန ဝါ
နာယန္တဿ အနာပတ္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၂၉၉။ (-
သံ၊၄။၂။၂၆၈။ အံ၊၄။၁။၃၄၆။ အံ၊၄။၂။၉၃။
အံ၊၄။၃။၁၄၈၊၂၆၆။ အဘိ၊၄။၂။၅။ ဇာ၊၄။
၄။၁၁၀။ အံ၊၄။၂။၃၂၅။)

အာသိတ္တက (တိ) [အာသိတ္တ+က] သွန်းလောင်း
အပ်သော။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာသိတ္တကသဒ္ဓိသ (တိ) [အာသိတ္တက+သဒ္ဓိသ]
သွန်းလောင်းသည်နှင့်တူသော။ တက္ကံ သိသေ
အာသိတ္တကသဒ္ဓိသာဝ ဟောန္တိ။ ဝိ၊၄။၃။
၂၈၃။ သာရတ္ထ၊၃။၂၄၃။

အာသိတ္တကာဓာရ (ပု) [အာသိတ္တက+အာဓာ-
ရ] ယာဂူ၊ အပျော်ယမကာ စသည်တို့ကို
လောင်းထည့်ရာ ဖြစ်သော အောက်ခံခွက်။
တဿ စ ပါယာသာဒီဟိ အာသိတ္တကာဓာ-
ရေတိ အတ္တော။ ဝိမတိ၊၂။၂၃၄။ အာသိတ္တ
ကူဓာန-လည်း ကြည့်။

အာသိတ္တကာလ (ပု) [အာသိတ္တ+ကာလ] သွန်း
လောင်းရာ အခါ။ ဥဒကဿ အာသိတ္တကာ-
လော ဝိယ ဝေသနာယ လဒ္ဓကာလော။ အံ၊၄။
၂။၉၈။

အာသိတ္တကူဓာန (န) [အာသိတ္တက+ဥပဓာန]
ကြေးနီ-ငွေ-ပြင် ပြုအပ်သောအုပ်။ (ရစ်
မြှောင် ဆယ်ခြောက်မြှောင် စသော အခြင်း
အရာအားဖြင့် ပြုလုပ်သော ခွက်သဏ္ဌာန်ရှိ
သော အောက်ခံတည်ရာတမျိုး။ ၎င်းအောက်
ခံခွက်၌ပူသော နိဂဏာ ဆုမ်းစသည်ကို ထည့်
၍ အေးမသွားအောင် ၎င်းခွက်၏ အပေါ်၌
ထမင်းစားခွက်ကို တင်ထား တတ်ကြ၏။
ဝိမတိ၊၂။၂၃၄။ စူဠဝါပါဠိတော်နိဿယ လည်း
ကြည့်။) တေန ခေါ် ပန သမယေန ဆဗ္ဗန္တိ-
ယာ ဘိက္ခု။ အာသိတ္တကူဓာနေန ဘူဠန္တိ။
ဝိ၊၄။၂၆၁။ အာသိတ္တကူဓာနံ နာမ တမ္ပ-
လောဟေန ဝါ ရတေန ဝါ ကတာယ
ပေဋ္ဌာယ ဧတံ အဝိဝစနံ။ ဝိ၊၄။၄။၅၁။
ဝိသင်္ဂဟ၊၄၄၃။ (-ဓမ္မ၊၄။၂။၅၅။)

အာသိတ္တစေလ (န) [အာသိတ္တ+စေလ] သွန်း
လောင်းအပ်သော- လောင်းထည့်အပ်သော
-ဆီ။ သတ္တသု ပိစုပဋ္ဌလေသု အာသိတ္တစေ-
လံ ပိစုပဋ္ဌလာနိ ဝိယ သတ္တ အင်္ဂိပဋ္ဌလာနိ

ဗျာပေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၅။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၁၃၆။
(-ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၁၂၊ ၁၃၁။)

အာသိတ္တပဏ္ဏာက (ပု) [အာသိတ္တ+ပဏ္ဏာက] သုဂ်
ဖြင့် ခံတွင်း၌ သွန်းလောင်းအပ်သော-သွန်း
လောင်းအပ်သော သုဂ်ရှိသော - ပဏ္ဏာက။
အာသိတ္တပဏ္ဏာက။ (သုတပါးတို့အင်္ဂါဇာတ်ကို
ခံတွင်းဖြင့်ရပ်၍ သုဂ်ကိုမြှိုသွန်းရမှ ကိလေ
သာ ဖုဂပုပ္ဖနိယ ငြိမ်းအေးခွင့်ရသူ။) ယသ
ပရေသ အင်္ဂဇာတ် မုခေနေ ဂဟေတော အသုဓိ-
နာ အာသိတ္တဿ ပရိစ္ဆာယော ဝူပသမ္ပတိ။
အယံ အာသိတ္တပဏ္ဏာကော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၉၇။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၄၅။ (-ကင်္ခါ၊ ၁၀၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။
၁၆၇။)

အာသိတ္တပါဒဇောဝန (န) [အာသိတ္တ+ပါဒ+
ဇောဝန] သွန်းလောင်းအပ်သော ခြေဆေး
ရေးခါရကဿ သိသေ အာသိတ္တပါဒဇောဝန-
မတ္တံ အဒ္ဓသ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၄၁၄။

အာသိတ္တဝိသ (ပု၊ န) [အာသိတ္တ+ဝိသ] (ဝ)
သွန်းလောင်းအပ်သော (ကျိန်စာဟူသော)
အဆိပ်။ (တိ) (၂) သွန်းလောင်းအပ်သော
- တကိုယ်လုံး၌ လောင်းထည့်ထားသကဲ့သို့
သော-အဆိပ်ရှိသော။ (၁) အောက်ပုဂ်
ကြည့်။ (တိ) (၂) အာသိတ္တဝိသတိ သက-
လကာယေ အာသိတ္တိတော ဝိယ ဌပိတဝိသာ
ပရဿ ဓ အတ္တနော သရိရေ ဓ အာသိဉ္ဇနဝိ-
သတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄၊ ၃။ ၅၄။ (-အာရတ္တ၊
၂။ ၂၂။)

အာသိတ္တသတ္တ (တိ) [အာသိတ္တ + သတ္တ]
ထည့်သွင်းအပ် - သွန်းလောင်းအပ်-သော
(ကျိန်စာဟူသော) အဆိပ်ဖြင့် ကပ်ငြိသော၊
ကျိန်စာအဆိပ်သင့်သော။ အာသိတ္တသတ္တော
နိဟတော ပထဗျာ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၉၂။ အာသိတ္တ-
သတ္တောတိ အာသိတ္တဝိသေန သတ္တော။ ဇာ၊
၄၊ ၅။ ၉၁။

အာသိတ္တသုဝဏ္ဏပဋိမာ (တိ) [အာသိတ္တ+သုဝဏ္ဏ
+ပဋိမာ] သွန်းလောင်းအပ်သောရွှေ-ဆင်း
တု-ရုပ်တု။ တတ္ထ တဋ္ဌကေ အာသိတ္တသုဝဏ္ဏ-
ပဋိမံ ဝိယ ခါရကံ အဒ္ဓသ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁။ ၇၁။

အာသိတ္တုဒက (န) [အာသိတ္တ+ဥဒက] သွန်း
လောင်းအပ်သောရေ။ န နှာနကောဋ္ဌကဝါပိ-
အာဝိသု စာလေဟိ အာသိတ္တုဒကေန နှာ-
ယန္တဿ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၃၇။

အာသိတ္တောဒက (တိ) [အာသိတ္တ+ဥဒက] သွန်း
လောင်းအပ်သော ရေရှိသော၊ ပြည့်သော-
စီးဆင်းသော-ရေရှိသော။ အာသိတ္တောဒ-
ကနိ ဝဇ္ဈမာနိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၃။ အာသိတ္တော-
ဒကနိ ဝဇ္ဈမာနိတိ ပရိပုဏ္ဏသလိလာ မဂ္ဂါ စ
ကန္တထုဓ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၀။ အာသိတ္တောဒက-
နိ ဝဇ္ဈမာနိတိ ဂမနမဂ္ဂါ စေဝ တံတံ ဥဒက-
မဂ္ဂါ စ သမ္ပဒေဝ ဒေဝေနပုဋ္ဌတ္တာ တဟံ တဟံ
ပဋ္ဌရိတဥဒကသန္တမာနဥဒကား ဝိ၊ ၄။ ၂။
၃၅၅။

အာသိဝါဒ (ပု) [အာသိ+ဝါဒ] တောင့်တ
ကော။ ဆုပေးကော။ ဝန္တမာနာဟိ တံ...
အာသိဝါဒံ အတ္ထတော ဝေါပေသိ နာမ။
ဝိမာန၊ ၄။ ၂၀။

အာသိသန (န၊ တိ) [အာ+သိသ(သိသိ)+ယု]
လိုချင်-တောင့်တ-ခြင်း။ အာသာ အာသိ-
သနာ အာသိသိတတ္ထံ (အာသိ သနာ အာ-
သိ သိတတ္ထံ။ သိ၊ သျှာ)။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။
အာသိသနဝသေန အာသိသနာ။ အဘိ၊ ၄။
၁။ ၃၉၇။

အာသိသိတ (တိ) [အာ+သိသ(သိသိ)+တ] လို
ချင် - တောင့်တ - သော၊ သူ။ အာသိသိ-
တတ္ထ-ကြည့်။

အာသိသိတတ္ထ (န) [အာသိသိတ+တ္ထ] လိုချင်
-တောင့်တ-သော သူ၏အဖြစ်။ အာသာ
အာသိသနာ အာသိသိတတ္ထံ။ အဘိ၊ ၈။ ၂၁၅။

အသိသိတထာ သာဝေါ အသိသိတတ္ထံ။
အဘိဋ္ဌာ၁။၃၉၇။

အသိ (တိ) [အသ+တိ။ ဓာန်၊၆၅။ အသ+
သသ+ကိ။ အ-ကို ဤ-ပြ။ ဝိပိ၊ဓာန်။]
(၁) မြေစွယ်။ (၂) လိုအပ်သော အကျိုး
စီးပွားကို တောင့်တခြင်း။ (၃) အသိမည်
သော အလင်္ကာ။ (၁) အသိတ္ထိ သပ္ပဒါ-
ဌာထ။ ဓာန်၊၆၅။ အသိဝိသ လည်း
ကြည့်။ (၁) (၂) သပ္ပဒါဌာယ'မသိတ္ထိ။
ဣဌဏာ သိသနာယပိ။ ဓာန်၊၈၇။ (၃)
အသိ နာမ သိယာ'တ္ထဏ။ ဣဌဏာ'သိသန
ယထာ။ သုဗောဓာလင်္ကာရ။၃၃၄။

အသိတိက (တိ) [အသိတိ+တိက] (၁)အနှစ်
ရှစ်ဆယ်(အဋ္ဌယ်)ရှိသော၊ သူ။ (၂) နယ်ပင်
တမျိုး။ ကန်စွန်းနယ်။ (၁) အသိတိကော
မေ ဝယော ဝတ္တတိ။ ဒီ၊ ၂။၈၅။ သံ၊၃။၁၃၃။
အသိတိကောတိ အသိတိသံဝတ္ထရိကော။ ဒီ၊
၆၂။၁၃၈။ သံ၊၆။၃။၂၃၈။ ဝုဒ္ဓေါ စေပိ
ဗြာဟ္မဏ ဟောတိ အသိတိကော ဝါ နာ-
ဝုတိကောဝါဝဏသတိကော ဝါ ဇာတိယာ။
အံ၊၁။၆၈။ အသိတိကောတိ အသိတိဝဏ-
ဝယော။ အံ၊၆။၂။၄၃။ (- ဇာ၊၁။၁၆၉။
သုတ္တနိ၊၆။၁၅၂။ အပါ၊၆။၂။၂၀၄။ ဇာ၊၆။
၃။၃၇၃။)(၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အသိတိကပဗ္ဗ (န) [အသိတိက+ပဗ္ဗ]ကန်စွန်း
နယ်၏ အဆစ်။ သေယျထာပိ နာမ အသိ-
တိကပဗ္ဗာနိ ဝါ ကာဠပဗ္ဗာနိ ဝါ။ မ၊၁။၁၁၅။
အသိတိကပဗ္ဗာနိ ဝါ ကာဠပဗ္ဗာနိ ဝါတိ
ယထာ အသိတိကဝလ္လိယာ ဝါ ကာဠဝလ္လိ-
ယာ ဝါ သန္နိဋ္ဌာနေသု မိလ္လာယိတွာ မဇ္ဈေ
ဥနုတုနုတာနိ ဟောန္တိ။ မ၊၆။၁။၃၅၄။ အသိ-
တိကပဗ္ဗာနိတိ အသိတိကပိဋ္ဌပဗ္ဗာနိ။ မ၊
၆။၂။၃၆။

အသိတိကပိဋ္ဌပဗ္ဗ (န) [အသိတိက+ပိဋ္ဌ +
ပဗ္ဗ] ကန်စွန်းနယ်၏ ကျောက်ကုန်းအဆစ်။
အသိတိကပဗ္ဗ-ကြည့်။

အသိတိကဝလ္လိ (တိ) [အသိတိက+ဝလ္လိ] ကန်
စွန်းနယ်။ အသိတိကပဗ္ဗ-ကြည့်။

အသိတိကဝဿ (ပ) [အသိတိက + ဝဿ]
ရှစ်ဆယ်-ရှိသော-ပြည်သော-နယ်။ အသိ-
တိကဝဿတော ပရံပဉ္စမော အာယုကော-
ဌာသော။ မ၊၆။၂။၄၀။

အသိတိယ (တိ) [အသိတိ+တိက] ရှစ်ဆယ်
ထိုင်တန်သော၊ အသပြာရှစ်ဆယ် ထိုင်တန်
သော။ အသိတိယာ နာဝုတိယာ စ ဂါထာ၊
သဏာရဟာ စာပိ အဝေယျ ဂါထာ။ ဇာ၊ ၂။
၁၃၇။ (-ဇာ၊၆။၅။၅၅။) အသိတိက-
လည်း ကြည့်။

အသိဒေတိ (ကြိ) [အသ+သဒ+အ+တိ] (၁)
ညှဉ်းဆဲ၏၊ ထိပါး-ပုတ်ခတ်-၏။ (၂) ချဉ်း
ကပ်၏။ (၁) အသိဝိသပ္ပိ အသိဒေ၊ ယေန
ဒေဌာ န ဇီဝတိ။ အံ၊ ၂။၆၀။ ဒီ၊၆။၂။၁၇၄။
အသိဒေတိ သန္ဓေယျ။အံ၊၆။၃။၂၇။ အသိ-
ဒေတိ အက္ခမနာဒိဝသေန ဗာဓေယျ။ ဒီ၊၆။
၂။၁၇၉။ (-အံ၊ ၂။၃၂၇။ ဇာ၊ ၂။၆၁။၁၂။
အံ၊၆။၃။၁၂၂။ ဇာ၊၆။၅။၂၉၀။၄၉၂။) (၂)
မနုဿဇေဂ္ဂူ နာသိဒေ၊ ဇာ၊၁။၂။၁၆။ နာသိ-
ဒေတိ န အသိဒေ ဝေဋ္ဌပေ န ဥပဂစ္ဆေယျ။
ဇာ၊၆။၄။၅၇။

အသိဒိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အသ+သဒ+တွာ]
ကပ်ရောက်-ချဉ်းကပ်-၍။ ဣဓ ခေါ ပန
ထေ ဝါသေဋ္ဌ တေဝိဋ္ဌာ ဗြာဟ္မဏာ အသိ-
ဒိတွာ (အသိသိတွာ။ က) သံသိဒန္တိ။ ဒီ၊၁။
၂၃၃။ အသိဒိတွာတိ အမဂ္ဂမေဝ မဂ္ဂေါတိ
ဥပဂန္တု။ ဒီ၊၆။၁။၃၃၆။

အသိန (တိ) [အသ+တ။ အတ္တတိတိ အသိ-
နော။ ရှု၊နာ-၃၈၆။] (၁) (က) နေထိုင်

သော။ (ခ) လာရောက်၍ နေထိုင်သော။
 (၂) လွှမ်းမိုး-နှိပ်စက်-အပ်သော။ (၃)
 ကပ်ရောက်၍တည်သော။ (၁) (က) နဂဏ
 ပဏေ အာသိနံ၊ သံ၊ ၁။ ၁၉၆။ ထေရ။ ၃၇၂။
 စူဠနိ။ ၁၅၅။ အာသိနန္တိ နိသိန္တံ၊ ထေရ။ ၄။
 ၂။ ၅၃၁။ အာသိနန္တိ နိသိန္တော ဘဂဝါ ပါသာ-
 ကဏေ ဧတိယေတိ အာသိနော။ စူဠနိ။
 ၁၅၅။ အဏတ္တမာသိနံ (ဇော၊ ၂။ ၂၉၉) နိလစ္စ-
 ဏာသံ ဟုတ္ထာ နိသိန္တံ၊ ဇော၊ ၅။ ၂၁၇။ (-
 သုတ္တနိ။ ၄၄၆။ အပါ၊ ၁။ ၁၈၄၊ ၃၄၆။ ဇော၊ ၂။
 ၅၃၊ ၈၄၊ ၃၁၇။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၁။ ဇော၊ ၅။
 ၂၆၅၊ ၃၆၄။) (ခ) အာသိနာနံ ပဒါပယေ။
 ဇော၊ ၂။ ၂၉၃။ အာသိနာနန္တိ အာဂန္တာ
 နိသိန္တာနံ...ပဒါပယေ။ ဇော၊ ၅။ ၂။ ၂။ (၂)
 (၃) ပါသာဏ မာသိနော (ဇော၊ ၁။ ၂၀)-
 တိ...သော စ ထေန အာသိနော အာသိဝိ-
 ဇော အဇ္ဈောတ္တဇော...ပါသာဏံ ဝါ အာသိ-
 နော၊ တံ ခုရစက္ကံ အာသဇ္ဇ ပါပုဏိတာ
 ဌိတောတိ အတ္ထော။ ဇော၊ ၅။ ၁။ ၃၈၇။

အာသိယတိ (ကြိ) [အာ+သိ+ယ+တိ] မှိုင်း။
 ဥဒကေ အာသိယတိ။ မိလိန္ဒ။ ၇၉။

အာသိဝါဒန (န) [အာသိ+ဝါဒန] အလိုရှိအပ်
 သော အကျိုးစီးပွားကို တောင့်တ ပြောဆို
 ခြင်း။ ဆုပေးခြင်း။ ကာလေန ကာလံ အာ-
 သိဝါဒနဝသေန သုဋ္ဌပယုတ္တနန္တိဇောသော-
 တိ စ ဝဒန္တိ။ ဝိမာနာ၊ ၅၇။ အာသိဝါဒ-
 လည်း ကြည့်။

အာသိ(သိ)ဝိသ (ပု) [(၁) အာသု+ဝိသ။
 အာသု သိယံ ကေဏ ဝိသံ အာဂစ္ဆတိတိ
 အာသိ(သိ)ဝိသော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၄။ ဥဏ္ဍိ
 ဗျဉ္ဇနေ။ အာသိဝိသော။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၇။
 (၂) အာသိတ္ထ+ဝိသ။ (၃) အသိတ+ဝိသ။
 (၄) အသိသဒိသ+ဝိသ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၅၄။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ (၅) အာသိ+ဝိသ။ အာသိတိ
 ဝါ ဒါဌာ ဝုဇ္ဇတိ။ တတ္ထ သန္တိဟိတဝိသောတိ

အာသိဝိသော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ အာသိယံ
 ဝိသံ ကေဏာတိ အာသိဝိသော၊ အာသိ
 သပ္ပဒါဌာ။ ဇာန်၊ ၄။ ၆၅၃။ (အာဂိဝိဗ-သံ)]
 လျင်မြန်စွာတက်လာသော အသိပ်ရှိသော-
 သွန်းလောင်းအပ်သော အသိပ်ရှိသော -
 စားလိုက်သမျှ အစာအားလုံး အသိပ်ချည်း
 သာ မြစ်သွားသောကြောင့် စားမျှအပ်
 သော အသိပ်ရှိသည်ဟု ဆိုရလောက်သော-
 သန်လျက်စားကဲ့သို့ ထက်မြက်သော အသိပ်
 ရှိသော-အစွယ်၌ စုဆောင်းထားအပ်သော
 အသိပ်ရှိသော-သတ္တဝါ။ မြေ။ ဝရံ တေ
 မောဏပုရိသ အာသိ(သိ)ဝိသဏ ဇောရ-
 ဝိသဏ မုခေ အင်္ဂဇာတံ ပက္ခိတ္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။
 (-သံ၊ ၂။ ၂၆၇၊ ၃၈၁။ အံ၊ ၁။ ၄၅။ အဘိ၊
 ပု။ ၁၅၅။ အပါ၊ ၁။ ၄၉။ ဇော၊ ၁။ ၆၆၊ ၃၉၀။
 ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃၊ ၃၄၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၁၇။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၀၇၊ ၁၅၀၊ ၁၇၆၊ ၂၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၊ ၆၃၊
 ၁၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၉၊ ၁၄၀။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၆၄၊ ၈၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၊ ၂၇၇။ သံ၊
 ၄။ ၃။ ၁၄၊ ၅၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
 ၇၇၊ ၄၄၅။ ပရိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀-၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၈၉၊
 ၃၀၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁၊ ၁၇၆၊ ၃၉၀။ ဝိမာနာ၊ ၄။
 ၂၈၉။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၁။
 ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ ဇော၊ ၄။ ၂။
 ၂၁၉။ ဇော၊ ၅။ ၈၇။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂။ သိ၊ ၄။
 သင်္ဂ၊ ၁။ ၁၁၀။ သိ၊ ၄။ သင်္ဂ၊ ၂။ ၅၀။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၂၉၃၊ ၃၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
 ၄၄၇။)

အာသိဝိသဒ္ဓ (တိ) [အာသိဝိသ+ဒ္ဓ] မြွေ
 ကိုက်အပ်-မြွေကိုက်ခံရ-သောသူ။ တေသံ
 သမ္ပယောန ဓမ္မပုန် အာသိဝိသဒ္ဓာဒိနံ ဝသေန
 ဝေဒိတဉ္စ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၇၈။)

အာသိဝိသဒ္ဓပ္ပမာ (ထိ) [အာသိဝိသဒ္ဓ+ဥပ-
 မာ] မြွေ-ကိုက်အပ်-အကိုက်ခံရ-သောသူ

ဟူသော-ဥပမာ။ အယံ ပနတ္ထော အာသိ-
ဝိသဒဋ္ဌပမာယ ဝိပေတဗ္ဗော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။

အာသိဝိသပုရိတဝဗ္ဗိက (ပု) [အာသိဝိသ+ပုရိတ
+ဝဗ္ဗိက] မြေတို့ဖြင့် ပြည့်သောတောင်ပို။
အာသိဝိသပုရိတဝဗ္ဗိကောဝိယ။...ဗဟိမဋ္ဌောဝ
ဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၇။

အာသိဝိသပေါတက (ပု) [အာသိဝိသ+ပေါတ-
က] မြေငယ်။ အဉ္စနိသလကမတ္တမ္ပိ အာသိ-
ဝိသပေါတကံ ကဏ္ဍာဒိသု ပိဋန္တန္တော။...ဥရဂံ
အဝဇာနာတိ နာမ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ဒေ အာ-
သိဝိသပေါတကာ ကိဋ္ဌန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၄။

အာသိဝိသဘရိတ (တိ) [အာသိဝိသ+ဘရိတ]
မြေတို့ဖြင့်ပြည့်သော။ ဝေဠုပါ ပုဂ္ဂလာ အာ-
သိဝိသဘရိတာ ဝိယ ဝဗ္ဗိကာ အပ္ပိယသိလာ
ဟောန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၈၂။

အာသိဝိသသုတ္တ (န) [အာသိဝိသ+သုတ္တ] အာ-
သိဝိသ သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ ပါဠိ၊ ၄-
နိပါတ်၊ ၃-ပတ္ထာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။
အံ၊ ၁။ ၄၂၅။

အာသိဝိသာလယသမ (တိ) [အာသိဝိသ+
အာလယ+သမ] မြေတို့၏နေရာနှင့်တူသော။
အာသိဝိသာလယသမေ။ အပါ၊ ၂။ ၂၁။

အာသိဝိသုပမ (တိ) [အာသိဝိသ+ဥပမာ]
မြေ-ဟူသောဥပမာရှိ - နှင့်တူ - သော။
စတ္တာရေ အာသိဝိသုပမာ ပုဂ္ဂလာ။ အံ၊ ၁။
၄၂၅။ အဘိ၊ ပု။ ၁၀၈။ (-၎င်း။ ၁၅၅။ ထေရိ၊
၄၂၉။ အဘိ၊ ပု။ ၁၅၅။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၀၉။ ထေရိ၊ ၄။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၁၆၅။)

အာသိဝိသောပမသုတ္တ (န) [အာသိဝိသ+ဥပမာ
+သုတ္တ] အာသိဝိသောပမသုတ်။ သံယုတ္တ-
နိကာယ၊ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊
၁-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၂။ ၃၈၁-၂။

အာသိသက (တိ) [အာ+သာသ (သိသ၊ သိသိ)
+က] လိုဏား-တောင်တ-မြော်လင့် -
ရွာမှီး-သော၊ သူ။ အာသိသကာ ဥတ္တမတ္ထံ၊
ပရိဝါရေန္တိ တံ သဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၂၉။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၃၈၈။ ဥတ္တမတ္ထံ နိဗ္ဗာနံ အာသိသကာ
ဂဝေသကာ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။ (-မိလိန္ဒ။
၃၂၅။)

အာသိသဋ္ဌ (ပု) [အာသိသာ+အတ္ထ] (၁) ရှင်
လန်းအားတက်စေခြင်း အနက်သဘော။ (၂)
တောင်တခြင်း အနက်သဘော။ ဓမ္မိယာ
ကဏာယ။...တိ ဝေဒနတော သမ္ပဟံသနသင်္ခါ-
တေန အာသိသဋ္ဌေန၊ ပဏိဓာနတော ပဋ္ဌာ-
ယ ကထံ နာမာဟံ မုတ္တော မောဓယိအာ-
မိတိအာဒိနာ နယေန အာသိသဋ္ဌေန ဝါ
နာထတေတိ နာထောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဝဇီရ၊ ၈။

အာသိသတိ (ကြိ) [အာ+သာသ (သိသ၊ သိသိ)
+ အ + တိ။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၁၈၃-၌ လရဿနှင့်
အာသိသတိ စသည်ဖြင့် ရှိ၏။] (၁) လိုချင်
-တောင်တ-၏။ (၂) မှီဝဲ၏။ (၃) အာသိ-
သတေဝ သော ပက္ခိ၊ အာသိသတေဝ သော
ဝိဇော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၄၀။ အာသိသတေဝါတိ
အာသိသတိ ယေဝ ပတ္တေတိ ယေဝ။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၂၃၇။ (-ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ ဝိပတိ၊ ၁။ ၂။
မူလဋီ၊ ၂။ ၁။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၄။) အာ-
သိသန္တိ-သုတ္တနိ၊ ၄၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၄။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂။ အနုဋီ၊ ၂။ ၁၅၇။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၂။
အာသိသာဟိ-ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ အာသိသ-
ဇာ၊ ၁။ ၁၄၀။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ အာသိသေ-
ထ-ဇာ၊ ၁။ ၁၃၂။ ၂၃၂။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆၀။ အံ၊ ၄။
၁။ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၇၀။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၅၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၉။ (၂) န ဘာဝိတ မာသိ-
သထိ(ဒါ၊ ၃။ ၄၀)တိ ဘာဝိတ နာမ တေသံ
သညာယ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ၊ တေ န အာသိ-
သတိ န သေဝေတိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။

အာသိသန (န၊ထိ) [အာ+သိသိ+ယု] လိုချင်-
-တောင့်တ-ခြင်း။ အာသိသနာ အာသိသိတတ္ထံ။ မဟာနိဇ္ဈိ။
အာသိသနာတိ အာသိသနာ၊ ပတ္တနာတိ
အတ္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၄။ အာသိသနံ ပေမ-
ဝသေန ပေမဝတ္ထုနော သေနာ ပတ္တနာဝ
ဟောတိထိ အာဟ မဂ္ဂနာ ပတ္တနာတိ။ သံ၊
၃။၁။၃၁၄။ (-နေတ္ထိ။၄၅။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၄၆၆။ မဟာနိဇ္ဈိ၊၃၄။ ဝိမတိ၊၂။၉၈။ နေတ္ထိ၊
ဝိ၊၁၈၅။)

အာသိသနဋ္ဌ (ပု) [အာသိသန+အတ္ထ] လိုချင်-
-တောင့်တ-ခြင်း ဟူသော အနက်သဘော။
အာသိသနဋ္ဌေန အာသိသနာ။ နေတ္ထိ၊ ၄။၈၆။
အာသိသနဋ္ဌနာတိ ဣစ္ဆနဋ္ဌေန။ နေတ္ထိ၊၃။
၅၉။

အာသိသနတ္ထ (တိ) [အာသိသန+အတ္ထ] လိုချင်-
-တောင့်တ-ခြင်း အနက်ရှိသော။ ကပ်တိတိ
ပဿ ပုဗ္ဗေ အာသိသနတ္ထတံ ဝတော။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၇၀။

အာသိသနိယ (တိ) [အာ+သိသိ+အနိယ] လိုချင်-
-တောင့်တ-အပ်သော။ အာသိသ-
နိယဗဟုရတနပရိပူရိတံ။ မိလိန္ဒ၊၂။

အာသိသန္တ (တိ) [အာ+သိသိ+အ+အန္တ] (၁) လိုချင်-
-တောင့်တ-သော။ သူ။ (၂) မှီဝဲသော။ သူ။ (၃) ဘန္တေ ယထာ ဘဂဝါ
သပုတ္တာယ မာတုယာ အရောဂကာဝံ အာသိ-
သန္တော အာဟ။ ဥပါန၊ဋ္ဌ၊၁၁၂။ (-ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌ၊၂၄၆။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၃၁၆။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၄၁၅။
သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၁၈၅။) (၂) အာ-
သိသတိ (၂) ကြည့်။

အာသိသမာန (တိ) [အာ+သိသိ+အ+မာန] လိုချင်-
-တောင့်တ-သော။ သူ။ အာသိသ-
မာနာ ပုတ္တက ဣတ္ထတ္ထံ။ သုတ္တနိ၊၄၃၅။ စူဠနိ၊
၇။ အာသိသမာနာတိ ဂ္ဃပါဒိနိ ပတ္တယမာနာ။

သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၄။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၂။ (-ဇာ၊၁။
၂၀၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉။)

အာသိသမာနဂ္ဃပ (တိ) [အာသိသမာန+ဂ္ဃပ] လိုချင်-
-တောင့်တသော သဘောရှိသော။ သူ။
အာသိသမာနဂ္ဃပေါ၊ ကိဿ တံ ဣမ မာဂ-
တော။ ဝိ၊၅။၂၅၅။ အာသိသမာနဂ္ဃပေါဝါတိ
ပစ္စာသိသမာနဂ္ဃပေါ ဝိယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၈၇။

အာသိသဝါစာ (တိ) [အာသိသိ+ဝါစာ] (အ-
သက်ရှည်ပါစေသတည်း စသည်ဖြင့်) တောင့်
တသောစကား။ တဒါဟံ အာသိသဝါစံ၊
အဝေါစံ အနုကမ္ပိကာ။ အပါ၊၂။၂၁၂။ ထေရီ၊
ဋ္ဌ၊၁၅၃။

အာသိသဝါဒ (ပု) [အာသိသိ+ဝါဒ] တောင့်တ
သောစကား။ တသေ ပိတဏှ ပယုတ္တံ အာသိ-
သဝါဒံ အဘိဝါဒနဝါဒံ မာတဏှ တဂိနိဘရိ-
ယာဟိ စ ကတံ သစ္စကိရိယံ ပကာသေန္တော။
ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉။

အာသိသာ (တိ) [အာ+သာသ (သိသ၊ သိသိ)
+အ] (၁) နောင် မချုတ်ဖြစ်လတ္တံ့သော
အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း။ (၂) လိုလား-တောင့်
တ-မြော်လင့်-ခြင်း။ (၃) အဝိစိနိရယံ
ပတ္တောတိ ဣဒံ အာသိသာယံ အတိတဝစနံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၁၂။ အာသိသာယန္တိ အဝဿံဘာဝိ-
အတ္ထသိဒ္ဓိယံ။ သာ ဟိ ဣမ အာသိသာတိ
အဓိပ္ပေတာ၊ န ပတ္တနာ။ ဝိမတိ၊၂။၂၅၅။
(၂) အာသိသာယ ဝသေန ထောမိတော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၂။

အာသိသာပေတိ (ကာ၊ကြိ) [အာ + သိသိ +
အာပေ+တိ] မှီဝဲစေ၏။ န ဘာဝိတမာသိ-
သာပေတိ။ ဒိ၊၃။၄၀။

အာသိသိက (န) [အာသိသိ+ဣက] လိုချင်-
-တောင့်တ-ခြင်း။ အာသိသိကာနိ ကရောန္တိ။
ဇာ၊၂။၂၅၂။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၉၅။ အာသိသိကာနိတိ

မဟာရာဇ ဣမေ သတ္တာ အာသိသိ က-
ရောန္တိ။ ဘေဠု၊ ၇၊ ၉၆။

အာသိသိတ (တိ) [အာ+သိသ+တ] (၁) လိုချင်
တောင့်တအပ်သော၊ အရာ။ (၂) လိုချင်
တောင့်တတတ်သော၊ သူ။ (၃) ဟိတသုခ-
ဝဟာ မေ ဘဝိယန္တိတိ ဧဝံ အာသိသိတာပိ။
အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၈၇။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။
၁၉၅။ (-မ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃။) (၂) အာသိသိ-
တေန “တုမေ ဝိဟာရမေဝ ပတ္တေတ။ အဟံ
ပဟိကိဿာပိ” တိ ဝုတ္တော။ ဝဇိရ၊ ၅၇၃။

အာသိသိတဋ္ဌာန (န) [အာသိသိတ+ဋ္ဌာန] လို
ချင် တောင့်တအပ်သော - အရပ် - နေရာ။
အာသာယ န လဘတိတိ အာသိသိတဋ္ဌာန
န လဘတိတိ အတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၁၉၅။

အာသု° (ဗျ) [အသ+ဣ။ အသတိ ခေပတိတိ
အာသု။ ဓာန၊ ၄၊ ၄၀။ အသတိ သိဃဘာ-
ဝေန ပဝတ္တတိတိ အာသု။ သိဃံ။ ကျာဒိ၊ ၁။
ထောမနိဓိ၌ အဗျယ၌ သွင်း၏။ ချ၊ ၁၃၆။
နိတိ၊ ဆုတ္တ၊ ၃၉၁။ ဆဋ္ဌဓာမူတိ၌ အာသု ဟု
ရှိပြီး အဗျယ၌ ပင် သွင်း၏။ ကောတ္ထု၊ ၁။ ၃၄၆။
မောနိယာဝိလျှပ်၌ ဝိသေသန တိလိင်ဟု ဆို
၏။ (အာရု-သံ) လျင်မြန်စွာ၊ လျင်မြန်
သော။ အာသု တုတ္တ မရံ ဓာဝိ-လမ္ပိတံ
တုဝဋ္ဌမ္ပိ ဓ။ ဓာန၊ ၄၀။ အာသု သိဃံ တေဿ
ဝိသံ အာဂစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၈၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၂။

အာသု° (ပ) [အသ+ဣ] အသက်။ ဘဝတိ
ယေနာတိ အသု။ အသ ဘုဝိ၊ ၉။ အာသုပိ။
ဓာန၊ ၄၊ ၄၀၇။

အာသု° (ကြိ) အတ္တိ-ကြည့်။

အာသု° (ဗျ) လျင်မြန်စွာ၊ လျင်မြန်သော။
အာသု°-ကြည့်။

အာသုဏမာန (တိ) [အာ+သု+ဏာ+မာန]
စကားကို နာယူထတ်သော၊ စကားကို

လိုက်နာသော၊ စကားကို နားထောင်
သော၊ သူ။ အာဏဝေါတိ အာသုဏမာနော။
သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃။ အာသုဏမာနောတိ သပ္ပုဋ္ဌိဏ-
ဝေါ ဟုတော့ စနေသမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆကော။ သံ၊ ၄၊ ၁။
၇၈။

အာသုဏာတိ (ကြိ) [အာ+သု+ဏာ+တိ]
ကြားနာ၏။ စကားကိုလိုက်နာ၏။ နားထောင်
၏။ အာသုဏန္တိ ဗုဒ္ဓဿ ဘိက္ခု။ ချ၊ ၁၅၃။
အာသုဏန္တိတိ အာသုတဝစနကဗျ ဟောန္တိတိ
အတ္တော။ ချ၊ ၄၊ ၁၀၇။

အာသုတ (တိ) [အာ+သု+တ] စီရင်အပ်သော၊
စိမ်အပ်သော (သေရည်ပြုလုပ်ဘွယ် ပစ္စည်း
ဝတ္ထုတို့ကို ရောနှော၍ စိမ်ထားအပ်သော)။
ကပ္ပတိ အန္တေ ယာ သာ သုရာ အာသုတာ
အသမ္ပတ္တာ မဇ္ဇဘာဝံ၊ သာ ပါတုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။
၄၉၉။ အာသုတာတိ သဗ္ဗသမ္ဘာရသဋ္ဌိတာ။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၈။ အာသု-
တာတိ သဋ္ဌိတာ။ ဝဇိရ၊ ၅၄၁။

အာသုမ္ဘတိ (ကြိ) [အာ+သုမ္ဘ+အ+တိ] ပစ်ချ
၏။ ဣမာနိ ဋေကလောမာနိ ဌိတကောဝ
အာသုမ္ဘသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၀။ ဌိတကောဝ အာ-
သုမ္ဘတိ... ဒါရုဘက္ကံ အာနေတော ကိလန္တာ
ဌိတကာဝ ပါတေန္တိ၊ ဧဝံ ပါတေသိတိ
အတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၃၄၇။)
ဂူထကဋ္ဌာဟံ မတ္တကေ အာသုမ္ဘိ သု-ဝိ၊ ၂။
၃၄၇။ အာသုမ္ဘိသန္တိ-ဝိ၊ ၂။ ၃၄၇။

အာသုမ္ဘိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သုမ္ဘ+တော] ပစ်
ချ၍၊ ပါနိယထာလကံ မတ္တကေ အာသုမ္ဘိ-
တော။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄၇။ အာသုမ္ဘိတောတိ ပါတေတော။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၂၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၇၆။

အာသုမ္ဘိတန (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သုမ္ဘ+တန]
ပစ်ချ၍၊ ကြိုးတန်းလန်းဆွဲချ၍၊ ဧဋ္ဌံ ပါသံ
ကရိတန၊ အာသုမ္ဘိတန ပါဒပေ၊ ဝိမာန။
၇၀။ အာသုမ္ဘိတန ပါဒပေတိ ဝိဋ္ဌပေ လဂ္ဂန-

ဝသေန ပါဒပေ ခုက္ခေ ခိပိတော။ ဝိမာနာဋ္ဌ။
၁၉၆။

အာသေဝတီ (ကြိ)[အာ+သေဝ+အ+တီ](က)
မှီဝဲ၏။ (ခ) လွန်ကဲ-ပြင်းထန်-စွာ မှီဝဲ၏။
(ဂ) အစဉ် မှီဝဲ၏။ (ဃ) ရှိသေစွာ-ရှိရှိ
သေသေ-မှီဝဲ၏။ (င) အာရုံပြုသောအား
ဖြင့် မှီဝဲ၏။ အာရုံပြု၏။ (စ) ပျိုးပျိုးသော
အားဖြင့် မှီဝဲ၏။ ပျိုးပျိုး၏။ (က) အစ္စထာ-
သဿာတမတ္တမ္ဘိ ဝေ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု မေတ္တာ-
စိတ္တံ အာသေဝတီ။ အံ၊၁။၉။ သော တံ
နိမိတ္တံ အာသေဝတီ အာဝေတီ ဗဟုလိ-
ကဏေတီ။ အဘိ၊ဝိ၊၂ဝဝ။ အာသေဝတီတိ
သေဝတီ ဘဇတီ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၄ဂ။ (-အံ၊
၁။၄၇၇။ အံ၊၂။၆၅။ အံ၊၃။၂၁၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၄၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃ဝ၅။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၅၆။ ဝဇိရ၊၁၄၆။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂ဝ၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂၂။) (င) (စ)
အနက်တို့လည်း-ကြည့်။ အာသေဝန္တိ-အဘိ၊
က၊၁၂၃။ ပေဋကော၊၁၉၁။ အာသေဝထ-
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၂၁၅။ အာသေဝေယျ၊အာသေဝိ-
အံ၊၃။၂၃၄-၅။ (ခ) ဣ ဘိက္ခု ပုဗ္ဗကုဿယံ
အာသေဝတီ။ ပဋိသံ၊၃ဝ။ အာသေဝတီတိ
ဝသိပုတ္တံ သမာဓိံ ဘုသံ သေဝတီ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၁၂၃။ (ဂ) သော တံ နိမိတ္တံ သုဂ္ဂဟိတံ
ကတော...အာသေဝတီ အာဝေတီ ဗဟုလိ-
ကဏေတီ။ ပဋိသံ၊၂၃၄။ အာသေဝတီတိ
တမေဝသညံ အာဝိတော သေဝတီ။ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၅၂။ (ဃ) ဥပ္ပန္နံ ဝါ ပဌမံ ဈာနံ
အာသေဝတီ (မဟာနိ၊၄ဝ၁) တိ အာဝိသု
တ္ထေ အာဝရေန သေဝတီ ဗဟုလိ ကဏေတီ။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄၁၄။ (င) (စ) အာသေဝန
(မူလဋီ၊၂။၇၉)ကြည့်။

အာသေဝန (န၊ထိ) [အာ+သေဝ+ယ] မှီဝဲ
ခြင်း။ (ခ) (က) လွန်ကဲ-ပြင်းထန်-စွာမှီဝဲ

ခြင်း။ (ခ) အစဉ်-ရှေးဦးစွာ-မှီဝဲခြင်း။
(ဂ) ရှိသေစွာ မှီဝဲခြင်း။ (ဃ) အာရုံပြုသော
အားဖြင့် မှီဝဲခြင်း။ အာရုံပြုခြင်း။ (င) ပျိုး
ပျိုးသောအားဖြင့် မှီဝဲခြင်း။ ပျိုးပျိုးခြင်း။
(စ) ထပ်ကာထပ်ကာ-ပြုလုပ်ခြင်း-ဖြစ်စေ
ခြင်း-ထုံမွမ်းခြင်း။ (၂) လွန်ကဲ-ပြင်းထန်-
စွာမှီဝဲအပ်သောတရား။ (၁) (က) အာသေ-
ဝနာယ သံဝတ္ထန္တိ။ ပဋိသံ၊၄၅-၆။ အာသေ-
ဝနာယာတိ ဘုသာ သေဝနာ အာသေဝနာ။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၄ဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၈၁။) (ခ) ယာ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
အာသေဝနာ ဘာဝနာ ဗဟုလိကမ္ပံ။ အဘိ၊
ဓ၊၂၆၂။ အာသေဝနာတိ အာဝိသေဝနာ။
အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၃။ (-မ၊၁။၃၇၇။ ပဋိသံ၊
၂၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၂။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၁၂။) (ဂ) ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ... အာ-
သေဝနာ ဘာဝနာ ဗဟုလိကမ္ပံ။ အဘိ၊ဓ၊
၂၆၄။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆၆။ အာသေဝနာတိ အာ-
ဝရေန သေဝနာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၃ဝဂ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇၉။) (ဃ) သော တံ
နိမိတ္တံ အာသေဝတီတိအာဝိသု ဂေါစရက-
ရကမ္ပံ အာသေဝနာတိ ဝုတ္တာ။ မူလဋီ၊၂။၇၉။
(င) တဏှာ တံ မဂ္ဂံ အာသေဝတောတိ
အာဝိသု ဘာဝနာ အာသေဝနာတိ ဝုတ္တာ။
မူလဋီ၊၂။၇၉။ အာသေဝနမန္တတာ-လည်း
ကြည့်။ (စ) အာသေဝနဋ္ဌ (ဂ)(ဃ) ကြည့်။
(၂) အာသေဝနာဘာဝနာ-ကြည့်။

အာသေဝနကာလ (ပ) [အာသေဝန+ကာလ]
မှီဝဲရာ-ပျိုးပျိုးရာ - အခါ။ ဓရိယဝါရော
ဥပ္ပန္နာနံ အာသေဝနကာလဝသေန ဓ ပါရိ-
ပုရိကာလဝသေန ဓ ဝုတ္တော။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃ဂ။

အာသေဝနဂုဏ (ပ) [အာသေဝန+ဂုဏ] မှီဝဲ
ခြင်းဟူသော ဂုဏ်ကျေးဇူး။ ဘိန္ဒုဇာတိကာ
ဟိ ဘိန္ဒုဇာတိကာနံ အဋ္ဌပဓမ္မာနံ အာသေဝန-

ဂုဏေန ပဂုဏဗလဝဘာဝံ သာယေမာနာ။
အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၀။

အာသေဝနဋ္ဌ (ပု) [အာသေဝန+အတ္တ] (က)
မှီဝဲခြင်းအနက်သဘော။ (ခ) အစဉ်-ခိုသေ
စွာ-မှီဝဲခြင်းအနက်သဘော။ (ဂ) ထပ်ကာ
ထပ်ကာ-ပြုလုပ်ခြင်း-ဖြစ်စေခြင်း-ဟူသော
အနက်သဘော။ (ဆ) (မိမိနှင့် တူသော
သဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်စေခြင်း
ဟူသော) ထုံမွမ်းခြင်း အနက်သဘော။
(က) အာသေဝနဋ္ဌေန အာဝနာ။ ပဋိသံ။
၃၀။ (-ပဋိသံ။ ၁၆၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၁၄။) (ခ) ဧကတ္တေ အာသေဝနဋ္ဌော အဘိ-
ညေယျော။ ပဋိသံ။ ၁၈။ သမထဝိပဿနာယ
ဝါ အာဒိတော၊ အာဒရေန ဝါ သေဝန-
ဝသေန အာသေဝနဋ္ဌော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။
(ဂ) (ဃ) ကုသလာဒိဘာဝေန အတ္တနာ
သဒိသဿ ပယောဂေန ကရဏီယဿ ပုနပျန်
ကရဏံ ပဝတ္တနံ အာသေဝနဋ္ဌော၊ အတ္တသဒိ-
သသဘာဝတာပါဝနံ ဝါသနံ ဝါ။ မူလ၊ ၃။
၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈၀။ အာသေဝနပစ္စယ-
လည်း ကြည့်။

အာသေဝနဒဿန (န) [အာသေဝန+ဒဿန]
မှီဝဲခြင်းကို ပြခြင်း။ သာမညေန အာသေ-
ဝနဒဿနမေဝတိ ဣဓာမိပေတမေဝ အာ-
သေဝနတ္ထံ ဒဿေတုံ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၀၇။

အာသေဝနဒဋ္ဌတာ (ထီ) [အာသေဝန+ဒဋ္ဌ+
တာ] မှီဝဲခြင်း - ပျိုးပျားခြင်း-၏ မြဲမြံ
သည်၏အဖြစ်။ ပရိယယကတာယာတိ အာ-
သေဝနဒဋ္ဌတာယ သုစိရံ ပရိယယာယ။ မ၊ ၃။
၃။ ၃၁၆။

အာသေဝနန္တ (ပု) [အာသေဝန+အန္တ] မှီဝဲ-
ပျိုးပျား-ခြင်း၏အဆုံး။ အာသေဝနပစ္စည်း
ကို ရသော အနုလောမဉာဏ်၏ အခြားမဲ့။
အနုလောမဿ ဟိ အာသေဝနန္တေ ဂေါတြ-
ဘူဉာဏံ ဥပ္ပဋ္ဌတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၅။ အာ-

သေဝနန္တေတိ အာသေဝနတော အန္တေ
အာသေဝနလာဘိနော အနုလောမဉာဏဿ
အနန္တရန္တိ အတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇၆။

အာသေဝနပစ္စယ (ပု) [အာသေဝန+ပစ္စယ]
မိမိ၏ နောက်နောက် ဖြစ်သော - မိမိနှင့် အ
လားတူသော - ဇောတို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ
ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြု
တတ်သောတရား၊ အာသေဝနပစ္စည်းတရား။
(ကျမ်းဂန်ကို သင်ယူရာ၌ ရှေးရှေးသင်ယူလေ့
ကျက်မှုသည် နောက်နောက်သင်ယူလေ့ကျက်
မှုအား လွယ်ကူအောင်၊ အရှိန်အဟုန်ကောင်း
အောင် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့၎င်း၊ နံ့သာလိမ်း
ကျံရာ၌လည်း ရှေးရှေး လိမ်းကျံအပ်သော
နံ့သာသည် နောက်နောက်လိမ်းကျံအပ်သော
နံ့သာအား ပို၍အနံ့ထွက်အောင် ထုံမွမ်းပေး
သကဲ့သို့၎င်း ထိုအတူ မိမိနှင့် ကုသိုလ်ဇော
ချင်း၊ အကုသိုလ်ဇောချင်း၊ ကြိယာဇော
ချင်းတူသော နောက်နောက်သော ဇာတ်တူ
ဇောတို့ကို ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်စေခြင်းအား
ဖြင့် အရှိန်အဟုန် အင်အား ကောင်းအောင်
ကျေးဇူးပြု ထုံမွမ်းပေးတတ်သော (ဇာတ်တူ
မဆုံးဇောမှ တပါးသော) ရှေးရှေးသော
လောကီဇော သတ္တစတ္တာလီသတို့သည် အာ
သေဝန ပစ္စည်းတရားတို့ မည်၏။) ပစ္ဆာ-
ဇာတပစ္စယော၊ အာသေဝနပစ္စယော။ ပဋ္ဌာန၊
၁။ ၁။ အာသေဝနပစ္စယောတိ ပုရိမာ ပုရိမာ
ကုသလာ ဓမ္မာ ပစ္စိမာနံ ပစ္စိမာနံ ကုသလာ-
နံ ဓမ္မာနံ အာသေဝနပစ္စယေန ပစ္စယော၊
ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၇။ အာသေဝနဋ္ဌေန အနန္တရာနံ
ပဂုဏဗလဝဘာဝါယ ဥပကာရကော ဓမ္မော
အာသေဝနပစ္စယော ဂန္ဓာဒိသု ပုရိမာပုရိမာ-
ဘိယောဂေါဝိယ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၆၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၉။
အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၇၂။ မူလ၊ ၃။ ၁။ ၂၉။ မူလ၊
၃။ ၁၁၅။ အနု၊ ၃။ ၁။ ၁၃၇။) အာသေဝနဋ္ဌ
(ဂ) (ဃ) လည်းကြည့်။

အာသေဝနပစ္စယကထာ (ထိ) [အာသေဝနပစ္စယ + ကထာ] အာသေဝနပစ္စည်းနှင့် စပ်သော စကား။ အဘိဓမ္မပိဋက ကထာဝတ္ထုပါဠိ၊ ၂၂-ဝမ်း၊ ၉-ကထာ။ အဘိ၊ က။ ၄၄၆-ဂ။ ဣဒါနိ အာသေဝနပစ္စယကထာ နာမ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၂၂။

အာသေဝနပစ္စယဘာဝိ (တိ) [အာသေဝန-ပစ္စယ + ဘာဝိ] အာသေဝနပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်လေ့ရှိသော။ န ဟိ အာသေဝနပစ္စယံ လဂ္ဂံ၊ ယုတ္တဿ အာသေဝနပစ္စယဘာဝိ ဓမ္မော အာသေဝနပစ္စယောတိ အဝုတ္တော အတ္ထိ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၉။

အာသေဝနပစ္စယလာဘ (ပု) [အာသေဝန-ပစ္စယ + လာဘ] အာသေဝနပစ္စည်းကိုရခြင်း။ ပုရိမာပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာတိ ပန သုတ္တပဓ-မကာရကံ အာသေဝနပစ္စယလာဘဿ ဗလဝ-ဘာဝေ အနေကန္တိကတ္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၆၂။

အာသေဝနဗလဝတာ (ထိ) [အာသေဝန + ဗလဝတာ] မှီဝဲခြင်း၏ အားကြီးသည်၏ အဖြစ်။ အာသေဝနဗလဝတာယ ဝိစိတ္တဝုတ္တိ-တာယ စ ဝိကပ္ပေတူ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၀။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၉၀။

အာသေဝနမန္တတာ (ထိ) [အာသေဝန + မန္တ + တာ] မှီဝဲ-ပျိုးများ-ကြိမ်ဖန်များစွာပြုလုပ်-ခြင်း၏ အားနည်းသည်၏အဖြစ်။ သော အာသေဝနမန္တတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၆။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၆။ အာသေဝနံ သာ-ဝနံ ဗဟုလံ ကရကံ။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၂၁။ သံ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၄၂။ (-မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၃။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၄၂။)

အာသေဝနမဟန္တတာ (ထိ) [အာသေဝန + မဟန္တ + တာ] မှီဝဲ-ပျိုးများ-ကြိမ်ဖန်များ

စွာပြုလုပ် - ခြင်း၏ များသည်၏အဖြစ်။ အာသေဝနမဟန္တတာယ မဟာသာဝဇ္ဇော။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၄။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၆။ မဟာနိ၊ ဌ။ ၁၀၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၆။

အာသေဝနလာဘ (ပု) [အာသေဝန + လာဘ] အာသေဝနပစ္စည်းကိုရခြင်း။ အနာသေဝနံ နတ္ထိတိ အာသေဝနလာဘေ သတိ ယထာ-ဓမ္မသာသနေ အာစနဿ ကာရကံ နတ္ထိ။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၄။

အာသေဝနလာဘိ (တိ) [အာသေဝန + လာဘိ] အာသေဝန ပစ္စည်းကို ရခြင်းရှိသော။ အာ-သေဝနန္တိ-ကြည့်။

အာသေဝနဝိရိယ (န) [အာသေဝန + ဝိရိယ] မှီဝဲ - ပျိုးများ - အပ်သော လုံ့လဝိရိယ။ ပဓာနဝိရိယန္တိ သမ္ပပဓာနေဟိ အာသေဝန-ဝိရိယံ၊ သဗ္ဗံ ဝါ ပုဗ္ဗဘာဂဝိရိယံ။ မ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၄။

အာသေဝနာဓာန (န) [အာသေဝန + အာဓာန] ထုံမွမ်းခြင်းကို ဆောင်ခြင်း။ နာနာဓာတိ-ကတ္တာပိ စေတေ တဿ အာသေဝနာဓာနံ န ကဓောန္တေဝ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၈၀။

အာသေဝနာဗလပ္ပတ္တ (တိ) [အာသေဝနာ + ဗလ + ပတ္တ] မှီဝဲ-ပျိုးများ-ခြင်းဖြင့် အား ကြီးခြင်းသို့ရောက်သော။ အာသေဝနာဗလ-ပ္ပတ္တာနံ ဝုဒ္ဓတရာဝတ္ထုတ္တာ ဝယလက္ခဏဝသေန သဗ္ဗသင်္ခါရာနံ နိဓရာဓဿနသမတ္တာ ဟုတူာ ဂမ္ဘီရာ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၄၇။

အာသေဝနာဗဟုလ (တိ) [အာသေဝန + ဗဟုလ] အထပ်ထပ်မှီဝဲခြင်း များသော၊ သူ။ နိမိတ္တေ အာသေဝနာဗဟုလဿ ပဋိဘာဂနိမိတ္တေ ဝိသယဘူတေ ဘာဝနာမနသိကာရံ ဗဟုလံ အာသေဝန္တဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၄၉။

အာသေဝနာဘာဝ (ပု) [အာသေဝန+အဘာဝ]
 ထုံမွမ်းခြင်း၏ မရှိသည်၏ဖြစ်။ အထ ဝိပါ-
 ကာဗျာကတံ ကသ္မာ န ဝဟိတံ ? အာသေ-
 ဝနာဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။ ၂၈။

အာသေဝနာဘာဝနာ (ကိ) [အာသေဝနာ+
 ဘာဝနာ] လွန်စွာမှီဝဲအပ်သော ဘာဝနာ။
 (ဝသိဘော်သို့ရောက်သော ယောဂီအား
 အလိုရှိတိုင်း သုံးဆောင်ရာအခါ၌ ဖြစ်သော
 ဘာဝနာ။) အပရာပိ စတသော ဘာဝနာ၊
 သေနာဘာဝနာ ပဋိလာဘာဘာဝနာ ကေ-
 ရသဘာဝနာ အာသေဝနာဘာဝနာ။ ပဋိ-
 သံ၊ ၂။ ၂၈။ အာသေဝနာဘာဝနာတိ ပဋိလာဘော
 ဝသိပ္ပတ္တဿ ယထာရူပိ ပရိဘောဂကာလေ
 ဘာဝနာ။ သာ ဟိ ဘုဒ္ဓံ သေဝိယတိတိ
 အာသေဝနာတိ ဝုတ္တာ။ ပဋိသံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂။

အာသေဝနာလာဘ (ပု) [အာသေဝန+အလာ-
 ဘ] အာသေဝနပစ္စည်းကို မရခြင်း။ အာ-
 သေဝနာလာဘေန အပ္ပဝိပါကတာယ စ
 ဣတရဒ္ဓယံ ဝိယ ပဝတ္တသန္တာနပရမာပေက္ခံ
 ဩကာသလာဘာပေက္ခန္တံ ကမ္ပံ န ဟောတိ။
 မ၊ ဣ၊ ၃။ ၁၅။ အံ၊ ဣ၊ ၂။ ၁၀၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။
 ၃၇။

အာသေဝန္တ (ကိ) [အာ+သေဝ+အ+အန္တ]
 (က) မှီဝဲသော။ (ခ) ရိုသေစွာ မှီဝဲသော။
 ဖြစ်စေသော။ (ဂ) ပျိုးပျားသော။ (ဏ)
 ဣမံ နုခေါ အဟံ ခိဋ္ဌိ အာသေဝန္တော
 ဘာဝေန္တော ဗဟုလိကရေန္တော လဘာပိ
 ပစ္စတ္တံ သမထံ။ မ၊ ၁။ ၃၉။ အာနာပါန-
 ဿတိ အာသေဝန္တော။ အံ၊ ၂။ ၁၀၅။ (-
 စူဠနိ၊ ၂။ ၁။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၄။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။
 အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၉။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ၁။ သိ၊ ဣ၊
 ၁။ ၂။ ၄၈။ မ၊ ဣ၊ ၃။ ၅၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၉။ ၂။
 မူလ၊ ဣ၊ ၃။ ၁၁၅။) (ခ) အာသေဝန္တဿာ-
 (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၈) တိ အာဒရဝသေန သေ-
 ဝန္တဿ ပဝတ္တန္တဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဣ၊ ၂။ ၄၄။

(ဂ) တဿ တံမဂ္ဂံ အာသေဝတော (အံ၊ ၁။
 ၄၇) တိ အာဒိသု ဘာဝနာ အာသေ-
 ဝနာတိ ဝုတ္တာ။ မူလ၊ ဣ၊ ၂။ ၇၉။

အာသေဝမာန (ကိ) [အာ+သေဝ+အ+မာန]
 (က) မှီဝဲသော။ (ခ) ပျိုးပျားသော။ (ဏ)
 ကေ ဝိတ္တံ အာသေဝမာနံ ဥပ္ပန္နံ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
 ၂၆၂။ (ခ) မေတ္တံ ဥပေက္ခံ ကရုဏံ ဝိမုတ္တိံ၊
 အာသေဝမာနော မုဒိတဉ္စ ကာလေ။ သုတ္တနိ၊
 ၂။ ၉၀။ အပါ၊ ၁။ ၁၄။ စူဠနိ၊ ၃။ ၄။ အာသေဝ-
 မာနောတိ တိသော တိကစတုက္ကဏ္ဍာန-
 ဝသေန ဥပေက္ခံ စတုတ္ထဇ္ဈာနဝသေန ဘာဝ-
 ယမာနော။ သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၆။ အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
 ၂၂၂။ စူဠနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၃၇။

အာသေဝယိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ+သေဝ+
 ကယ+တွာ] ပျိုးပျား၍။ သုညပ္ပဏိဝိဉ္စတဿ-
 နိမိတ္တံ၊ အာသေဝယိတွာ ဝိနိသာသနမ္ပိ။
 အပါ၊ ၁။ ၁၅။ အာသေဝယိတွာတိ ဝေဇေတွာ။
 အပါ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

အာသေဝိတ (ကိ) [အာ+သေဝ+တ] (က)
 မှီဝဲအပ်သော။ (ခ) အစမှစ၍ - ရှေးဦးစွာ -
 မှီဝဲအပ်သော။ (ဂ) ရိုသေစွာ မှီဝဲအပ်သော။
 (ဏ) ပါကတိပါတော ဘိက္ခဝေ အာသေ-
 ဝိတော ဘာဝိတော ဗဟုလိကတော နိရယ-
 သံဝတ္တနိကော။ အံ၊ ၃။ ၇၇။ (-၎င်း၊ ၇။
 အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၇၄။ ဇာ၊ ၂။ ၄၅။ ဓီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၄။
 မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၈၆။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၅၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၇။
 အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၈၃။ ဣတိဝုတိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁၄၆။ သုတ္တနိ၊
 ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂၃။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၆၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၇။
 အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၂။) (ခ) အမတံ တေသံ ဘိက္ခဝေ
 အာသေဝိတံ၊ ယေသံ ကာယဂတာသတိ
 အာသေဝိတာ။ အံ၊ ၁။ ၄၇။ အာသေဝိတန္တိ
 အာဒိတော သေဝိတံ။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၁၆။ (ခ)
 (ဂ) မေတ္တာယ ဘိက္ခဝေ စေတောဝိမုတ္တိယာ
 အာသေဝိတာယ ဘာဝိတာယ...ကောဒသာ-
 နိသံသာ (အဋ္ဌာနိသံသာ။ အံ၊ ၃။ ၁။) ပါဠိ-

ကင်္ခါ။ ဝိ၂။၂၄၉။ အံ၁။၂၄၂။ ပဋိသံ။
၃၁၃-၄။ မိလိန္ဒ။၁၉၅။ အာသေဝိတာယာတိ
အာဝိတော ပဋ္ဌာယ သေဝိတာယ။ ဝိ၂။၄။
၁၈၄။ အာသေဝိတာယာတိ အာရေန
သေဝိတာယ။ အံ၁။၃။၁၉၃။ ပဋိသံ၁။၂။
၂၀၇။ (-မ၁။၁၃၉။)

အာသေဝိတကမ္မဋ္ဌာန (တိ) [အာသေဝိတ+
ကမ္မဋ္ဌာန] မှိဝဲ - ပျိုးမျှား - အပ်ပြီးသော
ကမ္မဋ္ဌာနးရှိသော။ သူ။ ယော ပန ပုရိမ-
ဗုဒ္ဓါနံ သန္တိကေ အာသေဝိတကမ္မဋ္ဌာနော
အပရိဟတဓုတင်္ဂါ။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၁၇၉။ အာ-
သေဝိတကမ္မဋ္ဌာနောတိ အသုဘကမ္မဋ္ဌာနော
ကတပရိစယော။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၂၀၆။

အာသေဝိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+သေဝ+တဗ္ဗ] မှိဝဲ-
ပျိုးမျှား-အပ်သော။ တေ ဝေါ အဓုကံ
ဥဂ္ဂဟေတွာ အာသေဝိတဗ္ဗာ ဘာဝေတဗ္ဗာ
ဗဟုလိကာတဗ္ဗာ။ စိ၂။၁၀၀။ (-မ၂။
၁၁၈။ အံ၁။၄၅၆။ ပဋိသံ။၄၀၃။ နေတ္ထိ။၄၅။
ခုဒ္ဒက။၄၅၆။ ဥဒါန။၄။၃၁၈။)

အာသေဝိတဝသီ (တိ) [အာသေဝိတ+ဝသီ]
မှိဝဲ-ပျိုးမျှား-အပ်သော ဝသီဘော်ရှိသော။
သူ။ စိက္ကဝသီနာတိ အာသေဝိတဝသီနာ။
မ၁။၁။၂။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။၁။၁၇၈။

အာသေဝိတုံ (ကြိဝိ) [အာ+သေဝ+တုံ] မှိဝဲ
-ပျိုးမျှား-ခြင်းငှါ။ အာသေဝိတုံ ဗာသုက-
ကာလေ ဝါ။ သုတ္တနိ။၄။၁။၁၁၆။ အပ။၄။၁။
၂၂၂။ စူဠနိ။၄။၁၃၇။

အာသေဝိတာ (ကြိဝိ) [အာ+သေဝ+တာ]
အထပ်ထပ်မှိဝဲ - ပျိုးမျှား-၌။ သော ထံ
နိမိတ္တံ အာသေဝိတာ ဘာဝေတွာ ဗဟုလိ-
ကရိတွာ။ အဘိဝိ။၂၀၀-၁။ (-သုတ္တနိ။၄။၁။
၁၁၆။ အပ။၄။၁။၂၂၂။ စူဠနိ။၄။၁၃၇။)

အာသေဝိယမာန (တိ) [အာ+သေဝ+ယ+
မာန] အထပ်ထပ်မှိဝဲ-ပျိုးမျှား-အပ်သော။

မိတ္တဝိန္ဒက တဏှာ နာမေသာ အာသေဝိယ-
မာနာ ဥပရိဝိသာယာ ဟောတိ ပတ္တဋ္ဌာ။
ဘေဠ။၃။၁၉၄။ (-မူလ။၁။၁၇၇။)

အာဟ (ကြိ) [ဗြူ+အ+တိ။ ခွါနာ-၃၀၁။
မောက်၆။၂၀။ဗြူ+အ(ပဏေကွာ)။ကစ္စည်း။
၄၇၅။ ခွါနာ-၃၀၂။ မောက်၆။၁၆။ နိတိ။
သုတ္တ။၉၅၆။] ပြော-ဆို-ပြောဆို-လျှောက်
ထား - မိန့်ကြား - ဟောတော်မူ - ခ်။
အာဟ (တိ-ဝိဘတ်) - နိဗ္ဗာနံ ဘဂဝါ
အာဟ။ သံ၁။၂၁၂။ နိဂ္ဂတ္တိဝိပနိနာ-၃၉၆။
ယော ဝေ အနန္တံ နန္ဒန္တိ စာဟ။ ဇာ၁။
၂၇၇။ သဓေ အယံ စက္ကံစော သစ္စမာဟ။
ဇာ၁။၂၄၅။ မောက်၁။၆။၂၀။ ဣဒါနိ
ယမတ္ထံ... သမစော ဓလုဘော ဂေါတမောတိ
အာဝိ မာဟ။ ဝိ၂။၁။၈၃။ ဣဒါနိ မဇ္ဈိမသီလံ
ဝိတ္တာရေန္တော “ယထာ ဝါ ပနေကေ ဘော-
န္တော”တိ အာဝိ မာဟ။ ဝိ၂။၁။၇၉။ (ဤ
ဝါကျတို့နှင့်အလားတူသော ဣဒါနိပုဒ်နောက်
ရှိ အာဟကို ပစ္စုပ္ပန် ကေနိဟု ဆိုကြ၏။
ဘုရားကြီးနိယံ။၇၇။) အာဟု (အန္တိ-ဝိဘတ်) -
အလံဇ္ဈေတိ တံ အာဟု။ သံ၁။၁။၃၅၄။ အံ။
၁။၃၆၈။ အာဟုတိ ကထယန္တိ။ အံ၁။၂။
၃၁၀။ အာဟု ဘိက္ခုံ တထာဝရံ။ အံ၁။
၃၂၂။ ဣတိဝုတ်။၂၇၅။ အာဟုတိ ကထ-
ယန္တိ။ အံ၁။၂။၂၇၉။ အာဟု အာဝိက္ခန္တိ
ကထေန္တိ။ ဣတိဝုတ်။၄။၃၄၅။ (-မ၂။၂၆၀။
သံ၁။၂၀။၇၇။၂၂၃။ ဣတိဝုတ်။၂၃၄။ ဇာ။
၁။၂၉၄။ ဇာ။၂။၂၀၄။ နေတ္ထိ။၁၄၉။ သံ၁။
၁။၅၇၈။၃၅၇။ ဣတိဝုတ်။၄။၂၀၆။ ဇာ။၄။၄။
၃၃၈။ ဇာ။၄။၆။၂၄၂။ နေတ္ထိ။၄။၂၅၆။ မ၁။
၃။၁၄၆။) အာဟံသု (အန္တိ-ဝိဘတ်) - တေ
ဝေမာဟံသု။ မ၂။၁။၂။ အာဟံသုတိ ဝေန္တိ။
မ၁။၃။၁၁၆။ အာဟံသုတိ တေသံ တထာ-
ဝေနာ အဝိစ္စဗေဒ ပဝတ္တိဝိပနန္တိ အာဟ
“ဝေန္တိ”တိ။မ၁။၃။၇၇။ (-ဇာ၁။၂၇၁။ဇာ။
၄။၁။၃၄၄။) အာဟ (အ-ဝိဘတ်) - ထဒါဟ

သဗ္ဗညုဝရော မဟေသိ။ အပါဒ။၈။ တဒါ
 ထသ္မိ ပုစ္ဆိတကာလေ အာဟ ကထေသိတိ
 သမ္ပန္နော။ အပါဒ။၁။၁၄၃။ သိလဗ္ဗတေနပိ
 န သုဒ္ဓိမာဟာတိ သိလေနာပိ... နာဟ န
 ကထေသိ န အာဟသိ န ဒိပယသိ န ဝေါဟ-
 ရသိ။ မဟာနိ။၁၄၅။ အာဟ (၃-ဝိဘတ်)-
 တေနာဟ ပေါဆကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၃-၄။ အာ-
 ဟံသု(၃-ဝိဘတ်)-ဣဒံ ဝေါဟာရေ အန-
 ဝိနိစ္ဆယေ အာကတန္တိ အာဟံသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၂၇၈။ အာဟံသုတိမနုဿာဝဒိ သု၊သာရတ္ထ-
 ဉ။၂၄၃။ ဗြဟ္မိတိ၊ ဗြဟ္မိတိ တို့လည်းကြည့်။

အာဟာရ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟန+တု] (က)
 ထိ၍၊ ထိခိုက်၍။ (ခ) ထောက်၍၊ (ဂ) ထိ
 ၍၊ ထောက်၍။ (ဃ) ပြည့်စေ၍၊ ပြန်နဲ့၍။
 (င) ပုတ်ခတ်၍။ (စ) အထူးပြု၍။ (က) ဂင်
 နဒိ...သမုဒ္ဓိ အာဟာရ တိဋ္ဌတိ။ မ၊၂။၁၆၁။
 တတ္ထဇာတရက္ခာဒိနိ ဝါ အာဟာရ တိဋ္ဌတိ။
 ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၇။ အဋ္ဌိနိ ကောဋိယာ ကောဋိ-
 အာဟာရ ဌိတာနိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၄။ အာဟာရ-
 တိ ဖုသိတု။ ဝိမတိ၊၂။၁၄၈။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၄။
 (-ဝိ၊၃။၁၁၆။ မ၊၁။၁၇၀။ နေတ္ထိ။၉၆။ ဝိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၇၀၊၁၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၊၇၅၊၁၄၃၊၂၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅၊
 ၃၅၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၆၊၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅၊၂၈၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၄၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၆။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၄၄။ သာရတ္ထ၊၁။၂၈၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၁၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ မူလဒ္ဓိ၊၃။၅၈။ အနု၊ဋ္ဌ၊
 ၃။၇၈) (ခ) အာဟာရ (မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉) တိ
 ဝိသယံ အနာယ ပတာတိ အတ္ထော။မ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၈၇။ (ဂ) ကတ္ထရဒဏ္ဍေန ဝါ အာဟာရ အာဟာရ
 ဂစ္ဆန္တဿ ပထဝီ ဘိဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၄။ (ဃ)
 နာဟ အာဟာရ ပဗ္ဗတ။ သံ၊၁။၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။၂၂၅။ နာဟ အာဟာရတိ အာကာသံ
 ပူရေတု။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၄။ နာဟ အာဟာရတိ

ဝိပုလတ္တာ ဝေ အာကာသံ အဘိဝိဟာရ
 သဗ္ဗဒိသာသု ဖရိတု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။
 (- အံ၊၂။၂၁၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃။) (င)
 ပါကိနာ တလမာဟာရ (ဒီ၊၂။၂၁၀) တိ
 ဟတ္ထေန ပထဝီတလံ ပဟရိတု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၈၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၄။)
 (စ) အာဟာရပဒ - ကြည့်။

အာဟာရ (တိ) [အာ+ဟန+ရိစ္ဆ] စွပ်-တပ်-
 အပ်သော။ အာဟာရပါဒ - ကြည့်။

အာဟာရ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟရ+တု] နိရုတ္တိ-
 ဒီပနိ။ ၅၀၅-၆။ မောဂ၊သျှ၊၅။၁၆၆။ဆောင်
 ယူ၍။ သာ နော အာဟာရ (သံ၊သျှ၊၁။၇)
 ပေါသတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၃၆၆။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၅။)
 အာဟာရ-လည်း ကြည့်။

အာဟာရပဒ (န) [အာဟာရ+ပဒ] မြတ်စွာဘုရား
 သည် အကုမုတို့၏ မြစ်မှ လည်ချောင်း
 အစရှိသော အရပ်ကို - ထိ-အထူးပြု-၍
 ဟောကြားတော် မူအပ်သော ပုဒ်၊ ဘုရား
 ဟော ပါဠိတော်ပုဒ်။ အာဟာရပဒန
 ရသေန အာစရိယဝံသေန အဓိပ္ပါယာ ကာ-
 ရဏတ္ထရိယတာယ။ ဧတေ ဟိ အာဟာရပဒန္တိ
 သုတ္တံအဓိပ္ပေတံ။ မိလိန္ဒ။၁၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။
 ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၃။၁၉။ ပဇ္ဇတေ အနေန အတ္ထောတိ
 ပဒံ၊ ဘဂဝတာ ကဏ္ဍာဒိဝဏ္ဏပုဝတ္တိဋ္ဌာနံ
 အာဟာရ ဝိသေသေတာ အာသိတံ ပဒံ
 အာဟာရပဒံ၊ ဘဂဝတောယေဝ ဝစနံ၊ တေ-
 နာဟ “အာဟာရပဒန္တိ သုတ္တံ အဓိပ္ပေတ”န္တိ။
 သာရတ္ထ၊၂။၄၅။ (-ဝဇီရ၊၈၅။ ဝိမတိ၊၁။
 ၁၂၁။)

အာဟာရပါဒ (တိ) [အာဟာရ+ပါဒ] အ
 ပေါင်နဲ့ - စွပ်အပ်သော - စွပ်၍ တည်သော
 -အခြေရှိသော၊ အပေါင်ကိုထွင်း၍ ခြေ
 ထောက် တပ်ထားသော (ညောင်စောင်း)။
 ကုဋ္ဌိရပါဒေါ အာဟာရ-ပါဒေါ ဝေဝ မသ-

ရကော။ ဓာန်။ ဥပဇာတ်။ အဋ္ဌနိယံ အာဟာရော၊
 အာဟာရ ဝါ ပါဒေါ တိဋ္ဌတိ ယသ္မာစတိ အာ-
 ဟာရပါဒေါ။ ပုပ္ဖပက္ခေ “ရိစ္ဆ”တိ ယောဂ-
 ဝိဘာဂေန ရိစ္ဆပစ္စယန္တော အာဟာရသဒ္ဓေါ။
 ပရပက္ခေ တု တာပစ္စယန္တော။ ယသ္မာ အဋ္ဌ-
 နိသိဇ္ဇေ ပါဒေါ ပဝိသိတာ တိဋ္ဌတိ။ သော
 အာဟာရပါဒေါ။ ဓာန်။ ဥပဇာတ်။ အာဟာရ-
 ပါဒကလည်း ကြည့်။

အာဟာရပါဒက (တိ) [အာဟာရပါဒ + က]
 အပေါင်ကို ထွင်း၍ သွင်းအပ်သော အခြေ
 ဝိုသော၊ ညောင်စောင်း။ မညော နာမ စတ္တာ-
 ဏေ မညာ မသာရကော ဗုဒ္ဓိကာဗဒ္ဓေါ
 ကုဋ္ဌရပါဒကော အာဟာရပါဒကော။ ဝိ၊ ၂၅၇။
 အာဟာရပါဒကောတိ အယံ ပန “အာဟာရ-
 ပါဒကော နာမ မညော အင်္ဂေ ဝိဋ္ဌိတာ ကတော
 ဟောတိ” (ဝိ၊ ၂၆၇) တိ ဧဝံ ပရတော
 ပါဠိယံ ယေဝ ဝုတ္တော၊ တသ္မာ အဋ္ဌနိယော
 ဝိဋ္ဌိတာ တတ္ထ ပါဒသိခံ ပဝေသေတာ ဥပရိ
 အာကံ၊ စတာ ကထမညော အာဟာရပါဒ-
 ကောတိ ဝေဒိတဗျော။ ဝိ၊ ၄၃၂။ အာဟာရ-
 ပါဒကန္တိ အင်္ဂေ ဝိဋ္ဌိတာ ပဝေသိတပါဒကံ။
 ကခါ၊ ၂၀၆။ (-ဝိ၊ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄၄၂။ ၁၅၉။
 အဘိ၊ ၄၂။ ၁၄၉။ မဟာနိ၊ ၄၂၂။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၂။ ကခါ၊ ၄၂။ ၁၄၉။ ၄၂၂။)

အာဟာရဝစန (န) [အာဟာရ + ဝစန] မြတ်စွာ
 ဘုရား၏ ဌာန်ကရိုက် စသည်ကို ထိ၍
 ပြစ်ယော စကားတော်၊ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်
 တော်တိုင် ဟောကြားသောသုတ်။ ကံ၊ လူ့
 စုတ္တံ အာဟာရ ဝစနံ အနုသန္နိဝစနံ၊ နေတ္ထိ။
 ၁၉။ အာဟာရဝစနန္တိ ဘဂဝတော ဌာနကရ-
 ကာနိ အာဟာရ အဘိဟန္တာ ပဝတ္ထဝစနံ၊
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန သမံ၊ ဒေသိတသုတ္တန္တိ
 အတ္ထော။ နေတ္ထိ၊ ၄၂၉။ (-မ၊ ၄၂၂။ ၂၆၉။
 မိ၊ ၄၂။ ၂၇၄။ မ၊ ၄၂။ ၂၉၀။)

အဘိဓာန် ၄-၃၂-ပ-ပ-၁-၁

အာဟာရ } (ကြိ) အာဟာရတိ-ကြည့်။
 အာဟာရန္တိ }

အာဟာရ (တိ) [အာ + ဟရ + တ] ဆောင်-
 ဆောင်ယူ-ဆောင်ပို့-အပ်သော။ အာဟာရံ
 ဘဏ္ဍံ ဂေါပေန္တော။ ဝိ၊ ၁၁၆၅။ ဣဒံ အာဟာရ-
 (ဝိ၊ ၄၂၂။ ၂၇၅) န္တိ ဝိဟာရတော ဗဟိ အာဂတ-
 ဌာနေ အာနိတံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၇၈။ ဥပမံ
 ကတာ အာဟာရော။ အံ၊ ၄၂။ ၉၀။ အံ၊
 ၄၂။ ၉၁။ (-ဝိ၊ ၃၁၆၂။ ဝိ၊ ၄၁၁။ ၁၃၄။
 ၃၄၄။ ဝိ၊ ၄၂။ ၆၈။ ၁၃၉။ ၂၆၀။ ဝိ၊ ၄၂။ ၈၇။
 ၉၇။ ၂၃၄။ ၄၀၄။ ဝိ၊ ၄၂။ ၉၂။ ဝိ၊ သင်္ကဟံ၊ ၁၆၃။
 ဒိ၊ ၄၂။ ၂၉၂။ ဒိ၊ ၄၂။ ၂၀၃။ မ၊ ၄၂။ ၁၃၈။
 မ၊ ၄၂။ ၆၅။ ၇၈။ ၁၈၉။ မ၊ ၄၂။ ၂၃။ သံ၊ ၄၂။
 ၂။ ၁၃၁။ အံ၊ ၄၂။ ၇၂။ အံ၊ ၄၂။ ၁၇၇။ ၂၄၆။
 အဘိ၊ ၄၂။ ၁၅၆။ ၁၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။ ၅၅။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၄၀၂။ ဣတိ ဝုတ်၊ ၄၂။ ၂၇။
 မဟာနိ၊ ၄၂။ ၃၈၀။ ဇာ၊ ၄၂။ ၄၇၃။ ဇာ၊ ၄၂။
 ၃။ ၄၈၂။ ဇာ၊ ၄၂။ ၁၄၇။ ဝဇီရံ၊ ၁၃၁။ ၅၇၉။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၆။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၃။ ၇၀။ ၄၉၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၃။ ကခါ၊ ၄၂။
 ၁၅၆။ မ၊ ၄၂။ ၇၁။ မ၊ ၄၂။ ၃၄၆။ သံ၊ ၄၂။
 ၁၂၁။ ၁၅၇။ မူလ၊ ၄၂။ ၁၅၁။ အနု၊ ၄၂။ ၆၆၉။
 ၈၅။)

အာဟာရဥပမာ (တိ) [အာဟာရ + ဥပမာ] ထုတ်
 ဆောင်အပ်သောဥပမာ။ ဘဂဝတော အာ-
 ဟာရဥပမံ ယေဝ။ အံ၊ ၄၂။ ၂၇၆။

အာဟာရဩပမ္ပ (န) [အာဟာရ + ဩပမ္ပ] ထုတ်
 ဆောင်အပ်သောဥပမာ။ ဣမိ နာ စ နိဂဏ္ဌေန
 အာဟာရဩပမ္ပံ နိယတမေဝ။ မ၊ ၄၂။ ၁၇၇။

အာဟာရကာလ (ပ) [အာဟာရ + ကာလ] ဆောင်
 ယူရာအခါ။ ရာဇဂေဟတော ပတ္တေ ပူရေတွာ
 အာဟာရကာလေ အာဂတေဟိ။ ဝိ၊ ၄၂။
 ၄။ ၉၃။

အာဟာရနာ (တိ) [အာ + ဟရ + ယ?] ထုတ်
 ဆောင်-ဇာနည်-ခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

အာဟနနာပညတ္တိ (တိ) [အာဟနနာ+ပညတ္တိ] ယင်ချေးဥ (ယင်ချေးဥနှင့် တူသော ကိလေ သာ)တို့ကို ထုတ်ဆောင် ယယ်ရှားခြင်းကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သော ပညတ်။ အာဟနနာပညတ္တိတိ (အာဟနနာပညတ္တိ- တိ?) နိဟရဏပညတ္တိ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၂။ အာသာဓိကာနံ အာဟနနာယ စ ပညာ- ပနတော အာဟနနာပညတ္တိ နာမ။ နေတ္တိ၊ ၆။ ၁၉၀။

အာဟနပုဗ္ဗတ္တ (န) [အာဟန+ပုဗ္ဗ+တ္တ] ရှေး၌ ဆောင်ယူဘူးသည့်အဖြစ်။ သော ဟိ တဿ နိဝုတ္တပုဗ္ဗတ္တာ ... ပါနိယသန္ဓေ အာဟန- ပုဗ္ဗတ္တာ “ပါနိယသန္ဓ် အာဟနိ”တိ အာဟ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၄၉။

အာဟနဘက္က (န) [အာဟန+ဘက္က] ဆောင် ယူအပ်သော - ဥစ္စာ - ဘက္က။ ယတ္ထကံ ဝါကိဇာနံ အာဟနဘက္ကဿ ဓာသိဝသေန ကယဝိက္ကယဌာနံ နာမ။ ဥပါန၊ ၄။ ၃၈၀။

အာဟတံ (တိ) [အာ+ဟန+တ] (က) မိုက် နှက်ပုတ်ခတ်အပ်သော။ (ခ) တီးခတ်အပ် သော။ (ဂ) ထောင်းထု-ပုပ်လျော်-အပ် ပြီးသော။ အဟောင်းဖြစ်သော။ (ဃ) အရုပ် ထင်စေ-အမှတ် တံဆိပ် ခတ်နှိပ်-အပ်သော။ (ကျပ်ဒဂါးပြား)။ (က) အာဟတာ(မဟာ- နိ။ ၃၂၀)တိ ကောဓေန အာဟတာ ပဟတာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၆။ အာဟတောပိ န ကုပ္ပေယျ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၉၄။ (ခ) အာဟတေ အမတဘေ- ရိမှိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၄။ အာဟတေတိ အာဟတာ- ယ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၃၀။ (ဂ) အာဟတေတိ ပုရာ- ကေ။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၃၇၀။ (ဃ) အာဟတေ ဥပဋ္ဌာပိတေ ဝရာဟပုရိသာဒိဗ္ဗပေ စ။ ဓာနိ၊ ၃။ ၉၀၃။

အာဟတံ (တိ) [အာ+ဟန+တ] ဆောင်- ဆောင်ယူ- ဆောင်ပို့-အပ်သော။ အာဟ- တော မေ သာလိ။ ဒီ၊ ၃။ ၇၄။

အာဟတက (တိ) [အာဟတ+က] အမြဲခေါ် ဆောင် ထားအပ်သော။ ကမ္မကာရော နာမ ဘဋကော အာဟတကော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၀။ အာဟတကောတိ အာနိတော၊ နိယတကော- တိ အဓိပ္ပါယော။ ဝဇီရ၊ ၃၇၇။

အာဟတကိစ္စ (န) [အာဟတ+ကိစ္စ] ဆောင် ယူအပ်သောကိစ္စ။ အာဂတကိစ္စန္တိ အာဟ- တကိစ္စံ၊ အယမေဝ ဝါ ပါဌော။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၁၀၉။

အာဟတဂတ္တ (တိ) [အာဟတ+ဂတ္တ] စွဲကပ် အပ်သော ကိုယ်ရှိသော။ သူ။ တိလကာဟ- တာတိ ကာဠသေတာဒိဝဏ္ဏေဟိ တိလကေ- ဟိ အာဟတဂတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။

အာဟတစတုပဉ္စဂဏ္ဌိက (တိ) [အာဟတ+စတု- ပဉ္စဂဏ္ဌိ+က] (စုံဖြင့်) မိုက်နှက် ဖွဲ့တပ် အပ် သော လေးမျိုးပွင့်သော။ စတုပဉ္စဂဏ္ဌိကာ- ဟတောတိ အာဟတစတုပဉ္စဂဏ္ဌိကော။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၄၆၅။

အာဟတစိတ္တ (တိ) [အာဟတ+စိတ္တ] (ဒေါသ သည်) နှိပ်စက်-ဖျက်ဆီး-အပ်သော စိတ်ရှိ သော။ သူ။ အာဟတစိတ္တော ခိလဇာတော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄၉။ ပဋိဓေန အာဟတံ စိတ္တမဿာ- တိ အာဟတစိတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။ (-ဒီး ၃။ ၁၉၈။ မ၊ ၁။ ၁၄၅။ အံ၊ ၃။ ၂၂၂။ အဘိ၊ ၆။ ၃၉၂။ မဟာနိ၊ ၄။ ၄၀၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၈၊ ၄၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၅၄။)

အာဟတတိလက (တိ) [အာဟတ+တိလက] နှမ်းစေ့ပမာကရှိသော အမြဲအမဲ အပြောက်စွဲ သောကိုယ်ရှိသော။ သူ။ တိလကာဟတာတိ အာဟတတိလကာ။ တိလပ္ပမာဏေဟိ မိန္ဒူဟိ သမန္တတော သန္တတသရိရော။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၂၆၄။

အာဟာတပစ္စာဟာတမန (တိ) [အာဟာတ + ပစ္စာ
ဟာတ + မန] (ခေါသသည်) နှိပ်စက်သပ်၊
ထပ်ခါထပ်ခါ နှိပ်စက်အပ်သော စိတ်ရှိသော၊
သူ။ ခေါသဝသေန အာဟာတပစ္စာဟာတမနာ။
မဟာနိဋ္ဌ။ ၁၆၅။

အာဟာတမန (တိ) [အာဟာတ + မန] (ခေါသ
သည်) နှိပ်စက် - ဖျက်ဆီး - အပ်သော စိတ်
ရှိသော၊ သူ။ တေ တိတ္ထိယာ ခုဋ္ဌမနာ ဝိရုဒ္ဓ
မနာ ပဋိဝိရုဒ္ဓမနာ အာဟာတမနာ။ မဟာနိဋ္ဌ။
၄၇။ အာဟာတမနာတိ ပဋိဝေဒန အာဟာတံ
စိတ္တံ ဧတေသန္တိ အာဟာတမနာ။ မဟာနိဋ္ဌ။
၁၆၅။

အာဟာတသမဗ္ဗာဟာတ (တိ) [အာဟာတ + သမ-
ဗ္ဗာဟာတ] တိုက်ခိုက် ရိုက်နှက်အပ်၊ ထပ်တလဲ
လဲ ပြင်းထန်စွာ တိုက်ခိုက် ရိုက်နှက်အပ်
သော။ အာဝဇ္ဇေ ပတိတဒါရုက္ခန္ဓော အန္တော-
ယေဝ ပါသာဏာဒီသု အာဟာတသမဗ္ဗာဟာ-
တော ဘိဇ္ဇိတော စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ဟောတိ။ သံဠု၊
၃။ ၈၄။

အာဟတာဟတဋ္ဌာန (န) [အာဟာတ + အာဟ-
တ + ဋ္ဌာန] တူးဆွအပ် တူးဆွအပ်တိုင်းသော
နေရာ။ ကုဒ္ဓါလေန အာဟတာဟတဋ္ဌာနေ
နိဓိကုမ္ဘိယော ဂီဝါယ ဂိဝံ အာဟစူ ဌိတာ
ဒိသ္ဗာ။ အံဠု၊ ၁။ ၁၄၈။

အာဟတ္တု (ပု) [အာ + ဟရ + တု] ဆောင်သော၊
သူ။ အဟံ နေသံ ဇီဝိကာယ ခါတာ၊
ယသဿ အာဟတ္တာ။ မ၊ ၂။ ၃၂၅။

အာဟတ္တု (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဟရ + တု] ထုတ်
ဆောင်ခြင်းငှါ။ အစေ ဘန္တေ န သက္ကုဏေ-
ယံ အာဒိကေနေဝ အာဟတ္တု ဝါမေန
ဟတ္တေန သီသံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ မ၊ ၂။ ၅၇။

အာဟ(တု)တွာ (ကြိ၊ ဝိ) [အာ + ဟရ + တွာ]
ဆောင်ယူ၍။ သံကာရပုဉ္ဇာ အာဟတွာ။
စထရ။ ၃၀၅။ အာဟတွာတိ အာဟရိတွာ။

ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၄။ ဝနေ အာဟတွ ကဏုက-
(ဇာ၊ ၁။ ၃၉၈) နှိ ကဏုကံ အာဟရိတွာ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၁၀၇။ (- အပါ၊ ၁။ ၁၅၉။ ဇာ၊ ၁။ ၂၂၆။
ဇာ၊ ၂။ ၃၆၈။)

အာဟနတိ (ကြိ) [အာ + ဟန + အ + တိ] (က)
နှိပ်စက်၏။ ညှဉ်းဆဲ၏။ ပူပန်စေ၏။ (ခ) ထိ
ခိုက်၏။ (ဂ) တီးခတ်၏။ ဆော်ရွှမ်း၏။ (ဟော
ကြား၏)။ (က) တတ္ထ အာဟနတိ စိတ္တန္တိ
အာယာတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ တတ္ထ အာဟန-
တိတိ ဟိ သတိဝိဗာဓတိ ဥပတာပေတိ စာတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။ အာဟနတိတိ အာဘု-
သော ဘဇ္ဇေတိ ဟိ သတိ ဝါ၊ ဝိဗာဓေတိ ဥပ-
တာပေတိ စာတိ အတ္ထော။ သီ၊ ၄။ ၁။ သစ်၊ ၁။
၂၂။ (ခ) ကဝါဋ် အာဟနတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၀။
(- ကဒါ၊ ၂၀၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈။) (ဂ) အာ-
ဟနန္တိ - သီ၊ ၄။ ၁။ သစ်၊ ၁။ ၂၂။ အာဟညန္တု
ဘေရိမုဒိဂံသခေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃။ ၁၃။ အာဟ-
ညန္တုတိ အာဟနန္တု။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၃၉၅။ အာ-
ဟညန္တု သဗ္ဗဝိကာ၊ ဘေရိယော ဝိန္နိမာနိ စ။
ဇာ၊ ၂။ ၂၂၀။ အာဟညန္တုတိ ဝါဒီယန္တု။
ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၃၁၇။ အာဟနံ မေခလ ပုရေ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၉။ အာဟနိတိ ဝါယယံ၊ ဓမ္မံ
ဒေသေတိတိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၈၅။
(- ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၇၇၊ ၂၃၀။) အာ-
ဟနံ - ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၇။ အမတဘေရိမုဒိမာဟနိ-
(- အပါ၊ ၁။ ၇) နှိ အမတဘေရိံ ဒေဝဓန္တုဘိ
ပဟရိ။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၆။ အာဟညံ အမတ-
ဓန္တုဘိ (ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၂။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။) နှိ ဓမ္မစက္က-
ပဋိကာဘာယ (ဓမ္မစက္ကပဋိလာဘာယ) အမ-
တဘေရိံ ပဟရိသမ္ပတိ ဂစ္ဆာမိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၄၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၄။ ဝဇိရ။ ၄၀၀။ အာဟညန္တိ
အာဟနိဿာမိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၅။ ဝိမတိ၊ ၂။
၈၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။

အာဟနန (န) [အာ + ဟန + ယ] (က) ရိုက်
ခတ်ခြင်း၊ ထိခိုက်ခြင်း။ (ခ) ရှေးဦးစွာ -
ထုနှက် - ဟီးခေါက် - ခြင်း။ (ဂ) ရှေ့ရှု -

ထုနက် - တီးခေါက်ခြင်း။ (က) အာဟန-
နေန သိတ္တိ ကမ္မတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၄၉။ (ခ) (ဂ)
အောက်ပုဒ် ကြည့်။

အာဟနနပရိယာဟနနရသ (တိ) [အာဟနန+
ပရိယာဟနန+ရသ] (က) ရွေးဦးစွာခေါက်
ခြင်း၊ ထက်ဝန်းကျင်မှ-ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ
သော။ (ခ) ရွေ့ရွှေခေါက်ခြင်း၊ လှည့်လည်၍
ခေါက်ခြင်းကိစ္စရှိသော။ သွာယံ အာရမ္မဏေ
စိတ္တဿ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ အာဟန-
နပရိယာဟနနရသော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၁၃၈။ အာဟနနပရိယာဟနနရသောတိ
အာဒိတော၊ အဘိမုခံ ဝါ ဟနနံ အာဟနနံ။
ပရိတော၊ ပရိဝတ္တိတော ဝါ ဟနနံ ပရိယာဟ-
နနံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၉။ မူလဋီ၊၁။၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။၁။၁၆၆။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။)

အာဟနနရသ (တိ) [အာဟနန+ရသ] (က)
ရွေးဦးစွာခေါက်ခြင်းကိစ္စရှိသော။ (ခ) ရွေ့
ရွှေခေါက်ခြင်းကိစ္စရှိသော။ တထာဟိ ဝိတ-
ဏှော “အာဟနနရသော”တိ၊ ယောဂါဝဇ-
ဓော စ “ကမ္မဋ္ဌာနံ တက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိ-
ယာဟတံ ကဓောတိ”တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋီ၊၂။
၂၇၂။

အာဟနန္တ (တိ) [အာ+ဟန+အ+အန္တ] (က)
တီးခတ်ဆော်ရွှမ်းသော။ (ခ) ညှဉ်းဆဲ
သော။ (က) အာဟနန္တံ ဓမ္မဘေရိံ။
အပ၊၂။၄၃။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၅၀။ အာဟနန္တော
ဓမ္မဘေရိံ။ မိလိန္ဒ၊၂၀။ (ခ) အာကာတေ-
န္တောတိ အာဟနန္တော ဗာဓေန္တော။ အံ၊ဋီ၊
၂။၄၆။

အာဟနိတော (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟန+တော] (က)
တီးခတ်ဆော်ရွှမ်း၍ (ခ) ထိခိုက်-ခိုက်ခတ်
-၍။ (က) သုမနော ဘဂဝါ ကတဝိဒိတမ-
နော ဓမ္မဘေရိံ အာဟနိတော ဓမ္မနရံ မာ-
ပေတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၈၇။ (ခ) အာကောဇေ-
တောတိ အာရမ္မကံ အာဟနိတော။ မ၊ဋီ၊၂။

၂၇၂။ အာဟနဝဓနေနာတိ သတ္တာရာ ကရ-
တာဒိနိ အာဟနိတော ပဝတ္တိတဝဓနေန။
မ၊ဋီ၊၂။၂၉၀။

အာဟန္တ (တိ) [အာ+ဟန+တ] ညှဉ်းဆဲ-
ပယ်သတ်-တတ်သော။ အယ် နော
ဒုက္ခောပတာပဿ အာဟန္တာ သပေတာ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၆၂။

အာဟန္တာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟန+တော] ထိခိုက်-
ခိုက်ခတ်-၍။ အာဟန္တ ဘာသိတန္တိ ဌာန-
ကရဏာနိ အာဟန္တာ ကထိတံ။ အနု၊ဋီ၊
၇၈။

အာဟရ (ကြိ) အာဟရတိ-ကြည့်။

အာဟရဏ (တိ) [အာ+ဟရ+ဏ] ဆောင်ယူ
တတ်သော။ အလဗ္ဗဿ ဝါ ရဇ္ဇဿ အာ-
ဟရဏော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၁၂၄။

အာဟရဏ (န) [အာ+ဟရ+ယ] ဆောင်ခြင်း၊
ဆောင်ယူခြင်း။ ခါရကဿ ပရကုလတော
ဒါရိကာယ အာဟရဏံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ အာ-
ဟရကံ အာဟာရော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၆။
(-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၅။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၁၂၂။ ကခါ၊ဋီ၊
၄၆၉။ မ၊ဋီ၊၂။၂၅၅။ သံ၊ဋီ၊၂။၄၆၂။ မူလဋီ၊
၂။၁၂၆။ အနု၊ဋီ၊၃။၇၄။)

အာဟရဏက (တိ) [အာဟရဏ+က] (ခ)
ဆောင်ယူသော၊ ပို့ဆောင်သော။ (၂)
ဆောင်ယူအပ်သော။ (ခ) သာသန ပရိသာ-
သနမ္ပိ နော အာဟရဏဏော န တဝိဿတိ။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၇။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၀၈။) (၂) မေ ဘရိယာ မမတ္တာယ အာဟ-
ရဏကံ အာဟာရံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၃။

အာဟရဏကထာ (ထိ) [အာဟရဏ+ကထာ]
ဆောင်ယူခြင်းနှင့်စပ်သော စကား။ ဒသဂီရိ-
ယက္ခေန သိတာယ နာမ ဒေဝိယာ အာဟ-
ရဏကထာ။ သီ၊ဋီ၊သစ်၊၁။၃၄၂။

အာဟာရဏကဝါနရ (ပု) [အာဟာရဏက+ဝါနရ]
(သစ်သီးကြီးငယ်တို့ကို) ဆောင်ယူလာသော
မျောက်။ အာဟာရဏကဝါနရ တဿာ န
ဒေန္တိ။ ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၃။

အာဟာရဏကာလ (ပု) [အာဟာရဏ+ကာလ]
ဆောင်ယူရာ-အခါ-ကာလ။ တဿ တဿေ-
ဝ ပိဋနန္ဒဿ အာဟာရဏကာလေ ဓ ပဝတ္တိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၄။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။
၁၄၉။ (-ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၉၁။)

အာဟာရဏဌာန (န) [အာဟာရဏ+ဌာန]
ဆောင်ရာ-အရပ်-နေရာ။ တဿ ဓနံ အဓိ-
ဌေန ဝေဝလောကေန အဓိဋ္ဌံ ဝေဝလောကံ
ဝဏ္ဏေတွာ အာဟာရဏဌာနံ ကတွာ ဟရန္တိ။
ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၇။ ၆၄။

အာဟာရဏတ္ထ (ပု) [အာဟာရဏ+အတ္ထ] ဆောင်
ယူခြင်းအကျိုး။ သော ဟိ တဿ အာဟာရ-
ဏတ္ထာယ ဥဋ္ဌဟန္တော ယံ ယံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ
ဖန္နာပေတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၉။

အာဟာရဏဝိမိ (ပု) [အာဟာရဏ+ဝိမိ] ဆောင်
ယူခြင်း အစီအရင်။ အာဟာရဏဝိမိ ပန
ဒဿေန္တော “ယာ ဣမေသု”တိအာဒိမာဟ။
မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၅။

အာဟာရဏပါယ (ပု) [အာဟာရဏ + ဥပါယ]
ဆောင်ယူခြင်း၏ - အကြောင်း - ဥပါယ်။
တတြာယံ အာဟာရဏပါယော ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။
ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၇။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၉၉။)

အာဟာရတိ (ကြိ) [အာ + ဟရ + အ + တိ] (က)
ဆောင်၏။ ဆောင်ယူ၏။ (ခ) ထုတ်ဆောင်
ဖော်ပြ၏။ (ဂ) ဆွဲထုတ်၏။ ပယ်ရှား၏။
(ဆ) ဖြစ်စေ၏။ (င) ထောက်ပံ့၏။ (စ)
သွတ်သွင်း၏။ မျှီချ၏။ (ဆ) ထောက်၏။ (ဇ)
ဆောင်ယူပူဇော်၏။ (ဈ) ငုံ့ထား၏။ (က)
ကပိယံ အာဟာရတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဒန္တကဋ္ဌံ

အာဟာရတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၀၂။ (-ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၀-
၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃။ ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၄။) ယံ တံ
သဿံ သာယမာသာယ အာဟရန္တိ။ ဒီ၊ ၃။
၇၃။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၈။ မ၊ ၁။ ၂၂၉။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂။
၃၀၂။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၀၊ ၂၆၀။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၃။ ဒီ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၄၃။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၉။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၅၅။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၆။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ။
၆၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၀၉။) တံ မယံ... နာနာဒါရူနံ
အာဟရသိ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၅။ (-ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌ။
၂၈။) တေလံ အာဟရမိ (ဥဒါန ၉၁) တိ
ဝတ္တမာနသမိပတာယ ဝတ္တမာနံ ကတွာ
ဝုတ္တံ၊ တေလံ အာဟရိဿာမိတိ အတ္ထော။
ဥဒါန၊ ဋ္ဌ၊ ၁၀၄။ ကိ* အာဟရမိ။ မ၊ ဋ္ဌ၊
၃။ ၉၅။ အာဟရမ - ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊
၁။ ၁၄၃။ အာဟရန္တိ - ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၇။ အာ-
ဟရဟိ - ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၂၅။ အာဟရ - ဝိ၊ ၁။
၉၃၊ ၃၀၆၊ ၃၄၆။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၇။ ဒီ၊ ၂။ ၁၀၇။
ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၆၇။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၂။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၊
၁၅၀၊ ၂၅၆၊ ၂၆၀။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၉၄။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။
၂၀၃။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၇။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၂။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၆၃။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၄၈။
အာဟရထ - ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၉၊ ၁၅၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊ ၅၉။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၄၃။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၄။
မ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၅၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၉၄။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၇။
အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၂။ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၃၀၀။ ဇာဝုဋ္ဌ၊
၁။ ၃၉၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၃၅။ အာဟရေယျ -
ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၈။ ကင်္ခါ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇။ ပုန မာဟရေ-
သိ (ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၀) တိ... ပုန အမှာကံ သန္တကံ
အာဟရေယျာသိ။ ဇာဝုဋ္ဌ၊ ၇။ ၁၃၉။ (-ဝိမာ-
န၊ ဋ္ဌ၊ ၅၆။) အာဟရေယျာထ - မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။
၁၈၄။ ယန္တုနာဟံ သတ္တံ အာဟရေယံ။
သံ၊ ၁။ ၁၂၂။ အာဟရေယန္တိ ဇီဝိတဟရ-
ဏတ္ထာယ ဥပနေယံ။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။ (-ဒီ၊
၂။ ၂၆၃။ ဒီ၊ ၃။ ၇၄။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၆၈။ ဥဒါန၊
ဋ္ဌ၊ ၁၀၄။) အာဟရိ - ဝိ၊ ၃။ ၄၁၇။ ဇာဝုဋ္ဌ၊
၁။ ၃၇၈၊ ၃၇၅။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂၄၅။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၆၀။

အံ၊ဌ၊ဝ၊၁၄၀။ ဘေ၊ဌ၊၇။ ၂၉၅။ အာဟာသိ
—ဒီ၊ဉ၊၇၄။ အာဟရေသိ—မ၊ဉ၊၃၀၈။ သံ၊
၂။ ၂၀၂။ အာဟရိသု—မ၊ဌ၊၃၊၁၇၁။ အဘိ၊
ဌ၊၂။ ၂၀။ ဘေ၊ဌ၊၅။ ၄။ မိဂစမ္ပာနိ အာဟရိ။
ဘေ၊ဝ၊၃၂၅။ အာဟရိန္တိ အာဟရိဏာမိ။
ဘေ၊ဌ၊၄။ ၄၂။ (- ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၀၈။ အပ၊ဌ၊
၁။ ၁၀) အာဟရိဿတိ—ဘေ၊ဝ၊၈၄။ ဘေ၊ဌ၊
၂။ ၃၅၅။ ဘေ၊ဌ၊၃၊၃၅၃။ အာဟရိဿန္တိ—
မ၊၂။ ၄၃။ ဝိ၊ဌ၊၁။ ၃၀၂။ သာရတ္ထ၊၂။ ၁၄၈။
အာဟရိဿသိ—ဘေ၊၂။ ၃၃၅။ ဘေ၊ဌ၊၇။
၂၉၅။ ယံ တံ ဥဒကမာဟရေ၊ ဘေ၊၂။
၃၃၅။ (ဤ၌ ယသိ ဝိဘတ်ကို ပြေ။ ဘေ၊ဌ၊
၇။ ၂၉၅ - ကြည့်) အာဟရိဿာမိ—မ၊ဉ၊
၃၀၈။ သံ၊၂။ ၂၀၂။ ဝိ၊ဌ၊၁။ ၂၆၉၊၃၀၇။
ဝိ၊ဌ၊၂။ ၃၀၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၆၆။ မ၊ဌ၊၃၊၁၆၉။
သံ၊ဌ၊၁။ ၁၇၅။ အံ၊ဌ၊၂။ ၂၅၊၁၇၅။ အဘိ၊
ဌ၊၂။ ၂၇၉၊၄၃၂။ မဟာနိ၊ဌ၊၁။ ၇၁။ ကင်္ဂါ၊ဋီ။
၃၀၇။ မူလဋီ၊၁။ ၆၂။ အာဟရိဏာမ—ဝိ၊ဌ၊
၃၊၁၅၉။ အဟံ ဥဒကမာဟိဿ(ဘေ၊၂။ ၃၃၅)န္တိ
ဘောတိ အဟံ ဥဒကံ အာဟရိဏာမိ။ ဘေ၊
ဌ၊၇။ ၂၉၅။ (က) (ခ) သုတ္တံ အာဟရတိ။
မ၊ဋီ၊၁။ ၁၈၉။ မူလဋီ၊၂။ ၇၇။ တံ... ဒီဃသုတ္တံ
အာဟရသိ။ အဘိ၊ဌ၊၁။ ၂၉။ သုတ္တံ အာဟ-
ရာဟိ။ အံ၊ဌ၊၃၊၃၄၇။ အဘိ၊ဌ၊၁။ ၁၃၃။
အဘိ၊ဌ၊၂။ ၃၀၅။ သုတ္တပဒံ အာဟရ။
အဘိ၊ဌ၊၂။ ၃၀၅။ ပဋိသံ၊ဌ၊၂။ ၈။ သုတ္တံ အာ-
ဟရဏ။ အံ၊ဌ၊၁။ ၇၁။ အဘိ၊ဌ၊၁။ ၃၅၀။
ဥပမံ အာဟရိ။ မ၊ဌ၊၁။ ၃၉၇။ (-ဝိ၊ဌ၊၃။
၄။ ဒီ၊ဌ၊၂။ ၁၀၅။ ဓမ္မ၊ဌ၊၁။ ၆၆။ ဣတိဝုတိ၊
ဌ၊၁၄၀။ ဘေ၊ဌ၊၁။ ၁၇၈။ ဒီ၊ဋီ၊၃။ ၂၆၃။
ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။ ၄၈။) သုတ္တံ အာဟရိသု။ အံ၊
ဌ၊၁။ ၇၂။ အာဟရိဿတိ—အဘိ၊ဌ၊၂။ ၃၀၅။
(က) (ဂ) အာဟရေယျဿာဟ (မ၊၂။
၅၇)န္တိ အပနေယျံ အဿ အဟံ၊မ၊ဌ၊၃။ ၇၇။
(က) (ဆ) (င) ပစ္စယော ဟိ အာဟရတိ
အတ္တနော ဖလံ။ မ၊ဌ၊၁။ ၂၁၀။ အာဟရ-

တိတိ အာနေတိ ဥပ္ပါဒေတိ ဥပတ္တမ္ပေတိ
စာတိ အတ္တော။ မ၊ဋီ၊၁။ ၃၀၈။ (-သံ၊ဌ၊၂။
၂၄။ အဘိ၊ဌ၊၁။ ၁၉၇။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။ ၃၃၆။ အံ၊
ဋီ၊၁။ ၂၇၃။ အံ၊ဋီ၊၃။ ၃၂၃။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။
၄၁၃။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၂။ ၈။) အာဟရန္တိ—သံ၊ဌ၊
၂။ ၂၁။ သံ၊ဋီ၊၂။ ၂၅။ (က) (ခ) သစ္စံ ကိရ
တံ ဘိက္ခု အဒိန္နံ မုဒဒ္ဓါရံ အာဟာရံ အာဟ-
ရသိ။ ဝိ၊၂။ ၁၂၀။ အဒိန္နံ မုဒဒ္ဓါရံ အာ-
ဟာရံ အာဟရေယျ။ ဝိ၊၂။ ၁၂၁။ အာဟ-
ရေယျာတိ ပဝေသေယျ။ ကင်္ဂါ၊၂။ ၃၁။ အာ-
ဟရေယျာတိ မုဒဒ္ဓါရံ ပဝေသေယျ။ သာ-
ရတ္ထ၊၃။ ၇၀။ အာဟရေ (ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။ ၄၃)တိ
အာဟရေယျ။ အာဟရေယျာဟာရန္တိ ဝိ၊
ပါဌော။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။ ၇၄။ အာဟာရံ အာဟ-
ရိ။ အံ၊ဌ၊၁။ ၁၁၃။ အာဟာရံ အာဟရိဿသိ။
ဝိ၊၂။ ၁၂၀။ အာဟာရေတိလည်း ကြည့်။
(က) (ဆ) မာယိမံ ဓမ္မပရိယာယံ သုတော
ပမာဒံ အာဟရိသု (အံ၊ဉ၊၁၈၇)တိ... မာ
ပမာဒံ အာပဇ္ဇိသု။ အံ၊ဌ၊၃။ ၂၆၄။ (က)
(ခ) သကောသံ ပုပ္ဖမာဟရိ (အပ၊၁။
၁၈၆)တိ သကဏ္ဍိကံ သာလပုပ္ဖံ အာဟရိ
ပူဇေသိန္တိ အတ္တော။ အပ၊ဌ၊၂။ ၁၅၂။ (က)
(ဈ) မုဓေ အာဟရေယျာ (မ၊၂။ ၅၇)တိ
မုဓေ ဌပေယျ။ မ၊ဌ၊၃။ ၇၇။

အာဟရန္တိ (တိ) [အာ+ဟရ+အ+အန္တိ၊ထီး-၌
အာဟရန္တိ] (က) ဆောင်သော၊ ဆောင်ယူ
သော၊ (ခ) ဆောင်သော၊ ထုတ်ဆောင်ပေး
ပြသောသူ။ (ဂ) ဆောင်သော၊ စားမျှ
သောသူ။ (က) ဒီဇာ ဝိဇံ ကုဏပမာဟ-
ရန္တိ။ ဘေ၊၁။ ၁၆၆။ ကုဏပမာဟရန္တိန္တိ မံသ-
ပိဏ္ဍိ အာဒါယ အာဟရန္တိ။ ဘေ၊ဌ၊၃။ ၃၅၉။
အဏဿ ဘရိယံ ဘတ္တံ အာဟရန္တိ ဝိသု။
မ၊ဌ၊၄။ ၄။ (-ဝိ၊ဌ၊၁။ ၂၆၉။ ဒီ၊ဌ၊၁။ ၂၆၄။
ဒီ၊ဌ၊၂။ ၃၆၀။ မ၊ဌ၊၁။ ၂၇၆။ အံ၊ဌ၊၁။ ၃၄၃။
ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊ဋီ၊၁။ ၃၄၃။) (ခ) အတ္တနော စ အပ္ပ-
ဋ္ဌဿ စ ကုလဝံသံ အာဟရန္တော။ ဒီ၊ဌ၊၁။

၂၃၀။ ဥပမံ အာဟာရန္တော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ အံ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၈။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၉။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၁၃၆။
 ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၁၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အနု၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။)
 (ဂ) အဒိန္နံ မုခန္ဓါရံ အာဟာရံ အာဟာရန္တော
 ပါမိတ္တိယံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၇။)

အာဟာရဗေဒ (တိ) [အာ+ဟရ+ဏာ+ပေ+တံ]
 စားမျှသောသူ။ ဧဝံ ဝိဂတမဒံ အာဟာရံ
 အာဟာရဗေဒနံ။ ဒီ၊၂။၁၈၀။

အာဟာရဟတ္ထ (တိ) [အာ+ဟရ+ဟတ္ထ+က]
 လက်ကို ဆောင်ပါ - လက်လှမ်းပါ-ဟု ဆို
 သန့်၍ တူသော၊ လက်လှမ်းပါဟု ဆိုသကဲ့
 သို့ ညွှတ်သော။ သွယ် အာဟာရဟတ္ထော
 ကကုဓော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀။ အန္တေ အာဟာရ ဟတ္ထန္တိ
 ဧဝံ ဝဒန္တော ဝိယ ဩဏတောတိ အာဟာရ-
 ဟတ္ထော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၃။

အာဟာရဟတ္ထက (ပ) [အာ+ဟရ+ဟတ္ထ+က]
 (မိမိအလိုလို မထနိုင်၍) လက်ကို ဆွဲပါ-ဟု
 ဆိုရသောပုဂ္ဂိုလ်။ လက်ကို ဆွဲတူပါဟု ဆိုရ
 လောက်အောင် စားသော ပုဂ္ဂိုလ်။ အာဟာ-
 ရဟတ္ထကော နာမ ဗဟံ ဘူမိတွာ အတ္တနော
 ဓမ္မတာယ ဥဋ္ဌာတံ အသက္ကောန္တော “အာဟာ-
 ရဟတ္ထ”န္တိ ဝဒတိ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၂။ မဟာနိ-
 ဋ္ဌ၊၃၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၀။
 ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၉၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။)

အာဟာရပန (န) [အာ+ဟရ+ဏာပေ+ယု]
 ဆောင်ယူစေခြင်း။ ပန အာဟာရပနာသ ဝုတ္တ-
 တ္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၄၈။ (-ဝိမတိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၄၇။)

အာဟာရပိတ (တိ) [အာ+ဟရ+ဏာပေ+တ]
 ဆောင်ယူစေအပ်သော။ ဧဝံ အာဟာရပိတဉ္စ
 ဂေါကံ ရက္ခိတော။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၆၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၈။)

အာဟာရပေတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဟရ+ဏာပေ+တဗ္ဗ]
 ဆောင်-ယူ-စေအပ်သောသူ။ ဆော-

သဉ္စ အာဟာရပေတဗ္ဗန ဉာတိသာမဏေရေ-
 ဟိ ဝါ အာဟာရပေတဗ္ဗံ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။
 ဝိသင်္ဂဟ၊၁၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၇၇။ ဝိသင်္ဂဟ၊၁၅၊၁၃၆။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၃၁၄၊
 ၄၃၇။)

အာဟာရပေတိ (က၊ကြိ) [အာ+ဟရ+ဏာ-
 ပေ+တိ] ဆောင်-ယူ-ဆောင်ယူ-စေ၏။
 ခနံ အာဟာရပေတိ။ စူဠနိ၊၂။၂၆။ ကိဉ္စ
 ကမ္ပကရေန္တံ အာဟာရပေတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။
 (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၉။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၆။
 မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄။) အာဟာရပေန္တိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၄၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၃။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁၂၂။ အာဟာရပေတိ-ဝိသင်္ဂဟ၊၄၃၃။ ဒီ၊
 ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ အာဟာရပေတ-ဝိသင်္ဂဟ၊၄၃၃။
 ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၂။ အာဟာရပေယျ - မိလိန္ဒ။
 ၂၇၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ အာဟာရပေသိ-မ၊
 ဋ္ဌ၊၄၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၁။ အာဟာရပေသု-
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ အာဟာရပေသတိ-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၂၀၂။

အာဟာရပေတံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟရ+ဏာပေ-
 +တံ] ဆောင်-ယူ-စေခြင်းငှါ။ ဂေါကံ
 ပန အညာတိကအပ္ပဝါရိတဉ္စာနတော အာ-
 ဟာရပေတံ န ဝန္တတိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၀။ ဝိ၊
 သင်္ဂဟ၊၁၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၃။
 ဝိသင်္ဂဟ၊၇၁၊၁၁၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ ဝိမာန၊
 ဋ္ဌ၊၅၈။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။၇၇။ သာရတ္ထ၊၂။၄၁၀၊
 ၄၄၁။)

အာဟာရပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟရ+ဏာပေ+
 တွာ] ဆောင်-ယူ-စေ၍။ ဧကံ သာဠကံ
 အာဟာရပေတွာ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၇။ တတော စိဝရံ
 အာဟာရပေတွာ။ဝိ၊၂။၃၇၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၆။
 မိလိန္ဒ၊၇၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၉၊၁၇၃၊၂၄၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၆၆၊၁၅၀၊၂၄၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၊၃၉၉။ ကင်္ခါ။
 ၁၇၇။ ဝိသင်္ဂဟ၊၁၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။

၂၂၁။ အံ၌၁။၂၆၉။ ပဋိသံ၌၂။၂၈။
မေု၌၁။၂၇၉။ မေု၌၂။၄၄၉။ ဥဒါနံ၌
၈၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၌၂၂၁။ သိ၌သစ်၁။၂၅၈။
အံ၌၁။၁၅၅။ အံ၌၂။၃၃၁၃၄။)

အာဟာရပေဉ္စ (တိ) [အာ+ဟရ+အာပေ+
အန္တ] ဆောင်-ယူ-စေသောသူ။ ဘဏ္ဍ
အာဟာရပေဉ္စေသု ဘဏ္ဍံ ဝါတဗ္ဗံ။ ဝိ၌၁။
၂၆၅။ (-ဝိ၌၁။၂၇၇၊၃၃၅၊၃၄၂။ ဝိ၌၂။
၆၅၊၁၄၉။ ဝိသက်ဟ။၁၇။ ဒိ၌၂။၁၀၈။
သာရတ္ထ။၂။၃၃၁။ ဝိမတိ၁။၂၀၂။)

အာဟာရိတ (တိ) [အာ+ဟရ+တ] ဆောင်ယူ
အပ်သော။ အာယသ္မတာ ဘန္တေ ဆန္တေန
သတ္တံ အာဟာရိတံ။ မ၊၃။၃၁၀။ သံ၂။၂၇၄။
ဇဝနဟံသကာလေ တာနိ ကဏ္ဍာနိ အာဟာ-
ရိတာနိ။ သံ၌၂။၂၀၉။ (-သံ၁။၁၂။
သံ၌၁။၁၆၈။ သိ၌သစ်၁။၁၈၆၊၃၂၁။
သံ၌၂။၂၉၇။)

အာဟာရိတဗ္ဗ (တိ) [အာ+ဟရ+တဗ္ဗ] ဆောင်
ယူ - အပ်-သင့် - ထိုက် - သော။ ဣတိ-
သဒ္ဓေါ အာဟာရိတဗ္ဗော။ ဝိ၌၂။၄၂။ (-ဝိ-
၌၂။၆၆၊၂၂၁။ ဒိ၌၃။၁၂၉။ မ၊၃။၁၄၂။
သံ၌၂။၃၄၊၁၂၇။ အံ၌၁။၂၁။ အံ၌၂။
၁၇၇၊၂၆၄။ အဘိ၌၂။၃၀၆၊၄၄၁။ အဘိ-
၌၃။၁၁၄။ သုတ္တနိ၌၂။၁၀၆။ ပဋိသံ၌၂။
၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၁။၂၇၇။ ကခါ၌၁။၁၄၂၊၂၁၇။
ဝိ၌၃။၁၃၂၊၂၂၈။ မ၊၃။၁၂၄။ အံ၌၂။
၂၇၁။ မူလ၌၃။၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၌၂။၁၀၄၊
၂၇၀။)

အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထုပဒဋ္ဌာန (တိ) [အာဟာရိတဗ္ဗ+
ဝတ္ထု+ပဒဋ္ဌာန] စားမျှအပ်သော ဝတ္ထု
ဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော။
ကဗ္ဗံ ကတွာ အာဟာရိတဗ္ဗဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနော။
အဘိ၌၁။၃၆၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၂။၈၀။

အာဟာရိတံ (ကြိဝိ) [အာ+ဟရ+တံ] ဆောင်
ယူခြင်းငှါ။ မဟန္တံ နိဓာနံ န သက္ကာ ဧကေန

အာဟာရိတံ။ ဝိ၌၁။၂၆၉။ ကပ္ပိယကာရ-
ကော.....ကပ္ပိယံ သပ္ပိတေလာဘိ အာဟာရိတံ
န ဇာနာတိ။ ဝိသက်ဟ။၆၇။ ယှု၌ အာဟာ-
ရိတံ ဂစ္ဆတိ။ အံ၌၁။၃၂၈။ (-ဝိသက်ဟ။
၂၀၁။ ဒိ၌၁။၂၇၂။ ဒိ၌၂။၁၉၂။ သံ၌၁။
၂။၁၈။ အံ၌၁။၇၁။ အံ၌၂။၁၇၄။ အဘိ၌
၃။၁။၂၉၊၃၈၊၁၅၊၁၄၁။ အဘိ၌၂။၃၇၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၂။၃၀၁။ မဟာနိ၌၂။၁၀၄။ ဇာ၌၁။
၇။ အံ၌၂။၃၄၉။ မူလ၌၁။၁၇၁။)

အာဟာရိတုကာမ (တိ) [အာဟာရိတံ+ကာမ]
ဆောင်ယူခြင်းငှါ အလုံရှိသော၊ ဆောင်ယူလို
သောသူ။ အာစရိယန္တေဝါသိကာ ဆမာ-
သကံ ဂရုဘဏ္ဍံ အာဟာရိတုကာမာ ဇေတာ။
ဝိ၌၁။၃၂၁။ (-သံ၌၁။၁၆၈။ အဘိ၌၁။
၂။၄၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၁။၂၈။)

အာဟာရိတုာ (ကြိဝိ) [အာ + ဟရ + တုာ]
ဆောင်ယူ၍၊ ပတ္တပတ္တပုလကံ အာရာမံ အာ-
ဟာရိတုာ (ဝိ၁။၇)တိ ဂဏကတဋ္ဌာနေ လဒ္ဓံ
ဧကမေကံ ပတ္တပတ္တပုလကံ ဂဟေတွာ အာ-
ရာမံ နေတွာ။ ဝိ၌၁။၁၄၅။ ပဋိက္ခမနံ
အာဟာရိတုာ ဝိန္နဘိက္ခမ္ဘိ ဂဏတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၁။
၆၃။ အာဟာရိတုာတိ ပတ္တံ ဂဟေတွာ ဂေဟ-
တော အာနေတွာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၃။၁။၉၄။ (-ဝိ၂။
၃၂၄။ ဝိ၃။၃၇။ အပါ၁။၄၀၈။ ဝိ၌၁။
၂၀၀၊၃၃၆။ ဝိ၌၂။၅၀၊၁၇၇၊၂၀၀၊၂၆၀။
ဝိ၌၃။၃။၉၊၈၄၊၉၄။ ဝိ၌၄။၂၄၃။ ဒိ၌၁။
၁၂၇၊၁၄၂။ ဒိ၌၂။၁၈၊၂၄၃၊၃၆၀။ မ၊၃။
၉၁၊၂၇၆၊၃၃၇။ မ၊၃။၂။၁၃၃၊၂၈၁။ မ၊၃။
၇၆။ မ၊၃။၄။၁၃၉။ သံ၌၁။၆၂၊၇၈။ သံ၌၁။
၂။၁၉၊၁၄၉။ အံ၌၁။၂၁။ အဘိ၌၁။၂။
၅၊၁၇။ အဘိ၌၂။၃၀၇။ ဇာ၌၁။၁၅။
ကခါ၌၁။၂၆၊၃၀၀၊၄၃၇။ ဒိ၌၁။၂။၃၀။ ဒိ၌၁။
၃။၂၇၂။ မ၊၃။၂။၁၇၇။ မ၊၃။၁။၁၂။ သံ၌၁။
၂။၁၄၅၊၃၃၇။ အံ၌၁။၁၅၂။ အံ၌၂။၂၆၊
၁၀၆။ အံ၌၃။၃။၃၆၆၊၁၁၁။ မူလ၌၃။
၂၂၇။ အနု၌၂။၂၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၃။၂။၆၁-၄။)

အာဟရိတန (ကြိ ဝိ) [အာ+ဟရ+တန] ဆောင်ယူ၍။ တိကကဋ္ဌ ဝလ္လိဉ္စ၊ အာဟရိ-
တနဟံ တဒါ။ အပါဒ။ ၃၁၂။

အာဟရိမ (တိ) [အာ+ဟရ+ဗျ] ဆောင်
ယူခြင်းဖြင့်-ဆောင်ယူ၍ -ဖြစ်စေအပ်သော။
(က) ဆောင်ယူ၍ - အသစ်ပြုလုပ်၍ - တပ်
ဆင်ထားအပ်သော။ (ခ) အခြားဘေသမှ
ဆောင်ယူလောင်းထည့်ထားအပ်သော (ဂ)
အာဂန္တုက အဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ယူထားအပ်
သော။ (ဃ) ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာဖြစ်သော။ (င)
(ကိုယ်လက်သုတ်သင်ခြင်း တန်ဆာဆင်ခြင်း
ဖြင့်) ပြုပြင်ထားအပ်သော။ (က) ပလ္လင်္ကော
နာမ အာဟရိမေဟိ ဝါဠေဟိ ကတော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၃။ သိ၊ ဇီ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၂။
(-သရတ္ထ၊ ၃။ ၂၉၄။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၈၄။) အာ-
ဟရိမဝါဠ-လည်း ကြည့်။ (ဝ) ယတောပိ
အာဟရိမတော ဝါ ပေါက္ခရကိအာဒိသု ဌိတ-
တော ဝါ ကေဝလံ ယာဂုဘတ္တံ သမ္မာဒေန္တိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။ (ဂ) ကုလကံပါဒက-ကြည့်။
(ဆ) ယော ပန သံသိကဝလ္လိမတ္တမ္ပိ အဂ္ဂ-
ဟေတော အာဟရိမေန ဥပကရဏေန။ ဝိ၊ ၄။
၄။ ၈၆။ (င) အာဟရိမေန ရူပေနာ (ထေရီ၊
၄။ ၁။ ၃၁၃) တိ ကေသမဏ္ဍနာဒိနာ သရိရဇ္ဇေနန
စေဝ ဝတ္ထာဘရဏာဒိနာ စ အဘိသင်္ခါရိကေန
ရူပေန ဝဏ္ဏေန ကိတ္တိမေန စာတုရိယေနာတိ
အတ္ထော။ ထေရီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄-၅။ (-ဝိမာန၊ ၄။
၁၃။)

အာဟရိမဇ္ဇောဓရ (ပ) [အာဟရိမ+ဇ္ဇောဓရ]
ပြုပြင်အပ်သော - ဆင်ယင် ထုံးဖွဲ့ထားအပ်
သော - ဆံကျစ်ကို - ဆံထားကို - ဆောင်သော
သူ။ ဇဋ္ဌိလောတိ အာဟရိမဇ္ဇောဓရော တာပ-
သော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၂၉။ (- ဝိမတိ၊ ၂။
၁၉၁။)

အာဟရိမဝါဠ (ပ) [အာဟရိမ+ဝါဠ] ဆောင်
ယူ၍ - အသစ်ပြုလုပ်၍ - တပ်ဆင်ထားအပ်

သော သားရဲရုပ်။ အာဟရိတော ယထာနုရူပ-
ဌာနေ ဌပေတဗ္ဗဝါဠူပါနိ အာဟရိမဝါဠာ
နာမ။ သံဟရိမဝါဠူပယုတ္တောတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဝိ၊ နိစ္ဆယ၊ ဇီ၊ ၂။ ၉၃။

အာဟရိယ(တိ) [အာ+ဟရ+ဣ] ဆောင်ပို့
သော၊ သူ။ ဘိက္ခုဉ္စ တေ အာဟရိယော နရော
ဣဓ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၅၇။ အာဟရိယောတိ အာ-
ဟရဏကော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၈။

အာဟရိ(ရိ)ယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [အာ+ဟရ+
ယ+တေ] ဆောင်ယူအပ်၏။ ယောဇနတောပိ
အဓုယောဇနတောပိ အာဟရိ (ရိ)ယတိ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၂။ (-ဝိ၊ သင်္ကဟ၊ ၂။ ၆၉။ ပဋိသံ၊
၄။ ၂။ ၂၀၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၀။ ကခါ၊ ဇီ၊ ၃။ ၉၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၁။ ၄၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၀၄။) အာ-
ဟရိယတိ-ဝိ၊ ၂။ ၂၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။ အာ-
ဟရိယတု - ဝိ၊ ၂။ ၃၂၄။ ဝိ၊ သင်္ကဟ၊ ၂။ ၂၄။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၈၄။ အံ၊ ဇီ၊
၂။ ၂၅၇။ အာဟရိယတု-ဝိ၊ ၁။ ၃၄၅။ အာ-
ဟရိယိတ္ထ - ဝိ၊ ၂။ ၁၀၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၈၊ ၇၅။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၈။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃၈။ အာဟရိယိသတိ-ဝိ၊ ၂။
၂၃၇။ ဝိ၊ ၃။ ၃၁၀။

အာဟရိ(ရိ)ယမာန (တိ) [အာ+ဟရ+ယ+
မာန] ဆောင်ယူအပ်သော။ နေဝ အာဟရိ-
ယမာနံ န ဓိယျမာနံ ဇာနာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၁၁၂။ ဝိ၊ သင်္ကဟ၊ ၁။ ၁၁၆။ အာဟရိယမာနော
ဘဂဝတော ခဿနာရဟဿ ကမ္မဿ အက-
တတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၀၁။ ဓမ္မ၊ ၄။
၁။ ၂၂၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။
စူဠနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ ဇာ၊ ၄။ ၃။
၂၈၁။ ဒိ၊ ဇီ၊ ၃။ ၂၂၆။ အံ၊ ဇီ၊ ၂။ ၁၅၈၊ ၂၆၈။)

အာဟာ (ပ) [အာ+ဟ+အ] (က) စစ်ထိုး
ခြင်း၊ စစ်တိုက်ခြင်း၊ စစ်ပွဲ။ (ခ) စစ်တိုက်

ရာအခါ၊ ကိလေသမာန်နှင့် စစ်တိုက်ရာအခါ။
 (က) အာဇိတ္တိ အာဟာရဝါယုဒ္ဓံ။ ဓာန်။ ၃၉၉။
 (ခ) ကေဓိ ပန “ဟဝေတိ အာဟာရေ
 ယုဒ္ဓေ”တိ အတ္ထံ ဝေဒန္တိ။ “ယောစေတေ မာရံ
 ပညာဝုဓေနာ”တိ ဟိ ဝေဒနထော ကိလေ-
 သမာရေန ယုဇ္ဈနသမယေတိ တေသံ အနိပ္ပိ-
 ယော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၃၇။

အာဟာရ (န) [အာ+ဟု+ယု] ပေးလှူပူဇော်
 အပ်သောပစ္စည်းဝတ္ထု။ သက္ကာဒိနမ္ပိ ဝါ အာ-
 ဟာရ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၃) နှ့် သက္ကာဒိဟိပိ ဒိယျ-
 မာနံ ဒါနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၈၀။

အာဟာရနိယ (တိ) [(ခ) အာ+ဟု+အနိယ။
 (၂) အာဟာရန+ဂ္ဂါယ] (က) အဝေးမှပင်
 လာ၍ အားလုံးသော ပစ္စည်း ဥစ္စာကို ပေး
 လှူပူဇော်အပ်ရာ ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ် (အရိ-
 ယာ သံဃာ)။ (ခ) သိကြားမင်း စသော
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပေးလှူပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်း
 ဝတ္ထုကိုပင် ခံယူထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ် (အရိ-
 ယာ သံဃာ)။ (ဂ) ပေးလှူ ပူဇော်ဘယ်
 ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ခံယူထိုက်သော၊ မီး (မိဘ
 ဟူသောမီး)။ (က) (ခ) ဒုရတောပိ အာ-
 ဂန္ဓာ အဗ္ဗသာပတေယျမ္ပိ ဧတ္ထ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ
 အာဟာရနိယော။ သက္ကာဒိနမ္ပိ ဝါ အာဟာရနံ
 အရဟတိတိ အာဟာရနိယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၃။
 (ဂ) ယော စာယံ ဗြာဟ္မဏာနံ အာဟာရနိ-
 ယော နာမ အဂ္ဂိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၃။ ဂါဟပစ္စာ-
 ဟာရနိယော၊ ဒက္ခိဏဂ္ဂိတယောဂ္ဂယော။ ဓာန်။
 ၄၁၉။ တံယောနိယံရေဝါဟာရနိယော ဟု-
 တဗ္ဗဂ္ဂိအာဟာရနမရဟတိတိ အာဟာရနိယော။
 ဓာန်၊ ၄။ ၄၁၉။ အာဟုနေယျဂ္ဂိလည်း ကြည့်။

အာဟာရ (ပု) [အာ+ဟာရ+ဏ] (ခ) ခံတွင်း
 သို့ ဆောင်အပ်-စားမျိုးအပ်-သော အရာ
 ဝတ္ထု။ စားသောက်ဖွယ်၊ အစာ၊ (၎င်းကိုပင်
 ကဗဠိကာရာဟာရဟု ဆိုနိုင်၏။ ကဗဠိကာ-
 ရာဟာရ-ကြည့်)။ (၂) (က) အကြောင်း၊

သာမညအကြောင်း။ (ခ) မိမိဆိုင်ရာအကျိုး
 ကို-လွန်စွာ ဆောင်တတ်- ဖြစ်စေတတ်-
 သော အကြောင်း၊ ထူးသော အကြောင်း၊
 အာဟာရတရား။ (၎င်းတို့ကား ကဗဠိကာရာ-
 ဟာရ၊ ဗဏ္ဍာဟာရ၊ မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ၊
 ဝိညာဏာဟာရဟူ၍ လေးမျိုးရှိ၏။ ဝိ၊ ၃။
 ၁၉၀။ မ၊ ၁။ ၅၈၊ ၃၂၇။ သံ၊ ၁။ ၂၅၃၊ ၃၂၅။
 အဘိ၊ ၁။ ၄၁၆။ သင်္ဂဟ၊ ၄၈။ ထိုလေးမျိုးတို့
 တွင် ထမင်း၊ မှုံ့စသည်တို့၌ တည်သော ဩဇာ
 သည် ကဗဠိကာရာဟာရ မည်၏။ စက္ခု
 သမ္ပာသ စသော ဗဏ္ဍာ မြောက်ပါးသည်
 ဗဏ္ဍာဟာရမည်၏။ စေတနာ စေတသိက်
 သည် မနောသဉ္ဇေတနာဟာရမည်၏။ စိတ်
 သည် ဝိညာဏာဟာရမည်၏။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁-
 ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂-၃။ ကဗဠိကာရာဟာရသည်
 ဩဇာလျှင် ရှစ်ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်။ (=
 ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ၊
 ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဩဇာ-ဟူသောရုပ်) ရှစ်ပါးကို
 ဆောင်(ဖြစ်စေတတ်)၏။ ဗဏ္ဍာဟာရသည်
 ဝေဒနာသုံးပါးကို ဖြစ်စေ၏။ မနောသဉ္ဇေတ-
 နာ ဟာရသည် အဝသုံးပါးကို (အဝသုံးပါး
 တို့၌ ပဋိသန္ဓေကို) ဖြစ်စေ၏။ ဝိညာဏာ
 ဟာရသည် ပဋိသန္ဓေ နာမ်ရုပ်ကို (ပဋိသန္ဓေ
 ခဏ၌ နာမ်ရုပ်ကို) ဖြစ်စေ၏။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၃။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၃၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၄၂။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၂၄။
 ၎င်း ကဗဠိကာရာဟာရ စသော ၄-မျိုးသည်
 နိပ္ပရိယာယ အာဟာရ မူချ အာဟာရမည်၏။
 အကြောင်းသာမညသည် ပရိယာယ အာ-
 ဟာရ ဥပစာ အာဟာရမည်၏။ ကာမသံ၌
 မူချအားဖြင့် အာဟာရ လေးပါးလုံး ရ၏။
 အသညသတ်ကြည်သော ရူပ၊ အရူပ ဘုံတို့၌
 (ကဗဠိကာရာဟာရမှ တပါး) အာဟာရ
 သုံးပါးရ၏။ အသညသတ်နှင့် ၎င်းမှ ကျန်
 သော သတ္တဝါတို့၌ (သတ္တဝါအားလုံးတို့၌)
 အကြောင်း သာမညဟူသော ပစ္စယာဟာရ

ရ၏။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၅၇-ဂ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၂၀၀-၂-င။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၆၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၂၂၃။ ထို့ကြောင့်
“သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” ဟု သတ္တ
ဝါအားလုံး အာဟာရကြောင့် တည်တံ့ရ
ကြောင်း ဟောကြားတော်မူသည်။ အာဟာ
ရဋ္ဌိတိက-လည်း ကြည့်။ ကာမသတ္တဝါတို့
သည် ကဗဠိကာရာဟာရကို မှီဝဲ၏။ အသည
သတ်မှ တပါးသော ရူပသတ္တဝါတို့သည်
ဗဿာဟာရကို မှီဝဲ၏။ အောက် အဓူပ သုံး
ဘုံရှိ သတ္တဝါတို့သည် မနောသဉ္စေတနာ
ဟာရကို မှီဝဲ၏။ ဘဝဂ် (နေဝသညာ နာ-
သညာယတန)၌ ရှိသော သတ္တဝါတို့သည်
ဝိညာဏာဟာရကိုမှီဝဲ၏။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၄။
ကဗဠိကာရာဟာရသည် ရုပ် အာဟာရမည်
၏။ ကုန် အာဟာရ သုံးပါးတို့သည် နာမ်
အာဟာရမည်၏။ အာဟာရ ပစ္စယ-ကြည့်။
(၃) ဆောင်ယူခြင်း။ (၄) အခွန်အတုတ်ကို
ဆောင်ရာဌာန၊ ဇနပုဒ်။

(၁) အာဟာရော နာမ ဥဒကဒန္တပေါနံ
ဌပေတွာ ယံကိဉ္စိ အဇ္ဈောဟရဏိယံ။ ဝိ၊၂။
၁၂၁။ အာဟာရန္တိ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ ယံကိဉ္စိ
ယာဝကာလိကာဒိ။ သာရတ္ထ၊၃။၇၀။ အာ-
ဟာရန္တိ ယံ ကိဉ္စိ ယာဝ ကာလိကံ ဝါ...သဗ္ဗ-
ဉ္စေတိ အဇ္ဈောဟရဏိယတ္တာ အာဟာရေတိ
ဝုစ္စတိ။ကဒါ။၂၃၁။ အာဟရိယတိတိ အာဟာ-
ရော၊ အဇ္ဈောဟရိတဗ္ဗံ ယံ ကိဉ္စိ။ ကဒါ၊ဋ္ဌ၊
၃၉၄။ ကောဟိကမ္ပိ အာဟာရံ အာဟာ-
ရေတိ။ ဒီ၊၁။၁၅၇။ ဒီ၊၃။၃၃။ မ၊၂။၅။
အံ၊၁။၃၀၀။ (-ဝိ၊၃။၁၁၀။ ဒီ၊၂။၁၈၀။
မ၊၁။၁၁၁၊၃၁၂။ အဘိ၊ဓ။၂၆၁။ ဓမ္မ၊၂။
မဟာနိ၊၁၁၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၃၀၊၃၃၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၈။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၃၀၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။) (၂)
(က) အာဟာရဉ္စ အနာဟာရဉ္စ ဒေသေ-
သာမိ။ သံ၊၃။၉၀။ ကောစာဟာရော
အဝိဇ္ဇာယ။ အံ၊၃။၃၄၆။ (-သံ၊၃။၅၉။)

သာဟာရ (အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၃၁၇)လည်း ကြည့်။
(က) (ခ) အာဟာရော ကဗဠိကာရာဟာ-
ရဒိသု စ ကာရဏေ။ ဓာနံ၊၈၅၆။ (ခ) အာ-
ဟာရ (မ၊၁။၅၈)န္တိ ပစ္စယံ။ ပစ္စယော ဟိ
အာဟာရတိ အတ္တနော ဖလံ၊ တသ္မာ အာ-
ဟာရေတိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၀။ အာဟာ-
ရ (သံ၊၁။၂၅၃)တိ ပစ္စယာ၊ ပစ္စယာ ဟိ
အာဟာရန္တိ အတ္တနော ဖလံ၊ တသ္မာ အာ-
ဟာရတိ ဝုစ္စန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ (-ပဋိသံ။
၂။ စူဠနိ၊၂၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၀၂။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၈၀။) (၃)နတ္ထ'မှာကံ တယာ
သဒ္ဓိ' အာဟာရူပဟာရော။ ဝိ၊၁။၁၉၈။
အာဟာရူပဟာရေတိ အာဟာရော စ ဥပ-
ဟာရော စ၊ ဂဟဏဉ္စ ခါနဉ္စ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။
အာဟာရကံ အာဟာရော။ သာရတ္ထ၊၂။၃၂၆။
(၄) အပေိ မေ အယျပုတ္တာ ဝေသာလိ'
သာဟာရံဒေဋ္ဌေယျာထ။ဝိ၊၃။၃၂၇။ ဒီ၊၂။၈၂။
သာဟာရန္တိ သဇနပုဒ်။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ အာဟာ-
ရန္တိ ဣမသ္မာ ရာဇပရိသာ ဗလိန္တိ အာဟာ-
ရော၊ တဗ္ဗုတ္တ ဇနပဒေါ။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂၁။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၃။

အာဟာရကိစ္စ (န) [အာဟာရ+ကိစ္စ] အစာ-
အာဟာရဏိ-အမ္မ-ကိစ္စ။ မုဓေ ဥပ္ပန္နော
ခေဋ္ဌေပိ ဟိ တေသံ အာဟာရကိစ္စံ သာဓေ-
တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၅၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၃၀၃။

အာဟာရက္ခယ (ပ) [အာဟာရ+ဓယ] အစာ
အာဟာရဏိ ကုန်ခြင်း။ ဧဝံ အာဟာရက္ခ-
ယေန စဝတိ နာမ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၁။

အာဟာရဂိစ္စ (တိ) [အာဟာရ+ဂိစ္စ] အစာ-
အာဟာရ၌ တပ်မက်မောသော၊သ္မ။ ယော
ဟိ အာဟာရဂိဋ္ဌေါ လာဘသက္ကာရပ္ပသုတော
ဝိစရတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။

အာဟာရဓာတ် (ပ) [အာဟာရ+ဓာတ်] အစာ-
အာဟာရ၌ တပ်မက်မောခြင်း။ အယံ ဗြာဟ္မ-

ကော အာဟာရဂေဓေန မံ ဒါနေ နိယော-
ဇေသိတိ မညသိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။

အာဟာရဂေဓိ (တိ) [အာဟာရ+ဂေဓိ] အစာ-
အာဟာရ၌ တပ်မက်မောခြင်းရှိသော။ အပိ
ယောဇနာနိ ဂစ္ဆာမ၊ ဆာတာ၊ အာဟာရ-
ဂေဓိနော၊ ပေတ။ ၂၃၄။ (-ပေတ၊ဋ္ဌ။ ၂၅၃။)

အာဟာရဇ (တိ) [အာဟာရ+ဇန+ကိ] အာ-
ဟာရ - ဩဇာ - ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ရုပ်။
(အာဟာရဇရုပ်။ အာကာသဓာတ်၊ လဟု-
တာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာ၊ အဝိနိဗ္ဗောဂရုပ်-
ရုပ်ပါး အားဖြင့် အာဟာရဇရုပ် ၁၂ပါး
ရှိသည်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၁၀၈။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၁၀။)
အာဟာရတော ဇာတ် အာဟာရဇ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။၈၁။

အာဟာရဋ္ဌိတိက (တိ) [အာဟာရ+ဋ္ဌိတိ+က]
အာဟာရကြောင့် တည်တံ့ခြင်း-အာဟာရ
ဟူသော တည်တံ့ကြောင်း-ရှိသော။ (က)
အစာအာဟာရ-ဘောဇဉ်-ဟူသော တည်
တံ့ကြောင်းရှိသော။ (ခ) (ကံ စိတ် ဥတု
အာဟာရ) အကြောင်းတရား လေးပါး ဟူ
သော တည်တံ့ကြောင်း ရှိသော။ (ဂ)
အကြောင်း သာမည ဟူသော တည်တံ့
ကြောင်းရှိသော။ (က) အာဟာရဋ္ဌိတိကော
သမုဿယော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂၄၇။ အာဟာရော
ဘောဇနံ ဋ္ဌိတိ ဌာနံ ပစ္စယော တေဿာတိ
အာဟာရဋ္ဌိတိကော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၂။ (ခ)
အယံ ကာယော အာဟာရဋ္ဌိတိကော။ သံ၊ဥ၊
၅၈။ အာဟာရဋ္ဌိတိကောတိ ပစ္စယဋ္ဌိတိကော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၇၇။ ကမ္မဉ္စတုစိတ္တာဟာရသညိ-
တော စတုဗ္ဗိဓော ပစ္စယော ဋ္ဌိတိတေဿာတိ
ပစ္စယဋ္ဌိတိကော။ အာဟာရပစ္စယသဒ္ဓါ ဟိ
ကေတ္တာ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၄၁၅။ (ဂ) သဗ္ဗေ သတ္တာ
အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ဒီ၊ဥ၊၁၇၈၊ ၂၂၈။ အံ၊ဥ၊
၂၉၇။ ပဋိသံ၊၆၊၁၁၇။ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ-
တိ အာဟာရတော ဋ္ဌိတိတေသန္တိ အာဟာ-

ရဋ္ဌိတိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၀၂။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ဗုဒ္ဓိကရကာနမ္မိ ဗာဟိရတ္ထ-
သမာသော ဟောတိ ယထာ “ဥရသိလော-
မော” တိအာဟ “အာဟာရတော ဋ္ဌိတိတေ-
သန္တိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ” တိ။ တိဋ္ဌတိ တေ-
နာတိ ဋ္ဌိတိ၊ အာဟာရော ဋ္ဌိတိ တေသန္တိ
အာဟာရဋ္ဌိတိကာတိ ဧဝံ ဝါ ဧတ္ထ သမာသ-
ဝိဂ္ဂဟော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာတိ ပစ္စ-
ယဋ္ဌိတိကာ၊ ပစ္စယာယတ္ထုတတ္ထိကာတိ အတ္ထော။
ဒီ၊ဋီ၊၃။၁၆၇။ အံ၊ဋီ၊၃။၃၂၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။
မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၁၉၈။ ဝဇီရ၊၃၉။
သာရတ္ထ၊၁။၂၄၁။ ဝိမတိ၊၁။၅၂။ အနုဋီ၊ ၂။
၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။) အာဟာရ (၂)
အနက်လည်း ကြည့်။

အာဟာရတ္ထ (ပု) [အာဟာရ+အတ္ထ] အစာ-
အာဟာရ-အကျိုး-ကိစ္စ။ ယာမကာလိကံ
...အာဟာရတ္ထာယ ပဋိဂ္ဂဟာတိ။ ဝိ၊ ၂။၁၁၂။
ဝဇီရ၊၃၁၉။ အာဟာရတ္ထန္တ ဖရေယျာ (ဝိ၊ဥ၊
၂၉၀)တိ အာဟာရတ္ထန္တ သာဓေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၇၂။ အာဟာရတ္ထန္တိ အာဟာရပယော-
ဇနံ။ အာဟာရကိစ္စံ ယာပနန္တိ အတ္ထောတိ စ။
ဝဇီရ၊၄၈၁။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၃။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၂၇။)

အာဟာရဒဿာဝိ (တိ) [အာဟာရ+ဒိဿ+
အာဝိ] အကြောင်းကို မြင်သော၊ သူ။ အာ-
ဟာရဒဿာဝိ အာရမ္မကဒဿာဝိ။ စူဠနိ၊ ၄၇။

အာဟာရနိရောဓ (ပ) [အာဟာရ+နိရောဓ]
(အသက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်
သော) ကဗဠိကာရ အာဟာရ၏-ချုပ်ခြင်း-
မရှိခြင်း။ အာဟာရနိရောဓာ ရူပနိရောဓော-
(ပဋိသံ၊၅၃)တိ ပဝတ္တိပစ္စယဿ ကဗဠိကာရာ-
ဟာရဿ အဘာဝေ တံသမုဋ္ဌာနရူပါဘာ-
ဝေါ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၃၆။ (- ဒီ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၅၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။၂၆၆။ ဒီ၊ဋီ၊ ၂။
၅၄။ သံ၊ဋီ၊ ၂။၅၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၂။၄၂၁။)

အာဟာရနတ္ထိပ္ပဘဝ(တိ)[အာဟာရ+နတ္ထိ+ပဘဝ] (၁) အာဟာရလေးပါးနှင့် တဏှာဟူသော အဦးအမှန်အစဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ (၂) အကြောင်းတရားအားလုံးနှင့် တဏှာဟူသော အဦးအမှန်အစဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ (၃) ဆောင်တတ် ဖြစ်စေတတ်သော အာဟာရဟူသော အဦးအမှန် အစ ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ အာဟာရနတ္ထိပ္ပဘဝ၊ နာလံ တဒဿိနန္တိတုံ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၂၀။ စတုတ္ထိဓော အာဟာရော စ တဏှာသင်္ခါတာ နေတ္ထိ စ ပဘဝေါ သမုဋ္ဌာနံ ဧထသ္မာတိ အာဟာရနတ္ထိပ္ပဘဝံ။ သဗ္ဗေပိ ဝါပစ္စယော အာဟာရော၊ ဣဓ ပန တဏှာယ နေတ္ထိဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတတ္တာ တဏှာဝဇ္ဇာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဿှာ အာဟာရော စ နေတ္ထိ စ ပဘဝေါ ဧထသ္မာတိ အာဟာရနတ္ထိပ္ပဘဝံ။ အာဟာရော ဝေဝါ နယနဋ္ဌေန ပဝတ္တနဋ္ဌေန နေတ္ထိတိ ဝေမ္ပိ အာဟာရနတ္ထိပ္ပဘဝံ။ ဣတိဝုတ်။ ၄၁၅။

အာဟာရပစ္စယ (ပ) [အာဟာရ+ပစ္စယ] (၁) အာဟာရပစ္စည်း။ ရုပ်နာမ် တရားတို့ကို ထောက်ပံ့တတ်သော သဘောဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော အာဟာရ ၄-ပါး။ (က) ကလာပ်တူ ဩဇာကြည်သော ကလာပ်တူ ကလာပ်ပြား ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အဋ္ဌတ္တ စတုဇာဩဇာ၊ ဗဟိဒ္ဓ ဥတုဇာဩဇာ ဟူသော ရုပ်အာဟာရပစ္စည်း။ (ကဗဠိကာရအာဟာရ)။ (ခ) ယှဉ်ဘက်စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုတတ်သော ဓဿ၊ စေတနာ၊ ဝိညာဉ်ဟူသော နာမ်အာဟာရပစ္စည်း။ (၂) ကံနှင့် ယှဉ်သော အာဟာရဟူသော အကြောင်း။ (၃) ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ ဟူသော အကြောင်း။ (၁) ကဗဠိကာရော အာဟာရော ဣမဿ ကာယဿ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ အရူပိနော အာဟာရ သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာ-

နာနဥ ဝူပါနံ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာနာ။ ၁။ ၇။ ဝူပါဝူပါနံ ဥပတ္တမ္ပကဋ္ဌေန ဥပကာရကာ စတ္တာရော အာဟာရ အာဟာရပစ္စယော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၀။ (-ပဋ္ဌာနာ။ ၁။ ၁၅၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၇-က။) (၂) (၃) ယံ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ သဗ္ဗေမ္မာတိ၊ သဗ္ဗံ အာဟာရပစ္စယာ။ သုတ္တန်၊ ၃၉၅။ အာဟာရပစ္စယာတိ ကမ္မသမ္ပယုတ္တာဟာရပစ္စယာ။ အပရော နယော စတုပ္ပိဓာ သတ္တာ၊ သင်္ခါရူပဂေါ သင်္ခါရာဘိနိဗ္ဗတ္တ ဝိညာဏာဟာရသေဝနတော။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။

အာဟာရပဋိဗ္ဗသုတ္တိက (တိ)[အာဟာရ+ပဋိဗ္ဗသုတ္တိ+က] အာဟာရနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသော။ အာဟာရပဋိဗ္ဗသုတ္တိကော သမုဿယော ကာယော ဣတိ ဗိသ္မာန။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။

အာဟာရပရိဘောဂ (ပ) [အာဟာရ+ပရိဘောဂ] အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ အခါ။ အာဟာရပရိဘောဂေ အသန္တိဿနာ- (အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၉)တိ အာဟာရပရိဘောဂက္ခဏေ ပဝတ္တာ အသန္တိဿနာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၈၆။

အာဟာရဘေဒ (ပ) [အာဟာရ+ဘေဒ] ကဗဠိကာရ စသော အာဟာရ - အထူး - အပြား။ စတုအာဟာရဘေဒတောတိ ဣဒိနာ စတ္တာရော အာဟာရဘေဒေ ... သင်္ကဏာတိ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၅၈။ အာဟာရဘေဒေတိ ကဗဠိကာရာဒိ အာဟာရဝိသေသေ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၆၇။

အာဟာရမယ (တိ) [အာဟာရ+မယ] (၁) အမျိုးမျိုးသော အစာ အာဟာရ။ (၂) အစာ အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော။ (၁) န ဟိ သဗ္ဗော အာဟာရမယေန ဝဏ္ဏော။ ဇာ၊ ၁။ ၁၉၅။ အာဟာရမယေနာတိ နာနပ္ပကာရေန အာဟာရေနော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၄၉၈။

(၂) အာဟာရမယ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၇) ၌
အာဟာရေန နိဗ္ဗတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၁၀။

အာဟာရရသတကျာ (တိ) [အာဟာရ+ရသ+
တကျာ] အစာအာဟာရ၏ အရသာ၌-တပ်
မက်-တယ်တာ-ခြင်း။ ယဒိ ဟိ ဇီဝိတ-
နိကန္တိ အာဟာရရသတကျာ စ နတ္ထိ။ ထေရ၊
၄။ ၁။ ၃၁၂။

အာဟာရဝေလော (တိ) [အာဟာရ + ဝေလော]
အစာစားချိန်။ တေ ဧကံ အာဟာရဝေလံ
အတိက္ကမိတုဝ သက္ကာတုံ န သက္ကာန္တိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၄။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ သိ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၄၂၂။)

အာဟာရသမုဋ္ဌာန (တိ) [အာဟာရ + သမု-
ဋ္ဌာန] (ကဗဠိကာရ) အာဟာရဟူသောဖြစ်
ကြောင်းရှိသော၊ အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော၊
(ရုပ်)။ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ
ပဋိစ္စံ။ ပဋ္ဌာန၊ ၁။ ၂၅။ အာဟာရသမုဋ္ဌာ-
နန္တိ ကဗဠိကာရဟာရသမုဋ္ဌာနံ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၄၁၅-၆။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၂၅၁။)

အာဟာရသမုဋ္ဌာပက (တိ) [အာဟာရ + သမု-
ဋ္ဌာပက။ ထိ-၌ အာဟာရသမုဋ္ဌာပိကာ] အာ-
ဟာရလေးပါးနှင့် ပစ္စယဟာရကို ဖြစ်စေ
တတ်သော။ အာဟာရသမုဋ္ဌာပိကာ ပုရိမ-
တကျာ သမုဒယသစ္စံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။

အာဟာရသမုဒယ (ပု) [အာဟာရ + သမုဒယ]
(က) ကဗဠိကာရ အာဟာရ၏ ဖြစ်ခြင်း။
(ခ) အာဟာရ လေးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း။
(ဂ) အာဟာရသမုဒယဟာ ကာယဿ သမု-
ဒယော (သံ၊ ၃။ ၁။ ၆၁)တိ အာဟာရသမုဒ-
ယေန ကာယသမုဒယော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၂။
အာဟာရသမုဒယာ (ပဋိသံ၊ ၅၃)တိ ပဝတ္တိ-
ပစ္စယေသု ကဗဠိကာရဟာရဿ ဗလဝတ္တာ
သော ယေဝ ဂဟိတော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။
(-သံ၊ ၂။ ၄၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။)

(ခ) တကျာသမုဒယာ အာဟာရသမုဒယော။
မ၊ ၁။ ၅၉။ ပုရိမတကျာသမုဒယာ ပဋိသန္ဓိ-
ကာနံ အာဟာရနံ သမုဒယော နိဗ္ဗတ္တော
ဟောတိတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။

အာဟာရသမ္ဘဝ (တိ) [အာဟာရ + သမ္ဘဝ]
အကြောင်းတရား ဟူသော ဖြစ်ရာရှိသော၊
အကြောင်းတရားကြောင့် ဖြစ်သော။ တဝါ-
ဟာရသမ္ဘဝန္တိ ဘိက္ခုဝေ ပဿထာတိ။ မ၊ ၁။
၃၂၆။ တဝါဟာရသမ္ဘဝန္တိ တံ ပနေတံ ခန္ဓ-
ပဉ္စကံ အာဟာရသမ္ဘဝံ ပစ္စယသမ္ဘဝံ။ မ၊ ၄။
၂။ ၂၀၇။ အတ္တနော ဗလံ အာဟာရတိတိ အာ-
ဟာရော၊ ပစ္စယော။ သမ္ဘဝတိ တေသ္မာတိ
သမ္ဘဝေါ၊ အာဟာရော သမ္ဘဝေါ တေသ္မာတိ
အာဟာရသမ္ဘဝံ။ တေနာဟ ပစ္စယသမ္ဘဝန္တိ။
မ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၅။ (-သံ၊ ၁။ ၂၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၇၇။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။)

အာဟာရသမ္ဘူတ (တိ) [အာဟာရ + သမ္ဘူ-
တ] (က) အစာအာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော၊
အစာအာဟာရကို မှီ၍ ကြီးပွားရသော။ (ခ)
ဗဿဟာရ မနောသဉ္စေတနာဟာရကြောင့်
ဖြစ်သော။ (ဂ) အာဟာရသမ္ဘူတော အယံ
ဘဂိနိ ကာယော။ အံ၊ ၁။ ၄၆၃။ အာဟာရ-
သမ္ဘူတောတိ အာဟာရေန သမ္ဘူတော
အာဟာရံ နိဿာယ ဝစိတော။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၄၁။ (-ပဋိသံ၊ ၇၃။) (ခ) မနော အာ-
ဟာရသမ္ဘူတောတိ ဝဝတ္ထေတိ။ ပဋိသံ၊
၇၄။ အာဟာရသမ္ဘူတောတိ ဧတ္ထ သမ္မယုတ္တ-
ဗဿဟာရ မနောသဉ္စေတနာဟာရ ဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၃။

အာဟာရဟေတု (ပု) [အာဟာရ + ဟေတု]
အစာအာဟာရ ဟူသော အကြောင်း။ ဣမေ
အာဟာရဟေတု ပဏာမိတာ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၇၇။ အာဟာရဟေတုတိ အာမိသဟေတု
သပ္ပိတေလာဒိနိမိတ္တံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။ (-ဇော
၁။ ၂၀၃။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၁၅၄။)

အာဟာရစာရ (ပု) [အာဟာရ+အာစာရ]
အစာအာဟာရကို ပြုကျင့်ခြင်း။ သပ္ပံ
ပါယောတောတိ သပ္ပံပါယောတော ပရိစာရ-
ကာနဉ္စ အာဟာရစာရေ ဝိဓိ အာစိက္ခိ-
တော။ ဝိ ၄၂။ ၃၉၉။

အာဟာရသ (ထိ) [အာဟာရ + အာသာ]
အစာ အာဟာရ၌ မြှော်လင့် တောင့်တ
ခြင်း။ ဂိဇ္ဈပေါတကသရိဓန အာဟာရသ
စေတနာ ဝိယ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။
၁၆၉။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၄၃။ အာဟာရေ ပဝတ္တာ
အာသာ အာဟာရသ ယထာ ဌပါသတိ။
မင်္ဂမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၃၈၉။

အာဟာရပစ္စေဒ (ပု) [အာဟာရ+ဥပစ္စေဒ]
(က) အစာအာဟာရကို ဖြတ်ခြင်း။ (ခ) အ
စာအာဟာရ၏ ဖြတ်ခြင်း။ (က) ယန္တူနာဟံ
သဗ္ဗသော အာဟာရပစ္စေဒါယ ပဋိပဋေယျံ။
မ၊ ၁။ ၃၁၁။ (ခ) အာဟာရပစ္စေဒေန ကာလံ
ကဏ္ဍေန္တိ (မ၊ ၄။ ၄၁၂) တိ ဣဒံ ခိဉ္ဇာ-
ပဒေါသိကဝသေန ဝုတ္တံ။ မ၊ ၄။ ၃၃၁။

အာဟာရပဓိ (ပု) [အာဟာရ+ဥပဓိ] ကဗ္ဗိ-
ကာရာဟာရစသော အာဟာရဟူသော ဥပဓိ။
ခုက္ကဏိ တည်ရာ အာဟာရ။ ဒုစ္စရိတပဓိ၊
အာဟာရပဓိ၊ ပဋိပဋပဓိ။ စူဠနိ၊ ၆၉။ ကဗ္ဗိ-
ကာရာဒယော အာဟာရ ဝေ အာဟာရပဓိ။
စူဠနိ၊ ၄။ ၂၀။

အာဟာရပဘောဂကာလ (ပု) [အာဟာရ+ဥပ-
ဘောဂ+ကာလ] အစာအာဟာရကို - သုံး
ဆောင် - စားသောက် - ရာ အချိန်အခါ။
အာဟာရပဘောဂကာလံ အတိက္ကမိတူတိ
အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁၁၅၉။

အာဟာရပဟာရ (ပု) [အာဟာရ+ဥပဟာရ]
ယူခြင်း ပေးခြင်း (ယူခြင်းကိစ္စ ပေးခြင်းကိစ္စ
ပြုလုပ်ခြင်း၊ အပေးအယူလုပ်ခြင်း)။ အာ-
ဟာရပဟာရေ (ဝိ၊ ၁။ ၁၉၈) တိ အာဟာ-

ရေ စ ဥပဟာရေ စ၊ ဂဟကဉ္စ ဒါနဉ္စ၊ န
အမေဟိ ကိဉ္စိ အာဟာရံ န ဥပါဟာရံ။ တယာ
သန္တိ ကယဝိက္ကယော ဝေါဟာရေ အမှာကံ
နတ္ထိတိ ဒီပေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။

အာဟာရေတိ (ကြိ) [အာ+ဟာရ+ဧတ+တိ]
(ခံတင်းဝသို့) ဆောင်၏။ မျို၏။ စား၏။ အဒိန္နံ
မုခဒ္ဓါရံ အာဟာရံ အာဟာရေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၁။
အာဟာရံ အာဟာရေတိ (အဘိ၊ ၈။ ၂၆၁) တိ
ပရိဘူတိ အဇ္ဈောဟရတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၉။
(- ဒီ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဒီ၊ ၂။ ၁၈၀။ မ၊ ၂။ ၃၃၉။)
အာဟာရံ အာဟာရေန္တိ။ မ၊ ၁။ ၃၁၁။ တာနိ
သုဝံ အာဟာရေမိ။ မ၊ ၁။ ၁၁၂။ ဧဝံ အာ-
ဟာရေ အာဟာရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄၃။ အာဟာရံ
အာဟာရေယျံ။ သံ၊ ၁။ ၃၂၃။ အာဟာရံ
အာဟာရေယျံ။ မ၊ ၁။ ၃၁၂။ မ၊ ၂။ ၂၈၈၊
၂၉၀။ အာဟာရံ အာဟာရေသိ။ မ၊ ၂။
၂၈၈။

အာဟာရပဋိကူ(က္က)လသညာ (ထိ) [အာဟာ-
ရေ+ပဋိကူ(က္က)လ+သညာ] (ရွာသို့သွားရ
ခြင်း၊ ရွာပွေတောင်းခံရခြင်း စသော ကိုးမျိုး
သော အခြင်းအရာတို့ဖြင့်) အစာအာဟာရ၌
စက်ဆုပ် ရွံ့မုန်းဘွယ်ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော
အမှတ်သညာ။ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ
ဘာဝေတိ (အံ၊ ၁။ ၄၃) တိ အသိတပိတာဒိ-
ဘေဝေ ကဗ္ဗိကာရေ အာဟာရေ ဂမနပဋိ-
ကူလာဒိနိ နဝ ပဋိကူလာနိ ပစ္စဝေက္ကန္တထ
ဥပ္ပဇ္ဇနကသညာ ဘာဝေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၉။
အာဟာရေ ပဋိကူလကာရဂ္ဂဟကဝသေန
ဥပ္ပန္နာ သညာ အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၆။ (- ဒီ၊ ၃။ ၂၅၄။ သံ၊ ၃။ ၁၁၆။
ဒီ၊ ၄။ ၂၄၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၁၂။)

အာဟာရပဋိကူလသညာ (တိ) [အာဟာရပဋိ-
ကူလသညာ+တိ] အစာအာဟာရ၌ စက်
ဆုပ်ဘွယ်ဟု ဖြစ်ပေါ်လာသော အမှတ်
သညာရှိသောသူ။ အာဟာရပဋိကူလသညာ-

(အံ၊၁။၄၆၈)တိ နဝန္တံ ပါဠိကုလျာနံ ဝသေန ကဗဠိကာရာဟာရေ ပဋိကုလသညံ။ အံ၊၄။ ၂။၃၄၄။

အာဟာဝ (ပု) [(၁) အာ+ဟု+က။ ဓာနံ၊၄။ ၆၈၀။ (၂) အာ+ရေ+က။ ဝိ၊ပိ၊ဓာနံ။] ရေကျင်း၊ ရေတွင်းအနီး၌ နွားရေသောက် ရန် ပြုလုပ်အပ်သော အိုင်။ အာဟာဝေါ တု နိပါနဉ္စာ။ ဓာနံ၊၆၈၀။ အာဟူယန္တေ ပသဝေါ အကြ ပါနာယာတိ အာဟာဝေါ။ ကော။ ဝုဗ္ဗာဝါဒေသော။ ဓာနံ၊၄။၆၈၀။

အာဟိဏ္ဏတိ (ကြိ) [အာ+ဟိဒ္ဓိ+အ+တိ] လှည့် လည်သွားလာ၏။ တေ ငိုဝှေ့နေ ရသဂူနိ ပရိယေသန္တာ အာဟိဏ္ဏန္တိ။ မဟာနိ၊၁၈၅။ အာဟိဏ္ဏန္တိတိ တတ္ထ တတ္ထ ဝိရန္တိ။ မဟာနိ၊ ၄။၃၀၀။ ကိံ ဘန္တေ သုမန အာဟိဏ္ဏသိ- (ဝိ၊၄။၁။၆၃)တိ သုမန တံ သမကမ္ပေ အက- တွာ ကသ္မာ ဝိရသိတိ ပုစ္ဆိ။ သာရတ္ထ၊၁။ ၁၇၈။ အာဟိဏ္ဏေ—မ၊၄။၂။၁၇၂။ မ၊၄။၂။ ၂၀၂။ အာဟိဏ္ဏာမိ—အပါ၊၁။၂။၉၀။ မ၊၄။ ၂။၁၇၂။ အပါ၊၄။၂။၁၉၇-ဂ။

အာဟိဏ္ဏန္တ (တိ) [အာ+ဟိဒ္ဓိ+အ+အန္တိ] လှည့်လည်သွားလာသောသူ။ သေနာသန- စာရိကံ အာဟိဏ္ဏန္တာ။ ဝိ၊၁။၂။ အာဟိဏ္ဏ- န္တာတိ ဝိရန္တာ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၉။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၀၇။ (-ဝိ၊၃။၃၈၀။ ဝိ၊၄။၁။၃၉။ ဝိ၊၄။ ၃။၃၉၈။ သာရတ္ထ၊၁။၁၃၆။)

အာဟိဏ္ဏမာန (တိ) [အာ+ဟိဒ္ဓိ+အ+မာန] လှည့်လည်သွားလာသောသူ။ အာဟိဏ္ဏမာ- နာ ခဉ္စာမ။ ပေတ၊၁၇၁။ အာဟိဏ္ဏမာနာ- တိ ဝိရမာနာ။ ပေတ၊၄။၁၇၁။

အာဟိဏ္ဏိတာ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+ဟိဒ္ဓိ+တာ] လှည့် လည်သွားလာ၍။ တေန ဟိ ဘဏေ ငိဝက ခက်တ္ထိံ အာဝါယ တက္ကသိလဓယ သာမန္တာ ယောဇနံ အာဟိဏ္ဏိတာ။ ဝိ၊၃။၃၇၉။

အာဟိတ (တိ) [အာ+ဓာ+တ] (၁) ထား အပ်-သွင်းထားအပ်-သော။ (၂) အစာ ဝသော၊သု။ (၃) ဆောင်အပ်သော။ (၄) တောက်လောင်အပ်သော။ (၅) သမာဟိတံ စိတ္တံ ကေဂ္ဂ(ဝိ၊၁။၄)န္တိ စိတ္တဗ္ဗိ မေ သမ္မာ အာဟိတံ သုဠု ဌပိတံ အပ္ပိတံ ဝိယ အဟော- သိ။ ဝိ၊၄။၁။၁၁၂။ သမ္မာ အာဟိတန္တိ...သမ္ပ- ဒေဝ အာဟိတံ ဌပိတံ။ သာရတ္ထ၊၁။၃၅၄။ (၂) အာဟိတောဝ ဂမိသာမိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၉၆။ အာဟိတောတိ သုဟိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။၁။၃၆၀။ (၃), (၄) ဆနာ ကုဋိ အာ- ဟိတော ဂိနိ။ သုတ္တနိ၊ ၂၈၂။ အာဟိတောတိ အာဘတော, ငလိတော ဝါ။ သုတ္တနိ ၄။၁။ ၂၆။

အာဟု (ကြိ) အာဟ-ကြည့်။

အာဟု (ကြိ) [ဟု+ဤ] အဟု-မှ အ-ကိုဒိသပြု။ ဖြစ်ပြီ။ အာဟု (ထေရ၊၂၃၂)တိ အဟော- သိတိ အတ္တော။ ဂါထာသုခတ္ထံ ဟိ ဒီယံ ကတော ဝုတ္တံ။ ထေရ၊၄။၁။၁၆၄။ အဟု, ဟောတိ တုံလည်း-ကြည့်။

အာဟုတ (တိ) [အာ+ဟု+တ] (၁) ဆောင် ယူ၍ ပေးလှူ ပူဇော်အပ်သော။ (၂) ရောက် လာသော။ (၃) ပုတ္တာနံ အာဟုတံ ပါဟုတံ အဘိသင်္ခတံ အနုပါနာဒိ အရဟန္တိ။ အံ၊၄။ ၂။၁၀၀။ အာနိယ ဟုတံ အာဟုတံ။ အံ၊၄။၂။ ၉၇။ (၂) အတော ဟယံ ဗြာဟ္မဏ အာဟု- တော သမ္ပူတော။ အံ၊၂။၄၃၂။ အာဟု- တောတိ အာဂတော။ အံ၊၄။၃။၁၆၆။

အာဟုတိ (တိ) [အာ+ဟု+တိ] (၁) (က) ဆောင်ယူ၍ ပေးလှူ ပူဇော်ဘွယ် ပစ္စည်း ဝတ္ထု။ (ခ) (မဟာဗြဟ္မာကို ကျေးဇူးအံ့ ဟုကြံ၍) မီးပူဇော်-မီး၌ထည့်- အပ်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်။ (၂) မီးပူဇော်ခြင်း။ (၃) အာဟုတိံ ယိဠုကာမောဟံ။ အပါ၊၁။၇၁။ ၂၇၆။ အာဟုတိန္တိ အနုပါနာဒိအနေကဝိဓံ

ပူဇာသက္ကာဓပကရကံ။ အပါဠိ၊ ၂။ ၂၉။ ယံ ဟိ ကိဉ္စိ အဂ္ဂိမိ ဇုဟိတဗ္ဗံ၊ တံ သဗ္ဗံ အာဟုတိတိ ဝုစ္စတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗတော အာဟုတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၀။ (-ဒိ၊ ၁။ ၅၂။ မ၊ ၂။ ၁၈၃။ သံ၊ ၁။ ၁၄၂။ သံ၊ ၂။ ၁၇၀။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၉၇၊ ၁၄၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈၊ ၂၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၁။ အပါဠိ၊ ၂။ ၁၉၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။) (၂) မန္တဘုတိ ယညမုတုပသေဝနာ။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁၇။ အာဟုတိတိ အဂ္ဂိဟောမကမ္ပံ၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၇။

အာဟုတိဂန္ထ (ပ) [အာဟုတိ+ဂန္ထ] ယင်ပူဇော် အပ်သော စားသောက်ဘွယ်၏အနံ့။ ဆေးယျထာပိ နာမ ဗြာဟ္မဏာ အာဟုတိဂန္ဓေန ဓာဝန္တိ၊ မ၊ ၃။ ၂၀၆။

အာဟုတိပိဏ္ဍ (ပ) [အာဟုတိ+ပိဏ္ဍ] မီး၌ထည့်သွင်းပူဇော်အပ်သော နို့၊ ဃနာထမင်း။ အာဟုတိပိဏ္ဍ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၈) ၏ ဇုဟိတဗ္ဗံ။ ဇုဟနဝသေန အဂ္ဂိမိ ပက္ခိပိတဗ္ဗပါယာသပိဏ္ဍန္တိ အဓိပ္ပါယော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၀။

အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟ (တိ) [အာဟုတိနံ+ပဋိဂ္ဂဟ၊ အလုတ္တသမာသံ။] လှူဒါန်းပူဇော်ဘွယ်တို့ကို ခံယူခြင်းငှါ ထိုက်သော။ နိဗ္ဗုတေ လောကမဟိတေ၊ အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟေ။ အပါ၊ ၁။ ၁၉၀။ အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟေတိ အာဟုတိနော ဝုစ္စန္တိ ပူဇာသက္ကာရာ၊ တေသံ အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ အရဟတိတိ အာဟုတိနံ ပဋိဂ္ဂဟေ၊ အလုတ္တကိတန္တသမာသော။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ (-ထေရ၊ ၃။ ၁၄။ အပါ၊ ၁။ ၁၂၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၊ ၄၅။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၈၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။)

အာဟုန (န) [(၁) အာ+ဟု+ယ၊ အာမန္တေတွာ ဟဝနံ ဒါနံ အာဟုနံ၊ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ (၂) အာ+ဟု+တ။

တကို နပြု။ ဝိ၊ ပိ၊ ဓာနံနှင့် နိဝုတ္တိဒီပနီ။ နာ-၃၊ ၂။ ၅၈၁။ တို့ အလိုတည်း။ သို့သော် ဟုနိတဗ္ဗံ၊ ဟုနနံ ပုဒ်တို့ ပါဠိမှန်ဖြစ်ခဲ့လျှင် အာရှေးရှိသော ဟုဓာတ် ကိယာဒိနာပစ္စည်း၊ အပစ္စည်းလည်း ဖြစ်သင့်၏။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။ အာဒရေန (အာနေတွာ) ဟုနနံ ပူဇနံ အာဟုနံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၉။] (က) ပင်မိတ်၌ ပေးလှူပူဇော်ခြင်း။ (ခ) အဝေးမှဆောင်ယူ၍ - ရှိသေစွာ - လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း - လှူဒါန်းပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု။ အာဟုနေယျ-ကြည့်။

အာဟုနေယျ (ပ) [(၁) အာဟုန+ဧကယျ။ ရှု၊ နာ။ ၂။ ၃၀။ အာဟုန+ဧယျ။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇၇၅။] အဝေးမှဆောင်ယူ၍ - လှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း - လှူဒါန်းပူဇော်အပ်သော ပစ္စည်းဝတ္ထု - ကို ခံယူထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ် (ဘုရား၊ တရား၊ အရိယာသံဃာ၊ မိဘ)။ ဝေဝေဝ ခေါ် ဘိက္ခုဝေတိဟိ ဓမ္မဟိ သမန္နာဂတော ဘိက္ခု အာဟုနေယျော ဟောတိ။ အံ၊ ၁။ ၂၄၆။ အာဟုနေယျောတိ အာဟုတိသင်္ခါတံ ပိဏ္ဍပါတံ ပဋိဂ္ဂဟေတုံ ယုတ္တော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ၊ အာဟုတိတိ အတ္တတော ဧကန္တိ အာဟ “အာဟုတိသင်္ခါတံ ပိဏ္ဍပါတံ” ၏။ ဒုရတောပိ အာနေတွာ သီလဝန္တေ သု ဒါတဗ္ဗဿတံ အဓိဝစနံ။ ပိဏ္ဍပါတန္တိ စ နိဒဿနမတ္တံ။ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗာနံ ဟိ စိဝရာဒိနံ စတုနံ ပစ္စယာနမေတံ အဓိဝစနံ အာဟုနန္တိ။ တံ အရဟတိတိ အာဟုနေယျော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၅။ အာဟုနေယျောတိ ဘိက္ခုဝေမာတာပိတုနံ တေ အဓိဝစနံ... အာဟုနေယျောစ ပုတ္တနံ၊ ပဇာယ အနုကမ္ပကာ။ အံ၊ ၁။ ၁၃၁၊ ၃၈၂။ ဣတိဝုတ္တံ၊ ၂၆၉။ ဇေ၊ ၂။ ၈၂။ အာဟုနေယျောတိ အာနေတွာ ဟုနိတဗ္ဗန္တိ အာဟုနံ၊ ဒုရတောပိ အာနေတွာ ဖလဝိသေသံ အာကင်္ခန္တေန ဂုဏဝန္တေ သု ဒါတဗ္ဗာနံ အနုပါန ဝတ္တစ္ဆာဒနာဒိနံ တေ နာမံ။ ဥပ-

ကာရ ခေတ္တကာယ တံ အာဟုနံ အရဟန္တိတိ
 အာဟုနေယျာ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀။ အာ-
 ရေနံ (အာနေတော)ဟုနံ ပူဇနံ အာဟုနန္တိ
 သက္ကာရော အာဟုနန္တိ ဝုစ္စတိ။ တံ အာဟုနံ
 အရဟန္တိ မာတာပိတဓာ။ တေနာဟ အာဂေါ
 အာဟုနေယျာတိ ဘိက္ခဝေ မာတာပိတုနံ
 တေ အနိဝစနန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၁၂။ ၁၂။ အံ၊ ၁။ ၁၂။
 ၁၂။ (-မ၊ ၂။ ၄၉။ သံ၊ ၁။ ၁၄၃။ အံ၊ ၁။ ၆၄။
 အဘိ၊ ၁။ ၃၉၈-၉။ ဣတိဝုတ်။ ၂၅။ ဝိမာန။
 ၉၅။ ဇာ၊ ၂။ ၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၀။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၂၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၁။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၂-၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅၂။ ဣတိဝုတ်။
 ၄။ ၂၇၃။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၆၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။
 ၃၅၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၃၀။)

အာဟုနေယျဂီ (ပု) [အာဟုနေယျ+အဂီ] ပူ
 ဇောခြင်းကို ခံယူထိုက်သော မိဘဟူသောမီး၊
 မိဘမီး။ (မိဘတို့သည် သားသမီးတို့၏ ကျေး
 ဇူးရှင်များ ဖြစ်သောကြောင့် (ပင်ကိုယ်က
 မပူလောင်စေတတ်သော်လည်း) ထိုမိဘတို့၌
 စော်ကား ဖြစ်မှားသော သားသမီးတို့ကို
 အပါယ်စသည်တို့၌ ကျရောက်စေတတ်သဖြင့်
 မီးကဲ့သို့ပူလောင်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် မိဘ
 တို့ကို “အာဟုနေယျဂီ”ဟု ဟောတော်မူ
 သည်။) အပရေပိ တယော အဂီ အာဟုနေ-
 ယျဂီ ဂဟပတဂီ ဒက္ခိဇဏယျဂီ။ အံ၊ ၁။ ၁၂။
 (-အံ၊ ၂။ ၄၂၈။) အာဟုနေယျဂီတိ အာဒိသု
 အာဟုနံ ဝုစ္စတိ သက္ကာရော။ အာဟုနံ အရ-
 ဟန္တိတိ အာဟုနေယျာ။ မာတာပိတဓာ
 ဟိ ပုတ္တာနံ ဗဟူဟာရတာယ အာဟုနံ
 အရဟန္တိ။ ဣတိ အနုပဟနဋ္ဌေန အာဟု-
 နေယျဂီတိ ဝုစ္စန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၆၅။

အာဟုန္တိက (တိ) [?] ကျဉ်းမြောင်း
 သော။ အာဟုန္တိကာ ဘိက္ခုနီနံ ဒိသာ

အန္တကာရာ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၁။ အာဟုန္တိကာတိ
 သမ္မာဓာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၁၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈။)

အာဠာက (ပု) [အာ+လာ+ကျ] (၁) နှား
 မြဲ။ (၂) မြားဖြောင်သောကျည် (မိလိန္ဒ၊
 သျှ၊ ၅၉၅)။ (၃) ဆင်ချည်တိုင်။ (၄) ချုံ
 ဖုတ်အမျိုးအစားတခု (အပ၊ သျှ၊ ၂။ ၁၅၉-၌
 ပံတက်ပင်ဟု ပြန်ဆို၏)။ (၅) ဥသဘောဝ
 အာဠာကံ ဘေတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၅။ အာဠာကန္တိ
 ဂေါဠ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၀၈။ (၂) ဣဿာသော
 အာဠာကံ ပရိဟရတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၄၀၅။ (၃) န
 တဿ ပရိက္ခာယတ္ထော၊ န ပိ အာဠာကကာ-
 သုယာ။ စရိယာ၊ ၃၉၉။ ပက္ခိပန္တံ မမာဠာကေ
 (စရိယာ၊ ၃၉၉)တိ အင်္ဂလာနတ္ထမ္ပေ ပက္ခိပန္တံ။
 စရိယာ၊ ၄။ ၁၁၃။ အာဠာကံ လည်း ကြည့်။
 (၄) အာဠာကာ ဣသိမုဂ္ဂါ စ ကဒလိမာတု-
 လုဂိယော။ အပ၊ ၁။ ၁၇။ ဧတေ အာဠာကာ-
 ဝယော ဂစ္ဆာ။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၈။

အာဠာကမန္တာ (တိ) [အာဠာကာ+မန္တာ] အာလ
 ကမန္တာနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်း-ကြည့်။

အာဠာမုရ (ပု) [အာဠာမု+ရ+အ] ထက်စည်း
 အညိဿာကစ္ဆေ အာဠာမုရံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၁။ အာ-
 ဠာမုရန္တိ ပဏဝံ။ ဝဇီရ၊ ၄၀၈။ သာရတ္ထ၊ ၃။
 ၁၉၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ (-ဇာ၊ ၂။ ၁၉၇။ ဇာ၊
 ၄။ ၁၅၀။) အာလမုရ-လည်းကြည့်။

အာဠာဝက (တိ) [အာဠာဝိ+က] (၁)
 အာဠာဝိပြည်၌ မွေးဖွားသော၊ အာဠာဝိပြည်မှ
 ထွက်ခဲ့၊ ရဟန်းပြုသော၊ ရဟန်း။ အာဠာဝ-
 က ရဟန်း။ အာဠာဝိပြည်၌ မွေးဖွားသော
 သူငယ်များကို အာဠာဝကဟု ခေါ်၏။ ၎င်း
 တို့သည် ရဟန်းပြုသောအခါ၌လည်း အာဠာ-
 ဝကဟု ထင်ရှားကုန်၏။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။ အာ
 ဠာဝကရဟန်းတို့၏ အတောင်းအရမ်းများကို
 အကြောင်းပြု၍ ကုဋိကာရသိက္ခာပုဒ်နှင့် သစ်
 ပင် ခုတ်ခြင်းကြောင့် ဘူတကိမသိက္ခာပုဒ်တို့

ကို ပညတ်ရသည်။ ဝိ၊ ၁။ ၂၁၈။ ဝိ၊ ၂။ ၅၁။
မဏိကဏ္ဍဇာတ်ကိုလည်း ဟောတော်မူသည်။
ဇာ၊ ၁။ ၇၁-၂။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇-၉-ကြည့်။ (၂)
အာဠာဝိပြည်ကို အစိုးရသော၊ မင်း။ အာဠာ
ကမင်း။ (၃) အာဠာကမင်းသား။ (၄)
အာဠာဝိပြည်အနီး၌ နေသောဘီလူး၊ အာဠာ
ကဘီလူး။ အာဠာကမင်း၊ အာဠာကမင်း
သား၊ အာဠာကဘီလူးတို့၏ အကြောင်း
အရာအကျဉ်းချုပ်မှာ—အာဠာဝိပြည်၏အနီး
တဂါဝုတ်မျှ ရှိသောအရပ်၌ အာဠာကဘီလူး
၏ နေထိုင်ရာ ဗိမာန်ရှိ၏။ အာဠာဝိပြည်ရှင်
အာဠာကမင်းသည် သားကောင်လိုက်၍ ပစ်
ခတ်ရာမှ အပြန်တွင် အာဠာက ဘီလူး၏
ဗိမာန်ရှိရာ ညောင်ပင်အောက်သို့ ပင်ရောက်
နားနေမိရာ အာဠာကဘီလူးက စားရန် ဖမ်း
ယူလေသည်။ အာဠာကမင်းသည် “သွက်
မစားဘဲ လွတ်ပါ။ နေ့စဉ် လူတယောက်နှင့်
ထမင်းအိုး ပို့ပေးပါမည်ဟု ဝန်ခံကတိပေး
ကာ ပြန်လာသည်။ မင်းကြီးသည် မိမိ၏
ဝန်ခံချက်အတိုင်း နေ့စဉ် လူတယောက်နှင့်
ထမင်းအိုး ပေးပို့နေရသည်။ ရွေးဦးစွာ
ထောင်တွင်းမှ အကျဉ်းသားတို့ကို ပို့စေ
သည်။ အကျဉ်းသားတို့ ကုန်သွားသောအခါ
ကလေးငယ်များကို ပို့စေ၏။ ကလေးငယ်
များ မရှိတော့သောအခါ မိမိ၏သား အာဠာ
ကမင်းသားကို ဘီလူးစားခံပို့လွှတ်ရန် အမိန့်
ချမှတ်လိုက်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် အာဠာကမင်းသား
နှင့်အာဠာကဘီလူးတို့တရားထူးရရှိပညာ ပြစ်
ကြောင်း သိမြင်တော်မူသဖြင့် အာဠာက
ဘီလူး၏ ဗိမာန်သို့ ကြွရောက် သီတင်းသုံး
တော်မူသည်။ အာဠာကဘီလူးသည် ထိုအချိန်
၌ ဘီလူးအစည်းအဝေးသို့ သွားခိုက်ဖြစ်၏။
သု၏ တံခါးစောင့် ဂဠာဘီလူးနှင့် သာတာ
ဂီရနတ်၊ ဟေမဝတနတ်တို့က ပြောသဖြင့်
သု၏ဗိမာန်၌ မြတ်စွာဘုရားသီတင်းသုံး နေ

ထိုင်ကြောင်းသိရှိရ၍ အမျက်ဒေါသ ပြင်းစွာ
ထက်လေသည်။ အာဠာကဘီလူးသည် မိမိ
ဗိမာန်သို့ ပြန်ကာ မြတ်စွာဘုရားအား လက်
နက်အမျိုးမျိုးဖြင့် အစွမ်းကုန်တိုက်ခိုက်လေ
သည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် အာဠာက
ဘီလူးကို လက်နက်မပါ မေတ္တာတရားဖြင့်
အောင်မြင်တော်မူသည်။ နောက်ဆုံး၌ အာ
ဠာက ဘီလူးသည် မြတ်စွာဘုရားအား—
“ကိ” သူခ ဝိတ္တံ ပရိသဿ သေဋ္ဌံ” စသော
ပုစ္ဆာများကို မေးမြန်းလျှောက်ထားရာ မြတ်
စွာဘုရားက ဖြေကြားတော်မူ၏။ ဒေသနာ
တော်အဆုံး၌ အာဠာကဘီလူး သောတာပန်
ဖြစ်သည်။ နံနက်လင်းသောအခါ အာဠာက
မင်းသားလေးကို မင်းချင်းများက ခေါ်
ဆောင်လာပြီး ဘီလူးလက်သို့ စားရန် ပေး
လိုက်၏။ သောတာပန်ဖြစ်ပြီးသော ဘီလူးက
မစားဘဲ မြတ်စွာဘုရားအား မင်းသားလေး
ကို လှူဒါန်းလိုက်၏။ မြတ်စွာဘုရားသည်
အလှူခံတော်မူကာ မင်းချင်းတို့ လက်သို့
ပြန်ပေးပြီး မွေးမြူစေသည်။ ဤသို့လျှင် ထို
မင်းသားလေးသည် မင်းချင်းတို့ လက်မှ
ဘီလူးလက်သို့ ဘီလူးလက်မှ မြတ်စွာဘုရား
လက်သို့ မြတ်စွာဘုရားလက်မှ မင်းချင်းတို့
လက်သို့ အဆင့်ဆင့် ရောက်ရှိသောကြောင့်
ဟတ္ထက အာဠာကမင်းသားဟု အမည်တွင်
သည်။ နောင်အခါ ဟတ္ထက အာဠာကမင်း
သားသည် ဥပါသကာ ငါးရာ အခြံအရံရှိ
သော အနာဂါမ် ဥပါသကာတဦး အဖြစ်သို့
ရောက်ရှိသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် ဟတ္ထက
အာဠာကမင်းသားကို ပရိသတ်ကို သက်ဟ
လေးပါးတို့ဖြင့် ချီးမြှောက်တတ်သော ဥပါ
သကာတို့တွင် အမြတ်ဆုံး တေဒဂ်အရာ၌
ထားတော်မူသည်။ အကျယ်ကို သုံးဌာ၊ ၁။
၂၉၀၊ ၃၀၈။ သုံးဌာ၊ ၁။ ၂၉၅၊ ၃၀၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၂၁၊ ၂၃၃-ကြည့်။ (၁) အာဠာက (ဝိ၊
၁။ ၂၁၈) ထိ အာဠာဝိရဋ္ဌ ဇာတာ ဒါဠကာ

အာဠာကက နာမ၊ တေ ပဗ္ဗဇိတကာလေပိ
 အာဠာကက တေဝ ပညာယိံသု၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။
 ၁၄၇။ (-ဝိ၊၂။၅၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂၄။) အာဠာက-
 လည်း ကြည့်။ (၂) အာဠာကကော ကိရ
 ဗုဒ္ဓော ဝိဝိဓနာဠာကပဘောကံ ဆဉ္ဇေတော။
 သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၉၉။) (၃) စတုဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ ပရိသံ
 သင်္ဂဟန္တာနံ ယဒိဒံ ဟတ္ထကော အာဠာ-
 ကော။ အံ၊၁။၂၇။ (-သံ၊၁။၄၃၁။ အံ၊
 ၁။၁၃၅။) (၄) အာဠာကကော ယက္ခောယေန
 ဘဂဝါတေသုပသင်္ဂမိ။ သံ၊၁။၂၁၆။ သုတ္တနိ။
 ၃၀၅။

အာဠာကကုမာရ (ပု) [အာဠာကက+ကုမာရ]
 အာဠာကကမင်းသား။ နတ္ထိ ဒေဝ နဂရေ
 ဒါရကော ဌပေတော အန္တေပုရေ တဝ ပုတ္တံ
 အာဠာကကုမာရန္တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၁။ သုတ္တနိ၊
 ၆၁။၂၁၄။ အာဠာကကလည်း ကြည့်။

အာဠာကသုတ္တ (န) [အာဠာကက+သုတ္တ]အာဠာ-
 ကသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ၊ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ
 သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်၊ ၁၂-သုတ်။ သံ၊
 ၁။၂၁၆-၇။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ သုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊
 ၁-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သုတ္တနိ၊၃၀၅။

အာဠာက (တိ) [အာဠာ+ကိ] အာဠာပြည်၌
 မွေးဖွားသော၊ အာဠာပြည်မှ ထွက်ခဲ့ရဟန်း
 ပြုသော။ အာဠာဝိယံ အာဠာဝိကေ ဘိက္ခု။
 အာရတ္တ။ ကင်္ခါ၊၁၃၅။ အာဠာဝိကာ နာမ
 အာဠာဝိရဋ္ဌေ ဇာတာ ဒါရကာ၊ တေ ပဗ္ဗဇိတ-
 ကာလေပိ အာဠာဝိကာတေဝ ပညာယိံသု။
 ကင်္ခါ၊ဋ္ဌိ၊၂၄၀။ အာဠာဝိကာ ဘိက္ခုနိ ပဗ္ဗဇာ-
 သမယံ နိဝါသေတော။ သံ၊၁။၁၂၉။ အာဠာ-
 ကာတိ အာဠာဝိယံ ဇာတာ အာဠာဝိနဂရတော
 ယေဝ စ နိက္ခမ္မ ပဗ္ဗဇိတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၇၄။

အာဠာဝိဂေါတမ (ပု) [အာဠာဝိ+ဂေါတမ] အာ-
 ဠာဝိဂေါတမ အမည်ရှိသူ။ ယထာအဟူဝက္ကလိ

မုတ္တသဒ္ဓေါ၊ သင်္ဂြာရဓော အာဠာဝိ ဂေါတ-
 မော စ။ သုတ္တနိ၊၄၅၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။

အာဠာဝိနဂရ (န) [အာဠာဝိ+နဂရ] (၁) အာဠာဝိ
 မြို့။ (၂) အာဠာဝိမြို့၌ နေထိုင်သူ၊ အာဠာဝိမြို့
 သူ မြို့သား။ (ဥပစာအားဖြင့် အာဠာဝိမြို့
 သားတို့ကို အာဠာဝိနဂရဟု ဆိုသည်။) (၃)
 အာဠာဝိက-ကြည့်။ (၂) သာဓု သာဓုတိ
 သကလံ အာဠာဝိနဂရံ ကေကောလာဟလေန
 ယက္ခာဘိမုခံ အဟောသိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၇။
 အာဠာဝိနဂရန္တိ အာဠာဝိနဂရဝါသိနော ဝဒတိ။
 သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၂၉။ အာဠာဝိလည်း ကြည့်။

အာဠာဝိရဋ္ဌ (န) [အာဠာဝိ + ရဋ္ဌ] အာဠာဝိ-
 တိုင်း-ပြည်-နိုင်ငံ။ အာဠာဝိ ကြည့်။

အာဠာဝိ (တိ) [အလံ+ဝိ။ အလံဘူသန မေတ္တာ-
 တိ အာဠာဝိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌတ္တ၊ ဓာန်၊ဋ္ဌိ၊၂၀၀။] (၁)
 အာဠာဝိ-တိုင်း-ပြည်-နိုင်ငံ။ (၂)အာဠာဝိမြို့။
 (၃) ကေ သမယံ ဘဂဝါ အာဠာဝိယံ ဝိဟရ-
 တိ။ အံ၊၁။၁၃၅။ အာဠာဝိယန္တိ အာဠာဝိရဋ္ဌေ။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၅။ အာဠာဝိယန္တိ အာဠာဝိရဋ္ဌေ၊
 န အာဠာဝိနဂရေ။ တေနာဟ အာဠာဝိယန္တိ
 အာဠာဝိရဋ္ဌေတိ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၁၀။(၁)(၂) ကေ
 သမယံ ဘဂဝါ အာဠာဝိယံ ဝိဟရတိ။ သံ၊၁။
 ၂၁၆။ သုတ္တနိ၊၃၀၅။ အာဠာဝိယန္တိ အာဠာဝိတိ
 တံ ရဋ္ဌမ္ပိ နဂရမ္ပိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၉။ ဧတ္ထ ပန
 ကာ အာဠာဝိ၊... အာဠာဝိတံ ရဋ္ဌမ္ပိ နဂရမ္ပိ ဝုဇ္ဇ-
 တိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၂။ အာဠာဝိယန္တိ ဣတ္ထိ-
 လိင်္ဂဝသေန တံ ရဋ္ဌမ္ပိ နဂရမ္ပိ ဝုဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊
 ၁။၃၁၈။ (-သံ၊၁။၁၈၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၆။ သံ၊
 ဋ္ဌိ၊၁။၂၇၇။)

အာဠာဟန (န) [အာ + ဖဟ + ယ] အာဠာဟနနှင့်
 အနက်တူ၊ ၎င်း-ကြည့်။

အာဠာန (န) [အာ + လာ + ယ] ချည်တိုင်၊ ဆင်
 ချည်တိုင်။ အာလာန-ကြည့်။

အာဠာရိ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] အာဠာရမည်
သောသု။ ရှည်၍ ကြောင်သော မျက်စိရှိ
သောကြောင့် အာဠာရအမည်ရသည်။ ကာ
လာမအနွယ်၌ ဖြစ်၍ အာဠာရ ကာလာမဟု
အမည်နှစ်မျိုးတွဲ၍ ခေါ်ဝေါ်သည်။ ဒီ၊ ငွ၊ ၂။
၁၆၀။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၆။ ဂေါတမဘုရားအလောင်း
တော်သည် တောထွက်၍ ရဟန်းပြုပြီးနောက်
အာဠာရထံ၌ နည်းခံ၍ အာကိဉ္ဇညာယတန
ဈာန်တိုင်အောင်ဖြစ်စေခဲ့ဘူးသည်။ အကျယ်
ကို မ၊ ဝ၊ ၂၂၀-၁။ ကြည့်။ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ
(၂၃၀)၌ အာဠာရသည် ဘုရားအလောင်း
တော်၏ လေးဦးမြောက် ဆရာဟု ဆိုသည်။
အာဠာရဓာ (ဒီ၊ ၂။ ၁၀၈။ မ၊ ၁။ ၂၂၀) တိ
တဿ နာမံ၊ ဒီဃပိဂံလောကီရေသော တေ-
နဿ အာဠာရဓာတိ နာမံ အဟောသိ။ ဒီ၊ ငွ၊
၂။ ၁၆၀။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၇၆။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၀။ မိလိန္ဒ။
၂၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၈၈။)

အာဠာရ (န) [?] စိမိအိမိ၊ မီးပိုဆောင်၊
မီးတင်းလုပ်။ အာဠာရိက-ကြည့်။

အာဠာရိ (တိ) [?] (၁) ထူထဲ
သော။ များပြားသော။ (၂) ကွေးကောက်
သော။ (၃) ကျယ်သော။ အောက်ပုဒ်-
ကြည့်။ အာဠာရနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာဠာရပမ္မ (တိ) [အာဠာရ+ပမ္မ] (၁) ထူထဲ
-များပြား - သောမျက်တောင်မွေးရှိသော၊
သု။ (၂) ကွေးကောက်သော ရှည်သော
ညှိသော မျက်တောင်မွေးရှိသော၊ သု။ (၃)
ကျယ်ဝန်းသော မျက်လုံးရှိသော။ (၁) အာ
ဠာရပမ္မာ (ဝိမာန၊ ၉၂) တိ ဗဟလသင်္ဂတ-
ပခုမာ၊ ဂေါပခုမာတိ အတ္ထော။ ဝိမာန၊ ငွ၊
၂။ ၅၉။ (၂) အာဠာရပမ္မ (ပေတ၊ ၁၇၂)
တိ ဝေလ္လိတ ဒီဃ နီလ ပခုမေ။ ပေတ၊ ငွ၊
၁၇၄။ (၃) အာဠာရပမ္မာ ဟသုလာ။ အပ၊
၁။ ၄၃။ အာဠာရနိ မဟန္တာနိ အကိဉ္ဇိ ပဏိ-
ဂူဠသဒိသာနိယာသံ ဣတ္တိတာ အာဠာရ-

ပမ္မာ သမရာနမိဝ မန္တလောစနာတိ အတ္ထော၊
အပ၊ ငွ၊ ၁။ ၃၁။ အာဠာရပမ္မာ (ဘေ၊ ၂။ ၃၂၄။)
တိ ဝိသုဒ္ဓိလက္ခိတော။ ဘေ၊ ငွ၊ ၇။ ၂၇၂။
အာဠာရ-ပမ္မ-လည်း ကြည့်။

အာဠာရိက (တိ) [(၁) အာဠာရ + ကိက။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။
၂။ ၉။ သီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။ ၃၃။ (၂) အာဠာရ +
ကိက။ ခနံ၊ ငွ၊ ၄၆၄။ (အာဇာလိက-သံ)]
စိမိအိမိ၌ ယှဉ်သော၊ သု။ (က) စိမိသည်၊ စား
တော်ကံ၊ ထမင်းချက်သမား။ (ခ) အကြော်
သည်၊ ပုံသည်၊ မုံ၊ ရောင်း၍ အသက်မွေး
သု။ (က) အာဠာရိကော တဒါ ဟောမိ။
ဘေ၊ ၂။ ၆၇။ အာဠာရိကောတိ ဘတ္တကာရ-
ကော။ ဘေ၊ ငွ၊ ၅။ ၃၁၃။ (ခ) အာဠာရိက
(ဒီ၊ ၁။ ၄၈) တိ ပုဂံကော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၃။ အာ-
ဠာရံ ဝုဇ္ဇတိ မဟာနသံ တတ္ထ နိယုတ္တာတိ
အာဠာရိကော။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။ ၉။ သီ၊ ငွ၊ ၁။ ၂။
၃၃။ (-ဘေ၊ ၂။ ၂၂။ ဘေ၊ ငွ၊ ၇။ ၁၇၆။)

အာဠာရိကကမ္မ (န) [အာဠာရိက+ကမ္မ] စားပို့
သည် - စားတော်ကံ - ထမင်းချက်သမား - ၏
-အမ္မ - လုပ်ငန်း - အလုပ်အကိုင်။ အာ-
စိက္ခိဿာမိ တာဝဿာ တဿ ဣဓေ အာဠာ-
ရိကကမ္မံ ကတော ဝသနဘာဝန္တိ။ ဘေ၊ ငွ၊ ၅။
၃၂၄။

အာဠာ(ဠ)ဟန (န) [အာ+ဟန+ယု။ အာ-
ဂန္တာ ဟန္တိ အတြ အာဠဟနံ။ ဟန သသ္မိ-
ကရဏေယု၊ ဝဿ ဣဒါ အာဠာဟနမ္ပိ။ ခနံ၊
ငွ၊ ၄၀၅။ သုသေကောင်ဖုတ်ရာ အရပ်၊
ဘုသာနံ၊ သင်္ချိုင်း။ ယာဝါဠာဟနာ (ယာဝ-
အာဠာဟနာ။ သံ၊ ၂။ ၁၇၀) ပဒါနိ ပညာ-
ဟန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၅၂။ သံ၊ ၂။ ၁၇၀။ ယာဝါဠာဟ-
နာတိ ယာဝ သုသာနာ။ ဒီ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၄၉။ သံ၊
ငွ၊ ၂။ ၃၁၁။ တဿ အာဠာဟန (ပေတ၊
၁၆၅) နိ တဿ ရညော သရိရဿ ခစ္ဆာနံ။
ပေတ၊ ငွ၊ ၁၇၁။ (-မ၊ ၂။ ၃၀၉။ ထေရီ၊ ၃၈၅။
မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၃၇။ ထေရီ၊ ငွ၊ ၅၆။)

အာဠာဟနဋ္ဌာန (န) [အာဠာဟန+ဋ္ဌာန] ဖုတ်
ကျည်းသပြိုဟ်ရာ-မီးရှို့ရာ-အရပ်။ တာသံ
တံတံ အာဠာဟနဋ္ဌာနံ ဒဿေတော။ ထေရီ၊
ဋ္ဌ။၅၆။

အာဠိ (ဠိ) (ထိ) [အာ+အလ+ဣ] (ခ) ကန်
သင်း၊ ကန်ပေါင်၊ ဆည်ရိုး၊ ဆည်ပေါင်၊
တံတား။ (၂) မိတ်ဆွေမ။ (၃) အစဉ်
အတန်း။ (ခ) အာဠိယာ ဗန္ဓနံ ဗန္ဓာပနံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၀။ တမေနံ ဗလဝါ ပုရိသော ယ-
တော ယတော အာလိ မုဉ္ဇေယျ။ အံ၊၂။၂၃။
(-သဒရတ္ထ၊၂။၃၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၉။) (ခ)
(၂) အာဘောဂေါ ပုဏ္ဏတာဝဇ္ဇေ-သ္မာဠိတ္ထိ
(သ္မာလိတ္ထိ။ အဘယာ၊သျ။ တောင်ပေါက်၊
သျ။) သမိ သေတုသု။ ခေနံ၊၁၀၈၃။ (၂)
သမိ တ္ဘာလိ (တ္ဘာလိ။ အဘယာ၊သျ။
တူဠိ။ တောင်ပေါက်၊သျ။) ဝယဏာတ။
ခေနံ၊၂၃၈။ န ခေါ မေ ရုဓုတိ အာဠိ။ ဇာ၊၁။
၁၉၈။ အာဠိတိ အာလပနံ၊သမိ သဟာယံ-
ကေတိ အတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၈။ (၃)
ပကဋ္ဌာနံ ဝနေပုဗန္ဓာနံ အာဠိတိ ပါဠိ။ သာ-
ရတ္ထ၊၁။၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၀၂။ နိတိ၊ဇာ။
၃၄၀။ အာဝလိ-လည်း ကြည့်။

အာဠိ (ပ) [အာဠ+ဣ] ကင်းမြီးကောက်၊ကင်း
ပုဇွန်။ ဝိစ္ဆိကော တူဠိ (တူဠိ။ အဘယာ၊
သျ။ တောင်ပေါက်၊သျ။) ကထိတော။ ခေနံ။
၆၂၁။ အာဠိ ဝိစ္ဆိကနဂုံလံ၊ တံယောဂါ
အာဠိ။ ခေနံ၊ဋ္ဌိ။၆၂၁။

အာဠိဂံ (ပ) [အာ+လိဂံ+တ] အာလိဂံနှင့်
အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အာဠိန္ဒ (ပ) [အလိ+ဣန္ဒ] အိမ်ဦး၊ ကျောင်းဦး၊
ဆင်ဝင်။ အာလိန္ဒ ကြည့်။

အာဠိန္ဒက (ပ) [အာဠိန္ဒ+က] အာလိန္ဒကနှင့်
အနက်တူ။ ၎င်း ကြည့်။

အာဠိန္ဒကဝါသိ (တိ) [အာဠိန္ဒက+ဝသ+တိ]
အာလိန္ဒကဝါသိနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း-ကြည့်။

အာဠိပ္ပဘော (ပ) [အာဠိ+ပဘော] ကန်သင်း-
ကန်ပေါင်-ကို ဖောက်ဖျက်တတ်သော ဝေ။
ဝေ ဟိ တဏှာ သိက္ခဝေ ဓမ္မာလိယာ အာဠိ-
ပ္ပဘောဒေါ ပါဠိကခေါ။ အံ၊၁။၄၈၅။ အာ-
ဠိပ္ပဘောဒေါ ပါဠိကခေါတိ ပါဠိပ္ပဘောဒေါ
ပါဠိကဝိတဗ္ဗော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၅။

အာဠိဗဒ္ဓ (ဣ) (တိ) [အာဠိ+ဗဒ္ဓ (ဣ)]
ကံသင်းမြင့်ပွဲအပ်သော၊ပွဲစားသော ကံသင်း
ရိသော။ စတုရဏာ ပေါက္ခရဏိ အဿ
အာဠိဗဒ္ဓါ ပူရာ ဥဒကဿ။မ၊၃။၁၃၈။ အာဠိ
ဗဒ္ဓါတိ မရိယာဒဗဒ္ဓါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၀၃။

အာဠိမ္မေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [အာ+လိပ+(ဒီပ?)
ဧတ+တုံ] မီးတောက်လောင်စေခြင်းငှါ၊
မီးရှို့ခြင်းငှါ။ န သက္ကောန္တိ အာဠိမ္မေတုံ။
ဝိ၊၂။၁၃၄။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၄။) အာလိမ္မေတံ-
နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

အာဠိမ္မေသာမ (ကာ၊ကြိ) အာလိမ္မေတံ-ကြည့်။

အာဠက (ပ) [အာ+ဟန+ဣ] ဆင်ချည်
တိုင်။ အာလာန မာဠကော ထမ္မော။ ခေနံ၊
၃၆၄။ အာဟနန္တိ ဗန္ဓန္တသ္မိ အနေန ဝါ
အာဠကော၊ ဟန ဓာတု၊ နဿ ဣော၊
ဝဏ္ဏဝိပရိယာယော စ။ ဣ။ခေနံ၊ဋ္ဌိ။၃၆၄။
(တောင်ပေါက်၊ခေနံ၊သျှဉ်း) ဟထိုးမပါသော
အာဠက-သာ ယုတ္တတရဟု ဆုံးဖြတ်၏။ ဝိ၊ပိ၊
ခေနံ-၌လည်း။ ဟထိုးနှင့် အာဠကသဒ္ဓါ ပြည်
ဟော၊ ဟထိုးမဲ့ အာဠကသဒ္ဓါ ဆင်ချည်တိုင်
ဟော-ဟု မာဂဓအဘိဓာန်၌ ဆိုကြောင်း
ပြဆိုထား၏။ အာဠကလည်း-ကြည့်။

အာဠက (ပ၊န) [အဟ+ဣ (အာလက-သံ)]
ပြည် (လေးစလယ်)။ အာဠကော
စတုရော ပတ္တာ။ ခေနံ၊၄၈၂။ စတုပတ္တာ
အာဠကော၊ အဟ ပူဇာယံ၊ ဣ၊ ဣတ္တာဝိ
ခေနံ၊ဋ္ဌိ၊၄၈၂။ အာဠကော နိတ္ထိယံ တုဗ္ဗော။
ခေနံ၊၄၈၄။ အာဠကံ သပ္ပံ အာဟရာ

ပေတုာ။ ဝိ၊၁။၇၈။ (-အပ၊၁။၂၂။ အပ၊၄။ ၁။၂၅၀။)

အာဠကထာလိကာ (ထိ) [အာဠက+ထာလိ-
ကာ] ပြည်ဝင်အိုး၊ တပြည်ချက်ထမင်းအိုး။
သပ္ပတိဋ္ဌာယ် ခေါ် ပန ဗြာဟ္မဏ မွေက-
နိဋ္ဌောရာဇေယျ တာဝ မဟန္တာနိ ဖလာနိ
အဟေသုံ သေယျထာလိ နာမ အာဠကထာ-
လိကာ။ အံ၊၂။၃၂၄။ အာဠကထာလိကာတိ
တဏှုလာဠကဿ ဘတ္ထပဓနထာလိကာ။ အံ၊
၄။၃။၁၂၁။

ဣ-“ဣ”အက္ခရာ၊ “ဣ” သရ။ လေးဆယ်
တလုံးသော အက္ခရာ၊ ရှစ်လုံးသော သရတို့
တွင် သုံးလုံးမြောက်-အက္ခရာ-သရ။

ဣကာရ (ပ) [ဣ+ကာရ] ဣ-အက္ခရာ။ ဣ-
ကာရဿ ဇ-ကာရံ ကတုာ။ မ၊၄။၃။၁၉။

ဣကာရလောပ (ပ) [ဣကာရ+လောပ] ဣ
အက္ခရာ၏-ကျေ-ပျောက်-ခြင်း။ သုဣ-
ဓန္တိ သုခံ၊ သန္တိဝသေန ဣကာရလောပေါ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။၁။၁၅၆။ မ၊၄။၁။၃၅၂။
(-သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂၅။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၀။)

ဣက္ခ (ပ) [ဣ+ခ] ဝက်ဝံ။ အစ္ဆော ဣက္ခော
ဓ ဣဿော တု။ ဇာနိ၊၆။၁၂။ ဣဓ ထုတိယံ၊
အ၊ဣက္ခော။ ဇာနိ၊၄။၆။၁၂။ ဣက္ခာ ဂေါ-
ဏသိရာ ဗဟူ။ ဇော၊၂။၃၄၆။ ဣက္ခာတိ
အစ္ဆော။ ဇော၊၄။၇။၃၁၆။

ဣက္ခဋ္ဌ (?) [?] ပန်းပင်တမျိုး၏အမည်၊
မာလာ ဂစ္ဆန္တိ ဣက္ခဋ္ဌာဒိ မာလာဂစ္ဆန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄။၁။၁၉၆။

ဣက္ကာသ (?) [?] အစေး၊ သစ်စေး။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဣက္ကာသံ ပိဋ္ဌမဒ္ဒန္တိ။
ဝိ၊၄။၂၉၆။ ဣက္ကာသန္တိ ဓက္ခနိယျာသံ ဝါ သိ-
လေသံ ဝါ။ ဝိ၊၄။၄။၆၁။ (-ဝဇီရ၊၅၂၅။)

ဣက္ခက (တိ) [ဣက္ခ+က] ရှုတတ်သော၊ ဆင်
ခြင်တတ်သော။ ဥပေက္ခကောတိ ဥပတ္တိတော
ဣက္ခကော ဟောတိ။ မဟာနိ၊၄။၃၀၃။

ဣက္ခဏ (န) [ဣက္ခ+ဏ] ဣက္ခန-နှင့် အနက်တူ၊
၎င်း-ကြည့်။

ဣက္ခဏသီလ (တိ) [ဣက္ခဏ+သီလ] ရှုလေ-
ဆင်ခြင်လေ့ - ရှိသော၊ သူ။ သံသာဓရေ
ဘယံ ဣက္ခဏသီလော ဘိက္ခု၊ အဓိဝါသယေ။
ဥဒါန၊၄။၂၃၈။

ဣက္ခဏိကာ (ထိ) [ဣက္ခဏ+ဣ+က+အာ။
သုဘာသုဘဿ ဣက္ခဏံ နိရူပနံ ယဿာတ္ထိ-
တိ။ ဣ၊ သကဏ္ဍေ ကော။ ဇာနိ၊၄။၂၃၆။]
နတ်ဝင်သော မိန်းမ၊ နတ်ကတော်၊ မှော်
ကတော်။ သော ဘိက္ခဝေ ဣတ္ထိ ဣမသ္မိံ
ယေဝ ရာဇဂဟေ ဣက္ခဏိကာ အဟောသိ။
ဝိ၊၁။၁၄၇။ သံ၊၁။၄၅၀။ (-ဇော၊၄။၁။၄၈၃။
ဇော၊၄။၇။၃၇၇။)

ဣက္ခဏိကာကမ္မ (န) [ဣက္ခဏိကာ+ကမ္မ] မှော်
ကတော် - နတ်ကတော်-၏ - အမှု - လုပ်
ငန်း။ သာ ကိရ ဣက္ခဏိကာကမ္မံ ကရေန္တိ။
ဝိ၊၄။၂။၁၀၀။

ဣက္ခတိ (ကြိ) [ဣက္ခ+အ+တိ] (က) ရှု-
ဆင်ခြင်-၏။ (ခ) (ခံစားသောအားဖြင့်)
ဆင်ခြင်၏။ ခံစား၏။ (က) သံသာဓရေ
ဘယံ ဣက္ခတိတိ ဘိက္ခု။ ဣတိဝုတ်၊၄။၆၁။
(-ပဋိသံ၊၄။၁။၂၄၄။ သာရတ္ထ၊၁။၄၆။ သံ၊
၄။၁။၁၈၁။၇၈။ မ၊၄။၁။၉၂။) ဣက္ခန္တိ-
နေတ္ထိ၊ဝိ၊၅။၃။ ဣက္ခာမိ - အပ၊၂။၂၁၀။
မဟာနိ၊၄။၁၃၆။ ဣက္ခေယျ - မဟာနိ၊၄။
၃၂၉။ (က) (ခ) ဥပပတ္တိတော ယုတ္တိတော
ဣက္ခတိ အနုဘဝတိတိ ဥပေက္ခာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။
၂။၁၁၆။ (-ဝိ၊၄။၁။၁၂၀။ အဘိ၊၄။၁။
၂၁၆။ ပဋိသံ၊၄။၁။၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၁၅၅။)

၂။၂၆။ မဟာနိဋ္ဌာနဝဂ္ဂ။ (က) (ခ)
ဣဿံ (ဇာဝ။၆၆)တိ ယာဝနတ္ထေ စောဒ-
နတ္ထေ ဝါ နိပါတော။ ဇာဝ္ဋ။၂။၂၁။ (ဂ)
ဣဿံ (မ။၂။၁၁)တိ အာဏတ္တိယံ နိပါ-
တော။ မာဠာပ။၁၁၅။

ဣဒိတ—ဇာဝ္ဋ။၂။၂၆။ ဌိ ဝိသေယံ ယင်းပါဌ်ကာ။
ဣဒိတ-မှပျက်လာသော ပါဌ်ဖြစ်ဟန်ရှိ၏။

ဣစ္စ (ကြိဝိ) [ဣ+တု] ဖောက်၍။ ဣစ္စာတိ
ဂမနဿန္တဝစနမေတံ။ အဘိဋ္ဌာပ။၃၉၆။
(—နိတိ။ဇာ။၂။)

ဣစ္စေ (ဗျ) [ဣတိ+ဝေ။ နိဒဿနတ္ထ ဣတိ
သဒ္ဓါနှင့် အဝဓာရဏတ္ထ ဝေသဒ္ဓါတို့ တွဲပေါ်
ထားသော နိပါတသမုဒါယသန္တံ။ ဣတိ-
သဒ္ဓါနှင့် သန္တိတွဲပေါ်လျှင် များသောအားဖြင့်
တိကို စ-ပြု၍ တွဲပေါ်ရ၏ ဣတိ-ကြည့်] ဤသို့
သာလျှင်။ ဣစ္စေဝ ဝတောနာ (ဝိမာန။၇၄)တိ
ဣတိဝေ ဥဋ္ဌေဟိတိအာဒိနာ ဝတော။ ဝိမာန။
၉။၂၀၇။ (—ပေတ။၄။၅၅။ ဇာဝ္ဋ။၃။၆။
ဒိ။၃။၁။၁၀။ သိ။၃။၁။၁၂။ မာဠိ။၁။၁၉။
အံ။၃။၁။၂။)

ဣစ္စေဝ (ဗျ) [ဣတိ+ဝေ။ ဣတိသဒ္ဓါသည် ဆိုခဲ့
ပြီးသော သဒ္ဓါအပေါင်း၊ အနက်အပေါင်းကို
ညွှန်ပြ၍၊ ဝေ-သည် သဒ္ဓါအစဉ် အနက်အစဉ်
ကို ညွှန်ပြသော နိဒဿနအနက်ရှိ၏။ တနည်း
နိပါတသမုဒါယဖြစ်သော ဣစ္စေဝသဒ္ဓါသည်
ဆိုခဲ့ပြီးသည်ကို နိဂုံးအုပ်ရာ၌ ဝိကျအစဝယ်
အသုံးပြုရိုးဖြစ်သောသဒ္ဓါတည်း] ဤဆိုအပ်
ခဲ့ပြီးသော သဒ္ဓါအပေါင်း အနက်အပေါင်း၊
သဒ္ဓါအစဉ် အနက်အစဉ်ဖြင့်၊ ဤဆိုအပ်ပြီး
သောနည်းဖြင့်။ ဣစ္စေဝ သဗ္ဗဿာပိ ဒွါဒဿာ-
ကုသလဝိတ္တာနိ သမတ္တာနိ။ သင်္ဂတ။၂။
ဣတိသဒ္ဓေါ ဝစနဝစနိယ သမုဒါယ နိဒဿ-
နတ္ထော။ ဝေသဒ္ဓေါ ဝစနဝစနိယ ပဋိပါဋိ-
သန္တဿနတ္ထော။ နိပါတသမုဒါယော ဝါ သေ
ဝစနဝစနိယနိဂမနာရမ္ဘေ။ ဣစ္စေဝ ယထာ-

ဝတ္တနယေန သမတ္တာနိ ပဋိနိဋ္ဌိတာနိ။
ဝိဘာဝိနိ။ဂ။ (—ပေတ။၂၀၉။ ဇာဝ။
၁၀၅။၂၆၀။ ဇာ။၂။၈၄။၉၁။၂၆၀။)

ဣစ္စ (တိ) [ဣစ္စာ+က] အလို-အာသာ-
တဏှာ - ရမ္မက်-ရှိသောသူ။ အယံ ဝုစ္စတိ
ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဣစ္ဆော ဝိဟရတိ လာဘာယ၊
အံ။၃။၁၁၆။၇။

ဣစ္စက (န) [ဣစ္စာ+က] အလိုဆန္ဒ။ အဿ-
ဒမ္မသာရထိ...ပတောဒံ ဂဟေတွာ ယေနိစ္ဆ-
ကံ ယဒိစ္ဆကံ သာဓေယျပိ ပစ္စာသာဓေ-
ယျပိ။ မာဠာပ။၁၃၀။ အံ။၂။၂၃။ ယေနိစ္ဆ-
ကန္တိ ယေန ယေန မဂ္ဂေန ဣစ္စတိ၊ အံ။၃။၃။
၁။ (—ပေတ။၁၉၈။)

ဣစ္စန (ပ) [ဣစ္စာ+အန] အလို-အာသာ-
တဏှာ - ရမ္မက်-သည် နှိပ်စက်အပ်သော-
အလိုဆိုးနှိပ်စက်သော-သူ၊ ဣစ္စနာ ဝိလ-
ပိသု တာ။ အပ။၂။၂၀၀။ ထေရီ။၄။၁၄၉။

ဣစ္စတိ (ကြိ) [ဣဿ+အ+တိ] အလိုရှိ၏။ လို
ချင်-နှစ်သက်-တောင့်တ-၏။ ဣစ္စတိ မဇ္ဇ-
ဂေါဠကံ ခါဒိတုံ။ ဝိ။၁။၈၄။ မာမံ ဧညာတိ
ဣစ္စတိ။ ထေရီ။၂၇။ ဣစ္စတိ အဘိကနိတိ။
ထေရီ။၄။၂။၁၁။ ဝုဒ္ဓိံ ယဿ စ ဣစ္စတိ
(အပ။၁။၄၇)တိ အဿ ရဉ္ဇော ဝုဒ္ဓိံ စ
ဝိရုဋ္ဌိံ ယော ဣစ္စတိ ကာဇေတိ။ အပ။၄။၁။
၃၂။ ဣစ္စတိ—ဝိ။၁။၂၆၄။ ဝိ။၃။၃၉၂။
ဝိ။၄။၃၅၉။ ဒိ။၁။၁၀၀။ သံ။၁။၄၆၁။ အဘိ၊
ဝိ။၃၆၄။ ဇာဝ။၁၅။ ဝိ။၄။၂။၁၅၅။၂၅၆။
ဝိ။၄။၃။၅၁။၉၇။ ဝိ။၄။၄။၂၉။ ဒိ။၄။၂။၁၀၀။
၁၀၄။ မာဠာပ။၂။၄။ သံ။၄။၁။၃၂။ အံ။၄။၁။
၅၀။ စူဠနိဋ္ဌာ။၉။ ကခါ။၃။၃၁။ မာဠိ။၁။၆၆။
၂၄၉။ မာဠိ။၂။၇၉။ မူလ။၃။၂။၂၉။ အနုဋီ။၂။
၂၁၀။ ဝိသုဒ္ဓိ။၃။၂။၂၉၃။၄၃၇။ ဣစ္ဆေ—ဇာ။
၁။၃၆၉။ ဇာဝ္ဋ။၅။၃၂။

ဣစ္ဆန္တိ—ဝိ။၁။၂၄၅။ ဝိ။၃။၁၉၃။ ဝိ။၄။၁၉၃။
ဝိ။၄။၁။၁၇၄။၃၃၃။ ဝိ။၄။၂။၁၀၀။၁၄၉။၂၀၉။

ဣန္ဒနံ ဒုက္ခံ။ ဒီဌ ၂။ ၃၀၈။ အဘိဌ ၂။ ၁၀၂။
(ဣန္ဒာလည်း ကြည့်။) ဣန္ဒ ဘဝနံ မတ္တ-
နော (သုတ္တနိ ၄၂၄) တိ အတ္တနော တာဏံ
ဣန္ဒန္တော။ သုတ္တနိ ၄၂။ ၂၀၂။ ပဋိမလ္လံ
ဣန္ဒန္တော သာဒိယန္တော။ မဟာနိ ၁၃၃။
ဣန္ဒန္တောတိ အာကမ္မာနော။ မဟာနိ ၄၅။
၂၅၀။ မိဿာ မိဿိတုမိစ္ဆန္တိ။ ဣဿိသိကံ
အလမ္ပသော။ ဇော ၂။ ၁၃။ ဣဿိသိကံ ကိလေ-
သေန မိဿိတု ဣန္ဒန္တိ ပက္ခာမိ။ ဇော ၄။
၅။ ၁၆၅။ (-ဝိဌ ၂။ ၂၁။ ဝိဌ ၃။ ၇။ ဒီဌ ၂။
၂၂။ ဝိဌ ၃။ ၁၁၆။ မဌ ၁။ ၉၅။ သံဌ ၁။
၂၂။ ၃၂။ အံဌ ၂။ ၃၀၂။ အဘိဌ ၁။ ၂၃၂။
ဥဒါနိ ၄။ ၄၀၂။ ၂၆၇။ ဣတိဝုတ်ဌ ၂။ ၁၃၃။
သုတ္တနိ ၄၂။ ၅။ ထေရ်ဌ ၁။ ၃၇၂။ ထေရ်ဌ ၂။
၉၅။ စူဠနိ ၄။ ၁၀၂။ ဇောဌ ၁။ ၁၁၃။ ဇော
ဌ ၃။ ၁၀၈။ ဇောဌ ၅။ ၃၇၂။ ကင်္ခါရီ ၃၄၈။
စိရိ ၃။ ၂၀၈။ မဌိ ၂။ ၈၅၁။ သံဌိ ၂။ ၉၃။
၃၇၄။ အံဌိ ၁။ ၈၁။ မူလဌိ ၁။ ၄၅။ မူလဌိ ၂။
၇၀၂။ ၂၁၇။ မူလဌိ ၃။ ၅၂။ အနုဌိ ၁။ ၁၉၇။
အနုဌိ ၃။ ၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိဌိ ၁။ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိဌိ ၂။
၃၆၃။)

ဣန္ဒမာန (တိ) [ဣသု+အ+မာန] အလိုရှိသော၊
လိုချင် - နှစ်သက် - တောင့်တ - သောသွ။
ဣန္ဒမာနော အဟံ အဌ၊ ကိလေသေ ဓာပ-
ယေ မမ၊ ဗုဒ္ဓဝံသဝ။ အဘိဌ ၁။ ၄၃။ ဇော
ဌ ၁။ ၁၇။ ဣန္ဒမာနောတိ အာကမ္မာနော။
ဗုဒ္ဓဝံဌ ၁။ ၁၄။ ဣန္ဒမာနဿာ (မဟာနိ ၂)-
တိ ပစ္စာသိသန္တဿ။ မဟာနိ ၄၅။ ၁၅။ (-ဝိ-
၁။ ၃၀၄။ စရိယာ ၄၀၇။ ဇော ၂။ ၁၁၀။
ဝိဌ ၂။ ၈၃။ ဝိဌ ၃။ ၃၀၅။ ဝိဌ ၄။ ၁၆၅။
ဝိဌ ၁။ ၁၃၉။ မဌ ၁။ ၉၃။ ၁၂၄။ သံဌ ၁။
၂၄၃။ အံဌ ၂။ ၅၂။ ဣဿိဝုတ်ဌ ၂။ ၁၃၃။
သုတ္တနိ ၄၂။ ၅။ ၂၂၉။ ထေရ်ဌ ၁။ ၃၃၈။ စရိ-
ယာဌ ၁။ ၁၇၂။ ဇောဌ ၅။ ၄၃၅။ အာရတ္တ ၃။
၂၆၁။)

ဣန္ဒာ (ထိ) [ဣသု+အ+အာ။ ရှုနာ ၃၇၁။
ဇောဌိ ၁။ ၁၆၃] (က) အာရုံကို - အလိုရှိ
ကြောင်း - နှစ်သက်ကြောင်း - ဖြစ်သော
တရား။ လောဘ၊ တဏှာ။ (ခ) အလိုရှိ-
လိုချင် - နှစ်သက် - တပ်မက် - စွဲလမ်း -
တောင့်တ - ခြင်း။ လောဘ၊ တဏှာ။ (ဣန္ဒာ-
နှင့် လောဘတို့၌ ဆိုသော အရာ၌ မရောက်
သေး မရသေးသော အာရုံဝတ္ထုတို့ကို နှစ်
သက်ခြင်းသည် ဣန္ဒာ၊ ရောက်ပြီး ရပြီးသော
အာရုံဝတ္ထုတို့ကို နှစ်သက်ခြင်းသည် လောဘ-
ဟုခွဲခြားသေး၏။ ဓမ္မ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ သုတ္တနိ ၄၂။
၂။ ၂၁၂။ ဇောဌ ၇။ ၁၄၈။ ကြည့်။) (ဂ) အလို
ဆန္ဒ။ (ဃ) အယူဝါဒ။ (က) (ခ) စိတ္တဿ
သာရာဂေါ ဣန္ဒာ မုစ္ဆာ။ အဘိဓမ္မ ၂။ ၁၅။
မဟာနိ ၆။ ဣန္ဒန္တိ တောယ အာရမ္မဏာ-
နီတိ ဣန္ဒာ။ အဘိဌ ၁။ ၃၉၅။ မဟာနိ ၄၅။
၃၂။ ဣန္ဒာ။ ဥပ္ပုတိ (ဒီ ၂။ ၂၄၅။ အဘိဝိ။
၁၀၆။ ပဋိသံ ၃၈) တိ တဏှာ ဥပ္ပုတိ။ ဒီဌ
၂။ ၃၀၈။ အဘိဌ ၂။ ၁၀၁။ ပဋိသံဌ ၁။
၁၄၅။ ယမိစ္ဆံ နလဘတိ။ ဒီ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ-
ဝိ။ ၁၀၆။ ယခါ ပန ယံသဒ္ဓေါ ဣန္ဒန္တိ တေ
အပေက္ခတိ။ တဝါ အလာဘဝိသိဌာ ဣန္ဒာ
ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဒီဌိ ၂။ ၃၄၀။ မူလဌိ ၂။
၆၈။ ဣန္ဒန္တိ လည်း ကြည့်။ (-ဒီ ၃။ ၆၂။
မဃ ၁။ ၁၃၄။ သံဃ ၁။ ၃၈။ အံဃ ၁။ ၄၆၁။ အံဃ
၂။ ၈၀။ အဘိဝိ။ ၃၆၄။ ဓမ္မ ၂။ ၄၄။ သုတ္တနိ
၃၂။ ၃၈၉။ ထေရ်ဌ ၄၃၂။ ဇောဌ ၁။ ၁၆၆။
ဇော ၂။ ၂၇၄။ ဒီဌ ၂။ ၁၁၉။ ဒီဌ ၃။ ၂၃။
၃၉။ မဌ ၁။ ၃၇၀။ အံဌ ၁။ ၅၇။ အဘိဌ
၁။ ၂၀၃။ အဘိဌ ၂။ ၃၄၉။ ဓမ္မ ၄။ ၉၂။
သုတ္တနိ ၄၂။ ၁၆၂။ သုတ္တနိ ၄၂။ ၅၈။ ထေရ်
ဌ ၂။ ၉၂။ ဇောဌ ၁။ ၃၂၄။ ဇောဌ ၂။ ၂၃၆။
ဇောဌ ၃။ ၁၉၄။ နေတ္တိဌ ၈၆။ ၁၄၉။ မဌိ ၂။
၅၅။ အံဌိ ၁။ ၁၁၂။) (ဂ) ရစိတိ စ ဣန္ဒာ၊
ကတ္တုကာမတာ သာ။ မူလဌိ ၁။ ၂။ (ဃ)

ပရဏလူ့စွာဝသေနေဝါ(မူလဋီ။၆၁)တိ ပရ-
ဝါဒိနော လဒ္ဓိဝသေနေဝ။ အနုဋီ။၃။က။

လူ့စွာကာရက (တိ) [လူ့စွာ+ကာရက] တဏှာ
လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော။ လူ့စွာနိဒါန
ကြည့်။

လူ့စွာဂတ (တိ) [လူ့စွာ+ဂတ] (က) အလို၊
လိုချင်-အလိုရှိ-ခြင်း။ (ခ) လိုချင်သော
အခြင်းအရာ။ (ဂ) ဖြစ်ပေါ်လာသော-အလို
အာသာ-တဏှာ။ (က) တဏှာ မယ့် အန္တ
ဝေဇ္ဇပံ လူ့စွာဂတံ ဥပ္ပဋ္ဌိ။ သံ။၁။၆၁။ အံ။၁။
၃၅၇။ လူ့စွာဂတန္တိ လူ့စွာ ဝေ။ သံ။၄။၁။
၁၀၀။ အံ။၄။၂။၃၀၅။ (က) (ခ) (ဂ) ယာ
ဝေဇ္ဇပါ လူ့စွာ လူ့စွာဂတာ... အယံ ဝုစ္ဆတိ
မဟိစ္ဆတာ။ အဘိ။ဝိ။၃၆၄။ အံ။၄။၁။၅၇။
(က) (ခ) လူ့စွာဝ လူ့စွာဂတာ လူ့စွာနာကာ-
ရော ဝါ။ အဘိ။၄။၂။၄၅၂။ (ဂ) လူ့စွာဂ-
တာတိ လူ့စွာ ပဝတ္တာ။ အံ။၄။၁။၁၁၂။

လူ့စွာစာရ (ပု) [လူ့စွာ+စာရ] (ယုတ်မာ
သော)အလို၏ဖြစ်ခြင်း။ လူ့စွာစာရော ဝိဇိ-
တော၊ ဝိ။၄။၁။၁၄၈-၉။ (-ဝိ။၄။၂။၇၂၊၉၂၊
၉၅။ မ၊၄။၄၊၃၄။ ဥဒါန၊၄။၂၇။ ဣတိဝုတ်၊
၄။၂၃၆၊၂၃၈။ ဒေ၊၄။၂။၉။ သာရတ္ထ၊၁။
၄၃၃။ မ၊၄။၁။၂၄၉။ မ၊၄။၂။၁၁၀။ အံ။၄။
၃။၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၄၄၅။)

လူ့စွာဒါသဗျ (န) [လူ့စွာ+ဒါသဗျ] အလို-
အာသာ - တဏှာ - ၏ ကျွန်ုပ်အဖြစ်။ သိသံ
ဓောဝတိတိ လူ့စွာဒါသဗျာ ဘုဇိဿတံ ဉာဏ-
ယတိ။ မူလဋီ။၂။၁၈၂။

လူ့စွာဒေါသ (ပု) [လူ့စွာ+ဒေါသ] (ခ) အလို
- အာသာ - တဏှာ - ဟူသော အပြစ်။
(တိ) (၂) အလို-အာသာ-တဏှာ - ဟူ
သော အပြစ်ရှိသော။ (ခ) အောက်ပုဒ်
ကြည့်။ (တိ) (၂) တိဏဒေါသာနိ
ဓေတ္တာနိ၊ လူ့စွာဒေါသာ အယံ ပဇာ။ ဓမ္မ၊
၆၅။ ဓမ္မ၊၄။၂။၃၅၆။

လူ့စွာဒေါသပရေတ (တိ) [လူ့စွာဒေါသ +
ပရေတ] အလို-အာသာ-တဏှာ-ဟူသော
အပြစ်သည်-အစဉ်လိုက်အပ်-နှိပ်စက်အပ်-
သော၊သူ။ န ယေ ကေဝိ လူ့စွာဒေါသ-
ပရေတာ သတ္တာတိ အဓိပ္ပါယော။ ထေရ၊
၄။၂။၁၄၉။

လူ့စွာဓူပါယိတ (တိ) [လူ့စွာ+ဓူပါယိတ] အလို
- အာသာ-တဏှာသည် - ပူလောင်စေအပ်
သော-လောင်ကျွမ်းအပ်သော၊သူ။ တဏှာ-
သလ္လေန ဩတိက္ကော၊ လူ့စွာဓူပါယိတော
သဒါ။ သံ။၁။၃၇။ ထေရ၊၂။၈၉။ လူ့စွာဓူပါ-
ယိတောတိ လူ့စွာယ အာဒိက္ကော။ သံ။၄။၁။
၈၉။ လူ့စွာဓူပါယိတောတိ အသမုတ္တဝိသ-
ယိစ္ဆာလက္ခဏာယ တဏှာယ သန္တာပိတော
ဒဗ္ဗော။ တေနာဟ လူ့စွာယ အာဒိက္ကောတိ။
သံ။၄။၁။၁၃၃။ (-ထေရ၊၄။၂။၁၁၈။)

လူ့စွာဓူမာယိတ (တိ) [လူ့စွာ+ဓူမာယိတ]
အလို-အာသာ - တဏှာ - ဟူသော-အခိုး၊
အငွေ-အခိုးအလံ့ - ရှိသော။ လူ့စွာဓူမာ-
ယိတာ သတ္တာ။ မ၊၄။၂။၃၆။ ဓူမော ဝေ ဓူမာ-
ယိတံ။ လူ့စွာ ဓူမာယိတံ တေသာတိ လူ့စွာ-
ဓူမာယိတာ၊ ပဇာ။ မ၊၄။၂။၁၀၅။

လူ့စွာ(ဈာ)နက်လ(န) [ယာဒိစ္စကနာမ်၊ပုံလိင်ဖြင့်
အနည်းငယ်သာ တွေ့ရ၏။] လူ့စွာ(ဈာ)နက်-
လ မည်သော-ဈာ-နိဂုံး။ ယေန လူ့စွာနက်လ-
(ဒိ။၁။၈၂) နှိ ယေန ဒိသာဘာဂေန လူ့စွာ-
နက်လံ အဝသရိတဗ္ဗံ၊ ယသ္မိံ ဝါ ပဒေသေ
လူ့စွာနက်လံ။ လူ့ဈာနက်လန္တိပိ ပါဠော။ ဒိ။၄။၁။
၂၁၇။ ဝေ မေ သုတံ-ကေံ သမယံ အဂဝါ
လူ့စွာနက်လေ ဝိဟရတိ လူ့စွာနက်လဝန-
သဏ္ဌေ။ မ၊၂။၄၀၆။ သံ။၃။၂၈၃။ သုတ္တနိ။
၃၇၂။ လူ့စွာနက်လောတိ ဂါမဿ (လူ့စွာ-
နက်လန္တိ နိဂမဿ -က) နာမ်။ သုတ္တနိ။၄။၂။
၁၈၃။

လူ့စွန့်လွှဲ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+က] လူ့စွန့်လွှဲ - နေ - မေးဖူး - သောသူ။ လူ့စွန့်လွှဲကော (ဥဒါနုဇာ)တိ လူ့စွန့်လွှဲနာမကော ကောသလေသု ကော ပြာဟ္မဏဂါမော၊ တံနိဝါသိတာယ တတ္ထ ဝါ ဘေတော ဘဝေါတိ ဝါ လူ့စွန့်လွှဲကော။ ဥဒါနုဇာ။ ၁၀၁။

လူ့စွန့်လွှဲ (ပ) [လူ့စွန့်လွှဲ+ဂါမ] လူ့စွန့်လွှဲ။ လူ့စွန့်လွှဲဝနသဏ္ဍ ကြည့်။

လူ့စွန့်လွှဲဝနသဏ္ဍ (ပ) [လူ့စွန့်လွှဲ+ဝနသဏ္ဍ] လူ့စွန့်လွှဲတောအုပ်၊ လူ့စွန့်လွှဲ၏ အနီး၌ ရှိသောတောအုပ်။ လူ့စွန့်လွှဲဝနသဏ္ဍ (မ၊ ၂၊ ၄၀၆)တိ လူ့စွန့်လွှဲဂါမဿ အဝိဇ္ဇာရေ ဝနသဏ္ဍ။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၂၉၄။ လူ့စွန့်လွှဲလည်း ကြည့်။

လူ့စွန့်လွှဲဝါသိက (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+ဝသ+ကိက] လူ့စွန့်လွှဲ၌ နေသောသူ။ တာရုဒကော လူ့စွန့်လွှဲဝါသိကော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၁။

လူ့စွန့်လွှဲသုတ္တ (န) [လူ့စွန့်လွှဲ+သုတ္တ] လူ့စွန့်လွှဲသုတ်၊ သံယုတ္တနိကာယ၊ မဟာဝဂ္ဂ သံယုတ်၊ ၂၊ ၀၈၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၃၊ ၂၈၄။

လူ့စွန့်လွှဲနိဒါန (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+နိဒါန] လိုချင်မက်မော မှ - တဏှာ - လျှင် အကြောင်းရင်း ရှိသော။ လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနတိ လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနကော လူ့စွန့်လွှဲဟေတုကော လူ့စွန့်လွှဲပစ္စယာ လူ့စွန့်လွှဲကာရဏာလူ့စွန့်လွှဲပစ္စာဝါတိ လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနာ။ မဟာနိ၊ ၂၊ ၃။ လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနာ (သုတ္တနိ၊ ၄၀၀)တိ တဏှာဟေတုကော။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၈၉။

လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနက (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲနိဒါန+က] လူ့စွန့်လွှဲနိဒါနနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

လူ့စွန့်လွှဲပ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+အနုပ] အလိုအား လျော်သော။ အဿဒ္ဓါ ဒေဝတာပိ အတ္တ-

နော လူ့စွန့်လွှဲပံ တေသံ ပဋိပတ္တိံ ပဿိတုံ... တထာ ကဓေန္တိ။ ဥဒါနုဇာ။ ၁၇၉။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၃၁၇။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၂၈။ အပါဠာ၊ ၂၊ ၂၆၉။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၁။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၉၊ ၁၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၃၂။)

လူ့စွန့်လွှဲပပတ္တိ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲပ + ပပတ္တိ] အလိုအားလျော်စွာ ဖြစ်ခြင်း။ ယထာရုံပပတ္တိံ ဟိ ကေသိံ အနေကေသု စ လူ့စွန့်လွှဲပပတ္တိတိ။ အနု၊ ၄၊ ၁။ ၉။

လူ့စွန့်လွှဲပကတ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+အပကတ] ယုတ်မာသောအလိုသည် - အလိုဆိုးသည် - တဏှာလောဘရမ္မာန်သည် - (သမ္မာအာဇီဝမှ) ကင်းကွာအောင် ပြုအပ်သော၊ မိစ္ဆာအာဇီဝသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော၊ သူ။ လူ့စွန့်လွှဲပကတော (ဝိ၊ ၁။ ၁၁၈)တိ တာယ ပါပိကာယ လူ့စွန့်လွှဲ အပကတော အဘိဘူတော ပရာဇိတော ဟုတူ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၈၃။ ပါပိကာယာတိလာမိကာယ လူ့စွန့်လွှဲ။ အပကတောတိ ပါပိကာယ လူ့စွန့်လွှဲ သမ္မာအာဇီဝတော အပေတော ကတောတိ လူ့စွန့်လွှဲ အပကတော။ တထာဘူတော စ မိစ္ဆာဇီဝေန အဘိဘူတော ပရာဇိတော နာမ ဟောတိတိ အာဟ "အဘိဘူတော ပရာဇိတော" တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၂၈၆။ (-ဝိ၊ ၅။ ၂၃၃။ အံ၊ ၂၊ ၁၉၃။ အဘိ၊ ၁။ ၃၆၅။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၉။ မဟာနိ၊ ၁၇၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၆၅။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၆၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၃၊ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂၊ ၂၃။ ဥဒါနုဇာ၊ ၂၀၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၁၀၄၊ ၂၃၈။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၉၃။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၄၂၊ ၃၅၀။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၄၇၇။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၅၁။)

လူ့စွန့်လွှဲပစ္စယ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+ပစ္စယ] လူ့စွန့်လွှဲနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

လူ့စွန့်လွှဲပဋိပက္ခ (တိ) [လူ့စွန့်လွှဲ+ပဋိပက္ခ] လိုချင် မက်မောမှ - တဏှာလောဘ-၏-ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော တရား (အလောဘ)။ အနိစ္စာတိ

ဣန္ဒြာပဒေသနာ။ တေနာဟ အလောဘသဒ္ဓါ-
တာတိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၃၉၈။

ဣန္ဒြာပဘဝ (တိ) [ဣန္ဒြာ+ပဘဝ] ဣန္ဒြာနိဒါန-
နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

ဣန္ဒြာပဘောဒ (တိ) [ဣန္ဒြာ+ပဘောဒ] လိုချင်
မက်မောမှု-အလို-အာသာ-တကျာလောဘ
-၏အပြား(အမျိုးအစား)။ ပုနပိ ပုဂ္ဂလာဓိ-
ဌာနေန စတုဗ္ဗိဝံ ဣန္ဒြာပဘောဒံ ဒဿေန္တော
အပရောပိ စတုဗ္ဗိဓော အပ္ပိန္နောတိ အာဒိ-
မာဟ။ မ၊ ၃။ ၂။ ၁၁၁။

ဣန္ဒြာပေက္ခ (တိ) [ဣန္ဒြာ+အပေက္ခ] ဣန္ဒြာကို
ရှုသော။ ယံ-သဒ္ဓေါ ယဒါ ဣန္ဒြာပေက္ခော။
အန၊ ၃။ ၂။ ၇၃။

ဣန္ဒြာပေတိ (ကာကြိ) [ဣသု+ကာပေ+တိ]
အလိုရှိစေ၏။ ဣန္ဒြာပေတိ (မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၀)
တိ...သဗြဟ္မစာရိနံ ဣန္ဒြံ ဥပ္ပါဒေတိ။ မ၊ ၃။
၂။ ၄၉။ (-မ၊ ၃။ ၁။ ၁၈၅။) ဣန္ဒြာပေတိ-
မ၊ ၃။ ၂။ ၄၉။ ဣန္ဒြာပေယျ - ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၀၃။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၃၀၆။

ဣန္ဒြာဘောဒ (တိ) [ဣန္ဒြာ+ဘောဒ] ဣန္ဒြာပဘောဒ-
နှင့် အနက်တူ။ ပုနပိ ပုဂ္ဂလာဓိဌာနေန
စတုဗ္ဗိဝံ ဣန္ဒြာဘောဒံ ဒဿေန္တော “အပရောပိ
စတုဗ္ဗိဓော အပ္ပိန္နော” တိအာဒိမာဟ။ အံ၊ ၃။
၁။ ၁၁၁။

ဣန္ဒြာရဟိတ (တိ) [ဣန္ဒြာ+ရဟိတ] လိုချင်-
တပ်မက် - ခြင်းမကင်းသော။ အပ္ပိန္နောတိ
အနိန္နော စတုသု ပစ္စယေသု ဣန္ဒြာရဟိ-
တော။ ယေ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၅။ (-ဒီ၊ ၃။ ၂။ ၂၀၆။
အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၂၀၅။)

ဣန္ဒြာရောဂါပဒေသ (ပု) [ဣန္ဒြာ+ရောဂ+အပ-
ဒေသ] အလို-ရမ္မက်-ဟူသော ရောဂါကို
ညွှန်ပြခြင်း။ တေန ဣန္ဒြာရောဂါပဒေသေန
ဇကာရဏံ ဗျာဓိရက္ခံ ဝုတ္တံ၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၁၆။

ဣန္ဒြာလောဘ (ပု) [ဣန္ဒြာ+လောဘ] (က)
လိုချင်မှု ဣန္ဒြာ ဟူသော ယုတ်ညံ့သော
လောဘ။ (ခ) လိုချင်မှု ဟူသော ဣန္ဒြာ၊
တပ်မက်မှု ဟူသော လောဘ။ (ဂ) ရှေးဦး
စွာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အားနည်းသော လို
ချင်မှု ဟူသော ဣန္ဒြာ၊ နောက်ထပ် ဆက်ကာ
ဆက်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာသော အားကြီးသော
တပ်မက်မှု ဟူသော လောဘ။ (ဃ) မရ
သေးသော အထုဝတ္ထု၌ လိုချင်တောင့်တမှု
ဟူသော ဣန္ဒြာ၊ ရပြီးသော အထုဝတ္ထု၌
တပ်မက် ခင်တုယ်မှု ဟူသော လောဘ။
(က) ဣန္ဒြာလောဘ (ဇာ၊ ၂။ ၉၅) ၏
ဣန္ဒြာသဒ္ဓါတံ ပါပကံ လောဘံ။ ဇာ၊
၄။ ၅။ ၃၉၉။ (ခ) (ဂ) (ဃ) ဣန္ဒြာ-
လောဘ (သံ၊ ၁။ ၁၅) ၏ ဧကောယေဝ
ဓမ္မော ဣန္ဒြနဋ္ဌေန ဣန္ဒြာ၊ လုပ္ပနဋ္ဌေန
လောဘောတိ ဝုတ္တော။ ပဌမုပ္ပတ္တိကာ ဝါ
ဒုဗ္ဗလာ ဣန္ဒြာ၊ အပထပရုပ္ပတ္တိကော ဗလဝါ
လောဘော။ အလဒ္ဓပတ္တနာ ဝါ ဣန္ဒြာ၊ ပဋိ-
လဒ္ဓဝတ္ထုမှိ လောဘော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ ဣန္ဒြာ-
လောဘော စာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၇၄) တိ အပ္ပ-
တ္တေသု ဝတ္ထုသု ဣန္ဒြာ၊ ပတ္တေသု လောဘော-
တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၈။

ဣန္ဒြာလောဘသမာပန (တိ) [ဣန္ဒြာလောဘ
+သမာပန] မရ-မရောက် - သေးသော
အာရုံတို့၌ လိုချင်တောင့်တခြင်း ဣန္ဒြာ၊ ရပြီး
ရောက်ပြီးသော အာရုံတို့၌ တပ်မက်ခြင်း
လောဘ-သို့ဆုတ်သော-နှင့်ပြည့်စုံသော၊
သု။ ဣန္ဒြာလောဘသမာပနော၊ သမကော
ကံ ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၁။ အသမ္ပတ္တေသု
အာရမ္မဏေသု ဣန္ဒြာယ ပတ္တေသု စ လော-
ဘေန သမနာဂတော သမကော နာမ ကံ
ဘဝိဿတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။

ဣန္ဒြာလောဘသမုဿယ (တိ) [ဣန္ဒြာလော-
ဘ+သမုဿယ] မရ-မရောက်-သေးသော
အာရုံကို လိုချင်ခြင်း၊ ရပြီး ရောက်ပြီးသော

အာရုံကို တပ်မက်ခြင်းဖြင့် တိုးပွားသော။ အဝိဇ္ဇာ မူလိကာ သဗ္ဗာ၊ ဣန္ဒာလောဘသမုဿယာ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၁၈။ ဣန္ဒာလောဘသမုဿယာတိ အသမ္ပတ္တဝိသယ ပရိယေသနလက္ခဏာယ ဣန္ဒာယ၊ သမ္ပတ္တဝိသယလုပ္ပနလက္ခဏေန လောဘေန စ သမုဿိတာ ဥပစိတာတိ ဣန္ဒာလောဘသမုဿယာ။ ဣတိဝုတ်။ ၁၄၇။

ဣန္ဒာဝေရ (ပု) [ဣန္ဒာ+အာဝေရ] အလိုဆိုး-အလိုရမ္မက်-၏အစွမ်းအားဖြင့်- ဖြစ်သော-သက်ရောက်သော-တရား၊ (မာန၊ မာယာ၊ သာဠေယျ၊ ကောပ၊ အပစ္စယ စသောတရား)။ ပါပကောနံ ခေါ် တေ အာဝုသော အကုသလာနံ ဣန္ဒာဝေရနံ အဝိဝေရနံ၊ ယဒိဒံ အင်္ဂဏန္တိ။ မ၊ ၁။ ၃၂။ မ၊ ၁။ ၁၄၄။ ဣန္ဒာဝေရနန္တိ ဣန္ဒာယ အဝေရနံ၊ ဣန္ဒာသေနေ ဩတိဏ္ဏာနံ ပဝတ္တာနံ နာနုပ္ပကာရာနံ ကောပအပစ္စယာနန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၁။ ၁၄၇။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၁၄။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၁၄၉။ ဣန္ဒာဝေရနန္တိ ဣန္ဒာဝေရနံ ပဝတ္တာနံ။ မ၊ ၁။ ၂၄၅။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၂၇။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆။ ဝဇီရ၊ ၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၈။)

ဣန္ဒာဝေရပုပ္ဖိန္ဒာဝေရ (န) [ဣန္ဒာဝေရ+ပုပ္ဖိန္ဒာဝေရ] အလိုဆိုး၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော တရားတို့ကို ဖုံးကွယ်ထားခြင်း။ အပရကံသ-ပါတိယာ ပဋိကုဇ္ဈနံ ဝိယ အာရညိကင်္ဂါဒိဟိ ဣန္ဒာဝေရပုပ္ဖိန္ဒာဝေရနံ။ မ၊ ၁။ ၁၅၅။

ဣန္ဒာဝေရပ္ပဟာနပုပ္ဖိန္ဒာဝေရ (န) [ဣန္ဒာဝေရပဟာန+ပုပ္ဖိန္ဒာဝေရ] အလိုဆိုး၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော တရားတို့ကို ပယ်ရှားမှုကို - ဖုံးကွယ်ထားသည်၏ အဖြစ် - ဖုံးကွယ်ထားခြင်း။ အပ္ပိစ္ဆတာသမုဋ္ဌာနေဟိ ဂါမန္တဝိဟာရာဒိဟိ ဣန္ဒာဝေရပ္ပဟာနပုပ္ဖိန္ဒာဝေရနံ။ မ၊ ၁။ ၁၅၅။

ဣန္ဒာဝတိဏ္ဏ (တိ) [ဣန္ဒာ+အဝတိဏ္ဏ] အလိုအာသာတဏှာရမ္မက် - အရသာ၌ သာယာတပ်မက်သောတဏှာ - သည် သက်ရောက်အပ်သော စိတ်ရှိသော - ဖြစ်ပွားသော။ သူ။ တေသံ ဣန္ဒာဝတိဏ္ဏာနံ၊ ဘိယျော တဏှာ ပဝဇုတ။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၄။ တတော တေသံ ဣန္ဒာဝတိဏ္ဏာနံ ခီရာဒိပဉ္စဂေါရသသာဝေသေန ရသတဏှာယ ဩတိဏ္ဏစိတ္တာနံ... မံသံ ပဋိစ္စ ဘိယျော တဏှာ ပဝဇုတိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၂၅။

ဣန္ဒာဝသိက (တိ) [ဣန္ဒာ+ဝသ+ဏိက] လောဘရမ္မက်၏ အလိုသို့ လိုက်သော။ သူ။ ပရိကဇုတိတိ ဣန္ဒာဝသိကံ ပုဂ္ဂလံ တတ္ထ တတ္ထ ဥပကဇုတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၄၀။

ဣန္ဒာဝိဃာတ (ပု) [ဣန္ဒာ+ဝိဃာတ] အလိုဆန္ဒ - အကြံအစည်-၏ ပျက်စီးခြင်း။ အတ္တနောဓိတာသု အာဂန္နာ ဣန္ဒာဝိဃာတံ ပတုာဂတာသု။ ဥဒါန၊ ၁။ ၂၉၆။ (-ဣတိဝုတ်။ ၂၄၀၊ ၂၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၃။ နေတ္တိ၊ ၁။ ၁၃၈။)

ဣန္ဒာဝိဃာတဒုက္ခ (န) [ဣန္ဒာဝိဃာတ+ဒုက္ခ] အလို-ဆန္ဒ - အကြံအစည်-၏ ပျက်စီးခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ မနောရထဝိဃာတပတ္တာနံ ဣန္ဒာဝိဃာတဒုက္ခံ ဣန္ဒိတာလာဘောတိ။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၇၅။

ဣန္ဒာဝိဃာတန (န) [ဣန္ဒာ+ဝိဃာတန] အလိုဆန္ဒ၏ပျက်စီးခြင်း။ အတ္တနော ဣန္ဒာဝိဃာတနတော။ သံ၊ ၁။ ၁၄၇။

ဣန္ဒာဝိဃာတနိဗ္ဗတ္တနက (တိ) [ဣန္ဒာဝိဃာတ+နိဗ္ဗတ္တနက] အလိုဆန္ဒ၏ ပျက်စီးခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဝိဃာတပက္ခိကာတိ ဒုက္ခဘာဂိယာ ဣန္ဒာဝိဃာတနိဗ္ဗတ္တနကာ ဝိ။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၄။

လူ့စွာဝိနည်း (ပ) [လူ့စွာ+ဝိနည်း] တကဏ္ဍကို ယယ်ပျောက်ခြင်း။ လူ့စွာဝိနည်း တိဗ္ဗစွာနွှာ ဟောတိ။ အံ၊ ၂။ ၂၀၉။ အံ၊ ၂။ ၄၀၇။ လူ့စွာ-ဝိနည်းတိ တကဏ္ဍဝိနည်းနော။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ (-အံ၊ ၃။ ၃၈၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။)

လူ့စွာဝိပရိယာယ (ပ) [လူ့စွာ+ဝိပရိယာယ] အလိုဆန္ဒ-အကြံအစည်-အပေးကပြန် ဖျက် စီးခြင်း။ ဝေံ လူ့စွာဝိပရိယာယေ အာသာတ-ဝတ္ထုသု ကောဓော ဝ ဥပနာဟော ဝ ဥပဇ္ဇ-တိတိ လူ့စွာ သမတ္တနံ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၈၅။ (-နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅၁။)

လူ့စွာဝိရဟိတ (တိ) [လူ့စွာ+ဝိရဟိတ] အလို-အာသာ-တကဏ္ဍ-မှ ကင်းသောသူ။ အပ္ပိ-ဇ္ဈောတိ လူ့စွာဝိရဟိတော နိဗ္ဗာနော နိဗ္ဗာ-နော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။

လူ့စွာဝိသိဋ္ဌ (တိ) [လူ့စွာ+ဝိသိဋ္ဌ] လူ့စွာသည် အထူးပြုအပ်သော။ တဒါ လူ့စွာဝိသိဋ္ဌော အလာဘော ဝုတ္တော ဟောတိ။ မူလ၊ ၄။ ၆၈။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၇၂။

လူ့စွာသဘာဝ (ပ) [လူ့စွာ+သဘာဝ] တကဏ္ဍ၏ သဘော။ တာ ပန ယသ္မာ တကဏ္ဍဒိဋ္ဌိကပ္ပနာ-ပရိကပ္ပိတ အတ္တ သုဘ သုခ သဿတ။ ဒိ ပက-တိ အာဒိရဝါဒီဇီဝါဒိကာယာဒိကာ ဝိယ န လူ့စွာသဘာဝါ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄-၅။

လူ့စွာသဟိတ (တိ) [လူ့စွာ+သဟိတ] လိုချင် ခြင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ လူ့စွာဝါတိ ဧတ္ထ လူ့စွာသဟိတော အလာဘောဝါတိ ဝ ဝဒန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။

လူ့စွာဟတ (တိ) [လူ့စွာ+ဟတ] အလိုဆိုးသည် နှိပ်စက်အပ်သောသူ။ လူ့စွာဟတဿ ပေါ-သဿ။ စက္ကံ သမတိ မတ္တကော။ ဘေ၊ ၁။ ၂၄၊ ၁၃၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၂။ ၂၄၅၄။ ပဋိသိ-

ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၆။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၄။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၈။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ ဘေ၊ ၄။ ၄။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁၊ ၂၇၂။ လူ့စွာ-ဟတဿ ပေါသဿ တကဏ္ဍဿ ဟတဿ ဥပဟတဿ။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၈။

လူ့စွာဟေတုက (တိ) [လူ့စွာ+ဟေတု+က] လူ့စွာနိဒါနနှင့် အနက်သူ။ ၎င်းကြည့်။

လူ့စွာစာ (တိ) [လူ့စွာ+စာ] အလိုရှိ-တောင့်တ-အပ်သော။ ယံယံ ဧတေန လူ့စွာစာ ပတ္တိတံ အတ္တဟိတံ ပရဟိတံ ဝါ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၆။ လူ့စွာစာ ပတ္တိတံ တုယံ၊ ဝိပဗ္ဗေသ(သဗ္ဗေသ)သမိဇ္ဈတု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၆၁။ ဥဒါန၊ ၄။ ၄၄။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၃၆၊ ၂၁၉၊ ၂၂၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၊ ၅၉၊ ၈၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၊ ၁၃၀၊ ၂၈၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၄၂။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂၊ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၊ ၂၃၊ ၃၅။)

လူ့စွာကရ (ပ) [လူ့စွာ+ကရ] အလိုရှိတိုင်း ပြုခြင်း။ ကာမံ ကရေတိ လူ့စွာကရေ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ လူ့စွာကရေတိ ယဒိန္ဒြိယ ကရဏံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။

လူ့စွာကာမိတဋ္ဌ (ပ) [လူ့စွာ+ကာမိတ+အတ္တ] အလိုရှိအပ် - နှစ်သက်အပ်သော-အနက်သဘော။ ဧတ္တာတော အတ္တနာ လူ့စွာ ကာမိတဋ္ဌေန အတ္တကာမပါရိဝရိယာ ဝုတ္တာတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၈။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။

လူ့စွာကမ္မက (ပ) [လူ့စွာ+ကမ္မ] အလိုရှိရာက။ လူ့စွာကမ္မကေ ယေဝ ပရိသံ ဒေသေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၃၂။ ဝိပေါ၊ ၁။ ၃၁၇။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၂၀၉။)

လူ့စွာဌာန (န) [လူ့စွာ+ဌာန] အလိုရှိအပ် သောအရပ်။ အဘိရဋ္ဌေန လူ့စွာဌာနံ ဂန္ဓာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၈၁။ (-အံ၊

၉၁။၃၁၀။ နေတ္တိ၊ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၃။
ကင်္ခါ၊ ၃။ ၃၀။ အနုဋီ၊ ၂၁၀။ နေတ္တိ၊ ၀။
၄၄၊ ၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၇၆။)

လူ့စိတ်ဌာနဂမန (န) [လူ့စိတ်ဌာန + ဂမန] အလို
ရှိအပ်သော အရပ်သို့ သွားခြင်း။ ကေစိ ပန
အာဒိဿမာနေန ကာယေန ကေစိတ္တက္ခဏ-
နေဝ လူ့စိတ်ဌာနဂမနေ ဒိဿမာနေန ကာ-
ယေန... ဝေန္တိ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၁၀။

လူ့စိတ်ဌာနပုတ္တိ (ထိ) [လူ့စိတ်ဌာန + ပုတ္တိ] အလို
ရှိအပ်သော အရပ်သို့ ရောက်ခြင်း။ ယထာ
လဟကတိပယစိတ္တဝါရေဟေဝ လူ့စိတ်ဌာ-
နပုတ္တိ ဟေတိ။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၇၇၊ ၅၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၃။ ၂။ ၃၃။

လူ့စိတ်တ္ထ (ပ) [လူ့စိတ် + တတ္ထ] အလိုရှိအပ်
သောအကျိုး။ အပဒိသိယတိ ဝါ လူ့စိတ်တ္ထော
အနေနာတိ အပဒေသော။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၂။
၃၄၄။ (-အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၂။)

လူ့စိတ်တ္ထကသာဝန (န) [လူ့စိတ်တ္ထ + က +
သာဝန] အလို ရှိအပ်သော - အကြောင်း
တရားကို - ဇနကံအဓိပ္ပါယ်ကို - ကြားသိစေ
ခြင်း။ အပရေ ပန တဏှန္တိ တိရစ္ဆာနကံ
မနဿ ဝါ အာဝိသိတော လူ့စိတ်တ္ထကသာဝန
နာမ မဟာမန္တ ဝိဇ္ဇာဝသေန ဟေတိ။ မ၊
၃။ ၃။ ၃၂။

လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တိ (ထိ) [လူ့စိတ်တ္ထ + နိပုတ္တိ] အလိုရှိ
အပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီးခြင်း။ ယာဝ
လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တိ။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၂။

လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တိကာရဏ (န) [လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တိ +
ကာရဏ] အလိုရှိအပ်သော အကျိုး၏ ပြီးစီး
ခြင်း အကြောင်း။ ရညော လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တိ-
ကာရဏတာတိ ဝေမာဒိဟိ ဒိဗ္ဗသဒိသေဟိ
အာနုဘာဝေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ။ မ၊ ၃။
၃၅၅။

အဘိဓာန် ၄-၃၄-ပ-ပ-ဗ သ-ခ

လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တန (န) [လူ့စိတ်တ္ထ + နိပုတ္တန]
အလိုရှိအပ်သော အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း။
လူ့စိတ်တ္ထနိပုတ္တနတ္ထ အပဒိသိတဗ္ဗော။ သံ၊ ၃။
၁။ ၁၅၂။ ၃၄၄။

လူ့စိတ်ပုဒေသ (ပ) [လူ့စိတ် + ပဒေသ] အလိုရှိ
အပ်သောအရပ်။ လူ့စိတ်ပုဒေသ အပါ-
ယုဏန္တော အန္တရာမဂ္ဂေယေဝ သိဟဗျုပ္ပါဒိဟိ
အနုယဗျသနံ ပါပုဏာတိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၅၇။

လူ့စိတ်ပုဒေသောက္ကမန (န) [လူ့စိတ်ပုဒေသ +
ဩက္ကမန] အလိုရှိအပ်သော အရပ်သို့ သက်
ရောက်နိုင်ခြင်း။ တေသဉ္စိ အနာနံ ဝိယ
လူ့စိတ်ပုဒေသောက္ကမနံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၀။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၈၀။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၀။ မ၊ ၃။ ၃။
၂၇။)

လူ့စိတ်ဗ္ဗ (တိ) [လူ့စိတ် + ဗ္ဗ] အလိုရှိ - အပ် -
သင့် - ထိုက် - သော။ စိတ္တဿ ဂတိ လူ့စိတ်ဗ္ဗာ-
တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ သဗ္ဗတ္ထ
အတ္ထယိတဗ္ဗ လူ့စိတ်ဗ္ဗန္တိ ကတော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၁။
တသ္မာ တ္ထေ ဗလဝတိ သတိ စ ပညာ စ လူ့စိတ်-
ဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ ဝေဒန္တော ပနေတ္ထ
သံသော အာဒိမိ စေဝ သေသေ စ လူ့စိတ်-
ဗ္ဗော အာဏာတိ သံသာဒိသေသော။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၀၉။ (- ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၊ ၅၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၁။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၇၊ ၃၇။ ၃၉၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၅၊ ၂၉၆။
မ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၅၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၉။ ဣတိဝုတ်၊
၄။ ၉၂။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ မ၊ ၃။ ၁။ ၆၂။
၁၀၊ ၁၅၇၊ ၂၂၂၊ ၂၆၅။ မ၊ ၃။ ၂။ ၆၃၊ ၁၆၁။
မ၊ ၃။ ၃။ ၂၄၊ ၃၆၃။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၈၇၊ ၁၂၄။ အံ၊ ၃။
၃။ ၅။ မူလ၊ ၃။ ၁။ ၃၄။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၄၄။ အနုဋီ၊
၂။ ၅၆။ အနုဋီ၊ ၃။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၃၈၊ ၁၁၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၂၆၅၊ ၃၆၈၊ ၃၉၄၊ ၄၀၆။)

လူ့စိတ်ဗ္ဗက (တိ) [လူ့စိတ်ဗ္ဗ + က] အလိုရှိအပ်
သော။ ယထာပိ ဒုက္ခေ ဝိဇ္ဇန္တေ သုခံ နာမပိ

ဝိဇ္ဇတိ။ ဧဝံ အဝေ ဝိဇ္ဇမာနေ၊ ဝိဘဝေါပိ
လူနွဲ့တဗ္ဗကော။ ဗုဒ္ဓဝံသ။ ၃၀၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။
၃၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၃၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅။

လူနွဲ့တဘဏ္ဍာဂဟဏ (န) [လူနွဲ့တ + ဘဏ္ဍ + ဂဟ-
ဏ] အလိုရှိအပ်သော ဥစ္စာ ဘဏ္ဍာကို - ယူ
ခြင်း - လုယူခြင်း။ မနုဿာနံ ဥရေ သတ္တံ
ဌပေတော လူနွဲ့တ ဘဏ္ဍာဂဟဏံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁၅။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၉။

လူနွဲ့တလာဘ (ပ) [လူနွဲ့တ + လာဘ] အလိုရှိ
အပ်သော - လာဘ် (ပစ္စည်းလေးပါး)။
အသန္တိဌာနံ လူနွဲ့တလာဘာဒိနာ ယော
ဝိယာတော စိတ္တဿ ဟောတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၃၀။

လူနွဲ့တဝတ္ထု (န) [လူနွဲ့တ + ဝတ္ထု] အလိုရှိအပ်
သောဝတ္ထု။ လူနွဲ့တဝတ္ထုဿ သမိပေ
ကထနံ သာမန္တဗ္ဗေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၅။
မူလ၊ ၄။ ၂။ ၂၀။

လူနွဲ့တဝိဟာရ (ပ) [လူနွဲ့တ + ဝိဟာရ] အလိုရှိ
အပ်သောနေထိုင်ခြင်း၊ အလိုရှိသလို နေထိုင်
ခြင်း။ ပဋိကုလာဒိသု ဝတ္ထုသု လူနွဲ့တဝိဟာ-
ရေန ဝိဟရိတုံ သမတ္တတာ အရိယာနံ ဝေ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄။

လူနွဲ့တကာရ (ပ) [လူနွဲ့တ + အာကာရ] အလို
ရှိအပ်သော အခြင်းအရာ။ န နိကာမလာ-
ဘိတိ ပဉ္စဟာကာရေဟိ အာစိန္တဝသိတာယ
လူနွဲ့တကာရေန အလဒ္ဓတ္တာ န နိကာမ-
လာဘိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၃၂။

လူနွဲ့တကာရကုသလတာ (ထိ) [လူနွဲ့တကာ-
ရ + ကုသလ + တာ] အလိုရှိအပ်သောအခြင်း
အရာ၌ လိမ္မာသု၏ အဖြစ်။ တတော ပန
ဘဂဝတော ဂန္ဓကုဋိယာ ကဝိဋ္ဌံ သုဗ္ဗံ
ပဿိတော လူနွဲ့တကာရကုသလတာယ
ဣဒ္ဓိယာ ဂန္ဓာ။ ဝဇီရ။ ၄၇၆။

လူနွဲ့တာရမ္ပဏ (န) [လူနွဲ့တ + အာရမ္ပဏ] အလို
ရှိအပ်သော အာရုံ။ ယတ္ထကာမနိပါတိ-
တောတိ ယတ္ထ ကတ္တမိ လူနွဲ့တာရမ္ပဏေ
နိပါတိဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄။

လူနွဲ့တာလာဘ (ပ) [လူနွဲ့တ + အလာဘ] အလို
ရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို မရခြင်း။ ယသ္မာ တသ္မာ
ဇိနော ဒုက္ခံ လူနွဲ့တာလာဘမပြဝိတိ။ ပဋိသံ၊
၄။ ၁။ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၁၇၅။ လူနွဲ့တာလာဘော နာမ ယဿ ကဿမိ
အတ္တနာ လူနွဲ့တဿ ဝတ္ထုနော အလာဘော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။ (- ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၀။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၅၈။)

လူနွဲ့တာလာဘဒုက္ခ (န) [လူနွဲ့တာလာဘ +
ဒုက္ခ] အလိုရှိအပ်သည်ကို မရခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော ဆင်းရဲ။ အမောဟေန လူနွဲ့တာ-
လာဘဒုက္ခံ န ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။ (- ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၈၂။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၅၁။)

လူနွဲ့တာလာဘဟေတု (ပ) [လူနွဲ့တာလာဘ +
ဟေတု] အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို မရခြင်း
ဟူသော အကြောင်း။ တသ္မာ ကာမယော-
ဂါဒိဝေသေန လူနွဲ့တာလာဘဟေတု သတ္တာ
ဝိဟညန္တိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၂။

လူနွဲ့တိစ္ဆိတ (တိ) [လူနွဲ့တ + လူနွဲ့တ] အလိုရှိ
အပ် အလိုရှိအပ်တိုင်းသော။ ယုဏာ အပက္ခ-
န္တော မဝဟန္တိ ဝိယ စ လူနွဲ့တိစ္ဆိတံ သေနာ-
သနံ...တိဋ္ဌတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
၉၂။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၊ ၁၀၉။ သံ၊ ၄။ ၃။
၁၆၈။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ ဓမ္မ၊
၄။ ၂။ ၁၁၃။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၉၀။)

လူနွဲ့တိစ္ဆိတက္ခဏ (ပ) [လူနွဲ့တိစ္ဆိတ + ခဏ]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်တိုင်းသောခဏ၊ ဝေပွဲ
လူနွဲ့တိစ္ဆိတက္ခဏေ ပရိဘုဒ္ဓိတုံ သက္ကာတိ

ဂဟေတဗ္ဗမေဝ။ ဝိဠာဠာ၂၇။ ဝိသင်္ဃာဠာ
၃၀၃။ ကင်္ခါဠာ၄၂။ (-ဒိဠာ၁၁၅၃။ ဒိ
ဠာ၂၁၀။ မဠာ၁၁၆၆။ မဠာ၃၂၂။ သံဠာ
၁၁၄၀။ အံဠာ၁၂၂။ အံဠာ၂၁၄၇။
အဘိဠာ၁၂၀၆။ အဘိဠာ၂၂၂။ ဝိသင်္ဃာ
၁၂၃၇။ မဠာ၁၂၆၃။ မဠာ၃၁၅၂။ သံဠာ
၂၂၂၀။ အံဠာ၂၂၄၀။)

လူ့စိတ်စိတ်တရား (န) [လူ့စိတ်စိတ် + တရား]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော အရပ်(နေထိုင်
ရာ အရပ်ဒေသ၊ ပါဠိစကားရပ် စသည်)။
ဗျေမသုရိယာနံ အာကာသေ လူ့စိတ်စိတ်တရား
ဂစ္ဆန္တာနံ ဝိယ။ ဒိဠာ၂၂၄၅။ လူ့စိတ်စိတ်
တရားနံ ဂဟေတု။ မဠာ၂၁၄။ ဒိဠာဝိဇ္ဇာ
ဝေဠာနာဒိဝေဠာ လူ့စိတ် လူ့စိတ် ပါဠိပ
ဒေသံ။ မဠာ၂၁၀။ (-ပဠာသံဠာ၁၂၄၅။
သံဠာသင်္ဃာ၁၂၅၆။)

လူ့စိတ်စိတ်တရားနသမနုဿရကသမတ္တတာ (ထိ)
[လူ့စိတ်စိတ်တရားန+သမနုဿရကသမတ္တတာ]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်တိုင်းသော ရှေးဘဝ
ခန္ဓာဟူသော အရပ်ကို အောက်မေ့ခြင်းငှါ
စူးစူးနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ ပုဗ္ဗေဒိဝါသနုဿတိ
ဉာဏံ လူ့စိတ်စိတ်တရားနသမနုဿရကသမတ္တ
တာယ။ ဒိဠာ၁၂၇၄။ လူ့စိတ်စိတ်တရား
နာမ ပုရိမဇာတိသု လူ့စိတ်စိတ်တော ခန္ဓုပ
ဒေသော။ ဒိဠာ၁၂၃၅။ သံဠာသင်္ဃာ၂၂၃၇။

လူ့စိတ်စိတ်တရား (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+လူ့စိတ်+
ဒါယက။ ထိဉ်-ဒါယိက။] အလိုရှိအပ် အလိုရှိ
အပ်တိုင်းသော ဝတ္ထုကို ပေးလှူတတ်သော၊
သု။ မဟာရာဇ ဓမ္မဇေယျာတုဏ္ဏသ လူ့စိ
တ်စိတ်တရားဒါယိက ဒေဝတာ အတ္ထိ မညေ။
ဇာဠာ၂၁၇၃။

လူ့စိတ်စိတ်တရား (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+ဒါ+ဏိ]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်တိုင်းသော အရာ
ဝတ္ထုကို ပေးတတ်သော။ မယံ ဟေတ္ထာ

ကပ္ပဋကော ဝိယ ကာမာဒေါ လူ့စိတ်စိတ်
ဒါယိ။ မဠာ၂၂၃၃။

လူ့စိတ်စိတ်ဓမ္မဘာဝနာ (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+
ဓမ္မဘာဝနာ] အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်တိုင်း
သော တရားကို ပြီးများနိုင်ခြင်း။ ဝိပဿနာ
ကာလေ လူ့စိတ်စိတ်ဓမ္မဘာဝနာ နတ္ထိ။
သာရတ္ထာ၃၂၃၀။

လူ့စိတ်စိတ်ဓာရာ (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+ဓာရာ]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သောအယဉ်။ သိယာ
ဇုကံ ဝိယ လူ့စိတ်စိတ်ဓာရာယ ပတိဋ္ဌာတိ။
အဘိဠာ၂၂၃၄။

လူ့စိတ်စိတ်တပုကာရ (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+ပုကာ
ရ] အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော အပြားရှိ
သော။ အဓိဋ္ဌာနဝိတ္ထေန သမ္ဘိ လူ့စိတ်စိတ်
တပုကာရယေဝ ဟောန္တိတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၂၁၁။
လူ့စိတ်စိတ်တပုကာရယေဝ ဟောန္တိတိ ယထာ
ယထာ လူ့စိတ်။ တံတပုကာရယေဝ
ဟောန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၂၂၃။

လူ့စိတ်စိတ်ဘာဇနဝိကတိ (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်
+ဘာဇနဝိကတိ] အလိုရှိအပ် အလိုရှိ
အပ်သော ချက်အထူး။ လူ့စိတ်စိတ်ဘာဇန
ဝိကတိအာဒိကရကံ ဝိယ တဿ ဘိက္ခုနော
ဝိကုဗ္ဗနံ ခဠာ။ ဒိဠာ၁၁၉၉။

လူ့စိတ်စိတ်ဓူပ (န) [လူ့စိတ်စိတ်+ဓူပ]အလိုရှိ
အပ် အလိုရှိအပ်သမျှသော အဆင်း။ မယံ
မနာပကာယိကာ နာမ မနုဿ လူ့စိတ်စိတ်
ဓူပ မာပေမာတိ အာဟာ။ သံဠာ၁၂၆၈။

လူ့စိတ်စိတ်ဓူပဓာနသမတ္တတာ (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်
ဓူပ + ဓာန + သမတ္တတာ] အလိုရှိအပ်
အလိုရှိအပ်သမျှသော အဆင်းကို မြင်ခြင်းငှါ
စူးစူးနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု လူ့စိတ်စိတ်
ဓူပဓာနသမတ္တတာယ။ ဒိဠာ၁၂၇၄။

လူ့စိတ်စိတ်တရား (ထိ) [လူ့စိတ်စိတ်+လာဘီ]
အလိုရှိအပ်အလိုရှိအပ်သမျှကိုရခြင်းရှိသော။

သူ။ နိကာမလာဘိတိ အတိကာမလာဘိ
လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။ အံ၊ဌ၊၂။၁၇၂။ အံ၊ဌ၊၂။
၁၇၈။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (န) [လူ့စိတ်စိတ် + စာပေ]
အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်တိုင်းသော စာပေ။
သဗ္ဗကာမေဟိတိ သဗ္ဗေဟိ လူ့စိတ်စိတ်-
စာပေ။ ဝိ၊ဌ၊၂။၂၂၃။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေဗျာကဏာရ (ပ) [လူ့စိတ်စိတ် +
အာရမ္မဏ + အာကာရ] အလိုရှိအပ် အလိုရှိ
အပ်တိုင်းသော အာရုံအခြင်းအရာ။ စိတ္တာ-
နန္တရန္တိ လူ့စိတ်စိတ်နန္တရံ၊ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-
ဗျာကဏာရေတိ အတ္ထော။ သံ၊ဌ၊၁။၈၅။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေဗျာကဏာနုဘဝန (န) [လူ့စိတ်စိတ်
+ အာရမ္မဏ + အနုဘဝန] အလိုရှိအပ်
အလိုရှိအပ်တိုင်းသော အာရုံကို ခံစားခြင်း။
သဗ္ဗနုကာမဿာပိ ကာမိနော စိတ္တာနန္တရံ
လူ့စိတ်စိတ်စာပေဗျာကဏာနုဘဝနံ န သဗ္ဗဇုတိ။
သံ၊ဌ၊၁။၄၁။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (တိ) [လူ့စိတ်စိတ် + မာန] အလိုရှိ
အပ်သော။ မမအတ္တာတိ ဟိ ဂဟိတံ ခွပ် ဝသ-
ဝတ္တိဘာယ ဝေ မေ ဟောတုတိ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ
တထေဝ ဘဝေယျ။ မူလဋီ၊၂။၃၈။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (ပ) [ယဇ + အ + ယကို လူ့စိတ်စိတ်
လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။ ဓာန်၊ဌ၊၄၁၄။] ယဇတိတိ
တတ်သောသူ။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ ယဇ-
ကောသ၊ ဓာန်၊၄၁၄။ ဓာန်၊သျှ၊သစ်ဉ်ကား
ထိုပါဌ်ကို မနှစ်သက်၍ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ ပရိယာယ်
တပုဒ်မယျ၊ ရင်းကြည့်။

လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (ကြိ) [လူ့စိတ်စိတ် + တိ] ပြီးစီး၏။ ပြည်
စုံ၏။ ကြီးပွား၏။ တိုးတက်၏။ (များသော
အကျိုးရှိ၏)။ ကသံ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။
သံ၊၁။၁၇၇။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ မဟပ-
လော ဟောတိ။ သံ၊ဌ၊၁။၂၃၈။ ပုညံ ပါဏိမိ
လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။ ပေတ၊၁၅၆။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၆၀။ မ၊ဌ၊၁။

ပု၄၇။ (-အံ၊ဌ၊၂၈၈။ ဝိ၊ဌ၊၁။၉၇၊၁၈၇။
မ၊ဌ၊၁။၁၃၆။ မ၊ဌ၊၂။၁၁၈၊၂၃၄၊၂၄၅။ မ၊
ဌ၊၁။၁၈၇၊၂၂၅။ အံ၊ဌ၊၁။၉၅။ အံ၊ဌ၊၂။
၁၇၊၃၈၂။ အံ၊ဌ၊၁။၂၉၉။ အံ၊ဌ၊၁။၂၆၀၊
၂၇၃။ အံ၊ဌ၊၁။၂၇၃။ အံ၊ဌ၊၁။၉၃။
ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၃၀၈။ ဥဒါန၊ဌ၊၂။၃၊၂၇၆။ လူ့စိ-
တ်စိတ်စာပေ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၁၈၇။ ဝိ၊ဌ၊၁။၅၅။
ဝိ၊ဌ၊၁။၂၈၈။ မ၊ဌ၊၁။၂၃၅၊၂၉၇။ မ၊ဌ၊၁။
၁၁၄၊၁၈၅၊၂၆၆။ မ၊ဌ၊၁။၃၁၊၂၇၃၊၃၃၄။
သံ၊ဌ၊၁။၃၉၆၊၄၃၄။ အံ၊ဌ၊၁။၅၁၊၁၂၃။
အံ၊ဌ၊၁။၁၅၉၊၂၃၀။ မူလဋီ၊၁။၁၀၀၊၁၁၁။
အနုဋီ၊၁။၁၁၉။ မူလဋီ၊၁။၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၁။၂၃၊၁၁၂၊၂၀၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၁၄၊၁၁၃၊
၃၃၊၄၅၅။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊ဌ၊၁။) ယတ္ထ ဟုတ်
လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။ မြူဟိ မေတံ သုတ္တနိ၊၃၄၆။
သုတ္တနိ၊ဌ၊၁။၁၃၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၆၊
၃၆။) လူ့စိတ်စိတ်စာပေ သတ္တံ လူ့စိတ်စိတ်
ဥက္ကံသကတာ ဟောန္တိတိ...။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၃၄။
လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (ပဋိသံ၊ဌ၊၁။၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။) တိ
ဝေန္တိ၊ ဥက္ကံသံ ပါပုဏန္တိတိ အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋီ၊၁။၁၀။ (-မ၊ဌ၊၁။၁၅၆။ အံ၊ဌ၊၁။၁၁၃။
အံ၊ဌ၊၁။၂၉၃။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊
၁၇၀။ သာရတ္ထ၊၁။၈၅။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၃၈။ မ၊ဌ၊
၁။၅၅။ မ၊ဌ၊၁။၅၅။ သံ၊ဌ၊၁။၂၃၄၊၅၀၃။ အံ၊ဌ၊
၁။၂၇၀။ မူလဋီ၊၁။၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။
နေတ္ထိ၊ဋီ၊၅၅။) လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-ထေရ်၊၄၁၅။ ထေရ်၊
ဌ၊၂၄၀၊၂၄၂။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၃၅၅။ ဓမ္မ၊
ဌ၊၁။၄၅၅။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ (မ၊ဌ၊၁။၂၃၁) တိ သ-
မိဇ္ဈေယျ၊ ယတ္ထကာနိ နောဒိနိ ပတ္တေယျ၊
တတ္ထကေဟိဿ မနောရထော ပူရေယျာတိ
အတ္ထော။ မ၊ဌ၊၁။၂၂၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၂။
သံ၊ဌ၊၁။၅၁၂။) လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-သုတ္တနိ၊၃၄၆။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊၁။၁၃၁။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-ထေရ်၊၂၃၃။ ထေရ်၊ဌ၊
၁။၁၇၇။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-ဝိမာန၊၂၅။ ဝိမာန၊ဌ၊
၉၃။ လူ့စိတ်စိတ်စာပေ-သံ၊၂။၄၉၁။ မ၊ဌ၊၁။၂၂၃။
သံ၊ဌ၊၁။၁၃၉။ အံ၊ဌ၊၁။၄၄၅။ ပဋိသံ၊ဌ၊၁။

၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၃၄။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂၉၅။ သတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၁၃၁။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၄။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁၉။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၅။ မူလ၊ ၄။ ၂။
၁၆၈။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၆၁။

ဇနန (န၊ ထိ) [ဇန+ယ+ယ] ပြီးစီးခြင်း။
ပြည့်စုံခြင်း။ ဇနနိတိ ဇနနာ သမိဇနာ။
အဘိ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဇနနဿာ (ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၁) တိ ဇနနိတဿသဇနဿ။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ (-အဘိ၊ ၄။ ၁၆၁။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၂၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။
၃၉၆။ ၄၁၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ ဝိမတိ၊ ၁။
၈၁။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ ၂၇၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၅။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၆၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၁။
၅၀၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။)

ဇနနဇနိ (ထိ) [ဇနန+ဇနိ] ပြီးစီးခြင်း ဟူ
သော တန်ခိုး။ တတ္ထ အဓိပ္ပါယ်ဇနိတိ
အဓိပ္ပါယ်ဇနိ၊ ယထာဓိပ္ပါယ် ဇနနဇနိတိ
အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။

ဇနနက (တိ) [ဇနန+က] (၁) ပြီးစီး-ပြည့်
စုံ-သော။ (၂) ပြီးစီးစေတတ်သော (၁)
တတ္ထ သီလန္တိ ကာမဉ္စေတံ သဟ ကမ္မဝါစာ-
ပရိယောသာဒနန ဇနနကဿ ပါတိ-
မောက္ခဿဝ ဝေဝေနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၅။
(၂) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဇနနကကောဋ္ဌာသ (ပ) [ဇနနက+ကောဋ္ဌာ-
သ] (စိတ်၏ လိုတိုင်းပြီးမြောက် ပေါက်ရောက်
ခြင်း စသည်ကို) ပြီးစီးစေတတ်သောတရား
အဖို့အစု၊ (ဇနနိပါဒ်လေးပါး)။ ဇနနက-
ကောဋ္ဌာသ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆)တိ စေတော-
ဝသိတာဝါဒိကဿ သာနေကကောဋ္ဌာသံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၄။

ဇနနကပယောဂ (ပ) [ဇနနက + ပယောဂ]
ပြီးစီးသော ပယောဂ။ ပရတာပေ စ နာပ

ပရဿ ဝါဟသ ဇနနကပယောဂေါ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၉။

ဇနနကပါဠိဟာရိယ (န) [ဇနနက+ပါဠိဟာ-
ရိယ] ပြီးစီးခြင်းဟူသော တန်ခိုးပြာဠိဟာ။
ဇနနိပါဠိဟာရိယေနာတိ ဇနနကပါဠိဟာ-
ရိယေန။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၃။

ဇနနကရဏုပါယဘာဝ (ပ) [ဇနနက+ကရဏ+
ဥပါယ+ဘာဝ] ပြီးစီးခြင်းကို ပြုတတ်သော
အကြောင်းအဖြစ်။ ဒုတိယေနတ္ထေန ဇနနက-
သမာသေနော ယောဇနာ ယုဇ္ဇတိ ပါဒဿ
ဇနနကရဏုပါယဘာဝတော။ အနု၊ ၄။ ၂။
၁၆၅။

ဇနနကဝိသေသ (ပ) [ဇနနက+ဝိသေသ]
ပြီးပြည့်စုံခြင်း ဟူသော အထူး၊ ထူး
သော ပြီး ပြည့်စုံခြင်း။ သင်္ခေပေန ပန ပရိ-
ပါကဂတေ ပုညသမ္ပာရေ ဇနနကဝိသေ-
သော ပုညဝတော ဇနနိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၂။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁။

ဇနနကိရိယာ (ထိ) [ဇနနက+ကိရိယာ] ပြီးစီး
ခြင်းကိရိယာ။ ဇနနကိရိယာကရဏေနာတိ
ဇနနကိရိယာယ ကရဏဘူတေန အတ္ထေန
သာဓကေဗ္ဗာ စဇနနိ ပဋိတဗ္ဗာတိ ယောဇနာ။
အနု၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။

ဇနနန(ပ)ဇနန+အတ္ထ (၁)ပြီးစီး ပြီးမြောက်-
စေခြင်း၊ ပြီးမြောက်ကြောင်းတရားဟူသော
အနက်သဘော။ (၂)ပြီးစီးခြင်း။ (၃)ရခြင်း
အနက် သဘော။ (၁)ဇနနိပါဒ်တိ ဧတ္ထ ဇနန
ဌေန ဇနနိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ဇနနဌေနာတိ
သမိဇနဌေန နိပ္ပဇနဿ ကာရဏဘာဝေန။
ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။ ဇနနဌေန ဇနနိ၊ ဥပါယ
သမ္ပာဒိယေတမဝိစနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၈) (၂) နိပ္ပတ္တိပရိယာယေန
ဇနနဌေန ဝိ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၅။ (-အံ၊ ၄။ ၂။
၁၀၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။

၁၃၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၇။)
 (၂) (၃) ဣန္ဒြေနေ ဣန္ဒြေ၊ နိပုတ္တိအတ္ထေန
 ပဋိလာဘဌေန စာတံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။ (-ပဋိသံ၊ ၃။
 ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
 ၂။ ၄၉၀။)

ဣန္ဒြေတ္ထ (ပ) [ဣန္ဒြေ+အတ္ထ] (၁) ပြီးစီးခြင်း
 အနက်သဘော။ (တိ) (၂) ပြီးစီးခြင်း
 အကျိုးရှိသော။ (၁) ဣန္ဒြေတ္ထော ပန
 သဗ္ဗေသံ သမာနန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၁။ (တိ)
 (၂) စိတ္တေ သမောဒဟတိတိအာဒိ ဣန္ဒြေက-
 ရဏကာလေ ယထာသုခံ စိတ္တစာရဏ ဣန္ဒြေ-
 နတ္ထံ ယောဂဝိဇာနံ စသေတု ဝုတ္တံ။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၁။ ၃၀၆။

ဣန္ဒြေနလက္ခဏ (န) [ဣန္ဒြေန+လက္ခဏ] ပြီးစီး
 ခြင်း-ပြည့်စုံခြင်း-ဟူသော-လက္ခဏာ-
 အမှတ်အသား။ ဣန္ဒြေပါဝါနံ ဣန္ဒြေနလက္ခဏံ။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၃။

ဣန္ဒြန္တ (တိ) [ဣ+ယ+အန္တ] ပြီးစီးသော၊
 ပြီးမြောက်သော။ ဣန္ဒြန္တံ သဟေဝ ဣန္ဒြ-
 တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၅။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈၊ ၃၉၆။)

ဣန္ဒြမာန (တိ) [ဣ+ယ+မာန] ပြီးစီးသော။
 တသ္မိံ ဣန္ဒြမာနေ ဣန္ဒြန္တိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။
 ၄၄၃။ ဒိဋ္ဌိဂတံ ဟိ ဣန္ဒြမာနံ နိရယံ ဝါ
 တိရစ္ဆာနယောနိံ ဝါ နိပ္ပုဒ္ဓေတိ။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၁၇၆။ (-ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၁။
 မူလဒီ၊ ၂။ ၁၆၈။)

ဣန္ဒြမာနကောဋ္ဌာသ (ပ) [ဣန္ဒြမာန+ကောဋ္ဌာ-
 သ] ပြီးစီးသော တရား အစွဲအစု။ ယထာ
 ဝုတ္တောပိ ဝါ ပါဒဏ ဣန္ဒြမာနကောဋ္ဌာသ-
 ဣန္ဒြနကရဏုပါယ ဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၈။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅၂။

ဣန္ဒြမာနဝိသေသ (ပ) [ဣန္ဒြမာန+ဝိသေသ]
 ပြီးမြောက်သော ထူးခြားချက်။ ဣမာယ

ဣန္ဒြိယာ ဣန္ဒြမာနဝိသေသံ ဝိသေသန္တော
 သန္တိကေပိတိအာဒိမာယ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။

ဣန္ဒြိတဗ္ဗဘာဝနာ (တိ) [ဣန္ဒြိတဗ္ဗ+ဘာဝနာ]
 ပြီးစီးစေအပ်သော ဘာဝနာ။ သမိပေ
 ဝလ္လိအာဒိနံ ဟရဏံ ဝိယ ကမ္မဋ္ဌာနေ ခလန-
 ဟက္ခလနသောနံ ဣန္ဒြိတဗ္ဗဘာဝနာယ ဝိပန္နာ-
 ပနယနတော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၉။

ဣဉ္စ (တိ) [ဣဉ္စ(ဣဉ္စ)+အ] တုန်လှုပ်သော။ န
 ဣဉ္စံ အနေဉ္စံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၀။

ဣဉ္စတိ (ကြိ) [ဣဉ္စ+အ+တိ] တုန်လှုပ်၏။
 သဒ္ဓါပရိဂ္ဂဟိတံ ဟိ စိတ္တံ အာဏန္တိယေန န
 ဣဉ္စတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၁၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၄၉။ တပ္ပဋိပက္ခေန
 အာဏန္တိယေန ဟေတုနာ န ဣဉ္စတိ န စလတိ
 န ကမ္မတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၈၊
 ၁၇၇။ မူလဒီ၊ ၂။ ၉၃။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၃၀။)
 ဣဉ္စန္တိ-ဒီ၊ ၁။ ၅၃။ မ၊ ၂။ ၁၈၅။ သံ၊ ၂။ ၁၇၃။
 ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၃။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၁။ လောမံ န
 ဣဉ္စေ နပိ သမ္ပဝေစေ (ထေရီ၊ ၄၀၄)တိ
 လောမမတ္တမိ န ဣဉ္စေယျ န သမ္ပဝေစေယျ။
 ထေရီ၊ ၄။ ၂၀၆။

ဣဉ္စန (န၊တိ) [ဣဉ္စ+ယ] တုန်လှုပ်ခြင်း။ သော
 ကာယဏ ဣဉ္စနာ (သုတ္တနိ၊ ၃၀၇)တိ သဗ္ဗာ-
 ပေသာ ဣမသေဝ သဝိညာဏကာယ ကာ-
 ယဏ ဣဉ္စနာ စလနာ ဖန္ဒနာ။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၃၆။ (-ပဋိသံ၊ ၁၈၃။ နေတ္ထိ၊ ၇၃။
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၊ ၂၄၊ ၁၅၁။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။ အဘိ၊
 ၄။ ၂။ ၄၉၅။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၆၈၊ ၂၇၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁။
 ၄၀၄။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁၅၀။ ဝဇီရ၊ ၁၅၁။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၆၊ ၂၁၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၇၈။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၊ ၃၉။)

ဣန္ဒနက (တိ) [ဣန္ဒန+က] တုန်လှုပ်သော။
 ဣန္ဒိတာတိ ဣန္ဒနကာ စလနကာ။ သာရတ္ထ။
 ၂။၂၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။၁၂၉။ (-မူလဒ္ဓိ၊၂။
 ၉၄။)

ဣန္ဒနကရ (တိ) [ဣန္ဒန+ကရ] တုန်လှုပ်ခြင်းကို
 ပြုတတ်သော။

ဣန္ဒနကရနိဝရဏ (န) [ဣန္ဒနကရ+နိဝရဏ] တုန်လှုပ်ခြင်းကို ပြုတတ်သော နိဝရဏတရား။
 ရူပမေဝ သမန္နနတ္တာ သဣန္ဒနန္တိ ဝုတ္တံ ဣန္ဒန-
 ကရနိဝရဏာဒိနံ အဝိက္ခမ္ဘနတော။ မူလဒ္ဓိ၊၂။
 ၉၄။

ဣန္ဒယတိ (ကာ၊ကြိ) [ဣန္ဒ+ဏယ+တိ] တုန်
 လှုပ်စေ၏။တုန်လှုပ်စေနိုင်၏။ နေသံ လောမာ-
 ပိ ဣန္ဒယု (ဒိ၊၂။၂၁၀)။ နိတေသံ ဝိတဏ-
 ဂါနံ လောမာနိပိ န စာလယိ သု။ ဒိ၊၄။၂။
 ၂၇၇။

ဣန္ဒိတ (န) [ဣန္ဒ+တ] (၁) တုန်လှုပ်ခြင်း
 သဘော၊ တုန်လှုပ်တတ်သောတရား။ (၂)
 တုန်လှုပ်ကြောင်းတရား။ (တိ) (၃) တုန်လှုပ်
 တတ်သော။ (၁) (၂) ယထာဋ္ဌိတံ နတ္ထိ
 ကုဟိဋ္ဌိ လောကေ။ အံ၊၁။၁၃၂၊၁၅၄။ ဣန္ဒိ-
 တန္တိ ဘဂိဋ္ဌိတံ... ဣမာနိ သတ္တ ဣန္ဒိတာနိ
 စလိတာနိ ဖန္နိတာနိ။ အံ၊၄။၂။၁၀၁။ တတ္ထ
 ကတမာနိ နဝ ဣန္ဒိတာနိ။ အဘိ၊ဝိ၊၄၀၄။
 ဣန္ဒိတာနိတိ ဣန္ဒနာနိ စလနာနိ။ အဘိ၊၄။
 ၂။၄၉၅။ (-သံ၊၂။၄၀၅။ ဓမ္မ၊၁။၅၀။ သံ၊
 ၄။၃။၁၁၄။ အံ၊၄။၂။၃၀၃။ စူဠနိ၊၇၊၄၀-၁။
 ဓမ္မ၊၄။၂။၂၄၀။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂၄။ စူဠနိ၊
 ၄။၉။ ဒိ၊၃။၂။၂၀၄။ မ၊၃။၂။၉၂။) (၂)
 ဣန္ဒိတသ္မိံ ဝဒါမိ(မ၊၂။၁၁၈)တိ ဣန္ဒနံ စလနံ
 ဖန္နနန္တိ ဝဒါမိ။ မ၊၄။၃။၁၂၀။ ဣန္ဒတိ တေ-
 နာတိ ဣန္ဒိတံ၊ တဿ တဿ ဈာနဿ ခေါ-
 ဘကရံ ဩဋ္ဌာရိကံ ဈာနဂံ။ မ၊၃။၃။၇၈။
 (တိ) (၃) ကာယောပိ ဣန္ဒိတော ဟောတိ။

စိတ္တမ္ပိ ဟောတိ ဣန္ဒိတံ။ ပဋိသံ၊ ၁၉၆။
 (-သံ၊၃။၂၇၅။ ပဋိသံ၊၁၆၅။ ဝိ၊၄။၂။၂၄။
 သံ၊၄။၃။၂၉၅။ ပဋိသံ၊၄။၂။၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။၃၁၇။)

ဣန္ဒိတကာရဏ (န) [ဣန္ဒိတ+ကာရဏ] တုန်
 လှုပ်ခြင်း၏ အကြောင်း။ စိတ္တဿ ဣန္ဒိတ-
 ကာရဏာနံ ဈာပါဒါဒိနံ သုပ္ပဟိနတ္တာ။
 ထေရ၊၄။၂။၈၈။

ဣန္ဒိတပစ္စယ (ပု) [ဣန္ဒိတ+ပစ္စယ] လှုပ်ရှား
 တတ်သော တဏှာမာန (ကံ၏ အကြောင်း
 အဆောက် အဦ ဖြစ်သော တဏှာ မာန)
 စသော အကြောင်း။ ယံ ကိဉ္စိ ဒုက္ခံ သမ္မော-
 တိ၊ သဗ္ဗံ ဣန္ဒိတပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊၃၉၅။
 ဣန္ဒိတပစ္စယာတိ တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ ကမ္မကိလေ-
 သဣန္ဒိတေသု ယတော၊ ကုတောစိ ကမ္မ-
 သမ္ဘာရိဋ္ဌိတပစ္စယာ။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၂၄။

ဣနိယ[ယာဒိစ္စကနာမ်]ဣနိယထေရ်။ အသောက
 မင်း၏ လက်ထက်၌ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ
 ထေရ်သည် ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ တာဝန်
 အသီးအသီးခွဲ၍ ရဟန်းတော်များကို သာသ
 နာပြု စေလွှတ်သောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့
 သာသနာပြု ကြွတော်မူကြသော အရှင်
 မဟိန္ဒထေရ် အမျိုးပြုသော ပုဂ္ဂိုလ် ၇-ဦးတို့
 တွင် ဤအရှင်ဣနိယထေရ်သည် တပါးအပါ
 အဝင်ဖြစ်သည်။ တတော မဟိန္ဒော ဣနိ-
 ယော...။ ဝိ၊၅။၂။ ဝိ၊၄။၁။၄၆။ အဘိ၊၄။၁။
 ၃၃။ သာရတ္ထ၊၁။၁၈၈။ မဟိန္ဒော နာမ
 နာမေန၊ သံသတ္ထေဇေတဒါအဟု၊ ဣနိယော
 ဥတ္တိယော ထေရော၊ ဘဒ္ဒသလော စ သမ္မ-
 လော။ ဝိ၊၄။၁။၅၃။ (-သာရတ္ထ၊၁။၁၅၆။
 ဝိမတိ၊၁။၃၇။)

ဣနိယထေရ (ပု) [ဣနိယ+ထေရ] ဣနိယထေရ်။
 အတ္တနော သဒ္ဓိဝိဟာရိကံ မဟိန္ဒထေရ် ဣနိ-
 ယထေရေန... ထေ သာသနံ ပတိဋ္ဌာပေထာ-
 တိ။ ဝိ၊၄။၁။၄၈။

ဣန္ဒ (တိ) [ဣသု+တ] အလိမ္မိ-တောင့်တ-
 ရှာမှီး- အပ်သော၊ ကောင်းမြတ်သော၊ သူ
 ဖြစ်သော၊ ဣန္ဒာရုံဖြစ်သော။ (ဣန္ဒအနိဋ္ဌ၊
 ဣန္ဒာရုံအနိဋ္ဌာရုံ ခွဲခြားပုံကို အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၀-
 ၁၁ကြည့်) စက္ခုဝိညေယျာ ခူပါ ဣန္ဒာ ကန္တာ
 မနာပါ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၃။ မ၊ ၁။ ၁၁၉။ မ၊ ၂။ ၁၁၇။
 မ၊ ၃။ ၁၅၅။ သံ၊ ၂။ ၂၆၃။ သံ၊ ၃။ ၁၈။ ဣန္ဒနိ၊
 ၂၆၂။ အံ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဣန္ဒာတိ ပရိယံဋ္ဌာ ဝါ
 ဟောန္တူ မာ ဝါ၊ ဣန္ဒာသမ္ပတဘူတာတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃၇။ မ၊ ၁။ ၁၆၁။
 သံ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဣန္ဒနိ၊ ၁၂၀။ ဣန္ဒာနု (မ၊ ၃။
 ၂၆၀) နှိ ပရိယေသိတာနံ။ မ၊ ၁။ ၁၄၈။
 သုခဏေတံ ဘိက္ခဝေ အဝိဝေဓံ ဣန္ဒဿ
 ကန္တဿ ပိယဿ။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၀၅။ ဣန္ဒ-
 သာတိအာဒိသု သေတဗ္ဗတော အနိဋ္ဌပဋိ-
 ပက္ခတော စ ဣန္ဒဿ။ ဣတိဝုတ်၊ ၁၅၇။
 ဣန္ဒာ (သုတ္တနိ၊ ၃၉၇) တိ ဣတ္ထိတာ ပတ္ထိတာ။
 သုတ္တနိ၊ ၁၂။ ၂၂၆။ အယံ သဂ္ဂေါနာမဣန္ဒော
 ကန္တော မနာပေါ၊ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၃။ မ၊ ၁။ ၁၆၅။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၉၃။ ဣန္ဒောတိ သုခေါ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။
 ၆၉။ မ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဣန္ဒံ ပဏိတံ။ ဒီ၊ ၁။ ၂။
 ၂၇၈။ (-ဝိ၊ ၃။ ၂၇၂။ အဘိ၊ ၁။ ၂။ အံ၊ ၁။
 ၃၇၇။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၈၈။ ဒီ၊ ၁။ ၂၆၆။ ဒီ၊ ၁။ ၂။
 ၂၄၀၊ ၂၉၄၊ ၃၁၃-၆။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၀၃။ သံ၊ ၁။ ၁။
 ၁၆၀၊ ၂၀၇။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၁၂။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၇၂။
 အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၃၀၄။ အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၈၂။ ၁၀၊
 ၁၁၊ ၃၇၊ ၁၀၉၊ ၃၃၃။ အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၆၁။ ခုဒ္ဒက၊
 ၁။ ၁၂၉။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၃၁၂။ ဝေ၊ ၁။ ၅။ ၄၈၉။
 ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၆၃။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၇၃။ မ၊ ၁။ ၂။ ၄၁၊
 ၂၈၆။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃၈၂။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၁၃၂။
 ၃၉၉၊ ၄၅၅။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၀၈။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၈၁။
 မူလ၊ ၁။ ၁။ ၃၇။ မူလ၊ ၁။ ၂။ ၇၂။ အနု၊ ၁။ ၁။ ၃၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၁၅။)

ဣန္ဒကကပါလ (ပု၊ ၃) [ဣန္ဒကာ+ကပါလ] အုတ်
 ဖုတ်ဆု-ခွက်-ကျင်း။ ဣန္ဒကကပါလာဒိသုပိ
 သေဝ နယော။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၄။

ဣန္ဒကကမ္မ (န) [ဣန္ဒကာ+ကမ္မ] အုတ်ဖြင့် ပြု
 အပ်သောအမှု။ ဣန္ဒကကမ္မ သုဓာကမ္မ စိတ္တ-
 ကမ္မာဒိဝသေန သုသဇ္ဇိတံ ဒေဝဝိမာနံ ဝိယ
 အဓနာ နိဋ္ဌာပိတံ။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၁၆၆။

ဣန္ဒကကုဋိက (တိ) [ဣန္ဒကကုဋ + ကိက] အုတ်နဲ့
 ရံရှိသော (ကျောင်းငယ်)။ ဧဝံ ကတံ ပန
 ခါဓုကုဋိကံ ဝါ ဣန္ဒကကုဋိကံ ဝါ သိလာကုဋိ-
 ကံ ဝါ-လိမ္မိသာမိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၅၆၊ ၁၅၇။

ဣန္ဒကဂေါပါနသိဓယ (ပု) [ဣန္ဒကာ+ဂေါပါန-
 သိ+ဓယ] အုတ်၊ အခြင်ရနယ် အပေါင်း။
 ယထာ ဣန္ဒကဂေါပါနသိဓယာဒိသု န ဥပရိ-
 မာ ဣန္ဒကာဒယော ဇာနန္တိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၁။ ၁၉၉။

ဣန္ဒက (ကာ) ဓယ (ပု) [ဣန္ဒကာ+ဓယ]
 အုတ်စီခြင်း။ ကော ပန ဝါဒေါဣန္ဒကဓယေန
 သမ္ပန္နေ ဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တေ။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၃၈၈။
 အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စိနိတံ တယော စယေ
 ဣန္ဒကာဓယံ သိလာဓယံ ခါရုဓယန္တိ။ ဝိ၊ ၁။
 ၂၇၄၊ ၂၆၀။

ဣန္ဒကဓယနသမ္ပန္န (တိ) [ဣန္ဒကာ + ဓယန +
 သမ္ပန္န] အုတ်စီခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဣန္ဒ-
 ကဓယနသမ္ပန္နေ ဝေဒိကာပရိက္ခိတ္တေ ဥစ္စေ
 စက်မေ စက်မတိ။ မဟာနိ၊ ၁။ ၂၉၄။

ဣန္ဒကစိတ (တိ) [ဣန္ဒကာ+စိတ] အုတ်ဖြင့်
 စီအပ်သော။ ဣန္ဒကစိတာယ ယာဝ မင်္ဂလိ-
 ဌကာ၊ တာဝ ကုဋာ အပစိနိတဗ္ဗာ။ ဝိ၊ ၁။
 ၂။ ၁၅၈။

ဣန္ဒကစုဏ္ဏ (န) [ဣန္ဒကာ+စုဏ္ဏ] အုတ်မှုန့်။
 ထုသေဟိ ဝါ ဣန္ဒကစုဏ္ဏေန ဝါ ကေဝါရံ
 စသိတော။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၂၆၇။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၃၁၆။
 ကင်္ခါ၊ ၁။ ၂။ ၂၁၇။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၅၅။)

ဣန္ဒကစုဏ္ဏမကိုတသိသ (တိ) [ဣန္ဒကစုဏ္ဏ+မကို-
 တ+သိသ] အုတ်မှုန့်ဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော
 ဦးခေါင်းရှိသော။ ခုတ္တဝဏ္ဏဝိရုဋ္ဌမာလာဖန္ဒ-

ကဏ္ဍံ လူ့ကမ္ဘာမကွဲတသိသံ ... သိသံသုတံ
ဝိစရာပေတော။ ပေတောဌာန။

လူ့ကမ္ဘာနု=လူ့က(ကာ)ဆဒန (န) [လူ့ကာ
+ဆဒန] အုတ်အမိုး။ အစွန့်နီ လူ့ကဆာ-
နာဒိနာ အန္တမသော ရုက္ခသဘာဝံ န
ဆန္ဒံ မာဠိ၊ ၂။၁၆။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ
ပဉ္စ ဆဒနာနိ လူ့ကာဆဒန...ပဏ္ဍိတနန္တိ။
ဝိ၊ ၄။၃၀။ (-သံ၊ ၂။၇။)

လူ့ကမ္ဘာနုသဒိသ (တိ) [လူ့ကမ္ဘာနု+သဒိသ]
အုတ်အမိုးနှင့်တူသော။ လူ့ကမ္ဘာနုသဒိသဉ္စ
စရသမ္ဘာသံ စမ္ပံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။၂။၃။

လူ့ကမ္ဘာရကဝါဠယောဇန (န) [လူ့ကာ+ခါရ
+ကဝါဠ+ယောဇန] အုတ်တံခါး၊ တံခါးရွက်
တို့ကို-ယှဉ်စေခြင်း-တပ်ဆင်ခြင်း။ သဏ္ဌာ-
သမ္ဘာဒနတ္ထံ တတ္ထ တတ္ထ လူ့ကမ္ဘာရကဝါဠ-
ယောဇနဝသေန ယန္တမဒ္ဓဉ္စကနိက္ခမန-
တုမ္မာနိ။ သံ၊ ၄။၂။၁၆။

လူ့ကမ္ဘာနုနာပသညိ (တိ) [လူ့+ကန္တ+မနာပ
+သညိ] အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်အပ်၊ စိတ်
နှလုံးကို ပျိုးစေတတ်၏ဟု အမှတ်ရှိသော။
သီလဝန္တာနံ ဂန္ဓ ဒေဝါ န ပဋိက္ခလသ-
ညိနော၊ လူ့ကမ္ဘာနုနာပသညိနောယေဝါတိ
ဝိပေတိ။ သံ၊ ၄။၁။၃။

လူ့ကမ္ဘာနုနာပဝဏ္ဏယတ္တ (တိ) [လူ့+ကန္တ+
မနာပ+ဝဏ္ဏ+ယတ္တ] အလိုရှိအပ်၊ နှစ်သက်
အပ်၊ စိတ်နှလုံးကို ပျိုးစေတတ်သော အ
ဆင်းနှင့်ယှဉ်သော။ သုဝဏ္ဏ (ဝိ၊ ၄။၁။၃။
ပဋိသံ၊ ၄။၁။၃။ အံ၊ ၄။၃။၇။) ကြည့်။

လူ့က(ကာ)ပန္နိ (ထိ) [လူ့ကာ+ပန္နိ] အုတ်
-ရွှေအုတ်-အစဉ်-အတန်း။ တသို့ဉ္စ ခဏေ
ကော လူ့က(ကာ)ပန္နိ ပရိက္ခိပိတော။ သံ၊ ၄။
၂။၁၇။ အံ၊ ၄။၁။၃။ ယေရာဌာ၊ ၂။၄။၃။
အပါဌာ၊ ၂။၇။ လူ့ကပန္နိတိ သုဝဏ္ဏိဋ္ဌက-
ပန္နိ။ သံ၊ ၄။၂။၁၆။

လူ့က(ကာ)ပါကာရ (ပု) [လူ့ကာ+ပါကာ-
ရ] အုတ်တံတိုင်း။ သဝေ လူ့ကပါကာရော
ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။၃။၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၇။ အနု-
ဇာနာမိ... လူ့ကာပါကာရံ သီလာပါကာရံ
ဒါရုပါကာရန္တိ။ ဝိ၊ ၄။၂။၁၆။ (-ဝိ၊ ၄။
၁။၂။၇။ အပါဌာ၊ ၂။၇။)

လူ့ကပုဉ္စ (ပု) [လူ့ကာ+ပုဉ္စ] အုတ်ပုံ။ နဝ-
ကမ္ဘတ္တံ ဝါ ပန လူ့ကပုဉ္စော ဝါ မတ္တိကာဒိနံ
ဝါ ရာသီ အန္တောဒ္ဓါရေ ကတော ဟောတိ။
ဝိ၊ ၄။၁။၂။၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။

လူ့ကဝေဓကီ (ပု) [လူ့ကာ+ဝေဓကီ] အုတ်လက်
သမား။ ပန်းရံ။ အပိစ ပါကာရံ လူ့က-
ဝေဓကီ ဝိယ ပဝတ္တံ အာစိနန္တံ ဂစ္ဆန္တိတိ အာ-
စယဂါမိနော။ အဘိ၊ ၄။၁။၇။ (-ဒေ၊ ၄။
၆။၁၆။)

လူ့ကဝတီ (ထိ) [လူ့ကာ+ဝန္တ+တ္တိ] လူ့
က ဝတီမည်သောရွာ။ မဂဓရေဋ္ဌေ ကရ လူ့-
ကဝတီ စ ဝိသရာဇိ စာတိ ဒေဝ ဂါမကာ
အဟေသံ။ ပေတောဌာ၊ ၆။၂။

လူ့ကဝတီနာမက (တိ) [လူ့ကဝတီ+နာမက]
လူ့ကဝတီ အမည်ရှိသော ရွာ။ နဂါ ဒုဗ္ဗဏ္ဏ-
ဌပါသီတိ လူ့ သတ္တရံ ဝေဠုဝနေ ဝိဟရန္တေ
မဂဓရေဋ္ဌေ လူ့ကဝတီနာမကေ ဂါမေ အည-
တရံ ပေတိ အာရဗ္ဘ ဝုတ္တံ။ ပေတောဌာ၊ ၆။၂။

လူ့ကသာဏာ (ထိ) [လူ့ကာ+သာလာ] အုတ်
စရပ်။ ဝစ္ဆေဒန္တိ လူ့ကသာလာ ဝေဓကီသာ-
လာ။ ဝိ၊ ၄။၄။၇။ ဇာ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။၇။

လူ့ကာ (ထိ) [လူ့+ကာ။ ဇာနိ၊ ၄။၂။၁။
လူ့+ကာနိ။ လူ့ဗ္ဗိယတိတိ လူ့ကာ။ ကာဒိ။
၂။၉။] အုတ်။ အုတ်ခဲ။ အညတရော ဘိက္ခု
ဟေဋ္ဌာ ဟုတော လူ့ကံ ဥစ္စာရေသိ။ ဝိ၊ ၁။
၁၀။ ကော လူ့ကာ သောဝဏ္ဏမယာ။
ဒိ၊ ၂။၁၄။ ယထာပကာရာနိ ဟိ လူ့ကာနိ။
(လိင်္ဂဝိပလ္လာသ)။ ဇာ၊ ၂။၂။၃။ (-ဝိ၊ ၂။

ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမ (တိ) [ဗုဒ္ဓ+မဇ္ဈိမ] အလိုရှိအပ်သော-အလယ်အလတ်- အလတ်တန်းစား- ဖြစ်သော၊ (အာရုံ)။ ဗုဒ္ဓေတိ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမေ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၁၅၀။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမာရမ္ပက (န) [ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမ + အာရမ္ပက] အလိုရှိအပ်သော အလယ်အလတ်ဖြစ်သော အာရုံ၊ အလတ်တန်းစားအာရုံ၊ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမာရုံ။ (အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံနှင့် အလွန်အလိုရှိအပ်သော အတိဋ္ဌာရုံတို့၏ အလယ်၌ ဖြစ်သော အလတ်တန်းစားအာရုံကို ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမာရုံဟု ခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓ လည်းကြည့်)။ ဥပေက္ခာသယဂတဒ္ဓယေ ပန ပဌမံ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမာရမ္ပကဝသေန ပဝတ္တံ ဝိသေတော ပစ္စာ ဗုဒ္ဓာရမ္ပကဝသေန ဝိသေတဗ္ဗာ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁။ ၃၁၄။ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမာရမ္ပက...ဥပေက္ခာယ။ ဝိဘာဝိနီ။ ၇၉။ ဗုဒ္ဓေ တံ မဇ္ဈိမာရုံတိ ဗုဒ္ဓမဇ္ဈိမံ၊ တမေဝ အာရမ္ပကန္တိ သမာသော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၆၅။

ဗုဒ္ဓဗ္ဗ (တိ) [ဗုဒ္ဓ+ဗ္ဗ] အလိုရှိအပ်သော သဘောရှိသော၊ (အာရုံ၊ ဗ္ဗပါရုံ စသည်)။ အနိဋ္ဌဗ္ဗပညေဝ ပဿတိ နော ဗုဒ္ဓဗ္ဗံ။ သံ၊ ၂။ ၃၄၁။ သံ၊ ၃။ ၃၉၃။ အဘိ၊ က။ ၁၆၁။

ဗုဒ္ဓသုတ္တ (န) [ဗုဒ္ဓ+သုတ္တ] ဗုဒ္ဓသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ ပဉ္စကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ အံ၊ ၂။ ၄၁-၂။

ဗုဒ္ဓာနိဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏ (တိ) [ဗုဒ္ဓ+အနိဋ္ဌ+အနုဘဝန + လက္ခဏ] အလိုရှိအပ်၊ အလိုမရှိအပ်သော-ကောင်း မကောင်းသော-အာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ဗုဒ္ဓာနိဋ္ဌာနုဘဝနလက္ခဏာ ဝေဒနာ။ နေတ္တိ။ ၂။

ဗုဒ္ဓာရမ္ပက (န) [ဗုဒ္ဓ+အာရမ္ပက] အလိုရှိအပ်-နှစ်သက်အပ်-ရှာမှီးအပ်-သော အာရုံ၊ တင့်တယ်-ကောင်း - သော အာရုံ၊ ဗုဒ္ဓာရုံ။ ဗုဒ္ဓာရမ္ပက (သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉)။ သုဘာရမ္ပကံ။

သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၉။ ဗုဒ္ဓာရမ္ပကန္တိ ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗံ ပတ္တေတဗ္ဗံ ပရိယေသိတဗ္ဗံ ဝါ အာရမ္ပကံ။ သန္တရာရမ္ပကန္တိ အတ္တော။ မဏိမဉ္ဇူ။ ၁။ ၁၆၄။ (-ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၆-၇။) ဗုဒ္ဓလည်း ကြည့်။

ဗုဒ္ဓ (န) [ဗု+ယု၊ တေဝုနိ* ဂစ္ဆတိတိ ဗုဒ္ဓံ၊ ယု၊ ကတ္တံ၊ ဝေဒနာ၊ ၄၇၁။ (ကု၊ က-သံ)] ကြွေးမြီ။ သေယျထာပိ မဟာရာဇ ပုရိသော ဗုဒ္ဓံ အာဒါယ ကမ္မန္တေ ပယောဇေယျ။ ဒီ၊ ၁။ ၆၈။ မ၊ ၁။ ၃၄၃။ ဗုဒ္ဓံ အာဒါယာတိ ဝနိယာ ခနံ ဂဟေတော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ ဝနိယာ ဂဟိတံ ခနံ ဗုဒ္ဓံ နာမာတိ ဝတ္တံ “ဝနိယာ ခနံ ဂဟေတော”တိ။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၂၇။ (-ဒီ၊ ၃။ ၁၅၀။ အံ၊ ၂။ ၃၀၉။ အံ၊ ၃။ ၅၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၂၉၈။ ဇာ၊ ၁။ ၂၄၈၊ ၂၇၆။ ဇာ၊ ၂။ ၄၉။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၆။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၇၁။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။)

ဗုဒ္ဓဂါဟက (တိ) [ဗုဒ္ဓ+ဂါဟက] ကြွေးယူတတ်သောသူ။ ဗုဒ္ဓဂါဟကဿ ဧကံ အင်္ဂံ ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဖိလိနူ။ ၃၄၇။

ဗုဒ္ဓဓာတ (တိ) [ဗုဒ္ဓ+ဓာတ] (ကြွေးယူပြီး နောက် မပေးမဆပ်သောအားဖြင့်) ကြွေးကို ပယ်ပျောက်တတ်သော၊ ကြွေးမဆပ်သောသူ။ ယေ ပါပသီလာ ဗုဒ္ဓဓာတသုစကော။ သုတ္တနိ၊ ၃။ ၁၆။ ဗုဒ္ဓံ ဂဟေတော တဿ အပ္ပဒါနေန ဗုဒ္ဓဓာတာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၅။

ဗုဒ္ဓန (တိ) [ဗုဒ္ဓ+အနု] ကြွေးမြီဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော၊ ကြွေးမြီ နှိပ်စက်ခံရသောသူ။ ဗုဒ္ဓနာ အဂါရသော အနဂါရိယံ ပဗ္ဗဇိတာ။ မ၊ ၂။ ၁၂၆။ တေန ဗုဒ္ဓေန အဇော ပိဋိတော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၆။ ဗုဒ္ဓနာ (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉)တိ ဗုဒ္ဓေန ပိဋိတော။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇၇။ (-သံ၊ ၂။ ၇၆။ ဗုတိဝုတ်၊ ၂၅၅။ ထေရ။

၃၅၆။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၇။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၇၈။
ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၄၆၉။)

ဣန္ဒြေ (န) [ဣန္ဒ+ဒါ] ကြေးမြီးပဒ်ခြင်း၊
(အတိုးရရန်) ကြေးမြီးပဒ်ခြင်း။ ကိစ္စသံ
တေ ဣန္ဒြေ၊ ဣန္ဒြေမောက္ခော စ ကိစ္စသော။
ဇော၊ ၁။ ၂၇၆။ ဣန္ဒြေ၊ ၃။ ဣန္ဒြေ၊ ၃။ ဇော၊
၄။ ၂၇၉။ ကသိဝါကိဋ္ဌာ ဣန္ဒြေ၊ ၃။ ဇော၊
၁။ ၂၇၇။ (-ဇော၊ ၂။ ၂၇၆။ ဇော၊ ၄။ ၂။
၂၇၇။)

ဣန္ဒြေပရိဘောဂ (ပ) [ဣန္ဒ+ပရိဘောဂ] အကြေးသုံးဆောင်ခြင်း။ အကြေးယူ၍ သုံး
ဆောင်ခြင်းနှင့် တူသော သုံးဆောင်ခြင်း။
သီလဝတော အပစ္စင်္ဂေက္ခိတပရိဘောဂေါ
(အပစ္စင်္ဂေက္ခိတပရိဘောဂေါ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၄၁) ဣန္ဒြေပရိဘောဂေါ နာမ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၇၂။
သံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၈၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၆။
ဣန္ဒြေပရိဘောဂေါ ဣန္ဒြေပရိဘောဂေါ၊
ပဋိဂ္ဂဟကတော ခက္ခိကာဝိသုဒ္ဓိယာ အဘာ-
ဝတော ဣန္ဒြေ ဂဟေတော ပရိဘောဂေါ ဝိယာ-
တိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။
၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၂။

ဣန္ဒြေပရိဘောဂ (ပ) [ဣန္ဒ+ပရိဘောဂ] ကြေး
မြီးယူသော အနောင်အဖွဲ့၊ ဣန္ဒြေပရိဘော-
ဂေ (ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၂၇၃) တိ ဣန္ဒြေပရိဘော-
ဂေါ ဣန္ဒြေပရိဘောဂေါ၊ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၉၃။
(-ဝိမတိ၊ ၂။ ၃၁၈။)

ဣန္ဒြေမူလ (န) [ဣန္ဒ+မူလ] ယူထားရင်းဖြစ်
သောကြေး၊ ကြေးမြီးရင်း၊ ယာနိ စ ပေါရာ-
ဏာနိ ဣန္ဒြေမူလာနိ။ ဒိ၊ ၁။ ၆၈။ မ၊ ၁။ ၃၄၃။

ဣန္ဒြေမောက္ခ (ပ) [ဣန္ဒ+မောက္ခ] ကြေးမြီး
လွှတ်ကင်းခြင်း။ ဣန္ဒြေ၊ ၃။

ဣန္ဒြေသက (တိ) [ဣန္ဒ+သက] ကြေးချ
ပေးသောသူ။ ဣန္ဒြေသကေသ တိတိ အင်္ဂါနိ
ဂဟေတဗ္ဗာနိ။ မိလိန္ဒ၊ ၃၄၇။

ဣန္ဒြေသတ္တ (န) [ဣန္ဒ+သတ္တ] ဣန္ဒြေသတ်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ၊ အင်္ဂုတ္တနိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသ-
က၊ ၅-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်၊ အံ၊ ၂။ ၃၀၉။

ဣန္ဒြေယက (တိ) [ဣန္ဒ+ဣ+ယ] ကြေးကို
ဖြစ်စေသော၊ ကြေးယူသောသူ၊ မြီးစား။
ဣန္ဒြေ အာယတိ ပဝတ္တေတိတိ ဝါ ဣန္ဒြေယ-
ကော၊ ဣန္ဒြေ၊ ၃။ ၄၇၀။ အောက်ပုဒ်
လည်း ကြည့်။

ဣန္ဒြေယက (တိ) [ဣန္ဒ+အာယက] (၁)
ကြေးကို-ယူတတ်-ဆောင်တတ် - သော၊
သူ။ ကြေးယူသူ၊ မြီးစား။ (၂) ကြေးယူရာဖြစ်
သောသူ။ ကြေးပေးသောသူ၊ မြီးရှင်။ (၃)
မေတ္တာ တူ ဣန္ဒြေယကော။ ဇော၊ ၄။ ၄၇၀။
ဣန္ဒြေ ဂဟေတိတိ ဣန္ဒြေယကော၊ အာယိ-
ကော။ ဇော၊ ၄။ ၄၇၀။ န ဘိက္ခုဝေ ဣန္ဒြေ-
ယကော ပဗ္ဗာတေဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၇။
ဣန္ဒြေယကော နာမ ယသ ပိတိပိတာ-
မဟေတိ ဝါ ဣန္ဒြေ ဂဟေတိ ဟောတိ၊ သယံ
ဝါ ဣန္ဒြေ ဂဟေတိ ဟောတိ၊ ယံ ဝါ အာထ-
ပေတော မာတာပိတုဟိ ကိဉ္စိ ဂဟေတိ ဟောတိ၊
သော တံ ဣန္ဒြေ ပရေသံ ဇောရေတိတိ
ဣန္ဒြေယကော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၈၀-၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၁၃၆-၇။ (-မဟာနိ၊ ၁၂၄။ မဟာနိ၊ ၄။
၂၄၅။) (၂) န ဟိ နန္ဒိယသ သမဏဿ၊ ပစ္စု-
သမ္ပိ ဣန္ဒြေယကော၊ သံ၊ ၁။ ၁၇၂။ ဣန္ဒြေယ-
ကောတိ ယေသံ အနေန ဟတ္ထတော ဣန္ဒြေ
ဂဟေတိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၀။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၇၆။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၁။)

ဣန္ဒြေ (တိ) [ဣန္ဒ+သဒ္ဓါ] အညတ္တဝါစက
ပါဠိပဒိကပုဒ် ဖြစ်၍ ဇာတ်ပစ္စည်းမခွဲဝေအပ်။
တနည်း-ဣန္ဒ+တရ၊ ခံ ကို ချေ။ ဣန္ဒြေ-
သဒ္ဓါ ပါဠိပဒိကော အညတ္တဝါစကော၊ ဣန္ဒြေ-
သဒ္ဓါ ဝါ တရေ အညတ္တော၊ ခံလောပေါ စ။
ဇော၊ ၄။ ၇၁၇။ ဣန္ဒြေသဒ္ဓါသည် သဗ္ဗနာမ်
ပုဒ် ၂၀-ပုဒ်တို့တွင် တပုဒ် အပါဝင် ဖြစ်၏။

ဣတရသဒ္ဓေါ ဝုတ္တပ္ပဋိယောဂ (ဂိ) ဝစနော။
 ရှုနာ။ဝဝ။ နိတိပဒ္ဓါ။၂။ (-မောဂါ။၂။
 ၉၉။)] (၁) တပါးတခြားသောသူ၊ အရာ။
 (၂) ယုတ်နိမ့်သော၊ သူ၊အရာ။ (၁) (၂)
 အညနီစေသူ စေတရော။ ဓာနိ၊ဝဝ။ (၁)
 ရသ္မိဂါဟော ဣတရော ဇနော။ ဓမ္မ၊၄၆။
 ဓမ္မ၊၄၆။၂။၁၉၅။ပဝေဝ ဣတရ ပဇာ။အံ၊၁။
 ခုဂ။ နေတ္ထိ၊ဝဝ။ဣတရော-ဇာ၊၁။၂။၉။
 စိ၊၄၆။၂။၆၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။
 ၈၉၊၁၉၉။ စိ၊၄၆။၂။၉၊၂။၁။ မ၊၄၆။၂။၅၂။
 သံ၊၄၆။၂။၁၀၄၊၁၂။ ဣတရံ (န၊ပ)-ဝိ၊၄၆။
 ၁။၂။၄၄။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။၂၄။
 မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။
 ၉၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၀။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။
 ၁။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ဣတရံ(န၊ဒ)- ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဣတရော-
 ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။
 ၂၄။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိမတိ၊၁။၁၅၀။ စိ၊၄၆။
 ၁။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 သံ၊၄၆။၂။၁၅၆။ ဣတရံ(န၊ပ) - ဝိ၊၄၆။၂။
 ၂၄။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။
 ၂၄။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၆။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၆။
 ဝိမတိ၊၁။၁၅၀။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၆။ ဣတရ-
 နိ(န၊ဒ)-အဘိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မူလ၊၄၆။၂။၁၅၆။
 အနု၊၄၆။၂။၁၅၆။ ဣတရော- ကင်္ခါ၊၂။၁၅၆။
 အဘိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ ကင်္ခါ၊၄၆။၂။၁၅၆။ မူလ၊၄၆။၂။
 ၈၄။ဣတရော-ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။
 မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။၁၅၆။
 အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၅၆။ ဝိမတိ၊၁။
 ၂။၁၅၆။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊
 ၄၆။၂။၁၅၆။ မ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။၁၅၆။ အံ၊
 ၄၆။၂။၁၅၆။ ဣတရသ-ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၅၆။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိမတိ၊
 ၁။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။

သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဣတရသ-ယမက၊၁။၁၈၇။
 ယမက၊၁။၁၈၇။ ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ကင်္ခါ၊၄၆။၂။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 အဘိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သာရတ္ထ၊၂။၁၈၇။ သာ-
 ရတ္ထ၊၂။၁၈၇။ ကင်္ခါ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ၄၄၉။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဣတရသ- ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
 ၂၄။ ဝိမတိ၊၁။၁၈၇။မ၊၄၆။၂။၁၈၇။အံ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ ဣတရသ-ဝိ၊၄၆။
 ၁။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ၂၄။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ သာရတ္ထ၊
 ၁။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ဣတရ
 (ထိ၊ပ၊၄)- ဇာ၊၁။၂။၁၈၇။ ကင်္ခါ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂။၁၈၇။ ကင်္ခါ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မူလ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 အနု၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ ဣတရ
 (ထိ၊ပ၊၄)- ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။
 အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ သာရတ္ထ၊၁။
 ၄၄၉။ စိ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။
 ၂။၁၈၇။ သံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မူလ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အနု၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ ဣတရံ (ထိ၊ပ၊၄)- ဝိ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 ဝိမတိ၊၁။၁၈၇။ ဣတရသ-ထိ၊ပ၊၄)-မ၊
 ၄၆။၂။၁၈၇။ မ၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဣတရဟိ(ထိ၊တ၊၄)-
 -ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၈၇။ ဣတ-
 ရဟိ(ထိ၊မ၊၄)-မူလ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အနု၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ ဣတရသ(ထိ၊ဆ၊၄)- မူလ၊၄၆။၂။
 ၁၈၇။ အနု၊၄၆။၂။၁၈၇။ ဣတရိသ-ဝိ၊၄၆။
 ၁၈၇။ ဣတရသ(ထိ၊ဆ၊၄)-အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။
 အံ၊၄၆။၂။၁၈၇။ မူလ၊၄၆။၂။၁၈၇။ အနု၊၄၆။၂။
 ၉၂။

ဣတရတ္ထ (ဗျ) [ဣတရ+ထ] တပါးတခြား၌၊
တပါးတခြားသော-အရာ-ဌာန-၌။ ဣတ-
ရတ္ထ စ ဝတ္ထံ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၁၂၃။ အနုဋီ၊ ၁။
၁၃၀။

ဣတရဏာ (ဗျ) [ဣတရ+ဏာ] တပါးတခြား
သော-အခြင်းအရာ-အပြား-အမျိုးအစား-
အားဖြင့်။ ဣတရဏာ ဟိ ပရိယံဋ္ဌမတ္ထေနေ-
ဝ ပါရာဇိကော ဘဝေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁။ (-မ၊
၄။ ၁။ ၃၅၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၈။ သာရတ္ထ၊ ၂။
၂၅၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၂၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မူလဋီ၊
၁။ ၆၉။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။)

ဣတရိတရ (တိ) [ဣတရ+ဣတရ။ နှစ်ကြိမ်
ထပ်၍ ဆိုအပ်သော အနိယမဝါစက “ဣတရ”
သဒ္ဓါသည် အားလုံးစုံ ဟူသော အနက်ကို
ဟော၍ ယံကိဉ္စိ သဒ္ဓါနှင့် အနက်တူ၏။ ဣတရ
သဒ္ဓါနောင် နာဝိဘတ်၊ သဝိဘတ်စသည်ဖြင့်
ဣတရေန၊ ဣတရဿ စသည် ဖြစ်ပြီးနောက်
မောဂ်၊ ၁။ ၅၆။ သုတ်ဖြင့် “ဣတရေန ဣတရေန၊
ဣတရဿ ဣတရဿ” စသည်ဖြင့် ဦး ရုပ်ပြု၍
ရွှေပုဒ်၏ ဝိဘတ်ကို ချေ ပြီးသောအခါ “ဣတ-
ရိတရေန၊ ဣတရိတရဿ” စသည်ဖြစ်၏။
၎င်းနိဿယ-လည်း ကြည့်] (က) အမှတ်မထား
တပါးပါးသော၊ တမျိုးမျိုးသော (ကောင်း
ကောင်း ဆိုးဆိုး ယုတ်ယုတ်မြတ်မြတ် အဘိုး
တန်သည် မတန်သည်၊ ရရသမျှ မည်သည့်
အရာမဆို အားလုံးစုံ)။ (ခ) အကောင်းစားမှ
တပါးတခြားသော အညံ့စား၊ အညံ့စားမှ
တပါးတခြားသော အကောင်းစား။ (ဂ) အမြတ်စား
အကောင်းစားမှတပါး တခြား
သော၊ အညံ့စားဖြစ်သော၊ ညံ့သည်ထက် ညံ့
သော၊ အညံ့ဆုံးဖြစ်သော။ (ဃ) ဣတရိတ-
ရေနပါဟံ သိက္ခဝေ သန္တုဋ္ဌိံ ဝဏ္ဏေမိ။ ဝိ၊ ၃။
၃၉၂။ ဣတရိတရေနာပိတိ အပ္ပဇ္ဇေနပိ
မဟဇ္ဇေနပိ ယေနကေနစိတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၄၀၁။ ဣတရိတရေနာတိ ဣတရေန ဣတ-

ရေန၊ ဣတရသဒ္ဓေါ ပန အနိယမဝစနော
ဒိက္ခတ္တံ၊ ဝုစ္စမာနော ယံကိဉ္စိသဒ္ဓေဟိ
သမာနတ္ထော ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၃၉။
ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ ဣတရိတရေနာ-
(သုတ္တန်၊ ၂၆၆)တိ ဥစ္စာဝစေန ပစ္စယေန။
သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ ဣတရိတရဿာ (ဘေ၊ ၁။
၃၀)တိ ယဿကဿစိ လာမကာလာမကဿ။
ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၄၉၃။ (က) (ခ) ဣတရသဒ္ဓေါ ဟိ
အနိယမဝစနော ဒိက္ခတ္တံ၊ ဝုစ္စမာနော ယံ-
ကိဉ္စိသဒ္ဓေန သမာနတ္ထော ဟောတိ။...အထ
ဝါ ဣတရံ ဝုစ္စတိ ဟိန္ဒ ပဏိတတော
အညတ္တာ၊ တထာ ပဏိတမ္ပိ (ဣတရံ) ဟိန္ဒ-
တော အညတ္တာ၊ အညမညာပေက္ခာသိဒ္ဓါ ဟိ
ဣတရတာ။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၁၁။ (- ဝိ၊ ၃။
၁၈၈။ မ၊ ၂။ ၂၀၀။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ အံ၊ ၂။ ၁၂၈။
ဓမ္မ၊ ၆၀။ ဝိမာန၊ ၁။ ၁၆။ ထေရ၊ ၂၆၄။ ဒီ၊ ၄။
၃။ ၁၉၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၅။
ဝိမာန၊ ၄။ ၃၁၃။) (ဂ) ပုနစ ပရံ တန္တေ
ဘဂဝါ သန္တုဋ္ဌော ဣတရိတရေန စိဝရေန။
မ၊ ၂။ ၁၉၈။ ဣတရိတရေနာတိ လာမကာလာ-
မကေန။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၅။ ဣတရိတရေနာတိ
ပဏိတတော ဣတရေန၊ တေနာဟ “လာမ-
ကာလာမကေနာ”တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ ပပဉ္စ-
သညာ ဣတရိတရာ နရာ။ သံ၊ ၂။ ၂၉၄။ ဣတ-
ရိတရာ နရာတိ လာမကာသတ္တာ (လာမကာလာ-
မကာ သတ္တာ။ သိ၊ ၃။ ၂။ ၁။ ၁၆၅။) (- သံ၊ ၄။
၂။ ၃၀၁။)

ဣတရိတရစိဝရသန္တုဋ္ဌိ (တိ) [ဣတရိတရ+စိဝရ
+သန္တုဋ္ဌိ] ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး ရရာ
တမျိုးမျိုးသောသက်န်းဖြင့်-ကျေနပ်ရောင်ရဲ
ခြင်း - ကျေနပ်ရောင်ရဲကြောင်း ဖြစ်သော
တရား (အလောဘ)။ ဣတရိတရစိဝရသန္တု-
ဋ္ဌိယာ စ ဝဏ္ဏဝါဒီ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၈၈။ မ၊ ၂။ ၂၀၀။
သံ၊ ၁။ ၃၉၉။ အံ၊ ၁။ ၃၃၇။ အံ၊ ၂။ ၁၂၈။ ဝုဋ္ဌနိ၊
၂၄၉။ ဣတရိတရစိဝရသန္တုဋ္ဌိယာတိ ယေန

ကေနစိ စိဝရေန သန္တုဋ္ဌိယာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၁။ စူဠနိ၊ဋ္ဌ၊၁၁၃။

ဣတရိတရပစ္စယသန္တောသ (ပ) [ဣတရိတရ+
ပစ္စယ+သန္တောသ] ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး
ရရာတမျိုးမျိုးသော သက်န်းစသောပစ္စည်း
ဖြင့် - ကျေနပ်စေရန်ခြင်း - ကျေနပ်စေရန်
ကြောင်း သဘောတရား (အလောဘ)။
သန္တုဋ္ဌောတိ ဣတရိတရပစ္စယသန္တောသေန
သမန္တာဂတော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၈၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၅၉။ ယေန ဓမ္မေန ဟိနေန ဝါ ပဏိတေန ဝါ
စိဝရာဒိပစ္စယေန သန္တုဋ္ဌာတိ။ သော တဏှာ
ပဝတ္တော အလောဘော ဣတရိတရပစ္စယ-
သန္တောသော။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၁၄။ (- သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၁၁၁။)

ဣတိ (ဗျ) (၁) ဟေတု = အကြောင်း။ (၂)
ပကာရ = အခြင်းအရာ၊ အပြား၊ အမျိုးမျိုး
အစားစား၊ အလားတူဖြစ်သောအရာ။ (၃)
အာဒိ = အဦးအစ၊ ပဌမ။ (၄) (က)
နိဗ္ဗာန = ဆုံးမိပြီးသော - ဆိုလတုံသော -
အရာကို ညွှန်ပြခြင်း။ (ခ) နိဗ္ဗာန = ဥပမာ၊
နှိုင်းနှိုင်းခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။ (၅) နိဂမန =
ပရိသမာပန = အပြီး အဆုံး နိဂုံးအုပ်ခြင်း၊
အပြီးသတ်ခြင်း။ (၆) အဓောရဏ = ပိုင်း
ခြားကန့်သတ်ခြင်း။ (၇) ပဒတ္တဝိပလ္လာသ =
ပဒတ္တဝိပရိယာယ = ပုဒ်အနက် တမျိုးပြောင်း
လည်းခြင်း။ (၈) ပဒသန္နိဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ =
ရွှေပုဒ်နောက်ပုဒ် အနက်အားဖြင့် ဆက်စပ်
သဖြင့် စကားဝါကျ ပြေပြစ်ချောမောခြင်း။
(၉) ဝိစ္ဆာနုဋ်တက္ခ တသဒ္ဓါ၏ အနက်။
(ဣတိ သဒ္ဓါ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။
၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ နိတိ၊ဝေတု။ ထိန္တိ
ကြည့်။)

(၁) ဟေတု = အကြောင်း။ (ဣတိ၊ ဤ
အကြောင်းကြောင့်၊ ထို့ကြောင့်-ဟု အနက်
ပြန်ရ၏) ဣတိပေတံ အဘူတံ၊ ဣတိပေတံ

အဘူတံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃။ တံ ဣမိနာပိ ကာရဏေန
အဘူတံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၃။ သမံ သေတိတိ
သမာဓိ။ ပဋိသံ၊၄၈။ ဣတိသဒ္ဓေါ ကာရ-
ဏတ္တာ။ ယသ္မာ သမံ သေတိ၊ တသ္မာ
သမာဓိတိ အတ္တာ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၀။
(- မ၊ဋ္ဌ၊၈။ ဣတိဝုတ်။၂၄၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၉၊
၃၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၇။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၃၊၂၆၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၂။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၂၄၂။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊
၆။၂၉၆။ သာရတ္ထ၊၁။၃၃၂။ သာရတ္ထ၊၂။
၁၅၃။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၈၆-၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၅။)

(၂) ပကာရ = အခြင်းအရာ၊ အပြား၊
အမျိုးမျိုး အစားစား၊ အလားတူဖြစ်သော
အရာ။ (ဣတိ၊ ဤသို့သော - အခြင်းအရာ -
အပြား - အမျိုးမျိုးအစားစား - အားဖြင့်၊
ဤနည်းတူအားဖြင့်၊ ဣတိ၊ ဤသို့သော -
အခြင်းအရာရှိသော - အပြားရှိသော၊ ဤသို့
အမျိုးမျိုးအစားစား ကဲ့ပြားသော၊ ဤနည်း
တူဖြစ်သော စသည်ဖြင့် အရာဌာန အား
လျော်စွာ အနက်ပြန်ဆိုရ၏) ပကာရတ္ထေန
ဣတိသဒ္ဓေန တေမတ္ထံ ဝိပေတိ... ဣတိ မေ
သုတံ၊ မယာပိ ကေန ပကာရေန သုတန္တိ။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ။၁။၈။ ဣတိ ပုဗ္ဗဏန္တ ဝေဒနံ ပဋိ-
ဟာဒိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁။ ဣတိ ပကာရတ္ထေန
နိပါတပဒံ။ တေန ပဋိသေဝိယမာနဏာ
ပိဏ္ဍပါတဏာ ပဋိသေဝနာကာရာ ဂယတိတိ
အာဟ “ဝေ ဣမိနာ ပိဏ္ဍပါတပဋိသေဝနေ-
နာ”တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ အတိသီတံ အတိ-
ဉာဟံ၊ အတိသာယမိဒံ အဟု။ ဣတိ ဝိသုဋ္ဌ-
ကမ္မန္တေ၊ ခဏာ အစေန္တိ မာဏဝေ။ ထေရ။
၂၆၄။ ဣတိသိ ဣမိနာ ပကာရေန၊ တေန
“ဣဝ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု ကမ္မံ ကတ္ထဗ္ဗံ ဟော-
တိ”တိ အာဒိနာ ဝုတ္တံ ကောသဋ္ဌဝတ္ထု သင်္ဂ-
ဏာတိ။ ထေရ်၊ဋ္ဌ၊၁။၄၄၉။ ဣတိသဒ္ဓေါ ပကာ-
ရဝစနောတိ အာဟ “ဣတိ အနေကပ္ပဏာရာ
ဘဝါဘဝတာ”တိ။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၃။ (ဣတိ

ဘဝါဘဝတာလည်း ကြည့်။ (-ပဋိသံ။ ၁၁၃။ ဥဒါန။ ၇၇။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅။ ဆာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉၆။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၂။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၈။)

(၂) ပကာရ။ (၃) အာဒိ-အဦးအစ၊ ပဌမ။ (ဣတိ၊ ဤသို့ စသည်တည်း၊ ဤသို့ အစရှိသော) ဖာဇကထံ စောရကထံ...ဣတိ ဘဝါဘဝကထံ ဣတိဝါ၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၄။ ဒီ၊ ၁။ ၇။ အထ ဝါ ပါဠိယံ သရူပတော အနာကထာပိ အရူပဗ္ဗတနဒီပိပကထာ ဣတိသဒ္ဓေန သင်္ဂဟေတွာ ဆတ္တိသတိရစ္ဆာနကထာတိ ဝုစ္ဆတိ။ ဣတိ ဝါတိ ဟိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေါ ပကာရတ္ထေ ဝါသဒ္ဓေါ ဝိကပ္ပတ္ထေ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-“ဝေပကာရံ ဣတော အညံ ဝါ တာဒိသံ နိရုတ္တကကထံ ကထေန္တိ”တိ။ အာဒိအတ္ထေ ဝါ ဣတိသဒ္ဓေါ။ “ဣတိ ဝါ ဣတိ-ဝေဇ္ဇပါ နစ္စ ဂီတ ဝါဒိတ ဝိသုက ခဏနာ ပဋိဝိရတော (ဒီ၊ ၁။ ၆၊ ၆၁)တိ အာဒိသု ဝိယ၊ ဝေမာဒိ” အညဗ္ဗိ တာဒိသံ ကထံ ကထေန္တိတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၀။ (-သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၆၈။) သဗ္ဗေ တေ ဘဝါ အနိစ္စာ ဒုက္ခာ ဝိပရိကာမဓမ္မာတိ။ ဥဒါန၊ ၁၁၅။ ဣတိသဒ္ဓေါ အာဒိအတ္ထော ပကာရတ္ထော ဝါ။ တေန အနတ္တလက္ခဏမ္ဘိ သင်္ဂဟေတွာ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၄။ ဝတ္ထာဒိဟိ ဩဒါတော သာမောတိ နာနတ္တ-တော ပညာယတိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၀။ သာမောတိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေါ အာဒိအတ္ထော ပကာရတ္ထော ဝါ။ တေန ဝေမာဒိ ဝေပကာရနာနတ္တတော-တိ ဒဿိတံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၉၂။ (-ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၄။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၇၇။)

(၄) (က) နိဒဿန-ဆိုခဲ့ပြီးသော-ဆိုလတဲ့သော-အရာကို ညွှန်ပြခြင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။ ဤဆိုခဲ့ပြီး - ဤဆိုလတဲ့ - သည်

အတိုင်း-သော နည်းအားဖြင့်) ဣတိ သာ-ကာရံ သဉ္ဇေသံ ပုဗ္ဗေနိဝါသံ အနုဿာရာပိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅။ ပဋိသံ၊ ၁၁၀။ ဣတိဝုတ်။ ၂၆၂။ ဣတိတိ ဝေ။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၉၉။ ဣတိတိ ဝုတ္တတ္တနိဒဿန-မေတံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၉၂။ နိဒဿနတ္ထေန (ဣတိသဒ္ဓေန တေမတ္ထံ ဒီပေတိ) “ဣတိ မေ သုတံ၊ မယာပိ ဝေ သုတန္တိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ သကလံ သုတ္တံ နိဒဿေတိ။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၂၀။ (-ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၄။ သီ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁။ ၃၈၆-၇။ မဏိ-သာရမဉ္ဇူ၊ သာ။ ၁။ ၁၂၂။) (ခ) နိဒဿန-ဥပမာ၊ နှိုင်းနှိုင်းခြင်း၊ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း။ (ဣတိ၊ ဤအတို့) ဣတိ ဘဝါဘဝဟေတွ (ဒီ၊ ၁။ ၁၉၁။ အံ၊ ၁။ ၃၁၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၀။ ဣတိ-ဝုတ်။ ၂၆၈)တိ ဧတ္ထ ဣတိတိ နိဒဿနတ္ထေ နိပါတော၊ ယထာ စိဝရာဒိဟေတွ၊ ဝေ ဘဝါ-ဘဝဟေတွပိတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၀၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၂။ ဣတိဝုတ်။ ၄။ ၃၁၇။

(၅) နိဂမန-ပရိသမာပန-အပြီးအဆုံး နိဂုံးအုပ်ခြင်း၊ အပြီးသတ်ခြင်း။ (က) နိဂုံးအုပ်သော ဝါကျ၏ အစဉ် ရှိသော ဣတိ-သဒ္ဓါကို “ဣတိ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသော - နည်း - အစီအစဉ်-အားဖြင့်” စသည်ဖြင့်၎င်း၊ “ဣတိ၊ ဤဆိုခဲ့ပြီးသမျှကို” စသည်ဖြင့်၎င်း ဌာန အားလျော်စွာ အနက်ပေးရ၏။ (ခ) အပိုင်းအခန်းတခုလုံး၏သော်၎င်း စကားရပ် တခု၏သော်၎င်း အဆုံး၌ရှိသော ဣတိသဒ္ဓါကို “ဣတိ၊ ဤတွင်ပြီး၏”ဟု အနက်ပြန်ဆိုရ၏။ (က) ဣတိ ပဌပံ သမထော၊ ပစ္စာ ဉာဏံ။ ပဋိသံ၊ ၉၁။ ဣတိတိ ဝုတ္တပ္ပကာရဿ အတ္ထဿ နိဂမနံ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ဣတိ ပန သဗ္ဗံ ယသ္မာ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ မယာ သုပရိသုန္ဓံ။ ဝုတ္တံ တဿာ သိယျော။ ဒီ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂။ ဣတိပန-သဗ္ဗန္တိ ဧတ္ထ ဣတိသဒ္ဓေါ ပရိသမာပနေ

ယထာဥဒ္ဓိဋ္ဌ ဥဒ္ဓေသဏ ပရိနိဋ္ဌိတတ္တာ: စန္ဒေ-
 ကံ သဗ္ဗန္တ အတ္ထော။ သိဋ္ဌိသစ်။ ၁။ ၃၃။
 (- ပဋိသံ။ ၁၁၃။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၇။ ပဋိသံဌာ-
 ၁။ ၃၄၁။ ဣတိဝုတ်။ ၂၄၂။ ဒိဋ္ဌိ။ ၁။ ၁၈။)
 (ခ) တသ္မာ တုက္ကိ၊ ဝေမေတံ ဓာရယာဇိတံ။
 ဝိ၊ ၃။ ၁၃၃။ ဣတိသဒ္ဓေါ ပရိသမာပနတ္ထေ
 ကတော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၃၇။ သယမ္ပုသိယေန
 ပကာသိတာနိတိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၆။ ဣတိတိ
 ပရိသမာပနတ္ထေ နိပါတော။ အပါ၊ ၄။ ၁။
 ၂၂၈။ ဇော ဣမံ ဝိဇ္ဇေယေ ဇေန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၁။ ပဌမော ပန ဣတိသဒ္ဓေါ ပရိသမာ-
 ပနေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၄။

(၆) အဝဓာရက-ပိုင်းခြား ကန်သတ်
 ခြင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့သာလျှင်၊ ဟူ၍သာ
 လျှင်) အဝဓာရကတ္ထေန (ဣတိသဒ္ဓေန စေ-
 မတ္ထံ ဒီပေတိ).... “ဣတိ မေ သုတံ၊ တဉ္စ ခေါ
 အတ္ထတော ဝါ ဗျဉ္ဇနတော ဝါ အနုနမနိကံ
 ဝေမေဝ၊ န အညထာ ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ။ ဣတိဝုတ်၊
 ၄။ ၂၀။

(၇) ပဒတ္တဝိပလ္လာသ- ပဒတ္တဝိပရိယာ-
 ယ = ပုဒ်အနက်အမျိုး ပြောင်းလည်းခြင်း။
 (ဗုဒ္ဓေါတိ၊ ဟောတိတိဟု ခိုရာ၌ “ဗုဒ္ဓေါ၊
 ဘုရားသည်” ဟု၎င်း၊ “ဟောတိ၊ ဖြစ်၏” ဟု
 ၎င်း အနက်မပြန်ရတော့ပဲ ဣတိသဒ္ဓါပါလာ
 ခြင်းကြောင့် “ဗုဒ္ဓေါတိ၊ ဗုဒ္ဓ ဟူသည်” ဟု
 ၎င်း၊ “ဟောတိတိ၊ ဟောတိ ဟူသည်” ဟု
 ၎င်း ပုဒ်နက်တမျိုး ပြောင်းလည်း သွားခြင်း
 တည်း) မာဂဏ္ဍိယောတိ ဝါ တဿ ဗြာဟ္မ-
 ကဿ သခါ သမညာ ပညတ္တိ ဝေါဟာဏေ
 နာမံ ... တိအာဒိသု ပဒတ္တဝိပရိယာယေ။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၇။

(၈) ပဒသန္နိဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ = ခွေပုဒ်
 နောက်ပုဒ် အနက်အားဖြင့် ဆက်စပ်သဖြင့်
 စကားဝါကျပြေပြစ်ချောမောခြင်း။ (အံ၊ ၄။
 ၄။ ၁။ အနက်အထူးမပွင့်၊ ပဒပုရုဏဟု ဆိုလို

ဟန်ရှိ၏။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ “ဣတိ၊ ဤသို့ ဆိုပြီ”
 ဟု နိဒဿနတ္ထ ပွင့်၏။) ဣတိ ကိရ တုမေ
 ဘိက္ခဝေ ဒိဗ္ဗေန အာယုနာ အနိယထ။ အံ၊
 ၁။ ၁၁၃။ ဣတိတိ ပဒသန္နိဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ
 (အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၅) တိ ပုရိမပဒါနံ ပစ္ဆိမပဒေဟိ
 အတ္ထတော သဟိတတာယ ဗျဉ္ဇနာနံ ဝါကျာနံ
 သိလိဋ္ဌတာယ ဒီပနေ နိပါတော။ အံ၊ ၄။ ၂။
 ၈၈။ ဣတိ နေယော ဂေါပေါ။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂။
 ဣတိတိ ဝေမာဟာတိ အတ္ထော။ နိဓ္ဓေသေ ပန
 “ဣတိတိ ပဒသန္နိ ပဒသံသဂေါ ပဒပါရိပုရိ
 အက္ခရသမဝါယော ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ ပဒါန-
 ပုဗ္ဗတာမေတန္တိ ဝေမဿ အတ္ထော ဝဏ္ဏိ-
 တော။ သောပိ ဣမေဝ သန္နာယာတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂။

(၉) ဝိစ္စာနှင့်တကွ တသဒ္ဓါ၏ အနက်။
 (ဣတိ၊ ထိုသို့သော) ဣတိဝါဒ(၁)ကြည့်။

ဣတ္ထိ (ကြိ) [ဣ+အ+တိ] ဖြစ်၏။ ကပ်
 ဖောက်ဝင်နေ၏။ ဣတာယံ ကောဓုပေန၊
 မဇ္ဈဝေသော ဂဟာသယော။ အံ၊ ၂။ ၄၇၂။
 ဣတာယန္တိ ဣတိအယံ။ အံ၊ ၄။ ၁၇၉။
 ဣတာယန္တိ ဣတိ အယန္တိ ဧသေ၊ ဣတိ
 ဣတိ စ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိတိ အတ္ထော။ နိတိ၊
 ၁။ ၂။ (-၎င်း။ ၆။ ၇။)

ဣတ္ထိကတ္တဗ္ဗတာနေပက္ကံ (န) [ဣတိ+ကတ္တဗ္ဗ-
 တာ+နေပက္ကံ] ဤနည်း ဤပုံပြုသင့်သည်
 အဖြစ်၌ ဉာဏ်ပညာ၏ ရင့်ကျက်ခြင်း။
 ယဿ စ ဗုဟေတုကဿ ဣတ္ထိကတ္တဗ္ဗတာနေ-
 ပက္ကံ၊ န တဿ အဟေတုကဿ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၂၆။

ဣတ္ထိကာတဗ္ဗကမ္မ (န) [ဣတိ+ကာတဗ္ဗကမ္မ]
 ထိုထိုရဟန်းတို့ ပြုသင့်သော ကြီးကြီး ငယ်
 ငယ်အသွယ်သွယ်သော အမှုလုပ်ငန်း(သက်န်း
 စီစဉ်ခြင်း၊ သက်န်းချုပ်ခြင်း စသည်)။ ဣတိ-
 ကာတဗ္ဗကမ္မ(ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈) နှ့် တံတံ ဘိက္ခုနံ

ကာတဗ္ဗံ ဥစ္စာဝစကမ္ပံ စိဝရိစာရဏာဒိ။ ဒိ။
၉။၂။၁၂။

လူတိကာရ (ပ) [လူတိ+ကာရ] လူတိဟု ရွတ်ဆို
အပ်သောသဒ္ဒါ။ လူတိသဒ္ဒါ။ လူတိဝိမိတုတိ
လူတိကာရော ကာရဏတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၅၇။လူတိတိ ကရိယတိ ဥစ္စာရိယတိတိ လူတိ-
ကာရော၊ လူတိသဒ္ဒါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၅။

လူတိကိရာ (ထိ) [လူတိ+ကိရ+အ+အာ(လူတ္တိ-
ဇောတက)] အဒါ ဒီလိုတဲ့ဟု တဆင့်ကြား
စကား။ မာ အနုသဝေန မာ ပရမ္ပရာယ မာ
လူတိကိရာယ။ အံ၊၁။၁၈၉။၅၁၂။ မာ လူတိ-
ကိရာယာတိ ဝေကိရ တေန္တိ မာ ဂက္ခိတ္တ။ အံ၊
၄။၂။၁၈၂။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆)။

လူတိစိတ္တနေ (တိ) [လူတိ+စိတ္တ+မန] ဤသို့စိတ်
ရှိသော၊ ဤသို့-အဒိလို - (သေစေလိုသော)
စိတ်ရှိသော၊ သူ။ အဗ္ဗော ပုရိသ ကိ တုယိ-
မိနာ ပါပကေန ခုဋ္ဌိဝိတေန မတံ တေ ဇီဝိ-
တာ သေယျောတိ လူတိစိတ္တမနော စိတ္တ-
သက်ပေါ့။ ဝိ၊၁။၉၂။ လူတိစိတ္တမနောတိ
လူတိစိတ္တော လူတိမနော “မတံ တေ ဇီဝိတာ
သေယျော”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တမရဏစိတ္တော မရ-
ဏမနောတိ အတ္တော။ ယသ္မာ ပနေတ္ထ မနော
စိတ္တဿ အတ္တဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တော၊ အတ္တတော
ပနေတံ ဥဘယမ္ပိ ဧကမေဝ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။
စိတ္တသဒ္ဒဿ အတ္တဒီပနတ္ထံ ဝုတ္တောယံ စိတ္တသ-
ဒ္ဒဿ ဝိစိတ္တာဒိအနေကတ္တဝိသယတ္တာ လူတ-
ရေဟိ နိဝတ္တေတော ဝိညာဏတ္ထံ နိယမေတု
ဝုတ္တော။ ဝိမတိ၊၁။၂၂၅။ (-ကခါ၊၁၂၂။
ကခါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆)။

လူတိစိတ္တသက်ပ္ပ (တိ) [လူတိ+စိတ္တသက်ပ္ပ] ဤ
သို့ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အမျိုးမျိုးဆန်းပြားသော
သေခြင်း၌ အမှတ်အသား၊ စေတနာ၊ အကြံ
အစည်ရှိသော၊ သူ။ စိတ္တသက်ပေါ့တိ ငိစိတ္တ-
သက်ပေါ့။ ဧတ္ထာပိ လူတိသဒ္ဒါ အာဟရိ-
တဗ္ဗော.....တသ္မာ လူတိစိတ္တသက်ပေါ့တိ “မတံ

တေ ဇီဝိတာ သေယျော”တိ ဧတ္ထ ဝုတ္တမရ-
ဏသညိ မရဏစေတနော မရဏာခိပ္ပါယောတိ
ဝေမေတ္တ အတ္တော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ကခါ။၁၂၂။
စိတ္တော နာနပ္ပကာရကော သက်ပေါ့ အဿာ-
တိ စိတ္တသက်ပေါ့။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၂။ (- သာရတ္ထ၊
၂။၂၅၉။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၂)။

လူတိဘဝါဘဝကထာ (ထိ) [လူတိ+ဘဝ+အဘဝ
+ကထာ။] ဤအကြောင်းကြောင့် ပြစ်၏၊
ဤ အကြောင်းကြောင့် ပြတ်စဲ၏ - ဤ
အကြောင်းကြောင့် ကြီးပွား၏၊ ဤအ-
ကြောင်းကြောင့် ဆုတ်ယုတ်၏ - ဤအ-
ကြောင်းကြောင့် တိုးတက်သော ကာမဓွမ်း
သာ ပြစ်၏၊ ဤအကြောင်းကြောင့် ဆုတ်
ယုတ်သောခန္ဓာကိုယ် ပင်ပန်းမှု ပြစ်၏ - ဟု
အကျိုးမရှိသော အကြောင်းအရာ တမျိုး၊
မျိုးဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကား။ (မဂ်ဖိုလ်
နိဗ္ဗာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် စကား၊ တိရစ္ဆာန်
ကထာတည်း။) အနေကဝိဟိတံ တိရစ္ဆာန်-
ကထံ - လူတိဘဝါဘဝကထံ လူတိဝါ။ ဝိ၊၂။
၂၁၃၊၂၁၄။ ဝိ၊၃။၂၇၆။ ဒီ၊၁။၇၁၆၇။ ဒီ၊၂။
၃၀။ မ၊၂။၁၈၁၊၁၉၄။ မ၊၃။၁၅၅။ သံ၊၃။
၃၆၈။ အံ၊၃။၃၅၈။ စူဠနိ။၂၆၁။ လူတိ ဘဝေါ၊
လူတိ အဘဝေါတိ ယံဝါ တံဝါ နိရုတ္တကကာ-
ရဏံ ဝတော ပဝတ္တိတကထာ လူတိဘဝါဘဝ-
ကထာ။ “စ ဘဝေါတိ သဿတံ၊ အဘ-
ဝေါတိ ဥစ္စေဒံ၊ ဘဝေါတိ ဝုဇ္ဈိ၊ အဘဝေါတိ
ဟာနိ၊ ဘဝေါတိ ကာမသုခံ၊ အဘဝေါတိ
အတ္တကိလမထော၊ လူတိ လူမာယ ဆဋ္ဌိဓာယ
လူတိဘဝါဘဝကထာယ သဒ္ဓိံ မာတ္တိံ သ
တိရစ္ဆာန်ကထာ နာမ ဘောတိ။မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၅၆။
သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂၆။ သာရတ္ထ၊၃။၁၀၀။ (-မဟာနိ။
၂၈၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၃၄၇။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ၊၁။၃၆၈)။

လူတိဘဝါဘဝတာ (ထိ) [လူတိဘဝါဘဝ +တာ]
ဤအမျိုးမျိုး အစားစား များပြားလှသော -

ပြည့်စုံခြင်း ပျက်စီးခြင်း-ကြီးပွားခြင်း ဆုတ်
 ယုတ်ခြင်း-တည်မြဲခြင်း ပြတ်စဲခြင်း-ကောင်း
 မှု၊ မကောင်းမှု-သုဂတိဘဝ ဒုဂ္ဂတိဘဝ-
 အသေးစား ဥပပတ္တိဘဝ၊ အကြီးစား ဥပပတ္တိ-
 ဘဝ။ ယဿန္တရထော န သန္တိ ကောပီ။
 ဣတိဘဝါဘဝတဉ္စ ဝိတိဝေတ္တာ။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၄၁။ ဥဒါနံ၊ ၁၀၀။ သုတ္တနံ၊ ၂၇၀။ ဣတိ-
 ဘဝါဘဝတဉ္စ ဝိတိဝေတ္တာတိ ဧတ္ထ ယာ
 သော သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိ ဝုဓိ ဟာနိ သဿတုဇ္ဈေဒ-
 ပုည ပါပ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ ခုဒ္ဒက မဟန္တ ဥပ-
 ပတ္တိဘဝါနံ ဝသေန ဣတိ အနေကပ္ပကာရာ
 ဘဝါဘဝတာ ဝုဓတိ၊ ဥဒါနံ၊ ၄။ ၁၄၆။ (-ဝိ၊
 ၄။ ၄။ ၁၁၀။ သုတ္တနံ၊ ၄။ ၁၁၉။)

ဣတိဘဝါဘဝဟေတု (ပု) [ဣတိဘဝါဘဝ+ဟေ-
 တု] (ခ) ဤသက်န်းစသည်ကဲ့သို့သော ဘဝ၊
 အဘဝဟူသောအကြောင်း၊ (က) ဤသက်န်း
 စသည်ကဲ့သို့သော ကောင်းမြတ်သော သေး၊
 ထို့ထက် သာလွန် ကောင်းမြတ်သောသေး
 ဟူသော အကြောင်း။ (ခ) ဤသက်န်း
 စသည်ကဲ့သို့သော သေးနပ်သော ဥပပတ္တိ-
 ဘဝ၊ ကြီးမားသော ဥပပတ္တိဘဝ ဟူသော
 အကြောင်း။ (ဂ) ဤသက်န်း စသည်ကဲ့သို့
 သော ပြည့်စုံခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းဟူသော
 အကြောင်း။ (ဃ) ဤသက်န်း စသည်ကဲ့သို့
 သော ကြီးပွားခြင်း၊ ဆုတ်ယုတ်ခြင်း ဟူသော
 အကြောင်း။ (၂) ထိုထိုဘဝယေ၊ ဘဝကြီး-
 ဟူသောအကြောင်း - ကို မြော်လင့်တောင့်
 တခြင်း။ (၃) ဤသို့သော သမ္ပတ္တိဘဝ၊ ဤသို့
 သော သမ္ပတ္တိဘဝ ဟူသောအကြောင်း၊ နောင်
 ဖြစ်လတ္တံ့သော ထိုထို သမ္ပတ္တိဘဝ၌ ကြီး
 ပွားချမ်းသာလို့ခြင်းဟူသောအကြောင်း။ (ခ)
 ဣတိဘဝါဘဝဟေတု ဝါ (ဘိက္ခဝေ) ဘိက္ခု-
 နော တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၁။
 အံ၊ ၁။ ၃၁၆။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၆၈။
 ဣတိဘဝါဘဝဟေတုတိ ဧတ္ထ ဣတိတိ နိဒဿ-
 နတ္ထေ နိပါတော။ ယထာ စိဝရာဒိဟေတု၊

ဝေဘဝါဘဝဟေတုပီတိ အတ္ထော၊ ဘဝါဘ-
 ဝေါတိ ဧတ္ထ ပဏိတပဏိတရာနိ တေလ-
 မဇ္ဇောဏိတာဒိနိ အဓိပ္ပေတာနိ (သမ္ပတ္တိဘ-
 ဝေသု ပဏိတတရ ပဏိတတမ ဘဝေါတိပိ
 ဝဒန္တိယေဝ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။) ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၄။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၇၂။ ဘဝတိ
 တေန အာရောဂျန္တိ ဘဝေါ၊ ဂိလာ-
 နပစ္စယော။ ပရိဝုဇ္ဇော ဘဝေါ အာ-
 ဝေါ။ ဝုဓိအတ္ထော ဟိ အယမကာရော၊
 ယထာ “သံဝရာသံဝရာ၊ ဖလာဖလ”န္တိ စ။
 ဘဝါဘဝေါတိ ဝါ ခုဒ္ဒကော စေဝ မဟန္တော
 စ ဥပပတ္တိဘဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဘဝေါ-
 တိ ဝါ သမ္ပတ္တိ၊ အာဘဝေါတိ ဝိပတ္တိ။
 ဘဝေါတိ ဝုဓိ၊ အာဘဝေါတိ ဟာနိ။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၂၂၇။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၁၇။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
 ၂၃၈။) (၂) ဣတိဘဝါဘဝဟေတု ဝါ သမ-
 ကော ဂေါတမော ဓမ္မံ ဒေသေတိ။ မ၊ ၃။ ၂။
 ဣတိဘဝါဘဝဟေတုတိ ဝေ ဣမံ ဒေသနာ-
 မယံ ပုညကိရိယဝတ္ထု နိဿာယ တသ္မိံ
 တသ္မိံ ဘဝေ သုခံ ဝေဒိဿာမိတိ ဓမ္မံ ဒေ-
 သေသိတိ ကိံ တုပ္ပာကံ ဝေ ဟောတိတိ
 အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈။ ဘဝေါတိ ပရိတ္တော။
 အာဘဝေါတိ မဟန္တော။ ဝုဓိအတ္ထော ဟိ
 အယံ အ-ကာရော “သံဝရာသံဝရာ၊ ဖလာ-
 ဖလန္တိ” အာဒိသု ဝိယ၊ တသ္မာ ဘဝါဘဝဟေ-
 တုတိ ခုဒ္ဒကဿ မဟန္တဿ ဝါ ဘဝဿ ဟေ-
 တု၊ တံပစ္စာသိဿမာနောတိ အတ္ထော။ တေ-
 နာဟ- “တသ္မိံ တသ္မိံ ဘဝေ သုခံ ဝေ-
 ဒိဿာမိ”တိအာဒိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၈။ (၃) န
 ဣတိဘဝါဘဝဟေတု အဂါရသ္မာ အနဂါရိယံ
 ပဗ္ဗဇိတော၊ အံ၊ ၁။ ၁၄၆။ န ဣတိ ဘဝါဘဝ-
 ဟေတုတိ ဣတိ ဘဝေါ ဣတိဘဝေါတိ ဝေ
 အာယတိံ န တဿ တဿ သမ္ပတ္တိဘဝဿ
 ဟေတု။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၀။ ဣတိ ဘဝေါတိ ဝေ
 သမ္ပတ္တိဘဝေါ၊ တတ္ထ ဝေ အဘိဝုဒ္ဓိတိ။
 သမ္ပတ္တိဘဝဿ ဟေတုတိ တံတံသမ္ပတ္တိ-

ဘဝဿ တတ္ထ စ အဘိဝုဒ္ဓိယာ ဟေတု။ အံ၊ဇ္ဇိ၊
၂။၁၂၀။

ဣတိဝါဒ (ပ) [(၁) ဣတိ + ဝါဒ။ (၂) ဣတိ +
ဝါဒါဏေပန] (၁) ထိုထိုအပြစ်ဒေါသ၊ ထိုထို
နှိပ်ကွပ် အကြပ်ကိုင်မှု၊ ထိုထို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု။
(၂) ဤနည်းဖြင့် သူတပါးတို့ ဝါဒအပေါ်၌
အပြစ်တင်ခြင်း။ (၁) အထဝါ သော သော
ဝါဒေါ ဣတိဝါဒေါ။ ဣတိသဒ္ဓဿ သဟဓိစ္ဆာယ
တသဒ္ဓတ္ထေ ပဝတ္တတ္တာ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၁။၁၁၃။
ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ(၃)လည်း ကြည့်။
(၂) ဣတိဝါဒေါ ဟောတိ (သံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၁၈၃)
တိ ဧဝံ ဣမဿ ဥပရိ ဝါဒါဏေပနံ ဟောတိ။
သံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၄၂၂။ ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ
(၁) လည်း ကြည့်။

ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခ(ပ) [(၁) ဣတိ + ဝါဒပမောက္ခ။
(၂) ဣတိဝါဒ + ပမောက္ခ] (၁) ဤနည်းဖြင့်
မိမိဝါဒအပေါ်၌ သူတပါးတို့က တင်အပ်
သော အပြစ်မှ ကင်းကွာလွတ်မြောက်ခြင်း။
(၂) ဤသို့ ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကို သင်ယူခြင်း
ဖြင့် မိမိဝါဒအပေါ်၌ သူတပါးတို့က - တင်
အပ်သောအပြစ် - နှိပ်ကွပ်မှု - ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချ
မှု - ကို လွတ်ကင်းသွားစေခြင်း - ၏ လွတ်
ကင်းခြင်း။ (၃) ထိုထိုအပြစ်ဒေါသ - ထိုထို
နှိပ်ကွပ်မှု - ထိုထိုကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု - ကို လွတ်ကင်း
စေခြင်း - ၏ လွတ်ကင်းခြင်း။ (၁) ဣတိဝါဒ-
ပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ (၁) ကြည့်။ (၂) (၃)
ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ (၂) (၃) ကြည့်။

ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ (ပ) [ဣတိ + ကတ-
ဝါဒါနိသံသ + ဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ] ထိုထို
အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းဖြင့် - ပြုအပ် -
တင်အပ် - သော အပြစ်ဒေါသ ဟူသော
အာနိသင်၊ ထိုအပြစ်ဒေါသကို လွတ်ကင်းစေ
ခြင်း ဟူသော အာနိသင်၊ အကြောင်း
အမျိုးမျိုးဖြင့် သူတပါးတို့ကို ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်

ခြင်း၊ သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်မှုကို ရှောင်
ရှားနိုင်ခြင်း ဟူသော အကျိုးကျေးဇူး။
ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသတ္ထကြည့်။

ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ (တိ) [(၁) ဣတိ +
ဝါဒ + ဝါဒပုပ္ဖမောက္ခ + အာနိသံသ။ (၂) ဣတိ-
ဝါဒပုပ္ဖမောက္ခ + အာနိသံသ (၁) ဤနည်းဖြင့် သူတ
ပါးတို့ဝါဒ အပေါ်၌ အပြစ်တင်ခြင်း၊ မိမိဝါဒ
အပေါ်၌ သူတပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်မှ
လွတ်ကင်းခြင်း အကျိုးရှိသော။ (၂) ဤသို့
ပရိယတ်ကျမ်းဂန်ကို သင်ယူခြင်းဖြင့် မိမိဝါဒ
အပေါ်၌ သူတပါးတို့က - တင်အပ်သော
အပြစ် - နှိပ်ကွပ်မှု - ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု - ကို လွတ်
ကင်းစေခြင်း - ၏ လွတ်ကင်းခြင်း - အကျိုးရှိ
သော၊ သူတပါးတို့က မိမိဝါဒကို အပြစ်တင်
ရှုတ်ချမှုပြုပါက ထိုအပြစ်တင်ရှုတ်ချမှုများ မိမိ
အပေါ် (မိမိဝါဒအပေါ်) မကျမရောက်လွတ်
မြောက်အောင် ချေပဖြေရှင်းမှု ပြုနိုင်ခြင်း
အကျိုးရှိသော။ (၃) ထိုထိုအပြစ်ဒေါသ - ထို
ထိုနှိပ်ကွပ်မှု - ထိုထိုကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချမှု - ကို လွတ်
ကင်းစေခြင်း - ၏ လွတ်ကင်းခြင်း - အကျိုး
ရှိသော။ (၁) ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသ-
ဥပဝ ကထံ ကထေန္တေ ဥပါရမ္ဘာနိသံသဉ္စ။
သံ၊၃။၆၆။ ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသန္တိ ဧဝံ
ပုစ္ဆာ ဟောတိ။ ဧဝံ ဝိဿဇ္ဇနံ ဧဝံ ဂဟကံ
ဧဝံ နိဇ္ဈေဒ္ဓနန္တိ ဣမိနာ နယေန ဣတိဝါဒေါ
ဟောတိ ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာတိ တေ အာနိ-
သံသံ။ သံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၁၈၃။ (သံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၄၂၂ လည်း
ကြည့်) (၂) (၃) တေ ဥပါရမ္ဘာနိသံ-
သာဓေဝ ပရိယာပုဏန္တိ ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာ-
နိသံသာ စ။ မ၊၁။၁၈၆။ ဣတိဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာ-
နိသံသာ စာတိ ဧဝံ ဝါဒပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသာ၊
ပရေဟိ သကဝါဒေ ဒေါသေ အာဇာပိတေ
ထံ ဒေါသံ ဧဝံ မောဇောဏာမာတိ ဣမိနာဝ
ကာရဏေန ပရိယာပုဏန္တိတိ အတ္ထော။ မ၊ဋ္ဌ၊
၂။၁၃။ ဣတိ ဧဝံ တောယ ပရိယတ္တိယာ ဝါဒ-
ပုပ္ဖမောက္ခာနိသံသာ၊ အတ္တနော ဥပရိ ပရေဟိ

အာပေပိတဝါဒဿ နိဂ္ဂဟဿ မောက္ခပု-
 ယောဇနာ ဟုတ္တာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ ဝါဒပု-
 မောက္ခော ဝါ နိန္ဒာပမောက္ခော။ မ၊ဋ္ဌိ၊ ၂။ ၈၇။
 ဣတိဝါဒပုမောက္ခာနိသံသာ စာတိ ဣတိဝေ-
 တောယ ပရိယတ္တိယာ...အထဝါ သော သော
 ဝါဒေါ ဣတိဝါဒေါ၊ ဣတိဝါဒဿ ပမော-
 က္ခော ဣတိဝါဒပုမောက္ခော၊ ဣတိဝါဒပုမော-
 က္ခော အာနိသံသော ဧတေသန္တိ ဣတိဝါဒပု-
 မောက္ခာနိသံသာ၊ တံတံဝါဒပုမောဇနာနိသံ-
 သာ စာတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈၃-၄။
 (-သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၁။ ၁၁၃-လည်း ကြည့်)။

ဣတိဝါဒပုမောက္ခာနိသံသတ္ထ (ပ) [ဣတိ+ကတ-
 ဝါဒါနိသံသ+ ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသ+အတ္ထ]
 ထိုထိုအမျိုးမျိုးသောအကြောင်းဖြင့် - ပြ
 အပ်-တင်အပ်-သောအပြစ်ဒေါသဟူသော
 အာနိသင်၊ ထိုအပြစ်ဒေါသကို လွတ်ကင်းစေ
 ခြင်းဟူသော အာနိသင်အကျိုး၊ အကြောင်း
 အမျိုးမျိုးဖြင့် သုတပါးတို့ကို ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်
 ခြင်း၊ သုတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်မှုကို ရှောင်ရှား
 နိုင်ခြင်းအကျိုးကျေးဇူး။ နယိဒံ ဘိက္ခဝေ
 ဗြဟ္မစရိယံ ဝုဿတိ ဇနကုယနတ္ထံ၊ န ဣတိ-
 ဝါဒပုမောက္ခာနိသံသတ္ထံ၊ အံ၊ ၁။ ၃၃၄။ န
 ဣတိဝါဒပုမောက္ခာနိသံသတ္ထန္တိ န တေန တေန
 ကာရဏေန ကတဝါဒါနိသံသတ္ထံ၊ န ဝါဒဿ
 ပမောက္ခာနိသံသတ္ထံ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၅။

ဣတိဝုတ္တက (န) [ဣတိ+ဝုတ္တ+က] “ဣတိဝုတ္တ” ဟူ
 ၍ သင်္ဂါယနာတင်အပ်သော ပါဠိတော်၊ ဣတိ-
 ဝုတ်ပါဠိတော်၊ (ဝုတ္တံ ဟေတံ ဘဂဝတာ ဝုတ္တ-
 မရဟတာတိ မေ သုတံ အစချီကာ ဟော
 ထားအပ်သော သုတ်ပေါင်း ၁၁၂-သုတ်ကို
 ကေကနိပါတ်၊ ဒုကနိပါတ်၊ တိကနိပါတ်၊
 စတုက္ကနိပါတ်ဟု လေးမျိုးခွဲ၍ သင်္ဂါယနာ
 တင်ထားအပ်သော ပါဠိတော်တည်း။ ၎င်း
 ပါဠိတော်သည် သုတ္တ၊ ဂေယျ၊ ဝေယျာကရဏ
 စသည်ဖြင့် ကိုးပါးသော အင်္ဂါရှိသော

မြတ်စွာဘုရားတရားတော်တို့တွင် ဣတိဝုတ္တက
 မည်သော အင်္ဂါတပါးစာဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်သော
 ကျမ်းတကျမ်းဖြစ်၏။) သုတ္တံ ဂေယျံ ဝေယျာ-
 ကရဏံ ဂါထာ ဥဒါနံ ဣတိဝုတ္တကံ ဇာတကံ
 အဗ္ဗုတဓမ္မံ ဝေဒလန္တိ နဝသု သာသနင်္ဂေသု
 ဣတိဝုတ္တကင်္ဂဘူတံ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ဝုတ္တံ
 ဟေတံ ဘဂဝတာ ဝုတ္တမရဟတာတိ မေ
 သုတံ။... အနာဂါမိတာယာတိ ဝေမာဒိနာ
 ကေက ဒုက တိက စတုက္ကဝသေန ဣတိဝုတ္တ-
 ကပါဠိယံ သင်္ဂဟမာပေပိတာနိ ချါဒသုတ္တရ-
 သတသုတ္တန္တာနိ ဣတိဝုတ္တကံ နာမ။ သာ-
 ရတ္ထ၊ ၁။ ၁၀၂။ ဣတိ ဝေ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ
 ဣတိဝုတ္တံ၊ ဣတိဝုတ္တန္တိ သင်္ဂိတံ ဣတိဝုတ္တကံ။
 ရဋ္ဌိနာမံ ဝါ တေ ယထာ “ယေဝါပနကံ၊
 နတုမာကဝဂေါ”တိ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊ ၁။ ၁၃၁။
 (-ဝါ၊ ၁။ ၁၀။ အံ၊ ၁။ ၃၁၃။ မဟာနိ၊ ၁။ ၁၁။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၂။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၂၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ မဟာနိ ၄။ ၂၃၃။)

ဣတိသစ္စပရာမာသ(ပ) [ဣတိ+သစ္စ+ပရာမာသ]
 ဤနည်း ဤပုံသာ-ဤအယူအဆသာ-မှန်
 ကန်၏ဟု မှားယွင်းစွာ-သုံးသပ်ခြင်း-ယူဆ
 ခြင်း။ “ဣတိသစ္စပရာမာသော၊ ဝိဇ္ဇိဋ္ဌာနာ-
 သမုဿယာ။ အံ၊ ၁။ ၃၅၀။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၂။
 “ဣတိ သစ္စံ ဣတိသစ္စ”န္တိ ဂဟဏပရာမာ-
 သော စ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁။ ဣတိ ဝေ သစ္စန္တိ
 ပရာမာသော ဣတိသစ္စပရာမာသော၊ ဣဒ-
 မေဝ သစ္စံ၊ မောဓမ္မညန္တိ ဝိဇ္ဇိယာ ပဝတ္တိ-
 အာကာရံ ဒသေတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၈။ အံ၊
 ၄။ ၂။ ၂၉၆။

ဣတိဟ (ဗျ) [ဣတိ+ဟ] (၁) အဆက်ဆက်
 သော ဥပဒေ။ (၂) ဤသို့။ (၁) ဣတိ-
 ဟာသ-ကြည့်။ (၂) ဣတိဟ တေန ခဏေန
 တေန မဟုတ္တေန ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ
 သဒ္ဓေါ အဗ္ဗုဂ္ဂန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ဣတိဟ တေန
 ခဏေနာတိ ဝေ တေန သုဒ္ဓိန္နဿ အဇ္ဈာစာ၊

ရက္ခဏေန။ ဝိဇ္ဇာ၁။၁၀၀။ လူတိဟာတိ နိပါ-
တသမုဒါယော ဝေသဒ္ဓဿ အတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ
အာဟ “ဝေ”န္တိ။ သာရတ္ထ။ ၂။၁၄။ လူတိဟ
တေ ဥဘော အာစရိယန္တေဝါသိ။ ဒီ။၁။၂။
လူဟတေတိတ္ထေ လူတိတိ ဝုတ္တပ္ပကာရပရာမ-
သနံ။ ဟကာရော နိပါတမတ္တန္တိ အာဟ
“ဝေ တေ”တိ။ ဒီ။၁။၅၁။ (-ဝိ။၂။၁၇။
မ။၁။၃၉။ မ။၂။၁၇၄-၆။ အံ။၂။၁၄။ ဒီ။၄။
၁။၃၉။၄၅။ မ။၄။၁။၁၅၇။ မ။၄။၄။၁၁၅။ အံ။
၄။၂။၁၉၇။ ဝိမတိ။၁။၁၀၂။ ဒီ။၁။၅၄။ သီ။
၄။၁။၁။၁၉၀။၂၀၄-၅။)

လူတိဟ (တိ) [လူတိဟ(=လူတိ+ဟ)+က]
ဤသို့တဲဟ တဆင့် ကြားသိအပ်သော-
ကား - အကြောင်းအရာ။ လူတိဟိတိဟ-
ကြည့်။

လူတိဟသ (ပ) [(၁) လူတိ + လူဟ+အသ
(=အာသ)+က။ (၂) လူတိဟ+အာသ+
လူတိပဋိသံယုတ္တ။ နောက်ပုဒ်ကျေ။ (၃)
လူတိဟ+အသ။ သီ။၄။၁။၂။၂၂၃။ ခာန်၊
၄။၁။၁။ကြည့်။ လူတိဟသကျမ်း။ (က)
“ဤလောက၌ ဤသို့ ဤပုံ ဖြစ်သွားပြီ”ဟု
သော ကားမျိုးနှင့် စပ်သောကျမ်း။ ရှေး
ဟောင်း နှောင်းပြစ်ကို ပြဆိုသောကျမ်း။
ပုရာဏ်ကျမ်းများ။ (ခ) အဆက်ဆက်သော
နည်းဥပဒေ - ရှိသော - ကို ဖော်ပြသော
ကျမ်း။ ပုရာဏ်ကျမ်းများ။ (ဘာရာဏပုရာဏ်၊
ရာမပုရာဏ်၊ နရသီဟပုရာဏ်စသော ပုရာဏ်
ကျမ်းနှင့် ခတ္တဝိဇ္ဇာကျမ်းစသည်။) လူမိနာ
“လူတိဟသ”တိဝစနေန ပဋိသံယုတ္တော
လူတိဟသော တဒ္ဓိတဝသေနာတိ အတ္တံ
ဒဿေတိ။ လူတိဟ အာသ၊ လူတိဟ အာသ-
တိ ဤသို့ဝစနေပဋိသံယုတ္တော လူတိဟသော
နိရတ္တိနယေနာတိ အတ္တဒဿနန္တိပိ ဝေန္တိ။
အက္ခရစိန္တကာ ပန ဝေပိစ္ဆန္တိ “လူတိဟသဒ္ဓေါ
ပါရမ္ပုဒိယောပဒေသေ ကောဝ နိပါတော။

အသတိဝိဇ္ဇတိတိ အသော၊ လူတိဟ အသော
တေသ္မိန္တိ လူတိဟာသော သမာသဝသေနာ-
တိ။ သီ။၄။၁။၂။၂၂၃။ လူတိဟသဒ္ဓေါ
ပါရမ္ပုဒိယောပဒေသေ နိပါတော၊ လူတိ-
ဟာ’တ္တိ အသ္မိန္တိ လူတိဟာသော။ ခာန်၊၄။
၁။၁။ လက္ခဏေ လူတိဟာသေ စ သဓမ္မေ
ပါရမိံ ဂတော။ ဗုဒ္ဓဝံ။၃။၁၇။ လူတိ-
ဟာသေတိ လူတိဟ အာသ၊ လူတိဟ အာ-
သတိ ဤသို့ဝစနေပဋိသံယုတ္တော ပုရာဏ-
သင်္ခါတေ ဂန္ထဝိသေသေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။၄။၆။၉၀။
အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့် (-သုတ္တနိ။၄၃၃။
အပါ။၁။၁၉။ အပါ။၄။၁။၂၄၂။)

လူတိဟသပဉ္စမ (တိ) [လူတိဟာသ + ပဉ္စမ]
လူတိဟာသ ကျမ်းဟူသော ငါးကျမ်းမြောက်
ရှိသော၊ လူရ၊ ယဇ၊ သာမ၊ အာထဗ္ဗဏ ဟူ
သော ဝေဒကျမ်း၊ လေးကျမ်းတို့နှင့်တကွ
နောက်ထပ် လူတိဟာသကျမ်း အပါအဝင်
ငါးကျမ်းတိတိရှိသော (ဝေဒကျမ်း)။ အဇ္ဈာ-
ယကော မန္တဓမ္မေ တိတ္ထံ ဝေဒါနံ ပါရဂူ။သနိ-
သက္ကုကေလ္လဘာနံ သဒကုရပုဘေဒါနံ လူတိ-
ဟာသပဉ္စမာနံ.....။ ဒီ။၁။၆၂။ မ။၂။၃၃၄။
အံ။၁။၁၆၃။ သုတ္တနိ။၁၆၅။ စူဠနိ။၅၆။ လူတိ-
ဟာသပဉ္စမာနန္တိ အာထဗ္ဗဏဝေဝံ စတုတ္ထံ
ကတော လူတိဟအာသ လူတိဟအာသတိ ဤ-
ဒီသဝစနေပဋိသံယုတ္တော ပုရာဏကထာသင်္ခါ-
တော (ခတ္တဝိဇ္ဇာသင်္ခါတော ဝါ) လူတိဟာ-
သော ပဉ္စမာ တေသန္တိ လူတိဟာသ-
ပဉ္စမာ၊ ဒီ။၄။၁။၂၂၀။ မ။၄။၂။၂၄၉။ အံ။၄။
၂။၁၄၆။ သုတ္တနိ။၄။၂။၁၆၀။

လူတိဟိ(ဟိ)တိဟ(တိ) [လူတိဟ+လူတိဟ+က]
“ဤသို့တဲ၊ ဤသို့တဲ”ဟု - တဆင့်ကြား -
ကြံစည် - နည်းမှီး - ကျမ်းဂန်၌ ညွှန်းပြ - အပ်
သောအကြောင်းအရာ။ လူတိ ဟိ ဇာတု မေ

ဒိဋ္ဌိနယိဒံ ဣတိဟိတိဟံ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၆။ န
 ယိဒံ ဣတိဟိတိဟန္တိ ဣဒံ ဣတိဟ ဣတိဟာတိ
 န တက္ကဟေတု ဝါ နယဟေတု ဝါ ပိဋကသမ္ပ-
 ဖါနေန ဝါ အဟံ ဝဒါမိ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၇။ န
 ဣတိဟိတိဟ (မဟာနိ။ ၂၈၀) နှိ “ဝေံ ကိရ
 အာသိ၊ ဝေံ ကိရ အာသိ” တိ န ဟောတိ။
 မဟာနိ။ ၂၈၁။ (-သုတ္တနိ။ ၄၄၃၊ ၄၅၀။)

ဣတိဟိတိဟပရမ္မရာ (ထိ) [ဣတိဟိတိဟ+
 ပရမ္မရာ] “ဤသို့တု၊ ဤသို့ထံ”ဟု - ရွေး
 အဆက်ဆက်မှ ဆင်းသက်လာသော - ဆရာ
 အဆက်ဆက်ဆောင်ယူ မှတ်သား သင်ကြား
 လာအပ်သော - ဗေဒင်မန္တန်။ ပြာဟူကာနံ
 ပေါရာဏာနံ မန္တပဒံ ဣတိဟိတိဟ ပရမ္မရာယ
 ပိဋကသမ္ပဒါယ။ မ၊ ၂။ ၃၈၁။ ဣတိဟိတိဟ-
 ပရမ္မရာယာတိ ဝေံကိရ ဝေံကိရာတိ ပရမ္မရာ-
 ဘာဝေန အာဂတန္တိ ဒီပေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၈၉။
 ဝေံ ကိရာတိ ပရမ္မရာဘာဝေန အာဂတန္တိ
 အာစရိယပရမ္မရာယ အာဘတံ။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၉၂။

ဣတော (ဗျ) [(၁) ဣမ+တော။ ဣမ-ကို
 ဣပ္ပံ။ ကစ္စည်း။ ၂၃၄၊ ၂၄၈။ ဣမကို ဣပ္ပံ၊ ဣ-ကို
 ချေ။ မောဂ်၊ ၄။ ၉၅-၆။ (၂) ဣဒံ+တော။
 ဣဒံကို ဣပ္ပံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၄၆၃၊ ၄၉၂-၃။
 ဣတောနိဒါနလည်း ကြည့်။ (ဣတသံ-သံ)]
 (က) ဤသို့၊ ဤနေရာဌာနသို့။ (ခ) ဤမှ၊
 ဤနေရာမှ၊ ဤသို့-ဤသို့သို့ထံ-မှ၊ ဤလူ-
 ဘဝ-ဤနတ်ဘဝ-ဤကမ္ဘာ-မှ၊ ဤမြတ်စွာ
 ဘုရားသာသနာတော်မှ။ (ဂ) ဤထက်၊ ဤ
 သို့-ဤအထက်ထက် - ထက်။ (ဃ) ဤအောက်၊
 ဤသို့-ဤအထက်ထက် - အောက်။ (င) ဤတို့
 တွင်၊ ဤသို့ - ဤအထက်ထက် - ဤအဝတ်
 အထည်-တို့တွင်။ (စ) ဤ၌၊ ဤက၊ ဤ
 သူတို့ - ထံ၌ - ထံက။ (ဇ) ဣတော ပရိယာ-
 ဟံ (ဘ၊ ၁။ ၈၉) တိ ရေဏတော ဩတရိတော
 ဣတော ယေနာဟံ၊ တေနာဂန္ဓာ မံသံ ခါဒါ-

တိ ဝဒတိ။ ဘ၊ ၁။ ၂။ ၃၈၉။ (ခ) ဣတော တံ
 ကာလကံတော။ ဝိ၊ ၁။ ၉၀။ ဣတော ဗဟိဒ္ဓါ
 (ဝိ၊ ၁။ ၁၉၂) တိ ဗုဒ္ဓသာသနတော ဗဟိဒ္ဓါ။
 စိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။ ဣတော ဒိန္နေန ယာပေန္တိ၊
 ပေတလောကကတာ တဟိ (သုဒ္ဓက၊ ၈) နှိ
 ကေဝလံ ပန ဣတော ဉာတိဟိ ဝါ မိတ္တာ-
 မစ္စေဟိ ဝါ ဒိန္နေန ယာပေန္တိ။ သုဒ္ဓက၊ ၄။
 ၁၇၉။ ဣတော ဘောသုတံ ဂစ္ဆ၊ ဣတိဝုတံ။
 ၂၄၇။ ဣတောတိ ဧဝလောကတော။
 ဣတိဝုတံ၊ ၄။ ၂၄၄။ (-စိ၊ ၂။ ၁၂၅၊ ၁၆၇။ စိ၊
 ၃။ ၁၆၀ - ၁။ သံ၊ ၁။ ၁၃၇။ အံ၊ ၂။ ၄၁၆။
 ထေရ၊ ၂။ ၈၊ ၃၃၇။ သုတ္တနိ။ ၃၂၀။ ပေတ။
 ၁၃၀၊ ၁၆၇။ ထေရိ၊ ၃၉၄။ အပါ၊ ၁။ ၄၉။
 ဘ၊ ၁။ ၁၀၆။ စိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၁၊ ၂၃၁။ စိ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၅-၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၂။
 သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ ပေတ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၁။ ထေရ၊
 ၄။ ၁။ ၂၃၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၆။ ထေရိ၊ ၄။ ၁၂။
 အပါ၊ ၄။ ၁၂။ ဘ၊ ၄။ ၃။ ၈၄။ (ဂ) ဣတော
 ဝါ သန္တရတရံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၂။ ဣတော ဥတ္တရိ
 (ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၆) တိ ဣတော မယာ လဒ္ဓ-
 သောတာပတ္တိပဂ္ဂတော ဥတ္တရိ ဣတရမဂ္ဂတ္တ-
 ယံ ယဒိပိ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၁။ (ဃ)
 နယိတော ကိဉ္စ ပါပိယော။ ဘ၊ ၁။ ၁၈၂။
 (င) ဣတော ကေသာလကံ ဧဟိ။ ဝိ၊ ၁။
 ၃။ ၂။ (စ) ဣတော သုတော န အပုတြ
 အက္ခာတာ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၁။ ၃၇၈။

ဣတောဓိတော (ဗျ) [ဣတော+စ+ဣတော]
 ဤမှသို့မှ၊ ထိုထိုဤဤမှ။ ဟန္တ ဗုဒ္ဓကဓရ ဓမ္မေ၊
 ဝိစိနာမိ ဣတောဓိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၁၅။
 ဣတောဓိတောတိ ဣတော ဣတော၊ အယ-
 ပေဝါ ပါဌော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၂၉။

ဣတောဓိတောစ (ဗျ) [ဣတော + စ + ဣ-
 တော + စ] ဤမှ၎င်း ထိုမှ၎င်း။ ပရာမသနာ-
 နာမ ဣတောဓိတော စ သံစောပနာ၊ ဝိ၊ ၁။

၁၇၄။ ဝိ၊ ၂။ ၂၇၆။ တဿ ဥဒကသန္တံ သုတုာ
 လူတောစိတော စ ဝိစရန္တသောစ ဓတ္တိ ဝိဘာ-
 ယိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ ၂၀၅။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ ၁၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၃။ သိ၊
 ၄။ ၁။ ၁။ ၄၃၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၁၁။)

လူတော (တိ) [လူတော+တော+ကို] ဤမှ-
 ဤသို့ကိုယ်မှ-ဖြစ်သော။ ရတိ အရတိ
 လောမဟံသော လူတောတော။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၉။
 မဟာနိ၊ ၁၃။ စူဠနိ၊ ၂၅။ လူတောတော
 လူတော အတ္တဘာဝတော တောတော။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၇၈။ (- သုတ္တနိ၊ ၃၂၀။ မဟာနိ၊
 ၁၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၂။ ၄၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅၇။)

လူတောတော (ဗျ) [လူတော+တော] ဤမှ
 ထိုမှ။ လူတောတော တမန္တိယံ၊
 အဒွသံ နရသာရထိ။ အပ၊ ၂။ ၂၃၈။

လူတောနိဒါန (န) [(၁) လူတော+နိဒါန။
 လူတော-ကြည့်။ (၂) လူ+နိဒါန။ လူ
 ကို လူ၊ ပဌမသိဝိဘတ်ကို တော၊
 အလတ္တသမာသ်တည်း။ (၃) လူ+နိဒါန။
 နိဒါနသဒ္ဓါ နှောင်းရာ၌ သမာသ်၌ ဖြစ်
 သော လူသဒ္ဓါကို လူတော၊ နိတိ၊ သုတ္တ။
 ၅၂၀။ ယတောနိဒါန၊ တတောနိဒါနတို့
 လည်း ကြည့်။ (၁) ဤ .. အကြောင်း
 ကြောင့် (ဤလူ လောက၌ ပေးလှူခဲ့ခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းကြောင့်)။ (တိ) (၂)
 ဤ .. အကြောင်း - ရှိသော - ရှိသည်ဖြစ်၍
 (ဤအတ္တဘော - ဤသန္တ - ဤဓာ - ဟု
 သောအကြောင်းရှိသော။ “လူတောနိဒါန၊
 ဤမာတုဂါမဇ် အင်္ဂါဘေတံ၌ သင်၏အင်္ဂါ
 ဘေတံကို ထည့်သွင်းခြင်းဟူသော အကြောင်း
 ရှိသည်ဖြစ်၍” ဟု အနက်ပြန်လျှင် သမာသ်
 ပုဂံတည်း။ “ဤမာတုဂါမဇ် အင်္ဂါဘေတံ၌

သင်၏ အင်္ဂါဘေတံကို ထည့်သွင်းခြင်း ဟူ
 သော အကြောင်းကြောင့်” ဟု ပြန်ဆိုလျှင်
 ဝါကျတည်း။ မောဂ်၊ သု၊ ၂။ ၂၃။ (၁) လူ-
 တောနိဒါန၊ ရူပပဋိလ္လာဘော သာသနာတိ။
 စူဠနိ၊ ၅၆။ လူတောနိဒါနန္တိ လူတော မနုဿ-
 လောကတော ဝိနုကာရဏာ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၃။
 (တိ) (၂) ရာဂေါ စ ခေါသော စ လူတော-
 နိဒါနာ၊ သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၉။ မဟာနိ၊ ၁၃။ စူဠနိ၊
 ၂၅။ လူတောနိဒါနာတိ အယံ အတ္တဘာ-
 ဝေါ နိဒါနံ တေသန္တိ လူတောနိဒါနာ၊ သံ၊
 ၄။ ၁။ ၂၇၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၅၇။ လူတောနိဒါနာ
 (သုတ္တနိ၊ ၄၁၃)တိ သန္တနိဒါနာ စေ။ သုတ္တနိ၊
 ၄။ ၂။ ၂၆၇။ လူတောနိဒါန (သုတ္တနိ၊ ၄၁၄။
 မဟာနိ၊ ၂၁၁)န္တိ မဿနိဒါနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၆၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁၁၂။ လူတောနိဒါနဉ္စ
 ခေါ မောဃပုဂ္ဂိုလ် ကာယဿ ဘေဒါ။ လ။
 ဥပပဇ္ဇေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၄။ ၁၁၄။ လူမံ မာတုဂါ-
 မဿ အင်္ဂါဘေတံ အင်္ဂါဘေတပက္ခိနံ နိဒါနံ
 ကာရဏမဿ နိရယုပပဇ္ဇနဿာတိ လူတော-
 နိဒါနံ၊ ဘာဝနပုဿကဉ္စေတံ၊ ပစ္စတ္တဝနဿ
 တော အာဒေသော ကတော၊ တဿ စ
 သမာသေပိ အလောပေါ။ အာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၃။

လူတောသမုဋ္ဌာန (တိ) [လူတော+သမုဋ္ဌာန]
 ဤ...မှ-ဤ...ကြောင့်-ဖြစ်ခြင်းရှိသော(ဤ
 သရာဂစသောစိတ်-မှ-ကြောင့်-ဖြစ်ခြင်းရှိ
 သော)။ လူတောသမုဋ္ဌာနာ အကုသလာ-
 သိလာ၊ မ၊ ၂။ ၂၁၇။ လူတောသမုဋ္ဌာနာတိ
 လူတော သရာဂါဒိဝိတ္တတော သမုဋ္ဌာနံ ဥပ္ပတ္တိ
 တေသန္တိ လူတောသမုဋ္ဌာနာ။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၅။

လူတ္တရ (တိ) [(၁) လူ+တ္တရက်။ လူ အရွေး-
 ဂတိသု၊ တေ ဂစ္ဆတိ သိလေန လူတ္တရေ၊
 တ္တရက်ပစ္စယော နိပါတနာ။ မောဂ်၊ ပဋိကာ။
 ၅။ ၅၄။ (၂) လူ+တရး နိစဘာဝေန တေ။

ဝိပိဓာန်။ (၃) ပါဠိပဒိကပုဒ်။ ဣတ္ထရသဒ္ဓေါ လာမကတ္တဝါစကော ပါဠိပဒိကော။ ဇာန်၊ ဇွဲ၊ ဇွဲ။ (ဣတ္ထရ-သံ) (၁) (က) တိုတောင်းသော၊ မကြာမြင့်သော၊ တခဏမျှဖြစ်သော၊ အနည်းငယ်မျှသော။ (ခ) ရွှေ့လျော့ပျက်စီးခြင်းသဘောရှိသော။ (၂) ယုတ်ညံ့သော၊ ကဲ့ရဲ့အပ်သော။ (၃) (က) ဣတ္ထရဇော ဝါသော အဝိဿတိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၁၁။ ဣတ္ထရဇောတိ အပ္ပမတ္တကော၊ ကတိ၊ ပါဟမေဝ ဝါသော အဝိဿတိတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။ တဉ္စ ခေါ ဒီဇေန အဉ္စနာ န ဣတ္ထရံ။ အံ၊ ၁။ ၅။ ၀၇။ (က) (ခ) ဣတ္ထရံ ဟိ ခနံ ခညံ၊ ဣတ္ထရံ ဣဓ ဇိဝိတံ။ ဣတ္ထရံ ဣတ္ထရတော ဥတု၊ ဒိပံ ကယိရာဏ ပဏ္ဍိတော။ ပေတ။ ၁။ ၃၆။ ဣတ္ထရန္တိ န စိရကာလဋ္ဌာယိ၊ အနိစ္စံ ဝိပရိကာမဓမ္မံ။ ဣတ္ထရံ ဣဓ ဇိဝိတန္တိ ဣဓ မနုဿလောကေ သတ္တာနံ ဇိဝိတမ္ပိ ဣတ္ထရံ ပရိတ္တံ အပ္ပကံ... ဣတ္ထရံ ပရိတ္တံ ဧကိကံ န စိရဿန္တိ ပညာယ ဥပပဋိက္ခိတု။ ပေတ။ ၄။ ၅၆။ ဣတ္ထရ (အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၄) န္တိ ဂမနဓမ္မံ ဝိနုဿဓမ္မံ။ မူလ၊ ၄။ ၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၀။ (-သုတ္တန်၊ ၃။ ၉၆။ ဝိမာန၊ ၁။ ၂။ ၁။ ပေတ။ ၁။ ၉၈။ ဇာ၊ ၂။ ၂၇။ မဟာနိ၊ ၃။ ၂။ ၃၃။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၀၀။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၄၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။) (၂) ပတိကိန္ဒ နိကိန္ဒ၊ ဣတ္ထရဇော ကုမ္ဘိတာ။ ဇာန်၊ ဇွဲ၊ ဇွဲ။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဣတ္ထရဇော (တိ) [ဣတ္ထရ+ဇော] အခြားသော-မတူသော - ယုတ်ညံ့သော-အမျိုးဇာတ်ရှိသော၊ သူ။ ယတြ ဟိ နာမာယံ ယဋ္ဌိကာဓော ကုမ္ဘကာဓော ဣတ္ထရဇော သမာနော...။ မ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဣတ္ထရဇောတိ အညဇာတိကော၊ မယာ သဋ္ဌိ အသမာနဇာတိကော။ လာမကဇာတိကောတိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉၇။

ဣတ္ထရတာ (တိ) [ဣတ္ထရ+တာ] နည်းပါး-တိုတောင်း-သည်၏အဖြစ်။ ဣတ္ထိ ပညာယ ဣတ္ထရတာယ မန္တိတံ ဂုယံ ဝိဝရတိ န ဇာရေတိ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁၀၀။ ပဗန္ဓကုဏဿ ဣတ္ထရတာယ။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၇၅။

ဣတ္ထရဒဿန (န) [ဣတ္ထရ+ဒဿန] လွှင့်မြှင့်စွာ-မကြာမြင့်သော-တခဏမျှ-တွေ့မြင်ရခြင်း။ န ဝိဿသေ ဣတ္ထရဒဿနေန။ သံ၊ ၁။ ၇၉။ ဣတ္ထရဒဿနေနာတိ လဟကဒဿနေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။ မာ၊ ၂။ ၂၇။ ဣတ္ထရဒဿနေန၊ ဝိဿာသမာပဋိ စတုပ္ပဒဿ။ ဇာ၊ ၁။ ၁၀၅။ ဣတ္ထရဒဿနေနာတိ တခံတိကဒဿနေန။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၇၆။

ဣတ္ထရပစ္စုပ္ပန်နဋ္ဌ (ပ) [ဣတ္ထရ+ပစ္စုပ္ပန်န+အတ္ထ] တခဏမျှ ရွှေ့လှောင်ပေါ်လာတတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ ကြာရှည်စွာ မရောက် မတည်ခြင်းသဘော။ သုပိနကုပမာ ကာမာ ဣတ္ထရပစ္စုပ္ပန်နဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ ၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ ဣတ္ထရပစ္စုပ္ပန်နဋ္ဌေနာတိ အပ္ပတု၊ န ဥပဂန္တု တိဋ္ဌနဋ္ဌေန။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ ဣတ္ထရပစ္စုပ္ပန်နဋ္ဌေန မုဟုတ္ထရမဏိယ (ကရဏိယ)တာယ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ အနဝတ္တိတသဘာဝတာယ ဣတ္ထရပစ္စုပ္ပန်နဋ္ဌေန။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀။

ဣတ္ထရပေမ (တိ) [ဣတ္ထရ+ပေမ] နည်းပါးတိုလျသော-တခဏမျှသာ- ချစ်မြတ်နိုးခြင်းရှိသော၊ သူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဣတ္ထရပ္ပဿာဒ (တိ) [ဣတ္ထရ+ပဿာဒ] နည်းပါးတိုလျသော - မပြည့်စုံသော - တခဏမျှသာ-ကြည်ညိုခြင်း ရှိသော၊ သူ။ ကေစော ပုဂ္ဂလော ဣတ္ထရသဒ္ဓေါ ဟောတိ ဣတ္ထရဘတ္တိ ဣတ္ထရပေမော ဣတ္ထရပ္ပဿာဒေါ၊ အံ၊ ၂။ ၁၄၆။ အဘိ၊ ပ။ ၁၇၅။

ဣတ္ထရာဘတ္ထိ (တိ) [ဣတ္ထရာ+ဘတ္ထိ] နည်းပါးတို့
လျှသော - တဏှဗျသော - ဆည်းကပ်ခြင်းရှိ
သော၊ သူ။ ဣတ္ထရာဗျသော-ကြည့်။

ဣတ္ထရာဝါသ (ပု) [ဣတ္ထရာ+ဝါသ] တဏှဗျနေ
ထိုင်ရာဌာန။ သံသာဓရေ သုဂတိဉ္စ ခုဂတိဉ္စ။
ဣတ္ထရာဝါသောတိ ဘာနိယာန။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၄။
(-ဇာ၊ ၄။ ၁၁၄။)

ဣတ္ထရာသဒ္ဓါ (တိ) [ဣတ္ထရာ+သဒ္ဓါ] နည်းပါး
တို့လျှသော - တဏှဗျသော - ကြည်ညိုခြင်းရှိ
သော၊ မပြည့်စုံသောသဒ္ဓါရှိသော၊ သူ။ ဣတ္ထ-
ရာသဒ္ဓါ (အံ၊ ၂။ ၁၄၆။ အဘိ၊ ပ။ ၁၇၅) တိ
ပရိတ္တသဒ္ဓါ အပရိပုတ္တသဒ္ဓါ။ အံ၊ ၄။ ၁။
၅၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၈။

ဣတ္ထရာသမာပန (တိ) [ဣတ္ထရာ + သမာပန] မကြာမြင့်သေးသော အချိန်က - မနေ့တနေ့
ကမှ - ရောက်သော - ကျင့်ကြံအားထုတ်
သော - ပြည့်စုံစေသော၊ သူ။ ဒိဿရတ္တံ သမာ-
ပနော အယမာယသ္မာ ဣမံ ကုသလံ ဓမ္မံ၊
ဥဒါဟု ဣတ္ထရာသမာပနောတိ။ မ၊ ၁။ ၃၉၃။
ဣတ္ထရာသမာပနော၊ ဟိယျော ဝါ ပရေ ဝါ
ပရသုဝေ ဝါ ဒိဝေသေ သမာပနော၊ မ၊ ၄။ ၂။
၂၈၀။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၀။)

ဣတ္ထရာသမ္ပယုတ္တ (တိ) [ဣတ္ထရာ+သမ္ပယုတ္တ] ယုတ်ညံ့သော ပုဏ္ဏားတို့နှင့်ယှဉ်တွဲနေသော။
အနိတ္တရာ ဣတ္ထရာသမ္ပယုတ္တာ၊ ယညာ ဓ
ဝေဒါ ဓ သုဘောဂ လောကေ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၃၁။
ယညာ ဓ ဝေဒါ ဓ အနိတ္တရာ န လာမကာ
မဟာနုဘာဝါ တေ ဣတ္ထရေဟိ ဗြာဟ္မဏေဟိ
သမ္ပယုတ္တာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၄၇။

ဣတ္ထိ (ဗျ) [(၁) ဣမ+ထံ။ ကစည်း။ ၂၃၄။
၃၉၉။ မောင်၊ ၄။ ၁၀၉။ (၂) ဣဒံ+ထံ။ နိတိ၊
သုတ္တ။ ၄၆၃။ (ဣတ္ထိ-သံ)] နိဒဿန = ညွှန်ပြ
ခြင်း။ ဤသို့၊ ဤအပြား၊ ဤသို့ ထူးထူး
ကွဲပြား ခြားနားသော - အမျိုးအစား -

အဆင့်အတန်း - သူ - အရာဝတ္ထု။ ဝေ ဣတိ
ဣတ္ထိ ဣစ္စေတေ နိဒဿနေ။ ရှ၊ ၃။ ၁၃၄။
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၃။ ၁၃၃။ နိဒဿနေ ဣတိတ္ထိ။
ဇာနိ၊ ၁၁၅၈။ ဣတ္ထေကေသတော သတ္တဿ
ဥစ္စေဒံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညပေန္တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၃၁။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၈။ ဣတ္ထေကေတိ ဣတ္ထိ ကေ၊
ဝေမေကေတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ ဣတ္ထ-
သ္မိတိ ဟောတိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၀၆။ အံ၊ ၁။ ၅၃၃။
ခတ္တိယာဒီသု “ဣဒံ ပကာရော အယ”န္တိ....
ဟောတိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၆။
ဣတ္ထံ သုဒ(အပ၊ ၁။ ၃၄)န္တိ ဣတ္ထန္တိ နိ-
ဒဿနတ္ထေ နိပါတော။ ဣဒံနာ ပကာရေနာ-
တိ အတ္ထော။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။ (-ဒီ၊ ၁။
၁၃၆၊ ၂၀၇။ ဒီ၊ ၂။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၃။ ၈၆။ အံ၊ ၁။
၁၇၁၊ ၅၃၃။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၉၂။ ထေရ၊ ၂။ ၁၉။
ဓရိယာ၊ ၄၂၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၆။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ ဓရိယာ၊
၄။ ၃၂၇။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၈၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။)

ဣတ္ထိ (န) [ဣတ္ထိ+တ္တိ] ဤအပြား၏အဖြစ်၊
ဤထူးထူးကွဲပြား ခြားနားသော အမျိုး
အစား၏ အဖြစ်။ (က) ဤခန္ဓာငါးပါး
အပြား၏အဖြစ်၊ ဤလူ့ ဘဝ၊ နတ်ဘဝစသော
အမျိုးမျိုးသောဘဝ။ (ခ) ဤကာမာဝရ
ခန္ဓာငါးပါး အပြား၏အဖြစ်၊ ဤကာမဘုံ
သား၏အဖြစ်။ (ဂ) ဤလူ့ ခန္ဓာငါးပါး
အပြား၏အဖြစ်၊ ဤလူ၏အဖြစ်၊ ဤလူ့
ဘဝ။ (ဃ) ဤဗြဟ္မာ၏အဖြစ်၊ ဗြဟ္မာ၏
အတ္တဘော၊ ဗြဟ္မာ၏ဘဝ။ (င) ဤ-
ပါး ကွဲပြားသော မင်္ဂလိစွ၏အဖြစ်။ (စ) ဤ
ထူးပြား ခြားနားသော ကိလေသာကုန်ခန်း
စေခြင်းကိစ္စ၏အဖြစ်။ (ဆ) ဤထူးပြား
ခြားနားသော ဖြစ်ဆဲခန္ဓာအစဉ်၏ အဖြစ်။
(ဇ) တောဝတာ ဝနံ ဝတ္တတိ ဣတ္ထိ
ပညာပနာယ။ ဒီ၊ ၂။ ၅၄။ ဣတ္ထိန္တိ ဣတ္ထိ-
ဘဝေါ၊ ခန္တပဉ္စကဏ္ဍေတံ နာမံ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။

၉၄။ လူတ္တတ္ထာယာ (ဒီ၊ ၂၊ ၅၃)တိ လူတ္တ
 အာဝါယ၊ ဝေ ပရိပုတ္တပဉ္စကုန္ဒဘာဝါယာတိ
 အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၂။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၃၅။
 စူဠနိ၊ ၇၊ ၅၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၀၄။ စူဠနိ၊ ၄၊
 ၁၂။) (က) (ခ) ယေန မိဓေကဓမ္မေ
 သတ္တာတမ္ပာ ကာယာ စုတာ အာဂါမိနော
 ဟောန္တိ အာဂန္တာဓော လူတ္တတ္ထံ။ ... အနာ-
 ဂန္တာဓော လူတ္တတ္ထံ။ အံ၊ ၁၊ ၄၇၈။ အာဂန္တာ-
 ဓော လူတ္တတ္ထန္တိ လူတ္တဘာဝံ ကာမာဝဓရ-
 ပဉ္စကုန္ဒဘာဝမေဝ အာဂန္တာဓော။ ... အနာ-
 ဂန္တာဓော လူတ္တတ္ထန္တိ ဣမံ ခန္ဓပဉ္စကံ အနာ-
 ဂန္တာဓော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇၀။ (က) (ဂ)
 လူတ္တတ္ထံ အာဂစ္ဆန္တိ (ဒီ၊ ၃၊ ၇၀) လူတ္တဘာဝံ
 မနုဿတ္ထံ အာဂစ္ဆန္တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၉။ အာ-
 ဂန္တာ လူတ္တတ္ထံ (အံ၊ ၁၊ ၆၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၅၉)-
 န္တိ လူတ္တတ္ထံ မာနုသကပဉ္စကုန္ဒဘာဝမေဝ
 အာဂန္တာ ဟောတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇။ မနုဿတ္ထ-
 ဘာဝသင်္ခါတံ လူတ္တဘာဝံ အာဂမနဓမ္မော
 မနုဿေသု ဥပုဋ္ဌနသီလောတိ အတ္ထော။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၈၆။ (က) (ဃ) အပဟာဝ-
 တ အညေပိ သတ္တာ လူတ္တတ္ထံ အာဂစ္ဆေယျ။
 ဒီ၊ ၁၊ ၁၇။ လူတ္တတ္ထန္တိ လူတ္တဘာဝံ ဗြဟ္မဘာဝံ။
 ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀၃။ ယသ္မာ ပန လူတ္တန္တိ ဗြဟ္မတ္ထ-
 ဘာဝေါ ဣဓာမိပေတော၊ တသ္မာ “ဗြဟ္မ-
 ဘာဝန္တိ အတ္ထော”တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၈။ (က)
 (င) (စ) (ဆ) ခိကာ ဇောတိ ဝုသိတံ ဗြဟ္မ-
 ဓရိယံ ကတံ ကရဏိယံ နာမရံ လူတ္တတ္ထာယ။
 ဝိ၊ ၁၊ ၆။ ဒီ၊ ၁၊ ၇၉။ မ၊ ၁၊ ၂၈။ သံ၊ ၁၊ ၁၄၂။
 အံ၊ ၁၊ ၁၆၅။ သုတ္တနိ၊ ၂၊ ၉၃။ နာမရံ လူတ္တတ္ထာ-
 ယာတိ ဣဒါနိ ပန လူတ္တဘာဝါယ (လူတ္တ-
 မ္ဘာဝါယ) ဝေ သောဠသဝိဓကိစ္စဘာဝါယ
 ကိလေသက္ခယဘာဝါယ(ကိလေသက္ခယာယ)
 ဝါ ကတ္တဗ္ဗံ မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စံ မေ နတ္ထိတိ
 ပဇာနာတိ (အဗ္ဗညာသိ)။ အထဝါ လူတ္တ-
 တ္ထာယာတိ လူတ္တဘာဝတော (လူတ္တမ္ဘာဝ-
 တော) ဣမသ္မာ ဝေ ပကာရာ ဣဒါနိ ဝတ္တ-

မာနက္ခန္ဓသန္တာနာ အပရံ ခန္ဓသန္တာနံ မယံ
 နတ္ထိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀၂။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၂၊ ၁၈၅။
 သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၈၈။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၈။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
 ၁၊ ၁၄၂။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၇။) လူတ္တဘာဝည-
 တာဘာဝ-လည်း ကြည့်။

လူတ္တတ္ထ^၂ (န) [လူတ္ထိ+တ္ထ]မိန်းမ၏အမြစ်၊ (က)
 မိန်းမဖြစ်ကြောင်းရပ်၊ အမမီးစေ့ရပ်၊ လူတ္ထိ-
 ဘာဝရပ်၊ လူတ္ထိခြံး (ခ) မိန်းမဘာဝ၊ မိန်းမ၏
 ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း။ (က) ယံ လူတ္ထိယာ
 လူတ္ထိလိက် လူတ္ထိနိမိတ္တံ လူတ္ထိကုတ္တံ လူတ္ထာ-
 ကပေါ လူတ္တတ္ထံ လူတ္ထိဘာဝေါ (လူတ္ထိတ္ထံ
 လူတ္ထိဘာဝေါ-သျှာ)ဣဒံ တံ ရူပံ လူတ္ထိခြံယံ။
 အဘိ၊ ၈၊ ၁၆၈။ အဘိ၊ ၀၊ ၁၂၉။ လူတ္တတ္ထံ
 လူတ္ထိဘာဝေါတိ ဥဘယမ္ပိ ကေတ္တံ၊ လူတ္ထိသ-
 ဘာဝေါတိ အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၇၈။
 (ခ) လူတ္ထိ လူတ္တတ္ထံ နာတိဝတ္တတိ။ အံ၊ ၂။
 ၄၄၀။

လူတ္တန္တရ (တိ) [လူတ္ထိ+အန္တရ] အခြားသော
 ယဉ်မောင်းနှင့်သော မိန်းမရှိသော (ယဉ်
 မောင်းနှင့်သော ယောကျ်ားမဟုတ်ပဲ မိန်းမ
 ဖြစ်နေသော)။ ဆဗ္ဗဂိုယာ တိက္ကမံ ယာနေန
 ယာယန္တိ လူတ္ထိယုတ္တေနပိ ပုရိသန္တရေန၊
 ပုရိသယုတ္တေနပိ လူတ္တန္တရေန။ ဝိ၊ ၃၊ ၂၈၀။
 လူတ္တန္တရေနာတိ လူတ္ထိသာရထိနာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။
 ၃၆၉။ ပုရိသန္တရ၊ (ပါမိတ်၊ ယော၊ ၃၃၈)
 လည်း ကြည့်။

လူတ္တန္ဒာမ (တိ) [(ခ) လူတ္ထံ+နာမ။ (၂)
 လူဒံ+နာမ။ လူဒံသဒ္ဓါကို လူတ္ထံပြု။ နိတိ၊
 သုတ္တ၊ ၅၂။ (၃) ဝေ+နာမ။ ဝေသဒ္ဓါကို
 လူတ္ထံပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၈၄၆။] ဤသို့သော
 အမည်ရှိသော။ လူတ္တန္ဒာမော တိက္ကမံ၊
 ဝိ၊ ၁၊ ၂၂။ အဟံ အယျေ လူတ္တန္ဒာမာ လူတ္တ-
 န္ဒာမာယ အယျာယ သိက္ခမာနာ။ ဝိ၊ ၂။
 ၄၁၉။ လူတ္တံ နာမံ(သြကာသံ)အာဂစ္ဆာ(ဝိ၊ ၂။
 ၂၈၆) တိ ဝေနာမကံ ဌာနံ အာဂစ္ဆာတိ

အတ္တောဝိဇ္ဇာဝိညာဉ်(ဝိညာဉ်-၇၂၂၊
ဝိညာဉ် ၇၂၂၊ ဝိညာဉ် ၇၂၂၊ ဝိညာဉ် ၇၂၂၊
၇၂၂၊ ၇၂၂၊ သာသနာ ၇၂၂၊ ၇၂၂)

လူ့စွဲ(ဆွဲ)ဘာဝ-လူ့စွဲမှတ် (ပ) [လူ့စွဲ+ဘာဝ]
၀) လူ့စွဲမှတ်နှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းကြည့်။

လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ (ပ) [လူ့စွဲဘာဝ+အညာဉ်ဘာဝ] (၁) ဤအခြား၏ အဖြစ်နှင့် အခြားသော အခြား၏အဖြစ်။ (က) ဤ စကြာဝဠာနှင့် အခြားသော (၉၉၉) မျိုး သော စကြာဝဠာ။ (ခ) ဤရရှိထားပြီး သော အတ္တဘောနှင့် အခြားသော ဥပပတ္တိ ဘဝတမျိုး။ (ဂ) ဤလူ့အဖြစ်နှင့် အခြားသော သတ္တဝါအပေါင်း၏ အဖြစ်။ (ဃ) ဤလူ့၏အဖြစ်နှင့် ထိုမှတစ်ပါးသော တိရစ္ဆာန်၏အဖြစ်။ (တိ) (၂) ဤအခြား၏ အဖြစ်၊ အခြားသော အခြား၏အဖြစ်ရှိ သော။ (က) ဤလူ့၏အဖြစ်နှင့်အခြားသော သတ္တဝါ၏အဖြစ်ရှိသော။ (ခ) ထိုသို့သတ္တဝါ တို့၏ ဤယခုပစ္စုပ္ပန်အတ္တဘောနှင့် အခြား သော အနာဂတ်အတ္တဘောရှိသော။ (ဂ) ဤ ယခုအတ္တဘောကိုသို့သော အလားတူ အခြားအတ္တဘောနှင့်အလားတူ မဟုတ်သော အခြားအတ္တဘောရှိသော။ (၁) (က) လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ၊ သတ္တာနံ အာဂတိံ ဂတိံ။ မ၊ ၁၄၀၄။ လူ့စွဲဘာဝတိ လူ့စွဲ စက္ကဝါဠာ၊ အညာဉ်ဘာဝတိ လူ့စွဲဘာဝ သေသံ ကျေနသဟဿံ။ မ၊ ၅၂၊ ၃၀၅။ (ခ) လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ သံသာရံ နာတိဝတ္ထု ခေါ။ လူတိဝုတ်။ ၂၅၈။ လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ၌ လူ့စွဲ ယထာပဋိလက္ခဏာဘာဝဉ္စေ ဥပပတ္တိဘဝဉ္စေရသင်္ခါတိ လူ့စွဲဘာဝ အညာဉ်ဘာဝညာဉ်ဘာဝ၌ သံသာရံ နာတိဝတ္ထု ခေါ။ လူတိဝုတ်။ ၂၅၈။ (ဂ) လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ အဝိဇ္ဇာယော သာ ဂတိံ။ သုတ္တန်။ ၃၉၂။ လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ၌ လူ့စွဲ မနုဿဘာဝ၊

လူ့စွဲဘာဝ အဝိဇ္ဇာယော အညာဉ်ဘာဝညာဉ်ဘာဝ သုတ္တန်။ ၅၂၊ ၂၂၂။ (ဃ) လူ့စွဲမှတ်ညာဉ်ဘာဝ၊ စာသနာ ပဋိပက္ခိကေ ဌိတော။ ထေရ။ ၃၃၈။ လူ့စွဲမှတ် မနုဿဘာဝ တတော အညာဉ်ဘာဝ တိရစ္ဆာန်ဘာဝဉ္စေ... ဇာနာမိ ထေရ။ ၅၂၊ ၃၄၇။ (တိ) (၂) လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ သံသာရံ နာတိဝတ္ထု ခေါ။ စာ။ ၁၊ ၃၁၆။ လူတိဝုတ်။ ၂၀၁။ သုတ္တန်။ ၃၉၄။ စူဠန်။ ၂၁၁။ အဘိဋ္ဌာ။ ၁၊ ၃၉၆။ စူဠန်။ ၄။ ၁၀၇။ လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝ၌ လူ့စွဲဘာဝတိ ၀ အညာဉ်ဘာဝတိ ၀ လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝတိ။ သော တေသံ အတ္တိတိ လူ့စွဲဘာဝညာဉ်ဘာဝတိ။ သံသာရော၊ တံ။ တတ္ထ လူ့စွဲဘာဝတိ မနုဿတ္တံ၊ အညာဉ်ဘာဝတိ တတော အဝိဇ္ဇာသတ္တာဝါသာ။ လူ့စွဲဘာဝတိ ဝါ တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ပစ္စုပ္ပန် အတ္တဘာဝတိ။ အညာဉ်ဘာဝတိ အနာဂတတ္တဘာဝတိ။ ဧဝံပေါ ဝါ အညာဉ်ဘာဝတိ လူ့စွဲဘာဝတိ။ န ဧဝံပေါ အညာဉ်ဘာဝတိ။ လူတိဝုတ်။ ၄။ ၅၇။ အံ၊ ၅၂၊ ၂၂၉။ (- အံ၊ ၅၂၊ ၂၅၆။ မူလဋီ။ ၁၊ ၁၆၈။)

လူ့စွဲမှတ် (တိ) [လူ့စွဲ+ဘာဝ] ဤတစုံတခု သော အထူးအခြား-ဤထူးခြားမှုတခုခု- သို့ရောက်သောသို့။ လူ့စွဲမှတ်တထာ လက္ခဏေ ကရကဝစနံ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၆၆။ ကင်္ခါ။ ၁၇၈။ လူ့စွဲမှတ်တထာတိ ကင်္ခါ ပကာရံ ပတ္တယံ။ ကင်္ခါ။ ၃၂၇။

လူ့စွဲမှတ်ကွာန (န) [လူ့စွဲမှတ်+အကွာန]
လူ့စွဲမှတ်တသုန္ဒရနှင့်အနက်တူ။ လူ့စွဲမှတ်- တကွာနသု သာသနာ အေဒေဟော မာတရံ ပတိ။ ရှု၊ ၃၊ ၁၄၂။ နိတိ၊ သုတ္တန်။ ၅၀၄။

လူ့စွဲမှတ်လက္ခဏ (န) [လူ့စွဲမှတ်+လက္ခဏ]
ဤတစုံတခုသော အထူးအခြား- ဤထူးခြားမှုတခုခု- သို့ရောက်သောသို့ကို မှတ်သား

ကြောင်းဖြစ်သောအနက်။ ဣတ္ထမူတာလက္ခဏေ။ ဣပံ ပကာရံ ပတ္တော ပုဂ္ဂလောတိ ဝေ ဝတ္တပ္ပဿ ဣတ္ထမူတာယ လက္ခဏေ တတိယာဝိဘတ္တိ ဟေတိ။ နိတိသုတ္တံ။ ၅၉၈။ (- ရှ၊ နာ။ ၁၄၉။)

ဣတ္ထမူတာချာနတ္ထ (ပ) [ဣတ္ထမူတ+အာချာနတ္ထ] (က) ဤတစုံတခုသော အထူးအပြား- ဤထူးခြားမှုတစုံတခု- ဤဂုဏ်ထူးတခုခု - သို့ရောက်သောသူကို - ပြောကြားခြင်းအနက် - ပြောကြား သိစေတတ်သော သမ္ပန်အနက်။ (ခ) ဤသို့သော အထူးအပြား- ဤသို့သောဂုဏ်ထူး- ဖြစ်သည်ဟု- ပြောကြားခြင်း အနက် - ပြောကြားသိစေတတ်သောသမ္ပန်အနက်။ ဣတ္ထမူတာချာနတ္ထေ ဥပယောဂဝေဒန (ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၄။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂၈။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။) နှိ ဣတ္ထံ ဣပံ ပကာရံ ဘူတော အာပနောတိ ဣတ္ထမူတော၊ တဿ အာချာနံ ဣတ္ထမူတာချာနံ၊ သောယေဝ အတ္ထော ဣတ္ထမူတာချာနတ္ထော။ အထ ဝါ ဣတ္ထံ ဝေ ပကာရော ဘူတော ဇောတောတိ ဝေ ကထနတ္ထော ဣတ္ထမူတာချာနတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၄။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၄၃။ (- စိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ ၂၉၂။ သိ၊ ဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၁၉။ မ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၅။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၂။) ဣတ္ထမူတာချာနတ္ထ၏ အကျယ်ကို ၎င်းဋီကာများနှင့်တကွ။ မောက်၊ သျှ၊ ၂။ ၈-သုတ်နှင့် ပုဒ်စစ်တို့၌ ကြည့်။

ဣတ္ထာကပ္ပ (ပ) [ဣတ္ထိ+အာကပ္ပ] (က) မိန်းမ၏- အသွင်အပြင်- အမူအရာ- မသန့်ရှင်းသော သွားပုံ လာပုံ ဝတ်ရုံပုံ စသော ဟန်ပန်အမူအရာ။ (ခ) မိန်းမ၏ အသွင်သဏ္ဌာန်။ ဣတ္ထိ ဘိက္ခုဝေ အဇ္ဈတ္တံ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ မနုဿိကဓာရေတိ ဣတ္ထိကုတ္တံ ဣတ္ထာကပ္ပံ ဣတ္ထိဝိမံ ဣတ္ထိစ္ဆန္တံ ဣတ္ထိဿရံ ဣတ္ထာလင်္ကာရံ။ အံ၊ ၂။ ၄၄၀။ ဣတ္ထာကပ္ပန္တိ နိဝါသနပါရူပနာဒိ-

ဣတ္ထိအာကပ္ပံ၊ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၈။ အာကပ္ပေါတိ ဂမနာဒိအာကာရော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၅၇။ အဝိသဒဋ္ဌာနဂမနာဒိကော အာကာရော ဣတ္ထာကပ္ပေါ။ အပဓော နယော.... ဣတ္ထိသဏ္ဌာနံ ဣတ္ထာကပ္ပေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၅။ ဣတ္ထတ္ထံလည်း ကြည့်။

ဣတ္ထာကရ (ပ) [ဣတ္ထိ+အာကရ] မိန်းမရတနာ- မိန်းမမြတ်- ပေါ်ထွန်းရာအရပ်။ မဗ္ဗရန္တံ နာမ ဣတ္ထာကရော။ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၈။ ဣတ္ထာကရေတိ ဣတ္ထိရတနဿ ဥပ္ပတ္တိဋ္ဌာနံ၊ သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၆၆။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၅၂။

ဣတ္ထာဂါရ (န) [ဣတ္ထိ+အဂါရ] မောင်းမ- မိဖုရား- တို့၏အဆောင်၊ မောင်းမ မိဖုရားအပေါင်း။ တေနဟာနန္တ ရညော ဣတ္ထာဂါရံ ဓမ္မံ ဝါစေဟိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၆။ ဗိမ္ဗိသာဓေ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗော ဣတ္ထာဂါရဉ္စ ဗုဒ္ဓပ္ပမုခေါ စ ဘိက္ခုသံဃော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၂။ ဣတ္ထာဂါရေဟိ (ဇေ၊ ၂။ ၂၉) တိ ဒါသိယော ဥပါဒါယ ဣတ္ထိယော ဣတ္ထာဂါရ နာမ။ ဇေ၊ ဋ္ဌ၊ ၅။ ၂၀၀။ (- စိ၊ ၂။ ၁၅၅။ သံ၊ ၁။ ၅၇၇။ အံ၊ ၂။ ၃၂၄။)

ဣတ္ထာဓိပ္ပါယ (တိ) [ဣတ္ထိ+အဓိပ္ပါယ] မိန်းမ၌ အလိုဆန္ဒရှိသော၊ မိန်းမနှင့် ပေါင်းပေါင်းလိုသော၊ သူ။ ပုရိသော ဘိက္ခုဝေ ဣတ္ထာဓိပ္ပါယော၊ အပ္ပံ ရတ္တိယာ သုပတိ ဗဟံ ဂေဂတိ။ အံ၊ ၂။ ၁၃၈။

ဣတ္ထာဓိမုတ္တ (တိ) [ဣတ္ထိ+အဓိမုတ္တ] မိန်းမ၌ စိတ်ဝင်စားသော၊ မိန်းမကို အလိုရှိသော၊ သူ။ ဟံယဒေဝ ဓာတု သတ္တာ အဓိမုတ္တန္တိ.... ကေစိ ဣတ္ထာဓိမုတ္တာ။ နေတ္ထိ၊ ၈။ ၁။

ဣတ္ထာဓိဝေဒနကုသလ (တိ) [ဣတ္ထိ+အဓိဝေဒန+ကုသလ] မိန်းမ၏ နာမည် ပညတ်၌ လိမ်မာသော၊ သူ။ ဣတ္ထာဓိဝေဒနကုသလော ပုရိသာဓိဝေဒန ကုသလော နပုံသကာဓိဝေဒနကုသလော။ နေတ္ထိ၊ ၂၉။

ဣတ္ထာလင်္ကာရ (ပု) [ဣတ္ထိ+အလင်္ကာရ] မိန်းမ
တို့၏ အဆင်တန်ဆာ။ ယာ ပန သိက္ခုနီ
ဣတ္ထာလင်္ကာရံ ဓာရေယျ ပါမိတ္ထိယံ။ ဝိ၊ ၂။
၄၅၅။ ဣတ္ထာလင်္ကာရ (အံ၊ ၂။ ၄၄၀) နှိ
ဣတ္ထိယာ ပဿာနေဘဏ္ဍံ။ အံ၊ ၄။ ၁၆၈။
(-ကခါ၊ ၃၅၁။)

ဣတ္ထိကရံ (န) [ဣတ္ထိ+အရံ] မိန်းမမြတ်တို့၏
အင်္ဂါလက္ခဏာ။ ဣတ္ထိအင်္ဂေ ပထိဋ္ဌိတာ။
အပ၊ ၂။ ၂၆၆။

ဣတ္ထိဥဘတောဗျဉ္ဇနက (ပု) [ဣတ္ထိ+ဥဘတော-
ဗျဉ္ဇနက] ဣတ္ထိဘာဝရုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သော
ဥဘတောဗျဉ္ဇနက။ နှစ်မျိုးသောကံကြောင့်
မိန်းမနိမိတ် ယောကျ်ားနိမိတ် နှစ်မျိုးရှိသော
မိန်းမ၊ မိန်းမ ဥဘတောဗျဉ္ဇနက။ ဣတ္ထိဥဘ-
တောဗျဉ္ဇနကော (ဝိ၊ ၄။ ၁၂၀၆) တိ ဣတ္ထိ-
န္ဒြိယယုတ္တော။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂၄။ ဣတ္ထိဘာဝ-
န လက္ခိတော ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော ဣတ္ထိ-
ဥဘတောဗျဉ္ဇနကော။ ပါမိတ်၊ ယော။
၂၆၆။ (-ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁၃၇။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၂။ ကခါ၊ ၄။ ၁၇၄။)

ဣတ္ထိကထာ (ထိ) [ဣတ္ထိ+ကထာ] မိန်းမကို
စွဲ၍ ဖြစ်သောစကား။ မိန်းမနှင့်စပ်သည့်သော
စကား။ (တိရစ္ဆာနကထာ)။ တိရစ္ဆာနကထံ
ကထေန္တိ။ သေယျထိဝံ၊ ဓာကထံ -
ဣတ္ထိကထံ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၁၃။ (-ဝိ၊ ၃။ ၂၇၆။ ဝိ၊ ၁။
၇၊ ၁၆၇။ ဝိ၊ ၃။ ၃၀။ မ၊ ၂။ ၁၀၃။ မ၊ ၃။ ၁၅၅။
သံ၊ ၃။ ၃၆၈။ အံ၊ ၃။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁၈၆။ မ၊ ၄။
၁၅၆။ သံ၊ ၄။ ၃၂၆။ အံ၊ ၄။ ၃၁၉။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၉၉။)

ဣတ္ထိကာ (ထိ) [ဣတ္ထိ+က+အာ။ နိတိ၊
သုတ္တ၊ ၈၃၅။ မောဂါ၊ ၄။ ၄၀။] ကဲ့ရဲ့အပ်
သော-ယုတ်ညံ့သော-မိန်းမ၊ မိန်းမယုတ်၊
အသိဉာဏ်နည်းသော မိန်းမ။ ဣတ္ထိကာယ
ဣတ္ထိဓန (ဝိ၊ ၁။ ၁၉) နှိ ဟိဋ္ဌေန္တော အာယ။

ဝိ၊ ၄။ ၁၁၇၆။ နိက္ကမဿ ပလံ ပဿ၊ ယထိဒံ
ပါယုကိတ္တိကာ။ ဝိမာန၊ ၂၂။ ဣတ္ထိကာ ဒုဂ္ဂလ-
ဗဟဿ ဗုဒ္ဓိကာယိ သမာနာ ပါယုကိ။ ဝိမာန၊
၄။ ၈၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၁၂။ မ၊ ၃။ ၁၆၃။ အပ၊ ၂။
၂၁၀။)

ဣတ္ထိကာမ (ပု) [ဣတ္ထိ+ကာမ] မိန်းမနှင့်တကွ
အခြားကာမဂုဏ်အာရုံ။ ဣဓေကေစ္စော မာလံ
ကုဏ္ဍလိ သုနာတော...ဣတ္ထိကာမေဟိ ဓာဓာ
မညေ ပရိဓာရေန္တော။ သံ၊ ၂။ ၅၂၃။ ဣတ္ထိ-
ကာမေဟိတိ ဣတ္ထိဟိ သဒ္ဓိကာမာ ဣတ္ထိ-
ကာမာ။ သံ၊ ၄။ ၃၁၄၆။ ဣတ္ထိကာမေဟိတိ
ဣတ္ထိဟိဓေဝ တဒညကာမေဟိ စ။ သံ၊ ၄။ ၂။
၃၈၆။

ဣတ္ထိကာရဏ (န) [ဣတ္ထိ+ကာရဏ] မိန်းမ ဟု
သော အကြောင်း။ န ဣတ္ထိကာရဏာ ဓာဓာ၊
ပုတ္တံ သာတေတုမရဟသိ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၅၄။
ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၃။

ဣတ္ထိကုတ္တ (န) [ဣတ္ထိ+ကုတ္တ] (က) မိန်းမ၏
အပြုအမူ၊ ငယ်စဉ်အခါ၌ ဗန်းစကောငယ်
စသည်တို့ဖြင့် ကစားတတ်ခြင်း စသော မိန်း
မ၏ ပင်ကိုယ်အလေ့အလာ ဝါသနာ။ (ခ)
မိန်းမ၏ - အမူအရာ - မသန့်ရှင်းသော ရပ်
ခြင်း သွားခြင်း ထိုင်ခြင်း ခဲစားခြင်း စသော
ဟန့်ပန့်အမူအရာ။ ဣတ္ထိကုတ္တ (အံ၊ ၂။ ၄၄၀) နှိ
ဣတ္ထိကိရိယံ။ အံ၊ ၄။ ၁၆၈။ ကုတ္တန္တိ ကိရိ-
ယာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁၃၇၇။ ဓဟရကာလေဝိ
သုပ္ပကမုသလကာပီဟိ ကိဋ္ဌာ၊ မတ္တိကတက္ကေန
သုတ္တကန္တနာဒိ စ ဣတ္ထိကုတ္တံ၊ ဣတ္ထိကိရိယာတိ
အတ္တော။ - အပဓာနယော... အဝိသဒ-
ဋ္ဌာန ဂမန နိသဇ္ဇာခါဒန ဘောဇနာဒိကာ
ဣတ္ထိကုတ္တံ။ ဝိသဒ္ဓိ၊ ၄။ ၉၅။ ဣတ္တန္တံ၊
ဣတ္တာကပ္ပလည်း ကြည့်။

ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟဏ (န) [ဣတ္ထိ+ကုမာရိ-
ကာ+ပဋိဂ္ဂဟဏ] မိန်းမအို၊ မိန်းမပျိုတို့ကို-

အလှူခံခြင်း-လက်ခံခြင်း။ ဣတ္ထိကုမာရိ-
ကပဋိဂ္ဂဟကာ ပဋိဝိရတော၊ ဒီ၊ ၁၊ ၅။ မ၊ ၁။
၂၃၇။ မ၊ ၂၊ ၃၇၁။ မ၊ ၃၊ ၁၃။ အံ၊ ၁။ ၅၃၀။
အဘိ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဣတ္ထိတိ ပုရိသန္တရဂတာ၊
ဣတရာ ကုမာရိကာ နာမ တာသံ ပဋိဂ္ဂဟ-
ကံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၆။ မ၊ ၁။ ၂၊ ၁၁၃။ အဘိ၊ ၁။
၃။ ၈၉။

ဣတ္ထိဂန္ထ (ပ) [ဣတ္ထိ+ဂန္ထ] မိန်းမ၏အနံ့။
ဣတ္ထိဂန္ဓော ဘိက္ခုဝေ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိ-
ယာဒါယ တိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ဣတ္ထိဂန္ဓောတိ
ဣတ္ထိယာ စတုသမုဋ္ဌာနိကံ ဂန္ဓာယတနံ။
အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၀။ (-ထေရ၊ ၃၊ ၂။ ထေရ၊ ၁။ ၂။
၂၇၈။)

ဣတ္ထိဂမ္မ (ပ) [ဣတ္ထိ+ဂမ္မ] မိန်းမအပေါင်း။ ဣတ္ထိ-
ဂမ္မဿ ပဝရာ(ဥတ္တမာ)။ ဇော၊ ၁။ ၃၇၅။ အပ၊
၂။ ၂၆၁။ ဣတ္ထိဂမ္မဿာတိ ဣတ္ထိဂဏဿ။
ဇော၊ ၁။ ၁။ ၂၆၅။

ဣတ္ထိစိတ္တ (န) [ဣတ္ထိ+စိတ္တ] မိန်းမအဖြစ်၌
လိုလားသောစိတ်။ မိန်းမဖြစ်လိုသောစိတ်။
ဣတ္ထိစိတ္တံ ဝိရာဇေတော (ပေတ၊ ၁။ ၁၆၆)တိ
ဣတ္ထိဘာဝေ စိတ္တံ အဗ္ဗာသယံ အဘိရုစိ-
ဝိရာဇေတော ဣတ္ထိဘာဝေ ဝိရတ္တစိတ္တာ ဟုတော။
ပေတ၊ ၁။ ၁။ ၁၅၅။

ဣတ္ထိစ္ဆန္ဒ (ပ) [ဣတ္ထိ+ဆန္ဒ] မိန်းမ၏အလိုဆန္ဒ။
ဣတ္ထိစ္ဆန္ဒ (အံ၊ ၂။ ၄၄၀) ဣတ္ထိယာ အဗ္ဗာ-
သယစ္ဆန္ဒ။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၆၈။

ဣတ္ထိဇန (ပ) [ဣတ္ထိ+ဇန] မိန်းမဖြစ်သောလူ။
အလကံတပရိယတ္တေ ဣတ္ထိဇနေ အသုဘ-
သညံ ဥပ္ပါဒေတော။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၂၀၃။ အံ၊ ၁။ ၁။
၁၇၄။

ဣတ္ထိတ္တ (န) [ဣတ္ထိ+တ္တ] မိန်းမ၏အဖြစ်။ (က)
မိန်းမဖြစ်ကြောင်းရုပ်၊ ဣတ္ထိဘာဝရုပ်။ (ခ)
မိန်းမဘဝ၊ မိန်းမ၏ ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း
(က) ဣတ္ထတ္တ (က) အနက်ကြည့်။ (ခ)

သာ ဣတ္ထိတ္တံ ဝိရာဇေတော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၁၆။
(-ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၉၈။ ဒီ၊ ၁။ ၂။ ၂၇၁။)

ဣတ္ထိတ္တိ(ဋ္ဌိ)က (တိ) [ဣတ္ထိ+အတ္ထိ+က] မိန်းမ
ကို အလိုရှိသောသူ။ ဣတ္ထိ ဣတ္ထိတ္တိကဿ
(ဣတ္ထိဋ္ဌိကဿ)။ ဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။

ဣတ္ထိဒါန (န) [ဣတ္ထိ+ဒါန] မိန်းမကို ပေးလှူ
ခြင်း။ မိန်းမအလှူ။ (ကောင်းမှုကုသိုလ်ဟု
လူအများက ခေါ်ဝေါ် သမုတ် ထားအပ်ပါ)
သော်လည်း မကောင်းမှုကုသိုလ်စစ်စစ် ဖြစ်
နေသော ဒါနငါးမျိုးတို့တွင် တမျိုးအပါအဝင်
ဖြစ်သော ဣတ္ထိဒါန) မဇ္ဇဒါနံ သမဇ္ဇဒါနံ
ဣတ္ထိဒါနံ ဥသဘဒါနံ စိတ္တကမ္မဒါနံ။ ဝိ၊ ၅။
၂၃၁။

ဣတ္ထိဇန (န) [ဣတ္ထိ+ဇန] မိန်းမ၏-ဥစ္စာ-
ပစ္စည်း။ ဣတ္ထိကဿ ဣတ္ထိဇနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၉။

ဣတ္ထိဇတ္တ (ပ) [ဣတ္ထိ+ဇတ္တ] မိန်းမအပျော်
ကြွေးသော၊ မိန်းမလိုက်စားသောသူ။ ဣတ္ထိ-
ဇတ္တော သုရာဇတ္တော။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၀၉။ သုတ္တနိ။
၂၉၆။ ဣတ္ထိဇတ္တောတိ ဣတ္ထိသု သာရတ္တော၊
ယံကိဉ္စိ အတ္ထိ၊ တံ သဗ္ဗမ္ပိ ဧတော အပရာပရံ
ဣတ္ထိ သင်္ဂဏှာတိ။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။ ၁၅၄။

ဣတ္ထိနိမိတ္တ (န) [ဣတ္ထိ+နိမိတ္တ] (၁) မိန်းမ၏
နိမိတ်၊ မိန်းမဟု သိကြောင်းအမှတ်အသား။
(ရင်သား ဖွံ့ဖြိုးခြင်း၊ မုတ်ဆိတ်ကြင်
စွယ်မရှိခြင်း အသံ၏ အလိုသဘော အသံ
နေအသံထားစသည်) (၂) မိန်းမ၏နိမိတ်၊
မိန်းမ၏ တင့်တယ်သော - အခြင်းအရာ
- အကြောင်းအရာ။ (၃) မိန်းမ၏
နိမိတ်၊ မိန်းမအင်္ဂါတော်။ (၁) ထနမံသာ-
ဝိသဒတာ၊ နိမ္မဿဒါဋ္ဌိတာ၊ ကေသပန္နနံ၊
ဝတ္ထုဂ္ဂဟဏန္တ ဣတ္ထိတိ သဉ္ဇာနနဿ ပစ္စယဘာ-
ဝတော ဣတ္ထိနိမိတ္တံ။ သရာဓိပ္ပါယာ ဣတ္ထိ-
နိမိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၉၅။ (-အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၁၆၈။
အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၄၇) ဣတ္ထတ္တံ

လည်း ကြည့်။ (၂) လူကြီးမိတ္တ(အံ၊ ၄၁။ ၂၈)။ လူကြီးယာ သုဘနိမိတ္တ သုဘာကာရန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အံ၊ ၄၁။ ၁၉၇။ (၃) လူကြီးမိတ္တေ စက္ကာရိ ပဿာနိ ဝေမဇ္ဈဉ္ဇာတိ ပဉ္စဌာနာနိ လဗ္ဗန္တိ။ ဝိ၊ ၄၁။ ၂၂။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၂။)

လူကြီးနိဗ္ဗာန် (န) [လူကြီး+လူကြီး] လူကြီးနိဗ္ဗာန် အဓိပ္ပာယ်တော်နှင့် မဆိုင်ပဲ အမည်တော်၏ သီးသန့် တဦးတည်းပိုင်ဆိုင်သော လူကြီးနိဗ္ဗာန်၊ လူကြီးလိဂ်၊ လူကြီးမိတ္တ၊ လူကြီးကုတ္တ၊ လူကြီးကပ္ပ - တို့၌ စီးမိုးအုပ်ချုပ်သော - တို့၏ အကြောင်းတရား - အကြီးအကဲဖြစ်သော - ရုပ်၊ လူကြီးဘဝရုပ်၊ အမေဃိုးစေရုပ်။ လူကြီးတံ လူကြီးနိဗ္ဗာန် (အဘိ၊ ၈။ ၁၆၈) ၏ လူကြီး... နိဗ္ဗာန်မဟုတ်ဘဲ ပန လူကြီးယာ ဝေ လူကြီးနိဗ္ဗာန်။ အဘိ၊ ၄၁။ ၂၇၈။ လူကြီးလိဂ်၊ ဒီသု ဝေ ၈ အဓိပ္ပာယ်တော်တော်လည်း လူကြီးဟော ဝုတ္တံ။ မုသု၊ ၄၁။ ၁၇၀။ မာဝိသတိန္ဒြိယာနိ...လူကြီးနိဗ္ဗာန် ပုရိသိန္ဒြိယံ။ အဘိ၊ ၁၂။ ၁၂၈။ လူကြီးဘဝေ လူကြီး ကာရေဘိတိ လူကြီးနိဗ္ဗာန်။ အဘိ၊ ၄၁။ ၂၈၈။ (-သံ၊ ၃။ ၁၇၉။ အံ၊ ၂။ ၄၄၀။ အဘိ၊ ၁၂။ ၂၈၂။ ပရိသံ၊ ၉။ သံ၊ ၄၁။ ၂၆၉။ ပရိသံ၊ ၄၁။ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၁။ ၉၅။) လူကြီးလည်း ကြည့်။

လူကြီးပစ္စုပ္ပန် (ထိ) [လူကြီး+ပစ္စုပ္ပန်+အာ] မိန်းမ နိမိတ်-ချိုတဲ့-မိန်းမ-သော မိန်းမ၊ မိန်းမ အင်္ဂါတော် မရှိသော မိန်းမ၊ မိန်းမပစ္စုပ္ပန်။ အက္ခရာသတ် နာမ လူကြီးပစ္စုပ္ပန်သိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၈၉။ လူကြီးပစ္စုပ္ပန် (ဝိ၊ ၄။ ၄၆၄) တိ အနိမိတ္တာဝ ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄၆၄-၅။)

လူကြီးပရိဂ္ဂဟ (ပု) [လူကြီး+ပရိဂ္ဂဟ] (၁) သိမ်းပိုက်သင့်သောမိန်းမ။ (၂) မိန်းမတို့ကို သိမ်းပိုက်ခြင်း။ (၃) ဗဟု တတ္ထ လူကြီးပရိဂ္ဂ-

ဟော၊ မ၊ ၂။ ၂၅၉။ ထိယောတိ လူကြီးပရိဂ္ဂဟော ဝုတ္တံ။ မဟာနိ၊ ၉။ (၂) လူကြီးပရိဂ္ဂဟေန သပရိဂ္ဂဟော။ ဝိ၊ ၄၁။ ၁၃၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၃။ သိ၊ ၄၁။ ၂။ ၄၃၁။)

လူကြီးပရိသနိသိတ (တိ) [လူကြီး+ပရိသ+နိသိတ] မိန်းမယောက်ျားတို့၏ ကိုယ်ကိုမှီသော။ လူကြီးပရိသနိသိတ (ပေတ၊ ၁၄၀-၁) ၏ လူကြီးပရိသသရိရနိသိတ။ ပေတ၊ ၄။ ၇၄။

လူကြီးပရိသသနိပါတ (ပု) [လူကြီး+ပရိသ+သနိပါတ] မိန်းမယောက်ျားတို့၏ စုဝေးခြင်း။ သုညော လူကြီးပရိသသနိပါတေန။ မ၊ ၃။ ၁၄၇။

လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗ (ပု) [လူကြီး+ဖောဋ္ဌဗ္ဗ] မိန်းမ၏ - အတူတူအသီး-ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုံ။ (မိန်းမ၏ ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ၎င်း၌ ဝတ်ဆင်သော ဝတ်စားတန်ဆာ ပန်းနံ့သာ စသည်တို့၏ အတူတူအသီး။) လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗော ဘိက္ခုဝေ ပရိသသစိတ္တံ ပရိယာဘိယ တိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗောတိ လူကြီးယာ ကာယသမ္ပဿော၊ လူကြီးသရိရာဋ္ဌာနံ ဝတ္ထာလင်္ကာရ မာလာဒီနမ္ပိ ဖဏော လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗော တောဝ ဝေဝိတဗ္ဗော။ အံ၊ ၄၁။ ၂၀။ (-အံ၊ ၂။ ၆၀။)

လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာနဂ (တိ) [လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗ+သဘာနဂ] မိန်းမ အတူတူအသီး၏ အလိုသို့ အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ ဘေ ဝိယရတ္တံ သောစန္တိ လူကြီးဖောဋ္ဌဗ္ဗသဘာနဂ။ အံ၊ ၂။ ၆၀။

လူကြီးဘဏ္ဍ (န) [လူကြီး+ဘဏ္ဍ] မိန်းမတို့၏ - ဘဏ္ဍာ - ပစ္စည်းဥစ္စာ။ လူကြီးဘဏ္ဍ န ဂူဟာမ၊ ဣယုတ္တယ မဟာမုနေ၊ အပ၊ ၂။ ၂၇၂။

လူကြီးဘဝ (ပု) [လူကြီး+ဘဝ] (က) မိန်းမ၏ အဖြစ်၊ မိန်းမ ဖြစ်ကြောင်း - မိန်းမဟု သိသောစိတ်နှင့် မိန်းမဟူသော နာမည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း - သဘောတရား - ရုပ်တရား၊

လူတ္တိဘာဝရုပ်၊ အမမျိုးစေ့ရုပ်။ (၁) မိန်းမ၏ အဖြစ်၊ မိန်းမဘဝ၊ မိန်းမ၏သန္တာဝါးပါး။ (က)လူတ္တတ္ထ (က) ကြည့်။ (ခ) လူတ္တိဘာဝေါ နော ကိ ကယ်ရာ (သံသေသုဝ။ ထေရီ၊ ၃၈၆) တိ မာတုဂါမဘာဝေါ အမှာကံ ကိ ကရေယျ။ တေဒါဠ၊ ၆၇။ (-ထေရီ၊ ၄၀၃။ ထေရီ၊ ၄၁၀၄။)

လူတ္တိဘာဝလက္ခဏ (တိ) [လူတ္တိဘာဝ+လက္ခဏ] မိန်းမဖြစ်ကြောင်း-မိန်းမဟု သိသော စိတ်နှင့် မိန်းမဟူသော နာမည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း- သဘောတရား ဟူသော အမှတ်လက္ခဏာရှိသော၊ တရား(လူတ္တိန္ဒြေ)။ လူတ္တိဘာဝလက္ခဏံ လူတ္တိန္ဒြေံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၇၇။ လူတ္တိယာ ဘာဝေါ၊ လူတ္တိဘိဝါ ဘဝတိ ဧဘေန စိတ္တံ အဘိဓာနဉ္စာတိ လူတ္တိဘာဝေါ၊ တံလက္ခဏံ တေဿာတိ လူတ္တိဘာဝလက္ခဏံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၂၉၅။

လူတ္တိဘူတ (တိ) [လူတ္တိ+ဘူတ] မိန်းမဖြစ်သော၊ အာတုမေ လူတ္တိဘူတယ။ ပေတ၊ ၁၆၆။

လူတ္တိမဏ္ဍ (ပု) [လူတ္တိ+မဏ္ဍ] မိန်းမတို့၏ အဆင်တန်းဆာ။ လူတ္တိမဏ္ဍေ န ဂူဘာမိ၊ တုယုတ္တယ မဟာမုနိ၊ အပ၊ ၂၊ ၂၆၇။

လူတ္တိမတိ (ထိ) [လူတ္တိ+မတိ] မိန်းမ၏အလိုဆန္ဒ။ ပုရိသဿ ဝါ လူတ္တိမတိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၀၂။ ပုရိသဿ ဝါ လူတ္တိမတိန္ဒြေံ...လူတ္တိယာ မတိ အဓိပ္ပာယ်...။ ကခါ၊ ၁၃၁။

လူတ္တိယုတ္တ (တိ) [လူတ္တိ+ယုတ္တ] အမ-နှားမသည်-ကအပ်-တပ်အပ်-သော၊ ယာဉ်။ လူတ္တိယုတ္တနာ(ဝိ၊ ၃၊ ၂၈၀)တိ ဓေနယုတ္တေန၊ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၆၉။ လူတ္တန္တရလည်း ကြည့်။

လူတ္တိရတန (န) [လူတ္တိ+ရတန] မိန်းမရတနာ၊ (စကြာမင်း၏ ရတနာခုနစ်ပါးတွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သော မိဖုရားရတနာ)။

အသိဓာန် ၄-၃၆-ပ-ပ ဗ-သ-စ

တထိမာနိ သတ္တရတနာနိ ဘဝန္တိ ... လူတ္တိရတနံ ဂဟပတိရတနံ ပရိတာယကရတနမေဝသတ္တမံ။ ဒီ၊ ၁၊ ၈၃။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၄။ မ၊ ၂၊ ၃၃၅။ မ၊ ၃၊ ၂၁၃။ အံ၊ ၂၊ ၁၄၇။ သုတ္တန်၊ ၃၆၆။ အဘိ၊ က၊ ၂၊ ၁၆။ (-ဒီ၊ ၂၊ ၁၄၃။ မ၊ ၃၊ ၂၁၃။ သံ၊ ၃၊ ၈၇။ အံ၊ ၂၊ ၁၄၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၆။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၁၆၁။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၉၁။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၄၅။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၅။)

လူတ္တိရသ (ပု) [လူတ္တိ+ရသ] မိန်းမ၏အရသာ၊ မိန်းမနှင့် ပတ်သက်သောအရသာ (မိန်းမ၏ နှုတ်ခမ်းသားဦးစွန်းငြိသောတံတွေး စသည်နှင့် တကွ မိန်းမကပေးသော ထမင်း စသည်တို့၏ အရသာဟူသမျှအားလုံးကို မိန်းမ၏အရသာ ဟု ဆိုရသည်။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀-ကြည့်) လူတ္တိရသော တိက္ခဝေ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒါယတိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၁၊ ၁။ လူတ္တိရသောတိ လူတ္တိယာ စတုသမုဋ္ဌာနိကံ ရသာယဇာနံ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀။

လူတ္တိဗူပ (န) [လူတ္တိ+ဗူပ] (၁) မိန်းမ၏အဆင်း။ မိန်းမ၏ ကိုယ်အဆင်းနှင့် ဝတ်ဆင်သော အဝတ်တန်းဆာ ပန်းနံသာ စသည်တို့၏ အဆင်း။ (၂) မိန်းမရုပ်၊ မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်-ထုအပ် - ရေးထားအပ်-သောအရုပ်။ (၁) လူတ္တိဗူပံ ဘိက္ခဝေ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဒါယတိဋ္ဌတိ။ အံ၊ ၁၊ ၁။ လူတ္တိဗူပန္တိ လူတ္တိယာ ရူပံ။... အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅။ (-အံ၊ ၂၊ ၆၀။ ထေရီ၊ ၃၂၂။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၇။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။) (၂) ဘိတ္တိယာ ဓါ ဒုဏ္ဍပရေ ဝါ လူတ္တိဗူပံ ဝါ ပုရိသဗူပံ ဝါ အဘိနိမ္မိနေယျ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂံ။ သံ၊ ၁၊ ၃၂၅။ သံ၊ ၂၊ ၁၂၄။

လူတ္တိဗူပက (န) [လူတ္တိဗူပ+က] မိန်းမရုပ်၊ မိန်းမပုံသဏ္ဌာန် ထုအပ် ရေးအပ်သော အရုပ်။ န ဘိက္ခဝေ ပရိဘာနစိတ္တံ ကာရာပေတဗ္ဗံ လူတ္တိဗူပကံ ပုရိသဗူပကံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၉၇။

ဣတ္ထိဝုပဝသာနဂ (တိ) [ဣတ္ထိဝုပ+ဝသာနဂ] မိန်းမ အဆင်း၏ အလိုသို့လိုက်သော၊ မိန်းမ ၏ အဆင်းကို တပ်မက်လွန်းသော၊ သူ့တေ ဝီသရတ္တံ သောစန္တိ ဣတ္ထိဝုပဝသာနဂါ။ အံ၊ ၂။၆၀။

ဣတ္ထိဝုပါရမ္မဏ (န) [ဣတ္ထိဝုပ+အာရမ္မဏ] မိန်းမ၏ ရုပ်အဆင်း အာရုံ။ ဣတ္ထိဝုပါရမ္မဏေ (သံ၊၄။၁။၂၄၈)တိ ဣတ္ထိသန္တာနေ ဣတ္ထိသဘာဝေ အာရမ္မဏေ။ သံ၊၄။၁။ ၂၄၈။

ဣတ္ထိလက္ခဏ (န) [ဣတ္ထိ+လက္ခဏ] မိန်းမလက္ခဏာ။ (က)မိန်းမတယောက်ယောက်ကြောင့် ထိုအမျိုး၏ ကြီးပွားမှု ဆုတ်ယုတ်မှုကို သိနိုင် ကြောင်း - အမှတ်အသား - အတတ်ပညာ၊ (မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်၏ ဖိလာ ဆန်ကျင်ဘက် တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာခေါ် အတတ်ပညာ)။ (ခ)မိန်းမ၏တင့်တယ်သောလက္ခဏာ။ (က)တိရစ္ဆာန်ဝိဇ္ဇာယ မိစ္ဆာဇီဝေန ဇီဝိတံ ကပ္ပေန္တိ... ဣတ္ထိလက္ခဏံ ပုရိသလက္ခဏံ။ ဝိ၊၁။၉။ ဣတ္ထိလက္ခဏာသီနိပိ ယမိ ကုလေ တေ ဣတ္ထိပုရိသအယော ဝသန္တိ၊ တဿ ဝုဇ္ဇိဟာနိ ဝသေနေဝ ဝေဝိတဗ္ဗာနိ။ ဝိ၊၄။၁။၈၉။ (- မဟာနိ၊၂၉၇။ မဟာနိ၊၄။၃၆၆။) (ခ) ဣတ္ထိသက္ခဏေန သုဘလက္ခဏေန သမန္တာဂတောသီတိ ဝဒတိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၃၃။ ဣတ္ထိလက္ခဏနာတိ ဝုတ္တမတ္တံ ဝိဝရိတံ သုဘလက္ခဏနာတိ ဝုတ္တံ သာရတ္ထ၊ ၂။၃၂၂။

ဣတ္ထိလိင်္ဂ (န) [ဣတ္ထိ+လိင်္ဂ] ဣတ္ထိလိင်္ဂ၊ မိန်းမ၏သဏ္ဌာန်၊ (က) လုံးသော ပခုံးရှိခြင်း၊ မသန်ရှင်းသော သေးငယ်သော လက်ခြေ မျက်နှာရှိခြင်း၊ အောက်ပိုင်းကိုယ်သန်ရှင်း၍ အထက်ပိုင်းကိုယ် မသန်ရှင်းခြင်း၊ မှတ်ဆိတ် ကြင်စူး မပေါက်ခြင်း စသော ပုံပန်းသဏ္ဌာန်။ (ခ) မိန်းမ၏အင်္ဂါဇာတ်။ တေန ခေါ ပန သမယေန အညတရဿ ဘိက္ခုနော

ဣတ္ထိလိင်္ဂံ ပါတုဘူတံ ဟောတိ၊ ဝိ၊၁။၄၃။ ဣတ္ထိဘာဂေ နိဗ္ဗံ ဩက္ကန္တဿ ပုရိသသဏ္ဌာန် မဿဝါဠိကာဒိ သဗ္ဗံ အန္တရဟိတံ၊ ဣတ္ထိသဏ္ဌာန် ဥပ္ပန္နံ။ ဝိ၊၄။၁။၂၃၇။ လိင်္ဂန္တိ သဏ္ဌာန်။ အဘိ၊၄။၁။၃၅၇။ ဝဋ်သတာ၊ အဝိသဒဟတ္ထပါဝါဒိတာ စ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ။ ... အပဓော နယော - ဣတ္ထိနံ မုတ္တကရုတံ ဣတ္ထိလိင်္ဂံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၉၅။ (- ဝိ၊၃။၇၃။ ဝိ၊၄။၃။၅၃။) ဣတ္ထိတ္တံ (က)လည်း ကြည့်။

ဣတ္ထိလုဒ္ဓ (တိ) [ဣတ္ထိ+လုဒ္ဓ] မိန်းမ၌ တပ်မက်မောသော၊ သူ။ ဣမေ ခေါ ဗြာဟ္မဏာ နာမ ဣတ္ထိလုဒ္ဓါ။ ဝိ၊၂။၁၉၇။

ဣတ္ထိဝိဂ္ဂဟ (ပ) [ဣတ္ထိ+ဝိဂ္ဂဟ] မိန်းမ၏ကိုယ်။ အနေကာ ဣတ္ထိဝိဂ္ဂဟာ ပုရိသဝိဂ္ဂဟာ... ပညာယန္တိ။ ဇော၊၄။၇။၁၇၄။

ဣတ္ထိဝိဓာ (ထိ) [ဣတ္ထိ+ဝိဓာ] မိန်းမ၏မာန။ ဣတ္ထိဝိဓာ(အံ၊၂။၄၄၀)န္တိ ဣတ္ထိယာ မာနဝိဓံ။ အံ၊၄။၃။၁၆၈။ ဣတ္ထာကပ္ပလည်း ကြည့်။

ဣတ္ထိသညီ (တိ) [ဣတ္ထိ+သညာ+ဘျီ] မိန်းမဟု အမှတ်သညာ၌သော၊ ဣတ္ထိ စ ဟောတိ ဣတ္ထိသညီ သာရတ္ထော စ။ ဝိ၊၁။၁၇၇။

ဣတ္ထိသဏ္ဌာန (န) [ဣတ္ထိ+သဏ္ဌာန] မိန်းမပုံသဏ္ဌာန်။ ဣတ္ထိသဏ္ဌာနေန ကတံ ကဋ္ဌန္တပံ။ ဝိ၊၄။၂။၁၂၉။ (- သာရတ္ထ၊ ၂။၃၁၉။)

ဣတ္ထိသဒ္ဓ (ပ) [ဣတ္ထိ+သဒ္ဓ] မိန်းမ၏အသံ၊ (စကားပြောသံ၊ သီချင်းသံ၊ တီးမှုတ်သံ၊ ဝတ်ထားသော အဝတ်၏အသံ၊ ဆင်ထားသော အဆင်းတန်ဆာ၏အသံစသည်) ဣတ္ထိသဒ္ဓေါ ဘိက္ခုဝေ ပုရိသဿ စိတ္တံ ပရိယာဝါယ တိဋ္ဌတိ၊ အံ၊၁။၁။ ဣတ္ထိယာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော ကထိတဂီတဝါဒိတသဒ္ဓေါ၊ အဝိစ ဣတ္ထိယာ နိဝတ္တနိဝါသနဿပိ အလင်္ကတာလင်္ကာရဿပိ ဣတ္ထိပယောဂနိပ္ပါဒိတော

ဝိကာသင်္ခယဝါဒီသဒ္ဓေါပိ လူတ္တိသဒ္ဓေါတေဝ
ဝေဒိတဗ္ဗော။ အံ၊ ငွါ၊ ၁၊ ၁၇။

လူတ္တိသဗ္ဗကံသမ္ပန္န (တိ) [လူတ္တိ+သဗ္ဗ + အင်္ဂ+
သမ္ပန္န] မိန်းမသို့၏ အလုံးစုံသော အင်္ဂါနှင့်
ပြည့်စုံသော။ လူတ္တိသဗ္ဗကံသမ္ပန္န၊ အဘိဇာ-
တာ ဇုတိန္ဒရာ။ အပါ၊ ၂၊ ၂၄။

လူတ္တိသဟဿ (န) [လူတ္တိ+သဟဿ] မိန်းမတ
ထောင်၊ (မိန်းမတသောင်း ခြောက်ထောင်
ဆိုလိုလျက် စကားပြေပြန်ရန် မိန်းမတ
ထောင်ဟု ဆိုသည်။) လူတ္တိသဟဿာန
ဌပေတု အဂ္ဂံ၊ ဇော၊ ၁၊ ၂၈။ လူတ္တိသဟဿာ-
နန္တိ ဝေဒနမဂ္ဂတယ ဝုတ္တံ၊ ဘောဠသန္တံ
လူတ္တိသဟဿာနံ အဂ္ဂဋ္ဌာနေ ဌပေတုတိ
အတ္ထော။ ဇော၊ ၄၊ ၄၊ ၃၁။

လူတ္တိသောဏ္ဍ (ပု) [လူတ္တိ+သောဏ္ဍ] လူတ္တိ-
ရတ္တနှင့်အနက်တူ။ လူတ္တိသောဏ္ဍာ (ဒိ၊ ငွါ၊
၃၊ ၁၃၀) တိ လူတ္တိသု သောဏ္ဍာ။ လူတ္တိ-
သမ္ပမ္ဘာဂနိမိတ္တံ အာဘပ္ပနကာ (အာဘပ္ပန
ကာ?)။ ဒီ၊ ၃၊ ၁၊ ၃၃။

လူတ္တိသောတ (န) [လူတ္တိ+သောတ] မိန်းမ၏
ရှုပါရုံ စသော အာရုံငါးပါးကို အာရုံပြုသော
တဏှာအယဉ်။ လူတ္တိသောတာနိ သဗ္ဗာနိ-
(ထေရ၊ ၃၊ ၂၂) တိ လူတ္တိယာ ရှုပါဒိအာရမ္မ-
ဏာနိ သဗ္ဗာနိ အနဝသေသာနိ ပဉ္စ တဏှာ-
သောတာနိ သန္တန္တိ။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။

လူတ္တိသ(သ)ရ(ပု) [လူတ္တိ+သရ] လူတ္တိသဒ္ဓနှင့်
အနက်တူ။ လူတ္တိသရ(အံ၊ ၂၊ ၄၄၀)န္တိ လူတ္တိ-
သဒ္ဓံ၊ အံ၊ ငွါ၊ ၃၊ ၁၆၈။ လူတ္တိသရေ (ထေရ၊
၃၊ ၂၂) တိ လူတ္တိယာ ဂီတ လပိတ ဟသိတ-
ရဒိဘသဒ္ဓေ။ အပိစ လူတ္တိယာ နိဝတ္တဘဏ္ဍာပိ
အလင်္ကတ အလင်္ကာရဏပိ လူတ္တိပယောဂ-
နိပေါဒိတာ ဝေတုဝိကာသင်္ခယဝါဒီနမ္ပိ သဒ္ဓါ
ဣဓ လူတ္တိသရဂ္ဂဟဏေန ဂဟိတာ။ ထေရ၊
၄၊ ၂၊ ၂၇။

လူတ္တိ (တိ) [(၁) ထေ+အ+ဤ။ ထာယတိ
ဂဗ္ဗော သံဟညတိ တေိယံ၊ အစဉ် တဗ္ဗော
လုလော။ ဝိ၊ ပါ၊ ဇာန်။ ထိ - ဟူသောပုဒ်ကို
ဣ-အက္ခရာ၊ တ-အက္ခရာလာ၍ (နိရုတ္တိနည်း
ဖြင့်) လူတ္တိပြီးစေ။ နိတိ၊ ဇော၊ သျှ၊ ၁၊ ၁၇။
ထိယတိ သံဟညတိ ဣတ္ထ ဂဗ္ဗောတိ လူတ္တိ။
ဒီ၊ ၃၊ ၂၊ ၃၀၂။ မ၊ ၃၊ ၁၊ ၃၇၀။ (၂) လူသု+
တ+ဤ။ လူသု လူဇ္ဈာယံ၊ တော၊ နဒါဒိ၊
ဇာန်၊ ၃၊ ၂၃၀။ (၃) လူသ+ထိ (-တ္တိ)။
လူဇ္ဈတိ လူဇ္ဈိယတိတိ ဝါ လူတ္တိ။ ကျာဒိ၊ ၉၄။
(-နိတိ၊ ဇော၊ ၆၉။) (ဤ-သံ) (က) မိန်းမ၊
အမ၊ (ခ) မိန်းမ၏ - ကိုယ်ကောင်-
အလောင်းကောင်။ (က) လူတ္တိ စဟောတိ။
ဝိ၊ ၁၊ ၁၇၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၈။ လူတ္တိ မလံ ပြဟ-
စရိယဿ။ သံ၊ ၁၊ ၃၇။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၈၈။ အဋ္ဌာန-
မေတံ (ဘိက္ခဝေ) အနဝကာသော၊ ယံ လူတ္တိ
အရဟံ အဿ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ။ အံ၊ ၁၊ ၃၀။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၊ ၃၉။ အံ၊ ငွါ၊ ၃၊ ၁၆၂။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂၊
၄၁။ လူတ္တိရာဇော စက္ကဝတ္တိ သိယာတိ နေတံ
ဌာနံ ဝိဇ္ဇတိ။ နေတ္တိ၊ ၇၇။ နေတ္တိ၊ ၄၊ ၁၇၈-၉။
သဗ္ဗာ လူတ္တိယော အဝေရာ ... ပရိဟရန္တု။
ပဋိသံ၊ ၃၊ ၁၄။ လူတ္တိ (မဟာနိ၊ ၉) တိ ထိယတိ
တေိယံ ဂဗ္ဗောတိ လူတ္တိ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၄၆။
လူတ္တိယာ ဝါ လူတ္တိ ကရိတု။ ဒီ၊ ၁၊ ၉၁။
ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၉။

လူတ္တိ (ပါ၊ ၆) - ဝိ၊ ၁၊ ၁၄၇၊ ၁၇၇။ ဝိ၊ ၂၊
၁၇၃။ ဝိ၊ ၃၊ ၂၀၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၆၇။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၆၁။
ဒီ၊ ၃၊ ၇၃။ မ၊ ၂၊ ၃၀၆။ သံ၊ ၁၊ ၄၁၊ ၈၆၊ ၄၇၀။
အံ၊ ၂၊ ၄၄၀-၁။ အံ၊ ၃၊ ၇၉၊ ၈၀။ ဇော၊ ၁၊ ၅၀။
လူတ္တိ(ပါ၊ ၆) - အပါ၊ ၂၊ ၂၈၂၊ ၂၈၄။ ဇော၊
၄၊ ၃၂၃။ ဇော၊ ၄၊ ၇၊ ၃၂၃။ လူတ္တိယော(ပါ၊ ၆)
- ဝိ၊ ၁၊ ၁၇၆၊ ၁၈၇။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၉၇။ အပါ၊ ၂၊
၂၁၀။ ဇော၊ ၁၊ ၂၆၂၊ ၂၉၀။ ဇော၊ ၂၊ ၃၄၉။ ဇော၊
၄၊ ၄၊ ၃၂၃။ ဇော၊ ၄၊ ၇၊ ၃၂၃။ လူတ္တိ(ဝါ၊ ၆) -
ဝိ၊ ၁၊ ၉၀၊ ၁၄၇၊ ၁၈၆။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၇၃။ ဝိ၊ ၃၊ ၃၀။

ဒီၤသၤၤၤ၊ ဒီၤၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤ
 သံၤသၤၤၤၤ၊ အံၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိယော(ဒုဗ)
 -ဒီၤသၤၤၤၤ၊ သံၤသၤၤၤၤ၊ မဟာနိၤၤၤၤၤ
 ဣတ္ထိယာ(တၤၤ)- ဝိၤသၤၤၤၤ၊ ဝိၤၤၤၤၤ
 ဝိၤၤၤၤၤၤ၊ အံၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိဟိ(တၤၤ)-
 ဒီၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိယာ(စၤၤ)- ဝိၤသၤၤၤၤ
 ၂၀ၤၤ၊ ဒီၤၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤ၊ အံၤၤၤၤၤ
 ဒေါၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိနံ(စၤၤ)- ဒေါၤၤၤၤၤၤ
 ဒီၤၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိယာ(သၤၤ)-ဝိၤသၤၤၤၤ
 ဝိၤၤၤၤၤၤ၊ အဘိဓမ္မာဓိကၤၤၤၤ၊ အဘိဝိ
 ၁၂ၤၤ၊ ထေရ်ၤၤၤၤ၊ ဒေါၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိနံ
 (သၤၤ)-ဝိၤသၤၤၤၤၤၤ၊ ဝိၤၤၤၤၤၤ၊ ဒေါ
 ၁ၤၤၤၤၤၤ၊ ဒေါၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိယံ(သၤၤ)-
 သံၤၤၤၤၤၤ၊ သံၤၤၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိယာ(သၤၤ)
 -ဝိၤသၤၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိသု(သၤၤ)- ဒီ
 ၁ၤၤၤၤၤၤ၊ ထေရ်ၤၤၤၤ၊ ဒေါၤၤၤၤၤၤ၊ ဒီၤၤၤ
 ၂ၤၤၤၤၤ၊ ဣတ္ထိကုမာရိကပဋိဂ္ဂဟာ-လည်း
 ကြည့်။

(ခ) အဒ္ဓသ ဣတ္ထိမုဋ္ဌိတံ၊ ထေရ်ၤၤၤၤ
 ဣတ္ထိန္တိ ထိယတိ တွေ သုက္ကသောကိဘံ သတ္တ
 သန္တာနဘာဝေန သံဟညတိတိ ထိ၊ မာတုဂါ
 ၄၀ၤ၊ ဝေဉ္စ သဘာဝနိရုတ္တိဝသေန ဣတ္ထိတိ
 ပိ ဝုစ္စတိ။ ဣတ္ထိတိ စ ဣတ္ထိကဒ္ဓဝရံ ဝဒတိ။
 ထေရ်ၤၤၤၤၤၤၤ

ဣဒ-ဣဒ် (တိ) [သဗ္ဗနာမ်ပုဒ် ၂၇-ပုဒ်တို့တွင်
 “ဣဒ” သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်မဟုတ်ပဲ ဣဒ(ဣဒ်) သဗ္ဗ
 နာမ်ပုဒ်ဖြစ်၍ ထို ဣဒမှ ဣဒဟု ပြောင်း
 လဲ လာကြောင်း သဒ္ဓနီတိ၌ ဆို၏။
 နိတိ၊သုတ္တ၊၃၅၊၃၀၇ ကြည့်။ ကစ္ဆာသ-
 နေ တု “ဣဒသိဒဓံသိသု နပုသကေ”တိ
 ဣဒသဒ္ဓေါယေဝ ပကတိဘာဝေန ဝုတ္တော၊
 ဣဒ ပန ဣဒ်(ဣဒ ?)သဒ္ဓေါယေဝ၊ “ဣဒပုစ္ဆ-
 ယတာ”တိ တွေ “ဣဒ”နိ ပကတိယာ
 ဒဿနတော။ နိတိ၊ပဒ၊၃၆၇။ ထိုသဒ္ဓနီတိ၌
 လည်း ယခုစာမူများ၌ “ဣဒသဒ္ဓေါ၊ ဣဒ-
 သဒ္ဓဿ” စသည်ဖြင့် ဝိဘတ်မသက်ရသေး

သော ပကတိပုဒ်ရင်း၌ နိဂ္ဂဟိတန္တဖြင့် “ဣဒ်”
 ဟုချည်း တွေ့ရ၏။ ၎င်းနိသျှစာမူများ၌ကား
 သရန္တဖြင့် “ဣဒသဒ္ဓေါ” စသည်ဖြင့် တွေ့ရ
 ပြန်၏။ ထိုသို့ စာမူများကဲ့လဲ့နေသော်လည်း
 နိတိ၊သုတ္တ၊၆၉၃-၌ ၎င်းပုဒ်ကို သရန္တ၌ သွင်း
 ထားသောကြောင့် နိတိအလို “ဣဒ” ဟု
 သရန္တဖြင့် ပကတိပုဒ်ရင်း ဖြစ်သင့်၏။ ရူပ-
 သိဒ္ဓိ၌ကား “ပကတိ စဿ သရန္တဿ” သုတ်
 ဝယ် စသဒ္ဓါဖြင့် “ကိ” ကဲ့သို့သော ဗျဉ္ဇနန္တ၌
 ထည့်သွင်းထားသောကြောင့် ရူပသိဒ္ဓိအလို
 “ဣဒ်”ဟု ဗျဉ္ဇနန္တဖြင့် ပကတိပုဒ်ရင်း ဖြစ်
 သင့်၏။ သုတ္တနိဒ္ဓေသ၌လည်း ပကတိ စဿ
 သရန္တဿသုတ်၌ “ဣဒပုစ္ဆယတာတိ တေ
 ရူပသိဒ္ဓိ အာဒိသု ဣဒသဒ္ဓေါ နိဂ္ဂဟိတန္တော-
 တိ ဂဟေတာ ဗျဉ္ဇနန္တဿ ပကတိဘာဝေန
 ဂဟိတံ၊ သဒ္ဓနီတိ အာဒိသု ပန ဣဒသဒ္ဓေါ သရ
 န္တောတိ ဂဟေတာ သရန္တဿ ပကတိဘာဝေန
 ဂဟိတံ”ဟု ဆို၏။] ဤယောကျ်ား၊ ဤမိန်းမ၊
 ဤအမျိုးအနွယ်၊ ဤဝိတ်၊ ဤအရာဝတ္ထု (စ
 သည်)။ ဣဒ် တေ တာတ သုဒိန္န မာတု မတ္တိကံ။
 ဝိၤသၤၤၤၤ၊ ဣဒ်(ဝိၤသၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤၤ)နိ အဓိပ္ပေ-
 တမတ္တံ ပစ္စက္ခံ ဝိယ ဒဿနဝစနံ။ ဝိၤၤၤၤၤ
 ၁၅၆။ မၤၤၤၤၤၤၤၤ၊ ဣဒ်မိဿ ဟောတိ
 သီလသ္မိ (ဒီၤသၤၤၤၤ)နိ ဣဒ်မိ အဿ ဘိက္ခု-
 နော ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဂီ သီလသ္မိ
 ကေ သီလံ ဟောတိ။ ဝိၤၤၤၤၤၤၤၤ၊ ဣဒ်
 သုမေ (မၤၤၤၤၤၤ)တိ တွေပိ အယံ
 သုမေတိ ဝေ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ မၤၤၤၤ
 ၁ၤၤၤၤၤ၊ ဣဒ်-လည်းကြည့်။

ဣဒ် (ဗျ) စကားပြေပြစ်ချောမောရုံမျှ ထည့်
 ဆိုထားခြင်းကြောင့် အနက်အထူးမရှိသော
 နိပါတ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ကေမိဒါဟ (ဒီၤသၤၤၤၤ၊
 မၤၤၤၤၤၤ)နိ တွေ ဣဒ်နိ (ဣဒါတိ၊မၤၤၤၤ)
 နိပါတ်-တွေ။ ဝိၤၤၤၤၤၤၤၤ၊ မၤၤၤၤၤၤၤၤ၊
 ဒီၤၤၤၤၤၤၤၤ သော စာမူအလို နိဂ္ဂဟိတဖြင့် ဣဒ်
 နိပါတ်ဟု ဆိုရ၍ မၤၤၤၤ စာမူအလို အကာရန္တ

ဖြင့် လူဒနိပါတ်ဟု ဆိုရပါမည်။ ကဗျည်း။ ၂၀။
 နိတိသုတ္တံ။ ၅၀။ ၅-၂၇ ထို၌ ဒန္တစေတက္ကဏ္ဍ
 ဓ-ကို ၎င်းတတိယကဏ္ဍ ၁ ပြုသည်ဟု ဆို
 သောကြောင့် လူ-နိပါတ်ဟု ဆိုရပါမည်။
 သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃ ၌လည်း လူဓာတ် နိပါတ်မတ္တံ-ဟု
 ရှိပါသည်။ (လူမလည်းကြည့်) ကေဝံ သတ္တာ
 ဝဏ္ဏဝန္ဓော ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ၃။ ၅။ ကေဝန္တိ ဧတ္ထ
 လူဒန္တ နိပါတ်မတ္တံ ဧကေသတ္တာတိ အတ္ထော။
 စီး၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ (-မ၊ ၁။ ၃၇။ သံ၊ ၂။ ၃၀၄။
 အံ၊ ၁။ ၉။ ၂၃၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၅။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၅။
 သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၁။)

လွင်သစ္စာဘိနိဝေသ (ပ) [လွင်+သစ္စ+အဘိ-
 နိဝေသ] (မိမိကိုယ်တိုင် မှားယွင်းသော
 အယူဝါဒကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင် ပြုပြီးလျှင်)
 ဤငါ၏အယူဝါဒသည်သာ အမှန်၊ အခြား
 သူ၏ အယူဝါဒကား အမှားချည်း တည်း
 ဟု မြဲမြံစွာ-သက်ဝင်-ယူဆ-သော အယူ
 စိဋ္ဌံ (သိလဗ္ဗတပရာမာသ ကာယဂန္ထ မှ
 တပါးသော မိစ္ဆာစိဋ္ဌံ အားလုံး ဖြစ်သည်။
 အဘိ၊ ၈။ ၂၃၀) လွင်သစ္စာဘိနိဝေသော
 ကာယဂန္ဓော။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉၂။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၉။
 လူဒမေဝ သစ္စံ မောသမညန္တိ ဝေ ပဝတ္ထော
 စိဋ္ဌာဘိနိဝေသော။ စီး၊ ၄။ ၃။ ၂၀၆။ သဗ္ဗညု-
 အာသိတမ္ပိ ပဋိက္ခိပိတော “သဿတော လော-
 ကော၊ လူဒမေဝသစ္စံ မောသမည”န္တိ လူပိနာ
 အာကာရေန အဘိနိဝိသတိတိ လွင်သစ္စာဘိ-
 နိဝေသော။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၈။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၂၀၄။ (-သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၃။)

လူပုပ္ဖယ (ပ) [(၁) လွင်+ပုပ္ဖယ။ လူပိ-
 ကြည့်။ (၂) လူမ+ပုပ္ဖယ။ မ ကိ ဓ ပြ။
 (မောဂ်၊ ၃။ ၅၅-အလို လူမကို လွင်ပြ) ပစ္ဆေ-
 ဘော် ပြ။ အယမေဝ ပစ္စယော လူပုပ္ဖ-
 ယော၊ မကာရသ ဝကောရံကတော။ ဘာဝေ-
 နပိ ပကတိပဒမိစ္ဆန္တိ ကေမိ သဒ္ဓဝိဒ္ဓ။ သိ၊ ၃။
 သစ်၊ ၂။ ၃၈၄-၅။] (၁) ဤဇရာမရက(စသည်

တို့)၏ အကြောင်း။ (၂) (က) ဤမည်
 သော အကြောင်း။ (ခ) ဤအရဟတ္တဖိုလ်
 သမာဓိနှင့် တကွသော သညာ ဟူသော
 အကြောင်း။ (၁) (၂) (က)
 အတ္ထိ လူပုပ္ဖယာ ဇရာမရကံ။ စီး၊ ၂။
 ၄၇။ (၁) လူမသ ဇရာမရကသ ပစ္စယော
 လူပုပ္ဖယော၊ တညာ လူပုပ္ဖယာ ဧတ္ထိ
 ဇရာမရက။ စီး၊ ၄။ ၂။ ၈၇။ (၂) (က) အတ္ထိ
 လူပုပ္ဖယာတိ ဧတ္ထ အယံ ပစ္စယောတိ
 လူပုပ္ဖယော၊ တညာ လူပုပ္ဖယာ၊ လူမသ
 ပစ္စယာတိ အတ္ထော။ လွင် ဝတ္ထံ ဧဟတိ
 “လူမသ နာမ ပစ္စယာ ဇရာမရက”န္တိ
 ဝေ ဝတ္ထဗ္ဗော အတ္ထိ န ခေါ ဇရာမရကသ
 ပစ္စယောတိ။ တေနာဟ “အတ္ထိ န ခေါ။ ပ။
 ဘဝေယျာ”တိ။... အဋ္ဌကထာယံ ပန ယသ္မာ
 ဇရာမရကာဒိနံ ပစ္စယပုစ္ဆာမုခေနာယံ ပဋိစ္စ-
 သမုပ္ပါဒဒေသနာ အာရဒ္ဓါ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါ-
 ဒေါ ဓ နာမ အတ္တတော ဟေတုပ္ပဘဝါနံ ဟေ-
 တုတိ ဝုတ္တော ဝါယမတ္ထော၊ တညာ “လူမသ
 ဇရာမရကသ ပစ္စယော”တိ ဝေမတ္ထဝဏ္ဏနာ
 ကဘာ။ စီး၊ ၄။ ၂။ ၉၁၊ ၉၂။ အောက်ပုဒ်များ
 လည်း ကြည့်။ (၂) (က) (ခ) လူပုပ္ဖယာ
 ကိရ စေ ဉာဏံ ဥပါဒိ။ စီး၊ ၁။ ၁၇၂။ လူပ-
 ပုပ္ဖယာ ကိရ မေတိ ပလသမာဓိသညာပစ္စ-
 ယာ ကိရ မယံ ပစ္စဝေက္ခကာဉာဏံ ဥပ္ပန္နံ။
 စီး၊ ၄။ ၁။ ၃၀၉။

လူပုပ္ဖယတာ (ထိ) [လူပုပ္ဖယ + တာ]
 (၁) ဤ(ဇရာမရကဝေသာ) ဟရာတို့၏ အ-
 ကြောင်းဖြစ်သော (ဇာတိဝေသာ) တရား၊
 (ဤ ဇရာမရက၏ အကြောင်း ဖြစ်သော
 ဇာတိ-ဟု ဖြစ်စေ၊ ဤဇာတိ၏ အကြောင်းဖြစ်
 သော ဘဝ-ဟု ဖြစ်စေ၊ ဤဘဝ၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သော ဥပါဒါန် ဟု ဖြစ်စေ။ ပ။ ဤသင်္ခါရ
 ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ-ဟု ဖြစ်စေ
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဒေသနာအစဉ်ကို ရှု၍ အရာဌာန
 အားလျော်စွာ မြန်မာပြန်ဆိုရာ၏။ (၂)

ဤဇရာမရက စသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိစသော တရားအပေါင်း (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား)။ (၃) (က) ဤဇရာမရက စသော တရားတို့၏ အကြောင်း ဖြစ်သော ဇာတိစသော တရားတို့၏ - အဖြစ် - ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ တရား။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား)။ (ခ) ဤသင်္ခါရ စသော တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ စသော တရားတို့၏ - အဖြစ်တည်းဟူသော - မိမိ၏ အကျိုးတရားကို ဆိုက်ရောက် ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော - အစွမ်းသတ္တိ။ (၁) ဌိတာဝသာ ဇာတု ဓမ္မဋ္ဌိတတာ ဓမ္မနိယာမတာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ သံ၊ ၁။ ၂၆၄။ လူမသံ ဇရာမရကာဒိနံ ပစ္စယာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ သံ၊ ၄။ ၂၃၈။ (၁) (၂) ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ယာ တဩ တထတာ အဝိတထတာ အနုညထတာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ အယံ ဝုတ္တတိ ဘိက္ခဝေ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ သံ၊ ၁။ ၂၆၄။ ဇရာမရကာဒိနံ ပစ္စယာ ဇော ဝါ ပစ္စယသမုပ္ပါဒော ဝါ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝုတ္တော။ တဩယံ ဝေဒနော - လူမသံ ပစ္စယာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝေ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝါ သမ္ပဟော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လက္ခဏံ ပနောသန္တသန္တတော ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သံ၊ ၄။ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၂၇။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝေ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး တာသဒ္ဓေန ပဒံ ဝစိတံ၊ ယထာ “ဒေဝေါယေဝ ဒေဝတာ”တိ။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး သမ္ပဟော လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး သမ္ပဟတ္တော တာသဒ္ဓေါ၊ ယထာ “ဇနာနံ သမ္ပဟော ဇနတာ”တိ။ လူမသံ သန္တာယာဟ “လက္ခဏံ ပနောသန္တသန္တတော ဝေဒိတဗ္ဗံ”။ သံ၊ ၄။ ၂၅၀။ (၃) (က) အောက်ပုဒ်ကြည့်။ (ခ) လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကြည့်။

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (တိ) [လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး + ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်] ဤဇရာမရက စသော တရားတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဇာတိစသော - တရားတည်းဟူသော - တရားတို့၏ အဖြစ်တည်းဟူသော - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားနှင့် ဇာတိ စသော ထိုထိုအကြောင်းကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဇရာမရကစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား (အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားနှင့် အကျိုး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား)။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သို့ ဓမ္မေသုကင်္ခတိ ဝိခိကိစ္ဆတိ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၀၈၊ ၂၂၅၊ ၂၄၅။ လူမသံ ဇရာမရကာဒိနံ ပစ္စယာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဘာဝေါ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝေ ဝါ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဇာတိအာဒိနမေတံ အဝိဝေဒနံ၊ ဇာတိအာဒိသု တံ တံ ပဋိစ္စ အာဂမ္မ သမုပ္ပါဒ်တံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဟောတိ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး စ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သို့ စ ဓမ္မေသု ကင်္ခတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ (- အဘိ၊ ၁။ ၂၁၅။ အဘိ၊ ၁။ ၂၃၉။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၁၁၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂၆၆။)

လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (ပ) [လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး + ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်] (၁) ဤသင်္ခါရစသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား။ (၂) ဤသင်္ခါရစသည်တို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာအစရှိသော တရားတို့၏ - အဖြစ်တည်းဟူသော - မိမိအကျိုးတရားကို ဆိုက်ရောက် ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သော - အစွမ်းသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား။ ဣသံ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ယဒိ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ၊ ဝိ၊ ၃။ ၅။ ဒီ၊ ၂။ ၃၁။ မ၊ ၁။ ၂၂၄။ သံ၊ ၁။ ၁၃၈။ လူမသံ ပစ္စယာ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး ဝေ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး။ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါး စ သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဇာတိ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ပါးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ သင်္ခါရဒိပစ္စယာနံ အဝိဇ္ဇာဒိနံ တေ

အစိဝစနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၂၄၃။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၅-၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၀။ လူမေသံ သင်္ခါရာဒိနံ ပစ္စယာတိ လူပစ္စယာ၊ အဝိဇ္ဇာဒယောဝ။ လူပစ္စယာ ဝေ လူပစ္စယတာ ယတာ ဒေဝေါ ဝေ ဒေဝတာတိ၊ လူပစ္စယာနံ ဝါ အဝိဇ္ဇာဒိနံ အတ္တနော ဖလံ ပဋိစ္စ ပစ္စယဘာဝေါ ဥပ္ပါဒနသမတ္တတာ လူပစ္စယတာ။ တေန ပရမတ္ထ (သမတ္တ) ပစ္စယလက္ခဏော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ ဒသိတော ဟောတိ။ ပဋိစ္စသမုပ္ပုဋ္ဌတိ ဖလံ တေသ္မာတိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒေါ။ ပဒုဒ္ဒယေနပိ ဓမ္မာနံ ပစ္စယဌော ဝေ ဝိဘာဝိတော။ တေနာဟ “သင်္ခါရာဒိပစ္စယာနံ အဝိဇ္ဇာဒိနံ တေ အစိဝစနံ” န္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၅၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၈-၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၃၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၁။

လူမေတ္တိ=လူမတ္တိ (တိ) [လုဒ်(လုမ)+အတ္တ+တ္တိ။ မောဂ်၊ ၃။ ၅၅-သုတ်၌ လူမကို လုဒ်ပြ၏] (က) ဤကောင်းသောအကျင့်ဖြင့် အလုံရှိသော။ (ခ) ဤကုသိုလ်တရားတို့ဖြင့် အလုံရှိသော။ လူမတ္တိ(ဋ္ဌိ)တာ-ကြည့်။

လူမတ္တ (ပု) [လုဒ်+အတ္တ] ဤမည်သောအနက်သဘော။

လူမတ္တဇောတက (တိ) [လူမတ္တ+ဇောတက] ဤမည်သောအနက်သဘောကို ထွန်းပြတ်တသော။ လူမာနိ ဉာဏာနိ လူမတ္တဇောတကာနိ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၃၀၉။ လူမတ္တဇောတကာနိတိ လူမဿ အတ္တဿ ဇောတကာနိ ပကာသကာနိ၊ လူမံ နာမ အတ္တံ ဇောတေန္တိ ပကာသေန္တိ ပရိစ္ဆိန္တိတိ အတ္တော။ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၅။

လူမတ္တိက (တိ) [လုဒ်+အတ္တ+လုက] ဤအကျိုးရှိသော၊ ဤအချမ်းအအေးကို ကာကွယ်ခြင်း စသော အကျိုးရှိသော။ စိဝရံ လူမတ္တိကံ။ ထေရ၊ ၃၄၃။ လူမတ္တိကန္တိ လုဒ်ပယောဇနတ္ထံ၊ သတ္တာရာ ဝုတ္တပယောဇနတ္ထံ၊

ယာဝဒေဝ သီတာဝိပဋိသာတနတ္ထဓမ္မဝ ဟိရိကောပိန ပဋိစ္စာဒနတ္ထဉာတိ အတ္တော။ ထေရ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၈။

လူမတ္တိ(ဋ္ဌိ)တာ (တိ) [လူမတ္တိ(ဋ္ဌိ)+တာ] (က) ဤကောင်းမြတ်သော အကျင့်ဖြင့် အလုံ ရှိသည်၏ အဖြစ်။ (ခ) ဤသွမ်းပျံ့ဖြင့် အကျိုးရှိသည်၏အဖြစ်။ (ဂ) ဤကုသိုလ်တရားတို့ဖြင့် အလုံရှိသည်၏အဖြစ်။ (က) လူမတ္တိတညေဝ (လူမတ္တိတယေဝ။ သိ၊လူ) နိဿယ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၃၃။ အံ၊ ၂။ ၁၉၃-၅။ လူမတ္တိတန္တိ လူမာယ ကလျာဏာယ ပဋိပတ္တိယာ အတ္တော တေဿာတိ လူမတ္တိ၊ လူမတ္တိနော ဘာဝေါ လူမတ္တိတာ။ တံ လူမတ္တိတယေဝ နိဿယ၊ န အညံ ကိဉ္စိ လောကာမိသန္တိ အတ္တော။ ဝိ၊ ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၇။ အံ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၆၅။ လူမာယ သမ္မာပဋိပတ္တိယာ အတ္တော လူမဌော တတာနံ ဋ္ဌော၊ လူမဌော အဿ အတ္တိတိ လူမဋ္ဌိ၊ “အဏ္ဌာဒိတံက ဤ ဝါ” တိ မန္တတ္ထေ ဤ၊ လူမဋ္ဌိသ ဘာဝေါ လူမဋ္ဌိတာ။ မောဂ်၊ ပဋိက၊ ၃။ ၅၅။ (က) (ခ) လူမတ္တိတ (အဘိ၊ ပ၊ ၁၇၉) န္တိ လူမာယ ကလျာဏာယ ပဋိပတ္တိယာ အတ္တိကဘာဝံ၊ လူမိနာ ဝါ ပိဏ္ဍပါတမတ္တေန အတ္တိကဘာဝံ၊ အဘိ၊ ဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၀။ (ဂ) လူမတ္တိတညေဝါ (မဟာနိ၊ ၁၈၄) တိ လူမေဟိ ကုသလဓမ္မေဟိ အတ္တိ လူမတ္တိ၊ တဿ ဘာဝေါ လူမတ္တိတာ။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌ၊ ၂၉၉။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၅။)

လူဝါနိ (ဗျ) [(၁) လူမ+ဝါနိ၊ လူမကို လူပြ။ ကစ္စည်း။ ၂၃၄။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၀၆။ (၂) လုဒ် + ဝါနိ။ လုဒ် ကို လူပြ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၄၆၃။ (လူဝါနိမ်-သံ)] ဤအခါ - ယခုအခါ- ၌။ လူဝါနိ ဝေပိ မယံ ဘန္တေ အာနန္တ လဘေယျာမ ဘာဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗဇ္ဇံ၊ လဘေယျာမ ဥပသမ္ပဒံ၊ လူဝါနိပိ မယံ ဝိပဿကာ

..ဝိဟရေယျာမ။ ဝိဝါ။ ၂။ ဣဒါနိ (ဥဒါနံ
 ၁၈၀)တိ အနုဘာ။ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနံ၊ ဥဒါနံ
 (ထေရ။ ၃၀၀)တိ ဣမသ္မိံ ကာလေ။ ဣဒါနံ-
 ထရဟိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၅။ ဒါနိ-လည်း ကြည့်။

လူဝံ (တိ) [လူဝံ+ထ] ပြည့်စုံ-ပြီးပြောက်-
 ကြယ်ဝ-သော၊ ကုတော ဘန္တေ ဩဝါဒေါ
 ဣဒ္ဓေါ ဘဝိဿတိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၇။ ဣဒ္ဓေါတိ
 သမိဒ္ဓေါ၊ သဟိတက္ကော ဂမ္ဘိဓော ဗဟု-
 သော လက္ခဏပဋိဝေသယုက္ကောတိ အပ္ပေါ-
 ယော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ကမ္ဘိ သာရိပုတ္တ ဘတ္တံ
 ဣဒ္ဓံ အဟောသိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇။ ဣဒ္ဓံ အဟော-
 သိတိ သမ္ပန္နံ အဟောသိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁။ ၇။
 အယံ ဘန္တေ နာဠန္ဒာ ဣဒ္ဓါဝေဝ ဖိတာ စ။
 ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၀။ ၇။ မ၊ ၂။ ၄။ ၀။ ဣဒ္ဓါတိ သမိဒ္ဓါ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၃။ ၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄။ ၀။ (-ဝိ၊ ၃။ ၃။ ၇။ ဝိ၊ ၂။
 ၈။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ၂။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၁။ ၃။ ၇။ သံ၊ ၃။
 ၂။ ၇။ ၃။ ၂။ သံ၊ ၂။ ၁။ ၈။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၃။ ၁။ ဥဒါနံ
 ၁၅၅။ ဝိမာနံ၊ ၅။ ၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၂၂။ စရိယာ။
 ၄၀၈။ ဇာ၊ ၁။ ၃။ ၂။ ၃။ ၆။ ၂။ ၃။ ၇။ နေတ္ထိ။
 ၁၁၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၄။ ၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၀။ ၄။ သံ၊ ၄။ ၂။
 ၁။ ၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၄။ ၃။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ၄။
 ၂။ ၄။ ၇။ ဥဒါနံ၊ ၆။ ၂။ ၇။ ဝိမာနံ၊ ၄။ ၁။ ၄။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ၄။ စရိယာ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
 ၂။ ၀။ ၁။ ၀။ ၇။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၂။ ၀။ ၂။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၇။)

လူဝံ၊ အာဝ (ပု) [လူဝံ+အာနုဘာဝ] တန်ခိုး
 အာနုဘော၊ မိမိအလိုအတိုင်း - ပြုလုပ် -
 ပြစ်စေ - နိုင်ခြင်း၊ လိုတိုင်း ပြီးပြောက်
 ခြင်း။ ပိလိန္ဒဝစ္ဆယ ဣဒ္ဓါနုဘာဝေါ။ ဝိ၊ ၁။
 ၈။ ၅။ ၃။ ၆။ ၂။ ဝိ၊ ၃။ ၃။ ၀။ ၂။ ပဿန္တိ နော ဘော-
 နန္တော... ဝေဇ္ဇပံ ဣဒ္ဓါနုဘာဝံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၇။
 ဝေဟိ တေ ဘိက္ခုဝေ ပဌမာ မိဂဇာတာ န
 ပရိမုဇ္ဇိံ သု နေဝိပိ ကဿ ဣဒ္ဓါနုဘာဝါ။ မ၊ ၁။
 ၂။ ၆။ ဣဒ္ဓါနုဘာဝါတိ ယထာကာမံ ကတ္တဗ္ဗ-
 ဘာဝတော၊ ဝသီဘာဝေါယေဝ ဟိ တွေ
 ဣဒ္ဓိတိ စ အာနုဘာဝေါတိ စ အဓိပ္ပေတော။

မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မိဂေ အတ္တနောဝသေ ဝတ္တာပနံ
 ဝသီဘာဝေါ။ သော ဝေ ဣဇ္ဇနဌေန ဣဒ္ဓိ။
 ပဿာဝနဌေန အာနုဘာဝေါ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၂။
 (-ဝိ၊ ၃။ ၄။ ၀။ ဝိ၊ ၂။ ၄။ ၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၄။ ၇။ သံ၊
 ၄။ ၃။ ၂။ ၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၅။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၆။ ၁။)

လူဝံ၊ အာဝ (ပု) [လူဝံ+အာနုဘာဝ] တန်
 ခိုးဖန်ဆင်ခြင်း၊ စိမ်းဖန်ဆင်းအပ်သောတန်ခိုး။
 တထာဂ္ဂပံ ဣဒ္ဓါနုဘာဝါရံ အာနုဘာဝါရေသိ၊
 ဝိ၊ ၃။ ၂။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ၇။ ဣဒ္ဓါနုဘာဝါရန္တိ ဣဒ္ဓိ-
 ကိရိယံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁။ ၆။ ၆။ ဣဒ္ဓါနုဘာဝါရံ
 အာနုဘာဝါသိ(မ၊ ၁။ ၃။ ၄။ ၄။ သံ၊ ၂။ ၇။ ၆။)တိ ဣဒ္ဓိ
 အကာသိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၇။ ၆။ (-
 မ၊ ၂။ ၃။ ၀။ ၂။ သံ၊ ၂။ ၄။ ၈။ ၁။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၃။ ၆။ မ၊ ၄။
 ၃။ ၂။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၃။ ၁။ ၂။ ၈။)

လူဝံ (ထိ) [လူဝံ+ထိ] (က) တန်ခိုး။ အရိန်
 အဟုန်၊ အစွမ်း၊ အာနုဘော။ (ခ) အလို
 ဆန္ဒ၏ ပြီးစီးထမြောက် အောင်မြင်ခြင်း။
 (ဂ) ကောင်းမှုကုသိုလ်၏ - တန်ခိုး - အရိန်
 အဟုန် - အကျိုးတရား။ (ဃ) စည်းစိမ်
 ချမ်းသာ၏ပြည့်စုံခြင်း။ (င) ပြီးစီးထမြောက်
 သော - ရောက်အပ်ရအပ်သော - အရာဝတ္ထု
 - သဘောတရား။ (စ) ပြီးစီး-ဖြစ်ပေါ်-
 စေတတ်သောအကြောင်းဥပါယ် (သင့်လျော်
 သော အားထုတ်ခြင်း)။ (ဆ) သတ္တဝါတို့
 ကြိုးပမ်းတိုးတက်ကြောင်း သဘောတရား။
 (ဇ) ဂန္ဓော ဣဒ္ဓိတိ တေ ဒဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၂။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ၁။ ၈။ ၆။ ဣဒ္ဓိတိ ပေါထုဇ္ဇနိကာ-
 ဣဒ္ဓိ။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ၁။ ၇။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂။ ၀။
 (က) (ခ) ဣဒ္ဓိ စ အာနုဘာဝေါ စ၊ တံ
 သုဏောဟိ ပုရိန္ဒဝ။ ဝိမာနံ၊ ၆။ ၁။ ဣဒ္ဓိတိ
 အယံ ဒေဝိဒ္ဓိ၊ အဓိပ္ပာယ်သမိဇ္ဈန် ဝါ။ ဝိမာနံ၊
 ၄။ ၁။ ၅။ ၆။ (က) (ဂ) သတ္တဝါ ရတနေဟိ
 သမန္နာဂတော စတုဟိ စ ဣဒ္ဓိဟိ။ မ၊ ၃။
 ၂။ ၀။ ဣဒ္ဓိယာ ယသသော ဇလံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။ ၀။
 ဣဒ္ဓိယာတိ ပုညဟေဇေန။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၄။ ၆။ ဣဒ္ဓိ

(ဝိမာန၊၁၈)တိ ခိဗ္ဗာနဘာဝေါ။ ဝိမာန၊၉။
 ၇၃။ လူ့ဒီ ငုတိ ဗလဝိရိယူပပတ္တိ။ ဇာ၊၂။
 ၃၀၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၄။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၂၅။ လူ့ဒီတိ
 အာနုဘာဝေါ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃။ (-သံ၊၁။၁၂၂။)
 (က) (ဆ) လူ့ဒီယာ ယသသာ ဇလံ။ အံ၊
 ၁။၁၂၄။ ခိဗ္ဗသမ္ပတ္တိသမိဒ္ဓိယာ စ ပရိဝါရ-
 သင်္ခါတေန ယသသာ စ ဇလန္တာနံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၂။၂၆။ လူ့ဒီ(ဝိမာန၊၇၃)န္တိ သမိဒ္ဓိ*ဝိမာန၊
 ၉။၂၀၃။ (က) (ဂ) (ဆ) တာဒိသံ ပစ္စ-
 နဘောသတိဒ္ဓိ*။ ပေတ၊၁၇၄။ တယာ မာ
 လဋ္ဌိတာ လူ့ဒီ။ ဇာ၊၁။၂၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၁။
 (က) (င) လူ့ဒီနဋ္ဌေန လူ့ဒီ၊ နိပုတ္တိအတ္တန
 ပဋိလာဘဋ္ဌေန စာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ယဉ္စ
 နိပုတ္တိတိ ပဋိလာဘတိ စ၊ တံ လူ့ဒီတိတိ ဝုတ္တိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ နေကမ္ပ
 လူ့ဒီတိတိ လူ့ဒီ၊ ပဋိဟရတိတိ ပါဋိဟာရိယံ။
 အရဟတ္တပဂေါ လူ့ဒီတိတိ လူ့ဒီ၊ ပဋိဟရတိ-
 တိ ပါဋိဟာရိယံ။ ပဋိသံ၊၄၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
 ၆။ (က) (စ) အပဓေ နယော၊ လူ့ဒီနဋ္ဌေန
 လူ့ဒီ၊ ဥပါယသမ္ပဒါယေတပမိဝစနံ၊ ဥပါယ-
 သမ္ပဒါ ဟိ လူ့ဒီတိ အဓိပ္ပတပလပ္ပသဝန-
 တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။
 (က) (ဆ) အပဓေ နယော၊ တောယ
 သတ္တာ လူ့ဒီန္တိတိ လူ့ဒီ၊ လူ့ဒီန္တိတိ လူ့ဒီ ဝုတ္တိ
 ဥက္ကသဂတာ ဟောန္တိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၆။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၇။ လူ့ဒီပါဒ-
 လည်းကြည့်။ (လူ့ဒီသယ်မျိုးကို ပဋိသံ၊၃၈၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၄၀-၂) ကြည့်။

လူ့ဒီကထာ (ထိ) [လူ့ဒီ+ကထာ] တန်ခိုး-
 လူ့ဒီ-ကိုပြဆိုရာ စကားရပ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂ
 ပါဠိ၊ ၃-၀၈၊၂-ကထာ။ ပဋိသံ၊၃၈၃၊၃၉၁။

လူ့ဒီကောဋ္ဌာသ (ပ) [လူ့ဒီ+ကောဋ္ဌာသ] တန်
 ခိုးအဖို့၊ တန်ခိုး-တဖို့-တဖို့လူ့ဒီဝိဇ-ကြည့်။

လူ့ဒီဂုဏ (ပ) [လူ့ဒီ+ဂုဏ] တန်ခိုးဂုဏ်၊ တန်ခိုး
 နှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ဝသီလူ့ဒီဂုဏေ စုတုပပါ-

တေ။ ထေရ၊၃၃၇။ လူ့ဒီဂုဏေ လူ့ဒီသမ္ပ-
 ဒါယ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။

လူ့ဒီဂုဏပန္န (ထိ) [လူ့ဒီ+ဂုဏ+ဥပပန္န] တန်
 ခိုးဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော။ မဟိဒ္ဓိကာ လူ့ဒီဂု-
 ဏပပန္နာ။ ဇာ၊၂။၆။ လူ့ဒီဂုဏပပန္နာတိ ပဉ္စ-
 ဝိဓေန လူ့ဒီဂုဏေန သမန္တာဂတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၅။၁၄၅။

လူ့ဒီဇ (ထိ) [လူ့ဒီ+ဇ+ကွ] တန်ခိုးကြောင့်
 ဖြစ်သော၊ တန်ခိုးဖြင့်ပြီးသော၊ ရေးကုသိုလ်
 တန်ခိုးကြောင့်ဖြစ်သော (သင်္ကန်း)။ လူ့ဒီဇ
 ဟေိ ဘိက္ခုနံ ပုညိဒ္ဓိယာ နိဗ္ဗတ္တဝိဝရံ။ သာ-
 ရတ္ထ၊၂။၃၈၅-၆။ ဝိမတိ၊၁။၃၁၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။
 ၂၂၄။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၇။

လူ့ဒီဓမ္မ (ပ) [လူ့ဒီ+ဓမ္မ] တန်ခိုးတရား။ အ-
 သမော လူ့ဒီဓမ္မသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၈၀။ လူ့ဒီဓမ္မ-
 သူတိ ပဉ္စသု လူ့ဒီဓမ္မသု။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၁၂၄။

လူ့ဒီနိမ္မိတ (ထိ) [လူ့ဒီ + နိမ္မိတ] တန်ခိုးဖြင့်
 ပန်ဆင်းအပ်သော။ အဒါသိ* လူ့ဒီနိမ္မိတံ။
 အပ၊၁။၄၁၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၅။)

လူ့ဒီပဋိလာဘ (ပ) [လူ့ဒီ + ပဋိလာဘ] (က)
 ပျောက်ကွယ်နေသော တန်ခိုးကို ပြန်၍
 ရခြင်း၊ (ခ) တန်ခိုးကိုရခြင်း။ လူ့ဒီပဋိလာ-
 ဘာယာ (ပဋိသံ၊၃၈၄)တိ ပရိဟိနာနံ ဝါ
 လူ့ဒီနံ ဝိရိယာရမ္ပဝသေန ပုန လာဘာယ၊
 ဥပသဂ္ဂေန ဝါပဒံ ဝဇိတံ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၅။

လူ့ဒီပ(ပ)တ္တ (ထိ) [လူ့ဒီ+ပတ္တ] တန်ခိုးသို့
 ရောက်ပြီးသော၊ တန်ခိုးရပြီးသော၊ လူ့ဒီဝိဇ
 အဘိညာဏ်သို့ ရောက်သော၊သူ။ တေဝိဇ္ဇာ
 လူ့ဒီပတ္တာ စ။ သံ၊၁။၁၄၈။ လူ့ဒီ-
 ပတ္တာတိ လူ့ဒီဝိဇဉာဏံ ပတ္တာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၁၉၅။ (-သံ၊၁။၁၉၈။ နေတ္တိ၊၁၃၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၅၇။ သာရတ္ထ၊၁။၁၆၆။)

လူ့ဒီပဟူတာ (ထိ) [လူ့ဒီ+ပဟူတာ] တန်ခိုးကို
 ဖြစ်စေခြင်း - တန်ခိုးပန်ဆင်းခြင်း - ခွဲ စွမ်း

နိုင်သည်အဖြစ်။ စက္ကရာဇ် လူ့ပစ္စည်း ပညတ္တ
လူ့ပစ္စည်းတရား၊ လူ့ပစ္စည်းသိတရား၊ လူ့ပစ္စည်း
ကဗျာတရား။ ဒီ၊ ၂။ ၁၂။ လူ့ပစ္စည်းတရား
တို့ လူ့ပစ္စည်းနာမကတရား။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။
လူ့ပစ္စည်းနာမကတရားတို့ လူ့ပစ္စည်း နိဗ္ဗာန်
သမတ္တဘာဝါယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၈။

လူ့ပစ္စည်းနာမကတ (ထိ) [လူ့+ပစ္စည်းနာမကတ]
လူ့ပစ္စည်းနှင့်အနက်တူ။ ၎င်းကြည့်။

လူ့ပစ္စည်းဟာရိယ (န) [လူ့+ပစ္စည်းဟာရိယ] တန်
ခိုးပြာဇိဟာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ကို ပယ်ရှား
တတ်သောတန်ခိုး (ပုဂ္ဂိုလ်တယောက်တည်းက
ရာထောင်မက ပုဂ္ဂိုလ်များပြား တိုးပွားလာ
ခြင်း စသော အမျိုးမျိုးသောတန်ခိုး)။
တိဂ္ဂါ ခေါ် လူမာနိ ကေဝလ ပါဠိဟာရိယာ-
နိ...ကတမာနိ တိဂ္ဂါ၊ လူ့ပစ္စည်းဟာရိယ၊ အာ-
စေသနာပါဠိဟာရိယ၊ အနုသာသနိပါဠိဟာ-
ရိယ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၀၆။ မယ် အာယသ္မတော စဉ္စ-
ထာ မလ္လပုတ္တထာ လူ့ပစ္စည်းဟာရိယ ပဏ္ဍိသာ-
မ။ ဒီ၊ ၁။ ၂၄၅။ လူ့ပစ္စည်းဟာရိယ (ဒီ၊ ၁။ ၂) နှ့်
လူ့ပစ္စည်း ပါဠိဟာရိယ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ လူ့ပစ္စည်း-
ဝသေန လူ့ပစ္စည်း၊ ပဋိဟရကဝသေန ပါဠိဟာရိ-
ယ၊ လူ့ပစ္စည်း ပါဠိဟာရိယ လူ့ပစ္စည်းဟာရိ-
ယ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၉။ လူ-
ဘိက္ခု၊ ကောပိ ဟုတော ဗဟုဝေ ဟောတိ၊
ဗဟုဝေပိ ဟုတော ကော ဟောတိ၊ အဝိဘာဝံ
တိဓောဘာဝန္တိ အာရိယပုဂ္ဂိုလ် လူ့ပစ္စည်းဝေပေ
လူ့ပစ္စည်းဟာရိယ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၀။ (- ဒီ၊
၁။ ၂၆၂။ ဒီ၊ ၂။ ၃၀၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂၄၇။ ဒီ၊ ၁။
၂၀၅။ အံ၊ ၁။ ၁၇၀။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၂။ ဒီ၊ ၄။ ၃။
၃) ပါဠိဟာရိယ (အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉) လည်း
ကြည့်။

လူ့ပစ္စည်းဟိရ (န) [လူ့+ပစ္စည်းဟိရ] လူ့ပစ္စည်း-
ဟာရိယနှင့် အနက်တူ။ လူ့ပစ္စည်းဟိရန
အင်္ဂုလိယော အဝိပေတော၊ ပေလူကော။ ၂၂၂။

လူ့ပစ္စည်း (ပ) [လူ့+ပစ္စည်း] လူ့ပစ္စည်း။ (က) ပြီး
စီးထမြောက်သောတရား အစု (ဆန္ဒ၊ ဝိရိယ၊
စိတ္တ၊ ဝိမံသာဟူသောတရားပါးပါးသောတရား)။
(ခ) သတ္တဝါတို့ ကြီးပွား တိုးတက်ကြောင်း
တရားတို့၏တည်ရာ မှီရာ အခြေခံအကြောင်း
တရား။ (ဂ) လူ့မည်သော - ပြီးစီးထ
မြောက်သော - သတ္တဝါတို့ ကြီးပွားတိုးတက်
ကြောင်းဖြစ်သော - (ဥပစာရဗျာန် အစရှိ
သော ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော) ဆန္ဒ၊
သမာဓိ၊ ပဓာနသင်္ခါရတရားတို့၏တည်ရာမှီရာ
အခြေခံဖြစ်သော (၎င်းတရား တပါးပါးမှ)
ကြွင်းကျန်သော စိတ်စေတသိက်ဟူသော -
တရား အစုအဝေး - နာမက္ခန္ဓာတရားလေး
ပါး။ (ဤနည်း၌ ဆန္ဒ၊ သမာဓိ၊ ပဓာန သင်္ခါရ
မည်သော သမ္ပပ္ပဇာန် ဝိရိယဟူသော တရား
သုံးပါးတို့သည် လူ့လည်း မည်၏၊ လူ့ပစ္စည်း
လည်း မည်၏၊ ၎င်းတို့မှ ကြွင်းသော နာမ-
က္ခန္ဓာတရား လေးပါးတို့ကား လူ့ပစ္စည်းသာ
မည်၏။ ထိုအတူ ဝိရိယ၊ သမာဓိ၊ ပဓာန
သင်္ခါရ (သမ္ပပ္ပဇာန်ဝိရိယ) ဟူသော တရား
သုံးပါးတို့သည်၎င်း၊ စိတ္တ၊ သမာဓိ၊ ပဓာန
သင်္ခါရ ဟူသော တရားသုံးပါးတို့သည်၎င်း၊
ဝိမံသာ၊ သမာဓိ၊ ပဓာန သင်္ခါရဟူသော
တရားသုံးပါးတို့သည်၎င်း လူ့လည်း မည်၏၊
လူ့ပစ္စည်းလည်း မည်၏၊ ၎င်းသုံးပါးတို့မှ
ကြွင်းသော နာမက္ခန္ဓာတရား လေးပါးတို့
ကား လူ့ပစ္စည်းသာမည်၏။ လူ့နှင့် လူ့-
ပစ္စည်းအရ နောက်ထပ်အရကောက်ယူပုံ အမျိုး
မျိုးကို အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၃-စသည်၌ ကြည့်။
စက္ကရာဇ် လူ့ပစ္စည်း၊ ဆန္ဒပစ္စည်း၊ ဝိရိ-
ယပစ္စည်း၊ စိတ္တပစ္စည်း၊ ဝိမံသပစ္စည်း၊
အဘိ၊ ၀။ ၂၃၂။ လူ့ပစ္စည်းနိ လူ့ပစ္စည်း
အဘိညေယျော။ ပဋိသံ၊ ၁၇။ လူ့ပစ္စည်းနိ
ဧတ္ထ ဆန္ဒ ဝိရိယ စိတ္တဝိမံသာသု ကေကော
လူ့ပစ္စည်းတို့ လူ့၊ သမိဇ္ဈတိ နိဗ္ဗူတိတိ
အတ္ထော။ လူ့ပစ္စည်း ဝါ တောယ သတ္တာ လူ့

ရုဒါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တိတိ လူဒိ ပဌမ-
 ထွေန် လူဒိ ဝေပါဒေါ လူဒိပါဒေါ၊ လူဒိကော-
 ဌာသောတိ အတ္ထော။ ဒုတိယထွေန် လူဒိ-
 ယာ ပါဒေါ လူဒိပါဒေါ၊ ပါဒေါတိ ပတိဋ္ဌာ၊
 အဓိဂမ္မပါယောတိ အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ဌာ။
 စတ္တာဓော လူဒိပါဒါ၊ လူဒိ ဘိက္ခု၊ ဆန္ဒ-
 သမာဓိ ပဓာန သင်္ခါရ သမန္နာဂတံ လူဒိပါဒံ
 အာဝေတိ။ ဒီ၊ ၂။ ၁၇၂။ ဒီ၊ ၃။ ၁၇၂။ မ၊ ၁။
 ၁၄၈။ အံ၊ ၁။ ၄၁။ အဘိ၊ ၁။ ၂၂၂။ လူဒိပါဒါ-
 တိ ဣတ္ထ လူဒိတိတိ လူဒိ၊ သမိဇ္ဈတိ နိပုဏ္ဏ-
 တိ အတ္ထော။... လူဒိပါဒန္တိ နိပုဏ္ဏိ ပရိယာ-
 ယေန ဝါ လူဒိကန္တေန၊ လူဒိန္တိ တောယ
 သတ္တာ လူဒါ ရုဒါ ဥက္ကံသဂတာ ဟောန္တိတိ
 လူဒိနာ ဝါ ပရိယာယေန လူဒိတိသင်္ခါရ ဂတာ-
 နံ ဥပစာရဗျာနာဒိကုသလစိတ္တသမ္ပယုတ္တာနံ
 ဆန္ဒသမာဓိ ပဓာနသင်္ခါရနံ အဓိဋ္ဌာနဋ္ဌေန
 ပါဒဘူတံ သေသစိတ္တစေတသိကရာသိန္တိ
 အတ္ထော။ အဘိ၊ ၄။ ၂၂၀။ ပဋိသံ၊ ဌာ၊ ၁။
 ၃၀၄။ အံ၊ ၄။ ၂၄၅။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၂၄။
 ဝိ၊ ၂။ ၃၉။ ဒီ၊ ၄။ ၂၃၄။ ဒီ၊ ၄။ ၁၇၉။ အံ၊
 ၄။ ၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၃။)

လူဒိပါဒဓိရ (ပု) [လူဒိပါဒ+ဓိရ] လူဒိပါဒလေး
 ပါးတို့၌ ပညာရှ်သော၊ သူ။ အပိစ ခန္တဓိရာ...
 လူဒိပါဒဓိရာ...။ မဟာနိ၊ ၃၄။ (-မဟာနိ၊ ၄။
 ၁၃၅)။

လူဒိပါဒဝိဘင်္ဂ (ပု) [လူဒိပါဒ+ဝိဘင်္ဂ] လူဒိပါဒ-
 ဝိဘင်္ဂ၊ လူဒိပါဒလေးပါးတို့ကို အကျယ်ပြ
 ဆိုရာ ပါဠိတော်။ အဘိ၊ ၁။ ၂၂၃၊ ၂၃၅။

လူဒိပါဒက (ထိ) [လူဒိ+ပါဒက] တန်ခိုးဟူ
 သောခြေနင်း။ ပါဒကော သုဂတေ ဒုတိယ
 သံသေ ဂဏဝုတ္တမေ။ လူဒိပါဒက မာရယု၊
 ဝိဟရာမိ ယဒိစ္စကံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၆၃။

လူဒိမလ (န) [လူဒိ+မလ] တန်ခိုး၏အစွမ်း။
 လူဒိမလေန သမန္နာဂတော ကပ္ပံ တိဋ္ဌေယျာ-
 တိ၊ အာမန္တာ။ အဘိ၊ ၈။ ၃၃၀။ လူဒိမလံ

ပညာဗလဉ္စကီဒိသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၉၉။ ဒသဝိဇာယ
 လူဒိယာဗလံ လူဒိဗလံ နာမ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၂။
 (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။)

လူဒိမာ (ပု) [လူဒိ+မာ] တန်ခိုးမာန်၊ တန်ခိုး
 ကို အကြောင်းပြု၍ -မာန်တက်ခြင်း- ဝင့်
 ကြားခြင်း။ လူဒိယာပထမော လူဒိမာဒေါ၊
 အဘိ၊ ၁။ ၃၇၉။ “အဟံ ပန မဟိဒ္ဓိကော
 မဟာနာဘာဝေါ”တိ ဝါ “အဟံ ယံ ယံ ကပ္ပံ
 ကဓောမိ တံ တံ လူဒိတိ”တိ ဝါ မဇ္ဇနဝသေန
 ဥပန္နော မာနော လူဒိမာဒေါ နာမ။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၄၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၄။

လူဒိမန္တ (တိ) [လူဒိ+မန္တ၊ ထိ-၌ လူဒိမန္တိ]၊
 တန်ခိုးရှိသော၊ တန်ခိုးနှင့်ပြည့်စုံသော၊ သူ။
 အနာပတ္တိ ဘိက္ခဝေ လူဒိမဿ (လူဒိမတော၊
 သိ၊ လူဒိမန္တ၊ သျှာ) လူဒိဝိသယေ။ ဝိ၊ ၁။
 ၈၇။ လူဒိမန္တော ဇုတိမန္တော၊ ဝဏ္ဏမန္တော
 ယသသိန္နော။ ဒီ၊ ၂။ ၂၀၇။ လူဒိမန္တောတိ
 စိဗ္ဗလူဒိယတ္တာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ လူဒိမာ (မ၊
 ၂။ ၄၁)တိ အာနာဘာဝသမ္ပန္နော။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၄၁။ လူဒိမန္တာနံ ယဒိဝံ မဟာမောဂ္ဂလ္လာ-
 နော။ အံ၊ ၁။ ၂၃။ လူဒိမန္တာနန္တိ လူဒိယာ
 သမ္ပန္နာနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။ ဒေဝတာပိ ခေါ
 သန္တိ လူဒိမန္တိနိယော။ အံ၊ ၁။ ၁၄၇။ မဟာနိ။
 ၃၀၁။ (-မ၊ ၁။ ၂၀၇။ သံ၊ ၁။ ၆၁။ သုတ္တနိ။
 ၃၀၇။ ထေရ၊ ၂။ ၂၃၅။ အပါ၊ ၂။ ၂၃၅။ မ၊ ၄။ ၂။
 ၆၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၂။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။)

လူဒိမယ (တိ) [လူဒိ+မယ] တန်ခိုးဖြင့် ပြီး
 သော။ လူဒိမယန္တိ ဟေတိက္ခုစိဝရံ။ ဒီ၊ ၄။
 ၃။ ၁၉၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၀။ (-
 ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၂၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၂၀၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၄။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂၁၂။ ဒီ၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၁။)

လူဒိမယိက (တိ) [လူဒိမယ+လူက] တန်ခိုးဖြင့်
 ပြီးသော၊ လူဒိမယိကော သော အာယု၊ လူဒိ-
 မယိကာ သာ ဂတိ။ အဘိ၊ ၈။ ၃၃၀။ (-ဝိ၊

၄၂၇၊ ၃၇၅။ အဘိုး၄၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၃၃၃။)

လူ့မဟတ္တ (န) [လူ့+မဟတ္တ] တန်ခိုးကြီးသည် ခြံအဖြစ်။ လူ့မဟတ္တတော အနုသရိတဗ္ဗံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၆။

လူ့လာဘ (ပ) [လူ့+လာဘ] တန်ခိုးကို ရခြင်း။ လူ့လာဘာယာ (ပဋိသံ၊ ၃၇) တိ အတ္တဓနာ သန္တာဓန ပါတုဘာဝဝသေန လူ့နံ လာဘာယ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၅။ လူ့လာဘာယာတိ လူ့ယာ အဓိကမာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၆။ လူ့ပဋိလာဘ-လည်း ကြည့်။

လူ့ဝသီတာ (ထိ) [လူ့+ဝသီ+တာ] တန်ခိုး ဖန်ဆင်းခြင်း၌ အလိုဆန္ဒအတိုင်း အစိုးတရ ဖြစ်စွမ်းနိုင်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်။ အလိုရှိသလို လျင်မြန်စွာ တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိ။ လူ့ဝသီတာယာ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၃) တိ လူ့ယာ နိပ္ပနိသန္တိ အာဒိဘာဝါဝဟဝသီ-ဘာဝတ္ထာယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

လူ့ဝသီဘာဝ (ပ) [လူ့+ဝသီ+ဘာဝ] လူ့ဝသီတာနှင့် အနက်တူ။ လူ့ဝသီဘာဝါယာ- (ပဋိသံ၊ ၃၇) တိ လူ့ယာ ဣဿရဘာဝါယ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၅။

လူ့ဝိကပ္ပ (ပ) [လူ့+ဝိကပ္ပ] တန်ခိုးအမျိုးမျိုး၊ အထူးထူး အထွေထွေသော တန်ခိုး။ လူ့ဝိမ-ကြည့်။

လူ့ဝိကပ္ပန (န) [လူ့+ဝိကပ္ပန] (၁) လူ့-တန်ခိုး-ဟု ဆိုအပ်သော ပကတိ-သော အဆင်း သဏ္ဌာန်ကို စွန့်ခြင်း ကိရိယာ၊ တန်ခိုးဖြင့် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ဖန်ဆင်းခြင်း။ (၂) တန်ခိုးနှင့် ပကတိအဆင်းကိုစွန့်ခြင်း ကိရိယာ။ (၁) ကတော လူ့ဝိကပ္ပနံ။ အပ၊ ၂၊ ၂၁။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။ (၁) (၂) လူ့ဝိကပ္ပနံ ကာတုကာမေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂။ လူ့ဝိကပ္ပနန္တိ

လူ့သင်္ခါတံ ပကတိဝတ္ထုဟေနကိရိယံ --- လူ့ဝိကပ္ပနဉာတိ ဝေ ဝါ အတ္ထော ဝဋ္ဋဗ္ဗော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။

လူ့ဝိကပ္ပနတာ (ထိ) [လူ့ဝိကပ္ပန+တာ] တန်ခိုးဖြင့် အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ ဖန်ဆင်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်။ လူ့ဝိကပ္ပနတာယာ (ဒီ၊ ၂၊ ၁၇၂) တိ လူ့ဝိကပ္ပနဘာဝါယ။ နာနုပ္ပကာရတော ကတော ဒဿနတ္ထာယ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၄။ လူ့ဝိကပ္ပန တာယာတိ ဝိကပ္ပနိဋ္ဌိယာ ဝိဝိဓပက-ရဏာယ။ တေနာယ “နာနာပ္ပကာရတော-ကတော ဒဿနတ္ထာယာ” တိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၈။ လူ့ဝိကပ္ပနတာယာ (ပဋိသံ၊ ၃၇) တိ လူ့ယာ ဝိဝိဓကရဏဘာဝါယ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၅။

လူ့ဝိမ (န၊ ထိ) [လူ့+ဝိမ] (၁) တန်ခိုးအဖို့ တန်ခိုး-တဖို့-တဖို့။ (၂) တန်ခိုးအမျိုးမျိုး အထူးထူးအထွေထွေသော တန်ခိုး။ အနေက-ဝိဟိတံ လူ့ဝိမံ ပစ္စနုဘောတိ။ ဒီ၊ ၁၊ ၇၃။ ဒီ၊ ၃၊ ၉၃။ ပဋိသံ၊ ၁၀၇။ ဒေမာ ဘန္တေ လူ့ဝိမောယော။ ဒီ၊ ၃၊ ၉၃။ လူ့ဝိမောယာ (ဒီ၊ ၁၊ ၇၃) တိ လူ့ကောဋ္ဌာသယ။ လူ့ဝိကပ္ပါယ ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၂။ “ကေဝိဓေန ဉာဏ-ဝတ္ထု” နှိ အာဒိသု ကောဋ္ဌာသတ္ထော ဝိဓေ-ဒေ။ “ဝိဝိဓမ္မိ သေနာပျူဟံ ဒဿေထိ” တိ-အာဒိသု ဝိကပ္ပတ္ထော၊ တဒ္ဓာယမ္ပေတ္ထ ယုဇ္ဇတိ-တိ ဒဿေန္တော အာဟ “လူ့ဝိမောယာတိ လူ့ကောဋ္ဌာသယ၊ လူ့ဝိကပ္ပါယ ဝါ” တိ။ လူ့ ဟိ အဘိညာသု ကော ကောဋ္ဌာသော၊ ဝက္ခမာနေဟိ ဘေဒေဟိ အနေကပ္ပဘေဒါ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅။ လူ့ဝေ ဝိမံ လူ့ဝိမံ၊ လူ့-ကောဋ္ဌာသော လူ့ဝိကပ္ပေါတိ အတ္ထော။ တံ လူ့ဝိမံ (တံလူ့ဝိမေ?) ဉာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၇။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၇၂။ သံ၊ ၁၊ ၃၄၂။ အံ၊ ၁၊ ၂၅၆။ (-ပဋိသံ၊ ၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၆။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၆။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၁၀။)

လူဝီဝိဇ္ဇာ (န) [လူဝီဝိ+ဇ္ဇာ] (ခ)
 တန်ခိုး တဖို့ တခွံ ဖြစ်သောဉာဏ်။ (၂)
 တန်ခိုးအမျိုးမျိုး၌ ဖြစ်သောဉာဏ်။ လူဝီဝိ
 ဉာဏ်။ လူဝီဝိဇ္ဇာဉာဏ် စိတ္တ အသိနိဟရ-
 တိ။ ပဋိသံ။၁၀၇။ လူဝီဝိဇ္ဇာဉာဏ်ယာတိ လူဝီ-
 ကောဋ္ဌာသေ လူဝီဝိကပ္ပေ ဝါ ဉာဏတ္ထာယ။
 ပဋိသံ။၄၁။၁၀၇။ (-ပဋိသံ။၄၁။၁၃၃။)

လူဝီဝိသယ (ပု) [လူဝီ+ဝိသယ] တန်ခိုး၏အရာ။
 အနာပတ္တိ သိက္ခဝေ လူဝီမဿ လူဝီဝိသယေ။
 ဝိ။၁။၈၅။ အညဉ္ဇေဝ လူဝီမန္တာနံ လူဝီဝိသ-
 ယာ။ နေတ္ထိ။၂။ (-ဝိ။၄၁။၁၃၄ မ။၄။၁။
 ၆၀။ မ။၄။၁။၃၄။)

လူဝီဝိသဝိတာ=လူဝီဝိသေဝိတာ (ထိ) [လူဝီ+
 ဝိသ(သေ)ဝိတာ] (က) တန်ခိုးကိုဖြစ်စေ
 ခြင်း - တန်ခိုးပန်ဆင်းခြင်း-၌ သင့်လျော်
 သည်အဖြစ်။ (ခ) တန်ခိုးပန်ဆင်းခြင်း၌-
 ထပ်တလဲလဲ-အလိုရှိသလောက်- ပြုစုမိန့်
 ခြင်း။ (ဂ) တန်ခိုးကို အထူးထူးအထွေထွေ
 -ဖြစ်စေနိုင်သည် - ဖြစ်စေခြင်းရှိသည်-၏
 အဖြစ်။ တန်ခိုးအမျိုးမျိုးပန်ဆင်းခြင်း။ (က)
 (ခ) လူဝီဝိသဝိတာယာ(ဝိ။၂။၁၇၂)တိ လူဝီ-
 ဝိပဇ္ဇနဘာဝါယ။(လူဝီဝိသေဝိတာယာတိ လူဝီ-
 ဝိသေသဘာဝါယ-သျှာ) ပုနပျုနံ အာသေ-
 ဝနဝသေန စိတ္တာသိတာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။
 ဝိ။၄။၂။၂၃၄။ လူဝီဝိသဝိတာယာတိ လူဝီယာ
 နိပ္ပါဒေန ယောဂျဘာဝါယ။ အနေကတ္တတ္တာ
 ဟိ ဓာတုနံ ယောဂျတ္ထော ဝိပုဗ္ဗော သုသဒ္ဓေါ။
 ဝိသဝနံ ဝါ ပဇ္ဇနံ ဝိသဝိတာ တတ္ထ ကာမ-
 ကာရိတာ ဝိသဝိတာ။ တေနာဟ “ပုနပျု-
 န”န္တိအာဒိ။ ဝိ။၄။၂။၂၀၈။ လူဝီပဟုတာ-
 လည်း ကြည့်။(ဂ) လူဝီဝိသဝိတာယာ (ပဋိ-
 သံ။၃၈၄)တိ ဝိဝိဓံ ဝိသေသံ သဝတိ ဇနေတိ
 ပဝတ္ထေတိတိ ဝိသဝိ။ ဝိဝိဓံ သဝနံ ဝါ အာသ
 အတ္တိတိ ဝိသဝိ။ တဿ ဘာဝေါ ဝိသဝိတာ။
 တဿာ ဝိသဝိတာယ။ ပဋိသံ။၄၁။၂၆၅။

လူဝီဝေသာရဋ္ဌ (န) [လူဝီ+ဝေသာရဋ္ဌ] တန်ခိုး
 ၌ ရဲရင့်သည်အဖြစ်။ တန်ခိုး၌ ရဲရင့်ခြင်း။
 လူဝီဝေသာရဋ္ဌာယ သံဝတ္ထန္တိ။ပဋိသံ။၃၈၄-၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ။၂။၁၃။ လူဝီဝေသာရဋ္ဌာယာတိ လူဝီ-
 ဝိသုဒ္ဓိဘာဝါယ။ ပဋိသံ။၄၁။၂၆၅။

လူဝီသမ္ပန္န (တိ) [လူဝီ+သမ္ပန္န] တန်ခိုးနှင့်ပြည့်စုံ
 သော။လူ။ လူဝီသမ္ပန္နော စိတ္တဿ ဝသိတာ-
 ဝပတ္တော ဝိကာသဝေါ။ အံ။၄။၂။၃၆၅။

လူဝီသမ္ပယုတ္တ (တိ) [လူဝီ+သမ္ပယုတ္တ] လူဝီမည်
 သောတရားနှင့် ယှဉ်သော။ ကေဝလံ လူဝီ-
 သမ္ပယုတ္တာနံ ယေဝ ခန္ဓာနံ ဝသေန လူဝီ-
 ပါဒဘာဝေ ဂယမာနေ။ သံ။၄။၂။၅၁၂။

လူဝီ (ပု) [လူဝီ+အ]ဆင်းမီးစာ။ သမိဝေ လူ-
 ဝမံ စေ'ဝေ။ ဓာန်။၃၆။ ဝေယတိတိ လူဝေ။
 ဓာန်။ ၄။၃၆။ (အဘယာနံ ဘောင်ပေါက်။
 ဓာန်။ သျှ တို့၌ ခေဟု ရှိ၏။)

လူဝီ(ဗျ) [(ခ) လူဝီ+ဓကစွည်း ၂၃၄။။ မောဂ်
 ၄။၁၀၀။ (၂) လူဝီ+ဓ။ နီတိ။သုတ္တ။၄၃၆။
 (လူဟ-သံ)] (ခ) ဤ၌။ (က) ဤလောက၌။
 (ခ) ဤသာသနာတော်၌။ (ဂ) ဤအရပ်၌။
 ဤနေရာ၌။ ဤနိပင်လိက်၌။ ဤအမျိုး၌။
 ဤမယ်တော်မာယာ ဝမ်းတိုက်၌။ (ဤသို့
 စသည်ဖြင့် နေရာဌာန အားလျော်စွာ ဆို
 ရ၏) (ဃ) ဤဝါဒဘိတွင်။ (၂) ပဒပု-
 ရာဏ - ပုဒ်အရေအတွက် ပြည့်စုံမျှ ဖြစ်၍
 အနက်မရှိသော - နိပါတ်ပုဒ်။ (ခ) (က)
 လူဝီ (မဟာရာဇ) တထာဂတော လောကေ
 ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဝိ။၁။၅၈။ မ။၁။၂၃၆။ လူဝီ
 အသုတဝါ ပုထုဇ္ဇနော။ မ။၁။၃၄။ အဘိ။
 ၁။၂၀၈။ လူဝီတိ ဒေသာပဒေသေ နိပါ-
 တော။ ဝိ။၄။၁။၁၅၅။ အဘိ။၄။၁။၃၈၃။
 မ။၄။၁။၂။ မ။၄။၂။၁၀၄။ လူဝီ(ဝိ။၁။၉၁)-
 တိ လူမသ္မိံ လောကေ။ ဝိ။၄။၁။၂၃၈။ (-
 ဝိ။၁။၁၄။ မ။၁။၂၈၁။၃၃၂။ မ။၂။၁၈၂။
 သုတ္တနိ။၃၀၆။ ဝိ။၄။၂။၇၅။ မ။၄။၂။၁၆၀။

၂၈၀။ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၄။) (ခ) လူဝေ သိက္ခဝေ သိက္ခု ဥက္ကဋ္ဌတော အနုဘိရတော သာမညာ စဝိတုကာမော။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၉။ လူဝေတိ လူမသ္မိံ သာသနော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၁။ (-ဗိ၊ ၂၊ ၂၃။ မ၊ ၁၊ ၁၂၊ ၇၀။ သံ၊ ၁၊ ၂၂၄။ အံ၊ ၁၊ ၅၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၄၆။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇၈၊ ၂၄၅။ မဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၆၃။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၁၄။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂။) (ဂ) လူဝေဝ တိဋ္ဌမာနဿ ဒေဝဘူတဿ မေ သတော။ ဝိ၊ ၂၊ ၂၂၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅၆။ လူဝေဝတိ လူမသ္မိံ ယေဝ ဩကာသေ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၃၁။ လူမသ္မိံ ယေဝ ဩကာသေ-တိ၊ လူမသ္မိံ ဝေ လူနုသာလဂုဟယံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၅။ သော တတော စတော လူဗုပပနော။ ဝိ၊ ၁၊ ၅။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၂။ အံ၊ ၁၊ ၁၆၄။ လူဗုပပနောတိ လူဝေ မဟာမာယာယ ဒေဝိယာ ကုဋ္ဌိမိ နိဗ္ဗုတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၀။ တတော အနန္တဗုပပတ္တိဋ္ဌာနတော စတော လူဝေ အသုကသ္မိံ နာမ စတ္တိယကုလေ ဝါ မြာဟုဏကုလေ ဝါ နိဗ္ဗုတ္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၃။ (-ဓုဒ္ဓက၊ ၄။ သုတ္တနိ၊ ၃၊ ၁၊ ၂။ ပေတ၊ ၁၆၇။ ဓုဒ္ဓက၊ ၄၊ ၁၃၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၆၈။ ပေတ၊ ၄၊ ၁၅၆။) (ဃ) လူဝေ ပနာဝုသော သာရိပုတ္တသမဏော ဂေါတမော ကိံ ဝါဒိ ကိမက္ခာယံ။ သံ၊ ၁၊ ၇၀။ လူဝေတိ လူမေသု တေသု ဝါဒေသု။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၂။ (၂) လူဝေဟံ သိက္ခဝေ ဘုတ္တာဝိ ပဝါရိတော အဏံ။ မ၊ ၁၊ ၁၆၆။ လူဝေတိ နိပါတပဒပေတံ။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၉၇။ ကေမိဒါဟ(သံ၊ ၁၊ ၂၇၁)န္တိတ္ထေ လူဝေတိ နိပါတမတ္တံ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၃။ (-ဝိမာန၊ ၁၈။ ထေရ၊ ၂၊ ၃၅၊ ၃၀၉။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၇၃။ ထေရ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၉။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၉။)

လူဝေ (တိ) [လူဝေ + ဌာ + အ] ဤလောက၌ တည်နေသောသူ။ လူဝေဿာ (ပဋိသံ၊ ၈၂) တိ လူမသ္မိံ လောကေ ဌိတဿ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၃။

လူဝေက (တိ) [လူဝေ + က] ဤကာမဘဝ၌ တည်သောသူ။ လူဝေကာမဘဝေ ဌိတော လူဝေကော။ နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၁၄၆။ (-နေတ္ထိ၊ ၄၊ ၂၇၁။)

လူဝေတ္ထံ (တိ) [လူဝေ + ထာ + အ] ဤဘဝ၌ တည်နေသောသူ။ ဘဂဝါ လူဝေတ္ထညေဝ (လူဝေတ္ထေဝ-သျှာ) ဘေနာတိ။ ဓူဠနိ၊ ၁၆၉။

လူဝေတ္ထံ (ပ) [လူဝေ + အတ္ထ] ဤမျက်မှောက် ဘဝ၌ မြင်သောအကျိုး။ လူဝေတ္ထော (ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၈) တိ ဝိဋ္ဌဓမ္မဟိတံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၈၆။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၈၇။

လူဝေညာ (တိ) [လူဝေ + ပညာ] (၁) ဤ သာသနာတော်၌ မြင်သော - အသိဉာဏ် - ပညာ။ (တိ) (၂) (က) ဤသာသနာတော်၌ မြင်သော ပညာရှိသော။ (ခ) ဤလောက၌သာ မြင်သော ပညာရှိသော။ လောကီပညာရှိသော။ (၁) လူမသ္မိံ သာသနော ပညာလူဝေညာ နာမ။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၄၁။ (တိ) (၂) (က) မေတ္တာစေတောဝိပုတ္တိ အနာဂါမိတာယ သံဝတ္တတိ လူဝေညဿ သိက္ခုနော။ အံ၊ ၃၊ ၅၀၄။ လူဝေညဿာ (ဓမ္မ၊ ၆၇) တိ လူမသ္မိံ သာသနော ပဏ္ဍိတသိက္ခုနော။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇၆။ (ခ) လူဝေညဿာ (သံ၊ ၃၊ ၁၀၄) တိ လူဝေဝ ပညာ အဿ န ယိမံ လောကံ အတိက္ကမတိတိ လူဝေညော တဿ လူဝေညဿ။ လောကီယညဿာတိ အတ္ထော။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၀၈။

လူဝေလောက (ပ) [လူဝေ + လောက] ဤလောက၊ ဤ လူ၏ လောက၊ ဤမျက်မှောက်လောက။ လူဝေလောကေတိ မနုဿလောကေ။ ဓူဠနိ၊ ၅၀-၂။ န လူဝေလောကံ ဥပါဒိယိသာမိ။ မ၊ ၃၊ ၃၀၅။ (-မ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၂၉။)

လူဝေလောကတ္ထံ (ပ) [လူဝေလောက + အတ္ထ] ဤမျက်မှောက်လောကမြင်၍ မြင်သော ခန္ဓာ

ငါးပါးဟူသောအနက်။ လူလောကတ္ထ (ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၄) ၏ လူလောကဘူတံ ခန္ဓပဉ္စကသင်္ခါတံ အတ္ထံ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၁။

လူလောကနိဿိတ(တိ) [လူလောက+နိဿိတ] ဤလောကကို မှီသော၊ နှစ်စလူလောကနိဿိတံ ဝိညာဏံ အဝိဇ္ဇာတိ။ မ၊ ၃၊ ၃၀၅။

လူလောကဘာဝိ (တိ) [လူလောက+ဘာဝိ] ထိန္တံ လူလောကဘာဝိနီ၊ ဤလောက၌ ဖြစ်သော။ သန္တိဋ္ဌိကာတိ သာမံ ပဿိတဗ္ဗာ၊ လူလောကဘာဝိနီ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂၈။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃၁။)

လူလောကဝိဇယ (ပု) [လူလောက+ဝိဇယ] ဤလောကကို အောင်မြင်ခြင်း။ လူလောကဝိဇယာယာ (အံ၊ ၃၊ ၉၇) တိ လူလောကဝိဇိနနတ္ထာယ အဘိဘဝနတ္ထာယ။ အံ၊ ၃၊ ၁၂၄။

လူလောကဝိဇိနနတ္ထ (ပု) [လူလောက+ဝိဇိနန+အတ္ထ] ဤလောကကို အောင်မြင်ခြင်း ဟူသော အကျိုး။ လူလောကဝိဇယ-ဤ။

လူဗ (န) [လူ+ဗ+လူန+ပ။ နံ-ချေ။ ဥ-လာ။ ဝိ၊ ပိ၊ ဝေ၊ နံ။ (လူဗ-သံ)] ထင်း၊ မီးခေါ၊ သမိခာ လူဗံ စေ'ဇော။ ဝေ၊ နံ၊ ၃၊ ၆။ ဇေယတိတိ လူဗံ၊ ဥမော။ ဝေ၊ နံ၊ ၃၊ ၆။

လူန (ပု) [လူနီ+ဒ။ ကစ္စည်း၊ ၆၆၁။ နိတိ သုတ္ထ၊ ၁၃၀၂။ လူနီ+က။ ဓူ၊ နှာ-၄၁၅။ လူနီ+အ။ (လူန-သံ)] (၁) သိကြားမင်း။ (၂) လူနမည်သောနတ်သား၊ နတ်မင်းကြီး လေးပါး၏သားများ။ (၃) နဂါးမင်း။ (၄) စကြဝတေးမင်း။ (၅) ဗြဟ္မာဘုရား။ (၆) (က) အစိုးရသောသူ၊ အကြီးအမှူး၊ အရှင်သခင်။ (ခ) အစိုးရသော တရား၊ ကံတရား။ (၇) မိုးနတ်။ (ဂ) မိုးကြိုး။ (ဃ) သိကြားမင်း။ လူနော ဗြဟ္မာ စ

အာကန္တာ။ ထေရုဇာဝေ။ လူနောတိ သက္ကော ဒေဝရာဇာ၊ ထေရုဇာ။ ၂၊ ၂၂၇။ (-ဒီ၊ ၃၊ ၁၃၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၅။ အပါဝ၊ ၄၀၃။ ဇာ၊ ၁။ ၂၃၈၊ ၂၉၇။ မဟာနိ၊ ၁၃၈။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၂။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၃၉၊ ၁၄၇။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃။) (၆) အနက်လည်း ကြည့်။ (၂) လူနမည်သောနတ်သား၊ နတ်မင်းကြီး လေးပါး၏သားများ။ ပုတ္တာပိ တဿ ဗဟုဝေါ၊ လူနနာမာ မဟဗ္ဗလာ။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၀၆။ (-ဒီ၊ ၃၊ ၁၆၀၊ ၁၆၅။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၉။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၄၅၊ ၁၅၁။) (၁) (၂) လူနမဂ္ဂါယာမာ (ဒီ၊ ၁။ ၂၃၀) တိ လူန အဂ္ဂါယာမ ပက္ကောသာမ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၃၄။ လူနန္တံ လူနနာမကံ ဒေဝပုတ္တံ သက္ကံ ဝါ။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၊ ၂၊ ၄၂၉။ (-ဇာ၊ ၂၊ ၃၆၃။) (၃) နဂါးမင်း။ လူနဿ ဝါကျေန သံဝရာ ဟတော။ ဇာ၊ ၁၊ ၃၉၂။ လူနဿာတိ နာဂိန္ဒဿ ဝါကျေန။ ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၉၁။ (၄) စကြဝတေးမင်း။ တေသတ္ထတိမှီတော ကပ္ပေ၊ လူနနာမာ တယော ဇနာ။ အပါဝ။ ၆၀။ (-အပါဝ၊ ၂၊ ၃။) (၅) ဗြဟ္မာဘုရား။ (၆) (ခ) ကြည့်။ (၆) (က) အစိုးရသော သူ၊ အကြီးအမှူး၊ အရှင်သခင်။ သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော။ ဒီ၊ ၃၊ ၃၅။ ဒီ၊ ၁။ ၂၀၉။ မ၊ ၁၊ ၃၁၈။ သံ၊ ၁၊ ၂၁၈၊ ၂၂၀။ ဥဒါန။ ၁၁၀။ လူနောတိ အဓိပတိဘုတော ယောကောဝိ- အပိ စ လူနောတိ သက္ကော။ နိတိ၊ ၁။ ၈၇။ (၁) အစိုးရသော တရား၊ ကံတရား။ ဘဂဝါ ဟိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ပရမိဿရိယဘာဝတော လူနော၊ ကုသလာကုသလဉ္စ ကမ္မံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၉။ ပရိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၂၂။ လူနဋ္ဌေ၊ လူနဓေသိ-တဋ္ဌ လူနဂုဏ်လူနိယဋ္ဌ-တိလည်း ကြည့်။ (၇) မိုးနတ်။ လူနကဋ္ဌိတ-ကြည့်။ (ဂ) မိုးကြိုး။ လူနဂိ-ကြည့်။

လူနက (ပု) [လူန+က] (၁) သိကြားမင်း။ (၂) လူနမည်သော- လူနကုဋ္ဌတောင်၌

နေသော-နတ်ဘိလူး။ (၃) လူနာမည်သော လူလင်၊ (နောင်အခါ ကာလတိ သာနတ် ပြည်၌ လူနာမည်သော နတ်သား ဖြစ်သည်။) (၄) လူနာနတ်သား။ (၁) သလူနာ (၁၀၁၁၁၀၀။ ၁၀၁၂၁၆၃) သဟိန္ဒက (၁၀၁၂၁၇၉။ ၀၁၁၃၁၂၀) တို့ ကြည့်။ (၂) အာဂါ ဖုဂေဟေ ဝိဟရတိ လူနာကုဋေ ပဗ္ဗတေ လူနာဏ ယက္ခဏာ အဝနေ။ သံ၊ ၁။ ၂၀၈။ လူနာဏာတိ လူနာကုဋ နိဝါသိနော ယက္ခဏာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ အတ္တနော ပရိကာယကတ္တေန လူနော နာမ မဟေသက္ခော၊ လူနောတိ သမညာ အဿာတိ ကတာ လူနကောတိပိ ဝုစ္စတိ။ တဿ လူနာဏ။ လူနာကုဋေ ပဗ္ဗတေ နိဝသတိတိ လူနာကုဋနိဝါသိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ (၃) ကဋ္ဌဗျတ္တိကံ ခဏှာန၊ အနုရုဒ္ဓဿ လူနကော။ ပေတ။ ၁၅၉။ (-ပေတ၊ ၄။ ၁၂၇။) (၄) လူနကော အဘိဓာနတိ။ ပေတ။ ၁၆၀။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၂-၃။)

လူနာသုတ္တ (န) [လူနာ+သုတ္တ] လူနာသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၀-သံယုတ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂၀၈။

လူနာကုဋ (ပ) [လူနာ+ကုဋ] လူနာကုဋမည်သော တောင်၊ လူနာ (၂) အနက်ကြည့်။

လူနာကုဋနိဝါသိ (တိ) [လူနာကုဋ + နိဝါသိ] လူနာကုဋတောင်၌ နေသောသူ၊ လူနာ (၂) အနက် ကြည့်။

လူနာကေတု (ပ) [လူနာ+ကေတု] သိကြားမင်း၏ -မှန်ကင်း- အောင်လံ။ လူနာကေတုဝ ပါတိတံ။ အပ၊ ၂။ ၁၃၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၃။)

လူနာဝီလ* (ပ) [လူနာ+ဝီလ] (၁) တံခါးခုံ။ (၂) တံခါးတိုင်။ ဥပ္ပာရေ ကေသိကတ္တဗ္ဗေ၊ လူနာဝီလော မဒတာ ထစ၊ ခေန်၊ ၁၀၀၆။ (၁) လူနာဝီလော နာမ သယနိသရဿ ဥပ္ပာရေ ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၉။ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ အရညန္တိ

နိက္ခမိတာ ဗဟိ လူနာဝီလာ သဗ္ဗမေတံ အရညံ၊ အဘိ၊ ၂။ ၂၆၀။ ပဋိသံ၊ ၁၇၄။ လူနာဝီလောတိ စေတ္တ ဂါမဿ ဝါ နာရဿ ဝါ ဥပ္ပာရေ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၅။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ကခါ၊ ၂၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။) (၂) ယထိန္ဒဝီလော ပထဝိဿိတော သိယာ၊ ခုဒ္ဒက၊ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၃။ လူနာဝီလောတိ နာရဗျာရိဝိနိဝါရကတ္တံ ဥပ္ပာရဗ္ဗန္တရေ အဋ္ဌ ဝါ ဒသ ဝါ ဟတ္တေ ပထဝိ ခဏိတာ အာကောဋိတဿ သာရဗျာရိယထမ္ဘသေတံ အဝိဝစနံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၁၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၁၀။ သံ၊ ၃။ ၃၇၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၆။)

လူနာဝီလ* (တိ) [လူနာဝီလ+ထ] တံခါးတိုင်နှင့် တူသော၊ တရား (ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ)။ လူနာဝီလံ ဥိဟစ္စ မနေတော၊ ဝိ၊ ၂။ ၂၀၃။ သံ၊ ၁။ ၂၇။ လူနာဝီလန္တိ ရာဂ ဒေါသ မောဟ လူနာဝီလမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။)

လူနာဝီလသုတ္တ (န) [လူနာဝီလ+သုတ္တ] လူနာဝီလသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၂-သံယုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၃။ ၃၁၇-၈။

လူနာဝီလပမ (တိ) [လူနာဝီလ+ဥပမာ] တံခါးတိုင် ဥပမာ၌သော၊ တံခါးတိုင်နှင့်တူသော။ လူနာဝီလပမော ထာဒိ သုဗ္ဗတော၊ ဓမ္မ၊ ၂၇။ ယထာ နာမ နာရဗျာရေ နိဝါတံ လူနာဝီလံ ဒါရကာဒယော ဩမုတ္တေန္တိပိ ဥိဟန္တိပိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၂။

လူနာဂဏ္ဍ (တိ) [လူနာ+ဂဏ္ဍ] မိုးနတ်၏ ကြိုးဝါးသံ၊ မိုးခြိမ်းသံ၊ မိုးကြိုးသံ။ ဂဠုန္တော လူနာဂဏ္ဍတံ။ မိလိန္ဒ၊ ၂၀။

ဣန္ဒြ (ပ) [ဣန္ဒြ+ဂမု+ဌ။ ဣန္ဒြိယ+ဂမု+ဌ။] ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ။ မစွေတိ သတ္တော နဗေ မာနဝေါ ပေါသော ပုဂ္ဂလော ငီဝေါ ဇာဂု ဇန္တု ဣန္ဒြ (ဟိန္ဒုဂ္ဂါယျာ) မနုဇော၊ မဟာနိဉ္ဇ။ ဇန္တုနောတိ သတ္တဿ... ဣန္ဒြဿ မနုဇဿ၊ မဟာနိဉ္ဇ။ ဣန္ဒြိယန ဂစ္ဆတိတိ ဣန္ဒြ။ အာသ ဝါ ဣန္ဒြဘူတန ကမ္မနာ ဂစ္ဆတိတိ ဣန္ဒြ။ ဟိန္ဒုဘိဝံ ပါဠိ၊ ဟိန္ဒုန္တိ မရဏံ၊ တံ ဂစ္ဆတိတိ ဟိန္ဒု။ မဟာနိဉ္ဇ။ ၂၂။ (-မဟာနိဉ္ဇ၊ ၁၄။)

ဣန္ဒြတ္တတ္ထေဒ (ပ) [ဣန္ဒြတ္တ+ထေဒ] ဣန္ဒြတ္တ မည်သောထေဒ။ သံသော ဣန္ဒြတ္တတ္ထေဒ နာမ မဟိတ္တိကံ မဟာနုကာဝံ ခိကာသဝံ နဝကပ္ပာမိဋ္ဌာယကံ အာသိ၊ ဝိဌ၊ ၁၁၇။

ဣန္ဒြဂေါပက (ပ) [ဣန္ဒြ + ဂေါပက။ (ဣန္ဒြ-ဂေါပ-သံ)] (၁) နိသောအဆင်းရှိသော ပိုးကောင်ငယ်တမျိုး၊ ပိုးပရံ၊ နတ်သိုး ကမ်း သွေးကောင်၊ (အဒ္ဓါအရပ်၌ ပိုးကတ္တိပါ ကောင်ဟုလည်း ခေါ်သည်) (၂) နိသော အဆင်းရှိသောမြက်။ (၃) မဟာလေ့ခါး ပင်း၊ (၄) သာ အမဟာသိ ကုဋိကာ အဘိ- ရူပါ ဝဿနိယာ ပါသာဒိကာ လောဟိတိ- ကာ သေသျှဇာပိ ဣန္ဒြဂေါပကော၊ ဝိ၊ ၁။ ၅။ (-ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃။) (၂) (၃) ဣန္ဒြ-ဂေါပကသဉ္စန္ဒ ကြည့်။

ဣန္ဒြဂေါပကဏ္ဍ ((ပ)) [ဣန္ဒြဂေါပက+ဏ္ဍ] ပိုးပရံကောင်- အနီရောင်-အဆင်း လောဟိတက (မဟာနိဉ္ဇ၊ ၃၃။) ကြည့်။

ဣန္ဒြဂေါပကဏ္ဍာဘ (တိ) [ဣန္ဒြဂေါပက+ဏ္ဍ +အာဘာ] ပိုးပရံ - နတ်သိုးကမ်းသွေး - ကောင် အဆင်းကဲ့သို့ အဆင်းရှိသော၊ (အနီ ရောင်ရှိသော)။ ဣန္ဒြဂေါပကဏ္ဍာဘော၊ ယဿ လောဟိတကော သိဗေ၊ ဇေ၊ ၂။ ၂၆။ ဣန္ဒြဂေါပကဏ္ဍော ဝိယ အာသာ- အနီရောင် ၄-၃၇ -ပ-ပ-ပ-သ-ပ

သတိ၊ ဇေ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉။ (-အပ၊ ၁၊ ၂။ ဇေ၊ ၂။ ၂၇။ အပ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၇။ ဇေ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၀။)

ဣန္ဒြဂေါပကသဉ္စန္ဒ (တိ) [ဣန္ဒြဂေါပက+သဉ္စန္ဒ] (၁) ပိုးပရံကောင်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ (၂) နိသောအဆင်းရှိသော မြက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ (၃) မဟာလေ့ခါးပင်တို့ ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ ဣန္ဒြဂေါပကသဉ္စန္ဒာ၊ တေ သေလာ ရမသန္တိ မံ၊ ထေရ၊ ၂၂။ ၂။ ဣန္ဒြ-ဂေါပကသဉ္စန္ဒာတိ ဣန္ဒြဂေါပကနာမကေဟိ ပဝါဠဝဏ္ဏေဟိ ရတ္တကိမိဟိ သဉ္စာဒိတာ၊ ပါဝု- သာကာလဝသေန ဝေမာဟ။ ကေမိ ပန ဣန္ဒြဂေါပကနာမာနိ ရတ္တတိကာနိတိ ဝဒန္တိ။ အပရေ ကဏိကာရရက္ခာတိ။ ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၇။ (-ဇေ၊ ၁။ ၂။ ၇။ ဇေ၊ ၂။ ၂၂။ ၃၁၉။ ဇေ၊ ၄၊ ၁။ ၂၅၀။ ဇေ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၀။)

ဣန္ဒြဂို (ပ) [ဣန္ဒြ+အဂ္ဂိ] ပိုးကြိုးမီး။ ဣန္ဒြဂို- (အဘိ၊ ၁။ ၇။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂) တိ အသနိ၊ အဂ္ဂိ၊ အဘိ ၄၊ ၂။ ၆၆။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၇။ (-အ- ၄၊ ၂။ ၇။)

ဣန္ဒြစာပ (ပ) [ဣန္ဒြ+စာပ] သက်တန်း၊ သက် တင်ရေး။ ဣန္ဒြစာပေဟိ ဝိဇ္ဇလတာဟိ စ ပရိက္ခိတ္တံ၊ သာရဏ္ဍ၊ ၁။ ၁၂။

ဣန္ဒြဇာလ (န) [ဣန္ဒြ+ဇာလ] မျက်လှည့် အတတ်၊ သိကြားကွန်ရက်ကဲ့သို့ လူ့ နွှာ ကိုယ်၌ အသားအသွေး စသည်တို့ကို မမြင် စေဘဲ အရိုးကိုသာ မြင်စေနိုင်သော အတတ်။ ကေဇေ ပန ဣန္ဒြဇာလေန အဋ္ဌိ- ဇောဝနံ ဇောဝနန္တိပိ ဝဒန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၇။ ဣန္ဒြဇာလနာတိ.. မံသာဒိနမန္တရဇာပနမာ- ယာယ။ ဣန္ဒြဿ ဇာလမိဝ ဟိ ပဋိစ္စာဒိတံ သမတ္တနတော ဣန္ဒြဇာလန္တိ မာယာ ဝုစ္စတိ။ သိ၊ ၄၊ ၁။ ၇။ ၃၆။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၂။ အနု- ၄၊ ၂။ ၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၂၆။)

လူနာလိက (တိ) [လူနာလိ+လိက] လူနာလိက နိယုတ္တော လူနာလိကော။ ဓာန်၊ ချိ၇၁၂။ မျက်လှည့်သမား၊ မျက်လှည့်ဆရာ၊ နဂ္ဂကာ နဂ္ဂကာ လမိကာ လူနာလိကာ။ မိလိန္ဒ။ ၃၁၅။

လူနာဗေဒ (ပ) [လူနာ+ဗေဒ+အတ္ထ] အစိုးရတော် မူသော ဘုရားရှင်သည် မှီဝဲအပ်သော အနက် သဘော။ လူနိယ၊ လူနိယဌာတိကြည့်။

လူနာဗေဒက (တိ) [လူနာ+ဗေဒက] သိကြား မင်းဟူသော အကြီးအမှူးရှိသော။ လူနာဗေဒက တာဝတိံသာပိ ဒေဝါ တေ ဒါနံ အနုမောဒန္တိ။ ဇာ၊ ၄၁၇၊ ၂၇၃။

လူနဋ္ဌ (ပ) [လူနာ+အတ္ထ] အစိုးရခြင်းအနက် သဘော။ လူတ္ထိဘာဝေ...ပုရိသဘာဝေ လူနဋ္ဌကရေတိ။ သံ၊ ၄၁၃၊ ၂၆၉။ (- သံ၊ ၄၁၃၊ ၂၇၂။ အံ၊ ၄၁၃၊ ၃၇၇။ အဘိ၊ ၄၁၃၊ ၁၆၂။ အဘိ၊ ၄၁၂၊ ၁၁၀။)

လူနဋ္ဌကရဏ (န) [လူနဋ္ဌ+ကရဏ] အစိုးရခြင်း အနက်သဘောကို ပြုခြင်း။ သမာဓိ ပန ဈာနက္ခယော သမ္ပယုတ္တဗ္ဗောနံ အဝိက္ခေပလက္ခယော လူနဋ္ဌကရဏေန သာတိသယံ ပစ္စယော ဟောတိ။ သာ၊ ၁၁၁၊ ၃၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၊ ၁၀၂။

လူနတိ (ကြိ) [လူနိ+အ+တိ] အစိုးရ၏။ လူနတိတိ လူနော။ အနု၊ ၁၁၊ ၃၃။ (- နိတိ၊ ၈၊ ၇၇။) လူနန္တိ-မူ ပ၊ ၄၁၂၊ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၊ ၁၀၆။

လူနာဗိဇ္ဇာ (ပ) [လူနာ+ဗိဇ္ဇာ+အတ္ထ] အစိုးရတော် မူသော ဘုရားရှင်သည် ထိုးထွင်း သိမြင်အပ်သော အနက်သဘော။ လူနိယ၊ လူနိယဌာတိကြည့်။

လူနာဒေသိတဋ္ဌ (ပ) [လူနာ+ဒေသိတ+အတ္ထ] အစိုးရတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ဟော

တော်မူအပ်သော အနက်သဘော။ လူနိယ၊ လူနိယဌာတိကြည့်။

လူနာဓန (ပ) [လူနာ+ဓန] သက်တန်ရောင်။ လူနာဓန ဝိဇ္ဇာလဘာ... ဝနန္တရံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄၁၁၊ ၄၀။ လူနာဓန လောကသမာဓိတဝသေ နာတိ လူနာဓန၊ သုရိယရသ္မိဝသေန ဂဂနေ ပညာယမာနာကာရဝိသေသော။ သီ၊ ၄၊ ၁၆၊ ၁။ ၁၉၃။ (- ဓာန်၊ ဓာန်၊ ၄၊ ၄၉။ သံ၊ ၄၁၁၊ ၁၁၀။)

လူနာနာမ (တိ) [လူနာ+နာမ] (က) သိကြား မင်း၏-အမည်ရှိ-အမည်ကို ဆောင်-သော။ (ခ) လူနာအမည်ရှိသော။ (က) လူနာနာမာ မဟာဗုလား။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၀၆။ လူနာနာမာ မဟာဗုလားတိ...တေ သဗ္ဗေ သက္ကဏှာ ဒေဝရညော နာမဓာရကာ။ ဒီ၊ ၄၁၂၊ ၂၇၉။ (ခ) လူနာနာမာ(ဒီ၊ ၃၊ ၁၆၀)တိ လူနောတိ ဝေ နာမာ။ ဒီ၊ ၄၁၃၊ ၁၄၅။

လူနာနိလ (ပ) [လူနာ+နိလ] ပတ္တမြားညို၊ နီလာ၊ မြကျောက်။ (ပတ္တမြား ၂၄-မျိုးတို့တွင် တမျိုးဖြစ်သည်။ ဥဒါန၊ ၄၁၊ ၂)။ လူနာနိလံ မဟာနိလံ၊ အထော ဇောတိရသံ မဏိ။ အပါ၊ ၁၊ ၇၉။ လူနာနိလံ မဟာနိလန္တိ လူနိဝရပုပ္ဖဝဏ္ဏာဘိ မဏိ လူနာနိလမဏိ။ အပါ၊ ၄၁၂၊ ၂၉၉။ (- မိလိန္ဒ၊ ၁၂၂။)

လူနာနိလဋ္ဌကာ (တိ) [လူနာနိလ+ဋ္ဌကာ] ပတ္တမြားညိုဖြင့်-မြကျောက်ဖြင့်-ပြီးသော-ပြုလုပ်အပ်သော-အုတ်။ လူနာနိလဋ္ဌကာဟိ ဆဒန်။ ဒီ၊ ၄၁၂၊ ၂၄၁။ သာ၊ ၁၁၁၊ ၃၆၉။

လူနာနိလမဏိ (ပ) [လူနာနိလ+မဏိ] လူနာနိလာ-ပတ္တမြားညို-မြကျောက်၊ နီလာကျောက်။ လူနာနိလ-ကြည့်။

လူနာနိလမဏိမယ (တိ) [လူနာနိလမဏိ+မယ] ပတ္တမြားညို-မြကျောက်-ဖြင့် ပြီးသော။ သာ လူနာနိလမဏိမယာ ဟောတိ။ မ၊ ၄၁၄၊ ၁၅၂။ (- ဇာ၊ ၄၁၁၊ ၉၃။ ဇာ၊ ၄၁၂၊ ၁၁၀။)

လူနီလမကိဝတ္ထ (တိ) [လူနီလမကိ+ဝတ္ထ] ပတ္တမြားညို-မြေကျောက် - အဆင်းရှိသော။ ကားငွေပဲ သမာနာ လူနီလမကိဝတ္ထော အဟောသိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၇၁။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၂၆။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၆။)

လူနီလမယ (တိ) [လူနီလ+မယ] ပတ္တမြားညို -မြေကျောက်-မြင့် ပြီးသော။ သာ လူနီလ-မယာ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၉။ (-ဘေ၊ဋ္ဌ၊ ၄။၂၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၁။)

လူနီ (ကြိ) လူနီဘိ-ကြည့်။

လူနီပဋိမာ (ထိ) [လူနီ + ပဋိမာ] သိကြား ရှပ်ဘူ။ ဝဇီရဟတ္ထာ လူနီပဋိမာသယာ ဌပေ- သိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၃။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌ၊၁။၁၇၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၄။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၆။ ၁၅၇။)

လူနီပတ္တ (န) [လူနီ+ပတ္တ၊ ဇာန်၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၆။ လူနီပတ္တ-ဟု သဒိသဒ္ဓေဘော်ဖြင့်ဖြည့် တောင် ပေါက် ဇာန်၊သျှ-၌ လူနီပတ္တ-ဟု အသဒိသ ဒ္ဓေဘော်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်၏။ (လူနီပတ္တ-သံ၊) လူနီပတ္တမြို့၊ ၎င်းမြို့နေရာ၌ ယခုအခါ ဒေလီ မြို့တည်ရှိ၏။ လူနီပတ္တ ပုရတမေ (စရိယာ။ ၃၇၇)တို့ လူနီပတ္တနာမကေ ကုရုဋ္ဌဿ ပုရ-ဝရေ ဥတ္တမနဂဓရ။ စရိယာ။၃၆။ (-ဘေ၊ ၂။၂၀၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၅။)အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

လူနီပတ္တနဂရ (န) [လူနီပတ္တ+နဂရ] လူနီပတ္တ-မြို့။ ကုရုတိုင်း၌ တည်ရှိ၍ ဓနုဇယ ကော-ရဗျမင်း အုပ်စိုးခဲ့၏။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌ၊၃။၃၇၉။ ၎င်းမြို့သည် ဓနုဇယနာမိသည်။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၅။၅၇၊၅၂၄။ အတိဘော ကုရုဋ္ဌေ လူနီပတ္တနဂရ ဓနုဇယေ ရဇံ ကာရေန္တေ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၁။ လူနီပတ္တ-လည်း ကြည့်။

လူနီပတ္တဗုရ (န) [လူနီပတ္တ+ပုရ] လူနီပတ္တမြို့။ လူနီပတ္တမြို့တော်။ ဝါသိသုဓိယရဉ္စာပိ၊ လူနီ-ပတ္တပုရ တဒါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၇၄။

လူနီပုရ (န) [လူနီ+ပုရ] သိကြားမင်း၏မြို့ တော်၊ သုဒဿနမြို့တော်။ လူနီပုရံ ယထာ (ဝိမာန၊၅၁)တိ သုဒဿနနဂရံ ဝိယ။ ဝိမာန၊ ၄။၁၄၆။

လူနီပုရောဟိတ (တိ) [လူနီ + ပုရောဟိတ] သိကြားမင်း ဟူသော - ရှေ့သွား ခေါင်း ဆောင်-ပုရောဟိတ်-ရှိသော။ လူနီပုရော-ဟိတော (ဘေ၊၂။၂၀၃)တိ လူနီ ပုရော-ဟိတ် ပုရောစာရိကံ ကတွာ။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၅၉။

လူနီဘဝန (န) [လူနီ+ဘဝန] သိကြားမင်း ၏-ဘုံ-ဓိမာန်။ အဂဂါ ဝိသုဒ္ဓသဒ္ဓေါ... လူနီဘဝနေ စ ဗြဟ္မဘဝနေ စ ဒေဝဘဝနေ စ။ မဟာနိ၊၃၅၅။ (-မိလိန္ဒ၊၂၇၅။ ဘေ၊ ဋ္ဌ၊၁။၄၉၅။)

လူနီယဝ (ပု) [လူနီ+ယဝ] လက်ထုတ်သီး၊ လူနီ-ယဝေါ ဝဿ တဿ။ ဇာန်၊၅၇၇။ (-ဇာန်၊ ဋ္ဌ၊၅၇၄။)

လူနီလဋ္ဌိ (ထိ) [လူနီ+လဋ္ဌိ] သက်တင်ရေး၊ သက်ဘဏ်။ လူနီလဋ္ဌိဝံ အာကာသေ။ အပ၊ ၁။၃၇။ အာကာသေ လူနီလဋ္ဌိဝံ လူနီဓနု-လ္လဝ။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၉။ (-အပ၊၁။၂၇၈။ အပ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။)

လူနီလိဂ် (န) [လူနီ + လိဂ်] အစိုးရသောကံ (လူနီ)ကို- သိစေတတ်-သိကြောင်းဖြစ်-သော(တရား)။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

လူနီလိဂ် (ပု) [လူနီလိဂ်+အတ္တ] (၁) အစိုးရ သောကံ လူနီကို- သိစေတတ်-သိကြောင်း ဖြစ်-သောတရား၏ အနက်သဘော။ (၂) အစိုးရသော ကံ (လူနီ) ကို - သိစေတတ်

သိဝကြောင်းဖြစ်-သောအနက် သဘော။
လိင်္ဂတိ ဂမေတိ ဉာပေတိတိ လိင်္ဂ-...လူနွဲ့သ
လိင်္ဂ- လူနွဲ့လိင်္ဂ-လူနွဲ့လိင်္ဂသ အတ္တော တံသ-
ဘာဝေါ လူနွဲ့လိင်္ဂဋ္ဌော။ လူနွဲ့လိင်္ဂမေဝ ဝါ
လူနွဲ့ယသဒ္ဓသ အတ္တော လူနွဲ့လိင်္ဂဋ္ဌော။
မူလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၇၀-၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၅-၆။ လူနွဲ့-
ယ-လည်း ကြည့်။

လူနွဲ့ဝင်ရ (န) [လူနွဲ့+ဝင်ရ] သိကြားမင်း၏
ဝရဇိန်လက်နက်။ တံ ယေဝ ဉာဏ် လူနွဲ့ဝင်ရ
ဝိယ ဝိသယေသု အပ္ပုရိဟတတ္တာ အနာဝ-
ရဏဉာဏ်။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ (-ဇာ၊ ၄။ ၁။
၃၇၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၆။)

လူနွဲ့ဝဏ္ဏ (ပ) [လူနွဲ့+ဝဏ္ဏ] သိကြားမင်း၏-
အသွင်-သဏ္ဌာန်။ လူနွဲ့ဝဏ္ဏ ဝါ ဒဿေတိ။
ပဋိသံ၊ ၃။ ၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၇။ လူနွဲ့ဝဏ္ဏန္တိ
သက္ကသဏ္ဌာန်။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၆။

လူနွဲ့ဝတ (ပ၊ န) [လူနွဲ့+ဝတ] သိကြားမင်း၏
အကျင့်။ လူနွဲ့ဝတ ဝါ ဗြဟ္မာတံ ဝါ အာ-
ဝါယ သမာဝါယ။ မဟာနိ၊ ၂။ ၄၀။

လူနွဲ့ဝတိက (တိ) [လူနွဲ့ဝတ+လူက] သိကြားမင်း
၏အကျင့်ရှိသောသူ။ လူနွဲ့ဝတိကာနံ လူနွဲ့
ဒေဝတာ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၉။ (-မဟာနိ၊ ၆။ ၈။)

လူနွဲ့ဝါရုဏီ (ထိ) [လူနွဲ့+ဝါရုဏီ] ဖရဲခါး။ ကျီး
အာ။ လူနွဲ့သ သက္ကသ ဝါရုဏီ သုရာ လူနွဲ့-
ဝါရုဏီ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၇။ (-ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၉၇။)

လူနွဲ့ဝါရုဏီရုက္ခ (ပ) [လူနွဲ့ဝါရုဏီ+ရုက္ခ] လူနွဲ့-
ဝါရုဏီမည်သောသစ်ပင်။ ဧဝံ လူနွဲ့ဝါရုဏီ-
ရုက္ခံ ဂေါစရဂါမံ အဓိဋ္ဌာယ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၈။

လူနွဲ့ဝိသဋ္ဌ (တိ) [လူနွဲ့+ဝိသဋ္ဌ] သိကြားမင်း
ပစ်လွှတ်အပ်သော။ လူနွဲ့ဝိသဋ္ဌ ဝင်ရံ ဝိယ
အပိရဇ္ဈနတော။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃။ ၉၉။

လူနွဲ့သဂေါတ္တ (တိ) [လူနွဲ့+သမာန+ဂေါတ္တ]
နိတိ၊ သုတ္တ။ ၇။ ၄၅။] သိကြားမင်း-သိကြား

မင်း၏ အနွယ်-နှင့်တူသော အနွယ်ရှိသော။
လူနွဲ့သဂေါတ္တာ (ဇာ၊ ၂။ ၁။ ၂) တိ ပုရိမဘဝေ
လူနွဲ့န သမာနဂေါတ္တ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄၀။
(-ဆေရ၊ ၂။ ၆။ ဇာ၊ ၂။ ၃၂။ ဆေရ၊ ၄။ ၂။
၁၀၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၆၈။)

လူနွဲ့သတ္တ (ပ) [လူနွဲ့+သတ္တ] သိကြားမင်း၏
ရန်သူ။ အသုရ (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။) ကြည့်။

လူနွဲ့သဒိသ (တိ) [လူနွဲ့+သဒိသ] သိကြားမင်း
နှင့် တူသော၊ ရုပ်ပုံ၊ သိကြားမင်း ရုပ်ပုံ။
အာကိဏ္ဏံ လူနွဲ့သဒိသေတိ၊ ဗျဇ္ဈေဟေဝ
သုရက္ခိသံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၆။
၁၅၇-၈။)

လူနွဲ့သမ (တိ) [လူနွဲ့+သမ] (၁) သိကြားမင်းနှင့်
သော။ (ပ) (၂) လူနွဲ့သမမည်သော စကြ
ဝတေးမင်း။ (၁) အသ လူနွဲ့သမော ဝုဇာ၊
အစူန္တံ အဇရာမရော။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၉၃။ (ပ) (၂)
ဝုဇာ လူနွဲ့သမော အဟု။ အပါ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၂။
ဆေရ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၂။

လူနွဲ့သမာနဂေါတ္တ (တိ) [လူနွဲ့+သမာန+ဂေါတ္တ]
(၁) သိကြားမင်း၏ အနွယ်နှင့် တူသော
အနွယ်ရှိသော။ (ပ) (၂) လူနွဲ့သမာနဂေါတ္တ
အမည်သော ရသေ့။ (၁) ကောသိယ-
ဂေါတ္တဘာယ လူနွဲ့သဂေါတ္တ လူနွဲ့သမာန-
ဂေါတ္တ။ ဆေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ (ပ) (၂) လူနွဲ့-
သမာနဂေါတ္တော နာမေကော တာပသော
အဟောသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၆၇။

လူနွဲ့သမာနဘောဂ (တိ) [လူနွဲ့+သမာန+
ဘောဂ] သိကြားမင်း၏ စည်းစိမ်နှင့်တူ
သော စည်းစိမ်ရှိသောသူ။ ကိဉ္ဇာပိ ဖော
လူနွဲ့သမာနဘောဂါ။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၁၂၄။

လူနွဲ့သဟဗျတာ (ထိ) [လူနွဲ့+သဟဗျတာ]
သိကြားမင်းနှင့်အတူတကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်။
သဗ္ဗေဝ ဖော လူနွဲ့သဟဗျတံ ဂတာ။ ဇာ၊ ၂။
၁။ ၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄၀။

လူနာသား (ပု) [လူနာ+သား။ ဓာန်၊ ၅၆၈။]
နဲ့ပင် (နတ်ပင်)။ အပ္ပာဇ္ဈက လူနာသား-
နတ် ပါဠိသဒ္ဒါ ကဏိကာရာဒိနိ ခန္ဓဝိဇ္ဇာနိ။
ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂။ (- ရင်း၊ ၃၀။)

လူနာသားရဟာ (ထိ) [လူနာသား+ရဟာ။]
လူနာသားလိင်္ဂ၊ နဲ့ပင်သို့ရာသို့လိင်္ဂ၊ ဝေဒိ-
ယကေ ပဗ္ဗတေ လူနာသားရဟာယံ။ ဒီ၊ ၂။
၂၁။ လူနာသားရဟော စသော ဒွါရေ၊
တသ္မာ လူနာသားရဟာတိ သင်္ချံ ဂတာ။
ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉။ (- မိလိန္ဒ၊ ၃၃၁။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။
၁၇၅။)

လူနာသားရက္ခ (ပု) [လူနာသား+ရက္ခ] နဲ့ပင်
(နတ်ပင်)။ လူနာသားရက္ခော စသော ဒွါရေ။
ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉။ (- ထေရ၊ ၄၊ ၁။ ၂။ ၅။ ဇာ၊ ၄၊
၄။ ၉၃။)

လူနာသိဋ္ဌ (တိ) [လူနာ+သိဋ္ဌ] (သေစိုးရသော)
ကံသည် - စိရင်အပ် - ပြစ်စေအပ် - သော။
သဇ္ဇိတံ ဥပ္ပါဒိတန္တိ သိဋ္ဌံ၊ လူနောန သိဋ္ဌံ လူနာသိဋ္ဌံ။
မူလ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၈၆။

လူနာသိဋ္ဌ (ပု) [လူနာသိဋ္ဌ+အတ္တ] (အစိုးရ
သော) ကံသည် - စိရင်အပ် - ပြစ်စေအပ် -
သော အနက်သဘော။ လူနာသိဋ္ဌော လူနိ-
ယဋ္ဌော။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၉။ ပရိသံ၊ ၄၊ ၁။ ၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂။ လူနိယ-လည်း ကြည့်။

လူနာဝရိ (ထိ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] လူနာဝရိမည်
သော ဥပါသိကာမ။ (နာရဒ ဖြတ်စွာဘုရား၏
အပြတ်ဆုံး အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဒါယိ
ကာမဖြစ်သည်) လူနာဝရိ စ ဝဏ္ဏိ စ၊ အဟေသံ
အဂ္ဂပဋ္ဌိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၂။

လူနာဝရ (ပု) [လူနာ+အာဝရ] သက်တန်း။ လူနာ-
ဝရံ လူနာဝရ။ ဓာန်၊ ၄၉။ လူနာသ အာဝရံ
ဝနံ စ လူနာဝရံ၊ လူနာဝနံ စ။ ဓာန်၊ ၄၉။

လူနာသနိ (ထိ) [လူနာ+အသနိ] သိကြားလက်
နက်၊ မိုးကြိုးစက်။ လူနာသနိ ဝိယ ပဗ္ဗတေ
ကိလေသပဗ္ဗတေ စုက္ကယမာနံယေဝ ဉာဏံ
ပဝတ္တတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၄၉။ ဝိသင်္ဂဟ၊ ၁၅၈။

လူနိဝဂ္ဂဓရ (တိ) [လူနိ+ဝဂ္ဂ+ဓရ] ဤပုဒ်ကို
နာရဒဘေတက အဋ္ဌကထာ နိဿိ-၍ “ကြိပ်
လုံး ထားသန်လျက်လည်း စွဲကုန်သော”
ဟု အနက်ပြန်ဆိုသည်။ သက္ကတ၌ ကွမ္ပိ
သဒ္ဓါ(ပါဠိ၌ လူနိသဒ္ဓါ?)သည် နှစ်ဖက်သွားရှိ
သော လိုကို ဟောသည်ဖြစ်၍ လူနိဝဂ္ဂဓရ
ဟု ရှိသော (ဣ) မူပါဠိကို “နှစ်ဖက်သွားရှိ
သောလို၊ သန်လျက်ကို ကိုင်ဆောင်ကုန်
သော”ဟု မြန်မာပြန်ဆိုရာ၏။ တမနယာယိ
သု ဗဟဝေါ၊ လူနိဝဂ္ဂဓရ (လူနိဝဂ္ဂဓရ။ သိ။
လူနိဝဂ္ဂဓရ၊ ဣ) ဗလိ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၅၈။ ဇာ၊ ၄၊
၇။ ၁၀၉။

လူနိဝရ (ပု၊ န) [(၁) လူနာ + ဤဝရ၊
(၂) လူနာ+ဝရ၊ ဓာန်၊ ၄၉၊ ၅၅၊ ၅၆၈။] (ပု)
(န) (၁) ငပင်၊ ငပန်း။ (န) (၂) ကြာညို၊ လူနိ-
ဝရံ မတ် နီလ-ပွလေ ဥဒ္ဓါလပါဒပေ။ ဓာန်။
၁၀၀၃။ (ပု) (န) (၁) ရာဇရက္ခော ကတမာလိ
-နိဝရော ဗျာဓိသဘာကော။ ဓာန်။ ၅၅၂။
အသိ တာလာဝ တိဋ္ဌန္တိ၊ ဆေဇ္ဇာ လူနိဝရ
ဗဟူ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၅။ ဆေဇ္ဇာ လူနိဝရ ဗဟူတိ
ဥဒကပရိယန္တေ ဗဟူ သုဝဏ္ဏလူနိဝရ မုဋ္ဌိနာ
သိဒ္ဓိတဗ္ဗာ ဟုတော ဌိတာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၃၁၄။ လူ-
နိဝရနံ ဟတ္ထကံ အဟမဒါသိ။ ဝိမာန၊ ၆၃။
လူနိဝရနံ ဟတ္ထကန္တိ ဥဒ္ဓါလကပုပ္ဖဟတ္ထံ
ဝါတဃာတကပုပ္ဖကလာပံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၈၁။
(- အပါ၊ ၁။ ၂။ ၁၄၉။) (န) (၂) ဥပ္ပလံ
ကုဝလယဉ္စ၊ နီလံ တိန္တိဝရံ သိယာ။ ဓာန်။
၆၈၈။

လူနိဝရကလာပ (ပု) [လူနိဝရ + ကလာပ]
ငပန်းစည်း။ ပိဏ္ဍစာရိကံ ဘိက္ခု၊ ဒိသ္မာ ပသန္တ-

စိတ္တာ လူနွဲ့ဝရဒလပွဘ အဘိသိ။ ဝိမာန၊ဌ။
၁၇၉။

လူနွဲ့ဝရဒလပွဘ (တိ) [လူနွဲ့ဝရ+ဒလ+ပဘာ]
ကြာညိုပွင့်ချပ်၏ အရောင်နှင့် တူသော
အရောင်ရှိသော။ ဥပတိတ္တံ သမာပနံ၊
လူနွဲ့ဝရဒလပွဘ။ အပ၊၂။၁၄။

လူနွဲ့ဝရပပ္ပ (န) [လူနွဲ့ဝရ+ပပ္ပ] ငွေဝါပန်း။
လူနွဲ့ဝရ ပုပ္ပါဒ်နံ ဂန္ဓော အနုမာသံ န သိဇ္ဇတိ။
ဇာ၊ဌ၊၇။၃၁၃။ (-အပ၊ဌ၊၁။၂၄၉)။

လူနွဲ့ဝရပပ္ပသာမ (တိ) [လူနွဲ့ဝရ+ပပ္ပ+သာမာ]
ကြာညိုပန်းကဲ့သို့ ညိုသောအဆင်းရှိသော။
သု။ ပုတ္တာနိ လူနွဲ့ဝရပပ္ပသာမေ။ ဇာ၊၂။
၂၈၉။ ဇာ၊ဌ၊၇။၁၉၃။

လူနွဲ့ဝရီ (ထိ) [လူနွဲ့+ဝရ+အ+ဤ] ကြာညို။
(ထောမနိဓိန္ဒိယ “သတမုလိ=ကြာညို၊ ရှင်-
မတက်”ဟု ပွင့်၏)အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

လူနွဲ့ဝရီသာမ (တိ)[လူနွဲ့ဝရီ+သာမ။ ဆန္ဒာနုရက္ခ-
ဏာကမျိုးငါ သဒ္ဓါ အကို ဒီယပြု] ကြာညို
ပန်းအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိသော။
လူနွဲ့ဝရီသာမ (ဇာ၊၁။၃၉၅)။ လူနွဲ့ဝရီပပ္ပ-
သာမာနဝဏ္ဏံ။ ဇာ၊ဌ၊၅။၉၇။ လူနွဲ့ဝရီပပ္ပသာမာ-
နဝဏ္ဏံ လူနွဲ့ယာ လူနွဲ့သာ သရိယာယ ဝရိတ-
ဗ္ဗတာယ ပတ္တိတဗ္ဗတာယ လူနွဲ့ဝရိတိလဒ္ဓနာ-
မာယ နိလုပ္ပာယ ပုပ္ဖေန သမာနဝဏ္ဏံ၊ ဇာတ်
ဋီကာ (လက်ရေးမူ)

လူနွဲ့ (ပ) [လူနွဲ့+ဥ] လ၊ လဗိမာန်။ လူနွဲ့၊
စန္ဒော စ နက္ခတ္တ-ရာဇာ သောမော နိသာ-
ကဗော၊ ဇာန်၊၅။ လူနွဲ့တိ နက္ခတ္တာနံ ပရ-
မိဿရိယံ ကဗောတိတိ လူနွဲ့၊ ဇာန်၊၆။၅၁။

လူနွဲ့ပပ (တိ) [လူနွဲ့+ဥပမာ] သိကြားမင်း-
ဥပမာရှိသော-နှင့် တူသော။ သု။ လူနွဲ့ပ-
မော ဒေဝပုရေ ရမာမဟံ။ ဝိမာန၊ဌ။

ဣန္ဒြိယ (န) [(၁) လူနွဲ့+ကိ+နိ+တိ၊ သုတ္တ။
၇၆၃။ ခကိ ခြဍ္ဎ၊ နိတိ၊ သုတ္တ။၈၆။ (၂) လူနွဲ့
+ဏျ။ (၃) ဤသ+ဏျ=ဤသိယ။ ထို့
နောက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဣန္ဒြိယဟု ပြီးသော
နိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်ဟု၎င်း လူသရ အနက်ကို
ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပြင်သော ဣန္ဒြိ-
ယသဒ္ဓါဟု၎င်း မကိ၊ဉ္စ။ ၂။၂၇-၌ ပွင့်၏]
လူနွဲ့။ (က) အစိုးရသောက (လူနွဲ့)ကို- သိ
စေတတ်- သိကြောင်းဖြစ်-သော တရား။
(ခ) အစိုးရသောက (လူနွဲ့)သည်-စီရင်
-ဖြစ်စေ-အပ်သောတရား။ (ဂ) အစိုးရ
တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား (လူနွဲ့)သည်
ဟောကြားအပ်သောတရား။ (ဃ) အစိုးရ
တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား (လူနွဲ့)သည် သိ
မြင်အပ်သောတရား။ (င) အစိုးရတော်မူ
သော မြတ်စွာဘုရား(လူနွဲ့)သည် မှီဝဲအပ်-
အာရုံပြုအပ်၊ ဖြစ်ပါးစေအပ်- သောတရား။
(စ) အစိုးရသော - အကြီးအကဲဖြစ်သော-
တရား။ (ဆ) အလွန်အကဲ အစိုးရသည်
အမြန်ကို ပြုတတ်သောတရား။ (ဇ) အလွန်
အကဲ အစိုးရသည် အမြန်ကို ပြုစေတတ်သော
တရား။ (ဏ) (ခ) အနက်တို့၌ ကံကြောင့်
ဖြစ်သော လူးခြွဲကိုသာ ယူရသည်။ ကျန်
အနက်များ၌ကား လူနွဲ့ ၂၂-ပါးလုံးကို ယူ
ရသည်။

လူနွဲ့ ၂၂-ပါးကို အဘိ၊ဝိ။၁၂။ ယမက၊
၃။၇၃။ အဘိ၊ပု။၁၂။ ပဋိသံ။၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။
၁၂၂-တို့ကြည့်။ သုတ္တန်ပါဠိတို့တွင် အချို့
သုတ်၌ လူနွဲ့ ၁-ပါး (ပညိန္ဒေ)သာ ဟော
တော်မူ၏။ အချို့သုတ်၌ လူနွဲ့ ၂-ပါး
(ပညိန္ဒေ၊ သမာခိန္ဒေ) သာ ဟောတော်
မူ၏။ သံ၊၃။၁၉၅။ အချို့သုတ်၌ လူနွဲ့
၃-ပါး (သံ၊၃။၁၇၉၊၁၈၀၊၁၉၇။ လူဘိဝုတ်။
၂၃၁-ကြည့်) အချို့သုတ်၌ လူနွဲ့ ၄-ပါး(အံ၊
၁။၄၅၉)၊ အချို့သုတ်၌ လူနွဲ့ ၅-ပါး (ဒီ၊၃။
၁၉၉။ သံ၊၃။၁၇၀၊ ၁၈၃-၄၊၁၉၁-ကြည့်)၊

အသျှိုသုတ်၌ ဣန္ဒြေ ၆-ပါး (သံ၊ ၃။ ၁၈၀-၂ ကြည့်) ဟောတော်မူသည်။ ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါး ကို အစဉ်အတိုင်း ဟောသော သုတ်ကား မရှိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈။ မူလဒီ၊ ၂။ ၇၈ ကြည့်။ သံ၊ ၃။ ၁၇၉-၌ ဟောတော်မူသော ဣန္ဒြေ၊ ပုရိသိန္ဒြေ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ-၃-မျိုးကို ဝဇ္ဇိန္ဒြေ (= ဝဋ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဣန္ဒြေ)ဟု အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၉၃-၌ ဆိုသည်။ သံ၊ ၃။ ၁၈၀-၌ ဟောတော်မူသော အနုညာ-တညဿာမိတိန္ဒြေ၊ အညိန္ဒြေ၊ အညာတာ-ဝိန္ဒြေ - ၃-မျိုးကို လောကုတ္တရိန္ဒြေဟု သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၉-၌ ဆိုသည်။ ဣန္ဒြေ ၂၂-ပါးနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၈-၉၊ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၂-၄-ကြည့်။ ဝိပဿနာ-နိ ခေါ်စေ အာရုံသော ဣန္ဒြိယာနိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၂၂၇။ ဣန္ဒြိယာနိတိ မနုဇ္ဈဌာနိ ဣန္ဒြိယာနိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၄။ ဣန္ဒြိယာနု သမတံ ပဋိဝိဇ္ဇာ (ဝိ၊ ၃။ ၂၆၉။ အံ၊ ၃။ ၃၃၁)-တိ သဒ္ဓါဒိနံ ဣန္ဒြိယာနံ သမတံ သမဘာဝံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။ ဣန္ဒြိယေသု ဣတ္ထ-ဒ္ဓါဓေ (ဒိ၊ ၁။ ၅၉။ အံ၊ ၁။ ၁၁၁)တိ မနုဇ္ဈ-ဌေသု ဣန္ဒြိယေသု ပိဟိတဒ္ဓါဓေ ဟောတိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ ဣန္ဒြိယေသု အသံဝုတံ။ ဓမ္မ၊ ၁၄။ ဣန္ဒြိယေသုတိ စက္ခာ-ဒိသု ဆသု ဣန္ဒြိယေသု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၄၇။ (-ဒိ၊ ၂။ ၁၅၅၊ ၂၀၃။ ဒိ၊ ၃။ ၁၉၉၊ ၂၃၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၇။ မ၊ ၂။ ၁၂၄။ သံ၊ ၁။ ၄၂၈။ အံ၊ ၁။ ၃၄၉။ အဘိ၊ ၈။ ၁၅၊ ၂၆၁။ ဓမ္မ၊ ၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၃၇၈။ ထေရ၊ ၂၇၉၊ ၂၇၈၊ ၂၉၆၊ ၃၂၂။ နေတ္ထိ၊ ၁၄၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၀။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၆၀၊ ၁၅၇၊ ၂၇၇။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၅၅။) (က) (ခ) ကမ္မသ-ဉ္စနိတာနိ တာဝဏ္ဏိယာနိ ကသလာကုသလံ ကမ္ပံ ဥလ္လိဂေန္တိ၊ တေန စ သိဋ္ဌာနိတိ ဣန္ဒ-လိဂ်ဌေန ဣန္ဒသိဌဌေန စ ဣန္ဒြိယာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၈၁-၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊

၂။ ၁၂၂။ (ဂ) (ဃ) (င) သဗ္ဗာနေဝ ပနေ-တာနိ ဘဂဝတာ ယထာဘူတတော ပကာ-သိတာနိ အဘိသမ္ပုဒ္ဓါနိ စာတိ ဣန္ဒဓေသိတ-ဌေန ဣန္ဒဝိဌဌေန စ ဣန္ဒြိယာနိ။ တေနော ဘဂဝတာ မုနိန္ဒေန ကာနိစိ ဂေါဓရာသေဝ-နာယ ကာနိစိ ဘာဝနာသေဝနာယ သေဝိ-တာနိတိ ဣန္ဒဌဌဌေနာပိ ဣန္ဒြိယာနိ။ ၎င်းဌ များ၊ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၇၆၃။ (စ) (ဆ) အပိ စ အာဝိပစ္စသင်္ခါတေန ဣဏရိယဌေနာပိ တော-နိ ဣန္ဒြိယာနိ။ ၎င်းကျမ်းများ။ ဣဏရဌေနာ- (ဝိဘာဝိနိ၊ ၂၂၂) တိ ဣဏရသင်္ခါတေန အတ္တေန၊ ဣဏရဘာဝေန ဝါ ဟေတုဘူတေန၊ တေန ဣန္ဒြိယသဉ္စေါ ဣဏရတ္ထဝါစကော အနိပ္ပနပါဋိပဒိကောတိ ဝသေတိ။ နိပ္ပနပါဋိ-ပဒိကောတိ ဝါ၊ ဤသတိ စက္ခဝိညာဏာဒိနိ အတ္တနော ဝသေ ဝတ္ထာပနဝသေန အဘိဘဝ-တိတိ ဤသိယံ၊ ကတ္တရိ ဣပစ္စယော၊ နိရုတ္တိ-နယေန ပန ဣန္ဒြိယန္တိ ဝတ္တန္တိ ဖဋ္ဌဉ္စ၊ မဏိမဉ္ဇူ၊ ၂။ ၂၇၈။ (ဇ) ဣမသိဉ္စေတ္ထ ဣန္ဒန္တိ ပရမိဿ-ရိယံ ကဏေန္တိဇ္ဈေဝ ဣန္ဒြိယာနိ။ မူလဒီ၊ ၂။ ၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၆။ အပိ စ ဣန္ဒန္တိတိ ဣန္ဒြိယာနိ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၇၆၃။ (ဇ) ဣန္ဒဌ-ကာရာပနဌေနာပိ ဝါ ဣန္ဒြိယာနိ နာမ။ မဏိ-မဉ္ဇူ၊ ၂။ ၂၇၈။

ဣန္ဒြိယ^၁ (တိ) [ဣန္ဒြိယ + က] ဣန္ဒြေနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သတ္တဝါ၊ ဣန္ဒြိယလောက-ကြည့်။

ဣန္ဒြိယအသံဝရ (ပ) [ဣန္ဒြိယ + အသံဝရ] စက္ခုစသော ဣန္ဒြေခြောက်ပါး (တံခါးခြောက် ပေါက်)တို့ကို - မစောင့်စည်း - မပိတ်ဆို့ - မလျှို့ဝှက်စေ - ခြင်း။ ကော စာဟာရာ တိက္ကံ ဒုစရိတာနံ၊ ဣန္ဒြိယအသံဝရေတိသ္မဝစနိ-ယံ။ အံ၊ ၃။ ၃၄၆။ ဣန္ဒြိယသံဝရ-နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဣန္ဒြိယကထာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယ + ကထာ] (၁) ဣန္ဒြေတို့ကိုဆိုရာ - စကားရပ် - အပိုင်းအခန်း။

လူနိယကထာ။ (က) အဘိဓမ္မပိဋက ကထာ-
ဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁၉-ဝဂ်၊ ၈-ကထာ။ အဘိ၊ က။
၄၂၆-၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၇၀။ (ခ) ခုဒ္ဒကနိ-
ကာယပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိ၊ ၁-ဝဂ်၊ ၄-ကထာ၊
ပဋိသံ။ ၁၉၈၊ ၂၃၀။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၂၄။ (၂)
လူနိယနှင့်စပ်သောစကား။ လူနိယကထံ ဗလ-
ကထံ...ကထေတိ။ မဟာနိ၊ ၃၇၆။

လူနိယကိစ္စ (န) [လူနိယ+ကိစ္စ] လူနိယတို့၏
ကိစ္စ။ (လူနိယတို့၏ကိစ္စများကို အဘိ၊ ဌ၊ ၂။
၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၃-၄။ ကြည့်) အတ္ထ-
နော အတ္ထနော လူနိယကိစ္စံသာဓေန္တိ။ မူလဋီ၊
၂။ ၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၆၇။

လူနိယကုသလ (တိ) [လူနိယ+ကုသလ] လူနိ-
ယတို့၌ လိမ္မာသောသူ။ လူနိပါဒကုသလာ
လူနိယကုသလာ ဗလကုသလာ။ မဟာနိ၊
၅၂၂၊ ၅၂၃။

လူနိယဂုတ္တ (တိ) [လူနိယ+ဂုတ္တ] လူနိယကို
စောင့်ရှောက်သော၊ စောင့်ရှောက်အပ်သော
လူနိယရှိသောသူ။ လူနိယဂုတ္တော နိပကော
သတိမာ။ သံ၊ ၁။ ၁၅၆။

လူနိယဂုတ္တိ (ထိ) [လူနိယ+ဂုတ္တိ] လူနိယတို့ကို
စောင့်ထိန်းခြင်း။ လူနိယဂုတ္တိ သန္တုဋီ၊ ပါတိ-
မောက္ခ ၈ သံဝရော။ ဓမ္မ၊ ၆၇။ လူနိယဂုတ္တိ-
တိ လူနိယသံဝရော။ ဓမ္မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၆။

လူနိယဓရိယာ (ထိ) [လူနိယ+ဓရိယာ] လူနိယတို့
၏ပြစ်ပေါ်ခြင်း။ သဟဇဝနာယ လူနိယဓရိ-
ယာယ ပဋိပန္နဿ။ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၄၀။

လူနိယဇာတက (န) [လူနိယ+ဇာတက] လူနိ-
ယဇာတ်။ ခုဒ္ဒကနိကာယဇာတကပါဠိ၊ ၈-
နိပါတ်၊ ၇-ဇာတ်၊ ဇာ၊ ၁။ ၁၈၃။ ဇာ၊ ဌ၊ ၃။
၄၃၈၊ ၄၄၅။

လူနိယဋ္ဌ (ပု) [လူနိယ+အတ္ထ] လူနိယသဒ္ဓါ၏
အနက်သဘော။ လူနိယဋ္ဌော လူနိယဋ္ဌော။

လူနိယဋ္ဌော လူနိယဋ္ဌော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၁၉။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၂။

လူနိယဋ္ဌက (တိ) [လူနိယ+အတ္ထ] လူနိယဋ္ဌ
ပါးအပေါင်း။ လူနိယဋ္ဌကေ ဥပေက္ခိန္ဒိယံ
ဟေတိ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။

လူနိယဋ္ဌသမ္ဘဝ (ပု) [လူနိယ+အတ္ထ+သမ္ဘဝ]
လူနိယ အနက်သဘော၏ ပြစ်သင့်ခြင်း။
အညာတာဝိန္ဒိယ (လူတိဝုတ်၊ ဌ၊ ၁၉၈) ကြည့်။

လူနိယဒမ (ပု) [လူနိယ+ဒမ] လူနိယတို့ကို-
ဆုံးမခြင်း-စောင့်စည်းခြင်း။ လူနိယဒမေန
ဥပေတော။ သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၅။ လူနိယဒမေနာ-
တိ တတော ဝေ အရိယေန လူနိယ-
သံဝရေန ဥပဂတော။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၆၁။
ဒမ (-ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၄၅။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၃) လည်း
ကြည့်။

လူနိယဒမန (န) [လူနိယ+ဒမန] လူနိယဒမ
နှင့် အနက်တူး ဒမ (ဇာ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၀။ ဇာ၊ ဌ၊
၄။ ၄၃၇။) သံယမ (ဇာ၊ ဌ၊ ၆။ ၁၄၇) ကြည့်။

လူနိယဒမနပဋိပဒါ (ထိ) [လူနိယဒမန+ပဋိ-
ပဒါ] လူနိယတို့ကို ဆုံးမခြင်းအကျင့်။ ဒမ၊
(အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၅) ကြည့်။

လူနိယဒေသနာ (ထိ) [လူနိယ+ဒေသနာ]
လူနိယတို့ကို ဟောကြားခြင်း။ ခန္ဓာယတန-
ဒေသနာ သင်္ခေပဒေသနာ၊ လူနိယဒေသနာ
ဝိတ္ထာရဒေသနာ။ မူလဋီ၊ ၂။ ၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊
၂။ ၁၇၃။ (-အနုဋီ၊ ၃။ ၂၄၅)။

လူနိယဓမ္မ (ပု) [လူနိယ+ဓမ္မ] လူနိယတရား။
တေ ဝေ အပ္ပ လူနိယဓမ္မာ ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၄၁။
သောဠသိန္ဒိယဓမ္မာ စ။ သင်္ဂဟ။ ၄၉။

လူနိယဓိရ (တိ) [လူနိယ+ဓိရ] လူနိယတို့၌-
ဉာဏ်ကို ပြစ်စေသော-ပညာရှိသော၊ သူ။
အပိစ ခန္ဓဓိရာ...လူနိယဓိရာ။ မဟာနိ၊ ၃၄။

လူနီယနာနတ္တ (န) [လူနီယ+နာနတ္တ] လူနီယ
တို့၏ ထူးသည်၏အဖြစ်၊ လူနီယထူးခြားခြင်း။
လူနီယနာနတ္တေန ဥဋ္ဌရိတဿ ပုဂ္ဂလော-
ဟောဘိ။ ပေဋကော။ ၁၁၃။ လူနီယဝေမတ္တ-
တာလည်း ကြည့်။

လူနီယနိယမ (ပု) [လူနီယ+နိယမ] လူနီယတို့ကို
သတ်မှတ်ခြင်း။ ဝိပဿနာနိယမေန လူနီယ-
နိယမေန စ ဝုတ္တာ တယော ပုဂ္ဂလော။ ပဋိသံ၊
၄၊ ၂၊ ၁၆၃။

လူနီယန္တရ (တိ) [လူနီယ+အန္တရ] (၁) လူနီယ
အထူး။ (၂) လူနီယ ခန္တန္တရံ အာယာနန္တရံ
ဓာတုန္တရံ လူနီယန္တရံ.. ဝိဘဇဇန္တော။ အဘိ၊
၄၊ ၁၊ ၁၂။ ခန္တန္တရ (မူလဋီ၊ ၁၊ ၁၈) နှင့်
ယှဉ်ကြည့်။

လူနီယပစ္စယ (ပု) [လူနီယ+ပစ္စယ] အကြီး
အကဲ အမြတ်ပြင်း-အစိုးရသည်၏အဖြစ်ပြင်း-
ကျေးဇူးပြုတတ်သောတရား။ လူနီယပစ္စည်း။
(လူတ္တရန္တရ၊ ပရိသိန္ဓေ ကြည်သော လူနီယ ၂၀-
ဟူသော ပစ္စည်း အကြောင်းတရား။ ထိုသူနီယ
၂၀-တို့တွင် စက္ခု နေ့စသောငါးပါးသည် နာမ်
တရားတို့အားသာ ကျေးဇူးပြု၍ ကြွင်းသော
လူနီယတို့သည် ရုပ်၊ နာမ် ၂-ပါးစုံအား ကျေးဇူး
ပြုသည်။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၇၀-
ကြည့်။ သင်္ဂဟ၊ ၅၆-လည်းကြည့်။) လူနီယ-
ပစ္စယောတိ-စက္ခုနိဗ္ဗာန် စက္ခုဝိညာဏဓာ-
တုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ လူနီယ-
ပစ္စယေန ပစ္စယော။ ပဋ္ဌာနာ၊ ၁၊ ၇။

လူနီယပစ္စယာလာဘ (ပု) [လူနီယ+ပစ္စယ+
အလာဘ] လူနီယပစ္စည်းကို မချခြင်း။ လူနီ-
ယပစ္စယာလာဘော ဇိဝိတိန္ဒြိယံ သန္ဓာယ
ဝုတ္တော။ မူလဋီ၊ ၃၊ ၂၁၅။ (-အနုဋီ၊ ၃၊ ၂၈၈)။

လူနီယပဉ္စက (တိ) [လူနီယ+ပဉ္စက] လူနီယငါး
ပါးအပေါင်း။ လူနီယသင်္ဂဟိတတ္တာ လူနီယ-
ပဉ္စကသေဝေန။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၇။

လူနီယပညတ္တိ (ထိ) [လူနီယ+ပညတ္တိ] လူနီယ
တို့ကို လူနီယတို့က ပညတ်ခြင်း-ပေးပြခြင်း-
ထားခြင်း။ လူနီယပညတ်။ ကိတ္တာဝတာ
လူနီယာနံ လူနီယပညတ္တိ၊ အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၂။
(အဘိ၊ က၊ ၂၃၈။ အဘိ၊ ဋ၊ ၃၊ ၂၅)။

လူနီယပရိပါက (ပု) [လူနီယ+ပရိပါက] (က)
(သမ္ဘူတသော) လူနီယတို့၏ ရင့်ကျက်ခြင်း။
(ခ) (ကျေးဇူးသော) လူနီယတို့၏ ရင့်ရော်
ခြင်း။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂။ (က) လူနီယပရိပါကံ အာ-
ဂမယမာနော (ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၁၅) တိ သမ္ဘူတိလူနီ-
ယာနံ ဝိပုတ္တိပရိပုံစနဘာဝေန ပရိပုတ္တိပဋ္ဌ-
မာနေန္တော။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၂၀၅။ (-စူဠ-
နိ၊ ၁၊ ၇၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၃။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၈။
ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၂။ လုတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၈၈။ သုတ္တနိ၊
၄၊ ၁၊ ၁၂၄။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၁၇။) (ခ)
အာယုနော သံဟာနိ လူနီယာနံ ပရိ-
ပါကောတိ... အာယုက္ခယစက္ကာဝိလူနီယပရိ-
ပါကသညိဘာယ မကတိယာ ဝိပိတာ။ မ၊ ၄-
၁၊ ၂၂၀။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၆၄။

လူနီယပရောပရိယ (န) [လူနီယ+ပရောပရိယ
(=ပရောပရ+ကျ)] လူနီယတို့၏ မြတ်သည်
၏အဖြစ်၊ ယုတ်သည်၏အဖြစ်၊ လူနီယအမြတ်
အယုတ်၊ လူနီယတိုးပွားခြင်း၊ ယုတ်လျော့ခြင်း။
အောက်ပုတ်-ကြည့်။

လူနီယပရောပရိယဉာဏ (န) [လူနီယပရော-
ပရိယ+ဉာဏ] လူနီယအမြတ်အယုတ်-လူနီယ
တို့ ပွားခြင်း ယုတ်လျော့ခြင်း-ကို သိသော
ဉာဏ်၊ လူနီယပရောပရိယဉာဏ်။ ပုရိသပုဂ္ဂလ-
ပရောပရိယဉာဏံ ဝုတ္တတိ ပုရိသပုဂ္ဂလာနံ
တိက္ခမုဒုဝသေန လူနီယပရောပရိယဉာဏံ၊
အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၁၄။

လူနီယပရောပရိယတ္တ (န) [လူနီယ+ပရောပရိ-
ယတ္တ] လူနီယပရောပရိယ-နှင့် အနက်တူ။
တထာဂတော ပရသတ္တာနံ ပရပုဂ္ဂလာနံ
လူနီယပရောပရိယတ္တံ ယထာဘူတံ ပဇာ-

နာတိ။မ။၁။၁၀၀။ အံ၊၃။၂၇။ အဘိ၊ဝိ။
 ၃၂၉။ ပဋိသံ၊၃၅၇။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တန္တိ
 သဒ္ဓါဒိန္နံ ဣန္ဒြိယာနံ ပရဘာဝဉ္စ အပရဘာ-
 ဝဉ္စ ဝုဇ္ဈိန္ဒ ဟာနိဉ္စာတိ အတ္တော။ မ။၄။၁။
 ၃၃၅။ အံ၊၄။၃။၂၉၆။ အဘိ၊၄။၂။၃။၄။
 ပဋိသံ၊၄။၂။၂၃၄။ သာရတ္ထ၊၃။၂၂၂။(-သံ၊
 ၃။၂၆၆။) အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ (န) [ဣန္ဒြိယပရော-
 ပရိယတ္တ+ဉာဏ] (ဝေနေယျသတ္တဝါတို့၏
 အဒ္ဓါအရိုသောငါးပါးသော) ဣန္ဒြိယအမြတ်
 အယုတ်- ဣန္ဒြိယတို့ပူးခြင်း ယုတ်လျော့
 ခြင်း- ဣန္ဒြိယအနုအရိုး-ကို သိသောဉာဏ။
 ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ (ပဋိသံ၊၃။၅၄၆။
 ၁၆၅)။ ပနာနိ စ အာရာနိ စ ပရာပရာနိတိ
 ဝတ္တဗ္ဗေ သန္တိသေန ဧကောရံ ကဘူ
 ပရောပရာနိတိ ဝုဇ္ဈတိ။ ပရာပရာနံ ဘာဝေါ
 ပရောပရိယံ၊ ပရာပရိယမေဝ ပရောပရိ-
 ယတ္တံ၊ ဝေနေယျသတ္တာနံ သဒ္ဓါဒိန္နံ ပဉ္စန္ဒ
 ဣန္ဒြိယာနံ ပရောပရိယတ္တံ ဣန္ဒြိယပရောပရိ-
 ယတ္တံ၊ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ ဉာဏံ ဣန္ဒြိယ-
 ပရောပရိယတ္တဉာဏံ၊ ဣန္ဒြိယာနံ ဥတ္တမာ-
 နုတ္တမဘာဝဉ္စာန္တိ အတ္တော။ ဣန္ဒြိယ-
 ဝေရာဝရိယတ္တဉာဏန္တိပိ ပါး၄၁။ ဧရာနိ စ
 အဝရိယာနိ စ ဝေရာဝရိယာနိ၊ ဝေရာဝရိယာနံ
 ဘာဝေါ ဝေရာဝရိယတ္တန္တိ ယောဇေတဗ္ဗံ၊
 အဝရိယာနိတိ စ န ဥတ္တမာနိတိ အတ္တော။
 အထ ဝါပရာနိ ဩပရာနိ စ ပရာပရာနိ။
 တေသံ ဘာဝေါ ပရောပရိယန္တိ ယောဇေ-
 တဗ္ဗံ၊ဩပရာနိတိ စ ဩရာနိတိ ဝုတ္တံ ဘဟတိ။
 လာမကာနိတိ အတ္တော။ ပဋိသံ၊၄။၁။၅၂။
 ၅၄၆။ ၄။၄၇၉။ (ဒိ၊၄။၁။၅၉။ သိ၊၄။သင်၊
 ၁။၂၂၀။)သိ၌ ပရသဒ္ဓါ အဓိက အနက်မှိုင်း-
 ဟု ဆိုကြသည်)

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တသုတ္တ (န) [ဣန္ဒြိယပရော-
 ပရိယတ္တ+သုတ္တ]ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တသုတ်။

သံယုတ္တနိကာယမဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၈-သံ
 ယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ သံ၊၃။၂၆၆။

ဣန္ဒြိယပါဝု (န) [ဣန္ဒြိယ+ပါဝု]ဣန္ဒြိယတို့၏
 ထက်သည်၏အမြစ်၊ တိက္ခပညာဿ ဣန္ဒြိယပါ-
 ဝုဝေဒ သဒ္ဓိတ္တရူပိဘာဝတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၁။
 ၄၃၂။

ဣန္ဒြိယပုစ္ဆာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယ+ပုစ္ဆာ] ဣန္ဒြိယတို့
 ကို မေးခြင်း။အပရာပိ တိသော ပုစ္ဆာ ဣန္ဒြိ-
 ယပုစ္ဆာ ဗလပုစ္ဆာ ဗောဇ္ဈင်္ဂပုစ္ဆာ။ မဟာနိ။
 ၂၆၄။

ဣန္ဒြိယပုတ္တ (တိ) [ဣန္ဒြိယ+ပုတ္တ] ဣန္ဒြိယသို့
 ရောက်သော။ သမာဓိဝိရိယာနိ ပန ဣန္ဒြိယပ္ပ-
 တ္တာနိ န ဟောန္တိ။အဘိ၊၄။၃။၃၃၈။(-မူလဋီ၊
 ၃။၁၅၈။)

ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ (တိ) [ဣန္ဒြိယ+ဗဒ္ဓ] ဣန္ဒြိယနှင့်ပွဲစပ်
 သော။ အတ္တံ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဉ္စေဝ ဝုက္ခန္တိ အာ-
 မန္တာ။အဘိ၊က။၃၉၇။(-အဘိ၊၄။၃။၂၆၆။)

ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓကထာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ+ကထာ]
 ဣန္ဒြိယနှင့်စပ်သော သုခ၊ဝုက္ခ စသည်ကို ပြဆို
 ရာပြစ်သေးစကား။ အဘိ၊က။၃၉၇။ အဘိ၊
 ၄။၃။၂၆၆-၇။

ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဓမ္မ (ပု) [ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ+ဓမ္မ] ဣန္ဒြိယနှင့်
 စပ်သောတရား။ အတ္တာနံ အဓိကံ ဝုတ္တံ သု-
 ပတ္တာ အဇ္ဈတ္တာ။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဓမ္မာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၃။၂။၁၀၆။

ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပ (န) [ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ+ရူပ]ဣန္ဒြိယနှင့်စပ်
 သောရုပ်၊ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရုပ်။ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓရူပဝေသေ-
 န ပါဠိယံ ဟံနုဒ္ဓကနိဋ္ဌေသော ပာဝတ္တော။အနု-
 ဋီ၊၂။၁၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။၂။၉၆။)

ဣန္ဒြိယဗလဝေမတ္တဉာဏ (န) [ဣန္ဒြိယ+ဗလ+
 ဝေမတ္တ+ဉာဏ] ဣန္ဒြိယလုံတို့၏ ထူးခြား
 ခြင်း၌ပြစ်သောဉာဏ။ တဿ အာယသုတော
 နတ္ထိ ဣန္ဒြိယဗလဝေမတ္တဉာဏံ။ပေဋကော။၂၂။

ဣန္ဒြိယဘာဝနာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယ + ဘာဝနာ] ဣန္ဒြိယဘာဝနာကို ပွားများခြင်း။ (ဒါရခေခြာက်ပါး တို့၌ အာရုံခေခြာက်ပါး ထင်လာသောအခါ ဣန္ဒြိယရုံ၌ နှစ်သက်ခြင်း၊ အနိဋ္ဌာရုံ၌ မနှစ်သက်ခြင်း၊ မဇ္ဈတ္တာရုံ၌ နှစ်သက်ခြင်း၊ မနှစ်သက်ခြင်းတို့ ပြစ်တတ်၏။ ထိုနှစ်သက်ခြင်း စသည်ကို သီးအောင်ဆင်ခြင်ကာ ဝိပဿနပေက္ခာကို ပြစ်စေခြင်းသည် ဣန္ဒြိယဘာဝနာ မည်၏။ မ၊၃။၃၄၈-၉။ ကြည့်။ စိတ်ကိဘာဗမာန်ခြင်း၊ ပြစ်မှားခြင်း၊ တွေ့ဆုံခြင်း၊ ပြစ်ခွင့်မပေးမှု၌ သိပ်ဆည်းဆင်ခြင်ကာ ဝိပဿနာကို သင်္ခါရပေက္ခာ တိုင်အောင် ရောက်စေ ခြင်းသည် ဣန္ဒြိယဘာဝနာ မည်၏။ မ၊၄။၄။၂၅။ မ၊၄။၃။၄၃၉-၄၄၀။ ကြည့်။ သဒ္ဓိဇ္ဇေဓသော ဣန္ဒြိယဓါးပါးကို ပွားများခြင်းသည်လည်း ဣန္ဒြိယဘာဝနာမည်၏။ သဒ္ဓိဇ္ဇေ စသည်တို့ကို သုံးပါးစီသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုတ်သင်စင်ကြယ်စေခြင်းသည်လည်း ၎င်းဣန္ဒြိယတို့ကို ပွားများခြင်း - ဣန္ဒြိယဘာဝနာ မည်၏။ အကျယ်ကို အံ့ဌ၊၁။၃၈၇-၈။ ပဋိသံ၊၁၉၈-၉-ကြည့်။ သာ မေ ဘဝိဿတိ ဣန္ဒြိယဘာဝနာ။ ဝိ၊၃။၄၀၈။ (-မ၊၃။၃၄၈။ ပဋိသံ၊၂၀၀။)

ဣန္ဒြိယဘာဝနာ ဂဏာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယဘာဝနာ + ဂဏာ] ဣန္ဒြိယဘာဝနာကို ဆိုရာဖြစ်သော စကား။ ဟန္တာဟံ ဣမိသံ ပရိသတိ ဘိက္ခုသံသဿ ဣန္ဒြိယဘာဝနာကသံ ကာရေခိ။ မ၊၄။၄။၂၅။

ဣန္ဒြိယဘာဝနာနယုတ္တ (ထိ) [ဣန္ဒြိယဘာဝနာ + အနုယုတ္တ] ဣန္ဒြိယဘာဝနာကို အာနိပဇ္ဇအား ထုတ်သောသူ။ အယံ ဟိ ဝိမောက္ခကဏ္ဍာ ဣန္ဒြိယဘာဝနာနယုတ္တဿ ဝိမောက္ခသမ္ဘာဝတော ဣန္ဒြိယကသနန္တရံ ကထိတာ။ ပဋိသံ၊၄။၂။၁၄၇။

ဣန္ဒြိယဘာဝနာသုတ္တ (န) [ဣန္ဒြိယဘာဝနာ + သုတ္တ] ဣန္ဒြိယဘာဝနာသုတ်။ မဇ္ဈိမနိကာယ ဥပနိပက္ခာသပိဋိ၊ ၅-ဝဂ်၊ ၁၀-သုတ်။ မ၊၃။၃၄၇၊၃၅၂။

ဣန္ဒြိယဘူမိ (ထိ) [ဣန္ဒြိယ + ဘူမိ] ဣန္ဒြိယဘုံ၊ သဒ္ဓါဓသောဣန္ဒြိယတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန။ ဣန္ဒြိယဘူမိ (နေတ္ထိ၊၃) တိ သဒ္ဓါပိနံ ဝိမုတ္တိပရိပါစနိန္ဒြိယာနံ သမောသရဏဌာနတ္တာ ဝုတ္တံ။ နေတ္ထိ၊၄။၁၉။

ဣန္ဒြိယဘော (ပု) [ဣန္ဒြိယ + ဘော] ဣန္ဒြိယတို့၏ အပြား။ ဣန္ဒြိယဘောဒေသန တိက္ခိန္ဒြိယာ မဇ္ဈိမိန္ဒြိယာ မုဒိန္ဒြိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၈၅။

ဣန္ဒြိယမုဒုတာ (ထိ) [ဣန္ဒြိယ + မုဒု + တာ] ဣန္ဒြိယတို့၏ နူးညံ့သည်အပြင်။ န စ ဣန္ဒြိယမုဒုတာ အဘဗ္ဗဘာကာရော ဓမ္မော။ မူလဒ္ဓိ၊၃။၉၈။

ဣန္ဒြိယယမက (န) [ဣန္ဒြိယ + ယမက] ဣန္ဒြိယယမိုက်။ ယမိုက်ဝါဒကျမ်းတွင် ဒဿမမြောက် နောက်ဆုံး ယမိုက်ကျမ်း။ ယမက၊၃။၇၃၊၇၃၁။ တံ မူလယမကံ... ဣန္ဒြိယယမကန္တိ ဒဿဝိဓေန ဝိဘတ္တံ။ အဘိ၊၄။၁။၉။

ဣန္ဒြိယဒ္ဓပ (န) [ဣန္ဒြိယ + ဂ္ဃပ] ဣန္ဒြိယရုပ်။ (ပသာဒရုပ် ၅-ခု၊ ဘာဝရုပ် ၂-ခု၊ ဇီဝိတရုပ် ၁-ခု၊ ပေါင်း ၈-ခုကို ဣန္ဒြိယရုပ်ဟု ဆိုသည်) ပသာဒဘာဝဇီဝိတသင်္ခါတံ အဋ္ဌင်္ဂဓမ္မိ ဣန္ဒြိယရူပံ နာမ။ သင်္ဂဟ၊၁။၁၀။ ဣန္ဒြိယရူပေသုယံ ယံ ပဋိသန္ဓိယံ လဗ္ဘတိ။ မူလဒ္ဓိ၊၃။၂၀၉။ အနုဒ္ဓိ၊၃။၂၁။

ဣန္ဒြိယလောက (ပု) [ဣန္ဒြိယ + လောက] ဣန္ဒြိယနှင့် ပြည့်စုံသောသတ္တဝါအပေါင်း။ (က) (အာနေဉ္ဇသမာဓိ များသည်အဖြစ်ကြောင့်) စင်ကြယ်သောဣန္ဒြိယနှင့်ပြည့်စုံသောသတ္တဝါအပေါင်း။ အဓ္မပါဝစရသတ္တဝါ။ (ခ) ဝိမုတ္တိ (မဂ်၊ဖိုလ်) ကို

ရင့်ကျက်စေတတ်သော ဣန္ဒြေတို့နှင့် ပြည့်စုံ
သောသတ္တဝါအပေါင်း။ လောကော တိဝိ-
ဇော ကိလေသလောကော ဘာလောကော
ဣန္ဒြိယလောကော။ နေတ္တိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ အာ-
နေဉ္စသမာဓိဗဟုလတာယ ဝိသဒိဋ္ဌိယတ္တာ
အဂ္ဂပါဝစရသတ္တာ ဣန္ဒြိယလောကော။....
တတ္ထ ယေ ဝိပုတ္တိပရိပါတကေဟိ ဣန္ဒြိယေဟိ
သမန္နာဂတာ သတ္တာ၊ သော ဣန္ဒြိယလော-
ကောတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ နေတ္တိ၊ ၄၊ ၆၊ ၁။ နိတိ၊
ဓာ။ ၂၊ ၇။ ဣန္ဒြိယေန သမန္နာဂတာတိ ဣန္ဒြိ-
ယော၊ ဣန္ဒြိယော စ သော လောကော
ဓာတိ ဣန္ဒြိယလောကော။ နေတ္တိ၊ ၁၊ ၈၊ ၆။

ဣန္ဒြိယဝဂ္ဂ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝဂ္ဂ] ဣန္ဒြိယဝဂ်၊
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ စတုက္ကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဍာ
သက၊ ၁-ဝဂ်။ အံ၊ ၁။ ၄၇၃၊ ၄၆၆။

ဣန္ဒြိယဝေရာဝရိယတ္တဉာဏ (၄) [ဣန္ဒြိယ +
ဝေရာဝရိယတ္တ + ဉာဏ] ဣန္ဒြေအမြတ်အယုတ်
ကို သိသောဉာဏ။ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တ-
ဉာဏကြည့်။

ဣန္ဒြိယဝတ္ထာန (န) [ဣန္ဒြိယ+ဝတ္ထာန] စကျ
 စသော ဣန္ဒြိယကိုပိုင်းခြား မှတ်သားခြင်း။

ဣန္ဒြိယဝဝတ္ထာနလက္ခဏ (တိ) [ဣန္ဒြိယ+
ဝဝတ္ထာန+လက္ခဏ] ဣန္ဒြေတို့ကို ပိုင်းခြား
မှတ်သားခြင်း လက္ခဏာရှိသော။ ဣန္ဒြိယ-
ဝဝတ္ထာနလက္ခဏံ ဆဋ္ဌာယတနံ။ နေတ္တိ၊ ၂။
ဣန္ဒြိယဝဝတ္ထာနန္တိ စက္ခာဒိနံ ဆန္တံ ဣန္ဒြိယာနံ
ဝဂ္ဂဟိတဘာဝေါ။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၉၃။

ဣန္ဒြိယဝသ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝသ] ဣန္ဒြိယဝသ
လလိ။ ဣန္ဒြိယဝသံ ဂတောတိ ဥတု။ ဝေ၊
ဗျုပ္ပန္နံ။

ဣန္ဒြိယဝသိက (တိ) [ဣန္ဒြိယ + သ + ကိ + က] ဣန္ဒြိ
 ဝသိကလို့ သို့ လိုက်သော။ ဣန္ဒြိယ ဝသပ္ပ-
 ဣန္ဒြိယဝသိကော ဣန္ဒြိယဝသိကော
 ဟုတား။ ထေရ်၊ ဣန္ဒြိယဝသိကော

ဣန္ဒြိယဝိကာရ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝိကာရ] စက္ခု၊
စသော ဣန္ဒြိယတို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း။ ဣန္ဒြိ-
ယဝိကာရံ ဝိသ္မာဒ၊ ဇာဠာသုဉ္ဇာ။ ဇာဠာ၊ ၇။
၁၆၀။ (-ဇာဠာ၊ ၄။ ၁၂။)

ဣန္ဒြိယဝိပ္ပကာရ (ပု) [ဣန္ဒြိယ + ဝိပ္ပကာရ] ဣန္ဒြိယ
တို့ ဖောက်ပြန်ခြင်း။ တဿ ဣန္ဒြိယဝိပ္ပကာရံ
ဝိသ္ဿာ။ ဇား၊ ၄၊ ၁။ ၅၀၇။

ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ (ပ) [ဣန္ဒြိယ + ဝိဘင်္ဂ] (၁)
 ဣန္ဒြေ ၂ ပါးတို့ကို အကျယ်ဝေဘန်ဟော
 ကြားရာဖြစ်သော ပါဠိတော်၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ
 ပါဠိတော်။ အဘိဓမ္မာဋီကာဝိဘင်္ဂပါဠိ၊ ၅-
 ဝိဘင်္ဂ။ အဘိဓမ္မာ ၁၂၈-၁၄၁။ (၂) ဣန္ဒြိယ
 သံယုတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ။ (၁)
 ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ ပန ဣန္ဒြိယာနံ... ဝေဝိတဗ္ဗံ။
 ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆၀။ (၂) ဣန္ဒြိယ
 ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ (သံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၇၃) တိ ဣန္ဒြိယ
 ဣန္ဒြိယသံယုတ္တသညိတေ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂ။
 သံ၊ ၁။ ၂။ ၄၉၇။ ဣန္ဒြိယသံယုတ္တသညိတေ ကြည့်။

ဣန္ဒြိယဝိသယ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝိသယ] ဣန္ဒြိယ
ဇာနည်။ သောပိသုပါကဋတောဝေန ဣန္ဒြိယ-
ဝိသယော ဝိယ ဟောတိ။ မ၊ဋီ၊ပု။၂၂ဝ။
(-မုလဋီ၊၂၊၃၃)။

ဣန္ဒြိယဝေကလ္လ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝေကလ္လ] ဣန္ဒြိ
 တို့၏ ချိုတဲ့ခြင်း။ ဣန္ဒြိယဝေကလ္လံ နှံ ပါပု
 ကာတိ၊ စရိယာဌးဝုဉ္ဇ၊ ဒီဇိဝ၊ဂဂ။
 သိဇိသစ်၊ဝ၊ ၂၁ဝ။ (-မ၊ဌ၊ ၂။သုဉ္ဇ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၂၊၃၅။)

ဣန္ဒြိယဝေဂ (ပု) [ဣန္ဒြိယ+ဝေဂ] ဣန္ဒြေတိုင်း-
အဟုန်-အမှိုက်။ ဝေဂနိဂ္ဂဟဏတ္ထ (သံသီ၊
၂၈၃၀) ကြည့်။

ဣန္ဒြိယဝေပတ္တ (၃) [ဣန္ဒြိယ+ဝေပတ္တ] ဣန္ဒြိယ
တို့၏ ထူးခြားခြင်း။ ဣတိ ဣန္ဒြိယဝေပတ္တံ
တ္ထေ ကာရကန္တိ ဝေဝိတဗ္ဗံ။ မ၊၄၊၁၁၊၁၀၄။

လူနွယ်ဝေမတ္တတာ (ထိ) [လူနွယ်ဝေမတ္တ+တာ။] သဒ္ဓါစသော လူနွယ်တို့၏ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်၊ လူနွယ်ဖြစ်အယုတ် ကွဲပြားခြင်း။ ဆွေ ခေါ် ပနသဟံ အာနန္တ လူနွယ်ဝေမတ္တတံ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂၊ ၁၀၀။ လူနွယ်ဝေမတ္တတံ ဝဒါမိတိ လူနွယ်နာနတ္တတံ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂၊ ၁၀၁။ လူနွယ်ပရေပရိယတ္တံ လူနွယ်ဝေမတ္တတာ၊ တေနာဟ “လူနွယ်နာနတ္တတံ ဝဒါမိ” တိ။ မ၊ ၂၊ ၁၀၂။ (-မ၊ ၂၊ ၁၀၆။ သံ၊ ၂၊ ၁၇၆။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၉။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၇။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၇။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၉၁။)

လူနွယ်သံယုတ္တ (န) [လူနွယ်+သံယုတ္တ] လူနွယ်သံယုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ မဟာဂေ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၄-သံယုတ်။ သံ၊ ၂၊ ၇၁၊ ၂၁၃။ ၎င်း လူနွယ်သံယုတ်ကို လူနွယ်ဝိဘင်းဟုလည်း ဆိုသေးသည်။ လူနွယ်ဝိဘင်-ကြည့်။

လူနွယ်သံဝရ (ပု) [လူနွယ်+သံဝရ] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်း၊ စောင့်စောင့် လူနွယ်ခြောက်ပါး (တံခါ၊ ခြောက်ပေါက်)တို့ကို - ပိတ်ထားခြင်း-လုံခြုံစေခြင်း။ ဘိက္ခု လူနွယ်သံဝရယ ပဋိပနော ဟောတိ။ ဒီ၊ ၂၊ ၂၂၄။ လူနွယ်သံဝရယာတိ လူနွယ်နာနံ ပိဓာနာယ ဂုတ္တဒ္ဓါရတာယ သံဝရဒ္ဓါရတာယာတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၇။ စူဠနိ၊ ၁၉၈။ လူနွယ်သံဝရ (ပဋိသံ ၃၇၈) နှ့် စက္ကာဝိနံ ဆန္တ လူနွယ်နာနံ ဓာပပရိယပဝေသံ အာကာသာ သတိကဝါဒဌန ဝါရကံ ထကနံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၂။ (- ဒီ၊ ၁၊ ၆၆။ မ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၃၁၊ ၁၃၆။ မ၊ ၂၊ ၉။ သံ၊ ၁၊ ၅၂။ သံ၊ ၂၊ ၆၆။ အံ၊ ၁၊ ၅၃၁။ အံ၊ ၂၊ ၄၇၂။ အံ၊ ၂၊ ၃၄၇။ အဘိ၊ ပ၊ ၁၆၈။ စူဠနိ၊ ၁၉၈။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၄။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၁၁၊ ၁၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၂၄။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၉။)

လူနွယ်သံဝရပရိယန္တ (ပု) [လူနွယ်သံဝရ+ပရိယန္တ] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်း ဟူသော

အပိုင်းအခြား။ စက္ကာရေ ပရိယန္တ သီလသံဝရပရိယန္တော လူနွယ်သံဝရပရိယန္တော။ မဟာနိ၊ ၃၈၅။

လူနွယ်သံဝရဘော (ပု) [လူနွယ်သံဝရ+ဘော] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းမှု၏ ပျက်စီးခြင်း။ လူနွယ်သံဝရဘော (ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၄) တိ လူနွယ်သံဝရဝိနာသော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈၁။

လူနွယ်သံဝရဝိပန္န (တိ) [လူနွယ်သံဝရ+ဝိပန္န] လူနွယ်စောင့်စည်းမှု ပျက်စီးသော။ လူနွယ်သံဝရ ဝိပန္နဿ ဟတူပနိသံ ဟောတိ သီလံ။ အံ၊ ၂၊ ၃၁၆။

လူနွယ်သံဝရဝိရဟိတ (တိ) [လူနွယ်သံဝရ+ဝိရဟိတ] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းမှ ကင်းသော။ ယသ္မာ တံ လူမေဟိ နဝေဟိ လူနွယ်သံဝရဝိရဟိတေဟိ ဘောဇနော အမတ္တညဟိ သဒ္ဓိံ ဝိရသိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၁။

လူနွယ်သံဝရသံဝုတ (တိ) [လူနွယ်သံဝရ+သံဝုတ] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းသောအားဖြင့် စောင့်ရှောက်သော။ လူသေဌော သမ္မာကာရတော လူနွယ်သံဝရသံဝုတဿ ပုဂ္ဂလဿ သန္တိဿယဘူတသာသနပရိပနော။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၅။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၄။

လူနွယ်သံဝရသမနုဂ္ဂဟိတ (တိ) [လူနွယ်သံဝရ+သမနုဂ္ဂဟိတ] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းဖြင့် ကောင်းစွာ ချီးမြှောက်အပ်သော။ လူနွယ်သံဝရသမနုဂ္ဂဟိတာ သဒ္ဓါ သဒ္ဓါမုလာ စ သီလာဒယော ဓမ္မာ ဝိရဟန္တိ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၁။

လူနွယ်သံဝရသမ္ပန္န (တိ) [လူနွယ်သံဝရ+သမ္ပန္န] လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ လူနွယ်သံဝရသမ္ပန္နဿ ဥပနိသသမ္ပန္နံ ဟောတိ သီလံ။ အံ၊ ၂၊ ၃၁၆၊ ၄၇၃။

လူနွယ်သံဝရသိဒ္ဓိ (ထိ) [လူနွယ်သံဝရ+သိဒ္ဓိ]
လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းမှု၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း။
ဥပသမ္မာဓိဋ္ဌာနပရိပူရဏေန လူနွယ်သံဝရ-
သိဒ္ဓိ။ ဣတိသုတ်၊ ၄။ ၁၃။

လူနွယ်သံဝရသီလ (န) [လူနွယ်သံဝရ+သီလ]
လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းဟူသော အကျင့်
သီလ။ ယံ ပန “သောစက္ခုနာဠပံ ဝိသ္ဗာ-
မနိန္ဒိယေ သံဝရံ အာပဇ္ဇတိတိ” ဝုတ္တံ၊ ဣဒံ
လူနွယ်သံဝရသီလံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၆။ (-မိလိန္ဒ၊
၃၂၀။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၁၁။ ထေရဂါဠ၊ ၂။ ၂၇၄။
သင်္ဂဟ၊ ၆၄။ ဝိဘာဝိနီ၊ ၂၆၉။)

လူနွယ်သံဝရသုခ (န) [လူနွယ်သံဝရ+သုခ]
လူနွယ်တို့ကို စောင့်စည်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်
သော ချမ်းသာ။ လူနွယ်သံဝရသုခံ ဟိ
ဝိဋ္ဌာဝိသု ဝိဋ္ဌမတ္တာဝိဝေသေန ပဝတ္တတာယ
အဝိက္ခိန္တိ ဟောတိ၊ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၁။ အံ၊ ၄။
၂။ ၃၇၂။ အဘိဋ္ဌ၊ ၃။ ၉၂။

လူနွယ်သံဝရသုတ္တ (န) [လူနွယ်သံဝရ+သုတ္တ]
လူနွယ်သံဝရသုတ်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယသက္က-
နိပါတ်ပါဠိ၊ ၁-ပစ္ဆိမသက၊ ၅-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်။
အံ၊ ၂။ ၃၁၆-၇။

လူနွယ်သနိဿယ (ပု) [လူနွယ်+သနိဿယ]
လူနွယ်တို့ကို ကောင်းစွာစောင့်ခြင်း။ သော စ
ယထာဘူတာဝဓမ္မာစော ဝိသေသတော
လူနွယ်သနိဿယေနာတိ လူနွယ်ဝိဘင်္ဂဓ-
သနာ။ အနုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅။

လူနွယ်သမတာ (ထိ) [လူနွယ်+သမ+တာ]
လူနွယ်တို့၏ ညီမျှသည်၏ အဖြစ်။ လူနွယ်
သမာကာရေန ဝတ္ထေန္တော လူနွယ်သမတံ
ပဋိပါဒေန္တော နာမ ဟောတိ၊ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၇။
(-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။) လူနွယ်သမတ္တပဋိ-
ပါဒန-လည်းကြည့်။

လူနွယ်သမတ္တ (န) [လူနွယ်+သမတ္တ]
လူနွယ်တို့၏ ညီမျှသည်၏ အဖြစ်။ သတိပ

လူနွယ်သမတ္တဝိရိယသမာဏာယ စ... သမာ-
ဓိပိနသဋ္ဌ၊ ပါကဋေ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၆။
(-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။)

လူနွယ်သမတ္တပဋိပါဒန (န၊ ထိ) [လူနွယ်-
သမတ္တ+ပဋိပါဒန] လူနွယ်တို့၏ ညီမျှသည်
အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်း။ သဒ္ဓိန္ဒြေစသော လူနွယ်
တို့ကို ညီမျှအောင် ပြုခြင်း။ (ဤ လူနွယ်တို့ကို
ညီမျှအောင်ပြုခြင်းသည် ဓမ္မဝိစယသမ္မော-
ဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း၊ ၇ ပါး၌၎င်း၊ သမာဓိ-
သမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း၊ ၁၁ ပါး၌၎င်း၊ ပါဝင်
၏။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၃၊ ၃၇၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄၊ ၃၀၁။
သံ၊ ၃။ ၁။ ၉၃၊ ၉၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၀၊ ၄၀၁။
အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၃၊ ၂၇၁-ကြည့်။ အပ္ပနာကော-
သလ္လ ၁၁ ပါးတို့၌လည်း ပါဝင်၏။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၂၅-ကြည့်။ အသုးအားဖြင့် သဒ္ဓါနှင့်
ပညာ၊ သမာဓိနှင့်ဝိရိယတို့ကို ညီမျှစေရန်။
တပုထက်တပု မယုတ်မပိုစေရ။ သတိကာ
ပိုသည်ဟူ၍ မရှိ။ ပြုလုပ်သော အဋ္ဌကထာ
တို့ကြည့်။ လူနွယ်သမတ္တပဋိပါဒနာ(လူနွယ်-
သမတ္တပဋိပါဒနံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ) နာမ သဒ္ဓါဝိနိ
လူနွယ်နံ သမဘာဝကရုဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။ အံ၊ ၄။ ၁။
၃၉၁။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၇၂။

လူနွယ်သမုဒယ (ပု) [လူနွယ်+သမုဒယ]
လူနွယ်တို့၏ဖြစ်ခြင်း။ ပဌမံ လူနွယ်သမုဒယာ-
ဝိနံ ပသောဂဏနံ ပုစ္ဆိတု။ ပဋိသံ၊ ၄။
၂။ ၁၃၄။

လူနွယ်သမ္ပန္န (ထိ) [လူနွယ်+သမ္ပန္န]
လူနွယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ (က) ယဉ်ကျေး
သောလူနွယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ (ခ) စက္ခု
စသော လူနွယ် ခြောက်ပါးတို့ကို သုံးသပ်
သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်သော အခွါစသော
လူနွယ်တို့နှင့်ပြည့်စုံသော။ (ဂ) အနညာ-
တညာသာမိတိန္ဒြေ စသော လောကုတ္တရာ
လူနွယ်သုံးပါး - ငြိမ်ကြယ်သော သဒ္ဓါစသော

လူနု-တို့နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ၎င်းလူနုတို့နှင့် ပြည့်စုံရကား ငြိမ်သက် ယဉ်ကျေးသော စက္ခုစသော လူနုတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ (သ) စက္ခုစသော လူနုတို့နှင့် ပြည့်စုံသော။ လူနုသမ္ပန္နော (သံ၊ ၁၁၇၈) တိ ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယော။ သံ၊ ၁၁၇၈။ (၁) (သ) လူနုသမ္ပန္နော (သံ၊ ၁၁၇၈) တိ ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယော။ တတ္ထ ယေန ဆလူနုယာနိ သမ္ပသိက္ခာ အရဟတ္တ ပတ္တံ၊ သော တေဟိ နိဗ္ဗာသဝနေဟိ လူနု-ယေဟိ သမန္နာတတ္တာ၊ ကောဝိတိ ဝါ ဆလူနု-ယာနိ သမ္ပသန္တဿ ဥပ္ပနုဟိ သဒ္ဓါဟိ လူနုယေဟိ သမန္နာဂတတ္တာ ပရိပုဏ္ဏိန္ဒြိယော နာမ ဟောတိ။ သံ၊ ၁၁၇၈။ (ဂ) လူနု-ယသမ္ပန္နော (လူတိဝုတ်၊ ၂၃) တိ ယကော-တ္တေဟိ တိဟိ လောကတ္တုခန္တိယဟိ သမန္နာ-ဂတော၊ သုဒ္ဓေဟိပိ ဝါ ပဋိပ္ပဿန္တိ၊ သဒ္ဓါဟိ သဒ္ဓါဟိ လူနုယေဟိ သမန္နာဂတော ပရိ-ပုဏ္ဏော တတော ဝေ စက္ခုဟိ သုဋ္ဌ၊ ဝု-သန္တေဟိ နိဗ္ဗာသဝနေဟိ လူနုယေဟိ သမ-န္နာဂတော။ လူတိဝုတ်၊ ၁၉၉။ (ဃ) သော လူနုယသမ္ပန္နော ဖုဿတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇၆။ လူနုယသမ္ပန္နောတိ စက္ခုဟိ လူနု-ယေဟိ သမန္နာဂတော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၉၄။

လူနုယသမ္ပန္နသုတ္တ (န) [လူနု ပသမ္ပန္န + သုတ္တ] လူနုယသမ္ပန္နသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံယုတ်၊ ၅-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၂၊ ၁၇၃။

လူနုယသဟိတ (တိ) [လူနုယ + သဟိတ] လူနုနှင့် တကွဖြစ်သော၊ လူနုသိက်၂၁၆ လူနုယသဟိတေ သရိရေ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ။ ပူလဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၅၀။

လူနုယသုတ္တ (န) [လူနုယ + သုတ္တ] လူနုယသုတ်။ (၁) သံယုတ္တနိကာယ သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ္တ ပါဠိ၊ ၉-သံယုတ်၊

၁-ဝဂ်၊ ၈-သုတ်၊ သံ၊ ၂၊ ၁၇၆။ (၂) အင်္ဂုတ္တရနိကာယ စတုက္ကနိပါတ ပါဠိ၊ ၄-ပဏ္ဏာသက၊ ၁-ဝဂ်၊ ၁-သုတ်။ သံ၊ ၁၊ ၄၅၉။ (၃) ခုဒ္ဒကနိကာယ လူတိဝုတ္တကပါဠိ၊ ၃-နိပါတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သုတ်။ လူတိဝုတ်၊ ၂၃၁-၂။

လူနုယဟေတုက (တိ) [လူနုယ + ဟေတု + က] လူနုလျှင် အကြောင်းငှသော၊ လူနုယ-သဟိတေ ဝေ သန္တာနေ သဗ္ဗာဝါ လူတ-ရတ္ထ စ အဘာဝါ လူနုယဟေတုကာနိ ဝုတ္တ-နိ။ အနုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၆၃။

လူနုယာဓိကဘာဝ (ပု) [လူနုယ + အဓိက + ဘာဝ] လူနုကို လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်။ ပုန လူနုယ ငါကဘာဝေန ဘိဇ္ဇမာနာ ဗ္ဗိ-သဘတ္တံ သဘဏ္ဍံ ဟောန္တိ။ ထေရဝါဒ၊ ၂။ ၅၆။

လူနုယာဓိဋ္ဌာန (န) [လူနုယ + အဓိဋ္ဌာန] လူနုကို ဆောက်တည်ခြင်း၊ လူနုတို့ကို-ဖြစ်စေခြင်း-ပျိုးမြင်း-မျက်မှောက် ပြုခြင်း။ လူနုယာဓိဋ္ဌာန (နေတ္ထိ၊ ၁၀၁) နှိ လူနုယာနံ ပဝတ္တနံ ဘာဝနာ သန္တိကိရိ-ယာ စ၊ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၀၆။

လူနုယာရက္ခာ (ထိ) [လူနုယ + အာရက္ခာ] လူနုတို့ကို စောင့်ထိန်းခြင်း။ လူနုယာရက္ခာ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယာဝ မူလံ။ ထေရဝါဒ၊ ၂။ ၂၇၇။ (-မ၊ ၁၊ ၆၃။ သံ၊ ၂။ ၂၀၀။)

လူနုယုပသပ (ပု) [လူနုယ + ဥပသပ] စက္ခုစသော လူနုတို့ - ငြိမ်သက်ခြင်း-တည်ကြည်ခြင်း။ လူနုယုပသပေ ရတာ။ သံ၊ ၁၊ ၄၅။ နေတ္ထိ၊ ၁၂၇။ ယေ ရတ္တိန္ဒြိယ လူနုယုပသပေ ရတာ။ သံ၊ ၁၊ ၁၉၈။ (-သံ၊ ၁၊ ၁၄၅။ နေတ္ထိ၊ ၁၊ ၁၀၇။)

လူနုန (န) [လူနု (=လူနု) + ယု။ လူနုတေ အဂ္ဂိ အနေနာတိ လူနုနံ။ ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ။ ဝေ + ယု။ ဝေယတေတိ လူနုနံ၊ ဝေ ဝုပ္ပိယံ၊

ယူ။ သေတု၊ ဝိဇ္ဇာဂမော။ သုစိ။ (-ဇာန်၊
ဦးပု)] ထင်း၊မီးစာ။ ဥပါဒါနံ ပ.ထိန္ဒနံ။
ဇာန်၊ပု။ လူနုနု ဥပါဒါယ အဂ္ဂိ ဝိယ။
အဘိဋ္ဌ၊၂၁၂။ (- ဝိသာန၊ဋ္ဌ၊၂၁၄။
ထေရီ၊ဋ္ဌ၊၂၆၂။ စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၂၂၅။)

လူနုနုကွယ် (ပ) [လူနုနု + ဘယ] မီးစာ
ကုန်ခြင်း။ နိဗ္ဗန္တိ တေ ဇောတိဝိပိန္နနကွယာ။
နေတ္ထိ၊၁၅၉။ (- နေတ္ထိ၊ဋ္ဌ၊၂၆၂။)

လူနုနုပါဒါန (တိ) [လူနုနု + ဥပါဒါန]
မီးစာဟူသော-စွဲရာ-စွဲလောင်ရာ-သို့သော။
လူနုနုပါဒါနော အဂ္ဂိ ဝိယ ... လက္ခိယောန
ဝဒတိ။ မူလ၊ဋ္ဌ၊၂၁၅၉။ (- အနု၊ဋ္ဌ၊၂၁၇၉။)

လူနု (တိ) [လူနု + ဝ။ ဝ - နှင့် အ - ခွေ
နောက်ပြန်၊ ဝ ကို ဗ - ပြု။ ဇာန်၊ ဦး
၂၂၅။ လူ + အ။ သုစိ။ လူနု + ယ။
ဝိ၊ ပိ၊ ဇာန်။ (လူနု - သံ)] (၁) (က)
ကုန်ကြယ်ဝသော သူ၊ သူကြယ်။ (ခ)
ဆင်၏ပယောဂကို ထိုက်သော၊ ဆင်နှင့်
တူသော ပယောဂရှိသော၊ သူ၊ ယုတ်ညံ့
သော အိမ်ပိုင်ရှင်၊ အိမ်ရှင်ယုတ်၊ အမျိုး
ညံ့၊ ဇာတ်နိမ့်၊ သူ့ချိုး၊ (ဆင်သည်
စေခိုင်းသူ လူ၏ အလိုသို့ လိုက်ပါရသကဲ့သို့
မိမိအလိုကျမဖြစ်ရပဲ ခြာဟူကတို့၏ အလိုသို့
လိုက်ပါကာ ခြာဟူကတို့စကားကိုနားထောင်
ကြရသော အမျိုးညံ့ အောက်တန်းစားများ၊
ဆင်လိုလူများဟု နိမ့်ချပြောဆိုသော စကား
ဖြစ်သည်။ ဂဟပတိကာဟု ဖွင့်သော ဌ-
တိ၌ ခတ္တိယနှင့်ခြာဟူကတို့မှ ထပါးသော
အိမ်နေသူလူများကို (အောက်တန်းစားလူ
များကို) ဂဟပတိကာဟု ဆိုသည်ဖြစ်ရာ။
ဥပါန၊ဋ္ဌ၊၂၁၄၂ လည်းကြည့်။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊
၂၊၂၅၀ ၌ “လူနုနု ကဏှာဟု ဆိုပြီး၍
ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာဟု ဆိုရကား ခြာဟူ၏ခြာခိုးမှ
ဖြစ်ပေါ်လာသော အညံ့စားဝေသာများဟု
ဆိုလိုကြောင်း” ဖွင့်ပြသည်။ သီလက္ခန္ဓဝဂ်

ပါဠိတော် ပြန်မာပြန် နှာ-၉၅ အောက်ခြေ
မှတ်ချက်လည်း ကြည့်) (ပ) (၂)
ဆင်ထိန်း။ (၁) (က) လူနုနု တူနု
တထာ ဇနိ။ ဇာန်။ ၂၂၅။ (- အမရ
ကောသ။ ၂၊၁၁၀)။ (ခ) ယေ စ ခေါ
တေ ဘော ဂေါကမ မုဏ္ဍကာ သမ၊ကော
လူနုနု ကဏှာ (ကိဏှာ) ဗန္ဓုပါဒါပစ္စာ။ ဒီ၊
၁၊၈၅။ လူနုနုတိ ဂဟပတိကာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၁၊၂၂၇။ လူနုနု ပယောဂေါ လူနုနု
ဥတ္တရပဒလောပေန၊ တံ လူနု အရဟန္တိတိ
လူနုနု။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၂၇။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂၊၂၄၉။
လူနု (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၆၇)တိ ဂဟပတိကာ။ ဒီ
ဋ္ဌ၊၂၊၄၆။ လူနုနုတိ သုဒ္ဓေါ၊ တေ ပန
ဃရနန္ဒနန ဗဒ္ဓါ၊ နိဟိနတရာတိ အာဟ
“ဂဟပတိကာ”တိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၇။ (- ဇော၊၂၊
၂၄၀။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇၊၆၇။) (၂) အောက်ပုဒ်
- ကြည့်။

လူနု (တိ) [လူနု + က] ဆင်ထိန်းနှင့်တူ
သောသူ၊ အိမ်ရှင်။ လူနုနု (မ၊၁၊၄၁၀။
သံ၊၂၊၃၃၄)တိ ဂဟပတိကာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊
၃၁၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၂။ ဥပဋ္ဌာတဗ္ဗံ လူနု
အရဟန္တိတိ လူနုနု၊ ဟတ္ထိကဏှကာ။ ဟိန-
ဇိဝိကဘာယ ဟေတေ လူနုနု ဝိယာတိ လူနုနု၊
တေ ပန သုတိယကာသေန ဂဟပတိကာ-
တိ ဝုတ္တု။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၂၁။ ဥပဋ္ဌာနသေန
လူနု ဟရန္တိတိ လူနုနု၊ ဟတ္ထိဂေါပကာ။
တေ ပန နိဟိနကုဋုမ္ဘာ ဘောဂုံ ဥပါဒါ-
ယ ဂဟပတိကာဝံ ဥပါဒါယ ဂဟပတိကာ-
တိဝိ ဝုတ္တုတိ အာဟ “ဂဟပတိကာ”တိ။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၁၂။

လူနုနု (ပ) [လူနု + ဝါဒ] လူနုနု၌-
ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သောစကား - ပြောဆို
ခြင်း။ လူနုနု အဗ္ဗုဒ္ဓာ မာဏဝါ
လူနု ပဌပံ သက္ခေသု လူနုနုနု နိပါ-
တေသိ။ ဒီ၊၁၊၈၆။

ဣာ (ပု) [ဣ + ဘ။ ဣ ဂမနော ဘော။
 ■ န်ဒူ။ ၃၁၀။ ဧတိ ဂစ္ဆတိတိ ဣဘာ။
 ဟတ္ထိ။ ကွာဒိ။ ၁၂၇] ဆင်။ နာဂေါ ဒို့ပေါ
 ဣဘာ ဖန္နိ။ ဓာန်။ ၃၆၀။ ဣန္ဒ၊ ဣန္ဒ
 လည်း ကြည့်။

ဣာပိပ္ပလီ (ထိ) [ဣာ + ပိပ္ပလီ]
 ဆင်ပိတ်ချင်း။ ကောလဝလ္လိဘပိပ္ပလီ။ ဓာန်။
 ၅၇၃။ ဣာနံ ဟတ္ထိနံ ပိပ္ပလီ။ ဣာ-
 ပိပ္ပလီ။ ဓာန်ဒူ။ ၅၇၃။

ဣမ (တိ) [သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်။ ဣာ-ဣဒံ၊
 ဣပ္ပစ္စယ-ဘူကြည့်] ဤ ဤယောက်။
 ဤနိန်းမ၊ ဤအမျိုး၊ ဤစိတ်၊ ဤအရာတို့
 (စသည်)။ ထိုဣမသဒ္ဒါသည် အလွန်နီးနီး
 ကပ်ကပ် တည်ရှိသော အရာတို့ အနက်ပြစ်
 ကို ဟေ ပြသောပုဒ် ဖြစ်၏။ တ တေ ဣမ
 အပူ ကိ။ ဣာစွတေ ပရမ္ပ ခ သမိပ အစွန္တ-
 သမိပ ခူရ ပုစ္ဆနတ္ထဝစနာ။ ခူ၊ နာ-
 ၁၀၂။ ဣမသဒ္ဒေါ (ဣဒံ သဒ္ဒေါ?)
 အစွန္တသမိပာစနော။ နိတိ။ ပဒ။ ၃၇၃။
 ဣမတိ ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗာနံ အဘိဓိ-
 ကသုဏ်။ ကဒါ။ ၁၁၃။ ဣမတိ နိဉ္စိသိဘဗ္ဗနိဝ-
 သနံ။ ပဋိသံဋ္ဌာ။ ၂၃၁။ သက်နီးကို
 အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာသသံတို့၌ (နှစ်ဘောင်တွာ)
 ဟတ္ထပါယ်ဘဘုန်း၌ရှိသောသက်နီးကို ဣမ
 သဟံသို့ စသည်ဆိုရ၍ ဆိုထက်ဝေးသော
 အရပ်၌ရှိသော သက်နီးကို ဧတံ သဟံသို့
 စသည်ဆိုရသည်။ (ဝိဇ္ဇာ။ ၂၂၆။ ကဒါ။
 ၁၅၄။)

(ပု) (ပ၊ ဇ) အယ် မဉ္ဇော။ ဝိသ။
 ၂၄၅။ ဝိဇ္ဇာ။ ၁၆၄။ အသမေဝ အရိ-
 ယော အဋ္ဌဂိကော မဉ္ဇေါ။ ဝိသ။ ၁၃။
 ဝိသ။ ၂၄၉။ မ၊ ၁။ ၈၈။ မ၊ ၃။ ၂၉၄။ အယ်
 ကော မဉ္ဇော။ ဝိ၊ ၇။ ၂၂၇-၁။ အနု-
 တူဘော အယ် လောကော။ ဓမ္မာ။ ၃၉။
 အယ် ဝလ (ဇာဝ။ ၇၉) နှိ ဣဒံ ဝလံ။

အဘိဓာန် ၄ ပုဂ-ပ-မ-ဗ-သ-စ

ဇာဝ္ဋ။ ၁၀၂။ (—မ၊ ၂။ ၁၅။ အံ၊ ၃။
 ၅၇၄-၆။ ပေတ။ ၁၃၂။ ထေရ။ ၂၇၃။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၄၈။
 ပေတ။ ၄။ ၃။ ၈။ ထေရ။ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။ ၉၅။) (ပ၊ ၁) ဣမ ခေါ ဘိက္ခုဝေ မဉ္ဇော
 ဂမ္ဘိရာ။ ဒိ၊ ၁။ ၁၆။ ဣမေ ဒေ မဉ္ဇော။
 ဒိ၊ ၃။ ၂၂၇-၉။ အံ၊ ၁။ ၅၁။ (ဓ၊ ၆)
 သော ဣမံ လောက (ဝိ၊ ၁။ ၁။ ဒိ၊ ၁။
 ၅၇၉) နှိ သော ဘဂဝါ ဣမံ လောကံ။
 ဣဒါနိ ဝတ္တဗ္ဗံ နိဉ္စိသေတိ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၁။ ၉၇။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။ ဓမ္မိမံ ဆရဏတ္ထပုပေဟိ။
 ဝိ၊ ၁။ ၃။ ၇၆။ (ဓ၊ ၁) ဣမေ ပဉ္စ
 နိဉ္စိသေတိ ... သမနုပဿတိ။ ဒိ၊ ၁။ ၆၉။
 ဣမေ ကာမေ၊ သုတ္တနိ၊ ၄၀၀။ မဟာနိ၊
 ၂၆။ (ပ၊ ၆) ဣဒါနာ ဥ၊ ၁။ ၁။ ၆၄။
 ၄၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ ဣဒါနာ ပုဋိသေနာ။
 မ၊ ၂။ ၁၇။ ဣဒါနာ ပုတိကာယေန။
 သံ၊ ၁။ ၁၃၂။ အနနာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ ဒိ၊
 ၄။ ၁။ ၂၉၇) တိ အဂတ။ သာရတ္ထ၊
 ၁။ ၂။ ၈။ သိ၊ ၃။ ၁။ ၂။ ၆၅။ (တ၊ ၁)
 ကုသာနိ စ ဣ မဟိ ဒုဋ္ဌာနိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၉။
 ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၈။ ဣမံ အာကံ၊ ၄၀၀။ မ၊ ၁။
 ၃၉။ (စ၊ ၁၆) န ဟိ နုနိမာ သမ-
 ကဿ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၂။ နုနိမဿ ဝိဇ္ဇာ။
 အော၊ ၇၄။ နုနိမဿ အတ္ထိ၊ ဝေတ။
 ၁။ ၁။ ဣမဿ ကယဿ ဝိတိယာ။ မ၊ ၁။
 ၁၂။ အဘိ၊ ၁။ ၂။ ၂။ ယောနိ စသ
 အာရဒ္ဓါဟောဘိ၊ ဣဒါနံ၊ ၂။ ၁။ အဿာ-
 တိ အနနာ၊ ဣဒါနံ၊ ၄။ ၁၀၈။ အဝ-
 က္ကော သေ ခူဟတိ၊ ဣဒါနံ၊ ၂။ ၃။
 အဿာတိ ဣမာ ပါပနာသဝိဒနာ ပုဂ္ဂလ-
 သာ၊ ဣဒါနံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ (စ၊ ၁၆) ဣ-
 မေသံ ဘေဒါ၊ ၁။ ၁။ န ဣမေသံ အကွာတာ။
 ဒိ၊ ၁။ ၄။ မ၊ ၁။ ၂။ ၃။ နေသံ ဧတ္ထ ကိဉ္စိ။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၂။ (မိ၊ ၆) ပဏ္ဏတယသ္မာ
 ဣမာ အာသိသာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၈။ ဣမာ

ဗြဟ္မစရိယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၄၉။ အသ္မာ လောက။ သံဝေဒနာ။ ဓမ္မ။ ၄၅။ ထေသု။ ၂၆၅။ (သု) အတ္တိ ဣမသ္မိံ ကာယေ။ ဒီ။ ၂။ ၂၃၃။ မဉ္ဇူ။ ၁၂။ ခုဒ္ဒက။ ၂။ အသ္မိံ မဟာဇော။ ဝိမာန။ ၁၂။ ဝိမာနာ။ ၂၂။ ဣမိ စာယံ သမယေ (ဣတ္ထိဝုတ်။ ၂၀၃) တိ ဣမသ္မိံ ကာလေ။ ဣတ္ထိဝုတ်။ ၆၉။ ဣမိ န ပဒေသမိ။ ဇော။ ၂။ ၅၃၇။ (သု) ဣမသ္မိံ စ သတ္တသ္မိံ အပရိဟာနိယေသု ဓမ္မေသု။ ဒီ။ ၂။ ၆၄။ ၆၆။ ၇။ ဣမသ္မိံ စတုသ္မိံ ဗုဒ္ဓေသု။ အံ။ ၄၁။ ၉၀။

(န) (ပ) ဣဒံ ပိဋံ ... ဣဒံ သံသယ ကတိကသဏ္ဌာနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၄၅။ ဣဒံ ခုက္ကံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ဒီ။ ၁။ ၁၇၄။ ဣဒံ ဝုတ္တံ (ဘိက္ခဝေ) ခုက္ကံ။ ဒီ။ ၂။ ၂၄၄။ အဘိဝိသုဒ္ဓိ။ ဣဒံ-လည်း ကြည့် (ပ) ခုမ္မာနိ။ အံ။ ၁။ ၄၉။ ၇၉။ တိကမာနိ။ အံ။ ၁။ ၁၀၀။ ဣတ္ထိဝုတ်။ ၂၂။ ဣမာနိတိ အဘိမုဒ္ဓိကရဏံ။ ဣတ္ထိဝုတ်။ ၂၂။ (ဒု) ဣမာမဝေါ အကဝါ။ ဣဒံ ဝုတ္တံ သုတေ။ ဒီ။ ၂။ ၇၇။ မဉ္ဇူ။ ၁၇။ သံ။ ၁။ ၂၂။ အံ။ ၁။ ၃၀။ (ဒု) ဣမာနိ ပဉ္စဌာနာနိ ဒေဝိ။ အံ။ ၂။ ၃၆။ (တ) ဣမာ ခိတ္တနိ။ မဉ္ဇူ။ ၁၇၉။ မဉ္ဇူ။ ၁၇၄။ ဣမာ စက္ခုနာ။ မဟာနိ။ ၃၇။ မဟာနိ။ ၄၃။ ဣမာ စ ဣမာ စ ကာရဏေန။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၃၃။ မဉ္ဇူ။ ၂၂။ အံ။ ၂။ ၁၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၇၄။ (တ) ဣမာဟိ ခေါ ဘိက္ခဝေ ပဉ္စဟဒဂ် သန္တာတော။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၇၉။ ဣမာဟိ တိဟိ ဌာနေဟိ။ အံ။ ၁။ ၁၇။ (သ) ဣမာ စေယျာကရဏဏ။ ဒီ။ ၁။ ၉၆။ (အ) ဣမာသံ ဟိ သာရိပုတ္တ ပဉ္စံ ဘိက္ခုသတနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၁။ (သ) ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ဒီ။ ၁။ ၄၃။

(သ) (ပ) ဣမသ္မိံ စတုသ္မိံ အရိယသစ္စေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၆။

(တ) (ပ) အသံ ခေါ မေ ဗြဟ္မာဏ ဗုဒ္ဓမာ အဘိနိဋ္ဌိဒါ အဟာသိ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၇။ အသံ ... ကဏာ။ ဒီ။ ၁။ ၃။ ဒီ။ ၄။ ၁၇၀။ အသံ သိက္ခာတိ သကဝါ အဝေါ။ ဒီ။ ၁။ ၁၆၉။ အသံ တဏှာကတဏှ ပဉ္စမာ ဝါစာ။ ဒီ။ ၂။ ၁၂။ သံ။ ၁။ ၁၇။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၁၇။ သံ။ ၄။ ၂။ ၁၇။ အယမန္တမာ ဇာတိ။ မဉ္ဇူ။ ၂၃။ (ပ) ခုမ္မာ ဘိက္ခဝေ ဝတ္ထုနာယိက။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၇၂။ အံ။ ၁။ ၇၃။ ဣမာ စ မေ သညာ နိဗ္ဗဇ္ဇယျ။ ဒီ။ ၁။ ၁၇၂။ ဥဒ္ဓံ အဇော စသ ဒိသာ ဣမာယော။ သုတ္တန်။ ၄၄။ (ဒု) ဣဒံ ဂါထံ အဘာသိ။ သံ။ ၁။ ၂။ ကော ဣဒံ ဝိဇ္ဇယေ ဇဉ်း သံ။ ၁။ ၁၃။ သိဉ္စ ဘိက္ခု ဣဒံ နာဝံ။ မဉ္ဇူ။ ၆၆။ (ဒု) ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိ။ သံ။ ၁။ ၁၇၂။ ဣမာဂါထာ ဘဏံ မာဓော။ သုတ္တန်။ ၃၄။ (တ) ဣမာယ ... အတ္တိ။ သိ။ ၁။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁၆၄။ ဣမာယ စ ကဏာ မတ္တာယ။ ဒီ။ ၁။ ၁၇၉။ (တ) ဣမာဟိ စတုဟိ ဣဒံဟိ သမနာဂတော။ ဒီ။ ၂။ ၁၆။ ဣမာဟိ ပဉ္စဟိ ဝဇ္ဇိဟိ ဝဇ္ဇိ။ အံ။ ၂။ ၃၇။ (ပ) ဣမာယ တိ ဝေယျာသန္တသမ္ပဒါ သံ။ ၁။ ၁၆။ (သ) ဣမာစ န ပါပပတိဘူတာယ။ ဇော။ ၁၇၀။ ဣမာဂါထာယ။ မဉ္ဇူ။ ၁၇။ (သ) ဣမာသန္တ ဝိသုဒ္ဓိသမာဓိတိ။ မဉ္ဇူ။ ၇၀။ ဣမာသံဟိ မေ သုဘာ။ ဝိမာနာ။ ၄၈။ ဣမာသံ ပေါက္ခရဏိနံ။ ဒီ။ ၂။ ၁၇၇။ (သ) ဣမာယ ဝေလာယ။ ဒီ။ ၄။ ၁၃၄။ ဣမာသံ ဝိသုဒ္ဓိယာ ဣမာသံ ခန္တိယာ ဣမာသံ ဓမ္မိယာ။ အဘိဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၄။ ပဉ္စသံ။ ၁၇၄။ ဣမာသံ ဇာတိယံ။ ပေတဌာ။ ၇၄။ (သ) ဣမာသု ပေါက္ခရဏိသု။ ဒီ။ ၂။ ၁၆။ ဣမာသု ဝိသုသု။ ဝိမာနာ။ ၉၃။ ဝိမာနာ။ ၂၆။

ဣရန္တ (ထိ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဣရန္တ
မည်သောနဂါးမ။ (ဝရုဏနဂါးမင်း၏သုံး
မြစ်သည်) လတ္တံ အမုံ ဣရန္တတိ။ ဇာ၊ ၂။
၂၇၇။ အမုံ ဣရန္တတိတိ အမှာကံ ဓိတာ
ဣရန္တတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၆၅။

ဣရိ (ရိ) က (န) [အရ+ဣန။ အကို ဣ ဣ
ဝိ၊ ပိ၊ ဓာနံ။ ဤရ+က။ အာပိ၊ ၆၇။ ဤ-
ရိက-ဟုလည်း ရိ၏။ နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ-၄၂၀
-ကြည်း။ (ဣရိက-သံ)] (က) မြို့ရွာ
မရှိ-မြို့ရွာနှင့်မနီး-သော ဘော၊ တောကြီး။
(ခ) လူ ဘိုးသားလာခြင်းမကင်းသော တော။
(ဂ) ဩဇာမရှိသော တော။ (ဃ) ကင်း
ဆိတ်သည်အဖြစ်၊ ကင်းဆိတ်ခြင်း။ (င)
သတ္တလောက၏ မှီရာ သစ်ပင်၊ တောင်၊ မြို့
စသည်မရှိ - မှီရာမကင်းဆိတ် - သော ပြေ
အရပ်၊ လွင်တီးခေါင် ပြေအပြင်။ (စ) သား
ဆပ်ပြာ ပေါက်သော ပြေ။ (ဆ) ခြောက်
သော ကန္တာရ။ (ဇ) တေဝိဇ္ဇာဣရိကန္တိပိ
ဝုစ္စတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၃၃။ တေဝိဇ္ဇာဣရိက(ဤရိ
က၊ သီးသျှာ)န္တိ တေဝိဇ္ဇာအရည်၊ ဣရိကန္တိ
ဟိ အဂါမကံ မဟာအရည် ဝုစ္စတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၃၃၆။ (-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၄။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄၃၂။)
(ခ) အရညေ ဣရိဏ ဝနေ။ အ၊ ၁။ ၂၉၀။
ဣရိဏေ နေသဉ္ဇရကဝိရဟိတ ဝနေ။
အ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။ (ဂ) အရညေ ဣရိဏေ
ဝိဝနေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၅၉။ ဣရိဏတိ နိရောဇေ။
ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၄၄။ (က) (ခ)(ဂ)(ဃ) ဣရိကံ
အာပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၃။ ၃၈၀။ ဣရိကန္တိ တုစ္ဆ-
အာဝံ။ ...အထ ဝါ ဣရိကသင်္ခါတံ အရည်။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၅။ (င) (စ) အနိစ္ဆယမဟိ-
ဘာဂ၊ တို့ရိတ် ဦးသရေ သိယာ။ ဓာနံ၊ ၈၈၆။
လောကနိစ္ဆယဘူတာနံ တရုပဗ္ဗာနဂရာဒိနံ
အဘာဝတော အနိစ္ဆယသင်္ခါတေ သည-
မဟိကောဋ္ဌာသေ။ ဓာနံ၊ ၄။ ၁၈၆။ (ဆ)
အရညေ ဣရိဏေ ဝိဝနေ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၈၁။
ဣရိဏတိ သုက္ခကန္တာရေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၇၇။

ဣရိယ (န ထိ) [ဣရိယ+အ] (၁) (သား
လာခြင်း) ဣရိယာပုထံ။ (၂) (က) အကုဋ်၊
အာစာရ၊ ပဋိပတ်။ (ခ) အမူအရာ ကိရိ
ယာ၊ ကိုယ်နှုတ် အမူအရာ။ (၃) န မေ ဣရိ
ယာတပုပ္ဖံ၊ ဣရိယာ ဝိကောပနံ။ အ၊ ၁။
၃၁၅။ (၂) (က) ဘာယ ပိ ခေါ် တံ အာဝု-
သော ဂေါတမဣရိယာယ၊ နေဇဇ္ဈဂါ ဥတ္တရိ-
မနုဿာမံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၃။ မ၊ ၁။ ၂၂၈။ ဣရိယာ-
ယာတိ ခုက္ကရဣရိယာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၆။
မ၊ ၄။ ၂။ ၉၆။ တေသံ မေ နိပကော ဣရိယံ၊
ပုဋ္ဌော ပဗြူဟိမာရိ၊ ၃။ သံ၊ ၁။ ၂၈၁။ သုတ္တ-
နိ၊ ၄၃၄။ စူဠနိ၊ ၆။ ၃၆။ ဣရိယန္တိ ဝုတ္တိ-
အာစာရံ ဂေါရံ ဝိဟာရံ ပဋိပတ္တိ။ သံ၊ ၄။
၂။ ၅၆။ ဣရိယန္တိ ပယောဂံ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇။
(-ထေရ၊ ၃၃၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇။ ထေရ၊ ၄။ ၂။
၃၅၀-၁။) (ခ) ဣမာယာဟံ ဣရိယာယ န
ကိဉ္စိ ဗျာဓာဒေမိ တသံ ဝါ ထာဝရံ ဝါ။ ဣတိ-
ဝုတ္တံ၊ ၂၁၆-၇။ ဣရိယာယာတိ ကိရိယာယ၊
ကာယဝစိပယောဂေနာတိ အတ္တော။ ဣတိ-
ဝုတ္တံ၊ ၄။ ၁၄၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၁၄၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။)
ဣရိယာပထ-မည်း ကြည်း။

ဣရိယတိ (ကြိ) [ဣရိယ+အ+တိ] (၁) မြစ်၏။
(၂) နေ၏။ ဣရိယာပုထံကို မြစ်ဇေ၏။
(၃) လှည့်လည်၏။ သွား၏။ (၄) အသက်
ရှင်-အသက်မွေး-၏။ (၅) ကျင့်၏။
(၁) တဉ္စေ ဘိက္ခုဝေ ဘိက္ခု၊ လောဘော
အဘိဘုယျ ဣရိယတိ။ အံ၊ ၃။ ၂၈၉။ ဣရိ-
ယတိတိ ဝုတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၀။ (-နေတ္တိ။
၁၀၉။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၆။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၂၂၄။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၄။ နေတ္တိ၊ ဝိ။
၂၈၆။) (၂) ဒုက္ခမတိစ္စ ဣရိယတိ (သံ၊ ၁။
၅၁)တိ ဒုက္ခံ အတိက္ကမိတာ ဗိဟရတိ။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၀၂။ ဣရိယာဘိ (မဟာနိ၊ ၂၀) တိ
ဣရိယာပထံ ဝတ္ထုယတိ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၈၄။
ဝိဟရတိတိ ဣရိယတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၉။ မ၊ ၄။

၁။ ၂၇၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၅။ ဝိဟရဘိတိ လူရိ-
 နာ ကာယာနုပဿနာသမဂါနော လူရိယာ-
 ပထဝိယာဓော ဝုတ္တောတိ အာဟ လူရိယ-
 တိတိ။ လူရိယာပထ ပဝတ္တေတိတိ အတ္တော။
 ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၄။
 (-မ၊ ၂။ ၂၈၁။ အဘိ၊ ၈။ ၂၀၁။ အပါ၊ ၁။
 ၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၄၄၇။ စူဠနိ၊ ၁၆၊ ၁၄၃။ ဝိ၊
 ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၆။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၀၇။) လူရိယသံ-ဇော၊ ၁။ ၉၁။ ဇော၊ ၄။
 ၃။ ၄၇၇။ (၃) ယာသေသနံ လူရိယတိ-
 (သံ၊ ၁။ ၁၄၃)တိ အာဟာရ၊ ရိယေသနံ ဇေ-
 တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၀။ လူရိယန္တိ-ထေရ။
 ၂။ ၉။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၈။ (၄) ဘောယ
 လူရိယန္တိတိ လူရိယနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။
 (၅) နေက္ခမ္မသိတံ လူရိယတိ(သံ၊ ၂။ ၂၉၄)-
 တိ ဒုပ္ပဇာတိကော ဘိက္ခု နေက္ခမ္မသိတံ
 လူရိယန လူရိယတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ လူရိ-
 ယတိတိ လူရိယံ ပဋိပတ္တိံ လူရိယတိ ပဋိပ-
 ဇ္ဇတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁။

လူရိယန (န.ထိ) [လူရိယ+ယု] (၁) (က)
 အသက်ရှင်ကြောင်း ဖြစ်သောဘုရား၊ ဇီဝိ-
 တိ၊ ၁။ ၂။ (ခ) အသက်ရှင်ခြင်း၊ အသက်
 မွေးခြင်း။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။ (၃) သွား
 ထောက်ခြင်း။ (၁) (က) ယော ဘေသံ
 အဓ္မပိနံ (ရူပိနံ)ဓမ္မာနံ အာယုဋ္ဌိတိ ယာနာ
 ယာပနာ လူရိယနာ။ အဘိ၊ ၁။ ၂၀၊ ၁၆၈။
 အဘိ၊ ၈။ ၁၂၉။ ဘောယ လူရိယန္တိတိ လူရိ-
 ယနာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၃။ (-မဟာနိ၊ ၃၂။)
 (ခ) ဤဟိတံ ဤဟာ လူရိယနံ ပာတ္တနံ
 ဇိဝိတန္တိအာရိနိ ပဒါနိ ကေတ္တာနိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၁၄၃။ (၂) အနယေ နလူရိယနတော၊
 အယ လူရိယနတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ၄။
 ၂။ ၂၃၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၄။ နလူရိယနတော
 အဝတ္တနတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၆၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၂။
 (၃) ဒုဟိတိကောတိ ဧတ္ထ လူဟိတိတိ လူရိ-

ယနာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ လူရိယနာတိ ဝတ္တ-
 နာ ပဋိပဇ္ဇနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၇။

လူရိယန္တ (တိ) [လူရိယ+အ+အန္တ] ပြုလုပ်
 သော၊ အားထုတ်သော။ ဘောဂေ သံဟရမာ-
 နာ။ ဘမရသေဝ လူရိယတော။ ဝိ၊ ၃။
 ၁၅၃။ ဘမရသေဝ လူရိယတောတိ ယထာ
 ဘ-ဓော ... မဓပဋ္ဌလံ ကဓောတိ။ ဧဝံ အနု-
 ပုဗ္ဗေန မဟန္တံ ဘောဂေသိ ကဓောန္တာ။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ ဧဝံ လူရိယတော အာယု-
 ဟန္တာ။ စ၊ ၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၇။

လူရိယန္တိ (ကြိ) လူရိယတိ ကြည့်

လူရိယမာန (တိ) [လူရိယ + အ + မာန]
 (၁) နေ့စဉ်သော၊ (၂) ဖြစ်သော၊
 (၁) လူရိယမာန (အံ၊ ၂။ ၃၁၃)န္တိ ဝိဟရ-
 မာနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။ အကိဉ္ဇနံ ဗြာဟ္မဏ
 မိရိယမာနံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၉။ လူရိယမာနန္တိ
 စရန္တံ ဝိဟရန္တံ ... ယာပေန္တံ။ စူဠနိ၊ ၉၃။
 (၂) လူရိယမာနံ ဗြဟ္မပထေ(ထေရ၊ ၃။ ၁၈)-
 တိ စတုဋ္ဌိဓေပိ ... သမာပဉ္စနဝသေန ပဝတ္တ-
 မာနံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၀။

လူရိယာပထ (ပု) [လူရိယာ+ပထ] (၁)
 ကိုယ်အမှုအရာ ပယောဂဖြစ်ခြင်း၏ အ-
 ကြောင်း၊ လူရိယာပုဏ်(လော၊ ၁။ ၁၊ ရုပ်၊
 သွားဟူသော လူရိယာပုဏ် လေးမျိုး)။
 (၂) အသက်ရှင်ခြင်း-အသက်မွေးခြင်း-
 ၏အကြောင်း။ (၁) လူရိယနံ ပဝတ္တနံ
 လူရိယာ၊ ကာယပ္ပယောဂေါ ကာယိကကိရိ-
 ယာ၊ တဿာပဝတ္တနပါသဘာဝတော လူရိ-
 ယာယ ပသောတိ လူရိယာပထော၊ ဌာနနိ၊
 သဇ္ဇာဒိ။ သာရဏ္ဏ၊ ၁။ ၂၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။
 လူရိယာပထံ ဝိကောပေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၇။ ယေ
 ကေစိ ပါကာ စတ္တာဓော လူရိယာပထေ
 ကပ္ပေန္တိ ကာလေန ဂမနံ ကာလေန ဌာနံ
 ကာလေန နိသဉ္ဇံ ကာလေန သေယျံ။ သံ၊
 ၃။ ၇၀။ လူရိယာပထာဝါ အဋ္ဌပနာ ဌပနာ

သတ္တံ၊ နာ။ အဘိဝိ၊ ၁၆၅။ ဣရိယာပထ-
 သာတိ စတုဣရိယာပထာ။ အဘိ၊ ၄၂။
 ၄၆၄။ (-မ၊ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ၂။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ၊
 ၃၃၆။ ထေရ၊ ၃၃၈။ မဟာနိ၊ ၁၇၃။ မိလိန္ဒ၊
 ၉၈။ ဝိ၊ ၄၃။ ၁၂၅။ ကသိ၊ ၂၁၇။ မ၊ ၄၄။
 ၂၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၀၁။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၅၀။ သိ၊ ၄။ ၁၆၈။ ၂။ ၃။ ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၃။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၁။)
 (၂) သိဘာဏ ဣရိယာပထော သံ၊ ၁။ ၄၁။
 သိဘာဏ ဣရိယာပထောတိ သိတံ အာဏ
 သတ္တကာယာဏ ဣရိယာပထော ဇိဝိတဝုတ္တိ။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၉၅။ ဣရိယာပထော စ ဣရိယန-
 ကိရိယာနံ ပာတ္တန္တရိယော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။

ဣရိယာပထကောပန (န) [ဣရိယာပထ+
 ကောပန] ဣရိယာပုဏ်ကိုမျက်ခြင်း၊ ဣရိယာ
 ပုဏ်နှင့်မယှဉ်ခြင်း။ ဣရိယာပထကောပနဉ္စာ-
 (သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၉။) တိ ဣရိယာပထေဟိ အသ-
 မာယောဂေါ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၇။

ဣရိယာပထက္ခေ (န) [ဣရိယာပထ+စက္ခေ]
 ဣရိယာပုဏ် (၄)ပါး ဟူသော-စက်-ဘီး။
 ဣရိယာပထက္ခေဉ္စ ဝိသုဒ္ဓိ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၄။
 ဣရိယာပထောယေဝ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ခန္တိ
 ဣရိယာပထက္ခေ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၀။ စက္ခဝတ္တိ
 (ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ မ၊ ၄၄။ ၂။ ၁၅၁။ ဣဘိဝုတ်၊
 ၄။ ၇၃။ စရိယာ၊ ၄။ ၄၀။)လည်း ကြည့်။

ဣရိယာပထစရိယာ (ထိ) [ဣရိယာပထ+
 စရိယာ] ဣရိယာပုဏ်တို့၏ပြင်ခြင်း။ စရိယာ-
 တိ အဋ္ဌ၊ ရိယာယော။ ဣရိယာပထစရိယာ
 အာယတနစရိယာ လောကတ္တစရိယာတိ။
 ပဋိသံ၊ ၂၁၅။ စုဋ္ဌနိ၊ ၂၃၂။ ဣရိယာပထစရိ-
 ယာတိ ဣရိယာပထာနံ စရိယာ၊ ပာတ္တန္တန္တိ
 အတ္ထော။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။ စုဋ္ဌနိ၊ ၄။ ၉၁။

ဣရိယာပထဇ (တိ) [ဣရိယာပထ+ဇန+ကံ]
 ဣရိယာပုဏ်ကြောင့် ဖြစ်သော။ စေတော-

သုခံ ကာယသုခံ၊ ဣရိယာပထဇံ သုခံ။
 အပါ၊ ၁။ ၃၆၁။

ဣရိယာပထနိသိတ (တိ) [ဣရိယာပထ +
 နိသိတ] ဣရိယာပုဏ်ကို မှီသော။ ဣရိယာ-
 ပထိယ-ကြည့်။

ဣရိယာပထပဗ္ဗ (န) [ဣရိယာပထ + ပဗ္ဗ]
 ဣရိယာပုဏ်နှင့် ဆိုင်သော အပိုင်းအစက်။
 ဒီ၊ ၂။ ၂၃၂။ မ၊ ၁။ ၇၁၂။ ဣရိယာပထ-
 ပဗ္ဗံ တေသမ္ပဇညပဗ္ဗံ ဓာတုနုသိကာရပဗ္ဗန္တိ
 ဣဉာနိ တိဏိ ဝိပဿနာဝသေန ဝုတ္တာနိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၂။

ဣရိယာပထပုစ္ဆာ (ထိ) [ဣရိယာပထ+ပုစ္ဆာ]
 ဣရိယာပုဏ်ကိုမေးခြင်း။ ကိန္တိ တေ ဝိဋ္ဌန္တိ
 လိင်္ဂပုစ္ဆာ ဣရိယာပထပုစ္ဆာ ... ဣရိယာပထ-
 ပုစ္ဆာတိဂစ္ဆန္တိ ဝါ ချိတံ ဝါ နိသိန္တံ ဝါ နိပန္တံ ဝါ။
 ဝိ၊ ၅။ ၃၁၀။

ဣရိယာပထဗာဓန (န) [ဣရိယာပထ+ဗာ-
 ဓန] ဣရိယာပုဏ်ကြောင့်ဖြစ်သော-ဣရိယာ
 ပုဏ်၏- နာကျင်ခြင်း- ဆင်းရဲပင်ပန်းခြင်း။
 သော ဟိ (ဘဂဝါ) ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓနံ
 အညေန ဣရိယာပထေန ဝိစိန္တိတော၊ ဝိ၊ ၄။
 ၁။ ၈၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၂။ မ၊ ၄၄။ ၁။ ၁၂။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၁။

ဣရိယာပထဘဉ္စနက (တိ) [ဣရိယာပထ +
 ဘဉ္စနက] ဣရိယာပုဏ်ကို မျက်ဆီးတတ်
 သော။ ဣရိယာပထဘဉ္စနကေန ဝိသဘာဂါ-
 ဗာဓဓန အာဗာဓိကော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၅၇။

ဣရိယာပထမဒ (ပ) [ဣရိယာပထ + မဒ]
 (အခြားသုတ္တံ၏ ဣရိယာပုဏ်သည် ကြည်ညို
 ဘွယ်မရှိ၊ ငါ၏ဣရိယာပုဏ်သည်သာ ကြည်ညို
 ဘွယ်ရှိ၏ဟု) ဣရိယာပုဏ်ကိုစွဲ၍ - မာန်ယစ်
 ခြင်း - မာန်တင်ခြင်း။ ဇာတိမဂေါ။ ... ဣရိ-
 ယာပထမဂေါ။ အဘိ၊ ၁။ ၃၇၉။ “အဝသေ-
 သာနံ ဣရိယာပထော အပါသာဒိကော

မယံ ပန ပါသာဒိကော”တိ မဉ္ဇနသေန ဥပ္ပန္နော မာနော ဣရိယာပထဒေဝါ နာမ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀၄။

ဣရိယာပထဝိကောပန (န) [ဣရိယာပထ + ဝိကောပန] ဣရိယာပုထ်၏ ပျက်ခြင်း။ န မေ ဣဒံ ဘူတပုဗ္ဗံ၊ ဣရိယာပထဝိကောပနံ။ အပ၊ ၂။ ၉။

ဣရိယာပထဝိဟာရ (ပု) [ဣရိယာပထ + ဝိဟာရ] (က) ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးဟူသော နေထိုင်ခြင်း။ (ခ) ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးဟူသော ဖြစ်ကြောင်း။ ဝိဟရက်၊ ဝိဟရတိ ဧတနာတိ ဝါ ဝိဟာရော ဣရိယာပထောဝ ဝိဟာရော ဣရိယာပထဝိဟာရော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၁၃။ မ၊ ၉။ ၁။ ၄၄။ အံ၊ ၉။ ၁။ ၁၀၇။ ဝိဟရတိ ပဝတ္တဘိ ဧတေန ဝိဟရဏမတ္တံ ဝါ တန္တိ ဝိဟာရော၊ သော ဝေ ဝိဟာရော တဿ။ သိ၊ ၉။ ၁။ ၂။ ၄။ ဝိဟရတိ (-အံ၊ ၉။ ၁။ ၅၄။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၁) ဝိဟရသိ (စရိယာ၊ ၄။ ၂၁) ဝိဟာသိ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇) လည်း ကြည့်။

ဣရိယာပထသန္နိသိတ(တိ) [ဣရိယာပထ + သန္နိသိတ] ဣရိယာပုထ်ကို ကောင်းစွာမှီသော။ ဣရိယာပထေန ဝိမ္မာပနံ ဣရိယာပထသန္နိသိတံ ကုဟနဝတ္ထုတိ ဝေဒိတဉ္စ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၅။

ဣရိယာပထသမသိသိ (တိ) [ဣရိယာပထ + သမ + သိသ + ဤ] တရားအား ထုတ်ခိုက် ဣရိယာပုထ်နှင့် ပျက်စီး၊ ချုပ်ငြိမ်းရာ အချိန် ကာလ တူညီမျှသော အဝိဇ္ဇာ ဟူသော ဦးခေါင်းရှိသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊ တရားအားထုတ်ခိုက် ဣရိယာပုထ် အနာယာအားပျက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် အဝိဇ္ဇာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (က) ဣရိယာပုထ် လေးပါးတို့တွင် တပါးပါးဖြင့် အငြိမ်းခံ၍ ငါသည် ဣရိယာပုထ်ကို မပျက်စေပဲ အရ-

ဟတ္တရိ ဝံသိဇရက် အာဝံ အားထုတ်အံ့ဟု ဝိပဿနာကို အားထုတ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်၎င်း၊ နေမြဲဣရိယာပုထ်ကို ဖျက်ခြင်းသည်၎င်း၊ တပြိုင်နက်ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဣရိယာပထသမသိသိ - ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ၉။ ၃။ ၁၄၉။ (ခ) ဣရိယာပုထ်လေးမျိုးတို့တွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ဝိပဿနာအားထုတ်ရာ ရဟန္တာဖြစ်ပြီး၍ ထိုဣရိယာပုထ်ဖြင့်ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဣရိယာပထသမသိသိဟု အဘိဋ္ဌ၊ ၄။ ၃။ ၃၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၃၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂၇။ တို့၌ ဆိုသည်။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၁၆၉။ ၎င်းကို ကေခိဝါဒဟု ဆို၏။ ယော ဌာနာဒိသု ဣရိယာပထေသု အညတရံ အဓိဋ္ဌာယ ဣမံ အကောပေတွာဝ အရဟတ္တံ ပါပုဏိသာမိတိ ဝိပဿနံ ပဋ္ဌပေတိ၊ အဘဿ အရဟတ္တပတ္တိ စ ဣရိယာပထကောပနဉ္စ ကေပ္ပဟာရေနဝ ဟောတိ၊ အယံ ဣရိယာပထသမသိသိ နာမ။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ၉။ ၃။ ၁၂၆။ ဣရိယာပထဝသေန သမသိသိ ဣရိယာပထသမသိသိ။ သံ၊ ၉။ ၁။ ၂၁၇။

ဣရိယာပထသမ္ပန္န (တိ) [ဣရိယာပထ + သမ္ပန္န] ဣရိယာပုထ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ ကြောက်ညှိဘွယ် ဣရိယာပုထ်ရှိသော၊ သူ။ ဩက္ခိတ္တစက္ခု၊ ဣရိယာပထသမ္ပန္နော။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄။ ဣရိယာပထသမ္ပန္နောတိ တာယ ပါသာဒိက ဘဘိက္ကန္တာဒိတာယ သမ္ပန္နဣရိယာပထော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ (-ဝိ၊ ၂။ ၃၂၀။ အပ၊ ၁။ ၂။ ၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၉။ ၁။ ၄၄။)

ဣရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ (ထိ) [ဣရိယာပထ + သမ္ပရိဝတ္တန + တာ] ဣရိယာပုထ် - ပြောင်းလည်းသည်၏အဖြစ် - ပြောင်းလည်းခြင်း။ အတိဘောဇနေ နိမိတ္တဂါဟော ဣရိယာပထသမ္ပရိဝတ္တနတာ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၈။

ဣရိယာပထသုဒ္ဓေသဝနတာ (ထိ) [ဣရိယာ-
ပထ+သုဒ္ဓ+သေဝနတာ] ချမ်းသာစေတော်
သော ဣရိယာပုထကို မှီဝဲသည်၏အဖြစ်။
ဥဘုသုဒ္ဓသေဝနတာ ဣရိယာပထသုဒ္ဓသေဝန-
တာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၁။ အဘိ၊
၄၊ ၂၊ ၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၃၀။

ဣရိယာပထာနုဗန္ဓန (န) [ဣရိယာပထ+အနု-
ဗန္ဓန] ဣရိယာပုထအားဖြင့် အစဉ်လိုက်
ခြင်။ ပစ္စတော ပစ္စတော ဣရိယာပထာနု-
ဗန္ဓနန အနုဗန္ဓန။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၁၁။ ဣရိယာပထာ-
နုဗန္ဓနနာတိ ဣရိယာပထကမနာနုဗန္ဓနန။
မ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၁။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၀။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၁။)

ဣရိယာပထိက (တိ) [ဣရိယာပထ+ကိက]
ဣရိယာပုထကို - ထောက်ပံ့တတ် - ဆောင်
ထားတတ် - သော။

ဣရိယာပထိကစိတ္တ (န) [ဣရိယာပထိက+
စိတ္တ] ဣရိယာပုထကို - ဆောက်ပံ့ - ဆောင်
ထား - တတ်သောစိတ်။ ဣရိယာပထိကစိတ္တံ
ဣရိယာပထံ သန္တာရေတုံ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၀၈။
ဣရိယာပထိကစိတ္တန္တိ ဣရိယာပထပတ္တမ္ဘကံ
သန္တပညာသင်္ခမံ စိတ္တံ။ မူလ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၃။

ဣရိယာပထိယ (တိ) [ဣရိယာပထ+ဣယ]
ဣရိယာပုထကိုမှီသော။ ဣရိယာပထိယံ
ပသာဒနိယ (ထေရ၊ ၃၊ ၁၆) နှိ ပရေသံ ပသာ-
ဒါဝဟံ အာကပ္ပသမ္ပတ္တိနိမိတ္တံ ဣရိယာပထ-
နိဆိတံ သမ္ပုဇဉံ။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀။

ဣရိယာပထပတ္တမ္ဘက (တိ) [ဣရိယာပထ+
ဥပတ္တမ္ဘက] ဣရိယာပုထကို ထောက်ပံ့တတ်
သော။ ဣရိယာပထိကစိတ္တံ ကြည့်။

ဣရိယသီ (ကြိ) ဣရိယတိ-ကြည့်။

ဣရိက (န) ဣရိက-ကြည့်။

ဣရ (ထိ) [ဣရ+ဥ၊ စကို ၄ ပြု။ (ကွမ်-သံ)]
နတ်တို့ကို ချီးကျူး ထောမနာကြောင်းဖြစ်

သော ဝေဒ၊ ဣရဝေဒ၊ ဣရဗေဒင်။ ဣရ
နာရိယဇုသာမမိတိဝေဒါ တယောသိယံ။
ဇာန်၊ ၁၀၈။ ဣရထုတိယံ၊ ဣရန္တေ ဒေဝါ
ထောယာတိ ဣရ၊ ၂၊ စာသ ဖော။ ဇာန်၊ ၄။
၁၁၈။ ဣရန္တေ ထောမိယန္တေ ဒေဝါ စာသ-
ယာတိ ဣရ၊ ဣရ-ဇာတုဝသေန စ-ကာရသ
ရ-ကာရံ ကတော။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၂၀။

ဣရဝေ (ပု) [ဣရ+ဝေဒ၊ (ကုက္ကေ-သံ)]
ဣရဝေဒ၊ ဣရဝေဒင်။ ပြာဟူကမာဏဝကာနံ
ဣရဝေဒံ ယဇုဝေဒံ။ မိလိန္ဒ၊ ၁၇၇။ တိစ္ဆိ
ဝေါနန္တိ ဣရဝေဒ ယဇုဝေဒ သာမဝေဒါနံ။
ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၀။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၉။

ဣလ္လိယာ (ထိ) [ဣလ္လိ+က+အာ?]
ဆောင်ဇား၊ လက်ကိုင်ဇား၊ ဇားမြှောင်။
ဣလ္လိယာ ဇာပေရိတိ (ဇာ၊ ၂၊ ၁၆၃) တိ
ဣလ္လိယဉ္စ ဇာပဉ္စ ဇာရေန္တေဟိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။
၆၅။ ဣလ္လိနန္ဒလည်း ယှဉ်ကြည့်။

ဣလ္လိသ (ပု) [ယာပိစ္ဆကနာမ်] ဣလ္လိသသုဋ္ဌေး။
နာဟံ ပသာမိ ဣလ္လိသံ။ ဇာ၊ ၁၊ ၁၀၈။

ဣလ္လိသဒာတက (န) [ဣလ္လိသ+ဒာတက]
ဣလ္လိသဇာတ်။ ခုပ္ပကန်ကာယ ဇာတကပါဠိ၊
၁-နိပါတ်၊ ၈-ဝဂ်၊ ၈(၇၈) ဇာတ်။ ဇာ၊ ၁။
၁၈။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၆၆၊ ၃၇၇။

ဣလ္လိ (ထိ) [ဣလ္လ+ဤ၊ (ဤလိ-သံ)]
ဆောင်ဇား၊ လက်ကိုင်ဇား၊ ဇားမြှောင်။
ဣလ္လိ တု ကရပါလိကာ။ ဇာန်၊ ၃၉၂။

ဣလ္လိဟတ္ထ (တိ) [ဣလ္လိ+ဟတ္ထ] လက်၌
ဇားမြှောင်ရှိသော၊ ဇားမြှောင်စွဲကိုင်သော၊
သု။ ကဓောဋ္ဌိယာ ဓမ္မဓော၊ ဣလ္လိဟတ္တာ
သုဝမ္ဗိနော။ ဇာ၊ ၂၊ ၃၇၇။

ဣဝ (ဗျ) (၁) အတု၊ တူခြင်း-ဩပမ္ပ၊ ပဋိ-
ပသာက (ကဲ့သို့-ဟု မြန်မာပြန်) ၊ (၂)
လွန်ကဲခြင်း၊ အလွန်အကဲ-ဘုသ။ (၃)

တားမြစ်ခြင်း=အဝဓာရဏ (သ.လျှင်-ဟု
 ပြန်မာပြန်)။ (၁) ဝိသဋ္ဌိ သပ္ပဝိသံဝ
 သြသ.ဓမ္မိ၊ သုတ္တနိ၊ ၂၇၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆။
 လူသိတိ သြပဗ္ဗပရန်၊ လူကးရလောပကတော
 ဝ. လူစေဝ ဝုတ္တံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀။ သ.ရ-
 တ္တ၊ ၄၊ ၁၇။ ဥဇ္ဇင်္ဂလံ တတ္တမိဝံ ကပါလံ။
 ဝိမာန၊ ၁၀၆။ တတ္တံ အယောကပါလသဒိ-
 သန္တိ အတ္တော၊ ဂါထာသုတ္တဉ္စေတ္တ သာန-
 နာသိကံ ကတောဝုတ္တံ တတ္တံဝ လူဇေဝ ဒဋ္ဌ-
 ဗ္ဗံ။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၁၁၄။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၁၊ ၅။
 ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၂၆။ ရှုနာ-၁၃၄။ နိတိ၊ သုတ္တ၊
 ၄၈၄။) (၂) ဘာတိရိဝါ (ဝိ၊ ၂၊ ၁၆၆)တိ
 အတိယ ဘာတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၁။ ဘာတိ-
 ရိဝါတိ ဧတ္တ ရကောရာ ပဒသန္တိကဏေ၊
 လူသဌေါ ဘုသဌောတိ ဘာဟ အတိဝိယ
 ဘာတိတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၅။ (၃) ငေါနက-
 မေတံ အတုလ၊ နေတံ အဇ္ဇာနာဝိဝ။ ဓမ္မ၊
 ၄၇။ အတိရိဝ၊ အဘိဝ၊ အတဝ-တို့လည်း
 ကြည့်။

လူသ (ပ) [ဤသ+အ] ဝက်ဝံနက်၊ ကာဠ-
 သိဟော လူသော ပျသ။ ဓာန်၊ ၆၁၂။ လူသ-
 -လည်းကြည့်။

လူသိ (ပ) [လူသ+လူ၊ သိလာဒိဂုဏေ ဒေတိ-
 တိ လူသိ၊ ရှုနာ ၄၁၈။ ဒေတိ ဂဝေသတိ
 ကုသလေ ဓမ္မေတိ လူသိ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၇၀။ (ကုပိ-
 သံ)] သိလအစရှိသော ဂုဏ် ဦးကိုသာမီးသူ၊ သူ
 သော်သကောင်း၊ ရသေ့၊ ရဟန်း။ (က) ဘုန်း၊
 ပဓစ္စကဗုဒ္ဓါ အစရှိသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်။ (ခ)
 သာသနာပရသေ့၊ ပင်ပိုင်။ သိလာဒယော
 ဂုဏေ သေန္တိတိ လူသယော။ ဗုဒ္ဓိဒယော
 အရိယာ တာပသပဗ္ဗဇာသစ ပဗ္ဗဇိတာနရာ၊
 နိတိ၊ ၈၊ ၁၇၃။ (က) သုဘာသိတဓဇော
 လူသယော၊ ဓမ္မော ဟိ လူသိနံ ဓဇော၊
 သံ၊ ၁၊ ၄၆၈။ အံ၊ ၁၊ ၃၆၁။ လူသယောတိ
 ဗုဒ္ဓိဒယော အရိယာ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၀၆။ အယံ
 ပဗ္ဗတော လူမ လူသိ (လူသယော) ဂိလ-

တိ။ ဓ၊ ၃၊ ၁၁၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၈။ လူမေ လူသိ
 (လူသယော၊ သာရတ္ထ)တိ လူမေ ပဓစ္စကဗုဒ္ဓ-
 လူသိ။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၉၀။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၁၄။
 (-ဝိ၊ ၃၊ ၃၃။ မ၊ ၂၊ ၃၄၄။ သုတ္တနိ၊ ၄၃၃၊
 ၄၄၉။ ထေရ၊ ၃၄၉။ ဇော၊ ၂၊ ၁၅၂၊ ၁၅၇။
 သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၁၉။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂၀။ ဇော၊
 ၆။ ၂၂၊ ၃၃။) လူသိပုဝေဒိတ-လည်း ကြည့်။
 (၁) မြာဟုဏာနံ ပုဗ္ဗကာ လူသယော မန္တာ-
 နံ ကတ္တာဏေ။ ဝိ၊ ၃၊ ၃၄၃။ ဒီ၊ ၁၊ ၉၇။
 ၂၂၅။ မ၊ ၂၊ ၃၈၁၊ ၄၁၆။ အံ၊ ၂၊ ၁၉၇။
 လူသယော (သုတ္တနိ၊ ၄၃၇)တိ လူသိ-
 နာမကာ ဇေလိလာ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၀၄။
 လူသးယာတိ လူသိနာမကာ ယေ ကေစိ
 လူသိပဗ္ဗဇံ ပဗ္ဗဇိတာ အာဇီဝကာ နိဂဏ္ဌာ
 ဇေလိလာ တာပသာ။ စူဠနိ၊ ၄၉။ (-ဒီ၊ ၁၊
 ၉၀။ သံ၊ ၁၊ ၆၁၊ ၂၂၈။ အံ၊ ၁၊ ၃၇၇။ သုတ္တနိ၊
 ၃၂၂။) လူသိဘာသိတ-လည်း ကြည့်။

လူသိဂဏ (ပ) [လူသိ+ဂဏ] ရသေ့အပေါင်း။
 လူသိဂဏော ရဇတက္ကန္တသဒိသံ ဥဒကဇေနိ*
 ဝိသု။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၈၉။ (-သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၁၄။ အံ၊
 ၄၊ ၁၊ ၁၁၁၊ ၁၅၈။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၁။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊
 ၁၅၈။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၁။ ဇော၊ ၄၊ ၁၊ ၄၅၇။
 ဇော၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅။ ဇော၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၇။)

လူသိဂီလိ (ပ) [လူသိ+ဂီလိ+လူ၊ လူသယော
 ဂီလိတိတိ လူသိဂီလိ။ ဓာန်၊ ၄၊ ၆၀၆။] လူသိ-
 ဂီလိ မည်သောတောင်၊ ရာဇဂြိုဟ်မြို့အနီး၌
 ရှိသော တောင်ငါးလုံးတို့တွင် တလုံးဖြစ်
 သည်။ ကျန်သော တောင်လေးလုံးမှာ ပဏ္ဏ-
 ဝတောင်၊ ဂိဠကုဋ်တောင်၊ ဝေဘာရတောင်၊
 ဇေပုလ္လတောင်တို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဂီရိဗ္ဗဇ
 (သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၁)နာန္တရ (ဝိမာန၊ ၄၊ ၇၄)
 တို့ကြည့်။ ရှေးအခါက ပဓစ္စကဗုဒ္ဓါငါးရာတို့
 ၎င်းတောင်၌ သီတင်းသုံး နေထိုင်ကြ၏။ လူ
 တို့သည် ထိုပဓစ္စကဗုဒ္ဓတို့တောင်သို့ဝင်သည်
 ကိုသာ တွေ့မြင်ရ၍ တောင်မှ ထွက်သည်ကို
 မတွေ့မြင်ရသောကြောင့် ဤတောင်သည်

ပဓာနကဗျာတို့ကို မျှော်စင်ဟု ပြောဆိုကြ
ရာမှ ဣသိဂိလိပဿ (= ရသေ့မျိုးတောင်)
ဟု အမည်ကပ်သည်။ အယ် ပဗ္ဗဒဘာဏသ
ဣသိဂိလိပဿ ဣသိဂိလိပဿတော သ-
မညာ ဥပါဒါဒိ။ ၁၃။ ၁၁၃။ (-ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၂၄။)

ဣသိဂိလိပဿ (န) [ဣသိဂိလိ+ပဿ] ဣသိဂိ-
လိပဿတောင်၏ -နံပါး -နံဘေ။ ဣသိဂိလိပဿ
တိဏကုဋ္ဌိယာ ကရိက္ခာ။ ဝိသေ ၂၁။ ဣသိ-
ဂိလိပဿဘိ ဣသိဂိလိ နာမ ပဗ္ဗဒဘာဏသ
ပဿ။ ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၂၄။ (-ဝိ ၂။ ၉၇။ မာ ၁။
၁၃၀။ သံသေ ၁၂။ မာဠာ ၁။ ၃၆၈။ သံဠာ ၁။
၁၆၈။)

ဣသိဂိလိသုတ္တ (န) [ဣသိဂိလိ+သုတ္တ] ဣသိ-
ဂိလိသုတ္တ။ ဣသိဂိလိပဿတောင်ဟု အမည်ခြင်း
အကြောင်းနှင့် ၎င်းတောင်၌ သီတင်းသုံး
နေထိုင်ခဲ့ဘူးသော ပဓာနကဗျာတို့၏ အမည်
ကို ဟောကြားရာ ဖြစ်သောသတ်။ မဇ္ဈိမ-
နိကာယ၊ ဥပနိပဏ္ဏာသ ပါဠိ၊ ၂-ဝဂ်၊
၆-သုတ်။ မာ ၁။ ၁၁၂။ ၆။

ဣသိက္ခ (ပ) [ယာသိက္ခကနာမ်] ဣသိက္ခလုပ္ပါး။
ဣသိက္ခာ မက္ခသ ဝေဝ၊ အာဂစ္ဆန္တိ ယံ
သရံ၊ အပါသ ၁။ ၄၂။

ဣသိတ္ထ (ပ) [ဣသိ+အတ္ထ] ရသေ့၏အဖြစ်-
ရသေ့ဖြစ်ခြင်း -ဟူသောအကျိုး။ တာဝတာ
တံ ဘိဿာဘိ ဣသိ ဝါ ဣသိတ္ထာယ ဝါ
ပဋိပနော။ ဝိ ၁။ ၉၇။

ဣသိဒတ္တ (ပ) [ဣသိ+ဒတ္တ] (၁) ဣသိဒတ္တ
ထေရ်။ အဝိဇ္ဇာတိုင်း ဝဇ္ဇာ လည်းကုန်သည်
တိုင်း၏ သား ဖြစ်သည်။ စိတ္တသုက္ကယ်၏
မိတ်ဆွေဖြစ်၍ နောင်အခါ သာသနာတော်
၌ ရဟန်းပြုကာ မကြာမြင့်မီပင် ဆဋ္ဌာဘိည
(ရကန္တာ) ဖြစ်သည်။ ထေရ် ၄။ ၄၀၂။ အာ-
ယသ္မာ ဣသိဒတ္တော တသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ
သဗ္ဗဒဝေကာ ဟောတိ။ သံ၊ ၂။ ၄၇၆။

(-အံဠာ ၁။ ၉၇။) (၂) ဣသိဒတ္တထေရ်။
သီရိဋ္ဌာကျန်း၌ ဗြာဟ္မဏတိဿနိုးသူ ထကြွ
သောင်းကျန် စဉ်အခါက သံဃာ၏ အကြီး
အမှူးဖြစ်သောမဇ္ဇေရ်သုံးပါးတွင် တပါးဖြစ်
သည်။ ကျန် မဇ္ဇေရ်နှစ်ပါးမှာ ဋဋ္ဌသီဝထေရ်
နှင့် မဟာသောကထေရ်တို့ ဖြစ်ကြသည်။
သံယုတ္တဘာဏကဗျာသီဝတ္ထေရာ ဣသိဒတ္တ-
တ္ထေရာ မဟာသောကဒတ္တထေရ်တို့တယော
ထေရာ တာသံ ပရိယာနံ ပါးမးက္ခာ။
အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၄၂၇။ (၃) ဣသိဒတ္တသုက္ကယ်၊
မိာသာဗာ ဥပါသိကာ၏ အဘိုး။ သကဝါ-
ဂါပြန်၍ ကွန်လွန်ပြီးနောက် တုသိတာ
ဘုံသို့ ရောက်သည်။ ပေတ္တေယျာပိ မေ
ဘန္တ ဣသိဒတ္တော အဗြဟ္မစာရီ အဟောသိ
သဒါရသန္တဋ္ဌော။ အံ၊ ၂။ ၃၀၂။ (၄) ဣသိ-
ဒတ္တသင်း။ အနာမာသိ မြက်စွာကဗျာ
ပွင့်တော်မူစဉ်က သေးရေယျမြို့ကို အုပ်စိုး
သောမင်း။ သောရေယျနဂရေ ဣသိဒတ္တဿ
ရညော ဓမ္မေ ဒေသိယမာနေ ပသိဒိတော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၀၈။

ဣသိဒတ္တဓတ္ထရဂါထာ (ထိ) [ဣသိဒတ္တ+ဓတ္ထရ
ဂါထာ] ဣသိဒတ္တထေရ်သည် မိမိရဟန်းပြီး
သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို မြတ်စွာဘုရားအား
လျှောက်အားသောအားဖြင့် မြှောက်ဆိုအပ်
သောဂါထာ။ ထေရ်ဂါထာပါဠိတော်၊ ဧကက-
နိပါတ်၊ ၁၂-ဝဂ်၊ ၁၀-ဣသိဒတ္တဓတ္ထရဂါထာ။
ထေရ် ၂။ ၅။

ဣသိဒတ္တသုတ္တ (န) [ဣသိဒတ္တ+သုတ္တ] ဣသိဒတ္တ
သုတ်။ ပဌာဣသိဒတ္တသုတ်နှင့် ဒုတိယ ဣသိ
ဒတ္တသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ သမ္မာယတနဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၇ သံယုတ်၊ ၂-သုတ်နှင့် ၃-သုတ်။
သံ၊ ၂။ ၄၇၇။ ၉။

ဣသိဝါသ (ပ) [ဣသိ+ဝါသ] ဣသိဝါသထေရ်။
ဒွေဘာဘိကာ ထေရာ အာယသ္မာ စ ဣသိ-

ဒါသော အာယသ္မာ ဝ လူသိဘဏ္ဍော
သာဝတ္ထိယံ ဝသံ ဝဋ္ဌာ၊ ဝိပာနာရ၊

လူသိခါသိ (ထိ) [လူသိ+ခါသိ] လူသိခါသိမည်
သော-ရဟန်း-မ-သေရီ၊ ဥဇ္ဇေ၊ ပြည်၌ ပစ္စည်း
ဥစ္စာကြွယ်ဝချမ်းသာသော သူဌေးသမီး ဖြစ်
သည်။ နောက်အခါ ဇိနာတ္ထထေရ်၏ ထံ၌
ရဟန်းပြုလုပ်၍ ဝိပဿနာ အာ ထုတ်ရာ ပဋိ-
သမ္ဘိဒါနှင့်တကွ အာရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်
သည်။ ထေရီ၊ ဌ။ ၂၆၇၊ လူသိခါသိ တတ္ထ
ကော။ ထေရီ၊ ၄၂၅။

လူသိဝိနု(ပု) [လူသိ+ဝိနု] လူသိဝိနုထေရ်။ လူသိ-
ဝိနုော ထေရော။ ထေရ၊ ၂၇၆။ (-ထေရ၊
၄၁။ ၃၉၉။)

လူသိဝိနုတ္ထေရဂါထာ (ထိ) [လူသိဝိနု+ထေရ
ဂါထာ] လူသိဝိနုထေရ်အား လူ့ဘဝအချိန်
ကာလက သံဝေဂဖြင့်စေရန် နတ်တဦးက
ဟောကြား ဆုံးမအပ်သောဂါထာ။ ထေရ
ဂါထာ ပါဠိတော်၊ ဒုကနိပါတ်၊ ၄-ဝဂ် ၄-လူသိ
ဝိနုထေရဂါထာ။ ထေရ၊ ၂၇၆။

လူသိဝ္ဇေ(၂) [လူသိ+ဝေ] အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏-
အလတ်ခွန်-ပရိက္ခရာ။ ဝနိဘဗ္ဗံ လူသိဝ္ဇဇံ။
အ၊ ၁။ ၅၂။ လူသိဝ္ဇဇံ အရိယာနံ ဝေ
ပရိက္ခရာရံ။ အပ ၄။ ၁။ ၃၃၁။

လူသိနာမက(ထိ) [လူသိ+နာမ+က] လူသိအမည်
ရှိသူ(ရသေ့၊ တက္ကတုန်း၊ အဇိက၊ နိဂဏ္ဌ)
လူသိနာမက ဓမ္မ ကေမိ လူသိပဗ္ဗင်္ဂ ပဗ္ဗ-
ဇိဘာ အာဇိဝက နိဂဏ္ဌာ ဇဋ္ဌိယာ တာ-
ပသာ။ စူဠနိ၊ ၄၉။

လူသိနိသဘ(ပု) [လူသိ+နိသဘ] (က) (သီလ
ဓသော ဂုဏ်တို့ကို ရွာမှီးတော် မူကြသော)
သေက္ခ၊ အသေက္ခ သုတော်ကောင်း-တို့၌-
တို့၏-နိသဘ နှားမြတ်အဘူ ရဲရင့်သော
ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူသော (မြတ်စွာဘုရား)။
(ခ) သီလအစရှိသော ဂုဏ်တို့ကို ရွာမှီးသော

ပုဂ္ဂိုလ်သည်း ပြင်၍ နိသဘနှားမြတ်အဘူ
ရဲရင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဖြစ်တော်မူသော
(မြတ်စွာဘုရား)။ ဗုဒ္ဓေါ ဓမ္မလူသိနိသဘော
ဝိနာယကော။ ဝိမာန၊ ၁၉။ နိသဘော
ဝိယာဘိ နိသဘော၊ သီလာဝိနံ ဓမ္မက္ခန္ဓာနံ
သေနဌေန လူသိဘိ လက္ခဝေါဟာရေသု
သေက္ခာသေက္ခလူသိသု နိသဘော၊ လူသိနံ
ဝါ နိသဘော၊ လူသိ ဓသော နိသဘောစာတိ
ဝါ လူသိနိသဘော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၇၅ (-ဝိမာန၊
၈၇။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၄၄။)

လူသိပတန (န) [လူသိ+ပတ+ယ] လူသိပတန
မည်သော တော။ (က) မြတ်စွာဘုရားနှင့်
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဟူသော - လူသိ - သုတော်
ကောင်း-တို့ ဓမ္မစကြာဘုရား ဟေးခြင်း၊
ဥပုသ် ပြုခြင်း အကျိုးငှါ ကြံ့ရောက်
စည်းဝေးရာတော။ (ခ) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဟူသော
လူသိတို့ သက်ဆင်းရာ၊ ပျံ့တက် ကြံ့သွားရာ
တော။ (မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီက
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဘို့သည် ဂန္ဓမာဒန တောင်၌
(၇)ရက်ပတ်လုံး နိရောဓသမာပတ် ဝင်စား
ပြီးနောက် နာဂလတာ (ကမ်းနယ်) ဝန်ပုကို
ဝါးလျက် အနာတတ္တဆိုက်၌ မျက်နှာသစ်
မြီ၍ သင်္ဘင်္ဘက်သက်န်းမှုက ကောင်းကင်ခရီး
ဖြင့် ကြွလာပြီလျှင် ထိုတော၌ ရှေးဦးစွာ
သက်ဆင်းတော်မူကြ၏။ သက်န်းရုံကား မြို့
တင်း၌ ဆွမ်းခံကြ၍ ဆွမ်းဘုန်းပေးပြီးနောက်
ထိုတောမှပင် ကောင်းကင်သို့ ပျံ့တက်ကြ
သွားတော်မူကြ၏။ ထိုသို့ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏
သက်ဆင်းရာ၊ ပျံ့တက်ကြံ့သွားရာ ဌာနဖြစ်
သောကြောင့် လူသိပတနဟု အမည်ရခြင်း
ဖြစ်သည်။ လူသိပတန ဖိဂဒါယေ။ ဝိပာ
၁။ ၁။ ၂၂။ ၁။ ၂၉။ သိပာ၊ ၃၆၈။
အံ၊ ၁။ ၁၀၉။ နေတ္ထိ၊ ၉။ (က) လူသိပတနတိ
ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓသင်္ခါတာနံ လူသိနံ ဓမ္မစက္ကပ္ပ-
ဝတ္တနုတ္တယ ဓေဝ ဥပါသထကရကတ္တယ

• အာဂန္တုာ ပတနော သနိပါတဋ္ဌာနေတိ
အာတ္တော ပဒနေတိပိ ပါဒဌာ၊ အယမေဝ
အတ္တော။ အံဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၉။ (ခ) လူသယော
တ္ထေ နိပတန္တိ ဥပ္ပတန္တိ စာတိ တံ ဌာနံ
လူသိပတနန္တိ သင်္ခံ ဂတံ၊ မ၊ ၄။ ၂။ ၉၃။
သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၆၃။ (-သံဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၂၇။ အ၊ ပ၊
၄။ ၁။ ၈၁။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၅၇။)

လူသိပဗ္ဗဇာ (ထိ) [လူသိ+ပဗ္ဗဇာ] ရသေ့တို့၏
ပဗ္ဗဇာ၊ ရသေ့တို့ဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၊
ရသေ့ပြုလုပ်ခြင်း။ လူသိပဗ္ဗဇာ ပဗ္ဗဇိဘာ။
ဇုဋ္ဌနိ၊ ၄။ ၉၅။ တဒါ ဗောဓိသတ္တေသိ လူသိ-
ပဗ္ဗဇာ ပဗ္ဗဇိတော တသ္မိယေဝ ပဗ္ဗတပါဒေ
ဝသတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။ (-သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၉၄၊
၁၅၆၊ ၂၃၆၊ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၆၄။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၇။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၁၊ ၂၀၃။)

လူသိပုဂ္ဂသမညာတ (တိ) [လူသိ+ပုဂ္ဂ+သမညာ-
တ] ရသေ့အပေါင်းသည်-ကောင်းစွာ သိ
အပ်-သမုတ်အပ်-သော။ လူသိပုဂ္ဂသမညာ-
တေ (ဇာ၊ ၁။ ၃၇၇) တိ လူသိဂဏေန သုဋ္ဌ
အညာဏေ လူသိနံ သမ္ပတေ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၈။

လူသိပုယာတ (တိ) [လူသိ+ပယာတ] ဘုရား
အစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့ ကောင်းစွာ
-ကြည့်ရှု-ကျင့်ကြံအားထုတ်-အပ်သော။
လူသိပုယာတမိ ပဓာန ဝဇ္ဇန္တိ (ထေရ၊ ၃။ ၅၅) နိ
ဗုဒ္ဓါဒိဟိ မဟေသီဟိ သမ္ပဒေဝ ပယာတော။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၈။

လူသိပုလောဘနာ (ထိ) [လူသိ+ပလောဘနာ]
ရသေ့တို့ကို ပြားယောင်းနိုင်သော (အလ-
မ္ပ၊ သာ နတ်သမီး)။ လူသိပုလောဘနေ ဂစ္ဆ၊
လူသိသိင်္ဂံ အလမ္ပ၊ သေ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၂။ လူသိ-
ပုလောဘနေတိ လူသိနံ ပလောဘနသမတ္ထေ။
ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၆၃။

လူသိပုလောဘိကာ (ထိ) [လူသိ+ပလောဘိကာ]
ရသေ့တို့ပြားယောင်းခြင်း။ နိ သိပုလောဘိ-

ကာ ဂစ္ဆ။ ဇာ၊ ၂။ ၁၆။ ပုန လူသိပုလောဘိ-
ကာယ န ဂစ္ဆယံ။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇၂။

လူသိပုဝေဒိတ (တိ) [လူသိ+ပဝေဒိတ] ဘုရား
အစရှိသော သူတော်ကောင်းတို့သည် ဟော
ကြားစပ်သော။ အာရာဓေယေ မဂ္ဂမိသိပု-
ဝေဒိတံ။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၄။ သီလက္ခန္ဓာနိနံ သေဇေဟိ
ဗုဒ္ဓါဒိဟိ လူသိဟိ ပဝေဒိတံ အဋ္ဌဂိဏဇေ
အာရာဓေယျ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။

လူသိဘဠ (ပု) [လူသိ+ဘဠ] လူသိဘဠသည်သော
ထေရ်၊ လူသိဘိသ-ကြည့်။

လူသိဘဏ္ဍ (န) [လူသိ+ဘဏ္ဍ] ရသေ့၏-
ပဋည်း-ဥစ္စာ-ဘဏ္ဍာ။ လူသိဘဏ္ဍ ဩဗုဒ္ဓိ-
တော။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၈။

လူသိဘာသိတ(တိ) [လူသိ+ဘာသိတ] ရသေ့တို့
ယောအပ်သော၊ သာသနာတော် ပြင်ပ
မရှိစဉ်ဘို့ဟောအပ်သော၊ တရား။ (ပရိဗ္ဗာ-
ဇကဝဂ် အားလုံးနှင့် ဗာဝရိယ၏ တပည့်
ပုဂ္ဂိုလ် ၁၆-ယောက်တို့၏ အမေးပုစ္ဆာ
စသည်။) ဓမ္မော နာမ ဗုဒ္ဓဘာသိတော သာဝ-
ကဘာသိတော လူသိဘာသိတော ဒေဝတာ-
ဘာသိတော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၆။ လူသိဘာသိတောတိ
ဗာဟိရပရိဗ္ဗာဇကေဟိ ဘာသိတော သက-
လော ပရိဗ္ဗာဇကဝဋ္ဌဂါ၊ ဗာဝရိယဿ အန္တေ-
ဝါသိကာနံ သောဋ္ဌသန္တံ ဗြာဟ္မဏာနံ
ပုစ္ဆာတိ ဇေမာဒိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၈။

လူသိမုဂ္ဂ (ပု) [လူသိ+မုဂ္ဂ] ရသေ့စားပဲနောက်၊
ပဲယဉ်း၊ အာဠကာ လူသိမုဂ္ဂ၊ စ။ အပ၊ ၁။
၁၇။ (-အပ၊ ၁။ ၂၁၅။)

လူသိမုဂ္ဂဒါယက (တိ) [လူသိမုဂ္ဂ+ဒါယက]
ရသေ့စား ပဲနောက်ကို ဖေးလျှံတတ်သော၊
သူ။ လူသိသုဒ္ဓံ အာယသော လူသိမုဂ္ဂဒါယကော
ထေရော လူမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထ။
အပ၊ ၁။ ၂၁၆။

ဣသိလိဂ် (န) [ဣသိ+လိဂ်] ရသေ့၏ အသွင် သဏ္ဌာန်။ ဣမံ ဣသိလိဂ် ဟာရေတော ဖုဇ-ဝေသံ ဂဏှ၊ ဇောဋ္ဌ၊ ၇၊ ၃၇၉။

ဣသိဝရ (ပု) [ဣသိ+ဝရ] မြတ်သော ရသေ့၊ ရသေ့မြတ်။ အသောမာ ဣသိဝရော သဗ္ဗ-လောကဉ္စ၊ ဇော၊ ၂၊ ၁၀။ ဇောဋ္ဌ၊ ၅၊ ၄၁၇။

ဣသိဝါတပဋိဝါတ (ဘိ) [ဣသိ+ ဝါတ+ပဋိ-ဝါတ] (က) ရဟန်း ရဟန်းမတို့၏ (သင်္ကန်း တံခွံခြင်း ကိုယ်လက်ကျေးဇြင်း ဆန့်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့်ဖြစ်သော) လေ သည် တိုက်ခတ်အပ်သော။ (ခ) ရဟန်း ရဟန်းမတို့၏ လေသည် ခါတုက တိုက်ခတ် အပ်သော မကောင်းမှုရှိသောယာဉ် ဝါ ပခု တာနိ ကုလားနိ ... ကာသဝပဋောတာနိ ဣသိဝါတပဋိဝါတာနိ။ အဘိဓာ ၂၂၆။ မဟာ-နိ၊ ၃၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၊ ၁၇။ ဂေဟံ ပဝိသန္တာနံ နိက္ခမန္တာနဉ္စ ဘိက္ခုဘိက္ခုနီသဝါတာနံ၊ ဣသိနံ ဝိဝရဝါတေန ဧဝံ သမိဉ္ဇနပသာရ-ဏာဒိနိတသရိဝါတေန စ ပဋိဝါတာနိ ပဝါယိတာနိ ဝိနိဗ္ဗာတ ကိဗ္ဗိသာနိ ဝါ။ အဘိ-ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၄၃။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။ ဇောဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၁၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၃၃။)

ဣသိဝါတပရိဝါတ (ဘိ) [ဣသိ+ဝါတ+ပရိ-ဝါတ] ရဟန်းတို့၏ သီလစာသော ဂုဏ်ရန်၊ ထိုဂုဏ်ရန်တို့ဖြင့် ထုံအပ်သော ခန္ဓာကိုယ်ရန် တို့ဖြင့် ထက်သန်းကျင့်မှု ကြိုင်လိုင်နေသော။ ဣသိဝါတပရိဝါတော (အံဋ္ဌ၊ ၈၅၃) တိ သီလက္ခန္ဓာဒိနံ နိဗ္ဗာနဿ စ သေနတော ဣသိနံ ဘိက္ခုနံ ဂုဏာနေန ဧဝံ ဂုဏန္တ-ဝါယိတေန သရိဒုဂန္ဓေန စ ပရိတော သဗ္ဗ-န္တတော ဝါယိတော။ အံ၊ ၁၊ ၁၁၆။

ဣသိဝေသ (ပု) [ဣသိ+ဝေသ] ရသေ့၏ အသွင်။ ကာကေမဏှသု အာဒါယ ဣသိ-

ဝေသေနာ ဂန္ဓာ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၄၆။ (-ဇော-ဋ္ဌ၊ ၇၊ ၂၉၁။)

ဣသိဝှယ (ဘိ) [ဣသိ+ပတန+အဝှယ] ဣသိ-ပတန အမည်ရှိသော မိသားစုတော်။ ဇတ္တေ-ဿဘိ စက္ကမိဝှယေ ဝနေ။ သုတ္တန်၊ ၃၈၆။ ဣသိဝှယံ ဂန္ဓာန၊ ဝိနေတော ပဉ္စ-ဝဂ္ဂိသေ။ အပါ၊ ၂၊ ၁၅၈။

ဣသိသံသ (ပု) [ဣသိ+သံသ] (က) ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါကပေါင်း။ (ခ) ရဟန်းအပေါင်း။ (ဂ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း။ (က) ဣသိသံလေ အဘံ ပုဒေ။ အပါ၊ ၂၊ ၂၅၁။ (-အပါဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၆။) (ခ) (ဂ) အောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဣသိသံသနိသေဝိတ (ဘိ) [ဣသိသံသ+နိ-သေဝိတ] (က) ရဟန်းအပေါင်းသည်-မှီခို-သီတင်းသုံးနေထိုင်-အပ်သော (ဇေတုန် ကျောင်းတိုက်)။ (ခ) အရိယာပုဂ္ဂိုလ် အပေါင်းသည်-မှီခို-အည်းကပ်-အပ်သော (မြတ်စွာဘုရား)။ (က) ဣဒံ ဟိ တံ ဇေတု-ဝနံ ဣသိသံသနိသေဝိတံ။ မ၊ ၃၊ ၃၀၆။ သံ၊ ၁၊ ၃၁။ ဣဘိသုတ၊ ၄၊ ၁၈၂။ ဣသိသံသနိသေ-ဝိတန္တိ ဘိက္ခုသံသနိသေဝိတံ။ မဋ္ဌ၊ ၄၊ ၂၃၁။ သံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၈၄။ (ခ) တာဏော ပညာဒုဓော သတ္တာ၊ ဣသိသံသနိသေဝိတော။ ထေရ၊ ၃၂၇။ ဣသိသံသန အဂ္ဂသာဝကာဒိအရိယ-ပုဂ္ဂလသမ္မဟေန နိသေဝိတော ဖယိရုပါ-သိတော ဣသိသံသနိသေဝိတော။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၂၇။

ဣသိသတ္တမ (ဘိ) [ဣသိ+သတ္တမ] (ခ) ဣသိတို့ကွင်း-သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်သော ချီးမွမ်းအပ်မြှောက်သော အရိယာ သုတော် ကောင်းမှုတိုင် - အထူးသာလွန်၍ ချီးမွမ်း အပ်မြှောက်သော အရိယာ သုတော်ကောင်း မြှောက်မှုသော ပုဂ္ဂိုလ် (မြတ်စွာဘုရား)။ (၂) ဘိသိသမ္ပိသော-ဣသိ-မြတ်စွာဘုရား

-တို့နှင့် ခုနစ်သုမြောက် ဖြစ်တော်မူသော
ဘုရား (ဝေါတမမြတ်စွာဘုရား)။ (၃) မိမိ
သန္တာန် သူတပါးသန္တာန်တို့၌ သိလစသော
ဂုဏ်တို့ကို ရှာမှီးတော်မူသော သူတော်
ကောင်းလည်းဖြစ်၍ အဆူးသာလွန်၍ ချိုး
မှန်းအပ်မြတ်သော သူတော်ကောင်းလည်း
ဖြစ်တော်မူသော၊ ပုဂ္ဂိုလ် (ဘုရားအစရှိ
သော အနိယာပုဂ္ဂိုလ်)။ (၄) အနိယာ-
ဝကနှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓ တည်းဟူသော ဣသိတို့
ထက်မြတ်သော ဣသိ ဖြစ်တော်မူသော၊
ပုဂ္ဂိုလ်(မြတ်စွာဘုရား)။ (၁)(၂)ဣသိသတ္ထ-
မော (ဇာတိ၊ ဌာ၊ ၂၊ ၃၃၁) တိ စဘုသစ္စာဝ-
ဗောဓဂတိယာ ဣသယောတိ သင်္ချံ ဂဘာနံ
သတံ ပသတ္တာနံ ဣသိနံ အတိသဒေသန
သန္တာ ပသတ္တာတိ အတ္တမာ ဝိပဏ္ဍိ-
အာသယော စ ဥပါဒါယ ဘဂဝါ သတ္တမော။
တိ ဗုဒ္ဓတ္တာ။ မုယဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၁၆၆။ (-မ၊ ၂၊ ၄၉။
မ၊ ၄၊ ၃၊ ၆၉။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၂။) (၁)(၂) (၃)
ဣသိသတ္တမောတိ ဣဒံ ပန သင်္ချာ၊ ရကတ္ထ-
ဝသေန ဝေဝ ပသတ္တဘဒ္ဒပုလသင်္ဂါတ-
သာရဇနဝသေန စ ဝုတ္တန္တိ ဝုတ္တန္တံ။ -
ဣသိနံ သတ္တမော၊ ဣသိသု ဝါ သတ္တမောတိ၊
အထ ဝါ သပရသန္တာနေသု သိပာဒိကုဏာနံ
သေနဌေန ဣသယော၊ ဗုဒ္ဓါဒေသာ အနိ-
ယာ။ ဣသိ စ သတ္တမော စာတိ ဣသိသတ္တ-
မော။ နိဘိ၊ သုတ္တ၊ ၅၁။ (၂) (၃)
ဣသိသတ္တမော (သုတ္တနိ၊ ၃၄၂) တံ ဘဂဝါ
ဣသိ စ သတ္တမော စ ဥတ္တမဌေန - သတ္တ
ကဓရာန္တာ ပါတုကုဏေတတိပိ ဣသိသတ္တ-
မော။ သုတ္တနိ၊ ၃၊ ၂၊ ၈၄။ (၂) (၄) အဋ္ဌာသိ
ဣသိသတ္တမော။ ဝိမာန၊ ၂၅။ ဣသိသတ္တ-
မောတိ လောကီယသေက္ခာသေက္ခာစွေက-
ဗုဒ္ဓဣသိတိ ဥတ္တမော ဥတ္တမတမော။ အထ
ဝါ ဗုဒ္ဓဣသိနံ ဝိပဏ္ဍိအာဒိနံ သတ္တမောတိ
ဣသိသတ္တမော။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၉၅။ ဣသိနံ ဣသိ-
သတ္တမော(သေချာ၊ ၃၇၁)တိ သာသကပစ္စေက-

ဗုဒ္ဓဣသိနံ ဥတ္တမော ဣသိ၊ ဝိပဏ္ဍိသမ္မာ-
သမ္ဘုဒ္ဓတာ ဗုဒ္ဓာသဣသိနံ ဝါ သတ္တမကော
ဣသိ။ သေချာ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၉။ (-သံ၊ ၁၊ ၁၈၄။
သုတ္တနိ၊ ၃၊ ၃၂။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၅။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊
၈၄။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၉၁။)

ဣသိသိဝ် (ပ) [ဣသိ + သိဝ်] ဣသိသိဝ်မည်သော
ရသေ။ ဘုရားလောင်းရသေ၏ သက်နှင့်
ဈေးနှာသောသီးကို သောက်မိသောသမင်မ
တဧကောင်မှူးမြင်သူဖြစ်သည်။ မိလိန္ဒ၊ ၁၂၇။
ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၁၆၁။ သုဇ်ဦးခေါင်းထိပ်၌ သား
ကောင်၏ ဦးချိုနှင့်တူသော ဦးစွန်းနှစ်ခုရှိ
သောကြောင့် ဣသိသိဝ်ဟု အမည်ရသည်။
ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၁၆၃။ မိလိသိဝ်ဟုလည်း အမည်ရ
သည်။ သီ၊ ၄၊ ၁၆၊ ၂၃၄။ ဣသိသိဝ် အ-
လမ္မသေ။ ဇာ၊ ၂၊ ၁၂။ ဣသိသိဝ်န္တိ တဿ
ကိသု မဉ္ဇကေ မိဂဒ်ဝါကာရေန ဝေ ဝုဋ္ဌာ
ဥဒ္ဓဟိသု၊ တသ္မာ ဝေ ဝုဋ္ဌတိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။
သိ၊ ၃။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၀၃။)

ဣသိ (ပ) [(၁) ဣသိ + သဒ္ဓါ၊ ပါ၊ ၁၁၆။ (၂)
ဣသိ + သ။ ဣသိကို ရသေ ပြု၊ ဇာနိ၊ ၄။
၆၁၂။ ကုမ္ပ-သံ] ဝက်ဝံနက်။ (ဇာနိ၊
သု၊ ၁၆၊ ၆၁၂။) ခြင်္သေ့မည်း။ ဝံနက်
(ဇာတိ၊ ၁၆၆။ ဇာနိ၊ သု၊ ၆၁၁။) သမင်ပျံ
(အမရဒကာသု၊ သု၊ ၁၅ ဝဂ်၊ ၁၀ ဂါထာ)။
ဣသိဝ်၊ ဣသိသိဝ်၊ ကာဋ္ဌသိဝ်၊ တို့လည်း
ကြည့်။ ဣသော (ဣသော - သိ။ ဣသော-
သု၊ ကု) ဝနာနိ စရတိ၊ သမာနိ ဝိသမာနိ စ။
ဇာ၊ ၁၊ ၂၅၃။ ဣသောတိ တူမ္ပိ ကာဋ္ဌသိဟော
ဝနာနိ စရတိ၊ ဇာ၊ ၄၊ ၄၊ ၂၀၉။

ဣသိ (ပ) [ဣသိ + သိ] သူတပါးတို့ကို ညှဉ်း
ဆဲနှိပ်စက်ခြင်း။ ဣသတ္တ-ကြည့်။

ဣသိ (ပ) [ဣသိ + အ] သူတပါးတို့ကို
ညှဉ်းဆဲခြင်းရှိသူ၊ ညှဉ်းဆဲသူ၊ စစ်တိုက်၍
အသက်မွေးသူ၊ စစ်သား။ ဣသတ္တ-ကြည့်။

လူ့သတ္တိ (ကြိ) [လူ့+သ+တိ၊ (ဤပျံတိ-သံ)]၂၄။ စု၏။ စောင်းပြောင်း၏။ ပရလာဟ-သက္ကာရ ဂရုကာရမာနန ဝနန ပူဇနာသု လူ့သတ္တိ ဥပဒုဿတိ လူ့သံ ဇနုတိ။ မ၊ ၃။ ၂၄။ အံ၊ ၁။ ၂၄။ ကိ လူ့သ လူ့နာတိ လူ့သ-တိ ပဒုဿတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ လူ့သတ္တိ-တိ လူ့သံ ဇနုတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ (-အသိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။) ဒေ၊ ၁။ န လူ့သန္တိ ပုရိသပရ-က္ကမဿ။ ဒေ၊ ၁။ ၉။ န လူ့သန္တိ န ဥဿ-ယန္တိ။ ဒေ၊ ၄။ ၂။ ၇။ (-မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။)

လူ့သတ္တိ (န) [လူ့သ+တ္တိ] လေးသမား-၏-အပို-အမှု-အလုပ်၊ လေးအတတ်၊ လူ့သတ္တိ(လူ့သတ္တိ၊ သီးသျှာ၊ ကံ)လေဝိရိယဉ္စ၊ ယသ္မိံ ဝိဇ္ဇေတ မာဏဒေဝ။ သံ၊ ၁။ ၁။ ၀။ လူ့သတ္တိ ဥသုသိပ္ပံ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ယေန သိပ္ပေန လူ့သသော ဟောတိ၊ တံ လူ့သ-တ္တိ အာဟ ဥသုသိပ္ပန္တိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။ ယေန ကမ္မဋ္ဌာနေန ဇီဝိကံ ကပေတိ.. ယသိ လူ့သ-တ္တေန (လူ့သတ္တန၊ သီးသျှာ၊ လူ့)။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၀။ လူ့သတ္တနာဘိ (လူ့သတ္တနာဘိ၊ သံ၊ သျှာ) လူ့သသကးဗ္ဗန၊ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။ လူ့သတ္တိ-လည်းကြည့်။

လူ့သတ္တိ (န) [လူ့+တ္တိ] ညဉ့်သနပ်စက်-တတ်သူ - စစ်တိုက်ရုံအသက်မွေးသူ - စစ်သား-၏ အလုပ်၊ မြားလုံ၊ ကိုပိုရုံ အသက်မွေးခြင်း၊ လက်နက်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်း။ ယော ဟိ ကောစိ မနုဿသု၊ လူ့သတ္တိ (လူ့သတ္တိ?) ဥ၊ ၁။ ၀။ ၀။ မ၊ ၂။ ၄။ ၀။ ၉။ သုတ္တ-နိ။ ၃။ ၇။ လူ့သတ္တိ (လူ့သတ္တိ?) အာ-ဝုဇီဝိကံ၊ ဥသု သတ္တိ စာတိ ဝတ္တိ ဟောတိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၇။ ပရေသံ ဤသနဋ္ဌန ဟိ သနဋ္ဌန လူ့သသ၊ သော အဿ အတ္တိတိ လူ့သသ၊ ယောဇာဇီဝိကော၊ လူ့သသ ကမ္မံ ပဟရုကံ ဥသု သတ္တိ ဝ

နိဿာယ ပဝတ္တာ ဇီဝိကာ လူ့သတ္တိ။ တေ-နာဟ အာဝုဇီဝိကန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၀။ လူ့သတ္တသုတ္တ (န) [လူ့သတ္တ+သုတ္တ] လူ့သ-တ္တသုတ်၊ သံယုတ္တနိကာယ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တ၊ ၁။ ၄။ ၃။ သံယုတ်၊ ၃။ ၀။ ၄။ သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၉။ ၁။ ၀။

လူ့သတ္တိ (ပု) [ဥသု+အသု+တ?] မြားပစ်ခြင်း၊ အတတ်မြားအတတ်၊ လေးအတတ်။ လူ့သ-တ္တေ စသ္မိ ကုသလော။ ဒေ၊ ၂။ ၁။ ၇။ လူ့သ-တ္တေတိ ဓနုသိပ္ပေ။ ဒေ၊ ၄။ ၁။ ၉။ လူ့သတ္တေန ဝါ(မဟာနိ။ ၂။ ၀။)တိ ဓနုသိပ္ပေန ဝါ။ ဟော-နိ၊ ၄။ ၁။ ၀။ ၁။ အောက်ပုဒ်(က)လည်းကြည့်။

လူ့သတ္တိ (ပုန) [လူ့သတ္တိ+က] (က) လေး-အတတ်ဖြင့် အသက်မွေးခြင်းနှင့် တူသော အသက်မွေးခြင်း၊ လက်နက်အားလုံးဖြင့် အသက်မွေးခြင်း။ (ခ)လက်နက်အတတ် ညာ။ (က) နေဝ ကသိယာ၊ န လူ့သတ္တေန (လူ့သတ္တေန၊ က)။ အံ၊ ၂။ ၁။ ၉။ န လူ့သ-တ္တေနာတိ န ယောဇာဇီဝိကဗ္ဗေန ဥပ္ပါ-ဒေတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဥသုနံ အသနကမ္မံ လူ့သတ္တိ၊ ဓနုသိပ္ပေန ဇီဝိကာ။ လူ့ပန လူ့သတ္တိ ဝိယာတိ လူ့သတ္တိ၊ သဗ္ဗာဝုဇီဝိ-ကာထိ အာဟ ယောဇာဇီဝိကဗ္ဗေနာတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ (-မ၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၀။ စုဋ္ဌနိ။ ၂။ ၅။ စု-ဋ္ဌနိ ဋ္ဌ။ ၁။ ၂။ ၀။ သိသော် မ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ တို့၌ လူ့သတ္တိ ဟု ရှိနေ၏။) (ခ) လူ့သသပိ ဟိ အော ဂေါတမ လူ့သသနံ ဝိဿတိ အနုပဗ္ဗသိက္ခာ အနုပဗ္ဗနိရိယာ အနု-ပဗ္ဗပနိပဒါ ယဒိဝံ လူ့သတ္တေ (လူ့သတ္တေ၊ က)။ မ၊ ၃။ ၇။ လူ့သတ္တေတိ အာဝုဇီဝိဋ္ဌာ ယသိ ကေဝိဝသေနေဝ ဝါလဝေမိ နာမ န သက္ကာ ကာတံ။ မ၊ ၄။ ၄။ ၄။

လူ့သန္တိ (ကြိ) လူ့သဘိ-ကြည့်။ လူ့သမိဂ (ပု) [လူ့+မိဂ] ဝက်ဝံနက်။ လူ့သမိဂ သာဓမ္မိဂ သရသမိဂ - ယက္ခ ရက္ခသ-

နိသေဝိတော၊ ဇော၊ ၂၊ ၁၁၃။ လူ့ဆရာ၏ ကာဠသိကာ၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။

လူ့ဆရာ (တိ) [(၁) ဤသ+အရာ၊ ဤသ လူ့ဆရာ၊ ဤသဘိတိ လူ့ဆရာ၊ အရာ ရသော၊ ခြံ၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ (၂) ဤသ +အရာ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၃။ (ဤ၅၄-သံ)] (၁) (က) အစိုးရသော၊ ပိုင်ဆိုင်သော၊ ပိုင်ရှင် ဖြစ်သော၊ အုပ်ချုပ် ကွပ်ကဲသော၊ အကြီး အကဲ-အရှင်သခင်-ဘုရား-ဖြစ်သော၊ သူ။ (ခ) ချမ်းစိမ့်စွာ-ပြည့်စုံ-ကြပ်မတ်-ခြင်း ကြောင့် အစိုးရသော၊ လူကဲ့သို့ဖြစ်သော၊ သူ။ (ဂ) တလောကလုံးကို- အစိုးရသော-ဖန် ဆင်းသော (ဖန်ဆင်းသူဟု ယူဆစွဲဖမ်းအံ့ သော)-မဟာဗြဟ္မာ-ပဉ္စာပတိနတ်-မာရ် နတ်။ (ဃ) သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရသော တရား၊ ကံတရား။ (၂) သိဒ္ဓနတ် (မဟာ ဇော)။ (၃) အစိုးရသော၊ (၁)(က) ဝေါပေတံ လူမေ လူ့ဆရာ နသိးမ ဝါတံ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၃။ သပ္ပာယ် ကုသုတ္တံ လူ့ဆရာ သိသော၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၆။ သပ္ပာယ် ကုသုတ္တံ လူ့ဆရာ၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ ကိန္နရီ ဓမ္မနန္ဒာပါသီ လူ့ဆရာ၊ ဇော၊ ၂၊ ၂၂၇။ လူ့ဆရာတို့ ပဉ္စာယာဇနသတိကဿ နာ အဇနဿ သာမိတိ၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ မဟာဇောတိ မဂဇာနံ လူ့ဆရာ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။ (-ဇော၊ ၁၊ ၁၆၉။ ဇော၊ ၂၊ ၂၇၉၊ ၃၄၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၁၆၆၊ ၂၆၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၆၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၇၇။ မ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၆၉။ မ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၇၀။ မ၊ ၄၊ ၅၊ ၇၁။ အံ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၄၇။ ဥပါနိ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၀၃။ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၆၇။) (၁) အနောက် လူ့ဆရာ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။ အံ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၇၇။ လူ့ဆရာတို့ အာရိယသမ္မာသမ္ဘုရားသို့ ဝိသုဒ္ဓိယကမ္မလေ့န ကြံသနသိလော၊ သာ ပနဿ လူ့ဆရာတို့ ဝိသုဒ္ဓိယသမ္ဘုရား ပါကဋာ ဇောတိ အဇောပရိယာယဘာဝေနေဝ ဝာန္တော “အ-

နောက်လူ့ဆရာ”တိ အာဟာ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၄၇။ အံ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၇၇။ သမေ မာတာပိတဏေ လူ့ဆရာ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ (-ပေတ၊ ၁၊ ၁၁၆။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၄၇။ ပေတ၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။) (ဂ) လူ့ဆရာ ကတ္တာ နိမ္မာတာ (ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၇။ မ၊ ၄၊ ၅၊ ၄၀၂) တိ အဟံ လောကေ လူ့ဆရာ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၄၀၃။ ဝသေတ္ထ လူ့ဆရာ အာဂံ၊ ဝိ၊ ၂၊ ၂၀၉။ ဝေဠု၊ ၁၊ ၁၁၇။ လူ့ဆရာ မဟာဗြဟ္မာနော အာဂတာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၅၊ ၂၆၆။ (-မ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၀၃။ မ၊ ၄၊ ၅၊ ၃၀၃။) လူ့ဆရာကတ္တာနှင့် လူ့ဆရာနိမ္မာနပေတု-လည်း ကြည့်။ (ဃ) လူ့ဆရာနိမ္မာန - ကြည့်။ (၁) (၂) လူ့ဆရာ တု သိဝိသုသိသု၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ (၃) လူ့ဆရာ ယောဇ ကာရယော၊ အပါ၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ လူ့ဆရာ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ အပါ၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။ (-ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၄၄၇။)

လူ့ဆရာကတ (တိ) [လူ့ဆရာ+ကတ] လောက ကို အစိုးရသောသူ- မဟာဗြဟ္မာ-သည် ပြု လုပ်အပ် - သည် ဖန်ဆင်းအပ် - သော။ လူ့ဆရာကတ-ကြည့်။

လူ့ဆရာကတဝါဒ (ပ) [လူ့ဆရာကတ+ဝါဒ] လောကကို အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည် -ပြုလုပ်- ဖန်ဆင်း- အပ်၏ဟု ပြောဆို ကြောင်း အယူဝါဒ။ လူတို့သော - လူ့ဆရာ ကရကနှင့် လူ့ဆရာကတဝါဒ တို့တို့။ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။

လူ့ဆရာကတဝါဒီ (တိ) [လူ့ဆရာကတ+ဝါဒီ] လောကကို အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည်- ပြုလုပ်-ဖန်ဆင်း-အပ်၏ဟု အယူဝါဒရှိသော၊ သူ၊ ဇော၊ လူ့ဆရာကတဝါဒီ၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။ မဟာသတ္တဝါ တဿ ဝါဒီ တိန္နိတော လူ့ဆရာကတဝါဒီ အသန္တော၊ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၅၇၇။

လူ့ဆရာကရက (န) [လူ့ဆရာ+ကရက] လော ကကို အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည်- ပြုလုပ် -ဖန်ဆင်း-ခြင်း၊ လူ့ဆရာကတဝါဒ-ကြည့်။

လူသရဏာရဏဝါဒ (ပ) [လူသရ+ကရဏ+ဝါဒ] အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာဟူသော အကြောင်း-ရှိ၏-ကြောင့်ဖြစ်၏-ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယူဝါဒ၊ တလောကလုံးကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်သော မဟာဗြဟ္မာက ဖန်ဆင်းခြင်းကြောင့် သက်ရှိသက်မဲ့အရာဝတ္ထုများ ပြစ်ကြရ၏ဟူသော အယူဝါဒ။ ကောကရဏဝါဒ (ဗုလဒ္ဓါ၊ ၁၆၁) ကြည့်။

လူသရဏာရဏီ (တိ) [လူသရ+ကရဏ+ဏီ] အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာဟူသော အကြောင်း-ရှိ၏-ကြောင့်ဖြစ်၏-ဟူသော အယူဝါဒရှိသောသူ၊ လူသရဏ လောကီပဝေတ္ထတိ နိဝေတ္ထတိ စာတိ လူသရဏာရဏီနော ဝာန္တိ။ ဗုလဒ္ဓါ၊ ၂၁၅၆ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၂၁၇)။

လူသရဏာလ (ပ) [လူသရ+ကလ] အစိုးရသော - စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံလုံလောက်နေသော-အချိန်အခါ၊ တံ ဝတ္ထုကာ-ပိ လူသရဏာလေ ကိဉ္စိ ဝတ္ထု နာသက္ခိ၊ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂၁၈ (-ဇော၊ ၄၁၊ ၂၄၇)။

လူသရဏိစ္စ (န) [လူသရ+ကိစ္စ] အစိုးရသူ-အရှင်သခင်-တို့၏ အလုပ်ကိစ္စ၊ လူသရနံ လူသရဏိစ္စံ ဝဟိတဉ္စ၊ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂၁၈။

လူသရကုဋ္ဌမ္ပိက (ပ) [လူသရ+ကုဋ္ဌမ္ပိက] အစိုးရသော - စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံသော-သူကြွယ်၊ အညတးဗု အဂ္ဂါကုဋ္ဌာမော လူသရကုဋ္ဌမ္ပိကော အဟေသိ၊ အိ၊ ၄၄၄။

လူသရကုတ္တ (န) [လူသရ+ကုတ္တ] တလောကလုံးကို အစိုးရသော-အာဏာပိုင်ဖြစ်သော-မဟာဗြဟ္မာသည် - ပြုလုပ်အပ်သော - ဖန်ဆင်းအပ်သော။ ဇော သမ္မာဗြဟ္မာဏာ လူသရကုတ္တံ ဗြဟ္မကုတ္တံ အာစနယတံ အဂ္ဂညပညပေန္တိ။ ဝိ၊ ၃၊ ၂၃။ လူသရကုတ္တံ ဗြဟ္မ-

ကုတ္တန္တိ လူသရဏတံ ဗြဟ္မကတံ၊ လူသရနိဗ္ဗိတံ ဗြဟ္မနိဗ္ဗိတန္တိ အတ္တော။ ဗြဟ္မာ ဝေ ဟိ ဇေတူ အာဓိပတိသာဝေန လူသရေတိ ဝေဒိတ၊ ဇော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၄။

လူသရကုတ္တဂါဟ (ပ) [လူသရကုတ္တ+ဂါဟ] အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည် သက်ရှိသက်မဲ့ တလောကလုံးကို ဖန်ဆင်းအပ်၏-ဟု စွဲမြဲစွာ ယူဆခြင်း-ဟူသော အယူအဆ၊ လူသရ-ကုတ္တဂါဟံ န ဝိသေဇေတိ၊ အိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃။

လူသရကုတ္တဒသန (န) [လူသရကုတ္တ+ဒသန] အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည် သက်ရှိသက်မဲ့ တလောကလုံးကို ဖန်ဆင်းအပ်၏ ဟူသော-အပြင်း-အယုဒ္ဓါဝ၊ အဟံ လူသရေ ကတ္တာ နိဗ္ဗာဏတိ အာဒိနာ လူသရကုတ္တဒသနံ ပက္ခန္ဓမာနော၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၅၈။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၂၀။

လူသရကုတ္တိက (တိ) [လူသရကုတ္တ+ဣက] အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည် - ပြုလုပ်-ဖန်ဆင်း - အပ်၏ဟု အယူရှိသော၊ သူ၊ အဟေတုဝါဒေါ ပုရိသော၊ ယော စ လူသရ-ကုတ္တိကော၊ ဇော၊ ၂၊ ၅၀။ ဇော၊ ၄၊ ၅၊ ၂၅၄။

လူသရကုလ (န) [လူသရ+ကုလ] အစိုးရသော - စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပြည့်စုံသော-အမျိုးလူကုလံ မျိုး၊ ယော လူသရကုလေ နိဗ္ဗေတော သတ္တဝသံကော ဟုတု၊ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၇။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၀၆။

လူသရသရ (န) [လူသရ+သရ] အစိုးရသော သူ - စည်းစိမ် ဥစ္စာ ပြည့်စုံသောသူ - သူဌေးသူကြွယ်-တို့၏ အိမ်၊ လူကုလံ အိမ်၊ ရတ္တိဘာဏေ လူသရသရနိ ပဝိသိတော ယထာရမ္ပိ ဝိလုမ္ပတိ၊ ဇော၊ ၄၊ ၁၊ ၄၁၄။

လူသရဇန (ပ) [လူသရ+ဇန] အစိုးရသော-အကြီးအကဲဖြစ်သော-စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပြည့်စုံကြွယ်ဝသော-သူ၊ လူကုလံ၊ တတော ဂေါ-

ရေဒီယို ဂန္ထဝင်နေ့(မေတ္တာဘဝေတဗွာ)
ဝိသုဒ္ဓိ ၂။၂၁။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၂။၂၀။ ဥဒါနိ၊
၁၈၃။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၁။၂၀၄။)

ဣဿရဇနဂေဟ (န) [ဣဿရဇန + ဂေဟ]
 အစိုးရသောသူ-သူဌေးသူကြွယ် - လက်ထံ-
 တို့၏ အိမ်။ အဘိဗက္ခိတေသု ဣဿရဇနဂေ-
 ဟေသု ကဋုကဘဏ္ဍသမ္ဘာရံ သုနန္တံ ဘောဇနံ
 ပရိယေသန္တဿ။ သံဌာ ၂။ ၂၁၉။ (-စူဠနိ၊
 ၄။ ၂၂၃။)

ဣဿရဇာတိက (တိ) [ဣဿရ+ဇာတိ+က]
 အစိုးရသို့အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိသော၊
 အစိုးရသော၊ အကြီးအကဲဖြစ်သော၊ သူ။
 သ=ဝ ပန ကေ=စိ ဣဿရဇာတိကော ဓနံ
 အတတူသာ...ဝါရေတိ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၉၉။ (-ဓမ္မ၊
 ၆၂၂၊ ၂၂၂၊ ဇာ။ ၆၁၊ ၁၃၄။)

ဣန္ဒာရဋ္ဌ (၃) [ဣန္ဒာရ+အတ္ထ] အစိုးရသူ၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။ ဣန္ဒာရဋ္ဌနု
ရာဇာ။ သေရာဋ္ဌ၊ ၁.၆၀။

ဣန္ဒာရတာ (ထိ) [ဣန္ဒာရ+တာ] အစိုးရသု-
ပိုင်ဆိုင်သူ-၏ အဖြစ်၊ အစိုးရခြင်း၊ စီးပွား
ခြင်း။ အခန္တ ဣန္ဒာရဘံ ဂဓော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂၂၇။ (-၊ ခြုံ၊ ဘယ်၊ အနုဂိုဏ်း၊ ရေတွက်၊
ဝိ၊ ၅၃။)

ဣဃရက္ခ(န) 'ဣဃန+တ္တ] ဝရိုးရသ-စိုးပိုင်သူ
-အကြီးဆုံး - ဇီ အဖြစ်။ သော ဗုဒ္ဓ
မဂဒန် ဣဃရက္ခ မဟာသော။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။
၂၇၉။ ဣဃရက္ခာတိ အနိယာတိ ဘာဝသော။
ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၃။

ဣဿရဒါရိကာ (သိ) [ဣဿဒ+ဒါရိကာ] ပူရုံထံ
 အမျိုးသမီး။ ဣဿရဒါရိကာ ရာဇာသိ
 ဂစ္ဆန္တိ။ ဓမ္မာဒ္ဒါ ၂၄၇။

ဣဿရနိဗ္ဗာန (န) [ဣဿရ+နိဗ္ဗာန] (က) အစိုးရ
 သော ဗု-ဗြဟ္မာ-၏ ဖန်ဆင်းခြင်း၊ ဗြဟ္မာ
 အဘိဓာန် ၄-၃၉-၁-၁-၁-၁-၁

သည် ဖန်ဆင်းအပ်၏ ဟူသော အယူဝါဒ။
 (ခ) သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရသော ကံတရား၏
 -ဖန်ဆင်းခြင်း - အကျိုးကို ပြစ်စေခြင်း။
 (က) လူ့အရန်နိမ္မာနံ ခေါ် ဘိက္ခုဝေ သာသနာ
 တော ပစ္စာဝဇ္ဇတံ။ အံ၊ ၁၊ ၁၇၅။ (-မ၊ ၄၊ ၁၊ ၇၁။)
 (ခ) ထေရော ကိရ ဇတ္ထ နိယတိ ပုဗ္ဗေ-
 ကတဏမ္ပဒ္ဓယရန်နိမ္မာနဝါဒဝသေန တံ တံ
 ဗဟုံ ဝတူ။ စိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၄။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၃၅။
 လူမေသံ သတ္တံ နံ ဥပရိ ဣသနသိလတာယ
 ယထာသကံ ကမ္မမေဝ လူဿာရော နာမ၊ တဿ
 နိမ္မာနံ အတ္တနော ဖလဿ နိဗ္ဗတ္တနံ....လူဒံ
 လူဿရန်နိမ္မာန (ဝါဒ)ဝသေန ကထနံ။ စိ၊ ၄၊
 ၂၊ ၃၃။ မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၃၅။

ဣသရေလ်ဗုဒ္ဓကဏ (န) [ဣသရေလ်ဗုဒ္ဓ+ကဏ-
ရက] အစိုးရသော - အာဏာပိုင်ဖြစ်သော -
ဗြဟ္မာ၏ ပန်ဆင်းခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
ဣသရေလ်ဗုဒ္ဓကဏ - ယေဝ ပန ဣမာ ပဋိ-
သံဝေဒတိ။ အံ ဌ၊ ၂။ ၁၅၇။ ဣသရေလ်ဗုဒ္ဓ-
ဧဟတု - လည်းကြည့်။

ဣသရေလ္လာဟာ (ပု) [ဣသရေလ္လာဟာ + ဘာဝ]
အစိုးရသော ဗြဟ္မာသည် ပန်ဆင်းအပ်သည်။
အပြစ်၊ လောကဝိက္ခိယ ဣသရေလ္လာဟာ -
ဝေ ဗဟု ဒေါသာ သမ္ပဝန္တံ၊ အနန္တံ၊ ၁၂၊ ၆၅။

ဣဿရနိဗ္ဗာနဝါဒ (၃) [ဣဿရနိဗ္ဗာန+ဝါဒ]
 (က) အစိုးရသောဗြဟ္မာသည် သက်ရှိသက်မဲ့
 တသောကလုံးကို ဖန်ဆင်းအပ်၏ ဟူသော
 အယူဝါဒ။ (ခ) သတ္တဝါတို့ကို အစိုးရသော
 ကံဘုရားသည် - ဖန်ဆင်းအပ် - အကျိုးကို
 ပြစ်ဒဏ်အပ် - ၏ ဟူသော အယူဝါဒ။ (ဂ)
 တသော အနိစ္စန္တရာဣဿရနိဗ္ဗာနဝါဒဘယေန
 ပဋိက္ခိပတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၃၃။ (ခ) ဣဿရ-
 နိဗ္ဗာန (ခ) အနက်ကြည့်။

ဣဿရုနိဗ္ဗာနဝါဒီ (တိ) [ဣဿရုနိဗ္ဗာန + ဝါဒီ]
အစိုးရသော မဟာဗြဟ္မာသည် အင်္ဂုဿကပ်
တလောကသုံးကို ဖန်ဆင်းအပ်၏ဟု အဇ္ဈိ

သော၊ သူ။ အမှတ် အာရုံယော လူဆု-
နိဗ္ဗာန်ဝါဒီ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၅-၆။

လူဆုရနိဗ္ဗာန်ဟာရ (ပ) [လူဆုရနိဗ္ဗာန်+
ဝိဟာရ] လူဆုရနိဗ္ဗာန် မည်သော ကျောင်း
(ကဿပဂိရိသည်သောကျောင်း)။ ကေလူဆု-
ရနိဗ္ဗာန်ဝိဟာရ(ဆရာပယ်) သု၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၇၄။
လူဆုရနိဗ္ဗာန်ဝိဟာရတိ လူဆုရနိဗ္ဗာန်သင်္ခါ-
တေ ကဿပဂိရိဝိဟာရေ။ လူဆုရနိဗ္ဗာန်-
ဝိဟာရတိ ဟိ ပုဗ္ဗသင်္ကေတဝေသန ဝုတ္တံ၊
လူရနိ ပန သော ဝိဟာရေ ကဿပဂိရိတိ
ပညာတော။ လူဆုရသမဏာရာမေတိပိ ကေရိ
ပဉ္စန္ဒိ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈၆။

လူဆုရနိဗ္ဗာန်ဟေတု(ပ) [လူဆုရနိဗ္ဗာန်+ဟေတု]
အစိုးရသောဗြဟ္မာ၊ မာရ်နတ်င်း၏ ဖန်ဆင်း
ခြင်းဟူသော အကြောင်း။ သစေ ဘိက္ခုဝေ
သတ္တာ လူဆုရနိဗ္ဗာန်ဟေတု သုခရက္ခံ ပဋိသံ-
ဝေဒေန္တိ၊ မ၊ ၃။ ၁။ လူဆုရနိဗ္ဗာန်ဟေတု-
(အံ၊ ၁။ ၁၇၅။ အဘိ၊ ၁။ ၃၁၂) တိလူဆုရနိဗ္ဗာ-
နာသရဏာ (ဗြဟ္မာနာ ဝါ ပဉ္စပတိနာဝါ)
လူဆုရနိ နိမိတ္တတ္တာ ပဋိသံဝေဒေသိတိ
အတ္တော။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၅၆။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၇၉။

လူဆုရနိဗ္ဗိတ (တိ) [လူဆုရ+နိဗ္ဗိတ] အစိုး
ရသော ဗြဟ္မာသည် ဖန်ဆင်းအပ်သော။
ယဒိ သဗ္ဗသိ လောကဝိစိတ္တံ လူဆုရနိဗ္ဗိတံ။
အနု၊ ၄၊ ၃။ ၆၅။ လူဆုရကုတ္တ-လည်း ကြည့်။

လူဆုရပုရိသ (ပ) [လူဆုရ+ပုရိသ] အစိုး သော
-ကြယ်ဝသော-ယောကျ်ား။ လူဆုရပုရိ-
သော ဝိယ တသ္မိံ ယသနကေ နိဿိသော။
ဇေ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၆။

လူဆုရဘတ္တိက (ပ) [လူဆုရ+ဘတ္တိ+က]
သိဝနတ်ကို ဆည် ကပ်သောသူ အပေါင်း။
လူဆုရဘတ္တိကတန် ဂါဝိသု ကသံ သုလ-
လက္ခဏံ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၃၆၄။

လူဆုရဘာဝ (ပ) [လူဆုရ+ဘာဝ] အစိုးရသည်
-စိုးပိုင်သည်-၏ အဖြစ်။ ဝိနယဒေသနံ ဝိယ
လူဆုရဘာဝသော အာဇာနည်ဌာပနဝေသန
အသေသော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၇၁။ ဝိမဘိ၊ ၁။
၁၈။ (-နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၄၆)။

လူဆုရဘာဝဟာနိ (တိ) [လူဆုရဘာဝ+ဟာနိ]
အစိုးရသည်-စိုးပိုင်သည် - အဖြစ်မှ ယုတ်
သောခြင်း။ အတ္တပတ္တကဿံ အတ္တနော
လူဆုရဘာဝဟာနိ အကတကိစ္စဘာယ လူသိ-
တာဝသိဘာဘာဝတော။ အနု၊ ၄၊ ၃။ ၆၅။

လူဆုရဘူတ (တိ) [လူဆုရ+ဘူတ] အစိုးရသည်
ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဓမ္မေန သဒ္ဓမ္မတ္တာနံ
ရာဇာနံ လူဆုရဘူတံ ဘာဝန္တံ ဥပကန္တော။
အံ၊ ၄၊ ၂။ ၇၄။

လူဆုရဘေရိ (တိ) [လူဆုရ+ဘေရိ] အစိုးရသူ
-မင်းစိုးရာ-တို့၏စည်။ ဘေရိသစ္စံ သုတုာ
လူဆုရဘေရိ ဘဝိသတိတိ ပလာယိတုာ။
ဇေ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၁။

လူဆုရမဒ (ပ) [လူဆုရ+မဒ] အစိုးရသည်
အဖြစ်- လွှမ်းမိုး အုပ်စိုးနိုင်ခြင်း-စည်းစိမ်
ဥစ္စာ- အာဏာ- ကိုစွဲ၍ မာန်ဘက်ခြင်း။
ပဟာယလူဆုရမဒါဘေဝသဂ္ဂတောနဓရာ။
ဇေ၊ ၄၊ ၂။ ၁၁၁။ ပေတဌ၊ ၂၄၄။

လူဆုရမဒသမ္ဘဝ (ပ) [လူဆုရမဒ+သမ္ဘဝ]
အစိုးရသည်၏ အဖြစ် - စည်းစိမ်ဥစ္စာ-အာ
ဏာ - ကို စွဲမှီ၍ မာန်ဘက်ခြင်းကြောင့်
ဖြစ်သော။ တေမာဒိနဝံ ဥတုာ၊ လူဆုရမဒ-
သမ္ဘဝံ။ ပေတ၊ ၂။ ၁၁။ လူဆုရမဒသမ္ဘဝသေန
သမ္ဘူတံ။ အပိယုပတ္တိသင်္ခါတံ အာဒိနဝံ
ဒေါသံ ဥတုာ။ ပေတဌ၊ ၂၄၅။

လူဆုရဝ (တိ) [လူဆုရ+ဝ] အစိုးရသည်၏
အဖြစ်- အစိုးရခြင်း-ရှိသော။ လူဆုရဝတာ
(၁)-ကြည့်။

လူသရဇန (န) [လူသရ+ဇန] အစိုးရသော
ပုဂ္ဂိုလ်-အာဏာပိုင်-၏ စကား။ လူသရ-
ဇန ကိစ္စ နှင့် ဟောတီး မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀၆။

လူသရဇတ (တိ) [(၁) လူသရ+ဇ+တ၊
(၂) လူသရ+တ၊] (က) အစိုးရသောသူ၏
အဖြစ်။ (ခ) အစိုးရခြင်းရှိသောသူ၏အဖြစ်။
(က) လူသရဇတယ ထုလွှတ်ယံ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊
၃၃၆။ လူသရဇတယာတိ ... အတ္တနာ
လူသရဇာဝေန၊ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၆၄။ ဝိ၊တိ၊
၁။ ၂၁၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၇၇၊ ၂၁၉။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊
၁၅၃။) (ခ) ကောင်းတာ ပန လူသရဇ-
တယ ဝေဒနာဝ အနာဝတိ၊ ဝိဘာဝိနီ၊
၁၁၅။ လူသရဇာဝေါ ဇေယျာ အတ္တိဘိ
လူသရဝါ ... လူသရဝါယ အာဝေါ လူသရ-
ဇတ၊ မဏိ၊ ၁၉။ ၁။ ၃၁၄။

လူသရဇန္တ (တိ) [လူသရ+ဇန္တ (ပစ္စည်းအနက်
မရှိ)] အစိုးရသော၊ ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ပြုလုပ်
သောသူ။ လူသရဇတ၊ ကြည့်။

လူသရဝါ (ပု) [လူသရ+ဝါ] လူသရဗိမ္ဗာန-
ဝါ-နှင့် အနက်သူ။ လူသရဇနစော၊ အညေ
သတ္တ၊ အနိစ္စာတိ ဝေပဝတ္တဝါ၊ သတ္တေ-
ကစ္စ ဝဿဘိကာ သေယျာဘပိ လူသရဝါ၊
သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁၊၄၁၁။ (-မ၊ဋ္ဌိ၊၁၊၇၄။ မ၊ဋ္ဌိ၊
၃၊ ၂၃၂။ အနု၊ ၃၊ ၁၆၆။)

လူသရသန္တိက (န) [လူသရ+သန္တိက] စိုးမိုး
အုပ်ချုပ်သူ - ဘုရင်မင်း-ခမည်းတော်ဘုရင်
မင်း-၏ အဆံ့ကစ္စ လူသရသန္တိက။ ဝေ၊ ၂၊
၂၆၂။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊ ၇၊ ၁၁၉။

လူသရသမဏာရာမ (ပု) [လူသရ+သမဏ+
အာရာ+] လူသရသမဏ ကျောင်းတိုက်။
လူသရဗိမ္ဗာနဝိဟာရကြည့်။

လူသရသီလ (တိ) [လူသရ+သီလ] စိုးမိုး အုပ်
ချုပ်သူ၏ ကလေးရှိသောသူ။ လူသရသီလ၊
လူသရဇာ။ သိ၊ဋ္ဌိ၊ ၂၊ ၅၂၇။

လူသရသဋ္ဌိကုလ (န) [လူသရ+သဋ္ဌိ+ကုလ]
အစိုးရသော-လူကုလဖြစ်သော-သူဌေးမျိုး။
တသ္မိံ ယော နိဂမေ အညာ လူသရသဋ္ဌိ-
ကုလယ ဝိတာ နိက္ခေသိကာ၊ အ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၂။

လူသရဇေတုက (တိ) [လူသရ+ဇေတု+က]
အစိုးရသောမဟာ ဗြဟ္မာ-ဟူသောစကြောင်း
ရှိသော - ဇနဆင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော။
ပရံကာရေပိ ယဝိ လူသရဇေတုကော
သုယံ လူသရဇာ အတ္တတ္ထိ ဝါ ကရေယျ ပရ-
တ္ထိ ဝါ၊ ဥပါနိ၊ ၄၊ ၃၁၅။

လူသရဇိပစ္စ (န) [လူသရ+အဓိပတိ+ဇိ]
(၁) စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူဟူသော အကြီးအကဲ၏
အဖြစ်။ (တိ) (၂) စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူဟူသော
အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ရှိသော။ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်
အကြီးအကဲ ပြုလုပ်ခြင်း ရှိသော။ (၁)
တာသဟံ လူသရဇိပစ္စံ ကာရေမိ။ အံ၊ ၁၊
၅၂၆။ (တိ) (၂) မာတပိတရေ လူသရ-
ဇိပစ္စေ ရဇေ ပတိဋ္ဌာပေယျ။ အံ၊ ၁၊ ၆၄။
လူသရဇိပစ္စေ ရဇေတံ စက္ကဝတ္တိဇ္ဇေ သန္တာ-
ယော မာဟ၊ အံ၊ ၄၊ ၂၂။ လူသရိယာဇိပစ္စ-
နှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

လူသရနတ္တက (ကိ) [လူသရ+အနတ္တက]
အစိုးရသူ-စိုးပိုင်သူ-ဘုရင်မင်း-၏ ယလိသို့
လိုက်သောသူ။ လူသရနတ္တကော ဟိ
သောကော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၄။

လူသရဇာရာဇိက (တိ) [လူသရ+ဇာရာဇိက]
မင်း၏ အဖြစ်ရှိသော၊ မင်းဖြစ်မင်းဒက် သင့်
သောသူ။ လူသရဇာရာဇိက ပုရိသော လူသ-
ရဇာရာဇိကော ဗုဒ္ဓေါ သင်္ခလိကဗန္ဓနေန၊
မိ၊လိန္ဒ၊ ၁၅၁။

လူသရဇာတန (န) [လူသရ+အာပတန]
အစိုးရသော ဗြဟ္မာ-၏ နေရာ။ လူသ-
ရဇာတန ဝါ သုဒေဝါယတနန္တိအာသီသု

နိဝါသဌာန် အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။ အဘိဋ္ဌာ
၁။၁၇။ အဘိဋ္ဌာ ၂။၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။၁၁။
မဟာနိဋ္ဌ ၂၅။ လူတိဝုတ်ဋ္ဌ ၂၂။ သီလိ
သစ် ၁။၄၆။

လူ့သရုပ် (န) [(၁)လူ့သရုပ်+ကဏ္ဍ ၅။၃၇-၂၃၆။
(၂) လူ့သရုပ်+ကဏ္ဍ ၅။၃၇ (အဲ-
လွယ်-သံ)] အစိုးရသ- စိုးရီးအုပ်ချုပ်သူ -
အကြီးအကဲ-၏အဖြစ်။ (က) စိုးရီးအုပ်ချုပ်
ခြင်း။ အကြီးအကဲ ပြုလုပ်ခြင်း။ ပိုင်စိုးပိုင်နှင်း
ပြုလုပ်ခြင်း။ အမိန့်အာဏာ။ ဇာနည်။ (ခ)
ထူးခြားနန္တရ။ စည်းစိမ်ချမ်းသာ။ (ဂ)
ဝယ်ဘော် ငါးပါး။ (က) မာတုရက္ခတာ
နာမ မာတာ ရက္ခတိ ဂေါပတိ လူ့သရုပ်
ကာရေတိ ဝယ် ဝတ္တေတိ။ ဝိသု ၂၀၂။ ဝိဋ္ဌာ
၂။၁၄။ ပစ္စေသရက္ခ လူ့သရုပ်...သဗ္ဗမေ-
ဘေန လတ္တတိ။ ခုဒ္ဒက ၁၀။ လူ့သရုပ်ဘဝေါ
လူ့သရုပ်။ ခုဒ္ဒက ၁၅။ လူ့သရုပ်န ဝါ
(ပေတ ၁၅၅)တိဝေဝိသရုပ်န ဝါ မနုဿိ-
သရုပ်န ဝါ.. မနုဿိသရုပ်နာမက္ခေဝတ္တိ
အာဒိနံ ပုညိဒ္ဓိ။ ပေတ ၁၅။ မာရော
ကေသ္မိ ပစ္စေသေ အတ္တနော ပရိသာယ
လူ့သရုပ် ပသတ္တေန္တော ရဋ္ဌပဋ္ဌန္တ ဝါမရိက-
ရာပုဒတ္တာ ဝိယ ဝသတိတိ ဝါန္တိ။ မာရ ၁။
၃၅။ ယာဝ ဗြဟ္မသုဒ္ဓါကံ ကာယေန ဝယ်
ဝတ္တေတိ...အတ္တနာကာယေန ဝယ်လူ့သ-
ရုပ် ဝတ္တေတိ ပဋိသံဌာ ၁။၃၁၂။ သကဒိတ္တေ
လူ့သရုပ်နာမအတ္တနာ ဝိတ္တသ ဝသိဘာဝါ-
ပါနယေဝ။ သာရတ္ထ ၁။၃၁။ (နိဿယမုစ္စ-
နကော သိက္ခ)ယတ္ထ ကတ္တမိအတ္တနော လူ့သ-
ရုပ်န ဝသိတုံ လသတိ။ ဝိဋ္ဌာ ၃။၅၅။
(-အပါ ၁။၅၅။ ဝိဋ္ဌာ ၂။၁၆၃။ ဥဒါန ၄။
၂၃၁၄၂။ အပါ ၁။၃၄၁။ သံဋီ ၂။၂၇၂။)
(၁) ရခဋ္ဌ အာဏာ နေဝိသရုပ်။ သေရိ
၄၃။ လူ့သရုပ်န ယသော ဝိဘဝသဗ္ဗတ္တိ။
သေရိ ၄၃။ ကော ကိရ မဟာရာဇာ
ပစ္စန္တေ အာရက္ခံ ဖတော မဟာနဂရေ လူ့သ-

ရုပ် အနာဘဝန္တာ ဝသတိ။ အဘိဋ္ဌာ ၁။
၂၇။ ကိံ တံဒလိဒ္ဓေါန တေ မမ ပိတရာ
လူ့သရုပ် ဒိန္နံ ဝိဋ္ဌာ ၁။၁၃၃။ ကိံ ပနာယသ္မာ
ဒေဝါနမိန္ဒော ကမ္မကတော လူ့သရုပ် ပသတ္တာ-
တိအာဝိသု ဟိ လူ့သရုပ်န ဝိသတိ။ မာ ၁။
၁။၆။ လူ့သရုပ်န သေဝိဋ္ဌာနံ သေနာ-
ပတိဋ္ဌာနန္တိ ဝသိသု ဝိယ။ မာ ၁။၁၉၂။
ဘက္ခဝေ ဗာလသ နာမ သိပ္ပံ ဝါ လူ့သ-
ရုပ် ဝါ ဥပ္ပဋ္ဌမာနံ အနတ္တဿ ဥပ္ပဋ္ဌတိ။
ဓမ္မ ၄။၁။၃၂၆။ (-သံဋ္ဌာ ၁။၅၇။ အာ ၁။
၁၇၁။ အဘိဋ္ဌာ ၂။၉၉။ အဘိဋ္ဌာ ၃။၄၄။
ခုဒ္ဒက ၁။၄၄။ ဝေါဋ္ဌာ ၂။၃၇၂။) (ဂ) လူ့သ-
ရုပ်န (၁) (က) ကြည့်။

လူ့သရုပ် (န) [လူ့သရုပ်+ဌာန။ နောက်ပုဒ်
ကြေ] အစိုးရသရုပ်အဖြစ် - လွှမ်းမိုးအုပ်စိုး
ခြင်း-၏ ဖြစ်ရာ တရား (နိဗ္ဗာန်)။ သဗ္ဗ
လူ့သရုပ် (ဥဒါန ၉၇)နိ ယံ သဗ္ဗသစ်တ-
နိဗ္ဗာန် လူ့သရုပ်ဌာနတာယ လူ့သရုပ်နိ
လက္ခနာမံ နိဗ္ဗာန်... သဗ္ဗ သုခံ။ ဥဒါန ၄။
၁၄၃။

လူ့သရုပ်ကမ္မ (န) [လူ့သရုပ်+ကမ္မ] အစိုးရ
သရုပ်အဖြစ်ဟူသောအမှု၊ အကြီးအကဲပြုလုပ်
ခြင်း-စီမံခန့်ခွဲခြင်း- အမှု။ နာပိ တေရသသု
သမ္မတိသု ကေသမ္မတိဝသေနပိ လူ့သရုပ်-
ကမ္မ ကာတဒ္ဓံ။ ဝိဋ္ဌာ ၄။၉။ ဝိသက ၃၇၄။

လူ့သရုပ်ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ (ထိ) [လူ့သရုပ်+
ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ] အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်
အလိုရှိတိုင်းပြုလုပ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

လူ့သရုပ်ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ (ပ) [လူ့သ-
ရုပ်ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ+ဟေတု] စိတ်၌ အစိုးရ
အည်အဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိတိုင်း ပြုလုပ်ခြင်း
ဟူသောအကြောင်း။ မောဓိသတ္တော လူ့သ-
ရုပ်ကဏ္ဍကဏ္ဍကဏ္ဍ ဟေတု ဝိနိပါတ်
ဂစ္ဆတိ။ အဘိက ၄၅၀။ အဘိဋ္ဌာ ၃။၂၇၄။

လူသရိယေန ယထာဓိပေတဿ ကရကံ
လူသရိယကာမက-ရိကာ။ မူလဋီ၊ ၃။ ၁၁၅။
လူသရိ-ယန တိ ဝိတ္တိသရိ-ယန၊ န စေတော-
ဝသိဘာဝေနာတိ အတ္တော။ ကာမကာရိကံ
ယသိစ္စိတနိပ္ပါဒနံ၊ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၅၆။

လူသရိယကာရက (န) [လူသရိယ+ကာရက]
အစိုးရသညာအပြစ် - ရာထူးဂုဏ်သိရ် ငြည်စုံ
ခြင်း-ဟူသောအကြောင်း။ တံ ပန အတ္တ-
နော လူသရိယကာရကံ ဒါနံ ဝါရေသိ။ ဇော၊
၄။ ၃။ ၁၂၀။

လူသရိယဋ္ဌ (ပု) [လူသရိယ + အတ္တ] အစိုး
ရသညာအပြစ် ဟူသော အနက်သဘော။
အာဒ-စွသခါးတန လူသရိယဋ္ဌေနာပိ
တောနိ လူဒိယာနိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၁၂၃။

လူသရိယဋ္ဌာန (န) [လူသရိယ+ဋ္ဌာန] (ခ)
(က) အစိုးရသညာ ပြစ်ကြောင်း ပြစ်သော
ဝသိဘာဝါးပါ၏ တည်ရာဋ္ဌာန (မလ
သမာတ်)။ (ခ) အစိုးရသညာပြစ်ကြောင်း
ဝသိဘာဝါးပါ၏ အကြောင်းတရား (အရ-
ဟတ္တ-ဂ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်)။ (၂) အစိုးရသ-
ညာအပြစ် - လွမ်းမိုး အုပ်စိုးခြင်း-၏ ပြစ်ရာ
ဋ္ဌာန။ (က) နိဗ္ဗာန်။ (ခ) ရှ ခိုင်ခံ့သော
အာရုံ။ (၁) (က) လူသရိယဿ ပဝတ္တန-
တော မလသမာတ္တိ လူသရိယဋ္ဌာနန္တိ
ငုတ္တာ။ မူလဋီ၊ ၁။ ၄၈။ လူသရဿ ဘာဝေါ
လူသရိယံ၊ အာသုနသမာပဋ္ဌနာဒယော
ပဉ္စသိယော၊ တဿ ဋ္ဌာနံ ကာရကံ ဝါ
တဿ။ မရုဋီကာ (အတ္တတ္တိကတိကမာ-
တိကာ အဖွဲ့) (-ဥဒါန ၄။ ၃၃၉။) (ခ)
အရဟတ္တ၊ ဗာဓိမေန ဝါ တဿာတနံ
လူသရိယံ နိဗ္ဗတ္တံ တံ ဇနကနေဝ မဂ္ဂေနာ-
တံ တံ တေသံ လူသရိယဋ္ဌာနံ။ မူလဋီ၊ ၁။
၄၈။ (၂) (က) လူသရိယံ ငြည်။ (ခ)

လူသရိယဋ္ဌာန (မူလဋီ၊ ၂။ ၂၀၁)န္တိ လူသ-
ရိယပဝတ္တနဋ္ဌာနံ။ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၁။

လူသရိယတ္တိက (တိ) [လူသရိယ+အတ္တိက] အစိုး
ရသညာ အပြစ်-ရာထူး-ဌာနန္တရ- ကို အလိုရှိ
သောသူ။ လူသရိယတ္တိ-ကန ပန ဝုတ္တပ္ပ-
ကာရံ ဘာဝနာနဉ္စ ပရိဘဝနဉ္စ အကတော။
သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။

လူသရိယပရိဟာရ (ပု) [လူသရိယ+ပရိ-
ဟာရ] အစိုးရသညာ အပြစ်-ရာထူးဌာနန္တရ-
ကို ရခြင်း။ လူသရိယပရိဟာရံ အာသိသ-
မာနာ။ စူဠနိ၊ ၅။ ၂။

လူသရိယပရိယောသာန (တိ) [လူသရိယ+
ပရိယောသာန] အစိုးရသညာ အပြစ်ဟူသော
အဆုံးရှိသောသူ။ (က) အဘိသိက်သွန်း၍
မင်းအပြစ် တင်မြှောက်ခံရခြင်း ဟူသော-
လမ်းဆုံး-ရည်မှန်းချက် ပန်းတိုင်- ရှိသော၊
သူ (ဘုရင်မင်း)။ (ခ) အိမ်ထောင်ဦးစီး
ပြုလုပ်ရခြင်း-အိမ်မှုကိစ္စ၌ စိတ်တိုင်းကုစိုးမိုး
ခြယ်လှယ်ရခြင်း- ဟူသော အဆုံးစွန်ကိစ္စရှိ
သောသူ (မိန်းမ)။ (က) ခတ္တိယာ ခေါ်
ဗြာဟ္မဏ ဘောဂါဓိပ္ပိယာ လူသရိယပရိ-
ယောသာနာ။ အံ၊ ၂။ ၃၁၈။ လူသရိယပရိ-
ယောသာနာတိ ရဇ္ဇဘိသေကပရိယော-
သာနာ၊ အဘိသေကံ ဟိ ပတ္တာ တေ ပရိ-
ယောသာနပုတ္တာ နာမ ဟောန္တိ။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၁၉။ (ခ) လူတ္တိ ခေါ် ဗြာဟ္မဏ ပုရိသ-ဓိ
ပ္ပိယာ - လူသရိယပရိယောသာနာ။ အံ၊ ၂။
၃၁၉။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၀။)

လူသရိယပရိဟာရ (ပု) [လူသရိယ+ပရိဟာရ]
အစိုးရသညာ-လူကံထံအထက်တန်းစားပုဂ္ဂိုလ်-
တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ရွက်ဆောင်ခြင်း၊ အစိုး
ရသညာ-လူကံထံ-တို့၏ ကိုယ်လက်သုတ်ဆင်
ခြင်း ရေချိုးခြင်း အစဉ်အလာ။ မဟာန္တန
လူသရိယပရိဟာရေန နာယန္တဿ။ မာဠ၊
၃။ ၁၉၄။

လူသရိယပဝတ္တိ (တိ) [လူသရိယ+ပဝတ္တိ] အစိုးရသု အဖြစ်၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ဥစ္စာစည်းစိမ် ဂုဏ်သိရှိ ထူး၊ ဌာနန္တရ၏ဖြစ်ခြင်း။ ရဇောသန္တိကံ ဂတသ လူသရိယပဝတ္တိ ဝိယ။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။

လူသရိယဗျာဏ (န) [လူသရိယ + ဗျာဏ] လူသရိယဗျာဏ- (၁) အနက်နှင့် အနက်ကူး ရင်းကြည့် ။

လူသရိယလ (န) [လူသရိယ + လ] (၁) အစိုးရသု၏ အဖြစ်-အကြီးအကဲ ဖြစ်ခြင်း-ပိုင်စို ပိုင်နင်း ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း-ဟူသော စွမ်းစား။ (တိ) (၂) အစိုးရသု၏အဖြစ် ဟူသော စွမ်းအားရှိသော၊ သူ၊ (၁) နာဟံ ဗုဒ္ဓေါတိ လူသရိယလဒ္ဓ ဝေါဒိ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၄၁။ (-ပဒိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။ သတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၉။) (တိ) (၂) လူသရိယလော ဖုဒ္ဓာနာ။ အံ၊ ၃၊ ၅၇။

လူသရိယဘူမိ (တိ) [လူသရိယ+ဘူမိ] အစိုးရသု၏ဖြစ်ရာစာရ၊ အုပ်စိုးရာနယ်ယ။ ဝိသယောဘိ ပဝတ္တိဌာနံ လူသရိယဘူမိ။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆။

လူသရိယမတ္တာ (တိ) [လူသရိယ+မတ္တာ] (၁) အစိုးရသု၏ အဖြစ်- ထူး၊ ဌာနန္တရ ဩဒါအာဏာ- ဟူသော အဘိုးအဘာပမာဏ။ (၂) အစိုးရသု၏ ဖြစ်ကြောင်း ထူး၊ ဌာနန္တရ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ အဆောင်အယောင်။ လူသရိယမတ္တာယာ (ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၁) ကိ ဝ လူသရိယဗျာဏေနာတိ အတ္ထော၊ လူသရိယေန ဧဝံ ဝိတ္တံ၊ ပကဏေန စာဘိ ဧဝံ ဝါ အတ္ထော ဝဋ္ဋဗျော၊ ဥပဘောဂူပ ဂရဏာနိပိ ဟိလောကမတ္တာတိ ဝုစ္စန္တိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၇။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇။ ဥဘိန၊ ၄၊ ၃၇။)

လူသရိယမေ (ပ) [လူသရိယ+မေ] အစိုးရသု၏ အဖြစ် - ထူး၊ ဌာနန္တရ ဩဒါ

အာဏာ-ကိုစွဲ၍ မာန်ယစ်ခြင်း-ကိုစွဲ၍မာန်မာန် တက်ကြွခြင်း။ ထော ပန ခတ္တိယမာနေန လူသရိယမေပန မတ္တော ဟုတွား။ ဇာ၊ ၄၊ ၆၊ ၂၄၀။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၆။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၅။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၉။)

လူသရိယမေတ္တာ (တိ) [လူသရိယမေ+မတ္တာ] အစိုးရသု၏အဖြစ်- ထူး၊ ဌာနန္တရ၊ ဩဒါ အာဏာ-ကို စွဲ၍- မာန်ယစ်ခြင်းဖြင့် မာန်ယစ်သော- မာန်တက်ကြွသော၊ သူ။ ရည်ခတ္တိယာနံ မုဒ္ဓါသိတ္တာနံ လူသရိယမေမတ္တာနံ။ သံ၊ ၁၊ ၁၀၁။ (-ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၀။ ဇာ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၇၇။)

လူသရိယမဟတ္တာ (န) [လူသရိယ+မဟတ္တာ] အစိုးရသု၏ အဖြစ်-ထူး၊ အာဏာ စည်းစိမ်ဥစ္စာ-၏ ကြီးမားျားပြားသည့်၏ အဖြစ်။ လူသရိယမဟတ္တေန ပဋိလဘတိ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၁၅။

လူသရိယလိကံ (န) [လူသရိယ+လိကံ] ပိုင်စိုးပိုင်နင်း ပြုလုပ်ခြင်းဟူသော-အသွင်အပြင်-အမူအရာ-သဘော။ လူသရိယလိကံဝသေန ဂဟဏသမ္ပဝေတော။ ဝဇီ၊ ၃၊ ၃၄၇။

လူသရိယလိလာ (ဌာ) (တိ) [လူသရိယ+လိလာ (ဌာ)] အစိုးရသု၏ ဖြစ်ကြောင်း ထူး၊ စည်းစိမ်ဖြင့် တင့်တယ် စံပယ်ခြင်း။ အယ် ပန အတ္တနော လူသရိယလိလာ (ဌာ)ယ ပုစ္ဆတိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၇။ လူသရိယလိဋ္ဌာယာတိ လူသရိယလိလာသေန။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆။

လူသရိယလုဒ္ဒ (တိ) [လူသရိယ+လုဒ္ဒ] အစိုးရသု၏ ဖြစ်ကြောင်း- ထူး၊ အာဏာ-တန်ခိုး-၌ တပ်မက်သော၊ သူ။ န န လူသရိယလုဒ္ဓါ ပုဏ္ဏဟိတော ပရိတ္တာကံ ကာဘူသက္ခံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၀။

ဣန္ဒရိယဝိဘဝ (ပု) [ဣန္ဒရိယ+ ဝိဘဝ]
 အစိုးရသု၏ ပြစ်ကြောင်း စည်းစိမ် ဥစ္စာ။
 မဟတာ ခုဇာနုဘာဝေန ပရမေန ဣန္ဒာ-
 ရိယဘိဘဝေန အာဂန္တုပိ။ သံဌာ၊ သုဇ္ဈ-
 ရညာ အပ္ပာကံ ဌာနန္တရိ ဒိန္နံ၊ ဣန္ဒရိယ-
 ဝိဘဝေါ ဒိန္နန္တံ။ အဘိဌ၊ ၁၂၅၆၊ အေ၊ ၂၊ ၂၇။

ဣဿရိယဝိလာသ (ပု) [ဣဿရိယ+ဝိလာသ]
ဣဿရိယဝိလာသ-နှင့် ဆနက်တု၊ ၎င်းကြည့်။

ဣန္ဒရိယဝိသေသ (ပု) [ဣန္ဒာရိယ+ဝိသေသ]
အစိုးရသုတ်၊ ပြစ်ကြောင်း၊ အထူးအာဏာ
ဥစ္စာစည်းဝပ် ဂုဏ်သိရအထူး။န စ ဣန္ဒာရိယ-
ဝိသေသ၊ ဝိသန္တိ။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂။

ဣသရိယဝေါသဂ္ဂ (ပု) [ဣသရိယ+ဝေါသဂ္ဂ]
 အစိုးရသုခအဖြစ်-အိမ်မှုကိစ္စ၌ စိတ်တိုင်းကျ
 စိုးမိုးခြင်းလှယ်နိုင်ခွင့် အာဏာ-ကို ပေး
 အပ်ခြင်း။ ဣသရိယဝေါသဂ္ဂနာ (ဒီ၊ ၃။
 ၁၅၇) ကိစ္စ၌ ယဟိမနာသဘာသဝိသမ္ဘိ
 အာဘုကလဘိတော ဘတ္တံ ဝိစာရေတုံ အလ-
 ဘာနာ ကုဇ္ဈန္တိ၊ ကဋ္ဌဇ္ဈံ ဟတ္ထေ ဌပေတော
 တဝ ရုစိယာ ကဏေဟိတ်ဘတ္တဝေဟေ ဝိသ-
 ဌေ သဗ္ဗံ ဣသရိယံ ဝိသဋ္ဌံ နာမ ဟောတိ၊
 ဧဝံ ကဿနောတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၈။
 (-ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၉။)

ဣဿရိယသံဝတ္တနိယ (တိ) [ဣဿရိယ+သံ-
ဝတ္တနိယ] အစိုးရ ဗုဒ္ဓ အဖြစ်-စည်းစိမ်ဥစ္စာ
ပေါများမှု-ကို ပြင်စေတတ်သော ဣဿရိယ-
သံဝတ္တနိယ ကမ္မ အာဝိဇ္ဇသံဝတ္တနိယ ကမ္မ။
အဘိဓက။ ၂၆၄။ ဣဿရိယသံဝတ္တနိယန္တိ ဧတ္ထ
ဣဿရိယနာမ ဗဟုခနတာ။ အဘိဓက။ ၂၀၁။

ဣသရိယသဒ္ဓိသ (တိ) [ဣသရိယ + သဒ္ဓိသ]
 အစိုးရသဘာဝ အဖြစ်နှင့်တူသော။ ရာဇုန်
 ဣသရိယသဒ္ဓိသဟု မဟုတ်ဘဲ ဣသရိယ-
 မက္ခာဟု သမုဒ္ဓါကတော။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၅။
 မဟာနိဋ္ဌ၊ ၄၀၀။

ဣန္ဒာရိယသမ္ပတ္တ (တိ) [ဣန္ဒာရိယ+သမ္ပတ္တ]
 ထစိုးရသနဲ့ အပြစ်-ဥစ္စာစပါး ရွေ့ငွေတို့နှင့်
 ပြည့်စုံခြင်း-သို့ရောက်သော၊ သူ။ ဧတ္တိယောပိ
 အဿ ဣန္ဒာရိယသမ္ပတ္တဿ ပုဗ္ဗုဒ္ဓာယိ အဿ။
 မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁။ အဿာတိ သမိဒ္ဓနောဝိ-
 ပတ္တဿ၊ ဧကေနာဟ “ဣန္ဒာရိယသမ္ပတ္တဿာ”-
 တိ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁။

ဣသရိယသမ္ဘတ္တိ (ထိ) [ဣသရိယ+သမ္ဘတ္တိ]
အစိုးရသည်၏ အခြေ-ရာထူးဂုဏ်သိရုံ ဧည့်
စံပ် ဥစ္စာ တန်ခိုးအာဏာ-၏ ပြည့်စုံခြင်း။
ရာဇတီ အတ္တနော ဣသရိယသမ္ဘတ္တိယာ
စတုဟိ သင်္ဂဟဝတ္ထုဟိ မဟာဇနံ ရခေတိ
ဝေဇတိတံ ရာဇာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၊၂၃။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၆၊၂၅၆။ အဘိဋ္ဌ၊ဝ၊၊၁၆၄။ ထေရ်၊ဋ္ဌ၊၂။
၆၃။ သာရတ္ထ၊၃။၃၂ ။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၆၈။)

ဣဿရိယသမ္ပဒါ (ထိ) [ဣဿရိယ + သမ္ပဒါ]
 အစိုးရသုတ် အပြုနှင့်-စည်းစိမ်ဥစ္စာတန်ခိုး
 အာဏာ၊ အခြံအရံတို့နှင့်-ပြည့်စုံခြင်း။ ဣဿ-
 ရိယသမ္ပဒါ နာမ မဟာဝိဘဝတာ မဇ္ဈ-
 သက္ခတာ၊ မဟာပရိဝါသတာ စ။ သိ၊ ဂုံ၊ သင်၊
 သာဝဂ။

လူ့ဆုရိယသဒ္ဓါ (န) [လူ့ဆုရိယ+သုဒ္ဓါ] အစိုးရ
သတ် ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောချမ်းသာ၊ အစိုး
ရခြင်း ချမ်းသာ။ လူ့ဆုရိယသုဒ္ဓါ အာဇီဝဗုဒ္ဓ-
သုဒ္ဓါ၊ အဘိဓမ္မာ၊ ၁၆၀။ သော လူ့ဆုရိယဓာရတ-
နယံ ဘောဂသုဒ္ဓါမနုဘဝတံ၊ သေသေဟိ
လူ့ဆုရိယသုဒ္ဓါ၊ ဒီးဌာ၊ ၂၂၃။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂၊ ၁၇၁။ (-သိဋ္ဌိသတ်၊ ၂၊ ၂၃၉။)

ဣသရိယသုတ္တ (န) [ဣသရိယ+သုတ္တ] ဣသရိယသုတ်။ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-၅၀၀၀၀သံယုတ်၊ ၇ သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၄၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၄။

ဣဿရိယာဓိပ (တိ) [ဣဿရိယ+အာဓိပတိ]
အစိုးရသူ၏အပြစ်, အကြီးအကဲ၏ အပြစ်

အံ၊ နီ၊ ၂။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ နီ၊ ၁။ ၁၂။ ဓာနီ၊
နီ၊ ၁၆။)

လူ့သဘာဝ (န) [လူ့သဘာဝ] လူ့သ
ကို - ပြုခြင်း - ဖြစ်စေခြင်း၊ သူ့ကို
တိုးတက် ကြီးပွားနေသည်ကို မခံနိုင်ခြင်း
မနာလိုခြင်း။ လူ့သဘာဝကောင်းသောကိ
လင်္ကာတို့အကျဉ်းကို စာသောနာ၊ မူလဒီ၊ ၁။
၁၇။ လူ့သဘာဝနည်းကြည့်။

လူ့သဘာဝ (ပ) [(၁) လူ့သဘာဝ+ကု+က။
(၂) လူ့သဘာဝ+ကု+က။ (က) လူ့သ
ကို-ပြုခြင်း - ဖြစ်စေခြင်း၊ ကြံ့စွမ်းခြင်း၊
မနာလိုခြင်း။ (ခ) လူ့သဘာဝ-အရင်းအစ
-သဘာဝ၊ ကြံ့စွမ်းခြင်း - မနာလိုခြင်း -
သဘာဝ၊ လူ့သဘာဝ-ကြည့်။

လူ့သဘာဝ (ပ) [လူ့သဘာဝ+ကု+က။ လူ့သ
-ကြံ့စွမ်းခြင်း - ကုသော အကျင့်၊ န ဓာသိ
သောတ္တိ တတ္ထာရုံ၊ လူ့သဘာဝရော (လူ့သ
စာရောသိ။ လူ့သဘာဝရော(လူ့သဘာဝ)စာရောသိ။
အံ၊ ၂။ ၂၃။ လူ့သဘာဝ-လည်း ကြည့်။

လူ့သဘာဝ (ပ) [လူ့သဘာဝ+မေ့] ကြံ့စွမ်းခြင်း-
မနာလိုခြင်း-သဘာဝတရား၊ လူ့သဘာဝတရား၊
တရား ကာမရသံ ဥတု၊ လူ့သဘာဝ
အသေသံ၊ ဇာ၊ ၁။ ၃၄၅။ ဇာ၊ ၄၄၄။

လူ့သဘာဝ (ပ) [လူ့သဘာဝ+နီ+နီ] လူ့သ
ကို-ညွှန်ပြ-ဝေခွဲ-ရာ စကားရပ်၊ လူ့သ
နီ+နီ ... ပရသမ္ပတ္တိသိယနလက္ခဏာ
လူ့သဘာဝ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၄။

လူ့သဘာဝ (ပ) [လူ့သဘာဝ+နီ+နီ] လူ့သ
-ကြံ့စွမ်း-မနာလို-၏ ချုပ်ခြင်း၊ လူ့သ
နီ+နီစာ မစ္ဆရိယနီ+နီစာ၊ နေတ္တိ၊ ၂။

လူ့သဘာဝ (ဘိ) [လူ့သဘာဝ+အပကတ] လူ့သ
သည်-ကြံ့စွမ်းသည်-မနာလိုခြင်းသည်-
(ပင်ကိုယ်စိတ် ကောင်းမှု) ကင်းကွာသော

ပြုစဉ်သော-လွှမ်းမိုးမိမိအပ်သော၊ ကြံ့စွမ်း
-မနာလို- လွှမ်းမိုးမှု ပြုစုစွာ ဖြစ်ပွား
လျက်ရှိသောသူ၊ သာ လူ့သဘာဝတရား
အပတ္တိ အင်္ဂါ ရကဋ္ဌာဟာန ဩစိရိ၊ ဝိ၊ ၁။
၁၄၇။ သံ၊ ၁။ ၄၇။ ဝိ၊ ၄၇။ ၂။ ၁၁၀။ သံ၊ ၄၇။
၂။ ၂၃။ လူ့သဘာဝ (နီ၊ ၂။ ၂၃)ကို
လူ့သဘာဝ အပကတ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၀၄။
အတ္တ၊ ဝိ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ (-မိလိန္ဒ၊ ၁၇၇။
ဝိ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ သံ၊ ၄၇။ ၂။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။
ပရိသံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ ဓမ္မ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ ဥဒါ၊ ၄၇။
ဇာ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ လူ့သဘာဝ၊ ကု၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။
၂။ ၂၃။ ပေက၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ ထေရီ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ အပ၊
၄၇။ ၂။ ၂၃။ သာ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ သာ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။
သိ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။)

လူ့သဘာဝ (ထိ) [လူ့သဘာဝ+အပကတ+
စိတ္တ+တ] လူ့သဘာဝလွှမ်းမိုးအပ်သော
စိတ်သို့သက်ရောက်မှု၊ ဝိလောကဇ္ဇော ဝိစရ
တိကို လူ့သဘာဝစိတ္တကဿ၊ သံ၊ ၄၇။
၂။ ၂၃။

လူ့သဘာဝ (န) [လူ့သဘာဝ+ပရိယုဋ္ဌာန] လူ့သ
သဘာဝ-ထက်ဝန်းကျင်မှ လွှမ်းမိုးတည်
နေခြင်း-နိုင်စွမ်းခြင်း။ လူ့သဘာဝပရိယုဋ္ဌာန
ခေါ် ပန တထာဂတဗုဒ္ဓဝိတေ ဓမ္မနယေ
ပရိယုဋ္ဌာန၊ အံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။

လူ့သဘာဝ (ကိ) [လူ့သဘာဝ+ပရိယုဋ္ဌာန] လူ့သ
သဘာဝ-ထက်ဝန်းကျင်မှ လွှမ်းမိုးတည်
အပ်သော၊ မဇ္ဈိမသမ္မာသိယနလက္ခဏာ
တေ၊ စေကသ အာရုံ တဇ္ဈာသတိ။
သံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။ သံ၊ ၄၇။ ၂။ ၂၃။

လူ့သဘာဝ (န) [လူ့သဘာဝ+ပဟာန] လူ့သ
ကိုပယ်ခြင်း၊ လူ့သဘာဝပဟာန မစ္ဆရိယပဟာ
န၊ နေတ္တိ၊ ၂။

လူ့သဘာဝ (တိ) [လူ့သဘာဝ+အဘိဋ္ဌာန] လူ့သ
သဘာဝလွှမ်းမိုးနိုင်စွမ်းအပ်သောသူ။

န လူ့အသံ ဟောတိ။ န လူ့အသံတူ-
တော။ ဝိ၊ ၅၊ ၃၄၃။ တံ နိဿယ လူ့အသံ-
တူတာ အညမည် ယဟိတော လောဟိတံ နိ-
ဝိယ ပဝတ္ထယိ သု။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၂။

လူ့အသံ (ပ) [ဥသု+အသံ] လေး
မြား သေနတ် အပစ်လေ့ကျင့်ခြင်း။ (ဇာန်၊
သု၊ သစ်) လူ့အသံသေ ပျံ့ပါးနံ။
ဇာန်၊ ၈၀။ လူ့အသံသေ သဗ္ဗသံသေ။
ဇာန်၊ ၈၀။

လူ့အသံ (န) [လူ့အသံ+မစ္ဆရိယ+ဗေ] လူ့အသံ
လူ့အသံမစ္ဆရိယ၏ အကျိုး။ မနာလို ခြေ
ခြင်းနှင့် ဝန်တို လျှို့ဝှက်ခြင်း၏ အကျိုး။
လူ့အသံမစ္ဆရိယလံ အနာဂတိန္ဒြေ-ဗဟု-
တေ ရသညာ နိဝဿေန္တော။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။
၁၇၃။ ပေတ၊ ၄၊ ၂၃။

လူ့အသံ (တိ) [လူ့အသံ+မန+က] လူ့အသံ
နှင့် ယှဉ်သော စိတ်ရှိသောသူ။ လူ့ မာ-
ဏဝ ကေစွာ လူ့ဝိ ဝါ ပုရိသော ဝါ လူ့အသံ-
မနကော ဟောတိ။ မ၊ ၃၊ ၂၊ ၆။ လူ့အသံ-
မနကောတိ လူ့အသံသမ္ပယုတ္တစိတ္တော။ မ၊ ၄၊
၄၊ ၁၀၀။ လူ့အသံ မနော တေဿတိ
လူ့အသံမနကော။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၇၆။ (-ဓမ္မ၊ ၄၊
၂၊ ၂၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၃။)

လူ့အသံ (တိ) [လူ့အသံ+သမ္ပယုတ္တ+မန+
က] လူ့အသံနှင့် ယှဉ်တူသော စိတ်ရှိသော
သူ။ လူ့အသံမနက(အံ၊ ၁၊ ၅၂၄)တိ လူ့အသံ
သမ္ပယုတ္တစိတ္တော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၂။

လူ့အသံ (န) [လူ့အသံ+မလ] လူ့အသံ
ဟူသော အညစ်အကြေး။ လူ့အသံမလဉာဏ
ယဟိနံ ဟောတိ။ အံ၊ ၁၊ ၁၀၄။

လူ့အသံ (န၊ တိ) [(၁) လူ့အသံ+အ-
ယန။ (၂) လူ့အသံ+အယ+ယ] (၁)
လူ့အသံ-ဖြစ်ခြင်း- ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာ။

(၂) လူ့အသံ- ခြေခြင်းကို- ခြေခြင်း။
လူ့အသံသေသေန လူ့အသံ လူ့အသံသေ
လူ့အသံနာ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၀၄။ လူ့အသံ-
ယနာ လူ့အသံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၀၀။ ယံ ပရ-
သမ္ပန္နိယ လူ့အသံသေ သာ လူ့အသံ
သေသေန အာဟ "လူ့အသံနာ လူ့အသံ-
တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၂။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၇၉။)
လူ့အသံ-လည်း ကြည့်။

လူ့အသံလက္ခဏ (တိ) [လူ့အသံနာ+
လက္ခဏ] ခြေခြင်း လက္ခဏာရှိသော။
ပရသ သက္ကာရာဝိနိ လူ့အသံ လက္ခဏာယ
လူ့အသံ သမန္နာဂတော။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀၇။

လူ့အသံ (န) [လူ့အသံ+အယိတ+တ္တ]
လူ့အသံ-ခြေခြင်း-မြှင့် ဖြစ်တတ်သောသူ၏
အဖြစ်။ ခြေခြင်း-မနာလို- တတ်သော သူ၏
အဖြစ်။ ခြေခြင်း။ မနာလိုခြင်း။ လူ့အသံ-
ယိတဘဝေါ လူ့အသံတိ။ အံ၊ ၄၊
၁၊ ၄၀၄။ လူ့အသံ-လည်း ကြည့်။

လူ့အသံ (ပ) [လူ့အသံ+အယိတ+
ဘာ] လူ့အသံတိနှင့် အနက်တူ။ ၎င်း
ကြည့်။

လူ့အသံ (တိ) [လူ့အသံ+အဝတိတ္တ]
ခြေခြင်း-မနာလိုခြင်း-သည့် သက်ရောက်
စွက်အပ်သော။ လူ့အသံတိတ္တာ မရက်
ဥပေသိ။ ဇာ၊ ၁၊ ၃၉၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၅၊ ၁၀၂။

လူ့အသံ (ပ) [လူ့အသံ+ဝါဒ] ခြေခြင်း-
မနာလို-မြှင့် ပြောဆိုခြင်း။ ခြေခြင်းကား။
န ဇာ၊ ၁၊ ၃၉၇။ လူ့အသံဝါဒေန
ရောယယေ။ အံ၊ ၃၊ ၉၄၊ ၉၆။ လူ့အသံစာရ-
လည်း ကြည့်။

လူ့အသံ (ပ၊ န) [ဥသု+အသံ(အသံ)+က။
ဥသု အသံတိ ဝိသုတိ။ ကမ္မနိ၊ တော ဥသံ။
ဇာန်၊ ၄၊ ၃၇၈။ အသု သေပေ။ ဥသု အသံ
ဝိပတိတိ လူ့အသံသော။ နေဂ္ဂ၊ ၁၀။ နိတိ။

ဇာတု။ ၂၃၉။ (ဣဗ္ဗာသ-သံ) (ပု) (၁) လေးသမားလေးဆရာ။ (ပု) (န) (၂) လေး။ (ပု) (၁) အာယသ္မာ ဥပါယ် ဣဿာသော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၃။ ဣဿာသော ဟောတိတိ ဂိဟိကာလေ ဓနုဂ္ဂဟာစရိယော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ ဥသု သရံ အသတိ (အသတိ) ခိပတိတိ ဣဿာသော ဓနသိပ္ပကုသလောတိ အာဟ “ဓနုဂ္ဂဟာစရိယော”-တိ သာရတ္ထု၊ ၃။ ၈၃။ သေယျဏာပိ ဘိက္ခုဝေ ဣဿာသော ဝါ ဣဿာသန္ဓေဝါသိ ဝါ... ယောက္ခံ ကရိတု။ အံ၊ ၃။ ၂၂၀။ (-မ၊ ၃။ ၅၃။ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၂။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၂၂၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၁၄။ ဝိပတိ၊ ၂။ ၄၅။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၁။ ၁၆၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၀။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၅။) (ပု) (န) (၂) ဣဿာသော ဓန ကောဇတ္ထံ ဇာန်၊ ၃။ ၈။ (၁) (၂) ဇာပေတိယာသမုသု ဓနာ ဣဿာသော ဝေပကမိ ဓ။ ဇာန်၊ ၉၂။ (-ပါစိတိ၊ ယော၊ ၁၀၅-၆။)

ဣဿာသယောဇန = ဣဿာသညောဇန (န) [ဣဿာ+သံယောဇန] ဣဿာ ဟူသော-သံယောဇန- နှောင်ဖွဲ့ကြောင်း- တရား။ ကတမာနိ ဒသ သံယောဇနာနိ... ဣဿာသံယောဇနံ မစ္စရိယသံယောဇနံ အဝိဇ္ဇာသံယောဇနံ၊ အဘိ၊ ၈။ ၄၁၅။ ဒသ သညောဇနာနိ... ဣဿာသညောဇနံ မစ္စရိယသညောဇနံ၊ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၄။ (-အံ၊ ၂။ ၄၀၁။ အဘိ၊ ၈။ ၂၂၆။ ပရိသံ၊ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၂။)

ဣဿာသကမ္မ (န) [ဣဿာသ+ကမ္မ] လေးသမားတို့၏ - အမ္မ-လုပ်ငန်း။ ဣဿတ္ထိ-ကြည့်။

ဣဿာသန္ဓေဝါသိ (တိ) [ဣဿာသ+အန္ဓေ-ဝါသိ] လေးသမား - လေးဆရာ-၏တပည့်။ ဣဿာသ- ကြည့်။

ဣဿာသသိပ္ပ (န) [ဣဿာသ+သိပ္ပ] လေးသမားတို့၏ အတတ်၊ လေးအတတ်။ ဓနသိပ္ပန္တိ ဣဿာသသိပ္ပံ၊ ယော ဓနဗ္ဗေဇောတိ ဝုစ္စတိ။ ဥပါနု၊ ၄။ ၁၈၇။ ဣဿာသသိပ္ပ အသဒိသော ဟုတု။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၇၉။

ဣဿာသာစရိယ (ပု) [ဣဿာသ+အာစရိယ] လေးသမားဟူသောဆရာ၊ လေးသမားတို့၏ ဆရာ။ ဣဿာသာစရိယ-နံ ဂါဝိသု ကတံ ဓနသက္ကဏံ၊ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၄။

ဣဿာသိ (တိ) [(၁) ဣဿာသ+ဣ၊ (၂) ဥသု+အသု+ဏိ။] လေးရိုသော၊ လေးကို ကိုင်စွဲသောသူ၊ လေးသမား။ ဣဿာသိ-နော ကတဟတ္ထာပိ ဝိ၊ ၃။ ဇာ၊ ၁။ ၃၅၄။ ဣဿာသိနောတိ ဣဿာသာ ဓနုဂ္ဂဟာ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၀၂။

ဣဿိတ (တိ) [ဣဿာ+ဣတ] လွန်စွာမြစ်သော- ဣဿာ - ငြူစုမှု - ရှိသော သူ။ သာဣဿိတာ ခုက္ခိတာ စသို့ လုဒ္ဓ။ ဇာ၊ ၁။ ၃၇၂။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၄၄။

ဣဿကိတာ (တိ) [ဣဿကိ+တာ] ဣဿာ-ငြူစုခြင်း-မနာလိုခြင်း-ရှိသည်၏တပြစ်။ ဣဿကိတာယ ပရသမ္ပတ္တိ န သဟတိ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၁။

ဣဿကိ (တိ) [(၁) ဣဿာ+ဥကိ။ ဣဿာ အသ အတ္တတိ ဣဿကိ-ဥကိ။ မောဂ်၊ ၄။ ၁၂။ (၂) ဣဿာ+ဥကိ။ ဣဿန္တိတိ ဣဿကိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၄၄။ ထံ-၌ ဣဿကိနိ။] (၁) ဣဿာ- ငြူစုခြင်း-မနာလိုခြင်း- ရှိသော သူတပါးတို့၏ ကြီးပါးတို့ တကဲပြည့်စုံ-နမ္မကို မနာလိုသော သူ။ (၂) ငြူစုတတ်-မနာလိုတတ်-သော သူ။ မေတ္တိ ဟောတိ ပဌာသိ

။ပ။ လူ့ဆုကံ ဟောတိ မဇ္ဈိမံ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ မာသုဒ္ဓိံ
 မာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ မာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ လူ့ဆုကံတိ ပရ-
 လာဘသက္ကာရာဒိနိ (၆နိ၊ ဝိသု) လူ့ဆုကံ-
 (ဥသုယန) လက္ခဏာယ လူ့ဆုကံယ သမန္တာ-
 ဂတော။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။ မာသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 သာသုတ္တုပုဒ္ဓိံ ၂၂။ လူ့ဆုကံ ပရသုတ္တံ န
 သမာဓိတိ လူ့ဆုကံ။ သာသုတ္တု ၂၂ ၂၂။
 လူ့ဆုကံနိ(သံ ၂၂ ၂၂)တိ လူ့ဆုကံယ သမ-
 န္တကတော။ မာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ (မာသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂)
 သံ ၂၂ ၂၂။ သံ ၂၂ ၂၂။ သံ ၂၂ ၂၂။
 မဇ္ဈိမံ ၂၂။ ပေတသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ထေရသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 ၁၉။ ပဋိသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။ မဇ္ဈိမံ ၂၂ ၂၂။
 ဟောနိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ပေတသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။ ထေရသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။
 ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။ သံ ၂၂ ၂၂။)

လူ့ဆုကံသုတ္တ (န) [လူ့ဆုကံ+သုတ္တ] လူ့ဆု-
 ကံသုတ်။ သံသုတ္တနိကာယ။ သမ္ဘုဒ္ဓိယတနဝဂ္ဂ
 သံသုတ္တ ၂၂။ န-သုတ်။ ၁-ဝဂ္ဂ။ ၇-သုတ်။
 သံ ၂၂ ၂၂။

လူ့ဆုကံ (န) [လူ့ဆုကံ-ကို လူ့ဆုကံ]
 လူ့ဆုကံယနိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ လူ့ဆုကံ(လူ့ဆုကံ
 C.P.D.) ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ထေရသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 ကာရယိသုတ် လူ့ဆုကံ။ (လူ့ဆုကံ
 C.P.D.) သမာသုတ္တု ၂၂။ လူ့ဆုကံ(လူ့ဆုကံ
 C.P.D.) ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 လူ့ဆုကံ (လူ့ဆုကံ?) ကာရယိသုတ်။ သမာ
 ၂၂ ၂၂။

လူ့ (ဗျ) [(၁) လူ့+ဟ။ ကုဋ် ၂၂ ၂၂။
 ၂၂ ၂၂။ မေ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ (၂) လူ့+ဟ။
 နိသိ။ သုတ္တ ၂၂ ၂၂။] ဤ-၂။ ဤ
 သာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ တသုတ်ဟ တေ
 ကာယပ ဝေ သိက္ခိတံ။ သံ ၂၂ ၂၂။ ဝိ
 သုဒ္ဓိံ ၂၂။ တသုတ်ဟတိ တသုတ် လူ့ဆု
 ဝတ္တိ ဟောတိ... တိကာရဟကရာ နိပါတာ။

လူ့ဟတိ ဝါ လူ့သိ။ သာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ တကာရော
 ပာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ သာသုဒ္ဓိံ ၂၂။ သာသုဒ္ဓိံ ၂၂။
 ၂၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ သုတ္တ ၂၂ ၂၂။ သုတ္တ ၂၂ ၂၂။
 ၂၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ သံ ၂၂ ၂၂။
 ၂၂။ မာသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။ သံ ၂၂ ၂၂။)

လူ့ဆုကံ (တိ) [လူ့ဆုကံ (=လူ့ဆု+သု+အ)
 +က] ဤ-၂။ ဤ-၂။ က-မာသုဒ္ဓိံ- တည်နေ
 သော။ ဤ-၂။ က-မာသုဒ္ဓိံ- တည်နေ
 သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

လူ့ဆုကံနိသုဒ္ဓိံ (တိ) [လူ့ဆုကံ+နိသုဒ္ဓိံ-
 နိက] ဤ-၂။ က-မာသုဒ္ဓိံ- ဤ-၂။ နိက-
 -၂။ တည်နေလျက် လောကီသုဒ္ဓိံ မဇ္ဈိမံ
 သူ။ လူ့ဆုကံ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ သေ တာပနာ
 လူ့ဆုကံနိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ လူ့ဆု
 ကံသုတ်။ အဘိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ မူလသုဒ္ဓိံ ၂၂ ၂၂။

လူ (ဇ) ဟလောကီကံ (တိ) [လူ့ဆု+
 လောကီ+ကံ။ လူ့ဆုလောကီကံ ဇာတ်
 လူ့ဆုလောကီကံ။ ဇာတ် ၂၂။] ယခု
 မျက်မှောက်၌ဖြစ်သော။ ယခု ၂၂။ တွေ့ကြုံ
 ခံစားရသော (အကျိုး)။ သုရိတ် အထော
 ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ လူ့ဆုလောကီကံ။ ဇာတ် ၂၂။

ဤ- ဤ-အက္ခရာ၊ ဤ-သု။ လောကီ
 တလုံးသော အက္ခရာ၊ ရှစ်လုံးသော သုရိတ်
 တင် လောကီ-မြက်-အာသောကီအရပ်၌
 ဖြစ်သော (တာသုဒ္ဓိံ)- ဝိသုဒ္ဓိံ အ- ဖြင့်
 ဝိသုဒ္ဓိံ ၂၂။ (ဝိသု)- နိဂ္ဂဟိတ်-တပါး
 သုံးဆယ့်နှစ်လုံး သာ ဗျည်းတို့၏ မှီရာဖြစ်
 သော (နိသုယ) - အက္ခရာ-သု။

ဤ- (၁) ဤ-သတ်။ (၂) ဤ-ဟုတ်။
 (၃) ဤ-သတ်။ (၄) ဤ-အင်္ဂါ။ (၅)
 အခြား အက္ခရာတို့မှ ဖြေ ငါးပါးသော ဤ။
 (အာသော-ဤ)။ (၁) ဤ-ဝတ်သတ်
 တူ နိဂ္ဂဟိတ်-ဖြစ်လျှင် နှစ်ဆက်လုံးချင်ခြင်း=
 ကန္တိ၊ ပျံ့နှံ့ခြင်း=ဗျည်း၊ ကိရိယာဗျည်း=

ပဇန၊ ပဏိယခြင်း=၁၁၂၊ စားခြင်း=၁၁၃
 အနက်၌ ပြစ်၏။ ဘုခါဒိဂိုဏ်း၊ ဒီဒီဂိုဏ်း
 တို့၌ ခံလျှင် သွားခြင်း=ဂတိ အနက်၌ ပြစ်
 ၏။ ဘုံကန္တိ ဗျာပိ ပဇန၊ သေ ခါဒေ၊ ဘု
 ဂဘေ။ ဓာတုဘူသကံ။ ၂၅ (ဂါထာ)။ (၂)
 ဤ စွမ်း၊ ၎င်း ဤ-စွယ်သည် (၁)
 ဣတ္ထိလိင်အဖြစ် ထင်ရှားစေရန် သက်သာ
 သော ဣတ္ထိ-ဇာတက ဤ-ပစ္စည်း၊ (၁)
 တာသတ္ထိ (ထို အရာရှိ၏ ဟု-သား) အနက်၌
 သက်စပ်သော တဦးတည်း-ပစ္စည်း၊ (ဂ)
 တေန ကတ (ထိုသူသည် ပြုအပ်၏ ဟု-သား)
 အနက်၌ သက်အပ်သော တဦးတည်း-ပစ္စည်း၊
 (ဃ) သင်္ချာပုရက (သင်္ချာသံပြည့်ကြောင်း
 ဟု-သော) အနက်၌ သက်အပ်သော တဦးတည်း
 ဤ-ပစ္စည်း၊ (င) ရွှေသိင်္ဂါး၌ သက်အပ်
 သော ဝိကုဏ အာချာတ် ဤ-ပစ္စည်းဟု
 ငါးမျိုး ခွေရသည်။ ဥပမာရန် ပုံစံသို့ကား
 (က) နဂါး၊ မဟာ၊ ကုမာရီ၊ ကစွည်း=၂၄၈။
 နီတိ၊ သုတ္တ။ ၄၆၇။ (ခ) ဒဏ္ဍိကစွည်း=၂၄၈။
 ရွှေ နှာ-၂၄၉။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၇၉၈။ (ဂ)
 ဝါရုဏ်၊ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၈၁၁။ (ဃ) ဧကသမိ၊
 ကစွည်း=၂၄၉။ ရွှေ နှာ-၂၄၈။ နီတိ၊ သုတ္တ။
 ၈၁၅။ (င) ရွှေ နီတိ၊ ကစွည်း=၄၄၆။ ရွှေ နှာ-
 ၃၀၇။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၂၇။ (စ) ဤ ဝိဘတ်၊
 ဓာတ်တို့၌ စီရင်အပ်သော ဤ-ဝိဘတ်၊ အဇ္ဈ
 တနီဝိဘတ်၊ ပရသုပ္ပ၊ ပဌမ-ရိပ်၊ နာမ-
 ယောဂ၊ ကေတုပြစ်သော အချာတ်၊ ဤ-
 ဝိဘတ်၊ ကစွည်း=၄၂၈။ ရွှေ နှာ-၂၄၈။ နီတိ၊
 သုတ္တ။ ၉၀၁။ (ဇ) ဤ အာရုံ၊ လာသော
 ဤ။ (က) ယ-ပစ္စည်းကြောင့်လာသော ဤ။
 ကရိမတေ၊ ကစွည်း=၄၄၂။ ရွှေ နှာ-၂၄၇။
 နီတိ၊ သုတ္တ။ ၉၂၂။ (ခ) တိ-ဝိဘတ်ကြား
 ပြုခတ်နောင်လာသော ဤ။ ငြိတိ။
 ကစွည်း=၅၂၀။ ရွှေ နှာ-၃၀၁။ နီတိ၊ သုတ္တ။
 ၁၁၃၃။ (ဂ) ဘူဓာတ်၊ ကရဓာတ်တို့ကြောင့်
 နာမ်ပုဒ်တို့နောင်လာသော ဤ။ သမ္ပုဒ်-

ဘူဓတာ - ဘသ္မိကတံ။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၃၃၈။
 (၅) အခြား အကုသတို့ ပြောင်းလဲသော
 ဤ။ (ဒ-ဒေသ-ဤ)။ (က) အသရမှ
 ပြောင်းလဲသော ဤ။ အန္တောဇာလ-
 ကတာ= အန္တောဇ-လောကတာ။ သိဇ္ဇိ၊ သင်္ဂါ
 ၁။ ၄၆၉။ (ခ) အသရမှ ပြောင်းလဲသော
 သော ဤ။ ဒီယတိ၊ ခံယတိ။ ကစွည်း=၅၀၂။
 နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၀၁၄။ ဂီတံ၊ ပီတံ။ မောဂါ။ ၅။
 ၁၁၅။ (ဂ) ဣသရမှ ပြောင်းလဲသော
 ဤ။ ဤကံ။ ဓာနု၊ နီ ၄-၁။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၆၉။
 ဒီသသားကစွည်း=၆၄၂။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၆၉။
 (ဃ) ဥသရမှ ပြောင်းလဲသော ဤ။
 အာသိဝိသော။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၁၇၇။ (စ)
 ယောဝိဘတ်မှ ပြောင်းလဲသော သော ဤ။
 ဂါဝိ၊ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၂၂၅။ (ဇ) နာ-က နီကား
 ဤ-ပစ္စည်းဟု ဆိုသည်။ (င) အာလုပ် သိ
 ဝိဘတ်မှ ပြောင်းလဲသော-ဤ။ ဘော
 သမိ။ ကစွည်း=၁၁၃။ နီတိ၊ သုတ္တ။ ၂၁၆။

ဤ- (တိ) [အ+ဤ။ ဝိ၊ ပါ၊ ဓာနု] (၁)
 လက္ခဏာသမိ။ (၂) ချစ်ခင်ဘယ်ထုစကား။
 ဤ လက္ခဏာသမိ၊ ကေကုရားကသ။
 ၁၇။ (သုစိ-လည်း ကြည့်)

ဤကရ (ပ) [ဤ+ကရ] ဤ-အကုသ။
 ဝဇ္ဇဓာရကဓတာ နိယျာတိတိ နိယျာနိကံ
 ဤကရဏ ခဏဘူ။ မ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂၀၄။ (-ဓာ၊
 ဇ္ဇိ၊ ၁၁၆၀။ အံ၊ ဇ္ဇိ၊ ၂၃၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇ္ဇိ၊ ၁။
 ၄၂၇။)

ဤသ (ပ) [?၊ ပိဋကတ်တော်၌ ၎င်း၊ လောကီ
 ၌ ၎င်း ဤသသဒ္ဓါဟူ၍ မရှိ-ဟု ဝိ၊ ပါ၊ ဓာနု
 အနိသ-ပုဒ်၌ ဆို၏။ (၁) ဆင်းရဲ ဒုက္ခ၊
 ဓာဓသော ဆင်းရဲ၊ ကိလသာဆင်းရဲ။
 (၂) ဘောဇ္ဇပဏ်။ (၁) ဓာဂါဒိဟိ ဤသေဟိ
 အနိသော ၀ ဟောတိ။ သုတ္တနိ၊ ၅၂၁။ ၁၅၆။
 ဤသသဒ္ဓါ ဒုက္ခပရိယာသယာတိ အာဟ

နိဒ္ဒကုဿာဘိ။ မဇ္ဈိမဉ္ဇနာ။ အနိတလည်း
ကြည့်။ (၂) ဤသညိဘကြည့်။

ဤသိရဟိတ (တိ) [ဤသ+သိရဟိတ]
(ဗျာကဏ္ဍ) ဆင်းရဲ ခုက္ခ ကင်းသော ။
အနိယ (သံဠု၊ ၂။ ၁၀၁။ စူဠနိဋ္ဌ၊ ၁၁၂။ သံ
ဠု၊ ၂။ ၃၀၁) ကြည့်။

ဤသညိဘ (တိ) [ဤသ+သညိဘ]
ဘေးဥရိဟု - နတ်စပ်-ဆိုစပ်-သော။
ဤသညိဘာယ ဤဘိယာ အဘေးဝတော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၅၂။

ဤသဘာဝ (ပ) [ဤသ + သဘာဝ]
ဆင်းရဲခုက္ခ မရှိခြင်း။ ဤသဘာဝတော
အနိယာ။ သုတ္တနိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

ဤဘိ (တိ) [(၁)ဣ+တိ၊ ဣဂမ္မေတိ၊ ဝိယးဝိ၊
ဇာနိ၊ ၁။ ၃၀၁။ အနတ္တဿ ဧတိ အာဂစ္ဆ-
တိတိ ဤတိ၊ ဥပဒ္ဒဝေါ။ နိတိ၊ ဇာ၊ ၄။ (၂)ဤ
+တိ၊ ဝိ၊ ပိ၊ ဇာနိ] (က) ဘေးရန်၊ ဇေ၊ ၁။ ၁၁၁။
ပျက်ဒီးကြောင်းတရား။ (ခ) ကိလေသာ၊
ခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရဟူသော ဘေးရန်။ (ဂ)
အန္တရာယ်ဟူသော ဘေးရန်။ (ဃ) ဆင်းရဲ
ခုက္ခ။ (င) ပျက်ဒီးခြင်း၊ အကျိုးမဲ့။ (ဆ)
ပဉ္စကုဋေ အနိစ္စဘော။ - - - ဤဘိတော
ဥပဒ္ဒဝတော။ ပဋိသန္ဓေ ၄၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၆။
အနောကဗျသနာဝဟတာယ ဤတိတော။
ပဋိသန္ဓေ၊ ၂။ ၂၃၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၄၇။ ဗျသ-
နာဝဟတာဝေန ဧတိတိ ဤတိ၊ အာဂန္တု-
ကာနံ အကုသလကိယာနံ ဗျသနယေ-
တုနံ ဧတံ အဝိဝစနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၁၉၅။
(-အဘိ၊ က။ ၂၉၅။ သုတ္တနိ၊ ၂။ ၂၇။ အပါ၊ ၁။
၁၁။ မဟာနိ၊ ၄၀။ စူဠနိ၊ ၂၆၅။ သုတ္တနိ၊
၄၁။ ၈၉။ အပါ၊ ၄၁။ ၁၉၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၄၃။
မဟာနိ၊ ၄။ ၁၄၅။ စူဠနိ၊ ၄။ ၁၂၂။) အနိတိဟ
လည်း ကြည့်။ (ခ) ဤဘိ ဝုစ္ဆန္တိ ကိလေသာ
စ ခန္ဓာ စ အဘိသင်္ခါရ စ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁၄။
အနိတိက (ဂ) အနက်လည်း ကြည့်။ (ဂ)

အနိတိက (ဃ) အနက် ကြည့်။ (ဃ)
အနိတိက (င) အနက် ကြည့်။ (င) အနိ
တိက (စ) အနက် ကြည့်။

ဤဘိဘော (တိ) [ဤဘိ+ဘော] ဖြစ်သော
-ဘေးရန်- ဖောဂါ- ရှိသော၊ ဖောဂါဖြစ်နေ
သော။ ဤဘိဘော (စူဠနိ၊ ၁။ ၁၉၄) တိ
ဖောဂ္ဂဗ္ဗန္တေ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၆။

ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ (ပ) [ဤဘိ+ ပဋိနိဿဂ္ဂ]
(ကိလေသာ၊ ခန္ဓာ၊ အဘိသင်္ခါရ-ဟူသော)
ဘေးရန်ကို စွန့်လွှတ်ကြောင်းဖြစ်သော-
တရား-နိဗ္ဗာန်။ ဤဘိပဟာနံ ဤဘိဝုပ-
သမံ ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ အမတ်
နိဗ္ဗာန်တို့ တဏှာကွယ်နိတိကံ။ စူဠနိ၊ ၂။ ၁၄။

ဤဘိပဋိပဿန္တိ (တိ) [ဤဘိ+ပဋိပဿန္တိ]
ဘေးရန်တို့၏ ငြိမ်းကြောင်းဖြစ်သော-တရား-
နိဗ္ဗာန်။ ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ ကြည့်။

ဤဘိပဟာနံ (န) [ဤဘိ + ပဟာနံ]
ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ရှားကြောင်း ဖြစ်သော-
တရား- နိဗ္ဗာန်။ ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ ကြည့်။

ဤဘိသိရဟိတ (တိ) [ဤဘိ + သိရဟိတ]
(ကိလေသာ) ဘေးရန်မှကင်းသော။ အနိ-
တိကန္တိ ကိလေသဤဘိသိရဟိတံ။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၂။ ၃၂၁။ (-စူဠနိ၊ ၄။ ၈၄။)

ဤဘိဝုပသမ (ပ) [ဤဘိ + ဝုပသမ]
ဘေးရန်တို့၏ ငြိမ်းစေကြောင်းဖြစ်သော-
တရား- နိဗ္ဗာန်။ ဤဘိပဋိနိဿဂ္ဂ ကြည့်။

ဤဘိဟ (တိ) [ဤဘိ + ဟန+ကိ] (၁)
ဘေးရန်တို့ကို ပယ်ပျက်တတ်သော၊ (ဗြဟ္မ-
စရိယ)။ (၂) မကောင်းကျိုးတို့နှင့် အတူ
တကွ ဖြစ်တတ်သော၊ တရား။ (တဏှာစသော
ဥပဋ္ဌိလသတရားနှင့် တိတ္ထိတို့၏ အယူဝါဒ)
ဤဘိသော ဝုစ္ဆန္တိ ဥပဒ္ဒဝါ ဝိဇ္ဇဓမ္မိကာ စ
သမ္ပဘယိကာ စ၊ ဤဘိယော ဟနတိ ဝိနာ-

သေတိ ပဗဟတိတိ ဤတိဟံ... အထ ဝါ ဤဘိဟိ အနတ္တေဟိ သဒ္ဓိံ ဟနန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိတိ ဤဂိဟာ၊ တဏှာဒိဋ္ဌိ ဥပက္ခန္ဓာလေသာ - ဤတိဟာ ဝါ ယထာပုတ္တဋ္ဌေန တိတ္ထံသမယာ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၁၀၆၊ အံ၊ ၄၂၊ ၂၆၀။ အနိတိဟ-လည်း ကြည့်။

ဤဘိနိပါတ (ပ) [ဤဘိ+နိပါတ] ဘေးရန်တို့၏ ကျေးဇူးတင်ခြင်း။ ဤဘိနိပါတောန အပုတ္တိတာယ ဝါ၊ န ကိဉ္စိ ဝိနန္တိ တတော ဖပကံ။ ဒေ၊ ၂၊ ၁၀၆။ ဤဘိနိပါတေနဘိ ဝိသမဝါတ မူသိတ သလတ သုတပိဏက-သေတဋ္ဌိကဗျောဂါဒိနံ သသုပ္ပဝါနံ အဉ္စတရနိပါတေန ဝါ၊ ဒေ၊ ၁၂၊ ၄၂၈။

ဤသ (တိ) [ဣမ+သ+ကံ၊ ကစ္ဆည်း။ ၆၄၂၊ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁၂၆၉။ ဣမ+သ+ကံ။ ရှ၊ ၅၈၈။ ဣမ+သ+ကံ။ မောဂ်၊ ၃၊ ၈၇။ မောဂ်၊ ၅၊ ၄၃။ ထိ-နံ ဤသ၊ ဤသိ။ (ဤရွဂ-သံ)] ဤ ကဲ့သို့ ရှိသည်။ ဤသို့ သဘောရှိသော။ ဤသိသောပုရိသော။ ဤသိသ ကညာ၊ ဤသိဝါ၊ ဤသိသံ စိတ္တံ။ ရှ၊ ၃၁-ပုရိသ။ အပိ စ သုတယောပ ဖေသော အဂဝါ ဤသိသော စ ဤသိသော စာတိ။ ဥပါန၊ ၁၄၆။ ဤသိသော စ ဤသိသော စာတိ ဝေဇ္ဇပေါ စ ဝေဇ္ဇပေါ စ။ ဥပါန၊ ၄၅၊ ၂၂။ အလဘိံ ဤသိသံ သုခံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၂။ ဤသိသံ သုခန္တိ ဤသိသံ သောမနထံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁၂၄။ ယထာယံ ဤသိသော ဗေဒိ၊ ပုဇ္ဇနိယာ စ သတ္တုနော။ အပ၊ ၂၊ ၁၇။ ဤသိသော သာလာယ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဤသိသံ အဓိကံ ကဘိကာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၅၃၄။ ဤသိသံ ပဒနာ... သမ္ဘာရကသာ နာမ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၂၁၊ ၄၇။ (-မ၊ ၁၊ ၄၁။ သံ၊ ၁၊ ၃၂။ အပ၊ ၂၊ ၆၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၄။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၂။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၀။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂၉။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၁၄၁။

၁၅၅။ ပေတ၊ ၄၊ ၃၃။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၉၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၂၄။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၃၁၂။ ဝိပတိ၊ ၂၊ ၂၅၄။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၉။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၁။ သိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၄၂၃။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၀။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၇။)

ဤသက (တိ) [ဤသ+က] ဤ... ကဲ့သို့ ရှိသည်။ ဤသိသဘောရှိသော။ ဥဏှာ စ လောမာ စ ယထာ သုသတ္တိက၊ ဥပဝတ္တတိ ဤသကံ ဗဟုဇ္ဇနော။ ဒီ၊ ၃၊ ၁၄၉။

ဤသဒ္ဓပ (တိ) [ဤသ+ဒ္ဓပ] ဤသို့ သဘောရှိသော၊ ဝေဇ္ဇပေါတိ ဤသဒ္ဓပေါ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၁၀။

ဤသဝေန (န) [ဤသ+ဝေန] ဤကဲ့သို့ ရှိသည်။ သော-ဤသို့ သဘောရှိသော-စကား။

ဤသဝေနပဋိသယုတ္တ (တိ) [ဤသဝေန+ပဋိသယုတ္တ] ဤသို့ သဘောရှိသော စကားနှင့်-ယှဉ်သော-စပ်သော။ ဣတိဟ အာသ ဣတိဟ အာသတိ ဤသဝေနပဋိသယုတ္တာ ပုဏကကသာသခါတော ဣတိဟာသော...။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၀။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၄၉။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၄၆။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၉။

ဤရဏ (န) [ဤရ+ဏ+ယု] ဖြစ်စေခြင်း။ ယာဓာပဋိ၊ ၄၄၊ ၁၊ ၄၅။ ဝေဇ္ဇ ဝိဓိနာ ဤရဏတော ဝိဓိယံ။ ထေရ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၇၂။

ဤရယတိ (ကြိ) [ဤရ+ဏယ+တိ] ဆို၏။ မိန့်ဆို၏။ ဟော၏။ ရူပေ ပနုရသိရယေ။ သင်္ဂဟ၊ ၆။ အဋ္ဌမာ ဤရယေ၊ ကထေယျာ-ဗျာဓိတ္တာ။ ဝိဘာဝိနိ၊ ၁၀၀။

ဤရယိတဗ္ဗ (တိ) [ဤရ+ဏယ+တဗ္ဗ] ဖြစ်စေသည်။ ဝိဓိနာ ဝါ နုယေန ဥပါယေန ဤရယိတဗ္ဗ ပဝတ္တယိတဗ္ဗန္တိ ဝိနိယံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၆၃။ ပဋိသိ၊ ၄၊ ၁၊ ၈၁။

ကွေးညွတ်သော။ (ခ) သန်လျက်၏အဖွား
ကဲ့သို့ အနည်းငယ် ကွေးညွတ်သော။ ဤသ-
ကဂ္ဂပဝေလ္လိတာ (ဇာ၊ ၂။ ၂၁၈) တိ ဤသကံ
အဂ္ဂေသု ဩနတာ။ ဤသကဂ္ဂပဝေလ္လိတာ ဝါ
နေတ္တိ သာယ အဂ္ဂံ ဝိယ ဝိနတာ။ ဇာ၊ ၄
၆။ ၃၀၈။

ဤသကယတဂီဝ (တိ) [ဤသကံ+အာယတ+
ဂီဝါ] အနည်းငယ်ရှည်သော - ရထားသန်
သဖွယ် ရှည်သွယ်သော - လည်ရှိသော။
ဤသကယတဂီဝေါ (ဤသမာယတဂီ-
ဝေါ။ က) စ၊ သဗ္ဗေဝ အတိရောစတိ။ ဇာ၊
၁။ ၅၄။ ဤသကယတဂီဝေါတိ ရထိသာ
ဝိယ အာယတဂီဝေါ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၉။
(ဇာတ်ပါဠိစတင်နိဿိ၍ ဤသမာယတ-
ဂီဝေါဟု ရှိ၏။ ရထိသာ ဝိယ-ဟု ဖွင့်သော
အဋ္ဌကထာနှင့် ယှဉ်ကြည့်က ငင်းပါဠိသည်
ယုတ္တတရဖြစ်၏။)

ဤသတိ (ကြိ) [ဤသ+အ+တိ] လွမ်းမိုး၏၊
အစိုးရ၏။ အဗ္ဗသစ္စေ ဤသတိ အဘိဘဝတိ။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၈။ (-သိ၊ ဇို၊ သစ် ၁။ ၄၂၁။ သံ၊
ဇို၊ ၁။ ၂၉၂။ မူသဇို၊ ၂။ ၁။ အနုဇို၊ ၂။ ၂။)
ဤသန္တိ - သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၁။

ဤသတ္တ (န) [ဤ သ+တ္တ] ဤ သိတာ-နှင့်အနက်
တူ ဤသတ္တံ နာ၊ သယံဝ သိတာ။ ဝဇိရ၊ ၄၁။

ဤသဒ္ဓတ္တ (တိ) [ဤသံ+အတ္တ] အနည်းငယ်-
စို.စဉ်း-ဟူးသော အနက်ရှိသော။ ဤသဒ္ဓ-
တ္တော မတ္တသဒ္ဓေါ မတ္တာသုပပရိစ္စာဂါတိ-
အာဒိသု ဝိယ။ အနုဇို၊ ၁။ ၄၃။

ဤသဓရ (ပု) [ဤသ+ဓရ+အ+ဓာန်၊ ဇို။ ၂၆] ဤ
သဓရ မည်သောတောင်၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကို
ဝန်းရံသော ကောင်စဉ် ခုနစ်ထပ်ဘို့တွင်
ပါဝင်သောတောင်၊ ၎င်းတောင်သည် ယူဇနာ
နှစ်သောင်း တထောင်တိုင်တောင် သမုဒြာ

တင်း၌ နှစ်မြို့ပီသျှက်၊ ယူဇနာ နှစ်သောင်း
တထောင်ပင် သမုဒြာ အထက် ပေါ်တက်၍
တည်ရှိသည်။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို။
၁။ ၂၄၂။ သုဒဿနာ ကရဝိကော၊ ဤသဓ-
ရော ယုဒ္ဓရော၊ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၁။ ယုဒ္ဓရော ဤ-
သဓရော၊ ကရဝိကော သုဒဿနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၉၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၀၀။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၅။ ဓာန်၊ ၂၆။ (- ဇာ၊ ၄။
၆။ ၁၇၇။)

ဤသန (န) [ဤသ+ယ] လွမ်းမိုး-ညှဉ်းဆဲ-
ခြင်း။ ရနန ဒုဿန မယုနာဝိဝေသန ဝိဝိဓံ
ဤသနဓတာ ဝိသံ။ မ၊ ဇို၊ ၃။ ၄၁။

ဤသနဋ္ဌ (ပု) [ဤသန+အတ္တ] လွမ်းမိုးခြင်း-
ညှဉ်းဆဲခြင်း- အနက်သဘော။ ပရေသံ
ဤသနဋ္ဌေန ဟိ သနဋ္ဌေန ဣဿော။ မ၊ ဇို၊
၃။ ၂၀၁။

ဤသနသီလ (တိ) [ဤသန+သီလ] လွမ်းမိုး
ခြင်း - ညှဉ်းဆဲခြင်း - အလှည့်သော၊ သူ။
ဣဿာနတိ အာဒိပတေယျ သံဘတ္တန ကမ္မာ-
လေန ဤသနသီလာ။ အံ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၆၈။ (-
စိ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၃။)

ဤသန္တိ (ကြိ) ဤသတိ-ကြည့်။

ဤသာ(တိ) [ဤသ+အ+အာ(ဣတ္ထိဇောတက)
(ဤမာ-သံ)] ရထားသန်၊ ထွန်သန်။
(ထွန်တုံးနှင့် ထမ်းပိုးတို့၏ အလယ်၌ တည်၍
ထိုနှစ်ခုကို ဆောင်ယူတတ်သော သစ်သား
၂-ချောင်း) ဤသာ နဂံလဓဏ္ဏကော။ ဓာန်။
၄၄၉။ ဤသာ(သံ၊ ၁။ ၁၇၇) ဟိ ယုဂနဂံလ-
အန္တာရိကာ ရုက္ခလဋ္ဌိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁။ (- ဝိ၊
၃။ ၃၂၆။ သံ၊ ၃။ ၅။ သုတ္တနိ။ ၂၉၁။ မိလိန္ဒ။ ၂၅။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ ဇာ၊ ၄။ ၄။
၂၁၀။ သံ၊ ဇို၊ ၂။ ၃၉၇။)

ဤသာဓန္တ (တိ) [ဤသာ+ဓန္တ] ရထားသန်နှင့်
တူသော အစွယ်ရှိသော (သတ္တဝါ၊ ဆင်။)

တေ နဂဏ နာဂေန ဤသဒန္တဏ ဟတ္ထိ-
 နော။ ဝိ၊ ၃။ ၅၀၀။ ဥဒါန၊ ၁၂။ ဤသဒ-
 န္တဏတိ ယေဤသသဒိသဒန္တဏ။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၄၃၄။ ဤသဒန္တဏတိ ဧတေဤသဃ
 သဒိသဒန္တဏလုပ္ပာဏတိဤသဒန္တဏ-
 တိ ဒဿဒန္တဏ အာယ “ဓမ္မဤသသဒိသ-
 ဒန္တဏ”တိ၊ ပါမိတ်၊ ယော၊ ၄၀၃။ ဤသ-
 ဒန္တဏ (မ၊ ၂။ ၇၇)တိ ဓမ္မဤသသဒိသ-
 ဒန္တဏ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၈၃-၉၀ (-ဝိမာန၊ ၆၀။
 အပါ၊ ၁၅၀။ ဘေ၊ ၁။ ၃၇၂။ ဘေ၊ ၂။ ၃၁၃။
 ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၀။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၂။ အပါ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၂။ ဘေ၊ ၄။ ၅။ ၄၀၄။)

ဤသန (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်၊ (ဤရိန-သံ၊
 အမရ၊ ၁။ ၃၂။) ဤသနမည်သောနတ်မင်း။
 (သိကြားမင်းနှင့် အဆင်းတူ အသက်တူ
 ဖြစ်၍ စဘုတ္တဓနဓာကို ရသော နတ်မင်း
 ဖြစ်၏။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၂။) ဝရုဏမဂ္ဂဏာမ၊
 ဤသနမဂ္ဂဏာမ၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၃၀။ အထ ဤ-
 သနဏ ဧဝရာဇဏ ဇေဂ္ဂံ ဥလ္လောကေ-
 ယျာထ၊ သံ၊ ၁။ ၂၂၁။

ဤသဗ္ဗ (တိ) [ဤသ+ဗ္ဗ] (ဟိရိ-ဟု-
 သော) ထွန်သန်-ရထားသန်-ဖြင့် ဖွဲ့အပ်
 သော။ ဤသဗ္ဗဤ ဟောတိ (သံ၊ ၄။ ၁။
 ၂၃၁)တိ ဟိရိသဒိတဤသဃ ဗ္ဗဤ
 ဟောတိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၀-၁။

ဤသမုခ (န) [ဤသ+မုခ] ထွန်သန်-ရထား
 သန်-ဦး။ ဤသမုခေန ပရိဝဇ္ဇဏဏ။
 သံ၊ ၁။ ၂၂၆။ ဘေ၊ ၁။ ၈၈။ ဤသမုခေနာတိ
 ရထဏ ဤသမုခေန။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။
 (-ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။)

ဤသမူလ (န) [ဤသ+မူလ] ရထားသန်
 ၏ အရင်းမူလ။ ရထဏဥဒဓာတိ စဤသ
 မူလံ ဝေတိ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၅၁။

ဤသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိတ (တိ) [ဤသိကာ+ဋ္ဌာယိ+
 ဋ္ဌိတ] ကောင်းစွာတည်သောအညွှာကဲ့သို့

ထည်သော။ ကေမိ ပဒ ဤသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိ-
 တောတိ ပါဠိ* ဝတော မုဉ္ဇေ ဤသိကာ ဝိယ
 ဋ္ဌိတောတိ ဝေန္တိ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇-၈။ ဤသိက-
 ဋ္ဌာယိဋ္ဌိတောတိ မုဉ္ဇေ ဤသိကာ ဝိယ
 ဋ္ဌိတော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။ (ရင်း၏သံဝေဏ္ဏ-
 တဗ္ဗပါဠိ(မ၊ ၂။ ၁။ ၅)၌ကား သေသိကဋ္ဌာယိဋ္ဌိ-
 တာ-ဟု ရှိ၏။)

ဤသိကာ (ထိ) [ဤသ+က+အာ။ ဝိ၊ ပိ၊
 ဓာန်။ (ဤမိကာ-သံ)] (၁) အညွှာကံ။
 (၂) အုဘိုင်၊ အုတန်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃။
 (၃) ဆူး။ ပဒုက္က၊ သီသကုန်ကဋ္ဌကထာ
 နိဿယ၊ ၂။ ၂၄၀။ ဤသိကံ ပဝါယေယျာ-
 (ပဋိသံ၊ ၃၈၃)တိ ကဋ္ဌိရံ လုဉ္ဇေယျ။ ပဋိသံ၊
 ၄။ ၂။ ၂၇၈။ ဤသိက (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃၅) နိ
 တဏ ကဏ္ဍံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ ဤသိကာ-
 (ဒိ၊ ၁။ ၇၁။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၈) တိ ကဋ္ဌိရော။
 ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာယံ ပန ကဏ္ဍန္တိ ဝတ္ထံ။ သိ၊ ၄။
 သစ်၊ ၂။ ၁၄၉။ (-မ၊ ၂။ ၂၀၃။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။)

ဤသိတဗ္ဗ (တိ) [ဤသ+တဗ္ဗ] လွှမ်းမိုး-
 အုပ်စိုး-အပ်သော။ အတ္တနာဝေ အာဟာရိ-
 တဗ္ဗဤသိတဗ္ဗ စ အာဟာရိန္ဒြိယဘူတ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၁။

ဤသိတာ (ထိ) [ဤသိ+တာ] အစိုးရသော
 သူ၏အဖြစ်၊ အစိုးရခြင်း။ (မြတ်နိုးဘုရား၏
 ဘုန်းတော်ရှင်ပါးတို့နှင့် ပါဝင်သည်) ။ ဘဒ္ဒိ-
 သဗ္ဗေန မဟိမာ ပဉ္စိ ပါကမ္မံ ဤသိတာ
 ဝသိတာ ဗုတ္တကာမာဝသယိကာတိ ဣပေ
 ဆပိ သင်္ဂဟိတာ၊ ...သယံဝသိ ကာ ဣဏဓ-
 ဘာဝေါ ဤသိတာ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၁၁။
 ဝိပတိ၊ ၁။ ၆၀-၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။

ဤသိ (တိ) [ဤသ+သိ] အစိုးရသောသူ။ ဤ
 သိတာ-ဤသိ။

ဤဟင်္ဂ (ကြိ) [ဤ+ဟ+တိ] (၁) ကား
 ထုတ်၏၊ လွှဲလှူပြု၏။ (၂) ဖြစ်၏။ (၃)

လုဉ်းလည်သွားလာ၏။ (၁) ဝေဒနာ ဤဟ-
 တ်ဆုတ် ဝါယမတိတိ ဝေဒဟိ။ ဝိဋ္ဌ၊
 ၁။ ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၇။
 (—သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။
 မ၊ ၅။ ၂။ ၁၆။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။ အံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။)
 ဤဟန္တိ—အဘိ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။
 ဤဟတ—အ၊ ၂။ ၁၇။ ဇ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။
 ဤဟမိ—စုဋ္ဌနိ၊ ၉၄။ ဇိယာ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။
 စုဋ္ဌနိ၊ ၉၄။ (၂) ဝေဒနာ ဉာဏန ကဏ
 သုတေန ဤဟတိ ပဝတ္တတိတိ ဝေဒဟိ။ ဝိ၊
 ၅။ ၁။ ၂။ ၁။ (—သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။
 မုလဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁။) (၃) အာကာသမိ သမိဟ-
 တိ (ဝိမာန၊ ၅) တိ အာကာသေ အန္တလိ-
 ကေ သမ္ပာ ဤဟတိ အာရုဋ္ဌနံ ခေါဘံ
 အကဓေသန္တော ဇရနိ ဂစ္ဆတိတိ အတ္တော၊
 ဝိမာန၊ ၅။ ၁။

ဤဟန (န) [ဤဟ+ယ] (၁) ဖြစ်ခြင်း။ (၂)
 အားထုတ်ခြင်း။ လုံ့လပြုခြင်း။ ဤဟ၊ ဤ-
 ဟိတ-တို့ ကြည့်။

ဤဟန္တိ (ကြိ) ဤဟတိ-ကြည့်။

ဤဟ (ထိ) [(၁)ဤဟ+အ+အာ(ဣတ္ထိဇော
 တက)။ မောက်၊ ၅။ ၄၉။ ၎င်းပဉ္စိက။ (၂) ဣ
 +ဟ+အာ။ ဇာန်၊ ၅။ ၁၇။] (၁) ဖြစ်ခြင်း။
 အမှတရ။ (၂) အသက်မွေးခြင်း။ (၃)
 အားထုတ်ခြင်း။ လုံ့လပြုခြင်း။ လုံ့လဝိရိယ။
 (၁) စိတ္တ ဤဟာ-ကြည့်။ (၂) ဤ-
 ဟိတ (၂) ကြည့်။ (၃) ပဓာန
 ဝိရိယဉ္စေဟ။ ဇာန်၊ ၅။ ၁၇။ ဤဟာ ဝုစ္ဆတိ
 ဝိရိယံ နိတိ၊ ဇာန်၊ ၅။ ၁၇။ သမုပ္ပနန ကိရိယာ-
 ဝသေန ဤဟန ဤဟာ။ မုလဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၇။

ဤဟာဘာဝ (ပု) [ဤဟ+အဘာဝ] အား
 ထုတ်မှု-လုံ့လဗျာပါရ-မချိခြင်း။ ဤဟာ-
 ဘာဝတော နိဿတ္တနိဇ္ဇိဝဋ္ဌေန ဓမ္မာ။

နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၇။ ဤဟာဘာဝတော ဗျာပါ
 ရာဘာဝတော။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၁၇။

ဤဟမိ (ကြိ) ဤဟတိ-ကြည့်။

ဤဟိကာ (ထိ) [ဤဟ+ဣ+အာ (ဣတ္ထိ-
 ဇောတက)] ကပ်ဆက်ခြင်း။ ကေကသ-
 ဝေ ခွံ့ခွံ့ ဤဟိကာ ဂဟိ ဥပသက်မနာ
 ကေဒ္ဓိဟိကာ။ သံ၊ ၅။ ၂။ ၁၇။

ဤဟိတ (တိ) [ဤဟ+တ] (၁) ဖြစ်ခြင်း။
 အမှတရ။ (၂) အသက်မွေးခြင်း။ (၃) ဤ
 ဟိတံ နာမ ဣရိယာ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။ ဤဟနံ
 ဤဟိတန္တိ ဤဟိတသးဗျာယံ အာဝသ-
 နေဘိ အာဟ ဤဟိတံ နာမ ဣရိယာ-
 တိ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂။ (၂) ဤဟိတံ ဤဟာ
 ဣရိယနံ ပဉ္စတ္တနံ ဧဝိတန္တိ အာဝိနိ ပါနိ
 ကေတ္တာနိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။

ဤဟိတိက (တိ) [ဤဟိတ+ကိက] (၁) ဖြစ်
 ခြင်း-အမှတရ-ရှိသော။ (၂) အသက်မွေး
 ခြင်းရှိသော။ ဤဟိတိက (ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇။
 သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂။) ဒုဟိတိက (သံ၊ ၅။ ၂။
 ၁၇။) တို့ ကြည့်။

ဥ^၁-ဥအကုဋ၊ ဥပရ၊ လေးဆယ့်တလုံးသော
 အကုဋ၊ ရှစ်လုံးသောသရယှံတွင် ငါးလုံး
 မြောက်-နှုတ်သုံးအရပ်၌ ဖြစ်သော (ဩဋ္ဌ-
 ဇ) - တိုသောအသံဖြင့် ရွတ်အပ်သော
 (ရဏ)-ဗျည်း သုံးဆယ့် သုံးလုံးတို့၏ မှီရာ
 ဖြစ်သော (နိဏယ) - အကုဋ - သရ။
 ကစည်း၊ ၂။ ၁၇။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၁။ ၂။ ၁၇။
 မောက်၊ ၁။ ၁။ ၂။ ၁၇။

ဥ^၂-(၁) ဥဓာတ်။ (၂) ဥပစည်း။ (၃) ဥဝိ-
 ဘတ်။ (၄) ဥအာဂုံ (လာသော ဥ)။ (၅)
 အခြားအကုဋတို့မှ ပြောင်းလာသော ဥ
 (အာဒေသ-ဥ)။ (၁) ဥ-ဓာတ်သည် ဘူတိဒီ
 ဂိုဏ်း၌ဖြစ်၍ အသံပြုခြင်း အနက်ကိုဟော
 သည်။ ဥသဒ္ဓေ။ အဝတိ၊ အဝန္တိ။ နိတိ၊ ဇာ၊

၁၂၊ ၂၀၉။ (၂) ဥပစ္စည်း။ သရ၊ မရ စရ။
 ကွာဒိ။ ၂။ (၃) ဥပိတတ်။ ပရောက္ခာဒိတတ်၊
 ပရသပုဒ်၊ နာမယောဂ၊ ပဌမပုရိသ် ဗဟုဝဏ်
 ဖြစ်သော အာချာတ် ဥပိတတ်။ ကစ္စည်း
 ၄၂၆။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၈၆၉။ မောက်။ ၆။ ၆။ (၄)
 ဥအာဂုံ (လာသော ဥ)။ အဂမုတ္တ၊ ဂမုတ္တ၊
 အဂမုမ္ပ၊ ဂမုမ္ပ။ ချ၊ နာ။ ၂၀၀။ နိတိ၊ သုတ္တ။
 ၁၀၉၄။ (၅) အခြားသော အက္ခရာတို့မှ
 ပြောင်းလာသော ဥ (အာဒေသ-ဥ)။ (က)
 အ-သရမှ ပြောင်းလာသော ဥ။ ဥရ (ဓာန်၊
 ဂ္ဂိ။ ၇၀၈)။ ဥရ (ကွာဒိ။ ၆။ ဓာန်၊ ဂ္ဂိ။ ၆၆၃)။
 ပုထုဋ္ဌန (ကစ္စည်း။ ၄၉။ နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၂၉)။
 ဗြဟ္မနော (ကစ္စည်း။ ၁၉၈)။ (ခ) ဣသရမှ
 ပြောင်းလာသော-ဥ။ ဥဇ္ဈ (ဓာန်၊ ဂ္ဂိ။ ၅၉၉)။
 ဥသတ (ဓာန်၊ ဂ္ဂိ။ ၁၃၂)။ ဥထ (ဓာန်၊ ဂ္ဂိ။
 ၃၈၉)။ (ဂ) ဦသရမှ ပြောင်းလာသော ဥ။
 ထုလ္လစ္စယ (ဓူ၊ နာ - ၂၅) အဘိဘု (၎င်း။ ၇၇)။
 ဧဂါတြဘု (၎င်း။ ၉၆)။ ဗျေသာခါ (၎င်း။
 ၁၉၆)။ (ဆ) ဩသရမှ ပြောင်းလာသော
 သော ဥ။ ကုရုတေ (ကစ္စည်း။ ၅၁၁။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ ၁၀၂၄)။ (ဇ) ဝ-ဗျည်းမှ ပြောင်းလာ
 သော ဥ။ ဥရုတေ (ကစ္စည်း။ ၄၇၇) ဝရုတေ
 (နိတိ၊ သုတ္တ။ ၉၇၉) ဥဋ္ဌ (ကစ္စည်း။ ၅၇၇။
 နိတိ၊ သုတ္တ။ ၁၁၇၈)။ ဥသိရ (ကွာဒိ။ ၁၆၉)။
 (စ) အဝ-သဒ္ဒါမှ ပြောင်းလာသော ဥ။
 ဥက္ကာရ၊ ဥဇ္ဈာယတိ၊ ဥညာ၊ ဥညာတ၊ ဥဂ္ဂတ
 (ကစ္စည်း။ ၇၉)။ (ဆ) အရ-သဒ္ဒါမှ ပြောင်း
 လာသော ဥ။ ဥရ (ကွာဒိ။ ၄၅)။ ဥထ
 (ကွာဒိ။ ၇၁)

၉၃ (ဗျ) [ဥပသာရပုဒ်-၂၀၀] တို့တွင် တပုဒ်ဖြစ်
 သည်။ သိဝ အနက်ဟော ဥပသဒ္ဒါသည် သုစ္စ
 နာမ်ပုဒ်၊ ခုက္ခလတ်တ၊ နိသေဓ ရောဂမုတ္တ
 အနက်၌ နိပါတ်ပုဒ်၊ ကျန်အနက်တို့၌ ဥပ-
 သာရပုဒ်၊ ကထာနအနက်၌-ဓာတ်နှင့် ဥပ-
 သာရနုပျိုး ဖြစ်နိုင်သည်ဟု သုစိ။ ၇၅-၌
 ဆိုသည် (ဥဒ်-သံ)] (၁) အထက်သို့ တက်-

ခြင်း-ဥဂ္ဂတ။ ဥနဋ္ဌ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၃၃။ ဥဒါ၊ ဌ။
 ၂၁၆။ မ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၅၃။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၅၁၃)၊ ဥက္ကလ
 (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၃၂၃) တို့ကြည့်။ (၂) အထက်-
 ဥပရိ။ အထက်၌ ပြုခြင်း။ အထက်အမှ-
 ဥဒ္ဓကမ္ပ။ ဥဗ္ဗာဓတိ (ဒိ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၇၂)၊ ဥစ္ဆန္တ
 (မဟာ၊ ဌ၊ ၄။ ၈၁)၊ ဥဒ္ဓတ္တ (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂)။
 ဥနုဟနာ၊ ဥဿပနာ (အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၄။ မဟာ-
 နိ၊ ဌ၊ ၃။ ၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇) တို့ကြည့်။
 (၃) ပြောင်းခြင်း=ပဓာန။ ပဓာနန ဥတ္တ-
 မော လောကုတ္တဓော။ ဓူ၊ နာ-၁၂၇။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ နာ-၃၆၁။ (၄) ကင်းကွာခြင်း-
 ဝိယောဂ။ ဝိယောဂေ ဥဗ္ဗာသိတော။ ဓူ၊ နာ
 -၁၂၇။ ဥတ္တတ္တလ (ပါမိတ်၊ ယော။ ၃၄၇)။
 ဥဒ္ဓမ္ပ (သာရတ္တ၊ ၂။ ၄၅၉။ ကပ်၊ ၆။ ၁၇၃။ အံ၊ ဌ၊
 ၂။ ၄၄) တို့လည်းကြည့်။ (၅) ဖြစ်ခြင်း=သ-
 မ္ပဝ၊ သမ္ပဝေ ဥဗ္ဗုတော။ ဓူ၊ နာ-၁၂၇။ နိတိ၊
 သုတ္တ။ နာ-၃၆၂။ (၆) သဘောကို (အကျိုး
 ကို) ခြင်း=အတ္တလာဘ၊ ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ တင်
 ဟူသော ခဏသုံးပါးသို့ ရောက်ခြင်း=ခဏတ္တ-
 ယဂတ။ ဖြစ်ခြင်း=ဥပုတ္တိ။ ဥပုန္တ (အဘိ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၀၃) ခုက္ခသမုဒယ (ပဋိသံ၊ ဌ၊ ၁။ ၅၁။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၇) တို့ကြည့်။ (၇) စွမ်းနိုင်ခြင်း
 =သတ္တိ။ သတ္တိသံ ဥဿဟတိ ဂန္တံ။ ဓူ၊ နာ-
 ၁၂၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ၊ ၃၆၂။ ဥဿဟာမိ
 (မ၊ ဌ၊ ၃။ ၁၀၄) လည်း ကြည့်။ (၈) သရုပ်
 အားဖြင့်-သရုပ်ထုတ်၌ - ရွတ်ဆိုခြင်း=
 သရုပ်ကထာန။ သရုပ်ကထာန ဥဗ္ဗိသတိ
 သုတ္တ။ ဓူ၊ နာ-၁၂၇။ နိတိ၊ သုတ္တ။ နာ-၃၆၂။
 (၉) ပြောက်ချခြင်း=ဥက္ခိတ္တ။ ဥဗ္ဗုက္ခိက
 (ဝိ၊ ဌ၊ ၃။ ၄၀၉။ ပါမိတ်၊ ယော။ ၃၈၀) ကြည့်။
 (၁၀) ကဲ့ရဲ့ခြင်း=ဂရ၊ ဘာ။ ဥညာတဗ္ဗ (သံ၊ ဌ၊
 ၁။ ၁၇၁) ကြည့်။ (၁၁) လွန်ကဲခြင်း၊
 အလွန်-ဥက္ကံသ။ ဥဇ္ဇာလ ကြည့်။ (၁၂)
 စွန့်ပစ်ခြင်း=ဥစ္ဆိဋ္ဌ။ ဥဇ္ဈာပ ကြည့်။
 (၁၃) ဆောင်ခြင်း=ဥာနယန။ ဥတ္တာရေတိ
 (သာရတ္တ၊ ၁။ ၂၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂၄၇) ကြည့်။

(၁၄) တားမြစ်ခြင်း=ပဋိသေဝ။ ဥက္ကမ၊ ဥပ္ပထ၊ ဥရဗ္ဗ၊ တို့ကြည့်။ (၁၅) အနက်အထူး မရှိ၊ ပုဂံကိုတိုးပွားစေကာမူ၊ ပုဂံပြည့်ကာမူ= ပဝစနမတ္တ။ ဥဗ္ဗိန္ဒိတော (ဒီ၊ ဇို၊ ၂၊ ၃၇) ကြည့်။ (၁၆) ရောင်ငါးခြင်း=တိတ္ထိ။ ဇာန်၊ ၁၁၆ဂ။ (၁၇) ပြည့်စုံခြင်း=သမိန္ဒ။ ၎င်း။ (၁၈) အပြစ်မရှိခြင်း=အစ္စယာဘာဝ။ ၎င်း။ (၁၉) ခွန်အား ကြီးမားသည်၏ အဖြစ်= ပဗလတ္တ။ ဥသောဇ္ဇိ (ဇာန်၊ ဇို၊ ၁၅၈) ကြည့်။ (၂၀) ထင်ရှားပြခြင်း=ပကာသန။ ဇာန်၊ ၁၁၆ဂ။ (၂၁) လိမ္မာသည်၏အဖြစ်=ဒက္ခတာ။ ၎င်း။ (၂၂) နိဗ္ဗာန်=မောက္ခ။ ၎င်း။ (၂၃) ဆင်းရဲကိုရခြင်း=ဒုက္ခလောဘ။ ဥသောဟ(ဇာန်၊ ဇို၊ ၁၅၆) ကြည့်။ (၂၄) အထက်သို့ ကြည့်ခြင်း=ဥလ္လောကန။ ဥယျာန (ဇာန်၊ ဇို၊ ၅၃၈) ကြည့်။ (၂၅) ဖြတ်ခြင်း=ဥပစ္စိန္တန။ ဥက္ခေပကဝါတ (ဒီ၊ ဇို၊ ၂၊ ၁၂၄။ အံ၊ ဇို၊ ၃၊ ၂၅၈) ကြည့်။

ဥက္က(ပု)[ဥသ+က။ ဥက္က-ဟု ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် ဆိုလို လျက် ပုံလိင်သို့ ပြောင်းထားသော လိင်-ဝိပလ္လာသ ပုဂံတည်း။ ပသန္တိစိတ္တော သုမနော၊ တယော ဥက္ကေ အဓာရယံ။ အပါ၊ ၂၊ ၃၄။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀။

ဥက္ကသ(ပု)[(၁) ဥ+ကသ (ကသိ)+အ။ ကသ ဂထိယံ ဟိ သာယဉ္ဇ၊ နိဂ္ဂဟိတာဂမော ဥက္ကသော၊ ဇာန်၊ ဇို၊ ၇၆၁။ (၂) ဥ+ကသ+အ။ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ သ ဟု ဝိသညော၊ ပြ။ ဝိ၊ ပိ၊ ဇာန်။ (ဥက္ကသ-သံ)။ (က) လွန်ကဲခြင်း၊ အလွန်အကဲ၊ အပိုအလွန်။ (၁) တိုးပွားခြင်း။ (ဂ) အထွတ်အထိပ်။ အဆုံးအပိုင်းအခြား။ (ဃ) ထုတ်ပေးခြင်း။ ချီးမြှောက်ခြင်း။ (က) ဥက္ကသေန အဋ္ဌကပ္ပေ (တိဋ္ဌန္တိ)။ ဒီ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၀၂။ ဥက္ကသတော ခွိန္နံ နဝကာနံ ဝသေန ဆဗ္ဗိသတိဝိဓံ။ အသိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၉၃။ သသဒ္ဓကာလံ

သန္တာယ “ဥက္ကသတော ခွိန္နံ နဝကာနံ” ခွိန္နံ ဝတ္တံ။ မုလဇို၊ ၂၊ ၁၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို၊ ၂၊ ၁၃၉။ (-ကခါ၊ ဂဇ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၂၁။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၃၁၄။ ကခါ၊ ဇို၊ ၂၃၈။ ဒီ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၁၅။ သံ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၁၊ ၄၁၅။ မ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၈၀၊ ၂၀၃။ သံ၊ ဇို၊ ၂၊ ၁၀၉၊ ၂၇၀။ အံ၊ ဇို၊ ၃၊ ၃၃၂။ အနုဇို၊ ၁၊ ၈၉။ အနုဇို၊ ၂၊ ၁၃၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို၊ ၂၊ ၁၀၊ ၃၀၈။) (က) (၁) ဝစနံ ဥက္ကသော၊ ဟာပနံ အဝကံသော။ သိ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၂၊ ၄၅။ (ဂ) ကောဇ္ဇိတိ ပရိယန္တော၊ ဥက္ကသောတိ အတ္တော။ မ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၀၀။ အံ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၂၇။ (ဃ) သာမံ အတ္တနာဝ ဥက္ကသော ဥက္ကံပနံ တေသန္တိ သမုက္ကံသိကာ။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၉၃။

ဥက္ကသက (တိ) [ဥ+ကသ+ကျ] မြောက်ပင် - ချီးမြှောက် - ချီးကျူး - သော၊ သူ။ အတ္တာနံ န ဥက္ကသကာ အမာနိနော။ အပါ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၇။

ဥက္ကသဂတ (တိ) [ဥက္ကသ+ဂတ] လွန်ကဲခြင်း - ကြီးပွားတိုးတက်ခြင်း - သို့ ရောက်သော။ ဣဒ္ဓါ ဝုဒ္ဓါ ဥက္ကသဂတာ ဟောန္တိ။ ဒီ၊ ဇို၊ ၂၊ ၂၃၄။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၇၃၊ ၃၀၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၆၆။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၇၆။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၄၀။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၁၊ ၇၁၊ ၂၇၁။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၀၄။ ထေရီ၊ ၄၊ ၃၀၀။ ဝိမာန၊ ၄၊ ၁၃၃။ သိ၊ ဇို၊ သစ်၊ ၁၊ ၂၆၆။ ဒီ၊ ဇို၊ ၃၊ ၂၃၈။ မ၊ ဇို၊ ၁၊ ၂၇၈။ မ၊ ဇို၊ ၂၊ ၅၅။ သံ၊ ဇို၊ ၁၊ ၁၂၅၊ ၂၇၉။ သံ၊ ဇို၊ ၂၊ ၅၀၃။ အံ၊ ဇို၊ ၁၊ ၂၂၇။ အံ၊ ဇို၊ ၃၊ ၄၅၊ ၂၂၂။ အနုဇို၊ ၃၊ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို၊ ၁၊ ၂၊ ၃၇၄၊ ၄၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇို၊ ၂၊ ၁၂၁၄၊ ၁၇၂၊ ၃၁၄၊ ၄၆၁၊ ၄၉၀။ နေတ္ထိ၊ ၁၀၁၊ ၁၀၈၊ ၂၃၀။)

ဥက္ကသဂတဓမ္မ (န) [ဥက္ကသဂတ+ဓမ္မ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော - ခေတ် - ပုဂ္ဂိုလ်။ ပဟာသတ္တဿ တဒါ ဥက္ကသဂတဓမ္မောဘဝတော။ မ၊ ဇို၊ ၃၊ ၃၄။

ဥက္ကံသဂတဂုဏဝိသိဋ္ဌတာ (ထိ) [ဥက္ကံသဂတ+ဂုဏ+ဝိသိဋ္ဌ+တာ] လွန်ကဲခြင်းသို့ ရောက်သော ဂုဏ်အားဖြင့် ထူးခြားသည်၏အဖြစ်။ ဗုဒ္ဓပ္ပမုဿ စက်ကျသံယာယဉာဏ်ဥက္ကံသဂတဂုဏဝိသိဋ္ဌတံ သန္နာယာဟ။ မ၊ဇ္ဇ၊၃။၄၁၄။ အံ ဇ္ဇိ၊ ၂။၃၁၅။

ဥက္ကံသဂတဗုဒ္ဓတာ (ထိ) [ဥက္ကံသဂတ+ဗုဒ္ဓ+တာ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော ကြီးရင့်သူ—အလွန်အကဲကြီးရင့်သူ—၏အဖြစ်။ ဥက္ကံသဂတဗုဒ္ဓတာယ ဝုဒ္ဓေါ။မ၊ဇ္ဇိ၊ ၂။၃၈။

ဥက္ကံသဂတဝသိဘာဝ (ပု) [ဥက္ကံသဂတ+ဝသိဘာဝ] လွန်ကဲခြင်းသို့ ရောက်သော—ဝသိဘော— လိုက်နာပြီးပြန်မှု— ရှိသည်၏အဖြစ်။ သာတိသမံ လာဘိဘာယ၊ ဥက္ကံသဂတဝသိဘာဝတောထိ အညော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇ္ဇိ၊၁။၁၃၁။

ဥက္ကံသဂတသတိဝေပုလ္လတ္တ (န) [ဥက္ကံသဂတ+သတိ+ဝေပုလ္လ+တ္တ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော ပြန့်ပြောသောသတိရှိသူ၏ အဖြစ်။ ဥက္ကံသဂတသတိဝေပုလ္လတ္တံ ယသာ အသံဝရဿ အသံဝရော ဟောတိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၃။ ၂။၂၅၀။

ဥက္ကံသဂတသာတသဘာဝ (တိ) [ဥက္ကံသဂတ+သာတသဘာဝ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော သာသနာဖွယ်သဘောရှိသော။ ဣဒဉ္စိ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဥက္ကံသဂတသာတသဘာဝံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ သိနေဟန္တံ တေဓမ္မန္တံ ဝိယ ပာတ္တဘိ။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၁၉။ (—အံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၃၅၃။)

ဥက္ကံသဂတသုခ (တိ) [ဥက္ကံသဂတ+သုခ] လွန်ကဲခြင်းသို့ ရောက်သော ချမ်းသာမှုသော။ တဘိယံ သတိပဋ္ဌာန် ဥက္ကံသဂတသုခဿ တတိယဠာနဿ အနိစ္စဝိရာဂါဒိဝသေန ပဝတ္တိယာ။ နေတ္ထိ၊၄။ ၂၀၅။

ဥက္ကံသဂတသုခသဟိတ (တိ) [ဥက္ကံသဂတသုခ+သဟိတ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော ချမ်း

သာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဥက္ကံသဂတသုခသဟိတံ ဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ ဒိဋ္ဌဓမ္မေ နိဗ္ဗာနဝါဒီ နိဗ္ဗာနန္တိ မညတိ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၁။၈၉။

ဥက္ကံသဂတသုခမတာ (ထိ) [ဥက္ကံသဂတ+သုခ+မ+တာ] လွန်ကဲခြင်းသို့ရောက်သော သိမ်မွေ့သော တရား၏အဖြစ်။ သင်္ခါရာဝသေသသမာပတ္တိန္တိ ဥက္ကံသဂတသုခမတာယ သင်္ခါရာနံ သေသတာမတ္တံ သမာပတ္တိံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဇ္ဇိ၊၁။၄၀၅။

ဥက္ကံသဂတိပရိစ္ဆေဒ (ပု) [ဥက္ကံသ+ဂတိ+ပရိစ္ဆေဒ] လွန်ကဲသော—လားရာဂတိ—ဘဝ—တို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတောတိ ဥက္ကံသဂတိပရိစ္ဆေဒဘော။ သိ၊ဇ္ဇိ၊ သစ်၊ ၂။၆၇။

ဥက္ကံသဂတိဝိဇာနန (၇) [ဥက္ကံသ+ဂတိ+ဝိဇာနန] (၁) လွန်ကဲသော—ဂတိ—ဘဝ—တို့ကို သိခြင်း။ (၂) လွန်ကဲစွာ ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်—လွန်လွန် ကဲကဲ—သိခြင်း။ (၁) ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတောတိ ဥက္ကံသဂတိဝိဇာနနေန။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၃၆။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။ ၁၄၉။ (၂) “ဉာဏဘိတိ ဇာန”န္တိ ဥက္ကံသဂတိဝိဇာနနေန နိရဝသေသံ ဧေယျဇာတံ ပရိဂ္ဂဟတိ။ အနု၊ဇ္ဇိ၊၁။၁၇။ (—အနု၊ဇ္ဇိ၊၁။၄၀။ အနု၊ဇ္ဇိ၊၃။၂၂၁။)

ဥက္ကံသဂမန (န) [ဥက္ကံသ+ဂမန] လွန်ကဲခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။ သမာဓိဿ ဝါ ဥက္ကံသဂမနေန အာနေဉ္စပုတ္တိယာ သမ္ပဒေဝ ငြိတံ ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၂၄၄။ (—မ၊ဇ္ဇိ၊၁။ ၂၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၃၄၂။)

ဥက္ကံသတာ (ထိ) [ဥက္ကံသ+တာ] လွန်ကဲသည်၏အဖြစ်။ ဣဒါနံ တဓမ္မံ မနုဿတ္တဘာဝေ ဥက္ကံသတံ မဟိဒ္ဓိကတံ ဒသေန္တိ ...အာဟ။ ဝေရိ၊၄။ ၂၉၉။

ဥက္ကံသတိ (ကြံ) [ဥ+ကသိ+အ+တိ] ချီးမြှောက်၏ ချီးမွမ်း၏ မြှောက်ပင့်၏။ သာရိပုတ္တမောဂ္ဂလ္လာနေဝ ဥက္ကံသတိ။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၃၄၇။ ကော မဟာ သဒ္ဓိသော ပတ္တိတိ အတ္တာနံ ဥက္ကံသတိ ဥက္ကံပတိ။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၃၄၈။ ၂၀။ ဥက္ကံသတိတိ ဥက္ကံသံ ကရေတိ။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၃၄၉။ ၁။ (—ဇ၊ ၁။ ၁။ ၂၃၂။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၃၅၁။ ၇။ ဇ၊ င္ဍ၊ ၄၁၀။ ၉။ မဟာနိ၊ င္ဍ၊ ၇၆။) ယေ အတ္တာနံ ဥက္ကံသန္တိ ဥက္ကံပန္တိ ဥက္ကံသနန္တိ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၆၃။ အဟန္တိ သေရံ ဥက္ကံသိသမိ။ မ၊ င္ဍ၊ ၄၄၉။ ဥက္ကံသေတိ-လည်း-ကြည့်။

ဥက္ကံသတ္တ (တိ) [ဥက္ကံသ+အတ္တ] အလွန်အကဲဟူသော အနက်ရှိသော။ ပရမသဒ္ဓါ ဥက္ကံသတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၃၈၈။

ဥက္ကံသန (န တိ) [ဥ+ကသိ+သ] ချီးမွမ်းခြင်း၊ ချီးမြှောက်ခြင်း။ ဥဿာဒနာတိ ဂုဏသေန ဥက္ကံသနာ။ ... “ပဏ္ဍိတော ဘိက္ခုသေ မဟာကစ္စာဒနာ”တိသဒ္ဓိနာ ဂုဏတော ဥက္ကံသနမ္ပိ...န နိဝါရေတိ။ မ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၃၁၂။ (—မ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၁၁၁။)

ဥက္ကံသနတ္တ (ပ) [ဥက္ကံသန+အတ္တ] ချီးမွမ်းခြင်းအကျိုး။ န သဂဝေတာ ဥက္ကံသနတ္တံ အာဟရိ။ မ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၁၈၃။ ဒေသနာကုသလာနံ အာနန္တတ္ထရာဒိနံ ပုဂ္ဂလာနံ သံသနတ္တံ ဥက္ကံသနတ္တံ။ သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၇၆။

ဥက္ကံသနယ (၃) [ဥက္ကံသ+နယ] အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ယူဆသောနည်း။ ဥက္ကံသနယန ပါဠိဒဒိဝသတော ပဋ္ဌာယာတိ ဝုတ္တံ။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၂၀။

ဥက္ကံသနာကာရဒဿန (န) [ဥက္ကံသန+အာကာရ+ဒဿန] ချီးမြှောက်ပုံ—မြှောက်ပင့်ပုံ — အခြင်းအရာကိုပြသောစကား။ အဟန္တိ အာဒိ ဥက္ကံသနာကာရဒဿနံ။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၃၅၂။ အံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၇၁။

ဥက္ကံသန္တ (တိ) [ဥ+ကသိ+အ+အန္တ] ချီးမြှောက်—မြှောက်ပင့်—သော။ မြှောက်ပင့်လိုသော။ ရာဇဉာဏကဿ အာဝေန အတ္တာနံ ဥက္ကံသန္တာ အာဟ။ ဝိ၊ င္ဍ၊ ၄၁၁။ ၁။ (—မ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၈၃။ သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၁၀၀။)

ဥက္ကံသန္တိ (ကြံ) ဥက္ကံသတိ-ကြည့်။
ဥက္ကံသပရိစ္ဆေဒ (ပ) [ဥက္ကံသ+ပရိစ္ဆေဒ] အလွန်ဆုံးသော အပိုင်း အခြား။ ဥက္ကံသပရိစ္ဆေဒေန နာမကရဏတ္ထောတိ အဓိပ္ပတော။ အနု၊ င္ဍ၊ ၁။ ၁၉၈။ (—ဝိ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၁၅၆။ သံ၊ င္ဍ၊ ၁။ ၁။ ၄၁၇။ အံ၊ င္ဍ၊ ၃။ ၂၅၂။)

ဥက္ကံသပရိပ္ပတ္တိ (သိ) [ဥက္ကံသ+ပရိပ္ပတ္တိ] အလွန်အကဲအားဖြင့် ပြု ဆုံးခြင်း။ နိပ္ပတ္တံ ပဒတ္တာတိ ဥက္ကံသပရိပ္ပတ္တိ ပဒတ္တာ။ မ၊ င္ဍ၊ ၃။ ၂၇၁။

ဥက္ကံသပရိယန္တ (ပ) [ဥက္ကံသ+ပရိယန္တ] အလွန်အကဲဖြစ်သော — အဆုံး စွန့်သော — အပိုင်း အခြား။ သုဓဿ ဥက္ကံသပရိယန္တံ ပတ္တေ။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၇၆။ အန္တမသောဟိ ဥက္ကံသပရိယန္တံ သန္တာယ ဝဒတိ အဝ ကံသပရိယန္တတော။ သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၂၁။

ဥက္ကံသပရိယန္တဂတ (တိ) [ဥက္ကံသပရိယန္တ+ဂတ] အလွန်အကဲဖြစ်သော—အဆုံးစွန့်သော—အပိုင်းအခြားသို့ ရောက်သော။ တသ္မိံ သာဝကာနံ ဥက္ကံသပရိယန္တဂတ ဇေနဇေန နာယမနုယောဂေါ။ သံ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၄၇၆။ လောကီယဉာဏေသု ဥက္ကံသပရိယန္တဂတာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ င္ဍ၊ ၂။ ၄၇၀။ (—အနု၊ င္ဍ၊ ၁။ ၃။)

ဥက္ကံသပါရမိပုတ္တ (ဘိ) [ဥက္ကံသပါရမိ+ပုတ္တ] အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်သော—အဆုံးစွန့်ဖြစ်သော—ပါရမိ—ခေါင်ထိပ် အဆင့် အတန်း—သို့ ရောက်သော။ ဥက္ကံသပါရမိပုတ္တံ အရဟတ္တလဘိဘူတာ။ ဥဒါန၊ င္ဍ၊ ၂။ ၉၂။ သဂဝါ..ဥက္ကံသပါရမိပုတ္တာဟုဘူ အဘိသမ္မောဓိံ ပါပုဏိ။ ဣတိဝုတ်၊ င္ဍ၊ ၃၀၄။ ဥက္ကံသပါရမိပုတ္တာ ခါန-

ပါရမီဘဒ္ဒယော။ ဓရိယာဌာဝ။ (-ဥဒါနံ
ဌာဝဉာ၊ ဉာဝ။ ဓရိယာဌာဝဉာ။ သာရတ္ထ။
၁။ ၂။ သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၂။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။
၃။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ သိဇ္ဈိ
၂။ ၄။ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂါဝ။ ၂။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂါဝ။
၂။ ၆။)

ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိပဋ္ဌတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + ပဋ္ဌတ္တိ]
အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်သော- အဆုံးစွန်ဖြစ်သော
-ပါရမီ- ခေါင်ထိပ် အဆင့် အတန်း-သို့
ရောက်ခြင်း။ အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါဝိနံ ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိပဋ္ဌတ္တိယာ။ ဥဒါနံဌာဝဉာ။ ဉာဝဉာ။ ဉာဝဉာ။
ဌာဝဉာ။

ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ(သိ) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + သိ] အလွန်ကဲဆုံး
ဖြစ်သော- အဆုံးစွန် ဖြစ်သော- ပါရမီ-
ခေါင်ထိပ် အဆင့်အတန်း။ ကတာမိကာရတ္ထာ
ဣန္ဒြိယသဝရေ ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ အဂမာသိ။
အယောဌာဝဉာ။ (-သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၂။)

ဥက္ကဋ္ဌပဋ္ဌတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + ပဋ္ဌတ္တိ] လွန်ကဲခြင်း-
အဆုံး အပိုင်းအခြား- အထွတ် အထိပ်-
သို့ရောက်ခြင်း။ ဝိသေသပစ္စယာနံ သဒ္ဓါသတိ-
ဝိရိယပညာနဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌပဋ္ဌတ္တိယာ။ သာရတ္ထ။
၁။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂါဝ။ ၂။ (-မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။
၃။)

ဥက္ကဋ္ဌယုတ္တိ (ကြိ) [ဥ+ကသိ+ဣယု+တိ]
မြောက်ပိုင်း။ အယော ဥက္ကဋ္ဌယုတ္တိ ဝိ
(ဇောဝ။ ၇) တိ... အယော ဥက္ကဋ္ဌယုတ္တိ။
ဇောဝ။ ၂။ ၃။ ဥက္ကဋ္ဌသတိ လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဝစန (န) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + ဝစန] ချီးမြှောက်
ပြောဆိုကြောင်းစကား။ အဘိဓမ္မာနာမာတိ
ဥက္ကဋ္ဌဝစန။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၃။

ဥက္ကဋ္ဌဝတ္ထု (န) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + ဝတ္ထု] အထွတ်
အထိပ်ဖြစ်သော ဝတ္ထု။ သမ္မဒေဝ အသေဝိ-
တဗ္ဗပရိသုဒ္ဓေန ယေဝိတဗ္ဗသမာဒါနေန
ဥက္ကဋ္ဌဝတ္ထု။ သု ၈ ဘာဝသော။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။

ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + အင်္ဂါရဝိ] အထွတ်
အထိပ်သို့ရောက်ခြင်း။ အထ ဝိ ဟေဒ္ဓိကတ-
ယ ပဋိသမ္ဘိဒါနံ ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ အနာဝရ-
ဏဏာတယ။ ၈... သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။
ဝိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ အံဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။

ဥက္ကဋ္ဌသပေတကဗေ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌသပေတက + ဗေတက] ချီးမြှောက်-ချီးကျူး-စေလိုသော။
သု။ အတ္တာနံ ဥက္ကဋ္ဌသပေတကဗေ
ပုစ္ဆတိ။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ (-မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။)

ဥက္ကဋ္ဌသပေတ (ကြိ) [ဥ+ကသိ+ဣယု+တိ] တိုးတက်-မြင့်မား-လာစေခြင်း။ ပုဗ္ဗ-
ပယောဂ ပုဗ္ဗစရိယ မေက္ခာန ဉာတတ္ထစရိယာ-
ဒယော ဥက္ကဋ္ဌသပေတ။ ဥဒါနံဌာဝဉာ။
ဉာဝဉာ။ ဉာဝဉာ။

ဥက္ကဋ္ဌသဝကံသ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ + အဝကံသ] တိုးပွားခြင်း၊ ယုတ်လျော့ခြင်း။ နတ္ထိ ဥက္ကဋ္ဌ-
သဝကံသ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ သိ
၂။ ၃။ ဥက္ကဋ္ဌသဝကံသတိ ဥက္ကဋ္ဌသဝကံ-
သ။ ဟာယနဝရနာနမေတံ အဝိစနံ။
ဝိဇ္ဇာ၊ ၃။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။
(-အဘိဓမ္မာ၊ ၃။ အဘိဓမ္မာ၊ ၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၃။ သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။
၃။ ဝိသုဒ္ဓိသင်္ဂါဝ။ ၃။)

ဥက္ကဋ္ဌသိက (တိ) [(၁) ဥ+ကသိ+ဣယု
(၂) ဥက္ကဋ္ဌသင်္ဂါရဝိ] (က) ထုတ်ယူအပ်
သော။ ထုတ်ဖော်ဟောကြားအပ်သော။
(ခ) ချီးမြှောက်ခြင်းအပ်သော။ (က)
သမ္မုက္ကဋ္ဌသိကာတိ သမံ ဥက္ကဋ္ဌသိကာ၊ အတ္တ-
နာယေဝ (ဂယေတွာ) ဥဒ္ဓိတော ဂဟိတာ။
ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ မဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။ အံဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၃။
ဥဒါနံဌာဝဉာ။ ကသိသဒ္ဓေါ ဉာတေန ဂဟိ-
တော အာဟာ “ဂဟိတာ” တိ အာဒိ။
သိဇ္ဈိသင်္ဂါဝ။ ၂။ ၃။ (ခ) ဥက္ကဋ္ဌသိက-
ကြည့်။

ဥက္ကသိတ (တိ) [ဥ+ကသိ+တ] ချီးမွမ်း-
မြောက်ပင့်-အပ်သော။ ဝေံ ဇောရေန ခိ-
သမဇ္ဈေ အတ္တနော ဥက္ကသိတဘာဝံ ဥ တွာ။
မ၊ဋ္ဌ၊၄။၃၉။

ဥက္ကသိတွာ (ကြိ ၃) [ဥ+ကသိ+တွာ] မြောက်ပင့်၍ ချီးမြှောက်၍။ အနုပုဇ္ဈေ
ဝတ္ထုမှိ သသံ ဥက္ကသိတွာ ဥက္ကပိတွာ ဌပိ-
တတ္တာ သာမဏ္ဍိသတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။
၁၆၉။ ပဂ္ဂဏိတွာ ဥက္ကသိတွာ ပဋိသန္ဓိသရံ
ကတွာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၉။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၈။)

ဥက္ကသိသာမိ (ကြိ) ဥက္ကသတိ-ကြည့်။

ဥက္ကသေတိ (ကြိ) [ဥ+ကသိ+ဧ+တိ] ချီးကျူး၏။ မြှောက်ပင့်၏။ နေ-တ္တာနုက္က-
သေတိ (ဝိ၊ဥ၊၁၈၈။ အံ၊၁။၃၃၆) တိ အဟံ
ပံသုကူလိကော။ မယာ ဥပသမ္ပာမာဠကော-
ယေဝ ပံသုကူလိကံ။ ဂဟိတံ၊ ကော မယာ
သဒိသော အတ္တိတိ အတ္တကူသနံ နကဏေ-
တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၆။ နေတ္တာနုက္က-သတိတိ
အတ္တာနံ နေဝ ဥက္ကသေတိ န ဥက္ကပတိ န
ဥက္ကဋ္ဌတော ဝဟတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၈။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၇၀။ (-ဝိ၊ဥ၊၃။၂။ မ၊၁။၂၇၀။ မ၊၂။
၁၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၁။ နေတ္တိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၆။) ဥက္ကသေန္တိ- မ၊၂။၁၉၃။ အပ၊
၂။၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၀။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂။ သာရတ္ထ၊ဥ၊၁၄၂။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ ဥက္ကသေယျ- သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၈။
ဥက္ကသေသာမ- မ၊၁။၃၃၉။

ဥက္ကသေတုကာမတာ (ထိ) [ဥက္ကသေတု+ကာမ
+တာ] ချီးမြှောက်-ချီးကျူး-ခြင်းငှါအလို
ရှိသည်၏အဖြစ်။ အတ္တာနံ ဥက္ကသေတုကာ-
မတာယ ဝါ ပရံ ဝဇ္ဇေတုကာမတာယ ဝါ
န ဥပဝဒေယျ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၃-၄။

ဥက္ကသေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ကသိ+ဧ+တွာ]
ချီးမြှောက်-ချီးကျူး-၍။ ဝေံ အတ္တာနံ

ဥက္ကသေတွာ အဂဝန္တံ နိမန္တယမာနော။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၇၈။)

ဥက္ကသေန္တိ (တိ) [ဥ+ကသိ+ဧ+အန္တိ] ချီး-
မြှောက်-ချီးကျူး-သော။ အတ္တာနံ ဝါ
ဥက္ကသေန္တော အနာဂတံ နာမ ဂစ္ဆတိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၃။)

ဥက္ကသေန္တိ
ဥက္ကသေယျ
ဥက္ကသေသာမ } (ကြိ) ဥက္ကသေတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဓေသုတ္တ (န) [ဥက္ကဓေလာ + သုတ္တ]
ဥက္ကဓေလသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ မဟာဝဂ္ဂ-
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၃-သံယုတ်၊ ၂-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။
သံ၊ဥ၊၁၄၁။

ဥက္ကဓေလာ (ထိ) [ဥက္ကာ+ဓေလာ] ဥက္ကဓေလာ
မြို့။ (မြို့နေရာရွေးချယ်ရာ ညဉ့်အခါ၌ အဝတ်
တို့ကို ဆံဆုတ်၍ မီးတိုင်ပြုလုပ်လျက် ဂင်္ဂါ
မြစ်မှ ကုန်းပေါ်သို့ ခုန်တက်လာသော ငါးကို
ဖမ်းယူခဲ့သည်ကို အကြောင်းပြု၍ ဥက္ကဓေ-
လာဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သောမြို့) ဥက္ကဓေလာ-
ယ (မ၊၁။၂၈၆) ၌ ဝေံ နာမကေ နဂဓေ။
မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၇။ ဥက္ကဘုတာနိ ဓေလာနိ တ္ထော-
တိ ဥက္ကဓေလာ၊ နဂရံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၈။
(-သံ၊ဥ၊၁၄၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၃၉၊၁၄၄။) ဥက္က-
ဓေလာ-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကစ္စ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ကတိ+တွာ] ဖြတ်တောက်
၍။ သာမံ ဥက္ကစ္စ ခါဒသိ။ ပေတ၊၁၇၉၊၂၅၉၊
၃၆၀။ ဥက္ကစ္စာတံ ဥက္ကန္တိတွာ၊ ဆိန္တိတွာတိ
းဇတ္ထော။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၁၉၆။ (-ဇော၊၁။၂၅၉၊
၃၆၀။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၄။၂၁။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၁၁။)

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥ+ကသ+တ၊ဥပုဗ္ဗော (ပပုဗ္ဗော
စ) ကသ ဝိလေသနေ၊ဟိ သာယံ စ တော၊...
သဟာဒိဗျဉ္ဇနေန တဿ ဌော၊ဇာန် ဋီ၊၆၆၉။
ဥ+ကသ+တ။ ဝိ၊ပိ၊ဇာန်။ (ဥတ္ထုဗ္ဗ -

သံ)] (၁) (က) ကြီးမားသော၊ အကြီးဆုံး ဖြစ်သော။ (ခ) လွန်ကဲသော၊ သာလွန်ထူး ခွန်သော၊ အလွန်ဆုံးဖြစ်သော။ (ဂ) မြင့် မြတ်သော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ (ပု?) (၂) နှစ်ဖက်ချင်ဆိုင် - စစ်ဘိုက်ခြင်း - စစ်ပွဲ။

(၁) (က) တဿော ပတ္တဿ ဝဏ္ဏံ ဥက္ကဋ္ဌော ပတ္တော မဇ္ဈိမော ပတ္တော ဩမကောပတ္တော။ ဝိ၊ ၁။ ၃၅၃။ သုတ္တနံ ဝါ ဟိဓရန ဝါ ဆိန္နန္တဿ သုတ္တဿ ဝါ ဟိဓဿ ဝါ ဟေဋ္ဌိမန္တံ ဖုဿတိ၊ အယံ ဥက္ကဋ္ဌော နာမ ပတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ ကင်္ခါ၊ ၁၇၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။) (ခ) ဥက္ကဋ္ဌော (ဘေ၊ ၂။ ၃၆၂) တံ အဟံ မဟာယောဓော၊ ကော မယာ သဒ္ဓိ- သော အတ္တံတိ ဧဝံ ဥက္ကံသဂတော ဟုက္ခာ။ ဘေ၊ ၄။ ၅။ ၂၀။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၉။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၁၄။) (ဂ) ဧဝံ ဇာတိယော ဟိနာ ဓ ဇာတိ ဥက္ကဋ္ဌာ ဓ ဇာတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၈။ ဒွိပေါဟိ သဗ္ဗသတ္တာနံ ဥက္ကဋ္ဌာ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ ပဏိဘေနာတိ ဥက္ကဋ္ဌေ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၈။ (-ထေရ၊ ၃။ ၂။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၃။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၅။ ၆၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၄၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၉။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၉၁။ ဝိ၊ သုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။) (ပု?) (၂) ဥက္ကဋ္ဌေ သုရ- မိစ္ဆန္တိ။ ဘေ၊ ၁။ ၂၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၅။ ဥက္ကဋ္ဌေ- တိ ဥပကဋ္ဌေ၊ ဥဘတော ဗျူဠေ သင်္ဂါမေ သမ္ပဟာရေ ဝတ္တမာနေတိ အတ္တော။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၄၁၀။ ဥက္ကဋ္ဌေတိ ယုဒ္ဓေ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။

ဥက္ကဋ္ဌအဗ္ဗောကာသိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+အဗ္ဗော- ကာသိက] အမြတ်စား-အထက်တန်းစား- ဖြစ်သော အဗ္ဗောကာသိက ဓုတင်ဆောက် တည်သော ရဟန်း (အမှီးရှိသောကျောင်းနှင့် သစ်ပင်အောက်၌မနေပဲ လွင်ပြင်၌သာနေ ခြင်း ကျင့်ဝတ်ရှိသော ရဟန်း)။ အဟံ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏမူလိကော ဥက္ကဋ္ဌအဗ္ဗောကာသိ-

ကောတိ စိဝရကုဋိဗ္ဗိ အကတော နိပဗ္ဗိတံ န ဝဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၃၆၅။ (- သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၄။)

ဥက္ကဋ္ဌကောသနိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကောသနိက] အမြတ်စား ဖြစ်သော ကောသနိကဓုတင် ဆောက်တည်သောရဟန်း။ (နေရာအမျိုးမျိုး မရွေ့ပြောင်းပဲ တနေရာတည်း တသိုတည်း သာ စားလေ့ရှိသော ရဟန်း)။ ထေရော ဥက္ကဋ္ဌကောသနိကတာယ ပဋိက္ခိပန္နော ဝေမာဟ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂။)

ဥက္ကဋ္ဌကောဋိ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကောဋိ] အမြင့် ဆုံးအဆင့်။ ပဌမပဝါရကဿ ပဝါရိတာ လာန္တီတိ ဣဒံ ဥက္ကဋ္ဌကောဋိယာ ဝုတ္တံ။ ဝဇ္ဇိ၊ ၄။ ၄၄၈။

ဥက္ကဋ္ဌဂါမဝါသီ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂါမ+ဝါသီ] ဥက္ကဋ္ဌ (ဥက္ကဋ္ဌာ?) မည်သောရွာ၌နေ သော၊ ဥက္ကဋ္ဌရွာသားဖြစ်သောသူ၊ ဥက္ကဋ္ဌ- ဂါမဝါသီနော (ဥက္ကဋ္ဌာဂါမဝါသီနော?) ဓ ဥက္ကဋ္ဌံ ဂန္ဓာ မြဟူ့မဿ ပေါက္ခရသာ- တိဿ ကထေသုံ။ ဝိ၊ မာနု၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ ဥက္ကဋ္ဌာနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဂုဏစိတ္တ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂုဏ+စိတ္တ] မြင့်မြတ်သောဂုဏ်နှင့်ယှဉ်သော စိတ်ရှိသော၊ သူ။ သတိ သုရဘာဝဗြဟ္မစရိယယောဂျ- တာဒိဂုဏဝသေန ဥပစိတမာနသာ ဥက္ကဋ္ဌ- ဂုဏစိတ္တာ၊ ကေ ပန တေ? ဇမ္ပဒိပဝါသီနော သတ္တဝိသေသာ။ ဝိ၊ မာနု၊ ၄။ ၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၉။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။

ဥက္ကဋ္ဌဂုဏယောဂ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂုဏ+ယောဂ] မြင့်မြတ်သောဂုဏ်နှင့် ယှဉ်ခြင်း။ သာ နဂရိ ဥက္ကဋ္ဌဂုဏယောဂတော ဥက္ကဋ္ဌာတိ နဒမံ လဘိ (လဘတိ)တိ မ၊ ၄။ ၁။ ၄၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ (-ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၁၁။)

ဥက္ကဋ္ဌဂေါတ္ထ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂေါတ္ထ] မြင့်မြတ်သောအနွယ်။ ဂေါတ္ထေန ဝါတ် ခေါ်တမဂေါတ္တာဒိနာ ဥက္ကဋ္ဌဂေါတ္ထေန ဝါ။ မဟာနိဂ္ဂ။ ၁၈၃၊ ၂၈၁။ အနုဋီ၊ ၁။ ၁၈၅။

ဥက္ကဋ္ဌဂဟဏ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂဟဏ] မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုယူခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌဂဟဏေန အနုက္ကဋ္ဌာနံ ဂဟဏသံဒ္ဓိတော အဋ္ဌကဏ္ဍာယံ ဥက္ကဋ္ဌောဝ ဝုတ္တော။ ဝဇိရ၊ ၈၃။ ကသါ၊ ၆။ ၂၂။

ဥက္ကဋ္ဌဂဟဏာဓိပ္ပါယ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌဂဟဏ+အဓိပ္ပါယ] မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို-ယူခြင်း၌-ယူလိုသော-အလိုဆန္ဒ။ ဥက္ကဋ္ဌဂဟဏာဓိပ္ပါယေ သတိ “သိက္ခာတိ တိဏှော သိက္ခာ”တိတ္တေကမေဝ ဝတ္တဋ္ဌံ။ ဝဇိရ၊ ၈၂။ ကသါ၊ ၆။ ၂၁။

ဥက္ကဋ္ဌစာရိတာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+စာရိ+တာ] မြင့်မြတ်သောအကျင့်ကို ကျင့်တတ်သူ၏အဖြစ်။

ဥက္ကဋ္ဌစာရိတာဒဿန (န) [ဥက္ကဋ္ဌစာရိတာ+ဒဿန] မြင့်မြတ်သောအကျင့်ကိုကျင့်တတ်သူ၏ အဖြစ်ကိုပြသောစကား။ အဘိဟင်္ဂန သာဒိယာဒိတိ ဘိက္ခာပရိယေသနေ ဥက္ကဋ္ဌစာရိတာဒဿနံ။ မ၊ ၆။ ၂။ ၃၅။

ဥက္ကဋ္ဌတမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တမ] အထူးသဖြင့်-သာ၍-မြင့်မြတ်သော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ လောကီယသေက္ခာသေက္ခပစ္စေကဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓသိဟိ ဥတ္တမော ဥက္ကဋ္ဌဘဒ္ဒမာ၊ ဝိမာန၊ ၄၅။ ၉၅။ (-မ၊ ၆။ ၂။ ၃၁)။

ဥက္ကဋ္ဌတရ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တရ] အထူးသဖြင့်-သာ၍-မြင့်မြတ်သော၊ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော။ ဘေန အယမေဝေတ္ထ ကာယေန ဝသဝတ္တနပါဠိဟာရိယေသု ဥက္ကဋ္ဌတရန္တိ ဝိပေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၃၄။

ဥက္ကဋ္ဌဒေသနာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဒေသနာ] မြတ်သော-ဒေသနာ-ဟောကြားအပ်သောတရားတော်။ ဥက္ကဋ္ဌဒေသနာ စေသော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၈။

ဥက္ကဋ္ဌနယ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+နယ] ဥက္ကဋ္ဌနည်း၊ အမြတ်ဆုံး - အလွန်ကဲဆုံး - ကိုညွှန်ပြသောနည်း။ သိလသမ္ပန္နောတိ တွေ့ ဗုဿိလဿ ဝစနံ အပ္ပမာဒံ၊ ဘိက္ခုနီဟိ ဘိက္ခုမိ အနိဿရာ၊ တသ္မာဥက္ကဋ္ဌနယေ ဝိမိ သန္တာယ ထေရေန ဝုတ္တံ။ ဝဇိရ၊ ၁၉၈။ အယံ ပန ဥက္ကဋ္ဌနယော ပရိစိတာရမ္ပကံ သန္တာယ ဝုတ္တော။ အနုဋီ၊ ၁။ ၂၀၀။

ဥက္ကဋ္ဌနာမက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+နာမက] ဥက္ကဋ္ဌ (ဥက္ကဋ္ဌာ ?) အမည်ရှိသော။ ဥက္ကဋ္ဌနာမက (ဥက္ကဋ္ဌာနာမက ?) နဂရေ ဝသတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ ဥက္ကဋ္ဌာနံ ယှဉ်ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+နိဗ္ဗေသ] အမြတ်-အသာလွန်-ဆုံးကို ညွှန်ပြခြင်း။ တဒေဝဟိ သန္တာယ ဘဂဝတာပိ ပိဋသင်္ဃာဋဏသမန္တာ ဟတ္ထပါသတိ အယံ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသော ကတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသတော ပနိဓေ အဋ္ဌဂိဏောတိ ဝုတ္တော။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသော စေသ၊ အဗ္ဗပေ ပန ဝိနာပိ ဧကဝတ္ထုကဿာဝံ သမ္ပယောဂေါ လဗ္ဘတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၂။ (-ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၆၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၀၈။ မ၊ ၆။ ၂။ ၆၁၊ ၁၇၇။ မ၊ ၆။ ၃။ ၁၁၅၊ ၁၆၂။ သံ၊ ၆။ ၁။ ၂၀၃။ သံ၊ ၆။ ၂။ ၉၃၊ ၃၀၆၊ ၄၅၈။ အံ၊ ၆။ ၁။ ၁၂၄။ အံ၊ ၆။ ၃။ ၂၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၁။ ၁၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၅၄။)

ဥက္ကဋ္ဌနိဝရဏ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + နိဝရဏ] လွန်ကဲသောနိဝရဏ။ ကာမစန္ဒဿ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဟာနံ ဥက္ကဋ္ဌနိဝရဏဝသေန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မူလ၊ ၆။ ၁။ ၁၇၅။ (-အနုဋီ၊ ၁။ ၁၀၈။)

ဥက္ကဋ္ဌနေသဇ္ဇိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+နေသဇ္ဇိက] အမြတ်စား - အထက်တန်းစား - ဖြစ်သော နေသဇ္ဇိကမည်သော စတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်း၊ (မအိပ်မက် မလျောင်းပဲ ထိုင်ခြင်း ဣဒိယာပုထ်ဖြင့်သာ နေခြင်း ကျင့်ဝတ်ရှိသောရဟန်း)။ ဥက္ကဋ္ဌနေသဇ္ဇိကော ပနေသဥက္ကဋ္ဌရညကော စ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၉။

ဥက္ကဋ္ဌပံသုကူလ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပံသုကူလ] မြတ်သော ပံသုကူလသင်္ကန်း။ ဥက္ကဋ္ဌပံသုကူလံ ဝတဣန္ဒိ အာဒါယ ပက္ကာမိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌပံသုကူလိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပံသုကူလိက] အမြတ်စား-အထက်တန်းစား-ဖြစ်သော - ပံသုကူလိကမည်သော စတင် ဆောက်တည်သော ရဟန်း - ပံသုကူလသင်္ကန်း ဝတ်ရုံလေ့ရှိသောရဟန်း၊ (ဒါယကောတို့ လှူသော သင်္ကန်းကို မဝတ်ရုံပဲ သုသာန်၊ လမ်းဈေးစသည်တို့၌ စွန့်ပစ်ထားသော အဝတ်သင်္ကန်းကိုသာ ဝတ်ရုံလေ့ရှိသော ရဟန်း)။ ဥက္ကဋ္ဌပံသုကူလိကဿ တေစိဝရိကတာ သုကရာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၇၆။

ဥက္ကဋ္ဌပဋိပဒါ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပဋိပဒါ] မြင့်မြတ်သောအကျင့်။ ဟိမဝန္တံ ပဝိသိတော အရဟတ္တံ ပတော ဥက္ကဋ္ဌပဋိပဒံ ပဋိပန္နော။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။

ဥက္ကဋ္ဌပတ္တ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပတ္တ] အကြီးစားသပိတ်။ (မကဓတိုင်း သုံးကွမ်းစားဖြင့် ဆန်နှစ်ကွမ်းစား (=ဆန်တပြည်)ချက် ထမင်း၊ ထိုထမင်းအား လျော်သော ပဲဟင်းနှင့် ဟင်းလျာအားလုံး ဆန်ဝင်သော သပိတ်။ ဝိ၊၁။၃၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၂။ ကခါ။၁၇၇-ကြည့်။) ဥက္ကဋ္ဌပတ္တဿာပိ မဇ္ဈိမပတ္တဿ ဝါ ဩမကပ္ပမာဏတော ဗဟိ သိဒ္ဓံ အဓိဋ္ဌာနံ န ဘိန္နေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၉။

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပရိစ္ဆေဒ] ကမြတ်ဆုံး - အသာလွန်ဆုံး - ကို ပိုင်းခြားခြင်း။ အလွန်ဆုံးဖြစ်သော အပိုင်းအခြား။ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန သေသသတ္တလောကဿ သမ္ဘိကတဘာဝံ ပကာသေန္တော သဒေဝမနုဿန္တိ အဗ္ဗုဂ္ဂတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉၇။ တဿ ပမာဏံ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန သုတစိဝရတော ဦးကံ ဝနုတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၆။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၅၊၆၀။ ကခါ။၁၅၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၅၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၆၃။ ဣတိ ဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၄၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၅။ ဝဇီရ၊၇၂၊၂၆၄။ သာရတ္ထ၊၁။၃၂၃။ သာရတ္ထ၊၂။၄၁၃။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၇။၁၃၀၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။ မူပဋိ၊၃။၁၉၆။ အနုဋိ၊၃။၂၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။)

ဥက္ကဋ္ဌပါရမိပ္ပတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပါရမိ+ပတ္တိ] လွန်ကဲသော-ပါရမီ-အထွတ်အထိပ်အဆင့်-သို့ရောက်ခြင်း။ ပညာယ သမာဓိသိဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌပါရမိပ္ပတ္တိယာ သမိသေသံ သဗ္ဗဂုဏေဟိ အဂ္ဂဘာဝေ ဌိတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၃၃။

ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဏပါတစုတင် (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပိဏ္ဏပါတ-စုတင်] အမြတ်စား-အထက်တန်းစား-ဖြစ်သော ပိဏ္ဏပါတစုတင် (ကျောင်းသို့လာရောက်လှူဒါန်းသော ဆွမ်းစသော လာဘ်လာဘ အပိုအမိုကို အလှူမခံပဲ ဆွမ်းခံကျင့်ဝတ်ကို ဆောက်တည်လျက် ကိလေသာတဏှာကိုဗျက်ဆီးသောရဟန်း၏အကြောင်းအင်္ဂါကုသိုလ်စေတနာ)။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဏပါတိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပိဏ္ဏပါတိက] အမြတ်စား- အထက်တန်းစား - ဖြစ်သော ပိဏ္ဏပါတစုတင် ဆောက်တည်သော ရဟန်း (ကျောင်းသို့လာရောက်လှူဒါန်းသော ဆွမ်းစသော လာဘ်လာဘအပိုအမိုကို အလှူမခံပဲ ဆွမ်းခံ ကျင့်ဝတ်ကို ဆောက်တည်သော ရဟန်း)။ သော ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဏပါတိကဿ အန-

လောမေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၅။ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိ-
ကတ္တာ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃) တိ သေသဓုတင်-
ပရိသီရိတေန ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိဓုတင်န သမ-
န္နာဂတတ္တာ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၇။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂။ ၂၁၃။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၀၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂၊ ၂၁၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၉၅။)

ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိကဓုတင် (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပိဏ္ဍပါတိက
+ ဓုတင်] အထက်တန်းစားဖြစ်သော
ပိဏ္ဍပါတိဓုတင်ဆောက်တည်သော ရဟန်း၏
အကြောင်းအရာကိုကုသိုလ်စေတနာ၊ (ကျောင်း
သို့ လာရောက်လှူဒါန်းသော ဆွမ်းစသော
လာဘ်ဗဒ္ဓာကုသိုလ်ကို အလှူမခံပဲ ဆွမ်း
ခံကျင့်ဝတ်ကိုဆောင်ရွက်သည်ပျက် ကံလသာ
တကျာကို ဖျက်ဆီးသောရဟန် ၏အကြောင်း
ဂုဏ်အင်္ဂါ ကုသိုလ်စေတနာ)။ ဥက္ကဋ္ဌပိဏ္ဍပါတိ-
ကဓုတင်န သမန္နာဂတတ္တာ။ ဝိမတိ၊ ၁။
၁၀၀။

ဥက္ကဋ္ဌပမာက(န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပမာက] အသွန်ဆုံး-
အကြီးဆုံး-ဖြစ်သောအတိုင်းအတာပမာက။
တိစိဝရဿာပိ သုဘစိဝရပမာကဿာ ဦး-
ကတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌပမာကမေဝ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။
(-ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၇၅။)

ဥက္ကဋ္ဌမနုဿ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+မနုဿ] မြင့်မြတ်
သောလူ။ ပကတိမနုဿေတိ ဥတ္တရိတရာန
မနုဿာနံ ဥက္ကဋ္ဌမနုဿာနန္တိ အတ္ထော။
ကခါ၊ ၃။ ၂၁၉။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။)

ဥက္ကဋ္ဌရက္ခမုလိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ရက္ခမုလိက]
အထက်တန်းစား ဖြစ်သော -ရက္ခမုတင်
ဆောက်တည်သောရဟန်း -အမိုးကျောင်း၌
မနေပဲ သစ်ပင်ရင်း၌ ဝါနေခြင်း ကျင့်ဝတ်
ရှိသောရဟန်း။ ဥက္ကဋ္ဌ အဇ္ဈာကာသိက-
ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဝါသိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဝါသိက] ဥက္က-
ဋ္ဌ(ဥက္ကဋ္ဌာ?) မည်သော မြို့၌နေသောဥက္ကဋ္ဌာ
မြို့သားဖြစ်သောသူ။ ပေါက္ခရဿာတိ ဥက္ကဋ္ဌ-

ဝါသိကော (ဥက္ကဋ္ဌာဝါသိကော?) ဒီ၊ ၄။ ၁။
၃၃၁။

ဥက္ကဋ္ဌဝါသိ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+ဝါသိ] အထက်
ပုဂံနှင့်အနက်ဘူ။ ဥက္ကဋ္ဌဝါသိနော စ (ဥက္က-
ဋ္ဌာဝါသိနော စ?) ဣစ္ဆာနင်္ဂလဝါသိနော စ
သန္နိပတိ သု။ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၁၆။

ဥက္ကဋ္ဌဝတ္တိ (ဟိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+ဝတ္တိ] မြင့်မြတ်
သော အထက်-မူးမူရှင်သာသူ။ စေတသံ
မယာဥက္ကဋ္ဌဝတ္တိနာ ဘဒ္ဒိတံ ဝနုတိ။ ဥဒါန၊ ၄။
၇၁။

ဥက္ကဋ္ဌသပဒါနစာရိက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+သပဒါန
စာရိက] အမြတ်စား-အထက်တန်းစား-
ဖြစ်သော-သပဒါနစာရိကမည်သော ဓုတင်
စောင်ရဟန်း-ဆွမ်းခံအိမ်ကိုမကျပ်ပဲ အိမ်
စဉ်အတိုင်း ဆွမ်းခံကျင့်ဝတ် ဆောက်တည်
သောရဟန်း။ ထေဓရာ ပန ပကတိယာဥက္ကဋ္ဌ-
သပဒါနစာရိကော သုတနာယ ဘိက္ခုနာမ
နာဝိဝါသေတိ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၇။ (-ဓမ္မ၊ ၄။
၄၂၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄၂။)

ဥက္ကဋ္ဌာ (ထိ) [(၁) ဥက္ကဋ္ဌာ+ဌာ+က။ မူသ
ဝိဘုဇပုဂံ၌ ပါဏိနီ (၃၊ ၂၊ ၃) သုတ်ဖြင့်
ကပစ္စည်းသက်၌ ရုပ်ပြီးသကဲ့သို့ ဤဥက္ကဋ္ဌာပုဂံ
ကိုလည်း မူသဝိဘုဇပုဂံကိုး၌ ထည့်သွင်း၍
ထိုသုတ်ဖြင့်ပင် ကပစ္စည်းသက်၌ ရုပ်ပြီး၏။
(၂) ဥက္ကဋ္ဌာ+ဌိတာ။ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် က္ကာမု
အာကို ရသပွဲ၊ ဌိတာကိုဌာပြု၍ပြီး၏။ (၃)
ဥက္ကဋ္ဌာ+အ+အာ။ (၄) ဥက္ကဋ္ဌာ+ဓာ+ကို။
က္ကာနံ ရသပွဲ၊ ဓကို ဌပြု၍၊ ဌ ခွေးဘာလာ၍
ရုပ်ပြီး၏။ ဥက္ကဋ္ဌာမည်သောမြို့။ (ဣတ္ထိလိင်၏
အစွမ်းဖြင့်ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ သိ၊ ၄။ သစ်၊
၂။ ၂၁၁။) (က) မီးရှူးမီးတိုင်များ ထွန် လင်း
တောက်ပနေစဉ် တည်ထောင်အပ်သော မြို့။
(ခ) ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်ရှိသောမြို့(တည်ဆ
မြေလူ့ အဆောက်အဦတို့ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်
ခြင်းတည်းဟူသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောမြို့။)

ဥက္ကဋ္ဌိယတိ - တို့လည်း ကြည့်။ (ခ)
 ပစ္စုက္ကဋ္ဌိတိ ဥက္ကဋ္ဌိ။ ဘဏ္ဍနကရဏေဟိ
 အနဝါဒသေနေ အာယုဇပုစ္ဆနာဒိ ပရိစ္စ-
 ဇန္တာပဝါရကံ ကာဠပကံ ဇုပ္ပကဋ္ဌိ ဥဒ္ဓိကဋ္ဌိ
 တိ အသ္မာ။ ကင်္ခါ ဋီ၊ ၁၃၄၊ (၂) ပရိပုစ္ဆ-
 ဘတ္တကုပ္ပိကာပိ “ရာဇဓိတာယ ပုည” န္တိ
 ဝတော ယသေ ကဿစိ ဇေန္တာနံ ယာဝ န
 ဥက္ကဋ္ဌိ။ န ယာဝ ဘတ္တံ ခိယတိ။ အံ၊ ၄၊
 ၁။ ၁၉၂။ ထေရဝါဒ၊ ၁။ ၁၇၁။ အပ၊ ၄၊ ၂။
 ၂၄၇။ ယာဝ န ဥက္ကဋ္ဌိတိ ယာဝ ဝါနေ
 န ဥက္ကဋ္ဌိ။ ဒါတုကာမာဝ ဟောဋ္ဌိတိ အဝိပ္ပါ-
 ယော၊ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၆၇။

ဥက္ကဋ္ဌိတ (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ+ဘ] အထက်သို့
 ဆွဲငင်အပ်သော။ ဝဿေ ဥက္ကဋ္ဌိတေ အမာ-
 သာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၁၃၇။

ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိတု+ကာမ]
 အထက်သို့ ဆွဲငင်ခြင်းငှါ အလိုရှိသော
 (ဝါခေါင်လကို ဝါခေါင်လ မပြုလုပ်သေး
 နောက်ထပ် ပါဆိုလဘလ ပြုလုပ်ခြင်း-ဝါထပ်
 ခြင်း-ငှါ အလိုရှိသော)။ ဗိမ္ဗိသာရေ
 ဝသံ ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၃။ ဝဿ-
 နာမကံ ပဌမမာသံ ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမော၊
 သာဝကမာသံ အကတော ပုန အာသင်္ဃမာ-
 သမေဝ ကတ္တုကာမောတိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄၊
 ၃။ ၁၄၉။

ဥက္ကဋ္ဌိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဋ္ဌ+တော] (က)
 အထက်သို့ ဆွဲငင်၍။ (ခ) ရွှေ့ဆိုင်း၍။
 (က) အောက်ပုတ်ကြည့်။ (ခ) ပဝါရကံ
 ဥက္ကဋ္ဌိတော။ ဝိမတိ ၁။ ၉၆။

ဥက္ကဋ္ဌိ (ခိ) ယတိ=ဥက္ကဋ္ဌိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ)
 [ဥ+ကဋ္ဌ+ယ+တေ] ကထက်သို့- ဆွဲငင်-
 မြှင့်တင်- အပ်၏။ တိုးပွား လာစေအပ်၏။
 (ဝါဆိုလနှစ်လ- ဝါထပ်မူ - ပြုလုပ်အပ်၏)
 ဝသံ ဥက္ကဋ္ဌိယတိ။ ကင်္ခါ၊ ၁၈၃။ ဝသံ ဥက္က-
 ဋ္ဌိယတိတိ သံဝစ္စရံ ဥဒ္ဓံ ကဋ္ဌိယတိ ဝဋ္ဌိယတိ။

အာရယုတိတိ အတ္ထော၊ ဝဿာနဿ ပဌမ-
 မာသံ ဥက္ကဋ္ဌိတော ဂိမာနံ ပစ္စိမောသမေဝ
 ကဿေတိ ဝတ္တံ ဟောတိ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၁၃၄။
 ပရိယံဌာယ ဝဿိကသာဋိကာယ ဝသံ
 ဥက္ကဋ္ဌိယတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၆၆။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၉၉။)

ဥက္ကဋ္ဌက (ပု) [ဥ+ကဋ္ဌ+က] ဥက္ကဋ္ဌကမည်သော
 ချေးရေဂါ၊ (ချေး၏) ခန္ဓာက္ခယံ ပေါ်ထွက်
 သော ဆူးရှိသော ရေဂါ၊ ချေးဝဲစားနာ။
 သော ခေါ် ဘိက္ခုဝေ ခေသိင်္ဂါလော
 ဥက္ကဋ္ဌကေန (ဥက္ကဋ္ဌကေန-သိ။ ဥက္ကဋ္ဌ-
 ကေန-သျှာ၊ ကံ၊ ၇) နာမ ရေဂါဇာဓိဓာန
 ဖဋ္ဌာ။ အံ၊ ၁။ ၄၂။ ဥက္ကဋ္ဌကေန နာမာ-
 တိ ဝေဓာမကေန ဖောဇန။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၂။
 သရိရဿ ဥက္ကဋ္ဌကဋ္ဌကတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌကေန
 နာမ။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌတိ (ကြိ) [ဥ+ကဋ္ဌ (ကဋ္ဌိ) +အ+
 တိ] ပျင်းရိ၏၊ ငြီးငွေ့၏၊ မပျော်မွေ့။
 ဖုဇာ တာယ တာယ သမ္ပတ္တိယာ ရမတိ...
 န ဥက္ကဋ္ဌတိ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၈၀။ အံ၊ ၄၊ ၁။
 ၁၇၉။ သင်္ခါရဂဓတ နိဗ္ဗိန္ဒတိ ဥက္ကဋ္ဌတိ
 နာဘိရမတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၇။ ပဋိသန္ဓေ၊
 ၂။ ဥက္ကဋ္ဌတိ (မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၁၈၉) တိ နာဘိရမတိ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၉၇။ (-
 အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၀၀။ ဒီ၊ ၄၊ ၃။
 ၂၇၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၂၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၄၄။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၅၁။) ဥက္ကဋ္ဌတိ-အံ၊ ၄၊ ၂။
 ၃၃၂။ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ-ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၈။ မ၊ ၄၊ ၂။
 ၃၉။ မ၊ ၄၊ ၄။ ၁၄၄။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၇။ မ၊ ၄၊ ၂။
 ၁၀၇။ ဥက္ကဋ္ဌသိ-ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၂၁၄။ ဇာ၊ ၄၊
 ၇။ ၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌာမိ-အပ၊ ၂။ ၁၁၇။ ထေရဝါဒ၊
 ၂။ ၆၂။ ၂၆၆-၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၅။
 ၃၁၁။ ဇာ၊ ၄၊ ၇။ ၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌန္တိ-ဝိ၊ ၄၊ ၃။
 ၂၆၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၂။ ၂၆၈။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၆၇။ ဒီ၊ ၄၊
 ၂။ ၂၃၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁၀။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၄၂။
 ဥက္ကဋ္ဌထ-အံ၊ ၄၊ ၃။ ၂၆၆။ ဇာ၊ ၄၊ ၆။ ၂၇၁။
 ဥက္ကဋ္ဌေယျ-သံ၊ ၄၊ ၂။ ၉၀။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၀၇။

အံ၊ဋီ၊၁၁၄၇။ ဥက္ကဋ္ဌိ- ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၄၇။
 သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၉။ ဥက္ကဋ္ဌိ-သု- ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂၊
 ၂၆၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၉၀။
 ဥက္ကဋ္ဌိ-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၆၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၅၂၉၇။
 ဥက္ကဋ္ဌိ-သေ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၄။ဥက္ကဋ္ဌိ-သိ၊ဋ္ဌ၊
 ၂၊၃၁၁။ အသိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၃၉။ ဥက္ကဋ္ဌိ-သမိ-
 အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၆။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊၇၊၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌ (ကြံ) ဥက္ကဋ္ဌတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌန (န၊သိ) [ဥ+ကဋ္ဌ (ကဋ္ဌိ)+ယျ+ပျင်းရိ
 -ငြီးငွေ့-မပျော်မေ့-ခြင်း။ ဗြာဟ္မဏဏ
 စတုန် မာသနံ အစွယေန အဟု ဒေဝ ဥက္က-
 ဏနာ အဟု ပရိဘဏနာ။ ဒီ၊၂၊၁၉၃။ ဒီ၊
 ၅၊၂၊၂၇၇။ ဒီ၊ဋီ၊၂၊၂၇၇။ သံ၊ဋီ၊၂၊၁၀၅။
 ဥက္ကဋ္ဌိ-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနတ္ထ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌန+အတ္ထ]ပျင်းရိ-ငြီး
 ငွေ့-မပျော်မေ့-ခြင်းအကျိုး။ ဖုဒ္ဓိဘေဓာ
 တေသံ ဥက္ကဋ္ဌနတ္ထံ သာသနံ ပေသေသံ။ မ၊ဋ္ဌ၊
 ၄၊၂၄၂။ နိဗ္ဗုဒ္ဓါနာတိ ဝဇေ ဥက္ကဋ္ဌနတ္ထာယ။
 အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၉၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၈။)

ဥက္ကဋ္ဌနမဂ္ဂလ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌန+မဂ္ဂလ] ပျား
 စွာ-ပျင်းရိ -ငြီးငွေ့ -မပျော်မေ့ -ခြင်းရှိ
 သောသူ။ ဣဓေကေစွာ သဗ္ဗသင်္ခါရေသု
 ဥဗ္ဗေဂမဟုလော ဧကတိ ဥက္ကဋ္ဌာသမဟု-
 လော ဥက္ကဋ္ဌနမဂ္ဂလော၊ ပဋိသံ၊၃၈၁။ ဒီ၊
 ၅၊၃၊၁၁၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၅၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၃။
 မဟာနိဋ္ဌ၊၂၀၂။ (-ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၆၃။ ဒီ၊ဋီ၊
 ၃၊၁၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၇၄။ သံ၊ဋီ၊၁၊၁၆၄။ သံ၊
 ၅၊၂၊၂၁၈။ အံ၊ဋီ၊၁၊၂၇။ အံ၊ဋီ၊၃၊၁၉၁။)

ဥက္ကဋ္ဌနာကာရ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌန+အာကာရ]
 ပျင်းရိ-ငြီးငွေ့ -မပျော်မေ့ -ခြင်းဟူသော
 အခြင်းအရာ။ ဥက္ကဋ္ဌိတာ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနိယ (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ(ကဋ္ဌိ)+အေ+အ-
 နိယ] ပျင်းရိ-ငြီးငွေ့-စေနိုင်သော၊ ပျင်း
 ရိ-ငြီးငွေ့-မူ ကိုပြစ်စေနိုင်သော။ နိဗ္ဗုဇနိ-

ယာတိ ဥက္ကဋ္ဌနိယာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၇၁။ဥက္က-
 ဋ္ဌနိယာတိ ဥက္ကဋ္ဌဝယာ။ သံ၊ဋီ၊၁၊၂၃၉။

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ (ကဋ္ဌိ)+အ+အန္တ]
 ပျင်းရိ-ငြီးငွေ့-မပျော်မေ့-သောသူ။ ဥက္က-
 ဋ္ဌဏ္ဍာ (သိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၄၈) တိ နိဗ္ဗုဒ္ဓိန္ဒြိယ-
 ကတ္တဝိပိ အသဉ္စန္ဓာ။ ဒီ၊ဋီ၊၃၊၂၈၈။
 (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၂၊၂၈၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၃၊၂၊၄၅၁။)

ဥက္ကဋ္ဌိ } (ကြံ) ဥက္ကဋ္ဌတိ-ကြည့်။
 ဥက္ကဋ္ဌန္တိ }

ဥက္ကဋ္ဌမာန (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ (ကဋ္ဌိ)+အ+မာန]
 ပျင်းရိ-ငြီးငွေ့-မပျော်မေ့-သောသူ။ ပန္န-
 သေနာသနေသု အဓိကုသလာနံ ဓမ္မာနံ
 ဘာဝနာယ ဥက္ကဋ္ဌမာနော ပဓာနံ ပဋိဝါ-
 သေတိ နာမ။ အသိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၃၇။

ဥက္ကဋ္ဌဟေ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဟေ+အ] ပျင်းရိ
 -ငြီးငွေ့-မူကိုဆောင်နိုင်သော။ ဥက္ကဋ္ဌနိယ-
 ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌသိ (ကြံ) ဥက္ကဋ္ဌတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌာ (ထိ) [(၁) ဥ+ကဋ္ဌ (ကဋ္ဌိ)+အ။
 (၂) ဥ+ကဋ္ဌ။ (ဥက္ကဋ္ဌာ-သံ)] (၁) ဆင်း
 ရဲငြိငြိစွာအသက်မွေးရခြင်း၊ ပျင်းရိငြီးငွေ့
 မပျော်မေ့ခြင်း။ (တိ) (၂) (က) အသက်
 သို့မောဒသာလည်ပင်းရှိသော၊ လည်တမော့
 မော့ဖြစ်နေသော (ပျင်းရိခြင်းသဘော)။
 (၁) အသက်သို့မော့သောလည်ပင်းရှိသော၊
 လည်တမော့မော့ဖြစ်နေသော၊ပျင်းရိငြီးငွေ့
 မပျော်မေ့သောသူ။ (၁) (၂) (က)
 (သာ) တဏှ ဥက္ကဋ္ဌံ ဝိနာဒေတုံ အသ
 က္ကောန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၇၁။ အသိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၈၁။
 အဓိကုသလေသု ဓမ္မေသု ဥက္ကဋ္ဌာ အနဘိ-
 ရတိ။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၆၈။ ဥက္ကဋ္ဌာ (မ၊ဋ္ဌ၊၁၊
 ၁၆၄) တိ ရိပ္ပနာ အနဘိရတိ အနနုဿာ-
 ဂေါ။ မ၊ဋီ၊၁၊၂၆၃။ အရတိတိ ဥက္ကဋ္ဌာ။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ (—ပေတ၊ ငွေ၊ သုဗ္ဗ၊ နေတ္တိ၊ ငွေ၊ ၁၅၀။) (ခ) အနတ္တိရတိယာ ဝဇေ နိဗ္ဗာ-
ဂေါဂဏော ဝိယ ဂမနမဂ္ဂံ ဂဝေသန္တော ပုဂ္ဂ-
လော ဥက္ကဏ္ဍာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၃။
ဥက္ကဏ္ဍိတ—လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍပယထိ (က၊ ကြံ) [ဥ+ကဋ္ဌ(ကဋ္ဌိ)+
ကာပယ+တိ] ပျင်းရိငြီးငွေ့စေ၏။ မမ
ပုတ္တေ န ခမာယသိသု၊ ဥက္ကဏ္ဍပယသိသု။
ဘေ၊ ငွေ၊ ၇။ ၉၄။

ဥက္ကဏ္ဍပိတ (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ+က+ပ+တ]
ပျင်းရိ—ငြီးငွေ့—မပျော်ပေ—စေအပ်သော—
အောင်မြင်လုပ်ငန်းသောသူ။ ကေန ပန တံ
ဥက္ကဏ္ဍပိတော ဘေ၊ ငွေ၊ ၂။ ၁၀၅။ (—ဝိ၊ ငွေ၊
၂။ ၁၅၂။)

ဥက္ကဏ္ဍဘိဘူတ (တိ) [ဥက္ကဏ္ဍ+ဘိဘူတ]
ပျင်းရိ—ငြီးငွေ့—ခြင်းသည် လွမ်းမိုးနှိပ်စက်ခံ
ရသောသူ။ တေ ပန ထုကမာရာ န သံဝေ-
ဂေန ပဗ္ဗဒိတတ္ထာ ဥက္ကဏ္ဍဘိဘူတာ။ သေ၊
ငွေ၊ ၁။ ၂၀။

ဥက္ကဏ္ဍမိ
ဥက္ကဏ္ဍိ
ဥက္ကဏ္ဍိ
ဥက္ကဏ္ဍိသု } (ကြံ) ဥက္ကဏ္ဍတိကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍိတ (တိ) [ဥက္ကဏ္ဍ+ဣတ] ဆင်းရဲမြဲမြံ
စွာ အသက်မွေးရခြင်းသို့ရောက်သော၊ လည်
တမော့ပော့ ဖြစ်နေခြင်း—မပျော်ပေခြင်း
—သို့ရောက်သော၊ ပျင်းရိငြီးငွေ့ မပျော်ပေ
သောသူ။ ဣတ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ဥက္ကဏ္ဍိတော
အနတ္တိရတော သာမညာ စာတုကာမော။
ဝိ၊ ၁။ ၂၉။ ဥက္ကဏ္ဍိတတိ အနတ္တိရတိယာ
ဣသိသိ သာသနံ ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော။ အထ
ဝါ အဇ္ဈယာမိ သေ ဟ မိ ဣတောယာမိ ဣ
ယာမိဘိ ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဏံ ကတာ ဝိဟရမာနော၊
ဝိက္ခိတ္တော အနေကဠေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

အဘိဓာန် ၄—၄၁—ပမမ-သစ

ဝိ၊ ငွေ၊ ၂၁။ “ကဋ္ဌ ကိစ္စဇိဝိကေန” တိ ဓာတု-
သု ပဋိတတ္ထာ ဝုတ္တံ “ကိစ္စဇိဝိကပ္ပတ္တော” တိ။
ဥက္ကဏ္ဍနဉ္စ ဥက္ကဏ္ဍာ၊ တံ ဣတော ဂတောတိ
ဥက္ကဏ္ဍိတော၊ ကိစ္စဇိဝိကံ ပတ္တောတိ အတ္တော။
ဥဒ္ဓံ ဂတော ကဏ္ဏော ဘေ၊ သာတိ ဥက္က-
ဏ္ဍာ။—တံ ဥက္ကဏ္ဍံ၊ အနတ္တိရတိ ဣတော-
တိပိ ဥက္ကဏ္ဍိတောတိ အတ္တံ အသေန္တော
အာယ ဥဒ္ဓံ ကဏ္ဏံ ကတာ ဝိဟရမာနော တိ။
ဝိ၊ ၁။ ၁၃၃။ ဥက္ကဏ္ဍိတောမိ ကာယေနာ-
(ဓိယာ၊ ၄၁၀) တိ အပရိပုတ္တကဏ္ဍဝါသာမိနာ
ပုတိကာယေန ဥက္ကဏ္ဍိတော နိဗ္ဗိန္ဒော
အမိ။ ဓိယာ၊ ၄၁၁။ (—ထေရ၊ ၄၂။
ဝိ၊ ငွေ၊ ၆၂။ ၁၀။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၉၅။ ၁၀၅။ ဝိ၊ ငွေ၊
၃။ ၃၇။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၁။ ၃၅။ ဝိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၆၀။ မ၊
ငွေ၊ ၁။ ၁၁၂။ မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၀-၈။ မ၊ ငွေ၊ ၄။
၉၅။ ၁၂၆။ ၁၇။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၁၁။ သံ၊ ငွေ၊ ၂။
၂၁၀။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၁။ အဘိ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၅။ ၂၀။
ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၁။ ၃၆။ ဓမ္မ၊ ငွေ၊ ၂။ ၄၄၈။ ဥဒါန၊ ငွေ၊
၂။ ၁၅၂။ ဣတိ ဝုတိ၊ ငွေ၊ ၃၄၀။ ဝိ၊ မာန၊ ငွေ၊
၂၀၅။ ထေရ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂၆၈။ ဘေ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၉၊
၁၁၆။ အာရတ္တ၊ ၂။ ၆၅။ ကင်္ခါ၊ ငွေ၊ ၁၀။ ဝိ၊ ငွေ၊
၁။ ၁၅၇။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၁၁၇။ သံ၊ ငွေ၊ ၁။ ၂။
၂၄။)

ဥက္ကဏ္ဍိတနေ (ပု) [ဥက္ကဏ္ဍိတ+နေ] ပျင်းရိငြီး
ငွေသော ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်း။ အဂဝေတာ
အဒဿနေန ဥက္ကဏ္ဍိတနေ သမဿာသေတိ။
ဓုဒ္ဓက၊ ငွေ၊ ၉၃။

ဥက္ကဏ္ဍိတဘိက္ခု (ပု) [ဥက္ကဏ္ဍိတ+ဘိက္ခု]
ပျင်းရိငြီးငွေသောရဟန်း။ အညတရံ(ကေ)
ဥက္ကဏ္ဍိတဘိက္ခု အာရပ္ပ ကထေသိ။ ဓမ္မ၊
ငွေ၊ ၁။ ၁၈၉။ ဘေ၊ ငွေ၊ ၂။ ၂၉၊ ၁၁၆။ (—အံ၊ ငွေ၊
၁။ ၁၇၉။ ဝိ၊ မာန၊ ငွေ၊ ၇။)

ဥက္ကဏ္ဍိတမောစန (န) [ဥက္ကဏ္ဍိတ+မောစန]
ပျင်းရိသု၏ အမြစ်မှ ကင်းလွတ်စေခြင်း၊
အပျင်းပြေစေခြင်း။ တုမ္ပာကံ မနုဿာနံ

ဥက္ကဋ္ဌိကမောစနေန တေသံ ဌိတာနံ
ခါဒနီယံ ဝါဘောဇနီယံ ဝါဒေမိံ ဘေဋ္ဌါဒိ။
၂၅၂။

ဥက္ကဋ္ဌိတသညာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌိက+သညာ]
ပျင်းရိဌ်၊ ငွေသုဉ် အဖြစ် - ပျင်းရိဌ်၊ ငွေခြင်း
ဟူသော အခြင်းအရာ - အားပျင်းရိဌ်သော
အမှတ်သညာ။ (ဘဝသုံးပါးတို့၌ ပျင်းရိဌ်၊
ငွေ မပျော်မေ့ခြင်း သဘောအားဖြင့်ဖြစ်
သော ဝိပဿနာပညာ)။ ဥက္ကဋ္ဌိတသညာ
(အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၄၀၉)။ နိဗ္ဗိဒ္ဓနာကာရေန ဥပ္ပဋ္ဌန-
ကသည်။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၇၃။ ဥက္ကဋ္ဌိတသညာ-
ယ သမန္နာဂတော (အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၄၄) တိ တိသု
ဘဝေသု အရစ္စနဝသေန ပဝတ္တာယ ဝိပဿ-
နာပညာယ သမန္နာဂတော။ နိဗ္ဗိဒ္ဓါနုပဿနာ
ဟေသော သညာသိသေန ဝုတ္တာ။ အံ၊ ဌ၊ ၂။
၃၄၂။

ဥက္ကဋ္ဌိတသဘာဝ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိက+သဘာဝ]
ပျင်းရိဌ်၊ ငွေသုဉ်သဘော - ပျင်းရိဌ်၊ ငွေ
ခြင်းသဘော - ရှိသောသူ။ နိဗ္ဗိဒ္ဓုပါတိ
ဥက္ကဋ္ဌိကသဘာဝါ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၃။ ၈၉။ မ၊ ဌ၊ ၄။
၂၂။

ဥက္ကဋ္ဌိတာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌိ+တာ] ပျင်းရိဌ်၊ ငွေ
ခြင်း ရှိသူ၏အဖြစ်။ ပျင်းရိဌ်၊ ငွေခြင်းတတ္ထ
ကတမာအရတိ ပန္နေသု ဝါသေနာသနေသု
..အနဘိရမတာ ဥက္ကဋ္ဌိတာ ပရိတသိတာ။
အဘိ၊ ဝိ၊ ၃၆၅။ ဟောနိ၊ ၃၉၄။ ဥက္ကဋ္ဌိတာတိ
ဥက္ကဋ္ဌနာကာရော။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၆၀။ မဟာ-
နိ၊ ၄။ ၄၀၈။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၆။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၇၇။
ယာ ပန ပဋိ ပဿမ္ပယတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌိတာ၊ သာ
ဗြဟ္မလောကေန နိဗ္ဗိဒ္ဓိ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၀၂။ ပိယဝတ္ထု-
ဝိရဟေန ပိယဝတ္ထု အလာဘေန ဝါ စိတ္တ-
ဝိယာတော ဥက္ကဋ္ဌိတာ၊ သာ အညတော
ဒေါမနသစိတ္တုပ္ပဒေါယေတ။ ဒီ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၇။
သံ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၆၁။ ၄၁။ အရတိတိ ဥက္ကဋ္ဌိတာ။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌိတာတိ ဥက္ကဋ္ဌိတာ-

ဝေါ။ သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၁၆။ (-ဒီ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၁။ မ၊ ဌ၊
၁။ ၂၀၈။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၀၀။ မ၊ ဌ၊ ၄။ ၁၂၇။ သံ၊ ဌ၊
၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၆။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဒီ၊ ဌ၊
၂။ ၂၂။ မ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၇၅။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၃၃၃။ အံ၊ ဌ၊
၂။ ၂၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဋ္ဌ+တုံ] ပျင်းရိဌ်၊ ငွေ
ခြင်းငှါ။ ဥက္ကဋ္ဌိတုံ အပ္ပါနိကော သဟာယ-
ဌေန ဒုတိယာ။ အဘိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၆။ မဟာနိ၊ ၄။
၃၃။ (-ဇ္ဇနိ၊ ၄။ ၃၃။)

ဥက္ကဋ္ဌိတ္တ (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌိတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဋ္ဌ+တွာ] ပျင်းရိဌ်၊
ငွေဌ်။ ဂဏသု၊ ၈။ ကယ ဥက္ကဋ္ဌိတွာ။ ဒီ၊ ဌ၊
၂။ ၄၉။ (-၄င်း၊ ၂၂၆။ မ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၉၂။ ၂၅၀။
မေ၊ ဌ၊ ၁။ ၁၅၉။ စင်္ဃာ၊ ၄။ ၁၁၉။ ဘေဋ္ဌါဒိ။
၂၅၁။ ဝင်္ဇီ၊ ၄။ ၄၀၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၈၁။ မ၊ ဌ၊ ၂။
၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂၅၂။)

ဥက္ကဋ္ဌိသတိ } (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌိတိ-ကြည့်။
ဥက္ကဋ္ဌိသမ္ပာမိ }

ဥက္ကဋ္ဌိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဘိ] (၁) ပျင်းရိဌ်၊ ငွေ
မပျော်မေ့ခြင်း။ (တိ) (၂) ပျင်းရိဌ်၊ ငွေ
မပျော်မေ့ခြင်းရှိသောသူ။ (၁) ကာမေသု
ဘုသံ အတိဝိယ အရတိ ဥက္ကဋ္ဌိ အဓိဂစ္ဆိ။
ထေရီ၊ ၄။ ၂၄၇။ (တိ) (၂) ဥက္ကဋ္ဌိတာ-
ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိတိ } (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌိတိ-ကြည့်။
ဥက္ကဋ္ဌိတေယျ }

ဥက္ကဋ္ဌိ(ဏ)က (ပု) [ဥ+ကဏ္ဍ+က] ဥက္ကဋ္ဌက
မည်သော ခွေးရောဂါ၊ (ခွေး၏) ခန္ဓာ နယ်မှ
ပေါ်ထွက်သော ဆူးရှိသောရောဂါ၊ ခွေးဝဲစား
နာ။ ဥက္ကဋ္ဌာက-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥ+ကဋ္ဌ] အထက်သို့ မြောက်
အပ်သော နားရွက်ရှိသော။ ခွေ မိဂါ ဝိယ

ဥက္ကန္တာ သမန္တာ မဘိဓာဝိနာ။ ဇာ၊ ၂။
၃၅၈။ ဥက္ကန္တာတိ ယထာ မိဂပေါတကာ
မာတရံ ဒိသ္မာ ကဏ္ဍေ ဥက္ကိပိတော ဂိဝံ ပဿာ-
ရေတော... အဘိဓာဝိနော။ ဇာ၊ ၄၊ ၇၊ ၃၄၂။

ဥက္ကတိပရိယောသာန (တိ) [ဥက္ကတိ+ပရိယော-
သာန] ဥက္ကတိဆန်း ဟူသော အပြီးအဆုံး ချို့
သော။ ဆဗ္ဗသတိသာ ဆနေ သု ဂါယတ္တိအာ-
ဒိကော ဥက္ကတိပရိယောသာနော အန္တော
ဂါထာနံ နိဒါနံ သမုဋ္ဌာနံ။ သံ၊ ၃၊ ၁၊ ၁၃၁။

ဥက္ကဒါန (န) [ဥက္က+ဒါန] ပီးရှူး-မီးတိုင်-
ကိုလှူခြင်း။ ဒုဂ္ဂတိ နာဘိဘာနာသိ ဥက္က-
ဒါနသိဒ္ဓံ ဗလံ။ အပ၊ ၂၊ ၃၄။ ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀။

ဥက္ကန္တ (န) [ဥ+ကမု+တ] (၁) ခုန်ကျော်
ခြင်း။ (တိ) (၂) ရှောင်လွဲ- လွှဲချော်-
သွားသော။ (၁) မော နပုဒ်ကြည့်။ (တိ)
(၂) တဿ အမဂ္ဂံ မဂ္ဂေါတိ... ဂဏှတော
ဝိပဿနာဝိတိ ဥက္ကန္တာ နာမ ဟောတိ ပဋိသံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၀။ (-ကခါဋ္ဌိ၊
၃၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၂၊ ၄၂၉)

ဥက္ကန္တိက (န) [ဥက္ကန္တ+က] ခုန်ကျော်ခြင်း။
ဥက္ကမနံ ဥက္ကန္တံ ဥက္ကန္တမေဝ ဥက္ကန္တိကံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃၊ ၂။

ဥက္ကန္တိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကတိ+တော] ဥက္ကစ္စ
နှင့် အနက်တူ ၎င်းကြည့်။ (-အံ၊ ၃၊ ၁၊
၁၇၁။)

ဥက္ကပိဏ္ဏက (ပု) [(၁) ရုဋ္ဌိနာမ်ပုဒ်။ ပါမိတ်၊
ယော၊ ၃၄၈။ (၂) ဩက+ဣက+က။ ဩကေ
ပိဏ္ဏော ယေသန္တေ။ C.P.D] (အိမ်တွင်း၌
အစာစားပွဲစားသောက်တတ်သော) ကြောင်
ကြက်ပွတ် မြွေပါ သတ္တဝါများ။ ဥက္ကပိဏ္ဏကာပိ
ခါဒန္တိ (ဝိ၊ ၃၊ ၃၁၅) တိ ဗိဇ္ဇာသမုဋ္ဌိက-
ဂေါဓာမဂ္ဂံသာ ခါဒန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၇၇။ ဗိဇ္ဇာ-
လာဝိနံ သတ္တာနံ သမ္ပဟော ရုဋ္ဌဝသေန
ဥက္ကပိဏ္ဏကောတိ ဝုစ္စတိ။ ပါမိတ်ယော၊ ၃၄၈။

ဥက္ကမ (ပု) [ဥ+ကမ] အစဉ် မာတုတ်၊
အစဉ်အကျ။ သိသတာဒကံ ဝိယ ဥက္ကောဒ-
ကေနာတိ ဣဒံ ဥက္ကမေန မုခါရုဋ္ဌဝသေန
ဝုစ္စံ။ ဝိ-တိ၊ ၁၊ ၆၇။ (-ဝိမတိ၊ ၂၊ ၂၉၃။)

ဥက္ကမတိ (ကြိ) [ဥ+ကမ+တ+တိ] ဖဲခါ-
ရှောင်လွှဲ၏။ ဧဝံ အတိ ဘာနောယေဝ ဥက္က-
မတိ။ ဧဝံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၄။ အဟိံ ဝိယ ဒိသ္မာ
သဟဿာ တသိတော ဥက္ကမန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၁။
ဥက္ကမန္တိတိ အဟန္တိန္တိ။ သာ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၃၂။
ဝိမတိ၊ ၁၊ ၂၇၄။

ဥက္ကမန (န) [ဥ+ကမု+ယ] (၁) ခုန်ခြင်း၊
ကျော်ခြင်း။ (၂) ဖဲခါ-ရှောင်ရွား-စု
ဖြစ်သော (အရပ်)။ (၁) ကသိကံ အနု-
က္ကမိဘော ဈာနဿာ ကေဋ္ဌိကဘာဝေန
ဥက္ကမနံ ဈာနက္ကန္တိကံ န-မ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃။
မ၊ ၃၊ ၂၊ ၁၉၁။ (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ကမနဋ္ဌာန (န) [ဥက္ကမန+ဋ္ဌာန] ဖဲခါ-
ရှောင်ရွား-စု ဖြစ်သော အရပ်။ ရထဿ
ဥက္ကမနဋ္ဌာနံ ဒုစ္ဆံ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၁။

ဥက္ကမန္တိ (ကြိ) ဥက္ကပတိကြည့်။

ဥက္ကမာပေဟိ (က၊ ကြိ) [ဥ+ကမု+ကာပေ
+တိ] ဖဲခါ-ရှောင်ရွား-စေ၏။ တဝ ရထံ
ဥက္ကမာပေဟိ။ ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၃။

ဥက္ကမာပေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကမု+ကာပေ
+တော] ဖဲခါ-ရှောင်ရွား-စေ၍။ အတ္တ-
နော ရထံ ခေါ ဥက္ကမာပေတော ဥယျာဟိ။
ဇာ၊ ၄၊ ၂၊ ၄။

ဥက္ကမာပေဟိ (ကြိ) ဥက္ကမာပေတိကြည့်။

ဥက္ကမိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ကမု+တဗ္ဗ] ဖဲခါ-
ရှောင်ရွား- အပ်သော။ မဂ္ဂါ ဥက္ကမိတဗ္ဗံ။
အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၀။

ဥက္ကဋ္ဌမိတ္တံ (ကြိဝိ) [ဥ+ကမု+တံ] ဖဲခါ-
ရှောင်ရှား-ခြင်းငှါ။ အနုက္ကမနိယ (မ၊ ဇိ၊
၂။ ၃၂) - ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌမိတ္တံ (ကြိဝိ) [ဥ+ကမု+တံ] ဖဲခါ-
ရှောင်ရှား-ခြင်း။ ဝေါက္ကမ္မာတိ နိရန္တရံ တဿ
သာသနံ အကတော တတော ဥက္ကဋ္ဌမိတ္တံ ဝတ္ထု-
န္တိတိ အတ္ထော။ စိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၉။ (-အံ၊ ဌ၊
၁။ ၃၂၃။ ဗိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၉၇။ သိ၊ ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၂၂။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ကြိဝိ) [ဥ+ကမု+တံ] (၁) ဖဲခါ-
ရှောင်ရှား-ခြင်း။ (၂) စုန်ကျော်-
ကျော်လွန်-ခြင်း။ (၃) တဿ ဤသကံ
ဥက္ကဋ္ဌ နာတိ အနုဝါတေ ဌာတဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၁၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌမိတ္တံ ဥဇုကံ အနုဝါတော
အပက္ကမ္မံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၀၄။ (-မ၊ ဌ၊ ၃။
၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၇၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၈။ အံ၊ ဌ၊
၃။ ၂၂၆။) (၂) သာ ဓမ္မပုက္ကမ္မာ (ဘေ၊ ၁။
၁၉၇) တိ သာ သော ဓမ္မံ ဩက္ကဋ္ဌမိတ္တံ
အတိက္ကမိတ္တံ။ ဘေ၊ ၄။ ၃။ ၅၀၅။

ဥက္ကဋ္ဌ (ပု) [ဥ+ကမု+အ] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်
စွန့်စာအရပ်၊ ကျင်ကြီးတိုင်း၊ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။ ဥက္ကဋ္ဌာရ-လည်းကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌပမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဥပမာ] (က) ကျင်ကြီး
ကျင်ငယ်စွန့်စာအရပ်နှင့် တူသော။ (ခ)
ကျင်ကြီးတိုင်းနှင့် တူသော။ ဒုဂ္ဂန္ဓော အသု-
စိ၊ ဘာယော၊ ကုဏဒပါ ဥက္ကဋ္ဌပမော။ ဘေ၊
ဌ၊ ၁။ ၁၆၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၉၀။ ဥက္ကဋ္ဌပမာတိ
ဥက္ကဋ္ဌပဿာဝဋ္ဌာနသမော၊ ဝစ္စကုပသမော
ဝါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၂၁၇။

ဥက္ကလ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ် (ဥက္ကလ-သံ)]
ဥက္ကလမည်သောလေ့နည်း။ (ဗဂ္ဂလဒ္ဓိ အနောက်
ဘက်ဩရိယာ (ဥရိယာ) နယ် ပရိဝိစတြိတ် စိ
ရင်စုနယ်ပယ်များ၌ စည်ရှိသည်။ ရှေးမြန်မာ
မြို့တော် ဥက္ကလာပကား ထိုဥက္ကလတိုင်းမှ
ပြောင်းရွှေ့လာကြသော လူမျိုးများက မိမိ

တို့နေခဲ့ရင်း ရှာနု ဥက္ကလအမည်ကို ယူ၍
မည်ခေါ်ထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဗုဒ္ဓသာသနိ-
က ပဌဝိဝင်၌ ဆိုသည်။ အကျယ်ကို ၎င်း-
၂၄၅-၆-ကြည့်။) တပုဏ္ဏာလ္လိကာ ဝါဏီဇာ
ဥက္ကလာ တံ ဒေသံ အဓိနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နာ
ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄။ ဥက္ကလာတိ ဥက္ကလဇနပဒ-
တော။ စိ၊ ဌ၊ ၃။ ၂၄၁။ (-အပ၊ ဌ၊ ၁။ ၉၄။
ဘေ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၃။)

ဥက္ကလ (တိ) [ဥက္ကလ+က] ဥက္ကလဇနပုဒ်၌
နေသောသူ (ဥက္ကလဇနပုဒ်သူ)။ ယေပိ
တေ သိက္ခာဝ (ပရိဗ္ဗာဒကော) အဟေသံ
ဥက္ကလာ ဝေဓာဘညာ။ သံ၊ ၂။ ၆၀။ အံ၊ ၁။
၃၄၀။ ဥက္ကလာတိ ဥက္ကလဇနပဒဝါသိနော။
သံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ အံ၊ ဌ၊ ၂။ ၂၈၉။

ဥက္ကလဇနပဒ (ပု) [ဥက္ကလ+ဇနပဒ] ဥက္ကလ
မည်သောလေ့နည်း။ ဥက္ကလ-ကြည့်။

ဥက္ကလဇနပဒဝါသိ (တိ) [ဥက္ကလဇနပဒ+ဝါသိ]
ဥက္ကလဇနပုဒ်၌နေသောသူ။ ဥက္ကလ-ကြည့်။

ဥက္ကဿနာ (တိ) [ဥ+ကသ+ယ] အထက်သို့
ငြိမ်းခြင်း။ ပဝါရကပ္ပုစ္ဆကုနာတိ ပဝါရကယ
ဥက္ကဿနာ၊ ဥဉ္စ ကုနာတိ အတ္ထော။
က၊ သိ၊ ဌ၊ ၄၂၀။

ဥက္ကာ (တိ) [ဥသ+က၊ ဥသ ဒါဟေ၊ ဥသတိတိ
ဥက္ကာ၊ တာသိ။ ၁၅။ ဥသ+က၊ နိတိ။ ဘေ၊
၂၂၃။ (ဥက္ကာ-သံ)] (၁) မီးရှူး၊ မီးစည်း။
(၂) မီးအိုးကင်း။ (၃) ပန်းပဲဖို။ (၄) လစ်-
ဆာ့နု။ (ကောင်းကင်၌ လေထုဆာ့နုတို့
အချင်းချင်းထိခိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်သောအစောင့်
အလင်း)။ (၅) ရွှေပန်းထိမ်သည်တို့၏မိုက်-
ခွက်။ (ဥက္ကာသဗ္ဗါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို- မ၊ ဌ၊ ၁။
၁၇၉။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ ၄။ ၁၇၄။ နိတိ၊ ဘေ၊ ၂၂၃-၄။ ခန၊
၇၉၅-တို့ ကြည့်)။ (၆) ဥက္ကာသု ခေရိယ-
မာနာသု (ဒိ၊ ၁။ ၄၆) တိ ဝတ္ထုဒိပိကာသု

စာရိယမာနာသု။ ဒီ၊ ငွါ၊ သ၊ ဘု။ မကံဝေထေ-
 စနာ ဥက္ကာ (အပါ၊ သ၊ ၂။) တိ ဝေထေစန-
 မကံဟိ ရတ္တမာဟိ ကတာ ဥက္ကာ ဘုပ္ပဒိ-
 ပါ။ အပါ၊ ငွါ၊ သ၊ ၁။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၄၆။ အပါ၊ သ၊
 ၁၂၀။ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၉။ မိလိန္ဒ၊ ၉၅။ ဒီ၊ ၅။ ၂။ ၂၁၆။
 ၃၄၀။ မ၊ ငွါ၊ သ၊ ၂၃၈။ မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၆၇။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ သ၊
 ၁၃၂။ ဓမ္မ၊ ငွါ၊ ၂။ ၁၅၈။ ငွါ၊ သ၊ ၇၅။ သီ၊ ငွါ၊ ၂။
 ၂၁၀။) ဥက္ကဋ္ဌာလည်း ကြည့်။ (၂) ဥက္ကံ
 ဗန္ဓေယျာ (မ၊ ၃။ ၂၈။ အံ၊ သ၊ ၂၅၈) တိ
 အင်္ဂါရကပလ္လံ သန္ဓေယျ။ မ၊ ငွါ၊ ၄။ ၂၁၀။ အံ၊
 ငွါ၊ ၂။ ၂၂၉။ ယံကံဉ္စိ သုဝက္ကတာပနယောဂံ၊
 အင်္ဂါရကပလ္လံ။ ဣဝံ ဥက္ကာတိ အဓိပ္ပေတန္တိ
 အာဟ အင်္ဂါရကပလ္လံ။ မ၊ ငွါ၊ ၃။ ၃၉၉။
 အံ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၁။ (၃) ကမ္မာဏနံ ယထာ ဥက္ကာ၊
 အန္တော ဈာယတိ နော ဗဟိ။ ငွါ၊ ၂။ ၂၀၉။
 ၂။ ၂။ ၄၆၆။ ၂။ ၂၈၄။ (- အာရတ္တ၊ ၂။ ၂၃၆။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။) (၄) ဥက္ကာပါတံ ကြည့်။
 (၅) ဥက္ကံ ဗန္ဓတိ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၉) တိ မူသံ
 အပ္ပာဒေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ (၂) အနက်
 နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ဥက္ကာမုခ လည်း ကြည့်။

ဥက္ကာက (ပု) [ဥက္ကာ+ကမု+ကံ] (၁) ဥက္ကာက
 မည်သောမင်း။ (၂) ဥက္ကာကအမျိုး။ (၃)
 ဥက္ကာကရာဇ်၊ ဥက္ကာကရာဇဝံသ တို့ကြည့်။
 (၂) ဥက္ကာက ကုလနန္ဒနံ ကြည့်။ ဩက္ကာက-
 ဟုလည်းရှိ၏။ ၎င်းပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကာကကုလနန္ဒနံ (တိ) [ဥက္ကာက+ကုလ+
 နန္ဒနံ] ဥက္ကာကအမျိုးကို နှစ်သက်စေတတ်
 သော။ ပုညာနံ ကိတ္တိဇနနံ၊ ဥက္ကာကကုလ-
 နန္ဒနံ။ အပါ၊ ၂။ ၂၅၅။ ထေရီ၊ ငွါ၊ ၈၆။

ဥက္ကာကရာဇ် (ပု) [ဥက္ကာက+ရာဇ] ဥက္ကာက
 မည်သောမင်း။ ဥက္ကာကရာဇာတိ သမ္ဘေဒ-
 ပရိဟာရနိမိတ္တံ အတ္တနော ဝံသပရိသုဒ္ဓိ
 နိဿာဟ။ သံ၊ ငွါ၊ သ၊ ၁၀၉။ ဩက္ကာကလည်း
 ကြည့်။

ဥက္ကာကရာဇဝံသ (ပု) [ဥက္ကာကရာဇ+ဝံသ]
 ဥက္ကာကမင်း၏-အမျိုး-အနွယ်။ ဥက္ကာက
 ရာဇဝံသော ဇာတောသံ၊ မ၊ ငွါ၊ သ၊ ၂၉၉။ (-ဒီ၊
 ငွါ၊ ၂။ ၃၈၁။ သံ၊ ငွါ၊ ၃။ ၁၉၈။) ဩက္ကာက-ရာဇ-
 ဝံသ (အံ၊ ငွါ၊ သ၊ ၃၉၉။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၂၉၈)
 လည်း-ကြည့်။

ဥက္ကာနော (တိ) [ဥ+ကစ+ဇော+ယု] မြောက်
 ရှိ-ချီးမြှောက်၍ - ပြခြင်း၊ ချီးမွမ်းပေးပြု
 ခြင်း။ ဥက္ကာနော (အဘိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၆၆။ မဟာနိ၊
 ၃၀၃) တိ “တေ ကုလံ...မယုဓမ္မေ ဒေတိ” တိ
 ဧဝံ ဥက္ကံပိတု ကာစနာ ဥက္ကာစနာ၊ ဥဒ္ဓိပနာ-
 တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
 ၂၇။ မဟာနိ၊ ငွါ၊ ၃၇၀။

ဥက္ကာစိတ (တိ) [ဥ+ကစ+တ] တပန်-မမေး
 မြန်း-မပြောဆို-အပ်သော။ အောက်ပုဒ်-
 ကြည့်။

ဥက္ကာစိတဝိနိတ (တိ) [ဥက္ကာစိတ+ဝိနိတ] တပန်
 - မမေးမြန်း - မပြောဆို-မူ၍ ဆုံးမအပ်
 သော။ ဆင်းဆင်း ရဲရဲ-ခဲခဲ ယဉ်းယဉ်း-
 ဆုံးမအပ်သော။ ဥက္ကာစိတဝိနိတာ ပရိသာ။
 အံ၊ သ၊ ၂၃၉။ ဥက္ကာစိတဝိနိတာတိ အပ္ပဋ္ဌ-
 ပုစ္ဆိတွာ ဝိနိတာ ဒုဗ္ဗိနိတပရိသာ။ အံ၊ ငွါ၊ ၂။
 ၂၄၂။

ဥက္ကာစေတီ (တြိ) [ဥ+ကစ+ဇော+တိ] ချီး
 မွမ်းပေးပြု၏။ အယမ္ပိ မာတာ ဝိယ စာဠေ-
 နေဝ ဒေတိတိ ဥက္ကာစေတိ (ဥက္ကာစေသိ။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။) အဘိ၊ ငွါ၊ ၂။ ၄၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
 ၅၄။

ဥက္ကာစေတော (တြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကစ+ဇော+တာ] ချီး
 မွမ်းပေးပြု၍။ ယထာ သော ကိဉ္စိ ဒဒါတိ၊
 ဧဝံ ဥက္ကာစေတော ဥက္ကံပနဝသေန ဝိပေတွာ
 အထေန္တိ။ သီ၊ ငွါ၊ သ၊ ၁။ ၃၆၉။

ဥက္ကာစေလာ (တိ) [ဥက္ကာ+စေလာ] ဥက္ကာ-
 စေလာမည်သောမြို့။ ရာဇဂဟထော နိက္ကမိတွာ

အနုပုဗ္ဗေန ဥက္ကာစေလံ အကမာသိ။
ဥဒါနံ ဥပဇ္ဈာနံ (ဆဋ္ဌဇာတိသို့ ဥက္ကာလော
ဟု အရှိများ၏။ ၎င်းပုဒ်-ကြည့်)

ဥက္ကာဓရ (ပ) [ဥက္ကာ+ဓရ+က] ဉာဏ်တည်း
ဟူသော မီးရှူးကို ဆောင်သောသူ (ဋ္ဌိတ်စွာ
ဘုရား)။ ဥက္ကာဓရော အာလောကကဓရာ
ပဉ္စောဘကဓရာ။ နေ့ရှိဝိပင်္ဂါ။ ဥက္ကာဓရ
လည်း ကြည့်။

ဥက္ကာဓရ (ပ) [ဥက္ကာ+ဓရ+က] (၁) မီးရှူး-
မီးစည်း-ကို ကိုင်ဆောင်ခြင်း။ (၂) ဉာဏ်
တည်းဟူသော မီးရှူး၊ တရားတည်းဟူသော
မီးရှူးကို ဆောင်သောသူ။ (၁) ဒုဂ္ဂတိ
နာဘိဓာနာမိ၊ ဥက္ကာဓရသိမိ ဗသံ။ အပါ
၂။ ၄၉။ (၂) ဝေဠုပါ ဝဘေဘိက္ခဝ ဘိက္ခု
...ဥက္ကာဓရာဘိပ ဝုစ္ဆန္တိ။ ဣတိ ဘုတ် ၂၂၇။
ဉာဏုကာ ဉာဏပ္ပကာ ဓမ္မက္ကာ ဓမ္မပ္ပကာနံ
ဓာရဓကန ကရဓကန ဥက္ကာဓရာဘိပိ၊ ပဘ-
ကံရာတိပိ၊ ဣတိ ဘုတ် ၄၃၁။ (-သုတ္တန်။
၃၂။ မိလိန္ဒ။ ၁။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂၊ ၇၃။)

ဥက္ကာပနာဠိ (ထိ) [ဥက္ကာ+ပနာဠိ] ဖိုဠိနံ၊ ဖို
နုဉ်သိ။ ဂဂ္ဂရနာဠိန္တိ ဥက္ကာပနာဠိ။ ဒီဇို၊
၂။ ၃၀၁။ မ၊ ၁။ ၁၄၉။

ဥက္ကာပဘာ (ထိ) [ဥက္ကာ+ပဘာ] မီးရှူး၏
အရောင်အလင်း၊ မီးရှူးရောင်။ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

ဥက္ကာပဘာသဒိသ (ထိ) [ဥက္ကာပဘာ+
သဒိသ] မီးရှူးရောင်နှင့်တူသော။ မဟာ-
သာဝကာနံ ဥက္ကာပဘာသဒိသံ။ ငွေသံ၊
၁။ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၄၁။ ဥက္ကာပဘာ မဟာ-
ဥမ္မုကာလောကော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၄၇။

ဥက္ကာပါတ (ပ) [ဥက္ကာ+ပါတ] ဥက္ကာကျခြင်း၊
လေထု လေအဟုန်တို့ အချင်းချင်း ထိခိုက်
ခြင်းကြောင့် မီးရှူးကဲ့သို့သော အရောင်
များဖြစ်ပေါ်၍ ကောင်းကင်မှ ကျခြင်း။

ဝေဝိပါဒကာ ဥက္ကာပါတော သဝိဿတိ (ဒီ၊
၁။ ၁၀) တိ အာကတဋ္ဌာနေ ဝါတဝေဝေါ ဥက္ကာ-
တိ ဝုစ္ဆတိ။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။ ဥက္ကာပါတောတိ
အာကာသတော ဥက္က နံ ပတနံ။ ဒီ၊ ၁။
၉၀။ ဥက္ကာနံ ပတနန္တိ ဥက္ကာဘာသာနံ
ပတနံ၊ ဝါတသဿာဋ္ဌေယျ ဟံ ဝေဝေန အည-
မည သမ္ပင်္ဂေန္တေယျ ဒီ၊ ကောဘာသောဝိသ
ဩဘာသော ဥပ္ပန္နိတော အာက သဒဘာ
ပတတိ၊ တတ္တာ ပံ ဥက္ကာပါတောဝါဟာရော။
ဒီ၊ ၁။ ၁၃၀။ သီ၊ ၁။ ၁၈၁။ ၃၇၃။ (-ဇာ၊
၄၊ ၁။ ၃၉၆။)

ဥက္ကာပါတ (န) [ဥက္ကာပါတ+က] ဥက္ကာကျ
ခြင်းကို ဟောသော ဇာတ်။ ဥက္ကာပံတံ
ဘူမိကမ္ပံ ဒီသာဒါဟံ... သိ ဣာ ကရနိယာ။
မိလိန္ဒ။ ၁၇၈။

ဥက္ကာပါတဝေါဟာရ (ပ) [ဥက္ကာပါတ+ဝေါ-
ဟာရ] ဥက္ကာကျခြင်းဟူသော - အမည် -
စကား။ ဥက္ကာပါတ - ကြည့်။

ဥက္ကာမုခ (န) [ဥက္ကာ+မုခ] (၁) (ရွှေပန်း
ထိပ်သည်းစွာ) ဖိုက်ခွက် ၁၀။ (၂) ဖိုဝ။
(၁) ဥက္ကာမုခ ဝါ ပနာဂဗ္ဗတတသုပပရိသုဒ္ဓိ
ဟောတိ။ မ၊ ၁။ ၄၆။ ဥက္ကာမုခန္တိ သုဝဏ္ဏကာ-
ရာနံ မုသာမုခံ။ မ၊ ၁။ ၁၇၉။ -မ ၃။ ၂၈၆။
အံ၊ ၁။ ၂၅၈-၉။ သုတ္တန်၊ ၃၈၆။ မ၊ ၄။ ၄။
၂၁၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၉။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂။ ၂၀၆။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၉။ (၂) ဥက္ကာမုခေ သုကုသဿ-
သမ္မဟဋ္ဌ (အံ၊ ၁။ ၁၈၂) နှိ သုဝဏ္ဏကာဥဒ္ဓုနေ
ပဓိက္ခာ... သုပရိမဗ္ဗိတန္တိ အတ္ထော။ အံ၊ ၄။ ၂။
၁၇၁။ ဥက္ကာမုခေ ယထာ ကမ္မ၊ ဗုဒ္ဓံ၊ ၃၇၇။
ဥက္ကာမုခေတိ ကမ္မာရုဒ္ဓနေ၊ ဗုဒ္ဓံ၊ ၄။ ၃၀၆။
(-မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၅)

ဥက္ကာမုခပဟံသိတ (ထိ) [ဥက္ကာမုခ+ပဟံသိတ]
ဖိုဝံ - ကောင်းစွာ ကြည်လင်စေအပ်-
တောက်ပြောင်စေအပ်-သော။ ခဒိရံ၊ ၇

ဥက္ကာဘာ၊ ဥက္ကာမုခပဟဋ္ဌံဘိတာ။ ဘေ၊ ၂။
၂၄။ (-ရင်း၊ ၃၆၆။)

ဥက္ကာမုခပဟဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကာမုခ+ပဟဋ္ဌ] မိဝိဋ္ဌ-
ကောင်းစွာကြည့်လင်း-တောက်ပြောင်-စေ
အပ်သော။ ဥက္ကာမုခပဟဋ္ဌံဝ၊ ခဒိရံ၊ ရသဒ္ဓိ-
သံ။ အပါ၊ ၁။ ၂၄။ ဘေ၊ ၂။ ၇၆၊ ၂၄။
ဥက္ကာမုခပဟဋ္ဌံဝါတိကမ္မာရာနံ ဥဒ္ဓ-န ပဟ-
ဋ္ဌံ သုဝဏ္ဏံဝိယ၊ ဘေ၊ ၄။ ၅။ ၃၄၂။ (-ဘေ၊
၄။ ၇။ ၆၈) ဒကကမ္မာရပုတ္တဥက္ကာမုခသုကုသ-
လသမ္ပဟဋ္ဌ (မ၊ ၃။ ၁၄၃။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၅။
မ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၈) လည်း ကြည့်။

ဥက္ကာရ (ပ) [အဝ+ကိရ+က။ ဓာနံ၊ ၄။ ၂၇၂။]
(က) မစင်၊ ကျင်ကြီး။ (ခ) မစင်တွင်း၊ ကျင်
ကြီးတွင်း (က) ဥစ္စာဓာန မိဋ္ဌမုက္ကာဓာန။
ဓာနံ၊ ၂၇၂။ အယံ ဓာနော ပြာဟူဏေန စ...
ဇဟိတံ ဥက္ကာရံ မောဟေန မုဋ္ဌော အတ္ထနော
လရံ အာဟာရာပေတိ။ ဘေ၊ ၄။ ၄။ ၄၈၉။
(ခ) မဟာဥက္ကာရသမ္ပုဓေါတိ ဥက္ကာဓာန
ဝစ္စာဘိ ဝစ္စာဘိ။ ဇ ဝါ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။

ဥက္ကာရဂတ္ထ (တိ) [ဥက္ကာရ+ဂတ္ထ] ကိုယ်၌မစင်
ရှိသော။ မစင်-လူးသော-ကျောသော-
ကိုယ်ရှိသော။ ပက္ကန္တော စ ကုဋ္ဌဇေဂါဘိဘ-
ဝေန ဆိန္ဒဟတ္ထပါဒရံလိ ဥက္ကာရဂတ္ထော...
ပရမာဘာရုဿတံ ပဓတ္တာ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၆၂။

ဥက္ကာရဋ္ဌာန (န) [ဥက္ကာရ+ဋ္ဌာန] မစင်-ကျင်
ကြီး-စွန့်ရာအရပ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဂူလော ဓာဇဟိ-
သော ဝိယ ဥက္ကာရဋ္ဌာနော ပါပေ သံကိလိဋ္ဌ-
ဓမ္မေ န ရပတိ နာဘိနန္ဒတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၈၇။
(-စရိယာ၊ ၄။ ၃၀၃။ ဘေ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၈၈။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂၈၀။)

ဥက္ကာရဘူမိ (တိ) [ဥက္ကာရ+ဘူမိ] မစင်-
ကျင်ကြီး-စွန့်ရာမြစ်သောမြေ။ တိတ္ထိယာနံ
မဉ္ဇူပံ ဝါတေဟိ ဥပ္ပုဇ္ဈိတု ဥက္ကာရဘူမိယံ
ဝိပါပေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ နရနာရိယော
ဥက္ကာရဘူမိယံ ဥစ္စာရပဿာဝံ ကတု။

ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၃။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ (-ဘေ၊ ၄။ ၂။
၃၆၊ ၁၂၉။ ဘေ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၊ ၁၁၇။ ဘေ၊ ၄။ ၄။
၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။)

ဥက္ကာရဘူမိမဂ္ဂသဒ္ဓိသ (တိ) [ဥက္ကာရဘူမိ+မဂ္ဂ
+သဒ္ဓိသ] မစင်-ကျင်ကြီး-စွန့်ရာမြေသို့
သွားသောလမ်းခရီးနှင့်တူသော။ တဉ္စိ နိလ-
သီယမာနံ ဥပ္ပုဇ္ဈိတု သမာနံ ဥက္ကာရဘူမိ-
မဂ္ဂသဒ္ဓိသံ သသကဿ ဓုဒ္ဓုတသဒ္ဓိသံ
ဟောတိ။ ဘေ၊ ၄။ ၃။ ၆၉။

ဥက္ကာရသောဓနကမ္မ (န) [ဥက္ကာရ+သောဓန
+ကမ္မ] မစင်ကျင်ကြီးကို သုတ်သင်ခြင်းအမှု။
ဣမသိဉ္စ ဗုဒ္ဓပွါဒေ ပုပ္ဖဆန္ဒကကုလေဒေဝ
နိဗ္ဗတ္တော ဥက္ကာရသောဓနကမ္မေန ဇီဝိတံ
ကပဗ္ဗတိ။ အေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၄။

ဥက္ကာရဟရက (န) [ဥက္ကာရ+ဟရ+ရက?]
အဟုန်ဖြင့် တက်ရောက်ထိုးပစ်ခြင်း။ မော
သီတဿ ဥက္ကာသ၊ ဥက္ကာရဟရကဿ စ။ အပါ၊
၁။ ၄၁၆။

ဥက္ကာလောက (ပ) [ဥက္ကာရ+အာလောက] မီး
ရှူး-မီးစည်း-ဇာတိဇာတိ။ ရတ္တိ စန္ဒာ-
လောက ဝိပါလောက ဥက္ကာလောကေ
(ဇနာလောကံ ဝိပါလောကံ ဥက္ကာလောကံ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၁) မိခါ သူရိယာသောကံ
မနသိ ကဓောန္တဿာပိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၀။ မ၊ ၄။
၁။ ၂၈၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ (-
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၈။)

ဥက္ကာသတ (န) [ဥက္ကာရ+သတ] မီးရှူး-မီး
စည်း-တရာ။ ဥက္ကာသတေ ဂဟေတွာန၊ ပရိ-
ဝါဒရသဟံ တပါ။ အပါ၊ ၂။ ၄၈။ (-သံ၊ ၄။ ၁။
၂၈၆-၇။)

ဥက္ကာသတသဟဿ (န) [ဥက္ကာရ+သတသဟဿ]
မီးရှူး-မီးစည်း-တသန်း။ ဥက္ကာသတသဟ-
ဿေန ဓာရိယမာနေန အာဂန္တု။ ဘေ၊ ၄။ ၆။
၂၄၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၃၃၂။)

ဥက္ကာသတိ (ကြိ) [ဥ+ကာသ+အ+တိ] ချောင်းဆိုး၏၊ ချောင်းဟန်၏။ နော စေ ဥက္ကာသေယျ အာပတ္တိ ပါပိတ္တိယဿ။ ဝိ၊၂။၁၉၈။ ဘဂဝါ ရတ္တိယာ ပစ္စုသဿမယံ ပစ္စုဋ္ဌာယ ဥက္ကာသိ။ ဝိ၊၄။၃၀၉။ (-မ၊၂။ ၁၉၇။ မ၊၄။၂။၂၄။ ဝေ၊၄။၁။၁၇၈။ မ၊၄။၂။ ၃၀၁။)

ဥက္ကာသတိက (ပု) [ဥက္ကာသတ+ကိက] မီးရှူး တရာဖြင့် ပူဇော်ခဲ့ဘူးသောထေရ်၊ ဥက္ကာသ- တိကထေရ်။ ဣတ္ထံ သုခံ အာယသ္မာ ဥက္ကာ- သတိကော ထေဓော ဣမာ ဂါထာယော အဘာသိတ္ထံ။ အပ၊၂။၄၉။

ဥက္ကာသန (န) [ဥ+ကာသ+ယ] ချောင်းဟန် ခြင်း။ အညမ္ပိ ပနေတ္ထ ဟတ္ထလမံန ဥက္ကာ- သနာဝိအနေကပ္ပကာရံ သင်္ဂဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။၁။၂၂။ (-သံ၊၄။၁။၈၃။)

ဥက္ကာသာ(ထိ) [ဥ+ကာသ+အာ(ဣတ္ထိဇေ-တ- က)] ရေသနပ်ပုဆိုးကျပ်၊ ဥက္ကာသိကာ ကြည့်။

ဥက္ကာသိ (ကြိ) ဥက္ကာသတိ-ကြည့်။

ဥက္ကာသိကာ (ထိ) [ဥက္ကာသ+ဣကာ+အာ] ရေ သနပ်ပုဆိုးကျပ်၊ လိမ်ကျပ်ထားသော အဝတ် ။ အနုဇောနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥက္ကာသိကံ။ ဝိ၊၄။ ၂၄။ ဥက္ကာသိကန္တိ ဝတ္ထဝနံ။ ဝိ၊၄။၄။၄၄။ ကာသပုလ္လဝိရဟိတတ္တာ ဝတ္ထဝနံ ဥက္ကာ- သိကာ နာမ၊ နတ္ထိ ကာသံ ပုလ္လမေတိသာတိ ဥက္ကာသာ၊ သာ စေ ဥက္ကာသိကာ။ ပါပိတံ၊ ယော။၄၅၀။

ဥက္ကာသိတ (တိ) [ဥ+ကာသ+တ] ချောင်းဟန် အပ်သော (အသံ)။ ဥက္ကာသိတဉ္စ ဝိပိတံ၊ အဉ္စ၊ ပေက္ခိယ (မာဏဝါ) သုဗ္ဗတာ။ အပ၊၁။ ၃၇၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၄။ ဥက္ကာသိတဉ္စာတိ ဥက္ကာ- သိတသဒ္ဓဉ္စ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။၆၇။

ဥက္ကာသိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ကာသ+တဗ္ဗ] ချောင်း ဟန်အပ်သော။ ဘိက္ခုဿ ဌိတောကာသံ

ဝါ...ဥက္ကာသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၂။၁၉၈။ တေန ဗဟိ- ဌိတေန ဥက္ကာသိတဗ္ဗံ။ ဝိ၊၄။၃၉၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၄၁။

ဥက္ကာသိတသဒ္ဓ (ပု) [ဥက္ကာသိတ+သဒ္ဓ] ချောင်းဆိုး- ချောင်းဟန်- သော အသံ။ အာဂန္တုကာ ဘိက္ခု။ သုဏန္တိ ဥက္ကာသိ- တသဒ္ဓံ ဝိပိတသဒ္ဓံ။ ဝိ၊၃။၁၈၅။ နေ၊၄။၆။ တသဒ္ဓေါ ဘဝိသတိ၊ န ဥက္ကာသိတသဒ္ဓေါ။ စိ၊၁။၄၇။ (-မ၊၂။၁၉၇။ ဝိ၊၄။၄။၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။၃၈၆။ စိ၊၄။၂။၃၄၁။ မ၊၄။၁။၂၃၉။ မ၊၄။၃။၂ စေမ္မ၊၄။၁။၁၅၉။)

ဥက္ကာသိတုာ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ကာသ+တုာ] ချောင်းဟန် - ချောင်းသံပြု - ရှိ။ ဥက္ကာ- သိတုာ အဂ္ဂဉ္စ အာကောဇေဟိ။ ဝိ၊၃။၃၄၆။ စိ၊၁။၈၄။ မ၊၂။၃၂၂။ အံ၊၃။၃၀၈။ ဥက္ကာသိ- တုာတိ ဥက္ကာသိတသဒ္ဓံ ကတုာ။ စိ၊၄။၁။၂၂၅။ မ၊၄။၃။၂၄၁။ အံ၊၄။၃။၃၀ ။ သာရတ္ထ၊၃။ ၃၃၁။

ဥက္ကာသေယျ (ကြိ) ဥက္ကာသတိ-ကြည့်။

ဥက္ကာဟတ္ထ (တိ) [ဥက္ကာ+ဟတ္ထ] လက်၌ မီးရှူး မီးစည်းရှိသော၊ မီးရှူးမီးစည်း- လက်စွဲ- စွဲကိုင်-သော၊ သူ။ တဏှသာဓိကာ ဥက္ကာ- ဟတ္တာ ပဒါနုသာရေန အာဂန္တုာ။ ဝေ၊၄။ ၃။ ၃၃။

ဥက္ကိစ္ဆ(တိ) [ဥ+ကိရ+တ] တူးအပ်သော။

ဥက္ကိစ္ဆာရိခ (တိ) [ဥက္ကိစ္ဆာ+ပရိခါ] တူးအပ် သော ကျုံးမြောင်းရှိသော။ ဧဝံ သု တေ ဥက္ကိစ္ဆပရိခါသု ပရိသေဟိ ရက္ခာပေန္တိ။ စိ၊၁။၉၈။ ဥက္ကိစ္ဆပရိခါသုတိ ခတပရိခါသု။ စိ၊၄။၁။၂၄၅။

ဥက္ကိရတိ (ကြိ) [ဥ+ကိရ+အ+တိ] ထုတ်ဆောင် ၏၊ ထား၏၊ ပြုလုပ်၏။ ကက္ကရုန္တိ ဥက္ကိရန္တိ။ ဝိ၊၄။၁။၂၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၅။ ဥက္ကိရန္တိတိ နိဟ- ရန္တိ ကဓောန္တိ ဌပေန္တိ။ ဝဓိရ။၁။၂။ ဥက္ကိရန္တိ-

တိ... ဥဋ္ဌပေန္တိ၊ ကဏေန္တိတိ အတ္ထော။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၂၉။ (-ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆)

ဥက္ကဋ္ဌိတော (ကြိ၊ ခိ) [ဥ+ကိရ+တော] (က)
ထုတ်ဆောင်၍၊ တူးယက်၍။ (ခ) ထုတ်-
ဆောင်၍၊ ထား၍၊ ပြုလုပ်၍။ (က) သုက္ခာယ
နဒိယာ ဝါလိကံ ဥက္ကဋ္ဌိတော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃၀။
ဥက္ကဋ္ဌိတောတိ ဝိယုဟိတော။ ပါမိတ်၊ ယော။
၁၀၄။ (-ကခါ၊ ၂၄။ ကခါ၊ ၉။ ၄၀၅။) (ခ)
တသ္မိံ ဗန္ဓနဋ္ဌာန ဝလယဝိဝ ဥက္ကဋ္ဌိတော။ ဝိ၊
၄၊ ၁။ ၂၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၅။ ဥက္ကဋ္ဌိတောတိ ဥဋ္ဌ-
ပေတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁၄။ ဥက္ကဋ္ဌိတောတိ နိန္နံ
ဥန္နုတံ ဝါ ကတော။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၆၆။ ဝလယဝိဝ
ဥက္ကဋ္ဌိတောတိ ဝလယံ ဝိယ ဥပဋ္ဌာပေတော။ ဝိန-
ယာလင်္ကာရ။ ၁။ ၃၄။ ဥက္ကဋ္ဌိတိ-လည်းကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိလေဓေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥ+ကိလိဓ+ဧက+တိ]
စိုစွတ်စေ၏။ အကဝိ ဥဿနုထဂံ အာယသ္မန္တံ
နန္တံ ဒေဝစူဠာယော ဒေဝေတော ဥက္ကဋ္ဌိလေ-
ဓေသိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၅၄။

ဥက္ကဋ္ဌိလေဓေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကိလိဓ+ဧက+
တော] စိုစွတ်စေ၍။ ကုသလော ဝဇော.....
ပဌပံ ဓဒါသေ ဥက္ကဋ္ဌိလေဓေတော ပစ္စာ ဝမန-
ဝိရေစနေဟိ သမ္ပဒေဝ နိဟထပေတိ။ ဥဒါန၊
၄။ ၁၅၄။

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+အ] (၁) လုနံအပ်
-လုနံ၍ ထားအပ်-သော။ (၂) ဖြစ်ခြင်း။
(တရားသဘောသည် ဖြစ်ပေါ်သည် ရှိသော်
လုနံ၍ ထားသည်နှင့် တူသောကြောင့် ဖြစ်
ပေါ်ခြင်းကို ဥက္ကဋ္ဌ-ဟု တင်စား ဆုံးနှုန်း
ခြင်း ဖြစ်သည်။) (ခ) သေယျတာပိ
ဘိက္ခဝေ ကုမ္ဘော ဥက္ကဋ္ဌော တဗြ ဥဒကံ
အာသိတ္တံ သဏ္ဌာတိ။ အံ၊ ၁။ ၁၂၉။ အဘိ၊
ပု။ ၃၃၆။ ဥက္ကဋ္ဌောတိ ဥပရိ မုခေါ ဌာတော။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၆၄။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌ-
ဇာဝကုဋ္ဌ (သံ၊ ၃။ ၈၀) ၏ ဧတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ
ဥဒယော၊ အဝကုဋ္ဌံ ဝယော။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၇။

ဓမ္မော ဥပဋ္ဌမာနော ဥက္ကဋ္ဌန္တော ဝိယ၊ နိရုဇ္ဈ-
မာနော အဝကုဋ္ဌန္တော ဝိယ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ
“ဥက္ကဋ္ဌံ ဝုစ္စတိ ဥဒယော အဝကုဋ္ဌံ ဝယော”-
တံ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၂၇။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၂၁၉။)

ဥက္ကဋ္ဌတိ (ကြိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+အ+တိ] (က)
လုနံ၏။ အထက်သို့ မျက်နှာဝ လှည့်သား၏။
(ခ) လုနံ၏။ လူ၊ ဘွယ်ပစ္စည်းကို အလှူမခံ
ပဲ သင်္ခန်းမှားကာသာ ထမူ အလှူခံခံခြင်း
ငှါ ကမ္မဝါစာဖြင့် (သပိတ်) လုနံ၏။ (က)
ဥက္ကဋ္ဌတိတိ ဥပရိ မုခံ ကဓေတိ။ နိတိ၊ ဇာ။
၄၉။ နိကုက္ကဋ္ဌိတံ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌေယျ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။
ဝိ၊ ၃။ ၂၃။ ဝိ၊ ၁။ ၈၀။ မ၊ ၁။ ၂၈။ သံ၊ ၁။ ၇၀။
အံ၊ ၁။ ၅၇။ သုတ္တနိ။ ၉၃။ ဥက္ကဋ္ဌေယျာတိ
ဥပရိ မုခံ ကဓေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၂၀၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၅။ အံ၊ ၄။
၂။ ၁၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၉၆။
ဥက္ကဋ္ဌေယျ- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။ (ခ) သံသော
ဝဇ္ဇာယ လိစ္ဆဝိဿ ပတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၄။
၂၆၅။ ဥက္ကဋ္ဌတု-၄င်း။ ၂၆၄။ ပတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌ-
ဇေယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ အံ၊ ၃။ ၁၅၈။ ဥက္ကဋ္ဌေ-
ယျာတိ ဥက္ကဋ္ဌနကမ္မဝါစာယ ဥက္ကဋ္ဌေယျ။
အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၅၄။

ဥက္ကဋ္ဌန (န၊ ထိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+ယ] လုနံခြင်း။
ယဿာယသ္မတော ဓမ္မတိ ဝဇ္ဇာယ လိစ္ဆဝိဿ
ပတ္တာယ ဥက္ကဋ္ဌနာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၄၁၁-၂။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနကမ္မဝါစာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌန+ကမ္မဝါစာ]
သပိတ်လုနံကြောင်းဖြစ်သော ကမ္မဝါစာ။
ဥက္ကဋ္ဌတိ-(ခ) အနက်ကြည့်။ ၎င်းကမ္မဝါစာ
ကို ဝိ၊ ၄။ ၂၆၅-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနကာလ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌန+ကာလ]
သပိတ်လုနံရာအခါ။ ဥက္ကဋ္ဌနကာလေ ပန
ယာဝတတိယံ ယာစာပေတော ဟတ္ထပါသံ

ဝိဟောပေတော ဥတ္တိဝိတိယကမ္ပေန ဥက္ကဋ္ဌိ-
တဗ္ဗော။ ဝိ၊၄၊၄၊၅၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌိတ (တိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+တ] လှန်အပ်သော။
ဥက္ကဋ္ဌိတော သံသေန ဝဇ္ဇာယ လိစ္ဆိဿ
ပဗ္ဗော။ ဝိ၊၄၊၂၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+တဗ္ဗ] လှန်အပ်
သော။ အဋ္ဌဟိ ဘိက္ခုဝေ အင်္ဂဟိ သမန္တက-
တဿ ဥပါသကဿ ပဗ္ဗော ဥက္ကဋ္ဌိတဗ္ဗော။
ဝိ၊၄၊၂၆၇။ (-ဝိ၊၄၊၄၊၅၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊
၄၁၁-၂။)

ဥက္ကဋ္ဌိဘုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+တုံ၊လှန်ခြင်းငှါ။
အနုဘောနမိ ဘိက္ခုဝေ ပတ္တံဥက္ကဋ္ဌိတုံ၊ဝိ၊၄၊
၅၆၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၄၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌိဘူ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+ဘူ] လှန်၍။
အသခေါဘဂဝါ တံ ဥဒကာစာနံ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ဘူ အာယသန္တံ ဓာဟုလံ အမမန္တသံ။
မ၊၂၊၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌိဘူတိ ဥတ္တာနံ ကတော။
မ၊၄၊၃၊၈၉။ (-ဝိ၊၄၊၄၊၆၁။ ဝိ၊၄၊၁၊၂၈၉။)

ဥက္ကဋ္ဌိယျ } (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌိတိ-ကြည့်။
ဥက္ကဋ္ဌိယျံ }

ဥက္ကဋ္ဌိက (တိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+က] ဝိ၊ပိ၊စာနံ။
ဥ+ကောဋ္ဌိ+လက။ ဝိ၊ပိ၊စာနံ။ ပါဠိတိ။
ယော။၁၄၄။ (၁) ဆောင်ကြောင့်၊ ဆောင်
ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ဆောင်ကြောင့်ထိုင်
သော။ (ဆောင်ကြောင့်ထိုင်ကို “မိုးရွာ
သောအခါ သစ်ခေါင်းတင်း၌ မျောက်များ
ထိုင်ကြသကဲ့သို့ထိုင်ကြ၏”ဟုဥပမာပြသည်။
ဝိ၊၄၊၂၊၂၈၉။ မ၊၄၊၄၊၁၂၉-ကြည့်) (၂)
အထက်သို့ - ကောက်-ကေး-ခိုး - သော၊
(ခြေပေါ်)။ အလယ်၌ မထိ-အလယ်၌ချီင့်
ခွက်-သော၊(ခြေထု)။ (ထိ)(၃)ပေါ်၊ ဆွန့်
နင်းသွားခြင်း၊ ခြေဖျားထောက်၍(သို့မဟုတ်
ပနောင်ထောင်၍) သွားခြင်း။ (၁) တေန
ကုဋ္ဌိကာရကေန ဘိက္ခုနာ-ဥက္ကဋ္ဌိကံ နိဿိ-

တော။ ဝိ၊၁၊၂၄၄။ ဘိက္ခုနိယောရထိကာယ-
ပိ-ဥက္ကဋ္ဌိကံ နိဿိတော။ ဝိ၊၄၊၄၊၅၀-၁။
ယော ဥက္ကဋ္ဌိကော နိဿိတော ပဝါရေတိ၊
တေန ဥက္ကဋ္ဌိကေနော ဘူတဗ္ဗ။ ဝိ၊၄၊၃၊
၉၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၁၃၀။ ဥက္ကဋ္ဌိကော နိဿိ-
တိ။ မ၊၄၊၂၊၃၁။ (-ဝိ၊၁၊၂၉၆။ဝိ၊၃၊
၅၇၊၂၂၃။ ဝိ၊၄၊၂၃၅။ မ၊၃၊၃၆။ ဝိ၊၄၊၁၊
၁၃၄။ ဝိ၊၄၊၄၊၂၉။ ဝိ၊၄၊၂၊၂၈၉၊၃၂၂။
မ၊၄၊၃၊၂၇၆။ မ၊၄၊၄၊၁၂၉။ ခုဒ္ဒက၊၄၊၄။)
(၂)ရတ္တဿ ဟိ ဥက္ကဋ္ဌိကံ ပဒံ ဘဝေ။ အံ၊၄၊
၁၊၃၃၅။ ဓမ္မ၊၄၊၁၊၁၂၉။ ဓမ္မ၊၄၊၂၊၁၂၇။
သုတ္တ၊၄၊၂၊၂၇၈။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊၁၊၁၁၁။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကန္တိ အသမ္ပုဋ္ဌမဗ္ဗံ။ ဝိ၊သုဒ္ဓါ၊၁၊၁၂၇။
ဥက္ကဋ္ဌိကပါဒ - လည်း ကြည့်။ (ထိ)
(၃) န ဥက္ကဋ္ဌိကာယ အန္တရသရေ ဂမိဿာမိ-
တိ သိက္ခာကရဏိယာ။ ဝိ၊၂၊၂၄၈။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကာယာတိ ဧတ္တ ဥက္ကဋ္ဌိကာ ဝုစ္စတိ ပဏှိ-
ယော ဥက္ကိပိတော အဂ္ဂပါပေဟိ ဝါ အဂ္ဂပါပေ
ဝါ ဥက္ကိပိတော ပဏှိဟိယေဝ ဝါ ဘူမိ-
ဗုဒ္ဓန္တဿ ဂမနံ။ ဝိ၊၄၊၃၊၁၆၄။ ကင်္ခါ၊၂၈၀။
ဥဒ္ဓံ ကော ကောဋ္ဌိ ဣမိဿ ဂမနာယာတိ
ဥက္ကဋ္ဌိကာတိ ဒဿေန္တော အာဟ “ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကာ ဝုစ္စတိ” တိ အာပိ။ပါစိတ်ယော။၁၃၄။

ဥက္ကဋ္ဌိကနိသဇ္ဇာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌိက+နိသဇ္ဇာ]
ဆောင်ကြောင့်ထိုင်ခြင်း။ ပလ္လင်္ကမာဘူတိတော
ဥက္ကဋ္ဌိကနိသဇ္ဇာယ ဥပရိမကာယံ ဟေဋ္ဌိမ-
ကာယေ ပတိဋ္ဌပေန္တောယေဝ။ မ၊၄၊၃၊၁၇၈။

ဥက္ကဋ္ဌိကပါဒ(တိ)[ဥက္ကဋ္ဌိက+ပါဒ]အလယ်၌-
နိမ့်-ချိုင့်-ခွင်-ကောက်-သောခြေပေါ်၊ရှိ
သော။တေ - အန္တောဝဂ္ဂပါဒါ ဝါ ဗဟိဝဂ္ဂ-
ပါဒါ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌိကပါဒါ ဝါ အဂ္ဂကောဏှာ ဝါ
ပဏှိကဏှာ ဝါ အဝန္တိ။ဝိ၊၄၊၃၊၁၀၈။ပါဒ-
တလဿ မဇ္ဈေဋ္ဌိနတာယ ဥက္ကဋ္ဌိကပါဒော။
ဝိ၊၄၊၃၊၁၀၉။

ဥက္ကဋ္ဌိကပ္ပဓာန (န) [ဥက္ကဋ္ဌိက+ပဓာန] (၁)
ဆောင်ကြောင့်ထိုင်သည်၏ အဖြစ်မြင် အား
ထုတ်အပ်သော - ဆောင်ကြောင့်ထိုင်ခြင်း ဟူ
သော - လုံ့လ။ (၂) ဖဝါးဆွန့်နင်းလျက် သွား
သည်၏ အဖြစ်နှင့် အားထုတ်အပ်သော -
ဖဝါးဆွန့်နင်းလျက် သွားခြင်း ဟူသော - လုံ့လ။
ဥက္ကဋ္ဌိကပ္ပဓာန (ခဗျာ ၃၄) ၏ ဥက္ကဋ္ဌိကဘာ-
ဝေန် အာရဒ္ဓဝိရိယံ ခဗျာ ၄၂၊ ၄၉။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကောပိဟောတိ ဥက္ကဋ္ဌိကပ္ပဓာနမနုယုတ္တော။
ဒီ၊ ၁။ ၁၅၈။ ဒီ၊ ၂။ ၁၃၄။ မ၊ ၁။ ၁၁၁။ အံ၊ ၁။
၃၀၁။ အဘိ၊ ပု။ ၁။ ၆၄။ - ဟာနိ။ ၃၂။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကပ္ပဓာနမနုယုတ္တောတိ ဥက္ကဋ္ဌိ ဝိရိယံ
(ဥက္ကဋ္ဌိကံ ဝိရိယံ မဟာနိဋ္ဌ) အနုယုတ္တော၊
ဂစ္ဆန္တောပိ ဥက္ကဋ္ဌိကောဝ ဟုတော ဥပုသိတော
ဥပုသိတော ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၄။ မ၊ ၄။ ၁။
၃၅၀-၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၃။
မဟာနိဋ္ဌ။ ၃၈၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၃။ ၁။ သင်္ကဟံ။
၁၅၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ ဒေ၊
၄။ ၃။ ၂၂၁။ ဒေ၊ ၄။ ၄။ ၂၉၈။ ဒေ၊ ၄။ ၅။ ၂၅၇။
ကဒါ၊ ၄။ ၁၇၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။)

ဥက္ကဋ္ဌိကဝေသာနယောဂ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌိက+ဝေသာ+
အနုယောဂ] ဆောင်ကြောင့်ထိုင်ခြင်း - ဖဝါး
ဆွန့်နင်းလျက် သွားခြင်း - ဟူသော အကျင့်
ကို အားထုတ်ခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌိကဝိရိယ - ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိကဝိရိယ (န) [ဥက္ကဋ္ဌိက+ဝိရိယ] ဥက္ကဋ္ဌိ-
ကပ္ပဓာနနှင့် အနက်ဘူ။ မိစ္ဆာဝါယာမဝသေ-
နော ဥက္ကဋ္ဌိကဝေသာနယောဂေါတိ အာဟ
“ဥက္ကဋ္ဌိကဝိရိယံ အနုယုတ္တော” တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။
၃၅၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၅၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၀။

ဥက္ကဋ္ဌိကာသန (န) [ဥက္ကဋ္ဌိက+အာသန]၊
ဆောင်ကြောင့် နေ-ထိုင်-ခြင်း။ ယော ဝေ
...ဥက္ကဋ္ဌိကာသနဇယံ ပေသနိကာဒိဟိ ကိလ-
မေတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၃။ ဥက္ကဋ္ဌိကာသနန္တိ
ထံတံဝေယျာဝစ္စကရဏေန ဥက္ကဋ္ဌိကာသ-
နိသဇ္ဇာ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌိ (တိ) [ဥ + ကုဋ္ဌ + တိ] ဆောင်
ကြောင့် - မြစ်သွား - ထိုင်သော။ ပဂ္ဂယု
အဥ္ဇလိ ဝန္တံ၊ သိရသာ ဥက္ကဋ္ဌိ အဟံ။ အပါ
၁။ ၁၄၃။

ဥက္ကဋ္ဌိ (ထိ) [ဥ + ကုဋ္ဌ + တိ] ကြွေးကြော် -
ဟစ်အော် - ခြင်း။ ကျယ်လောင် - မြင့်တက် -
သော အားပဲ့တင်ထင်သံ။ မနုဿာ ဥက္ကဋ္ဌိမ-
ကံသု။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဥက္ကဋ္ဌိ ကရေန္တိ (ဝိ၊ ၄။
၃။ ၄၀၆) တိ မဟာသဒ္ဓံ ကရေန္တိ။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၃၄၀။ ဥက္ကဋ္ဌိမကာသိ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉) -
တိ ဥစ္စာသဒ္ဓံ အကာသိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၄။
ဟိကာရာသာရကာရာစ၊ ဥက္ကဋ္ဌိ သမ္ပဟိသနံ။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၂။ ဥက္ကဋ္ဌိတိ ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓေါ စ၊ ဥန္နာ-
ဝသဒ္ဓေါ စ၊ တံ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၅၇။ ဥက္က-
ဋ္ဌိယော စေ လေ၊ ကပ္ပပါ စ ပတ္တန္တိ။ မ၊
၄။ ၂။ ၉၉။ သံ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၇။ (-အပါ၊ ၁။
၁၃၇၊ ၃၀၇။ မိလိန္တံ၊ ၁၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၇။ မ၊
၄။ ၃။ ၅၂၊ ၁၁၁။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၂၁၇။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၀။
မဟာနိဋ္ဌ။ ၂၅၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၉၈။ မ၊ ၄။ ၁။
၂၅၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၃၊ ၂၇၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၇။)

ဥက္ကဋ္ဌိတကရက (န) [ဥက္ကဋ္ဌိတ + ကရက]၊
ကြွေးကြော် - ဟစ်အော် - မှုဟို ပြုခြင်း။
လာပန္တိ ဥက္ကဋ္ဌိတကရကံ (ဥက္ကဋ္ဌိတကရကံ)။
မဟာနိဋ္ဌ။ ၃၆၃။

ဥက္ကဋ္ဌိသတ (န) [ဥက္ကဋ္ဌိ + သတ] ကြွေးကြော်
- ဟစ်အော် - ခြင်း အရာ၊ ရာပေါင်းများစွာ
သော ကြွေးကြော် ဟစ်အော်ခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
သတာနိ ပဝတ္တယိ သု။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။

ဥက္ကဋ္ဌိသဒ္ဓ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌိ + သဒ္ဓ] ကြွေးကြော် -
သံ၊ ဟစ်အော်သံ၊ ပဲ့တင်ထပ်သံ။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
သဒ္ဓါ ဝတ္တန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၄၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဒေ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ဥက္ကဋ္ဌိ
သဒ္ဓါတိ ဥန္နာဝသဒ္ဓါ ဝတ္တန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁။ ၂။

(-ဝိဇ္ဇာ၊ ၁၃၇။ မာဠု၊ ၂၀။ ဓမ္မဋ္ဌာ၊ ၃၀။ ဝိမာန၊ ၁၂၀။)

ဥက္ကဋ္ဌိသဟဿ (န) [ဥက္ကဋ္ဌိ + သဟဿ] ကြွေးကြော် - ဟစ်အော် - ခြင်း၊ အထောင်။ ထောင်ပေါင်း၊ များစွာသော ကြွေးကြော် ဟစ်အော်ခြင်း။ မဟာဇနော ဥက္ကဋ္ဌိသဟဿာနိ ကဗောဇ္ဇော။ ဓမ္မဋ္ဌာ၊ ၃၀။ (-ဇာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃။ ဇာဋ္ဌ၊ ၆။ ၂၄၉။)

ဥက္ကဋ္ဌိန္ဒြာန (န) [ဥက္ကဋ္ဌိ + ဥက္ကဋ္ဌိ + ဌာန] ကြွေးကြော်ရာ၊ ကြွေးကြော်ရာ ဖြစ်သော အရပ်၊ ကြွေးကြော်ရာအရပ်တိုင်း။ သောဇေ ပုနုပုနု ပဋိပါဋိယာ ဂစ္ဆမာနော (ပဋိပါတိယမာနော။ ဝိသုဒ္ဓိ) ဥက္ကဋ္ဌိန္ဒြာနောယေဝ ဥဋ္ဌဟိဘူ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၃၇။ (-မုလသ္မိ၊ ၂။ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၃၀၂။)

ဥက္ကထိတ (တိ) [ဥ + ကုထ + တ။ (ဥက္ကထိတ - သံ)] အလွန်ကျက်သော၊ ကျိုက်ကျိုက် ဆူပူက်သော၊ အောက်ပုဒ် - ကြည့်။

ဥက္ကမိတ (တိ) [ဥ + ကုထ + တ။ ထ - ကိဓမ္မ။ ကုထိတ။ ဇာနိ၊ ၃။ ၇၄၃။ နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ဝိပိဇာနိ - ဥက္က (က္က) ထိတဟုဆို၏။ အလွန်ကျက်သော၊ ကျိုက်ကျိုက်ဆူ - လောလောပူ - သော။ သေယျထာပိ ဗြာဟ္မဏ ဥပပတ္တော အဂ္ဂိနာ သန္တပတ္တော ဥက္ကမိတော (ဥက္ကဋ္ဌိတော။ သိက္ခ၊ ၂။ ၁၁၆။) ဥသုကဗောတော။ အံ၊ ၂။ ၂၀၃။ ဥက္ကမိတောတိ ကုမိတော။ အံ၊ ၄။ ၃၆၈။ ကုထိတ၊ ကုမိတ၊ ပက္ကထိတ - တို့နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဥက္ကသ (ပု) [ဥ + ကုသ + အ။ ဥစ္စ ကောသတိတိ ဥက္ကသော။ ဇာနိ၊ ၃။ ၆၄၀။ (ဥက္ကောသံ)] ဝံလိင်္ဂက်၊ စန္ဒာဘဂါနဒိဘိရ၊ ဥက္ကသော အာသဟံ တဒါ။ အပါ၊ ၁။ ၂၆၂။ ဥက္ကသကုရရာ ဟံသာ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၄၇။ ဥက္ကသတိ

ကာဠကုရရာ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၁၈။ (-အပါ၊ ၁။ ၄၀၇။ အပါ၊ ၂။ ၂၃၈။ ဇာ၊ ၁။ ၃၁၄။ ထေရီ၊ ၄။ ၁၁၈။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၉၁။)

ဥက္ကသယောနိ (ဇိ) [ဥက္ကသ + ယောနိ] ဝံလိင်္ဂက်အမျိုး၊ ဝံလိင်္ဂက်ဘက်။ တတော စဝိဘူနုဗ္ဗဒါနိတိရ၊ ဥက္ကသယောနိယံ နိဗ္ဗတ္တိ သု။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၉၂။

ဥက္ကသရာဇ (ပု) [ဥက္ကသ + ရာဇ] ဝံလိင်္ဂက်မင်း၊ ဥက္ကသရာဇ သရဏံ တံ ဥပပမ။ ဇာ၊ ၁။ ၂၈၀။ (-ဇာဋ္ဌ၊ ၄။ ၂၉၀ - ၂။)

ဥက္ကသသကုဏရာဇ (ပု) [ဥက္ကသ + သကုဏ + ရာဇ] ဝံလိင်္ဂက်မင်း။ ပ ဝိနပဿေ ဥက္ကသသကုဏရာဇော ဝသတိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၈၉။ (-ရင်း၊ ၂၉၀။)

ဥက္ကလ (တိ) [ဥ + ကုလ] မြင့်သောကမ်းနှင့်တူသော၊ မြင့်သည်၏ အပြစ်ရှိသော (အရပ်)၊ မြင့်ရာအရပ်၊ ကုန်းမြင့်။ ဥက္ကလံ ဥနုတဋ္ဌာနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၁။ ၃၇၈။ ဥဂ္ဂတံ ကုလံ ဥသိတဘာဝေါ တေသ္မာတိ ဥက္ကလံ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၂၃၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။) အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥက္ကလဝိက္ကလ (တိ) [ဥက္ကလ + ဝိက္ကလ] မြင့်ရာအရပ်နှင့် နိမ့်ရာအရပ်။ ယံ ဣမိဿာ ပထဝိယာ ဥက္ကလံ ဝိက္ကလံ နဝိဝိဂ္ဂံ။ မာ၊ ၃။ ၁၄၈။ ဥက္ကလဝိက္ကလန္တိ ဥစ္စနိဝံ တလဋ္ဌာနံ နိဋ္ဌာနံ။ မာ၊ ၄။ ၄။ ၁၀၉။ ဥဂ္ဂတံ ကုလံ ဝိယာတိ ဥက္ကလံ။ ဘဒ္ဒိယာ ဥစ္စဋ္ဌာနံ။ ဝိဂတံ ကုလန္တိ ဝိက္ကလံ။ နိဋ္ဌာနံ တေနာဟ ဥစ္စနိဝန္တိ။ မာ၊ ၃။ ၃၂၃။ (-အံ၊ ၁။ ၃၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၄၈။)

ဥက္ကော (ပု) [ဥ + ကုဓ + က] လက်ဆောင်၊ တံစိုးလက်ဆောင်။ ဝိနိစ္ဆယိကာနံ ဥက္ကောံ ဓတုာ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။ ၂၉၅။ ဥက္ကောံ ဓတုာတိ

လ၌ ဒဏ္ဍာ သာရတ္ထ၊ ၂၁၄၃။ (-ဝိမတိ၊
၁။ ၁၈၂။ ဓာန်၊ ဓာန်၊ ဝိ၊ ၂၅၆။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ပု) [ဥ+ကုဋ္ဌ+က] (၁) တားမြစ်
ခြင်း (၂) အဖျဉ်း အဆပ်အသား။ (၂)
ဣမေသံ စတုန့် အဓိကရကားနံကဘိ ဥက္ကဋ္ဌ-
ဋ္ဌာ ... ကိစ္စာခိကရကဿ ဧကော ဥက္ကဋ္ဌ-
ဋ္ဌာ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆။ (-ဝိ၊ ၄၄။ ၁၉၄။
ဝဇီရ၊ ၅၆၉) (၂) ဥက္ကဋ္ဌံ ရနွယ်တန
(ဥက္ကဋ္ဌကံ ရနွယ်တန။ သိ၊ သျှာ၊ ၄) မဇ-
မံသမ္ပိ ဩကိဓိ။ အပါ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဥက္ကဋ္ဌကံ
ရနွယ်တနံ ပိဟက၊ ပါသမံသံ ပိဟတံ။
အပါ၊ ၄။ ၂၀၈။

ဥက္ကဋ္ဌက (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+က] အဖျဉ်း
အဆပ်အသား။ ဥက္ကဋ္ဌ (၂) အနက်
ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌန (န၊ သိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+ယ] (၁)
တံစိုး လက်ဆောင်ယူခြင်း။ လာဘ်စား
ခြင်း။ (၂) (က) တားမြစ်ခြင်း။ (ခ)
လှုပ်ရှားစေခြင်း။ လှုံ့ဆော်ခြင်း။ (၁)
ဥက္ကဋ္ဌန (ဝိ၊ ၁။ ၅။ မ၊ ၁။ ၂၃၈။ သံ၊ ၃။
၄၁၁။ အံ၊ ၁။ ၅၃၁။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၆၇) နှိ
အဿာမိကေ သာမိကေ ကာတုံ (သာမိ-
ကေ အဿာမိကေ ကာတုံ) လဉ္စဂ္ဂဟဏံ။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၈။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၁။ ကတ္တဗ္ဗကမ္ပတော ဥစ္စ
ကောဋ္ဌနံ ပဋိဟနနံ၊ ဥက္ကဋ္ဌနံ၊ အဘူတ-
ကာရိနံ လဉ္စဂ္ဂဟဏံ။ သိ၊ ၄။ သစ်၊ ၁။ ၃၅၂။
(၂) (က) ကတိဟာကာရေဟိ ဥက္ကဋ္ဌနံ
ပသဝတိ။ ဝိ၊ ၅။ ၂၆၄။ ဣမေသံ စတုန့်
အဓိကရကားနံ “ကတိ ဥက္ကဋ္ဌနာ” တိဘာဒိ-
နာနယေန ပရိဝါဒရ ဝုတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။
ဥက္ကဋ္ဌေတိ - နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ခ) ယသာ
ဓမ္မံ နိဟတဘာဝေါ၊ ဇာနနာ၊ ဥက္ကဋ္ဌ-
နာတိ ဣမာနေတ္ထ တိကံ အင်္ဂါနိ။ ကခါ၊
၂၄၆။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၈၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၆။

ဥက္ကဋ္ဌနက (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+န+က] (၁)
လှုပ်ရှားစေခြင်း။ လှုံ့ဆော်ခြင်း။ (တိ) (၂)
လှုပ်ရှားစေခြင်း - လှုံ့ဆော်ခြင်း - ကြောင့်
ဖြစ်သော။ (၁) တေန ဥက္ကဋ္ဌနကေန
ပါရိတ္တိယံ အာယဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၄။
(-ဝဇီရ၊ ၅၆၉) (တိ) (၂) ဥက္ကဋ္ဌနကံ
ပါရိတ္တိယ(ဝိ၊ ၃။ ၂၅၉) နှိ ဣဒံ ဟိ ဥဘယံ
ပုဗ္ဗပဝါရကဿ ဝိသ္ဿာဝိနိစ္ဆိနိတုာဝ ဘိက္ခု။
ပဝါရေနိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၁။ (-ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၉၇။)

ဥက္ကဋ္ဌနဝတ္ထ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+န+ဝတ္ထ] (၂)
လှုပ်ရှားစေခြင်း - လှုံ့ဆော်ခြင်း - ဟူသော
အကြောင်း။ သာဝတ္ထိယံ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယေ ဘိက္ခု။
အာရဗ္ဗ ဥက္ကဋ္ဌနဝတ္ထသ္မိ ပညတ္တံ။ ကခါ၊
၂၄၆။

ဥက္ကဋ္ဌနသာဓိယောဂ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+န+
သာဓိယောဂ] တံစိုးလက်ဆောင်ယူခြင်း -
လာဘ်စားခြင်း - ဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်း
လဲမှုနှင့် ယှဉ်ခြင်း။ တဿ ဥက္ကဋ္ဌနသာဓိ-
ယောဂါ ... ဧဝမေတ္ထ အတ္တော ဓဋ္ဌဗ္ဗော။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၈။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၅။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၈။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၉။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၉၁။

ဥက္ကဋ္ဌနသိက္ခာပဓ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+န+သိက္ခာ
ပဓ] ဥက္ကဋ္ဌန သိက္ခာပုဒ်၊ ဝိနယပိဋက
ပါရိတ္တိယပါဠိ၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၇-ဝဂ်၊ ၃-သိက္ခာပုဒ်။
ဝိ၊ ၂။ ၁၆၅-၆။ ဥက္ကဋ္ဌနသိက္ခာပဓံ တတိ-
ယံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၃၄။

ဥက္ကဋ္ဌနသုတ္တ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+န+သုတ္တ] (၂)
ဥက္ကဋ္ဌနသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ မဟာဝဂ္ဂ
သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁၂-သံယုတ်၊ ၁၀ ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။
သံ၊ ၃။ ၄၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌေတိ (ကြိ) [ဥ+ကုဋ္ဌ+ဧ+တိ] (က)
လှုပ်ရှားစေ၏။ လှုံ့ဆော်၏။ (ခ) ဖြတ်၏။
တားမြစ်၏။ (က) ဓမ္မကဓမ္မ ဓမ္မ-
ကမ္ပသညီ ဥက္ကဋ္ဌေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆၆။ (-ဝိ၊

၄။ ၂၂။ ဝိဋ္ဌာပ။ ၁၃၄။ ဝိ။ ၂၂။ ၂။
 ပနကမ္မာယ ဥက္ကောဋေန္တိ။ ဝိ။ ၂။ ၁၆။
 ဥက္ကောဋေန္တိတိ တဿ တဿ ဘိက္ခုနော
 သန္တိကံ ဂန္ထာ အကဟံ ကမ္မန္တိအာဒိနိ
 ဝဒန္တာ ဥဇ္ဈာလေန္တိ။ ဝိဋ္ဌာပ။ ၁၃၄။ ဥဇ္ဈာ
 လေန္တိတိ ဣနိ ဥက္ကောဋေန္တိတိ ဧတ္ထ
 ဥပဇ္ဈာယ ကုဋေတုယ ဥဇ္ဈာလနတ္ထ
 ဒဿတိ ပါဒိတယောဝဝဂ္ဂ။ (-ဗုဒ္ဓာပ။
 ၃၀။ ဝေဋ္ဌာပ။ ၁၃၄။ အိ။ ၂။ ၂။ ၂။)
 ဥက္ကောဋေယ-ဝိ။ ၂။ ၁၆။ ဥက္ကောဋေယ-
 ဝိ။ ၂။ ၁၆။ ကခိ။ ၂။ ၄။ ဥက္ကောဋေယ-ဝိ။
 ၄။ ၂။ ၂။ ဥက္ကောဋေယ-ဝိ။ ၂။ ၂။ ဥက္ကော
 ဋေယန္တိ-ဝိ။ ၂။ ၁၆။ ၆။ ဥက္ကောဋေယ-
 ဝိ။ ၂။ ၁၆။ (၁) ဝိပါဒိကရကံ ဥက္ကော
 ဋေန္တော ဧ သမယေ ဥက္ကောဋေတိ
 (ဝိ။ ၂။ ၂။ ၄) တိ သန္တုခါဒိနသန္တု ယေကုယ
 သိကဉ္စ ဣဒေ ဧ ဥက္ကောဋေတိ ပဋိသ-
 ဓေတိ။ ပဋိက္ကောသတိတိ အတ္တော။ ဝိ
 ဋ္ဌာပ။ ၁၃၄။ ပဋိသဓေတိတိ ဣနိ
 ဥက္ကောဋေတိတိ ဧတ္ထ ကုဋေတုယ ဆေဒ
 နတ္ထ အတ္တတော ဒဿတိ။ ဆောနံ နာမ
 အတ္တတော သဿသဋိသဓနန္တိ အတ္တော။
 ပါဝိတ်ယော။ ၂။ ၄။ ဥက္ကောဋေယ-
 (ဝိဋ္ဌာပ။ ၁။ ၁။ ၆) တိ နိဂရေယျာတိ
 အတ္တော။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂။ ဝိမာ၊ ၁။ ၂။
 သိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၆။

ဥက္ကဋ္ဌဦး (ကြိတ်) [ဥ+ကုဋ္ဌ+ဓက +
တူ]တားမြင့်၍၊ အဓိကရဏာနဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ-
ဦးတား၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ သုမာဓု။

ဥက္ကဋ္ဌာဌေထ (ကြံ) ဥဉ္ဇ္ဈာဌေထိ ကြည့်။

ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိ (တိ) [ဥ+ကုဒ္ဒ+ဒါ+အန္တိ]
 (က) လှုပ်ရှားစေသော၊ လှုံ့ဆော်သော၊ သူ။
 (ခ) တားမြစ်သောသူ၊ (က) တစ်စွာ ပုဒ်
 တံ ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိသော အာပတ္တိ၊ ဝိ၊ ဌ၊ ဉာ၊ ဉာ၊
 (ဂ) ဝိသါဒါဓိကရဏံ ဥက္ကောဋ္ဌေန္တိ၊ ဒေ

အသံထုတ် ဥပက္ခာမရှိဘဲ၊ မိဂ္ဂ၊ ဥပက္ခာမ (-မိဂ္ဂ၊ ဥပက္ခာမ)

ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ
ဥက္ကဋ္ဌ

(၆) ဥက္ကဋ္ဌ ကြည့်

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဥဗ္ဗာ] မီးရှူး-
မြက်မီးရှူး-မြက်မီးစည်း-ဟူသော ဥဗ္ဗာ
ရှိသောဥက္ကဋ္ဌာဗမာတိ တိက္ကန္တုပမာ အနု-
ဒဿနဋ္ဌေန။ ထေရ်ဝါဒ။ ၂၃၂။

ဥက္ကာကာသ (ပု) [ဥက္ကာ+ဩကာသ]မိ.၅။
-မီးစည်း-၏စာရင်း။ ဥက္ကာနံ ပတနန္တိ
ဥက္ကာကာသနံ ပတနံ။ ဒိ.၃။ ၁။ ၁၁၀။ သိ၊
ဇိ.သစ်.၁။ ၃၂။

■ ကွလိ (ထိ) [(၁) ဥပ+ဣ+ဣပစ္စည်း၏အစ
၌ ခပ သဒ္ဒါလား။ ဥသိသ္မာ ဣယသလ္လင်၊
ဥသတိ ဝဟတိတိ ဥကွလိ၊ အာဇနံး ကွာဒိ၊
ဂ။ (၂) ဥပ+အပ+ဤ (နဒါဒိ)။ ဤကို
ရသယူ။ ခနံ၊ ဇို၊ ၄၅၆] စမင်းချက်သောအိုး၊
ထမင်းအိုး၊ ကလောပိတိ ဥကွလိ ဝါ ပစ္စိဝါ။
ဒိ၊ ၄၁။ ၂၄၂။ မ၊ ၄၁။ ၃၄၉။ အဘိ၊ ၄၁။ ၈၂။
မ၊ အာနိ၊ ၄။ ၃၈၀။ ဥကွလိတိ အိကွာပဝနံ၊
ကုမ္ဘာ။ သိ၊ ၄။ ၁၁၆။ ၂။ ၃၅၅။ (-ဒိ၊ ၄၁။
၁၄၆။ မ၊ ၄၁။ ၁၃၇။ မ၊ ၄၁။ ၁၅၁။ အံ၊ ၄၁။
၂။ ၅၁။ ပဋိသိ၊ ၄၁။ ၂။ ၂၉၃။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၈၇။
၂၁၃။ ၂၈၄။ ဓမ္မ၊ ၄၁။ ၂။ ၂၃၆။ ၃၈၆။ အပ၊ ၄၁။
၁။ ၂၇၇။ ဝိ၊ အာနိ၊ ၄။ ၃၈၀။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၇၇။
ဇာ၊ ၄၁။ ၈၀။ ဇာ၊ ၄၁။ ၅။ ၄၁၄။ ၅၁၀။ ဇာ၊ ၄၁။
၆။ ၁၇၈။ ဒိ၊ ၄၁။ ၁၅၉။ သိ၊ ၄၁။ ၂၂၄။)

ဥက္ကဋ္ဌိကကာလ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌိကာ+ကာလ]
 ထမ်းဆိုးတည်ရာ-အခါ-ကာလ။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
 ကာလသေ ကုမ္ပဏီ နာမ အတို။ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂။
 ၃၆၇။

ဥက္ကဋ္ဌကပါလပဿ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကပါလ+ပဿ] အိုးကင်း၏-နပါး-နဘေး။ ယထာဥက္ကဋ္ဌကပါလပဿမ္ပိ လာဂ္ဂ ယထာဓိသမိဒ္ဓန္တနဥက္ကဋ္ဌကပါလပဿ ဇာနာတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၅၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၃၅၂။

ဥက္ကဋ္ဌကမသိမက္ခိတ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+က+သိ+မက္ခိတ] ထမင်းအိုး-အိုးမဲ-မြင်လိမ်းကျံအပ်သော။ နေရယံကဇာတိကာ ဝတယံ ခေဒံခံ နာမ သမ္ပန္တိ ပဟာယ ဥက္ကဋ္ဌကမသိမက္ခိတာ ဟုတ္တာ နိက္ကာရဏာ ခါသိနံ အန္တရေ ဝိစရတိ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၄၆။

ဥက္ကဋ္ဌကာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+က+အာ(ဣတ္ထိဇောတက)] ထမင်းအိုး။ ဥက္ကဋ္ဌကာပေ ခေဇ္ဈဘံ ဝါတိ (သေရ၊ ၃၊ ၁) တိ ပေ မေ တတ္ထပစနာဘနေ ဝိသုပါဝိသိကဘာဝေန အပရိသုဒ္ဓတာယ ဥဒကသပ္ပာနံ ဝါယတိ။ ထေရီ၊ ၄၊ ၁။ တတ္ထဥက္ကဋ္ဌကာ (မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅၀) လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဇောဝန (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဇောဝန] ထမင်းအိုးဆေးသောရေ။ ဧကသ္မိံ ဂေဟဒ္ဓါရေ ဥက္ကဋ္ဌဇောဝနဿ ဆဒ္ဓိတဋ္ဌာနေ - ခါဒတိ။ ဇော၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၂။

ဥက္ကဋ္ဌပရိပုဉ္ဇန (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပရိပုဉ္ဇန] ထမင်းအိုးကိုပွတ်တိုက်သောအဝတ်။ ထမင်းအိုးလက်နီ။ ဥက္ကဋ္ဌပရိပုဉ္ဇန (အံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၄) နိ က-ဋ္ဌ၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိပုဉ္ဇန။ အံ၊ ၄၊ ၂။ ၁၉၆။ (-အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၉။ အပ၊ ၄၊ ၂၊ ၉။ ထေရီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၉၀။)

ဥက္ကဋ္ဌပရိမဇ္ဇန (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပရိမဇ္ဇန] ထမင်းအိုးကိုပွတ်တိုက်သောအဝတ်။ ထမင်းအိုးလက်နီ။ ဗိက္ခမ္ပိ ဘိက္ခုဝေ ပေတ္ထကံ ဥက္ကဋ္ဌပရိမဇ္ဇနံ ဝါ ကဇေန္တိ။ အံ၊ ၁၊ ၂၊ ၄၉။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၊ ၃၇။ ဥက္ကဋ္ဌပရိမဇ္ဇနနိ ဥက္ကဋ္ဌ-

ပရိပုဉ္ဇနံ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၄။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၆၆။)

ဥက္ကဋ္ဌပုဉ္ဇနဇောဋ္ဌက (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပုဉ္ဇန+ဇောဋ္ဌက] ထမင်းအိုးပွတ်တိုက်သောအဝတ်။ ထမင်းအိုးလက်နီ။ ဥက္ကဋ္ဌပုဉ္ဇနဇောဋ္ဌကဿ ဝိယ - မသဂ္ဂဟာတံ မလိနတာ။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၆။

ဥက္ကဋ္ဌပသိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပသိ] ထမင်းအိုးမဲ၊ အိုးမဲ။ ဧကံ အက္ခိ ဥက္ကဋ္ဌပသိယာ အဉ္ဇေတု။ ဇော၊ ၄၊ ၁၊ ၅၄၉။

ဥက္ကဋ္ဌမုခ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+မုခ] ထမင်းအိုး။ ပိဟိဒေ ဘတိ ဘဒဇနေန ဥက္ကဋ္ဌမုခံ ဝိယ ပလိဂုဏ္ဍိတော။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၈၁။

ဥက္ကဋ္ဌမုခဝနိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+မုခဝနိ] ထမင်းအိုး၏ နှုတ်မိမိဝှမ်း။ ဟေ-ဩဋ္ဌော ဝါ ဥက္ကဋ္ဌမုခဝနိ ဣဒေဟိ ဩဋ္ဌေဟိ သမနုဂတော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၄၃။

ဥက္ကဋ္ဌဟတ္ထ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဟတ္ထ] ထမင်းအိုးလက်၌ရှိသော။ ထမင်းအိုးလက်စွဲသော။ သု။ ကဋ္ဌောင်ဟဇ္ဇေတိ ပစ္စိဟတ္ထော ဥက္ကဋ္ဌဟတ္ထော ဝါ။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၆၃။

ဥက္ကဋ္ဌတ္တ (တိ) [ဥ+ဗိပ+တ] (၁) မြောက်ချီ-မြောက်တင်-မြောက်ပင်-ချီမ-အပ်သော။ (၂) (က) နှင်ထုတ်အပ်သော၊ သု (ဥက္ကဋ္ဌ-တ္တ၊ ဂါလိ)။ (ခ) ပယ်ရှား-ပယ်ထုတ်-အပ်သော။ (၃) အညတဓရာ ဆိက္ခ၊ ဝါတ-ဣလိက-ယ ဥက္ကဋ္ဌတ္တံ သဒ္ဓကံ ပအိတ္တံ။ ဝိ၊ ၁။ ၇၂။ ဥက္ကဋ္ဌတ္တံ ပုညတေဇေန။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၄၄၁။ ဥက္ကဋ္ဌတ္တံ ပါး၊ အနိက္ခိပိဘူဝ တိဋ္ဌန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂။ ၄၄။ (-ဝိ၊ ၁။ ၇၉။ အံ၊ ၂၊ ၁၂၆။ အံ၊ ၃။ ၄၇။ အံ၊ ၂၊ ၄၉၄။ မိလိန္ဒ၊ ၁၈၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၅၊ ၁၁၅၊ ၃၀၂။ မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၅၇။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂၉။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀။ ဇော၊ ၄၊ ၂၊ ၈၇။ အနု၊ ၄၊ ၁၊ ၆၉။)

(၂) (က) ဥက္ကဋ္ဌော နာမ အာပတ္တိယာ
အာပဒေ ဝါ - ဥက္ကဋ္ဌော။ ဝိ၊ ၂၊ ၂၂။
(-ဝိ၊ ၂၊ ၂၇။ ဝိ၊ ၂၊ ၃၀။ အံ၊ ၂၊ ၂၃။ ဝိ၊ ၄၊
၃။ ၁၇၊ ၄၃။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၂။ ကခါ၊ ၂၅။
၃၁။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁၁၇။) (ခ) ဥက္ကဋ္ဌ-
ပလိယ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဥပသေ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဥပသေ] နှင့်
မြောက်ချီ-တင်သား-အပ်သောရေပါး
ပဋိပတ္တိ ဥက္ကဋ္ဌဥပသေ ဝိယ ဥပသေ ဝိ၊
ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ + က] (ခ) (က) နှင့်ထုတ်
အပ်သော၊ ဥပသေ၊ နာမ ပြုခြင်းခံရသော၊
သု (ဥက္ကဋ္ဌကပုဂ္ဂိုလ်)။ (ခ) မြောက်လွန်
အပ်သော၊ (ထိ) (၂) မြောက်ချီ-မြောက်
ပင့်-ခြင်း။ (ခ) (က) အာပတ္တိယာ အာ-
အာပဒေ ဥက္ကဋ္ဌကော ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဥက္ကဋ္ဌကော ပုဂ္ဂိုလော ဝေ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၄၊
၁၁၇။ ဥပသေ၊ နာမ ပြုခြင်းခံရသော၊ ဥက္ကဋ္ဌ-
ကော နာမ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဝေ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။) (ခ) ဩ-
ဩ-ကံ၊ ကံ၊ ၄၊ ၁၁၇။ နာမ ပြုခြင်းခံရသော၊
ဥက္ကဋ္ဌကော အပေ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ (ထိ)
(၂) ဆဋ္ဌကော၊ ဥက္ကဋ္ဌကော၊ အနု-
ရသေ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌကော-
ယာ၊ ဥပသေ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ကခါ၊
၂၅။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။) (၃)

ဥက္ကဋ္ဌကဘိက္ခု (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌက + ဘိက္ခု] နှင့်
ထုတ်အပ်သောရ နာမ၊ ယောဘိက္ခု ဥက္ကဋ္ဌ-
ကဘိက္ခုနာ အာပဒေ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌကနဝတ္ထနပစ္စယ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌက +
အနဝတ္ထန + ပစ္စယ] နှင့်ထုတ်အပ်သော-
ဥက္ကဋ္ဌက-ရဟန်းသို့အပ်လို စံခြင်းဟူသော

အကြောင်း။ ဥက္ကဋ္ဌကနဝတ္ထနပစ္စယာ
ဘိက္ခု အနာပတ္တိကော၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌကလ(ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ကလ] မြောက်ချီ-
မြောက်ဘက်-ရာအခါ။ နာမ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဥက္ကဋ္ဌကလော ဝိယ ဘိက္ခုနော - အရည
ဝေ၊ ၄၊ ၁၁၇။ သံ၊ ၄၊ ၁၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဝေ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌစိဝေ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ + စိဝေ] မြောက်ချီ-
မြောက်ဘက်-အပ်သော သင်္ကန်း နိဗ္ဗာန။
ကော ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌစိဝေ
ဟူသော အကြောင်း၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ကခါ၊
၂၅။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။)

ဥက္ကဋ္ဌပံသုဇ္ဈက (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ပံသု + ဇ္ဈက]
မြောက်ချီ-မြောက်ဘက်-အပ်သောမြေပွန်။
ဥပသေ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ မုသတုဇ္ဈကော ဥက္ကဋ္ဌ-
ပံသုဇ္ဈကော - ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ မ၊ ၄၊ ၁၁၇။
မဟာနိဗ္ဗာန။

ဥက္ကဋ္ဌပရိယ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ပရိယ] မြောက်
ချီအပ်သော ပရိယာ၊ ပရိယာ၊ ပရိယာ၊
ကို မြောက်ချီသော၊ (ဥက္ကဋ္ဌပရိယမည်
သော ကော)။ ဣတ္ထံ သု၊ အာပတ္တိယာ ဥက္ကဋ္ဌ-
ပရိယာ၊ ကော၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌပလိယ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ပလိယ] ပလိယာ-
ပလိယာ - အပ်သော (အဝိဇ္ဇာဟူသော)
-တံ၊ ကျည်း-မင်းတပ်-ရှိသော၊ တံ၊
ကျည်း-မင်းတပ်-နှင့်တူသော အဝိဇ္ဇာကို
ပလိယာ ပြီးသော၊ သု (မြတ်စွာဘုရား၊
ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်)။ ဥက္ကဋ္ဌ ပလိယာ ဗုဒ္ဓံ၊ မ၊ ၄၊
၁၁၇။ ဝေ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌပလိယာ
အ ဥက္ကဋ္ဌာ ဥက္ကဋ္ဌပလိယံ၊ ဓမ္မ၊ ၄၊
၁၁၇။ သုတ္တံ၊ ၄၊ ၁၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၁၁၇။
ဝေ ဘိက္ခု ဥက္ကဋ္ဌပလိယော ဣတိ၊ မ၊ ၄၊
၁၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဥက္ကဋ္ဌပလိယော အဝိဇ္ဇာ-

ပလိယံ ဥက္ခိပ္ပိတော အပနေတော ဌိတော။ အံ
ဌာပနာ။ (-မဟာနိ။ ၁၆။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၇။ ၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။)

ဥက္ခိတ္တပါဒ (ပု) [ဥက္ခိတ္တ+ပါဒ] မြောက်၍အပ်
သော ခြေထောက်။ ဝါဠုမိဂါ ခုဒ္ဒကမိဂေ
အနုပန္နမာနာ ဥက္ခိတ္တပါဒံ (ဥက္ခိတ္တံ ပါဒံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၇။) အနုက္ခိပ္ပိတော တိန္ဒြန္တံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။
၂၆၃။

ဥက္ခိတ္တပိဏ္ဍ (ပု) [ဥက္ခိတ္တ+ပိဏ္ဍ] မြောက်၍အပ်
သော ဆွမ်း။ သံသထေရသမ္ဘ ဥက္ခိတ္တပိဏ္ဍံ
ဂက္ခန္ဓာယေဝ ဥဗ္ဗုဇံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။ ၅၀။

ဥက္ခိတ္တဘဏ္ဍ (တိ) [ဥက္ခိတ္တ+ဘဏ္ဍ] မြောက်၍
အပ်သော ဘဏ္ဍာရုံသော။ ယသ ဥက္ခိတ္တ-
ဘဏ္ဍာ ယောန္တိ၊ ဝေ ကတော၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၁၉။
(-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၄၀။)

ဥက္ခိတ္တဘုဏ္ဍ (တိ) [ဥက္ခိတ္တ+ဘုဏ္ဍ] မြောက်
၍ အပ်သော မျက်ခုံးရှိသော။ ဥက္ခိတ္တဘုဏ္ဍံ
ဝိယလ္လံ ဘယာနံ တံ အဟံ ဝကရက္ခယသမ္ဘ
ဝသောမိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၆။ ၃၂၉။

ဥက္ခိတ္တဘာဇေ (န) [ဥက္ခိတ္တ+ဘာဇေ] မြောက်
၍ အပ်သောခွက်။ ဥက္ခိတ္တဘာဇေန ပုဗ္ဗဘူဝ
ဒါတုကာမာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၆၉။

ဥက္ခိတ္တမာလာပုဋ္ဌ (ပု) [ဥက္ခိတ္တ+မာလာပုဋ္ဌ]
မြောက်၍ အပ်သော - ပန်းဆိုင် - ပန်းကုံး
ဖက်ခွက်။ ဥက္ခိတ္တမာလာပုဋ္ဌော ဝိယအလက-
တမာလာဘဓဗ္ဗာ ဝိယ စ သဗ္ဗာကာရပါဋိပုဋ္ဌိ-
ယာ သမိဒ္ဓေါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄။

ဥက္ခိတ္တလဂ္ဂဋ္ဌ (ပု၊န) [ဥက္ခိတ္တ+လဂ္ဂဋ္ဌ] မြောက်၍
အပ်သော - ဆောက်ပုတ် - တင်းပုတ်။ ဇော-
ဗုဒ္ဓံ ဥက္ခိတ္တလဂ္ဂဋ္ဌမ္ပိ န သမ္ဘဝတိ။ မိလိန္ဒ။
၁၅၄။

အဘိဓာန် ၄-၄၂ - ပ-မ-မ-သ-ဝ

ဥက္ခိတ္တဝံသ (ပု) [ဥက္ခိတ္တ+ဝံသ] မြောက်၍
အပ်သောဝါး။ အာဝရိယော ဥက္ခိတ္တဝံသံ
သုဂ္ဂဟိတံ အာက္ခန္ဓာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။

ဥက္ခိတ္တသမ္ဘောဂသိက္ခာပဒ (န) [ဥက္ခိတ္တ+
သမ္ဘောဂ+သိက္ခာပဒ] နှင်ထုတ်အပ်သော
(ဥက္ခိတ္တ) ရဟန်းနှင့်အတူကုသိုလ်ဆောင်
ခြင်း၊ ပေါင်းစပ်နေထိုင်ခြင်း၊ အိပ်ခြင်းကို
ပြုသော ရဟန်းအား ပဃတ်အပ်သော
သိက္ခာပုဒ်။ ဥက္ခိတ္တသမ္ဘောဂသိက္ခာပုဒ်၊
ဝိနယပိဋကပါစိန္တိယပါဠိ၊ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၇-ဝဂ်၊
၉-သိက္ခာပုဒ်။ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၉-၁၈၁။

ဥက္ခိတ္တသိရ (တိ) [ဥက္ခိတ္တ+သိရ] ချီးမြှောက်
အပ်သော - ထောင်သော - ဦးခေါင်းရှိသော။
ဗုဒ္ဓ ပနာယံ ဝိဘက္ခာဝိဇာရပိတိဟိ အနဘိက္ခု
တတ္တာ ဥက္ခိတ္တသိရ ဝိယ ဟုတော ပရိဗုတ္တ-
ကိစ္စာ ဇာတာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၂၁၈။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၇။
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။

ဥက္ခိတ္တဟတ္ထ (ပု) [ဥက္ခိတ္တ+ဟတ္ထ] မြောက်၍
အပ်သောလက်။ ဥက္ခိတ္တဟတ္ထ အပနေတော။
ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။ (-ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၃၁၉။ သီ၊ဋ္ဌ၊
သစ်၊ ၁။ ၃၇၆။)

ဥက္ခိတ္တာနုတ္တက (တိ) [ဥက္ခိတ္တ+အနုတ္တက။
ထိန္ဒြ ဥက္ခိတ္တာနုတ္တကာ] နှင်ထုတ်အပ်
သော - ဥက္ခိတ္တ - ရဟန်းသို့ အပ်လိုက်သော။
အထ ခေါ် တေ ဥက္ခိတ္တာနုတ္တကာ သိက္ခာ၊
ယေန ဥက္ခေဟကာ ဘိက္ခုနု တေနပသကံ
မိသု။ ဝိ၊ ၂။ ၄၈၀။ အယမ္ပိ ပါရာဇိကာ
ဟေတိ အသံဝါသ ဥက္ခိတ္တာနုတ္တကာ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၁၂။ ဥက္ခိတ္တာနုတ္တကာယ ဘိက္ခု-
နိယာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၇၃။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၃၂။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၁၄၆။ ဂ၊ ၁။ ကခါ၊ ၂၇၈။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၄၈။
၃၆၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၄၆။ ဝိမဘိ၊ ၁။ ၂၅၀။
ကခါ၊ဋ္ဌ၊ ၂၂၃။)

ဥက္ကံသိက (တိ) [ဥက္ကံ+အသိ+က]
 မြောက်ချီ - ရွယ်မိုး - အပ်သော သန်လျက်
 ရှိသော။ သူ။ ဣမ ပုရိသော အာဂစ္ဆေယျ
 ဥက္ကံသိကော။ မ၊ ၂။ ၄၀။ သေယျထာပိ
 ဥက္ကံသိကေ ဝဓကေ (ပဋိသံသာ) တိ
 ယထာ နာမ ပဟရိတံ ဥစ္စာရိတဓဂ္ဂေ ပစ္စာမိ-
 တ္တေ တိဗ္ဗာ ဘယသညာ ပစ္စုပဋိတာတောတိ။
 ပဋိသံသ၊ ၂။ ၄။ (- သံ၊ ၂။ ၃၀။ သံ၊ ၂။ ၁၄၇။
 အံ၊ ၂။ ၃၈၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။
 သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၆၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။
 ၂။ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၃၄။ စရိ-
 ယာ၊ ၄။ ၁။ ၉၄။)

ဥက္ကံသိကပစ္စုပ္ပန် (ပ) [ဥက္ကံသိက+
 ပစ္စုပ္ပန်] မြောက်ချီ - ရွယ်မိုး - အပ်သော
 သန်လျက်ရှိသောရန်သူ။ ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ
 အာသိဝိသုပမေ ဝုတ္တနယေန ဥက္ကံသိက-
 ပစ္စုပ္ပန်တော ..ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁။ ၁၉။ (- သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၀။)

ဥက္ကံသိကဝဓက (ပ) [ဥက္ကံသိက +
 ဝဓက] မြောက်ချီအပ်သော သန်လျက်ရှိသော
 သူသတ်သမား။ ပဉ္စက္ခန္ဓာ ဥက္ကံသိက-
 ဝဓကော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၃၄။ (- ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
 ၂။ ၄၄၈။)

ဥက္ကံသိကသုတ္တ (န) [ဥက္ကံသိက+သုတ္တ]
 ဥက္ကံသိကသုတ်။ အင်္ဂုတ္တနိကာယ သက္က-
 နိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပစ္ဆာသက၊ ၁-ဝင်၊ ၈-သုတ်။
 အံ၊ ၂။ ၃၈၆။

ဥက္ကံပ (ကြိ) ဥက္ကံပတိ - ကြည့်။

ဥက္ကံပတိ (ကြိ) [ဥ+ပိ+အ+တိ] (၁) (က)
 မြောက်၏။ မြောက်ချီ - မြောက်တင် - ၏။ (ခ)
 မြောက်၏။ (အထက်သို့) ပစ်မြောက် - ပစ်လွှင့်
 - ၏။ (ဂ) မြောက်၏။ ထောင်၏။ မော်၏။ (ဃ)
 ချီးမြှောက်၏။ ချီးပင့်၏။ (၂) ပယ်၏။
 ပယ်ရှား - ပယ်ထုတ် - နှင်ထုတ် - ၏။ (၁)
 (က) ပဋိလာတံ ဥက္ကံပတိ (ဝိ၊ ၂။ ၁၅၄) တိ

သုယမာနံ အလာတံ ပဘိတံ ဥက္ကံပတိ။
 ပုန ယထာဌာနေ ဌပေဟိတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၃၀။ မာလံ ဝါ...ဗေတိယေ ဥက္ကံပတိ။
 မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၉၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၀။ ၂။
 ၂၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၂။ အဘိ၊
 ၄။ ၁။ ၂။ ၂။) ဥက္ကံပန္နိ - ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၁။ ဝိ၊ ၄။
 ၂။ ၆၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၃၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၆၄။
 မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ ဥက္ကံပါမိ - သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၁၆၀။ ဥက္ကံပါဟိ - ရင်း။ ဥက္ကံပ - အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁။ ၄၈။ ဥက္ကံပိ - ဘေ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။
 ဥက္ကံပိ သု - မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၉။ ဥဒါန-
 ဌ၊ ၃။ ၂။ ဓုဒ္ဓက၊ ၄။ ၁၆၇။ (ခ) အဗ္ဗေရ
 ဥက္ကံပန္နိ တေ။ အပ၊ ၂။ ၁၈၀။ (- ဓုဒ္ဓဝံ၊
 ၃။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၃။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၁၇။)
 ဥက္ကံပိ - မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။ ထေရ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆၀။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၆။ ဥက္ကံပိ - အပ၊ ၁။
 ၁၇၇။ ၁၇၀။ (ဂ) သိသံ န ဥက္ကံပသိ - ဒီ၊ ၄။ ၂။
 ၃၀၈။ သိသံ ဥက္ကံပိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ ဒေ-
 အင်္ဂုလိယော ဥက္ကံပိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ (ဃ)
 အတ္တာနံ ဥက္ကံသတိ ဥက္ကံပတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၂။
 ဥက္ကံပတိတိ အညေသံ ဥပရိ ခိပတိ။ ပဂ္ဂဏာ-
 တိတိ အတ္တော။ ဒီ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၁။ (- မ၊ ၄။ ၃။
 ၄။ ၁၆၈။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆။
 အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၄။ ၁၉။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ နေတ္ထိ၊
 ၄။ ၂။ ၄။) ဥက္ကံပန္နိ - ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၂။ မ၊ ၄။ ၁။
 ၁၂၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၇။ ဥက္ကံပေယျ - မ၊ ၄။ ၄။
 ၁၉၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃။ ၆။ စက္ခုမဏ္ဍ-
 လံ အာဟာစ ဌပေန္တော ဝိယ ဥက္ကံပိ။ မ၊ ၄။
 ၂။ ၆၅။ ဥက္ကံပတိ ဂုဏတော ကထိတဘာ-
 ဝေန ဥက္ကံသေတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ (၂) ခိပ္ပ-
 မေဝ နံ သန္နိပတိတော ဥက္ကံပတိ။ ဝိ၊ ၄။
 ၄၂၂။ အံ၊ ၃။ ၄။ အထ ခေါ နံ ခိပ္ပမေဝ သန္နိ-
 ပတိတော ဥက္ကံပတိ။ ဥဒါန၊ ၁။ ၄၂။ ဥက္ကံပတိတိ
 အပနေတိ။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၂။ သာရတ္ထ
 ၃။ ၄၃၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၂။ သဗ္ဗေ ပရ

ပုဝါဒေ ခိပတိ ဥက္ခိပတိ ပရိက္ခိပတိ။
မဟာနိ။ ၇၉။ ဥက္ခိပတိတိ နိဟရတိ မဟာ-
နိ။ ၂၀။ (-ဝိ၊ ဥ၊ ၄၃၄။) ဥက္ခိပန္တိ-
ဝိ၊ ၃။ ၄၃၄။ မဟာနိ။ ၂၄၆။
ဥက္ခိပါဒ်-သိမတိ၊ ၁။ ၃၂။ ဥက္ခိပါဒ်-ဝိ၊ ၄။
၄၃၀။ ဥက္ခိပ-ဝိ၊ ၁။ ၄၃၆။ မ၊ ၄၂။ ၄၃၄။
ဥက္ခိပိ-ဝိ၊ ၂။ ၄၃၇။ ဥက္ခိပိ-သု-ဝိ၊ ၂။ ၄၃၇။
ဝိ၊ ၃။ ၄၃၇။ ၄၃၈။ ဥက္ခိပိတ္ထ၊ ဥက္ခိပိမု-ဝိ၊ ၃။
၄၃၃။ ဥက္ခိပိသုတိ၊ ဥက္ခိပိသုန္တိ-ဝိ၊ ၃။
၄၃၄။ ဥက္ခိပိသုသမ-ဝိ၊ ၃။ ၄၃၇။ ၂။

ဥက္ခိပန (န) [ဥ+ခိပ+ယ] (က)မြောက်ချိ-
ချိမ-ထုတ်ဆောင်-ခြင်း။ (ခ) ချိုးမြောက်-
ချိပင့်-ခြင်း။ (ဂ) အပပြု-ပယ်ထုတ်-
ခြင်း။ (ဏ) ခုတ်သံ လွတ္တံသာ ကာယံ
ဥက္ခိပနဝသေန။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ အက္ခန္တ-
ဌာနဓာတာ ပါဒဿ ဥက္ခိပနံ ဥဒ္ဓရကံ။ ဝိ၊
၄၂။ ၁၂။ သိ၊ ၄၂။ ၁၂။ မ၊ ၄၂။ ၁၂။
ဥက္ခိပန (န) (-သု၊ ၄၃၄။) ၂။ ၇။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၃။ ၁၈၀။ (ခ) သမ္ပယုတ္တသမ္ပာနံ
ဝါ ဥက္ခိပနံ သမ္ပယုတ္တသမ္ပာနံ။ မ၊ ၄၂။ ၁၂။ ၁၄၇။
အံ၊ ၄၂။ ၁၂။ ၂။ ၃။ မုလ၊ ၄၂။ ၁၂။ ၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄၂။ ၂။ ၁၂။ (ဂ) ဥက္ခိပနာ (အဘိ၊ ၄၂။
၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂) ကြည့်။

ဥက္ခိပနန္တ (ပ) [ဥက္ခိပန+အတ္တ] ပင့်မြောက်-
ချိပင့်-ခြင်း၊ အနက်သဘော။ ဥက္ခိပနန္တေန
စိတ္တံ သမ္ပဂ္ဂဏှာတိလိ သမ္ပဂ္ဂါဟော။ မဟာနိ၊
၄။ ၁၈၄။

ဥက္ခိပန္တ (တိ) [ဥ+ခိပ+အ+အန္တ၊ ထိ-၌ ဥက္ခိ-
ပန္တိ] မြောက်ချိသောသု။ ဥဒ္ဓံ ဥက္ခိ-ဇန္တာ
ကေသဂ္ဂုတ္တမ္ပိ ဘမိတော မောဇေတိ။ ဝိ၊ ၄၂။
၁။ ၂၇၄။ သိ၊ ၄၂။ ၁၂။ သံ၊ ၄၂။ ၁၂။ အံ၊ ၄၂။
၂။ ၇။ ဥ၊ ၃။ ၄၆၆။ ကိစ္ဆိ၊ ၁။ ၁။ ဘမိသံ
ပါတေဘူ၊ တံ ဥက္ခိန္တိ ဝိသုတ္တံ ပိဋိ-
ဒေသတိ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ၄၇၄။ (-ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။
၂။ ၇။ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ မ၊ ၄၂။ ၁၂။

အံ၊ ၄၂။ ၁၂။ အဘိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဓမ္မ၊ ၄၂။ ၁၂။
ဥ၊ ၄၂။ ၁၂။ ထေ၊ ၄၂။ ၁၂။ ၄၇၄။ ဝိ၊ ၄၂။
၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။

ဥက္ခိပါပယဘိ (ကာ၊ ၄၂) [ဥ+ခိပ+ကာပယ+
တိ] ပစ်မြောက်-ပစ်လွှင့်-စေ၏။ အာကာ-
သေ ဥက္ခိပါပယိ။ အပါ၊ ၁။ ၁၇။ ထေ၊ ၄၂။
၁၂။

ဥက္ခိပါပေတိ (ကာ၊ ၄၂) [ဥ+ခိပ+ကာပေ+
တိ] မြောက်ချိစေ၏။ အတ္တနော ဝါ ပုတ္တံ
အညသဝါ ပုတ္တံ ဂဟေဘူ၊ ဥက္ခိပါပတိ ဝိ၊ ဥက္ခိ-
ပါပေတိ ဝိ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၄၇၄။ ဥက္ခိပါပေတိ-
ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဥက္ခိပါပေသိ-သံ၊ ၄၂။ ၁၂။

ဥက္ခိပါပေတွာ (ကြိ၊ ၄၂) [ဥ+ခိပ+ကာပေ+
တွာ] မြောက်ချိစေ၍။ ပါဒေ ပန နိဝါသန-
ပါရပနဉ္စ ဥက္ခိပါပေတွာ ကာတံ ဝဇ္ဇတိ။
ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၃၀။ (-ဝိ၊ ၄၂။
၆၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၇။ ခုဒ္ဓက၊ ၄၂။ ၁၃၇။ ဓမ္မ၊
၄၂။ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။
ဥ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။
ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ သာ၊ ၄၂။ ၁၂။
ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၂။

ဥက္ခိပါပေန္တ (တိ) [ဥ+ခိပ+ကာပေ+အန္တ] ချိုး-
မြောက်စေသောသု။ တေန တံဂန္တံ ဥက္ခိပါ-
ပေန္တပိ သမဂ္ဂါ သံသကဒုက္ခိယာနိ ကဏ-
န္တိ နာမ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ အံ၊ ၄၂။ ၁၂။ ဥက္ခိ-
ပါပေန္တ၊ တံ ပရုဏဘာဝကရဏေန အပ္ပသံ-
ဝဏ္ဏေန ဓ ပရုဏန္တ။ ဝိ၊ ၄၂။ ၁၂။ အံ၊
၄၂။ ၁၂။

ဥက္ခိပါပေသိ } (ကြိ) ဥက္ခိပါပေတိ ကြည့်။

ဥက္ခိပိ } (ကြိ) ဥက္ခိပတိ-ကြည့်။
ဥက္ခိပိသု

ဥက္ကံပိတ (တိ) [ဥ+ခိပ+တ] (၁) မြောက်
တင်အပ်-ပူဇော်အပ်-သော။ (၂) မြောက်
ချီသော၊ ထောင်သော၊ မော်သော။
(၁) ယညော ကိရ မေဥက္ကံပိတော။ ဇာ၊ ၂။
၂၄၇။ ဥက္ကံပိတောတိ ဥက္ကံတ္တော။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၇။ (၂) အဋ္ဌ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန ပညာ-
သီသံ ဥက္ကံပိတာ ဥက္ကတာ။ သံ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၁။

ဥက္ကံပိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ခိပ+ဘဗ္ဗ] (၁)
မြောက်ချီအပ်သော။ (၂) နှင်ထုတ်အပ်
သော။ (၁) ဧကေန စိဝရံ ဥက္ကံပိတဗ္ဗံ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ (၂) လဗ္ဗမာနာယ သံသ-
သာမဂ္ဂိယာ ပုန ဥက္ကံပိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။
၆။ (- ဝိ၊ ၁။ ၄။ ၂။)

ဥက္ကံပိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ခိပ+တုံ] (၁) မြောက်
ချီခြင်းငှါ။ (၂) နှင်ထုတ်ခြင်းငှါ။ (၁) ဥဒက-
တော ပန ဥဒကေန ဝိနာ သဠိစ္စ ဥက္ကံပိတုံ
န ဝဋ်တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၇။ ဥက္ကံ-
ပိတုံ န သက္ကောမ။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ (- ဒိ၊ ၄။ ၁။
၁။ ၆။ ၂။ ၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၉။ ၁။ ၉။ ၄။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၄။ ၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၇။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၄။
သင်္ဂဟ၊ ၄။ ၁။ ၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၁။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၆။ ၂။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၂။ ၇။ ၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၉။ ၇။
(၂) အာသကေန ဥက္ကံပိတုံ၊ အာဏာပေသိ
ဇိနတ္ထမော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇။

ဥက္ကံပိတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ခိပ+တု] (၁)
(က) မြောက်-မြောက်ချီ-ချီမ-၍။ (ခ)
(အထက်သို့) ပစ်မြောက်-ပစ်လွှင့်-၍။ (ဂ)
မြောက်၍၊ ထောင်၍။ (ဃ) ချီးမြောက်-
ချီးပင့်-မြောက်ပင့်-၍။ (၂) (က) ပယ်
ထုတ်၍။ (ခ) နှင်ထုတ်၍။ (၁) (က)
အန္တရဝါသကံ ဥက္ကံပိတု မုခေန အင်္ဂဇာတိ
အဂ္ဂုးဟသိ။ ဝိ၊ ၁။ ၄။ ၇။ တိရောကရဏိ
ဥက္ကံပိတု ဩလောကေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉။
(- ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၉။ ၇။ ၂။ ၉။ ၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၁။ ၂။ ၀။

၂၄၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။ ၉။ ၁။ ၆။ ၁။ ၇။ ၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၄။ ၁။ ၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁။ ၁။ ၀။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၇။
၁။ ၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ ၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။
၉။ ၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၂။ မ၊ ၄။ ၄။
၁။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၉။ ၀။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၆။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၇။ ၁။ ၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၀။ ၆။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၇။ ၇။ ၄။ ၇။ ၄။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။
ဥာ၊ ၄။ ၄။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။
၁။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။
(၁) အညထာ
ဟိ အာကာသေယေဝ ဥက္ကံပိတု တိဏ-
သန္တရကံ ကတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ၁။ ၇။ ၇။
(ဂ) သီသံ ပန ဥက္ကံပိတု ပုရိမပါဒါဒိနံ
ဋ္ဌိတကာသံ သလ္လကေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၆။ ၇။
မ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၉။
ကောမဝ အင်္ဂုသိ ဥက္ကံပိတု။ ဇာ၊ ၄။ ၁။
၆။ (- အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၉။ ၄။) (ဃ) လပနန္တိ
လာဘတ္တိကဘယ ဥက္ကံပိတု အဝက္ကံပိတု
ဝါ လပနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၇။ ၉။ ဥက္ကံပိတုတိ
မဟာကုဋ္ဌမ္ပိကာ မဟာနာဝိကာ မဟာ-
ဒါနပတိတိအာဒိနာ ပဏ္ဏကိတု ကထနံ။
အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၄။ ၄။ (- အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၇။ ၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဝိ၊ ၁။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။ ၇။
(၂) (က) ပလိသံ ဥက္ကံပိတု
မ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၇။ ဥက္ကံပိတုပလိသံ နှင့် ယှဉ်ကြည့်။
(ခ) အာကာသနဓမ္မေနာတိ ဥက္ကံပိတု
အနာသာရိတေန။ ကခါ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၇။

ဥက္ကံပိတုန (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ခိပ+တုန] (၁)
(အထက်သို့) ပစ်မြောက်၍။ ဥက္ကံပိတုန
ဂဂနေ၊ ဗုဒ္ဓသေဋ္ဌံ အပုဇယံ။ အပါ၊ ၁။ ၁။ ၁။

ဥက္ကံပိယ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ခိပ+တု] ထုတ်ဆောင်
၍။ ဩလောကေဘူ ဒိသလောစနေန၊
ဥက္ကံပိယ ယံ သမာနေတိ။ နေတ္ထိ၊ ၇။ ဥက္ကံ-
ပိယာတိ ဥဒ္ဓရိတု။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဥက္ကံပိယ
သုတ္တတော ဥဒ္ဓရိတု။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄။

ဥက္ကံပိယ(ယျ)တိ(ကမ္မ၊ကြိ)[ဥ+ခိပ+ယ+တေ]
 (၁) အထက်သို့လွှင့်-ပစ်လွှင့်-အပ်၏။ (၂) ပယ်ထုတ်-နှင်ထုတ်-အပ်၏။ (၁) ဝါထ-မဏ္ဍလိကာယ ဆတ္တံ ဥက္ကံပိယတိ။ ဝိ၊၄။ ၂၅၀။
 (၂) အာပတ္တိယာ အဒဏှနေ ဥက္ကံပိယတိ။ ဝိ၊၄။ ၁၅၇။ (-ဇေ၊၅၀၈။)

ဥက္ကံပိ(ပိ)ယမာန (တိ) [ဥ+ခိပ+ယ+မာန]
 (က) မြှောက်ချီအပ်သော။ (ခ) ထုတ်ဆောင်အပ်သော။ (ဂ) မျှီအပ်သော။ (က) ကျွေးအာ ရဟော နာမ...သိသံ ဝါဥက္ကံပိယမာနေ ပဿိတံ။ ဝိ၊၁။ ၂၈၇။ (ခ) (ဂ) ဗလကဟိ ဝါပရိပါတိယမာနာ ဥက္ကံပိယမာနာ ခဠမာနာ ဖန္ဒန္တိ။ မဟာနိ၊၃၈။ ဥက္ကံပိယမာနာတိ ကဒ္ဒပန္နရတော နိဟရိယမာနာ ဂိလိယမာနာ ဝါ။ မဟာနိ၊၄။ ၁၄၀။

ဥက္ကံပေန္တ (တိ) [ဥ+ခိပ+အ+အန္တ] မြှောက်ချီသော။ သိနေရုံ ဥက္ကံပေန္တော ဝိယ။ ဝိ၊၄။ ၁၄၈။ ဝိ၊၄။ ၂။ ၁၇၆။ စူဠနိ၊၄။ ၁၁၆။ ဥက္ကံပန္တလည်းကြည့်။

ဥက္ကံပေယျ (ကြိ) ဥက္ကံပတိ ကြည့်။
 ဥက္ကေဋ္ဌိတ (တိ) [ဥ+ခိဋ္ဌ+တ] (အရိယမဂ္ဂသည်) ထိတ်လန့်စေအပ်သော၊ ထိတ်လန့်၍ ပြေးစေအပ်သော၊ရာဂေါမေစတ္တော ဝန္တော...ဥက္ကေဋ္ဌိတော သမုက္ကေဋ္ဌိတော။ ဝိ၊၁။ ၁၂၅။ ဝိ၊၂။ ၄၃။ ဥက္ကေဋ္ဌိတောတိ ဣဒံ အရိယမဂ္ဂေန ဥတ္တာသိတတ္တာ ပုန အနုလ္လိယနဘာဝဒဏှနဝသေန၊ သွာယမတ္တော သဒ္ဓသတ္တတော ပရိယေသိတဗ္ဗော။ ဝိ၊၄။ ၂။ ၉၀။ ဥက္ကေဋ္ဌိတောတိ ဥတ္တာသိတော၊ ဥတ္တာသေတော ပလာပိတောတိ ဝုတ္တံ ယောတိ။...ခိဋ္ဌသဒ္ဓံ သဒ္ဓသတ္တဝိဒ္ဓံ ဥတ္တာသတ္တေ ပဋ္ဌန္တိ။ နာ၊ရတ္ထ၊၂။ ၂၉၀။ (-ဇေ၊၁၇၂။ ဝိမတိ၊၁။ ၂၊၆။ မူလဋီ၊၂။ ၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။ ၂။ ၂၆၀။)

ဥက္ကေပ (ပ) [ဥ+ခိပ+က] (၁) (က) မြှောက်ချီခြင်း၊ မြှောက်ပင့်ခြင်း။ (ခ) လွှဲခြင်း၊

ခတ်ခြင်း။ (ဂ) မြှောက်ပင့်ခြင်း၊ ပစ်သွင်းခြင်း။ (၂) နှင်ထုတ်ကြောင်း ကံ၊ ဥက္ကေပနိယကံ။ (၁)(က) ဥက္ကံတ္ထကးယာတိ ဥက္ကေပေန။ ကဒါ။ ၂၇၉။ (ခ)တဏှာ(စာရိယာ) ဥက္ကေပေါ။ သိ၊ဋီ၊သစ်၊၁။ ၃၀၆။ (ဂ) ဥက္ကေပေါ ဆောနာဂဏ္ဌ၊ စုနံ သိတ္တာဝကာရကံ။ ဝိ၊၄။ ၄၁၂။ (၂) ဥက္ကေပဉ္စ ကတံ ယဝိ။ ဝိ၊၄။ ၄၁၆။

ဥက္ကေပက (တိ) [ဥ+ခိပ+က] (၁) နှင်ထုတ်သော၊ အာပတ်ကို မရှုခြင်း မကူးခြင်း စသော အပြင်ရှိသော အခြားရဟန်းကို ဥက္ကေပနိယကံဖြင့် သံသတောင်မှ နှင်ထုတ်တတ်သော၊ ရဟန်း။ (၂) ဖြတ်၍-မြှောက်ပစ်-မြှောက်လွှင့်-တတ်သော။ (၁) ယေန ဥက္ကေပကာဘိက္ခု၊ တေနပသကံမံ သု။ ဝိ၊၃။ ၄၈၀။ (-ဓမ္မ၊၄။ ၁။ ၃၇။ ဝိမတိ၊၂။ ၂၁၀။) (၂) ဥက္ကေပကဝါတ-ကြည့်။

ဥက္ကေပကတ (တိ) [ဥက္ကေပ+ကတ] ပြုအပ်သော အထက်၌ ထည့်သွင်းထားခြင်းရှိသော၊ အထက်၌ ထည့်သွင်းထားမှုကိုပြုသော၊ သူ၊ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ကေပကတဝစ္စ (ပ) [ဥက္ကေပကတ+ဝစ္စ] ဥက္ကေပကတဝစ္စ မည်သောရဟန်း၊ မိမိသင်ယူသားပြီးတရားတို့ကို ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာပိဋကဟု ခွဲခြားရွတ်အံ့၍ ထိုသို့သဘောတူရာ ပိဋက၌ ပေါင်းထည့်မှုပြုသောဝစ္စမည်သော ရဟန်း။ ဥက္ကေပကတဝစ္စသံ သကလိဘံ ဗဟူဟိ ဝဿဟိ။ ထေရ၊ ၂၃၄။ ဥက္ကေပကတဝစ္စဏာတိ အာသသ္မတော ဥက္ကေပကတဝစ္စဇ္ဇေရသံ ဂါထာ။ . တတ္ထ ဥက္ကေပကတဝစ္စဏာတိ ကတဥက္ကေပဝစ္စသံ၊ ဘိက္ခုနော သန္တိကေ ဝိသုဝိသုဉ္ဇဂ္ဂဟိတံ ဝိနယပဒေသံ သုတ္တပဒေသံ အဘိဓမ္မပဒေသဉ္စ ယထာပရိစ္ဆေဒံ ဝိနယသုတ္တာဘိဓမ္မာနံယေဝ ဥပရိခိပိတော သဠာယနဝသေန တတ္ထတတ္ထေဝ

ပက္ခိပိတွာ ဌိတဝစ္စေနာတိ အတ္ထော။ ထေရ၊
၄။၁။၁၇၄။၆။

ဥက္ကေပကဝါတ (ပု) [ဥက္ကေပက+ဝါတ] ဖြတ်၍-
မြောက်ပပ်- မြောက်လွင်-တတ်သောလ၊
ရေထု၏အောက်ခံတို့ကို- ဖြတ်၍-ဖောက်
ဖျက်၍-တည်နေရာမှ မြေ-ကပ်စပ်တတ်သော
သေ။ မဟာဝါတာ ဝါသန္တပိ ဥက္ကေ-က-
ဝါတာ နာမ ဥဋ္ဌဟန္တိ။ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၅။ဥက္ကေကဝါတာတိ ဥဒကသန္တာရကဝါ
တံ ဥပစ္ဆိန္နိတွာဌိတဌာနတော ခေပကဝါတာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၅၄။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၇။

ဥက္ကေပဒါယ (ပု) [ဥက္ကေပ+ဒါယ] ပစ်မြှောက်
ပေးအပ်သောသူ ဗာဘ်။ အန္တရန္တရေ ဥက္ကေ-
ပဒါယာနံ ပရိယန္တော နတ္ထိ။ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၃၄၁။

ဥက္ကေပန (န၊ထိ) [ဥ+ခိပ+ယ] (၁) နှင်ထုတ်
ကြောင်း ကံ၊ ဥက္ကေပနိယကံ။ (ဥက္ကေပနိယ-
ကမ္မ-လည်းကြည့်) (၂) (က) နှင်ထုတ်
ခြင်း။ (ခ) လှူဒါန်းသူဒါယကာအဖြစ်မှအပ
ပြုပယ်ထုတ်ခြင်း (ဂ) ချီမြှောက်၍-ပင်ချ
ခြင်း-စုန့်ပယ်ခြင်း၊ မလှူသူကို မြင်လှင်
အလှူရှင်ကြံ ဟု ချီးမွမ်း ခြေကျောက်ပြော
ခြင်း။ (၃) ကြွမြှောက်ခြင်း၊ မြှောက်ချီခြင်း။
(၁) တယော ဥက္ကေပနာ ကမ္မာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၈။၁။
(၂) (က) အာပတ္တိယာ အဒဿနာဒိသု
ဥက္ကေပနာ သံဝါသနာသနာ နာမ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၄၀။ကခါ။ ၂၅၀။ ဥက္ကေပကာနံ ဥက္ကေပနေ၊
ဣတရေသဉ္စ အာပတ္တိယာ အဒဿနေ အာ-
ဒိနဝံ ကထေတွာ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ (ခ) (ဂ)
ဥက္ကေပနာ သမုဒက္ကေပနာ ခိပနာ သံခိပနာ။
အဘိ၊ဝိ၊ ၃၆၆။ ဥက္ကေပနာတိ မာတေ တွေ
ကထေထာတိ ဝါစာယ ဥက္ခိပနံ။ အထ ဝါ
အဒေန္တံ ဒိသော “အဟော ခါနပတ်” တိ ဝေ
ဥက္ခိပနံ ဥက္ကေပနာ။အဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၄၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။၂၇။ ဥက္ကေပနာ ဥပါသကာနံ ဒါယကာ-
ဒိသာဝတော ဗဟိ ဆဉ္စနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၅။

ပသံသာမုခေန နိန္ဒနန္တိ ပသံသာဝတ္ထုတော
ခိပနံ ဗဟိ ဆဉ္စနာယထာ “အဒါယကံ အဟော
ခါနပတ်” တိ။ အနု၊ဋ္ဌ၊ ၂။၂၁၇။ (-မူလဋ္ဌိ၊
၂။၂၂၀။) (၃) ဥက္ကေပနာအဝေက္ခေပနာဒိကာ
သဗ္ဗာ ကရိယာ ပရိဂ္ဂဟတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၉၈။
(-၎င်း။ ၃၆၆။)

ဥက္ကေပနိယ (တံ) [ဥ+ခိပ+အနိယ] နှင်ထုတ်
ကြောင်းဖြစ်သော၊ ကံ (ဥက္ကေပနိယကံ)။
ကတံ ဝါ ပနဿ ဟောတိ သံသေန ကမ္မံ...
ပဗ္ဗာဇနီယံ ပါ ပဋိသာရဏီယံ ဝါ ဥက္ကေပနိယ
ဝံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၆၂။ (-၎င်း။ ၂၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၇၈။ ၂၀၃။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။၂၆၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၂၇။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊
၄၂၀။)

ဥက္ကေပနိယကတ (တိ) [ဥက္ကေပနိယ+ကတ] ပြု
အပ်သော ဥက္ကေပနိယကံ၌သော၊ ဥက္ကေပနိ-
ယကံ အပြုခံရသောသူ။ ယော သံသေန
ဥက္ကေပနိယကဘာနံ အဓမ္မဝါဒိနံ ပက္ခေ နိသ-
န္တော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၃၂။

ဥက္ကေပနိယကမ္မ (န) [ဥက္ကေပနိယ+ကမ္မ] ဥက္ကေ-
ပနိယကံ၊ သံဆဉ္စဘောဇံမှ နှင်ထုတ်ကြောင်း
ဖြစ်သော ဝိနည်းကံ၊ (အာပတ်ကိုမရှုခြင်း၊
မကုစားခြင်း၊ အရိဋ္ဌရဟန်းကဲ့သို့ ယုတ်မာ
သော မိစ္ဆာအယူကိုမစွန့်ခြင်းဟူသော ဖြစ်မှု
တခုခု လွန်ကျူးမှုကြောင့် ထိုလွန်ကျူး
သော ရဟန်းအား ပစ္စည်း အာမိသ
အပေးအယူ ပြုလုပ်ခြင်း၊ စာပေကျမ်းဂန်
သင်ယူခြင်း၊ ပို့ချခြင်း၊ ရှိခိုးခြင်း၊ ခရီးဦးကြို
ဆိုခြင်း စသောကိစ္စကြီးငယ်တို့၌ အခြား
ရဟန်းတို့နှင့်အတူဝင်ကွ ပါဝင်ပတ်သက် ဆက်
ဆံ့ခွင့်မရှိရအောင် သံသအသင်းအဖွဲ့မှ ကြဉ်
ဖယ်ကြောင်းဖြစ်သော ဝိနည်းကံ)။ တေန
ဟိ ဘိက္ခဝေ သံသော ဆန္နဿ ဘိက္ခုနော
အာပတ္တိယာ အဒဿနေ ဥက္ကေပနိယကမ္မံ
ကရေတု အသမ္ဘောဂံ သံသေန။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၇။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၂။၃၁၆။၄၃၁။

ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၉။၁၆၅။၂၁၇။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၂၈။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၆၆။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၆။ ဝဇိရ။
ဧ၊၃၅။၅၀၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၇။၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၉၇။)

ဥက္ကေပနိယကမ္မကတ (တိ) [ဥက္ကေပနိယကမ္မ+
ကတ] ပြုအပ်သော ဥက္ကေပနိယကံရှိသော၊
ဥက္ကေပနိယကံအပြင်ရှိသော၊ရဟန်း။ ဆန္ဒော
သိက္ခ၊ အာပတ္တိယာ အဘျဿန ဥက္ကေပနိ-
ယကမ္မကတော အသမ္ဘောဂံ သံသေန။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၅၈။ ဝဇိရ။၄၁၉။
သာရတ္ထ၊၂။၃၆၁။)

ဥက္ကေပနိယကမ္မကတဝတ္ထ (န) [ဥက္ကေပနိယ-
ကမ္မကတ+ဝတ္ထ] ဥက္ကေပနိယကံ အပြင်ရ
သော ရဟန်းတို့ လိုက်နာဆောင်ရွက်အပ်
သောကျင့်ဝတ်။ (၎င်းကျင့်ဝတ်တို့ကို ဝိ၊ဋ္ဌ။
၅၂-၆ကြည့်) ဥက္ကေပနိယကမ္မကတဝတ္ထေသု
ဝတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၅။ ဝိ၊မတိ၊၁။၁၀၆။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၄။ မူလ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၆၃။)

ဥက္ကေပနိယကမ္မကာရက (တိ) [ဥက္ကေပနိယ-
ကမ္မ+ကာရက] ဥက္ကေပနိယကံပြုသော
(ဂိုဏ်း၊ သံဃာ)။ ယော ဥက္ကေပနိယကမ္မ-
ကာရကော ဂဏော၊ တဿေဝ ကာရက-
သံသဿ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၄၆၀။

ဥက္ကေပနိယကမ္မာရဟ (တိ) [ဥက္ကေပနိယကမ္မ
+အရဟ] ဥက္ကေပနိယကံပြုထိုက်သော
(ရဟန်း)။ ဥက္ကေပနိယကမ္မာရဟဿ ပရိ-
ဝါသံ ဓမ္မတိ။ ဝိ၊၅။၃၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၃၉၂။

ဥက္ကေပသတသဟဿ (န) [ဥက္ကေပ+သတသ-
ဟဿ] ပရိမြောက်မှုအကြိမ်တသိန်း။ ဥတ္တ-
ရာသင်္ကဓေသေနံ ဥက္ကေပသတသဟဿာနိ
ပဝတ္ထိံ သု။ သာရတ္ထ၊၁။၁၇၉။

ဥက္ကေပါရဟ (တိ) [ဥက္ကေပ+အရဟ] မြောက်ချီခြင်းငှါထိုက်သော၊ မြောက်ချီနိုင်

လောက်သော။ ပဋိဂ္ဂဟဏူပဂံ အာရုံ နာမ
ထာမမဉ္ဇိမဿ ပုရိသဿ ဥက္ကေပါရဟံ။
သာရတ္ထ၊၂။၇၃။

ဥက္ကေပိမ (တိ) [ဥက္ကေပ+ဗျဿ] (ကြီးရှည်ရှည်တပ်
ထားအပ်သော ချောင်းပုံးမြင့်) ထုတ်ဆောင်
၍-ဓပ်၍ -ယူနိုင်သော။ ဂမ္ဘီရေသု အာဝါ-
ဇ္ဇာစီသု ဥက္ကေပိမံ ဥာကံ နိမိတ္တံ န ကာတဗ္ဗန္တိ
ဝုတ္တံ၊ တံ ဝုဝုတ္တံ အတ္တနာမတိမတ္တမေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၂၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၈၄။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၁၄၁။
ဥက္ကေပိမန္တိ ဥဒ္ဓရိတွံ ဂဟေတဗ္ဗကံ။ ဝဇိရ။
၄၅၃။ ဥက္ကေပိမန္တိ ဒီသရဇ္ဇနာ ကုဋေန
ဥဿိဉ္ဇနိယံ။ ဝိ၊မတိ၊၂။၁၄၃။ (-သာရတ္ထ၊၃။
၂၇၀။)

ဥက္ကေပ (ပ) [(၁) အဝ+ကုထ+ပ။ (၂)
ဥ+ကလ+ပ။ အဝကုထိ ပုတိဘာဝမဂမာသိ-
တိ ဥက္ကေပေါ ထကာရဿ လကာရံ ကတွာ၊
ဥန္တိဋ္ဌော (ဥန္တိဋ္ဌော) ဝါ ကလာပေါ သမ္ပ-
ဟောတိ ဥက္ကေပေါ ဝဏ္ဏသင်္ကမနဝသေနေဝံ
ဝုတ္တံ ယထာ “ဥပက္ကေဓသော၊ သေဟော”-
ဣဒ္ဓာဒိ။ သိ၊ဋ္ဌ၊သင်္ဂဟ။၇၂။] အမှိုက်။
အထော ကစဝရောက္ကေပေါ၊ သင်္ကာရော စ
ကသမ္ပပိ။ဓာန်။၂၂၄။

ဥက္ကေပ (တိ) [ဥက္ကေပ+ဏ] အမှိုက် ရှိသော၊
အမှိုက်ရွပ်သော။ သဓေ သော ဝေသော
ဥက္ကေပေါ ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၅၈။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။
၂၂၅။ဥက္ကေပေါတိ ကေနစိ ကစဝရေန သင်္က-
ဏ္ဏော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၅၉။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၅၇။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၄၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၄၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၂၆၄။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၁၅။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၈၁။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၀၉။ဝဇိရ။၂။ သာရတ္ထ၊၁။၅၆။)

ဥက္ကေပဇာတဋ္ဌာန (န) [ဥက္ကေပ+ဇာတ+ဋ္ဌာန]
အမှိုက်၏-ဖြစ်ရာ-စုပုံနေရာ-ဋ္ဌာန။ တသ္မိံ စ
ဥပုဋ္ဌေ စိ ဣဥက္ကေပဇာတဋ္ဌာနံ ဝိယအမနုညံ
ဟောတိ။ သာရတ္ထ၊၂။၃၄၇။

ဥက္ကာပိဇာတ (တိ) [ဥက္ကာပ+ဇာတ]ဖြစ်သော အမှိုက်သရိုက်ရှိသော၊ အမှိုက်သရိုက် ပုံဆန်သော။ ယသ္မာ ဟေဟိ ဥပ္ပန္နေဟိ စိတ္တံ ဥက္ကာပိဇာတံ ဌာနံ ဝိယ အမနုဉံ။ မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၅၁။

ဥခါ (ထိ) [ဥခ+အ+အာ။ ဥခ ဂမနေ၊အလော၊ နဒါဒိ၊ ဂ-ဿာ။ အပစ္စယေ ဥခါ။ ဓာနံ ဇ္ဇိ၊ ၄၅၆] ထမင်းအိုး။ ဥခါ အာနိယ တံ အနံ၊ ပုနော တသထဝ သော အဒါ။ အပ၊၂။၂၆၂။ ထေရိ၊ဋ္ဌ၊၇၄။

ဥဂစ္ဆတိ (ကြိ) [ဥ+ဂမ္ပ+အ+တိ] အတုတကု ဖြစ်၏။ ဥဂစ္ဆတိ ဝါတ္ထေ ဝောနာဟိ သဒ္ဓိံ သမဝေတိတိ ဩကော။ သံ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၀၉။

ဥဂ္ဂ (တိ) [(၁) ဥဂ+အ။ ဥဂ သဘဝါယေ၊ကော။ ဓာနံ၊ဇ္ဇိ၊၅၀၃။ (၂) ဥဇ္ဇ+အ။ ဥဇ္ဇ ဗလပါလနေသု၊ အ၊ဋ္ဌ၊ထ၊ဂ္ဂေါ၊ဥဂ္ဂ။ ဓာနံ၊ဇ္ဇိ၊၇၁။ (၃) ဥ+ဂိရ+ကိ။ ဥဂ္ဂတာပန-ကြည့်။ (ဥဂ္ဂ-သံ)] (၁) (က) ထက်မြက်သော၊မြင်းထန်သော။ (ခ) ကြမ်းတမ်းသော။ (ဂ) ထင်ရှားကျော်စောသော။ (ဃ) ကြောက်နဲ့ဖွယ်ဖြစ်သော၊ တန်ခိုးတေဇော် - အရှိန်အဝါ-ဩဇာအာဏာ-ကြီးမားသော၊ အလေးပြုထိုက်သော။ (၂) မင်းမျိုးယောက်ျားနှင့် သူးဝင်းရဲ မိန်းမတို့ဖွားမြင်သောသား။ (၃) မျက်မှောက်ဘဝ၊ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကျိုးမဲ့ဘေးသန္တရာယ်တို့ကို ထွေးအန်တတ်သော-ကြမ်းဘမ်းကြောက်မက်ဖွယ်သော-ကိလေသာ။ (ပ) (၄) ဥဂ္ဂမည်သောသူ။ (က) ခန္ဓာကိုယ်အားဖြင့်၎င်း၊ ဂုဏ်အားဖြင့်၎င်း-မြင့်မတ် - ပေါ်လွင် ထင်ရှား-သောကြောင့် ဥဂ္ဂ မည်သော-သူဌေး-သူကြွယ်၊မဂါတမမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်ကော်၌ မိမိစိတ်ကြိုက် ဘောဇဉ်ကို လှူဒါန်းရာ၌ အသာဆုံး တောင့်တဲထူးရရှိသော ဝေသာလိပြည်သား သူဌေး။ (ခ) ကောဏာဂမန ဖြတ်စွာဘုရား၏အလုပ်အကျွေး ဖြစ်သောဥဂ္ဂ

မည်သော-သူဌေး-သူကြွယ်။ (ဂ) ဥဂ္ဂမည်သောဆေရံ။ (ဃ) ဥဂ္ဂမည်သောအမတ်ကြီး။ (င) ဥဂ္ဂမည်သော သူဌေးသား။ (စ) ဇေဋ္ဌယျမင်း၏ အခြွေအရံ ဖြစ်သော ဥဂ္ဂမည်သောသူ။ (ဆ) ဟတ္ထိရွာသား ဥဂ္ဂသူကြွယ်။ (၁) (က) ဥဂ္ဂ ခိတိမကာသဟံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၃၅။ ဥဂ္ဂန္တိ တိဗ္ဗံ ဟောရံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ၊၂၀၃။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၄၂-၉။)(က)(ခ) ဥဂ္ဂဿ တေဇသော။ ဇာ၊၂။၂၂၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၄၀။တိတိ-တုတိခိန္တံ တိဗ္ဗံ၊ စန္ဒာ ဥဂ္ဂံ ခရံ ဘဝေ။ ဓာနံ။ ၇၁။ (ဂ) ဥဂ္ဂါ ရာဇပုတ္တာ (ဒိ၊၁။၄၈) တိ ဥဂ္ဂဘုဂ္ဂတာ သင်္ဂါမာဝစရာ ရာဇပုတ္တာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၁၄၂။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၂။ ဥဂ္ဂဘုဂ္ဂတာတိ ထာမဇေပရက္ကမာဒိဝသေန အတိဝိယ ဥဂ္ဂတာ ဥဂ္ဂါ(ဥဂ္ဂါ) တိ အတ္ထော။ ဒိ၊ဇ္ဇိ၊၁။၂၁၉။ အံ၊ဇ္ဇိ၊၃။၁၉၀။ ဥဂ္ဂါ စ ရာဇပုတ္တာ စ ဝေဿိယာနာ စ မြာဟူတာ။ ဇာ၊၂။၃၁၃။ ဥဂ္ဂါတိ ဥဂ္ဂတာ ပညာတာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။၂၅၄။ (-ဒိ၊ ၁။၉၇။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄၄။ သံ၊ဇ္ဇိ၊သစ်၊၂။၂၇၂။) (ခ) (ဂ) ဥဂ္ဂပုတ္တ-ကြည့်။ (ဃ) မနုဿာဟိ “တ္ထေ ရာဇာ နိသိန္ဒော” တိ ပကတိဝစနမ္ပိ ဝတ္ထု န သက္ကောန္တိ၊ ကစ္ဆေဟိ သေဝါ မစ္စန္တိ၊ဝေ ဥဂ္ဂါ ခတ္တိယပရိသာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၉။ (-မ၊ဇ္ဇိ၊၂။၂၈။) (၂)ဥဂ္ဂေါ သုဒ္ဓါယ ခတ္တ-ဇော။ဓာနံ၊၅၀၃။ (၃) ဥဂ္ဂတာပန-ကြည့်။ (ပ) (၄) (က) တေဇဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ မမံသာဓကောနံ မနာပဒါယကာနံ ယဒိဒံ ဥဂ္ဂေါ ဂဟပတိ ဝေသင်္ဂလိကော။အံ၊၁။၂၇။ အပရဘာဒဂ ပနဿ အတ္တဘာဝေါပိ ဥဂ္ဂတော အဟောသိ သမိဒ္ဓေါ၊ အလင်္ကတတောရကံ ဝိယ ဥဿိတစိတ္တပဒေသာ ဝိယ စ အတိဝိဓေခိတ္တ။ဂုဏာပိဿ ဥဂ္ဂတာ အဟေသုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၀၃။ ဥဂ္ဂေါ (အံ၊၂။၂) တိ ဂုဏေဟိ ဥဂ္ဂဘတ္တာ ဝေလဒ္ဓနာဒမာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။ (-သံ၊၂။၃၂၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၇-ဂ၊၃၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၂၂၅။) (ခ) ကောဏာဂမနဿ ဥဂ္ဂေါ

ဂဟပတိ အစုဂါဝုတပုဗ္ဗမာဏံ သုဏ္ဏိဋ္ဌကာသန္တရေန (ကိဏိဘူ)။ ဝိဇ္ဇာဌာနဌာနကောဏာဂမနံယ ဘာဝတော ကံလ ဥဂ္ဂါနာမ သေဋ္ဌိ သုဏ္ဏာနုပသန္တာရေန ကိဏိဘူ။ ဘာဌာဝါသဝ။ အပါဌာဝါသဝ။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၅။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၁၇။) (ဂ) ဥဂ္ဂါထေရော။ ထေရ၊ ၂၃၇။ ဥဂ္ဂါထရ လည်းကြည့်။ (ဃ) အထ ခေါ ဥဂ္ဂါ ထုဗဟာ မတ္တော ယေန အဝေါ တေနုပသကံမိ။ အံ၊ ၂။ ၄၀၀။ (-အံ၊ ၄။ ၁၄၅။) (င) အနာထပိဏ္ဏိကဿ ကိရ ဗဟရကလတော ပဋ္ဌာယ ဥဂ္ဂနာရဝါသီ ဥဂ္ဂါ နာမ သေဋ္ဌိပုဗ္ဗောသဟာသကော အဟာသိ။ ဓမ္မာ၊ ၄။ ၂၂၀။ (စ) ဣဗေပိရဉော ငွေယျဿ ပရဟာရကဗာလာ ယမကော...ဥဂ္ဂါ။ အံ၊ ၁၅၁။ (ဆ) အဋ္ဌဟိ...ဥဂ္ဂံ ဂဟပတိံ ဟတ္ထိဂါမံ ဓာရေထ။ အံ၊ ၃။ ၅၀။

ဥက္ကဋ္ဌ (န) [ဥ+ဂမ+ကိ] တက်ခြင်း၊ ပေါ်ထွက်လာခြင်း။ အရဏ္ဏံ ကြည့်။

ဥက္ကိစ္စ (တိ) [ဥက္က+ကိစ္စ] ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော-ကြမ်းတမ်းသော-ကိစ္စခိုင်းသော သူ။ ဥက္ကုတ္တံ ကြည့်။

ဥက္ကစ္ဆတိ (ကြိ) [ဥ+ဂမ+အ+တိ] (က) အထက်သို့တက်၏။ (ခ) တက်လာ၏။ (ဂ) ထလာ၏။ (ဃ) ပေါ်ထွက်-ထွက်ပြု-လာ၏။ (င) ပျံ့နှံ့၏။ (စ) အနံ့သွက်၏။ (ဆ) ကြွတက်လာ၏။ ပြောက်ဘက်လာ၏။ (ဇ) မြင့်တက်၏။ (ဈ) ထွက်ပြေးကွယ်၏။ ကျော်လွန်၏။ (ည) ပေါ်တက်လာ၏။ (ဋ) ပျံတက်၏။ (က) ဓာတုသု ဘေးဘေးတု ဥဋ္ဌဟိဘူ ယာဝဠာဗ္ဗလောကာ ဥက္ကစ္ဆတိ။ မာ၊ ၄။ ၈၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၄။ (-အံ၊ ၄။ ၁၇၀။) (က) (ခ) ဓမ္မော ဥက္ကစ္ဆတိ။ သံ၊ ၄။ ၂၂၆။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၁၅။ ဥဒကံ ဥက္ကစ္ဆတိ။

အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၀။ ဘာလာ ဥက္ကစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ (က) (ခ) (ဂ) ဝိမုစ္ဆမာနာ ဥက္ကစ္ဆတိ။ (ထေရ၊ ၂၅၅)။ နိ... ဝေါဝါနဓမ္မအဝနေန ဥဋ္ဌဟိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁၇၁။ (က) (ဃ) ယတော ဥက္ကစ္ဆတိ သုရိယော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၇။ ယတော ဥက္ကစ္ဆတိတိ ယတော ဌာနတော ဥဘေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ အရုဏံ (အရုဏော) ဥက္ကစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၅။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၀။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၅။ ၂၀၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ကမ္မါ၊ ၄။ ၂။ ၄၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၇၂။ (-ဝိ၊ ၃။ ၁၆၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။) ဥက္ကမတိ-ဥဒါနာ၊ ၄။ ၂၅။ ဥက္ကစ္ဆတိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၄။ ဥက္ကစ္ဆတိ-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၇။ ဥဒါနာ၊ ၄။ ၄၆။ ဥက္ကစ္ဆတိ-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဥက္ကစ္ဆတိ-မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ ဥက္ကမတိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ ဥဒါနာ၊ ၄။ ၄၆။ (က) (င) ကိတ္တိသဒ္ဓေါ ဥက္ကစ္ဆတိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ ဥက္ကမတိ-မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ (က) (စ) လောဟိတမ္ပိ မုခတော ဥက္ကစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ မဟာနိ၊ ၄။ ၉၆။ ဥက္ကလောဟိတံ ဝါ မုခတော ဥက္ကစ္ဆယျ။ သံ၊ ၁။ ၁၂၆။ ဥက္ကမတိ-မာ၊ ၄။ ၉။ ၆။ ၄။ ၂။ ၇၀။ ဥက္ကမတိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။ အံ၊ ၂။ ၅၀၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ ဓမ္မာ၊ ၄။ ၁။ ၉၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၆။ ဥက္ကမတိ-အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ ဥက္ကမတိ-မာ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၀။ (က) (ဆ) ပထဝီ ဥက္ကစ္ဆတိ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၀။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၄။) (က) (ဇ) ထမ္မာ ပန ဥပရိ ဥက္ကစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၁၀၉။ ဥက္ကမတိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ ဥက္ကမတိ-ဝိမာနာ၊ ၄။ ၂၀၄။ (က) (ဈ) လောကာ ဥက္ကစ္ဆတိ-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၆။ (က) (ည) ဩသိဒ္ဓန္တိ ဥက္ကစ္ဆတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ ဥက္ကမတိ-သု-သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ (က) (ဋ) ဝေဟာသံ နာမဗုဒ္ဓံ။ အပါ၊ ၁။ ၉၇။

ဥက္ခိတိ (ကြိ) [အဝ+ဂမု+အ+တိ] သက်
လျော့၏။ ဥက္ခိတေ သူရိယေ ဥက္ခိတိ။
ကစ္စည်း။ ၇၉။

ဥက္ခိန (တိ) [ဥ+ဂမု+ယု] အထက်သို့ တက်
သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခိနဥဒက (ပုဒ) [ဥက္ခိန+ဥဒက] အထက်
သို့ တက်သောရေ။ န ဟေဋ္ဌာ ဥဒ္ဓိဇ္ဇိ-
တော ဥက္ခိနဥဒကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၀။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၃၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၂။)

ဥက္ခိနက (တိ) [ဥက္ခိန+က] အထက်သို့ တက်
သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခိနကဥဒက (ပုဒ) [ဥက္ခိနက + ဥဒက]
အထက် တက်သောရေ။ န ဟေဋ္ဌာ ဥဒ္ဓိဇ္ဇိ-
တော ဥက္ခိနကဥဒကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၉၅။
(-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၆၃။ သီ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။ ၁၃၇။)

ဥက္ခိနကထုတိယောသ (ပု) [ဥက္ခိနက+
ထုတိယောသ] လွှမ်းတက်-ပျံ့နှံ့ - သော
ချိုးကျသံ။ သီလသမ္ပန္နော ဗဟုသုတော
သုတဓမ္မော အာရဒ္ဓဝိရိယောတိအာဒိနာ
နယေန ဥက္ခိနကထုတိယောသသင်္ခါတော
သီလောကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၅၇။

ဥက္ခိနောဂ္ဂုစ္ဆနပရိယာယ (ပု) [ဥက္ခိန+ဥက္ခိ-
န+ပရိယာယ] တက်ခြင်း၊ သက်ခြင်း-
ထွက်ခြင်း၊ ဝင်ခြင်း-တို့၏ အလှည့်အစဉ်။
ဣဒိနာ နယေန သေသဒိပေသုပိ သူရိယာယ
ဥက္ခိနောဂ္ဂုစ္ဆနပရိယာယော ဝေဒိတဗ္ဗော။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၃။

ဥက္ခိန္ဒ (တိ) [ဥ+ဂမု+အ+အန္ဒ] (က)
ပေါ်ထွက်သော၊ ထွက်ပြွလာသော။ (ခ)
တက်လာသော။ (ဂ) ပေါ်တက်လာသော။
(က) သူရိယေ ဥက္ခိန္ဒေ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၂၆။ အံ၊
၂။ ၃၅၇။ အပါ၊၁။ ၅၆။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၁၁။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၅၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၂၂၁။

အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၂၁။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၃၉၆။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၆၅။ ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၂၆၀၊
၂၇၅။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၇။ ၃၃၁။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
ဋ္ဌ၊၁။ ၂၇၉၊၂၉၃။ (ခ) ဥဒကံ ဥက္ခိတိ။
တသ္မံ ဥက္ခိန္ဒေ ပထဝီ ဥက္ခိတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၄၇။ (ဂ) တေ အဓော ဩသိဒန္တာပိဥဒ္ဓံ
ဥက္ခိန္ဒသံ မမ ဒေသနာဇာလေ သိတာ
ယုတာ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၁၁၇။

ဥက္ခိန္ဒ (ကြိ) ဥက္ခိတိ-ကြည့်။

ဥက္ခိမာန (တိ) [ဥ+ဂမု+အ+မာန] အထက်
သို့ တက်သော၊ ပေါ်ထွက်သော၊ ထွက်ပြွ
လာသော။ အရုဏေ ဥက္ခိမာနော။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂။

ဥက္ခိမာပေတိ (က၊ကြိ) [ဥ+ဂမု+ကာပေ+
တိ] အထက်သို့ တက်စေ၏။ မဟာဝါတော
ဥက္ခိမာပေတိ မဟာသမုဒ္ဒေ ဥဒကံ ဥက္ခိမာပေ-
တိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၅၅။

ဥက္ခိသု } (ကြိ) ဥက္ခိတိ-ကြည့်။
ဥက္ခိသု }
ဥက္ခိသု }

ဥက္ခိန (ဒု) [ဥ+ဂမု+ယု] ကြိုးဝါးခြင်း၊ ကျ
နပ် နှစ်သက်စေခြင်း၊ ကျနပ်နှစ်သက်အောင်
ရဲရဲတောက် အာမခံ လျှောက်ထားခြင်း။
မမ ဥက္ခိနံ သုတော အဘိရဟိ မဟာမုနိ။
အပါ၊၁။ ၈။ မမ ဥက္ခိနံ သုတောတိ မယံ ဥက္ခိနံ
အာရာဓနံ သုတော။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၄၅။

ဥက္ခိန္ဒ (တိ) [ဥ+ဂမု+အ+အန္ဒ] ဟစ်အော်
ပြောခြင်း၊ ကြိုးဝါးခြင်း။ ဥက္ခိန္ဒေ (မဟာ-
နိ၊၁။ ၃၃) တိ ဥက္ခိန္ဒိ ကဓမ္မန္တော။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။ ၅၀။

ဥက္ခိ (ကြိ) ဥက္ခိတိ-ကြည့်။

ဥက္ခိန္ဒာန (ကြိဝိ) [ဥ+ဂမု+တုာ] အထက်သို့ တက်၍။ ဥက္ခိန္ဒာန ကောဟံ၊ သတ္တဟတ္ထော ပိ ဝဇာတိ။ မိလိန္ဒ။ ၃၅၉။

ဥက္ခန္ဓာနဒဿန (န) [ဥ+ဌာန+ဒဿန] ကြောက်ရွံ့ဘူးပဲ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသောအရာဌာန။ သဗ္ဗာပိစေတော ပရိသာဥက္ခန္ဓာနဒဿနဝသေန ဂဟိတာ။ မ၊ဌ၊၁။ ၃၃၉။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၅၇။ ဥက္ခန္ဓာနဒဿနဝသေနာတိ သာရဇ္ဇိတဗ္ဗဌာနဒဿနဝသေန၊ ဝေ ဥဂ္ဂါဒတ္ထိယာ အတ္တနော ပုညဇေဇေနာတိ အပ္ပေါဒယာ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၂၈။

ဥက္ခန္ဓာ (ဏှာ)ထ } (ကြ) ဥက္ခန္ဓာတိ ကြည့်။

ဥက္ခန္ဓ (န) [ဥ+ဂဟ+ဏှာ+ယ] (က)ခံယူခြင်း။ ကိုင်တွယ်ခြင်း။ (ခ)မှတ်ယူခြင်း။ မှတ်သားခြင်း။ (ဂ)ဆင်ယူခြင်း။ (က) ကာယေန ပဋိဂ္ဂဟဏံ ဥက္ခန္ဓနံ။ မ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၅၉။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၃၇၄။ (ခ) အသုဘေ အသုဘပဋိက္ကုလကာရဿ ဥက္ခန္ဓနံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၄၄၁။ အံ၊ဋီ၊ ၁။ ၈၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၀၂၃။) (ခ) (ဂ) ဥက္ခဟောတိ ကမ္မဋ္ဌာနဿ ဥက္ခန္ဓနံ။ ပဋိသံဌ၊ ၂။ ၉၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။ သဝနမုခေန ဗုဉ္ဇနသော အတ္တသော စ ဥပဓာရဏံ ဥက္ခန္ဓနံ။ မ၊ဋီ၊ ၃။ ၃၇၀။ ဥက္ခဟနံ ပါဠိယာ ဥက္ခန္ဓနံ။ သံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁။ (-ဇာ၊ဋီ၊ ၂။ ၄၂။ သံ၊ဋီ၊ သင်၊ ၂။ ၃၈။ သံ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၄၉။)

ဥက္ခန္ဓက (တိ) [ဥက္ခန္ဓ+က] သင်ယူသောသူ။ ဂန္ထဿ ဥက္ခန္ဓကော။ အံ၊ဋီ၊ ၂။ ၁၆၆။ (-သံ၊ဋီ၊ ၁။ ၂၄၉။)

ဥက္ခန္ဓကဂတိ (ထိ) [ဥက္ခန္ဓက+ဂတိ] သင်ယူနိုင်သောဉာဏ်။ ဂတိတိ ဥက္ခန္ဓကဂတိ။ သာရန္တ၊ ၁။ ၁၈၉။

ဥက္ခန္ဓကာရဏ (န) [ဥက္ခန္ဓ+ကာရဏ] သင်ယူခြင်းဟူသော အကြောင်း။ ပုန ဥက္ခန္ဓကာရဏံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ဌ၊ ၁။ ၂၃၉။

ဥက္ခန္ဓကာလ (ပု) [ဥက္ခန္ဓ+ကာလ] သင်ယူမှတ်သားရာအခါ။ တသ္မိံ အာသနေ နိသိန္ဿ ဥက္ခန္ဓကာလော။ အံ၊ဌ၊ ၁။ ၉၈။ (-အံ၊ဌ၊ ၃။ ၁၈၄။)

ဥက္ခန္ဓဝိရိယ (န) [ဥက္ခန္ဓ+ဝိရိယ] သင်ယူကြောင်း လုလ္လဝိရိယ။ တသေဝ စာယသ္မတော ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥက္ခန္ဓဝိရိယံ သဗ္ဗာယနဝိရိယံ...အညေဟံ အသဒိသံ ဟောတိ။ အံ၊ဌ၊ ၁။ ၂၂၃။ သံ၊ဋီ၊ သင်၊ ၁။ ၁၄၈။

ဥက္ခန္ဓ (တိ) [ဥ+ဂဟ+ဏှာ+အန္တ] (က) သင်ယူသော။ (ခ) ကောက်ယူသော။ (ဂ) မှတ်ယူသော။ (ပထဝီကသိဏ်း စသည်ကို) ဥက္ခဟနိမိတ်အဖြစ်ဖြင့်-ဥက္ခဟနိမိတ်ထင်ပေါ်လာအောင်-မှတ်ယူသော။ ဥက္ခဟနိမိတ်ထင်ပေါ်လာစေသော။ (က) ဣဒံ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥက္ခန္ဓန္တေန...ဗုဒ္ဓပုတ္တဿ သန္တိကေ ဥက္ခဟေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ဌ၊ ၂။ ၂၁။ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥက္ခန္ဓန္တေတပိဋကော ဟုတုာ။ သံ၊ဌ၊ ၁။ ၂၈၂။ (-ဝိ၊ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။ မ၊ဌ၊ ၂။ ၇၇။ မ၊ဌ၊ ၄။ ၁၇၄။ အံ၊ဌ၊ ၁။ ၂၈၂။ အံ၊ဌ၊ ၃။ ၈။ အသိ၊ဌ၊ ၁။ ၁၆။ အသိ၊ဌ၊ ၂။ ၃၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၀။ မဟာနိ၊ဌ၊ ၉။) (ခ) ရတနံ ဥက္ခန္ဓဿ ပါမိတ္တိယံ ကတ္တ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ဌ၊ ၃။ ၉။ ဇာတရူပရဇေ အတ္တနော အတ္တာယ ဥက္ခန္ဓန္တဿ ဝါ ဥက္ခန္ဓာပေန္တဿ ဝါ နိဿဂ္ဂိယံ ပါမိတ္တိယံ။ ဝိ၊ဌ၊ ၃။ ၁၅၂။ (-ကင်္ခါ၊ဋီ၊ ၄၂၈။) (ဂ) ပထဝီကသိဏ် ဥက္ခန္ဓန္တေ ပထဝီယနိမိတ္တံ ဂဏှာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂၀။ ပထဝီကသိဏ် ဥက္ခန္ဓန္တေတိ ဥက္ခဟနိမိတ္တဘာဝေန ပထဝီကသိဏ် ဂဏှန္တေ အာရိယန္တေ၊ ဥက္ခဟနိမိတ္တဘူတံ ပထဝီကသိဏ် ဥပ္ပါဒေန္တေတိ အတ္ထော။ ဥပ္ပါဒနဉ္စေတ္တ တထာ နိမိတ္တဿ

ဥပဋ္ဌာပနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဝိသုဒ္ဓိသီဝါသဌာ။ ဥက္ကဋ္ဌော (မာဠုဝါသ) တံ ယထာပရိစ္ဆန္နေ အာပေါမဏ္ဍလေ ယထာ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တံ ဥပလဗ္ဗတိ၊ တထာ နိမိတ္တံ ဂဏန္တော။ မာဠုဝါသ ၇၇။ (-ဒီဝါသ ၂၂၆၈။ မာဠုဝါသ ၂၆၈။ မာဠုဝါသ ၂၇၇။ အာဠုဝါသ ၂၆၈။ အာဠုဝါသ ၂၇၇။ လူတိဝုတ်၊ ၄။ ၂၃၈။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌာတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌာန (တိ) [ဥ+ဂဟ+ကာ+မာန] သင်ယူသော။ အန္တေဝါသီတိသိပ္ပံ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌာမာနော။ ဇောဠုဝါသ ၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌာတိ (ကြိ) [ဥ+ဂဟ+ကာ+တိ] ယူ၏။ (က) ကောက်ယူ၏။ (ခ) ခံယူ၏။ (ဂ) နောင်အခါ၌ အစောင့်အရှောက် အရံအတား အကျိုးငှါယူ၏။ (ဃ) လက်ခံ၏။ (င) မှတ်သား၏။ (စ) လေ့လာ၏။ (ဆ) စူးစမ်း၏။ (ဇ) သိ၏။ (ဈ) သင်ယူ၏။ (ဏ) ဥက္ကဋ္ဌာတိ အာပတ္တိ ပါဝိတ္တိယဿ။ ဝိ၊ ၂၊ ၂၃၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၁၅။ ရတနံ ဝါ ရတနသမ္ပတ် ဝါ... ဥက္ကဋ္ဌေယျ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌာပေယျ ဝါ။ ဝိ၊ ၂၊ ၂၃၂။ ၂၃၃။ (က) (ခ) (ဃ) နေဝ တံ ဥက္ကဋ္ဌာတိ၊ န ဥက္ကဋ္ဌာပေတိ၊ န ဥပနိက္ခိတ္တံ သာသိယတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၇၆။ မာဠု၊ ၂၊ ၁၁၃။ အာဠု၊ ၂၊ ၃၇၇။ အာဠု၊ ၄၊ ၁၇၈။ မာဠု၊ ၂၊ ၁၇၈။ အာဠု၊ ၂၊ ၃၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌာ-သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၃၆။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၄၈။ ဥက္ကဋ္ဌေယျ ဝါ (ဝိ၊ ၁၊ ၃၄၅) တိ အတ္တနော အတ္ထာယ ဒိဿယာနံ ဝါ ယတ္ထကတ္ထစိ ဌိတံ ဝါ နိပရိဂ္ဂဟိတံ ဒိသ္မာ သယံ ဂဏေယျ ဝါ။ ကဒါ၊ ၁၇၅။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၆၈။) (ဂ) (ဃ) ဥက္ကဋ္ဌာတု သန္တေ ဘဂဝါ အာဠုနာဠိယံ ရက္ခံ၊ ဒီ၊ ၃၊ ၁၅၈။ ဥက္ကဋ္ဌာတုတိ ယထာ ဣဒံ ပရိတ္တံ မဿ ပဝေဒိတမတ္ထမေဝ ဟုတု စတုနံ ပရိသာနံ စိရကာသံ ဟိတာဝဟံ ဟောတိ၊ ဝေဉ္ဇန္တံ အာရက္ခာယ ဂဏာတု၊ သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆတုတိ အတ္ထော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၈။ (ဃ) သုဠု ဥက္ကဋ္ဌာတိတိ

သမ္ပုဋ္ဌာယော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၃၆။ (င) ဂဏနိဗ္ဗိန ဥက္ကဋ္ဌာတိ (မာဠု၊ ၂၊ ၂၅၈) တိ ဂဏနိဗ္ဗိန န သလ္လကေတိ။ မာဠု၊ ၂၊ ၁၅၅။ ဥက္ကဋ္ဌာ-သု-မာဠု၊ ၄၊ ၁၇၈။ မာဠု၊ ၂၊ ၁၃၂။ (င) (စ) (ဆ) (ဇ) အတ္တနော ဘာသပရိယန္တံ န ဥက္ကဋ္ဌာတိ၊ ပရဿ ဘာသပရိယန္တံ န ဥက္ကဋ္ဌာတိ။ ဝိ၊ ၅၊ ၂၃၁။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၇၆။ မာဠော အဗျတ္တော အကုသလော သုဒေါသကဿ ဘတ္တု နိမိတ္တံ န ဥက္ကဋ္ဌာတိ.. ပဏ္ဍိတော ဗျတ္တော... ဥက္ကဋ္ဌာတိ။ သံ၊ ၃၊ ၁၃၈-၁။ ဝိသုဒ္ဓိသီဝါသဌာ။ ဥက္ကဋ္ဌာတိတိ ဥပဗ္ဗပရိ ဂဏာတိ ဥပဓာရေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိသီဝါသဌာ။ နိမိတ္တံ န ဥက္ကဋ္ဌာတိ (သံ၊ ၃၊ ၁၃၈) တိ ဣဒံ မေ ကမ္မဋ္ဌာနံ အနုလောပံ ဝါ ဂေါတြာတံ ဝါ အဟစ္စဋ္ဌိတန္တိ န ဇေနာတိ၊ အတ္တနော စိတ္တဿ နိမိတ္တံ ဂဏိတံ န သက္ကောတိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၅။ နိမိတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌာတိ (သံ၊ ၃၊ ၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိသီဝါသဌာ) တိ ဝေဉ္ဇန္တံ မေ စိတ္တံ သမာဟိတံ အဓမ္မာသိတိ နိမိတ္တံ ဂဏာတိ သလ္လကေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိသီဝါသဌာ။ (-သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၇၁၊ ၅၁၇။) (င) (စ) (ဈ) ဥက္ကဋ္ဌာတိ (ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၈) တိ အညဿ သန္တိကေ ပါဠိ ဥက္ကဋ္ဌာတိ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၈၁။ (-အာဠု၊ ၄၊ ၁၇၇။ အာဠု၊ ၂၊ ၃၇၇။) ရာဇကုမာရာ တဿ သန္တိကေ သိပ္ပံ ဥက္ကဋ္ဌာ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၃။ အာဠု၊ ၂၊ ၁၆၂။ ဥက္ကဋ္ဌာ (မာဠု၊ ၂၊ ၁၂) တိ သဗ္ဗာယန္တံ စေဝ ဝါရုဂ္ဂတံ ကဏေန္တံ ဓာရေန္တံ စာတိ အတ္ထော။ မာဠု၊ ၂၊ ၈၅။ (-မာဠု၊ ၁၊ ၁၄၂။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၇။ လူတိဝုတ်၊ ၄၊ ၇၈။ ဇောဠု၊ ၂၊ ၂၅၄။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၈၃။ သီဝါသဠု၊ ၁၊ ၁၁၂။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၈။ မာဠု၊ ၁၊ ၁၁၇။ မာဠု၊ ၂၊ ၈၅။ အာဠု၊ ၂၊ ၃၇၄၊ ၃၄၈။ အနုဠု၊ ၁၊ ၆၈။) ဥက္ကဋ္ဌာဟိ တံ သိက္ခု ဘဒ္ဒေကရတ္တဿ ဥဒ္ဓေသဉ္စ ဝိဘာဉ္စ။ မာဠု၊ ၂၊ ၂၃၂၊ ၂၄၀။ ဥက္ကဋ္ဌာဟိ တန္တိ အာဒိသု တုက္ကဋ္ဌာတော နိသိဒ္ဓိတာ သုဏန္တော ဥက္ကဋ္ဌာတိ နာမ၊ အညေသံ ဝါစေန္တော ဓာရေတိ နာမ၊ မာဠု၊

သော။ (က) မဟာဇနံ ဗိဇ္ဇာဒိဋ္ဌိံ ဥက္ကဏ္ဍ
 ပေန္တော...ဝသတိ။ သံဠာဉာ။ ၂၄။ (ခ) ဇာတ-
 ရူပရုဇတံ အတ္တနော အတ္တယ ဥက္ကဏ္ဍ
 သဝါ ဥက္ကဏ္ဍပေန္တသဝါ ပါနိတ္တိယံ။ ဝိဠာဉာ။
 ၁၅။ (-ကခါ၊ ဇိ။ ၄၂။) (ဂ) တာယ
 တာယ ဘာသာယ သိပ္ပံ ဥက္ကဏ္ဍပေန္တော
 အာစရိယော ဝိယ ဝေမာဟ။ မဠာဉာ။ ၂၀။
 (-အဘိဠာ၊ ၂။ ၅၃။)

ဥက္ကဏ္ဍပေန္တိ
 ဥက္ကဏ္ဍပေယျ
 ဥက္ကဏ္ဍပေသိ
 ဥက္ကဏ္ဍပေသု
 ဥက္ကဏ္ဍပေသန္တိ } (ကြိ) ဥက္ကဏ္ဍပေတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍဟိ
 ဥက္ကဏ္ဍိ
 ဥက္ကဏ္ဍိ
 ဥက္ကဏ္ဍိသု } (ကြိ) ဥက္ကဏ္ဍတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဂဟ+ဏ္ဍ+တဗ္ဗ] သင်
 ယူ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ ဆိန္ဒုပလိ-
 ဗောဓေန ဓာတုမနသိကာရကမ္မဋ္ဌာနံ ဥက္ကဏ္ဍ-
 တဗ္ဗံ။ အဘိဠာ၊ ၂။ ၅၃။ (-မဟာနိဠာ၊ ၉။)

ဥက္ကဏ္ဍတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဂဟ+ဏ္ဍ+တုံ] သင်
 ယူခြင်းငှါ။ တံ ဓမ္မာနုဂ္ဂဟေန ဥက္ကဏ္ဍတုံ ဝဇ္ဇ-
 တိ။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၇။ ဝိသင်္ကဟ။ ၆၉။ (-
 ဝိမာနာဠာ၊ ၁၂။ သံဠာ၊ ၁၃၇။)

ဥက္ကဏ္ဍတုကာမ (တိ) [ဥက္ကဏ္ဍတုံ+ကာမ] သင်
 ယူခြင်းငှါအလိုရှိသော။ ကော သန္တိကေ
 ဝသိဘူဥက္ကဏ္ဍတုကာမော။ အဘိဠာ၊ ၂။ ၂၃။
 ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍိစ္စ (ကြိ) ဥက္ကဏ္ဍတိ-ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဂဟ+ဏ္ဍ+
 တော] (က) ကောကယျု။ (ခ) ခံယျု။
 (ဂ) သင်ယျု။ (က) ဥက္ကဏ္ဍပေတော
 ကြည့်။ (က) (ခ) ယော ဟိ ဝုပ္ပိယံ ဥက္ကဏ္ဍ-

တော တေန အယဝိဇံ သမုဋ္ဌာပတိ။ ဝိဠာ၊
 ၂။ ၂၇။ ဝိသင်္ကဟ။ ၅၄။ (ဂ) ဗဟု မဟာ-
 သေရာ ဥက္ကဏ္ဍိတော မဟာနိဠာသံ ပတိဋ္ဌာ-
 ပေသု။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၇။ (-မဠာ၊ ၁။ ၁၇။ မဠာ၊
 ၃။ ၄။ မဠာ၊ ၄။ ၇။ သံဠာ၊ ၁။ ၈၀။ ၁၆၀။ ၂၆၀။
 သံဠာ၊ ၃။ ၈၀။ အဘိဠာ၊ ၁။ ၁၀၀။ အဘိဠာ၊
 ၆။ အဘိဠာ၊ ၁။ ၅။ ဓမ္မဠာ၊ ၁။ ၅။ သုတ္တနိဠာ၊
 ၁။ ၆၆။ ဇောဠာ၊ ၁။ ၄၁။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၁၇။ မဠာ၊
 ၃။ ၂၀၈။ သံဠာ၊ ၂။ ၁၇၉။ အဘိဠာ၊ ၂။ ၂၀၉။ အ-
 ဠာ၊ ၃။ ၁၃၇။ မူလဠာ၊ ၂။ ၂၇။)

ဥက္ကဏ္ဍိသန္တိ
 ဥက္ကဏ္ဍိသမ္ပိ
 ဥက္ကဏ္ဍိယျ } (ကြိ) ဥက္ကဏ္ဍတိ ကြည့်။

ဥက္ကဏ္ဍ (တိ) [ဥ+ဂဟ+တ] (-) (က) တက်
 သော။ ထက်ခေါ်လာသော။ (ခ) တက်
 သော။ မြင့်တက်သော။ အထက်သို့မြင့်သော။
 (ဂ) အဆက်သို့ လှင့်တက်သော။ (ယ)
 စိုက်ထူ- စိုက်ထောင်- အပ်သော။ (၂)
 ယင်ရှား- ကျော်စော- သော။ (၁)
 (က) ကိဉ္စိ သောပ္ပသိ သုရိယေ ဥက္က-
 တေ။ သံဠာ၊ ၁။ ၁၀၈။ သုရိယေ ဥက္ကတေတိ သု-
 ရိယမိဥဋ္ဌိတေ။ သံဠာ၊ ၁။ ၁၆၁။ သတရံသိဝ
 ဥက္ကတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁။ ဥက္ကတောတိ ဥဒိ-
 တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၇။ အရုဇက ဥက္ကတေ။ ဝိ-
 ဠာ၊ ၁။ ၂၄၅။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၃၇။ မဠာ၊ ၂။ ၃၀၆။
 မဠာ၊ ၃။ ၂၂၄။ အဘိဠာ၊ ၂။ ၁၃၆။ ဇောဠာ၊ ၁။ ၂၇။
 (-ဒီ၊ ၃။ ၁၅။ ဥဒါန၊ ၁၉၆။ အပါ၊ ၁။ ၂၁၃။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၃။ ဇော၊ ၂။ ၂၄၃။ ဝိဠာ၊ ၂။ ၂၁၁။
 ဝိဠာ၊ ၃။ ၆။ ပဋိသံဠာ၊ ၁။ ၂၇၁။ ဇောဠာ၊ ၇။
 ၇။) (ခ) ဥက္ကဏ္ဍနေန သော ဗုဒ္ဓေါ၊ အသိ-
 တိဟတ္ထနုဂ္ဂတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၃။ သတ-
 ယောဇနဝိတ္တိကာ။ တာဝေဝေ စ ဥက္ကတ။
 ဝိဠာ၊ ၁။ ၉၂။ အဘိဠာ၊ ၁။ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၂၀၁။ (-အပါ၊ ၁။ ၃၇။ ဒီ၊ ၃။ ၁၉။ သံဠာ၊
 ၁။ ၃၁၂။ အပါဠာ၊ ၁။ ၂၉၈။) (ဂ)

ရက္ခန္တိ ဟတ္ထိအသ္မာဒိနံ ပါပပ္ပဟာရ-
 သိန္နာယ ဘုမ္မိယာ ဥက္ကဋ္ဌံ ရက္ခန္တိ။ အံဋ္ဌာပ။
 ၃၄။ (ဃ) ဩဘာသေတိ ဒိသာ သဗ္ဗာ၊ ဣန္ဒ-
 ကေတဝ ဥက္ကဋ္ဌော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၃။ ဥက္ကဋ္ဌာ-
 တိ ဥဿိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၉၈။ (၂)
 ကာလိဂ်ရာဇာ ပန ဥက္ကဋ္ဌောယံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂။
 ဥက္ကဋ္ဌာတိ စန္ဒော ဝိယ သူရိယော ဝိယ စ
 ပါကဋ္ဌော ပညာတော။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၊ ၄။
 (-ဇာ၊ ၂။ ၄၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။ မ၊ ၄။ ၃။
 ၁၄၈၊ ၂၅၀။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၂။ သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။
 ၂၂၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ပ) [ဥ+ဏု+တ။ ယာဒိန္ဒကနာမ်]
 ဥက္ကဋ္ဌမည်သောသူ။ (၁) ဥက္ကဋ္ဌသုဋ္ဌေး၊
 သံသာတော်တို့အား ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေး
 ရာ၌ တေဒဂ်ရ (သံသပဋ္ဌာက တေဒဂ်ရ)
 သော ဥက္ကဋ္ဌသုဋ္ဌေး။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌမင်း။
 (က) သောဘိတဘုရားရှင် လက်ထက် သုနန္ဒ
 မြို့၌ သုနန္ဒမည်သော ကျောင်းဆောက်လှူ
 ဒါနံသော ဥက္ကဋ္ဌမင်း။ (ခ) သုဇာတဘုရား
 ရှင်၏ ခမည်းတော်ဥက္ကဋ္ဌမင်း။ (ဂ) ဥက္ကဋ္ဌ
 စကြဝတေးမင်း။ (က) ပဗ္ဗမုတ္တရဘုရားရှင်
 လက်ထက်၌ အလံတံခွန်လှူဒါန်းဘူး၍ရှင်း
 မြတ်စွာဘုရားက ဥက္ကဋ္ဌမည်သော စကြ-
 ဝတေးမင်း ဖြစ်လတ်ဟု ဗျာဒိတ်စကား မိန့်
 ကြားခံရသောမင်း။ (ခ) ဤကမ္ဘာမှ ၁၄-
 ကမ္ဘာထက်က ဖြစ်ကြသော ဥက္ကဋ္ဌစကြ-
 ဝတေးမင်း ၄-ဦး။ (ဂ) ဤကမ္ဘာမှ ၂၉-
 ကမ္ဘာထက်၌ဖြစ်ကြသော ဥက္ကဋ္ဌစကြာမင်း
 ၁၆-ဦး။ (ခ) သံသပဋ္ဌာကာနံ ယဒိဒံ ဟတ္ထိဂါမ-
 ကော ဥက္ကဋ္ဌော ဂဟပတိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ (-
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၄။) (၂) (က) ဥက္ကဋ္ဌော နာမ
 သော ရာဇာ၊ ဒါနိ ဒေတိ နုရတ္ထမေ။ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၃၄။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂။ ၂။) (ခ) သုမဂ်လံ နာမ
 နဂရံ၊ ဥက္ကဋ္ဌော နာမ ခတ္တိယော။ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၃၄၉။ ဥက္ကဋ္ဌော နာမ ရာဇာ ပိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
 (၃) ၂၄၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၄၆။

(၃) (က) ဥက္ကဋ္ဌော နာမ နာမေနေ၊ စက္ကဝတ္ထိ
 သဝိဿတိ။ အပါ၊ ၁။ ၂။ (ခ) စတုဒ္ဓသမ္ပိ
 ကပ္ပမ္ပိ၊ စတုရော အာသုမုဂ္ဂတာ။ အပါ၊
 ၁၂၆။ (ဂ) ကေနတိ သ ကပ္ပမ္ပိ၊ ဣတော
 သောဋ္ဌသမုဇာနေ။ ဥက္ကဋ္ဌော နာမ နာမေနေ၊
 စက္ကဝတ္ထိ မဟဗ္ဗလော။ အပါ၊ ၁။ ၁၆၆။

ဥက္ကဋ္ဌကဏ္ဍကတ္တ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကဏ္ဍက+တ္တ]
 တက်သော-ထွက်ပေါ်သော-ဆူးရှိသည်၏
 အဖြစ်။ ဥက္ကဋ္ဌက (သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၅) ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌကာယ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကာယ] မြင့်တက်
 သော ကိုယ်ရှိသော။ ပဝစုကာယောတိ ဥက္ကဋ္ဌ
 ဥက္ကဋ္ဌကာယော။ ဇာ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃။

ဥက္ကဋ္ဌကုမာရ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကုမာရ] ဥက္ကဋ္ဌမည်
 သော သူငယ်၊ နောင်အခါ သံသပဋ္ဌာက တေ-
 ဒဂ်ရ ဥက္ကဋ္ဌသုဋ္ဌေးဖြစ်မည်သုတည်း။ တဿ
 ဥက္ကဋ္ဌကုမာရရာတိ နာမ အကံသု။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၃၀၄။

ဥက္ကဋ္ဌကုဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကုဋ္ဌ] မြင့်မတ်သော
 အထွဋ်ရှိသော၊ တောင်။ တိရိယတော ဒီသံ
 ဥက္ကဋ္ဌကုဋ္ဌန္တိ “တိရစ္ဆာနပဗ္ဗတ” ၏ အာယ။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၈။

ဥက္ကဋ္ဌဇာလာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဇာလာ] ပေါ်
 ထွက်သော-အလျှံ-ရောင်လျှံတော်၊ တထာ-
 ဂတဿ သရီရတော ဥက္ကဋ္ဌဇာလာ သကလ-
 ဗြဟ္မလောက အတိက္ကမိတွာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉၅။

ဥက္ကဋ္ဌတုစ္ဆမာန (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တုစ္ဆမာန] မြင့်
 တက်သော အချည်းနှီးသောမာန။ ဥန္နဋ္ဌ
 (ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄) ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌတေဇ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တေဇ] (က) မြင့်
 တက်သော-အားကြီးသော-တန်ခိုး-အာနု-
 ဘော်-အရှိန်အစောင့်ရှိသော (မြေ) (ခ)
 မိမိအသိပ် အရှိန်အဟုန်ကြောင့် ကြမ်းတမ်း
 သော ကိုယ်ရှိသော (မြေ)။ ဥက္ကဋ္ဌတေဇာ (သံ၊

၄၂၁၂၄) တိ ဥက္ကဋ္ဌောဇာ၊ အတ္တနော ဝိသ-
တေနေ နေသံ ကုဉ္ဇရဗုတာဝါ။ သံ၊ ၂။
၃၂၂။ ဥက္ကဋ္ဌေ-လည်းကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌတိယောသ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ထုတိယောသ]
ပျံတက်သော ချိုးကျူးသံ၊ သိလသမ္ပန္နော...
အာရဒ္ဓဝိရိယောတိအာဒိနာ နယေန ဥက္ကဋ္ဌ-
ထုတိယောသသင်္ခါတော သိလောကော။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၀၄။

ဥက္ကဋ္ဌိယသရီရ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဒိသ+သရီရ] မြင့်
တက်သော ရွှံ့သောကိုယ်ရှိသော။ ဥဇ္ဇက-
မေဓ ဥက္ကဋ္ဌိယသရီရော။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၆၀။ (-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။)

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+နဋ္ဌ] (အနိသာရ မဉ္ဇိ
အချည်းနှီးဖြစ်၍) မြင့်တက်သော ကျူးချိုးနှိုး
တူသော မာနရှိသောသူ။ ဥနဋ္ဌ ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တပ] ထင်ရှားသောအကျင့်
ရှိသောသူ။ ဧတေဓမ္မော ဥက္ကဋ္ဌပေါ ဇိနော။
အပ၊ ၁။ ၅၀။ ဥက္ကဋ္ဌပေါ ပါကဋ္ဌတပေါ။ အပ၊
၄။ ၁။ ၂၆။ ပထမထော ဘိက္ခုဝေ တုမေ ဣပံ
ဥက္ကဋ္ဌပံ တာပသံ ကလလပိဋေ နိပန္နံ။ အပ၊
၄။ ၁။ ၁၉။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။
(-ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၅၀၆။)

ဥက္ကဋ္ဌပုပ္ဖ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပုပ္ဖ] (၁) ပေါ်ထွက်
သောပန်းပွင့်။ (တိ) (၂) ပေါ်ထွက်သော
ပန်းရှိသော။ (၁) သဗ္ဗတ္ထ သုခံ တုဘူ
ဥက္ကဋ္ဌပုပ္ပါနံ အတ္ထိကာယ။ သာရဏ္ဏ၊ ၁။ ၂၄။
(တိ) (၂) ကေဝိ ကေတော ဥက္ကဋ္ဌပုပ္ဖန္တိ
ဝဒန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁။

ဥက္ကဋ္ဌပုဗ္ဗေသ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပုဗ္ဗေသ] မြင့်တက်
သောအရပ်။ ဘူမိတော ဥက္ကဋ္ဌပုဗ္ဗေသေန
ဟတ္ထိပ္ပမာဏံ ဂဗဟတဗ္ဗံ။ ဝိမာနိ၊ ၂။ ၁၃။

ဥက္ကဋ္ဌဗြာဟ္မဏ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗြာဟ္မဏ] ထင်ရှား
သောပုဂ္ဂိုလ်။ အယ် သောဏဒဏ္ဍော ဥက္ကဋ္ဌ-

ဗြာဟ္မဏာ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။ (-မ၊ ၄။ ၂။
၂၈၄။)

ဥက္ကဋ္ဌမာနနဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+မာန+နဋ္ဌ] မြင့်
တက်သော မာနဟူသော ကျူးမြှီးရှိသောသူ။
ဥနဋ္ဌာသိ ဥက္ကဋ္ဌမာနနဋ္ဌာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၇။

ဥက္ကဋ္ဌမာနသ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+မာနသ] မြင့်တက်
သော စိတ်ရှိသော။ ဘိယျော စိတ္တံ ပသာ-
ဒေသိံ။ ဣသ ဥက္ကဋ္ဌမာနသေ။ အပ၊ ၂။
၂၆၈။

ဥက္ကဋ္ဌလောမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+လောမ] ပေါ်
ထွက်သောသမ္ပူဇ်သော။ ကေတော ဥက္ကဋ္ဌ-
လောမံ ဥက္ကာမယတ္တရံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၉။
သီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃။ (-အပ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။)

ဥက္ကဋ္ဌိနယ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဝိနယ] ထွက်သွား
သော - ကင်းကွာသော - ဝိနည်းရှိသော။
ဥဋ္ဌိနယ(ဝိမတိ၊ ၁။ ၉၆။) ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌသရီရ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+သရီရ] မြင့်တက်
သောကိုယ်ရှိသောသူ။ ဥဇ္ဇတိ ဗြဟ္မုဇ-
ဂဏ္ဍော ဥဇ္ဇမေဓ ဥက္ကဋ္ဌသရီရော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၂၃၇။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၆။)

ဥက္ကဋ္ဌသာခါ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+သာခါ] မြင့်တက်
သောအကိုင်း။ ဥဇ္ဇတိ ဥက္ကဋ္ဌသာခံ အာရုယျ။
ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။

ဥက္ကဋ္ဌပန (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+တာပန] (၁) ပြင်း
ထန်သော-အကျင့်-လူနွဲ့ ခြောက်ပါးတို့ကို
ပူပန်စေတတ်၊ နှိပ်ကွပ်တတ်သောအကျင့်-
ရှိသော။ ထင်ရှားသော အကျင့်ရှိသော။
အလွန်အကဲတည်ကြည်သော လူနွဲ့ရှိသော။
သူ။ (၂) အမျိုးမျိုးသော၊ အကဲမောက်ဘဝ
အကျိုးမဲ့ တမလွန်ဘာအကျိုးမဲ့တို့ကို ထွေး
အနွဲ့ခွဲချတတ်သော-ကြမ်းတမ်း၍ကြောက်
မက်ဖွယ်သော-ကိလေသာတို့ကို ဝိရိယအဖု
ဓာတ်ဖြင့် ပူပန်စေတတ်သောသူ။ ပထမ

ဣပံ တာပသံ၊ ဇဇိလံ ဥက္ကဋ္ဌာပနံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ။
 ၁၁၁။ အဘိ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၄။ အပါ၊ဋ္ဌာ၊၂၀။ ဇာ၊
 ဋ္ဌာ၊၁၉။ ဇဇိလာ ဥက္ကဋ္ဌာပနာ၊ အပါ၊ဋ္ဌာ၊၂၀။
 ဥက္ကဋ္ဌာပနာ ပါကဋ္ဌာတပါ ပတ္ထုတပါ၊ အပါ၊
 ဋ္ဌာ၊၂၄၆။ ပုနာပရံ ယဒါ ဟောမိ ဇဇိလော
 ဥက္ကဋ္ဌာပနာ၊ စရိယာ၊၄၀၄။ ဥက္ကဋ္ဌာပ-
 နောတိ မနုဇ္ဈဋ္ဌာနံ ဣန္ဒြိယာနံ တာပနတော
 နိဂ္ဂတနတော တပသခါတံ ဥက္ကဋ္ဌာပနံ တေ-
 သာတိ ဥက္ကဋ္ဌာပနော၊ စောရတပေါ
 ပရမိတိန္ဒြိယာတိ အတ္တော၊ အထ ဝါ
 နာနပ္ပကာဓရ ဝိဇ္ဇမေဓိကာဝိဘောဒေ အနတ္တ
 ဥဂ္ဂိရတတော ဗဟိ ဆဋ္ဌာပနတော စောရ-
 ဘိဘယာနကဋ္ဌေနဝါ “ဥဂ္ဂါ”တိလဉ္ဇနာမေ
 ကိလေသေ ဝိရိယာတပေန သန္တာပနတော
 ဥဂ္ဂေ တာပေတိတိ ဥက္ကဋ္ဌာပနော၊ စရိယာ၊
 ၄၁၁၄၉။ (-ဗုဒ္ဓံ၊ဋ္ဌာ၊၁၁၇-ဧ၊၁၅၃။ စရိယာ၊
 ၄၁၁၄၇။ စောရ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၃။ စောရ၊ဋ္ဌာ၊၂၃၇။
 ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၇။)

ဥက္ကဋ္ဌာယုက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+အာယု+က]
 ထွက်သောအသက်နှစ်သား၊ ဥဗ္ဗပတိတံ
 ဥက္ကဋ္ဌာယုကော လပတိ၊ သာရတ္ထ၊၂၂၇၁။
 ဝိ ခုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌာ၊၁၅၁။

ဥက္ကဋ္ဌာ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+ဥက္ကဋ္ဌာ] ထင်ရှား
 သည်ထက် ထင်ရှားသော၊ အလွန်ထင်ရှား
 သော၊သု။ ဥက္ကဋ္ဌာကောဟိ (ဝိ ဋ္ဌာ၊၂၄၄)တိ
 ဥက္ကဋ္ဌာနမတိသယေန ဥက္ကဋ္ဌာဟိ၊နဟိ ဝိဇ္ဇာ-
 သမာသော လောကိကော အဘိမတော-
 တိ။ သိ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၇။ (-ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၄။
 မ၊ဋ္ဌာ၊၂၁၁။ သိ၊ဋ္ဌာ၊၂၁၇။ အိ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၇။
 ၁၂၇။ သိ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၇။) ဥက္က (၁) (ဂ)
 လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌာ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+တေ] (က) မြင့်ထက်
 သော-ထက်မြက်သော-အားကြီးသော-
 ပြန့်နှံ့သော - ထင်ရှားသော - တန်ခိုးရှိ
 သော၊သု။ (ခ) မိမိ၏အသိပ်အချိန်အဟုန်

အဘိ၊ဋ္ဌာ ၄-၄၃-ပ-မ-ဗ-အ-၈

ကြောင့် ကြမ်းတမ်းသော ကိုယ်ရှိသော
 (မြေ)။ (၁) အထက်သို့ တက်သော-ထက်
 သော-ကြမ်းတမ်းသော- အသိပ်အချိန်အ
 ဟုန်ရှိသော (မြေ)။ (က) ဥက္ကဋ္ဌာတော
 ဒုပ္ပသဘာ၊ သာသောဝေ အခေါ်ဘိယာ၊ အပါ၊
 ၁၂၀။ ဥက္ကဋ္ဌာတောတိ ဥက္ကဋ္ဌာတော ပတ္ထု-
 တော၊ အပါ၊ဋ္ဌာ၊၂၄၇။ ဥက္ကဋ္ဌာတော
 ဒုပ္ပသဒေါ၊ အပါ၊ဋ္ဌာ၊၄၇၁။ စောရ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၇။
 ဥက္ကဋ္ဌာတော ပါကဋ္ဌာတော၊ အပါ၊ဋ္ဌာ၊
 ၃၂၃။ ဥက္ကဋ္ဌာတေ (စောရ၊ဋ္ဌာ၊၃၇)နိ သမထ-
 ဝိပဿနာဝသေန နိသိတဘယ တိက္ခတေဇံ၊
 စောရ၊ဋ္ဌာ၊၂၄၆။ (-ဗုဒ္ဓံ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၄။ မ၊ဋ္ဌာ၊
 ၂၄၇။ အဘိ၊ဋ္ဌာ၊၁၆၇။ ဝိမာန၊ဋ္ဌာ၊၁၀၅။ ဗုဒ္ဓံ၊
 ၄၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၆။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၄၇။)
 (က) (ခ) စတ္တာဓရာ အာသိဝိသာ ဥက္ကဋ္ဌာ-
 တော စောရဝိသာ၊ သံ၊၂၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌာ၊
 ၄၄၇။ ဥက္ကဋ္ဌာတောတိ ဥက္ကဋ္ဌာတော ဗလဝ-
 တော၊ သံ၊ဋ္ဌာ၊၁၅၄။ ဥက္ကဋ္ဌာတော လည်း
 ကြည့်။ (ဂ) အာသိဝိသာ ကုပိတာ ဥက္က-
 တော၊ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၃၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌာတောတိ ဥက္က-
 တေန ဝိသထေဓေန သမနာဂတာ၊ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊
 ၄၅၁၃။ (-ဇာ၊၂၁၂၇။ မ၊ဋ္ဌာ၊၂၇၃။
 ဗုဒ္ဓ၊ဋ္ဌာ၊၂၇၇။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၇။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊
 ၄၉၂။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၇၄၃။)

ဥက္ကဋ္ဌာဓိသ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာ+ဓိသ] အထက်
 သို့ တက်သော-ထက်သော - ကြမ်းတမ်း
 သော-အချိန်အဟုန် တန်ခိုးရှိသော အသိပ်
 ရှိသော(မြေ)။ဥက္ကဋ္ဌာဓိသတာသ စောရ-
 ဝိသော၊ စရိယာ၊ဋ္ဌာ၊၁၇၀။

ဥက္ကဋ္ဌာ (န) [ဥ+ဂေါ+ထန။ ဂါဝိနံ ထနာ၊
 ကာရက္ခာ ဂတ္တနံ၊ ဩက္ခတ္တံ၊ တာဓာ ဥက္ခ-
 မတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌာနံ။ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၂၉] (၁)နွားမ၏
 နို့တံ ဂံသို့ လေးချောင်း လေးသွယ်ရှိသော-
 ပုလဲ ဂံ-ပုလဲသွယ်။(၂) ရင်သားလှမ်း တန်
 အာ။(ဇာ၊ဋ္ဌာ၊၁၁၃။ သန္တံ ဘောင်ဂေါက်၊ ဇာ၊ဋ္ဌာ၊

သျှ။ ၂၀၉) ဥက္ကဋ္ဌနံ ဂိကမကံ။ ဘေ။ ၂။ ၃၇၅။
(-ဘေ။ ၅။ ၃၀၂။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ပ) [ဥက္က+ဆေရ] ဥက္ကဋ္ဌသော
ထေရ်။ ယံ မယာ ပကတံ ကမ္မန္တိ အာယသ္မု-
တော ဥက္ကဋ္ဌရဿ ဂါထာ။ ထေရ်ဌာဝ။
၂၁၉။

ဥက္ကဋ္ဌ (တိ) [ဥက္က+ဗုဒ္ဓ] အဗ္ဗုဒ္ဓိဋ္ဌိယော။
အကာသိ။ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓံ ဝိတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၄။ ဥက္က-
ဗုဒ္ဓန္တိ အတိဗုဒ္ဓံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၂၃၁။

ဥက္ကဋ္ဌ (န) [ဥက္က+နဂရ] ဥက္ကဋ္ဌသော။
တထာဂတေ ဥက္ကဋ္ဌရံ ဂစ္ဆန္တေ။ အံဌာဝ။
၂၀၃။ (-ထေရ်ဌာဝ။ ၈၀။)

ဥက္ကဋ္ဌရဝါသိ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌရ+ဝါသိ] ဥက္ကဋ္ဌ
နေလေရိယော။ ဥက္ကဋ္ဌိယားဖြစ်သော။ သူ။
ဥက္ကဋ္ဌရဝါသိ ဥက္ကဋ္ဌ နာမ သေဋ္ဌိပုတ္တော
သဟာယကော အဟောသိ။ ဗျေဌာ။ ၂။ ၂၃၀။

ဥက္ကန္တိ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကမ္+တုံ] (က) အထက်သို့
တက်ခြင်းငှါ။ (ခ) ခုန်တက်ခြင်းငှါ။ (ဂ)
ပေါ်ထွက်ခြင်းငှါ။ (ဏ) (စ) ကလယပိဋေ
နိပတိတော သြသိတော ဥက္ကန္တိ အသက္ခော-
ဇန္တာ။ ဘေ။ ၅။ ၂၄။ (က) (ဂ) အဟံ ပန
သုရိယဿ ဥက္ကန္တိ န ဝဿာမိ။ မဌာပ။ ၆၀။
(-သံဌာ။ ၂။ ၂၂၁။ မဌာပ။ ၃၄။ သံဌာ။ ၂။
၁၉၈။)

ဥက္ကန္တာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကမ္+တာ] တက်၍၊
အထက်သို့တက်၍၊ ပျံတက်၍၊ ခြွေသွယ်တက်၍။
ဘာဇနတော ပုသိတာနိ ဥက္ကန္တာ ပတ္တေ
ပတန္တိ။ ဝိဌာပ။ ၁၁၂။ အာကာသံ ဥပ္ပတိ-
တောတိ အာကာသေ ဥက္ကန္တာ။ သီရိသင်္ဃ။
၁။ ၂၁၂။ ဥက္ကန္တာ ဥက္ကန္တာ တေ ယုဇ္ဈန္တိတိ
ဥယျာဓိကံ။ ဝိဌာပ။ ၁၂၆။ ကင်္ခ။ ၂၃၇။
(-ဝိဌာပ။ ၅၃။ ဝိဌာပ။ ၅၃၁၉၅။ ဝိဌာပ။
၁၆၂၉၄၅၁၆၆။ ၂၄၃။ မဌာပ။ ၂၂၂။ မဌာပ။
၃၂၆၀။ အံဌာ။ ၂။ ၁၁၆။ အံဌာပ။ ၇၃။ အဘိ။

ဌာဝ။ ၁၅၁၉၀။ အဘိဌာ။ ၂။ ၈၉။ စူဠနိဌာ။
၂၀။ ဘေ။ ၅။ ၁၁၄။ သီရိသင်္ဃ။ ၂။ ၁၃၉။
မဌာပ။ ၁၃၄။ အံဌာ။ ၂။ ၁၁၀၂၁၂။ အံဌာ။
၃။ ၂၉၄။)

ဥက္ကပုတ္တ (ပ) [(၁) ဥက္က+ပုတ္တ။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌ+
ပုတ္တ] (က) ထင်ရှားကျော်စောသူ-အထက်
တန်းစား - တို့၏သား။ တန်ခိုးအာဏာ
သြဇာရှိသူ။ မင်းချီး မင်းနှုတ်ဝင် ဖြစ်သူ။
(ခ) ကြမ်းတမ်းသော အမှုလုပ်ငန်းရှိသူ-
မသန့်ရှင်းသော အသက်မွေးမှုရှိ၍ အခြံအရံ
နှင့် ပြည့်စုံသူ - တို့၏သား။ ဥက္ကပုတ္တာ
မဟိယာသာ။ သိက္ခိတာ ဝဋ္ဌဓမ္မနော။ သံဌာ။
၁။ ၁၁၇။ ထေရ်ဌာဝ။ (က) ဥက္ကပုတ္တာတိ
ဥက္ကဋ္ဌာနံ ပုတ္တာ မဟေသက္ကာ ခုဇေညက္ကာ။
သံဌာဝ။ ၂၄၆။ ဥက္ကဋ္ဌာနန္တိ ဥဋ္ဌာဓာနံ ပုတ္တာ။
ကေနာဟ “မဟေသက္ကာ ခုဇေညက္ကာ” တိ။
သံဌာဝ။ ၂။ ၂။ (ခ) ကသုဒ္ဓိဒိနာ ပရိဝါရ-
ယုတ္တာ မနဿ ဥက္ကဋ္ဌကာယ “ဥက္က” တိ
ဝုစ္ဆန္တိ။ အေသံ ပုတ္တာ ဥက္ကပုတ္တာ။ သေဋ္ဌာ။ ၂။
၅၂။

ဥက္ကပုတ္တရာဇပုတ္တိယ (ပ) [ဥက္ကပုတ္တ+ရာဇပုတ္တိယ]
ထင်ရှားကျော်စော၍ အထက်တန်းစားဖြစ်
သော မှူးကြီး မတ်ကြီးသားနှင့် မင်းသား။
ဥက္ကပုတ္တရာဇပုတ္တိယန (ဘေ။ ၂။ ၂၀၃) ၌
ဥက္ကဋ္ဌာနံ အဓိပတိပုတ္တနဉ္စေဝ ခုဇေညနဉ္စေ
ဘေ။ ၅။ ၁၅၂။

ဥက္ကပတိ (ကြိ) ဥက္ကပတိ-ကြည့်။

ဥက္ကမန (န) [ဥ+ကမ္+ယ] (၁) (က) တက်ခြင်း။
(ခ) ပေါ်ထွက်ခြင်း။ (ဂ) အန်တက်ခြင်း။
(၂) (ရှေးဘဝမှ) အထက်၌ - နောက်ဘဝ၌ -
ဖြစ်ခြင်း။ (၁) (က) ဝုဋ္ဌာနဋ္ဌေနာတိ ဥက္ကမန-
ဋ္ဌေန။ ပဋိသန္ဓေ။ ၂။ ၁၈၉။ (ခ) ဝေ ဝိပါကံ
စန္ဒိမသုရိယနက္ခတ္တာနံ ဥက္ကမနံ။ ဝိသေသ။
ဥက္ကမနန္တိ ဥဒယနံ။ ဝိဌာဝ။ ၉၀။ ယာဝ အဓု-
ဏဿ ဥက္ကမနာ တိဋ္ဌတိ။ ဝိဌာပ။ ၂၃၂။

ဝိသင်္ဂဟသဝဉ္စ။ ကခါ။ ၁၇၂။ သာရတ္ထ။ ၂။
 ၄၃၁။ ကခါ။ ၉။ ၃၃၁။ (-ဝိသင်္ဂဟ။ ၆။
 မေတ္တ။ ၁။ ၂။ ဝိမာန။ ၉။ ၃၀၇။ သိဒ္ဓိ။ သင်္ဂဟ။
 ၁၆၀။ ဒီ။ ၁။ ၁၅၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂။ ၀။ (ဂ)
 ဥက္ကမန (သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၄၇)။ ဘေသဇ္ဇဿ ဝမနံ
 ဝိရေစနံ။ တဿ ဝါ ဝသေန ဒေါသဓာတုနံ
 ဝမနံ ဝိရေစနံ။ သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၆၂။ (၂) ဘေဒတော
 ပန သမာယောဂေ ဥက္ကမနန္တိ။ အနုဒ္ဓိ။ ၂။ ၂၂။

ဥက္ကမနကဏ္ဍ (ပ) [ဥက္ကမန+ကဏ္ဍ] တက်ထု -
 ပေါ်ထွက်ထု - အခါ။ ဥက္ကမနကဏ္ဍေ ဓ
 အတ္တကနကဏ္ဍေ ဓ ပဿန္တိ။ ဝိဒ္ဓါ။ ၃၃၄။
 (-သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၇၁။ အပဋ္ဌာ။ ၂။ ၂၆၆။)

ဥက္ကမနနိမိတ္တ (န) [ဥက္ကမန+နိမိတ္တ] တက်ခြင်း -
 ပေါ်ထွက်လာခြင်း - ဟူသော အကြောင်း။
 ဥက္ကမနံ ပတိဥက္ကမနနိမိတ္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၁။ ၂၃၁။

ဥက္ကမနဝေလာ (ထိ) [ဥက္ကမန+ဝေလာ] ပေါ်
 ထွက်-ထွက်ပြု-လာရာအခါ။ တတောပုစ္ဆ-
 မဒိဝသေ ဝန္တဿ ဥက္ကမနဝေလာယ သမုဉ္ဇ-
 တော ဦးမိ ဥတ္တရိတော။ ဘေဒ။ ၄။ ၁၆၆။

ဥက္ကမိတဗ္ဗ (ဝိ) [ဥ+ဂမု+တဗ္ဗ] အဆင့်ဆင့် -
 သွားအပ်-သွားရ - သော။ သင်္ကပထန္တိ
 ခါဏုကေ ကောဇေတော တေဟိ ဥက္ကမိတဗ္ဗ
 ခါနုရော။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၂။ ၄၂။

ဥက္ကမိဿတိ (ကြိ) ဥက္ကမိတိ-ကြည့်။

ဥက္ကမေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥ+ဂမု+ဧက+တိ]
 ပေါ်ထွက်စေ၏။ ဟိမသန္တိ သူရိယံ ဥက္ကမေ-
 တိ။ သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၄၀၈။

ဥက္ကမ္မ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဂမု+တု] အထက်သို့တက်
 ၍။ မဟာပရိသဿ ပန ကဋိတော ပဋ္ဌာယ
 မံသပဋ္ဌလံ ယာဝဓန္ဒာ ဥက္ကမ္မ-ပတိဋ္ဌိတံ။ ဒီ။
 ၄။ ၂။ ၄၀။ မဋ္ဌာ။ ၂။ ၆၁။ ဥက္ကမ္မာတိ ဥက္ကန္တာ။
 ဒီ။ ၄။ ၂။ ၄၀။ မဋ္ဌာ။ ၂။ ၇၄။ (-ဒီ။ ၂။ ၂၇၇။
 မေတ္တ။ ၂။ ၅၁။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၂။ ၇၅။)

ဥက္ကယ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဂဟ+တု] သင်ယူ၍၊ မှတ်
 ယူ၍၊ မှတ်သား၍။ န တာနိ ဥက္ကယ ဝေယျ
 နာဂေါ (သုတ္တနိ။ ၄၁၁) တိ... နာဂေါ တာနိ
 ဝိဋ္ဌိဂတာနိ ဥက္ကယေတော န ဝေယျ။ သုတ္တနိ။
 ၄။ ၂။ ၂၆၁။

ဥက္ကယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဥ+ဂဟ+ယ+တေ] သင်
 ယူအပ်၏။ ဟတ္ထိသိက္ခာဒိကာ အနောကာ
 သိက္ခာ ကထိယန္တိ ဥက္ကယန္တိ ဝါ။ သုတ္တနိ။ ၄။
 ၂။ ၂၇၂။ မဟာနိဋ္ဌ။ ၃၇၂။

ဥက္ကယမာန (တိ) [ဥ+ဂဟ+ယ+မာန] သင်
 ယူ-မှတ်သား-အပ်သော။ န ဥက္ကယမာနာ
 သဝနဓာရဏပရိဝေယာတ္ထ။ ပပရိက္ခာဒိဝသန
 အနုက္ကယမာနာ။ သိဒ္ဓိ။ ၂။ ၁၉၁။

ဥက္ကရိ (ပ) [ယာဝိစ္စကနာမ်] ဥက္ကရိနုမညသော
 ဝါယကာ (နာရာ မြတ်စွာဘုရား၏ အလုပ်
 အကျွေး ဝါယကာ)။ ဥက္ကရိနော ဝသဘော
 ဓ အဟေသံ အဂ္ဂပဋ္ဌာကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၄၂။

ဥက္ကဝါဒိနိ (ထိ) [ဥက္က+ဝါ+ဏိ+ဇုနိ] ကြမ်း
 တမ်းသောစကားကို ဆိုလေ့ရှိသော။ သူ။
 ယော ဝေ န ဗျထတိ ပတော။ ပရိသံ ဥက္ကဝါဒိ-
 နိနိ။ ဝိဒ္ဓါ။ ၃၆၅။ ဥက္ကဝါဒိနိန္တိ ပရသဝစနေန
 သမန္နာဂတံ။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၄၁၇။

ဥက္ကသုတ္တ (န) [ဥက္က+သုတ္တ] (၁) ဥက္ကသုတ်။ အံ။
 ၂။ ၄၂။ ၌ လာရှိသော မနာပဒါယသုတ်ကို
 ဥက္ကသုတ်ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ တံပန သမ္ပ
 ပဉ္စကနိပါတေ ဥက္ကသုတ္တေ ဝိတ္ထာရတော
 အာဂမိဿတိ။ အံ။ ၄။ ၁။ ၃၀၄။ (၂) ဥက္က-
 သုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ သတ္တကနိပါတ
 ပါဠိ။ ၁-ဝဂ်။ ၇-သုတ်။ အံ။ ၂။ ၄၀၀။ (၃)
 ဥက္ကသုတ် (ပဌမ-ဥက္ကသုတ်နှင့် ဒုတိယ ဥက္က-
 သုတ်)။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ အဋ္ဌကနိပါတပါဠိ
 ၁-ပဏ္ဏာသက။ ၃-ဝဂ်။ ၁-သုတ်နှင့် ၂-သုတ်။
 အံ။ ၃။ ၄၇၂။ ၅၀။

ဥက္ကဋ္ဌ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + သေဋ္ဌိ] ဥက္ကဋ္ဌသေဋ္ဌိ သေဋ္ဌိ။ သေဋ္ဌိ ဣမေသံ ခိန္နမ္ပိ ဥက္ကဋ္ဌာ ဥက္ကဋ္ဌိတေဝ သမံ ဂတော။ အံ ဌာဝေဝာပု။ (-ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၀။ အပါဠာ၊ ၁။ ၁၁၀။)

ဥက္ကဋ္ဌန (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] (၁)ဥက္ကဋ္ဌနမည်သောမင်း။ (ဗာရာဏသီမင်း)။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌန မည်သောမင်း။ ဇမ္ဗူဒီပိကျွန်းရှိ (၁၁၁) ပါးသောမင်းတို့တွင် အငယ်ဆုံး ဖြစ်သောမင်း။ (၃) ဥက္ကဋ္ဌန မည်သော သူဌေးသား။ ၎င်းသူဌေးသားသည် နောင် အခါ၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ ဟေတိဘိက္ခု ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ (၄) ဗာရာဏသီယံ ဥက္ကဋ္ဌနရညော သန္တိကေ ကိဋ္ဌာပေတော ဝိဿနိဏ္ဍာမိ။ ဇောဋ္ဌာဝေဝေ။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌနသန္တ နာမ သဗ္ဗကနိဋ္ဌသ ရညော ဓမ္မဒိန္နာနာမ အဂ္ဂမဟေသီ ဂရုဒ္ဓာ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၉၀။ (၃) သန္တတမဟာမတ္တော ဥက္ကဋ္ဌနော သေဋ္ဌိပုတ္တော ဝိဘသောက- ဓါရကောတိ ဂိဟိလိဂေ ဌိတာဝ အရဟတ္တံ ပတ္တာ။ မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၃၆။ (-ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၄၀။)

ဥက္ကဋ္ဌနန္ဒ (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဥက္ကဋ္ဌနန္ဒနမည်သောသူ။ ဥက္ကဋ္ဌနန္ဒော ပဏ္ဍိက- နန္ဒော...ဣဒမ နဝ နန္ဒာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ သာ ရတ္ထ၊ ၁။ ၁၅၉။

ဥက္ကဋ္ဌနာဓ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌန + နာဓ] ဥက္ကဋ္ဌန မည်သောမင်း။ ဥက္ကဋ္ဌန (၁) အနက်ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌ (ပ) [ဥ + ဂဟ + အ] (၁) (က) သင်ယူခြင်း၊ နှုတ်ထက်ရအောင် ကျက်မှတ်လေ့လာခြင်း။ (ခ) ရှုမှတ်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ နိမိတ်- ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ်- ထင်ပေါ်လာအောင် ရှုမှတ်စီးမြန်းခြင်း။ (ဂ) (မေတ္တာကို) ဖြစ်စေခြင်း၊ သတ္တဝါတို့၌ အကျိုးစီးပွား လိုလားသောသဘောကို ဖြစ်စေခြင်း။ (၃) သင်ယူထားအပ်သောအရာ။ (က) သင်ယူထားအပ်သော-ကျမ်းဂန်- အာသာဏကား- ကမ္မ-

ဋ္ဌာန်း။ (ခ) (ပိဋကတော်၏) သင်ခိုး သင်စဉ်။ (ဂ) သင်ယူမှတ်သားထားအပ်သော-အယူဝါဒ-အားရိယဝါဒ။ (၃) ဥက္ကဋ္ဌာညာ၊ သင်ယူခြင်း၊ နှလုံးသွင်းခြင်း စသည်အားဖြင့် ဖြစ်သောပညာ။ (၁) (က) ဥက္ကဋ္ဌဟောနာမ ကမ္မဋ္ဌာနသ ဥက္ကဋ္ဌနံ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၁။ ဂန္ထသ ဥက္ကဋ္ဌနံ ဝါစုဂ္ဂတ-ကရဏံ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၀။ (-စိဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၉။ မာဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၄၆။ ဒီ၊ ၂။ ၁၆၅။ သီဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၄၄။ စိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၂၈၆။ ၃၃၃။ မာဋ္ဌိ၊ ၁။ ၆၁၁။ အံဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၀၂။ အနုဋ္ဌိ၊ ၂။ ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၆၅။ ၂၄၉။) (ခ) အသုဘနိမိတ္တသ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဒီ၊ ၂။ ၃၆၈။ သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၆။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၇။ ဣဘိဝုတ်၊ ၄။ ၄၀၊ ၃၃၈။ ကောသသ သ အသုဘေသ ပဋိက္ခာလကရသ ဥက္ကဋ္ဌနံ ယထာဝါတတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တံ ဥပ္ပဋ္ဌတိ၊ တထာ ပဋိပတ္တိ (တထာ မနသိကာရေ) အသုဘနိမိတ္တသ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဒီ၊ ၂။ ၃၆၆။ သံဋ္ဌိ၊ ၂။ ၄၄၁။ အံဋ္ဌိ၊ ၁။ ၈၃။ (ဂ) မေတ္တာနိမိတ္တသ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဒီ၊ ၂။ ၃၆၉။ သံဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၀၂။ အံဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၇။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၈။ သတ္တေသု မေတ္တာယနသ ဟိဘူပသဟရသ ဥပ္ပါဒနံ ပဝတ္တနံ မေတ္တာနိမိတ္တသ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဒီ၊ ၂။ ၃၁၇။ အံဋ္ဌိ၊ ၁။ ၈၄။ (-သံဋ္ဌိ၊ ၂။ ၄၄၂။) (၃) (က) ဣသ ဥက္ကဋ္ဌာနိဿာယ မာနော အတ္တိယေဝ။ ဓမ္မာဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၂။ တေန အတ္တနော ဥက္ကဋ္ဌာ ဌတော ပဝါရိတံ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၁။ အံဋ္ဌိ၊ ၂။ ၃၄၈။ ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥက္ကဋ္ဌာ ဥက္ကဋ္ဌာတာ ကေပဗ္ဗိ အဝိရဇ္ဈန္တေန။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၃၆။ ဥက္ကဋ္ဌာတော အာရိယဂ္ဂဟတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၁။ (ခ) ကတမာစရိယာနံ ဥက္ကဋ္ဌဟော (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၂။) တိ ကတမေသံ အာစရိယာနံ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၁၁။ (ဂ) ဝေ အမှာကံ အာစရိယာနံ ဥက္ကဋ္ဌဟော (ဝိ၊ ၂။ ၁၅၀) တိ ဧတ္ထ ဂါရ-

ယော အာစရိယဂ္ဂဟော န ဂဗဟတဗ္ဗာ။
ဝိဇ္ဇာပု။၁၂၉။ ဂါရယာစရိယဝါဒေါ န
ဂဟေတဗ္ဗာ။ သာရတ္ထပု။၈၀။ (၃) ပဉ္စ-
ဝိမ္ဗေပိ သာ ပညာ ဥက္ကဋ္ဌဟော။ မူလဒီ။၁။၁၇၃။

ဥက္ကဋ္ဌကုသလတာ(ထိ)[ဥက္ကဋ္ဌ+ကုသလတာ]စိတ်
ဖြင့် မှတ်ယူခြင်း-ရွတ်ခြင်း-၌ ကျမ်းကျင်
သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်။ နိမိတ္တကုသလတာ
နာမ ကသိန္နနိမိတ္တသမ္ဘ ဥက္ကဋ္ဌကုသလတာ။
ဝိဇ္ဇာပု။၂။၃၇၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၄၀၁။ (-ဒီ၊ဋီ၊၂။
၃၃၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၀။)

ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လ (န)[ဥက္ကဋ္ဌ+ကောသလ္လ](က)
စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူခြင်း-ရွတ်ခြင်း-၌ ကျမ်း
ကျင်သူ၏ဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်။(ခ)(ကမ္မဋ္ဌာန်း
ပါဠိကို) နှုတ်တက်ရအောင် သင်ယူလေ့ကျင့်
ခြင်း၌ - ကျမ်းကျင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်း-
ကျမ်းကျင်စေနိုင်သော-အစီအစဉ်(နှုတ်ဖြင့်
၎င်းစိတ်ဖြင့်၎င်း ရွတ်ဖတ်ခြင်းဆံပင် စသော
ကောဋ္ဌာသက္ခိ၏ အစောင့်အဆင်းကိုမှတ်သား
ခြင်းစသော ခုနစ်ပါးသောအစီအစဉ်)။(ဂ)
နှုတ်တက်ရအောင် သင်ယူလေ့ကျင့်မှု၌ ကျမ်း
ကျင်စေနိုင်သော အစီအစဉ်ကြောင့် ဖြစ်
သောဉာဏ်။ ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လဉာဏ်။ (က)
အသုဘနိမိတ္တသားပိ ဟိ ယဿ ကဿစိ ဓမ္မာ-
နုပုတ္တိနိမိတ္တသမ္ဘ ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လ နိမိတ္တကု-
သလတာ ဝေ။ ဝိဇ္ဇာပု။၂။၃၃၃။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၆၀။
(ခ)(ဂ)သတ္တဓာ ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လ အာ-
စိက္ခိတဗ္ဗံ။ အဘိဋ္ဌာ။၂။၂၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၂၃၃။
ယေန ဝိဇ္ဇိနာ ဥက္ကဋ္ဌဟော (ဥက္ကဋ္ဌဟော)။
ကုသလော ဟောတိ။ သော သတ္တဝိဓော ဝိဇ္ဇိ
ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လန္တိ ဝုစ္ဆာတိ တံနိဗ္ဗတ္တံ ဝါဉာဏံ။
မူလဒီ။၂။၁၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၉၉။၄၃၉။ကမ္မ-
ဋ္ဌာနသ ဝါရဂုတကရကာဒိနာ ဥက္ကဋ္ဌနံ ဥက္က-
ဋ္ဌဟော။ ကောဋ္ဌာသပါဠိယာ ဟိ ဝါရဂုတက-
ရဗံ၊ မနသိ ကိရိယာယ ကေသာဒိနံ ဝဏ္ဏာဒိ-
ဓောဥပဓာရ နဿ စပရုဏဘာဝါဒါဒိနံ ဣ

ဥက္ကဋ္ဌဟော။ယေန ပန နယေန ယောဂါဝစဓဏ
တတ္ထ ကုသလော ဟောတိ။ သော ဝိဇ္ဇိတိ
ဝုသတ္တာ။ အနုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၄။(-အဘိဋ္ဌာ။၂။၂၁၄။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌာ။၃။၁။ မ၊ဋီ၊၁။၃၄၄။၃၅၅။ သံ၊ဋီ၊၂။
၄၅၅-၉။ အနုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၆။ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၁၃၀။)

ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လပဋိပတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကော-
သလ္လ+ပဋိပတ္တိ] (ကမ္မဋ္ဌာန်းပါဠိကို) နှုတ်
တက်ရအောင် သင်ယူ လေ့ကျက်မှု၌ ကျမ်း
ကျင် စေနိုင်သော အစီအစဉ်နှင့် ပပ်သော-
အကျင့်-ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ပုံ။ ဝေဠုတိအာဒိ
ယထာဝုတ္တာယ ဥက္ကဋ္ဌကောသလ္လပဋိပတ္တိယာ
နိဂမနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၀၉။

ဥက္ကဋ္ဌဂန္ထသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဂန္ထ+သမ္ပတ္တိ]
သင်ယူသားအပ်သောကျမ်းဂန်၏ပြည့်စုံခြင်း။
စာပေကျမ်းဂန်တတ်မြောက်ခြင်း။ အတ္တနော
ဥက္ကဋ္ဌဂန္ထသမ္ပတ္တိယာ မာဂက္ခိတ္ထံ။ အံ၊ဋီ၊၂။
၁၆၆။

ဥက္ကဋ္ဌဇာနန (န)[ဥက္ကဋ္ဌ+ဇာနန] ဥက္ကဋ္ဌပညာ
ကို-သင်ယူမှတ်သား၍ သဘောပေါက် သိမြင်
သော ပညာကို-ဤသို့ဤပုံ သဘောပေါက်
သိမြင်သည်ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင် သိမြင်ခြင်း။
ယထာဝတ္ထံ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌံ၊ ဝေမေဝ ပဝတ္ထော
ဥက္ကဋ္ဌဟောတိ ဇာနနံ ဥက္ကဋ္ဌဇာနနံ။ ဝိဇ္ဇာပု။
၁၇၉။ မူလဒီ၊၁။၁၇၃။

ဥက္ကဋ္ဌဇာနနပညာ(ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌဇာနနာ+ပညာ]
သင်ယူထားခြင်းဖြင့် သိသောပညာ။အာယ-
တနတို့ကို ကျမ်းဂန်ပါဠိအားဖြင့်၎င်း၊ အနက်
အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်၎င်း သင်ယူခြင်း၏ အနှစ်
ဖြင့် ယင်းတို့၏သဘောလက္ခဏာစသည် ခဲ့ဝေ
ပုံကိုသိသောပညာ။အာယတနာနံ ဂန္ထတော
စ အတ္တတော စ ဥက္ကဋ္ဌဇာနနသေန တေသံ
ဓာတုလက္ခဏာဒိဝိဘာဂဿ ဇာနနပညာ
ဥက္ကဋ္ဌဇာနနပညာ။ ဝိဇ္ဇာပု။၁၇၅။

ဥက္ကဋ္ဌဏ (န) [ဥ+ဂ+ယု] (က) ယူခြင်းဖြစ်
စေခြင်း။ (ခ) ကောက်ယူခြင်း။ သံယူခြင်း။

(ဂ) သင်ယူခြင်း၊ မှတ်သားခြင်း။ (က) မေတ္တာယ ဥက္ကဋ္ဌာန ဝေဒိတဗျာ။ အံ၊ ခို၊ ဝ။ ၈၄။ မူလဒို့၊ ၂။ ၁၅၉။ (ခ) ကာယေန မဇ္ဈိမာယ ဥက္ကဋ္ဌာန။ သံ၊ ခို၊ ၂။ ၅၄၈။ (ဂ) ဥက္ကဋ္ဌာန ပါဠိယာ ဥက္ကဋ္ဌာန။ ခို၊ ခို၊ ၂။ ၈၄။ (- ခို၊ ခို၊ ၂။ ၈၃။ သံ၊ ခို၊ ၂။ ၈၇။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂၇၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၅။ ခို၊ ခို၊ ၂။ ၁၄၁။ မ၊ ခို၊ ၂။ ၂၅၇။ အံ၊ ခို၊ ၂။ ၁၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ခို၊ ၁။ ၄၄၄။)

ဥက္ကဋ္ဌာန (တိ) [ဥက္က+ဟဒယ] ပြင်းဆန်-အက်သန်-သော စိတ်နှလုံးရှိသော၊ သူ။ ဓမ္မဇ်ဥက္ကဋ္ဌာန။ အမတာသိတ္တသန္နိသံ။ အပါ၊ ၂။ ၁၁၄။ ထေရ၊ ၅။ ၁၄၅။

ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တ (န) [ဥက္ကဋ္ဌာန+နိမိတ္တ] ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ်၊ မျက်စိဖြင့်မြင်ရသကဲ့သို့ဖြစ်အောင် စိတ်ဖြင့်-မှတ်ယူအပ်သော-မှတ်ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏-ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံနိမိတ် (ပြေကသိုက်ဝန်း စသည်တို့ကို ချေးဦးစွာ မျက်စိဖြင့် ထပ်တလဲလဲ ကြည့်ရှုစီးမြန်းပြီးသောအခါ မျက်စိဖြင့် မကြည့်ရှုသော်လည်း ကြည့်ရှုသကဲ့သို့ စိတ်၌ စွဲမြဲ ထင်မြင်လာသော ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ)။ သော စ ကသိကမဏ္ဍလေ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တေန ဝိနာ နတ္ထိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၈။ အနု၊ ၁။ ၁။ ၁၁၀။ စက္ခုနာ ပထမန္တသေဝ မနောဒွါရသ အာပါထမာဂတံ၊ တဒါ တမေဝါရမ္မဏံ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တံ နာမ။ သင်္ဂဟ၊ ၆။ ၁။ တဒေဝ စက္ခုနာ ဝိဋ္ဌ ဝိယ မနသာ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တံ နိမိတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌာနသ ဝါ နိမိတ္တန္တိ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တံ ဝိသာဝိနိ၊ ၂။ ၅၈။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၁၈။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၁၈။ မ၊ ခို၊ ၁။ ၇၇၊ ၁၅၅။ သံ၊ ခို၊ ၂။ ၄၄၁။ အံ၊ ခို၊ ၁။ ၈၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ခို၊ ၁။ ၂၀၄၊ ၁၃၅။)

ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တ+ဥပ္ပတ္တိ] ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ်၏ဖြစ်ခြင်း၊ ကသိကမဏ္ဍလေ ပဋိပတ္တိ ယာဝဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ္တုပ္ပတ္တိ ကသိကမဇ္ဈိမဗ္ဗံ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ၄။

ဥက္ကဋ္ဌာန (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပညာ] (အာယတနတို့ကို) သင်ယူတတ်သော ပညာ။ တထာဥက္ကဋ္ဌာနိ မနသိကဗေဒန္တိ - ဇာနန္တိ စ ပညာဥက္ကဋ္ဌာနိကာ ဝုတ္တာ။ ခို၊ ခို၊ ၂။ ၁၇၉။

ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာကုသလ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပရိပုစ္ဆာ+ကုသလ] သင်ယူ လေ့ကျက်အပ်သော ပါဠိအဖန်ဖန် မေးမြန်း အပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်သော၊ သူ။ ဗဟုသုတာ ဟိ ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာကုသလာ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၄။)

ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာဉာဏ (န) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပရိပုစ္ဆာ+ဉာဏ] နှုတ်တက် သင်အံ လေ့ကျက်ခြင်း၊ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို မေးမြန်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသိဉာဏ်ပညာ။ ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာဉာဏာနိမိ သဝနဉာဏေဝ အဝဇ္ဇေဝ ဂစ္ဆန္တိ။ မူလဒို့၊ ၂။ ၇၂။ (-အနု၊ ၁။ ၂။ ၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာပညာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပရိပုစ္ဆာ+ပညာ] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ ပညာစက္ခုတိ ဧတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌာနိပုစ္ဆာပညာပိ ဝုဇ္ဇတိ။ အံ၊ ခို၊ ၂။ ၁၄၁။ (-အံ၊ ခို၊ ၁။ ၁၁၇၊ ၂။ ၆၁။)

ဥက္ကဋ္ဌာနသိကာရဗေဒနနကပညာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မနသိကာရ+ဗေဒနနကပညာ] သင်ယူပုံ နှလုံးသွင်းပုံကိုသိသောပညာ။ တာသံယေဝ ဥက္ကဋ္ဌာနသိကာရဗေဒနနကပညာ မနသိကာရကုသလတာ နာမ။ အတိ၊ ၄။ ၁။ ၄၂၄။

ဥက္ကဋ္ဌာနသိကာရဗေဒနနပညာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မနသိကာရ+ဗေဒနနပညာ] အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ။ ဒွါဒသန္တိ အာယတနာနံ ဥက္ကဋ္ဌာနသိကာရဗေဒနနပညာ။ ခို၊ ခို၊ ၂။ ၁၇၈။ (-မူလဒို့၊ ၁။ ၁၇၃။)

ဥက္ကဋ္ဌာနသိကာရဗေဒနနာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မနသိကာရ+ဗေဒနနာ] သင်ယူပုံ နှလုံးသွင်းပုံကိုသိသော ပညာ။ ဒွါဒသန္တိ အာယတနာနံ

ဥက္ကဋ္ဌမာနသိကာရပဉ္စနနာ ပညာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၆၂။

ဥက္ကဋ္ဌမာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+မာန] ဥက္ကဋ္ဌမာနမည်
သော ပရိသိုဇ်၊ အနည်းငယ်စီ အနည်းငယ်စီ
သော အကတ်ပညာကို သင်ယူမှတ်သားထား
နိုင်သောကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌမာနဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်
သော မာနမည်သော (သို့မဟုတ် သုန္ဒမည်
သော) ပရိသိုဇ်။ တေန ခေါ်ပန သမယေန ဥက္က-
ဋ္ဌမာနော ပရိဗ္ဗာဇကော... ပဋိဝေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၁။၈၀။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၂။ ဥက္ကဋ္ဌမာနာတိ ကိဉ္စ
ကိဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌမာနံ သမတ္တဘာဟ ဥက္ကဋ္ဌမာ-
နော၊ သုမနပရိဗ္ဗာဇကောသေဝေတံ နာမံ။
ဝိမတိ၊၁။၃၉။ ဥက္ကဋ္ဌမာနာတိအာဒိသု မာ-
နောတိ တဿ ပရိဗ္ဗာဇကောသ ပကတိ နာမံ။
သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၆။ ဥက္ကဋ္ဌမာန-သည်းကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌသန္တိ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+သန္တိ] မနသိကာရနှင့်
ဥပဋ္ဌာနကို ဆက်စပ်အပ်ဆိုခြင်းသော သင်ယူ
အပ်သော ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း။ အသံ
ဧတ္ထကော ဥက္ကဋ္ဌသန္တိ နာမံအဘိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၃။
ဥက္ကဋ္ဌဟောဝ ဥက္ကဋ္ဌသန္တိ၊ ဝတ္ထုဒိမုခေန ဟိ ဥပ-
ဋ္ဌာနံ ဧတ္ထ သန္တိယတိ သမ္ပုဏ္ဏတိတိ သန္တိတိ
ဝုစ္စတိ။ မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၅၄။ ဥက္ကဋ္ဌဟောဝ သန္တိ ဥက္က-
ဋ္ဌသန္တိ။ အနုဒ္ဓါ၊ ၂။ ၁၅၆။

ဥက္ကဋ္ဌာဒိပဋိဝေဓ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+က+ကဒိ+ပဋိဝေဓ]
နှုတ်တက် သင်အံ့လကျက်ခြင်း စသည်
ကြောင့် ချီးထွင်းသိမြင်-ခြင်း-သော ဉာဏ်။
နန ဥက္ကဋ္ဌာဒိပဋိဝေဓော စ ပဋိဝေဓောဝ။
သိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၄၀၀။ မူလဒ္ဓါ၊ ၂။ ၇၂။

ဥက္ကဋ္ဌာပန (က) (န) [ဥ+ဂဟ+ဏာပေ+တ]
ခံယူစေခြင်း။ အညေပိ ဥက္ကဋ္ဌာပန ဥပနိက္ခိ-
တ္တသာဒိယနေ စ ပဋိဂ္ဂဟာဏတ္ထော လဗ္ဘတိ။
သိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄၈။ ဝိမာယ ပဋိဂ္ဂဟာဏံ ဥက္ကဋ္ဌာ-
ပနံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၂၄။ သိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၄၉။
မ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၃။ ဥက္ကဋ္ဌာပနံ သိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၅၄၈။
သိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၄။

ဥက္ကဋ္ဌာပိတ (ထိ) [ဥ+ဂဟ+ဏာပေ+တ]
သင်ယူစေ အပ်သော၊ သင်ပြပေးအပ်သော။
မာသ သော သာဓုကံ ဥက္ကဋ္ဌာပိတော။ မ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၁၉၁။

ဥက္ကဋ္ဌာပေတိ (ကောကြိ) [ဥ+ဂဟ+ဏာပေ+
တိ] ခံယူစေ၏။ နေဝ တံ ဥက္ကဋ္ဌာပေတိ။ န
ဥက္ကဋ္ဌာပေတိ။ သိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၇၄။ ဥက္ကဋ္ဌာပေ-
တိ လည်းကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌာပေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂ.က+ဏာပေ+
တုံ] သင်ယူစေ-သင်ပေး-ခြင်းငှါ။ ကော
အမှာဒိသ ဥက္ကဋ္ဌာပေတုံ အမတ္ထော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၂။ ၇၆။

ဥက္ကဋ္ဌာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂဟ+ဏာပေ+
တွာ] သင်ယူစေ-သင်ပေး-၍။ အတ္ထ-
ကမာ ဒေဝတာ ပဉ္စေ ဥက္ကဋ္ဌာပေတွာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၃၉၇။

ဥက္ကဋ္ဌာ (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌာသိ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌာ (တိ) [ဥ+ဂဟ+တ] (၁) သင်ယူ
အပ်သော၊ သဒ္ဓါ၊ အနက်အားဖြင့် နောက်
နောက် ကာသန္တိ မှတ်ယူအပ်သော၊ သင်ယူ
ခြင်း၊ မေးမြန်းခြင်းအားဖြင့် စိတ်ဖြင့်မှတ်
သားသားအပ်သော။ (၂) (က) လုံမှား
စွာ-ယူငင်-သုံးသပ်-အပ်သော၊ စွဲကပ်
ပူးဝင်အပ်သော၊ အာရုံ။ (ခ) တဏှာ ဒိဋ္ဌိ
တို့ဖြင့်-ယူငင်အပ်-လုံမှားစွာသုံးသပ်အပ်
သော။ (၃) စိတ်ဖြင့် စွဲမြဲစွာ မှတ်ယူအပ်
သော၊ ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ် ထင်ပေါ်လာစေအပ်
သော (မေတ္တာ)။ (၄) သင်ယူသော၊ သူ။
(၅) သင်ယူရာဖြစ်သော။ (၆) မကောင်း
သဖြင့် ကိုင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်၊ အကပ်
မခံကံ ရဟန်းကိုယ်တိုင်ကိုင်ယူခြင်း၊ အကပ်
ဖျက်စေခြင်း။ (၇) ခံယူ-ကိုင်ယူ-အပ်
သော။ (၁) ကခံစေ့ခံ ကတော ဥက္ကဋ္ဌာတံ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၉၉။ နဝကံ သတ္တုသဿနံ ပါဠိ-

အနုသန္တိပုဗ္ဗာပရဝဿန ဥက္ကဋ္ဌဟိတံ ဟောတိ။
 မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၆။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတန္တိ
 ဗျဉ္ဇနသော စ အတ္တသော စ ဥဋ္ဌံ ဂဟိတံ။
 ပရိယာပုဏနဝသေန စော ပရိပုဏ္ဏာဝသေန စ
 ဟာသေန ဂဟိတန္တိ အတ္တော။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၈၈။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀၊ ၂၃၉။ ဝိ၊ ၄။
 ၃၅၅၊ ၃၉၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇၊ ၂၃၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၃၃၀။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၉၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၄။ အံ၊ ၄။
 ၂။ ၁၈၁၊ ၁၈၅၊ ၂၆၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၁၆၃၊ ၁၆၄။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၈၂။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁၊ ၁၅၉။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇။ မဋ္ဌ၊ ၃။
 ၃၂၁။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၄၊ ၁၆၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၇။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁၊ ၁၄၄။) (၂) (က) တထံစ
 နတ္ထိ ပရပုဏ္ဏဟိတံ။ သုတ္တနိ၊ ၄၀၃။ မဟာနိ၊
 ၇၆။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၅၂၊ ၂၄၄။ မဟာနိ၊ ၄။
 ၂၀၅။) (ခ) ဥက္ကဋ္ဌဟိတံ နိရတ္တံ ဝါ၊ မာတေ
 ဝိဇ္ဇိတ္တ ကိဉ္ဇနံ။ စူဠနိ၊ ၁၄၅။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတန္တိ
 တကောဝဿန ဝိဇ္ဇိဝသေန ဂဟိတံ ပဿမိဋ္ဌ
 အဘိနိဝိဋ္ဌံ အဓ္မေသိတံ အနိပုတ္တံ။ ၎င်း။
 (-စူဠနိ၊ ၄၁၁။) (၃) ဥက္ကဋ္ဌဟိတယ
 အာသေဝနာဘာဝနာ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၂။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ (၄) ဥက္ကဋ္ဌဟိတတ္ထေရ-ကြည့်။
 (၅) ဥက္ကဋ္ဌဟိတကာလ-ကြည့်။ (၆) ဥက္က-
 ဋ္ဌဟိတပစ္စယ-ကြည့်။ အောက်ပုဒ်လည်း
 ကြည့်။ (၇) ဥက္ကဋ္ဌဟိတမူလ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဟိတက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌဟိတ+က] (၁)
 မကောင်းသဖြင့် ကိုင်ယူအပ်သော အကပ်
 မခံဘဲ မိမိ(ရဟန်း) ကိုယ်တိုင်ကိုင်ယူ-အပ်
 သော - သဖြင့် အကပ်ပျက်စေအပ်သော
 (စားဆောက်ဘွယ်)။ (၂) သင်ယူငှားသော၊
 သူ။ (၁) ဥက္ကဋ္ဌဟိတကံ ကတော နိက္ခိတ္တံ
 အဓ္မေပရိတုံ န ဝဋ္ဋတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၈၉။
 ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကံ ကတော နိက္ခိ-
 တန္တိ အပ္ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတံ သယမေဝ ဂဟေတော
 နိက္ခိတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၃၀။ ကိံ ဟောတိတိ
 အာဟာ "ဥက္ကဋ္ဌဟိတကံ နာမ ဟောတိ" (ကခါ။

၂၃၀)တိ။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကံ နာမ ဟောတိတိ
 အတ္တော။ ကခါ၊ ၄။ ၃၃၄။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၂၃၀-၂၄။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၈။
 ဝဋ္ဋိ၊ ၂၆၈-၃၂၁။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၁။ ဝိမတိ၊
 ၁။ ၃၅၀။ ကခါ၊ ၄။ ၉၀၊ ၃၂။) (၂) သုတ္တံ
 သုတ္တာနုလောမဉ္ဇ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကာနံယေဝ
 အာရရိယာနံ ဥက္ကဋ္ဌဟော ပမာ.ကံ။ ဝဋ္ဋိ၊ ၈၉။

ဥက္ကဋ္ဌဟိတကဏမဂ္ဂ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌဟိတ+ကဏမဂ္ဂ]
 သင်ယူထားအပ်ပြီးသော စကား - လမ်း
 ကြောင်း-အစဉ်။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကဏမဂ္ဂဟော
 ယတ္ထ ကတ္တိန္ဒိ ဤ သကမ္ပိ အနုက္ကမိတော ဥက္က-
 ဋ္ဌဟိတနိယာမေနောတိ အတ္တော။ မဋ္ဌ၊ ၂။
 ၂၅၅။

ဥက္ကဋ္ဌဟိတကပစ္စယ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌဟိတ+က+ပစ္စယ]
 မကောင်းသဖြင့် - အကပ်မခံဘဲရဟန်းကိုယ်
 တိုင် - ကိုင်ယူအပ်သည်အဖြစ်ဟူသော အ
 ကြောင်း၊ အကပ်မခံဘဲကိုင်ယူခြင်း-အကပ်
 ပျက်စေခြင်း-ဟူသောအကြောင်း။ န ဥက္က-
 ဋ္ဌဟိတကပစ္စယာ ဝဋ္ဋံ ဖုသတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၁။

ဥက္ကဋ္ဌဟိတကပဋိဂ္ဂဟိတ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌဟိတ+က+ပဋိဂ္ဂ-
 ဟိတ] အကပ်ပျက်စေအပ်ပြီးလျက် အကပ်
 ခံအပ်သော(စားဘွယ်)။ တံ ဝိဝသံ ဟတ္ထေန
 ဂဟေတော ဒုတိယ ဝိဝသေ ပဋိဂ္ဂဟေတော
 ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကပဋိဂ္ဂဟိတံ ဟောတိ။
 သာရတ္ထ၊ ၃။ ၇၁။

ဥက္ကဋ္ဌဟိတကဗျဉာဏ် (န) [ဥက္ကဋ္ဌဟိတ+ကဗျဉာဏ်]
 (၁) သင်ယူအပ်သောကဗျဉာဏ်။ (တိ)
 (၂) သင်ယူအပ်ပြီးသောကဗျဉာဏ်နိဗ္ဗာန်ပဝါ
 ကဗျဉာဏ်ကို သင်ယူပြီးသောသူ။ (၁)
 ယထာ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကဗျဉာဏ် ဖာတိ ဂမိဿတိ။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ (တိ) (၂) ကော သိက္ခံ ပက
 တိယာ ဥက္ကဋ္ဌဟိတကဗျဉာဏေန ဟောတိ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ (-အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၃။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁၃၈။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (န) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဝိဇာန] သင်ယူအပ်ပြီးသော ဂမ္ဘာတော် အစီအစဉ်။ ထေရ် အာရုံယသန္တက ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန အစီအစဉ်။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၂၀။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ကလ] သင်ယူ ပြီးစေအခါ။ ဂမ္ဘာတော် ပန မုဒ္ဒါဂမ္ဘာန မတ္တံ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာနတော ပဋ္ဌာယ သမ္ပန္တံ ယော အနုဘဝန္တိ။ မဂ္ဂ၊ ၃၁၅။ (-အဘိ၊ ၅၊ ၂၊ ၂၄၄။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဂန္ထ] သင်ယူ အပ်ပြီးသော ကျမ်းဂန်။ အာရုံယမုဒ္ဒတော ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန သဗ္ဗာယန္တိ။ အံ၊ ၁၊ ၇၄။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဂမ္ဘာ] သင်ယူအပ်ပြီးသော လူ့ကျင့်ဝတ်ရှိသော သူ။ မာတာပိတုနံ သန္တိကေ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန ဂမ္ဘာဝတ္ထုသေဝ ပုဂ္ဂလဿ ယထာသကံ ဟတ္ထာစရိယာစိနံ သိပ္ပင်္ဂါဟာပနံ။ အံ၊ ၁၊ ၂၉၇။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ထေရ်] ကျမ်းဂန်ကိုသင်ယူသောထေရ်။ သဒ္ဓိ၊ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာနပန အတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ ၂၊ ၂၆။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဓမ္မ] သင်ယူထား အပ်ပြီးသော-တရား- ဗုဒ္ဓဗျူဟာကျမ်းဂန်။ သဒ္ဓိ၊ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာနပန သဗ္ဗာယိတုံ ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဓမ္မ ကထိက] သင်ယူထားသောဓမ္မကထိက။ ကေ နိကာယမ္ပိ သာဓုကံ ဝိနိစ္ဆိနိတော ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန ကထိကောပိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+နိယာမ] သင်ယူထားအပ်သော- အစဉ်အလာ - နည်းလမ်း၊ သင်ရိုး၊ သင်စဉ်။ အတ္ထနာ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန

နိယာမေန ပရေ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၆၇။ (-မဂ္ဂ၊ ၂၊ ၂၅။ သံ၊ ၁၊ ၁၂၅။ သံ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၅၀။ အံ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပစ္စယ] မကောင်း သဖြင့် ကိုင်သွားအပ် - အကပ်ပျက်စေ အပ် - သည် အပြစ်ဟူသော အကြောင်း။ အကပ်ပျက်စေခြင်းဟူသော အကြောင်း။ နော ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန န သန္တိပစ္စယာ ဝဋ္ဋံ ဗုသန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၂။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ ၁၂၀။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပဋိပါဒ်] သင်ယူထားအပ်ပြီးသော အစဉ်။ အနုပဋိပါဒ် နော အာရုံယဿ သန္တိကေ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန ပဋိပါဒ်နော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၄၃၄။

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပါဠိ] သင်ယူ ထားအပ်ပြီးသော ပါဠိ။ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန သဒ္ဓိ သု ဟိ အတ္ထံ ပနိပစ္စန္နဿ ပဋိသမ္ပိဒါ ဝိသင်္ဂါ ဟောန္တိ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၆။ (-သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၈။ အံ၊ ၁၊ ၁၄၁။ အံ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၇၀။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (န) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ဗုဒ္ဓဝေဒန] သင်ယူထားအပ်ပြီးသော မြတ်စွာဘုရား ကောင်းတော်မူသော ဗုဒ္ဓဝေဒနာ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန... အာဝဇ္ဇန္တိ ဝိတ္တံ ပသိဝတိ။ အံ၊ ၁၊ ၁၂၅။ (-အံ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၃၇။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (ဘိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မန္တ] သင်ယူထား အပ်သော မန္တရှိသောသူ။ ကောစရိယကုလေ ဝါ ကေဇာတိမန္တံ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန မန္တဗန္တိ။ မာ၊ ၃၊ ၄၆။ (-အံ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၆။ သံ၊ ၁၊ ၁၂၅။)

ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မာယာ] သင် ယူထားအပ်ပြီးသော - မာယာ - လှည့်လည် လှည့်လည်နိုင်ကြောင်း အဘိဓမ္မာ - ရှိ သောသူ။ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန မိဂေါ အရံ မဟာမာသုဘာဘိပုဗ္ဗံ အာဂစ္ဆန္တိ ဥက္ကဋ္ဌာနဝိဇာန။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၂၀။

ဥက္ကဋ္ဌမူလ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+မူလ] သံသ-အာပု
ခံသ-အပ်သော အဘိုးသော ယေန ဥက္ကဋ္ဌ
မူလန ပဏ္ဏာ ကိစ္စာ၊ ဝိသိသောနုဒိ။

ဥက္ကဋ္ဌဝတ္ထု (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဝတ္ထု] သင်ယူသော
အပ်ပြီးသော သူ့ဝတ်နိသော သူ့ဥက္ကဋ္ဌ
ဝတ္ထုသိ ယော အရဋ္ဌကဝံ ဝါ ဩဋ္ဌ
ကဝံ ဝါ န ဇာနိသိ။ ဝိသိသော
(-သိသောဥက္ကဋ္ဌ၊ ဓမ္မဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၂။)

ဥက္ကဋ္ဌသိပ္ပ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+သိပ္ပ] သင်ယူကပ်
ပြီးသော အကပ်နိသော သူ့ ဓမ္မဋ္ဌာသ-
ဝတ္ထုနိ အာစရိယကုလ ဥက္ကဋ္ဌသိပ္ပ၊
မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇။ အံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။ (-မဋ္ဌ၊ ၂၊
၁၀။ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ ဓမ္မ
ဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၇။ ဝိသိသော ၁၂။ ဝိသိသော ၁၁။
မဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇။ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၂၊
၁၀။ အနုဋ္ဌ၊ ၁၊ ၆။)

ဥက္ကဋ္ဌတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဏ+တုံ] သင် ဖွဲ့ခြင်း
ငှါ။ ဥက္ကဋ္ဌ(မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇) နှိ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။
ဥ၊ ၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ကဏ+တဗ္ဗ] (က)
သင်ယူ-အပ်-သင့်-ထိုက်သော၊ (ခ) စိတ်
ဖြင့် မှတ်ယူကပ်- နှလုံးသွင်းအပ်- သော။
(က) အရကတ္တံ ပဏ္ဏာသ ဗုဒ္ဓပုဂ္ဂလ သန္တိဧက
ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ၊ ဝိသိသော ၂၊ ၂၁။ (-ဝိသိသော ၂၊ ၁၀။
ဝိသိသော ၂၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၂၊ ၁၁။
ဥ၊ ၁၂။ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၇။ အံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊
၁၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၁၀။
ကဝိ၊ ၁၊ ၁၁။ သံဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊
၂၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။
၁၂၊ ၁၁။ (ခ) ကဏကဗ္ဗာနိတိ
ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ၊ ဥ၊ ၁၁။ ကဏကဗ္ဗာနိတိ
အတ္ထာ၊ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗမန္တ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ+မန္တ] သင်
ယူ-သင့်-ရမည်ဖြစ်-သော မန္တန်။ အဘိုး

ဝိသိသော အဘိုးသော ဝသန္တန် ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ
မန္တန်၊ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌကု (တိ) [ဥ+ကဏ+တု] သင်ယူသော
သူ့ဥက္ကဋ္ဌကု (ဝိသိသော ၂၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။) တိ
သူ့ဥက္ကဋ္ဌ ကဏကု ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗ၊ အံဋ္ဌ၊ ၁၊
၁၁။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၁၀။

ဥက္ကဋ္ဌကုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဏ+ကုံ] (က) သင်
ယူခြင်းငှါ၊ (ခ) စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူခြင်း - နှလုံး
သွင်းခြင်း - ငှါ၊ (က) တံကနိပါတတော
ပဒ္ဒယ ဟေဋ္ဌာ ဥက္ကဋ္ဌကု ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။
၂၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။ (-ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။ ဝိ
သိသော ၁၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။
သံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။
ဥက္ကဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။ သံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။
၁၊ ၁၁။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ ဝိသိသော ၁၊ ၁၁။ (ခ)
သိသော အကသင်္ဂါတုံ ဥက္ကဋ္ဌကု၊ ဝိသိသော
၁၊ ၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌကုကမတ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌကု+ကမ-
တ] သင်ယူခြင်းငှါ အဖို့သင်္ဂါ အပြစ်။
အဋ္ဌကုကမတ၊ ကာတိ န ဥက္ကဋ္ဌကုကမ-
တ၊ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌကု (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ကဏ+တု] (က)
သင်ယူခြင်း (ခ) နှလုံးသွင်းသော (ဂ) ပါဠိ
အနက်အားဖြင့် ကြားနာဆောင်ထား မေး
မြန်းခြင်း စဉ်းစားခြင်း စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြင့်
နောက်နောင်ကာလ၌ မှတ်ယူခြင်း။ (ဆ)
အနက်အားဖြင့် မှတ်သားကာ မမေ့မိ
မပြန် မှတ်နားစွာသင်ခြင်း။ (ဇ) ကောင်းစွာ-
နာသင်-မှတ်သားခြင်း။ (ဇ) ကောက်ယူခြင်း
ခံယူခြင်း။ (ဆ) အကပ်အသတ် ကိုယ်တိုင်ယူခြင်း။
(ဇ) စိတ်ဖြင့် စဉ်းစားမှတ်ယူခြင်း ဥက္ကဋ္ဌကု
ထင်လောက်အောင် နှလုံးသွင်းခြင်း။ (က)
သင်ယူခြင်း တာနိ ပဗ္ဗာနာနိ သာဓကဥက္က-
ဋ္ဌကု သုက္က ဩသရတဗ္ဗာနိ၊ ဝိသိသော
၁၊ ၁၁။ အံဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၁။ ဝိသိသော ဥက္ကဋ္ဌကုတဗ္ဗ

သော။ ဥဒ္ဓင်္ဂမာ ဝါဘာတိ ဥဂ္ဂါရဟိန္တာနုဒိ-
ပဝတ္ထကာ ဥဒ္ဓံ အာဘေဟနဝါတာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၃၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၆၆။

ဥဂ္ဂါရာမ (ပု) [ဥဂ္ဂ+အာရာမ] ဥဂ္ဂမည်သော-
အာရံ-ဥယျာဉ်။ ကေနဒိဒေဝ ကရုဏိယေန
ဥဂ္ဂါရာမံ ဂတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၇။

ဥဂ္ဂါဟက (တိ) [ဥ+ဂဟ+က] (က) (ပါဠိကို)
သင်ယူတတ်သော။ (ခ) ဖမ်းယူ-ညှိုး-ဘတ်
သော။ (က) ဥဂ္ဂါဟကော စ ပရိပုစ္ဆကော
သိယာ။ ဇော၊၂။၁၀။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၅။၁၅၇။ (ခ)
ဥဂ္ဂါဟက အဓကရာ။ အပါ၊၁။၄၀၇။

ဥဂ္ဂါဟမာန (ပု) [ဥဂ္ဂါဟ+မာန] ဥဂ္ဂါဟမာန
မည်သော ပရိဝိုင်း သူ၏ ပကတိအမည်သည်
သုမနဖြစ်သည်။ (ပကတိအမည်သည် မာန-
ဖြစ်သည်ဟု သာရတ္ထ၊၁။၁၉၇။ သိ၊ဋ္ဌ၊သင်္ခ၊၁။
၁၆၆-တို့၌ ဆိုသည်) စိုးစဉ်း အနည်းငယ်သော
အတတ်ပညာကို မိမိလည်း သင်ယူတတ်သူတ
ပါးတို့ကိုလည်း သင်ယူစေတတ်သောကြောင့်
ဥဂ္ဂါဟမာနအမည်ရသည်။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ (ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၈၀။ သိ၊ဋ္ဌ၊သင်္ခ၊၁။၁၆၆-တို့၌ ဥဂ္ဂါဟမာန-
ဟု ရှိသည်) တေန ခေါ် ပန သမယေန
ဥဂ္ဂါဟမာနော ပရိဗ္ဗာဇကော...မဏိကာယ
အာရာမေ ပဋိဝသတိ။ မ၊၂။၂၃၇။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈။
ဥဂ္ဂါဟမာနောတိ ပကတိနာမံ။ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိ
ပန ဥဂ္ဂါဟိ နံ ဥဂ္ဂါဟေတုံ သမတ္တဘာယ ဥဂ္ဂါ-
ဟမာနောတိ နံ သဉ္ဇာနန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။
ဥဂ္ဂဟိတုန္တိ သိက္ခိတုံ။ ဥဂ္ဂါဟေတုန္တိ သိက္ခာ-
ပေတုံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၇။

ဥဂ္ဂါဟေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဂဟ+အ+တုံ] သင်
ယူစေခြင်း-သင်ပေးခြင်း-ငှါ။ ဥဂ္ဂါဟမာန
ကြည့်။

ဥဂ္ဂါရက (န) [ဥ+ဂိရ+ယ] (ခ) ပျို့၊သန်ခြင်း။
အန်ထုတ်ခြင်း။ (၂) မြှောက်ချီ-ရွယ်မှီး-

ခြင်း။ (၁) ကေစ္စာနံ ကေသဉ္စိ ပုဂ္ဂလာနံ
ဝေဓံ ဥဒ္ဓံ ဥဂ္ဂါရကံ။ အ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၀။ (-စရိ-
ယ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၉။) (၂) ပုရိမဉ္စိ ဥဂ္ဂါရကံ။ ပစ္ဆာ-
ပဟာဒရာ။ ဝဇိရ၊၃၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၉၃။
ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၁၀၁။ (-ဝိမတိ၊၂။၅၂။)

ဥဂ္ဂါရကပစ္ဆယ (ပု) [ဥဂ္ဂါရက+ပစ္ဆယ] မြှောက်ချီ
ရွယ်မှီး-ခြင်း ဟူသောအကြောင်း။ ဧတ္ထ စ
ဥဂ္ဂါရကပစ္ဆယာ ပါမိန္တိယံ။ ကင်္ခါ၊၂။၅၃။
(-ဝဒီရ၊၃၃၇။ သာရတ္ထ၊၃။၉၃။ ဝိမတိ၊၂။
၅၂။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၁၀၁။)

ဥဂ္ဂါရဘိ (ကြိ) [ဥ+ဂိရ+အ+ဘိ (ဥဂ္ဂါရတိ-သံ)]
ပျို့၊အန်-သွေးအန်-အန်ထုတ်-၏။ တိတ္တကံ
တိတ္တကန္တိ ဥဂ္ဂါရတိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၁။
ဘသေခါတံ (သိရိ) ဣသရိယံ သယဉ္စ ဝဓိ
ဥဂ္ဂါရိ။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၂။၃။ ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၉။ သာ-
ရတ္ထ၊၁။၃၁၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၁။ သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၆၂။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။)

ဥဂ္ဂါရတိ (ကြိ) [ဥ+ဂိရ+အ+တိ (ဥဒ္ဓါရတေ-
သံ)] မြှောက်ချီ-ရွယ်မှီး-၏။ တလသတ္တိကံ
ဥဂ္ဂါရတိ။ ဝိ၊၂။၁၉၃။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၅။)
တလသတ္တိကံ ဥဂ္ဂါရန္တိ (ဝိ၊၂။၁၉၃။) တိ ပဟာ-
ရာနာကာရံ ဒေသေဘူ ကာယမ္ပိ ကာယ-
ပဋိဗ္ဗေမ္ပိ ဥဒ္ဓာရေန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၈။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၇၈။) ဥဂ္ဂါရယျ-ဝိ၊၂။၁၉၃။ ကင်္ခါ၊
၂။၃။ ဥဂ္ဂါရယျ-သိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ ဥဂ္ဂါရိ-
ဝဇိရ၊၂။၃၇။ ဥဂ္ဂါရိသု - ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။
ဥဂ္ဂါရိသထ-ဝိ၊၂။၁၉၃။

ဥဂ္ဂါရန္တ (တိ) [ဥ+ဂိရ+တ+အန္တ] (ခ)
ပျို့၊အန်-သွေးအန်-အန်ထုတ်-သော။ (၂)
မြှောက်ချီ-ရွယ်မှီး-သော။ (ခ) ဘံ ဥဃူဟ
ဝိသုဂ္ဂါရံ ဥဂ္ဂါရန္တော ရာဇနတ္တဿ အာဏ-
မေ ဘာသတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၂။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊
၉၉။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ဋ္ဌ၊၅၅။၁၇၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၄။) (၂)
ပုရိမနယောနဝ တလသတ္တိကံ ဥဂ္ဂါရန္တသ

အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃၇။ (-ဝဒီ၊၃၊၃၃၇။ ကခါ၊၆။၄၁၆။)

ဥက္ကဋ္ဌမာန (တိ) [ဥ+ဂိရ+အ+မာန] ပျို့အန်-အန်ထွက်-သော။ အဂ္ဂိဘလံ ဝိယ လောဟိ-တခရံ ဥက္ကဋ္ဌမာနံ တဿ မုခံ ဝိသုဘပိ ကေသယမန္တဗ္ဗံ ဒေါမနသံ နုပုဋ္ဌံ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၅။ အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈။ (-စရိယာ၊ဋ္ဌ၊၉၈။)

ဥက္ကဋ္ဌိ (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌတိ- ကြ-။

ဥက္ကဋ္ဌိ'ဓု (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌတိ- ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိတ (တိ) [ဥ+ဂိရ+တ] ဆွေးအန်အပ်ပြီးသော။ ဝန္တန္တိ အရိယမဂ္ဂပုဓန ဥက္ကဋ္ဌိတံ ပုန အပစ္စာဂမနဝသေန ဆဋ္ဌိတံ။ သာရဉ္စ၊၁။ ၃၁၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၇။

ဥက္ကဋ္ဌိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဂိရ+တဗ္ဗ] အန်ဆုတ်အပ်သော။ ပိတိဝေဂေန ဥက္ကဋ္ဌိတဗ္ဗတာယ ဥဒါနံ ဥက္ကဋ္ဌိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။

ဥက္ကဋ္ဌိတုကာမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိတု+ကာမ] ဆွေးအန်-အန်ထွက်-ခြင်းငှါ အလိုရှိသော။ မုခေ ပက္ခိပိတော ဝိပ္ပဋိသာရေ ဥပ္ပနေ ပုန ဥက္ကဋ္ဌိတု-ကာမဿာပိ သဟသာ စေ ပဝိသတိ။ ကခါ၊ဋ္ဌ၊၁၀၇။

ဥက္ကဋ္ဌိတော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂိရ+တော] (၁) ဆွေးအန်-အန်ထွက်-၍။ (၂) မြှောက်ချိ-ရွယ်မိုး-၍။ (၃) အရိယမဂ္ဂသခါတဝမနသောဂ-ပါနေန ဥက္ကဋ္ဌိတော သန္တာနဘော ဗဟိကတော။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၄။ (-ကခါ၊ဋ္ဌ၊၃၈၈။) (၂) သစေ ဥက္ကဋ္ဌိတော ဝိရဒ္ဓေါ ဟာရံ ဒေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၃၇။ ကခါ၊၂၅၄။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၈။ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၇။ကခါ၊ဋ္ဌ၊၄၄၇။)

ဥက္ကဋ္ဌိလတိ (ကြိ) [ဥ+ဂိလ+အ+တိ] ထွေးအန်၏။ ပုစ္ဆိတံ အတ္ထံ တတော ဗဟိကဇရာန္တော ဥက္ကဋ္ဌိလတိ နာမ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၈။ ဝမန္တိတိ ဥက္က-

ဓန္တိ။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၂၇။ သော ဒါနဝေါ တတ္ထ သမုဂ္ဂမုဂ္ဂိလိ။ ဇာ၊၁။၁၉၇။

ဥက္ကဋ္ဌိလန (န) [ဥ+ဂိလ+ယ] ဆွေးအန်ခြင်း။ ဥသုယဝိသုဂ္ဂါရ (သံ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၁၉၆။)ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌိလိတုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂိလ+တုံ] ထွေးအန်ခြင်းငှါ။ သမဏော ဂေါတမော ဥဘတောကော-ဋ္ဌိကံ ပဋိ ပုဋ္ဌော သမာနော နေဝ သက္ကိတိ ဥက္ကဋ္ဌိလိတုံ။ န သက္ကိတိ သြဂိလိတုံ။ မ၊၂။၅၅။ (-သံ၊၂။၅၀၈။)ဥက္ကဋ္ဌိလိတုန္တိ။ ဥက္ကဋ္ဌိလိတုံ ဗဟိ-နိဟရိတုံ န သက္ကိတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။ ၁၄၄။ (-မိလိန္ဒ၊၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၉။ ပေတ၊ဋ္ဌ။၂၆၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၈။)

ဥက္ကဋ္ဌိလိတော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂိလ+တော] ထွေးအန်၍။ သော ကေဝိဝသံ...ကရဏ္ဍကံ ဥက္ကဋ္ဌိလိတော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၀၂။

ဥက္ကဋ္ဌိလေတော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဂိလ+အေ+တော] ဆွေးအန်စေ၍။ ယထာ နာမ ကုသလော ဘိသက္ကာ ဒေါသံ ဥက္ကဋ္ဌိလေတော နိဟရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။ ဥက္ကဋ္ဌိလေတောတိ သိနေဟပါ-နေန ကိလိန္တံ ဥဗ္ဗမနံ ကတော။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၈။ (-သိဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၂၇၁။)

ဥက္ကဋ္ဌိဝ (န) [ဥ+ဂိဝါ|လည်၁င်း-ပရုံးစွန်း-၌ လွယ်သောခြင်းတောင်း။ ခဏိတ္ထော မေ ဟတ္ထာ ပသိဘော၊ ဥက္ကဋ္ဌိဝဉ္စာပိ အံသတော။ ဇာ၊၂။ ၃၆၀။ ဥက္ကဋ္ဌိဝန္တိ အံသကုဋေ ပစ္ဆိလဂ္ဂနကံ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၄၆။

ဥက္ကဋ္ဌိသေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+သံသ+ဧက+တဗ္ဗ] ပုတ်တိုက်အပ်သော။ န ဘိက္ခဝေ နဟာယမာ-နေန ဘိက္ခုနာ ဓုက္ခေ ကာယော ဥက္ကဋ္ဌိသေ-တဗ္ဗော။ ဇိ၊၄။၂၃၉။

ဥက္ကဋ္ဌိသေတိ (ကြိ) [ဥ+သံသ+ဧက+တိ] ပုတ်တိုက်၏။ အပ္ပဂ္ဂိယာ သိက္ခူ နဟာယမာနာ

ရက္ခ ကာယံ ဥပသနန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၃၉။
ဥပသယျ၊ ဥပသယန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၂၃၉။

ဥပသန (န၊ ထိ) [ဥ+သန+ယ] (၁) ဉာဏ်ကို
ဖွင့်လှစ်ခြင်း။ (၂) အကျဉ်းပြခြင်း။ အကျဉ်း
အားဖြင့် ပြခြင်းကို ပြီးစေသော ဒေသနာ။
(၁) ဥပသနတည-ကြည့်။ (၂) တတ္ထ ဥပသနာ
အာဒိ၊ ဝိပဉ္စနာ မဇ္ဈေ။ နေတ္ထိ၊ ၉။ ယသ္မာ
စေတ ဥပသနတိတိ ဥဒ္ဓိသနံ အဓိပ္ပေတံ၊
ဥဒ္ဓိသော စ ဒေသနာယ အာဒိ၊ တသ္မာ
ဝုတ္တံ ဥပသနာ အာဒိတိ။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၆၀။
ဥပသနာတိ ဥပသနာနိစ္စသမိကာ ဒေသနာ
အာဒိဒေသနာ ဟောတိ။ နေတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၇၉။

ဥပသနကိစ္စ (န) [ဥပသန+ကိစ္စ] အကျဉ်းပွင့်ပြ
ခြင်း ကိစ္စ။ ဥပသနတိ-ကြည့်။

ဥပသနကိစ္စသမိကာ (တိ) [ဥပသန+ကိစ္စ+သ-
မိကာ။ ထိ-၌ ဥပသနကိစ္စသမိကာ] အကျဉ်း
ပွင့်ပြခြင်းကိစ္စကိုပြီးစေသော။ ဥပသန-ကြည့်။

ဥပသန(တိ) [ဥ+သန+တ] (၁) အကျဉ်းပွင့်ပြ
အပ်ကာမျှဖြစ်သော။ (၂) ရွှေရား-ပြောင်း
ရွှေ-ဖြစ်စေ-အပ်သော။ (၃) သွပ်ရားစေ
အပ်-ပယ်ခါအပ်-စေ။ (၄) (၅) ပွင့်လှစ်
ခြင်း၊ ဉာဏ်ကိုပွင့်လှစ်ခြင်း။ ဥပသနတည-ကြည့်။

ဥပသနတည (တိ) [ဥပသန+တ+ည] (၁) ဉာဏ်
ကို ဖွင့်လှစ်အပ်ကာမျှ၌ သစ္စာလေးပါး
တရားကို သိသော၊ သု၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ (၂)
အကျဉ်းပွင့်ပြ အပ်ကာမျှဖြစ်သော တရား
ကိုသိသော၊ အကျဉ်းပြ အပ်ကာမျှဖြင့် (သိ
သင့် သိထိုက်သော) အကျယ်နည်းတူ
ဖြစ်သောအနက်ကို သိသော၊ သု၊ ပုဂ္ဂိုလ်။
(၃) ရွှေရား-ပြောင်းရွှေ-ဖြစ်စေ-အပ်
သော တရားကိုသိသော၊ သု၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ (၄)
(သဿာ၊ ဥပဓမ္မဒုက္ခဒဿ အာကာရကို)
လှုပ်ရှားသောအပ် - ပယ်ခါအပ် - ကာမျှ၌
တရားကို သိသော၊ သု၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ ဥပသနတည

ပုဂ္ဂိုလ်။ (စတ္တာရာ သတိပဋ္ဌာနာ စသည်ဖြင့်
အကျဉ်းအားဖြင့် မာတိကာကို ထားအပ်
သည်ရှိသော် ဒေသနာတော်ကို အစဉ်
လျှောက်၍ ဉာဏ်ကို လေ့လာသျှက် အရဟတ္တ
ဖိုလ်ကို ယူခြင်းငှါ စွမ်းနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို
ဥပသနတညပုဂ္ဂိုလ်ဟု ဆိုသည်။ ဥပသနတည
ဝိပဉ္စိတညနေယျောပဒပရမာ။ အံ၊ ၁။ ၄၅၂။
အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၇။ ယသ္မာ ပုဂ္ဂလဿ သဟ ဥပါ-
ဟဋ္ဌာဝလာယ ဓမ္မာဘိသယော ဟောတိ
အယံ ဝုတ္တတိ ပုဂ္ဂလော ဥပသနတည။ အဘိ၊ ပု။
၁၄၇။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၈၅။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၁၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၇။ (၁) ဥပ-
သနတညတိ ဧတ ဥပသနတံ န-မ ဉာဏဂ္ဃါရုံ၊
ဉာဏ ဥပသနာမက္ခယောဝ ဇာနာတိတိ
အတ္တော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၂။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ မ၊ ၄။
၂။ ၁၃၆။ ဥပသနတညတိ ဥပသန နာမ ဉာဏဂ္ဃိ-
ရုံ၊ ဉာဏန ဥပသနာမက္ခယောဝ (ဓမ္မ) ဇာနာ-
တိတိ အတ္တော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃၄။
(၂) (၃) (၄) ဥပသနံ သဒ္ဓါဘမတ္တံ ဥဒ္ဓိဋ္ဌ-တ္တံ
ယသ္မာ နိဒ္ဒေသပဋိနိဒ္ဓေသ န ဣတား တံ
ဇာနာတိတိ ဥပသနတည။ ဥပသနတံ ဝါ ဥပသနတံ
ဥပသနန္တိ အတ္တော၊ တံ ဇာနာတိတိ ဥပသန-
တည။ ဓမ္မော ဟိ ဒေသိယမာနော ဒေသက-
တော ဝေ ဇာနာဘာဇနံ သက်မန္တာ ဝိယ
ဟောတိ။ တမေသ ဥပသနတမေဝ ဇာနာတိတိ
အတ္တော။ ဓလိဘမေဝ ဝါ ဥပသနတံ။ သဿာ-
တာဒိသကာရဿဟိ...တတ္ထာယံ ဥပသနတ
ဓလိဘမက္ခယောဝ အာသယေ ဓမ္မ ဇာနာတိ
အဝဇ္ဇာဘိတိ ဥပသနတည။ နေတ္ထိ၊ ၄။ ၄၆။
(- အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၆၀။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၁၈၂။
စရိယာ၊ ၄။ ၃၂။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၂။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၁၅၈။ သီ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၈။)

ဥပသနတညပုဂ္ဂလ (ပ) [ဥပသနတည+ပုဂ္ဂလ] ဉာဏ်
ကို ဖွင့်လှစ်အပ်ကာမျှ၌ - အကျဉ်း ပွင့်ပြအပ်
ကာမျှ၌ - သစ္စာလေးပါးတရားကို သိသော
ပုဂ္ဂိုလ်။ ဥပသနတညပုဂ္ဂိုလ်။ သောယံ ဓမ္မ

ဝိနယော ဥက္ခိယန္တော ဥက္ခိတည ပုဂ္ဂလံ
ဝိနေတိ။ နေတ္ထိ။ ၉။ (-မဋ္ဌ၊ ၃။ သံ၊ ၄။
၂။ ၉။)

ဥက္ခိတညသုတ္တ (န) [ဥက္ခိတည+သုတ္တ] ဥက္ခိ-
တညသုတ္တ။ ဥက္ခိတညသောပုဂ္ဂိုလ်လေ။ မုဉ်း
ကို ဟောကြားရာသုတ်။ အင်္ဂုတ္တနိကာယ
စတုတ္ထနိပါတ်ပါဠိ၊ ၃။ ပစ္ဆိမသုတ္တ၊ ၄။ ငါ၊
၃။ သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၅၂။

ဥက္ခိယမာန (တိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+ကမ+မာန] အကျဉ်း
ဖွင့်ပြသော။ ဝေဠာယ် မေဃော
ဥက္ခိယမာနော ဥက္ခိတညဝိနေတိ။ ယာတ္ထေ၊
၁။ ၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။

ဥက္ခိယန္တ (တိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+ကမ+အန္တ] အကျဉ်း
ဖွင့်ပြသော။ သေသံ မေဝိနယော ဥက္ခိ-
ယန္တော ဥက္ခိတညပုဂ္ဂလံ ဝိနေတိ။ နေတ္ထိ။ ၉။
ဥက္ခိယန္တောတိ ဥဒ္ဓိသိယမာနော။ နေတ္ထိ။ ၄။
၆၀။ (-နေတ္ထိ ဝိ။ ၇၉။)

ဥက္ခေတိ (ကြိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+အ+တိ] အကျဉ်း
အားဖြင့် ဟော၏။ အကျဉ်း ဖွင့်ပြ၏။ ဝတ္ထု
တကဝါ အက္ခရေဟိ စ ပဒေဟိ စ ဥက္ခေတိ။
နေတ္ထိ။ ၉။ ဥက္ခေတိတိ သောတာပဓာနံ
ကတော သင်္ခေပေန ကသေတိ ဥဒ္ဓိတိတိ
အတ္ထော။ နေတ္ထိ။ ၄။ ၆၀။ ဥက္ခေတိတိ ဥက္ခေန-
ကိစ္စံ သာဓေတိတိ အတ္ထော။ နေတ္ထိ။ ဝိ။ ၇၉။

ဥက္ခေတော (ကြိဝိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+ကေ+တော] အကျဉ်း
ဖွင့်ပြရုံ။ အပိ စ ဘဂဝါ အက္ခရေဟိ
ဥက္ခေတော (ဥက္ခိန္ဒေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။) ပဒေဟိ
ဝိနေတိ ဥက္ခိတည။ သာရတ္ထ ၁။ ၃၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၃။

ဥက္ခေ (တိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+က] ထိနိက်သော၊ ပွတ်
တိုက်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခေပါဒ (တိ) [ဥက္ခေ+ပါဒ] (က) ထိနိက်-
ပွတ်တိုက်-သော ခြေရှိသော။ (ခ) ထိနိက်-
ညှဉ်းဆဲ-အပ် သော ခြေရှိသော။ (ဂ)

ထိနိက်သော - မြို့တို့ဖြင့် ဖျော့ပြင်းသော -
ခြေရှိသော။ (က) ဥက္ခေပါဒေါ တသိတော၊
သုတ္တနိ။ ၄၂၉။ ဥက္ခေပါဒေါတိ မဂ္ဂကမနေန
ယနုပါဒတလော၊ ပဏိကာယ ဝါ ပဏိကံ ...
ယနုပါဒေါ၊ သုတ္တနိ။ ၄၂၂။ ၂၉၇။ (ခ) ဥက္ခေ-
ပါဒံ တသိတံ ကိလန္တံ။ ဘော၊ ၁။ ၂၆။ ဥက္ခေ-
ပါဒန္တိ ဥက္ခဝါလုကာယ ယနိတပါဒံ၊ (ဝိဗာ-
ဓိတပါဒန္တံ အတ္ထော။ စရိယာ၊ ၄။) ဘော၊
၄။ ၂၀။ စရိယာ၊ ၄။ ၄၃။ (ဂ) ဥက္ခေပါဒေါ
တသိတော။ ဘော၊ ၁။ ၃၈။ ဥက္ခေပါဒေါတိ
ရဒေကိတ္တပါဒေါ။ ဘော၊ ၄။ ၇။ ၇၁။

ဥက္ခရန္တ (တိ) [ဥ+ယဋ္ဌ+အ+အန္တ] (က)
အထက်သို့-ယိုထွက်-လျှံထွက်-လျှံတက်-
သော။ (ခ) အထက် အပေါက်တို့မှ ယိုထွက်
သော အရည် အစေး ရှိသော။ (က) သော
ဥက္ခရန္တံ ပဋ္ဌရန္တံ .. ဂုဏဘာရံ အာဝါယ
အကမာသိ။ ဘိ၊ ၂။ ၂၇။ ဥက္ခရန္တန္တိ ဥပရိ
ယရန္တံ။ ဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ (ခ) အဟံ အန္တေ
ဣဒံ ကာယံ ပရိဟာဓံ သိဒ္ဓါဝသိဝံ ဥက္ခရန္တံ
ပဋ္ဌရန္တံ။ အံ၊ ၃။ ၁။ ၃။ ဥက္ခရန္တန္တိ ဥပရိယဓေ-
ဟိ သိဒ္ဓေဟိ နိက္ခမမာနယူသံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။
(-ထေရ၊ ၂။ ၄။ အပါ၊ ၂။ ၂၆။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၇၄။ ၃၄၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။ ထေရီ၊ ၄။
၁၃၇။)

ဥက္ခရိတ (န) [ဥ+ယဋ္ဌ+တ] အထက်သို့ ယို
ထွက်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခရိတပဋ္ဌရိတဋ္ဌ (ပ) [ဥက္ခရိတ + ပဋ္ဌရိတ +
အတ္တ] အထက်သို့ယိုထွက်ခြင်း (အောက်သို့)
ယိုစီးခြင်းအနက်သဘော။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏေဝံ
ကလော နိစ္စံ ဥက္ခရိတပဋ္ဌရိတဋ္ဌေန ပုတိ-
ကလောဝ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ ဥက္ခရိတပဋ္ဌ-
ရိတဋ္ဌေနာတိ ဥပရိယဋ္ဌဏေန စ ဝိသန္ဓနေန
စ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၅။

ဥက္ခိန္ဒက (တိ) [ဥ+ဗဋ္ဌ+ကျ] ချားသော၊ ဖွင့်
လှစ်သော။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခိန္ဒကဇန (ပု) [ဥက္ခိန္ဒက+ဇန] ခွါးသာ-
ပွင့်လှစ်သော-လူ။ ယသ ဟောတာ ပလိ-
သော ဥက္ခိန္ဒကဇနသမဟန္တောဥသဟော
ဣစ္ဆိတဗ္ဗော။ အံ၊ ချိ၊ ဝ၊ ဂ၊ ဟ။

ဥက္ခိန္ဒန (န၊ ထိ) [ဥ+ဆဋ္ဌ+ယ] (၁) ခွါခြင်း၊
ပွင့်လှစ်ခြင်း။ (၂) ငွေငင်စက။ (တိ) (၃)
ခွါအပ်-ပွင့်လှစ်အပ်-သော။ (၁) အပ္ပမာ-
ဏာတိ ဝတ္ထုနံ ဗြဟ္မဝိညာဏနံ နိမိတ္တံ န
ဝဇ္ဇတိ။ ဥက္ခိန္ဒနံ န ဇောယတိ။ မ၊ ဌ၊ င၊ ဝ၊ င၊ ဟ။
တသယဟိ ဥက္ခိန္ဒနာ နာမ ဓမ္မနိစ္ဆေ နေဝ
သီယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ချိ၊ ဝ၊ ဂ၊ ဟ။ (-ဆေရ၊ ဌ၊ ဟ။
၅၂၆။ မ၊ ဌ၊ င၊ ဝ၊ င၊ ဟ။ သံ၊ ဌ၊ ဟ။ ၂၇၅၊ ၅၁၈။)
(၂) ဥက္ခိန္ဒနံ သဒ္ဓိယန္တိ။ ကုပ္ပမ္ပဗ္ဗာဟနံ ဘဒေဝ။
ဇာနံ၊ ၅၂၄။ ဥဒ္ဓံ သဒ္ဓိယတိ ဥဒကန္တိ ဥက္ခိန္ဒနံ၊
ယ၊ ဇာနံ၊ ချိ၊ ၅၂၄။ (တိ) (၃) ဆောကံပုဂ္ဂ-
ကြည့်။

ဥက္ခိန္ဒနကိန္ဒိကဒ္ဓါရ (န) [ဥက္ခိန္ဒန+ကိန္ဒိကာ+
ဒ္ဓါရ] ပွင့်လှစ်အပ်သော ကလေးတံခါး။
အာပဒေကသု ဝိယ ကတံ ဥက္ခိန္ဒနကိန္ဒိကဒ္ဓါရံ။
ဝိ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၂၄၃။ ဝိ၊ သင်္ဂ၊ သ၊ ဌ၊ ဟ။

ဥက္ခိန္ဒနကိန္ဒိကာ (ထိ) [ဥက္ခိန္ဒနာ+ကိန္ဒိကာ]
(ဒုတိယံ၊ ချိ၊ ဝ၊ ဂ၊ ဟ။ -ဆောက်၍) ပွင့်လှစ်
အပ်သောကလေး။ အနုဇောနသံ သိက္ခဝေ
သံသရဏကိန္ဒိကံ ဥက္ခိန္ဒနကိန္ဒိကံ။ ဝိ၊ င၊
၂၉၈။ ဥက္ခိန္ဒနကိန္ဒိကန္တိ ဒေဇ္ဇေဟိ ဥက္ခိ-
ပိတု၊ ဌပနကပဒရကိန္ဒိကံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၃၉၆။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၉။)

ဥက္ခိန္ဒနဝိမိ (ထိ) [ဥက္ခိန္ဒန+ဝိမိ] ခွါခြင်း
ဟူသော အစီအရင်း။ ဥက္ခိန္ဒနဝိမိ ပန
ဒသေန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ချိ၊ ဝ၊ ဂ၊ ဟ။

ဥက္ခိန္ဒယတိ (ကြိ) [ဥ+ဆဋ္ဌ+ကယ+တိ] ခွါ၏၊
ပယ်ခွါ၏၊ ဖျက်ဆီး၏။ ဘဝံ ဥက္ခိန္ဒယံ သဗ္ဗ-
(အပါ၊ ၁။ ၄၅။ ဆေရ၊ ဌ၊ ဝ၊ င၊ ဟ။) နှိ ကာမ-
ဘဝါဒိကံ သဗ္ဗံ နဝဘဝံ ဥက္ခိန္ဒယံ ဝိနာ-

သေသန္တိ အတ္တော။ အပါ၊ ဌ၊ ဝ၊ င၊ ဟ။ ဥက္ခိ-
ဇေတိ-လည်း ကြည့်။

ဥက္ခိန္ဒယိတု (ကြိ) [ဥ+ဆဋ္ဌ+ကယ+တု] အကျဉ်
ပွင့်ပြု၍။ အထဂါ အက္ခရေဟိ ဥက္ခိ-
ဇယိတု၊ ပဒေဟိ ပကာသေန္တော ဝိနယတိ
ဥက္ခိန္ဒယညံ။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၅။ ဥက္ခိဇေတု၊
ဥက္ခိဇေတု-တို့လည်း ကြည့်။

ဥက္ခိန္ဒိတ (တိ) [ဥ+ဆဋ္ဌ+တ] (က) ပွင့်လှစ်
အပ်သော။ (ခ) ပယ်ခွါအပ်-ဖျက်ဆီးအပ်-
သော။ (က) ဣဒမသု ဇာလဝါတပါနေသု
ဥက္ခိန္ဒိတေသု မဟန္တေန အာကာသေန
ဗဟိမုခါ သုဠုတရံ ရှုပ် ပဿာမ။ ပိလိန္ဒ၊
၅၆။ (ခ) ဘဝါ ဥက္ခိန္ဒိတာ မယာ (အပါ၊
၁။ ၃၂) တိ သဗ္ဗေ နဝဘဝါ မယာ ဝိဒ္ဓံသိတာ။
အပါ၊ ဌ၊ ဝ၊ ၂၆၃။ (-အပါ၊ ၁။ ၃၁၉။ မဟာနိ။
၇၄။ အံ၊ ဌ၊ ၅။ ၇၇။ အဘိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇။ အပါ၊
၄။ ၂။ ၁၉၇။ မဟာနိ၊ ဌ၊ ၂။ ၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝ၊
၃၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃၊ ၂၇၆။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊
၂၇၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ချိ၊ ဝ၊ ၂၀၁၊ ၃၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ချိ၊
၄၃၇။)

ဥက္ခိန္ဒိတသိဏ (န) [ဥက္ခိန္ဒိတ + ကသိဏ]
ပယ်ခွါအပ်သော ကသိဏ်။ ကသိဏာသေ-
နာတိ ဥက္ခိန္ဒိတကသိဏဝသေန။ အံ၊ ဌ၊ ဝ၊
၃၂၁။ (-ဗုလ၊ ချိ၊ ဝ၊ ၁၀၈။ အနုဋီ၊ ဝ၊ ၁၁၆။)

ဥက္ခိန္ဒိတစိတ္တ (န) [ဥက္ခိန္ဒိတ+စိတ္တ] ပယ်ခွါ
သော-ပယ်ခွါသည်၏ အစွပ်ဖြင့် ဖြစ်သော-
စိတ်။ သတ္တသည် ဥက္ခိန္ဒိတစိတ္တေန သင်္ခါရေ
ပရိယုဏတော ခိန္တိ နုပုဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၆၃။
သတ္တသည် ဥက္ခိန္ဒိတစိတ္တေနာတိ သတ္တ-
သညာယ ဝိက္ခမ္ပနဝသေန ပဝတ္တစိတ္တေန
ခိန္တိ နုပုဇ္ဇတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ချိ၊ ၂။ ၄၁၅။

ဥက္ခိန္ဒိတပဏိကဝါဒသဒ္ဒါသ (တိ) [ဥက္ခိန္ဒိတ+
မဏိကဝါဒ + သဒ္ဒါသ] ပွင့်လှစ်အပ်သော
ပတ္တမြား တံခါးရွက်နှင့် တူသော။ ဝိပုသန-

ပဉ္စဝဏ္ဏသင်္ခါကနိ ဟောန္တိ စက္ခုနိ
ရတနဝိမာနေ ဥဒ္ဓါဒိတမဏိကဝါသသိသာနိ။
ဓမ္မကဋ္ဌာဝဂ္ဂ။ သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂။

ဥဒ္ဓါဒိတဝစ္စကုဒ္ဓိ (တိ) [ဥဒ္ဓါဒိတာ + ဝစ္စကုဒ္ဓိ] ဖွင့်
လှပ်အပ်သော - ကျင်ကြီးသိမ် - အိမ်သာ။
သကလသရီရံ ဥဒ္ဓါဒိတာဝစ္စကုဒ္ဓိ ဝိသ ခုဂ္ဂန္တံ
ဇာတိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၂။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၂။

ဥဒ္ဓါဒိတသတ္တသည (တိ) [ဥဒ္ဓါဒိတာ + သတ္တ-
သညာ] ပယ်ချီအပ်သော သတ္တဝါတို့သော
အမှတ်ရှိသော။ ယော ပန ပုရိမတ္တုဒ္ဓါနံ
သန္တိကေ အာသေဝိတကမ္ပဒ္ဓာနေ... ဥဒ္ဓါ
ဒိတသတ္တသညော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၇၈။ (-ဝိ-
သုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆။)

ဥဒ္ဓါဒိမ (န) [ဥဒ္ဓါဒိ + ဣ +] ပယ်ချီသင်္ခါ
အဖြစ်။ ဥဒ္ဓါဒိတာဝါ ဥဒ္ဓါဒိမ။ မူလဒီ၊ ၁၊
၁၁၉။ အနုဒီ၊ ၁၊ ၁၁၆။

ဥဒ္ဓါဒိယမာန (တိ) [ဥ + သဒ္ဓ + ဣယ + မာန]
ပယ်ချီအပ်သော။ တဉ္စိ ပုနပျုနံ ဥဒ္ဓါဒိယ-
မာနမ္ပိ အာကာသမေဝ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄၊
၁၊ ၂၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၂၁။)

ဥဒ္ဓါဒိယဘိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဥ + သဒ္ဓ + ယ + ဘေ]
ပယ်ချီအပ်၏။ ကသိကံ ဥဒ္ဓါဒိယဘိ စေတေ-
နာတိ ကသိကုဒ္ဓါဒေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉။

ဥဒ္ဓါဒေတိ (ကြိ) [ဥ + သဒ္ဓ + ဧတ + တိ] (က)
ပယ်ချီ၏။ (ခ) ဖွင့်လှစ်၏။ (က) အတ္တသ-
ညံန ဥဒ္ဓါဒေတိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၇။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၆။
အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၆။ န ဥဒ္ဓါဒေတိ နာပနတိ
အပ္ပဋ္ဌိပက္ခဘာဝဘော၊ အနန္တုပ္ပါယနဘော
ဝါ။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၁-၂။ ဥဒ္ဓါဒေ-
တိ ကသိက (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၂၁) နိ ဓမ္မဂါရဝ-
စတုတ္ထဉ္စာနသ အာရမ္မ စတုဘံ ပထဝီကသိ-
ကာဒိကသိကရူပံ အာနေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊
၃၉၅။ (-မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၉။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၄။ သံ၊
၄၊ ၁၊ ၁၃၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၆၇။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊

အဘိသန် ၄-၄၄-ပ-ပ-ပ-ပ

၂၇၁။) (ခ) နိဗ္ဗာနတုပ္ပံ ဥဒ္ဓါဒေန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊
၁၊ ၂၇၄။ အပါ၊ ၃၊ ၁၆၆။ တိ ဥဒ္ဓါဒေန္တိ။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄၊ ၂၇၁။ ဝိဝေရသျှဘိ ဥဒ္ဓါဒေယျ။
ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၇။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၄။
သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၅။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၄။ ဥဒ္ဓါဒေ၊ ၂၆၀။
သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၀။ ဥဒ္ဓါဒေယျာတိ ဝိဝေရံ
ကဒေယျ။ သာရဏ္ဏ၊ ၁၊ ၄၁၂။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၄။
သီ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၁၆၈။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၁။ သံ၊ ၄၊ ၁၊
၁၃၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆။

ဥဒ္ဓါဒေတံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ + သဒ္ဓ + ဧတ + တံ]
ဖွင့်လှစ်ခြင်းငှါ၊ ထင်ရှားစေခြင်းငှါ။ အောက်
ပုဒ်-ကြည့်။

ဥဒ္ဓါဒေတုကာမ (တိ) [ဥဒ္ဓါဒေတံ + ကာမ]
ဖွင့်လှစ်ခြင်း - ထင်ရှားစေခြင်း - ငှါ အလိုရှိ
သော။ တံနကမေတုကာမော တံ န ဥဒ္ဓါဒေ-
တုကာမော အညနညံ ပဋိစရတိ။ ဝိ၊ ၂၊
၅၅။ န ဥဒ္ဓါဒေတုကာမောတိ ပဋိစ္စာဒေ-
တုကာမော။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၃၁။

ဥဒ္ဓါဒေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ + သဒ္ဓ + ဧတ + တော]
(က) ပယ်ချီ၍၊ ပယ်နှုတ်၍။ (ခ) ဖွင့်လှစ်
၍။ (က) ဥဒ္ဓါဒေတော သဗ္ဗဘဝံ၊ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃၇၁။ ဥဒ္ဓါဒေတောသိ သမ္ပယနိတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄၊ ၂၊ ၈။ ယောဝါ ပန အာစိတံ ကသိကနိမိ-
တ္တံ ဥဒ္ဓါဒေတော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၄။ ဥဒ္ဓါဒေတော-
တိ အာဘနာယ အပနဘော။ ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀၈။
(-ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၄၊ ၂၊ ၃၃၃။) (ခ) သက္ကော ဒေဝါနမိန္ဒော
ယောဇနပ္ပမာကံ မဏိသုပံ ဥဒ္ဓါဒေတော။ ဝိ၊
၄၊ ၁၊ ၆၃။ အာပကံ ဥဒ္ဓါဒေတော။ အံ၊ ၄၊
၂၊ ၁၅။ ဥဒ္ဓါဒေတောတိ အာသနဂါရဝဉ္စာ
ဘဏ္ဍာသိဗ္ဗကေ စ ဝိဝေရိတော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၈၈။
(-ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၁၀။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊
၆၂။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၄၄။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၂၊ ၂၅။ အံ၊ ၄၊
၁၊ ၈၂၊ ၂၄၄။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃၁။ ဧ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၈။

သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၃၀၈။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၂။အံ၊ဋ္ဌိ၊၁။
၁၃၄။)

ဥပသေ (တိ) [ဥ+သေ+ကေ+အန္တံ၊ တိ-၌
ဥပသေ] (က) ပယ်ခဲ့သော။ (ခ) ဖွင့်လှစ်သော။ (ဂ) ဥပသေသော ဟိ နေဝ
ကိလ၌ ဝိယ သံဝေလ္လေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၂။
ကာမဉ္ဇာယံ ဝိပဿနာ နိဗ္ဗာနိတိတ္တာဒိ ဥပသေ-
သန္တိ ပဝတ္တံ။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၁၃။ (-ဗိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊
၁။၃၉၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၄၆၃။) (ခ) ဝိပက-
ဏေဝိဘာဝါ...မကံသိဟာဉ္ဇရံ ဥပသေသန္တော
ဝိယ။ ဇာ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၉။

ဥပသေ } (ကြိ) ဥပသေကြည့်။
ဥပသေယျ }

ဥပသေ (ပ) [ဥ+ဟန+တ] (၁)တက်ကြ
ခြင်း၊ ပေါ်လွင်ခြင်း။ (၂) မြင့်မြတ်ခြင်း။
(၃) တုန်လှုပ်-ချောက်ချားခြင်း။ (၄) တေသု
ဝါဒေသု ဇယပရာဇယာဝိဝေသန
စိတ္တဿ ဥပသေ နိဿာတဉ္စ ပါပကန္တော။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၅၆။ အောက်ပုဒ် (၁) အနက်
လည်းကြည့်။ (၂) အောက်ပုဒ် (၂) အနက်
ကြည့်။ (၃) အနန္တ၊ အနန္တိ၊ ဥပသေ
တို့ကြည့်။

ဥပသေနိဂ္ဂါ(ဃ) တ (ပ) [ဥပသေ + နိဂ္ဂါတ]
(၁) တက်ကြ-ပေါ်လွင်-ခြင်းနှင့် ဆင်းရဲ
ပင်ပန်းခြင်း (ရှံ့၊ တွန်ခြင်း)။ (၂) မြင့်မြတ်
ခြင်းနှင့်ယုတ်ညံ့ခြင်း။ (၃) န လ္လဒ္ဓာနိဋ္ဌေသု
ဥပသေ နိဂ္ဂါတံ ပါပကန္တံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။၃၆၇။
ဥပသေတော ဥပသေဝိတတ္ထံ။ နိဂ္ဂါတော ဝိန-
ဘာဝပုတ္တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၇၈။ စိတ္တဥပသေ-
နိဿာတ-လည်း ကြည့်။ (၂) တေဏေဝိ-
ဘိတုနာ...ဥပသေနိဂ္ဂါတံ ပစ္စုဒ္ဓဘောန္တော။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊၁။ ဥပသေနိဂ္ဂါတန္တိ ဥပသေတော-
ဝံ။ နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၉၄။

ဥပသေ (တိ) [ဥ+ဟန+တ] (၁) ဖူးဖူး
ဆောင်းသော။ (၂) တက်ကြ-ပေါ်လွင်-
သော။ (၃) ဥပသေတာ (အံ၊၂။၆၀) တိ
ဥပသေတာ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၇။ (၂) ဇယေန
စိတ္တံ ဥပသေတံ ဟောတိ။ မဟာနိ၊၁။၃၀။

ဥပသေ (တိ) [ဥပသေ+တိ] (၁) တက်ကြ-
ပေါ်လွင်-ခြင်းရှိသော။ (၂) တုန်လှုပ်-
ချော့ခံချား-ခြင်းရှိသော။ (၃) တေသု
ဥပသေ နိဿာတံ ဟောတိ (သုတ္တနိ၊၄၀၈။
မဟာနိ၊၁။၃၀) တိ တေသု ဝါဒေသု ဇယ-
ပရာဇယာဝိဝေသန စိတ္တဿ ဥပသေ နိဿာ-
တဉ္စ (စိတ္တဥပသေနိဿာတံ ဝါ၊ မဟာနိ၊ဋ္ဌိ၊
ပါပကန္တော ဥပသေ နိဿာတံ စ ဟောတိ။
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၂၅၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌိ၊၂၄၈။ (၂)
အနန္တိတိကြည့်။

ဥပသေတိ (ကဉ္စ၊ကြိ) [ဥ+ဟန+ယ+တေ]
ညှဉ်းဆဲဘပ်၏၊ ပျံ့လွင့်၏။ ဩဟညေယျာ-
တိ ဥပသေတိယယျ၊ ဥပသေယံ သံဝေလ္လေယျာ-
တိ အတ္တော။...မာ မေ စိတ္တံ ဥပသေတိမာ
မယံစိတ္တံ ဥပသေတိယိတ္တံ။ မာ ဥပသေယံ သံဝ-
တ္တတုတိ အတ္တော။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၀၆-၇။ ဥပသေ-
တိယေယျာတိ ဥပသေ သိယာ စိက္ခိတ္တဉ္စ အဝ-
ယျာတိ အတ္တော။ ..မာ ဥပသေတိသိတ္တာတိ
မာ ဟညိတ္တာမာ ဥပသေ အတ္တာတိ အတ္တော။
မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၇၀။

ဥပသေတိ (ကြိ) [ဥ+ဟန+ကေ+တိ] (၁)
ပယ်ခဲ့၏။ (၂) ဖွင့်လှစ်၏။ (၃) သတ္တော
ပေါသော လူတ္တံ ပုရိသောတိ ဇေ ပဝတ္တံ
အယာထာဝသညံ ဥပသေတိ သမုဟနတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၇၈။ (၂) ပါဒေန ပာရိတာ
ဒါရံ ဥပသေတိ၊ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၂။

ဥပသေတံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဟန+ကေ+တံ]
(၁)ပယ်နှုတ်ခြင်း-ပယ်ချက်ခြင်း-ငါ။(၂)
အန္တရာယ်ပြုခြင်းငါ။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ခိတေတုကာမ (တိ) [ဥက္ခိတေတု+ကာမ]
 (၁) ပယ်နှုတ်ခြင်း-ပယ်ဖျက်ခြင်း-ငှါအလို
 ရှိသော။ (၂) အန္တရာယ်ပြုခြင်းငှါ အလိုရှိ
 သော။ ဥက္ခိတေတုကာမောတိ သမောဟနိ-
 တုကာမော၊ အန္တရာယ် ကတ္တုကာမောတိ
 ပေါ်စုကာ။ ဝဇီရ။ ၂၉၈။ ဥက္ခိတေတုကာမ-
 လည်း ကြည့်။

ဥက္ခိတေထွာ (ကြိဝိ) [ဥ+ဟန+ဏေ+ထွာ]
 သတ်၍။ ယေန ကောဓေန အနိဂ္ဂဟိတေန
 မာတာဒိကံ အသားတေတဗ္ဗံ ဥက္ခိတေထွာ။
 မဇ္ဈိမ။ ၂။ ၁၀၆။

ဥက္ခိပယတိ-ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌာဥပဿသောရင်းပါဠိကာ-
 ဥက္ခိဋ္ဌ (တ) ယတိ မှ ပျက်လာသောပါဠိ
 ဖြစ်ဟန်တူသည်။ အသားတူ နေရာ၌
 န ဝိဝရိယတိ၊ န ဝိဝရိယတိ-ဟု ရှိသည်။
 အပါဠိ။ ၁။ ၇၆။ ဝေဠု။ ၁။ ၇၄။ ကြည့်။

ဥက္ခိသတိ (ကြိ) [ဥ+သုသ+အ+တိ] အသံ
 ပြု၏။ ကြွေးကြော်၏။ ဒေဝတာဥက္ခိသန္တိ။
 အံဇ္ဈိ။ ၁။ ၁၈၈။ ဂစ္ဆယ ဘဏေ ဗာရာဏသီ-
 နဂဓေ ဥက္ခိသတိ။ ဝိမာနာဋ္ဌ။ ၂၀၆။

ဥက္ခိသန (န) [ဥ+သုသ+ယု] ကြွေးကြော်
 ခြင်း။ တတ္ထ ဝါးကိသေ ဝိသက္ခန္တကံ ဂဏ-
 ထာတိ ဥက္ခိသနံ ဝိယ ဘဂဝဓော အာ-
 ကာသနဉ္စာယဘနသမာယတ္တိ နိဗ္ဗုတ္တထာ-
 တိဝစနံ။ အဘိဋ္ဌာ။ ၂၄၈။ ဇူဇ္ဇိ။ ၄။ ၅၈။
 (-သုတ္တနိဋ္ဌ။ ၂။ ၃၈။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၅၅။
 ဝိမတိ။ ၂။ ၈၉။ မဇ္ဈိမ။ ၂။ ၁၀၂။ ၁၄၁။ မဇ္ဈိမ။
 ၃၄၃။ သံဇ္ဈိ။ ၁။ ၄၂။)

ဥက္ခိသနမဟာဘေရိတာ (ထိ) [ဥက္ခိသန+
 မဟာဘေရိ+တာ] ကြွေးကြော်ကြောင်း
 ဖြစ်သော- ဖြတ်သောစည်-စည်ကြိုး-၏
 အဖြစ်။ အမတပုရပူဇေသနေ ဥက္ခိသန-
 မဟာဘေရိတာယ စ အမာဒုန္နတိ။ မဇ္ဈိမ။
 ၃၀၃။

ဥက္ခိသနမဟာဘေရိ (ထိ) [ဥက္ခိသန+မဟာ
 ဘေရိ] ကြွေးကြော်ကြောင်းဖြစ်သော-
 ဖြတ်သောစည်-စည်ကြိုး။ အထက်ပုဒ်-
 ကြည့်။

ဥက္ခိသယတိ (ကြိ) [ဥ+သုသ+ဏယ+တိ]
 ကြွေးကြော်၏။ ဥက္ခိသယံ ဗောဓိမဏ္ဍေ
 ပမောဒိတာ။ အပါဠိ။ ၁။ ၈၉။ ဝေဠု။ ၁။ ၈၇။

ဥက္ခိသယန္တ (တိ) [ဥ+သုသ+ဏယ+အန္တ]
 ကြွေးကြော်သော။ ရညောဓဏ္ဍဝတ္ထိသပုညာ-
 နဘာဝံ ဥက္ခိသယန္တံ ဝိယ ဘုဓောနိယာ
 အဘိဓုခံ အာဂစ္ဆတိ။ ဒီဋ္ဌာ။ ၂။ ၂၁၁။ မဇ္ဈိ
 ၄။ ၁၅၄။

ဥက္ခိသယမာန (တိ) [ဥ+သုသ+ဏယ+
 မာန] ကြွေးကြော်သော။ “န မယံ သာမိ-
 ကော စက္ကာလော၊ မဟာဠာဘာ မယံ
 သာမိကော”တိ ဥက္ခိသယမာနာ သကလ-
 နဂရံ စသတိ။ မဇ္ဈိမ။ ၃။ ၅၃။ (-ဓမ္မာဋ္ဌ။ ၂။
 ၂၇၇။)

ဥက္ခိသယပေတိ (ကာကြိ) [ဥ+သုသ+ဏယပေ
 +တိ] ကြွေးကြော်စေ၏။ တေ ကာရကံ
 နဂဓေ ဥက္ခိသယပေမိ ဘန္တေတိ။ ဥက္ခိ-
 သယပေတိ မဟာရာဇာတိ။ ဝေဠု။ ၄။ ၂၆၄။

ဥက္ခိသိတ (တိ) [ဥ+သုသ+တ] ကြွေးကြော်
 အပ်သော။ ကမ္မလံ ဂဏထာတိ ဥက္ခိသိ-
 တေပိ... ဘေဇ္ဇန္တိ။ ဒီဋ္ဌာ။ ၂။ ၃၄၃။ မဇ္ဈိမ။
 ၂၄၂။ (-ဘေဠု။ ၄။ ၂၆၅။)

ဥက္ခိသိတဂုဏ (ပု) [ဥက္ခိသိတ+ဂုဏ] ကြွေး
 ကြော်အပ်သော-ဂုဏ်-ကျေးဇူး။ အယထာ-
 ဘူတာဂုဏေဟိတိ အယထာဘူတံ ပိစ္ဆာဒိ-
 ပိတက္ခမဉ္ဇနော ဥက္ခိသိတဂုဏေဟိ။
 မဇ္ဈိမ။ ၁။ ၁၁၃။

ဥက္ခိသိတမဟာသဒ္ဓ (ပု) [ဥက္ခိသိတ+မဟာ
 သဒ္ဓ] ကြွေးကြော်အပ်သော ကြိုးကျယ်သော
 အသံ။ “ကမ္မဋ္ဌာနံ ဘဝိသတိ”တိ ဒေဝ-

ပုတ္တေဟိ ဥပတ္တိသိတမဟာသဒ္ဒေါ။ သံ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၁။

ဥပတ္တိသိတသဒ္ဒ (ပု) [ဥပတ္တိသိတ+သဒ္ဒ]
ကြေးကြော်အပ်သောအသံ။ သဒ္ဒေါတိ
အာဠာကဏသ ဥပတ္တိသိတသဒ္ဒေါ။ သံ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၂။ (-အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။)

ဥပတ္တိသိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+သုသ+တော]
ကြေးကြော်၍။ ယံ အညဟိတ္တိယာ ဥပတ္တိ-
သိတော သကလနဂရံ အာဟိန္တိ။ သု၊ ဥပါန၊
၄။ ၂၃၆။

ဥပတ္တိသေတိ (ကြိ) [ဥ+သုသ+တေ+တိ]
ကြေးကြော်၏။ အသုကံ ဂဏထာ အသုကံ
ဂဏထာတိ မုခေန ဥပတ္တိသေတိ။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၉၃။ ဥပတ္တိသေန္တိ-သံ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၀။ ဥပတ္တိသေတိ-မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပတ္တိ
သေသိ-မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၆၁။ မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ သံ၊ ဇိ၊
ဝ။ ၁၇၁။ အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၆၆။ အာဟိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၀။
ဓမ္မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ သုတ္တနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၂၆။ အပါ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ စုဠနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပတ္တိသေသု-ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။
၄၅၄။

ဥပတ္တိသေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+သုသ+တော]
ကြေးကြော်၍။ ဥပတ္တိသေတော ဝိရန္တံ ပုန
ရာဇာ ပက္ခောသာပေတော။ ဓမ္မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
(-ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။)

ဥပတ္တိသေန္တိ (တိ) [ဥ+သုသ+တေ+အန္တိ]
ထိ၌ ဥပတ္တိသေန္တိ။ ကြေးကြော်သော။
အမ္မ တာတာ နောလကောနိ ဂဏထာ ဂဏ-
ထာတိ ဥပတ္တိသေန္တော ဝိတိ ပဋိပဋိ။
ဓမ္မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ လောကပါလဒေဝတာ-
ဥပတ္တိသေန္တိယော အာဟိန္တိ။ အပါ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ (-ဓမ္မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
သုတ္တနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။)

ဥပတ္တိသေန္တိ } (ကြိ) ဥပတ္တိသေတိ-ကြည်း။
ဥပတ္တိသေသိ
ဥပတ္တိသေသု

ဥပတ္တိ (တိ) [ဥ+ဝိ+တ] ဗေဒနာ-ဆည်းပူး-
ပါးစေ-အပ်သော။ ဥပတ္တိ (ပဋိသိ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၁။) ကြည်း။

ဥပ (တိ) [ဥ+ဝိ+အ+ဝိ စသော ဥပ္ဘုဒ္ဓါတိတိ
ဥပစ္စာ၊ အ။ ဇာနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပ္ဘု စသတိ ဝစ္ဆတိ
ဥပ္ဘု၊ ပါနိတိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။] (၁) မြင့်သော၊
မြင့်တက်သော၊ မြင့်မောက်သော။ (၂) မြတ်
သော၊ မြင့်မြတ်သော။ (၃) ကြီးသော။ (၄)
န နိစေ အာသန နိသိသိတော ဥပစ္စေ အာသ-
န နိသိန္နာ အဂ္ဂိလာနာ အဓိ ဝေသေသာ-
မိတိ သိက္ခာ ကရန္တိယာ။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပစ္စေ
အာသနတိ အန္တမသော ဘူမိပုဗ္ဗေသေပိ
ဥပတဋ္ဌာန (ဥပတဋ္ဌေသေ။ ကင်္ဂါ) နိသိန္န-
ာ။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ကင်္ဂါ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဇာနာသိ
တံ ပါသာဒံ ဥပစ္စေ ဝါ နိစေ ဝါ မဇ္ဈိမော
ဝါတိ။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပစ္စေသု ဝိမာနေသု ဓိရိ
တိကာ။ သံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ (-ဝိ၊ ဇိ၊
ဝ။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၆၆။ မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
ဝိမာန၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ထေရ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
မဟာနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ၁၄၄။ မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဝိမာန၊
၄။ ၁၇၁။ ထေရ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဇာ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
မဟာနိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ မ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ မ၊ ဇိ၊ ဝ။
၁၇၁။) ဥပစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒ-လည်း ကြည်း။
(၂) ကေစ္စော ပုဂ္ဂလော ဥပစ္စေ ကုလေ ပစ္စာ-
ဇာတော ဟောတိ။ အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပစ္စေ
ကုလေ အာဟိ ဇာတာ။ ထေရ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဥပစ္စေ
ကုလေသိ ဥပဋ္ဌာရတဓမ္မ ဝေသကုသေ။ ထေရ၊
၄။ ၁၇၁။ (-အပါ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၆၆။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။
ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ အံ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ဇိ၊ ဝ။ ၁၇၁။)
ဥပစ္စာကုသ- လည်း ကြည်း။ (၃) ဥပစ္စာဝေ
ကြည်း။

ဥစ္စ (ဗျ) (၁) မြင့်သော၊ မြင့်တက်သော။ (၂) မြတ်သော။ (၃) ဥစ္စ ပစ္စယု ခတ္တိယော။ ပေတ။ ၂၁။ ဥစ္စ ပစ္စယုသိ ဥစ္စတရံ ကတော ပတ္တံ ဥစ္စိသိက္ခာ။ ပေတဌ။ ၂၄၈။ ဥစ္စ ဂတတ္တာ ဥစ္စ။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၁။ (-ဒိ၊ ၄၊ ၁။ ၁၃၇။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၅၅။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၈။) (၂) နိဝံ အပ္ပေ မဟတျန္တံ ဓာနံ။ ၁၅၂။ (-နိတိ၊ သုတ္တံ၊ ၃။ ၃၀။ ရှုနာ-၁၃၄။)

ဥစ္စက (တိ) [ဥစ္စ+က] မြင့်သော။ ဥစ္စကော အာသန္နိကော ဥပ္ပနော ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂၉၄။ (-ကခါ၊ ဋီ၊ ၄၂၆။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၆။)

ဥစ္စကမ္ပ (န) [ဥစ္စ+ကမ္ပ] မြင့်မြတ်-ကြီးကျယ်သောအမှု၊ အမှုကြီး။ ဥစ္စကမ္ပ နာမ စိဝရဿ ကရဏံ ရဒနံ၊ စေတိယေ သုခကမ္ပံ ဥပေါသထာဂါရ စေတိယဇရဇောခိယရေသု ကတ္တဗ္ဗန္တိ ဓာမာဒိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၉၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဥစ္စကရဏီ (ထိ) [ဥစ္စ+ကရဏ + ဤ(ဤတ္ထိဘေတကပစ္စည်း)] မြင့်သည်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော၊ မြင့်အောင်ပြုသော၊ မြှောက်ပင့်သော၊ (စကား)။ ဥစ္စကရဏီ နာနာဝိမံ ပလောဘနကထံ ကထေန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၃။

ဥစ္စကုလ (န) [ဥစ္စ+ကုလ] မြင့်မြတ်သော အမျိုး။ ဥစ္စကုလေ နိဗ္ဗတ္တဿ။ မဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၆၆။ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဝသေန ဝါ ခတ္တိယဗြာဟ္မဏဗဟိ ဘာနံ ဝသေန ဝါ ဥစ္စကုလတာ ဝေဝိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၅။ (-မဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၀။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၆၆။ သံ၊ ၃။ ၂။ ၁၉၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၄။) ဥစ္စာကုလ-လည်း ကြည့်။

ဥစ္စကုလပ္ပသုတ (တိ) [ဥစ္စကုလ+ပသုတ] မြင့်မြတ်သောအမျိုး၌-ဖြစ်သော- မွေးဖွားသော။ “ဘေန ခေါ ပန သမသေန ရဒ္ဒပါသော နာမ... အဂ္ဂကုလိကဿ ပုဏ္ဏာ”တိ

ဧဝံ အာရတော ဥစ္စကုလပ္ပသုတော ဇာတိ-ကုလပ္ပသုတာ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ဥစ္စာကုလပ္ပသုတ-လည်း ကြည့်။

ဥစ္စကုလိက (တိ) [ဥစ္စကုလ+ဣက] မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သူ။ သော နိဗ္ဗတ္တနိဗ္ဗတ္တဘေဝ ဥစ္စကုလိကော ဝိဘဝသမ္ပနော အဟောသိ။ အ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၆။ (-ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၃။) ဥစ္စာကုလိက-လည်း ကြည့်။

ဥစ္စကုလိန (တိ) [ဥစ္စကုလ+ဤန] မြင့်မြတ်သော အမျိုး၌ဖြစ်သော၊ သူ။ ဥဂ္ဂတဿာတိ ဥစ္စကုလိနဘာဒိနာ ဥဋ္ဌာရဿ။ မဋ္ဌ၊ ၃။ ၁၀၃။

ဥစ္စကံ (န) [ဥစ္စ+အာနံ] မြင့်သောအင်္ဂါ။ မယံ မာတု ဥစ္စကံ (ဥစ္စကံ၊ ဋီ၊ သစ်) ကတော ပဝိသိဟံ မာဒေသ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ ကေနစိ သာဒိတတ္တာ ဥဋ္ဌော အင်္ဂေါတိ ဥစ္စင်္ဂေါ။ ယဿ ကဿစိ ဂဟဏတ္ထံ ပဋိစ္စနော ဥန္နတင်္ဂေါတိ ဣဓ အဓိပ္ပေတော။ တေန ဝုတ္တံ ဥစ္စကံ ကတော ပဝိသိဟံ မာဒေသတိ။ သံ၊ ၃။ သစ်၊ ၂။ ၇-ဂ။

ဥစ္စကံမာယ (ပု) [ယာဝိစ္စကနာမ်] ဥစ္စကံမာယ မည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ဥစ္စကံမာယော အသိတော အနာသဒေါ။ မ၊ ၃။ ၁။ ၁၅၄။ (-မဋ္ဌ၊ ၄။ ၉။ အ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။)

ဥစ္စဋ္ဌာန (န) [ဥစ္စ+ဋ္ဌာန] မြင့်သောအရာ၊ မြင့်သောနေရာ၊ ပဋိသန္ဓေ နိဗ္ဗာနနိယံ ဥစ္စဋ္ဌာနေဌပေတံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၅၆။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၂၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၇။ နေတ္ထိဝိ၊ ၉။)

ဥစ္စဋ္ဌာနိယ (တိ) [ဥစ္စဋ္ဌာန+ဣယ] မြင့်သော အရာ၌တည်သော၊ သူ။ ရာထု၊ ကြီးသူ။ ရာဇာ ဥစ္စဋ္ဌာနိယံ နိဗ္ဗေဋ္ဌာနေဌပေတိ။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၁။ (-ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၃၅၆။)

ဥစ္စတရ (တိ) [ဥစ္စ+တရ] အထူးသဖြင့်-
 အလွန်-မြင့်သော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ...
 သမ္မာဓိဝါ အာသနေ နိဿိတုံ ဥစ္စတရေဝါ
 ဓမ္မဂါရဝေန။ ဝိ၊၄။၃၁၉။ (-စိ၊၂။၁၄၇။
 ဝိ၊၄။၂။၅၆။ ဝိ၊၄။၄။၁၂။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၀၈။
 ဓမ္မ၊၄။၂။၄၃၁။ စရိယာ၊၄။၂၂၁။ ဇာ၊၄။၂။
 ၉၇။ ဇာ၊၄။၆။၁၅၇။)

ဥစ္စတလက် (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဥစ္စတလက်
 မည်သော အရပ်၊ မဟာနာဂဓထရိုက် နေရာ
 အရပ်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥစ္စတလက်ဝါသီ (တိ) [ဥစ္စတလက်+ဝါသီ]
 ဥစ္စတလက်အရပ်၌ - နေသော-သီတင်းသုံး
 သော။ ဥစ္စတလက်ဝါသီ (ဥစ္စတလက်ဝါသီ။
 သီ) မဟာနာဂဓထ္ထရာ ဝိယ။ အဘိ၊၄။၂။
 ၄၇၀။ ဥစ္စတလက် ဝါသီသည်-ကြည့်။

ဥစ္စတေ (ကမ္မ၊ကြိ) [ဝစ+ယ+ဘေ]ဆိုရပ်၏။
 ဥစ္စတေ ဝုစ္စသိ။ ကစ္စည်း။၇၇။ ဥစ္စတေ
 ဥစ္စန္တေ။ရွှ၊နာ-၂၇။ ဂစ္စ ပန ဝဏာရဿ
 ဥကာရာဒေသဝသေန ဥတ္တံ ဥစ္စတေ
 ဥစ္စန္တေတိအာဝီနိ ဣစ္စန္တိ၊ တာနိ သာသနေ
 အပ္ပယိစ္စိနိ၊ သက္ကတကာသာနုလောမာနိ။
 နိတိ၊ဓာ။ ၃၁။

ဥစ္စတ္တန (န) [ဥစ္စ+တ္တန] မြင့်သည်၏အဖြစ်။
 ဥစ္စတ္တနေနသောဗုဒ္ဓေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၃၁။ သော
 ဗုဒ္ဓေါ သဠိရတနော၊အဟု ဥစ္စတ္တနေ ငီနော။
 ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၆၁။ ဥစ္စတ္တနေတိ ဥစ္စဘာဝေန။ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄။၂၇၂။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊၃၇၀။ စိ၊၄။၂။၂၇၁။
 သံ၊၄။၁။၇၀။)

ဥစ္စနိမ္မကုလ (န) [ဥစ္စ+နိမ္မ+ကုလ] မြတ်သော
 အမျိုး၊ ယုတ်သောအမျိုး။ ဣတ္ထိယော
 ပုရိသာ ဧဝ၊ ဥစ္စနိမ္မကုလာနိ စ။ အပါ၊၂။
 ၂၈။ (-သံ၊၄။၁။၁၀၇။)

ဥစ္စနိမ္မဓရဒ္ဒါရဋ္ဌာယိ (တိ) [ဥစ္စနိမ္မ+ဓရဒ္ဒါရ+
 ဌာယိ] မြတ်သောအိမ်တံခါး၊ ယုတ်သော

အိမ်တံခါး၌- အိမ်ကြီးအိမ်ငယ်တံခါး၌-ရပ်
 တည်သော။ ဥစ္စနိမ္မဓရဒ္ဒါရဋ္ဌာယိနော (မ၊
 ၄။၃။၁၆၆)တိ မဟန္တ ခုဒ္ဒကဂေဟာနံ ဗဟိ-
 ဒ္ဒါရဒဏာဋ္ဌကဋ္ဌာယိနော။ မ၊၄။၃။၁၁၄။

ဥစ္စနိမ္မမယ (တိ) [ဥစ္စနိမ္မ+မယ] အမြတ်၊ အယုတ်
 -အကြီး၊အငယ်-ဖြင့် ပြီးသော။ ဥစ္စနိမ္မမယံ
 ကမ္ပံ၊ ဘိက္ခုနံ သာဓုပတ္တိ ဘံ။ အပါ၊၂။၂၇၉။

ဥစ္စပဗ္ဗတသီခရ (န) [ဥစ္စ+ပဗ္ဗတ+သီခရ] မြင့်
 သော-တောင့်တိပ်-ခ ကောင်ထွန်း၊ ဥစ္စပဗ္ဗတ-
 သီခရံ အဘိရဟိတော။ အံ၊၄။၁။၂၃၁။

ဥစ္စယ (ပု) [ဥ+စိ+အ။ ဥစ္စယနံ ဥစ္စယော။ ရှ၊
 နာ-၃၇၁။] (က) ပျိုးစီး-တိုးပျိုး-ခြင်း။
 ဆည်းပူးခြင်း။ (ခ) အစုအပုံ။ (က) ဒုးကွာ
 ပါပဿ ဥစ္စယော။ ဓမ္မ၊၃၀။ ပါပဿ ဟိ
 ဥစ္စယော ဝုဇိ ဣဝေလောကေပိ သမ္ပရာယပိ
 ဒုက္ခမေဝ အာဝဟတိ။ ဓမ္မ၊၄။၂။၄၁။ (-မ၊
 ၄။၁။၂၂၃။ သံ၊၄။၂။၁၃။ အဘိ၊၄။၁။၈၄။
 ဣဘိ၊၃။၁။၄။၁၇၇။) (ခ)အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥစ္စယဂ္ဂါဟ (ပု) [ဥစ္စယ+ဂါဟ] အစုအပုံ၏
 အစုမ်းအားဖြင့် ယူခြင်း။ ဥစ္စယဂ္ဂါဟော-
 (မဟာနိ၊၅၇)တိ ရာသီဝသေန ဂါဟာ။
 မဟာနိ၊၄။၁၇၇။

ဥစ္စရက္ခ (ပု) [ဥစ္စ+ရက္ခ] မြင့်သောသစ်ပင်၊ဥစ္စ-
 ရက္ခာနံ ဓောဋ္ဌာဘ၊ဂေန၊ ခုဒ္ဒက၊၄။၁၄၇။

ဥစ္စဝတ္ထု (န) [ဥစ္စ+ဝတ္ထု] မြင့်သော-အကျည်
 -အောက်ခံမြေခုံ။

ဥစ္စာတ္ထုက (တိ) [ဥစ္စာတ္ထု+က] မြင့်သော
 အကျည်ခံသော။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခုဝေ
 ဥစ္စာတ္ထုကံ ကာတုံ။ ဝိ၊၄။၂၇၄။ဥစ္စာတ္ထုကန္တိ
 ပံသု အာကိရိတော ဥစ္စာတ္ထုကံ ကာတုံ။ ဝိ၊၄။
 ၄။၅၀။ (-ဝိ၊၄။၃။၁၃၊၃၂၆။ သာရတ္ထု၊၃။၁၀။
 ဝိမထိ၊၂။၆။)

ဥစ္စာဝါလိက (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဥစ္စာဝါလိက
မည်သောအရပ်။ အောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဥစ္စာဝါလိကဝါသီ (တိ) [ဥစ္စာဝါလိက+ ဝါသီ] ဥစ္စာ-
ဝါလိကအရပ်၌နေသောသူ။ ဥစ္စာဝါလိကဝါသီ
(ဥစ္စာဝါလိက ဝါသီ။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၂၈၂။) မဟာ-
နာဂဓတ္ထဓော ဝိယ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၁။ (-မ၊
ဇိ၊ ၃၊ ၁၂၆။)

ဥစ္စာ (ဗျ) ဥစ္စာနှင့် အနက်ဘူး။ ဥစ္စာတိ ဥစ္စာသဒ္ဓေန
အမာနတ္ထံ ကေသဒ္ဓန္တရံ။ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၅၄။
ဝိမဘိ၊ ၂၊ ၁၁၆။ ဝိ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၁၂၄။ သိ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၃၄၉။
မ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၁၅၇။ သံ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၂၄၇။ အံ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၁၇၈။

ဥစ္စာကုလ (န) [ဥစ္စာ+ကုလ] မြင့်မြတ်သော-
အထက်ဘန်းကျသော-အမျိုး။ ဣဒ ဘိက္ခုဝေ
အသပ္ပရိသသာ ဥစ္စာကုလာ ပဗ္ဗင်တော
ဟောတိ။ မ၊ ၃၊ ၈၆။ ဥစ္စာကုလသတိ ခတ္တိယ-
ကုလာ ဝါ ဗြာဟ္မဏကုလာ ဝါ။ အေဒေဝ
ဟိ ကုလဒ္ဓယံ ဥစ္စာကုလန္တိ ဝုစ္စတိ။ မ၊ ဇိ၊ ၄၊
၆၇။ ဥစ္စာကုလေသု ဇာယန္တိ။ ပေတ၊ ၁၆၈။
ဥစ္စာကုလသုတိ ဥစ္စေသု ခတ္တိယကုလဒိသု
ကုလသု။ ဓမ္မာ၊ ၁၆၃။ (-ဝိ၊ ၁၊ ၁၀၈၊
၁၂၅။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၄။ ၂၂၂။ အသိ၊
၄၊ ၂၊ ၂၈၁။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၁၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂၊
၃၆၁။)

ဥစ္စာကုလပရိဒီပန (န) [ဥစ္စာကုလ+ပရိဒီပန]
မြတ်သောအမျိုးကို ပြကြောင်းဖြစ်-မြတ်တော်
-သော စကား။ သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ ပန
အဂဝေတာ ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ။ ဝိ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၈၄။
ဝိ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၂၁၉။ မ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၂၂၈။ အံ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၁၆၆။
ဥဒါန၊ ၄၊ ၃၄၃။ ဥစ္စာကုလပရိဒီပနံ ဥဒိဘော-
ဒိတဝိပုသခတ္တိယကုလသိဘာဝနတော။ ဝိ၊ ဇိ၊
၁၊ ၂၉၀။ မ၊ ဇိ၊ ၂၊ ၂၄၄။ (-သာရတ္ထ၊ ၁၊
၂၁၄။ သိ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၂၊ ၂၁၉။)

ဥစ္စာကုလပုသုတ(တိ) [ဥစ္စာကုလ+ပုသုတ] မြတ်
သောအမျိုး၌ - မြတ်သော-မေးဖွားသော။

ဥစ္စာကုလပုသုတ ဇာတိကုလပုတ္တာ နာမ။
မ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၁၁၅။ (-မ၊ ဇိ၊ ၃၊ ၉၈။ ဥဒါန၊ ၄၊ ၂၃၃။
မ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၂၀၇။)

ဥစ္စာကုလိက (တိ) [ဥစ္စာကုလ+ဣက] မြင့်မြတ်
သော အမျိုး၌ဖြစ်သောသူ။ ဥစ္စာကုလိ-
ကနံ ယဒိဒံ အဒ္ဓိယော ကာဠိဂေါဓာယ
ပုတ္တော။ အံ၊ ၁၊ ၂၃။ ဥစ္စာကုလိကနန္တိ ဥစ္စေ
ကုလေ ဇာတာနံ။ အံ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၁၅၀။ ဥစ္စာသဒ္ဓေန
သမာနတ္ထော ဥစ္စာသဒ္ဓါတိ အာဟ ဥစ္စာ....
ဇာတာနန္တိ။ အံ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၁၅၆။ (-ထေရ၊ ၄၊ ၂၊
၃၂၁။ အမ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၁။)

ဥစ္စာကုလိကတရ(တိ) [ဥစ္စာကုလိက+တရ] အထူး
သဖြင့် - အလွန် - မြတ်သောအမျိုး၌ ဖြစ်
သော။ ကိံ တထော ဥစ္စာကုလိကသရာ
နတ္ထိတိ? အာမ နတ္ထိ။ အံ၊ ဇိ၊ ၁၊ ၁၅၁။

ဥစ္စာကုလိကသံဝတ္တနိက (တိ) [ဥစ္စာကုလိက+
သံဝတ္တနိက] မြတ်သော အမျိုး၌ ဖြစ်စေတော်
သောဥစ္စာကုလိကသံဝတ္တနိကံ ကမ္မံပုစ္ဆိတော။
ထေရ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၂၁။

ဥစ္စာကုလိ (တိ) [ဥစ္စာကုလ+ဣ] မြတ်သော
အမျိုး၌ဖြစ်သော။ ဥစ္စာကုလိံ အဝိသတိ။
အာ၊ ၁၊ ၁၁၇။ ယေ သတ္တာ ဥစ္စာကုလိနော။
ပေဋကော၊ ၃၀၆။

ဥစ္စာကုလိန (တိ) [ဥစ္စာကုလ+ဣန] မြတ်သော
အမျိုး၌ ဖြစ်သောသူ။ မြတ်သောအမျိုး
ကောင်းသား။ ဥစ္စာကုလိနောပိ ဟိ ဗြာဟ္မဏ
ဣဇကေစ္စော ပါကာတိပါတိ ဟောတိ။ မ၊ ၂၊
၃၉၀။ ဥစ္စာကုလိနာ သဗ္ဗတ္ထ။ အပ၊ ၂၊ ၂၁၃။
(-မ၊ ၃၊ ၂၄၃။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၄၊
၂၊ ၂၇၊ ၁၃၂။)

ဥစ္စာကုလိနတာ (တိ) [ဥစ္စာကုလိန+တာ] မြတ်
သောအမျိုး၌ ဖြစ်သည့်အဖြစ်၊ မြတ်သော
အမျိုး၌ဖြစ်ခြင်း။ နာဟံ ဗြာဟ္မဏ ဥစ္စာကုလိ-
နတာ သေယျံသောတိ ဝဒါမိ။ မ၊ ၂၊

ဥစ္စာ။ ဥစ္စာကုလိနတာတိ ဥစ္စာကုလိနတ္ထေန
သေဿျာ။ မဋ္ဌာပ။ ၂၉၂။ (-မဉ္ဇ၊ ၈၆။
သံ၊ ၁။ ၈၇။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀၃။ ဒိ၊ ၃။ ၁။ ၃၆၃။ သိ၊
၆။ ၁။ ၂။ ၂၇၂။ မဋ္ဌာပ။ ၁၉၅။)

ဥစ္စာကုလိနတ္ထ (န) [ဥစ္စာ + ကုလိန + တ္ထ] ဥစ္စာကုလိ-
နတာနှင့် အနက် ၇။ ဒုင်းပုဒ်-ကြည့်။

ဥစ္စာကုလိနသံဝတ္တနိက (တိ) [ဥစ္စာကုလိန + သံ-
ဝတ္တနိက] မြတ်သေ့ အမျိုး၌ မြင်စေတတ်
သော။ ဥစ္စာကုလိနသံဝတ္တနိကာ သော မာ-
ဏဝ ပဋိပဒါ။ မဉ္ဇ၊ ၂၄၈။ (-အံ၊ ၂။ ၂၁၃။)

ဥစ္စာရ (ပု) [ဥ + စရ + က] ဥစ္စာဒိသဒေတ ဟေ-
တေတိ ဥစ္စာဒေရာ။ ဥပုဗ္ဗေ ဓရဒေတု ဇေဒန၊
ဥက္ခိပနေ ၈ ဝတ္ထုတိ။ ဝာနံ၊ ၆။ ၂၇၄။ ၂။ (က)
မစင်၊ ကျင်ကြီး။ (ခ) မစင်-ကျင်ကြီး-စွန့်
ရာအရပ်။ (က) ဥစ္စာရဗ္ဗိ ပဿာဝဗ္ဗိကဓောန္တိ။
ဝိ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဥစ္စာဓော နာမ ဂူဇကာ ဝုစ္ဆတိ။
ဝိ၊ ၂။ ၃၄၈။ ဥစ္စာရဗ္ဗိ ပဿာဝဗ္ဗိ နိက္ခာမေန္တိ။
ဝိ၊ ၃။ ၂၇၆။ (-ဝိ၊ ၃။ ၃၇၆။ ၄၁၉။ ဝိ၊ ၅။ ၃၇၇။
အံ၊ ၂။ ၁၂၇။ ပဟာနိ၊ ၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၉။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၄။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၄။ ကဒိ၊ ၂။ ၈၇။
ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၇။ မဋ္ဌာပ။ ၂။ ၂၂၅။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၉။ ဇေ၊ ၄။ ၁။
၁၈။) (ခ) အညာဓော ဂေါပါလဒကာ ရက္ခေ
သာဓုကံ အာလဂ္ဂေတွာ ဥစ္စာရံ အကမာသိ။
ဝိ၊ ၁။ ၈၀။ ဥစ္စာရဋ္ဌာန လည်း ကြည့်။

ဥစ္စာရကပ္ပ (န) [ဥစ္စာရ + ကပ္ပ] ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း
အမှု။ ဥစ္စာရကပ္ပာဒိသု လောကီယကုလ-
ပုတ္တာစာရေန ဝိသုဟိတော။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၁။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၅။

ဥစ္စာရကရဏဋ္ဌာန (န) [ဥစ္စာရ + ကရဏ + ဋ္ဌာန]
ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်းကိုပြုရာ - ကျင်ကြီးစွန့်ရာ -
အရပ်။ မဟာဇနဿ ဥစ္စာရကရဏဋ္ဌာနေ
ပတ္တနိတော ဧကော ပိဋ္ဌိပါသာဏော အတ္ထိ၊
ဓမ္မာ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၅။

ဥစ္စာရဋ္ဌာန (န) [ဥစ္စာရ + ဋ္ဌာန] ကျင်ကြီး-
ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း ကို ပြုရာအရပ်၊ ကျင်ကြီး
စွန့်ရာအရပ်။ ယထာ ဥစ္စာရဋ္ဌာနမှိ (ဥဿာ-
သဋ္ဌာနမှိ။ က။ ၄။)။ ကရိသံ နရနာရိယော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၇။
ဇေ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဥစ္စာရဋ္ဌာနမှိတိ ဥစ္စာရေန္တိ ဝစ္စံ
ကဓောန္တိ တ္ထောတိ ဥစ္စာဓော၊ ဥစ္စာဓော ဓ
သော ဋ္ဌာနဉ္စေတိ ဥစ္စာရဋ္ဌာနံ။ အထဝါ ဥဿာ-
သိယျတိတိ ဥဿာသေ၊ ဝစ္စသေတံ နာမံ၊
တဿ ဋ္ဌာနံ ဥဿာသဋ္ဌာနံ၊ တသ္မိံ ဥဿာသ-
ဋ္ဌာနမှိဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၉၅။ (-သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၀၂။)

ဥစ္စာရဏ (န၊ ထိ) [ဥ + စရ + ယ] (ခ) ပဋိ-
မြောက် - ချီ - မ - ခြင်း။ (၂) ရွတ်ဆိုခြင်း။
(ခ) ထာမဓန္တိမဿ ပုရိသဿ ဥစ္စာရဏမတ္ထံ
ဟောဘိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၁၂။
ဥစ္စာရဏမတ္ထံ ဥက္ခိပနမတ္ထံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။
၇၁။ ဥဗ္ဗသနာ ဥဗ္ဗသနာ (ဝိ၊ ၁။ ၁၇၄) လည်း
ကြည့်။ (၂) သရန သုတ္တဿ ဥစ္စာရဏံ သရ-
ဘည်း မဋ္ဌာပ။ ၂။ ၁၈၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၆။ ၂။ ၂၃၊
၈၂။)

ဥစ္စာရဏက္ခဏ (ပု) [ဥစ္စာရဏ + ခဏ] ရွတ်ဆိုရာ
- အခါ - ခဏ။ အတ္တဓာသယံတော ဝုစ္ဆတိ။
ယော ဧကဿ အက္ခရဿ ဥစ္စာရဏက္ခဏော။
အံ၊ ၃။ ၁။ ၁၀၆။

ဥစ္စာရဏဝတ္ထ (န) [ဥစ္စာရဏ + ဝတ္ထ] ရွတ်ဆိုရာ၌
ပြုအပ်သောကျင့်ဝတ်။ စတုရသေန ဝတ္ထေ-
နာတိ ပရိပုဇ္ဈေန ဥစ္စာရဏဝတ္ထေန။ ဝိပတိ၊
၂။ ၂၂၈။

ဥစ္စာရဏဝိဓာန (န) [ဥစ္စာရဏ + ဝိဓာန] ရွတ်
ဆိုခြင်း အစီအရင်။ တရဂံ၊ ၁။ ၆။ ဥစ္စာရဏ-
ဝိဓာနာနိ နဋ္ဌပယောဂါနိ။ ဝဇီရာ၊ ၅။ ၂၂။

ဥစ္စာရဏသမကာလ (ပု) [ဥစ္စာရဏ + သမ +
ကာလ] ရွတ်ဆိုခြင်းနှင့် ညီမျှသောအချိန်

အခါ။ သဟ သမုဒါဟာရေနာဘိ ဥစ္စာရက
သမကသလံ။ သံ၊၌၊၂။၅၃။

ဥစ္စာရကသမ္ပတ္တိ (ထိ) [ဥစ္စာရက+သမ္ပတ္တိ]
ရွတ်ဆိုခြင်း၏ ပြည့်စုံခြင်း။ သရဿ ဥစ္စာ-
ရကသမ္ပတ္တိ အပရိဟာပေဘူ။ သံ၊၌၊၂။
၁၉၂။

ဥစ္စာရကနန္တရံ (ဗျ) [ဥစ္စာရက+အနန္တရံ] ရွတ်
ဆိုခြင်း၏ အခြားမဲ့။ အကုသလသဒ္ဓဿ
ဥစ္စာရကနန္တရံ...နိရုဋ္ဌတာ ဝဋ္ဌဗ္ဗာ။ အနု၊၌၊
၁။၂၉။

ဥစ္စာရပလိဗုဒ္ဓ (တိ) [ဥစ္စာရ+ပလိဗုဒ္ဓ] မစင်-
ကျင်ကြီး-သည် နှိပ်စက်အပ်သော။ တဉ္စ
ရတ္တိ ကော မနုဿော ဥစ္စာရပလိဗုဒ္ဓေါ
သာဓုကေယေဝ ဝစ္စံ ကဘူ။ ဖိ၊၌၊၂။၁၃၃။
အံ၊၌၊၂။၂၇၉။ ဥစ္စာရပလိဗုဒ္ဓေါဘိ ဥစ္စာရေန
ပိဋ္ဌိတော။ ဖိ၊၌၊၂။၂၂၇။ အံ၊၌၊၂။၂၆၈။

ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပ (န) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ကမ္ပ] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို-ပြုခြင်း-စွန့်
ခြင်း။ ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပေ သမ္ပဇောနကာရိ
ဟောတိ။ ဖိ၊၁။၆၇။ ဖိ၊၂။၂၃၃။ မ၊၁။၇၂။
သံ၊၂။၁၂၄။ အဘိ၊ဝိ၊၂၂၉။ မဟာနိ၊၃၉၃။
ဥစ္စာရပဿာဝကမ္ပေတိ ဥစ္စာရဿ ဓ ပဿာ-
ဝဿ ဓ ကရဏေ။ ဖိ၊၄။၁။၁၈၀။ မ၊၄။၁။
၂၇၂။ သံ၊၄။၃။၂၃၂။ အသိ၊၄။၂။၃၄၆။
မဟာနိ၊၄။၄၀၇။ (-မ၊၁။၁၁၇။ သံ၊၁။၆၁။
အံ၊၁။၃၅၉။ အံ၊၂။၁၃၂။ အံ၊၄။၃။၁၀၉။)

ဥစ္စာရပဿာဝကရဏ (န) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ကရဏ] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို - ပြုခြင်း-
စွန့်ခြင်း။ သမ္ပံ ဥစ္စာရပဿာဝကရဏေန ဓ
အဂ္ဂိဒါနေန ဓ ခုဿေယု။ ဇ၊၄။၂။၂၄၆။
(-အံ၊၄။၃။၁၀၉။)

ဥစ္စာရပဿာဝကိစ္စ (န) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ကိစ္စ] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်း အမှု။
ကေကဿ ဟိ အရညေ အန္တပဿော ဥစ္စာရ-

ပဿာဝကိစ္စံ ဥပါဒါယ အဗ္ဗေဝ ဣရိယာပဏာ
ဓာသုကာ ဟောန္တိ။ မ၊၄။၁။၁၃၃။ အံ၊၌၊၂။
၂၇။

ဥစ္စာရပဿာဝဆဒ္ဓန (န) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ဆဒ္ဓန] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်ကို စွန့်ခြင်း။
သေခံသေသု ဥစ္စာရပဿာဝဆဒ္ဓနေ ဣက္ကဋ္ဌံ။
ဝိ၊၄။၄။၂၂၅။

ဥစ္စာရပဿာဝဋ္ဌာန (န) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ဋ္ဌာန] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စွန့်ရာ အရပ်။
အန္တဘါရဿ သမိပေ ဥစ္စာရပဿာဝဋ္ဌာနေ
ဝိဇ္ဇမာနေ။ ဝိမတိ၊၁။၁၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။
၁။၂၁၇။)

ဥစ္စာရပဿာဝပိဋ္ဌိတ (တိ) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+
ပိဋ္ဌိတ] ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သည် နှိပ်စက်အပ်
သော။ ဥစ္စာရပဿာဝပိဋ္ဌိတဿပိ တတော
(သတော။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊) ဥပစာရေ ဝိဇ္ဇမာ-
နေ ဗဟိ ဂစ္ဆတော ဝါ။ ဝိ၊၄။၁။၃၁၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊၄၉။ (-သံ၊၄။၂။၂၆၁။ အံ၊၄။၂။
၂၉၁။)

ဥစ္စာရပဿာဝမဂ္ဂ (ပု) [ဥစ္စာရ+ပဿာဝ+မဂ္ဂ]
(ကိုယ်ခန္ဓာမှ) ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် ထွက်ရာ
လမ်းကြောင်း။ ဟိရိယာ လဇ္ဇာယ...ဟိရိ-
ကောယိနံ၊ ဥစ္စာရပဿာဝမဂ္ဂံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၃။
၂၁၆။

ဥစ္စာရပိဋ္ဌိတ (တိ) [ဥစ္စာရ+ပိဋ္ဌိတ] ကျင်ကြီး
သည် နှိပ်စက်အပ်သော။ ဥစ္စာရပိဋ္ဌိတဿ
ပန...အဝိသယော။ ဝိ၊၄။၁။၃၁၀-၁။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ၊၄၉။

ဥစ္စာရဘူမိ (ထိ) [ဥစ္စာရ+ဘူမိ] ကျင်ကြီးစွန့်ရာ
ဗျေ။ သမ္ပံ တံ့ တေသံ တာပသာနံ ဥစ္စာရ-
ဘူမိံ ဂန္ဓာ။ ဇ၊၄။၂။၁၀။

ဥစ္စာရိတ (တိ) [ဥ+စရ+တ] (၁) ပင့်မြှောက်-
ချီ-ပ-အပ်သော။ (၂) ဆို-ရွတ်ဆို-
အပ်သော။ (၁) ဂိရိံ ဥစ္စာရိတော ယထာ။

အပါဒါ။ ၂။ (ရင်းနှီးအဖွင့် အပါဒါ။ ၂၆၂-၂၆၃ ဥစ္စာရိတော-ဟု ရှိ၏) (-အပါဒါ။ ၂၆၆။) (၂) စက္ကာရိ အကုဏ္ဏနိ မဟတာ ကန္တေန ဥစ္စာရိတနိ ဝိယ ဝိယရသေနေ အဘေသိ။ ပေတါဠာ။ ၂၆၂။ (-အံ၊ ဝိ၊ ၂၁၈။)

ဥစ္စာရိတကထာ (တိ) [ဥစ္စာရိတ+ကထာ] ပင် မြောက်-ချီ-မ-အပ်သည်ကို ပြုအပ်သော။ ဥစ္စာရိတကထာ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၁။ ဝိ၊ ၂။ ၂၂၅။ အနုဥစ္စာရိတကထာ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅) လည်း ကြည့်။

ဥစ္စာရိတဓဂ္ဂ (တိ) [ဥစ္စာရိတ+ဓဂ္ဂ] မြောက်ချီ-ရွယ် မိုး-အပ်သော သန် ဖျက်ရှိသော။ ပဟရိက္ခံ ဥစ္စာရိတဓဂ္ဂေ ပစ္စာမိတ္တေ တိဗ္ဗာ ဘယသညာ ပစ္စုပဋိတာ ဟောတိ။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄။

ဥစ္စာရိယတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဥ+ဓရ+ယ+တေ] ရွတ် ဆိုအပ်၏။ အဘိလပ္ပတိ ဥစ္စာရိယတိတိ အဘိ-လာပေါ။ သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၁။ ၁၀၆။ ဥစ္စာရယိ-သီ၊ ဝိ၊ သစ်၊ ၂။ ၆၀။ ဥဒိရယိ-လည်း ကြည့်။

ဥစ္စာဓရတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဓရ+အေ+တဗ္ဗ] ရွတ်ဆို အပ်သော။ ဌာနကရဏာနိ သိသိလာနိ ကတွာ ဥစ္စာဓရတဗ္ဗံ အကုရံ သိထိလံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၉၂။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ (-အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၅။ မူလဝိ၊ ၂။ ၁၉၁။ အနုဝိ၊ ၂။ ၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိ၊ ၂။ ၈၂။)

ဥစ္စာဓရဘိ (ကြိ) [ဥ+ဓရ+အေ+တိ] (၁) (က) ပင်မြောက်၏။ ချီ-မ-၏။ (ခ) မြောက်ချီ-ရွယ်-မိုး-၏။ (၂) ရွတ်ဆို၏။ (၃) (က) ကောဋိယံ ဂဟေတွာ ဥစ္စာဓရဘိ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၈။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ဥစ္စာဓရသိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၀၂-၃။ ဥစ္စာဓရသဘ-ဝိ၊ ၂။ ၁၃၁။ (ခ) ဥပ္ပလ-ပတ္တမိ ဥစ္စာဓရတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၉၄။ ဥစ္စာဓရန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။ ဥစ္စာဓရယျ-ကခါ၊ ၂၅၃။ ကခါ၊ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၆။ (၂) ဥဒါနံ ဥဒါနေသိတိ...ဥဒါနံ ဥစ္စာဓရသိ။ အံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၀၃။

ဥစ္စာဓရတံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဓရ+အေ+တံ] ပင် မြောက်-ချီ-မ-ခြင်းငှါ။ န သက္ကာန္တိ ဥစ္စာဓရတံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၁။

ဥစ္စာဓရဘူ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဓရ+အေ+ဘူ] (၁) ပင်မြောက်-ချီ-မ-၍။ (၂) ထား၍။ (၃) အာယသ္မာ အာနန္ဒော ပါဝေတော ဥစ္စာဓရ-ဘူ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၇။ ဥစ္စာဓရဘူတိ ဥက္ကံပိဘူ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၄၃။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၈။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။) (၂) ဣမံ ကုလ္လံ သိသေ ဝါ အာဆောပဘာ ခန္ဓေ ဝါ ဥစ္စာဓရဘူ။ မ၊ ၁။ ၁၈။ ဥစ္စာဓရဘူတိ ဌာပေဘူ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။

ဥစ္စာဓရန္တ (တိ) [ဥ+ဓရ+အေ+တန္တ] (၁) ပင်မြောက်-ချီ-မ-သော။ (၂) ရွတ်ဆို သော။ (၃) တသ္မာ တံ ဥဒ္ဓံ ဥစ္စာဓရန္တသ...ပါထဓိကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၈၉။ (၂) သုတ္တံ ဥစ္စာဓရန္တ...အနာပတ္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ (-ကခါ၊ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၇။)

ဥစ္စာဓရန္တိ
ဥစ္စာဓရယျ
ဥစ္စာဓရသိ
ဥစ္စာဓရသဘ } (ကြိ) ဥစ္စာဓရတိ ကြည့်။

ဥစ္စာသိင်္ဂ (ပု) [ဥစ္စာ+အာ+လိင်္ဂ+အာ] ဥစ္စံ ဌာနံ အာလိင်္ဂဘိတိ ဥစ္စာသိင်္ဂါ။ ဓာနံ၊ ဝိ၊ ၆။ ၂၃။ ဥ+ဓလ+ဂကံ၊ ကျာဒိ၊ ၃၃။ ဥစ္စာ+လိင်္ဂ။ ဝိ၊ ပါ၊ ဓာနံ] ဥစ္စာသိင်္ဂမည်သောပိုး၊ သုတ်ပိုး၊ ခူး ပိုး၊ ဘောဇံတံ။ (အမွေးများစွာရှိသော ပိုး။ အောဓ်ပုဒ် -ကြည့်။) ပါဏကော စာပျာထော ဥစ္စာ-လိင်္ဂေါ လောမသပါဏကော။ ဓာနံ၊ ၆။ ၂၃။ စသ ကမ္မနေ၊ ဥပ္ပဗ္ဗော စလဿ စာလိံ ဥစ္စာသတိ ကမ္မဘိတိ ဥစ္စာသိင်္ဂေါ-သုက္ကကိ-ဋေ၊ ကျာဒိ၊ ၃၃။

ဥစ္စာသိင်္ဂပါဏက (ပု) [ဥစ္စာသိင်္ဂ+ပါဏက] ဥစ္စာ လိင်္ဂမည်သောပိုး၊ အမွေးများစွာ ရှိသောပိုး။ ဗဟုပ္ပဒ် နာမ ဝိဇ္ဇိကာ သတပဋိ ဥစ္စာသိင်္ဂ-

ပါဏကဋ္ဌ။ ဝိ၊၁။၆၅။ ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌ နာမ
လောမသပါဏကဋ္ဌာဟောန္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၁။
(-သံ၊၄။၂။၁၀၃။ သံ၊၄။၂။၁၁၄။) ဥစ္စာ-
လိင်-လည်းကြည့်။

ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌ (ပု) [ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌ+ဒဋ္ဌ]
ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌာပိ- ကိုက်-သိုး- ခြင်း။
ပဉ္စမိ ဘိက္ခုဝေ ... ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌေန။
ဝိ၊၁။၄၇။ (-ဝဇီရ။၁၁၇။)

ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌပတ္တမ္မ (ပု) [ဥစ္စာလိင်ပါဏ-
ကဋ္ဌ+ပတ္တမ္မ] ဥစ္စာလိင်ပိုးထိုးကိုက်ခြင်း
ကြောင့် အင်္ဂါဇာတ်ခိုင်မာ (တောင့်တင်း)
ရာအခါ။ ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌပတ္တမ္မေတိ
ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌေန အင်္ဂဇာတံ ကမ္ပနိသံ
ဟောတိ။ ဝိ၊၁။၁၇၄။ ဥစ္စာလိင်ပါဏက-
ဋ္ဌပတ္တမ္မေတိ ဥစ္စာလိင်ပါဏကဋ္ဌေန အင်္ဂ-
ဇာတေ ပတ္တမ္မေ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၁။

ဥစ္စာလိင်ပါဏကလောမဝေနေ (န) ဥစ္စာလိင်-
ပါဏက+လောမ+ဝေနေ] ဥစ္စာလိင်ပိုး၏
- အမေး- ထိုး-စူး-ခြင်း။ အတ္ထတော ပန
ဥစ္စာလိင်ပါဏကလောမဝေနေနာတိ ဝုတ္တံ
ဟောတိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၁။

ဥစ္စာလေထိ (ကြိ) [ဥ+လေ+ဇာ+တိ]လှုပ်ရှား
စေ၏။ အကတံ ကမ္ပန္တိအာဒိနိ ဝေန္တော
ဥစ္စာလေန္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၁၁၄။ (-သံ၊၄။သစ်။
၂။၂၂။ အံ၊၄။၂။၁၉၀။) ဥစ္စာလေယျ-
ကင်္ခါ။၂၄၅။

ဥစ္စာလေဘူ (ကြိဝိ) [ဥ+လေ+ဇာ+တု]
လှုပ်ရှားစေ၍။ (က) ပင်မြောက်-ချို-မ-
၍။ (ခ) ထုတ်ဆောင်၍။ (က)ပါသာဏံ ဝါ
ရက္ခံ ဝါ ဒဏ္ဍာကမ္ပိ ဥစ္စာလေဘူ ပာရေန္တော
ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိ၊၄။၂။၂၃။ ဥစ္စာလေဘူတံ
ဥက္ခိပိတု။ သာရတ္ထ၊၃။၁၅။ ဝိမတိ၊၂။၁၀။
(ခ) မုသလေန ပါသာဏေ ဥစ္စာလေဘူ
ပဝေဇူသိ။ ဝိ၊၄။၂။၃၀၃။ ဥစ္စာလေဘူတံ
ဥဗ္ဗုတု။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၃။

ဥစ္စာလေန္တိ } (ကြိ) ဥစ္စာလေတိ-ကြည့်။
ဥစ္စာလေယျ }

ဥစ္စာဝေ (တိ) [ဥစ္စ+အဝေ] (က) ကြီး
စော၊ ငယ်သော၊ အကြီးအငယ်ဖြစ်သော။
(ခ) မြတ်သော၊ ယုတ်သော၊ အမြတ် အ
ယုတ်ဖြစ်သော။ (ဂ) ကောင်းသော၊ ဆိုး
သော၊ အကောင်း အဆိုးဖြစ်သော။ (ဃ)
မြင့်သော၊ နိမ့်သော၊ အမြင့်အနိမ့်ဖြစ်သော။
(င) အထူးထူး အပြားပြား - အမျိုးမျိုး
အစားစား- သော၊ များစွာသော။ (စ)
အဆင့်ဆင့်-အဆက်ဆက်-သော။ (က)
ကြီးသော ငယ်သော၊ အကြီးအငယ်ဖြစ်
သော။ ဥစ္စာဝေဟေတု ပါယေတိ။ ထေရ။
၃၂၃။ ဥစ္စာဝေဟေတိ မဟန္တေဟိ ဝေဝ ခုဒ္ဒ-
ကေဟိ စ။ ထေရ၊၄။၂။၂၇၉။ (-ဝိ၊၁။၉၃။
ဝိ၊၄။၂။၄၂။) (က) ကြီးသော ငယ်သော၊
အကြီးအငယ်ဖြစ်သော။ (ခ) မြတ်သော
ယုတ်သော၊ အမြတ်အယုတ်ဖြစ်သော။ ဥစ္စာ-
ဝေံ ပန ဒဿနာယ ဂစ္ဆတိ။ အံ၊၂။၂၆။
ဥစ္စာဝေန္တိ ယံ ကိဉ္စိ မဟန္တခုဒ္ဒကံ ဥစ္စနိစံ ဝါ။
အံ၊၄။၃။၁၀၄။ ယာနိ တာနိ သဗြဟ္မစာရိနံ
ဥစ္စာဝစာနိ (ကိ) ကရကိယာနိ။ ဝိ၊၃။၉၉။
ဝိ၊၃။၂၂၂။ မ၊၁။၃၉၉။ အံ၊၂။၉၉။ အံ၊၃။
၂၇၂။ ဥစ္စာဝစာနိတိ ဥစ္စနိစာနိ။ မ၊၄။၂။
၂၉၉။ ဥစ္စာဝစာနိတိ မဟန္တာနိ ဝေဝ ခုဒ္ဒက-
ာနိ စ။ မ၊၄။၂။၃၀၉။ ဥစ္စာဝစာနိတိ မဟန္တ-
ခုဒ္ဒကာနိ။ အံ၊၄။၃။၃၀။ ဥစ္စာဝစာနိတိ ဥစ္စ-
နိစာနိ။ တေနာယ မဟန္တခုဒ္ဒကာနိတိ။ အံ၊
၄။၃။၃၇။ (-ဝိ၊၄။၃။၂၃၀။ အံ၊၄။၃။၂၃၁။
အံ၊၄။၃။၃၀၈။) (ခ) မြတ်သော ယုတ်
သော၊ အမြတ် အယုတ်ဖြစ်သော။ ထသ္မာ
အယံ ပုရိသော ဥစ္စာဝေမာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၂။
၂၂၆။ တေသံတေသံ အဝါနံ ဝေသေန ဥစ္စာ-
ဝေံ အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊၄။၂။၃၃၀။ ဥစ္စာဝေန္တိ
ပဏိတသာဝံ နိဟိနဘာဝဉ္စ။ ဝိ၊၄။၂။၂၇၂။
ဥစ္စာဝေံ ယံ ပဋိပဒါ။ အမထေန ပက-

သိဘာ။ အဘိ။ က။ ၇၇။ သုတ္တနိ။ ၃၉၀။ ဥစ္စာဝေဓာတိ ဥတ္တမဟိနသောဒဏ္ဍာ ဥစ္စာ စ အဝစာ စ။ အဘိ။ ဌ။ ၃။ ၁၄၄။ (-သုတ္တနိ။ ၄၂၆။ မဟာနိ။ ၃၇၁။ သုတ္တနိ။ ၄၂။ ၂၇။ မဟာနိ။ ၄။ ၃၉၂။) (ဂ) ကောင်းသော ဆိုးသော အကောင်း အဆိုးဖြစ်သော။ ဥစ္စာဝေဓာနိ ဝိဝေဓနိ ဥပ္ပန္နာနိ ဟောန္တိ။ ဝိ။ ၃။ ၃၉၃။ ဥစ္စာဝေဓာနိတိ သုန္ဒရာနိ စ အသုန္ဒရာနိ စ။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၄၀၂။ (ဃ) မြင့်သော နိမ့်သော။ အမြင့် အနိမ့်ဖြစ်သော။ ဘာကတိ ဥစ္စာဝေဓံ ဗဟံ။ ဇာ။ ၁။ ၃၄၅။ ဥစ္စာဝေဓန္တိ ဥဂ္ဂတဉ္စ အနုဂ္ဂတဉ္စ။ ဇာ။ ၄။ ၄၇၇။ အနုစ္စာဝေဓံ သိလ-လည်း ကြည့်။ (င) အသွေးထူး အပြားပြား-အချိုးချိုးအစားစား-သော။ များစွာသော။ ဥစ္စာဝေဓာ ဝန္တနိကာ ဥပဓိသေတိ။ သံ။ ၁။ ၆၄။ ဥစ္စာဝေဓာတိ အညေသုဌာနေသု ပဏိတံ ဥစ္စံ ဝုစ္စာတိ။ ဟိနံ အဝေဓံ။ ဣပန ဥစ္စာဝေဓာတိ နာနာဝိဓာ ဝန္တနိကာ။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ ဥစ္စာဝေဓာ (ဥစ္စာဝေဓံ ဇာ) ဣဒ္ဓိ ဝိကုဗ္ဗမာနာ။ ဝိမာနာ။ ၁၄။ ဇာ။ ၂။ ၁၉၅။ ဥစ္စာဝေဓာတိ ဥစ္စာ စ အာစာ စ။ ဝိဝိဓာတိ အသတ္တာ။ ဝိမာနာ။ ၄။ ၁၇၃။ (-သံ။ ၁။ ၆၉။ ဓမ္မ။ ၂။ ၁။ ၇၇။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၂၃။ ဓမ္မာ။ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ ဝိမာနာ။ ၄။ ၂၂၂။ သေရ။ ၄။ ၂။ ၁၇၃။ ဓနံ။ ၂။ ၁။ ၁၀) (စ) မြက်သော ယက်သော။ အမြတ် အယက်ဖြစ်သော။ (စ) အဆင့်ဆင့်-အဆက်ဆက်-သော။ ဥစ္စာဝေဓံ ဂစ္ဆတိ သညသတ္တော။ သုတ္တနိ။ ၃၀၃။ မဟာနိ။ ၇၁။ ဥစ္စာဝေဓန္တိ အပရာပရံ ယိနုပဏိတံ ဝါ သတ္တာရတော သတ္တာရာဒိ။ သုတ္တနိ။ ၄။ ၂။ ၂၄၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၁၉၁။

ဥစ္စာဝေဓဏ္ဍ (ပ) [ဥစ္စာဝေဓ+ဝန္တ] အသွေးထူး အပြားပြားသော အဆင်း။ ဥစ္စာဝေဓဏ္ဍာနံ နာနာဝိဓဏ္ဍာနန္တိ အတ္တော။ ဝိမာနာ။ ၄။ ၉၉။
 ဥစ္စာဝေဓသီလ (တိ) [ဥစ္စာဝေဓ+သီလ] အမြင့် အနိမ့် - မြင့်တံ့နိမ့်တံ့ - ဖြစ်သော သီလရှိ

သော။ အတိုး အဆုတ်သီလရှိသော။ ယသသီသံ ကာလေန ဟာယတိ။ ကာလေန ဝစုတိ။ သော ဥစ္စာဝေဓသီလော နာမ ဟောတိ။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၄၇။

ဥစ္စာသဒ္ဒ (ပ) [ဥစ္စ (ဥစ္စာ)+သဒ္ဒ] (၁) မြင့်သော-အထက်သို့ မြင့်တက်သော-အသံ။ (တိ) (၂) မြင့်သော အသံရှိသော။ (၁) အထောသိခေါ ဘဂဝါ ဥစ္စာသဒ္ဒံ မဟာသဒ္ဒံ။ ဝိ။ ၄။ ၂၄၇။ ဥစ္စာသဒ္ဒနု ဣထေတဗ္ဗံ ဟောတိ။ ဝိ။ ၄။ ၁။ ၁၀၁။ ဒီ။ ၄။ ၂။ ၇၄။ မ။ ၄။ ၁။ ၁၁၅။ အံ။ ၄။ ၂။ ၁၃၃။ မဟာနိ။ ၄။ ၂၆၇။ (-ဝိ။ ၄။ ၂။ ၁၆၃။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၂၃၄။ မ။ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ မ။ ၄။ ၄။ ၄။ သံ။ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ ဇာ။ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ သာရတ္ထ။ ၂။ ၂၀၇။ သာရတ္ထ။ ၃။ ၁၁၇။ ဣ။ ၄။ ၄။ ၇၉။) (တိ) (၂) တေ စ အာဂန္တုကာ ဘိက္ခု။ ..ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါ အဟေသံ။ မ။ ၂။ ၁။ ၁၉။ ဥဒါနံ။ ၁၀၄။ ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါတိ ဥစ္စံ ဥဂ္ဂတဉ္စာ ဥစ္စံ။ ပတ္ထနတ္ထာ မဟန္တံ အဝိနိဗ္ဗောဂသဒ္ဒံ ကဏ္ဍေန္တော။ မ။ ၄။ ၃။ ၁၂၁။ ဥစ္စာသဒ္ဒါ မဟာသဒ္ဒါတိ ဥစ္စံ ဂတဋ္ဌေန ဥစ္စော သဒ္ဒေါ ယေသန္တေ ဥစ္စာသဒ္ဒါ အကာရဿ အာကာရံ ကတော။ ဥဒါနံ။ ၄။ ၁၆၃။ (-ဝိ။ ၃။ ၅၆။ ဝိ။ ၄။ ၂၄၇။ ဣတိဝုတိ။ ၄။ ၂၇၆။)

ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒ (တိ) [ဥစ္စာသဒ္ဒ+မဟာသဒ္ဒ] အထက်သို့ မြင့်တက်သော အသံ ပည်းရှိ၊ ဘေးသို့ ကျယ်ပြန့်သော အသံလည်း ရှိသော။ မြင့်သောအသံ၊ ကျယ်သော (များသော) အသံရှိသော။ ပေါ်ဥပါဒေါ (သန္တကော) ပရိတ္တာဇကော မဟာသီယာ ပရိသာယ သဒ္ဒိနိသိန္ဒော ဟောတိ ဥဒါနိယာ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါယ။ ဒီ။ ၁။ ၁၆၇။ မ။ ၂။ ၁၇၀-၁။ ဥစ္စံ ဂမနဝေသေန ဥစ္စော ဒိသာသု ပတ္ထနဝေသေန မဟာသဒ္ဒေါတိ ဥစ္စာသဒ္ဒမဟာသဒ္ဒါယ။ ဒီ။ ၄။ ၁။ ၃၀၁။ မ။ ၄။ ၃။ ၁၅၅။ (-အံ။

၂။၂၅။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၄။)

ဥစ္စာသန (န) [ဥစ္စာ+အာသန] မြင့်သော
နေရာ။ ဥ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ စ၊နံ၊ဥစ္စာသန၊နိ၊သိ၊
နေ၊ဘဏာ၊သိ၊ဝိ၊ဝေ၊သိ၊ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၀၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၆။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊၅။၃၄။)

ဥစ္စာသယန (န) [ဥစ္စာ+သယန] (မြတ်စွာ
ဘုရား၏ လက်ရွှင်သစ် ပမာဏထက်) မြင့်
သော နေရာ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥစ္စာသယနမဟာသယန (န) [ဥစ္စာသယန+
မဟာသယန] မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ရွှင်သစ်
ပမာဏထက် မြင့်သောနေရာနှင့် အလျား
အနံ ကျယ်ပြန့် မွန်မြတ် (မာသ)သောနေရာ။
မြင့်သောနေရာနှင့် မြတ်သောနေရာ။ ၎င်း
နေရာတို့ကား- (၁) အာသနံ=မြတ်စွာ
ဘုရား၏ လက်ရွှင်သစ်ပမာဏထက် မြင့်သော
ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်။ ၎င်းအင်းပျဉ်သည်
အလျား၊စ၊ဖက်မှ ရှည်သော အင်း၊ရှည်၌ ဖြစ်
သာ မအပ်။ အလျားအနံ ညီမျှသော စတုရန်း
အင်းပျဉ်ကား အပ်ပါသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၄။၅။ ကြည့်။ (၂) ပလ္လကံ = အခြေ၌
မြဲသော သစ် ကျား စသော သားရဲပုပ်သို့သော
ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်။ (၃) ဂေါနကံ =
လက်လေးသစ်ထက် ပွန်သော အမွေးရှိသော
ကော်ဇောနက်ကြီး။ လက်သေးသစ်မရှည်
လျှင် အပ်၏ဟု ဆိုကြသည်။ သာ၊ရတ္ထ၊၃။
၂၉၄။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၆။၂။ (၄) စိတ္တကံ =
နံရံကုန်ဖောက်သကဲ့သို့ အကုန်ပတ်၌ ဆန်း
ကြယ်စွာ ရက်ကပ်သော သားမွေးအခင်း။
(၅) ပဋိကာ = သားမွေးမြင့် ပြုအပ်သော
ပြုသောအခင်း။ (၆) ပဋ္ဌာသိတံ = တဲနက်
သော ပန်းပွင့် မန်းပြောင်သို့သော နီသော
သားမွေးအခင်း။ ရွှင်ရွှားရွက်ပုံသဏ္ဌာန်သို့
သော အခင်းဟုလည်း ဆို၏။ (၇) တူ၊သိ-

ကာ = လဲသွတ်၍ ပြုအပ်သောအခင်း။ (ဂ)
ဝိကတိကာ = မြဲသော သစ် ကျား စသော အပုပ်
တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော သားမွေးအခင်း။
(၈) ဥဒ္ဓလောမိ = မျက်နှာတဖက်၌ ပေါ်ထွက်
သော အမွေးရှိသော သားမွေးအခင်း။
မျက်နှာနှစ်ဖက်၌လည်း ဟု လည်း ဆို၏။ (၁၀)
ကေန္တလောသိ = မျက်နှာနှစ်ဖက်တို့၌ ပေါ်
ထွက်သော အမွေးရှိသော သားမွေးအခင်း။
မျက်နှာတဖက်၌-ဟုလည်း ဆို၏။ (၁၁)
ကနိသ = ရတနာချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော
ပိုးချည်အတိုင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်
သော အခင်း။ (ရတနာချည်တို့ဖြင့် ချုပ်
အပ်သော ပိုးချည်ကြမ်းအခင်း။ ဓာနံ၊ သျှ၊
သစ်၊၃။၁၅။ ဂ၊အ၊ကြည့်။) (၁၂) ကော-
သယန = ရတနာချည်တို့ဖြင့် ချုပ်အပ်သော
ပိုးချည်ဖြင့် ရက်အပ်သောအခင်း။ ရတနာ
ချည်တို့ဖြင့် မချုပ်သော ပိုးချည်သက်သက်
အခင်းကား အပ်၏ဟု ဆိုသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။၃၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ သုဒ္ဓက၊နိ၊သ-လည်း
အပ်၏ဟု ပစိတ်။ ယော၊၃။၄၀။၌ ဆို၏။ ၎င်း
နှစ်မျိုးမှ ကြွင်းသော ဂေါနကစသည်တို့ကား
ရတနာဖြင့် မချုပ်သော်လည်း မအပ်-ဟု
ဝိနည်းပရိယာယ်အရ ဆိုရသည်။ သုတ္တန်နည်း
အရ တူလိကာ-ကို ထား၍ ဂေါနကသော
အားလုံးတို့သည် ရတနာဖြင့် ချုပ်သားသော်
လည်း အပ်ကုန်၏ဟု ဝိသနိကာယ် အဋ္ဌကထာ
၌ ဆိုသည်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၃။ ၎င်းအဋ္ဌကထာ၌
န ဝဋ္ဌန္တိ-ဟု၎င်း၊ ဝဋ္ဌန္တိ-ဟု၎င်း ပါဠိနှစ်မျိုးရှိ
နေပါသည်။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊၄။၇၇။ သာ၊ရတ္ထ၊၃။၂၉၅။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။ သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၁။၃၆။၃။၄ တို့လည်း
ကြည့်။ (၁၃) ကုတ္တကံ = ကချေသည်ကကျိပ်
ခြောက်ယောက်ရပ်၌ ကလောက်သော သား
မွေးအခင်းကြီး။ (၁၄) ဟတ္ထတ္ထရံ = ဆင်
ကျောက်ကုန်း၌ ခင်းသော အခင်း။ (၁၅)
အသတ္ထရံ = မြင်းကျောက်ကုန်း၌ ခင်းသော
အခင်း။ (၁၆) ရသတ္ထရံ = ရသား၌ခင်းသော

အခင်း။ (၁၇) အဓိနပ္ပဝေဏီ = အထပ်ထပ်
သော သစ်နက်ရေဘို့ဖြင့် ညောင်ဖောင်းပမာ
က ချုပ်အပ်သောအခင်း။ (၁၈) ဣဒ္ဓိမိဂ-
ပဝရပစ္စတ္တရက = ဝံပိုင်ရေဖြင့် ပြုအပ်သော
မြတ်သောအခင်း။ (၁၉) သဉ္ဇတ္တရစ္ဆဒ္ဓ-
အပေါ်၌ ဖွဲ့အပ်သော နိသောဓိဘာန်နှင့်
တကွဖြစ်သော အခင်း။ (၂၀) ဉာတော-
လောဟိတကုပဓာန = ခြေရင်း ခေါင် ရင်း
နှစ်ဖက်တို့၌ နိသော ခြေအုံး ခေါင်းအုံး
(ရှိသောအခင်း) တို့တည်း။ ၎င်းနေရာအခင်း
တို့ကို ဥစ္စာသယနမဟာသယန = မြင့်သော
နေရာ မြတ်သောနေရာဟု ဆိုသည်။

၎င်းနေရာတို့နှင့် အာသနီနှင့်ပလ္လင်တို့ကို
ဥစ္စာသယန ကျန်နေရာတို့ကို မဟာသယနဟု
ခွဲခွဲသိက္ခာပဋိကာသစ်။ ၃၄၂-၌ ဆိုသည်။ ၎င်း
ဘာသာဋီကာ။ ၂၆၆-၌ အာသနီတမျိုးသာ
ဥစ္စာသယန ကျန်နေရာတို့ကား မဟာသယန
ဟု ဆိုသည်။ ထိုဥစ္စာသယန မဟာသယနတို့
တွင် အာသနီ၊ ပလ္လင်၊ တူလိကတို့မှ တပါး
ကျန်နေရာအခင်းတို့ကိုလူတို့က အသုံးတလည်
ခင်းပေးသောအခါ (ဂိဟိဝိကအ-မြစ်လျှင်)
တရားဟောရန် နေရာ၌၎င်း၊ ဆုမ်းစား
ကျောင်း၌၎င်း၊ ရွာတွင်း၌၎င်း ထိုင်ခြင်းငှါ
အပ်၏။ မအိပ်ချ။ ဝိ၊ ၄။ ၃၁၃။ အာသနီကို
ပိုနေသော အခြေကိုဖြတ်၍၎င်း၊ ပလ္လင်ကို
သားရဲရပ်တို့ကို ဖျက်ဆီး၍၎င်း၊ တူလိကကို
ဖြေ၍ လဲတို့ကို ခေါင်းအုံးပြုလုပ်၍၎င်း ကျန်
သော အခင်းတို့ကို မြေအခင်း၊ ကြမ်းအခင်း
ပြုလုပ်၍၎င်း သုံးစွဲသင့်၏။ ဝိ၊ ၄။ ၃၂၀။ ဒီ၊ ၄။
၁။ ၈၄။ “ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ ဝေရ-
မဏိဥစ္စာသယနမဟာသယနာ ပဋိဝိရတော”
စသော ပါဠိဘော်တို့၌ “မြင့်သောနေရာ
မြတ်သောနေရာမှ ရွှောင်ကြည်ပါ၏”ဟု ဆို
လိုက်လျှင် ၎င်းနေရာတို့အပေါ်၌ ထိုင်ခြင်း
အိပ်ခြင်းမှလည်း ရွှောင်ကြည်ပါ၏ဟု ဆိုပြီး
ဖြစ်သောကြောင့် နေရာတို့ကိုသာ (အိပ်ခြင်း

ထိုင်ခြင်း ကြံယာမပါပဲ) ပြဆိုထားသည်။
တနည်း အနက်ပေးပုံ ပုဒ်ပြီးပုံတို့ကို အောက်
ပုဒ်ကြည့်။ အံ၊ ၁။ ၁၈၂-၌ ဟောတော်မူသော
ဒိဗ္ဗ၊ ၆၂။ အနိယ-ဘူသော ဥစ္စာသယနမဟာ
သယနတို့ကား ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နေရာတို့နှင့်
အတူပြု၍ သဒ္ဓိသုပဓာနည်းဖြင့် ဟောတော်မူ
ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥစ္စာသယနမဟာသယနာ
ဝေရမဏိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၇။ ဥစ္စာသယနမဟာသယ-
နာတိ ဧတ္ထ ဥစ္စာတိ ဥစ္စာသဗ္ဗေန သမာနတ္ထံ
ကေ သဒ္ဓန္တရံ။ သေတိဧတ္တာတိ သယနံ။ ဥစ္စာ-
သယနဉ္စ မဟာသယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာ-
သယနံ။ ဥစ္စာသယနံ ဝုစ္စတိ ပမာဏာတိက္ကန္တံ
မဉ္ဇာဒိ။ မဟာသယနံ အကပ္ပိယတ္ထရဏေဟိ
အတ္ထတံ အာသနာဒိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄။
ဥစ္စာသယန မဟာသယနာနိ (ဝိ၊ ၃။ ၂၈၀)တိ
ဧတ္ထ ဥစ္စာသယနန္တိ ပမာဏာတိက္ကန္တံ မဉ္ဇံ။ မဟာ-
သယနန္တိ အကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆၉။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၅၂။ (-ဒီ၊ ၁၅။ မ၊ ၁။ ၂၃၇။
သံ၊ ၃။ ၄၀၉။ အံ၊ ၁။ ၁၈၂၊ ၂၁၃။ အဘိ၊ ပု။
၁၆၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၂။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၁၃။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၁၊ ၁၉၉။
အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၉။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၂။ ၆။ ဝိမတိ၊ ၂။
၁၁၆။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၈။)

ဥစ္စာသယန မဟာသယန (န) (၁) ဥစ္စာသယန-
မဟာသယန + အာသန သယန။ နောက်
ပုဒ်ချေ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၆။ (၂) ဥစ္စာသ-
ယန မဟာသယန + သယန။ ဧက သေသံ
ပြု။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄။ (၃) ဥစ္စာသယန-
မဟာသယန + ဥစ္စာသယန မဟာသယန-
(သယန)။ ဧက သေသံပြု။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၉။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၈။ (၁) မြင့်သောနေရာ မြတ်
သောနေရာ၌ နေထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း။ (၂)
မြင့်သော နေရာ မြတ်သော နေရာနှင့် ၎င်း
နေရာတို့၌ နေထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း။ ဥစ္စာသယန-
မဟာသယနာ ဝေရမဏိ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၇။ ခုဒ္ဒက၊
၂။ ဥစ္စာသယန မဟာသယနာ ပဋိဝိရတော။

ဒါဝါ၅။ မါဝါ၂၃။ သံဃာ၇၀၉။ (၁) တေသု ဟိ အာသနံ သယနဉ္စ ဥစ္စာသယန- မဟာသယနသဗ္ဗေဟိ ဂဟိတာနိ ဥတ္တရပဒ- လောပေန။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၁၆။ (-ဒိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၂၄။ အံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၇၈။) (၂) အထ ဝါ ဥစ္စာသယန- မဟာသယန သယနာတိ တေသ္မိံ အတ္ထေ ကေသေသနယေန အယံ နိဗ္ဗေသော ကတော ယထာ နာမဂ္ဂပပစ္စယာ သဋ္ဌာယတနန္တိ။ အာသနကိရိယာ ပုဉ္ဇကတ္တာသယနကိရိယာယ သယနဂ္ဂယဇေနေဝ အာသနမ္ပိ ဂဟိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၅၄။ အထ ဝါ ဥစ္စာ- သယန မဟာသယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာသ- ယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာသယနန္တိ တေသ္မိံ အတ္ထေ ကေသေသေန အယံ နိဗ္ဗေသော ကတော ယထာ နာမဂ္ဂပပစ္စယာ သဋ္ဌာယတ- နန္တိ။ မ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁၅၉။ သံ၊ ဝိ၊ ၂။ ၅၄၈။ (၄င်း ဝိ၊ ကာနုဓိကမ္ပ၊ ၆။ ၁၂၄။ နာမဂ္ဂပပစ္စယာ-ပုဒ်နှင့် နှိုင်း ယှဉ် ပွင့်ပြသည့်ကိုထောက်၍ ဥစ္စာသယန- မဟာသယနဉ္စ ဥစ္စာသယနမဟာသယနသယ- နဉ္စ - ဟု ချိသင့်တော်၏။ ထိုအတိုင်း ပုဒ်ခွဲ၍ အနက်ပေးထားပါသည်။) အထက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥစ္စိတ (တိ) [ဥ+စိ+တ] စိအပ်သော။ ရတနဂ္ဂယန္တိ မဏိကနကာဒိရတနေဟိ ဥစ္စိတံ ဥသိတရတနစေတိယံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၃၀၂။

ဥစ္စိနတိ (ကြံ) [ဥ+စိ+နာ+တိ] (၁) ခူးသွတ်၏။ (၂) ခွေးချယ်-ခွေးကောက်-၏။ ခွေးကောက်၍ ယူ၏။ (၃) ထိုးပါးစေ၏။ (၄) ပဏ္ဏံ ဥစ္စိနတိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၃၆၂။ ဥစ္စိနန္တိ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၃၀၅။ ဥစ္စိနာမိ-ဓမ္မ၊ ၄။ ၃၆၂။ (၂) ဧဝေပေ သိက္ခူ ဥစ္စိနတု။ ဝိ၊ ၁။ ၄၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၈။ သိက္ခူ ဥစ္စိနတု သိက္ခိတိယာ အနုဗ္ဗေ သိက္ခူ ဥစ္စိနိဘူ ဝါရာသုတိ အတ္ထော။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅။ သံ၊

ဝိ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၅၅။ ဥစ္စိနိ-ဝိ၊ ၃။ ၄၈၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၈။ (၃) ဂစ္ဆထ ဘေဝေ ပစ္စန္တံ ဥစ္စိနထ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၃။ ပစ္စန္တံ ဥစ္စိနထာဘိ ပစ္စန္တံ ဝေဇေထ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၈။

ဥစ္စိနတု } (ကြံ) ဥစ္စိနတိ-ကြည့်။
ဥစ္စိနထ }

ဥစ္စိနန (န) [ဥ+စိ+နာ+ယ] ခွေးချယ်-ခွေးကောက်-ခြင်း။ ဥစ္စိနနေ ဥဇယျာဇေ-ဇန္တာ ဟိ တံ မဟာကဿပတ္ထေရံ ဇေ-မာဟံသု။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၅။ သံ၊ ဝိ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၅၅။

ဥစ္စိနန္တိ (တိ) [ဥ+စိ+နာ+တန္တိ။ ထိ-၌ ဥစ္စိနန္တိ] ခူးသွတ်သော။ ကဏ္ဍံ ဣသိံ ရက္ခ-ပလာနိ ဥစ္စိနန္တိ ခိသု။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၃၆၂။ သာကဟာရိကာ ဂါယမာနာ ပဏ္ဏံ ဥစ္စိနန္တိ-ယော။ ဝိ၊ သု၊ ၁။ ၁၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၀၇။ (-ဝိ၊ သု၊ ၁။ ၂။ ၃၀။)

ဥစ္စိနန္တိ } (ကြံ) ဥစ္စိနတိ-ကြည့်။
ဥစ္စိနာမိ }
ဥစ္စိနိ }

ဥစ္စိနိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+စိ+နာ+တဗ္ဗ] ခွေး-ကောက်- ခွေးချယ်- အပ်- သင့်- ထိုက်-သော။ ဓမ္မ၊ သင်္ခ၊ ၁။ ၅၅။ ဗဟုကာရတ္ထာ ထေရေန ဥစ္စိနိဘဗ္ဗော အဿ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၈။

ဥစ္စိနိဘူ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+စိ+နာ+ဘူ] (၁) (က) ခွေးကောက်၍၊ ခွေးချယ်၍။ (ခ) ခွေးကောက်- စုခုံး- စုဆောင်း-၍။ (၂) ခူးသွတ်၍။ (၃) (က) အနုဗ္ဗေသသိ သိက္ခေပေ ပဉ္စမံ ဥစ္စိနိဘူ ... စိဝရပဒ္မိဝိသံ ဌပေဘုံ။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၈။ ဥစ္စိနိဘူဘိ ဣဒံ ထူသံ ... ဝတ္ထုဒ်နိ ဝိမိနိဘူ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၅။ ဝုတ္တနယေန ဝတ္ထုဒ်နိ ဥစ္စိနိဘူ အယံ

ကမ္မဝါစာ ကတာ။ ဒီဌာဝေ၇။ (-ဝိဌာဝေ
 ၄၆။ ဝိဌာ၂။ ၁၆၄။ မဌာ၄။ ၅၉။ အဘိဌာ
 ၁။ ၇၉။ ဓမ္မဌာဝေ၁၂။ ဓမ္မဌာ၂။ ၂၃၃။
 ဝိမာနဌာ၂၄၁။ ဇာဌာဝေ၂၅၂။ သာရတ္ထ
 ၃။ ၂၂၉။ ဝိမတိဝေ၅။ ကခါဋ္ဌိသေ၄၂၀။
 မဇ္ဈိဉာဝေ၁၄။ အံဇ္ဈိသေ၁၇။) (ခ) နန္တ
 ကာနိ ဥစ္စိန္တော။ မဉ္ဇာ၁၉၉။ မဟာနိသေ၁၇၂။
 ဒီဌာဝေ၁၁၇။ မဌာ၂။ ၄၈။ သံဌာ၂။ ၁၅၁။
 အံဌာဝေ၆၀။ ဥဒါနဌာ၂၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိသေ
 ၂၄။ အံဇ္ဈိဉာ၂၇၇။ ဥစ္စိန္တောတိ ဗာဓေ
 တော ဒုဗ္ဗလဌာနံ ယဟာယ ထိရဌာနမေဝ
 ဂဟေတော။ မဌာ၁။ ၁၆၆။ ဥစ္စိန္တောတိ သံက
 စိန္တော။ မဟာနိဌာ၂၃၂။ ဥစ္စိန္တောတိ ဥဉ္စ
 နေန စိန္တော သင်္ဂဟေတော။ ဝိသုဒ္ဓိသေ
 ၅၂။ (၂) တိမ္မရုဿကဓောရကာ တိမ္မရု
 သကေ ဥစ္စိန္တော။ ဝိသေ၇၆။ မဟာသတ္တော
 တာနိ ဥစ္စိန္တော ယာဝဒတ္တံ ခါဒိန္တော။ ဇာ
 ဌာ၄။ ၂၀၁။ (-ဇာဌာဝေ၁၂၆။)

ဥစ္စိန္တောန (ကျိဝိ) [ဥ+စိ + နာ + တောန]
 ရွေးကောက်၍ ရှာဖွေသု၍။ ဆေရေသက်
 ရကုဋ္ဌမာ၊ ဥစ္စိန္တောန နန္တကေ။ ပေဘေ၁၇၀။
 ဥစ္စိန္တောနာတိ ဂခဝသနဝသေန ဂဟေတော။
 ပေတဌာ၁၇၀။

ဥစ္စိယ (တိ) [ဥစ္စ+ဣယ] မြင့်သော။ ဥစ္စိဉ္စ
 (ဥစ္စိယံဌ) သေလမာရုယ၊ အပါသေ၁၁၅။
 ဥစ္စိယန္တိ ဥစ္စံ သေလမယံ ပဗ္ဗတံ အာရုယ၊
 အပါဌာ၂။ ၇၉။

ဥစ္စဂ္ဂ (န) [ဥစ္စ+အဂ္ဂ] ကြံ့ခံအများ၊ ကြံ့ခံ
 ဖျား။ ဥစ္စဂ္ဂ ဝေဇ္ဇဂ္ဂန္တိ အာဒိသု ကောဋိသံ။
 ဝိဌာဝေ၁၄၁။ ဒီဌာဝေ၂၁၁။ မဌာဝေ၁၄၁။
 အံဌာဝေ၉၆။ အံဌာ၂။ ၂၂။ ဗုဒ္ဓဝံဌာ၆၉။
 ဣန္ဒိဝုဏ္ဏဌာ၆၆။ ဥစ္စဂ္ဂန္တိ ဥစ္စ အဉ္စ ဥစ္စ
 ဘောဋိ။ သိဉ္စိသေ၁၂။ ၁၉၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိသေ
 ၁၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိသေ၁၁၅။)

ဥစ္စဂ္ဂ (ပု) [ဥ+သဇ (သဉ္စ)+အ။ ဥဏ္ဍတိ
 ဘောတိဥစ္စဂ္ဂံ၊ သဇ သဂေ၊ သဿ ဆော၊
 ခိတ္တံ။ ဓာနဋ္ဌိ။ ၂၇၆ (ဥတ္တရံ-သံ)] ခါးပိုက်၊
 ရင်ခွင်။ ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံ တုဘော ပုမေ။ ဓာနံ။ ၂၇၆။
 ပိဋကနိပိ ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံ ပုဓရသု။ ဝိဉာဉာဉာ။
 အဘာသတ္တုဿ ကုမာရဿ ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံ ပါတု
 ရဟေသိ။ ဝိဌာဝေ၁၄၁။ ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံ အဂ္ဂင်္ဂံ။
 ဝိဌာဝေ၁၁၀။ ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံ ဒေဝ မေ ပုတ္တော (ဇာ
 သေ၁၆)တိ ဒေဝမသု ပုတ္တော ဥစ္စဂ္ဂင်္ဂံယဝ။
 ဇာဌာဝေ၁၂၆။ (-မဉ္ဇာ၂။ ၂၉။ အံဉာ၁၂၈။
 အံဉာ၁၂။ ဇာ၂။ ၁၅၇။ ၉။ အပါသေ၁၁၆။
 ၃၃၅။ ၄၄၀။ အဘိပုသေ၁၅။ ဝိဌာ၂။ ၂၃။
 ဒီဌာဝေ၁၅၅။ ဒီဌာ၂။ ၂၁၅။ မဌာဝေ၁၅၇။
 အံဌာ၂။ ၉၈။ ဣန္ဒိဝုဏ္ဏဌာ၉၃။ ဓမ္မဌာဝေ
 ၉၀။ ၂၄၃။ ၅။ ဇာဌာဝေ၆၆။ ဇာဌာ၇။
 ၃၄၃။ ဝိသုဒ္ဓိသေ၂၇၁။)

ဥစ္စဂ္ဂက (တိ) [ဥစ္စဂ္ဂ+ဂတ] ခါးပိုက်-ရင်ခွင်-
 သို့ နောက်သော၊ အဟိဝ ဥစ္စဂ္ဂဂတော
 ခံသေသု။ ဇာ၂။ ၂၁၁။ ဇာဌာဝေ၆၆။ ၂၇။

ဥစ္စဂ္ဂဓာတက (န) [ဥစ္စဂ္ဂ+ဓာတက] ဥစ္စဂ္ဂ
 ဇာတ်။ (မြက်စွာဘုရားသည် ဇေတဝန်
 ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ဇနပုဗ္ဗ
 သူ အမျိုးသိုးဘေးယာက်ကို အကြောင်းပြု၍
 ဟောတော်မူသည်) ခုဒ္ဒကနိကာယ ဓာတက
 ပါဠိ၊ ၁-နိပါတ်၊ ၆၇-ဇာတ်။ ဇာဝေ၁၁၆။
 (-ဇာဌာဝေ၁၂၄-၆။)

ဥစ္စဂ္ဂပည (တိ) [ဥစ္စဂ္ဂ + သဒိသာ+ ပညာ]
 ခါးပိုက် - ရင်ခွင် - နှင့်ဘုရားသော ပညာရှိ
 သောသူ၊ ဥစ္စဂ္ဂပညာ ပုဂ္ဂလော။ အံဉာ
 ၁၂၁။ အဘိပုသေ၁၆။ ဥစ္စဂ္ဂပညောတိ ဥစ္စဂ္ဂ
 သဒိသပညာ။ အံဉာ၂။ ၉၇။ အဘိဌာ၁။
 ၆၄။ (- အဘိပုသေ၁၅။ အံဉာ၂။ ၉၆။
 မုလဋ္ဌိဉာ၄၀။)

ဥစ္စင်္ဂပဒေသ (ပု) [ဥစ္စင်္ဂ+ပဒေသ] ခါးပိုက်-
ရင်ခွင်-အရပ်။ ဥစ္စင်္ဂပဒေသံ လောဟိတေန
စ ဂဗ္ဘမလေနစ မက္ခေတွာ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၃။

ဥစ္စင်္ဂပပ္ပိယ (ပု) [ဥစ္စင်္ဂ+ပပ္ပိယ] ဥစ္စင်္ဂပပ္ပိယ
မည်သောစေ့၊ ခါးပိုက်တင်းမှ ပန်းဘဲပြင့်
မြက်စွာဘုရားကို ပူဇော်ခဲ့ဘူးသော စေ့။
ဣတ္ထိံ သုဒ္ဓံ အာယသ္မာ ဥစ္စင်္ဂပပ္ပိယော
ထေရောဣမာ ဂါသာယော အဘာသိတ္တာတိ။
အပါ၊၁။၄၄၁။

ဥစ္စင်္ဂသဒိသပည (တိ) [ဥစ္စင်္ဂ+သဒိသ+ပညာ]
ခါးပိုက်-ရင်ခွင်-နင့်တူသော ပညာရှိသော
သူ။ ဥစ္စင်္ဂပည-ကြည့်။

ဥစ္စင်္ဂဟတ္ထ (တိ) [ဥစ္စင်္ဂ+ဟတ္ထ] ခါးပိုက်၌လက်
ရှိသောသူ။ ဥစ္စင်္ဂဟတ္တာ ပစိနာသိ (ဇာ၊၁။
၉၆)တိ အဇ္ဈိံ ပစိသိတွာ...ဟတ္ထေန ဂဟေ-
တွာ ဥစ္စင်္ဂေ ပက္ခိပနဝသေန ဥစ္စင်္ဂဟတ္တာ
ဟတွာ ပစိနာသိ ဩစိနာသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၀-၁။

ဥစ္စင်္ဂက (တိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+ကျ] အန်ထုတ်-ပျို
အန်-သော။ ဝန္တကောတိ ဥစ္စင်္ဂကော။ မ၊
ဇ္ဇိ၊၂။၁၀၄။

ဥစ္စင်္ဂယတိ (ကြိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+ဣယ+တိ] အန်
ထုတ်၏၊ ပျိုအန်၏။ မမ မနောမုခကံ
ပါပိကံ ဒိဋ္ဌိံ ဥစ္စင်္ဂယာမိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂၃၉။

ဥစ္စင်္ဂေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+တဗ္ဗ] အန်ထုတ်-
ပျိုအန်-အပ်သော။ ဥစ္စင်္ဂေတဗ္ဗ ဟောတိတိ
အတ္ထော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၀၂။

ဥစ္စင်္ဂေတိ (ကြိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+ဧ+တိ] အန်ထုတ်
၏၊ ပျိုအန်၏။ အဘိသင်္ခတံ ပါနကံ ပိဝိတွာ
ဥစ္စင်္ဂေတိ။ ပေတ၊ဋ္ဌ၊၂၆၅။

ဥစ္စင်္ဂိတွာန (ကြိဝိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+တွာန] အန်ထုတ်
၍။ ဆရံ အာနန္ဒာ ဥစ္စင်္ဂိတွာန ဒေယျံ။
ဆာဓိနံ ၄-၄၅-ပ-မ-ဗ-ဆ-၁

ဥပါန၊၉၂။ ဥစ္စင်္ဂိတွာနာတိ ဝမိတွာ။ ဥပါန၊
ဋ္ဌ၊၁၀၄။

ဥစ္စနံ (တိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+တ] အထက် အထက်၌
ဖုံးလွှမ်းအပ်သော။ သဗ္ဗာကုသလာဘိသင်္ခါ-
ရေဘိ ဆန္ဒော ဝိဆန္ဒော ဥစ္စနန္တာ။ မဟာနိ။
၁။ ပုနပ္ပနံ ဥပ္ပန္နိဘဒ္ဒသ ဥပဇ္ဈပရိ ဆန္ဒော-
တိ ဥစ္စနန္တာ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၈၁။

ဥစ္စာဂါရ (န) [ဥစ္စ+အဂါရ] ကြံဖြင့် ပြုလုပ်
သော အိမ်ကြံအိမ်။ ဥစ္စာဂါရံ တိဏာဂါရံ
ဝတ္ထာဂါရဉ္စ ယော ဒေဝေ။ ဝိမာန၊၈၇။

ဥစ္စာဒန (န) [ဥ+ဆဒ္ဒ+ယ] (နံသမ္ပန္နံ စသညံ
ဖြ) ပုတ်ဘိုက်-ပုတ်သပ်-သိမ်းကျ-ခြင်း။
ဥစ္စာဒနံ ပရိမဒ္ဒနံ နာပနံ။ ဒီ၊၁။၇။ မဟာနိ။
၂၉၆။ ဥစ္စာဒေနာ (အံ၊၁။၁၃၁။ ဣတိဝုတ်။
၂၆၉။ ဇာ၊၂။၈၂) တိ ဒုဂန္တံ ပဋိဝိနောဒေ-
တွာ သုန္ဒကရက္ခန္တာဒေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀၀။
ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၃၂၁။ ဥစ္စာဒနံ (အံ၊၂။၄၃၁)
ဥဒ္ဒနံ။ အံ၊ဋီ၊၃။၁၇၃။ ဥစ္စာဒနံ (ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
၄၉) ဥဒ္ဒန္တနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၈၃။ (-ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။
၈၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၀၃။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ၊၁၁၅။ သုတ္တနိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၂၁။ စရိသ၊ဋ္ဌ၊၂၁၇။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၃၆၃။ မ၊ဋီ၊၂။၁၀၅။)

ဥစ္စာဒနဓမ္မ (တိ) [ဥစ္စာဒန+ဓမ္မ] ပုတ်တိုက်-
လိမ်းကျ-ရခြင်း သဘောရှိသော။ ဒုဂန္တ-
ဝိသာဘတ္တာယ တနုဝိလေပနေန ဥစ္စာဒန-
ဓမ္မော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၉၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၅၊ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၃၁။ ဥစ္စာဒနဓမ္မောတိ ဥစ္စာဒေတဗ္ဗတာ-
သဘာဝေါ။ ဒီ၊ဋီ၊၁။၂၆၅။ သီ၊ဋီ၊သင်္ခ၊၂။
၁၄၃။ သံ၊ဋီ၊၂။၃၀၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၆။
အံ၊ဋီ၊၃။၂၇၇။)

ဥစ္စာဒေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဆဒ္ဒ+ဧ+တဗ္ဗ]
လိမ်းကျခြင်း။ ဆောက်ပုဒ် ကြည့်။

ဥစ္စာဒေတဗ္ဗတာသဘာဝ (တိ) [ဥစ္စာဒေတဗ္ဗ-
တာ+သဘာဝ] လိမ်းကျအပ်သည်၏ အပြစ်

ဟူသော-လိမ်းကျံခြင်း-သဘောရှိသော။
ဥစ္စာဒေတဗ္ဗဓမ္မ-ကြည့်။

ဥစ္စာဒေတဗ္ဗဓမ္မ (တိ) [ဥစ္စာဒေတဗ္ဗ+ဓမ္မ]
လိမ်းကျံခြင်းသဘောရှိသော။ သေဒကုထ-
ပိတ္တသေမာဒိ ဓာတုကွေသာ ဂရုဘာဝ ဒုဂ္ဂ-
န္တာနံ ဝိနောဒနာယ ဥစ္စာဒေတဗ္ဗဓမ္မဿ။
မာရိ၊ ၂။ ၁၀၅။

ဥစ္စာဒေတိ (ကြိ) [ဥ+သဒ+ဧက+တိ] ပွတ်
တိုက်၏။ လိမ်းကျံ၏။ တေသံ သရိဇ္ဈနန္တ-
ဟရကတ္တာယ ဂန္တုတ္တာဒိဟိ ဥစ္စာဒေန္တိ။
ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၈၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။ ဥစ္စာဒေန္တိ
ဥဗ္ဗဒေန္တိ။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၁၆၁။ ၃၆၅။ ဥစ္စာဒေယ-
ဇာ၊ ၂။ ၂၉၄။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၀၂။

ဥစ္စိဋ္ဌ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဆိဒ္ဓိ+တု] မြတ်၍။
ဥစ္စိဋ္ဌ ဓေသနံ ပုရိသော အဟာသိ (ဇာ၊ ၂။
၃၁၀)တိ ကော ကဏ္ဍပုရိသော အာဂန္တာ
တံ ခုက္ကံ ဥစ္စိဋ္ဌ ပရိဝါရေတွာ ဌိတံ သေနံ
ပလာပေတွာ အဟာသိ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၂၃၉။

ဥစ္စိဋ္ဌတိ (ကြိ) [ဥ+ဆိဒ္ဓိ+ယ+တိ] မြတ်၏။
မြတ်စ၏။ အယံ အတ္တာ .. ဥစ္စိဋ္ဌတိ ဝိနယ-
တိ။ ဒီ၊ ၁။ ၃။ ၁။ ဣတိဝုတ်၊ ၂၂၄။ ဥစ္စိဋ္ဌတိတိ
ဥပစ္စိဋ္ဌတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁။ ၇၀။ ဝိဘာ-
သဝေါ သိက္ခု ကာယဿ ဘေဒါ ဥစ္စိဋ္ဌတိ
ဝိနယတိ။ သံ၊ ၂။ ၈၉။ (-ဇာ၊ ၂။ ၄၉။
ပဋိသံ၊ ၁၅၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။
မာ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၈၁။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၁၅။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ ၂၈၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။ အတိ၊
၄။ ၂။ ၁၇၁။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၇၈။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၃၈။ သာရတ္ထ၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၁၆၁။
၄၄၆။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၉၈။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ အံ၊ ၄။
၁။ ၂၂၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။
၃၆၃။) ဥစ္စိဋ္ဌန္တိ- ဒီ၊ ၁။ ၅။ ၃။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၉။
မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၄။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၃။ ပေတ၊ ၄။ ၅။ ၈။ စူဠနိ၊ ၄။ ၃။
သီ၊ ၃။ ၁။ ၁၆၁။ ၄၅။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၁။ သံ၊ ၄။ ၂။

၂၆၅။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။ ဥစ္စိဋ္ဌေယျ-စူဠနိ။
၁၀၈။ ဇာ၊ ၂။ ၅။ ၁။ စူဠနိ၊ ၄။ ၂။ ၈။ ဇာ၊ ၄။ ၅။
၂၇၇။ ဥစ္စိဋ္ဌိ-မာ၊ ၄။ ၄။ ၁၄။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၁၃၁။
ဥစ္စိဋ္ဌိအတိ-မာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅။ အတိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၀။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ ဝိမတိ၊
၂။ ၁၁၈။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၉။ ဥစ္စိဋ္ဌိသမာ-
မာ၊ ၁။ ၁၉၀။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၁၈။ မာ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။
ဥစ္စိ သာမ- မာ၊ ၂။ ၁၈၃။

ဥစ္စိဋ္ဌတိ (ကမ္မ၊ ကြိ) [ဥ+ဆိဒ္ဓိ+ယ+တေ]
မြတ်အပ်၏။ ဣမေ သတ္တာ ဟညန္တု ဝါ ဥစ္စိ-
ဋ္ဌန္တု ဝါ ဝိနယန္တု ဝါ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၈။ အတိ၊
၄။ ၁။ ၁၃၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၈။ မဟာနိ၊ ၄။
၁၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၄၇။

ဥစ္စိဋ္ဌန (န) [ဥ+ဆိဒ္ဓိ+ယ+ယ] မြတ်ခြင်း။
သံသာရာဇဿ ဥပစ္စေဒန္တိ ခန္ဓာဒိ၊ ၂။ ၁။
သံသာရာဇဿ ဟေတုနဿနေန ဥစ္စိဋ္ဌနံ။
စူဠနိ၊ ၄။ ၂။ (-မာ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ သံ၊ ၄။ ၂။
၂၆၅။ မုလ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၈။)

ဥစ္စိဋ္ဌန္တိ (တိ) [ဥ+ ဆိဒ္ဓိ+ ယ+ အန္တိ]
မြတ်သော။ အရိရေ ဥစ္စိဋ္ဌန္တိ ဝိပိသံ
ဥစ္စိဋ္ဌတိ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၆၃။

ဥစ္စိဋ္ဌန္တိ (ကြိ) ဥစ္စိဋ္ဌတိ ကြည့်။
ဥစ္စိဋ္ဌမာန (တိ) [ဥ+ ဆိဒ္ဓိ+ ယ+ မာန]
မြတ်သော။ ဥစ္စိဋ္ဌမာနေ လောကသိ၊ ကိစ္စ
ပါပေန လိပတိ။ ဇာ၊ ၂။ ၄၉။ (-သံ၊ ၄။
၂။ ၆၃။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၅၄၇။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၂။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ မုလ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၂။)

ဥစ္စိဋ္ဌိ (ကြိ) ဥစ္စိဋ္ဌတိ-ကြည့်။

ဥစ္စိဋ္ဌိတံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဆိဒ္ဓိ+ ယ+ တံ]
မြတ်ခြင်းငှါ။ န ခေါ ပနာဟံ မယံ ပရေကိယာ
ဥစ္စိဋ္ဌိတံ ဒဿာမိ။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅။

ဥစ္စိဋ္ဌိသုတ် }
 ဥစ္စိဋ္ဌိသုတ် }
 ဥစ္စိဋ္ဌိသုတ် } (၆၆) ဥစ္စိဋ္ဌိ-ကြည့်။
 ဥစ္စိဋ္ဌိယျ }
 ဥစ္စိဋ္ဌိယျ }

ဥစ္စိဋ္ဌိ (တိ) [ဥ + သိသ + တ၊ သကို ခပြ၊
 အသဒိသဒ္ဓေဘော်လာ။ ဓာတုတ္တသင်္ဂဟ။
 (ဥစ္စိဋ္ဌိ-သံ) (က) စွန့်ပစ်အပ်သော
 (ဝတ္ထု)။ (ခ) ဓားကြင်း ဓားကျန်။ (ဂ)
 ထွေးအန်ထားအပ်သော (ရေ)။ (ဃ)
 ကြည့်ဖက်အပ်သောသူ။ (က) သဗ္ဗံ ဥစ္စိဋ္ဌိ၊
 သဗ္ဗံ အနုစ္စိဋ္ဌိ။ ဝိသုဒ္ဓါ ၄၁၅။ (က)
 (ခ) တဉ္စ အပ္ပဉ္စ ဥစ္စိဋ္ဌိ၊ တဉ္စ ကိစ္စေန
 နော အဝါ။ ဘော ၁၁၄၅။ ဘော ၂၁၇၆။
 ဥစ္စိဋ္ဌိမပိ ဘူတိတုံ။ ဘော ၂၁၂၇။ ဘော ၄၇၂။
 ၂၂၇။ (-ဝိသုဒ္ဓါ ၁၆၅၊ ၂၇၉။ အင်္ဂုလ ၅၀။
 ဝိသုဒ္ဓါ ၁၄၂၀။) (က) (ဂ) မာ ဥပရိ-
 ဂင်္ဂါယ ဥဒကံ ဥစ္စိဋ္ဌမကသိ။ မာ ၄၁၃။
 ၆၀။ (ဃ) မုက္ခကတ္တာ ဝါ ဥစ္စိဋ္ဌော သေ၊ န
 ဣမံ ပဒေသံ အရဟတိ အာနန္တိတုံ။ သုတ္တနိ၊
 ၄၁၁၊ ၄၅၈။

ဥစ္စိဋ္ဌိအပ္ပဋ္ဌိ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + အပ္ပဋ္ဌိ] ဓားကြင်း
 သရက်စေ့။ တေ ဥစ္စိဋ္ဌိအပ္ပဋ္ဌိဟိ ဟာရိသု။
 ဓမ္မာ ၄၂၊ ၁၃၅။

ဥစ္စိဋ္ဌိက (တိ) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + က] (က) ထွေးအန်-
 စွန့်ပစ်-အပ်သော ဝတ္ထု (တံတေးသေသည်)။
 (ခ) ဓားကြင်း ဓားကျန်။ (က) အဗ္ဘိတန္တိ
 ဥစ္စိဋ္ဌကံ၊ ဇန္တန္တိ အတ္တော။ ဓမ္မတာ ၄၇၄။
 (-အင်္ဂုလ ၂၁၇၀။) (ခ) ဥစ္စိဋ္ဌိနံ ဒေန္တိတိ
 ကုဋ္ဌန္တိ။ ဝိသုဒ္ဓါ ၂၁၆၇။ (-ခါဒ္ဒါ ၃၁၅၆၊
 ဓမ္မာ ၄၂၊ ၁၇၂။ ဘော ၂၁၂၇။ ဘော ၄၁၃။
 ၆၄၀။)

ဥစ္စိဋ္ဌိကဉ္စိယ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ကဉ္စိယ] အကြင်း
 အကျန်ဖြစ်သော ပအုံးရည်။ အဗ္ဘော ဥစ္စိ-
 ဋ္ဌခါဒက ဥစ္စိဋ္ဌကဉ္စိယံ အသင်္ဂတော ပရ-
 ယဓေသု ဥဋ္ဌုဂ္ဂံပိဋ္ဌေန သဗ္ဗိတကဉ္စိယံ ပရိ-

ဘူတံ အသိတိကောသိမနံ ဟာယ ဗုဗ္ဗိ-
 ထောသိ။ ဓမ္မာ ၄၂၊ ၄၀၉။

ဥစ္စိဋ္ဌကပါလ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ကပါလ] ဓားကြင်း
 ဓားကျန် တည်ရာခွက်။ အနာထသာလာသံ
 ဥစ္စိဋ္ဌကပါလံ ပုရဘော ကတော။ အဘိဋ္ဌ၊
 ၂၊ ၉၉။

ဥစ္စိဋ္ဌကဘောဇန (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိက + ဘောဇန]
 ဓားကြင်း ဘောဇနံ။ ဝဟရသာမကေရေဟိ
 ဒိဿမာနံ ဥစ္စိဋ္ဌကဘောဇနံ ပရိဂ္ဂုတန္တိ
 ဒိဿာ။ ဓမ္မာ ၄၂၊ ၁၇၂။

ဥစ္စိဋ္ဌကရဏနိဝါရဏတ္ထ (ပု) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ကရဏ +
 နိဝါရဏ + အတ္ထ] ဓားကြင်းဓားကျန် ပြုခြင်း
 ကိုတားမြစ်ခြင်း ကကျိုး။ သုကာဝိနံ ပိဏာနံ
 ဥစ္စိဋ္ဌကရဏနိဝါရဏတ္ထံ... အာရက္ခံ ဂဏန္တိ။
 အင်္ဂုလ ၁၁၈၃။

ဥစ္စိဋ္ဌကသဋ္ဌ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ကသဋ္ဌ] ဓားကြင်း
 ဓားပတ်။ ဥစ္စိဋ္ဌကသဋ္ဌံ ဥပဏေန မရှိတော့။
 ဓမ္မာ ၄၁၊ ၃၇၆။

ဥစ္စိဋ္ဌခါဒက (တိ) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ခါဒက] ဓားကြင်း
 ဓားကျန်ကို ဓားသောသု။ ဥစ္စိဋ္ဌကဉ္စိယ-
 ကြည့်။

ဥစ္စိဋ္ဌဂေဟ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ဂေဟ] စွန့်ပစ်အပ်
 သော အိမ်။ သူတပါးတို့ အသုံးပြုအပ်ပြီး
 သော အိမ်။ န သက္ကာ ဘော ဥစ္စိဋ္ဌဂေဟေ
 ဗြဟ္မပဘာတိယာ ဝသိတုံ။ မာ ၄၁၃၊ ၅၄။
 ဥစ္စိဋ္ဌဂေဟေတိ ပရေဟိ ပရိဘုတ္တဂေဟေ။
 မာ ၄၁၃၊ ၃၃။

ဥစ္စိဋ္ဌာန္တကဋ္ဌ (န) [ဥစ္စိဋ္ဌိ + ဇန္တကဋ္ဌ] စွန့်ပစ်
 ထားအပ်ပြီးသော တံပူ။ ဥစ္စိဋ္ဌာန္တကဋ္ဌေ
 အတ္တနော ငွေသု လဂ္ဂေ တဿ အာဂမန-
 ဂသေသနဝသေန ဂင်္ဂါယ တိရေ အနုဝိရ-
 နန္တော။ စရိယာ ၁၅၁၃။

ဥစ္စန္ဒနိ (ထိ) [ဥစ္စန္ဒ+နိ] စွန့်ပစ်အပ်သော မြစ်။ န သာ ဘေန် ကာရဏေန အနိနာမ ဟောဘိ။ နာပိ ဥစ္စန္ဒနိ။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၅။

ဥစ္စန္ဒပတ္တ (ပု) [ဥစ္စန္ဒ+ပတ္တ] စားကြွင်း စား ကျန်ရှိနေသော သပိတ်။ ဧဏှာဝတာပိ ဟိ သော ဥစ္စန္ဒပတ္တာ ဟောဘိ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၄၊ ၇၉။ (-သုရတ္ထ၊ ၁။ ၁၈၄။)

ဥစ္စန္ဒပါယသ (န) [ဥစ္စန္ဒ+ပါယသ] စားကြွင်း နှိုထမင်း။ အာသနပနိယန္တေ နိသိနာ ဥစ္စန္ဒ ပါယသံ ပရိဘုဉ္ဇေ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၃၄။

ဥစ္စန္ဒပိဏ္ဍက (ပု) [ဥစ္စန္ဒ+ပိဏ္ဍက] စားကြွင်း စားကျန်ဖြစ်သော ဆွမ်း၊ ဆွမ်းကျွန်း။ ဣဒံ ဥစ္စန္ဒပိဏ္ဍကံ တေသံ မုခေ အာသိဉ္ဇိတော။ စရယာ၊ ၄။ ၁၅၂။

ဥစ္စန္ဒဘတ္တ (န) [ဥစ္စန္ဒ+ဘတ္တ] စားကြွင်း စားကျန် တမင်း၊ ထမင်း၊ ကျွန်း၊ မာဘင်္ဂ၊ ဣသိဿ ဥစ္စန္ဒဘတ္တံ။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၅၃။ (-ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၃၆၆၊ ၄၂၃။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၃၆၈။ ပေတ၊ ၄။ ၁၆၁။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၂။ ၇၆၊ ၁၅၃။)

ဥစ္စန္ဒဘတ္တဇာတက (န) [ဥစ္စန္ဒဘတ္တ+ဇာတက] ဥစ္စန္ဒဘတ္တဇာတ်။ (မြက်စွာဘုရားသည် ဇေတနကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် မယားဟောင်း ပြားယောင်းခံရသောရဟန်း ကို အကြောင်းပြု၍ ဟောတော်မူသည်။) ဇာတကပါဠိ၊ ၂-နိပါတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၂၁၂-ဇာတ်၊ ဝေါဋ္ဌ၊ ၅၇။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၅၃-၄။

ဥစ္စန္ဒဘောဇန (န) [ဥစ္စန္ဒ + ဘောဇန] စား ကြွင်း စားကျန်ဖြစ်သော ဘောဇဉ်။ သေသ- ဝါဠုမိနိနဉ္စ အာသိဉ္ဇကံ ဥစ္စန္ဒဘောဇနံ။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉၃။

ဥစ္စန္ဒဘောဇိ (ထိ) [ဥစ္စန္ဒ+ဘုဇ+ထိ] စား ကြွင်းကို စားသောသူ။ ဥစ္စန္ဒဘောဇိနော တုမေ၊ န တုမေ ဝိသာသာဒိနော။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၁၇။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၃။ ၂၉။

ဥစ္စန္ဒမံသ (န) [ဥစ္စန္ဒ+မံသ] စားကြွင်း စား ကျန်ဖြစ်သော အသား။ ဝယသ ဓမ္မက ယုတ္တံ နာမ တာ ဣဒံနာ အတ္တဘာဝေန ပရဿ ဥစ္စန္ဒမံသံ ခါဒိတုံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၂။

ဥစ္စန္ဒမုခ (န) [ဥစ္စန္ဒ+မုခ] စားကြွင်းစားပတ် ရှိသော ပါးစပ်။ န ပန သက္ကာ ဥစ္စန္ဒမုခေ- ဟိ ကထေဘုံ။ သံ၊ ၄၊ ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၇။ ထေရ၊ ၄၊ ၂။ ၁၇၉။

ဥစ္စန္ဒသညိ (ကိ) [ဥစ္စန္ဒ+သညာ+ဘျိ] စား ကြွင်းစားကျန်-စားကြွင်း စားကျန် ထည့်ရာ ခွက်-ဟု အမှတ်သညာရှိသောသူ။ ဧတသ္မိံ ဟိ မနုဿ ဥစ္စန္ဒသညိနော။ ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၂၅၈။ (-သုရတ္ထ၊ ၃။ ၂၃၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁၀၁။)

ဥစ္စန္ဒသုရာ (ထိ) [ဥစ္စန္ဒ+သုရာ] စွန့်ပစ် ထားခဲ့သော သေရယ်၊ သေရယ် အကြွင်း အကျန်။ စောရာနံ ဥစ္စန္ဒသုရံ လဘိတော။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၃၄။

ဥစ္စန္ဒဟတ္တ (ပု) [ဥစ္စန္ဒ+ဟတ္တ] စားကြွင်းစား ကျန်ရှိသော-ထမင်းပတ် ဟင်းပတ် လူးကပ် ပေကျံနေသော-လက်၊ အနုစိန္တ သုဒ္ဓပတ္တံ ဥစ္စန္ဒဟတ္တန ဂဏိဘုံ န ဝနုတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄။ ၄၈။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၄၄၂။ ဥစ္စန္ဒဟတ္တနာဘိ သာမိ- သေန ဟတ္တေန။ သုရတ္ထ၊ ၃။ ၃၈၇။ (-မ၊ ၄။ ၄။ ၁၈၀။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၂။)

ဥစ္စန္ဒာဝသေသက (ဘိ) [ဥစ္စန္ဒ+အဝသေသက] စားကြွင်းစားကျန်။ အဟောဝတာဟံ ... တေသံ ဘိက္ခုနံ ဥစ္စန္ဒာဝသေသကံ ပရိဘုဉ္ဇေ- ယံ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂။ ၆၀။

ဥစ္စန္ဒိတ္ထိ (ထိ) [ဥစ္စန္ဒ+ဣတ္ထိ] စွန့်ပစ်အပ်သော မိန်းမ။ နာပိ ဥစ္စန္ဒိတ္ထိ ကဿာ? ဩဒကန္တိက တာယ သုဒ္ဓဘာဝေန။ ဝေါဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၅။

ဥစ္စန္ဒောဒက (န) [ဥစ္စန္ဒ+ဥဒက] စွန့်ထား- ထွေးအန်ထား-အပ်သော ရေ။ (လုပ်ဆေး

၈၅)။ ဝိယာသံ နာမ စလကာနိ ဝါ အဋ္ဌိ-
ကာနိ ဝါ ဥစ္စိဋ္ဌာဒကံ ဝါ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၄။
ဥစ္စိဋ္ဌာဒက (ဝိ၊ ၄။ ၂၅)။ မုခဝိက္ခာလ-
နောဒကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၄။
(-ကသီ၊ ၃။ ၁၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁၃။)

ဥစ္စိတ (တိ) [ဥ+သိ+တ။ (ဥစ္စိတ-သံ)]
မြင့်သော၊ အမြင့်။ ဥစ္စာ တု ဥစ္စတော
တုဂေါ၊ ဥစ္စဂေါ စေဝ ဥစ္စိတော။ ဓာန်။
၇၀။ ဥစ္စသိတော ဥစ္စိတော၊ သိသော၊ သိ-
တော၊ သဿ သော၊ အသဗ္ဗပဒ္ဓိတ္တု။ ဓာန်၊
၇၀။

ဥစ္စိန္တ (ကြိ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥစ္စိန္တိ (ကြိ) [ဥ+သိ (သိဒိ) +အ+တိ] ပယ်
ဖြတ်၏၊ ခုတ်ဖြတ်၏၊ ဖျက်ဆီး၏။ ဥစ္စိဒိတိ
ဥစ္စိန္တိတု ဝိနာသေတိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။
၁၅။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။) ဥစ္စိန္တ သိနော-
မတ္တနော။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ အံ၊ ၄။ ၃။
၁၇။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။ ဥစ္စိန္တတံ အရဟတ္တ
မဂ္ဂေန ဥစ္စိန္တ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၁။ ၃၇။) ဥစ္စိန္တိဿာမိ-ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံ၊
၄။ ၃။ ၁၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၆။
ဥစ္စိန္တိဿာမိ-ဒီ၊ ၂။ ၆။ အံ၊ ၃။ ၄၀။ ဒီ၊ ၄။
၂။ ၁၀။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။

ဥစ္စိန္တ (န) [ဥ+သိ (သိဒိ) +ယု] ပယ်ဖြတ်
ခြင်း၊ ခုတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးခြင်း။ ဥစ္စိန္တနံ ပါတ-
နဉ္စ တာသံပညာနံ အနုပန္နာနံ ဥပ္ပဇ္ဇိဘုံ အပ္ပ-
ဒါနမေဝ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။

ဥစ္စိန္တန္တ (တိ) [ဥ+သိ (သိဒိ) +အ+အန္တ] ပယ်
ဖြတ်သော၊ သုပ္ပိတကိ သုကသာဝံ ဥစ္စိန္တန္တ
ဝိယ တဿာ သဗ္ဗဘရဏာနိ ဩမုဉ္ဇိတူ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ (-သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၃၇။)

ဥစ္စိန္တိတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+သိ (သိဒိ) +တု] ပယ်
ဖြတ်၍၊ အတ္တနော ပလိဗောဝံ ဥစ္စိန္တိတု
ရာဂဂဟေ သန္နိပတထ။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။

(-အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၀။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆။ အံ၊ ၄။ ၂။
၃၀။)

ဥစ္စိန္တိဿာမိ (ကြိ) ဥစ္စိန္တိ-ကြည့်။

ဥစ္စိန္တ (တိ) [ဥ+သိ (သိဒိ) +အ] (ဝ) ပယ်ဖြတ်
-ခုတ်ဖြတ်-ဖျက်ဆီး-အပ်သော။ (၂) ဖြတ်စဲ
သော၊ အဆက်ဖြတ်သော။ (၃) ဥစ္စိန္တ မူလံ
ဗုဒ္ဓဿ၊ နတ္ထိ ဝါနိ ပုနတ္တဝေါ။ ဝိ၊ ၃။ ၃၂။
ဝိ၊ ၂။ ၇၇။ သံ၊ ၃။ ၃၇။ သဗ္ဗေ အသေသာ
ဥစ္စိန္တ။ ထေ၊ ၅။ ၂၇။ ဥစ္စိန္တ အရိယမဂ္ဂေန
သမုစ္စိန္တ ပဟိနာ။ ထေ၊ ၄။ ၂။ ၅။ (-ဇာ၊
၁။ ၅။ ၇။ ဇာ၊ ၂။ ၆။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။
၁၁။ မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၆။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂။ ၉။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ သံ၊
၄။ ၂။ ၅။ ၃၂။) (၂) အယ် အတ္တ နာမ ...
ဥစ္စိန္တ သုဥစ္စိန္တ ဟောတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၀။ (-စူဠနိ၊ ၁။ ၁၀။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၆။ စူဠနိ၊
၄။ ၂။ ၉။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။)

ဥစ္စိန္တက (တိ) [ဥစ္စိန္တ+က] ပယ်ဖြတ်-ခုတ်ဖြတ်-
တတ်သော၊ သူ၊ ယော မယံ ရာဂါဒိကိလေ-
သဿ ပဝါဟကော ဥစ္စိန္တကော။ ထေ၊ ၄။
၂။ ၅။

ဥစ္စိန္တဒါယဇ္ဇကတ (တိ) [ဥစ္စိန္တ+ဒါယဇ္ဇ+ကတ]
ဖြတ်အပ်ပြီးသော အမေအနစ်ရှိအောင်-
ဥစ္စာခံမဲ့ ဆင်းရဲသုပြစ်သောင် - ပြုအပ် -
ပြုခံရ-သော၊ သူ (အမေဖြစ်ခံရသူ)။ ဥစ္စိန္တ-
ဒါယဇ္ဇကတာနိ (ဇာ၊ ၁။ ၃၆။) တိ ဥစ္စိန္တဒါ-
ယာဒါနိ (ဥစ္စိန္တဒါယဇ္ဇာနိ?) နိဒ္ဒာနိ ကတာနိ။
ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၁။

ဥစ္စိန္တပညတ္တိ (တိ) [ဥစ္စိန္တ+ပညတ္တိ] ဥစ္စိန္တပညတ်း
ပယ်ဖြတ်အပ်၏ ဟု- ပညတ်ခြင်း - သိစေ
ခြင်း?။ ဘုက္ခံ ဥစ္စိန္တပညတ္တိယာ ပညတ္တံ။ ပေဋ-
ကော။ ၂။ ၉။

မုခေနေဝ ဟရိတုံ ဥဒကေသု ဆဉ္ဇေတုံ ဝဇ္ဇတိ။
ဝိမတိ၊ ၂။၆၅။

ဥစ္စကလာပ (ပ) [ဥစ္စ+ကလာပ] ကြံစည်း။
အညတးမှ ပုရိသော ဥစ္စကလာပံ ခန္ဓ
ကဘူ ဇေဝံ ဥစ္စံ ခါဒန္တော ဂစ္ဆတိ။ ပေတ၊
၄။၂၄၀။

ဥစ္စကဋ္ဌိရ (ပ) [ဥစ္စ+ကဋ္ဌိရ] ကြံညွှတ် (ကြံ
ချောင်းမှ ထွက်သော အညွှတ်)။ ဝေဏု-
ကဋ္ဌိရော နဋ္ဌကဋ္ဌိရော ဥစ္စကဋ္ဌိရော ယာဝ-
ကာလိကော။ ဝိဋ္ဌ၊ ၃။၁၀၀။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၉၆။

ဥစ္စက္ခေ (ခေ)တ္တ (န) [ဥစ္စ+ခေတ္တ] ကြံခင်း။
သေယျထာပံ အာနန္တ သမ္ပန္န ဥစ္စက္ခေတ္တ
မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ နာမ ဝေဂဇာတိ နိပတတိ။ ဝိ၊ ၄။
၄၄၇။ ဥစ္စက္ခေတ္တဒိကမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတံ။
ဝိ၊ ၄။ ၂။၂၆။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဝိသင်္ဂဟ။
၆၀။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂။ ဓမ္မ၊ ၄။
၂။ ၂၀၃။ အံ၊ ၃။ ၃။ ၆၆။)

ဥစ္စန္တေ (ပု၊)န [ဥစ္စ+ဇန္တု] ကြံပိုင်း (ဖြတ်ပိုင်း
ထားသောကြံ)။ ဥစ္စန္တေနံ ပစ္ဆိံ ပုရေတွာ။
ဝိသင်္ဂဟ။ ၈၂။ (-သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၉။ ဝိမာန၊ ၄။
၁၂၉။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၈။)

ဥစ္စန္တိက (ပု၊)န [ဥစ္စ+ဇန္တိက] ကြံပိုင်း။
ကြံဖြတ်။ ဥစ္စန္တိကံ အာဟေဝါသိ။ ဝိမာန။
၄၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂။ ဥစ္စန္တိကမာဒါယ။
အပ၊ ၂။ ၁၉။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၉။
ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၇၃။)

ဥစ္စန္တေ (ပ) [ဥစ္စ+ဇန္တေ] ကြံပင်စည် (ကြံချိုး၊
ကြံချောင်း)။ သာလကလျာဏိဇန္တော ဥစ္စ-
ဇန္တော...ယာဝကာလိကော၊ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၁။

ဥစ္စက္ခိကာ (ထိ) [ဥစ္စ+ဇန္တိကာ] ကြံကြိတ်
တိုး။ ကက္ခန္ဓာ ဝဇ္ဇသော ဥစ္စယန္တေ ဥစ္စ-
က္ခိကာ (ဥစ္စက္ခိကာ) ဝိယ မနုဿေ

ပိဋ္ဌေန္တော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၀၉။
အံ၊ ၃။ ၃။ ၆၆။

ဥစ္စယဋ္ဌိကာ (ထိ) [ဥစ္စ+ယဋ္ဌိကာ] ကြံချောင်း
အပိုင်း။ မဟာယန္တေန ပိဋ္ဌိယမာနော ဥစ္စယ-
ဋ္ဌိကာ ဝိယ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၅၀၂။

ဥစ္စဇောရက (ပ) [ဥစ္စ+ဇောရက] ကြံညှိုး။
ဥစ္စဇောရကာ...အာဟံသု။ ဝိ၊ ၁။ ၇၆။

ဥစ္စတစ္ဆ (န) [ဥစ္စ+တစ္ဆ] ကြံခွဲခြင်း။
ယာယ ဝါသိယာ ဌပေတွာ ဒန္တကဋ္ဌစ္ဆောနံ
ဝါ ဥစ္စတစ္ဆံ ဝါ အညံ မဟာကမ္ပံ ကာဘုံ
န သက္ကာ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၈၀။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၃၀၅။

ဥစ္စက္ခိကာ (ထိ) [ဥစ္စ+ဇန္တိကာ] ကြံအလှူ။
ဒါနံ ကြံကို ပေးလှူကြောင်း စေတနာ။
မဟာဝိပါကာ ဥစ္စက္ခိကာ၊ ဝိမာန၊ ၃။ ၂။ ၆၈။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၄။ ၁၁၉။

ဥစ္စဒါန (န) [ဥစ္စ+ဒါန] ကြံကိုပေးလှူခြင်း။
ကြံအလှူ။ ဗုဂ္ဂတိ နာဘိဇာနာမိ၊ ဥစ္စ-
ဒါနသိင်္ဂ ဖလံ။ အပ၊ ၁။ ၉၈။

ဥစ္စဒါယိကာဝိမာနဝတ္ထု (ထိ) [ဥစ္စ+ဒါယိကာ
+ဝိမာန+ဝတ္ထု] ကြံအလှူရှင်မ ဝိမာန၏
အကြောင်းရာ - ရှိသော - ကိုပြဆို
သော - တရားဒေဝနာ။ ဗုဒ္ဓကနိကာယ၊
ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁ ဝဂ်၊ ၂-ဝတ္ထု။ ဝိမာန၊ ၃၄။
ဝိမာန၊ ၄။ ၁၁၃။

ဥစ္စနာဋ္ဌိယန္တောပမာ (ထိ) [ဥစ္စ+နာဋ္ဌိ+ယန္တ
+ပမာ] ကြံညှစ်ယန္တရား - ကြံညှစ်ဝက် -
ဥပမာ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ ပဉ္စ ဥစ္စနာဋ္ဌိယန္တော-
ပမံ နာမ ဂဏီသု။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။

ဥစ္စနိယျာသ (ပ) [ဥစ္စ+နိယျာသ] ကြံအစေး။
ဧကော ဥစ္စနိယျာသောဝ သတ္တာဟက-
လိကော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၃။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၉၈။

ဥစ္စပစ္စ (န) [ဥစ္စ+ပစ္စ] ကြံရွယ်။ ခဏကနီ
ဗန္ဓုတု ဥစ္စပစ္စေသိ သာဒေသု...ထေရသ
အာဒိသိ။ ဝိမာနာဌ။ ၂၃၈။

ဥစ္စပရိဘောဂ (ပု) [ဥစ္စ+ပရိဘောဂ] ကြံကို
သုံးဆောင်ခြင်း။ ကထံ န ဥစ္စပရိဘောဂံ
လဘေယျ။ ပေတ။ ၂၁၀။ ပေတ။ ၂၄၁။

ဥစ္စပါလ (ပု) [ဥစ္စ+ပါလ+အ] ကြံစောင့်-
ကြံစဉ်းစောင့်-သောသူ။ ဥစ္စေက္ခသမိပံ
ဂန္ဓာ ဥစ္စပါလံ ပုစ္ဆိသု။ ဝိမာနာဌ။ ၂၃၈။

ဥစ္စပါလက (ပု) [ဥစ္စ+ပါလ+က] ကြံစောင့်-
ကြံစဉ်းစောင့်-သောသူ။ ဥစ္စပါလကေန
ဒိန္နာ။ ဝိမာနာဌ။ ၂၃၈။

ဥစ္စပိဋနသမယ (ပု) [ဥစ္စ+ပိဋန+သမယ] ကြံညစ်ရာအခါ။ ဥစ္စပိဋနသမယေ ကိရ
ကေသု ဂါမာ ကေသသယန္တဝါဟာ နိက္ခ-
မိက္ခာ။ အဘိဋ္ဌာသ။ ၃၁၄။

ဥစ္စပုဋ္ဌ (ပု) [ဥစ္စ+ပုဋ္ဌ] ကြံနှင့် တင်လဲအပ်။
ရာဇာယတနံ ဥစ္စပုဋ္ဌံ။ ဘေဝ။ ၃၀၅။ ဥစ္စ-
ပုဋ္ဌန္တိဥစ္စံ စေတေသိဘုရဉ္စ။ ဘေဝ။ ၃၁၄။

ဥစ္စပာဏိတ (န) [ဥစ္စ+ပာဏိတ] ကြံအင်္ဂလံ
(ကြံရည်ကို ဂျီ ချက်ပြုလုပ်အပ်သောတင်လဲ)။
ဥစ္စပာဏိတံ ပစ္စာဘတ္တံ နောဝုနာနံ နာမ
နတ္ထိ။ ဝိဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၄။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၁၆။ ကဒါ။
၆။ ၃၂၉။

ဥစ္စဝီဇ (န) [ဥစ္စ+ဝီဇ] ကြံမျိုးစေ။ သေယျ-
ထာပိ သိက္ခာပေ ဥစ္စဝီဇံ ဝါ...ပထဝီရသံ ဥပါ-
ဒိယတိ။ အံ။ ၁။ ၃၄။ အံ။ ၃။ ၄၂၉။

ဥစ္စဘဏ္ဍိက (ထိ) [ဥစ္စ+ဘဏ္ဍိက] ဥစ္စ-
ဂန္ထိကနှင့် အနက်တူ။ ရင်း ဩဌ။

ဥစ္စဘာရ (ပု) [ဥစ္စ+ဘာရ] ကြံဟူသော ထမ်း
ရွက်အပ်သောဝန်၊ ကြံစည်း။ ကတ္တနော ခုစိ-
မေဝ ဥစ္စဘာရံ ဝိယ ဝေ ဥက္ခိပိဘူဝ ဝိစရန္တိ။

ဝိဋ္ဌ။ ၂။ ၃၃၇။ မဋ္ဌ။ ၁။ ၂၃၆။ သံဋ္ဌ။ ၃။ ၂၃၉။
(-ဝိဋ္ဌ။ ၃။ ၁၁၅။ မဋ္ဌ။ ၁။ ၃၃၁။)

ဥစ္စယဋ္ဌိ (ထိ) [ဥစ္စ+ယဋ္ဌိ] ကြံချောင်း။ စတ-
သော သုဝဏ္ဏယာ ဥစ္စယဋ္ဌိယော နိဗ္ဗန္တိ-
သု။ ပဋိသံဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၂။ (-ဓမ္မဋ္ဌ။ ၂။ ၂၀၃။
၄၃၂။ ဝဇီရ။ ၃၂၉။ ကဒါ။ ၆။ ၄၀၄။)

ဥစ္စယန္တ (န) [ဥစ္စ+ယန္တ] ကြံညစ်ယန္တရာ။
ကြံညစ်စက်။ စလတိ ရဝတိ ပထဝီ။ ဥစ္စ-
ယန္တံ ဝ ပိဋိတံ။ ဗုဒ္ဓဝံ။ ၃၁၉။ အဘိဋ္ဌ။ ၁။ ၅၂။
ဗုဒ္ဓဝံ။ ၄။ ၁၃၉။ ဘေဝ။ ၁။ ၃၁၁။ (-ဘေဝ။ ၂။
၂၂၀။ ဘေဝ။ ၃။ ၃၅၃။ ဘေဝ။ ၅။ ၂၀၈။ အံ။
၆။ ၃။ ၆၆။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၆။ ၂။ ၃၅၅။)

ဥစ္စယန္တကမ္မ (န) [ဥစ္စ+ယန္တ+သာသာ+ကမ္မ] ကြံညစ်စက်ရှိသော-တံ - အိမ် - ၌ ပြုဘွယ်
ကိစ္စ။ သောကေ ပဒေသံ ဂန္ဓာ ဥစ္စယန္တကမ္မံ
ကဘူ။ အံဋ္ဌ။ ၁။ ၃၉၆။ ဥစ္စယန္တကမ္မန္တိ
ဥစ္စယန္တသာယာယ ကာတမ္မံ ကိစ္စံ။ အံဋ္ဌိ။
၁။ ၂၇၈။ ဥစ္စယန္တသာသာလည်း ကြည့်။

ဥစ္စယန္တဝေါဏီ (ထိ) [ဥစ္စ+ယန္တ+ဝေါဏီ] ကြံ
ညစ်စက်၏ ကြံရည်ခံပုံ။ ကြံညစ်စက်မှကျ
လာသော ကြံရည်ကို-ခံယူသော-ထည့်ရာ
ဖြစ်သော-ပုံး-ခွက်။ ဥစ္စယန္တဝေါဏီတော
ပဏ္ဍရန္တမေဝ ရသံ ဂတုထာထိ ဝဒတိ။ ဝိဋ္ဌ။
၃။ ၁၁၀။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၁၁၄။

ဥစ္စယန္တသာလာ (ထိ) [ဥစ္စ+ယန္တ+သာလာ] ကြံညစ်စက်၏။ ကြံညစ်စက်များ-ရှိသော-
ထားရာဖြစ်သော -တံ - အိမ် - အဆောက်
အဦ။ ဥစ္စယန္တကမ္မ-ကြည့်။

ဥစ္စရသ (ပု) [ဥစ္စ+ရသ] ကြံရည်။ အနုဇာ-
နာမိ သိက္ခာပေ ဥစ္စရသံ။ ဝိဋ္ဌ။ ၃။ ၄၄၄။ ဥစ္စ-
ရသံ ဥပါဒါယ အပက္ကာ ဝါ အဝတ္ထုပက္ကာ-
ဝါ...ဝေဒိတဗျာ။ ဝိဋ္ဌ။ ၂။ ၂၉၄။ ဝိသင်္ဂဟ။
၁၀၅။ ၆။ (-သံဋ္ဌ။ ၃။ ၃၁၆။ အဘိဋ္ဌ။ ၁။
၃၁၅။ ဓမ္မဋ္ဌ။ ၂။ ၄၃၁။ ဝိမာနာဌ။ ၂၃၈။ ၂၉။

ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၅၃။ ဒီ၊ ၁။ ၁၃၀။ ကသိ၊ ၁။ ၂၉၂။
၄၀၂။ အံ၊ ၁။ ၂၂၂။ အံ၊ ၁။ ၂၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁။ ၂၂၅။)

ဥစ္စာရသသလာကာ (ထိ) [ဥစ္စာရသ + သလာကာ] ကြံရည်စာရေးတံ (ကြံရည်မဲပေါက်သည်ဟု သိသာအောင် စာရေးထားအပ်သော - ဝါး ခြမ်းစိတ်အတံ - တုတ်ချောင်း - စက္ကူမဲလိပ်)။ ရသသလာကန္တိ ဥစ္စာရသသလာကံ။ သာ ရတ္တ၊ ၃။ ၄၀၈။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၅၁။

ဥစ္စာရသေဓ (ပု) [ဥစ္စာရသ + ဥဓက] ကြံရည် အဆင်းရှိသော သမုဒြာ၊ ကြံရည် သမုဒြာ။ တဏှ သမုဒ္ဓယ ခံရက္ခဝေါ... ဥစ္စာရသေဓေါ မဝိရောဂေါ သာဓုဒကော စာတိ ဣမေ သတ္တ မဟန္တဝိသေသာ ဘာန္တိ။ ဓာန်၊ ၁။ ၆၅၉။ (အဘိဓာန်သို့ကာနိဿုနှင့် ဓာန်၊ သျှ၊ သစ်တို့၌ ဥစ္စာရသ ဟူသာ ရှိ၏။)

ဥစ္စာလဋ္ဌိ (ထိ) [ဥစ္စာ + လဋ္ဌိ] ကြံချောင်း၊ ကြံခိုး။ အနာဒရဝသေန ကေ ဥစ္စာလဋ္ဌိ ပိဋ္ဌတော ခိပံ။ ပေတ၊ ၄။ ၂၄၀။

ဥစ္စာဝန (န) [ဥစ္စာ + ဝန] ကြံတော (ကြံပင်များ ပေါက်ရောက်ရာ တောအရပ်)။ ဣဒံ မေ ဥစ္စာဝနံ မဟန္တံ။ ပေတ၊ ၂၄၉။ တဒနန္တရံ အစုယောဒနာနိတ္တာရမော ဥစ္စာဝနံ။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ (-ဓာ၊ ၄။ ၅။ ၃၈။)

ဥစ္စာဝပ္ပ (န) [ဥစ္စာ + ဝပ္ပ] ကြံတည်းဟူသော စိုက်ပျိုးအပ်သော ကောက်ပင်၊ ကြံကောက် ခင်း။ ကုဝေရော နာမ ဗြာဟ္မဏော ဟုတုာ ဥစ္စာဝပ္ပံ ကာရေတုာ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၄၈။ ဥစ္စာ- ဝပ္ပန္တိ ဥစ္စာသဿံ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၅၈။

ဥစ္စာဝါဒ (ပု) [ဥစ္စာ + ဝါဒ] ကြံခင်း။ ကေ ဥစ္စာ- ဝါဒံ ဒိသုာ တဏှ ပရိပစ္စဘာဝံ ဥတုာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။

ဥစ္စာဝိကတိ (ထိ) [ဥစ္စာ + ဝိကတိ] ကြံအထူး၊ တမျိုးတပုံ ပြုပြင် စီမံပြုလုပ် ထားအပ်သော

ကြံ။ သဗ္ဗာပိ အဝတ္ထုကာ ဥစ္စာဝိကတိ “ဇာတိတ”န္တိ ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၅။ ကသိ၊ ၁။ ၂၉၉။

ဥစ္စာဝိကဓာရ (ပု) [ဥစ္စာ + ဝိကဓာရ] ကြံအထူး၊ တမျိုးတပုံ ပြုပြင်စီမံထားအပ်သောကြံ။ ဣ- ခဏှ သက္ခရာဇာတိနိ ဥစ္စာဝိကဓာရတုာနိ။ အံ၊ ၁။ ၂။ ၃၇၃။

ဥစ္စာဝိမာန (န) [ဥစ္စာ + ဝိမာန] ကြံပင်ဗိမာန်၊ (ကြံလှူဒါန်းခြင်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာ သော ဗိမာန်နှင့်စပ်သော တရားဒေသနာ တော်)။ ဩဘာသယိတုာ ပတဝိ အဝေဝ- ကန္တိ ဥစ္စာဝိမာနံ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၈၇။

ဥစ္စာဝိမာနဝတ္ထု (တိ) [ဥစ္စာဝိမာန + ဝတ္ထု] ကြံပင်ဗိမာန်၏ ဇာတ်ကြောင်းဝတ္ထု - ပါရှိ သော - ကို ဖော်ပြသော - တရားဒေသနာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ဝိမာနဝတ္ထုပါဠိ၊ ၁-ဝိမာန၊ ၄-ဝဂ်၊ ၁၀-ဥစ္စာဝိမာန၊ ဝိမာန၊ ၆၇။

ဥစ္စာသလာကာ (ထိ) [ဥစ္စာ + သလာကာ] ကြံ စာရေးတံ၊ (ကြံမဲပေါက်ကြောင်း သိသာ အောင် ရေးထားအပ်သော - ဝါးခြမ်းစိတ် အတံ - စက္ကူမဲလိပ်)။ ဥစ္စာသလာကံ ဂါယေန္တေန... တစ္စေတုာ ဒါတု ဝုဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၁၁။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၅၅။

ဥစ္စာသမည (န) [ဥစ္စာ + သမည] ကြံနှင့် သဘောတူသည်အဖြစ်၊ ဥစ္စာသမညတော ဂုဠောအကဋ္ဌာနေ ဌပနာဓိပ္ပံ ယတော။ ဝဇီရ၊ ၄၇၉။

ဥစ္စာသမိက (တိ) [ဥစ္စာ + သမိက] ကြံပိုင်ရှင်။ ဥစ္စာသမိကံ ဥပသကံမိတုာ... အာရောစေ သု။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄-၅။

ဥစ္စာသလာ (ထိ) [ဥစ္စာ + သလာ] ကြံတံ၊ ကြံထားရာအိမ်၊ ဥစ္စာသလံ တေ ဂယေတုာ အဂမာသံ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၄။

ဥစ္စေဒိဋ္ဌိသဟကတ (တိ) [ဥစ္စေဒိဋ္ဌိ+သဟ-
ကတ] ဥစ္စေဒ အယုဒ္ဓံတက ပြစ်သော။
ဥစ္စေဒိဋ္ဌိသဟကတော ဖုဂေါ သာဓုဂေါ။
အဘိဝိ။၃၈၀။ (-ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၉၀။ ပဋိသံ၊ ၄။
၁။ ၁၁၀၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၉။ သာဓုတ္ထ၊ ၃။
၁၇၆။ အနုဋီ၊ ၁။ ၇၀၊ ၁၈၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။
၁၉၆။)

ဥစ္စေဒန (န) [ဥ+ဆိဒ (ဆိဒ္ဓိ) +ယ] (က)
ပြတ်စဲခြင်း။ အဆက်ပြတ်ခြင်း။ (ခ) ပယ်
ပြတ်ခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥစ္စေဒနကခါ (ထ်) [ဥစ္စေဒန+ကခါ] မိမိကိုယ်
ကောင်- မိမိဘဝ - အဆက်ပြတ်ခြင်း၌-
အဆက်ပြတ်လိမ့်မည်လောဟု - ဆုံးမား တွေး
တောခြင်း။ ယသ္မိံ စ အတ္တဘာဝေ ဥစ္စေ-
ဒနကခါ၊ တတော ပရံ နုခေါ ဘဝိဿာမိ။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။

ဥစ္စေဒနီ (တိ) [ဥစ္စေဒန+ဤ] (အမေအနစ်
ဥစ္စာတို့ကို) ပြတ်ခြင်းရှိသော၊ ပြတ်တတ်-
သုံးဖြုန်းတတ်-သော၊ သူ။ ခေတ္တံ ဂံ ယတ္ထ
ဝိနာသယန္တိ၊ ဥစ္စေဒနီ ဝိတ္တဂတံ ကုလားနံ။
ဇာ၊ ၁။ ၃၆၃။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၇။

ဥစ္စေဒန္တ (ပု) [ဥစ္စေဒ+အန္တ] ဥစ္စေဒအဖို့၊
ဥစ္စေဒဘက်။ သာယေဝ ဝိဋ္ဌိ ဥစ္စေဒန္တဿ
ဂဟိတတ္တာ "အန္တဂါဟိကာ" တိ ဝုစ္စတံ။ ဒိဋ္ဌိ၊
၃။ ၂၃။ (-ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၅၇။)

ဥစ္စေဒပညာပန (န) [ဥစ္စေဒ + ပညာပန]
ဥစ္စေဒအယုကို - ပညတ်ခြင်း - ထုတ်ဖော်
သတ်မှတ်ခြင်း။ သတ္တဿ ဥစ္စေဒပညာ-
ပနဝသေန သတ္တ ဥစ္စေဒဝါဒါ ကထိတာ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၁။

ဥစ္စေဒပ္ပသင်္ဂါဘာဝ (ပု) [ဥစ္စေဒ+ပသင်္ဂ+
အဘာဝ] ဥစ္စေဒ အယု၌ - လျဉ်းပါး-
စောဒနာ-ပွယ်မရှိခြင်း။ တေထု စ ဥစ္စေ-
ဒပ္ပသင်္ဂါဘာဝတော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၃၉။

ဥစ္စေဒရာဂ (ပု) [ဥစ္စေဒ+ရာဂ] ဥစ္စေဒ
အယု၌ တပ်မက်ခြင်း။ သဿတရာဂဝသေန
ဥစ္စေဒရာဂဝသေနာတိ စ ပဝတ္တိယာ တိဿော
တဏှာ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။

ဥစ္စေဒလဒ္ဓိက (ပု) [ဥစ္စေဒ+လဒ္ဓိ+က]
ဥစ္စေဒအယုရှိသော၊ သူ။ အယံ ဥစ္စေဒလဒ္ဓိ-
ကော အတ္တနော လဒ္ဓိံ နိဂူဟတိ။ မ၊ ၄။
၃။ ၁၄၃။

ဥစ္စေဒဝေဒန (န) [ဥစ္စေဒ+ဝေဒန] ဖြတ်ခြင်းကို
ဟောကြားတော်မူခြင်း။ အဝနေတ္တိယာ
ဥစ္စေဒဝေဒေန စ ဂဟတံ ဝေဒိတမ္ပံ။ သံ၊ ၄။
၁။ ၄၇၉။

ဥစ္စေဒဝါဒ (ပု) [(၁)ဥစ္စေဒ+ဝါဒ၊ (၂)ဥစ္စေဒ
ဝါဒ + က၊ (၃) ဥစ္စေဒ + ဝေ
+ က] (၁) ဥစ္စေဒ အယုဝါဒ၊ အတ္တ
ကောင်၊ သတ္တဝါကောင်သည် သေပြီးနောက်
ထပ်၍မပြစ်၊ အဆက်ပြတ်၏ ဟူသောအယု။
(ဥစ္စေဒိဋ္ဌိလည် ကြည့်) (တိ) (၂) ဥစ္စေဒ
အယုဝါဒရှိသော၊ အတ္တကောင်၊ သတ္တဝါကောင်
၏အဆက်ပြတ်မှုကို ပြောဆိုသော၊ သူ။ (၃)
ပယ်ပြတ်အပ်သည် အမြစ်ကို - ပယ်ပြတ်ရ
မည်ဟု - ပြောဆိုသော၊ သူ။ (က) ရှိခိုးခြင်း၊
ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း သော လောက အစဉ်
အလာကို - ပယ်ပြတ်ရမည် - မပြုလုပ်ရ - ဟု
ပြောဆိုသော၊ သူ။ (ခ) ရာဂ ဒေါသ မောဟ
နှင့် အခြားများစွာသော အကုသိုလ်တို့ကို -
ပယ်ပြတ်ရမည် - မပြုလုပ်ရ - ဟု ပြောဆို
သော၊ သူ။ (၁) ဘော ဂေါတမ တုမ္မာကံ
လဒ္ဓိယာ ဣဓေဝ သတ္တော ဘိဇ္ဇတိ၊ တေန
ဝေါဝါဒေါ ဥစ္စေဒဝါဒေါ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။
၂၇၅။ (-ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။ ၁၁၀။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၉၅။ မ၊ ၄။ ၄။
၁၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၂။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၈၇။ ဇာ၊ ၄။
၃။ ၂၃၂။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၁။ ၃၄၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၈။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃၄၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆၅။ ၉၂။ သံ၊ ၄။
၂။ ၂၂၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၉၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၅၄။)

(တိ) (၂) ဧကေ သမကဗြာဟ္မဏ ဥစ္စေဝါဒါ သတော သတ္တဿ ဥစ္စေဝံ ဝိနာသံ ဝိဘဝံ ပညပေန္တိ။ ဒီ၊၁။၃၀။ “အယံ အတ္တာ ရူပံ...ကာယဿ ဘေဒါ ဥစ္စိဇ္ဇတိဝိနာသတိ၊ န ဟောတိ ပရံ မဒကော” တိ ဝေမာဒိနာ နယေန ပဝတ္တံ ဥစ္စေဝာဿနံ ဥစ္စေဝါ သဟစဒကနယေန။ ဥစ္စေဝေါ ဝါဒေါ ယေသံ တေ ဥစ္စေဝါဒါ။ ဥစ္စေဝါဒေါ ဝါဒေတေသမတ္တိတံ ဥစ္စေဝါဒါ။ ဥစ္စေဝံ ဝေန္တိတိ ဝါ ဥစ္စေဝါဒါ။ သာရတ္ထ၊၁။၁၄၈။ (-ဝိ၊၄။၁။၄၅။ ဒီ၊၄။၁။၅၅။ ဒီ၊၄။၂။၅၅။ အဘိ၊၄။၃။၁၁။ ပဋိ၊သံ၊၄။၂။၅၉။ ဇာ၊၄။၃။၂၃။ သုတ္တနိ၊၄။၂။၂၆။ ဝိမတိ၊၁။၃၂။) (၃) (က) ဥစ္စေဝါဒေါ သဝံ ဂေါတမော။ ဝိ၊၁။၃။ အံ၊၃။၂၀။ ပုန ဗြာဟ္မဏော တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္ပံ ဘဂဝတိ အပဿန္တောဣပံ အာဂမ္ပ အယံ လောကတန္တိ လောကပဝေကံ ဥစ္စိဇ္ဇတိတိ မညမာနော ဘဂဝန္တံ “ဥစ္စေဝါဒေါ” တိ အာဟ။ ဝိ၊၄။၁။၁၀၇။ အံ၊၄။၃။၂၀။ (-ဒီ၊၄။၁။၃၇။) (ခ) သမ္မာ ဝေမာနော ဝေယျ “ဥစ္စေဝါဒေါ သမဏော ဂေါတမော” တိ၊ အဟံ ဟိ ဗြာဟ္မဏ ဥစ္စေဝံ ဝေါမိ ဝုဂဿ ဒေါသဿ မောဟဿ၊ အနေကဝိဟိတာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ ဥစ္စေဝံ ဝေါမိ။ ဝိ၊၁။၃။၃၃။ အံ၊၃။၂၀။

ဥစ္စေဝါဒီ (တိ) [ဥစ္စေဝါဒ+တိ] ဥစ္စေဝအယုဝါဒ ရှိသောသု။ ဥစ္စေဝါဒီ စ တဒါ အဟောသီ။ ဝိ၊၁။န။၁၁၉။ ပပက။၁၉၇။ ဝိမာန၊၄။၃၂။ (-ဒီ၊၄။၂။၅၅။ အံ၊၄။၂။၁၇၄။ မဟာနိ၊၄။၃၁၅။ ဇာ၊၄။၄။၃၃၈။ နေတ္ထိ၊၄။၁၉၅။ ဝဇိရ။၂၇။ သိ၊၄။သစ်၊၂။၄၇။ မ၊၄။၂။၉၈။ မ၊၄။၃။၁၀၀။ သံ၊၄။၂။၃၄။ အံ၊၄။၃။၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၃၅၊၃၆၃။ နေတ္ထိ၊ဝိ။၂၅။)

ဥစ္စေဝိကပ္ပ (ပ) [ဥစ္စေဝ+ဝိကပ္ပ] ဥစ္စေဝဒါ အတ္တဝိကပ္ပ၊ ဥစ္စေဝအယုအတွက် ကြံစည်

ဖွင့်ပြအပ်သောအနက်။ သတ္တသုပ္ပိ ဥစ္စေဝဝိကပ္ပေသု သံသာရနာယိကာနံ တဏှာဒိဋ္ဌိနံ ပဟာနံ သမ္ပဝတိ။ မ၊၄။၁။၉၁။

ဥစ္စေဝသဘာဝ (ပ) [ဥစ္စေဝ+သဘာဝ] (အတ္တကောင်၊ သတ္တဝါကောင်၏) ပြတ်စဲခြင်းသဘော။ အနုဥစ္စေဝသဘာဝမှ သမာနံ တထတ္တာယ ဥစ္စေဝသဘာဝါယ ဥပကပ္ပေဿမိ။ ဒီ၊၄။၂။၉၅။

ဥစ္စေဝါကာရ (ပ) [ဥစ္စေဝ+အာကာရ] ပြတ်စဲခြင်းဟူသောအခြင်းအရာ။ သဿတကာရဉ္စ ဥစ္စေဝါကာရဉ္စ နိဿာယ အနာဂတေ အတ္တေနာ ဝိဒ္ဓမာနတံ အဝိဇ္ဇမာနတဉ္စ ကမ်တိ။ မ၊၄။၁။၇၂။ သံ၊၄။၂။၃၉။ သာရတ္ထ၊၃။၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၃၇။

ဥစ္စေဝါဒီအန္တဒူယ(န) [ဥစ္စေဝ+အာဒိ+အန္တ+ဒူယ] ဥစ္စေဝအယု အာရုံသော-ဥစ္စေဝအယု သဿတအယုဟူသော - အာရုံနှစ်ခု အပေါင်း။ သက္ကာယဒဿနမုဒေန ဥစ္စေဝါဒီအန္တဒူယံ မဋ္ဌိမဉ္စ ပဋိပဒံ နိဋ္ဌါရေတိ။ နေတ္ထိ၊၄။၁၉၅။

ဥစ္စေဝါဒီဝိသာတ (ပ) [ဥစ္စေဝ+အာဒိ+ဝိသာတ] ဥစ္စေဝအယု စသည်တို့ကို ပယ်ရှားခြင်း။ ဥစ္စေဝါဒီဝိသာတော၊ ဒူယေန ပရိဒီပိတော ဉာယော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၅၂။

ဥစ္စေဝါဒီနိဝေသ (ပ) [ဥစ္စေဝ+အဘိနိဝေသ] (အတ္တကောင်၏) ပြတ်စဲမှုကိုစွဲမြဲစွာနုလုံးသွင်းခြင်း။ နာနတ္တနယဿ မိစ္ဆာဂဟဏံ ဥစ္စေဝါဒီနိဝေသဿ ကာရဏံ။ သံ၊၄။၂။၄၂။

ဥစ္စေဝါသင်္ကာ (ထိ) [ဥစ္စေဝ+အာသင်္ကာ] အတ္တကောင်၏ ပြတ်စဲခြင်းကို ယုံမှားတွေးတောခြင်း။ အတ္တကောင်ပြတ်စဲလေသလောဟု ယုံမှားတွေးတောခြင်း။ ဥစ္စေဝါသင်္ကာ နိဿာယ-အနာဂတေ အတ္တေနာ အဝိဇ္ဇမာနတဉ္စ ကမ်တိ။ မ၊၄။၁။၁၅၆။ သံ၊၄။၂။၅၂။

ဥစ္စေဒါသယ (တိ) [ဥစ္စေဒ + အာသယ]ဥစ္စေဒ
အယုဟူသော အတွင်းဓာတ်ခံ ရှိသော၊ သူ။
အယံ သာသနာသယော၊ အယံ ဥစ္စေဒါသ-
ယော။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၄၆။

ဥဇိတ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဥဇိတမည်သော
သူ။ သိခိ မြတ်စွာဘုရားအား ချီးမွမ်းစွာ အာ-
ဟာရလှူသောသူ။ သိခိသော အကဝေတာ
ပဌမာဘိသမ္ဘုဒ္ဓသော ဥဇိတ၊ ဩဇိတာ နာမ
ဒေသတ္တဝါဟုတ္တာ ပဌမာဟာရံ အခံသူ။
ထေရ်၊ ၄။ ၁။ ၅၉။

ဥဇု (တိ) [အဇု + ဥ။ အကို ဥ ပြု။ ဓာန်၊ ဇိ။ ၇၀၈။
အရ + ဇု။ အရ ကို ဥ ပြု။ ကု။ ဒိ။ ၄၅။ ဥဇု +
ဥ?။ နိတိ၊ ဓာ။ ၄၇ (ကုဇု - သံ)] (က) ပြောင်
-ပြောင်မတ် - ပြောင်တန်း - သော၊
(မကောက်ကျေးသော)။ (ခ) ပြောင်မတ် -
ရိုးပြောင် - သော၊ (မကောက်ကျစ်သော၊
မာယာ သာဓွေယျ စသော ကောက်ကျစ်စဉ်း
လဲကြောင်း တရားမရှိသော) (ဂ) ပြောင်
မတ် - ပြောင်မန် - သော။ (က) (နိသီဒတိ)
ပလ္လင်္က အာဘုဇိတော ဥဇု ကာယံ ငဏီဓာယ။
ဝိ။ ၁။ ၈၉။ ခိ။ ၁။ ၆၇။ မ။ ၁။ ၇၀။ သံ။ ၁။ ၁၇၂။
သံ။ ၁။ ၂၇၁။ အံ။ ၁။ ၅၃၁။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၅၃။
၂၆၁။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၇၂။ ဥဒါန၊ ၁။ ၁၀၀။ ဥဇု ကာယံ
ပဏိဓာယာတိ ဥပရိမံ သရိရံ ဥဇုကံ (ဥဇု)
ဌပေတော။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၁၃။ ခိ။ ၄။ ၁။ ၁၀၈။ မ။ ၄။
၂။ ၁၁၉။ သံ။ ၄။ ၁။ ၂၁၉။ အံ။ ၄။ ၂။ ၃၀၄။
အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၂။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။
၂၆၂။ ဥဒါန၊ ၄။ ၁၄၈။ သော စ ရုက္ခော...
ဥဇုဝေသော ဗြဟ္မာ ဟောတိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၀။ ဥဇု-
တိ အဝဏော အကုဋိဓော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၄၅။
(-မ။ ၁။ ၂၆၆။ မ။ ၂။ ၃၇၁။ သံ။ ၂။ ၁၁၅။ ၃၇၇။
အံ။ ၁။ ၃၈၇။ ၅၂၁။ သုတ္တနိ၊ ၃၄၁။ ၃၆၇။ ထေရ်။
၃၃၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၆။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၃၀၈။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၅၈။
မ။ ၄။ ၃။ ၂၇၇။ မ။ ၄။ ၄။ ၅၉။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၃။
၁၇၄။ ထေရ်၊ ၄။ ၂။ ၃၀၇။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၇၇။)

(ခ) သက္ကော ဥဇု စ သုဟုဇု စ။ သုဒ္ဓက။ ၁၀။
သုတ္တနိ၊ ၃၀၀။ ဥဇုတိ အဇုဝသုတ္တော။ ခုဒ္ဒက။
၄။ ၂၀၁။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၈။ အာစရိယော
နော အာရုံသော ဥဇု အာဇာနိယော။ ဝိသုဒ္ဓိ။
၁။ ၉၃။ သာဓွေယျာဘာဝတော ဥဇု။ ဝိသုဒ္ဓိ။
ဇိ။ ၁။ ၁၁၉။ (-ဝိ။ ၃။ ၁၃၆။ ထေရ်။ ၂၂၇။
ခိ။ ၄။ ၁။ ၃၂၉။ ခိ။ ၄။ ၁။ ၁၁၉။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၃။
ခိ။ ၄။ ၁။ ၃၉၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၄၂။ ခိ။ ၄။ ၃။
၁၂၁။) (ဂ) န သက္ကောန္တိ တံ ပစ္စယာကာရံ
ဥဇု ကာတံ။ ခိ။ ၄။ ၂။ ၈၇။ ခိ။ ၄။ ၂။ ၆၀။ ကထေ-
န္တဿ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၃။ (-သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၉။
မဟာနိ၊ ၄။ ၂၉၇။ ခိ။ ၄။ ၁။ ၂၇၉။ ခိ။ ၄။ ၂။ ၉၀။
မ။ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ အံ၊ ၄။ ၁။
၂၀၁။)

ဥဇုက (တိ) [ဥဇု + က] (က) ပြောင်-ပြောင်
မတ်-ပြောင်တန်း-သော။ (ခ) ပြောင်
မတ်-ရိုးပြောင်-သော။ (ဂ) ပြောင်မတ်
-ပြောင်မန်-သော။ (ဃ) ပြောင်သော၊
မုချတိုက်ခိုက် ဖြစ်သော။ (က) ဥဇုက
ဟောတိ ကာယော ဌိတော (သု) ပဏိဟိ-
တော။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂၆၁။ ပဋိသံ။ ၁။ ၁၇၄။
ယာ ပန တာ သာလဋ္ဌိယော ဥဇုက သုဇာ-
တာ။ မ။ ၁။ ၁၇၆။ (-ဝိ။ ၄။ ၁။ ၂၅၂။ ၂၅၉။
၂၈၄။ ဝိ။ ၄။ ၂။ ၅၆။ ဝိ။ ၄။ ၃။ ၂၁၁၆၃။
၃၂၉။ ကခါ။ ၂၈၀။ ခိ။ ၄။ ၁။ ၁၃၈။ ၃၃၂။
ခိ။ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ ခိ။ ၄။ ၃။ ၂၇၁။ မ။ ၄။ ၂။ ၅၉။
မ။ ၄။ ၃။ ၂၆။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၇၄။ အံ၊ ၄။ ၁။
၁၇၈။ ၃၇၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၈။ အဘိ၊ ၄။ ၁။
၃၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၉၆။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂၇၃။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၉။ စူဠနိ၊ ၄။ ၇၇။ နေတ္တိ၊ ၄။
၁၆၅။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၇၁။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၉။ ခိ။ ၄။ ၃။ ၄၃။ မ။ ၄။ ၂။ ၂၃။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၈၁။) (ခ) စိတ္တမတ္တနော
ဥဇုကံ အကံသု (ခိ။ ၂။ ၂၀၃။ သံ၊ ၁။ ၂) တိ
အတ္တနော စိတ္တံ သဗ္ဗေ ဝဏ်ကုဋိလင်္ခမုတာ-
ဝေ ယရိတာ ဥဇုကံ အကရိသု။ ခိ။ ၄။ ၂။

၂၇၃။ သံဃိဝါ။ ၂၇၂။ ယေ ပန ဥပနိသုဒ္ဓါ သိက္ခာ-
 ကာမာ။ သံဃိဝါ။ ၂၇၂။ (-သံဃိဝါ။ ၂၇၁။
 ၂၇၃။ သံဃိဝါ။ ၂၇၂။ အဘိဓမ္မာ။ ၂၇၂။
 အံဇ္ဈိဝါ။ ၂၇၂။ အံဇ္ဈိဝါ။ ၂၇၂။) (ဂ) ကော
 စာဒိ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ။ သိသည သုဝိသုဒ္ဓိ
 ခိန္တိ ဓ ဥပနိသုဒ္ဓါ။ သံဃိဝါ။ ၂၇၁။ ၂၇၂။ ဒုက္ခဏိ-
 တေသု ပဋိပဒါနတ္ထဗျူဟနသုယံ ယံ ဝိသု
 ဇ္ဈိတိ။ တံ တံ ဥပနိသုဒ္ဓါ ကော။ ၂၇၂။ ခိန္တိ
 ဝါ။ ၂၇၂။ (-အဘိဓမ္မာ။ ၂၇၂။) (ဃ)
 ဥပနိသုဒ္ဓါ ပုစ္ဆယမာနော အဂါရဝါ
 ဝိယ ဟောတိ။ ခိန္တိဝါ။ ၂၇၂။ နိပုဗ္ဗိ မာယာတိ
 ပရိယာယရဟိတာ ဥပနိသုဒ္ဓါ သုခပနော
 ပဝတ္တော။ အနုဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။ (-ဝိဇ္ဇာ။ ၂၇၂။
 ဝိမတိဝါ။ ၂၇၂။ သိဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။ အနု
 ဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။
 ၂၇၂။ ၂၇၃။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (န) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+န] ပြောသော
 မတ်မတ်ထားခြင်း။ တံ ပန ဥပနိသုဒ္ဓါ သု-
 ပနော ပယောဇနတော ဓ ဒေသေတံ အဋ္ဌာ-
 ရသတိ အဘိ ဝတ္တံ။ သာသတ္ထု။ ၂၇၂။
 ခိန္တိ။ ၂၇၂။ မဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ သံဃိဝါ။
 ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။

ဥပနိသုဒ္ဓါ (ထိ) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+တ] ပြောသော
 သည်၏အဖြစ်။ ပြောသော။ ယာ တသ္မိံ
 သမယေ... ဥပနိသုဒ္ဓါ ဥပနိသုဒ္ဓါ အဓိပ္ပာ
 အဝက်တာ အကုဋိလတာ။ အဘိဓမ္မာ။ ၂၇၂။
 ဥပနိသုဒ္ဓါတိ ဥပနိသုဒ္ဓါဝေါ။ ဥပနိသုဒ္ဓါ-
 ကာရေန ပဝတ္တနတာတိ အတ္ထော။ အဘိ
 ဓမ္မာ။ ၂၇၂။ (-ပေဋကော။ ၂၇၂။ ဝိဇ္ဇာ။
 ၂၇၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၇၂။ မူလဒီ။ ၂၇၂။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (န) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+န] ပြောသော
 စာအောင်ခြင်း။ တေသံ ဝါ ဝိဇ္ဇာတိ
 ဝိဇ္ဇာတိ ဥပနိသုဒ္ဓါ ဝိနယနံ။ မူလဒီ။ ၂၇၂။
 သိနာ။

ဥပနိသုဒ္ဓါ (ထိ) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+မေထုဒ္ဓါ]
 ပြောသော။ ကျသော။ သာသော။ မိုး
 ပေါက်။ ဝိဇ္ဇာတိ ဥပနိသုဒ္ဓါယော
 ဝေါဝိဇ္ဇာ။ ၂၇၂။ ဥပနိသုဒ္ဓါယော ဝေါတိ
 ဝါတေန အဟရိတက္ခာ ဥပနိသုဒ္ဓါ ပတိဘာ
 မေထုဒ္ဓါယော ဝေါ ပါပိတိယော။ ၂၇၂။

ဥပနိသုဒ္ဓါ (န) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+ကရက] ပြောသော
 အောင်ပွဲခြင်း။ သက္ကမာတိဘယ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 ကရက။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၇၂။ (-မဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ မဇ္ဈိ
 ၂၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (န) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+ကာလ] ပြောသော
 ပြောသော။ ပြောသော။ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 ကာလ ပါနဇိကံ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၇၂။ (-
 ဣတိဝုတ်။ ၂၇၂။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (န) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+သက္ကမာ] ပြောသော
 မတ်သော ပုသက္ကမာ။ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 နေန ဝက် ဝက်သက္ကမာနေ သိန္နိတော
 ဒဗ္ဗသမ္ဘာရံ ဂက္ခိ။ မဇ္ဈိ။ ၂၇၂။

ဥပနိသုဒ္ဓါ (တိ) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+တိ] ပြောသော
 ပင်စည်ရှိသော။ ကသ္မာန ဝေါ အယံ ရက္ခော
 ဥပနိသုဒ္ဓါ။ ဝိဇ္ဇာ။ ၂၇၂။ (-ဝေါ။ ၂၇၂။
 ၂၇၃။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (တိ) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+တိ] ပြောသော
 အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ပြောသော။
 ပြောသော။ ကျသော။ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 ခိန္တိ။ မဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 တသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ ဟောတိ။ အံ။ ၂၇၂။
 ၂၇၃။ အံ။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။
 ဥပနိသုဒ္ဓါ ဗုဒ္ဓါနာတိကမ္မဋ္ဌာနေ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 မေဝ ဂတံ။ အံဇ္ဈိ။ ၂၇၂။ ဥပနိသုဒ္ဓါ
 (ဝိသုဒ္ဓါ။ ၂၇၂။) ဥပနိသုဒ္ဓါ။ ဝိသုဒ္ဓါ။
 ၂၇၂။ (-ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၇၂။ ၂၇၃။)

ဥပနိသုဒ္ဓါ (တိ) [ဥပနိသုဒ္ဓါ+တိ] ပြောသော
 စာ ပြောသော ပင်စည်ရှိသော။ တသ္မိံ။

ယေဝ စ ဥယျာနေ မာလသိလံ နိဿာယ
ဥပဂတက္ခန္ဓော ရှစ်မင်္ဂလက္ခဏော အတ္ထိ။
ဇောဋ္ဌာဝါသဋ္ဌာန။

ဥပဂတဓိတ္တ (တိ) [ဥပဂတ+ဓိတ္တ] ပြောင့်မတ်
စွာဖြစ်သော စိတ်ရှိသော။ ဥပဂတဓိတ္တော
ခေါ် ပန မဟာနာမ အနိယသဘာကော
လအတိ အတ္ထဝေဒံ။ အံ၊ ၂။ ၂၂၂။ အံ၊ ၃။
၅၃၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။
၂၇၂။)

ဥပဂတဆိဒ္ဓ (န) [ဥပဂတ+ဆိဒ္ဓ] ပြောင့်မတ်
စွာဖြစ်သော အပေါက်၊ ဝေပဋ္ဌ နာမ ဥဋ္ဌုက်-
သေဝ ဥပဂတဆိဒ္ဓံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၇၇။

ဥပဂတပည (တိ) [ဥပဂတ+ပညာ] ပြောင့်
မတ်စွာ ဖြစ်သော ပညာရှိသော။ သဗ္ဗတ္ထ
အပ္ပဋ္ဌိဟတဘာဝေန ဥပဂတပညဿ။ ထေရ၊
၄။ ၂။ ၃၆။

ဥပဂတဘူမိ (ထိ) [ဥပဂတ+ဘူမိ] ပြောင့်မတ်
စွာ သားတတ်သော၊ ဂိုဏ်း ဖြစ်ရာ အခိုက်
အတန့်။ ပဒသ ဂန္တိ၊ သမတ္တကာလေ
(သမတ္တကာလော။ မ၊ ၄။ သံ၊ ၄) ဥပဂတ-
ဘူမိ နာမ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀။
သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။

ဥပဂတိက (တိ) [ဥပ+ဂတိ+က] ပြောင့်မတ်
သော-ဂတိ-လားရာ-ရှိသော။ သူ။ ဥပဂတိ-
ကဿ ခေါ် ပနာဟံ ဘိက္ခုဝေ ဥပပပတ္တိ-
ကဿ ခြိန္တံ ဂတိနံ အညတရံ ဂတိံ ဝေဒိမိ။
အံ၊ ၃။ ၄၉၆။

ဥပဂတ္တ (တိ) [ဥပ+ဂတ္တ] ပြောင့်မတ်သော
ကိုယ်ရှိသော။ သူ။ ခုဋ္ဌာ ဥပဂတ္တာ အဟေသံ။
ဥဒါန၊ ၄။ ၁၃၂။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၂၈။ ဇောဋ္ဌ-
ဝါ၊ ၆၀။ ပြဟ္မုပဂတ္တ(ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၉။ မ၊ ၄။ ၃။
၂၆၀။ ဝဇီရ၊ ၄။ ၃၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၆၄။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၃၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၄။)လည်း-ကြည့်။

ဥပဂမန (န) [ဥပ+ဂမန] ပြောင့်မတ်စွာဖြစ်
ခြင်း။ ဝိဋ္ဌိယာ(ဉာဏာ)ဥပဂမနံ ဝိဋ္ဌိဝုတ်။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၉၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၆။

ဥပဓိတ္တတာ (ထိ) [ဥပ+ဓိတ္တ+တာ] (က)
(မရိုးသခြင်း၊ မနိမိတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်)
ပြောင့်တန်းစွာ - မညွတ်မကိုး - ထားအပ်
သော စိတ်၏ အဖြစ်။ (ခ) ပြောင့်မတ် ရိုး
ပြောင့်-သော စိတ်ရှိသည်၏အဖြစ်။ (က)
ဥပဓိတ္တတာ အမုဒုတာ။ အဘိ၊ ဝိ၊ ၃။ ၆၃။
၃၇၄။ သာမိဓိယာ အကရုဏဝသေန ဥပ-
မေဝ ဌပိတဓိတ္တဘာဝေါ ဥပဓိတ္တတာ။ အဘိ၊
၄။ ၂။ ၄၅၁။ (-၎င်း၊ ၄၇၅-၆) (ခ) ဣတိ
သော တာယ ဥပဓိတ္တတာယ အကုဋိလ-
တာယ ကာလံ ကဘာ တာဝဘိသဘဝနေ
နိဗ္ဗတ္တော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။

ဥပဇာတိက (တိ) [ဥပ+ဇာတိ+က] ပြောင့်
မတ်သော သဘောရှိသော။ သူ။ တေ ဝိညူ
ပုရိသော အသဋ္ဌော အမာယာဝိ ဥပဇာတိ-
ကော။ ဝိ၊ ၃။ ၄၇။ မ၊ ၂။ ၂၃၄။ ဥပဇာတိကောတိ
ကာယဝင်္ကံ ဝိဝိရဟိသော ဥပသဘာဝေါ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၄၈။ အံ၊ ၄။ ၂။
၂၁၅။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၀။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၅။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။)

ဥပညာ (ထိ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] (ခ) ဥပညာ-
မည်သောပြည်။ (၂) ဥပညာမည်သောမြို့။
ဧကံ သမယံ ဘဂဝါ ဥပညာယံ (ဥပညာယံ။
သီ၊ ၈) ဝိဟရတိ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၅၃။ မ၊ ၂။ ၃၇။
ဥပညာလည်း ကြည့်။

ဥပဒိဋ္ဌိ (တိ) [ဥပ+ဒိဋ္ဌိ] ပြောင့်မတ်-ပြောင့်မှန်
-သော အယူရှိသော။ သူ။ ဥပဒိဋ္ဌိ အဟော-
သဟံ၊ အပါ၊ ၁။ ၁၁၉။ (-အပ၊ ၄။ ၁။ ၈၃။)

ဥပပစ္စနိကဘာဝ (ပု) [ဥပ+ပစ္စနိက+ဘာဝ]
ပြောင့်ပြောင့်ဆန့်ကျင်သည်၏အဖြစ်။ ကာမ-
ပစ္စနိကဋ္ဌေနာတိ ကာမာနံ ဥပပစ္စနိကဘာ-
ဝေန။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၀၀။ (-အနုဋ္ဌိ၊ ၃။ ၂၆၃။)

ဥပပ(ပ)ဋိပက္ခ (ပ) [ဥပ+ပဋိပက္ခ] ပြောင့်
 မြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်။ ဣဒ္ဓိ သုတ္တံ တေဿ
 ဥပပဋိပက္ခာ။ နေတ္ထိန္ဒြေဝဂ္ဂ။ ဥပပဋိပက္ခန
 ဝုဿဒမာ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၄၉၇။ ဥပပဋိပက္ခ
 တာယ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁၃။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၂။
 မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၃၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၇၃။ ဥပပဋိပက္ခတ္တာ။
 မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၁။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။
 ၁၁၂။

ဥပပဋိပက္ခဒဿန (န) [ဥပပဋိပက္ခ+ဒဿန]
 ပြောင့်မြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကို ပြခြင်း။
 သဗ္ဗာကုသလဝိဇ္ဇာသကောပိ သမ္မာဝါယာမော
 ဥပပဋိပက္ခဒဿနဝေသန ကောသန္တသမု-
 စန္ဒေကော ဝုတ္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၂၁၆။

ဥပပတ္တိက (တိ) [ဥပ+ဥပပတ္တိ+က] ပြောင့်
 မတ်သော မြစ်ခြင်းရှိသော သူ။ ဥဒ္ဓာတိက-
 ကြည့်။

ဥပပဋိပတ္တိ (ထိ) [ဥပ+ပဋိပတ္တိ] ပြောင့်မတ်
 သောအကျင့်။ အနိဝတ္တိတပဋိပဒန္တိ ဣဒ္ဓိနာ
 ဥပပဋိပတ္တိ ဒေဿတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၈။

ဥပပဋိပနန္တ (တိ) [ဥပ+ပဋိပနန္တ] ပြောင့်မတ်
 သောအကျင့်-သမ္မာပဋိပဒါ-ကိုကျင့်သော၊
 ပြောင့်မတ်သူကျင့်သော၊ (သံသာ)။ ဥပပဋိ-
 ပနန္တာ တာဝတော သာဝကသံဃော။ ဒီ၊
 ၂။ ၈၀။ ဒီ၊ ၃။ ၄။ မ၊ ၁။ ၄၅။ သံ၊ ၁။ ၂၂၁၊
 ၂၉၉။ သံ၊ ၂။ ၄၆၄၊ ၄၉၂။ သံ၊ ၃။ ၂၉၈။ အံ၊
 ၁။ ၂၀၉၊ ၃၆၇။ အံ၊ ၂။ ၁၈၇၊ ၂၅၂။ အံ၊ ၃။
 ၄၀၅။ ယသ္မာ ပန သာ သမ္မာပဋိပဒါ ဥပ-
 အာကံ အ ဂုဋိ ပာ အဓိမာ ...တသ္မာ တမ္ပဋိ-
 ပနန္တာ အရိယသံဃော ဥပပဋိပနန္တာ။
 မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒါယ အန္တဒ္ဓန္တမနုပကမ္ပ ပဋိ-
 ပနန္တာ ... ဥပပဋိပနန္တာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၁၂။
 (-ဒီ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၆။ သာရတ္ထ၊ ၂။
 ၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၁။ ၂၇၉။)

ဥပဘူတ (တိ) [ဥပ+ဘူတ] ပြောင့်မတ်သည်
 အဖြစ်သို့ရောက်သော၊ ပြောင့်မတ်သည်ဖြစ်၍

ဖြစ်သော၊ ပြောင့်မတ်သော။ သေ သံသော-
 ဥပဘူတော။ အံ၊ ၃။ ၁၁၆။ ဝိမာန၊ ၅၀။
 ဥပဘူတော တိ ကာယဝကံ ဝိနံ အဘာဝေန
 ဥပဘူတော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၄၀။ ဥပဘူတောတိ
 ဥပပဋိပတ္တိယာ ဥပဘူတံ ပဓတ္တာ စက္ခိဏေ-
 ယျော ဇာတော။ ဝိမာန၊ ၄။ ၄၀။ အဒါသိ-
 ဥပဘူတဿ။ ပေတ၊ ၁။ ၃၄။ ဥပဘူတဿာတိ
 စိတ္တဗျဿကံ ကုဋိလဘာဝကနနံ ကိလေ-
 သာနံ အဘာဝေန ဥပဘူတပုတ္တဿ။ ပေတ၊
 ၄။ ၄၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂၉၂။ သံ၊ ၁။ ၁၀၀။ သံ၊ ၃။
 ၃၅၄။ အံ၊ ၁။ ၃၆၈။ အံ၊ ၂။ ၃၅။ ဝိမာန၊ ၂၇။
 ပေတ၊ ၁။ ၃၉၂။ ထေ၊ ၃။ ၂၉၆။ အပ၊ ၁။ ၂၅၂။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၁၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၈။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၃၄။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ ထေ၊ ၃။ ၂။ ၁၅၃။ သာရတ္ထ၊
 ၃။ ၃၉၄။ သီ၊ ဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၁၈။ မ၊ ဋီ၊ ၃။ ၁၃။
 သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၃၈။)

ဥပဘူတဒဿန (န) [ဥပဘူတ+ဒဿန] ပြောင့်
 မတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော-ပြောင့်
 မတ်သော-ဉာဏ်အဖြစ်။ ဥပဘူတဒ္ဓ ဒဿနန္တိ
 ကာယဝကံ ဝိနံ အဘာဝေန ဝိဇာသဝဿ
 ဒဿနံ ဥပဘူတဒဿနံ နာမ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။

ဥပဘူတဝိဇ္ဇပ (တိ) [ဥပဘူတ+ဝိဇ္ဇပ] ပြောင့်
 သည်အဖြစ်သို့ ရောက်သော-ပြောင့်သော-
 အခွ-သစ်ခွ-ရှိသော။ ဥပဝံသ-ကြည့်။

ဥပမဂ္ဂ (ပ) [ဥပ+မဂ္ဂ] ပြောင့်မတ်သော
 လမ်းခရီး။ (က) ပကတိလမ်းခရီး။ (ခ)
 သီလစောင့်စည်းမှု ဟူသော ခရီး။ (ဂ)
 ကုသလကမ္မပထတရား ၁၁-ပါး ဟူသောခရီး။
 (ဃ) ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းခရီး။
 (ကရုဏာဈာန်စသည်)။ (င) (မဇ္ဈိမပဋိပဒါ
 ဖြစ်သော) အရိယမဂ္ဂခရီး။ (က) ဥပမဂ္ဂေါ
 တိ သယောဇနော အမနုဿပဿာ။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၇၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၃၉၈။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၉။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၃၆။ အံ၊ ၃။ ၂။ ၃၁၉။ မဟာနိ၊
 ၄။ ၃၉၈။) (ခ) ဥပမဂ္ဂေါ စ သံသမာ။ ဇာ၊

၂။၂၇၄။ ဒသကုသလကမ္ပပထဝေသန ပန
 အဋ္ဌဂီကမဂ္ဂဝေသန ဝါ ပဝတ္ထော သိလ-
 သံယမော ဥရုမဂ္ဂါနာမ။ ဇောဋ္ဌ၊၇။၁၄၈။
 (ဂ) ဥရုမဂ္ဂ အဝဟာယ၊ ကမ္ပမနုသာဘိ။
 ဇော၊၂။၂၆၅။ ဥရုမဂ္ဂိ ဒသကုသလကမ္ပပထ-
 မဂ္ဂ။ ဇောဋ္ဌ၊၇။၁၂၅။ (ဃ) အသမော ဥရု-
 မဂ္ဂေါ။ ဒီ၊၁။၂၂၂။ သေ မဂ္ဂေါ ဥရုမဂ္ဂါ-
 (ဒီ၊၂။၁၉၇) တိ သေ ကရုဏာဈာနမဂ္ဂေါ
 ဥရုမဂ္ဂါနာမ။ ဒီ၊၄။၂။၂၆၂။ ဥရုမဂ္ဂါတိ
 ဗြဟ္မလောကကမ္ပနေ ဥရုဘူတော မဂ္ဂေါ။ ဒီ၊
 ၄။၂။၂၃၀။ (- ဒီ၊၄။၁။၃၃၂။) (င) တတြာ-
 ယံ ဥရုမဂ္ဂေါ။ သေယျသိဒ္ဓိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊၁။
 သမ္မာသမာဓိ။ အံ၊၃။၃၃။ ဥရုမဂ္ဂိ အက္ခာ-
 တေ (ထေရ၊၄။၂။၂၃၂) တိ အန္တဒ္ဓယပရိသုဇ္ဈေန
 ကာယဝင်္ကံဒီပဟာနေန စ ဥရုကေမဋ္ဌိ၊ပဋိ-
 ပဒါဘူတေ အရိယမဂ္ဂေ သတ္တာရာဘာသိတေ။
 ထေရ၊၄။၂။၂၃၂။ (- ပဋိသံ၊၄။၂။၂၁။)
 အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥရုမဂ္ဂါနုသာရီ (တိ) [ဥရုမဂ္ဂ + အနုသာရီ]
 ပြောင့်မတ်သော အရိယ မဂ္ဂခရီးသို့ - အစဉ်
 သွားသော - အစဉ်လိုက်သော၊ သူ။ သေသေ
 သိက္ခာနာနာ၊ ဥရုမဂ္ဂါနုသာရီနော။ အံ၊၁။
 ၂၃၂။ ဣတိဝုတ်။ ၂၃၁။ မ၊၄။၁။၆၆။ သံ၊၄။
 ၂။၄၉။ ဥရုမဂ္ဂေါ ဝုစ္စတိ အရိယမဂ္ဂေါ၊ တံ
 အနုဿရန္တဿ ပဋိန္နကဿာတိ အတ္ထော။
 အံ၊၄။၂။၂၁၅။ (- ဣတိဝုတ်၊ ၄။၁၉၉။ မ၊၄။
 ၁။၁၄၇။ သံ၊၄။၂။၆၃။)

ဥရုမဂ္ဂါဝဟ (တိ) [ဥရုမဂ္ဂ + အဝဟ] ပြောင့်
 မတ်သော ခရီးသို့ ဆောင်တတ်သော။ ဥရု-
 မဂ္ဂါဝဟာ ဝိပဿနာ ဘဂဝတာ ပနဿ
 ကထိတပုဗ္ဗ။ မ၊၄။၂။၄၁၈။

ဥရုမန (တိ) [ဥရု + မန] ပြောင့်မတ်သောစိတ်
 ရှိသော၊ ဥရုဟဿ ပသဇ္ဈမုနော (ဒီ၊၃။
 ၁၃၆) တိ ဥရုမနာ ဟုဘူ ဥရု သေက္ခိတာ
 ဟောတိ။ ဒီ၊၄။၃။၁၁၉။ (- ဒီ၊၄။၃။၁၂၁။)

ဥရုဝသ (တိ) [ဥရု + ဝသ] (က) ပြောင့်သော
 ပင်စည်သို့သော။ (ခ) ပြောင့်သော - အခွ-
 သစ်ခွ - ရှိသော။ (က) ဥရုဝသာ မဟာ-
 သာလာ။ ဇော၊၂။၅၃။ ဥရုဝသာတိ ဥရုက္ခန္ဓာ။
 ဇောဋ္ဌ၊၅။၂၆၅။ (ခ) ဥရုဝသာ (မ၊၄။၁။၁၃)-
 တိ ဥရုဘူဘိဋ္ဌာ၊ မ၊၄။၁။၄၅။

ဥရုဝပစ္စနိက (တိ) [ဥရု + ဝိပစ္စနိက] ပြောင့်
 ပြောင့် အထူးထူး အပြားပြား ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဖြစ်သော။ ဥရုဝပစ္စနိကတော ပစ္စတ္တိကာ။
 ဣတိဝုတ်၊ ၄။၂၆၁။ ဥရုဝပစ္စနိကတာ - ဒီ၊၄။
 ၁။၂။ မ၊၄။၁။၃။ သံ၊၄။၁။၂။ အံ၊၄။၁။
 ၅။ ဥရုဝပစ္စနိကတ္တာ - ပဋိသံ၊၄။၂။၁၅၉။
 (- နေတ္တိ၊၄။၅၂။ မ၊၄။၂။၆၇။ မ၊၄။၃။
 ၁၃၁၊၃၁၁။ မူလဒီ၊ ၂။၇၄၊၁၄၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။
 ၁။၁၃၃။)

ဥရုဝပစ္စနိကကိရိယ (တိ) [ဥရုဝပစ္စနိက + ကိရိယ]
 ပြောင့်ပြောင့် အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက် -
 ကို ပြုခြင်း - အမှုအရာ - ရှိသော။ ဝေ တေ
 တဝါ အညမဿ ဥရုဝပစ္စနိကဝါဒါစေဝ
 ဥရုဝပစ္စနိကကိရိယာ စ ဟုတော လောကေ ဝိစ-
 ရန္တိ။ စရိယာ၊၄။၁၅၈။

ဥရုဝပစ္စနိကဓမ္မ (ပု) [ဥရုဝပစ္စနိက + ဓမ္မ] ပြောင့်
 ပြောင့် အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော
 တရား။ ဝိဇ္ဇာယ ပန အဘိဇ္ဇာ ဥရုဝပစ္စနိက-
 ဓမ္မော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၂။၂၁၅။

ဥရုဝပစ္စနိကဘာဝ (ပု) [ဥရုဝပစ္စနိက + ဘာဝ]
 ပြောင့်ပြောင့် အထူးထူး ဆန့်ကျင်ဘက်၏
 အဖြစ်။ ဥရုဝပစ္စနိကဘာဝံ ပရိဟရန္တော။
 ဝိ၊၄။၁။၁၀၃။ အံ၊၄။၁။၁၉၉။ (- ဒီ၊၄။၃။
 ၂၃၃။ မ၊၄။၂။၁၆၈။ သံ၊၄။၁။၁၁၄။ အနု၊
 ၄။၂။၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၄။၁။၂၂။)

ဥရုဝပစ္စနိကဝါဒ (တိ) [ဥရုဝပစ္စနိက + ဝါဒ]
 ပြောင့်ပြောင့် အထူးထူး အပြားပြား ဆန့်
 ကျင်ဘက်ဖြစ်သော စကားရှိသော။ ဣတိဟ

ထေ ဥဘော အာစရိယန္တေဝါသိ အည-
မညဿ ဥရုပိပစ္စနိကဝါဒါ။ ဒီ၊ ၁၊ ၁၊ ၂။ ဥရု-
ပိပစ္စနိကဝါဒါတိ ဤသန္တမ္မိ အပရိဟရိတာ
ဥရုမေဝ ဝိဝိပစ္စနိကဝါဒါ။ ဒီ၊ ၁၊ ၁၊ ၃။
(-စရိယာ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။)

ဥရုပိုလဝနကုန္ဒ (တိ) [ဥရု+ပိုလ+ဝန+ကုန္ဒ]
မြောင့်မတ်၊ ကျယ်ပြန့်၊ လုံးဝန်းသောပင်စည်
ရှိသော။ တတော ပါသာဒေါ ဂန္ဓာ အဋ္ဌာ-
လီတိဟတ္ထုဗ္ဗေမံ ဥရုပိုလဝနကုန္ဒံ..ဘူမိယံ
ပတိ၊ ၆၊ ၁၊ ၁။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၂၀၀။

ဥရုသဘာဝ (တိ) [ဥရု+သဘာဝ] မြောင့်မတ်
သောသဘာဝရှိသော။ ဥရုဇာတိက-ကြည့်။

ဥရုဟဒယ (တိ) [ဥရု+ဟဒယ] မြောင့်မတ်
သော စိတ်နှလုံးရှိသော။ မဟာရာဇ တိရစ္ဆာ-
နဂတာ ဥရုဟဒယာ။ ဇာ၊ ၁၊ ၁၊ ၄။ ၂၁၇။

ဥဇ္ဇန္တ (ပု) [ဥ+ဇ္ဇန္တ+အ] ကျယ်လောင်စွာ-
ပြင်းစွာ-ရယ်ခြင်း။ ဥဇ္ဇန္တိကာ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇန္တိ (ကြိ) [ဥ+ဇ္ဇန္တ+အ+တိ] ကျယ်
လောင်စွာ-ပြင်းစွာ-ရယ်၏။ မာတုဂါမော
ဥပသကံမိတာ ဥဟသတိ (ဥိဟသတိ။ အဘိ၊
ပု) ဥလ္လပတိ ဥဇ္ဇန္တိ ဥပ္ပဏတိ။ အံ၊ ၂၊
၈၀။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၇။ ဥဇ္ဇန္တိတိပါကိ* ပဟ-
ရိတာ မဟာဟသိတံ ဟသတိ။ အံ၊ ၁၊ ၁၊ ၃။
အဘိ၊ ၁၊ ၁၊ ၃။ ဥဇ္ဇန္တိ-ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဝိ၊ ၁၊
၂၊ ၁၃၃။

ဥဇ္ဇန္တိ (တိ) [ဥ+ဇ္ဇန္တ+အ+အန္တိ] ထိ-
ဥဇ္ဇန္တိ ပြင်းစွာရယ်သော။ အကာသိ* ဝိဝိ-
မံ မယံ၊ ဥဇ္ဇန္တိ (ဥဇ္ဈန္တိ။ ၁) ဗဟံ ဇနံ။
ထေရီ၊ ၃၊ ၈၀။ ဥဇ္ဈန္တိ ဗဟံ ဇနန္တိ ယောဗ္ဗနမာ-
မတ္တံ ဗဟံ မာလဇနံ ဝိပ္ပလဗ္ဗေတံ ဟသန္တိ။
ထေရီ၊ ၁၊ ၈၀-၁။

ဥဇ္ဇန္တိ (ကြိ) ဥဇ္ဈန္တိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇန္တိကာ (သိ) [ဥဇ္ဈန္တ+ကာ။ ဥ+ဇ္ဈန္တ+ကျ]
ကျယ်လောင်စွာ-ပြင်းစွာ-ရယ်ခြင်း။ န ဥဇ္ဈ-
န္တိကာယ အန္တရသရေဂမိဿာမိ။ ဝိ၊ ၂၊ ၂၄၃။
ဥဇ္ဈန္တိကာယာဘိ မဟာဟသိတံ ဟသန္တော။
ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ကသိ၊ ၂၊ ၁။ ဥဇ္ဈာသန္တံ ကတာ
ဇ္ဈန္တံ ဟသန္တံ ဥဇ္ဈန္တိ၊ သောယေဝ ဥဇ္ဈန္တိ-
ကာ။ ပါစိန္တိယော၊ ၁၊ ၁။ (-ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။
ဝိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဝိသင်္က၊ ၂၊ ၁။)

ဥဇ္ဈန္တိယမာန (တိ) [ဥ+ဇ္ဈန္တ+ယ+မာန] ကျယ်
လောင်စွာ-ပြင်းစွာ-ရယ်အသော။ သော
မာတုဂါမေန ဥပသိယမာနော ဥလ္လပိယ-
မာနော ဥဇ္ဈန္တိယမာနော ဥပ္ပဏိယမာနော
သံသိတိ။ အံ၊ ၂၊ ၈၀။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၇၇။

ဥဇ္ဇင်္ဂလ (ပု) [ဥ+ဇင်္ဂလ] (ခ) အလွန် ကြမ်း
တမ်း ခြောက်သွေ့သော-အလွန် ကုန်းခေါင်
သော-မြေ-အရပ်။ (၂) ဆား၊ ဆပ်ပြာ-
မျှားသော-ပေါက်သော-မြေ-အရပ်။ ဥဇ္ဈ-
င်္ဂလ (ပေတ၊ ၁၊ ၆၀) တိ အတိဇယ ထဒ္ဓဘူမိ-
ဘာဂေ ဥိသရေတိ ကေမိ ဝဒန္တိ။ ပေတ၊ ၁။
၁၃၀။ ဥဇ္ဈင်္ဂလံ တတ္ထမိဝံ ကပါလံ၊ ဝိမာန၊ ၁၊ ၁၊ ၆။
ဥဇ္ဈင်္ဂလန္တိ ဇင်္ဂလံ ဝုဇ္ဈတိ လူဝုဇ္ဈသရေ အနု-
ဒကော ဘူမိပူဇေသော၊ တံ ပန ဌာနံ ဇင်္ဂလ-
တော ဥက္ကံသေနဇင်္ဂလန္တိ အာဟ ဥဇ္ဈင်္ဂလန္တိ။
ဝိမာန၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ (-မ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၊ ၁။ သိ၊ ၁၊ ၁၊
၁။ အံ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဓမ္မ၊ ၁၊
၂၊ ၁၊ ၁။ မ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ သိ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၁၊ ၁၊ ၁။)

ဥဇ္ဈင်္ဂလနဂရက (န) [ဥဇ္ဈင်္ဂလ+နဂရက] အလွန်
ကြမ်းတမ်း ခြောက်သွေ့သော - မညီမညွတ်
သော-မြို့မာသန္တ အဂေါ ဣမသ္မိ ခုဒ္ဒက-
နဂရကေ ဥဇ္ဈင်္ဂလနဂရကေ သာခါနဂရကေ
ပရိနိဗ္ဗာယိ။ ဒီ၊ ၂၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဥဇ္ဈင်္ဂလနဂရ-
ကေသိ ဝိသမနဂရကေ။ ဒီ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၊ ၁။ (-
ဇာ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။ ဒီ၊ ၁၊ ၁၊ ၁။)

ဥဇ္ဇယ (ပု) [ယာဒိစ္စကနာမ်] (၁) ဥဇ္ဇယမည်
သော ပဒေစကဗုဒ္ဓါ။ (၂) ဥဇ္ဇယမည်သော
မထေရ်။ (၃) ဥဇ္ဇယမည်သောပုဏ္ဏား။ (၁)
ဓုရန္တယော သံသော အထောပိ ဥဇ္ဇယော။
မ၊ ၃။ ၁၁၅။ (၂) ဥဇ္ဇယောတိဿ နာမံ
အဟောသိ။ ထေရ်ဌာ။ ၁၄၉။ (၃) အာ
ခေါ ဥဇ္ဇယော မြာဟူဏော ယေန ဘဂဝါ
တေနပသကံမိ။ အံ၊ ၁။ ၃၅၁။ (-အံ၊ ၃။ ၁၁၁)

ဥဇ္ဇယသုတ္တ (န) [ဥဇ္ဇယ+သုတ္တ] (၁) ဥဇ္ဇယ
သုတ်။ ထိုသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားသည် ဥဇ္ဇယ
ပုဏ္ဏားအား မိမိချီးမွမ်းသော ယဇ်နှင့် မချီး
မွမ်းသော ယဇ်ကို ခွဲခြား၍ ဟောတမူ
သည်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ စတုတ္ထနိပါတ်ပါဠိ၊
၁-ပဏ္ဏာသက၊ ၄-ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ အံ၊ ၁။
၃၅၁။ (၂) ဥဇ္ဇယသုတ်။ ထိုသုတ်၌ မြတ်စွာ
ဘုရားသည် ဥဇ္ဇယပုဏ္ဏားအား မျက်မှောက်
ကြီးပျိုးချမ်းသာကြောင်း တရားလေးမျိုးနှင့်
တမလွန် ကြီးပျိုးချမ်းသာကြောင်း တရား
လေးမျိုးတို့ကို အကျယ်ဖော်တော်မူသည်။
အင်္ဂုတ္တရနိကာယ အဋ္ဌကနိပါတ်ပါဠိ၊ ၂-ပဏ္ဏာ-
သက၊ ၆-ဝဂ်၊ ၅-သုတ်။ အံ၊ ၃။ ၁၁၁-၃။

ဥဇ္ဇလ (တိ) [ဥ+လေ+အ+] တောက်ပ
သော။ ဒီပနက္ခံဝ ဥဇ္ဇလံ။ အပါ၊ ၁။ ၃၇၈။
ယဒါ ပန တေန ဂန္ဓာရကော ဓုတ္တကမ္မဇလာ
သုခုမော ဥဇ္ဇလော သုခသမ္ပယောတိ
ဥဇ္ဈေါသိတံ ဟောတိ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၃၄၃။ မ၊ ၄။
၁။ ၂၄၂။ (-ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၇။ သာဓုတ္တ၊ ၁။
၄၂၁။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁၆၉။
မ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၂။)

ဥဇ္ဇလဂတ္တ (တိ) [ဥဇ္ဇလ+ဂတ္တ] တောက်ပသော
ကိုယ်ရှိသော။ ဟရိတာလမနောသိလာအဇ္ဇ-
နေဟိ ဥရတ္တနာဒိသု ဌပိတတ္တာ အာဘာယ-
ဥဇ္ဇလဂတ္တာ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅။

ဥဇ္ဇလစန္ဒန (န) [ဥဇ္ဇလ+စန္ဒန] တောက်ပသော
စန္ဒကူး။ ကာသိကာနန္ဒနန္တိ ဥဇ္ဇလစန္ဒနံ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၃၂။

ဥဇ္ဇလတိ (ကြိ) [ဥ+လေ+အ+တိ] တောက်
ပ-တောက်လောင်-၏။ အာဘာတိ လဉ္ဇ-
နာမာ ဝဏ္ဏဓာတု ဥဇ္ဇလတိ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။
ဥဇ္ဇလန္တိ-ပဋိသိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၂။

ဥဇ္ဇလပာန (တိ) [ဥ+လေ+အ+မာန] တောက်ပသော။
ဒုဗ္ဗလ္လမာနန္တိ ဥဇ္ဇလမာနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၁၇၁။

ဥဇ္ဇလယတိ (ကာကြိ) [ဥ+လေ+ဏယ+တိ] တောက်ပစေ၏။
အဗ္ဗတ္တမေဝဇ္ဇလယာမိ ဇောတိ။ သံ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဒီပါနုဇ္ဇလယံ
တဟိ။ အပါ၊ ၂။ ၂၆၀။

ဥဇ္ဇလာပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+လေ+ဏာပေ+တွာ] တောက်ပစေ၍။
ဒီပသဟသံ ဝိယ ဥဇ္ဇလာပေတွာ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၈၆။

ဥဇ္ဇလိတ (တိ) [ဥ+လေ+တ] တောက်ပသော။
ညှိထွန်းအပ်သော။ ဒီပသဟသေ ဥဇ္ဇလိတေ
ဓူပါနိ ဝိယ သဗ္ဗကမ္မာနိဿ ပါကဇ္ဇာနိ အဟေ-
သုံ။ မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၉။

ဥဇ္ဇလိတပဒီပ (ပု) [ဥဇ္ဇလိတ+ပဒီပ] တောက်
ပ-ညှိထွန်းအပ်-သော ဆီခဲး။ အာဝဇ္ဇိတ-
မတ္တေ ဥဇ္ဇလိတပဒီပေါ ဝိယ ဟောတိ။ ဝိ၊ ၄။
၁။ ၁၉၉။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃၂၃။

ဥဇ္ဇလိယတိ (ကြိ) [ဥ+လေ+ယ+တိ] တောက်
ပ-တောက်လောင်-၏။ ဥဇ္ဇလိယန္တု ကဿပ
အဂ္ဂိတိ...သင်္ဂဟေဝ ပဉ္စအဂ္ဂိသတာနိ ဥဇ္ဇလိ-
ယံ သု - ယတြ ဟိ နာမ အဂ္ဂိပိ ဥဇ္ဇလိ-
ယိဿန္တိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၀။ အပါ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။

ဥဇ္ဇလေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+လေ+ဧက+တဗ္ဗ] တောက်
လောင်စေအပ်သော။ အယံ ခေါပန

မြာဟူက ကဉ္စဂ္ဂိ ကာလေန ကာလံ ဥဇ္ဇလေ-
တဗ္ဗော။ အံ၊ ၂။ ၄၃၂။

ဥဇ္ဇလေတုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+လေ+ဇာ+တုံ]
တောက်ပ - တောက်လောင် - ခြေခြင်းငှါ။
န သက္ကောန္တိ အဂ္ဂိ* ဥဇ္ဇလေတုံ။ ဝိ၊ ၂။ ၄၀။
အပါ၊ ၂။ ၂၈၃။

ဥဇ္ဇဝ (ပု) [ဥ+ဇ+အ] (ချဉ်းချပ်ကိုဝင်ရိုး၌)
မြောက်ချီ၍ ရပ်ပတ်ခြင်း။ ဥဇ္ဇဝဇ္ဇဝ
အာပတ္တိ ပါမိတ္တိယသ။ ဝိ၊ ၂။ ၃၉၄။ ဝိ၊ ၂။
၁၃၅။ ဥဇ္ဇဝဇ္ဇဝတိ ယက္ခကံ ဟန္တေန
အဉ္စိကံ ဟောတိ၊ တသ္မိ* တက္ကမိ ဝေဋ္ဌိတေ။
ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၃။ ဥဇ္ဇဝဇ္ဇဝ (ကခါ၊ ၃၃၁) တိ
ဥဂ္ဂိရိက္ခာ ဥဂ္ဂိရိက္ခာ ဝေဋ္ဌနေ။ ကခါ၊ ၄။ ၄၇၇။
(-ဝဇိရ။ ၃၈၁။)

ဥဇ္ဇဝတိ (ကြိ) [ဥ+ဇ+အ+တိ] ဆန်တက်၏၊
(လေ့ပြင့်) ဆန်တက်၍သွား၏။ နာဝါယ
ဥဇ္ဇဝနိကာယ ကောသပ္ပိ* ဥဇ္ဇဝိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄၁၇။
ဥဇ္ဇဝိ* သု-ဝိ၊ ၄။ ၅၀၀။ ဝဇိန၊ ၅၄၁။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၅၃။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၈။

ဥဇ္ဇဝနီ (တိ) [ဥ+ဇ+ယု၊ ထိ-၌ ဥဇ္ဇဝနီ]
အထက်သို့ ဆန်တက်သော (လေ့)။ ကေမုဇ္ဇ-
ဝနီ* နာဝံ။ ဝိ၊ ၄။ နိစ္ဆယ။ ၁၁၈၃။ ဥဇ္ဇဝ ဇဝတိတိ
ဥဇ္ဇဝနီ ပဋိသေသဘဂါမိနိ* နာဝါ။ ဝိ၊
ဝိ၊ ၄။ နိစ္ဆယ။ ၁၁၈၄။ အောက်ပုဗ္ဗ-လည်းကြည့်။

ဥဇ္ဇဝနိက (တိ) [ဥဇ္ဇဝန+ဣက] အထက်သို့
ဆန်တက်သော။ ဥဇ္ဇဝ ဂါမိနိန္တိ ဥဇ္ဇဝနိကာယ။
ဝိ၊ ၂။ ၉၀။ ဥဇ္ဇဝနိကာယာ (ဝိ၊ ၄။ ၄၁၇) တိ
ပဋိသေသဘဂါမိနိယ။ ဝဇိရ။ ၅၄၀။ သာရတ္ထ၊
၃။ ၄၅၁။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၆၇။

ဥဇ္ဇဝိ
ဥဇ္ဇဝိ* သု } (ကြိ) ဥဇ္ဇဝတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇဟ (ကြိ) အောက်ပုဗ္ဗ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇဟ (ဟာ) တိ (ကြိ) [ဥ+ဟာ+အ+တိ]
စွန့်ပယ်၏။ ပယ်ပြု၏။ မာနာနုသယ မုဇ္ဇဟ။
သံ၊ ၁။ ၁၉၀။ သုတ္တနိ၊ ၃၂၃။ ထေရ။ ၃၇၀။
ထေရိ၊ ၃၁၁။ မာနာနုသယံ ဥဇ္ဇဟ ပဗဟ
ပရိစ္ဆေဟိ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၇၇။ မာနာနုသယံ
သုဉ္စိန္တ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၆။

ဥဇ္ဇာလယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥ+လေ+ဣယ+တိ]
တောက်ပ-တောက်လောင်-စေ၏။ အဂ္ဂိ*
ဥဇ္ဇာလယံ ဇိနော။ အပါ၊ ၁။ ၃၉၇။

ဥဇ္ဇာလသန္တ (တိ) [ဥ+လေ+ဣသ+ဣန္တ]
တောက်ပစေသော။ ဧဝံ ပုနပျူနံ ဝိဇ္ဇာတံ
ဥဇ္ဇာလသဘော ကမေန သုရိယော ဥဇ္ဇာသိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၈။

ဥဇ္ဇာလသိတွာန (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+လေ+ဣယ+
တွာန] တောက်ပ-တောက်လောင်-စေ၍။
အဂ္ဂိ* ဥဇ္ဇာလသိတွာန။ ဇာ၊ ၂။ ၃၁၇။ ဇာ၊ ၄။
၇။ ၂၆၁။

ဥဇ္ဇာလသိ (ကြိ) ဥဇ္ဇာလယတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇာလာပေဘူ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+လေ+ဣာပေ+
ဘူ] ကောက်၊ စေ၍။ တတ္ထ တတ္ထ ဝိပေဥဇ္ဇာ-
လာပေဘူ။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅။

ဥဇ္ဇာလေထိ (ကြိ) [ဥ+ လေ+ ဇာ+
ထိ] တောက်- တောက်လောင် - စေ၏။
ဥက္ကာပဒိပေ ဥဇ္ဇာလေန္တိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၃။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄။ ၂၂၅။ ဥဇ္ဇာလေသ - ခုခွက၊ ၄။ ၁၀၂။
သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ဥဇ္ဇာလေဟိ-စရိယာ၊ ၄၀၆။
စရိယာ၊ ၄။ ၁၆၇။ ဥဇ္ဇာလေသိ-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၅၈။
သီ၊ ၃။ သစ်၊ ၁။ ၂၃၉။ ဥဇ္ဇာလေသိ-အပါ၊
၁။ ၃၉၇။

ဥဇ္ဇာသေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+လေ+ဇာ+တုံ]
တောက်ပ-တောက်လောင် - ခြေခြင်းငှါ။
တဗ္ဗော နုခေါ ကော ပရိသေသ ပရိတ္တိ အဂ္ဂိ*
ဥဇ္ဇာလေတုန္တိ။ သံ၊ ၃။ ၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၂၇။
(-ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၆။)

ဥဇ္ဇာလေတုကာမ (တိ) [ဥဇ္ဇာလေဘုံ+ကာမ]
တော+ပ-တောက်-လောင်-စေခြင်းငှါအလို
ရှိသော။ သေယျတာပိ ဘိက္ခဝေ ပုရိသော
အဂ္ဂိံ ဥဇ္ဇာလေတုကာမော အဿ။ သံ၊ ၃။
၉၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။ ဥဇ္ဇာလေတုကာမောတိ
ပဗ္ဗိပေတုကာမော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၄။

ဥဇ္ဇာလေတွာ (ကြိ.ဝိ) [ဥ+လေ+ဧက+တွာ]
တောက်ပစေ၍။ စက်မနာကာဋိယံ အဓိဝတ္ထာ
ဒေဝတာ အင်္ဂုလီဟိ ဒီပံ ဥဇ္ဇာလေတွာ အဋ္ဌာ-
သိ။ ဒီ၊ ၁။ ၁၇၀။ မ၊ ၁။ ၂၆၂။ သံ၊ ၁။ ၁။
၂၂၂။ အဘိ၊ ၁။ ၁။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။ ၅၀။
(-ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၃၀၅။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၄၅။ ဝိမာန၊ ၁။
၄၄၊ ၂၇၁။)

ဥဇ္ဇာလေထ (ကြိ) ဥဇ္ဇာလေဘိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇာလေန္တ (တိ) [ဥ+လေ+ဧက+အန္တ]တောက်
ပစေသော။ စတုကုဋကေ ဂေယေ အန္တော
တေလဒီပသဟဿံ ဥဇ္ဇာလေန္တော ဝိယ။
ဒီ၊ ၁။ ၁။ ၁၄၄။ (-ဝိမတိ၊ ၂။ ၄၃)

ဥဇ္ဇာလေန္တိ
ဥဇ္ဇာလေသိ
ဥဇ္ဇာလေသိ
ဥဇ္ဇာလေဟိ } (ကြိ) ဥဇ္ဇာလေတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇိတုဿာဟ-အံ၊ ၁။ ၁။ ၁၉၃။ ဥဇ္ဇိသော ရင်းပါဠိ
ကား ဥဇ္ဇိတုဿာဟ-မှ ဖျက်သားသောပါဠိ
ဖြစ်ရ၏။ ဥဇ္ဇိတုဿာဟ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇ (တိ) [အရ+ဇ+အဇ+ဥ]မြင့်မတ်သော။
ဟဒယန ယောဂျီဝါသိယာဝ ဥဇ္ဇနာ။ ထေရ။
၃၆၁။ ထေရ၊ ၁။ ၁။ ၄၇၇။ (-သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။
၁၄၂။)

ဥဇ္ဇဂတ (တိ) [ဥဇ္ဇ+ဂတ]ဥဇ္ဇဂတနှင့်အနက်တူ။
သာ ဒက္ခိကာ ဥဇ္ဇဂတေသု ဝိနာ။ အံ၊ ၁။
၃၇၄။ ဥဇ္ဇဂတေသုတိ ကာယဝင်္ကံဒီရဟိ-
တတ္တာ ဥဇ္ဇကမော ဂတေသု စိကာသဝေသု။

အံ၊ ၁။ ၁။ ၃၁၁။ (-ဓမ္မ၊ ၂။ ၁။ သုတ္တနိ၊ ၁။ ၁။ ၃၄၉။
ထေရ၊ ၁။ ၁။ ၃၇၄။ ဓမ္မ၊ ၁။ ၁။ ၄၂၂။ သုတ္တနိ၊
၁။ ၁။ ၁။ ၃၇၇။)

ဥဇ္ဇဘူတ (တိ) [ဥဇ္ဇ+ဘူတ]ဥဇ္ဇဘူတနှင့် အနက်
တူ။ ယော ဥဇ္ဇဘူတေသု ဒေဝါတိ ဆန္တသ။
အံ၊ ၁။ ၁။ ၄၄။ ဥဇ္ဇဘူတေသုတိ ကာယဝင်္ကံ
စိတ္တဟိ ဥဇ္ဇကေသု။ အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၂၄။ (-ဇာ၊
၁။ ၁။ ၁။ ၉၃။ ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၆။)

ဥဇ္ဇဟာန (ပ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] (၁) ဥဇ္ဇဟာန
မည်သော တောင်။ (၂) ဥဇ္ဇဟာန-ညှင်းသာ
ငှက်။ ဥဇ္ဇဟာနော ဝါဝိသေ(ထေရ၊ ၁။ ၁။ ၃၀၇)-
တိ ဥဇ္ဇဟာနော ကိရ နာမ ဧကော ပဗ္ဗတော
...ကေစိ ပနေတ္ထ ဥဇ္ဇဟာနော နာမ ဧကော
သကုဏော သိတံ န သဟတိ။ ဝဿ ကာလေ
ဝနဂဗ္ဗေ နိလိနော အတ္တတိတိ ဝါန္တိ။ ထေရ၊
၁။ ၁။ ၁။ ၂၁၅။

ဥဇ္ဇေနက (တိ) [ဥဇ္ဇေန+က] ဥဇ္ဇေနိပြည်၌-
မှူးပွား-နေထိုင်-သောသူ။ ဥဇ္ဇေနိပြည်သူ။
ဥဇ္ဇေနကာ အာရုဏတ္ထကာ...တံ နဂရံ ဝါ-
အာယ ဥပဂတာ။ မိလိန္ဒ၊ ၁။ ၁။ ၃၁၆။

ဥဇ္ဇေနိက (တိ) [ဥဇ္ဇေနိ+ကိ] ဥဇ္ဇေနိပြည်ကို
အစိုးရသောသူ။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥဇ္ဇေနိကရာဇ (ပ) [ဥဇ္ဇေနိက+ရာဇ] ဥဇ္ဇေနိ
ပြည်ကို အစိုးရသောမင်း။ စက္ကပဇ္ဇောတမင်း။
မဟာကစ္စာနောတိ ဂိဟိကာလေ ဥဇ္ဇေနိက-
ရဉ္ဇော ပုဗ္ဗေဟိတပုတ္တော။ မ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၂၂၀။

ဥဇ္ဇေနိနဂရ (န) [ဥဇ္ဇေနိ+နဂရ] ဥဇ္ဇေနိမြို့။
ဥဇ္ဇေနိနဂရေ ပုဗ္ဗေဟိတဿ ဂေယေ နိဗ္ဗတ္တိ။
အံ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၁၆၁။ (-ဇာ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၂၂၇။)

ဥဇ္ဇေနိနိဂမ (ပ) [ဥဇ္ဇေနိ+နိဂမ] ဥဇ္ဇေနိမည်
သော-နိဂုံး-ရွာကြီး။ ဥဇ္ဇေနိနိဂမေ ဝုဇ္ဇာ-
နန္ဒသေဠိမိတာယ ဝိနံ မရပါယာသံ ပရိဘုဉ္ဇိ-
တွာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁။ ၁။ ၂၂၇။

ဥဇ္ဇနိရာဇ (ပု) [ဥဇ္ဇနိ+ာဇ] ဥဇ္ဇနိမင်း။
မဟာကမ္ဘာနောက် ဂိဟိကာလေ ဥဇ္ဇနိ-
ရညော ပုဇ္ဇေဟိတပုဇ္ဈာ။ အံ၊ဋီ၊၂။၃၇။

ဥဇ္ဇနိဝါသီ (တိ) [ဥဇ္ဇနိ+ဝါသီ] ဥဇ္ဇနိ၌
နေသောသူ။ ဥဇ္ဇနိဝါသီ မု ဝိလော နာမ
ဂန္ထဗ္ဗာ ဥပဂန္ထာ။ ဝိမာနာဌ။၁၂။

ဥဇ္ဇနိ (ထိ) [ဥ+ဇိ+ယု+ဏ္ဍိ] သံ ခိပုံ ယေတိ
ယတ္ထ၊ သာဥဇ္ဇနိ၊ ယု၊ နာဒိ။ ဓာနိဋ္ဌိ။
၂၀၀-၁] (၁) ဥဇ္ဇနိပြည်၊ ဥဇ္ဇနိမြို့။
(အဝန္တီတိုင်း၏ မြို့တော်ဖြစ်သည်။ မြတ်စွာ
ဘုရားရှိခိုးက စန္ဒာပဇ္ဇာတမင်း မင်းပြုဘူး
သည်။ အသောကမင်းကြီး မင်းသားအဝဉ္ဇ
ရင်းမြို့ကို အပိုင်စားရဘူး၍ မဟိန္ဒမင်းသား
(အရှင်မဟိန္ဒ) ကို ရင်မြို့၌ ဖွားမြင်သည်။
အရှင်မဟာကမ္ဘာနထေရ်၊ ကုသိသိသထေရ်တို့
ဖွားမြင်ရာမြို့လည်းဖြစ်သည်။) (၂) ဥဇ္ဇနိ-
နိဂုံး။ (၃) သိဟိန္ဒကျွန်းရှိ (အဓ္မတဂါမိ
အမတ်ကြီး တည်ထောင်သော) ဥဇ္ဇနိမြို့။
(၁)ဂစ္ဆ ဘဏေဇီဝကဥဇ္ဇနိ ဂန္ထာ ရာဇာနံ
ပဇ္ဇောတံ တိကိစ္ဆာဟိ။ ဝိ၊ဉာ၊၃၇။ ဥဇ္ဇ-
နိယာ ပုရဝရေ (ထေရ်၊၄၂၅)တိ ဥဇ္ဇနိနာမ-
ကေ အဝန္တီရဒဋ္ဌ ဥတ္တမာဂဓရ၊ ထေရ်၊၄။
၂၇၂။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၂။ ဓမ္မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၁၂၃။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ။၂၇၉။ အေရ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၄၄။ သာရတ္ထ၊၁။၁၂။ သာရတ္ထ၊၃။၂၇၇။)
(၂) ဥဇ္ဇနိနိဂမ ကြည့်။ (၃) အဓ္မတဂါမိ-
ယော နာမ၊ ဥဇ္ဇနိ တတ္ထ မာယမိ။ ဒီ၊၁။
၉၊၃၆။

ဥဇ္ဇနိရဋ္ဌ (န) [ဥဇ္ဇနိ+ရဋ္ဌ] ဥဇ္ဇနိပြည်
ရှင်မင်း၏ အဖြစ်။ အဘောကကမာဓရာ
အတ္တနာ လဉ္စ ဥဇ္ဇနိရဋ္ဌ ပဟာယ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၃၄။

ဥဇ္ဇနိရာဇဓာနိ (ထိ) [ဥဇ္ဇနိ+ရာဇဓာနိ]
ဥဇ္ဇနိမင်းနေပြည်။ ဥဇ္ဇနိရာဇဓာနိယံ
ရဉ္စ ကဓရာဇော၊ သာရတ္ထ၊၁။၁၂။

ဥဇ္ဇာတ (ပု) [ဥ+ဇုတ+တ] အရောင်အလင်း။
တောက်ပခြင်း။ အသောဘာသော ပကာ-
သော စာ - လောကော'ဇ္ဇောတာတပေါ
သမာ။ ဓာနိ၊၃၇။ ဥဇ္ဇာတတိတိ ဥဇ္ဇာ-
တော၊ အန္တကာရံ ဝိဉ္စသေန္တော ဇောတ-
တိတိ ဝါ ဥဇ္ဇာတော။ ဓာနိ၊ဋီ၊၃၇။

ဥဇ္ဇာတကရ (ပု) [ဥဇ္ဇာတ+ကရ + အ]
အရောင်အလင်းကို ပြုတတ်သောသူ၊ ဥဇ္ဇာ-
တကရ (ဇ္ဇနိ၊၂၁၂)တိ ပတာပကရော။
ဇ္ဇနိ၊ဋ္ဌ။၈၄။

ဥဇ္ဇာတ (တေ)တိ (ကြိ) [ဥ+ဇုတ+အ+တိ]
ထွန်းလင်း-တောက်ပ- ၏။ ဥဇ္ဇာတေန္တိ
ခိဝါရတ္ထိ။ အပါ၊၁။၃၉၁။ ဥဇ္ဇာတန္တ-
အပါ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၂။ ဥဇ္ဇာတိသု- ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၇၃။ ဥဇ္ဇာတိသတိ-အပါ၊၁။၉၄။

ဥဇ္ဇာတန (န) [ဥ+ဇုတ+ယု] ထွန်းလင်း-
တောက်ပ-ခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥဇ္ဇာတနဋ္ဌ (ပု) [ဥဇ္ဇာတန+အတ္ထ] ထွန်း
လင်း- တောက်ပ- ခြင်း အနက်သဘော။
ကေတ္တေ ဥဇ္ဇာတနဋ္ဌော အဘိညေယျော။
ပဋိသံ၊၁၉။ (-ပဋိသံ၊၃၁၈။ ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၉၄။၁၀၈။)

ဥဇ္ဇာတန္တ၊ (ကြိ) ဥဇ္ဇာတတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဇာတမာန (တိ) [ဥ+ဇုတ+အ+မာန]
ထွန်းလင်း-တောက်ပ - သော။ တေသံ
ဥဇ္ဇာတမာနာနံ၊ ဩဘာသော ဝိပုလော
အဟု။ အပါ၊၁။၃၇။ ထေရ်၊ဋ္ဌ၊၂။၄၄၅။

ဥဇ္ဇာတိသတိ } (ကြိ) ဥဇ္ဇာတတိ-ကြည့်။
ဥဇ္ဇာတေန္တိ }

ဥဇ္ဈန္တ (တိ) [ဥ+ဇ္ဈ+အ+အန္တ။ ထိ-၌
ဥဇ္ဈန္တံ] ရယ်သော၊ ပြင်းစွာရယ်သော။
ဥဇ္ဈန္တ-ကြည့်။ဥဇ္ဈန္တိနှင့်လည်း ယှဉ်ကြည့်။

ဥဒ္ဓတိ (ကြိ) [ဥဒ္ဓ+အ+တိ] စွန့်၏။ သဗ္ဗ-
ဒုက္ခံ ဝါ ဒိဿန္တိ ဝိဿန္တေန္တိ ဥဒ္ဓန္တိ။ ပဒိုသံ၊
ဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၃။ ဥဒ္ဓေမ-ဒေ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဇေ၊ ၄။
၇။ ၈။

ဥဒ္ဓတ္တိ (ထိ) [ဥ (=အဝ) +ဈေ+တိ] ကဲ့ရဲ့
ခြင်း။ အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥဒ္ဓတ္တိဗလ (တိ) [ဥဒ္ဓတ္တိ+ဗလ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း-
လျှင်-ဟူသော-ခွန်အားရှိသော။ ဥဒ္ဓတ္တိ-
ဗ.ဟာ ဗ.လော။ အံ၊ ၃။ ၅၈။ ဥဒ္ဓတ္တိဗလာတိ
ဥဒ္ဓါနဗလာ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂၂။

ဥဒ္ဓနိယ (တိ) [ဥဒ္ဓ+အနိယ] စွန့်သော။
ဥဒ္ဓနိယတ္တာ ဧဝံ အပဝိဒံ။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။

ဥဒ္ဓန္တိ (ကြိ) ဥဒ္ဓတိ ကြည့်။

ဥဒ္ဓာတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ (=အဝ) +ဈေ+တုံ]
အယုတ်သည် အနေအားဖြင့် ကြည့်ရခြင်း-
ကဲ့ရဲ့ခြင်း-ငှါ၊ န တံ ဥဒ္ဓာတုမရဟသံ။ ဇေ၊
၁။ ၇၉။ (-ဇေ၊ ၄။ ၂။ ၃၂။)

ဥဒ္ဓါန (န) [အဝ+ဈေ+ယု] (က) ကဲ့ရဲ့
ကြောင်းဖြစ်သောစိတ်။ (ခ) ကဲ့ရဲ့ခြင်း။
ဥဒ္ဓါနသညိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓါနဗလ (တိ) [ဥဒ္ဓါန+ဗလ] ဥဒ္ဓတ္တိဗလ-
နှင့် အနက်ဘူး၊ ၎င်းပုဒ်-ကြည့်။

ဥဒ္ဓါနဗဟုလ (တိ) [ဥဒ္ဓါန+ဗဟုလ] များ
သော - များစွာ - ကဲ့ရဲ့ခြင်းရှိသောသူ။
ကောဓုပါယာသဗဟုလော စ ဥဒ္ဓါနဗဟု-
လော စ ဟုတ္တာ ဝိစရတိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၃။
(-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။)

ဥဒ္ဓါနသညာ (ထိ) [ဥဒ္ဓါန+သညာ] ကဲ့ရဲ့
ခြင် - ကဲ့ရဲ့ကြောင်း ဖြစ်သောစိတ်- ခြံ့မြစ်
သောသညာ၊ ကဲ့ရဲ့သည်၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်
သော-ကဲ့ရဲ့လိုသော-အမှတ်သညာ။ ဥဒ္ဓါန-
သညိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓါနသညိက (တိ) [ဥဒ္ဓါနသညိ+က] ဥဒ္ဓါ-
နသညိ အမည်ရှိသော၊ ကဲ့ရဲ့သည်၏ အစွမ်း
ဖြင့်ဖြစ်သော သညာရှိသော၊ ကဲ့ရဲ့သည်၏
အစွမ်းဖြင့် အသိအမှတ်ပြုတတ်သော။ အထ
ခေါ် သမ္မု ဟုလော ဥဒ္ဓါနသညိကာ ဒေဝတာ-
ယော။ သံ၊ ၁။ ၂၂။ ဥဒ္ဓါနသညိကာတိ
ဥဒ္ဓါနသညိ ဒေဝလောကော နာမ ပါဠိသေ-
က္ခောနတ္ထိ။ ဥဒ္ဓါယမာနာ အာဂမိ သုတေန
တာသံ မေဿင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ ဥဒ္ဓါနသညိ-
ကာတိနာမံ ဂဟိတံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ ဥဒ္ဓါန-
ဝသေန ပဝတ္တာ သညာ ဇေသံ အတ္ထိ၊
ဥဒ္ဓါနဝသေန ဝါ သဇ္ဇာနန္တိတိ ဥဒ္ဓါနသညိ။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၇။

ဥဒ္ဓါနသညိသုတ္တ (န) [ဥဒ္ဓါနသညိ+သုတ္တ]
ဥဒ္ဓါနသညိသုတ်။ သံယုတ္တနိကာယ သင်္ဂါ-
ထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊ ၁-သံသုတ်၊ ၄-ဝဂ်၊
၅-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၂၂။

ဥဒ္ဓါနသညိ (တိ) [ဥဒ္ဓါနသညာ+ဘျိ] ဥဒ္ဓါန
+သညိ။ (က) ကဲ့ရဲ့ခြင်း-ကဲ့ရဲ့ကြောင်းဖြစ်
သောစိတ်- ခြံ့မြစ်သော အမှတ်သညာ ရှိ
သော၊ ကဲ့ရဲ့သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော
အမှတ်သညာ ရှိသော။ (ခ) ကဲ့ရဲ့သည်၏
အစွမ်းဖြင့် အသိအမှတ် ပြုတတ်သော။ န
ဥဒ္ဓါနသညိ ပရေသံ ပတ္တံ ဩလော-
ကေသာမိ။ ဝိ၊ ၂။ ၂၄။ ဥဒ္ဓါနေန သညာ
ဥဒ္ဓါနသညာ သံ အထ အတ္ထတိ ဥဒ္ဓါန
သညိ။ ကင်္ခါ၊ ၂။ ၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၁၀၇။
ဥဒ္ဓါယတိ တေေနာတိ ဥဒ္ဓါနံ၊ စိတ္တံ၊ တသ္မိံ
သညာ ဥဒ္ဓါနသညာတိ အာဂ ဥဒ္ဓါနသညိ-
တိအာဒိ။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၄၃။ ဥဒ္ဓါနဝသေန
ပဝတ္တာ သညာ ဇေသံ အတ္ထိ၊ ဥဒ္ဓါနဝသ-
န ဝါ သဇ္ဇာနန္တိတိ ဥဒ္ဓါနသညိ။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၀၇။ (-ဝိ၊ ၄။ ၃၇။ ဝိ၊ ၅။ ၇၃။ ဓမ္မ၊ ၅။ ၀။
ထေရ၊ ၃၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၂၃။ ခီ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၀။
မ၊ ၄။ ၁။ ၆၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၆၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၃။

ဓမ္မဋ္ဌါ ၂။ ၂၃၉။ ဥဒါနာဋ္ဌ ၁၅၉။ ဣတိဝုတ်၊
ဋ္ဌာဝဇ္ဇ။ ထေရဋ္ဌ ၂။ ၃၆၄။)

ဥဇ္ဈာနသီလ (တိ) [ဥဇ္ဈာန+သီလ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း
အလေ့-ကဲ့ရဲ့လေ့-ရှိသော။ အနုဇ္ဈာသိက္ခာ
ဋ္ဌာနေပိဝါ ဥဇ္ဈာနသီလာ။ ထေရဋ္ဌ ၂။ ၃၆၄။

ဥဇ္ဈာပန (န) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+ယု]
(က) အောက်တန်းစားဟု အမှတ်ပွဲလျက်
ကြည့်ရှုစေကြောင်း ဖြစ်သော - ယုတ်မာ
သုခအဖြစ်ဖြင့် ကြံစည်စေကြောင်းဖြစ်သော
-စကား။ (ခ) ယုတ်မာသူဟု ကြည့်ရှုခံရ
လေအောင် ဂုဏ်ကျေးဇူးမဲ့ကို ပြောဆို
ခြင်း။ ယုတ်မာသောအမှုအရာကို သိစေခြင်း။
(က) ဥဇ္ဈာပနက-ကြည့်(ခ)ဘိက္ခု လာမက-
တော စိန္တာပနတ္ထံ အညေသံ တံ အာဇ္ဈာ-
ကထနံ ဥဇ္ဈာပနံ နာ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၆ တံ
ပန ဥဇ္ဈာပနံ တေသံ နိဓကိရိယာယ ဇနာ-
ပနံ ဟောဘိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၃၆။

ဥဇ္ဈာပနက (န) [ဥဇ္ဈာပန+က] အောက်တန်း
စားဟု အမှတ်ပွဲလျက် ကြည့်ရှုစေကြောင်း
ဖြစ်သော-ယုတ်မာသုခအဖြစ်ဖြင့် ကြံစည်စေ
ကြောင်းဖြစ်သော-စကား။ ကဲ့ရဲ့စကား။
ဥဇ္ဈာပနကေခိယုနာက ပါရိတ္တိယံ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄။
ဝိ၊ ၂။ ၂၄။ ယေန ဝဇ္ဇနန ဥဇ္ဈာပေန္တိ၊ တံ
ဥဇ္ဈာပနကံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၆။ (-ကခါ၊ ၂၀၀။)

ဥဇ္ဈာပနကသိက္ခာပဒ (န) [ဥဇ္ဈာပနက+သိက္ခာ
ပဒ] ဥဇ္ဈာပနကသိက္ခာပုဒ်။ ဝိနယဝိဇ္ဇကပါ-
ရိတ္တိယပါဠိ ၅-ကဏ္ဍ၊ ၂-ဝဂ်၊ ၃-သိက္ခာပုဒ်။
ဝိ၊ ၂။ ၅၆-၇။

ဥဇ္ဈာပယတိ (က၊ကြိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+တိ]
ဥဇ္ဈာပေတိနှင့်အနက်တူ။ ကဿ ဥဇ္ဈာ-
ပယာမသေ (သံ၊ ၁။ ၂၁) တိ... ဣမံ ဝိပဿနာရံ
ကဿ မယံ ဥဇ္ဈာပယာမ နိဇ္ဈာပယာမ အာ-
ရောဓယာမ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ (-ဓမ္မဋ္ဌါ ၂။
၃၁၉။)

ဥဇ္ဈာပိတ (တိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+တိ] ယုတ်
မာသုခအဖြစ်ဖြင့် ကြံစည်စေအပ်သော၊ ကဲ့
ရဲ့အပ်သော။ ဥဇ္ဈာပိတေ အာပတ္တိ ပါရိတ္တိယ-
ဿ။ ဝိ၊ ၂။ ၆၃။

ဥဇ္ဈာပေတဗ္ဗ (တိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+တဗ္ဗ]
ယုတ်မာသုခ အဖြစ်ဖြင့် -အောက်ချ၍ -ကြံ
စည်စေအပ် -သိစေအပ် -သော။ ဥဇ္ဈာပေ-
တဗ္ဗ (ဝိ၊ ၃။ ၁၆၅) န္တိ... တေသံ ယက္ခာနံ
ဥဇ္ဈာပေတဗ္ဗံ၊ ဒေတ ဇနာပေတဗ္ဗာတိ
အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၁။ ဥဇ္ဈာပေတဗ္ဗန္တိ
ဟေဋ္ဌာ ကတော စိန္တာပေတဗ္ဗံ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀။

ဥဇ္ဈာပေတိ (က၊ကြိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+
တိ] ကဲ့ရဲ့၏။ (က) အောက်တန်းစားဟု အ
မှတ်ပွဲလျက် ကြည့်ရှုစေ၏။ (ခ) ယုတ်မာသူ
၏ အဖြစ်ဖြင့် ကြံစည်စေ၏။ ဥပသမ္ပန္နံ ဥဇ္ဈာ-
ပေတိ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၇။ ဥဇ္ဈာပေတိ-ဝိ၊ ၂။ ၃၆၂။
ဝိ၊ ၂။ ၆၃။ တေ အာယသန္တံ ဓဗ္ဗံ မလ္လုတု
ဘိက္ခု ဥဇ္ဈာပေန္တိ။ ဝိ၊ ၂။ ၅၆။ တံ အာယသန္တံ
ဘေတိ ဘိက္ခုဟိ အဝဇနာပေန္တိ (အဝဇ္ဈာ-
ပေန္တိ?)။ အာညာယ ဩဇာဗာကပေန္တိ။ လာ-
မကတော ဝါစိန္တာပေန္တိတိ အတ္တော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၃၆။ ကခါ၊ ၂၀၀။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၃၇)။ ဥဇ္ဈာပေ-
တ-ဝိ၊ ၂။ ၅၆။ ဥဇ္ဈာပေသိ- ဝိ၊ ၂။ ၁၅၇။
၃၆၂။ မ၊ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ဥဇ္ဈာပေသု-
ဝိ၊ ၄။ ၂၄။ ဥဒါနံ၊ ၁၅၉။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၇၂။
ကခါ၊ ၄။ ၂၇၁။ ဥဇ္ဈာပေယု၊ ဥဇ္ဈာပေယတိ-
ဝိ၊ ၂။ ၃၆၂။ ဥဇ္ဈာပေယန္တိ၊ ဥဇ္ဈာပေယထ-
ဝိ၊ ၂။ ၅၆။

ဥဇ္ဈာပေတွာ (ကြိ၊ဝိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+
တွာ] ယုတ်မာသုခအဖြစ်ဖြင့် ကြံစည်စေ၍ ကဲ့
ရဲ့ရှုချက်။ ဣမံ မာလိကံ ဥဇ္ဈာပေတွာပုတ္တ-
ဿ ပဋိက္ခာပံ ကာရေဿာမိ။ ဒေ၊ ၄။ ၃။ ၄၈၁။
(-ဒေ၊ ၄။ ၇။ ၂၀)။

ဥဇ္ဈာပေတွာန (ကြိ၊ဝိ) [အဝ+ဈေ+ဏာပေ+
တွာန] ယုတ်မာသောအမှုအရာကိုပြောကြား

သိစေ၍။ ဥဇ္ဈာပေတနာနံ ဘူတာနိ၊ တမာ
ဌာနာ အပက္ကမိ။ ဧ၊ ၂။ ၂၆။ ဥဇ္ဈာပနဉ္စ
တဗ္ဗ (ဒိ၊ ဇိ၊ ၃။ ၁၆၀-၁) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဥဇ္ဈာပေထ (ကြိ) ဥဇ္ဈာပေတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဈာပေန္တိ (တိ) [အဝ+ဈေ+ကာပေ+အန္တိ။
ထိ-၌ ဥဇ္ဈာပေန္တိ] အောက်တန်းစားဟု အ
မှတ်ပြုလျက် ကြည့်ရှု-ယုတ်မာသု၏ အပြစ်
ဖြင့် ကြံစည်-စေသော။ ဘိက္ခု၊ ဥဇ္ဈာပေ-
န္တော ဒေသာပတ္တိယော အာပဇ္ဇတိ။ ဝိ၊ ၅။
၆၃။ ဝုဇ္ဈတိတေန ဝုပဓာသိဘေန ပရံ ဥဇ္ဈာ-
ပေန္တိယာ ပါဝိတ္တိယံ ကတ္ထ ပညတ္တံ။ ဝိ၊ ၅။
၁၀၈။

ဥဇ္ဈာပေန္တိ
ဥဇ္ဈာပေယျ
ဥဇ္ဈာပေသံ
ဥဇ္ဈာပေသုံ
ဥဇ္ဈာပေသတိ
ဥဇ္ဈာပေသထ
ဥဇ္ဈာပေသန္တိ } (ကြိ) ဥဇ္ဈာပေတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဈာယတိ (ကြိ) [အဝ+ဈေ+အ+တိ] အယုတ်
အညံ့အနေအားဖြင့် သိသည်ဖြစ်၍-အောက်
တန်းစားဟု အသိအမှတ်ပြုလျက်-ကြည့်ရှု၏။
ယုတ်မာသု၏ အပြစ်ဖြင့် ကြံစည်၏။ ကဲ့ရဲ့၏။
တဿ ပဇာပတိဥဇ္ဈာယတိ ခံယုတိဝိပါစေတိ။
ဝိ၊ ၁။ ၉၁။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁၇၂၊ ၁၉၅။ ဝိ၊ ၃။ ၁၀၃၊
၂၁၃။ ကခါ၊ ၃။ ၄၄၂။) မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိ-
(ဝိ၊ ၁။ ၅၄) တိ ရညော ပရိသတိ အာသမာ-
နဿ သမ္ပုခါစ ပရမ္ပုခါစ သုတော တတ္ထ တတ္ထ
မနုဿာ ဥဇ္ဈာယန္တိ အဝဇ္ဈာယန္တိ၊ အဝဇာ-
နန္တာ တံ ဈာယန္တိ ဩလောကေန္တိ၊ လာမက-
တော ဝါ စိန္တေန္တိတိ အတ္ထော၊ ဝိ၊ ၁။ ၂၆။
ဥဇ္ဈာယန္တိ-ဝိ၊ ၁။ ၁၄၅၊ ၁၅၂။ ဝိ၊ ၂။ ၁၂၊ ၉၅။
ဝိ၊ ၃။ ၅၄၊ ၁၀၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂၄၃။ ဒိ၊ ၂။ ၁၁၅၊
၁၃၀။ သံ၊ ၁။ ၁၅၇၊ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၇၇။ ဒိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃၊ ၃၁၉။

အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၇။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဝိ၊ သု၊ ၅။ ၁။
၁၁၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၄။
ဥဇ္ဈာယိတ္ထ-သံ၊ ၁။ ၂။ ၃၊ ၉၃၊ ၁၀၉။ ဥဒါန၊
၄။ ၁။ ၇၄။ ဥဇ္ဈာယိန-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၉။ ဥဇ္ဈာ-
ယေယျ-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၂၃။ ဥဇ္ဈာ-
ယိသု-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၂၊ ၂၄၄။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၀။ ဒိ၊
၄။ ၂။ ၁၇၀။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၇၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၀၇။
ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။ ၂၆။ ဓမ္မဋ္ဌာ၊ ၁။ ၁၃၊ ၄၆။ ဓမ္မဋ္ဌာ၊
၂။ ၂၄၄။ ဥဇ္ဈာယိသန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ မ၊ ၄။
၃။ ၂၇၃။

ဥဇ္ဈာယန (န) [အဝ+ဈေ+ယ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း။
ကတရအဋ္ဌ၊ ပုတ္တိယံ? မနုဿာနံ ဥဇ္ဈာယနေ။
အံ၊ ၄။ ၂။ ၈။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၇။)

ဥဇ္ဈာယနတ္ထ (တိ) [ဥဇ္ဈာယန+အတ္ထ] ကဲ့ရဲ့ခြင်း
အနက်ရှိသော။ အင်္ဂါနံ အာဒိယိဿဘိတိ အယံ
ဥဇ္ဈာယနတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂၅၆။ ဥဇ္ဈာယ-
နဿ အဒိနာဒါနိသိသယတ္တာ အဒိနာဒါနံ
ဥဇ္ဈာယနတ္ထောတိ ဝုတ္တံ။ သ၊ ၁။ ၄၈၅၊ ၂။ ၁၂၂။
ဥဇ္ဈာယနတ္ထောတိ ဘိက္ခုနော ထေယျကမ္မ-
နိနန္တော၊ ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁၆၈။ (- ဝိ၊ ၁။
၁၂၃။)

ဥဇ္ဈာယန္တိ (တိ) [အဝ+ဈေ+အ+အန္တိ။
ထိ-၌ ဥဇ္ဈာယန္တိ] အောက်တန်းစားဟု
အမှတ်ပြုလျက် ကြည့်ရှုသော။ ယုတ်မာသု၏
အပြစ်ဖြင့် ကြံစည်သော။ ကဲ့ရဲ့သော။
အဿာသံ ခေါ် ဘိက္ခု၊ ဘေသံ မနုဿာနံ
ဥဇ္ဈာယန္တာနံ။ ဝိ၊ ၁။ ၅၄။ ဝိ၊ ၂။ ၅၁။ ဝိ၊ ၃။
၁၀၅။ တာသံ ဣတ္ထိနံ ဥဇ္ဈာယန္တိနံ။ ဝိ၊ ၁။
၁၉။ ဝိ၊ ၂။ ၃၂။ (-ဝိ၊ ၂။ ၂၆။ ဝိ၊ ၃။ ၁၉၄၊
၂၁၃။ သံ၊ ၁။ ၂၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၂၈။ သံ၊ ၄။ ၁။
၁၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၆၅။)

ဥဇ္ဈာယန္တိ (ကြိ) ဥဇ္ဈာယတိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဈာယမာန (တိ) [အဝ+ဈေ+အ+မာန] ကဲ့ရဲ့သော။
ဣမာ ပန ဒေဝတာ တဿ-

ဂတဿ စတုပစ္စယပရိသောက် နိဿယ
ဥဇ္ဈာယမာနာ အာဂတာ။ သိဋ္ဌါဝါ။ ၆၁။
(-အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၁၇၇။)

ဥဇ္ဈာယိတ (တိ) [အဝ+ဈေ+တ] ကဲ့ရဲ့အပ်
သော။ မနုဿာနံ ဥဇ္ဈာယိတံ သုတော။
သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၄။

ဥဇ္ဈာယိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [အဝ+ဈေ+တုံ] ကဲ့ရဲ့
ခြင်းငှါ။ ခညာ ပန ကထိယမာနေ ဥဇ္ဈာ-
ယိတုံ န သက္ကိဿန္တိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၃၄။ (-အံ၊
ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၂၇။)

ဥဇ္ဈာယိတော (ကြိ၊ ဝိ) [အဝ+ဈေ+တော]
ကဲ့ရဲ့၍။ တေန ဥဇ္ဈာယိတော ခိယိတော ဝုတ္တု-
နာပိ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၄၉။ (-၎င်း၊ ဥဂဏ်။ အ၊
ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၂၇၀။)

ဥဇ္ဈာယိယ
ဥဇ္ဈာယိဿန္တိ
ဥဇ္ဈာယေယျံ } (ကြိ) ဥဇ္ဈာယထိ-ကြည့်။

ဥဇ္ဈိဒ္ဓ (တိ) [ဥဇ္ဈ+တ] စွန့်ပစ်အပ်သော။
ဥတ္တာပ(သိ၊ ဋ္ဌါ၊ သစ်၊ ၁။ ၇၂)ကြည့်။

ဥဇ္ဈိတ (တိ) [ဥဇ္ဈ+တ] (၁) စွန့်ပစ်-စွန့်
လွှတ်-အပ်သော။ (၂) ဖြစ်စေ-ပြီးစေ-
အပ်သော။ (၁) အဋ္ဌဿ သန္တတနိ တဟံ
တဟံ ဥဇ္ဈိတနိ။ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၈။ ဥဇ္ဈိတသ္မိံ
မဟာပထေ (ဓမ္မ၊ ၂။)တိ မဟာမဂ္ဂေ ဆန္တိ-
တသ္မိံ။ ဓမ္မ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၂၈၀။ (-မ၊ ၁။ ၃၇၀။
ထေရ၊ ၂။ ၇၂။ ထေရီ၊ ၃။ ၂၂။ ဇာ၊ ၂။ ၆၃၊ ၁၆၈။
ထေရ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၃၇။ ထေရီ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၅၆၃။) (၂)
ဥဇ္ဈိတံ သမဟာပထေ (အပ၊ ၁။ ၁၃၂)တိ
သဗ္ဗနဂရဝါသိနံ ဝန္တနပုဇနတ္ထာယ မဟာပထေ
နဂရမဇ္ဈေ ဝိထိယံ ဥဇ္ဈိတံ ဥဋ္ဌာယိတံ၊ ဣဋ္ဌက-
ကမ္မသုခကမ္မာဒိဟိ နိပ္ပါဒိတန္တိ အတ္ထော။
အပ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၉၈။

ဥဇ္ဈိတဗ္ဗ (တိ) [ဥဇ္ဈ+တဗ္ဗ] စွန့်ပစ်အပ်သော။
စက္ခုမာပိ သမာနော ဥဇ္ဈိတဗ္ဗေ ဝိဋ္ဌေ
အန္တော ယထာ အဿ။ ထေရ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၁၅၀။

ဥဇ္ဈိတသစ္စ (တိ) [ဥဇ္ဈိတ+သစ္စ] စွန့်လွှတ်အပ်
သော မှန်သော စကားရှိသော၊ မှန်သော
ကေားကို စွန့်လွှတ်ထားသောသူ။ ဥဇ္ဈိတ-
သစ္စာ ဟိ ဗောဓိမူလေ နိသီဝိတော ဗောဓိ-
ပါယုဏိတုံ န သက္ကောန္တိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၄၇၇။

ဥဇ္ဈိတသန္တတ-စွယ (ပု) [ဥဇ္ဈိတ+သန္တတ+
ပစ္စယ] စွန့်ပစ်အပ်သော အခင်းဟူသော
အကြောင်း။ အဟဉ္ဇ တေဟိ ဥဇ္ဈိတသန္တတ-
ပစ္စယာ သိက္ခာပဒံ ပညပေဿာမိ။ ဝိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။
၂၆၅။ အံ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၇၇။

ဥဇ္ဈိတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥဇ္ဈ+တုံ] စွန့်ပစ်ခြင်းငှါ။ န ဓ-
ဒိဋ္ဌံ ငါးတံ ခိဏေ၊ သဗ္ဗံ ဥဇ္ဈိတုံ (ထေရ၊
၂။ ၅)န္တိ ဓ နိဗ္ဗဿနမေတံ၊ ယံ ဟိ ဒိဋ္ဌံ ...
ဥဇ္ဈိတုံ ပရိစ္စဇိတုံ ဂဟေဘုံ ဝါ အရဟတိ။
ထေရ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၁၅၀။

ဥဇ္ဈိတုဿာဟ (တိ) [ဥဇ္ဈိတ+ဥဿာဟ] စွန့်
လွှတ်ထားအပ်သော အားထုတ်မှု ရှိသော၊
အားထုတ်မှုကို စွန့်ထားသောသူ။ သြဇေပိ-
တဇေတိ ဥဇ္ဈိတုဿာဟာ။ မ၊ ဋ္ဌါ၊ ၁။ ၁၉၂။

ဥဇ္ဈိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥဇ္ဈ+တော] စွန့်လွှတ်-စွန့်
ပစ်-၍။ သန္တတနိ ဥဇ္ဈိတော (ဝိ၊ ၁။ ၃၃၈)တိ
သန္တတေ စက္ခုတ္တစိရေသညိတာယ သဗ္ဗသန္တ-
တနံ ဥဇ္ဈိတော။ ဝိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၆၆။ ဥဇ္ဈိတောတိ
ဝိဿဒဇ္ဇတော။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၄၁၄။ (-ဝိ၊ ၃။
၃၉၆။ ထေရ၊ ၂။ ၇၂။ မဟာနိ၊ ၃။ ၃၀၃။ ဝိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၃။
၄၀၃။ ထေရ၊ ဋ္ဌါ၊ ၂။ ၂၄။ မဟာနိ၊ ဋ္ဌါ၊ ၃။ ၃၀၈။)

ဥဇ္ဈေမ (ကြိ) ဥဇ္ဈထိ-ကြည့်။

ဥဉ္ဇ (ပု၊ တိ) (ဥဉ္ဇ+အ) (၁) ရွာ
ရွာမှီး - ခြင်း၊ ရွာမှီးခြင်း အကျင့်၊ ဆွမ်း
ရွာ-ဆွမ်းခံ - ခြင်း၊ (၂) ရွာမှီးရာအရပ်။
(၁) န သုကရာ ဥဉ္ဇေန ပဂ္ဂဟေန ယာပေတု-

(ဝိသုဒ္ဓိ) နှင့် ပဋိပက္ခန ယော ဥပသနာ တေန ယာပေတံ န သုကဏ္ဍဝိသုဒ္ဓိသေသန။ ဥပသ- ပတ္တာဂတေ ရတော (ထေရ် ၁၂၂) တိ ဥပသ- စရိယာယ ပတ္တေ အာဂတေ ပတ္တပရိယာပနော အဘိရတော။ ထေရ် ၁၂၂၊ ၁၂၃၊ ၁၂၄၊ ၁၂၅၊ ၁၂၆၊ ၁၂၇၊ ၁၂၈၊ ၁၂၉၊ ၁၃၀၊ ၁၃၁၊ ၁၃၂၊ ၁၃၃၊ ၁၃၄၊ ၁၃၅၊ ၁၃၆၊ ၁၃၇၊ ၁၃၈၊ ၁၃၉၊ ၁၄၀၊ ၁၄၁၊ ၁၄၂၊ ၁၄၃၊ ၁၄၄၊ ၁၄၅၊ ၁၄၆၊ ၁၄၇၊ ၁၄၈၊ ၁၄၉၊ ၁၅၀၊ ၁၅၁၊ ၁၅၂၊ ၁၅၃၊ ၁၅၄၊ ၁၅၅၊ ၁၅၆၊ ၁၅၇၊ ၁၅၈၊ ၁၅၉၊ ၁၆၀၊ ၁၆၁၊ ၁၆၂၊ ၁၆၃၊ ၁၆၄၊ ၁၆၅၊ ၁၆၆၊ ၁၆၇၊ ၁၆၈၊ ၁၆၉၊ ၁၇၀၊ ၁၇၁၊ ၁၇၂၊ ၁၇၃၊ ၁၇၄၊ ၁၇၅၊ ၁၇၆၊ ၁၇၇၊ ၁၇၈၊ ၁၇၉၊ ၁၈၀၊ ၁၈၁၊ ၁၈၂၊ ၁၈၃၊ ၁၈၄၊ ၁၈၅၊ ၁၈၆၊ ၁၈၇၊ ၁၈၈၊ ၁၈၉၊ ၁၉၀၊ ၁၉၁၊ ၁၉၂၊ ၁၉၃၊ ၁၉၄၊ ၁၉၅၊ ၁၉၆၊ ၁၉၇၊ ၁၉၈၊ ၁၉၉၊ ၂၀၀။

ဥပသ (တိ) [ဥပ+အ] ရှာမှီးခြင်းဖြင့် - ဆွမ်းခံခြင်း ဖြင့် - ရအပ် - ဆောင်ယူအပ် - သော။ ဥပသ ပတ္တာဂတေ ရတ (ပေတ ၂၁) နှင့် ဥပသန ဘိက္ခုစာရေန လေ့ ပတ္တာဂတေ ပတ္တပရိယာ- ပနော အာဟာရေရတံ သန္တုဋ္ဌံ ပေတဋ္ဌံ ၂၄၈။ ဥပသ (ဥပသ) ပတ္တာဂတေ ရတ (ထေရ် ၂၂၂) - တိ ဥပသစရိယာယ အာဘတတ္တာ ဥပသ ပတ္တေ အာဂတတ္တာ ပတ္တာဂတေ ပတ္တပရိ- ယာပနော ရတော အဘိရတော။ ထေရ် ၁၂၂၊ ၁၂၃၊ ၁၂၄၊ ၁၂၅၊ ၁၂၆၊ ၁၂၇၊ ၁၂၈၊ ၁၂၉၊ ၁၃၀၊ ၁၃၁၊ ၁၃၂၊ ၁၃၃၊ ၁၃၄၊ ၁၃၅၊ ၁၃၆၊ ၁၃၇၊ ၁၃၈၊ ၁၃၉၊ ၁၄၀၊ ၁၄၁၊ ၁၄၂၊ ၁၄၃၊ ၁၄၄၊ ၁၄၅၊ ၁၄၆၊ ၁၄၇၊ ၁၄၈၊ ၁၄၉၊ ၁၅၀၊ ၁၅၁၊ ၁၅၂၊ ၁၅၃၊ ၁၅၄၊ ၁၅၅၊ ၁၅၆၊ ၁၅၇၊ ၁၅၈၊ ၁၅၉၊ ၁၆၀၊ ၁၆၁၊ ၁၆၂၊ ၁၆၃၊ ၁၆၄၊ ၁၆၅၊ ၁၆၆၊ ၁၆၇၊ ၁၆၈၊ ၁၆၉၊ ၁၇၀၊ ၁၇၁၊ ၁၇၂၊ ၁၇၃၊ ၁၇၄၊ ၁၇၅၊ ၁၇၆၊ ၁၇၇၊ ၁၇၈၊ ၁၇၉၊ ၁၈၀၊ ၁၈၁၊ ၁၈၂၊ ၁၈၃၊ ၁၈၄၊ ၁၈၅၊ ၁၈၆၊ ၁၈၇၊ ၁၈၈၊ ၁၈၉၊ ၁၉၀၊ ၁၉၁၊ ၁၉၂၊ ၁၉၃၊ ၁၉၄၊ ၁၉၅၊ ၁၉၆၊ ၁၉၇၊ ၁၉၈၊ ၁၉၉၊ ၂၀၀။

ဥပသ (ကြိ) [ဥပ+အ+တိ] ရှာမှီးခြင်း တံ ပိဏ္ဍ- ပါတံ ဥပသတိ တံ တံ ကုလံ ဥပသကံ မန္တော ဂဝေသတိ။ ဥပသနာ ၂၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။ (-မာရ် ၁၂၂။ အံရ် ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။ ၁၂၈။)

ဥပသ (န) [ဥပ+ယ] ရှာမှီးခြင်း။ ဥပသနာတိ ဥပသနန ဝိနိတော သဂဟေတော။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။

ဥပသစရိယ (တိ) [ဥပသ+စရိယာ] (ကော ၁၆ စသည်ကို) ရှာမှီးခြင်းဟူသော အသက် မွေးကြောင်း အကျင့်ရှိသော။ ယေ ပန...

ပဓိတော ဘုဒ္ဓန္တိ၊ တေ ဥပသစရိယာ နာမ။ ဝိ- ၄၁။ ၂၄၂။ ဝိဟိမ္မဂ္ဂတေလမာသာဒိနိ ဘိက္ခုစရိယာနိယာမေန ဥပသနံ ဥပသ- အာစာ စရိယာ ဝုတ္တိ ဧတေသန္တိ ဥပသစရိ- ယာ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။ ၁၂၈။

ဥပသစရိယာ (တိ) [ဥပသ+စရိယာ] ရှာမှီး ခြင်း - ဆွမ်းခံခြင်း - ဟူသော အကျင့်။ တေ သာရပုံ၊ ယံ သမဏော ဥပသစရိယာယ ပိဏ္ဍိယာလောပေန ဇီဝိကံ ကပ္ပေယျ။ မဟာနိ ၁၇၂။ အဘိဋ္ဌာ ၂၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။ ၁၂၈။ ဥပသစရိယာတိ ဘိက္ခုစရိယာနိ မဟာနိ ၁၇၂။ ဥပသစရိယာယာ (ဝိသု ၁၂၇) တိ ဘိက္ခုစရိယာယ။ သာရတ္ထ ၂၇၀။ (-ဇာဝ ၁၂၂။ ဇာဝ ၂၂၃၊ ၂၂၄။ အံရ် ၁၂၂။ သုတ္တနိ ၁၂၂။ ၁၂၃။ ဝိမ ၃၈၂။ ထေရ် ၁၂၂၊ ၁၂၃။ ထေရ် ၁၂၂၊ ၁၂၃။ မာရ် ၁၂၂။ အံရ် ၁၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁၂၇။ ၁၂၈။)

ဥပသစာရ (ပု) [ဥပသ+အာစာရ] ရှာမှီးခြင်း - ဆွမ်းခံခြင်း - အကျင့်။ ဥပသစာရေန - (အံ- ၄၁။ ၁၇၉) တိ ဥပသစရိယာယ။ ကဿပိ အပ- ရိဂ္ဂဟဘူတသ ကိဉ္စိ အယာစိတော ဂဟကံ ဥပသစာရော။ အံရ် ၁၂၂။

ဥပသစာရိက (တိ) [ဥပသစာရ+က] (နမ်းဆန် စသော ကပ္ပိယဘဏ္ဍာကို) ရှာမှီးခြင်းဟူသော အသက်မွေးကြောင်း အကျင့်ရှိသော။ ရသေ့ (ဥပသစာရိက ရသေ့၊ ရသေ့ ရှစ်မျိုးတို့တွင် တမျိုးဖြစ်သည်။) ဥပသစာရိကတိ နာရ- ခါရေ... တိသတဏှလာဒိကပ္ပိယဘဏ္ဍပဋိဂ္ဂါ- ဟကာ။ သုတ္တနိ ၁၂၂။ ၁၂၃။ ဥပသစရိယ- လည်း ကြည့်။

ဥပသယ (ကြိဝိ) [ဥပသ+တု] ရှာမှီး၍၊ အာ- ရှာသွား၍။ အဟဉ္စ ဝနမုဉ္ဇာယ။ ဇာဝ ၁၂၃။ ဝနမုဉ္ဇာယာတိ ဝနံ ဥပသတော ဥပသ- စရိယံ စရိတော။ ဇာဝ ၁၂၃။

ဥဉ္ဇာသက (တိ) [ဥဉ္ဇာ+သက] ဆူးခံခြင်း
ဟူသော မိမိဥဉ္ဇာဖြစ်သော။ ဥဉ္ဇာသက
ဝတေ ဂတ(မ၊ ၂။ ၂၁၀)တိ ဥဉ္ဇာသရံ သသခါ-
တေ ဘိက္ခုနံ ပဏဘိဝတေ ဂတာ။ မ၊ ၄။ ၃။
၁၆၆။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၁၁၄။)

ဥဉ္ဇိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥဉ္ဇိ+တော] ရှာမှီး၍ ဆူးခံ
၍။ ဥဉ္ဇာရသတေသု ငှာနေသ ဥဉ္ဇိတော
ယထာဓောတေန ပတ္တေန နိက္ခမတိ။ ပ၊ ၄။ ၁။
၁၄၈။

ဥဉ္ဇေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥဉ္ဇိ+တော] ဥဉ္ဇာသ-
နှင့် အနက်တူ။ ၎င်းပုဒ်ကြည့်။

ဥဉ္ဇာ (တိ) [အဝ+ဉ္ဇ+အ+အာ (ဣတ္ထိ-
ဇောဘက)] ။ အာကံသ၍-နိဗ္ဗံသ၍-အယုတ်
အညံအနေအားဖြင့်-သိခြင်း၊ မသိမဲ့မြင်ပြု
ခြင်း။ ယော ဥပါရမ္မော...ဥဉ္ဇာ အဝညာ
ပရိဘဝေါ ရန္တဂဝသိတာ။ အဘိ၊ ၁။ ၃။ ၈၇။
ဥဉ္ဇာတိ ဟေဋ္ဌာ ကတော ဇာနနာ။ အဘိ၊ ၄။
၂။ ၄၈၁။ ဥဉ္ဇာယာ (ဝိ၊ ၂။ ၃။ ၄) တိ
အဝညာယ နိဗ္ဗံ ကတော ဇာနနာယ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၁၈၉။ ကခါ။ ၃၀၄။

ဥဉ္ဇာတ(တိ) [အဝ+ဉ္ဇ+တ] အောက်ချ၍-နိဗ္ဗံ
ချ၍-အယုတ်အညံ အနေအားဖြင့်-သိမှတ်
အပ်သော၊ မသိမဲ့မြင်ပြုအပ်သော၊ ယံရှာ
တေသံ တေသံ သတ္တာနံ ဥဉ္ဇာတံ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂။
ဥဉ္ဇာတန္တိ အဝေတံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၈။ ဥဉ္ဇာ
တေ (ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၃) တိ လာမကဘာဝေန
ဉာတေ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၀၁။ (-အဘိ၊ ၄။ ၂။
၄၄၉။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၈၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။
၂။ ၃၃၄။)

ဥဉ္ဇာတဗ္ဗ (တိ) [(၁) အဝ+ဉ္ဇ+တဗ္ဗ၊ (၂) ဉ္ဇ+
ဉ္ဇ+တဗ္ဗ] အောက်ချ၍-နိဗ္ဗံချ၍-အညံစား
အားဖြင့်-သိမှတ်အပ်သော၊ မသိမဲ့မြင်ပြုအပ်
သော၊ ကဲ့ရဲ့အပ်သော။ စတ္တာရော ခေါ မေ
မဟာရာဇ ဖဟရာတိ န ဥဉ္ဇာတဗ္ဗာ၊ သံ၊ ၁။
၆။ န ဥဉ္ဇာတဗ္ဗာတိ န အဝဇာနိတဗ္ဗာ။

သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။ န ဥဉ္ဇာတဗ္ဗာတိ န ဂရဟိ-
တဗ္ဗာ၊ ဂရဟတ္တော ဟိ အယံ ဥဉ္ဇာသော။ သံ၊
၄။ ၁။ ၁၇၁။ (-သုတ္တနိ၊ ၃။ ၆။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၁၄၈။)

ဥဉ္ဇာတိ (ကြိ) [အဝ+ဉ္ဇ+အ+တိ] အညံစား
အနေအားဖြင့် သိမှတ်၏၊ မသိမဲ့မြင်ပြု၏။
တာတ သမ္ပဝကမာရံ ဖဟရာတိ မာ
ဥဉ္ဇာသိ၊ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၆၃။

ဥဉ္ဇိတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဉ္ဇ+ဉ္ဇိ+တော?] ထည့်၍။ ဥဉ္ဇိ-
တောတိ ပက္ခိသိတော။ ဝဇိ၊ ၄။ ၂။ ၂။ (သံဝဏ္ဏေ-
တဗ္ဗဖြစ်သော ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၆။ နှစ်ကား ဥဉ္ဇိတောဟု
ရှိ၏၊ ၎င်းပုဒ်ကြည့်)

ဥဉ္ဇပေတိ (ကြိ) [ဉ္ဇ+ဌာ+ဏာပေ+တိ] ထစေ
၏၊ ဖြစ်ပေါ်စေ၏၊ ပေါ်ထွက်စေ၏၊ တက်
စေ၏။ ဣမံ အနံ ဇနေတိ သဉ္ဇနေတိ ဥဉ္ဇ-
ပေတိ သမုဋ္ဌပေတိ။ အဘိ၊ ဝိ။ ၂။ ၁၆။ (-အဘိ၊
၄။ ၂။ ၂။ ၇၇။) ဥဉ္ဇပေန္တိ-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂။ မ၊ ၄။
၄။ ၁၉၇။ ဥဉ္ဇပေသိ-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၈။ သံ၊ ၄။ ၃။
၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၉၉။ ဥဉ္ဇပေသု-ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၇၁။ ဥဉ္ဇာပေတိ-လည်း ကြည့်။

ဥဉ္ဇပေတုံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဉ္ဇ+ဌာ+ဏာပေ+တုံ] ဖြစ်
ပေါ်စေခြင်း-တက်စေခြင်း - ငါ။ ယံကိဉ္ဇိ
ဥဉ္ဇပေတုံ န သက္ကောတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ အရ-
က် ဥဉ္ဇပေတုံ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃၂။

ဥဉ္ဇပေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဉ္ဇ+ဌာ+ဏာပေ+တော]
ဖြစ်ပေါ်စေ၍။ ဥပ္ပါဒိကံ (ဥပ္ပါတိကံ) ဥဉ္ဇ-
ပေတော...အယယံ သု။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၆။ သံ၊ ၄။
၃။ ၂။ ၂။ (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၇။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၈။ မ၊
၄။ ၂။ ၆၀။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၂၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၉၈။ အံ၊
၄။ ၂။ ၃၇၇။)

ဥဉ္ဇပေန္တ (တိ) [ဉ္ဇ+ဌာ+ဏာပေ+အန္တ] ဖြစ်
ပေါ်-ပေါ်ထွက်-စေသော။ စန္ဒသဟဿံ
သုရိယသဟဿံ ဥဉ္ဇပေန္တော ဝိယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
၁၁၄။ (-မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၉၉)

ဥဒ္ဓပေန္တိ }
 ဥဒ္ဓပေသိ } (ကြိ) ဥဒ္ဓပေတိ-ကြည့်။
 ဥဒ္ဓပေသံ }

ဥဒ္ဓဝစိတ္တကသကုဏ (ပု) [ဥဒ္ဓဝစိတ္တက+သကု-
 က] ဥဒ္ဓဝစိတ္တကမည်သောငှာ။ ဩဒ္ဓာဝစိတ္တ-
 က (ဒီးဌာ၁။၁၂၉။ ဒီးဌာ၁။၁၅၉) ကြည့်။

ဥဒ္ဓဟ (ကြိ) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥဒ္ဓဟတိ (ကြိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+အ+တိ၊ ဟအကုဏ
 လာ] (က) ထ၏။ (အိပ်ရာမှ-ထိုင်ရာမှ-
 ဘဝစသည်တို့မှ-ထ၏။) (ခ) တက်၏။ တက်
 လာ၏။ (ဂ) ပေါ်ထွက်လာ၏။ (ထ)
 ပေါက်၏။ ပေါ်ပေါက်၏။ (င) ကြ၏။ ကြ
 တက်၏။ (စ) ပေါ်တက်လာ၏။ (ဆ) ပျံ့နှံ့
 တက်၏။ (ဇ) ထထကြကြပြုလုပ်၏။ ကြီး
 စား အားထုတ်၏။ (ဈ) အဆိပ်ပြေဖျောက်
 ၏။ (က) ထ၏။ (အိပ်ရာမှ-ထိုင်ရာမှ-ဘဝ
 စသည်တို့မှ-ထ၏။) ရတ္တိံ ချီရံ ဝိဝရိတော
 နိပဇ္ဇော အရုဏေ ဥဂ္ဂတေ ဥဒ္ဓဟတိ။ ဝိဌာ၁။
 ၂၄၅။ အာသနာ ဥဒ္ဓဟတိ။ ဒီးဌာ၁။၁၉၂။
 မာဠာ၂။၂၂၀။ (-ဝိဌာ၁။၂၆၉။ ဝိဌာ၁။
 ၄၁။ ဝိဌာ၄။၂၀၆။ ဝိဌာ၁။၁၅၂။ မာဠာ၁။
 ၈၆။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌာ၇၀။ သီးဌိသစ်၂။၅၃။
 ဝိမတိ၂။၁၁။ မာဠာ၁။၁၇၄။၃၆၃။ သံဌိ
 ၂။၄၁၄။၄၆၇။ ဝိသုဒ္ဓိသီ၂။၄၉၁။) ဗုဗ္ဗ-
 ညော ယေဟိ အဝေဟိ န ဥဒ္ဓာတိ။ မာဠာ၂။
 ၂၄၇။ (-ဒီးဌာ၂။၂၁၉။ ၃၇၂။ အံဌိ၁။
 ၂၃၉။ မူလဌိ၂။၁၅၀။) ဥဒ္ဓဟန္တိ-ဝိဌာ၂။
 ၁၇၇။ အဘိဌာ၁။၁၅၂။ ဇာဌာ၁။၂၀၁။
 ဥဒ္ဓဟာမိ-မာဠာ၁။၅၁။ သုတ္တနိဌာ၂။၁၁၉။
 ဥဒ္ဓဟာမ-သံဌာ၂။၁၄၁။ သံဌိ၂။၁၄၇။
 ဥဒ္ဓေန္တိ-ဇာ၂။၂၂၁။ ဇာဌာ၇။၈။ ဥဒ္ဓ-
 ဟန္တိ-ဇာဌာ၇။၈။ ဥဒ္ဓေဟိ-ဝိဌာ၁။၇။ ဒီး
 ၂။၃၃။ မာ၂။၂၂၇။ သံဌာ၁။၁၉၉။၂၃၇။ ဥဒါနံ
 ၁၃၉။ ဝိမာနံ၇၃။ ပေတ။၁၉၄။၂၀၆။
 ထေရ။၂၀၅။ စရိယာ။၃၃၁။ ဇာ၁။၂၀၆။

ဝိဌာ၂။၄၄။ ဒီးဌာ၂။၁၃၆။ မာဠာ၂။
 ၈၂။ သံဌာ၁။၃၂၁။ အံဌာ၁။၂၂၉။ ဓမ္မဌာ-
 ၁။၂၈။ ဥဒါနာဌာ၂။၇၀။ ဝိမာနာဌာ၂။၆၆။
 ပေတဌာ၈၈။၂၄၀။ ထေရဌာ၂။၁၀၁။ ဇာ-
 ဌာ၄။၁၉၁။ သာရတ္ထာ၁။၁၅၇။ ဝိမတိ၂။၈၇။
 ဒီးဌိ၂။၆၆။ မာဠာ၂။၁၃၄။၈။ ဥဒ္ဓာဟိ-မာ-
 ဌာ၁။၅၁။ ဝိမတိ၂။၈၇။ ဥဒ္ဓဟ-မာဠာ၁။
 ၇၀။ ဝိမာနာဌာ၂။၇၀။ သာရတ္ထာ၁။၁၅၇။ ဒီး
 ဌိ၂။၆၆။ မာဠာ၂။၁၃၄။ ဥဒ္ဓဟထ-သုတ္တနိ-
 ၃၂။ ဓမ္မဌာ၁။၁၄၈။ သုတ္တနိဌာ၂။၇၁။
 ဥဒ္ဓေထ-ဇာ၂။၂၄၈။ဇာဌာ၇။၂၁။ ဥဒ္ဓဟေ
 ယျ-အဘိဌာ၂။၂၀၈။ ဥဒ္ဓဟေယျ-ဓမ္မာ-
 ဌာ၂။၁၅၈။ ဥဒ္ဓဟိ-ဝိဌာ၁။၁၄၃။ ဓမ္မဌာ၁။
 ၂၈၀။ ဇာဌာ၁။၃၂၂။ ဥဒ္ဓာသိ-မာ၁။၁၇၆။
 ဝိဌာ၁။၇၄။ မာဠာ၂။၅။ သီးဌိသစ်၁။
 ၃၄၀။ ဥဒ္ဓဟိသု-ဝိဌာ၁။၇၈။ ဝိဌာ၂။၁၃၁။
 ၃၃၇။ မာဠာ၁။၂၃၅။ မာဠာ၂။၂၉။ အံဌာ၁။
 ၃၀၂။၂၉။ အဘိဌာ၁။၁၈၀။ သုတ္တနိဌာ၂။
 ၂၃၁။ သာရတ္ထာ၂။၁၈၁။ သံဌိ၂။၅၂၀။
 ဥဒ္ဓဟိသန္တိ-ဝိဌာ၄။၆၄။ ဝိသင်္ဂဟ။၄၂၅။
 မာဠာ၄။၅၁။ ဥဒ္ဓဟိသမိ-အံဌာ၁။၃၉၇။
 မဟာနိဌာ၁။၇၁။ (ခ) တက်၏။ တက်လာ၏။
 အာဝါသေ အဂ္ဂိဥဒ္ဓဟတိ...မေဃော ဝါဥဒ္ဓ-
 ဟတိ။ ဝိဌာ၁။၃၃၈။ ကခါ။ဒီး၁၂၉။၄၇၆။
 (-ဝိဌာ၁။၁၃၀။ မာဠာ၁။၃၈၇။ သံ-
 ဌိ၂။၂၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိသီ၂။၁၈၂။) ဥဒ္ဓေ-
 တိ-ဝိဌာ၁။၁၅၄။ ၃၃၈။ ကခါ။ဒီး၄၅၉။
 ဥပစိကာ ဝါ ဥဒ္ဓဟန္တိ။ ဝိဌာ၁။၄၀၃။ (-ဒီး
 ဌာ၂။၁၄၈။ အံဌာ၁။၂၅၀။) ဥဒ္ဓဟေယျ-
 မာ၁။၃၈၀။ မာဠာ၂။၂၉၂။ ဥဒ္ဓဟိ-မာဠာ၄။
 ၁၄၀။ အံဌာ၁။၂၇၆။ သံဌိ၂။၁၈၉။ ဥဒ္ဓ-
 ဟိသု-ဓမ္မဌာ၂။၁၅၈။ (ဂ) ပေါ်ထွက်
 လာ၏။ ဂိရိနံ ပတိသုတသဒ္ဓါ ဝိယ ဝိရဝါ
 ဥဒ္ဓဟိသု။ ဇာဌာ၇။၃၇၃။ (ခ) (ဂ) နာ-
 ယန္တဿေဝ စသေ အရုဏံ ဥဒ္ဓဟတိ။ ဝိဌာ
 ၂။၂၃၆။ ဓမ္မဌာ၁။၂၈။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတေ တေ-

လာဒိမိ ကဏ္ဍကံ ဥဒ္ဒဟတိ။ ဝိဇ္ဇာပုဿန္တ။ ဥဒ္ဒဟန္တ—အံဇ္ဇိ ၃။ ၁၁။ ဥဒ္ဒဟတိ—ဓမ္မာဒ္ဓါ ၁။ ၁၂။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၁၄။ (ဂ) ပေါထုက်လာဇ်။ (ဆ) ပေါက်၏။ ပေါပေါက်၏။ သဒ္ဓ (ဓမ္မကော) အဗ္ဗောကာသေ ဥဒ္ဒဟတိ။ ဝိဇ္ဇာပုဿန္တ။ အဟိစ္ဆတ္တမကုဋ် ဥဒ္ဒဟတိ။ အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၂၂။ (-ဝိဇ္ဇာပုဿန္တ) ဥဒ္ဒဟတိ—မာဠာ ၁။ ၁၅။ အံဇ္ဇိ ၂။ ၂၃။ ဥဒ္ဒဟန္တ—ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၄၁။ မာဠာ ၂။ ၂၃။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၃၇။ ဇာဠာ ၁။ ၃၈။ အံဇ္ဇိ ၂။ ၁၅။ ဥဒ္ဒန္တိ—မာဠာ ၁။ ၁၅။ အံဇ္ဇိ ၂။ ၂၃။ ဥဒ္ဒဟတု—အံဇ္ဇိ ၁။ ၂၆။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၆၀။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၂။ ၄၃။ အပာဠာ ၁။ ၄၁။ ဇာဠာ ၁။ ၄၀။ ဥဒ္ဒဟန္တ—အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၆၀။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၂။ ၄၃။ အပာဠာ ၁။ ၄၁။ ဇာဠာ ၁။ ၄၀။ ဥဒ္ဒဟတိ—ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၁၂။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၆၀။ ပရိသံဇ္ဇာ ၂။ ၂၉။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၂။ ၄၃။ အပာဠာ ၁။ ၄၁။ ဇာဠာ ၁။ ၄၀။ ဥဒ္ဓာသိ—ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၇၉။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၂၆။ ဥဒ္ဓဟိ—သု—ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၇၄။ အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၆၀။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၂၂။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၂။ ၄၃။ ဓမ္မာဒ္ဓါ ၂။ ၄၃။ သုတ္တနိဋ္ဌာ ၂။ ၁၉။ အပာဠာ ၁။ ၄၁။ ဇာဠာ ၁။ ၄၀။ ဥဒ္ဓဟိသတိ—ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၄၀။ ပရိသံဇ္ဇာ ၁။ ၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂။ ၂။ ဥဒ္ဓဟိသန္တိ—ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၁၃။ (င) ကြွနိကြွဘက်၏။ သကလံ ပါဒတလံ အုမိတော ဥဒ္ဓဟတိ။ ဝိဇ္ဇာ ၂။ ၃၆။ မာဠာ ၂။ ၂၇။ ဝိဇ္ဇိ ၂။ ၃၆။ မာဠာ ၂။ ၁၇။ (-မာဠာ ၁။ ၃၆။) (စ) ပေါတက်လာ၏။ ဥဒ္ဓဟတိတိ ဥဒ္ဓဟတိ။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၁၄။ (ဆ) ပွန့်တက်၏။ သန္တရေ ထတိသောသော ဥဒ္ဓဟတိ။ လောကံ ပတ္ထရတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂။ (-သံဇ္ဇိ ၂။ ၂၇။) (ဇ) ထထကြွကြွ ပြုလုပ်၏။ ကြီးစား အားထုတ်၏။ ဥဒ္ဓဟတိ ဥဒ္ဓဟတိ။ သံဇ္ဇိ ၁။ ၃၂။ ဥဒ္ဓဟတိ (စရိယ ၁။ ၃၉) တိ ဥဒ္ဓာနဝိရိယံ ကဏ္ဍဟိ။ စရိယာ ၁။ ၃၀။ ဥဒ္ဓဟန္တ—ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂။ ၇။

၂၀။ (က) ထ၏။ (ခ) အသိပ်ပြေပျောက်၏။ ဥဒ္ဓာတု ပေါသော ဝိသမာဝမာမိ။ ဇာဠာ ၁။ ၁၄။ ဥဒ္ဓာတုတိ နိဗ္ဗိသော ဟောတု။ ဇာဠာ ၁။ ၂၇။

ဥဒ္ဓဟန (တိ) [ဥ+ဌာ+ယု] အထက်သို့ တက်သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥဒ္ဓဟနဥဒ္ဓက (တိ) [ဥဒ္ဓဟန+ဥဒ္ဓက] အထက်သို့ တက်သော ခရရိသော။ ဥဂ္ဂန္တနဥဒ္ဓကောတိ ဓာရာဝသေန ဥဒ္ဓဟနဥဒ္ဓကော။ ဝိဇ္ဇိ ၁။ ၂၆။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၁၂။ (-မာဠာ ၂။ ၂၃။)

ဥဒ္ဓဟန္တ (တိ) [ဥ+ဌာ+အ+အန္တ] (က) ထသော (အိပ်ရာ ထိုင်ရာ စသည်မှ ထသော)။ (ခ) ထထကြွကြွ ပြုလုပ်သော။ ကြီးစား အားထုတ်သော။ (ဂ) ပေါထုက်လာသော။ ပေါပေါက်လာသော။ (က) သော ဟိ တဏှ အာဟရဏတ္တယ ဥဒ္ဓဟန္တော ယံ အင်္ဂပစ္စင်္ဂံ ဖနုပေတိ။ ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၂၆။ တတော သင်္ကလေသတော ဥဒ္ဓဟန္တော။ ပေဋကော။ ၁၀။ (-ဝိဇ္ဇာ ၁။ ၄၁။ မာဠာ ၁။ ၂၁။ အံဇ္ဇိ ၁။ ၁၀။ ၁၉။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌာ ၂။ ၄။ ဇာဠာ ၁။ ၃၉။ ဝဇီရာ ၁။ ၁၇။ မာဠာ ၁။ ၃၆။ သံဇ္ဇိ ၂။ ၄၆။) (ခ) ယဏ ပုဂ္ဂလဏ ဥဒ္ဓဟတော စာဠတော ဝါယမတော အာဇီဝေါ အဘိနိဗ္ဗတ္တတိ။ အဘိပုဿန္တ။ ဥဒ္ဓဟတော (မာဠာ ၁။ ၂၀။ စူဠနိ ၂။ ၂) တိ အာဇီဝသမုဋ္ဌာပကဝိရိယေန ဥဒ္ဓဟန္တဏ္ဍ။ မာဠာ ၁။ ၃၆။ စူဠနိ ၁။ ၂။ ဥဒ္ဓဟတောတိ ဣမိနာ ဥဒ္ဓာနဝိရိယံ ဝုတ္တန္တိ အာဟ "အာဇီဝသမုဋ္ဌာပကဝိရိယေနာ" တိ။ မာဠာ ၂။ ၄၂။ (-အဘိဋ္ဌာ ၁။ ၇၇) (ဂ) အဟိစ္ဆတ္တမကုဋ် ပထဝိတော ဥဒ္ဓဟန္တံ ပံသုစုဏ္ဏံ ဂဟေတွာ ဥဒ္ဓဟတိ။ အဘိဋ္ဌာ ၂။ ၂၂။ (-သံဇ္ဇိ ၁။ ၁၃။)

ဥဒ္ဓာတုကာမ (တိ) [ဥဒ္ဓာတု+ကာမ] ထခြင်းငှါ အလျှိုင်းသဘာဝမှ ကေသို့ ဥဒ္ဓာတုကာမေ နေရာ နာယိတုကာမော ဟောတိ။ သံဌ၊ ၃၂၅။

ဥဒ္ဓာန (န) [ဥ+ဒ္ဓာ+ယု] (၁) (က) ထခြင်း (အိပ်ရာ၊ ထိုင်ရာ စသည်တို့ခြင်း)။ (၁) အသက်သို့ကပ်ခြင်း။ (ဂ) (ရေမှ) ပေါ်လာခြင်း။ (ဃ) ဖြစ်ခြင်း။ ပေါ်ကြွလာခြင်း။ (င) ဝမ်းလေ့ရှိ ဓာတ်ပျာခြင်း။ ဝမ်းထွားခြင်း။ (၁) လုံ့လရှိသူ တက်ကန်ကြွကြွ အားထုတ်ကြောင်းတည်း။ (၁) ဌာနနှင့် ဝိရိယနှစ်မျိုးတို့ကပ် ကာယိက ဝိရိယကို ဥဒ္ဓာနဟု၎င်း စေတနာတရိယကို ဝိရိယဟု၎င်း၊ ဟနသ်အားဖြင့် စိပျာဉ် ခုခံသင်အား စုက်မှုကို ဥဒ္ဓာနဟု၎င်း၊ ကိစ္စဌာနတားလျှင်သော ကားတုတ်မှုကို ဝိရိယဟု၎င်း ထူးခြားချက်ကို ဖွင့်ပြ၏။ ဥဒ္ဓာနဝိရိယာဒိကာ—ကြည့်။ (၃) (က) လယ်ယာထွက်သီးနှံ။ (ခ) တိုးပြည်မှထွက်သော အခွံကဏ္ဍာ။ (၁) (က) ထခြင်း (အိပ်ရာ၊ ထိုင်ရာစသည်တို့ ထခြင်း)။ အက္ခိကာဒိသာ အာရိယာပစ္စုပဋ္ဌာကဗ္ဗာ ဥဒ္ဓာနေန ဥဒ္ဓာနေန၊ ဒီဉ္ဇ၊ ၁၅၄။ ဥဒ္ဓာနနာဘိ အာသနာ ဥဒ္ဓာနန၊ ဒီဉ္ဇ၊ ၁၁၃။ ဂိ ဗာနဓာယဝ စ ဥဒ္ဓာနံ နာမဂဓကံ ဟောတိ။ ဒီဉ္ဇ၊ ၁၃၁။ ဥဒ္ဓာနန္တိ သယနနိသဗ္ဗာဒိတာ ဥဒ္ဓဟနံ၊ ဒီဉ္ဇ၊ ၁၃၅။ သီဇ္ဇိသစ်၊ ၂၊ ၁၀၄။ (-မဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၃၊ ၂၊ ၁၃၊ ၁၁၁။ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၇၈။) (၁) အထက်သို့ကပ်ခြင်း။ အဟံ ဟိ သဒ္ဓိဟတ္ထာနရကာ ဥဒ္ဓာနံ ဣန္ဒြိယံ။ အံဇ္ဇိ၊ ၁၁၄၅။ (ဂ) (ရေမှ) ပေါ်လာခြင်း။ ဥဒ္ဓာနိဗ္ဗုဒ္ဓိန္တိ။ ဣတ္ထ ဥဒ္ဓာနံ ဝုဇ္ဇတိ။ အံဇ္ဇိ၊ ၁၁၂၊ ၂။ (ဃ) ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ ပေါ်ကြွလာခြင်း။ ပရိယုဒ္ဓာနပုဂ္ဂာနန္တိ ဩကာသဒါနဝေသန ကိလေသာနံ စိတ္တေ ကုသလပ္ပာဒိန္တိ ပရိယာဒိယိတော ဥဒ္ဓာနံ ပရိယုဒ္ဓာနံ၊ သာရတ္ထ၊ ၁။

ဇာတိဝန် ၄-၄၇-ပ မ-မသစ

၇၆။ (င) ဝမ်းလေ့ရှိ ဓာတ်ပျာခြင်း။ ဝမ်းထွားခြင်း။ အပ္ပါ ဣဿ ဥဒ္ဓာနာနိ ဣန္ဒြိယဗျာဉာဉာဉာဉာ။ တဿ ရတ္တိတဿ ဥဒ္ဓာနာနံ ပဝတ္တိံ သု၊ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၄၄။ (၂) လုံ့လရှိသူ တက်ကန်ကြွကြွ အားထုတ်ကြောင်း တည်း။ ဥဒ္ဓာနေန ပုဗ္ဗာဒေသံ သယမေန ဒေသေန စ၊ ခမ္မ၊ ၁၇၈။ ဝိရိယသင်္ခါတေန ဥဒ္ဓာနေန၊ ခမ္မ၊ ၁၇၈။ ၁။ ဥဒ္ဓာနေန ကုဗ္ဗတေမန၊ ၈၊ ၁၁၂။ ၂။ ဥဒ္ဓာနဘိ ဥဒ္ဓာနဝိရိယ။ ဝေဠု၊ ၅၊ ၁၂၀။ ဥဒ္ဓကတိ ဥဿဟတိ ဒေတောဘိ ဥဒ္ဓာနံ၊ ဝိရိယံ။ သံဇ္ဇိ၊ ၁။ ၃၂၈။ (-သံ၊ ၁၊ ၂၊ ၁။ အံ၊ ၁၊ ၃၇၅။ အံ၊ ၂၊ ၃၈။ သံဠု၊ ၁၊ ၁၉၂။ အံဠု၊ ၂၊ ၃၃၈။ အံဠု၊ ၃။ ၂၂။ သံဇ္ဇိ၊ ၁။ ၁၀၄။ အံဇ္ဇိ၊ ၁။ ၁၉၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၂၂။) (၃) (က) လယ်ယာထွက်သီးနှံ။ သံဇ္ဇိ၊ ၁။ ၁၀၄။ ဥဒ္ဓာနံ ဝါ ဣကံ ဝါ ဒိန္နံ ဓနံ အဋ္ဌ သံကဗ္ဗသ၊ ၁။ ၉၁။ ၉၂။ ဥဒ္ဓာနန္တိ ခေတ္တာဒိဓာတာ ဥဒ္ဓာနာယံ။ သီဇ္ဇိ၊ ၁။ ၁၃၇။ (ခ) တိုးပြည်မှထွက်သော အခွံကဏ္ဍာ။ အာနာပါက နေရာဒေ ဥဒ္ဓာနံ ပရိပိဏ္ဍိယ။ ဗုဒ္ဓဘိ၊ ၃၄၅။ ဥဒ္ဓာနန္တိ ရဋ္ဌပ္ပါဒံ၊ အာယန္တိ အတ္ထော။ ဗုဒ္ဓဘိ၊ ၃၄၅။

ဥဒ္ဓာနက (တိ) [ဥဒ္ဓာန+က] (၁) (လယ်ယာမှ) ပေါ်ထွက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ (စပါး စသော သီးနှံ)။ (၂) ထထကြွကြွ ပြုလုပ်သော ကြိုးစား အားထုတ်သောသူ။ (၁) ပါမိနိသိယဿ ဥဒ္ဓာနကံ အတ္ထံ ဂဟေတော။ ဒီဉ္ဇ၊ ၂၊ ၃၄၅။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၄၄။ အတိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၅။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၃၊ ၃၉၈။ အပဋ္ဌ၊ ၂၊ ၃၄။ မုလဋ္ဌိ၊ ၂၊ ၁၅၄။ အနဋ္ဌိ၊ ၂၊ ၁၅၆။) (၂) ဥဒ္ဓာနဓာတာ အနလသော အပဒါသ န ဝေတိ။ ဒီဉ္ဇ၊ ၁၅၆။ ဥဒ္ဓာနကောတိ ဥဒ္ဓာနဝိရိယသမ္ပန္နော။ ဒီဉ္ဇ၊ ၃၊ ၁၄၀။ (-ဇာ၊ ၂၊ ၂၇၁။ ဇာဠု၊ ၂၊ ၁၃၁။ ဒီဇ္ဇိ၊ ၃၊ ၁၄၅။)

ဥဋ္ဌာနကဒါယ (ပုန) [ဥဋ္ဌာနက+ ဒါယ] (လယ်ယာမှ) ပေါ်ထွက်သော-ပစ္စည်းဥစ္စာ-စပါးသီးနှံ။ ဣတရေသုဒ္ဓိတု ဥဋ္ဌာနကဒါယံ ဒဿတိ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၄၄။ ဥဋ္ဌာနကဒါယန္တိ တေဟိ ခေတ္တေဟိ ဥဋ္ဌာနကံ၊ တေဟိ ဒါတဗ္ဗ-ဓညန္တိ အသတ္တာ။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၅၄။

ဥဋ္ဌာနကဘဏ္ဍ (န) [ဥဋ္ဌာနက+ဘဏ္ဍ] ပေါ်ထွက်သော ပစ္စည်းဥစ္စာ။ အနာထပိဏ္ဍိကော သေဋ္ဌိ သာဝတ္ထိယံ ဥဋ္ဌာနကဘဏ္ဍံ ဂဟေတု။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ (-မဒ္ဒိ၊ ၁။ ၁၇၄။ မူလဒီ၊ ၂။ ၁၄၇။)

ဥဋ္ဌာနကမ္မပလ္လပဇိဝိ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+ ကမ္မ+ ဖလ+ ဥပဇိဝိ] ထကြွလှံလ ဝိရိယနှင့် ကံ၏ အကျိုးကို မှီ၍ အသက်မွေးသောသူ။ ဥဋ္ဌာနကမ္မပလ္လပဇိဝိကာဝေတော ပန တဒုဘယ-ဝေယန ပစ္စုပဋ္ဌိတော ကာမာ တေသံ။ ဒီ၊ ၃။ ၂၀၈။

ဥဋ္ဌာနကလောကာဒိပလ (န) [ဥဋ္ဌာနက+ လောကာဒိပလ] ပေါ်ထွက်သော အားစသော အညစ်အကြေး။ ဇလ္လန္တိ သရိရေ ဥဋ္ဌာနကလောကာဒိပလံ။ မဒ္ဒိ၊ ၂။ ၂၄၁။

ဥဋ္ဌာနကာလ (ပု) [ဥဋ္ဌာန + ကာလ] (က) ထာဝရဒါ။ (ခ) ထာဝရကြွ ပြုလုပ်ကြိုးစားအားထုတ်ဆု-အခါ။ (က) အပရာပရံ အနာဒိ သမာနဿ ကိလမန္တဿ ဥက္ကုဋ္ဌုက္ကုဋ္ဌိဋ္ဌာနေ ဥဋ္ဌာနကာလော ဝိယ။ အဘိဋ္ဌ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ သီ၊ ၃။ ၁။ ၁၇၀။ (ခ) ဥဋ္ဌာနကာလမှ အနုဋ္ဌဟာနော။ ဓမ္မ၊ ၅၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။

ဥဋ္ဌာနကာလပရိစ္ဆေဒက (တိ) [ဥဋ္ဌာနကာလ+ ပရိ-စ္ဆေဒက။ ထိ-ဋ္ဌ ဥဋ္ဌာနကာလပရိစ္ဆေဒိ-ကာ] ထရာကချိန် အခါကို ပိုင်းခြား မှတ်သားတတ်သော။ ဥဋ္ဌာနကာလပရိစ္ဆေဒိကံ သညံ မနသိ ကရိတု။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၈၄။

ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာန (န) [ဥဋ္ဌာန+ဋ္ဌာန] (က) ထရာအရပ်။ (ခ) ပြစ်ဆာအရပ်။ (ဂ) ပေါ်ထွက်ရာ အရပ်။ (ဃ) တက်ရာ အရပ်။ (က) ရာဂရဇာဒိနံ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၉။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၆။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ (ခ) တံ သတ္တဿ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ န ဇာနသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၈၂။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၉၆) (ဂ) ဥက္ကရာယေ အဿာနံ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ ပဉ္စ အဿသဏာနိ ဂဟေတု။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၄။ (ဃ) ဥပဓိကာနံ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနံ ဟေတဝိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၄၄။ ကခါ၊ ၃။ ၁၆၆။

ဥဋ္ဌာနပါဒစရိယာ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+ပါဒစရိယာ] ထကြွလှံလဝိရိယဖြင့် ခြေရင်း၌ နေ၍ ပြုစုလုပ်ကူးခြင်း။ ဥဋ္ဌာနပါဒစရိယာယ၊ ပါဒသမ္ပာဟနဿ စ။ ဇော၊ ၂။ ၁၇၂။ ဥဋ္ဌာနပါဒစရိယာယာတိ..... ဥဋ္ဌာနဝိရိယန တေသံ ပါဒစရိယံ ကရောမိ။ ဇ၊ ၄။ ၆။ ၉၉။

ဥဋ္ဌာနပေါရိသ (န) [ဥဋ္ဌာန+ပေါရိသ] ယောက်ျားတို့ ဥစ္စာဖြင့်သော ထကြွလှံလဝိရိယ။ နတ္ထံ ဗလံ ဝိရိယံ ဝါ၊ ကုးတာ ဥဋ္ဌာနပေါရိသံ။ ဖေတ။ ၂၀၃။ ဇော၊ ၂။ ၂၆၀။ ဖေတးဋ္ဌ၊ ၂၃၇။ ဇော၊ ၄။ ၇။ ၁၁၂။

ဥဋ္ဌာနဗလသုတ္တ (န) [ဥဋ္ဌာန+ဗလ+သုတ္တ] ဥဋ္ဌာနဗလသုတ်။ ဥဋ္ဌာနဗလ္လပဇိဝိ စသော ပုဂ္ဂိုလ်လေးမျိုးကို ဟောထုပြန်သောသုတ်။ အင်္ဂုတ္တရနိကာယ စဘူတ္တနိပါတ်ပါဠိ-ဥပတ္တာသဏ၊ ၁၄-ဝဂ်၊ ၄-သုတ်။ အံ၊ ၁။ ၄၅၂။

ဥဋ္ဌာနဗလ္လပဇိဝိ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+ဗလ+ဥပဇိဝိ] ထကြွလှံလဝိရိယ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ အသက်မွေးရသော သူ။ ဥဋ္ဌာနဗလ္လပဇိဝိ န (နော) ကမ္မပလ္လပဇိဝိ။ အံ၊ ၁။ ၄၅၂။ အဘိ၊ ပု၊ ၁၀၉။ ယဿ ပုဂ္ဂလဿ ဥဋ္ဌဟတော ယဋ္ဌတော ဝါယာတော အာဇီဝေါ အင်္ဂနိဗ္ဗတ္တဝိ၊ နော ပုညတော။ အယံ ဝုစ္စတိ ပုဂ္ဂလော ဥဋ္ဌာနဗလ္လပဇိဝိ နော ပုညဗလ္လပဇိဝိ။ အဘိ၊ ပု။

၁၅၈။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယေနဝ ဝိသသံ ဝိစိနာ-
မေဘော တဿ နိဿန္တေ ဗမတ္တံ ကိဉ္ဇေဒသ
လဘိတော ဇိဝိကံ ကပေတိ။ ငံ ဗန ဥဒ္ဓါနံ
အာဂမ္မ ကိဉ္ဇံ ပဿယသံ နပ္ပဋိလကဘိ။ အသံ
ဥဒ္ဓါနဗလပဋိဝိနံ ကမ္မဗလပဋိဝိနာမံ။ အံဠာ
၂။ ၃၃၇။ (-အဘိဠာ၊ ၃။ ၂၇။ ဒိဠာ၊ ၃။ ၁၅၇။
ဒိဠာ၊ ၃။ ၁၆၉။ မဇ္ဈိမ၊ ၃။ ၁၃၁။ သံဠာ၊ ၂။ ၄၄၁။
အံဠာ၊ ၁။ ၂၆၁။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၂၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။
၁၈၅။)

ဥဒ္ဓါနဘဏ္ဍာ (န) [ဥဒ္ဓါန+ဘဏ္ဍာ] ပေါ်
ထွက်သောဥဒ္ဓါန။ ယဒါ ဖာကမေ ဥဒ္ဓါန-
ဘဏ္ဍာကံ မဟန္တံ ဘေတိ။ သံဠာ။ ၂။ ၁၅၇။

ဥဒ္ဓါနဝန္တ (တိ) [ဥဒ္ဓါန+ဝန္တ] ထကြွလှုပ်
ဝီရိယရှိသောသူ။ ဥဒ္ဓါနဝေဘော သဘိ-
ဘော။ ဓမ္မ။ ၁၆။ ဥဒ္ဓါနဝေဘောတိ ဥဒ္ဓါန-
ဝီရိယာန္တ။ ဓမ္မာဠာ၊ ၁။ ၁၅၇။ (-သံဠာ၊ ၂။
၂၇၃။)

ဥဒ္ဓါနဝိရိယ (န) [ဥဒ္ဓါန+ဝိရိယ] (က) ကကံ
တက်ကြွ၍ အားထုတ်ကြောင်း ပြစ်သော
လုံ့လဝီရိယ။ (ခ) တက်ဘက်ကြွ၍ အား
ထုတ်ကြောင်း ကာယိကဝီရိယ (ကိုယ်၌
ပြစ်သောလုံ့လ) နှင့် စေတသိကဝီရိယ (စိတ်၌
ပြစ်သောလုံ့လ)။ (ဂ) စီးပွားဥစ္စာရအောင်
အားထုတ်မှုနှင့် ထိုအားထုတ်မှုအား လျော်
သော လုံ့လဝီရိယ။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဏဝတ္ထဝါဒီ
အဝိဿတိ။ သံဝေ၊ ၂။ ၁၃။ (-အံဠာ၊ ၂။ ၃၃၇။
အံဠာ၊ ၃။ ၁၂၅။ အဘိဠာ၊ ၃။ ၂၇။ ဇေ၊ ၄။ ၅။
၁၁၉။ ဇေ၊ ၄။ ၅။ ၂၀၂။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၄၂၁။
အံဠာ၊ ၃။ ၁၂၅။) ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဓိက -
လည်း ကြည့်။

ဥဒ္ဓါနဝိရိယဝန္တ (တိ) [ဥဒ္ဓါနဝိရိယ+ဝန္တ]
ထကြွလှုပ်လှံသောသူ။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဏဝိ
ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဏိ။ မဇ္ဈိမ၊ ၂။ ၄၂၁။ ဥဒ္ဓါနဝန္တ-
လည်း ကြည့်။

ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပန္နိ (တိ) [ဥဒ္ဓါနဝိရိယ+သမ္ပန္နိ]
ထကြွလှုပ်လှံသောသူ။ ပြည့်စုံခြင်း။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယ-
သမ္ပန္နိယာ အနုလသော။ အံဠာ၊ ၂။ ၃၀။

ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပဒါ (တိ) [ဥဒ္ဓါနဝိရိယ+သမ္ပ-
ဒါ] ထကြွလှုပ်လှံသောသူ။ ပြည့်စုံခြင်း။ ကာလ-
သဘာဝ ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပဒါ။ အဘျသနိယ-
တာသ စ။ ဓမ္မာဠာ၊ ၁။ ၁၁၇။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။

ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပန္န (တိ) [ဥဒ္ဓါနဝိရိယ+သမ္ပန္န]
ထကြွလှုပ်လှံသောသူနှင့် ပြည့်စုံသော။ အနုလ-
သတိ ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပန္နာ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂။ ၁၃၉။
ဥဒ္ဓါနဝိရိယသမ္ပန္နာဘိကာယိကန ဝိရိယန
သမ္ပန္နာဂတာ။ သာသတ္ထ၊ ၂။ ၁၂၆။ (-ဝိဇ္ဇာ၊
၃။ ၂၇။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၂၅။ ဒိဠာ၊ ၃။ ၁၆၉။ မဇ္ဈိ-
မ၊ ၃။ ၁၆၉။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၄၀။)

ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဓိက (တိ) [ဥဒ္ဓါနဝိရိယ+
အဓိက] (က) ထကြွလှုပ်လှံသောသူနှင့် ရာဇဝိ
သော။ (ခ) ထကြွလှုပ်လှံသောသူနှင့် ရာဇဝိ
ကိုယ် ဖွဲ့စည်းစေတသိကဝီရိယဖြင့် ရာဇဝိ
သော။ (ဂ) စီးပွားဥစ္စာကို မြှင့်တင်ခြင်း၌
ထကြွလှုပ်လှံသော အားထုတ်မှု လုံ့လနှင့် ထိုလုံ့လ
အားလျော်သော အားထုတ်မှု ဝီရိယဖြင့်
ရာဇဝိသော။ ဣဒဂ ဂဟိ အနိယ ဘေဘော
ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဓိကောဟိ ဘောဂေဟိ ...
အတ္တာနံ သုခေဘိ ပိဏေတိ။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၃၇။ အံ၊
၂။ ၃၁၉။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဓိကောဟိတိ ဥဒ္ဓါန-
သင်္ခါတေန ဝီရိယေန အဓိကောဟိ။ အံဠာ၊
၂။ ၃၁၉။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၂၅။ ဥဒ္ဓါနဝိရိယာဓိ-
ကောဟိတိ ဝါ ဥဒ္ဓါနေန စ ဝီရိယေန စ
အဓိကောဟိတိ။ ဥဒ္ဓါနန္တိ ကာယိကံ ဝီရိယံ။
ဝီရိယန္တိ စေတသိကန္တိ ဝေန္တိ။ ဥဒ္ဓါနန္တိ ဝါ
ဘောဂ္ဂေါဒေန ယုတ္တပ္ပယုတ္တတာ။ ဝီရိယံ
တေဠာဥဿာဟော။ အံဠာ၊ ၃။ ၁၃၇။ (-သံ၊
၁။ ၂။ ဇေ၊ ၁။ ၁၁၇။ သံဠာ၊ ၁။ ၁၅၇။ ဇေ၊ ၄။
၃။ ၄၄၁။ သံဠာ၊ ၁။ ၁၀၄။)

ဥဋ္ဌာနဝိရိယဘာဝ (ပု) [ဥဋ္ဌာနဝိရိယ+
ဘာဝ] ထကြွလုံ့လဝိရိယ-ရိဒ္ဓိန္ဒြိယ။ ဥဋ္ဌာန-
ဝိရိယဘာဝေါ ယရာနံ မလံ နာမ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၁၆။

ဥဋ္ဌာနဝိရိယာဘိနိဗ္ဗတ္တ (တိ) [ဥဋ္ဌာနဝိရိယ+
ဘိနိဗ္ဗတ္တ] ထကြွလုံ့လ ဝိရိယကြောင့်ဖြစ်
သော။ ယော နေ ဥဋ္ဌာနာဓိကတံ အတ္တနော
ဥဋ္ဌာနဝိရိယာဘိနိဗ္ဗတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ဋ္ဌ၊
၄။၂၂၈။

ဥဋ္ဌာနသညာ (ထိ) [ဥဋ္ဌာန+သညာ] အိပ်ရာမှ
ထချိန်ကို ပိုင်းဖြတ် ကန့်သတ်ဘတ်သော
အမှတ်သညာ။ သတော သမ္ပဘနော ဥဋ္ဌာ-
နသညံ မနသိ ကရိတု။ ဝိ၊ ၁။၁၁၁။ ဝိ၊၃။
၁၇၆။ မ၊၂။၁၇၂။ အံ၊၂။၃၉၀။ အံ၊၁။၁၁၂။
အတိ၊၂။၂၇၈။ ဣတိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။ ဥဋ္ဌာန-
သညံ မနသိ ကရိတုတိ ဧတ္တကံ ဌာနံ ဂေတ
စန္ဒ ဝါတာရကာယဝါ ဥဋ္ဌာနိယာမိတိ ဥဋ္ဌာ-
နကာလပရိစ္ဆေဒိကံ သညံ မနသိ ကရိတု။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၄။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။
၂၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၇၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၅။ အတိ၊ဋ္ဌ၊
၂။၃၃၁။ ဣတိ၊ဋ္ဌ၊၁၆၅။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊
၃၉၅။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇၆။)

ဥဋ္ဌာနသမတ္တ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+သမတ္တ] ထခြင်း
ငှါ စွမ်းနိုင်သော။ သူ။ န တုယံ မနုဿာ ဥဋ္ဌာ-
နသမတ္တံ မံ အကံ သု။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၅၁။

ဥဋ္ဌာနသမ္ပဒါ (ထိ) [ဥဋ္ဌာန+သမ္ပဒါ] ထကြွလုံ့လ
ဝိရိယနှင့် ပြည့်စုံခြင်း။ ကတော စ ဗြာဟ္မဏ
ဥဋ္ဌာနသမ္ပဒါ?။ အံ၊၃။၁၁၁။

ဥဋ္ဌာနသမ္ပန္န (တိ) [ဥဋ္ဌာန+သမ္ပန္န] ထကြွလုံ့လ
ဝိရိယနှင့် ပြည့်စုံသော။ သူ။ ဒက္ခော ပုရိသော
ဥဋ္ဌာနသမ္ပန္နော။ အံ၊၃။၃၂၁။ ဥဋ္ဌာနသမ္ပ-
န္နောဘိ ဥဋ္ဌာနဝိရိယေန သမန္နာဂတော။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၂။ (-ဇော၊၂။၂၉၃။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇။
၂၀၂။)

ဥဋ္ဌာနသီလ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+သီလ] (အိပ်ရာမှ)
ထခြင်းအလေ့ရှိသော။ သူ။ သဗ္ဗပဋ္ဌမံ ဥဋ္ဌာ-
နသီလာ (အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၈) တိ ရတ္တိယာ ဝိဘာ-
ယန လောယ သာမိကေ ပရိဇနေ သေယျာ-
ယ အဝုဋ္ဌိတေ သဗ္ဗပဋ္ဌမံ ဥဋ္ဌာနသီလာ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၆။ (-သုတ္တနိ၊၆။၁၁၅၂။)

ဥဋ္ဌာနသုခတာ (ထိ) [ဥဋ္ဌာန+သုခတာ] (ထိုင်
ရာ၊ အိပ်ရာမှ) ထခြင်း၌-ချမ်းသာ-လွယ်
ကူ-သုခတပြစ်၊ တံတံကိစ္စကရဏေ ဥဋ္ဌာ-
နသုခတာယ ကစ္စိ လဟုဋ္ဌာနံ။ သာရတ္ထ၊၁။
၃၃၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀၆။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၄။

ဥဋ္ဌာနာကာရ (ပု) [ဥဋ္ဌာန+အာကာရ] ထခြင်း
ဟူသော-ထဘာဝမည့်-အခြင်းအရာ-အမှု
အရာ။ ထေရော တဿာ ဧဝ ပစ္စယေ
ကထေတူ ဥဋ္ဌာနာကာရံ အကာသိ။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂။၁၃၇။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။
၁၂၂။)

ဥဋ္ဌာနာကာရဒဿန (န) [ဥဋ္ဌာနာကာရ+
ဒဿန] သမည့်-အခြင်းအရာ-အမှုအရာ-ကို
ပြခြင်း။ တံ ပန စလနံ ဥဋ္ဌာနာကာရဒဿနံ
ဟောတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၂။

ဥဋ္ဌာနာဓိဂတ (တိ) [ဥဋ္ဌာန+အဓိဂတ] ထကြွ
လုံ့လဝိရိယ- ဖြင့်- ကြောင့်- ရအံ့သော။
ဓမ္မလဇ္ဈေဟိ ဘောဂေဟိ ဥဋ္ဌာနာဓိဂတံ ခနံ။
အံ၊၁။၁၂၇။ ဥဋ္ဌာနာဓိဂတန္တိ ဝိရိယေန အဓိ-
ဂတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၉၆။ (-ဣတိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၂၈။)

ဥဋ္ဌာပနိ (နိ) သ (တိ) [ဥ+ဌာ+ဏာပေ+
ပနိယ] (အိပ်ရာမှ) ထဝေ-အထခြင်း-
အိပ်သော။ သူ။ အလောယ ဝုဋ္ဌာပိယမာ-
နာ အိတ္ထေကုတာ န ဟောတိတိ ဥဋ္ဌာပနိ-
(နိ)ယဘာဝေါ တထိယော။ အတိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၄၁။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။

ဥဒ္ဓါပယတိ (ကာကြိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပယ+တိ] တက်စေ၏။ သတ္တမာဝါရေန အရက် ဥဒ္ဓါပယံသု။ ဝိဂ္ဓါ၃။၂၅။ ဝိသဟံ ၂၁၉။

ဥဒ္ဓါပယန္တ (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပယ+အန္တ] ထားစေ-အသိဉ်း-သောသု။ ကေသသု ဝါ ဟတ္ထေသု ဝါ ဂမဟတော ဥဒ္ဓါပယတော သေဝ နသော။ ဝိဂ္ဓါ၂။၁၂၂။

ဥဒ္ဓါပယမာန (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပယ+မာန] တက်စေ-ပေါ်ထွက်စေ-သောသု။ ဘိက္ခုနီ အရက် ဥဒ္ဓါပယမာနာ အရညေ အပဇ္ဇတိနော ဂါမေ။ ဝိဂ္ဓါ၄။၁၇၁။ (-သိဂ္ဓါ ၁။၃၉။)

ဥဒ္ဓါပယံသု (ကာကြိ) ဥဒ္ဓါပယတိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓါပိတ (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ + ကာပေ+တ] (က) ထားစေအပ်သော။ (ခ) တက်စေအပ်သော။ (ဂ) ဖြစ်ပေါ်လာစေအပ်သော။ (က) ပေါ်ထွက်ဘွာ ဥဒ္ဓါပိတပိ ထောက် ဂန္ဓာပုနိတသထဝ နိပဉ်း ဓမ္မာဋ္ဌါ၂။၂၆။ (က) (ခ) ဥဒ္ဓါပိတာ ဝိစိယော မရိယာဒ် ဆိန္နန္တိ။ ဝိဂ္ဓါ ၁။၃၁၁။ (ခ) ဘူမိတလသော ဥဒ္ဓါပိတံ ဥပရိမတသရဟိတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိဂ္ဓါ ၁။၂၉။ ဆဒန္တ အရက် ဥဒ္ဓါပိတက္ခေ ဓုဘင် ဘိန္နဘိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိဂ္ဓါ ၁။၁၁၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဝိဂ္ဓါ ၁။၅၉။) (ဂ) ပဓာဝ ဥဒ္ဓါပိတတ္ထာတိ သိပ္ပံ ဟောတိ။ ဝိဂ္ဓါ ၂။၅၀။

ဥဒ္ဓါပိတိဓိ (ထိ) [ဥဒ္ဓါပိတာ+ဝိဓိ] ထား-တက်စေ - အပ်သောလှိုင်းတံပိုး။ တာဘိ ဥဒ္ဓါပိတိဓိယော မရိယာဒ် ဘိန္နဘူ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိဂ္ဓါ ၁။၃၀၀။

ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပေ+တဗ္ဗ] တက်စေ-အပ်-သင့်-ထိုက်-သော။ အဋ္ဌမော အရကော တဗ္ဗတ္ထာ န ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗော။ ဝိဂ္ဓါ၃။၃၅၀။ (-ဝိဂ္ဓါ၄။၁၀။)

ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗပိဋက (တိ) [ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗ+ပိဋက] တက်စေ-ပ ကြစေ-သင့်သော အပုအလုံး။ ပိဋကဘိ ဗိန္နု နန္တု ကတော ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗပိဋကော။ သာရတ္ထ၊ ၁။၂၀။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၆၇။

ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗပုဗ္ဗေ (န) [ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗ+ပုဗ္ဗေ] ပေါ်ကြွလာစေအပ်သော-ရေပွက် - အပုအလုံး။ ဝဇ္ဇိကတော အဂ္ဂကောလိယံ ဥဒ္ဓါပေတဗ္ဗပုဗ္ဗေ။ သာရတ္ထ၊ ၂။၁၂၁။

ဥဒ္ဓါပေတိ (ကာကြိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပေ+တိ] (က) တက်၏။ (ခ) ဖြင့်တက်၏။ (ဂ) ထား၏။ (ဃ) ပေါ်ထွက်လာ၏။ (င) ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (က) (ခ) သမ္ပယုတ္တဓမ္မ ဥပါယတိတိ ဥဒ္ဓါပေတိတိ အက္ခော။ ဝိဂ္ဓါ ၁။၁၁၀။ အဘိဂ္ဓါ၊ ၂။၁၄။ (ဂ) မာဟာယံ မံ ဂမဟတော ဥဒ္ဓါပေတိ။ မာဋ္ဌာ၊ ၃။၁။ ဥဒ္ဓါပေထ-မာဋ္ဌာ၊ ၃။၅၁။ ဥဒ္ဓါပေသိ-ဝိဂ္ဓါ ၁။၃၂၉။ မာဋ္ဌာ၊ ၄။၁၉။ ဥဒ္ဓါပေသတိ-အာဋ္ဌာ၊ ၃။၁၀၉။ (က) (ခ) (ဂ) အန္တောညာကော ဝါ ရုက္ခော အညေန ဆိန္နမာနော ပတိဘူ (ဝိစိယော) ဥဒ္ဓါပေတိ။ ဝိဂ္ဓါ ၁။၃၁၁။ ဥဒ္ဓါပေန္တိ- ဝိဂ္ဓါ ၁။၃၀၀။ ရင် ဥဒ္ဓါပေယျာသ။ ဓမ္မာဋ္ဌါ၂။၄၂၉။ (က) (ခ) (ဃ) သတ္တမာဝါရန အကမေဝ ဥဒ္ဓါပေတိ။ ဝိဂ္ဓါ ၃။၄၁၃။ (-ကခါ၊ ဝိဂ္ဓါ ၂။၂၇၃။) ဥဒ္ဓါပေယျ-ကခါ၊ ၁၀။ ကခါ၊ ဝိဂ္ဓါ ၃။၄၃။ (ဂ) (ဃ) သော ကိရ ကေ ဂုဗ္ဗံ ထဋ္ဌေတွာ မိဂေ ဥဒ္ဓါပေတိ။ မဋ္ဌာ၊ ၃။၂၁၀။ (င) ကဟာပဒက ဥဒ္ဓါပေတိ။ ဝိဂ္ဓါ ၂။၂၅၉။ ဥဒ္ဓါပေန္တိ-သ ရတ္ထ၊ ၃။၁၅၉။

ဥဒ္ဓါပေတုံ (ကြိ ဝိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+ကာပေ+တုံ] (က) တက်စေခြင်းငှါ။ (ခ) ထားစေခြင်းငှါ။ (က) သတ္တမံ အရက် ဥဒ္ဓါပေတုံ အသက္ခောန္တနံ။ ဝိဂ္ဓါ ၂။၃၁၉။ ကခါ၊ ဝိဂ္ဓါ ၂။၃၁၉။

၁။ ၂၇၀။ ဥဒ္ဓာယ သမုဒ္ဓာယာတိ ခါန ဥဒ္ဓာ-
 နာနိရိယံ သက္ကဝံကဏ္ဍာ။ ဝိသိဝါ။ ၂၇၀။ ဥဒ္ဓာ-
 ယာ (ဝိမာန၊) တိ ဥဒ္ဓာနဝိရိယံ ကဏ္ဍာ
 အာလသိယံ အနာပဋိတောတိ အတ္ထော။
 ဝိမာန၊ ၂၇၁။ (-မဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၂။ အံဒ္ဓါဝါ။
 ၂၇၁။ ၂၇၁။ ဓမ္မဒ္ဓါ။ ၂၇၂။ မဒ္ဓါ။ ၂၇၂။
 ၁၇၃။ သိဒ္ဓါသစ်၊ ၂၇၁။ အံဒ္ဓါ။ ၂၇၂။)
 (ဂ) ဥဒ္ဓကဏ္ဍ ဥဒ္ဓာယ ပါဠိ အိန္ဒိယာ
 ကစဝရံ အာခါယ။ အံဒ္ဓါ။ ၂၇၅။

ဥဒ္ဓာယက (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+က]။ ထိန္ဒ ဥဒ္ဓာယိ-
 ကာ] တက်ဘက်ကြွကြပ်လုပ်-ကြိုးစားသော
 ထုတ်-သောသူ။ ဥဒ္ဓာယကနံ အဘိဘူ-
 ယျ ဝတ္တတိ။ အံ၊ ၂၇၆။ ဥဒ္ဓာယကနန္တိ
 ဗဟုဝနဝေသန ဝိရိယဥ္ဓာနသမ္ပဒန္တာ သာ-
 မိကော ဝုတ္တော။ အံ၊ ၂၇၇။ ဥဒ္ဓာယိက-
 (ဝေသန၊ ၂၇၆) နိ ဥဒ္ဓာနာနိသသမ္ပန္နံ။ ထေရီ
 ၅။ ၂၇၇။

ဥဒ္ဓာသိ (ကြိ) ဥဒ္ဓဟတိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓာဟက (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+က]။ ထိန္ဒ ဥဒ္ဓာဟိ-
 ကာ] ထထကြွကြပ်လုပ်သော၊ ကြိုးစားသော
 ထုတ်သော။ အတန္တိကန္တိ အနလသံ ဥဒ္ဓာဟ-
 ကံ။ မဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ ဥဒ္ဓာဟကံ ဥဒ္ဓာနဝိရိယ-
 သမ္ပန္နံ။ မဒ္ဓါ။ ၂၇၆။ ဥဒ္ဓာဟိကာ အနလ-
 သာ၊ သင်္ကဟိကာရိဇ္ဇနာ။ အံ၊ ၂၇၆။ ဥဒ္ဓာ-
 ဟိကာတိ ဥဒ္ဓာနဝိရိယသမ္ပန္နာ။ အံ၊ ၂၇၆။
 ၂၇၀။ (-ဇော၊ ၂၇၆။ မဒ္ဓါ။ ၂၇၅။ ဇော၊
 ၅။ ၄၈၄။ မဒ္ဓါ။ ၂၇၀။)

ဥဒ္ဓာဟိ (ကြိ) ဥဒ္ဓဟသိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓိတ (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+တ] (က) ထသော၊
 ထလာသော။ (ခ) တက်သော၊ တက်လာ
 သော။ (ဂ) ပေါ်ထွက်လာသော။ (ဃ) ပေါက်
 သော။ (င) ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်လာ
 သော။ (စ) ပြီးဆုံးသော။ (ဆ) အထက်၌
 တည်သော။ (ဇ) ထသော၊ ထလာသော။

ဝိနယဓရေ ဥဒ္ဓိဘေ အဗ္ဗာပရိသာ ဥဒ္ဓဟတိ။
 ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၂၇၆။ (-ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၁။
 ၁၇၂။ ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၂။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၁။ မဒ္ဓါ။ ၂၇၅။
 မဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ အံ၊ ၂၇၁။ ၁၇၂။ အဘိဇ္ဇာ။
 ၄၇၂။ ဇော၊ ၁၇၁။ ၁၇၂။ မဒ္ဓါ။ ၁၇၁။ အံ၊
 ၂၇၁။ ၁၇၂။) (ခ) တက်သော၊ တက်လာ
 သော။ အဟံ ဟိ သဒ္ဓိဟတ္တာ နရကာ ဥ-
 ဒ္ဓာနံ ဣန္ဒြိယံ...တဒေသာ ဥဒ္ဓိဘေ ယေဝ။ အံ၊
 ၂၇၁။ ၁၇၂။ (က)(ခ) သမံဝါ ဥဒ္ဓိကံ အနိ-
 အာဂစ္ဆန္တံ ခိသော။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၁။ မဟာမေထံ
 ဥဒ္ဓိတံ ခိသော။ ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ မဟာဝါဒေသာ
 ဥဒ္ဓိဘေ။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၆။ (-ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ ဝိ-
 ၅။ ၁၇၁။ ၁၇၂။ ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၂၇၁။ ဓမ္မဒ္ဓါ။ ၁၇၁။
 ကခါ၊ ၂၇၂။ အံ၊ ၂၇၁။ ၁၇၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၁။
 ၂၇၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၇၁။ ၁၇၁။) (ခ) တက်သော။
 တက်လာသော။ (ဂ) ပေါ်ထွက်လာသော။
 သုရိယေ ဥဒ္ဓိဘေ သာမဏေရာ ဝါ...ဂစ္ဆန္တိ။
 ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၂။ အရဏေ ဥဒ္ဓိဘေ တဿ သန္တိ-
 ကေ ဝတ္တံ နိက္ခိပိဘူကာ။ ကခါ။ ၁၇၁။ ဥဒ္ဓိဘေ-
 တိ ဥဒ္ဓိဘေ။ ကခါ၊ ၂၇၆။ (-ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။
 ၁၇၁။ မဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ သံ၊ ၁၇၁။ ၁၇၁။ အံ၊ ၁၇၁။
 ၂၇၁။ ၂၇၅။ အံ၊ ၁၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။)
 (ဂ) ပေါ်ထွက် လာသော။ (ဃ) ပေါက်
 သော။ (င) ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ပေါ် လာသော။
 ဝိမ္ပကော ဥဒ္ဓိဘေ ဟေတတိ။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၂။
 မုဂ္ဂါဒိနံ ပန မဒ္ဓာသု ဥဒ္ဓိဘေသု...တုတဂါမ-
 သင်္ကဟံ ဂစ္ဆန္တိ။ ဝိဒ္ဓါ။ ၂၇၁။ ကခါ၊ ၂၇၁။
 (-ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ ဝိဒ္ဓါ။ ၁၇၁။ ဝိဒ္ဓါ။ ၁၇၁။
 ၁၇၁။ ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ ဝိဒ္ဓါ။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ မဒ္ဓါ။
 ၁၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ အဘိဇ္ဇာ။ ၂၇၆။
 ပဋိသံ၊ ၁၇၁။ ၂၇၁။ ၁၇၁။ ၁၇၁။ သံ၊ ၁၇၁။
 ၄၇၄။ အံ၊ ၁၇၁။ ၁၇၁။ မုဒ္ဓါ။ ၁၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁၇၁။) (င) ဖြစ်သော၊ ဖြစ်ပေါ်လာ
 သော။ ယေန ပန ယေန အာဒိမ္မိ ဒေသနာ
 ဥဒ္ဓိဘေ။ ဝိဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၁။ မဒ္ဓါဝါ။ ၁၇၀။ တဉ္စ
 ခေါ(ဝတ္ထံ)ကာသိရဋ္ဌေယေဝ ဥဒ္ဓိတံ။ အံ၊ ၁၇၁။

၂၂၅။ (-ဝိဋ္ဌ ၂။ ၇၆။ သံ ၄။ ၇၆။ သုက္က-
 နိဋ္ဌ ၂။ ၇၁။ ကခါ ဋီ။ ၇၄။ ဝိဋ္ဌ ၂။ ၇၀။ သံ
 ဋီ။ ၂။ ၇၂။ သံ ဋီ သစ် ၁။ ၇၅။) (၈) ပြီး
 ဆုံးသော။ သော ၁။ ၇၆။ တ ဓမ္မ ၁။ ၇၆။ ပဋိ-
 ဝစနံ န ဓာတ်။ ဝိဋ္ဌ ၁။ ၇၆။ ၂။ ၇၁။
 ဥဒ္ဓိတေကိ နိဋ္ဌ ၁။ ၇၆။ ပဋိ ၂။ ၇၁။ (ဆ)
 အထက်၌ တည်သော။ ယေဓမ္မာ ဇာတာ
 ဘူတာ။ ဥပဇ္ဈာသမ္ပန္နာ ဥဒ္ဓိကသမ္ပန္နိဟာ။
 အဘိဓမ္မ ၂။ ၇၁။ နိဗ္ဗာန် ၆၈ ဥဒ္ဓိ ဌိကာတိ
 ဥဒ္ဓိကာ။ ကဘိဋ္ဌ ၁။ ၇၆။ (-အဘိဝိဋ္ဌ ၂။
 အနုဋီ ၂။ ၇၁။)

ဥဒ္ဓိတအက္ခ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+အက္ခ] တက်လာသော
 ဝိမ္မာန်၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိတော်ဝါဟိ ဥဒ္ဓိကအက္ခော
 ဝိယ။ မဇ္ဈိ ၂။ ၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိဋီ ၁။ ၇၁။

ဥဒ္ဓိတအာယ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+အာယ] ပေါ်ထွက်
 -ဖြစ်ပေါ်လာ-သော အခွန်သက္ကာ။ တသ္မိ
 တသ္မိ ဝါဒရ ဥဒ္ဓိတအာယန ဝါနံ ဒေသ။
 သံဇ္ဈ ၁။ ၇၀။

ဥဒ္ဓိတဥတု (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ဥတု] တက်လာသော
 အဋ္ဌေ။ တဘော ဥဒ္ဓိကဥတုနာ ကိရ တံ
 ဘုဉ်ဟုံ သုခံ ဟောတိ။ ဓမ္မ ၅။ ၇၁။

ဥဒ္ဓိတဉ္စိ (ထိ) [ဥဒ္ဓိက+ဉ္စိ] ထလာ-တက်
 လာ-သော သူငယ်တို့။ ယသာ မဟာသမုဓဉ္စ
 ဥဒ္ဓိကဉ္စိယော ဝေလံ နာဘိက္ခမန္တိ။ ဇာဠာ
 ၄။ ၁၄၀။

ဥဒ္ဓိတကာလ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ကာလ] ထဆုအခါ။
 ဥဒ္ဓိတကာလေ ဉ်နံ ပရိသုရတိ။ ဓမ္မ ၅။ ၇၁။
 ၁၇၃။ သာရဏ္ဍ ၁။ ၇၆။

ဥဒ္ဓိတစောရ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+စောရ] ကြွသောင်း
 ကုန်းသော သူရီး။ ဝဇ္ဇိယံ ဥဒ္ဓိတစော-
 ရေ ဝိယ ဥဗ္ဗေဇနိယော ဟုတော။ ဇာဠာ ၁။
 ၅၃၁။

ဥဒ္ဓိတဇေယံ (တိ) [ဥဒ္ဓိက+ဇေယံ] ပေါ်ထွက်
 သော ခြေသပုံးမြင်းခေါင်း ရှိသော။ သူ။
 ပါသဝေဇ္ဈာ ဟာ ဥဒ္ဓိကဇေယံ။ ဝိဋ္ဌ ၃။
 ၃၁။ ဝိသစ် ၁။ ၇၄။

ဥဒ္ဓိတဌာန (န) [ဥဒ္ဓိက+ဌာန] ပေါ်ထွက်ရာ
 ဌာန။ သော ပနာယံ ဝေကမိက္ခော ဥဒ္ဓိတဌာ-
 နေ ဘိဇ္ဇတိ။ သံဇ္ဈ ၂။ ၇၃။ (-ဝိသုဒ္ဓိဋီ ၂။
 ၁၁။)

ဥဒ္ဓိတတုစ္ဆမာန (တိ) [ဥဒ္ဓိက+တုစ္ဆမာန] တက်ကြွ
 -ဟောင်ပွား- ဖြစ်ပေါ်-သော အချည်းနှီး
 သော မာနရှိသော။ သူ။ ဥဒ္ဓိဌာတိ ဥဂ္ဂတ-
 နဉ္စာ ဥဒ္ဓိတတုစ္ဆမာနံ တိ ငတ္တိဟောတိ။ မဇ္ဈ
 ၁။ ၇၁။ သံဇ္ဈ ၁။ ၇၆။ သံဇ္ဈ ၂။ ၇၁။ အံဇ္ဈ
 ၂။ ၇၅။ (-မဇ္ဈိ ၁။ ၇၁။ သံဇ္ဈ ၁။ ၇၅။ သံ
 ဋီ ၂။ ၇၀။)

ဥဒ္ဓိတာန္တ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+တာန္တ] ပေါက်သော
 သွား။ ကုမာရဝေယ ဥဒ္ဓိတာန္တာနံ ပတိတတ္တာ
 ပုန ဥဒ္ဓိတာန္တာ ဝိဘာ။ အပဋ္ဌ ၂။ ၇၁။

ဥဒ္ဓိတဒေသနာ (ထိ) [ဥဒ္ဓိက+ဒေသနာ] ဖြစ်
 ပေါ်လာသော ဒေသနာ။ အာဒိမ္ပိ ဥဒ္ဓိတ-
 ဒေသနာယ အနုပပါ အနုသန္တိ ယသာနုသန္တိ။
 မဇ္ဈိ ၁။ ၇၆။ (-မဇ္ဈိ ၂။ ၇၇။)

ဥဒ္ဓိတပါသာဏ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ပါသာဏ] ပေါ်
 ထွက်နေသော - ကျောက် - ကျောက်ဖျား။
 ဘုမ္မိတာ ဝါ ကောဇိယ ဥဒ္ဓိတပါသာဏော
 ဝါ ဟောတိ။ ဝိဋ္ဌ ၃။ ၃၁။ ကခါ ဋီ။ ၇၆။ (-
 ဝိဇ္ဇာ ၄၅။)

ဥဒ္ဓိတပေသကဓာရ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ပေသကဓာရ]
 ထသော ရဟန်းသည်။ ဘန္တကော ဥဒ္ဓိတပေ-
 သကဓာရေ ကဉ္စိဒေဝ ဥပရိဋ္ဌိတံ ဂဟေတော။
 အဘိဋ္ဌ ၂။ ၄၆၀။ သံဋီ ၂။ ၄၁၆။ အံဇ္ဈ ၁။
 ၇၇။

ဥဒ္ဓိတပ္ပဒေသ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ပဒေသ] ပေါက်ပ-
ပေါ်ထွက်ဆု-အပေါ်။ ဂုဏ်သိက္ခာသိနံ ဥဒ္ဓိ-
တပ္ပဒေသ ဝါ ဌိတော။ ခုဒ္ဒက၊ ဌ၊ ၄၉။

ဥဒ္ဓိတဘာဂ (ပု) [ဥဒ္ဓိတ+ဘာဂ] ကြွက်
သောအဖို့။ နေဝိယာ ဥဒ္ဓိတဘာဂံ ပါဒေန
အတ္တမိတော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၂။

ဥဒ္ဓိတရဇ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ရဇ] ထသော-ကြ
တက်သော-မြို့နယ်။ ဝါတဘိဟိ ဥဒ္ဓိတရ-
ဇေန စက္ခုမာဘာပသေ ဌာတော အာဒါသော
ဝိယ။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၃။ (-သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၃။)

ဥဒ္ဓိတလောက (န) [ဥဒ္ဓိက+လောက] ပေါက်
သောဆား။ ကဏ္ဍာထကော အနိရေဥဒ္ဓိက-
လောကန္တိ ဣဒံ သဗ္ဗံ ဝနတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂၁။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၁၂၃။ (-ကခါ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၉၄။)

ဥဒ္ဓိတဝတ္ထ (န) [ဥဒ္ဓိက+ဝတ္ထ] ပေါ်ထွက်သော
-မြစ်သော-အဝတ်။ ဗာဟိတိကတိ ဗာ-
ဟိတိရဋ္ဌေ ဥဒ္ဓိကဝတ္ထသေတံ နာမံ။ မ၊ ၄၊
၃။ ၂၃၉။

ဥဒ္ဓိတဝါတ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+ဝါတ] ထသော-
တက်သောသော-လေ။ စတုဟိ ဝိသဟိ ဥဒ္ဓိ-
တဝါတေဟိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၄၃။

ဥဒ္ဓိတသသန (န) [ဥဒ္ဓိက+သသန] မြှင့်ပေါ်
သော ရှုထုတ်ခြင်း။ အန္တော ဥဒ္ဓိတသသနံ
အဿာသော။ သာရတ္ထ၊ ၂၊ ၁၈၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊
၁။ ၃၁၇။

ဥဒ္ဓိတသဘါ (ထိ) [ဥဒ္ဓိက+သဘါ] ပေါက်
သောသစ်ကိုင်း။ ခုဒ္ဒကသဘါယန္တိ ခုက္ခေဥဒ္ဓိ-
တသဘါယ။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၄၇။

ဥဒ္ဓိတသိခါ (တိ) [ဥဒ္ဓိက+သိခါ] ပေါက်သော
ဦးစွန်းသော။ သိသဏ္ဍိတံ ဥဒ္ဓိကသိခါ
မောဓ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၄၃။

ဥဒ္ဓိတသိဂံ (တိ) [ဥဒ္ဓိက+သိဂံ] ပေါက်သော
ဦးချိုသော။ သိဂိနေတိ မဏ္ဍကံ ပဒါလေ-
တော ဥဒ္ဓိတသိဂံသ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၄။

ဥဒ္ဓိတသိသ (တိ) [ဥဒ္ဓိက+သိသ] အထက်၌
တည်သော-မေ့သော-ဦးခေါင်း ရှိသော၊
သု။ ပဉ္စဟိဘသိနေတိ ဥဒ္ဓိတသိသော။
မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၄၄။

ဥဒ္ဓိတသေဝါလသဋ္ဌ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+သေဝါလ+
သဋ္ဌ] ပေါက်သော မှော်သော ရေအိုး။
ဥဒ္ဓိကသေဝါလသဋ္ဌံ အာတပေ နိက္ခိပိတံ
ဝနတိ။ ဝဇီ၊ ၃၊ ၂၉၈။

ဥဒ္ဓိတကာရ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+အာကာရ] (နေထမ္ပ)
ထသွန်-အခြင်းဆု-အမှုဆု။ ဝတ္တံ ကိ-
ရေတံ ဗာဠကိလာနေပိ ဝဇီ၊ ၃၊ ၁၊ ၁၂၁။ ဥဒ္ဓိ-
တာကာရေန အာပိတိ ဝသေတဉ္စာ။ အံ၊ ၄၊
၃။ ၁၂၂။

ဥဒ္ဓိတာဝါသ (ပု) [ဥဒ္ဓိက+အာဝါသ] ပေါ်ပေါက်
လာသောကျောင်း။ အညော ပစ္စာ ဥဒ္ဓိတာ-
ဝါသော အသမ္ပာဓော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၀။

ဥဒ္ဓေတိ (ကြိ) ဥဒ္ဓဟတိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓေတံ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+တံ] (နေထမ္ပ)
ထခြင်းငှါ။ ဥဒ္ဓေတုမ္ပိ အသက္ကုဏေယျတာ-
ကရဏာသေန။ ပုလ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၆။

ဥဒ္ဓေတ (ကြိ) ဥဒ္ဓဟတိ-ကြည့်။

ဥဒ္ဓေန္တိ (တိ) [ဥ+ဒ္ဓာ+အ+အန္တိ] ပေါ်ထွက်
လာသော။ သုရိယံ ဝိယ ဝဥဒ္ဓေန္တံ ပဿတိ။
ခုဒ္ဒက၊ ၄၊ ၁၄၄။

ဥဒ္ဓေနံ၊ } (ကြိ) ဥဒ္ဓဟတိ-ကြည့်။
ဥဒ္ဓေဟိ }

ဥဒ္ဓယုတိ (တေ) (ကမ္ပ၊ ကြိ) [ဥ+ဒ္ဓဟ+ယု+
တေ] ပူလောင်-သောင်ကျင်း-သောင်မြိုက်
-အင်း။ ဥဒ္ဓယုတေ နရတေ (ဇာ၊ ၁၊ ၁၆၆)-
တိ အသံ ဓမ္မံ...ဥဒ္ဓယုတိ နာဘိရမတိ။ ဇာ၊ ၄၊
၃၊ ၂၁။ သောဟိ ဥဒ္ဓယုတိ၊ န ကပ္ပေါ။ သံ၊ ၄၊
၂၊ ၂၇၇။ ဥဒ္ဓယုယု- အဘိ၊ ပု၊ ၁၊ ၁၆။
သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇၇။ ပရိသံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။

၁၅၁။ ထေရီ၊ဌ၊၃၀၂။ သာရတ္ထ၊၃။၁၁၂။
ဥဒ္ဓယံသန္တိ-သုတ္တနိ၊ဌ၊၂။၃။ ဥဒ္ဓယံသန္တိ-
ဗုဒ္ဓဝါဌ၊၃။၁၇။ အပါဌ၊၁။၅၈။ ဘေဌ၊၁။
၅၇။

ဥဒ္ဓယန (န) [ဥ+ဒ+ယ+န] လောင်ကျွမ်း-
လောင်မြိုက်-ရာအခါ၊ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥဒ္ဓယနဝေသာ (တိ) [ဥဒ္ဓယန+ဝေသာ] လောင်ကျွမ်း-လောင်မြိုက်-ရာအချိန်အခါ။
ဥဒ္ဓယနဝေသာ အသာ (အဘိ၊ပု။၁၁၆)တိ
ဈာယနကာလော သဝေယျ။ အဘိ၊ဌ၊၃။
၃၈။ ဥဒ္ဓယနဝေသာ (သံ၊ဌ၊၂။၁၇၂)တိ
ဈာယနဝေသာ။ သံ၊ဌ၊၂။၂၇၁။ (-ဟိသံ၊
ဌ၊၁။၃၅။ နိဒ္ဒက၊ဌ၊၁၅၁။ ထေရီ၊ဌ၊၃၀၂။
သာရတ္ထ၊၃။၁၁၂။)

ဥဒ္ဓယံသန္တိ } (ကြိ) ဥဒ္ဓယတိ-ကြည့်။
ဥဒ္ဓယေယျ }

ဥဒ္ဓာပေတော (ကြိ ဝိ) [ဥ+ဒိ+ဏာပေ+တော] ပျံ့တက်စေခြင်း၊ သက္ကောတိ အာဂတာဂတေ
ကာကေ ဥဒ္ဓာပေတော... ဘုဒ္ဓိတုံ၊ ဝိ၊ဌ၊၃။
၂၇၅။ ဥဒ္ဓာပေတောတိ ဥဒ္ဓံ အာကာသံ ဂမနာ-
ပေတော။ ပါနိတ်၊ယော။၂၄၆။

ဥဒ္ဓာပေန္တ (တိ) [ဥ+ဒိ+ဏာပေ+အန္တ] ပျံ့တက်စေသော၊ ပြေးစေသော၊ မာတုဂါ-
မော ကာကေ ဥဒ္ဓာပေန္တာ ဥဒ္ဓကမေဝ
ယတ္ထံ ဥက္ခိတော။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၇၉။ ကင်္ခါ၊ဌ၊
၁၉၅။ ဥဒ္ဓာပေန္တာတိ ပလာပေန္တာ။
သာရတ္ထ ၂။၁၂၄။

ဥဒ္ဓိတ (တိ) [ဥ+ဒိ+တ] (၁) ပျံ့တက်သော။
(၂) ထောင်-နှောင်ပွဲ- အပ်သော။ (၁)
ပထဝီတော ကေသဂ္ဂမတ္တံ ဥဒ္ဓိတမတ္တေ ဝါ
ဒုတိယပဒဝါရေ ဝါ ပါရာဇိကံ။ ဝိ၊ဌ၊၁။
၂၇၁။ (၂) တဏှာယ ဥဒ္ဓိတော (သံ၊၁။၃၇။
ပရိသံ၊၁၂၃) တိ တဏှာယ ဥလ္လမ္ပိတော။

သံ၊ဌ၊၁။၉၀။ ပရိသံ၊ဌ၊၁။၉၈။ (-သံ၊ဌ၊၁။
၁၃၃။)

ဥဒ္ဓိတသုတ္တ (န) [ဥဒ္ဓိတ+သုတ္တ] ဥဒ္ဓိတသုတ်။
သံယုတ္တနိကာယ သဂါထာဂဂ္ဂသယုတ္တပါဠိ၊
၁-သံယုတ်၊ ၇-ဝဂ်၊ ၇-သုတ်။ သံ၊၁။၃၇။

ဥဒ္ဓိ (ဒေ)တုံ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဒိ+တုံ] ပျံ့တက်-
ပျံ့သွား-ခြင်းငှါ။ မုတ္တောသိ န ဣစ္ဆိ ဥဒ္ဓေတုံ
(ဩဒ္ဓေတုံ၊သိ)။ ဘေ၊ ၂။၉၃။ မုတ္တော ဝိသုဒ္ဓိ-
တော သမာနောသိ ဥဒ္ဓိတုံ န ဣစ္ဆိ။ ဘေ၊ဌ၊
၅။၃၉၆။

ဥဒ္ဓိတော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဒိ+တော] အထက်သို့
ထောက်စေခြင်း၊ တက်ထောက်စေခြင်း။ ၊တ္တံ လေခါ-
ပေတော သိက္ခာယ ဥဒ္ဓိတော။ ဝိ၊ဌ၊၂၄၆။
ဥဒ္ဓိတောတိ ဝေဠုပရမ္မဓာယ ဥဒ္ဓံ ပါပေတော။
သာရတ္ထ၊၃။၃၈၂။

ဥဒ္ဓိယတိ (ကြိ) [ဥ+ဒိ+ယ+တိ] ပျံ့တက်
သွား၏။ ဂဇ္ဈောဝါ ကကော ဝါ ကုလလော
ဝါ ပံသပေသိ* အာဒါယ ဥဒ္ဓိယေယျ။ မ၊
၂။၂၇။ ဥဒ္ဓိယေယျာတိ ဥပ္ပတိတော ဂစ္ဆေယျ။
မ၊ဌ၊၃။၃၁။ (-မဟာနိ၊ဌ၊၂။)

ဥဒ္ဓေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+ဒိ+ဧက+တဗ္ဗ] ပျံ့တက်
စေအပ်သော။ ကာကာတိ ခါယိန္တိ ဣတော
စိတော ကာကေဟိ အဘိပါတနာသေန
ဥဒ္ဓေတဗ္ဗ။ မ၊ဌ၊၃။၇၆။

ဥဒ္ဓေတိ (ကြိ) [ဥ+ဒိ+အ+တိ] (၁) ပျံ့တက်
သွား၏။ (၂) (ပိုက်၊ မြူး၊ ကျော့ကင်း)
ထောင်၏။ (၁) သစေ ပန အဋ္ဌဝိမုခေါ
ဥဒ္ဓေတိ ဝါ ဂစ္ဆတိ ဝါ။ ဝိ၊ဌ၊၁။၂၇၁။ (၂)
သေယျတာပိ ဘိက္ခဝေ နဝိမုခေ ခိပ္ပံ
ဥဒ္ဓေယျ၊အံ၊၁။၃၇။၂၉၀။ ဥဒ္ဓေယျာတိ ဩဒ္ဓေ-
ယျ၊အံ၊ဌ၊၁။၃၇၂။ (-အံ၊ဌ၊၂။၂၄၃။)

ဥဒ္ဓေတော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+ဒိ+တော] ပျံ့တက်၍။
မောဓေ ဥဒ္ဓေတော... နိလိယတိ။ ဝိ၊ဌ၊၁။
၂၇၁။ (-မ၊ဌ၊၃။၂၀၀။)

ဥပေဒ (န) [ဥ+ဒါ+ကာ+ပ+ယ] ပုံတက်စေခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥပေဒနာကာရ (ပ) [ဥ+ပေဒ+အာကာရ] ပုံတက်စေခြင်း အခြင်းအရာ။ သူ့ကားကားတိကာကားနံ ဥပေဒနာကာရမာ။ မ၊ဋီ၊ဥ။ ၇၆။

ဥပယုဿတိ (ကြ) ဥပယုတိ ကြည့်။
ဥပတိ (ကြ) [ဥ+ပ+အ+တိ] တက်၏။ အာသမန္တတော အာလောကံ ကဓေန္တော ဥပတိ ဥပစ္စတိတံ အရုဏော။ အပါဠိ၊ ၂။ ၁၇၇။

ဥဏ္ဍ (န) [ဥဏ္ဍ+အ] (ဥဏ္ဍ-သံ) အပေး၊ သားမွေး၊ သို့မွေး။ ဥဏ္ဍပါဝါဓာ၊ ဥဏ္ဍမယ (ဝိမာဘိ၊ ၂။ ၁၇၂) ကြည့်။ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာဘိဋ္ဌိ ဥဏ္ဍာ-ဟု ဣတ္ထိသိင်္ဃိဋ္ဌိသည်။ ဥဏ္ဍာ-လည်း ကြည့်။

ဥဏ္ဍသု (ပ) [ဥဏ္ဍ+အသု] အပေးအမျှင်။ ဇာတိဥဏ္ဍသု (သံ၊ ဋီ၊ ၁။ ၃၀၆) ကြည့်။

ဥဏ္ဍေ (တိ) [?] ပြည့်ဖြိုးသော၊ ရွှေကြေးမုံကဲ့သို့ ပြည့်သော။ တဏှေတံ ဥဏ္ဍံ မံ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၄၁။ ဥဏ္ဍန္တိ ကဉ္စနာဝါသော ဝိယ ဘရိပုဏ္ဏံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၉။

ဥဏ္ဍ (န) တ (တိ) [ဥ+နမ+တ] (၁) မြင့်တက်သော၊ မြင့်မောက်သော။ (၂) တက်ကြွသော၊ ထောင်လွှားသော။ (၃) မြတ်-မြင့်မြတ်-သော။ (၄) တုန်လှုပ် - ပြန်လွင့်-သော။ (၅) နဖူးဇည်းတန်းဆာ။ (၆) ဥဏ္ဍတသ္မိံ နဂရဝရေ (ဝိမာ-န၊ ၆၄) တိ ဥဏ္ဍတဘူမိပဒေသေ ကုဋ္ဌာဂါဓာမိဉ္စတေ ဥဏ္ဍမနဂရေ။ ဝိမာန၊ ၄။ ၁၇၁။ ဥဏ္ဍတဘူမိပဒေသေ ဩနမန္တိ။ ဒီ၊ ၄။ ၁၄၆။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄၉။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၂၀။ ဥဏ္ဍတော-မ၊ ၄။ ၂။ ၁၀၃။ ဥဏ္ဍတံ-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၅။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၄။ ဥပါန၊ ၄။

ဥဏ္ဍာ၊ ဥဏ္ဍတော-သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၇၉။ ဇေ၊ ၄။ ၄။ ၁။ ၄၃။ (၂) သတ္တမိ မာနေဟိ ဥဏ္ဍတော (ဥဏ္ဍတော၊ သျှာ၊ ၈)။ ပဋိသံ၊ ၁။ ၂၄။ ဥပါန၊ ၄။ ၁။ ၂၇။ ဣတိသုတ်၊ ၄။ ၁။ ၉။ ဥဏ္ဍတာ သုဓမ္မနာ (ထေရ၊ ၃။ ၁၇) တံ သုဓမ္မတေနာ... ဥဏ္ဍတံ ဂတာ၊ အောဂေါဝိနာ ဗတ္တတိ အတ္တော။ ဇေ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၇။ (-ဇာ၊ ၂။ ၁၇၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၈။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၂။ ဇာ၊ ၄။ ၆။ ၇၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၄။) (၃) တဗ္ဗိပက္ခတော ဥဏ္ဍတော၊ ဥဓော ဥဂ္ဂတောတိ အတ္တော။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၇၉။ ဥဏ္ဍတုဏ္ဏတ၊ ဥဏ္ဍတော-ဧတ-လိလည်း ကြည့်။ (၄) အနန္တတ-ကြည့်။ (၅) ဥဏ္ဍတံ မုဗ္ဗလ္လဉ္စ၊ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၇။ ဥဏ္ဍတန္တိ ဧကံ နလားဇုပသာဓနံ။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၃၇၂။ အလင်္ကာရပူဘေဝါတု၊ မုဗ္ဗလ္လံ တသောဏ္ဏတံ။ ဇာနံ။ ၂။ ၉။ ဥဏ္ဍတံ သုဏ္ဍာဝိရမိတံ နလားဇုတရတံ။ ဇာနံ၊ ၄။ ၂။ ၃။

ဥဏ္ဍတဘာဝ (တိ) [ဥဏ္ဍတ+အဘာဝ] တက်ကြွခြင်း-ထောင်လွှားခြင်း-မြင့်သော။ ပဋိလိနာ နာမ ပဟိနမာနာ ဝုစ္ဆန္တိ မာနုဿယဝသေန ဥဏ္ဍတဘာဝဘော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၀၄။

ဥဏ္ဍ (န) တိ (သိ) [ဥ+နမ+တိ] တက်ကြွခြင်း၊ ထောင်လွှားခြင်း၊ မာန်မူခြင်း၊ ယာ ဥဏ္ဍတိ သာဿ ဝိယာတဘူမိ။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၈။ ယောဝေဇ္ဈပါ မာနော မညနာ မညိတတ္ထံ ဥဏ္ဍတိ ဥဏ္ဍမော (ဥဏ္ဍတိ ဥဏ္ဍာမော၊ သျှာ)။ အဘိ၊ ၆။ ၂၂၇။ မဟာနိ၊ ၆။ ၁။ ဥဏ္ဍတံ-ဇေ၊ ၄။ ၁။ ၄၀၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၃။ ဥဏ္ဍတံ-အံ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၂။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ဥဏ္ဍတိ-ယော-ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၆။ ဥဏ္ဍတိသေန-မ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ ဥဏ္ဍတံ-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၃။ အပါ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၉။ အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥက္က(န)တိလက္ခဏ(တိ) [ဥက္က(န)တိ+လက္ခဏ]
 တက်ကြ - ထောင်လွှား - ခြင်းလက္ခဏာ
 ရှိသော(မာန)။ ဥက္ကဋ္ဌာဘိသက္ခဏောမာနော။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁။ ဥ၊၁၊န၊၁။၁၂။ မ၊၁၊န၊၁။၁၃။
 သေယျာဘိသက္ခဏောရေဟိ ဥနမနံ ဥနတိ။
 မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ သောဥနတိလက္ခဏော။ အဘိ၊
 ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၉၉။ သေယျာဘိ-
 ဝသေန ဥစ္စတောနမနံ ဥနတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁။
 ၂။၁၅၁။ (-ပဋိသန္ဓေ၊၁။၂၇။ ဣဒိတိ၊၁။
 ၄၇။ ဝိမတိ၊၁။၂၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။၈၄၁။၂။)

ဥက္ကတုက္ကတ (တိ) [ဥက္ကတ+ဥက္ကတ] ယခ မြင့်
 မြတ်သည်ဖြစ်၍ နောင်အခါ၌လည်း မြင့်မြတ်
 လတ္တံ့ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ မြင့်မြတ်စွာတစ်
 မြင့်မြတ်စွာ တစ်သို့ ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၊ ဥက္ကတုက္ကတော (အံ၊ ၁။၂၉။ အဘိ၊
 ပု၊၁။၁၉။၁၅၀) တိ ဣဒိနိ ဥစ္စော အာယတိမ္ပိ
 ဥစ္စော တဝိသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၉။

ဥက္ကတောဏတ(တိ) [ဥက္ကတ+ဩဏတ] (၁) ယခု
 မြင့်မြတ်သည်ဖြစ်၍ နောင်အခါ၌ ယုတ်ညံ့
 လတ္တံ့ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ မြင့်မြတ်စွာတစ်
 ယုတ်ညံ့စွာတစ်သို့ ရောက်လတ္တံ့ဖြစ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) မြင့်မောက်၊ နိမ့်ကျသော၊ အမြင့်၊
 အနိမ့်ဖြစ်သော။ (၁) ဥက္ကတောဏတော
 (အံ၊ ၁။၂၉။ အဘိ၊ပု၊၁။၁၉။၁၅၀) တိ ဣဒိနိ
 ဥစ္စော အာယတိ နိဇ္ဈော ကဝိသတိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊
 ၁။၂၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉။ (၂) အောက်ပုဒ်-
 ကြည့်။

ဥက္ကဘောဏတဋ္ဌာနယုတ္တ (တိ) [ဥက္ကဘောဏတ
 +ဋ္ဌာန+ယုတ္တ] မြင့်မောက်၊ နိမ့်ကျသော-
 အမြင့်၊ အနိမ့်ဖြစ်သော-အချပ်နှင့်ယှဉ်သော။
 သဒေါသာတိ သက္ကဋ္ဌာ ဥက္ကဘောဏတဋ္ဌာန-
 ယုတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၀။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၄။)

ဥက္ကနာဘ (ပု) [ဥက္က+နာဘိ (ဥက္ကနာဘ-သံ)]
 ပင့်ကူ။ ဥက္ကနာဘော ဥက္ကနာဘိ။ နိတိ၊သုတ္တ။
 နာ-၄၂။ အောက်ပုဒ်-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကနာဘိ (ပု) [ဥက္က+နာဘိ (ဥက္ကနာဘိ-
 သံ)] ချက်၌ သားမွေး ရှိသော-ချက်မှ သား
 မွေးကဲ့သို့ အမွေးထွက်သော-သတ္တဝါ ပင့်ကူ။
 အဟိဝိစ္စိကာ သဘပဒိ၊ ဥက္ကနာဘိ သရဗ္ဗ
 မုသိကာ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၄။ အံ၊၁။၂၈၄။ ဇာ၊၁။
 ၅၇။ ဥက္ကနာဘိတိ လောမသနာဘိကာ
 မက္ကဋ္ဌကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၆။ သာရတ္ထ၊၁။
 ၃၈၂။ ဝိမတိ၊၁။၂၉။ ဥက္ကနာဘိတိ မက္က-
 ဋ္ဌကော၊ တသဟိ နာဘိတော ဥက္ကသဒိသံ
 သုတ္တံ နိက္ခမတိ၊ တသ္မာ ဥက္ကနာဘိတိ ဝုစ္စတိ။
 ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၇။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊
 ၅။၅၀၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၆၅။)

ဥက္ကနာဘိသုတ္တ (န) [ဥက္ကနာဘိ+သုတ္တ] ပင့်ကူ
 ချင်း၊ ပင့်ကူမျှင်။ သန္တာနာနန္တိ ဥက္ကနာဘိ-
 သုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊၁။၄၂။

ဥက္ကပါဝါရ (ပု) [ဥက္က+ပါဝါရ] သားမွေးမြင့်
 ပြီးသော-စုလျား-အပေါ်ရုံ။ ဥဗ္ဘိကြည့်။

ဥက္ကပါဝါရဏ (န) [ဥက္က+ပါဝါရဏ] သားမွေး
 မြင့်ပြီးသော-စုလျား-အပေါ်ရုံ။ အက္ခနော
 သသိရိကံ ဥက္ကပါဝါရဏံ . ဌပေသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၆၄။ ဥက္ကပါဝါရဏန္တိ ဥက္ကမသံ ပါဝါရဏံ။
 သာရတ္ထ၊၁။၂၉၀။ (-ဝိမတိ၊၁။၁၈၂။)

ဥက္က(ဏ္ဍ)ဘိသိ (တိ) [ဥက္က+ဘိသိ] အမွေး
 (သားမွေး၊ ငှက်မွေး)ဖြင့်-အမွေးကို ထည့်၍
 -ပြုအပ်သောဘုံလျှင်၊ သားမွေးဘုံလျှင်၊ သား
 မွေးမွေးရာ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခု.ဝ ပဉ္စဘိသိ-
 ယော ဥက္ကဘိသိ... ပဉ္စဘိသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၉၆။
 ဥက္ကဿ ဥက္ကံ ဝါ ပက္ခိဘိဘာ ဧတာ ဘိသိ။
 ပါစိတ်၊ယော။၄၇။ ဥက္ကဘိသိ-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
 ၃၄၉။ ပဋိသန္ဓေ၊၁။၁၀၅။ ဥက္ကဘိသိ-အပါ

၁။ ၃၅။ (-ဝိ၊ ၂။ ၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၄၆။ ၁။ ၇၃။
ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၃။ ၂။ ၄၅။ ကဒါ၊ ခု။ ၃။ ၄၂။)

ဥက္ကဋ္ဌမတိ (ကြိ) [ဥ+နမ+အ+တိ] တက်ကြွ-
ထောင်လွှား-၏။ နာယံ ပုရေ ဥက္ကဋ္ဌမတိ
(ဥက္ကဋ္ဌမတိ။ သျှာ)။ ဇာ၊ ၁။ ၄၂။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။
၂။ ၂၊ ၆။) ဥက္ကဋ္ဌမေယျ- ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။
ဥက္ကဋ္ဌမတိ-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌန္တ (တိ) [ဥ+နမ+အ+အန္တ] တက်ကြွ-
ထောင်လွှား-သော၊ သူ။ ဝေံ ဥက္ကဋ္ဌန္တော
စ ယာ ဥက္ကဋ္ဌတိတိ ဂါထာ၊ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၂၊ ၆။
(-ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။)

ဥက္က (ဏ္ဍ) မယ (တိ) [ဥက္က (ဏ္ဍ) +မယ]
သားမွေးမြူပြီးသော။ ဥက္ကပါဝါရကန္တိ။
ဥက္ကမသံ ပါဝါရကံ။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၁။ ၇၂။ ခု။ ကာ-
တိ ဥက္ကဋ္ဌာယော သေဘတ္တရဏော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။
၃။ ၆။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၇။ (-ဝိ၊
၄။ ၃။ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ ၆။)

ဥက္ကမေယျ (ကြိ) ဥက္ကဋ္ဌမတိ-ကြည့်။

ဥက္က (ဏ္ဍ) လောမ (န) [ဥက္က+လောမ] (၁)
အမွေး၊ သားမွေး။ (၂) မြတ်စွာဘုရား၏
မျက်ခုံးနှစ်ခုတို့အလည်၌ ပေါက်သော ဥက္ကဋ္ဌာ
မည်သော အမွေးတော်၊ မြတ်သော အမွေး။
ဥက္ကလုံမွေးရှင်တော်။ (၃) ဥက္ကလောမာနိ
ဗဟိ ကဘူ ဥက္ကပါဝါရံ ပါသုန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
၄။ ၆။ (၂) ဥက္ကလောမဉ္စ ကောသလေ၊ ဗုဒ္ဓဝံ။
၃။ ၄။ ဥက္က (ဏ္ဍ) လောမတောရသ္မိံ ဝိသု-
ဇ္ဇေသိ။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၆။ ၅။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁။ ၂။ ဥက္ကဋ္ဌာ-
လည်း ကြည့်။

ဥက္က (ထိ) [ဥိဏ္ဍ+အ။ (ဥိဏ္ဍာ-သံ)] (၁)
(သိုး စသည်တို့၏) အမွေး၊ သားမွေး၊ သိုး
မွေး။ (၂) မြတ်စွာဘုရား၏ မျက်ခုံးအလည်
၌ ပေါက်သော ဥက္ကဋ္ဌာမည်သော အမွေး၊ မြတ်
သော အမွေး၊ ဥက္ကလုံမွေးရှင်တော်၊ (၄) ဥက္က
လုံမွေးရှင်တော်သည် စင်ကြယ်သော

သော စင်ကြယ်နှင့်တူသော-မြို့သော အဆင်း
ရှိ၏။ အလွန်နူးညံ့၏။ အချား၌ ကိုင်၍ ဆွဲငင်
လျှင် လက်မောင်းထက်ဝက် ပမာဏရှိ၏။
မကိုင်ဆွဲဘဲ လွတ်ထားလျှင် လက်၍ ရပ်လည်
၍ အဆက်သွ် အချားလွန်လျက် တည်ငံ့၏။
ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၂။ ၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ၄။ ကြည့်။) ဥက္ကဋ္ဌာ
မေသာဝိလောမေ စ၊ ဘုမဇ္ဈေ နေမောတု-
ယံ။ ဝာန၊ ကေ၊ ၇။ ၆။ (၁) သေ၊ ဇော၊ အတ္ထ၊ အဗ္ဗ-
န္တရာ ကမ္ဘန္တာ ဥက္ကဋ္ဌာတိ ဝါ ကပ္ပါသတိ ဝါ။
အံ၊ ၂။ ၃။ ၁။ ဥက္ကဋ္ဌာတိ ငွေကလောမံ။ အံ၊ ၄။
၃။ ၁။ ၇။ (-အပ၊ ၂။ ၃။ ၅။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ၇။
သးရတ္ထ၊ ၃။ ၂။ ၆။ ၄။) (၂) ဥက္ကဋ္ဌာ အဗ္ဗကန္တရေ
ဇာတာ၊ ဝိ၊ ၂။ ၁။ ၆။ ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၁။ ၇။ မ၊ ၂။ ၃။ ၇။
(-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၃။ ၇။) ဥက္ကဋ္ဌာတိ ဥက္ကလောမံ။ ဝိ၊
၄။ ၂။ ၄။ ၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၆။ ၄။ ကိဉ္ဇာဝိ ဥက္ကဋ္ဌာသဒ္ဓေါ
လောကေ အဝိသေသတော လောမပရိယာ-
ယော၊ ဣ၊ ၃။ ၆။ ပန ဇောမာဝိသေ သဝါ၊ ကေ၊ ၇။
တိ အာဟ ဥက္က (ဋ္ဌာ) လောမန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၁။
မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၇။ ၆။

ဥက္ကဋ္ဌာကပ္ပါသသံဝိဇာန (န) [ဥက္ကဋ္ဌာ+ကပ္ပါသ+
သံဝိဇာန] သိုးမွေး၊ ဝါ၊ ၆။ ကိ-ဝိ၊ ၃။ ၁။ ၇။
ခြင်း။ တတြုပါယာယာတိ တသ္မိံ ဥက္ကဋ္ဌာ-
ကပ္ပါသသံဝိဇာနေ ဥပယဘူတာယ။ အံ၊ ၄။
၃။ ၁။ ၇။ (-အံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၇။ ၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာဘ (ပု) [ယာဝိစ္စကနာမ်] ဥက္ကဋ္ဌာဘ မည်
သော ပုဏ္ဏား။ အထ ခေါ ဥက္ကဋ္ဌာဘော
မြတ်ဟူသော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသကမိ၊
သံ၊ ၃။ ၁။ ၇။ ၁။ (-၄။ ၂။ ၃။ ၇။)

ဥက္ကဋ္ဌာဘဗြာဟ္မဏသုတ္တ (န) ဥက္ကဋ္ဌာဘဗြာဟ္မဏ
သုတ်၊ သံယုတ္တနိကာယ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ္တပိဋိ၊
၄-သံယုတ်၊ ၅ ဝဂ်၊ ၂ သုတ်၊ သံ၊ ၃။ ၁။ ၇။ ၁။ ၂။

ဥက္ကဋ္ဌာမ (ပု) [ဥ+နမ+က] တက်ကြွ-ထောင်
လွှား-ခြင်း။ မာနောတိ ဇာတိအာဝိဝတ္ထု-
ကော စေတသော ဥက္ကဋ္ဌာမော။ သုတ္တနိ၊ ၄။
၁။ ၁။ ၇။

ဥက္ကမယ (တိ) [ဥက္က+မယ] ဥက္ကမယ-နှင့်
အနက်တူ၊ ၎င်းပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ကမယက္ကရက (န) [ဥက္ကမယ+အတ္တရက]
သားမွေးမြူပြီးသော အခင်း၊ ပုလဲကတ္တ-
တောတိ ဆန်ပုပွေ ဥက္ကမယက္ကရကေန
အတ္တဘော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၁၆။

ဥက္ကမယကမ္မလ (ပုန) [ဥက္ကမယ+ကမ္မလ]
သားမွေးမြူပြီးသော ကမ္မလ။ ဥက္ကမယ-
ကမ္မလဟိ ကတာ ပါနာ အက်ယန္တိ။
ဝိမတိ၊ ၂၊ ၁၀၄။

ဥက္ကမယက္ကရက (ပု) [ဥက္ကမယ+အတ္တရက]
သားမွေးမြူ ပြီးသောအခင်း။ သားမွေး
အခင်း။ ပုလဲ ကာတိ ဆန်ပုပွေ၊ ဥက္ကမယ-
က္ကရကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၁။ (၎င်း၌ ပုလဲ-
က၊ ဝိကတိကပုဒ်တို့နှင့် ဥက္ကမယက္ကရ-
ကောဟု ကဏ္ဍပဒေမက္ခရာဖြင့် ရှိ၍ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၃၆၉။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃- တို့၌ ဥက္ကမယက္ကရကော
ဟု မုဒ္ဒဗေဒ ပဌမက္ခရာဖြင့် ရှိသည်။ အတ္တရက၊
အတ္တရကတိ၊ လိင်နှင့်ယှဉ်ကြည့်က အံ၊ဋ္ဌ-
၌ ရှိသောပါဌ်သည် သင့်မြတ်သည်။)

ဥက္ကမယက္ကရက (န) [ဥက္ကမယ+အတ္တရက]
အထက်ပုဒ်နှင့် အနက်တူ၊ စိတ္တက၊ ဝိကတိက၊
ဥဒ္ဓလောမိ၊ ကေန္တလောမိ (ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၃၆၉။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၈၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၇၁)တို့ကြည့်။ ဥက္က-
မယက္ကရက-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကမယသုတ္တ (န) [ဥက္ကမယ+သုတ္တ] သား
မွေးမြူပြီးသော သုတ္တ။ သားမွေးသုတ္တ။
ဝါနဝိဇ္ဇာ ဥက္ကမယသုတ္တကော (ဥက္ကမ-
ယသုတ္တကော?) တိ နာနာဝက္ကေဟိ ဥက္က-
မယသုတ္တေဟိ ဘိက္ခုနီဒါမိဝေသေန ဝါယံတွာ
ကတစိတ္တသုတ္တကော။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၁၀၄။

ဥက္ကယု (ပု) [ဥက္က+ယု (ဦးစီးသူ)]
သို့၊ ဆိတ်ကုလား။ (သက္ကတ အဘိဓာန်တို့၌
ဦးစီးယု-ပုဒ်ကို၊ (၁) သို့၊ (၂) ကမ္မလား

သို့ မွေးသည်။ (၃) ပင်ကုဟု အနက်နှင့်ဆို
ကြ၏။) ဥက္ကယု၊ ဥက္ကယောဂါ
ဥက္ကယု။ ဓာန်၊ ဇိ၊ ၅၀၁။

ဥက္ကလောမ (န) [ဥက္က+လောမ] ဥက္ကလော
မနှင့် အနက်တူ၊ ၎င်းပုဒ်ကြည့်။

ဥက္ကိ (ထိ) [ဥ+နမ+က] ကထက်သို့အသားတက်
သော-အိုင်းအမာ-အပု၊ ဥက္ကိက္က-ကြည့်။

ဥက္ကိက (တိ) [ဥက္ကိ+က] သားမွေးရုံသော၊
သားမွေး အဆာသုတ်သော၊ (ခေါင်းအုံး)။
ဥက္ကိက ပရမကေ စ။ အပါ၊ ၁။ ၃၆၇။

ဥက္ကိက္က (ပု) [ဥက္ကိ+က္က] အထက်သို့အသား
တက်သော-အိုင်းအမာ-အပု၊ ကြက်နို့။
ဥက္ကိက္က နာမ ကောန္တိ ဂေါထနာ ဝိယ
အာလိကာ ဝိယ စ တတ္ထတတ္ထ လမ္ပန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊
၃။ ၂၇၇။ ဥက္ကိက္ကတိ ဥဒ္ဓံ နမန္တိတံ ဥက္ကိ-
ယော၊ တာယေဝ ဂဏ္ဍာ ဥက္ကိက္က၊
ပါမိတ်၊ ယော၊ ၂၃၀။ (-သာရတ္ထ၊ ၂။ ၈၃။
ဝိမတိ၊ ၁။ ၁၃၇။ ကင်္ခါ၊ ၃။ ၁၉၁။)

ဥက္ကိ (ထိ) [ဥက္က+တ္ထိ] သားမွေး-စုလျား-
အပေါ်ရုံ၊ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု၊ ဗာဟိရဗော-
မိ၊ ဥက္ကိ၊ ဓာရန္တိ၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂၄၃။ ဗာဟိရ-
ဗော၊ ဥက္ကိန္တိ ဥက္ကဗောမာနိ ဗဟိ-
ကဘူ ဥက္ကပါဝါရံ ပါပုပန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၄။ ၄၆။

ဥက္က (တိ) [(၁) ဥသ+က္က။ နိတိ၊ ဓာ၊ ၂၇၀။
နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၉၃၁။ (၂) ဥသ+က္က။ ဓာန်၊ ဇိ၊
၈၀။ (၃) ဥသ+န။ ဝိ၊ပိ၊ ဓာန်။ (ဥဗ္ဗ-သံ)]
(၁) ပူသော။ (ပု) (၂) ပူသောအခါ၊ နေအခါ၊
နေဥဘု။ (န) (၃) အပျားခြင်း။ (၁) ဥဘုံလော-
ယိဘုံမုဒတော ဥဂ္ဂန္တိ၊ မ၊ ၂။ ၄၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၅၁။
န ဟိ ရသညာယော နိရယော ဥက္ကော။ အံ၊
ဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၁၀။ (-သံ၊ ၁။ ၁၂၆၊ ၁၃၀။ အံ၊
၂၉၀။ အင်္ဂါ၊ ဝိ၊ ၈၆။ ပေတ၊ ၂၀၁။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၃။
၉၀။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။ ၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၃။ ၇၀။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၀၆။) (ပု) (၂) ဥက္ကော နိမိတော ဂိမော-

ထ။ ဓာန်။ဂဝ။ ဆာယံ ဥပေမိ ဥက္ကဋ္ဌသု။
 ပေတ။၁၇၅။ ဥက္ကဋ္ဌသုတိ ဥက္ကဋ္ဌသမ္ပယောသု။
 ပေတ။၆။၁၇၆။ ဥက္ကဋ္ဌသုရိယသန္တာပေ။ စရိ-
 ယာ။၄၁၅။ ဥက္ကဋ္ဌသု ဥက္ကဋ္ဌာလေ ဂိမ္မသမ္ပ-
 ယေ။ စရိယာ။၆။၁၇၇။ (-ဓိ။၂။၁၄၄။ မ-
 ခ။၂။၁၃။ ဝိ။၆။၂။၁၇၈။ မ။၆။၄။၁၆၁။)
 (န) (ပ)ယော စသိတဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌ။ တိ။က။ဘိ-
 ယေျာန မညတိ။ ဝိ။ပ။၁၇၁။ ထေရ။၂၆၄။
 ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ ဥက္ကဋ္ဌံ ဟောတိ။ မဟာနိ။
 ပုဂ။သိတ် ဥက္ကဋ္ဌပဋိဟန္တိ။ ဝိ။၄။၂၉၁။ ဝိ။၆။
 ၁။၂၇၁။ မ။၆။၁။၁၇၁။ သံ။၆။၁။၆၃။ ဥက္ကဋ္ဌံ
 အဂ္ဂိသန္တာပ။ သာရတ္ထ။ပ။၁၇၃။ ဝိ။၆။၁။
 ၃၃၁။ သံ။၆။သစ်။၂။၁၇၂။ မ။၆။၁။၁၇၃။ သံ။
 ၆။၂။၁၇၃။ ဥက္ကဋ္ဌပဋိသိတာယ။ မ။၁။
 ၁၇၃။ အံ။၂။၁၇၄။ မဟာနိ။၁၇၅။ ဥက္ကဋ္ဌာ-
 တိ အဂ္ဂိသန္တာပယ။ မဟာနိ။၆။၄၁၀။ ဝိ။သုဒ္ဓိ။
 ၁။၁၇၀။ (အာတပ-မြင့် နေပူကိုယူရသော
 ကြောင့် ဥက္ကဋ္ဌ-ကို အဂ္ဂိသန္တာပ-မီးပူဟုခေါ်
 သည်။ ဝိ။သုဒ္ဓိ။၆။၁။၇၆။ ၇ ကြည့်) (-ဝိ။ပ။
 ၂။၁၇၂။ မ။၁။၁၇၃။ သံ။၂။၁၇၁။၁၇၆။ အံ။၁။
 ၄၃၃။ မဟာနိ။၁၇၇။ စူဠနိ။၂၆၄။ မ။၆။၁။
 ၈၁။ သံ။၆။၂။၁၇၃။၁၇၂။ အဘိ။၆။၂။၁၇၄။
 မဟာနိ။၆။၄၁၀။မ။၆။၁။၁၇၃။အံ။၆။၁။၁၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌ (ပုထိ) [ဥက္က+ဥက္က] အပူငွေ့၊ အပူ
 ဥက္ကဋ္ဌ။ ဥက္ကဋ္ဌိ ဥက္ကဋ္ဌာ ကာယသုသာဝသေန။
 သံ။၆။၂။၁၇၄။ ဥက္ကဋ္ဌာလောဟက (ဝိ။၆။၂။၁၇၆။
 အံ။၆။၂။၁၇၇။ ၁၇၈။)၊ ပဗ္ဗတဥက္ကဋ္ဌ(မ။၆။၁။၁၇၃။)
 တို့လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌပရဏ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ပရဏ] အပူ
 ငွေ့၏ မြှင့်နိုးခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌပရဏန္တိ ဥက္ကဋ္ဌာ-
 ပရဏံ။ မ။၆။၂။၁၇၈။

ဥက္ကဋ္ဌသမ္ပဋ္ဌာန (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+သမ္ပဋ္ဌာန]
 အပူငွေ့ဟူသော မြစ်ကြောင်းရှိသော၊ အပူ
 ငွေ့ကြောင့်ဖြစ်သော။ ဥက္ကဋ္ဌာတိ ဥက္ကဋ္ဌာ-

သမ္ပဋ္ဌာနာ ဥက္ကဋ္ဌာလောဟကန္တရေ သမ္ပဋ္ဌိတာ။
 အဘိ။၆။၂။၁၇၇။ (-မ။၆။၁။၁၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာရဏလောဟက (ပ) [ဥက္က+ကရဏ+
 လောဟက] ပူခြင်းကို ပြုတတ်သော တိမ်
 တိုက်။ သေဝ နယောတံ ဥက္ကဋ္ဌာရဏလော-
 ဟကာဘိအာဝိနာ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။
 သံ။၆။၂။၁၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌာလ (န) [ဥက္က+ကလ] ပူသော
 ညှိန်။ သော ဥက္ကဋ္ဌာလသနိဓော ယန္တပါ-
 သာဏေ စ...ဒိသ္မာ။ ဇာ။၆။၂။၁၇၆။

ဥက္ကဋ္ဌာလ (ပ) [ဥက္က+ကလ] ပူစေ-
 ချောင့်တလောက်သော - ရုပ်အပေါင်း။
 ဥက္ကဋ္ဌာလပေ ပန သိတဿ အပ္ပာတ္တိ။ မူလ-
 ၆။၁။၁၇၅။

ဥက္ကဋ္ဌာလ (ပ) [ဥက္က+ကာလ] ပူသောအခါ။
 သစေ ဥက္ကဋ္ဌာလော ဟောတိ။ ဝိ။ပ။၁၇၆။
 ဝိ။၆။၁၇၇။ ဥက္ကဋ္ဌာလသိသိ အဂ္ဂိ သိတကာ-
 လေစ ဝါဒတာ ဒုက္ခဿ အာရမ္မဏံ။ အဘိ။
 ၆။၁။၁၇၆။ (ဝိ။၆။၂။၁၇၇။ မ။၆။၁။၁၇၈။
 ဇာ။၆။၁။၁၇၉။မ။၆။၂။၁၇၇။ သံ။၆။၂။
 ၁၇၇။)

ဥက္ကဋ္ဌာဋ္ဌ (ပ) [ဥက္က+ဋ္ဌာဋ္ဌ] ပူသောမြာ၊
 မြာပူ။ တဿ ကိရတတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌာဋ္ဌေ နိမ္မ-
 ဂ္ဌဿ နဝဟိ ဝဏမ္ပဓေဟိ ဥက္ကဋ္ဌာ အရိကာ
 ပဝိသန္တိ။ ဇာ။၆။၂။၁၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌာဋ္ဌ (ပ) [ဥက္က+ဋ္ဌာဋ္ဌ]ပူသောအိုး။ ဒဏ္ဍ-
 ကေန ဥက္ကဋ္ဌာဋ္ဌ အာကမ္ဘိတော။ သံ။၆။၂။၁၇၇။

ဥက္ကဋ္ဌာနိယ (န) [ဥက္က+ခါနိယ] ပူသော
 ခဲဘယ်။ ဥက္ကဋ္ဌာနိယ ခါဒန္တော ဝိယ။ မ။၆။
 ၂။၁၇၅။ သာရတ္ထ။ပ။၁၇၁။ (-မ။၆။၂။၁၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာပနဂေဟ (န) [ဥက္က+ဂဟပန+
 ဂေဟ] အပူကိုယူစေရာဖြစ်သောအိမ်။ တာ

ပန ဂေဟံ နာမ ဥက္ကဟာပနဂေဟံ။ သိန္ဓိ သစ်၊ ၂။၇။

ဥက္က(ဝ) (ပ) [ဥက္က+ဂေါ] နေ။ ဥက္ကတိအာ-
ဒိသု ရသ္မိယံ၊ ဥက္က ဂါဝေါ ရသ္မိယော
ဘေဿာတိဟိ ဥက္က၊ သုရိယော။ သိန္ဓိ၊ သစ်၊
၂။၁၇။ (-နိတိ၊ ပဒေသနာဥပဂ္ဂ။)

ဥက္ကစိတ္တ (တိ) [ဥက္က+စိတ္တ] ပုသောစိတ်ရှိ
သော။ သူ။ ပစ္စာနာပပရိဋ္ဌာဟေန သုဘာ-
မိ ဥက္ကစိတ္တာ ဟောမိတိ အတ္တာ။ အာဠာ
သ၊ ၁၂၆။

ဥက္ကဆာဒိကနိရယ (ပ) [ဥက္က+ဆာဒိက+နိ-
ရယ] ပြာပူသရဲ။ ကုဋ္ဌ၊ နာမေ နိရယနိတိ -
ဥက္ကဆာဒိကနိရယ၊ ဝေဒ၊ ၅၊ ၁၅။

ဥက္ကဘေတ (တိ) [ဥက္က+ဘေတ] မြင်သောသူ
ရှိသော။ အင်္ဂါရဘာဘ (ဝေဒ၊ ၉၊ ၁၅၊ ၂၅)
ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌ (ပ) [ဥက္က+အတ္ထ] ပုသော-ပုပန်ခြင်း
နှင့်တကွဖြစ်သော-အနက်သဘော။ သရာဂါ-
သော ကိရဥက္ကဋ္ဌနကုတ္တုဋ္ဌာနာမ ဧကတိ။
သံ၊ ၉၊ ၁။ ၂။ ၂။ ဥက္ကဋ္ဌနာတိ သပရိဋ္ဌာဟ-
ဋ္ဌေန။ သံ၊ ၉၊ ၁။ ၃။ (-ပရိသံ၊ ၂။
၁၅။)

ဥက္ကတရ (တိ) [ဥက္က+တရ] အသုံးသဖြင့်-
သလွန်၍-ပုသော။ အလွန်ပုသော။ ဥက္က-
ကာလေ သုရိယသန္တာပန ဥက္ကဘရံ
ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၄၁။

ဥက္ကတိ (ကြိ) [ဥက္က+တိ] ပူ-ပူလောင်
-၏။ ဝိနယဉ္စကသယံ ဥက္ကပေတိတိ
ကာရိတပဿ ဒိဋ္ဌန္တာပေဝ ဥက္ကတိတိ
ကတ္တုပာမ္မိ နယဘော ဒိဋ္ဌမော ဟောတိ။
နိတိ၊ ၁။ ၂၆။

ဥက္ကတ္တ (န) [ဥက္က+တ္တ] ပူသည်၏အဖြစ်၊ ပူ
ခြင်း။ ဥက္ကတ္တာ ဟေဋ္ဌာ ဂဟေဘုံန သက္ကော-

တိ။ ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၁။ (-မဒ္ဒိ၊ ၁။ ၇၇။ မူလဒ္ဒိ၊
၂။ ၇၃။)

ဥက္ကတ္တလက္ခဏ (န) [ဥက္ကတ္တ+လက္ခဏ] (၁)
ပူသည်၏အဖြစ်-အပူငွေ့၏ အဖြစ်-ဟူသော
လက္ခဏာ။ (တိ) (၂) ပူသည်-အပူငွေ့-၏
အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာသို့သော။ (၁) တေ-
ဇောဓာတုယာ ဥက္ကတ္တလက္ခဏံ။ ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၆၂။
မ၊ ၉၊ ၁။ ၅၁။ အံ၊ ၉၊ ၁။ ၁၃။ ပရိသံ၊ ၉၊ ၁။
၁၉၂။ ဥ၊ ၁၊ ၉၊ ၁။ ၁၃။ ဟေ၊ နိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၅။ (-
မ၊ ၉၊ ၁။ ၁၃။ အဘိ၊ ၉၊ ၁။ ၂၄။) (တိ)
(၂) ဘေဇောဓာတု ဥက္ကတ္တလက္ခဏာ။ အဘိ၊
၉၊ ၁။ ၃၆။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆။)

ဥက္ကဘကတိက (တိ) [ဥက္က+ပကဘိ+က]
အပူဟူသော ပင်ကိုယ်သဘောရှိသော။ အပူ
များသော။ ဥက္ကဘကတိကဿ ပန ဒုဗ္ဗလဿ
စိဝရံ သုဗ္ဗံ သပ္ပိ၊ ၁။ ၁။ ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၇၇။ မ၊ ၉၊
၁။ ၂၆၇။ သံ၊ ၉၊ ၁။ ၉၇။ ဥက္ကဘကတိကဿ-
တိ ဥက္ကဘကဿ ပရိဋ္ဌာဟဗဟုလကဿ-
ဿ။ သိန္ဓိ၊ သစ်၊ ၂။ ၃၈။ (-ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၂၇၀။
မ၊ ၉၊ ၁။ ၃၆။ သံ၊ ၉၊ ၁။ ၄၆၅။)

ဥက္ကပဋိပက္ခ (ပ) [ဥက္က+ပဋိပက္ခ] အပူ၏ဆန့်
ကျင်ဘက်။ ဥက္ကပဋိပက္ခတ္တာ သိတဿ ဥက္က-
တာယ ပဋိပက္ခေပ သိတဘာသကံ သိယာ။
အနု၊ ၉၊ ၁။ ၁၆။

ဥက္ကပရိဋ္ဌာဟ (ပ) [ဥက္က+ပရိဋ္ဌာဟ] ပူသလောင်
ခြင်း။ အနုပဟန္တိတိ သရိရေ ပလိဝေဋ္ဌိ-
တတ္တာ ဥက္ကပရိဋ္ဌာဟံ ဝေနက္ခာ အနုပဟန္တိ။
သံ၊ ၉၊ ၁။ ၉၇။

ဥက္ကပါယာသ (ပ) [ဥက္က+ပါယာသ] ပူသော-
နို့၊ သနာ-နို့၊ ကွပ်။ ဥက္ကပါယာသံ ဘုဉ္ဇန္တဿ
-ပါယာသေ သန္တိဋ္ဌတိ။ ဝိ၊ ၉၊ ၁။ ၁၂၀။ ဝိ၊
သင်္ဂဟ။ ၁၂။ (-အံ၊ ၉၊ ၁။ ၃၃။ ဓမ္မေ၊ ၉၊
၁။ ၁၄၄။ ဣတိ၊ ၉၊ ၁။ ၂၆။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၂၃၄။)

ဥက္ကပါသက (ပု) [ဥက္က+ပါသက] ပုသော
ကျောက်ခဲ။ ဥက္ကပါသကထေဝါ နိပဇ္ဇာပေတု
န ဝရတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၉၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၁၆၃။
(-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁၃။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇။)

ဥက္ကပိဋ္ဌိတ (တိ) [ဥက္က+ပိဋ္ဌိတ] အပ္ပကုဉ် နိပ
ဓာနအပ်သော။ ယာ ပန အနော ဥက္ကပိဋ္ဌိ-
တောဒ္ဓါရံ သုတ္တံ ကတွံ ဗဟိနိက္ခမတိ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။၂၉။

ဥက္ကပ္ပဝေသန (န) [ဥက္က+ပဝေသန] အပ္ပ-
နေပ္ပ-ကိုဝင်စေခြင်း။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်

ဥက္ကပ္ပဝေသနတ္ထ (ပု) [ဥက္က+ပဝေသန+အတ္ထ]
အပ္ပ-နေပ္ပ-ကိုဝင်စေခြင်းအကျိုး။ ဥက္ကပ္ပ-
ဝေသနတ္ထာယ ဘိက္ခုနီယုကာနိ နိဟရိယန္တိ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၉။ ဥက္ကပ္ပဝေသန-
တ္ထာယာတိ သုခိယသန္တာဝါနပ္ပဝေသာယ။ ဝိ၊
ဋ္ဌ၊၂။၄၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၀၅။

ဥက္ကဗဟုလ (တိ) [ဥက္က+ဗဟုလ] များသော
အပ္ပရိသော၊ အပ္ပမျှားသော။ မလယ်ဟိ၊
သိတဒဂ္ဂလော၊ ဣတဒရာ ဥက္ကဗဟုလော။
သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၁။

ဥက္ကဗုဒ္ဓိ (ထိ) [ဥက္က+ဗုဒ္ဓိ] အပ္ပကုဉ်ခြင်း။
တဒတ္ထဝ ပန ပကဝိတ္တဒဘာ ဥဋ္ဌိတနံ
ဥက္ကဗုဒ္ဓိ။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၆၁။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၀၈။

ဥက္ကဘတ္တ (န) [ဥက္က+ဘတ္တ] ပုသောသမင်း။
သိတဘတ္တဿ ဥပရိ ဥက္ကဘတ္တံ ဝေနုဘာ
ဗြာဟ္မဏဿ အဒါသိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၅၃။

ဥက္ကဘယ (န) [ဥက္က+ဘယ] အပ္ပကိုကြောက်
ခြင်း။ အပ္ပဒဘေ။ ဥက္ကဘယနောမှိ အာဝု-
သော ဣဓ နိ ဘိဒန္တာ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃။
၁၂၁။ ဥက္ကဘယနောဘိ နဂုဏဂ္ဂိ ဥက္ကဘ-
ယေနဝ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၇၀။ (-ဝိ၊မာန၊ဋ္ဌ၊၃၁၂။)

ဥက္ကဘရိတ (တိ) [ဥက္က+ဘရိတ] အပ္ပမြင့်ပြည့်
သော။ ဥက္ကဘရိယ-ကြည့်။

ဥက္ကဘာ (ပု) [ဥက္က+ဘာဝ] ပုသည်၏ အမြစ်၊
ပူခြင်း။ ဥဒက ဟတ္ထံ ဩတာရေတွာ
ဥက္ကဘာဝံ ဥတွာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၈၂။ ဒေဝ-
ရဉော ပဏ္ဍုကမ္မလသိလာသနဿ ဥက္ကဘာဝံ
ဇေနသိ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၅၉။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၉။
ယော ပရိပါစနဘာဝေါ ဝါ ဥက္ကဘာဝေါ ဝါ၊
အယံ ဖေးဇဇာဓာတု။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊၁။၃၄၇။ (-
မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၇၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။
၃၆၉။ အနုဋ္ဌိ၊၁။၁၆၈။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၄၃။
နေတ္ထိ၊ဋ္ဌိ၊၈၂။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၄၃၀။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊
၂။၁၀၈၊၄၁၃။)

ဥက္ကဘာဝဝိသိဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဘာဝ+ဝိသိဋ္ဌ] ပု
သည်၏ အမြစ်သည် အထူး ပြုအပ်သော။
ဥက္ကဘာဝဝိသိဋ္ဌာ တိက္ခာဘာဝဘာသုရာ စ
ဝဏ္ဏနိဘာ။ ဝိ၊မာန၊ဋ္ဌ၊၃၀၇။

ဥက္ကဘာဝသိဋ္ဌ (တိ) [ဥက္ကဘာဝ+သိဋ္ဌ] ပုသည်၏
အမြစ်ကြောင့်ပြီးသော။ ဥက္ကဘာဝသိဋ္ဌံ မုဒု-
တာယက္ကဘာဝေဟံ ပရိပါစနံ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၄၅။

ဥက္ကဘာဝါဒိဂမနတ္ထ (ပု) [ဥက္ကဘာဝ+ဘဝိဂမ-
နတ္ထ] ပုသည်၏ အမြစ်မှ မကင်းစေခြင်း-
အပ္ပပျောက်စေခြင်း-အကျိုး။ ဥက္ကပါယာ-
သာဒိ ဟိဝိပိဘာ ဥပရိ ဘောဇနပတိ-
ဌပေန္တိ ဘတ္တဿ ဥက္ကဘာဝါဒိဂမနတ္ထံ။
ဝိ၊မာတိ၊၂။၂၃၄။

ဥက္ကဘိဓု (တိ) [ဥက္က+ဘိဓု] အပ္ပကို ကြောက်ရွံ့
သော။ အဗ္ဗုဏ္ဏဟဏိကော ဥက္ကဘိဓု
ဟောတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၁၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၂၅။

ဥက္ကဘိဓုက (တိ) [ဥက္က+ဘိဓုက] အပ္ပကိုကြောက်
ရွံ့သော။ အဗ္ဗုဏ္ဏဟဏိကော ဥက္ကဘိဓု-
ကော။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၃။

ဥက္ကယာဂ (ထိ) [ဥက္က+ယာဂ] ပုသောယာဂ။
ဘေ ပဌမသရေဒဏဝ ဥဠုကံမတ္တံ ဥက္က-
ယာဂံ လဘိသု။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၃၄။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊၂။၅၅။

(—ဝိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၀၄။ ဝိသင်္ဂဟ၊၁၀၀။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။
၅၁။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၆၁။)

ဥက္ကဋ္ဌံ (ပ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] နေ။ ဥက္ကဋ္ဌံ
ပဏာကဏေ။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဥက္ကဋ္ဌံ ခံသိ ယသ
ဥက္ကဋ္ဌံ။ ဝေ၊ဋ္ဌ၊၂။

ဥက္ကဋ္ဌံ (ပ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-အရသာ
-အရည်။ ဥက္ကဋ္ဌံ ဥက္ကဋ္ဌံ။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၃၈၀

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော
သော။ ဥက္ကဋ္ဌံ ဟိတံ မုခေန သေသော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၂။ ဥက္ကဋ္ဌံ ဟိတံ ဗလဝသော-
ကသမုဋ္ဌိတံ ဥက္ကဋ္ဌံ လောဟိတံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊
သစ်၊၂။

ဥက္ကဋ္ဌံ (ပ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော
တိမ်တိုက် - ပုသော ဥက္ကဋ္ဌံ
အကြောင်းဖြစ်သော တိမ်တိုက်-ကိုဖြစ်စေ
တတ်သော၊ နတ် (ဥက္ကဋ္ဌံ မည်သော
နတ်)။ သန္တိ ဘိက္ခု၊ ဥက္ကဋ္ဌံ နာမ
ဒေဝါ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။ အာကာသဋ္ဌကဒေ-
ဝတာနံ မိတ္တာ ဥက္ကဋ္ဌံ ဒေဝတာ။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဥက္ကဋ္ဌံ ဒေဝတာတိ
ဥက္ကဋ္ဌံ နာမဋ္ဌကဒေဝတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၈၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၁၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
ဋ္ဌံ ဥက္ကဋ္ဌံ နာမဋ္ဌကဒေဝတာ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၂၈၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၁၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
ပဋိသံ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဗုဒ္ဓဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၁၃၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (န) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌံ (တိ) [ဥက္က+ဋ္ဌံ] ပုသော-
တိမ်တိုက်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥက္ကသန္တပ (ပု) [ဥက္က+သန္တပ] အပူဖြင့် ပူးလာင်ခြင်း။ အပူရှိန်။ ဇန္တာလရေ ဟိ ဥက္ကသန္တာပေန ပိပါသာ ဟောတိ။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၂၆၆။ (-စရိသာဌ။ ၂၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၂၁၄၁။)

ဥက္ကသမယ (ပု) [ဥက္က+သမယ] ပူသောအခါ။ ဥက္ကသမယာ ပရိဋ္ဌာဘသမယော။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၅၅။ (-ရင်း။ ၁၅၇။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ကာ၊ ၃၁၀။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၂။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၉။ သံ၊ ၄၊ ၁။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ဂ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ဥ၊ ၉၊ ၃၆၂။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ၊ ၈၇။ ဥ၊ ၁၊ ၄။ ၁၀။ ပေအာ၊ ၄၊ ၁၇။ ကသိ၊ ၄၊ ၄၀၅။ သိ၊ ၄၊ ၁။ သစ်၊ ၁။ ၁၆၆။)

ဥက္ကသမ္ပန္န (တိ) [ဥက္က+သမ္ပန္န] အပူသည် ထိပါးအပ်-အပူဖြင့်ကွေ့ထိ-သော။ အပူရှိန် စက်အပ်သော။ ဥက္ကသမ္ပန္နော ပုရိသော သိတံ ပစ္ဆေတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၃၀၄။

ဥက္ကကာရ (ပု) [ဥက္က+အကာရ] (၁) ပူသောအခြင်းအရာ။ (တိ) (၂) ပူသော အခြင်းအရာရှိသော။ (၁) သက္ကဿ ဒေဝ-ရဿာ ပဏ္ဍိကမ္ပပသိပသနံ ဥက္ကကာရံ စသေတိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။ ၁၁။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၅။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၁၇။ ဒေ၊ ၄၊ ၇။ ၃၆။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇။) (တိ) (၂) ဥက္ကကာရာ တေဇောဓာတု။ အံ၊ ၄၊ ၁။ ၁၀၇။

ဥက္ကဒိနိမိတ္တံ (န) [ဥက္က+အဒိ+နိမိတ္တံ] အပူ စသောအကြောင်း။ ဥက္ကဒိနိမိတ္တံ ကာမာ-သဝုပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၇၁။

ဥက္ကဒိပိဋ္ဌိတ (တိ) [ဥက္က+အဒိ+ပိဋ္ဌိတ] အပူ အစရှိသည်ဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော။ သောဟိ ဥက္ကဒိပိဋ္ဌိတော နိက္ခမိတော ဗဟိ ဝစ္ဆကာနံ အဉ္စန္ဒရေ နိပဇ္ဇတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၆။

ဥက္ကဒိရသ (ပု) [ဥက္က+အဒိ+ရသ] အပူ အစရှိသော ရသသာ။ ကိဉ္စိတံ ဥက္ကဒိ-

ရသနံ အညတရံ အာဟ ရဝတ္ထု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၈။

ဥက္ကပေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥက္က+ဧက+ဧကပေ+တိ] ပူစေ၏။ ဝါသိ၊ ၁။ (ဝါသိ။ ဝိသင်္ဂဟ) တာပေတွာ ဥကံ ဝါ ခံရံ ဂါ ဥက္ကပေတိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇၇။ ဝိသင်္ဂဟ။ ၅၄။

ဥက္ကပေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥက္က+ဧက+ဧက ပေ+တွာ] ပူစေ၍။ တာနိ ပုန ဥက္ကပေတွာ အဇ္ဈိတွာ...သမ္ပေက္ခာရဟာနိ ဟောန္တိ။ သံ၊ ၄၊ ၁။ ၃၁၅။

ဥက္ကဘိဓာတ (ပု) [ဥက္က+အဘိဓာတ] အပူ ဖြင့် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်ခြင်း။ ကရုဏာဝိဟာ-ရိသ ဥက္ကဘိဓာတဘိဓ္ဓပနိဗ္ဗိတ္တံ သတ္တ-စက္ကံ သမနုပယန္တဿ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၈။

ဥက္ကဘိတတ္ထ (တိ) [ဥက္က+အဘိ+တတ္ထ] နေပူ သည် လွန်စွာ ပူသောစံ ဖြစ်သော။ ကမေန ပစ္စိယာ ဥက္ကဘိတတ္ထယ ဌာတုံ အသက္ကောန္တိ တဿာ ဥပရိသာလ္လကံ ဌပေ-တွာ အက္ကမိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅။ (-သေ၊ ၃၊ ၄၊ ၂၊ ၅၃၆။ ဓမ္မတိ၊ ၂၊ ၂၂၈။ သိ၊ ၄၊ ၁။ သစ်၊ ၁။ ၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉၂။)

ဥက္ကဘိဘူတ (တိ) [ဥက္က+အဘိဘူတ] အပူ သည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော။ ဥက္ကဘိ-ဘူတဿ ပုဂ္ဂလဿ သိတနိန္ဒမိတ္တတာ ဝိယ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၀။

ဥက္ကဘိသမန (န) [ဥက္က+အဘိသမန] အပူ၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ ဥက္ကဘိတတ္ထဟိ သေဝိ-ယတိတိ သိတံ ဥက္ကဘိသမနံ။ သိ၊ ၄၊ ၁။ သစ်၊ ၁။ ၇။

ဥက္ကသန (န) [ဥက္က+အသန] ပူနွေးသော နေရာ။ ဒေတယော ပလ္လဇကံတိ ဒေတယော နိသဇ္ဇာဝါရေ ဒေတိတံ ဥက္ကသနာနံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၄။ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၄၅၅။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅၉။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁။ ၃၀၈၊ ၄၀၁။)

ဥက္ကံ (ထိ) [ဥက္ကံ+သု+အာ] (ဥက္ကံသိသံ) | ယာဂု၊ ဥက္ကံ သာဏာဝိလပိ စ ယာဂုနာမာနိ၊ ဓာနိ၊ ၃၊ ၄၆၅။

ဥက္ကံ (ပု) [ဥက္ကံ+ပု] သင်းကျပ်ပြား။ ၂၀၄။ ဥက္ကံ+ဤသ။ ဝိပိဓာနိ။ (ဥက္ကံသံ) | (၁) (က) သင်းကျပ်၊ နုးစည်း၊ နုးသင်းကျပ်ပြား။ ဦးရစ်၊ ခေါင်းပေါင်း။ (၁) သင်းကျပ်ခတ်တော်၊ ဖြတ်စွာတုး၏ အသမ္ဘိဒ္ဓခတ်တော် ၇-ဆူတိုင် ပါဝင်သော ဥက္ကံသတ်တော်။ (၂) စောင်းတန်းဦး။ (၁) (က) ဥက္ကံသံ မကိ၊ ဝါဒဗိဇနိ။ ဝိ ၁။ ၇။ ဂူဥ ဥက္ကံသု ဝိသယ ကာရာယနသ ပါဒါသိ။ မ၊ ၂။ ၂၂။ သေတံ ဥက္ကံသံ (သံ၊ ၃။ ၄) နှိ အဋ္ဌာလဝိတ္တာရော ရတေမယော ဥက္ကံသပဋ္ဌော သေတော။ သံ၊ ၄။ ၁၅၆။ (-ဇာ၊ ၂။ ၅၉။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅၆။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃၇။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၄။ ၂၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၁၃၆။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။) ဥက္ကံသပု၊ ဥက္ကံသသိသံ တို့လည်း ကြည့်။ (၁) ဥက္ကံသံ စတသော ဝါဒာ၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၀၃။ စတသော ဝါဒာ ဒေ အက္ခကာ ဥက္ကံသန္တိ ဣမာ သတ္တဓာတုယော န ဝိပုကိရိ သု။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ (၂) ရွယ်မယာ သုစိယာ စ ဥက္ကံသု။ ဝိ၊ ၂။ ၁၄၆။ (၄င်းနိသုတိဉ္စ ဥက္ကံသကို နုးစည်း-ဟု ဖြန်မာပြန်၏) ပဝါဠာ မယဥက္ကံသေဟိ သမန္နာဂတာ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၅။ သောပါနဗာဟုကာနံ မတ္တကဋ္ဌာနံ ဥက္ကံသန္တိ အဓိပ္ပေတံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၉။

ဥက္ကံ (န) [ဥက္ကံ+အ] (က) သင်းကျပ်နှင့်တူသော ပြည့်ပြီးသောနုး။ (၁) သင်းကျပ်နှင့်တူသော ပြည့်ပြီးသော ဦးခေါင်း။ ဥက္ကံကတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ပါတလာ နရသိဟာဂါထာဟိ နာမအဋ္ဌဟိ ဂါထာဟိ အဘိတ္ထဝိဘာ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၈။ အပ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၅။ ဥက္ကံသတော ပဋ္ဌာယာတိ သိသတော ပဋ္ဌာယ။

ဥက္ကံသန္တိ ဟိ ဥက္ကံသသိသတ္တာ အဂ္ဂတော ပရိပုတ္တနုလာဋ္ဌာယ ပရိပုတ္တသိသသံ စ တေ အဓိဝေဒနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၅။

ဥက္ကံသပု (ပု) [ဥက္ကံသ+ပု] သင်းကျပ်ပြား။ ကေဝိ ရတနမတ္တာယာမံ စတုရံလဝိတ္တံ... နလာဋ္ဌေ ဥက္ကံသပု ဗန္ဓန္တိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၄။ သံ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၆။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၄၃၄။ ဇာ၊ ၄။ ၅။ ၂၂။ ဇာ၊ ၄။ ၇။ ၆၈။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃၆၄။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၂။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၅။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၆။)

ဥက္ကံသမတ္တက (န) [ဥက္ကံသ+မတ္တက] အထွတ်ဖျား (ဗား၊ ၇။ ၁။ ၂။ ၄၁)။ အထွတ်အဆုံး၏ အထက်၊ (ပုတ္တ၊ ၂။ ၄၂)။ စောင်းတန်းဦး၏အောက်။ ကော ဝေဒိကာ ပနယ ဥက္ကံသမတ္တကေ အဟာသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။ ဥက္ကံသမတ္တကတိ သိခါပရိယန္တမတ္တကေ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၀၀။

ဥက္ကံသဝေဋ္ဌိတသိသ (တိ) [ဥက္ကံသ+ဝေဋ္ဌိတ+သိသ] သင်းကျပ်ပြားဖြင့် ရပ်ပတ်အပ်သော ဦးခေါင်းရိုးသား။ ဥက္ကံသဝေဋ္ဌိတသိသော ဝိယာ (ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၅) တိ ဥက္ကံသပဋ္ဌေန ဝေဋ္ဌိတသိသပဒေသော ဝိယ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၄၂။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၇၆။ အောက်ပုဒ်-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကံသသိသ (တိ) [ဥက္ကံသ+ဝေဋ္ဌိတ+သိသ။ ဥက္ကံသ+သိသ] (၁) သင်းကျပ်ပြားဖြင့်ပွဲအပ်သော ဦးခေါင်းရိုးသားကိုသို့ ဖြစ်သော (ပြည့်စုံသောနုးရိုးရိုးသား)။ (၂) သင်းကျပ်ကဲ့သို့ဝန်းဝိုင်းသော ဦးခေါင်းရိုးသား (ပြည့်စုံသော ဦးခေါင်းရိုးသား)။ အယဉ္စိ ဒေဝကုမာရော ဥက္ကံသသိသော။ ဝိ၊ ၂။ ၁၆။ မဟာပရိသော ဥက္ကံသသိသော။ ဝိ၊ ၃။ ၁၁၈။ ဥက္ကံသသိသော ခေါ် ပန သော အဝံ ဂေါတမေား

မ၊ ၂။ ၃၃။ ဥက္ခိသသိသောတိ ဣဒံ ပရိပုဏ္ဏ-
 နလာဠတေ ပရိပုဏ္ဏသိသညာတိဒေ အတ္တ-
 ဝေသ ပဋိစ္စဝုဋ္ဌံ၊ ပရိပုဏ္ဏေ ဥက္ခိသဝေဋ္ဌိ-
 တသိသောဝိယာတိ ဥက္ခိသသိသောဒုတိယ-
 နယ ဥက္ခိသံ ဝိယ သဗ္ဗတ္ထ ပရိပုဏ္ဏလ-
 သိသောတိ ဥက္ခိသသိသော၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၄၃။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၂၆-၅။ (—သာရတ္ထ၊ ၃။ ၂၄၅။)

ဥက္ခာဒက (န) [ဥက္ခ+ဥဒက] (၁) ပုဒ္ဓန္တ-
 သောဓေ၊ ဓေပု၊ ဓေဒန္တ။ (တိ) (၂) ဓေ
 ပုဋ္ဌိသော။ (၁) ဥက္ခာဒကေန နာယန္တသ-
 အသုမိမုစိ၊ ဝိသ၊ ၁၆၆။ (—ဝိ၊ ၃။ ၃၉၁။ သံ၊
 ၁။ ၁၇၆-၇။ ထေရ၊ ၂၅၆။ အ၊ ၂။ ၂၅၈။ ဇေ၊
 ၂။ ၁၉၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၁၇။ ၂၉၁။
 ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၀၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၂။ ၂၂၅။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၁၁၄။ မ၊ ၄။ ၃။ ၄၀။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၁၁၉။
 အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၂၃၆။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၅၀။ ၃၆၉။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇၇။ ဣတိ၊ ၃။ ၄။ ၂၃၁။ မူလဒီ၊ ၂။
 ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅၉။ (တိ) (၂) တဏှာ
 တပေါဒါနာမ နဒိသန္တတိကုလိတာ ဥက္ခာ-
 ဒကော၊ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၇၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။

ဥက္ခာဒကပါန (န) [ဥက္ခာဒက+ပါန] ဓေပု
 ကိ သေသင်္ဂါခြင်း။ အတ္တနော အနတ္တာဝ-
 ဟမ္ပိ စ ဥက္ခာဒကပါနံ ဝိယ။ အဘိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၅၆-၇။ (—မူလဒီ၊ ၂။ ၈၇။
 ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။)

ဥက္ခာဒကဝဏ္ဏ (ပ) [ဥက္ခာဒက+ဝဏ္ဏ] ဓေ
 န္တေ၏ အသင်း။ ဥက္ခာဒကဝဏ္ဏတော အဂ္ဂိ-
 နာ အနတ္တသမ္ပန္နသ သိဘုဒကသ ဝဏ္ဏော
 ပရိဟာယေထ။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁၄၇။ (—အနုဒီ၊
 ၁။ ၁၆၀။)

ဥက္ခာဒကသယုတ္တ (တိ) [ဥက္ခာဒက+သ-
 ယုတ္တ] ဓေဒန္တနှင့်စပ်ယှဉ်သော။ ဥက္ခာဒက-
 သယုတ္တာ (ဥက္ခာဒကသညတ္တာ၊ မူလဒီ၊
 ၁။ ၁၄၇။) စ အဂ္ဂိ ဥာလဗ္ဗနိယော မဟန္တောတိ
 ကဏ္ဍာဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၉၂။

ဥက္ခာဒကသညတ္တ (တိ) [ဥက္ခာဒက+သည-
 ဟ္တ] ဥက္ခာဒကသယုတ္တနှင့် အနက်တူ-၎င်း
 ပုဒ်ကြည့်။

ဥတု (ပုထိ) [အရ+တု၊ ကွာဒိ။ ၇။ ၁။ ဓာန်၊ ၄။
 ၂၃၉။ နိတိ၊ ၁။ ၁၅၉။ နိတိ၊ သတ္တ၊ ၁၃၂။
 ဣ+တု၊ ဓာန်၊ ၄။ ၇၉။ ဝိ၊ ၁။ ၂။ ၁၃၈။ (ကွတု-
 သံ)] (၁) ဓာသိဥတု၊ (ဟေမန္တဥတု=
 ဆောင်းဥတု၊ ဂိမ္မာနဥတု=နွေဥတု၊ ဝဿ န-
 ဥတု=မိုးဥတု- ဟု ဥတုသုံးပါး ရှိသည်။
 တနည်း ဟေမန္တ သိသိရ၊ ဝဿန္တ၊ ဂိမ္မ၊ ဝဿာ-
 န၊ သရဒ ဟူ၍ ဥတုခြားကပါးရှိသည်။ ဓာန်၊
 ၇။ ၉ ကြည့်။) (၂) အအေး၊ အပူ ဟူသော
 ဥတု၊ တေဇောဓာတိ၊ အဋ္ဌေ။ (၃) မိန်းမတို့၏
 ဓာသိသွေး။ (၁) ဣဒိ ခေါ် တိက္ခဝေ မယာ
 ...ဥတုပိ သင်္ခါတာ။ အံ၊ ၂။ ၅၀၄။ စတ္တာဓရာ
 မာသာ ဥတု၊ တယော ဥတု သံဝစ္ဆဓရာ၊ ဒိ၊ ၄။
 ၃။ ၅၂။ တံ တံ ကိရိယံ အရတိ ဝတ္တေတိတိ
 ဥတု၊ ဒိ၊ ၄။ ၃။ ၄၅။ ယံ ယံ သုတ္တံ ယသ္မိံ ယသ္မိံ
 သံဝစ္ဆဓရ ဥတုမိ ..ဝုတ္တံ။ ဒိ၊ ၄။ ၁။ ၃၃။ မ၊ ၄။
 ၁။ ၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၉။ ပဋိသံ၊ ၄။ ၂။
 ၁၂၆။ (—ဇေရ၊ ၃။ ၁၀။ ထေရီ၊ ၄၂၀။ ဇေ၊ ၂။
 ၂၇၇။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၁၉၉။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၂၂၁။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၁၀၄။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၂၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇၆။
 အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၀။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၈၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။
 ၅၃။ ဥဒါန၊ ၄။ ၆၇။ ဣတိ၊ ၃။ ၄။ ၈၆။ ပေတ၊
 ၄။ ၁၂၆။ ထေရ၊ ၄။ ၂။ ၁၇၀။ ထေရီ၊ ၄။ ၂၆၀။
 ဇေ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ ဇေ၊ ၄။ ၇။ ၁၀၇။) (၂) ဥတု
 နာမ စဘသမ္ပဋာနာ တေဇောဓာတု၊ ဥက္ခ-
 ဥတု သိတဥတုတိ ဝေ ပနေသ ဒုဝိဓော
 ဟောတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၁။ ဥတု ဂဏှာပေန္တိ-
 ယာ သုဠ သမန္တတော သေဝိတာနိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၁၈။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၀။ အံ၊ ၄။
 ၃။ ၁၈၆။ ဥတု ဂဏှာပေန္တိယာ (ဂါဟာပေ-
 န္တိယာ) တိ တေသံ အလ္လသိနဟပရိသာ-
 ဒါနတ္ထံ အတ္တနော ကာယသ္မာဝသေန ဥတု
 ဂဏှာပေန္တိယာ။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃၇၀။ မ၊ ၄။ ၂။

၅၅။ အံ၊ ငို၊ ၃။ ၁၉၄။ ဥတုန္တိ ဥတုဥတုံ ကာ
ယုသ္မာဝသေန။ သံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၇၄။ (-ဝိ၊ ငွ၊ ၁။
၃၁၀။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၄၉။ ဒိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၉၆။ ၂၄၄။
ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၇။ မ၊ ငွ၊ ၂။ ၂၂၃။ အံ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၁။ အဘိ၊
ငွ၊ ၂။ ၂၃၆၆။ (၃) ဥတုကာလ၊ ဥတုနံ၊ ဥတု-
သမယ-တို့ကြည့်။

ဥတုအသပ္ပိယ (ပ) [ဥတု+အသပ္ပိယ] ဥတု ဟု
ဘော-ဥတု၏ အစွမ်းဖြင့်-မလျှောက်ပတ်
ခြင် မလျှောက်ပတ်သော ဥတု။ ဥတုအသပ္ပိ-
ယံ ဝါ အဘိဘိတု။...အသပ္ပိယောပိ ဥတု
ဖလသမာပတ္တိယာ ပစ္စယောဝ။ အဘိ၊ ငွ၊ ၃။
၄၄၈။ ဥတုသပ္ပိယနှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဥတုအာဓိကွန် (န) [ဥတု+အာဓိကွန်] ဥတုကို-
ပြောကြား-လျှောက်ထား-ခြင်း။ ဥတုကွာ-
နံ ကြည့်။

ဥတုအာဟာရဇ (တိ) [ဥတု+အာဟာရ+ဇ
+ကိ] ဥတုနှင့် အာဟာရ ချာ ခြာနှင့် ဖြစ်သော။
တက္ကဟာဓကဇေဝ စ တနိမိတ္တာနိ ဥတုအာ-
ဟာရဇာနိ။ သံ၊ ငို၊ ၁။ ၆၂။

ဥတုအာဟာရဇဗ္ဗ (န) [ဥတုအာဟာရဇ+
ဗ္ဗ] ဥတုနှင့် အာဟာရဇ ကြောင့် ဖြစ်သော ရုပ်။
ယေဘုသယျန စိတ္တဇဗ္ဗပါနုကတယ ဥတု-
အာဟာရဇဗ္ဗာနံ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၈၂။

ဥတုကက္ခန္ဓတာ (ထိ) [ဥတု+ကက္ခန္ဓတာ] ဥတု
၏ ကြမ်းတမ်းသည်၏ အဖြစ်။ မနုဿလော-
ကေ ဥတုကက္ခန္ဓတယ ဝါတာဘပေန ဖုသိ-
တဂစ္ဆော ကာသမကာသိ။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၂၄၀။

ဥတုကာလ (ပ) [ဥတု+ကာလ] (၁) မိုးဥတုမှ
တပါးသော ဥတု ကခါးသောင်းဥတု၊ နေဥတု
အခါ။ (၂) မိန်းမဘို့ ချာသုံးသွေးလာရာ အခါ။
(၃) အညတဓရာ သိက္ခာ ဥတုကာလံ
ဧကော ဝသိ။ ဝိ၊ ၃။ ၄၁၄။ ဥတုကာလန္တိ
ဝဿာနဘော အည ကာလံ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၄၁၁။
ဥတုကာလေ ပဋိမာဟိတုံ န သဘတိ (ဝိ၊ ငွ၊ ၄။

၈၅) တိ ဟေမန္တဂိမေသု အညေ သမ္ပတ္တဘိက္ခု။
ပဋိမာဟိတုံ န သဘတိ။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၄၀၅။
(-ဝိ၊ ငွ၊ ၃။ ၁၁။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၆၆။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။
၂၈၃။) (၂) ပုပ္ဖန္တိ ဥတုကာလေ ပုပ္ဖန္တိ-
လောဟိတဿ နာမံ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၇၁။ ဣတ္ထိနံ
တဘော လောဟိတံ ပဋ္ဌရတိ။ တတ္ထ ဥတု-
သမညာ ပုပ္ဖသမညာ စာဘိ အာဟာ “ပုပ္ဖန္တိ”
ဥတုကာလေ ပုပ္ဖန္တိလောဟိတဿ နာမံ” နန္တိ။
သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁၁။

ဥတုကွာန (န) [ဥတု+အကွာန] (ဆောင်း၊
နေ့၊ မိုး ဟုသော) ဥတုတို့ကို-ပြောကြား-
လျှောက်ထား-ခြင်း။ စန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ-
ဥတုကွာနံ။ ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၃၄၄။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ။ ၂။ ၂။
ကခါ၊ ၉၅။ ဥတုကွာနန္တိ ဟေမန္တဂိနံ ဥတုနံ
တ္ထေကံ အတိက္ကန္တံ၊ တ္ထေကံ ဇဝသန္တန္တိ ဧဝံ
ဥတုနံ အာဓိကွန်။ ကခါ၊ ၉၆။ အံ၊ ငို၊ ၂။ ၅၂။
ဥတုကွာနန္တိ တံတံ ကိရိယံ အရတိ ဝးတ္တတိ-
တိ ဥတု၊ တဿ အကွာနံ ဥတုကွာနံ၊ ဥတု
အာဓိကွန်န္တိ အတ္ထော။ ကခါ၊ ငို၊ ၁၅၇။
(-ဝိ၊ ငွ၊ ၄။ ၁၇၂။)

ဥတုဂန္ဓ (ပ) [ဥတု+ဂန္ဓ] ဥတု-ရာသီသွေး-
၏ ရနံ။ တိရစ္ဆာန်ဂတာနံ သဘောတိဇ္ဇတ္တိနံ
ဥတုဂန္ဓန ယောဇနဒ္ဓိယောဇနတိယောဇန-
စတုယာဇနမ္ပိ ဂစ္ဆန္တိ။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၂၀။

ဥတုဂါဟာပနတ္ထ (ပ) [ဥတု+ဂါဟာပန+အတ္ထ]
(အစားအပူဘုသော) ဥတုကို ယူခြင်း၊
အကျိုး။ ပါဒေ ပက္ခာလေတုတံ ဥတုဂါ-
ဟာပနတ္ထံ ဧဝာဘိတု။ အံ၊ ငွ၊ ၁။ ၁၆၀။
(-သံ၊ ငို၊ ၁။ ၂၀၆။)

ဥတုဂ္ဂဟဏတ္ထ (ပ) [ဥတု+ဂဟဏ+အတ္ထ]
(အစားအပူဘုသော) ဥတုကို ယူခြင်း၊
အကျိုး။ ဟတ္ထဓာဝနာဒိနိ ပန ဥတုဂ္ဂဟဏတ္ထာ-
ယဇေဝ ဒါယကာနံ ပုဿဖလတ္ထာယ စ
ကဓရာန္တိ။ ဒိ၊ ငွ၊ ၂။ ၃၉။ မ၊ ငွ၊ ၃။ ၂၇၉။ (-မ၊

၄။ ၂။ ၇။ မ၊ ငှ၊ ခ၊ ၁။ ၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။
သာရတ္ထ၊ ၁။ ၃။ ၆။ မ၊ ငှ၊ ၂။ ၁။ ၂။ အံ၊ ငှ၊ ၁။
၁၀။ ၆။)

ဥတုဂ္ဂါဟာဗန (န) [ဥတု+ဂါဟာဗန] (အအေး၊
အပူဟူသော) ဥတုကို သုံးခြင်း။ ယထာ
ဥဒကံ အနောရောဟန္တဿ - ဥတုဂ္ဂါဟာဗနန္တိ
ဝေမာသိ အာနိသံသော နတ္ထိ။ အံ၊ ငှ၊ ၂။ ၃။ ၇။

ဥတုစိတ္တဇ (တိ) [ဥတု+စိတ္တ+ဇန+ကံ]
ဥတုနှင့်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော။ ဥတုစိတ္တဇာ
ဓမ္မ သဒ္ဓါ၊ ၈။ မူလဒီ၊ ၁။ ၁။ ၄၀။

ဥတုစိတ္တဇရူပသန္တတိ (တိ) [ဥတုစိတ္တဇ+ရူပ+
သန္တတိ] ဥတုနှင့် စိတ်ကြားဖြစ်သော
ရုပ်အစဉ်၊ ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်၊
စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်အစဉ်။ ဥပါဒိန္န-
ကရူပသန္တတိသာ ဥပတ္တမ္ပနေနေဝ ဥတု-
စိတ္တဇရူပသန္တတိနိဗ္ဗိ ဥပတ္တမ္ပနသိပ္ပိ ဟောတိ။
မ၊ ငှ၊ ၁။ ၃။ ၁။

ဥတုစိတ္တသမုဋ္ဌာန (တိ) [ဥတု+စိတ္တ+သမုဋ္ဌာန]
ဥတု၊ စိတ် ဖျဉ်းခြင်းဖြစ်သော။ ဥတု၊
စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော။ အဏု သေဒေါ
ခေဋ္ဌော သိသံသကိကာဘိ ဣမ ဓတ္တာရော
ဥတုစိတ္တသမုဋ္ဌာနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။ ၆။ ၂။ (-
မူလဒီ၊ ၂။ ၁။ ၁။ ၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။
၂။ ၃။ ၉။)

ဥတုစိတ္တာဟာရသမုဋ္ဌာန (တိ) [ဥတု+စိတ္တ+
အာဟာရ+သမုဋ္ဌာန] ဥတု၊ စိတ်၊ အာဟာရ
ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဥတု၊ စိတ်၊
အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော။ နိဝတ္တေတဗ္ဗာနံ
ဥတုစိတ္တာဟာရသမုဋ္ဌာနာနံ အတ္ထိတာယ။
အနု၊ ၃။ ၂။ ၉။ ၀။

ဥတုဇ (တိ) [ဥတု+ဇန+ကံ] (အအေးအပူ
ဟူသော) ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော။ အဋ္ဌ
ဥတုဇာနိ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာသယာ နာမ။
အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၄။ ဥတုဇော ဇာတံ ဥတုဇံ။

ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၇။ ၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၁။ သံ၊ ငှ၊ ၂။
၃။ ၄။ ၃။ ၀။ အနု၊ ၃။ ၆။ ၂။ ၆။ အနု၊ ၃။ ၂။ ၆။
အနု၊ ၃။ ၂။ ၉။ ၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၃။ ၂။ ၃။ ၁။ ၀။
၃။ ၉။)

ဥတုဇရူပ (န) [ဥတု+ရူပ] ဥတုကြောင့်ဖြစ်
သောရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်။ သေသာနံ နိဿယ-
အတ္ထိအဝိဂဘဝသေနာတိ ဝေ ဥတုဇရူပဿ
နိဗ္ဗတ္တိ ပဿိတဗ္ဗာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂။ ၂။

ဥတုတ္တယ (န) [ဥတု+တယ] (အစောင်း၊ နေ၊
မိုး ဟူသော) ဥတုသုံးပါးသို့၏အပေါင်း။
အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥတုတ္တယာနရူပတာ (ကိ) [ဥတုတ္တယ+အနု-
ရူပတာ] ဥတုသုံးပါးအပေါင်းအား လျောက်
ပတ်သည်၏ အဖြစ်။ ဥတုတ္တယာနရူပတာ-
ဝသေန ပါသဘတ္တယံ။ သံ၊ ငှ၊ ၂။ ၃။ ၀။

ဥတုဒ္ဓ (တိ) [ဥတု+ဥဒ္ဓ] ရည်စူးသောဥတု
-ကြာမြင့်စွာသောကဓ - မှတုဒ်ဆောင်အပ်
သော။ အခဟင်းဖြစ်သော။ ဥတုဒ္ဓရနံ
ရဿာနံ တေဂ္ဂုဏံ သလံ၊ ၃။ ၆။ ၃။ ၀။
ဥတုဒ္ဓရနန္တိ ဥတုဇတာ ဝိသကာလဇတာ
ဥဒ္ဓရနံ ဟာဘတ္တာနံ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ၀။ (-ဝိ၊
သဂ်ဟ၊ ၃။ ၇။ ဝိ၊ ၃။ ၆။ ၃။ ၀။)

ဥတုနိကာလ (ပု) [ဥတုနိ+ကာလ] ဥတု-
ရာသီ-လ-သောအခါ၊ ပါနိကာယ (တာ-
ပသီယာ) ဥတုနိကာလေ နာဘိ ဟတ္တေန
ပရာမသေယျာသ။ ဓရိယာ၊ ၄။ ၂။ ၇။ ၀။ ဇေ၊
၄။ ၆။ ၉။ ၁။

ဥတုနိယာမ (ပု) [ဥတု+နိယာမ] ဥတုတို့၏-
မြဲခြင်း-မြဲသော-သဘော။ တသ္မိံ တသ္မိံ
သမဿ တေသံ တေသံ ဓုက္ခာနံ ဧကပ္ပဟာ-
ရေနော ပုပ္ဖံ ပပလ္လာဂ္ဂဟန္တံ ဥတုနိယာမော
နာမ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၂။ (ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၄-
၇။ ဒီ၊ ၃။ ၂။ ၂။ ၇။)

ဥတုနီ (ထိ) [ဥတု+ဣနီ] ဥတု-ဓာသိ-လာ
 သော မိန်းမ။ မာတာ ၈ ဥတုနီ ဟောတိ။
 မာဇာ ၃၂။ မာဇာ ၃၆။ မိလိန္ဒ ၁၂။ အံဠာ
 ၂။ ၁၆။ မာတာ ၈ ဥတုနီ ဟောဘိတိ ဣဒံ
 ဥတုသမယံ သန္တယ ဝုတ္တံ။ မာဠာ ၂။ ၂၁။
 ဥတုနီဘိ ဥတု ဟိ သဉ္ဇာတပုပ္ပါ။ အံဠာ ၂။
 ၁၄။ ဝိသန္တိ ခေါ ပန ... ဥတုနီယောဝိ
 ဂဗ္ဘိနီယောဝိ။ ဝိပာဏ ၇။ မာဇာ ၂၅။ တာ
 ခေါ ပနောတာ အပရေန သမယေန ဥတု-
 နီယောဝိ ဟောန္တိ။ သဉ္ဇာတပုပ္ပါတံ အတ္ထော။
 ဝိဠာ ၃။ ၄၆။ မာဠာ ၃။ ၂၇။ (-ဝိသ ၂။
 ဝိဠာ ၁။ ၁၈။ ကခါ ၂။ ၃၃။ သုတ္တနိဌာ ၁။
 ၁၇၀။ အနုဠာ ၂။ ၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၁၇၆။)

ဥတုပစ္စယ (တိ) [ဥတု+ပစ္စယ] ဥတုလျှင်-ဥတု
 ဟူသော-အကြောင်းရှိသော။ တသ္မိံ ဥတု
 အညံ အဋ္ဌကံ သနုဋ္ဌာပေတိ။ ဣဒံ ဥတုပစ္စယံ
 နာမ။ အာဂိဋ္ဌာ ၁။ ၃၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၂၅။
 ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၄၀၄။)

ဥတုပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာန (တိ) [ဥတုပစ္စယ+
 အာဟာရ+သမုဋ္ဌာန] ဥတု ဟူသော
 အကြောင်းရှိသော အာဟာရကြောင့် ဖြစ်
 သော။ ဥတုပစ္စယအာဟာရသမုဋ္ဌာနံ နာမ
 ဥတုသမုဋ္ဌာနာ...ပဝတ္တိံ ဝဋ်တိ။ ဝိသုဒ္ဓိ
 ၂။ ၂၅။

ဥတုပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာန (တိ) [ဥတုပစ္စယ+ဥတု+
 သမုဋ္ဌာန] ဥတုဟူသော အကြောင်းရှိသော
 ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရှေးဖြစ်သော ဥတု
 လျှင် အကြောင်းရှိသော နောက်ဥတုကြောင့်
 ဖြစ်သော။ တသ္မိံ ဥတု အညံ အဋ္ဌကံ
 သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဣဒံ ဥတုပစ္စယဥတုသမုဋ္ဌာနံ
 နာမ။ အာဂိဋ္ဌာ ၁။ ၃၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၂၅။
 မူလဠာ ၁။ ၁၅၇။)

ဥတုပရိကာမ (ပု) [ဥတု+ပရိကာမ] ဥတု၏-
 ဇောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ သဘောမတူ
 သောဥတု။ သိတဏှာတိ ဓာတုက္ခောဘ-

တော ဝါ-ဥတုပရိကာမဇောတာ ဝါ ဥပ္ပနဏ
 သိတဏှ။ မာဠာ ၁။ ၁၆၇။ အံဠာ ၂။ ၁၂၆။
 (-သံဠာ ၂။ ၃၃၈)။ ဥတုပရိကာမဇော, ဥတု-
 ပရိကာမန-တို့သည်-ကြည့်။

ဥတုပရိကာမဇော (တိ) [ဥတုပရိကာမ+ဇော+ကိ]
 ဥတု၏ - ဇောက်ပြန် - ပြောင်းလဲ - ခြင်း
 ကြောင့် ဖြစ်သော။ ရှေးဥတုနှင့် သဘော
 မတူသော- ဝိသဘာဝ- ဥတုကြောင့် ဖြစ်
 သော။ ဥတုပရိကာမဇောနီ (အံဠာ ၄၀၀)တိ
 ဥတုပရိကာမဇော အတိသိတဏှတိဥတုဥတု-
 တော ဇောတာနိ။ အံဠာ ၂။ ၃၃၈။ ပရိ-ဥတု-
 ဘော ဝိသဘိသော ဥတု ဥတုပရိကာမော။
 တဇော ဇောတာနိ ဥတုပရိကာမဇောနိ။ အံဠာ
 ၂။ ၃၁၈။ (- သံဠာ ၂။ ၃၃၈။ အံဠာ ၃။ ၃၃၈။
 မဟာနိ ၁၄။ သံဠာ ၃။ ၁၂၁။ အံဠာ ၃။ ၃၃၈။
 မဟာနိ ၄၅။ သံဠာ ၂။ ၃၆၁။ အံဠာ ၃။
 ၃၃၈။)

ဥတုပရိကာမန (န) [ဥတု+ပရိကာမန] ဥတု၏
 -ဇောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ သိတဏှာ-
 တိအဋ္ဌတ္တဓာတုက္ခောဘဝသေန ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ-
 ဥတုပရိကာမနဝသေန ဝါ ဥပ္ပနဏ ယဏ-
 ကဏှိ သိတဏှ။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၁၄၀။ မဟာနိ
 ၄၅။ ၄၀၉။ ဥတုပရိကာမနဝသေနတိ ဥတုနော
 ပရိဘူတနဝသေန ဝိသဘာဝသိတဥတုပရိ-
 နေန။ ဝိသုဒ္ဓိ ၂။ ၁၅၆။

ဥတုပရိကာမိ (တိ) [ဥတု ပရိကာမ+ကိ] ဥတု၏
 -ဇောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ - ခြင်း ရှိသော။
 တာနိ ဇောနိ ဥတုပရိကာမိနိ ဇောနိပိ။
 အံဠာ ၂။ ၃၂။ ဥတုပရိကာမိနိတိ လဉ္ဇဥတုပရိ-
 ကာမာနိ ဟုဘော။ အံဠာ ၂။ ၂၂၁။

ဥတုပရိသယ (ပု) [ဥတု+ပရိသယ] (၁) နိဝိ
 စက်ဘက်သဉ္ဇာတု၊ ဥတုဟူသော ဘေးရန်။
 (၂) ဥတုနှင့် ဘေးရန်။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥတုပရိသယဝိနောဒန (န) [ဥတုပရိသယ+ဝိနောဒန] (၁) နိပိစိတဘိသေသံ ဥတု-ဥတုဟူသောဘေးရန်-ကိုပယ်ချောင်ခြင်း။ (၂) ဥတုနှင့် ဘေးရန်ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်း။ ဥတုပရိသယဝိနောဒန ပဋိသန္ဓာနာပမတ္ထ- (မ၊ ၁၁၃။ အံ၊ ၂၊ ၃၄။ မဟာနိ၊ ၃၃၇) နှစ်ပရိသဟနဋ္ဌေ ဥတုသယဝ ဥတုပရိသသော။ ဥတုပရိသယသ ဝိနောဒနတ္ထံ ပဋိသန္ဓာနာပမတ္ထဉ္စ-အထ ဝါ အသံ ဝုတ္တပကာရေ ဥတုဥတုသေဝ၊ ပရိသယော ပန ဝုဒ္ဓိဓော-ဥတုပရိသယဝိနောဒနတ္ထံ ပဋိသသတိ ဘိဝေဒိတဗ္ဗော၊ မဟာနိ၊ ၄၁၁-၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၂၊ ၃၃။ (-မ၊ ၁၁၁။ ၁၆၉။ အံ၊ ၁၊ ၃၁၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၆၂-၃။)

ဥတုပရိသယဝိနောဒနတ္ထ (ပ) [ဥတုပရိသယဝိနောဒန+အတ္ထ] (၁) ဥတုဟူသော ဘေးရန်ကို ပယ်ချောင်ခြင်း အကျိုး။ (၂) ဥတုနှင့် ဘေးရန်ကို ပယ်ချောင်ခြင်း အကျိုး။ ဥတုပရိသယဝိနောဒန-ကြည့်။

ဥတုပုဏ္ဏတ (ထိ) [ဥတု+ပုဏ္ဏ+တ] ဥတု-ဝဿနဥတု-၏ ပြည့်သည့်အဖြစ်။ မာသ-ပုဏ္ဏတယ ဥတုပုဏ္ဏတယ သံသ္မဗုဒ္ဓိတယ ပုဏ္ဏာ သမ္ပုဏ္ဏာဘိ ပုဏ္ဏာ၊ ဒီ၊ ၁၁။ ၁၂။ ဝဿနသ ဥတုနော ပုဏ္ဏတယ ဥတုပုဏ္ဏတ။ ဒီ၊ ၁၁။ ၂၁။ သီ၊ ၁၊ ၁၆၂။ ၁၂။

ဥတုပုဗ္ဗ (တိ) [ဥတု+ပုဗ္ဗ] (ဥတုခြောက်ပါးတို့တွင်) ထိုဥတု၏အစဖြစ်သော(ပုံသဏ်)။ နက္ခတ္တေ ဥတုပုဗ္ဗသု (ဇ၊ ၂၊ ၃၃၅) ဘိ နက္ခတ္တယောဂာသေန ဝါ ဆန္တံ ဥ ကုန် အသတသ ပုဗ္ဗဝသေန ဝါ ပာဏေသု ဆဏေသု၊ ဇ၊ ၄၊ ၇။ ၂၉၆။

ဥတုပ္ပမာဏ (န) [ဥတု+ပမာဏ] ဥတုဟူသော အတိုင်းအရှည်။ ဥတုပ္ပမာဏံ အာရိက္ခံကပ္ပံ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၃၃။ ဧတ္ထ ဓ ဥတုသေဝ ဥတုပ္ပမာဏံ။

ဝိ၊ ၄၊ ၃။ ၃၁၆။ ဧတိ အာဂစ္ဆတိ၊ ဂစ္ဆတိ စာတိ ဥတု၊ သောယေဝ ပမိယတေ အနေန သံသ္မဗုဒ္ဓိ ပမာဏန္တိ အာဟ ဥတုသေဝ ဥတုပ္ပမာဏန္တိ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၂။ ၁၃၇။

ဥတုပ္ပမာဏာရိက္ခန (န) [ဥတုပ္ပမာဏ+အာရိက္ခန] ဥတုဟူသော အတိုင်းအရှည်ကို ပြောကြားခြင်း။ ဣဒဉ္စ ဥတုပ္ပမာဏာရိက္ခနာဝိ ဓ-... ဝန္တနဝန္တာနာဝိ၊ ကရကတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၂။ ၁၃၇။

ဥတုပရဏ (န) [ဥတု+ပရဏ] ပုသောဥတု-အပူငွေ့-ကို ဖြန့်ခြင်း။ ကိယိဝ္ဗေဒတ္ထန ဟိ ဥတုပရဏံ န ဟောဘိ၊ ဒီ၊ ၁၁။ ၁၉၆။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၀။ ဥတုပရဏန္တိ ဥတုဥတုပရဏံ၊ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃။ (-မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၉၇။ ဒီ၊ ၁၊ ၂။ ၆၄။ သီ၊ ၁၊ ၁၆၂။ ၁၃၄။ မ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃၉။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃။)

ဥတုပရဏဒ္ဓာနိယ (တိ) [ဥတုပရဏ+ဒ္ဓာနိယ] အပူငွေ့ ဖြန့်ခြင်းအရာ၌ တည်သော။ ပရိသသ သရိရံ ဝိသ ဓတုတ္ထဈာန် ဖဋ္ဌဗ္ဗံ ဥတုပရဏဒ္ဓာနိယသ သုသန္ဓိသယဘာဝတော။ ဒီ၊ ၁၊ ၂။ ၆၄။ သီ၊ ၁၊ ၁၆၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃။

ဥတုပရဏတ္ထ (ပ) [ဥတု+ပရဏတ္ထ] အပူငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်း-အပူငွေ့ ဖြန့်ပုံကို ပြခြင်း-အကျိုး။ ဩဂါဒတန ဝေတ္တနာတိ ဣဒံ ဥတုပရဏတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၁၉၆။ မ၊ ၄၊ ၂။ ၂၃။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၁။ ဥတုပရဏတ္ထန္တိ ဥတုဥတုနော ပရဏဝဿနတ္ထံ၊ ဒီ၊ ၁၊ ၂။ ၆၄။ (-သီ၊ ၁၊ ၁၆၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃။)

ဥတုပရဏသဒိသ (တိ) [ဥတုပရဏ+သဒိသ] အပူငွေ့ကို ဖြန့်ခြင်းနှင့် တူသော။ ယောဂိနော ကရဏာယော ဥတုပရဏသဒိသေန ဓတုတ္ထဈာနသုခေန ဖရိက္ခတ္တာ။ ဒီ၊ ၁၊ ၂။ ၆၄။ သီ၊ ၁၊ ၁၆၂။ ၁၃၄။ အံ၊ ၄၊ ၃။ ၁၃။

ဥတုဘောဇနဝိပတ္တိ (ထိ) [ဥတု+ဘောဇန+
ဝိပတ္တိ] ဥတု၊ ဘောဇနံ ဖျက်စီးခြင်း။
တေကဿ အသင်္ချေယျံ န အဋ္ဌံသု? ဥတု-
ဘောဇနဝိပတ္တိယာ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၇။

ဥတုမဘိ (ထိ) [ဥတု+မဘိ+ဘိ] ဥတု-ရာသီ-
လာသော မိန်းမ။ ဥတုနိတိ ဥတုမဘိ၊ အံ၊
၄၊ ၂၊ ၁၄၇။ (-ဝန်၊ ၄၊ ၂၊ ၉။)

ဥတုမက္ခက္ခ (ထိ) [ဥတု+မန္တ+အက္ခိ] အဥတု
ကြောင့်-နံ၊ ၄၊ ၁-ဆိုင်း-သော ဖျက်စီး
ရုံသောသူ။ သမ္ပုလော ဥတုမက္ခက္ခ၊ ဝန
နာသံ အပဏန္တိ။ ဘေ၊ ၁၊ ၂၊ ၉၄။ ဥတုမက္ခ-
က္ခာတိ သေသကဝေဂသဉာဏေန ဥတေန
ဥတုနာ မန္တသောနာ။ ဘေ၊ ၄၊ ၅၊ ၉၇။ မန္တ-
လောနာတိ ဣဒံနာ ဥတုနာ မန္တံ အက္ခိ
(အက္ခိ?) ယသဘိဉာဏမက္ခက္ခာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ
နကရသ ဣ-ကရံ ကတောဥတုမက္ခက္ခာတိ
ဝတ္ထန္တိ ခေသဒ္ဓသိဒ္ဓိံ သေတိ၊ ဇာတ်၊ ၃၊ ၈။

ဥတုမယ (ထိ) [ဥတု+မယ] ဥတုကြောင့် ဖြစ်
သော။ ပဗ္ဗတော ငါရုးကော ဝါ ဥတုမယော
ဥဋ္ဌဟိသတိတိ အဋ္ဌာနမေတံ။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၁။
၃၊ ၁။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၇၊ ၂၇။ သံ၊ ၃၊ ၂၊ ၉၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၈။)

ဥတုဝန (န) [ဥတု+ဝန] ဆောင်းဥတုနှင့် မိုး
ဥတု။ အောက်ပုစ်၊ ကြည့်။

ဥတုဝဿ(ပု) [ဥတု+ဝဿ] ဆောင်းဥတုနှင့် နွေ
ဥတု။ သမယေ ဥတုဝဿေ ဝါ (ဥတုသန္ဓေ
ဝိ၊ ၈)။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၊ ၁။ ဥတုဝဿတိ ဟေမန္တ-
ဂိမ္ပေသု။ သမယေ ဥတုသန္ဓေ" တိပိပါဌေ ။
တဿ သမယေတိ ဂိမ္ပေ ဥတုသန္ဓေတိ ဟေ-
မန္တေ စ ဝဿာနေ စာတိ အတ္တော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
၁၃၅။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၄၂။ အိ၊ ၄၊ ၂၊ ၈၊ ၃၀။
အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၊ ၁။ အပါ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉။ ဘေ၊ ၄၊ ၁။ ၂၉။
သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၇။ ဝိမတိ၊ ၁၊ ၁၇။ အံ၊ ၄၊
၂၊ ၉။)

ဥတုဝါရ (ပု) [ဥတု+ဝါရ] (ဆောင်း၊ နွေ၊ မိုး
ဟူသော) ဥတု-အလှည့်-အကြိမ်။ ဥတုဝါ-
ရေနံ ဟိသု ပါသာဒေသု ဝိ၊ ၈၊ ၁။ အပါ၊ ၄၊
၁၊ ၇၊ ၁။ ဘေ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၊ ၈။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၃၂၆။)

ဥတုဝိကာရ (ပု) [ဥတု+ဝိကာရ] ဥတု၏သဘက်
ပြန်ခြင်း။ အဋ္ဌိသန္တာပဗ္ဗုဒ္ဓိသန္တာပဥတု-
ဝိကာရဝိဟိ သင်္ခါရံ သန္တပတိ။ အဘိ၊
၄၊ ၂၊ ၂၊ ၃။ ဗုဒ္ဓက၊ ၄၊ ၅၊ ၁။ ပိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇။
(-ဗုဒ္ဓုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၈။)

ဥတုဝိပရိကာမ (ပု) [ဥတု+ဝိပရိကာမ] ဥတု
၏-ဖောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း။ သီတန္တိ
အဗ္ဗတ္တံ ဓာတုဒကောဘဝသေန ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဥတု
ဝိပရိကာမဝသေန ဝါ ဥပုဋ္ဌနကသီတံ။ သံ၊ ၄၊
၂၊ ၃၃။ (-ဝင်း၊ ၃၊ ၁။)

ဥတုဝိပရိကာမဇ (ထိ) [ဥတုဝိပရိကာမ+ဇန+
ကိ] ဥတု၏-ဖောက်ပြန်-ပြောင်းလဲ-ခြင်း
ကြောင့် ဖြစ်သော။ ဥတုဝိပရိကာမဇော
(ဗုဒ္ဓုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂။) သီတာဒဥတုဝိပရိတ္တ-
ဇာတော။ အနု၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀။

ဥတုဝိသဘာဂ (ထိ) [ဥတု+ဝိသဘာဂ] ဥတုတို့
၏ မတူသောသဘော၊ သဘောမတူသော
ဥတု။ သီတံ ဥတုန္တိ ဥတုဝိသဘာဂဝသေန
ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၅၊ ၈။ ဥတုဝိသဘာဂဝသေနာ-
တိ သီတဥတုနံ ဥတုနံ ဝိသဘာဂဝသေန။
ပါမိတ်၊ ယော၊ ၄၊ ၆၊ ၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၇၄။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၀၈။) ဥတုဝိသဘာဂတာ-အံ၊
၄၊ ၂၊ ၃၁။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၃၃။

ဥတုဝေရမဏိ (ထိ) [ဥတု+ဝေရမဏိ] ဥတု-
ရာသီ-လာခြင်းမှ ကင်းခြင်း ။ အညတြိ တမှာ
သမယာ၊ ဥတုသရမဏိ ပတိ။ သုတ္တန်၊ ၃၊ ၂။
ဥတုဘော ဝိရတံ ဥတုဝေရမဏိ ပတိ။
သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂၊ ၅။

ဥတုသံပုပ္ဖိတ=ဥတုသမ္ပုပ္ဖိတ (ထိ) [ဥတု+သံ-
ပုပ္ဖိတ (သမ္ပုပ္ဖိတ)] (ဆောင်း၊ နွေ၊ မိုး

ဟူသော) ဥတုအခါ၌ ပွင့်သော။ ဥတုသံသ္မိ-
တေ ခုမေ (ဇာ၊ ၂။ ၃၃၃) တံ ဥတုသမယေ ပုပ္ဖိ-
တေ ခုမေ နိလိယိတော။ ဇာ၊ ၅။ ၂၉၀။ ဥတု-
သမ္ပုပ္ဖိတေ ခုမေ။ ဇာ၊ ၂။ ၃၇၁။

ဥတုသတ (န) [ဥတု + သတ] ဥတုတန။ ဥတု-
သတံ ဟေမန္တာနံ။ ဥတုသတံ ကံမှာနံ။ ဥတု-
သတံ ဝဿာနံ။ အံ၊ ၂။ ၅၁၃။

ဥတုသပ္ပိယ (ပု) [ဥတု + သပ္ပိယ] လျှောက်ပတ်သောဥတု။ ဥတု၏စွန့်ဖြင့် လျှောက်ပတ်ခြင်း။ ယက္ခေဝ နေသံ ဥတုသပ္ပိယံ... ဓမ္မာသဒနသပ္ပိယဉ္စ သုလဘံ ဟောတိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၆။ ဥတု ခေ သပ္ပိယံ၊ ဥတုဝသေန ဝါ ကာယဒိဏ္ဍာနံ ကလ္လတ္တာ- သပ္ပိယံ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၉၉။ ဥတုသပ္ပိယော သုဓဿ ဧဝေ ဗလသမာဓတ္တိယာ စ၊ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၈။ (- စိ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၅။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇၅၂။ ၃၀၁။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၈၉။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၈။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၅၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၆၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၂။ ၂၇၃။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၀၅။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။)

ဥတုသပ္ပိယဌာန (န) [ဥတုသပ္ပိယ + ဌာန] လျှောက်ပတ်သောဥတု ရှိရာအရပ်။ ဥတု- သပ္ပိယဌာနံ ယဝိသိက္ခာ နိသိန္နဿ ကာယဒရ- ထော ပရိပဿန္တိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၁၁။

ဥတုသပ္ပိယလာဘ (ပု) [ဥတုသပ္ပိယ + လာဘ] လျှောက်ပတ်သော ဥတုကိုးခြင်း။ ဥတု- သပ္ပိယလာဘေန ထေရဿ ဗိက္ခု သမာဟိတံ အဟောသိ။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။

ဥတုသပ္ပိယသိဒ္ဓ (တိ) [ဥတုသပ္ပိယ + သိဒ္ဓ] လျှောက်ပတ်သော ဥတုကြောင့် ပြီးသော။ ဥတုသပ္ပိယသိဒ္ဓေန သမထဝိပဿနာဒိဂမေန ပုဗ္ဗဘာဂေ တဒါဂိဝသေန ဝုပသန္တာ ဟုတော။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၄။

ဥတုသပ္ပိယာအာဝ (ပု) [ဥတုသပ္ပိယ + အာဘာ- ဝ] လျှောက်ပတ်သော ဥတု၏ မရှိခြင်း။ ဥတု- သပ္ပိယာဘာဝေန နန ခေါ မယံ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေန သဋ္ဌေတိ။ ထေရီ၊ ၄။ ၄၆။

ဥတုသမညာ (ထိ) [ဥတု + သမညာ] ဥတုဘူ- သောအမည်၊ တဧတာ လောဟိတံ ပဏ္ဍရတိ၊ တတ္ထ ဥတုသမညာ ပုပ္ဖသမညာ စ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၁။ စိ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။

ဥတုသမတာ (ထိ) [ဥတု + သမတာ] ဥတုတိုင်း- မျှတ-ညီညွတ်-သည့်အဖြစ်။ ယဒါ ဂေါ- ဝိထိ အာဓရာဟန္တိ၊ တဒါ ဥတုသမတာ သမ္ပုပ္ဖတိ။ စိ၊ ၄။ ၁။ ၅၁။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂၆၂။

ဥတုသမယ (ပု) [ဥတု + သမယ] (၁) ဥတု- ရာသီ-လာဘအာ၊ (၂) (သောင်း၊ နေ့၊ မိုးဟူးသော) ဥတုအခါ၊ (၃) မိဂသိက်တာပ- သဿ မာတာ မိဂီ ဥတုသမယေ တာပသဿ ပဿာဝဋ္ဌာနံ ဂန္ဓာ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၉။ (- ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၆၄။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၀။ မ၊ ၄။ ၁။ ၅၄။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၂။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၅။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၅၂။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၈။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၄၈။) (၂) ဥတုသံပုပ္ဖိတ-ကြည့်။

ဥတုသမုဒ္ဒာန (တိ) [ဥတု + သမုဒ္ဒာန] ဥတုဘူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ဥတု ကြောင့်ဖြစ်သော။ ကမ္မပစ္စယာ ဥတုသမု- ဒ္ဒာနာ ခဏနက္ခမိ နိဗ္ဗတ္တတိ။ စိ၊ ၄။ ၁။ ၁၀၂။ ဥတု သမုဒ္ဒာနံ ဧတိဿာတိ ဥတုသ မုဒ္ဒာနာ။ စိ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၆။ ဥတုဧတာ သမုပ္ဖိတံ သုဗ္ဗဋ္ဌကံ ဥတုသမုဒ္ဒာနံ နာ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၇။ (- မ၊ ၄။ ၁။ ၅၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၂။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂၄။ ၃၇၃။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၆၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၁။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၃။ က၊ ၁။ ၁။ ၂၂၇။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၄၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၇။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၅၈။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၇။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၂၀၆။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၁၇၀။ အနု၊ ၄။ ၁။ ၂၇၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၆။)

ဥတုသမုဋ္ဌာနဂ္ဂပသန္တတိ (တိ) [ဥတုသမုဋ္ဌာန+
ဂ္ဂပသန္တတိ] ဥတုဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ
သော-ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော-ရုပ်အစဉ်။
တသော ပရံ ဥတုသမုဋ္ဌာနဂ္ဂပသန္တတိ န
ပဝတ္တတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁၇။

ဥတုသမုဋ္ဌာနဂ္ဂပသမုဒါယ (ပ) [ဥတုသမုဋ္ဌာန+
ဂ္ဂပသမုဒါယ] ဥတုဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ
သော - ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော - ရုပ်
အပေါင်း။ အဝိညာဏကေ ပန ဥတုသမု
ဋ္ဌာနဂ္ဂပသမုဒါယမဒတ္တ ပညာပေတံ န
သက္ကာတိ အနိပ္ပါဒသော သာရတ္ထ၊၁။၂၄၀။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၃၇။

ဥတုသမုဋ္ဌာနသိတုက္ခဝါတ (ပ) [ဥတုသမုဋ္ဌာန+
သိတုက္ခဝါတ] ဥတုကြောင့် ဖြစ်သော အေး
သောလေနှင့် ပူသောလေ။ သေ နယော
ဥတုသမုဋ္ဌာနသိတုက္ခဝါတေသုပိ။ သံ၊ဋီ၊၂။
၂၇၇။

ဥတုသမုဋ္ဌာနိက (တိ) [ဥတုသမုဋ္ဌာန+ဣက]
ဥတုကြောင့် ဖြစ်ခြင်းရှိသော၊ ဥတုဟူသော
ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ တံ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကံ
ပါကတိကမေဝ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂၂။

ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယ (ပ) [ဥတုသမုဋ္ဌာနိက+
ကာယ] ဥတုဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော
-ကာယ - ရုပ်အပေါင်း။ အဋ္ဌ ဥတုဘာနိ
ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာ။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။
၁၂၄။

ဥတုသမုဋ္ဌာနိကပဋိဗန္ဓက (တိ) [ဥတုသမုဋ္ဌာ
နိက+ပဋိဗန္ဓက] ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်
အစဉ်ကို ဆက်စပ်တတ်သော။ ဒုတိယဿ
သုဒ္ဓဋ္ဌကဿ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကပဋိဗန္ဓကဿ
သော ဝေ ပုရိမော ဥတု ပစ္စယော။ မူလ၊ဋီ၊
၁။၁၅၇။

ဥတုသမုဋ္ဌာနိကဂ္ဂပကလာပ (ပ) [ဥတုသမုဋ္ဌာနိ
က+ဂ္ဂပကလာပ] ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော-

ရုပ်ကလာပ-ရုပ်အပေါင်း။ အနုပါဒိန္ဒက-
သရီဒနိတိ ဥတုသမုဋ္ဌာနိကဂ္ဂပကလာပေ
ဝေန္တိ။ သံ၊ဋီ၊၂။၂၅။

ဥတုသမ္ပဒါ (တိ) [ဥတု+သမ္ပဒါ] ဥတု၏ပြည့်စုံ
ခြင်း။ ဘေနေဝ အနာဂတာနမ္ပ ဥတုသမ္ပဒါ-
ဒီနံ (စက္ခုသမ္ပဿာဒီနံ၊ သျှာ၊ စက္ခုသမ္ပဒါ-
ဒီနံ၊ မူလ၊ဋီ၊၃။၁၇၁) အာရမ္မဏပသောနေန
-ဝုတ္တာ ဟောတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၂။၂၇၈။

ဥတုသမ္ပန္န (တိ) [ဥတု+သမ္ပန္န] (မပူလုန်း၊
မအားလုန်းသော) ဥတုနှင့် ပြည့်စုံသော။
သုရိယော ... နိမ္မဇလာ ဥတုသမ္ပန္နော
အဟောသိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၃။
ဥတုသမ္ပန္နာတိ အနုက္ခာသိတကာသင်္ခါ-
တေန ဥတုနာ သမ္ပန္နာ။ ဒီ၊ဋီ၊၂။၃၁။ မ၊
ဋီ၊၃။၃၄၁။

ဥတုသုခ (န) [ဥတု+သုခ] (၁) (က) ဥတု
ကိုစွဲမှီ၍-ဥတုကြောင့်-ဖြစ်သော ချမ်းသာ။
(၁) ချမ်းသာစေတတ်သောဥတု။ (တိ)
(၂) ဥတုကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သောချမ်းသာ- ချမ်း
သာစေတတ်သောဥတု-ရှိသော။ (၁) (က)
သေယျသုခန္တိ နဉ္စိဌသုခံ ဥတုသုခံ ဝါ။ မ၊
ဋ္ဌ၊၁။၃၇၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၇၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၈၆။
(-မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၀။) (၁) ဥတုသုခသေဝန-
တာ-ကြည့်။ (တိ) (၂) တံ ကိရဿ ဥတု-
သုခံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၃။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊၁။
၂၇။)

ဥတုသုခသမ္ပဿ (တိ) [ဥတုသုခ+သမ္ပဿ]
ဥတုကိုစွဲမှီ၍ဖြစ်သော ချမ်းသာသော အတွေ့
ရှိသော။ ဥတုသုခသမ္ပဿာ သက္ကာ သင်္ခါလ-
သမ္ပာသာ နာနာဘရဏဝိဘုသိတာ ဝိဝေရန္တိ။
သာရတ္ထ၊၁။၂၇၄။ ဝိ၊ဋီ၊၃။၁၅၆။ အံ၊ဋီ၊၃။
၂၇၀။

ဥတုသုခသေဝနတာ (တိ) [ဥတုသုခ+သေဝ-
နတာ] ချမ်းသာစေတတ်သော-လျောက်

ပတ်သော-ဥတုနိဗ္ဗိတံသောပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်။ သတ္တ မော ပဿန္တိသမ္မာဓ္မဂံသ ဥပ္ပါဒါယ သံဝတ္တန္တိ ပဏိတဘောနေသေဝနတာ ဥတု သုခသေဝနတာ...တဒိမုတ္တတာတိ။ ဝိသုဒ္ဓါ ၂။ ၃၈၂။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၁၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၉၉။ အံ၊ဋ္ဌ၊ ၁။၄၀၀။ အဘိ၊ ၃။၂။၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။၁၃၀။ သာရတ္ထ၊ ၂။၂၂၅။

ဥပေ(ဒေ)န (ပု) [ယာဝိစ္စကနာမ်။ ဥတု + ဣ + ယု?။ ဥတု + ဣန?] ဥပေန (ဥပေန) မည်သောမင်း။ ကောသမ္ပိပြည် ပုရန္တပွမင်း ၏သားဖြစ်သည်။ ကိုယ်ဝန်ရှိနေသောသူ၏ မိခင်ကို သားတစ်အမှတ်ဖြင့် ငှက်ဆင်ကြီးက ချီယူသွားပြီး ဟိမဝန္တာရှိ ညောင်ပင်ကြီး တပင်ပေါ်ထားရာမှ ထိုင်ညောင်ပင်ပေါ်၌ မွေးဖွားသည်။ မိုးအခွေ၊ တောင်အခွေ၊ အရက် အရွေ့ကိုယူ၍ မွေးဖွားသောကြောင့် ဥပေန ဟု အမည်ပေးသည်။ ဥပေနနှင့် သူ၏မိခင်ကို အလ္လကပ္ပရသေ့က ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည်။ ပုရန္တပွမင်းနတ်ရွာစံချိန်၌ အလ္လကပ္ပရသေ့က ဥပေနအား ဆင်လာစေသောမန္တန်၊ ဆင်ပြေ စသော မန္တန်များ သင်ပေးပြီး ကောသမ္ပိပြည်သို့စလွှတ်၌မင်းပြုစေသည်။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၄-၇။ ဥပေနမင်းမှာ သာမာဝတီ၊ ဝါသလဒတ္တာ၊ မာဂဏ္ဍိဟု မိဘုရားကြီးသုံးဦးရှိသည်။ အကျယ်ကို ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂၁-၁၂၈ တို့၌ကြည့်။ သာ မေဃ-ဥတုဥ ပဗ္ဗတဥတုဥ အရုဏဥတုဥ ဂဟေတော ဘောတော ပုတ္တဿ ဥဘေဒနာ (ဥဒေနော သိ) တိ နာမ် အကာသိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၅။ ရညောဥဘေဒဿ (ဥဒေဒဿ သိ) သျှာ။ ဣ)ဥယျာနဂဿ အန္တေပုရံ ခန့် ဟေတိ။ ဥဒါန။၁၇၆။ (-ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၄၆။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။၂၇။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၉၊၂၃၁။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၃၁၀) ဥဒေနလည်း ကြည့်။

ဥပေဒသတ္တ (န) [ဥပေဒ+သတ္တ] ဥပေဒ သုတ်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ ဥဒါနပါဠိ၊ ၇-ငါး ၁၀ သုတ်။ ဥဒါန။၁၇၆။

ဥတ္တ (တိ) [ဝေ+တ] ဆိုအပ်သော။ ဗျာဟတံ ပုန ခုတ္တံ ဝါ။ အ၊ဗ၊ ၂။၁၅၉။ ဥစ္စေတ-လည်း ကြည့်။

ဥတ္တံသ (ပု) [ဥ+တသိ+အ။ ဥစ္စံ တသိယတေ- ထိ ဥတ္တံသ။ ဓာနံ၊ဋ္ဌ၊၃၀၈။] (၁) နာမတန်ဆာ နာသုယံပန်း။ (၂) ဦးဆောက်ပန်း။ ဦးရင်းတန်ဆာ၊ ဥတ္တံသ။ တွေကံသော စ၊ ကဏ္ဍပုဒရ စသောရေ။ ဓာနံ၊ ၈၇၀။

ဥတ္တရုလ (ပု၊န) [ဥ+တရုလ] (၁) ကျက်ခြင်း-နပ်ခြင်း-မှ ရောင်လွဲသော- မှကင်းသော-ဆန်၊ မကျက်-မနပ်-သောဆန်။ (တိ) (၁) မကျက်-မနပ်-သောဆန်ရှိသော။ (၁) ပါကတော ဥက္ကန္တံ တရုလံ ဥတ္တရုလံ။ ကင်္ခါ၊ဋ္ဌ၊၃၂၅။ (-ဒိဋ္ဌ၊ ၂။၁၆၂။ ဥဒါန၊ဋ္ဌ၊၃၆၅။) (တိ) (၂) ကေသ္မိပဒေသ အတ္တံ ဥတ္တရုလံ ဟေတိ။ ဝိသု၊ ၂။၇။ ဥတ္တရုလန္တိ ပါကတော ဥက္ကန္တံ တရုလံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၀။ (-ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၄၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၆၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၃၃။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၆၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၆၁။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၄။၄၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၆၃၊ ၂၈၇။) အောက်ပုဒ်လည်း ကြည့်။

ဥတ္တရုလဘတ္တ (န) [ဥတ္တရုလ+ဘတ္တ] မကျက် - မနပ် - သောဆန်ဖြင့် ပြီးသော ထမင်း။ မနပ်သော-ထမင်း-ဆွင်း။ ဥတ္တရုလဘတ္တံ လဘိတာပိ ပိဖဟိဘုံ န ဝုတိ။ ဝိသု၊ ၃။၃၇၅။ ဝိသင်္ဂဟ။၁၁၁။ ဥတ္တရုလဘတ္တန္တိ ဖက္ကတရုလဘော ဝိယာဂေါတိ ဥတ္တရုလော၊ ဥကာဓေ ဟိ ဝိယာဂတ္ထဝါစကော။ အဖက္ကတရုလောတိ အတ္တော။ ဥတ္တရုလ-ဖယံ ဘတ္တန္တိ ဥတ္တရုလဘတ္တံ။ ပါမိတ်၊ယော။ ၃၄၇။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂။၄၀၂။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၂၈၇။)

ဥတ္တ (တိ) [ဥ+တ+တ] (၁) လွန်စွာ
စေအပ်သော၊ လှော်ပြီး-ဦးပြီး-သော။ (၂)
အသားချောက်။ (၃) အောက်ပိုင်း-ကြည့်။
(၂) တိလိဂီကံ တုဝလ္လူရံ၊ ဥတ္တတ္ထံ အထ
လောဟိတံ။ ဓာန်၊ ၂၇၈။ ဥတ္တံ တတ္ထံ ဥတ္တတ္ထံ။
တပ သန္တာပေ၊ တော၊ ဓာန်၊ ၂၇၈။

ဥတ္တတ္တကနကသန္တိက (တိ) [ဥတ္တတ္တ+ကနက+
သန္တိက] လွန်စွာပူဇော်အပ်-လှော်ပြီး-ဦးပြီး-
သော ရွှေစာဆင်းနှင့်တူသော။ မဟာက-
ထာပေါ်၌ စ ထေဇရာ၊ ဥတ္တတ္တကနကသန္တိ-
ဘော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၄။ ဥတ္တတ္တကနကသန္တိ-
ဘောတိ သန္တတ္တ သုဏ္ဏသဒိသ ဆဒိဝဏ္ဏော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၆၈။

ဥတ္တတ္တပ (တိ) [ဥတ္တတ္တ+ပ] လှော်ပြီး-
ဦးပြီး-သော ရွှေစာဆင်းသော။ ဥတ္တတ္တ-
ပေါ ဘုသ ဝဿနဇယျာ။ ပေဘာ၊ ၁၇၁။

ဥတ္တတ္တသိဂီသုဝဏ္ဏ (န) [ဥတ္တတ္တ+သိဂီသုဝဏ္ဏ]
လှော်ပြီး-ဦးပြီး-သော သိဂီမည်သော ရွှေ၊
တဝ ဝဇ္ဇော စ ဥတ္တတ္တသိဂီသုဝဏ္ဏန
သဒိသော။ ပေဘာ၊ ၁၇၄။

ဥတ္တတ္တသုဝဏ္ဏ (န) [ဥတ္တတ္တ+သုဝဏ္ဏ] လှော်ပြီး-
ဦးပြီး-သော ရွှေ၊ သဉ္ဇာတဇရာဟိတောတိ
ဥတ္တတ္တသုဝဏ္ဏံ ဝိယ သုဉ္ဇ ဇာတဇရာဟိတ-
ဝဏ္ဏော။ ဝေါ၊ ၄၄၊ ၇၀။

ဥတ္တတ္တဟဒယ (တိ) [ဥတ္တတ္တ+ဟဒယ] လွန်စွာ
ပူသော စိတ်နှလုံးရှိသော။ ဥသုမဇာတဟဒ-
ယောတိ ဥတ္တတ္တဟဒယော။ မဇ္ဈိ၊ ၃၊ ၃၁။

ဥတ္တန္တ (တိ) [ဥ+တ+တ] ပင်ပန်း-နှမ်း
နယ်-သော။ သော ဘိက္ခု ဥတ္တန္တော အန-
သာသကော ကာသမကာသိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၀။
ဥတ္တန္တောတိ ကိလမန္တော။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၉။ ဥတ္တ-
သန္တ-လည်း ကြည့်။

ဥတ္တမ (တိ) [(၁) ဥတ+တမ၊ (၂) ဥ+တမ]
ဥဗ္ဗုတော အကျဉ်း ဥတ္တမော၊ ဥတသဒ္ဓတော

ဥဗ္ဗုတတ္တဇတာ ဝိသေသတ္တ တမော၊ ဥဗ္ဗု-
တတမတ္တာ ဝါ ဥတ္တမော။ ဓာန်၊ ၆၆၉၄။ (၁)
(က) မြတ်သော၊ ထူးသော၊ သာလွန်သော။
(၁) ပဓာနဖြစ်သော၊ ပြဇာနီးသော။ (ဂ)
အဆူးသဖြင့် ကျော်စော ထင်ရှားသော။
(လ) အလွန်ဆုံးဖြစ်သော။ (င) ပယ်နုတ်
အပ်ပြီးသော မောဟအမှိုက်မှောင်ရှိသော။
(န) (၂) ဥတ္တမ-မည်သောစေတီ။ (ထိ)
(၃) ဥတ္တမ-မည်သော ထေရီ၊ (က) သာ-
ဝတ္ထိပြည်ဝယ် သူဌေးမျိုးနွယ်ဖြစ်၍ အရွယ်
ရောက်သော် ပဋ္ဌာစ ရာထေရ်၏ တရားကိုနာ
ယူပြီးနောက် ရဟန်းပြုခဲ့သော ဥတ္တမထေရီ။
၎င်းပဋ္ဌာစရာထေရ်၏ ဩဂါဝိဇ္ဇာတည်၍ ပဋိ-
သမ္ဘိဝါတို့နှင့်တကွ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်
သည်။ ထေရီ၊ ၄၄၉။ (ခ) ကောသလ
နေပုဒ်သယ် ပဋည်းဥဇာ ဝေါ၊ ၂၊ ၁၊ ကြွယ်ဝသော
ဗြာဟ္မဏမျိုး၌ ဖြစ်ပြီးလျှင် မြတ်စွာဘုရား
ထံမှ တရားနာရ၍ ရဟန်းပြုပြီးနောက်
မကြာမြင့်မီပင် ပဋိ သမ္ဘိဝါတို့နှင့်တကွ ရဟန္တာ
အဖြစ်သို့ရောက်သော ဥတ္တမထေရီ။ ထေရီ၊
၄၅၂။ (၄) မိန်းမမြတ်။ (ပ) (၅) ဥတ္တမ
ပုရိသ၊ နောက်ဆုံး - ပုရိသ - ဝိဘတ်၊ (အမှ-
ဆဒါနှင့်ယှဉ်ရာ အမှသဒါ၏ အနက်ကိုဆိုလို
ရာ၌ ဓာတ်တို့နှောင် သက်ရသော အာချာတ်
ဝိဘတ်) (၁) (က) မြတ်သော၊ ထူးသော၊
သာလွန်သော။ ဗြဟ္မဟိ မာသမုတ္တမံ။ ခုဒ္ဒက။
၃။ သုတ္တနိ၊ ၃၁၈။ ဥတ္တမန္တိ ဝိသိဋ္ဌံ ပဝရံ၊
သဗ္ဗလောကဟိတသုခါဝဟံ။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၁၀၄။
သုတ္တနိ၊ ၄၂၂။ ဝါတိ ဒေဝေသု ဥတ္တမော
(ဓမ္မ၊ ၂၁။ ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၆) တိ ပထမ
သေဋ္ဌော ဟုတော ... ဝါယတိ။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။
၂၇။ ပဏိ-တနာတိ ဥတ္တမေန၊ ဝိ၊ ၄၊ ၁။
၁၆၆။ ဒီ၊ ၄၊ ၁။ ၂၄၇။ မဇ္ဈိ၊ ၂၊ ၁၀၄။ မ၊ ၂။
၄၅။ ဥတ္တမော (ပဋိသံ၊ ၃၂၅) တိ သေသ-
မဂ္ဂေအတိသံယ ဥတ္တိဏ္ဏော။ ပဋိသံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၁၃။
(-မ၊ ၂၊ ၄၅။ ဝိ၊ ၄၊ ၁။ ၅၆၊ ၅၇၊ ၁၆၁၊ ၁၇၆။

နာ။ထေရီ။၄၂။ ဥတ္တမကုလိနာတိ တသ္မိ
နဂဓေ အဂ္ဂကုလိကာ။ ထေရီ။၄။၂၇၂။

ဥတ္တမကုသလ(တိ) [ဥတ္တမ+ကုသလ]မြတ်သော
ကုသိုလ်ရှိသော၊ မြတ်သည် အဖြစ်သို့ရောက်
သော ကုသိုလ်တရားရှိသော။ ပရမကုသလန္တိ
ဥတ္တမကုသလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၈၃။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၁၈၈။ ဥတ္တမကုသလန္တိ ဥတ္တမဘာဝံ သေဋ္ဌ-
ဘာဝံ ပတ္တကုသလံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၂၈။

ဥတ္တမကောဋိ (ထိ) [ဥတ္တမ+ကောဋိ] အလွန်
ဆုံးဖြစ်သော - အပိုင်းအခြား - အတိုင်း
အတော ပမာဏ။ ဥတ္တမကောဋိယာ
ဂဟိတ(အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၆)န္တိ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒေန
ဂဟိတံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၃၃။ ပရမပ္ပမာဏန္တိ ဥတ္တ-
မကောဋိ။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၄။ (-အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၄၉။
အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၈၀။အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၃၁၁။)

ဥတ္တမကောဋိဘူတ (တိ) [ဥတ္တမကောဋိ+ဘူတ]
အလွန်ဆုံးသော အပိုင်းအခြားသို့ ရောက်
သော။ ယောပသာဒေါ အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော
ဥတ္တမကောဋိဘူတော ဝါ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၇၇။

ဥတ္တမဂ္ဂဓာရီ (တိ) [ဥတ္တမ+ဂ္ဂ+ဓာရီ] မြတ်
သော - ကောင်းသော-သန်လျက်ကို ကိုင်
ဆောင်သောသူ၊ နေတ္တိံသာ ဝုစ္စန္တိ ခဂ္ဂါ။
ဥတ္တမဂ္ဂဓာရီဟိတိ အတ္တော။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၁။

ဥတ္တမဂဇ (ပု) [ဥတ္တမ+ဂဇ] မြတ်သော ဆင်း
ဂဇတ္တမောတိ ဥတ္တမဂဇော၊ မင်္ဂလဟတ္ထိ၊ ဇာ၊
ဋ္ဌ၊၁။၂၀၄။

ဥတ္တမဂတိ (ထိ) [ဥတ္တမ+ဂတိ] မြတ်သောလား
ရောက်ရာဘဝ။ ဥတ္တမဂတိဝသေနာ (အံ၊ဋ္ဌ။
၂။၁၄၀) တိ ပရမဂတိဘာဝေန။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။
၁၂၇။

ဥတ္တမဂါရဋ္ဌောန (န) [ဥတ္တမ+ဂါရဋ္ဌောန] မြတ်
သောအလေးဂရုပြုခြင်း၏ တည်ရာဌာန၊မြတ်
သော အလေးဂရုပြုရာဌာန။ ဘဂဝါအပရိ-

မာဏာသု လောကဓာတုသု အပရိမာဏာနံ
သတ္တာနံ ဥတ္တမဂါရဋ္ဌောနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁။၅။ အံ၊ဋ္ဌ၊
၁။၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၁။ (-မ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၂။
အံ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၉။)

ဥတ္တမဂါဟ (ပု) [ဥတ္တမ+ဂါဟ]မြတ်သောတရား
ဟု-ယူခြင်း-ယူဆခြင်း မြတ်သော တရား
အနေအားဖြင့် လက်ခံသိမ်းဆည်းထားခြင်း။
ဝရဂါဟောတိ ဥတ္တမဂါဟော။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ။
၁၇၇။

ဥတ္တမဂုဏ (ပု) [ဥတ္တမ+ဂုဏ] မြတ်သောဂုဏ်။
ဂိဟိလိဂံ နာမေတံ ဟိနံ၊ ဥတ္တမဂုဏံ ဓာ-
ရေဘုံ န သဘောတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၃၆။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊၃။၁၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၂၃။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၆၁။)

ဥတ္တမဂ္ဂရသ (ပု) [ဥတ္တမ+ဂ္ဂရသ] ကောင်း
မြတ်သော အရသာတို့-တိုင်-ထက်-သာ
လွန် ကောင်းမြတ်သော အရသာ၊ ကောင်း
မြတ်သည်ထက် ကောင်းမြတ်သောအရသာ။
အောက်ပုဒ် (၂) အနက်ကြည့်။

ဥတ္တမဂ္ဂရသဒါယက (တိ) [(၁) ဥတ္တမ+အဂ္ဂ-
ရသဒါယက။ (၂) ဥတ္တမဂ္ဂရသ+ဒါယက]
(၁) သတ္တဝါအားလုံးတို့ထက်မြင့်မြတ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ မွန်မြတ်သောအရသာ (ခဲတယ်
အေးဇဉ်စသည်)တို့ကို ပေးလှူတတ်သော၊
သူ။(၂) ကောင်းမြတ်သည်ထက် ကောင်း
မြတ်သော-အကောင်းဆုံး ဖြစ်သော-အရ
သာတို့ကို ပေးလှူသောသူ။ ဥတ္တမဂ္ဂရသ-
ဒါယကော အဟု။ ဒီ၊၃။၁၂၄။ ဥတ္တမဂ္ဂရသ-
ဒါယကောတိ ဥတ္တမော အဂ္ဂရသဒါယကော၊
ဥတ္တမာနံ ဝါ အဂ္ဂရသာနံ ဒါယကော။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊
၃။၁၀၉။ ဥတ္တမော အဂ္ဂရသဒါယကောတိ
သဗ္ဗသတ္တာနံ ဥတ္တမော လောကနာထော
အဂ္ဂိနံ ပဏိဘာနံ ရသာနံ ဒါယကော။
ဥတ္တမာနံ အဂ္ဂရသာနန္တိ ပဏိတေသုပိ ပဏိ-
တရသာနံ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၃။၁၁၀။

ဥတ္တမသောသ (ပု) [ဥတ္တမ+သောသ] မြတ်သော
အသံ။ ဗြဟ္မသောသန္တိ ဥတ္တမသောသံ
သရတ္ထ၊ ၂။၅၁။ ဝိမတိ၊ ၁။၁၂။

ဥတ္တမင်္ဂ (န) [ဥတ္တမ+အင်္ဂ] အင်္ဂေသု ဥတ္တမင်္ဂ-
တ္ထ၊ ဥတ္တမင်္ဂ၊ ဥတ္တမသေတံ အင်္ဂဉာတိ ဥတ္တ-
မင်္ဂ။ ဓာနိ၊ ၁။၂၅။ (၁) မြတ်သောကိုယ်
အင်္ဂါ၊ ဦးခေါင်း။ (၂) အင်္ဂါဇာတ်။ (၁)
ဥတ္တမင်္ဂ သိရသ္မိ ပတိဋ္ဌာယေယျ။ ဝိ၊ ၄။
၄၄၆။ မ၊ ၁။၂၀။ အင်္ဂါ၊ ၁။၁၅။ ဥတ္တမင်္ဂန
အင်္ဂါဝိပနိ ကသုဘိ။ ဥဒါန၊ ၄။၁၀။ (-ဇာ၊
၁။၁၁။ ဝိ၊ ၁။၁၂။ ဝိ၊ ၁။၂။ ဝိ၊ ၁။၂။
၁၅၅။ ဝိ၊ ၁။၁၂။ မ၊ ၁။၁၁။ မ၊ ၁။၁၂။
၅၇။ အင်္ဂါ၊ ၁။၁၂။ အင်္ဂါ၊ ၁။၁၂။ ဇာ၊ ၁။
၄။၁၂။ ဝိ၊ ၁။၁၂။ မ၊ ၁။၁၂။ မ၊ ၁။၁၂။
၁၄၇။ သံ၊ ၁။၂။ ၂။ ၁။ အင်္ဂါ၊ ၁။၁၂။ ဝိ၊ ၁။
၁။၁၂။ ၁။၁၂။ (၂) ကောသေ န ဘေ
ဥတ္တမင်္ဂ ပဒိဋ္ဌ (ဇာ၊ ၂။၂) နိ တာ ဥတ္တမင်္ဂ
လိင်္ဂ ဝတ္ထာနံ န ပညာယတိ။ ကိန္ဒတံ တဝ
သင်္ချိရသင်္ချိသက ကောသေ ပဝိဋ္ဌန္တိ ပုစ္ဆတိ။
ဇာ၊ ၁။၂။ ၂။၀၇။

ဥတ္တမင်္ဂဇေ (ပု) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဇေ+ကိ] ဦးခေါင်း၌
မြတ်သော အရာ ဆံသင် ပုပ္ဖုရ မမ ဥတ္တ-
မင်္ဂဇေ (သေ၊ ၁။၄၀) တိ ဓမ္မကသုပနမန္တံ-
ကာဒိဟိ ပုပ္ဖေဟိ ပုရိသော ပုပ္ဖေ မမ
ကေသကလာပေါ နိပ္ပလောတိ အတ္တော။
ထေ၊ ၁။၄။ ၂။၁၇။

ဥတ္တမင်္ဂဋ္ဌ (ပု) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဋ္ဌ] ဦးခေါင်းက
သော အနက်။ တဿ ဥတ္တမင်္ဂဋ္ဌာ သိသ-
ဋ္ဌော၊ ဝိ၊ ၁။၁၂။ ၁။၂။

ဥတ္တမင်္ဂဋ္ဌာနိယ (တိ) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဋ္ဌာန+နိယ]
ဦးခေါင်း၏ အရာ ရှာနိဋ္ဌတည်းသာ။ သိသ-
ဘူတံ ဥတ္တမင်္ဂဋ္ဌာနိယံ တတ္ထ တဿ ရာဇကံ
ဆိန္န။ သံ၊ ၁။၂။ ၁။၂။

ဥတ္တမင်္ဂဝါန (န) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဝါန] ဦးခေါင်း
အလှူ။ သဗ္ဗသောကုက္ကမော သဝေယျန္တိ
အတိဓာန် ၄-၄၉-ပ-ပ-တ-တ-ဝ

ဥတ္တမင်္ဂဝါန ဇေတိ။ ဓမ္မိယာ၊ ၃။၂၃။ ဝိ၊ ၁။
၁။၁၆။ သိ၊ ၁။၁၆။ ၁။၂။

ဥတ္တမင်္ဂဗဟ (ပု) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဗဟ+အ] ဥတ္တမင်္ဂ
သိသ ဗဟကံတိ ဥတ္တမင်္ဂဗဟ။ ဓာနိ၊ ၁။
၂။၅။ ဆံသင် ဥတ္တမင်္ဂဗဟ ပသု၊ ဣမ
ဘော ဝယေ ဟပ။ ဇာ၊ ၁။၁၂။ မ၊ ၁။၁၂။
၂။၅။ ဇာ၊ ၁။၁၂။ ၁။၁၂။ (-မ၊ ၁။၁၂။ ၁။၁၂။)

ဥတ္တမင်္ဂါပသောဘဏတာ (ထိ) [ဥတ္တမင်္ဂ+
ဥပသောဘဏတာ] ဦးခေါင်းတည်းက သော
ပညာ - ပညာဦးခေါင်း - ၏ တင့်တယ်
ကြောင်တည်း၏ အပြစ် အလက်သော ဝ
သိလံ ဥတ္တမင်္ဂါပသောဘဏတာယ၊ နေတ္ထိ။
၄၇။

ဥတ္တမင်္ဂါပသောဘန (န) [ဥတ္တမင်္ဂ+ဥပသော-
ဘန] ဦးခေါင်းတည်းက သော ပညာ -
ပညာဦးခေါင်း - ၏ တင့်တယ်ကြောင်တည်း
(သိလံ)။ ဂုဏေသု ဥတ္တမင်္ဂ ပညာ တဿ
ဥပသောဘာဗဟကံ ကာသ သိပံ ဥတ္တမင်္ဂါ-
ပသောဘနံ ဝတ္ထံ။ နေတ္ထိ၊ ၄။၁၂။

ဥတ္တမကျ (တိ) [ဥတ္တမ+ကျ] မြတ်သော
မျက်လုံး၌သာ။ သု။ စက္ခုမာတိ ဥတ္တမ-
ကျ။ သုတ္တနိ၊ ၁။၂။ ၁။၂။

ဥတ္တမဓိယ (န) [ဥတ္တမ+ဓိယ] မြတ်သော
အကျင့်။ ဥတ္တမဓိယန္တိ ဝိဇ္ဇိတိကောဟိ
သမ္မာတံ။ မူလ၊ ၁။၂။ ၁။၂။

ဥတ္တမဝိတ္တ (န) [ဥတ္တမ+ဝိတ္တ] မြတ်သော
စိတ်။ အဘိဝိတ္တံ ဥတ္တမဝိတ္တံ နိဿိတာနံ။
သံ၊ ၁။၂။ ၁။၂။

ဥတ္တမဇေ (ပု) [ဥတ္တမ+ဇေ] မြတ်သော -
ထူးသော - လျင်မြန်သော - အရှိန်အဟုန်။
ယသ ဥတ္တမဇေဝိ ဟောတိ။ ဇေ ကာရကံ
ကာရေတိ။ မ၊ ၁။၁၂။ ၁။၁၂။ (-သံ၊ ၁။၁၂။
မ၊ ၁။၁၂။ ၁။၁၂။)

ဥတ္တမဝေပဋိပဋန (န) [ဥတ္တမ+ဝေပဋိပဋန] မြတ်သော-လျင်မြန်သော-အရှိန်အဟုန်ကို ပြုကျင့်ခြင်း။ တသို့ ပကတိယော ဥတ္တမဟယသော ဥတ္တမဟယကာရကာရဟတ္တာ ဥတ္တမဝေပဋိပဋနံ မ၊ဇ္ဈိ၊၃၊၇၄။

ဥတ္တမဉာဏ (န) [ဥတ္တမ+ဉာဏ] မြတ်သော ဉာဏ်။ အရဟတ္တမဂ္ဂသင်္ခါတံ ဥတ္တမဉာဏံ ဖုသိဘုံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၇။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၄။)

ဥတ္တမဉာဏဝိသယ (တိ) [ဥတ္တမဉာဏ+ဝိသယ] မြတ်သောဉာဏ်ဟူသောအရာရှိသော။ဥတ္တမဉာဏဝိသယတ္ထာ န တဒတ္တန အာစရိတဗ္ဗာ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၂၁။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၃၂။ မ၊ဇ္ဈိ၊၂၊ ၁၃၀။)

ဥတ္တမဋ္ဌ (ပု) [ဥတ္တမ+ဋ္ဌ] (က) မြတ်သော - မဒဗာဂ်မပြန် မှန်ကန်သော - အနက် သဘော (ခ) မြတ်သည့်အဖြစ်ဟူသော- အနက်သဘော။ (ဂ) ဘူတဋ္ဌော ဟိ ဥတ္တမဋ္ဌော။ မ၊ဇ္ဈိ၊၂၊၅။ (ခ) ဥတ္တမဋ္ဌန ပကိဘုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၄၅။ (-အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၈၇။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၅၁။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၆၂။ ဥဘိန၊ဋ္ဌ။ ၂၀၃။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၈၄။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁၊၂၆။ မ၊ဇ္ဈိ၊၁၊၁၅၊၆၆၊၂၇။ ၂၈။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁၊၁၅။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၁၊၁၁။ အံ၊ဋ္ဌိ၊ ၂၊၃၆။ အနု၊ဋ္ဌိ၊၂၊၁၇၉။ အနု၊ဋ္ဌိ၊၃၊၇၁။)

ဥတ္တမဋ္ဌာန (န) [ဥတ္တမ+ဋ္ဌာန] မြတ်သော အရာဋ္ဌာန။ အာသဘံ ဋ္ဌာနန္တိ သေဋ္ဌဋ္ဌာနံ ဥတ္တမဋ္ဌာနံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၃၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၃။

ဥတ္တမဉာဏ=ဥတ္တမိဏ (ပု) [ဥတ္တမ+ဉာဏ။ (ဥတ္တ-မ၊ဇ္ဈိ၊သံ)] မြင့်၊ ကြေးမုံ၊ ကြေးပေး သူ။ ဋ္ဌေကိုပေးသူ။ ဥတ္တမဉာဏော (ဥတ္တမိဏော။ က) ၈ ဓနိကော။ ဓနံ၊၄၇၀။ ဣဒမ ဥတ္တမော ဘတ္တမဉာဏ။ အဘိ၊ဘနာ ပုဗ္ဗနိပါဘော၊ ဣသုတ္တံ၊ ဒိတ္တဋ္ဌ။ ဓာန၊ဋ္ဌိ၊ ၄၇၀။

ဥတ္တမတရ (တိ) [ဥတ္တမ+တရ] အထူးသဖြင့်- သာလွန်၍-မြင့်မြတ်သော။ ပကိတဘရန္တိ ဥတ္တမတရံ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၅၄။ (-ဒိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၂၄။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၁၂။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၃၁၀။ မ၊ဇ္ဈိ၊၃၊၁၄၆။)

ဥတ္တမတ္ထ (ပု) [ဥတ္တမ+ဣတ္ထ] (ခ) မြတ်သော အကျိုးတရား။ (၂) မြတ်သော-မဒဗာဂ် ပပြန်မန်ကန်သော-အနက်သဘော။ (၃) မြတ်သည့်အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။ (တိ) (၄) အမြတ်ဟူသောအနက်-ရှိသော -ကိုဟောသော။ (ခ) ဥတ္တမတ္ထဉ္စ ပါပုးဏ- (သုတ္တနိ၊ ၃၂၇)တိ သဗ္ဗတ္တာနံ ဥတ္တမံ အရ-ဟတ္တဉ္စ ပါပုးဏေယျ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆၅။ ဥတ္တမတ္ထ အရဟတ္ထေ သဋ္ဌေထ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊၂၊ ၁၇၄။ (-မ၊ဇ္ဈိ၊၂၊၉။ ဣတိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၂။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ ၁၊၂၇၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၈၁။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၅၃။ ဣတိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၆၁။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၈၉။ ဒိ၊ဋ္ဌိ၊ ၃၊၂၇၂။ မ၊ဇ္ဈိ၊၃၊၃၃၇။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၃၊၁၁၅။) (၂) ဘူတတ္ထော ဟိ ဥတ္တမတ္ထော။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂၊ ၁၆၅။ အနု၊သဝါပိဝေသန အဂ္ဂဟေတဗ္ဗော ဥတ္တမတ္ထော။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၁၂။ (-မုသ၊ ဋ္ဌိ၊၃၊၇၀။) (၃) ဥတ္တမတ္ထေန ဝါ သော သဋ္ဌိတိ ဝုဇ္ဇတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၈။ ဥတ္တမတ္ထေန ပန အတပုကတ္တေနပ ပကိတန္တံ။ ခုဒ္ဒက၊ ဋ္ဌ၊၁၅၀။ (-ဒိ၊ဋ္ဌိ၊၂၊၇၄။) (တိ) (၄) မဟန္တသဗ္ဗေါ ဥတ္တမတ္ထော။ သိ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁၊ ၁၈၂။

ဥတ္တမတ္ထသာဓက (တိ) [ဥတ္တမတ္ထ+သာဓက] မြတ်သောအရဟတ္တနိလဟူသော အကျိုးကို ပြီးစီးစေဘတ်သော။ အပ္ပဋိဝိနပခာနံ နာမေတံ ဗဟုပကာရံ ဥတ္တမတ္ထသာဓကံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၆။

ဥတ္တမဒက္ခိဏေယျ (ပု) [ဥတ္တမ+ဒက္ခိဏေယျ] မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်(ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်)။ ဇာတိမာ ဥတ္တမဒက္ခိဏေယျော ဟောတိ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၂။ (-သံ၊ဋ္ဌိ၊၁၊၂၆၈။)

ဥတ္တမဒမထ (ပ) [ဥတ္တမ+ဒမထ] (၁) မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ ကိလေသာတို့ကို ဆုံးမနိုင်ပုံကွပ် တတ်သော မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်။ (၂) ကိလေသာတို့ကို ဆုံးမ နိုင်ပုံကွပ်တတ်သော မြတ်သော လောကုတ္တရာ ပညာဝိမုတ္တိ (မြတ် သော အရဟတ္တဖိုလ် ပညာ)။ (၃) မြတ်သော ကိုယ်တော်၏ ယဉ်ကျေးခြင်းအောက်ပုဒ်- ကြည့်။

ဥတ္တမဒမထသမထ (ပ) [ဥတ္တမ+ဒမထ+သမထ] (၁) မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်နှင့် မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်သမာဓိ၊ ကိလေသာတို့ကိုဆုံးမ နိုင်ပုံကွပ်တတ်သော မြတ်သော အရဟတ္တမဂ် နှင့် ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော မြတ်သော အရဟတ္တမဂ်သမာဓိ။ (၂) မြတ်သော လောကုတ္တရာ ပညာဝိမုတ္တိနှင့် မြတ်သော လောကုတ္တရာ စေတောဝိမုတ္တိ တရား၊ ကိလေသာတို့ကို ဆုံးမနိုင်ပုံကွပ်တတ် သော မြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ပညာနှင့် ကိလေသာတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သော မြတ် သော အရဟတ္တဖိုလ်သမာဓိ။ (၃) မြတ်သော ကိုယ်တော်၏ ယဉ်ကျေးခြင်းနှင့် မြတ်သော စိတ်တော်၏ ငြိမ်သက်ခြင်း။ သန္တမာနသံ ဥတ္တမဒမထသမထံ အနုပုတ္တံ။ ဝိ၊ ၃။ ၂၇။ အံ၊ ၁။ ၃၄၇။ ဥဒါန၊ ၈၅။ (၁) ဥတ္တမဒမထ- သမထမနုပုတ္တန္တိ ဧတ္တ ဥတ္တမဒမထော နာမ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ၊ ဥတ္တမသမထော နာမ အရဟတ္တမဂ္ဂသမာဓိ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၉။ (၂) ဥတ္တမဒမထသမထမနုပုတ္တန္တိ လောကုတ္တရာ- ပညာဝိမုတ္တိ စေတောဝိမုတ္တိသင်္ခါတံ ဥတ္တံ ဒမထံ သမထဉ္စ အနုပုတ္တံ အဓိဂန္ဓာ ဌိ၊ ၈။ ဥဒါန၊ ၄၅၇။ သာရတ္ထ၊ ၃။ ၃၁၀။ (၂) (၃) ဥတ္တမဒမထသမထန္တိ ဥတ္တမံ မေလဉ္စ သမထဉ္စ ပညဉ္စ သမာဓိဉ္စ၊ ကာယုဘာဗဉ္စ စိတ္တုပ- သမဉ္စာတိပိ အတ္ထော။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၃၇၀။ (-အံ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၈။)

ဥတ္တမဒမထသမနာဂတ (တိ) [ဥတ္တမဒမထ+ သမနာဂတ] မြတ်သော ကိုယ်စိတ်၏ ယဉ် ကျေးခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသော။ ကော ပစ္စေက- ဗုဒ္ဓေါ- တသ္မိံ နာရေ ပိဏ္ဍာယ စရတိ သန္တိန္တိ ယော သန္တမာနသော ဥတ္တမဒမထသမ-နာ- ဂဘော။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၃၁၇။

ဥတ္တမဒမန (န) [ဥတ္တမ+ဒမန] မြတ်သော ကိုယ်သိတ်၏ ယဉ်ကျေးခြင်း။ ဣန္ဒြိယသု ဥတ္တမဒမနန ဝန္တံ။ ဥဒါန၊ ၄၅၈။

ဥတ္တမဒဿ (တိ) [ဥတ္တမ+ဒိသ+အ] မြင့်မြတ် သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ မြင့်မြတ်သော တရားကို မြင်သောသူ၊ ဥတ္တမဒဿံ ပာရ ဒဿံ။ စူဠနိ၊ ၂၀၈။

ဥတ္တမဒဿာဝိ (တိ) [ဥတ္တမ+ဒိသ+အာဝိ] မြင့်မြတ်သော တရားကိုမြင်လေ့ရှိသောသူ။ ဥတ္တမဒဿာဝိ ပာရဒဿာဝိ။ စူဠနိ၊ ၁၈၀။

ဥတ္တမဒဿိ (တိ) [ဥတ္တမ+ဒိသ+ဏိ] မြင့် မြတ်သော ဉာဏ်အမြင်ရှိသော၊ မြင့်မြတ် သောတရားကိုမြင်လေ့ရှိသောသူ။ ဆတုက္က- ဒဿာဘိ န ဥတ္တမဒဿိနာ။ စူဠနိ၊ ၄။ ၈၂။

ဥတ္တမဒါန (န) [ဥတ္တမ+ဒါန] မြတ်သော အလှူ ဒါန။ ဒိန္နံ ဘေ သိဒ္ဓတ္ထ မဟာဒါနံ ဥတ္တမဒါနံ။ ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၈၇။

ဥတ္တမဒိဋ္ဌိပ(ပု)တ္တ (တိ) [ဥတ္တမ+ဒိဋ္ဌိ+ ပတ္တ] မြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ် သမ္မာဒိဋ္ဌိသို့ ရောက် သောသူ။ ဥတ္တမဒိဋ္ဌိပတ္တာ (ပေတ၊ ၁၈၅) တိ ဥတ္တမံ အဂ္ဂဗလံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပတ္တော။ ပေတ၊ ၄။ ၂၁၄။ ဥတ္တမဒိဋ္ဌိပတ္တာ (မဟာနိ၊ ၁၆)တိ ဥတ္တံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပတ္တာ။ မဟာနိ၊ ၄။ ၇၂။ (-စူဠနိ၊ ၈၅။)

ဥတ္တမဒိပ (ပ) [ဥတ္တမ+ဒိပ] မြတ်သောကျွန်း၊ ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ မဟာသာဝက၊ စက္ခုဝတ္တိ မင်းစသော မြတ်သောလူပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်ရာ

ကျန်း။ ငမ္ပဒီပေါ နာမ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓမဟာ-
သာဝက စက္ကဝတ္တိပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဥက္ကမနာမာနံ
ဥပ္ပတ္တိဘူမိ ဥက္ကမဒီပေါ အဘိဓမ္မာစာယော။
ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၂။

ဥက္ကမဒေဝီ (ထိ) [ဥက္ကမ+ဒေဝီ] ဥက္ကမာညည်
သော မိဖုရား၊ မြတ်သော မိဖုရား။ ဥက္ကမ-
ဒေဝီယာ (သျှာက)၊ ဝိကာရသဒိဿ ဌာန
ပဗ္ဗာဓမ္မံ နာမကာရေသိ။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၄။

ဥက္ကမဒေဝီဘိဟာရသဒိဿ (တိ) [ဥက္ကမဒေဝီ+
ဝိဟာရသဒိဿ] ဥက္ကမာညည်သော မိဖုရား၏
ကျောင်တိုက်နှင့်တူသော။ အနုဘုရားသ
ဥက္ကမဒေဝီဘိဟာရသဒိဿ ဌာနေ ကာရိဒဘ
အာရာမေ။ ဥဒါနံ ၄၊ ၁၇၀။

ဥက္ကမနဂ္ဂ (န) [ဥက္ကမ+နဂ္ဂ] မြတ်သော-
ဥစ္စာ-သဒ္ဓါသီလ ခေသာသုခတိဓကောင်း
ဥစ္စာ-အစု။ လဘတိ အနုတ္တံ ဥက္ကမနဂ္ဂံ။
ဒီ၊ ၃၊ ၁၃၃။

ဥက္ကမဓမ္မ (ပ) [ဥက္ကမ+ဓမ္မ] မြတ်သောဘုရား။
ဥက္ကမဓမ္မာသေ ဘန္တေ ဘဝိဿတိ။ အံ၊ ၄၊
၂၊ ၁၇၇။ (-သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၅၆။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၊
၁။ ၁၇။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁။ ၁။)

ဥက္ကမရ (တိ) [ဥက္ကမ+ရ] မြတ်သောသိရိယ
ရိသောသု။ ဥက္ကမရဘုရား ဉာဏသမ္ပယုတ္တန
ဝိရိယန သမနာသဘာ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၆။

ဥက္ကမနာဒ (ပ) [ဥက္ကမ+နာဒ] မြတ်သော-
ကြုံးငါးမြှောင်ဆိုခြင်း - ကြုံးငါးမြှောင်ဆိုသံ။
သေဌနာဒန္တိ ဂေနဝိ အပ္ပဋိဟတဘာဝေန
ဥက္ကမနာဒ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၇။ (-သံ၊ ၄၊ ၂၊
၁၆၅။)

ဥက္ကမနိဿယဘူတ (တိ) [ဥက္ကမ+နိဿယဘူတ]
မြတ်သောမိနုဉ်းသော။ အဘိကာသယေန
ဥက္ကမနိဿယဘူတန အာဒိဗြူ ဂူဓနိသန။
ဒီ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၁။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၉။ ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၆။)

ဥက္ကမနု (န) [ဥက္ကမ+အနု] မြတ်သောစား
အစား။ အနုဂ္ဂုဿဂ္ဂါန္တိ ဥက္ကမနာနုဉ္စ
ဥက္ကမရသာနုဉ္စ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၇၉။

ဥက္ကမပစ္စက္ခရဏ (န) [ဥက္ကမ+ပစ္စက္ခရဏ] မြတ်
သော အခေါ်လွှမ်းအိပ်စားခြင်း။ ကဒလိ-
မိာစပ္ပယေန ဥက္ကမပစ္စက္ခရဏန အတ္ထ-
တာနိ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅၆။ (-ဒီ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၊ ၁။
အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၆။)

ဥက္ကမပညတ္တိ (ထိ) [ဥက္ကမ+ပညတ္တိ] အမြတ်
ဆုံး-အသာဆုံး-ဟုခေါ်ဆိုသတ်မှတ်ပညတ်
ခြင်း။ အဂ္ဂပညတ္တိယောတိ ဥက္ကမပညတ္တိ-
ယော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆၁။

ဥက္ကမပညာ (သိ) [ဥက္ကမ+ပညာ] (၁) မြတ်
သောပညာ။ (တိ) (၂) မြတ်သောပညာ
ရှိသောသူ။ (၁) အဘိညာသ ဥက္ကမပညာ-
ယ ပစ္စက္ခ ကဘူ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၆။ (တိ) (၂)
ကမံ သံ ဥက္ကမပညဂစ္ဆ။ ဒေ၊ ၂၊ ၃၊ ၁။
ဒေ၊ ၄၊ ၇၊ ၂၂၀။

ဥက္ကမပဋိပသါဟရဏ (န) [ဥက္ကမ+ပဋိပသါ+
အာဟရဏ] မြတ်သောကျင့်ကိုဆောင်ယူ
ခြင်း။ ဥက္ကမပဋိပသါဟရဏန ဝနဟဿာ။
ဓုဒ္ဓက၊ ၄၊ ၁၆၂။

ဥက္ကမပဏိတ (တိ) [ဥက္ကမ+ပဏိတ] မွန်မွန်
မြတ်မြတ်ဖြစ်သော။ မနုဿ ဥက္ကမပဏိတံ
ဘတ္တံ ဒေန္တိ။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၃၈၁။

ဥက္ကမပဘိဋ္ဌာဘူတ (တိ) [ဥက္ကမ+ပဘိဋ္ဌာ+
ဘူတ] မြတ်သော တည်ရာမှထွက်သော။
အနုတ္တရံ ဩမံ ဥက္ကမပဘိဋ္ဌာဘူတံ နိဗ္ဗာနံ။
အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၇၁။

ဥက္ကမပတ္တိ (ပ) ဘူ (တိ) [ဥက္ကမ+ပတ္တိ+ပတ္တိ]
မြင့်မြတ်သော အရကတ္တုနိဗ္ဗာနံ နောက်ဆုံး
သည်အဖြစ်သို့ နောက်ပြီးသောသူ။ သမ္ပန္န-

ကုသလံ ပရမကုသလံ ဥတ္တမပတ္တိပ(ပွ)တ္တံ သမဏံ အသယာန္တံ။ မ၊၂၊၂၁။ မဟာနိ၊ ၆၈။ ဥတ္တမပတ္တိပတ္တိန္တိ ဥတ္တမံ အရဟတ္တံ ပါပုဏိတဗ္ဗဘံ ပတုာဋ္ဌိဘံ။ မဟာနိ၊ ၁၆၈။

ဥတ္တမပဒ (န) [ဥတ္တမ+ပဒ] မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ အဘက်ကို ပညတ်သော ဘွဲ့အဖြစ်သော မြတ်သော-ပုဂ္ဂိုလ်-စကား။ ဥတ္တမပဒါနံ သဒ္ဓါပတော ကတိ အာပတ္တိယော ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၁၅။ (-သဒ္ဓါ၊ ၃၊ ၄၇၀။ ဝိမတိ၊ ၂၊ ၂၈၄။)

ဥတ္တမပဗ္ဗဒ္ဓာ (ထိ) [ဥတ္တမ+ပဗ္ဗဒ္ဓာ] မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်လေ့၊ ဗေ ဥတ္တမပဗ္ဗဒ္ဓာ။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥတ္တမပဗ္ဗဒ္ဓာဝေသ (ပု) [ဥတ္တမပဗ္ဗဒ္ဓာ+ဝေသ] မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်၏ အသွင်အပြင်။ ဘေးဒိသဒ္ဓာ အရဟတ္တံ နိဗ္ဗာနသဘာဝ ဥတ္တမပဗ္ဗဒ္ဓာဝေသံ ဂဏီကာ။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၁၇။

ဥတ္တမပရိယာယ (ပု) [ဥတ္တမ+ပရိယာယ] ဥတ္တမသဒ္ဓါ၏- ပရိယာယ-ဝေဝဇ္ဇ-စကားလှယ်။ အဂ္ဂသဒ္ဓါ ဥတ္တမပရိယာယော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။

ဥတ္တမပရိသုဒ္ဓ (တိ) [ဥတ္တမ+ပရိသုဒ္ဓ] မြင့်မြတ်သန့်ရှင်းသော။ ဥတ္တမပရိသုဒ္ဓေန ဝေဇ္ဇာနစေတ သရိရသဏ္ဌာနသမ္ပတ္တိံ ဟံ စ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၉။

ဥတ္တမပါရုဇာ (န) [ဥတ္တမ+ပါရုဇာ] ငြိတ်သော အခင်း အခြံ အဝတ်တည်း။ သေ ဘဝတ္တာနုဉ္စ ကောဇဝါဒဥတ္တမပါရုဇာနုဉ္စဒီ၊ ၃၊ ၁၁။

ဥတ္တမပါသာဒ (ပု) [ဥတ္တမ+ပါသာဒ] မြတ်သော ပြာသာဒ်။ ဝိ၊ ၁၊ ၃၊ ၁၁။ ပါသာဒာရေတိ ဝိ၊ ၁၊ ၃၊ ၁၁။ ဥတ္တမပါသာဒေ။ ဝိ၊ ၁၊ ၃၊ ၁၁။

ဥတ္တမပုဂ္ဂလ (ပု) [ဥတ္တမ+ပုဂ္ဂလ] မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ န ဟိ သာဓု ဟိ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဏ။ သရိရတာဂေ သိယာ သမ္ပတာရော။ ဝိ၊ ၂၊

၁၃၇၊ ၁၊ ၄၊ ၂၊ ၂၁။ (-ထေရ၊ ၂၊ ၆၈။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဥ၊ ၃၊ ၄၊ ၁၁၇။ ဇာ၊ ၄၊ ၁၁၇။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။)

ဥတ္တမပုဂ္ဂလဝန္တ (တိ) [ဥတ္တမပုဂ္ဂလ+ဝန္တ] ထိန္တဥတ္တမပုဂ္ဂလဝေတိ၊ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဝန္တိ မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သို့သော။ အဂ္ဂတံ ဘိ ဥတ္တမပုဂ္ဂလဝေတိ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။

ဥတ္တမပုညက္ခေတ္တ (န) [ဥတ္တမ+ပုညက္ခေတ္တ] မြတ်သော ကောင်းမွန် စိုက်ချိုးရာ နယ်မြေ၊ လှာမယ့် ဥတ္တမပုညက္ခေတ္တံ။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။

ဥတ္တမပုရိသ (ပု) [ဥတ္တမ+ပုရိသ] (ခ) (က) ငြိတ်သော-ထူးသော-ယောက်ျား။ အာဇာနည်ယောက်ျား။ (ခ) ငြိတ်သော အဓမ္မတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ယောက်ျား။ (ဂ) မြတ်သော လုပ်ငန်းကို စွဲကို ပြုလုပ်နိုင်သော ယောက်ျား။ (၃) ဥတ္တမပုရိသ၊ ချောက်မြစ်သေး-ပုရိသ-ဝိဘတ်၊ နမ္မသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနက်ကို ဆိုလိုသည့် ခေတတို့နောင်သက်ရသော အချာတ်ဝိဘတ်။ (အာချာတ်ဝိဘတ် ရှစ်မျိုးတို့တွင် တမျိုးတမျိုးတို့၌ ပရသာပုဂ္ဂိုလ်လုံး၊ အတ္တနောပုဂ္ဂိုလ်လုံးနှင့် ပရသာပုဂ္ဂိုလ်လုံးနောက်ဆုံး ၂-လုံးစီနှင့် အတ္တနောပုဂ္ဂိုလ်လုံးနောက်ဆုံး ၂-လုံးစီကို ဥတ္တမပုရိသ ဟု မှည့်ခေါ်ထားသော သဒ္ဓါကျမ်းလော အမည်ဖြစ်သည်။ ကစည်း၊ ၄၀၈၊ ၃၊ ၁၊ ၁၆၉။ ၅၊ ၄၃၁။ ချောက်မြစ်-ကြည့်) (ခ) (က) (ခ) (ဂ) ကောလိဝုသိတာ၊ ဥတ္တမပုရိသော။ အံ၊ ၂၊ ၁၁။ လွတ်နုတ်။ ၂၊ ၁၁။ မဟာနိ၊ ၁၆၈။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ (၃) ဥတ္တမပုရိသောတိ သေဥပုရိသော။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ ၂၊ ၁၁။ ဥတ္တမပုရိသောတိ ခဏကိလေသတ္တာဝိသေသပုရိသော အာဇာနည်ပုရိသော။ မဟာနိ၊ ၁၆၈။ (-စူဠနိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆၉။ ၅၊ ၄၃၁။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ ၂၊ ၁၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၁။ လွတ်နုတ် ၄၊ ၁၁။ စူဠနိ၊ ၄၊ ၁၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ ၂၊ ၁၁။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။)

၂၉၃။ မ၊ဋ္ဌိ၊၂။၇။ မ၊ဋ္ဌိ၊၃။၃၃၄။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။
 ၃၇၆။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၂၄။ မူ ပဋိ၊၁။၁၉၁။ အနဋ္ဌိ၊
 ၃။၄၅၁။၂။) (ခ) ဥတ္တမေဟိ အဂ္ဂဘူတေဟိ
 ဝါ အသေ ဂ္ဂမေဟိ သမန္တာဂတတ္တာ ဥတ္တမ-
 ပုရိသေတိ ဝုစ္စတိ။ ဇုတိဝုတိ၊၃။၂၈၉။ (ဂ)
 တောနံ ဌာနာနံ သန္တာနံ ဥတ္တ-ပုရိ သာနံ ကာ-
 ရဏာနံ။အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၃၇။ ဥတ္တမကံစကရဒဏန
 ဟိ မာတာပိတုဥပဋ္ဌာကာ “ဥတ္တမပုရိသ”-
 တိ ဝုတ္တာ။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၃။ (၂) အဘိနိန္ဒာ-
 မေသံန္တိ ဥတ္တမပုရိသဿ ယောဂေါ တိအဟ
 သဒ္ဓေန အာနေတာ ဝုစ္စာနေ တဒတ္တော
 ပါကဋော ဟောတိ။ မ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၂၄။ (-မ၊
 ဋ္ဌိ၊၂။၁၂၈။)

ဥတ္တမပုရိသတရ (တိ) [ဥတ္တမပုရိသ+တရ] သာ
 လွန်၍ ထူးမြတ်သော ယောက်ျား။ တခဏာ
 ဥပစုဿ ခါယာဘတ္တာ ဥတ္တမပုရိသေန ဥတ္တမ-
 ပုရိသတရော။ အဘိ၊ဋ္ဌိ၊၃။၂၂၁။

ဥတ္တမပေါရိသ (ပု) [ဥတ္တမ+ပေါရိသ] မြတ်သော
 ယောက်ျား၊ ယောက်ျားဘွဲ့၌ မြင့်မြတ်သည်
 အဖြစ်သို့ နောက်သောသူ။ အဿဌေါ အက-
 တညူ စ...သေဝ ဥတ္တမပေါရိသော။ ဓမ္မ၊၂။
 ပဋိ၊၃။လောကတ္တရဓမ္မတယ ပုရိသ သု
 ဥတ္တမဘာဝံ ပဒတ္တာတိ ပုရိ သုတ္တမော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌိ၊
 ၁။၃၉၆။

ဥတ္တမပ္ပမာဏ (တိ) [ဥတ္တမ+ပမာဏ] မြတ်သော
 - လွန်ကဲသော - အဘိုင်းအဘာ ရှိသော။
 ဥတ္တမပ္ပမာဏေန ဓနနာ သမန္တာဂတော။
 သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၁၀၈။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၀၅။ ဥတ္တမပ္ပမာ-
 ဏနာတိ သဟဿထာမပ္ပမာဏေန။ သံ၊ဋ္ဌိ၊
 ၁။၁၅၉။ (-သံ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၄၆။ အံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၃၀၂။)
 ဝဋ္ဌဓန-လည်း ကြည့်။

ဥတ္တမဖလ (န) [ဥတ္တမ+ဖလ] မြတ်သောသက်ဦး။
 ဥတ္တမဖလဿ ပန အရဟတ္တဿတ္တာယ ပုရိ-
 တာ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊၂။၉၅။

ဥတ္တမဖလက (န) [ဥတ္တမ+ဖလက] မြတ်သော
 ဟူ၍ပြား။ သာသဖလကေတိ...ဥတ္တမဖလက
 ဝါ။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၁။၁၉၁။

ဥတ္တမဒွိ (တိ) [ဥတ္တမ+ဒွိ] မြတ်သော ဉာဏ်
 ပညာရှိသောသူ။ ဥတ္တမဒွိနာ ဝေဿဘုနာ
 ကဒရန ဟတ္ထတလေန ပရာမဋ္ဌော။ အပါ၊ဋ္ဌိ၊
 ၂။၉၂။

ဥတ္တမဗြဟ္မ (ပု) [ဥတ္တမ+ဗြဟ္မ] မြတ်သောဗြဟ္မာ။
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဥတ္တမဗြဟ္မာနာမသဝေဝကေ
 လောကေ ဗြဟ္မဘူတဟိ ဂုဏေဟိ ဥက္ကသ-
 ပါရမီပုတ္တိတော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၇၇။

ဥတ္တမဗြဟ္မဏ (ပု) [ဥတ္တမ+ဗြဟ္မဏ] (ခ)
 အထူးသဖြင့် ထင်ပေါ် ကျော်ကြားသော
 ပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။ (ခ) (၂)
 အသံ သောဏာဒဏ္ဍာ ဥတ္တမဗြဟ္မဏော။
 ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၂၅၀။ ဥတ္တမဗြဟ္မဏောတိ အဘိ-
 နေသမ္ပဘိယာ ဝိတ္တသမ္ပဘိယာ ဝိဇ္ဇာ-
 သမ္ပဘိယာ စ ဥဂ္ဂတတထေ နဋ္ဌာထေ ဝါ
 ဗြဟ္မဏော။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊၁။၃၁၃။ (၂) ဘဂဝါ
 ပန ဝိသေသတော ဥတ္တမဗြဟ္မဏဿ ဝဿ-
 နတ္ထိ “ဣမေသံ ပနာ”တိ အာဒိမာဟ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊
 ၁။၂၄၈။ ဥတ္တမဗြဟ္မဏဿာတိ အနတ္တရ-
 အက္ခေယျတာယ ဥက္ကဋ္ဌဗြဟ္မဏဿ။ ဒီ၊ဋ္ဌိ၊
 ၁။၃၁၈။ သံ၊ဋ္ဌိ၊သစ်၊၂။၂၉၅။

ဥတ္တမဘဏ္ဍထေန (ပု) [ဥတ္တမ+ဘဏ္ဍ+ထေန] မြတ်သော
 ဥစ္စာဘဏ္ဍကို ခိုးသောသူ။ တေ
 တာဒိဿ ဥတ္တမဘဏ္ဍထေနာ။ ဇော၊၂။၁၉၄။
 ဥတ္တမဘဏ္ဍထေနာတိ မနုဿေဟိ ပိယာယိ-
 တဿ ဝရဘဏ္ဍဿ ထေနကာ။ဇော၊ဋ္ဌိ၊၆။၁၄၄။

ဥတ္တမဘဝ (ပု) [ဥတ္တမ+ဘဝ] မြတ်သောဘဝ။
 တတော ပရံ အဂမနတော ဥတ္တမဘဝါတိ
 အဝိပ္ပါယော။ မူလဋ္ဌိ၊၂။၂၃၄။

ဥတ္တမဘူရိပုတ္တ (တိ) [ဥတ္တမ+ဘူရိ+ပုတ္တ] မြတ်
 သောပညာသို့ ရောက်သောသူ။ အနံ ဟိ

ကောဝ မဘိ သဒမတိ၊ ဧယ ပဉ္စိတာ ဥတ္တမ-
ဘူရိပ္ပတ္တာ။ ဇာ၊ ၂။ ၂၀၅။ ဇာ၊ ၄။ ၂၆။

ဥတ္တမဘေသဋ္ဌ (န) [ဥတ္တမ+ဘေသဋ္ဌ] မြတ်
သောဆေး။ သပ္ပံတလမနုဇာကိတာဒိနံ
ဥတ္တမဘေသဋ္ဌနံ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၃။

ဥတ္တမဘောဇန (န) [ဥတ္တမ+ဘောဇန] မြတ်
သော စားဖွယ်ဘေးဇနံ၊ ပါသဒဝရမာ-
ရယ ဥတ္တမဘောဇနံ ဘူရိ။ အဘိ၊ ၄။ ၃။ ၁၀၂။
အ၊ ၄။ ၃။ ၁၅၅။

ဥတ္တမမဂ္ဂ(ပု) [ဥတ္တမ+မဂ္ဂ] မြတ်သောလမ်းခရီး။
ဧသေဝ ဗြဟ္မဒလာကူပပတ္တိယာ အသဒိသ-
မဂ္ဂါ ဥတ္တမမဂ္ဂါ နာမ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၂၆၂။

ဥတ္တမမဏိ (ပု) [ဥတ္တမ+မဏိ] မြတ်သော
ပတ္တမြား။ နာနပုကာရံ ဥတ္တမမဏိ ဣန္ဒ-
လဉ္စ။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃၁။

ဥတ္တမမနုဿ(ပု) [ဥတ္တမ+မနုဿ] မြတ်သောလူ။
ဥတ္တမဒီပ-ကြည့်။

ဥတ္တမမရိယာဒါ (ထိ) [ဥတ္တမ+မရိယာဒါ]
မြတ်သော - အလွန်ဆုံးဖြစ်သော - အပိုင်၊
အခြား။ ပစ္စယာ စီဝရာဒယော ပရမာ ပါပ-
ကိတဗ္ဗဘာဝေန ဥတ္တမမရိယာဒါ။ မ၊ ၄။ ၁။
၁၈၃။ (-သိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၅၂။ အနု၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။)

ဥတ္တမမဇ္ဈ (ပု) [ဥတ္တမ+မဇ္ဈ] မြတ်သောလက်ဝှေ့၊
သား။ သော ကိရက သပုဒ္ဓကာလဥတ္တမ-
မဇ္ဈော ဟုတော။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃၀၁။

ဥတ္တမမာနသ (တိ) [ဥတ္တမ+မာနသ] မြတ်သော
စိတ်ရှိသောသူ။ ပမောဒိတာဟံ သုမနာ၊
ပတ္တ ဥတ္တမမာနသ။ အပါ၊ ၂။ ၂၃၂။

ဥတ္တမယသသမဂ္ဂိ (တိ) [ဥတ္တမ+ယသ+သမဂ္ဂိ]
မြတ်သော အခြံအရံ အကျော်အစောနှင့်
ပြည့်စုံသောသူ။ ဥတ္တမယသသမဂ္ဂိနောပိ
အာယသက္ခံ ပါပုဏန္တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၂၉၊ ၂၄၈။

ဥတ္တမယာန (န) [ဥတ္တမ+ယာန] မြတ်သော
ယဉ်။ ဥတ္တမဿ သန္တိကံ ဥတ္တမယာနေနော
ဂန္တဗ္ဗံ။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၁၃၄။ (-ဝိမာန၊ ၄။ ၃။ ၁။)

ဥတ္တမယောနိ (ထိ) [ဥတ္တမ+ယောနိ] မြတ်
သော-အမျိုးဇာတ်-ဘဝ။ ပမုသောနိနံ
ဥတ္တမယောနိနံ စုဒ္ဓသသတသဟဿာနိ။ ဒီ၊
၄။ ၁။ ၁၄၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၆၀။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၄။

ဥတ္တမရတန (န) [ဥတ္တမ+ရတန] မြတ်သော
ရတနာ။ ဝေရူပံ ဥတ္တမရတနံ လဘိတော မယံ
နဒဿာ။ ဒီ၊ ၄။ ၂။ ၁၉၉။ (-သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။
၄၅။)

ဥတ္တမရတနမန္တ (ပု) [ဥတ္တမရတန+မန္တ] မြတ်
သောရတနာဖြစ်သော မန္တန်။ ဝေရူပသိဉ္စိ
ဥတ္တမရတနမန္တေ လဝေဇာတိ ကိံကရိဿ-
တိ။ ဇာ၊ ၄။ ၄။ ၂၀၅။

ဥတ္တမရထ (ပု) [ဥတ္တမ+ရထ] မြတ်သောရထား။
မဟာရဟံ ဥတ္တမရထံ သဗ္ဗာလကာရေန
အလကရိတော။ ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၆၉။

ဥတ္တမရသ (ပု) [ဥတ္တမ+ရသ] မြတ်သော အရ-
သာ။ တေ ဇိနုဂ္ဂေန ရသဂ္ဂါနိတိ ...ဥတ္တမ-
ရသာနိ။ (-မဟာနိ၊ ၄။ ၃။ ၀၀။) ဥတ္တမန္တလည်း
ကြည့်။

ဥတ္တမရာဇကုလသမ္ပတ (တိ) [ဥတ္တမ+ရာဇ-
ကုလ+သမ္ပတ] မြတ်သောမင်းမျိုးဟု ခေါ်
ဝေါ်သမုတ်အပ်သောသူ။ မယံ ဥတ္တမရာဇ-
ကုလသမ္ပတာ။ ဇာ၊ ၄။ ၂။ ၆။

ဥတ္တမဓူပ (န) [ဥတ္တမ+ဓူပ] (၁) မြတ်သော
ရုပ်အဆင်း။ (၂) မြတ်သော - အရုပ်-ရုပ်ပုံ
(မိန်းမရုပ်ပုံ ယောက်ျားရုပ်ပုံစသည်။) (တိ)
(၃) မြတ်သော ရုပ်အဆင်းရှိသောသူ။ (၄)
မြတ်သောပုံပန်းအသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသော။ (၁)
အောက်ပုဂံကြည့်။ (၂) ဥတ္တမဓူပဝိစိတ္တ
ကြည့်။ (တိ) (၃) သာ အပရဘာဝဂ
ဥတ္တမဓူပဘာဝေန ဇနပဒကလျာကံ နာမ

ဇောတာ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၂၇။ (၄) န ပုညသန္တာန်
ဂေဟံ ဝိယ ဥတ္တမဂ္ဂပံ။ မ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၁၇။

ဥတ္တမဂ္ဂပဓရ (တိ) [ဥတ္တမဂ္ဂပ+ဓရ+အ] မြတ်
သောရုပ်အဆင်းကို ဆောင်သော၊ ရုပ်
အဆင်းလှသော၊ သူ။ အဘိဋ္ဌာဟူ၍...ဥတ္တမ-
ဂ္ဂပဓရ... ဒေသိသမိ န ဣစ္ဆိံ။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊
၃၃၅။ (-ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၇၁။ ဇော၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၂၃၄၊
၃၁၇၊၃၇၆။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၅၊၇၂၂။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၇၊
၃၂၅။)

ဥတ္တမဂ္ဂပဝိစိတ္တ (တိ) [ဥတ္တမဂ္ဂပ+ဝိစိတ္တ] မြတ်သော
အရုပ်ဘိဗြင်္ဍိ ဆန်းကြယ်သော။
အနုကပ္ပကာရဣတ္ထိ ပုရိသသိဥတ္တမဂ္ဂပဝိစိတ္တံ
အတ္ထရဏံ။ ဝိ၊တိ၊ဝ၊၂၃၇။

ဥတ္တမဂ္ဂပသမ္ပန္န (တိ) [ဥတ္တမဂ္ဂပ+သမ္ပန္န] မြတ်
သော ရုပ်အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော။ ဂေဓဓေ
စ ဥတ္တမဂ္ဂပသမ္ပန္နော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၁၄၀။

ဥတ္တမဝဏ္ဏ (ပ) [ဥတ္တမ+ဝဏ္ဏ] မြတ်သော
အဆင်း။ သာတိယယံ ဥတ္တမဝဏ္ဏေ ဝဏ္ဏေ-
တော။ မ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၈၂။

ဥတ္တမဝဏ္ဏသမ္ပန္န (တိ) [ဥတ္တမဝဏ္ဏ+သမ္ပန္န] မြတ်သော
အဆင်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ သူ။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တမဝဏ္ဏိ (တိ) [ဥတ္တမဝဏ္ဏ+ဏ္ဏိ] မြတ်သော
အဆင်း ရှိသော၊ သူ။ ကိံ တေ သမဏ-
တ၊ဝေန ခေ ဥတ္တမဝဏ္ဏိနော။ မ၊၂၊၃၇၁။
သုတ္တနိ၊၃၆၈။ ဝေရ၊၃၃၁။ ဥတ္တမဝဏ္ဏိ-
နောဘိ ဥတ္တမဝဏ္ဏသမ္ပန္နော။ မ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၂၇၅၊
သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၅၊၁၇၄။ ဝေရ၊ဋ္ဌ၊၅၊၃၀၆။ (-မ၊
ဋ္ဌ၊ဉ၊၁၈၂။)

ဥတ္တမဝတ္ထ (န) [ဥတ္တမ+ဝတ္ထ] (၁) မြတ်သော
အဝတ်။ (တိ) (၂) မြတ်သောအဝတ်၌
သော၊ (၁) သပရိဝိရဿ အဂတော
ဥတ္တမဝတ္ထနိ ခတော။ အံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၁၄၄။ (-ဇော
ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၃။) (တိ) (၂) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တမဝတ္ထဒေဝကညာ (တိ) [ဥတ္တမဝတ္ထာ+ဒေဝ-
ကညာ] မြတ်သောအဝတ် ရှိသောနတ်သွီး။
သက္ကဿ ပရိစာရိကာ ဟေတု နိဗ္ဗတ္တံ အတ္တ-
ရာသဟဿ၊ရိဝါရိ ဥတ္တမဝတ္ထဒေဝကညံ...
ပုစ္ဆိ။ ဇော၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၃။

ဥတ္တမဝတ္ထဓာရိ (တိ) [ဥတ္တမဝတ္ထ+ဓာရ+ဏိ။
ထိ၌ ဥတ္တမဝတ္ထဓာရိနိ] မြတ်သောအဝတ်
ကို-ဆောင်သော-ဝတ်သော၊သူ။ အလကံ
တေ ဥတ္တမဝတ္ထဓာရိနိ။ ဝိမာန၊၃၄၊၆၇။
ဝိမာန၊ဋ္ဌ၊၁၁၃။

ဥတ္တမဝနနိယဘာဝ (ပ) [ဥတ္တမ+ဝနနိယ+
ဘာဝ] မြတ်သော ရှိခိုးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်
၏ အဖြစ်၊ တေန စ အနတ္တရဒက္ခိဏေယျ-
ဘာဝံ ဥတ္တမဝနနိယဘာဝံ...ဒဿေတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊
၁၊၈။ သံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၁၈။

ဥတ္တမဝိဇယ (ပ) [ဥတ္တမ+ဝိဇယ] မြတ်သော
ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခွေးချယ်ခြင်း။ ဣမဿ ခါတဗ္ဗံ
ဣမဿ န ခါတဗ္ဗန္တိ ဥတ္တမဝိဇယဝသေန ဝိဘာ-
ဂံ အကတော။ ဣဘိဝုတ်ဋ္ဌ၊၈၇။

ဥတ္တမဝိပုလပည (တိ) [ဥတ္တမာ+ဝိပုလ+
ပညာ] မြတ်သော ပြန့်ပွားသောပညာရှိသော၊
သူ။ ဝရဘူရိမမေသတိ ဥတ္တမဝိပုလ-
ပညော။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၉၈။

ဥတ္တမဝိရိယ (န) [ဥတ္တမ+ဝိရိယ] မြတ်သော
ဝိရိယ။ ဥတ္တမဝိရိယာနိ (ဒိ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊၂၁၂။ အံ၊
ဋ္ဌ၊၂၊၂၆၀)တိ သေဋ္ဌဝိရိယနိ။ ဒိ၊ဋ္ဌ၊ဉ၊
၂၃၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၈။ (-သံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၂၆၃။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၃၁၇။ ဣဘိဝုတ်ဋ္ဌ၊၈၇။ မဟာနိ၊
ဋ္ဌ၊၁၆၄။ သံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၂၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၁၂။)

ဥတ္တမဝိရိယာနုယောဂ (ပ) [ဥတ္တမဝိရိယ+အနု-
ယောဂ] မြတ်သော ဝိရိယကို အားထုတ်
ခြင်း၊ ဒု၊၂၊ရဝရိယာသ ဥတ္တမဝိရိယာနုယော-
ဂံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊ဝ၊၁၈။၂၃၉။

ဥတ္တမဝေဒနာ (ထိ) [ဥတ္တမ+ဝေဒနာ] လွန်ကဲ
ပြင်းထန်သော ဝေဒနာ။ တဏှ မေဝံ
ဝိဟရတော၊ ပတ္တသုတ္တမဝေဒနံ။ သုတ္တနိ၊
၃၄၂။ (-သုတ္တနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၇။)

ဥတ္တမသံသ (ပု) [ဥတ္တမ+သံသ] မြတ်သော
ရဟန်း၊ အပေါင်း။ တဏှပိ ဥတ္တမသံသေ
ဂုဏဂါရဝေန ဥတ္တမသံသေ နိဒ္ဒသန္တော။
ဝဇီရ၊ ၁၄။

ဥတ္တမသတ္တ (ပု) [ဥတ္တမ+သတ္တ] မြတ်သော သတ္တဝါ။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တမသတ္တဝ (ပု) [ဥတ္တမ+သတ္တဝ။ သတ္တ-ကို
သတ္တဝ-ပြု။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ ၂၅။ ၎င်း နိတိ၊
သုတ္တ၊ သု-၌ သမာသန္တ “ဝ” ဟွမ်းဟု၎င်း။
သမာသန္တ “အ” ဖွဲ့၍ ဟု၎င်း ဆိုသေး၏။
ဇောတိဋ္ဌိကာ၌ ဝ-အာဟု ဆို၏။] မြတ်သော
သတ္တဝါ။ တဉ္စ ဥတ္တမသတ္တဝေါ၊ ဇေ၊ ၂၊ ၁၃။
ဝေံ ဥတ္တမသတ္တဝေါ၊ ၎င်း။ ဥတ္တမသတ္တ-
ဝေါတိ ဥတ္တမသတ္တော။ ဇေ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇-၅။
ဥတ္တမသတ္တဝေါတိ ဧတ္တ ဥတ္တမသတ္တော၊
ဝတ္ထုဗ္ဗေ နာမပာဏ အန္တေ ဝကောဓာမံ
ကဘူ ဝေံ ဝုတ္တံ။ ၎င်း ဇောတိဋ္ဌိကာ။

ဥတ္တမသဘာဝ (ပု) [ဥတ္တမ+သဘာဝ] (၁)
မြတ်သောသဘော။ (တိ) (၂) မြတ်သော
သဘောရှိသော။ (၁) ရတနတ္ထယဿ အနုည-
သာခံရစံ ဥတ္တမသဘာဝံ ... ဝိဒနာတံ။
ဣတိဝုတိ၊ ၄၊ ၂၅။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၉၁။ (တ)
(၂) နန္ဒဗ္ဗသမယညှိ သောတဗ္ဗံ သဝနီ-
ယံ၊ ဥတ္တမသဘာဝံ သောသံမုဉ္ဇန္တိတိ ယော-
ဇနာ။ ဝိမာန၊ ၁၂၊ ၂၆။

ဥတ္တမသမာစာရ (ပု) [ဥတ္တမ+သမာစာရ] မြတ်
သော အကျင့်။ အဘိသမာစာရေတိ ဥတ္တမ-
သမာစာရေ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၂။ (-အံ၊ ၄၊ ၃၊
၆၊ ၁၃၇။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၇၊ ၁၄၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၃၊ ၂။)

ဥတ္တမသမာစာရိက (တိ) [ဥတ္တမ+သမာစာရ+
ဣက] မြတ်သောကျင့်ဝတ် သီလ။ အဘိ-
သမာစာရိက (အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉၄) ကြည့်။

ဥတ္တမသမ္ပဇာန (န) [ဥတ္တမ+သမ္ပဇာန] မြတ်
သော သမ္ပဇာန်ဉာဏ်။ မြတ်သော-ကောင်း
စွာသိခြင်း - ကောင်းစွာ သိသောဉာဏ်။
အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တမသမ္ပဇာနကာရိ (တိ) [ဥတ္တမသမ္ပဇာန+
ကာရ+ဣ] မြတ်သော သမ္ပဇာန်ဉာဏ်- ဖြင့်-
ကို-ပြုလေ့ရှိသော။ သူ။ အယ် သယ်-၌ ပတ္တ-
စီဝရဓာရဏေ အသးဗျာဟသမ္ပဇညေန ဥတ္တ-
မသမ္ပဇာနကာရိတိ ဝေဝိတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊
၁၇၉။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၃။

ဥတ္တမသနိဓာဘ (တိ) [ဥတ္တမ + သနိရ+
အာဘာ] မြတ်သော ခိုယ်တော် အရောင်အဝါ
ရှိတော်မူသော (မြတ်စွာဘုရား)။ ဗြ၊ ၄၊ ၁၊
သိတိ ဥတ္တမသနိဓာဘာ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၃၁။

ဥတ္တမသဟာယ (ပု) [ဥတ္တမ+သဟာယ] မြတ်
သော ခံတံဆွေ။ ဥပဋ္ဌာယော မေ ဗျောဇ္ဇာ-
ဂါနိကော ဇေဋ္ဌဘာတိကတ္ထေရဿ ဥတ္တမ-
သဟာယော။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၅၄။

ဥတ္တမသာရထိ (ပု) [ဥတ္တမ+သာရထိ] မြတ်
သော ရထားထိန်း။ ဥတ္တမသာရထိ (မ၊ ၄၊ ၃၊
၂၅) တိ သေဋ္ဌာနိသသာရထိ။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၈၂။
(-ဗျောဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၃၅။)

ဥတ္တမသာဝက (ပု) [ဥတ္တမ+သာဝက] မြတ်
သော တပည့်။ သီလ-ဒိဂုဏေဟိ ဥတ္တမသာဝ-
ကာ။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂။

ဥတ္တမသီလ (န) [ဥတ္တမ+သီလ] မြတ်သော
သီလ။ အတိပမေဓာ၌ ဥတ္တမသီလံ၊ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊
၇၀။ (-အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၊ ၈။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၆။ မ၊ ၄၊
၃၊ ၁၁၅။)

ဥတ္တမသုခုမဝတ္ထ (န) [ဥတ္တမ+သုခုမဝတ္ထ] မြတ်
သော နူးညံ့သောကာသိတိုင်းမြစ် အဝတ်။
ဥတ္တမသုခုမဝတ္ထံ ဗုဒ္ဓါနံ ပါဒမုလေ ဌာပတော။
အံ၊ဌာ၊၁။၁၀၇။ ဥတ္တမသုခုမဝတ္ထန္တိ ကာသိက-
ဝတ္ထမာဟ။ အံ၊ဌာ၊၁။၁၄၈။

ဥတ္တမသုဝတ္ထ (န) [ဥတ္တမ+သုဝတ္ထ] မြတ်သော
ရွှေ။ အဒ္ဓကဉ္စနဿ ဟိ ဥတ္တမသုဝတ္ထဿ
ဝိယ တဿာ သရီရဝက္ခော အဟောသိ။
အံ၊ဌာ၊၁။၂၇။

ဥတ္တမသုရ (ထိ) [ဥတ္တမ+သုရ] မြတ်သော ရဲရင့်
သော၊ သူ၊ ဝိရာတိ ဥတ္တမသုရ ဂုဇန္တိ။ ဒီ၊
ဌာ၊၁။၂၂၃။ သုတ္တနိ၊ဌာ၊၂။၁၇၁။

ဥတ္တမသေနာသန (န) [ဥတ္တမ+သေနာသန] မြတ်သော-
ကောင်းသော - အိပ်ရာနေရာ
ကျောင်း။ ဥတ္တမသေနာသနံ နာမ ပမာဒ-
ဌာနံ။ ဒီ၊ဌာ၊၁။၁၈၄။ သံ၊ဌာ၊၂။၁၅၁။ အံ၊ဌာ၊
၁။၆၁။

ဥတ္တမသေယျာ (ထိ) [ဥတ္တမ+သေယျာ] မြတ်
သော-အိပ်ခြင်း-လျောင်းစက်ခြင်း။ အယဉ္ဇိ
(သီဟသေယျာ) တေဇဿဒဏ္ဍိယာပဏတ္တာ
ဥတ္တမသေယျာ နာမ။ ဒီ၊ဌာ၊၂။၁၆၆။ မ၊ဌာ၊၂။
၂၁၇။ သံ၊ဌာ၊၁။၇၅။ သံ၊ဌာ၊၃။၇၂။ အဘိဌာ၊
၂။၃၃၁။ ဥဒါန၊ဌာ၊၃။၄၄။ သီဟသေယျာ
နာမ သေဌသေယျာတိ အာဟ “ဥတ္တမ-
သေယျာ”တိ။ ဒီ၊ဌာ၊၂။၁၇၆။ မ၊ဌာ၊၂။၂၃၄။
သံ၊ဌာ၊၁။၁၁၅။ (-သံ၊ဌာ၊သစ်၊၁။၆၈။)

ဥတ္တမဟယ (ပု) [ဥတ္တမ+ဟယ] မြတ်သော
မြင်း။ ဥတ္တမဟယောဝ ဥတ္တမဟယကာရကံ
အရဟတိ။ မ၊ဌာ၊၃။၁၂၂။ (-မ၊ဌာ၊၃။၇၄။)

ဥတ္တမဟယကာရက (န) [ဥတ္တမဟယ+ကာရက] မြတ်သော
မြင်း၏ လုပ်ငန်းကို။ အထက်ပုဒ်-
ကြည့်။

ဥတ္တမဟေတု (ပု) [ဥတ္တမ+ဟေတု] ပဓာန
ဖြစ်သော အကြောင်း။ ကုသလာကုသလံ

အတ္တနော ဝိပါကဋ္ဌာနေ ဥတ္တမံ...အဟံ
ဥတ္တမဟေတု နာမ။ အဘိ၊ဌာ၊၁။၃၄၂။
(-မုလဋီ၊၁။၁၄၃)

ဥတ္တမာနိသံသ (ပု) [ဥတ္တမ+အာနိသံသ] မြတ်
သောအကျိုးအာနိသံ။ အဝိဇ္ဇိပ္ပဟာနာဒိ-
ကေ ဣမေ အဋ္ဌ ဥတ္တမာနိသံသေတိ အတ္တော။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ဌာ၊၂။၄၄၅။

ဥတ္တမိတ္တိ (ထိ) [ဥတ္တမ+ဣတ္တိ] မြတ်သော
မိန်းမ။ ယေ တောသု သမ္ပန္နသီလာသု
ဥတ္တမိတ္တိသု အမှာကံ ပုတ္တာ ဘေယန္တိ။ ဘေ၊
ဌာ၊၄။၅၄။ (-သံ၊ဌာ၊၂။၁၉၃။)

ဥတ္တမိက (ပု) [ဥတ္တမ+ဣက] ဥတ္တမဏ္ဍ-နှင့်
အနက်တူ။ ၎င်း ပုဒ် ကြည့်။

ဥတ္တရံ (တိ) [ဥ+တရ+အ] (တိ) (၁)
မြောက်အရပ်၊မြေ့က်ဘက်ကျသော၊မြောက်
ဘက်မှာရှိသော (ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရာဝတ္ထု) (၂)
နောက်၊ နောက်မြစ်သော။ (၃) အထက်၊
အပေါ်ပိုင်း။ (၄) (က) ထူးကဲသော၊ သာ
လွန်သော၊ လွမ်းမိုးသော။ (ခ) ကျော်လွန်
သော၊ လွန်းမြောက်သော၊ ထွက်မြောက်
သော၊ လောက်ဝင့်ဒုက္ခ-လောက-၌ မပါဝင်
သော (တရား)။ (၅) မြင့်မြတ်သော။ (၆)
ကျော်လွန်-ကူးသွား-၎ ကြောင်းဖြစ်သော၊
(တံတား)။ (၇) (၂) အပေါ်ရုံ၊ အပေါ်
ခြံ၊ ကေသီသင်္ကန်း၊ တဘက်။ (၈) အပြေ၊
တေားတုံ။ ပဒ္ဓါဝါကျောတ္တံ ထာသကေ-ယုတ္တရံ
ဥတ္တရေ ဟိသု၊ သေဌေ ဒိသာဒိဘေဒေ စ၊
ပရသ္မိ မုပရိ ခိဘော။ ဓ-နံ၊၁။၃၁။ (တိ)
(၁) မြောက်အရပ်၊ မြောက်ဘက်၊ မြောက်
ဘက်ကျသော၊ မြောက်ဘက်မှာ ရှိသော
(ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရာဝတ္ထု)။ ဥတ္တရဿ ဒိသာယ
ဥသိချဒ္ဓဇော နာမ ပဗ္ဗတော။ ဝိ၊ဉာ၊၂။၂၈။
အံ၊ဌာ၊၁။၇၆။ ဣတိဝုတ်၊ဌာ၊၂။၄၄။ ဥတ္တရေန
ဥတ္တရံ နဂဿ ဟရိတော ဥတ္တရေန ဒွါရေန
နဂရံ ပဝေသေတော။ ဒီ၊၂။၁၃၂။ န ဥတ္တရေ

ဝေဒိ အယာအယာ။ ဘေး၁၂၄၄။ ဘေး
 ၄၁၄၁၄၅။ (-ဒိ၁၂၀၀ ဒိ၂၂၂၃၊ မ၁၊
 ၃၄၃၊ မ၁၂၂၂၊ သံ၂၂၁၂၊ ငွါန၊ က၊
 ၁၂၃၊ ပဋိသံ၃၁၂။ မဟာနိ၃၂၉။ ဝိဋ္ဌ၊
 ၁၁၄၃၊ ဒိ၂၄၁၁၂၆၃၃။ ဒိ၂၄၁၂၁၇၊
 ၂၁၀၃၉၇။ မ၄၁၁၂၄၄၊ မ၄၁၂၇၂၊ မ၊
 ၄၁၂၂၃၊ သံ၄၁၁၁၉၃။ သံ၄၁၂၃၁၂၊
 အံ၄၁၁။ ဂွါ၃၄၂-၃၇။ အံ၄၁၂၃၁၉။
 အဘိဋ္ဌ၁၁၁၅။ ပဋိသံ၄၁၂၂၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁၁၃၀၃။ သုတ္တနိ၄၁၂၁၆။ သာရတ္ထ၁၂၁။
 ဒိ၂၄၁၁၂၉၃၊ ဒိ၂၄၁၂၇၀။ မ၄၁၂၁၀။
 အံ၄၁၁၁၀၃။) (၂) နေ-ကံ၊ နေ-ကံဖြစ်
 သော။ ဉာဏသ ဝါ ဥတ္တရသ ပုရိမဉာဏံ
 ဝတ္ထု ကာရကန္တိ ဉာဏဝတ္ထု။ အနုဋ္ဌိ၁၁၁၂။
 (-မူလဋ္ဌိ၊ ၁၆၀။) (၃) အ-ကံ၊ အပေါ်
 ပိုင်း၊ ဥတ္တရံ ဥပရိတာကံ အာ-တိတိ ဥတ္တ-
 ရစ္ဆဒေါဝိတာနံ။ သာ-တ္ထ၁၂၂၉၅။ မ၄၁၂၊
 ၃၂။ (၄) (က)သုးကဲးသော သာလုန်းသော၊
 လွှမ်းမိုးသော။ အတ္တ-နာ နာ ဂုဏေဟိ ဝိသိ-
 ဋ္ဌတရသ ကသမ္ဘံ အဘာပါ နတ္ထိ တေသ
 ဥတ္တရေတိ အနတ္တ-ဗျာ။ ဝိဋ္ဌ၁၁၁၉၂။
 ဝိသုဒ္ဓိ၁၁၂၀၁။ ကေကာဒိဟိ အဂေဟိ ဥပ-
 ရူပရိ ဥတ္တရေ အဓိကေ-တိ အဂိတ္တရေ။
 အံ၄၁၁။ ဂ။ ဥတ္တရတိ အတိတ္တမတိ အဘိ-
 အဝတိတိ ဝါ ဥတ္တရံ၊ အံ၄၁၁၄၃။ (-နေတ္ထိ၊
 ၁၂၀။ မ၊ ၄၁၁၉၃။) (၅) ကျော်လွန်
 သော၊ လွန်မြောက်သော၊ ထွက်မြောက်
 သော။ လောကဝဋ်ကု-ပေးက-၌ မပါဝင်
 သော (တရား)။ အပရိယာပနဘာယ
 လောကတော ဥတ္တရေ ဥတ္တိဏ္ဏ-တိ
 ပေးကုတ္တ-ဗျာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၁၁၀။ (-ဝိ-
 သုဒ္ဓိ၊ ၂၂၇။) (၆) ဖြင့်ဖြစ် သော။
 တေသု ဘိယျောသော ပညာယ ဥတ္တရေ။
 ဒိ၂၄၁၂၁၁။ ဥတ္တရေတိ ဥတ္တမော။ ဒိ၂၄၁၂၊
 ၁၁။ (၆) ကျော်လွန်-ကု သွား-ကြောင်း
 ဖြစ်သော (တံတား)၊ ဥတ္တရသေတုကြည့်။

(၄) (၇) အပေါ်မှ အပေါ်၌၊ ကေသိ
 သင်္ကန်းတဘက်။ ဥတ္တ-မန္တိ ဥတ္တရသင်္ကေ၊
 ဝိ၂၄၁၂၃၃။ ကခါ၊ ၄၂၉၂။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊
 ၂၄၉။ သာရတ္ထ၊ ၂၄၀၃။ ကခါ၊ ၄၂၀၆။)
 (၈) အဖြေ၊ စကားတို့။ ပဋိပန္နတုန္တံ ဥတ္တ-
 ရံ ကထေတံ။ ဒိ၂၄၁၂၃၅။ (-မူလဋ္ဌိ၊
 ၁၆၀။)

ဥတ္တရ (တိ) [ယးဝိစ္စကန-မ်] ဥတ္တရမည်သော
 သူ၊ (၁) ဝေဿဘူ မြတ်စွာဘုရား၏ ဒုတိယ
 အဂ္ဂသာဝက ဖြစ်သော ဥတ္တရ မည်သော
 ထေရ်။ သောဏော စ ဥတ္တရေ စေဝ
 အဟေသံ အဂ္ဂသာဝကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၀။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
 ၄၁၂၉။ (-ဒိ၂၁၄။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂၁၀။ အဘိ၊
 ၄၁၁၆၉။ ဝိဋ္ဌ၁၁၅၁။) (၂) ကောဏာ-
 ဂမန မြတ်စွာဘုရား၏ ဒုတိယအဂ္ဂ သာဝက
 ဖြစ်သော ဥတ္တရမည်သောထေရ်။ ဘိယျော-
 သောဥတ္တရေ နာမ အဟေသံ အဂ္ဂသာဝ-
 ကော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၁၀၅။ ဘိယျော-
 သုတ္တရ (ဒိ၂၁၄) ၏ ဘိယျောသော စ
 ဥဒ္ဓရေ စ။ တေသု ဘိယျောသော ပညာယ
 ဥတ္တရေ၊ ဥတ္တရေ သမာဓိနာ အဂ္ဂေါ
 အယာသိ။ ဒိ၂၄၁၂၁၁။ (-အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊
 ၇။ ဝိဋ္ဌ၁၁၅၁။)

(၃) အရှင် သာရိပုတြာ၏တပည့် ဥတ္တရ
 ထေရ်၊ ဥတ္တရသာ-ဏော၊ ၄၆။ ဥတ္တရထေရ်သည်
 သုးမေ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တော်မူ၍က ဗိဇ္ဇာ
 စိုရ် ဖြစ်ခဲ့၍ ကောင်းကင် ခရီးဖြင့်လှည့်လည်
 သွားလာ၍ ဘုရားရှင်ကိုးမြှော်ပြီးကြည့်ညိ
 ကာ မဟာလောက-ပန် တို့ဖြင့် ဝူဇေဒဲလေ
 သည်။ သေသော အခါတာတိ သာနတ်ပြည်
 ၌ဖြစ်သည်။ ထို တာဝတိံသာ နတ်ဘဝ
 မှ စတော့ လူ့ပြည် နတ်ရွာတို့၌ ကုင်
 လည်သည်ရှိသော် ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားပွင့်
 တော်မူသောအခါ ဖုဠိပ မြို့ငယ် ဗုဒ္ဓည်း
 ဥစ္စာ ပေါများကြသောသော ပုဏ္ဏားမျိုး၌ဖြစ်

လာသည်။ ဥတ္တရဟု အမည်တွင်၏။ အရွယ်
 ရောက်သော် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတတ်ပညာ၌ အပြီး
 တိုင် တတ်မြောက်၍ ဘေတ်အားဖြင့်၎င်း၊
 အဆင်း၊ အတတ်ပညာ၊ အရွယ်၊ အကျင့်တို့
 ဖြင့်၎င်း လူ့အပေါ်၌ ချီးကျူးမှုကို ခံယူရ
 သည်။ ထိုပြည့်စုံမှုကို စာတင်ကြောင့် ဝဿ-
 ကာရမည်သော မဂ္ဂအမတ်ကြီးက သူ၏သွေး
 နှင့် ထိမ်းမြားလက်ထပ်လိုကြောင်း စကား
 ကမ်းလှမ်း ပြောဆိုသော်လည်း ဝဋ်ကုမ္မ
 ထွက်မြောက်လိုသော အလိုအနွှ ကြီးမားသူ
 ဖြစ်သောကြောင့် လက်မခံခဲ့ပေ။ ရံဖန် ရံခါ
 အရှင်သာရိပုတြာထံ ချဉ်းကပ်လျက် တရား
 နာယူရအပြစ် သဒ္ဓါဘုရားတိုးပွား၍ သာမဏေ
 ပြုကာ အရှင်သာရိပုတြာကို ဝတ္တရားကျေပြန်
 စွာပြုစု လုပ်ကျွေးပေသည်။ အရှင်သာရိ
 ပုတြာ အနာရောဂါဖြစ်၍ ဆေးအလို့ငှါသာစဉ်
 လမ်းခရီးတွင် ရေကန်တစ်ခု၏ မိမ့် သပိတ်
 ကို ထားခဲ့ရာ မျက်နှာသန်နေသော သမီး
 တယောက်ကို အစောင့်တို့က လိုက်ဖမ်းရာ
 သမီးက ခိုးယူလာသော ပစ္စည်းဥစ္စာထပ်စုံ
 ဥတ္တရသာမဏေ၏ သပိတ်တွင် ထည့်၍
 ထွက်ပြေးလေ၏။ သာမဏေသည် မိမိသပိတ်
 ရှိရာသို့အလာတွင် အစောင့်တို့က သာမဏေ
 ကို ဖမ်း၍ ဝဿကာရအမတ်ကြီးထံ ပြကြ
 သည်။ ရှေးက မိမိသွေးနှင့်လက်ထပ်ရန် စေတပ်
 စဉ်က ငြင်းပယ်ပြီး ရဟန်းပြုသွားခဲ့သည်ကို
 မကျေနပ်၍ ရန်ငြိုးငိုခဲ့ဘူးသော၎င်းအဖော်
 ကြီးက သူ့ရဲ့ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ အရှင်လတ်ပတ်
 တံကျင် လှံသွင်းစေခဲ့သည်။ ၎င်းနေရာသို့
 ဖြတ်စွာဘုရားကြွလာ၍ တရားဟောတော်
 မူ၀ အဋ္ဌဘိညရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ တံကျင်
 လှံထားရာမှ လွတ်မြောက်ကာ လူအပေါင်း
 တို့အား တန်ခိုးပြုငြိဟာ ပြတော်မူသည်။
 အနာလည်း အသားနု ကံကာ ပျောက်
 ကင်း လေသည်။ အေရဒ္ဒါဝါပုဇ္ဇာ၅၀၀
 ဣတ္ထိ သုခံ အာယသ္မာ ဥတ္တရော ထေဓရာ ဣမာ

ဂါထာယော အဘာသိတ္ထံ။ အပါ၂။၁၇၆။
 အာယသ္မာတာ ဥတ္တရထေဓဿ ဂါထာ။...
 ဥတ္တရော သာမဏေရာ ပါတောဝ ပတ္တဝီဝရ-
 မာဒါယ။ အေရဒ္ဒါဝါပုဇ္ဇာ။

(၄) ဥတ္တရဇောရ်၊ (တံကျင်လှံခံရ
 သော ဥတ္တရထေရ်ကိုထောက်၍ အပရဇတ္တရ
 ထေရ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။) သိဒ္ဓတ္ထဘုရားရှင်
 ပွင့်ဟော်မစဉ်က အမျိုးကောင်းသား ဥပါ-
 သကာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား
 ပရိနိဗ္ဗာန် ပြတော်မူသောအခါ သုခံဇောမျိုး
 တို့နှင့် စုပေါင်း၍ ဓာတ်ဘော်ပွဲဇင်ခြင်းကို
 ပြုခဲ့သည်။ ထိုခံကောင်းမှုကြောင့် လူ့ပြည်
 နတ်ပြည်တို့၌ ကျင်လည်သည်ရှိသော် ဤ
 ဖြတ်စွာဘုရားလက်ထက် သားကံ ဖွံ့ဖြိုး
 မျိုး၌ ဖြစ်လာသည်။ ဥဇ္ဇရဇမည်တွင်၏။
 အလုပ်ကံစွတရပြင် သာဓဇ္ဈိသ္မိသ္မိအာဇာနည်
 မည်သော သရက်ပြုလင်ရင်း၌ ပြတော်
 မူသော ရေခိုးဒင်္ဂင်္ဂင်သော တန်ခိုးပြာဋီ
 ယာကိုဖူးမြင်ကြည့်ညှိရသည့် ကဋ္ဌကာရမ
 သတ္တန်ကို ကြားနာရ၍ သဒ္ဓါတရားတိုးပွား
 ကာ ရှင်ပြုလျက် ဖြတ်စွာဘုရားနှင့်အတူ
 ရေငြိမ်းသို့ ရောက်ရှိပြီး ရဟန်းပြုသည်။ ထို
 အရပ်၌ပင်နေကာ ဝိသယနာတရားပွားများရာ
 မကြာမီပင် အဋ္ဌဘိညရဟန္တာ ဖြစ်လေသည်။
 အေရဒ္ဒါဝါပုဇ္ဇာ။ ဣတ္ထိ သုခံ အာယသ္မာ
 အပရဇတ္တရဇောရော ဣမာ ဂါထာယော
 အဘာသိတ္ထံ။ အပါ၂။၁၇၆။ (-အေရဒ္ဒါဝါ
 ပုဇ္ဇာ)။

(၅) ဥတ္တရဇောရ်၊ ဥတ္တရဇောရ်၊ ဖြတ်စွာ
 ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံင်၍ အနုတရဇမည်သော
 အခါ ဝေသာလီပြည် ငဇ္ဈိပုတ္တက ရဟန်းကို
 ၏ အမွေစွဲအယ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်၍
 ဒုတိယသံဂါယနာတင်ရာ၌ ဦးစီးခေါင်းဆောင်
 မထေရ်တို့တွင် တပါးအပါအဝင် ဖြစ်သော
 အရှင်ချေဝတထေရ်၏ တပည့်အလုပ်အကျွေး

ဖြစ်သော ဥက္ကဋ္ဌ ရဟန်း။ တေန ခေါ်ပန သမယေန ဥက္ကဋ္ဌရော နာမဘိက္ခု ဝိသတိ ဝသော အာယသ္မတော ရေဝဘဏ္ဍ ဥပဋ္ဌာကော ဟောတိ၊ ၁၄။၂၁။

(၆) ဥက္ကဋ္ဌရခေဋ်။ တတိယသင်္ဂါယနာ တင်အပြီ၌ အရှင်မောဂ္ဂလိပုတ္တတိအထေရ် ၏ တဝန်ပေးချက်အရ အရှင်သောကထေရ် နှင့် အတူ သုဝဏ္ဏဘူမိသို့ ကြွရောက်ကာ သာ သနာပြုခဲ့သော ဥက္ကဋ္ဌရထေရ်။ သုဝဏ္ဏဘူမိ ဂန္ထာန၊ ဝေသာနုတ္တရာမယိဒ္ဓိကာ၊ ပိသာဓေ နိဗ္ဗာမဘူန၊ ဗြဟ္မဇာလမသေသံ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၂၂။

(၇) ပဒုမုတ္တရ ဖြတ်စွာဘုရား၏ သား တော် ဥတ္တရမင်းသား။ သူ၏ မယ်တော်မှာ ဝသုဗန္ဓာဖြစ်သည်။ ဥတ္တရော နာမ ပုတ္တော အဟေသံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၂၃။ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၁၄၅-၌ ဥတ္တမော နာမ အဋ္ဌဇော ဟု ရှိ၏။)

(၈) ကုဏ္ဍိယ ဖြတ်စွာ ဘုရား၏ သားတော် ဥတ္တရလူလင်း။ သူ၏မယ်တော်မှာ ဇေတိနီပုဏ္ဏမ ဖြစ်သည်။ ဇေတိနီ နာမ သာနာနီ၊ ဥတ္တရော နာမ အဋ္ဌဇော၊ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၂၂။ (-ဒိ၊ ၁။ ၂၁။ ၂၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၅။ ၂၆။ ၂၇။)

(၉) ဥက္ကနုဘိသား။ ဧကမန္တ ဌိတော ခေါ် ဥက္ကဋ္ဌရ ဒေဝပုတ္တော အာဝဘော သန္တိဇေဇ္ဇမံ ဂါထံ အဘာသိ၊ သံ၊ ၁။ ၅၃။ (၁၀) ဗြဟ္မာသုပုဏ္ဏား၏ အပည့်ဥက္ကရလူလင်း။ သူသည် သူ့ဆရာ၏ ခေခိုင်းချက်ဖြင့် ဖြတ်စွာ ဘုရား၏ ကျော်စောသမာဏ်များ အမှန် အဘိဒ္ဓိ ဟုတ်မဟုတ် မဟာပုရိသလက္ခဏာ တော်များနှင့် ပြည့်စုံ မပြည့်စုံကို စူးစမ်းခဲ့ သည်သာမက (၇) လပတ်လုံး ဖြတ်စွာ ဘုရား နောက်သို့ အရိပ်ပမာ တကောက် ကောက် လိုက်၍ အနေအထိုင်၊ အသွား အလာ၊ အပြောအဆိုစသည်ကို အသေးစိတ် လေ့လာ စူးစမ်းခဲ့သူဖြစ်သည်။ နောင်အခါ၌

ဘုရားဘုတ် မဟုတ် စူးစမ်းလေ့လာသူ ဗုဒ္ဓ ဝိမံသက အဖြစ် ထင်ရှားသူ ဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မာသုသန္ဓ ဗြဟ္မဏဿ ဥတ္တရော နာမ မာ.ကဝေါ အန္တေဝိသိ ဟောတိ။ မ၊ ၂။ ၃၃။ (-မ၊ ၁။ ၂၅။ သုတ္တနိ၊ ၅။ ၂၃။) (၁၁) သုဗ္ဗေ ဖြတ်စွာဘုရား၏ လက်ထက် တော်မှ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ အလောင်း တော် ဥက္ကရလူလင်း။ အဟံ တေန သမယေန ဥတ္တရော နာမ မာဏဝေါ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄။ (-အဘိ၊ ၁။ ၁၅။ ဘေ၊ ၅။ ၁၅။)

(၁၂) ပါရာသီဝိယ ပုဏ္ဏား၏တပည့် ဥတ္တရလူလင်း။ အာသေါ ဥတ္တရော မာဏ ဝေါ ပါရာသီဝိယန္တေဝိသိ (ပါရာသီဝိယ- နန္တေဝိသိ - သိ၊ ၂။ ပါရာသီဝိယန္တေဝိသိ သျှာ) ယေန အာဂါ၊ တေနုပသကံ၊ မ၊ ၂။ ၃၄။

(၁၃) ပါယာသီရာဇညမင်း၏ ဥတ္တရ- လူလင်း။ ပါယာသီရာဇည၏ အလှူကို နိမိအား ထုတ်ချ ခဲ့ဖြစ်သည်။ ရိနိးသေသ မိလက်ဖြင့် ပေးလှူ ခဲ့ ဖြစ်ရက ၊ အလှူ ရှင် ပါယာသီ- ရာဇညထက် သာလွန်သောကြောင့် သေသော အခါ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရသည်။ တသ္မိံ ခေါ်ပန ဝါနေ ဥက္ကဋ္ဌရော နာမ မာဏ- ဝေါ ဝါဝေဋ္ဌာ အမဟာသိ၊ စိ၊ ၂။ ၂၈။

(၁၄) ဥဒနမင်း၏ ကွယ်လွန်သွားသော အမတ်၏သား ဖြစ်သော ဥတ္တရလူလင်း။ ရာဇာ တဿ ပုတ္တံ ဥတ္တရံ နာမ မာဏဝံ ပုတ္တောသာပေတု။ ပေတ၊ ၅။ ၁၃။ (- ပေတ၊ ၁၆။)

(၁၅) ခေကာတ္တနဂါးမင်း၏ အမေး ဂီတ၏ အပြေဂီတကို ရွတ်ဆိုပြီးသော ဥတ္တရ လူလင်း။ သူသည် ဖြတ်စွာဘုရားထံမှ အပြေ ဂီတဂီတကို သင်ယူစဉ်ပင် သောတာပတ္တိ ပိုလိမ့်တည်လေသည်။ သတ္တာ အဝိဓုရေ ဌာနေ

ဂစ္ဆန္တိ ဥတ္တရမာဏံ ဒိဿာ “ဟေ ဥတ္တရ”-
တိ အာဟ။ ဓမ္မေဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၅၀။

(၁၆) ကောသလမင်းကို အစာအာဟာရ
လျော့စားရန် သတိပေးဂါထာကို ငွှတ်ပြရ
သော ဥတ္တရလုလင်။ ဣမံ ဂါထံ ဝတော ဥတ္တရ-
မာဏံ ဥဂ္ဂတုပေတော။ ဓမ္မေဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၁၆။

(၁၇) ဥတ္တရအင်းသား၊ ဥတ္တရဗုဒ္ဓ-
ကြည်။

(၁၈) မင်္ဂလ မြက်စွာဘုရား၏ ဥတ္တရ
မည်သော ခမည်းတော်မင်း။ ဥတ္တရံ နာမ
နဂရံ၊ ဥတ္တရ နာမ ခတ္တိယော။ ဥတ္တရ နာမ
ဇနိကာ၊ မင်္ဂလဿ မဟာသေနော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၃၂။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၊ ၁၈၂။ (-အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၆၁။
ဇောဋ္ဌ၊ ၁၊ ၄၁။)

(၁၉) သာသတ္တိပြည်၊ ဥတ္တရမည်သော
သွေး။ ဥတ္တရသေဋ္ဌိ ကြည်။ (၂၀) မင်္ဂလ
မြက်စွာဘုရား၏ လက်ထက်တော်၊ ဥတ္တရ-
သွေး။ ဥတ္တရသေဋ္ဌိ ကြည်။ (၂၁) မင်္ဂလ
မြက်စွာဘုရား အလောင်းတော်အား မြက်
ရှစ်ဆုပ် လှူဒါန်းသော ဥတ္တရ မည်သော
အာဇီဝက။ ဥတ္တရန နာမ အာဇီဝကန
ဒိန္နာ အဋ္ဌတိကမ္ပဋိယော ဂမဟတော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၄၊ ၁၇၂။

(၂၂) မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား အလောင်း
တော်အား နို့၊ ဓနာဆွမ်း လှူဒါန်းသော
ဥတ္တရမည်သော သွေး သိုး။ ဥတ္တရဂါမေ
ဥတ္တရသေဋ္ဌိနော ဝိတယ ဥတ္တရယနာမ ဒိန္နံ
ပက္ခိတ္တိဗ္ဗောဇံ မရပါယာသံ ပရိဘုဋ္ဌိတော။
ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၁၇၂။ (၂၃) မင်္ဂလမြတ်စွာဘုရား၏
မယ်တော်ဖြစ်သော ဥတ္တရခိုဓား။ (၁၈)
ကြည်။ (၂၄) ကောဏကမန မြက်စွာဘုရား
၏ မယ်တော် ဥတ္တရ ပုဏ္ဏမ။ ဥတ္တရ နာမ
ဇနိကာ၊ ကောဏကမနဿ သတ္တနော။ ဗုဒ္ဓဝံ၊
၃၇၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၁၈၅။ (-အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၇၀။
ဇောဋ္ဌ၊ ၁၊ ၅၁။)

(၂၅) ဈာယိ တောင်ရ ဖြစ်သော
ဥတ္တရမည်သော သီတင်းသည် ဂါယိ
ကာမ။ ဖုဇ္ဈိဟိန္ဒြိယ ပုဏ္ဏမည်သော သွေး
၏သိုး၊ ဥတ္တရသည် ပေါ်စဉ်ကင် အမိ
အဖ တို့နှင့်အတူ သောတာပန် ဖြစ်ခဲ့သည်။
အဋ္ဌယ်-ဈာန်သော် ဖုဇ္ဈိဟိန္ဒြိယ သွေးသား
မိစ္ဆာအယူရှိသူနှင့် လက်ထပ်ရ၏။ ဘုရားပူး
မြင်ခွင့်၊ တရားနာခွင့်၊ လှူဒါန်းခွင့်၊ ဥပသ်
စောင့်ခွင့်မရ၍ သီရိမာ မည်သော ပြုမဲ့တန်
ဆာမကို မိဘတို့ထံမှ ပေးလိုက်သော
တသောင်းငါးထောင်သော အသပြာသို့ဖြင့်
ငှါ၍ သူ၏ယောကျ်ားအား (၁၅) ရက်
ပတ်လုံး ပြုစုစေသည်။ ဥတ္တရသည် (၁၅)
ရက်ပတ်လုံး မြတ်စွာဘုရား အမှူးရှိသော
သံဃာတော်ဘွဲ့အား အလှူကြီး ပေးလှူ
သည်။ သူ၏ယောကျ်ားကား သီရိမာနှင့်
အတူ ပေသော ဖုဇ္ဈိဟိန္ဒြိယ အပြာသို့
ကြည့်ရာ ဈေး လိမ်းလိမ်း ပြာ နလူးလူးဖြင့်
ချက်ရေးမြှတ်-ရမ်းမိမ့်နေသော ဥတ္တရကို မြင်
၍ “မိမိ၏စည်းပုံကို မသုံးဆောင်ပဲ ကုသိုလ်
ဆိုသည်ကို ပြ၏။ မိုက်လေစွ”ဟု ကြံ၍
ပြုံး၏။ ဥတ္တရကလည်း သွေးယာကျ်ားကို
ကြည့်၍ “တမလွန်ဘဝ အကျိုးငှါ ကုသိုလ်
ကိုမပြု၊ မိုက်လေစွ”ဟု ကြံ၍ ပြုံး၏။ သီရိမာ
သည် သူ့ဘိုးစဉ်၏ အမူအရာကို မြင်၍ သူ
ကိုယ်သူ အိမ်ရှင်မဟု ကင်မှတ်ကာ ဥတ္တရကို
အမျက်သွက်ပြီး ပြာသာပ်သောက်သို့ဆင်း
လာသည်။ ဥတ္တရသည် သီရိမာကို မြင်၍
မေတ္တာစိတ်ကိုပျိုးပျား၏။ သီရိမာသည် ကျိုက်
ကျိုက်သုသော ထောပတ်ပုတီးဖြင့် ဥတ္တရ၏
ဦးခေါင်းပေါ်သို့ လောင်းချလိုက်သည်။
မေတ္တာတန်ခိုးကြောင့် ဘေးမြဲသောရေကဲ့သို့
လျှောကျသွားလေ၏။ သီရိမာသည် သူ၏
အမှားကိုသိမြင်ပြီး သည်းခံပါရန်တောင်းပန်
လေရာ ဥတ္တရက မြတ်စွာဘုရားရှေ့တော်မှာ
တောင်းပန်စေ၍ သည်းခံခွင့်လွှတ်ခဲ့ပေသည်။

သွယ်ကျော့နှင့် ယောက္ခမများကိုလည်း မြတ်စွာဘုရားထံသို့ ခေါ်ဆောင်ထားသည်။ မြတ်စွာဘုရားသည် “အကြွေးခေန် ငိုနေကော့” စသောတရားကို ဟောတော်မူရာ ဥတ္တရာ၏ ယောက္ခမ၊ ယောက္ခမများနှင့် သိရိမာ အပါအဝင်အမျိုးသမီးများ ထို့သောတရားပန်ဖြစ်ကြလေသည်။ ပဋိသန္ဓေ ၄၂၊ ၂၈၆၇။ ဂါထာ၏အဆုံး၌ ဥတ္တရာသည် သကဒါဂါမိပိုလ်၌ တည်၏။ ကယ်လွန်သော အခါ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ ဥတ္တရာမည်သော နတ်သမီးဖြစ်၏ဟု ဝိမာန၊ ၄၈၂၂၇ ဆိုသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းအဋ္ဌကထာ ၅၆၂၆၂၅ ဆိုချက်အရ ဥတ္တရာ၏အမိ (ပုဏ္ဏ၏ဇနီး) အမည်လည်း ဥတ္တရာ ဟုပင် ဆိုရပေမည်။ အံ၊ ၁၂၊ ၃၄၇-၇။ ဓမ္မ၊ ၄၂၊ ၁၃၆၊ ၂၀၂ တို့လည်း ကြည့်။ ဈာယိနံ ယဝိဓံ ဥတ္တရာ နန္ဒမာတာ။ အံ၊ ၁၊ ၂၇။ ဥတ္တရာ ပန ဥပါသိကာရာဒာဟေ မဟ ခေဿ ပုဏ္ဏဿ သေဋ္ဌိနော ဓိတာ။ ပဋိသန္ဓေ ၄၂၊ ၂၈၆။

(၂၆) ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား၏ မြတ်သော အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော ဥတ္တရာဒါယိကမ။ ဥတ္တရာ နန္ဒမာတာ စ၊ အဂ္ဂါ ဟေဿန္တုပဋိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၁၂။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၁၄၅။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၊ ၁၁၈။ (၎င်း ပါဠိတော်၌ ဟေဿန္တုဟု ဗဟုဝဏ် ကြိယာဒိခြင်း၊ အခြားသော မြတ်စွာဘုရားတို့၏ မြတ်သော အလုပ်အကျွေး ဒါယိကာ ဒါယိကာမတို့ကိုလည်း နှစ်ဦးစီ နှစ်ဦးစီ ပြထားခြင်းတို့ကြောင့် ဥတ္တရာတဦး နန္ဒမာတာတဦး ဟု နှစ်ဦးခွဲရသည်။ ဓမ္မ၊ ၄၂၊ ၁၂၆-၌ ပြဆိုထားသော ဓမ္မတ္တရာနှင့် ဝေဠုကဏ္ဍကံ နန္ဒမာတာ တို့ပင် ဖြစ်ပေမည်ဟုပါသည်။ (၂၇) အနက်၌ကား နန္ဒမာတာသည် ဥတ္တရာ၏ ဝိသေသနသဖြစ်၍ ဥတ္တရာတဦးတည်းသာဖြစ်သည်။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၈၊ ၁၆။) (၂၈) ရာဇဂြိုဟ်မြို့မှ ပုဏ္ဏ သူဌေး၏ ဇနီး ဖြစ်သော ဥတ္တရာ။ တဿ အရိယာ ဥတ္တရာ။

ဥတ္တရာ စ နာမ ဓိတာ။ ဝိမာန၊ ၄၈၂၂၆။ (၂၈) ပုဏ္ဏ သူဌေး၏ သမီးဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ဥတ္တရာနတ်သမီး။ အဘာယသ္မ၊ မဟာမောဂ္ဂလ္လာနော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနံ ယနဝ ဝေဝစာရိကံ စရန္တော ဥတ္တရာ ဝေဝစိတရံ ဒိသ္မာ။ ဝိမာန၊ ၄၈၂၆၂။ (၂၉) အနက်လည်း ကြည့်။ (၃၀) ဗဟုသုတေးတဝဂ်ရ ဥတ္တရာမည်သော ဒါယိကမ၊ ခုဠတ္တရာ။ ဥတ္တရာတိဿာ နာမံ အကံသု၊ သာ ဇောတကာလ ခုဠာ အဗဟာသိတိ ခုဠတ္တရာတေဝ ပညာယိက္ခ။ ဣတိ ဝုတိ၊ ၄၈၂၇။ ခုဠတ္တရာလည်း ကြည့်။

(၃၁) နာရဒ မြတ်စွာဘုရား၏ ပဌမ အဂ္ဂသာဝိကာဖြစ်သော ဥတ္တရာမည်သော ရဟန်းမ။ ဥတ္တရာ ဗဂ္ဂုနီ စေဝ၊ အဗဟသု အဂ္ဂသာဝိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၂။ (- အဘိ၊ ၄၊ ၁၁၆၄။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၈၊ ၂၂၄။ ဘေ၊ ၁၊ ၁၁၄၅။) (၃၂) မဟာပဇးပတိ ဂေါတမီနှင့် အဘူ ရဟန်း ဖြစ်ခဲ့သော သာကီဝင်မင်းသမီး ဥတ္တရာ မည်သော ရဟန်းမ။ ကာယေန သံသုဿ အာသိန္နိ ဥတ္တရာယ သေဝိယာ ဂါသာ။ ထေရီ၊ ၄၈၂၂။

(၃၃) ပဇ္ဇာစာရာ ထေရီ၏ တရားကို နာယူရ၍ ရဟန်းပြုခဲ့သော သာဝတ္ထိမြို့သူ ဥတ္တရာထေရီ။ မုသလသန္တိ ဂဗဟဘူနာတိ ဥတ္တရာယ ထေရိယာ ဂါသာ။ ထေရီ၊ ၄၈၊ ၁၆၇။ (၃၄) ကောဏာဂမန မြတ်စွာဘုရား၏ ဒုတိယ အဂ္ဂသာဝိကာ ဖြစ်သော ဥတ္တရာထေရီ။ သမုဒ္ဒါ ဥတ္တရာ စေဝ အဗဟသု အဂ္ဂသာဝိကာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၇၇။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၈၊ ၃၀၅။ ဘေ၊ ၁၊ ၁၁၇၁။) (၃၅) ပုဏ္ဏမြတ်စွာဘုရားအလောင်းတော်၏ ကြင်ဟူးတော် ဥတ္တရာမိဖုရား။ ဥတ္တရာ နာမ သာ နာသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၄၀။ (-ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄၈၊ ၂၁-၂-၆။) (၃၆) ဝိပဿိ မြတ်စွာဘုရား၏ အမြတ်ဆုံး အလှူအကျွေး ဥတ္တရာမည်သော ဥပါသိကာ။ သိရိမာ ဥတ္တရာ စေဝ၊

အသေဟု ဆိုကာ၊ ပစ္စိကား။ ဗုဒ္ဓဝံဒါရ်။ (၃၆)
နန္ဒကပ်ဆူကြီး၏ သို့ဖြမ်းသာ ဥက္ခရာသည်
သော ဥပါသီကား။ ဥက္ခရာ အနွှေးတေး
လေဘ။ ၂၀၅။ ထာထ ခံသာ ဥက္ခရာ နား
ဥပါသီကား မတ်ရွေးပ ကူးလ ဒိန္န အသေဟု-
သိ။ ဟောငွေ။ ၂၂၇။ (၃၇) ဥက္ခရာသည်သာ
ဘိလူးမ။ ဥက္ခရာ သူကတု မေ့သိမ်း။
၂၁၂။ (- သုံးငွေ။ ၂၄) ဥက္ခရာ၊ ဥက္ခရာ-
မာတုဘိုးလည်း ကြည့်။

(၃၈) မင်္ဂလာမြတ်စွာဘုရား၏ စူးမြင့်စွာ
 ဥတ္တရပမည်းသာ မြို့စက်၊ (၃၉) အနက်
 ပြန်ကြည့်။ (၄၀) ရေဝတမြတ်စွာဘုရား၏
 လက်ထက်တော်မှ အချိန်ပမင်း၏ ဥတ္တရ
 မည်သော မြို့စက်။ နာရဏသရ ဥတ္တရ
 နာရသရ သဗ္ဗာချိန္တမာ အချိန္တမာ နာမ
 ထော အဟောသိ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ဣ၊ (၄၁)
 ဥတ္တရပမည်းသာ ရွာ။ ဥတ္တရါမ-ကြည့်။
 (၄၂) ရေဝတ မြတ်စွာဘုရား၏ လက်ထက်
 တော်မှ ဥတ္တရပမည်းသာ နိဂုံး။ ဥတ္တရါမ-
 ကြည့်။ (၄၃) ကောလိယမင်းတို့၏ ဥတ္တရ
 နိဂုံး။ ဧကံ သမံ တာဝါ ဧကံ လိယသု
 ဝိယရဘိဥတ္တရနာမ ကောလိယာနံ နိဂမာ။

ဥက္ကဋ္ဌဥပဓက (န) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဥပဓက] လှုံ့တစ်လာ
သော ဇေ၊ ဥက္ကဋ္ဌဥပဓက-ကြည့်။

ဥတ္တရကခါ (ထိ) [ဥတ္တရာ+ကခါ] နောက်ပြန်
သော ယုံမှားတေးတောပျား ဖုရိမာဏ် ဟိ
ဥတ္တရကခံ အာနုတိ (အာနုတိ) နာမ။
အဘိဋ္ဌာသုဝေသ၊ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၃၇၉။

ဥတ္တရကာ (ထိ) [ယာဒိစ္စကနာမ်] ဥတ္တရကာ
မည်သော နိဂုံး။ ထုလွှာသု ဝိဟာဓိ ဥတ္တရ-
ကာ နာမ ထုလွှာ နိဂမော။ ဒီ၊ ၃၊ ၄။ ဥတ္တရ-
ကာ နာမာတိ ဣတ္ထိလိင်္ဂသေန ဥတ္တရကာတိ
ဝေန်နာမာကာ ထုလွှာ ဇနပဒဿ နိဂမော။
ဒီ၊ ၄၊ ၃၊ ၄။

ဥက္ကဋ္ဌကလ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကလ] နောက်
ကလ၊ နောင်စခါ၊ အရဟတ္တသုပ္ပတ္တိ-
တော ဥက္ကဋ္ဌကသလ ... ပစ္စသက္ကဋ္ဌက
ဥက္ကဋ္ဌိ။ ဣက္ကဋ္ဌိ၊ ဥက္ကဋ္ဌိ။ (-သံ၊ ၂။
ဥက္ကဋ္ဌိ၊ အနု၊ ၁။ ၂။ ၄။ ၆။ ၈။ ၉။)

ဥက္ကဋ္ဌာနိရိယ (န.ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန + နိရိယ] သာသလွန်
 စောသင်-လွန်ကံ၊ - ပုံခြင်း။ ကရကဏသ
 ဥက္ကဋ္ဌာနိရိယ၊ ကရကဏသိယံ၊ မဇ္ဈိသ။ ၂၀။
 မူလဋီ၊ ၂။ ၂၁။

ဥက္ကဋ္ဌကုမ္ပဏီ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ကုမ္ပဏီ] ဥက္ကဋ္ဌ
မည်သော မင်းသားစောစံသက္ကော ဥက္ကဋ္ဌ
ကုမ္ပဏီ နာမ အလောင်း၊ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၂၉၊
သံဃ၊ ၂၂၉၊ အံဃ၊ ၂၂၉၊

ဥတ္တရကုဒ္ဒ (၃) [ဥတ္တရ + ကုဒ္ဒ] ဥတ္တရကုဒ္ဒမည်
 သော ကျွန်း၊ မြောက်ကျွန်း။ (ဗမ္မ၊ ပုံ
 ကျွန်းမှ သောက်ပျင် မြင်းပိုင်းတောင်၏
 မြောက်ဘက်မှာ တည်ရှိသော ကျွန်းတည်း။
 ထိုကျွန်းသည် ယခုနာပေါင်း ရှစ်ထောင်
 ကျယ်ဝန်း၍ ကျွန်းငယ်ငါးရာ အခြံအရံရှိ၏။
 ကျွန်း၏ တည်နေဟန်နှင့် ကျွန်းသူ ကျွန်း
 သားတို့၏ မျက်နှာသည် အင် ပျဉ် ထိုင်ခုံပုံ
 သဏ္ဌာန်ရှိ၏။ ကျွန်း၏အထိမ်းအမှတ် သစ်ပင်
 မှာ ကမ္ဘာ့ပျဉ်းအောင် တည်သော ပဒေသာ
 ပင်တည်း။ ဝိ၊ ၁၁။ ၂၂။ ၁၁၅။ ၁၁၆။
 ၁၁၇။ ၁၁၈။ ၁၁၉။ ၁၂၀။ ၁၂၁။ ၁၂၂။ ၁၂၃။
 ၁၂၄။ ၁၂၅။ ၁၂၆။ ၁၂၇။ ၁၂၈။ ၁၂၉။ ၁၃၀။
 ၁၃၁။ ၁၃၂။ ၁၃၃။ ၁၃၄။ ၁၃၅။ ၁၃၆။ ၁၃၇။
 ၁၃၈။ ၁၃၉။ ၁၄၀။ ၁၄၁။ ၁၄၂။ ၁၄၃။ ၁၄၄။
 ၁၄၅။ ၁၄၆။ ၁၄၇။ ၁၄၈။ ၁၄၉။ ၁၅၀။ ၁၅၁။
 ၁၅၂။ ၁၅၃။ ၁၅၄။ ၁၅၅။ ၁၅၆။ ၁၅၇။ ၁၅၈။
 ၁၅၉။ ၁၆၀။ ၁၆၁။ ၁၆၂။ ၁၆၃။ ၁၆၄။ ၁၆၅။
 ၁၆၆။ ၁၆၇။ ၁၆၈။ ၁၆၉။ ၁၇၀။ ၁၇၁။ ၁၇၂။
 ၁၇၃။ ၁၇၄။ ၁၇၅။ ၁၇၆။ ၁၇၇။ ၁၇၈။ ၁၇၉။
 ၁၈၀။ ၁၈၁။ ၁၈၂။ ၁၈၃။ ၁၈၄။ ၁၈၅။ ၁၈၆။
 ၁၈၇။ ၁၈၈။ ၁၈၉။ ၁၉၀။ ၁၉၁။ ၁၉၂။ ၁၉၃။
 ၁၉၄။ ၁၉၅။ ၁၉၆။ ၁၉၇။ ၁၉၈။ ၁၉၉။ ၂၀၀။

ထား၍ မြန်သို့ ရေချိုးဆင်းကြ၏။ ရေချိုးပြီး၍ ကပ်ပေါ်ထက်သောသူ ထားလုံးတို့သည် စုပုံထားသော ထိုအငတ်တန်ဆာများကို သူဟာ ငါက ရွေးချယ်ခြင်း၊ ခိုက်ရန် မြန်ပျိုးငြင်းခုံခြင်းမရှိပဲ အလျင်တော့သော အထက်ဖက်က အဝတ်ကို ဆွဲယူငုတ်ဆင်သွားကြ၏။

မည်သူသေသေ မပုဆိုး မငိုကြွေးကြ။ အလောင်းကောင်ကို မြင်ဆင်ချသားပြီးသောအခါ ငှက်ကြီးများက အခြားကျွန်းသို့ ချီသွားကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် သုသေကောင် ပုပ်မြုပ်ရာ သုသာန်သင်းချိုင်းဟု၍ မရှိတော့ပေ။ သေပြီးသုတို့သည် အပါယ်လေးပါးသို့ မလားရောက်ကြ။ သုတို့၏ ပင်ကိုယ်ဓမ္မတာငါးပါးသိလကြောင့် နတ်ပြည်၌ လားရောက်ကြ၏။ ထိုမြောက်ကျွန်းသုတို့မှာ အမြဲတမ်း အသက်တေးထောင်နေကြရ၏။ (ဝိပဿနာ-၂။ ဝိဇ္ဇာ-၁၄၆။ သုခတ္ထဝါ-၂၇၁-၄။ ဝိဇ္ဇာ-၁၅၆-၇။) သာဓု အန္တေ သဗ္ဗော ဘိက္ခု၊ သံသော ဥတ္တရကုရုံပိတ္တယ ဂစ္ဆေယျ။ ဝိသက။ (-ဝိဇ္ဇာ-၁၅၂၊ ၁၄၇၊ ၁၅၁။ ဝိဇ္ဇာ-၂၇၃၊ ၂၁၅၊ ၂၇၂။ ဝိဇ္ဇာ-၁၅၂၊ ၁၄၆။ အဋ္ဌိ-၁၂၁၊ ၂၁၃၊ ၂၇၇။ အဋ္ဌိ-၂၊ ၃၀၅။ အဘိဋ္ဌာ-၁၊ ၃၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁၊ ၂၀၀။ သုတ္တနိဋ္ဌာ-၂၊ ၁၄၅။ အပါဠိ-၁၊ ၂၄၅။ ဝဇီရ-၁၊ ၁။ ဝိဇ္ဇာ-၁၊ ၁၅၃။ မာဠိ-၁၊ ၃၂၈။ မူလဋီ-၃၊ ၃၃။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁၊ ၂၄၃။)

ဥတ္တရကုရုက (တိ) [ဥတ္တရကုရု+က] မြောက်ကျွန်း၌ နေထိုင်သူ၊ မြောက်ကျွန်းသူ၊ မြောက်ကျွန်းသား။ တိဟိ ဘိက္ခုဝေ ဌာနေဟိ ဥတ္တရကုရုကာ မနုဿာ ဒေဝေ စတာဘတိသေ အဓိဂ္ဂန္တန္တိ၊ ဇမ္ဗူဒီပကေစ မနုဿ။ အံ၊ ၁၊ ၁၉၈။ သင်္ခလတ္ထ-၂၊ ၁၉။ မာဠိ-၂၊ ၃၀။ မူလဋီ-၃၊ ၄၈။ ဥတ္တရကုရုကာတိ ဥတ္တရကုရုဝါသိနော။ အံ၊ ၁၊ ၂၇၃။ (-မ

ဌာ-၂၊ ၃၂၀။ အဘိဋ္ဌာ-၂၊ ၂၁၄၄၃။ အဘိဋ္ဌာ-၃၊ ၃၇၊ ၁၄၆။ ပဋိသန္ဓိ-၂၊ ၁၁။ ဓမ္မကမ္မာ-၁၊ ၁၀၃။ သုတ္တနိဋ္ဌာ-၂၊ ၁၉။ မဟာနိဋ္ဌာ-၁၄။ ဓမ္မရာ-၂၊ ၅၀၁။ မာဠိ-၂၊ ၁၃၇၊ ၃၂၄။ အံ၊ ၁၊ ၃၊ ၁၄၆။ ၁၅၂။ မူလဋီ-၃၊ ၃၃။ အနုဋီ-၃၊ ၈၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁၊ ၁၊ ၃၇၊ ၂၀၀။)

ဥတ္တရကုရုကဏ္ဍလ (ပု) [ဥတ္တရကုရု+တဏ္ဍလ] မြောက်ကျွန်းမှ မြစ်သောဆန်း၊ မြောက်ကျွန်းဆန်း၊ ဇောတိကသေဋ္ဌိ အာတာဂတားနံ ဥတ္တရကုရုတဏ္ဍလာနံ ဘတ္တံ ဝါပေသိ။ ပဋိသန္ဓိ-၂၊ ၂၉၃။ ဓမ္မာ-၂၊ ၄၃၈။

ဥတ္တရကုရုဝါသိ (တိ) [ဥတ္တရကုရု+ဝါသိ] မြောက်ကျွန်း၌ နေထိုင်သော၊ မြောက်ကျွန်းသူ၊ မြောက်ကျွန်းသားဖြစ်သောသူ။ ဥတ္တရကုရုက-ကြည့်။

ဥတ္တရကုရု (တိ) [ဥတ္တရကုရု+အဝါ] ဥတ္တရကုရု အမည်ရှိသော။ ယေန ဥတ္တရကုရုဝေါ၊ မဟာနေရသုဒ္ဓအနော။ ဝိပဿနာ-၁၆၉။

ဥတ္တရဂါထာ (တိ) [ဥတ္တရ+ဂါထာ] နောက်ဖြစ်သော ဂါထာ။ ဥတ္တရဂါထာယ ဝတ္တဗ္ဗဗုဒ္ဓကဝံ သန္တာယဟ။ သုတ္တနိဋ္ဌာ-၂၊ ၂၀၇။ (-မဋီ-၃၊ ၁၈၂။)

ဥတ္တရဂါမ (ပု) [ဥတ္တရ+ဂါမ] (၁) မင်္ဂလ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက် ဥတ္တရသုဒ္ဓါး နေထိုင်ရာ ဖြစ်သော ဥတ္တရရွာ။ (၂) သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ ဥတ္တရရွာ။ (၁) ဥတ္တရဂါမေ ဥတ္တရသေဋ္ဌိနော ဓိတာယ ဥတ္တရယနာမ ဒိန္နံ ဗုဒ္ဓံ။ ၁၇၂။ (၂) ပိင်္ဂလဗုဒ္ဓကုတဏ္ဍေရာနာမ ဥတ္တရဂါမ နိဿာယ ဝိဟာသိ။ မာဠိ-၄၊ ၁၉၄။

ဥတ္တရဂူဘဝ (ပု) [ဥတ္တရ + အဂ္ဂ + ဘာဝ] မြောက်ဘက်၌ အညွန့်များ-ရှိ-လှည့်-သည်၏ အဖြစ်။ ကုလတ္တဂူစွာ ဥတ္တရဂူဘဝေါ (ဝိနိယာမော နာမ)။ အဘိဋ္ဌာ-၁၊ ၃၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ] မြောက်ဘက် ဝါဒဝါဒီ။ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒီ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒီ ဥပသိတော ဥပသိတောဗ္ဗတ္တံဝိယ အသေသိ။ ဝေါဋ္ဌဝါဒီ။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒဗုဒ္ဓဝါဒ (ဇ) [ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ + ဗုဒ္ဓဝါဒ] မြောက်ဘက် ဝါဒဝါဒီ။ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒီ - နှစ်သိမ်းရစ် - နှစ်သိမ်းရစ်။ ဧကော ဥက္ကဋ္ဌဝါဒဗုဒ္ဓဝါဒီ ဩတနိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၂၇။ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ (-သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၂၇။ ဝေါဋ္ဌဝါဒ၊ ၈။)

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒဗုဒ္ဓဝါဒ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဗုဒ္ဓဝါဒ] ဇနိယ၊ နောက်ပိုင်း၊ ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကဗျာ၊ နောက်ပိုင်း၊ ဖြစ်သော - အသိဇာ - အကျဉ်းချုပ် - လောကီရာ အသိဇာ၊ ယဒိ သတ္တာ ပရသော ဥက္ကဋ္ဌဝါဒဗုဒ္ဓဝါဒီ နာမ န အာဟာရဗျူ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၄။ (-သိဒ္ဓါ၊ ၂၊ ၂၂၇။ မုလသိ၊ ၂၊ ၁၆၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၀။ နေတ္ထိ၊ ၂၊ ၂၃၀။)

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ] နောက်ပိုင်း၊ ဖြစ်သော - ဝါဒဝါဒီ - အကျဉ်းချုပ် ဧကောယုည ဟောစဉ်ကျရာ ဝေသနာ၊ အဘိဓမ္မေ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒော နာမ အာဟာရဗျူ၊ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (-သိဒ္ဓါ၊ ၂၊ ၂၃၇။)

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကဝါဒ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ] ဥက္ကဋ္ဌဝါဒနှင့် အနက်ဘူး၊ အဘိဓမ္မေ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကဝါဒော နာမ အာဟာရဗျူ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၇။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ + အ] အသိဇာ၊ လွှမ်းမိုးသော၊ ဗိတန်၊ သဟ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒော (ဥက္ကဋ္ဌဝါဒောန) ဥပသိတော ဗုဒ္ဓဝါဒောန သိဒ္ဓိန္ဒ အက္ခော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၄။

သိသောဗုဒ္ဓော၊ မသိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (-သိသောဗုဒ္ဓော၊ ၂၊ ၂၃၇။) သဥက္ကဋ္ဌဝါဒလည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ] ဥက္ကဋ္ဌဝါဒနှင့် အနက်ဘူး၊ ဝါဒဝါဒီ။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ဝါဒ] (၁) တက်ခြင်း၊ (၂) လွန်မြောက်ဘက် မည်သို့အဖြစ်၊ (၃) လွန်မြောက်ဘက် ကောင်းသောဖြစ်၊ (တိ) (၄) ကူးသစ် လွန်မြောက်ဘက် ကြမ်း ဖြစ်သော (တရာ)၊ (၁) ယထာ ပာဠိသံ ပုနပျန် အဝင်တာ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ ဧကော၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။ မဟာဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (-ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။) (၂) တေန လောကီယဗ္ဗေယျ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒောန ဈာနာဝေယော လောကုတ္တရာ ဝုတ္တော န လောကဿ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကော ဝေသနာ၊ မသိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (၃) သာ ဝန္တရာ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ အာသဝါဒန ဝေဓော၊ သုက္ကဋ္ဌဝါဒ (တိ) (၄) နိဗ္ဗာနိကော ဥက္ကဋ္ဌဝါဒော၊ ထေရ၊ ၂၊ ၂၃၇။ သိသောဗုဒ္ဓော ဧကော သဥက္ကဋ္ဌဝါဒော ဥက္ကဋ္ဌဝါဒော၊ သေ၊ ၂၊ ၂၃၇။

ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကော (၃) [ဥက္ကဋ္ဌဝါဒ + ကော] (က) (ဒေဝီဇ) တက်စွမ်း၊ (ခ) လျှောက်ရာ အဝါ၊ (က) ကိ သော ကန္တသော ဩတရကကောလ ဂဏှာတိ၊ ...ဥပါဟ ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကောလ၊ ဝေါဋ္ဌဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (ခ) တေ ပဓိတော ဥက္ကဋ္ဌဝါဒကောလ စာနိကန္တိသု ပဋ္ဌရန္တ သုရံ ပိတိတော ပတ္တာ နိဒ္ဓါသိ သု၊ ဝေါဋ္ဌဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။

ဥက္ကဋ္ဌကတိတ္ထ (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + ကတိတ္ထ] တက်စွမ်း၊ ဥက္ကဋ္ဌကတိတ္ထာနိ အသမဝေကိုတု ဝေသနာ ဝါဒဝါဒီ ဩတရကကော မသိ၊ ၂၊ ၂၃၇။ စတုက္ခော ဥက္ကဋ္ဌကတိတ္ထ ဩလောကေသိ၊ အဘိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၂၃၇။ (-သိဒ္ဓါ၊ ၂၊ ၂၃၇။ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။ သိဒ္ဓါဝါဒ၊ ၂၊ ၂၃၇။)

ဥတ္တရတဏှာ (ထိ) [ဥတ္တရ+တဏှာ] နောက်ဖြစ်သော တဏှာ။ တဏှာ၁၆၁၁ နာမ ပုရိမတဏှာဥပနိစ္ဆယသစ္စသေန ဒဿမ္မုတာ ဥတ္တရတဏှာ ဝေ။ အင်္ဂါ၁၂၁၇၂၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၂၊ ၂၀၄။ မဇ္ဈိမနိပါတေ။

ဥတ္တရတိ (ကြိ) [ဥ+တရ+အ+ဘိ] (က) ကျော်လွန်၏။ (ခ) လွန်သဖြတ်၏။ (ဂ) ထွက်၏။ (ဃ) လွှဲသွား၏။ (င) တက်၏။ (စ) ကူးသွား၏။ (ဆ) ပယ်ရှင်း၏။ (ဇ) (ဇ) သဘောတရား ဥတ္တရတိ။ မဟာနိဂါ။ လောကံ ဥတ္တရတိ လောကုတ္တရံ။ (လောကုတ္တရေ) အဘိဋ္ဌာဝေ။ ၂၅။ သိရိ၊ ၂၊ ၁၃၁။ အင်္ဂါ၁၂၁၇၂၊ (-အဘိဋ္ဌာဝေ၊ ၂၊ ၁၃၁၊ ပဋိသန္ဓိ၊ ၂၊ ၁၅၀။ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ မူလသီလဝါသ၊ ၁။ မူလသီလ၊ ၂၊ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၆။) ဩဗုဒ္ဓ ဇာတိံ စ... ပရိသေဝေ တရနိ ဥတ္တရနိ။ စူဒ္ဓနိ၊ ၇၂။ ဥတ္တရနိတိ ဒုတိယသစ္စကဿမာယံ တနုကဒုတိယသစ္စ ဥဒ္ဓန္တတရနိ။ စူဒ္ဓနိ၊ ၁၂၁။ အဝိသုဇာယံ တရေယျ ဥတ္တရေယျ... သမတိက္ခသမယျ ဝိတိဝတ္တယျ။ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ (-မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ ၁၅၁။) ဝဋ္ဋရက္ခတ္တရိသု၊ စူဒ္ဓနိ၊ ၁၄၇။ (ခ) (ဂ) လောကကော ဥတ္တရတိ လောကုတ္တရံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ (က) (ခ) (ဃ) ဥတ္တရတိ အဘိက္ခမတိ အဘိကဝတိတိ ဝါ ဥတ္တရံ။ အင်္ဂါ၁၂၁၇၂၊ (င) ယနုသန္တေပိ ဥတ္တရတိ။ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ ဥတ္တရတိ ဥဒကတိက္ခသော တိရံ ဥဒ္ဓန္တိ။ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ ဥတ္တရနိ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥဒါနုဒ္ဓိ၊ ၁။ ဥတ္တရတု - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရေယျ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ (စ) ဥတ္တရတိ သမုသုဒ္ဓါ၊ မိမိနု၊ ၁၂၂။ မက္ခဗုဒ္ဓိ ပဋိသန္ဓိတွာ ဥဒါနု ဥတ္တရတိ။ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ ခနံ ဥတ္တရိ ဝိတိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရတု - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၇။ (ဆ) (ဆ) အနုဘေပုရဝါသိနာ

ကဗ္ဗနုဒ္ဓိ ဥတ္တရနိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရတု - မဇ္ဈိမနိပါတေ။ (ဆ) ဥတ္တရနိ မဟာနိဂါ၊ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ အဘိဋ္ဌာဝေ၊ ၁၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ အသ္မာဝ ပဋိသန္ဓိ ဥတ္တရနိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရတု - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရိ - ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ (က) (င) အသ္မာဝေယျ ဥတ္တရနိ ပဇာနိတိ ဥတ္တရအဘိဋ္ဌာဝေ၊ ၁၅၁။

ဥတ္တရတိ (န) [ဥတ္တရ+တိရ] မြောက်ဘက်ကမ်း။ ဥတ္တရတိရ သတ္တာ သ္မာ ဟောနိပယနာ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ မဇ္ဈိမနိပါတေ။

ဥတ္တရတု (ကြိ) ဥတ္တရတိကြည့်။

ဥတ္တရတ္တရ (န) [ဥတ္တရ+တ္တရ] (ဒုတိယ) ကုလားသိုင်း၏ အဝေါလွှမ်းအင်။ ဥတ္တရတ္တရ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇) မဇ္ဈိမနိပါတေ ဥဒါနုအတ္တရတံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရတ္တရတံ နာမ မဿိဋ္ဌာနံ ဥဒါနု အတ္တရတံ ပစ္စတ္တရတံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ ကင်္ဂါ၊ ၁၊ ၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။)

ဥတ္တရတ္တရ (ပ) [ဥတ္တရ+တ္တရ] ဥတ္တရည်သောသစ်၊ ဥတ္တရ၊ ကြည့်။

ဥတ္တရနိ (ပ) [ဥတ္တရ+နိ] အသက်သွား။ ဥတ္တရနိတိ အဋ္ဌိတု၊ မဇ္ဈိမနိပါတေ။

ဥတ္တရဝိဒ္ဓိ (ထိ) [ဥတ္တရ+ဝိဒ္ဓိ] နောက်ဖြစ်သော ပိစ္ဆာအယူ။ “သဿကော အတ္တာ စ သောကော စာ”တိ ဘာဝိသုဟိ ပုရိမဝိဒ္ဓိ ဥတ္တရဝိဒ္ဓိ ဥပါသိသတိ။ အဘိဋ္ဌာဝေ၊ ၁၅၁။ အဘိဋ္ဌာဝေ၊ ၁၅၁။ မူလသီလဝါသ၊ ၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၂၁၇။ (-မဇ္ဈိမနိပါတေ၊ မဇ္ဈိမနိပါတေ၊ မူလသီလ၊ ၁။)

ဥတ္တရဝိသ (ထိ) [ဥတ္တရ+ဝိသ] မြောက်အရပ်။ ဥတ္တရဝိသယ ဥဒ္ဓါနံ တစ္ဆံ ဂယေသု။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၊ ၁၄၇။)

စိန္တု၂၂၃၇၊ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၅။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၆။
သံဃဝါသနာ၂၄၇။ အဘိဋ္ဌာ၂၄၈။ အဘိဋ္ဌာ၂၄၉။
၂၅၀။ အဘိဋ္ဌာ၂၅၁။ သာရတ္ထိမ္မဝါသနာ၂၅၂။ အဘိဋ္ဌာ၂၅၃။
မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၅၄။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၅၅။

ဥတ္တရဒိသာဘာဏ (ပ) [ဥတ္တရဒိသာ+ဘာဏ]
မြောက်အရပ် မျက်နှာအဖို့။ ပလ္လင်တော
ဤသက် ပါဠိနိဒ္ဒိယိတဥတ္တရဒိသာဘာဏ
၇၇၇။ စိန္တု၂၂၃၇။ (-မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၊ အဘိဋ္ဌာ၂၄၈။
သံဃဝါသနာ၊ သံဃဝါသနာ၂၄၉။)

ဥတ္တရဒိသာဘိမုခ (တိ) [ဥတ္တရဒိသာ + အဘိမုခ]
မြောက်အရပ်သို့ ရွှေ့ချက်နှာ-မုခသာ
-လှည့်သော။ အထမဟာသတ္တံ...ဥတ္တရ
ဒိသာဘိမုခေါ ဝေပုလ္လပဗ္ဗတပါဒေဒ ဂန္ဓာ။
စရိယာ၊ ဋီ၊ ၉၀။ (-မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၊ သာရတ္ထိ
မ္မဝါသနာ၊ သံဃဝါသနာ၂၄၉။)

ဥတ္တရဒေဝိ (တိ) [ဥတ္တရ+ဒေဝိ]ဥတ္တရဒေဝိနာ။
ဥတ္တရဒေဝိသာဝိဟာရသဒိသေ ဌာနပုဗ္ဗာ
ရာဇံ နာမ ကာဓေယံ။ စိန္တု၂၂၃၇။

ဥတ္တရဒေဝိဝိဟာရ (ပ) [ဥတ္တရဒေဝိ+ဝိဟာရ]
ဥတ္တရဒေဝိကျောင်း၊ ဥတ္တရဒေဝိနာ - ဧ
ကျောင်း-ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းအပ်သော
ကျောင်း။ ဥတ္တရဒေဝိဝိဟာရော နာမ နာ
ရဿ ပါဠိနိဒ္ဒိယိသမိပေ ကတပိကာရာ။
စိန္တု၂၂၃၇။

ဥတ္တရဒေသနာ (တိ) [ဥတ္တရ+ဒေသနာ]
နောက်ပြန်သော-နောက်၌ ဟောတော်မူ
သော။ ဥတ္တရဒေသနာ-တရားဒေသနာ။ ဥတ္တရ
ဒေသနာယံ ဝိဘာသတုံ တံ ပရိကရိတာ
အာစာရသိသေသော ဝိဘာသနာသန ပဋိ
ပဝတ္ထာ။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၅။

ဥတ္တရဒွါရ (န) [ဥတ္တရ+ဒွါရ] မြောက်ဘက်
တံခါး။ ဥတ္တရဒိသာယ ဥဒ္ဓာနာ ဘဏ္ဍံ
ဂဟေတော ဥတ္တရဒွါရေ နာရသေဝ ပဝိသန္တိ။
စိန္တု၂၂၃၇။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၅။ အဘိဋ္ဌာ၂၄၈။

၂၅၆။ (-ဝိဇ္ဇာသမ္ပုဉ္ဇန၊ သံဃဝါသနာ၂၄၉။ အဘိဋ္ဌာ
သမ္ပုဉ္ဇန၊ အဘိဋ္ဌာ၂၄၉။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၉။ အဘိဋ္ဌာ
၂၄၉။ အဘိဋ္ဌာ၂၅၀။ သာရတ္ထိမ္မဝါသနာ၂၅၁။)

ဥတ္တရဒွါရဂါမ (ပ) [ဥတ္တရဒွါရ + ဂါမ]
မြောက်ဘက်တံခါးအနီးရွာ၊ ဧတဒိဝသံ ဟိ
ဘိက္ခု သာဓဇ္ဈိယံ ဥတ္တရဒွါရဂါမ ပိက္ခာ
ယ စရိတာ။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၉။ (-မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၊
၂၅၀။)

ဥတ္တရဒွါရဂါမသီ (တိ) [ဥတ္တရဒွါရဂါမ + ဝသ +
တိ] မြောက်ဘက်တံခါးအနီးရွာသို့ နေသော။ သူ၊ ဥတ္တရ
ဒွါရဂါမသီ ပုဋိသော ဧတဒေဝ ဧတဒေဝ
အာဘုရော။ သံဃဝါသနာ၂၄၉။

ဥတ္တရဒွါရသမိပ (တိ) [ဥတ္တရဒွါရ + သမိပ]
မြောက်တံခါးအနီး အရပ်။ နာရဓတာ နိက္ခ
မဒိဝသေ ဥတ္တရဒွါရသမိပ သမုဒ္ဓသာသ
ဝတ္ထသို့ ဌာတာသေဝ။ စိန္တု၂၂၃၇။

ဥတ္တရဒွါရဘိမုခ (တိ) [ဥတ္တရဒွါရ + အဘိမုခ]
မြောက်တံခါးသို့ ရွှေ့လှည့်သော မျက်နှာ
ရှိုင်းသော သတ္တံ... ဥတ္တရဒွါရဘိမုခေါ
အဟောသိ။ မဋ္ဌိမ္မဝါသနာ၂၄၉။

ဥတ္တရနိဂမ (ပ) [ဥတ္တရ + နိဂမ] ဥတ္တရပည်
သောနိဂံ။ ရေဝေတာ သတ္တံ ဥတ္တရနိဂံ
နာမ ဥပနိဿယ ဝိဟာရန္တော။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ၊
၁၃၇။

ဥတ္တရနိဂမသီ (တိ) [ဥတ္တရနိဂမ + ဝသ + တိ]
ဥတ္တရနိဂံသို့ နေသော။ သူ၊ တဒါ ကိရဥတ္တရ
နိဂမသီနေ မနုဿ ယာဂုဘတ္တ ခဇ္ဇက
ဘေသဇ္ဇ ပါနကသိနိ အာဟရိတာ။ ဗုဒ္ဓဝံဋ္ဌ၊
၁၃၇။

ဥတ္တရန္တ (တိ) [ဥ + တရ + အ + ဘန္တံ။ ထိန္တ ဥ
တ္တရန္တံ] (က) ကူးသော။ (ခ) တက်သော။
(ဂ) လှံတက်သော။ (ဃ) အထ ခေါတက်
ဘိက္ခုနီနိ ပစ္ဆာ ဥတ္တရန္တံ စောဓရာ အစွိ
နိသု ဓ ဒုသမ္ပုဉ္ဇန၊ စိန္တု၂၂၃၇။ (-ဝိဇ္ဇာသမ္ပုဉ္ဇန၊
၂၄၉။)

၃၂၁။ ကင်္ခါ၊ ဇိ။ ၁၄၅၊ ၄၅၅။ ၁၆၁။ ၂၁၄၂။
 (ခ) နာဂါနံ ဩယု ဥတ္တရန္တနံ ကောဉ္စ
 ကဏ္ဍန္တနံ။ ဝိသုဒ္ဓိ။ ၉။ (-ဝိသု။ ၉။
 ဝိသု။ ၂။ ၁၁၁။) (ဂ) ပရမ္ပုဒကမ္ပလ ပန
 ဧကမ္ပိ ဥတ္တရန္တံ န ဩလကန္တိ။ မာဠု
 ၃။ ၆။ (-သံ၊ ၁။ ၉၃။)

ဥတ္တရန္တိ (ကြိ) ဥတ္တရတိ-ကြည့်။

ဥတ္တရပက္ခ (ပု) [ဥတ္တရ+ပက္ခ] နောက်ဖြစ်သော
 -အဗ္ဗိ-ဘာက။ ဥတ္တရပက္ခေ ဝတ္တံ ဝေဇံ ဥဒ္ဓ
 ဇိတု၊ 'ယသ္မု' တိ အာဒိမာဟ။ မူလဋီ၊
 ၃။ ၆၀။ (-အနု၊ ၃။ ၈၀။)

ဥတ္တရပစ္စုတ္တရနိ (န) [ဥတ္တရ+ပစ္စုတ္တရ+နိ] အပြေပေးခြင်း၊ -နာကံထပ် အပြေပေးခြင်း၊
 အညမညသ ဥတ္တရပစ္စုတ္တရနိသေသန
 သံကထံ ကဏ္ဍကံ။ ပဋိသန္ဓိ၊ ၂။ ၂၇၄။
 ဧကောပုလလည်း ကြည့်။

ဥတ္တရပစ္စုတ္တရနယ (ပု) [ဥတ္တရပစ္စုတ္တရ+နယ] အပြေပေးခြင်း၊ နေ့ကံထပ် အပြေပေးခြင်း-
 သုကပါ၏ အမေးစကား၌ အပြေပေးခြင်း၊
 သုကပါ၏ အပြေစကား၌ မိမိကောက်ထပ်
 အပြေပေးခြင်း-ဟူးသနည်း၊ ပညာဝေ-
 ယုတ္တိသန္တိ ဥတ္တရပစ္စုတ္တရနယန ဉာဏဗျ-
 တ္တဘာဝံ။ ဝိသု၊ ၃။ ၁၁၈။ သောပန ပရသ
 ဝေနေ ဥတ္တရါနဝသန၊ ပရေနဝါ ဝတ္တဉ္စ
 ခေ ပစ္စုတ္တရါနဝသနသိ သာတိ အာဟ
 "ဥတ္တရပစ္စုတ္တရနယနာ" တိ၊ ဝိသု၊ ၃။ ၁၅။

ဥတ္တရပဉ္စလ (ပုန) [ဥတ္တရ+ပဉ္စလ](ပု)(၁)
 ဥတ္တရပဉ္စလ တိုင် မြည်။ (န) (၂) ဥတ္တရ-
 ပဉ္စလမြို့။ (ပု) (၁) ပဉ္စလသတိ ဥတ္တရပဉ္စ-
 လာ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ (န) (၂) တံ နာရံ
 ဥတ္တရပဉ္စလံ နာမ အဘိသတိ။ ဇော၊ ၄။ ၂။
 ၄၃၇။ (-ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၇။)

ဥတ္တရပဉ္စလဂ္ဂ (န) [ဥတ္တရပဉ္စလ+ဂ္ဂ] ဥတ္တရပဉ္စလမြို့၊ အဘိသတိ ကပ်လရဋ္ဌ

ဥတ္တရပဉ္စလနဂဓရ ဥတ္တရပဉ္စလနဂဓရ ခဋ်
 ကဏ္ဍန္တ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ (-ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။)

ဥတ္တရပဉ္စလဓာ (ပု) [ဥတ္တရပဉ္စလ+ဓာ] ဥတ္တရပဉ္စလဓာ။ အထက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥတ္တရပဉ္စပက (တိ) [ဥတ္တရ+ပဉ္စပက] တုံပြန်ကား-စကားတို့ - အတု။ ဝိသုန-
 သာသာ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ ဥတ္တရပဉ္စပကတိ
 အတ္တော။ အနု၊ ၃။ ၇၇။

ဥတ္တရပထ (ပု) [ဥတ္တရ+ပထ] ဥတ္တရပထတိုင်း
 မြည်။ အဘိသတိ ဥတ္တရပထ ကံသဘာဝေ
 အသိဘဉ္စနာရေ မဟာကံသဘာဝ နာမ ခဏ
 ရဉ္စ ကာရေ။ ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၉၆။ ဥတ္တရပထ-
 လည်း ကြည့်။

ဥတ္တရပဒ (န) [ဥတ္တရ+ပဒ] နောက်ပုဒ်။ ကသ္မာ
 ပဒနသ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ ဝုဒ္ဓတ္တော၊ န ဥတ္တရ-
 ပဒေ။ ဝိသု၊ ၁။ ၁၁၂။ အင်္ဂါ၊ ၁။ ၂၀၈။ ပဋိ-
 သံ၊ ၁။ ၁၁၆။ ဝိသု၊ ၁။ ၁၁၆။ မဟာနိဋ္ဌ
 ၁၁၁။ (-သုတ္တံ၊ ၁။ ၂။ ၁၁၆။ ဝဇီရ၊ ၁။ ၁၀၈။
 သံ၊ ၁။ ၂။ ၁၀၈။)

ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနန္တ (န) [ဥတ္တရ+ပဉ္စ+အတ္တ+
 ပဉ္စမဓာန+အတ္တ] ပြု၊ နာရံသော နောက်ပုဒ် နောက်
 ခိုသည်း၏ အဗ္ဗိ၊ နောက်ပုဒ် နောက်သပဓာန
 မြစ် မည်၏ ဝဇီရ။ ရူပက္ခန္ဓာဘိဘာဝိနံ
 သမာသပါနံ ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနန္တ။ မူလ-
 ဋီ၊ ၃။ ၁၂။ "မဟာသမ္ပယုတ္တကဓာန" နိဋ္ဌမ-
 သ သမာသပဉ္စမဓာန ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနန္တ
 မဟာ။ အနု၊ ၃။ ၂၄၁။

ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနသမာသ (ပု) [ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမ-
 ဓာန+သမာသ] ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနသမာသ၊
 ပြု၊ နာရံသော နောက်ပုဒ် အနက်ခိုသော
 သမာသ၊ နောက်ပုဒ်အနက်ကိုသာ ပဓာန
 ထား၍ အရကောကံရသော သမာသ။
 ကုသလမူလသတိ သိသေသနံ ဝါဝုတ္တေ
 ဥတ္တရပဉ္စပဉ္စမဓာနသမာသေ။ အနု၊ ၃။ ၁၆၇။

ဥတ္တရပဒလောပ (ပု) [ဥတ္တရပဒ+လောပ] နောက်ပုဒ်ကျေခြင်း။ ပရိယောသိတောတံ ပရိယာသိတဘာဇနော၊ ဥတ္တရပဒလောပေါ ဗဒ္ဒဗ္ဗော။ မဇ္ဈိမဇ္ဈိမ (—အဘိဓမ္မ၊ ၁၁၁၃။ ပရိယံဗ္ဗိသော ၂၁၇၊ ဥရိန၊ ၆၉၊ ၁၉၁။ သာရတ္ထ၊ ၂၃၊ ၁၀၀။ သိန္န၊ သင်္ဂါ၊ ၃၂။ မဇ္ဈိမ၊ ၂၃၊ ၁၂၂။ မဇ္ဈိမ၊ ၄၉။ သိန္န၊ ၁၇၇၊ ၁၀၀။ သိန္န၊ ၂၂၃၊ ၂၂၇။ အံဇ္ဈိမ၊ ၇၀။ အနု၊ ၂၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၂၁၊ ၁၁၅၊ ၁၉၂။)

ဥတ္တရပဒါဝဓာရဏ (န) [ဥတ္တရပဒ+အဝဓာရဏ] နောက်ပုဒ်—ဝေဒနာပြု၍ ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်း—ပိုင်းခြားကန့်သတ်ကြောင်း ဝေသဒ္ဓါ။ သိလေသ္မေဝဏ္ဏ ပရိပူရကသီတိ သိလသ္မပရိပူရကသီ ဝေဒနာယျာတိ ဝေဥတ္တရပဒါဝဓာရဏံ ဗဒ္ဓန္တံ။ မဇ္ဈိမ၊ ၂၆၁။ အံဇ္ဈိမ၊ ၃၃၁။ (—မဇ္ဈိမ၊ ၂၄၂။ အံဇ္ဈိမ၊ ၁၆၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁၆၁။ ၂၂၅။ အနု၊ ၃၁၉။)

ဥတ္တရပဿ (န) [ဥတ္တရ+ပဿ] မြောက်ဘက်နံပါတ်၊ မြောက်ဘက်ဘေး။ ပုဗ္ဗဥတ္တရပဿန မာရသလံ အဗ္ဗာတ္တရပဒနံ ဝိသုဒ္ဓါ။ ဇောဋ္ဌ၊ ၁၈၀။ (—ဇောဋ္ဌ၊ ၁၈၃။ သိန္န၊ ၂၁၄။ ဇောဋ္ဌ၊ ၄၈၂။ သာရတ္ထ၊ ၂၂၂။)

ဥတ္တရပါန (န) [ဥတ္တရ+ပါန] မြတ်သောဗျော်ရည်။ သိန္န၊ ၁၇၁။ ဘုတ္တနဉ္စ ဥတ္တရပါနံ (ဟောဘိ)။ ဝိဇ္ဇ၊ ၂၇၃။

ဥတ္တရပါလ (ပု) [ဥတ္တရ+ပါလ+တ] ဥတ္တရပါလမည်သောသုတေသနသံဂြဟတကုသလ နိဗ္ဗတ္တိတော ဥတ္တရပါလသီ လဒ္ဓနာမာ... သမာဓန္တံ ကဗျာတိ။ ထေရ်ဋ္ဌ၊ ၁၄၇။

ဥတ္တရပါလဓတ္ထရ (ပု) [ဥတ္တရပါလ+ထေရ] ဥတ္တရပါလမည်သောဓာရဏံ။ “ပဏ္ဍိတံ ဝေ

မံ သန္တံ” နိ အာယသ္မေတာ ဥတ္တရပါလဓတ္ထရဏဂါသာ။ ထေရ်ဋ္ဌ၊ ၁၄၇။

ဥတ္တရပါလဓတ္ထရဂါသာ (ထိ) [ဥတ္တရပါလဓတ္ထရ+ဂါသာ] ဥတ္တရပါလဓာရဏံ—ဇာတိဏ္ဍာန်၊ မိန့်မြွက်အပ်သောဂါသာ။ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ထေရ်ဂါသာပါဠိ၊ ၃၂၂၊ ၁၂၂။ ဘေရ၊ ၂၆၆။ ထေရ်ဋ္ဌ၊ ၁၄၇။

ဥတ္တရပါသက (ပု) [ဥတ္တရ+ပါသက] အဘက်ကွင်း၊ အဘက်လက်မကွင်း၊ အဘက်ယက်ကောက်ကွင်း။ အနုဘာနာမိ ဘိက္ခုဝေ ကဝါ၊ ၆၆။ ပိဋသံသး၌ ဥက္ကလိကံ ဥတ္တရပါသကံ။ ဝိဇ္ဇ၊ ၂၇၇။ အသစ္စာသုတ္တံ ဥက္ကလိကံ ဥတ္တရပါသကံ။ ဘိက္ခု ဟောတိ။ ဝိဇ္ဇ၊ ၂၇၇။ ဝိသင်္ဂါ၊ ၃။ (—ဝိဇ္ဇ၊ ၂၄၃။ ဝိသင်္ဂါ၊ ၂။)

ဥတ္တရပုဗ္ဗ (တိ) [ဥတ္တရ+ပုဗ္ဗ] မြောက်ဘက်နှင့် အဓိဋ္ဌာရပ်၏ အထောင့်မြစ်သော အရပ်၊ အဓိဋ္ဌာရပ်ထောင့်အရပ်၊ (ဝိက္ခိကပုဗ္ဗ ချွန်၊ ၁၁၁။ နှင့် ယူ ကြည့်) တဏှ ဥတ္တရပုဗ္ဗန၊ ပုဗ္ဗသိန္နာနာမ ဝေဒနာသရာ။ ဇော၊ ၂၂၃။ ဇောဋ္ဌ၊ ၂၂၃။

ဥတ္တရပုဗ္ဗနိဝေသ (ပု) [ဥတ္တရ+ပုဗ္ဗနိ+ယတ္ထ+နိဝေသ] ဥတ္တရပုဗ္ဗနိကွန်နိယသ္မိသောနော၊ ပုဗ္ဗနိဝေသ ကိရ ဥတ္တရပုဗ္ဗနိဝေသ ဟော နာတိ။ မဇ္ဈိမ၊ ၁၁၃။

ဥတ္တရဘာသန (န) [ဥတ္တရ+ဘာသန] စကားတို့ ပြောဆိုခြင်း၊ အတိုက်အခံ ပြန်လှန်ပြောဆိုခြင်း၊ ယာယ မာရဓာရဏပရိ ကိဉ္စ ဥတ္တရလပိတု န သက္ကောတိဝေ တဏှ ဥတ္တရဘာသနော။ မဇ္ဈိမ၊ ၂၃၉။

ဥတ္တရဘိက္ခိ (ထိ) [ဥတ္တရ+ဘိက္ခိ] မြောက်ဘက်နံရံ၊ အသဿလံ ဝါပဒဏ္ဍန နိက္ခိတော ဥတ္တရဘိက္ခိ ပါဒိသိ။ ဓမ္မ၊ ၁၄၇။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓရာ] ဥက္ကဋ္ဌဗု
ရာမြို့မြောက်ဘက် ရေရာမြို့၊ တေန ၈ သမ-
ယေန ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာသံ အညတရာ ဣတ္ထိ
ဝိကာယကာ ဟောတိ။ ဝိမာန ၄။ ၁၇။ (-
ဒေ ၄။ ၄။ ၁၀။ မာဠိ ၃။ ၁၅။ အံဠိ ၂။ ၃။)

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာဒိပတိ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာ+အဒိပတိ]
ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာမြို့၏- အကြီးအကဲ- အရှင်သခင်။
ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓရာဒိပတိနော ရေညာ မဟာသု-
ဂရဿ ပုတ္တံ ဥပသာဂရံ ပဋိစ္စ။ ပေတ၊ ၄။
၁၀၄။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓာဏ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓာဏ] ဥက္ကဋ္ဌ
မည်သောလူလင်း။ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓာဏံ နာမ အတ္ထ-
နော ဉာဏဇလဿ အန္တော ပဝိဋ္ဌံ ဝိသု။
ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၁၅။ (-ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၃။ သုတ္တနိ၊
၄။ ၁။ ၃။) ဥက္ကဋ္ဌ-လည်း ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတု (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓတု] (၁) ဥက္ကဋ္ဌ
မည်သော ဘိလူ မခါ မိခင်၊ သူ၏ သားမှာ
ပုန်ဗုဒ္ဓသုဒ္ဓိ၍ ပုန်ဗုဒ္ဓသုသာတာ ဟုလည်းခေါ်
သည်။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂။ သား၊ အမိနစ်သောက်ဘို့
မြက်စွာဘုရားတရားကို နာယူရ၍ သောတာ
ပန် မြင်သော်လည်း သွီးဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓာ ငယ်လွန်း
သောကြောင့် သောတာပန်မဖြစ်ခဲ့။ သံ၊ ၄။
၁။ ၂။ ၂။ ဥက္ကဋ္ဌိကာလည်း ကြည့်။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌ
လူလင်းမိခင်၊ သူ၏ ခင်ပွန်းသောကျားမှာ
ဥဒါနမင်း၏ အမတ်ကွီးဖြစ်လည်း ဥက္ကဋ္ဌ
(၁၄) နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓာဘုဒေဝဘိက္ခု
လည်း ကြည့်။ (၁) စတု ဝေါဟာရိနိက္ခာ
ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတု ယက္ခိနိ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၁၀။ အံဠိ၊
၃။ ၁၅။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၃။ (-အံဠိ ၃။
၁၆။) (၂) ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတုပေတိတ္ထ-ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတုပေတိ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတု+ပေတိ]
ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓမယ်တော် ပြိတ္တာမ၊ အောက်ပုဒ်
ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတုပေတိဝတ္ထု (န) [ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတုပေ-
တိ+ဝတ္ထု] ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓမယ်တော် ပြိတ္တာမ၏-

ဝတ္ထု - အကြောင်းကို ပြဆိုသော တရား
စကား၊ ခုဒ္ဒကနိကာယ၊ ပေတ၊ ၁။ ၂။ ၁၀။
၁၁။ ဝတ္ထု။ ပေတ၊ ၁။ ၁၅။ ဝိသါဒိကာရဂတံ
ဘိက္ခုနီ ဣဒံ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓတုပေတိဝတ္ထု။ ပေတ၊
၄။ ၁၃။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓန (တိ) [ဥ+တု+ဗုဒ္ဓ+န] (၁)
မြက်ကူးသော။ (၂) အထက်သို့၊ ကပ်သော၊
ဝေးကပ်သော။ (၃) တေနေဝ သစ္စကာ-
ရေန ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓနာသော နိ၊ ဗြာရေကုမူလေ
သတ္တရံ အဒ္ဓသ၊ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။ ၆။ (၂) က-
ယဂ္ဂိနာ ဖေဏုဒ္ဒဟကံ နိစ္ဆိကာ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓ-
နော ဓန္တေ ဝန္တမလဘာဝေန သမ္ပဒကုတိ။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃။ ၃။ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓနောတိ ဥပ္ပိလ-
ဝန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၂။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဘာဝ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓ+ဘာဝ] မြောက်
အရပ်သို့လှည့်သော မျက်နှာသို့သည်၏ အဖြစ်။
ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဘာဝေါ ပနဿ သဗ္ဗလောကုတ္တရ-
ဘာဝဿ ပုဗ္ဗနိဒ္ဓိတ္တံ၊ ပဋိ၊ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၉။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဟိတ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓဟိတ] (က) မိမိ
ကို ကျော် ပွန်သော-မိမိထက်သာလွန် မြင့်
မြက်သော-တရားမှ ကင်းသော၊ အမြတ်ဆုံး
တရားဖြစ်သော။ (ခ) မိမိထက်သာလွန် မြင့်
မြက်သော ယာဉ်မှ ကင်းသော၊ အမြတ်ဆုံး
ယာဉ်ဖြစ်သော။ (က) ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဟိတံ လဗ္ဗ-
သေဋ္ဌံ သမ္မာ သာမဉ္ဇ ဗေဒိဓိ၊ အံဠိ၊ ၃။
၂။ ၄။ (-ဗုဒ္ဓဘိဝုဒ္ဓ၊ ၄။ ၁။ ၇။ မာဠိ၊ ၁။ ၁၀။
သံ၊ ၃။ ၁။ ၁၁။ အံဠိ၊ ၁။ ၁၇။) ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဟိတ
နှင့် ယှဉ်ကြည့်။ (ခ) အနုတ္တရန္တိ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဟိတံ၊
တေတ ဝေ သေဋ္ဌယာနံ၊ သံ၊ ၃။ ၂။ ၃။

ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌ+ဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓ] ဥက္ကဋ္ဌ
မင်းဗား။ ဥက္ကဋ္ဌဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓော ကိရ သုဝဏ္ဏ-
စေတီယံ ကာရာသေတွာ မဟာပရုတ္တေရဿ
ပေသေသိ။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃။

ဥတ္တရဝဇ္ဇမာနပဗ္ဗတ (ပု) [ဥတ္တရ+ဝဇ္ဇမာန+ပဗ္ဗတ] ဥတ္တရဝဇ္ဇမာန မည်သော တောင်းသောတံ ဂဒေသန္တာ ဥတ္တရဝဇ္ဇမာနပဗ္ဗတ အာရဟံ၊ သိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၁၃၉။ အဘိဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၄၃။

ဥတ္တရဝိပတ္တိ ဗုဒ္ဓ (န) [ဥတ္တရ+ဝိပတ္တိ+ဗုဒ္ဓ] ဥတ္တရဝိပတ္တိဗုဒ္ဓ၊ အတ္တရိယကဿဆဋ္ဌကနိပါတ်၊ ဝိဇ္ဇိ၊ ၁-ပဏ္ဏာသဘ၊ ၁-ဝါဂသုတ်၊ အံ၊ ၃။ ၁၁-၄။

ဥတ္တရဝိမာန (ပု၊ န) [ဥတ္တရ+ဝိမာန] ဥတ္တရလုလင်၏ ဝိမာန်နှင့် စပ်သော တရားစကား။ ယာ ဒေဝရာဇဿ သဘာ သုဗ္ဗေတံ ဥတ္တရဝိမာနံ၊ ဝိမာန၊ ၄။ ၂၇၇။

ဥတ္တရဝိရဟိတ (ပု) [ဥတ္တရ+ဝိရဟိတ] ဝိရဟိတကျော်လွန်သော-မိမိတက်သာလွန် မြဲမြံသော-တရာ မှကင်းသော အမြတ်ဆုံးတရားဖြစ်သော။ အနတ္တရန္တံ ဥတ္တရဝိရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၁၀၉။ မ၊ ၄။ ၁၊ ၂၆။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၀။ သိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၄၂။ ဥတ္တရဝိရဟိတန္တိ အတ္တရံ ဥတ္တရံ တုံ သမတ္တတ္တာ ဥတ္တရံ၊ အနိကေန ဝိရဟိတံ၊ အယဉ္ဇယ ဥတ္တရံ၊ ရဟတာ အတ္တေနာ သေဋ္ဌဘာဝေနာတံ အာဟံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ” န္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၁၄။

ဥတ္တရဝိဘာရ (ပု) [ဥတ္တရ+ဝိဘာရ] မြောက်ဘက်သို့ ကျောင်း။ အဘယိနိဝိဟာရဒိသမည် တမျိုး၊ ဤ D-P-P-N နှ့် ဆိုသည်။ အောက်ပုဒ်ဆိုကြည့်၊ အဘယိနိ လည်း ကြည့်။

ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိဆေရ (ပု) [ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိ+ဆေရ] မြောက်ဘက် ကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော-ဥတ္တရဝိဟာရဂိုဏ်းသား ဖြစ်သော-ဆေရ၊ ကေစိတိ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိဆေရကိရ၊ မူလ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၉။

ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိ (တိ) [ဥတ္တရဝိဟာရ+ဝါသိ+တိ] မြောက်ဘက် ကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော ဥတ္တရဝိဟာရ ဂိုဏ်းသားဖြစ်သော၊ ရဟန်း။

ကေစိတိ သးရသမာသားရိယာ ဥတ္တရဝိဟာရဝါသိနာ စ၊ မ၊ ၄။ ၂။ ၆၀။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၇၄။ (-သိဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၁၊ ၃၅။ သိဋ္ဌ၊ သစ်၊ ၂။ ၂၄၊ ၄။ မ၊ ၄။ ၁။ ၂၂၁။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၃၉။ သိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၇၁၊ ၂။ ၂။)

ဥတ္တရဝိဟာရီ (တိ) [ဥတ္တရ+ဝိဟာရ+တိ] မြောက်ဘက် ကျောင်း၌ နေလေ့ရှိ သော ဥတ္တရဝိဟာရဂိုဏ်းသားဖြစ်သော၊ ရဟန်း၊ ကေစိတိ သးရသမာသားရိယာ ဥတ္တရဝိဟာရီနော စ၊ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၈။

ဥတ္တရသမုဒ္ဒ (ပု) [ဥတ္တရ+သမုဒ္ဒ] မြောက်ဘက် သမုဒ္ဒ၊ တမ္ပိ သုဗ္ဗ-ရိယန္တံ တသေ အဘိဝိဇိယ ဥတ္တရသမုဒ္ဒတော ပစ္စုတ္တရတိ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၁၂။ မ၊ ၄။ ၄။ ၁၅၈။

ဥတ္တရသရ (ပု) [ဥတ္တရ+သရ] မြောက်ဘက် ရေထိုင်၊ ခုက္ခိတသရသဘာ ဥတ္တရသရံ ဂစ္ဆန္တိ။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁၅၀။

ဥတ္တရသခါ (တိ) [ဥတ္တရ+သခါ] မြောက်ဘက်သစ် ဂိုဏ်း၊ တေသံ ပဿန္တာနံ ယေဝ ဥတ္တရသခါတော ကေ ဖလံ ပစ္စိတော သာသတော မုစ္စိ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။ ၇၄။ (-သးရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၆။)

ဥတ္တရသန္ဓက (ပု) [ဥတ္တရ+သန္ဓက] အပေါ်၌ ခြုံတည်အဝတ်၊ ခကသန္ဓကော ဗြာဟ္မဇကော ဥတ္တရသန္ဓကေန ဘဂဝန္တံ ပုဇ္ဇေတော တံ ဝိသိသေဝေ အဗ္ဗဋ္ဌကံ လဘိ၊ မိလိန္ဒ၊ ၂။ ၂။ (-မ၊ ၄။ ၂။ ၉၅။ ခုက္ခိတသရသဘာ၊ မေ၊ ၄။ ၁။ ၄၄၁။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇၉။ အ၊ ၄။ ၂။ ၃၁။ အေရ၊ ၄။ ၂။ ၄၄၄။ သးရတ္ထ၊ ၁။ ၁၆၆။)

ဥတ္တရသိသက (တိ) [ဥတ္တရ+သိသ+က] မြောက်ဘက်သို့ လှည့်သော ဦးခေါင်းရိုးသော၊ ခေါင်းရင်းဘက် ရှိ မြောက်ဘက်သို့ လှည့်ထားသပ်သော၊ ဥတ္တရသိသကံ ပဉ္စကံ ပညပေဟိ။ ဝိ၊ ၂။ ၁၁၃။ (-ဝိဋ္ဌ၊ ၂။ ၁၁၄။)

ဥတ္တရသီဟပဉ္စရ(န) [ဥတ္တရ+သီဟပဉ္စရ] -မြက်
ဘက် ဝေလသောက် ပြုစုတင်းပေါက်။ မဟာ-
သတ္တော...သဒ္ဓိံ သုဗ္ဗဒန္တ ဥတ္တရသီဟပဉ္စ-
ရေန နိက္ခမိန္ဒာ စိတ္တက္ခန္ဓာမ ဝိတော။ ၁၁။
ဌာနာနာ။ (-ဝိ ၄၂။ ၂၁။ မ ၄၄။ ၁၅။
ဝိ၊ ၃။ ၂။ ၁၂။ မ၊ ၃။ ၂။ ၆။)

ဥတ္တရသုတ္တ (န) [ဥတ္တရ+သုတ္တ] ဥတ္တရသုတ်။
သံသုတ္တနိကာယ သင်္ဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ္တပါဠိ၊
၂-သံယုတ်၊ ၂ ဝဂ်၊ ၉-သုတ်။ သံ၊ ၁။ ၅၃။

ဥတ္တရသုဝေ (ဗျ) [ဥတ္တရ+သုဝေ] သန်ဘက်ခါ
၌။ ဓမ္မ သုဝေ ဥတ္တရသုဝေ...ကာလသတ္တမိ-
ယာ။ နိတိ၊ သုတ္တ၊ နာ၊ ၃။ ၇။

ဥတ္တရသေဋ္ဌိ (ပု) [ဥတ္တရ+သေဋ္ဌိ] (၁) သာ-
ဝတ္ထိပုညမှ ဥတ္တရ သုဌေး။ (၂) မင်္ဂလမြတ်စွာ
တရားအလောင်းတော်အား နိ၊ လနာသမ္ပ၊
လှူသော ဥတ္တရာဓမ္မခင် ဥတ္တရသုဌေး။ (၁)
သာဝတ္ထိယံ ကိရ ဥတ္တရ ဝိဇ္ဇနာမ အဟော-
သိ။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၄၅။ (၂) ဥတ္တရာ၊ မ ဥတ္တရ-
သေဋ္ဌိနောမိဘာယ ဥတ္တရာယ နာမ ဝိနိဗ္ဗာန၊
ဌ။ ၁၇၂။

ဥတ္တရသေဋ္ဌိပုတ္တ(ပု) [ဥတ္တရသေဋ္ဌိ+ပုတ္တ] သာဝတ္ထိ
ပြည် ဥတ္တရသုဌေး၏သား။ သုဇ္ဈသုဇ္ဈသုဇ္ဈ-
မျှားက နိက္ခမိန္ဒာ ကင်ပျော် ဂါးရန် ပြည့်တန်
ဆာမ ရှားပေးသော် လည်း ဖြဟုပြည်မှလာသူ
ဖြစ်သောကြောင့် မနစ်သက်ခဲ့၊ ခိုကွာပေး၍
ပြန်လွှတ်လိုက်ရာ ထို မိန်းမ ပျောက်ဆုံးမှု
ကြောင့် မင်းပြုမင်းတက်သင့်ခံရ၏။ ထိုမိန်းမ
ပြန်ဖြေပြီးသောအခါ အိပ်ထောင်သည် လူ-
ဘဝ၌ ငြီးငွေ့ကာ ရဟန်းပြု၍ ဝိပဿနာတရား
အားထုတ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ် ရည် (ရဟန္တာ
ဖြစ်) လေသည်။ ဥတ္တရသေဋ္ဌိပုတ္တဿ ပန
ဝိယရက္ခံ ဗြဟ္မာလောကေဝသိက္ခာ ကိလေ-
သေသု စိတ္တံ န အလ္လိယဘိဇော၊ ၄။ ၁။ ၄၅။

ဥတ္တရသေတု (ပု) [ဥတ္တရ+သေတု] (ဤမှာဘက်
ကမ်းမှ ဟိုဘက်ကမ်းသို့) ကူးသွားကြောင်း

ဖြစ်သော-ပြောင်းလဲသွားသော-တံတား။ ဥတ္တရသေတုဝါ အပါရာ-
ပါရံ ဝေဒနာယ။ မ၊ ၁။ ၁၇။ ဥတ္တရသေတုတိ
ဥာကဏ္ဍဝဿ ဥပရိ ဗဒေါ သေတု။ မ၊ ၄။ ၂။
၁၅။ ဥတ္တရဇ္ဇိ တောနာတံ ဥတ္တရော၊ သိနိဇ္ဇိ
ဇ္ဇန္တိတိ သေတု၊ ဥတ္တရော စသော သေတု
စာတံ ဥတ္တရသေတု။ မ၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ ဩရိမတိ-
ရဘော ဥတ္တရကာယ သေတု ဥတ္တရသေတု။
သံ ၄။ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ၂။ ၃၇။ ၂။ ၄။ ၂။ ၃၇။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၅။ ၂။ ၃။ ပရိသဋ္ဌ၊ ၂။ ၅။ သုတ္တနိ၊
ဌ၊ ၁။ ၃။ ဗုဒ္ဓဝါ၊ ၃။ ၃။ မဟာနိ၊ ၄။ ၃။ ၃။
နေတ္တိ၊ ၄။ ၂။ ၆။)

ဥတ္တရသေ (ဗျ) [ဥတ္တရ+သေ] သန်ဘက်ခါ (ဤ
နေမှ တတိယမြောက်နေ့)။ သေဝ ဂန္တိ
ဟောန္တု၊ ဥတ္တရသေဝ ဗုန္တု။ အံ၊ ၁။ ၂၄၂။
ဥတ္တရသေတိ တတိယဝိသေ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၂။
ဥတ္တရသေဝ လည်း -ကြည့်။

ဥတ္တရဟိမဇ္ဇန္တု (ပု) [ဥတ္တရ+ဟိမဇ္ဇန္တု] မြောက်
ဘက် ဟိမဇ္ဇန္တု။ ဥတ္တရဟိမဇ္ဇန္တေန ဓ
အနုဘပထံ ဂန္တာ မဟာသမုပ္ပံ ပရိသန္တိ။
မ၊ ၄။ ၃။ ၂။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၃။ ဥဒါန၊ ၄။
၂။ ၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၂။ ၆။
(-ဇော၊ ၄။ ၂။ ၁၇။ ဇော၊ ၄။ ၁။ ၄၅။)

ဥတ္တရာ (ထ်) [ယာဝိစူကနာမ်] ဥတ္တရာ မည်သော
မိန်းမ။ ဥတ္တရ (၂၂) မှ (၃၇) ထိကြည့်။

ဥတ္တရာဓရပဿု (န) [ဥတ္တရ+အဓရ+မဿု]
အစက်အောက် မုတ်ဆိတ် ရှင်စွယ်၊ အဆက်
ဆက် (နှုတ်ခမ်း) ၌ ပေါက်သော နှုတ်ခမ်း
မွေးနှင့် အောက်ဘက် (မေး) ၌ ပေါက်သော
မုတ်ဆိတ်မွေး။ ဝါ၊ ၄။ ၃။ မ၊ ၄။ ၃။ ၃။
ဂဟေတော "မဿု" တွေဝ ဝတ္တံ ဥတ္တရာဓရ-
မဿုန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁၄။

ဥတ္တရာပ (ပု) [ဥတ္တရ+အာပ] မြောက်ဘက်၌
မဟိမြစ်ရေ-မှိုသော-ထို့၏ အနီး၌ တည်ရှိ

သော-ဇနပုဒ်၊ ဥတ္တရာပထမည်သော-အင်္ဂုတ္တရာပထမည်သော-ဇနပုဒ် - တိုင်းပြည်-နယ်ပယ်။ မဟိယာ ပနာထ ဥတ္တရန ဟာ အာပေါ၊ တာသံ အဝိဒုရက္ခာဥတ္တရာပေါဘိဝုဒ္ဓဘိ၊ မဇ္ဈိမ၊ ၂၇။ (-မဇ္ဈိမ၊ ၂၁။)

ဥတ္တရာပထ (ပ) [ဥတ္တရာ+ပထ] ဥတ္တရာပထမည်သော-ဇနပုဒ် - တိုင်းပြည်-နယ်ပယ်။ ဇမ္ဗူဒီပ(အိန္ဒိယပြည်) တောင်ပိုင်း၊ မြောက်ပိုင်း၊ နှစ်ပိုင်းရှိရာတွင် မြောက်ပိုင်းရှိ ဥတ္တရာပထဘူ ခေါ်၏။ နဂိုနုလက ဥတ္တရာပထဟူသော နာမည်သည် ကုန်သည်တို့ သွားလာရာ မြောက်ဘက်လမ်းမကြီး၏ နာမည်ဖြစ်၏။ ထိုလမ်းမကြီးသည် သာဝတ္ထိမြို့မှ ဂန္ဓာဒုတိုင်းပြည် တက္ကသိုလ်မှီ အထိ ရှည်လျား၏။ ထို လမ်းမကြီး၏ နာမည်ကို တဆင့်ယူ၍ ဥတ္တရာပထဘိုင်းပြည်ဟု ခေါ်ဝေါ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ အကယ်၍ ဆိုအဆိုအတိုင်း အမှန်ဖြစ်ခဲ့လျှင် အရှေ့ဘက် အင်္ဂုတ္တရာပြည်မှ အနောက်မြောက်ဘက် ဂန္ဓာဒုတိုင်းပြည်တိုင် အောင်ရင်း၊ မြောက်ဘက် ဟိမဝန္တာမှ တောင်ဘက်ဝိညာ(ဝိညာ)တောင်တိုင်တောင်ရင်း ထိုမျှလောက်ကျယ်ပြန့်သော ယခုလက်ရှိ အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းတခုလုံးကို ဥတ္တရာပထဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်းဖြစ်နိုင်၏။ ပဋိကျမ်းစာနိဗ္ဗာန် ပေပြုချက်အတိုင်းဆိုလျှင် ထိုဥတ္တရာပထဟု ခေါ်သော အိန္ဒိယ မြောက်ပိုင်း၌ ကဆိပ်ရေအရတိုင်းနှင့် ကမ္ဘာတိုင်းတို့သည် အဓိက ပင်မ အနေအားဖြင့် ပါဝင်သော တိုင်းကြီးများ ဖြစ်၏။ ထို ဥတ္တရာပထသည် ရွေးအခါက မြင်းများမွေးမြူ နောင်းချရာ ဒေသအနေအားဖြင့် ထင်ရှား၏။ ထိုဒေသမှ မြင်းများကို ဗာရာဏသီကဲ့သို့သော မြို့ကြီးများသို့ သွား၍ နောင်းကြ၏။ D-P-P-N. ဂင်္ဂါမြစ်၏ မြောက်ဘက်အရပ်ကို ဥတ္တရာပထ ခေါ်သည် ဟု ဝိမတီ၊ ၁။ ၈၃-၌ဆို၏။ ပါဠိနည်းစာဂင်္ဂါမြစ်၏ မြောက်ဘက် နယ်ပယ်

တလျှောက်ကို ဥတ္တရာပထ၊ ရင်းဂင်္ဂါမြစ်တောင်ဘက်နယ်ပယ် စာလျှောက်ကို ဒက္ခိဏာပထဘူ ခေါ်သည်။ ဥတ္တရာပထ၊ ဥတ္တရာပထ ၂ ချက်သင့်။ သင်္ခာနည်းအားဖြင့် မြောက်ဘက်၌ ဟိမဝန္တာတောင်၊ တောင်ဘက်၌ ဝိညာဒတောင်တန်း၊ အရှေ့ဘက်၌ ဗင်္ဂလားစော်ခေါ် ဝင်္ဂေါ၊ ၁။ ၁၇၊ အနောက်ဘက်၌ ယခု အာရှေ့ ခေါ်ကြသော အာရှဗင်္ဂလယ် အာရှသမုဒ္ဒရာ ၏ ဆိုဗီယက်ပြည်တို့၏ အတွင်းနယ်ပယ် တလျှောက်ကို ဥတ္တရာပထ ခေါ်သည်။ ဗုဒ္ဓသာသနာ ပဋဝိဝင်၊ ၇၅၊ ၇၆-ကြည့်။ ဒက္ခိဏာပထလည်း-ကြည့်။ အာဇာတိဇာ ဥတ္တရာပထ အာဇာနိ ဥဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ ပဉ္စ အာဇာတိ ဂဗဟဘူ၊ ၁။ ၁၄၊ ၁၄၄။ ဗောဓိသတ္တော ဥတ္တရာပထ အာဇာတိဇာ ကုသလ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ၁။ ၁၄၊ ၂။ ၂၆၊ ၂။

ဥတ္တရာပထက (တိ) [ဥတ္တရာပထ+က] (က) ဥတ္တရာပထဘိုင်းပြည် - ဟူသော နေရာဌာနရှိသော-၌ နေသော၊ ဥတ္တရာပထဘိုင်းနိုင်ငံသားဖြစ်သော၊ သူ၊ (ခ) ဥတ္တရာပထတိုင်းပြည်၊ သားသားသား၊ တေန ခေါ် ပန သမယေန ဥတ္တရာပထကာ အာဇာတိဇာ ပဉ္စမတ္တေဟိ အာဇာတိဇာဟိ ဝေရုဉ် ဝဿာဝါသံ ဥပဂတာ ဟောန္တိ။ ဝိ၊ ၁။ ၇။ ဘေန သမယေန ဥတ္တရာပထာဝါသံ က၊ ဥတ္တရာပထတောဝါ အာဇာတိဇာ ဝေလက္ခဝေါဟာန အာဇာတိဇာ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၄။ (-အဘိ၊ ၄၊ ၃။ ၁၇၇။ ၁။ ၄၊ ၂။ ၂၇။ သာရတ္ထ၊ ၁။ ၄၂၇။ ဝိမတီ၊ ၁။ ၈၃။) ဥတ္တရာပထလည်း-ကြည့်။

ဥတ္တရာပထနေ (ပ) [ဥတ္တရာပထ+နေပဒ] ဥတ္တရာပထမည်သော-ဇနပုဒ် - တိုင်းပြည်-နယ်ပယ်။ ဥတ္တရာပထနေပဒတော ပဉ္စသတာ အာဇာတိဇာ အာဇာ ဗာရာဏသီ အာနေဘူ ဝိက္ခိဏန္တိ၊ ၁။ ၄၊ ၂။ ၂၆၊ ၂။

ဥတ္တရာပထဝါသိက (တိ) [(၁)ဥတ္တရာပထ+
ဝသ+ဏိ+က။ (၂) ဥတ္တရာပထ+ဝသ+
ဣက] ဥတ္တရာပထဘိဝံသဗျဉ် - နိနသေ -
ဦးနဉ်ဉ်.ရှိသော၊ ဥတ္တရာပထတိုင်းသားဖြစ်
သောသူ။ ဥတ္တရာပထက-ကြည့်။

ဥတ္တရာပထ (က၊ကြိ) [ဥ+ဘု+ဘာပေ+
တိ] ကျော်လွန် - ကျော်လွန်း - လျှောက် -
ဝေ၏။ ဥဘံ ဝါ ဝါလိကံ ဝါ အာရိယံ
ဥတ္တရာပထ။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၇၇။ ဝေသံ ဝါ
ဥတ္တရာပထသမိ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၇၈။

ဥတ္တရာပထ (တိ) [ဥတ္တရာ+အာရိယံ] ပြောက်
အရပ်သို့-လှည့်သော မျက်နှာရှိသော-ဓမ္မ
သော။ သမ္ပကံသာကော (ဘာနန္တ) ဒေသိ-
သတ္တော၊ ဥတ္တရာပထပါ သတ္တဝါဝိဟာ-
ရေန ဂစ္ဆတိ။ ဒီ၊ ၂၁၃။ မ၊ ၃၁၆၄။ ဒီ၊ ၄၊
၁။ ၁၀။ မ၊ ၁၁၁၄။ အံ၊ ၄၁၈၇။ ပဒိုသံ၊
၄၁၈၁၉။ မဟာနိဋ္ဌ၊ ၁၅၇။ (-ဝိဇ္ဇာ၊ ၄၁၊
ဝိဇ္ဇာ၊ ၁၁၀။ ဝိဇ္ဇာ၊ ၂၇၁၊ ၂၇၂။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၊
၈၁။ ဥဒါန၊ ၄၁၁၃။ ဣတိဂုဏ်၊ ၄၁၁၂၊
သရက္ခ၊ ၁၈၇။ သိ၊ ၃၊ ၁၆၁၁၇၇၊ ၂၇၃။
မ၊ ၄၁၁၂၃။ သံ၊ ၃၊ ၁၁၁၇၃။ အံ၊ ၃၊ ၂၁၆။
အံ၊ ၃၊ ၂၀၉။)

ဥတ္တရာပထ (တိ) [ဥတ္တရာ+မု] ပြောက်အရပ်
သို့-မျက်နှာလှည့်သော-ဓမ္မသော၊ ဘာ-
ပုံ ဥတ္တရာပထ။ သုတ္တန်၊ ၇၃၂။ (-အ၊ ၂၊
၁၀၄။ အံ၊ ၄၊ ၃၁၁။ ထေရ၊ ၄၁၁၂၇။
မ၊ ၄၊ ၂၁၂၃။)

ဥတ္တရာပထ (န) [ဥတ္တရာ+ဣ+ယု] ပြောက်
အရပ်သို့(န) ဘူးခြင်း။ ဥတ္တရာပထံ ဥတ္တရာ
ဝိသကမန် အဝတိ။ ဣ ဂတိသံ၊ အာဝေ ယု၊
ဓာန်၊ ၄၊ ၈၁။

ဥတ္တရာပထ (တိ) (တိ) [ဥတ္တရာ+အဇကိ(ကံ)]
(မီးပွတ်ခုံ) အဇကံ မီးပွတ်တုတ်ခေါင်း၊
မီးပွတ်တံ၊ မီးပွတ်ကည်။ အထ ပုဂ္ဂိုလော

အာဝေစ္စ၊ ဥတ္တရာပထံ သာဝါယ။ မ၊ ၁။
၃၁၇။ မ၊ ၂၊ ၂၃။ အသံ ဥတ္တရာပထံ အသံ
အာပုဏ္ဏိတိ အာပုဏ္ဏိန အညဟိက-
ကေန အဘိကံ၊ မ၊ ၄၊ ၁၉၇။ (-ဝိဇ္ဇာ၊ ၁။
၂၇၃။ ဝိသကမန်၊ မ၊ ၄၁၁၂၃၇။ အဘိ၊
၄၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၁၂၀။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၄၂၇။
သံ၊ ၃၊ ၂၁၁၁၄၉၇။)

ဥတ္တရာပထ (န) [ဥတ္တရာ+ဝိ+န] ဥတ္တရာ
နတ်သို့။ ဝိမာန်နိဗ္ဗာသော တနာ၊ ၈၁။
နာ၊ အဘိက္ခန္တန ဝေဏ္ဍနာဘိ ဥတ္တရာ-
ဝိမာန်။ ဝိမာန်၊ ၄၅၆။

ဥတ္တရာပထဝိဇ္ဇာ (တိ) [ဥတ္တရာဝိမာန်+ဝတ္ထု]
ဥတ္တရာနတ်သို့။ အကြောင်း- ပါရိသော-
ကို ဟောပြောသော-ဓမ္မသော။ ခုဒ္ဒက-
နိကာယဝိမာန်ဝတ္ထု၊ ၂၊ ၁။ ဝိမာန်၊ ၁၀၆။
၁၅-ဝိမာန်။ ဝိမာန်၊ ၁၆။

ဥတ္တရာသင်္ဂ (ပ) [ဥတ္တရာ+ဘာ+သု+က။
ဥတ္တရာသို့။ ဒေဟကာ၊ ၈ အာသန္တောဘိ
(အာသန္တောဘိတိ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ၄၊ ၁၆၁၄၇-
ဂါသ) ဥတ္တရာသင်္ဂ၊ ဓာန်၊ ၃၊ ၂၉၂။
အ၊ ၂၊ ၁၇၇။ အသံ ဥတ္တရာသင်္ဂ၊ (က) ခု ပျား၊
တကံ၊ (ခ) ကေသီသင်္ဂ၊ ကေသံ
ဥတ္တရာသင်္ဂ ကရိက္ခာ။ ဝိသကမန်၊ ၂၄၊
၂၇၇။ ဝိသကမန်၊ ၂၇၇။ ဝိသကမန်၊ ၄၇၇။ ဝိသကမန်၊
၃၁။ မ၊ ၁၁၂၇။ အံ၊ ၃၊ ၂၇၃။ မ၊ ၄၁၁။
၃၇၇။ မ၊ ၄၁၂၊ ၂၇၇။ အံ၊ ၃၊ ၂၇၇။ အံ၊ ၄၊
၂၁၇။ ခုဒ္ဒက၊ ၄၇၇။ ဣတိဂုဏ်၊ ၄၁၁၄။
ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၁၇၃၊ ၂၇၃။ (-ဝိသကမန်၊ ၁။
၁၈၇။ ဝိသကမန်၊ ၄၇၇။ ဝိသကမန်၊ ၂၂၂-၃-
၆၊ ၂၃၂။ ဝိသကမန်၊ ၄၇၇၊ ၄၇၇၊ ၂၇၇၊ ၂၇၇။
၄၇၇။ ဝိသကမန်၊ ၄၇၇၊ ၄၇၇။ ကင်္ခါ၊ ၃၃၉။
ဝိသကမန်၊ ၄၇၇။ မ၊ ၄၁၁၂၃၇။ မ၊ ၄၁၂၊ ၄၇၇။
မ၊ ၄၁၃၆၆။ မ၊ ၄၁၄၁၇။ သံ၊ ၄၁၁၂၃၇။
၂၇၇။ သံ၊ ၄၁၃၇၆။ အံ၊ ၄၁၁၇၇။ အံ၊ ၄၊
၂၃၉။ အဘိဋ္ဌာ၊ ၆၂။ ပဒိုသံ၊ ၄၁၂၇၇။

ဝိသုဒ္ဓိဝါ၊ ၆။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ဥဒါန၊ ၁၁၅။
သုတ္တန်၊ ၁၁၁။ ဘေဠ၊ ၁၄၂။ ဘေဠ၊ ၂၂။
ကသီ၊ ၆။ ၇၂၊ ၂၀၅၊ ၂၉၂၊ ၃၀၆၊ ၃၃၆။
မာဠိ၊ ၂၊ ၁၂၅။ မာဠိ၊ ၃၊ ၄၀၊ ၁၇၉။ သံ၊ ၆၊ ၂၊
၁၂၄။ အံ၊ ၆၊ ၁၊ ၂၊ ၂။)

ဥတ္တရာသင်္ဂသတ (န) [ဥတ္တရာသင်္ဂ+သတ]
အပေါ်ရုံကပ်သည်အရာ။ ပဉ္စမိ ဥတ္တရာ-
သင်္ဂသတေဟိ ဓမ္မပုဉ် အကံသု။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၁။
၁၄၀။

ဥတ္တရာသင်္ဂနက္ခတ္တ (န) [ဥတ္တရာ+အာသာဓု-
နက္ခတ္တ]ဥတ္တရာသင်္ဂနက္ခတ္တ။ ဟာပရိသောဝ
ဥတ္တရာသင်္ဂနက္ခတ္တနဝ မဟာကုဋ်၊ ဩန္တ-
မိ။ ၆၊ ၄၊ ၂၊ ၁။ (-ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၂။ မာဠိ၊ ၄၊
၁၂၄။ ပရိသုဒ္ဓိ၊ ၂၊ ၂၊ ၁၅။ ဘေဠ၊ ၁၊ ၆၀။)
အာသာဓုလည်းကြည့်။

ဥတ္တရာဂက (တိ) [(၁) ဥတ္တရာပထ+က။
နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ပကိဗျေ၊ ထက္ကံ ဟု။ (၂)
ဥတ္တရာ+အာ+ဟရ+အ။ ဟရဓာတ်မှ ရ ခို
ကပြု] (၁) (က)ဥတ္တရာပထတိုင်းပြည်ဟူသော
သောသု။ (ခ)ဥတ္တရာပထတိုင်းပြည်ဟူသော
နေရာ ဌာနရှိသော၊ ဥတ္တရာပထတိုင်းနိုင်ငံ
သားဖြစ်သော၊ သူ။ (၂) (က)ထူးကဲသော
ပစ္စည်းဥစ္စာအရာကို သယ်ဆောင်သော၊ သူ။
(ခ) အပိုအလွန်ဖြစ်သော တန်ဖိုးကိုဆောင်
သော၊ သူ။ ဥတ္တရာပထတော အဂတာ၊ ဥတ္တ-
ရာပထော ဝါ နိဝါသော တေသန္တိ ဥတ္တရာ-
ပထကာကိ ဝတ္ထုဗေ နိရုတ္တိနယနံ“ဥတ္တရာ-
ပထကာ”တိ ဝုတ္တံ။ တေနာဟ“ဥတ္တရာပထဝါ-
သိကာ”တိ အသိ။ ဥတ္တရာပထကာလူးစွာ ဝါ
ပါဠိပါဌော ဝေဒိဘဗျော။ ကေစိ ပန“ဥတ္တရီ
ဝိသိဋ္ဌံ ဘဏ္ဍံ အာဟရန္တိတိ ဥတ္တရာပထကာ၊
ဥတ္တရံ ဝါ အဓိကံ အဋ္ဌံ နေန္တိတိ ဥတ္တရာ-
ပထကာ”တိ အာဒိနာ အညေန ပကာရေန
အတ္ထံ ဝန္တယန္တိ။ သာရဏ္ဍ၊ ၁၊ ၄၂၇။ (-ဝိမတိ၊
၁၊ ၁၉။)

ဥတ္တရာဠ (ထ်) [ဥတ္တရာ+ဠ]သံတက်လာ
သော ချေ။ (အောက်ပုဒ်ကြည့်။)

ဥတ္တရာဠမ္မ (ပ) = ဥတ္တရာဠဝ (ပ) [ဥတ္တရာဠ+
ပါ၊ ကိ] ဝန်းဝိုင်းသော ချေ၊ ဆိုးရည်မလုံ
တက်အောင် ဆိုးရည်ဆိုးအတိုင်း အလယ်
ခေါင်၌ ဣညီရသော ချေဝန်း (ထိချေဝန်း၌
ဘေးပတ်ပတ်လည်၌ ဆိုးရည်ခေါက်ကို ထည့်
သောအခါ ဆိုးရည်သန်ချေဝန်းအတိုင်းမှာ
ရှိနေ၍ ဆိုးရည်ခေါက်နှင့် မဆယက်တော့
သောကြောင့် ဆိုးရည်မလုံတက်တော့ပေ။
အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥတ္တရာဠမ္မ (ဥတ္တရာ-
ဠပ။) ဟောဇနာ၊ ဥတ္တရာဠဝံ။ သျှာ) ဗန္ဓိဘုံ။
ဝိ၊ ၃၊ ၃၉၉။ ဥတ္တရာဠမ္မန္တိ ဝဇ္ဇာဓာရကံ၊
ရဇနကုမ္ပိယာမဇ္ဈေ ဌ-ပတုတံ အာဝဇရကံ
ပရိက္ခိပိဘူသုဇနံ ပကိပိဘုံ အနုဇာနာမိတိ
အတ္ထော၊ ဇေဉံ ကတေ ဇေနံ န ဥတ္တရာတိ။
ဝိ၊ ၄၊ ၃၊ ၄၀။ ဥတ္တရာဠမ္မန္တိ ဧတ္ထ ဥတ္တရာ-
ဠမ္မန္တိ ပဓမ္မေဒံ ကတော၊ အကာရတော
ဥကာရဏ လောပံ ကတော ပုဗ္ဗသရဏစ ဝိသံ
ကတော၊ “ဥတ္တရာဠမ္မ”န္တိ ဝုဇ္ဇတိ။ ဥတ္တရာဠ။ တိ
ဥတ္တရဉာဏံ။ ဥဠ ပဠော ဟံ ဥဒကဝါစကော၊
တံ ပါတိ ရက္ခိတံတိ ဥတ္တရာဠမ္မံ၊ တဿ သရပံ
ဒဿေန္တော အာဟ “ဝဇ္ဇာဓာရကံ”န္တိ။
ပါစိတံ၊ ယော၊ ၃၇၉။ ချေးပုဒ်၌ ဥတ္တရာဠပ
ဟု ရှိ၏။ ပါစိတံ၊ ယော၊ ၁၊ ၃၀၄ - ကြည့်။

ဥတ္တရီ = ဥတ္တရီ (ဗျ) [ဥတ္တရီ၊ ဥတ္တရီ ဟု နိဂ္ဂ-
ဟိတ်ပါ၊ မပါ ပါဠိနစ်ချိုး တွေ့ရ၏။ သက္ကတ
၌ ဥတ္တရီနံဟု ရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ဓူပသိဒ္ဓိ၌
ပဓာဝါသဓော (၅၅) သုတ်ဖြင့် နိဂ္ဂဟိတ်မှ
နောက်ဖြစ်သော သရကိုချေသော ပြယုတ်
၌ ဥတ္တရီဗ္ဗိ (ဥတ္တရီ အဝိ) ကို ထည့်သွင်း
ထားသောကြောင့်၎င်း နိဂ္ဂဟိတ်ဖြင့် ပါဠိ
သည် ခိုင်လုံ၏။ ဘိယျော၊ အတိရောဏ-
နောက်သပ်၊ ထိုထက်အပိုအလွန်၊ အပိုအလွန်
ဖြစ်သော၊ သာလွန်သော။ ဝိသိဋ္ဌဝိသေသ-

ထူးကဲသော။ ဥပရိ-အဆက်၊ အထက်မြစ်
 သော။ တောတော စေ ဥတ္တရိ နိက္ခိပဗ္ဗသတိ-
 ယာဂိ ပစ္စာသယနိသဂ္ဂိယံပါဠိတ္တိယံ။ ဝိ ၁။
 ၃၀၄။ ဂိဋ္ဌ၊ ၂။ ၂၃၉။ ဥတ္တရိ စသ မောဟော
 အာဘေပတဗ္ဗော။ ဝိ၊ ၂။ ၂၉၀။ ပဉ္စေတ္တရိ
 အာဝယေ(သံ၊ ၁။ ၃။) တိ ဘေသံ သံယော
 ဇနာနံ သိန္နဒန္တာယ စေဝ ပဟာနတ္တယ
 စ ဥတ္တရိ အတိလေကံ ဝိသေသံ အာဝေန္တော
 သဒ္ဓါပဉ္စမာနိ ဣန္ဒြိယာနိ အာဝေယျ။ သံ၊ ၄။
 ၁။ ၂၃။ စတ္တာဓော ဓမ္မာ ဥတ္တရိ အာဝေတဗ္ဗာ။
 အံ၊ ၃။ ၁၆၉။ ဥဒါနံ၊ ၁၂။ ဥတ္တိတိ
 တောတော ဥဒ္ဓံ စတ္တာဓော ဓမ္မာ အာဝေတဗ္ဗာ။
 ဥဒါနံ၊ ၄။ ၂၃။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ဥတ္တရိ အဘိ-
 ညေယျံ နတ္ထိ (ဝိ ၃ ၈၄) တိ တဒုတ္တရိ အဘိ-
 ဇာနိ နတ္ထံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ ဥတ္တရိ ဥပရိ
 အဘိညေယျံ နတ္ထိ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၆၈။ အာဝေရိယ
 တုမ္ဟာကံ ဇာနနသမယေ စတ္တကောဝ၊ ဥဒါ-
 ဟု ဥတ္တရိပိ အတ္ထိ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ ဥတ္တရိ
 ပဉ္စော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ မာ၊ ၄။ ၈၀။ ဥတ္တရိဗ္ဗိ
 အယံ ပဉ္စော ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ မာ၊ ၄။ ၈၁။
 တသ္မာ အတ္တနော ဥတ္တရိ အဘေသာ (သံ၊
 ၁။ ၁၂၃) တိ...တသ္မာ အတ္တနော ဥတ္တရိအရံ
 ဝိသိဋ္ဌကရံ အာဝေသံ။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၄။ ဥတ္တရိ-
 စတမဒိဋ္ဌာသိ (ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၇) န္တိ ပါရိပူရ-
 ကတ္တယ အိယျာပိ ဓမ္မာရံ ပဉ္စကမ
 မာသမိ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၂၃၀။ ဥတ္တရိ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။
 န္တောတိ မေတ္တာ သမာပတ္တိတော ဥတ္တရိ-
 အရဟတ္တံ အဓိဂန္တံ အသက္ကေန္တော။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ၁။ ၃၁၇။ (-ဝိ၊ ၁။ ၂၄၃၊ ၃၀၄။ မဟာနိ။
 ၇၉။ ဘေ၊ ၁။ ၂၀။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၄၃။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၆၂၊ ၂၃။ ၂၂၃။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇၁၊ ၈၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။
 ၁၇၂။ ဝိသင်္ကဟာ၊ ၁၇၂။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၇၁၊ ၂၂၉။
 ၂၄၄။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၇၁၊ ၃၄၁၊ ၇၂။ မာ၊ ၄။ ၂။
 ၂၇၇၊ ၃၁၂။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၂၃။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၃။ အံ၊
 ၄။ ၁။ ၄၄၊ ၁၇၀။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃၀။ အဘိ၊ ၄။
 ၂။ ၁၂၀၊ ၃၀၈။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၃၃၆။ သုတ္တနိ၊

၄။ ၂။ ၁၆။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂၀၈။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၄။ ၁၇၂။
 ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၇၁။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂၆၃။ မာ၊ ၄။ ၁။ ၉။ မာ၊
 ၄။ ၂။ ၁၁၁။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၁၆၃၊ ၃၇၈။ အံ၊ ၄။ ၁။
 ၁၃၂။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၁၁။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၃၊ ၃၇။
 အနု၊ ၄။ ၂။ ၂၄။ အနု၊ ၄။ ၃။ ၆၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။
 ၁၉၊ ၇၁။ ဝေ၊ ၁။ ၃၃၊ ၂၄။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၇၄။
 နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၃၄၆။)

ဥတ္တရိ (တိ) [ဥ+တရ+ဣ] (က) လွန်မြောက်
 ကြေ ငါးမြစ်သေ။ (ခ) လွန်သော၊ ငြိတ်
 သေ။ (က) ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ။ (၁) အနက်
 ကြည့်။ (ခ) ဥတ္တရိနံ ဝါ မနုဿာနံ ဈာယံ-
 နဉ္စေဝ အရိယာနဉ္စေမ္မ။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၁၆၁။
 ၄၉။

ဥတ္တရိ (ကြိ) ဥတ္တရိတိကြည့်။

ဥတ္တရိက (တိ) [ဥတ္တရ (ဥတ္တရိ) + ကက]၊
 အဆက်၌ဖြစ်သေ။ အာဝနာဘူမိ ဥတ္တရိ-
 ကာနံ ဗဟနံ ပတ္တိယာ ပဒဋ္ဌာနံ။ နေတ္တိ။
 ၄၃။ နေတ္တိ၊ ၄။ ၁၁၄။ ဥတ္တရိကာနန္တိ တဿ
 တဿ မဂ္ဂဿ ဥပရိ ပာတ္တာနံ တံဘလ္လာနံ
 ပတ္တိယာ ပဒဋ္ဌ နန္တိ။ နေတ္တိ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၆။

ဥတ္တရိကရဏိယ (န) [ဥတ္တရိ+ကရဏိယ] အလွန်
 ဖြစ်သော-အထက်၌ဖြစ်သော- ပြုလုပ်ဖွယ်
 အမှု-ကိစ္စ။ (ဤ၌ကိ သမာသိဟိ အဖြစ်
 တပုတ်တည်းယူဆဘဲ နတ်ပုတ် (ဝါကျ) ကြံ၍
 “ဥတ္တရိ အလွန်။ ဝါ- အထက်မြစ်သော။
 ကရဏိယံ ပြုဖွယ်အမှုသည်” ဟုလည်း
 အနက် မြန်မာပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။) နတ္ထိ
 နော ကိဉ္စိ ဥတ္တရိကရဏိယံ။ ဝိ၊ ၁။ ၁၇၂။ အတ္ထိ
 စေဝတ္ထ ဥတ္တရိကရဏိယန္တိတ္ထ ဣတေသိ
 ဥတ္တရိ ပန အညံ ကတ္တဗ္ဗံ အတ္ထိယေဂါတိ-
 ဒသေတိ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၃၂၀။ သတိ ခေါ ပန
 ဥတ္တရိကရဏိယေ ဩရုတ္တကေန ဝိသေသာ-
 ဝိဂပေန အန္တရဝေသနံ အာဂါဒိ။ ဣတိ-
 ဝုတ်၊ ၂၇၃။ ဥတ္တရိကရဏိယေတိ ဈာနာဘိ-
 ဉာယိ ဥတ္တရိကရဏိယေ အဓိဂန္တဗ္ဗေ မဂ္ဂ-
 ဇေလ အနိဂဓတ သတိဇေ။ ဣတိဝုတ်၊ ၄။

၂၆၅။ (-ဝိ၊ ၂၄၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁၉၁။ သံ၊ ၁။
၃၂၃-၄။ သံ၊ ၂။ ၁၃၇-၈။ အံ၊ ၁။ ၁၆၇။ ဝိ၊ ၄။
၂။ ၁၆၂။ သုတ္တန်၊ ၄။ ၁။ ၁၇။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၂။)

ဥတ္တရိကရဏိယာဘာဝ (ပ) [ဥတ္တရိကရဏိယ+
အဘာဝ] အပိုအလွန်မြင်သောပြုစုယ် ခံစွမ်း
မရှိခြင်း။ ပညာ ပရိယောသာနံ တတော
ဥတ္တရိကရဏိယာဘာဝတော။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။
(-မုသုခိ၊ ၁။ ၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၂၆၅) ဤပုဒ်
ကိုလည်း ဝါကျအဖြစ် နှစ်ပုဒ်ခွဲ၍ အနက်
ပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဥတ္တရိက(ထိ) [ယာဝိစ္စကနုဿ] ဥတ္တရိကာအမည်
ရှိသော တိလူးမ၊ (ဥတ္တရာ၊ ၁။ ၁။ ၁။
သည်။ သုဇ္ဈိမိဝင်နှင့် သုဇ္ဈိမေဝင်ဘို့ မြတ်စွာ
ဘုရား၏တရားကို နားယူရ၍ သောတ-ပန်မြစ်
သော်လည်း ဥတ္တရိကာမှာကား ငယ်ငယ်သူ
မြစ်၍ သောတ-ပန်မမြစ်။ သုဇ္ဈိ-ဝင်၏တန်
ခိုးမြင့် စည်းဝပ်သမ္ပတ္တိရရှိခဲ့၏။ သာဓတ္ထိပြည်
စေတဝန်ကျောင်း၊ ဂန္ဓကုဋိ၏အနီး အင်္ဂုပင်
၌ နေအရရှိခဲ့သည်။) တို့ကို ဥတ္တရိက
ဟောဟိ။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၂။ (-သံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၄။
သံ၊ ၄။ ၁။ ၁။) ဥတ္တရ၊ ဥတ္တရမာတု
တို့လည်းကြည့်။

ဥတ္တရိကိဋိယာ (ထိ) [ဥတ္တရိ+ကိဋိယာ] ပိုမို
လွန်ကဲစွာပြုလုပ်ခြင်း။ သာရဓမ္မန ပရဿ
ကိရိယတော ဥတ္တရိကိဋိယာ၊ အနု၊ ၂။ ၂။ ၂။

ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဂါဟိ (ထိ) [ဥတ္တရိ+ဆပ္ပဉ္စဂါဟိ]
ခြေ၊ ကံ၊ ခုန်း၊ ငါးခုန်းသော စကားတို့ထက်-
ခြောက်ပုဒ် ငါးပုဒ်တို့ထက် - ပိုလွန်သော
စကား။ ယော ပန ဘိက္ခု မာတုဂါမဿ
ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဂါဟိ ဓမ္မံ ဘေဿယျ။ ဝိ၊ ၂။
၃၃-၄။ ဥတ္တရိဆပ္ပဉ္စဂါဟိတိ အဘိဓမ္မာ-
ဆပ္ပဉ္စဂါဟိတိ၊ ၂။ ၃၇။ ဆဟိ ပဉ္စဟိ ဝါဟိ-
ဟိ အဘိဓမ္မာ ဆန္တံ ပဉ္စန္တံ ဝါဟိနံ အဘိ-
ဓမ္မာနိ အဘိဓမ္မာ...ဆန္တံ ပဉ္စန္တံ ပဒါနံ ဥတ္တရိ-
ဝါဟိတိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ကင်္ခါယောနော မဟာ-

ဋီကာ၊ ၃။ ၃၀၄။ (-ကင်္ခါ၊ ၁။ ၁။ ၁။) ဥတ္တရိ-
ဒိရတ္တိရတ္တ နှင့် ယှဉ်ကြည့်။

ဥတ္တရိတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+တရ+တဗ္ဗ] လွန်မြောက်
-အပ် - ထိုက် - သော။ ဥတ္တရိတဗ္ဗဿ အည-
ဿ နိဗ္ဗိဋ္ဌဿ အဘာဝါ နိဗ္ဗိဋ္ဌိယမာနာ
သဥတ္တရ မေဃဝ ဥတ္တရိတဗ္ဗတိ အတ္တာနန္တိ
အာဟ။ မူလ၊ ၄။ ၁။ ၅။

ဥတ္တရိတရ (တိ) [ဥတ္တရ+တရ၊ သဗ္ဗေ ဣမေ
ဥတ္တရာ အဓိကာ၊ အယပိမေသံ ဝိသေသေန
ဥတ္တရာ အဓိကော ဥဂ္ဂတတရာ စာတိ
ဥတ္တရိတရေ။ အကာရဿ ဣကာတ္တံ၊ နိတိ၊
သုတ္တံ၊ ၇။ ၆။] အထူးသဖြင့်-သားလွန်သော
-မြတ်သော၊ အသားဆုံး-အမြတ်ဆုံး-မြစ်
သော။ ဥတ္တရိတရံ (ဝိ၊ ၁။ ၄။ ၂။) တိ
မိတ္တိကတိကော... ဥတ္တရိတရံ သီလသပာမိ
ပညာဓိမုတ္တိန္တိ ယာဝ အရဟတ္တာ ဇာနိတိ၊
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၆။ ဣမသုာ စ ပန ဥတ္တရိတရံ ဝါ
ပဏိတတရံ ဝါ ဣတ္ထိဒိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ဥတ္တရိတရံ ဝါ
ပဏိတတရံ ဝါတိ ယေန ကေနစိ ပရိယာ-
သေန ဣတော သေဋ္ဌတရံ သမညဗလံ နာမ
နတ္ထိ၊ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ နတ္ထိ တဿ ဥတ္တရိ-
တရေ။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၃။
ဥတ္တရိတရေတိ အဓိကတရေ။ သာရတ္ထ၊
၁။ ၃။ ၃။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။ သမ မိဝိပဿနာ
ပညာဟိ အရဟတ္တလပညာ ဥတ္တရိတရ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၄။ ဥတ္တရိတရတိ ဝိသိဋ္ဌတရ။
မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ ၄။ (- ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၁။ ၆။ ဝိ၊ ၂။ ၆။
ဝိ၊ ၃။ ၄။ ၂။ ၄။ မ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၃။
ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၂။ ၂။ ၄။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၃။ ၂။ ၂။ ဝိ၊ ၄။
၃။ ၁။ ၂။ ၂။ ၂။ ၄။ ၆။ မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၂။ ၁။ ၄။
သံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၂။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၁။ ၂။ ၁။
၂။ ၁။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ၄။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၁။ ၃။
၃။ ၄။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၃။ ၃။ ဓမ္မ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၁။
ဣတိဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၁။ ထေရ၊ ၄။ ၁။ ၁။
ဘေ၊ ၄။ ၁။ ၆။ ၃။ ဘေ၊ ၄။ ၂။ ၁။ ၆။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂။ ၃။

သိန္နိသင်္ဂါဝါ ၂၁။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂၂။
မာရိ ၁။ ၁၀။ မာရိ ၂။ ၁၇။ မာရိ ၃။ ၁၇။
၄၀။ သိန္နိ ၂။ ၂၃။ အိန္ဒြိယ ၁၂။ ၁၃။
အိန္ဒြိယ ၂။ ၃၂။ ၂၂။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂၄၄။ နေတ္ထိ
၁။ ၁၀။ နေတ္ထိ ၁။ ၉၀။

ဥက္ကဋ္ဌရတန (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိကရ+ဉာဏ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်သော-မြတ်သော-ဉာဏ်-ပညာ-ရှိသော။ အိန္ဒြိယာဘိညာဏေတိ ဘိယုတဓမ္မေ အဘိညာဏော ဘိယုတဓမ္မဘိညာ ဝါ။ ဥက္ကဋ္ဌိကရတနဇာတိ အတ္တော၊ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂။ သိန္ဒြိယ ၂၄။ (-သိန္နိ ၂။ ၄၇၄။)

ဥက္ကဋ္ဌိတရပည (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိကရ+ပညာ] အထူးသဖြင့် သာလွန်သော-ဉာဏ်-ပညာ-ရှိသော။ တဏှိ စက္ခုစိ ဥက္ကဋ္ဌိကရပညာ။ မာရိ ၂။ ၁၇။ (-မာရိ ၂။ ၂၁။)

ဥက္ကဋ္ဌိတရဝိရဟိတ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိကရ+ဝိရဟိတ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်သော-မြတ်သော-တရားမှကင်းသော။ ဆန္ဒံ ဆန္ဒဥက္ကဋ္ဌိယာနန္တိ ဥက္ကဋ္ဌိကရဝိရဟိတနံ ဆန္ဒံ ဥက္ကမဗ္ဗာနံ။ အိန္ဒြိယ ၉၁။

ဥက္ကဋ္ဌိတရသုရဟဏ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိတရ+သုရ+ဂုဏ] အထူးသဖြင့် သာလွန်သောရံသောရုဏ်ရှိသော။ တတော ဥက္ကဋ္ဌိတရသုရဂုဏော ဝေ ယက္ခာဒိဘာဝေန သော ဘဝမာနော အဘိသမ္ဘုဏေယျ။ မာရိ ၂။ ၂၀၃။

ဥက္ကဋ္ဌိတရဘာဝ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌိတရ+ဘာဝ] အထူးသဖြင့်-သာလွန်သော-မြတ်သော-တရားမရှိခြင်း။ ဥက္ကဋ္ဌိကရဘာဝတော အနတ္တံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓိံ အာသဝက္ခယဉာဏေန သဒ္ဓိံ သဒ္ဓုပ္ပတပ္ပာဏံ အဝိဇ္ဇာတိ။ ဣတိဝုတ်၊ ဣ ၃၅။ အိန္ဒြိယ ၂၂။ (-ဝိဇ္ဇာတိ။

၁။ ၄။ မာရိ ၁။ ၁၀။ အိန္ဒြိယ ၁၃။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂။ ၁၁၉။ နေတ္ထိ ၁။ ၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌိကံ (ဗျ) [ဥ+တရ+တံ] (က) ကူးခြင်းငှါ။ (ခ) လွန်မြောက်ခြင်းငှါ။ (ဂ) (အပေါ်သို့) ကက်ခြင်းငှါ။ (ဏ) မာတဿ ဂံ ဥက္ကဋ္ဌိကံ အတ္တော၊ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂။ ၁၁၂။ (-ဇော၊ ဣ ၁။ ၂၀။ သိန္နိ ၂။ ၃၂။) (ခ) တတ္တာနံ ဥက္ကဋ္ဌိကံ သမတ္တေဟိ သဟ ဥက္ကဋ္ဌေဟိတိ သဉ္စရာ၊ အဘိန္ဒြိယ ၉၃။ (-မာရိ ၁။ ၁၁၄။ ၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၂။ ၄၃။) (ဂ) ဝေပဘိတော ဥက္ကဋ္ဌိကံ အသက္ကောန္တာနဿိသန္တိ။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂။ ၄၄။

ဥက္ကဋ္ဌိတုကမ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌိတု+ကမ] ကူးမြောက် - လွန်မြောက် - ခြ်ငှါ အလိုရှိသော။ အညကမေ ဘိက္ခုသကေန ဘာဝေန ဥက္ကဋ္ဌိတုကမော ဟောတိ။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂။ ၃၇။ ဥက္ကဋ္ဌိတုကမာမာဘိ နဒိံ ဝါကန္တာရံ ဝါ ဥက္ကဋ္ဌိတုကမော။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၄၀၆။

ဥက္ကဋ္ဌိတု (ကြိဝိ) [ဥ+တရ+တု] (က) တက်၍၊ ရေမှတက်၍၊ ကမ်းပေါ်သို့တက်၍။ (ခ) ကူး၍။ (ဂ) လွန်မြောက်၍။ (ဃ) လွန်းမိုး၍။ (ဏ) ယက္ခ ဘေ ဇေလာ ဥက္ကဋ္ဌိတု ဝိဇ္ဇိဇေသံ၊ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၁။ ၁၃၇။ ဝိသုဒ္ဓိ ၁။ ၁၃၇။ သမ္မုဇေ၊ ဥက္ကဋ္ဌိတုကမိဝေပ၊ အပါဝါ ၁၆၂။ (-စိန္တိပုဏ္ဏိ ၂။ ၁၁၇။ ၁၂၆။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၁။ ၁၇။ အိန္ဒြိယ ၂။ ၃၂။) (ခ)(ဂ)ဂံ နဒိံ ဥက္ကဋ္ဌိတု။ စိန္တိပုဏ္ဏိ ၁။ ၁၆၇။ (-ဇော၊ ဣ ၁။ ၁၁၈။ မာရိ ၃။ ၂၀၃။) (ဂ) အဒ္ဓိံ ဥက္ကဋ္ဌိတု ဇောတဏှဝေဒသန္တာ အတ္တိ။ အဘိန္ဒြိယ ၁၆၈။ လောကံ ဥက္ကဋ္ဌိတု သမဘိက္ခမိတု။ ဣ ၁။ ၂၀၃။ မာရိ ၁။ ၂၀၃။ ဘေဥက္ကဋ္ဌိတု အဘိက္ခမိတု ဌိတန္တိ အနတ္တရံ၊ မာရိ ၃။ ၁၁၈။ (-မာရိ ၁။ ၁၁၂။ သိန္နိ ၂။ ၂၃။) (ဂ)(ဃ) သဗ္ဗံ လောကံ ဥက္ကဋ္ဌိတု အဘိဘုဗ္ဗ ဌိတတ္တာ။ မာရိ ၁။ ၂၂။ လောကံ

ဥက္ကဋ္ဌိကွာ အဘိဘိကွာ ဌိတံ၊ နေတ္ထိံ။
၃၂၂။

ဥက္ကဋ္ဌိကွာန (ကြိ၊ ၁) [ဥ+တရ+တန] လွန်
မြောက်၍ ဥက္ကဋ္ဌိကွာန နှိကံ၊ ဝနံ ဂစ္ဆာ
ဧကုမာ။ အယသ။ ၁၉၁။ တံ နှိကံ ဥက္ကဋ္ဌိကွာ
အဘိကမိကွာဘိ အဘိကွာ။ အယဌ၊ ၂၁၅။

ဥက္ကဋ္ဌိပဿ (၃) [ဥက္ကဋ္ဌိ+ပဿ] လွန်မြတ်
သော-အဘက်မြတ်သော- (အရိယမဂ်ဟု
သော) ယဉ်ကျေးခြင်း-ယဉ်ကျေးသော
တရား။ ဥက္ကဋ္ဌိပဿာယ အာရိယက္ကန္တော
အဘိညာဏိက္ကဿပန ဣဒတာ စိဒတာ စ
ဓာဝဟိ ပာညကိ။ နေတ္ထိံ ၄၁၃၄။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ပဿာယာတိ အရိယမဂ္ဂပဿယ။ နေတ္ထိံ၊
၆၊ ၈၃။

ဥက္ကဋ္ဌိဒိရက္ခဘိရက္ခ (န) [ဥက္ကဋ္ဌိ + ဒိရက္ခ +
တိရက္ခ] နှစ်ညဉ့် သုံးညဉ့် - နှစ်ညသုံးည -
တို့၏ ဓာတ်၌ (မြတ်သော-ညဉ့်-ည)၊
နှစ်ညဉ့် သုံးညဉ့်ထက် အလွန်၊ ယော ပန
ဘိက္ခု အနုပသမ္ပနေန ဥက္ကဋ္ဌိဒိရက္ခဘိရက္ခ
သဟဿေယျ ကပ္ပေယျ၊ ၈၊ ၂၂၇။ ဥက္ကဋ္ဌိ-
ဒိရက္ခဘိရက္ခန္တိ အဘိဒရ ဘိရက္ခ ဘိရက္ခ၊
၈၊ ၂၂၈။ ဥက္ကဋ္ဌိဒိရက္ခဘိရက္ခန္တိ ဒိန္နံ ဝါ
တိက္ကံ ဝါ ရက္ခိနံ ဥပရိ၊ ကမ္မ၊ ၁၃၂။ ဒိရက္ခ
တိရက္ခဉ္စ ဒိရက္ခဘိရက္ခ၊ ဥက္ကဋ္ဌိတိ ဥပရိက္ခ-
ဝါဝကော နိပါဒဘာ၊ ဒိရက္ခဘိရက္ခနံ ဥက္ကဋ္ဌိ
ဥက္ကဋ္ဌိဒိရက္ခဘိရက္ခ၊ အသံ အဗျဟိတာဝ-
သမာဓယာ နိပါဒဘုဒ္ဓကတ္တာတိ စဋ္ဌဉ္စ၊
ကမ္မ၊ ၁၃၃။ နာ ဗဟာဋ္ဌိကော၊ ၃၊ ၂၃၃။
(-ဝိ ၄၊ ၃၊ ၁၁။ မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၁၀၉။)

ဥက္ကဋ္ဌိဒေသနာ (ထိ) [ဥက္ကဋ္ဌိ+ဒေသနာ] အလွန်မြတ်သော တရားဒေသနာ။ (ဤပုဒ်ကို
သမာသ်ပုဒ်အဖြစ် တပုဒ်ကမ်း မယူဆဘဲ
နှစ်ပုဒ် (ဝါ ၇) ကြံ၍ “ဥက္ကဋ္ဌိ” အလွန်မြတ်
သော။ ဒေသနံ၊ ဒေသနာကို” ဟုလည်း
အနက် ပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။) စန္ဒိယဝံသံ

အဘိဓာန် ၄-၅၁-စမဗေဒ

ဒေသောဘုံ ဥက္ကဋ္ဌိဒေသနံ ဝဇေန္တော။ ဒီဌ၊
၁။ ၂၃၈။

ဥက္ကဋ္ဌိဓမ္မ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌိ+ဓမ္မ] အနိစ္စလွန်မြတ်
သော-အဘက်မြတ်သော-တရား။ (ဤပုဒ်
ကိုလည်း နှစ်ပုဒ် (ဝါ ၇) ကြံ၍ “ဥက္ကဋ္ဌိ” အလွန်
မြတ်သော။ ဓမ္မ၊ တရားကို” ဟု အနက်ပြန် ခို
နိုင်ပါသည်။)။ ဘေသံ နော ဘန္တ
ဘာဝါ အမာဂံ ပဉ္စရ သိက္ခာပဒေသု
ဌိတာနံ ဥက္ကဋ္ဌိဓမ္မံ ဒေသေတု။ သိ၊ ၃၊ ၃၅၆။

ဥက္ကဋ္ဌိနိဿရဏ (ဒ) [ဥက္ကဋ္ဌိ+နိဿရဏ] ဘဏက်
မြတ်သော ထွက်မြောက်ကြောင်းတရား။ (၁)
နိဗ္ဗုဒ္ဓိ။ (၂) အဘက်အထက်မြတ်သော ရွာန်
စသောတရား အထူး။ (၁) ဣမာယ မယာ
အဓိဂဘယ ဗြဟ္မဒိကာရညာ၊ ဂဘယ ဥက္က-
ဋ္ဌိနိဿရဏံ နိဗ္ဗာနံ အတ္ထိ၊ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၁၀၁။
လောကံ ဥက္ကဋ္ဌိတု၊ သမတိက္ကမိတု၊ နိဿရိ-
တု၊ ဝိသံသုတ္တံ ဟုဘု၊ ဌိ ဂစ္ဆာ ဝုတ္တံ ဥက္က-
ဋ္ဌိနိဿရဏံ နိဗ္ဗာနန္တိ၊ မဋ္ဌ၊ ၁၊ ၂၀၀။ အတ္ထိ
ဣမာယ သညာဘယ ဥက္ကဋ္ဌိ နိဿရဏံ၊ တံ၊
၁၊ ၁၉၇။ ဣမာယ ဝိပဿနာ သညာသင်္ဂါ-
တယ သညာဘယ ဥက္ကဋ္ဌိ နိဿရဏံ နာမ
နိဗ္ဗာနံ၊ တံ၊ ၄၊ ၂၁၀၃။ (၂) သော အတ္ထိ ဥက္က-
ဋ္ဌိနိဿရဏန္တိ ပဒာနာဘိ မဉ္ဇ၊ ၇၅-ဂ။ ဥက္ကဋ္ဌိ
နိဿရဏန္တိ ဣတော ဥက္ကဋ္ဌိ နိဿရဏံ။ အညေ-
သု စ သုတ္တေသု ဥက္ကဋ္ဌိ နိဿရဏန္တိ နိဗ္ဗာနံ
ဝုတ္တံ၊ ဣပန အနန္တရော ဝိသေသော
အဓိဗ္ဗုဒ္ဓေဘာ၊ မဋ္ဌ၊ ၄၊ ၆၁။ (-မဋ္ဌ၊ ၃၊ ၂၇၉)

ဥက္ကဋ္ဌိပဉ္စပုစ္ဆန (န) [ဥက္ကဋ္ဌိ + ပဉ္စ + ပုစ္ဆန] အဘက်မြတ်သော- အမေးပုစ္ဆာ-မြတ်နာ-
ကိုမေးခြင်း။ သာ စသ နိဂဟနာ၊ တာ
ဥက္ကဋ္ဌိပဉ္စပုစ္ဆနေနော ဝေဒိကဉ္စာ၊ သံဋ္ဌ၊ ၁။
၁၁။

ဥက္ကဋ္ဌိပဋိလာဘ (ပု) [ဥက္ကဋ္ဌိ+ပဋိလာဘ] အဘက်အထက်မြတ်သော (မဂ်) တရားကို

ရခြင်း။ (ဝါကျအဖြစ် နှစ်ပုဒ်ခွဲ၍လည်း အနက်ပြန်ဆိုနိုင်သည်။) အောက်ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တရိပဋိလာဘတ္ထ (ပု) [ဥတ္တရိ+ပဋိလာဘ+ဘတ္ထ] အထက် အထက်ဖြစ်သော မှတ်တမ်းကို ရခြင်းအကျိုး။ ဆေးကွာ သင်္ခါပွဲပစ္စု တိဏ္ဍိ သံယောဇနာနံ ဖဟိန္တော ဥတ္တရိပဋိလာဘတ္ထာယ ဝိပဏတိ။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ဥတ္တရိပဋိလာဘတ္ထာယာဘိ ဥပဗ္ဗပရိမဂ္ဂပဋိလာဘတ္ထံ။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ၂၁။

ဥတ္တရိပဋိဝေဓ (ပု) [ဥတ္တရိ+ပဋိဝေဓ] အထက် ဖြစ်သောတရား၏ အစွန်းဖြင့် သစ္စာလေးပါးကို-အထက်ဖြစ်သောတရားကို- ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။ (ဝါကျအဖြစ် နှစ်ပုဒ်ခွဲ၍လည်း အနက်ပြန်မှာ ပြန်ဆိုနိုင်သည်။) ဥတ္တရိပဋိဝေဓော အနန္တဓာယော ဟေ တိ။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ဥတ္တရိပဋိဝေဓောတိ သကခါဂါဒိမဂ္ဂဒိဝေသန သစ္စပုဋိဝေဓော။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ၂၅၀။ ဥတ္တရိပဋိဝေဓာယ မဒဂါဝေဓ ဟေဘုဓ။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ၂၄၄-၆။ ဥတ္တရိပဋိဝေဓာယာဘိ လောကီယတော ဥတ္တရိပဋိဝိညနတ္ထာယ။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ၁၈၀။

ဥတ္တရိပဋိဝေဓဋ္ဌ (ပု) [ဥတ္တရိပဋိဝေဓ+အတ္ထ] အထက်ဖြစ်သော တရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းအနက်သဘော။ ဥတ္တရိပဋိဝေဓဋ္ဌော အဘိညေယျော။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ အရိယမဂ္ဂပါဘုဘာဝဝသေန ဥတ္တရိပဋိဝေဓဋ္ဌော။ ပဋိသံဇ္ဈာ။ ၈၉။ (-၎င်းသဘာ။)

ဥတ္တရိပုစ္ဆာ (ထိ) [ဥတ္တရိ+ပုစ္ဆာ] အထက်-နောက် - ဖြစ်သော - မေးခွန်း - ပုစ္ဆာ။ ဥတ္တရိ ပုစ္ဆာယပိ ခေသဝ နယော။ မ၊ဋ္ဌ၊ဌာ၊၁။ မ၊ဋ္ဌ၊ဌာ၊၂။

ဥတ္တရိဘင်္ဂ (ပု၊န) [ဥတ္တရိ+ဘင်္ဂ။ ဥတ္တရိ ဥတ္တရိ အဘိရေကံ ဘင်္ဂံ ဗျဉ္ဇနံ ဘေဏာဘိ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ။ ဝိနိစ္ဆယ၊ဋ္ဌိ။ ၂။ ၂၉၀။] လက်သုပ်ဟင်း

လျှာ။ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ အဟောသိ။ ဝိ၊၁။ ၂၄၆။ ဝိ၊၄။ ၁၉၄။ ဥတ္တရိဘင်္ဂံ နိ သမ္မာဒေထ။ ဝိ၊၄။ ၃၀၁။ ဥတ္တရိဘင်္ဂါ ဥပ္ပန္နော။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌာ၊၁။ ၁၃၇။ (- ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၃၆။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၁၀၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၂၃၇။ ကခါ၊၃။ ၁။ ဘေ၊ဋ္ဌာ၊၁။ ၂၃၃။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၃၆။ ဘေ၊ဋ္ဌ၊၄။ ၃၇၃။ ကခါ၊ဋ္ဌိ၊၄။ ၇။)

ဥတ္တရိဘင်္ဂက (န) [ဥတ္တရိဘင်္ဂ+က] လက်သုပ်ဟင်းလျှာ။ ဘတ္ထမေဝ သစေ လဒ္ဓံ။ န ပနုတ္တရိဘင်္ဂကံ။ ဝိ၊နိစ္ဆယ။ ၂၉၀၉။ ဥတ္တရိဘင်္ဂမေဝ ဥတ္တရိဘင်္ဂကံ။ ဝိ၊နိစ္ဆယ၊ဋ္ဌိ။ ၂၉၁၉။

ဥတ္တရိဘင်္ဂတ္ထ (ပု) [ဥတ္တရိဘင်္ဂ+ဘတ္ထ] လက်သုပ်ဟင်းလျှာအကျိုး။ ခွေ တိကိ ဥတ္တရိဘင်္ဂတ္ထာယ မာဒရန္တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၁။ ၂၈။

ဥတ္တရိဘင်္ဂါဓိကာရတ္ထ (န) [ဥတ္တရိဘင်္ဂ+အဓိကာရ+တ္ထ] လက်သုပ်ဟင်းလျှာ၏ အထက်အဖြစ်။ အလဒ္ဓိဟိ။ ပ။ န ကာရေတဉ္စန္တိ ဣဒံ ဥတ္တရိဘင်္ဂါဓိကာရတ္ထာ အဇ္ဈောဟရကိသံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၃၃၁။

ဥတ္တရိဘင်္ဂါရဟ (တိ) [ဥတ္တရိဘင်္ဂ+အရဟ+အ] လက်သုပ်ဟင်းလျှာ ပြုလုပ်ထိုက်သော။ ယံ ကိဉ္စိ ဥတ္တရိဘင်္ဂါရဟံ ပတ္တံ ဝါ ဗသံ ဝါ... အာဟာရပဘိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ၁၅၀။ ဝိ၊သင်္ဂဟ။ ၁၆။

ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိပဒါ (ထိ) [ဥတ္တရိ+မဂ္ဂ+ပဋိပဒါ] အထက်အင်္ဂသို့ရောက်ကြောင်း အကူငှာ။ ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိပဒံ အာဓိကဉ္စန္ဒော ဒန္တေပိ ဒေသတိယေဝ။ ဝိ၊ဋ္ဌာ၊၁။ ၉၃။ ဝိ၊သုဒ္ဓိ၊၁။ ၂၁။ သာရတ္ထ၊၁။ ၂၉၀။

ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိလာဘ (ပု) [ဥတ္တရိ+မဂ္ဂ+ပဋိလာဘ] အထက်ဖြစ်သောမက်ကိုရခြင်း။ ဥတ္တရိမဂ္ဂပဋိလာဘေန ကိလေသမာရံ ဇိနတိ။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌာ၊၁။ ၂၀၂။

ဥတ္တရိမနဿ (ပ) [ဥတ္တရိ + မနဿ] (၁) (ပကတိ လူတို့ဘက်) မြက်သောလူ၊ (ဈေးနိရဿော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် အဓိယာယုဂ္ဂိုလ်များ)။ (၂) လူတို့ကို လွှဲပြောင်းကြွယ်ဝခြင်း ဖြစ်သော၊ လူတို့ကို ကျော်လွန်၍ ဗြဟ္မာ့ကဖြစ်သို့ရင်း နိဗ္ဗာန်သို့ ရင်း နောက်ဆောက်သော၊ (တရား)။ (၁) ဥတ္တရိမနဿနံ (ကင်္ခါ၊ ၁၂၄) နှိ ပကတိ-မနဿာတိ ဥတ္တရိကဗျာနံ မနဿနံ၊ ဥတ္တရ-မနဿ နန္တိ စသတ္ထာ။ ကင်္ခါ၊ ၂၁၇။ ဥတ္တရိ-မနဿာနံ (ဒိဋ္ဌ၊ ၁၂၁) နှိ ပကတိမနဿ-ဟိ ဥတ္တရိကဗျာနံ ဥတ္တရမနဿာနံ ဗုဒ္ဓါဒိနံ ဈာယိနံ အဓိပတိနာ။ သိန္နိ၊ သင်္ဂ၊ ၂၁၀။ စောက်ပုဒ် ဗည်းကြည့်။ (၂) စောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥတ္တရိမနဿဓမ္မ (ပ) [(၁) ဥတ္တရိမနဿ + ဓမ္မ။ (၂) ဥတ္တရိ + မနဿဓမ္မ] (၁) လူတို့ကို လွှဲပြောင်းကြွယ်ဝခြင်း ဖြစ်သော-လူတို့ကို ကျော်လွန်၍ ဗြဟ္မာ့ အဖြစ်သို့ရင်း နိဗ္ဗာန်သို့ရင်း နောက်ဆောက်သော-တရား။ (၂) (ပကတိလူတို့ဘက်) မြတ်သောလူ - ဈာန်ရသောပုဂ္ဂိုလ်၊ အဓိယာပုဂ္ဂိုလ်-၏တရား။ (၃) လူတို့၏ (ကုသလ-ကမ္မာစ) တရားထက် ပွန်မြတ်သောတရား။ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတို့ကား - (၁) ပဌာဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်ဟူသော ဈာန်လေးပါး။ (၂) သုညဘဝိမောက္ခ၊ အနိမိတ္တဘိမောက္ခ၊ အပ္ပဏိဟိဘဝိမောက္ခဟူသော ဝိမောက္ခ (မဂ်တရား) သုံးပါး။ (၃) သုညဘဝမာဓိ၊ အနိမိတ္တဘဝမာဓိ၊ အပ္ပဏိဟိဘဝမာဓိဟူသော သမာဓိ (မဂ်သမာဓိ) သုံးပါး။ (၄) ပညာဘဝမာပတ္တိ၊ အနိမိတ္တဘဝမာပတ္တိ၊ အပ္ပဏိဟိဘဝမာပတ္တိဟူသော သမာပတ် (မဂ်မာပတ်) သုံးပါး။ (၅) ပုဗ္ဗေဒိသါသနဿာဘိညာန်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊ အာသကုသကုသဟူသော ဝိဇ္ဇာသုံးပါး။ (၆) သတိပဋ္ဌာန်၊ သမ္မုပဿန်၊ ဣဒ္ဓိ

ဝိဒ္ဓိ၊ ဣဒ္ဓန္တုဗ္ဗိယံ၊ ဘောဇ္ဈန္တိ၊ မဂ္ဂင်္ဂဟူသော မဂ္ဂကမ္မနာရနိပါ။ (၇) ဘေးတ ပတ္တိ ဖိုလ် စိုမျှက်မှောက်၌ ခြင်း၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်၌ ခြင်း၊ အနာဂါမိဖိုလ်ကို မျက်မှောက်၌ ခြင်း၊ အနာဟတ္တဖိုလ်ကို မျက်မှောက်၌ ခြင်းဟူသော မဃသတ္တိ ကိရိယာလေးပါး။ (၈) ဈာနာရိယာန်ခြင်း၊ ဒေါသကို ပယ်ခြင်း၊ မောဟကို ပယ်ခြင်းဟူသော ကိလေသပဟာနသို့ ပါး။ (၉) ဇာတုနိဝါတိနိဝါရဏကင်းခြင်း၊ ဒေါသမုစိတ် နိဝါရဏကင်းခြင်း၊ မောဟမှ စိတ်နိဝါရဏ ကင်းခြင်းဟူသော နိဝါရဏနည်းခြင်း (ဝိနိဝါရဏကား) သုံးပါး။ (၁၁) ပဌမဈာန်ဖြင့် ဆိတ်ငြိမ်စုတရပ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ဒုတိယဈာန်ဖြင့် ဆိတ်ငြိမ်စုအရပ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ တတိယဈာန်ဖြင့် ဆိတ်ငြိမ်စုအရပ်၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ စတုတ္ထဈာန်ဖြင့် ဆိတ်ငြိမ်စုအရပ်၌ မွေ့လျော်ခြင်းဟူသော သုညဘဝိရေ အဘိတိ လေးပါးတို့ကည်။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၇၊ ၁၁၉။ ဝိ၊ ၂၊ ၁၇၈။ ကြည့်။ အကျိုးကား ခင်ကား ဈာန်တရား၊ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရားတို့သည် ဥတ္တရိမနဿဓမ္မမည်၏။ နိဗ္ဗာန်ဗည်း ဥတ္တရိမနဿဓမ္မပင်တည်း။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၈၆။ ဟန္တ မယံ အာရုံသော ဂီတိနံ အညမညဿ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မဿဝန္တံ ဘာဘိဿာ။ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၃။ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မဿာတိ မနဿေ ဥတ္တိက္ခဓမ္မဿ၊ မနဿေ အဘိက္ခမိန္ဒာ ဗြဟ္မတ္ထံ ပါနိဗ္ဗာနံ ဝါ ပါပနကမ္မဿာတိ အတ္ထော။ ဥတ္တရိမနဿာနံ ဝါ ဝေဠုပုရိသာနံ ဈာယိနဉ္စ အဓိယာနဉ္စ ဓမ္မဿ။ ဝိဋ္ဌ၊ ၂၊ ၇၂။ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မောနာမ ဈာနံ ဝိမောက္ခာ၊ သုညဘဝိရေ အဘိသုတိ၊ ဝိ၊ ၁၊ ၁၁၇၊ ၈၊ ဝိ၊ ၂၊ ၁၇၈။ ယော ဥတ္တရိမနဿဓမ္မော ဣဒ္ဓိပဋိဟာရိယံ ကရိဿာတိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၁၅။ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မာတိ ဥတ္တရိမနဿာနံ ဓမ္မတော၊ ဒသကုသလသင်္ခါအတော ဝါ မနဿဓမ္မတော ဥတ္တရိ၊ ဝိဋ္ဌ၊ ၁။

၃၂၁။ (ဤ)အဋ္ဌကထာနောက်နည်းအလို ဥတ္တရိနှင့် မနုဿဓမ္မသည် သဘာဝပုဒ် တပုဒ်တည်းမဟုတ်။ ဝါကျ (၂-ပုဒ်) ဖြစ်၏။ မနုဿဓမ္မာ၊ လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက်။ ဥတ္တရိ၊ လွန်သော။ ဣဒ္ဓိပါ-
ဋိဟာရိယံကို။ ဟု အနက်ပြန်ရ၏။ သီးဋီ၊ သစ်၊ ၂။ ၄၀၀။ ကြည့်။ ၎င်းနှင့်အလားတူဖွင့်ဆိုကြသော- ဒီဋ္ဌာပ။ ၂။ မဋ္ဌာပ။ ၁၄၅။ သံဋ္ဌာပ။ ၁၃၉။ သာရတ္ထာပ။ ၆၇။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၀-
-တို့အရ ၎င်းတို့၏ သံဝေဏ္ဏတဗ္ဗဖြစ်သော- ဒီ၊ ၃။ ၂။ မဿ၊ ၂။ ၆၈။ သံ၊ ၂။ ၄၈၉။ ဝိ၊ ၃။ ၁၇၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၂၂။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မန္တိ ဥတ္တရိမနုဿာနံ ဥက္ကဋ္ဌပရိယာနံ ဓမ္မံ၊ မနုဿဓမ္မတော ဝါ ဥတ္တရိဥက္ကဋ္ဌံ၊ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၅၁။
အတ္ထိ နုခေါ မေ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ အလင်းရိပ်ဉာဏအာသနာဝိသေသော။ အံ၊ ၃။ ၃၂၅။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မောတိ ဥတ္တရိမနုဿာနံ ဥက္ကဋ္ဌမနုဿာတနံ ဈာယိနဉ္စော အရိယာနဉ္စ ဈာနာဒိဓမ္မော။ ဒသ ကုသလကမ္မပထ သင်္ခါတမနုဿဓမ္မတော ဝါ ဥတ္တရိတရော ဝိသိဋ္ဌတရော ဓမ္မော။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၁၄။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော အတ္တနာ သမထဋ္ဌပနေန စ အနဂ္ဂဟိတော။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၄။ ခုဒ္ဒက၊ ၄။ ၇၇။ မနုဿေသု မနုဿာနံ ဝါ ဥတ္တရိဘူတာနံ ဥတ္တရိနံ ဝါ မနုဿာနံ ဈာယိနဉ္စော အရိယာနဉ္စ ဓမ္မောတိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာ။ မနုဿဓမ္မာ ဝါ ဥတ္တရိတိ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မော။ သီးဋီ၊ သစ်၊ ၁။ ၄၉။ (-ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၈၀။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၁၇။ ဝိ၊ ၄။ ၄။ ၂၂၁။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၂၄။ ၁၉၅။ ဒီ၊ ၄။ ၁။ ၃၇၁။ ၁၉၇။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၃၇၂။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၂၇။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၂၇။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၂၇။ အံ၊ ၄။ ၁။

၁၅၅။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၄၇၃။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅၀၇။ ဓမ္မဋ္ဌာပ။ ၂။ ၂၉၉။ ဥဒါန၊ ၄။ ၂။ ၂၄၆။ ဣတိ-
ဝုတ်၊ ၄။ ၂။ ၆၃။ သုတ္တနိ၊ ၄။ ၂။ ၃၂၄။ မဟာနိ၊ ၄။ ၂။ ၄၀။ ဝဇီရ၊ ၇၉။ သးရတ္ထ၊ ၁။ ၄၁။ သးရတ္ထ၊ ၂။ ၂၇၃။ ၁၇၀။ ဝိမတိ၊ ၁။ ၂၄၂။ ဝိမတိ၊ ၂။ ၉၀။ ကင်္ခါ၊ ၄။ ၂။ ၂၄၉။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၁၅၀။ မဋ္ဌာပ။ ၁။ ၈၃။ အံ၊ ၄။ ၂။ ၁၅၅။ အနုဋီ၊ ၃။ ၁၀၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၁။ ၁၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄။ ၂။ ၂၅။)
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မစက္ကပေယျာလ (န) [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ+စက္ကပေယျာလ] ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မနှင့်စပ်၍ စက်လှည့်ပုံကို- အကျဉ်းချုံး၍ပြသော- မြုပ်ထားသော- စကားရပ်။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မစက္ကပေယျာလံ နိဋ္ဌိတံ၊ ဝိ၊ ၁။ ၁၃၈။
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပဋိစ္စာဒန (န) [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ+ပဋိစ္စာဒန] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊ မင်္ဂလိယ) တရားကိုလွှမ်းခြင်း။ ဣဒ္ဓိတးဗ္ဗာဝတာဒိသာနံ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပဋိစ္စာဒနတော။ မေဋ္ဌိ၊ ၁။ ၂၂၂။
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပါရာဇိကပတ္တိ (ထိ) [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ+ပါရာဇိက+အာပတ္တိ] မြတ်သော လူတို့၏ (ဈာန်၊ မင်္ဂလိယ) တရားကို ဝါကြားပြောဆိုခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်သော ပါရာဇိကအာပတ်။ လေထုနဓမ္မပါရာဇိကပတ္တိ... ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပါရာဇိကပတ္တိယာ အညာသင်္ဂယာ။ ဝိ၊ ၁။ ၂၇၇။
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလ (န) [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ+ပေယျာလ] ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မနှင့်စပ်သော- အကျဉ်းချုံး၍ပြသော- မြုပ်ထားသော- စကားရပ်။ (ဝိ၊ ၁။ ၁၂၃။ ၁၃၈။ ထိကြည့်)။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မပေယျာလံ ပစ္စဝေက္ခန္ဓာနံ... အနန္တံ ပီတိသောမနုဿံ ဥပ္ပဒ္ဓတိ။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၁၂။
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဝိဘင်္ဂ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ+ဝိဘင်္ဂ] ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို အကျယ်ဝေ

ဘန်ဆု စကားချ်။ သေမျှဘာပိ ဥတ္တရိ-
မနုဿဓပုဝိဘဏ်။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၃။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုဝိသေသ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿဓပု+
ဝိ၊ သေ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊ မဂ်၊
ဖိုလ်) တရားအစား၊ ဥတ္တရိမနုဿဓပုဝိသေ-
သာန် ဥပဋ္ဌိတဉ္စာနတ္တာ မချီသည့် ပရိယယာဒါ-
တံ။ နေတ္ထိ၊ ၁။ ၈၁။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုဝိဘိက္ခမ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပု+သိက္ခာပဒ+ဝိဘိက္ခမ] ဥတ္တရိမနုဿဓပု-
သိက္ခာပဒ်-ဝတုတ္ထ ပါရာဇကသိက္ခာပဒ်-ကို
လွန်ကျူးခြင်း။ မေထုနဓပုဝိဘိက္ခမမာတိ
ဥတ္တရိမနုဿဓပုဝိဘိက္ခမော စ ဩဋ္ဌာရိကော။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။ ၂၁၁။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၃၂။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုသန္နိဿိတ (တိ) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပု+သန္နိဿိတ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊
မဂ်၊ ဖိုလ်) တရား-ကို-၌-မှီသော။ အောက်
ပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုသန္နိဿိတတ္ထ (န) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပုသန္နိဿိတ+တ္ထ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊
မဂ်၊ ဖိုလ်) တရား-ကို-၌-မှီသည်၏အဖြစ်။
ဥတ္တရိမနုဿဓပုသန္နိဿိတတ္တာ အမာနုသိဝတိ-
တိ ဝိဝေကသုတိ နေက္ခမ္မသုတိ။ မ၊ဒီ၊ ၃။ ၃၈၃။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုသာမည (န) [ဥတ္တရိမနုဿဓပု+
သာမည] ဥတ္တရိမနုဿဓပုသာမည- မြတ်
သောလူတို့၏ (ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်) တရားအား
ဖြင့်-တူသည်၏အဖြစ်။ ဣဒဉ္စ ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပုသာမညေန ထေရဿ ပသံသာမညေန
ဝုတ္တံ။ ဝိ၊ဘိ၊ ၁။ ၁၂။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုဝိဂမ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿဓပု+
အိဂမ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်)
တရားကိုရခြင်း။ ကောမိ ဘိက္ခု ဥတ္တရိမနု-
ဿဓပုဝိဂမံ ဗျာကဓေယျ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊ ၂။ ၈၂။

ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၃၁၇။ (-ဣတိဝုဿ၊ ၅။ ၂၆၅။
ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၁၅၂။)

ဥတ္တရိမနုဿဓပုနယောဂ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပု+အနုဿာဂ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊
မဂ်၊ ဖိုလ်) တရားကို အာရုံဖန် အားထုတ်
ခြင်း။ အောက်ပုဒ် - ကြည့်။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုနယောဂနိမိတ္တ (တိ) [ဥတ္တရိ-
မနုဿဓပုနယောဂ+နိမိတ္တ] မြတ်သောလူ
တို့၏ (ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်) တရားကို အာရုံ
ဖန် အားထုတ်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းရှိ
သော။ ပစ္စိမေန ဥတ္တရိမနုဿဓပုနယောဂ-
နိမိတ္တံ (ပာသုဒိဟာရံ ဝဿေတိ)။ မ၊ဋ္ဌ၊ ၁။
၁၄။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂ (န) [ဥတ္တရိမနုဿဓပု
+အာရောဂ] မြတ်သောလူတို့၏ (ဈာန်၊
မဂ်၊ ဖိုလ်) တရားကို ပြောကြားခြင်း။
ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂံ ပန ဟတ္ထမုဒ္ဒါယမိ
သိသံ ဘေတိ။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊ ၃၁၉။

ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂနတ္ထ (ပ) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပုနာရောဂ+အတ္ထ] မြတ်သောလူတို့၏
(ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်) တရားကို ပြောကြား
ခြင်း အကျိုး။ ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂနတ္ထံ
မှသာ တဏှန္တဿ ပါရာဇိကံ။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၉၀။
(-ကင်္ခါ၊ ၃။ ၃၄၆။)

ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂဝတ္ထု (န) [ဥတ္တရိမနုဿ-
ဓပုနာရောဂ+ဝတ္ထု] ဥတ္တရိမနုဿဓပု- မြတ်
သောလူတို့၏ (ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်) တရား-
ကို ပြောကြားခြင်း ဟူသော အကြောင်း။
ဝေသာလိသံ ဝဂ္ဂမုဒါတိဝိယေ ဘိက္ခု အာ-
ရဗ္ဗ ဘေသံ ဥတ္တရိမနုဿဓပုနာရောဂဝတ္ထု-
သ္မိံ ပညတ္တံ။ ကင်္ခါ၊ ၁။ ၂၂။

ဥတ္တရိယ (န) [(၁) ဥတ္တရ+ဣ။ (၂) ဥတ္တရ
+ဣယ] (၁) လွန်ကဲသည်၏ အဖြစ်၊ လွန်
ကဲခြင်း။ (၂) အဆက်ပိုင်း ကိုယ်၌ဖြစ်သော

အဝတ်ပုဆိုး၊ အပေါ်ခုံအဝတ်။ (၁) ဥတ္တရ-
ဘာဝေါ ဥတ္တရိယံ၊ ကရုဏာန ဥတ္တရိယံ
ကရုဏတ္တရိယံ၊ အနုဋီ၊ ၂။ ၂၁၅။ (၂) ဥတ္တ-
ရိယာဋက (သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၀၁) ကြည့်။ ဥတ္တရိ-
ယ-လည်း ကြည့်။

ဥတ္တရိယမာန (တိ) [ဥ + တရ + ယ + မာန]
ကျော်လွန်သော၊ တဋ္ဌာကော ဘဝေယျ
နဝသလိလသမ္ပုဏ္ဏော သမ္ပုဇ မုတ္တရိယမာ-
နော။ မိလိန္ဒ။ ၁၃၄။ ဥတ္တရိယမာနော ဘဝဂ္ဂ-
မဘိဘဝိတော ဌိတော။ ၎င်း။ ၁၃၅။

ဥတ္တရိယာန (ဈ) [ဥ + တရ + တာ + တာ + ဝုဉ်း
ကို ယာနပြု။ မောဂ်၊ ၂။ ၁၆၅ ကြည့်။] (၁)
ကူး၍၊ လွန်မြောက်၍။ (၂) လွမ်းမိုး၍။
(၁) စတုက္ကံ နဒိံ ဥတ္တရိယာန လုဒ္ဓံ၊ ဇာ။
၁။ ၃၃၂။ ဥတ္တရိယာနာတိ ဥတ္တရိတော။ ဇာ။
၄။ ၄၄၄။ (၂) ဘေဒနဝ မံ ဥတ္တရိယာန
မာဏဝေါ။ ဇာ။ ၂။ ၃၆။ ဥတ္တရိယာနာတိ
ဥတ္တရိတော ကဝတ္ထရိတော။ ဇာ။ ၆။ ၅၂၁။

ဥတ္တရိမုတ္တိ (ထိ) [ဥတ္တရိ + ဝိမုတ္တိ] အဆက်မြင်
သော - လွတ်မြောက်ကြောင်း - ဝိမုတ္တိ -
တရား၊ လောကုတ္တရာတရား။ ဣဒပဿ
ဘိက္ခုနော ဥတ္တရိမုတ္တိံ အပ္ပုဋိဉ္ဇတော။
သံ၊ ၃။ ၁၁၄၅။ အံ ၃။ ၅၀၄၅။ ဥတ္တရိမုတ္တိံ
အပ္ပုဋိဉ္ဇဘာတိ လောကုတ္တရာဓနံ အပ္ပုဋိ
ဝိဇ္ဇန္တဿ၊ သံ၊ ၄။ ၃။ ၂၀၈။ ဥတ္တရိမုတ္တိန္တိ
အရ ဟတ္တံ။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၃၂၁။

ဥတ္တရိဝိသေသ (ပု) [ဥတ္တရိ + ဝိသေသ] အထက်
မြှင့်သော တရားအထူး။ ပဋိပနော ဥတ္တရိ-
ဝိသေသန္တိ အတ္ထော။ မ၊ ဋီ၊ ၁။ ၁၀၂။ အံ၊ ဋီ၊
၁။ ၂၂။ ဥတ္တရိဝိသေသဘူတံ မဂ္ဂသီလံ ဖလ-
သီလံ မဂ္ဂပညံ ဖလဝုဉ္ဇ ဝိသေသတော။ ဒီ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။
၂၆၀။

ဥတ္တရိသာဋက (ပု) [ဥတ္တရိ + သာဋက] အ-ပေါ်
ရုံ - ပုဆိုး - အဝတ်။ ထေရ်ဿ ပတ္တဝဟဏ-

တ္ထံ ဥတ္တရိသာဋကံ ဒတော ပူဇမကာသိ။ ဒီ၊
၄။ ၂။ ၂။ သံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၈၆။ အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၁။ ၂၂၇။
ဥတ္တရိသာဋကန္တိ ဒတ္တနော ဥတ္တရိယံ ဥတ္တ-
ရိယံ?) သာဋကံ။ သံ၊ ဋီ၊ ၂။ ၁၁၁။ (-သံ၊
ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၂၆။ အံ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၁၁၇။ ဣတိဝုတ်၊ ဋ္ဌာ။
၂၆၁။ ဇာ၊ ဋ္ဌာ၊ ၂။ ၂၂၅။ ဒီ၊ ဋီ၊ ၂။ ၈၃။ အံ၊
ဋီ၊ ၁။ ၂၀၅။) ဥတ္တရိယ-လည်း ကြည့်။

ဥတ္တရိသာဋကန္တရ (န) [ဥတ္တရိသာဋက +
ဘန္တရ] အပေါ်ရုံ - ပုဆိုး - အဝတ် - ၎်
အကြား - ၎် အတွင်း။ ကဏ္ဍဋကံ ဥဒ္ဓံပိတော
ဥတ္တရိသာဋကန္တရ နိပဇ္ဇာပေတွာ ပစ္စာ
ကမ္မန္တံ ဝိပာဓေသိ။ ဇာ၊ ဋ္ဌာ၊ ၃။ ၂၇၆။

ဥတ္တရိသာမ (ကြိ) ဥတ္တရတိ-ကြည့်။

ဥတ္တရိယ (ဒ) [ဥတ္တရ + ဤယ] အပေါ်ရုံအဝတ်၊
စုချာ၊ တဘက်။ ဥတ္တရိယံ အဘော ဝတ္ထံ။
ဇာနံ၊ ၂။ ၃၂။ ဥတ္တရိယံ ဝေဟဘာဂေ အဝံ
ဝိဇ္ဇာမာနံ ဥတ္တရံ ဥတ္တရိယဉ္ဇ၊ ကော၊ ဤ-
ယော စ။ ဇာနံ၊ ၃။ ၂။ ၃၂။ ဟန္တုတ္တရိယံ ဒဝါမိ
တော၊ ပေတ။ ၁၃၄။ ဥတ္တရိယဉ္ဇံ ဥပသံဗျာနံ၊
ဥတ္တရိသာဋကန္တိ အတ္ထော။ ပေတဋ္ဌာ၊ ၄၅။
ဥတ္တရိယ မဒါသဟံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃၃၂။ ဥတ္တရိ-
ယန္တိ ဥတ္တရာသင်္ဂံ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ ၃။ ၁၉၇။

ဥတ္တရတ္တရဝိသိဋ္ဌ (တိ) [ဥတ္တရ + ဥတ္တရ + ဝိသိဋ္ဌ]
နောက်နောက် - အထက် အထက် - ဌိ ထူး
သော၊ တ၊ ဥတ္တရတ္တရဝိသိဋ္ဌာ အညာဏ-
မောဟရာဂဒေါသတဘာသနုဿနပ္ပါယာသု-
က္ကဇာတိ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဋီ၊ ၂။ ၃၆၁။ (-၎င်း။
၄၁၄။)

ဥတ္တရတ္တရဝိသေသဓမ္မနတ္ထ (ပု) [ဥတ္တရတ္တရ +
ဝိသေသ + ဓမ္မနတ္ထ] အထက် အထက် မြှင့်
သော အထူးကိုပြခြင်းအကျိုး။ ဝိဇ္ဇတ္ထယဿ
ဥတ္တရတ္တရဝိသေသဓမ္မနတ္ထံ - အဋ္ဌကနိဒဿနံ
ကတန္တိ ဝေဝိတဗ္ဗ၊ ဝင်္ဂ၊ ၅၇၀။

နှမ်းန င်သော။ (၁) ဥတ္တသန္တာ မကတ္တသော
 န ဒသေန္တိ ကုဋ္ဌဝိနော။ ပေတသင်္ဃဉာ ဥတ္တ-
 သန္တာတိ အယံ သမဏော အမှာကံပုဇ္ဈောတိ
 ဩဗ္ဗပေဋ ဥက္ကာသံ အာပဉ္ဇန္တာ။ ပေတသ္မ။
 ၁၂။ (-သေချာ၃၃။ အံ၊ ဌ၊ ၂၊ ၃၅။
 ဝရိယာ ၄။ ၃၁။ သိ၊ ဌ၊ သင်္ဃ၊ ၁။ ၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
 ဌ၊ ၁။ ၃၇။) (၂) ဥတ္တသန္တာ (ဝိ၊ ၂။
 ၁၄၇၊ တိ အဘိဟာသေန နလမန္တာ။ ဝိ၊ ၄။
 ၃။ ၁၂။ (ပ၊ စိတ်၊ ယော၊ ၁၀၂-၌ ကား
 ဥတ္တန္တော-ရှိ၏။ ဥတ္တန္တလည်း ကြည့်။)

ဥတ္တသန္တိ }
 ဥတ္တသယံ } (ကြိ) ဥတ္တသတိ-ကြည့်။
 ဥတ္တသသိ }

ဥတ္တသိတ (တိ) [ဥ + တသ + တ] ကြောက်ရွံ့-
 ထိတ်လန့် - သော။ အောက်ပုဒ်-ကြည့်။

ဥတ္တသိတဘိက္ခု (ပ) [ဥတ္တသိတ + ဘိက္ခု]
 ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သော ရဟန်း။ ကေ
 ဥတ္တသိတဘိက္ခု အာရဗ္ဗ ကသေသိ။ ဇာ၊
 ၄။ ၁။ ၄၃၉။

ဥတ္တသိတုဗ္ဗိ (တိ) [ဥတ္တသိတ + ဗ္ဗိဂ္ဂ]
 အလွန်ကြောက်ရွံ့သော။ ဥတ္တသိတုဗ္ဗိဂ္ဂေါဟိ
 ဟောန္တော ဗောဓိသတ္တော ဝေမာန။
 ဇာ၊ ၄။ ၁။ ၁၇၁။

ဥတ္တသိတုာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ + တသ + တုာ] ကြောက်ရွံ့-
 ထိတ်လန့်-၍။ ဣပံ ပထမိတုာ ဥတ္တသိတုာ
 မရိယဘိ။ ဝိ၊ ၁။ ၉၇။ (-ဝိ၊ ၁။ ၁။ ၀။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၅၉။ မ၊ ၄။ ၁။ ၃၇။ အံ၊ ဌ၊ ၃။ ၂။ သ၊ ၃။ ၁။
 ၃။ ၃၄၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၈၇။)

ဥတ္တသေယျ (ကြိ) ဥတ္တသတိ-ကြည့်။

ဥတ္တာန (တိ) [ဥ + တန + က။ ဥ + တာန]
 (၁) (က) ပေါလုင်-အင်ချား-သော သိလ္လယ်
 သော။ မက္ခယံဝုဂ်သော။ မနက်နိသော။
 (ခ) တိမ်သော။ မနက်သော။ (၂) ပက်သက်။

ပက်သက် ခြံသော။ (၁) (က) ဝေသာကွာ-
 တော အံကွဝေ မယာ ဓမ္မော ဥတ္တာနော
 ဝိဝေဇာ။ မ၊ ၁။ ၁။ ၉၇။ သံ၊ ၁။ ၂။ ၆၆။ သုကထိ-
 တတ္တာ ဝေ ဥတ္တာနော ဝိဝေဇာ ပ၊ ကာသိ-
 တော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ ဥတ္တာနောတိ အနိက္ခန္ဓိ-
 ဘော။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၄၇။ ပဒ်သုဇ္ဈေါ နော ကာယ-
 သမာစာနာ အာသိသတိ ဥတ္တာနော ဝိဝေဇာ။
 မ၊ ၁။ ၃။ ၃၉။ ဥတ္တာနောတိ ဥဂ္ဂတော ပါက-
 ဇော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၁၇။ ဥဗ္ဗမ္ပိ တနာတိတိ
 ဥတ္တာနော။ မ၊ ၄။ ၂။ ၂၃၃။ ဥတ္တာနာ စပရိသ၊
 အံ၊ ၁။ ၇။ ၀။ ဥတ္တာနာတိ ပါကဉာ အပ္ပဋိစ္ဆန္တာ။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၄။ ဥတ္တာနော ဝါ အတ္ထေ။ မဟာနိ။
 ၁၃။ ဥတ္တာနာ ဝါဘိ နဂ္ဂိဇ္ဈေတိ အတ္တော။
 မဟာနိ။ ၂။ ၇။ သုဇိညေယျတယ ဝိဘာ-
 ဝနေ အနာဂါတောဝေါ ဥတ္တာနော။ သိ၊ ၄။
 သင်္ဃ၊ ၁။ ၉၁။ (-ပဋိသံ၊ ၃၇။ ဇိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၃။
 ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ ၂၃၃။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၉၃။ ဝေဇ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၇၇။ ၂။ ၇။ မ၊ ၄။ ၁။ ၁။ ၆၆။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၅။ သံ၊
 ၄။ ၃။ ၂။ ၄၀။ အံ၊ ၄။ ၁။ ၂။ သ၊ ၄။ ၁။ ၃။
 ၁၃။ ကသိ၊ ၁။ ၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၇။
 ၂။ ၃။ ၃။ ၁။ ၇၄၇။ အံ၊ ၄။ ၃။ ၆၇။ မုလဋီ၊ ၁။
 ၁၉။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၁။ ၃၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ဌ၊ ၂။ ၄၇၇။)
 (၁) ဥတ္တာနံ တဒ္ဓိပက္ခတေ။ ဓာန်၊ ၆၆။ ၉။
 ဥဂ္ဂတံ တာနံ ပမာကံ အသ ဥတ္တာနံ၊ အဂ္ဂိ-
 ခံ၊ ဓာန်၊ ၄။ ၆၆။ ၉။ ဥတ္တာနော ဂစ္ဆိဓေတော-
 သော။ အံ၊ ၁။ ၃။ ၇။ အဘိ၊ ၃။ ၇။ မ၊ ၁။ ၁။
 နော မဟာသုဇ္ဈေါ ဂစ္ဆိဓေ ဥတ္တာနောတိ
 ဇာနန္တံ သောတ္တာနံ ဝေဇယျ။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၅၉။
 (-ဝိ၊ ၄။ ၂။ ၇။ မ၊ ၄။ ၄။ ၂။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၈၂။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၂၇။ အဘိ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ဝိ၊ ၄။ ၃။ ၇။
 အံ၊ ၄။ ၂။ ၃၃။) (၂) ယေကုသေန ဘိက္ခဝ
 ပေတာ ဥတ္တာနာသေန္တိ။ အံ၊ ၁။ ၅။ ၇။ ဝိ၊ ၄။ ၂။
 ၁၆၅။ သံ၊ ၄။ ၁။ ၇။ ၁။ (-ပေတ၊ ၂။ ၂။ ၂။ ၄။
 မဟာနိ။ ၂။ ၉၇။ ဝိ၊ ၄။ ၁။ ၂။ ၈။ မ၊ ၄။ ၃။ ၈။
 မ၊ ၄။ ၃။ ၁။ အဘိ၊ ၄။ ၂။ ၅။ ခုဋ္ဌက ၄။ ၁၀၆။
 ဥဒါန၊ ၄။ ၃။ ၄။ ပေတ၊ ၄။ ၂။ ၄။)

ဥက္ကဋ္ဌာနက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+က] (၁)ပေါ်လွင်-
 ထင်ရှား-သိသွယ်-သော။ (၂) ဘက်လက်၊
 ပတ်လည်ဖြစ်သော။ (၃) ဥက္ကဋ္ဌာနကဉာဏ်၊ သိသွယ်
 ပညာရှိ။ မ၊ ၂၊ ၃။ ဥက္ကဋ္ဌာနကဉာဏ် (သိသွယ်၊
 ၂၉၀) ၏ ဥပယုဂ်၊ မေတ္တိ တပည့် ဝိညာဏ်
 ကာတု။ သိသွယ်၊ ၂၊ ၂၄၀။ (၂) ပစ္စုပ္ပန်
 ဥက္ကဋ္ဌာနကဉာဏ် ဟူသော တဿ ပုဒ်အား ဥက္က
 ပိဋေ ဩသရတိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉။ လောက-
 ပထဝီယာ ဥက္ကဋ္ဌာနက နိပဋ္ဌာပေက္ခာ။ မ၊ ၄၊
 ၄၊ ၁၅၁။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၁။ (-သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၆။
 အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၀၈။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၉၅။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၇၂။
 အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၆၅။)

ဥက္ကဋ္ဌာနကုက္ကဋ္ဌာနက (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာနက + ဥက္က
 ဋ္ဌာနက] ပေါ်လွင်သော၊ ပေါ်လွင်သင်္ချာ
 သော၊ အလွန်ပေါ်လွင်သော၊ စသစပ်စပ် မေ
 ဥက္ကဋ္ဌာနကုက္ကဋ္ဌာနက ဝိသ ခါသတိ။ ဒိ၊ ၂၊
 ၄၇။ သံ၊ ၁၊ ၃၁၇။ (-ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၅။ သံ၊ ၄၊ ၂၊
 ၈၀။)

ဥက္ကဋ္ဌာနကုလ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ကုလ] တိမ်သော
 ကမ်းရှိသော၊ ဥက္ကဋ္ဌာနကုလ နဒိကာ။ အ၊
 ၁၊ ၁၆။ အ၊ ၂၊ ၇၉။ ဥက္ကဋ္ဌာနကုလတိ
 အာနိစ္စ နဒိ။ အ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၅။ (-သေ၊ ၄၊
 ၁၊ ၃၂၇။ သေ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၇၆။)

ဥက္ကဋ္ဌာနာနိရုဒ္ဓါန (န) [ဥက္ကဋ္ဌာန+နိရုဒ္ဓါ+န] တိမ်သော
 သရ်နှင့် နက်သော သရ်၊ အာ
 ကိရ ဝုဗ္ဗလဗ္ဗာနဉ္စ ဥက္ကဋ္ဌာနာနိရုဒ္ဓါနဉ္စ
 ဇာနာမိ။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌာနထရ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ထရ] စူးစူးလင်း
 -သရ်-တိမ်သော၊ တံ ဩ၊ ၁၊ ၁၆။ ဂန္တိရကရံ
 ဝါ ဥက္ကဋ္ဌာနကရံ ဝါ...ကဉာဏ်၊ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၇။

ဥက္ကဋ္ဌာနတလ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+တလ] တိမ်သော
 အပြင်ရှိသော၊ ဧကံ ကုဒ်ဝိ ဥက္ကဋ္ဌာနတလံ
 တံစကောဒကပူရံ ဝိသု။ အ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၁၇။

ဥက္ကဋ္ဌာနတ္ထ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+တ္ထ] ပေါ်လွင်-
 ထင်ရှား - သော အနက်ရှိသော။ ပိတိ-
 ပရိစ္ဆေဒေါ ဥက္ကဋ္ဌာနတ္ထောယေ။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊
 ၁၄။ သေသံ သဗ္ဗတ္ထ ဥက္ကဋ္ဌာနတ္ထမေ။ မ၊ ၄၊
 ၁၊ ၃၆၂။ ဥက္ကဋ္ဌာနတ္ထမေ ဝုတ္တနယတ္တာ သုဝိ-
 သေယျတ္တာ။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၉။ (-ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၀၉။
 ၁၆၄၊ ၂၊ ၇၂၊ ၃၃၉။ ဝိ၊ ၄၊ ၄၊ ၄၂၊ ဒိ၊ ၄၊ ၁၊
 ၂၄၃၊ ၂၇၅။ ဒိ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၄။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၃၃။
 သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၇၁။ အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၆၂။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၄။
 အာ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၉၊ ၃၀၁။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၅။ အံ၊ ၄၊
 ၁၊ ၁၁၇။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၇၁။)

ဥက္ကဋ္ဌာနနိရုဓာန (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+နိရုဓာန] တိမ်သော
 ထွန်လမ်းကြောင်း။ ဥက္ကဋ္ဌာန-
 နိရုဓာနမေ ဇောတိ။ အံ၊ ၄၊ ၃၊ ၂၂၉။

ဥက္ကဋ္ဌာနနိ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+နိ] တိမ်သော
 မြစ်။ အန္တရာမဂ္ဂဇေ ဥက္ကဋ္ဌာနနိ ဝိသု။
 အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇၆။

ဥက္ကဋ္ဌာနပဉ္စ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပဉ္စ] ပေါ်လွင်-
 ထင်ရှား-သော ပုဒ်ရှိသော။ (ဘောတော
 ဂေါတမဿ)ဝေန် အဘိက္ကန္တံ... ဥက္ကဋ္ဌာနပဉ္စ-
 ဘော ဂန္တိရက္ခာယာ။ ဒိ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၉။ ဒိ၊ ၄၊
 ၁၊ ၂၀၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၃၇။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၅၂၊ ၃၁၆။
 ၄၊ ၂၆၀။ သုဝိသေယျသပ္ပယာဂဘယ
 ဥက္ကဋ္ဌာနပဉ္စဘာ။ သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၄၁၂။ ဒိ၊ ၄၊
 ၁၊ ၂၇၄။ မ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၃၀။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၆၅။ (-ဝိ၊
 ၄၊ ၁၊ ၉၉။ ဣတိဝုတ်၊ ၄၊ ၂၂၊ သာရတ္ထ၊ ၁၊
 ၃၃၂။)

ဥက္ကဋ္ဌာနပဉ္စတ္ထ (တိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+ပဉ္စတ္ထ] ပေါ်
 လွင်-ထင်ရှား-သော ပုဒ် အနက်ရှိသော။
 သေသံ ဥက္ကဋ္ဌာနပဉ္စတ္ထမေ။ သုတ္တန်၊ ၄၊ ၂၊
 ၆၄။

ဥက္ကဋ္ဌာနပာတိကာ (သိ) [ဥက္ကဋ္ဌာန+မာတိကာ] တိမ်သော
 ချေမြောင်း။ ဥက္ကဋ္ဌာနပာတိကာယ

ဟိ မဒိယာဒံ ဩတ္တရိက္ခာ ဥဒကံ အညာဘာ
ဂစ္ဆယျ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၈၇။

ဥတ္တာနပုဒ (တိ) [ဥတ္တာန+ပုဒ] ပေါလုဒ်
သော မျက်နှာ၌သော၊ ပိတိသောမနာသန္
အစွမ်းဖြင့် ပွင့်လန်းသော မျက်နှာ၌သော။
သမကော ခလု ခဘာ ဂေါတမာ...ဥတ္တာန-
မုခေါ ပုဗ္ဗဘာသိ။ ဒီ၊၁။၁၉၁။၂။ သော
ပကတိယာ ၈ ပဋိသန္ဓာရကုသလော
ဟောသိ...ဥတ္တာနမုခေါ ပုဗ္ဗဘာသိ။ ဝိ၊ပုဒ္ဓိ၊
၁။၂၉၂။ ဥတ္တာနမုခေါသိ ဝိကုက္ကိကမုခေါ
အဟုတော ပိတိသောမနာသန္ဓေ ဗဒ္ဓိကသိက-
မုခေါ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋီ၊၁။၂၅၇။ (-ဝိ၊၁။၂၇၂။
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၀၆။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၅၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။
ဓုဒ္ဓက၊ဋ္ဌ၊၂၀၅။ ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၁။ ဒီ၊ဋီ၊၁။
၃၁၇။ သီ၊ဋီ၊၁။၁၂၂။)

ဥတ္တာနဝါဟိ (တိ) [ဥတ္တာန+ဝါဟိ။ ထိ-၌
ဥတ္တာနဝါဟိနိ] တိမ်သော ရေ၌သော။
အန္တရာမဂ္ဂ ဥတ္တာနဝါဟိနိ ကေ နဒိ
အဋ္ဌသ။ ဒေါ၊ဋ္ဌ၊၆။၁၇၂။ ဥတ္တာနဝါဟိနိန္ဒ
ဝါဟောဘိဟိ ဝါဟော (ဝါဟိ?)။ ဥဒကံ။
ဥတ္တာနံ ဝါဟိ တေ၊သတိ ဥတ္တာနဝါဟိနိ။
၎င်းတော်ဋီကာ။

ဥတ္တာနဝိဟာရ (ပု) [ဥတ္တာန+ဝိဟာရ] ပေါ
လုဒ်သော - တိမ်သော - မနာနိသော -
နေခြင်း။ ကုလ္လိယာသရေနဘိ ဥတ္တာနဝိဟာ-
ရေန၊ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၁၃၂။ (-သာရ၊ဋ္ဌ၊၃။၄၅၄။)

ဥတ္တာနသယ (တိ) [ဥတ္တာန+သိ+က] ပက်
လက်ဆိပ်ဘတ်သော၊ သူ။ နိ၊စုံ၊ကလေး။
အထုတ္တာနသယတ္တာန၊ သေယျကာ အနပေါ
ပိစ။ ဓာနံ၊၂၂၂။ ဥတ္တာနော၊ ဥတ္တာနံ
ဝါ သယဘိဘိ ဥတ္တာနသယော။ ဓာနံ၊ဋီ၊
၂၂၂။

ဥတ္တာနသယန (တိ) [ဥတ္တာန+သိ+ယ] ပက်
လက်ဆိပ်ဘတ်သော၊ သူ။ မနံ ဥတ္တာနသယန၊

ပိသာစာသတဋီကာ။ အပါ၊၂။၁၁၆။ (-
ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၀၈။)

ဥတ္တာနသေယျက (တိ) [ဥတ္တာန+သိ+ကျ+
က] ပက်လက်ဆိပ်ဘတ်သော၊ သူ။ နိ၊စုံ၊
ကလေး။ ဒဟာရာ ကုမာရာ မန္တော
ဥတ္တာနသေယျကောဟတ္ထေန ဝါ ပါဒေန ဝါ
အင်္ဂါရံ အက္ကမိတော။ မ၊၁။၃၉၉။ ဥတ္တာန-
သေယျကောဘိ အတိဒဟရကသ ဥတ္တာန-
သေယျကော။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၃၉။ (-မ၊၂။၉၆၊
၂၁၆။မ၊၃။၂၁၇။ အံ၊၃။၅။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၃၆၄။
မ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၃၉။ သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၆၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၇၊
၉၉။ လုဘ်ဝုဘ်၊ဋ္ဌ၊၃၁၈။ မ၊ဋီ၊၂။၃၁၉။
မ၊ဋီ၊၃။၃၃၈။ အံ၊ဋီ၊၁။၂၃၆။)

ဥတ္တာနသေယျကဒါရက (ပု) [ဥတ္တာနသေ-
ယျက + ဒါရက] ပက်လက်ဆိပ်ဘတ်သော
ကလေး။ နိ၊စုံ၊ကလေး။ မန္တော ဥတ္တာန-
သေယျကဒါရကောပိ ဒဟာရာတိ ဝုဇ္ဇတိ။
ဝိ၊ဋီ၊၁။၂၆၇။ သီ၊ဋီ၊၁။၂။၁၅၁။ မ၊ဋီ၊၃။
၁၂၆။

ဥတ္တာနသေယျကဒါရကသန္တက (န) [ဥတ္တာန
သေယျက ဒါရက+သန္တက] နိ၊စုံ၊ကလေး။
ဥတ္တာန သေယျကဒါရကသန္တက
ကသံ၊ မ၊ဋီ၊၁။၃၁၁။

ဥတ္တာနာဝဘာသ (ဘိ) [ဥတ္တာန+အဘာသ]
တိမ်သည့်ဖြစ်၍ ထင်သော၊တိမ်သကဲ့သို့-တိမ်
ယောင်-ထင်ရသော။ကေ ဂမ္ဘိရံ ဥတ္တာနာဝ-
ဘာသံ ဟောတိ။ ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂။၇၆။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂။၈၀။
ဥတ္တာနာဘာသလည်းကြည့်။

ဥတ္တာနိကဓရာတိ (ကြိ) [ဥတ္တာန+ကဓရာတိ]
ထင်ရှားသည်ကို - ထင်ရှားစွာ - ထင်ရှား
အောင် - ပြု၏။ လူ့ဘုရားမော သိက္ခ၊
အာပတ္တိံ သရတိ ဝိဝရတိ ဥတ္တာနိကဓရာ-
တိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၄။၂၅၈။ အံ၊ဋီ၊၂။၇၂။န ဥတ္တာနိ-
(နိ) ကဓရာန္တိ (အံ၊၁။၇၃)တိ ပါကဋ္ဌံ

နကဿနန္တိ။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၈။ (အံ၊ဉ္စ၊၂၊၆၁။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၇၄။ ခုဒ္ဒကဋ္ဌ၊၂၊၁၀။ ဝဇ္ဇ၊၄၊၄၃။
ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၅၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၇၁။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊
၃၄၈။) ဥတ္တာနိကဓေတိ လည်း-ကြည့်။

ဥတ္တာနိက (တိ) [ဥတ္တာန+က] ပေါ်လွင် -
ထင်ရှား-မနက်နဲ-သော။ ဒေသနံ ဥတ္တာနိ-
ကတိ မညန္တ ဘာဇာနန္တိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၂၉။
အယံ ဒေသနာ ဥတ္တာနိကာ အဓိဿတိ။
အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၃။

ဥတ္တာနိကဿ (တိ) [ဥတ္တာန+ကဿ] ပေါ်လွင်-
ထင်ရှား -ဇ္ဇာပြု နှစ်သော။ န ဓ နေသံ
ကောလံ ပရိပူရံ ဗြဟ္မာရိယံ အာဝိကကံ
မဟာတိဥတ္တာနိကတံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၁၀။ (-သံ၊၂၊
၁၀၈။)

ဥတ္တာနိကဗ္ဗ (န) [ဥတ္တာန+ကဗ္ဗ] ထင်ရှား
သည်၏ အမြစ်ကို - ထင်ရှားစွာ - ပြခြင်း။
စတုနံ အနိယသစ္စာနံ အာဝိကနာ...ဥတ္တာနိ
ကဗ္ဗ။ မ၊ဉ္စ၊၂၊၉၁။ ပရိသံ၊၂၊၇၇။ ဥတ္တာနိ-
ကဗ္ဗန္တိ ပါကရဘာဝကရကံ။ မ၊ဋ္ဌ၊၄၊၂၁။
ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၈၂။ (-သံ၊ဉ္စ၊၃၊၇။ နေတ္ထိ၊
၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၄၈။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၃၊၃၄၃။ နေတ္ထိ၊
၄၊၃၃။ မ၊ဋ္ဌ၊၃၊၄၀၅။ နေတ္ထိ၊ဝိ၊၄၇။)

ဥတ္တာနိကရဏ (န) [ဥတ္တာန+ကရဏ]ထင်ရှား
စွာ ပြခြင်း။ သင်္ကာသန ပကာသန ဝိဝေဇာ-
ဝိဘဇန ဥတ္တာနိကရဏ ပညတ္တိအတ္တပဒ-
သံမာဒယာဂဒေတာ သာတ္ထံ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၉၉။
(-ဣတိဝုတ်၊ဋ္ဌ၊၂၊၂။ ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁၊၄၅၁။
ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၈၂။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၄။ ဝဇ္ဇ၊၄၊၄၃။
သာသတ္ထ၊၁၊၃၂၈။)

ဥတ္တာနိကဓေတိ (ကြိ) [ဥတ္တာန+ကဓေတိ]
ထင်ရှားသည်ကို - ထင်ရှားစွာ - ထင်ရှား
ဘောင်-ပြန်။ အာဝိ၊ဋ္ဌ၊တိ ဒေသတိ ...
ဥတ္တာနိကဓေတိ။ အံ၊ဉ္စ၊၂၊၆၄။ အံ၊ဉ္စ၊
၂၊၉၀။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၄၉။ ဥတ္တာနိကဓေတိတိ

ပါကရန္တကဿနံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၈။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁၊၂၇၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၁၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၇၇။
(-မ၊ဉ္စ၊၃၊၉၉။ သံ၊ဉ္စ၊၃၊၆၇။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊
၂၀၆။ ဥ၊နိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၈၀။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၅၀။)
ဥတ္တာနိကဇေန္တိ - ဒီ၊၂၊၈၈။ သံ၊ဉ္စ၊၂၊၂၈။
အံ၊ဉ္စ၊၁၊၃၀။ ဥ၊နိ၊၁၊၇၃။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၂၂။
မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၆၅။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၁၉။ ပရိသံ၊ဋ္ဌ၊
၁၊၁၇၆။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊၁၂၁။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၁၊၁၁၉။
မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၉၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၁၁၆။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊
၁၈၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၄၁။ ဥတ္တာနိကဓေတိ
- စုဋ္ဌ၊နိ၊၂၊၄။ စုဋ္ဌ၊နိ၊ဋ္ဌ၊၂။ ဥတ္တာနိကဓေတိ-
အံ၊ဉ္စ၊၄၇၉။ မ၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၇၀။
ဥတ္တာနိကဓေတိ - မဟာနိ၊ ၁၀၈၊ ၁၆၁။
ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၀၄။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၉။ မဟာနိ၊ဋ္ဌ၊
၂၊၈၊၂၇၇။ ဥတ္တာနိကနိဿန္တိ - ဒီ၊၂၊၈၇။
သံ၊ဉ္စ၊၂၊၂၈။ အံ၊ဉ္စ၊၁၊၃၀။ ဥ၊နိ၊၁၊၇၃။
ဥ၊နိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၇၇။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၅၀၇။ အံ၊ဋ္ဌ၊၃၊၂၇၆။

ဥတ္တာနိကတုံ (ကြိ) [ဥတ္တာန+ကတုံ]
ထင်ရှားသည်ကို - ထင်ရှားစွာ - ပြခြင်းငှါ။
အာသေသာ ဓေမကော ပယောသိ။ ဥတ္တာနိ-
ကတုံ။ သံ၊၂၊၁၀၇-၈။ ဥတ္တာနိကတုန္တိ
ဥတ္တာနကံ ကာဘုံ။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၁။ (-မ၊ဉ္စ၊
၂၊၉၁။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၂၂။ ခုဒ္ဒက၊ဋ္ဌ၊၁၂။)

ဥတ္တာနိကိရိယာ (တိ) [ဥတ္တာန+ကိရိယာ]
ထင်ရှားသည်ကို - ထင်ရှားစွာ - ပြခြင်း။
“ကတဿာ တသ္မိံ သမယေ...ဗုဒ္ဓနာ သဗ္ဗု-
သနာ”တိ အာဝိနာ ဥတ္တာနိကိရိယာ၊ ပညာ-
ပနာ စ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၇၂။

ဥတ္တာနုတ္တာန (တိ) [ဥတ္တာန+ဥတ္တာန] ပေါ်လွင်
ထင်ရှား ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော၊ အလွန်
ပေါ်လွင်ထင်ရှားသော။ ဗုဒ္ဓဝိသယံ ဗုဒ္ဓ
အတ္တနော ဥတ္တာနုတ္တာနန္တိ ဝေတိ၊ သံ၊ဋ္ဌ၊
၂၊၁၁။

ဥတ္တာနောဘာသ (တိ) [ဥတ္တာန+ဩဘာသ]
တိမ်သည်-ပေါ်လွင်သည်-ဖြင့်လွင်ထင်သော၊

တိမ်ယောင်ငင်ရသော။ ဥတ္တာပေတု
ဘိက္ခဝေ ဥဒကရဟဒါ...ဂမ္ဘီယံ ဥတ္တာနော-
ဘာသော။ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ အတ္တိပဿန္တု-
မဟိတန္တုဥဒကောဥတ္တာဒနာဘာသောနာမ။
အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ (- အဘိ၊ ပု၊ ဝါ၊ ဝါ၊ အဘိ၊ ဝါ၊
ဝါ၊ ဝါ၊ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊)

ဥတ္တာပေတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+ဘာ+ကော+တု]
ပူဇော်ခြင်းငှါ။ “အင်္ဂါရေယု ဥတ္တာ-
ပေတု” ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရဏ (န) [ဥ+တရ+ကော+ယု] (က)
တက်စေခြင်း။ (ခ) လွှဲပြန်စေခြင်း။
ထုတ်ဆောင်ခြင်း။ (က) သောဗ္ဗာဒီယု
ပတိတဿာပံ နိဿေတိ ဗန္ဓိက္ခာ ဥတ္တာ-
ရဏေ သော နယော။ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ (ခ)
ဘဝကန္တာရာဥတ္တာရဏန အဿာသဒါန
န ဓ ဓမ္မာ။ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ မဋ္ဌာ၊ ဝါ၊ ဝါ၊
အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ (- သာရတ္ထ၊
ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ သီ၊ ဝါ၊ သါ၊ ဝါ၊
မဋ္ဌာ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊)

ဥတ္တာရဏတ္ထ (ပု) [ဥတ္တာရဏ+အတ္ထ] တက်စေ
ခြင်း ဟူသောအကျိုး။ ဗုဒ္ဓဂတဿ မယံ
ဥတ္တာရဏတ္ထာယ ဝိရိယပဋိသယတ္တံ ဟံ
ပဿာရေသံ။ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရယတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥ+တရ+ဏယ+တိ]
ကူးမြောက်စေ၏။ ဥတ္တာရယံ ဘိက္ခုသံသံ
အာ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရိတ (တိ) [ဥ+တရ+ကော+တ] ထုတ်
ဆောင်-ဆယ်တင်-အပ်သော။ နိဗ္ဗာတန္တိ
ဥတ္တာရိတံ။ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရေတိ (ကာ၊ ကြိ) [ဥ+တရ+ကော+တိ]
ဆောင်လျက် - ကူးမြောက် - လွှဲပြန်
- စေ၏။ နိဗ္ဗာတန္တိ ဘိက္ခုသံသံ
ဥတ္တာရေတိ နိဗ္ဗာရေတိ၊ မဟာနိ ဝါ၊ ဝါ၊
ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊

ဓမ္မန္တု။ ဥဒနန္တော တာရေတိ။
မဟာနိ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊ သာ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊
ဝေါ၊ ဝါ၊ (- သံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊) ဥတ္တာရေသံ
- ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရေတု (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+တရ+ကော+တု]
(က) ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှါ။ (ခ) ကူးမြောက်
စေခြင်းငှါ။ (က) အတ္တိ နုခေါ ဝေတသံ
လွန် အန္တရေ သကဿနိ ဥတ္တာရေတု ဝါ၊
ဥတ္တာဥသဘာဝနိဿေ။ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊
(ခ) သဒ္ဓာ ဗြဟ္မဏော၊ မာတဿ ဂင်
ဥတ္တာရေတု အာတ္တံ။ အံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ ဝါ၊

ဥတ္တာရေတော (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ+တရ+ကော+တော]
ကူးမြောက်စေ၍၊ ထုတ်ဆောင်၍၊ မဟာဇနံ
သံသရသကဿ ဥတ္တာရေတော။ ဝေါ၊ ဝါ၊
ဝေါ၊ (- သံ၊ ဝါ၊ ဝါ၊) ဝေါ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊
ဝေါ၊ ဝေါ၊

ဥတ္တာရေသံ (ကြိ) ဥတ္တာရေဘိ-ကြည့်။

ဥတ္တာသ (ပု) [ဥ+တသ+က] ကြောက်ရွံ့-
ထိတ်လန့်-ခြင်း။ ဓမ္မာတိ...ဟောတိ ဥတ္တာ-
သော။ သံ၊ ဝါ၊ ဝေါ၊ (- ဝေါ၊ ဝေါ၊)

ဥတ္တာသတ္ထ (ပု) [ဥတ္တာသ+အတ္ထ] ကြောက်ရွံ့-
ထိတ်လန့်-ခြင်းအနက်။ ဓမ္မသန္တံ သဒ္ဓ-
သတ္တိနိ ဥတ္တာသတ္ထေ ပဉ္စန္ဒိ၊ သာရတ္ထ၊
ဝေါ၊

ဥတ္တာသန (န) [ဥ+တသ+ကော+ယု] (ခ)
ထိတ်လန့်ခြင်း။ (၂) ကံကျင့်၍ လျှိုခြင်း။
(၁) ဥတ္တာသနလက္ခဏ-ကြည့်။ (၂) ယာဝ-
သုလေ ဥတ္တာသနံ၊ တာဝ သဗ္ဗကမ္မကရ-
ဏာနိ နိဒ္ဒိသိ သုသုတ္တနိ၊ ဝေါ၊ ဝေါ၊

ဥတ္တာသနတ္ထ (ပု) [ဥတ္တာသန+အတ္ထ] လျှိုခြင်း
အကျိုး။ တဉ္စိတဿ ဥတ္တာသနတ္ထာယ ဩဇ္ဇိ-
တံ ဌပိတံ။ ဝေါ၊ ဝေါ၊ ဝေါ၊

ဥတ္တသနလက္ခဏ (တိ) [ဥတ္တသန+လက္ခဏ]
ဥတ္တသလက္ခဏနှင့် အနက္ခဏတူ ၎င်းပုဒ်ကြည့်။

ဥတ္တသဗဟုလ (တိ) [ဥတ္တသ+ဗဟုလ]
ဗျားစွာ- ကြောက်ရွံ့- ထိတ်လန့်- ခြင်း
ရှိသော။ ကြောက်ရွံ့- ထိတ်လန့်- ခြင်းမှင်း
သော။ သူ။ ဣဇ္ဇေတော သဗ္ဗသင်္ခါရေသု
ဥဗ္ဗဂဗဟုလောဟောတိဥတ္တသဗဟုလော။
ပဋိသန္ဓိဉာဏာ၊ ဒိဋ္ဌိဉာဏာ၊ မဋ္ဌဉာဏာ။
ဌာဝါသဉာဏာ၊ အာရုံဉာဏာ၊ ဝေဒနာဉာဏာ။
မဟာနိဋ္ဌာဉာဏာ။ ဥတ္တသဗဟုလောတိ
ဗလဝဘယဗဟုလော။ ပဋိသန္ဓိဉာဏာ၊
(-ဒိဋ္ဌိဉာဏာ၊ မဋ္ဌိဉာဏာ၊ သိဋ္ဌိဉာဏာ၊
ဝေဒနာဉာဏာ။)

ဥတ္တသဘယ (န) [ဥတ္တသ+ဘယ]ကြောက်
ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်းဟူသော-ဘေး။ ဥဗ္ဗဂ-
ဥတ္တသဘယန္တိ ဥဗ္ဗဂဘယဉာဏ ဥတ္တသ-
ဘယဉာဏ... တံပုဟုတ္တိကံ... လောမဟံသနကံ
ဘယံ ဥတ္တသဘယံ နာမ။ ဒိဋ္ဌိဉာဏာ
(-ဒိဋ္ဌိဉာဏာ။)

ဥတ္တသလက္ခဏ (တိ) [ဥတ္တသ+လက္ခဏ]
ထိတ်လန့်ခြင်း လက္ခဏာ ရှိသော။ သြတ္တပုံ
တေ ဝုတ္တံ ဥတ္တသလက္ခဏံ သြတ္တပုံနိ။
ဝိသုဒ္ဓိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၄၃။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၉၄-၉၅ ကား
ဥတ္တသနလက္ခဏံ-ဟု ရှိ၏)

ဥတ္တသန္တေ (တိ) [ဥတ္တသ+ဝန္တေ] (က)
ကြောက်ရွံ့- ထိတ်လန့်- ခြင်းရှိသော။ (ခ)
ဆာလောင်မှတ်သိပ်ခြင်း ရှိသော။ ဝေတ-
သော ဝေယျာဒါနာ ဥတ္တသဝါစ ဟောတိ။
မာဉာ၊ ၂၇၀။ သံ၊ ၂။ ၁၄။ ဥတ္တသပါတိ ဘယ-
တာမေ နပိ သုတ္တံ သော တဏှာတသေ-
နပိ ဝုတ္တံ သော။ ဝေဒနာ၊ ၁၉၁။ (-သံ၊
ဌာ၊ ၂။ ၂၄၂။)

ဥတ္တသသမ္ပပ (ပု) [ဥတ္တသ+သမ္ပပ]
ကြောက်ရွံ့ခြင်းကြောင့် မရပ်တည်လျှပ်ခြင်း။

သောကဝတ္ထုအဘိဓာတေန ဝါ သမ္ပမော
န ဥတ္တသသမ္ပမော။ မူလဋီ၊ ၂။ ၆၅။

ဥတ္တသဘာရ (ပု) [ဥတ္တသ+ဘာရ] (၂)
ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်- ခြင်းဟူသောခြင်း
အနာ။ ဥတ္တသဘာရေန သြတ္တပုံ။ ဝိသုဒ္ဓိ၊
၂။ ၉၄။ (-ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၂။ ၁၄၃)

ဥတ္တသိတ (တိ) [ဥ+တသ+ဇက+တ] (ခ)
ထိတ်လန့်သေအပ်သော * (၂) လျှို့အပ်သော။
(ခ) ဥက္ခေဋ္ဌတောတိ ဥတ္တသိတော။
ဝေဒနာ၊ ၁၇၂။ သာရတ္ထ၊ ၂။ ၂၉၀။ (၂) ဥတ္တသိ-
တံ ပုဗ္ဗိမန္တသ သုလေ။ ဝေတ၊ ၁၇၁။ ဥတ္တ-
သိကန္တိ ဘာဝုတံ အာရုံပိတံ။ ပေတ၊ ၄။
၂၀၄။ သုလေ ဥတ္တသိတော ဝိယ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ၂။
၆၄။ (-သဘိဋ္ဌိ၊ ၂။ ၁၁။ စရိယာ၊ ၄။ ၂၁၃။)

ဥတ္တသိတနုရိသ (ပု) [ဥတ္တသိက+ပုရိသ]လျှို့
အပ်သော ယောဂျီ၊ ၂။ ၆၄။ နေရုကဇာတော
ဝိယာတိ... ဥတ္တသိတနုရိသော ဝိယ။ ဒိဋ္ဌိ၊
၂။ ၁၄၇။ သံ၊ ၄။ ၂။ ၂။

ဥတ္တသိ (တိ) [ဥ+တသ+ကိ] အလွန်
ကြောက်ရွံ့ခြင်းအလေ့ရှိသူ၊ အလွန်ကြောက်
တတ်သူ၊ ဥတ္တသိ (မဟာနိ၊ ၁၆၆) တိ
အတိဘာယနသိလော။ မဟာနိဋ္ဌာ၊ ၂၇၁။

ဥတ္တသုဗ္ဗေဂ (ပု) [ဥတ္တသ+ဥဗ္ဗေဂ] ကြောက်
ရွံ့ ထိတ်လန့်ခြင်း။ အလွန်ကြောက်ရွံ့ခြင်း။
သုဿဓိဓ ဥတ္တသုဗ္ဗေဂဝေသေန ဂရဟဏေ
ဝုဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဝေဒနာ၊ ၁၇၁။

ဥတ္တသေတဗ္ဗ (တိ) [ဥ+တသ+ဇက+တဗ္ဗ]
ကြောက်ရွံ့- ထိတ်လန့်- သေအပ်သော။
ခြောက်လှန့်အပ်သော။ သော ဘိက္ခု တေဟိ
တေဟိ ဥပါယဟိ ဥတ္တသေတဗ္ဗေ။ ဝိ၊
ဌာ၊ ၂။ ၇၃။ ဝိ၊ သင်္ဂဟ၊ ၃၁၈။ မဋ္ဌ၊ ၄။ ၆၆။

ဥတ္တသေတိ (ကြိ) [ဥ+တသ+ဇက+တိ]
(ခ) ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သော် (၂)

တက်ဆုရ်စေ၏။ လျှို၏ (၁) သာပံ
 လျှိုနံ ဥက္ကာသေတွာ။ ဇာ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၁၇။
 ဥက္ကာသေန္တိ - ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၀၈။ (၂) ဝိဇ္ဇာမိ
 သူလေ ဥက္ကာသေန္တိ။ မ၊ ဝ၊ ၂၂၊ အံ၊ သ၊
 ၅၀။ ဂစ္ဆထ နံ သူလေ ဥက္ကာသေထ။ ဇာ၊
 ငှ၊ ၄၊ ၂၉။ ဥက္ကာသေသိ - သံ၊ ငှ၊ ၁၊ ၁၅၁။
 ဥက္ကာသေသု - ခ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၃၆။ ဇာ၊ ငှ၊ ၂၊ ၄၀၁။
 ဥက္ကာသေန္တိလည်း ကြည့်။

ဥက္ကာသေတွာ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ + တသ + ကေ + တွာ]
 ကြောက်ရွံ့ - ထိတ်လန့် - စေ့၍ သုခကုဋိ-
 ဘောတိ ဣံ သုဒ္ဓံ ဥက္ကာသေတွာ ဝုတ္တန္တိ။
 ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၉၁။ (-ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၂၇၊ သာရတ္ထ၊ ၂၊
 ၂၃၁။)

ဥက္ကာသေန္တိ (တိ) [ဥ + ဘသ + ကေ + အန္တိ]
 တက်ဆုရ်စေသော၊ လျှိုသော၊ ဝိဇ္ဇာမိ
 သူလေ ဥက္ကာသေန္တိ။ မ၊ ဝ၊ ၂၂၊ အံ၊ သ၊
 ၅၁။ မ၊ ဝ၊ ၂၊ ၁၀။ သူလေ ဥက္ကာသေန္တိ
 သူလေ အာသုဘေန္တိ။ အံ၊ ငှ၊ ၂၊ ၃။

ဥက္ကိ (သိ) [ဝါ + ကိ] စကား။ ဥက္ကိ ဝါစာ ဂိဓု
 ဝါကိ၊ ဓာနံ၊ ဝ၊ ၅၊ ဥက္ကေတိ ဥက္ကိ၊ ဓာနံ
 နိ၊ ၁၁၅။

ဥက္ကိဋ္ဌ (ပု) [ဥ + ငှ + ဘ] (က) ဆွမ်းကိုရည်
 မှတ်၍ ရှိခြင်း၊ ထ၍ (ဆွမ်းအပို့ငါ) ရပ်
 ခြင်း။ ဆွမ်းခံခြင်း။ (ခ) ရပ်၍ ခံယူအပ်သော
 ဆွမ်း။ ဥက္ကိဋ္ဌ နပုဗ္ဗေဗ္ဗ၊ ဓမ္မ၊ ၃၊ ၁၊ ငှ၊
 ၃၊ ၂၀၉။ အ၊ ငှ၊ ၁၊ ၁၁၆။ အ၊ ငှ၊ ၂၊ ၂၆၅။
 ဥက္ကိဋ္ဌေတိ ဥက္ကိဋ္ဌာ ပရေသံ စသော၊ ငှ၊
 ငှ၊ ၄၊ ၂၉။ ဥက္ကိဋ္ဌာ ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၁၁၆။ ဥက္ကိ-
 ဋ္ဌေတိ ဥက္ကိဋ္ဌာ ဥက္ကိဋ္ဌာ ဝါ ပိစ္ဆာသ
 တိဋ္ဌဇနာ ပါရိတ်၊ ယော၊ ၅၇။ (-သာရတ္ထ၊ ၃၊
 ၂၄၇၊ ဝိ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၁၃။)

ဥက္ကိဋ္ဌ (ကြိ၊ ဝိ) [ဥ + ငှ + တွာ] ရပ်၍။
 ဥပရိဘောဇနေပိ ဥက္ကိဋ္ဌပတ္တံ ဥပနာမေန္တိ ဝိ၊ ၃။

၅၆။ အထဝါ ဥက္ကိဋ္ဌာ ပတ္တံ ဥပနာမေန္တိတိ
 ဝေဓေတ္တာ အတ္တော ဝဋ္ဌတ္ထော။ ဝိ၊ ငှ၊ ၃၊ ၂၇။

ဥက္ကိဋ္ဌ (န) [ဥ + သိသ + တာ] စားကြင်း။ ဥက္ကိဋ္ဌပတ္တ
 (သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၃၁) ကြည့်။

ဥက္ကိဋ္ဌ (တိ) [ဥ + ငှ + ဘ + အန္တိ] ရပ်သော။
 ဝုဋ္ဌာသ စပုရိ သာသ အာသုဗ္ဗရ၊ ဥက္ကိဋ္ဌဘော၊
 တိဋ္ဌဘော စ ဥပတ္တမ္ဘော။ ဝိ၊ ငှ၊ ၂၊ ၆။ မ၊ ငှ၊
 ၃၊ ၃၇။ အံ၊ ငှ၊ ၃၊ ၂၂၂။

ဥက္ကိဋ္ဌာန္တ (ပု) [ဥက္ကိဋ္ဌ + ပတ္တ] (ခ) ဆွမ်းကို
 ရည်မှတ်၍ ရပ်ခြင်း - ဆွမ်းခံခြင်း - ငါ့ယူအပ်
 သော သင်္ဂါ၊ ဆွမ်းခံသင်္ဂါ၊ (၂) စားကြင်း၊ ချိုးသား - စားကြင်း ရှိ၏ ဟု လူတို့
 ထင်မှတ်သော - သင်္ဂါ၊ (ခ) (၂) ဥပရိ-
 ဘောဇနေပိ ဥက္ကိဋ္ဌပတ္တံ ဥပနာမေန္တိ ဝိ၊ ၃။
 ၅၆။ ဥက္ကိဋ္ဌပတ္တန္တိ ပိစ္ဆာသ စသော၊ ဘတ္တံ။
 တတ္ထိ၊ ဟိ မနုဿာ ဥက္ကိဋ္ဌသညိဇနာ တဿာ
 ဥက္ကိဋ္ဌာန္တန္တိ ဝုတ္တံ၊ ဝိ၊ ငှ၊ ၃၊ ၂၇။ ဥက္ကိဋ္ဌာန္တံ ယ
 ဂဟိတံ ပတ္တံ ဥက္ကိဋ္ဌပတ္တံ တေနာက ပိစ္ဆာ-
 သစသော၊ ဘတ္တန္တိ။ ဝိ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၀၁။ ဥက္ကိဋ္ဌ-
 ပတ္တန္တိ ဧတ္တ ဥက္ကိဋ္ဌသုဗ္ဗသမာနတ္ထော ဥက္ကိဋ္ဌ-
 သဗ္ဗေါ၊ သာရတ္ထ၊ ၃၊ ၂၃၁။

ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆ (ပု) [ဥက္ကိဋ္ဌ + ပိစ္ဆ] (ခ) (အိမ်
 တံခါး၌) ရပ်၍ - ခံယူအပ် - ရဟန်း - သော
 ထမင်း (ဆွမ်း)။ (၂) စားကြင်းဖြစ်သော
 ဆွမ်း (ခ) ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆော အာဟာရဗော၊ ထေရ၊
 ၃၅၀။ ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆောတိ ဥက္ကိဋ္ဌိတွာ ပရေသံ
 စသော၊ ငှ၊ ငှ၊ ၄၊ ၂၉။ ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆော၊ ထေရ၊ ငှ၊
 ၂၊ ၄၇၁။ ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆော (စေချို၊ ၄၁၇) တိ
 စသော၊ ငှ၊ ပတိဋ္ဌိတွာ လဒ္ဓဗ္ဗာတိတွာပိစ္ဆော။
 စေချို၊ ၄၁၇။ (-ဘောဇန၊ ၃၀၉။ မ၊ ငှ၊ ၃။
 ၅၆။ ဇာ၊ ငှ၊ ၄၊ ၃၀၁။ မ၊ ငှ၊ ၃၊ ၃၃၁။) (၂) ဣဒ္ဓ
 မသံ ဥက္ကိဋ္ဌိန္တံ၊ ဇာ၊ ၁၊ ၃၊ ၁၁။ ဥက္ကိဋ္ဌိန္တန္တိ
 ဥက္ကိဋ္ဌာပိစ္ဆံ၊ ဥက္ကိဋ္ဌပိစ္ဆန္တိ ပါသော။ ဇာ၊
 ငှ၊ ၄၊ ၃၀၇။

ဥတ္တိဒ္ဒိတော (ကြိဝိ) [ဥ + ဒ္ဒ + တာ]
ရည်မှတ်လျက် ရပ်၍။ ဥတ္တိဒ္ဒိ (ဝိ + တိ၊ ၂၊
၁၁၁)။ ဥတ္တိဒ္ဒိပိဏ္ဍ (ထေရ်၊ ၄၊ ၂၊ ၄၅၁)
ထို့ကြည့်။

ဥတ္တိက (တိ) [ဥ + တိ + က] ထုတ်ဆောင်အပ်သော
မြက်အမို ရှိသော၊ မြက်အမိုးမရှိသော။ သို့-
ကာရဿ ကုမ္မကာရဿ အာဝေသနံ ဥတ္တိကံ
ကဓေတ။ မ၊ ၂၊ ၂၄။ (-မ၊ ၄၊ ၄၊ ၁၃၄။ ဘေ၊
၄၊ ၂၊ ၆၁။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၃၅။)

ဥတ္တိဏ္ဍ (တိ) [ဥ + တရ + တ] (၁) ဘူးမြောက်-
လွန်မြောက်-ပြီးသေးသော။ (၂) လွန်မြောက်
-ကျော်လွန်-အပ်သော။ (၃) လွန်မြောက်
ကြောင်း ဖြစ်သော။ (၄) တက်ရောက်ပြီး
သော။ (၅) ဣမံ ဝိစိန္တိစ္စံ တိဏ္ဍောဟေတိ
ဥတ္တိဏ္ဍော နိတ္တိဏ္ဍော။ အဘိ၊ ၁၊ ၂၆၅။ ဥတ္တိ-
ဏ္ဍောတိ ဣမံ တဿာ အဘိဏ္ဍပနာသေန။
အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၅။ ဥတ္တိဏ္ဍောစ ဓဓော ဏ္ဍေဝတ္တိ
မနုဿေ အာဏာပေယျ။ ဝိလိန္တ၊ ၃၄။ အဘိ၊
၄၊ ၁၊ ၁၆၂။ တကံ တိဏ္ဍော နိတ္တိဏ္ဍော ဥတ္တိ-
ဏ္ဍော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၆၉။ နိတ္တိဏ္ဍော ဥတ္တိဏ္ဍော-
တိ ဥပသက္ကဝေသေန ဗမံ ဝဓိတံ ဥဒ္ဓမ္မံ
တိဏ္ဍော ဥတ္တိဏ္ဍော။ မ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂၄။ (-
မဟာနိ၊ ၁၊ ၂၊ ၁၂။ စူဠနိ၊ ၁၊ ၄၊ ၁၂။
သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၁၂။ သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၂။ သံ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂။
အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၊ ၁၂။ အံ၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁၁။ အဘိ၊ ၄၊ ၁၊
၉၀။ အဘိ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၅။ ဝိ၊ ၁၊ ၄၊ ၂၊ ၁၁။ အပ၊
၄၊ ၂၊ ၁၁။ မဟာနိ၊ ၄၊ ၂၊ ၅၅။ စူဠနိ၊ ၂၊ ၅။ ဘေ၊
၄၊ ၂၊ ၁၁၅။ ကင်္ခါ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။ သံ၊ ၄၊ ၁၊ ၅၀။ ဝိသုဒ္ဓိ
၄၊ ၁၊ ၁၀၈။ ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၄၊ ၂၊ ၄၃၊ ၇၇။ နေတ္ထိ ဝိ၊
၄၊ ၁။ (၂) ဥတ္တိဏ္ဍာ ပကံပလိပိ။ ထေရ်၊ ၂၊ ၉။
ဥတ္တိဏ္ဍာတိ ဥတ္တရိတာ အတိက္ကန္တ။ ထေရ်၊ ၄၊
၁၊ ၂၊ ၃၈။ (၃) ဥတ္တိဏ္ဍဓမ္မ ကြည့်။ (၄) ဩဂါ-
ဟာ စဿ ဥတ္တိဏ္ဍဿ ဂစ္ဆန္တိ။ ဥဒါန၊
၁၂။ ဓမ္မ၊ ၄၊ ၂၊ ၃၊ ၃။ တသ္မံ နတော ဥတ္တိ-
ဏ္ဍေ ဓမ္မေ ကရေတုယော နာပေသံ၊ ဘေ၊ ၄၊ ၂။

၄၀။ (-ဘေ၊ ၄၊ ၂၊ ၂၇။ ဘေ၊ ၄၊ ၆၊ ၉၄။
သာရတ္ထ၊ ၁၊ ၂၇။)

ဥတ္တိဏ္ဍကာလ (ပု) [ဥတ္တိဏ္ဍ + ကာလ] တက်
ရောက်ပြီးသောအခါ။ ရသော ဥတ္တိဏ္ဍကာလေ
ဇာလံ ဥက္ကိပန္နာ တေ ဣရဏ္ဏေ ဝိသုဒ္ဓာ။
အံ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၇။

ဥတ္တိဏ္ဍဓမ္မ (ပု) [ဥတ္တိဏ္ဍ + ဓမ္မ] လွန်မြောက်
ကြောင်း ဖြစ်သောစာအုပ်။ ဥတ္တရိမနုဿ ဓမ္မ-
သာတိမနုဿ ဥတ္တိဏ္ဍဓမ္မဿ။ ဝိ၊ ၄၊ ၂၊ ၇၃။

ဥတ္တိဏ္ဍနိဒ္ဒါပရေတ (တိ) [ဥတ္တိဏ္ဍ + နိဒ္ဒါ + ပရေ-
တ] လွန်မြောက်ပြီးသော အိပ်ငြိမ်းငြိမ်းယှဉ်
သော။ ဂပိင်္ဂဗုလရေတေတိ အင်္ဂေတော
ဥတ္တိဏ္ဍနိဒ္ဒါပရေတော။ ဝိ၊ ၄၊ ၁၊ ၇၉။

ဥတ္တိဏ္ဍပဒ (န) [ဥတ္တိဏ္ဍ + ပဒ] တက်ရောက်
သေးခြေရာ။ သမန္တာပဒံ ပရိယေသမာနော
ဩဝဏ္ဏဗုလဗေဝ အပ္ပဿ၊ န ဥတ္တိဏ္ဍပဒံ။
မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂။ မ၊ ၄၊ ၃၊ ၁၂။ အံ၊ ၄၊ ၃၊
၆၆၄။

ဥတ္တိဏ္ဍဝိစိန္တိ (တိ) [ဥတ္တိဏ္ဍ + ဝိစိန္တိ]
လွန်မြောက်ပြီးသော ယံမှားမှု-ဝိစိန္တိ-
ရှိသော၊ ယံမှားမှု-ဝိစိန္တိ-ကို လွန်မြောက်
သော။ ဥတ္တိဏ္ဍဝိစိန္တိဓမ္မော သော၊ ဝိတိတ္ထ-
ကထံ၊ ၈၊ ၁၀။ အပ၊ ၂၊ ၅၄။

ဥတ္တိယ (ပု) [ယာဝိစ္စကနာမ်] ဥတ္တိယမည်
သောသော။ (၁) ဥတ္တိယ အေရံ။ သာဓုတ္တိပြည်
ပုဏ္ဏားတန်း၏သားဖြစ်သည်။ အရွယ်ရောက်
သောအခါ အမတ (မသေကြောင်းစာအုပ်)
ရွာရန် ပရိဝိဇ္ဇာလုပ်၍ လူညီလူနာ ဖြစ်စွာ
ဘုရားထံသို့ အပ်၍ စာအုပ်ပြီး နောက်
သာသနာတော်၌ ရဟန်းပြုသည်။ သီလ
စသည်ကို မသုတ်သင်သောကြောင့် စာအုပ်
ထူးရသဖြင့် ဖြစ်စွာဘုရားထံ ဩဝါဒ
တောင်းရာ “တသ္မာဘိယ တံ ဥတ္တိယ အာဝိ-
ဇေဝေ ဝိသောဓေဟိ” စသည်ဖြင့် ဩဝါဒ

ပေးတော်မူသည်။ ၎င်းသြဿာကို သံဃာတို့က
ကြည့်၍ နောင်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ချော်လင့်
စေရန် ချစ်သော (-စေရန် ၂၂၂၊ အ၊
၁၁၁၃)။ (၂) ဥက္ကဋ္ဌသားသည် ပါဝါပြု၍
မလ္လမင်းတို့၏ သားဖြစ်သည်။ ဥက္ကဋ္ဌ၏
မိတ်ဆွေ အခေါင်းဆောင်တို့မှာ ဂေါဒက
သုဗ္ဗာဟုဝဏ္ဏိ ဖ-တို့ဖြစ်ကြသည်။ ကပိလဝတ်
ပြည်တွင် မြန်မာတို့က နန်းပေါ်၌ ခြင်္သေ့ကို
ဖူးမြင်ကြသည်။ ဤသို့ ရဟန်းပြု ဘဝပစ္စည်း
အားတို့က ပဋိပတ္တိနှင့် ကမ္မ အရဟတ္တ
ဖိုလ်သို့ ချော်လင့်သည်။ ဧကရာဇ် ၁၁၅၅
(-စေရန် ၂၂၂) (၃) ဥက္ကဋ္ဌသားသည်
ကပိလဝတ်ပြည် သက္ကလင်းသား ဖြစ်သည်။
ဆွေဘက်၌ ကော်ကလ်း နှစ်သောင်း မြန်မာ
တို့က နန်းတော်ကို ချော်လင့်ကြသည်။
ရန် ခုနစ်ပွဲသည်။ ထိုခံပွဲသည် ပဋိပတ္တိ
မာတုမာ၏ ကံသံကို ကြား၍ ခံပွဲသံသယ
မရှိဘဲ ပဋိပတ္တိနှင့် ပဋိပတ္တိ ပဋိပတ္တိကာ
ကျောင်းသို့ ချော်လင့် တစ်ဆင့်တက်
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ချော်လင့်သည်။ ဧကရာဇ် ၁၁၅၆
၂၅၆၇။ (-စေရန် ၂၄၁) (၄) ဥက္ကဋ္ဌ
ထေရ်။ အရှင်မဟိန္ဒ၊ အရှင်ဇနိယ စသော
ထေရ်တို့နှင့် ကမ္မ သိက္ခိကျန်းသို့ ကြားရန်
သောသနာပြုသော စေရ် ဖြစ်သည်။
တတော မဟိန္ဒနှင့် ညနိယာ၊ ဥက္ကဋ္ဌသား
သမ္မာလာ တတော၊ ဝိဇ္ဇာ ၁၁၇၆။ (-စိ ၄၁။
၅၃။ စိပံ ၁၁၂) (၅) ဥက္ကဋ္ဌသားသည်
လူ၏ကမ္မ (လူ၏) မြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့
ချော်လင့်သောသူ ဖြစ်သည်။ နှစ် ယသော ကု
လပုဏ္ဏား ဥက္ကဋ္ဌသား ကမ္မကိ သေတုမာတ
ဝေါ ကိရိယုဇနန အရဟတ္တ ပဋိပတ္တိဘိ
ကာမန္တာ အဘိကာ ၂၁၃။ (၆) ဥက္ကဋ္ဌ
ပရိသိဒ္ဓိ။ အစခေါ် ဥက္ကဋ္ဌသား ပရိသိဒ္ဓိဘိကာ
ယေန ဘဂဝါ တေနုပသကံ။ အံ ၁၄၁၂။

ဥက္ကဋ္ဌသား (န) [ဥက္ကဋ္ဌ + သက္က] ဥက္ကဋ္ဌသား။
(၁) အရှင်ဥက္ကဋ္ဌသား ကာမဂုဏ်ပါး
နှင့် မလ္လသမ္ဘာကို ကောကြားရာ ဖြစ်သော
သား။ သံသုက္ကနိကာ ဖ မာတုဂ္ဂသံသုက္က
ပါး။ ၁ သံသုက္က ၃၀၆၊ ၁၁-သုတ်။ သံ ၃။
၁၇၈။ (၂) အရှင် ဥက္ကဋ္ဌသား သီလ
တည်၍ သင်္ဘောနိဗ္ဗာန်သားကို ပွားများရန်
ကောကြားရာ ဖြစ်သောသား။ သံသုက္ကနိ-
ကာမ မာတုဂ္ဂ သံသုက္ကပါး။ ၃-သံသုတ်။
၂၀၆၊ ၆-သုတ်။ သံ ၃၊ ၁၄၃၄။ (၃)
ဥက္ကဋ္ဌသားနှင့် သံသုက္က လောက
စသောသားနှင့် စင်၍ ဖြေကြားရာဖြစ်
သောသား။ အရှင်ဇနိကာယသမ္ဘာနိပါတ
ပါး။ ၂ ပဏ္ဏာသက ၅၀၆၊ ၅-သုတ်။ တံ ၃။
၄၁၂၄။

ဥက္ကဋ္ဌ (ကိ) [ဥ + ဘု] အရှင်ဥက္ကဋ္ဌသား၊ အဗ္ဗ-
မာ ကာသိဥက္ကဋ္ဌသား၊ မဟိန္ဒ ဟိ အာကာသံ
ဥက္ကဋ္ဌသိယ ခုနစ်ပွဲသံသယတိ။ ၂။ ၂၅၇။

ဥက္ကဋ္ဌကဏ္ဍ (ကိ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ကဏ္ဍ] မြင့်တက်
သောသား၊ မိဂါ စ နာနာ သုဒ္ဓိရာဇ-
မာနာ၊ ဥက္ကဋ္ဌကဏ္ဍ စ မန္တလေးနက္ခာ၊ ဗုဒ္ဓံ၊
၄။ ၃၀။

ဥက္ကဋ္ဌကရိယ (ပ) [ဥက္ကဋ္ဌ + ကရိယ + ဘိ] မြင့်
တက်သော လှိုင်းတံခါး၊ လှိုင်းတံခါး
ကြီး၊ ခြင်္သေ့၊ ဥက္ကဋ္ဌကရိယကံ အသင်
ကံ နှစ်ဦး ဥက္ကဋ္ဌကရိယ ဗုဒ္ဓံ၊ ၄။ ၃၃၄။

ဥက္ကဋ္ဌကေ (ကိ) [ဥ + ကိ + ကေ] ထက်မြက်-
ထက်သန် - စေတနာသောသူ။ အသိက္ခာ-
နုယာဇက နိယောဇနာသေန မိတ္တဿ
သမ္မာ ဥက္ကဋ္ဌကေ။ ဣတိ ၃၀၆၊ ၄။ ၃၁၄။

ဥက္ကဋ္ဌန (န) ဥ + ကိ + ယု၊ ထက်မြက်-
ထက်သန် - စေခြင်း။ အောက် ဖြစ်ကြည့်။

ဥက္ကဋ္ဌနက္ခ (၃) [ဥက္ကဋ္ဌ + နက္ခ] ထက်မြက်-
ထက်သန် - စေခြင်းအကျိုး။ အာဂတော

သမ္ပဟုလေဟိ သဒ္ဓိံ အာဟိက္ခန္တံ...အနာ
ရဒ္ဓဝိရိယာနံ ဥပတ္တေဒေသန္တံ။ ဝဇီရံ၇၇၆။

ဥပတ္တေဇာတိ (ကြိ) [ဥ+တိဇ+ဇာ+တိ] ထက်
မြက် - ထက်သန်-ဇေဇ်။ ဝိပဿနာစိတ္တံ
သမ္ပာ ဥပတ္တေဇာတိ။ ဥပါနာဠာဥ၂။ (-မာရ်၊
၂။၁၁၄။ အံရီ၊၂။၁၄၉။ မူ၊၂။၁၅၂။
အနုရီ၊၂။၁၅၅။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၁။) ဥ-တ္တ-
ဇေသိ-ဝိ၊၂။၁၆၄။ ဥပါနာဠာဥ၂။၁၆၅။ သံရီ၊
၂။၁၆၉။

ဥပတ္တေဇော (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+တိဇ+ဇာ+တိ]
ထက်မြက်-ထက်သန်-ဇေဇ်။ နနုတံ
ကုလယုတ္တောတိ ဥပတ္တေဇော။ ဝိ၊၂။၁၆၅။

ဥပတ္တေဇန္တိ (တိ) [ဥ+တိဇ+ဇာ+အန္တိ။ ထိ-
ဉ္စံ ဥပတ္တေဇန္တိ] ထက်မြက်-ထက်သန်-ဇေ
သော။ ဘေဓ မေဝိရိယံ ဥပတ္တေဇန္တိ (ဥပတ္တေ-
ဇန္တိ?) ဥတ္တမဂေ ပညာသိသေ ဝိဇ္ဇိ။ထေရ၊
၄။၂။၅၁။

ဥပတ္တသတိ (ကြိ) [ဥ+ဥပတ္တသ+အ+တိ] ကြောက်
ရွံ့-ထိတ်လန့်-၏။ ဩတ္တပ္ပာတိတိ ဥပတ္တသတိ။
အံရီ၊၂။၁။ ဝိ၊၂။၁၆၅။ ဝိ၊သင်္ဂဟ၊၂။၁၇၇။
ဥပတ္တသန္တိ- (ဥပတ္တသန္တိ?) ဘေ၊၂။၁၇၇။ ဘေ၊
၄။၆။၉၇။ ဥပတ္တသေယျ- ဘေ၊၄။၆။၉၇။

ဥပတ္တသန္တိ (တိ) [ဥ+ဥပတ္တသ+အ+အန္တိ] ကြောက်
ရွံ့-ထိတ်လန့်-သောသူ။ ဒိဝသံ အသိတုာံ
ပရုတ္တမာနော န ဥပတ္တသန္တော ပဒုဋ္ဌတိ။ ဝိ၊
၄။၂။၁၆၅။ သံ၊၄။၁။၇၇။

ဥပတ္တသ္မ (တိ) [ဥ+ဥပတ္တသ+တ။ ဥပတ္တသ ဥပဗ္ဗေဂ
ဥပဗ္ဗေ၊ ဥပတ္တသိတ္တာတိ ဥပတ္တသ္မာ။
မောရ်၊ပဋိကာ ၅။၁၄၂။] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်
လန့်-သောသူ။ ဗြဟ္မာတော ကာသိရာဇာ
ဘိတော ဥပဗ္ဗေ၊ ဥပတ္တသ္မာ သဟ-
သာ ဝုဋ္ဌာသိ။ ဝိ၊၂။၁၄၉။ နိဗ္ဗံ ဥပတ္တသ္မိဒံ
စိတ္တံ။ သံ၊၄။၁။၇၇။ ဝိ၊၄။၂။၁၄၁။ မာ၊၄။၁။
၂၄၀။ ဥပတ္တသန္တိ သန္တသ္မံ ဘိတံ ဥပတ္တသန္တိ

အဘိဓာန် ၄-၅-ပ-မ-မ-သ-

ဝါ သံဝိဂ္ဂံ။ ဝိ၊၄။၂။၂၄၄။ မာ၊၄။၁။၁၃၄။
ဥပတ္တသ္မာ သသသိ ဘိတော။ ဘေ၊၄။၁။၂၂၀။
ဥပတ္တသ္မာတိ ဘိတော။ ဘေ၊၄။၁။၂၂၀။
(-သုတ္တန်၊၄၂။ ဝုဋ္ဌနိ၊၂။ ဝိ၊၄။၁။၁၃၄။
ဝိ၊၄။၁။၁၂၄။ သံ၊၄။၁။၁၀၃-၄။ ဥပါနာဠာ
၁၄၅။ စရိယာဠာ၊၁၄၄။ ဘေ၊၄။၂။၁၇၇။
ဘေ၊၄။၂။၁၇၇။ ဘေ၊၄။၂။၁၇၇။ မဟာနိ၊
၄။၂။၇၇။ ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၁။ သံ၊၄။၁။၇၇။
ဝိသုဒ္ဓိ၊၂။၁၆၁။)

ဥပတ္တသ္မိတ္တ (တိ) [ဥပတ္တသ္မ+စိတ္တ] ကြောက်
ရွံ့-ထိတ်လန့်-သောသူ။ ဘေ၊
အပါယကတော ဥပတ္တသ္မိတ္တော။ ပေ၊
၄။၂။၆။

ဥပတ္တသ္မာနသ (တိ) [ဥပတ္တသ္မ+မာနသ]
ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သောသူ။ ဘေ၊
သု။ ဘေ၊...တံ သပ္ပံ သုတုာ ဘိတော
ဥပတ္တသ္မာနသော။ မေ၊၄။၁။၂၄၄။ (-မာရ်၊
၂။၁၇၇။ သံ၊၄။၁။၁၆၅။ အံရီ၊၂။၁၇၇။)

ဥပတ္တသ္မာပ (တိ) [ဥပတ္တသ္မ+မာပ] ကြောက်ရွံ့-
ထိတ်လန့်-ခြင်း သဘောရှိသော။ ဘေ ဝ
ဥပတ္တသ္မာပ နာဂါ အာန္တာ။ ဝိ၊၄။၁။၇၇။

ဥပတ္တသ္မာကာရ (ပု) [ဥပတ္တသ္မ+အာကာရ]
ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်း ကခြင်းရာ။
ဘယန္တိ စိတ္တသ ဥပတ္တသ္မာကာရေန ပဝတ္တ-
ဘယံ အနိပေဓံ။ သာရတ္ထ၊၂။၁၀။

ဥပတ္တသ (ပု) [ဥ+ဥပတ္တသ+က] ကြောက်ရွံ့-
ထိတ်လန့်-ခြင်း၊ စိတ်ချောက်ချားခြင်း။
ဇာတိ ပဋိစ္စ ဘယံ.. ဇောသော ဥပတ္တ-
သော။ အဘိ၊ဝိ၊၁။၁။ ဝိ၊၄။၁။၁၁၂။
ဥပတ္တသောတိ စိတ္တကောသော။ မဟာနိ၊
၃၄၀။ (-မဟာနိ၊၃၄၇။ အံရီ၊၂။၁၆၅။
အဘိ၊၄။၂။၁၇၇။ ပေ၊၄။၁။၁၆၅။ အပါယ
က၊၂။၇၇။ ဘေ၊၄။၁။၁၇၇။ မဟာနိ၊၄။၂။၇၇။
မူလ၊၄။၂။၂၂၁။)

ဥတြာသနက (တိ) [ဥတြာသ+နက] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်းကို ပြင်စေတတ်သော။ အမနုဿသမ္ဘိဒယော ဥတြာသနက အမနာပသဒ္ဓါ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၂။၅၉။

ဥတြာသန (န) [ဥ+တြသ+ယ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်း။ ခိဋ္ဌ ဥတြာသန။ ဝဇီရ။ ၁၇၂။ (-သိ၊ဋ္ဌ၊သစ်၊၂။၂၄)

ဥတြာသန္တ (တိ) [ဥ+တြသ + အ + အန္တ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သောသူ။ န ဥတြာသန္တော ပဗ္ဗုဒ္ဓတိ။ မ၊ဋ္ဌ၊၂။၂၁၇။ (-သာရတ္ထ၊၁။၃၇၅။)

ဥတြာသဗဟုလ (တိ) [ဥတြာသ+ဗဟုလ] ဥတ္တာသဗဟုလနှင့် အနက်တူ။ သေသမိ၊ အတ္ထနော အာသယံ ပဝိသိတာ ဥတြာသဗဟုလ...သယန္တိ။သံ၊ဋ္ဌ၊၁။၁၁၄။

ဥတြာသယိတာ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+တြသ+ဏယ+တာ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-စေ၍။ဥတြာသယိတာ ယေန ကာမံ ပလေတိ။ ဇာ၊၂။ ၅၀။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၅၄။

ဥတြာသသညိတ (တိ) [ဥတြာသ + သညိတ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့် - ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဗုရဘိသမ္ဘဝေသု အရညဝနပတ္ထသု သေနာသနေသု ဝိဟရတိ ဥတြာသသညိတာ ဘိရု ဇာယတိ။ သုတ္တနိ၊ဋ္ဌ၊၂။၁၁၈။ သာရတ္ထ၊၃။၁၄၂။ အံ၊ဋ္ဌ၊၁။၈၀။

ဥတြာသဟာယ (တိ) [ဥတြာသ + ဟာယ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သော စိတ်နှလုံးရှိသော။ ဥဗ္ဗိဂ္ဂါတိ ဥတြာသဟာယာ။ ဗုဒ္ဓဝံ၊ဋ္ဌ။၁၄၁။

ဥတြာသိတ (တိ) [ဥ+တြသ+တ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-သော။ သဗ္ဗတ္ထာပိ သံသာရဘယတော ဘိတာ ဉာဏုတ္တရဝေသေန ဥတြာသိတာ။ ကေ၊ဋ္ဌ၊၅။၂၉၉။

ဥတြာသိ (တိ) [ဥ+တြသ+တိ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-ခြင်း အလေ့ရှိသော။ ကြောက်တတ်သောသူ။ သော ခေါ အဟံ ဘန္တေ... ဥဗ္ဗိဂ္ဂေါ ဥဏှိကံ ဥတြာသိ (ဥတြသ္မော။က) ဝိဟာသိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ။၃၄၁။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ။ ဥတြာသိတိ...သရီရကမ္ပံ ဥပ္ပါဒနသမတ္ထေန တာသေန ဥတြာသိ။ ဥဒါနံ၊ဋ္ဌ။၁၄၅။ သာရတ္ထ၊၃။၄၁၁-၂။ (-သံ၊၁။၉၉၊၂၂၁။)

ဥတြာသေတိ (ကာ၊ကြိ) [ဥ+တြသ+ဧ+တိ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-စေ၏။ ကိဋ္ဌန္တေ ဝါ ဥတြာသေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၀၀။ စုကေမာရေ ဥတြာသေတိ။ ဇာ၊ဋ္ဌ၊၃။၉၁။

ဥတြာသေတာ (ကြိ၊ဝိ) [ဥ+တြသ+ဧ+တာ] ကြောက်ရွံ့-ထိတ်လန့်-စေ၍။ ကဋ္ဌေန ဝါ ကထလာယ ဝါ ဥတြာသေတာ အဇ္ဈိပိမံ ကဏေတိ။ ဝိ၊ဋ္ဌ၊၁။၂၇၁။

ဥတြာသေယျံ (ကြိ) ဥတြာသတိ-ကြည့်။

တိပိဋက ပါဠိ-ပြန်မာအဘိဓာန်
အက္ခရာဝိစိဉ်ပုံ အကျဉ်းချုပ်

[illegible]

တိပိဋက ပါဠိပြန်မာအဘိဓာန်

အက္ခရာဝလိစဉ်ပုံ အကျဉ်းချုပ်

အ-ဝဂ်			အ-ဝဂ်			အ-ဝဂ်		
...	ယော	ဣ	...	ဇ္ဈော	သု	...	—	
...	—	ဣ	...	—	သမ္ဘ	...	ဧသော	
...	ယော	ဧ	...	ဧဝါ	ဗာ	...	ဧဟော	
...	—	ဧ	...	ဧပျိ	ဗျ	...	—	
...	ယော	ဧ	...	ဧသော	ဗျ	...	—	
...	ဧရာ	ဧ	...	—	ဗျ	...	ဧဉာ	
...	ဧလာ	ဧ	...	ဧသော	ဗျ	...	ဧဉာ	
...	—	ဧ	...	ဧသော	ဗျ	...	—	

ကျမ်းစာအုပ်ဓမ္မဒါနအလှူရှင်

တိပိဋကပါဠိပြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို အဆက်မပြတ်
လည်ပတ်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ရည်မှန်း၍ ငွေပဒေသာပင်စိုက်ထူကာ
ပညာသံဝတ္တနိက ကုသိုလ်ပြုကြသော ဓမ္မဒါနဒါယကာများ

ထူးထရိတ်ဒင်းကုမ္ပဏီ

ဦးတေဇ မိသားစု
ကောင်းမှု

ကျမ်းစာအုပ်ဓမ္မဒါနအလှူရှင်

တိပိဋကပါဠိမြန်မာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးများကို အဆက်မပြတ်
လည်ပတ်ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေနိုင်ရန် ရည်မှန်း၍ ငွေပဒေသာပင်စိုက်ထူကာ
ပညာသံဝတ္ထနိက ကုသိုလ်ပြုကြသော ဓမ္မဒါနဒါယကာများ

ထူးထရိတ်ဒင်းကုမ္ပဏီ

ဦးတေဇ မိသားစု
ကောင်းမှု

နတ်လူသာဓုခေါ်စေသောစာ။ ။